НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

155 COMMENTARIORVM

IVRIS CIVILIS IN HISPANIAE REGIAS CONstitutiones Octauum nunc librum Nouæ ac Regiæ Recopilationis complectens.

TOMVS QVINTVS.

Authore Doctore Illephonso de AZeuedo ciuitatis Placentiæ in Hispaniarum Regno ciue & incola.

Ad amplissimum eruditissimumque Præsidem Castellæ Licentiatum Rodericum Vazquez de Arze sub Philippo. II. Rege ac Domino nostro, militiæque de Alcantara Cruce ac Commenda Diuæ Magdalenæ insignitum Dominumque villæ del Carpio.

204

CVM PRIVILEGIO.

SALMANTICÆ,

Excudebat Petrus Lassus,

M. D. XCVI.

Expensis Octauiani Parente Bibliopolæ.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

EL REY.

POr quanto por parte de vos, el Doctor Alonso de Azevedo, vezino de la Ciudad de Plasencia nos fue hecha relación, que vos auiades compuesto vn libro intitulado el suma quinta de los Comentarios, sobre la nueua Recopilación, que agora con prudencia el libro ordenó, y nos suplicastes os mandásemos dar licencia y facultad, para le poder imprimir y privilegio por veynte años, o como la nuestra merced fuesse, lo qual visto por nuestro Consejo, Por quanto en vn dicho libro se hizo la diligencia que la prematica por nos sobre ello fecha dispone. Fue acordado q̃ deuiamos mandar dar esta nuestra cedula, en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien, por la qual vos damos licencias y facultad, para que por tiempo y espacio de diez años cumplidos primeros siguientes que corran y se cuenten desde el dia de la fecha desta nuestra cedula en adelante, vos o la persona que para ello vuestro poder vuiere y no otra alguna, podays imprimir y vender el dicho libro q̃ de suso se haze mencion, y por la presente damos licencia y facultad a qualquier impresor de los nuestros Reynos, que vos nombrardes, para que durante el dicho tiempo le pueda imprimir por el original que en el nuestro Consejo se vio, que va rubricado y firmado al fin de Alonso de Valdes, nuestro escriuano de camara vno de los que en el nuestro consejo residen, con que antes que se venda le traygays ante ellos juntamente con el dicho original para que se vea si la dicha impression esta conforme a el, y traygays fe en publica forma como por corredor por vos nombrado se vio y corrigio la dicha impresion por el dicho original, y mandamos al impresor que assi imprimiere el dicho libro no imprima el principio y primer pliego del mismo reyno mas de vn solo libro de el original al autor o persona a cuya costa le imprimiere, para effecto de ello se corrixan, y tassa hasta que antes y primero el dicho libro sea corregido y tassado por los del nuestro consejo, y estando hecho y no de otra manera pueda imprimir el dicho principio y primer pliego, en el qual inmediatamente se ponga esta nuestra licencia, y privilegio, y la aprouacion, tassa y erratas, y assi traydo y no de otra manera pueda vender su propietario persona alguna, durante el qual dicho tiempo como dicho es, persona alguna sin vuestra licencia no pueda imprimir ni vender, sopena que el que lo imprimiere o vendiere, aya perdido y pierda qualesquier libros, moldes, y aparejos que del hizieren, y mas incurra en pena de cincuenta mil marauedis por cada vez que lo contrario hiziere, de la qual dicha pena la tercera parte para la nuestra camara, y la otra tercera parte para el juez que la sentenciare, y la otra tercia parte para quien lo denunciare, y mandamos a los del nuestro Consejo Presidente y Oydores de los nuestras audiencias, Alcaldes y algualziles de la nuestra casa y Corte y Chancillerias y a otras qualesquier justicias de todas las ciudades, villas y lugares de los nuestros reynos y señorios a cada vno en su jurisdicion, assi a los que agora son como a los que seran de aquí adelante, que vos guarden y cumplan esta dicha nuestra cedula y merced, y assi vos hazen y contra ella no vos vayan ni passen, ni consientan y no passe en manera alguna, sopena de la nuestra merced y de diez mil marauedis para la nuestra camara hecha en Madrid a diez dias del mes de Abril de mil y quinientos y nouenta y cinco años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro Señor,

Iuan Vazquez.

155/129.

LECTORI PRO EXHORtatione ad bonum, & ad humilitatem, præsertim in addiscendo.

MIrabatur Diuus Paulus ad Romanos. II. (lector amantissim) dicens, o altitudo diuitiarũ sapientiæ & scientiæ Dei, quàm incõprehensibilia sunt iudicia tua Domine. Quod si Paulus admiratur quis quæso non admirabitur, me insciũ, illiteratum, & omnium iuris peritorum minimum magna hæc peritissimis quasi impossibilia ad finem vsque perduxisse, & in lucem edidisse si non hæc ex altitudine cœlesti fauoreque diuino emanasse crederet? ab eo enim & eius diuino adiutorio hominis intelligẽtia procedit, cap. noli. 2. cap. denique. 9. distin. & nullum magnum ingenium est sine afflatu diuino, vt inquit Plato relatus per Barba. conl. 32. col. 1. vol. 4. vnde glos. apostolica, in cap. si ex bono, de pœnit. dist. 4. hos describit versus.

Ex ope cœlesti fit si quid habetur honesti,
Et venit à superis vt agas bene, vel mediteris.

Ipse enim est author omnium scientiarum & thesaurus supernæ scientiæ, cap. legimus. 37. distin. ac res difficiles reddit faciles, atque adeo vt res penitus desperatas, virtutis suæ magnitudine perficiat, vt in prine instit. 6. quoniam. & in l. 1. § 1 C. de vet. iure enucleando, ob idque toto corde, totaque mente, & tota denique anima tua Deum vt ames ac diligas (vltra alia multa, quibus ad hãc dilectionem adstringimur) & supplico ac exoro. Ipse enim aperiet atque illuminabit intellectum tuum, qui dat omnibus diligentibus se affluenter, vt altiora quæque & aggrediaris ac perficias. Quibus in assequendis oportet te in bonis operibus exercere, sæpius confessionis ac Eucharistiæ sacramenta frequentando, & opera misericordiæ ac alia Dei præcepta adimplendo, quibus quidem Deo gratis efficimur, & scientia augemur, reprobus enim & peccator bonum sensum habere, & multa discere non potest, cap. nec mirum col. 3. versi. sed si quis. 26. quæst. 7. Et Ecclesiast. cap. 21. dicitur, non erudietur, qui nõ est sapiens in bono, & sapi. 1. in animam malevolam non introibit sapientia, neque habitabit in corpore subdito peccatis: Deus que nõ superbos sed humiles amat, & ideo humilitatem sequi debemus. Quæ quidem humilitas in multis

in multis versatur, & quoad nostrum propositum incitandi lectorem adeam, circa quatuor. Primò vt nullam bonam doctrinam contemnamus, (teste Seneca dicente) Primum documentum est, vt nullam sapientiam contemnas, vt iouenes quidam, Bartolum & alios contemnentes, quòd eorum Doctrinam non omnino men te percipiant, & penetrent, facile enim quis contemnit quod ignorat teste Philosopho. Secundo vt à nullo discere erubescas, instar Augustini, qui ab anicula paratus erat edoceri, capit. si habes. 24. quæst. 3. cap. nullus, 38. dist. & Cato dicebat, Nõ pudeat, quæ nescieris, te velle edoceri. Tertio quòd non erubescas cõfiteri, te nescire, quòd ignoras, Augustino dicente, non est homini erubescendum se cõfiteri ne scire, quod nondum se nescire mentitur. Quarto quòd humilem modum loquendi, quem scriptura habet non parui pendas, humilibus enim Deus gratiam dat, & sapientiam, superbis vero resistit, vt. 1. Petri cap. fin. & Iacobi. 4. & Ecclesiast. 3. ijs enim sic obseruatis facile hæc & alia maiora Dei auxilio aggredi poteris ac perficere. Precorq; te lectorem doctissimum vt hunc quintum Tomum & alios quatuor præcedentes legas ac perlegas, sunt enim honoris & commodi, & si quid imperfectum repereris emenda & corrige. Vale.

TABVLA

TABVLA TITVLORVM

nunc contentorum in hoc tomo quinto

sub lib. 8. Recopilatio.

Tit. 1. De los Pesquisidores y Iuezes de comision y pesquisas.
Tit. 2. De los Iudios, y Moros, y Rescatados, Gazis, y Mudajares, y Christianos nueuos.
Tit. 3. De los Herejes, y Reconciliados, Adeuinos hechizeros, y Agoreros.
Tit. 4. De los Blasfemos de Dios, y de nuestra Señora, y del Rey.
Tit. 5. De los Descomulgados.
Tit. 6. De las Vsuras, y Logros.
Tit. 7. De los Iuegos, y jugadores dellos.
Tit. 8. De los Riepros, y desafios.
Tit. 9. De las treugas, y aseguranças.
Tit. 10. De las Injurias, y Denuestos.
Tit. 11. De los Ladrones, y Rufianes, vagamundos, y Egipcianos.
Tit. 12. De los Robos, y Fuercas, y de los Receptadores de los tales malhechores.
Tit. 13. De las leyes de la Hermandad, y officiales della contra los malhechores, delinquentes en despoblado.
Tit. 14. De las Ligas, y monipodios, y cofradias.
Tit. 15. De los Leuantamientos, y assonadas de gentes con armas, y mascaras, y otras parcialidades.
Tit. 16. De la Remission de los delinquentes, y deudores a sus juezes.
Tit. 17. De los Perjuros, y falsarios.
Tit. 18. De las Trayciones, y aleues.
Tit. 19. De los Amancebados.
Tit. 20. De los Adulterios incestos, y stupros.
Tit. 21. Del peccado nefando.
Tit. 22. De los que matan, o hieren, o vienen contra las Iusticias.
Tit. 23. De los homicidios.
Tit. 24. De los condenados a que sirua en alguna Isla o en galeras, y de la orde que se ha de tener en la execucion de las penas.
Tit. 25. De los perdones que los Reyes hazen a los condenados por delictos.
Tit. 26. De las penas de bienes pertenecientes a la camara.

FINIS.

LIBER OCTAVVS

COMMENTANDVS HVIVS REGIAE RECOPILATIONIS.

***

Summaria Rubricæ Titulo. I.

Vdicium sine misericordia fiet illi, qui nescit misereri: misericordiam facere. num. 1.
Obtinuo & audacia provocant ad delictum. num. 2.
Verbum, Pesquisidores, *quid significet. n. 3.*
Perquirere quid sit. num. 4.
Inquisitio de delicto ex practica Regis fit, sine Inquisitus sit præsens, sive absens. num. 5.
Iudex potest in omnibus causis per viam Inquisitionis procedere. num. 6.

TITVLVS. I. DE LOS Pesquisidores Rubricæ.

IN CHRISTI NOMINE, A QVO cuncta procedunt bona, & sine quo nullum rite fundatur exordium, vt testatur Boetius de Consola. lib. 3. Prosa. 9. in fine, & Imperator Iustinia. C. de vete. iur. enucle. l. 1. in princ. lecturam, & commentationem Quinti huius tomi, & finalis, super his duobus postremis libris. 8. &. 9. nostræ Regiæ Recopilationis incipio: Confisus, in ipsius misericordia, & clementia, per quam subtiliorem reddar ad speculandum, solidior ad meditandum, memoriosior ad idem non repetendum, nisi quatenus sit expediens, & necessarium, verior ad videndum, clarior ad exponendum, aggredior rem non penes me nouam, cum anteriores libros commentauerim, difficilem

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. Р. ЧЕЧЕТА

tamen & ab alijs non inceptam, & discussam in propositum nostræ Recopilationis, licet saltuatim per aliquos tactam indiuersis partibus, & quoniã hucusque continuatimus non solum Rubricas, sed & libros, & hunc etiam continuare ad præcedentes non desinemus: posteáque continuari prout in delictorum materia librum nonum Codicis continuauit Glossator, in Rubric. titul. 1. C. qui accusã. non pos. in hunc modum.

Postquam de causis ciuilibus dictum erat, videndũ est de criminalibus, quæ ad similitudinem rediguntur ciuilium; & ideo tãquam exemplata sequuntur exemplare, vt inquit Areti. in tit. de accusatio. in decreta, & quia iudicium in criminalibus sicut in ciuilibus cõstat ex tribus, scilicet, ex persona iudicis, & accusatoris, & accusati, ideo præmittit titulum primũm, de Pesquisidores, qui solent in punitione criminum se se seuerissimos demonstrare, & sicut Cocodrilli sanguiné humanum deglutire volunt, misericordiam fugientes, & omni rigore miseros accusatos punientes, quibus conuenire videmus, & videbimus illud, iudicium † sine misericordia fiet illi, qui misericordiam non fecit, vt inquit text. in. c. plerumque, colum. 3. 2. q. 7.

1

Vel secundò continuationem aliam ego desumo ex principio titu
2 li. 1. par. 7. scilicet, quod obliuio, & audacia † duæ res sunt efficientes, & prouocantes homines ad delictũ, & ad maximos errores, eo quod obliuio adducit eos in obliuionem pœnæ imponendæ ob delictum ab eis perpetratũ: Audacia vero præbet ansam ad aggrediendum nõ aggrediendã, & hoc modo homines vtuntur malo, ita vt in naturam reuertatur, & ipsomet malo se gloriantes, & lætantes. Et quoniam facta hęc acerrimè, ex superbia deriuata, sunt castiganda, vt factores & perpetratores condignam pœnam recipiant, vnde cum in libris præcedetibus, & præsertim in libro Quinto dixerimus, & meminerimus omnium litium ac conuentionum, quas partes inter se constituunt à principio ex concordia earum, ex quibus nascitur discordia, & litigium diffiniendum per ius & iustitiam: nunc vero in hoc libro Octauo agendum est de iustitia illa, quæ destruendo tollit, & dirimit erudelibus pœnis impositis litigia & dissensiones ac rixas ex delictis ortas, factas & perpetratas ab vna parte in iniuriam & detrimentum alterius: & quoniam hæc mala per iudices punienda sunt, ideo prius de eis in hoc titul. disponitur de Pesquisitoribus, vt ita loquar, agendo, qui solent esse gladius delinquentium, & terror aliorum nè delinquãt & hæc, licet prolixa, est optima & singularis continuatio nostri libri ad præcedentes, & nostri primi tituli ad librum, & cum in his late

processerimus, in Rubricæ declaratione parum immorãdum censeo, vt ad textualium declarationem deueniamus.

Et pro declaratione Rubricæ parum immorabimur, ne nobis dicatur id quod Alcia. in Epistola ad lectorem posita ad principium lectu ræ Codicis, in. 3. eius pagina dicitur Doctoribus, qui sola in Rubrica, tres menses insudant, quod Samiorum legationi à Lacedemonijs responsum est. *Adeò verbosa, o Samij, vestra fuit oratio, vt prioris partis obliti simus. Adque ideò factum est, vt posteriora quidem satis teneamus.* Ideò solum in Rubrica duo verba declarabimus breuissimè: Et primo verbũ illud,
3 Pesquisidores, quid significet, † & in hoc crederem dicendum, quod sunt diligentes Perquisitores de delictis, maleficijs, & criminibus, vt
4 in. l. 3. titul. 17. par. 3. Perquirere enim nihil aliud est, † quam diligenter quærere, vt apud Cæsar. Bell. Gall. aditus, viasque in Sueuos perquirit: Ouidi. 1. Metam. cum pater ignarus natum perquiri, nè verberibus quidem à contemplandis rebus perquirendis terreãtur: per quirere etiã pro interrogare apponitur, vt Cicc. 1. pro Cæl. possum etiã illa & cæterorum patronorum, & me à consuetudine ab accusatore perquirere: & sic vtrumque ijsti Perquisitores faciunt, quærunt enim diligenter per testium informationem de delicto cõmisso & testes in terrogant, & insuper partem læsam, & lædentem pro eruenda veritate: & sic etiam inquirere contra aliquẽ, rectè loquendo, non est ei tran smittere Inquisitionem, sed est recipere testes, seu informationes cõtra delinquentem, vt inquit Iuli. Clar. lib. 5. recepta. senten. §. fin. q. 3. num. 2. secundum quem formare Inquisitionem contra aliquem, nõ est ipsam cartam fuæ libellũ Inquisitionis ei transmittere, illud enim potius est illum citare, sed facere processum informativum, assumendo informationes, & indicia, contra inquisitum de delicto, ex quibus de inde informationibus, & indicijs elicitur titulus, & series facti, quę postea narratur in ea, quã Inquisitionẽ appellamus, & quanuis antea ex Inquisitione procedi non poterat, vt notant omnes in. c. qualiter, & quando, de accusatio. hoc tamen de consuetudine, & practica totius regni non seruatur, sed † semper fit Inquisitio de delicto siue in
5 quisitus sit præsens siue absens, & siue per contumaciam se absentaue rit, siue non, vt inquit Maria. Soci. in repetitione. d. c. qualiter, nume. 92. & eo relato Clarus. vbi supra quæst. 11. numer. 1. & ex titulo. (*como se procede contra los ausentes*: lib. 4. supra decerptur.

In ea Rubrica, ibi. *Y juezes de commission.* Sed non nè perquisitor est iudex commissionis, quomodo ergo post verbum, Pesquisidores, ap ponuntur verba hæc. *Y juezes de commission.* Quasi diuersificando hos

commissionis iudices à perquisitoribus, cum copula, & soleat inter diuersa apponi, vt in Rubrica. C. de seruis. & aqua, & in l. 1. ff. de iustit. & iure. Et me o videri dicendum est, quod quia verbum illud, *Perquisitores*, tam ad ordinarios quam ad delegatos pertinet, & appropriatur, ij enim possunt Inquisitionem generalem, & particularem facere; secundum quod de iure reperimus dispositum, ideo sequitur verbum hoc. *Iuezes de commissione.* Quod solis delegatis accomodatur, & sic exijs reperimus iudicem ordinarium, & iudicem delegatum, de quibus plura diximus in Rubrica, & in l. 1. titul. 9. lib. 3. supra compluraque sunt alia iudicum nomina, vt licet videre per Alcia. lib. 2. parado. cap. 5. & eo relato per Claudium Cancinculam in tract. de offic. iudi. c. 1. & 2. vbi cap. 5. numer. 7. ponit differentias inter delegatum, & ordinarium, in. 1. par. tom. 3. tract. diuersorum Doctorum.

Ibi. *Perquisitas.* Quid sit Inquisitio, & quotuplex, & quomodo antea per Inquisitionem procedi non poterat nisi in certis casibus, late tractabatur per Docto. in cap. qualiter & quando, de accusatio. vbi Maria. Soci. latissimè, & Angel. de malesi. in parte, hæc est quædam Inquisitio per Clar. vbi supra quæst. 5. per Bos. in pract. crimi. titulo de Inquisitio. & alibi plures, hodie tamen de consuetudine huius regni & cæterorum plurium, in omnibus casibus potest iudex per viam Inquisitionis procedere, secundum Clar. d. quæst. 5. num. 2. & antea in quæs. 3. vers. sed certe, & circa hæc non est amplius immorandum, sunt enim saltem in practi. paruæ aut nullius considerationis.

6

SVMMA-

SVMMARIA.

A *Vacia* in vtilia & temeritate mala, sine ea bona. nu. 1. licet quandoque in boni sumatur. num. 2.

Furor potest esse bonus & malus. num. 3.

Indignatio potest esse bona & mala. num. 4.

Fenni itidem bonum & malè esse potest. n. 5.

Odium est bonum & malum. nu. 6.

Concupiscentia bona & mala. num. 7.

Superbia bona, & mala. num. 8.

Pietas bona, & mala. num. 9.

Omnia supradicta si verfuntur circa bona tan dantur si circa mala vituperentur, num. 10. ut ex temperantia. num.

Temeritas regulariter sonat in vitium, nu. 12 & ibi quod in hoc differt ab audacia, vt ibi.

Temeritas quid sit. num. 13.

Humana insualitas ad malum potiùs declinat. num. 14. vbi declaratio.

Peccata ipsa correctionem merentur. nu. 15.

Bonum est pœnas inferre propter exemplum. 16. vbi pœna & præmio reguh. gubernatur.

Dissimulandum est ac consulto non nihil præterendum. num. 17.

Ius Ciuile & Regij tranquillitati reipub. & salutem corporum quærunt, ius verò canonicum salutem animarum. nume. 18. 20. & 21.

Forum duplex est, confitentis scilicet, & contentionis. num. 19.

In foro exteriori non curatur iam per seculares ad validitatem iudicij sit nè iudex vel pars excommunicati, num. 22. sed malè vtibi num. 23.

Inquisitio hodie vt fieri possit, nõ requiritur diffamatio delinquentis. n. 24. imo punitur iudex nõ inquirès de malefitio. n. 25.

Maleficia multis modis committuntur. n. 26.

Maleficiorum quædam publica, quædam verò private, num. 27. vbi & de ordinarijs & extraordinarijs, & num. 31. qua de causa extraordinarij.

Publice maleficia & delicta quare sic dicta. num. 28.

Iniurium legi facit eius pœnam non imponens num. 29.

Pœnas legales en licet minuere. 30.

Maleficiorum publicorum quædam capitalia, quædam non. n. 32.

Minor an possit de publico crimine accusare. num. 33.

Crimina omnia de iure canonico sunt publica, num. 34.

Hodie titulus de priuatis delictis nõ est in vsu, num. 35.

Resp. non lædituræ verbis iniuriosis nu. 36.

Index delinquentis propriæ est ille, vbi delictū est commissum. num. 37. vbi nu. 38. amplistatur etiam si in mari delinquatur, & num. 39. quòd debet remitti ad locum de illis si petatur, & num. 40. declaratur.

Inquisitio quid est, nu. 41. & quotuplex. nume. 42.

Citatio non requiritur in inquisitionibus sum marijs faciendis, num. 43.

Quotuplicitèr in criminibus procedatur. numero. 44.

Index ex officio & etiam ad petitionem partis an simul in criminalibus procedere possit. nu. 45. & 46.

Alia falsa in inquisitione valeant parte superueniente vel desistente ab accusatione num. 47. & 48.

Index ante omnia debet constare de delicto, num. 49.

Delictum si non possit probari, quod erit veredictum, num. 50.

Index debet audire partem iniuriatã & exquirere. num. 51.

Accusato & inquisito danda est copia informationum, nu. 52. vbi num. 51. an erit necesse quòd ipse petat, & num. 54. an eandem petitionis exprimere debeat, & num. 55. quòd tam reo quam alteri est danda informatio, & num. 59. etiam si non petatur.

Errãt iudices procedentes ad torturam sine repetitione testium. num. 56.

Damnatur pessima iudicum quorundam contra molentium præbere copiam processus. nume. 57.

Defensio etiam diabolo fuisse in iudicio nõ est negauda. num. 58.

Reus potest declarare confessionem suam pro sua defensione. num. 60.

Interrogandus est reus an culpatus in crimi talibus. num. 61.

Documenta pro innentibus iudicibus seruanda in criminalibus. num. 62.

Reipub. expedit ne delicta impunita remaneant, num. 63.

Index si in pace vrbi stillione quid graue accidit sestim Regi mittat & eum certiorē faciat, num. 64.

Azeuedo super. 8.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.МЕЧНИКОВА

Lex Prima.

Summarium.

Iudices inquirere debent de furtis, & Maleficijs in sua iurisdictione commissis, & punire delinquentes, vtin eos seuiant, & pœnas legum exerceant.

LIBI *Osadia, atreuimiento, y temeridad.* Notanda tria verba hæc sunt, copulatiue apposita, vt ex eis notetis, audaciam cum temeritate iunctam esse malam, † bonam vero e contrario si cum prudentia, imo si sine temeritate audaciam hic consultus describeret, possemus in bonam, & malam audaciam desumere, nam licet audacia frequentius quid sinistri, & temerit as importet, ex text. in Authen. habita. versic. hæc igitur generali. C. ne filius pro patre. l. 1. §. fin. in fin. ff. si pars hæred. pet a. in.l. quantæ audaciæ, in princ. ff. de publi. l. siquis in tantam. C. vnde vi. in princ. Quandoque tamen † in bono sumitur, vt est bonus text. & ibi glo. l. Gallus. §. videndum in fin. ff. de liber. & posth. sicut, & furor potest esse bonus, & malus, † vt in furore habito rationabiliter cõtra delinquentes. 3. Ethicorum, quod irati dolent, puniêtes autem delectãtur, vnde Horat. virtutem immitte furori, & virtutem, & furorem erige, sic & indignatio potest esse bona, & mala, † iustus enim peccatis irascitur aliotum 7 quæst. 1. §. hoc tamen versicul. huic quidem, & de pœniten. distin. 1. sed cõtinuo. & etiam fœnus potest dici bonum, † 46. distin. c. fin. 24. quæst. 1. c. adubcauit, item odium, † bonum & malum. 80. distin. c. odio, & concupiscentia bona, † & mala, † vt Apostolus inquit, Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus Carnem, item superbia † bona & mala, vnde Hierony. sic volo te superbi: & ad Eustochium Virginem, discę in hac parte superbiam sanctam scire te illis esse meliorem, item pietas bona, † & mala, & dolus bonus & malus, vt in. l. 2. titul. 16 part. 7. vt omnia latius enumerat Lucas de Pena in. l. omnes col. 2. C. de Decurio. lib. 12. Et pro resolutione omnium supradictorum dicendum est, quod audacia, furor, superbia, concupiscentia, & indignatio, & similia, si versantur circa illicita damnantur, & vocantur temeritas, si vero circa bona & licita, laudantur & approbantur, † vt optime per Enri. Bohic in c. tanta. 4. distin. de excessi. prælato. & in. c. qua fronte, in princ. de appellatio. & co relato Montolonius in Promptuario iuris, verbo Audacia, temeritas vero in contrarium est, qua semper † sonat in vitiũ, & in hoc differt ab audacia, quia hæc interdum est virtus, illa vero semper est vitium, vt dixi, ité audacia post consilium, temeritas sine consilio, secũdũ Anselmum, temerarius enim nõ estimat periculum futurũ, secundum Doctor. ext. ext. in proemio. 2. partitæ titul. 1. & sic temeritas est, fiulte, † fatuè, sine consilio, sine causa, quid agere vt inquit Lucas de Pena in. l. Magistros. C. de Professori. & medi. lib. 10. col. 2. & in. l. 2. C. de Priuile. eorũ qui in sacro scrut. lib. 12. vbi enumerat plures temerariorum species; & ideo lex nostra iure optimo adiunxit verbo, Audacia, & hoc verbum, temeritas, vt audaciã hic in malum sumeremus partem.

Ibi. *Mal quiera vsar.* Proclusius enim ad malum sensum eras humana declinat, † vt in proœm. Clementi. & 23. quæst. 5. cap. Proclusius. & 12. quæst. 1. omnis artas, sed quare homines in fagitio propensiores sunt, grandi admiratione dignum est, eo præsertim, quòd ad finem perfectionis homo dignoscitur creatus, vnde ad summũ finem debet esse procliuior, & hinc est quod naturaliter ad verum bonũ prorumpit, vt vult Philoso. 1. Ethicorum, licet ex accidenti, & deuio errore ad vitia conspirer, nec dixeris, imo naturaliter homo adspirat ad malum, vt videtur velle Philoso in 2. Ethicorum c. 7. vbi dicit, quod natura proniores sumus ad voluptates, quia iistud non est proprie naturaliter, vt probatur ex text in Auth. de Monachis. §. fiquis igitur ad finem, vbi text. formaliter dicit, quod vita humana naturã quodãmodo labitur ad delicta, & sic dicto quodammodo tollit cõtrarium, quia includit, quod vere naturaa non inclinat. Iãm suis cũ ibi notatis. ff. de liber. & posth & per. l. si mein vaquam, de acquir. possessio. per Bart. in l. quod ũ vir. ff. solut. matrimonio, cum ergo, & natura, & ratio, & si ius, nos ad bonum prouocent, cur non sumus ad id procliuiores quam ad malum, & in hoc Cõstantius Rogerius, in tractatu de summo bono. in. c. homines cur in flagitia propensiores, in. 2. part. 3. Tho. tractat. duier. Doctor. fol. 15 inquit, solutionẽ esse ex eo, quod aliqui dicunt Philosophi, quod id accidit, quia sine proposito fine viuimus, alij vt Apuleius, Apher. Philosoph. Athenienses, dicunt, ideo id esse, quia animum non colimus, dicebat enim, nihil æque mitor quã quòd homines cupiant optime viuere, & sciant non aliaex re quam animo viuere, nec fieri posse, vt optime viuatur, nisi colatur animus, & tamen animum suum non colunt, quali enim curandi sunt, vt acertime cernant, pedes, vt celeriter currant, brachia vegetanda, vt fortiter pugnent, sic & animus colendus, vt bene viuatur, & sic ratio illorum nihil aliud fuit, nisi quod libero arbitrio perperam vtimur, sed per hoc nõ est quæstio nostra dissoluta, quia id ipsum est de quo quærimus, cur sine proposito fine viuimus, & animum nostrum non colimus: vnde alij dicunt nos procliuiores ad vitia, quia creati ex nihilo quodammodo, vt ex limo terræ, & ideo tendimus ad nihilum quod est peccatum, vt & voluit glossa. contigat. 10. dist. §. ius naturale. ff. de iust. & iur. & ibi Bartol. in §. huius studij, numer. 4. & in dict. §. ius naturale. Respon. det abũde Fortunius Garsia, numero. 101. vbi & Horos. numero. 8. columna. 14. inquit, Acursij & Bartol. sententiam sustinere posse, in primis ad peccandum moribus, non vt iure naturæ (quod illi prima facie dixisse videntur) ad peccandum moueamur: sed motus illi primi naturaliter (omnium consensu) ẽ in hominibus sunt, & in hominum manu non sunt, Constantius autem Rogerius vbi supra, numer. 8. cum (quemadmodum alijter respõdet præmittendo illud Philosophi dictũ sexto Ethico. c. 9. in fine dicentis, Impossibile est prudentem quempiam esse nisi sit bonus, & contrario igitur nõ potest esse bonus, nisi qui secundum prudẽtiam, & virtutes operatur bonum, igitur in virtutibus consistit: modo certum est quod omnis virtus moralis circa difficile, & arduum versatur, eo quod tenent mediũ virtutes inter excessum, & defectum, quod quidẽ mediũ assequi difficile est, vt dicit Philoso. 2. Ethico. c. 7. & ideo subijcit, in eo cõsequendo, oportere studiosum esse, quia circuli mediũ contingere nõ cuiuslibet est, sed tantũ scientis. Quapropter quia bonũ consistit in medio cõsequenter dicitur finitum, vt inquisit Pythagorici, malum autem est infinitum, vt etiam vult Philoso. 2. Ethico. c. 5. ideo subijcit, alterum, videlicet bonũ difficile, alterum vero malũ facile,

quia boni simpliciter, mali autem multifariam: nam virtutes circúdatæ sunt vitijs, hoc est extremitatibus, ipsa vero virtus reiiricta est ad mediũ. Hinc dicit Philoso. in d. ca. 7. quod iracũ, & pecuniam dare facile est, & quibusque sed cui, & quantum, & quomodo, & quamobrem, id non cuiusque est, nec facile: itaque recte facere rarum, & laudabile, & præclarũ est, quocirca oportet eum, qui medium alleq; vult attenomnia longius abire à magis contrario, secundũ Philoso. vbi supra quẽ admodum ergo ludentes cum sagitta facilius coherentia signo, quam ipsum signum in medio constitutum attingunt, ita quoque facilius, homines ad malũ infinitum proueluntur, quã ad bonum, vt supra finitum, coopertæ etiam sensualitate, quæ cõtinuo nos ad delectabilia impellit, & nociua fugere suadet, vt legitur in Proemio Clementi. in text. & gloss. & hæc sensualitas adeò ossibus nostris est affixa, vt fundirus extingui non possit, Clementina, ad nostrã dẽ hæreti. & hæc est Responsio dicti Constantij Rogerij, vbi supra, quam & latius ibi prosequitur. Ego tamen teneo cum Iuristis, & Theologis, quod dici non potest naturaliter, vere & propriè homines esse proniores ad peccãdum, & ad malum quam ad bonum, sed potius è contra, sed quia, vt inquit legislator, in proemio, titul. 1. par. 7. assuescunt homines delicta, & malefícia committere, ita vt in naturam transeat delictorum assuefactio, ideò naturaliter dicitur esse proniores à peccandum, consuetudo enim est altera natura, non tamen est ex hoc inferendum naturaliter homines esse ob id proniores ad peccandũ.

Ibi. *Fue necessario de dar leyes.* Regi enim incumbit cura subditorum suorum, & prebere eis ordinem & formã, quibus regi possint ad recte viuendũ, nam, vt inquit iurisconsult. in Auth. vt non luxurię homi. collatione 6. omnibus hominib' qui recte sapiunt, manifestũ esse putamus quia omne nobis est ĩ tũ dũ & oratio, vt credĩti (id est fabricãti) nobis à Dño Deo bene viuant, & eius inueniant placationem, nam dicit Ecclesiast. 23. Rectorem te posuerunt: noli extolli, esto in illis quasi vnus ex ipsis, curam illorum habe: & sic considera, & omni cura tua explicita recumbe, vt lateris propter illos, & ornamentum gratiæ accipias, coronam & dignitatem consequaris corrogationis.

Ibi, *Para que sean castigados,* eo enim ipso quod quis peccat, correctionem meretur, ĩ vt in extrauag. qui sunt rebelles, vnde pœna est in signum culpę, secundum Bald. in. l. 1. col. 1. ff. de iust. & iur. Bar. in. l. eum qui, colum. 2. ff. de iureiurand. pœnæ enim se subdit qui deliquit, vt diximus in. l. 10. titulo. 9. num. 3. & 7. lib. 5. supra, & ideo punien dus est cum ad id se obligauerit: nã vt inquit Plato de philosophia, resipublica tunc optime gubernatur, cum iniusti dant pœnas, interrogatus à Theophrastus? quid nam virtam humanam conseruaret, respondit, beneficia, honor, & pœna.

Ibi, *Y a exemplo destos otros se refrenen,* Oderunt enim (teste Horatio) peccare boni virtutis amore: oderunt peccare mali formidine pœnæ ĩ quam nam quę est pœnas inferre ĩ propter exemplum, vt pœna vnius exẽplum sit metus ĩs multorum. I. aut facta, §. fin. ff. de pœnis. l. 1. C. ad. l. Iuli. repetun. l. 1. C. de pœcatis impera. offerendi. cap. quapropter, 23. q. 7. gloss. cap. 2. 2. 7. quæst. 1. & cap. fin. de calũniatoribus glo. *Escarmiento,* per text. ibi, in proemio, titul. 1. par. 7. & Couat. in initio capit. alma mater, num. 9. de senten. excomm. & sic, Solon. duobus his, pœna, & præmio, omnem Rempub. contineri dicit. Author Cic. in quadam ad Brutum Epistola, quo quo fortè & Democritus respiciebat qui duos esse omnino Deos censuit, pœnam, & beneficium, nonnunquã ramen (secundum Plutarchum in politi 17 cis) dissimulandum est, ĩ atque consul to nonnihil præterendum, quandoquidem nec videris quidquã nec audiueris id, quod domi plerunque puerorum errata, de industria non obseruantes, quasi nescíamus, factiare solemus, nam secundum eũdem Plutarchũ, in apoth. facis quidem Reipub. consultum est, si grauia & publica peccata non dissimulentur, neque enim debent magistratus tanquam hostes, occulta peccata propter leges prodere, sed vt patres, aut secreto corrigere, aut dissimulare: quemadmodum enim (secundũ eund. Plutar. in politicis) medici est, magna ex parte corruptione sanguine diminuto parum ægroto deinceps innocui & salubris cibi assumptio: vt ciuilis, & reipub. Princeps, dempta prius ignominia, damno ve ciuitatis submoto, leui deinde gratia & humanitate quasi cunque molestias & querelas leniet atque solabitur, nam, vt ait Seneca, nõ minus turpia sunt Principi multa supplicia, quam medico multa funera, & 2. ad Corint. 10. dicit ur, potestatem dedit nobis Deus in ædificationem & non in destructionem nostram: hæc tã men maxima cũ consideratione agenda, non enim semper est dissimulandum, sed in leuibus, & partibus factis amicis, & in delictis ex quibus respublica non offenditur, aliter esset fatale sis generare scandala quãm sedare, putã ex verbis iniuriosis inter nobiles proiatis, ex quibus sunt iam reconciliati, si informatio fieret, vnus eorũ remane ret diffamatus, & inhonoratus. Quæ prudens quisque iudex circunspicit & considerabit aliter enim consilium est doctissimorũ ne aliquod impunitũ iudex relinquat, nam vt inquit Diuus Bernard. lib. 3. de consid. ad Eugeniũ. impunitas incuriæ soboles, insolentiæ mater, audax impudentię, transgressionum nutrix, sed nulla est regul. quæ non patiatur aliquam fallentiam.

Ibi. *Y porque los nuestros pueblos viuan en paz, y sossiego, y tranquillidad.* Hoc est quod tus Ciuile, & Regium prætedit, tranquillitatem, & silicet, Respub. & salutem ? corporum, vt inquit glosl. in 18 c. cum contingat, de iure iurand. ius vero Canonicum animarum salutem, vt c. 1. de præb. in 6. text. in. c. 2. de consti. lib. 6. vbi Gomez. num. 2. 3. & 4. de cõstit. in. 6. ex quibus ibi dem ipse Gomezi. num. a. & 5 cum sequent. pluribus, refutare vult tres doctrinas Doctorũ, prima an & iure Canonico attento liceat contrahentibus inuicem se deci pere, item an expressa pupillaris matrem excludat, tertiò an eligere potẽs dignìorem, dignum eligendo peccet, quos punctos ibidẽ late prosequitur ipse Gomezi. & tandem in num. 21. & 22. inquit, quod etiam ius Canonicũ attendit duplicem finem, vnum fori 19 contentioli, & aliũm fori ? conscientiæ, & primus non est in totum directiuus ad salutẽ animæ, nec omnia secundum ipsum licita sunt in conscientia, sed toleratur, ne hominum cõmercia destruantur, & licitum est hoc etiã quoties dolus ex proposito expresse non adest, sed tacite, scilicet, cum tu vendis voluntarie, & ego itidem volũtarie ẽmo, & tu scis verum rei valorẽ, & nihilominus minori pretio vendis voluntarie, vt ibi. nu. 10. cum. 2. seqq. & ex nostris scripturis dictos punctos iuxta determinatos, quos cum alibi examinauerimus, & non sint præsentis speculationis millos facio, præsertim cum lateper dictũ Gomezi. vbi supra, sint examinati. Ad nostrũ enim propositum sufficit scire, ius Ciuile, & Regiũ principaliter boni publici conseruatio nem respicere, & secundario salutem animæ: & sic cura aliquorum ? potest 20

impunitas incuriæ soboles, insolentiæ mater, audax impudentię, transgressionum nutrix, sed nulla est regul. quæ non patiatur aliquam fallentiam.

Ibi. *Y porque los nuestros pueblos viuan en paz, y sossiego, y tranquillidad.* Hoc est quod tus Ciuile, & Regium prætedit, tranquillitatem, & silicet, Respub. & salutem ? corporum, vt inquit glosl. in 18 c. cum contingat, de iure iurand. ius vero Canonicum animarum salutem, vt c. 1. de præb. in 6. text. in. c. 2. de consti. lib. 6. vbi Gomezi. num. 2. 3. & 4. de cõstit. in. 6. ex quibus ibidem ipse Gomezi. num. a. & 5 cum sequent. pluribus, refutare vult tres doctrinas Doctorũ, prima an & iure Canonico attento liceat contrahentibus inuicem se deci pere, item an expressa pupillaris matrem excludat, tertiò an eligere potẽs dignìorem, dignum eligendo peccet, quos punctos ibidẽ late prosequitur ipse Gomezi. & tandem in num. 21. & 22. inquit, quod etiam ius Canonicũ attendit duplicem finem, vnum fori 19 contentioli, & aliũm fori ? conscientiæ, & primus non est in totum directiuus ad salutẽ animæ, nec omnia secundum ipsum licita sunt in conscientia, sed toleratur, ne hominum cõmercia destruantur, & licitum est hoc etiã quoties dolus ex proposito expresse non adest, sed tacite, scilicet, cum tu vendis voluntarie, & ego itidem volũtarie ẽmo, & tu scis verum rei valorẽ, & nihilominus minori pretio vendis voluntarie, vt ibi. nu. 10. cum. 2. seqq. & ex nostris scripturis dictos punctos iuxta determinatos, quos cum alibi examinauerimus, & non sint præsentis speculationis millos facio, præsertim cum lateper dictũ Gomezi. vbi supra, sint examinati. Ad nostrũ enim propositum sufficit scire, ius Ciuile, & Regiũ principaliter boni publici conseruatio nem respicere, & secundario salutem animæ: & sic cura aliquorum ? potest 20

dupliciter haberi, vno modo respectu corporum & bonorum, & ita sumitur in Rubric. ff. de rebus eorum qui sub tute. vel cura sunt, alio modo respectu animarum, & ita dupliciter ad hoc potest haberi, vt inquit & declarat Montolonius in suo Promptuario, iuris, in verbo, Cura. in gloss. Cura aliquorum, ius tamen ciuile, vt dixi, solum cõsideratur tranquillitatem & salu
21 tem † corporũ, & sic inquit Additio, capell. Tolosa. decisione. 247. quod iudices temporales non curant de periculo animarum, & iura contrarium disponentia dicunt non fuisse admissa, & sic quod hodie nõ curatur ita, an iudex sit excõmunicatus, vel pars, vt valeãt
22 acta & sententiæ, † sed valent potius, vt voluit Coua. lib. 1. Varia. c. 18. n. 4. & repert. inquisito. verb. excõmunic. versi. nota quod processus, Faber. in §. finitur tit. de curato. & in §. sed cum aliquis. num. 13. instit. de testam. & Casane. in constetud. Burgund. verbo, Des iustices, fol. 64. nume. 29. Hæc tamen non essent in Hispania admittenda, sed iura canonica seruanda, ne pasim excõ-
23 municatio vilipendatur, † & libertas ecclesiastica frãgatur, si ita fiat, secũdum lapum allegatio. 92. relatum per Tiraquel. de retract. titul. 1. gloss. 9. §. 1. num. fin. & sic male aliud in Francia fieri inquit Rebuf. 3. tom. constit. Fran. titr. de arbitris, gloss. 7. num. 6. & in declaratione exceptionum, num. 5. & Auffrerius in Clemen. 1. de officio. ordi. reg. 5. de potest. eccles. super laicis, casu. 12. vbi inquit ex Bal. in cap. exceptionem, de exceptio. quod ista exceptio excõmunicationis est approbata de iure ciuili, nam de iure canonico notoria est, ex text. in cap. cum inter, de exceptio. & cap. intelleximus, de iudi. nisi in causibus à iure expressis, quos refert Montall. 4. titul. 10. libr. 2. fori, & remissiue Duenas regul. 268.

Ibi, *Si alguno robo, o otro qualquier maleficio fuschiziere.* Ex his verbis iuncti sequentibus, *Haga pesquisa e enquisicion.* probatur quod hodie ad inquirendum quis fecerit maleficium, non est necessaria diffamatio † quis sit delinquens, sed ita tim, vt inquit Clarus, in §. fi. recept. sent ent. quæst. 5. nu. 1. quod de hoc aures iudicum tangantur, iudex ipse generaliter inquirit de persona committentis illud maleficium, quæ nam fuerit & sic ex text. nostro habemus approbatam similem consuetudinem, quam vbique seruari communiter doctores dicunt, teste Bossio, in Pract. tit. de inquisitione. nu. 8. & amplecti per totum mundum afferebat Innocen. in cap. bonæ. el primero. nu. 5. de electione, quem sequuntur relati per Clar. in pract. §. fi. dict. quæst. 5. n. 5. & 9. & n. 1. vbi in dict. num. 5. inquit, quod practica est quod si non sit porrecta contra aliquem querela, vel denunciatio, vel aliter aperta via iudicialis inquirendum, sed tantum constet delictum fuisse commissum, iudex tam ex officio inquirit generaliter interrogando testes, quos putat de negotio informatos, in genere an sciant, quis delictum commiserit neminem nominando: ex qua quidem generali inquisitione si per testes nominatur specialiter delinquens, tunc deinceps potest iudex de illo specialiter per testes nominato, interrogare alios itidẽ testes, quia iam tũ fuit generalis inquisitio in specialem, & tunc potest capi delinquens ille etiam ex generali illa informatione, ex qua specialiter constat culpatus. Aliter enim multa delicta remanerent impunita, si omnia requirira Dominicus Soto, in Tract. de ratione tegendi & detegendi secretum, in membro. 2. q. 6. versic. Sed a maiori rem euidentiam, seruanda esset. Quando vero certus est delinquens, vt quia porrecta contra aliquem specialis querela, vel denunciatio, tunc iudex non inquirit generaliter,

neraliter, sed particulariter, interrogãdo testes quid sciant de contentis in ipsa querela vel denũciatione, in qua ille est specialiter nominatus, vt per Clar. in d. num. 5. quæst. 1. quæst. 6. nu. 8. inquit optime quod iam practica antiqua diffamationis necessit ab aula, ita vt constito iudici de maleficio potest ex offic. etiam nulla parte petẽte informationem facere de persona & casu, & in hoc non est iam locus dubitationi, & probatur ex text. nostro, supra dicto modo considerato, etiam si de hoc ille requirat infamiam debere precedere Inquisitionem, Canter. in practi. crimi. quæst. 4. num. 2. de tangẽtibus iudicẽ, & sic iam cessabunt quæstiones inepte tradines Inquisitionis factæ propositæ ab Egidio Bossio, in practi. titul. de Inquisitio. num. 2. relato à Cante. vbi supra in 1. præludio, numer. 2. & pro hac practica, & optionẽ habes expressiorem text. in d. §. infra isto titul. imo si ex officio iudex no luit inquirere potuquam à latere sinas delictũ venit, vel ad ẽ artis petitionẽ,
25 tenebitur † pœna talionis, & in expensis, factis in processu, eo quod est causa damni, vt per Auiles in c. 1. Prætorũ. nu. 27. cum sequẽt. & D. Perez, ibi. sub l. 1. titulo. 1. lib. 8. ordi. pagin. 4. colum. 2. & sequen. & vt præuaricator punietur, secundum gloss. fin. l. 4. titu. 17. part. 3. & ex text. optimo cũ ibi adductis ex Gregin verb. Auer. in l. 12. cod. titul. & par. & sic inquit D. Perez vbi supra se iudicem negligentem procedere contra vnum homicidam, cõdemnasse secundum tenorem, dict. l. 28
12. & quod eius sententia fuit confirmata in cõsilio regis, & nimirum, magnum est enim delictum iu licis negligentis facere iusticiam, vt dixi in 1. tom. horum Commentariorum. Ex quibus infero quod cum iudex, sciens delictum perperratum teneatur sine Inquirit, nimirum si iam infamia non requiratur, vt ad inquisitionem procedatur, nam ad de iure erat, quod non requireretur, cum ex necessitate officij iudex inquirere tenebatur, secundum Hippoly. in pract. §. constante. n. 20. inquisitionem tamen generalem, vt qui sint male factores in populo nõ licet facere, vt in l. 3. §. eod. probatur, vbi dicam.

Ibi. *O otro qualquier maleficio.* Multis enim modis maleficia cõmittuntur, † partim furando, partim occidendo, partim vulnerando, & partim iniuriãdo, ita vt verbo, & facto delicta cõmittatur quoridie, & horum criminũ, alia sunt † publica, alia priuata, & publico
27 rũ ordinaria sunt ad inquirenda alia extraordinaria: publica ordinaria sunt, vt crimẽ laesæ Maiestatis, de quo in §. publi. aurẽ, instit. de publi. iudici, & in l. 1. tit. 2. p. 7. & vltra Doctores ordinarios videndus est Socin. cons. 47. n. 15. & 121. volumine. 4. & priuilin consi. 22. volum. 1. Decis consil. 140. Aymon consil. 6. & 224. volum. 1. & latius Zephalus cõs. 75. volum. 1. & 221. volum. 2. & consil. 304. volum. 3. & Tiber. Decia. Respon. 18. volum. 1. item publicum ordinarii est actulterium, ex §. item lex Iulia. in instit. de publicis iudi. l. 1. tit. 17. p. 7. & in tit. de Adulteris, infra cod. li. 8. plura decernus Deo volente, item Sodomia est publicum, & ordinarium, vt in cod. §. item lex Iulia. & cap. vsus. 23. quæst. 7. 1. cum vir nubit in fœminam. C. de adulteri. & in titul. 21. infra isto lib. vbi plura sunt dicẽda, & alia plura relata in isto titul. instit. & ff. de publi. iudi. & ex eo dicta sunt publica, † quod cuius ex populo eorum executio, accusatio, siue denunciatio darur pro interesse iustitiæ, vt in §. publica el. 1. instit. de publicis iu. li. & in l. 1. ff. eod. titul. expedit enim Reipub. vt infra dicemus delicta impuniti dicuntur quæ ordinaria quia certa pœna, lege Principis, statuto, aut consuetudine, introducta

ducta in eis statuitur, eamque non licet iudici minuere, nam facti quæstio in arbitrio iudicantis est, pœnæ vero persequutio non eius voluntati mandatur, sed legis authoritate referuatur. l. 1. §. 2. ff. ad. S.C. Turpilia. l. 14. titulo. 26. infrà ifto lib. legi enim inuiolatæ quidem, qui pœnam ab ea statutam non imponit, † secundum Auend. ca. 16. per totum num. 3. lib. 2. vbi inquit, quod eandem pœnam debet pati talis iudex, & infamis est, licet secundùm eum ibi, numer. 19. in fin. parte desistè te id posit, vel nisi ex aliqua ex causis in iure expressis, de quibus per Tiraquel. de pœnis temper. quæ a iudex potest in quocunque delicto alterare pœnã, secundù Villalo. in ærario cõmunium opinionum, verbo, pœna, numer. 39. sed inter hæc medium est eligendum, scilicet, quod non palsim & sine discretione est pœna minuenda, maxime ille, de quibus in d. l. 14. mentio fit, prout aliqui iudices faciunt, qui vt partes condemnationem contiant, pœnas moderantur, & aliquando iudices hæc de causa partes innocentes condemnant, & vbi pœnam non incurrerunt, imponunt sub velamine, quod eã moderabuntur, & miseri rei videntes se oppressos id cõsentiunt, timentes etiam plus expensuros in prosequẽda appellatione quam sit condemnatio, & ista cautela iudices quæ nõ sua sunt furripiunt, & quæ sua sunt, imo & iuste, moderantur in grauem animarum suarũ pernicie: & ideo caute, & cum discretione hæc agenda sunt, vt vbi pœnam reus incurrit imponatur, neque diminuti possit, nisi ex iustissima causa, quam quidem lex non est cõsendum quod expellere voluerit, sed fraudibus & iudicium malitijs obuiare, vt ex. d. l. 14. apparet, & sic ob pauperta[illegible] minuitur pœna etiam silco applicata, vt per Olanum in concordia Antinomia-

rum, verbo, pœna, numer. 17. 18. & 19. dũ tamen non sit ordinaria pœna, sed extraordinaria, nam in ordinaria licet in corpus pauper vt alibi latius diximus, de quo tamẽ an liceat minuere pœnas legales late tradit Ioan. Redhin. tracta. de Maiestia. princ. sub verbo. Sed & etiam per legitimos tramites, numero. 48. cum sequentibus, in 16. volum. tracta. & sic cum causa licitum est pœnam legis, statuti, aut consuetudinis minuere, sicut & augere, nam multis grassantibus opus est exẽplo, vt vnius pœna metus sit multorum. l. 1. C. Ad. l. Iuli. repetun. minuere verò quoties persona honesta est, neque deliquit nisi semel. l. quid ergo §. pœna grauior. ff. de his, qui not. infam. l. in seruorum. §. fin. & l. Respiciendum. ff. de pœnis, publica autem extraordinaria delicta dicuntur, vt l. Iulia. repetũdarum, & l. Flauia. de Plagiari. & huiusmodi, de quibus in. l. 1. ff. de publi. iudi. l. lex Iulia. §. hodie. ff. ad. l. Iuli. repetun. & l. fina. ff. ad. l. Flaui. de Plagia. & ideo dicuntur extra ordinaria, quia in eis non fit certa lege, aut Principis statuto, aut consuetudinis introductione, statuta pœnã, sed arbitrio imponitur iudicãtis, secundù delicti, & personæ qualitatem, & super his, extra de accusato. c. de causis. & illis, de offic. de leg. l. 2. ad medium. ff. de effracto. & ex Palato, in deq; horũ publicorũ iudiciorũ, quæ sunt capitalia, tot quedã vero non capitalia, & capitalia dicim' quæ vlti. supplicio afficiũt homines, vel aquæ & ignis interdictione, vel deportatione, vel metallo: cætera vero si quã infamiã irrogãt, eam damno pecuniario, vel corporis aliqua coercitione, non capitalia dicũtur, vt in. §. publicorũ instit. de publi. iudi. l. 2. ff. eod. tit. & lex capitalis. ff. de pœnis, de quibus delictis publicis, & priuatis vltra DD. in locis ordinariis, vide Anto. Gomez de delictis, cap. 1. num. 1. cum pluri-

pluribus sequentib. & singulariter Iuli. Clarum, lib. 5. sententiarum §. 1. per totum, & Angel. de malefi. in parte, & ad querelam per totum, & an mi-
33 nor † possit de publico crimine accusare, vide gloss. menor, in. l. 2. titul. 1. parsit. 7. & gloss. fin. eiad. fin. l. 2. titul. 20. lib. 4. fori. & supradicta procedunt de iure cinilicegio, iure vero canoni
34 co omnia tecrimina sunt publica, ex gli. in. c. infames, verbo, Furtes. 6. q. 1. & eo quod ecclesia non habet Iudicem, relat. per Iuli. Clar. vbi sup. nu. 8. vbi inquit ex pract. Milley, quod hodie titulus de priuatis
35 † delictis non est in vsu, & sic possè hodie pro quolibet crimine priuato procedi ex officio, & sic per inquisitionẽ falcè ad imponendã pœnam extraordinariã, & clarius id testatur idẽ Iuli. Clar. vbi su. §. fi. q. 3. nu. 3. & Ant. Gom. tom. 3. c. 1. n. 1. & c. 49. in fin. & Padilla, in. l. 1. ranfigere, nu. 47. C. de trãsact. nã omne quod cõtinet malũ exemplum in republica debet per iudicẽ puniri, vt per cũ. l. Ant. Go. cod. to. 3. c. 3. n. 33. & glo. 1. in fi. in. l. 3. tit. 17. p. 3. & plures alios allegat Paz in suapraxi. tom. 1. in prine. in prima annotat. nu. 18. & gl. r. l. 3. tit. 17. p. 3. & sic inquit Clarus in dict. q. 3. n. 3. q. & idem ego credo de cõsuetudine ordinaria, vt dicti est, & ex nostra. l. inciistin. & generaliter loquẽte, & volut Did. Per. sup. glo. 1. c. 1. vbi cõsul. 3. allegat Greg. ita tenentẽ, & sic quotidie fit & vetitur, dũtamen sit delictũ tale ex quo offenditur respublica prout sunt omnia delicta in facto consistentia, secus vero si in verbo iniurioso priuato alicui ho-
36 mini facto, nam cum ex tali respub. † nõ laedatur secũdum Feli. in. c. dilecti filij, de exceptio. col. fi. vers. 3. declaratio. n. 76. & probatur ex l. 4. tit. 10. infrà ifto lib. nimirũ si neq; iudex possit prò cedere parte non petẽte, sed si in Deũ vel sanctos dirigatur verbum aliquod iniuriosum & maledicum, tunc vtiq; quilibet de populo admittitur ad accusandũ eo quod in omnibi iniurijam fieri dicitur, vt inquit Ant. Gom. vbi supra, dict. c. 1. n. 1. & Clar. vbi su. nu. 11. & sic hodie ex vsu & practica cõmũ, in dictibus inducta, & ex eo quod expedit reipub. ne delicta remanẽtè impunita, in omnibus delictis, præterquã in verbis iniuriosis alicui priuato homini factis, admittitur publica accusatio siue a quolibet de populo, siue ab officio iudicis inducenda, & ita quotidie fieri videmus.

Ibi, *Et cuyo termino*, hic habes tex. expressum probantem, quod iudex loci vbi delictum committitur est, est prius iudex delinquentis, † et proba-
37 tur in. l. 1. & auth. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi oport. ca. 1. vbi gloss. & omnes de rapto. l. solent. ff. de custodijs reorum. glo. fi. à Dino Pio. & sic etiam ff. de re iudi. ca. fi. & ibi glo. de foro cõpe. examinabar pro & contra optime declarãdo Hippol. in pract. § opportunè nu. 32. cum sequent. pluri. & in. l. 1. C. de raptu Virg. & in cons. 86. à quo alij desumpserũt, Gandi. de malefi. tit. de pœnis, & Capiti. decisione. 164. & Cancer. de quæstio. crimina. tangẽs. iudi. q. 7. nu. 3. adeò, vt essin mari delin quatur iudex territorij adiacentis est competens pro delicti illius † cognitione. l. vnic. vbi Bar. C. de classi. lib. 11. idem Bar. in tractat. de insula. § meliùs nu. 1. Ang. in. l. insulæ. ff. de iudi. quos ad hoc allegat Horo. fi. in. l. præses. ff. de offic. præs. num. 3. colum. 445. & notat Couar. in pract. cap. 11. num. 3. quòd si per illum nõ puniretur, puniri poterit per iudicem Portu. vbi natus adportata fuerit, ex text. in. l. 3. tit. 9. p. 5. neque erit tenẽs ei illis tẽ ad iudicẽ

terri-

territorij adiacentis vbi deliquit, fe-
cundum gloſſ. pen. ibidē, & lex noſtra
debet declarari per hanc partitæ. Ité
adeò hæc vera ſunt, quòd iudex cri-
ginis, vel domicilij tenetur ipſum de 40
linquentem remittere ad iudicem lo-
39 ci delicti, ſi de hoc fuerit ab eo t requi
ſitus, & hoc ad effectum vt ibi procedatur & puniatur, prout eſt communis opinio teſte Crepola, conſi. crimi. 59. & Clato. lib. 5. recepta. ſent. q. 38. num. 19. & licet ſecundum eum ibi ali qui voluerint, quòd iudex requiſitus debet prius ipſe cognoſcere, an ille ſit culpabilis de delicto, pro quo impu tatur, tamen illam opinionem pra xis non admiſit, dum tamen requiſi tio talis ſit iuſtificata informatione in ea deſcripta & poſita de delinquen te & de loco vbi deliquit & de delicto, prout quotidie fit, aliàs remittere non tenetur, vt inquit Iacob. de Bello uiſo, in praxi, crimi. titu. de remiſsio. reorum, num. 26. & pro ijs conſidero tex. noſtrū, quia eſt expreſſus, & ratio eſt ſecūdum dictos. DD. maxime Ho roſ. & Couar. vbi ſuprà, num. 3. ſcilicet, quia reipublic. maxime congruit, ſcelera eo in loco publicè puniri, in quo fuerint perpetrata, propter exēplum, vt qui nondum deliquerunt à criminibus abſtineant, delinquentium pu nitione territi, l. capit. alium. §. famoſos. ff. de pœnis, & vt ſolatio ſit læſis 41 cognatis & affinibus eorum eodem lo co pœna aſſumpta, quo delicta admiſ ſa ſunt, vt in dict. §. famoſos, adeo vt inquit Iacob. à Velouiſo, in ſua practica titul. de remiſſionibus eorum. nu. 24. in fine, quod licet iudex originis vel domicilij non haberet in tali caſu neceſsitatem de iure remittere ad lo cum delicti quoad cognitionem, tā men quoad executionem expedit bat fieri in loco delicti, ex dict. §. famoſos. & ex. l. ſiquis exhæredato filio. §. ante penult. ff. de inīuſto rup. teſtam. alias

itidem rationes aſſignat Coua. vbi ſu pra ad hāc de remiſsione facienda ad locum delicti, idq; verum eſt quoties iudices ſub eodem principe vnunt, & eidem Principi t ſubiecti ſunt, ſecus alias, ſecundum Clarum. d. quæſt. 38. num. 21. vbi allegat Couar. vbi ſuprà, num. 10. dicentem, quod hæc ſententia communi totius orbis Chriſtiani vſu & praxi recepta eſt, ſed inter diuerſa domnia non ſolet fieri remiſſio: hæc tamen in delictis grauibus intelligenda ſunt, non vero in leuibus, vt inquit Couarub. vbi ſuprà, nume. 7. & Clarus vbi ſuprà, num. 23. & in tit. *De la remission de los delinquentes*. Hęc & alia latius Deo volente referemus, hæc enim ſufficere debent pro exortatione noſtri text. nouiter ad hæc per me ponderati, nondum enim vidi à nemi ne ponderatū adhoc ſcias, etiā quod hęc procedunt pro eodem delicto, ſed ſi diuerſa ſint, ſuper quibus diuerſi iudi tes procedant finito proceſſu per vnū fit remiſsio reiad alium, vt ipſe ſuum proceſſum finire poſsit, vt quotidie ſer uari inquit Clarus vbi ſuprà, num. 26. & tradit Cantera in ſuis Queſtionibus Crimin. pag. 15. nu. 13. & 14.

Ibi, *Et aqui preſupuſta e inquiſicion.* Inquiſi tio enim (quam vulgo informationē appellamus) ex iudicis officio, & au thoritate, vt ſemper fiat, neceſſe eſt. Eſtque inquiſitio t alicuius criminis 41 manifeſtè ex bono & æquo à iudice cō petente canonicè facta inueſtigatio, vt per Felin. in Rubrica de accuſa. nu. 4. relatū per D. Perez hic in gloſſ. 1. in princ. & vide. l. 1. titul. 17. part. 3. Et dici criminis, nam requiritur pro forma Inquiſitionis, quod crimen ſit magnū & Inquiſitione dignum, non eſt enim inquirendū niſi de maioribus crimini b' putà læſæ Maieſtatis, homicidij, So domiæ, ſimoniæ, adulterij, peruerſi, in ceſtus, raptus, furti, & huiuſmodi, licet de adulterio hodie nō liceat iudici in quirere

De los Peſquiſidores. l. 1. 8

quirere, vt ſuo loco dicemus, Deo vo lente: de leuibus autem ac diſsimilibus dis criminibus nequaquam inquiri turl. 1. leuia. ff. de accuſa. cap. Inquiſitio nis extra eod. titul. de quo tamen iam in hac lege dictum remanet quid bo de fiat. Dixi (manifeſti) quia oportet, famam veriſimilem præcedere, quæ iudicem de commiſso ac perpetrato delicto indagando excitet, & Inquiſi tionis occaſionem præbeat, non enim poteſt ad Inquiſitionem procedi, niſi præceſſerit publica fama, tanta, quæ offendiculum populo præbeat, adeò vt abſque periculo tolerari nō poſsit, vt. ca. 1. c. ca oportet. ca. 2. petitione. c. Inquiſitionis. c. qualiter & quando. 2. de accuſat. contra enim non diffama tos minime inquiriri poteſt, de quo quid hodie fiat in hac. l. dictum rema 42 net, ne bis eadem repetamus maxime ſub eadē lege, vt in principio Rubri cæ proteſtati ſumus: Dixi ex bono, & æquo, quia non debet fama hæc & dif famatio procedere à maleuolis, male dicis, criminoſis, inimicis, & ſuſpectis, ſed potius ab honeſtis, prudentibus, ueridicis, viriſque fide dignisſimis, ne que ſemel duntaxat ſparſa audita, ve fuerit. ſed frequenti ſermone, vt in. d. c. qualiter, & quando, cap. iudicet. 3. quæſt. 7. ca. in cunctis & ibi gloſſ. t. t. q. 3. cap. licet Heli. de ſimo. c. cum oportet, de accuſa. l. miles. §. mulier, & ibi notatur. ff. a. l. Iuli. de adulter. Dixi à iudice competente, vt ſic is, qui Inquiſitionem facit, iudex competens ad cognoſcendum de crimine illo, nempe vt is, de quo Inquiſitionem ſit pro ductus, ſuo tribunali ſubiectus fue rit, aut certe vt crimen illud in iuriſdi ctione ſua cōmiſſum eſſe conſtet. Sub ditum autem intellige, vel Originis, vel delicti ratione. l. 1. & Auth. quain prouincia. C. vbi de crimi. alias Inquiſi tio eſſet nulla, vt. l. 1. & per totū. C. ſi à non compe. iudi. Dixi canonice ſa

cta inueſtigatio, nam debet Inquiſitio fieri informatio in forma debita ac de cenit redigi, alias nulla eſt, vt cap. In quiſitionis, & cap. qualiter. 2. de accu ſatio. & intellige debitam ac decentē formam, quoties ſubſtantialia infor marionis nō omittuntur, vtpote per quem facta, quando, quo loco, cuius iuſſu, ætates, iuramēta, nomina cogno mina, qualitates, domicilia teſtium, & huiuſmodi circunſtantiæ: item neceſ ſum eſt Inquiſitori certum eſſe crimē commiſſum ac perpetratum, de quo Inquiſitionem ſit factura, vt in hac gloſſ. latius dicemus, contingit enim aliquādo Inquiſitionē eſſe factam de homicidio nec dum perpetrato, & de homine viuo, & illæso, & ſimilibus, & hæc pro diſtinctionis declaratione. Quotuplex autem ſit Inquiſitio t tra debat. l. 1. titul. 17. part. 3. & dicendum eſt breuiter eſſe triplicem. Primā gene ralis, quæ eſt ſimpliciter reſpectu per ſonarum, & delictorum, vtpote cum præſes, iudex, aut ſigus generaliter in quirit, an ſint homines facinoroſi, an ſcelera vſque latenter ſuppullulēt, aut co mmiſſa fuerint, vt prouincia facino roſis hominib' purgetur, vt in quiete permaneat, de qua in l. congruit. ff. de officio præſ. & in. c. ſicut olim de accu ſat. & c. 1. de offic. ordi & in. c. Roma na de cenſibus in. 6. & in hac generali Inquiſitione minime neceſſaria eſt fama, ſed eo caſu proceditur generali apprehenſione per curſoriam, ſeuem, ſeu plebeiam quampiam vicatim per ueſtigationem, & hæc eſt quam. l. 4. 43 prohibet infrà, iſto titu. & non ſolet fieri regulariter, niſi per viam viſitatio nis, viſitando prouinciam ſuam iu dex. quilibet competens ad hoc: Et permaxime prælati & viſitatores eo rum. Altera vero Inquiſitio ſpecialis eſt ſimpliciter, idque perſonarum etiā ac delictorum ratione, vt cum de cer to, finito ſeu limitato delicto contrà certam

certam & finitam, seu limitatam personam, *Preses*, iudex, vel fiscus inquirit, de qua in.l. ea quidem. C. de accus. & per Clarum in.d. §.fin. quæst. 3. vers. Poterit igitur, & quæst. 50. vers. Item quia. & de hac loquitur tex. in.c. 8. post quam. cap. cum dilectus. nihil. de electione. cap. fin. de cland. desponſ. & ibi necessario desideratur fama, vel diffamatio precedens de tali persona, vel per querelam partis, vel denunciationem, vel per notoriam populi delictionem, & fusurrationem, vel per captionem in flagranti crimine factam: & in hac crederem etiam hodie diffamationem requiri de tali persona, aliter enim male faceret iudex, non in faciendo inquisitionē de tali delicto, & in interrogādo testes de tali certa persona nondum apud iudicem diffamata: tertia vero species est generalis simul & specialis, generalis vtique quo ad personas, specialis vero quoad delicta, vt cum iudex in genere, vel vniuersaliter inquirit de ijs, qui Petrum occiderunt, vel contrà generaliter ad delicta, specialis ad personas, vt cum iudex findicatur de officio, & in eo gestis: & has credo quoad hodierna saltem tempora esse formulas inquisitionum hodiernis temporibus consuetarum vti, aliam distinctionem appoſuit Abb. dict. c. qualiter & quādo. 2. n. 11. 12. & 13. extra de accusa. & ibi Doctores maxime Maria. Socin. plura profequitur quæ longum esset referre, quoad nos enim sufficit supradicta scire: in
43 iisque inquisitionibus non tenetur iudex partes citare ad eas faciendas, eo quod dumtaxat seruiunt hæ inquisitiones ad præparandum, & nequaquam ad instruendum iudicium, ac vt illius virtute quis condemnetur, vel absoluatur, & postea facta informatione & proposita querela in forma à fisco, denunciatore, vel accusatore, danda est omnino copia inquisitionis & informationis ipsi accusato vt se defendat, & tūc in plenario iudicio testes ratificantur, & pars citatur ad hanc ratificationem, & probari vi detur ex.l. 4. infra ſto. tit & lib. quidquid voluerit distinguere Clarus. d. §. fin. q. 11. nu. 3. Quotuplicitet autem
44 in criminibus procedatur, breuiſsimè dicendum est, quod licet aliqui voluerint quod quinq; modis procedatur in criminalibus, scilicet, per inquisitionem, denūciationem, accusationem, per exceptionem, per notorietatem, & apprehensionem in flagrāti crimine, vt per Bosium de inquisitio. & per Iodocū in princi. practi. crimi. relatos per Canterā, in suis quæst. crimi. in. 1. præludio, horū tamen modorum maior pars potius est destinata ad formas, quibus meditandis crimina deueniuntur in notitiā iudicis, quem ad progressum, nam per executionē nēn proceditur, sed demonstratur delictū, per notorietatem & apprehensionem idem sit, & ideo ego seq̄or opinionē Iul. Clar. in. d. §. fecundum. dicentis in q. 3. nu. 1. se non reperire in toto ciuili iure, neq; in canonico, neque in tota practica alios modos procedendi in criminalibus, quām duos, scilicet, ex officio iudicis vel ad instātiam partis, & verum dicit, nam nullum alium reperies quo mediante iudex procedat, ex officio enim procedit, cū nō adest accusator vel denunciator, ad instantiam vero partis, cum adest accusator, vel denūciator, & sic quoad procedendū in criminalibus ſi duo modi in practica intentātur, quoad notitiam vero delicti ad aures iudicis & manus eius perueniri, per hos duos modos & per alios supradictos deuenitur, quod est differens à modo procedēdi, & sic transeo cum doctrina & opinione Iulij Clari, sed an potenit iudex in simili vel ex officio fuo, & etiam ad petitionem
45 partis procedere? in causa criminali, videtur,

videtur quod non, ex tex. in.l. 1. tit. 13. lib. 2. supra, ibi, *Por defecto de accusador*, vbi diximus latius, & ex.l. 1. & 2. tit. 14. lib. 5. supra, & quia superueniente accusatore cōquiescit officiū iudicis: ité quia cum officium iudicis sit remedium subsidiarium & extraordinarium, sucedente remedio ordinario, & sic parte existente cessat officiū iudicis subsidiarium, vt in.d.l. 1. tit. 13. supra lib. 2. vbi diximus, & notat Clarus vbi supra, q. 3. n. 4. & Hippol. in pract. §. cōstante, n. 92. & in hoc Clarus, vbi supra, refert vnā longam distinct. Salicet. sed in tribunalib⁹ inferioribus seruatj videmus superueniente accusatore cessare officium iudicis, & fiscalis nō creatur, nisi timeatur de collusione inter accusato re & accusatū, & hac de causa cū adesse possit pars accusans iudex ei semper facit notificare, vt si accusare voluerit compareat intra talem terminū alias quod nō adueniat illo termino elapso & hæc monitio solet bis fieri, vt per Ant. Gom. tom. 3. c. 1. n. 17. & 22. & 23. & Hippol. cōs. 13. n. 10. seper alios plures quos cōsulto omitto allegare, sed in practica de cōsuetudine quod Anton. Gom. in d. ca. 1. nu. 49. in fine ait seruari quod iudex procedit ex officio, & sic cum fiscali si voluerit cum creare, & cū parte accusante in simul ad tollendas collusiones, & ita etiam tenet Clarus in d. q. 3. nu. 6. cum seq̄nti, vbi ex hoc inquit iam Inquisitionē & accusationem cumulari posse, & quod licitè iudice procedēte non est necesse partēcitare ad velit accusare, nisi id voluerit facere iudex, & quod ita practicari in regno Castellæ inquit dixisse Ant. Gom. vbi sup. n. 17. sed ego non reperio in meo libro id dixisse Ant. Gomez. ibidē neque alibi sed potius contrarium, scilicet, quod debet partē citare ad accusandum, & hæc est practica totius nostri regni, & sic consulo sic ri, licet bene crederem & teneo quod
46 si iudex procesit in causa criminali, præsertim graui, contra aliqué delinquētem & fecit processum ex officio vel cū fiscali ab eo creato, quod ſi durante processu fit etiam cōfessione vltima in eo facta pars dānificata exeat ad accusandum est admittēda pro suo interesse, poteritque talis iudex reum illum condemnare quoad pœnas corporales incursas ſaluo remanente iure partis damnificatæ super interesse suo pecuniario, & sic vidi semel fuisse factum & feci in causa grauj quorundam latronum vbi partibus nihil erat notificatum, & cum fiscali erat processum. Parte tamen existente & accusante non solet in tribunalibus inferioribus creari fiscalis ⁊ nisi timeatur de collusione, vel debeat fieri confiscatio bonorū, vel nisi aliud habeatur de consuetudine prout in Francia dixi. in dict. 1. 1. titu. 13. lib. 2. supra vti & per aliquos iudices perquisitores fic fit, & in Italia inquit Clarus vbi supra, fic fieri solere, & secundū ius nō strum Regium Didac. Perez. l. 11. glos. 1. colum. 2. titul. 1. lib. 8. Ordinam. inquit quod Inquisitio non cessat etiam parte superueniente, sed vbi non adesse hæc consuetudo, iuris dispositio est seruanda, vt inquit Clarus in dict. quæstion. 3. in fin. verbis, & sic consulo fieri sine præcedat per inquisitionem, siue non, vt euites sindicatorum molestias, & ius serues, & cautius procedas, & ne bis rei molestentur cum nouis processibus & querelis. Est an acta facta in inquisitione valeant nunc parte superueniente, vide Gandi. de malef. cum de malefic. cog. per inquisitio. nume. 19. & 20. pagin. 34. in paruis, & quid in facto ⁊ cum parte ipsi desistente, dixi in dict. l. 1. titulo. 13. in fine libro. 2. supra. Vlterius ex Ins verbis nostri text. *Hagā pesquisa de inquisition sobre ello*, Dum in hoc verbo, *Sobre ello*,

se refert ad præcedentia dum dictum fuit, *Que si aliqui robo, o otro qualquier malefactor hiziere*, & iubet vt super illo fiat inquisitio & informatio, habes notate, hic esse text. singu. probantem, quod in omnem casum nunquam debet iudex procedere ad aliquē actum, nisi prius illi conster, delictum ipsum fuisse commissum, est enim tritare-
49 gula, quod ante omnia debet iudici constare de delicto, quæ regula colligitur ex text. in l. 1. §. item illud. ff. ad Silamy. quem text. omnes sciunt & omnes Criminalistæ ita cōcludunt nemine excepto, vt Hippoly. in practic. §. competente in princip. num. 4. cum sequēt. & late in l. 1. in princ. ff. de quæstionibus & in cōsi. 92. in princ. & Bossius in practi. ca. 1. n. 15 & Cœpol. consi. crimi. 66. & Fran. Cason. de indicijs. c. 2. n. 3. in. 1. p. vol. 11. diuersorū Doctorū & Cantera, in suis quæst. crimi. in. q. 5. de tangentibus iudicem. n. 1. cum seq. qui omnes alios complures allegant, & fundatur, Iosue. c. 7. vbi noluit Dominus punire Achan cōfitentem surripuisse pallium, & alia, quæ in terra abscondit, vsque dum misit pro furatis & attulerūt ei, & vlrra dictos plurat ra dit Iuli. Clarus. in. d. §. fi. q. 4. & . q. 55. nu. 10. cum seq. vbi. d. q. 4. nu. 1. ipse & alij ampliāt id etiam verum esse siquis confiteatur delictum aliquod cōmissse, non potest condemnari nisi de ipso aliter constet, & sic semel euasti quendam pauperem confitentem se occidisse plures homines & magna delicta fecisse, ex eo quod nō apparuit de corpore occiso, nec q. de delictis illis, solent enim aliquando fures cōsiteri maria & montes & plura furta cōmissse, non enim hoc sufficit, nisi furta illa verificentur, vt optime Hippoly. in Rubr. de probatio. n. 104. vbi. nu. 203. refert Ange. in l. 1. C. de confessis, de illis malāditis, qui cōfessi sunt plures mercatores peregrinos occidisse & proiecisse in mare corpora eorum, quia id nō sufficit nisi conster per famam, & alia, & quo flumine, vel mare erat prope, & iterum in simili casu sciui quendam in Pinciana Cancellaria liberum pronūciatum contra quē testes dicebant audiusse accusatum occidisse hominem & proiecisse in flumen, & quia non constitit de corpore, neq; aderat fama de hoc, neq; q̄ homo ille deficere fuit pro libero pronūciatus, & sic mirat ur Clarus in. d. q. 55. n. 10. quod loan. And. in addi. ad Spec. tit. de accusa. §. fin. vers. sed pone. cōtrarium dixerit seruari de facto, inquit tamen ipsemet Clarus, ibidem, se non reperisse in libro suo, quod loan. And. r. hoc asseruerit, neque ego id ibi in meo reperi, & ideo non est sequendum. Nam seruatur quotidie inter bonos iudices neminē punire ex sola cōfessione delicti, nisi aliter cōstet de delicto, & ideo iudices multa ad hæc adiuertere debēt: nam & propter hoc inquit Clarus. d. q. 55. n. 11. fuisse quendā Doctorē in magno vitæ periculo constitutū, qui consuluit quendam furem plura furta cōfitērem, de quibus furtis aliter quam per confessionem non constabat, furca esse suspendendum, quo pro Doctore inquit cōsuluisse Alex. consi. 19 lib. 7. Et ideo neque ad torturam est talis cōfitēs pronūciandus nisi de delicto confesso constet, vt per eundem Clarum. ibi. nu. 5. quæst. 64. nu. 3. qua de causa cauti iudices, secūdum ipsum Clar. d. q. 55. n. 11. quando fures cōfitentur coram eis maria & montes, & plura furta se alibi fecisse, debent mittere nūtios pro horum informatione facienda, aliter enim sæpe innocentes condemnarentur: Imo esti faceretur homines occidisse, & in tali parte posuisse, debent perquiri, & exhumari, & inspiciendum est, an extent vestigia vulnerum, vt scripsi inquiunt DD. ibidem allegat iper Clarum, vidisse fieri, & bene: Inquit tamē ipsemet Clarus, verum esse, quod confessio, si esset de aliquo homine certo, & habere tur informationes, quod nō reperiebatur homo ille, & referetur se illū occidisse & apparere de hoc aliqua signa, licet nō reperiretur cadauer, forte posset ex ipsa cōfessione cōdemnari, licet & ego tunc requirere q̄ probationē de homine illo, & quod abillo tēpore nō apparet neque scitur de illo, neq; vbi sit, & quod est fama interfectū fuisse & humarū, vel in flumine prope existēte immissum, & itidē de mala vita cōstentis & inimicitia inter ipsum, & occisum inquirere, cautissime hæc enim agēda sunt, ne quis innocēs condēnetur. Quoad inquirendum tamē sufficiet hæc confessio, vel testiū probatio quā homo talis a tali sine interfectus, vt proceditur posse contra eū, & inquiri de delicto, rem intelligo supradicta vt procedāt, quoties tale delictum est factū permanentis, cuiusmodi est raremanet vestigia, puta homicidium, ipsum cadauer incendij locus combustus, & similia: tunc enim de eis debet constare aliter quām per confessionem sensus sit de delictum de quo nō remanent vestigia, vt quando solo animo perficitur, vt hæresis, adulterium, & alij coitus, qui sine fractura cōmittuntur, & alia, quæ exēplificat Clarus in. d. q. 4. n. 3. & . q. 55. n. 1. & tūc vbicumq; partis querela cōcurrit confessio, sufficit etiam ad condēnandum. Sed an si nō potest probari delictū + remaneat aliquod remedium, vt de Hippolyto in practi. in princip. n. 6. cum seq. ibi. vbi natrat casum de scholari, cui fuit factum furtū ex capsa qua fam sine capse fractura, vt ibidē profequitur, quem videbis, quia dicit sufficisse in proposito nostri text. & literæ eius, & notabilis huius abeo à me desumpti, vt ad alia deueniamus.

Ibi, *Que si la parte*, Sed quam nē, accusare debebit, an vero accusandum & ad veritū referri pōt. Quod si ad illū, quitus habet accusandi, referas verba hæc habes hic text. probanté, quod ea inquisitione & informatione deli-
51 cti, debet iudex audire parté accusare debérem, & eū requirere, & monere si velit accusare nec ne, prout in hac diētū remanet lege. Si vero verba hæc referas ad accusandū, prout in effectu referēda esse cōstat ex præcedentibus & sequentibus verbis, proprius quām ad accusanté, habes hic text. probanté, quōd inquisito sunt dāda informationes, & quod nullus inauditus est cōdemnādus. Defensio enim est de iure naturali, vt. l. defensionis faculta. C. de iure fisci, lib. 10. & naturalia iura tol. level immutari non possunt, vt. §. sed naturali ia Inst. de iure nat. gen. & ciuil. A leo vt eis nullus rendi tur præpositus, vt latediximus in l. 13. tit. 7. n. 12. cū seq. hic, 5 fupra. Intelligē dum tñ est, parté audiēdā, quoties præsens est in iudicio accusator, debet enim in criminalibus personā inter cōparere ad accusandum l. pen. §. ad crime. ff. de pub. iudi. ex eēnes, de accusatio. l. 4. tit. 1. p. 7. Iustinian. Maria. Sanct. in d. c. veniens. & Hyppol. in practi. §. fequitur. n. 1. cum seq. Anto. Gom. tom. 3. c. 1. nu. 11. cum 4. seq. vbi lei limitat, & declarat an valeat processus aliter factus, vel audiendus est itidē reus accusatus, qui præsens est in iudicio per se, vel procuratorē fuū. ni. si absens & fugitiuus esset, inullo modo audietur per procuratorē, neque excusatorē, secūdum quod dicēdimus tol. 3. cir. nu. lib. 4. supra, sed in virtuosa capeas in carcere audia-
53 tur, etiā nedēsse petī copiā processus absēo & in hoc Iuristas Clarus, in d. §. fi. quæst. 45. nu. 4. inquit, quōd ante condēnationem dan ia est copia etiam si non petatur, vt & per Menoch. de arbitr. libr. 1. quæst. 78. num. 5. sed si est

quoad torturam, non, nisi petatur, &
las ibi affirmat cõmunes opiniones:
cuius contrarium fundabat Siman. in
Enchirid. in annotatio. ad Zanchin.
in cap. 4. sed an teneatur reus petens
copiam processus exprimere causam
54 ob quã petit, & Clarus, vbi sup. nu. 5.
inquit, q̃ de iure posset dici q̃ sic, quã
opinionẽ crudelem vocat Siman. vbi
sup. in ca. 5. & ob id inquit Clar. ibidẽ,
ex cõmuni obseruantia admissum, nõ
teneri exprimere causam, & ita vtitur
& practicatur quotidie. Et sic tam reo,
quã accusatori est dãdus processus in-
55 formatiuus, † accusatori ad accusan-
dũ, reo ad se defendendũ, nemo enim
est cõdẽnandus, nisi prius ei cõcessio
temino ad faciendas suas defensiones
etiam si fuerit delictum sponte confes
sus, vt per Clarum dict. q. 49. num. 15.
& sic inquit ipsemet Clarus, ibidem
in quæstio. 45. nume. 13. & iterum in
quæst. 61. versi. sed quæro, q̃ cauti ju-
dices prius faciunt informatiuam In-
quisitionem, & postea faciũt, reum ei
respondere, & si negat, iteratõ testes
examinãtur, nam informatio prima,
quæ vocatur summaria, & sit absque
rei citatione, nulla fidem facit, nisi po
stea ratificentur testes illius in plena-
ria cum partiũ citatione, vt per Cla-
rum. d. q. 45. num. 13. & optimẽ per Io.
Rhedin. in Tract. de Maiest. Prin. in §.
sed etiam, per legitimos tramites. nu.
108. cũ seq̃unt. volu. 16. Tract. diuer-
sorum. vbi n. 11. limitat. nisi reo præ-
sente sint testes examinati & cõtã iu-
dice, tunc enim non requiritur alia ci
tatio in plenario: Ex quo inquit ipse-
met Clarus, in ea. q. 45. & eo. n. 13. gra
uiter errare iudices, qui omissa tali fe-
stiuum repetitione procedunt ad tor-
turam, vel cõdemnationem, prout &
male faciũt aliqui indices, statim reo
capto, sine indiciis eum torquentes,
quiri à duertisseri inconueniẽtia ma-
xima in iure ex hoc resultantia non fe
cissent: nam tunc etiam si millies con
fiteretur reus in tortura, & post ratifi
caretur sine ea, nihil sibi noceret, quia
56 omnia sunt nulla, † vt optimè inquit
Hyppoli. in præ. §. secunda. n. 1. cum
sequentib. cõ quod, secũdum eum ibi,
iudex non potest aliquem cõdemna-
re de facto, nisi sit confessus spõte, vel
legitime testibus cẽsũctus, hic tamen,
cui defensio non est data, & terminus
ad eam, non dicitur legitime conuic-
tus, igitur nihil nocet cõfessio: adeo
vt etiam si indicia superueniẽt con
fessiõni in tormentis sine indiciis fa-
ctæ nõn præiudicarent, secundum De
cium in cap. at si clerici, in prin. nu. 5.
limit. 8. de iudic. & ideo tenentur iudi
ces omnino reos audire, etiam si non
petierint, quod audiantur, & hoc eti-
quod inquit text. noster in ijs verbis,
Oya a la parte, maximè iunctis verbis
sequẽtibus: Et hoc verum est, si de ijs
per partem opponatur, scies si taceat
pars, vt communem testatur Ripa, in
Respon. 210. in causa Oliuerij. n. 8. fol.
147. & tenet Cæpola, consil. crimi. 66.
num. 3. vel quoties postea positus in
libertate confiteatur se ratificando, se-
cundũ Thom. Gram. decis. Neapo. 34.
num. 38. & 39. & Additio. Angeli de
malesi. in parte, *Fama publica*. num. 36.
sed contra & melius tenet Hypoly.
vbi supra, & Brunus de indiciis & tor-
tura. 2. part. quæst. 5. nu. 56. cum. 8. se-
quentibus, & in glo. seq. dicemus.

Ibi, *Le de copia processus de la pesquisa*.
Hic damnatur pessima aliquorum iu-
dicum consuetudo & corruptela nolen-
tium eo præbere copiam † summariæ
57 informationis in causa criminali fa-
ctæ, cum id sit contra nostrum text. &
contra tex. in c. qualiter & quãdo. 2. §.
debet, de accu. ibi, vt facultatẽ habeat
defendẽdi se ipsum, & cõtra naturã id
esse, cũ defẽsio sit de iure naturali, vt
in clem. Pastora. de re iudi. ibi, vt vim. ff.
de iustitia & iure, quæ quidem defen-

sio

58 sio † etiã Diabolo si adesset in iudicio
nõ est negãda, vt no. in. d. clemẽ. Pa-
storalis & not. Canonistæ in c. quæ in
Ecclesiarũ, de constit. & præsertim in
causa criminali, ex. l. vnius. §. cognitur
rũ. ff. de quæstio. l. custodias. & ibi Bar.
ff. de cust. reorũ, & nouissimè Cãtera,
in quæst. crim. in. q. 9. per tot. & de can-
gentibus iudicẽ & diximus in. l. 13. tit.
7. lib. 3. supra. n. 9. cũ seq̃lle tamen con
tra quẽ procedit in causa ma leficij
per inquisitionẽ, nõ potest se cõmodè
defendere nisi habeat copiã Informa
tionis & indiciorũ nominũ testium,
vt inquit tex. in. d. §. deber, quem do-
nõ dãda est talis copia, cum si procè-
deretur per viã Inquisitionis specialis,
vel generalis, vt per Clarũ, in dict. §. fi.
q. 49. nu. 2. & Cæpol. & Parisi. relatos
per Segur in suo directorio iudicelo-
fiast. 2. p. c. 14. n. 4. & probatur expressè
ex l. 4. infra isto tit. & lib. Et ibi iudex in
dubit veritatẽ eruere & scire, pro hac
debet laborare, vt l. 2. Cade eẽdẽ, pro
illo tamen contra quẽ procedit rus pro
maleficio nõ possit haberi veritas nisi
haberet copiam prædictorum, vt di-
cunt Bal. & Paul. in ea. l. 2. ergo opti-
me lex nostra & similes disponũt dan-
dam esse reo copiam Indiciorũ etiam
si ex officio & per inquisitionem pro-
59 cedatur, quatenus reus eam non
petat, nam si in causa ciuili vbi minus
periculum vertitur, datur ipsi reo co-
pia libelli, & petitionis cũ nõ petẽti
eam, cur non & fortius in causa crimi-
nali vbi maius vertitur periculum, &
ideo cautius agendum, ex ca. vbi peri-
culum, de elect. in. 6. l. in ff. ad Car-
bon. & sic hanc opinionem tenetur
Bar. Gan. Angel. & Bal. & alij plures re
lati per Cæpol. consil. crimin. 64. nu. 4.
& 5. & consi. 65. nu. 4. cũ seq̃uent. adeo
vt etiam si reus hic cõfessus sit crimen
adhuc au liendus est, nam potest cal-
lidè ficare & declarare cõfessionem suam
60 † ita vt ex declaratione legitimè com
probata veniat absoluendus, vel sal-
tem imporãda pœna, quicquid volue-
rit Cæpol. cons. crimi. 66. dum tamen
reus id petat velle, scilicet, calificare
suam cõfessionem & calificationes
eius alleget, vt ibi per eum, & in glos.
præcedente ad finem diximus aliasfed
si confessus non esset, etiam si non pe-
ratur dandas est, vt ibidem dictum re-
manet. Ego tamen in vtroq; casu con-
fuso dandã copiã fuse confiteatur, fuse
nõsiue petatur siue nõ petatur, aliter
enim posset iudex innocentẽ cõdem-
nare, multi enim reperiũtur carceris, vel
tæ, vel alio respectu cõfitetur simplici
ter aliquas quæ postea declarata & ce
ftiũ cõprobatione calificãta, vel delẽt
in totum cõfessionem, vel saltem mi-
nuunt eam, & pœnam aliàs ex confes-
sione illa imponendam aliter, quàm
imponeretur si non declarãretur, nec
qualificaretur, & sic contra confessio-
nem, dicitur, plures defensiones pro-
poni posse, vt licet videre ex Hippoli.
in præctic. §. postquam, nu. 6. cum se
quent. à quo desumpsisse credo Iuli.
Clarum, in dict. §. fin. quæst. 55. num. 1.
cum sequentib. & quæstio. 56. cum se-
quent. & ideo, omnino reus etiã con-
fessus est audiendus, imò & si itidem
sit testibus conuictus. Et hæc omnia
vt diximus, † procedent, reo existen-
te præsente & incarcerato, vel sub
fideiussoribus soluto, nam facta inqui
stione & informationẽ si culpatus re-
61 dundat aliquis, incarcerandus est †
prout communiter fieri solet, & atte-
statur Benedictus de Plumb. relatus
per Clarum, in dict. §. fin. quæst. 46.
nume. 1. etiamsi appellet, vt ibi per
eum num. 3. Exquibus omnibus & ex
nostra lege habet tu (iudex nouelle)
62 documenta † ad procedendum in
causa criminali: nam statim quòd
ad aures tuas perueneret delictum
aliquod in tuo districtu esse perpe-
tratum, & sine ad petitionem vul-

nerati,siue ex aliorũ dictis,debes corã te tabellionẽ publicum vocari facere, & eo cõparẽte scribi facies qualiter in hac die talis mẽsis & anni ad notitiam tuam peruenit fuisse factum tale delictum in tali loco tuæ iurisdictionis, & vt castigetur & perpetratores puniatur iubes fieri informationem & inquisitionem sequentem in hunc modum : si delictum procedit à vulnere, vel morte alicuius, accedes primo ad vulneratum vel occisum, ad inuestigandum quæ vulnera habeat, qui si nõdum est mortuus exquires ab eo vulnera & quis eũ percusserit, & vbi, & corã quibus, & qua de causa: vel si mortuus, à testibus capies informationẽ & in vtroq; casu scribi facies a tabellione coram testibus, quæ vulnera, & in qua parte, & quod mortuus est, fidẽ de omnibus faciendo, & antequã sepeliatur, facies cõuocari chirurgos, qui deponant qualiter vulnera erant mortalia, & quod ex eis mortuus est. Summa enim cum obseruãtia notãda sunt vulnera mortalia sint, vel non, ex l. fi. ff. de quæstionibus, Ang. in l. fi in rixa. ff. de Sicariis. nam si per culpam, aut negligentiam suam, vel chirurgorum mortuus fuit, non tenetur de occiso, sed de vulnere, vt. l. qui occidit §. fin. &. l. fi ex plagis. ff. ad. l. Aquil. nisi sit vulnus illatum in homine nõsano ex l. qua actione. §. fed & si quis. ff. a d l. Aqui. vel ictuũ pluralitas id effecerit, vt per Iodocũ c. 75. nu. 2. præct. crimi. Et quod sanguis ex vulneribus exierat, & exibat: & cum hac declaratione ipsius vulnerati si viuus est, vel testium, si mortuus est, deponẽtium de percussore, & cũ huiore sanguinis, præbebis mandatũ de capiẽdo & incarcerando percussore sufficiẽti, ad hoc declaratio percutsi & liuor sanguinis, & vt alij dicunt propter colorem sanguinis, & ijs factis tũc accedes ad locum vbi de dicto fuit perpetratũ, & inquires de vicinis, vel de illis, qui delicto astiterũt, & interrogabis testes de delicto &, quis illud perpetrauerit, & ob quam causam, & quomodo, & cũ quo inimicitiam habebat, & quæ personæ ibidẽ visæ fuerũt, & reperto delinquẽte, incarcerabis eum, si tamen ob erat carceratus ex cõfessione occisi & sanguis huore, vt dictũ est: & capies ab ipso carcerato confessionem prouisoprius et de curatore, si minor est, 25. annorũ, & capra cõfessione requires partẽ interessãtem si accusare vult assignãdo ei terminũ vt accuset, cũ cõminatione quod aliter elapso termino pro nõ parte eum pronũciabis, vel eos, si multi sunt, prouiso eis de curatore si etiã minores sint, & hoc bis facies: & si accusat, præbebis reo copiã accusationis & informatiuæ probationis & nominũ testiũ, & sic perge procedẽdo partibus auditis, & cũ terminoo cõpetente secundum quod qualitas delicti requiret, quod si dilationes fugerit nec reperiri possit, præfixa fide de hoc per alguazelũ, qui cum perquisiuit in domo & ciuitate procedes vt cõtra absentem & fugitiuũ, secundum terminos l. j. titu. 10 lib. 4 supra vbi plura diximus, & hæc est ordinaria & vera in ijs procedendi Praxis, quicquid nouelli iudices, vel antiqui carnifices ramen aliud faciãt, copiam processus denegãtes reo, & terminos breuissimos cõcedentes cũ onere publicationis & conclusionis, in maximam animarum suarum perniciem.

63 Ibi, *Porrò los delitos no quedan sin pena*, Expedit enim Reipubhęcne delicta remanẽant impunita. l. ita vulnerauerit. 1. Resp. in fi. ff. ad l. Aquil. vbi Bald. elegãter ait, publicæ disciplinæ fauoré dictare ac sua lædere, vt malefica puniantur. l. licitatio. §. quod illicite. ff. de publi. & vectig. l. capitalium. §. famosos. de pœnis. l. fi tich um. §. tamẽsi. ff. de solutio. l. si longius §. 1. ff. de iudi. c. vt famæ.

famæ de sent. excom. nam, vt inquit Plato, ciuitates tunc optime gubernãtur cum iniusti dant pœnas: & Cicero in Vatinium, vt medici membrum sæpe putre factum incidunt, ac in totum eradicant, ne aliam corporis partem labefactare, aut corrumpere possit, sic necesse est, si Rempublicam saluam esse volumus, vt perditissimos homines ex vibe penitus extirpẽm, nẽ corruptus integro, vigilatus casto, labem infringat. Publicęque interest, prouinciam malis hominibus purgari, vt in quietę permaneat. l. congruit. ff. de offic. præsid. 2. C. quãdo lic. vnt. fine iudice vindic. cum nõ remitti faciẽpœ 64 nam, publicę interest, ne ad maleficia quisquis prosiliat. l. si operis. C. de pœnis, his concordat glosl. notab. in cap. cum clamor, verbo confusę, de testi. & cum Plato vtilitates has publicas sentiret, dixit in lib. de Rep. dare pœnas maximi mali euitatio est, facit enim alibi prudentiores, & iustiores, & medicina quædam iniquitatis, ipsum est iudicium, illud verò neque deorum neque hominum vllus audebit dicere, vt ab eo, qui iniustè egerit, pœna non sit exigẽda. Castigare noxam oportet, non ob præteritum delictum, cum id corrigi nequeat, sed nẽ iterum peccet, cum ne ipsius exemplo cæteri quoque peccent: Imò & dicebat Pythagoras, qui malos non plectunt, bonis iniuriam ferunt, & Seneca, probis nocet improbis parcens: Et quia si crimina non puniuntur, incentium est delinquendi. ca. ve Clericorũ, extra de vit & hon. Cleric. & si ea, quæ male vsurpantur, omittimus, excessus viam aliis aperimus cap. loci. §. proinde. 35. quæst. 5. cap. peruenit. 90. distinct. puniẽda ergo sunt maleficia, vt viuius pœna, metus posit esse multorum. l. 1. C. ad. l. Iuli. rep. d. §. famosos, glos. per timesc. tat. in. c. licut, extra de iureiur. Et quos ad vitæ decora do

mestiæ laudis exempla non pronoc, correctionis saltem medicina cõpellat. l. vni. C. de emen. propin. glosl. pœna, in. d. ca. vt Clericorum, nonnul la allegans non dissimilia, & in proemio titulo. 1. part. 7. & sic iustè lex nostra, delinquentes punitri iubet, nè delicta remanẽant impunita, & nè aliis sit delinquendi occasio, iustitiæque omissio, & de origine delictorum tradit Tybertus Decianus, tomo. 1. de delictis, lib. 2. c. 1.

Ibi. *La embie ante uos.* Idem dispõntur in lege sequente, ex quibus notandum est, quod liquã graue in ciuitate, vel prouincia contigerit, ... ff. de offic. præfid. 1. C. quãdo lic. vnt. fine iudice vindic. cum nõ remitti faciẽpœ nam, publicę interest, nẽ ad maleficia quisquis prosiliat. l. si operis. C. de pœnis, his concordat glosl. notab. in cap. cum clamor, verbo confusę, de testi. & cum Plato vtilitates has publicas sentiret, dixit in lib. de Rep. dare pœnas maximi mali euitatio est, facit enim alibi prudentiores, & iustiores, & medicina quædam iniquitatis, ipsum est iudicium, illud verò neque deorum neque hominum vllus audebit dicere, vt ab eo, qui iniustè egerit, pœna non sit exigẽda. Castigare noxam oportet, non ob præteritum delictum, cum id corrigi nequeat, sed nẽ iterum peccet, cum ne ipsius exemplo cæteri quoque peccent: Imò & dicebat Pythagoras, qui malos non plectunt, bonis iniuriam ferunt, & Seneca, probis nocet improbis parcens: Et quia si crimina non puniuntur, incentium est delinquendi. ca. ve Clericorũ, extra de vit & hon. Cleric. & si ea, quæ male vsurpantur, omittimus, excessus viam aliis aperimus cap. loci. §. proinde. 35. quæst. 5. cap. peruenit. 90. distinct. puniẽda ergo sunt maleficia, vt viuius pœna, metus posit esse multorum. l. 1. C. ad. l. Iuli. rep. d. §. famosos, glos. per timesc. tat. in. c. licut, extra de iureiur. Et quos ad vitæ decora do

delinquentium Rex est percontandus, quod ibi, in Francia non vti asserit, neque in nostra Hispania nisi esset magnus Dominus, vel timeretur scan dalum in eius punitione. Item & esset consulendus Princeps, quoties pœna capitali quis est condemnatus, & post condemnationem apparet de innocentia eius, secundum text. in. l. Moris. §. sed & enim. ff. de pœnis. l. 1. §. fi. & ibi Bart. & Hippol. de. qq. idem Hippol. in practic. § opportune numer. 18. ver sicul vlterius icias, vbi limitat duobus modis.

SVMMARIA.

QVando iudices tenentur legis nostræ tenorē seruare. nu. 1.

Veritatem occultans metu alicuius potestatis iram Dei super se provocat. numer. 2. & numer. 3. quod debent esse iudices fortes & firmi.

Boni iudices iustitiæ amatores vbi casus non requirit excusationes proponūt, vt perquisitores non dentur. nu. 4.

Perquisitorem petentes si non probant in expensis condemnantur nu. 5. & n. 6. quod expensis accusati culpati.

Expensarum condemnatio non fit nisi parte petente. nu. 7.

Index malefactorum licet non possit cognoscere de causis ciuilibus principaliter, incidenter tamen potest. num. 8.

Declaratur nostri tex. versicul. y costa de la justicia. nu. 9.

Index negligens ad quid teneatur. nu. 10.

Lex Secunda.

Summarium.

Cum iustitiæ ciuitatum, villarum & populorum scandala mederi non portent, statim Regem certiorentur sub pœna amissionis officiorum, vt ab ipso Rege iudex Perquisitor mittatur expensis partium, vel iudicum negligentium, & interim iudex illius loci suspensus maneat cognoscendi de illo delicto & negotio.

BI. *Iustitiæ.* Nomen à nomine, & rectè, sicut & à iustitia ius appellatur, vt inquit Consultus. l. 1. ff. de iu. & iure, & sic iusticias vocat lex nostra iustitiæ executores & ministros, quasi in ipsis iustitia consistat, non quod ipsi prius sint quam iustitia, prout iustitia virtus est, sed quia in ipsis iustitia inest, & inesse debet, ideo ipsius iustitiæ nomine nuncupantur, nam sic ut inquit Alcia. lib. 1. Parergon. c. 29. iustitiam dici, quasi visti tiam, quod vim sistat, sic & iustitiæ ministri, quasi visticios dici posse contendit, quod vim sistant delinquentibus, & iniurio sis viris, eos ob delicta puniendo, & iustitiam ministrando.

Ibi. *No puedan proueer.* Similis. l. 8. infrà lito tit. secūdum quam nostra lex est intelligenda, nam non semper iudices debent se exonerare à ministranda iustitia, & tenorem nostræ legis seruare, sed tunc demum † quoties delicti grauitas, & potentia delinquentis difficultatem iudicandi iudici imponunt, vt puta si commissum est delictum contra nobilem, & militem alicuius loci vbi adsunt partialitates, & timetur ex hoc magnum scandalum, debet rex certiorari, non verò in casibus & negociis, in quibus etiam si delictum graue accidat, vt homicidium & similia, ab hominibus popularibus commissum, etiam diuturnibus: aliter enim ipsi iudices hæc facienti dici possent, esse iudicem ratum aduersus hos, qui minimum possunt: neque debet quis velle effici iudex, nisi virtute valeat irrūpere iniquitates, ne forte extimescat facies potentis, & ponat scandalum in agilitate sua, vt Ecclesiast. cap. 7. consulitur. Et quisquis metu alicuius potestatis veritatem occultat, iram Dei super † se prouocat, quia magis timet hominem quàm Deum, vt inquit text. in. c. quisquis. 11. quæst. 1. & nè

& nēiudex aut Magistratus sis, nisi vir fortis, & constans fuerit, ne timiditate, & inconstantia tua offendas subditos, & à iustitiæ via metu potentium recedas, vt inquit Simancas, de Republica, lib. 5. cap. 7. Ad exemplum enim Dei, qui iustus est, fortis & prudens, vt inquit Regus Propheta, debent esse iudices, & Magistratus, & fortitudine habere debent, & patientiam. Nam, vt inquit Cicero pro Sestio, iudicium est his, qui Magistratum gerunt, pro communibus commodis adeundæ inimicitiæ. Subeūdę sæpe pro Republica tē pestates. Cum multis Audacibus, improbis, nonnunquam etiam potentibus dimicandum. Quæ quidem sine fortitudine & firmitate fieri nequeūt; nam debent esse iudices fortes, & firmi† vt inquit text. in. l. 18. titul. 9. p. 2. & ibi gloss. firmes, & habes optimū text. in. c. cum æterni, de re iudi. in. 6. ita vt (secundum quod inquit Gregorius Iustino Prætorio Siciliæ scribens) nulla vos lucra ad iniustitiam pertrahant, nullus, vel minæ, vel inimicitię à rectitudinis itinere deflectāt; quod sit vita breuis inspicite: ad quem quādoque iturī estis iudicem, quī iudiciariam geritis potestatem, cogitate. Et sic non semper, sed rarissime, & vbi in Republica timeretur magnum scandalum inter eius nobiles, & potentes debet seruari nostræ legis dispositio, & forma Imò & solent boni † iudices, & iustitiæ amatores & executores, cūi à partibus offensis petitur transīumptum informationis alicuius factæ de delicto aliquo, vt de eo notitia Regi, & eius Consiliarijs præbeatur, & perquisitor petatur, ad denegare, & respōdere, quod ipse est iudex Regius & authoritate Regis positus ad iustitiam administrandam, quod ipse est paratus delinquentes punire, & sic ipsos offensos monet vt coram eo eam petant, aliter enim, quod eos pronuncia

Azeudo super. 8.

bit non partes, & ad punitionem ex officio suo, vel ex creatione fiscalis procedet, in hoc enim, & quod suum est, facit, & Reipublicæ vtilitati consulit. Perquisitores enim nihil aliud faciunt quam destruere Respublicas, & in maioti odio offensos & offensores relinquere, pecuniæ & salarijs inhiantes, & nihil aliud procurantes, sunt enim ij Respublicæ quasi vitrici, & non Patres, vt aduertit nouissimè Parladoin lib. 2. rerum quotidia. in ca. 1. n. 23 & c. 24. vbi allegat Deciū, consil. 175. in fi. & Siluā Nupti. lib. 1. nu. 67. sic dicentes.

Ibi. *De no los embiar a notificar.* Vide quæ diximus in lege præcedente in gloss. *La embie ante nos.*

Ibi. *Mas solamente Pesquisidor.* Et hoc quādo delicta sunt grauia, vt in l. 8. in fra eo. disponitur, tūc enim quāuis ad iudices criminum causarum omnium criminalium cognitio suo iure pertineat, cum tamen in Prouinciis fœlus aliquod atrox committitur, iudex à Principe mitti solet, qui crimen illud perquirat, & puniat, & ij iudices à per quirendo, Perquisitores appellarijsolent: quo verbo, & Plautus vtitur in Stichō, vt hæc & alia succinctē refert Simanc. de Republica, lib. 9. titulo. 23.

Ibi. *Mas a costa de las partes a quien tocare.* Et partes hæc sunt illæ, ad quarum petitionem iudex hic Perquisitor da tur, quæ quidem, si ille vel illi, quos accusant, & contra quos Perquisitorem talem petunt, innocentes appareant, in expensis, & salarijs † Perquisitorum condemnantur, ex l. cum sæpe. C. de Erog. mil. anno. cūm ibi notatis, lib. 12. & l. seueriter. C. de exec. tuto. & l. eū qui teneret, cū ibi notatis. ff. de iudic. l. iusti. iūctis ibi notatis. ff. de vacamun. l. 7. tit. 17. p. 3. & ibi optime glo. 1. si verò accusatus † resultet culpatus; tunc expensas has & salaria soluet, vt

C. de ijs qui accusa. non poss. l. accusatio num, cum ibi notatis, super verbo, Nō debet, quæ iura sic tenens ad hoc allegat Iacob. de Vellouiis, in sua practic. crimi. lib. 2. capit. 6. numer. 12. & secundum hæc debet intelligi illa. l. 7. titul. 17. part. 3. vel cum Rex mittit Perquisitorem ex officio, secus si ad petitionem partium, nam tunc lex nostra seruanda est, vt inquit ibi glos. Deue, in omnibus enim causis crimi nalibus siue processum fuerit per accusationem, siue per Inquisitionem aut per alium quemuis modum fieri debet parte petente † expensarum condemnatio, sicut in ciuilibus, ex. l. fin. C. de fructi. & liti. expen. not. Bart. in. l. 1. in princ. in fin. ff. ad Turpilian. relatus per Paul. Grillan. in tractat. de hæret. titu. de relaxatio. carcera. sub titulo de expensis, numer. 2. vbi & inquit & ad legem nostram applicabile est, scilicet, quod licet nudes maleficiorum non possit cognoscere de causis ciuilibus, est verum principaliter, incidenter † tamen bene poterit cognoscere de causis ciuilibus, ex crimine descendentibus, vt est restitutio rei subtractæ, & expensarum condemnatio, vt dicit Bartol. vbi supra & in. l. si postulauerit. §. fin. ff. de adulter. & Grillan. dus, vbi supra, nume. 3. & hoc nulli dubium, & ex text nostro probatur.

Ibi. *A. cost a de la justicia, por cuya negligencia nos onieremos de embiar el dicho juez.* Sed quæ negligentia potest esse hæc cum in principio iusserit huius legis conditor ipsum Regem esse certiorandū de delicto cōmisso in ciuitate, vel prouincia, cum tunc nulla negligentia argi possit, nam qui Regem certiorat ut negligens non est, cum ipsius adimpleat de certioratione mandatum. Et ideo dicen dum est, vel quod 9 versiculus hic † procedat continuatiue ad dispositionem primam nostri text. scilicet, quod si in certiorando Regem iudex negligens fuerit, & ob eius in hoc negligentiam (in casu in quo Rex certiorandus esset) pars offensa Regem adierit pro petendo Perquisitore, tunc procedat noster versiculus & eius dispositio: vel intelligi potest, quod si in delictis, in quibus certioratio non est necessaria, iudex negligens fuerit, tunc & procedat noster hic versiculus, quasi eius dispositio incipiens à verbis illis, *Y nos no entendemos*, sit differens à prima nostri text. dispositione, vel vtroque modo potest lex nostra intelligi in ijs, quæ commentamus, verbis, Nam id regulare est, quod vbicunque adest negligentia in iudice, negligens ipse iudex teneatur ad omne interesse, & ad omnia damna † & expensas inde secuta, & punitus est, text. in Authenti. de mand. princ. §. fit tibi, in hæc verba, Altoquin etiam gratis lites audire, & non permittere ex negligentia de prouincia aliquius præfidis ad hanc recurrere fœlicissimam ciuitatem, & nobis molestum esse. Scito namque quia si quis veniat, & additionem nobis faciat, & à nobis interrogatus, si prius te adijt, deinde te dicat, adijsse, & quod iustum est, non impetrasse, & hoc verum inueniamus, in te indignationē conuertemus. Et est negligentia in iudice maximum delictum, vt diximus in l. 22. tit. 5. lib. 3. supr. nu. 1. vbi num. 4. qualitatem probetur & alia multa diximus de negligentia, & in l. 4. titu. 6. lib. 3. supra. Et propter iudicum negligentiam etiam in terris Dominorum mittuntur iudices Perquisitores, vt dixi in. l. 1. titu. 1. lib. 4. supra numer. 32. cum sequentibus.

Ibi. *Quela justicia sea suspecha de officio, quando en aquel caso.* Vide quæ dixi in l. 1. titulo. 19. & 20. lib. 4. supra numer. 35.

SVM-

SVMMARIA.

INquisitio de iure ciuili, & de iure canonico, quando permissa. nu. 1. & quæ sint mādato Regis facta possunt. nu. 2. & 3. Rex generalem Inquisitionem facere non debet potest. num. 4.

Lex Tertia.

Summarium.

Quod nulla fiat Inquisitio generalis nisi aliud Regi placuerit prouidere ad supplicationem alicuius ciuitatis vel villæ.

SEB l. *Que no se haga ni pueda hazer pesquisa general.* Con. l. 2. titul. 17. part. 3. & ibi glosse. *Mandado.* Et idem de iure ciuili statutum erat, nisi vbi infamia, † vel præsumptio, vel indicium præcedebant, de iure vero canonico in omni casu erat permissa, vt per Abb. capqualiter. 2. num. 11. & 13. de accusat. Dida. Perez. l. 1. tit. 1. lib. 8. ord. latius Paz, in sua practica. 5. par. tom. 1. cap. 1. num. 4. fol. 112. iure tamen nostro Regio Inquisitio hæc generalis prohibetur nisi de mandato Regis fiat, ex text. nostro hic, & ex d. l. 2. titul. 17. par. 3. & hoc quoties generalis Inquisitio est ea quoad personas, quam quoad delicta: nam illæ aliæ, quæ sunt generales quo ad personas, & speciales quoad delicta, sine Regis † mandato fiunt, vt supra dictum est in l. 1. nostri titul, & text. glos. *Mandado.* In. d. l. 2. & hoc nisi per viam vsitationis fiant, vt quando iudices ordinarij visitant prouincias suas, nam tunc faciant has Inquisitiones generales, † qui sint homines ibidem facinorosi, scandalosi, concubinarij, lusores &c. simles, vt inquit text. in l. congruit. ff. de offic. præsi. & ibi Doctores, & Hippol. in pract. §. constante num. 20. & Cantera, in quæstio. crimi. in quæstio. 4. de tangentibus iudicem num. 2. vel per visitatores Ecclesiasticos, & hæc fit nulla præcedente infamia, sit enim hæc ad purgandam prouinciam malis hominibus visitando eam, nam & ad ad hanc censentur iudices ordinarij habere mandatum à Rege eam faciendi ex titulo concessio correctoribus illius prouinciæ. Et videbis etiam alia, quæ diximus in. l. 38. tit. 6. in glos. *Dos veces*, lib. 3. supra.

Ibi. *Salvo si not.* Nam Rex generalē Inquisitionem fieri † iubere potest, secundum Bald. in l. nullus. C. ad l. Iulia. Mag. Hippol. in pract. §. constante nu mer. 21. quod tamen ibi num. 22. intelligit, quotiescunque Princeps Motu proprio concedit Perquisitorem pro facieda tali generali Inquisitione, vel si ad petitionem alterius, asserti tuē timen, dicit & affirmat ad suam notitiā peruenisse, quo † talis deliquit, aliter enim si hoc non affirmet, cum ad petitionem partis prouidit Perquisitorē, nullum erit id, quod talis Perquisitor facier, ita etiam declarat glo. Ninaya. l. 1. titul. 17. par. 3. dum ibi allegat Decium sic declarantem, quem, & alios plures allegat Hippoly. vbi supra dict. nume. 22. in. 1. & 2. declarati. quæ sint supradictæ.

SVMMARIA.

CVM ex Motu proprio Regis fit Inquisitio, nulla requiritur diffamatio. num. 1.

Super statu Dominorum indebitè aliqua à vassallis exigentium inquirit possit. numer. 2.

Cinitas an delinquere possit.

Partes renunciare possunt ostensioni nominū testium. num. 4.

Copia nominum testium sine distinctione aliquorum danda est. num. 5.

Copia processus danda est in omnibus litibus. num. 6.

Lex

Lex Quarta.

Summarium.

Si Motu proprio Regis Inquisitio aliqua facienda est super statu alicuius ciuitatis, villæ, aut populi, Regi ipsi mittenda est, neque alicui demonstranda: Sed si super factis aliquibus iussorit Inquisitionem fieri siue Motu proprio, siue ad petitionem alterius, danda est copia Inquisitionis reo vt defendere se possit. Et lex hęc vt vides, duos casus constituit. Primũ in principio. Secundum in versiculo. *Pero si mandaremos.* Vique in finem.

BI. *De nuestro officio.* Et sic Motu proprio, in quo casu nulla requiritur diffamatio † ad Inquisitionem hãc generalem faciendam, super statu alicuius ciuitatis aut populi, vt in l. præcedente diximus in gloss. fin. ex Hippoly. in pract. & constante num. 32. ex gloss. ibi allegata expressa & singulari in cap. 2. de accusatio. in. 6. & hoc est quod inquit text. in l. 1. ritul. 17. par. 3. in versicul. *O la sara el Rey andando por su tierra, por saber el fecho de ella, maguer no se querelle ninguno, ni aya ende mala fama.*

Ibi. *Sobre el estado de alguna ciudad.* Hoc leges partitarum. 1. &. 2. &. 11. tit. 17. par. 3. vocant. *Conducho o comado.* Et gloss. *Sobre*, in d. l. 1. exemplificat hoc hodie esse posse, & practicari contra magnates, & Dominos terrarum existentes † indebite aliqua à vassallis, & se remittit ad ea, quæ dixit in l. 22. tit. 13. par. 2. & in terminis nostræ legis, ego itidem exemplificarem, quoties vt loquitur sic Inquisitio iussu Regis super statu alicuius ciuitatis, villæ aut populi, & personarum ipsius, quæ sit tam in capitibus, quàm in membris, secundum Montalu. hic, sub. l. 12. tit. 20. lib. 4. fori, vbi quærit an tunc si tota ciuitas reperiatur culpabilis puniatur, & hoc dicit distinciendum ab illa quæstione, † an ciuitas possit delinquere, de qua dixi in curia Pisana, tracta. de Decurio. lib. 4. ca. 3. per totum, & latius per Maria. Socin. ca. dilecta. de excess. prælat. num. 94. cum sequentibus aliquibus, & Anton. Gom. tom. 3. cap. 1. num. 32. cum. 2. sequentibus glossl. 17. tit. 10. p. 7.

Ibi. *Y no sean demostrados a otro alguno.* Eam in hoc allegat Simanc. de institu. Cathol. titul. 64. nume. 30. in fin. & concor. text. in l. pen. ad fin. ritul. 17. p. 3. & ibi gloss. idem dicens in crimine hæresis, & gloss. fin. in ea l. pen. ide ex text. ibi dicit esse quoties partes sic vellent fieri, renunciando huic defensioni, † & cognitionem nominum testium, & hoc in casu dicta d. penul. ibi inquit d. gloss. fin. fieri, quia est de apicibus legum, ex Bald. in. ca. cum vent sent, de testibus: cum de iure aliud sit in alijs casus criminalibus, ex gloss. in 1. pact. cum inter hæredem. ff. de pact. de qua alibi late diximus.

Ibi. *Quier se haga de nuestro officio.* Hic est tex. contra distinctionẽ quorũdam iudicum Ecclesiasticorum, qui in hoc de danda copia nominum testium † distinguebant processum factum ex officio iudicis, a facto ad instantiam partis, vt in primo non esset danda copia nominum testium, in secundo sic, contra quos iudices est text. hic indistincte dari iubens & disponens, vt ex Claro & alijs tenet nouisim. Segura. in directorio iudicum Ecclesiastico. 2. par. cap. 14. num. 4. vbi num. 10. etiam partí non petenti dan dam ait, vt ex l. 1. supra cod. not a mus ibidem, & tra. de Dida. Perez. hic sub. l. 11. titulo. 1. gloss. 1. lib. 8. ordi. & probatur ex text. in l. 11. ritul. 17. par. 3. vbi gloss. & dixi latius in l. 13. titul. 7. lib. 2. supra adeo vt & in crimine nefando fit danda nominum est ium copia, ex l. 1. titulo. 21.

infrà isto lib. & sic faciẽda est Regula, quod in omnibus litibus est danda copia † processus, & nominum testium reo, nisi in casibus à iure expressis, vt hæresis, & similium in iure expressorum.

SVMMARIA.

A Diuinos *quomodò latinè nuncupentur. num. 1.*

Diuinatio nullius in bonam partem accipitur. num. 2.

Diuinationum quatuor sunt species genera. nu. 3.

Diuinatores qui dicantur. nu. 4.

Auspicia quæ, & à quibus dicta. numero. 5. & . 6.

Augurium quid? quotuplex. nu. 7.

Diuinatores, aruspices, augures, & astrologi reprobantur. num. 8.

Diuinationum genus etiã ex cognitioni nominum testium, & hoc in casu dicta d. penul. ibi inquit d. gloss. fin. fieri, quia est de apicibus legum, ex Bald. in. ca. cum vent sent, de testibus: cum de iure aliud sit in alijs casus criminalibus, ex gloss. in 1. pact. cum inter hæredem. ff. de pact. de qua alibi late diximus.

Diuinationes etiam ad bonũ finem non sunt permittenda. nu. 13.

Sortilegi qui sint. num. 14. & . 15. & nu. 26. quid si generaliter fumatur.

Sortilegi & diuinatores hoſtes humanæ salutis dicuntur. nu. 17.

Sortilegiorum multa sunt species. nume. 18.

Sortilegi dantes pocula amatoria, ex quibus mortiferæ alicui, huius modi sunt, & vetita per ius puniuntur, secus aliàs. nu. 19. & . 20.

Species veneficæ, seu maleficæ sortilegiorum. num. 21.

Sortilegium quod dicatur. nu. 22.

Sortilegorum professio duplex est, nu. 23. & quæ dicatur ibidem, & n. 24. quæ dicatur tacita, & quæ non. 25. quæ expressa.

Qui iudicium habere possunt cum Dæmone. num. 26.

Sortilegia à quibus primùm inuenta. nume. 27.

Sortilegia quare potius à mulieribus quàm à viris appellantur. nu. 28.

Sortilegia quibus locis & temporibus fabricentur. num. 29. & num. 30. quibus figuris, characteribus, & signis vtantur.

Sortilegi, & maleficí quare positi in manibus iustitiæ non vtuntur maleficijs. nu. 31.

Superstitiosa, & ab Ecclesia damnata pertinentia quæ dicantur. nu. 32.

Abominationes gentium ne imiteris. numero. 33.

Augures combustis igne. nu. 34.

Astronomiæ an permissa. nu. 35.

Corpora inferiora regunt, ex. 35. superiorum, diuina operante potentia. nu. 36.

Rusticis feminendis inspiciuntur cursus Lunæ non peccant. nu. 37.

Hæreticum est asserere omnino euentura ab Astrologis dicta. numer. 38. & numer. 39. Quod pueris possunt ab Inquisitoribus discerni ex pacto Dæmonum occulto.

Auguria & magos consulentes damnatur. nume. 40.

Receptatores Arioli, augurij, & magi puniuntur. nu. 41.

Credens qs Astrologis ex sola credentia punitur. nu. 42.

Dubitantis fides iuris laesis est. nu. 43.

Error in fide principium hæresis, & pertinacia ipsa etiã perfectius. nu. 44.

Non refert an quis declarat intentionẽ suam verbis, vel factis. nu. 45.

Ex lege nostra quæ credentia reputatur in credentibus istis fortilegijs, & diuinatoribus, vt puniantur. nu. 46.

Pœna horum diuinatorũ tam iure ciuili Patriarum, & canonico. num. 47. & . 48. & . 49. & . 50. & . 51.

Infames sunt occurrentes ad diuinatores. numer. 48.

Pœna lamiarum, id est, brujas. nu. 51.

Sortilegi, malefici, & incantatores, & cum eis conuersans ex haredari possunt à Patre suo. nu. 52.

Officium Iudicis quotuplex sit. numero. 53. & . 54. & . 55.

Executio sententiæ officio Iudicis nobilis sit. num. 56.

Officium iudicis & actio an sint idem. num. 57. & . 58. & . 59. & . 60. aquiparantur.

Officium iudicis quod sit. nu. 58.

Duplex differentia inter actionem & officiũ iudicis. nu. 61. & . 62. & . 63. & . 64. & . 70.

Multa specialia introducuntur ratione publicæ vtilitatis. nu. 71.

Lex nostra non corrigit iurium dispositiones quoad iudices. num. 72.

Beati & lege nostra vocati an sint de iurisdictione Ecclesiastica. nu. 73.

Lex Quinta.

Summarium.

Inquisitio facienda est, contra fortilegos, diuinatores, & superstitiosos, & Astrologos & contra eis credentes, qui vt hæretici reputantur, & punien di sunt.

1 Ibi l. *Adiuinos.* Qui Latine Arioli, i Aruspices, vel augures vocantur, qui in sacra Scriptura damnatur, dequibus dicitur Leuit. 19. non declinetis ad magos, neque ab ariolis aliquid scisciteminí, vt polluamini per eos, & Leuit. 20 Anima quæ declinauerit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cũ eis, ponã faciẽ meam cõtra eam, & interficiam illam de medio populisui, & 5. Reg. c. 28. Saul abstulit magos & ariolos de terra, & occidit eos, qui sct tones habebant in ventre, & Deuter. c. 18. gẽtes istæ quarum possidetis terram, augures & diuinos audiunt, tu autem à Deo tuo aliter institutus es. Et Hierem. 27. vos nolite audire Prophetas vestros, & diuinos, & somniatores, & augures, & maleficos, & 4. Reg. c. 1. Iosias Rex deleuit aruspices, quos polluerunt Reges Iuda: iure etiã canonico Arioli, Aruspices, & Augures ij etiam reprobantur, & puniũtur, vt habetur apud Canonistas. 26. quæst. 3. & quæstí. 4. vbi in c. non oportet. c. p. 1. Epist. in princ. 26. quæst. 5. dicitur qui magos Aruspices, diuinos seu Arios consulunt, eliminandi sunt ab Ecclesia, notant glossi & Doctores in ca. vlde fortileg. & per Bernard. Diaz in practi. can. 107. fortileg. i. Vbi Salzedo in. 1. additione plures Doctores plura de ijs differentes refert, nunquame que diuinatio in bonam partem, vt accipitur, vt inquit text. in ca nunquam in princ. 1. quæst. 1. & genus hoc diuinationum à Perfis illatum esse dicitur in cap. igitur in princ. 26. quæst. 4. Varro autem diuinationũ quatuor † esse genera dicebat, terram, aquam, aerẽ, ignem, hinc geomanciam, hidromanciam, pyromanciam, aeromanciam, dicta autumant, in text. autem in vino inebriantur. 37. distinct. dicitur diuinos eos esse, qui coniectura mentis suæ incerta † futurorum quasi vera pronunciant absque diuinorum authoritate verborum, & ibi dicit Archidiac. quod tales diuini de iure canonico communicantur. c. 1. 26. quæst. 5. & in d. c. igitur. 26. 4. inquit August. Augures sunt qui volatus auium, & voces intelligunt, aliaque signa rerũ vel obseruationes improuisas hominibus occurrentes ferunt, ijdemsunt & Aruspices, nam & auspicia † sunt, quæ iter facientes obseruant, dictaq; sunt auspicia, quasi auium spicia, & augu ria, † quasi auium garria, idest, auium voces, & linguæ. Item augurium quasi Auigerium, quod aues gerunt, quorũ sunt eo genera, † vnum ad oculos, alterum ad aures pertinens, ad oculos, scilicet, volatus ad aures vox auiũ, hæc in d. cap. igitur, & de variis diuinationibus, erroribus, augurijs, & somnijs, & vanitate ipsorum videtex. optimum in cap. non obseruetis paulo post principium. 26. quæst. 7. item, de iure ciuili etiam aruspices, augures, diuinatores, † & Arioli reprobantur in l. nemo aruspicem, & ibi glossi C. de malef. & mathem. & in l. nemo circa fin. eo. titu. ibi. Sileat omnibus perpetuo diuinandi curiositas, & in l. & si exceptã tit fin. eo. titulo, & loquitur etiam glossi in l. fin. C. de interd. verb. aupicia, dicit quod vocatur per illusionem, & garrium auium singula negotia, inchoabans. † Reprobatur etiam per. l. vt. titul. 3. part. 7. versicul. *Ex legenda in ante de idolum. &c. vel de lis agore-*

agorerot, y de los sorteros, y de los sorbigeros: Et licet Olanus in concordia Antonini, in correctione leg. Partitarũ, part. 7. nu. 132. dicat hoc genus diuinatorũ esse per leges has partitatum in. l. 17. titul. 9. part. 7. & in. d. titul. 23. cad. 97. approbatũ, meo videri leges illæ id nõ approbant, sed reprobant potius, † cos scilicet qui non ex arte Astronomica à iure permissa diuinant, sed sunt proprie diuinatores simulantes se scire quod non sciunt, ij enim à legibus dictis partitarum etiam reprobati sunt, vt ex eis colligitur clare, & sic male Olanus vbi supra dicit eos per leges Partitarum permissos, cum ab eis reprobentur, nam leges illæ Partitarum illos qui ex licita arte Astronomica id faciunt permittit, non vero alios, & lex nostra Astrologos reprobans, de illis qui ex Astrologia prohibita id faciunt intelligitur, vt in hac lege dicemus. Et sic iure optimo asseruimus legibus illis Partitarum esse etiam reprobatos hos diuinatores, aruspices, augures, & ariolos, sic etiam ex. l. nostra reprobantur, & ex titul. 1. lib. 1. sto. 8. infrà ita vt omnibus iuribus reprobati sint, & multas rationes † quare non est vtendum diuinatione refert Cardina. in c. contra. 26. quæst. 5. & ratio vna est quia permaximè consistit in iudicando futura, & solius est Dei futura præscire. c. 1. 25. quæst. 5. c. nouit. & ibi Deci. notab. 1. de iudic. nam vt in sacra legitur scriptura, non est, vestrum nosse tempora neque momenta, & contra istos diuinatores plura refert Simancas de institut. Cathol. tit. 21. per totum. Et diuinationis plures sunt species variæ, † Prima est, quæ fit per manifestam Dæmonum inuocationem pertinetque ad necromanticos, secunda sit, per solam considerationem dispositionis, vel motus alterius, hæc aliquidem, vt nobis manifestatur quod dam occultum quod ad sortes pertinet, & ista duo victima sunt der facitam dæmonum inuocationẽ, vbi sub quolibet istorum generum diuersæ sunt species, vt inquit Iodocus in sua practic. crimi. titul. 61. num. 97. Sed an ab Inquisitoribus hæreticæ † prauitatis procedatur contra istos diuinatores, augures, aruspices, & ariolos, & in hoc omnes cõcordãt, vt licet videre ex. Simanc. vbi supra num. 10. eum. 4. sequentibus & Iul. Clar. lib. 5. recep. sent. §. hæresis num. 25. & Paul. Grillandus de sortileg. quæst. 10. Castro, de iust. hæret. puni. c. 13. & Did. Perez, hic sub. l. 8. titul. 1. lib. 8. ord. pag. 11. colum. 1. & nouissimè Cante. in quæstion. suis crimi. titul. de sortileg. numero. 6. &. 7. quod quotiescumque ista sortilegia, & diuinationes, & superstitiones sapiunt manifestam hæresim, vel maximam hæresis suspicionem, ij Inquisitores cognoscunt, & dicitur manifestam, vel superstitiosum hæresim sapere, quando faciens inuocat Dæmones, vel facit aliquod pactũ cũ Dæmone, vel facit aliquos circulos, & figuras, vel stigna, velmisceat ad istas diuinationes, & sortilegia, vel incãtatio nes aliquas res sacras, vel benedictas, & inquit Grillãd. vbi supra, in hoc pœnam esse arbitrariam mitrando eum in actu publico & flagellando, & aliã pœnam corporalem instigendo, vel ad triremes mittendo, & idem in eo qui Dæmones inuocat ad cognoscendã futura, nam & ab Inquisitoribus punitur, quia Dæmonibus tribuit id, quod solius Dei est: & licet secundum Simanc. vbi supra numero. 13. sunt qui dicant non fore hæreticum eum, qui Dæmonem inuocaret ad tentandam pudicitiã alicuius mulieris, vel ad aliud facinus non alienum à potestate Dæmoniorum, nam (vt aiunt) si se Dæmoni non subiiciat, nec hæresim misceat, cum non habeat intellectus

BIBLIOTECA OHYO

tellectus errorem, non erit hæreticus, tamen hæc ita quanuis sint, tamẽ aduersus eum inquiri poterit per inquisitores hos, tanquam contra vehementer suspectum, ea enim ad apostasiam & infidelitatem pertinent, ex quo& ego infero quod licet ad aliquẽ bonum finem fiant istæ diuinationes
13 † & sortilegia, non sunt permittenda, quia faciunt contra præceptum dicẽs & disponens, nẽ per sortilegia aliquid fiat, & peccatur, & puniendum est ex cap. 1. de sortileg. quanuis per tex. in l. eorũ. C. de male. & mathe. & per text. in l. 3. titu. 23. partit. 7. id vi de atur permitti ad bonum finem, nam vt inquit gloss. *Razon prouechosa*, in ca. l. 3. de iure canoni: hæc non licent, etiam ad finẽ bonum ex cap. illos. 26. quæst. 2. cap. ex tuarum. & cap. fin. de sortileg. & tangit Cantera, vbi suprà num. 7. nisi secundum Angel. in dict. l. eorum, ista bona fiant virtute diuina, & libris diuinis & à ministris Ecclesiasticis, non vero per inuocationem dæmonum, quia istud est vnum iure prohibitum, & in hoc sensu potest intelligi lex illa 3. in verſic. fin. nec est intelligendum aliud quam id quod licitum est legem illam voluisse.

Ibi, *Sortcros*, verbũ hoc in præsenti & in Rubric. titu. 1. infra eodem, proprie & strictè accipitur, cum de aruspicibus, diuinatoribus, & astronomis mentionem etiam faciat legislator, & in hoc sumpto vocabulo, sortilegi
14 sunt, qui sub nomine † fictæ religionis per qualia misteres, quas Apostolorũ, vel, sanctorum vocant, diuinationis scientiam profitentur. Item illi sortilegi sunt, qui quarumcunque scripturarum fortuita inspectione futura prædicunt, isti autem, qui sortibus inquirũt
15 futura contingentia, vel præsentia †, vel præterita vsque adeo occulta, vt naturaliter ab eisdem scire nõ possint, vani sunt, & fallaces, & illicitæ ac superstitiosæ rei dant operam, ac dæmonum astutia fallũtur, & fallunt, sicuti Theologi docent, vt teque Thom. 2. 2. quæst. 99. articul. 8. Silueſter, verſi. superstitio. quæst. 8. & habemus text. in cap. sortilegi. 26. quæst. 1. ex quo text. notatur quod isti sortilegi & incantatores sub falso quodam & ficto religionis nomine, vtpote Apostolorum, vel aliorum Diuorũ authoritate, sua conficiunt sortilegia: & hinc est, quod isti incantatores & maxime mulieres in suis sortilegiis & incantationibus (quas vocant vulgo) sæpius dicere iubẽt eos, quos suis maleficiis seducere curant, aliquot orationes dominicas, aliquot enarrare Psalmos, elargire eleemosynã, aliquam subire peregrinationem, corporis macerationẽ, & ieiunium, aut simile aperte pietatis officium, quo scilicet incautis, hutusmodi religionis ac pietatis specie, facilius imponant, & ad suam perfidiam (deserta vera Christiãe digna fide) nequiter seducant: aut certe aliquot orationculas legẽdas mandant in cultum, & gloriam atq. pro præsidio alicuius Diui, cui se totos iuaque vota apparenter nuncupare simulant: quali istius diui præsidio & ope cuncta administrent, & tanquam omnia pia sint, sancta, ac salutaria, quæ per ipsos in tali negotio gerantur: cum tamen omnia facta falsa sint, superstitiosa ac diabolica, nempe, sol ut dæmonis artificio omnia patrantes, quæ ficto cultui, falsisque votis sanctorum peragere simulant. Sortilegium autem
16 in genere sumptum & generaliter † sumpto vocabulo pro omni superstitionis specie, dic, quod est quædam superstitio illusoria, & summe noxia, qua vtitur homo Dæmonis ministerio, vt habetur 26. quæst. 5. in summa & 26. quæst. 2. cap. qui sine saluatore. l. nemo, & lex multi. C. de male. & mathe. Sanct. Thom. 2. 2. quæstio. 95. arti-

articulo tertio. in tit. de superstitio. & notatur in cap. 1. & 2. de sortileg. & ideo sortilegi & diuinatores & ma-
17 lefici dicuntur hostes humanæ † salutis, & humani generis inimici credendi sunt. l. & fi excepta. 20. fin. C. eodem titulo. horumque sortilegiorum multæ sunt † species, inxta diuersas hominum professiones, & varias formas, quibus illa conficiunt, practicque vero & capitales species eorum tres, nempe diuinatoria, anatoria, & venefica. Prima dicta est Diuinatiua, quod per illam isti sortilegi vsurpant sibi nomen Diuinatoris, per quam futura quæ dam præsentia, vel præterita nobis ignota, vaticinari conantur. cap. non oportet. vigesimosexto, quæstione quinta & dict. l. nemo. & l. nostra. & l. penulte. titu. 1. infra hoc libr. & l. 1. titul. 23. part. 7. & secundum hanc acceptionem sortilegium propriè & strictissime dicitur habet que nomen a sorte, quæ in hac materia sumitur pro arte diuinandi, & hoc modo sumpsit text. hoc verbum, in dicto cap. sortilegi, & nostra lex in præsenti, vt supra dictum est, & diuinationis species in glossam præcedentem retulimus.

Secũda vero species sortilegiorum dicitur Amatoria, quia sit propter amorem libidinosum, & vt plurimum ad alias effectendum impudicos animos ad libidinem, ram mulierum quàm virorum fed frequentius mulierum. l. eorum, in principio. C. de maleficis & mathem. l. tertia. §. hæc dicticio. ff. ad legem Corneliam, de Sicar. Isi quis aliquid. §. quæabor tionis. ff. de pœnis. vbi fit mentio de poculo amatorio. l. secunda. verſicula, *Oxyde defendunt*. titulo vigesimotertio, parita septima, in qua quidem §. qui abortionis, probatur vnum singulare, scilicet, quòd licet aliis huminem occidens sine dolo, & nolens facere non puniatur pœna mortis, ex. l. prima. §. diuus. & l. diuus. C. ad legem Corneliam, de Sicar. & 13 qui cum eodem titulo, eodem titu. l. quarta & quinta, titulo. 8. part. 7. Imo & tunc lata culpa non æquiparatur dolo, secundum Bart. in. l. lege Cornelia. C. ad legem Corneliam, de Sicar. Tamen ex dict. §. qui abortionis, in istis sortilegis, & veneficis qui dant pocula hæc amatoria, quæ solum ad amandi finem per ipsos dirigunturſi capientes ea moriantur,
19 ipsi etiam sortilegi illa dantes pœna homicidij sunt plectendi, & id probatur clarissime ex. l. tertia, iuncta fin. l. secunda præcedentis, titulo vigesimotertio, part. septima, & probatur etiam ex text. in. l. sexta, verſiculo fin. cum. l. sequente titulo octauo, eadem part. septima, quod si capiens illa amatoria pocula non moriatur, sed sequatur alios turpis effectus, de ture ciuili humiliores in metallum perpetuo damnantur, honestiores vero propter malum exemplum, & turpitudinem finalis intentionis in insulam dimidia parte bonorum suorum confiscata, perpetuo relegantur, secundum text. cum glossa, in dict. §. qui abortionis, ex
20 l. tamen nostra etiam tunc morte sunt puniendi, sed vt in hac lege dicemus hodie † si nullum hominem aut fœminam occiderint non puniuntur pœna mortis, præsertim si non adest pars, & commutatio fieri poteſt, secundum terminum, & disp. sitionem. l. 4. titulo. 24. infrà hoc libro.

Tertia vero sortilegiorum species est venefica siue maleficia †, quæ certe ex multis ex partibus est pernicio-
21 sior cæteris magis execranda, per quam infinita mala suppullulant, tot

insimitates, tam varij morbi, tot calamitates, humana pariter ac ventorum corpora exacrificantur, adeo vt dudum mortē non raro viuendi, tesdiūgātur, ij citius, ijli vero tardius, citius enim iustissimodi malefici pericitius enim iustissimodi malefici pericitius, quotiescūque compositio malitiosa, val de præsentanea est, & pluribus, quos habet venenū, qua ratione autem habet venenū, qua ratione autem tem id fiat, non est nostræ speculationis. Tardius vero mortem inflictant, cum longis cruciatibus corpora ita conficiunt, adeo exinaniunt, vt eorum vitiosa virtute contabescentes tandem emori cogantur, quo circa species hæc non perperam malefica dicetur ab enormitate, scilicet, malitiæ, in quam directe perpetuo vergit: dict. I. eorum. & dict. I. multi. & dict. I. titu. 23. part. 7. Et ob hoc lex vocat istos humani generis inimicos, vt quiseruper tendunt ad hominum interemptionem. & in dict. l. 22 dicitur quod ab eis multa mala hominibus & terris proueniūt, quæ longum esset referre, vt apparet ex Augusti. lib. 10. de ciuitate Dei, & ex cap. nec mirum. 8. magi. 26. quæst. 5. & l. si excepta princip. C. de maleficis. vbi probatur quod sola carminis potentia homines aliquando interimit, & ex aliis affectibus propositis per librum inquisitorum intitulatū Malleus maleficarum, in parte prima, & alibi. imo & aliquando ipsimet mediis instrimitates me lentur aute magica, & Dæmonum insinuatione & documento instruāt, vt habeturper Sāctum Tho. Secunda secundæ, quæst. 95. artic. 6. I. eorum & fin. C. de maleficis. & mathe. l. 3. tit. 2. p. 7. & licet ad aliquod bonū faciendum id ex dicti. l. eorum, permitti videretur, tamen vt in gloſſa præcedente diximus id non licet, nisi fiat ab Ecclesiarum ministris, & exortissimis a sacrosancta Ecclesia introdu-

ctis, vt ibi dixi: Sunt enim (vt ad incepta redeamus) iustius diabolicæ superstitionis nomēclaturæ tam variæ formæ præterea, & species non minus diffimiles, quam diuersæ, vt singulas, suis certis ac peculiaribus distinctionibus commonstrare laboris foret, cum infiniti, tū super ua caneti. Quo circa vno hoc sortilegi nomine, omnes ac singulas maleficiorum, aut incantationum species (in substātia etiam differentes) comprehensas volumus, & secundum hanc largam acceptionem, iure, quitimo diximus, sortilegium dici, qui diabolicam superstitionem † professus, nixio quacunque superstitiosa, ac elusoria, Dæmonis instructione componit. Voxque illa, *Noxia*, continet species amatorias, & veneficas, Particula, *obsoria*, cōtinet speciē diuinatoriā, vel bū vero, *Superstitiosa*, complectitur sortilegia, quæ fiunt ad sanandum maleficiatos, vt l. eorum. l. nemo. l. multi. C. de maleficis & mathe. cap. 2. de sortileg. C. sorcēs, cum cap. sequen. 26. quæst. 5. horumque † sortilegorum duplex est professio, tacita scilicet & expressa, in genere intelligi, oportet, de cui iusmque rei professoribus, de qua nunc agimus. Tacita autem professio est promissio quædam, quam quis facit alteri professo, de obsequio quæ sibi mandauerit, sub promissione quod grandia factura sit & mirabilia: quòd in vita sua futura cognoscet, & multa alia his non dissimilia, dummodo cum fidei Catholicæ tenuerit consortia, & pertinaci sacramentorum Ecclesiasticorū cōtemptu: vnde pollicebitur quòd totis viribus cultui & obsequio adhærebit sui magistri, ip sumque, ceu verum principem adorabit: ipsique omnem vere adorationis cultum sub idoli forma exhibebit, & alia huiusmodi turpiora pacta &

cuncta denique opera per ipsum facienda in illius nomine & deuotione consectarius sit. Dicitur autem isthæc professio tacita, quòd non fiat, nec pacta sit propriè cum ipso dæmone, sed cum dæmonis ministro. In qua tamen etiam mul-
24 tæ intercuniunt † ceremoniosæ solemnitates exprimsecæ, quæ vsu venire solent in professione expressa veluti solemnis stipulatio, fidespræstita per iusamentum & obseruatio nem promissorum. item obsequium & ratæ fidei pactum cum dæmone, vna cum abominanda abiuratione fidei Christianæ & alijs in ea requisitis, vt in capite. qui sine saluatore 26. quæstione. 2. & in Summa confessorum, titulo de sortilegijs, quæstione. 3. & 6. vbi sit mentio de vtraque professione, & pacto habito cum dæmone, scilicet tacito, & expresso, & eodem titulo, quæstione 10. in fin. quam submissionem & fidei obseruantiam ipse dæmon ratam habet: redditque ob eam se facilem ad obsequendum eorum votis, ac appetitui, non minus quàm voluntati eorum, qui expressa dæmonis professione sua sortilegia exercere solent, vt ibi notatur, & l. nemo & l. eorum in principio. C. de maleficis & mathem. & incapitulo. 2. de sortilegijs. sæpiusque eue allegatis, vbi dicitur de illo, qui occulti furti inuentendi cupidus insperxit in astrolabium, huius quoque tacitæ professionis apparet meminisse textus, in capit. nec mirum. 8. negromantici versic. ad hæc omniavi gesima sexta quæstione quinta, vbi post enartata aliquot certa remedia, quibus affecti, idest, maleficiati ad priorem ac integram compotum valetudinem restitui solent, subiunxit textus hæc omnia fieri

25 arte dæmonforum, cui pestifera societate hominum cum cacodæmonibus exorta. Altera vero dicitur, professio expressa, † nempe, qua fit expresse cum proprio dæmone: & isthæc rursus duplex est. Vna dicitur solemnis siue publica, altera vero priuata: solemnis autem siue publica ea est, quæ fit cum Dæmone publice, in maiestatis suæ solio, principum more residente, ad vniuersales congregationes omnium strigarum, & maleficorum, necromanticorum, & cuiuscunq; generis professorum, certis nocturnis horis, locis, & temporibus, Dæmonis arbitrio constitutis. Vbi coram vniuersis adstantibus isthæc fit professio. Priuata vero professio est illa, quæ fit cum ipso Dæmone pacto expresso, & eum iuramento citra vllas tamen solemnitates, & extra omnium hominum cœtum; Vnde de istis dicitur Isaiæ vigesimooctauo capite, Dixistis: Percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum, & de hac fit mentio in Summa confessorum, eo de titulo, quæst. quarta, in princip. & quæstione sexta & duodecima. Et qualiter fiat hæc professio in dicta Summa Confessorum, quæstione secunda & tertia. Et in libro vocato Malleus Maleficarum, secunda parte, quæstione prima, capa. 2. & per Iodocum in praxi crimi. cap. 60. numero. 111. cum sequentibus, & per Paul. Grilland. in Tractatu de sortileg. quæstione. 3. & 7. per totam, & qui iudicentur habere pactum cum Dæmone 26 7, dic, quòd qui defunctorum animas euocant, & qui excitant pueros, & Dæmones familiares circumferūt, & qui (vt dicitur) spiritus pascunt in vitro per quos se prophetare metiuntur, & qui illusiones & phantasmata edūt & miracula quæ illa circulatorijs

HAS LEKA OHV

artibus ludunt, secundum Simanc. de institut. cathol. titulo. 63. numero. 29. Et a quibus fuerint hæc sortilegia inuenta, quique fuerint primi authores, † qui ea inter mortales inuexerunt, dici solet quòd Persæ ac Chaldæi, qui cæteris curiosiores, naturæ etiam secretæ abditissima perrimari conati sunt, adeò vt nè hæc quidem rerum notione contenti, quas humana industria peruestigare potest, honestæ magiæ limitibus transgressis, ad curiosam & impiam dæmonum illusionem, & impostvram prolapsi sunt, capit. igitur genus c. 26. quæstione. 4. & tradit Grillandus vbi suprà, quæstione. 1. numero. 8. Et quare hæc potius à multeribus quàm à viris appetantur & exerceantur, † tres solent afferri causæ: vna quia fœminæ humidiores sunt, quàm viri, humidum vero aptius est ad suscipiendas figuras, & impressiones, atque imaginationes. Altera quia mulieres minus prudentes sunt: quamobrem cum fingunturei vanæ species & apparitiones atque visiones non habent fortitudinem, aut constantiam ad resistendum. Tertia quia magis quàm virr affectibus abundant: & vt Aristotel. tradit in libro de somno & vigilia, hi, qui sunt in passionibus ad modicam similitudinem mouentur, & facilè credunt id esse verum, quod illis ita esse apparet, quod non ignorantes dæmones sæpius fœminis, quàm viris, varias reuelationes suggerunt, vt hæc omnia refert & tradit Simancas de cathol. instit. tit. 21. nume. 25. quibus autem locis & tempotibus sortilegia hæc fabricentur, † tradit Grillandus, de sortileg. quæstione. 4. & eo tacito lodocus, in dict. sua Practic. capit. 61. num. 17. cum seq uentibus aliquibus qui dicunt quòd vt plurimum in locis foreſtibus, occultis, subterraneis & ab hominum consuetudine remotis & peregrinis tui nostis atque desertis, & semper de nocte fiunt, vt notatur in capitulo Episcopi. 26. quæstione. 5. & ratio esse potest duplex. Prima quia dæmon post casum à pacto sacrificiis fuit obscurus & tenebrosus, vt concludunt communiter Theologi, & maximè sanctus Thomas in Tract. quæstio. quæstione. 16. articulo. 1. & 2. in titul. de dæmon. consequens quod omnia opera, quæ ipse facit, fiant in obscuro & tenebroso loco, & tempore, item & maximè quia ipsa sunt peccata, quæ nigra sunt & opposita luci veritatis, virtutis & iustitiæ, & ideò conficienda sunt tempore nigro & obscuro, quia dici solet, quod qui male agit odit lucem. 18. quæstione. 1. pernicioſam, & de peccato. distin. 1. ité si ante, lux enim veritatis est illa, quæ illuminat omnè hominem venientem in hunc mundum, quod est Christus, vt habetur Ioann. 1. 3. & 8. capit. & est lux interna quæ clarificat animam & intellectum hominis, de confectatione distinct. 4. in principio. Sathanas enim virtutibus, bonis operibus, & veritati quantum potest aduersatur, ex quo ipse mendax est & tenebrosus, vt diximus, & ideò nil mirum si loca fœdida & obscura & tenebrosa sibi eligat ad similitudinem sui, vt notat Ioann. 3. capit. & 81. distinct. valent interdum. Secunda ratio, quare potius de nocte quàm de die, ne scilicet videri possint ab aliquo & facilius disco operiantur eorum maleficia, & deuenirent ad notiam curiæ, & iustitiæ, & sic facilius caperentur puniruntúrque, ne igitur tam facilè deteganturne, & aperiantur, & impediantur hoc modo eorum opera fieri, faciunt de nocte in locis prædictis, vt à nemine habeant impedimentum per ea quæ supra dicta sunt & not. in dict. capit. Episcopi. & cap. nec mirum. 26. quæst. 5. Et quibus rebus, signis, instrumentis, mixturis compactionibus ligaturis characteribus atque figuris † vtuntur sortilegi ad sua sortilegia & maleficia, tradit Grilland. vbi suprà, quæstione. 3. & 5. & Iodoc. in dict. practic. crimin. capi. 61. numero. 124. vbi nume. 129. Tractat. quare istimaleficiposita † in manibus iustitiæ non possunt vti suis maleficiis, & Grillandus, vbi suprà, quæstione. 9. & isti præsertim Iodocus, dict. capit. 61. numer. 128. tractant vnde istis tanta potestas data est. Et an inquisitores hæreticæ pravitatis contra istos sortilegos procedere possint, in gloss. præcedente diximus, scilicet, quòd si sapiunt manifestam hæresim possunt, non verò alias, vt & late per Grilland. vbi suprà, quæstione. 10. vbi quæ sint hæc quæ sapiunt hæresim & in hoc Simanc. de instit. cathol. titulo. 63. numero. 33. voluit vnam tradere regulam, scilicet, quòd ea quæ naturaliter illos effectus producere † nequeunt, ad quos efficiendos adhibentur. superstitiosa sunt & pertinent ad pacta dæmonum atque alia etiam quæ ibidem ipse Simanc. dicit: & multas aduertentias proponit Grilland. vbi suprà, & pœnas istorum infra hac lege dicemus.

Ibi, *Agoreros*, Augures vocati, de quibus & similibus alijs dicitur Deuteronom. capitulo. 18. Cauè nè imitari velis abominationes gentium, † neque inueniatur in te qui lustret filium suum, aut filiam, ducens per ignem: aut qui ariolos scisciteturaut, & obseruet somnia atque augurias, nec sit maleficus, † neque incantator, nec qui pithones consulat, † neque diuinos, & quærat à mortuis veritatem: omnia enim hæc abominatur Deus, & propter istius modi scelera delebit eos, & extat lex Theodosij in Codice Theodosiano, sub titul. de sacrificijs paganorum, cuius hæc verba sunt. Ne quis mortalium ita faciendi sacrificium sumat audactam, vt inspectione iecoris, extorumque præsagio vanæ spem promissionis accipiat, vel quod est deterius, futura sub execrabili consultatione cognoscat, acerbioris enim imminebit supplicij cruciatus ei, qui contra vetitum præsentium, vel futurarum rerum explorare tentauerit veritatem. Quam legem refert Simanc. de instit. cathol. titul. 21. numero. 16. & omnes hos sortilegos, diuinatores, & augures, reprobat etiam text. in. l. 1. titulo 23. partit. 7. & l. penulsima. titul. 3. infra isto libr. 8. & quòd de vnis dictum est, de alijs idem intelliges quoad pœnas, & reprobationes omnium harum personarum, & Astronomorum de quibus in gloss. sequente, & de ijs auguribus tradit alia Simanc. vbi sup. titu. 63. num. 24. cum sequentib.

Ibi, *Astrologos*, de quibus dicitur Esaiæ capitulo quadragesimo septimo, stent & salurent te augures cæli, † qui contemplantur sidera, & supputant menses, vt ex eis annuntiarent venturatibi: ecce factí sunt quasi stipula, ignis combusit eos, non liberabunt animam suam de manu flammæ, non sunt prunæ, quibus calefiant, nec focus, vt sedeant ad eum: dissipatéque vsum Astronomiæ Innocentius in capite ex tuarum, de sortilegijs, adeò, vt an sit prohibita Astronomia, † etiam legistæ & Canonistæ in su-

sudauerunt in hoc: & pro vtraque parte argumenta proponit Ioannes And. in dict. capex tuarum, quærés an scientia & ars astronomiæ vel astrologiæ sit iure ciuili vel canonico reprobata, & an puniendi sint exercentes, vel requirentes eam. Et adpartem negatiuam stilicet, quòd non sit licita ars & quòd non debent remanere impuniti exercentes & requirentes eam, facit text. in. l. si excepta, & l. nullus aruspex. & l. nemo cum suis gloss. C. de malef. & l. item apud Labeonem. §. si quis Astrologus. ff. de in iur. & 26. quæst. 2. illos planetarios & cap. sequet. quæstione. 2. ibi stellarum cursus, & gloss. 4. igitur ad fine. & quæst. 5. §. 1. & cap. non licet, ibi, Lunæ aut stellarum, item quia si esset licita, esset in vsu sicut & aliæ licitæ; abijt tamen in desuetudinem secundùm canonistas, teste Casaneo in catalogo glor. mun. 10. part. consi. fin. colu. fin. quia eius occasione homines quandoque incidebant in idolatriam, ex eo quòd credebãt homines necessitatos corporibus cælestibus, quod non est verum, nam corpora
36 ista inferiorum tamen reguntur ex vi superiorum Diuina potentia hoc operante, secundum Archidi. in capitulo non licet 26. quæst. 5. vt inquit Casaneus vbi supra, ergo licita non est. Item quia Astrologi & ij qui sydera & natalium dierum inspectione Diuinant eã, quæ sunt homini cognitu impossibilia, suspectissimi sunt de societate dæmonum expressa vel tacita, & ideò puniri ac comprehendi ab inquisitoribus possunt, nam et si nonnumquam vera prædicent, id tamen Deus fieri permittit ad tẽtandos eos, quos ita eruditi opus est, vel decipi iustum est, capit. Sed illud. 26. quæst. 2. notat alios allegans Simancum de institut. Cathol. titul. 21. num. 14. Vnde vt ipse ibidem num. 19. refert, Phanorinus Philosophus (vt apud Aulum Gel. est libro. 14. noctium Atticarum capit. 1.) horum omnium insaniam confutauit, & tandem nullo pacto adeundos eos, aut consulendos esse huiusmodi argumentis lepide concludebat. Aut aduersa euentura dicunt, aut prospera, si dicunt prospera & fallunt, miser est frustra spectando. Si aduersa dicunt, & inuentuntur, miser fies frustra timendo: si vera respondent, ea quæ sunt non prospera: iam inde ex animo miser fies antequam è fato fias, si felicia promittunt ea quæ ventura sunt, tunc planctibus erunt incommoda & spectatio te spei suspensum fatigabit, & futurum gaudij fructum spes tibi iam destorauerit, nullo igitur pacto vtendum est istiusmodi hominibus res futuras prætagientibus: Item & ex. l. nostra, & l. 5. & 6. titul. 3. infra eodem libr. reprobantur, & itidem ex legibus alijs. Pro contraria vero parte affirmatiua, scilicet, quòd licita sit Astronomia & Astrologia & sint à pœnis liberi eam exercentes, vel requirentes, facit text. in. l. eorum. C. de malefi. ibi nullus, &c. Item quod hæc ars & scientia computatur inter liberales, quarum magistris præbetur immunitas. ff. de vac. & ex traordinar. Cog. l. 1. in. principio, & l. in honoribus. §. Philosophis. ff. de vaca. munit. & l. fin. ff. de muner. & hone. & l. 1. titulo. 23. partit. 7. ergo non est ei pœnalis, quia ex eodem facto non debet terpræmium & pœna. l. Græcus. C. de adulteri. & in cap. 2. extra de fideiussorib. & cap. & si necesse, de donationi. inter virum & vxorem. Item non fubiectum scientiæ & eius sequela fecit scientiam, & in desuetudinem abire, 26. quæstion. 2. §. his ita, item licitum est effectus, & euentus rerum pronunciare per consideritionem causarum, sicut medici pronunciant mortem ex consideratione ægritudinis, & eius dispositione, sed corpora cælestia, quæ considerat Astrologus, sunt eorum quæ fiunt in orbe, vt dicit Dyonis. 4. capit. de diuinis nomin. ergo iudicare, vel diuinare per illa non est illicitum, item vt dicit Pilosophus in. 1. Metaphysicæ, scientia humana ex experimentis, sumit originem, sed per multa experimenta compertum est ex consideratione syderum futura posse prænosci, 26. quæstio. 4. sciendum post princi. ergo iudicium licitum, item faciunt, & multa alia relata per Casanein dicto consil. fin. per totum, & facit. l. 3. titu. 23. part. 3. in medio, vt pro vtraque parte multa etiam considerat Malleus Maleficarum. 1. part. quæstio. 5. per totam maximè in capi.
38 1. Sed pro concordia, & solutione huius quæstionis dicendum est, quod scientia Astrologiæ nõ est prohibita, sed liberalium vna, vt est dictum, & sequela quædam, vt dixi, fecit illam in desuetudinem abire, & ita de hac scientia loquitur. d. l. 1. in prine. titulo. 23. part. 7. & cum ea volunt Astrologi per consideritionem astrorum, eclipsim seu solis siccitatem, pluuiam, & huiusmodi præcognoscere, & prædicere, id quidem licet, imò nec peccant hæc agentes dum tamen non credant necessitatem inesse, & sic quod omni modo sunt successura, quia Deus potest aliter facere quam astra significent seu demonstrent, & sic inquit gloss. in capit. non licet. 26. quæstione. 5. quod medici iudicando medicinam, & Rustici in seminando non peccant
37 † inspiciendo cursum Lunæ, vel Stellarum, dummodo non credant necessitatem inesse, quia ista corpora supercælestia sunt signa rerum, & non sunt causæ, vt per Archidiac. in capit. Si Clericus. 25. quæstio quinta & Sanct. Thom. 2. 2. quæstione decima, articulo. 10. & in hoc sensu possunt intelligi dicta in hac fin. parte affirmatiua nostræ quæstionis, & iura ibi allegata. Sed si per consideritionem astrorum Astrologi vellent cognoscere futuros casuales, vel fortuitos euentus, vel certitudinaliter futuras operationes hominum, vel præteritas occultas, tunc peccant, & operatio Dæmonis se immiscet, & tunc ex falsa, & vana opinione procedit superstitiosa, & illicita diuinatio, & consequenter hæc exercentes, & requirentes punir possunt, & sancta Inquisitio contra eos procedit, vt dictum est, nam hæc asserere certitudinaliter euenire, non fuisset falsum sed hæreticum, &
39 omnino detestandum † vt dicitur in dicto Malleo Maleficarum in prima parte, quæstione quinta, capitulo primo, numero fin. ita hanc concordiam asserunt Doctores, & præcipue Ioann. Andræ. in dict. capit. ex tuarum de sortil. numero. 2. &. 3. Casane. vbi supra, numero. fi. & gloss. Astronomia in dict. l. 1. titulo. 23. part. 7. & Paulus Grillandus vbi supra quæstione. 3. numero. 10. & voluit additio Bernar. Diaz in praxi Canoni. capit. 107. fortilegij additione. 1. & repertorium Inquisitorum in ver. Astronomia, & huius solutionis, & concordiæ ratio est quia corpora celestia non possunt, esse per se causa operationum liberi arbitrij, bene tamen possunt ad hoc dispositiuè inclinare in quantum imprimunt in corpus humanum, & per consequens in vires sensitiuas, quæ sunt actus organorum corporalij, & quæ inclinant ad actus humanos, & quia vt plurimum ho-

mines has corporales pasiones sequũ
tur, & sic actus disponunt, vt plu-
rimum secũdum has inclinationes cœ-
lestium corporum. Sed hæc vt certissi
ma, & indubitabilia Astrologos præ-
dicere, & certificare accidere esse ne-
cesse, non licet, quia is, quem cor-
pus cœleste disponit esse gulosum,
vel luxuriosum, fubmissum ratiõi, fo-
brius & continens esse poterẽ, & cõ-
tra, quia vt dicitur, Sapiens dominabi-
tur Astris, quare velle constanter alti-
quid asserere ex corporibus cœlesti-
bus, superstitiosum est, & à Domino
fallacia, vel si prælentia, vel præterita
occulta reuelant, quæ ab hominibus
sciri non possunt naturaliter, ab Inqui
39 sitoribus puniri poterunt, ¶ ea enim
Dæmone suggerente nouerunt, & ij
sunt qui diuinitat vbi re sit furtim sub-
tracta, & qui eodem die quo aliquid
gestum est in loco distanti enunciant
acsi præsentes fuissent, vt inquit Si-
manc. d. titu. 32 i. num. 15. & Ioan. And.
vbi supra numer. 3. & ideo in iis cautè
agendum est: ne vltra metam procede-
ant Astrologi, & secundum hæc su-
prà dicta iura, & fundamenta vnius, &
alterius opinionis declarari possunt,
& de pœnis talis delinquentium, in-
fra hac lege videbis.

Ibi, *Vt agnoscãtur les ecrem.* Legitur enim Leuit. cap. 20. Anima, quæ decli
40 nauerit ad magos, & ariolos, & for-
nicata fuerit cum eis, ponam faciem
meam contra eam, & interficiam illam
de medio populi sui. Et paulo post. Vir
siue mulier, in quibus Pythonicus vel
diuinationis fuerit spiritus, morte mo
riatur, lapidibus obruent eos, sanguis
eorum sit super illos. Et Philosoph. Iij
1. de Monarchia inquit, Moyses verita
tis amator atque Magister, cum scie-
ret Idolatriam non mediocriter fouere
prauis diuinationibus, totum hoc
genus auerfatur, maximè diuinos ex-
tos arcẽs in perpetuum à sua republi
ca sacrificeos, ex piatores, aruspices,
prodigiorum procuratores, incanta-
res & fortilegos, & sic inquit Consul-
tus in I. nullus C. de Malefi. quod ista-
rum amicitiam, quanuis verus bene-
uolentia fuerit, debemus celinquere,
& eos omnino vitare, qui vero contra
fecerint, omnibus eorum bonis publi
catis, in insula deponendi sunt, imo &
ex. I. nemo &. I. multi C. eo. tit. pœna
capitis puniũtur qui illos cõsulunt, sed
quare in d. I. nullus, mitius puniuntur
quàm in dict. I. nemo, glos. ibidem sen
sit difficultarem, sed non soluit, alij ve
ro dicunt, quod in d. I. nullus, licet ille
Magister fuerit consultus & a litus,
nihil tamen fecit, in d. I. vero, nemo,
fecit, & adimpleuit, sed diuinatorius
intellectus est, nisi dicamus cum Grill.
lando, de fortilegijs quæst. 11. nu. 12.
quod ille qui consulit, interuenit in
eis, & credit his, quę sũt esse vera, pro-
pterea grauius punitur in d. I. nemo,
is vero, qui adducit Magistrum sue
fortilegum ad domum alterius, po-
test esse, quòd sit ignarus, putà tamu-
lus, vel alius qui non interuenit, vel
non credit ineis, ideo mitius punitur
vt in d. I. nullus reliquit tamẽ circa hoc
cogitandum Grillandus ibi, sed quo-
ad nos pro nũc sufficiat scire quòd cre
dentes ijs, & consulentes eos impiæ
faciunt, & puniuntur, & ita loco con-
scientiæ itidẽ grauiter antea puniebã
tur pœnitentes, ex illis. Quadraginta
dierum extra gremium Ecclesiæ, & fi-
delium cõmenioe, vt inca. inde for-
tileg. iuncto. c. qui is Episcopus. 26. q.
5. qui loquitur generaliter in omni-
bus, vt notat Grillandus ibi supra num.
10. Item & ex. I. nostra ei credentes
debent, vt hæretici reputari. Item &
41 receptatores ¶ eorum puniuntur erã
vt in dicpen. titul. 5. verb. *Vt nec qui lacere*
cubros. Infra isto lib. parer & ibi alia di-
cemus. Et sic habemus hic tex. ad hoc
scilicet, q. quanuis cogitationis pœnã
nemo

nemo mereatur, vt inquit Vlpianus
in. I. cogitationis de pœnis, & hac de
causa crudelis reputatus fuit impius
Barbarus, Sultam Soliminus, Turca-
rum tyrannus in vrbe Constantino-
politana Hispanum quendam ex eius
strenuis bellicducibus, qui fidem Chri
sti abnegauerat sequendi Mahumeti
perfidiam, & ob hoc eidem charissi-
mũ, crudeli morte trudicari fecit, eũ-
dem viuum palo retro infigi facien-
do, eo quia postquam eidem pepercer-
at ob fugam præparatam per eum, vt
in Hispaniam reuerteretur, nauibus
quibus præerat, Hispanus dixit fugam
dulcedine patriæ præparasse, non ani-
mo offendendi eundem Solimanum,
nec eius regna quia si eundem offen
dere voluisset, id sibi de facili erat in
promptu, cum Solimanus ipse plurimũ de ipso confidebat Hispano, adeò
quod eundem iam senem, & tibia va-
letudinariũ potuisset occidere, dum
familiariter in naui essent, ita quod se
saluare potuisset, quod tamen facere
nunquam volut, & ob talem cogita-
tionem possendi eundem offendere,
illum morti tradidit, res quidem bar-
bara & tyrannica, sed nutu diuino id
factum credituer ex quo sanctam Chri
sti fidem abnegauerat Hispanus hic,
hęc tamen licèt ita sint, ex lege nostra
credens ijs Astronomis, fortilegis, &
42 diuinatoribus, ex fola credentia ¶ pu-
nitur, cum id de iure canonico sit,
quo attento punitur sola cogitatio,
43 vnde qui in fide dubitat, ¶ infidelis
est, ca. 1. & c. ad abolendam de hæreti.
nec obstat si dicatur, quod dubius in
fide non solum delinquit cogitatio-
ne, sed etiam perfectione cum ipsa du
bitatio sit perfectio delictæ hæresis,
quia respondetur quod error in fide
est principium hæresis, & pertinacia
44 est ipsa perfectio, ¶ cum propriè hæ-
reticus ille sit, qui de articulis fidei &
Sacramentis Ecclesię aliter sentit, quã
Azeudo super. 8.

Romana Ecclesia, & in opinione sua
pertinaciter insistit, nec paratus est
corrigi, ita dicit text. in ca. dixit Apo-
stolus, & cap. in Ecclesia. 24. quæst. 3.
& ita declarat Archidi. in cap. hæresis
ead. cau. & quæst. Felin. in Rubrica de
hæreti. quæst. 1. num. 6. & est de mẽ-
te AEgidij Bosij, in practi. crimi. titul.
de hæret. nu. 1. 2. & 3. & sic cogitatio
iure canonico punitur. Sicut in ijs &
aliis casibus puniri, inquit, hæc referẽs
Bartol. Taegij, in tractatu de crimine,
part. 2. in. 11. volum. p. 1. tractatuum
diuersorum Doctorum, vbi & in par-
te tractat qualiter multi puniuntur, li
cet non cogitent, nec agant, nec
perficiant, prout in domino qui pu-
nitur ex delicto seruì, quia tenetur
eum dare pro noxa, vt. C. & ff. de no-
xali, & titul. si quadrup. par. fecis, di-
cat, idem in crimine falsæ monetæ vbi
dominus amittit fundum vel domũ,
vbi fabricata est. l. 1. C. de fal. monet. &
idem in primi pilarij officio, vbi mu-
lier perdit dotẽ. l. 1. C. de primipil. &
in aliis multis ibi dem relatis, & ideo
nil mirũ si in materia nostræ legis fort
tius iudicandum sit in credentibus ijs
Astronomis & fortilegis & diuinatori
bus, cum quodammodo sint approba
tores suorum maleficiorũ & ciusdem
intentionis.

Ibi, *Deuẽt ser reputados por hereges.* Verba
hæc ad omnes personas supra relatas,
& ad vnãquanquã earum referuntur,
scilicet, ad diuinatores, fortilegos, au-
gures, Astrologos & ad eis credentes,
omnes ij, vt hæretici reputantur, &
de primis quatuor iam remanet dic-
tum, quòd in factis ab eis hæresim sa-
pientibus proceditur, vt tales contra
eos per sanctam inquisitionẽ, & eius
ministros: quoad credentes autem, q.
etiam vt tales puniantur etiam dispo-
nit lex nostra, & nil mirum, nam volũ-
tate sicut & facto animus declaratur,
non enim refert, an quis declaret in-

45 tentionem suam ꝛ verbis vel factis.l. de quibus in fin.ff. de legib. 20. quæst. 1. quem progenitores. 11. q. 1. existimant, nam ex factis præsumitur de esse.tu.l.dolum.ff. de dol.l.1.in princ. ff. de excep. dol.C. nuper de bigam. & o qui viderit. 32. quæst. 5. & verba sunt animi passionis notæ, credentesque hæreticos proximi sunt hæreticis, & pari passu ambulant, vt ca. excommunicamus. §. credentes de hæret. in. 6. & in Authent. credentes eod. titul. est approbatum in capit. Inquisitionis in princ. de hæret. in. 6. de quo vltra. DD. ibidem, traditur in repertorio Inquisitorum verbo, Credentes. Sed quoad nostram legem crederem eius dispositionem procedere, quotiescunq; iste

46 talis credens credit ꝛ absque dubio sortilegos, diuinatores, augures, & Astrologos vera dicere, & esse ab eis prædicta omnino euentura, vel euenisse, nam tunc vt hæretici essent taliter credentes eis reputandi, & hoc quia, & ipsimet aruspices Augures Astrologi & sortilegi tunc vt hæretici punirentur, quoties facta ab eis fapiunt hæresim manifestam, vt supra dictum est, proximus enim est hæretico diuinator, & ille qui aures credulitatis ei præstat, & ideo in nostra Recopilatio na 5 ponuntur titulus de diuinatoribꝰ, & sortilegis cum titulo de hæreticis, vt in titu. 5 infrà isto titul. patet, vt ad uertit Olanus in sua concordia Antinomiarum, in correctione legum Par titæ. 7. num. 132. vbi ipse (& non sine causa) miratur maxime, quod horum Astronomorum deliria (quas vulgus Prognosticos vocat) publice legi & vẽdi ab omnibus per mittuntur, & testatur ibidem quod dum Tolosæ studeret, quo tempore hæresis, malo eorũ, excrescere ibi cœpit, hæretici hos Prognosticos in manibus semper habebant, & Catholicos, vt eos emerẽt, & legerent, veluti libros hæreticos

suadebant. Et nostris temporibus in Hispania plures Prognostici allati sunt, & impressi qui verati deberent, & repelli.

Ibi. *Scan punidos y cafligados, segun se contiene en las leyes de las nueſtras ſiete Partidas.* Quæ est.l.3.titul.23.par.7. vbi citatur quod eis pœna ꝛ mortis imponetur, & in l.pen.tit.3.infrà isto lib.& de iure ciuili ita dem hæc pœna puniebantur, ex l.nemo &.l.nullus.C. de male. & Mattth.de iure verò canonico,si talis maleficus, Clericus est degradabitur, ex tex. in. c.admoneant. 2.6. quæst. 7. ex quo text. Anto. Debut. in cap. at si Clerici de iud. dicit quod Clericus sortilegus depositus tradatur curiæ seculari, & sic extendit istũ casum ad illos tres positos per glossl. reliquerit in cap. ad abolendam de hæreti. vbi Clericus traditur curiæ seculari. Sed Abb. in eod. cap. at si Clerici colum. 13. reprehendit Anto. & inquit quod cum materia sit odiosa, & valde exorbitans debet intelligi de degradatione verbali, & sic quod Clericus in hoc delinquens verbaliter degradetur, & in monasterium detrudatur, & istam opinionem sequũtur plures relati per Bern. Diaz in practic. cano. c. 107. sortilegi, num. 2. & infames sunt, & etiam qui

48 ad eos concurrunt, ꝛ vt in ca. quisquis 2. quæst. 8. & cap. testimonium de testi. & hoc cum delictum est notarium, si vero occultum, imponitur penitentia. 40. dierum vt in cap. 1. de sortileg.

49 Hodie ꝛ tamen cum delictum probatur per confessionem delinquentis, vel per testes si clericus est delinquès arbitratiæ punitur inspecta qualitate, & quantitate delicti, & animo delinquentis, & secundum hoc pœnam imponer iudex quandoque acerrimam quandoque grauem, quandoque leniem, & sic non potest dari certa regula in hoc secundum Bern. Diaz vbi supra, & Did. Per. hic sub. l. 1. titu. 1. lib. 8.

Ord.

Ordin. pag. 11. colu. 2 ita vt iam arbitrium iudicis sit primum in hoc verse. tur, imo & apud inquisitores, cum cõtra tales procedũt, sic etiam vt itur, Punientes eos anathemate, pœnitentia quinquennij, dignitatum suspensione, monasterij carcere, verberibus, aliisq; supplicijs, prout cuiusque crimen postulare videbitur, ex cap. illud, cum sequentib. 26. quæst. 2. cap. 5. & cap. de inceps. 26. quæst. 3. cap. admoneant cũ sequentib. 26. quæst. 7. nota. Siman. de institut. Cathol. titu. 21. num. 23. & sic etiam pro prima vice ex Concilio Lateranensi sub Leone. X. relato per Ber. Diaz. vbi supra, & per Didac. Per. vbi supra, pœna clerico imponenda est arbitraria, quòd si nõ desisterit deponetur & privabitur beneficijs & offi cijs ecclesiasticis, & arbitrio superiorũ in monasterium ad tempus detrudetur, prout nouissime refert Cătera, in quæstionibus crimin. sub titu. de sortileg. nu. 3. & 4. si vero talis delinquens est laicus, si seruus est verberatur, si liber pœna perpetui carceris punitur c. contra idolorum. 26. quæst. 5. Ludo. Rom. sing. 660. Did. Per. vbi supra. pag. 12. col. 1. vbi & allegat Feli. in. cap. cum sit. nu. 20. de foro compet. & Cantera vbi supra, num. 5 & 6. sub illo ver sic. Seruus. intellige & vilem comprehẽdi, & sub verbo, Liber nobilem etiã comprehendes & vltra hoc fœcidum eos & additio Bernad. Diaz, in dict. ca. 107. additio. 2. potest ecclesiasticus iudex tales delinquẽtes punire si viles sint, & dummodo non sint hæretici, pœna stigationis, & si nobiles sint perpetui carceris, ex text. in dict. cap. contra sortilegos alias incipit contra idolorum. 26. quæstio. 5. & sic etiam fa ciunt inquisitores secundum Canteram, dict. num. 6. itidem etiam in casu in quo iudex secularis contra istos tales procedit attenta qualitate personarum pœna imponitur, nam vilis homo verberibus, cũ mitra in capite & ad triremes cõdemnatur & punitur, nobilis verò in pœna carceris, vel in relegationem magnam, & in pecunia tia pœna, plus vel minus, secundum qualitatem personæ & quantitatem negotij & consuetudinem delinquentiũ in illa regione in hac pesima & ne quissima specie & materia ꝛ & hoc quando ex talibus ꝛ fortilegis mors alicuius maleficiati nõ est sequuta, sed si sequuta esset, tũc vtiq; pœna mortis legũ Partitarum. & l. penult. tit. 3. infrà isto lib. imponetur secundum Aules, ita asserentem in capit. 53. præto. in glossl. *Cafligueulos*. nu. 3. vbi nunquit, hoc colligi ex h. si quis aliquid. § quia auersionis. ff. de pœn. & ex text. in. l. 2. titu. 25. partit. 7. quam nunquam reperi ni si dicas esse. l. 8 tit. 8 partit. 7 & sic crederem faciendum, imo & ipsemet Aules ibidem inquit iussisse verberari cũ mitra quandam veneficam vulgo, *Hechicera*, fecit intelligo hoc, nisi ex veneficijs istius mulieris veneficę, sit aliqua mors sequuta, nã tũc & pœna mortis punitetur, ex dictis, lamię vero vulgo,

51 *Brujas* in istarũ punitione ꝛ nihil de eo fuerudine est abrogatũ, sed cõcreman tur, secundum Didac. Per. pag. 12. colum. 1. ad fi. & Canterã, vbi sup. n. 7. De quo tamẽ vide Siman. institt. cathol. titu. 37. num. 16. cum sequent. & sic ex iam dictis in hac lege sue inquisitores procedant contra istos fortilegos, diuinatores, augures, astrologos, & eis credentes, scilicet cum fortilegia fapiunt hæresim, sine procedat Episcopus cum non sapiunt hæresim talia fortilegia, neque adest aliqua qualitas virtute cuius inquisitores procedere poterant, ita vt tunc Episcopus, & iudex Ecclesiasticus possit procedere, vel itidem secularis, quia tunc locus est præuentioni inter Ecclesiasticum & secularem, siue procedant contra vilem aut nobilẽ pœna imponenda

da remanet in arbitrio iudicis attenta qualitate, & quantitate, & animo, & facto, & consuetudine delinquendi in illo delicto in tali loco, vel provincia, nisi ex talibus fortilegijs mors sequuta fuisset, nam tũc pœna mortis esset imponenda, secundum dict. l. 3. titul. 23. par. 7. & l. penul. titul. 3. infrà isto li. cum a regione hoc concordantem, & hæc est resolutio omnium supra dictorum, & ex dictis DD. colligitur, vnum tamen notabis singulare, scilicet, quod fortilegus, maleficus, & in
52 cantator, vel cum eis conuersans † potest à patre exheredari, gloss. & communis, in cap. Quintaualles de iur. iur. l. 4. & ibi glossa. *Si fuere bechigro.* titul. 7. par. 6.

Ibi. *De su officio.* Quod quidem iudi
53 cis officium † triplex esse aliqui asserebant nobile, scilicet, mercenarium, aut actionis, & hanc esse communem opinionem prosttebatur Imola in capit. fin. numero. 19. de offici. iudi. alij vero prout est Bartol. in. l. 1. ff. de iur. omnium iudicum, dicebãt duplex tantum esse, nobile, scilicet, & mercenarium, etenim aduersarij species superflua est, cũ in nobile vel mercenarium recidat, & hæc est receptior opinio, vt testatur Claudi. colum. penul. Zasi. nu. 8. in dict. l. 1. & di-
54 citur officium iudicis † in ipsiusmet persona residere, & ius est ea faciendi quæ sibi ex ipso officio incumbunt, vt inquiunt Bart. & Sali. in ea. l. 1. & eis relatis Afinius in practi. sua. §. 31. cap. 10. nu. 4. Differt que nobile à mer
55 cenario † secundum Bart. in ead. l. 1. communiter approbatum secundũ Sappi. ibi. nume. 62. in hoc præcipue, quod illud per seipsum fiat, siue motu proprio, siue ad postulationem partis iudex exerceat: hoc autem mercenarium per se non fiat, sed actioni aut exceptioni varie deseruit. Item nobile circa ea, quæ meri aut mixti imperij sunt versatur, mercenarium vero circa ea quæ iurisdictionis sunt, secundum Bartol. in. l. iubere. columna. fina. ff. de iur. om. iudi. item nobile propter seipsum oratur principaliter, mercenarium vero in alterius rei consequentiam, vt per Ias. in. l. incerti. columna fina. C. de interdict. nubile it idem officium non conquiescat, lata sententia, mercenarium vero sic, text. in. l. 4. C. de posit. vnde etiam est, vt executio sententiæ, secundum veram opinionem, officio iudicis nobilis fiat,
56 † Bartol. in. l. iubere. columna fina. ff. de iur. om. iudic. Iaf. in. l. 1. numero. 11. eodem titul. ex quibus differentijs assignatis inter officium nobile, & mercenarium decerpes, quod officium (de quo in præsenti) censetur nobile, tum quia versatur circa quæ sunt meri, & mixti Imperij, tunc etiam quia stat per se, neque deseruit actioni, aut exceptioni, deducitur etiam ex dictis quod officium iudicis, & actio, non sunt idem, † quo-
57 ties de officio quærimus prout ad iudicem refertur, vt in præsenti, & hoc quia actio est ius, quod actori, vt in principio Institut. de actio. officium vero iudicis est ius, quod iudici competit ea faciendi, quæ sibi vt iudici incumbunt, sed si of-
58 ficium iudicis consideremus † prout ad implorantem refertur, impropriè valde, ex Bartol. dict. l. 1. ff. de iur. om. iudi. iudicis officium tunc dicitur cum ad partem referatur, sed vel speciali nomine, vt restitutio in integrum. l. quod si minor. §. fin. ff. de minori vel excusatio. vt. l. sci re. §. oportet. ff. de excus. tut. vel generali perfectionis ex. l. pecuniæ. §. persecutionis. ff. de verbo. signi. dicendum est: Et quid tunc ab actione differat, dic q. strictè demendo diuersatur, large vero actionis † appellatione

tione officium iudicis comprehenditur, ex l. actione. ff. de actio. & obliga. omnes consentiunt teste Alexand. num. 22. Soci. 20. Purpur. 47. in dict. l. 1. ff. de iurisd. omn. iudic. & sicut tunc similitudo inter actionem, & officiũ iudicis datur nam sicut filiusfamilias 66 nisi prius venia præhabita) aduersus patrem non agit. l. 2. &. fin. C. de in ius vocan. sic nec officium iudicis ad-
60 uersus † eum implorat. gloss. obliequis in l. cogi. §. fi pater. ff. a. l Trebelli. Iason. §. pœnales, num. 87. Institu. de actio. Item vt actiones tegnitæ annis tollũtur, sic & officium iudicis. l. sicut in rem, cum gloss. persecutione. C. de præscrip. 30. an. & sicut agens actione reconuenti potest, Authen. & cõsequenter C. de sent. & int. om. iudic. fic & is, qui officium iudicis implorat l. 1. vers. fi. in ff. de var. & extra. cognit. ea eodem modo dantur & multæ dif-
61 ferentiæ inter actionem, † & officiũ iudicis. Prima, q. quidam sunt (vt fra- 67
tres Franciscani) qui actionem quidẽ intẽdere nequeũt, vt in Clemẽt. exiui de verbor. sign. & tamen iudicis offi-
62 cium † implorant, secundum Bart. in l. ne quicquam. §. fin. de offic. proconsul. hoc est dicere, persequi sua legata coram suo iudice, qui si viderit mẽdicitatem eorum ob hoc non tolli, cõ 68
pellet hæredem ad præstandum legatũ, alioqui non secundum Rebu. in l. Actionis. verbo. 34. in ordine. pagin. 276. in fine. ff. de verbo. signi. Secũdo
63 quod delatio iuramenti in item † essabit in ijs, quæ iudicis officio expediuntur. gloss. in. l. harum. ff. si ser. vẽdi. Iaf. in Rubrica. ff. de in lite iuran. 69
Tertiò, quod si legis verba ad iudicẽ referantur officium iudicis, si ad partem actio cõpetit, glo. in. l. si soror. C.
64 de collatio. Quarto, quod si fructus † actione petantur seorsum à re, si officio iudicis simul cũ ipsa repetẽdi sint Bartol. in l. & ex diuerso. ff. de rei ven.

Abb. in cap. grauis, col. pen. de restit. spoli. Quinto, quod actio ab obligatione † regulariter nascitur, ex. l. licet §. ea obligatio. ff. de procura. nam neque rei vendicatio, ex. §. 1. Instit. de actio. neque actiones dariæ ex. l. fi me & titium. ff. si cer. pet. officium † vero iudicis, omnium consensu, secũdum Sappiam, nu. 53. in dict. l. 1. ff. de iur. om. iudi. nullam veram, aut propriam, ex. l. qui per collusionem. ff. de actio. emp. sed quandam quasi obligationem, secundum gloss. posset, in. l. seruum. §. fin. ff. de verbo. oblig. suppo nit, eique accedere fideiussor potest, siue officium nobile sit. ex. l. cum quis §. fi quis pro reo. ff. de solution. siue mercenarium, ex. l. quæro, in princ. ff. locati. Sexto, qui agit concludit actoriarium teneri ad dandum sue faciendũ, vt est cõmunis opinio, secundum Alexand. num. 25. Soci. 22. in. d. l. 1. ff. de iur. omni. iudi. Septimò, interpellatio † extra iudicium non constituit quem in mora quando iudicis officio, ex. l. cum postulassem in princ. ff. de dam. infect. & non actione, ex. l. mora. ff. de vsur. cogendus quis est, & hæc omnes admittunt, teste Ias. num. 8. Sappia. 57. in di. l. 1. Octauo, quod si iudex actionem deneget, iniuriam fe resemper facit, officium verò † cum non implartitur quandoque facit, id est, (vt frequentiores teste Sapia. ibidẽ num. 58. interpretantur) cum officiũ merum non est, quocirca & appellatio illi dabitur. l. 1. C. si sæp. in integ. rest. pol. Nono, quod in actione libellus est offerendus, Authen. offeratur, C. de lit. cont. in officio iudicis † non æquè gloss. in Rubrica. ff. de interro. actio. Barto. in. l. ne quicquam. §. vbi decretum, col. 2. ff. de offic. proconst. tantumne im (vt Accursius inquit) misericorditer implorandum est, quod commune intelligitur in officio iudicis mercenario, ex cap. fin. de offi. iud.

in no-

in nobili verò bene requiritur, nisi cũ
super eo imploratur, quod liquidum
iam est, secundum Bartol. in. l. iubere,
colum. fin. ff. de iur. om. iud. aut cum
articulus eiusmodi sit, in quo summa
rię proceedi debeat, secundum Paulin
l. 1. §. quod si sit. ff. de prætor. stipula.
Sed iam ex l. si. titulo. 17. lib. 4. supra
Libellus in forma non requiritur, sed
sufficit qualis cumque petitio, vt. l. de
submersis. C. de naufrag. lib. 11. Iaſ. in
l. nè quicquam. §. ubi decretum num.
74. ff. de offi. proconſ. Hippoly. in pra
xi §. opportune, nu. 70. Decimo & vl
timo differunt, eo quod officium iu-
70 dicis extraordinarium † auxilium eſt,
l. cum filios fam. ff. si cer. pet. ac proin-
de ceſſat vbi ordinaria ſunt. l. in cauſæ
2. in principio. ff. de minori. in noſtra 72
tamen lege, & eius materia non ceſſa
bit, etiam ſi adeſſe potuerit pars iniu
riata, & actionem habens ad petendum cõtra fortilegum, diuinatorem,
vel Aſtronomum ob damnum ab eis
tali parti factum, eo quod lex noſtra
imponit iudici neceſſitatem exercen
di officium ſuum contra iſtos, & quia
tunc magis eſt attẽdenda publica vti
litas, quæ in horum punitione ver-
ſatur, quam priuata, ad officium enim
iudicis ſpectat, magis vtilitas publi-
ca publica quàm priuata, multa nam
71 que in iure † introducta ſunt fauore 73
publicæ vtilitatis, vt per Hippoly. in
practica §. aggredior, nu. 61. cum plu
ribus ſequentibus, & quamuis Rebuf.
in dict. l. actionis, pagin. 274. cum. 3. ſe
quent. & latius in l. 1. ff. de iur. om. iu-
dic. ſuſtentare voluerit, non poſſe
dari officium nobile, & mercenarii,
ſed vnum tantum dari officium merũ
& mixtum neque differre ab actione,
& reprobat differentias ſupra aſsigna
tas, tamen communes tra itiones ſe-
quendæ ſunt, minimè enim ſunt mu-
randa, quæ certam interpretationẽ
habuerũt, ex. l. minime. ff. de legibus.

Ibi. *Que pierda el officio.* Hunc caſum
ad alios vbi in iure noſtro Regio ex-
preſſum eſt officia perdi, addes, quos
retuli. l. titul. 25. lib. 4. ſupra.

Ibi. *Y mandamos y requirimos a los pe-
lados, que à los religiosos, y beatos, y clerigos.*
Hinc videtur deduci poſſe, quod quo
ad laicos ſit adempta prælatis pote-
ſtas procedendi ſuper iis delictis, nam
cum de laicis ſupra dictum ſit, & eorũ
punitionem Regijs iudicibus lex no-
ſtra commiſerit, & in hoc verſicutio
quòd Religioſos, & Clericos puniti-
onẽ committat Prælatis, videtur dic-
tum aſſumptum ex noſtro text. pro-
bari poſſe, ſed nihilominus contrarium
eſt dicendum, imò quod lex noſtra
non cenſeatur corrigere iurium dif-
poſitiones, † ſecundum quas delicta
hæc (ſi manifeſtam hæreſim non ſa-
piant) ſunt mixti fori, inter iudicem
Eccleſiaſticum, & ſecularem, ſicut an
tea, & legislatorem in præſenti pro-
ceſſiſſe, ſicut boni adminiſtratores
procedunt, quod quæ eorum eſt prin
cipaliter adminiſtrare, id faciunt, &
fieri iubent, quod vero aliorum eſt,
eis curãm, & diligentiam commit-
tunt, non derogando ipſorum pote-
ſtatem.

Ibi. *V Beatos.* Hic videtur eſſe text.
à nemine conſideratum probantem,
hos Beatos † eſſe de iuriſdictione Ec-
cleſiaſtica, & prælatis ſubiectos, quod
videtur contra ea, quæ diximus in l.
1. titul. *De los pecbos.* Lib. 6. ſupra ſed di-
cendum eſt, legem noſtram nõ loqui
generaliter, neque ſic eſſe intelligen
dam, ſed de habilitate reſtringendam
& declarandam in illis caſibus in qui
bus de iure, tales Beati ſubſunt iuris
dictioni, de quibus diximus in dicta l. 1.

Ibi. *Las penas de los derechos.* De qui
bus & quoad Eccleſiaſtica tribunalia
in hac lege ſatis remanet dictum.

SVM-

SVMMARIA.

Diuiſio huius legis. 6. num. 1.
*Ob difficilem probationem multa in iure con-
cedantur. num. 2.*
*Que dicantur difficilis probationis. nume. 3.
& 4. quod tunc ſufficit qualibet informa-
tio.*

Lex Sexta.

Summarium.

Si deinceps aut de homicidio, vel alio
delicto quis conqueſtus fuerit co-
ram iudice, ſi tale delictum eſt factũ
in loco populato, & voluerit illud
probare audiendus eſt à iudice: ſin
autem dixerit illud probare non po
ſſe, excludendus eſt à iudicio, niſi ſu
ſtinuit de nocte, aut in eremo,
nam tunc debet iudex ex officio in-
quirere.

1 ET continet hæc lex tres †
partes, prima eſt in princi-
pio vſq. ad verſiculũ. *Y ſi el
hecho fuere en yermo.* Et ab in-
de incipit ſecunda pars, vſque ad ver-
ſic. *Pero ſi tal.* Et ab hoc verſiculo vſq;
in finem continetur vltima, & tertia
pars. Et cum legem hanc legiſſem ite
rum atque iterum, rationem eius de-
cidendi peteripere non poteram, imò
& contra omnia ſupradicta in legibus
præcedentibus, & ibi diſpoſita lex no
ſtra mihi videbatur, & contra omnia
iura diſponentia, quod teneatur iudex
permaxime requiſitè, & eo ipſo quod
ſcit delictum aliquod eſſe commiſ-
ſum, inquirere de eo, & quis fuerit de
linquens, ne delictum remaneant impu
nita, quod totum contrarium hic in
prima parte videtur diſpoſitum. Et
cum in hac eſſem perplexitate, perle
gi legem originalem fori. l. 1. titul. 20.
lib. 4. fori. quæ eſt noſtra, vt apparet ex
ex ſubſcriptione eius marginali, & ea
lecta faciliter intelligi noſtram per
illam percepi, & quod in nullo con-
trariatur præcedentibus legibus, &
ibi diſponit, nos, ſed quod eſt caſus, &
diſpoſitio, differens, id enim quod in
me perplexitatem inducebat, erant
verba noſtri text. ibi *a la juſticia*, & ibi
el *Alcalde*, pluries repetendo hoc ver-
bum, *Alcalde*, quaſi lex noſtra iudices
minoris reſpicere voluerit, cũ lex illa
fori, a qua hæc noſtra deſumpta fuit,
non loquatur per hæc verba, ſed per
verba, *El Rey*, vt ex eius originali in-
terito in. d. l. 1. reperies, & tunc nil mi
nus ſi parte querelante de delicto in
populo commiſſo, quod Rex non ſe
iuramonitat circa illud, ſi pars grauata
aſſeruerit ſe non poſſe delicta proba-
re, neque quod delegat iudicem ad
cognoſcendum de eo, cum iudices ha
beat a Rege conſtitutos in populis, &
villis Rexiſpe, quod ſecus ſi delictum
occolte eſt commiſſum, vel pars non
adeſt, quæ querelet, cum tunc faci-
lius Rex iudicem deſignet pro eruenda
veritate, & pro puniẽdo delinquẽ
teſed in iudice inferiori a Rege, quod
hæc ita ſint, & quod in eo lex noſtra
intelligatur, cum per verbum, *Alcal-
de* dicitur loquatur, & ſic aliter, ſic trã
cripta in preſenti quã in dicto origina
li continebatur, aut fuit error tranſcri
ptoris, aut impreſſoris; & hoc colligi
tur ex tota Rubrica ſub qua lex noſtra
ſignatur, ſcilicet. *De Peſquiſidores.* Et ſic
quod in illis verbis, *Alcalde*, debet di-
cere, *Rey*, prout in. d. l. 11. fori dicitur.
Sed quia noſtra lex ſicut hic eſt tran-
ſcripta, erat ſcripta eiſdem verbis in d.
10. titul. 1. lib. 8. Ordi. vereris, ideò vi-
detur dicendum, quod facta eſt ſub ea
noua diſpoſitio releuans iudices à pu
nitione delictorum, dum pars, quæ
querelatur, dixit, ſe non poſſe deli-
ctum tale probare, ita vt amplius iu-
dex inquirere non teneatur, quod eſt

contra

contra omnia dicta in legibus præcedentibus, & contra communem practicam, & vsitatam, & hoc attento fateor me non percipere eius intētum neque decidendi rationem, nisi dicamus quod supra dictū est, quod erronee lex nostra transcripta fuerit à legē illa fori, in margine nostræ situata, vel quod voluerit constituere, q̄ existente parte cesset officium iudicis, vt super ea voluit Didac. Perez in dict. l. 10. titu. 1. lib. 8. Ord. vel inducere differentiam, circa delictum committum in populo & à parte accusato, vel circa illud, quod & si occulte non committatur pars grauata de illo nō se querelauit, quasi in casu in quo publice asseuerat pars delictum esse cōmissum, & quod illud prosequi non vult, quia non habet probationem, negare pars hæc voluerit, cum de eo, quod publice factum est, probationis non desiderē credendum sit, & quod sic iu lex releuatus remaneat ab inquirēdo, & prosequēdo in partis illius querela: quod fecus vbi delictum est occultum, vel pars non accūauit, cū multa reperiamus introducta in iure ob difficultatē probandi, in hoc enim casu leuior requiritur probatio, testes q̄ alias nō integrī admittūtur, vt alio in loco videbimus. Ité quia habemus quod iudex regulariter non tenetur impartiri officium suum parti nō prosequenti causam ab ea incepta: quod adhuc durum mihi videtur, cum posset aliās delicta remanere impunita, & ideò plus mihi appliaudit prima declaratio, & literadicte legis fori, ad quam Compilator nostræ legis in ipsius margine se refert, quam ea, quæ in nostra inserta est, & transcripta à dict. l. 10. tit. 1. lib. 8. Ord. veteris, cum ea attenta multa corrigerentur iura, & quam plura delicta impunita remanerent, & esset in potestate partium hæc facere, & practica contrariauit cum omnia abolita remanerent, ideo vel esset emendanda legis nostræ litera secundum tenorem dictæ legis fori, vel est omnino nostra per ipsam fori legem supplenda, & declaranda, vt scilicet, verbum, Iustitia, nostræ legis, & alia in lege nostra dicta de Regē esse intelligenda, tanquam fonte iustitiæ, & à quo omnes emanent, & procedunt iurisdictiones, & hoc credo fuisse intentum nostri Compilatoris dum in margine nostræ legis dictam legem fori allegauit. 11. titul. 20. lib. 4. fori, & licet hæc videatur nimia supplētio, hæc mihi placet, vt euitetur cōrectio, & ab surdum, quod resultaret in relinquendis delictis impunitis.

Ibi. *Y algun hombre lo querellare.* Montalusin. in glo. 1. d. l. 11. titu. 20. lib. 4. fori, verbā hæc dupliciter vult intelligere, primo modo in illo, scilicet, quā ratione officij tenebatur delicta denuncia re, vel secūdo in illo, qui prosequitur suam, vel suorū iniuriam denunciando iudici maleficium, & vtroque modo potest intelligi lex nostra, & in vtroque procedere eius dispositio.

Ibi. *Y el delitto fuere hecho en yermo, o de noche.* Difficultatem probandi delictum lex nostra consideratad inducendam specialitatem, prout ob hāc causam multa in iure permittuntur, quæ in aliis locum 2 non habent, nam in occulte commissis solam inimicitiam ad torturam sufficere dicebat Iulius Clarus, lib. 5 sent. §. fin. quæst. 21. verſic. Inimicitia, & Anto. Gom. to. 3. c. 14. nu. 11. minorique probatio tunc sufficit, secundum Auen. Respō. 35. num. fin. ad fin. & Crauetā consil. 18. num. 1. cum sequentibus, vbi plura de delictis de nocte commissis congerit, eaque quiæ de nocte, vel in multitudine hominum perpetrantur delicta, 3 sunt difficilis probationis, secūdum glos. fin. l. 1. si cum exceptione. ff. quod metus causa, quam ibi singulariter Angel. & Alexand. consil. 24. column. 1. numero. 3. volum. 2. & Hippolyt. consil. 5. numero. 20. & consil. 127. numer. 7. vbi in dict. numer. 20. refert alia, quæ sunt difficilis probationis, omniaque iudicum delicta ducuntur huius qualitatis secundum Auenda. capit. 4. præcto. numer. 2. 26. versicul. & quia crimen. lib. 1. & in ijs sufficit quelibet informatio iudicis, & habetur pro plena probatione 4, vt per Bartol. & omnes in. l. in illa stipulatione. 1. ff. de verbo. oblig. de quibus inter consilia mea plura dixi & retuli: & hic nox aggrauat delictum, vt inquit hic Montal. glos. 2. & de ijs difficilis probationis plura dicit D. Barbosa, in prima parte. l. 2. in princ. ff. soluto matrimonio. 8. cum sequentibus pluribus

Ibi. *Y el Alcalde de su officio.* Hic habes text. probantem, quòd quamuis de delicto commisso non præcedat infamia per partis querelam, sufficit tamen delictum aliquod esse commissum, vt iudex inquirere possit de eo, & ab inde deueniatur ad particulare delinquentis inquisitionem, vt in. l. 1. huius tituli, & libri late remanet dictum.

SVMMARIA.

Iurare debens in cōsilio nihil ante agere vsi dē potest. nu. 1.

Iudex. se periurans qualiter punietur. num. 2. & nu. 4. causa vi excusetur.

Iurare in manu regis de iure partiū aliarum sole bant iudices. nu. 3.

Salaria debent habere inquirentes mandato regio. nu. 5.

Lex Septima.

Summarium.

Iudex Perquisitor & eius tabellio tenentur præstare iuramentum hic assigna Azeuedo super. 8.

tum, & rationem. Regio in consilio præbere de gestis in Inquisitione sua sub nostri text. pœna.

1 BI. *Juren en el nuestro consejo.* Adeo quod si iuramenta hæc non præstiterint, 1 nihil valebunt ab eis gesta, vt dixi per text. ibi in l. 3. in glos. *Han de hazer.* Titul. 9. numero. 5. lib. 3. supra & tradit Auenda. cap. 2. præt. numer. 2. libr. 1. & Auiles in proœmio capit. præto. in glos. *En los casos*, numero. 1. fol. 17. & volut glos. *Tomandoles*, in. l. 6. titul. 4. partit. 3. & glos. *Quieren*, in. l. 26. titul. 9. partit. 2. ex lege tamen nostra dum in fine pœnam imponit videtur defuum posse voluisse non annōllari gesta per talem Perquisitorē non iurantem, cum videatur lex nostra pœnæ impositione se satisfacere, & hoc quoad legem nostram veriusmihi videtur, & quia non inuenio legem annullantem in contrariū acta, & quanuis in dict. l. 3. titu. 9. num. 5. li. 3. supra tráfierim cum dicto illo Auēda. nunc maturius considerādo, istud mihi magis applaudit, nè iudicia reddantur illusoria in quorum validitate quædam publica veritur vtilitas, & glos. in dictis legibus partitarum nihil de hac inualidatione dixit. Et quo modo puniretur 2 iudex talis se periurans, vide Auenda. dict. capitulo 2. præto. numero. 3. versicu. iuramen to autem cum. 3. sequentibus, vbi inquit, quod si super leuibus se periuraverit, arbitrarie punitur, vt in l. 26. titul. 9. partit. 2. & ad interesse partis læsæ tenetur, vt not. Bald. in l. obseruare, § proficisci quæstione. 33. ff. de offic. proconsul. Thom. Gram. decisio. 40. & glos. in dict. l. 26. fed si super re grauī, grauius punietur vltra partis interesse, & insuper infamiam incurrit, ex l. 24. titulo vigesimo secundo, partita tertia ibi, *E aun deue quedar infamado para siempre, porque hizo contra su jura-*

mento

que juro, quando le pusieron en el officio. Dum tamen dolus intercedat, secundum glo. illam d.l. 26. in glo. 2. nam aliter non erit periurus, vt ibi: notandum tamen est, quod de iure partitarum iuramenta hæc præstabitur in ma-
3 teria, ‡ ex. l. 6. titul. 4. pa. 3. & ex. l. 4. titul. 15. lib. 2. Ordi. quæ inseritur in. l. 3. titu. 9. lib. 3. supra. Hodie verò sufficit ex lege nostra fieri talia iuramenta in regio consilio, & ex. l. 1. titul. 6. libr. 3. supra si in curia proufus tunc temporis extiterit id debet admpleere, sed si absens esset a curia, & loco vbi Regium consilium adest, tunc sufficit iurare in Concilio loci ad quem talis iudex promotus est, prout probatur expresse ex. l. 3. titulo. 9. lib. 3. supra, & hoc hodie verificari potest in illis iudicibus, qui examinandi non sunt in Regio consilio, illi verò, qui examinandi sunt, ibidem iurant, & sic non est necesse quod iterum intrent in Concilio vbi talis iudex est promotus, si testimonium de iuramento in Concilio Regio præfato præbuerit, & demonstrauerit, & sic declarabis dictas leges, quæ sibi inuicem contrariari videbantur, & ad quas non aduertit Auenda. in dict. ca. 2. num. 2. versicul. iuramentum libr. 1. præto. habes tamen optimam cautelam tu iudex, vt non incurras periurium etiam si contra iuramentum feceris, scilicet, vt in die festo iuramenta hæc facias, nam cum tunc nō valeat iuramentū, excu-
4 sabers a periurio, ‖ vt inquit Thomas Iterratius cautela. 3. communiter practicatur.

Ibi. *Las cosas contenidas en las leyes del Ordenamiento de Alcala de Henares.* Quæ antea describebantur in. l. 4. tit. 15. lib. 2. Ordi. veteris, & fiebat mētio in. l. 4. &. 8. titul. 1. libr. 8. Ordina eiusdem, nunc autem apponuntur in. l. 3. titul. 9. lib. 3. nostræ Recopilationis, quorum iuramentorum meminit Aniles, 1 in dict. proœmio Prætorum glossa. *En los casos.* per totam. &. Auenda. dict. cap. 2. prætor. numer. 5. cum tequentibus ad quibus. libr. 1. quæ esset longum, & sine fructu recensere, & idem quod in nostra lege disponitur in. l. 8. &. 10. titulo. 17. partita. 3. & in. 3. & titul. 4. partit. 2. & in. l. 16. & titul. 3. partita. 2. & in. l. 1. titu. 7. libr. 1. fori.

Ibi. *Tuuiere el salario.* Hic habes expresse probatum, quod inquirentes mandato ‡ Regio debent habere salarium, simile probatur in. l. 17. titulo. 17. parta. quam ad hoc alias plures perlonas debere habentes salaria allegat Auenda. dict. capit. 2. præto. nume. 7. & 8. libro. 1.

SVMMARIA.

Perquisitores dandi non sunt nisi in casibus a iure expressis. num. 2.
Iudicum negligentia maximè nociua est. num. 2.
Index requiri debet vt de negligentia puniatur. num. 3.

Lex Octaua.

Summarium.

Perquisitores non sunt prouidendi nisi in causis grauibus, & in his non grauibus ob negligentiam iudicum ordinariorum fuerint emitendi, expensis talium iudicum mutandis, quod si dicti Perquisitores excesserint in officio, puniendi sunt.

‖ IBI. *Saluo en caso.* Ex hac lege potest constitui regula vna, ad denda aliis pluribus regulis de quibus dixi in lib. 2. huius recopilationis sub tit. 1. scilicet, quod Perquisitores dendi nō sunt, ‡ nisi in casibus a iure expressis: non enim patsim dicti Perquisitores concedendi sunt, cum nō præiudicetur ordinariæ iurisdictioni, tum etiā & principalius, quia vt experientia compertum habemus, sunt ij iudices quasi locusiæ, quæ loca deuastant per quæ transeunt, & quod peius est, quod à cōmuniter accidentibus innocentes condemnant, & non quæ iustitiæ, sed quæ sua non sunt, procurant, solum interesse præ oculis habentes, & nihil aliud procurantes, & ideo lex nostra iuste prouidet, non mittendos nisi in casibus grauibus, & in talibus deberent mitti iudices literati timentes Deum, diuites, & bonæ conscientiæ, & famæ, sed quos vsque nunc vidi, & tractaui illiteratos, & literas penitus ignorantes reperi † de quo conqueritur Io. Rhedin. in tract. de Matef. Princ. fub. §. legibus, nu. 54. cū sequētib. aliquib. & Decius, & alij relati per me in l. 2. in gloss. *Y no puedā.* in fin. suprà sto titul. & libr. Et ibi alia in illa. 2. dximus in propositum nostræ legis, & legē nostrā allegat Dida. Perez. l. 6. tit. 1. lib. 8. Ordi. pag. 7. col. 2.

Ibi. *A costa del Corregidor.* Et iuste, negligētes enim iudices grauiter puniendi sunt, vt diximus late in. l. 22. titu. 5. lib. 3. nume. 1. cum sequentibus aliquibus, vbi num. 4. qualiter probetur, & in l. 4. titu. 6. lib. eo. 3. supra eo-
2 rum namque negligentia † maximè nociua est, prout experientia vidi ob iudicum quorumdam negligentiam plures expensas, & maxima damna contigisse, debet tamen esse requisitus iudex vt in negligentia † constituatur, & pœna negligentis puniatur vt in dictis diximus locis, & late Ruinus, cons. 12. num. 7. vol. 5. vbi num. 8. quomodo probetur.
3

Ibi. *Sean castigados.* Iusta lex est, si cū rigore seruaretur.

Leges, Nona, & Decima, nihil dubitationis habent, sunt tamen maximè Azeuedo super, 8.

Lex Vndecima.

Summarium.

Iudices ordinarij populorum mittere non debent tabelliones, & cum eis Alguacellos ad faciendas Inquisitiones generales in populis sibi subiectis, sed iter enim puniendi sunt per iudices residentiæ.

HIBI. *Por se apronechar.* Tanta est enim aliquorū cupiditas, & rabies acquirēdi, vt alios solicitent cōtra alios ad querelas proponendas, & ad denū ciationes faciendas, vt sic lites excitētur, & hac via nummos adquirant, & discordias inter populos ponāt, cōtra id quod dicitur Prouer. c. 6. fugiendas esse discordias inter fratres. Sed auro & argento coinquinati nonnulli aliquādo molestijs parsimus subditos ad fecēre, vt de eis recte diceretur, illud Ouidij, fi de tot lasis numinā quisque deorū vindicet, in pœnas nō satis vn' erit. Et ideo vos iudices audite fapien tis sententiā, Sapien. c. 6. quoniā cum esseris ministri regni illius, nō rectè iu dicastis, nec custodistis legē iustitiæ, nec secundum voluntatem Deiambulastis, horrendè, & cito apparebit vobis, quoniam iudicium durissimū fiet ijs, qui præsunt.

Ibi. *Labradores.* Qui potias essent alleuiandi quã vexandi, cum ipsi sustineant pondus diei, & æstus, vt dicit solet: & cum in iure maxime sint priuilegiati, vt alibi dixi: istifunt, qui molestijs iudicum, & suorum ministrorum patiuntur, abijs illi excoriantur rustici, & nulla bona tuta habent respectu horum officialium iustitiæ, quotidie ministros suos iudices per territorium suum mittunt cum commissionibus ad inquirendum offendicula rusticorum, & eos capiendum, & incarcerandum vsq; dum per fas, & nefas ab eis pecunias extorquent, legis nostræ dispositionem cõtemnentes iustam, & sanctam, quod dolendum est, & sic rusticis ijs, & alijs non rusticis licere soleo, quod iam necesse non habent patrimonia, & nummos custodire, & in tuto repone re, & defendere ab hominibus, nisi ab ijs ministris iudicum ordinariorum, imò & abipsis ordinarijs, tãta est enim miseria huius mundi.

Lex Duodecima.

Summarium.

Vnus tantum processus est faciendus super vno delicto, etiam si de eo plures delinquentes redundent sub nostri textus pœna.

BI. *Sobre vn delicto.* Nota verba hęc maximè iunctis verbis sequentibus. *Nosagũ mas de vn processo.* Vt sciasallegare suo tempore, scilicet, ponderando verba hæc, quod vnum debet esse delictum, & vnus debet esse processus, quod si ita est, vno etiam libello sunt accusandi delinquentes talis delicti, etiã si plures sint, vno itidem interrogatorio, & vnamet probatione, si delinquentes voluerint, possunt exonerationes suas facere, & itidem accusator per eandem formam accusare debet, & probationes facere, neque compellendi sunt pluribus libellis, & diuersis interrogatorijs se defendere, prout multoties iniustè cõpellũtur per iudices ad instantiam tabellionum.

Lex. 13. finalis nostri tituli quotidie habetur in practica, & aliquando per aliquos bene seruatur, per alios verò iniustè frangitur, sed iudicis est hęc mederi, & hęc pro hoc titulo sufficiãt vt ad alios accedamus.

Summaria Rubricæ Titulo. II.

Indæi à quo dicti. nu. 1. & 5. qui dicantur.
Tribus Iudæ fuit cateris præstantior. nu. 2.
Indæi tolerãtur in nonnullis prouinciis. nu. 3. & ibi rationes.
Indæi tanquam cæci, & malignantes in Christum se conuerterunt. nu. 4.
Adhærentes nimis luxuriæ Indæi quæ dicãtur. num. 6.
Hebræi etiam vocãtur ab Heber, cuius famiglia cultum tenuit vnius Dei, caeteris Idolatria seruãtis. num. 7.
Infidelium species tres sunt, Pagani, Indæi, & hæretici. num 8.
Mauri qui & à quo nomen hoc dedũxerunt. num. 9.
Sarraceni minimè tolerantur, licèt Indæi tolerentur. num. 10.
Sarracenorum duplex est forma. num. 11.
Nomen conuersi qui fuit. num. 12.
Mudexares qui vocantur. num. 13.
Gazeni qui vocantur. num. 14.
Christiani noui qui dicantur. nu. 15.
Christiani noui an debeant ordinari. nu. 16. & num. 17. ad quæ non sunt admittendi.

TITVLO. II. DE LOS Iudios y Moros, y Rescatados, Gazis, y Mudexares, y Christianos nueuos. 2. *in ordine.*

EN cumsuperiori Titulo dictũ sit de iudicib', qui sunt executores iustitię, nũc autẽ sequitur de Iudæis, Mauris, & similibus, qui si deliquerint, per ministros iustitiæ punẽdi sunt, vel di ctũ est, Titulo præcedente de personis iudicum perquisitorum, & delegatorum, nũc autem sequitur de alijs personis, quæ iudices esse non possunt.

Et ante quam legum declarationẽ ingrediamur pauliper erit nobis immorandum in declaratione verborũ huius Rubricæ, nam secundum Vlpiani Responsum l. 1. in princ. ff. de iust. & iure, operam daturum prius nosse oportet vnde iuris nomẽ descendat, & in l. 1. ff. de dolo, & ex Platonis sententia in Phædro, in omnibus rebus ijs, qui bene consulere volunt, primũ est intelligere illud, de quo consulere intendunt, & Cicero relatus per Bal. in præludio feudo col. 4.

1 Ibi. *Delos Indios.* Qui dicti † sunt à tribu Iuda, vna ex duodecim filijs Iacob, & sunt ex progenie Chaldęorũ, vt habetur Iudith. 5. & tribus Iuda † fuit cæteris præstantior, vt per Abb. in Rubric. extra de Iudæis, bellicosior enim alijs fratribus fuit Iudas, & de stirpe eius Reges & Principes germinati sunt. 1. Paralip. 5. ibi. Porrò Iudas, qui erat fortissimus inter fratres suos. Et dicitur Genes. 49. ò Iuda, te laudabunt fratres tui. Catulus Leonis Iuda, & habemus l. 1. titu. 24. part. 7. Ex quibus locis patet de præeminentia tribus Iudææ tam in honore, & excellentia, quàm in fortitudine. Et ex eadem tribu descenderunt Dauid, & alij Reges post eum in Hierusalem, & tandẽ Christus Redemptor noster secundum carnẽ, vt ex eodẽ c. 49. Gen. non deficiet Princeps ex Iuda, nec dux de femoribus eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium, &c. 2. Regum. 7. & Lucæ. 1. Et da bit illi Dominus sedem Dauid patris sui, & regnabit in domo Iacob in æternum, & Hæbræo. 7. manifestum est enim, quod ex Iuda ortus sit Dominus noster Iesus Christus, & vsque ad eius ortum non de fuerunt Principes ex populo Iudæorum, & genere eorũ nec dux de femoribus eius vsque ad Herodem alienigenam Regem, qui per ambitionem Regni irrepserat. Et sic perfidi Iudæi planissime confutati sunt, periculacia impudicæ frontis dicentes, nondum esse tempus impletum, mentientes, qui iam nunc sine Sacerdote & Rege sunt: neque enim mendax esse poterat Oseas Propheta dicens. Sedebunt filij Israel sine Rege, sine Principe, sine sacrificio, sine altari, sine copoli, id est, sine sacerdotio, sine tharantim, id est, sine manifestatio nibus. Quæ omnia in eis completa videmus, & cæcitatem eorũ exclamat Siman. de Instit. Cathol. titu. 35. nu. 1. vbi. nu. 4. optime, & breuissimè, euidẽtissimis testimonijs probat hanc Iudeorũ perfidiã, & nu. 5. quòd & adhuc 3 Iudæi tolerantur † in nõnullis prouinciis, propterea quòd magna pẽdunt tributa, diuina quoq; prouidentia facit, ne funditus extirpetur, vt hostes etiã & inimici nostri testes sint certę fidei & integritatis Scripturarũ nostrarum quip̃ vniuersũ orbẽ dispersi, veteris testamẽti codices pęrẽtes testimonio nobis sunt, Scripturas integras apud

HAZTEGA BIBLIOTEKA OHIKOA

Lex Duodecima.

Summarium.

Vnus tantum processus est faciendus super vno delicto, etiam si de eo plures delinquentes redundent sub nostri textus pœna.

BI. *Sobre vn delicto.* Nota verba hęc maximè iunctis verbis sequentibus. *Nosagũ mas de vn processo.* Vt sciasallegare suo tempore, scilicet, ponderando verba hæc, quod vnum debet esse delictum, & vnus debet esse processus, quod si ita est, vno etiam libello sunt accusandi delinquentes talis delicti, etiã si plures sint, vno itidem interrogatorio, & vnamet probatione, si delinquentes voluerint, possunt exonerationes suas facere, & itidem accusator per eandem formam accusare debet, & probationes facere, neque compellendi sunt pluribus libellis, & diuersis interrogatorijs se defendere, prout multoties iniustè cõpellũtur per iudices ad instantiam tabellionum.

Lex. 13. finalis nostri tituli quotidie habetur in practica, & aliquando per aliquos bene seruatur, per alios verò iniustè frangitur, sed iudicis est hęc mederi, & hęc pro hoc titulo sufficiãt vt ad alios accedamus.

Summaria Rubricæ Titulo. II.

Indæi à quo dicti. nu. 1. & 5. qui dicantur.
Tribus Iudæ fuit cateris præstantior. nu. 2.
Indæi tolerãtur in nonnullis prouinciis. nu. 3. & ibi rationes.
Indæi tanquam cæci, & malignantes in Christum se conuerterunt. nu. 4.
Adhærentes nimis luxuriæ Indæi quæ dicãtur. num. 6.
Hebræi etiam vocãtur ab Heber, cuius famiglia cultum tenuit vnius Dei, caeteris Idolatria seruãtis. num. 7.
Infidelium species tres sunt, Pagani, Indæi, & hæretici. num 8.
Mauri qui & à quo nomen hoc dedũxerunt. num. 9.
Sarraceni minimè tolerantur, licèt Indæi tolerentur. num. 10.
Sarracenorum duplex est forma. num. 11.
Nomen conuersi qui fuit. num. 12.
Mudexares qui vocantur. num. 13.
Gazeni qui vocantur. num. 14.
Christiani noui qui dicantur. nu. 15.
Christiani noui an debeant ordinari. nu. 16. & num. 17. ad quæ non sunt admittendi.

TITVLO. II. DE LOS Iudios y Moros, y Rescatados, Gazis, y Mudexares, y Christianos nueuos. 2. *in ordine.*

EN cumsuperiori Titulo dictũ sit de iudicib', qui sunt executores iustitię, nũc autẽ sequitur de Iudæis, Mauris, & similibus, qui si deliquerint, per ministros iustitiæ punẽdi sunt, vel dictũ est, Titulo præcedente de personis iudicum perquisitorum, & delegatorum, nũc autem sequitur de alijs personis, quæ iudices esse non possunt.

Et ante quam legum declarationẽ ingrediamur pauliper erit nobis immorandum in declaratione verborũ huius Rubricæ, nam secundum Vlpiani Responsum l. 1. in princ. ff. de iust. & iure, operam daturum prius nosse oportet vnde iuris nomẽ descendat, & in l. 1. ff. de dolo, & ex Platonis sententia in Phædro, in omnibus rebus ijs, qui bene consulere volunt, primũ est intelligere illud, de quo consulere intendunt, & Cicero relatus per Bal. in præludio feudo col. 4.

1 Ibi. *Delos Indios.* Qui dicti † sunt à tribu Iuda, vna ex duodecim filijs Iacob, & sunt ex progenie Chaldęorũ, vt habetur Iudith. 5. & tribus Iuda † fuit cæteris præstantior, vt per Abb. in Rubric. extra de Iudæis, bellicosior enim alijs fratribus fuit Iudas, & de stirpe eius Reges & Principes germinati sunt. 1. Paralip. 5. ibi. Porrò Iudas, qui erat fortissimus inter fratres suos. Et dicitur Genes. 49. ò Iuda, te laudabunt fratres tui. Catulus Leonis Iuda, & habemus l. 1. titu. 24. part. 7. Ex quibus locis patet de præeminentia tribus Iudææ tam in honore, & excellentia, quàm in fortitudine. Et ex eadem tribu descenderunt Dauid, & alij Reges post eum in Hierusalem, & tandẽ Christus Redemptor noster secundum carnẽ, vt ex eodẽ c. 49. Gen. non deficiet Princeps ex Iuda, nec dux de femoribus eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium, &c. 2. Regum. 7. & Lucæ. 1. Et da bit illi Dominus sedem Dauid patris sui, & regnabit in domo Iacob in æternum, & Hæbræo. 7. manifestum est enim, quod ex Iuda ortus sit Dominus noster Iesus Christus, & vsque ad eius ortum non de fuerunt Principes ex populo Iudæorum, & genere eorũ nec dux de femoribus eius vsque ad Herodem alienigenam Regem, qui per ambitionem Regni irrepserat. Et sic perfidi Iudæi planissime confutati sunt, periculacia impudicæ frontis dicentes, nondum esse tempus impletum, mentientes, qui iam nunc sine Sacerdote & Rege sunt: neque enim mendax esse poterat Oseas Propheta dicens. Sedebunt filij Israel sine Rege, sine Principe, sine sacrificio, sine altari, sine copoli, id est, sine sacerdotio, sine tharantim, id est, sine manifestationibus. Quæ omnia in eis completa videmus, & cæcitatem eorũ exclamat Siman. de Instit. Cathol. titu. 35. nu. 1. vbi. nu. 4. optime, & breuissimè, euidẽtissimis testimonijs probat hanc Iudeorũ perfidiã, & nu. 5. quòd & adhuc 3 Iudæi tolerantur † in nõnullis prouinciis, propterea quòd magna pẽdunt tributa, diuina quoq; prouidentia facit, ne funditus extirpetur, vt hostes etiã & inimici nostri testes sint certę fidei & integritatis Scripturarũ nostrarum quip̃ vniuersũ orbẽ dispersi, veteris testamẽti codices pęrẽtes testimonio nobis sunt, Scripturas integras apud

HAZTEGA BIBLIOTEKA OHIKOA

nos haberi, quas illi magna diligentia seruant ad fuum iudicium, & condemnationem. Et tanquam cæci & malignantes conuerterunt se † aduersus Christum Iesum Dominũ nostrũ vt legitur in diuinis literis, Quare fremuerunt gentes; & populi meditati sunt inania? Adstiterunt Reges terræ, & Principes conuenerunt in vnum ad versus Dominum, & aduersus Christum eius. Et iterum ex eisdem persona, Circumdederunt me canes multi, & consilium malignantium obsedit me. Et in Esa. scriptum est, Omnes canes cæci nescientes latrare. Canes enim est mos, vt testatur noster Hilarius, & pastorem alludere, gregem nosse, insidiantes fera profequi. At verò isti canes cæci pastorem suum non videntes, officium non intelligentes, latratus suos à feris ad Gregem, à feris ad Dominum retorserunt. Vnde & alias Prophetа de ijs ita dicit, Facti sunt mihi in fagitram reciprocam. Quibus de causis sunt cunctis nationibus inuisi, apud omnes abiecti, irrisi, oppressi, & infames, & vilissimæ conditionis, vt inquit Simanc. in dict. numero. 5. vbi refert contra eos decretum quoddam Concilij Toletani, & contra eos plura dicit Marquardus de Susannis, in tractat. de Iudæis, & aliis infidelib. secunda parte, cap itulo sexto, numero decimooctauo, in decimoquarto volumine, tractat. diuersorum, & ob id. I. 2. in fin. titulo. 24. partita. 7. cautum est, ne inde veneris Sancti Iudæi exeant de domibus suis; sec inclusi existant vsque ad diem Sabbati Sancti sequentem, ne forte offendantur à Christianis, cum eis adinodum sint Iudæi odibiles, & quod si Iudæi aliud fecerint, ex iniuria, & damno eis à Christianis facto nullam emendam petere possint. Et Iudæi dicuntur, qui ad literam Mosaicam † legem tenent, circuncidendo & alia legalia sequendo: vnde qui nimis † adhærent literæ, Iudaizare dicuntur, ita Hosti. in summa, sub titulo de Iudæis, & Abb. & Doctores, in Rubrica, extra, de Iudæis, & Archid. in ca. Dominus. 50. distin. & Montolonius, in Promptuario iuris, verbo Iudæus, & Marquardus de Susannis, vbi supra, parte. 1. capit. 1. numero. 4. & est optima. l. 1. titulo. 24. partita. 7. ex quibus patet Corn. tacitum, libro. 1. *Historia*, somniasse dum afferit, à monte Ida nunc quari, & inde orundos fuisse, & subinde supinam esse ignorantiam Dyonis. dicentis se nescire causam quare appellari sint Iudæi, quod reprobat Marquardus, in dict. capit. 1. numero. 5. vbi numero. 6. inquit, quod Hebræi tam † vocantur ab Heber, cuius familia cultum tenuit vnius Dei, cæteris Idolatria fædatis, quod late ipse ibidem prosequitur opiniones referendo, quas longum esse nos repetere. Inquit tamen ipse Marquar. in procemio illius tractatus, numero. 5. tres esse insidelium species, & Paganos, Iudæos, & Hæreticos, capit. Pagani 1. quæstione 7. de quorum distinctione inquit, tradi per S. Thom. 2. 2. quæstione. 10. licet posset secundum eundem Marquard. ibi allegari etiam quarta species infidelium videlicet, *Maranos*, ita vulgo appellati, qui nullam colunt religionem, & volent deyturare bonos mores ciuitatum, & ex eorum consuetudine pietatem Christianam ludere, & qui de facili possent in alienos ritus inducere à fide Christi alienos, propterea vbi degunt, consulendum esset, vt eorum commercia vitarentur: Apud nos tamen, *Marranos*, vocari solet proselytos à Christianis nouis, vt per Auanda. capitul. 19. præto. numero. libro. 1. & ex. l. 2. titulo. 10. infra

infra isto libr. sic esse decerpitur: hæc tamen Iudæorum gens, de qua in nostro titulo, à nostra Hispania expulsa est, vt in. l. 2. infrà, cod. patet.

Ibi, *Y Moros*, qui Latine Sarracéni appellantur, & voluerunt deducere † nomen hoc à Sara vxore Abrahæ, cum tamen dici deberent Agareni ab Agar ancilla à qua ipsi descendant, & fuit ipsius Abrahæ ancilla, quæ eisdem genuit Ismaelem, & ab ea originem traxerunt non vero à Sarra, & sic minus idoneè faciunt de nuncupatri ab vxore Abrahæ, cum ortum ducant ab eius ancilla, vt inquiunt Imol. in Clement. 1. col. 2. versiculo, Quærit Guillielm. de Iudæis, Ioann. Andr. Abb. & Doctores, in Rubrica extra, eo sem. titulo. Hostiens. in summa eodem titu. Albericus, in Rubric. C. de Pagan. Deci. in cap. 1. colum. 7. de consuet. & Couar. libr. 4. Variarum, cap. 9. Montolon. in suo Promptuario iuris, verbo, Iudæus, gloss. magna, vbi refert constitutionem Clemētis Quinti, in Concilio Viennensi editam, contra istos Sarracenos & eorum mesquitas, & vide capit. Recurrentur, & cap. dixit Sarra. 22. quæstione. 4. & omnium. l. 1. titu. 15. part. 7. & licet Iudæi tolerentur in aliquibus terris Christianorum in eorum ritibus & Synagogis, quia colunt verum Deum, cap. Iudæi. cap. consuluit. extra de Iudæis. l. 1. & l. 4. titu. 24. part. 7. l. fin. & l. 10 ud. C. de Iudæis. Sarraceni tamen † minimè tolerantur, & per dict. Clementinam. 1. de Iudæis & in. l. 1. & l. nemo. & l. omnia. C. de paga. & l. 1. titu. 25. part. 7. prouidetur, vt minimè eis permittatur in terris Christianorum mesquitas habere, & quod Principes sub quorum dominio morantur compescant Sarracenos sibi subiectos ab inuocatione publica Mahumetis, & ab aliis eorum ritibus abstinere, & rempla eorum applican-

Azeuedo super, 8.

da Reipub vt Imperator ea, cuicunque velit, possit donare: sicut fecit Phocas Imperator, qui anno Domini. 607. concessit Beato Bonifacio Papæ Quarto, Pontifici Romano templum illud, quod Pantheon appellabatur, vt consecraretur in Beatæ Mariæ, & omnium sanctorum honorem, cuius rei meminit Azo, in Summa. C. de Paganis, & eo relato Marquardus de Susannis, in dict. Tract. de Iudæis, in prima parte, cap. 1. numero decimotertio, & decimoquarto, qui in tertia parte multa dixit de reprobatione Mahumeticæ sectæ: & in eo. c. 1. numer. 12. inquit, Sarracenos illos dici, qui adorant sacrilegum Mahumetem, de quibus habetur in dict. Clementina. 1. de Iudæis, & vocantur Mahumetani, quorum Mahumetanorum appellatione accipimus Sarracenos, Mauros, Turcas, & cæteros Barbaros omnes, qui Mahumetem illum impostorem, & Pseudoprophetam colunt, quorum omnium secta fallissima, & spurcissima est, & quæ facile à quouis homine infimæ etiam eruditionis expugnari, & confutari potest: ea enim lumini naturali, & supernaturali repugnat, & ab omni Philosophia, rectaque ratione prorsus abhorret, vt hæc & alia per Simanc. de Instit. Catholi. titul. 39. numer. 1. & horum Sarracenorum, inquit, dict. l. 1. duplicem esse formam, † vna est eorum, qui nec nomen nec veros testamentum recepere unt. Alia vero eorū, quiquinq; Moysi libros recepernnt, Prophetas tamen despexerunt, & noluerunt eis credere, & ij vocabantur Samaritani, eo quod primò insurrexerunt in quadam ciuitate nomine Samaria, & de ijs loquitur Euangelium dicens, quod non debent in simul habitare Iudæi, & Samaritani.

Ibi. *Gazis y Mudexares.* Isti Mauri sunt, sed differunt ab aljs Maurís de nouo conuersis in hoc, quod nouiter
12 conuerſi sunt, qui† post debellatum Regnum Granatæ, per Catholicos Ferdinandum, & Elisabeth se conuertunt ad Christi fidem, vel post eiecționẽ generalem Maurorũ a Regno per ipsos Reges conſummatam ex. l. 4. infra eod. Mudexares vero dicuntur
13 qui ante adquiſitum Regnum † Granatæ ab eis nostrũ conuertebant
14 tunt. Et Gazis dicuntur, † qui ab Africa venientes Christianã factí sunt, qui vocãtur Berberiscos, & sic colligitur ex. l. 9. infra isto titul. & lib. & ex communi eorum vſu & loquela, clarius ex. l. 6. infra eod. & clariſsimè ex. l. fin. titul. 26. infra isto lib. declaratur, qui dicuntur Gazis.

Ibi. *Y Christianos nuevos.* Verba hæc tam ad Mauros, quam ad Iudæos, de quibus dixerat legislator, referuntur, ita vt Christiani noui dicantur illi, qui descendentes à Iudæis facti fuerunt Christiani post electionem gene
15 ralem † eorum a Regno, & iti dem illi, qui a Mauris descendunt, & fidẽ Christi ſuſsceperunt Christiani noui dicuntur, vt diximus in præcedentibus. Et an ij Christiani noui de modico repore
16 conuerſi † ad fidem debeant ordinari sacris ordinibus, & beneficia Eccleſiastica obtinere, vide per Doctores tetatos per Tyberi. Decian. Respon. 34. num. 35. vol. 3. & per Hojedam, in ſuo tract. de benef. compat. & incompa. & dixi ego plura in meo tractatu de Decurio. vocato Curia Pisana: vbi omnes concludunt, quod ſi ex vita eius colligitur in fide perseueratiurum ordinari poſſe, ſin minus non, licet in nouiter conuerſo difficulter obtinebitur penes iudices, ſed in descendentibus ab eo, quorum vita per temporum curricula probata eſt, & quorum præceſſorum in fide Christi, nulli dubium, quin ordinari poſsint, & eis præberi officia ſeculariа, licet indecendentibus à Mauris, id ausquam vſque adhuc vidi receptum: non tamẽ tales deſcendentes a Iudæis vel Mauris, & ab aljs paganis nouiter conuertis, admittendi sunt ad officia † Inquiſitorum, & miniſteria ſanctæ Inquiſitionis, nec ad collegia, confratrias, & capitula vbi ex inſtitutione ipſorum excluduntur, vt per Rojas in ſingulatibus fidei ſingul. 104. prout in hac Hiſpaniæ ciuitate habemus confraternitatem Sancti Michaëlis, quæ inſtituta fuit pro inter eductione Christianorũ veterum, & principalium hominum, de qua, vt alibi diximus, & nos conſtra tros ſumus, & an valeant talia ſtatuta alibi dixi, & tradit latiſsimè Cordoua in Quæſtionario ſuo, quæſtio. 104. & hæc pro Rubrica.

SVMMARIA.

Serui etiam ſi ſint Chriſtianorum non ſunt impedimẽti ſuſcipiẽdi ſuum. 1. & nunc. 2. quid non efficiantur ex hoc libri.

Infideles, an cogi poſſint ad fidem Chriſti conuerti, num. 3.

Iudæi an inſit debellati ſuerint ob hoc quod fidem Chriſti non profitebantur, nu. 4.

Filij infidelium an inualidi partibus poſſint baptizari. nu. 5.

Lex Prima.

Summarium.

Iudæi aut Sarraceni ſi fidem Chriſti amplecti voluerint, nullo modo per aliquem Chriſtianum Iudæi aut Mauri, vel alterius cuiuſlibet nationis homines impediendi ſunt, ſub noſtræ legis pœna.

Ibi.

IBI, *Mandamos.* Hic cõſtituitur principalis noſtræ legis cõclusio, ſcilicet, quod per nemine, quis Iudæus aut Maurus, aut Paganus impediendus eſt conuerti ad fidem noſtram fidem Chatholicam, & ſuſcipere baptiſmum, quod ideo verum eſt, quod etiam ſi ſeruus Chri
1 ſtianorum † non ſunt impediendi, argumento. cap. duæ mulie. 32. quæſt. 2.
2 non tamen ex hoc cales ſerui † liberi efficiuntur, cum ſeruitus ſit approbata iure diuino, canonico, & ciuili. 12. quæſt. 2. & ſi uos, dilectus tamen tractãs de iure quãm alij ſeruj, qui non ſunt Chriſtiani. argume de maio. & eod. per tuas. nor. Sylueſt. in ſumma, verbo, Iudæus. nu. 12. in fine & cum le ge noſtra concor. l. Iudæis. C. de Iudæis & l. 6. titu 24 & l. 2 titu. 25. parẽ. 7. Sed ãne ex cõtrario cogi poſſent inſi
3 deles ad fidem Chriſti conuerti, ? & dicendum eſt quod non, quia ex iure cogendi ſed monendi, voluntarium enim nullitem eſt id quod Deus ſe ſcit, de Iudæis cap. qui ſyncere. & cõp. de Iudæis. 44. diſtinct. l. ſcitu 24. & l. 2. titu. 25. part. 7. Sed ãne Thom. 2. 2. q. 10. artic. 8. & in 4. Senten. diſt. 13. quæſt. 1. artic. 1. ad 6. Sylueſt. in ſumma, verbo, Baptiſmus. 4. § 6. & in verbo, Iudæus. n. 11. vbi inquit, quod pecunia & blandicijs ad id aliter poſſunt, ſecũdum glo. in cap. debet homo. 23. q. 4. & ſic cogendi non ſint: cuius enim vult, Deus miſeretur, & quem vult, indurat, vt in propoſitum inquit Sanmande de inſtit. rit. 35. num 45. & tradit Didac. Per. hic ſub. 31. tit. 1. libr. 8. Ordinam. ſig 66. col. 1. vbi allegat Zaſi & Natam, de ijs late tractantes, & gloſſ. *Arreſtum.* inſtat titu 23 part. 2. vbi inquit quod ex hoc non ſunt bello compellendi ſuſcipere fidem Chriſti, cum ipſe Chriſtus Rex Regum, cui data eſt omnis poteſtas in cælo & in terra, noluerit ad capiendam poſſeſſionem mundi non milites armata militia, ſed ſanctos prædicatores, ideut eos inter lupos, & Chriſti vicarius, nunc & quotidie mittit Religioſos & præſertim ſocietatis Iesu, vt benigne & mãſuete & in pace ſibi Chriſti præ dicent paganis Mauris & Indis, & grauiſsime peccare inos ſi fidem Chri ſtianæ viam bella ampliare contẽdemus, de quo latiſsime agitur per gl. illam dictæ. l. 2. titu. 23. part. 2. & per Magiſtrum Baſies, in. 2. quæſt. 10. artic. 1. per totum. Exquo dictus Marquardus de Sufannis, in dict. Tract. de Iudæis. in 1. parte, cap. 14. ſuſcepit pro 4 pugnam examinandi, an Indi iuſte † debellati fuerint ob hoc, quod fidem Chriſti non profitebantur per Hiſpanos noſtros primos, qui in illas partes ſe primitus cõtulerit, cui cõ ſit ſonſum enarrari, per ipſum videbis, & per illam glo. dict. l. 2. Sed an inuitis 5 parentibus † infideles poſsint cogi ad filij baptizari, vide Mauth. Afflict. deciſ. Neap. 151. per totũ, vbi plura erit ſibi ane dicere materiam, & Dida. Per. l. 1. titul. 4. lib. 8. Ordi. pagi. 117. & noteriſsime, & optime, & quando id licet per D. Enrique Enriquez ſocietatis Ie ſu religioſum in ſua Summa Moralis Theologiæ lib. 2. ca. 25. per totum, & duas communes concertatas refert in hoc dubio Ioan. Baptiſta Ferretus cõſil. 76. num. 4. & 5. vol. 1. & Iaſon Mai Baſies in d. quæſt. 10. art. 1. & per Marquardum de Sufannis, in d. tract. de Iudæis in 1. part. cap. 14. num. 6. vbi dicit eſſe communiorem & veriorẽ, quod non poſsit id fieri, & num. 7. declarat de qua violentia ſupra dicta ſint intelligenda, & dicit quod de coactione præciſa, ſcilicet, cui ceactus & reclamans, & per vim baptizatur, & in nu. 8. declarat quidenti ſi hic coactus per

longum tempus non reclamauit, & tacitus permansit, & actus fecit in approbatio nem suscepti baptismi, & dicit quod proculdubio characterem recepit, & tunc approbabile videtur per actus factos, nisi duraret eadem causa coactionis præscitæ, & de ijs late etiam tractat Simanc. de Institut. Cath. titulo. 29. numero. 31. cum sequentibus.

Ibi. *Los Sabaltern por derecho.* De quibus in l. Iudæis. C. de Iudæis, & in dict. l. 6. titulo. 24. & dict. l. 2. titulo. 25 partit. 7.

SVMMARIA.

Iudæi are quid sit. num. 1.
Apostatare proprie, quis dicatur. n. 2.
Apostata omnis est hæreticus non tamen è contra. num. 3.
Apostasia quid sit. num. 4. & num. 6. quid sit generaliter loquendo.
Apostasia non constituit diuersam speciem ab hæresi, sed addit quandam circunstantiam aggrauantem. num. 5.
Hæreticus dicitur in parte recedens à fide, non verò lucitur Apostata. n. 7.
Hæreticus vel Apostata vt qui dicatur post de non constabit debere recedere à fide. num. 8. & numer. 9. idem si coacte vetitur vestibus infidelium.
Apostasia generalis qua sit. nu. 10. & 11. Alia ad generis.
Apostasia generalis supra definita quotuplex sit. nu. 12.
Inobedientia aliquando procedit ex infidelitate, & non sic quo credat Papam non habere potestatem condendi canones, talis vt hæreticus punitur. num. 13.
Inobedientia etiam venit ex contempsu formalicum quis contemnit obedire præcepto Dei sue canonum, siue prælatorum. num. 14. vbi pœna eius.
Apostasia tertia species est irreligiosis siue irreligiositas. num. 15. & 16.
Clericus an Apostata dici possit si habitum dimittit. nu. 17. & 18.
Lex nostra loquitur de propria Apostasia. num. 18. & num. 19. quam pœnam incurrat qui committens. & num. 20. de pœna eum num. 21.
Apostatæ nominantur spontanei transgressores legis suæ. num. 20.
Apostasia si filius habeat, an eis sint bona relinquenda. nu. 21. & 22.
Apostata obedientiæ seu religionis quando puniantur. num. 23. & 24.
Abbas non potest Monachos suos absoluere ab excommunicatione canonis nisi in casibus à iure expressis. nu. 25.
Apostata verus, & propriè, an possit accusari post mortem. nu. 26.
Cum Iudæis communicare an liceat. num. 27. & 28. & nu. 30. quando.
Christianus non potest se exponere ad siduo Iudaismo. num. 29.
Conuersatio nimia omnibus solet esse damnosa. nu. 31.
Mores boni corrumpit colloquia praua. n. 32.
Conuersatio mala facit quem suspectum præsumi. num. 33. ideò repellendus ne tota dimispereat. num. 34.
Pestes nulla est efficacior ad nocendum, quæ familiaris inuitus. nu. 35.
Lex Mosayca an cessauerit in totum post passionem Christi. num. 36.
Causa Iudæorum an sint indicandæ secundum Mosayca, an vero secundum ius commune. num. 37.
Iudæi abominabiles facti sunt in conspectu Dei, & hominum. nu. 38.
Specialia plura in fidei favorem. num. 39.
Templariorum collegia fuerunt deiecta. nu. meto. 40.
Delinquere dicitur respectu personarum vel inanimata. nu. 41.
Iudæi seruum circa à nostro Regno, numero Quadraginta millia. n. 42.
Iudæi cum causa possunt esse à Regno, siue causa non. nu. 43.
Reges Hispaniæ tempore, quo recipiuntur, vel possessionem Regni assumuntur, tenentur iurare non permittere Iudæos in Regno. numer. 44.
Iudæi tolerantur in nonnullis prouinciis, & partibus. nu. 45.
Iudæorum bona an liceat Christianis capere, & retinere sine iusta causa. num. 46.

Lex Secunda,

Summarium.

Rationes, quare Iudæi sunt ab Hispania expulsi, deliguntur lex nostra.

Ibi.

HEBI, *Que Judeyzanan*, y *Apostatanan*, Iudaizare est facere id, quod Iudæi facere solent, ex tali ergo facto, quod non nisi per Iudæos fieri solet, arguitur Iudaizandi intentio secundum Rojas de hæretis part. nu. 364. & Albert. in consil. 28. hic que habes tex. probantem, quod Christianus dendo a fide, & sic Iudaizans, Apostata vocatur, Apostatare enim proprie dicitur, qui recedit a fide, & Christi qui sanctam, & per totum. Quæ Apostat. & dicitur Apostasia quasi prostrata, id est, retrograda statio, vt in summa confessibi. titu. 8. quæst. 1. vide Apostata dicitur quasi retro stans, vt cap. non obstantes. 26. quæst. 8. & is non est aptus regno Dei cum ad aratrum manum ponerit, & retro respexerit, vt. 12. quæst. 1. Sanctimus, & casit. magnæ s. de vero. Hostien. in summa, tit. de Apostat. § 1. & Apostata Græca vox est, Latine vero sonat defectio, & ita omnis Apostata est hæreticus, non tamen è contra omnis hæreticus est Apostata, ideo Apostasia deterior est quacunque hæresi loquendo de proprio Apostata, qui est ille, qui in totu a fide Catholica recedit, vt fuit Iulianus Apostata, cap. non potest. 2. quæstione 7 cap. Iulianus. 11. quæst. 3. & sic Apostasia proprie 1 loquendo est temeritas a fide fidei Catholicæ recessus, aliter quod a fide Catholica in totum recedat, veluti fit aliquis de Christiano Iudæus, vel Sarracenus efficiatur, vt inquit Rojas, de hæret. quæst. 486. & probatur ex l. 4. tit. 25. part 7. & hic tali secundum eum cesset ibi, etiam si reuertatur ad fidem, non debet remanere impunitus & sine pœna, vt & l. hi qui sanctam. C. de Apostata. in fi. ibi, statuebatur, nisi secundo gli. fi in ea. l. 5. per Inquisitores, vel Ecclesiasticos iudices cognoscères de hæresi admittantur ad reconciliationem, & gremium Ecclesiæ, nam tunc idem erit, quod in aliis hæreticis ad reconciliationem admissis, cum Apostasia non constituat diuersam speciem ab hæresi, sed addat quandam circunstantiam 5 aggrauantem, ex Sancto Thom. ibi allegato, & ex cap. si contra, de hæret. in. 6. ita probat Villadiego, relatis per glo. illam, qui inquit legè illam. Hi qui sanctam, & sic legem patriæ cum ea concordantem non prodecedere, cum disponant de re mere spirituali, silicet, hæresi, quę est mere Ecclesiastica, neque sub laicorum iudicio potest cadere. ex inquisitione. 6. prohibemus. de hæret. in 6. & ita etiã cum glo. illa dict. l. 5. tenet Rojas, vbi supra. n. 491. & Simanc. relatus & cequorus per Clarum, lib. 5. Select. sententiarum. quæst. 78. num. 4. & habes pro eis l. 8. tit. 25. part. 7. & nouissime tenet Tyberius Decian. in tomo. 1. de dubitat. libr. 3. cap. 72. num. 5. Generaliter vero 1 loquendo Apostasia est temeritas a statu fidei recessus, vel Religionis, secundum Ray. Gof. & Hostien. in suis Summis, titul. de Apostatis, & Sylues. in Summa verbo Apostasia. n. 1. vbi plene Sylues. 8 n. 4 inquit, quod Apostata a fide dicitur, qui penitus a fide recedit, vere quoad Deũ, apparenter vero quo ad Ecclesiam, quæ non iudicat de occultis. Et sic infert ibi primo Sylues. quod sponte recedens a fide in parte, puta quia decredit Resurrectionem, licèt credat Incarnationem, non est Apostata, sed hæreticus, 7 quod est in plus, quia omnis Apostata est hæreticus, nõ verò è contra, nam licet in genere idem sint, non tamen in specie, in hoc enim differunt, albus namque per a dictionem albedinis non dicitur esse albus, sed fit magis, sic hæreticus in vno, si in omnibus fiat hæreticus, non desinet esse hæreticus, sed maior fiet, est ergo Apostasia species hæresis, ita vt omnis

Apostã-

HA ROJAS DE JEREZ A OHIO

Apostata sit hæreticus, sed non è contrario cundo quod faciens id, quod faciunt recedêtes penitus a fide, vt adorans idola, vel sepulchrum Mahometi, non est apostata, si hoc non faciat sponte, sed ductus timore, nec hæreti-
8 cus †, vt tenet Rayn. nec etiam est excommunicatus, sed tamẽ peccat mortaliter. Tertio, quòd nec qui vtitur habitu † inhibito, non sponte id est re ipsa delectatus, sed timore, vel alia iu-
9 sta causa, imo sine peccato in casu aliquo fieri potest, vt dicit Veruec. sicut Beatus Sebastianus sub chlamide militari Christiani militiã gerebat absconditam, nisi, vt inquit ipse Verbec. esset institutum aliquod determinatum signum ad cognoscendos professores alicuius idololatriæ, quia eo in casu non liceret, non tamen ex hoc iudicaretur Apostata, nisi appareret, quòd sponte talia deferret, puta per tamẽ, vt inquit glo. 1. in l. 4. tit. 25. p. 7. Quare tò, quòd qui habet sanam fidem Catholicam in animo, & nec tamen extrinsecus ostendeat se ab illa sponte recedere, puta adeundo partes Sarracenicas ex deperatione, vel libidine ductus, & ibi seruando ritus eorum,
10 quantum ad Ecclesiam † esset vere Apostata, quia nõ iudicat de occultis, de quo. 12. quæst. 4. ficut Sanctius, & Sanctus Thom. 2. 2. quæst. 24. quas illationes adducit Syluest. vbi supra; Infero etiam cum Innocẽ. in cap. fi. de renuncia. & in cap. intelleximus, in fine. de ætate & qualit. quòd religiosus incurrit Apostasiam, quando recedit à monasterio inconsulto suo fu-
11 perior †, & non intrat aliud monasterium, quia tunc etiam si tenuerit habitum, Apostata est, & hoc dictum sequitur Panorm in cap. 1. col. 1. de Apostat. & in cap fin. eo. l. titu. & glos. 1. in c. ex parte, de tempo. ord. in. Sed quo-
12 ruplex sit hæc generalis Apostasia? supra diffinita, glo. in cap. 1. verbo, Apostasia, de Apostat & Sylues. vbi supra, nu. 1. cũ sequentib. tribus, & Rojas, de hæret. vbi supra, nu. 488. cũ seq. & Clarus, lib. 5. Recept. sent. nt. qui. fi. 78. n. 4 & Nauar. in consil. 1. num. 3. de Apostat. & Lambertin. de iure patro. in. 1. part. lib. 2. quæst. 9. princip. artic. 9. per totum fol. 78. & Magist. Banes, in 2. 2. quæst. 12. artic. 1. per totum, dicunt, quòd est triplex. Prima, qua recedit a fide in totum, in qua fuit Iulianus, vt cap. Iulianus. 11. quæst. 3. & sic recedentes, secundum Hostien. in dict. c. 1. de Apostat. & Sylues. vbi supra, nu. 2. & Rojas, vbi supra, num. 489. sunt vere hæretici, & in eos habent locum omnes pœnæ hæreticis impositæ, & consequenter sunt excommunicati ipso facto, extrà, de hæret. excõmunicamus. 1. &. 2. neq; possunt condere testamẽtum, & sunt infames, & bona eorum confiscantur, vt ex dictis patet. & ex l. 5. tit. 25. p. 7. & sic Inquisitores hæreticæ prauitatis contra eos procedunt, sicut contra hæreticos, recipiuntur tamen ad fidem & gremium Ecclesiæ, quemadmodum hæretici, vt dictum est. Secunda vero est inobedientiæ, quæ scilicet importat voluntatem à mandatis resilientem, & in omni peccato mortali inuenitur, vt patres nostri Adam & Eua, Genes. 3. cap. si quis venerit. cap. illud. de maior. & obed. sed tamen secũdum Sylvest. vbi supra, nu. 3. ista inobedientia aliquando venit ex infidelitate, vt puta ex hoc, quod credit quis, Papam
13 non habere † authoritatem condendi canones, & talis vt hæreticus puniri debet. 19. distinct. nam pseudo, sed vbi dicit Hug. quod est excommunicatus, & hæreticus & schismaticus. cap. licet, de electione. cap. excommunicamus, de hæret. & Panorm. in Clementin. 1. de æta. & qualit. dicit, quod est infamis, & not. glos. 11. in cap. infames. 6. quæstio. 1. & in cap. generali, de electi. in. 6. & ibi Domi.

Domi. Aliquando autem venit ex contemptu formali, scilicet, quo quis contemnit obedire præcepto Dei, sue canonum, siue prælatorum, & talis est
14 ficitur † infamis, & repellitur à testimonio, & est excõmunicandus, cap. si quis à suo. 3. quæst. 4. & cap. si autem nobis. 11. quæst. 3. & si persistit in contumacia, relictus debet poenas. cap. quoniam frequenter, vt ibi not. Cont. Et si delicit, non prius excõm municatus, recipitur ad penitẽtiam, sed si prius est excommunicatus, recipitur cũ satisfactione, qui facere tenetur excommunicati iniurium pasis, secundum Summi. Confes. Aliquando autem venit hæc inobedientia ex ignorantia, vel fragilitate, siue appetitu alicuius delectabilis, & tũc mitius
15 punitur †, ita Sylvest. vbi supra, nu. 3. Tertia verò Apostasiæ species est irreligionis, siue irregularitatis, vna & prima, qua quis à statu assumptæ reli-
16 gionis † recedit, vt. 47. distinct. quantumlibet, & 16. quæst. 1. legi, de qua optime loquitur Nauarr. consil. 1. de Apostatis, & latius Magister Banes, in 2. 2. quæstione. 12. artic. 1. versi. Restat modo disputatio, cum sequẽtib. Alia, qua quis à statu clericatus recedit, ex dictis iuribus, & ex cap. tue, & ibi Abb. de Apostat. Apostasia tamen clericã-
17 tus an conueniat clerico † in minoribus, vide Sylvest. vbi supra num. 5. Et nota quod clericus non beneficiatus non est Apostata, si habitum dimittat,
18 sed ille, qui est beneficiatus, † vt communem tenet. Astan. in cap. tue, de Apostat. relatus per Clarum, dict. li. 5. quæst. 78. num. 4. in fine, & nouissime post hæc Tyber. Decian. de delictis, tomo. 1. lib. 5. cap. 74. nu. 23. Et de prima specie Apostasiæ, & de propria Apostasia, scilicet, cum quis sponte recedit à nostra sancta fide, de loquitur lex nostra Et quam pœnam incurrat eam
19 † committens, habes bonum text. in cap. Beatus. 3. quæst. 4. vbi dicitur, Beatus præcessor noster Clemens vir Apostolicus, & spiritu Dei plenus vna cum tel. quis sanctis collegis suis statuerunt decreto Accusandi, vel testificãdi contra deum gentur his, qui Christianæ religionis, & nominis dignitatem, & finæ legis, vel sini propositi normam, aut regulariter prohibita neglexerint: transgressores enim sponte nec legis sue, † eiusque violatores Apostatæ nominãtur; & in effectu, vt inquit Abb. in cap. 1. col. 2. de Apostat. Apostata fuit perfidus, de quo nunc loquimur, punitur pœnis hæreticis, vt dicitur in Repertorio Inquisitorij, verbo, Pœna versic. Nunc videdum est qua pœna punitur Apostata, & probatur optime ex text. in. l. fi. in fin. C. de Apostat. & vide. l. 4. 5. 6. 26. 6. titu. 25. part. 7. & specialius loquendo, inquit text. in. c. hi qui sanctam. Cade Apostat. Hi, qui sanctam fidem perdiderũt, & sanctum baptisma hæretica superstitione profanauerunt, à cõsortio omnũ segregari tes tamentis non habeant factionem, nulli in hæreditate succedant, &c. Alia ibidem notanda dicuntur, & in l. Apostatarũ, eod. titu. vbi in his legibus dicitur, quod etiã si reuertantur, ad mictẽdi non sunt, sed tamẽ Ecclesia eis non claudit gremium, vt in principio huius glo. diximus. Infuper etiam punjuntur in consecratione bonorum, ex. l. 1. C. de Apostat. si filios non habent, secus si eos, vel propinquos habeãt, nam tũc non t confiscantur bona, sed ipsis relinquuntur, ex text. in Authen. si qua mulier. C. de sacrosanct. eccles. & l. quæst. 4. cap. ludæi. 14. tit. 25. part. 7. sed secundum gl. ibi, verbo, *suos bijos*. de iure canonico t aliud est, scilicet, quod ad filios non applicantur bona hæc, sed ad fiscum, ex text. in cap. contra Christianos, de hæret. in. 6. eo quod secundum text. ibi vt hæretici puniũtur, & sic ad fiscum perti-

HAZIENDA OBRA DIGITALIZACIÓN

pertinent, ex Authent. Gazaros. C. de hæret. & cap. vergentis, extrà eod. tit. & c. statuũ. eod. tit in 6. & hoc est sæpe ũandũ. Et hæc quoad Apostatas fidẽ deserẽtes procedũt. Sed ſi loquamur
23 de Apoſtata obedientiæ, ſi ſcilicet, qui ſuperioribus cõtumaciter nõ vult obedire, & tũc diuerſimodè punitur ſecũdum qualitatem inobedientiæ: Sed ſi
24 de Apoſtata ſtatus ſit ? religionis loquamur, aut ordinis, ſi ſecularis eſt, qui ſtatum ſuum dimittit, eſt excommunicandus, & carceri mancipandus donec habitum reaſſumat, text. in ca. penult. de Apoſtat. regularis autem excommunicatus eſt ipſo facto, vt eſt text. in cap. periculoſa, ne clerici vel mon. in ſexto. & à tali excõmunicatione non poteſt abſolui ab Abbate ſuo, vt notanter dicit Felin. in cap. paſtoralis. ſ. præterea. col. 3. de offic. ord. & facit quod notat Panorm. in capit. monachi, de ſentent. excommun. vbi dicit quod Abbas non poteſt monachos ſuos abſolucre ? ab excommunicatione canonis niſi in caſibus à iure expreſſis, quia talis Abſolutio eſt Epiſcopis reſeruata, prout eſt text. in cap. nuper, de ſentent. excommuni. quòd verò clericus ſecularis Apoſtata fit ſtatus non ſit excommunicatus ipſo facto, eſt gloſ. not. verbo Anathema, in cap. ſi quis ex clericis, de vita & honeſt. clerico. & 23. diſtinct. cap. ſi quis ex cleric. & in c. vt pericula, verbo, ipſo facto, ne cleri. vel mon. in. 6.

Sed an Apoſtata verus & proprius poſ
26 terit accuſari poſt mortem ?, vt damnetur eius memoria, & bona ipſius confiſcentur, Rojas in dict. 2. part. de hæret. in. 493. cum ſequentib. aliquibus examinat, & inquit communem eſſe, quòd vſque à qui quinnio poſt mortem poterit hoc fieri, & hãc probat lex 2. C. de Apoſt. & l. 7 tit. 2 ſ. 6. Et hoc in quocunq; delicto poſt mortem delinquentis accuſando inquiſitione Anto. Gom. tom. 3. cap. 1. num. 81. Sed quoad viuos vſque ad viginti annos, ex l. 1. tit. 7. par. 7. Anto. Gom. vbi ſuprà in. 6. & iterum in cap. 14. num. 5. eiuſdem tom. 3. Cæterum quæ ad nos ſtrictam Apoſtatarum fidẽ materiam, inquit Rojas, vbi ſuprà, num. 495. ſibi placere contrariam opinionem, imò quòd per quinquẽ annos mortuo tali Apoſtatã nõ præſcribatur iuri eum accuſandi, ſed quod ſit neceſſaria quadragenaria præſcriptio data bona ſibi per iſtud tempus in poſſidentibus bona, ſicut in alio quocunque hæretico, ex text. in capi. fin. de præſcriptio. in. 6. & quod ita in vtroque iure ſeruandum eſt, & hanc veriorem teſtatur. Symancas, de inſtit. Cathol. tit. 7. num. 4 & tit. 17. nu. 7 & idem videtur ſequi glo. *Dende*. in. d. l. 7. tit. 25 ſ. 7. quoties ſiſco Eccleſiæ eſſet bona hæc applicanda, ſecus ſi ſiſco Principis: nã tunc prima opinio communis procederet, & hãc diſtinctionem refert Anto. Gom. dict. n. 81. vbi tamen ipſe inquit indiſtinctè, quadragenariam requiri in crimine læſæ Maieſtatis præſcriptionem, licet in aliis delictis ſiũ quennaria ſufficeret, nè poſt mortem delinquentis bona publicarentur.

Ibi, *La communicacion*, Sed num eum Iudæis communicare liceãt ? qui ſi
27 cet, & nunc ? in partibus vbi adſunt Iudæi, prout Romæ atteſte audio, & dicẽdum eſt quòd ſic quoniam loquitdum cum eis, dum tamen non ſit nimia familiaritas, & quoad contrahendum & diſtrahendum in rebus licitis & legitimis, vt per Roma conſil. 489. hæc Domina Petra, & Ferrara, in practica, Informa leue, in actis reali. verific. Veriſ. ac legitimis. col. 7. verſicul. Sed quid dicemus, imò & Principi licet vẽdere redditus Iudæis, ex cap. ex ſpecialibus, de Iudæis, tradit Archi. & Ioannes de Panthu. in cap. nullus. 28. quæſt. 1. nec obſtat. c. omnis. 23. quæſt. 1. quia loquitur de ſchiſmaticis & hæreticis, qui ſunt excommunicati 22 & eos non licet in domũ recipere, nec ſalutare, ſecus quoad Iudæos, & ſic licitum eſt Chriſtianis habere mancipium Iudæum, vt not. in cap. ſcribentes, de Iudæis, & 23. quæſt. 8. diſpar, non tamen ex cauſa Chriſtiani debent eſſe ſerui Iudæorum, neq; ſecum eis morari, vt cap. multoties, de Iudæis. Deo nobis. ſ. dis. ira. C. de Epiſcopis & cleri. l. ſin. tit. 12. par. 1. neq; ne vendi Iudæis, vt in. l. 22. tit. 5. part. 5. neque legari, vt. l. 15. tit. 9. part. 6. Iudæique ſeruus Iudæis nõ debet eum in dominõ Chriſtiano morari, aut habere cum familiarem, 14. quæſt. 1. ſæpe, & cap. nullus. ; ſed debet facere, dominus eum ſeoſtum habitare deputãdo eum ad cuſtodiam porcorũ, vel hortoꝝ, vt per Sanct. Thom. eorum vbi de in. 2. 2. quæſt. 10. artic. 9. Si tamen domini periculũ immineret, ſinbet illum à ſe abdicare, iuxta illud Matth. 5. Si pes tuus ſcandalizat te, &c. Et ſi volucrit Chriſtianus fieri, non poteſt illũ ab hoc dominus prohibere, quia Spiritus ſanctus vocatio vincula ſoluit. 19. q. 1. dum ſunt, & de iis late tradit Sylueſt. in ſumma, verb. Iudæus, & Marquard. de Suſannis, in. d. Tract. de Iudæis. 1. p. c. 9. per totum, vbi ta Doctores in tota de Iudæis, debet tamẽ hoc conuerſatio & cõmunicatio eſſe non
28 ? nimia & aſsidua, ſed extra dominum & habitationem, & rariſsimè ex text. in cap. ad hæc, & cap. fin. extra de Iudæis, nè fœducantur ab eis, ſicut olim veteri lege erat prohibitum Iudæis, negentibus allociarentur, quia ſeducebant Iudæos nè Deum ſequerẽtur, ſed alienis diis ſeruirent, Deutero. 7. ſunt enim captiones à Iubuertendum gli. in ſ. verum. 28. q. 1. & c. 35 q. 1. ſ. hæc itaq;, & ex hoc Chriſtianus nõ poteſt
29 ſe ? exponere aſsiduo Iudæi ſeruitio, ex dict. capit. ad hæc, & l. 8. tit. 24. partit. 7. ſic q; non ex præſcripto tot hominibus ſimplicibus & idiotis fuerit in domo præcipere, vt vnquiq; Abb. & Felin. prout ante Hoſtiã. & Ioan. Andr. in cod. cap. ad hæc, & ibi Soc. in. num. 6. cum ſequentib. cum cauſa præhibitionis ita militer in aſsiduo ſeruitio extra dominum, ſicut in domino, quarum vna eſt, ne propter nimiam ſuã familiaritatem ſubuertantur animi ſimplicium: Altera, ne Iudæi videantur ſuperiores ſi famulos habeant Chriſtianos, & iſta ratio ponitur in cap. de ſi Iudæos, extra de Iudæis, ſi tamẽ qui ſuntde ſi & firmi in fide, ſi aliquid ex conuerſatione cum infidelibus non timetur ? de ſubuerſione, ſed ſpectatã poteſt poti⁹ ex hoc infidelium conuerſatione prohibere ne eis mel is cum communicẽt, vt inquit ſanct. Thom. 2. 2. quæſtio. 10. relatus & ſeruatus per Sylueſt. vbi ſupra, num. 2. & Maria. Soem. in dict. cap. ad hæc. num. 5. de Iudæis, ſed & omnibus nimia conuerſatio ? 30
31 ſeleæ eſſe damnoſa, nam, vt inquit Iuſtinus Paulus. 2. Corinthi 6. nolite iugum ducere cũ infidelibus, quæ enim participatio iuſtitiæ cum iniquitate aut quæ ſocietas lucis ad tenebras? & Eccleſiaſt. cap. 41. filij ad omnationum, id eſt, filij peccatorum, & qui cõuerſantur ſecus domos ſuas nunquã ſic erõ tutius eſt ab illis & ſecum cõmercijs abſtinere, & ſecedere, nam nimia cõuerſatio cum malis ſpiritum nocet, prout hic dicitur nõ ceſſe, cum in Hiſpania Iudæi cum Chriſtianis & inter eos habitabãt, quos Chriſtianos ſi ſubuertere conabantur quotidiè, & ideò inquit Marquar. de Suſannis, in dict. Tract. de Iudæis. 1. part. cap. 4. n. 17. tutius eſſe, vt diximus; ab eis recedere, nã vna mala pectis inficit omne pecus, niſi cũ D. Thom. vbi ſupra eſſet homo perfectus in fide, & quis tractaret de conuerſione eorum, cumque in lege noſtra eorum communicationem hanc

& con-

& conuersationem nociuas esse asseratur, & affirmetur, & quòd & separatio Iudæorum cum Christianis nihil proficiebat, tanta enim erat Iudæorum perfidia & solicitudo in subuersione Christianorum, quòd & domuum separatio non proficeret, & cum Rex videret, quòd adhuc tũc se conuersabant & alloquebantur, & alloqui poterant, & eandem Christianorum subuersionem Iudæi procurabant, iustè posuit pro causa & ratione eos expellendi à regno communicationem & conuersationem eorum cum Christianis, vt omnino ab ijs abstraherentur & cessaret dicta causa & occasio.

Ibi, *Como se hizieſſe inquiſicion*, nam cum hæreseos crimen grauissimum esset, opponitur enim fidei, Euangelicæque veritati est inimicum: quo non solum ipsa Christianæ Religionis fundamenta cõuellere, sed etiam humanam policiam, ciuiumque coniunctionem cõturbare, atque omnino dissipare hæretici conantur: pro extirpanda igitur hac execrabili pestesacrosanctum Inquisitionis officiũ tanquam saluberrimum Antidotum fuit institutum tempore horum Christianissimorũ Regum, & quantã vtilitatem quantũq; commodũ toti regno hæc sancta Inquisitio attulerit, omnibus notũ est, & è cõtrario quot incõmoda quot calamitates processerint in regno & prouincijs, vbi nondum erat constituta, manifesta sunt: Dignetur igitur Diuina Maiestas eam & eius protectores indies & in cæterum conseruare & eius ministros.

Ibi, *De la participacion, conuerſacion, y communicacion*, Corrumpũt enim † (vt inquit Diuus Paulus. 1. ad Corinth. c. 15.) bonos mores colloquia praua, vt inquit glo. in di. disset, in. c. turbat. 37. dist. dicens Paulum hæc verba à Terẽtio sumpsisse, hanc etiam Pauli sententiam refert glo. colloquia, in Clement. 1. de celeb. miss. & text. in cap. sæpe. 28. quæst. 1. in hæc verba, sæpè malorum consortia etiam bonos corrumpunt, quanto magis eos, qui ad vitia proni sunt? nulla igitur vltra communio sit Hebræis ad fidem Christianam translatis cũ his qui adhuc in veteri ritu consistunt, ne fortè participatione subuertantur eorum: & est etiã tex. de hoc, in cap. ad hæc, de Iudæis: Quis enim miserebitur incũtatori à serpẽte percusso, & omnibus, qui appropiant bestijs? sic & qui comitatur cũ viro iniquo, & obnolutus est in peccatis eius, Eccles. 12. c. Ex quo inquiũt, Bart. in. l. si plures. §. quanuis. & §. si parens. ff. de admi. tuto. cap. ad hæc, & ibi Abb. de Iudæis, & alibi, q

33 conuersatio mala † facit quem suspectũ præsumi, Cardi. in Clem. 1. not ab. 3. de concessio. præb. & est text. in. c. quorundam. 34. dist. c. inter. de purg. cano. & c. cum in iuuentute, de vita & honest. cleric. talis enim quis præsumitur manifestè, qualis est ille cum quo conuersatur, vt patet, de hære. in sexto. c. accusatus. §. ille quoque, & in Authen. de mona. §. si vero his. & in propositũ alia adducit Mascar. de probatio. tom. 1. conclu. 451. & sic inquit Hierony. Hospitiolũ tuum, aut raro, aut nũquam pedes mulierũ terant, & habetur trãssumptiuè in. c. hospitiolum. 32. dist. modicũ enim fermẽti totam massam corrumpit. 1. Corin. 5. ex quo inquit iterũ Hierony. 24. q. 3. resecandæ, resecãdæ sunt putridæ carnes & scabiosa ouis à caulis repellẽda, nè tota domus, massa, corpus, & pecor aardeãt, corrumpantur †, putrescãt,

34 & intereãt, & dicit tex. cõformiter ad hãc sentẽtiã in. c. sed & illud, circa mediũ. 45. dist. sicut ex vna oue morbida vniuersus grex inficitur, sic & vno fornicãte, vel aliud quodcũque scelus faciẽte plebs vniuersa polluitur, & sic optimè

optimè inquit tex. noster, quod ex cõuersatione, participatione, & cõmunicatione Iudæorum Christiani subuertebantur, sagaces enim Iudæi eos ad derelinquendam fidem Christi consulebant, & tanquam Christi inimici opera eius subuertere nitebantur, & sub specie agni lupum gerebãt in corde, de quibus Christus Iesus Dominus noster dicebat, Hypocritæ quid me tentatis, & iterũ vocauit eos, gentem prauam & adulteram: & his de causis iustissimè à Christianorum conuersatione expulsi sunt, nam vt inquit glo. fin. in. c. si inimicus. 93. dist. ex Boetio.

35 nulla pestis efficaçior est, † ad nocendum, quã familiaris inimicus arg. l. Iata. C. de dolo, vnde non est deterior hostis quã fictus amicus, non odium grauius quam simulatus amor, vndè solet dici, Mus in pera, ignis in sinu, serpẽs in gremio male suos remunerãt hospites, ex quo in Prouerbijs 6. c. dicitur, qui serpentẽ in suo sinu nutrit percutietur ab eo, habetur in. ca. 1. §. præcepit Dominus. 13. q. 1. & in. c. etsi Iudæos, extra de Iudæis, quibus de causis expedit Reip. malis hominibus purgari, itidemque à vicinia potest expelli mulier impudica, scandalosa, & malæ vitæ. Infirmique infirmitate cõtagiosa expellendi sunt: rixosique socij dimitti possunt.

Ibi. *La ley de Moyſen.* Quæ quidem an cessauerit post passionem Christi

36 tam quoad moralia, † iudicialia siuè vt alij appellãt iudicialia, quam quoad cerimonialia, tradit Sanctus Tho. 1. 2. q. 103. artic. 3. & 4. cum sequentibus quæstionibus, & articulis, quem & alios plures allegat Tyraq. de retract. in præfatio. nu. 8. 9. & 10. & latè per Dida. Per. in. l. 1. titul. 4. lib. 8. Ord. pag. 153. quæs. 31. & pag. 116. q. 32. & q. 33. pagin. 158. Et an inter ipsos Iudæos existentes adhuc in perfidia sua sint causæ eorum iudicandæ, & diffinien-

Azeuedo super. 8.

37 dæ secundum legem Mosayeam, † an verò secundum ius commune, vide latè per Marquar. de Susannis in tract. de Iudeis. 2. p. c. 4. per totum in. 14. volumi. tract. Doctorum.

Ibi. *Ceſſe tã grã opprobrio, y offenſa de la Fè, y religion Chriſtiana.* Quæ quidem opprobria, & offensas ipsi Iudæi religioni ac fidei Christianæ inferebant blasphemãtes obsistendo legi nostræ sanctissimę, & non credentes neque dantes fidem Euãgelio, & sic eos blasphemos appellat Summus Pontifex in cap. 1. & in cap. cum sit, de Iudæis, & infamantes Euangelium, vt inquit text. in cap. cum caput. 32. quæst. 5. notat glos. *Denoſtar.* in Rubrica, titu. 28. p. 7. & ideò iure optimo. l. 2. titu. 24. p. 7. Iudæos procurantes conuertere Christianos ad legem suam in offensam, & opprobrium legis Christi morti esse tradendos præcepit, sequendo vestigia, cap. in nonnullis, de Iudæis, dicentis. Præcipimus præsumptores huiusmodi per Principes seculares condignæ animaduersionis adiectione compesci, & glos. *Deue morir*, in dict. l. 2. verba illa condignæ animaduersionis optimè ponderat de morte disponere, quasi animaduertere sit animam à corpore vertere. Et abomi-

38 nales facti sunt † in conspectu Dei, & hominum dicti Iudæi, si quis enim inquit text. in cap. si quis dixerit. 11. quæstio. 3. dixerit iustum, iniustum, & iniustum iustum, abominabilis est vterque apud Deum, & qui sanctum dicit non sanctum, & rursus, non sanctum asserit sanctum, de quibus, dicit Esaias, capit. 5. translato in cap. si quis hominem. 11. quæstio. 3. Væ qui dicunt dulce amarum, & amarum dulce. ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras dulce puto esse sanctimoniam, amarum quod sanctimoniæ contrarium est, & iterum in eo cap. 5. Esai. dicit, vt habetur in

HARVARD LAW LIBRARY

cap. Væ qui dicitis. 11. quæſ. 3. Væ, qui dicitis bonum malũ, & malum bonũ, ponentes tenebras lucẽ, & lucem tenebras. Propterea captiuus ductus eſt populus meus, quia non habuit ſcientiã, & nobiles eius interierũt fame: & multitudo eius ſiti exaruit: propterea dilatauit infernus animam ſuam, & aperuit os ſuum abſque vllo termino: & deſcẽderũt fortes eius, & ſublimes, glorioſique eius ad eum: & incuruabitur homo, & humiliabitur vir, & oculi ſublimiũ deprimentur, & exaltabitur Dñs in iudicio, & Deus ſanctus ſanctificabitur in iuſtitia. Quas ob res iuſtiſſimè fuit hæc Iudæorũ prauageneratio expulſa à regno noſtro. Quã ejectione nihil vnquã, vel triſtius, vel acerbius paſſos, ipſi non diſſitentur, ità multi naufragio, peſtilentia quam plurimi, fame maxima pars eorũ abſumpta, vt nobis etiã Chriſtianis in tãta calamitate, in qua diuinæ iuſtitiæ gloria delectabar, homines tamen extrema adeò patientes cõmiſerationẽ facerent & dolorẽ, vt ex Pico Mirandula refert Siman. de Inſti. Catho. tit. 35. ca. 8. vt ſic noſtra fides Catholica abſque opprobrijs, & offenſis dictorũ Iudeorũ remaneret. In huiuſque fidei noſtræ Catholicæ cõmendationem,
39 plura † ſingularia ex iuribus noſtris deſumpta congeſſit Montolonius, in ſuo promptuario iuris verbo Fides, in glo. hi omnes. teſtimonio fidei probati. Primũ ex tex. in. c. in fidei fauorem, de hære. in. 6. Secundũ ex tex. in. c. fin. verſi. ſumite. 15. q. 8. vbi dicitur, omnia in fide Chriſti purgantur, fides enim eſt, quæ hũc mundũ vincit. Tertio in. c. nõ turbatur in fi. 24. q. 1. Quartò in. c. tres ſunt, verſi. ad hæc, de pœni. diſt. 1. Quintò in. c. quia ex ſola. 1. Reſp. 24. quæſt. 1. Sextò in. c. omnes. §. ex his 28. q. 1. Septimò in. ca. vbi nam legiſtis. 96. diſt. Octauò in. c. ſi Papa in fi. 40. diſt. Nonò in. c gratia, de conſecra. diſt. 4. Decimò, & vltimò in Epiſtola, inter claros, verſi. patet igitur. C. de Sum. Trini. vbi dicitur, nihil eſt, q̃ lumine clariore præfulgeat, quàm recta fides in Principe: prout in ijs Catholicis Regibus legis noſtræ cõditoribus clatuit: qui Regnum ſuum poſtpoſitis commodis ſuis purgauerunt hac Iudæorum perfidia ac pertinace gente.

Ibi. *Es razon que el tal collegio y vniuerſidad ſea diſſuelto.* Prout in Templariorũ perſonis, † collegijs & cõuentibus ex hiſtorijs habemus fuiſſe in vno die factũ, Anno 1310. vt teſtatur Mexia, in ſua Sylua de varia Lection. 2. p. c. 4. & 5. & Pineda. in lib. 22. c. 21. §. 2. 3. & 4. & 5. *de la Monarchia Eccleſiaſtica.* Per varietatẽ enim, & ciuium inconſtantiam ciuitas infirmatur, & rebellio eſt delictũ cõcernẽs ciuitatẽ, & ſic res inanimata † dicitur delinquere, vt ex text. & ibi DD. colligitur in. c. fundamẽta §. quid plura, de elect. in. 6. & diximus in noſtro tractatu de Decurio. lib. 4. c. 3. & late Marian. Soci. in. c. dilecta, de exceſſi. præla. num. 94. cum ſequentibus, & Anto. Gom. tom. 3. Vari. cap. 1. nu. 52. cum. 2. ſequẽtibus, & gloſſ. l. 17. tit. 10. p. 7.

Ibi. *Por la qual mandamos.* Hic conſtituitur principalis diſpoſitio legis noſtræ, qua mediante Iudæi omnes fuerunt iecti à noſtro Regno, & fuerunt numero † quadringenta millia, vt teſtãtur Reuchlin, & alij relati per Siman. de Inſti. Catho. tit. 35. nu. 9. idque ex dictis iuſtis cauſis fieri potuit. vt Oldrad. inquit. in conſ. 87. vbi & inquit bona ab eis auferri poſſe, vt eum referẽs ſequitur Repertorij Inquiſitorum verbo Iudæus, verſic. ſed an poſſint, vbi & inquit, quod tãquam ingrati, & ſcandaloſi debuerãt occidi cum bona conſcientia. & de eorum ejectione meminit Alber. & Io. And. relati per glo. *vinieſſen*, in. l. 1. titul. 24. p. 7. vbi

vbi fundant quod ſine cauſa nõ erant
43 ejiciendi, cum cauſa tamen ſic, † quod & diſputabat Iaſ. in. l. apud. §. conſtat, num. 29. fol. 61. delegat. 1. & ſanctiſſimè, & diuina prouidentia Reges noſtros id iuſiſſe teſtatur Burgos de Paz, in quæſt. ſuis. q. 3. num. 45. & 46. referens Oldrad. vbi ſuprà & in Regno Frãciæ etiam eſſe ejectos, eo quod poſt mortẽ Chriſti ſerui remanſerũt, & ſicut poterat eos vendere ita ejicere, & propter eorũ nequitiã, teſtatur Carolus à Graſſalis, regaliũ Franciæ, iure. 3. verſi. hinc eſt quod Iudæos. Et quando imminet periculum ſcandali omnes Doctores in cap. quod ſuper, de voto, concludunt, ejici poſſe, præſertim, cum, vt ibi teſtatur & probat text. in. l. 2. tit. 24. part. 7. pueros Chriſtianorum rapiebant, & crucifigebãt. Imò & in Concilio Toletano Sexto, ſub Honorio Papa celebrato. c. 3. cau-
44 tum eſt, quod Hiſpaniarum Reges † tempore adipiſcendæ Regni poſſeſſionis iuramentũ præſtare teneantur de expellẽdis à ſuo regno infidelibus, vt refert Rojas, de hæreti. 1. p. nu. 565. cum ſequentibus, vbi inquit id factũ, Anno 1492. & Reges noſtri elementiſſimè ſe cum eis habuerunt, aſſignãdo eis terminum competentem ad exeundum à regno, & permittendo, vt bona ſua extrahere poſſent, & vendere, vt & refert Simancas, vbi ſuprà dict. titu. 35. num. 7. vbi num. 9. refert verba dicti Concilij Toletani: tole-
45 rantur tamen † in aliquibus mundi partibus, vt inquiunt Io. And. & Abb. in ca. conſuluit, de Iudæis, relati per Rojas, vbi ſuprà nu. 570. quia eſt ſpes de eorũ conuerſione, ãtq; vt facilius ad fidẽ trahantur, & vt inquit Siman. vbi ſup. nu. 5. vt hoſtes eriã, & inimici noſtri teſtes ſint certæ fidei, & integritatis Scripturarũ noſtrarũ, qui per vniuerſum orbem diſperſi, veteris teſtamẽti Codices proferẽtes teſtimonio

Azeuedo ſuper, 8.

nobis ſunt, Scripturas integras apud nos haberi, quas illi magna diligentia ſeruant ad ſuũ iudicium, & condẽnationem. Sic & ijſce de cauſis fuiſſe ejectos à pluribus alijs mũdi partibus teſtatur late Marquar. de Suſannis, in. d. tract. de Iudæis. 1. p. c. 7. n. 1. cũ ſequentibus pluribus, vbi cũ Corſeto, in tractat. de poteſtate Reg. parte fin. q. 81. laudat noſtrorũ Regum factũ, & intẽtionẽ: cumq; Dei gratia iam pridẽ Hiſpania liberata ſit à Iudeorũ ſuperſtitione, non eſt opus amplius in hoc immorari, vt inquit Simanc. d. tit. 35. n. 10. eiſdem etiam de cauſis & Sarraceni ejecti ſunt à regno, & ab omni Chriſtiana cõmunione, eo quod Mahumetum hominẽ facinoroſum, & nefandum colunt, & ſic non permittuntur vllo modo habitare inter Chriſtianos, prout Iudæi permittuntur in aliquibus partibus, vt vltra alios aduertit Rojas vbi ſuprà. n. 169. cũ ſequẽtib.

Ibi. *Haſta fin del mes de Iulio.* Terminus enim ſtatuẽdus erat eis, vt vel diſcedere poſſent, vel eandẽ cum Chriſtianis religionẽ amplecti, ſicut & fecit Iuſtini. qui tertio fui Imperij anno promulgauit legẽ, vt in iuriſdictione ſua nõ eſſent pagani, neque hæretici, niſi ſoli Orthodoxi Chriſtiani, datis illis inducijs vſque ad mẽſes tres ad cõuerſionẽ, vt ex. c. etſi Iudeos de Iudeis not. Oldrad. conſ. 87. & 264. Soci. cõſ. 86. libr. 4. Corſet. in. d. q. 81. Albert. in Rubrica, de hæreti. in. 6. relati per Simanc. vbi ſuprà nu. 6.

Ibi. *Niẽ ſus bienes.* Et an regulariter
46 liceat Chriſtianis bona † Iudæorũ rapere, & detinere ſine iuſta cauſa, vide Domini. conſ. 96. pro huius dubij reſolutione, vbi quod non licet, fundat iure naturali diuino & humano.

Lex. 3. ſequens eſt ampliatiua huius noſtræ. l. 2. vt ex ea vides, neque eget commẽtatione, & ſic ad. 4. tranſgredior.

HAZROBERTO MOLEKA OHVIN. I. LIBRARIES

SVMMARIA.

SArraceni in regno non sunt tolerandi. nu-mero. 1.
Hispania nullum regnum est magis ab hæresibus alienum. nu. 2.

Lex Quarta.

Summarium.

Mahumetani expelluntur à nostro Castellæ & Legionis regno, secundum ordinem & formam nostræ legis & sub eius pœnis.

1 HEBI, *Salgan de todos los dichos nuestros reynos*, qui quidē Sarraceni † per Clem. 1. de Iudæis, disponitur, quòd non tolerentur in regno, & vt Principes, sub quorum dominio morātur, compescāt Sarracenos ipsos sibi subiectos ab inuocatione publica Mahumeti, & ab alijs eorū ritibus. Detrahitur enim fidei Christianę honori si talia permittantur, vt l. 1. & toto tit. C. de pagan. & eorum sacrif. de quibus in Rubric. huius tituli diximus in verba, *Moros*, & in lege præcedente: ex quibus Hosius ille doctissimus in lib. 3. aduersus prolegomena Brencij, laudans nostram † Hispaniam, dicit, nullum regnum est, hoc nostro infœlici seculo,
2 magis ab hæresibus intactum, quā sit, vel hoc solo nomine fœlicissimū Hispaniarum regnum, cui propter hanc in fide Catholica constātiam, & eius tuendæ diligentiam, alias præterea multas fœlicitates Deus largitur. Sic & Pausanias, lib. 1. de religi. Atheniēsi, loquens inquit, quanto cæteris Deorum cultu Athenienses præstent, secunda, quā in præsentia vtuntur, fortuna, argumento esse potest. Incredibile pene est, quanta fœlicitate coalescant regna in quibus iustitia commista est religione: quę cum in Hispania fulgeant, mihi conijcere licet, diuina prouidentia factum esse, vt Indorum gens tam latè longeque diffusa ab Hispanis potius, quam ab alijs nationibus inueniretur: nempè vt rectam puramque fidem ab Hispanis hominibus edoceantur, vt refert Simanc. de instit. Catho. tit. 39. num. 5. vbi nu. 4. nostræ legis meminit. Deus optimus maximus pro sua clementia & misericordia dignetur nos & Hispaniam nostram in sua sanctissima fide ac religione in perpetuum conseruare, ad laudem & gloriam suam, sanctissimique sui nominis & fidei.

Lex Sexta.

AD eam solū notabis, quòd pœna flagellorum hīc imposita, ex. l. 8. titul. 11. & ex. l. 4. titu. 24. infrà hoc libr. in casu in quo licitè fieri potest, commutanda est in pœnam triremium.

Lex Septima.

AD hanc legem notabis, quòd eius dispositio est hodie ampliata ad descendentes ex hoc Maurorum genere, qui per Regis mandatum dispersi sunt per nouas regni nostri partes extra regnum Granatæ post eorum rebellionem, vt apparet ex noua pragmatica hic iam inserta, facta tamen per Regem ac Dominum nostrū Philippum huius nominis Secundum Madriti, Anno. 1572. vbi declaratur & moderatur pœna.

Lex

Lex Octaua.

AD declarationem huius legis. 8. condita est, & publicata pragmatica quædam per dictum nostrum Christianissimum Regem, Anno 1585. qua quidem statuitur, quod super ijs controuersijs dirimendis, & liquidandis, an scilicet, sint Christiani veteres nec ne ij de quibus in hac lege fit mētio, vt possint habitare in Regno Granatæ post eiectionem eorum ab illo Regno, quod omne id, quod materiam dictorum Christianorum veterum respexerit & tetigerit, tractetur coram Domino Regij consilij deputatis ad cognoscendum de poblatione, & alijs rebus dicti regni Granatæ, & non coram alijs, etiam super armis per eos deferendis, & alijs Christianis veteribus competentibus libertatibus, & prærogatiuis. Et quod processus omnes, & sententiæ latæ illic deferantur intra certum tempus, aliter enim nullius sint effectus, vt in prag. Madriti facta, Anno 1585. quæ quidem inseritur in. 2. quaterno ad Recop. sub tit. 2. lib. 8.

SVMMARIA.

MErces an deferre liceat in barbaras nationes & infideles. num. 1.
Merces nullæ deferri possunt per Christianos tempore belli. num. 2. & num. 3. idem de tempore treugæ, vel in quo timor est belli, & num. 7. ampliatur.
Merces quæ deferri possunt tempore pacis, nu. 4. & 5.
Merces prohibitæ etiam si absque spe offendēdi Christianos deferantur, incurruntur pœnæ & censuræ. num. 6. & nu. 8. ampliatur, & num. 9. prosequitur.
Frumentum nullo tempore deferri potest, num. 10.
Arma in præsenti tam offensibilia quam defensibilia deferri prohibentur. nu. 11.
Arma quæ dicantur. nu. 12.
Ensis ad scindendum panem non venit appellatione armorum. nu. 13.
Equus Bucephalus Alexandri nullū alium recepit cum Regio ornatu. nu. 14.
Prohibita deferri ad infideles duplicia sunt. num. 15.
Vetitis rebus portatis, an & non vetitæ perdantur. num. 16.
Repertus in via cum rebus vetitis, an puniatur. num. 17.
Statuto si quis puniatur tanquam falsarius, non punitur pœna falsi. nu. 18.
Pœna deferentibus res prohibitas ad infideles etiam iure canonico. numero. 19. & 20.

Lex Decima.

Summarium.

Contra extrahentes arma, & alia hīc contenta à regno, & immittentes ea in Sarracenorum terris, & contra malos Christianos ad sectam Iudæorum, vel Maurorum se conuertentes statuuntur in præsenti graues pœnæ.

HEBI. *No sean osados de sacar, ni saquen para tierras de infieles.* Con. l. 2. & fin. titul. 9. partit. 5. vbi gloss. & iterum gloss. in l. 22. titu. 5. part. 5. & l. 4. titu. 21. partit. 4. & l. 31. titul. 26. partita. 2.
1 Sed an merces deferre liceat † apud barbaras nationes, & infideles, notatur in l. cotem ferro, in principio. ff. de public. & vecti. l. 1. & 2. C. quæ res exp. non pos. & in. l. 1. C. delictor. & itin. public. custo. libr. 12. & in capitul. ita quorundam, cap. significauit, cap. cum olim, cap. ad liberandam, extra de Iudæis, vbi Doctores concludunt, q̄ tempore guerræ nullæ merces per
2 Christianos † deferri possunt ad infideles, nec etiā illæ, quæ nō præstant subsidium ad bellandum, nam existente bello inter nos, & istos, durat prohibitio generaliter de omni-

Azeuedo super. 8.

E 3 bus

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

bus rebus: Et idem est dicendum de
3 tempore treugæ†, & de illo tempore, in quo timor est belli, ex dict. cap. significauit, cum ibi notaris, vbi est melior text. in iure, quod etiã in materia pœnali tempus guerræ comprehendit tempus treugæ, vbi Henric. Bohic. cõcludit indistinctè, omnes merces esse prohibitum deferri per Christianos ad infideles tempore guerræ, siue sit treuga siue non, pro qua opinione dicit facere text. in cap. quod olim. verbo, Mercimonia, vel alia cõsilia, vel alia subsidia, de Iudæis, & idem tenent Imol. & Hostien. in dict. cap. significauit, tempore autem pacis remanet prohibitio solum in mer-
4 cibus præstantibus † auxilium ad bellandum, vt sunt arma, fertum & alia, de quibus in dict. cap. ita quorũdam. nam tales merces nullo tempore possint à infideles deferri, possent enim infideles ij facere pacem fraudulenter, & fulcire se huiusmodi armis & rebus, & ipsis postea vti contra Christianos tempore belli, vt notant Doctores, vbi suprà maximè per Abb. in cap. quòd olim. notab. 1. de Iudæis, quo verò ad alias merces, possunt tem-
5 pore pacis † portari ad infideles ad cõmodum ipsorum Christianorum & omni ingenio extorquere aurum à barbaris dict. l. 2. C. de commer. & mercat. & sic istam opinionẽ vltra Henr. Bohic. vbi suprà, scilicet quod tempore belli nullæ res, etiam de non prohibitis, possunt deferri ad infideles: tẽpore verò pacis, illæ, quæ prohibitæ non sunt deferri possunt portari ad infideles, tenent Innocent. & Gofred. in eo. c. quod olim, & hunc intellectum & hãc opinionẽ dicit sibi placere Maria. Socin. in dict. cap. quod olim. num. 6. vbi num. 2. eam incœpit in dubium proponere. & hanc esse veritatem testatur Sylvest. in summa, verbo, Excommunicatio. 7. num. 6. &
Boeri. decis. 178. 1. num. 18. & hæc approbata videtur ex text. nostro si bene cum inspexeris, qui cum non loquatur tempore belli, sed generaliter, solum arma & alias res prohibitas deferri, portari prohibet ad infideles, quasi in tempore belli sit iam decisum ex iuribus dictis non posse deferri arma & res vetitas siue non vetitas, & ex Bulla cœnæ Domini sic etiam decisum videmus. Idque adeo verum censet Marian. Socin. in dict. cap. ita quorũdam, num. 12. quòd etiam si absque intẽtione impugnan-
6 dorum Christianorum deferantur† res hæ prohibitæ, adhuc incurrentur pœnæ excommunicationis à iure impositæ cõtra eos, & ibi Socin. hanc cõmuniter teneri testatur, etiã si alij contra tenuerint. Item & in tantũ est prohibita dicta delatio dictarum rerum prohibitarum tempore belli & guerræ deferri ad infideles inimicos, quòd dicto tempore non possunt de-
7 ferri etiam pro redimendis † captiuis, nec excusatur defferens eas etiam ex post facto, quia cum ex illis veniãt impugnandi postea Christiani, non licet impendi subsidium ad malum committendum sub specie boni, quod bonum sequi videtur, talis enim compensatio à iure est reprobata, capit. super eod. cum similibus, de vsur. & hoc verum fore, & magis communiter teneri inquit Alexand. in consil. 130. super eod. col. 2. versic. & etiam secundum. volu. 7. & dicit cõmunem Sylvest. in summa, verbo, Excommunicatio. 7. n. 61. in fi. Idq; adeo verũ est, ꝙ etiam tẽpore pa-
8 cis pro redimẽdis captiuis † deferri nõ possunt arma, & aliæ res prohibitę in dict. cap. ita quorundam, pro redemptione captiuorum, nam si tales infideles perpenderent, quòd pro redemptione captiuorum possent tales res deferri, nollent aliud recipere

cipere pro tali redemptione, & volẽti fraudem committere paratum esset velamen, vt semper diceret se fecisse pro redemptione captiuorum, & hoc ante factum, post factum verò si tempore pacis deferuntur, & non animo lucrandi, sed redimendi captiuos, tũc erit excusandus, cum Lappo, Innoc. & Hosti. & cum hac distinctione, inquit Sylvest. vbi suprà. num. 61. cõmunem esse, & testatur cum ea transire Doctores in dict. cap. significauit, de Iudæis, Marquar. de Susannis, in dict. tractat. de Iudæis. 1. part. cap. 5. nu. 4. vbi etiam inquit, cum Alexand. in dict. consil. quòd hæc procedunt quoad Sarracenos & hostes Imperij Romani, vt sunt Turcę, cum quibus habemus bellum in dictum, secus verò in alijs, qui non sunt hostes, se l populi extranei, vt sunt Tartari, vel alij cum quibus pa-
11 cem habemus, vel neque guerram, neque pacem, neque aliquid agere cum eis, vt cum Iudis, sed Rebuf. in exposi tione Bullæ cœnæ Domini inserta in praxi benefi. in glo. Impugnant, idem esse dicit, quo ad illos, qui impugnare possunt, vt idem iudicetur, de potentia, sicut de actu, & bene dicit, nam satis est, quòd timeatur, quòd impugnabũt nos, licèt tũc non impugnẽt, eò quòd anteà visum est impugnasse, vt tenet etiã expresse Boeri. decisio. 178. num. 21. de quo per Bal. & Porti. in §. si ab hostibus. Instit. quib. mod. ius pert. pot. sol. & Benuenut. in dict. Tract. de mercatu. 2. part. num. 40. cũ sequent. & sic lex nostra de infideli. b° generaliter loquitur, it avt ad quoscunque infideles deferantur prohibita, incurretur pœna eius, de alijs verò rebus, vel mercibus non facientibus ad bellum, inquit Sylvest. in dict.
12 num. 61. non esse dubium inter Doctores quin & tempore belli † deferri possint pro redemptione captiuorum, etiam quo ad loca Soldani, vt ibi
9 Azeuedo super. §.
inquit Sylvest. nu. 63. quæ nisi essent pro tali redemptione, ad loca Soldani deferri non possent vllo tempore, secundum eund. Sylvest. ibi num. 60. & num. 58. & gloss. *Armas*. l. fin. titul. 9. part. 1. & in l. 22. titu. 5. part. 5. & Suarez, allegatio. 18. fol. 144. in princi. in antiquis, & Boeri. decisio. 178. nu. 18. & quæ dicantur res prohibitæ, infrà, in glo. *Cosas vedadas*. dicemus in hac lege.

Ibi, *Pan*, quod quidem frumentũ
10 deferri prohibetur, quia potest prodesse ad bellum, sicut ad pacem, vt inquit Sylvest. in summa, verbo, Excommunicatio. 7. nu. 60. & con. l. 22. tit. 5. p. 5. vbi glo. *Trigo*.

Ibi, *Ni armas*, quorum armorum appellatione in præsenti comprehẽdun tur non solum arma offensibilia cuiuscunque generis, sed etiam † defen-
11 sibilia, vt potè, scuta, cassis, galeæ, loricæ, plàtæ, dyploides & similia, secundùm gloss. in extrauag. quorundam, de Iudæis. Io. 22. facit. l. 3. §. armis. ff. de vi & vi arm. & ex. l. 7. titu. *De las armas*, lib. 6. suprà, vbi probatur quod armorum appellatione defensibilia, & offensibilia comprehenduntur, & probatur etiam ex. l. 2. C. quæ res expor. non deb. imò & secũdum glos. in cap. ita quorundam, de Iudæ. fustes & lapides machinarum non ædificiorum comprehenduntur, cum etiam armorum appellatione veniãt. l. armorum, vbi Rebuff. ff. de verb. signifi. & etiam quia per ea oppugnantur Christiani, & sic quoad terminos etiã Bullæ Cœnæ Domini, tenet Rebuf. super eadẽ Bulla, in gl. *Arma*. art. 5. pag. 414. in praxi benefici. nouæ impressionis, anni 1580. & Sylvest. vbi suprà. num. 59.
12 vbi etiam dicit, vel dic, quòd arma † dicuntur, quæ veniunt solum, vel principaliter, in vsum offensionis, vel defensionis, quibus autem etiam in alijs vtimur principaliter, non

HAZROBA BIBLIOTEKA OHYM.I.P. CEHIM.CSIC

dicuntur arma, nisi ex intentione, vt in Clementina nè in agro, de statu mona. vnde gladius ad incidendum panem † non venit nomine armorum, secundum Abb. in cap. Clerici. 1. de vita & hon. cler. vt patet per illum text. qui dicit, quod clerici arma portantes excommunicentur, & consequenter mortaliter peccant, & tamen non prohibentur ferre gladium ad incidendum panem, hæc Sylvest. dict. nu. 59.

13

Ibi. *Ni cauallos.* Siue sint in cursu vè locissimi, siuè veredi, id est, vehentes rhędam. l. 1. C. de cursu publi. lib. 12. siue alij, cum hic generaliter loquatur Consultus, & de natura equorum, qui præsagiunt pugnam, & amissos lugẽt dominos, lachrymasque interdum desiderio fundunt, licet videre per Plinium, libr. 8. cap. 42. vbi narrat de equo Bucephalo Alexãdri, qui Regio instructus ornatu neminem aliũ,

14 † quam Alexandrum recepit in sedẽ, alios passim reijciens, cui defuncto rex duxit exequias vrbem quã tumulo circundedit nomine eius, aliaque mira ibi de equis citantur, vt refert Rebuf. in dicta Bulla cœnæ Domini dicto articul. 5. verbo Equos, pag. 414.

Ibi. *Ni otras cosas vedadas.* Et quæ sint ista ex textu in cap. ità quorundã & cap. quod olim & cap. ad liberandã de Iudæis, & ex l. fin. titu. 9. part. 2. decerpes, & ex alijs partitarum legibus in principio huius legis per me allegatis, inquit tamen Sylvest. in summa verbo Excommunicatio. 7. num. 60.

15 quod prohibita in ista materia † sunt duplicia, quia quædam sunt prohibita omni tempore, & loco, siue quoad omnes Sarracenos, vt arma, ferrum, equi, ligamina, naues, galeę, vt in dict. cap. ad liberandam, & in dict. cap. ità quorundam, per quæ intelliguntur omnia conferentia, & apta directè, & inmediatè ad vsum belli offensiue, aut defensiue, & ista sunt, quæ à Doctoribus appellantur prohibita: quædam verò quoad omnem locum siuè quoad omnes Sarracenos prohibẽtur aliquo tempore, scilicet, belli tãtum, vt victualia & mercimonia, & omne consilium, ac subsidium, vt in dict. ca. quod olim, & eadem prohibẽtur quo ad omne tempus secundum aliquem locum, scilicet, solum quoad loca Soldani, ad quę nullo tempore licitè mittuntur, vt in extrauag. olim de Iudęis, inter communes, in qua de bello, vel pace mentio non fit, & tempore pacis licitè mittuntur ad alios Sarracenos, quia hoc nullibi legitur prohibitũ nisi fieret in dispendium Christianorum, putà quia Sarraceni ijs se muniunt ad pugnam, quia generaliter prohibentur subsidia belli in quãtum talia: quod dico, quia eadem res conferre potest ad bellum & pacem, vt copia frumentorum, & ista quæ non sunt semper prohibita, nisi in aliquo loco, nec vbique nisi in aliquo tempore, à Doctoribus appellantur non prohibita, hæc Sylvest. vbi suprà ex quo, & ex dictis iuribus decerpes, quæ sint omni tempore prohibita deferri ad Sarracenos, & Boerius decisio. 178. & Benuenut. in tractat. de mercat. 2. part. nume. 12. cum sequentibus, & in dict. capit. Bullæ Cœnæ Domini. 5. in ordine, secũdum quod numerat Rebuf. super ea, sed quid si portentur ve-

16 titæ res, † & non vetitæ, an omnes confiscabuntur, Boerius, vbi suprà, numero. 27. cum sequentib. aliquibus, inquit, quòd, si tempore guerræ deferantur, quia tunc omnes prohibentur deferri, siue prohibitæ, siue non prohibitæ, tunc omnes confiscabuntur, & etiam nauis, vel animal, siue ballisia, & arca vbi deferuntur: cessante verò guerra an omnes confiscãdæ sint, adsunt opiniones, vt ibi per Boerium, num. 24. cum sequentibus,

quibusdam dicentibus, licita non publicari, sed tantũ illicita, & prohibita, in numero tamen. 25. inquit communem esse confiscanda esse omnia, siue sint portantis, vel alterius scientis, & consentiẽtis, & alibi in lib. 6. supra, sub titul. *De las cosas prohibidas sacar del Reyno:* diximus. Itidẽ quærit Boerius vbi suprà, nume. 30. cum sequentibus, an

17 repertus in via † cum his rebus puniatur, & distinguit, an statutum dicat, si quis portauerit extra comitatum, & tunc non incidit, aut dicit si quis repertus fuerit portare, & tunc incidit, de quo & in. d. lib. 6. diximus, ad ibi dicta me remitto.

Ibi. *O dicre fauor, consejo, o ayuda.* Idem probatur in dictis iuribus canonicis, & partitarum suprà allegatarum in glos. præcedenti, vbi & in cap. quod olim, & cap. ad liberandam, de Iudęis, ampliatur in dante consilium ad facienda nauigia, & similia, & ex l. fi. C. de pœnis.

Ibi. *Que sean auidos por aleuosos.* Et sic propriè aleuosi non sunt, sicut & interminis similis legis. 22. titul. 5. parti. 5. per text. ibi considerat glos. fin. ibidem, & est maximi effectus, nam cum veri aleuosi non sint, non puniẽtur vt tales ex doctrina Baldi in ca. nonnulli. §. sunt & alij, de rescript. & ibi Felin. & in cap. Solitæ. column. 1. de maior. & obedient. Hippolyt. singulari 236. scilicet, quod si statutum dicat aliquem tãquam falsarium puniendum

18 † non punietur pœna ordinaria falsi, sed pœna extraordinaria ex glos. in l. 3. ff. de receptatoribus, sequitur Rebuf. in tractatu de alienatione rerum Ecclesiæ, num. 101. & in. 3. tomo constitutionum Franciæ, titu. de senten. artic. 3. glos. vna, nu. 39.

Ibi. *Muera por ello.* Ex dictis legibus partitarum in hac lege per me allegatis non imponebatur ità rigorosa pœna, sed nostra vt nouior erit seruanda.

Azeuedo super, 8.

Et de iure ciuili eadẽ capitis pœna, & confiscatio bonorum † imponitur, ex

19 l. 2. C. quæres. expor. non pos. & ex l. 22. titul. 5. partit. 5. idem videtur de cisum, & in. d. l. 4. titul. 21. partit. 4. ponitur etiam confiscatio bonorum. De

20 iure vero † canonico ijs, qui ista prohibita ad infideles portare non verẽtur, aliæ pœnę imponuntur. Prima est excommunicationis, vt in dictis iuribus canonicis, & partitarum suprà allegatis in hac lege, & eius principio, & ex dicto capitulo Bullæ cœnæ Domini. Secunda, quod ab alio, quam à Papa absolui non possunt, vel de eius speciali mandato, quam absolutionẽ Papa de facili non præbet, teste Abb. in dict. cap. quod olim, in fine, de Iudæis. Tertia, quod serui efficiuntur capientium, etiamsi Christiani fuerint, contra ea, quæ dicit Bart. in. l. hostes, ff. de captiuis, & Boeri. in. §. 1. de consuetu. iuris status personæ in cõsuetu. Biturigen. vbi dicit, jura seruitutis, & captiuitatis inter Christianos locum non habere, sed quod speciale est in hoc casu. Quarta, sunt infames, & sic omnibus pœnis, quibus infames affliguntur, puniendi sunt. Quinta, sunt intestabiles tam actiuè, quam passiuè, quia nec ipsi de bonis suis disponere possunt, nec aliquis eis relinquere, vel aliqua legata facere, vel donationes. Sexta, ad succedendum sunt inhabiles tam ab intestato, quam ex testamẽto. Septima, ad publica nõ possunt admitti officia, vt ibidem habetur. Octaua, omnes actus legitimi sunt eisdem interdicti, de quibus, in ca. actus legitimi, de reg. iur. in. 6. Nona, omnia bona eorum sunt confiscata. Vltima, quia diebus Dominicis excommunicati publici nunciari debẽt, hæ pœnæ describuntur, in extrauagan. 1. de Iudæis, inter communes, & retulit eas Rebuf. in dicta Bulla Cœnæ, in. d. artic. 5. glos. fin. & post descripsit Cã-

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

tera in quæsti. crimi. tit. de hæresi. nu. 66. cum sequentibus.

Ibi. *Captiuos de quien los tomare.* Specialis casus, vt dixi in gloss. præcedente, in quo Christianus captiuus efficitur, & in dictis iuribus canonicis, & in l. fi. titul. 9. part. 1. & in l. 4. titul. 21. partit. 4. vbi quærit gloss. an poterunt isti manu mitti per dominum, & dicit quod non, quia in pœnam delicti fuerunt serui facti. Ego tamen pondero, quod text. hic non dicit, quod efficiũtur serui, sed tantum captiui, qui quidem poterunt dimitti per eos capientem lege nostra attenta.

Lex. 14.

Summarium.

Procedentes à Mauris (vocati, *Moriscos*) in hoc regno commorantes non possunt emere seruos nigros, neque eos possidere sub pœnis hic contentis.

IBI. *No compren esclauos negros.* Nè forte eos subuertant, consulendo eis, vt Sarraceni fiant: vel nè vt mittant eos in partes Africæ, vt pro ratione apponitur in supplicatione nostræ legis Regi porrecta. Sic & Mauris ac Iudæis prohibitum erat habere Christiana mancipia, vt in ca. Iudæi, & in ca. Nulli, de Iudæis.

SVMMARIA.

Christianus vbi quis effectus est tenetur fidē seruare. nu. 1.
Homo duplex maledictus est. nu. 2.
Passiones animi facto declarantur, & sunt facta nuncij cordis. nu. 3.

Lex. 15. 16. & 17.

Summarium.

Leges hæ eandem continent materiã, cum Sarracenis factis Christianis iubeant, quod non loquantur linguam Arabem, neque sub ea scribant, vel contrahant: neque vt vestiantur, vt antequam essent Christiani vestiebantur: & in nuptijs ritus euitent antiquos, neque nominibus Maurorũ nuncupentur.

AD quas quidem leges exornãdas notabis ex eis quòd licèt vt in hoc titulo dictum est, voluntarie quis ad fidem reducendus est, non verò compulsus, voluntarium enim militem elegit Deus, tamen posti quã quis libenter, & libere, & non præcisa coactione, baptizatus fuit, & per baptismum effectus Christianus, & gremium ingressus Ecclesiæ, est omnino compellendus fidem seruare, † & dimittere veteris legis ritus, quos ante colebat, translato enim Sacerdotio, necesse est vt legis translatio fiat, vt in cap. translato, de constitu. quia maledictus est homo, qui terrã Domini duabus ingreditur vijs, sicut faciebant Ebionitæ, qui legem seruabant cum Euangelio. 24. quæst. 3. quidam, verbo Hebionitæ, neque debet quis veste indui lanea Inoque contexta, vt cap. cum causam, de electio. homo enim duplex maledictus est, † vt in cap. quidam. de Apostat. & 88. distinct. ejiciens, vnum enim gerit in corde, & aliud in ore, facit gloss. in l. obseruãdum, ff. de offic. præsi. Sed debent esse simplices: & talis simplicitas dolo contraria, & duplicitati, summè laudanda est, vt ca. 3. de præsumptio. 22. quæst. 4. innocens, simplicitas verò contraria discretioni vituperanda est,

est, capit. de Petro. 47. distinct. & cum baptizatus per baptismum effectus sit nouus homo, nam dicitur renasci in spiritu & aqua, iuxta illud, nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c. & ideo baptizatus debet dimittere ritus sectæ antiquæ, cogenduſque est fidem susceptam seruare, vt cap. contra Christianos de hære. in 6. 45. distinct. capit. de Iudæis, & dict. ca. quidam, de Apostat. & 23. quæst. 5. ad fidem, nam si quis seruat ritus alterius sectæ, vel legis, quam deposuit adepta lege Christiana, nonne facto declarat, se adhuc sectam illam dimissam amare ac retinere, & in ea gloriari, sicut si animo, & voce id declarasset, quibus quidem, vt ait Philosophus, significantur passiones, quæ sunt in animo: voceſque nuncij cordis † sunt, vt inquit Bald. 3 in tract. schismatis colum. 12. & ex factis de affectu præsumitur, cap. qui viderit, & cap. sicut. 32. quæst. 5. neque enim refert facto, vel verbo talia facere, cap extimant. 11. quæst. 3. dummodo tale factum sit, quod aliquid erroris in se mixtum habeat, prout est, vti ritibus secta contrarię legi diuinæ, & fidei Catholicæ, & sic siue verbo, siue facto, per se, vel per alios fauentium hæretici per Christianos, excommunicantur in Bullæ cœnæ Domini, imò & legentes eorum libros, vt ibidem per Rebuf. & ideò iure optimo vtuntur ijs Sarracenorum descendentibus in præsentibus legibus, vt ritus antiquos non exerceant, neque lingua antiqua loquantur, neque libros Arabũ legant, alias puniendi sunt, vt hic, & in Pragmatica noua facta per Philippum nostrũ Madriti, Anno. 1572. renouantur leges nostræ, & nouæ statuuntur pœnæ aduersus hos Maurorum descendentes, linguã, & ritus eorum exercentes, & loquentes, vestibusque vtentes, quam quidem pragmaticam reperies iam in hac recopilatione insertam ad ampliationem nostrarũ legum, ideò eam nõ refero, vt sic finem huic titulo imponamus.

TITVLO. III. DE LOS hereges y reconciliados, y adiuinos, y hechizeros, y agoreros.

ET continuatur ad præcedentem titulum, nam cum in eo dictum sit de Iudæis & Mauris, qui non baptizati Deũ blasphemant, & denouiter etiam conuersis, qui id facere solent, nunc sequitur titulus generalis de baptizatis incidentibus in hæresim.

In huiusque Rubricæ & tituli declaratione non multum immorabimur, nam si immorandum esset, vnum integrum, & non paruum volumen fieri posset, cum de hac materia latissime actum sit per Doctores in locis ordinarijs de hæreticis, in iure canonico, & in ciuili, & in partitis Regijs, & per summistas in verbo Hæresis, & hæreticus, per Simanc. de Instit. Cathol. & in Enchiridione, & per Villadiego, in tract. de hæreti. per Paul. Grilland. eod. tracta. per Zanchin. de hæretic.

Fran-

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. ФРАНКА

Francis Schilazenſ. de fide Catholi. c. 13. cum ſequentibus, per Ambroſ. de Vignate, de hęreſi, cũ additio. Pegnæ, Ber. Comen. Lucerna inquiſitorum: Arnal. Alber. de Catholi. Aſſer. Conradus, de hæret. Arelatani, Ioan. à Rojas, Ludouici Carrerij, Pala. Rub. & Boſsius, de hereti. Clarus, in practic. §. hæreſis, Alphonſus à Caſtro, de hæreſi. & de iuſta hære. puni. & Cantera, in ſuis quæſt. tit. de hære. Iacob. de Vellouiſo, in ſua practic. & per Ber. Diaz, in ſua pract. cano. ca. de hæreticis. 24. quæſt. 1. per totam, & quæſ. 3. §. quia verò vſq; ad finem quæſt. & 11. q. 1. & 23. quæſt. 7. & 8. diſtin. quo iure, & 1. q. 1. in multis, & in tit. 36. p. 7. & in reperto. & in directorio inquiſitorũ, & de definitione hæretici, & hæreſis in l. 1. ſequente dicemus. De ſecunda verò parte Rubricæ, *De adiuinos, hechizeros, y agoreros*, diximus in l. 5. titul. 1. ſupra iſto libro.

SVMMARIA.

Hæreſis Græca vox eſt, quæ ab electione dicitur. num. 1. & ſic optatio eſt ſine electio, tra. num. 3.

Hæreticus ab hæreſi deriuatur non verò è contra. n. 2.

De ædificatoribus turris Babel. numer. 4. & num. 5. qua pœna fuere puniti.

Hæreſum plures cauſas remiſsiuè. nu. 6.

Quilibet de hæreſi inquiri, & accuſari poteſt. num. 7. & num. 8. etiam ſi ſit Imperator, & nume. 9. quid in Papa.

Papa hæreticus minor eſt quolibet Catholico in eo quod eſt hæreticus. nu. 10.

Hæreticus in iure propriè, & largè, & improprie ſumitur. nume. 11. & ibi ſpecificatur, num. 12.

Hæreticus proprie, & ſtrictè vt quis dicatur quæ requiruntur. nu. 13. & 14.

Hæreſis non cadit in Iudæis. num. 15. & ſic accuſatus de hæreſi debet probari quod eſt Chriſtianus. nu. 16. & 17. & 18. alia ad propoſitum, & nu. 19. an Inquiſitores contra Iudæos procedant.

Inquiſitores in certis caſibus procedere poſſunt contra Indæos. nu. 20. & nu. 21. & num. 22. quomodo fiet iſtud.

Pœna grauiſſima eſt non converſari inter homines, & eorum carere ſuffragijs. numer. 23.

Putans ſe baptizatum cum non ſit, an de hæreſi puniri poſsit. numer. 24. & numer. 25. quid in catechumeno, & numer. 26. quid in infante baptizato ab infidelibus capto, vbi didicit infidelitatem.

Nouiter conuerſi an ſint venia digni ſi erraueriut, antequam ſufficienter inſtructi ſint. num. 27.

Procedi an poſsit contra dubitatum, an ſit baptizatus. num. 28.

Hæreticus improprie, & largè etiam quis dicitur. nu. 29.

Secundum requiſitum vt quis proprie hæreticus dicatur. nu. 30. & 31.

Hæreſis eſt ſpecies infidelitatis. nu. 32.

Infidelitas eſt in intellectu. nu. 33.

Hæreticus non eſt proprie faciens aliquid ſine errore in intellectu. numer. 34. vbi numer. 35. infertur ad peccantes mortaliter, niſi vt num. 37. & 40.

Domus conſtat ex ſundo pariete, & tecto. num. 36.

Hæreſim conſummatam tria reddunt. nu. 38.

Pertinacia conſummatũ facit hæreticum. nume. 39.

Dubitãs de fide errat, ſicut & qui veritati cõtradicit. nu. 41. & 43.

Errare eſt verum putare id quod falſum eſt. num. 42.

Schiſmaticus proprie quis ſit. nu. 44.

Schiſma dicitur ſciſſura. nu. 45. & ibi ratio. & nu. 46. quando propriè hæreticus dicitur ſchiſmaticus.

Omnis hæreticus eſt ſchiſmaticus quia ſcindit vnionem Eccleſiæ diuidendo ſe ab illius vnione, ſed non è conuerſo. num. 47.

Schiſma nullum eſt, niſi aliquam hæreſim confingat. nu. 48.

Vnio duplex eſt. nu. 49. vbi & num. 50. quæ ſint hæc.

Schiſma quæ latinè dicitur ſciſſura opponitur vnioni, quæ ſit per charitatẽ. n. 51. & 52.

Fautores & defenſores hæreticorum ſolum perſonas defendentes, non verò errores, nõ ſunt cenſendi hæretici, licèt pœnis canonicis puniantur. nu. 53.

Hæreſis ſumit initium in corde poſtea deſcendit in os. nu. 54.

Lingua nuntius cordis appellatur. nu. 55.

Tertiũ requiſitum vt quis proprie hæreticus dicatur. ſcilicet vt erretur in ijs, quæ ſunt fidei.

fidei. n. 56. & 57. & ſic differunt multoties ſcriptores in ijs, quæ non ſunt fidei. nu. 58.

Determinatio dubiorum circa fidem pertinet principaliter ad Eccleſiam. num. 59.

Nullus Doctor, vel ſanctus defendit ſuam ſententiam contra authoritatem Eccleſiæ, num. 60. & num. 61. quòd eſſet hæreticus aliquid pertinaciter aſſerens in contrariũ in pertinentibus, & neceſſarijs ad ſalutem contra determinationem Eccleſiæ.

Hæreticus eſt qui ab aliqua fidei parte errat, neque requiritur quòd cõtra totam fidem Catholicam erret. num. 62. & 63. & 64. quod recedens in totum, non eſſet propriè hæreticus, ſed Apoſtata, licèt & vt hæreticus talis Apoſtata puniretur. numero. 65.

Titulus de Apoſtatis extra non loquitur de Apoſtatis recedentibus à fide, ſed à religione, vel clericatu. n. 66.

Hæreticus pluribus dicitur modis. numero. 67.

Hæreſis contrahitur deuiando à fide, & religione Chriſtiana. nu. 68. & nu. 69. & 70. ampliatur. nu. 71.

Hæreticus eſt adhærens opinionibus denominatorum in canone & legibus deſignatis in num. 72. & num. 73. idem defendendo eorum opiniones.

Dubius in fide hæreticus. nume. 74. & num. 75. declaratur.

Hæreticus non eſt eligens vnam opinionem DD. Theologorum. nu. 76. vbi declaratur.

Hæreticꝰ eſt qui nouũ dogma vel extraneũ à fide, & nouas opiniones, & falſas gignit. numero. 77.

Hæreticus eſt firmiter credens Chriſtianis licere vſuras exercere. nu. 78. vbi declaratur remiſsiuè.

Hæreticus largè pluribus alijs modis dicitur. num. 79.

Hæreſim per blaſphemiam quando contrahi dicatur. nn. 80.

Blaſphema verba, quæ hæreticalia dicuntur, numer. 81. & numer. 82. quæ non ſunt hæticalia.

Blaſphemia hæreticalis punitur ab inquiſitoribus etiam ſi conditionaliter proferatur, num. 83.

Hoſtiam non conſecratam petere tempore mortis an ſapiat manifeſtam hæreſim, numero. 84.

Quartum requiſitum, vt quis propriè hæreticus dicatur, eſt pertinacia. num. 85. & nu. 92. & 93. inferuntur aliqua, & num. 86. quis dicatur pertinax, & n. 95. & 87. pro ſequitur hoc de pertinacia, & nu. 88. quis ob hoc hæreticus dicatur.

Pertinacia hæc & error pertinax dupliciter conſideratur. numer. 89. & 90. vbi exemplificatur.

Pertinacia hæc procedit à radice ſuperbiæ, num. 91. & hæc hæreticum conſummatũ facit. nu. 94.

Pertinaciæ viginti modos remiſsiue. numero. 96.

Pertinacia cum ſit facti, non præſumitur niſi probetur. num. 97.

Pertinacia hæc etiam in ijs, quæ ambigua ſunt, & vbi adhuc Eccleſia nihil diffinit ea ſola ſufficit hæreticum facere. numero. 98.

Hæreticus an cenſeatur credens ignem inferni eſſe ſimilem aut diſsimilem igni quem nunc cernimus in hoc mundo. num. 99. & num. 100.

Hæreticus eſt contradicens iam diffinitis etiam ſi dicat ſe paratum corrigi. numero. 101.

Electio voluntatis operatio eſt, quæ ex conſilio prouenit. nu. 102.

Pertinax non ſolum eſt relaxandus ſed etiam viuus comburendus. nu. 103.

Hæreſis & hæreticus quibus teſtibus probetur. numero. 104. & 105. cum. 3. ſequentibus.

Teſtes hæreſim alterius teſtificantes ſi ſunt criminoſi & infames, etiam concurrentibus adminiculis, duo non ſufficiunt. numero. 109.

Teſtes circa hæreſim vbi duo ſufficiunt debẽt eſſe calificati. 110.

Teſtium maioritas vbi requiritur probanda eſt. num. 111.

Teſtes ſingulares etiam plures non ſufficiũt in hoc delicto. num. 112. & nume. 113. an ad probandum hæreticum in genere ſufficiant.

Teſtes recepti in generali inquiſitione debent repeti, & ratificari. eo nume. 113. vbi quomodo reprobantur, & an idem ſit in ſpeciali inquiſitione.

Verba propoſitionum ſi habent duplicem ſenſam in meliorem ſunt capienda vt excuſetur accuſatus. nu. 114.

Hæretici quomodo cognoſcantur. nume. 115. vbi an comedere carnes diebus vetitis, vel

verba

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. ФРАНКА

verba Lutheranica pronunciare sit hæreticum.
Hæresis crimen est Ecclesiasticum. nu. 116. & .117. & .118. & .119. ad quem appellandum est, & quòd secularis iudex se in hoc intromittēs excommunicatus est, & si per annum insorduerit in excommunicatione vt hæreticus condemnandus. nu. 121.
Ecclesia corporales sanguinis pœnas non infligit, & ideo executio earum committitur seculari iudici. nu. 122. nisi sit perpetui carceris, & flagellorum & triremium, num. 123. & .124.
Iudices tenentur exequi pœnas corporales hæreticis dandas ex sententia Inquisitorum nullo viso, nec petito processu. nu. 125.
Inquisitores sunt delegati ad vniuersitatem causarum. num. 126.
Peccatis puniendis tres causæ attribui solent nu. 127.
Iustitia punitiua est commutatiua pœna pro culpa. num. 128.
In grauioribus criminibus nō solum damnum passo, sed & reip. satisfaciendum est. numero. 129.
Mulctato pestilente sapientior erit parunlus nu. 130.
Leges pœnales factæ sunt vt humana coerceatur audacia tutaque sit inter improbos innocentia, num. 131.
Hæreticorum sibilus mentes auditorum vulnerat. num. 131.
Hæretici ab omnibus fere nationibus pœnis affecti sunt. num. 132.
Origo Inquisitorū nostrorum potuit initiari à iudicibus constitutis ab Athenienſibus Romanis pro violata religione. nu. 133.
Pœna hæreticorum plures describuntur. num. 134. cum sequentibus pluribus.
Casus in quibus incurritur pœna ipso iure remissinè. num. 135.
Hæretici omnes sunt excommunicati. n. 136. & à iure diuino procedit, & est antiquissima eorum pœna. nu. 137. & .138. & .139. quòd ipso iure incurrunt.
Hæretici ecclesiastica carent sepultura. numero. 139.
Excommunicatus non est illo qui citrà omnē pertinaciam assentitur alicui hæresi si est paratus suscipere & tenere eam fidem quam Catholica tenet Ecclesia. nu. 141.
Appellationi non est locus ab excommunicatione incursa ab hæretico, nu. 142.
Absolutio excommunicationis ab hæretico incursæ Summo Pontifici reseruatur. nu. 143. & .144. quòd ipsis tantum inquisitoribus committitur absolutio per Papam, adeo vt neque virtute bullæ Apostolicæ possint absolui. num. 145. & num. 146. & Episcopi absoluunt occultos hæreticos in foro conscientiæ.
Confessor cui occultus hæreticus confessus est hæresim quid faciet. nu. 147.
Absolutus à Papa ab hæresi an sit tutus in foro Inquisitorum. nu. 148.
Hæreticus post mortē declarari potest excommunicatus. num. 149.
Defunctus anathematizari potest, id est, maledici. num. 150. & num. 151. contra quos anathema proferatur.
Hæreticus etiam occultus & mentalis incurrit dictam excōmunicationem. 152. & nu. 153. 154. & .155. declaratur & prosequitur opinio tenenda.
Hæreticus purè mentalis confitens inquisitoribus hæresim, vel amico, petens ab eo consilium an incurrat excommunicationem. nu. 156. & nu. 157. per iocum dixerit se aliquando id tenuisse.
Hæreticus occultus an teneatur seipsum prodere. nu. 158.
Existēs in excommunicatione per annum an possint inquisitores contra eum procedere. num. 159.
Hæreticus morte afficitur æterna. nu. 160. vbi nu. 161. quòd grauius est hæresis peccatum cæteris peccatis.
Hæreticus notatur infamia perpetua. numero. 162.
Hæretici contractus, testamēta, vel alia acta infirma sunt. 163. vbi quòd neque ex testamento aliquid capere possunt.
Hæreticis scienter relictum per alium fiscus capit. nu. 164.
Hæretici ab accusando, & à iudicijs, & à testimonijs & officijs publicis repelluntur. num. 165.
Hæreticus an sit infamis infamia iuris vel facti. nu. 166. & quid in suspecto de hæresi. num. 167. & num. 168. quid si se conuertat.
Relapsus etiam si se conuertat traditur curiæ seculari. nu. 169.
Hæreticus reconciliatus non euitat confiscationem bonorum. nu. 170.
Hæreticorum infamia ad filios eorum transit. num. 171.
Hæretici clerici siue laici in corpus dāda cadem est. numero. 172. & clericus prius est degradandus quam curiæ seculari relinquatur, ibidem vbi à quo fiat degradatio. & nu. 174. quomodo fit exauctoratio.
Ecclesiastici iudices solent intercedere cū iudice seculari nè pœnā mortis imponat degradato ei relicto, num. 175. sed secularis procedit ad executionem pœnæ ignis. numero. 176.
Pœna ignis aduersus impios hæreticos antiquissima est. num. 177.
Hæresiarcha si ante declarationem pœniteat an euitabit pœnam ignis. 178.
Hæretici an admittantur ad pœnitētiam lata sententia. nu. 179.
Hæreticorum bona ipso iure confiscantur à die commissi criminis. 180. & num. 181. ampliatur.
Hæreticus amittit administrationem omnium bonorum. nu. 182. & nu. 183. & .184. an dominium bonorum eius statim transeat in fiscum.
Hæreticus non tenetur in conscientia ante sententiam bona sua tradere fisco, neque sententiam contra se exequi. num. 185. & 186.
Hæreticus alienare bona sua non poterit, nec valebit alienatio, neque donatio, neque dotis constitutio etiam filijs. num. 187. & 188.
Hæreticus an ante condemnationem faciat fructus suos. nu. 189.
Bona deficientis in purgatione cur ob contumaciam damnati non publicantur. n. 190. nisi vt ibi.
Hæreticus occultus an per pœnitentiam recuperet bona. nu. 191.
Conditionalia iura non veniunt in confiscatione. num. 192. neque alia numerata in nu. 193. vbi quid in donatis à consanguineis hæreticis vxori. & nu. 194. limitatur & declaratur.
Inquisitores nullum habent arbitrium in confiscatione bonorum. num. 195.
Bona clerici hæretici, sicut & laici confiscantur. num. 196. & num. 197. quid circa bona ecclesiæ talis clerici. & nu. 198. quid in adquisitis intuitu ecclesiæ. & .199.
Bona clerici hæretici Episcopo an verò fisco pertineant. nu. 200. & .201.
Hæretici clerici dignitatibus & beneficijs priuantur. nu. 202. vbi num. 203. an ipso iure, vel per sententiam.
Filij hæretici an priuandi sint beneficijs obtentis vel priuati. num. 204, 205. & .206.
Peculium ob delictum hæretici an confiscabitur. nu. 207. 208. & .209.
Peculium castrense vel quasi filij hæretici confiscatur. nu. 210. & nu. 211. quid in peculio profectitio. & num. 212. quid quoad aduentitia, & nu. 213.
Bona maioratus an ob hæresim confiscentur. nu. 214.
Bona hæreticorum habentium filios an filijs & non fisco deferantur. num. 215. cum tribus sequentibus.
Alimenta & dotes de æquitate an sint danda filijs hæretici. nu. 219.
Filij filiæue, nati vel natæ ante delictum patris hæretici, comprehendantur & notentur infamia. n. 220.
Bona hæreticorum cui fisco sint applicanda. nu. 221. & .222.
Condemnatus in regno Castellæ si habeat in Francia cui fisco applicabuntur. n. 223.

Lex Prima.

Summarium.

Quis sit hæreticus & qualiter puniatur, declarat lex nostra.

TIBI, *Hereges*, Post quam sol iustitiæ Christus IESVS Dominus noster in terris visus est, & lux Euangelicę veritatis in toto orbe refulsit, ob mutuerunt idóla, Dę mones fugati sunt, & idolatria omnis derectis fallacijs reiecta, derisa, & contempta est. Videns autem inimicus, (vt ait Cyprianus in Tract. de simplici. Prælat. & August. lib. 8. de Ciuitate Dei. cap. 51. Nicephorus, lib. 4. Histo. Eccles. c. 2. & lib. 8. cap 2.) idola dereliēta, & per nimium credentium populum sedes suas ac templa deserta, excogitauit nouā fraudem, vt sub ipso Christiani nominis titulo fallat incautos: hæreses inuēnit & schismata, quibus

HAJ KOBA BIBLIOTEKA OHV. M. H. MEHHIKA

bus subuerteret fidem, veritatem corrumperet, scinderet vnitatẽ. Cumq; has Dæmonũ inuentiones mali Christiani eligerent, necessarium fuit pro eorum punitione nouas indicere leges ac pœnas, vt à tali maleuola volũtate formidine pœnæ retrahãtur, iam quòd virtutis amore ab ea se abstinere noluerint. Et ethymologia verbi huius, *Herege*, denominatur, quemadmodum, & ipsa hæresis, Græca vox
1 est, quæ ab electione † dicitur, eo q̃ aliquam opinionem sibi sectandam hæreticus eligat. 24. quæst. 3. hæresis, putans esse meliorem, vt inquiũt Doctores, maximè Sylues. in summa verbo, Hæresis. 1. numer. 1. & Simanc. de Instit. Catho. tit. 30. num. 1. & Castro, aduersus hæreses, lib. 1. ca. 1. & iterum de iusta hære. puni. li. 1. cap. 1. vbi ipse inquit, Inde Philosophorum sectæ aut opiniones hereses appellatę sunt, quia sibi has eligebant opiniones. Ex quo cum ipsi eas eligerent, nõ potest dici, doctrinã Euãgelicam hæresim esse appellandã, cum nõ ab homine proditã, aut aliqua humana ratione inuẽtam, sed sola Dei inspiratione, & reuelatione agnitam, ac ideò non ex nostra electione obuenisse alicui, sed sola Dei voluntate eam manifestante: quo fit, vt prius à Deo edoctum esse oporteat, quisquis hanc vere, & tenaciter (vt decet) amplectatur disciplinam: sic enim dicit ipse veritatis Magister, Nullus venit ad me, nisi Pater meus traxerit illum. Quapropter iuxta vocis proprietatem, quamcumlibet extensa dictione, minimè hæresis appellari potest, cum Christianorum hæc fides nequaquam humano aliquo sensu, vel iudicio constet. Sententia ergo, quam pro suo arbitrio sibi quisq; elegit, hæresis appellatur, quæ (vt diximus) ab electione denominatur. Sic & hæreticus, cum ab hæresi deri-
2 uetur, non verò hæresis † ab hæreti-

co, vt considerat Castro, de iusta hær. puni. lib. 1. cap. 1 ad finem, dicetur ab Heuronme, quod est, opto, seu eligo, vnde etiam apheresis, quæ apud nostros ablatio dicitur, & diereses, quæ est diuisio, & syneresis, quæ est diuisorũ coniunctio: itaque hæresis † optatio siue electio: eligunt enim hæretici sectam specialem, & Catholicæ religioni contrariam, vel diuersam, ita in reporto. Inquisitorum, verbo, Hæreticus. versi. sed hæreticus dicitur. Et
3 hæreticos (secundum aliquos sacros Doctores) visi sunt significasse viri illi, qui turrim Babel ædificantes cœlum
4 conscendere † voluerunt: qui cœlum etiam (vt illi) conscendere nituntur, quando proprio ingenio freti secreta cœlestia se posse rimari contendunt. Eucherius enim lib. 2. super Genesim, cap. 7. iuxta hunc sensum illam historiam interpretatur. Magna quidem superbia est ambulare in magnis, & in mirabilibus super se. Aliorum omniũ iudicia, & sententias contemnere, suo iudicio tantũ tribuere, vt illi soli plusquam cæteris omnibus fidat. In pœ-
5 nam tantæ † superbiæ Deus illos ignorantiæ cœcitate percutit, vt nõ intelligant multa, sed pessimè erreant in illis, quæ si humiliter de se sentirent, facillimè intelligere valerẽt. Nam de huiusmodi superbis, qui multa de se opinãtur, Paulus ait, ad Rom. 1. Obscuratũ est insipiens cor eorum dicentes enim, se esse sapiẽtes, stulti facti sunt: Et Salomõ in Prouerbijs, Prouerbio. 11. ait, vbi humilitas ibi erit Sapientia. Quibus verbis ignorãtiã, & errorẽ videtur ex proposito tribuisse superbię. Et B. Gregorius ait, Lumẽ veritatis elatis mentibus absconditur. Ideò hæreticis elatis, qui iudicium suum totius Ecclesiæ iudicio præponere non verentur, Deus per Ezechielem Prophetam ait, cap. 13. Væ Prophetis insipiẽtibus, qui sequuntur spiritum suum, & nihil

& nihil vident. Vbi Hieronymus in Commentarijs, dicta verba de hæreticis esse intelligenda dicit, prout hæc & alia refert Castro, de iusta hæretic. punit. lib. 3. cap. 1. vbi inquit, ex verbis Hieronymi constare, inde hęreticorum omniũ hęreses oriri, quia illi superbia elati spiritum suum sequi volunt, & ibi de ijs malis & peruersis hęreticis plura prosequitur per ipsum
6 videnda. Et plures causas hęresum † vide per Rebuf. in Bulla Cœnæ Domini pag. 403. versic. Causę ex quibus, & per Simancã de Institu. Cathol. titu. 30. nu. 8. &. 9. &. 10.

Ibi, *Todo aquel*, nota vniuersalem & indefinitam hãc orationem, vt intelligas, neminẽ excludi, quilibet enim de hęresi † inquiri, & accusari potest,
7 etiã religiosę personę, & sacerdotes. c. ad abolendam, de hęret. cap. accusatus, in fi. eod. tit. in. 6. & etiã exemptæ personæ & priuilegiatæ. c. vt officiũ. §. deniq;, de hæret. in. 6. &. c. excõmunicamus, eod. tit. etiam Episcopus, vt in. c. Inquisitores, de hære. in. 6. & ibi glo. Apostolicè, quãdo specialiter cõmittitur inquisitoribus in eorum literis, imò tales grauius & actius puniendi sunt, vt inquit text. in. d. c. accusatus in fi. Imò & Imperator de hæresi †
8 puniri potest, & ob eam deponi, vt dicitur de Frederico Imperatore, qui fuit ob hæresim & alia crimina depositus, vt traditur in. c. ad Apostolicę, in versi. de hæresi. & ibi gl. eo. verb. De reiudi. in. 6. & in. c. vt inquisitionis officium, ibi tunc in deuotionem Ecclesiæ existentem, & ibi glo. Tunc, de hęreti. in. 6. & glos. in. c. si Papa. 40. dist. & intellige vt per Bart & Bal. in. l. fin. C. de legi. quòd deponi potest per solum Papã & nõ per alũ. 16. q. 6. c. alius, not. glo in. d. c. ad Apostolicę, & in Clem. 1. §. fi. & ibi Card. de iure iur. in fi. Alexan. post Barto. in. l. 1. §. fi. ff. de requireis, licet glo. & Bal. in. c. 1. col. fin. si in-

ter domi. & vasallos oriatur, & Bar. & Guilliel. in l. non ambigitur. ff. de legi. & in. l. sed & reprobari. in princ. ff. de excus. tut. dicant deponi posse à populo, à quo habuit Imperiũ. l. 1. ff. de constit. Princ. tamen in. d. l. fin. concludũt Bart. & Bal. quòd à solo Papa, per. d. c. ad Apostolicæ. & ibi in. d. l. fi. vide Barba. & Alex. & de Frederico Imperatore per Matth. Affli. in prælud. cõsti. Sicil. q. 1. q̃ fuit depositus per Papã, & Isernia, in prælud. feud. & in proœmio cõstit. & per Cardin. in Clem. 2. §. cæterũ, de electio. & quid in Papa an possit
9 de hæresi accusari, † magnæ sunt opiniones inter Canonistas & Theologos, vt diximus in. l. 14. tit. 13. lib. 1. suprà. Reco. n. 30. vbi retuli late de ijs tractãtes, & vltra ibi allegatos, vide etiã latissimè Isa. cõs. 1. col. 6. versi. Trãseo ad tertiũ, cum sequentib. vol. 4. & Iul. Clar. lib. 5. pract. crim. §. fi. q. 35. versic. vidẽdum, admodũ enim esset periculosum, si vera fides, quæ in toto populo Christiano requiritur, in. capite nõ reperiatur, vt dicitur in. c. miramur. 61. dist. Ideò dixit gl. in. c. Acarius, verbo. Hæresim. 24. q. 1. Papam hæreticũ
10 † minorẽ esse in eo, quod est hęretic', quolibet Catholico, ita est enim crimẽ hæresis grauissimũ, vt nec vlli personæ hæreticæ fit dãda exẽptio illum accusandi, etiã si sit Papa, secũdum aliquorũ opinionẽ, & eò est pęius, quo latius se diffundit, acutius penetrat, tenacius adhæret, ac difficilè curatur, vt in detestationẽ huius criminis prosequitur Simancas, vbi suprà, tit. 30. n. 7. & ideò text. noster nullum excipit.

Ibi, *Que es Christiano baptizado*. ex ijs & sequẽtibus verbis colliges, hîc diffiniri hæreticum proprio & stricto modo sumptum: in iure enim hæreticus
11 duob' modis dicitur †, propriè, & strictè, & alio modo impropriè & large. Et secundum proprium & strictũ modum diffinitur in præsenti, nam pro-

HAYROBA DIGITALIZADA OHV M.P.I. METHIKOBSA

prie & ſtrictè, hæreticus dicitur ille
12 Chriſtianus † qui contra fidem Chri
ſti, vel aliquem eius articulum, ſeu ali
quod ex ſeptem Eccleſiæ ſacramẽtis
aberraret, vt per Grilland. de hæreti.
quæſt. 2. num. 2. vel ſecundum Alph.
à Caſtro, lib. 1. de Iuſta hęret. puni. c. 7.
hæreticus proprie ille dicitur, qui
poſtquam verum baptiſmum ſuſce-
pit, & fuit inſtructus ſufficienter in
fide Catholica, pertinaciter errat con
tra id, quod ſcit ab Eccleſia Catholica
pro fide teneri, ſiue oppoſitum veri-
tatis aſſerens, ſiue de ipſa veritate per
tinaciter dubitans, multa enim requi
13 runtur vt quis meritò debeat † hæreti
cus dici, vt pœnæ à iure decretæ iuſtè
illi poſſint infligi, de quibus per Ca-
ſtro, dict. cap. 7 & iterum in lib. 1. c. 10.
aduerſus hæreſes, & per Clarum, in
dict. lib. 5. §. hæreſis. num. 2. per Siman
cam, de Inſtitu. Cathol. titu. 31. nu. 4.
cum ſequentibus. & per Alberti. in
Tract. de agnoſ. aſſer. Cathol. quæſt. 2.
num. 2. cùm ſequentib. quę in hac in-
ſeremus lege, vt prę manibus habean
14 tur. Primum † igitur horum requiſi
tum eſt, quòd vt quiſpiam proprie di-
catur hæreticus & in eum pœnæ hæ-
reticorum exerceantur, requiritur,
quòd fuerit Chriſtianus & baptiza-
tus, nam qui fidem Chriſti profeſſus
non eſt, Iudæus vel Gentilis, Mahu-
metanus ſ. aut quiuis potius, quàm
hæreticus erit, vt ex lege noſtra pro-
batur, Eccleſia ſiquidem de ijs, quæ
foris ſunt, non iudicat, dicente Pau-
lo. 1. Corinth. 5. quid mihi de ijs, quæ
foris ſunt iudicare? at qui non eſt in-
dutus Chriſtum in baptiſmo, ſic eſt
extra Eccleſiam, vt nunquam illius
domum intrauerit: quoniam ad Bap-
tiſmum, quod huius domus eſt ia-
nua, nondum acceſſit. De ijs ergo,
qui baptiſmum non ſuſceperunt, non
iudicat Eccleſia, & per conſequens ij
non ſunt, quos nomine hæretico-
rum punit. Item vt in principio huius
legis diximus ex Auguſtino & alijs,
Videns Dæmon genus humanum a
cultura eius liberari, hæreticos mo-
uit, qui ſub vocabulo Chriſtiano do-
ctrinæ reſiſterent Chriſtianæ. Item
priuatio præſupponit habitum. l. de-
cem. ff. de verborum obligat. cap. ad
diſſoluendum de deſponſal. impube.
l. manumiſiones. ff. de Iuſtitia & iur.
& eſſe hæreticum denotat diuiſum,
quia hæreſis idem eſt quod diuiſio. c.
hæreſis. 24. quæſt. 3. facit. l. 1. ff. famil.
Herciſcund. ergo debuit eſſe antevni
tus Eccleſiæ ad hoc vt Hæreticus ſit
cenſendus. Et inde eſt, quòd in Iu-
15 dæos † non cadit hæreſis, vt dicit gl.
Hæreticum. in Clement. 1. de vſutis,
quia cum Iudæi non ſint de gremio
Eccleſiæ propriè diuiſionem ab ea fa-
cere non poſſunt, cap. de Iudæis. 45.
diſtinct. Socin. conſil. 71. ſuper quæ-
ſtione propoſita, colum. 3. lib. 1. Et ſic
promotor fiſcalis ſanctæ Inquiſitio-
nis (cùm Inquiſitores iuriſdictionem
habeant potiſsimum aduerſus hære-
ticos) in accuſatione primum po-
nit, quòd ille, quem de hæreſi accu-
16 ſat, eſt Chriſtianus † baptizatus, nam
ſi baptizatus non eſſet à iudice ſecu-
lari puniri deberet, vt inquit alios re
ferens Simancas, in dict. titul. 31. nu-
mero. 5. Ex quo inquit Caſtro aduer-
ſus hęreſes, lib. 1. cap. 10. miſerè erraſ-
ſe Bernardum de Luzemburg. qui hę
reticorum Cathalogum deſcribens
aliquos ibidem recenſet, qui nun-
quam in fide Catholica fuerunt ini-
tiati, atque ideò neque hæretici no-
minandi erant, quales ſunt Auicẽna
& Auerrois, quos hæreticorum Ca-
thalogo inſeruit, cum tamen nihil
minus quàm hæretici dici poſſint.
Conſtat ſiquidem eos ſectam Maho-
meticã fuiſſe amplexos. Quod ſi ideò
inter hæreticos nominãdi erant, quia
fidei Chriſti aduerſi fuerunt, cur non
etiam

etiam appoſuit Photinũ, Libanium,
Lucianum, Plutarchum, Apuleium,
alioſque Philoſophos, qui fidei Chri-
ſtianæ maximè repugnant. Ex qui- 21
bus ſupradicti Doctores, & maximè
Simancas de Inſtitut. Catholic. titul.
35. num. 11. & in Enchiridione, tit. 17.
de Iudæis. inquiunt, quòd Inquiſito-
rum iudicio non ſubiacẽt ij, qui Chri-
17 ſtiani baptizati † non ſunt, eò quod
Eccleſia non iudicat de ijs, quæ fo-
ris ſunt, & inquiſitoribus ſolum ſit
data iuriſdictio aduerſus hæreticam
prauitatem & Apoſtaſiam. capit. Filij,
cum ſequentib. de hæret. in ſexto. in
ſupraſcriptionibus. cap. multi. 2. quæ-
ſtione. 1. capit. gaudemus. de diuor.
18 1. Corinth. capit. 5. neque audiendos †
eſſe, inquit Simanc. dict. numero. 11.
quoſdam, quorum eſt Oldrad. conſil. 36. & alij, quos ibi rerfert in fine
dicti. num. 11. exiſtimantes, Eccle-
ſiam & inquiſitores procedere poſſe
contra Iudæos, quoties illi errauerint contra vetus teſtamentum, aut
Chriſtianum quempiam ad Iudaiſmũ
induxerint, aut circuncidauerint, aut
fidem Catholicam abnegare coege-
rint: nam primo caſu hæretici non
ſunt, nec noſtra refert an vetus vio-
lent teſtamentum vel obſeruẽt, cum
vtroque modo foris ſint, in alijs verò
per iudices laicos puniendi erunt, ta-
metſi, vt faretur ibidem ipſe Siman-
cas, ſe non abnuere, inquiſitores de
19 ijs cauſis cognoſcere † quoque poſſe
ex extrauagãti quadam Nicolai Quar
ti, ex qua contra Simancam, & ex glo.
in dict. Clem. 1. de vſur. §. fi. vbi Card.
num. 10. & alijs relatis tenet Rojas, de
Hæret. 2. part. num. 182. & latius in. 1.
part. nu. 552. cum. 12. ſequentib. aſſe-
rens, Inquiſitores fidei poſſe contra
infideles nõ baptizatos dogmatizan-
tes, ſeu eorum iuriſdictionem impe-
dientes, vel prophanos ſuos ritus pu-
20 blicè celebrantes rectè procederet, &
hanc teſtatur veriorem Nauarro, in
conſi. 7. nu. 3. de hæreti. & ſic optimè
procedent Inquiſitores cõtra hos infi
deles in ſeptem † caſibus deſcriptis ab
Oldrado, in dict. conſi. 36. quos cum
alijs tribus refert nouiſsimè Cantera,
in ſuis Quęſt. crimi. tit. de hęreti. n. fi.
Primus eſt in infideli receptãte in do
mo ſua ſcienter aliquem baptiza-
tum, & poſt lapſum in hæreſim. Se-
cundus, quando infidelis emit pue-
rum Chriſtianum, vt negaret fidem
Chriſti. Tertius, quando aliquis infi-
delis emit Chriſtianam, & eam facit
Apoſtatare, vt haberet in vxorẽ. Quar
tus, quãdo accuſatur aliquis Chriſtia
nus, & nè veritas ſciatur, aliquis infi-
delis fecit pactum præmiſſa pecunia
cum accuſatore. Quintus, quando iu
dex fidei procedit contra aliquem, &
infidelis eripuit eum nè puniretur.
Sextus, quãdo Iudæi in paraſceue cru
cifixerunt agnum ſiuè ouem, vel ma-
lè tractant crucem. Septimus, quãdo
volentem eſſe Chriſtanum, & id mõ-
ſtrantem nutu, verbo, vel facto, infi-
delis impedit eum, vt declaratum eſt
Motu proprio Gregorij. 13. qui Mo-
tus proprius habetur in Inquiſitione.
Octauus, quando publicè infideles fa
cerẽt cerimonias ſuas in vilipendiũ,
& ſcandalum Chriſtianorum. Nonus,
quãdo aliquẽ infidelẽ quidã Chriſtia
nus vult conuertere ad fidẽ Chriſti
monẽdo, & prædicãdo, & infidelis id
impedit, dicens ei, quòd non redeat
ad fidem, ſed teneat ſuam ſectam, ita
Cantera, vbi ſuprà, & in effectu ſi be-
nè conſiderẽtur dicta per Symanc. d.
titu. 35. num. 11. verſic. cæterum ſi Iu-
dęus, hanc eandem opinionem, quod
Inquiſitores procedant, voluit in plu-
ribus horum caſibus tenere, & Addi-
tio. Rojas, ſub dict. nu. 552. inquit iam
ex decreto Grego. 13. Ponti. maximi,
per Extrauag. incip. Antiqua Iudæo-
rum improbitas editam, Anno 1581.

HAS OBRAS SÃO PROPRIEDADE DA OHYN. DE LITTERATURA

Kal. Iunij, Pontificatus sui Anno 10. statutum est, in quibus casibus possint Inquisitores contra Iudæos procedere, & Areti. consil. 157. num. 4 & Repertori. Inquisit. in verbo, Iudeus. versic. An & ex qua causa Inquisitor. & in versicul. Item inquisitor. vbi in versic. Sed circa prædicta quæro, in-
22 quit dubitans, quomodo puniat † hos infideles inquisitor, cum non possit pœnas pœnitentiales, seu spirituales imponere, prout imponuntur Christianis, & dicit quòd id poterit fieri, interdicendo Christianis nè aliquid cũ Iudæis cõmunicent, vt extrà de Iudæis, Ita quorundam, in fine, & in capit. si Iudæos. & cap. a l hæc. eod. titul. nam hæc est pœna grauissima, non cõ-
23 uersari inter homines †, & hominum carere suffragijs, vt. l. 2. C. de Apostat. Item & pœnam pecuniariam imponendo, vt cap. Postulasti, de Iudæis. Item & eos incarcerando, vel verberando, vt extrà, de raptori. in Archiepiscopatu. &. 67. quæst. 3. constituit & not. de hoc. 45. dist. sincera, in glo. Sed nonnè, in fi. & 28. quæst. 1. sepè. Sed coram seculari iudice aliter puniuntur vt. l. Iudæos. & l. fi. C. de Iudæis. & l. Iudeos, eod. tit & in l. 5. titu. 24. par. 7. & sic quoad hoc, vt hæresis crimen dicatur, & vt talis puniatur Iudeus & Sarracenus non punietur nisi in casibus dictis, & similibus, sed quoad hoc vt capiamus hæresim simpliciter in quãtum est falsa propositio, ita in eis, sicut in Christianis capiemus, vt per Couar. optimè libr. 3. Variar. cap. 1. nu. 2. per totum. Infertur etiam ex dictis cum Simanc. vbi suprà, titul. 31. num. 5. & cum Castro & alijs ab eo relatis, quòd is qui probabili errore ductus putat se baptizatum, cum non sit, si
24 hæresi † aliqua infectus fuerit postea, propriè hæreticus dicetur, & pœnis hæreticorum subijcietur, & hoc verius esse ibidem testatur. Infertur etiam cum eodem Simanc. ibidem nu. 6 & Castro ibi relato, quòd Catechumenus, qui constanti animo baptismum susciperе statuit, & posteà in hæresim
25 fuit lapsus, hæreticus propriè † dicetur; de quo tamen quo ad forum exterius dubitat ibidem Simancas, eò quòd ille scit se baptizatum non esse baptismo exteriori, & vix est, vt Spiritu sancto baptizatus sit, qui potuit sacro baptismo ablui, & id non fecit, & alij, de quibus ibi per Simanc. nihilominus tamen Castro ibi per Simancam relatus primum tenet optimis fundamentis. Sed quid erit in infan-
26 te † baptizato, qui captus ab infidelibus didicit infidelitatem eorum, an censeri debeat Apostata, & Castro, dicto lib. 1. de Iusta hære puni. cap. 8. versic. Secunda dubitatio, inquit, hũc minimè esse Apostatam, quia fides iufusa non sufficit ad credendum, sed prætereà opus est aliquo Doctore, iuxta quod Apostolus inquit, quomodò credent ei, quem non audierunt? quomodò autem audient sine prædicante? non ergo puniri debet is, qui nunquam fidem Catholicam didicit, & insuperabili tenetur ignorantia, sequitur Simanc. dicto titulo
31. numer. 7. vbi ex hac inquit ratio-
27 ne, venia dignos esse noviter † conuersos, si fortè in aliquo errauerint, priusquam in fide Catholica fuerint sufficienter instructi. Vnde Inquisitoribus Hispaniæ ab Apostolica sede concessum fuit, vt recenter conuersos etiam relapsos, Ecclesiæ restituere possent, si modò constaret illos verè pœnitentes esse, & hæc quo ad hæreticum proprie & strictè sumptum procedunt: qui & alio modo diffinitur à Cantera, in dict. titu. de hæret. in princ. n. 2. vbi retulit nostrã, quam in principio huius legis retulimus, opinionem: & num. 5. disputat,
28 quando dubitatur † an sit aliquis baptizatus posit contra eum procedi.

29 Alio & secundo modo dicitur hæreticus improprie & largè: vt simoniaci excommunicati & schismatici, vt per glo. & Doctores in cap. firmissimè. verbo, Hæreticum, de sum. Trinitate, & fide Catholica, & dicitur secundum Grilland. de hæret. quæst. 2. numer. 17. is, qui sacram Scripturam malè & erroneè intelligit seu interpretatur, scilicet, aliter quam sensus Spiritus sancti flagitat. 24. quæstione. 3. hæreses. Item is, qui conatur velle auferre priuilegia Ecclesiæ à Deo, vel à Romanis Pontificibus concessa. 22. distinct. omnes. Item qui præcepta Apostolicæ sedis transgreditur. 18. distinct. nulli. & quibusdam alijs modis. de quibus per glos. dict. cap. firmissimè, & glos. in cap. inter hæresim. 24. quæstione. 3. Felin. in Rubric. extra, eodem titu. Card. in Clementina. 1. eodem titulo. Bald. in Rubric. C. eodem titul. & per summistas in verbo, Hæresis, & hæreticus. Et isti diuersis puniuntur pœnis ab illis, qui propriè hæretici sunt, secundum Grilland. in dicto numero decimoseptimo, qui se remittit ad dicta per eum, in eod. Tract. sub tit. de sortilegijs, quæst. 11.

Ibi, *Notare*, Hic consistit secundum requisitum † vt quis propriè &
30 strictè hæreticus dicatur, de quo in lege nostra tractatur, requiritur enim ad consummatam hæresim, vt Christianus baptizatus (de quo in glossa præcedente) erret, nemo enim hæreticus sit absque intellectus errore, & sic erroneam opinionem
31 in hoc speciali habere requiritur, ita quòd malè sentiat de veritate illius assertionis, ita asserunt omnes supra relati in primo requisito, & est omnium concors sententia, vt ex Simancа, testatur Clarus, in dict. §. hæresis. nume. 2. vnde Beatus Augustinus in libr. de vtilitate credendi, dixit, & habetur in capit. hæreticus. 24. quæstione. 3. hæreticum esse illum, qui falsas, aut nouas opiniones vel gignit, vel sequitur, & ratio huius est secundum Cardin. & Archiepiscop.
32 Florent. quia hæresis est species † infidelitatis, infidelitas autem est in in-
33 tellectu † subiectiuè, sicut & fides eius contraria, & ita hæresis, quæ est eius species per necessitatem supponit errorem in intellectu, ex quo sequitur quòd factum sine errore in
34 intellectu non facit † propriè hæreticum, vt puta si quis fornicatur, aut moechatur, licet enim agat contra veritatem sacræ Scripturæ, quæ dicit non moechandum, non tamen ex hoc est hæreticus, nisi cre-
35 deret †, aut opinaretur esse licitum moechari, vt per Castro, aduersus hæreses, libr. 7. sub. §. hæreticus. hæresi. 3. & ratio huius est, quia quandocunque aliqua necessaria requiruntur ad constitutionem alicuius, altero deficiente, impossibile illud est, quia dato opposito, quod sine illo posset esse, iam non necessario requireretur ad constitutionem illius, sicut quia ad constitutionem domus necessario requiruntur fundamentum, & paries & tectum, ideò altero deficiente, non potest esse do-
36 mus, quoniam secũdum Dialecticos, domus † constat ex fundamento, pariete & tecto, secundum verò legistas ex duobus scilicet, solo, & superficie, vt dicit glos. in. l. solum. ff. de rei vend. Barto. & alij in. l. cætera. §. hoc senatus. & in. l. quod in rerum. §. si quis post. de legat. 1. sic ergo ad hæresim constituendam requiritur error in intellectu necessario, nullum enim factum sine errore in intellectu facit hæreticum, licet quoad forum exterius, si illud factum esset tran-
37 situs, vel reditus ad ritum Iudæorũ †,

HAZAÑA BIBLIOTECA OHV

si de hoc constaret per confessionem vel testes, ex hoc solo talis transiens vel rediens tanquam hæreticus puniretur, cum videatur hoc fecisse intentione Iudaizandi, vt est text. in capitulo contra Christianos, de hære. in. 6. l. 7. titulo, 24. partita. 7. quia satis tunc arguitur error in intellectu cum ad ritus Iudæorū quis transijt, vel redijt: & sic concurrit tunc error in intellectu, qui requiritur ad hæresim consummatam: tria enim eā
38 † consummatam reddunt, falsa credulitas: quæ est ex parte virtutis animæ, siue potentiæ rationalis, peruersa voluntas, quæ est ex parte concupitiuæ, pertinax defensio siue impugnatio, quæ est ex parte irritabilis, secundum Alex. de Alesi. 2. 2. tit. de hæresi. & Grillād. de hære. q. 2. n. 16. Torquemada, lib. 4. de Ecclesia, parte. 2. cap. 4. Syman cas, titu. 30. nu. 3. vbi inquit, quòd duo pertinent ad intellectum, error & sen tētia fidei, pertinacia verò pertinet ad voluntatē, & hæc est, quæ consumma tum facit hæreticū: voluntas enim est tāquam manus ipsius animæ, quibus aggredimur, & apprehendimus res: quemadmodū Theages Pythagoricus tradit, vnde si quispiam crediderit, se
39 tenere sententiā † aliquā fidei Catholicæ, cū contrariā illi teneat, huiusmodi adhęsio non est hęresis, quia pertinacia caret, de qua pertinacia infra dicemus, nunc autem de errore intellectus agimus. Quo fit secundū Simāc. in dict. tit. 31. num. 8. vt nullum opus exterius, quantunuis impium & horrendum, hęresis esse possit sine intellectus errore, tametsi vehementem,
40 aut violentam † præbeat præsumptionem de hęresi. & hanc ibi constantem Theologorū & iuris peritorum Simancas testatur sententiam. Qui igitur hęreticus est dicendus, oportet vt aliquem errorem circa fidem teneat. Errat autem non solum, qui contrarium veritati assirit, aut credit, sed etiam qui de ipsa fide certissima †, & firmissima veritate dubitat: vnde Augustinus in Enchiridio. ad Laurentium, cap. 17. errorem diffiniēs sic ait, errare est † verū putare ad,
42 quod falsum est, falsumq; quod verum est, vel certū habere pro incerto, incertū verò per certo, siue falsum, siue sit verum, hęc Aug. relatus & secutus per Castr. de iusta hęretic. punit. lib. 1. c. 7. pag. 2. & 3. in paruis, ex eo colligens, non solum dici hęreticum, qui contra veritatem fidei Catholicæ sentit, sed & qui de veritate fidei dubitat, si cætera habeat †, quæ ad hęreticum faciendum requiruntur: & permaximè
43 si pertinaciter dubitat, vt diximus, & hęc latè ibidem fundat ipse Castro. Ex hoc etiam nostro erroris requisito infert idē Castro, aduersus hęreses. lib. 1. cap. 10. pag. 2. in magnis, quòd Schismaticus ex solo schismate nō propriè hęreticus censendus est, (de quo proprio hęretico lex nostra loquitur, & nos itidem) Schismaticus enim à principio maximè non est hæreticus, quia
44 Schismaticus propriè †, secundum Grillandum, de hære. quæstio. 2. num. 19. est ille, qui non vult obedire veræ, & antiquæ Ecclesiæ suæ, sed facit aliam Ecclesiam, Prælatos, vel Clericos, vel qui facit alium Papam relicta prioris Papæ obedientia: Schisma namque dicitur †
45 scissura, qui scismaticus per denegationem scindit se ab Ecclesia, eo maximè dum quærit facere Ecclesiam vel alios clericos modo suo constituere, reiectis proprijs: & venit à scindo scindis. 24. quæstione. 1. scissura, & 24 quęstione,
46 3. inter hæresim. Et hæc vera sunt, nisi talis schismaticus hæresim † confingat, propter quam ab Ecclesiæ vnitate diuidatur, nam tunc propriè hęreticus dicetur, vt insinuat Castro in dict. cap. 10. putà si schismaticus, secundum

dum Grilland. in dict. quæstione. 2. numero. 20. perseuerat pertinaciter in illa sua opinione diuisa, efficitur enim hęreticus diuidēdo Ecclesiam, quia venit contra illum articulum fidei, & vnam sanctam Ecclesiam, & propterea inquit ibi Grillandus, dicunt doctores, quòd omnis hæreti-
47 cus est schismaticus, quia † omnis hæreticus scindit vnionem Ecclesiæ diuidendo se ab illius vnione, sed non è cōuerso, omnis schismaticus est proprie hæreticus, nisi pertinaciter perseueret in illa eius diuisione, sequendo scissuram rei indiuiduę, scilicet Ecclesiæ. Et quia (Augustino teste) nullum schisma est nisi aliquam hæresim
48 † confingat, vt rectè videatur ab Ecclesia discessisse, & hinc est quod schismaticus appellari solet hæreticus, non quod schisma ipsum hæresis sit, sed quia disponit ad hæresim, vt enim dictum est, nunquam opus exterius dicendum est hæresis, nisi ei adiungatur credulitas intellectus, vnde Hiero. super Epistol. ad Galat. inter hæresim, & schisma hoc esse arbitratur, quod hæresis peruersum dogma habet, schisma verò ab Ecclesia pariter separat, hæc ille: verum vt ait Castro aduersus hæres. dict. cap. 10. lib. 1. pagin. 3. in magnis, hic admo-
49 nere oportet, duplicem esse † vnionem, vna, quæ fit per charitatem, per quam tanquam per iuncturas membrā iunguntur, vt capiti suo, scilicet Christo, cohæreant, & per hanc constituitur corpus illud, quod dicitur esse sine macula, & hoc modo vnitas Ecclesię consistit in vnitate charitatis, qua membra inuicem se diligunt, & Deum. Alia est Ecclesiæ vnio per fidem, per quam
50 † omnes fideles sunt grex sub vno pastore: sic enim Hugo de sancto Victore, per fidem accipi vnionem, per

Azeuedo super. 8.

charitatē viuificationē, hæc ille. Et hęc Ecclesia illa est (inquit Castro d. c. 10.) quæ in Euangelio aliquando comparatur sagenæ missæ in mari, & ex omni genere piscium congreganti, aliquando decem Virginibus, e quibus quinque erant fatuæ, quinque prudentes: schisma verò, quæ Latine dicitur scissura, aut diuisio, opponitur
51 primæ vnioni, quæ fit † per charitatem, nam sępenumero euenit, vt aliquis schismaticus dicatur, qui tamen Ecclesiam credit esse omnium matrem, & fidem tenet, quam Catholica tenet Ecclesia, sed sola hac ratione separatur, quòd negat Pontificem rectè, & vt decebat, electum, atque ideò non vult ei subesse tanquam ei, quem non credit verum esse Pontificem: quale schisma historię recentes memorant per quadraginta fermè annos permansisse in Ecclesia, quæ tres, tunc se pro Pontificibus, gerentes, passa est, quod in Concilio Constantien si sub Sigismundo Romanorū Rege finitum est: quis tamen hic audeat alicui eorum, qui se Pontifices dicebant, aut illis, qui eis parebant, hæretici nomen impingere, cùm ipsum Concilium nunquam alicui eorum hoc obiecit, nisi forte Benedicto, qui reclamante Concilio in schismate permansit. Quanuis enim teneamur ex fide credere, verum Petri successorem esse supremum totius Ecclesiæ pastorem, non tamen tenemur eādem fide credere,
52 Leonem † aut Clementem esse verum Petri successorem, quoniam non tenemur ex fide Catholica credere eorum quemlibet rectè, & canonicè fuisse electū, & si schismaticus dicendus sit, non tamen hęreticus censend', cū per hoc nulli veritati Catholicæ obuiet: non enim ad fidē Catholi

cam spectant ea, quæ ex facto nunc pendent, sed ea, quæ ex iure. Alioqui si ea ad fidē Catholicam pertinerent, fieri oporteret necessario, vt Ecclesia aliquando in fide deciperetur, quod nullus sanę mentis vnquam admitteret, nō est ergo aliquis hæreticus censendus nisi errorem in fide suscipiat. Quapropter inquit Castro, dict. cap. 10. pag. 3. hæreticorū fautores & defensores, etsi aliquando *hæretici* nominentur, si tamen solas personas defendunt, & non errores, non sunt hæ-
53 retici † censendi, pœnis tamen canonicis subiacebunt, & sic oportet hæreticū errare in mēte, vel intentione circa fidē, & sic hæresis sumit initium
54 in corde, posteà descēdit in os, expri mēdo mentē & intentionem per lin-
55 guā quæ nūtius † mētis appellatur, Barba. in Clem. 2. in fi. de elect. quia verba sunt, signa earū, quę in anima sunt passionū, vt philos. in li. 1. Periher. inquit, sicut fides principaliter cōsistit in corde secundariò in ore, vt testatur Paul. ad Roma. 10. corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. cap. vno. §. quia verò, de sacra vnctio. sic in hæresi, quæ est oppositа fidei, vt ipsam fidem lędat, oportet q̄ à corde incipiat, quando quis errat in mente, & posteà ad vlteriora procedat proferendo errata, ita Rebuf. in Bulla Cœnæ Domini. in glos. hæreticos. pag. 401. in praxi benefi. in nouis. Ex quibus satis habes declarata verba hæc nostræ legis, & hoc eius secundum requisitum, vt quem proprie & stricte hæreticum dicamus.

Ibi, *Los articulos de la santa Fe Catholica, o alguno dellos*, Hic constituo ter-
56 tium † requisitum, vt hæreticum proprie & stricte constituamus & designemus, scilicet, quòd error sit in ijs, quæ fidei sunt, vel contra veritatem determinationis Ecclesiæ in his, quæ pertinent ad fidem & bonos mores, & necessaria ad consequēdam vitam æternam, ita Alberti. de agnos. asser. quæst. 2. num. 7. & Simanc. de instit. catho. titul. 31. num. 9. & Clarus, in dict. §. hæresis, num. 2. & Rebuf. in dict. Bulla cœnæ Domini glos. hæreticos, in princip. & text. hic, & in l. 1. titul. 26. partit. 7. Materia enim Catho-
57 licæ † fidei etiam necessaria est, vt opinio contraria hæresis sit, importat enim hæresis corruptionē fidei Christianæ, ad quam non pertiner, si quis habeat falsam opinionem in ijs, quæ nō sunt fidei, vnde Dydimus, lib. 3. de Spiritu sancto inquit, in alijs rebus ex consortio vocabulorū error eueniens confusionem & pudorem ei, qui errauit, importat: de supernis verò & diuinis lapsus ad praua ad æternam pœnam deducit & barathrum: maximè cum semel deceptus noluerit resipiscere, sed suum defensare impudenter errorem. Et Isidorus, lib. 2. de summo bono capit. 1. ait, nihil obesse cuiquā, si per simplicitatem aliquam de elementis indignè sentiat, dummodo de Deo vera pronuntiet, vt & Diuum Augusti. Thom. & cæteros tradidisse, inquit Simanc. de instit. Catho. tit. 30. nu. 5. vbi nu. 6. inquit, hinc esse, q̄ sæ-
58 pissimè Catholici † scriptores salua fide dissentiunt in ijs rebus in quibus nihil refert, vtrū hoc dicatur an illud cuiusmodi est quæstio de salute Origenis, de qua inter Hiero. & Ruffin. inter Ioa. Piū, & alios acris cōtentio est. Vel itidē de salute Salomonis, quē perijsse putant Aug. Chrys. Beda, Greg. Lyran. Rabanus, Tostadus & alij multi: è contrario autē Ambr. Hiero. Thom. Vincētius, Orige. Isidor. Burgen. Leo Papa. & Hebræorū plurimi, vt eos refert, sic inquiēs Simāc. d. tit. 30. nu. 6. vnde inquit Aug. lib. 3. de libero arbitrio, si quid de creatura aliter quā se habet sensserimus nō magnū periculū est. Idē in Enchiridione. c. 13. in quibus autem

autem nihil interesset ad capessendū Regnū, aut non, & vtrū vera sint, siue putentur aut falsa, in ijs errare, scilicet, aliud pro alio putare, non est arbitrandum esse peccatum, aut si est, minimum, aut leuissimum est. Error autem contra sacram scripturam, articulos fidei, aut cōtra determinationem Ecclesiæ in ijs, quæ pertinēt ad fidem vel bonos mores, hæresis est, argu. ca. hæc est fides. 24. quæst. 1. Item determinatio dubiorum circa fidem perti-
59 net principaliter ad Ecclesiam, † & præcipuè ad Summum Pontificem Christi vicarium, & Petri successorē, 64
ca. quoties. 24. quæst. 1. cap. maiores, de baptis. scribitur in ca. sicut, de excess. prælato. not. Alberti. in d. quæst. 2. num. 8. & latius, in quæst. 8. contra autem authoritatem Ecclesiæ nullus
60 Doctor, vel Sanctus † suam sententiā defendit, Sanctus Thomas, nec Gregorius, nec Ambrosius, nec Hieronymus, nec etiam Augustinus. Sicut ergò asserēs aliquid pertinaciter cōtra fidē est hęreticus, ita & cōtra determinationem Ecclesiæ in ijs, quæ perti-
61 nent, & necessaria † sunt ad salutem pertinaciter asserens est hæreticus: ipsam enim Ecclesiam numquam errasse in fide probatur, scribitur in capit. à recta. 24. quæst. 1. nam pro eā Christus orauit, vt non deficeret fides eius, in dict. cap. maiores, Abb. in. c. à nobis. 2. de sentent. excommuni. nec requiritur, vt optimè inquit Simancas, dict. titul. 31. num. 9. vt contra totam Catholicam fidem erret hæreticus, sed
62 sat est si ab aliqua † fidei parte aberret, vt ex text. nostro in præsenti colligitur clarè, & ex dict. l. 1. titul. 26. part. 7. idque Conradus Brunus libr. 1. de hæreti. cap. 2. in sua Diffinitione planius complexus est, dicens. Illum hæ-
63 reticum † esse, qui semel fidem Christianam professus, dogma falsum contra fidem Orthodoxam, vel à Christo & Apostolis nobis traditam, vel vbi libet in scripturis sanctis contentam, vel Ecclesiæ Catholicæ diffinitionibus nobis reuelatā, pertinaciter asserit, siue ad articulos symboli pertineat, siue ad sacramenta, siue ad autoritatē, & iudicia Ecclesia, siue ad alias res, quas nobis credēdas Secta Romana, & Apostolica præcepit Ecclesia. Iti dē etiā dicendū est, & firmiter asserēdū, contra quorundam opinionē dicētium requiri, vt quis hæreticus dicetur, quod non ex toto deserat fidē, sed aliquam veritatem credat de fide Catholica, nam si ex toto eam desereret, † propriè non esset hæreticus, sed Apostata, quasi omnino recedens à consortio Christianorum, vt refert Alberti. d. quæst. 2. num. 2. versic. quoad secundum, & hanc sententiam docet Guido Carmelita, in sua summa de hæresibus, qui hæreticum ab Apostata hac ratione discernit, quod hæreticus aliquem fidei articulum deserit, Apostata verò totī fidei Catholicæ contradicit eandē tuetur opinionem Turrecremata, in sua summa Eccles. lib. 4. part. 2. cap. 13. & Sylvest. in summa verbo Hæreticus, & Simanc. ipsos declarans, in dict. tit. 31. num. 43. & hanc aliquando fuisse secutum testatur Castro, aduersus hæreses, lib. 1. cap. 9. versi. tertiò ne quis, & lib. 1. ca. 7. de iusta hære. versic. tertium quod iuxta quorundam opinionem, in quibus duobus locis ipse Castro recedit à dicta opinione, & firmiter tenet Apostatam, & sic recedentem in totum à fide esse hæreticum, † & vtralem puniendum, sicut qui recedit ab aliquo articulo fidei, idque inquit, & bene, probari ex ca. contra Christianos, de hæreti. in. 6. & probatur etiam in l. 7. titul. 24. parti. 7. & quia si hæreticum reputamus illum, qui vnum tantum, vel duos fidei articulos deserit, cur & non à fortiori reputabimus

HAMBURGER STAATS- UND UNIVERSITÄTS BIBLIOTHEK

hæreticum illum, qui in totum à fide recedit, & sic Apostatã, nam propter quod vnũquodq; tale, & illud magis. Item rationi non est consentaneum, vt hæreticus hæreses augendo desinat esse hæreticus: quis enim sanæ mentis dicet hominem album, per albedinis additionem desinere esse album? Si albedo reddit hominem album, necessarium est, vt quo plus habuerit albedinis albior fiat tantum ab est, vt albus desinere tunc esse possit, sic etsi ob vnam rem furtaram dicitur quis fur, qui omnes alio rum possessiones furto surripuerit, multò iustius censebitur fur, & latro, quibus, & alijs fundamentis iustissimè tenet Castro, vbi suprà, contra illorum opinionem negantium Apostatam esse hæreticum, nam hæreticus est, & peior & malignior, & sic, vt in hoc diximus libro, valet consequẽtia, Apostata ergo hæreticus, non tamen valet, hæreticus ergo Apostata, quia Apostata non potest esse, quin fit hæreticus loquendo, prout loquimur, de Apostata vero, qui in totum recedit à fide, & tamen potest quis esse hæreticus, & non Apostata, vt quando non in totum recedit à fide, sed ab aliquibus, vel ab aliquo articulo fidei, vel ab alio, quod hæresim notat, & titulus de Apostatis in Decretalibus † non loquitur, vt aduertit Castro. d. c. 7. de ijs Apostatis recedentibus à fide, sed de recedentibus à religione, vel clericatu. Item etiã notandum est, & aduertendũ, q licet lex nostra hæreticũ constituat negãtem, & recedentẽ ab articulis fidei, vel ab aliquo eorũ, pluribus tamẽ alijs modis † hæreticus quis dicitur, prout ex pluribus hæretici diffinitionibus decerpi potest, & ex relatis per glo. in c. firmissimè, extra de Sum. Trinit. & per summistas maximè Syluest. verbo, Hæreticus, & in reportorio Inquisitorũ. eod. verbo, Et permaximè ex Carrerio, in pract. crim. tit. de hære. n. 6. cum seq. pluribus, vbi plura enumerat, quę hic recẽsere nõ erit incõgruũ, cum liber ille præ manibus & passim nõ habeatur, & in trãscursu aliqua illi addemus.

68 Et primò † contrahitur hæresis, quando deuiatur à fide Christi, & religione Catholica, & mysterijs sacrosanctæ Romanę Ecclesię, abnegando, aut impugnando quicquid continet urin. l. nos Redemptos, post. l. Epistolam inter claras. C. de Summ. Trinitat. & in ca. 1. & in ca. damnamus, eod. titu. & in ca. 1. eod. titul. in. 6. & in Clement. 1. eo. & 24. q. 1. hæc est fides, Panor. in Rubrica de Sum. Trini. post glos. Vbi de articulis fidei, & Bonifacius, in titul. de hæresi & quidquid continetur in symbolo Apostolorum. & Athanasij, in quibus principaliter consistit fides Christi, & religio Catholica, & per Panor. in dict. c. damnamus. Felin. in Rubrica de hære. vel Sacramenta, vel mysteria Ecclesiæ impugnando, de quibus in cap. ad abolendam, de hæreti. & not. in cap. veniens, de transactio. & Ioan. Andr. in Rubrica, de sacra. non reiter. Deci. consil. 151. colum. 2. Abb. not. 1. & Felin. in dict. cap. ad abolendam. & in Rubrica C. de Sum. Trinitat. Bald. post Azon. in ea. Rubrica, & Afflictis, in consti. Siciliæ, in constitutione, Inconsutilẽ. nu. 69 4. amplia etiam † leuiter prædictis aduersando, arg. l. omnes. C. de hæreti. Ilsernia in capit. 1. §. diffidamus, colu. 3. versicul. sed an omnes, & in. §. quocunque nomine, de statu & consuet. contra liber. Eccles. post Hostien. in 70 summa eod. titu. & publicè † disputando, vt in ca. 2. §. 1. de hæreti. in. 6. Ilsern. in dict. c. 1. §. satisfactionem, & dicẽdo contra fidem. 24. quæst. 1. hæc est fides. Amplia iterum etiam tacendo, & non defendẽdo † in fauorem fidei, 71 vt in cap. 2. de hære. & not. glo. in c. 1.

verbo

verbo, Asserere, de Summa Trinita. in 6. & prædicando, vt per Ilser. in. d. §. satisfactionem in fin. col. 2. & dicendo, vt in dict. cap. hæc est fides. Item hæ-
72 reticus est adhærens † opinionibus illorum denominatorum, in ca. quiddam. 24. quæst. 3. & in. l. Arriani, & in l. quicunque. C. de hæreti. quorum opiniones deuiãt à fide Christi, & mysterijs, & Sacramentis Ecclesiæ, vt in cap. hæreticus est. 24. quæst. 3. not. glo. in dict. l. quicunque. Idem etiam de-
73 fendendo eorum † opiniones, vt in. c. Gallorum. 24. quæst. 3. & in cap. qui in Ecclesiã, & cap. qui aliorum, cãdem quæst. Abb. in dict. cap. damnamus, in fin. colu. 3. Ilser. in dict. § quocunque, post Hosti. in sum. de hære. & de hære. cap. excommunicamus in fin. & in cap. sicut, eo. tit. quod adeò procedit, vt nõ solũ quãdo expresse impugnat asserens contra prædicta, & non credens, sed etiam si in ijs dubitat, nam
74 dubius † in fide hæreticus est, vt habetur in. c. 1. de hereti. & ibi Abb. Hosti. vbi suprà Ilser. in. d. §. satisfactionẽ col. fi. Grillã. de hære. q. 9. num. 9. late Castro, aduersus hæreses lib. 1. ca. 10. per
75 totum, quod tamen quatuor † modis limitat Felin. in dict. c. 1. de hæreti. Primò vt procedat in dubitatione habente in se firmitatem ánimi, & quandam pertinaciam, & perseuerantiam in dubitatione illa, secus tamẽ in simplici dubitatione prouenienteà primis motibus, quibus dubitans non assistit, sed potius resistit, affirmando fidem Catholicam, tunc enim non dicitur hæreticus, cum primi motus nõ sint hominum, secũdum Philosophũ, & in cap. sed pensandum. 6. distinct. & c. 1. & cap. sciendum, & cap. tentatio, de pœnit. distin. 2. notant Ioan. Andr. & Abb. in dict. cap. 1. & suprà relati ibidem. Limitatur secundo, nisi quis expresse erraret dubitando de fide, tamen paratus esset se corrigere, si aliud Ecclesia teneret, nã referendo se ad fidẽ Ecclesię, hęc est fides sua, & nõ alia vt not. in cap. 2. de Sum. Trinit. & in dict. cap. hæc est fides. 24 quæst. 1. & in dict. l. & non reddentes. C. de Summ. Trinita. cum seq. Abb. in dict. cap. 1. facit glo. in cap. si Papa. 40. distin. & in cap. dixit Apostolus. 24. quæst. 3. & in cap. schisma. 24. quæst. 1. Ilser. in dict. §. sortis factionem, colum. fin. limita ter
76 tiò, nisi quis esset dubius, & erraret per simplicitatem, vt quia crederet Patrem maiorem filio, secundũ Bald. in Rubrica. C. de Sum. Trinita. Abb. in Rubrica eo. titul. post Innocen. ibi, Card. in Clemen. 1. colum. 9. & in Clement. fin. de vsuris. Quartò limita nisi quis dubitaret in ijs, quæ ad salutem nõ attinẽt, tex. & glos. in ca. in quibus 22. quæst. 2. videlicet si teneret, aut dubitaret, án planetæ mouẽantur contra firmamentum. Quintò limita nisi essent opiniones inter Doctores Ecclesiæ, & Theologos, nam eligens vnã opinionem magis quàm aliam † non est hæreticus, secundum Innoc. in ca. nè innitaris, de constit. Bal. in. l. captatoriæ, col. 10. versic. ideò consulo, de testa. mili. quod tamen intellige vt per Io. de Fantuno post Archid. in ca. hęresis. 23. q. 5. nisi alia opinio esset circa pertinentia ad fidem. Item & hæ-
77 reticus est, qui falsum dogma, vel extraneum † sensum circa substantialia fidei, diuinæ Scripturæ attribuit, & sic tributum sensum pertinaciter defendit, vel qui nouas, & falsas opiniones gignit, & sequitur. 24. quæst. 3. hæreticus, vt per Grillan. d. dict. q. secunda, num. 10. Item qui firmiter cre-
87 dit licere Christiano † exercere vsuras sine peccato, vt in Clemen. 1. de vsur. & ibi Card. & Grillan. d. dict. q. 2. num. 11. licet Carrerius vbi suprà numer. 9. hæc duo posteriora hæresi large assumptæ attribuat, & tradit Simanc. de Instit. Catho. titul. fin. num. fin. id

tamen

HAZROBERTO DE LA OHYRA

tamen de vsuris declarat Carrerius, vbi suprà, num. 10. ex Ius. in l. cunctos populos, lect. 2. C. de Sum. Trinit. per quos videri poterunt hæ declarationes. Et sic in effectu vt breuiter concludamus propriè, & strictè contrahitur hæresis, quando contra fidem, & mysteria Ecclesiæ, vt inquit Carrerius, vbi suprà num. 9. ad fin. & Grillandus dict. quæst. 2. num. 2. vsque ad. 17.

79 idem decerpit. Improprie † tamen, & largè dicitur quis hæreticus, secundũ Grilland. vbi suprà numer. 17. cum sequentibus, & Carrerium, vbi suprà. d. num. 8. in fin. cum aliquibus sequentibus, pluribus etiam modis, quos longum esset referre, cum per ipsos Grilland. & Carreri, vbi suprà num. 9. vsque ad. 61. referantur: vbi tamen ipse Carreri. numer. 22. inquit, tunc illud, quod dicitur, per blasphemiam cõtra hæresim, procedere, cum blasphe-

80 mia † hæc est hæreticalis, & hæresim sapiens, non verò aliàs, vt per Rojas, de hære. 2. part. assertio. 12. num. 168. vbi num. 170. tradit, quæ sint hæreticales blasphemiæ, vt eorum cognitio ad Inquisitores pertineat, & inquit

81 praxim recepisse illa verba, † abnego Deum, non credo in Deum, Hispane, *Desereo de Dios, no creo en Dios, reniego de Dios, o reniego de la Fe, o de la Cruz, o crisma que tengo en la frente, o reniego de la puridad de nuestra Señora.* Nam verba hæc dicũtur hæreticales blasphemiæ, & de eis Inquisitores cognoscunt, quia habẽt significationem infidelitatis, & fidei abnegationem, & directè opponuntur confessioni fidei. Aliæ autem blasphemiæ, vt *Reseа Dios, por vida de Dios, mal grado aya Dios, o despecho de Dios,*

82 & similes non sunt † hæreticales, quia fidei confessioni non opponuntur, quamuis absolutè sint blasphemiæ, quia negant aliquid in Deo, quod ei conuenit, dum Deo aliquid tribuunt, ei non conueniens, & harum punitio

ad iudices ordinarios pertinet, ex late ibi per eum relatis, & num. 175. ipsemet Rojas, inquit, quod blasphemia hæreticalis punitur ab Inquisitoribus

83 etiam si conditionaliter proferatur, † vt puta, nõ credo in Deum nisi te percutiam, quia continet in se affirmatiuam, vt ibi per eum, nè diutius immoremur. Sed an petere hostiam nõ consecratã tempore mortis † sapiat manifestam hæresim, quidam putant quod non, vt licet videre ex Carrerio, vbi

84 supra num. 39. sed Simancas, dicto. 50. num. 19. talium opinionem sine delectu recipiendam non esse refert. Quartum verò, & vltimum requisitum, vt quis hæreticus proprius, † & eõsummatus habeatur est, vt sit pertinax, & pertinaciter erret, quę quidem

85 pertinacia non tantum in obstinatione consistit, sed etiam in electione, & adhæsione. Nam quicunque sciens

86 præponit opinionem hæreticam † veritati Catholicæ, eò ipso hæreticus pertinax est, vnde secundum Hieronymum, in cap. hæresis. 24. q. 3. hæresis ab electione est dicta, quia, scilicet, eam vnusquisque eligat disciplinam, quam putat meliorem, electio autem vt dicit ibi Card. habet firmam adhæsionem, & sic ad hoc, quod aliquis sit censendus proprie hæreticus, oportet, quod errorem seu erroneam opinionem, quam contra veritatem in-

87 uenit, aut sequitur, pertinaciter † suę mente obstinatã, tueatur & sequatur: vnde dicebat Sanctus Thomas in Epistolis Pauli. 1. ad Corinth. 11. lectione 4 fundans se super dicto Hieronymi, quod ex illo dicto duo accipi possunt. Primum quidem, quod electione hæresis est, quod aliquis priuatam disciplinam sequatur, quasi propriæ electionis proprium. Secundum est, quod huic disciplinæ aliquis pertinaciter inhæreat, nam electio, vt dixi, firmam importat inhæsionem, & ideò hæreti-

cus

88 cus dicitur † qui spernẽs disciplinam fidei, quæ diuinitus traditur, pertinaciter proprium errorem sectatur. Pertinet autem ad disciplinam fidei du-

89 plicer, † vno modo directè, sicut articuli fidei, qui per se credendi proponuntur, vnde error circa hos secundũ se facit hęreticum, si pertinacia adsit, non possunt autem à tali errore excusari propter simpliciratem aliquam, præcipuè quantum ad ea, de quibus Ecclesia festum solemnizat, & quæ cõmuniter versantur in ore fidelium, sicut mysterium Trinitatis, & Natiuitas Christi, & alia, vt dixi in. l. 1. tit. 1. nu. 2. lib. 1. suprà, secundo modo, quædam pertinent ad fidei disciplinam, in quantum ipsa non proponuntur propter se credenda, sed ex negatione eorum sequitur aliud contrarium fidei,

90 vt si negetur † Isaac fuisse filium Abrahæ, sequitur hoc contrarium fidei, scilicet, sacram Scripturam continere aliquid falsum, ex quibus autem non iudicatur hæreticus, nisi adeò perseueret pertinaciter, quod ab errore non recedat, etiam viso, quid ex hoc sequatur. Sic igitur pertinacia, qua aliquis

95 contemnit in ijs, quæ sunt fidei directè, vel indirectè, subire iudicium Ecclesiæ, facit hominem hæreticum, talis autem pertinacia procedit à radice

91 † superbiæ (vt inquit Rojas, de hæret. 2. parte Assertio. 43. num. 367. cum sequẽtibus) qua aliquis præfert sensum suum toti Ecclesię, vnde Apostolus. 1. ad Timoth. 6. inquit, si quis aliter docet, & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Iesu Christi, & ei doctrinæ, quæ secundùm pietatem est, superbus est, nihil sciens, sed languens circa quæstiones & pugnas verborum. Et ideò, secundùm Augustin.

92 non qui falsas opiniones † gignit, vel sequitur, sed qui pertinaciter defendit, hæreticus est censendus: vnde si quis non pertinaci malitia sentiret ali

93 quid contra fidem, sed ignorantia, paratus corrigi, † si quod sentit falsum ostenderetur sibi esse contra fidem, aut sacrã Scripturam, seu determinationem Ecclesiæ, non est hæreticus talis, cap. dixit Apostolus. 24. quæst. 3. de cuius intellectu plura dixit Alberti. in cap. quoniam, de hæreti. in. 6. idem habetur in. c. qui in Ecclesia, verbo, Resistunt contumaciter. 24. quæst. 3. vnde Augustinus dicebat, errare potero, sed hæreticus non ero, scilicet, quia erat paratus corrigi, cum sibi fuisset error ostensus, cap. hæc est fides. 24. q. 1. & ibi gloss. hoc notat. Itaque pertinacia, hęreticum † esse consummatũ

94 facit, vt pluribus comprobat Castro, de iusta hæret. puni. lib. 1. cap. 7. versi. Quartum & vltimum, & in lib. 1. aduersus hæreses cap. 9. versic. quod consummatũ, & Simanc. de Catho. Instit. titul. 31. num. 12. & Alberti. de agnos. Assertio. quęst. n. num. 9. cum sequentibus, & Clarus libr. receptarum sent. verbo hæresis, num. 2. & Dida. Perez in. l. titul. 4 lib. 8. Ordin. pag. 83. col. 1. Et quis in hoc casu pertinax dicendus sit, tradunt † ipsimet Authores,

95 scilicet Castro, d. lbi. 1. de iusta hæret. puniti. c. 9. per totum, & c. 10. & in. d. lib. 1. aduersus hæres. cap. 9. colum. penul. Simanc. vbi suprà titul. de pertinacia, Alberti. in. d. tract. de agnos. asser. quæst. 3. & quæst. 29. & 30. & Rebuf. in dict. Bulla Cœnæ Domini, in gloss. hæreticos, versic. secundo requiritur, cum sequentibus, & Dida. Perez in. l. 1. ibi: *Con animo pertinaz*, tit. 1. lib. 1. Ordin. Nauar. in Manua. ca. 11. num. 17. & in. ca. nouit. num. 41. de iudi. vbi pertinacem dicunt eum, qui adeò tenaciter propriè adhæret sententiæ, vt Ecclesiæ quantumlibet monenti paratus sit resistere, vel qui persistit in negatione, seu errore, quem de necessitate dimittere tenetur, secũdum Rojas, de hæret. 2. par. n. 215. ex Turrecre

mata,

HACIENDA PUBLICA DE MEXICO

mata,in ſumma de Eccleſia,lib.4.par.
96 2.cap.16.vbi viginti modos † pertina
ciæ refert, & plura de pertinacia re-
fert Dida.Perez,in.d.l.1.titul.4.lib.8.
Ordin.pag.101.col.2. cum pluribus ſe-
quentibus,& nouiſsimè Magiſter Ba-
ñes,in.2.2.quæſt.11.articul.2.col.2.ſui
commenti inquit, pertinacem dici
hominem, qui plus nimio tenax eſt
ſuæ ſententiæ, & illa nimia adhæſio
dicitur pertinacia, & ibi ex hoc repro
bat Sylueſt.verbo Hæreſis.1.§.2. volẽ
tem, neceſſariam eſſe temporis diu-
turnitatem, & perſeuerãtiam aliquã,
vt pertinax diceretur, quod falſum
eſt, vt ibi ipſe Bañes probat. Quæ qui-
97 dem pertinacia cum ſit facti † non
præſumitur, niſi probetur, ſecundum
eos maximè Rebuf.vbi ſuprà,& Dida.
Perez dict.pag.31.& Cantera,in quæ-
ſti.crimin.titu.de hæreti. num. 63.& hæc pertinacia etiam in ijs, quæ ambi
gua ſunt, & vbi adhuc Eccleſia nihil
definiuit, tam peruerſa eſt, vt ea ſola
98 ſufficiat † hominem hæreticum red-
dere. Si quis enim credat ignem infer
ni eſſe ſimilem, aut diſsimilem huic,
99 quem apud nos † hic cernimus, non
cenſebitur hæreticus, eò quod lis eſt
adhuc ſub iudice, quod ſi alteram par
tem tali animo cõplectatur, vt quan-
uis Eccleſia oppoſitam diffiniret, ſit
paratus aduerſus Eccleſiæ cenſuram
partem ſuam tueri, hæreticus cen-
100 ſendus † eſt, non quia hanc aut illam
ſententiam tuetur, quę fortè vera eſt,
ſed propter pertinaciam adiunctam,
quæ hoc efficit, vt quoniam paratus
eſt, Eccleſiæ docenti reſiſtere, eò ipſo
credit Eccleſiam errare poſſe, quod
hæreticum eſt. Cæterum circa ea, quę
expreſſa ſunt, & extra omnem cõtro-
uerſiam deducta, quæ ſcilicet, per Ec-
cleſiam ſemel diffinita ſunt, hæc erit
regula tenenda. Qui in ijs expreſsis, &
ſemel diffinitis repugnat, & contradi
cit, etiam ſi dicat ſe paratum corrigi
per Eccleſiam, aut per Concilium, hæ
101 reticus cenſendus † eſt, quoniam eò
ipſo quod Eccleſiæ diffinitioni cogni
tæ contradicit, pertinax eſt, nam etſi
dicat ſe paratum corrigi, non tamen
eſt ita, vt hæc & alia ſingularia in pro-
poſitum refert, & adducit pro huius
doctrinæ comprobatione Caſtro, d.
lib.1.aduerſus hæreſes, cap.9.col.pen.
& alia plura per ipſum, & per dictos
Doctores, de pertinacia reperies ad-
ducta per ipſos videdo, ſufficit enim,
quoad noſtra hæretici requiſita perti
naciam eſſe neceſſariam. Aliud requi-
ſitum adductum per Doctores, ad cõ-
ſtituendum aliquem propriè hæreti-
cum, de quo hic agimus, eſt, quod ne-
ceſſaria ſit ſcientia, vel notitia contra
riæ veritatis ad hæreſim inducendã,
non enim ſufficit, quòd baptizatus
erret in fide, niſi etiam ſciat id, quod
approbat, contrarium eſſe Catholicæ
veritati, nam hæreſis eſt electio, ne-
mo autem ignorat, quæ eligit, vt libr.
1.Rheto.Ariſto. etenim electio volun
102 tatis † operatio eſt, quæ ex cõſilio pro
uenit, ea enim cum electione agimus,
quæ antegreſſa eſt deliberatio. In eo-
que conſiſtit potiſsima hæreſis ratio,
quod hæreticus conſultò ſe ipſum ab
Eccleſia ſeparat, ita Simanc.de Inſtit.
Cathol.titu.31.num.10.& 11. hoc ta-
men requiſitum licèt verum ſit, ſub
præcedente de pertinacia comprehẽ
di poteſt & ſub eius declaratione. Et
pertinax non ſolum eſt relaxãdus, ſed
103 etiam viuus à ſeculari poteſtate † cõ-
burendus, ſecundum Rojas, de hæret.
2.parte, Aſſertione.45 numero.350.
& hæc pro hac gloſſa ſufficiant.

Ibi. *Y eſtetal.* Scilicet, hæreticus pro
prie ſumptus, qui dũ Chriſtianus eſſet
errauit in ijs, quæ ſunt fidei, ſuæ falſæ
opinioni contra fidem, & Eccleſiæ de
terminationem pertinaciter adhærẽs
& perſiſtens, puniendus eſt, & condẽ-
nandus, vt ſequentia verba demon-
ſtrant.

Sed eſt videndum, quibus teſti
104 bus probetur hæreſis, & quis ſit † hæ-
reticus, & in hoc, licet in alijs crimini
105 bus puniendis duo teſtes † regulari-
ter ſufficiant, vt in homicidio & alijs,
ex Bal.in.l.1.§.1.ff.de bon. poſ.ſecun.
tab. Angel. in conſil.14. nos Carolus
Abb. in cap. quoties, de teſti. quia in
ore duorum, vel trium ſtat omne ver
bum, vt in cap. etſi Chriſtus, de iure
iur. ſicut & alijs cauſis id regulare eſt,
cap.licet vniuerſis.c.in omni negotio
de teſti.l.vbi numerus.ff.eod.tit. etiã
si de crimine agatur contra quemli-
bet in maxima dignitate cõſtitutum,
duo teſtes ſufficiunt, ex cap. ſi Præſul.
2.quæſt.5.vt ſcribit Deci.conſ.100.in
cauſa inquiſitionis colum.1.tamen in
crimine hæreſis, fuit non modica al-
tercatio inter ſcribẽtes, an tres teſtes
106 † requirantur, per.§.adijcimus, cã ex-
communicamus, de hæreti. verum
quicquid altercaretur, communis eſt
107 opinio, quod duo ſufficiant, † vt te-
nent plures relati per Alberti.in cã.1.
de hæreti.in.6.in.16.quæſt.& in de ag
noſ.aſſertio.quæſt.34.nu.2. & Siman.
de Inſtit.Catho.titul.64.numer.36.&
communem etiam teſtatur Boeri. de
ciſi.342.quem ſequitur Dida. Perez. l.
1.titul.1.col.34.verſi. dubitari etiam,
lib.1.Ordin.& Iuli.Clarus, in. d.§. hæ
reſis, nume. 20. Inquit tamen Alberti.
in dict.q.14.num.3. quod hæc opinio
Doctorum, quod duo ſufficiant, non
108 ſeruatur, ſed quod tres † requiruntur,
& quod hoc iure vtitur in Inquiſitio-
rum tribunalibus, nè quis de tanto cri
mine truncata defenſione ob ſuppreſ
ſionem nominum teſtium ſolis duo-
bus teſtibus dãnetur, vt inquit Hoſti.
in ſum.tit.de hære.§.qualiter, verſi.&
tamen, & ita tenet quoties accuſatus
113 eſt bonæ famæ, Rojas, de hære.2.part.
num.103.vbi à num.85. incœpit, ma-
ximè quia aliquando teſtes ſunt ex-
communicati, infames, & criminoſi.
Et propterea dicebat ſingulariter Are
ti.in cap. fin. in fine, de teſti. quod in
crimine hæreſis ſi teſtes ſunt crimino
109 ſi, vel infames † etiam concurrentibus
coniecturis veriſimilibus, prout
conſiderat Summus Pontifex in cap.
in fide. fauorem, de hære.in.6. duo te-
ſtes non ſufficerent, & ſic ſeruaretur
in hoc caſu opinio Hoſti. imò neque
tres minus idonei ſufficerent, vt per
Rojas, vbi ſuprà, num.115. cum ſeq̃ẽ-
tibus. Ita vt vbi duo teſtes ſufficerent,
110 plures qualitates debent † in eis con
currere, vt fidem facerent. Prima,
quod ſint omni exceptione maiores
hoc eſt probatæ vitæ, & bonæ opi-
nionis, de inimicitia non ſuſpecti,
& quod nulla macula impingi poſ-
ſint, vt optimè per Albertinum, vbi
ſuprà, num.4.&.5.& Symanc.dict.tit.
64.numer.36. imò & debet maioritas
hæc probari, quãuis per reum non re-
probentur tales duo teſtes, eò quòd
vbi maioritas teſtium eſt cauſa plenæ
111 probationis probanda † eſt omnino,
vt diximus latè in.l.6.titul.9.lib.3. Re
copilatio.num. 14. cum ſequentibus.
Secũdò requiritur, vt ij duo teſtes ſint
conteſtes in dictis ſuis, & non ſingu-
lares, ex quo agitur de probandis acti
bus particularibus, & indiuiduis, quo
caſu teſtes ſingulares non ſufficiunt,
vt per Salyc.in.teſtiũ, col.4. C. de teſti.
quem ſequitur Alberti.in.d.quæſt.34.
num.6. & tenet Rojas, de hæreti. 2. p.
num.120. cum ſequentibus, & Siman.
dict.tit.64.num.52.&.61. vbi ampliat,
112 etiã ſi ſint plurimi teſtes, † ſingulares
tamen, vbi in illo titulo, & in titul. de
probati. ipſe Simanc. & Alberti. num.
8. cum ſequentibus, tradũt, an ad pro-
bandum hæreticum in genere ſuffi-
ciãt teſtes † ſingulares. Et quid ſi ſunt
plures, tractat etiam Iuli.Clarus, in. d.
lib.5.Recept.ſen.§.fin.quæſt.53. verſi.
dixi etiam. Tertiò requiritur, quod ij
teſtes recepti in generali inquiſitione
repetan-

HAVANA BIBLIOTECA OHVM. M. MENENDEZ Y PELAYO

repetãtur, siuè reproducantur iterum in speciali Inquisitione post rei respõsionem iudicialiter factam accusationi, ex Bart. in l. fin. in fin. ff. de quæsti. not. Albert. dict. quæst. 64. num. 16. & in capit. 1. de hære. in. 6. q. 17. & Rojas, de hære. Asserti. 4. num. 107. de quo late per Simanc. vbi suprà, num. 17. cum pluribus seqnentibus, vbi quando repeti debeant, & quomodo, quod tamen limitat Alberti. in dict. q. 34. nu. 32. vt non habeat locum quoties inquisitio specialiter fit contra certam personam, vel Collegium, de quo tamen eum videbis nè latè in hoc, sicut in præcedentibus procedamus, sufficit enim scire quot testes requirantur in hac materia, & quas qualitates debeant habere, & in propositum circa testes de hæresi deponentes videndũ est consil. 262. Cravetę. Quartò requiritur vt testes tales improbatione attestentur per verba formalia propositionum hæreticalium ab accusato dicta, & non per diuersa, quia de verbis est quæstio, ideò illa sunt attendenda, & ponderanda, vt per Domini. consil. 130. in causa prioris col. 3. & Alberti. dict. q. 34. nume. 47. & q. 35. numer. 8. Quintò requiritur, inquit Alber. dict. q. 34. num. 48. quòd verba propositionũ de quibus reus accusatur, non habeãt
114 duplicem sensum; Catholicum, † scilicet, & hæreticum, sed solùm hæreticum, nam cum duplicem sensum habent, accipienda sunt in sensu Catholico, de quo late per eundem Alberti. in eod. tract. de agnos. assert. quæst. 7. per totam, & per Rojas, de hære. 1. p. num. 366. cum pluribus sequentibus.
115 Et quomodo cognoscantur † hæretici, tradit Simanc. vbi suprà titul. 31. numer. 14. cum sequentibus, & per Cistrum & alios, quæ missa facimus per ipsos videnda. Hæreticus an sit comedens carnes diebus prohibitis, vel loquens verba Lutheranica, vide Parisi. consil. 169. numero. 64. cum sequentibus. vol. 4.

Ibi. *Por el juez Eccleſiaſtico.* Crimen enim hęresis est merè Ecclesiasticum,
116 † vt not. gloss. in Summa. 11. quæst. 1. ex text. in cap. vt inquisitionis. §. prohibemus, de hære. in. 6. & not. Zanchinus, de hæreti. cap. 8. vbi additio. plura optima in propositum adducit, & Tyberi. Decian. tom. 1. de delict. lib. 4. ca. 26. mixti fori nume. 4. De ijs enim criminibus, quæ secularis administratio ignorabat, & Christiana religio ostendit crimina esse, solus cognoscit Ecclesiasticus iudex, vt sunt hęresis, schisma & alia id genus, secundum Carreri. in pract. crimi. titul. de hære. num. 61. & Simanc. de Instit. Catho. titul. 36. nu. 1. & Iuli. Clarum, in dict. §. hæresis, numer. 4. & sic ad iudicem Ecclesiasticũ spectat cognitio, & decisio, non autẽ ad iudicem laicum, ita vt in quacunque parte iudicij secularis incideret huiusmodi cognitio horum criminũ
117 † ad Ecclesiasticos iudices remittenda est, secundum Mansuer. & alios relatos per Carreri. vbi suprà, nume. 62. & Dida. Perez. l. 1. titul. 4. lib. 8. Ordi. pag. 86. col. 2. & Simanc. in dict. nu. 1. vbi numer. 2. hoc amplius iure Regio, prohibitum esse asserit, nè quispiam secularium iudicum, quantacunque dignitate ac potestate sit præditus, cognoscere vllo modo præsumat de causis ciuilibus, aut criminalibus, quarum cognitio spectat ad Inquisitores, & iudices bonorum publicatorũ, nec
118 sub prætextu subleuandi vi † oppressos, quod alióqui saluberrimum, ac præsentissimũ remediũ esse solebat, & solet, ad propulsandas Iudicum Ecclesiasticorum iniurias, si qui tamen appellare voluerint in suprà dictis causis
119 adire debent senatum † sanctæ generalis Inquisitionis, vt esse mandatum Regium datum Burgis die Martij. 17. Anno salutis. 1508. & renouatum

Anno

anno proximo. 1553. testatur Simancas, in dict. num. 2. Imò si iudex secularis se intromiserit in cognitione & 126
decisione talis criminis, aut executionem latæ sententiæ super eo per Ecclesiasticum differat facere, ipso iu-
120 re excommunicatus † redditur, & si per annum in tali excommunicatione perdurauerit, vt hæreticus con-
121 demnandus est †, ita disponit nouiter text. in cap. vt inquisitionis. §. prohibemus, de hæreti. in sexto. & in 127
cap. cum secundum leges, in fin. eod. titu. & lib. & in cap ad abolendam. de hæret. nor. Carter. vbi suprà, nu. 61. vbi num. 62. inquit, executionem sententiæ ideò seculari iudici permitti, vbi pro hæresi pœna corporalis & sanguinis imponitur, quia Ecclesia cor-
122 porales sanguinis pœnas non † infligit, & ideò seculari committitur executio, vt in cap. in Archiepiscopatu, de rapto, perpetui tamen car-
123 ceris pœnam † bene imponit, vt in cap. quãuis de pœnis, in sexto. Ana. consil. 1. Bart. & alij in l. secunda. ff. de publi. iudi. habetur in cap. 1. de hæret. in sexto. & in Clem. 1. §. 1. eod. tit. cap. pen. de Apost. imò & ad flagellorum
124 & triremium † pœnam condemnant iudices Ecclesiastici, vt dixi in l. 3. titu. 1. lib. 1. Recopi. num. 9. & Rojas de 128
hæreti. 2. part. num. 203. hancque executionem tenentur iudices seculares facere statim quòd fuerint ab Inquisitoribus requisiti, neq; possunt dicere
125 se velle videre † prius processum vt sibi de iustitia sentẽtiæ ab ipsis inquisitoribus prolatæ constet, vt veriorem & receptiorem sentẽtiam, & vsu comprobatam testatur Simanc. in dict. tit. 129
36. nu. 5. & diximus late in l. fin. titu. 1. lib. 4. suprà, num. 7. & in Extrauag. Vrbani Quarti, & Clem. Quarti, ita diffinitum testatur additio Zanchin. in d. Tract. de hære. cap. 8. Addi. 1. & Motu proprio Leonis Decimi, inter Motus proprios nouiter constituto. Sunt tamen Inquisitores ij iudices delegati ad vniuersitatem † causarum, non verò ordinarij, vt per Rojas in singul. fidei. 97.

Ibi, *Fuere condenado,* Diuina namq; ac naturali lege iniustorum superborumque crimina iustissimè vindicantur: condemnanturque delinquẽtes, ipsique (vt alibi dixi) semetipsos pœnæ per delictum subijciunt. Peccatis autem puniendis tres causæ attribuũ † solent, vna, vt is, qui deliquit, corrigatur, & emẽdetur. Altera vt ei satisfiat, in quem est peccatum. Tertia, vt alteri à similibus peccatis metu pœnę deterreantur. Pœna verò illa, quę tendit ad emẽdationem duntaxat eius, qui peccauit, leuior & occultior vt plurimum esse solet, cuiusmodi est castigatio parentum, maritorum, Dominorum, & Magistrorum. Adde etiam, & Inquisitorum, quoties leuiora peccata pœnitentium occulta pœna coercent, ex l. 1. C. de emen. propin. & l. 1. C. de emenda. ser. l. præceptoris. ff. ad l. Aquil. Item quæritur. §. Iulianus. ff. locati. Fatamen pœna, qua damnum datum resarcitur, ad iustitiam cõmutatiuam præcipuè pertinet, commutat enim mulctam pro culpa, quinimo iustitia ipsa † punitiua (vt verbis vtar Scoti) est commutatiua pœnæ pro culpa, & non respicit punctum indiuisibilem, sed medium habet latitudinẽ intra metas rectæ rationis, Scotus, libro. 4. sententiarum, dist. 19. In grauioribus tamen criminibus, non tantum satisfieri debet ei, qui damnum passus est, sed etiam vniuersæ Reipub. † cuius in primis interest, nè crimina sint impunita. capit. vt famæ, de sentent. excomm. l. locatio. §. quòd illicitè. ff. de publi. & vectig. l. 1. titu. 1. suprà isto libro. Sed illa pergrauior est, vt vnius pœna metus multorum sit, nam & in Deutero. legitur,

HAZROBA BIBLIOTECA OHIL...

vt omnis Israel audiens timeat, vt audientes alteri timorem habeant, vt vniuersus Israel audiens pertimescat, Et in Prouerbijs: Pestilente flagellato
130 stultus sapientior erit, mulctato †pestilente sapientior erit paruulus, nam dum flagellatur pestilens, etiam innocens astutior fit. l. 1. C. ad. l. Iul. repe. Deutero. 13. 19. & 21. & Prouerb. 19. & 21. Propter quas omnes & alias causas hæretici iustissimè puniuntur, vt corrigantur, & emendentur, vt Christianæ Reip. satisfiat, & cæteri pertimescant. Accedit illa quoque causa, ne bonis noceant: ideò enim factæ sunt leges pœnales (vt inquiunt Augustt. Macedonio Epistola. 54. & Isidorus lib. 5. Ethymolo. ca. 20. cap. factæ.
131 4. distinctione) vt humana †coerceatur audacia, tutaque sit inter improbos innocentia, & in ipsis improbis formidato supplicio refrœnetur nocendi facultas. Et Plato libro. 10. de legibus dicebat, qui liberè aduersus Deos, sacrificia, vel iusiurandum obloquitur, nisi puniatur, multoties forsan sibi similes faciet: ob idque etiam hæretici puniendi, ne ad suas falsas opiniones alios trahant, nam sermo eorum vt cancer serpit, & sibilus hæ-
131 reticorum irremediabiliter † mentes auditorum vulnerat: oportet itaque, vt coerceantur hæretici, ne alios corrumpant. Quibus de causis multæ sunt in iure, tam Pontificio, quàm Cæsareo, Regioque pœnæ constitutæ. Impij enim homines, & hæretici
132 hostes Reipub. perniciosissimi †summis cruciatibus, atque supplicijs ab omnibus fere nationibus semper affecti sunt, vt prosequitur Symanc. de institut. Catho. titulo. 34. numero. 1. cum sequentibus aliquibus, vbi ab Athenienſibus, Romanis, & alijs puniebantur, qui violabant ritus eorum, & Sacerdotes erant constituti in iudices violatæ Religionis, ita vt inde elucere posit origo quædam
133 †Inquisitorum nostrorum, & quod iustissimè pro hæresi hæretici puniendi sint, docet etiam nouissime Magister Bañes in. 2. 2. quæst. 11. articulo 4.
134 Ad pœnarum †autem declarationē procedendo: hæretici propriè & stricte sumpti (de quo locuti sumus, & lex nostra loquitur) pœna spiritualis est, quod ipso iure est excommunicatus. cap. excommunicamus. 1. & 2. de sentent. excommunic. & in cap. ad abolendam, de hæreti. & est glos. in Clementina. 1. de sententia excommunicationis, ponēs casus, in quibus
135 incurritur † pœna ipso iure, quam sequūtur ibi Doctores, præcipuè Imola, & inter alios casus ponit hunc de hæretico. Hæretici enim omnes sunt
136 †excommunicati, & à communione fidelium diris proscriptionibus separati, & quotannis in Cœna Domini excommunicantur à Papa: hæcque pœna, vt inquit Symanc. de institut. Cathol. titu. 27. num. 1. à iure diuino
137 †descendit, & latius Castro dicto lib. 2. de iust. hær. puni. cap. 18. versic. hanc pœnam. vbi circa hoc refert opiniones, & tandem dicit, negari non posse, hoc esse iuri diuino conforme, & sic hæc in hæreticos excommunica
128 tio videtur omnium †antiquissima, vt inquit Nauar. in Manuali Latino, cap. 27. numero. 55. Nam quia Ecclesiam non audiunt, sunt tanquam Ethnici, & Publicani, & Apostoli eos deuitandos esse docuerūt, Matthæi. 18. ad Titum. 3. Ioann. Epistol. 2. text. in cap. notandum. 24. quæst. 3. cap. sicut. & cap. excommunicamus, de hæreticum enim, vt inquit Castro in dicto cap. 18. in principio, isti hæretici animo peccauerint, perperam de fide Catholica sentiendo, & corpore contra illam scribēdo, aut prædicādo, aut alias quomodolibet docēdo, aut quid uis aliud contra fidei Decreta exercendo,

cendo, iustum est, vt corpore simul & anima puniātur eo saltem modo, quo anima in hoc seculo puniri potest, scilicet excommunicatione, per quam
142 isti tanquam oues infectæ ab oculis Ecclesiæ abiguntur, nè reliquas conuersatione sua inficiant oues. Et per hāc etiam excōmunicationem alijs Christianis interdicitur habere cum illis conuersationem aliquam, hæc enim est pœna grauissima, conuersari inter homines, & hominum cœtere
143 suffragijs, vt C. de Apostatis. l. 2. & consequenter tales hæretici Ecclesiastica
139 † carent sepultura, ex cap. quicunque de hæte. in. 6. not. Castro, dict. ca. 18. versic. ex ista pœna. Quæ quidem ex-
144 communicatio incurritur eo ipso, quod quis hæreticus est, etiam si nun
140 quam fuerit de hæresi † ab aliquo iudice damnatus, siue sit relapsus, siue
145 tunc prima vice sit hæreticus factus, dummodo suæ hæresi assentiat vt hæreticus, idest, vt pertinax, quanuis postea resipiscat, secundum Castro, vbi suprà, vbi & inquit, quod si quis citra omnem pertinaciam alicui hæresi assentiret paratus susciperē, & tenere eam fidem, quam Catholica tenet Ecclesia, sicut non est hæreticus dicendus, ita nec excommunica
141 tus †, nam decretales illæ in principio huius pœnę excommunicationis
146 citatę non feriunt excommunicationis sententia omnes, qui fuerint in aliquam hæresim lapsi, sed solos hæreticos pertinaces, & cum (vt dictum est) pertinacia consummet hæreticū, vbi deficit pertinacia, deficiet & esse
147 hæreticum, & consequenter cessabit excommunicatio, idque clarissimum esse testatur Castro, vbi suprà, & Didac. Perez in. l. 1 titulo. 4. libro. 8. Ordina. pagin. 84. column. 2. tamen propter multos, qui trepidant timore, vbi timor non est, non committendum hoc existimauit ipse Castro,
148 Azeuedo super. 8.
149 ibidem. Item adeò afficit excommunicatio hæc hæreticos, vt ab ea non sit locus appellationi, trahit enim secum † executionem, cap. Pastoralis, de appellatio. quod sit, vt magis Ecclesiæ claues timeantur, capit. quid ergo. 11. quæst. 3. ita Rebuf. in d. Bulla Cœnæ Domini, in glos. ex parte Dei, pagina. 401. Item & adeo afficit hæc hæreticos excommunicatio, quòd absolutio eius reseruata est Summo † Pontifici, vt ex Bulla Cœnæ Domini patet, hodie tamen restatur Cantera, in dictis suis quæsti. crimina. titul. de hæreti. num 7. quod ipse Romanus Pontifex committit Inquisitoribus, vt ipsi tantùm † possint absoluere, per text. & ibi Archid: in capit. vt officium, de hæret. in. 6. Adeò vt ab alio absolui non possint etiam virtute Bullæ Apostolicę † cessę ad absoluendum de multis criminibus, vt tenent Simanc. vbi suprà, titul. 3. numero. 2. & Couarr. relati, & secuti per Didac. Perez, vbi suprà, pagin. 85. colum. 1. nisi in articulo mortis, & deficientibus in loco vbi moritur Episcopo, & Inquisitoribus, nam ijs deficientibus poterit talis hęreticus pœnitens absolui à quocūque sacerdote, secundum Siman. d. titu. 3. nu. 3. vbi nu. 6. inquit, & hodie etiam Episcopos † absoluere posse occultos hęreticos in foro conscientię imposita pœnitentia salutari, & id gratis facere debere per se ipsos, & non per vicarios, & ibi nu. 5. præbet cōsilium sacerdotibus, quibus occultus hæreticus hęresim † confessus est, quid facere cū illo debeant, & nu. 7. dissoluit quæstionē, an absolutus à Papa ab hęresi erit tutus in foro † Inquisitorum. Vlterius etiam ampliatur dicta excommunicationis pœna aduersus hæreticos, vt quanuis nemo possit excommunicari post mortem, hæreticus tamen moriens, † & post mor-

HAVANA LIBRARY OHYM.I.I. PEREZ

tem, constito quòd fuisset hæreticus, excommunicari solet, vel vt aptius loquamur, declaratur excommunicatus, vt ne quispiam oret pro illo, neque in loco sacro sepeliatur, secundum Alust. Pela. Simanc. & alios relatos, per Didac. Perez, dict. pag. 85. col. 1. & latius in pag. 93. colu. 1. cum pluribus sequentibus, de neganda sepultura tractat, & Simanc. dict. cap. 27. num. 7. vbi & inquit quòd defunctus anathematizari potest, id est male dici † in detestationem tanti criminis. Vt in l. 1. num. 173. titulo. 5. infra isto libro, dicemus latius. Anathema enim aduersus eos infertur, qui grauissimo aliquo delicto detestabiles sunt, † & de quibus non est spes, quòd reducentur ad pœnitentiam. Ampliatur etiam dicta excommunicationis pœna, vt eam incurrat etiam hæreticus occultus & mentalis, quantumcunque nunquam prodiderit hæresim mentalem alicui, † dictoque verbo, vel signo eãnò manifestauerit, vt tenent glos. in princip. 24. quæstione. 1. & in Clement. 1 §. verum, de hæreti. & hæc est iuristarum communis opinio, quam sequitur, & latè defendit Rojas, de hæreti. 1. part. numero. 246. cum pluribus sequentibus, & iterum in. 2. parte, assertio. 37. nu. 319. contra theologos contrariamtenentes, vt in dict. 1. part. num. 240. refert idem Rojas, cum seq ientibus aliquibus numeris, & hanc theologorum è nostris sequitur Simancas, in dict. titu. 27. num. 2. & Didac. Perez, vbi suprà, pag. 84. in fin. cum sequent. & Iulius Clarus, in dict. §. hæresis, nu. 23. & Nauarrus, in Manuali Latino capit. 27. numero. 56. & Magister Bañes super. 2. 2. Sancti Thom. quæst. 11. artic. 4. versic. His suppositis, cum sequentibus. Inquit tamen Rojas in dicta 2. 1. p r. num. 271. & 272. quod opinio prima iuristarum est intelligenda † & procedit, hæretico occulto & mentali, qui habuit hæresim in mente formatam per errorem in intellectu, & pertinaciam in voluntate, vt sæpè dictum est. Et de dubitante in fide, qui habet in se firmitatem animi, & quandam pertinaciam perseuerando in illa dubitatione, quæ sanè dubitatio tacitam affirmatiuam in se continet. Opinio † verò theologorum procedat in simplici dubitatione proueniente ex primis motibus, quibus non assistit, sed potius resistit, tenendo semper fidem Catholicam, iste enim non dicitur hæreticus ex dicta simplici dubitatione, sed potius meretur, quàm demeretur, cum primi motus non sint hominis. Alia etiam nouissimè in proposito huius quæstionis tradit Cantera, in quæstionib. suis crimin. titu. de hæreti num. 8. cum sequentib. Veruntamen Franciscus Pegna, in addition. ad Rojas, de Hæreti. in dict. 1. parte sub numeris. 240. & 246. inquit, quòd hæc theologorum sententia † communis est & vera, & in practica obseruatur, & quòd ab ea non est recedendum, quia Ecclesia non iudicat de actibus interioribus, & quod in hoc nullo modo est adhærendum opinioni de Rojas. Sed an hæreticus pure mentalis, qui eram Inquisitoribus occultissimam hæresim confitetur, vel eam reuelat amico, petens ab eo consilium, incidat in excommunicationem propter † illum actum exteriorem, & Simanc. dict. titul. 42. numero. 9. tenet cum Victoria, quòd non, quia exterior ille actus est bonus, & hæreticus non protulit hæresim asserendo illam. Sed an si talis mentalis hæreticus per iocum dixerit se aliquando hanc aut illam hæresim credidisse † excommunicationem dictam incurrat, & Simancas ibidem numero decimo, contra Victoriam

Victoriam ibi relatum dubius existit, sed benignitatis gratia inquit, defendi posse opinionem Victoriæ, quòd non incurrerit hanc excommunicationem, & numero. 13. inquit ipse Simanc. in eodem cap. 42. quod verior est ac benignior opinio, hæreticum occultum non teneri seipsum prodere cum in generali inquisitione interrogatur a iudice vtrum sciat aliquem hæreticum esse, idque sit nulla præcedente infamia. Et an si quis per annum steterit in excommunicatione possit contra eum † procedi per Inquisitores, vide per Simancam. d. tit. 27. numero. 4. & Gutierrez, in prima parte Quæst. Canonic. cap. 12. numer. 20. vbi inquit ex concilio Trident. sessio. 25. de reformat. cap. 3. in fin. quòd si indurato animo insorduerit in excommunicatione per annum potest procedi contra eum tanquam de hæresi suspectum, ita vt licet vt hæreticus damnandus non sit, tamen sufficiet hæc suspicio vt purgatio indicatur, secundum glos. & Doctores, in cap. fin. de pœnis, sed si purgationem subire noluerit, & in excommunicatione permanserit, tunc velut impœnitens & pertinax & hæreticus condenari potest, secundum Simanc. & Gutierrez, vbi suprà, aliàs enim sola suspicio prædicta leuis est, vt tradit optimè praxim huius casus exponens author Directorij Inquisitorum. 2. part. quæst. 47. relatus per Couar. in cap. Alma mater. 1. part. §. 7. num. 10. & hæc pro prima excommunicationis pœna sufficiant. Secunda verò hæreticorum pœna est, quòd morte afficitur † hæreticus æterna, cum peccauerit contra & aduersus diuinam Maiestatem, quam offendere grauissimum peccatum est, magis quam humanam Maiestatem, capit. vergentis. & ibi glo. de hæreti. & clericis, de immuni. Eccles. in sexto. in. l. Gazaros. C. de hæret. & quòd sit † grauius cæteris peccatis, probat text. vbi Cardin. in cap. quid autem. nu. 1. & 4. 24. quæst. 3. Thom. 2. 2. quæst. 34. artic. 2. Nauar. in Manuali. cap. 11. num. 14. probat ijs & alijs modis Didac. Perez. in dict. l. 1. titu. 4 lib. 8. Ordin. pag. 85. col. 1. in fin. cum princ. seq. vbi inquit, quòd sic igne æterno puniendus est hæreticus si in sua reprobata opinione decesserit impœnitens, cum decedat in peccato, & hanc ibi pro tertia hæretici pœna descripsit, nos autem pro secunda. Tertia verò hæretici pœna est, quod notatur infamia perpetua † l. 1. in fi. C. de sum. Trinit. & ibi Batt. & in. l. Cassius. ff. de senato. in Authen. Gazaros. C. de hæreti. & in cap. infames. 3. quæst. 1. & in cap. aliã. 2. quæst. 7. vt & per Simanc. dict. titu. 46. num. 66. cum duobus sequentib. vbi inquit hoc sine delectu personarum esse verum. Vnde fit, vt omnia commercia sint hæreticis interdicta, nec eorum contractus aut voluntates vltimæ, nec alia eorum acta † rata sint, nec ex testamento alterius quicquam capere possint, præsertim cum manifesti aut conuicti fuerint. l. Manichæos. l. Ariani. C. de hæret. l. 4. titu. 4. part. 6. l. 4. titu. 16. part. 7. quæ allegat Simanc. dict. titu. 46. num. 35. vbi num. 36. ex hoc infert, vt quidquid hæreticis † relinquitur fiscus rapiat, si modo scienter illis relictum fuerit, nam si quis ignorans aliquem hæreticum, illum hæredem instituerit, probabilius est, vt pro non scripta sit institutio, & hæreditas proximioribus defuncti consanguineis deferatur, idque sibi placere cũ Bald. & alijs, ibi testatur Simãc. Sic & ab accusando & ab omnibus iudicij actibus repelluntur † hæretici, nec testes esse possunt, nec iudices, Aduocati, tabelliones aut procuratores, neque alia officia publica habere, vt per Simancam, vbi supra,

HAVROBA BIBLIOTEKA OHY, M. H. MECHNIKOVA

suprà.n.57.cum quatuor sequentib.& per Carrerium,in pract.tit. de hæreti- 173
num.153.cum sequentib.Et an hæreticus sit infamis infamia iuris, an
166 verò infamia † facti, latè tractat Castro,de insta hære.puni.lib.2.cap.9.& quot sint huius inuestigationis effectus, nouissime tradit Cantera, in.d. tit.de hæteti.nu.9.vbi nu.20.refert iura & instructiones, quibus hæreticus priuatur officijs publicis,& omnibus, quæ sunt iuris ciuilis, quod tamen ibi intelligit in vero hæretico,secus verò 174
in suspecto, nam suspectus tantum de
167 hæresi non † esset infamis. Verus tamen hæreticus ità infamis est, & incurrit dictas pœnas & alias, quòd etiam si se cõuertat,& admittatur ad gremiũ Ecclesiæ & reconcilietur,sem
168 per remanet infamis,† & incurrit alias pœnas,excepta ea,quòd non traditur curiæ seculari,vt inquit ita practicari & seruari Cantera.d.n.10. in fine, nisi sit relapsus, nam hic,cũ igne cremandus sit, etiam si velit pœnitere & ad 175
fidem redire, vt inquiunt Iul. Clarus, in.§. hæresis.nu.8.ad fin.& Didac.Per. in.l.1.titu.4.lib.8.Ordin.col.1.& glos. *Dene.* in.l.4.titu.26.p.7.in princ.& ad
169 fi.curiæ tradetur † seculari: cum relapsis enim minimè Inquisitores dispẽsare possunt,secundum Rojas,de hæret.2.part.assert.41.nu.335. vbi limitat. Et sic neque confiscationem bo-
170 norum euitauit talis hæreticus trecõsiliatus,vt contra Iuli.Clarum, vbi suprà, tenẽdum asserit Rojas,vbi suprà, 176
1.parte.nu.117.cum sequentib. Infamiaque hæc transit ad hæreticorum
171 filios †, vt per Canteram, vbi suprà. n. 11.& probatur in.l.3.isto titu.vbi dicemus.Quarta verò hæretici pœna est, quæ in corpus & bona eius infligitur.
172 nam quoad corporis pœnam vna † & eadem est danda hæretico clerico sicut & laico, nam si clericus in hæresim incidat, & pertinax sit, relapsus, vel impœnitens, degradandus est, & iudici † seculari relinquendus. Quæ quidem degradatio hodie ab vno Episcopo duntaxat fieri potest, ex Decreto.4.sessio.13.concil.Trident.cap. ad abolendam, capit. excommunicamus.1.cap.penult. de hæret. & cap.1. & ibi Doctores,de hæret.in exto.Simanc.dict.titu.46.num.69. vbi num. 70. inquit per hanc degradationem clericus ordine, dignitate, & omni priuilegio exuitur.Et fieri exauctoratio † debet cum solemni detractione insignium clericalis militiæ,qua quidem à militia sacra missus & exauthoratus omni priuilegio clericali destituitur, ademptis singulis ornamentis ad eius, qui exauthorandus est, ordinem pertinentibus. Quæ omnia solemniter fieri debent coram seculari iudice, cui degradatus est relinquendus, non verò tradendus. Quinimo iudices Ecclesiastici pro eo effi-
caciter intercedere † debent, vt secularis sententiam & pœnam citra mortem moderetur,vt per Simãcam, ibidem, & Didac. Perez,in dict.l.1 titu. 4.libr.8.Ordinament.pag.90.col.1.& sequent. vbi à pagi.88.plura dixit de degradatione & quotuplex sit.Laicus verò hæreticus pertinax,vel relapsus, siue impœnitens est curiæ seculari tradendus, & contra talem laicum, siue clericum hæreticos pertinaces, siue impœnitentes, post clerici degradationem proceditur per iudicem secularẽ ad executionẽ pœnæ corporalis mortis naturalis igne † vltore, ex l. Ariani. C. de hæret. Castr. de iusta hære.punit.capit.12.Simancam dict. titu.46.num.42.cum sequentib.& nu 85. quem corrupte allegat Didac.Perez.vbi suprà, pagina.91.colum.2.in medio, vbi alios plures allegat, & ex authoritatibus Deuteronomij, id probat Simancam in dicto numero 42.& num.45.inquit, quòd licet plu-

timis

rimis modis vltimum supplicium irrogetur, Impij tamen hæretici de generali omnium consuetudine comburi solent, neque iniqua est hæc consuetudo, sed iuri diuino consona, inquit enim saluator noster, si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, & arescet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet: quamobrem antiquissima est
177 pœna ignis aduersus † impios, & hæreticos, vt ibi numero.47.48.& 49. &.85. ipse Simanc. optime prosequitur,& Didac. Perez dicta pagina. 91. columna. 2. vbi inquit, hanc ignis pœnam non omnibus hæreticis esse 180
infligendam, sed illis tantum qui, vel relapsi sunt, vel in sua pertinacia, & impœnitentia vsque ad probationem sententiæ persistunt: nam quanuis secundum eundem Didac. Perez, ibi & alios per eum allegatos ibidem, aliquis esset impius, & hæresiarcha non est protinus igni tradendus, sed Ecclesiastica benignitate monen-
178 dus, † quia si conuersus fuerit priusquam per iudicem Ecclesiasticum declaratus sit relapsus,pertinax, vel impœnitens, proculdubio isto casu pœna ignis euadetur.Si verò captus conuerti maluerit sæpius exhortandus est, adhibitis etiam ad hoc negotium viris Religiosis, & eruditis, vt si fieri possit, conuertatur, & viuat, neque statim brachio seculari relinqui debet, sed sententia diffinitiua ferenda est, vt hæreticus furor cesset, nam nulla vnquam de morte hominis cunctatio longa est.

Quod si Pharaonis, & Dæmonis instar in obstinata perfidia permanserit, tunc lata prædicta sententia,qua declaratus est hæreticus iudici laico dimittendus est, à quo mox condemnatus hic illico igni tradi debet, cap. a.l abolendam, de hæretic. Castro, & alij relati per Didac. Perez, Azcuedo super. 8.

vbi suprà pagin.92. in princip. sic tenens ipse cum eis. Et an potè latam
179 sententiam admittantur † isti hæretici ad pœnitentiam, & misericordiam, vide Clarum in dict.libr. 5. recep.sentent.§. hæresis nume.9.& vide glos. *Denen.* in.l.4 titul.26.partita.7. vbi inquit, quod in relapsis (vt & suprà dictum est) est secus,quia non euitant pœnam ignis, sed statim sine audientia sunt iudici seculari relinquendi,licet ei non denegentur Sacramenta si misericordiam petit, vt alibi diximus. Quoad verò pœnam bonorum, dicendum est bona hæretico-
rum † confiscari ipso iure à tẽpore cõmissi delicti, siue mobilia,siue immobilia, siue se mouentia, siue iura quoque & actiones,& iura sepulchrorum cap. cum secundum leges, de hære. in.6.& ibi omnes,& in.l. fin. C.ad.l. Iuli. Maiest. l. bonorum. l. mouentium,de verbo.signi.l.1.§. interdum, ff.de suis & legi.hære.quæ iurà ad hoc allegat, Simanc. de Institu. Catholi. titulo.9. numero.7.& in numero.21. hanc communi omnium consensu dicit receptam opinionem, etiam si ex contractu conditionali debean-
181 tur, impleta conditione † sunt fisci, secus si ex vltima voluntate conditio pendeat, vt per Simanc.vbi suprà, numero. 11.&. 62. & dixi in.l.3. titulo.10.libro.4.suprà, numero. 141. cum sequentibus aliquibus, & sic amittit, vt inquit Clarus, in dict. §. hæresis,numer. 13. talis hæreticus ad-
182 ministrationem † omnium bonorum suorum,ex dict. capit.cum secundum leges. Idque adeò verum dicebat,& asserebat Castro,de iusta hære. punit. lib.2.c.6. vt statim absq; aliqua declara-
183 tione dominium talium † bonorum dicti hæretici infiscum transeat, & consequenter teneatur in conscientia talis hæreticus bona hæc, iura, & actiones fisco restituere, & tradere,

HAYCOCK-ZIMMERMAN LIBRARY

184 cuius doctrinam † latissimè confutat & contra eam veram, & communem esse opinionem fatetur Simanc. d. tit. 9. num. 157. vsque ad. 191. qui à nume. 228. vsque ad. 252. respondet, & satisfacit sun lamentis ipsius Castri, & præsertim ad illud de dominio, dicens in num. 233. verum dominium non transire in fiscum, sed improprium, & ciuile, ita vt hæreticus non teneatur in
185 conscientia † fisco statim bona sua tradere, neque fisci propria erunt vsque dum adsit condemnatio, & fortasis nec tunc quidem fiscus eorum Dominus erit, nisi & apprehensio subsecuta sit, traditionibus enim & acceptionibus dominia rerum transmitti solent, non verò verbis legum. Imò neque tenebitur quis sententiam cō-
186 tra se latam exequi, nec fisco bona † sua offerre, vt late de ijs diximus plures allegando in Rubrica titu. 1. lib. 2. suprà, & sic veriorem contra Castro, testatur nouissimè Cantera, in dict. ti 189 tul. de hære. num. 16. eò quod secundū eum ibi, licèt ipso iure confiscétur, nō tamen tolluntur ab hæretico donec declaretur per sententiam, vel confessionem in iudicio factam, nam vt diximus in l. 1. titul 4 lib 4. supra, num. 61. 190 vbi etiam pœna imponitur ipso iure adhuc sententia declaratoria requiritur, & ita tenetur ab omnibus saltem extra casus notorios, secundum Nauar. consil. 12. num. 1. de hæreti. & Magistrum Bañes. 2. 2. quæst. 12. articu. 2. 191 versic. Pro decisione quæstionis cum sequentibus. Ex qua quidem confiscatione ipso iure facta, & ex dicto ciuili, & improprio Dominio in fiscum trāslato à die commissi criminis, inferun-
187 tur plura, scilicet, quod alienare talia † bona hæreticus talis non poterit, & alienationes contractus, & distractus 193 eorum ab inde per hæreticum facta nulla erunt, & hæc est vis illorum verborum, ipso iure dicti cap. cum secundum leges, vt ibi notant Ioan. And. & Doctores, & Simanc. dict. titul. 9. nu. 15. & quia censentur in fraudem fisci alienationes tales factæ, & consequēter donationes à tali hæretico † factæ 188 imperfectæ sunt. Item dotes etiam filijs, & filiabus datę reuocantur à fisco & id generale est in quacunque alienatione, vt per Simanc. in dict. titul. 9. numer. 22. cum. 3. sequentibus. Idque adeò verum est, quod etiam si talis hęreticus pœnitreat, adhuc non euitat confiscationem bonorum à iure factā quia cum semel Dominium saltim ciuile, & improprium perdiderit, nihil potest recuperare in præiudicium illius, cui quęsitum est ius, secundum Canteram, vbi suprà, num. 17. & Rojas, de hæreti. 1. parte num. 117. & 118. contra Iuli. Clarum, in dict. lib. 5. senten. §. hęresis, num. 8 in fine. Sic etiam ex dictis notat ipse Cantera, dict. nu. 17. quod interim, quòd non damnatur hæreticus faciet † fructus bonorū suorum suos, & potest illos vendere, & consumere dum tamen non sit in fraudem fisci. Sed tamen bona eius, qui defecit in purgatione, aut propter contumaciam damnatus est, nō publicantur, nisi ab eo die, quo † hæreticus esse præsumitur, non autem à tēpore, quo testes aiunt illum esse hæreticum, secundum Simanc. vbi supra, nu. 26. Et quid in occulto hæretico, an per pœnitentiam recuperet † bona, tradit Cantera, vbi suprà, num. 18. multa tamen sunt, quæ non veniunt in tali confiscatione, & primo iura cō-
192 ditionalia ex vltima † voluntate prouenientia, si post condemnationem conditio extiterit, item bona futura, vt diximus in. d. l. 3. tit. 10. n. 140. cum 4. sequentibus lib. 4. suprà. Item neque alimenta, neque aliena † bona reperta inter hęretici bona, neque dos vxoris, & bona paraphernalia, & alia propria quocunque titulo quęsita, neque dimidia

dimidia pars luerorum constante matrimonio illo acquisitorū, neque donatio propter nuptias, Arræ, vel donationes factæ ipsi vxori à consanguineis viri, vbi non est dictum donari, vt marito adquirerentur, prout hæc & alia prosequitur Symanc. dict. tit. 9. num. 61. vsque ad. 77. nisi ipsa sciens
194 nupsisset hæretico, † vt ibi nu. 73. & num. 74. quid tunc erit quoad lucra, & de ijs etiam agit nouissimè Cantera, vbi suprà, num. 22. cum plurib⁹ sequentibus. Et notandum est, quod in
195 confiscatione bonorum nullum † vnquam Inquisitorum arbitrium est, secundum Rojas, de hære. 2. parte Asser. 16. numer. 201. Quibus generaliter, & particulatiter circa confiscationis bonorum pœnam præmissis, quoad personas contra quarū bona confiscatio fit, etiam est distinguendum. Nam in clericis licet quoad temporalia eorū bonorū fiat indistinctè sine vllo Do-
196 ctorum discrimine confiscatio, † sicut hæreticorum laicorum, tamen pro-
197 pter hæresim clerici ex bonis † Ecclesiæ nihil est publicandum, & qui secus fecerit, in sententiam excommunicationis incurrit, & ab ea non est absoluendus, antequam Ecclesiæ satisfaciat, secundum Simanc. in dict. titu. 9. num. 88. vbi inquit hoc non habere locum in eo, qui confiscat libros Monachi Franciscani hæretici, quia non sunt Monasterij, quod nihil proprium habet, Clement. 1. de hære. Aymon, de Anti tempo 4. parte §. 1. in fine. Idque adeò aliqui volebāt extēdere, vt & bona clerici hæretici, quę ex Ecclesia, vel eius respectu adquisierit, publi-
198 cari † non debeant. Sed eidem Ecclesiæ, restituenda sint, & ita Pontificios tenere, inquit Simanc. vbi suprà, nu. 89. verum vt ipse ibidem inquit num. 90. cum vera sententia sit, quòd clerici verum dominium habent fructuū suorum beneficiorum, & moribus ac legibus Hispaniæ receptum sit, vt clerici, libere eosdem fructus etiam in vltima voluntate alienare, ac distribuere possint, relinquitur planè, cum Maiore, & alijs ibi per ipsum Simanc. allegatis, vt propter hęresim tales fructus
199 confiscari † queant. Et quanuis multi putent patrimonium, & alia bona clerici hæretici pertinere Episcopo, ita tamen vt ea distribuat in vsus pios, secundum Abb. Socin & cæteros in ca. excommunicamus. 1. §. 1. de hære. verior tamen & iustior sententia est, vt
200 ad fiscum † ea bona pertineant, pro alimentis eorundem Clericorum pœnitentium, & aliorum pauperum, atque alijs impensis sanctæ Inquisitionis, secundum Simanc. dict. titul 9. numer. 92. vbi inquit ex Bosio, in practi. tit. de hæreti. num. 33. & alijs ibidem relatis, id cautum esse constitutione extraug. Bonifacij, & quod eo iure sic semper vtitur, & quod fisco Regio
201 † pertineant, tradit etiam Salzedo, in addi ad pract. Bern. Diaz. ca. 114. super verbo, Applicātur, & Iulius Clarus, li. 5. select. senten. §. hæresis, nume. 13. & Cantera, in dict. titul. de hæreti. num. 42. versi. contrariam. Et sic clerici hæretici non solum bonis omnibus temporalibus priuati sunt, verūm & dig-
202 nitatibus, † beneficijs, & sacerdotijs, alijsque stipendijs Ecclesiasticis, secūdum Simanc. vbi suprà, titul. 46. num. 71. vbi inquit, quod tunc Diocesani requirendi sunt ad priuationem beneficiorum, nisi constiterit eos scienter hæreticis illa contulisse, ex c. vt commissi. §. priuandi, de hære. in. 6. cap. ad abolendam, cap. excommunicamus, §. credentes, extra, eod. tit. sed an tūc
203 clerici isti hæretici, sint beneficijs Ecclesiasticis priuati ipso iure, † an verò sententia iudicū sit necessaria, æquiorem ac veriorem esse, sententiam declaratoriam esse necessariā, testatur Simanc. dict. titul. 46. numero. 71. &

HAVROBA BIBLIOTEKA OHYRA

Salzedo, vbi supra, sub cap. 114. hæretici, in 1. addi. qui tamen ibidem inquit ex decreto quodam Pij Quinti, Pontifi. max. inductum esse, vt vacent ipso iure dicta beneficia clerici hæretici, & quod si ea resignauerit, nullú ius adquiri resignatarijs, prout & tenet Nauarro, cons. 6. de hære. Quem post reperi relatum per Flam. paris. de resignatio. bene. lib. 4. quæst. 3. nume. 15. cum sequentibus. Quia hæretici omne ius suum amiserunt, & renunciatio beneficij facta ante priuationem valida est, secus si ante declarationẽ, vt per Nauarr. vbi suprà, cons. 2. num. 3. & hoc verius credo licet declaratoria esset sententia, requirenda, per quam declaretur ipso iure vacasse, & ad hanc essent, vt dictum est, Diocesani requirendi, & hoc est, quod voluit Simanc. dict. num. 72. vt & tenet Salzedo, vbi suprà, in versic. Fateor tamen. vbi in versicul. quinimo inquit, quod filij hæreticorum, & eorum receptatorum priuantur ipso iure bene
204 ficijs obtentis tempore † commissi criminis, & hanc ibi cum alijs testatur esse communem opinionem, & tetigit Rojas in singularibus fidei, singul. 66. num. 3. Sed tamen Salzedo refert Simancam in dict. titul. 29. num. 7. dicentem, quod pia & benigna consideratione receptum est, quod non tantum priuati non sint, verum nec pri-
205 uandi dictis † beneficijs tales filij, & itidem illum ad hoc refert Clarus, in dict. §. hæresis, num. 16. in fine, vbi dicit, hanc esse mitiorem atque benigniorem sententiam, & est in num. 20. dicti titu. 29. ipse Simanc. vbi hoc tenuit, sed communis est seruanda, licet, vt inquit Rojas vbi suprà, in sing. 24 hæc quæstio tanquam dubia noua
206 Romani Põtificis † decisione indiget, & ideò de assertione Ignarij de Salzedo, contrariam dicentis communem maximè dubito, cum iniquissimam & nullo iure cautam testatur Simancas, in dict. titul. 29. num. 20. de Instit. Catholi. Sed an confiscabitur peculium
207 propter delictum † hęretici, & in hoc sciendum est, an pater sit hæreticus, vel filius, & si pater est hæreticus propter patris hæresim non confiscatur peculium Castrense, vel quasi Castrẽse filij, nam cum horum peculiorum filius ipse habeat administrationem, & dominium, non veniunt in confiscatione bonorum patris, & idem in bonis aduenticijs filij quoad proprietatem, quorum bonorũ pater habet vsum fructum, vt inquiunt Doctores, & in ijs nullum dubium esse testatur Cantera, in dict. titul. de hæret. num. 34. in princip. adeò vt neque quoad vsum fructum horum aduẽtitiorum, cuius vsum fructum pater percipiebat, habebit locum confiscatio, nam
208 cum patre facto hæretico amittat † ipse pater patriam potestatem filij, per text. in cap. 2 §. fin. de hæreti. in. 6. cõsolidatur vsus fructus cum proprietate, & sic pleno iure bona illa redeũt ad filium, secundum Quemada, qua s. 19. in causis fisci, & Symanc. vbi suprà, titul. 9. num. 81. quem corruptè allegando sequitur Cantera, vbi suprà, numer. 35. vbi quid esse in alijs criminibus declarat. Peculium tamen profe-
209 cticiũ † publicatis bonis patris censetur publicatum, quod ciusdem patris est, filius enim talis peculij duntaxat administrationem habet, secundum Siman. dict. titu. 9. nu. 17. & Cantera, vbi supra. n. 36. vbi. n. 37. & 38. id duobus modis declarat. Primò, vt non procedat in delictis in quibus pater non perdit ex delicto ciuitatem, nec patriam potestatem, sicut perdit ob hæresim. Secundò, vt nõ procedat, quoties tale peculium profectitium esset deputatum ad satisfaciendum creditoribus peculiaribus, vt ibi per eum.
210 Sed si filius est iste hęreticus peculiũ † eius

eius castrense, vel quasi confiscatur, cum dominium, & eius administratio penes ipsum sit, nec patri aliquid ex talibus bonis debeatur, secundum Simanc. titul. 9. num. 13. 14. & 15. & hãc veriorẽ in crimine saltem hæresis & lęsæ Maiestatis testatur Cantera, vbi suprà, & quod credit, quod in praxi seruaretur, licet ibi contrariam communem, & magis communem asseruerit, quæ licet, vt communis sequẽda esset, mihi tamen verius videtur contrarium, nam si cum pater est hæreticus non confiscatur peculium, castrense, vel quasi filij, vt iam dictum est, ex eo quod plenum dominium, & administratio, & vsus fructus est penes filium, ergo & ex eadem ratione filio existente hæretico confiscabitur peculium eius castrense, vel quasi cũ vt iam dictum habemus, quod omnia bona hæretici confiscentur, sed cum casus occurrerit magna est authoritas opinionis communis, sed magis amica veritas, latius tamẽ tu pensita-
213 bis. Quoad peculium verò profectitium, cũ dictum sit, propter hæresim † cuiuslibet eorum alter factus est locupletior tenebitur, vt diximus in d. l. 3. num. 137. Sed an bona maioratus patris confiscari, ex eademmet ratio-
214 ne, quia est peculium patris, non con- ob hæresim † confiscabuntur, tradit
112 fiscabitur ob delictum hæresis filij, † Simanc. in dicto titul. 9. num. 252. cũ illud in administrationem habentis; sequentibus, & in num. 93. & latissimè & hæc est omnium concors sententia, Molina, de Primoge. Hisp. lib. 4. c. 11. secundum Simanc. titul. 9. nume. per totum, & Cantera vbi suprà, num. 80. quem corruptè allegat Cantera, 51. cum sequentibus, vbi à num. 43. de vbi suprà, num. 39. in princ. Quoad bo- bonis subiectis restitutioni tractauit, 212 na verò aduentitia † filij hæretici an quæ missa facio, vt finem cum glo. sequente huic legi imponamus.

confiscentur si filius hic erat in patris Ibi. *Pierda todos sus bienes.* Et sic ipso potestate (nam de tali filio fam. loquimur in ijs quæstionibus) & quoad aduenticia, quod non confiscentur, neque veniant in confiscationem bonorum filij huius fam. hæretici, tenet Cãtera, in dict. titul. de hæreti. nume. 39. 215 in princip. eo quod licet ipse filius habeat proprietatem in talibus bonis aduenticijs, non tamen liberam, cum pater habeat vsum fructum, & cum nõ sint bona libera ipsius filij non confiscantur, quia in eis non habet plenum dominium, & pro hac opinione facit illa communis, quæ habet, quod ob delictum filij fami. non debet fieri exe cutio in bonis aduentitijs neque in vsu fructu, neque in proprietate, vt diximus in l. 3. titul. 16. lib. 4. suprà, num. 134. cum sequentibus: contrarium tamen in hoc casu & crimine hæresis tenet Symanc. dict. titulo. 9. num. 16. vbi ex hoc in num. 18. consequenter inquit, confiscari vsum fructum taliũ bonorum aduentitiorum patri debitum, eò quod maxima capitis diminutione ius illud patriæ potestatis soluitur. Quod crederem verum, cum hęc capitis diminutio à patre procedit, nõ verò si à filio, & sic prima opinio, quæ communis est mihi cum Cantera tenenda videtur. Bene tamẽ verum est, quod quamuis pater non teneatur de peculio propter filij delictum, & e cõtra, tamen quatenus propter delictũ

Ibi. *Para la nuestra camara.* Filijs non † existentibus, ex dispositione legis, cognouimus. C. de hæreti. & in Auth. vt cum de appellati cogn. §. si quis de prædictis, & ex l. 2. & 3. titu. 26. p. 7. & l. 7. tit. 7. p. 7. vbi gloss. *Catholicos.* iurã

hæc

hæc allegat, de iure verò canonico contrarium statui videtur. Imò quod
216 filijs † hæretici eius bona non deferantur, ex capit. vergentis, de hæret. in. 6. & in capit. Filij, & in capit. Quicunque. §. Hæretici, de hæret. in. 6. habetur etiam in Authent. Cassros. C. de hær.
217 Sed quod horum † ius sit hodie seruãdum, diuersæ fuerunt opiniones, nam glossa in sum. 23. quæst. 7. dixit, correctas esse leges in hoc disponentes, & sequitur ibi Archi. & Ioan. de Fantu. Contrarium tamen tenebat Gofred. cum distinctione, scilicet, quod in bonis temporalibus seruentur leges, & non canones, nisi in terris subiectis Romanæ Ecclesiæ etiam quoad temporalem iurisdictionem, ita Gofred. in summa tit. de hæreti. §. quid si hæretici filios habeant, & istud etiam voluit Ioan. And. in dict. cap. vergentis, vbi dixit quod in terris Imperij seruãtur in hoc leges seculares, quæ maiori æquitate nituntur, Abb. verò ibidẽ dicit, mirandum esse de opinione Ioã. And. quia non habet inserationem, neque probabilitatem, cum in dict. ci vergentis Papa expresse faciat mentionem de terris Imperij, & mandet Principes seculares ad hoc compelli, neque curandum est in hoc casu de legibus, cum crimen hæresis sit merè Ecclesiasticum, vt in hac lege remanet dictum, & pœnæ impositio ad Ecclesiasticum nõ verò ad seculare spectat, vt. 24. quæst. 2. §. in hoc, & istud tenet Alber. in. d. l. cognouimus, & glo. & ibi communiter Doctores, in. d. ca. vergentis, & voluit gloss. in capi. cum secundum, de hæret. & licet dictæ nostræ leges partitarum plurimũ ijs adhærsentur, adhuc tamen tenendum
218 est, quod iuris Canonici dispositio † sit in hoc seruanda, cum istud sit crimen merè Ecclesiasticum, & ita tenet gloss. illa *Catholicos* in. d. l. 7. & in tit. 7. p. 7. & in. d. l. 2. tit. 26. part. 7. dum ad eã se remittit, & hanc esse communem sententiam, & vsu comprobatam in causa hæresis testatur Simanc. dict. titul. 9. num. 3. 4 & 5. & eo relato Iulius Clarus, in dict. lib. 5. senten. §. hæresis, num. 14. & Rojas, de hæreti. 2. part. asserti. 16. num. 191. & Dida. Perez in. l. 1. titul. 1. col. 33. in medio, lib. 1. Ordi. & voluit Tellius, in l. 4. Tau. num. 34. & nouissimè, & latè tractat Cantera, in. d. titu. de hæret. numer. 20. cum sequentibus. Sed an alimenta & dotes de æquitate sint danda ijs filijs hæreti
219 ci † remissiuè tradit gloss. 2. in dict. l. 7. Est tamen quæstionis an comprehẽ dentur filij, vel filiæ nati natæ vè an-
220 te † hæresim patris, fuit anceps Doctorũ discrimen, vt licet videre per Simanc. in de Instit. Catho. titul. 29. nume. 22. cum sequentibus pluribus, sed communis est in causa hæresis tã natos comprehendi sicut nascituros, vt testatur Clarus, vbi supra, num. 17. & verisimam esse inquit Rojas, in singula. fidei, singulari. 68. num. 3. Sed vt finem huic gloss. & toti legi imponamus videndum restat, cui fisco bona
221 hæc confiscata ob hæresim † sint applicanda, & in hoc Feli. in ca. cum nobis colu. pen. de præscript. dicit quod bona damnatorum de hæresi non applicantur fisco seculari etiam Principis non recognoscentis superiorem, vt caueri dicit in pluribus constitutionibus modernis, de quibus Bibliotheca Papæ in libro, qui dicitur, tractatus Inquisitorum, cap. 24. Doctor tamen de Villadiego, in suo tracta. de hæreti. prauit. allegat quandam extra uag. Clementis, ex quà dicit, hodie bona hæreticorum diuidi in tres partes, quarum vna assignatur Domino temporali. Alia officialibus Inquisitionis. Tertia verò ipsi officio, dicit tamen illam loqui de Inquisitoribus Italiæ, & quod ad alias Prouincias nõ extenderetur, de iure verò canonico antiquo

tiquo bona laicorum hæreticorum fisco seculari applicantur, capit. excommunicamus. 1. de hæret. c. vergentis, & cap. cum secundum leges, eod. tit. n. in. 6. & cum ijs remanet gloss. *No pierde*, l. 8. titu. 25. part. 7. & idem qua si refert Iulius Clarus, in dict. §. hæresis num. 13. vbi ex Couar. lib. 2. Varia. cap. 9 numer. 12. resoluit, quod hodie saltem in Hispania, bona mobilia, & immobilia hæreticorum etiam clericorum, & habentium beneficia Ecclesiastica applicãtur fisco Regio & quod tita praxis obtinuit. Sed quòd (vt inquit Simanc. de Insti. Catholi. titul. 9. num. 132.) hodie in Hispania omnia ea bona data esse à Regibus Catholicis officio sacrosanctæ Inquisitionis pro salarijs alimentis, & alijs pluribus necessarijs impensis, & quod sic in. 2. Instruc. Hispal. cap. 12. statutum est, & refert Cantera, in dict. titu. de hæreti. nume. 41. ad fin. & nu. 42. vbi & inquit
222 quod in Hispania fisco † Regis applicãtur, & non alteri, Domino temporali, & quod tales confiscationes per Regem applicãtur officio Inquisitionis, vt ex eis soluantur salaria officialium Inquisitionis. Ex quibus cessant dubia proposita per Simanc. in dict. titul. 9. num. 127. cum. 4. sequentibus, & ex ibi dictis Cantera, vbi suprà, d. numer. 42. post medium determinat aliud dubium, scilicet, si condemna-
223 tus † pro hæresi in Regno Castellæ habeat bona in Regno Franciæ, cui eorum fisco applicabuntur, de quibus & per Nauar. in consil. 12. nume. 4. de hæreti. & hęc pro huius legis declaratione, quę licet multa sint, necessaria tã mẽ fuerunt ad eam, & eius materiam declarandam.

SVMMARIA.

CRimine admisso nihil pœnitẽtia prodest ad veniam impetrandam. num. 1. nisi vt num. 2. & 3.

Verecundia quædam est in peccatis crimen fateri, & pœnitentiæ portio. numero. 4. & 5. an quoad confiscationem bonorum prosit.

Vbi nouello prouidendum est, & illis qui noniter incipiunt versari. nume. 6. nisi iteratò delinquant, vt nu. 7.

Hæretici ad quod vsque tempus admittuntur ad gratiam, & misericordiam. nu. 8.

Deferens se ipsum, & errores plenè fatens recipiendus est. num. 9. & 10. & nume. 11. quid de eo, qui iam carceratus fatetur hæreses an puniatur, & vsq; ad tempus admittetur ad misericordiam.

Hæretici negatiui si in in publico actu conuertantur eorum conuersio ficta, & simulata præsumitur, num. 12. nisi vt ibi.

Pœnitentia vera veniam meretur, simulata Deum irritat. nu. 13.

Quomodo puniantur conuersi ante vel post accusationem, vel publicationem testium, & confitentes hæreses. nu. 14. sed ad hunc debent bona publicari. nu. 15.

Lata sententia solus Inquisitor generalis dispensare, & mutare potest. nu. 16.

Arbitrium nullum est in confiscatione bonorum, sed ius seruandum. nu. 17.

Cum damnato ad perpetuos carceres post lapsum termini Inquisitorem generalem solitum esse dispensare. nu. 18.

Hæretici hodie loco perpetui carceris ad triremes condemnantur. nu. 19.

An omnes sint pariter admittendi ad pœnitentiam. nu. 20.

De forma reconciliationis faciendæ remissiuè. numer. 21. vbi an Apostata admittetur, dicto. nu. 20.

Pœnitentia quæ olim istis conuersis dabatur, num. 22.

Hæresis hodie nomẽ odiosum est, & apud vulgus infame. nume. 23.

Hæresis quid significet ibidem, vbi & quot sint necessaria ad hæresim consummatam.

Reconciliatis & filijs, & nepotibus eorum prohibetur aurum, argentum, & alia afferre sub graui pœna licet hodie arbitraria sit. num. 24. & numer. 25. an equum, vel mulam ascendere possint, vel asinum.

Filij relictorum curiæ seculari, an pœnis iuris teneantur, etiam si parentes pœnitentiam egerint. nu. 26.

Relapsi non incorporantur vnitati Ecclesiæ, num. 27.

Lex

HARVARD BIBLIOTEKA OHYO M.I.T. MEDICINE

Lex noſtra ſolum procedit in filijs, & nepotibus relapſorum, non verò in filijs & nepotibus ſemel lapſorum emendatorum tamen.nu.28.

Filij Catholici hæreticorum an priuentur nobilitate ſanguinis.numer.29.vel ex antiquo parentum priuilegio deriuata.ibi.

Filij hæreticorum an retineant ius eligendi & ſuccedendi Auo Paterno.nu.30.

Poſteritas cum punitur an intelligatur per lineam maſculinam tantum an & per fœmininam.numer.31.

Hæreticus omnis ipſo iure antequam declaretur infamis eſt.nume.32.

Spurij & Iudæi ad Decurionatum admittũtur.numer.33.vbi & in numero.34 declaratur.

Arbitri nullam habent dignitatem niſi ſint arbitri iuris.num.35.vel ſi ſint in cauſa Principis, vbi & in eius procuratore idẽ dicimus.

Infamia patrum hæreticorum filios, & nepotes in quocunque loco ſequitur.numero.36.

Infamia eſt macula inhærens oſſibus, & ſequitur infamem quocunque ierit.numero.37.

Infamia eſt immortalis, quæ & viuit cum credis eſſe mortuam.nu.38.

Periurus etiam poſt peractam pœnitentiam non poteſt eſſe teſtis.nu.39.

Infamia remanet apud infamem etiam extincta infamiæ cauſa.nu.40.

Periurus neque etiam de eis, quæ dum inculpabilis fuit, vidit, non poteſt eſſe teſtis, num.41.

Teſtem eſſe infamẽ tempore depoſitionis ſufficiat, vt teſtificari non poſſit licet tempore iuramenti non eſſet infamis.numero.42.

Infamia non ſolum ab obtinenda dignitate repellit, ſed & ab obtenta.nu.43.

Peccant infamibus dignitatem conferentes, num.44.

Index ex officio infames repellere poteſt ab honore, & de eorum inquirere infamia.numer.45.

Infamiam incurſam iudex tollere non poteſt, num.46.

Iudex in ſententia vti debet verbis legis infamatorijs.nu.47.

Princeps facere non poteſt facta infecta, neque vt hominũ impreſſiones mutetur.nu.48.bene tamen poteſt facere quod infamia iuris, vel facti non habeat effectum.numer.49.

Infamia varijs modis poteſt quis notari, iure, ſcilicet, & facto.nu.50.

Infamia iuris irrogatur tametſi apud bonos viros non ſit grauata eius opinio, & hoc dupliciter.nu.51.&.52.

Infamia facti ad hominum opinionem potiſſimum refertur.nu.53.

Lex noſtra in alijs perſonis quam in ea ſpeciſicatis non procedet.nu.54.

Lex 3.titulo.24.partita.7.declaratur in numer.55.

Filij hæreticorum an poſſint promoueri ad ſacros ordines.nu.56.

Officia publica quæ dicantur.num.57.

Infamis non eſt ſuſpectus de hæreſi.num.58. neque eorum filij, vt ibi.

Quæ ſunt pœnæ impoſitæ officialibus ad quæ ſunt inhabiles.nu.59.

Inhabilis patiens ſe eligi punitur.numer.60.&.61.

Lex. 3, &. 4.

Summarium.

Nullus reconciliatus, vel filius aut nepos concremati mandato ſanctæ Inquiſitionis poteſt habere officia, & honores in præſenti propoſitos. Idque abſque vlla limitatione obſeruãdum ſub pœnis in ijs duabus legibus conſtitutis, quas abſque vlla ſententia, & declaratione incurrent contrafacientes.

HAB I. *Los reconciliados.* Id eſt, qui ad gremium Eccleſiæ ſtatim reuertuntur, & miſericordiam petũt poſtquam in hæreſim lapſi ſunt. Eccleſia enim nulli claudit gremium ſuum. Namlicet poſt crimen admiſſum nihil pœnitentia † proſit ad veniam impetrandam, ex.l.ea mente.ff.de furt.l.ſi quis ſeruo.C.eo tit.l.pen.ff.de vi bon.rapt. quo & in Republica Iudæorum vſitatum erat, vt Iuſtinus Philoſophus Author eſt, quæſt.104. idque eſt, quod Cicero pro Murena dicebat, fatetur aliquis ſe peccaſſe, & eius delicti veniã petit, nefarium eſt, facinus ignoſcere. In cuius propoſitum Tyra. de pœnis temperan. cauſa. 28. refert hiſtoriam quandam ab Herodoto relatam. Quod & ibi ipſe Tyr. in cauſa. 25. exag
2 gerat, vt nec per baptiſmum † quoad corporis pœnam excuſet ante ſuſceptum baptiſmum delinquens. Quæli cet ita ſint, in Sacro tamen Inquiſitorum foro iuris clementia eſt, atque adeò deprecatio locũ habet, vt quauis bene merita, nobilitas, dignitas, propinqui, & amici nihil prodeſſe poſſint, cordis tamen contritio, & confeſsio iuſta, & ſpes in futurum innocẽ
3 ter viuendi deprecationi locum † cõcedãt. Eſt enim deprecatio, cũ & peccaſſe, & conſulto feciſſe reus confitetur, & tamen poſtulat, vt ſui miſereatur. Nam eſt quædam in peccatis ve-
4 recundia, † & pœnitentiæ portio crimen fateri, nec deriuare culpam, ſed recognoſcere, vt Ambroſius inquit, lib.2. de Cain, & Abel, cap.9. relatus per Simanc. de Inſtit. Cathol. titul. 47. num. 4. vbi nume. 5. refert in hoc propoſitum Marci Tulli Ciceronis ſententiam. Et num. 6. refert iura tam ciuilia, quam canonica miſericordiam concedentes, & veniam delicti, & probatur ex l.2. titul. 26. parti. 7. & tradit optimè Caſtro, de iuſt. hæret. punitio. lib. 1. capi. 21. Et hoc adeò eſſe verum aliqui dicebãt, quod nõ ſolum quoad pœnam mortis euitandam procederet, ſed et etiam quoad confiſcationẽ bonorum, hoc tamen de confiſcatione
5 † bonorum iam in lege præcedente reprobauimus, & hos reconciliatos ſolum quoad pœnam mortis excuſandos diximus, dummodo non ſint relapſi, qui licet admittantur ad Eccleſiaſtica Sacramenta ſi miſericordiam petierint, non tamen excuſantur à pœna mortis, ſicut neque à confiſcatione bonorum, vt in cap. ſuper eo, de hæret. in. 6. not. glo. 1. in. d. l. 2. idque nimirum, nam licet ciui nouello parcendũ ſit, & illis, qui nouiter in quopiam
6 negotio, vel arte † incipiunt verſari, ſi quid per imperitiam deliquerint, vt per Tyra. vbi ſuprà, cauſa. 10. nume. 1. & 2. ita vt inde Græcorum eſſet Proverbium, venia primum experienti: Et ei qui in initio lapſus eſt, veniam damus omnes, verum ſi tales iteratò delinquant, non iam illis parcitur, ſed
7 pœna † competẽte afficiuntur, vt plura in propoſitum adducit Tyra. in. d. cauſa. 10. numer. 4. cum ſequentibus adeò vt inquit text. in. ca. Diaconi. 2. ad finem. 93. diſtinct. quod Deus non miſeretur eorum, qui aſsiduè peccãt. Sed eſt quæſtionis non modicę difficultatis inter Doctores ad quod vſq; tempus admittuntur hæretici ad gra-
8 tiam & miſericordiam, † ita vt dicatur in continenti, & continuò pœnituiſſe, & hanc quæſtionem tetigerũt plures, prout ſunt Paul. Grillan. de hę re. quæſt. 5. Zanchin. de hære. cap. 16. vbi additio litera. A. dicit verè in hoc procedere Simanc. de Inſtit. Catholi. tit. 47. nu. 27. cum ſequentibus aliquibus, tangit etiam Rojas, de hæret. 2. p. aſſertio. 16. nume. 192. cum ſequentibus, & gloſſ. magna in. l. 2. titul. 26. par. 7. & Iuli. Clarus in dict. §. hæreſis prac. crimin. num. 9. & Carreri. in practic. titul. de hære. num. 159. & in Report. Inquiſitorum verbo miſericordia, vbi optimè dicitur, quod in illo, qui in ipſo rei primordio, cum incidit in errorem, vel etiam ſtatim cum in errore deprehenditur, vel quæritur contra eum, ipſe fatetur, & confitetur, ac deteſtatur errorem ſuum, & humiliter petit miſericordiam, recipiendus erit omnino, ſi modo Inquiſitor viderit ex puro corde, & fide vera, & non ficta redire, vt de hæreti. in. 6. vt officium

HAZROBA EJEMPLAR OHIZIKO BIBLIOTEKA

cium.§.si verò,& de pœnit.dist. 3. inter hæc,& de consecr.dist. 4. ostenditur,& 27.dist.quod interrogasti,&.1. quæst. 1. sicut fieri, quæ iura allegantur in dicto Inquisito.reperto. verbo, *Misericordia*, eò quòd Ecclesia nunquã claudit gremium redeunti,vt.c.super eo, de hæret. in sexto.l.fin.in fin.C.de sum.Trinit.Deus enim non vult mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur,& viuat. Et per consequens & à fortiori occultus hæreticus à nemine iudicatus se ipsum apud Inquisitores
9 deferens & errores suos † plenè fatẽs proculdubio recipiendus est,secundũ Simanc.dict.nume.27.vbi. nume. 28. idem in illo, qui in alio Regno publi-
10 cè Apostata,vel hæreticus † fuit,& antequam aduersus eum quispiam testimonium dixerit,ipse ad sanam mentem rediens veniam & absolutionem ab inquisitoribus postulat,& is quoque admittendus est, sed errores abiurare publicè debet,& salutarem pœnitentiam agere, cæterum nec pœnam carceris patietur,neq; habitum pœnitentium induet,ex instructi.1.c.8.sed si metu imminentium probationum ad Inquisitores venit,& cõsceleratos indicat, & errores suos plenè fatetur, & is quidem si testes contra eum superuenerint,Ecclesiæ reconciliandus est, sed mitius cum eo agi debet, nec enim ad perpetuum carcerem damnandus est,nec habitum pœnitẽtium deportabit, vt per Simanc.vbi suprà, nu.29.& circa hęc non reperio adesse opiniones,sed circa illum, qui cõprehensus in carcerem cõiectus fatetur hęreses,circa istum enim si resipuerit, & redeat ad fidem & Ecclesiæ misericordiam petat,cui deneganda nõ est, vt optime per Simanc.vbi suprà.n.30. vsque ad.36.vbi discutit qualiter tũc
11 punietur,& hic vsq; ad quod tẽpus admittatur opiniones † diuersæ adsunt, vt ex dictis Doctoribus decerpes,quas opiniones resoluit breuiter Iul. Clar. in.d.§.hæresis.n.9.nam aliqui dicunt, quod non admittãtur nisi statim post deprehensionẽ ad Ecclesiæ vnitatem redierint,& hanc opinionem tenere cõiter canonistas testatur Grilland. in d.q.5.quem refert Simanc.d.tit 47. nu.38.inquit tamen,vbi suprà,Iul.Clarus,Simãc.ibidem asserere, quòd ipse ferè nullum inuenit hanc tenentem opinionem, sed in meo Codice ipsius Simãcæ,neque vidi hoc dicentẽ, neq; reprehendentem:Grillandum dictis verbis.Alij verò dicunt,quòd non sunt admittendi nisi vsque ad sententiam,& quòd ita in Hispania obseruatur,vt ex Simãca, vbi suprà,nu.40.testatur ipse Iulius Clar.& Rojas,in.d.2. part.de hæret.n.192.vbi inquit sic instruct.Hisp.c.12.esse statutum,& nouissimè instruct.Madriti, facta anno 1561.c.25.Alij autem dicũt,quòd semper etiam post condemnationem,& hanc esse mitiorem & magis cõmentem statur Boerius,decis.343.nu.3.&.4.& Carreti.relati per Clarum,in. d.nu.9. & quòd dicit Bossius, in tit.de hæret. nu.20.& in tit.de foro compe.nu.137. quòd ita seruatur. Inquit tamẽ Rojas, vbi suprà.num.193.quòd si in publico
12 actu fidei hæretici negatiui cõuertantur,eorum conuersio ficta † & simulata præsumitur, & quòd metu mortis potius quàm fidei Catholicæ zelo cõuertuntur , & ob id perquàm rarò aut nunquam huiusmodi conuersio tunc admittenda est, nisi vrgẽtissimæ causæ subeant,veluti si quis multis lachrymis & signis suos cõfiteatur errores,nõ solum de quibus est accusatus, sed etiam de alijs,& detegat alios cõplices,præsertim personas sibi coniunctas & dilectas, ex ijs & alijs, quæ Inquisitorũ fidei arbitrio relinquũtur,recta vel ficta cõfessio perpendi potest, & sic inquit ibi Rojas.n.194. illam instructionem Madriti esse intelligendam

dam: & hac in re admonet ibidẽ ipse Rojas Inquisitores fidei, vt præoculis habeant omni tempore dictum cap. vt officium.§.si verò,versi. prouiso solerter,de hær.in.6. qui versiculus,pro
18 uiso solerter est firmissimus Inquisitorum baculus: nam sicut vera pœnitentia veniam meretur , simulata †
13 Deum irritat,cap.inter hæc.2. de pœnit. distinct.3.cap.sacerdos.50. distin. & quanuis in omni iudicij parte,secundum Rojas,vbi suprà,nu. 197. Hæreticorum cõuersio & eorũ confessio
19 sit admittẽda,tamen,secũdum eund. ibi cum num.198.qui in limine iudicij
14 ante accusationem † cõfitetur ad carcerem tẽporalem cum habitu pœnitentiali pro breui tẽpore est condemnandus, si verò post accusationem, augenda erit pœna & pœnitentia, qui verò post publicationem testium hæreses çonfitetur,ad perpetuum carcerem damnandus est, quia præsumitur quòd metu probationũ confitetur,& talis confessio non caret suspicione,instru. Hisp. anno.1484.c.14.in
20 omnibusque casibus supra dictis proximè bona publicantur,† secũd.Host.
15 & alios relatos per Rojas,d.nu.148.& quòd ita cõmuniter ab omnibus Inquisitoribus seruatur & tradit Siman. d. tit.47.n.15.nisi vt ibi nu.16.& 17.nam
21 licèt arbitrio Episcopi & Inquisitorũ sit pœnã mitigandi,vel mutandi potestas,quod arbitriũ ante sententiæ prolationẽ locum habet,lata verò sentẽ-
16 tia solus † Inquisitor generalis dispensare & mutare poterit,vt in.5.instruc. Hisp.c.7.&.4.instru.Tolet.c.9.quas retulit Rojas,vbi sup.n.200.tamẽ secundum eũ,ibi.n.201.in cõfiscatione bo-
17 norũ nullum vnquã arbitriũ † est,sed
23 ius cõe omni tẽpore seruandum,cum à tempore cõmissi criminis ipso iure Hæreticorũ bona sint cõfiscata,vt dictũ est suprà,& ideò illud ius fisci minimè tollere possunt. Inquit etiam ipse

Rojas,vbi sup. nu. 202. & 203. quòd praxis nimis frequens atque vsitata in sacro sancto Inquisitionis foro ver
18 satur , cum damnato † ad perpetuos carceres post lapsum triennij Inquisitorem Generalem solitum esse dispensare: Sed si ad perpetuos & irremissibiles careeres quispiam fuçrit condemnatus , si humilis & verus pœnitens apparuerit , lapsis octo annis dispensatur : Hodie verò loco perpetui carceris hæretici ad trire-
19 mes † condẽnantur,dummodo debiles aut senes nõ sint,& huiusmodi cõdemnatio sit non ad minus quã ad triennũ, nè fiscus propter expensas plus incõmodi,quam commodi secũ afferat, ita superioribus annis per prudentissimos supremi Senatus Sacrosanctæ Generalisq; Inquisitionis proceres maxima cũ ratione decretum fuit, idque iure communi iuuatur,ex.c.circ cũ celliones.23. q.5.ibi alicuiv tili operi deputẽtur.l.quidã sunt.l.seruus.l.in
20 metallũ.ff.de Pœnis:Et an omnes sint pariter admittendi ad pœnitentiã, † vide Cast.de iusta hæte.puni.lib.2.c.22. vbi.c.23.an apostata admittetur,& in c.24.quid est exigendũ si resipuerit hęreticus,antequã ad reconciliationem admittatur:Et de forma recõciliatiõnis † faciendæ vide Reperto.inquisitorum, verbo Reconciliatio, per to-
22 tũ.Et quæ Pœnitentia olim † istis conuersis dabatur,tradit Siman.d.tit. titu. 47.nu.7. cum aliquibus sequentibus.

Ibi, *Heręgia*. Quid sit hæresis in hoc titulo remanet dictum, & tradit Siman. vbi suprà, titul. 30. de hæresi, vbi num.1. inquit esse Græcã vocem, & latinè sectam sonat,olim sæpè in bonã partem accepta, hodie verò † nomẽ odiosum est & apud vulgũ infame, significatq; hæresis de aliquo dogmate firmatã opinionẽ in qua tenaciter persistit,& num.3. inquit ipse Siman. Quæ sint necessaria ad hæresim con-

HAVROBA BIBLIOTEKA OHYM TLAHUICAN

ſummatam,& tria eſſe aſſerit,falſa credulitas,quæ eſt ex parte virtutis animæ ſiue potentiæ rationalis:peruerſa voluntas,quæ eſt ex parte cõcupitiuę: Pertinax defẽſio,ſeu impugnatio,quę eſt ex parte irritabilis : Duo pertinent ad intellectum, error & ſententia fidei, pertinacia verò pertinet ad voluntatem, & hæc eſt, quæ conſummatum facit hæreticum, vt late diximus in.l. præcedente.

Ibi, *Apoſtaſia*, de qua & quotuplex ſit in.l.2.tituli præcedẽtis in glo. *Que judaizanan y apoſtatanan*, late dictũ remanet.

Ibi, *Ni los hijos ni nietos de quemados, y condenados por el dicho delicto*, Pœnitentibus enim reconciliatis Eccleſiæ,& filijs ac nepotibus damnatorum interdictum eſt, ne argento & auro & præcioſis veſtibus & armis vtantur,& nè officijs publicis fungantur, quod ſub pœna ignis ſancitum eſt,ſed hodie ar-
24 bitrio † Inquiſitorum puniuntur, ſecundum Simanc.de inſtit. cathol. titul.47.num.22. ex legibus tamen noſtris in præſenti alijs etiam pœnis afficiuntur eis contrauenientes vt ex eis apparet,non excluditur tamẽ dictum arbitrium, cum & leges noſtræ conſtitutæ fuiſſent tempore quo Simancas,dict.num.22.de arbitrij huius practica ſcripſit.Sed an equũ vel equulũ
25 aut mulam aſcendere † iſti tales poterunt,tradit idem Siman. ibidem numo.23.cũ.3.ſequentibus, vbi inquit quòd non,adeò vt neque aſinis & vehiculis vti poſſunt,vt ibi num.26.ſed quòd pedibus iter facere debẽt, nam & ea pœnitentia quibuſdam facinoroſis imponitur, vt cap. admonere. cap. latorem: 33. quæſt. 2. cap. vlti. Concilij Vormacen.cap.fin.13.quæſtione.2. Sed an hæc de filiis & nepotibus eorum,qui relicti ſunt curiæ ſeculari,propterea quòd in hæreſim relapſi fuerint,ſupraſcriptis pœnis teneã-
26 tur, etiãſi pœnitentiam † egerint parentes eorum, tradit Simanc.vbi ſupra, titul.29.num.17. & nos diximus in tract.de Decurio. vocato Curia Piſana, lib.primo,cap.12.num.8. vbi tenuimus cum Rojas, ibi relato, quod lex noſtra,& iura canonica ibi relata, & noſtræ legi ſimilia, eſſe intelligendum procedere in filijs, & nepotibus hæretici ſemel lapſi,& nõ incorporati vnitati Eccleſiæ,vel in relapſis, qui relapſi etiam ſi correcti, & pœnitentes ſint, eorum filij,& nepotes iuris prohibitionibus ſunt obnoxij, ſecundum gloſſ.reincorporator, incap.ſtatutum.2.de hæreti. quam ibi ſequitur Ioann.Andr.Fran.& Simancas,in ſuo Enchiridione,titu.63.num.7.& nouiſſimè Salzedo, in addi.ad pract.Bern. Diaz.cap.23.num.22.& melius Zanchin.de hære.cap.28.num.3.&.4.par. 2.volum.11.tracta.Doctorum,& Hojeda,in tract.de benefi. incompatibil. 1.par.c.24.nu.1.in.1.par.tomi.15.trac. Doctorum,eò quòd relapſi non incor-
27 porãtur † vnitati Eccleſiæ, ſed ſine audientia curiæ ſeculari traduntur etiã ſi ſint emendati.cap.ad abolendam.§. illos quoque,de hæreti.cap.ſuper eo. titu.in.6.& quanuis eis, vt ibi dicitur, ſacramenta pœnitentiæ, & Euchariſtiæ concedantur, vtrumque tamen in dict.c.ſtatutum.2.requiritur,videlicet quod ſint emendati, & reincorporati,& ſic in relapſis tenent ſupradicti Doctoribus,contra Domini. & alios, & Simancam,de inſt. Cathol. tit. 29. num. 17. cum ſequentibus aliquibus, aliud tenẽtes. Ex quibus lex noſtra in ſupradictis procedet, non verò procedet, in filijs & nepotibus ſemel lapſo-
28 rum, † emendatorum tamen, & reincorporatorũ vnitati Eccleſiæ, vt per eundem de Rojas, in ſingul. fidei. 66. & Gracian. in regulis ſuis in reg. 223. hæreticus, & nouiſſimè hanc quæſtionem tangit,& examinat Cãtera in. d. tit.de hære.nu.11.12.&.13. vbi & inquit quod

quod de conſuetudine relapſis nõ datur Sacramentũ Euchariſtiæ, etiam ſi de iure aliud cũ aliquibus alijs aſſerebat Dida.Per.l.1.tit.1.lib.1.Ordi.col.33. in princ.Sed an hęreticorũ filij Catho-
29 lici priuati ſint nobilitate ſanguinis, † vel ex antiquo parentũ priuilegio ad eos deriuata, & veriorẽ eſſe quod nõ teſtatur Siman.de Inſti.Cathol.d. tit. 29. nu.18.& ſic vt per eum ibi nu.19. retinent tales filij † ius eligendi,& ſuc-
30 cedendi auo Paterno.Sed an idem ſit in filijs falſi teſtis cõbuſti mandato inquiſitorũ contra eum procedentium ob dictum falſum contra accuſatum de hæreſi,tradit idem Simanc. vbi ſuprà, tit.64.de teſtibus,num.95.

Ibi. *Por linea feminina*. Caute verba hæc fuerũt expreſſa ad euitãdũ dubiũ illud tactũ per Card.in Clemẽt.1.verſ. ipſius,de pœnis,ſcilicet,an cũ punitur
31 poſteritas intelligatur per lineã † maſculinã tantũ, an per fœmininam,& ideò iuſte hic etiã de fœminina explicatur, vt nihil dubietatis remaneat.

Ibi, *No puedã*, impoſsibilitat eos lex nã in ijs verbis, ita vt incapaces ſint, dictio enim, poteſt,præcedẽte negatiua huiꝰ eſt naturę, vt diximus in.l.2.n. 29.titu.3.lib.5.ſupra, vt neceſsitatem importet.

Ibi, *Del nueſtro Conſejo*, eò quòd infa-
32 mis eſt ipſo iure omnis hæreticus † etiam antequàm talis declaretur, vt per Caſtro,de iuſ.hær. puni.lib.2. cap. 9.per totum,maximè verſicul.ſed dubium eſt,& cum infamis ſit,infamibus portę dignitatum patere non debent vt in cap.infamibus,de Reg.iur. in.6. fama enim hominis delicatiſsima res eſt,& quæ ſæpè leuibus ex cauſis rubiginem cõtrahit,& maiorem ſi ex grauiſsimis, prout eſt hæreſis cauſa, ideò vt in alterius infamiam nõ facilè cuiquã credendum eſt,ita quoque ſi infamia re vera comperta eſt, infamem à Republica penitus arcere, eoſque tan-

Azeuedo ſuper.8.

tum eius gubernationi adhibere expedit, qui non ſolum priuatis rebus tractandis,verum etiam pblicis negotijs gerendis,citra infamiam apti ſunt,ſcilicet vt famoſis & notatis, quos ſcelus vitæ, aut turpitudo inquinat, & quos infamia à bonorum cœtu ſegregat,dignitatis portæ non pateant.l.neque.C.de dignita.lib.12.ſicut & olim, vt teſtis eſt Modeſtinus,ab ingreſſu vrbis prohibiti fuerunt.l.ſed & ſimiliter. §.ſcribit autẽ.ff.de excuſa. tut. Et habere aliquem pro infami tanti momẽti cauſam eſſe duxerunt veteres, vt in tercognitionum genera iudicium de æſtimatione retulerint.l.cognitionũ: ff.de var.& extraor.cogni. Sed obijci poteſt noſtræ legis diſpoſitioni, quod
33 Vlpianus † ſpurios,& eos,qui iudaicã ſuperſtitionem ſequũtur ad decurionum dignitatem admittit, li generali. §.ſpurios.ff.de decurio.Iuliuſque Paulus eorum dictis fidem adhibet, qui vltimo ſupplicio infames deſtinantur.l. qui vltimo. ff. de pœnis, & Vlpianus iterum ex Pomponio reſpondit, parui referre integrę famę quis arbiter ſit an ignominioſus.l.pædius.ff. de arbit. Iuſtinianuſque exceptionem infamię procuratori obiectum reijcit. §. fin. inſtitu.de exceptio.reuſque criminis delatus, poſt annum quàm delatus eſt, honores petere non prohibetur l.reus.ff.de mun.& honor.Sed omnia hæc ceſſant,cũ de iure aliud prohibitum reperitur,nã ſi per infames regimen Regni officia publica & honoris adminiſtrarẽtur, nimis eſſet authoritati,adminiſtrationi, & gubernationi nociuũ poteſtas enim malitiæ cõiuncta neruos ac robur affectibus addit, verũq; eſt illud Dyoniſij dictũ, qui tũc maximè Imperio frui dixit, quod libet, faceret. Ideòque Plato lib.3. de legibus reſpondit, ciuitates inſtitutiones ſuas habere, eoſque, qui maximè peccant, qui à maximè nocent,

HAZIENDA BIBLIOTECA OHYUELA

ab administratione arcendos esse, nè si quis non segreget hos, reliquos sua contagione inficiant. Quamobrem olim Dominus, ad gerendum magistratum, voluit ex omni plebe assumi viros sapientes & timentes Deum in quibus esset veritas, & qui odissent auaritiam. Neque ijs obstant contraria, tum quia nõ procedunt, vbi aliud in contrarium reperimus specialiter statutum: tum etiam quia vrgente necessitate & in defectum † aliorum, 34 quid admittitur, quod alias non admitteretur. cap. inter, de religi. domi. vnde sicut propter inopiam testium, quãdoque recipiũtur nõ idonei. l. consensũ. C. de repud. & inhabiles recipiũtur ad ordines Ecclesiasticos propter defectũ habiliũ. c. 2. dist. 55. ita & spurij, ideò eligũtur dũtaxat, quia meliores nõ inueniuntur, tametsi dici possit, quòd spurius non est infamis infamia iuris aut facti, quæ oritur ex moribus eius improbatis, sed propter culpam parentum, & præsumptionem similis incontinentiæ ad peculiares hos effectus à iure infertur nota quædã, quæ à multis dicitur infamia facti, secundum Angel. cons. 274. & Calder. cons. 2. de fide instru. qua ratione & secundæ obiectioni sufficienter responsum esse putamus. Sed in filijs & nepotibus hæreticorum aliud est maius, tam ex nota & infamia ac parentum delicto, quàm ex infamia in ipsos filios & nepotes deriuata, & sic est differẽs ratio & dispositio. Quod verò tertio loco obijcimus, hãc ratione habet, q̃ ar- 35 bitri † nullam habẽt dignitatẽ, nisi sint arbitri iuris, vel in causa Principis, in qua omnes integerrimæ fidei esse debẽt, vt per Marc. Anton. in tract. de cõprom. q. 2. n. 13. Ex quo & alteri obiecto satisfieri potest, quia procuratoris officium vile est, & à quo viles nõ arcentur. l. si procurationẽ, & ibi late Platea. C. de decurio. lib. 10. Præterquã si agatur de procuratore Regis aut Principis, vel de eo, qui in Curia Principis versatur: neq; itidem vltimã obiectionem obstare dices, quia quando accusatio infra annum nõ est finita, talis qualis præsumptio pro innocentia accusati oritur, & mala nascitur cõtra accusatorẽ, q̃ calũniosè ad accusandũ processit, & proinde post annum promoueri potest ad honores, & ad dignitates, & quia nõ est adhuc infamia notatus, prout sunt filij & nepotes hæreticorum & per consequens cessant dictę obiectiones, neque militãt quo ad hãc nostram materiã de qua agimus, in qua infames efficiuntur, & inhabiles honorũ filij, & nepotes patrum hæreticorum, & filij matrũ hæreticarũ, & portę dignitatum eis patere nõ debent. Idque procedit non solum in loco in quo infamia contracta, aut per 36 sententiam illata est, verum etiã † in alio quocunque loco, quia vt eleganter cũ Bar. in. l. ex ea. ff. de Postulã. respondit Paul. Castr. in. l. 1. ff. de ijs qui not. infam. sicut lepra sequitur leprosum quocunq; ierit, & sicut is, cui mẽbrum aliquod mutilatũ est, id ipsum membrũ mutilum secũ perpetuò defert, & sicut excommunicatus in vno loco, vbiq; locorũ graui ac periculoso hoc vinculo ligatur. Ita quoque sententia aliquem infamans est eiusdem naturæ, adeòq; statũ alicuius diminuit, vbique infamat, apud omnia tribunalia ligat, sequiturq; hominẽ etiã si ad locum non subditũ iurisdictioni illius qui sententiã tulit, eat: personamque afficit, eãque velut individuus comes subsequitur, quod & Abb. probat in c. 1. de treuga & pace, infamia enim est 37 macula inhærens ossibus, † & veluti character quidã, qui hominẽ sequitur quocunq; locorũ ierit, secundũ Bald. & Angel. in dict. l. ex ea. ff. de postul. Iterum, & secundo procedit dicta regula, quod licet alias delinquentes emen-

emendati, id est post peractam pœnitentiam gradum suum & dignitatem recipere solent. cap. contumaces. 50. distinct. emendatus tamen de crimine & infamia, eatenus adhuc nota infamiæ laborat, vt integer ad actus publicos & legitimos, nec ad testimonium in causa criminis ferendum, velut. integer & idoneus non admittatur. cap. testimonium, & ibi Abb. num. 1. extrà de testibus, verumque 38 est quod ait Plautus, Hominum † immortalis est infamia, quæ etiam tunc viuit, cũ esse credas mortuam. Ideoq; & Claudius Cæsar, cum cuidam notam appositam (deprecantibus familiaribus) ademisset, litura tamen, inquit, extat, sentiens etiam remissa culpa, manere prioris infamiæ vestigiũ. Vnde & periurus etiam post peractã pœnitentiam, non poterit esse testis, 39 † sicut nec anteà poterat. glo. in. l. qui cum vno. §. ignominia. ff. de re milit. Tertio amplia, quod infamia remanet † apud infamem etiam extincta 40 infamiæ causa, vt per Hippolyt. sing. 107. Priuilegium, vnde in simili dicitur, quòd Iudæus eo in casu, quo non potest esse testis contra Christianum, non poterit etiam testis esse, si efficiatur Christianus, de quo tamen vide plura per Felin. in. c. eam te, de rescrip. non enim mihi hæc satisfacit doctrina baptismo iam suscepto. Imò & in- 46 famis qui est, non solum non est testis legitimus super rebus postquam infa- 41 miam cõtraxit accisis, verum nec † de ijs, quas adhuc integer & inculpatus vidit, secũdum Alciat. in. l. notionem, in fi. ff. de verb. signif. quia qualitas testis, eiusque fides tempore depositionis attẽditur, ex. c. forus, extrà, de verbo. significi Felin. in. c. in literis, de test. eoque pertinet quæstio, an testẽ tem- 42 pore depositionis † infamem esse sufficiat, qui tempore iuramenti præstiti infamis nõ fuit, de quo plura per Abb. Azeuedo super. 8.

in. d. c. testimoniũ. n. 3. & gl. in Clem. 1. de offi. deleg. & non solum infamia repellit quem à dignitate obtinenda, 43 sed & ab obtẽta †. Ideoque Diocletianus, infamia, inquit, quæ tibi abominãda est, non etiã amissionis oculorũ casus, quæsitum tibi adimit honorẽ. l. infamia. C. de Decurio. lib. 10. & rursum, iudices, Inquit, qui se furtis & sceleribus fuerint maculasse cõuicti, ablatis codicillorum insignibus, & honore exuti inter pessimos quosq; & plebeios habeantur, nec sibi posthac de eo honore blandiãtur, quo se ipsos indignos iudicauerunt. l. iudices. C. de dignita. lib. 12. Nec enim debent homines infames cum hominibus integræ famæ in dignitatibus participare. l. neque quis. C. de decurio. Et si dignitas infamibus confertur non solũ ipsa cõmaculatur, sed & plurimũ quoque 44 peccãt ij †, qui eam ijs conferunt, secũdum Innocen. in. c. qualiter & quãdo, extrà, de accusa. Imo & quòd plus est, quòd iudex vel magistratus, etiã nemine excipiẽte, vel petente eos reijcere, & de eorum infamiũ conditione 45 inquirere † possit & debet, secundum Ias. in. l. Arennam. C. de inoffi. test. scilicet, ne quis nisi bonus & integer ad hoc officiũ assumatur: neque potest iudex alterãdo aut cõmutando pœnã legis, & aliam imponẽdo, tollere infamiam † ex dispositione legis vel statuti tali delinquẽti imponẽdam, ex. l. noluerunt. C. vt intra cert. tempus cri. quæst. termi. & ibi Angel. n. 1. Roma. in. l. si verò. §. de viro. ff. solut. matr. & in modo infligendæ pœnæ debet Iudex in sentẽtia vti eisdẽ † verbis infamatorijs in. l. cõtentis, secundũ Auen. c. 18. præto. n. 5. lib. 1. nemoque mortalium potest tollere infamiam facti, quæ ex communi hominum opinione prouenit, imò nec Princeps quidem, quia cum in facto consistat, vt facto contrario tollatur, necessariũ est, 47

HAVROBA BIBLIOTEKA OHYMHTHHCKOBA

quia Princeps, vt ea quæ facta sunt, pro infectis habeantur. l. in bello. ff. de captiui. vel vt hominum impressiones mutentur, facere † non po-
48 test, cæterum quod infamia facti ↑ vel
49 iuris non habeat effectum, facere potest, latè Tyraq. in tractat. de cõstitut. parte. 3. limi. 7. numer. 10. sed an inferiori hoc tributum sit, latè discutit Abb. in. c. Cũ te, de re iud. vt autẽ omnia dicamus, varijs modis quis notari
50 † potest infamia, iure scilicet, vel facto, vt inquit text. & glo. in c. infames §. Porrò. 3. q. 7. & l. 1. tit. 6. p. 7. iuris vo-
51 catur infamia, † quæ irrogatur alicui iure ciuili, vel canonico, tametsi forte apud bonos viros non sit grauata
52 eius opinio, & æstimatio. Et hoc † qui dẽ dupliciter, vno modo cum lex ipsa non sententia, rem illicitam, mox atque facta est, damnat, ipsumque factũ notat, id est, cum sola legis authoritate infamia nominatim infligitur, neque necessaria est sententia ad hoc, vt ea infligatur. Licèt enim per sententiam delictum declaretur. l. infamem. ff. de publ. iudi. in his tamen iam ante simul atque quis deliquit palam ex sola deprehensione infamis est, neque in eis, sicut in alijs requiritur sententia. l. Athletas. ff. de ijs qui not. in-
55 fam. & in. l. 1. in fine, & l. 3. & 4. titul. 6. partit. 7. vt si quis ab exercitu ignominiæ causa dimissus sit, si artis Ludricæ causa in scœnam prodierit, vel in alijs pluribus casibus à dict. l. 1. ff. de ijs qui not. infam. & dictis. ll. 3. & 4. titul. 6. partita. 7. descriptis. Alio vero modo, cum factum, & personam notat, non lex, sed sententia à qua non est appellatum, nam si appellatum esset, non infamat, vsque dum confirmetur, ex. l. furti. §. 1. ff. de ijs qui not. infam. nam quando requiritur sententia, non ex facto præcedente, sed ex sententia infamia oritur, vt per Paul. Castr. in. l. improbum. C. de his qui not. infam. quem vide. Infamia autem
53 facti ad hominum ↑ opinionem potissimum refertur, vt cum quis apud bonos graueſque viros malè audit, licet illi à iure, & ex ipsis legibus nulla infamia irrogatur, quibuscunque autem modis infamia irrogetur, vtique infames à dignitatibus repelluntur. Quis enim (inquit Ecclesiasti. capit. 10.) honorificabit exhonorificantem animam suam. Et sic iustissimè ex lege nostra heretici, & filij, & nepotes eorum per lineam masculinam, & per fœmeninam vsque ad filios inhabilitantur ad honores, & officia publica, & alia hic, & in. l. 4. sequente contenta. Cum infamia eos sequatur sicut lepra leprosum, vt dictum est. Ex quibus cum lex nostra personas enumeret, & specificet, in alijs quam in ea specificatis cessabit
54 eius dispositio, ↑ ita vt filij descendentes ex Christianis nouis, qui neque ipsi neque patres eorum nouiter conuersi, non sunt ab Inquisitoribus puniti, poterunt officia publica habere, idque comprobatur ex. l. 6. titulo. 24. p. 7. & per plura comprobat Montal. relatus & secutus per Auend. c. 19. prę to. nu. 20. lib. 1. & lex. 3. eiudem tit. 24.
55 p. 7. nihil obstat, nam loquitur ↑ in Iudæis, qui nõdum facti sunt Christiani, isti enim nullo modo ad officia publica sunt admittendi, imò & nouiter ipsi conuersi non solent admitti, ex cap. constituit. 17. quæst. 4. & not. Anan. in ca. cum sit. de Iudæis, nisi esset persona insignis, & multum decorata, vt not. Feli. in. c. eam te. nu. 12. de rescrip. imò & descendẽtes eius, nisi sint iam probatę fidei, prout dixi in curia Pisana, lib. 1. cap. 12. numer. 23. & Hojeda, in tractat. de benef. comp. & incompat. 1. parte. cap. 24. numer. 5. in fin. tomi. 15. part. 1. tract. diuersorum, & probatur ex. l. 23. tit. 5. p. 1. & sic hodie eos videmus in Hispania, & in partibus alijs

alijs admissos ad officia publica, & honoris, nisi vbi aliud statuto, aut
61 consuetudine approbatis reperitur dispositum, vt & alibi in. 1. tomo di-
56 ximus. Et an ad sacros possint ↑ ordines promoueri hæreticorum filij, tradunt additio. Bern. Diaz in practica cano. cap. 23. num. 22. cum. 6. sequentibus, & Simanc. de Institutio. Catho. titulo. 29. numero. 14. cum sequentibus aliquibus, & quid Concilio Tridentino attento idem additio. Bern. Diaz vbi supra, tractat.

Ibi. *Ni abogado.* Nobile est enim, & honorosum officium aduocati, vt per Tyra. de nobilit. c. 29. num. 13. & nos alibi diximus.

Ibi. *Otro officio publico.* Maximè honorosum, vt in capit. statutum. 2. de hæret. in. 6. in capit. 2. eod. titul. & est instructio Inquisitionis in antiquis, cap. 6. & in nouis cap. 11. l. 4. titul. 29. partita. 7. & ibi glossat. tradit, quæ di-
57 cantur † officia publica, & ad has nostras leges se remittit. Et amittunt omnia, quæ sunt iuris ciuilis, vt. l. amissione. §. quæ efficiunt. ff. de capitis diminu. qui text. loquitur in alijs, qui sunt rebelles contra Dominum, & maiori cum ratione in nostro casu, cum hæreticus sit contra Deum rebellis, notat Cantera, de hæreti. numero. 10. & Rojas, de hæreti. 2. parte, Assertione. 42. in princip. & id intelligit verum Cantera, vbi suprà, in vero hæretico, secus in suspecto
58 tantum de hæresi, nam iste † non est infamis, & consequenter neque eorum filij.

Ibi. *Solas penas en que caen, e incurren las personas priuadas, que vsan de officios, pa-*
59 *ra que no tienen habilidad.* Et quæ † pœnæ sint istæ, Abb. in capit. sciscitatus, numero. 14. & ibi Addition. liter. G. & H. de rescript. latè descripserunt, vbi Felin. numero. 8. inquit, quod in-
60 habilis patiens se † eligi punitur pœna capitis, tenetur enim inhabilis suã
61 inhabilitatem manifestare ↑ alias punitur & peccat, secundum Suarez, allegati. 12. folio. 148. pagina. 1. in fine, cum principio sequentis in antiquis. Imò si quis plebeius permittat se ad aliquod officium eligi, tanquam nobilis, cum non sit, venit ob talem simulationem puniendus, vt ex. l. 2. C. si fer. aut liber. ad Decuri. aspira. libr. 10. notat Auenda. capit. 14 præt. numero. 23. ad fin. lib. 2. Et sic Personæ, de quibus in præsentiarum, si ad hæc officia permitterent se eligi, punirentur pœnis saltim extraordinarijs, & insuper in confiscatione bonorum, vt hic disponitur. Et an de hoc facto hæresis oppositę contra petentem dignitatem, vel officium cognoscet iudex laicus, nouissimè vidi assertum quod sic per Doct. Sahagum, in apparatu impresso ad ca. decernimus, in princip. num. 86. &. 92. de iudicijs, dum tamen secundum eũ ibi de hæresi sit iam condemnatus ille prætensor dignitatis per iudices sanctæ Inquisitionis.

Ibi. *Ni sentencia, ni declaracion.* Cautè fuerunt hæc verba adiecta, nam de iure aliud esset, eo quod etiam vbi lex imponit pœnam, ipso iure requiritur adhuc declaratio pœnæ in cursæ, vt in hoc titulo remanet dictum, & diximus latius in titu. *De las contestaciones*, lib. 4. suprà, & ijs leges hæ. 3. &. 4. satis remanent commentatæ.

SVMMARIA.

Receptatorum est pessimum hominum genus. num. 1. & qui sint. numer. 2.
Receptatio vnica an sufficiat. nu. 3.
Receptans ignoranter an puniatur, numero. 4.
Receptatores hæreticorũ qui dicantur. nu. 5.
Indices negligentes capere hæreticos, fautores eorum sunt. num. 6.

HAZROBA BIBLIOTECA OHIGGINS METHUEN

Lex. 5. 6. & 7.

Summarium.

In ijsce legibus pœnæ imponendæ sorti legis, & arioli, & maleficis, & credẽ tibus eis, accedentibusque ad eos, & receptatoribus eorum describuntur, & qualiter iudices in ijs cum clericis & laicis habere se debent. De quarũ legum materia plura, quæ hic referri possent, diximus, in l. 5. titul. 1. suprà, isto lib. ad ibi dicta te remitto ne bis eadem repetamus.

IN l. 5. ibi *Que el juez, o alcalde do esto acaeciere pueda hazer pesquisa*, & sic ex officio procedere, quam in hoc allegat Auenda. cap. 32. prẽto. num. 1. lib. 2. imò & secundum l. 6. sequẽtem puniri possunt iudices in hoc negligentes.

Ibi. *Porque herege es.* Anisti sortilegi, arioli, aruspices, & incãtatores, & malefici sint vt hæretici puniendi in d. l. titu. 5. 1. suprà, isto lib. diximus.

In l. 6. ibi *Y los que los encubrierẽ en sus casas*, idem disponebatur, in l. nullus, C. de malef. & Matth. & l. fi. C. de Paganis. l. 1. titu. 23. partit. 7. Estque receptatorum pessimũ hominum genus, 1 sine quibus latere nemo dici potest, † Plato Dialogo. 12. de legibus, pœna mortis plectendos asserebat, vt hæc & alia de ijs receptatoribus tradit Meno. de arbit. li. 2. Centu. 4. casu. 348. & dicũtur isti receptatores, fautores, nã fautores dicũtur, & fauere, qui criminosis præstãt aliquid alimoniæ, & qui procurant aliqua, ob quæ liberentur 2 † criminosi, vel subministrant eis 23. quæst. 4. est iniusta, & l. pignore. §. fin. ff. de furt. not. Archi. in c. 2. de hæret. in 6. & Card. in Clement. 1. in princ. quæst. 17. de foro comp. Cœpol. cons. crimin. 27. nume. 6. & de receptatoribus vltra Doctores in titu. ff. de receptat. Vide latè per Anton. Gom. tom. 3. Vari. ca. 3. num. 50. per totum, & in cap. 5. num. 16. tractat de receptatore latronum, & glos. *Encubrieren.* per tex. ibi in l. 18. titu. 14. parti. 7. & Auiles. c. 3. prætorum fol. 94. num. 19. verbo *Iurisdicion*, vbi disserit, quis dicatur receptator, de quo habes text. in l. 1. §. quod autem ait prætor. ff. de seruo corrup. de quibus, & traditur per Auẽd. ca. 7. præt. lib. 2. & an vnica 3 † receptatio sufficiat vide Lucam de Penna, vbi Bartol. & eius additio. l. 1. colum. 2. in princ. C. de desertor. lib. 10. & Angel. de malef. verbo, dicto maleficio, num. 23. pagina. 552. in paruis, & ibi additio.

Ibi. *A sabiendas.* Hoc est principalius requisitum, vt quis de receptatione puniatur, scilicet, quod scienter id faciat, secus si ignoranter, nã tunc 4 † nõ punitur, secundum Bart. in l. omnes, nume. 2. C. de Agricol. & cens. libr. 10. vbi se remittit ad dicta per eum in l. fin. C. de fabricens. lib. 11. & quid in receptante affinem, vide text. in l. 2. ff. de recept. & glos. l. in l. 6. titul. 26. p. 7. tradit Meno. d. casu. 348. omnia referens, & latè differẽs. Et Luc. de Penn. l. 11. col. 2. C. de deserto. lib. 11. Ex quibus iam est abolita apud bonos, & Christianos iudices prauorum, & crudelium iudicum corruptela, & iniustitia punientium caupones hospitalarios, & alios ignoranter recipientes delinquentes fugitiuos in suis hospitijs & domibus, præbentes eis alimẽta, & hospitia, & illos etiam, qui eos per flumina in suis nauibus, & batellis portauerunt, nam ignorantes homines, & præsertim præpositos ad hæc officia iniustissimè condemnantur vlla pœna, sed crudeles sunt tales, & iurium ignari, si qui nunc sunt qui hoc genus crudelitatis exerceant, cũ lex nostra, & omnes leges de receptatoribus loquentes malitiam, & sic sciẽter factum considerant, non verò si ignorãter. Imò & tenetur eos accusans scientiam probare, nam ignorantia præsumitur. Et sic receptatores etiam 5 hæreticorum † ij dicuntur, qui eos recipiunt scientes esse tales, & eos occultantes, vt manus iustitiæ euadant, vt per Rebuf. in Bulla Cœnę Domini, verbo, Et receptatores.

Ibi. *Que pierdan los officios.* Nam fautores dicuntur tales iudices negligentes, habentes enim iurisdictionem ta- 6 les sunt † si neglexerint capere, vel punire hæreticos, cap. negligentes. 2. quæst. 7. ibi neglixere (cum possis) per turbare peruersos, nihil aliud est, quã soluere: neque caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare, vt hæc & alia optima in propositum adducit Rebuf. in d. Bulla Cœnę, verbo Fautores pag. 405. in fin. cum sequentibus, & ijs titulus hic. 3. satis remanet declaratus.

TITVLO. IIII. DE LOS Blasphemos de Dios, y de nuestra Señora, y del Rey.

Summaria, Titulo. IIII. in Rubricam.

BLasphemia species hæresis est. nu. 1. & est graue crimen. num. 2. & reputatur crimen contra naturam. nu. 3.

Blasphemi sunt, qui sacrilego maledicto se obstringunt. numero. 4. velut diffinitur, num. 5.

Blasphemia quid sit. numer. 6. & 7. quid importet.

Blasphemia oris, & blasphemia cordis, quæ sit. num. 8. & 9.

Blasphemia iuridicè quomodo sumatur, & diuidatur, nu. 10. & 11. & 12.

Differentia est inter blasphemare, & maledicere. nu. 13.

Maledicere an dicatur dicens, Al dispetto de Dio. *nu. 14. & nu. 19.*

Blasphemia an sit dicere Deum factum, infectum facere non posse. num. 15. 16. & 17. & 20.

Quomodo intelligatur Rubrica illa Summi Pontificis in Rubrica de blasphemis, numero. 18.

Baldi dictum reprobatur in num. 19. dictum in num. 14. suprà.

Blasphemia vt omnia comprehendantur quæ dicatur. num. 21.

Iurare per membra Christi, vel sanctissimæ Virginis blasphemia est. nu. 22.

Reprobatur opinio Angeli tres species blasphemiæ constituens. num. 22. & 24.

Blasphemia mente, & verbo, committitur, & scripto. num. 25.

Virgo ac domina nostra sanctissima dignior est omnibus sanctis. n. 26. & ideò in arbitrijs plus debet puniri delinquens contra eã quàm contra alios sanctos. nu. 27.

Miraculum contra Virginem Sanctissimam quarundam deprecantium. nu. 28.

CVM superiori titulo dictum sit de hæreticis, qui, vt ibi diximus, fidei & mandatis Dei resistunt, & cõtradicunt, nunc immediatè sequitur videre de blasphemantibus Deum ipsum ac Beatissimã Virginem Mariam, verbo, Vel facto, 1 nam blasphemia † species hæresis est large,

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

largè, vt per Squilacens, de fide ca. 16. nu. 1. & etiam de illis, qui regem humanum blasphemant.

Pro cuius Rubricæ introductione & declaratione totius tituli sciendũ est prius, & discutiendum, quis blasphemus dicatur, & antequam diffiniamus sciendum est, esse crimen grave, † & eius grauitas demonstratur ex dicto Hosti. in summa titul. de excessi. præla. §. clericos, qui eos Iudæis vocat deteriores. Item & colligitur ex punitione eorum in sacra Scriptura designata: nam ob blasphemiam filius mulieris Israëlitidis præcepto Domini lapidibus fuit obrutus, eo quod nomen Domini blasphemasset, Leui. 24. vt hæc & alia plura refert Salzedo, ad prac. cano. Bern. Diaz, ca. 110. blasphemi, in addi. 1. & reputatur crimen † contra naturam, vt per Auenda. cap. 5. præto. num. 1. lib. 2. & tradit etiam Maschard. de probatio. tom. 1. conclu. 194. in princip. & nouissimè, & latè Tyber. Decianus in. 2. tomo de delictis, libr. 6. cap. 3. per totum. Hocque supposito dicendum est, quod blasphemi sunt, qui sacrilego † maledicto se obstringunt, vt ait Budæus relatus per Simanc. de Instit. Catholi. titu. 8. num. 1. vel, vt inquit Dida. Perez hic sub Rubrica, titu. 8. de blasphemis, lib. 8. Ordin. pag. 203. blasphemus vèis dicitur, qui negat † quod in Deo est, vel illi tribuit quod ei non conuenit, vt ex Sancto Thom. 2. 2. quæst. 13. articul. 1. & ibi Caietan. idque à diffinitione blasphemiæ deducitur, vt infrà videbis, & sic oportet diffinire blasphemiã. In quo Hugo de Sancto Victore, in lib. de fructu carnis, & spiritus, cap. 6. inquit, quod blasphemia † est cum quadam improbosa irreligiositate cõuitiorum iaculata in alium maledictio. Aut est iuris diuini, vel humani nominis diminutio iurãdo, vel exprobrãdo facta. Ex quibus duabus diffinitionibus plura infert Castro, li. primò, de iusta hæreditate. puni. cap. 12. per totum. Et secundum Ambrosium diffinitur, vt sit affirmatio falsitatis, vel negatio veritatis circa Deum. Et blasphemare sit attribuere Deo falsum, vel quod ei non conuenit, vel negare de illo verum, vel quod ei conuenit, & huius ratio est, quia secundum sanctũ Thom. 2. 2. quæst. 13. nomen blasphemiæ importat † derogationem excellentis bonitatis præcipuè diuinæ. Quicunque autem negat de Deo aliquid ei conueniens, vel asserit de eo, quod ei non conuenit, diuinæ derogat bonitati, quia secundum Dionysium, cum Deus sit ipsa essentia bonitatis, quicquid Deo conuenit pertinet ad eius bonitatem, & quidquid ad ipsum non pertinet, longè est à ratione perfectæ bonitatis, vnde omnis talis blasphemat, vel secũdum solam opinionem intellectus, vel etiam coniuncta quadam affectus detestatione, quorum vtrumque si consistat in corde, dicitur blasphemia † cordis, si verò exterius prodeat per locutionẽ, est blasphemia oris, † quæ opponitur fidei confessioni. Et hoc est diffiniendo Blasphemiam Theologicè, & propriè, vt inquit Syluest. in summa, in verbo, blasphemia num. 1. & 2. iuridicè tamen secundum eum ibi, sumitur etiam blasphemia. Et hanc aliqui † dicunt diuidi in propriam, & impropriam, vt inquit nouissimè Cantera, in suis quæstionibus, titul. de blasphemis, nume. 1. ex Sylueestro, vbi suprà, & Abb. & Ana. in capit. 1. & 2. de maledi. Et propriam † esse inquit ipse Cantera, quoties negatur aliquid in Deo, quod ei proprium est, vel tribuitur Deo aliquid, quod ei non conuenit, verbi gratia, dicere, quod Deus non est omnipotens, vel quod est malus, vel quod non est iustus, & similia, vt per Sanct. Tho. & Caieta. vbi suprà, & Syl-

& Sylueest. vbi suprà, & idem quod in Deo dicimus, est dicendum in Beata Virgine Maria, & in Sanctis, & in rebus sacris, & sic Theologice dicitur quis blasphemare. Impropria verò † blasphemia, inquit Cantera vbi suprà, cum Sylueestro, iuridicè loquendo, est maledicere Deum, vel Sanctos, vel aliquid dicere in Deum, vel sanctos, vel res sacras, vt traditur per totum, maximè in cap. 2. de maledi. quasi differentia sit inter blasphemare † & maledicere, vt apparet ex Bart. & Doctoribus in. l. turpia, de lega. 1. in. l. item apud. §. sed quod adijcitur. ff. de iniur. & Catal di. de syndicatu. num. 104. Ex quo Bal. in cons. 476. an dicatur maledicere, lib. 3. dicebat, quod dicens, *Al dispeto de Dio*, non dicit blasphemiam, nec venit puniendus † de blasphemia, quem ad hoc retulit Socin. consil. 102. in princip. lib. 1. & Clarus, in lib. 5. select. sentent. §. blasphemia, nume. 2. & Couar. in cap. quanuis pactum, 1. parte. §. 7. num. 9. in princ. & Menochi. de arbit. casu. 375. num. 4. vbi in nume. 5 & 6. inquit, quod nõ esset blasphemum verbũ prolatũ super illo facto, quod nec ipse Deus potest, putà si quis dicere, Deum facere non posse † mulierem semel corruptam incorruptam, ex capi. si Paulus. 32. quæstio. 5. neque quod factum est, quin factum sit, vt per Meno. ibi num. 6. 7. &, 8. verũ ego adhæreo omninò in contrarium cum Couarr. vbi suprà, nu 8. scilicet, quod vna sit species blasphemiæ, † scilicet, proprie, & consequenter quodlibet verbum malè dictum, & quodlibet cõuitium, vel iniuriosum dictum † blasphemiam esse, vt & latius Bossius, in practic. crimi. titu. de Inquisit. nu. 130. cum sequentibus, & Menochi. de arbitra. casu 1376. nu. 19 & vt tale puniendum, sicut cum detrahitur potentiæ Dei, vel attribuitur ei, quod ei non cõuenit, vel id, quod ei conuenit detrahitur. Siquidem nec maledictio, nec conuitium Deo possunt aliqua ex parte conuenire, & sic licet in Rubrica extra de maledi. loquatur † Summus Pontifex in capitulis sub illà Rubrica contentis, de blasphemis loquitur, & disposuit, præsentiens omnem maledictionem in Deum, & Sacratissimã Virginem, & sanctos blasphemiam esse, vt considerat optimè Sylueest. vbi suprà, num. 2. & Cantera, vbi suprà, nu. 1. Ex quibus infertur dictum Bald. in dict. cons. 476. esse ab omnibus communiter reprobatũ † vt apparet ex dictis Doctoribus illũ allegantibus, & tam à Theologis, quàm a Canonistis dictum Baldi reprobari, inquit Mascardus, de probatio. conclu. 194. num. 5. & num. 6. asserit Mediolani inter atroces blasphemias hanc numerari. Infertur etiam, vt blasphemum cum puniendũ, qui diceret, Deũ factũ † infectũ facere non posse, nam licèt Doctores per viam doctrinæ, & scripturæ id affirment, non tamen id licere debet homini idiotę, & imprudenti dicere per iocum, risum, vel iram sine pœna. Et sic (vt ad incepta redeamus) iuncta diffinitione Hugonis de sancto Victore, vbi supra, & diffinitione iuristarum, omnia comprehendendo dici potest, blasphemiã † esse cum quadam improbosa irreligiositate, & diminutione honoris diuini, vituperiũ, aut conuitium, vel detrahendo Deo quod ei cõuenit, vel attribuẽdo quod ei non cõuenit. Et sic breuius summari potest ex Iulio Claro, vbi suprà, numer. 1. quod blasphemia est omne cõuitium, vel maledictio prolata in Deum, vel sanctos, ex Bartol. in dict. l. apud Labeonẽ, quam legit, cum. l. in iuriarum. §. Sed adijcitur, num. 4. ff. de iniur. vbi ipse Iul. Clarus ponit aliqua exempla, & latius Couarr. in dict. §. 7. num. 8. cum sequen. & voluit sic tenere Simanc. in dict. tit. de blasphemis, num.

HAVROBA BIBLIOTEKA OHYUM LIMERIGS

num. 1. & potest contingere pluribus modis de quibus per Lucam de Penna in. l. omnes iudices. C. de deserto. lib. 10. & refert glos. *Denostar*, in princ. titu. 28. partit. 7. Sic etiam infertur ex
22 dictis iurantem per membrum † aliquod Domini nostri Iesu Christi, vel Sanctissimę Virginis blasphemũ esse, licet verum dicat, vt per dictos DD. & per Simanc. vbi suprà, vlterius ex supradictis infertur quod licet Angel. in summa, ex Sancto Thoma, velit
23 colligere, tres esse species † blasphemiæ. Prima, cum Deo attribuitur, quod ei non conuenit, vt impotentia, iniustitia, crudelitas, malitia, membra humana & huiusmodi, nam quãuis Dei Filius humanam carnem pro nobis assumpserit membra habẽtem, Deus tamen in se incorporeus est, omninoq; simplex. Secunda blasphemiæ species est, cum Deo adimitur, quod ipsi propriè conuenit, vt omnium rerum prouidentia, & præscientia, iustitia, bonitas, misericordia, omnipotentia. Sic negare Dei filium non esse factum verum hominem, aut nõ esse in Eucharistiæ Sacramento, aut non odisse peccatum. Tertia species est, quãdo creaturæ attribuitur, quod Deo appropriatur, vt quod Imago creata sit Deus, quod Imago det gratiam, quod creatura aliqua ex se pronunciet futura soli Deo nota, vt circa
26 superstitiones interdum fieri solet, prout has tres species refert Angel. teste Sylvest. vbi suprà, num. 3. & Iodoco, in sua practic. crimi. titu. 61. de crimine lęsæ Maiest. diui. nu. 11. & Lucas de Penna, in. l. omnes delatores. C. de delator. lib. 10. colum. 2. in medio, tamen, vt inquit Sylvest. dict. num. 3. fal
24 litur † Angel. & sequaces, nam inquit Sanctus Thom. in. d. quæst. 13. artic. 1. ad tertium, quod per illa tria non possunt propriè distingui diuersæ species peccati blasphemiæ, quia duo prima non differunt, nisi secundum affirmationem, & negationem, quæ diuersitas speciem habitus non distinguit, quia per eandem scientiam innotescit falsitas affirmationum, & negationum, & per eandem ignorantiã vtroque modo erratur, cum negatio per affirmationem probetur, vt probatur primo poster. tertiũ verò, attribuere creaturæ, quod est Dei, pertinet ad primum. Quia quicquid est Deo proprium, est ipse Deus, & consequenter attribuere, quod est Deo proprium, creaturæ, est ipsum Deum dicere idẽ creaturæ. Et sic vnam esse speciem blasphemiæ iustè suprà considerauimus, & hæc committetur † mente, &
25 vocatur mentalis. Et committetur etiam verbo, & vocatur vocalis. Si autẽ scripto, scripta dicitur, secundũ Nauar. in Manuali Latino, c. 12. nu. 81. & nu. 82. vocat blasphemiã peccatũ grauissimũ, quanuis neq; blasphemia exterior, neq; interior secundũ se tantũ dicẽda sit hęresis, aliud est enim credere, aliud dicere, etiam *Sifolamente* dicatur, & blasphemia in dicendo, hæresis autem in credendo consistit, secundũ Sanct. Thom. relatum, & secutum per Nauarr. dict. nume. 2. ex quibus remanet satis diuisum, quis blasphemus, & quæ blasphemia dicatur.

In ea Rubrica. Ibi. *Y Nuestra Señora.*
26 Quæ dignior est omnibus Sanctis, † vt in cap. noua quædam, de pœni. & remis. & dicit Hosti. relatus per glossl. *Sancta*, in. l. 2. titu. 28. part. 7. quod quidam ita sunt deuoti Virginis gloriosæ, quod magis credunt peccare ipsam Virginem offendendo, quam Deum, de quo tamẽ se remittit ad ipsummet Hostiensem in capit. 2. de celeb. Miss. quem videbis. Et in arbitrarijs plus debet puniri delinquens contra Beatam Virginem, † quàm contra aliquẽ
27 aliorum sanctorum, secundum Abb. in cap. 2. de maledi. per text. ibi, & sic in Ru-

in Rubrica nostra de Sanctissima Virgine dictum est, & non de alijs Sãctis, licet alij Sancti non excludantur, sed potius eos blasphemantes puniũtur, etiã à iure, vt apparet ex. l. 4. tit. 28. p. 7. & in hoc titulo dicemus. Libet tamẽ recensere casum relatum per Nicephorum, lib. 18 histo. Ecclesiast. ca. 33. contra quosdam *Malos Christianos*, Vir-
28 ginem † Sanctissimam blasphemantes. Nam refert ipse Nicephor. & ab eo didicit Simanc. dict. titu. 8. num. 8. quod quidam Græci, siue Gentiles in quadam domo conuiuantes, & vino se se inuitantes post prandium, simul atque satis adbiberant, blasphemare & conuicijs proscindere verbi matrem cœpêre. Postremum hoc computationi adhibentes studium, vt quę cunque aliquis eorum excogitare posset absurda, atque indigna, pereariderent œconomiæ, & dispensationis salutis nostræ mysterio illuderet. Impietas ea postquam innotuit, illi quidem condignas petulantis linguę pœnas dederẽ: ędium autem Dominus, tunc quidem periculum effugit. Non multo verò post, noctu ei dormienti in somnis Dei genitrix adstitit, cui diligentius perconctanti, ecquid se, quę nam esset, nosset. Postquã ipse nosse se eam professus est, illa ei contumeliarum indignitatem in memoriam reuocauit. Tunc ille miser supplex illi esse, veniamque delicti petere, & nè tam citò morte mulctaretur, sed tempus ei pœnitentiæ relinqueretur orare. Illa daturam se hoc ei, neque in præsentia ipsum ita morte pœnas luituru promittere. Vimine autem, quod manu gestare videbatur, genua eius circum circa veluti exarans circunscribere. Id vbi factum auolans ei postea non apparuit. At ille somno discusso mẽbra ea, quę vimine notata fuerãt, statim ab reliquo corpore disrupta inuenit recenti sanguine profluente, & in publicum productus, iustum omnibus iudicium promulgauit. Qui verò id audierunt, laudes Deo propter tam inopinatum miraculum cantarunt, matrem itidem Dei celebrarunt: quæ ita semper Christianorum genus tuetur, quæque nouo quodammodo affectienem erga nos suam, quanuis præter naturam eius sit, vt quempiã puniat, vi quadã adacta ostenderet, vt scilicet, religio nobis stabilis & firma esset, hæc ille. Iustissima igitur regia lex est, quæ duplo maiorem pœnã imponit ijs, qui blasphemant, & vituperant Beatissimam Virginem, quàm eis, qui cæteros diuos. l. 3. titu. 28. part. 7. vt inquit Couar. in cap. quanuis pactum. 1. parte. §. 7. num. 9. versic. nono hinc patet.

In eadem Rubrica. Ibi. *Y del Rey.* Hæc sunt postrema verba nostræ Rubricæ, ex quibus probatur, blasphemiam etiam committi ex maledicis verbis aduersus regem productis, de quo in. l. 3. istius titu. dicemus, & hæc pro Rubrica.

SVMMARIA.

REcognoscere Dominum, & benefactorem tenemur aliàs nulla peior res. numer. 1.

Renegare Deum prodigiosum est. num. 2.

Inquisitores cognoscunt de blasphemijs hæreticalibus. nume. 3. & nume. 13. ampliatur cum num. 14. & 15.

Pœnæ quæ habent locum in blasphemijs hæreticalibus. nu. 4. & 5.

Hæresis quædam est species iurare per membra verecundæ Christi. numero. 6. & antea morte puniebatur, hodie tamen secus. numero. 7.

Pœnam hæreticaliter blasphemantibus solitã imponi. num. 8.

Blasphemia hæreticalis est dicere Descreo de Dios. *nu. 9.*

Blasphemis hæreticalibus aliquando non amputatur lingua, sed perforatur. numero. 10.

Blasphe-

HAS FACTO EST TIOTERA OHV M. F. MEHIROBA

Blasphemiæ pœna de facto commissa, remissiuè. nu. 11.
Verbum semejantes. l. 5. infrà eod. quomodo intelligantur. nu. 12.
Voluntas datur de præsenti in actu conditionali. nu. 15.
Iracundia non excusat in totum à pœna. nu. 16. nisi vt ibi. nu. 17. &. 18.
Ebrietas an excuset blasphemantem à pœna, num. 19.
Consuetudo etiam publica blasphemandi non excusat à pœna. numero. 20.
Consuetudine ab illicitis excusare quomodo intelligatur. numero. 21. &. 22. &. 23. &. 24.
Blasphemia iocosè dicta punienda est. numer. 25.
Blasphemus an ab Ecclesia extrahendus. nu. 26. &. 27.
Blasphemus non solum repellitur à testimonio ferendo, verum neque ipse testes contra se repellet nisi ex causa inimicitiæ. nu. 28. &. 29. nisi vt ibi num. 30.
Blasphemus etiam per libricum linguæ puniendus est. num. 31.
Blesphemiam etiam si quis sacerdoti confitea tur puniendus est. nu. 32. & nu. 33. etiam si publice pœnituerit.
Fœmina etiam blasphemans punitur. numer. 34. etiam si extranea à Regno. numero. 35.
Blasphemia etiam per scripturam prolata punienda est. nu. 36.
Minor an à pœna blasphemiæ excusetur. numer. 37.
Puer quidam quinque annorum percussus adeo & mortuus in manibus patris ob blasphemias. nu. 38.
Adpellare an liceat à symonia vbi pro blasphemia imponitur pœnam. numero. 39. &. 40.
Testes primæ instantiæ possunt reprobari in secunda. nu. 41.
Blasphemus non sufficienter punitus coram Ecclesiastico potest coram seculari puniri. num. 42.
Punitus pro prima cum esset secunda blasphemia an post accusari, & puniri possit pro qualitate illa secundæ blasphemiæ. numero. 43.
Blasphemans pluries & non accusatus de omnibus an possit pro vna, vel pro pluribus puniri. nu. 44.
Blasphemia non hæreticalis mixti fori est. nu mer. 45.
Transactio locum nõ habet super crimine blasphemiæ. nu. 46.

Lex Prima.

Summarium.

Pœnæ blasphemantium remissiuè hic describuntur.

HAB I. *El desconocimiento.* Nulla enim peior res est quam seruum non recognoscere Dominum, † & quemlibet benefactorem suum, iuxta illud Malach. 1. filius honorat patrem, & seruus Dominum, si ergo pater sum vbi est honor meus, & si Dominus, ego sum, vbi est timor meus, in cuius ingratitudinis propositum plura diximus in. l. 2. tit. 1. lib. 1. sup. & vt inquit Menander relatus per Tyraq. in. l. 9. connubiali, nu. 27. ingrato homine terra peius nihil habet, & plura dixit Mandosius, in sua praxi. titul. de ingratitudine, quæ consulto comitto, vt alia vtiliora transeamus. 1

Ibi. *Renegare.* Scelestissimum crimẽ est Deum, cuius nutu conditi sumus, cuius prouidentia gubernamur, abnegare. Et quod prodigiosum est † Deũ ipsum renegare, vt inquit Couarr. in dict. cap. quanuis pactum, 1. parte. §. 7. nume. 9. versic. sed vt ad alia, & eo relato Humada, in. l. 60. titul. 6. partit. 1. fol. 78. & nouissimè Tyberius Decianus, in tomo. 2. de delictis, libr. 6. capitul. 2. numero. 7. & hæc renegatio de blasphemijs hæreticalibus est, & sic in ea sicut in similibus † Inquisitores hæreticæ prauitatis cognoscunt, quæ sunt hæc, *Descreo de Dios, no creo en Dios, reniego de Dios, o reniego de la Fe, o de la Cruz, o Crisma q̃ tẽgo en la frẽte, o reniego d̃ la puredad de nuestra Señora.* Nã 2 3

verba hæc dicuntur hæreticales blasphemiæ, & de eis Inquisitores cognoscunt, quia habent significationem infidelitatis, & fidei abnegationem, & directè opponuntur cõfessioni fidei, secundum Rojas, de hære. 2. parte assertio. 12. nume. 170. & Soto, de iust. & iure lib. 8. quæst. 2. artic. 3. pag. 697. versic. tertio, & additio. Bern. Diaz in pract. cano. c. 110. blasphemi, addi. 1. vers. & quia sæpissimè, & ante eos Simanc. de Instit. Catho. titul. 8. num. 6. & Bañes. 2. 2. quæst. 13. artic. 1. ad fin. & Castro, de iusta hære. puni. lib. 1. capit. 12. versi. blasphemia autem, quæ habet, vbi & in alijs exemplificat blasphemijs. Et in hæreticalibus † blasphemijs habent locum pœnę legum partitarũ, de quibus lex nostra meminit, scilicet. l. 2. 3. & 4. titul. 28. partit. 7. & l. 2. nostri huius tituli, quæ est sequens, & l. 7. infrà istomet titul. in primo eius casu, & dispositione, ità quod si quis dixerit Blasphemiam aliquam ex dictis hæreticalibus vltra pœnas dictarum legum † partitarũ pro prima vice impositas, punietur & pœna, l. 2. infrà eo. scilicet quod abscindatur ei lingua, & medietatem bonorum amittat, & insuper secundum. l. 7. infrà eod. in prima eius dispositione, in triremes per decennium mittatur, & nimirũ ob enormitatẽ criminis. Et sic inquit Carolus à Grassallijs, li. 1. Regal. Fran. iure. 3. pagi. 57. in paruis, quod Anno. 1535. fuerunt per Arestum Parlameti Tholosæ combusti duo ribaldi, vnus Tholosæ & alter Carcassonæ, post abscisionem, & combustionem linguæ pro eo quod in carcere tædio, vel ira affecti eorum linguam maledicam contra Deum, & Beatissimam Virginem turpissimè laxare præsumpserãt, nefandissima verba proferẽdo. Et merito inquit ibi Carolus sic puniti fuerunt, quia tales enormes blasphemię sapiebant hæresim, sicut dixit Bald. in 4 5

l. accusationem. C. qui accusati. non pos. de iurante per membra verecunda Christi, quod est † species hæresis, de ijs enim scriptũ est Dani. 3. quicunque dixerint blasphemiam in Deum Sydrach, Misac, & Abdenago in interitu erunt, & domus eorum in dispersione. cap. quando vult. 24. quæst. 4. & alios casus refert Iuli. Clarus, in pract. crimi. §. blasphemia nu. 3. & sic anteà morte puniebantur blasphemi isti, ex Leuit. 24. cap. & ex iure ciuili itidem, ex Auth. vt non luxur. homi. contra natu. & notant Siman. d. titu. 8. num. 9. & Clarus, vbi suprà, dict. nume. 3. & Cantera, in quæst. crimi. d. tit. de blasphemijs, num. 4. & Auend. ca. 5. per totum. 14. lib. 1. & Dida. Perez, hic tub. l. 1. titu. 8. lib. 8. Ordin. gloss. 1. & late Menochi. de arbit. casu. 376. cum sequentibus, hodie † tamen non mortis pœna, sed nostra à legibus nostris signata puniuntur, vt inquiunt aliqui ex suprà relatis, & Olanus, in concor. Antino. verbo, Blasphemia, & post hos nouissimè Tyber. Decian. in dict. 2. tom. de delict. lib. 5. cap. 6. nume. 7. & 8. vbi per totum illud cap. tradit de pœnis blasphemantium. Et sic hodie dicta pœna dictis blasphemis hæreticalibus nõ mortis pœna, sed à nobis suprà posita imponetur, quia circa hæc lex nostra, & sequens, & lex. 7. infra eod. in primo casu seruabuntur, neque se corrigunt, sed se augent, & declarant, & leges partitarum innouant, quicquid aliud voluerit *Duenas*, in Reg. 290. limita. 2. & sic inquit additio. Ber. Diaz in dict. additio. 1. versic. pœna autem, quod per inquisitores † solet imponi pœna ijs hæreticaliter blasphemantibus, scilicet, quod si blasphemus sit in simæ sortis flagellis cœditur cum publica pœnitentia, in publicoque spectaculo lingua ferro, vel ligno comprehensa cum abiuratione de leui ad triremes regias pro blasphemia condem- 6 7 8

HAVCOBA BIBLIOTECA OHYM. PRAVNICHE FAK

demnatur, si vero fuerit nobilis pœna pecuniaria mulctatur, & ad tempus in monasterium detruditur, & sic etiam circa tales consideratur nobilitas à dictis legibus partitarum considerata. Et consequenter, l. 5. infrà eo. quæ de dicto verbo *Descreo de Dios*, mentionem fecit, cum sit blasphemia
9 † hæreticalis, vt dictum est, & tenet Soto, vbi suprà, quantum ad hoc correcta dici potest per nostram, quæ nostra de ijs hæreticalibus est intelligenda, & illa, *Descreo de Dios*, eadem iudicatur, & sic idem ius est in ea statuendum, sicut in alijs hæreticalibus, & cõsequenter verba sequentia nostri textibi, *O denostare a nuestro Señor Dios*, de ijs hæreticalibus blasphemijs sunt intelligenda, idque clarius ex l. 2. sequente deducitur, pœnam abscisionis linguę imponente pro prima vice, licet aliquando non amputatur lingua, sed
10 perforatur, † vt inquit Clarus, in dict. num. 3. Et quod in prima vice lex nostra, & sequens loquatur tenet etiam Cantera, vbi suprà, column. penul. in princ. & Dida. Perez, hic sub. l. 1. titul. 8. lib. 8. Ordi. pag. 207. in addi. qui sic voluit legem nostram intelligere, & clarius Humada, in dict. l. 60. titu. 6. part. 1. num. 5. in fin. cum sequentibus & ante eos Auiles, cap. 25. prætor. glo. 5. num. 1. in fine, & gloss. *Primera vez*, in dict. l. 2. titulo. 28. parti. 7. Aliæ autem blasphemiæ in. d. l. 5. infrà eod. descriptæ, (excepta illa, *Descreo de Dios*, quã inter hæreticales numerauimus) non sunt hæreticales, & sic in eis leuiores pœnæ statuuntur, quæ omnino seruãdæ sunt, & in eis pro tertia vice pro qua lingua est ferro fixanda imponetur, & tunc ex secundo casu dictæ l. 7. infrà eod. pœna sex annorum ad triennes, & secundum supradicta credo has nostras leges intelligendas, & declarandas, etiam si alio modo velit eas declarare Auend. relatus per Hu-

madam, vbi suprà, & ante eum ego retuli in l. 3. titu. 1. lib. 1. suprà, numer. 8. vbi & diximus legem. 5. titu. 28. parti. 7. loqui in blasphemante de facto, vt clare ex ea colligitur, de qua blasphe-
11 mia † de facto commissa vide Meno. de arbitra. casu. 377. & in effectu, sic voluit intelligere Auẽd. vbi sup. n. 15. in fi. vbi. n. 16. inquit nõ obstare dictis verba illa dict. l. 5. infrà eo. ibi *Nuestras tales, ni semejantes*, quia intelliguntur de similibus in essentia
12 † substantia & conditione, non vero in alijs maioribus, quia in maioribus maior est imponenda pœna, vt dictum est, in hę reticalibus imponi, & voluit etiam Salazar de vsu & consuetu. cap. 5. nu. 28. versic. vnde possunt, licet multum intricatè processerit, quibus habes satis declaratas leges nostras, & pœnas blasphemantium. Quibus sic discussis ampliatur primo legis nostræ dispositio, & eius pœna, & legum. 2. & 7. infrà eod. vt etiam si blasphemia hæreti
13 calis sub conditione † proferatur adhuc ab Inquisitoribus punienda sit, prout solet proferri per blasphemantes, putà, non credo in Deum nisi te percutiam, aut nisi veritatem dico, quia sub hac forma non allegat Deũ in testem, sed potius eius nomen blasphematur, vt ait Couar. vbi suprà, vel melius dicendum est, quia hæc blas-
14 phemia † conditionalis habet in se puram implicitam affirmatiuam, scilicet quod si ad percutiendum, vel occidẽdum illum opus fuerit in Deum non credere, paratus est, id libenter facere, & ita inest depraua voluntas, sicut in simili solemus dicere, quod in
15 actu conditionali est † voluntas de præsenti. l. 2. vbi gloss. ff. de contra. emp. quæ est notanda declaratio ad notissimam iuris regulam, quod ea quæ sunt in conditione non sunt in dispositione, quia conditio nihil ponit in esse. l. quibus diebus, §. fin. l. qui

hæredi. ff. de conditio. & demonst. nam procedit in casibus in quibus licite potest apponi conditio, ita ijs fundamentis expresse tenet Rojas, de hære. in 2. parte assertion. 12. nu. 173. cum 2. sequent. & Cantera, vbi suprà, in dict. cap. 3. de blasphemis, nu. 3. quicquid aliud velit Salazar, dict. cap. 5. nu. 28. versi. vnde possunt, Ampliatur secundo vt etiam calor iracun-
16 diæ non excuset à pœna, † vt inquiũt Couar. Syman. & alij relati per Rojas vbi sup. nu. 172. quos ipse sequitur cuius contrarium aliqui tenuerunt. relati per Tiraq. in tract. de pœnis temp. causa. 1. nu. 14. sed concordantur hæc doctorum diuersæ opiniones, scilicet,
17 quòd si ex causa † licita prouenit iracundia tunc excusandus esset non à toto, sed à quanto, & sic mitius esset puniendus, sed si ex causa illicita, tunc cum rigore est puniendus, & hanc cõmunem testatur Minchaca, controu. illustri. cap. 18. num. 29. relatus & secutus per Clarum in. §. fin. recep. senten. lib. 5. quæst. 60. num. 9. & Didac. Perez vbi sup. pag. 207. col. 2. & Latius, pag. 205. ibidem in col. 2. & Tyber. Decia. nouissimè in libr. 6. de delict. tomo. 2. cap. 5. nu. 9. & in casu in quo calor iracundiæ in aliquo excusaret, probari debet, qualitas iracundiæ, scilicet, q talis erat, quod ipsum delinquentem mentem alienauit, † vt in proposito in-
18 quit Alberti. de hæreti. q. 27. num. 8. ampliatur tertio nostra dispositio, vt neque ebrietas excuset † à pœna blas-
19 phemiæ licet à dolo excusaret, nõ tamen esset talis ebrius pœna ordinaria puniendus, sed extraordinaria, vt nouissime traditur per Tyber. Decia. vbi supr. nu. 8. nisi forte sine culpa inebriaretur, nam tunc & à culpa & dolo excusaretur, putà cum socij socium inebriant mittendo sal in vinum, secundum Iuli. Clarum, in lib. 5. sententia. §. fin. quæstio. 60. num. 12. & Did. Pe-

rez in Rubric. titu. 8. lib. 8. ordi. pag. 203. col. 2. in fine cum sequent. & de ebrietate, late traditur per Tiraq vel. vbi sup. causa. 6. vbi causa. 2. & 5. quid de sumnoto vel dormiente, & per Iuli. Clarum, vbi sup. nu. 7. vidi tamen hominem quẽdam (& iuste quidem horrendas enim blasphemias proferebat) insanum apparentem incarcerari & catenis comprimi, & dum sic detentus nõ cessaret, publicè fuit flagellatus, & profuit, nam vt communiter fertur, insanus pœna resipiscit, & sic intelliges dicta per Additio. Bernar. Diaz, in dict. cap. 110. additio. magna, vers. excusabitur autem, cum sequẽt. & Tyber. Decian. vbi suprà, nume. 7. vlterius etiam ampliatur, vt consuetudo etiam publica † similes blasphe-
20 mias dicendi non excuset, sed & potius mihi augeret animum imponendi maiorẽ pœnam vt alios à similibus cõmittendis deterreret, nã licet dici
21 soleat, quòd cõsuetudo † excusat etiã ab illicitis, secund. glo. in. c. cum venerabilis, de consuet. quã pluribus exornat & similes allegat Tiraque. vbi sup. causa. 42. n. 1. cũ seq. & Auẽd. c. 5. præt. nu. 13. lib. 2. & Couar. in d. §. 7. n. 11. versi, quid de consuetudine, tamẽ, secũd. eundẽ Coua. ibi in casu nostro vbi ius diuinũ, vel naturale repugnat, vel res notoriè & manifestè mala est & per-
22 uersa † nullo modo excusat dicta cõsuetudo à pœna, sed potiꝰ auget eã, secũd. Sim. d. tit. 8. n. 14. & tit. 9. n. 4. quẽ allegat Rojas, vbi sup. n. 177. & licet Siman. ibidẽ nihil de cõsuetudine dicat vera est dicta concl. quãtumuis Salazar, in dict. tract. de vsu. & cõsu. ca. 5. n. 27. aliud voluerit cõtra quem tenent etiam alij plures relati per Decianum dict. libr. 6. tomi. 2. de delict. capit. 5. num. 4. vbi nu. 3. id declarat non procedere quoties esset dubium an tale maledictum esset blasphemia necnè,
23 † nam tunc ex cõmuni vsu loquendi

HARVARD COLLEGE OPERA OHV. FM. I. T. MEHHIKOBA

id declarari posset, & excusare, & faciunt alia, quæ ibidem ipse Decianus nume. 15. refert. Et sic loquitur
24 glos. illa dicti cap. cum venerabilis, † quoties sumus in dubio, an id quod consuetum est, sit illicitum, necnè, non verò vbi est certum esse illicitum, vt & tenet Menochius in dict. casu. 376. nume. 34. & Iul. Clarus, in dict. §. blasphemia num. 7. vbi inquit Senatum suum non admittere, vt pœna mitigetur blasphemanti ob consuetudinem ab eo allegatam, imo & solere plerunque reijci Capitula in quibus quandoque imputati de blasphemia volebant huiusmodi consuetudinem probare, talis enim non consuetudo sed abusus potius dicendus est, cuius nulla ratio haberi debet. Ampliatur & quinto nostra lex & eius dispositio, vt etiam si iocose quis verba blasphemiæ protule-
25 rit † puniendus sit, vt per Salzedo, in dict. addit. ad Bernad. Diaz, in loco iam supra allegato, addi. 1. versicul. sed locus iste, cum sequentibus, Sexto ampliatur vt talis blasphemus
26 ab † Ecclesia extrahendus sit, vt in Senat. Burd. inquit fuisse decisum, Boeri. decision. 110. quem refert Rebuf. in. 2. tomo, constitu. Franc. titu. de immunita. Ecclesiarum arti. 1 glo. 1. nume. 23. & Decianus, vbi supra, dict. libr. 6. capit. 3. nume. 5. & 33. eò quòd secundum eundem Rebuf. ibi sapit hæresim si ex animo fiat, & consequenter vult ibi Rebuf. quòd si hæ
27 resim non sapiat † non extrahetur ab Ecclesia, prout sic declarando tenet Nauarrus, in Manuali latino, cap. 25. num. 20. & tunc non extrahetur tanquam blasphemus, sed ex ea parte ex qua hæreticus & infidelis est, & consequenter pro hæreticalibus blasphemijs tanquam de hæresi suspectus extrahi posset, non vero pro alijs blasphemijs non hæreticali-

bus, & sic videntur declaranda dicta per Gutierrez, lib. 3. pract. quæst. 4. quæstio. num. 19. dum indistincte tenet blasphemum non esse in Ecclesia defendendum, sed potius ab ea extrahendum. Septimo ampliatur lex nostra, quòd non solum blasphemus repellitur à testimonio † ferendo tan-
28 quam testis in causis vbi maioritas testium requiritur, vt late per Couar. in dict. §. 7. num. 12. & Auend. cap. 5. præt. num. fin. lib. 2. verum & ipse blasphe-
29 mus non poterit repellere testes † contra eum productos, nisi ex causa tantum inimicitiæ, vt per Iuli. Clarum in dict. §. blasphemia, num. 4. & eundem Auend. vbi sup. num. 5. & 6. licet secundum eum ibi si tantum adsint duo te-
30 stes de blasphemia, qui aliquem † defectum patiantur, non imponetur ex eorum dictis pœna ordinaria, sed extraordinaria tantum, nisi sint testes ij amplius quã duo, nã plures quã duo supplerent defectum illorũ duorum, vt ibi per Auẽd. qué vide & Ber. Diaz in suis Regulis & Fallentijs Reg. 746. Fallen. 19. Nono siue octauo ampliatur vt etiã si per lubricũ linguæ † quis
31 blasphemiã proferat, puniẽdus est, vt per Salze. ad prac. cano. Ber. Diaz, ca. 110. versi. supra dictis, cũ seq. vbi tamen inquit mitius esse puniẽdum præsertim si statim pœnituit, & Palinodiam recantauit, vel si vere appareat ex lubricitate linguæ dictũ esse, & quòd non est consuetus blasphemare, neque ex cõtemptu fecit, vt optime per Tyber. Decian. in dict. cap. 5. num. 11. Ampliatur nono lex nostra, vt etiam si quis Sacerdoti blasphemiæ peccatum confessus fuerit adhuc puniri †
32 debet in foro exteriori, aliter enim multa sequerentur mala, nam si Apostata, hæreticus, & Idolatra & quicunque Deum palàm offenderet, absolutus à Parochio puniri non posset à iudice. Quid absurdius dici,

ex

excogitari vè posset? Præsertim cum forum illud arcanum nihil commune habeat cũ foro iudiciali, & sic meritò puniendus etiam si à parocho in foro conscientiæ sit absolutus, vt te
39 net Iaſ. in l. 3. §. iurari. ff. de iure iuran. Afflict. libr. 3. constit. Sicil. Rubric. 54. & Decianus, dict. cap. 5. nu. 16. & Couar. libr. 2. Variar. cap. 10. Simanc. de instit. Catho. tit. 8 nu. 17. 18. &. 19. Auend. dict. cap. 5. præto. nu. 17. versi. item procedit, lib. 2. & Didac. Pet. vbi suprà, pag. 207. col. 1. in princ. imo etiã
33 si publicè pœnitentiã egerit † punietur in exteriori foro secũdum Ant. Gom. to. 3. cap. 1. nu 40. & Auiles. cap. 53. præto. glos. 1. num. 18. Decimo ampliatur,
34 vt etiã fœmina † blasphemans puniatur sicut masculus etiã si sint à Regno
35 † extranei, vt ex nostris legibus tenet Auendan. in dict. num. 17. in principio, imo & non solum si verbo verũ
36 etiam si per scripturam † proferatur blasphemia punienda est, vt ibi per eund. Auend. Sed an minor excusabi
37 tur à pœna blasphemiæ † si minor est decimo anno & dimidio, quod videtur ex. l. 19. tit. 1. par. 1. & l. 4. tit. 19. p. 6. & l. 8. titu. 31. part. 7. per quas ita tenet Auend. dict. c. 5. prætor. nu. 20. in prin. vbi limitat nisi tãta esset malitia quòd arbitrio iudicis debeat puniri, sed si esset maior dicta ætate non excusare-
41 tur à pœna carceris vnius mẽsis, quia leges illæ partitarum loquuntur cum venit imponenda pœna corporalis, non verò si hæc carceris triginta dierum, & attenta delicti gravitate placet eius opinio in illo, qui est maior decem annorum & dimidij, qui potest delinquere, vel si minor est malitia supplet ætatem, prout relatum videmus à Beato Gregor. in Dialogo. 4.
38 cap. 17. de puero quodã † quinq; annorũ, qui ob blasphemias percussus fuit à Deo & mortuus in manibus patris sui, & post hæc scripta vidi Decia

Azeuedo super. 8.

num sic tenẽtem in. d. c. 5. n. 6. lib. 9. dicti tom. 2 de delict. vndecimò ampliatur lex nostra, vt à sententia incursæ pœnæ ob blasphemiam impositæ non
39 liceat appellare † si blasphemans est victus & confessus, cum pœna certa sit & à iure determinata ex l. 2. C. quorũ app. non recipi. Sed si nõ est confessus, sed testibus tãtum convictus, qui testes repulsi sunt obiectionibus oppo-
40 sitis tunc admitteretur appellatio, † vt per Auend. d. c. 5. nu. 27. & 28. vbi ramẽ inquit tunc sub fideiussoribus relaxãdũ, quod ego intelligo in casu in quo non esset ei pœna corporalis imponenda, sed tantum carceris, nam tunc nè durãte appellatione trãseat maius tempus, quã transiret si appellationi nõ deferatur, sub fideiussoribus relaxabitur, secus verò si esset pœna corporalis imponẽda, nam tũc nõ est relaxandus sub fideiussoribus, nec alio modo etiam durante appellatione. sed si obiectiones testium non sunt probatæ in prima instantia, etiam si oppositæ fuerunt, tunc appellatio non admittitur, quia in secunda instantia non possunt testes repulsari nisi ex falsitatis causa, vt per Coua. in practic. cap.
41 18. num. 5. sed hæc ratio mihi † non placet, quia in secunda instantia possunt reprobari testes primæ reprobando eos in libello grauaminum, vt per Couar. ibi, & alibi diximus in lib. 4. supra eodem. Sed ideo placet opinio Auendañi, quia cum in prima instantia sint reprobati testes & admissus reprobans ad probandum obiectiones testium & fecit articulos super eis & testes produxit pro earum probatione & non probauit, in secunda non debet admitti ad probandum obiectiones illas quas in prima non potuit probare instantia; & sic nimirum si tunc non admittatur appellatio. In casu tamen in quo essent obiectiones admitten-

I 2 dæ

HARVARD COLLEGE LIBRARY

de in secunda instantia contra testes illos, tunc vtique non esset deneganda appellatio blasphemo huic testibus tantum conuicto & non confesso, sed negatiuo potius: defensio enim nemini est deneganda, nisi vbi de iure id permissum reperiatur, neque puniendus esset iudex non exequens in hoc casu sententiam suam, licet appellationi non deferat, nè videatur esse remissum in punitione, etiamsi Auenda. dict. num. 28. & 29. aliud velit distinguere, sed secundū supra dicta credo q̄ sit intelligendus. Duodecimò lex nostra ampliatur, quòd blasphemus etiā si sit punitus non tamen sufficienter 45
à iudice Ecclesiastico, potest puniri
42 coram † seculari supplendo vsque ad debitam pœnam, secundū Bal. & alios relatos & secutos per Auend. d. nu. 18. vbi sup. vbi tamen inquit quòd tūc secularis mitiorem pœnam imponet, & Syman. dict. tit. 8. nu. 5. sed an si aliquis fuit a iudice punitus tanquam pro prima blasphemia, cum esset secunda vel tertia, quod quidem declaratum non fuit, & hab de causa pro prima fuit punitus cum deberet puniri pro secunda vel tertia, an poterit post accusari & puniri pro qualitate illa se-
43 cundæ vel tertiæ blasphemiæ, † & in hoc Auend. in dict. nu. 18. vers. sed quid si aliquid, inquit quòd sic, quod & tetigit, licet in aliud propositum Anton. Gom. tom. 3. c. 1. n. 27. & tenet contra Auenda. in casu in quo sententia esset iam executa, secus verò si ante executionem, nam tunc admitteretur qualitas illa, licet esset minoranda pœna arbitrio iudicis, vt dicit Auend. ibi dō, & in hoc casu licet pœnam legum mitigare, & reuera mihi videtur distinctio Antonij Gomez vera & tenēda. Sed an si quis plures protulit blasphemias de quibus non est accusatus an
44 poterit † de omnibus accusari & puniri, vel pro vna tantum, & in hoc Symanc. d. tit. 8. nu. fi. inquit, quòd si eodem tempore & impetu plures quis blasphemias dixerit, pro vna vice licet durius & acrius puniendus est, secus verò si diuersis temporibus, ex Doctrina Bar. Cyn. & aliorum relatorū per Iulū Clarum in lib. 5. Recep. sent. quæst. 84. nu. 2. 3. & 4. quē vide, & Cœpol. consi. crimi. 76. & Didac. Perez in l. fi. tit. 1. lib. 1. Ord. col. 56. vers. præterea etiam, & optimè per Tiberi. Decia in dict. cap. 5. nu. 14. & Couar. lib. 2. Vari. cap. 10. nu. 7. vers. hactenus tractaū estcū sequēt. vbi late loquitur. Itē nota quòd crimen blasphemiæ non hæreticalist est mixti fori secularis siue Ecclesiastici, vt dicunt dicti DD. & notatur in cap. 2. de maledi. & per Tybe. Decia. in dict. lib. 6. tomi. 2. de delict. capit. 4. per totum, hæreticalis verò blasphemia per Inquisitores punitur, vt dictum est, transanctio que locum
46 non habet super † crimine blasphemiæ, vt per Menes. l. transigere nu. 99. C. de transactio. & melius Auiles. ca. 25. præt. gloss. 1. nu. 12. cum sequent. & hæc pro prima hac lege sufficiant, vt ad secundā deueniamus, quæ est augmentatiua pœnarum nostræ legis.

SVMMARIA.

Dictio, vltra, extendit id tantum, cui additur nu. 1. & inclusiua est, nu. 2. & repetitiua est sicut dictio hoc amplius. nu. 3. & confirmatoria priorum, num. 5. & 6. & 7. ampliatur.

Dictio, hoc amplius, qualitatem & conditionem præcedētis legati repetit in sequente, nu. 4. nisi vt nu. 8.

Dictio, amplius, sine dictione, id, vel hoc, non repetit. num. 8.

Dictio hoc amplius repetit qualitatem primi legati tam conditionalis, nu. 9. & nu. 10. declaratur.

Dictio, vltra in dicto testis nihil operatur. nu. 11.

Dictio, vltra aliquando exclusiue apponitur num. 12.

Dictio, dictas, ad præcedentia se refert. num. 13.

Blasphemiæ pœna augetur ex loco vbi blasphematur. nu. 14.

Sacrilegium quoddam est offendere aliquem in scholis. nu. 15.

Curia eo dicta quod ibi adest ensis iustitiæ. numero. 16.

Puniri in eo quis debet in quo deliquit. numer. 17.

Linguæ abscißio aliquando conuertitur in affixionem. nume. 18. aliquando perforatur, num. 19.

Blasphemi persona attenta aliquando conuertitur pœna in magnas eleemosynas. numero. 20.

Renegans sanctum aliquem punieturnè in amputatione linguæ. nu. 21. & 22.

Remißio nec concordia non potest fieri in delictis vbi offenditur Deus, numer. 23. & numer. 25.

Episcopus non potest facere pacem de maledictione Dei, nu. 24.

Peccatum in Spiritum sanctum non remittitur. numero. 25. & numero. 26. quot modis sit.

Lex Secunda.

Summarium.

Vltra pœnas in lege præcedente contentas contra blasphemos hæreticales, secundum verum harum legum intellectum, aliæ etiam in præsente continentur lege.

HBI. *Aliende.* Cum lex hæc secunda immediatè post primam præcedentem sequatur cum dictione hac, *Aliende*, Latinè, vltra, necessario fatēdum est, legem hanc secundam de eadem materia tractare, de qua lex præcedens loquuta est, nā dictione hac
1 vltra, extenditur † id tantum cui additur, ex. l. fi sic, & l. si tibi pure, vbi Bar. de lega. 3. gloss. & Bart. in l. legata inutiliter de lega. 1. not. Tyberius Decianus Resp. 20. nume. 17. volum. 2. & cum lex nostra per viam augmenti, & additionis procedat, argumentū hoc ad dicta in præcedente lege referendum est, & sic secundum mat etiam ibi tractatam, & pœnas ibidem positas esse censendum augmentum earum à lege nostra propositum, vt tenet gloss. *Primera* 163. l. 2. tit. 28. part. 2 7. nam dictio, vltra, inclusiua est, vt si vltra dolia legatur vinum, videntur etiam dolia legata, secundum Bartol. in l. cum ita. quæst. fin. ff. de dote prel. text. & ibi Doctores in c. Raynutius. verbo, Vltra dotem, de testamen. glo. facere, in Clement. 1. de vsur. & sic inquit Barto. in l. cum ita. ff. de auro, & argen. lega. quod dictio hæc, vltra, est
3 repetitiua † sicut dictio hæc, hoc amplius, dictioque, hoc amplius, qualitatem † & conditionem præcedentis
4 legati repetit in sequente, vt no. per gloss. in dict. l. si tibi pure, & in. l. in repetendis, de lega. 3. nota. Paul. Castr. in consil. 16 num. 6. vol. 2. ergo & hic repetitiua est hæc dictio, *Allende*, Latinè vltra, dictorum in lege præcedente, maximè cum immediatè post eam sequatur, nihil inter medium ponendo, & per consequens verum est nostrum assumptum, & verus est intellectus in lege præcedente ad eam, & ad nostram assignatus, quod loquantur in blasphemijs hæreticalibus. Imò & dictio, vltra, non solum est repetitiua primi legati, verum & est confir-
5 matoria † priorum legatorum de se inutilium, nam si testator filio debitoris sui aliquid legauerit hoc adiecto, plus vel vltra tibi reliquissem, si pater tuus, quod mihi debebat soluisset, tale legatum inducit liberationē filij debitoris, si hæres † patris fuerit, quia illæ dictiones, plus & vltra, inclu-
6 dūt debitū patris, casus est sing. in l. fi. §. fi. ff. de doli excep. hęc etenim dictio vltra, vel hoc amplius nedū est repetitiua primi legati, vt in dictis legibus, si sic, & si tibi pure, vbi plene Bar. & Bal.

Azeuedo super. 8.

HAVROBA DE LA LETRA OHYMLIEHIWOR

sed etiam est confirmatoria priorũ le
7 gatorũ de se inutiliũ †. l. legatã inutili
ter, de legri. & ibi glo. Bar. Bal. & DD.
& Bened. in. d. c. Raynutius, verb. Al-
terochæ filię vltra dotem, n. 1. & 2. vbi
idem esse inquit si diceretur, amplius
vel vltra dotem lego decem, quoniã
videtur eo casu dos & decem esse le-
gata, vt ibi & in. l. qui ita. ff. de dote
præleg. idem si diceretur vltra ea, quę
legaui, ex. l. cum vltra. C. de fideicom.
l. Seio. §. vxori. ff. de annuis lega. idem
si diceret præter dotem, vel supra do
tem, vt. l. diuortio. ff. sol. matr. vel si di-
ceret lego domũ plusquam stichum,
ff. si cui plusquã per leg. fal. l. 1. in prin
cipio. Idẽ si dicatur in testamento, eo
amplius lego decẽ. l. liberis. ff. de cõd.
& dem. facit. ff. si cer. pet. l. lecta, secus
8 si in legato reperiretur sola dictio. am
plius, sine dictione, eo, vel hoc, † aut
eis similibus, quia tũc reiterationem
actus legandi inducit, veruntamen
antiquum legatum non repetit. l. si
seruus legatus. §. si ita scriptum, de
legat. 1. vt putà si testator dicat, am-
plius quam Titio legauerim lego
decem Seio, tunc enim Seius non
habet nisi decem, vbi si esset aliqua
dictio repetitiua haberet nedum de-
cem, sed etiam partem legati Titio
facti, vt dict. l. si sic, & in dict. §. si ita
scriptum. Et intellige quòd dicta di-
ctio hoc amplius etiam repetit qua-
9 litatem † primi legati, vnde si pri-
mum legatum erat conditionale ta-
lis conditio videtur in sequente le-
gato repetita, secundum gloss. in. l. in
repetendis, de legatis. 3. quam tenet
Bar. in dict. l. si tibi pure, pro quo est
text. in. l. liberis omnibus. ff. de cond.
& demonst. idem Bar. in dict. l. qui ita.
ff. de dote præle. Quod verum intel-
liges, vbi conditio apposita in primo
legato aliàs non inerat ex natura ip-
10 sius legati, † secus vero si ex natura
inesset, quia tunc in secundo legato
diuerso talis conditio non cẽsetur re-
petita, vt singulariter consuluit, Ro-
ma. consi. 134. pro declaratione primæ
dubitationis, vbi allegat de hoc ca-
sum expressum in. l. si in diem. § fin. ff.
de cond. & dem. not. Benedic. vbi sup.
nu. 3. & 4. Ex quibus, ad nostrũ propo
situm habes dictionem, aliende, Lati-
nè, vltra, includere pœnas à lege præ-
cedente positas, & insuper cum eisdẽ
qualitatibus loqui, scilicet, in blasphe
mijs hæreticalibus, prout præcedens
loquuta est. Sed habes notare quòd di
ctio, vltra, apposita in dicto testis, qui
debet clarè deponere, nihil operatur,
11 † secundum Paul. de Cast. consi. 192.
nu. 3. lib. 2. & Aluarum Velascũ, in con
sultatio. Regni Portuga. consulta. 44.
aliquando tamen dictio, vltra, exclusi
ue apponitur, videlicet, cũ resultaret
12 absonus † intellectus, & iuri cõtrarius,
secundũ glo. facere, in. d. Clemẽt. 1. de
vsur. not. Benedictus, vbi suprà, nu. 7.

Ibi, *De las dichas penas*, Ex istis verbis
clarius colligitur legem nostrã ad præ
cedentem se retulisse, quia dictio, *di-
chas*, significat ante dicta, & supra di-
13 cta, vnde ad præcedentia se refert, se
cundũ Bar. in. l. 1 §. antepe. nu. 2. ff. de
postulan. tenditque ad confirmatio-
nem prædictorum, secundũ Dec. cõs.
195. col. 3. & Socin. Iun. cons. 144. n. 37.
volu. 3. prout latius dixi in consilijs
meis, & cũ ad præcedentia se referat,
inest referẽs in relato cum omnibus
suis qualitatibus & cõditionibus, ex. l.
à se Soto. ff. de hære. instit. & ex simili
bus à me pluries alibi relatis, & conse
quenter vera sunt à nobis proposita
in hac lege, & in præcedente.

Ibi, *Enuestra corte*. Nam & ad augẽ
dam pœnã blasphemiæ locus vbi blas-
14 phematur † est considerandus, solet
enim locus augere delictum, prout
est in eo, qui furatur rem non sacram
de loco sacro, committit vltra fur-
tum sacrilegiũ, ob locum vbi res exi-
stebat

stebat tempore furti, vt in cap. quis-
quis, cum sequẽt. 17. q. 4. Imo & offen
15 dere aliquem † in scholis est quod-
dam sacrilegium, secundum Bal. in
auth. habita, column. 4. C. nè filius
pro patre, sequutũ per gloss. sagrada, in
l. 2. titul. 18. partit. 1. vbi est text. con-
cordans cum illo, cap. quisquis, & in
Curia ideò acrius punitur delictum,
vel quia ibidem persona Regis assistit,
hæc enim dicitur, *Corte*, vel quia ibi-
dem plus abundat iustitia, eo enim
Curia, secundum aliquos dicta est,
16 quia ibidem adest ensis iustitiæ, † vt
colligitur ex. l. 27. titul. 9. part. 2. vel
quia est caput totius terræ, vt inquit
text. in. l. 1. titul. 4. part. 3. & ideo iure
optimo acrius punitur blasphemia in
Curia commissa si est de hæreticali-
bus de quibus lex nostra loquitur.

Ibi, *Le corten la lengua*, vt in eo punia
17 tur † in quo deliquit, vt inquit text. in
cap. an sit, ibi cum in eo quis punien
dus sit in quo deliquit, de appellatio.
capitul. pastoralis, de iure patronat.
capit. literas, de temp. ordin. capit.
prouida, de electio. in. 6. text. in au-
then. de statut. contra libr. Eccles. §.
omnes. l. ex facto. §. Iulianus. ff. de vul
ga. Cœpol. in rep. l. si fugitiui. num. 4.
C. de ser. fug. & in signum maleficij ad
exemplum aliorum sic esset facien-
dum, vt numer. 16. & capit. hæc di-
xit Dominus, de consecrat. distin. 2.
not. Didac. Perez, hic sub. l. 2. titul. 8.
libr. 8. ordinam. pag. 209. colum. 2.
vbi ex hoc inquit fieri diruptiones do
morum ob proditionem, ex. l. 6. titu.
27. part. 1. & ibi glos. eruunturque ocu
li eorum, qui discordiam intendunt
facere in repet. vt. l. 4. titul. 28. part. 2.
& in constitutioni. Neapolita. habe-
mus similẽ cõstitutionẽ huic nostræ,
vt apparet ex Afflictis, libr. 3. Rubric.
54. quam ad literam retulit Didac. Pe-
rez, hic, pag. 210. in principio qui in
pagin. 207. colum. 1. in fin. cum princ.

Azeuedo super. 8.

sequent. inquit, aliquando hanc absci
sionis pœnam cõuerti in affixionem
18 † linguæ ligno, vel ferro, quòd, *Mor-
daza*, dicitur, & per populum publi-
cè sic ducitur. Aliquando tamen ei
19 perforatur, † & hoc ex causa fieri pos-
se testatur Afflict. vbi suprà, numer. 7.
vbi & inquit, quòd si aliqua honora-
bilis persona incidat in hoc delictum
potest cum eo haberi misericordia
20 dando magnas † Eleemosynas, &
vtrumque voluit Couar. in dict. cap.
quanuis pactum. 1. part. §. 7. nu. 11. sed
in harum pœnarum impositione abs-
cindendi, aut perforandi, aut ligandi
linguam plurimum prævalebit con-
suetudo. Sed an si aliquem sanctum
quis blasphemauerit aliqua vel aliqui
bus ex dictis blasphemijs, putà dicen-
21 do, *Reniego de tal santo, o santa*, pu-
nietur nè pœna amputationis lin guę,
Afflictis ibidem numero. 8. proponit
hanc quæstionem, & inquit, quòd
cum cõstitutio eius loquatur per ver-
bum, Sanctos, non extendetur ad bla-
sphemantem vnum tantum, & con-
sequenter cum lex nostra loquatur
de Deo, & de Beatissima Virgine, &
non de alijs sanctis, videtur quòd
non imponetur pœna abscisionis
linguæ, præsertim cum ex. l. 3. titul.
28. partit. 7. habeamus pœnam pro-
positam blasphemantibus sanctum
aliquem, & sic illa, & non alia vi-
detur imponenda, nihilominus ta-
22 men mihi videtur, † sub Correc-
tione rectius in iure sentientis, quòd
blasphemiam aliquam ex grauibus di
cens contra sanctum aliquem vel san
ctam, & non contra Deum, vel Bea-
tissimam Virginem Mariam, non pu
nietur pœna abscisionis linguæ, licèt
grauius castigabitur quàm si diceret
alias minores blasphemias contra
sanctos ipsos, licet maiori deliberatio
ne hoc indiget, eò quòd lex præcedẽs
de sanctis etiam loquitur.

I 4 Ibi,

HAVROBA-BIBLIOTECA OHV-UAM

Ibi. *Y nos no entendemos remitir esta pena.* Quia in delictis vbi offenditur Deus non potest fieri concordia, nec
23 remissio † si pars remittat, secundum Bald. in l. 1. C. de rap. Virgi. & Auiles, cap. 25. præto. glos. 1. num. 13. facit dictum eiusdem Bal. in l. accusationem C. qui accusat. non pos. quod Episco-
24 pus non potest facere pacem † de maledictione Dei, vt not. in glos. in cap. vt pridem. 23. quæstio. 8. & sic inquit Ana. in cap. 2. de maledict. column. 9. quod ea, quæ committuntur in nos dimittere possumus, sed ea, quę in Deũ,
25 vel Ecclesiam † minimè, vt in cap. 1. de maled. & sic iudicibus prohibitum est sub pœna, nè dispensent in aliquo cum blasphemis, vt in l. 20. titu. 6. lib. 3. suprà vbi aliqua diximus, & tradit Auend. dict. cap. 5. præto. nume. 20. ad fin. lib. 2. & præsertim si peccatum, &
26 delictum † est in Spiritum sanctum, quod remissione dignum non est, vt per Tyber. Decia. dict. 2. tom. de delict. libr. 6. capitulo. 2. numer. 17. cum
27 seq. vbi quot modis † committatur, vbi in cap. 6. num. 27. admonet Reges ac Principes nè super ijs blasphemijs conniuentibus oculis pertranseant, tenentur enim honorem Dei vindicare ardentissimè, & iudices, etiam summè admoneo si negligentes in punitione fuerint, seuere puniendos iubeant.

SVMMARIA.

DEVM non timens, neque hominem reuerans duritiam cordis habet. nu. mero. 1.

Intimiditas an sit peccatum. nu. 2.

Intimiditas tripliciter contingere potest. numero. 3.

Hispani semper habuerunt Regi suo fidelitatem. nu. 4.

Lex nostra est intelligenda data malitia, & animo iniuriandi. nu. 5.

Pœna criminis læsæ maiestatis non punitur Principem maledicens. nu. 6.

Maledicens Principi sine malitia arbitrariè punitur. nu. 7.

Blasphemans contra Papam quomodo punitur. numero. 9. & numero. 10. quid si est Clericus.

Blasphemiæ crimen est Principi maledicere, num. 11.

Pro salute Principis debent subditi ieiunare. num. 12.

Distributiuum, qualquier, *quemlibet in solidum comprehendit. nu. 13.*

Bona non dicuntur nisi deducto ære alieno. nu. 14. & numero. 15. vsque ad. 27. plura inferuntur, & declarantur, & ibi de spolijs.

Præfertur secunda vxor primæ in bonis statibus. nu. 28.

Mulier pro dote præferenda est Regi, & fisco eius. num. 29.

Socius non tenetur alterius socij sentire damnum obueniens culpa ipsius socij. numero. 30.

Lex tertia.

Summarium.

Blasphemanti in Reges, & eius descendentes quæ pœna imponenda.

IBI. *No temiendo a Dios.* Et Deum non timens nihil boni faciet, nam timens Deũ faciet bona, & e contrario non faciet ea, qui non timet eum, eum enim non timens, si neque
1 hominem reuereatur, duritiam † cordis habere probatur, vt not. Archi. in cap. Sunt plures, de pœni. distin. 3. & est text. in cap. ad Apostolicæ. §. sed licèt sic, de re iudi. in. 6. vbi etiam dicitur, huiusmodi hominem obturare aures suas more aspidis, quæ aurem vnã calcat in terram, & alteram obturat cauda, nè incantationem possit audire, & est glos. in cap. 1. in glos. penul. eod. titu. in. 6. & ideò dicitur Prouer. ca. 24. Time Dominum Fili mi, & Regem

gem, nam & Sacerdotalis authoritas, & regia timenda est, & ita purum Domino poterimus impendere famulatum, & Ecclesiæ eius sponsæ iura non lædere, sed intemerata seruare, cap. res autem omnes. 23. quæst. 5. timorque Domini expellit peccatum, nam qui sine timore est, non potest iustificari, Eccles. 1. Vnde dubitari solet, an
2 intimiditas sit peccatum, † in quo dici potest, post Sanctum Thom. 2. 2. q. 126. artic. 1. quem Alueric. de Rosate, in dictionario suo corruptè allegat, quod intimiditas potest contingere
3 † tripliciter. Primo, ex eo quod aliquis minus quã debeat timet timenda, vt mortẽ, vel alia temporalia mala, hęc enim intimiditas ex totali defectu amoris nõ cõtingit, sed quia minus debito amat bona eius cõtraria. Secũdo contingit, eò quòd quis æstimat mala apposita bonis, quę amat, sibi superuenire non posse, & hoc ex elatione animi procedit de se præsumentis, secundũ quod dicitur Iob. 14. Factus est, vt nullum timeret. Tertio contingit ex defectu rationis, sicut Philoso. dicit. 3. Eth. quòd stulti nihil timent, vn de patet, quòd omne impauidum est vitiosum, vel ex defectu amoris, vel ex elatione animi, vel ex stoliditate, quæ tamen excusat à peccato si sit inuincibilis, ita Montolonius, in Promptuario iuris verbo timere, in glos. qui sine timore est vbi in glos. timor. inquit triplicem esse timorem, filialis, seruilis, & mundanus, de quibus per sanct. Thom. 2. 2. quæst. 19. per totam, & diximus in l. 1. tit. 9. nume. 22. lib. 3. suprà.

Ibi, *Y ouo dando la lealtad a que son tenudos a su Rey y señor*, Quam legalitatem & fidelitatem semper Hispani habuerunt, † vt patet ex l. 2. tit. 18. partit. 2.
4 & ideò non debent eam obliuiscì, sicut obliuiscũtur isti blasphemãtes aduersus Regẽ & Regias personas, cum

Azeuedo super. 8.

hæc bonitas, quæ in legalitate consistit, mater bonorum morum vocetur l. 9. tit. 21. part. 2. nihil enim stabile est, quod infidũ est, vt dicit Tullius, & refert Bal. de capit. contra in principio, & glos. 1. in dict. l. 9. & ideò per l. 11. titul. fin. infra isto lib. maledicens Regẽ vel eius prosapiam & descendentiam Aleuosus reputetur.

Ibi, *Con malicia.* Sic est intelligenda lex nostra & eius pœna, & dict. l. 11. titul. fin. infra isto lib. & text. in cap. 1. de maledi. scilicet, cum adest malitia, &
5 animus † iniuriandi, vt inquit Hosti. in summa, titu. de maledi. colu. 2. & expresse ad nostras leges dixit Plaza, de delict. cap. 4. num. 2. & 3. & ideò iustè lex nostra expresit hoc verbum, malitia, cum quis, scilicet, ex proposito, & per iniuriam Principi maledixit, hic enim pœna ipsius Principis arbitrio moderanda plectẽdus est, ex l. vnic. C. si quis Imp. Mal. licet non pœ
6 na † criuiinis læsæ maiestatis, ex Didaco Perez, hic sub. l. 3. glos. 1. in part. tit. 8. lib. 8. Ordin. pag. 210. & Menoc. de arbit. casu. 377. num. 13. & 14. & additio. Ber. Diaz, 1. in. capit. 66. ad pract. Cano. & sic in casu in quo detur hæc malitia in blasphemante Regem, vel aliquam ex Regijs personis imponetur pœna nostri text. & dict. l. 11. titu. fin. infrà isto lib. sublata tamẽ hac malitia, imponetur pœna tali blasphemã
7 ti, quæ aliàs de iure † esset imponenda, scilicet, cum ex lubrico linguæ, vel ex temulentia & ebrietate procedit hæc maledictio, vt iudicis arbitrio puniatur, secundum Menochi. vbi suprà, & Plazam, & Didac. Perez, vbi suprà, pag. 212. quibus tota hæc materia remanet discussa. Et quid in blasphe-
9 mãte cõtra Papã, † vide Montolo. in Prõptuario iur. verbo blasphemia glo.
10 fin. & quid † in clerico & Additio. Ber. Diaz. vbi suprà, & ibi Bernar. Diaz etiam dicit.

HA SIDO DIGITALIZADO POR LA BIBLIOTECA OHYO DE TAMAULIPAS

Ibi. *A blasphemar.* Nam blasphemiæ
11 crimen est principi maledicere, † si quidem dicitur contra diuinum præceptum, Exodi cap. 22. scriptum est, Dijs non detrahes, & Principi populi tui non maledices. Et Ecclesiast. 10. in cogitatione tua regi nè detrahas, & in secreto cubiculi tui non maledixeris diuiti, quia & aues cœli portabunt vocem tuã, & qui habent pennas annũciabunt sententiam, quia salus Regis, salus est subditorum, vt l. 1. C. de vete
12 ra. libr. 12. & ibi Plat. & pro salute † Principis debent subditi ieiunare singulis annis quatuor dies Ianuarij, vt l. si calumniam. §. 1. ff. de verbo. signif. Imò & orãdũ est pro Rege, ex Paul. 1. ad Timot. c. 2. obsecro, inquit, primò omniũ fieri obsecrationes, & orationes pro omnibus hominibus, & pro regibus, & omnibus, qui sunt in sublimitate constituti, & in c. de luminis, de consec. disti. 1. not. Didac. Perez, vbi suprà, pag. 210. colu. 2. in addi. & quod à Pontifice concessum est orantibus pro Rege Quadraginta dies indulgentiarum, & fateor me multis ab hinc annis omni die pro Rege nostro orare, & precari ad Deum.

Ibi. *Contra qualquier dellos.* Caute hęc verba apposita fuerunt, vt dubitationi illi in lege præcedẽte à nobis signatæ ex Matth. Afflict. in cõsti. Sicil. lib. 3. Rubrica. 54. num. 8. dubitandi locus non relinqueretur, num pœna apposita contra blasphemantem sanctos haberet locum si blasphemaret vnum sanctum tantum, nam attentis ijs verbis, *Y qualquier dellos*, plana remanet hæc dubitatio, distributiuum enim
13 hoc, *Qualquier*, quemlibet dictorum † comprehendit, & nouissimè tenet ipsum Afflictis allegando Tybe. Decia. in. 2. tom. de delictis lib. 6. ca. 5. nu. 14.

Ibi. *Y la otra mitad, que sea para sus hijos,* Ex ijs verbis colligo, quod medietas bonorum cameræ Regiæ applicatorũ ex verbis præcedentibus nostræ legis, & medietas alia ex l. 11. titu. fin. infrà istò lib. etiam imposita blasphemanti, non sunt diuersæ, neque ambæ imponendæ, sed vna tantũ medietas est intelligẽda, ex eo q̃ nostra lex nostra in ijs verbis aliã medietatem filijs huius blasphemi applicat, & filijs deficientibus omniũ bonorũ camerę duę tertię partes applicentur, & alia tertia pars accusatori, ex quo quidẽ clare colligitur ex l. nostra, & ex d. l. 11. non duas medietates confiscari ex bonis blasphemantis Regem, sed vnam tantum filijs existentibus, quemadmodum ex l. 28. Tauri, quæ est. 12. titu. 6. lib. 5. suprà statutum est, ex vi duarum legum disponentium patrem de quinto bonorum disponere posse filijs existentibus, nõ de duobus quintis, sed de vno tantum disponet.

Ibi. *Sacadas las dendas.* Non enim di-
14 cuntur bona nisi deducto † ære alieno. l. subsignatum. §. 1. ff. de verbo. sig. Mascard. tom. 1. de proba. conclu. 201. bona in contractibus, vnde si quis mihi dederit dimidiam partem bonorũ suorum, primò deducentur debita, & & de eo, quod supererit, dimidia pars mihi donatario tradetur. Et si mulier
15 donauerit bona sua in dotem † intelligitur deducto ære alieno. l. mulier bona. ff. de iure dot. & ideò quando bona Regi confiscantur intelligitur deductis expensis processus, & ære alieno. l. 1. §. an bona ei non possunt. ff. de iure fis. id enim bonorum cuiusq; esse intelligitur, quod ære alieno deducto supereſt, vt in dictis iuribus, intelligẽda tamen hæc sunt, prout aliàs dixi, in
16 l. titu. 4. num. 139. cum. 2. sequentibus, lib. 5. suprà, licet non ita clare, quod in appellatione naturali bona dicũtur ære † alieno deducto, aliquin si multis essent implicita debitis non bearẽt ex dict. l. subsignatum. §. 1. vt consuluit Deci. cons. 237. in casu, ideò si aliquis relinquat mihi vsumfructum omnium bonorum in primis deducitur
17 æs † alienum, & omnia quæ testator debet, & de residuo vsusfructus debetur. l. vsufructu bonorum. ff. ad l. Falcid. in. l. fin. ff. de vsufruct. leg. sic consuluit Barba. consil. 63. præclare quæstio. 3. volumi. 2. nempe bonorum appellatio, sicut hæreditatis, vniuersitatem quandam, ac ius successionis, non singulas res demõstrat. l. bonorum. 2. ff. de verbo. sig. & Iuris consultus hæreditatem bona vocat. l. 2. ff. de offici. proc. cæsa. Item vbi bona Rectoris Ecclesiæ debent reseruari futuro successori, intelligitur ex bonis deducto ære alieno, & illud quod
18 † supererit solutis debitis. ca. præsenti. §. porro. de offic. ordi. in. 6. Clement. pen. de electio. Ex quibus infero quod vbi bona Episcopi mortui non habentis licentiam testandi cameræ Apostolicæ deferuntur, intelligi debet de
19 ducto † ære alieno, imò & Motus proprius Pij Quinti super spolijs editus ita intelligitur, secundum Gutierrez, in practic. quæst. lib. 2. quæst. 93. in fin. pag. 210. Et Nauarr. in consil. 14. nume. 5. de regularibus, ciuilis verò bonorũ appellatio (vt ad incœpta reuertamus) est, quæ etiam admixta habet onera, vt hæreditas, bonorum possessio, & id quod bona fide possidetur, secundum glass. & Altia. in. l. bonorũ 1. 49. in ordine. ff. de verbor. significat. & ibi Rebuf. pagina. 360. & in naturali significatione venire bona, quæ prosunt, nam proprie bona dici non
20 possunt, quæ plus incommodi, † quã commodi habent. l. proprie. ff. de verbo. sig. & seruus bona habere non potest. l. pater fam. ff. eod. titu. ciuilis autem ad facultates tantum refertur, quod in idem fere recidit cum suprà dicta elucidatione: capiuntur tamen bona naturaliter in contractibus, vt si mulier dederit bona sua in dotem,

tunc dicuntur deducto ære alieno, ex dict. l. mulier bona. ff. de iure doti.
21 in beneficijs † autem Principum non deducto ære alieno. l. Princeps. ff. de
22 verbo. sig. & in dispositionibus † fauorabilibus bona capiuntur, vt plurimũ non deducto ære alieno, sed in dispositionibus, quæ stricte concipiuntur deducto ære alieno, sic scribit Corneus, consi. 260. ad euidentiam col. 2. volu. 1. vbi in vltimis voluntatibus mediã viam dicit adhibendam, quia si bona
23 † relinquantur, tunc bona dicuntur non deducto ære alieno per. l. nam quod. §. fin. eum. l. seq. ff. ad Trebe. si ve
24 rò pars bonorum, † tunc deducto ære alieno. l. non amplius. §. fi. de legat. 1. l. si quis seruum. §. fin. cum. l. seq. de lega. 2, Deci. consi. 232. in casu, &. 387. Iass. consi. 64. volum. 1. si transferantur bona per legem, tunc cum suis oneribus. l. tutoris, ad. l. Iul. de vi. pub. & in l. 2. ff. de bono. possess. Iacob. in. d. l. mulier bona, de iure doti. Anchatra. in. c. relatum. 2. columna. 1. de testamen. &
25 quando est appellatio naturalis, † tũc antequam tradantur bona deducitur æs alienum, prout in nostra disponitur lege, si verò appellatio sit ciuilis, omnia dabuntur, & is, qui bona habe-
26 bit, debita soluet, † ita Rebuf. in. d. pagin. 360. de verbo. signi. vbi inquit sic fieri regulariter in regno Franciæ, & seruari, vt is apud quem bona deueniunt, ea recipiat, & postea debita persoluat. In nostra tamen lege verbum bonorum accipitur naturaliter, & sic prius extrahẽda sunt debita. Quæ notanda quia singularia, & conducent tibi, vt quoties hæreditas aliqua tibi relicta sit, quia tunc bona ciuili appellatione denotantur, licet sit debitis implicata, non sunt deducẽda antequã
27 hæreditatem adeas, sed tibi † omnia sunt tradenda cum onere soluendi debita illa. Et post hæc scripta vidi Gutierrez de ijs agentem in lib. 2. practi. quæst.

HARO SOLAMENTE PARA OHY IMPRENTA

quæst.q. 58.nu.2 & Latius in lib.3.q. 24.nu.17.&.22.

Ibi. *Sacando el dote, y arras de su muger.* Didacus Perez, hic super ijs verbis in l.3.titu.8.lib.8.Ordin.pag.213. inquit, nota q mulier debet consequi quod suum est, ex text.in Auth.vt ex actione instante dotis.§.his igitur collatione. 1. vbi probatur, quod licet prima vxor sit potior quam secunda in dote exigenda, & filij eius, vt in.l.asiduis.l. qui pot.in pig.habe.& ibi in.d. Auth. tamen in rebus datis in dotem per secundam vxorem, ipsa secunda est præ
28 ferenda in rebus suis stantibus † primæ vxoris doti, & ad hoc reputat singu.prædictum text.Angel.in.d.§. his igitur num.3.similis est text.in Auth. si quid.C. qui poti. in pig. habe. cum ergo mulier habeat priorem hypothecam, & ius pro recuperanda dote
29 † est præferenda etiam Regi, & Imperatori.l.si fundum.C. qui potio. & ibi gloss.text.in.l.25.titu.13.parti.5.idem ipse Dida.Perez.d.pagin.213. dicit de bonis habitis per patrem ex successione alicuius ex filijs primi matrimonij quia per transitum ad secundas nuptias reseruatur alijs filijs illiusmet matrimonij, in ijsque fiscus etiam nõ succedit, sed prædicti filij in quorum fauorem fit reseruatio. Ita Didac.Per. vbi suprà, quasi volens hanc ad decisionẽ nostri text.in ijs verbis assignare rationem. Simancas verò in titu.9. de Instit.Catho.num.65.vsque ad.73. hoc de dote & Arrhis, & donatis ab sponso, & de Paraphernalibus excipiens, vt sub confiscatione bonorum mariti non comprehendantur confirmat, quasi eadẽ ratione, scilicet, quod alienum, quod est, non intrat in tali confiscatione. Proprior tamen ratio in propositum mihi ea videtur, scilicet, quod vnus socius non tenetur al
30 terius socij sentire damnum † obueniens ex persona sui socij, prout in simili lege videlicet.77. Tauri transcripta in.l.10.titu.9.lib.5.suprà, nume.1. cum sequentibus late diximus, ita vt non sit necesse ea iterum hic referre, vt ad alia transeamus.

SVMMARIA.

Blasphemum quilibet potest accusare.num.1.

Iniurias nostras sufferre debemus, Dei autẽ nullo modo.nu.2.

Incarcerare alium nemo potest sine iudicis mandato.num.3.imò neque citare num.4. nisi in casu nostræ legis incarcerando blasphemum.nu.5.

Debitor fugitiuus capi potest pro creditore si est periculum in mora.nu.6.&.7.& nu. 8.requisita ad hoc proponuntur.

Capiens delinquentem debet illum intra.24. horas iudici præsentare.num.9.

Capere quilibet potest criminosum fugientem num.10.

Blasphemantem non deferens ipse tanquam assentiens puniri potest.nu.11.

Blasphemantem quis corrigere tenetur si sine periculo facere potest.nu.12.

Blasphemum capiens potest contra eum esse testis cum alijs.num.13.

Lex Quarta.

Summarium.

Quicunque potest capere blasphemantem, & in carcerem ducere, & carcerarius tenetur eum recipere.

IBI. *Lo pueda tomar y prender, por su propria autoridad.*

1 Quilibet enim potest † ac debet accusare blasphemum, quia id crimen in Maiestatem diuinam committitur, nec dissimulare debemus eius opprobrium, quia probra nostra deleuit. Et vt Pius Papa inquit, si quis talem hominem nõ indicauerit, dubium non est, quin diuina

uina condemnatione coerceatur. Et Imperator Theodosius ait, tutum non est negligere diuinitatis iniuriã, & impunitum relinquere scelus. Et Chrysostom.in Matthæum, Homi.5. operis imperfecti, enarrans verba illa saluatoris nostri, vade retro Sathana, in præcedentibus (inquit) non est exasperatus, sed quando diabolus, Dei sibi præsumpsit honorem, iratus est, & increpauit eum, vt nos illius discamus exemplo, nostras iniurias illatas ab Impijs magnanimiter sustinere:
2 Dei autem † iniurias neque vsque ad auditum sufferre. Quoniam in proprijs iniurijs esse quempiam patientem, laudabile est, iniurias autem Dei dissimulare, nimis est impium. Et idẽ Chrysostomus alibi multa in eãdem dixit sententiam ad populum Antiochenum Homil.1.capit.in nonnullis de Iudæis, ca. si quis per capillum. 22. quæst.1.cap.si is qui.23.quæst.4.&.C. Theodosiani.l.1.titu.2. legum nouellarum: ob idque lex nostra præbet cui libet licentiam capiendi blasphemantem, & in carcerem conijciendi: licet
3 enim regulariter de iure † nullus potest alium incarcerare sine iudicis mãdato, ex.l. neminem.C. de exhi.reis, adeo vt neque, *Alguazello*, liceat sine mandato iudicis si non est in fraganti delicto, ex.l.7.titu.23. libr.4.suprà vbi
4 diximus, imò neque † citare ex text. in.l.3.titu.3.eod.lib.4 suprà de quo & Mincha.lib.2.controuer.vsufruct.ca. 24.late: Ex lege tamẽ nostra habemus vnum casum in quo absq; iudicis mãdato
5 † potest quis aliquem capere, & in carcerem ducere, scilicet, blasphemantem, & est singularis casus. Alius
6 casus est, cum debitor † est fugitiuus, & periculum est in mora, & deficit copia iudicis, potest enim tunc creditor eum apprehendere, & trahere ad carcerem publicum l.fit Prætor. §. si debitorem. ff. quæ in fraud.credito. cum late congestis a Segura, & eius additionatore, in repet. l. ab exhæredati, num.8.de lega.1 & Couar.lib.2.Var. cap.20.numer. 14. Imò & procurator
7 creditoris id potest, si secundum gloss. l.1. C. vbi quis decurio. libro.11. Iaf. in.§. superest, num. 78 Instit. de actio. sex tamen inquit Curti.in tract.de sequestris fol.4.vol.1.&eo relato, Quesada, in quæstio. suis quæst.8.nu.8. debere præcedere, vt debitor fugitiuus
8 a capi possit per creditorem. Primum, vt Summarie saltim semiplene cõstet de debito. Secundũ, quod post cõtractum debitum mutauerit conditionẽ debitor, secus si tempore, quo contraxit iam non erat soluendo. Tertium, quod inopia superueniens magna fuerit, quod iudex arbitrabitur. Quartũ, quod non possideat immobilia in iurisdictione. Quintum, quod postquã sciuerit creditor debitorem velle solum vertere, siue fugere, statim iudicẽ adeat, quod tẽpus etiam iudicis arbitrio committitur. Sextum, quod per exteriora argumenta, vel præsumptiones suspectus sit de fuga. gloss. tamen in.l.10.verbo, *Por si mismo*, titu.15. partit.5. quatuor tantum refert requisita quoad creditorem capere volentem suum debitorem fugitiuum, & melius, quia omnia hæc sex requisita potius respiciunt personam iudicis capere volentis debitorem fugitiuum ad petitionem creditoris. Aliud requisitũ scilicet, quod debitor portet rem creditoris non credo necessariũ, quia satis portat rem eius si cum debito aufugit. Alius casus vbi licet priuato cuilibet alium capere est in.l.1.titu.11.infrã isto lib.8. Alius item casus est, debitor creditori potestatem cum capiendi propria authoritate, vt in.l.2. colum.2.titul.13.infra isto lib.8. & in l.5.titul.13.lib.4.suprà, vbi dixi in glo. 1. Alius est in fabricante falsam monetam ex.l.5.titulo.7.patit.7. vbi gloss.

verbo

HARVARD BIBLIOTEKA OHV. M.I.I. MEHIKOBA

verbo, *Pueda prender*, l.1. C. de Fal. mon. l.2. titu 29. partit. 7. vbi ponuntur alij tres casus, & per Doctores, maxime Crotum, in l. nemo potest, de lega. 1. alij casus referuntur. Alius etiam casus refertur in l.2. titul. 1. lib. 1. suprà, & per Anton. Gom. tomo. 3. cap. 9. numer. 3. & 4. & Suarez, in l.2. titu. *De los emplazamientos*, nume. 8. pagina. 207. & Dida. Perez in lib. 3. Ordi. colum. 819. in princip. & Auend. cap. 1. præto. nu. 33. versic. 23. causa lib. 1. & hæc omnia conducunt ad limitationem dictæ. l. neminem. C. de exhib. reis & similiũ, in ijs tamen, & alijs casibus, debet capiens debitorem suum, aut delinquentem præsentare iudici intra. 24. horas, 9 † ex. l. capite quinto. ff. de adulte. & ex d. l.2. tit. 13. infrà isto lib. & diximus in d. l. 5. tit. 13. lib. 4. sup. & ex. d. l. 5. tit. 7. p. 7. & gl. 1. in l.2. tit. 29. pa. 7. Imo & qui 10 libet priuatus potest capere † crimino sum fugientem, vt ex. l. fin. C. de Male fi. & Mate. notat Belluga, in speculo principum Rubrica. 25 §. Iesu Christi, nu. 16. quibus casibus addẽdus est noster hic de blasphemante. Adeò quod blasphemantem non deferens, ipse 11 † tanquam maleficus blasphemanti † consentiens puniendus esset, ex cap. si quis per capillum. 22. quæst. 1. versus medium. Adeò vt secundum Nauarr. in Manuali Latino, cap. 12. numer. 83. tenetur quis corrigere blasphemantem quantus emendatio non speretur, & quod acriter id facere tenetur, 12 si sine suo periculo facere † potest. Et in propositum nostrum aliqua refert Auiles, cap. 25. præt. gloss. 1. numer. 2. &. 3. & iterum ibi in gloss. possess. & Auenda. cap. 5. præto. nume. 2 lib. 2. & Didac. Perez, hic sub. l. 4. titul. 8. libr. 8. Ordina. & non solum quiuis de populo denunciare potest, & accusare blasphemum, sed etiam iudices omnes eum punire debent, nam & iudices Pontificij, & Regij, & Inquisitores quoque Apostolici pœnas blasphemis irrogant, vt in hoc titulo remanet dictum. Imò & quod plus est, quod ille qui capit blasphemum potest esse testis cum alijs contra eum de blasphemia illa, † secundum Herniam, in constit. Sicil. lib. 2. cap. humanitatem, relatum, & sequutum per Auenda. cap. 5. præt. numer. 3. in fin. lib. 2. quod est notabile. 13

SVMMARIA.

L *Ex nostra loquitur in verbo, non vero in facto blasphemantibus. nu. 1.*

Verbá, Descreo de Dios, *ad hæreticales blasphemias referuntur. nu. 2.*

Baldi opinio reprobatur. nu. 3.

Verba, Mal grado aya Dios, *blasphema sunt. nu. 4.*

Verba, Non le por far dio, *blasphema sunt, num. 5.*

Blasphemans contra sanctos Dei an incurret nostri text. pœnam. nu. 6.

Blasphemia in Virginem Sanctissimam maior quam in sanctos. n. 7.

Similia dicuntur quæ sunt idem in qualitate, numer. 8. vel arbitrio iudicis relinquitur, nume. 9.

Verba alia blasphema numerantur in nume. 10. & 11. vbi referuntur, verba blasphema cuiusdam Iudæi, & num. 12. aliud de alio Iudæo.

Iuratio improba est iurare per intemeratam Deiparæ virginitatem. nu. 13.

Carcer de iure Regio datur loco pœnæ. nume ro. 14.

Mensis capturæ alicuius blasphemi debet esse continuus. nu. 15.

Stans discontinue non dicitur stare in vinculis spatio. 30. dierum nu. 16.

Carceratio blasphemi debet esse vera, & non ficta nec simulata. nu. 17.

Vno teste de blasphemia non debet accusatus, detineri in carcere. nu. 18.

Blasphemia non probatur per testes singulares. nu. 19.

Blasphemus si stetit in carcere ante sententiã per. 30. dies an satisfiat. nu. 20.

Blasphemo pœna non est relaxanda, nu. 21. ni si vt nume. 22. & 23.

Blasphemus existens in carcere pro blasphemia si ibi iterum blasphemet an ab illo die numeren-

numerentur alij. 30. dies. nu. 24.

Mensis hic carceris blasphemi quot dies habebit. num. 25.

Reprobatur opinio Alexand. & aliorum in materia blasphemantis an esset necesse plu ries blasphemari, vt punitio locum habeat, num. 26.

Nobiles & literati etiam in blasphemiæ pœna distinguntur à plebeijs. nu. 27.

Fœmina etiam blasphemans incurrit pœnam blasphemiæ. nu. 28.

Assuefactio & frequentia aggrauat crimen, num. 29.

Auth. vt non luxuri. homi. §. 1. contra quos blasphemos locum habeat. nu. 30.

Consuetudo blasphemandi per binas, aut trinas vices debet verificari. num. 31. & ite rum. nu. 32.

Authoritas illa Domini, vino ego. numero. 33.

Iuramentum hoc per vitam Dei an habeat eundem sensum, quẽ habet illud, viuit Dominus. nu. 34.

Proferens aliqua verba in contemptum Dei blasphemare dicitur. nu. 35.

Dicens per vitam sanctorum; an blasphema re dicatur. nu. 36.

Capit. 69. curiarum de Madrid Anni 1528. an disponat. nu. 37.

Cap. 34. curiarum de Madrid, Anno 1570. an disponat. nu. 38.

Iuramenta, sicut Deus est veritas, & similia an blasphema sint. nu. 39.

Dicens hoc est Euangelium, vel credi potest, vt Euangelium, vel verum est sicut Euangelium, an blasphemet. nu. 40.

Verba non le por far Dio, *an sint verba blasphema. nu. 41.*

Verba de boto a Dios, *quid significent. numer. 42.*

Denotare maledicere *interpretatur. numero. 43. & numer. 44. quod est grauis blasphemia.*

Blasphemia duplici de causa potest dici. numer. 45.

Maledicere Deum est blasphemia. nume. 46. & 47.

Maledictio in homines non est blasphemia. numer. 48.

Iuramenta sceleratа hæresim sapiunt. nume. 49. & blasphema sunt, vt nu. 50.

Iurans per mẽbra, vel corpus Dei blasphemiæ pœna puniri potest. num. 51. 52. & 53. & numer. 54. quod Inquisitores contra eum procedere possunt, & num. 61.

Iurans per membra pudibunda Christi punitur grauiter. numer. 55. vbi si Beatissimæ Virginis, vel sanctorum. num. 56. & numer. 57. quod hæresim sapiunt talia iuramenta.

Corrigitur litera. c. omnis. §. quoniam. 21. q. 4. num. 58.

Iurans per capillos, vel membra Dei itidem punitur, & sapit hæresim. nu. 59.

Iurare itidem non licet neque per honesta mẽbra Christi. nu. 60.

Iurans per Corpus Christi, vel Virginis matris eius punitur. nu. 62.

Iurans iuramenta fœda non punitur hodie pœna mortis. nu. 63.

Blasphemia etiam committitur facto. numero. 64.

Imagines Principis fœdans grauiter punitur num. 65.

Casus de quodam Iudæo. num. 66.

Spoliantes Ecclesias dicuntur etiam blasphemare. num. 67.

Blasphemare dicuntur Iudæi abradentes in Bibijs verba, quæ possunt Christo conuenire. num. 68. & num. 69. refertur de quodam homine.

Puniri debet ex facto iniurioso illud perpetrans etiam si absit mala intentio. numero. 70.

Lex Quinta.

Summarium.

Pœnam imponendam dicenti aliquam ex blasphemijs in lege nostra contentis describit lex nostra, sub qua secundum meum intellectum in. l. 1. & 2. suprà eod. per me assignatum, non comprehenditur blasphemia verbi illius in lege nostra positi, *Descreo de Dios*, nam hæc sub dispositione dictarum legum. 1. &. 2. comprehenditur.

IBI. *De dezir.* Hinc colligi 1 tur legem hanc loqui † in de verbo, Non verò inde facto blasphemãtibus, de quibus vltimis loquitur. l. 5. tit. 28. partit. 7.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. ФРАНКА

partit. 7. vt inquit Auenda. ca. 5. præt. nu. nero. 10. lib 2 & nos diximus hæc & alia, in l. 3. tit. 1. lib. 1. supra, & me retulit in hoc Humada, in reportorio suarum additionum ad glossas. 1. & 2. partitæ, in verbo, Blasphemi. notabis etiam verbum hoc, dezir simpliciter prolatum, nam comprehendit dicẽtem aliquam ex blasphemijs hic declaratis, tam ex odio & detestatione, quàm ex ira aut iracundia, siue ex alia causa, & occasione, nam licet hæc dicatur informis, & imperfecta, tamẽ à huc est blasphemia sicut illa, quæ perfecta est, scilicet, quæ ex odio & detestatione procedit, vt optimè per Magist. Bañes, in. 2. 2. quæstio. 13. articul. 1.

Ibi. *Descreo de Dios.* Latinè vertitur per aliquos, ac si dictum esset, abnego Deũ, vt per Humada, in l. 60. tit. 6. part. 1 super text. numer. 6 versic. at vbi, & Couar. in cap quanuis pactum, parte. 1. §. 7. num 9. versic. vt ad alia, & hæc verba in. l. 1. &. 2. suprà isto titu. & lib. ad verba blasphemiæ hæreticalis retulimus † cum per hæc verba Deus diffiteatur, vt inquit ibi Couar. & cum ita sit, nonnè ad hæreticales blasphemias referẽda hæc verba sunt sicut referuntur illa *Reniego de Dios*, & mo quidem videri item dicendum est, & sic lex nostra diminutè pœnam huic blasphemati verbis ijs, *Descreo de Dios*, imposuit, cum deberet imponere pœnam illam per dictas leges, 1. &. 2. impositam reneganti, & sub saniori consilio ita mihi videtur.

Ibi. *Despecho de Dios.* Ex ijs verbis † reprobatur opinio Bal. l. iam à nobis in hoc titulo reprobata, iniustissimè dicentis verba hæc non esse blasphema, cum id negari non possit, & ex lege nostra sic statutum habemus, & plures Doctores communiter Baldum in hoc dicto iure optimo reprobant, vt apparet ex dictis à nobis in hoc titulo, & ex Couarr. in dict. num. 9. in principio, & nouissimè optimè, & late ex Tyberio Decia. no, tom. 2. de delictis, capit. 2. numer. 4 vbi num. 5. idem dicit si dicantur hæc verba de Sanctissima Virgine, Petro, Paulo Apostolis, & alijs sanctis, & ex lege nostra iam indubium est reprobatam esse illam Baldi doctrinam.

Ibi. *Malgrado aya Dios.* Verba hæc manifestam habent blasphemiæ culpam, tribuit enim hic blasphemus Deo id, quod est omnino ab eo alienum, quia Deo nihil † mali potest cõtingere, vt inquit Couar. in d. c. quanuis pactum. 1. part. §. 7. num. 9. versic. tertio in eadem.

Ibi. *Ni ha poder en Dios.* Blasphemia hæc itidem est, nam potestati Dei, omnipotentis aduersatur maledicus hic talia verba proferens, & ideò pœnis blasphemi puniendus est, secundum textum nostrum, quem ad hoc considerat Couarr. in dict. numero. 9. versicul. quartò eadem constitutio. Et idem est in illo, qui dicit, non *Lo por far dio*, vel non *Lo potrebbe far dio*, † vt optimè per Tyberi. Decian. in dict. 2. tomo de delict. libro. 6. capit. 2. numer. 6.

Ibi. *Ni pese a Dios.* Latinè, Deum tædeat, displiceat Deo, quæ quidem verba, vt inquit Magist. Bañes in. 2. 2. quæstio. 13. articulo. 1. in fine, quanuis sint falsa ex intentione proferentis, non tamen secundum se continent falsitatem, nam cum hæc loquutio non sit indicatiui modi non habet falsitatem, sed explicat quoddã desiderium blasphemi verba hæc proferentis, qui optat in Deo esse dolorem, applicando ei, quod ei non conuenit, nam displicentia non conuenit Deo, nisi de ijs, quæ ab hominibus prauè, & aduersus eius præcepta committuntur, qua ratione detrahit excellentiæ diuinæ, qui hos humanos affectus illi tribuit. Et præterea hoc verbũ hominis egritudinẽ sui animi respuẽtis in Deum, demõstrat quasi Deus nostris afficiatur perturbationibus, & odium quis Deo aduersus homines tribuat, quos diligere maximè præcepit, vt in propositũ considerat Couar. d. nu. 9. vers. quinto idẽ, quẽ ad hoc refert, & sequitur Dect. vbi su. nu. 8. & tenet Soto, de iust. & iur. lib. 8. q. 2. artic. 3. pag. 697 col. 2. Et ideo hæc etiã proferentẽ verba lex nostra pœnis blasphemiæ puniendũ asserit iustissimè, sicut in alijs præcedẽtibus. Quicquid nouissimè velit dicere Ludouic. Lop. 1. p. sui instr. cõscien. c. 51. pa. 138.

Ibi, *Ni lo digan de nuestra Señora la Virgen Maria*, Vide quæ diximus in Rubr. sup. isto tit. in gl. pen. & idẽ in blasphemijs hæreticalibus dispositũ est in. l. 1. istius tituli, & in simili ita inquit Iodocus Dãhouder. in pract. crim. ti. 61. de crimine læsæ maiest. diui. n. 17. Et quid in sanctis eius si dicatur aliqua ex blasphemijs nostri text. cõtra sanctos Dei vel aliquẽ eorũ † an incurret integra nostri text. pœna & dicẽdum est q̃ nõ tota sed dimidia incurretur pœna, ex dispositione legis nostræ. 3. tit. 28. p. 7. nam cũ in lege nostra nihil prouisum sit de sanctis, seruabitur dispositio dictæ legis partitarũ circa eos specialiter disponẽtis, & ita practicatur quotidie. Et hoc quialicet blasphemia in sanctos, ita puniatur, sicut blasphemia in Beatissimã Virginem, vt in. ca. fi. de maledi. attamen grauior est blasphemia † in Virginẽ, quã in sanctos, vt per Abb. ibi in. 1. not ab. & ideo quãdo pœna remitteretur arbitrio iudicis, maior esset inferenda blasphemantibus gloriosam Virginem, quàm sanctos, vt ibi per Abb. & Ana. col. 1 an fine.

Ibi, *Ni otras tales, ni semejantes*, Põdera verbũ hoc, tales, quod designat, vt sint idẽ in substãtia, sed in exteriori dissimilia, vt sic distinguatur à verbo so-

quẽte, *Semejantes*, quæ neque in substãtia neq; in verbis sint eẽdẽ blasphemiæ cũ à lege nostra specificatis, sunt tamen similes, omne enim simile non est idem, & consequenter, vt inquit Auend. c. 5 præto. nu. 16. in princ. lib. 2. sint similes expressis, non verò maiores eis, nam similia dicũtur, quæ sunt idẽ in qualitate, † vt not. Bal. in addit. ad specul. tit. de disputa. vel saltim arbitrio † iudicis relinquitur quod dicatur simile, vt not. Soc. cõs. 102. & Mende. lib. 2. cẽt. 1. casu. 84 & sic nisi lex nostra expressisset de similibus nõ extẽderetur ad alia, quã hic expressa, vt inquit Auẽd. d. n. 16. & ideò nõ sine mysterio lex nostra ad similia extẽdit suã dispositionẽ, & pœnã, nã blasphemia est, si quid opprobriosum, vel iniuriosum dicatur cõtra Deũ, vel sanctos eius vt per Bar. in l. itẽ apud Labeonẽ. §. sed q̃ adijcitur, de iniur. seq. Ale. cõs. 233. n. 6. & 11. vol. 6. & nouissimè Tyb. Dec. to. 2. de deli. c. 2. n. 10. cuius quidẽ Authoris opera dũ circa interpretationẽ horũ verborũ versarer ad manus meas peruenerũt, nũquã enim anteà de eo notitiã habebã, & sic ad præcedentia, quę iã scripserã in hoc li. 8. in locis cõgruis ipsum applicaui & retuli, & in seqũent. referã. Quicquidẽ in eo. n. 10. ex hac similitudine inquit referẽdo Cœpol. in cõs. crim. 76. esse blasphemiã si dicatur, *Si Dio il dicesse, lo diria, q̃ ello mẽtisse por la gola.* Etiã si prolata fuissent † talia verba super revera, vbi & in. nu. 12. refert alia verba, quæ non sunt de hic specificatis, & tamen sunt blasphema. Imò & ipse dicit, idem esse etiam si talia verba iniuriosa, & opprobriosa non essent probata immediate in Deũ, vel in Christũ, sed mediatè vt refert de illo sceleratissimo Iudæo, qui altercando cum Christiano † dixit, *La fede vostra, è fe de decazi.* contra quem consuluit Socin. consil. 119. volumn. 4. nam licet in ijs verbis nulla

HARROBA-TIERRA OHYANTZEA

mētio Dei vel Christi vel sanctorum fiat, ut amen quia fides Christiani est in Christum, iniuria videtur illata Christo, vt ibi per Socin. secutum per Couar. vbi suprà, dict. §. 7. nu. 9. an fine, versic. duodecimo: Quinmo refert Hostien. in summa. tit. de Iudæis. §. & in quibus, versi. quid enim, vt refert Decianus vbi suprà, & Auend. dict. c. 5. prætorum. num. 10. conclusione. 6.

12 lib. 2. quòd quidam Iudæus † fuit condemnatus in quinquaginta solidis Regalibus, quia faciēdo quoddam conputum cum quodā, dixit iratus, vellem potius esse suspēsus, vt illa eleuās manus versus Crucifixū, licet se excusaret, quòd non intellexerat de Crucifixo, sed de quodā latrone, qui erat suspensus ex eadem Regione in quam spectabat Crux illa, sequitur Felin. in cap. auditis num. 53. circa medium, de

13 præscriptio. Sic etiam iurans per intemeratam Dei paræ Virginitatem † est omnino improba iuratio, nec enim Deus in testem adducitur alicuius veritatis, sed execratio est linguæ temerè in iram excandescentis, secundum Couar. dict. cap. quanuis pactum. 1. p. §. 7. num. 9. versic. decimo eodem iure, vbi inquit ex hoc Carolum Quintum Imperatorem, Hispaniarumque Regem apud Madritium anno. 1528. Sanxisse, hanc temeritatem puniendam esse pœnis statutis aduersus blaphemantes in pragmatic. 1. & in constitutione de Toledo anni. 1525. quæ est lex sequens, in illis verbis, *Y otros juramentos malos y feos*, Et licet Auenda. in dict. cap. 5. præto. num. 16. in medio voluerit, capitulum illud 69. nihil disposuisse, fallitur tamen meo videri, cum ibidem responsum sit, quòd seruētur iura Regalia, & exequerentur, maxime illa Toleti dicti anni. 1525. quæ est sequens, ita vt sub illis verbis, *Otros juramentos malos y feos*, etiam iuratio ista contineatur, & iustè quidem: licet sit nimia suppletio ad legem sequentem, eò quòd verba illa generalia, *Otros juramentos malos y feos*, In supplicatione sint posita, & in respōsione ac dispositione solum declaratur intelligi, cum per membra Christi iuratur, & sic alia iuramenta punientur extraordinariè, & non vt blasphema, si lex ea vt blasphema non declarat esse punienda.

Ibi, *Sea preso y este en prisiones*, hic habes text. probantem quòd de iure Regio † carcer datur loco pœnæ,

14 vt dixi in. l. 15. verbo, *Carcel*, titulo 6. libro. 3. suprà, vbi in gloss. *Y prisiones*, dixi alia in propositū horum verborum, quæ hic referre superfluum esset, cum ibidem sint dicta, vbi te remitto.

Ibi, *vn mes*, qui quidem mensis de

15 bet esse continuus, neque † sufficeret interpollatus, ex gloss. in Clementi. vnic. de in integrum restitut. late Alexand. consil. 9. volum. 4. & in propositum tenet Anto. Gom. tom. 3. Varia. capit. 1. nu. 3. & Cantera, in quæst. crimi. titu. de blaspheмis colu. pen. & Gut. in quæst. canonic. cap. 12. nu. 25. & probatur ex. l. 58. titul. 4. libr. 3. suprà, & late tradit ita etiam tenens Auendaño. dict. capit. 5. præto. numero. 21. per totum libr. 2. vbi in versicul. quod in præsenti, inquit, quod adeò hoc verum est, quòd qui discontinue † stat non dicitur stare in vinculis per spacium triginta dierum, quia

16 cœpta pœna si quid deest tota oratio, & pœnæ solutio inutilis habetur, argumento, text. in. l. si is qui. §. vtrum, ff. ad. l. Fal. not. in simili, Ias. in. l. si idem cum eodem. ff. de iurisdictio. omnium iudicum, neque dicitur aliquid factum, cū restat aliquid faciendum. l. pen. C. de ijs qui. vt indig. cap. 1. de Baptis. dixi in. l. 10. n. 2. tit. 6. lib. 3. supra, & ita expresse tenet glos. *Prime va vez*, l. 2. tit. 28. part. 7. debetque ista car

carceratio esse vera, & non ficta & si-

17 mulata † aliter enim non esset carceratio, secūd. Auēd. dict. cap. 5. per tot. num. 23. versi. & in dubio, lib. 2. vbi nu. 25. versi. ex quo infertur inquit optimè ipse Auend. quòd cum carceratio hæc triginta dierum detur in pœnam, non vero ad custodiam, quòd si de blasphemia nō adest nisi vnus testis, & reus negat ipsam blasphemiā, statim debet sub fideiussoribus relaxari do-

18 nec † integra habeatur informatio, quòd non est in alijs criminibus vbi carceratio principaliter fit causa custodiæ, vt per eum ibi nu. 24. Item nota quòd blasphemia non probatur per

19 testes singulares, † secundum Alexan. consi. 72. col. 1. & Marzarium, cōsi. 17. nu. 12. Sed an si stetit blasphemās ante cōdemnationē in carcere per triginta dies an condēnatione facta habebitur cōsideratio ad illos triginta dies vt

20 amplius detineri † non possit, credere quod non, nisi reus ipse incarceratus protestatus fuerit, quòd in casu in quo iustè pro blasphemia illa ei imposita condēnatus sit in pœna ordinaria carceris triginta dierum, ex nunc prout ex tunc & è contra vult sibi numerari à die carcerationis, & quòd per iudicem in sententia sic iubeatur & declaretur, prout video fieri & iuberi, & sic est intelligenda consuetudo asserta in hoc per glos. *Primera vez*, in dict. l. 2. titu. 28. part. 7. versic. sed an pœna carceris, & adhuc ego hæc intelligo vera esse dum tamen sit etiam tunc satisfactum cum legis nostræ forma, scilicet, quod per illos dies steterit in carcere & cū ligaminibus & catenis cōtinuò, & q̄ de hoc constet, aliter enim non debēt numerari illi dies carceris pro impleмēto dicti trētanarij, ex dictis per Auēd. in. d. c. 5. nu. 22. nam vt ibi dicitur, & diximus in hoc titulo & alibi, nullo modo est remittenda ne-

21 que relaxanda † pœna blasphemo

Azeuedo super. 8.

etiam nobili, (nisi ex causa) in forma adimplementi pœnæ ipsius, nam si est nobilis potest ei assignari † pro

22 carcere Palatium, vel domus aliqua vt diximus in. l. 15. titul. 6. libro. 3. suprà, & latius in. l. 6. aut. 7. titul. 2. libro. 6. suprà, & ex lege nostra deducitur etiam cum hominibus bonæ conditionis ac status, dum distinguit pœnas eorum ab illis, qui ignobiles sunt. Itē esset causa existendi extra carcerē publicū, si blasphemus talis esset macellarius & tabernarius, † nā in

23 tabernis, & macellis potest poni ligatus cū vinculis & catenis præstita fide iusione, vel iuramento de non recedēdo, prout pluries fecisse, inquit Aui les, in capit. 25. prætorum in gloss. dispensaren, numerò. 7. & cum in hac nostra Placentiæ ciuitate esset iudex & præberet residentiam, iudex eum syndicans ob hoc processit contra eum, & fuit per superiores iussum, quòd super hoc contra eum non procederet, & alibi diximus. Quid tamen erit si quis pro blasphemia existens carceratus & cum ligaminibus, & in progressu triginta dierum blas-

24 phemet † iterum, an ab illo die secundus mensis proceder, & sic alij triginta dies insimul cum primis, & crederem quòd non, quia non adimpleretur cum legis forma iubentis pro qualibet Blasphemia per vnum mensem detineri in carcere cum ligaminibus & catenis, ex doctrina Bar. in. l. senatus consulto. ff. ad Trebelli. & cum referens sequitur Philippus Probus, in additi. ad pragma. sancti. tit. de pignorantibus cultum diuinum, in glo. tertium. vbi in propositum exilij imposiri ita tenēt & benè, & sic idē esset in propositū dicēdum nisi lex nostra pro secunda vice differentē pœnā imponeret, prout imponit, nam hæc erit imponēda, & exiliū adimplendū, lapsis iā triginta diebus primæ blasphe-

HARQUA ESTA OBRA ES DE LA BIBLIOTECA

mię. Dubium itidem aliud nouum eſt
25 quot dies menſis hic habebit, † & di
cēdum eſt, quòd cum lex noſtra non
eos definiat, neq; habetur relatio ad
principiū menſis, ſed ſumus in dubio
de quo menſe anni intelligatur, & à
quo tempore incipiet itidem ignora-
mus, dicendum eſt, triginta dies de
bere continere menſem noſtræ legis
numerandos ab illo die, à quo vel ex
partis proteſtatione, vel ex iudicis aſ-
ſignatione incipiunt, ex dictis per Me
noc. de arbit. iudic. libr. 2. Centuria. 1.
caſu 50. per totum, maximè, num. 12.
cum ſequentib.

Ibi, *Y por la ſegunda*, Hic habes text.
præſertim verbis præcedentibus, *Por
la primera vez*. Attentis & cōſideratis,
contra Alexand. & alios relatos per
Maſcardum, de proba. tom. 1. conclu.
164 nu. 1. dicentes, quem eſſe blaſphe
mum non probari ſi ſemel bis vel ter
blaſphemauerit, ſed quòd erat neceſ-
ſe probare, illum ſępius blaſphemaſſe,
cōtra quos habes hic text. expreſſum,
26 † pro vna vice pœnam blaſphemanti
imponentem, & iure optimo, vel in
tellige hos Doctores, prout in gloſ. 2.
legis ſequentis dicemus.

Ibi *Eſcudero, o perſona de mayor credi-
27 to*, putà ſi ſint nobiles, literati, † vel
honorabiles perſonæ, vt inquit Auiles
dict. cap. 25. præt. gloſſ. diſpenſen, nu.
5. & Auend. dict. c. 5. prætor. num. 22.
verſic. & attenta libr. 2. & ex. l. 2. cum
3. ſequent. tit. 28. part. 7. etiam in hoc
diſtinguūtur nobiles à plebeijs, diſtin
guendi enim ſunt in pœnis, ſicut in
alijs multis diſtinguūtur, de quibus di
ximus in tractat. de decurio. & alibi.

Lex Sexta.

Summarium.

Prohibentur in præſenti alij iurandi mo
di & formæ in opprobrium Dei &
Domini noſtri ſub pœnis in lege præ
cedente contentis.

IBI, *Con mugeres*, hic habes
28 text. probantem fœminas
etiam incurrere † blaſphe
mantium hominum pœ-
nas, ſi & ipſæ blaſphemauerint, vel
prohibita juramenta fecerint, vt di-
ximus in l. 1. ſupra iſto tit. & not. Auēd.
d. c. 5. præt. n. 17. in princ. lib. 2. vbi idē
dicit eſſe etiā ſi ſint extraneę à Regno.

Ibi, *Tienen coſtumbre de jurar*, Contra
quos ſacra ſcriptura dicit, vir multum
iurans replebitur iniquitate, & non
recedet à domo eius plaga: aſſuefa-
29 ctioq; & frequentia † aggrauat crimē,
vt in c. admonere. 33. q. 2. & in. c. tres,
in fine, de pœnit. diſtin. 1. ita vt ſi quis
conſuetus ſit iurare in opprobrium
Domini noſtri, & blaſphemare, du-
rius puniatur, quia tanto ſunt grauio-
ra peccata, quanto diutius infælicem
animam detinent alligatam, cap. fin.
de conſuet. Quinimo voluerunt Pet.
& Cin. quos refert Bald. in l. 2. C. ad. l.
Iul. Maieſ. & in l. 2. C. de rebus credit.
quod pœna capitis, quæ imponitur
blaſphemanti, per §. 1. in Auth. vt nō
luxu. hom. cōtra natu. habet locū tan
30 tum † contra cōſuetos blaſphemare,
nō autem contra eos, qui non ſunt ſo
liti, ſed ſemel vel bis tantū blaſphema
runt, & ſequitur Angel. de maleſi. in
§. verba cōtumelioſa, nu. 14. in fin. cū
ſeq. licet ad hoc vt conſuetus dicere-
tur blaſphemare, oporteat † probare, ꝙ
31 vltra binas, & trinas vices blaſphema
uerit, & caſtigatus ſit, vt cōſuetudo in
ducta cenſeatur, vt inquit Salazar, in
tract. de vſu & conſuet. c. 5. n. 26. nam
licet aliàs conſuetudo ex bino actu in
ducatur ex l. 3. & ibi gl. C. de epiſc. audi.
32 nō tamē quoad hoc vt quis dicat † cō-
ſuetus blaſphemare, ſecūdū Tyb. Dec.
in d. 2. to. de deli. li. 6. c. 5. n. 5. & ita pōt
intelligi. id, ꝙ dicūt DD. quos remiſsi-
uè retuli in l. pręcedēti in gl. pen. dicē
tes, ꝙ debebat quis pluries blaphema
re vt puniretur de blaſphemia, ſcilicet
quod

quod loquuntur cum pro ea erat im-
ponenda pœna mortis, vel vt quis
tanquam cōſuetus blaſphemare eſſet
puniendus, non verò alias, prout poſt
vidi intellectum per Bellonum, con-
ſil. 69. numer. 5. Ex quibus vides, con
ſuetudinem hominis alicuius frequē-
ter iurantis temerariè, vel iuramen-
ta fœda, & opprobrioſa proferentis,
vel quod ita in loco illo per alios idē
ſolitum eſt fieri, non ſolum non ex-
cuſare, verum & efficere, vt tales
iurantes tanquam blaſphemi punian- 34
tur, & iure optimo, nam hæc prava
conſuetudo, vel potius corruptela
non ſolum non excuſat, verum &
nocet & aggrauat, quicquid aliud &
male dixerit Salazar, vbi ſuprà, num.
27. & relati ab eo.

Ibi. *Por vida de Dios*. Sed nonne
Dominus ipſe dicit Numero. 14. viuo
33 ego, & appellatur etiam † Deus vi-
uens Deuteron. capit. 5. dum dicitur,
quid eſt omnis caro, vt audiat vocem
Dei viuentis? & Ioſue. 3. dicitur, ſciēs
quod Dominus Deus viuens. Quini-
mo per antiquos patres hoc erat ſpe-
ciale, & tremens iuramentum per
hæc verba, viuit Dominus, quale
fuit iuramentum Gedeonis. 8. dum
inquit, viuit Dominus, quia ſi ſer-
uaſſetis eos, non vos occiderem. Sic
etiam Ruth. 3. dicitur, quod Booz
iurans Ruth, quod eam ſaluam face-
ret dixit. Ego te abſque vlla dubitatio
ne ſuſcipiam, viuit Dominus, dormi
vſque mane, & 1. Reg. cap. 14. videns
Saul quod ſacrificio Dominus non
mouebatur ad reſpondendum, putās
peccatum alicuius ex populo Iſraeli-
tico eſſe in cauſa, ſic iurauit dicens, vi 35
uit Dominus Saluator Iſrael, quia ſi
per Ionatham filium meum factum
eſt, abſque retractatione morietur, &
dicitur etiam de eodem Saule, cap. 19.
placatus Saul voce Ionathæ iurauit
dicens, viuit Dominus, quia non occi
detur. Sic etiam iurauit Dauid eo. lib.
1. Reg. ca. 26. & alibi ſæpe, & in. ca. etſi
Chriſtus, de iure iur. & cap. & iurabūt
22. q. 1. videtur approbari hoc iuramē
tum, viuit Deus, ergo iurare per vitā
Dei non videtur blaſphemia, quomo
do ergo lex noſtra, vt blaſphemum
puniri iubet tale iuramentum facien
tem. Et dicendum eſt cum Couar. in
d. c. quanuis pactum. 1. part. §. 7. nu. 9.
verſi. ſexto, ideo legē noſtram hoc diſ
poſuiſſe, quia iuramentū hoc per vitā
Dei, † nō habet eundem ſenſum, quē
habet illud, viuit Dominus, quia cum
dicimus, per vitā Dei, nō inuocamus
ſimpliciter Deū in teſtē, ſed ſunt ver-
ba execratoria, ſicut quando dicimus
per vitam patris mei, quibus verbis ſa
lutem patris in pœnam vouemus, &
adſtringimus ſi non fiat, quod eo iura
mento aſſerimus, vel negamus. Sic er
go qui per Dei vitā iurat, videtur ad-
ſtringe Deū ipſum pœnęre, ſi nō ſequa
tur, vel verū ſit quod aſſeruit. Itē per
hæc verba videtur inferri, quod Dei
vita finiri poteſt in pœnam, quod blaſ
phemum eſt, ideò merito lex noſtra
diſpoſuit, & iuſsit, vt blaſphemum pu-
niri iurantem per vitā Dei. Quicquid
voluerit dicere Tyber. Decia. in. d. lib.
6. c. 2. num. 13. cum & ipſe ibidem di-
xerit, quod ſi hæc verba execrandi
animo, & iniuriandi dicerentur, eſſet
blaſphemia, nam cum hoc fateatur,
& ex dictis per Couar. vt iam diximus
animus hic deprehendatur, iuſtè lex
noſtra diſpoſuit, proferentē hæc ver-
ba, per vitam Dei, vt blaſphemum eſſe
poſſendum. Maximè cum generali-
ter verum ſit, quod quicunque † in
contemptum Dei profert aliqua
verba dicitur blaſphemare, iuxta il-
lud Matthæi cap. 27. vbi Phariſæi vi-
dentes Chriſtum crucifixum præter-
euntes mouebant capita ſua, & di-
cebant, vah qui deſtruis templum
Dei, vt hæc & alia refert Decianus,

HAYRO CANTERA OHY

vbi sup. n. 10. & 12. Quare meo videri etiã si lex nr̃a non adesset, proferẽs dicta verba, Esset, vt blasphem⁹ puniẽd⁹ cõtra Decianũ, vbi sup. prout post hęc scripta vidi etiã asserẽtem Soto, lib. 8. de iustic. & iure, quæstione. 2. artic. 3. pagin. 697. & iterum eod. lib. quæstione. 1. artic. 6. sed an qui dixerit per vi-
36 tam sanctorum † Dei dicetur blasphemare, crederem quòd sic, quia & tũc militant rationes supradictæ, cum iuratur per vitã Dei, & itidem Deus in sanctis suis honoratur, iuxta illud, nimis honorati sunt amici tui Deus, ergo à contrario si iuratur per eos irreuerenter, inhonoratur Deus & sic resultat in opprobrium eius, iuxta illud, mirabilis est Dominus in sanctis eius, & tũc talis punietur in medietate pœnæ, vt in. l. 5. supra proxima diximus in gl. *Nipese*. Ex. l. 3. titu. 28. partit. 7. & sic quòd sit blasphemia iurare per vitam sanctorum Dei, nouissimè tenet Ludouicus Lopez in. 1. parte sui Instructorij conscientię titu. de blasphemis, sub cap. 282. versic. postquam de malitia pagin. 778.

Ibi, *No creo en la fe de Dios*, Hæc verba apposita fuerunt in supplicatione illius capit. 69. Curiarum de Madtid anni. 1528. ex quibus colligitur capitulum & eius responsionem de-
37 cidere & disponere, † vt asserebat Couarru. vbi suprà, numero. 8. versic. vndecimo, contra Auend. cap. 5. per totum, lib. 2. num. 16. aliud & malè dicentem vt & in præcedente lege diximus, & consequenter etiam cum hæc verba, non credo in fidem Dei, vt blasphema iustissimè punienda esse lex nostra disponit, sicut & erũt blasphema si dicatur, non credo in Deũ, imò si ad falsam affirmationẽ aut negationẽ referãtur Apostasiæ crimẽ incurrunt, vt optimè per Couarru. dict. §. 7. num. 9. versic. secundo vt ad alia verba. Infero etiam ex dictis, quòd

cum per capit. 34. Curiarum de Madrid anni. 1570. fuerit supplicatum quòd iurans, sicut Deus est veritas, Hispane, *Como Dios es verdad*, Vel sicut Deus est Deus, vel per virginitatem virginis Mariæ, vt blasphemus puniretur, & responsum fuit, quòd super his erat bene prouisum per pragmaticas regias & capitula Curiarum, infertur inquam, quòd capitulum
38 hoc etiam dispositiue † processit, cum ad leges Regias se referat, quæ non tantum iuramenta in eis expressa vt blasphema puniunt, verum & omnia alia iuramenta in despectum Domini Dei nostri prolata, & inter talia, quænàm potiùs, quam hæc censendum est prohiberi? Quę ad execrationem magis Dei & Beatissimæ Virginis proferuntur, quàm vt in testes asserantur. Et quæ res humana in terra poterit esse tanta veritas, sicut Deus & Virginitas matris eius, & consequẽter, vt inquit Soto, lib. 8. de iust. & iur. quæst. 2. art. 3. pag. 698. col. 1. iuramẽta hæc, sicuti Deus est Deus, vel sicut est veritas, & sicut natus est ex Virgine Maria, & similia, si blasphemię nõ sunt, saltim proximè accedunt, quocirca dum falsitas sic affimatur fœdissimũ est periurium, blasphemiæ affine. Et quando affirmatio veritatem polleret, non tamen esset à blasphemia lõge distans: nam quamuis veritas, vt aiunt philosophi, eò quòd adæquatio est rei ad intellectũ, ac perinde indiuisibile cõsistens, nõ recipiat magis & minus, tamen quia diuinæ veritates ipsissimę sunt veritatũ omniũ fontes, nõ sunt à nobis accessibiles; atq; adeo insolentissima superbia est, tantã nobis fidẽ arrogare, vt veritates caducas nostras cum illis sempiternis cõferamus, hæc Sotus vbi sup. Et sic ex lege nostra & ex illis capitulis anni. 1528. & 1570. intelligendũ est, Reges corã quibus fuerunt proposita voluisse etiam

hæc

hæc iuramenta, vt blasphemiæ similia esse punienda, prout voluit Couar. vbi suprà, dict. §. 7. nume. 9. versic. Decimo eodem iure: Quòd ego intelligerem verum nisi ex coniecturis ap-
39 pareat † similitudinariè, non verò cõparatiue esse talia iuramenta prolata, prout distinxit Medina, in sua instructi. fol. 76. pagin. 2. relatus & secutus nouissimè per Ludouicum Lopez in. 1. parte sui instructorij conscię tiæ, cap. 51. versic. insuper aduertito, pagin. 138. & iterum & latius in eod. lib. cap. 282. versic. tertio de isto. pag. 778. vbi idem vult de illo, qui dicit volens exaggerare verũ esse quòd dicit, ait enim, hoc † est Euangelium, vel
40 credi potest vt Euangelium, vel est verum sicut Euangelium, licet ipse Lopez, ibidem indistincte velit hoc non esse blasphemiam, neque vt talem damnandam, eò quòd vult ipse hæc dicentes dixisse animo persuadẽdi esse verum, quod dicunt similitudinarię, & consequenter nisi aliud con-
41 stet ita esse intelligendum, sed verius in loco cum Soto & Couarr. vbi suprà, in dubio nisi aliud appareat cõparatiue esse prolata, & non similitudinarie, & ideo nisi aliud probetur vt blasphema esse punienda, multum tamen proderit ad elidendam hanc animi blasphemi coniecturam bona fama iurantis, & quòd nõ est consuetus iurare, vt saltim de blasphemia nõ puniatur, si aliud in contrarium non probetur, scilicet, de animo malò iurantis & proteruè affirmantis à se dictum esse verum sicut Deus est veritas, vel sicut Euangelium, vel esse Euangelium.

Ibi, *Y no ha poder en Dios*, Hæc blasphema sunt verba, cum Deo adimatur id quod suum est, scilicet, esse omnipotentem, abnegatur enim per verba hæc potentia Dei, sicut per Italicè dicta, non le por far Dio, vel non lo po-
42 trebbe far Dio, cum potentia Dei summa sit, & omnia possit, vt probatur Genes. cap. 17. dum dicit ipse Deus ad Abraham, Ego Dominus omnipotẽs, & idem dicitur cap. 35. & Exodi cap. 15. Dominus quasi vir pugnator omnipotens nomen eius, in quorum confirmationem hæc & alia adducit Tyber. Decianus, in dict. 2. tomo de delict. lib. 6. cap. 2. num. 6. quæ cum notoria sint non indigent corroboratione: ipse tamen Decianus ibi hoc intelligit verum, quoties subiecta materia foret de ijs, quæ potest Deus facere, secus si foret de ijs, quæ Deus facere nõ potest, vt quod facta infecta nõ sint, quia tunc inquit ipse Decianus, cum Alexan. consi. 15. volum. 3. quòd non esset Blasphemia, contra Socin. consi. 102. vol. 1. Sed quidquid ipse Decianus dicat, tam in vno casu, quàm in alio, est puniendus ea proferẽs tanquàm blasphemus, nam etiam si quis dum verba talia profert (negando potentiam Dei) verum dicat †& asserat quis negare poterit esse irreuerenter dicta, nullus quippe negabit, imò ipse Decianus ibidem id fatetur, sed vt in hoc titulo dictum remanet, & Decia. ibidem num. 10. & 12. asserit & benè, & per alios omnes assertũ est, si quid opprobriosum, vel iniuriosum dicatur contra Deum est blasphemia, etiã si dicatur super re vera, ergo & erit in hoc nostro casu, in quo etiam cum veritate negaretur Dei potentia cum irreuerenter id sit dictum, & in contẽptum Dei, & ex tex. nostro probatur, dum vt blasphemum dicit puniẽdum proferentem iuramenta in contemptum Dei, & sic sine dubio verius esse credo id quod Socin. in dict. consil. 102. volum. 1. asseruit contra Alexan. & Decianum vbi suprà.

Ibi, *Deboto à Dios*, Verba hæc in latinũ versa idẽ sonãt, ꝙ deuoueo Deũ
42 id est maledico † Deũ, nam August. lib.

HAVROBA BIBLIOTEKA OHV

quæstio. super Numeros cap. 40. deuo
43 care maledicere interpretatur † ex vulgi vsu, & interpretatione, vt Anathematizare apud Marcum capit. 14. Petrus cœpit Anathematizare, & iurare, quia non noui hominem, iurauit enim Petrus per execrationē maledictionem sibi imprecatus, si nouisset hominem. Quod iuramētum grauissimum est, vt testis est Augusti. super Psalmo. 7. illa autem oratio, voue Deo, non tam ad iuramentum, quam ad expressum votum pertinet, quāobrem, cum hæc verba ad futurum aliquid referuntur, quod pollicemur voti formam, & speciem habet, ideoque tunc ad voti materiam attinet, & inspiciendum est quid fuerit promissum. At si nihil promittatur futurum, sed velut iuratoria verba proferantur assertionis, aut negationis, ineptissima locutio est, cum Deus in testem minime allegatur, ita Couarr. in dict. cap. quanuis pactum dict. 1. part. §. 7. num. 9. versi. septimo patet, & horren
44 dam † hanc esse blasphemiam testatur Tyber. Decian. in. d cap. 2. num. 9. vbi refert Couarr. vbi suprà, & Meno. etiam sic dicentem, & Pet. Devbald. inter Decisio. Tho. Gram. decisi. 50. nume. 6. nam vt inquit Hieronym. in cap. si igitur Michael. 24 quæst. 3. si Michael Archangelus non fuit ausus diabolo, & certe maledictione dignissimo, iudiciū inferre blasphemię: quanto magis nos ab omni maledictione debemus esse puri, & præsertim in Deum Saluatorem, & conseruatorē nostrum, & per quem benedicimur, & licet Feli in proœmio decretali, numer. 20. referat Bald. in consi. 473. vol. 3. dicere, quod dicendo, *Malaetto sea Dio*, non dicatur blasphemia, tamen Bald. hoc non dicit, & si diceret, male loqueretur, nā duplici de causa po-
45 test dici blasphemia, † primo quia maledicendo putat Deum dignum blasphemia cum tamen summè sit bonus & dignus omni benedictione, ideò dicitur Paralip. 1. capit. 16. confitemini Domino quoniam bonus, & Psalm. 134. idem dicitur, & in Psalmo. 102. & alibi pluries, maledictio enim aufert timorē, & reuerentiam Deo debitam quia dicitur, Psalm. 134. in fin. qui timetis Dominum benedicite Domino, & ideò dicitur numerorum, capit. 24. qui benedixerit tibi, erit & ipse Benedictus, & qui maledixerit tibi in maledictione reputabitur, & sic prædicta conclusio, quod maledicere Deū
46 † sit blasphemia, videtur probari ex. c. 24. Leuiti. ibi, cumque blasphemasset nomen Domini, & maledixisset ei: & parum infrà, clarius exprimitur per hęc verba, homo qui maledixerit Deo suo portabit peccatum suum, & qui blasphemauerit nomen Domini morte moriatur: & licet ex his videatur intelligi, quod maius sit peccatum blasphemare nomen Domini, quam maledicere Domino, idque cum perpendisset, & sibi durum visum esset Augustinus, super Leuit. quæst. 87. ita vt aliter soluere difficultatem non posset, dixit, obscurum esse: tamen quia Augustinus in suo text. loco copulæ habuit aduersatiuam, autem, erat enim in suo sic scriptum, homo qui maledixerit Deo suo portabit peccatum suū, qui autem blasphemauerit nomē Domini morte moriatur, & dictio illa, autem, aduersatiua aduersabatur præcedenti, ita vt necessario intelligendum erat, quod ista duo delicta essent diuersa, & ideò Augusti. dicebat, quod si non esset illa aduersatiua, autem, potuisset saluari, quod idem esset peccatum maledictio, & blasphemia, sed quod repetijt Deus, vt denotaret blasphemum non modo portaturū peccatum suum in alio seculo, cū quo ęterno igne cruciabitur in inferno, sed quod est tantum scelus, vt etiam hoc

sæculo morte puniatur, & sic Augusti. dicebat, & dabat hunc intellectū propter aduersatiuam illam, autem, quā cum nos non habeamus, sed eius loco copulam, tenenda est Augustini concordia, quod scilicet per copulam illam, etiam, repetierit idem ad denotandam atrocitatem blasphemiæ, idque comprobatur, quia cum supra dixisset, quod ille homo Israelita ex AEgyptio natus maledixerat, & blasphemauerat subdit, quod Deus interrogatus à Moyse, quid sibi de eo agendum esset, respondit, educ blasphemū extra castra, quod hoc solo nomine 49 blasphemi nominat eum, qui etiam blasphemauerat, & maledixerat, quasi quod eo nomine vtrumque comprehenderetur. Ex quibus manifestū fit, maledicentem Deo blasphemum esse, cum ex hac etiam maledictione attribuatur Deo, quod non habet, scilicet passio, & pœnā maledictio- 50 nis, quasi esset creatura, cui pœnas precamur à Deo, cum tamen ipse sit impassibilis, & non subiectus ijs execrationibus, & pœnis, vt etiam sentit Boeri decisio. 301. & præterea nostri communiter tenent, maledictionem
47 à blasphemia † quoad Deum nihil differre, vt per Socin. consi. 32. numer. 6. volum. 1. & Lucam de Penna, in. l. omnes. C. de delatori. lib. 10. & eund. Socin. consi. 119. nu. 2. volum. 4. & Grammati. decisio. Neapoli. 50. num. 7. 9. & 10. idque sine dubio est, cum ad Deū & sanctos eius maledictio dirigitur, nam tunc idem est quod blasphemia, quod secus si ad homines dirigeretur, nam tunc differt à maledictione blas-
48 phemia, quia communis vsus loquendi non admittit, quod maledictio † in homines dicatur esse blasphemia, vt per Bossium, in titul. de Inquisitione, post numerum. 131. & per Clarum in libr. 5. sententi. §. blasphemia, numero. 1. & ideò secundum eum ibi in

cum, qui aliquod malum imprecatur alteri non habet locum pœna blasphemiæ.

Ibi, *Iuramentos malos y feos.* Quæ non solum blasphemiam inducere asseren dum est, cum in opprobrium, conuitium, contumeliam, vel maledictum in Deum, vel sanctos eius proferuntur, vt communem testatur Angel. relatus, & sequutus per Clarum, in dict. num. 1. & Couar. in dict. cap. quanuis pactum. 1. part. §. 7. num. 8. & probatur ex his verbis, & sequētibus nostri text. verum etiam si talia iuramenta scelerata sint, hæresim † sapere testatur Ias. in. l. 3. §. iurari. ff. de iure iurand. quem refert, & sequitur Simanc. de Instit. Catholi. titu. 50. de præsumptio. num. 30. prout sunt illa, quibus iuratur per caput Dei, per capillos, vel pedes, nam talia iuramenta cum ad diuinam personam referantur, & ad naturam diuinam, † blasphemia est directa, & Theologice sumpta, vt probatur ex text. in Auth. vt non luxu. homi. contra nat. & in cap. si quis per capillum. 22. quæs. 1. vbi dicitur, quod si quis per capillū Dei, vel caput iurauerit, vel alio modo blasphemia contra Deum vsus fuerit, si in Ecclesiastico ordine, deponatur, si laicus Anathematizetur. Et sic dicit ibi Archidi. quod ideò prohibemur iurare per capillum Dei, caput, & huiusmodi, nè diuinam naturam, huiusmodi membra habere credamus, si cut quidam hæretici id falso crediderūt, qui dicebātur Antropormophitę, vt. e. quidam autem. de hæreti. versic. Antropormophitæ, & huius hæresis primū fuisse autorē asserebatur Tertullianum, quem hac de re excusasse Augusti. lib. de hæresi. cap. 86. testatur Castro, de hæresi. libr. 4. verbo Deus hæresi. 2. vbi ipse inquit, quod cum Beatus Augusti. Tertullianum in hoc excusauerit, non vult ipse Castro aduersus ipsum Tertullianum seuerior

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

esse iudex, latè tamen prosequitur cõtra hos hæreticos Antropomorphitas, qui falsò credebant Deum habere membra. Et ideò per membra, vel corpus Dei iurãs, cum ad diuinam na-
51 turam sit referendum ¶ hoc iuramentum, vt inquit Albertin. de agnos. assertio. Catholi. quæst. 27. num. 16. 19. &. 31. & hæresim sapiat suspectus de
52 hæresi ¶ haberi potest, & puniri inspecta conditione personæ, & circunstantia rerum, & consuetudinis iurandi, prout in proposito inspiciendum esse asserit Simancas, de hære. titu. 50. nu-
53 31. & nouissime etiam ¶ de iurãte per corpus Dei, fundat latè Anto. Thesaur. in decisio. Pedam. 241. etiam si Ludouicus Lopez, in suo Instructo. Consci. cap. 51. pagin. 138. & cap. 282. pag. 778. parte. 1. aliud velit, & sic per membra Dei iurans, cum Deus membra non habeat, tanquam suspectus, & tanquã grauiter, & scelerate blasphemans puniẽdus est, cum ad naturam diuinam, vt dictum est, hæ referendæ sint blasphemiæ, vt & tradit nouissimè Tyber. Decian. in dict. 2. tomo de delict. cap. 2. num. 13. post medium, & Inquisitores possunt ¶ contra eum procedere,
54 secundum Alberti. in dict. quæstio. 27. num. 35. 36. & 37. & sic isto modo possunt intelligi verba hæc, *Iuramentos malos*, de quibus in hac glossa. Et itidem possunt verificari, & intelligi, quoties
55 quis iurat per membra ¶ pudibunda Christi, prout ex sequentibus verbis nostri text. ibi *Feos*, colligitur, sicut & voluit intelligere, & declarat text. in dict. cap. si quis per capillum, Alberti. in dict. num. 16. cum seq. iurare enim per membra pudibunda Christi, Beatissimę Mariæ matris eius ac Dominę nostræ, vel sanctorum, blasphemia est
56 ¶ secundum Bald. in. l. accusationem colum. 3. C. qui accusat. non poss. vbi & dicit, quod est hæresis species, quẽ ad hoc refert Alberti. vbi supra, nu. 33. & Decianus, vbi suprà, nume. 11. referens Porcellinum dicentem hæresim
57 sapere talia iuramenta, ¶ prout in principio huius glos. diximus ex Iaf. in. d. §. iurari, nam licet Christus veram naturam humanam habuerit, contra Cerdonem & Manichæos falso aliud dicentes, vt per Castro, de hæresi. lib. 4. §. Christus, hæresi. 2. ex hoc etiam falsa isti hæretici introducere volentes contemptus imaginum, metuebant enim imaginis Domini vsu errores suos confundendos, vt colligitur ex. ca. omnis. §. quoniã. 21. q. 4. vbi pro
58 verbo †imaginarias scripturas legẽdũ est imaginũ picturas, siue imaginarias picturas, ex capit. 16. septimæ Synodi vniuersalis, & ex Iuone Carnoten. parte. 5. cap. 337. vt plenior sit literæ intellectus, quem glos. ibi verbo imaginarias, non bene intellexit, nec à Doctoribus est animaduersum. Et sic (vt ad incepta reuertamus) habuit Christus corpus, & membra, vt cæteri homines, tamen propter irreuerentiam & inhonestam loquutionem dicitur blasphemia hæresim sapiens, vt dictũ remanet, sicut quoties iuratur per capillos, vel membra † Dei, considerando diuinam naturam, quæ etiam est
59 in Christo, quia & Deus est, aduersus Ebionem, & alios hæreticos, qui negabant Christum fuisse Deum. Et sic verba nostri text. refutantia iuramenta hæc mala, & fœda verificantur istis duobus modis, & sic miror valde Didac. à Couarr. qui in capi. quanuis pactum parte. 1. §. 1. num. 6 affirmare voluerit, non esse ralem iurantẽ, vt blasphemum puniendum.

Ibi. *Ni jure por otro ninguno de los miẽbros santissimos de nuestro Señor*. Verba hæc distinguuntur à supra proximis in hoc, quod referendo verba hæc ad naturam humanam Domini nostri Iesu Christi, prout referenda sunt, quia diuina natura membra non habet, verba hæc

ba hæc de membris Christi non pudibundis intelligenda sunt, & sic habes hic text. probantem, quod neque per
60 honesta † Christi membra licet iurare, & sic patet indistincte prohibitũ esse iurare per membra Dei, quia est blasphemia de hæresi suspecta, quia Deus membris caret attenta diuina natura, itidem neque per mẽbra Christi iurare licet, quia est irreuerentia,
61 & hoc procedit, siue affirmando, siue detestando hæc fiant, vt tenet Alberti. contra Hosti. in dict. quæst. 27. nu. 32. quia semper est blasphemia, vt dictũ est, & ex text. nostro probatur. Et consequenter est hic text. expressus contra Couarr. in dict. num. 6. qui circa hæc dubius, & non se affirmans loquitur, licet tandem ad nostram se referat legem, quæ quidem isthæc clarissimè probat, nam cum antea in verbis præcedentibus loquuta sit de malis & fœdis iuramentis, nunc materiã
62 hanc iuramentorum prosequendo inquit, quod neque per aliud membrũ Domini nostri iuretur, ibi, *Ningũ otro*, repetitiua est enim dictio illa, *Otro*, & cum distingui debeat, à supradictis iuramentis fœdis & malis, necessario fatẽdum est in ijs verbis, *Ni jure por otro ninguno*, de alijs iuramentis loqui, quæ licet apparenter fœda non sint, sunt iurare tamen prohibita, ita vt quanuis per membra honesta Christi iure-
63 tur, iurans vt blasphemus puniendus est, eò quod irreuerenter nominat Christi membra, & quoddam exquisito modo iurandi diuidunt ipsum Christum, quasi membratim, vt inquit Alberti. d. quæst. 27. num. 16. vbi num. 31. ex hoc inquit, quod iurare per Christum absolute, qui Deus est,
64 quam per partes Corporis Christi ipsius, honestius est, & tunc non detestãdo, sed affirmãdo id liceret. Ex quibus habes satis elucidata verba nostræ legis, & in super reprobatũ quorundam iurantium per corpus Dei, Hispanè, *Por el cuerpo de Dios*, Nam & tale iuramentum blasphemię attribui potest, eo quod sic iurando iuratur per multa membra, & attribuit Deo, sic iurans membra humana, quæ non habet, & consequenter denotat in eo quandam imperfectionem, scilicet habere membra, quæ non habet,
61 & sic blasphemia † reputatur, vt voluit Alberti. d. quæst. 27. num. 30. in fine, & supradictum remanet, ad quod debet multum aduerti, vt exterminetur, & euitetur ab omnibus iuramentum hoc, per corpus Dei, nam cum ad diuinam naturam, vt dictum est, sit referendum, resultat ex eo dicta blasphemiæ suspicio, quæ in iurante per membra Dei datur omnino, & vera blasphemia reputatur. Et sic inquit Meno. de arbitra. casu. 375. num. 17. & 18. Quod si quis per Corpus Christi, vel
62 Virginis ¶ Mariæ irreuerẽter iurasset, puniendus est. Ex quibus oportet lege caueri sub pœna nè quis iuraret per corpus Dei, vel Christi, vel eius matris, prout iuratur quotidie per aliquos etiam cum irreuerentia, qui puniendi essent, vt abusus hic iurandi exploderetur. Inquit tamen Bosius relatus, & reprobatus per Tyber. Decian. in dict. cap. 2. num. 14. in fine, nõ puniri iam pœna mortis hæc iuramẽta ¶ fœda & mala proferens, & ex lege
63 nostra particularem pœnam imponẽtem, sic videmus approbatum. Alio & vltimo modo fit blasphemia, facto scilicet, nam præcedentes blasphemię in verbis consistunt, & sic de ea, quæ fit facto dicendum est aliquid, & hæc committitur, quoties quis imagines Dei, Virginis, ¶ vel sanctorum lædit
64 quoquo modo volens impijs manibus spurcando, fœdando, vel oblinièdo, aut frãgẽdo talis enim grauiter puniendus est, secundum delicti qualitatem animum, & locum & conditionem

HAYROBA BIBLIOTECA OHIGINAL

nem delinquentis, nam si is, qui imagines, & statuas Principis † fœdauit,
65 deho nestauitque grauiter puniendus est. l. non contrahitur cum. l. sequenti, &. l. famosi. ff. ad. l. Iul. Maiest. l. capitalium. §. ad statuas. ff. de pœnis, vt quondam Athenis fuisse factũ testatur Plutarchus, in vita Alcibiadis, vbi perditi quidam iuuenes statuas omnes Mercurij deturbauerunt ob quod grandes luerunt pœnas: & de illo Iudæo impio relato per Ancha. consil. 15. qui è specula conijcerat immunditias, & deturpauerat crucem quam clericus deferebat, cum
66 Deo preces porrigerẽtur, & hũc † mor te puniendum recte cõsuluit Ancha. & cum eo Pau. Grilland. relati, & sequuti per Meno. vbi suprà, casu. 376. numer. 4. & non multis leucis ab hac nostra ciuitate Placentina distat populus quidam vbi adsunt reliquiæ sanctissimæ Crucis à Iudæis quibusdam concultatę, & lapidatæ, ob quod ipsi morte ignominiosa iustissime puniti fuerunt. Et Decian. in dict. cap. 2. numer. 15. refert se, dum esset schola ris Vtini vidisse cruces demersas in flumen, columnas Ianuarum Ecclesiæ Diuæ Mariæ gratiarum fractas, & contusas, & multa similia nefanda dictu, neque tamen authores vnquam indicati sunt, sed Deus omnipotens eadem nocte in auditam vim grandinis pluit in ciuitatem illam, & ego retuli alia in. l. 3. num. 6. cum sequẽtibus titu. 1. lib. 1. suprà, imò & inquit Ana. in cap. 2. de maledi. num. 9. quod spoliantes Ecclesias dicuntur etiam blas-
67 phemare, † & ideò tanquam tales puniendi, & Alexan. in consil. 233. num. 6. volum. 6. inquit, quod Iudæi abradẽtes in Biblijs verba, quæ possunt Chri-
68 sto † conuenire, dicuntur blasphemare, prout hæc & alia refert Decianus in dict. cap. 2. num. 15. & 16. vbi refert
69 de quodam scelerato † homine, & iniquissimo, qui dum ludendo pecunias amitteret, imaginem Christi pugione transfigens dixit, vtinam Christe potuissem te ita in vtero matris tuæ transfigere. Quibus verbis, & facto tam horrendo adeò iram Dei prouocauit, vt ex illa imagine, & scissura per pugionem facta sanguis viuus miraculosè effluxerit, & sceleratus ille domus suæ proprijs ruina oppressus in infernum condignas pœnas luiturus coniectus fuerit, vt refert Casan. consi. 1. num. 69. & Meno. d. casu. 376. Quinimo quanuis mala absit intentio, attamen ex facto iniurioso contra imagines puniri † quis debet, vt
70 dicitur in cap. 2. de offic. Ordin. in. 6. de illis canonicis, qui vt vlciscerentur iniurias sibi à Diœcesanis illatas, ponebant crucem, & imagines venerãdas inter vrticas, & spinas. Et ego vidi puniri quendã, qui cum cũ aduersario digladiaretur, cepit ensem aduersarij, quocum iurgabat, & ad frangendum eum percussit pluries in pedem cuiusdam crucis lapideæ, vbi in alto crucis erat depicta imago saluatoris nostri, & beatissimæ suæ matris, & etiam si iratus ob inimici sui controuersiam, & quæstionem adhuc punitus fuit, etiam si præter intentionem percutiendi crucem, & pedem eius id fecit, & iustè quidem, nam præuidere debuit.

Lex Septima, Finalis nostri Tituli.

Summarium.

Quibus in casibus blasphemi sunt ad tri remes mittendi, & condemnandi declarat lex nostra, in declarationem legum præcedentium.

Ibi.

HBI. *Mandamos.* Primus hic casus vsque ad versiculum, *Y que ansi mismo*, excluſiue respicit hæc lex blasphemias. l. 1. & 2. supra. isto tit. ab illo vero versiculo, *Y que ansi mismo*, respicit blasphemias à lege. 5. & 6. præcedentibus designatas quod clare ex cõtextura nostrę legis colligitur cum in prima eius dispositione respexerit blasphemias hæreticales de quibus in. d. l. 1. & 2. disponitur, vbi pro prima vice erat amputanda lingua. In secunda vero dispositione nostri text. in illo versi. *Y que ansi mismo*, respicit lex nostra blasphemias nõ hæreticales in d. l. 5. & 6. expresse descriptas, in quibus pro tertia vice lex illa. 5. pœnam amputationis linguæ imponit vltra alias pœnas ibi descriptas, vt & diximus in dict. l. 1. & 2. & hæc pro declaratione huius tituli sufficiant.

TITVLO. V. DE LOS Descomulgados.

Et cum superiori titulo dictum sit de blasphemis, & hæreticis, & eorum pœnis, quorum excommunicatio est pœna, ideò sequitur titulus hic de excommunicatis.

SVMMARIA.

OBedientia est virtus generalis & specialis. num. 1.
Medium datur inter superfluum, & diminutum, num. 2.
Obedientia omitti non debet illud, quod quis ex necessitate facere debet. nu. 3.
Obedientia sola fidei meritum possidet, nu. 4. & nu. 5. alia de ea.
Obedientia melior est, quàm victima, nu. 6.
Nihil difficilius quàm vincere seipsum. n. 7.
Obedientia nouem comites seu conditiones habere debet, num. 8.
Obedientia tamen, quam inferiores debent superioribus in tribus consistit, nu. 9.
Obediendum est superiori in licitis & honestis & non cum peccato. nu. 10.
Prælatus debet esse promptus in puniendo in obedientiam subditorum. nu. 11.
Authores errantes in denegãdo obedientiam superioribus. nu. 12.
Ecclesia potest condere leges & statuta, quæ non sint expressa in sacris literis. nu. 13.
Excõmunicatio improprie dicitur sententia, nu. 14. sed potius potest dici pœna num. 15.
Sententia quæcunque an exigat scripturam. num. 16.
Excommunicatio quàmuis non redigatur in scriptis valet & ligat. num. 17.
Excommunicatio propriè dicitur cẽsura. nu. 18. & censuræ appellatione propriè & stricte continetur excommunicatio. num. 19. non tamen censuræ appellatione cõtinetur depositio & degradatio. nu. 20.
Clausula bullarum, contradictores omnes Ecclesiastica censura compellendo, quod importet. 21. & quid possit punire delegatus virtute huius clausulæ, num. 22. & nu. 23. remissiue de materia istius clausulæ.
Generalius sumendo verbum censura, quid sit. num. 24. & à quo dicatur. nu. 29.
Excommunicationis diffinitio. nu. 30.
Excommunicare an possint, qui non possunt statuere vel facere ius. nu. 31.
Index aliquando profert sententiam excommunicationis contra contumaces, vel propter offensam præteritam vel futuram, quæ speratur, num. 32.
Excommunicatio fertur ob contumaciam, n. 33. quæ contumacia quadrupliciter potest commit-

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

committi.nu.34.
Contumaciam quantumcunque minimam dignam esse excommunicatione.nu.35.
Monitio siue citatio non requiritur quando excommunicatio à iure profertur. nu.36. & 38.
Casus vbi à iure infligitur excommunicatio. num.37.
Excommunicari non potest vniuersitas seu collegium.num.39.
Excommunicatio in hominem Christianum ferenda est.num.40.
Excommunicationem quærere an sit inter latinos nomen antiquum superstuum est. nume.41.&.42.
Excõmunicatus relinquitur diabolo tãquam ouis lupo. nu.43.
Excommunicatio adumbrata fuit in eiectione à Paradiso. num.44. & 45.
Disciplina eijciendi contumaces etiam Gentilibus verum Deum non colentibus placuit.nu.46.
Iure etiã ciuili Romanorũ interdictio aquæ, & ignis fiebat.nu.47.
Abstentos appellat excommunicatos Beatus Cyprianus.nu.48.
Christus caput est Ecclesiæ.nu.49.
Excommunicatione defendit Ecclesia libertatẽ suam,& censuris,quas eius caput Christus instituit. num.50.
Excommunicationem fieri authoritate Christi.nu.51.
Excommunicatio an sit de iure diuino.n.52.
Episcopus non dispensare potest cum aliquo, vt communicet cum excõmunicato. n.53.
Excommunicationem esse animabus Christianis medicinalem.nu.54.& quare.nu.57.
Imperator Theodosius ab Ambrosio Episcopo fuit excommunicatus.nu.55.
Damnatur pessimus Lutherus.nu.56.
Excommunicatio lethalis erit indurato corde eam contemnenti.nu.58.
Gabrielem caute legendum esse in quodam sui operis loco. num.59.
Christianus nihil magis debet timere quam se parari à corpore Christi.nu.60.
Sententia pastoris iusta siuè iniusta timenda est.nu.61.nisi vt nu.62.& nu.63.64.65.66.67.vsque ad.72.exclusiue.
Faciens contra conscientiam etiam erroneam peccat.nu.68.
Declaratur doctrina Gregorij dicentis bonæ mentis esse trepidare.nu.69.70.&.71.
Dictio,otra,est repetitiua similium.nu.72.
Excommunicationis sententia lata sub conditione tenet.nu.73.
Excommunicatio si est sententia,an erit interlocutoria,siue diffinitiua.num.74.&.75.
Excõmunicatio improprie dicitur sententia, num.76.
Anima cunctis rebus præferenda est.n.77.& eius pretiositas colligitur.nu.78.
Filius si ingreditur monasterium purgat cau sam ob quam de iure poterat exhæredari, nu.79.vbi idem in patre quoad filium.
Filius licet de iure ciuili patre nolente testari non poterat pro anima tamẽ sic. nu. 80.
Animæ fauore verba debent capi in latiori significato.nu.81.
Excõmunicatione nulla maior, vel acerbior pœna in Ecclesia inuenitur.nu.82.
Excommunicatus de familia Dei,in familiã diaboli transit.nu.83.
Excõmunicatio est etiã pœna interna contra Lutherũ,& glossam quãdã.nu.84.& 85.
Excommunicatio aliquibus bonis spiritualibus an priuet.num.86.
Excommunicationem non nisi pro culpa grauiirrogandam.nu.87.
Excõmunicationis plures effectus remissiue, num.88.
Potestatem spiritualem in Ecclesia duplicem esse.nu.89.& num.90.&.91. quæ sint hæ & quales.
Potestatem iurisdictionis duplicem esse,sicut duplex est forum.nu.92.
Episcopi an omnem iurisdictionis potestatem à Deo immediate acceperint.nu.93.
Potestatem clauiũ,siue ligandi, siue absoluẽdi in foro interiori iudiciariam esse. nume. 94.vbi per antonomasiam ad ordinem pertinere,& nu.95.
Potestatem ligandi atque soluendi in foro interiori iuris esse diuini.nu. 96.
Omnia,quæ ad politicam Ecclesiæ gubernationem pertinent in Papa ceu in fonte residunt,& ab eo immediate ad alios deriuantur.nu. 97.
Apostolis licet omnis potestas tã ordinis quã iurisdictionis immediate à Christo tradita sit sub Petro,tamẽ eorũ,& totius Ecclesiæ Principe.n. 98.& si ab ipso Petro Clauiũ potestas in alios deriuatur.nu.99.&.100.
Episcopi iurisdictionem à Summo Pontifice eam immediate accipiunt. num.101.
Episcopos, quo sensu Apostolorum successores dicamus.nu.102.
Nemo contẽnat Ecclesiastica vincula.n.103.

Damnan-

Damnantur duo grauissimi errores Vuiclef. num. 104.
Prælatis competit ferre spirituales censuras fori exterioris.nu. 105.vbi alia.
Inferiores prælati an possint has proferre censuras.nu. 106.
Iudex quilibet Ecclesiasticus, an possit excommunicationes ferre.numero.107. vbi de Abbatib⁹,vel alijs ex priuilegio aut cõsuetudine habentibus iurisdictionem.numero. 108.
Excommunicantem an sit necesse esse de sacro ordine.nu.109.
Omnes Episcopi & prælati ex proprio officio authoritatem habent excõmunicandi suos subditos generaliter, vt in tota Ecclesia sint excommunicati. nu. 110.
Parochiales ex officio non habent potestatem excommunicandi.nu.111.
Nullus suspensus,vel excommunicatus maiori excommunicatione potest excommunicare.nu.112.
Suspensio potest fieri à iurisdictione, sicut ab ordine vel ab vtroque.nu.113.
Excõmunicatio an valeat probata à iudice excõmunicato si ignoratur num sit excommunicatus.nu. 114.
Arbitri à partibus electi,an excommunicare possint.nu. 115.arbitri verò iuris possunt, num.116.
Præscriptiona an possit adquiri potestas excõmunicandi.nu.117.
Absoluere is potest,qui & excommunicare, nu.118.
Archiepiscopus absoluit vbi habet iurisdictionem in subditos suffraganeorum. nu.119. & numer.144.
Episcopus absoluere potest ab excommunicatione cum,quem prælatus inferior excommunicauit.num.220.quod declarabit infra.nu. 143.
Absolutio debet obtineri ab omnibus illis, qui excommunicarunt.nnm. 121.sufficit tamen vna absolutio, vel quod omnes alij committant vni eorum absolutionem.numer.122.
Delegatus à Papa excommunicans aliquem absoluit nu.123.nisi vt ibi.
Declaratur text.in cap.ad hoc de sentent.ex commu.nu. 124.
Delegatus à Papa licet possit absoluere excõmunicatum ab alio,tamen de stylo remittit absolutionem ad excommunicatorem, nume.125.
Delegatus à Papa si non habet speciale mandatum non potest absoluere excommunicatos à Papa,vel à Papæ delegatis. numero.126.
Episcopus non debet sine conscientia inferioris excommunicatoris absoluere excommunicatum,sed si absolueret tenebit absolutio num.127.
Papa etiam & eius legatus de stylo solent remittere excommunicatum, vt absoluatur ab excommunicatore. nu.128.licet hoc nõ fit de necessitate, sed ex benignitate, vel stylo.num. 129.
Excommunicatus etiam iniuste ab ipso excommunicatore debet absolui. numero, 130.
Intelligitur regula.l.post ea quam.ff. de re iudi.& similium.nu. 131.
Intelligitur regula quod iniustus excommunicator non potest absoluere.numero.132. &.133.
Iudex ad quem, etiã remittit absoluendũ ad Sum excommunicatorem.nu. 134.nisi vt ibi & nu.135.&.n.136.aliomodo ampliatur conclusio.
Excommunicatoris successor potest absoluere excommunicatum à suo prædecessore. nu. 137.& nu. 138. ampliatur etiam ad successorem delegati.
Absoluit excommunicatum ab alio ille, qui habet eandem seu pleniorem iurisdictionẽ, num.134.puta in Papa,numer.140.& in Numero. 167,vel episcopus in lata à suo Archidiacono,vel alio sub eo iurisdictionẽ habente,numer.141. licet cum excommunicatoris conscientia episcopus id facit. nu mer.143.
Episcopus comparatur defensori ciuitatis,nu mero.142.
Archiepiscopus quando absoluat subditos suffraganeorum.nume.144.&.145.& numer.158.
Generalis ordinum absoluit excommunicatum à suis subditis Monachis. nu.146.
Delegans potest absoluere excommunicatũ à suo delegato.numero.147.vbi numero. 148.idem in subdelegante respectu sui subdelegati.
Capitulum sede vacante absoluit excommunicatum ab episcopo suo. nu. 149.
Ob mortis periculum absoluit non excommunicans.nume.150.& nume..152.idem in alio impedimento legitimo,dum tamen vt nu.150.cessante periculo,vel impedimẽto

adeat

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

adeat excommunicatorem absolutus, & nu.153.&.154.ampliatur.

Paupertatis impedimentum sufficiens est, vt excommunicatus absoluatur ab alio quam excommunicatore.nu.155.&. 156.

Excõmunicans si est negligens in absoluendo ab alio potest quis absolui.nn.157

Consuetudo etiam multum operatur, vt quis absoluatur ab alio quã ab excõmunicante nn.159.& nu.160.idem ex vi priuilegij.

Excommunicator,si non est sacerdos absoluit alius retenta opinione dicentium excommunicatorem non sacerdotem absoluere nõ posse, vt num.161.&.162.

Absolutio ad cautelam etiam alius quam excommunicator facit.nu.163.

Papæ sententiam excommunicationis latæ per alium confirmanti pertinet absolutio, nu.164.&.165.

Absoluit alius quam excommunicator ab excommunicatione generali lata à prælato puta contra lndentes ad Azard.nu. 166.

Absoluit alius quam excommunicator ex delegatione Papæ. nu. 168. quia vt ibi hæc potestas delegabilis est.

Absolutionem à minori excommunicatione quilibet sacerdos parrochialis concedit. nu mer. 169.

Absoluit alius quam excommunicator ab excommunicatione lata à canone.nn.170.nisi vt ibi.

Mortuus excommunicari, vel absolui non potest.nu. 171.

Hæreticus post mortem potest declarari excõmunicatus.nu. 172. &. 173. reprobatur quædam gloss.& Panor.circa hoc. Vbi & an absolui quis possit post mortem, & nu. 174.idem prosequitur.

Dictio,persona,masculum,& fœminam,completitur.nn.175.

Persona dicitur rationabilis creatura,& ideo nondum natus non est excommunicandus nn.176.

Excommunicari, vt quis possit quæ requirantur in excommunicando.nu,177.

Masculus siue fœmina habens dictas qualitates excommunicari potest.nu.178.

Persona non vera, sed ficta excõmunicari nõ potest.numero.179.&. 180.infertur ad ea capitula, & collegia,quia non est persona nisi vt numer. 181.& numero.182. prosequitur.

Capitulum si per literas cogatur ad receptionem alicuius singuli de capitulo tenentur, nume. 183.& num. 184.declaratur.

Excommunicatio lata contra vniuersitatem est nulla.nume.185. & ideo non tota vniuersitas, sed duo aut tres excommunicantur,& nu. 186. an postea venientes essent excommunicati si valeret excommunicatio in vniuersitatem aut collegium.

Persona irrationalis excommunicari non potest.num. 187.&. 188.ad animalia bruta infertur an excõmunicari possint.

Infideles excommunicari non possunt. numero.189.indirecte vero possunt. numero.190.

Infans furiosus, & mente captus excommunicari non possunt.nu.191.

Monitio debet præcedere ad proferendam denuntiationem excommunicationis. num. 192.&.nu. 193. an debeat esse personalis monitio hæc.

Nonitio hæc requiritur etiam si pars consentiat, vt excommunicetur sine monitione.nu.194.

Monitio dicta personalis non requiritur in 4.casibus positis.nume. 195.cum sequentibus.

Monitio hæc an debeat esse trina, vt excommunicatio detur.nu.201. &. 202. nisi in lata à canone.nn.203.

Monitionem præcessisse,an sufficiat probari per literas denũtiatorias,vel omnino probandum est.nn.204.

Monitio an præsumatur post decennium.nnmer.205.

Excommunicatio an probetur per petitionem absolutionis, vel exceptionem eius numero.206.

Episcopi possunt statuere quod existentes in excommunicatione per mensem soluant decem.nume.207.

Lex nostra tanquã statuta super materia spirituali,an valeat.nn.208.

Persistens in excommunicatione per multum tempus si absolutus tandẽ est an possit post absolutionem talem puniri.nn.209.

Pauper si non soluit, an excusetur à legis nostræ pœna.nn.210.

Dies triginta nostri text.debent esse cõtinui, nu.211.

De excõmunicationis contẽptu plures quæstiones remissiuè.nu.212.

Excõmunicatus existens per annum in excõmunicatione an sit suspectus de hæresi.nnmer.213.

Excommunicatio, an ferenda in eum quem scitur non emendaturum.num.214.

Prælatus excommunicans si est etiam executor,an capiet etiam executoris partem num.215.

Duo iura si cõcurrunt in persona vnius censetur concurrere in personis duorum.nnmer. 216.

Emere quis potest,& vendere sibi ipsi repræsentando duas personas.nn.217.

Absolui debet soluens debitum licet pœnam nostræ legis non soluat.nn.218.

Lex prima.

Summarium.

Excommunicati si per mensem, vel amplius steterint in excommunicatione puniuntur pœnis nostræ legis. Et quodlibet verbum legis huius est plenum doctrina & vtilitate, ideò quasi omnia eius verba commentabimus.

1 IBI. *Vida espiritual es la obediencia.* Est enim obedientia virtus † generalis, & specialis, vt per S.Th. 2.2. q.104.articu. 2.si enim sumatur large pro executione cuiuscũque, quod potest cadere sub præcepto,& inobedientia pro omissione eius ex qualicunque intẽtione sit, sic obedictia est generalis virtus, & inobedientia est generale peccatum. Si autem accipiatur obedientia proprie, secundum quod respicit per intentionem formalem rationẽ præcepti,sic erit virtus specialis,& secundum hoc ad obedientiam requiritur,quod impleat quis actum iustitiæ, vel alterius virtutis, intendens implere præceptum. Et ad inobedié tiam speciale peccatum ei contrarium requireretur, quod actualiter contemnat præceptum, nihil enim prohibet duas speciales rationes, ad quas duæ speciales virtutes respiciũt in vno,& eodẽ materiali obiecto, id est actu cõcurrere, sicut miles defendens Castrum Regis implet opus fortitudinis, non refugiens mortis pericula propter bonum, & opus iustitiæ debitum seruitiũ Domino suo reddens.Sic & ratio præcepti, quam attendit obedientia concurrit cum actibus duarum virtutum, non est tamen de omnibus virtutum actibus, quia non omnes actus virtutũ sunt in præcepto, & quædam alia cadunt sub præcepto, quæ ad nullam aliam virtutem pertinent, vt patet in ijs, quæ non sunt mala nisi quia prohibita.Quòd autem obedientia sit virtus specialis probatur,secundum S.Tho. vbi suprà,omnia opera bona,quæ habent specialem rationem laudis, habent specialem rationem virtutis, hoc enim competit virtuti, vt opus eius reddat bonum, vt ex eius diffinitione patet, obedire autem superioribus debitum est, secundum ordinem diuinitus datum, qui statuit inferiora subijci, & regi per superiora, vnde & per consequens est bonum, cum bonum consistat in specie modo & ordine, secundum August.in lib.de natu.bon. cum autem inferiores superioribus multa debeãt exhibere,inter cætera hoc est vnum speciale, quod tenentur eius præceptis obedire,&sic patet quod obediẽtia est specialis virtus,& eius speciale obiectum est præceptum tacitum, vel expressum, voluntas enim superioris quocunque modo innotescat, est quoddam præceptum tacitũ, & tanto videtur obedientia prõptior, quantò præceptum expressum obediendo præuenit voluntate superioris intellecta. Est autem medium † inter superfluum, & diminutum, ita vt accipiatur diminu-

2

HAYCOE BIBLIOTEKA OHVIN.I.I. МЕЧНИКОВА

tum cum non obediat, superfluum cum obediat, cui nō debet, vel in quibus non debet, vnde Gregor. 11. q. 3. quid ergo, dicit, quòd per obedientiam nunquā habet malū fieri: Et vere bonū ꝙ agitur per obedientiā quādoque intermitti, quod intelligitur secundum Thom. de bono ad quod quis non tenetur de necessitate facere, nā illud bonū ad quod quis tenetur facere ex necessitate, nullo modo debet per obedientiā omitti. † vt
3 diligere Deū, seruare mādata eius & huiusmodi. Ex quibus apparet obedientiam virtutem esse specialem, sicut & generalem, de cuius excellentia inquit Grego. 8. quæstio. 1. sciendum, quod sciendū summoperè est,
4 quòd obedientia sola † fidei meritum possidet, sine qua quisque infidelis esse conuincitur, etiamsi fidem videtur tenere. Et in vltimo moralium dicit, quòd cunctas virtutes menti inserit, insertasque custodit, quòd intelligitur in quātum actus virtutum operatur obedientiam causaliter, vel dispositiuè ad ipsarum generationē & conseruationem, quia ad obedientiam pertinent omnes actus virtutum, prout sunt in præcepto: & secundum Thom. vbi suprà, artic. 3, obedientia est excellentissima virtutum moralium, sed Theologicæ virtutes ea excellentiores sunt. Et quanuis dicat Gregor. in dict. c. sciendū, quòd obedientia aliquando si de suo habet nulla est, aliquando si de suo aliquid non habet minima est, & exemplificat in primo de prosperis, quæ appetuntur, in secundo de aduersis, quæ horrentur, verum est, secundū Thom. vbi sup. quātum ad id,
5 quod apparet † exterius, quia si in prosperis cum per se aguntur, videtur in huiusmodi quis agere non propter præceptum, sed solum propter adimplendū velle suum, & si sic esset non esset vera obedientia, sed secundum iūdicium Dei, qui cuncta rimatur, nō semper est sicut apparet. Nam potest cōtingere, quod illud, quod erat desideratum fiat cum bona dispositione ratione præcepti, & è cōtra quod erat secundum se molestum assumatur ratione obedientiæ voluntariè, & sic non minuitur meritum eius. Ex quibus iustè lex nostra obedientiam dicit esse vitam spiritualem nam vt dicitur. 1. Regum. ca. 15. melior est obedientia, quā victima, me-
6 liusque † est obedire, quā sacrificare, quia per victimā, seu sacrificiū, quod fiebat in veteri testamento mactabatur carō aliena, per obedientiam verò voluntas propria deprimitur, vt dicit text. in dict. cap. sciendum, vel obedientia est maximum meritum
7 quia nihil difficilius † quàm vincere se ipsum, vt inquit Abb. in ca. illud, de mai. & obe. & sic obediens benedicitur, vt Genes. 12. benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ: obedientia tamen nouem comi-
8 tes, seu conditiones † habere debet, secūd. Archi. in. d. c. sciendum, quem refert Montolonius, in suo prōptuario iuris, verbo, obedire, gl. 2. & Did. Per. in. l. 1. titu. 5. gloss. 1. lib. 8. Ordin. pag. 160. primo vt exhibeatur libēter ideſt, voluntariè sine cordis murmure Actuum. 9. quid mevis facere: secūdo humiliter sine vocis cōtradictione, Osee. 4. Populus tuus sicut hi, qui contradicunt Sacerdoti, & corrues hodie, tertio hilariter sine vultus tristitia & mærore, secundo Corinth. nono, nō ex tristitia, aut ex necessitate, hilarem enim datorem elegit Deus: quarto integraliter sine operis diminutione, Thobiæ. 5. omnia, quæ præcepisti mihi pater faciā. Quinto simpliciter sine mandati nimia districtione, Psal. in auditu auresobediūt mihi: Sexto prudēter sine

mani-

manifesto errore, Actuum. 5. oportet obedire magis Deo quā hominibus: Septimo veraciter sine fictione, ad Colossen. 3. non ad oculum seruientes quasi hominibus placentes: Octauo perseuerāter sine intermissione, ad Philippens. 2. factus est obediens patri vsque ad mortem: Nono celeriter sine dilatione, Esaiæ. 8. qui sunt isti, qui vt nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras, vnde dicit Beatus Bernard. verus obediens nescit moram, nec mandata procrastinat, sed aures parat auditus, oculos visui, manus operi, pedes itineri, & sic se totum interius colligit, vt impetrantis adimpleat exterius voluntatem: obedientia tamen, quam inferiores
9 superioribus debent suis exhibere cō sistit † in tribus, secundū glos. in sum. 93. distin. & Bote. in tract. de Synodo, 3. p. n. 51. cum. 4. sequentibus, vbi optimè, scilicet in reuerentia exhibenda, in mandato suscipiēdo, & in iudicio subeundo, hoc tamē vltimum solis eis superioribus debetur, qui administrationem habent cum iurisdictione, obediendū verò est superiori in licitis, & honestis, & non cūpecca-
10 to, † & scandalo. c. si quando, de rescrip. & ibi Abb. & cap. quanto. 4. col. in fin. de consue. & diximus in. l. 14. titu. 3. lib. 1. suprà.

Ibi. *Y muerte la desobediencia*. Habetur enim Deuter. cap. 8. peribitis si in obedientes fueritis voci Domini nostri, & in. c. discordātes in fin. 93. dist. dicitur, inobedientes Synodus per audientiam damnat, & in. c. quanto circa finem. 2. q. 5. dicitur, in contu-
11 macia persistentibus seueros nos esse cōuenit, vnde dicit Panor. in. c. 1. col. 2. versi. nos igitur, depostul. præla. quod prælatus debet esse prōptus in puniendo † inobedientiam subditorū, quòdque peccatū est non subsistente causa rationabili parcere in-

Azeuedo super. 8.

obedientibus: omnes enim scelerati ac facinorosi homines, quo facilius, & liberius quæ voluerint scelera, cōmittere possint, libertatē optāt, vel vt verius dicā, liberā seruitutē iuxta illam, quam capiunt, libertatem, miserrimæ seruituti se addicunt, saluatore nostro dicente, qui facit peccatum seruus est peccati: hæretici aliqui timentes, nè propter sua scelera, & venenosas doctrinas à prælatis Ecclesiæ punirentur iuxta potestatem à Deo illis collatam, ad hoc asylum confugerunt, vt eorum plures negauerint obedientiam esse præstandam prælatis Ecclesiæ, huius erroris authores fuerunt primi,
12 † Vvaldenses Impij ac sceleratissimi homines, qui more viperarum viscera matris Ecclesiæ, à qua per baptismum fuerant geniti; rodere conati sunt. Hi enim omnem Ecclesiæ potestatem, & ordinem tollere volebant, dicentes non esse obediendum Romano Pontifici, aut alijs Ecclesiæ prælatis. Eundem errorem docuerunt Pseudoapostoli, Vviclephitæ, Husitæ, & nunc Lutherani dicunt, non esse obediendum prælatis Ecclesiæ, nisi in illis solum, quæ in sacra Scriptura sunt apertissimè expressa: Begardi, & Beguardini dixerunt, eos, qui ad perfectionis statum peruenerunt nō esse alicui humanæ potestati subiectos: de quibus omnibus hæreticis, & erroribus illorum tradit Cast. aduersus hæres. titu. de Ecclesia, hæresi. 3. quo loco ostendit Ecclesiam
13 posse condere † leges & statuta, quæ non sint expressa in sacris literis, cuius constitutionibus quilibet tenetur obedire. Ex quibus omnibus iustissimè lex nostra retulit & dixit, mortem inobedientiam causare, & inobedientes, mandata sanctissimæ matris Ecclesiæ, inobedire.

HAZROBA SHOP ERA OHS IN MEMORIAM

Ibi, *Y por que la sentencia*, impropriè dicitur sententia excommunicatio,
14 † quia non est diffinitiua, cum in progressu litis multoties absolutio ab ea concedatur ad prosequendam causam, capit. per tuas, de sentēt. excommunic. cap. ex parte, de verbo. signi. & potius punit quàm imponit finem causæ. 11. quæst. 3. cap. nemo, & ideò
15 potius potest dici pœna † quā diffinitio, seu sententia. 24. q. 3. cap. corripiātur, neq; dicitur interlocutoria, cum plerunque extra iudicum tribunalia proferatur, vt quoties à canone profertur. cap. cum dilecti, de sentēt. excōmunic. in. 6. Maria. Soci. in. capit. à nobis, nu. 35. cū sequentibus, de sent. excōmunic. quò fit, vt licet controuersum sit inter DD. nū quæcunque
16 sententia † exigat scripturam, quibusdam tenentibus non esse necessariā, vt ex glos. illustrium, in capit. fi. de re iudi. in. 6. defendit Carol. Ruinus, cōs. 13. nu. 5 vol. 2. alijs verò contradicentibus, scilicet, necessariā esse scripturam, & ex glo. inscriptis, in Clemēt. sæpe, de verbo. signi. defendit Vantius, in Tract. de nullit. titu. de nullitate sent. ex defec. proces. nu. 70. Inter has tamen opiniones fuit tertia opinio hoc ad iudicium arbitrium reducens, ex glos. illa dict. cap. fi. de re iud. in. 6. & cōmunem testatur Ias. in l. Imperium nu. 32. ff. de iur. omn. iud. & Meno. de arbit. lib. 1. q. 60. quo fit quòd cū propositio excōmunicationis sentēt ia nō sit pro substantia, sed pro ordine vel modo scriptura, & verè ac proprie excommunicatio sententia non dicatur, quanuis non re-
17 digatur in scriptis † & ligat, glos. iudicaui, in cap. de manifesta. 2. quæstione. 1. glos. in capit. comperimus. 24. quæstione. 3. communis secundum Couarruu. in cap. Alma mater, 1. parte. §. 11. num. 7. & glos. l. 10. titu. 9. part. 1. quos allegat Espino, in suo speculo testament. in. 11. parte. glos. Rubricæ num. 6. qui quidem non loquuntur in sententia excommunicationis, sed in absolutione ab ea, quæ per testes probari potest. Proprie ve-
18 rò excommunicatio † censura dicitur, quia est robur Ecclesiasticæ disciplinæ ad coercendos homines valdè necessaria, capit. nemo contēnat, cap. nemo Epistolarū. 11. quæst. 3. cap. certum. 24. quæst. 3. cap. quærenti, de verbo. sign. ca. 3. sesion. 25. Concilij Triden. tamen quia iudex plerūque super discernenda excommunicatione sententias profert, vulgo dicitur sentētia, quæ magis accedit ad interlocutoriæ naturam, quò fit, vt licet verbum, censura, plures habeat excommunicationes. Item, §. præter, versic. pridie. ff. de pet. hære. l. 1. §. ex duabus, ad municip. l. fin. de suis & legi. hære. proprius tamen significat præcipere, vt in l. præceptum. ff. de verbo. sign. & appellatione censuræ proprie & strictè comprehenditur
19 † excommunicatio, suspensio, & interdictum, ex text. in cap. quærenti, de verbo. sign. vbi Hosti. & Ioa. And. dicunt, quòd cum istæ sint pœnæ spirituales meritò appellatione censuræ fit ampliatio quoad prędictas tres sententias, excommunicationis, suspensionis & interdicti, argumento capit. penul. de sentent. excommunicationis, non tamen ipsius censuræ appellatione comprehenduntur
20 desitio † & degradatio, quia istæ pœnæ non sunt spirituales, & medicinales, sed temporales, & perpetuæ, & ideò tanquàm odiosæ sunt restringendæ, vt in Reg. in pœnis, de regul. iur. in. 6. Ex quibus infertur, quid importet clausula illa, quæ quotidie apponitur in literis, contradi-
21 ctores † omnes censura Ecclesiastica compescendo. Circa quod voluit Ioann. And. & Doctores in dict.

cap.

capit. quærenti, quòd delegatus ex vi
22 † clausulæ prædictæ non posset punire alia pœna, quàm per viam excōmunicationis, & interdicti, quanuis posset aliter mulctare, & punire ex virtute delegationis, qua mediante habet etiam coercionem sine dicta clausula, vt in capitu. 1. de offic.
23 del. & de materia † istius clausulæ, vide per glos. 2. Anto. & Imol. in cap. pro illorum, de præben. Et aduerte quòd licet proprie & stricte appellatione censuræ solum veniant prædictæ tres sententiæ, generalius tamen & latius
24 † sumendo verbum, censura, potest dici, quod censura est iurisdictio, rigor, seueritas, potestas, siuè sententia, & dicitur à censeo, cēsere † enim idē est, cp indicare iubere,
25 statuere, & deliberare, vel iudiciū cū seueritate, seu vindicta, secundū Archid. in cap. dilectissimi in princip. 8. q. 2. & ideò dicit Ioa. And. post Hosti. in. d. cap. quærenti, quòd censura quādoque ponitur pro rigore, de bigam. c. nuper, quādoque pro censura canonum, qui cleri. vel vou. c. 1. in fine, & quòd differunt hæc tria, censura, seueritas, & animaduersio, vide Mari. Soci. in. c. pen. extra de pœnis.

Ibi, *Descomunions arma*, excommunicationis enim gladius, neruus est Ecclesiasticæ disciplinę, ex. c. 3. sesio. 25. de refor. & sic ejicit Christianum à communione fidelium, vt patet ex diffinitione excōmunicationis, quæ licet variè à DD. diffiniatur, quia quandoque ea nequaquā minori excommunicationi adaptari potest, commodè, quandoque absque vlla distinctione vtrique maiori, & minori excōmunicationi conueniat, quid vtraque efficere valeat sensim exponens, vt inquit Couar. in initio cap. alma mater. ante num. 1. de sent. excommunic. tamen vel secundū eum diffiniri potest, quòd excommunica
30 tio † est separatio Christiani à communione Ecclesiæ. Vel vt colligitur ex DD. in Rubric. de sentent. excomm. & in alijs locis relatis per Espino, de testam. in glos. 11. Rubricæ, nu. 4. Excommunicatio est censura Ecclesiastica vel à sacramentorū tantum perceptione, vel sacramentorū & hominū cōmunione fidelem separans, vel vt vberius inquit Abb. in Rubric. n. 3. de sent. excōm. relatus & secutus per Dida. Per. in. l. 1. tit. 5. lib. 8. Ord. glo. 2. vers. iuxta præmissa, p. 171. dicētes, cp excōmunicatio est censura à canone vel iudice Ecclesiastico prolata priuans legitima communione Sacramentorū, & quādoq; hominum: quæ diffinitio quia nō expresit contra quos exercetur ipse Did. Per. ibi inquit, quòd excōmunicatio est censura Ecclesiastica à iure, vel homine propter crimen, vel cōtumaciā in singulares personas professionē Christianā habētes lata, eas à cōmunione sacramentorū & quandoq; hominū priuās. Dictūq; fuit in diffinitione, cē sura, ad denotandū genus, nā sub hac distin. excōmunicatio suspēsio & interdictū, vt iam dictū est, cōprehendūtur, ex tex. in. c. quærēti, de verbo. sig. diximus etiā in diffinitione à iure, ad denotandum, omnē excommunicationē, quæ fertur à canone ipso iure, modo illam inferat Papa, modo legatus, seu Archidiaconus, seu Episcopus in sua Diœcesi, seu Prouincia, cum omnes ij eā possint promulgare iuridice, c. 2. de consti. in. 6. capitulo corripiantur. 23. quæstione 4. capit. visis. 16. quæstione. 2. Et per istud verbum, à iure, excluduntur omnes, qui non possunt statuere, vel facere † ius, vt ij excommunicare non possint modo præmisso. Dixi, vel homine Ecclesiastico, vt adnotaremus, quòd iudex aliquādo profert sententiam excommunica-

HARVARD LIBRARY OF LAW SCHOOL

32 tionis contra contumaces, † vel propter offensam præteritam, vel quæ in futurum fieri speratur, vt per Sylvest. verbo, excommunicatio. 1. nota. 1. & dictum est Ecclesiastico ad excludendum seculares, quibus tractus spiritualium prohibitus omnino est capit. 2. & ibi notat de iudi. Dictum est etiam in diffinitione propter contumaciam, ad explicandam causam materialem, ob quam excommunicatio fulminanda est,
33 quia ob contumaciam fertur † excommunicatio. capit. ex parte, de verbo. signifi. cap. 1. de iudi. l. 10. titu. 9. partit. 1. gloss. in capitu. nemo. 11: quæstione. 3. gloss. optimam, capit. Episcopi 11. quæstio. 3. quam contumaciam quadrupliciter posse com-
34 mitti declarat, † Richar. de Mediauilla, in. 4. sentent. distin. 18. quæst. 2. artic. 3. quòd prosequitur latius Didac. Perez, hic sub. l. 1. titu. 5. libr. 8. Ordina. pag. 171. col. 2. in initio, cum sequentibus. vbi & inquit quamlibet contumaciam quantumcunque mi-
35 nimam † dignam esse excommunicatione, & quòd tantum contrahitur præcedente monitione iudicis non ante, cum voce sit explicandum, & non in mente retinendum præceptum ad hoc, vt contumax sit censendus, & cum dilatione temporis secundum subiectam materiam, & qualitatem & necessitatem negotij est præceptum faciendum sub excommunicationis pœna ex officio, seu ad petitionem partis. Sed si à iure excommunicatio proferatur, nul-
36 la requiritur noua † citatio seu monitio, quia lex imponens excommunicationem propter factum damnatum semper loquitur, & mouet homines ne committant illud, ex. l. Arriani. C. de hære. ideò ipso facto sine alia citatione fuit cõtumax & rebellis, vt per Didac. Perez hic. pag. 172. in fin. cum sequentib. vbi refert Lucam de Penna, in. l. contra publicam col. 4. de remili. lib. 12. ponentem. 112.
37 casus † vbi à iure infligitur excommunicatio, & reperies Nauar. in manua. cap. 27. quam plures describentem. Et quando ad præmissa requi-
38 ratur vel non monitio † in sententia lata à iure, vel ab homine propter offensam futuram declarat idem Nauar. in capit. cum contingat in. 2. causa nullit. pag. 2. de rescrip. & in manuali dict. cap. 27. num. 10. Couar. in cap. alma mater. 1. parte. §. 9. de senten. excommun. vlterius dictum est in diffinitione, in singulares personas quia homo & non vniuersitas, seu
39 collegium † excommunicari debet, & ideò ferri debet contra singulares personas vniuersitatis, seu collegij, quæ culpabiles apparuerint, capitul. Romana. §. in vniuersitatem, de sentent. excommunic. §. 1. nu. 9. Feli. in cap. dilectæ, numero sexto, de exceptio. Diximus etiam, professionem Christianam habentes, nam ex-
40 communicatio in hominem † Christianum ferenda est, Iudæus enim, infidelis, seu Sarracenus cum extra Ecclesiam sint, excommunicandi non sunt, iuxta Apostoli dictum. 1: ad Corint. 5. de his, qui foris sunt nihil ad nos cap. gaudemus, de diuor. neque à communione Ecclesiæ priuari possit, qui ad eam nusquam admissus fuerit, capit. ad dissoluendum de despon. impu. cap. sicut ex tuarũ de homi. capitul. quòd non 32. quæstio. 2. l. bouem. §. fin. ff. de ædili. edic. l. nam & sub conditione. ff. de inius. rup. Ex quibus inquit optime Soto in 4. distin. 22. quæst. 1. art. 1. in princ. superuacaneum esse inquirere nomẽ hoc, excommunicatio, an fue-
41 rit inter latinos † antiquum. Sanè cum ante Christianam Rempublicam. res ipsa nunquàm fuerit audita,

audita, cum sit excommunicatio à communione fidelium separatio, quod intelligo esse verũ quoad propriam huius nominis significationem, qua vtitur Ecclesia. Sed in quãtum excommunicatio est ejectio,
44 aut extra aliquam communionem positio iuxta nominis tantum Etymologiam, non est recens † inuen-
42 tum: eius enim vsus cœlitus ad nos peruenit, prisca enim priscarumque vetustissima rerum est dicenda, vt potè quæ à primæua orbis origine habuit ortum, vt inquit Robertus Crenalis Episcopus Alboricensis, tomo. 2. de vtroque gladio, themate. 7. nondum enim creato homine, vt inquit Beatus Ioan. in Apocalyp. c. 10. Prælium magnum factum est in cælo, & draco ille magnus, qui vocabatur Diabolus, & Satanas (qui seducit vniuersum orbem) proiectus est in terram, & extra cæli, & Ecclesiæ communionem exclusus, vt Beatus Tho. ibi & Albertus Magnus, & alij dixerunt, & sic excommunicatus: cui Satanæ, vt inquit Apostolus. 1. ad Corinth. 5. & 1. ad Timoth. 1. traduntur excommunicati, vt potè parenti, seu Primogenito excommunicationis, qui est extra Ecclesiam, sicut Christus in Ecclesia, vt docet Beatus August. super eisdem verbis Aposto. sermone. 68. & in cap. omnis Christianus. 11. quæstio. 3. cui diabolo tanquã
43 ouis lupo relinquitur † excommunicatus, & eodem velut iumento vtitur, iuxta gloss. in cap. audi indeque Apostolum. 11. quæst. 3. ideò vehementius eius incursibus infestatur: eodemque nomine periculosissima maximèque timenda est excommunicatio. Et hanc appellari primam omnium excommunicationem à viris sapientissimis doctus sapientissimusque Rex Hispaniæ Alphonsus, non est veritus asserere in prooemio titulo. 9. partita. 1. cui proxima fuit illa ejectio Adę de paradiso terrestri, quia audiuit vocem vxoris suæ, & interdictum sibi à domino esum ligni comedit, in qua ejectione adumbratam † fuisse excommunica-
44 tionem Ecclesiæ testatur Beatus Augustin. libr. 11. capit. 40. super Genesim, dicens, quòd Adam separari debuit ab esu ligni visibili, virtute tamen inuisibili tanquam excommunicatus, sicut (inquit) in hoc paradiso, id est Ecclesia solent à sacramentis altaris visibilibus homines disciplina Ecclesiastica remoueri, in qua ejectione Adæ à paradiso signata fuit
45 excommunicatio † maior, vt inquit Gratianus in capitul. ad mensam. 11. quæstione. 3. & Io. Viguerius in instituti. c. 16. §. 6. & Io. Arboreus in theosophia lib. 5. cap. 20. quæ fuit inter homines omnium excommunicatio, vt & inquit Rex Alphonsus, vbi suprà. Quibus censuris lex vetus abundabat quibusdam maledictionibus impetitis, vt habetur Deutero. capit. 27. alijs vt leprosis extra castra positis vsque mundarentur, nè mala vicini pecoris contagia lædant, vt in Maria Sorore Moysi Nume. ca. 12. & Deuteron. 23. & 24. habetur, quę fuit peculiaris illius legis excommucatio, vt inquit Cardin. sancti Sixti in capit, viduas. 27. quæstion. 1. & qui errare faciebat populum deuia quam præcipiebat Dominus, auferebatur de medio populi, qui hodie excommunicatur, vt docet Beatus Gregorius in Epistola ad Bonifacium, de qua in eodem cap. viduas. Et adhuc Domino extra Synagogam viuente fiebat quicunque confiteretur Dominum esse Christum, Ioann. capit. 9. in quibus nostræ censuræ figura præfuit, & Exemplum, Authore Soto, in. 4. dist. 22. quæst. 1. artic. 1. Placuit item hæc disciplina moduſq;

HAVROBA. FIBLIOTECA OHS. DE MEDICINA

corrigendi contumaces etiam gentibus verum † Deum non colentibus,
46 vt Author est Cæsar, in commentarijs lib. 6. si qui autem (inquit) publicus aut priuatus Druidum, ideſt, Sacerdotum Decreto non ſtetit, ſacrificijs interdicunt, quæ pœna apud eos est grauissima, & quibus ita interdictum est, impiorum ij numero, ac ſceleratorum habentur, his omnes decedunt, aditumque sermonem diffugiunt, ne quid incommodi accipiant ex contagione, nec his petentibus ius redditur, nec honos vllus cõmunicatur, quæ verba pulchra & admiranda singula conferens cum noſtra excõmunicatione, recenſet Tyraquel. in tit. 1. de retract. §. 1. gloſſ. 9. ad finem, & ex Platone libr. 9. de legibus, ex libro Plutarchi ſimiles cenſuras adducens, & ſuccinctè hos Authores referens tradit Enriquez, in ſua ſumma Theologiæ Moralis, lib. 3. c. 4. in gloſſ. ſic Ioa. à num. 9. Et in Taprobana ſi Solino credimus, in Polixtore. c. 56. aut in Meroe Inſula Nili ſi Alexandro ab Alex. dierũ genialiũ, ca. 5. Incolentes Regẽ ipſum hac pœna afficiebãt, ſi in peccato (inquit) aliquo argutus ſit, morte mulctatur, non tamẽ vt manibus cuiuſquã attrectetur, ſed cõſenſu publico omnium rerum facultas ei interdicitur, & colloquij poteſtas punito negatur. Et apud Mẽphitas homicidij reus ab omni commodo exterminatus non ante reſtituebatur ad patrium ſolum, quàm à Gymnoſophiſtis expiatus eſſet, vt author eſt idem Alexander ab Alexandro, iure etiam ciuili Romanorum †
47 interdictio aquæ, & ignis, quæ grauiſſima apud eoſdem erat cenſura, nihil aliud quàm quandam præferebat excommunicationem, vt Budæus aſſerit, in l. 2. ff. de pœnis, & à commercio etiam hominum multi arcebantur, vt inquit Vlpianus in l. moris. ff. de pœnis, ibi, ſunt autem & aliæ pœnæ, ſcilicet, ſi negotiatione quisiubeatur abſtinere. Abſtẽtos autẽ elegãtiſſimo verbo † appellat excõmunicatus Beatus Cypria. lib. 1. Epiſt. 11. apud
48 quos tamẽ veriſimum illud erat corruptis iã moribus, quod Satyricus inquit, Dat veniam coruis vexat cenſura columbas. Et licet in quantum excommunicatio eiectionem & extra hominum commercium poſitionem denotat & ſignificat ab antiquis, vt vides, fuit vſitata. Nuſquàm tamen gentium prædicta cenſura nomine excõmunicationis vſurpabatur, nec propria erat excommunicatio vt noſtra, cum apud eoſdem nulla eſſet ſpiritualis, vel cõmunio, aut virtus cluium, ſed illa hoc nouo nomine vtitur Eccleſia Chriſtiana, cuius eſt peculiaris ac propria cenſura propter excellẽtem in eadẽ cõmunionẽ, qua ſola Religio Chriſtiana prædicata eſt, quæ fidelem audacia, aut mora eijcit nimium ab eadem communione & à participatione Sacramẽtorum actiua, & paſſiua, fructuque ſuffragiorũ generali & particulari, auxilijſq; eiuldem, nec non commercio hominũ, quã nulla maior, aut acerbior pœna vel cenſura imponitur in Eccleſia, iuxta Bea. Auguſtin. in capit. corripiantur, 24. q. 3. vnguibus ancipitib⁹, aut gladio ancipiti penetrabilior, vt in hac dicemus lege. Ex quibus diximus in noſtra diffinitione excommunicationis, profeſsionem Chriſtianam habentes, & iuſtè etiam dixit Soto, in dict. quæſt. 22. artic. 1. in princ. ſuperuacaneum eſſe inquirere nomen hoc, excommunicatio, an inter latinos fuerit antiquum: diximus & vltimo in diffinitione, à communione Eccleſiæ, & fidelium, vt in cap. nihil, & in cap. canonica, ibi & à conſortio totius Chriſtianitatis eliminamus. 11. quæſt. 3. & capit. de viduis.

duis. 27. quæſt. 1. & c. tam ſacerdotes, 24. quæſt. 3. cap. ſi quis Laicus. 11. q. 3. ca. 1 nobis, de exceptio. & ibi Ancha. c. ſicut nobis, de ſenten. excommun. gloſſ. cap. 2. de offic. Ordin. gloſſ. 1. in capit. cum non ab homine, de iudic. gloſ. c. duobus, de ſenten. excom. l. 5. tit. 9. par. 1.

Ibi. *Conque la Igleſia defiendaſe ſu libertad.* Nota verbum, *Igleſia*, cuius caput
49 eſt Chriſtus † iuxta illud Apoſtoli Epheſ. 5. ibi, quoniam vir caput eſt mulieris, ſicut Chriſtus caput eſt Eccleſię, & transſumptiuo habetur in c. vnic. col. 2. de ſacra vnctio. vbi etiam dicitur, quod Eccleſia eſt Corpus Chriſti, & idem habetur in cap. Engeltrudam, in fin. 3. quæſt. 4. & ſic Eccleſia defendit libertatem ſuam excommunicationibus, & cẽſuris, quas
50 inſtituit † eius caput, Chriſtus, qui loquens de fraterna correctione per Matth. 18. cap. inquit, dic Eccleſiæ, ſi autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut æthnicus & Publicanus. Idq; paſsim ab Eccleſiæ Doctoribus ad excommunicationem refertur, vt inquit Couar. in. ca, alma mater. in initio. num. 1. de ſententia excommun. in. 6. Et ex ijs patet manifeſte, excommunicationẽ fieri authoritate Chriſti, †
51 maximè ex ijs, quæ ſubiungit, dicens, Amen dico vobis, quæcunque alligaueritis ſuper terram (gloſ. id eſt vinculis Anathematis) erunt ligata, & in cælis. Vbi dicit Chryſoſto. vide qualiter duplicibus colligauerit neceſsitatibus, & pœna, quæ hic eſt, ſcilicet, per proiectionem ab Eccleſia, ſit tibi ſicut æthnicus, & Publicanus, & ſupplicio futuro, quod eſt, eſſe ligatũ in cælo, vt per Sotum d. quæſt. 22. artic. 1. pag. 532. col. 1. & Ioan. Echiũ, in ſuo Enchiridio contra Lutherum, tit. 21. de excommu. in princ. Ex quibus ſumitur occaſio interrogandi vtrum excommunicatio ſit iure diui-
52 no, † vt inquit Soto, vbi ſuprà dict. pagi. 932. in fin. apparet enim ex vna parte formam excommunicationis nullibi in ſacra pagina eſſe expreſſam, ex altera verò in prædictis locis deſignari. Ideò, inquit ibi Soto, quòd ſunt qui cenſent, vt Almain, diſtinct. 18. quæſt. 1. quoſdam eſſe de iure diuino excommunicatos propter verbum Pauli, hæreticum hominẽ poſt vnam, & ſecundam correctionem euita. Verum tamen hanc ibi Sotus dicit nõ eſſe veram opinionem, quoniam ſecundum formam, quæ eſt in vſu Eccleſiæ, nemo eſt in Euangelio excommunicatus. Et ideò reſpondẽdum eſſe dicit, quod poteſtas quidẽ excommunicandi iure diuino tradita eſt Eccleſię, vt ex dictis locis, & ex alijs per Sotum ibidem adductis, mõſtratum eſt, attamen forma ipſa, & effectus ſcilicet, priuare hominem participatione Sacramentorum, & ſuffragijs, & orationibus, non eſt expreſſum in Euangelio, quia Chriſtus ſub hoc nomine neminem excommunicare iuſsit. Sed tamen Eccleſia eandem poteſtatem ſibi diuinitus conceſſam optimè ſic interpretata eſt. Et ideò vſus excommunicãdi, quem Eccleſia ſeruat hac ratione eſt de iure diuino, quod habet fundamẽtum in Euangelio. Idem in effectu concludit Angles, in ſuis floribus theologalibus ſub quæſtione de excommunicatione, in. 1. diffi. inquiens excommunicationem à iure diuino, modũ autem excommunicandi eſſe à iure Eccleſiaſtico, ſcilicet, vt non mandu cent cum illo, neque illum ſalutent, & hinc ibi dicit ipſe Angles, quod Epiſcopus, vel prælatus non poterit diſpenſare cum aliquo, vt cum ex-
53 communicato †, communicet, niſi prius abſoluatur, præterquam in caſibus à iure conceſsis, ex iuribus canonicis, & ex l. 34. tit. 9. par. 1. quia quod

BIBLIOTECA OHYUELA MEDINA

incurrat communicans cum excommunicato excommunicationem minorem est de iure, & inferior in ius superioris dispensare non potest, eandem distinctionem in hac quæstione refert Dida. Perez, hic sub. l. 1. titu. 5. lib. 8. Ordin. pag. 180. colum. 2. dicens excommunicationis vestigia apud gentes, & in lege veteri in figura fuisse, non vt potestas spiritualis, sed temporalis. Potestas vero excommunicandi iure diuino tradita est Ecclesiæ à Christo, forma tamen ipsa, & effectus, scilicet, priuare hominẽ participatione sacramentorum, & suffragijs, & orationibus non est expressum in Euangelio, vt dictum est, & nouissime alios allegans Doctor Spino, in speculo testamen. in. 11. parte glossæ Rubricę, nume. 13. eandem sequi videtur distinctionem scilicet, quod excõmunicatio quatenus est pœna, fuit designata ante Christi aduentum, cæterum quatenus separat à Sacramentis, & suffragijs Ecclesiæ à Christo fuit inuenta, & instituta, forma verò eius, vt monitiones præcedere debeant trahit originem à iure diuino iuxta illud Matthæi. d. cap. 18. At vero considerata forma ipsarũ monitionum præscripta in cap. sacro de senten. excommuni. c. excommunicationem, eod. titu. in. 6. & forma Anathematizandi, & procedendi, & arcẽdi excommunicatos, vt in. ca. cũ non ab homine, de iudic. capit. quam multos. 11. quæst. 3. Concil. Tridenti. Sessi. 25. ca. 3. fuit lege Pontificia præscripta, & sic omnes hæ distinctiones in illam Soti, & Angles recidunt, de quibus optimè per Coua. in. c. Alma mater. parte. 1. §. 1. num. 1. & 2.

Ibi. *Y mantiene, y gouierna las animas Christianas.* Hinc colliges, excommunicationem esse animabus Christianis medicinalem, † vt disponebatur
54 in cap. 1. de senten. excommun. in. 6. cap. multi: 2. quæst. 1. & 24. quæst. 3. notandum, & in procemio titu. 9. pa. 1. & ibi glo. *A saluacion*, medicinalis enim est excommunicatio non mortalis disciplinans, non eradicans, & Paul. 1. ad Corinth. 5. decreui tradere huiusmodi hominem Satanæ, vt saluus fiat in die Domini, &c. Per excõmunicationem namque prospicitur excommunicati vtilitati, vt videlicet, cum videret se à communione fidelium eiectum, vel sic confusus pœniteat actorum: etenim sępissimè cõpertum est, vt excommunicatione aliquis coactus, emendet quæ prius male gesserat, cuius rei cum plurima possent afferri exempla, illud omniũ maximum est, quod narratur. 9. libr. historiæ tripartitę. c. 30. de Theodo-
55 sio † Imperatore, qui ob crudelẽ multorum hominum cædem Thessaloniçe illius iussu factam, ab Ambrosio Mediolanensi Episcopo excommunicatus est, & ab ingressu Ecclesiæ prohibitus. Hanc excommunicationem Imperator patienter tolerans, eò quòd iustè sibi inflictam cognouit octo continuis mensibus ab ingressu Ecclesiæ abstinuit, domique manens fletibus, & gemitibus pœnitentiam pessimi sceleris agebat, veniãque à Domino postulabat. Quod Ambrosius plenè cognoscens post illos octo menses Ecclesiæ communionem illi dedit. Propter hoc autẽ factum nunquam Imperator fuit aduersus Ambrosium etiam alijs irritantibus indignatus, imò postea de hac re Constantinopoli Ambrosium laudauit, multum certè profuit Theodosio excommunicatio illa, quæ illũ ad peccati sui cognitionem adduxit, & illius pœnitentiam agere coegit: Fœlix enim est necessitas, quæ nos ad meliora perducit, & propter hanc causam vocatur excõmunicatio medicinalis, quia finis eius est mederi

pecca-

peccatori morbo peccati laboranti. Ex quibus confunditur hæresis Vvicleph, cui adhæsit pestiferus Lutherus, qui asserebat, Ecclesiam potestatem
56 † excommunicandi, & priuandi aliquem bonis spiritualibus minime habere: cum alioqui (inquit ipse Lutherus pessimus) si his priuaret mortalis esset, non medicinalis, cuius fal
58 sa propositio, & hæretica argumentatio facillime diluitur cognito, qua ratione excommunicatio sit medicinalis. Est enim & dicitur excommu-
57 nicatio † medicinalis ex fine, vt omnes dicunt, quia eius finis est mederi peccatori morbo peccati laboranti, vt dictum est, ordinatur siquidem in hunc finem, quod excommunicatus resipiscat ac satisfaciat Ecclesiæ, quã propria contumacia iniuria affecit, nam etsi excommunicatio pluribus nocumẽtis, & spiritualibus incõmodis quenquam afficiat, nihil tamen refert, ne dicatur medicinalis, nam vt ea, quæ purgant corpus, tamet si multis alioqui damnis ipsum afficiãt mederi tamen dicuntur, sic pari modo quid obsistit quo minus animæ salutare medicamen dicatur, quod ad salutem eius finalem exhibetur, quãquam interea spiritualibus nocumẽti nonnihil inferat: magno namque animæ commodo cedit ipsum spirituale damnũ, si per id ex morte possit ad vitam reuocari. Erit namque excommunicatio medicinalis, si eã excommunicatus non contempserit, sed potius confusioneni suam respiciens emendet, quę male prius egerat, prout profuit dicto Theodosio, de quo in cap. cum apud Thessalonicam. 11. quæst. 3. cuius meminit Conar. lib. 2. Varia. cap. 8. num. 1. & hunc esse excommunicationis finem constat ex Paulo. 1. ad Timoth. 1. tradidi, inquit, eos Satanæ, vt discant non blasphemare, & 1. ad Corin. 5. iudica
59 ui eum tradere Satanæ in interitum carnis, vt spiritus eius saluus sit in die Domini, & text. in cap. audi denique 11. quæst. 3. text. optimus in. d. c. corripiantur. 24. quæst. 3. quod si excommunicatus contemnit excommunicationem, pœnitere negligat, ac eius cor fuerit induratum excommunica
58 tio † ei erit lethalis, non medicinalis & tamen adhuc dicetur medicinalis pœna, quia erit medicinalis reliquis Ecclesiæ membris, & per eam consulitur in columitati totius relique cõmunionis, vnũ enim pecus morbidũ omne pecus inficit, atque ideò pecus morbo infectum resecandũ est, & sequestrandum, nè reliquas contactu suo inficiat oues, nec ex ea causa pastor iudicatur crudelis, sed pius, imò crudelis esset & ignauus, si pecus morbo infectũ à grege minime segregaret, ita vltra aliquos colligunt Castro, aduersus hæreses, titu. de excommuni. Io. Echius, aduersus Lutherũ, titu. 21. in fin. de excommuni. Latius Couar. in cap. Alma mater. in initio 1. partis num. 9. per totum, & colligitur ex dictis in cap 1. de sentent. excõmuni. in. 6. & concordantijs eius in princip. huius glossæ allegatis, & ex dicto procemio titu. 9. part. 1. & notat etiam Soto in. 4. dicta distinct. 22. q. 1. artic. 1. pag. 390. versi. his sic expositis cum sequentibus, & Angles; in dict. titu. de excommuni. quæst. vni. art. 1.
59 vbi inquit ex hoc caute legendum † esse Gabrielem. 18. quæst. 2. qui affirmat duo, primum est, hominem per quodcũque peccatum mortale esse excommunicatum minori excommunicatione, ita vt excommunicatio minor quantum ad hoc à peccato mortali non differat, quod est falsum, quia excommunicatio minor tollitur per absolutionem sacramentalem, & non indiget contritione, at verò ad remissionem mortalis vtrũ-

quũ

que desideratur. Secundum est scilicet, Ecclesiam per sententiam excommunicationis maioris neminem damnificare, aut suis suffragijs priuare, sed solum per suam sententiam declarare hominem peccatorem esse ratione mortalis peccati priuatum, hoc autem est erroneum, nam ab Ecclesia sunt orationes institutæ pro existentibus in mortali, vt est illa, Deus qui iustificas impium, & cap. nulla tamen est oratio instituta pro excõmunicato, quamobrem Ecclesia aliquo suffragio priuat excommunicatum, à quo peccãtes mortaliter minime excludit.

Ibi. *Y deue ser mucho mas tenida.* Nihil
60 enim magis debet timere † Christianus, quam separari à corpore Christi, ideſt Ecclesia. ca. nihil. 11. quæst. 3. Adeò vt sententia pastoris siue iusta,
61 siue iniusta timenda† est, ex. c. sententia pastoris: 11. quæst. 3. & l. 20. titul. 9. parti. 1. bonorum enim est mentiũ ibi etiam cognoscere culpam, vbi culpa non est, secundum Gregori. in. ca. ad eius. 5. distinct. & sic inquit Palud. in. 4. distinct. 18. quæst. 1. colu. 3. excõmunicationem nullam propter pœnam quidem non esse timendam, sed propter culpam sic, & ita in occulto non esse seruandam, in publico autem ratione scandali esse custodiendam. Ex quo inquit Innocen. in ca. solet, de senten. excommun. in. 6. tutius esse vitare excommunicatũ etiam nulliter in familiari excommunicatione: contra hæc tamen considero, quod sententia excommunicationis, quæ aliqua de causa est nulla,
62 timenda† non est, vt Gelasius Papa diffiniebat in. c. cui. 11. q. 3. & ante illũ Georsius in cap. non debet. ca. causa & quæst. non debet (inquit) is pœnam sustinere canonicam, in cuius dãnatione non est canonica prolata sententia, id ipsum etiam in specie tenent gloss. & Hug. & post eum Domi. & vterque Card. in cap. 1. ea. caus. & quæst. & Archi. in. c. nemo. 1. ibidẽ idem insinuat Hosti. in sum. titul. de senten. excommu. §. quis sit effectus, versi. hæc vera, & de cleri. excommuni. §. qualiter excusetur, Thom. in. 4. distinct. 18. quæst. 2. articul. 1. quęst. 4. quem omnes ad vnum sequuti sunt præsertim Palud. Theologorum omnium in hac re doctissimus quæst. 1. colu. 3. Diuus Antoninus, quem omnes summistæ sequuntur, in. 3. part. titu. 24. ca. 73. ad fin. Panor. in cap. per tuas, de senten. excommun. & in ca. cum contingat, de offic. del. quæ omnium vna est opinio, & in horum cõfirmationem faciunt aliæ plures authoritates iuriũ, & Doctorum, quæ refert Nauarrus, in repeti. cap. cum contingat, de rescript. in. 3. remedio per totum, qui in oppositionibus cõtra istud remediũ in num. 19. cum sequentibus, nititur respondere contrarijs obiectionibus in principio huius gloss. per me adductis, nempe primo ad illud cap. sententia pastoris. 11.
63 q. 3. † quod cum mysterio loquitur de sententia pastoris, vt ibi not. Alexand. quia si pastor non esset, qui excommunicat, hoc est, potestatem, & iurisdictionem excõmunicandi non haberet, eius sententia nullatenus esset tenenda, siue timenda, vt idem Alexand. ibidem affirmat. Secundo secundum eundem Nauar. vbi suprà num. 21. Grego. in dict. cap. sententia pastoris, agit de sententia pastoris iusta ex animo, iusta verò ex ordine, & causa, vt sentit gratia. in cap. Episcopus. §. si ergo. 11. quæsti. 3. quanuis idem dicendum sit de omni sententia iniusta ex causa, & ordine, quando ita est iniusta, vt tamen non sit nulla, secũdum omnes ibi & vbique, in quibus est Hugu. in illo. c. sententia pastoris, sic inquiens, hoc cap. intelligitur, de sententia iniusta ex animo, vel ex causa, non autem ex ordine, tunc enim non esset tenenda, vel timenda, quia ipso iure nulla esset. Paludanus autem duas super hoc po-
64 nit† conclusiones in hæc verba. Excommunicatio licet sit iniusta est tamen timẽda, si sic esset iniusta, quod non est nulla, sed solum annullanda, siue sit iniusta ex parte excommunicati, qui innocens est in illo facto, siue ex parte excõmunicantis, qui ex odio aut per gratiam, vel sordes tulit excõmunicationem, siue ex ordine, quia per falsos testes, aut sine monitione, vel scriptis. Si verò sic est in iusta, quia ipso iure est nulla, quanuis aliquã do, quòd nihil est in se, habeat, ligamen iuris, vt matrimonium de facto contractum, vel sponsalia causantia publicæ honestatis iustitiam, quando fuerunt nulla aliter quàm per defectum consensus, vnde propter pœnam iuris timenda non est, quia secundum veritatem nullam pœnam iuris incurrit, qui sententiã quę nulla est, non custodit, hactenus
65 Paludanus: vel tertio † intelligitur, sententiam pastoris iustam, siue iniustam timendam, quoties non est notoria eius iniustitia, secus si notoria esset, qui tunc neque tenenda, vel timenda est, secundum Archi. in cap: venerabilibus, de sentent. excommuni. in. 6. quem sequitur Barbar. in. c. 1. de offic. Ordin. num. 106. & Probus, in addi. ad Mona. in. ca. vni. nu. 3. de his quæ vi metus ve cauſ. fiunt, in. 6. facit text. in cap. per tuas, de sentent. excõmunica. vel quarto dici potest,
66 quod tunc est tenenda,† quoties propter veram relationem prolata est, secus si propter falsam, vt optimè per Ancha. consi. 241. & Hypoli. sing. 153. & Pal. Rub. de benefic. vacan. in curia. §. 5. Ex quibus Responsionibus colliges vnam conclusionem scilicet, quod sententia excommunica-
67 tionis timenda est, & tenenda† in dubio, ideſt cum dubium fuerit an sit iusta, vel iniusta: vbi verò notoriũ fuerit esse iniustam, putà quia lata à non iudice, vel ordine iuris prætermisso, vel per falsam relationẽ, tũc neq; tenẽda, neq; timẽda est, neq; Gregorius in dict. cap. ad eius. 5. distinct. sentit credere aliquid esse peccatum, quod non est, bonæ mẽtis esse. Sed potius stultæ, authore Diuo Antonino, in 1. par. titu. 3. cap. 10. §. 10. col. 5. & ante illum sensit Gerson, relatus per Nauar. vbi suprà, num. 23. vbi inquit, hanc stultitiam esse in causa, quare multi grauiter peccent, quoniam
68 qui contra conscientiam † etiã erroneam facit peccat, capit. per tuas, de symon. mentitur enim, & peccat credens esse peccatum, quod non est ca. cũ humilitatis causa mentiris si non eras peccator antequàm mentireris mentiendo efficeris. 22. quæstione. 2. & sic credere aliquid esse peccatum, vbi non est, id non sentit Diuus Gregorius, vbi suprà. Sed loquitur Gregor. bonæ mentis esse cognoscere quem se in genere peccatorem, licèt nesciat quo genere pec-
69 cati† secundum gloss. in eodem cap. ad eius, & iterum in eo capit. humilitatis, vel sentire ipsum Gregorium dici potest, quod bonæ mentis sit co-
70 gnoscere culpam, id est trepidare † ob timorem culpę incursæ, vbi ratio trepidandi iusta est, non quidem vt iudicet peccatũ esse, quod tale nõ est, sed virtutis amore, quæ res est solicita, iuxta illud, res est soliciti plena timoris amor, secundum Maior. in. 4. distinct. 17. quæst. 2. colu. 4. quæ expositiones proponuntur à Nauar. vbi supra. num. 24. qui tamen sibi placere inquit illa Gersonis, scilicet, Gregoriũ in illis verbis sentire, quod quotidie experiũtur cõfessarij, & alij

† de

FAVOR DEL TRIBUNAL DE LA MIRANDA

71 † de dubijs cõscientiæ consulti, nẽpe cognoscere culpam; vbi culpa non est, esse quidem bonæ mẽtis, hoc est mentis ad bonitatem propensæ, non tamen in quantum huiusmodi esse bonam, imo malam ob defectum rationis iudicantis bonum esse malũ, & album nigrum. Et consequenter vbi est notoria iniustitia excommunicationis non est timenda, neque tenenda, vbi tamen est iusta omnino timenda est, & tenenda. Et itidẽ vbi sumus in dubio sit iusta, vel non, timenda etiam est, & hoc, bonæ mẽtis est timere, eò quòd sicut potest esse iniusta, poterit post iusta apparere, aliter enim in plurimos eam contẽnens incidet errores.

Ibi. *Que otra sentencia.* Pondera dictionẽ illam, *Otra*, quæ est repetitiua similium, vt colligas ex ijs verbis, ex

72 communicationem sententiam † dici, vt apparet ex titulis, de sententia excommuni. extra, & in. 6. & in Clementina, & in dict. cap. sentent. pastoris. 11. quæst. 3. & l. 8. & 18. titul. 9. pa. 1. gloss. ca. biduum, verbo, sub conditione, 2. quæsti. 6. vbi inquit sententiam excommunicationis sub condi

73 tione † latam tenere, secundũ Abb. in cap. significauerunt, numer. 11. de testi. & in cap. procuratores, numer. 8. de censibus, licet aliàs sententia cõditionalis non valeat, vt est text. in dict. capit. biduum, quem commendat Abb. in cap. in literis, in fi. de offi. delega. Soci. in Reg. 369. quãuis scio alios tenere, quod valeat si feratur, vt late per Anto. Gabriel. in suis communibus opinio. titul. de senten. conclusion. 1. per totam. de quo & in hac lege diximus iterum, an excommunicatio sit sententia, vel non. Sed an iam quod sit sententia erit ne interlocutoria, vel diffinitiua, †

74 & dici interlocutoriam tenuit gloss. sententia, in dict. capit. biduum, & gloss. in sum. 2. quæstio. 1. eò quòd negotium principale non diffinit, vt & tenet Butrius consi. 6. num. 3. Specul. in tit. de sent. prola. §. 1. Roma in Rubrica, eodem titu. num. 18. late Felin. in Rubrica, num. 15. versi. excommunicatio est interlocutoria, de sent. & re iudi. Ias. in. l. quod iussit, nume. 8. de re iudic. Abb. in cap. sacro. numer. 4. de senten. excommuni. Dida. Perez hic sub. l. 1. titu. 5. lib. 8. Ordi. in gloss. sententia, & Ioann. Baptist. Marches. in tract. de sententijs, cap. 34. vbi tenet cum Abb. vbi suprà, quod si fuerit in iusta poterit non obstante partis cõtradictione per iudicem reuocari: crederem tamen quod si est declaratoria, quia declarat aliquem pro excommunicato, eò quod irreparabile continet grauamen temporis, quo quis excommunicatione innodatus

75 existit, vim diffinitiuæ † habebit. Im propriè tamen dicitur excommunicatio sententia, quia potius punit, quam diffinit, & causæ finem impo-

76 nit, † secundum Archid. cap. decernimus. 18. distin. cuius verba memoriæ commendanda dixit Dida. Perez vbi suprà pag. 171. in col. 1. in medio, & in hac diximus lege.

Ibi. *Porque no ay mayor pena, que muerte del anima.* Nam vt dicitur Matthei. 6. quid enim prodest homini si vniuersum mundum lucretur animę verò suæ detrimentum patiatur, aut quam commutationem dabit homo pro anima sua? Anima enim om-

77 nibus rebus † est præferenda, vt in ca. Matthæus de Simon. l. Sancimus C. de sacrosc. Eccles. cap. cum infirmitas, de pœnit. & remis. & sic pellem pro pelle, & cũcta, quæ habet homo dabit pro anima sua, Iob. 2. & Deutero. 4. dicitur, custodi temetipsum, & animam tuam solicitè. Et ob hoc inquit lex nostra, quod nulla est maior pœna quam animæ mors, & excommuni-

municatio peior est ipsa morte, vt colligi potest ex Vrban. Papa, in Epistola, de communi vita, & obligatione fidelium, vbi loquens de excommunicatis sic dicit, & quod peius est anima, quæ potior est corpore, mortua & alienata à consortio fidelium, & in profundum Baratri labatur ita vt Christus ipse dixerit, se nolle mortem peccatoris, sed vt magis conuertatur & viuat, vt in cap. hi qui. 3. q. 4. cap. his à quibus. 23. q. 8. cap. pen. 26. quæst. 6. & 2. Regum. 14. dicitur, non vult Deus perire animam, sed retractat, cogitans nè penitus pereat, qui abiectus est. Et sic inquit veritas diuina, nolite timere eos, qui occidunt corpus, sed timete eos, qui occidere

78 possunt & animam. Et ideò non incongruè preciosa dicitur, cuius preciositas etiam iure humano commẽ datur, & multipliciter ‡ colligitur. Primò enim dicit ius humanũ, quod vnius animæ amissio maius damnum censetur, quam si innumerabilium mors corporum contingeret, text. est in cap. si habes, versi. quid dicam de coniuge. 24. quæst. 3. Secundò, quod probatio, quæ animæ fauorem respicit, quanuis dubia debet acceptari, vt in notabili casu ponit Felin. in cap. in præsentia colum. 7. versic. secũdo no. de proba. Tertiò, quia relictum pro anima dicitur relictũ ad pias causas, gloss. in. l. si quis Titio, delega. 2. Tyraq. de priuil. causæ piæ, in præfa. num. 13. Quartò, quia fauori animæ non potest renunciari, Bal. l. 1. nota. 2. C. de vsu fruct. legat. Quintò, in his, quæ salutem animæ respiciunt ad vitandos graues conscientiæ remorsus tutior pars est tenenda, text in Clement. exiui de paradiso. §. item quia, versic. nos itaque de verbo. signifi. c. vt animarum periculis, de electio. in. 6. notatur in. ca. iuuenis, de sponsali. in. ca. 1. descruti-

in cap. illud, de cleri. excommu. facit text. in cap. fin. de re iudi. Sextò, licet Vassallus feudum irrequisito Domini consensu alienare non possit etiam pro anima vt est text. in cap. 1. §. donare qui. mo. feud. pot. alien. in vsi. feud. tamen Dominus tanquam habens ius potẽtius inuito Vassallo poterit feudum pro anima sua relinquere, text. est sing. in cap. vnic. respon. l. de Allodijs, in vsi. feud. per quem ita sentit Roma. in Auth. similiter colu. 13. in. 3. priuil. piæ causæ inter vltimas volu. C. ad. l. fal. Septimò, quanuis pater possit filium exhęredare, & filius patrẽ ex causis positis in. §. causas in Auth. vt cum de appe. cog. coll.

79 9. tamen propter fauorem animæ, † si filius monasterium fuerit ingressus non poterit à patre exhæredari, nec pater à filio, si pater fuerit ingressus, text. est notab. quem Roma. vbi suprà, dicit non esse alibi in. cap. non liceat, in princip. 19. quæst. 3. facit text. in Auth. de Mona. in princ. coll. 3. Octauò, quanuis filius existens in potestate patris non possit testamentũ facere etiam de consensu patris iure ciuili attẽto. l. tamis. §. 1. ff. de donacau. mor. l. senium. §. fin. cum gloss. non posse. C. qui test. facere pos. tamen pro anima sua † testari potest

80 de consensu patris, text. est à contrario sensu id bene probans in. ca. licet, §. fin. de sepultur. in. 6. & ita post multa hinc inde adducta tenet Roman. in dict. Auth. similiter col. 15. C. ad. l. Fal. Nonò, fauore animæ verba debent accipi seu interpretari †

81 in latiori significato, secundum Bart. in Authe. Sacramẽta puberum. C. si aduersus ven. Quare cum etiam iure humano anima priuilegijs ijs foueatur, iustè nostra lex dixit nullamesse maiorem pœnam, quam animæ mortem.

Ibi. *La sentencia de escommunion, mata el ani-*

HERROBA BIBLIOTECA OHY in. EUSKARA

el anima, Nulla enim maior, aut acer
82 bior pœna † vel censura inuenitur in Ecclesia, quàm excommunicatio, secũdum Augustinũ in cap. corripiã tur, 24. quæstione. 3. vnguibus accipi tris, aut gladio ancipiti penetrabi lior, vt inquit Innoc. in cap. prꝫterea requisiti, de appella. Ias. post Paul. in l. si quis id quod. ff. de iurisd. omn. iudi. Prob. in addi. ad Mona. in Rubric. de sentent. excommunic. in. 6. & qua da tur fidelis morator in interitum carnis, dicente Apostolo. 1. ad Corinth. 5. vt velut medicina quadam curatus, eius spiritus saluus fiat, & discat non blasphemare, iuxta eũdem in. c. audi denique. 11. quæst. 3. & merito, nam qui phræneticum ligat, & le thargium excitat, ambobus mole stus, ambos amat, vt August. inquit ad Vincentiũ Donatistam in ca. non omnis. 5. quæst. 5. & Vrbanus Papa, in capit. notandum, ad fin. 24. quæst. 3. & vt inquit Castro, aduersus hæres. lib. 6. titul. de excõmunicatione, pag. pen. veteri quidem lege habetur, qui cunque sacerdotibus non obtempe rasset, aut extra Castra positus lapi dabatur à populo, aut gladio ceruice subiecta cõtemptum expiabat cruo re. Nunc vero inobediens spirituali animaduersione trũcatur, & eiectus ab Ecclesia rabido Dæmonũ ore di scerpitur, vt hæc decantat Autherus Papa, quibus assentit Beatus Vrba nus Papa, & Martyr in illa Epistola, quæ est, de communi vita fidelium. Is enim Pontifex Sanctus prohibens nè bona Ecclesiæ in alios vsus con uertantur, sic ait, hæc fratres val dè cauenda sunt & timenda, quia res Ecclesiæ non quasi propriæ, sed vt communes & Domino oblatæ cum summo timore, non in alios, quàm in præfatos vsus sunt fideliter dispen sandæ: nè sacrilegij reatum incur rant, qui eas inde abstrahunt, vbi tra

dit ę sunt, nè pœnam & mortem Ana nię & Saphirę incurrãt, & (ꝙ eius est) Anathema Maranatha fiant, & si nõ corpore, vt Ananias & Saphira, ceci derint, anima tamen, quæ potior est corpore, mortua & alienata à consor tio fidelium cadãt, & in profundum baratri labantur, hæc Vrbanus. Quibus verbis, inquit Castro vbi sup. di cit excommunicationem esse peiorẽ morte: subuertitque statum excom municati, quia excommunicatus de
83 familia Dei † in familiã diaboli trã sit, capitu. audi. 11. q. 3. & ideò merito glo. in l. Pœdius. ff. de recep. arbit. re lata per Probũ in addit. ad Mona. in Rubric. nu. 21. de renunt. in. 6. inquit, quòd excõmunicatus seruus est dia boli, & alibi quòd diabolus vtitur ex communicato, quemadmodũ rusti cus iumento, & sic nedum corpori, sed etiam animæ affert detrimentũ, cum hominem à Deo separet. 24. q. 3. cap. certum. Quid ergo pessimus Lu therus dicere audet, excommunica tionem non esse timendã? Nunquid non omnes habent à natura, vt mor tem horreant & formident? Multò ergo magis erit horrenda & formidã da excõmunicatio, quę peior est mor te. Ex quibus etiam constat impiam esse, & planè hæreticam ipsius Luthe ri assertionem, quã asseuerabat hic Ecclesiæ hostis impius, excõmunica tionẽ pœnam tantũ externã esse atq; ideò non priuare hominẽ communi bus spiritualibus orationibus, etenim apertissimè constat ex dictis, & ex dif finitione excommunicationis, & ex late adductis per Soto, in. 4. dist. 22. q. 1. artic. 1. versic. his suppositis cum se quent. & per Ioa. Echium, in dict. En chiridi. tit. 21. de excom. & Castrum, vbi sup. & ex omni scribẽtium cater ua, & ex Couar. dict. ca. alma mater, in initio. 1. partis, num. 1. cum sequẽ tibus, vbi nume. 7. inquit sic docere

Augu-

Augustin. in cap. omnis Christianus, & in cap. nihil. 11. quæst. 3. Cuius verba inquit esse maximè admiranda ad huius assertionis probationem. Et Origenes, Homilia. 1. ad capit. 2. Iudicum, de excommunicatione tractans, Traduntur (inquit) peccatores in interitum carnis, cum pro delictis suis à Christi corpore separantur. Et quia cum excommunicatus (vt iam pluries diximus) tradatur Satanæ ab illo vexandus, & omni muni mine destitutus, dæmonis incursibus obijciatur, & illius anima magis à dæmone possideatur quam ante excom municationem, colligitur inde (inquit Castro vbi suprà) excommuni
84 cationem esse † etiam pœnam inter nam, contra falsum, & impium Luthe rum, & eius sectatores. Hinc etiam inquit optimè Couarru. vbi suprà, nu mer. 8. versic. quinto hinc patet, fal
85 sam omnino † esse gloss. in cap. quod cunque. 24. quæstio. 1. dicentem, ex communicationem quoad Deum ni hil operari, & nullum effectum habe re, sed quoad Ecclesiam militantem, quam gloss. commendat Abb. in cap. dilectis, de appella. etenim hæc assertio planè à Catholica veritate aliena est, nam excommunicatio iusta non tantum effectum habet quoad Eccle siam, & extrinsecas pœnas, sed etiam quoad Deum, & quoad interiorem pœnam, vt constat ex prꝫcedentibus aduersus Lutherum adductis. Sunt
86 etenim quædam bona † spiritualia, quibus excommunicatio neminem priuare queat, nempe fides, spes, & charitas, si quidem his nemo per ex-
87 communicationem priuatur, at præ ter hæc sunt alia, quæ non parum ipsis peccatoribus inter iustos com morantibus opitulentur, à quibus nimirum segregat excommunicatio: multisque non corporalibus modo, verũ etiã spiritualibus incõmodis af-

Azeuedo super. 8.

ficit, vt dictum est, & tradit Couarr. vbi suprà, vnde cum ita grauissima sit excommunicatio priuans exte rius, & interius, non debet temerè à prælatis, & iudicibus Ecclesiasticis inferri, & pro leuissima culpa, quo niam cum sit acerbissima punitio, nullus ex pœna debet plecti nisi pro crimine lethali, nec proquolibet tali, sed (vt patet ex contextura literæ Euangelicæ) pro solo illo, cui est ad mixta pertinacia. Vnde Leo Papa hu ius nominis primus in Epistola ad Episcopos per Viennensem prouin ciam constitutos, quæ est. 67. sic ait, Nulli Christianorum facilè commu nio denegetur, nec ad indignantis fiat hoc arbitrium Sacerdotis, quod in magni reatus vltionem inuitus, & dolens quodammodo debet animus vindicantis: cognouimus enim pro commissis, & leuibus verbis quos dam à gratia communionis exclusos, & animam, pro qua Christi sanguis effusus est, irrogatione tam sæui sup plicij sauciatam, & inermem quo dammodo, exutamque omni muni mine diabolicis incursibus, vt facile caperetur obiectam. Certe si quan do causa talis emerserit, vt pro commissi criminis qualitate aliquem fa ciat iustè communione priuari, is tantum pœnæ subdendus est, quem reatus inuoluit, nec particeps esse debet supplicij, qui consors non docetur commissi. Hæc Leo Papa relatus per Castro, in dicto libro. 6. aduersus hæres. titul. de excommu nicatione, pagina. 2. vbi ex hoc in-
87 quit, excommunicationem † non nisi pro culpa graui irrogandam, & sic ex. l. 20. titulo, nono, partita prima, dispositum reperimus in hæc verba, *Tristeza muy grande deuen auer los Prelados de la Santta Iglesia en sus coraçones, e los otros que tienen*

M *sus la-*

BIBLIOTECA OHY

sus lugares quando han de desconmigar algunos Christianos, y si pecado, y dolor deuen auer dellos quando los desconmigan con derecho, quanto mas lo deuen auer quando lo fazen injustamente. Ex quo ex capit. sacro, de sentent. excommunica. & c. 1. eod tit. lib. 6. & ex dict. l. 20. imponitur pœna iu lici Ecclesiastico iniuste aliquem excommunicanti, quas ob res lex nostra excommunicationem inquit animam occidere, sicut ensis, & gladius occidit corpus: & 88 plures excommunicationis † effectus vide per Couarr. in dict. cap. Alma mater. 1. parte. §. 7. per totum, & Didac. Perez, hic fub. l. 1. titulo. 5. libro. 8. Ordinam. pagina. 273. cum sequentibus.

Ibi. *Y esta llaue de los reynos de los cielos, que encomendo nuestro Real Apostol Sant Pedro, y a sus succesores y ministros de la Iglesia,* Iuxta illud Matth. 16. capit. Amen dico vobis, quæcunque alligaueritis super terram (vbi gloss. id est, vinculo Anathematis exponit) erit ligatum, & in cælis, capit. quodcunque, vigesimaquarta quæstion. tertia, in hac verba, quodcunque ligaueritis super terram erit ligatum & in cælis, si hoc Petro tantum dictum est, (inquit Augustin. in hoc capit. quodcunque) non hoc facit Ecclesia, si autem, & in Ecclesia sit, vtique quæ in terra ligatur, & in cælo, & quę soluitur in terra soluta sunt & in cælo, quia cum excommunicat Ecclesia in terra, in cælo ligatur excommunicatus, cum reconciliatur Ecclesia, & in cælo soluitur reconciliatus. Si ergo hoc in Ecclesia sit, Petrus quando claues accepit, Ecclesiam sanctam significauit, si ergo in persona Petri significari fuit in Ecclesia boni, & in ea sua persona significari fuit in Ecclesia mali: hæc Augustin. Notandum tamen esse in Ecclesia hanc Spiritualem potestatem

duplicem esse, alteram, quæ dicitur potestas ordinis siue sacramentalis, alteram verò quę dicitur potestas iurisdictionis. Et hanc distinctionem Theologi, & Iuristæ omnes docēt, & sanctorum patrum testimonia confirmant, vt & per Victoriam, in prælectione de potestate Ecclesiæ quæst. 2. in principio. vtramque item potestatem D. Thom. 2. 2. quæstio. 39. arti. 3. diffinit, quod scilicet sacramentalis, & sic ordinis potestas ea sit, † quæ per aliquam consecrationem attribuitur. Potestas verò iurisdictio- 91 nis, quæ ex simplici iurisdictione † aut commissione confertur, vt est potestas excommunicandi, aut absoluendi ab excommunicatione, potestas diffiniendi in causis forensibus, & id genus alijs. Hanc verò iurisdictionis potestatem (de qua lex nostra agit, cum excommunicare sit iurisdictionis, vt diximus, & tradit Couarruu. in capitul. Alma mater. 1. parte. §. 11. in principio) hanc igitur iurisdictionis potestatem, secundum quod duplex est forum, ita etiā esse duplicem testatur † Ioann. de 92 Turrecremat, libro primo, de Ecclesia. capitul. 96. interiorem, scilicet, conscientiæ, & exteriorem, vt & idem contendit Abulen. in libro, quem defensorium appellat, parte secunda, capit. 62. dissident tamen in hoc, quod Turrecremat potestatem hanc iurisdictionis in foro conscientiæ minime conferri Sacerdoti per virtutem ordinis dicit, quando ille ordinatur ab Episcopo, sed conferri postea ab homine, quando Papa, aut Episcopus dat illi curam animarum: Abulensis verò huius contrarium docet, Potestatem dicens iurisdictionis in foro conscientiæ conferri eui libet Sacerdoti, quan do ordinatur ab Episcopo, tunc enim dicit, quod ex conditione ordinis, & insti-

& institutione Christi competit cuilibet sacerdoti potestas iurisdictionis in foro conscientiæ super omnes fideles totius orbis: Ecclesia tamen ob iustam causam ad schismata nimirū & dissidia tollenda, quæ inde oriri poterant, eam coarctauit, subditos distinguendo: Qua ratione infert ab Ecclesia non esse eiusmodi potestatem ablatā, sed ligatam. Quinimo subinfert, non modo schismata inter ecclesiarioris fori, sed exteriotis quēque eidem sacerdoti competere, atque inde colligit, quòd quando sacerdos ille ab Episcopo ordinatur, ab eoque vtraque iurisdictionis eidem confertur nihil nouum illi adsignetur, sed tantū modo ab Ecclesia impedimentum tollatur, quo potestatem illius ligatur, sed hæc vltima Abulensis doctrina, quæ & quorundam aliorum fuit, periculosa est, & à patribus ipsaq. veritate longissimè dissans, quapropter tenenda non est, itaque multis eam reijcit Castro, de iusta hær. puni. lib. 2. capit. 22. & sequitur Francis. Vargas, de Episcop. iurisd. in quæst. principio si. pag. 50. vbi in pag. 51. inquit in hac verba, verum quicquid in sacerdotibus circa fori interioris iurisdictionē contingat, id & Gabriel, in canone misse lectio. 3. præ cæteris diligentius explicat, de Episcopis tantum, qui presbyteris gradu, dignitate, authoritate, & ordine superiores sunt, vt ante à dictum est, nobis eritagendum: hanc rem recentioribus quibusdam Theologis decidere placuit, vt asserant Episcopos, eo quod Apostolorum successores sunt, nomen iurisdictionis potestatem non 93 ab homine, sed à Deo † immediate suscipere: vt ita idem Castro, eo. lib. 2. cap. 24. probare contendit atq; intrepide affirmat, tametsi iure humano, & iustis quidem rationibus hanc potestatem determinatam, &

Azeuedo super. 8.

certis finibus circunscriptam dicat, eandem sententiam, Francisc. Victoria in relectio. de potestate ecclesiæ sui finem, multis hinc inde traditis simplexus est, cum ijs multi alij idem sentiunt. Quo factum esse dicit Vargas, vbi sup. in Concilio Tridentino non mediocrem inter Patres, ancipiti contentione distractos, fuisse dissensionem, dum suam quisque opinionem tuetur, quæ tamen facilitet dirimetur si ad meram veritatem doctorum doctrinam, Ecclesiæ sensum atque vsum, vt decet, necesse que est, confugiamus: quare ipse Vargas ibidem in 2. propositione, inquit, concluſuſe tenendū, potestatē elauiū 94 † siue ligandi & soluendi in foro interiori indiciariamesse, & illam per Antonomasiam ad ordinem pertinere, claues enim Regni Cœlorum Christum tradidisse Apostolis, eorūque successoribus, vt Innoc. 3. ait in cap. firmiter. §. vna verò, de sum. Trinit. & fide catho. non fuit aliud, quām iudices eos constituere in eo donandis, & retinendis peccatis, hæc tamen ad ordinem petinent, & per Antonomasiam, nomine claviū 95 † potestatem ordinis ad remittendapeccata intelligimus, quæ sacerdos remittere aut retinere non potest, nisi per applicationem Sacramenti, quo fit, vt idem character, qui est potestas administrandi Sacramentum, sic hæc potestas clauium: nam alia illa potestas iurisdictionis, quia non immediatè vertatur sacramentaliter in retinendis, aut remittendis peccatis characterem non indiget. Ex quibus ipsemet Vargas, vbi supra, pagina. 53. proposito tertio, probat potestatem hanc ligandi atque soluendi in foro interiori † iuris esse diuini: & 96 quodammodo à Papa etiam pendere, atque oriri, dicatur item

M 2 chara-

PROPIEDAD DE LA OHV

characterem, qui in ordine imprimitur indelebilem esse. Potestas verò iudicatoria externa, vt ibi ipse met Vargas dicit, in proposi. 4. in qua omnia, quæ ad politicam Ecclesiæ gubernationem spectant, includuntur, in summo Pontifice, ceu in fonte reposita est, ab eoque immediate ad alios deriuatur, † puta excommunicare, ab excommunicatione absoluere, dispensare, casus reseruare, indulgentias & beneficia atque id genus alia conferre, leges ponere, statuere, punire, pœna & præmia afficere, tandem Ecclesiasticam Hierarchiam moderari, hæc enim pertinent, & referenda sunt ad politicam Ecclesiæ gubernationem, ea, dico, potestas non modo à summo Pontifice ad Episcopos deriuata censetur, sed in eo etiam tanquàm in fonte reposita est, ab eoque ad alios, ceu per riuulos, & canales quosdam transfunditur, atque ab eo immediate promanant, idque pluribus fundamentis & confirmationibus ibidem ipse Vargas confirmat, à pagin. 55. vsque ad. 123. nam licet Apostolis omnis potestas tam ordinis quàm iurisdictionis † immediate à Christo tradita sit, sub Petro tamen eorum & totius Ecclesiæ Principe, vt per eundem Vargas, vbi suprà Axiomate. 4. pagin. 7. tamen sic eundum eum ibi confirmatio. 2. pagin. 57. extraordinaria ea & personalis iurisdictionis huius potestas in illis fuit, quippè quæ eis defunctis ad alios peruenire necesse nõ fuit, quia necessario successores ex immediata Christi institutione minimè relinquerentur, nebantur, verũ quia omnis clauisq; potestas in Ecclesia erat permansura ac Christi vicarius futurus erat perpetuus, fit, vt per illã, in quo plenissima esse dignoscitur, in alios † omnes diffundatur. Demus enim, vt inquit, Vargas, in d. Confirm. 2. pag. 58. demus in quã, vt concedi debet, gradus Ecclesiæ vsq; ad vltimum iudicium in eadẽ esse præseueraturos: Demus potestatẽ ordinis & iurisdictionis, quæ prius erat in Apostolis, mansurã esse in Ecclesia, nõ propterea inde sequitur, q̃ extra Petrũ, in quo iurisdictio ordinaria fuit, vt & in successoribus illius similiter est, Episcopis eo modo, obuie niat, etiam si Apostolorum successoresdicantur, sed illud potius dicendũ est, quòd eadem illis a Christi vicario † obueniat, à quo velut capite dona sua Christus velut in corpus omne transmittit, quẽadmodum Leo Papa ait, in cap. si Dñs. 19. dist. quæ text. ad hanc rẽ optimè perpendit Caieta. de potestate Papæ. c. 19. quod & ibi in d. 2. confir. cõfirmat, & fundat ipse Vargas, & in. 3. cõfir. id latius prosequitur & declarat, quę ratione Episcopi quo ad iurisdictionem Apostolis minime successerint, sed à summo Pontifice eam immediate † acceperint, & in confir. 4. pag. 64. prosequitur Vargas, quo sensu † Episcopos Apostorũ successores dicamus, & quid in ea re Patres intellexerint (& post hæc scripta vidi lectura impressam Doctoris Sahagum. super. c. decernimus, de iudeijs, in prin. n. 7. cũ sequent. at idem declarantis) quæ cum ad declarationẽ horũ verborũ nostri text. non sint ita necessaria, per eos videbis, dicta enim iam sufficiẽt, vt ex eis confirmes verba nostri text. probantia, excõmunicationem esse clauem Ecclesiæ, quam Dominus nosterIESVS Christus Petro & eius successoribus commendauit, & ab ipso Petro & Christi vicario in Ecclesia Dei præposito in alios deriuatur, ceu à fonte, vt dictum est.

97 99 100 101 102 103 98

Ibi, *Y les dio poder de ligar*, Prælatis loquitur, huius enim gladij vibrandi

vibrandi potestas non omnibus data est. Pastores enim Ecclesiæ à Deo optimo maximo Matth. 18. cap. eam habuerunt, dicente Domino, contumaces, post vnam, aut alteram monitionem habẽdos esse tanquã Ethnicos & Publicanos, & ex dictis antea colligitur, & ex relatis per Castro, aduersus hæres. verbo. excommunicatio, pag. 1. cum seq. & per Couarr. in cap. Alma mater. in initio. 1. partis nu. 8. & Soto, in. 4. dist. 22. q. 2. art. 1. & huc per tinet quod Paul. 1. ad Thessa. c. 3. scribit quod si quis non obedierit verbo nostro per Epistolam, hunc notare, & nõ commiscearnini cum illo, vt confundatur. Vnde Vrban. Papa Martyr in Epistola de communi vita & oblati. si deli ad hæc componenda, ita inquit, ideò ista prætulinus charissimi, vt intelligatis postea tem Episcoporũ successorum, in eisque Dominũ venerem ni, & cor vt animas vestras diligatis, & quibus illi non communicant, non communicetis, & quos eiecerint, nõ recipiatis. Origenes in homil. 3. ad ca. 2. Iudicum, idem affirmat his verbis, nõ solũ per Apostolos suos Deus tradit, dit delinquẽtes in manus inimicorũ, sed & per eos, qui Ecclesiæ præsident & potestatẽ habent non solũ soluendi, sed & ligãdi. Et Chrysost. testis est Epistolæ ad Hebræos, nemo contem nat Ecclesiasticã † vincula: non enim homo est qui ligat, sed Christus, qui hanc potestatẽ dedit, & dominos fecit homines tanti honoris, ca. nemo contemnat. n. q. 3. quaquidẽ potestatem vsus fuit B. Paul. 1. ad Corin. ca. 5. in incestuosum Corinthium, & 1. ad Timot. 1. in Hymeneũ, & Alexandrum qui in fide naufragium fecerunt. Et talem sententiam Episcopis asserit in dict. ca. 5. aduersus fornicatores Auatos, & alios multos nominatos fratres, & in capit. fin. eiusdem Epistolæ,

Azeuedo super. 8.

1. ad Corinth. & ad Galathas. 1. & ad Timothæ. 3. & Beatus Ioãnes in sua canonica, eadem censura peruerit illum, qui doctrinam aliam attulerit dicens, nolite recipere eum in domum, neque, aueˊ, ei dixeritis, & qui dixerit ei, aue, communicat eius operibus malignis, & sic nimirum est, quod à prælatis, & hodie inferantur similes excommunicationes. Vnde in Concilio Constantiensi, Session. 8. damnati fuere duo † grauissimi errores Ioann. Vviclef, quorum priore asserebat is Hæresiarcha, nullum prælatum debere aliquen ex communicare, nisi prius sciat eum esse excommunicatum à Deo, & sic excommunicantem esse excommunicatum, vel hæreticum. Posteriior autem error erat, quod excommunicatio Papæ, & cuiusẽunque prælati non est timenda, quia est censura Antichristi, quos quidem errores, & Martinus Lutherus suscitauit, & ex dictis, & ex alijs multis per Rosenſem, & Ioann Echium & Castro adductis, & per Adrianum, in. 4. sentent. in tract. de Claubis capit. 3. optimè Pighius, lib. 5. de Eccleſi. Hierarc. capit. 2. folio. 4. confunduntur & reprobantur, & reprobati remanent, & probatum resultat, prælatis competere proferre has ſpirituales censuras 4 fori exteriorꝭ, vt ex capit. à nobis. 1. de ſentent. excommunica. etiam decerpitur, & in cap. 2. de conſtit. in. 6. probatur per Epiſcopum, & ſuperiorem quemcunque imponi poſſe cenſuram per viam ſtatuti, aut conſtitutionis Synodalis, vt & citidem cum loquimur de ſententia excommunicationis ab homine fereˊdæ, Epiſcopus & quilibet ſuperior or dinarius poſt quamliber excommunicationem etiam maiorem, & quæ ſertur cum ſolemnitate proferre, do qua in capit. debent. 11. queſtion. 3.

& in hoc non est dubium. Sed an idē
106 erit in inferioribus prælatis, † de vi-
detur dicendum quòd non per text.
in dict.c.debent, vbi videtur probari
quòd solis Episcopis id competit, & quia excōmunicatio dicitur Mucro
Episcopalis,ad idem 24.q.3.corripian
tur,& in hoc varias adesse sententias testatur Maria. Soci. in cap. super eo
de sent.excōm.nu.13.cum seq.& refert cas Host.in sum.eo.tit.§.quis pos
sit excommunicare,verſi.sed quis est
hic ministeri, quibusdam dicentibus,
quòd solus Episcop. potest excōmuni
care,alij vero dicunt,quòd nō solum
Episcopus, sed & inferiores prælati,
qui præsunt collegijs,vt Abbates etiā
nōbeneficiati dummodo sint confir
mati, vt in cap.ficut. 2. de Simon. & quòd priores & simules possunt excō
municare, etiam excōmunicatione
maiori,per text.in cap.cum ab Eccle
siarum, de offi.ordi.& per tex.in dict.
l.7.titu.9.partit.1.nisi quoad Anathe
ma,hoc enim ex text.ibi,Solis Episco
pis pertinere dispositur, prout & tenebat Host. vbi supra, tertij vero di
cunt,quòd etiā quilibet sacerdos habens curā animarum potest excōmu
nicare, per tex. in ca.2. de offi. ordi.c.
nemo. 15.q.4.c.1.11.q.1.c.experiētiæ,
& c.sacerdotibus,inquit tamen Mari.
Soci.in d.c.super eo nu.15.cum Soci.
in.c.licet,de pœnis, verā esse conclusionē,quòd quilibet iudex Ecclesiasti
107 cus habēs iurisdictionē,fori † cōtētio
si, siue habeat de iure cōmuni,siue de
consuetu line posit excōmunicare, 110
arg.c.1.de sent.excōm.& c.quāto,de offi.Ord.& c.cū in Ecclesijs,de maio.
& obedi.& c. ficut. 2. de Simo. & ex dict.l.7. colligitur, & hāc sibi placere opinionē testatur Mari. Socī.d.n.15.
Vnde Abbates & alij prælati, quibus
108 quo † modo de iure communi, vel ex
speciali priuilegio, vel consuetudine
habent iurisdictionē fori contentiosi
indubitanter possunt excōmunicare, & in nu.16. hanc cōmunem & veriorem conclusionem testatur & resoluit Angles.Theologi quæstī.tit. de excommunic.artic.4.etiam si talis excommunicans non habeat ordinis potestatem,Couarr.in cap. alma, mater, part.1.§. 11. nume.1. & 2. per text.in cap.cum ab Ecclesiarum præ latis,de offic.ordin.cap. sicut tuis,de Simo. cap. cum in Ecclesia, de maio. & obedient. & ibi ex ijs plura infert ipse Couar. & concludit non esse necessarium sacrum † ordinem habere 109
excommunicantem, sed sufficere in minori ordine esse ordinatum, & sic clericus & aptus ad Ecclesiasticam dignitatem consequendam, in Synodali tamen cōgregatione Prouincia lis Concilij metropolitani anni.1566. Salmanticæ celebrati acti. 3. cap. 16. iussum fuit & ordinatum prouisores & sic vicarios ecclesiasticos Generales debere esse ordinis sacri,vel quòd saltim intra annum illum suscipiant. Hæc etiam opinio quòd habens iurisdictionem Ecclesiasticam possit excommunicare probatur ex Decreto Concilij Tridentin.3. sessio.25.dum tamen,vt ibi dicitur,non sit data excommunicatio ad finem reuelationis rerum furatarum, vel perditarum, ham hæc soli Episcopo per tex. ibi reseruatur.Ex quibus infertur cōclusiones asserta per Sotum in 4.distin.22.articu.1.quæstio.1.veras esse, scilicet,quod omnes Episcopi & Prælati hex proprio officio authoritatem habent excommunicandi suos subditos generaliter, vt in tota Ecclesia sint excommunicati, vt optime probat Sotus in 1. conclusione per totam. Idemque quod non solum simplices sacerdotes, verum & parochiales † ex officio non habent iurisdictionem excōmunicandi,quia non sunt propriæ Prælati, neque iurisdictio-

sdictionem habent,nisi in foro pœnitentiæ, si non sit eis à superiore commissum, vel nisi in aliquibus casibus à iure eis concessis, vel vt in furto & rapina, ex dict. capit. cum ab Ecclesiarū prælatis, licet & hoc inquit ibi Soto,in 2.cōclu. in defuetudinem abisse,& bene,sed vbi consuetudo id faciendi adhuc vigeret seruanda esset vt inquit Nauarr. in capitulo,cum contingat causa.2.nume.27.pagina 141.Idem & ex ijs in 3. conclusione inquit Soto, vbi supra, quòd nullus 112
suspensus,† vel excōmunicatus maio ri excōmunicatione potest excom municare, nam est vsu iurisdictionis nudatus, & excommunicare est iurisdictionis, vt iam dictum est:& ea dem ratione si sit a iurisdictione suspensus, non potest fieri suspensio à 113
iurisdictione, sicut ab ordine † vel ab vtroque, & ita probatur in capitulo ad probandum, de sentent. & re iudic. & capitul. audiuimus. 24. quæstione.1. fed si non esset suspensus à iurisdictione posset vtique excommunicare, vt tenet gloss.in capit. sacro,de sentent. excommu.cum muniter approbata,fecūd.Mari Soci. in.ca.offic.num.157. de sent.excom. Ex quo dubitat Soto, vbi supra, in ver sic.dubium autem est,si ignoratur an iudex sit excōmunicatus valebit ne 114
excōmunicatio à se prolata,& tan dem inquit quod sic,tenēt enim eius actus & sententia quandiu ignoratur 120
an sit excommunicatus, vt & tradit Marian. Socin. in dict. capitulo super eo,nume.44. Ex quibus resoluuntur plura, quæ ibidem ipse Maria.Socin. refert in numero. 17. cum pluribus sequentibus, referebarque circa quæstionem an simplices sacerdotes vel curati non habentes iurisdictionem possint excommunicare, & an absoluere, discurit Gutierrez, in canoni. quæstione.5.nu-

mero.20. Apparet etiam ex dictis Arbitros à partibus electos excommunicare † non posse, quia non habent iurisdictionem, sed notionem, arbitros vero † iuris posse, vt per Maria. Socin.vbi supra, numero.38. cum.2. sequentibus. Sed an per præscriptionem possit adquiri † potestas excommunicandi, Socin.ibidem nume.45.& 42. inquit quòd sic etiāsi sit simplex sacerdos, dum tamen consuetudine hac,vel præscriptione iurisdictionem adquisisset fori contentiosi in aliquos. 116

Ibi. *Y absoluer las animas.* Habes hic text. probantem, quod is poteſt absoluere, † qui & excommunicare, vt in capit.inferior. 21. diſtinct. text. in dict.l.7.titul.9.partit.1. niſi in duobus casibus ibi assignatis in verſicul. *La segunda regla*, cum verſicul.sequente, & ſic in excommunicatione lata ab homine,is absoluit,qui excommunicat,vt in capit.per tuas, de ſentent.excommunica. vel ſuperior, vt Archiepiſcopus in casibus † in quibus iurisdictionem propriam exercere valet inter ſubditos ſuffraganeorum, vt & in capit. venerabilibus, in principio,de ſentent.excommuni. tradit gloſ.fin.in fin. in cap.quanuis, eo.tit.& ſequuntur communiter Doctores,ſecūdum Socin.in c.offi.de ſenten.excom.nu.133. Cotia,in. c. Alma mater.1.p.§.1.n.2. vbi in n.3.ampliat, vt & poſsit Epiſcopus abſoluere † ab excōmunicatione eum, quem prælatus inferior excommunicauit, vt ibi,cum gloſſ.in capit. cum ab Eccle ſiarum, de offic.ordin. quibus omnibus debet abſolutio obtineri, nec ſufficit vnius abſolutio, ex text. in dict.capit.officij,vbi Socin.num.134.

de senten excommuni. & si plures simul excõmunauerint sufficit quod plures conueniant pro vna absolutione, vel satis est, quod omnes alij com-
122 mittant vni, † qui nomine omnium illum absoluat, vel si separatim quilibet excommunicauit, similiter quilibet separatim absoluere debet a sua excommunicatione, vt in dict. cap. officij, per Ioan Andr. & Anto. & per Maria. Soci. in cap. venerabili, de sentent. excommuni. in 5. artic. princi.
Ampliatur secundo dicta Regula, vt procedat tam in delegato, quam in
123 ordinario † excommunicatore etiam si sit delegatus a Papa, dummodo sit delegatus cum causæ cognitione, vt putà quando mandat alicui, quod ali quem excommunicet, committendo causæ cognitionem, vel per similé modum, argumen. 21. distinct. cap. inferior. l. nemo, ff. de reg. iur. nam ex communicatio, & absolutio pariter censentur, de iure nit. distinct. 1. ca. vet bum, secus si Papa diffinuit negotiũ, & mander excommunicari, rebellẽ, vel notorium peccatorẽ, talis enim non potest absoluere, sed tantum excommunicare, prout ei committitur quia non iurisdictio, sed solum modũ, & purum ministerium ei committitur, vt in cap. fin. de offic. deleg. tenet Hostì. in sum. titu. de excommuni. §. quis possit ab hac absolutere, versi. Sed
124 quid si Papa. Et isto modo potest † intelligi. cap. ad hæc, de sentent. excom muni. in quantum inquit, quod delegatus Papæ, qui excommunicauit nõ possit absoluere sine nouo mandato Papæ, secundum vnum intellectum, nam potest intelligi modo prædicto vt dicit, quando mandatum fuit excommunicationis quidam ministe-
127 rij. Vel potest secundo intelligi quando delegatus, qui excommunicauerat erat mortuus, vel erat renocatus, vel excommunicauerat post senten-
tiam diffinitiuam, & annus erat elapsus, quibus casibus oportet pro absolutione ad alios recurrere. Alias autẽ istemet delegatus, qui ante sententiã diffinitiuam excommunicasset, vel post sententiam, posset absoluere infra annum, vt hæc tradunt ur in cap. quærenti, de offic. del. & ita etiam dicit Ioan. Andr. & Anto. in dict. c. ad hæc, licet de primo modo soluendi ni hil dicant, quod intelligendum est de delegato habente potestatem absoluendi etiam excommunicatum ab homine, qui etiam eo casu de stylo
125 remittit † absoluendum ad excommunicatorem, si tamen absoluere, teneret absolutio in quantum potestas sua extenderetur. Sed si delegatus nõ haberet speciale mandatum, non posset absoluere excommunicatos a Papa, vel etiam a delegatis Papæ, vt in cap. studuisti, de offic. lega. & cap. pastoralis, de offic. Ordin. oportet ergo, quod ipse habeat speciale mandatũ, sine quo sibi non creditur, nisi illum ostendat, vt. 11. C. de mandat. princi. cap. Portò, in fin. de priuile. Sed si literas perdidisset, posset probare amissionem, & tenorem, argumen. c. cum olim de priuileg & cap. a. de clericis peregrãsufficit enim quod mandatum fuerit publicatum, vt in Auth. vt fratrum filij § illud, & in cap. fin. de fide instr. & quod notatur in. l. publica ti. C. de testamen. secundum Archid. in cap. eos, eod. titu. in. 6. qui etiam al legat ad hoc. not. per Vincen. in cap. venerabilem, de electiõ. sequitur Ioa. Andr. & Domin. in dict. cap. eos, quia etiam Episcopus non dedit sententiã latam a suo inferiore relaxare sine illius conscientia, si tamen hoc fecerit
126 tenet † absolutio. Tertiò Ampliatur dicta conclusio, quod procedit non solum quando alius inferior excommunicatum ab alio vellet absoluere, sed etiam in Papa, vel in legato, quia

ipsi

ipsi absoluunt a sententia excommunicationis ab alio lata, licet de stylo
128 curiæ † remittunt absoluendum ad excommunicatorem, secundũ Ioan. Mona. in cap. eos, de sentent. excommuni. in. 6. & ibi Ioan. Andr. in nouellis, & Domi. post eum. Quanuis tamẽ hoc de necessitate, honestiæ, seu benignitate, seu stylo procedat, absolutio tamen facta a Papa indubitanter
129 † tenet, secundum Maria. Soci. in. d. cap. officij, num. 136. de sent. excommuni. & infrà in secunda fallentia decimus. Quarto ampliatur dicta Regula, vt procedat non solũ quando quis iuste, verum & quando iniuste excõ-
130 municatur, † nam & iniuste excommunicatus a proprio excommunicatore potest absolui, vt in cap. sacro, de senten. excommuni. nec obstat quod iudex non potest reuocare propriam sententiam validam, quanuis iniusta, vt. l. 2. C. senten. rel. non pot. & in. l. index postea. ff. de re iudi. cum similibus.
131 quia illud † intelligitur in sententia diffinitiua, & perpetua, sed nos loquimur in sententia interlocutoria, & nõ perpetua, quæ non transit in rem iudicatam, vt sentit gloss. non deferat, in dict. ea sacro, neque itidem obstat, quod iniustus excommunicator non
132 debet posse absoluere, † cum ipse in pœnam iniustæ excommunicationis 136 careat ingressu Ecclesiæ, vt dict. cap. sacro, & per consequẽs videtur, quod aliqui non possit reconciliare, quia hoc primo potest intelligi, quando
133 sententia † fuisset iniusta ex causa, quo casu non est suspensus ab ingressu Ecclesiæ, secundum aliquos, secus si ex ordine. vel secundo & melius dici potest, ex gloss. inter dictum in cod. e. sacro, & ibi Docto. quod non sequitur, esse suspensus ab ingressu Ecclesiæ, ergo est priuatus iurisdictione, & per consequens absoluere non potest, de quo per Socì. in dict. cap. sacro in. 15. princip. articu. Quinto ampliatur dicta Regula, vt procedat etiam si ab excommunicatore fuerit appellatũ ad superiorem, quia & iudex ad quẽ talem absoluẽdum remittit ad sum
134 † excommunicatorem, & hoc clarũ est, si sententia excommunicationis non clare appareat iusta, quia tunc omnino tenetur remittere, nisi periculum sit in mora argumen. dict. cap. sacro, secus si clarum sit, quod sententia excommunicationis sit iniusta, vel etiã si clara contra formam cap. 1. de sent. excommunica. in 6. nam tunc non remittitur ad excommunicatorem, vt dict. cap. sacro, sed superior absoluit, vt dict. cap. 1. sed si dubium esset, vtrũ talis sententia sit iusta, vel iniusta potest superior remittere, & non remit
135 tere † ad excommunicatorem, prout sibi placuerit, vt in cap. 1. de sentent. excommunica. honestius tamen face re videtur si remittat, vt est text. & ibi Ioan. Andr. in cap. venerabilibus §. fa de sentent. excommu. in. 6. si verò nõ remittit in casu in quo deberet remittere, fed absoluit, tenet absolutio, ex quo iudex est, vt in dict. cap. venerabilibus. §. vbi autem, & ibi Ioan. An dre. Sextò, & vltimo ampliatur dicta Regula, vt procedat etiam si per viã indirectam quis in excommunicatio nem incidit propter sententiam † hominis, putà in eo, qui communicat ex communicato in crimine, & hoc est propter iniuriam, quæ sit sententiæ ipsius excommunicationis, vt in ca. nu per, verti. in secundo, in fine, iuncto verbo, quanuis enim & tunc, de sent. excommuni. eò quod ligatur tũc sententia canonis, & non hominis, vt tenent cõmuniter Doctores. Maximè Socian dict. cap. nuper, contra gloss. in princip. ibidem, tenentem, quod ligabatur sententia hominis, & non canonis. Quæ quidem Regula sic ampliata fallit primo in successore excõ

137 municatoris, qui potest absoluere † excommunicatum a suo prædecessore, secundum Ricardum, super. 4. sent. eo quod successor in iurisdictione cessetur eadem persona cum prædecessore, vt in. l. 1. ff. qui & à quibus, not. in cap. quoniam Abbas, de officio del. & hoc procedit non solum in successore

138 re ordinarij, verum & in successore † delegari in delegatione, vt not. Ioan. And. & Domi. in. d. c. eos, de sent. excom. in. 6. & faciunt, dicéda in sequéte limitatione in fine. Secundo fallit dicta Regula, si esset alius, qui haberet eandé plenā seu plenioré dignitatem seu iurisdictionē, sicut ille, qui excom

139 municauit, † ratione eiusdem iurisdictionis, & materis, eandé tamen iurisdictionem continentis, quia potest quis absoluere excommunicatum ab alio Ex quo primo infertur, quod Papa potest absoluere à quibuscúque

140 † sententijs inferiorum prælatorum, licet de stylo curiæ sit, vt remittat excommunicatum, ad excommunicatorem, vt diximus in. 3. ampli. & infra nu. 167. Secundo infertur, quod Episcopus potest relaxare excommunicationis sententiam latam à suo Archidiacono, decano, presbitero, † vel alio sub eo iurisdictionem habente si ne conscientia illius, qui excommunicauit, nam hoc casu tenet absolutio, argumen. 11. quæst. 1. cap. de persona, nam defensor ciuitatis, cui Episcopus † comparatur potest adhibere

142 cognitionem de causis inferiorum municipalium, prætermissis aliis insignioribus magistratibus, vt in Auth. de defens. ciuit. in princip. Et tamen ad uertendum, quod licet teneat absolutio Episcopi, Episcopus tamen non deberet hoc facere sine excommunicatoris conscientia, † argumen. cap.

143 cum ab Ecclesiarum de offici. Ordin. tenet Hosti. in summa, titu. de sente. excommuni. §. quis possit ab hoc absoluere, versic. sed quæritur an Episcopus. Item aduertere debes, quod quãuis hoc procedat in Episcopo respectu suorum subditorum prælatorum, tamen non seruatur idem in Metropolitano respectu suorum subditorũ, suffraganeorũ, quorum sententiam At chiepiscopus non potest reuocare, ni si excommunicationis sententia per appellationem saltim, aut per querelam † ad eum fuerit deuoluta, vt in. c. per tuas, de sentent. excommunicā. ad reprimẽdum, de offic. Ordi. in cap. venerabilibus, de sent. excommunica. in. 6. faciunt que dicta supra, in. 5. ampli. & infra num. 148. Et ratio diffe

144 rentiæ, quare aliud in Metropolitano † respectu suffraganeorum suorum, & aliud in Episcopo respectu subditorum prælatorum est, quia Metropolitanus in suffraganeis suis iurisdictionem non habet, nisi in casibus à iure expressis, vt in cap. pastoralis, de offi. Ordin. & ideo non dicitur habere eãdem iurisdictionem, quam habet Epis

145 copus, Sed Episcopus in subditos prælatorum sibi subiectorum habet ordinariam iurisdictionem, & eandem, quam habent prælati subditi, vt. 10. quæst. 1. cap. regenda, & 16. quæstio. 7. omnes Basilicæ, & in. d. c. cum ab Ecclesiarum, de offic. Ordi. & tenet Hosti. vbi supra, & ideo differens est in Episcopo, & aliud quam in Metropolitano in dictis casibus. Tertio infertur, quod idem dicendum est respectu generalium prædicatorum minorum, & similium, excommunicatus enim à prouinciali ministro, priore,

146 custode & similibus absolui potest à suo generali, eò quod Generalis ipse eandé, & lõge maiorẽ habet iurisdictionẽ super omnes subditos illius ordinis, argumẽto prædictorũ infertur, q̃ cũ delegat' fungat vice delegãtis, vt in. c. sane, & in. c. cũ olim Magister, de offi. del. & in. l. 1. in fi. ff. de offi. eius cui

cui man. est iur. quod delegans possit

147 absoluere † excommunicatum à suo delegato, si reuocauit ad se causam, quod facere potest, si in totum non subdelegauit iurisdictionem, vt in. l. iudicij soluitur. ff. de iudi. talis enim subdelegans potest absoluere excommunicatum à suo subdelegato, cum ipse delegatus vice subdelegãtis vtatur, & sicut subdelegatus potuisset absoluere excommunicatum à se, si ab eo petitum esset, vt in capit. ex parte, de verbo. sig. secundum Petr. & Ioan. Andr. in cap. super quæstionum, de of

148 ficio. del. ita & subdelegans, † vt tenet Specul. in tit. de sente. §. vt autem, vet fic. sed pone iudex delegatus, sub Rubricella, de forma sentẽn. excõmunicã. Tertio fallit dicta Regula in capitulo fedevacante, quod potest absoluere excommunicatum † ab Episcopo suo, ex text. in cap. vni. de maio. & obed. in. 6. eò quod succedit capitulũ

149 hoc in iurisdictionalibus, vt per me alibi dictum est in tract. de Decurio. vocato curia Pisana. Quarto fallit dicta Regula in casu † periculi mortis,

150 quia ille casus intelligitur semper exceptus, puta si propter instãtem mortem non potest adiri excommunicator, vel quia in itinere timetur de morte, nam tunc alius quam excommunicator potest absoluere, ex glo. non poterit in cap. à nobis. 2. de sent. excommunicat. argum. cap. quod dubitũ & cap. quod de ijs, & cap. quanuis, eodẽ titu. debet tamen is absolutus in hoc periculo, cessante eo, quãm cito cum modo potest se præsentare ei, qui eũ

151 iure † poterat absoluere, aliter enim incidit in excommunicationem, secundum Nauarr. in Manuali. cap. 27. num. 46. ex text. in cap. eos, de sent. excommunicã. 6. ex quo text. colligitur, quod idem erit in alio impedimẽto † legitimo, puta si excommunicatio emanauit à Papa, & propter pau-

152 cui

pertatem non potest Romam adire, tunc enim poterit absolui ab Episcopo proprio, vel eius ordinario, aut eorum mandato, excusatur enim excõmunicatus non facta satisfactione ob paupertatem, ex dict. cap. eos, & not. Doctores communiter in cap. à nobis, de sent. excommuni. Optime Decin. in. c. P. & C. G. col. 2. versi. quinto venio ad secundum, de offic. dele. & Gallesius, in tract. de forma. oblig. camera. 3. parte in quæstione processus nume. 24. & Sebasti. medi. in tract. mors omnia soluit. 1. parte nume. 103. & Dida. Perez in. l. 1. titu. 5. lib. 8. Ordin. pagin. 179. per totam, Archi. Domin. & Franc. in dict. capit. eos, vbi exemplificant in paupertate „ & Innocen. in capit. quanuis, de senten. excommunicat. dum restringit permissionem absolutionis ob hanc causam ad excommunicationem incursam à iure

153 ob manus † iniectionem, ex capitulo quòd de his, & capit. quanuis, de sentent. excommunicationis. Sed idem in excommunicatione ob aliam causam † incursam, siue à iure, siue ab homine ex text. expresso, in dict. capit. eos. per quem text. ita contra illam restrictionem Innoc. tenent Franc. & Domi. in dict. cap. eos, & ibi Ioan. Andr. & Hosti. optimè, in cap. quanuis, de sentent. excommunt. & hanc sibi contra Innoc. placere, inquit Mari. Soci. in dict. cap. officij, num. 93. de sentent. excommuniçat. nam secundum eum, datò impedimento in persona absoluendi, licet non sit periculum mortis, nihilominus propter eãdem rationem, ex quo impeditur ire ad sedem Apostolicam, debet posse absolui à suo Episcopo, vel eius vicario, vt & tenet Couar. in capit. alma mater. 1. part. §. 11. num. 8. de sentent. excõmunic. sed paupertate quod est aliud quod magis impeditire, neq; tenetur ire mendicando † personã

154 honestã

155

honesta & nobilis, sed debet excusari ob hanc causam, quod est optimũ ad absoluendum eos, qui excommunicati sunt à Papa, vel ab eius delega-
156 to, ob debita,† qui dum in ijs viuunt partibus nõ possunt ob pauperta-
161 tem adire excommunicatorem, & sic absolui possunt præstita cautione de adeundo ad Papam, cum potuerint, vt inquit text. ille, in dict. cap. eos, qui singularis est ad hoc. Quinto fallit dicta Regula quando Episcopus, qui excommunicauit estset negligens in
157 absoluendo, vel refistit, ne † excommunicatus absolueatur, vt in dict. ca. 162.
sacro, de sentent. excommunicatio. & in cap. prudentiã. §. fextus, de offi. delega. & in cap. ad reprimendum, & in cap. Pastoralis, de offic. Ordi, Soci. in dict. cap. sacro. in. 13. artic. princip. Sexto fallit. Quando per viam querelæ, vel appellationis petereterur ab-
158 solutio à superiore † ipsius excommunicatoris, & clarum esset sententiam excommunicationis esse iniustam, vel latam contra formam capit. 1. de senten. excommuni. in. 6. nam tunc non tenetur remittere superior absolutionem ad excommunicatorem, prout supra in. 5. ampliatione dictum est. Septimò fallit si aliquis fuit excõmunicatus à subditis sui ssraganei, & confuetudo habeat, quod possit ab
159 solui * ab Archiepiscopo, per text. in cap. Romana, in princi. de senten. excommuni. in. 6. & ibi glosst. consuetudine. ad quod etiam allegat cap. Romana, in princip. de offi. Ordi. in. 6. & 6. Romana. §. 1. de foro. compe. in. 6. & sequitur Ioan. Mona. in cap. signifi. cantibus de noui operatun. Sed dicit Ioann. Andr. in nouella, quod magis proprie facit cap. referente, de præben. Octauo fallit, si alius citra excommunicatorem, puta Archiepiscopus, vel similis haberet priuilegium pol-
160 sendi absoluere † excommunicatum ab alio, vt not. in verbo consuetudine, in dict. cap. Romana, Respon. 1. de senten. excommuni. in. 6. consuetudo enim, & priuilegium in hoc à pari iuditur. 9. quæst. 3. conquestus. Nono fallit si excommunicator † non esset Sacerdos, & hoc, retenta opinione illorum, qui tenẽt excommunicatorem, non posse absoluere ab excõmunicatione si Sacerdos non sit, vt per Hostì. in sum. titu. de excommunicat. §. quis possit ab hoc absoluere, versi. fed nunquid si clericus nõ estet, vbi recitat opiniones, & tandem distinguit, quod triplici vinculo † excõmunicatus ligatur, vno quoad Deum ratione peccati, ob quod excommunicatur, & ligatus est quoad Deum quàm cito illud committit, &hoc per solam contritionem absoletur. Secundò quoad spõsam Dei, videlicet quoad Ecclesiam, quam offendit, & à tali non potest quis absolui nisi per Sacerdotem, vt in cap. omnis, de pœnit. & remiss. Tertiò quoad sententiam Ecclesiæ in ipsum latam, in qua Deus ligat, & quam Ecclesia tenetur seruare quouis; relaxata sit, & sequatur solennis reconciliatio, & quantum ad hãc reconciliationem potest intelligi illud, q̃ quicũq; ligare potest, & etiam absoluere. Debet tamen non Sacerdos absoluens dicere absoluto, vt se ostendat Sacerdoti, & hanc seruare opinionem Hostien. cautum honestum & Catholicum esse, Maria. Socidicit in dict. cap. officij. num. 162. de senten. excommunia. quia à numer. 159. incepit referre opiniones circa hanc limitationem, quas hic describe 171
longum esset, sufficit enim pro hac limitationis declaratione hæc dixisse & videndus est Nauarro, in Manuali, cap. 27. num. 41. & latius Couar. in cap. Alma mater. 1. par. §. 11. nu. 10. Decimò fallit in absolutione ad cautelam, quam licet quandoque ex-

communicator faciat, tamen com-
163 muniter, & regulariter † illam facit alius, vt late per Socinum, in cap. Venerabili, de sentent. excommunica. in 25. princ. articu. in materia absolutionis ad cautelam. Vndecimò fallit, si Papa confirmat sententiam excommunicationis latam per aliam, quia tunc etiam excommunicator nõ po-
164 test absoluere, sed ad solum Papam † pertinet absolutio, vt not. glosst. fin. in cap. 3. de Institutio. argum. cap. 1. & 2. de confirm. vti. vel inuti. & ca. fin. de confecra. distinct. 2. & cap. cum in distribuendis, de tempo. Ord. Speculat. tamen in titu. de sentent. excommunica. §. vt autem versi. quid si Papa tenet, quod non obstante confirmatio ne Papæ, possit excõmunicator absolui
165 dum † constitutionis, & tunc licet cõfirmetur per Papã potest nihilomi nus ipse constituens, vel alius absoluere, argumen. cap. nuper de sentent. excommunica. & hoc casu potest procedere opinio Specula. & aliorũ, aut sententia emanauit ab homine per modum sententiæ, & tunc si non est confirmata per Papam, regulariter potest alius absoluere, si verò sit per Papam confirmata, tunc non potest absolutio fieri, nisi Papa hoc concederet, vt in dict. capit. 3. in fin. cum glosst. fin. Forte tamen hoc limitandum est, si modo constitutio sit facta à Papa ex certa scientia, secus si sit facta sine causę cognitione in forma cõmuni, per eaquæ not. in dict. cap. 1. & 2. de confirm. vti. vel inuti. Duodecimò fallit, si esset sententia generalis
166 lata à prælato, † vt puta si per excommunicationem generalem, excommunicare tadentes ad Azardũ, quia tunc posset alius absoluere, eo quod talis excommunicatio videtur similis excommunicationi à statuto instituri, à qua etiam alius potest absoluere, ex dict. ca. super, facitque pro hoc quod not. Dama. in cap. graue, de præben. & tenet Imol. in cap. fin. in fin. de Institutio. Decimòterciò, fallit in Papa, qui potest absoluere † quemlibet ab alio excommunicatum, eo quòd supremam habet potestatem 9. q. 3. cunctą per mundum, quamuis de ſyllo curiæ solitum sit remittere absoluendum excommunicatori, vt diximus suprà in 3. ampli. Decimoquartò fallit ex delegatione Papæ, quia hæc
168 potestas absoluendi † est delegabilis, vt dictum est in 2. fallen. in. 4. illatione. Decimoquintò fallit, in eo, qui excommunicatur ab aliquo ex mandato Papæ, si hoc fuit mandatum post diffinitum ab eo negotium, quia talis non potest absolui ab excommunica tore, sed à mandante, vt diximus supra in. 4. ampli. Quam regulam cum dictis ampliationibus, & limitationibus in sententia excommunicationis lata ab homine propositi Maria. Socin. in dict. cap. officij, num. 133. vsque ad. 156. de senten. excommunica. quæ sic retuli cum præ manibus non habeatur eius lectura: & vltra dictas limitationes dictæ Regulæ alias duas decerpes ex. 1.7. &. 22. titu. 9. partita. 1. Item & limitatur, vt non procedat dicta Regula quoad absolutionem à minori † excommunicatione, hanc enim absolutionem quilibet Sacerdos Parochialis concedit, hoc est habens iurisdictionem absoluendi à peccatis mortalibus, vt optimè probat Soto, in. 4. distin. 22. quæst. 2. articul. 3. versi. tertium ergo membrum est, & Couar. in cap. Alma mater. 1. par. § 12. num. 6. vbi & tradit an sufficiet quilibet Parochialis Sacerdos. Vltimo & finali-

finaliter fallit dicta Regula in sententia excõmunicationis lata à canone, in hac enim alius quam excommuni-
170 cator absoluere potest, † nisi fibi reseruasset potestatẽ absoluendi, vt probatur ex cap.nuper.de senten.excom munica.late per Sotum, vbi suprà, ver sic. de excommunicatione verò lata à iure, & latius per Couar vbi suprà, num.4. per totum & num. 5. & latius per Maria, Socin. vbi supra, nume. 11. cum pluribus sequentibus, vbi limitat eam in sex aut septẽ casibus, quos omitto nè plus iusto proposito legẽ hanc oneremus, & quia quoad nostram legem, quæ de sententia excõmunicationis maioris lata ab homine loquitur, hæc dixisse sufficit.

Ibi, *Sobre la tierra*. Verba hæc ad prædecentia, *Ligar y absolver las animas*, referen la sunt, ita vt hæc fieri possint super terram, non autem sub terra, id est contra mortuum, quia mortuus excommunicari, vel absolui non po-
171 test, † quia iam non est super terram nec sub iurisdictione viuentium, & sic lex nostra hæc considerans vtraque verba, *Ligar y absolver las animas*, ad eas, quę super terram sunt, refert, ex quo habes hic text. hæc probantẽ. Quæ quidem licet vera sint, potest
172 tamen hæreticus † post mortem declarari excõmunicatus, ne quisquam oret pro illo, neque in loco sacro sepeliatur, & sic Anathematizari potest, & sic maledici, vt inquiunt Simanc. Aluarus Pelagius, & Cartho relatiper Didac. Perez, in l. 3. titul. 4. pagin 85. colum. 1. versi. vtrum autem hæreticus, lib. 8. Ordi. & ante eum Couarr. vbi suprà. 1. p. §. 11. num. 8. vbi ex hoc
173 inquit cauendum esse à glosl. + & Panor. in cap si quis, de hære. & glosl. in cap Iudæi. 1. de Iudæis, Roma. singul. 735. dicentibus, hæreticum post mortem posse excommunicari, per text. in dict. cap. si quis, atque ideo concedunt, posse mortuum ab Ecclesia excommunicari, quorum opinio, vt inquit ibi Couarr. falsa omnino est, vt latius ostendit Castro, lib. 2. de iusta hære. puni. cap. 19. nam quod in dict. cap. si quis, legitur, Anathema ei dicatur, est exponendum in hunc modũ, post mortem fœlnis fiat maledictio, quæ præmittit illum decessisse excõmunicatum, hanc siquidem significationem hæc dictio Anathema, habet. Nam excommunicari mortui non possunt, vt in cap. legatur. 24. quæst. 2. nec quoad excommunicationem est specialitas in hæretico, vt inquit Castro, in dict. cap. 19. & 20. & Didac. Perez. vbi suprà, reprobans etiam dictas gloss. & eas sequentes. Sic & eodem modo quo ad absolutionem excommunicati mortui dicendum est, Ecclesiã militantẽ nec ligare nec absoluere mortuos, sed potius de notare eos decessisse ligatos, vel absolutos, nam licet excommunicatus in quo signa contritionis apparuerunt, & pœnitentiæ dum moritur, absolutum à peccato apud Deum esse creditur, non tamen est absolutus ab ex communicatione, & sic apud Ecclesiam adhuc ligatus censebitur, atque ideo impertranda est absolutio ab eo, qui eum vltimum absolucre iure poterat, vt probari videtur ex text. in cap. à nobis, 2. de sententi. excõmunicat. tamen quia potestas iurisdictionis, quæ ad excommunicandum, & absoluendum Papæ, & Ecclesiæ prælatis concessa est per Redemptorem nostrum erga solos viuos, & super terrã existẽtes, competit, Matth. cap. 18. quodcunque solueris super terram erit solutum, & in cælis, & quodcunque ligaueris super terram erit ligatũ & in cælo, & ex text. in cap. de communione, cap. fane. c. legatur. 24. q. 2. ita vt solos viuos Ecclesia ligare, aut soluere possit, vt est communis Theologorũ,

logorũ, & Canonistarũ sentẽtia, ide o omnino dicta decisio. d. c. à nobis, ita est intelligenda, vt vere cõstet Ecclesiã militantem nec ligare, nec soluere
174 mortuos, sed potius † denunciare eos decessisse ligatos, vel absoluros. Quæ quidem declaratio quoad Ecclesiam militantem necessaria est, nõ quoad triumphantem, sicuti Romanus Pontifex fatetur, in dict. cap. à nobis. 2. de senten. excommunicat. vbi Panor. & cæteri sic illum text. interpretantur, & optime Maria. Socin. in cap. mulieres. num. 23. cum. 2. sequentibus, de sententia excommunica. vel possłet & apertius intelligi, Ecclesiam soluere mortuos, vel ligare nõ quoad ipsos, sed quoad effectũ, & actus per vitos erga mortuos agẽdos, quẽadmodum post alios explicat Castro, lib. 2. de iusta hære. puni. cap. 20. & Couar. hæc referens in dict. ca. Alma mater, 1. par. §. 11. num. 8. in princip. & sic lex nostra est declaranda, dum supra terram homines existentes ligari, & absolui ab excommunicatione probat.

Ibi, *Y porque el mayor quebranto aminora de la Christiana, es el menosprecio de la santa Iglesia*. Et hunc esse vnum de grauioribus erroribus, inquit text. in proœmio titu. 9. partit. 1. ibi, *Y porque vno de los mayores yerros que el ome puede hazer, es desprecciar el mandamiento de nuestro Señor, e desmandarse le*. Et in hoc errore incidere miseri, & impij hæretici negantes obedientiam vicario Christi, & eius Ecclesiæ, & Ecclesiastica traditiones, & consuetudines de creta lesque Epistolas impudenter, & proteruè ac pertinaciter asserentes non esse seruandas, prout fuerunt in scij Valdẽses sue pauperes de Lugduno, & Ioan. de Vvesalia, & peruersus Lutherus, & alij relati, & merito reprobati per Alphon. de Castro, aduersus hæreses libr. 6. fub verbo Ecclesia, in 3. hæresi, fol. 155. in magnis, & multis sanctorum, & conciliorum authoritatibus latè defendit contra dictos hæreticos Simanc. de Institc. Catholi. titu. 24. de Ecclesia à numer. 25. vsque ad. 41. quæ longum esset hic referre cum ab ipsis satis relata sint, & omnibus noti dictorum hæreticorum errores & hæreses, & sic ab eis tanquam à peste esse fugiendum.

Ibi. *Que qualquier persona que estuniere descomulgada*. Dicitio hæc, *Persona*, masculum, & fœmininam † complectitur, vt per Decii. in Reg. fœminæ, de reg. iur. in fine, Iaf. consi. 118. nume. 2. volum. 1. Alexan. consi. 4. in causa. volum. 7. facit. 1. metum. §. animaduertendum. ff. quod met. cau. l. 1. §. personis, de iure immuni. Rebuf. in cõcord. titul. de collatio. §. statuimus el. 2. in glosl. personis, vbi inquit, quod petitio dicitur rationabilis creatura, † & ideò non sum natus non est excommunicandus, quia non dum est persona, nec habet subiectum, in quo possit cadere excommunicatio, ad hoc enim vt quis excommunicari possit, requiruntur istæ qualitates, videlicet
176 quod sit creatura, † seu persona vera, rationabilis, mortalis, baptizata, sub dita, doli capax, quibus qualitatibus
177 concurrentibus, quilibet potest † excommunicari, siue sit masculus, siue fœmina, text. in cap. de monialibus, de senten. excommunicat. Item siue sit liber, siue seruus, siue pater, siue filius fami. ve in cap. mulieres, de sentẽ. excommunica. Item siue priuatus, siue officialis sit, vel publicùm gerat officium, vt in cap. si verò. 1. & in ca. nouerit, de sentent excommunicat. Itẽ siue sit prælatus Ecclesiasticus, siue secularis, siue regularis, vt in ca. vniuersitatis, de sentent. excommunicat. & requiritur primò, quod sit creatura, seu persona, quia ea, quæ talis non est excommunicari non potest, vt desc
178 paret. Item requiritur quod sit vera, cò quòd

PRIVATE COLECCIÓN OHY

eò quòd excommunicatio solum ligat veram personam, vt in cap. P. & G. de officio deleg. cap. ſicut. 3. de iure iurand. cap. cum dilectus, de religiosis, & quia persona non vera, sed ficta excommunicari † non potest, vt est text. in cap. Romana. §. ſi. de sent. excom. in. 6. vbi Mona. & Ioan. And. dicunt, quòd iſta corpora ficta non dicuntur vnum ſimpliciter, ſicut Domus, & grex, quia decem oues faciũt vnum gregem. l. oues. ff. de abigeis, & ob hoc nullum præd ictorum corporum eſt vera perſona, quæ eſt rei rationabilis indiuidua ſubſtantia, vnde collegium, capitulum, & vniuerſitas, dicuntur perſona non vera, ſed repreſentata, vt. l. mortuo. ff. de fideiuſ. & ſic non veniunt appellationes perſonæ, ex dict. cap. Romana, in fin. vbi Doctores, & in Authent. item quæcunque. C. de Epiſc. & cler. & ibi Bal. Alex conſil. 216. num. 11. & ibi addit. volu. 2. Roma. conſil. 436. quod indultum, col. 1. licet quando materia ſubiecta patitur aliud ſic †, vt in Authen. de alien. & Emphy. ſi verò cõtigerit. l. metum. ſ. animaduerrendũ. ff. quod met. cauſa. l. in facto. ſ. ſiſcus. ff. de cond. & demonſt. Barba. conſil. 47. Dementiſſimum. colum. 5. & 6. volu. 4. laſ. conſil. 118. nu. 1. volu. 1. Iſin. C. de eroga. mili. anno. lib. 11. & maximè quando dicitur quòd ſupra perſona, vt per Alexand. conſi. 40. in cauſa, col. fin. volum. 7. ideò ne hic dicatur ex dictione illa, *Deſiuper.* comprehendi capitulum, collegium, aut vniuerſitatem, eſt & aliàs ratio ad illud cap. Romana, probans non poſſe excommunicari, ſcilicet, ne forte cõtingat † innocios huiuſmodi ſententijs irretiri, vt inquit Couarr. in cap. quamuis. 1. part. §. 9. num. 3. in fin. de pact. in ſexto, quod eſſet in iure abſurdum, cum ſatius ſit, inquit Conſultus in l. abſentem. ff. de pœnis, & in l. 122. titu. 14. part. 3. nocẽtem impunitum relinquere, quàm innocentem puniri. Item quia, cum dictum ſit, perſonam veram ſolum excommunicationem ligare, item & baptizatam, & principaliter animam, vt capitulo. 1. de ſentent. excommu. in ſexto, ſed vniuerſitas caret anima & baptiſmo in quantum eſt repreſentata perſona, & ideò talis ficta & repreſentata perſona non eſt capax impreſſionis excommunicationis, quia in eam nihil ageret excommunicatio. Et actiuorum, ſecundum Philoſo. Operatur in patiente diſpoſitio actus, ad quod facit. l. Pater Seuerinam. §. conditionum. ff. de cond. & demonſt. qui ei cui, de præbend. in ſexto. l. ſi ſeruo, de legat. 1. Et ſi tu diceres, quòd quãuis vniuerſitas non ſit capax tãquam corpus & perſona ficta, tamen videtur quòd debeat valere excommunicatio, ex quo ſinguli capaces ſunt, vnde operabitur in ſingulos de vniuerſitate, capitulo, aut collegio, ex quo vniuerſitas non eſt capax per ſe, ſed Ioan. And. ubi in ſexto. & facit quia ſi videmus, quòd ſi literæ impetrentur contra capitulum, vt eo gaudeat receptionem alicuius, ſingulis de capitulo tenentur facit. capro illorum, de præbend. quia capitulum nihil facere poteſt, niſi per membra ſua. Et idem ſi mandatur Delegato, vt compellat aliquam vniuerſitatem ad ſolutionem debiti, vel pœnitentiæ, vel quid ſimile, nam ad hoc compelluntur ſinguli de vniuerſitate, & ſic videtur quòd ſit ſatis, quòd in collegio, vel vniuerſitate ſint perſonæ fideles, vt poſſit vniuerſitas excommunicari. Sed hæc tamen, reſpõdere poteris eſſe vera, niſi ſequeretur inconueniens prout hic contingeret, ſequeretur enim, ſi hoc verum eſſet, quòd innocentes poſſent puniri ſine aliqua eorum culpa, ponẽ enim quòd

quòd aliqui de vniuerſitate ſint inantes, vel furioſi, vel mentecapti qui non ſunt capaces excommunicationis, vt infra dicemus, vel ſint poſtea nati aut abſentes, vel aliter non culpabiles, certe inconueniens eſſet, quòd iſti inciderẽt in tantum periculũ ſine eorum culpa, propterea licet vniuerſitas, vel collegium ſit contumax, aut commiſerit delictum excommunicatione dignum, tamen pœna corporali, aut ſpirituali non debent puniri, non culpabiles, vt per Marian. Socin. in capit. dilecti. 2. de ſimon. nec obſtat capit. Reſponſo, de ſentent. ex communi. vbi cũes & ſinguli homines vniuerſitatis, & maiores, vel præſidentes ipſi vniuerſitati, & iurati, ſeu conſules per quos regitur vniuerſitas bene poſſunt excommunicari, & in cap. aduerſus, de immu. Eccleſi. non autem ipſa vniuerſitas, vel collegium, ex quibus cauſis, & rationibus diſponit Pontifex in dict. cap. Romana. §. fin. de ſentent. excommun. in. 6. minimè ferendam ſententiam excõcommunicationis in vniuerſitatem. Et ideò ſententia excommunicationis lata contra vniuerſitatem eſt nulla, † vt ibi tenet gloſſ. & ſequitur Ioã. Mona. & Archi. & Ioan. An. & ibi propter verbum, penitus, ibi poſitum, & tenet Angles, in ſuis Floti. Theolog. quæſt. ſub titu. de excommunicat. in quæſtio. an vniuerſitas poſſit excommunicari. 1. concluſione, & ſic non tota vniuerſitas, collegium, vel capitulum totum excõmunicatur, ſed duo aut tres ex collegis, & capitularibus. Sed an iam quod teneret ſententia, an poſtea venientes † ſeu incorporati eſſent excommunicati vide gloſſ. cap. ſi hæres. 24. quæſt. 3. & quod traditur in cap. ſi ſententia. de ſent. excõmu. in. 6. Diximus etiam inter dictas qualitates requiſitas, vt quis excõmunicari poſſit, quod ſit perſona rationalis, quia & ſi ſit perſona vera, tamen ſi non eſt † rationalis non poſſet excõmunicari, vt probatur in. c. 1. de ſent. excom. in. 6. facit cap. ſi quis presbyterorũ de rebus Eccle. non ali. & ideò animalia bruta irrationalia † non poſſunt excõmunicari, nam & talia non poſſunt baptizari, quanuis etiam naſcantur ex homine, vt colligitur, & notatur per Hoſti. in ſum. titu. de baptiſ. §. quæ ſit, verſi. quid ſi mulier. Et optimè per Nauar. conſil. 5. de ſent. excõmu. vbi an adiurari poſſint. Item dixi mus quod ſit perſona mortalis, quia poſito quod eſſet vera, & rationalis, ſi tamen non eſſet mortalis, non ſuſſiceret, & ſic ſequitur, quod mortuus excommunicari nõ poteſt, vt in hac lege dictum remanet. Vltetius dictũ fuit, quod eſſet perſona baptizata, quia licet reliquæ qualitates adeſſent ſi hæc deficeret, non poſſet excommunicari, vt in cap. omnis Chriſtianus. 11. q. 3. & ſic Iudæi & infideles † excommunicati nõ poſſunt, quia cũ ſint extra Eccleſiam non poſſunt extra Eccleſiam poni, vt in cap. ad diſſolvendum, de deſponſ. imp. & hoc directè, & propriè, inò directè verò, & improprie poſſent † ſubtrahendo eis cõmunionẽ & conuerſationẽ Chriſtianorum, vt in. c. ſi Iudæos, in ſi. & in. c. poſtulaſti, & in. c. cũ ſit, de Iudæis, & alibi nos diximus in iſto lib. 8. ſatis tamen eſt, q; ſit baptizata, licet ſit extra Eccleſia poſita, vt putà quia ſi ſit excõmunicatus, nã & poterit alia ligari excõmunicatione. Dictũ etiam fuit requiri, q; ſit perſona ſubdita ex. c. a. nobis. 1. de ſent. excõ. vbi DD. late declarant maxime Maria. Soci. Septimò requiritur q; ſit doli capax, quia licet oẽs alię adeſſent qualitates, vt quia eſſet perſona vera, rationalis, mortalis, baptizata, & ſubdita, ſi tamen non eſſet doli capax nõ poſſet excommunicari, & ſic infans furioſus, & mentecaptus

191 captus † non possunt excommunicari, vt per Doctores, maxime Maria. Socin in cap. nulli, de sententexcom. & consequenter text. in dap. 1. de sent. excom. loquês in impubere debet intelligi de doli capace, vt ibi per Soci. & probatur in c. cum illorum, in fi. de sent. excom. ex quibus habes fatis de clararum, quis possit excõmunicari.

Ibi, *Per denunciation.* Ad quam denũciationem proferendam prius debet
192 † precedere monitio, sicuti probatur in c. sacro. c. contingat. 2. de sent. excom. c. consulut, de offic. deleg. c. interquatuor, de maio. & obed. c. de illicita. 24. quæst. 3. to. 11. & c. 12. titu. 9. 196 par. 1. imò & hæc monitio (licet aliquis ad domũ fieri possit, & ad ipsius citandi habitationem alsidduam, vt sic legitime citatus & monitus quis dicatur. I. cire debemus. §. qui autem ff. de excusa. turo. I. aut qui aliter. §. fi 197 forte, & ibi glo. ff. quod vi aut clam. l. 4. ff. prætor. ait. ff. de damn. infe. notatur, in cap. causam, de dolo & contu. & in Clem. causam. versi. quòd si forsan, de electio. glos. in cap. caueant. 3. quæst. 9.) tamen hæc monitio, de qua
193 hic, debet esse per personalis †, secundum Inno. Collectar. & Abb. cel. in. c. fi. de eo qui mitti in pos. Rota nou. 171 & alij plures relati & secuti per Couar. in cap. Alma mater. 1. p. §. 9. nu. 4. & hanc Innocentij doctrinam sequitur quæstiones Doctores, teste Follerio, in pract. crimi. fol. 133. nu. 15. re 198 laro & sequuto per Iul. Clar. in pract. crimi. quæst. 31. nu. 16. & communem etiã testatur Mandosius, in praxi cõmissio. titu. de monitor. q. 26. num. 3. adeò vt etiam si pars consentiat, & se
194 obliget ve possit excõmunicari sine monitione adhuc requiritur monitio, secundũ gl. Tres. in. l. 1. 2. tit. 9. p. 1. 199 vbi ponit cautelam vt id fieri possit, & ampliat alio modo. Qui oés præsertim Couar. d. §. 9. nu. 4. limitant in

195 quatuor † casibus. Primus est quoties qui excõmunicãdus est dolo latitat & subterfugit personalem monitionem, sic etenim notant idem Innoc. & DD. in d. c. fi. optimus text. in. c. 1. qui mat. accus posl. & in. c. quoniam frequenter. §. 1. vt lit. non cont. & in c. Perlatum, qui fil. sint legi. Bar. Paul. & DD. in d. §. prætor ait, Matheſil. notab. 133. Tyraq. de retract. linagiel. §. 9. gl. 2. nu. 7. & Clarus, & Mandos. vbi suprà. Alij duo aut tres casus ponuntur in. l. 1. tit. 9. p. 1. alius est cum quis legitime fuit citatus ad causam personali quidem, citatione etenim poterit post modum † citatus ad domum aut per edicta, vel in ipso tribunali ex communicari, vt per Rotam & Feli. relatos per Couar. vbi suprà, versi. Secundus casus. Alius itidẽ est cæsus quoties citatio, vel monitio ad domum facta peruenit † ad ipsius excommunicandi notitiam, hæc enim sufficit, vt legitimè excõmunicari possit, & excommunicatus censeatur, vt per Couar. vbi suprà, versi. Tertius casus, vbi inversi. Quartus casus, alium assignat scilicet, cum quis fuerit male absolutus ab excõmunicatione, & tractatur de reducẽdo eum in primam excommunicationem, erit enim tunc satis, quòd ad dominum citetur, & moneatur †, nec requiritur personalis monitio. Alium casum ponit Clarus, vbi suprà, scilicet, quoties de consuetudi ne † aliud esset vitatum citandi ad domum etiam in hac excommunicationis materia, quòd durum mihi videtur. Alio & finali modo limitat Mandosius, vbi suprà, scilicet, quoties excommunicandus personaliter reperiri potest, tunc monitio personaliter requiritur, secus si non posset, nam tunc † sufficeret ad domũ citari constito per restimonium nuncij quòd personaliter reperiri non potuit, tuxta distinctionem Barto. in. l. 4. §. prætor.

tor. ff. de dam. infect. quam ibi Alex. num. 2. dixit magis communem, & hanc in 15 terminis veriorem & cõmuniorem dixit Mandosius, vbi suprà, & tunc dicitur reperiri non posse, quoties citãdus perquiritur † prius
200 à nũtio per ciuitatem, vel villam, aut populum vbi degit: neque reperitur, tunc enim ad domum citari potest, vt latius diximus in. I. fin. titu. 23. libr. 4. suprà, in glosſ. *Pudiere ser ausido.* & sic in curia Archiepiscopalis fuit quis citatur in domo, & est contumax excommunicatur, quoniam primam citationem præmittur scilicet, secundum Alfidius, in consilio. Sicil. Rubric. 58. §. 1. nu. 2. fed an ad excommunicationem hanc infligendam ei
201 † ratio ac monitio debeat esse trina †, & fatendum id quidem est, ex dict. cap. contingit, & in dict. cap. illicita, & in cap. constitutionem, vbi omnes, de sentent. excommunic. l. 12. titu. 9. part. 1. sufficiet tamen vnica admonitio pro omnibus tribus in tres
202 distinctas † terminos, puta admoneamus te vt intra quindecim dies, quos tibi pro tribus distinctis monitionibus constituimus satisfacias, ad iudicium accedas, aut resipisças, secundum Couar. vbi suprà, num. 5. & hoc quoties excommunicatio est ferenda ab homine, secus in lata à cano-
203 ne †, vel statuto, secundum Couarr. vbi suprà, versic. Trina verò monitio vbi cum nu. 6. sequente alia ipse Couarr. profequitur in hac monitionis materia. Sed an ad probandam excommunicationẽ maiorem (de qua hic loquimur) sit necessario producendum monitionem præcessisse, vel an per literatorias denuntiatorias probabitur † , & in hoc glo. in cap. licet, de sentent. excommunic. inquit per denũtiatorias literas probari excom
204 municationẽ hanc maiorem, & aliqui Doctores eam sequitur, & hanc

Azeuedo super. 8.

205 sine distinctione veriorem existimabat Deci. in cap. Pastoralis. §. verum numero. 4. de appellatio. In contrarium verò videtur glosſ. in cap. Pia, de exceptio. in sexto. imò quod per literas denuntiatorias non probetur excommunicatio hæc, ita vt neque vnus testis, vel fama sufficiet, imò neque cum vno teste possit deferri in hoc casu iuramentum suppletorium, in defectum plenæ probationis, vt verumque dictum sequuntur plures doctores relati per Couarru. in dict. cap. Alma mater. 1. part. §. 3. num. 1. & Didac. Perez, hic sub. l. 1. titul. 5. libr. 8. Ordinam. pagi. 177. colum. 1. in fin. cum seqũente, qui tamen vnica cõclusione communi hanc dissiminant dubitationem, & discordiam, scilicet, quòd denunciatio quando obijcitur per viam dilatoriæ exceptionis ad repellendum aliquem ad tempus nè agere possit tanquam excommunicatus sufficiens est probare excommunicationem maiorem per denuntiatorias literas, non tamen cum in vim peremptoriæ, & sic ad inducendum plenum præiudicium, & hanc vocant dicti Doctores communem distinctionem, & conclusionem, & rendam. Sed an præsumatur monitio post decennium †, vide glosſ. in
205 † l. 12. titu. 9. part. 1. & an per petitionem absolutionis, vel exceptionem absolutionis probetur † excommunicatio, vide Maria. Socin. in cap. de monialibus, numero decimo, & vndecimo. cum seqũent. de sentent. excommunic.

Ibi, *Y los Perlados de la santa Yglesia,* quibus data est excommunicandi potestas, vt diximus in gl. *Y les dio poder.* huius nostræ legis.

Ibi, *Por espacio de treynta dias, que pague en pena seyscientos marauedis.* Hæc est principalis nostræ legis cõclusio con

era excommunicatos persistentes in
excommunicatione, & hanc legem
iustissimam vocat Symanc. de Iustis
Catholicatitu. 27. numer. 6. vbi in-
quit, id exemplo non carere, nam in
Concilio Tributiensi. c. 3. iam olim de-
creuerunt patres, vt qui post excõmu
nicationem inclinati non fuerint ad
pœnitẽtiam subeundam, per Princi-
pem seculare punfantur, vt quos Dei
timor non corrigit, saltim pœna tem
poralis corripiat : & ipsud etiam in
propositum retulit Gutierrez in. 1.
par. canonicarum quæstio. cap. 12. in
princi. & Salzedo, in addi. ad Practic.
Bern. Diaz. c. 116 nu. 6. 7. &. 8. & Cla-
rus, in Antinomia litera. E. nume. 28.
& Huma da. l. 32. titu. 9. part. 1. in glos.
2. num. 4. Nec præterea undum esse in
quit Syman. vbi supra, illud quod Cę
sar in Commentarijs Belli Gallici lib.
6. mores Druy dum referens ijs verbis
scripsit, si quis aut priuatus, aut popu-
lus eorũ Decreto nõ stetit, sacrificijs
interdicunt, hæc pœna apud eos est
grauissima. Quibus enim ita est inter
dictum, ij numero impiorũ ac sceleratorum habentur: ab his omnes decedunt, aditumque eorum, & sermonẽ
defugiunt, ne quid ex contagione in
commodi accipiant, neque ijs peten-
tibus ius redditur, neque honos vllus
communicatur, refert & Gutierrez,
vbi supra, numero. 3. &. 4. & Dida. Pe-
rez, hic pagina. 181. in fine, ob hanc
que causam inquit Bote in tractat.
de Synodo. 3. parte, 3 articulo. 1. nu-
mero. 167. folio. 51. quod possunt
207 Episcopi statuere, † quod existentes
in excommunicatione per mensem
soluant decẽ. Sed an lex ista, vt potè
208 statuta super materia spirituali, † vt
est excõmunicatio, valeat, ad vtram-
que partem examinat Dida. Per. hic,
pagin. 182. in fin. cum seq. vbi tãdem
concludit valere, & posse iudicem se-
cularem id punire, sicut punit in alijs
delictis Ecclesiasticis, prout est in visu
ra, in blasphemia, & sacrilegio, & sic
in casu nostræ legis inter seculares,
& Ecclesiasticum erit locus præuen-
tioni, sicut in alijs multis est. Sed est
anceps quæstio, quam examinat Di-
da. Per. vbi supra, pag. 178. versꝰ. fed est
dubium, & Gutierrez, in d.ca. 12. nu.
8. cum seq uentibus aliquibus, quid si
aliquis perstitit in excommunicatione post denunciationẽ per multum
tẽporis spatium, fuitq; tandẽ absolutus prædictaq; absolutione obtenta,
& reuersus ad gremium Ecclesiæ ac-
cusatus fuit ad pœnam nostræ legis,
ipse vero respondet se nunc non per-
sistere, neque esse in excõmunicatio-
ne, quia iam est absolutus, vt patet ex
209 absolutoria, an puniendus sit † pœna nostræ legis, & tandem re dicussa, decidunt dicti DD. & præsertim
Gutierrez, vbi supra, nu. 10. in fine cũ
seq. veriorem, & tenendam esse opinionem, quod puniri possit talis delinquens non obstante eius absolutione, quæ cum sit hæc sequenda opinio, missa facio eius fundamenta, ne
ea repetamus, quæ ab aliis dicta sunt
& vt legi nostræ finem imponamus.
Pauper tamen qui ob pauperta̅m
non potuit soluere, neque exire ab
210 excommunicatione excusabitur †
à pœna nostræ legis, cum impedi-
tus sit soluere ob nimiam pauperta-
tem, dum tamen ad hoc non sit pro-
curata paupertas, vt alibi diximus, &
faciunt dicta per nos in hac lege, vbi
excusauimus pauperem ab excom-
municatione fatetur, vt absolui ab ea
debeat cognitio de nimia pauperta-
te, & tradit late Did. Per. hic pag. 179.
per totam, & notandum est, quod
si triginta dies in quibus quis persti-
tit in excommunicatione debent
esse continui nec sufficiunt † in-
terpollati, vt in pœna blasphemi di-
ximus, & tenet in nostris terminis

Gutier-

Gutierrez, vbi supra, num. 23.

Ibi, *Y si huuiere endurescido en la dicha excommunion.* Puta quia negligit petere absolutionem, vel contemnit excommunicationem, & indurato ani
mo in ea persistit, vel ex alijs modis &
causis contemptus eius procedit, in
cuius propositum plura de contem-
212 ptu † excõmunicationis adducit per
duodecim quæstiones Mattia. Socin.
in cap. per tuas. num. 13. versꝰ. Circa
quod dicunduin membrum, vsque in
finem capituli, desinent ent. excomm.
vbi quis dicatur illam contemnere,
& quot modis contemnatur, & quid
si contemnit persẽuerãdo in ea, quæ
est nostræ legis materia, & plura alia
ibidem adducit, quæ quia longum est
referre omitto ea per ipsum Soctum videbuntur, & aliqua dixit Co-
uar. in dict. cap. Alma mater. 1. part. §.
7. num. 6. fed quid erit de eo, qui per
213 annum † persistit in excommunica-
tione an suspectus habeatur de hæ-
resi, & ex cap. 3. in fine, de reformat. in concil. Trid. deducitur, quòd sic,
vt apparet ex Simanc. de Institu. Catholi. titu. 27. num. 4. & Couar. vbi supra, dict. §. 7. num. 10. quos & alios ad
hoc refert Gutierrez, vbi supra, dict.
cap. 12. num. 10. cum sequentibus alij
quibus, & late per Menoch. de arbitr.
iudi. lib. 2. centuria. 5. casu. 416. vbi
ampliat etiam si talis excommunicatio sit incursa ob causam hæresis, de
quibus & videnda est decisio Capel-
læ Tolosa. 365. & ibi additio, & iterum eadẽ additio. in marginali additione decisionis. 2. in fine eiusdẽm Ca
pellæ Tolos. vbi inquit quòd bona ta-
lis confiscari possunt : & videndus
est etiam Tyberius Decianus, de de-
lictis, tom. 1. libro. 5. cap. 17. versic. 34.
& late per conclusiones prosequitur
Salzedo, ad Pract. Bernard. Diaz. cap.
116. num. 4. cum sequentibus, & tex.
in. l. 32. titu. 9. part. 1. vbi glo. Et an fer

Azeuedo super. 8.

ri possit excommunicatio in eum,
quem iudex scit non esse emendatu-
214 rũ †, vide Couar. vbi supra, in initio
d. 1. partis, cap. Alma mater, nu. 10. fo-
lio. 10. col. 1.

Ibi, *La tercia parte para la obra de la Iglesia Cathedral*, & sic in pios vsus cõuertitur, vt asserebat Speculat. in Tract. de modo gener. concil. celeb. parte. 2. Rubric. 20. inquiens, item cũ propter pœnam, quam Ecclesia frequenter recipit ex consuetudine ab his, qui excommunicationem sustinent animo indurato, & sacrilegis, & alijs criminosis pro criminibus Ecclesiasticis commisis per eos ipsa Ecclesia apud laicos frequenter diffamatur. Potissime cum Alexand. Papa de pœnis, cap. liceat, & Gregor. 16. quæst. 3. cognouimus, & cap. de lapsis 1. quæst. 1. nullus Episcopus, de simo. nemo. 83. distinct. si quis Episcopus, cum aliis concordantijs, pro ipsis primafacie facere videbantur : videretur pensandum, an expediret ipsam in pios vsus esse conuertendam. Et insuper quòd per Ecclesiam, & dominos temporales procedatur spiritualiter & temporaliter contra eos, qui excommunicationem sustinent indurato animo, prout hic determinatum videmus, dum tertia pars condemnationis Ecclesiæ Cathedrali applicatur.

Ibi, *Y la otra tercia parte para el ministro, o juez que la executare : y la otra tercia parte para el pobre de que la dicha excommunion pusiere.* Quid tamen erit si idẽ Prælatus, qui excommunicationem
imposuit, est etiam executor eius † an
capiet has duas tertias partes, & primus omnium, qui dubium hoc tetigit in legis nostræ propositum fuit Gutierrez in dicto libro. 1. Canonic. Quæst. cap. 12. nu. 6. vbi determinat quòd ambas tertias partes capiet, & quòd ita vtitur in tribunali Civita-

tensi,& nihil pro sua allegat opinione.Ego tamen pro ea allego doctrinã singularem Bart.in l.Aristo.la. 2. nu. 3. ff.de acquir. hæred.dicentis, quòd quando duo iura concurrunt in persona vnius iudicatur, acsi concurrerent † in persona duorum,ex l. tutorem.ff.de ijs qui.vt indig. Item quia quoties quis exercuit duo officia cõpatibilia duo salaria habere debet, secundum Bald.in l.binos. C.de aduo. diu. iudi. quem & alios retuli in mea Curia Prisana de Decurio. libr.2.c.22. nu.8.poresq; quis emere & vendere sibi ipsi repræsentando varias personas †,ex l.in tribus.ff.de iudic.cap.ex literis,de proba.Nauar.consi.1.devsu ris.num. 8.& 9. Et cum Prælatus hic duo exerceuerit officia, primum in ex pedienda excommunicatione,secundum in ea expeuenda nimirum si vtramque tertiam partem cuilibet horum officiorum applicaram capere debeat,dum vtraque gerit officia cõpatibilia, & duo iura in eius persona concurrant, quæ est singularis & noua quæstio & dictis meis rationibus iustificata.Et nota quòd si quis falsisfa cit parti de debito absoluêdus est ab excommunicatione ob debitum il- lud incurrit licèt pœnã ? nostræ legis non soluat,secundum Couar.in 4.de cret.parte 2.cap.6.§.8.nu.17. in princip. Quibus satis remanet declarata lex nostra prima.

SVMMARIA.

EXcommunicatus hodie non est vitandus,nisi publicè sit denuntiatus,n.1. nisi quoad ipsos excommunicatos, qui tenentur alios vitare si sciunt se esse excommunicatos.num.2.

Manus violentas iniciens in clericum etiã non denuntiatus vitandus est.n.3.

Excommunicatus etiam si appellet post excõmunicationem incurram si per mensem litteris in ea pœnæ nostri rext.pœna.n. 4.& nu.5.quòd non suspendit excommunicatio per appellationem sequentem, & nu.6.an incurrat irregularitatem appellans ante excommunicationem.si post confirmetur,nisi dubites de excommunicatione,vt nu.7.& nu.8.declaratur.

Appellare à declaratione excommunicationis salubre est.nu.9.

Pœnis nostri text.punitur existens in excommunicatione per mensem, etiam si post ab soluatur.n.10. & nu.11.limitatur.

Lex Secunda.

Summarium.

Quando erit ab excommunicatis pœna pecripienda:

BI, *Siendo la sentẽcia de excommunion publicada, y denunciado, que la yglesia tuuo*, sequitur tex nostra vestigia extrauagantis ad cuitanda Scidala Martini Quinet,cuius litteram refert Nauarrus,in Manuali.cap.27.num.35.& Couar.in cap.Alma mater. 1.par.§.2. num.7.& Rebuf.in Concor.titul.de excommu.non vitan.ex qua quidem notat Couar.vbi supra,num.34.quòd licèt antea iure antiquo attento excommunicatus vitandus esset,ita tamen quòd constabat eum esse excommunicatum,vt & per eund.Couar.ibid. num.1.versic.Quo autem,tamen hodie ex dict.Extrauag.ad cuitanda,non est vitandus nisi publicè sit denuntiatus[1],vt & per eundem Nauar. in cap. 1.§.laboret,de pœniten.distin.6.& in dict.cap.27.nu.35. ipse Nauar.intelligit eam non solum si generaliter excõmunicetur quis, verum & si specialiter,vt ex ea colligitur,& in eo.n.ver sic.Nota secundo, inquit,hanc Extrauagantem quoad communicantes cum excõmunicatis loqui, non verò quoad ipsos excõmunicatos, ij enim tenentur alios cuitare, quamuis sit occul-

2 occultus,statim quod ad notitiam † suam peruenit excõmunicatio si non sit denunciatus, nec publicatus, & in verific. nota tertio, dicit etiam nihil prodesse hanc extrauagantem contra excommunicatos manifestos,qui nullo modo possunt occultari,& cõsequenter quod peccant omnes Catholici Galliæ & Germaniæ, qui Lutheranis manifestis, imò & palam cõfitentibus se tales,communicant, & sic violentas manus iniciens in facer
3 dotem vitandus est ? etiam si non sit denunciatus ex dicta extrauagan. alia plura infert ex ea Couarru.vbi supra, & attente legenda sunt dicta à Nauarro,vbi supra,de manifestis excommunicatis etiam non denunciatis vitandis, quia videntur contra dictam extrauagantem, & in praxi non recepta,nisi in casibus ibidem expressè declaratis.

Ibi, *Y quando los descomulgados no appelaron,o si appelarõ no siguieron la appelacio.* Gutierrez,in dict.cap.12.canonicarũ quæstio.num.17.intelligit hæc verba
4 quoties appellatio interposita fuit ? ante excommunicationem, secus si post, quia si post, etiam si profecuta sit incurretur nostri rext. pœna per persistentem in excommunicatione per triginta dies,vel plus,nam licet regulariter in pœnis, quæ ipso iure incurruntur, sit spectanda sententia denunciatoria ex capit.cum secundum leges.5. confiscationis, de hæret.in.6. excommunicationis tamen pœna ipso iure commissa statim iure antiquo inducebat periculum communionis ante denunciationem,cap.cum non ab homine,de sententen.excommunic.& hodie post denunciationẽ, & sic hæc pœna non habet necesse iudicis ministerium, & secum trahit executionem,vt interpretatur Dom.in.c.felicis nume.8.de pœnis in.6.& Decius cõs.145. nu.4.quod etiam causa quod

Azeuedo super.8.

5 excõmunicationis sententia non suspenditur ? per appellationem sequẽtem ; imò ea non obstante vitari debet excommunicatus,cap. pastoralis §.verum,de appella.cap.ad hæc quoniam eod.tit.& si is cui, in fin.de sent. excommu.in.6. & cap.ad reprimendam,de offi.Ordi. quare ad eludendã excommunicationem pure latam, oportet ante appellare, vt sic suspensa per appellationem iudicis poreslate, sequens excommunicatio reddatur inefficax, cap per tuas,de sent.excommuni.ca.2.eod.titu.in.6.cap. cum cõtingat,de offi.del. ac proinde dicit text.in ca.ad præsentiam,de appell, quod pendente appellatione ex excommunicatus non est vitandus etiã in diuinis, & si celebrat non incurrit irregularitatem, vt probat ille tex. & firmat glo.pen.in.d.c.2.de sent.excõ. in.6. quã dicit cõmuniter approbat Nauarr.in.c.cũ contingat.3.rem.nu. 7.pag.204.de refcrip.non ea ratione, quod pẽdente appellatione excõmunicatio lata indistincte sit nulla, siue postea pronũcietur in fauorẽ appellationis siue nõ,vt dicebat Decius in.d. c.ad præsentiã.in prin & Frãchus, in c.bonæ nu.45.de appell.Probus infra proximè allegãdus. Nã ita demũ excõmunicatio lata post appellationẽ est nulla,si postea pronũcietur in fauorẽ appellantis,argu.tex.in.c. vt debitus, de appella. & c.1.& c.non solum, cõtitu.in.6.melior text.in ca.licet, in fi. de sent.excom.in.6.& voluit glo.excõmunicatio in d.§.verum,quã sequitur Imol.nu.9.in.c.dilectus, de appel. Frãcus nu.3.fed Probus in addit.ad Io. Mona.in fine in.d.c.2.aliud vult.non inquã hoc procedit prædicta ratione sed quia licet pẽdeat a futuro euentu vtrũ valeat vel nõ excõmunicatio lata post appellationem, interim tamen quia appellans dum fidet fuæ appellationi probabiliter ignorat ex-

N 4 com-

commu,icationem, non incurritur irregularitas, neque periculi exeom
6 municationis †, quod procedit ex contemptu, argum. cap. Apoſtolicæ, de cler. excom. min. & ita declarant Bellamera, in dict. cap. ad præſentiam num. 1. Abb. in dict. § verum. num. 15. & Imol. nu. 6. & Francos. 9. Præpoſi. 20. vbi ſuprà, in dict. cap. dilectis, neq; huic veræ interpretationi refragabitur text. in cap. illud, de cleri, excom. probans, quod dubius de excommu
7 nicatione ſi celebrat incurrit irregularitatem ſi in veritate erat excõmunicatus, quia in dubio debuit abſtinere, nam reſponde illud quidem
8 procedere quando quis eſt ignorãno dubius, ita quòd magis vel adeo incinat ſe eſſe excommunicatum quam non eſſe, ſecus autem quando appellans fidens ſuæ appellationi magis ſe dicitur in hoc vt putet appellationẽ fuiſſe validam & proinde ſequentem excõmuniacionem nullam, per ea, quæ doctiſſime reſoluit Nauarrus, in cap. ſi quis autem. num. 64. de pœnit. dist. 7. & in dict. remedio. 3. num. 8. de neſciẽte ſe excommunicatum, quod non eſt irregularis licet celebret, eò 9 non incurritur irregularitatis abſq; dolo. Eſt tamen notandum vnum non uiſimum & ſingulare dictum Nauarri in dict. c. cum cõtingat. 7. remedio. n. 8. pag. 233. in fi. cũ principio ſequentis, nẽpe q; hodie poſt illã extrau. ad euitãda ſcãdala, quæ habet neminẽ vitandum niſi denũtatum, nõpoſſe denuntiati eum, qui ante denũtationẽ & poſt excõcationẽ ſaltim in his, quæ nõſunt notoria appellauit, quãdoquidem hodie, maximas vires recipiat excõmunicatio per denuntiationem. & idem ſecundum eundẽ Nauar. ibidem in dict. cauſa, nu. 1. cum ſequentibus, quòd ſalubre eſt à declaratione, quaquis declaratur excommunicatus appellarer, quia illius declaratoriæ ſententiæ appellatio ſuſpẽdit effectũ, & ideò ibi cauſidicus conſulit, vt ſemper appellent à tali declaratione. Ex quibus cum in lege noſtra ſit, vt eius pœna incurratur, declarandus excõmunicatus & denuntiãdus, ſi ante excommunicationem appelletur, non incurritur ſequendo appellationem, ſed ſi poſt excommunicationem appelletur incurritur ex communicatio, & conſequenter facta publicatione & denuntiatione ſi pertriginta dies in ea permanſerit ex communicatus incurret noſtri text. pœnas, niſi & à declaratione tali appelletur, quia tũc non incurretur noſtri text. pœna, cũ per appellationem ſuſpenſa fuerit ſententia illa declaratoria, ex dictis per Nauarr. vbi ſuprà, quæ ſunt ſingulares declarationes ad legis noſtræ pœnam euitandam.

Ibi, *Del tiempo que fueron descomulga-*
10 *dos*, Etiam ſi nunc abſoluti ſint à tali excommunicatione, nam verba illa, *Fueron descomulgados*, temporis præteriti ſunt, & ſic abſolutio iam obtenta nihil impedit ad imponendam noſtræ legis pœnam pro tempore, quo excommunicatus extitit vltra legis noſtræ tẽpus, nam ſi de præſenti tantum tempore lex noſtra loqueretur, ſciret vtique verbis præſentis ſe poteris loqui, & ſic nõ eſt dicendũ verba hęc præteriti tẽporis pro præſentis verbis eſſe accipiẽda, ſed tantum in ſuo proprio ſignificato capienda, vt in ſpecie deſignauit, & intellexit Couarr. in 4. parte. 2. cap. 6. §. 8. nu. 17. relatus & ſequutus per Gutierrez, in dict. cap. 12. Quæſt. Canoni. nu. 17. & conſequenter eſtam poſt abſolutionem poterit accuſari perſiſtens in excommunicatione per tempus à lege noſtra ſtatutum, vt veriorem teſtatur Gutierrez, vbi ſuprà, num. 10. in fin. cum ſequentib. & ita vtitur & practicatur quotidie, cetiam ſi cum licẽtia ipſius-met

met iudicis, qui eum excommunicauit, abſolutus nulla ob hoc impoſita pœnitentia, ſecus ſi pœnitentia † imponeretur, nam tunc hac ſola videtur iudicem ſe contentum facere, ita vt ſi ipſemet eam imponẽs abſoluat, vel abſoluí iubeat cum pœnitentia aliqua non poſſit poſt abſolutum pœnis noſtri text. & præcedentis puniri, ſecus vero ſi nullam impoſuerit pœnitentiam, nam tunc punirí poterit poſtris pœnis, vt ſentire vo-lunt Gutierrez, vbi ſuprà, numero. 19.

Ibi. *Que por la Iglesia son tolerados*. Allegat eam Auend. cap. 1. præto. num. 30. in medio lib. 1. & per hęc totus iſte titulus remanet expeditus.

TITVLO. VI. DE LAS Vſuras, y Logros.

Superiori titulo dictum eſt de excommunicatis, quorum animæ in periculo ſunt, nunc autem ſequitur de vſurarijs, qui in eodem animarum periculo exiſtunt.

SVMMARIA.

L Verum eſt propriè ſuperabundantia, ſeu incrementum. nu. 1.

Lucrum dicitur, quod manente ſorte eſt acce dit. nu. 2.

Lucrum eſt omnis vſura, licet non omne lucrum ſit vſura. nu. 3.

Lucrũ poteſt contingere in cõtractu emptio. & vendi. locationis, & ſimilium, & tamen non eſt vſura. nu. 4.

Vſus pecuniæ in vſura dicitur vſus æris. numero. 5.

Petunia appellatione in materia vſurarũ venit alia qualibet res ponderemumero, vel menſura conſiſtens. nu. 6.

Vſura etiam ab ꝓdão dicitur duplici de cauſa. nu. 7. & 8.

In conſiſtentibus in pondere numero, vel menſura magis ꝓtimur per genus quam per ſpeciem. nu. 9.

Vſura pluribus modis diffinitur à Doctoribus. nu. 10. 11.

Vſura mentalis quæ. numer. 12. vbi numer. 13. ſi ſeꝑatõ aliquid detur ceſſare vſuram.

Vſura exterior actualis ab aliquibus voca-

tur. nu. 14.

Vſura an ſit accipere ſortem, & vltra eam certum ante mutuum datum ex alia cauſa debita, etiam ſi pactum fuerit mutuarij ob hanc rationem, vt certum illa ſoluantur, nume. 15. vbi nume. 16. an idem ſi vt mutuetur alia vice ab ipſo recipiente mutuum ipſi mutuanti.

Obligatio antidoralis etiam in mutuo licita eſt ob hanc cauſam mutuanti paſſus eſt damnum illud, num. 20. & nu. 21. declaratur, idque ante moram dicitur.

Promiſſor indemnitatis ad ſortem & vſuras veniens, & ad omne intereſſe, & lucrum num. 22. & 23.

Mutuum ſi non reddatur in ſpare ab quã mutuans fuit damnum paſſus nulli dubiũ quin reſarciendum ſit, num. 24. & num. 25. an ſit tũc neceſſe monere mutuatariũ, vt ſoluat aliàs quod accipiet ſub cambij.

Interesse lucri cessantis an posit poni interneniente mora debitoris, num. 26. interecdentibus requisitis de quibus ibi & num. 27. 28. & 29. plu. num. 30. plures de hoc interesse tractantes referuntur.

Vidua potens dotem suam matrimonio, an possit interesse, & lucra petere. num. 31. vide eumdem. 32. an eius filius maioratus possit eensam constituere pro dote matris sua.

Vsurarius an sit condendus qui ex vi mutui pecuniæ amicitiam alterius pacisc aur aliam rem vilem quidem, sed minime æstimabilem ratione pretij, quod ei conuenerat. num. 33.

Causæ vsurarum in aliis contractibus quæ mutui nequaquam accidere. num. 34. nisi vt numer. 35. quoties vendit res cum pecunia creditæ.

Vsura quotuplex sit. numero. 36. & ibi numerantur species. & num. 37. & 38.

Mutui contractibus est duplex verus, & palliatus, & ille vsura est vera quæ in vero mutuo consistit, & palliata, quæ in pallio reperitur. num. 39.

Emptor cum re veniatur equisimum est vsuras pretij pendere. num. 40.

Vsurarius non tenetur tantum largissime pro sua mensura de superabundantia. num. 41. & aliquando stricte, & propriè proco quod accidit vltra sortem principalem in mutuo. num. 42.

Qua sit differentia inter vsuram, & fœnus, num. 43.

Iura varia frequenter vtuntur vocabulis particularibus. num. 44. & quæ sint. num. 45. vide de contesimis & semissibus, trientibus & bessibus.

Peccatum est mortale dare ad vsuram. numer. 46.

Hæreticum esset affirmare vsuram non esse peccatum mortale. num. 47.

Papa non potest concedere exercere vsuram. num. 48. & 49. an circa exactas quod incertorum restitutionem. positi dispensare.

Authoritas, non sanctaberis fratri tuo, sed alieno declaratur. num. 50.

Princeps neque vlla immemorialis cosuetudo potest excusationem præbere dandi ad vsuram. num. 51.

Princeps in dominio suis, an possint permittere Iudæis vsuras. nu. 52.

Vsuras neque ex testamento iubentis solui, recipi posse nu. nume. 53.

Vsura est impia contra Deum, iniqua contra proximum, periculosa contra ipsum. numer. 54.

Tres exercitates infidelitatis per vsuram in anima vsurariorum generantur. numero. 55.

Vsura tanto deterior, quanto plus indigentia hominum insidiatur. nu. 56.

Idem est pauperi vim furto subtrahere, quod diuitis sub vsuris mutuare. nu. 57.

Vsurarius committit delictum, & potest cri minaliter puniri. nu. 58.

Vsurarij solent communiter mori, vt animalia bruta. nu. 59.

Vsura est contra legem naturæ. nu. 60.

Vsurarius contra lus ex natura est vilis sub quatuor. nu. 61. & 62.

Pecunia vsu ipsius consumitur. nu. 63.

Vsura etiam scriptura veteris testamenti re probatur est. nu. 64.

Iudæa fuit est fuit esse licitum dare ad vsuras mentitur. num. 65.

Vsuras exercere nedum Christianis, verum & Iudæis desire omnino prohibitum est. numero. 66.

Vsura non est permittenda etiam propter maius malum vitandum neque ob aliquod bonum inde speratum. nu. 67.

Iudæus sessolius Christianus, tenetur vsuras restituere antea receptas. nu. 68.

Declaratur authoritas, non fœnerabereis fratri tuo, sed alieno. nu. 69.

Declaratur cap. 28. Deuterono. in hac materia. nu. 70.

Vsura etiam lege Euangelica prohibita est, num. 71.

Vsura etiam iure canon. & ciuili & regio prohibita est. nu. 72. 73. & 74.

Vsurarum exercitium neque ipse Papa permittere potest. nu. 75.

Vsura scelesta est, & pessima est. nu. 76.

Vsura sons iniquitatis. nu. 77.

Vsura poco a simulatur. nu. 78.

Vsurarij quod omnes nationes sunt habiti vel ter. nu. 79.

Vsura nullo tempore aut vsu iustificari potest. nu. 80.

Conscientiæ prena & iniqua non excusat à pena temporali neque à peccato. nu. 81. ni si vt ibi nu. 82.

Vsuræ anare prohibitæ sunt. nu. 83.

Vsuras an punire per legem vestrum Iudeis prohiberi. nu. 84.

Iudæi

Iudæi Regum legibus in temporalibus subiiciuntur. num. 85.

Vsurarum crimè mere Ecclesiasticum est. nu. 86. usq; ad nu. 87.

Vsurarius, an sit contractibus remittenda est, declaratio iudicis Ecclesiastico. nu. 88.

Vsurarium esse cõtractũ si certum sit secularis procedet. nu. 89. & nu. 90. idem cum criminaliter agitur. & num. 91. quid facet secularis, si inhibetur ab Ecclesiastico iudice.

Iudex laicus indistincte procedit quoties incidenter agitur de vsura. nu. 92.

Iudex secularis etiam ex officio procedit contra vsurarios. nu. 93.

Inquisitores hereticæ pranitatis nõ cognoscunt de vsurarum punitione, sed ordinarijs iudicibus remittunt. nu. 94.

Exceptiones contra illos quotes non est clare vsurarius, non obstante exceptione vsurarius si certum est. nu. 95. & 96.

Lex prima.

Summarium.

Cum vsura omni iure prohibita sit, & ex ea multa obueniant damna, prohibetur in lege nostra etiam Iudæis, & Mauris vsuras exercere.

IB I. *Porque se halla que el logro.* Quod verbum, *Logro*, à verbo, Lucro Latine cõposito deriuari credo, lucrũ enim est pro-

1 prie superabundantia, & seu incremẽtum, quod quis habet ex voluntaria commutatione, vltra eã, quæ prius erant sua, vt dicit Philosoꝰ. 5. Ethicor. cap. 7. facit. c. fœnus, verbo, negotium, de verbo. signific. & ad idem cap. per vestras, de don. int. text. optimus in. l. mutuis. ff. profocio, dicens, quod lucrum dicitur, quod manẽte sorte ei

2 accedit ꝑ deductõ omni damno & expensis, facit quod nor. in cap. adijciẽs 88. distinct. & abinde Hispanè vocatur, *Logro*, & vsura, nam omnis vsura est lucrum, licet non omne lucrum

3 sit vsura, ¶ quia non conuertitur. Primum patet, quia si tantundem quis recipiat, quantum mutauit, & non plus, sicut nõ recipit lucrum, ita nec vsuram, si vero quis plus recipiat, quã mutauerit, si tamen tale receptum non sit ei lucrum, nec erit vsura, puta quia aliàs illud receptum erat recipientis, verbi gratia, depositarius, vel alius raptor, vel debitor mutuantis, & cum mutuo reddit depositum, vel rem raptam, vel debitam, quam aliàs nõ reddidisset, nisi ille mutuasset, certe non dicitur vsuram commisisse. Secundum etiam probatur, quia in contractu locationis, & conductionis, & similiũ lucrũ potest contingere, & tamen non est vsura, ¶ ita Ma- 4
ria. Soci. in Rubrica, extra de vsuris, num. 8. & ideo legislator in præsenti verbo, Hoc, *Logro*, locutus est, quia sub eo vsura designatur dicitur que vsura, & dicitur ab vsu, quia propter vsum rei datur, vel dicitur quasi vsus aeris, idest pecuniæ, nam pecunia, secũdũ Philoꝰ. 1. poly. inuẽta est cõmunicationis, & translationis gratia, vt quia difficile erat res necessarias ad vsum vitæ deportare ad loca remota, cõuenerũt emẽtes & vendẽtes authoritate Principis, vel Reipũ quod fieret numisma æreum, ferreum, argenteũ vel aureum, & in signum recti valoris & ponderis cudebatur, seu imprimebatur numismati character, vel imago, vt. l. 1. in princip. ff. de cont. emp. verum quia à principio, & antiquitus pro maiori parte fiebat ex ære (ex eo enim erat pecunia, quam vidua obtulit in Gazophylacium Domini Lucę, 22.) idcirco vsus pecuniæ in vsura di 5
citur, vsus æris, ꝰ Card. in sum. 1. q. 3. artic. 1. numer. 1. Hostiẽsis sum. tit. de vsur. §. vnde dicatur, vel dicitur ab vsu

HAVANA COLLECTION OHV

vsu rei, secundum eum, & Anan. in Rubrica, cod. titul. num. 3. dicit, vsura est, quę datur propter vsum pecuniæ,
6 & intelligę pecuniæ, † cuiuslibet rei, quæ pondere, numero, vel mensura consistit, & sic dicitur vsura ab vsurei, vel xeris, vel dicitur ab vsu rei, secundum Gofred. & Hosti. in sum. isto tit.
7 §. 2. vel ab vrendo ex duplici † causa. Prima, quia vsura in augmentum pecuniæ crit, velut ignis, & inflammat affectum vsurarij dicente Beato Ambrosio, in tractat. de Tobia. c. 6. quod vsura vsum requirit, vt aduratur, & inflamet, sic enim crescente vsura crescit in vsurario affectus pecuniæ in infinitum vt Philoso. 1. Poli. inquit, pecunia enim non est terminus nec finis, Auarus namque, qualis est vsurarius, non repletur pecunia, Ecclesiast. 5. Secunda, quia in vsura est vrens ignis consumens, & deuorans facultates, & substantias pauperum à quibus
8 per vsuram † ex torquetur pecunia, & ex hoc vsura vorago dicitur, vnde Ambrosius in dict. tract. de Tobia. ca. 1. 1. dicit, quod vsura substantiam inopis, & pauperis deglutit, & quasi mare Magnum omnia absorbet, vnde meritò dicebat Lucanus, Hinc vsura vorax, auidum omni tempore fœnus, cap. 1. de vsur. in. 6. vbi dicit vsurarum Voraginem, quæ animas deuorat, & facultates exhaurit compescere volentes, vel dicitur vsura, quasi vsum vrens, siue vsu ram rapiens, quia quis per eam rapit vsum, & inducit vsum, vbi in veritate non est. Rapitur enim vsus, cum venditur vsus pecuniæ, qui non est in rerum natura, cum ex vsu pecuniæ cõsumatur dominium, quia in his, quæ consistunt in pondere, numero, vel mensura magis vrimur per
9 genus, quam per speciem, † vt. l. 2. §. fi cert. per. ex quibus habes multas derivationes vsuræ, & post hæc scripta vidi nouissime Parlador. lib. 2. rerum quotidia. cap. 2. num. 4. cum sequentibus de eis differentem Quibus sic dicusis sic dicendum etiam erit, quid sit vsura, & quotuplex, & quid differat à fœnore. Et quoad primum plures per
10 Doctores dantur 1 diffinitiones, septẽ enim describit Maria. Soci. in Rubrica, extra de vsuris, num. 1. cum sequentibus aliquibus, & per Couarru. lib. 3. Varia. cap. 1. quasi per terum, & per Dida. Perez, hic sub Rubrica titul. Secundo, lib. 8. Ordi. pag. 16. col. 2. alios allegando, & vt breuitati in hoc consulamus, dicendum est, quod licet Io. And. & relati à Couarr. vbi suprà, num. 1. velint diffinire, quod vsura est quio quid sorti accedit ex pacto ; vel spe præcedente, ex text. in ca. fin. 14. q. 3. ex Agathen. concilio , verè tamen ij DD. peccatũ, & crimẽ vsuræ de quo agimus nõ diffiniunt, sed potius rem ipsam ex eo crimine partam , nempè precium, aut æstimationem pecuniæ ipsius vsus. Est enim vsura pecuniæ vsus, & itidem ipsius vsus precium, id verò ad criminis diffinitionem non pertinet, & sic hanc diffinitionem sibi non placere inquit Couarr. vbi supra, eò quod existimat aliud esse materiam ipsius criminis, aliud ipsum crimen, sic equidem differt, res ipsa, quæ criminis materia est, ab ipso crimine. Ex quibus ipse Couarru. vbi suprà, num. 2. verfic. vsura igitur, vt crimen est, ab aliquibus diffinitur hoc modo, vsura est voluntas capiendi vl
11 tra fortem lucrum, & aliquod temporale vi, & causa mutui principaliter; & dictum est, quod est voluntas, id est, actus voluntarius interior, vel exterior, sicuti & in simonia diffinitione explicabat Hadrianus, quodlib. 9. articul. 1. vt hinc colligamus, vsuram
12 esse mentalem, † cum quis mutuãdat certum Titio spe consequendi ab eo decem vlra fortem, aliquin non mutuaturus, capit. consuluit, de vsur. tenent

tenent Theologi maximè Caietan. relati per Spino, de testamen. in. 13. parte gloss. Rubricæ, numer. 6. vbi inquit cũ Sylue. & Natur. Quod non quæcũque species lucri facit vsuram mentaleen, sed illa, quæ est causa principalis ipsius mutuationis, ita quod ea non existente non mutuaret, & hoc est, quod dixit Couarr. alioqui non mutuaturus, vnde si ille, qui mutuat, sic mutuaret propter amicitiam, vel aliã causam, etiam si non peràret aliquid ex eo, cui mutuat pecunias, dicendũ
13 est, quod est posit aliquid accipiat nõ committit † vsuram, vt & optimè per Anto. Gom. tom. 1. c. 5. nu. 5. versi. Quarto infero, per tot. Item & esse
14 exteriorem, quam actualem 1 quidam appellent, cũ quis pacto expressim appposito mutuat mille, receperus ex conuentione Quinquaginta vltra sortem ipsam. Et lucrum id eò dicum est in diffinitione, quia ad hoc crimẽ exigitur, id, quod vltra sortem accipitur, vere lucrum esse, cum alioqui si quis mutuo dederit mille, ac demum sortem ipsam acceperit, & prætierei centum, quæ sibi de iure, & iustitia debentur vltra sortem, non cõ
15 mittit † vsuram, etiam si id pactus fuerit. Sicuti omnium fere consensu constare asserit Couar. vbi supra, num. 2. ad finem. Quando creditor, qui mutuat in pactum deducit, absque obligatione tamen, vt ipse debitor tenea
16 tur ei simile beneficium † exhibere, si in egestate venerit, aut pecunię mutuatæ quandoque indigẽs fuerit, modo aliter hic debitor ex ea pactione non obligetur, quam seclusò pacto ipso iure cuiusdam honestatis moralis tenebatur creditori simile beneficij rependere, quod traditum est in. d. c. consuluit. de vsur. à Panor. & alijs, & à Couar. lib. 1. Varia. cap 20. numer. 4. & Angles, in Flori. Theolo. quæstio. in quæstione de contractu mutui, in cõclusione, incip. vsura est exigere, versicu. Hinc primo. melius Petrus à Natar. de restituti. lib. 3. ca 2. num. 233. cum sequentibus. Est enim licita an
17 tidoralis obligatio + etiam in mutuo sicut in alio beneficio, quando sit nulla præcedente obligatione tacita, vel expressa, vt ex Bal. in l. 2. ff. de iure iur. colum. 36. not. Anton. Gomez, tom. 2. Varia. cap. 5. num. 5. in fine. Et hinc secundum Coar. dict. lib. 3. Varia. ca. 1. num. 2. in fine, iustissime defendun tur creditores, qui à debitoribus vltra fortem principalem aliquid recipiunt ratione interessedæ damni emer-
18 gentis, vel lucri † cessantis, secundum ea, quæ frequentissimè adnotantur in cap. conquestus, de vsur. & in l. curauit. C. de actiõ. emp. Et quoad interesse damni emergentis nulli dubium nisi quod petipotest septem cõ
19 currentibus + de quibus per Conrad. de contract. quæst. 30. conclusione. 1. & Rebuf. in repetitio. l. vni. C. de sentent. quæ pro eo quod int. in præfatin. num. 24. Primò, quod verè damnũ non fidè emergat. Secundò, quod ex illo mutuo non ratione alterius rei.
Tertiò, quod ex actum non excedat damnum Quartò, quod passus damnum maluisset retinere sortem, quã nunc repetere vltra sortem. Quintò, quod mutuum fuerit consilij nõ præcepti. Sextò, quod exactio non infamet actorem, nec scandalizet aliquẽ. Septimo, quod iam passus fuerit interesse, nam pro eo, quod non est passus, non potest agi, vt plenè tradituer ipsum Conrad. Imò licet de iure ciuili semper non possit peti, vt potè, quando creditor est passus damnum ante moram, tamen debitor de iustitia tenetur creditori, & in foro conscientiæ reddere id, quod interest creditoris, vt si mutuo tibi decem, quæ restituere promittis in festo Paschatis, quia mutuaui, ir potes factus sum ad sol-

20 ad soluendum meo creditori, ideò † me oportuit distrahere bona mea vi lipretio, vel accipere sub vsuris tu teneris etiã ante moram ad id quod interest, eò quod tua causa damnum patior, vt tenent Card. Conradus, & Io. Nider, relati, & secuti per Rebuf. vbi supra, num. 5. vbi id ex æquitate esse asserit, vt teneatis mihi restituere dãnum dictum, quod procedere posse credem, si ob importunitatem tuã,

21 & quasi coactus † mutuaui, secus yero si libenter, & voluntarie, nam tũc non vtique ita indubitanter assere rem doctrinam hanc: nisi cum mutuã factum fuit recipiens illud se obligauerit, quod nullum de hoc damnũ parietur mutuans, nam tunc vtique procederet dicta doctrina, promissor

22 enim † in demnitatis ad sortem, & vsuras tenetur, secundum Decian. Decision. 551. num. 7. & ad omne interesse † & lucrum, secundum Alexand. consil. 199. num. 3. volum. 7. & consil. 32. vol. 4. Sed in damno occurrente ex eo q̃ mutuum non est redactum in tempo re constituto, tunc nulli dubium 4 ni

24 si quod ad id teneatur mutuum recipiens, secundum Innocen. in cap. plures, de vsur. Ancha. consi. 376. & alios plures relatos, & sequentes pereund. Rebuf. vbi supra, in gloss. dupli. num. 29. & Petã Nauarra, de restitutio. lib. 3. cap. 2. num. 280. vbi num. 281. quærit an sit in hoc casu necessarium mo

25 nere mutuatarium, † vt soluat, alias quod accipiet sub cambijs, & inquit, quod non, ex quo enim est in mora, dies interpellat, licet securius esse iudico requirere & monere. Imo & q

26 plus videtur est quod interesse † lucri cessantis peti posset attenta mora debitoris, vt communè tenatur Rebilan. consi. 35. num. 11. volum. 1. vbi hoc esse verum inquit, vbi procedat, quando probatum esset, creditorem solutum fuisse mercati, & negociari cum pecunia, & quod id articuletur, & probetur, & itidem probetur, vt per eundem Rolan. Valle, ibi num. 13.

27 quod si creditor pecuniam † habuisset, esset certum, quod fuisset lucratus, quia præmanibus habebat talem mercaturam, vel censum annuum, se cus si esset incertum, nam non sequitur est solitus negotiari, & lucrari, ergo lucraretur si habuisset pecuniam. Imo & in hac probatione debent te

28 stes reddere rationem dicti sui † etiã non interrogati, secundum Rolan. ibi numer. 14. & hoc nisi debitor pro prie impotentiam non soluit in tempo

29 mino, nam tunc non potest conueniri pro interesse † lucri cessantis, vt volunt Theologi este Rolan. Valle vbi supra, numer. 25. & Dida. Perez hic pag. 21. col. 2. in fi. cum seq. vbi potit requisita vt hoc interesse peti possit, de quo quidem lucri cessantis interesse 1 plura tradit Tyber. Decian. Respon. 2. numer. 203. vol. 1. & Gamma, in decis. Lucc. 110. & de vtroque interesse agit late Petr. à Nauarra, de Restitutione lib. 3. cap. 2. numer. 276. cum sequentibus, vbi quid sit damnum emergens, & lucrum cessans declarat, & Angles, vbi supra, in. 2. distinct. difficul. 3. pagina. mihi. 241. Secundum primam impressionem. Et post hæc scripta vidi D. Barbosa, in 1. parte 1. 2. in princip. in fol. mat. numer. 39. cum sequentibus pluribus, & iterum in l. de diuisione. ff. cod. titul. nume. 25. cum sequentibus pluribus.

31 Et quidem in viduapetente lucra, † ob dotem, non solum tradit Couarruui. libr. 3. Variar. capit. 1. numero. 3. versficul. Sexto hinc etiam constat, & Gamma, vbi supra, & Socin. consi. 88. numer. 22. volum. 4. & Angles, vbi supra. titu. de contract. mutui in. 7. difficult. pagina. 246. & optime Anton. Thesaur. decisio. Pedamon. 42. & Velasc um, consultat. 8. numero. 4.

& Burgos de Paz, consil. 4. numer. 28. vbi in facto dicit vidisse, & Molin. de Primoge. lib. 4. cap. 5. nume. 6. & Rojas, de successio. cap. 33. num. 27. cum seq. per quos videri hæ possunt, & per Medinam, in sua summa, titul. *De locis consor.* 2. 6. fol. 146. in fin. cum seq. dicentem, quod potest census constitui per filium maioratus succedentem

32 † in fauorem matris sux viduæ. Videlate per Barbosã, dict. num. 39. cum seq uentibus pluribus. Dictum etiam fuit in diffinitione vsuræ, lucrum aliquod temporale, quia si quis etiam vi mutui amicitiam alterius pacisc atur, ant aliam rem vtilem quidem, sed minime æstimabilẽ ratione pretij, quod ei conuenire nequit, ex eo quod ea res pecunia æstimari non soleat, non

33 est vsurarius censendus, † sicuti Doctor. fateri inquit Couar. vbi supra, dictum etiam fuit, vsuram vi mutui cõmitti, aperte intelligentes hoc crimẽ in alijs contractibus, quam mutui ne

34 quaquam accidere, † vt communè testatur Maria. Socin. in Rubrica, extra de vsur. nu. 64. modo accipiamus mutuũ, sitne tacitum, siue expressum, vt per Decian. Respon. 2. nu. 180. vol. 2. & Lu. Ioui. Peguera, in quæstio. crimin. cap. 32. per totum, & hoc quidẽ ea ratione, quia sæpissimè sub imagine emptionis, & venditionis subest contractus quidam pignoratitius, qui latenter vitium hoc vsuræ maximo Reip. & pauperum incommodo continet, ca. ad nostram, de empt. & venvbi fit mentio pacti de retro vendendo, cap. in ciuitate, de vsur. quoties vẽditur carius res pecunia credita, qui

35 præsenti, & statim † numerata vende retur iustè, de quo per Couarr. lib. 2. Varia. cap. 3. nume. 7. & Gutierrez, in quæstio. canoni. lib. 1. quæst. 29. ex quibus plura infert Couarr. lib. 3. Variar. cap. 1. num. 3 in propositum capit, fabubriter, de vsur. & aliorum iurium,

per ipsum videnda, nè longius quam decet materiam prolongemus. Quotuplex autem sit vsura, dicendum est,

36 quod est duplex, † vna spiritualis & æqua, alia corporalis, & iniusta. Prima enim est fœnus spirituale & iustum, quod exercere debemus, vt etiam est illud, quod amore Iesu Christi tribuimus misericorditer, vt ab eo, qui mul tiplicitèr, & in perpetuum retribuit, eandem recipere valeamus. 46. distin. cap. sicut. de pœnidistin. 1. medicinæ iuxta illud Psalm. 3. Beatus vir, qui miseretur, & commodat, siue mutuat. Et illud Euangelij Matth. 19. centuplum accipietis: vnde Beatus Augus. inquit miser homo cur fœneraris homini, fœnerare Deo, & cẽtuplum accipies. Tu verò dic, quod ista nõ est propria vsura, quia non descendit ex mutuo, sed ex contractu donationis, in quo licitum est etiam à priuato centum pro vno accipere. Sed Augus. & alij sic loquentes longe improprie, dum dicit fœnerare Deo habendo respectum, quod licet in fœnore magnum sit lucrum, longe tamen maiora sunt in ijs, quæ datur amore Iesu Christi, ita Maria. Soci. in Rubrica, de vsuris, num. 17. Secunda, vero species est fœnoris, seu vsuræ corporalis, & iniustæ, de qua in præsenti titulo tractatur, &

37 hæc distinguitur † in interiorem, & exteriorem. Interior est illa, quæ dicitur mentalis, & est cum aliquis mutuat aliquid, vel dat absque pacto tacito, vel expresso recipiendi aliquid vltra formem, fed sperat ex hac mutuatione aliquod lucrum reportare, vt tenent Theologi maxime Caieta. super Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 78. arti. 1. Exterior autem est illa, quãdo quis dat mutuum alicui cum pacto tacito, vel expresso recipiendi aliquid vltra sortem, siue illud pactum sit verbis, vel signis, vel alio quouis modo, &

38 hæc exterior diuiditur † in veram, & pallia-

palliatam vſuram. Vera & aperta eſt illa, quæ verbis expreſsis exprimitur, vt cum mutuatur aliquid, vt vltra ſortem aliud amplius detur. Palliata vero, quæ verbis fallacibus exercetur, ſcilicet, quoties mutuum palliatur ſub conceptione alterius contractus, & tamen eſt mutuum ſecundum formam latentem, & mentem contrahentium, qualis eſt omnis contractus alius à mutuo, in quo quis minori iuſtoprætio infimo, & ſine medio quærit aliquid propter amicitiam ſolutionē, & contra, quo quis alij vendit pretio maiori iuſto ſupremo oli dilatā ſolutionē. c. in ciuitate de vſuris. & audiētia, de emp. & vēd. c. illo vos, de pignori. & ſic licet omnis vſura in ſolo cōtractu mutui verſetur, quia tamen cōtractus mutui eſt duplex ꝧ ve-
39 rus, & palliatus, ita duplex eſt vſura, vera, quæ in vero mutuo conſiſtit, & velata, ſeu palliata, quæ in palliato verſatur, vt per Nauarr. in dict. ca. 17. Manualis, num. 206. verſic. dixi verū. Et vſura, ſecundum Dida. Perez. hic pagi. 15. colum. 2. cum ſeq. dupliciter capitur, & reperitur. Primo modo ſumitur largè pro acceſſione, ſeu augmento ſucceſsiuo ſortis in quantitate conſiſtentis ex quacumque cauſa etiam alias quām ex mutuo debitæ, putà ex cauſa venditionis, & traditionis rei. l. Iulianus. §. ex vendito. ff. de actio. empt. ex vendito actio venditori competit ad ea conſequēda, quæ ab emptore ei præſtari oportet, veniunt autem in hoc iudicio in primis pretium quanti res venit. Item vſuræ precij poſt diem traditionis: Nam cū re emptor fruatur, æquiſsimum eſt,
40 eum ꝧ vſuras precij pendere. l. curabit, &. l. fructus. C. de actio. empti. l. 1. C. de vſur. vel dotis, & ſuſceptarum onerum matrimonij. l. cū port. §. vſuras. ff. de iure doti. text. elegans in caſu lubriter, de vſur. Item etiam in caſibus in quibus, dicit gloſſ. in ſumm. 14. quæſt. 3. licitam eſſe vſuram, vel propter moram in bonæ fidei iudicijs, legatis, & fidecommiſsis. l. qui ſolidum, deleg. 2. notatur in l. mora, ff. de vſur. Aliquando etiam ſumitur largiſsimè, pro omni ꝧ iniuſta ſuperabundantia, ſiue debeatur quantitas, ſiue non, vt in cap. putant, 14. quæſt. 3. Sed quia in toto iure non legitur, ita accipi, omittendum eſt, vt inquit Dida. Perez, hic pag. 16. col. 1. Secundo modo, ſecundum eum ibi, accipitur vſura ſtrictè,
41 & propriè ꝧ pro eo, quod accedit vltra ſortem principalem in mutuo, vt in l. ſi tibi decem, in princi. fine pact. l. rogaſti. § ſi tibi. ff. ſi cer. pet. l. hactenus. § fin. ff. de conſtit. pecu. l. 31. & ibi gloſſ. titul. 11. partit. 5. Vnde hoc ſolo caſu dicitur fœnerator debitor vſurarius, & pecunia fœnebris, lex, fœnerator. ff. de nau. fœnore. l. debitor, & l. pecunia. ff. de vſur. patet, quia pecunia dotalitia, vel per emptorem, aut quęuis quoquo vero titulo, aliàs quā ex mutuo debita, non dicitur pecunia fœnebris, etiam ſi ex mora veniat vſuræ, prout nec dicitur propriè ſignus niſi in ſolo mutuo, iſto caſu propriè, & planè militant leges huius titu-
42 li, & ſanctiones, & pœnæ octo vſurarios ſtatutæ, & l. 9. titul. 3. partit. 1. & l. 4. tit. 6 part. 7. Quæ autem ſit differentia ꝧ inter vſuram & fœnus, Dida. Perez, hic pag. 15 colum. 1. in fine inquit, iuxta vtriuſque iuris Doctorū opinionem eam eſſe, ſcilicet, quod illa tanquam iuſtitia, & ſuperius ſe habeant. Quòd ſcilicet fœnus dunt taxat pro vſura ſtrictè ſumpta vſurpetur, pro eo, quod ex ſolo mutuo iniuſtè accrescit: vſura autem accipitur extenſius pro quocunque augmento ex quocunque contractu, etiam dum licitum ſit, vt ſi quid credita pecunia vēdidiſti, & quia debitor in mora fuit, aliquid tibi ratione lucri ceſſantis autcūm,

ctum eſt, acceſſio illa vſuraria quidē eſt, non fœnebris, vt in l. cum quidā §. ſi pupillo, ibi, vſuræ enim non propter lucrum petentium, ſed propter moram non ſoluentium infliguntur. ff. de vſur. ſed aliquando vnum ſumitur pro alio. l. pecuniæ fœnebris. in principio. ff. de vſu. cap. 1. de vſuris. in 6. vbi fœnus, & vſura reciprocātur, plerumque fœnus pro vſura: & e contra vſurpantur, vt per Oldr. lib. 1. de vſur. cap. 1. & Soto. lib. 6. de iuſti. & iur. q. 1. tit. 1. Dida. Per. hic. d. pagi. 15. col. 2. vbi alia propoſquitur pro differentia & conuenientia fœnoris, & vſuræ. Et quia iura ciuilia frequenter vtuntur vocabulis partic ularibus circa vſuras
43 vocando eas ſemiſſes, trientes, centeſimas, beſſes, ſuccinctè ꝧ eſt declarandū quæ ſint, de quibus loquitur. l.
44 fin. C. de vſur. rei iud. l. nihil §. 1. ff. de nau. fœno. &. l. qui ſemiſſes. eo. titu. &
45 de omnibus loquitur. l. eos. C. de vſu. & olim de iure ciuili illuſtribus perſonis, & qui ſupra eam dignitatem erāt minimè licebat vltra tertiā partem centeſimæ in quocunque contractu vili, vel maximo vſuras ſtipulari, vt dict. l. eos, & hæ trientes vſuræ dicuntur, ſecundum quas ſi ſors eſt centum habita conſideratione ad annum debētur triginta tria, & vnum tertium. Inferiores verò illuſtribus licitas gerētes negociationes vſque ad Beſſem centeſimæ poterunt ſtipulari, vt. d. l. eos, hoc eſt, ad duas partes centum habita conſideratione ad annum. In traiectitijs verò contractibus, vel in ſpecie bus datis fœnori vſque ad centeſimam tantum licebat ſpeculari, vt in dict. l. eos, quæ centeſima vſura dicitur, quæ ſorti in anno æquiparatur, vt dicit glo. 46. diſtin. cap. quoniam, vnde cētum pro centū. Dicitur autē traiectitia pecunia, quæ trans mare vehitur. l. 1. ff. de nauti. fœno. Cæteri verò homines prædictas qualitates

Az cuedo ſuper. 8.

non habentes vſque ad dimidiam tantum, centeſimæ poterant ſtipulari, vt dict. l. eos, & hæ ſemiſſes vſuræ dicuntur, ſecundum quas quolibet anno quinquagintæ pro centum dantur. ita Maria. Socin. in dict. Rubric. de vſur. num. 11. cum. 4. ſequentib.

Ibi, *Es muy gran pecado*, Date enim ad vſuram peccatum eſt, & mortale, ꝧ
46 prout denotat inæqualitatem ratione mutui, & probatur, nam lege diuinaid eſt prohibitum, & lege etiam humana, ergo vtentes contra huiuſmodi iura peccat, prout peccare inquit Sanctus Thomas, ſecunda ſecundæ, q. 78. art. 1. & ibi Caietanus & quodlibeto. 3. art. 19. & opuſculo. 73. cap. 4. & in quæſt. de malo, quæſt. 13. arti. 4. & in. 3. ſentent. diſtinct. 37. artic. 6. & Florenti. in. 1. parte ſuæ ſummæ, titu. 1. cap. 5. & 3. Nauarro, in Manuali, cap. 17. numer. 206. Angles, in ſuis Florib. Theologic. quæſtionum, in quæſtione de contractu mutui, artic. 1. Ludouicus Peguera, in quæſt. criminali. capitulo. 31. num. 16. Idque adeò verum eſt, quòd hæreticum eſt affirmare vſuram ꝧ non eſſe peccatum mortale, vt inquiunt Nauar. & Angles, vbi ſupra, ex text. in Clemen. vnic. de vſur. dicente, ſi quis in illum errorem incidерit, vt pertinaciter affirmare præſumat exercere vſuras non eſſe peccatum, decernimus eum velut hæreticum puniendum, iniquum eſt enim exigere duplex pretium, vnum pro re ipſa, alterum autem pro vſu, quoties conſultur, vt ſi pro decem menſuris frumenti, vndecim exigantur, vna pro vſu frumenti exigitur. Secundo accipiatur, vt ex hoc quia peccatum eſt dare ad vſuram,
47 48 non poſſit Papa diſpenſare ꝧ vſuras exerceri, quia non debet concedere peccatum, ex text. in cap. ſuper eo, de vſur. dicente, cum vſuram crimen vtriuſque teſtamenti pag. deteſtetur

Ò ſuper

super hoc dispensationem aliquam posse fieri nõ videmus, quia cum scriptura sacra prohibeat pro alterius vita mentiri, multo magis prohibẽdus est quis, ne etiam pro redimenda vita captiui vsurarum crimen inuoluat turq; ment text. ad hoc allegat Florentin. in dict. s. part. cap. 7. §. 2. in princip. sub tit. 1. & Panorm. in cap. mandatonu. 16. de simo. Didac. Per. hic pag. 24. col. 2. in fin. & optime per Couarr. in dict. lib. 3. Varia. cap. 1. nu. 8. posset autem dispensari, secundum eundẽ Florẽtin co. §. 2. in exactis quoad incertorum † restitutionẽ, secundũ Dec. quod ibi putat Florenti. non valere, neq; Iudæos excusari quoad conscientiam in exactione vsurarum, sicut ne que in aliis peccatis, vt latius ibidem profequitur ipse Florenti. Respondẽs authoritati illi, Deuter. 23. non foenerabitis fratri tuo ad vsuras, sed alieno, vt per alienum †, intelligunt illi, qui erant inimici eorum, quorum terras eis Dominus concesserat, vt Chananęi, & abeis licite recipiebant vsuras, non vt vrsus, sed vt recuperata rionem iuris sui, argum. ca. 1. de vsur. Ampliatur & tertio, vt etiã pro iusta causa, vt pro redẽptione captiuorũ, non liceat dare ad vsurã, text. in. c. luper eo, de vsur. quia intentio finis boni non iustificat factum in se damnatum, Conrad. de cõtract. q. 84. concl. 2. vers. ex hac cõclusione, & mala nõ sunt facienda vt inde eueniant bona, vt ad Roma. 13. Conrad. vbi sup. q. 26. concl. 2. in fi. cum seq. Ampliatur itidem vt & à fortiori, nullus Princeps secularis, nullavè consuetudo quan-
51 tumcũque immemorialis † possit dispensare in eque excusationem præbere dandi ad vsurã, vt per Couarr. d. lib. 3. Varia. c. 1. nu. 8. vbi iure optimo reprobat Paul. Cast. dicentem posse iuste Principes seculares negare ius reperendi à creditoribus Iudæis vsuras iam per debitores solutas, hoc enim est vere cõtra tex. in c. post miserabilem, de vsur. & text. in Clem. 1. eo. tit. essẽt enim tacitè & indirectè, & per obliquũ permittere vsuras. Et an licitè per Principes in dominijs suis possint Iudæis permittere exercere vsuras, vt de late Anto. Thesan. decisio. Pedem. 57. cũ cõsiljs ibi positis, vbi & refert concessionem Sixti Quinti. Imò nec ex testamento testatoris iubẽtis vsuras solui, licebit recipere eas 1. vt per Couar. vbi supra. n. 9. per totũ. Ex qui bus clare colligitur dare ad vsurã esse peccatum mortale, & ob id vsurarius omnino pessimus vocatur. Est enim
52 vsura impia † contra Deum, iniqua contra proximũ, periculosa contra ipsum: contra Deũ impia, quia vsurarius Deum relinquit, quia quãto magis oculi corporeas fit propinquior terræ, tanto magis distat à Deo: tres enim cæcitates infidelitatis † per vsuram, in vsurariorum anima generantur. Prima, quia non desiderat paradi-
53 sum. Secunda, quia non abhorret infernum. Tertia, quia non veneratur aliquod Ecclesiæ sacramẽtum, vt hęc & alia profequitur Maria. Socin. in d. Rubr. de vsur. n. 57. cum. 6. sequentib.
54 Et tanto deterior est vsurarius, quantò plus indigẽtiæ hominum insidiatur, ac tũto magis exercẽda, quãto cum mercium rei magis, necessariæ difficilius redditur, vt inquit Siman. de Instit. Catho. tit. fi. n. 2. Et est vsura rapina, & furtum, legitur enim apud Ambro. & Augustinum relatos per Thom. de Mercado, in Tractat. *De cõtractibus licitis & reprobatis*, fol. 19. pag. 2. idẽ esse pau-
57 peri † res turo subtrahere, quod diuiti sub vsuris mutuare, & habem† tex. in. c. si quis vsurã. 14. q. 4. & ibi gl. & ob id vsurarius delictũ cõmittit, & ob illud potest † criminaliter puniri, vt sentit gl. Canones, in. c. pernicioſam, de offi. ordi. Soci. consi. 219. num. 3. volu.

vbi no-

vbi notabiliter dicit, quod contra tales poterit criminaliter procedi citã ad torturam, vt etiam verũ, per text. in cap. grauis, de depoſit. text. in l. improbum fœnus. C. ex qui. cauſ. infam. iiro. quæ vsurarios pœna infamiæ punit, & hanc opinionem quod vsurarius possit puniri criminaliter, tenent Iacob. Butri. in dict. improbum, & communem rectatur Alcia. in dict. cap. pernicioſam numero. 76. & ſequen. relatus per Couarruui. in 4. parte. 2. capit. 6. numero. 19. & per Pegueram, in his quæſtion. criminit. capit. 3. numer. 18. vbi inquit, ſic plu ries in facto vidiſſe. Et hanc appellat magis communem Corneus relatus & ſecutus per Clarum, in §. vſura, nu mero 9. recep. ſentent. vbi etiam dicit, ita vidiſſe iudicatum per ſenatum, & ſic itidem vidiſſe teſtatur Tyber. Decian. tomo. 1. de delict. lib. 4. capit. 26. mixti fori quæ ſint numer. 3. ex lege tamen noſtra regia in pœnis ciuilibus condemnantur, & ſic non ſolent coram laicis puniri, puniũtur tamen criminaliter quia infamia notantur, ſi pluries exercere vſuras reperti fuerint, & ſolitos eſſe fœnerari. Soléteque
59 vſurarij communiter, † vt animalia bruta mori, vel aliquo terribili iudicio de eis contingente raro aliquando publicè à dæmonibus, ſicut legitur apud Sanctum Antoninum, Floren in ſumma titu. de vſur. in princi. numero. 30. & per Pegueram, vbi ſupra, capit. 31. numero. 49. & ideo omnino fugiendum eſt ab vſurarum crimine.

Ibi. *Vedado auſſ en la ley de natura*: quod
60 eſſe indubium vſuram, ſcilicet, † eſſe contra legem naturæ aſſerebat Ioan. And. in mercurialibus in Reg. pecca tum colu. 4. de Regal. iur. in. 6. idque probatur manifeſte, nam Philoſoph. nulla lege ſcripta ac ſtatus, ſeu adſtrictus naturali ratione edoctus lucrũ vſuraum eſt deteſtatus, vt in libro primo Poli. capit. 6. & 7. Ethi. capit. 1, & 5. his verbis in dict. capit. 7. loquens, Illud contrahendis rebus accommodatum eſt, idemque vtuperandum, nec iniuria, non enim naturaid genuit, ſed rerum vitrocitroque contrahendarum ratio, iureque optimo in hominũ odia incurritquo niã ipſa pecunia fructus eius eſt, nec ad permutandas res, cuius cauſa com parata eſt, refertur, fœtus autem pecuniam auget, & amplificat, ex quo etiam nomen inuenit, & in dict. ca. 6. & capi. 1. idem Philoſoph. hoc idem vitium improbat, atque eſſe alienum à natura exiſtimat, & turpe lucrũ, & turpem quæſtum appellat, ac fœnera tores pares eſſe cenſet latronibus, lænonibus, & depopulatoribus, & tyrannis. Plutarchus etiam in Lucullo, & in libo de vtura vitanda, in hunc fere modum colligit. Primum, quod mi nimè conuenit, mutua, quæ charitatis, beneficij, & amicitiæ cauſa indicta ſunt, in lucri fordidi certitudinem vertere. Deinde quod vſura contra Regulam illam naturæ ſit, ex nihilo nihil gigni: quod paupertati vnicum eius ſolatium, nempe animi ſecuritatem aufert, quod nondum natos fructus deuoret. Quod qui accipiũt ſub vſuris vorſuram ex vorſura facientes, nunquam ſe extricant. Quod vt plurimum ex luxu ex illud alienũ contrahatur. Sic & Cicero libro. 2. de officijs ad finem, inquit, dare ſub vſuris eſſe hominem occidere, ergo talis actus contra naturam eſt. Et Tranio ſeruus apud Plautũ Moni ſtellaria, Nullum (inquit) ædepol hodie genus eſt hominum terrius, nec minus bono cum iure, quàm danſticum. Marcus item Cato. in principio de re ruſtica, Maiores (inquit) noſtri ſi habuerunt, & ità in legibus poſuerunt, furem duplo condemna-

ri, fœneratorem quadrupli. Quanto peiorem existimarunt fœneratorem quam furem, hinc licèt existimari. Futque & olim apud Romanos grauis contentio super tollendo fœnore, in qua Asellius Prætor, qui id suadebat, occisus fuit à fœneratoribus, authore Appiano Alexandrino, lib. 1. de Bello ciuili, quo in loco artem fœneratoriã vituperat. Et sic, vt inquit Ioan. And. r. vbi supra, contractus vsurarius ex natura rei est vitiosus [61] , ac malitia conuolutus, & ibidem in col. [62] 5. inquit esse propter 7 quatuor. Primò, quia facit rem naturalem superualere fuæ naturæ, & rem artificialẽ fuæ arti, & maximè contra naturam. Secundò, quia facit, quòd res, quæ nõ parit fructum generet lucrum, quod est cõtra naturam. Tertiò, quia facit, quòd ea, quæ habent omnino eundem valorẽ, vnum eorum exerefcat in valore per alterum, quod etiam est contra naturam. Quartò quia facit, quòd res mutuata per abusum tradita hitur ad aliquid, ad quod nõ est ordinata principaliter, nec consequẽter, quod est etiam cõtra naturam. Hæc queratione faciunt ex Romano, consil. 500. col. 2. quia mutans dominium pecuniæ mutuæ in mutuatarium transtulit, vnde tunc recipiens vsuram recipit lucrum ex re aliena in recompensationem temporis, quo mutuum durat, quorum vtrumque est irrationabile, cum & ipsum tempus sit commune omnibus animanti bus, & ideò non est redimendum ab aliquo simpliciter & per se sumptum nec est in commercio, sicut nec aër, nec mare, vt. l. 2. ff. de rerum diuisio. qui ratione approbãt Lauren. de Rodul. & alij relati per Octauian. decis. Pedamont. 137. nu. 7. Secundo suadetur dictum nostrum assumptum, eò quòd in pecunia, rebusq; aliis mutabilibus, vsus est ipsius rei consumptio, nam (vt inquit Arist. in. 4. Ethic, c. 1.) vsus pecuniæ est eius consumptio, re tentio verò, & acceptio est eius possessio, sicque non potest separari à proprietate, nec ab ipsa rei significatione aci pere lucrum aliquod pro vsu ipsius rei, & demum rem ipsam, iniquum est, & praua cõmutatio, cum id quod non est, pretio vendatur. Eique apertius sit, si specialius argumẽtemur, aut enim creditor capit lucrũ ipsius pro forte, aut pro vsu ipsius rei: si pro forte, capit bis eius æstimationem, vel capit iniustum sortis valorem: si pro vsu rei, is non potest seorsum à sorte æstimari, & sic bis fors ipsa venditur, quod satis iniquum esse conflat, bonaque fides non patitur, vt bis idem exigatur, ex iuris regula, huicque rationi suffragatur text. in l. 2. ff. de vsu earum rerum quæ vsu cõsum. Sed de pecunia (inquit) rectè cauetti oportet his, à quibus eius pecuniæ vsusfructus legatus erit: quo Senatusconsulto non id effectum est, vt pecuniæ vsusfructus proprius esset, nec enim naturalis ratio authoritate senatus cõsulti mutari potuit, sed remedio introducto cœpit quasi vsusfructus habere, idem tradit Iustinia. in. 6. constitutur, vbi Theophilus, Iustiniã de vsufruct. passimque obteruatum est, pecuniam à vsu ipsius consumi, text. in [63] cap. fin. de pignorib. l. Aristo. §. fin. ff. de iure delib. Tyraquel. lib. 1. de retract. §. 1. glos. 7. num. 103. consumi tamen intelligas, non vt minuatur vel pereat, siquidem salua maneat, & eiusdem valoris etiam si millies commutetur, deturque vel gratis, aut in alterius rei pretium, sed ita accipiendum est, scilicet, vsum pecuniæ in sumptibus, & erogationibus cõsistere, atque per vsum omnino eam ab vrente discedere, & in alium transferri, ideòque quantum ad ipsum consumi, & perire. Alias rationes, quibus demonstratur esse vsurã de iure naturali probibitam adfert Couar. d. lib. 3. Variar. cap. 1. nu. 5. & Soto de iust. & iur. libr. 6. quæst. 1. artic. 1. pag. 470. & 471. cum sequent. sed dicta iustificant, & legis nostræ dispositio sic asserens, & omnia omnium cõsensus tam Theologorũ, quàm Canonistarum est receptum, vt ibid. Couar. testatur hãc esse communem sententiam, & eam referens Iulius Clarus in. d. §. vsura. nu. 3. & gl. *Vsureros.* in l. 4. titul. 6. p. 6. vbi inuehit contra cambia, hanc etiam tuetur Simanc. de Iustit. Cathol. titu. 51. & Spino, in Speculo test. an. in 13. part. glo. Rubricæ. n. 6. & Octauia. decisio. Pedem. 137. num. 7. & Maria. Socin. in Rubric. extrà de vsur. nu. 23. & Pegue ra, in quæst. crimin. c. 30. nu. 7. Didac. Perez in Rubric. titu. 2. lib. 8. Ordina. pag. 24. col. 2. in prine.

Ibi, *Como de escriptura.* veteris, scilicet testamenti, vt habetur 1 Exodi cap. 22. ibi, si pecuniam mutuo dederis populo meo pauperi, qui habitat tecum, non vrgebis eum quasi exactor, nec vsuris opprimes. Et Deuter. ca. 23. ibi, non fœneraberis fratri tuo pecuniam ad vsuras, nec fruges, nec quamlibet aliam rem, sed alieno. Patri autem tuo absque vsura dare quod indiget cõmodabis, vt benè dicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere tuo in terra ad quã ingrediẽris possidendam. Et Leuit. capit. 25. nè accipias à fratre tuo vsuras, nec amplius quam dedisti: & paulo post, pecuniã nõ dabis ad vsuras ei. Item Ezechiel, cap. 18. vbi Dominus de eo, qui ad vsuram dederit, ait, quòd talis non viuet, sed morietur. Et Prophetæ etiã Psalmo. 14. inquit non habitarurum in templo Domini eum, qui ad vsuram dederit, cap. quoniam. 14. quæstione 4. & capit. si quis oblitus, ead. causa & quæstione, & sic si ludæus [65] asserat filii licere posse dare ad vsu-

ras, clare mentitur, vt aduersus eam clamat Hieronym. Sauanarola, in Homilia. 17. capit. 6. Michææ, inquiens, date mutuũ gratis Reipub. vestræ, nè fœneremini res, neque tibi Iudæe hoc integrum est, vt faceres: nec id facis, salus portest tibi contingere, quod si tibi ad vsuram dare licerẽ, ais, egregiè mentiris. Fuit enim olim dumtaxat permissum obcerui cosum tum capur. Est autem vsura ordini naturæ contraria, quare est peccatum aduersus naturam ipsam: assero tibi fœnus non esse licitum. Regredimini ergo omnes ad pœnitẽtiam. Ex quibus deducitur, nedum Christianis verum & Iudæis prohibitum [66] esse de iure communi vsuras exercere, vt per text. in cap. post miserabilem, de vsur. ibi, Iudæos ad remittendas Christianis vsuras per principes & potestates seculares compelli præcipimus, & cõmunè testatur Curtius Iunì. in. 1. eius qui in prouincia post num. 5. ff. si certum petat. & con sequenter peccant Iudæi, vt dicit esse communem opinionem Theolo. & Cano. Alexand. de Neuo, cõsi. 160. num. 1. Adeò quod Ecclesia non debet, neque potest hoc [67] peccatũ permittere, nec tolerare, nec propter aliud maius malum vitandum, neque propter aliquod bonum, quod ex inde sequi speretur. Quinimo si aliquis Iudæus exerceat vsuras in Iudaismo (vt ipsi communiter faciunt) & deinde efficiatur Christianus tenebitur [68] ad restitutionem vsurarum, quas antebaptismum extorsit, ita Iul. Clarus, in dict. §. vsura. nume ro. 7. neque ijs obstabit authoritas 1 illa Deuterono. capitulo vigesimotertio, non fœnerabis fratri tuo pecuniam ad vsuram, nec fruges, nec quamlibet aliam rẽ, sed alieno, nam vtra intellectus per Montolonium, in suo promptuario iuris, verbo, fœnerari, & per Co-

uar.d.li.3.Varia.c.1.n.7.aſsignatos,ve
rus intellectus iſtius loci eſt, quòd nõ
ex eo permittitur Iudæis etiam cum
alienis dare ad vſuram, ſed tantum
quoad hoſtes eorum in recompenſa-
tionem damni abhoſte illo iniuſte il- 70
lati,&ſic verbum illud,alieno,in tali
hoſte intelligitur: terra enim promiſ
ſionis erat Iudæorum, Deus enim de
dit illã Abrahæ,quam multi ex genti
bus ſub tyrãnide poſsidebãt,ve erant
Iebuſæi,Philiſtæi,& reliqui,& quiaiſti
gentiles cõtra fas & ius terrã Iudæo-
rum tenebant, ipſi vero Iudæi illam
armis expugnare non valebant, cum
innumera gẽtilium eſſet multitudo,
eaque potentiſsima, ideò Dominus
præcepit Iudæis vt ad vſuras pecu-
nias darent gentilibus illis, vt vel ſic
recuperarẽt quod iuſtitia & iure ſuũ
erat,&ſic quòd Dãs inquit,dabis alie
no intelligendum eſt,de illis, quitter-
ram promiſsionis incolebant, quia
hoc non erat alieno rapere, ſed quod
ſuum erat redimere, quod ſi alias ad
vſuram dabant grauiter peccabant,
ita Stella,ſuper Lucã.c.6.& hunc ve
rum dicit intellectum Couarr.d.n.7.
& Dulac.Perez in.l.1 tit.2.lib.8.Ord.
pag.49.& Spino, in.d.13.p.glo.Rubri
de reſta.n.7. verſic. vlterius & vſura,
& Peguera, dict.c.30.n.10.vbi & hoc
etiam modo ſonerare poterant Iu-
dæi Paleſtinis,qui cõtra omne ius ter
rã ſuã vſurpauerãt, quã illis Dãs de-
derat , quæ ſua erant ita recuperãtes.
Et ſic quoties ab hoſte in compenſa-
tionem damni iniuſte illati accipitur
vſura,& retinetur, vel vbi bona ab ho
ſte poſſeſſa ſunt ipſius mutuantis, ant
ad eum pertinent , quemad modũ bo
na & prædia hoſtium incolentiũ ter-
ram promiſsionis ad Iudæos pertine
bant diuina largitione, vt ſupra dicti
Doctores intellexerũt illud verbum,
ſed alieno, nõ obſtet ſupradictis, de
quo & latè agitur per Soto, libr.6.de

ram eriam iure diuino Euangelico
prohibitam eſſe,& plura ad hãc rem
teſtimonia adducere reſtatur, Epiſco
pum Lugdunenſem Guil.Peral.in ſua
ſumma de vitijs & virtutibus , tom.2.
Tract. de auaritia.cap.1.& nouiſsime
Spino,in dict.glo.Rubric.in.13.part.
num.10.in Speculo reſtan.& ſic ſure
diuino,tam veteris,quam noui teſta-
menti vſuram prohibitam eſſe non
eſt dubitandum, Iure etiã Canonico
72 prohibitam eſſe conſtat;ex pluribus
conſtitutionibus & capitulis,ſub tit.
de vſuris,an decretalibus & in aliis li
bris Canonicis,& in Decreto.14.q.3.
& ſequentibꝰ ita vt nihil in hoc ſit im-
morandum.Iure itidem Ciuili ſaltim
73 Authẽticorum ſ.prohiberi vſuram,
veriorem, & cõmuniorem teſtatur
Iulius Clarus,in.d.§.vſura.n.4. & vr à
tali non eſſe recedendum ibidem te-
ſtatur,quantumuis aliqui diſſentiant
de iure ciuili, de quo latè agebatur
per Couar. vbi ſuprà,nu.6.& Peguerã,
in.d.c.30.n.16.& Spino,vbi ſup.n.14.
cũ ſeq.& ad cõtraria reſpondet Soto,
vbi ſupr.pag.474.verſi.Ad tertium,&
74 47 5.verſ.Per hæc ergo , iure etiã ꝰ no
ſtro regio prohibita eſt vſura,ex.l.4.ti
tu.6.p.7.in quãtum ibi vſur.nos infa
mes eſſe declaratur,& ex lege noſtra
& toto noſtro titulo apparet prohi-
beri vſuram,ita vt nullo iure,nullaꝙ
cõſtitutione vſuræ permiſſæ ſunt,ſed
prohibitæ potius & odibiles. Prout
poſthæc ſcripta vidi etiam aſſertum
per Docto. Sahagũ in lectura impreſ-
ſa ad cap. decernimus.nu.136.cum ſe-
quẽtibus aliquibus de iudiciis. Et ſic
nullo modo permittenda eſt vſurarũ
exactio,quia inferior non poteſt per-
mittere,quo ꝺ vetuit ſuperior,ſcilicet
ipſe Deus,& Chriſti vicarius, vt pro
bat notabiliter Matth. Afflict. deciſ.
Neapol.22.n.4. neque ipſum Roma-
nũ Pontificẽ poſſe priuilegio diſpen
75 ſatione ꝰ aliouè iure permittere vſu-

Azeue.lo ſuper.8.

rarum exercitium, ſic, quòd ex eo li-
citũ ſit, vel vſurarius eximatur & im-
munis reddatur ab vſurarum reſtitu
tione, nam ſummus Pontifex nõ po-
teſt iuri naturali reſtagari, neque
permittere illud, quod iure naturali,
aut diuino illicitũ eſt, quia cum vlu-
rarum crimen vtriuſque teſtamenti
pagina deteſtetur, ſuper hoc diſpenſa
tionem aliquam poſſe fieri non vide
mus,& ita expreſſe habetur in cap.ſi
per eo,de vſur.& cum ſummus Ponti
fex diſpenſare non poſsit, multo mi-
nus principes temporalis, vt vtrũque
probat eque iur Peguera,in.d.c.30.nu.12.
cum ſequentibus tribus,& Didac.Pe
rez.d.l.3.tit.2.lib.8.Ord.glo.1.col.2.
in fin.cum ſequent.

Ibi , *Y cosa que pesa mucho a Dios,y por
que vienen daños y tribulaciones* , ſecleſtia
enim nefaria, perniciosa, atque ne-
fanda eſt vſura ꝰ propter multa terri-
bilia mala ex illa prouenientia, eſtque
impia contra Deum iniqua cõtra pro
ximum periculoſa contra ſeipſum, vt
in hac lege dictum remanet. Mutua
enim beneficia, inter quæ mutuum
gratuitum merito cõmutatur cha
ritatem ſinem dilectionis inducunt,
augent,& aucta conſeruant. Et contra
autem mutuum datum non ex chari
tate , ſed ex cupiditate ſpe lucri auã
ritiam & quandam voraginem cha
ritatis inſatiabilem, & inextinguibi-
lem pecuniæ appetitum inducit. Eſt
76 etiam vſura ſons ꝰ iniquitatis, corru-
ptela veræ amicitiæ, cõmunia enim
omnia cõmoda ſecundum charita
tem proprijs cõmodis pecuniarijs
poſponit vſurarius , adeò enim pro-
prijamoris pecuniarij flagrat , quod
neminẽm amat, nullum diligit, nulli
ſe aſſociat,ſolum ſibi prodeſt , omni-
bus obeſt. Ex quo & merito porco aſ-
ſimulatur ꝰ qui dum viuit neminipla
cet,imo omnibus laboriosus eſt,mor
te vero eius familia,conuicinia,& de

niquerota ciuitas gaudet. Est & præterea vsura abhorrenda cum sit deceptionum plena, & fraudi per quam quædam perditio fit, & domesticum furtum, neque rapina committitur. 4. quæst. 4. si quis vsuram, licet enim vsquæst. 4. si quis vsuram, licet enim vsquæst. 4. si quis vsuram, licet enim vsqu

86 merè Ecclesiasticum, † tenuit gloss. & omnes, in cap.cum sit generale, de foro comp.& in cap.1. de offic. Ordi. & in Clementina dispendiosam, de iudi.& communiter approbata sunt, secundum Couarr.lib.3.Varia.cap.3. num.1.& Spino,in dict.13.parte Rubricæ de testame.nume.66.& Iulium Clarum in dict.§.vsura,nume.4.ergo lex nostra,& indemi.36 titu.6.lib.3. suprà,iubens iudicibus, vt adhibeant magnam diligentiam in puniẽdis vsurariys procedere non possunt. Nihilo minus tamen dicendum est leges nostras optime procedere, ex eo quod lex nostra quoad punitionem vsurariorum,& dict.l.36.disponunt & procedunt,quoad hoc enim ita potest fieri,vt ecclesiasticus, & sic quoad hunc effectum cri-
87 men hoc † est mixti fori,idque debitè tum clarissimè cum,& à legibus nostris sic reprobata vsura,& à iure naturali,& diuino,vt dictum est,& sic esse mixti fori tenuerunt Archi.& relati alij per Couar.in dict.cap.3.nume.1. & per Octauian.in decis.Pedam.137. numer.10.& 11. vbi hanc esse magis communem testatur,vbi id adeo esse verum dicunt,vt procedat tiue verè data sit quæstio super facto, siue super iure,& bene,prout tenuit etiam Clarus,in dict.§.vsura,numer.8. vbi id ita in praxi obseruari asserunt, & quotidie obseruatur, puniuntur enim vsurarij laici per iudicem Ecclesiasticũ, vel ecclesiarem,per quemlibet eorum, qui prius inceperit cognoscere, siue in progressu sit agendum de quæstione iuris,siue non, putà an contractus ille sit vsurarius nec ne, adhuc enim tunc cognoscit secularis cõtra Laicũ accusatum de vsura. Cum grano tamen salis, scilicet, quod si in lite illa agitur ciuiliter, & est necesse discutere an contractus ille, de quo agitur penes iudicem seculare, sit vsurarius nec ne, discussio hæc remittenda est
88 iudici Ecclesiastico, † vt ipse hoc decidat,& determinet, & determinato per iudicem Ecclesiasticum hoc dubio,si declaratur cõtractum esse vsurarium tunc remittit determinationem causæ iudici illi seculari,qui præuenit in cognitione illius, vt procedat ad faciendam partibus iustitiam, & interim quod agitur, & tractatur articulus ille coram Ecclesiastico persedit secularis in processu aduersus laicum illum inchoato.Sed si effluxerit quæstio super facto tantũ, putà quod quis commiserit vsuram, & de hoc clare constaret, tunc vtique non est
89 necesse seculario iudicem † super sedere in processu illius litis,sed tenetur omnino procedere, quia clarum est,contractum esse vsurarium, ex eo quod ex facto probato per testes,vel instrumẽta, aut partis confessionem apparet clare esse vsuram, & tunc nõ est necesse recurrere ad Ecclesiasticũ,vt vsurarium cõtractum illum declaret,& consequenter secularis procedit.Si verò agitur criminaliter contra Laicum per iudicem secularem super punitione contractus vsurarij, tunc vtique indistincte procedit se-
90 cularis, † & sic intellectæ dictæ opiniones sunt veræ, & tenendæ, & in practica quotidie obseruantur, prout voluit declarare Iulius Clarus libr.5. recept sentẽt.§.fin.quæst.47.num.1. & Spino,vbi suprà,& Dida.Perez,hic pagin.27.colum.2.in medio,& dixi in l.1.titu.21.num.188.lib.4.Recop. Itidem etiam idẽ erit quoties agitur ad annullandos contractus vsurarios inter Laicos, nam idem erit distinguendum sicut cum ciuiliter agitur dicti generis, prout in via executiua sæpe fit, vt diximus in dict.l.1.titu.21.num.185. cum seq.lib.4.suprà. Prout nos refert Iaze de iis agendo nouissimè, D. Barbosa.l. Titia.35. ff.Sol.Mat. num. 48.

&c.49.

91 &.49.pag.790. cum sequentibus. Saltim quando Ecclesiasticus † iudex præbet inhibitionem aduersus iudicem laicum,ne procedat in causa illa vsque dum declaretur, an sit contractus ille vsurarius, eo quòd non constat an esset talis, & sic de quæstione iuris erat tractandum, vt optime inquit Maria.relatus per Clarũ.d.quæst. 37.num.2. & quotidie a petitionem debitorum executatorum dantur dictæ inhibitoriæ a iudice Ecclesiastico aduersus secularem, & solet secularis iudex appellare à tali inhibitione, & deferre per viam querelæ, hoc est *De fuerça*,ai Chancellariam, vbi declarat tur an vim faciat necne Ecclesiasticus in dictæ inhibitionis præstatione: de quibus & late tradit Peguera,in dictis quæstio.crimi.cap.30.numer.19. cum sequentibus,vbi cum criminaliter agitur pro vsura contra Laicum ita indistincte tenet cum supra dictis, & in num.24.sic in facti contingentia dicit esse declinan.Idque ibi ex Claro in dict.quæst.37.num.2.declarat pro cedere, cum agitur principaliter de vsura,secus si incidenter,nam tunc in
92 distincte † Laicus cognoscit,& hanc communem legistarum, & canonistarum esse ait,quoties agitur de puniendo vsurario. Imò & hæc in tantũ vera fuit, quod potest iudex ex offi-
93 cio † etiam parte non petente procedere contra vsurarios, & eos punire pœna Concilij Lateranensis,ca. cum in Dioecesi, vbi Ancha.num.1.de vsu. & tenet Dida.Perez, hic pag.26.col. 2.in medio,imo & aliis pœnis,ex tex. nostro hic,& ex dict.l.36.titul.6. libr. 3.suprà,& tradit Peguera, vbi suprà, cap.35.per totum. Inquisitores tamẽ
94 hæreticæ pravitatis non possunt † cognoscere de quæstionib' vsurarijs, sed iudicibus ordinariis relinquere debent, nisi quis credat fœnerari licere, nam tunc Inquisitores contra eũ
95 procedent, vt vtrumque asserit Simancas de Instr.Cathol.titu.fin. num. 3.&. 4. & post hæc vidi Doctorem Sahagum,in dict.cap. decernimus, nu. 139.cum sequentibus aliquibus pomẽ tem opinionesciteaquas sic iudex fuper vsuris.

Ibi. *Que no juzguen ni entreguen ningunas cartas ni contratos de Logro.* Hic vide tur esse text.contra suprà proximè dicta,& contra doctrinam Angeli,in.l. quaniis,num.4.C.de iur.& fac. ig.& Imol.colum.2.ibidem dicentis,excẽptionem vsurarum non impedire viã executiuam,vt & dixit Couar.libr.3. Varia.cap.3. nu.1.in fine, & diximus in.l.1.titul.21.numer.188.lib.4.suprà, nam cũ lex nostra iubeat contractus vsurarios non esse exequendos à iudicibus,hoc enim denotant verba illa, *No juzguen ni entreguen*, & sic est cõtra Angeli,& æquacium doctrinam, sed si distinxeris tempora concordabis iuxta,loquitur enim Angel.quoties non est clarum contractum exequendũ † esse vsurarium, tunc enim exequitur non obstante exceptione vsuræ, præstita cautione reddendi bona ex cutata si contractus dictus declarabitur vsurarius à iudice Ecclesiastico,& hæc cautio & fideiusso danda est vltra fideiussionem, *De la ley de Toledo*, se cus vero vbi certum est contractũ esse vsurarium, neque ad hanc declarationem est necessaria sententia iudicis Ecclesiastici , tunc enim bene impeditur talis contractus via executiua, † neque debent iudices seculares illum exequi , & ita procedit lex
96 nostra,& l.1.titu.21.dicto lib.4.suprà exceptionem vsurarum admittes aduersus executionẽ instrumenti Guarentigi,vt ibidem dixi num.186.cum seq. & sic solutur difficultas hæc & bene.

SVM-

SVMMARIA.

COlor quæsitus vbi est ibi adest fraus. nu mer. 1.
Vsura promissa sub titulo donationis non valet. num. 2.
Malitiis & fraudibus obuiandum est. nume. 10.3.
Malitia & fraus nemini opitulari debent. num. 4. & 5.
Fraus leguando fiat. num. 6. 7. 8. 9. 10. & 11. 12. & 13.
Decretis si dans fuit in consistorio frumentum minoris heredi vendi, & ipse vendat antequam lex promulgetur, ea promulgata revocatio maioris prætij resindetur. nume 10. 12.
Contractus in fraudem legis factus ipso iure est nullus, secus si in fraudem prætij, tunc valet, sed rescindetur per Fabian. num. 14.
Fraus præsumptionibus & coniecturis probatur. num. 15. dum tamen sint à solito fraudari num. 16.
Exceptionem non meretur contractus nullus. num. 17.
Tabellio contractus vsurarios facientes infamis efficitur. n. 18. & 19. Idem in proxeneris & institoribus, etiã si tabellio sit dubitat. num. 20. nisi vt. nu. 21. & nu. 22. excendatur ad testes & meretrices scientes, & nu. 23. idem in aduocatis dicta infra num. in patrocinantibus.

Lex Secunda.

Summarium.

Iudæi aut Sarraceni, non possunt instrumenta annuere, & conficere contra Christianos super rebus, & circares hic contentas, & contra formam, & prohibitionem nostræ legis.

1 HIS. *Se cateri diuersas maneries, que so color del cendo principal.* Nam vbi est color † quæsitus, ibi est fraus secundum Cynum, in Authen. ad haec de vsur. & ideò inquit Bal. in cap. clerici, nu. 15. de vita & hon. cleri. quod vsura promissa sub titulo donationis

2 † non valet, quia est color quæsitus, vel in fraudem canonum, & idè Bal. in l. ab Anastasio, col. fin. C. mand. col ligit ex illo text. argumentum, quod remissio vsurarum facta fœneratori ex causa donationis præsumitur colorata, & quod fuerit facta, vt remittès habeat gratiorem extorsionem, & nõ mero animo liberali, vt & per Paul. in l. rogasti. §. fi tibi. in fin. ff. si cer. pet. & in l. pen. in fin. ff. de cond. ob tur. causa. Alexand. cons. 80. nume. 13. volum. 3. Quibus quidem formis calúniosis, & fraudibus ac malitijs lex nostra prouidere vult & obuiare, cum de iure dispositũ antea reperiatur, & ex text. hic deducitur, scilicet, quod malitijs, & fraudibus obuiandum est, † Leum hi. §. fi cum lis. ff. de transactio. l. fina. §. 1. ff. de suspec. tutor. l. quis sub prætextu. C. de sacro. Eccles. l. 1. in principio. ff. si quis omi. cau. tel. capit. Quando, de diuortijs, itidemque calumnijs, ex Clemẽ. 1. de iud. & nemini debet fraus, & malitia sua

4 † opitulari, & commodo eius cedere. l. si ab hostibus. §. 1. ff. fol. Mat. l. fin. in fine. C. de rebus credi. l. itaque in principio. ff. de vsur. vbi expresse dicit, quod

5 nemo ex improbitate † sua consequi debet actionem, & in. l. si teminerarius. §. Maurus. ff. mand. dicitur nullam actionem eum propter suam calliditatem habere, & in. l. ita demum. ff. de arbit. ibi, ne quis dolisui præmium ferat, & in l. fed etsi. §. plane, in fine, ff. ad exhibiẽd, nẽ & sua calliditas prosit, cap. ad nostram de emp. & vendicum similibus, quibus de causis lex nostra calumnijs, fraudibus & malitijs istorum Iudæorum ac Sarraceno rũ obuiare vult, & obuiat, ne sub præ text u impensi beneficij dãnum inferant, prout inferre solent, quia sub specie cõtractus liciti vsurã inducunt, & sub specie agni lupũ gerunt Iudæi, & Sarraceni, gentẽ enim prauã, & adulteram,

De las Vsuras y Logros. l. 2. 111

teram, & viperarum genus Christus Iesus Dominus noster vocabat Iudæos, qui quidem fraudibus, & velamentis iniustis exercere solẽt. Fitque fraus legi vbi id fit, quod fieri nõ vult

6 †, fieri autem non vetuit, ex. l. fraus. ff. de legibus, contra legem vero facit, qui id facit, quod lex prohibet expreſsitin, in fraudem vero legis, qui sal uis verbis legis sententiam eius circũ uenit, vt. l. contra legem. ff. de legibus iunct a glosſ. ibi vbi glosſ. Bart. & DD. dicunt, quod quatuor principalibus

7 modis fit fraus legi, † quandoque de re ad rem, vt si quis det filio familias aliud, quam pecuniam mutuo, vt l. sed Iulianus. §. mutui, ff. ad senat. Macedoni. quandoque de persona ad personam, vt si vir volens donare vxori, supponat aliam, qui donet. l. si sponsus, in principio. ff. de donatio. int. virum, & vxo. l. hæc ratio. §. fin. ff. eod. titu. cap. ſicut non suo. 46. distin. cap. quanto, de priuilegi. tradit ur per glosſ. in capi. plerique. 14. quæstio. 3. Pala. Rub. in Rubrica. §. 68. numer. 17. Quãdoque de vno contractu ad aliũ contractum, sed non eo modo facien dum, vt si mulier volens intercedere colorem quæsuit, & conuenit, vt ciſ ipsa potius contrahereterur, vt. l. quansis. §. si cum essem. ff. ad Velleian. Alij

8 quando etiam fit fraus † de verbis ad sententiam. l. cire oportet. §. aliud. ff. de excus. tut. l. credendum. ff. qui pet. tuto. neque enim oportet verba captare. l. pen. ff. ad exhiben. cuius generis, & cauillatio est, quam Græci, Σοφισμὸν dicunt. l. natura. ff. de verbo. 9 significa. fit etiam fraus de nomine † ad nomẽ, vt si quis, cum creari potestas nequeat, nomẽ defensoris fingat quod de Othone quodam retulit Bald. in dict. l. contra legem. ff. de legibus. Fit & itidem fraus de conditione 10 ad cõditionem, † si enim vẽdita hac lege Ancilla sit, ne prostituatur fraudem facit, qui in Caupona sub specie ministrandi eam constituit. l. fin. C. si mancipia fuer. alie. sit etiam fraus legi eã calumniando. l. si calumniam. ff. de verbor. signifi. sit etiam legi nam lat æ

11 † solum, sed & ferende, † v nde & in eo, Guillelm. Cyn. Bar. & omnes consentiunt, in dict. l. contra legem, ſi in con

12 silio tractatum † ſit, vt frumentum pretio taxaretur, vnuſque Decurionum sestinauerit, quanti plurimi potuerit vendere, lege deinde minori pretio ſtatuto, venditionem rescindi posſe, vt pote factum in fraudem legis futuræ. l. si quis vina. l. si vinalia. la. 2. ff. de peri. & com. rei ven. l. 3. §. minor. ff. de minori. sit denique fraus, vt Guillelm. & Bar. opinantur, in dict. l. contra legẽ, de mensura ad mẽsuram

13 vl. Arbitrio, §. de eo. ff. de dolo. l. Impe ratores. ff. de cõtrah. emp. & ideò notari oportet, vt fructum ex ijs colligas, contractum in fraudem legis factum † ipſo iure nullum esſe, factum verò in fraudem priuati valere quidem, sed reuocari per Fabianam, & Caluiſianam actionem. l. ſi libertus minorem ff. de iure pat. la. §. Item si quis in fraudem. colum. 2. Inſtit. de actio. vbi plura de fraude tractantur, per Iaſ. & alios ſcriptores. Et fraus præ

14 ſumptionibus, & coniecturis † probatur, vt per Ancha. conſ. 385. num. 5. & 6. & late per Maſcard. de proba. tomo. 2. concluſione. 815. licet ſecundũ eum ibi nunquam præſumitur nisi probetur, vt ibi concluſione. 814. nisi

15 probaretur esſe hominem † ſolitum fœnerari, vt ſunt Iudæi, in talibus enim præſumitur fœneratitius contractus is, inquo in aliis nõ præſumeretur, puta ſi cum pacto de retrouendendo ſiat contractus à ſolito fœnerari, vt per Menoch. de præſumptio. lib. 3. præſumptio. 122. nume. 100. vbi late de iis agit, & in præſumptio. 123. eiuſdem libri. 3.

Ibi.

Ibi. *De hazer entrega, ni execucion.* Etiã
si in instrumento illo adsit clausula
Guarentigia, quia cum contractus sit
17 nullus, nullam † meretur executio-
nem, & obstat nullitatis exceptio, se-
cundum Bartol. in l. Dnus Traianus,
num. 1. ff. de testa. mili. Hippoly. in. l.
vnius, §. cognitorum, numero. 5. ff. de
quæstion. & sic prius constare debet
de firmitate obligationis, quam aga-
tur de effectu, qui est executio ipsius
contractus, secundum Didac. Perez,
hic, fub. l. 5. titu. 2. lib. 8. Ordin. pag. 51.
colum. 2. & vide alia quæ diximus in
l. præcedente, in gloss. *Ni jurgnen, ni*
entregnen.

Ibi. *Y defendemos otro si que ningun Es-*
crivano. Notarius quæ hos recipiens, &
faciens pestiferos contractus, & atte-
18 stans de illis, vltra quod peccat † mor
taliter, in fama est, & cã testificando re
pellitur, insuper & periurus est, quia
à principio assumpti officij iurat hos
& similes contractus non facturum,
imò & in subsidium ad restitutionem
tenetur, vt per Hostiã. in summa titul.
de vsur. & fin. versic. quid de notario,
Archi. & alij in cap. sicut. 46. distinct.
Roma. sing. 385. pone quod notarius
Hippolyt. sing. 181. Sylvest. in summ,
verbo. vsura. 7. quæst. 7. Nauar. in Ma-
nua. cap. 17. nume. 276. Soto, de iust. &
iure. lib. 6. quæstio. 1. artic. 4. fic & Pro
19 xenet. † & institores, vt per Alexã.
in. l. si quis in iquum. §. 1. nu. 12. & 13.
ff. quod quisque iur. vbi etiam Decia
nume. 18. vbi idem dicunt de factori-
bus & procuratoribus, quæ non solũ
procedunt notario scientes contractũ
esse vsurarium, sed etiam in dubitan-
20 te, † qui antequam dubitetur exuere
rit testificatur, vel facit instrumentũ
vsurarium, arg. text. in capit. 4. & cap.
si quis autem, de pœnitent. distinct. 7.
Ita tenet Nauarr. vbi suprà, qui hoc vl
timum limitat, nisi per opinionem
21 alicuius i Doctoris scientis fuit citam

ratione dictam dubitet am exuereret,
quia tunc id bona conscientia facere
posset. Quod quidem, & ad testes in-
strumenti † scientes instrumentũ esse
vsurarium, & ad mediatores extenden
dum esse ait Antoni. de vsuris in prin
cipio, num. 26. Aduocatique quoque
22 dicta instrumenta patrocinantes † in
idem recidunt flagitium, & tales di-
gnissunt morte æterna, quia consen-
tiunt vsuræ cooperando, vt in ca. no-
tum sit. 2. q. 1.

Ibi. *Y que las tales escrituras, o cõtratos.*
Notanda sunt verba hæc distinctiuè
posita, vt ex eis intelligas, non solum
scripturas esse nullas, verum & con-
tractus ipsos, aliter enim si scripturæ
solum, & non contractus annullaren-
tur, ex contractu agi posset per testes
probato, vt diximus in. l. 13. numero.
37. cum sequentibus titulo. 25. libr. 4.
suprà.

Ibi. *Y entregare la cosa realmente.* Pro-
bando hoc per testes, vt per legem se
quentem declaratur, quia lex nostra
ad creditum contrahi prohibet, non
verò de præsenti, quia cum venditio
fit de præsenti cum rei traditione sine
aliqua fraude, nec præsumptione
ipsius cessat prohibitio, cum liceat
vnicuique contrahere, cum emere,
vel vendere nullus prohibeatur. I. nec
emere. C. de iure delib. l. 3. tit. 5. p. 5. &
est de iure gentium. l. ex hoc iure. ff.
de iust. & iure.

SVMMARIA.

Casus vbi debet probari contractum re-
re ac realiter factum fuisse. nu. 1.
Fraus & dolus arguitur ex mala aliquorum
vita. nu. 2.
Malum vnum post alud nascitur. nume-
ro. 3.
Duæ specialitates constituuntur in lege no-
stra. nu. 4.
Duæ specialia non possunt circa idem concur-
rere. nu. 5. & 6.
declaratur. nu. 6.

Lex. 3.

Lex Tertia. Declaratoria, legis præcedentis.

Summarium.

Iudæus aut Sarracenus contrahentes cum Christianis tenentur probare contractum vere ac realiter actum fuisse, si Christianus apposuerit non esse factum talem contractum, etiam lapsis duobus annis, neque aliter est exequendus contractus ille.

SI. *Empresido, o otro qualquier contratto.* Vniuersalis illa, *Qualquier*, notanda est, nã complectitur alios quoslibet contractus, ex dictis per nos in. l. 1. titul. 20. numero. 2. libr. 4. suprà, ita quod in præsenti nõ solum mutuum comprehendatur, verum etiam qui-libet alius etiam dissimilis contractus.

Ibi. *Sea tenido de provar, como el dicho empresido, y contrato passo verdaderamẽte.* Specialis casus est hic, in quo per solam cõtradictionem incumbit onus probandi a duersario, & in eum transfertur, quod contractus vere ac reali
1 ter actus † fuit, & hoc etiam lapsis duobus annis, idque nõ solum in mutuo intra duos annos, hoc enim non esset speciale, sed in quolibet alio contractu cum ijs personis celebrato etiã lapsis ijs duobus annis, & hoc in odiũ Iudæorum, & Satracenorum, quibus quidem ita aduersantur iura, vt eorũ pessima consuetudo sunder præsumptionem contra eos agendi, & faciendi contractus vsurarios, siue expresse, siue tacite fingentes alium esse contractum, quam verè sit expressius, ex
2 mala enim vita † aliquorum arguitur dolus & fraus, secundum Bartol. in. l. fin. ff. de quæstio, & Bald. in. l. fin. de hę

re. Institu. ex gloss. ibi. iubemus. C. de proba. & sequitur Alexand. consi. 50. colum. 3. & consil. 78. colum. 3. vol. 1. & eos referens Tyberi. Decian. Respons. 32. nume. 41. volum. 3. tanta est enim peccati, & malitiæ vis. Quæ tur pitudo, & macula quã acriter in fidie-tur semel operantibus iniquitatem, nemo est, qui ignoret, & sanè nõ mul to aliter infidias statuit hominibus, quam leo venationi, Exod. ca. 27. qui si semel manus porrexerint, & iugum eius (virtute neglecta) susceperint, me trito deinde malì præsumuntur, cum (vt ait Euripides) semper aliud malũ
3 † post aliud nascitur. Nam, vt Adagio fertur, mali corui malum ouum, & qui semel malus est, semper malus præsumitur, saltim in eodem genere mali, quia homo semel ad malitiam peruenies teste Iustiniano in nouel la, vt hi qui oblig. se perhi. habe. res min. nihil est mali, quod non inue-niar. Et vt ait Iuuenalis, quis pecca-di fibi imposuit finem. Quomodo re-cepit eiectum semel attrita de fronte ruborem? Quis nam homo est, quem tu contentum videris vno flagitio? Er hoc est, quod toties conqueritur Iustinianus, in Authen. de Mona. §. si vero, in Auth. de nuptijs. §. cutiores, cap. 1. 12. quæst. 1. dum ait, humanam vitam non ex se, sed facto nostro ad vi tia procliuem esse, multasque vias lu bricas habere, & vitiorum imitatri-cem existere: cumque Iudęi fœnori, & vsuræ maximè fubditi sint, merito lex, de eis nihil circa hoc confidens, disponit, in omnibus eorum contra-ctibus cum Christianis celebratis in esse dolum, & fraudem, & vsuræ odo rem habere si ad creditum fiant, & nõ probetur per hos contractus rem ita esse gestam vere, & realiter sicut in contracta continetur, nisi id pro-beretur.

Ibi. *Aunque esta oposicion se haga des-*
pues

pnes de dos años. Duæ specialitates in præsenti lege constituuntur circa cõ
4 tractus faciẽdos † à Iudæis, vel Sarracenis cũ Christianis. Prima est, quod licet exceptio non numeratæ pecuniæ in mutuo sit opponenda per debitorem intra duos annos, vt in creditorem transferatur onus probandi se mutuasse, tamen in ijs contractibus Iudæorum, aut Sarracenorum cum Christianis etiam post duos annos tenetur Iudæus, siue Sarracenus mutuũ probare mutuum vere, & realiter fuisse factum. Secunda, quod in aliis con tractibus quàm mutui vocatur exceptio rei non traditæ, vel pretij non soluti, & debet de iuris rigore opponi statim, vt de vtroque diximus in. l. 1. titul. 21. num. 83. cum sequentibus ali quibus lib. 4. supra, tamen ex lege nostra specialiter in ijs contractibus Iudæorum, vel Sarracenorum cũ Christianis celebratis constituitur Regula, vt etiam post duos annos opponi possit exceptio rei non traditæ, vel pretij nõ soluti, & transfert onus probandi in ipsos Iudæos, & Sarracenos, quibus non probãtibus traditionem rei vel pretij solutionem liberabitur reus, & hoc in odium ipsorum Iudæorum, & Sarracenorum pessimos con tractus facientium. Sed videtur hoc procedere non posse vt potè quia Regula iuris est, quod duo specialia non
5 possunt circa idem † concurrere, ex l. 1. C. de dotis promiscl. cum post. §. genero. ff. de iure doti. Oldrad, consil. 79. duo specialia cessãt tamen in præsenti hæc obiectio, nam cum duo spe cialia † procedunt ex diuersis fontibus cessat illa Regula, dict. l. 1. C. de dona. promiss. secundum Bartol. in. l. si is qui pro emptore, quæstione nũ. ff. de vsu cap. per. l. singularia. ff. de cer. per. Iaf. in §. fugrat numer. 12. Instit. de action. hic tamen constituuntur hæc duo specialia ex diuersis fontibus, quia ex diuersis contractibus, & sic nihil obstat contrarium.

Ibi. *Y no recibe interuencion.* Sed an lex hæc potuerit se circa hæc intromittere, & prohibere iuramentum præstari per Christianos, die quod sic ex dictis per nos, in l. 1. 1. nu. 1. cum sequentibus titu. 1. lib. 4. supra.

SVMMARIA.

PO Ene nostræ legis non tollit alias contra vsurarios statutas, nu. 1.

Vsura cum per testes singulares, & præsumptiones probatur minor puna datur. nu-mer. 2.

Vsurarius manifestus quis sit. nu. 3.

Pœnæ plures contra hos vsurarios manifestos. nu. 4. contra non manifestos non sunt tot pœna, numer. 5. & nume. 6. declaratur clarius.

Pallium de retroundendo quod sit. numer. 7. vbi & numer. 8. quando licitum sit, & vsq; numer. 9.

Forma citandi ad sufficiẽda ad cognoscendum an sit vsurarius. nu. 10.

Pallium de retroundendo licitum esse iure Cæsareo, & Pontificio. numer. 11. neque inducit in dubio præsumptionem vsuræ esse in ea intermixtã apponatur. nu. 12. & 13.

Fructus luctatur rei emptæ cum hoc pacto emptor interim quod nõ redimitur. nu. 14. nisi male fuerit formatum istud pallium vbi numero. 15. & 16. vbi cautelæ ponuntur, & numero. 17. quomodo debet formari.

Pretia reddita an reddat reimpte cum dicto pacto retroundendi dominium in vendentem alijsne non à traditione. numero. 18.

Laudemia & atordamẽta an debeatur ex emptione cum pacto retroundendi. num. 19. & num. 20. ar Gabella debeãtur, & numero. 21. *Quid si pro meiori pretio reuendatur, & nu.* 22. *quid erit si terminus prorogetur.*

Pallium de retroundendo, an tria requirat, vt licitum sit. numero. 23. & 24. vsque ad. 34.

Dubitandi ratio ad nostrum legem quod pallum retroundendi. nu. 34.

Conditio

Conditio quæ intra tale tẽpus reemi res non posit suspecta est de vsura. numero. 35. & numero. 36. *prosequitur contrarium, & an in cenibus procedat.* nu. 37. & 38.

Clausulæ insolitæ apponi in contractibus faciunt eos simulatos & fraudulentos. numero. 39.

Reprobatur quædam declaratio legis nostræ. num. 40.

An iuro conscientiæ cessante aliqua hic dicta. num. 41.

Facultati redimendi rem per quod tempus præscribatur. numer. 42. & 43. *confederatur. An exercens illas, quæ constituunt infamiam aliquam.*

Lex induxit præscriptionem ad tollendas actiones sam natas. num. 44.

Temporalia ad agendum sunt perpetua ad excipiendum. num. 45. & numero. 46. *ratio ponitur.*

Qualitatis alijuis præscribitur tanto tempore quanto ipsa actio. num. 47.

Duæ oriuntur actiones ex pacto retroundendi vel fracanda rem. numero. 48. & quemadmodum alijsne præscribant. nu. 49. & hæc pacta, numero. 49. nisi vtrobi, numero. 50.

Simulatio reputatur de iij, qua sunt difficilis probationis. num. 51.

Probatio minor sufficit ob difficultatẽ probationum. numero. 52. & sic in clandestine factis conuellatur sufficiunt. numero. 53. & 54. *quid in terminis nostri rei.*

Testis dicẽs vt valeat, nihil debet ex dicto percipere. num. 55.

Probatione legitima data, quæ sunt dantis ei restituenda sunt. nu. 56.

Lex Quarta.

Summarium.

Pœna vsurariorum in præsenti constitutur, & de contractibus in fraudem vsurarum factis disponitur, & quomodo probetur vsura.

BI, *La codicia que es rayz de todos los males*, Prout testatur Paulus Apostolus, & habetur transumptue Azeudo super. 8. in capitulo, nam concupiscentiam de constitutio. l. 4. & ibi gloss. titulo tertio, partita secunda, diximus late in. l. quinta, titulo nono, libro tertio, supra numero primo, cum sequẽtibus.

Ibi, *Que pierda todo lo que diere y prestare*, Pœnæ huius constitutio, & assignatio non tollit alias pœnas à iure statutas contra vsurarios, † contra quos legitima & sufficiente probatione vsura probatur: Imo potius vltra alias pœnas à iure statutas contra tales, imponetur & hæc legis nostræ, & id clarissime colligitur ex lege sequente, ita vt inductione non egeat. Et diximus legitima & sufficiente probatione, nam si non hæc, sed alia irregulari probatione vsura probetur & conuincatur, vt per testes singulares, coniecturas & præsumptiones, tunc non sunt hæ pœnæ imponendæ, sed mitior † imponetur pœna, vt optime aduertit Couarruu. libro tertio, Variar. capitulo tertio, numero quinto, verficul. ex quibus Regij iudices, pœnæ autem aliæ aduersus manifestum vsurarium describuntur per Doctores in locis ordinarijs & per Couarru. dict. capitul. 3. & Didac. Perez, hic pagin. 25. cum sequentibus, libro. 8. Ordinam. & Spino, in Speculo testamẽt. in. 13. parte glossæ, Rubricæ, numero. 21. cum sequentibus aliquibus, & per Menoch. de Arbitrar. iudic. casu. 235. per totum, vbi optimè inquit, quòd pœnas aduersus manifestum vsurarium, qui est ille, † qui publicè & palam ad vsuras dat, iudex imponet, secundum quod de iure imponuntur, & hæ plures sunt, quarum † vndecim, refert Sylueſt. verbo, Vsura. 9. § quarto, quarrtur, & supradicti Doctores. Aliorum vero nõ manifestorum vsurariorum non sunt † tot pœnæ,

sed iudicis arbitrio relinquuntur, vt inquit ipse met Menoch. vbi supra, casu 398. numero. 38. & hoc est, quod in principio huius glo. diximus, cum Couarruui. moderate, & caute esse puniendos vsurarios nō manifestos, qui legitima probatione, & sufficien te non conuincuntur, sed irregulari, & præsumptiua, & sic pœna hæc nostri text. quod amittat datum ad vsuram vsurarius, & insuper soluat aliam quantitatem hic declaratā cameræ Regiæ, & accusatori, & per legem sequētem pœna applicatur alio modo, procedit † contra veros vsurarios, & tenendo quod contra manifestos, & notorios loquitur vsurarios, prout patet ex principio legis sequentis, ibi *Desuergonçadamente dan a vsuras*, non verò contra illos, qui nō sunt manifesti: & contra supradictos manifestos vsurarios, inquit lex sequens, etiam alias iuris pœnas vltra hic statutas, esse imponendas, ex quibus manifeste fit, legem nostram, & sequentem eius declaratoriam, circa harum pœnarum impositionē, de manifestis vsurariis loqui, & sic de illis, qui publice, & palam dant ad vsuras, & id probatur concludente probatione, non verò contra illos, qui occulte, & sic non sunt constituti ad dationem vsurarum, & cum per dictos Doctores pœnæ vsurariorum sint specificatæ, & illorum, qui occulte vsurantur iudicis arbitrio relinquantur, nihil amplius super hoc immorandum existimo.

Ibi, *Y porque algunos no dan derechamente a vsuras*. Hic constituitur alius casus diuersus à præcedente, scilicet, cum non palam, & directè datur ad vsuram, sed in directè, & occulè, & ponitur eius exemplum, in pacto de retrouendendo, cum quis vendit alicui † tem aliquam aliquo pretio cum hoc pacto, & condītione, quod si in tra certum tēpus pretium reddatur, teneatur sibi rem ipsam eodem pretio reuendere. Sed pro dubitandi ratione opponi potest, nam nonne pactum hoc de retrouendendo licitum est de iure in iustitia, & in conscientia, quomodo ergo in præsenti videtur improbari? Et pro responsione dicendum est, quod multoties contrahentes volunt mutuum dare, & accipere respectiuè, & faciunt hoc sub prætextu venditionis alicuius rei immobilis, ita vt post certum tempus pretio redditio res reddatur, vt sic interim gaudeat fructibus illius rei & quia tunc de eo est iudicandum vt de mutuo, ex l. 3. C. plus valere & agitur, sub illa specie venditionis in est vsura, & sic reprobatur pactū hoc de retrouendendo, sed si reuera contstaret venditionis contractum † esse celebratum, nec adiectam conditionem vt interim lucretur fructus non committitur vsura, ex l. 12. C. de pact. inter empto. & vend. & hæc, quando certi sumus de quo contractu partes egerint, procedit, secundū glo. in ca. ad nostrā de emp. & ven. Quando autē istumus in dubio, rale pactum de retrouendēdo illicitū est, nisi cōstrāt requisita necessaria illud iustificatia, nā eis concurrētibus licitū erit, & sic forma contractus est inspicienda, si enim sit cōtractus emptionis, & vēditionis, licitus est de iure, vt. l. 1. & per totum ff. de contra. emp. & l. 1. & per totum tit. 3. part. 5. & in titu. *De las cōpras y ventas*. lib. 5. supra & sic non est præsumēdus illicitus, † vt inquit Bal. in lege, rogatis. 5 si tibi, in fin. ff. si certa. ex text. in l. si ca pactione. C. de vsur. vt in specie ad probandum contractum non esse fœneratitium arguit Frederi. de Senis cons. 303. Quæstio vertitur, col. 2. vers. *Dequinto*, vbi dicit q. ad cognoscendum contractū esse vsurarium forma † ipsius est inspiciendā

ciendā, ex glo. in c. in ciuitate, de vsuris, & consequenter si contractus fonat de venditione non debet cēseri vsurarius, & idem tradit Bal. cons. 392. nu. 5. & consil. 210. volu. 3. prout hæc & alia in propositum adducit Tybe. Decian. Resp. 2. nu. 64. & 65. volum. 1. vbi a nu. 69. cum plurib. is sequentib. ex iis & aliis probat annuos redditus & cēsus licitos esse. Ex quibus etiā probatur pactū hoc de retrouendendo licitum omnino esse, & tantum iure Cæsarum, ex l. 2. C. de pact. int. emp. & vend. vbi Ang. & Paul. Cast. & l. 4. tit. 5. par. 5. sed & iure Pontificio, sicuti ab specialī argumentatione deducitur, ex text. in cap. ad nostram, de emp. & vend. vbi Anchar. Abb. & Imola & item in animę iudicio, secūdum Conrad. de cōtract. quæst. 85. & probatur Leuitici. capit. 25. cuncta regio (inquit Dominus) possessionis vestræ sub redemptionis cōditione vendetur, vt late per Tyraquel. de retract. lib. 1. in princ. & Couar. dict. lib. 3. Varia. c. 8. nu. 4. & Anto. Gom. to. 2. cap. 2. num. 27. & per Ludouicum Lopez. in. 1. tom. Instructorij conscien. cap. 227. & sic communis est opinio tam Canonistarum quam Legistarū, ac etiam Theologorum tale pactum de per se non esse illicitum, vt inquit Decian. dict. Respon. 2. u. num. 135. volum. 1. & num. 130. Doctores allegat, & iterum in Respon. 12. num. 32. volum. 2. & nouissimè post hæc scripta vidi Fœlcianū, in tract. de censibus, lib. 1. cap. 6. nu. 12. & per plura probat Socin. consil. 248. nunquid ex duobus, volum. 2. solum pactum de retrouendendo quomodocunque concepta non inducere sufficientem præsumptionem vsurarum, & sic decernit ex dictis pactum hoc licitum esse: Idque a leo verum est, quòd etiam si apponatur ex interuallo non inducit præsumptionem vsu-

13 rar. † secundum Bar. in l. nemo potest nu. 11. delega. 1. & ibi cōmu. DD. rel. a tip. Rip. ibi nu. 73. cū sequent. & Tyra. de retract. tit. de conuentio. in prę fatione. nu. 6. & 7. & Octaui. decis. Pe de. 42. n. 10. & Meno. de arbi. centu. 2. casu. 13. vbi id arbitrio iudicis relinqui dicit. Item & interim q. venditor redimit rem, & vtitur potestate pacti huius de retrouendēdo lucratur fructus, vt cōmunem ex l. 2. C. de pactis int. emp. & ven. testatur Maria. Soci. in rub. extra. de vsur. n. 84. Aduerte tamē né in huius pacti forma apponas, quòd si venditor rem illā voluerit ree mere intra talem terminū, sis tu emptor † adstrictus illi restituere, nam si hoc diuisses cenereis vtique fructus in sorte cōputare, quia cēsetur tūc contractū esse quoddā pignus nō vero pactū de retrouendēdo, vt inquit, Cou. dict. 3. Var. c. 8. n. 4. vers. fecōtrario, in fine, & melius Tybe. Decian. d. Resp. 2. n. 33. vol. 1. ex Corn. cōs. 4. vol. 1. & Rui. cōsil. n. 16. vol. 4. Ité etiā aduerte, ne dicas in tali contractu, † q. si redditaſit pecunia intra talē terminū res sic inempta, vel venditio sit nulla, nā hoc esset pactum legis cōmissoriæ vel adiectionis in diē, si alius melior cōditionē attulerit, vt patet ex dictis per Couar. d. c. 8. nu. 1. per totum, sed debes scire vt sit pactum de retro vendendo, & vt omnis esset scrupulus scilicet, quòd si intra certum tēpus, vel quandocunque venditor † tibi reddiderit pretium tenearis rem illam reuendere eodem pretio. Et an tunc reddito pretio redeat do- minium, & reiillius in venditoré absq; noua traditione, tradit late Couarrui. dem. n. 2. & 3. & late per cōclusiones, Dida. Per. hic sub. l. 1. tit. 21. lib. 8. ord. pag. 40. col. 2. cū seq. & Caldas Pereira, in l. si curatorem habens minor. 8. sui facilitate, num. 60. cum sequentibus. & Felician, vbi supra, nume. 10. & 11.

9 *Y porque algunos no dan derechamente a vsuras*.

10 ciendo

11

12

7

8

& Boer. cons. 3. num. 26. vbi num. 27. & hac de causa inquit nō deberi lau-
20 dimia, neque acordamenta, † quia res non transit in emptorem incommutabiliter, sicut nec debetur ex pacto legis commissoriæ, nec adiectionis in diem, & eodem modo neque
21 Gabella † debebitur ex dicto distractu reuendition is, secundum Anton. Gom. & alios relatos, & fecutos per Laffarte, de decima vendi. cap. 14. nu. 37. cum 3. fequentibus, vbi nume. 41.
22 quid si pro† maiori pretio reuēdatur, & nu. 47. quid si terminus retroueden di ex post facto prorogetur: ? Verum tamen est, quod licet pactum de retrouendendo, vt diximus licitum sit omni ture, vt & tenet Boeri. consil. 3. numero. 17. debet tamen secundum vnam Doctorum opinionem
23 continere † tria requisita, vt non sit de vsura suspectum. Primum ipsum pactum de retrouendēdo. Secundū, quod pretium eius sit iustum habito respectu ad onus reuendendi, minus enim valet res propter onus. Tertiū, quod sit appositum ab homine non solito fœnerari, & hæc tria requiri vt non detur vsura præsumpta in hoc pacto, tenuerunt. Cyn. & Salyn. l. ab emptione. C. plus vale. quod agitur, & hanc tellatur communem, & magis communem Alexand. & relatiper Couarru. dict. 3. Variar. capit. 8. numero. 4. & Boeri. decis. 101. num. 3. & Socin. Iuni. consil. 50. numer. 2. volum. 1. & veriorem, & probabiliorem tellatur Bartol. Socin. consi. 155. & 248. numero. 2. & veriorem, & semper vidisse in vsu Forensi si ea obseruari tellatur Cagnolus in l. 2. C. de pact. int. empt. & vendi. lect. 2. numero. 51. quos & alios refert etiam Tyber. Decian. Responso. 2. numero. 15. volum. 1. vbi numer. 17. hanc sequitur, & in practica seruari asserit, & Mascard. de probati. tomo. 1. con-

clusione. 447. Sed vlterius, numero 1. contrariam tamen opinionem, imo quod ad præsumendum contractum vsurarum sufficiat pactum de retrouendendo, † & modicitas pretij etiā si nō sint foliti fœnerari emptor, aut
24 venditor, vel vtrique tenuerunt, per text. in capit. ad nostram, de empti. & vendit. Abb. ibi numer. nono, & decimo. post Arch. & Lau. per eum allegatos, gloss. in capit. conquestus, in fin. de vlur. & ibi Abbas, Antoni. Barba. & Burgensis in dict. capit. ad nostram numer. quadragesimosexto, Alber. & Alexandr. & alij relati per Couarruu. vbi supra, numero quarto, versicul. è contrario, & Octauian. decif. Pedem, quadragesimaleunda, numero primo, vbi allegat Alexandr. consili. quadragesimosexto, vol. 3. hanc dicentem cōmuniorem, & Craueta, latissime consilio, 156. numero quarto, & septimo, dicentem Senatum alias Taurini resident em ita iudicasse, & in praxi ita seruari, & Florentiæ plurimum vigere, adeò vt in rem transeat iudicatam, & pro salute animæ, & conscientiæ esse. Et per consilium Neapolitanum ita fuisse iudicatum refertur relati per Mascard. vbi supra, numero secundo, cum 3. sequentibus, vbi numero quinto, inquit, quod ab hac sententia tot, & tantorum Doctorum tam antiquorum, quam recentiorum authoritate & numero robora tanquam magis communi, & conscientiæ minus periculosa, non est recedendum, & Tyber. Decian. vbi supra, numero. 16. & Anton. Gomez, tom. 2. c. 2. nu. 27. Sed quitenue rit primā opinionem limitabit ea, vt procedat, quando nō datur immodicitas pretij † in excessu, & sic quando nō datur immoderatus excessus pretij, secus si constet de enormi læsione in pretio, scilicet, in dimidium iusti

pretij

pretij, quia non sufficient ad probandam simulationem, paruitas pretij, & pactum retrouendendi, ita Mascard. vbi supra, numero. 9. secundum quem ibi ad cognoscendam enormē læsionem, res ipsa æstimari non debet, prout constat simpliciter, sed minus æstimanda est propter pactum retrouendendi, quia onus diminuit pretium, vt diximus, hic, & in l. 2. titul. 1. libr. 2. supra, & alia adducit Mascard. ibi supra. Sed si voluerit tenere secundam opinionem, secundum Mascard. vbi supra, numero. 16. & 17. dimittas eam, vt tantum pro-
26 cedat † in contractu emptionis facte cum modicitate pretij, & dicto pacto retrouendendi. Secus vero erit in datione in solutum ad quem creditor non vltrò, sed ex necessitate
27 debiti † sui consequendi compellitur, in quo nulla numeratio pecuniæ interuenit, vnde non ita facile præsumendum mutuum, & sic tunc etiā requiritur probatio cōsuetudinis fœnerandi, vt consuluerunt plures relati per Mascard. vbi supra, nume. 17. & Couarruu. dict. capit. 8. numero. 5. vbi ipse contra tenet, & randem id iudicis boni arbitrio relinquit, vides igitur tot varietates opinionum inter Doctores, ita vt ad eas sedandas Couarru. dict. capit. 8. numer. 4. versi. ceterum, id totum arbitrio iudicis de legandum, & committendum esse di-
28 cit, † qui ex varijs coniecturis arbitretur contractum, vel iniquum esse, vel iusta ratione tolerandum, quandoque enim ex pactione retrouendēdi, & modico pretio absque alia præsumptione iudex æstimabit contractum vsurarium, & illicitum esse quandoque præter hæc duo & alia erunt exigenda ad vsuræ, & fraudis suspicionem, hoc vero iudicis arbitrium ex
29 pluribus instrui † poterit, secundum Couarru. vbi supra. Primo si cum pa-

Azeuedo super. 8.

ctione retrouendendi contingat valde modicum pretium pro re ipsa datritunc enim maximum signum erit, eum contractum fraudis, & vsuræ participem esse, absque eo, quod probetur fœnerandi consuetudo. Sic & ab hoc contractu venditionis cum dicto pacto retrouendendi etiam si vili pretio venditio fiat aberit vsuræ præsumptio, si emptor bona fide contraxerit ignarus huius grauissimæ læsionis, quæ ex modicitate pretij venditori fuerit illata, cum enim emptor putauerit iusto pretio emere, satis æquum est, eum censeri fraudis deceptionis ac vsuræ inexpertem. Putà in rustico, aut muliere, in quibus nō erit sic præsumendus vsurarius † ac si ab alio esset factus, secundum Bald. Fulgos. & relatos per Couarr. dict. num. 4. in fine, & Ferratium, cauf. 17. num. 7. &. 8. Vel si iam quod non esset rus-
31 ticus esset homo bonæ vitæ, & conscientiæ pro quo est præsumendū non factum aliquid in præiudicium suę conscientiæ, vt per Decia. dict. Respon. 2. numero. 83. cum sequentibus
32 aliquibus, vel si esset persona † in maxima dignitate constituta, vt Princeps aliquis, vt ibi per eundem Decian. numero. 102. cum sequentibus aliquibus, vel si vt ibi dicit nume. 92. cum 3. sequentibus, palam, & publicè
33 fiat, & non occulte, † ex ijs enim, & alijs arbitrabitur bonus iudex adiuue vsura, vel non in tali contractu venditionis in pacto de retrouendendo cum modicitate pretij associato, & hoc quoad iudicem facto iam contractu, sed quoad cōsulentē à quo vt cōtractus talis fiat necnè petitur cōsilium, semper consulerem ego secūdū secundam opinionem, scilicet, vt iam quod vēditio fiat cum dicto retrouendi pacto, pretium sit iustū habita cōsideratione ad onus imposito ex dicto pacto, q. qui dē onus diminuit pre-

P 3 tium

tium aliàs dandum, ſi onus iſtud non eſſet appoſitum. Sed vt ad noſtræ legis propoſitum deueniamus, quare & quomodo lex noſtra improbat pactum hoc de retrouëndendo cum nul-
34 lam fecerit mentionem de modicitate pretij, nec de conſuetudine fœnerandi, quæ illud (vt dictum eſt) eſſi ciebant vſurarium, ſed tantum meminit lex noſtra ad præfumendam vſuram venditionis cum pacto de retrouendendo factæ, quod inſimul ſit appoſita conditio, quòd intra tale tempus non poſſit venditor reemere, nec que vti dicto pacto, & quòd interim lucretur emptor fructus rei vénditæ: quæ fortificatur magis, nam licet aliqui tenuerint, quòd conditio illa, quòd intra tale tempus reemi nó poſſit res vendita, ſed tantum lapſo illo tempore, inducat præſumptio-
35 nem de vſura, prout tenuerunt Lauren. de Rodulan cap conſuluit, de vſur. & Henr. & alij relati per Couarr. in dict. cap. 8. nu. 8. & per Tyberi. Decian. dict. Reſp. 2. n. 17. 18. & 19. verum tamen eſt, hanc conditionem non eſſe
36 ſicere, vt venditionem vſurariam, neq; vt talem præſumi, vt tenuerunt Ioan. Fab. & alij relati per Decia. vbi ſup. n. 131. & Couar. in dict. n. 8. vbi hanc eſſe cõmunem reſtatur dixiſſe Tyraq. ibi relatum, & ſic inquit ibi Couar. n. 7. in fi. ſe vidiſſe aliquando in Regia Granatenſi chancellaria deciſum citra annuos redditus conſtitutos ſub hac pactione, quòd non poſſent redimi niſi poſt certum tempus non effi-
37 ci tales cẽſus, vſurarios, ſed fore reijciendam à talibus cenſuum cõtractibus talem cõditionem, & liberam remanere redimendi voluntatem cenſuario, ſed ipſe Couar. in d. nu. 8. circa hos cenſus aliter ſentit, imo quòd in
38 totum annullabitur cenſus talis ob dictam pactionẽ, quia omnino debet eſſe libera redimendi poteſtas, ſed in alia véditione quam cẽſus facta cum pacto retrouëndendi non erit præſumendus ex tali pactione contractus venditionis vſurarius, dummodo facultas non luendi nõ excedat triginta annos, ſecũdum Couar. d. n. 8. in fi. & Decianũ d. Reſp. 2. n. 131. nouiſſime poſtbac ſcripta per Felician. in Tract. de cẽſibus c. 6. n. 9. cum. 4. ſeq. ſed cum ita ſit, quid igitur erit in cauſa, q. lex noſtra vſurariam præſumat venditionẽ pacti de retrouendendo cum dicta pactione, q redimi nõ poſſit intra tale tẽpus, & re vera dicendũ eſt id procedere ex eo q. fuit etiã adiecta clauſula illa, q. interim lucraretur emptor fructus rei vẽditæ, idque iuſta ratione, nam cum emptor alicuius rei ex natura emptionis faciat fructus ſuos, neque teneatur eos in ſortẽ cõputare, cum id ſit de natura pignoris, ſecũdum Imol. in. c. ad noſtrã, de empt. & vend. nimirũ ſi id exprimatur, quòd lucretur interim emptor fructus, quòd cõtractus hic præſumatur vſurarius, cũ inſolitum ſit in emptionis conuẽtione apponi, quòd emptor lucretur fructus, & clauſula inſolitæ apponi in cõtractibus facitæ
39 eos ſimulatos, & fraudulẽtos, ſecundum Bald. in l. emptione, verſ. quòd ſi in inſtrumẽto. C. plus valere quod agitur, & Imol. in. d. ad noſtrã, & Beciũ conſil. 72. n. 47. & hic eſt verus noſtri text. intellectus, quare pactum de retrouendendo poſt tale tempus & non antea & quòd interim lucretur fructus emptor vſurarij præſumitur, & ita DD. cõmuniter tenebãt, ſecundam Benedictũ Capræ, in ſuis cõmunibus poſitis inter alias aliorũ doctorum. verb. Pactũ de retrouẽdendo, & ita ad legẽ noſtrã notãt Couar. d. lib. 3. Varia. c. 8. n. 6. & Dida. Per. hic ſub. l. 1. tit. 2. lib. 8. Ordi. pag. 39. in fi. cũ ſeq. & nouiſſime Caldas Pereira, in repe. l. ſi curatorem. C. de in int. reſti. verb. ſua

Sua facilitate. n. 61. vbi ex glo. 3. col. 5. poſt princ. in l. pen. tit. 5. p. 5. hoc limitat & declarat eſſe verum, & procedere, dum tamen ex eiusmodi pacto de retrouendendo, & quod ante tale tempus redimi non poſſit, & interim emptor lucretur fructus, adhuc certam modicitas precij, & quòd aliter contractus non eſſet vſurarius, quæ quidem declaratio & ſupletio ad legẽ noſtrã nimis eſt dubitatiua, & ſuperflua, cum, vt dictum remanet, ſola modicitas precij cum pacto de retrouendendo inducat fraudem hanc & vſuræ præſumptionem, & ſic quòuis cum diligentia quæſiui Gregor. Lup. per ipſum Caldas, vbi ſupra allegatũ, nisquam potui eum inuenire, & ideo ad legem noſtram declaratio hæc nihil miſi ſatisfacit, nec neceſſaria eſſe iudico ad inducẽdam vſuræ præſumptionem ex pacto retrouendendi intra tale tempus & non antea & quòd interim lucretur fructus, nam ex lege noſtra, etiam ſi non ſit modicitas precij præſumitur vſura, quia lex noſtra modicitatem hanc non requirit, contra Caldas, vbi ſupra, & Greg. Lup. abeo allegatum ſi id dixiſſe reperiris, & ita contra hanc dicti authoris declarationem tenuit Benedictus Capra, vbi ſupra, in foro tamen
41 conſcientiæ hæc ceſſabunt ſecundũ Felicia. vbi ſupra. n. 13. Ex quibus habẽs in propoſitum noſtræ legis ſatis declaratam pacti de retrouendendo materiam. Solum reſtat videre quæſtionem ſatis altercatã, ſcilicet. Quid ſi ad reemptionem nõ eſt appoſitum tempus, ſed ſimpliciter dictum in cõuentione quòd reddendo idem pretium teneatur emptor reddere & reuendere erem illam, per quod tempus præſcribetur facultati huic redimendi?, & eſt quæſtio ſatis per Doctores altercata, in quo quidã tenent vnam, alij vero aliam & contrariam opinio-

nem, in hac tamen controuerſia conſtituo duos caſus, & in eorum primo nulla eſt controuerſia, in ſecundo vero ſic. Primus cum ſimpliciter apponitur pactum de retrouẽdendo, cum pacto. Aliter dicitur, *Que bolueran el dueno, eſte obligado a me boluer, y reuender la tal coſa*, & in hoc ſimplici pacto præſcriptio triginta annorum ſufficit, ſicut cuicunque alteri iuri hoc eodem præſcribitur tempore, ex l. ſi quis. §. 1. C. de præſ. 30. annorum. l. 1. C. de annali excep. tradit Angel. conſi. 55. Alexand. conſil. 228. libr. 6. Balb. de præſcriptio. 3. queſtione. 4. partis. 5. partis principẽ & Tybe. Decian. Reſp. 15. nu. 36. volu. 2. vbi num. 44. hãc dicite eſſe claram opinionem. Secundus verò caſus eſt, quoties in dicto pacto apponitur aliqua dictio perpetuitatem denotans, vt quando, offeras pretium, vel in perpetuum, vel omni & quolibet tempore, tunc enim licet aliqui tenuerint præſcriptioni locum non eſſe, ita vt hanc afferant magis communem, tamen nuncupatim Doctores recitando cõtrariam eſſe veriorem & communiorem & in practica receptam teſtatur Tyberi. Decianus, Reſpon. 10. nume. 51. cum aliquibus ſequentibi volumin. 1. & iterum in Reſpon. 13. nume. 44. & infra, volum. 2. vbi ampliat in ijs duobus reſponſis, etiam ſi ſit appoſitum iuramentum præſcriberur triginta annis, & quod in iudicando & conſulendo ab hac opinione non eſt recedendum, & in d. Reſpon. 13. num. 47. cum. 1. ſequent.
43 optime conſideratur quatuor caſus, circa illa, quæ conſiſtunt in facultate alicuius, vt eſt pactum, vel francandi facultas, & iterum in Reſpon. 107. nume. 21. volumin. 3. Primus caſus eſt, cum per modum ſimplicis facultatis, vt quando ſoribi promitto decem cum alcẽderis Capitoſium, iſta enim

facultas ascendendi stat in mero arbitrio, & huic facultati sic simpliciter consideratæ non potest vllo tempore præscribi. l. seruus quoque §. fin. ff. de hære. Instit. l. viam publicam. ff. de via public. tradit Bartol. in l. pigneri, in fin. ff. de vsu capio. & in hoc etiã de casu verificari potest illud, quod de electione pasiua diximus in curia Pisana de Decurio. lib. 2. cap. 26. num. 1. &. 2. & optimè per Burgos de Paz, cõsil. 10. num. 29. cum sequentibus vol. 1. & tradita per Meno. lib. 2. de arbitr. cap. 160. numero. 7. Rebuffum. 3. tomo consti. Fran. titu. de mater. posses. nu. 177. Rolan. Valle. consi. 53. numer. 20. cum sequentibus pluribus, volum. 2. & consi. 22. numer. 20. cum sequentibus volum. 2. vbi inquit quod in hoc casu à die prohibitionis, & denegationis, & non antea incipiet præscriptio, & tradit Villalobos, in arrario com. opini. litera. P. nu. 327. cum. 2. & quentibus, & Anton. Gabriel, in suis communibus, titu. de præscrip. num. 10. cum sequentibus, & Tyra. de retrac. conuent. §. 1. glos. 2. num. 23. Soci. Iunior. consi. 145. numer. 41. volu. 1. Secundus casus est, quoties consideratur tanquam quoddam ius ofte rendi inhærens simplici facto, non aut em alicui actioni, vel exceptioni ità orte, & nate vt puta, pignori tibi dedi vestè, certum est, q. possum tibi quãdocunque debitum offerre, & luere pignus, sed quia istud ius stat in simplici facultate mea, & antequam offeram, non est mihi nata aliqua actio, vel exceptio, ideò tale ius nullo tempore præscribi potest, vt tradunt omnes scribentes post glos. ibi in l. cum notissimi. §. fed cum illud. C. de præscr. 30. anno. Bart. & Paul. in l. pignori. ff. de vsu capio. cum similibus, de quibus per Cornieum, consi. 176. volu. 3. Fano. de pigno. 5. parte princ. 3. membro, in. 1. parte, nume. 32. & probatur in l. 4. instit. 1. §. lib. 4. supra, vbi aliqua diximus: & ratio horum duorum casuũ est, quia lex induxit præscriptiones tantum ad excludendas actiones + iam natas, & ideò si nulla nata est, nõ potest tolli, cum priuatio præsupponat habitum. l. decem. ff. de verbor. oblig. cum ergo prædicta non constant in actione, vel iure agẽdi, quod competit ante oblationẽ, sed in mera & simplici facultate, ideò nimirũ si talia præscribi non possint, quia nõ habet subiectũ habile, ideſt actionẽ & ita procedit text. ig. l. viam. ff. de via public. nam quod posſim ire per viam publicam, leuare caput, facere Eleemosynam, istud est meræ facultatis, neque competit mihi per viam actionis, quia scilicet ius concesſerit mihi ſpecialem actionem, vt hoc facere posſim, ideò nimirum si sint impræscriptibilia, sed tantum dedit mihi exceptionem contra impedientẽ, vt dicit gloſſ. in dict. l. viam. Tertius casus est, quoties consideratur facultas, & potestas aliquid faciẽdi, & offerendi, non tanquam meta, & ſimplex facultas, vel ius ante actionem competens, & ab actione diſtinctum, ſed tanquam ius adhærens exceptionii ortæ, putà (nè recedamus à propoſito exẽplo) pignorati tibi vestẽ, quę tua mẽ ad manus meas peruenit, vel ad manus extraneï, vel ad manus ſecundi creditoris, certum est, quod ſi tu agas cõtra me, vel cõtra extraneum, vel ſecundum creditorem poſsidentes pignus pignoratitia, poterimus omnes per viam exceptionis offerre tibi creditum tuum, & liberabimur. l. 1. C. qui poti. in pig. hab. cum ſimilibus, certe iuri huic offerendi ſimiliter præſcribi non poteſt, & ratio eſt, quia competit nobis non per viam actionis, ſed per viam exceptionis, & quæ temporalia ſunt ad agendum, ſunt perpetua + ad excipiendum. l. pure,

purè, in fin. ff. de exception. l. licet, cũ gloſſ. C. eo. titu. cum ſimilibus, de quibus per Felin. in cap. ſi autem numer. 11. de reſcript. & ratio rationis eſt, quia non eſt in facultate excipientis proponere exceptionem, niſi quando + contra eum agatur, vt dicit glo. in dict. l. pure. Quartus & vltimus casus eſt, quoties facultas aliquid faciẽdi conſidẽratur, tanquam facultas ad hærens actioni iam ortæ, exemplum ſtando in terminis de quibus ſupra, ſunt duo, quibus conſtituta fuit hypotheca, vel ius pignoris a me ſuperaltiore, priori in tempore poſsidet rem pignoratam, vel hypothecatã. Secundus, & ſic poſterior creditor agit hypothecaria contra primum poſsidentem, qui cum excipiat de prioritate temporis, competit illi ſecundo ius offerendi creditum primo, & ſic libe randi tem ab eius hypotheca, & conſirmandi ſuam. l. 1. C. qui poti. in pig. hab. l. poſtior. §. fin. ff. eod. titu. cum ſimilibus, certæ huic facultati offerendi præcribitur ſpatio triginta annorum, & ratio eſt, quia inhæret, & eſt acceſſoria ipſius actionis hypothecariæ, quæ erat orta iſti ſecundo creditori, antequam haberet ius offerendi, ideò ſicut præſcribitur ipſi actioni hypothecariæ ſpatio triginta annorum, ita etiam præſcribitur huic facultati, & iuri offerendi, ita etenim omnes in dict. l. pignori, de vſucap. & in dict. l. cum notiſſimi. §. cum eodẽ, poſt gloſſ. opponere. C. de præſcri. 30. an. & hoc eſt, quod dici ſolet, q. quod iuri etiam liberæ voluntatis præſcribi poteſt, ſpatio triginta annorum etiã ſi adſint verba quandocunque, vel alia perpetuitatem denotantia, vt dixi in. l. 6. titu. 15. lib. 4. Recop. num. 30. cum ſequentibus aliquibus, & tradit. optimè per Octauia. Deciſ. peda. 115. num. 2. & Roland. Valle, conſ. 21. num. 14. & 51. volum. 2. Ratio autem differentiæ inter hunc caſum, & præcedentes eſt, quia in hoc caſu facultas iſta tanquam acceſſorium dependet ab actione iam orta, quo caſu ſequitur alia Regula vera in iure, quod iuri ſeu qualitati inhærenti alicui actioni præſcribitur tanto tempore, 47 + quãto præſcribitur actioni illi principali, vt nor. in. l. ſi tamen. §. fin. ff. de exercito. & quod nota. in. l. falſo. ff. de diuer. reſcrip. nam & Regula generaliter eſt, quod acceſſorium, vel adhærẽs ſequitur naturam eius, cui adhæret. l. ſtipulationes non diuiduntur, &. l. ſi ſtipulatio. §. conuentionales. ff. de verbo. obli. cap. acceſſorium, de Reg. iur. in 6. Eum principalis. ff. eo. l. Lucius, ff. qui poti. in pig. hab. l. Aurelius. §. legatum. ff. de libe. lega. in præcedentibus autem tribus caſibus, vel competit talis facultas principaliter non dependens ab aliqua actione iam orta, vel dependet ab exceptione, quæ per petua eſt, vt dixi, ideo nimirum ſi in illis nõ currit præſcriptio. Præſcriptio nes enim, vt dictum eſt, inuenta ſunt ad tollendas actiones formatas, non formandas, vt pulchre declarat Corneus, in. l. licet, colum. 2. verſi. & hæc eſt ratio antiquorum. C. de iure deliber. vbi poſt Barto. in dict. l. pignori. ff. de vſucapio. diſtinguit tantum tres caſus ex ſupradictis. Ex quibus inferẽdo ad noſtrum propoſitum pacti huius de retrouendẽdo dico, quod quãquam foret in mera facultate venditoris franeandi quandocunque rem venditam, tamẽ ad retrouendendũ, vel francãdum, dum erant ortæ actiones etiam ante oblationem pretij, alterа ex ipſa venditione, altera autem actio orta eſt ex ipſo pacto præſcriptis verbis. l. ſi vir, & toto titu. ff. de præſc. verb. & quod iſtæ duæ actiones, quæ ſunt perſonales ex tali pacto, & con- 48 tractu oriantur, + tenẽt omnes in. l. 2. C. de pact. int. empt. & ven. compo.

ergo ſicut actiones ipſæ videlicet ex empto, quam præſcriptis verbis tolli poterant ſpatio trigintà annorum, ex l. ſicut. C. de præſcript. 30. annorum, gloſſ. conſtitutionibus, in princi. Inſt. de perp. 2. & temp. actio. ita etiam & poteſt præſcribi huic pacto, etiam cũ dictum eſt quandocunque, quia alias non ſequeretur naturam actionum, quibus adhæret, niſi in caſuin quo in dicto pacto adſcribere clauſula conſtituti, quo emptor ſe precario nomine poſſidere volentium reemere conſtituerit, quia tunc non curritꝰ præſcripti, vt in caſu Pariſij, conſil. 52. volu. 4. quemadmodũ declarat Decianus, Reſpo. 50. 13. num. 69. volum. 2. & conſequenter ex dictis decerpes, quando & quo modo huiuſmodi de retrouendendo præſcribatur, & per quod tempus, & an faculcati liberæ præſcribi poſſit, quę eſt materia taſtis inuoluta per Doctores.

Ibi. *Y porque los que dan a vſura, y hazen contratos vſurarios, lo hazen muy entendieramente.* Cauti enim, & vertuti ſeneratores prouidenter, & cautè ſolent contractus ſuos celebrare, vt vix eorum fictio, & ſimulatio, & fraus detegi poſſit, quam ob rem præſumptio nibus, & coniecturis probari ſolet, & difficilis probationis reputatur ſimulatio, ſecundum Menochi. de arbitr. libr. 2. cent. 2. caſu. 116. numer. 8. vbi enumerat alia, quæ ſunt eiuſdem farinæ, & ideo ſecundum eum ibi caſu. 427. iudicis arbitrio relinquitur, quæ ſit eius ſufficiens probatio, nam vt inquit Bartol. communiter ſeuctus in l. in illa ſtipulatione. ff. de verborum obliga. in iis, quæ ſunt difficilis probationis, quælibet informatio iudicis pro plena habetur probatione, vt alias plura dixi in quo ſam conſilio meo inter alia poſito conſulta, & dixi etiam in l. 6. titu. 9. lib. 3. ſupra.

Ibi. *Maguer que cada vno diga de ſu hecho.* Hic eſt vnus de caſibus in iure expreſis, vbi ex teſtibus ſingularibus ſit plena probatio, nam licet plena, & conſtantes requiratur probatio regulariter, tamen aliquando ob difficultatem probandi minor ſufficit probatio, vt hic videtur, & diximus in dict. l. 6. titul. nono, libro. 3. ſupra, numero primo, cum ſequentibus, & ob id teſtes ſingulares admitti in hoc caſu vltra alios tradit Pariſ. conſil. 57. numero quadrageſimonono, libr. 1. vbi alios allegat, & Spino, in ſpeculo teſtamen. in 11. parte gloſſ. Rubricæ numer. 19. & Couarruu. libr. 3. Variarum, capit. 3. numer. 5. & Dida. Perez, in Rubrica, titulo 2. libro octauo Ordinamen. pagi. 27. column. 1. & hoc propter ex cogitatas fraudes, & calliditates, quæ in tractatibus fœneratores facere ſolent, vt not. Ioan. Andr. in cap. ex litteris, de iure iuran. & alij relati per Tyra. in præfa. ad tract. de retract. conuencionel num. 36.

Ibi. *Que ſon de creer.* Et ſic maioritas horum teſtium ſingularium probanda eſt, etiam ſi per partem aduerſam non reprobentur, vt diximus dict. l. 6. titu. 9. lib. 3. ſupra.

Ibi. *Otro ſi auiendo algunas preſumpciones, y ceituras, y indicias.* Id enim regulare eſt, vt ad eorum probationem, quæ dam calli, & fraudulenter, ſimulate vè fiunt, ſufficiant indicia coniecturæ, & præſumptiones. l. non omnes. §. a Barbaris. ff. de re milit. l. dolum. C. de dolo malo, & plura alia in propoſitum allegat a per Tyra in d. tract. de retract. conuẽ. in præfatione, nume. 37. & in vſurarum probatione tradit nouiſſime Maſcard. de probat. conclu. 815. & Tybe. Deci. Reſpo. 32. nu. 4. vol. 3. & Meno. de arbit. 3. cent. caſu. 235. & plures coniecturas refert Gratus, conſil. 11. ex text. tamen noſtro probari video, quod coniecturæ ſolæ non ſufficerent, niſi & teſtes ſingulares adeſſent tres, & tales, vt eis credendũ ſit, nam cum lex noſtra in præcedente verſiculo dixerit, tres teſtes ſingulares probare in verſiculo hoc, *Otro ſi*, qui eſt repetitiuus, alias etiam coniecturas requirit, ita vt cum teſtibus ſingularibus concurrant, qui non ſufficient ſine præſumptionibus & coniecturis, neque ſufficient coniecturæ ſine teſtibus ſingularibus, vt expreſſe voluit Couarruu. libr. 3. Variar. capitul. 3. num. 5. in princ.

Ibi. *No ayan ninguna coſa.* Vt enim teſtis dictum valeat nihil debet ex dicto ſuo conſequi, vt diximus in d. l. 6. titul. 9. numero. 19. libr. 3. ſupra, & not. Maſcard. de probat. concluſione 1419. num. 15. vbi etiam in vſuris ſic concludit.

Ibi. *Saluo ſi ſe prouare por prueua cumplida.* Nam data legitima probatione, quę ſunt dantis, ei reſtituẽda ſunt, vt diximus in dict. l. 6. tit. 9. gloſſ. lib. 3. ſupra.

Ibi. *Mas eſto prouaun.* verſiculus hic non reſtertur ad proximè præcedentem, ſaluo ſi ſe prouare, ſed ad ante dicta, cum vſura probatur per teſtes ſingulares, & coniecturas, & ij teſtes ſunt de illis, qui ad vſuras dederunt, tunc enim cum ipſi teſtes nihil capere debeant ex condemnatione, inter alias perſonas diſtribuitur, vt in ſequente lege diſtribuitur.

SVMMARIA.

1 *VSuram exercentibus quam plures impõ nuntur pœnæ. nu. 1.*

Vſurarius tenetur parti reſtituere ſortem principalem. nu. 2.

Dominium ex pecuniis vſurarijs non tranſit in vſurarium. nu. 3.

Vſurarius teſtamentum an faciat, & qua

cautela vti poteſt. numer. 4.

Vſurarius infamis eſt ipſo iure citra aliam ſententiam. num. 5.

Lex Quinta.

Summarium.

Quæ pœna ſit imponenda Chriſtiano danti ad vſuram, & quomodo, & inter quos diuidenda.

EBI. *Son diuerſas.* Quã plures enim pœnæ imponuntur à iure ijs, qui vſuras exercent vt vltra Doctores in locis ordinarijs, referunt Couar. libr. 3. Varia. cap. 3. & Dida. Perez in præſenti ſub l. 1. titu. 2. libr. 8. Ordi. pagin. 25. in fin. cum ſeq. & Octauianus, Deciſi. Pede. 137. numer. 2. &. 14. & Peguera in ſuis deciſionibus crimin. ca. 31. per totum, & Spino, in dict. ſpeculo teſt. in 13. parte gloſſ. Rubricæ, numer. 20. cũ pluribus ſequentibus, ex lege tamen noſtra ſtatuuntur nunc pœnæ in declarationem legum antiquarum eas ponentium, vt diximus in l. precedẽte, in gloſ. 2. vbi legem noſtram decla rauimus. Et ſic tales vſurarij manifeſti vltra alias pœnas in iure ſtaturas in currunt, & noſtri texr. pœnam, ſcilicet, quod reſtituere debẽt ſortem illi à quo extorſerũt illã, & inſuper ſolue re totidem pro pœna dimidẽdum per medietatem, applicando dimidium pœnę fiſco, & aliud dimidium accuſatori, & muris ciuitatis, & vbi muri deficiunt, hæc pars mutorum conuertitur in reparationem publicorum ædificiorum.

Ibi. *Sea para la parte.* Tenetur enim vſurarius reſtituere parti offenſæ ſortem principalem abipſa extortam, licet non earum rerum, quæ ex pecuniis vſurarijs adquiſitæ, ſatis enim eſt id in

id in quo lædit aduersarium, vt ex Sancto Thoma, & alijs notat Spino in dict. 13 parte, glos. Rubricæ, numer. 29. vbi nume. 30. Idem de hæredibus vsurarij esse dicit, nam secundum eū ibi numer. 28. dominium ex pecunijs vsurarijs non transit † in vsurarium, & à numer. 23. cum sequentibus latè tractat, an talis vsurarius possit facere testamentum, & quomodo id facere debeat, vt valeat, † de quo est text. in cap. quamquam, de vsur. in. 6. tradit Couarruuidct. cap. 3. nume. 5. & in Rubrica de testa. 1. parte, numero. 11. & de hac & alijs pœnis videndi sunt Doctores, in principio huius legis à me relatis, & in gloss. 2. legis præcedentis.

Ibi. *Y finque inhabit e in fame.* Considera verbū hoc, finque quod est præcedentis temporis, & sic est infamis citra aliam sententiam † eo ipso, quod de vsura constat. 2. improbum fœnus, l. qui caui infa. in rog. capit. infames. §. Porro. 3. quæst. 7. text. vbi gloss. vsurarios. l. 4. titul. 6. partit. 7. notat Didac. Perez, in Rubrica titul. 2. lib. 8. Ordi. pagin. 25. colum. 2. in fine, & hæc pro hac lege & toto titulo sufficiant, multa alia dici possent nō necessaria pro nostri tituli declaratione, ideo ea pro fesso ea omisi, vt ad alia deueniam.

TITVLO. VII. DE LOS juegos y jugadores dellos.

Continuaturque titulus hic ad præcedentem hoc modo, quod cū de vsuris ibi sit tractatum in quibus conficiendis, & peragendis multa mala, fraudes, & doli committuntur, nunc sequitur de ludis, & lusoribus, in quibus, & per quos itidem similes incantantur, & peragūtur technæ malitiæ, & cauillationes. Vel dic quod cum ex vsuris hominum patrimonia consumantur, hic & ex ludis, ideò nimirum si titulus hic præcedentem sequatur. Et quia pro declaratione tituli erit conueniens aliqua pro Rubricæ declaratione attingere, ideò nonnulla sub Rubrica dicemus.

Summaria, Titulo. 7. in Rubricæ.

L Vdus quid sit. num. 1. & 2. & 3.
Omnis virtus moralis inter duo extrema interiacet. nu. 4.
Ludo & loco aque ac parcè condenda est vita. num. 5.
Ludus non sit mortalis ex sola circunstantia animi aliquid lucrandi. n. 6. & nu. 7. an respectu loci facti indicatur peccatū.
Alearum vsus antiquissimus est. nu. 8.
Lusor tria præcepta legis & iustitiæ trāsgredi tur. num. 9.
Ludus quotuplex sit. n. 10. & 11.
Ludus gratia exercendæ virtutis permissus est. num. 12. etiam clericis. nu. 13.
Ludus fortunæ in totum, vel mixtim fubia cens prohibitus est. nu. 14.

Vtum

V tum facient de non lucēdo si honeste ludo ludis. an peccet. nu. 15.
Aleatores hostes Reipubli. appellantur. numero. 16.
Alcator raro inueniet ur, qui tria peßima non committat. nu. 17.
Aleatores non possunt esse testes in causa criminali. nu. 18. & minimum probetur quod tempore testimonij erat lusor. nu. 19.
Contractus inter lusores factus non sunt efficaces. nu. 20.
Vendens in ludo non tenetur de euictione. numero. 21.
Minimum ad ludendum datum non debetur. nu. 22. & 23. nisi de consuetudine. numero. 24.
Dum tung aque ludit ur publicè da est. nu. 25. nisi. 30. num. 26.
Lusor situs prodigo potest interdici bonis. num. 27.
Laborandum nè en sit semper, & nunquam ludendum. num. 28.
Apud Æg yptios singuli cognoscebātur nomina sua apud præfectos prætores, cum q; arte & exercitio viuerent ostendere. nu. 29.
Grane est militiam subseruiogere aut detrectare. nu. 30.
Labores magni digni sunt præmio. nu. 31.
Promissio de continuo laborando non tenet. num. 32.
Dictum notabile sancti Ioannis Euangelistæ. num. 33.
*Ludus honestus licentia & iocūlis, qui est virtus, quam Aristotel. 4. Ethic. Eutrapelian vocat, malus vero est qui ad malum adaptatur & ad voluptatem, quæ in malis consistit exercēdis, vel in excessu ludendi: omnis enim virtus moralis * inter duo vitia extrema, excessus, & defectus interiacet, iuxta eundem Arist. & gloss. fing. in §. hæc quæ, de pœnit. dist. 2. sub. c. chartas. 3. & ita hæc interiacet inter excessum inordinatum ludendi, & inter defectum inordinatum ab eo abstinendi, vt probat Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 168. artic. 3. & 4. longe tamen frequentius peccatur per excessum, quam per defectum, quia ludo & ioco æque ac parce condienda est vita † ac cibi, iuxta Cicero. 1. offic. & tradit Nauarr. in Manuali Latino. c. 20. nu.*

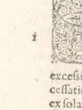

N Rubrica, ibi; *Iuegos.* Latinè ludi nuncupati, & ludus secundum aliquos, * prout est Maria. Soci. in ca. inter dilectos, de excessibus prælat. n. 15. & actus quidā ecclastionis, vel recreationis, quādoq; ex sola fortuna, interdū ex industria, nonnunquā ex vtroq; prouenies, posse tū attrectari inequè Ioan Baptista Catalup. in Tract. de ludo, in præfatio. num. 1. volum. 7. Diuersorum tractatuum, quòd ludus siue lusus est interpositio quædam voluptatis per quam facile prodimus in lachrymas †, vt in Authentic. alearum vsus. C. de tels. & sumpt. fune. lusus per actū factū delectabilis, quādoq; gratia virtutis parati, quandoque lucri, quandoque voluptatis tantum cessatio à negotijs, vel secundum Sylu. in summa, verbo, Ludus. nu. 1. ludus vel iocus est locutio vel operatio, in qua nihil quæritur, nisi delectatio animalis, vnde est in remedium contra fatigationem animalem dans animæ quietem, id est, delectationem. Ego verò dicerem q ludus siue lusus est quidam actus recreationis, voluptatis †, au lucri causa vsitatus tempora consumens, & bona, vitam & famam, & plerumque ludentium animas. Et dixi, quòd est quidam actus, qua factis sit, & tunc appellatur ludus: si verò verbis appellatur iocus. Et dixi recreationis vel voluptatis, quia est duplex, bonus vel malus: bonus est qui fit ad honestam animi recreationē, sine vlla mala circunstantia, ex quo frequentato generantur habitus, & consuetudo honestè ludendi & iocādi, qui est virtus, quam Aristotel. 4. Ethic. Eutrapeliam vocat, malus verò est qui ad malum adaptatur & ad voluptatem, quæ in malis consistit exercēdis, vel in excessu ludendi: omnis enim virtus moralis * inter duo vitia extrema, excessus, & defectus interiacet, iuxta eundem Arist. & gloss. fing. in §. hæc quæ, de pœnit. dist. 2. sub. c. chartas. 3. & ita hæc interiacet inter excessum inordinatum ludendi, & inter defectum inordinatum ab eo abstinendi, vt probat Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 168. artic. 3. & 4. longe tamen frequentius peccatur per excessum, quam per defectum, quia ludo & ioco æque ac parce condienda est vita † ac cibi, iuxta Cicero. 1. offic. & tradit Nauarr. in Manuali Latino. c.

HISTORIA DE LA CULTURA FISICA Y DEL DEPORTE

20. nu. 2. Dixi, aut lueri causa, quia à magis communiter accidentibus lusores ob lucrum ludunt, & tunc potius est negotiatio, quam ludus, quæquidem negotiatio tere semper mala est, tum qua per eam auferrur amicis, quibus erat dandum, vt ait Aristum ter etiam qua per eã quis assueſcit bonis aleæ subijciendi, & multum tẽporis terendi: tum itidem quia est occasio, vt coniuges, liberi, & famuli, parui faciant damna bonorum, & cuiusdiam eorum, cum maritum, fratrem, aut herũ vno aleæ iactu tãtam bonorũ iacturã facere videant. Tum quia paucissimi aut nulli per eam ditescunt, imo per eandem multa mala, & vitia imbibuntur, vt Hosti. admonet, in summa, de excessibus prælatꝰ. Nauar. vbi suprà, numero. 3. vbi numer. 4. inquit quod ludus non fit mortalis ex sola circunstantia 1 animi principaliterà lucrdi aliquid etiã notabile ab eo, qui donare potest, no que etiam ex nimio, & ardenti ludẽdi appetitu, nisi cum extenditur ad aliculus legis, quæ obligat ad mortale, violationem, qualis est eorum, qui noctes in dies, & dies in noctes vertẽtes, missas præceptas omittunt, aut subeunt periculum amissionis bonorum, sine quibus nequeunt sustenta re vxores, liberos, ac reliquam familiam sustentandam ex præcepto, aut debita statuto tempore soluere, aut putantur inepti ad munera bellica, & ciuiliara resp. eis ad illa notabiliter egẽtis, & timentis ne pecuniam eis datã ludo perdant, simul & deplorantis eorum vicem, quod cum sint aliàs res bus egregie agẽdis apti, ob hanc vnã rem ad id reputantur inepti, vt per Nauar. dict. num. 4. vbi & an respectu loci sacri inducatur peccatum † examinat, & sic intelliges dicta per Auẽda. capit. 9 pręt. nume. 4. lib. 2. de quo & in progressu huius tituli agemus. Diximus item in nostra diffinitione, tempora consumẽs, & bona, & vitã, & famam, & plerumque animas, quia ludentes hæc consumunt, & blasphemi sunt, periuri, infames, & fœmentẽti, & ex iis animabus suis præiudicãt, hæc enim, & alia multa mala proueniunt ex ludo continuo, quæ referũt Doctores de ludis tractantes, & præsertim Hosti. in summa titul. de excess. prælat. §. ludus, & eum referens Calcaneus, consil. 2. colum. 2. in fin. & Marian. Socin. in dict. capit. Interdictos numer. 80. cum seq. & Iodocus in practic. crimin. capit. 126. num. 25. qui referunt hæc mala versibus sequentibus.

6

Hæc cum taxillis ludendo crimina fiunt,
Ecclesiæ fpretus, Dfuraque rixa, rapina,
Scandala, tum nugæ, blasphemia, tum faciendi
Furti doctrina, violentia, copia falsi,
Et mortis causa, deceptio, perfidiaque,
Temporis, & desidertum, corruptio ingens,
Ipsius prædictis adiutio, pitaque turpis.

Quos versus Hosti. vbi suprà, declarat, quorum declaratio per ipsum videri potest, facilis est enim & clara & ideo non est necesse eam protequi, ex quibus nostram huiꝰ diffinitionẽ

8 habes declaratam. Aleatumque † vsus antiquissimus est, ab Alea milite Troiano sic dictus, vt testatur constitutio Græca, quæ, ante Romam conditam fuisse, traditur, imo vt refere

Vgutio

Vgutio fuit tempore Belli Troiani, & de hac sorte ludi habetur Exodi. 34. vbi dicitur, sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere, de qua etiam potest intelligi quod habetur Genes. 26. vidit Sara Ismaelem ludentem cum Isaac, & eum decipientem, de quibus scribus habetur in canonicis, verbi. sequitur. 33. quæst. 1. & de ea etiam potest intelligi, quod dicit Philolo. in 4. Ethic. vbi affirmat, lusores esse detentores conditionis, quam latrones, & aleator hoc est tam ludens, quam receptor ludi, est velut hostis ac pestis resp. qua hoc cupit, & optat, vt homines ludant, & efficiantur pauperes, & ideo etiam fures sunt & latrarii, quia vt plurimum interficiunt lusores falsas aleas, siue taxillos; & mutuant pecuniam dando malam & retinendo bonam, & semper in ludo iudicant contra extraneum cum ipsis ludentem, secundum Odofre. in l. 1. ff. de aleæ lusu, & aleato. & Hosti. in cap. quorundam. 34. distin. ideo præcauendum est a ludo, quod lusor agat turpem vitam, illa tria præcepta legis, & iustitiæ transgrediatur, † scilicet, honeste viuere, alterum non lædere, & ius suum vnicuique tribuere, deinde ob animi inquietudinem, & ardentem cupiditatem, quam radicẽ omnium malorum esse notum est, Auth. vt iud. fine quo, fuf. §. 1. & tradit Iodocus, hæc referens in praxi crimi. c. 126. num. 20. cũ. 21. sequentibus, vbi numero. 25. ex hoc admonet omnes prouinciarum Rectores, actiorem in aleatores animadueſionem, vt nobilium, aut ciuium diuitum, aut mercatorum filios, aleis, lusibusque deditissimos ad seniorem reipub. fruge præstandam compellerent, vt casopes, quas alij vocant ad verum fui Principis ministerium cum gloria impenderent, aut si cius essent ad mercaturã, ad fœnus, ad omne deni

9

10

que reipub. vtilitatem impenderent, potiusquam ve aleis inseruirent, aut equos, canes ve alerent, aut alijs luxibus absumerentur, quibus tamen nis strorum ciuium florentissimam nunc tutem coinquinari conspicimus, & in omne voluptatum genus potius resolui, quam ve suis (imo Dei) opibus vlla in re bono reip. prodesse velint, aut optent, quali ijs voluptatibus, & virijs plane nati sint, & non potius in uandis alijs. Illi igitur ignaui voluptarij, & sibi tantũ viuentes, mihi tantũ inutilia ponderat terræ videntur, & quos Romana seueritas nunquam passa fuisset, tam inertes suam temp. coinquinare, sed eos sine vlla dissimulatione è ciuitatibus, vt mẽbra inutilia, imo pernicioſa repulsisset. Quotuplex autem † sit ludus, vlera suprædicta, colligitur ex Diuo Thoma. in 4. quæstio. 94. articu. 2. triplicem esse, quidam ex gaudio deuotionis procedens, quo vsus fuit Dauid coram Arca Domini, & de quo dixit. 2. Regum 7. ludam & vilior ham coram Domino, cui similes sunt ludi, quibus vtuntur fideles ex Christiana pietate in festo Corporis Christi, & in natalia Domini, prout in nostra Placentiæ ciuitate exercitatur in dicto festo Corporis Christi, & ex Decreto Cõcilij Tridentin. Sessio. 13. cap. 5. commendatur fic fieri in die ifto. Alij sunt in seipsis turpitudinem continentes, & ad libidinem prouocantes, quales à Paganis in theatris agebantur, quibus immundos spiritus institum dediſſe non dubito, iuxta illud B. Chri vsosto. Homi. 6. in Matth. non Deus dat ludere sed diabolus, sedit enim inquit populus manducare, & bibere, & surrexerunt ludere. Et huiusmodi ludi sunt omnino à fidelibus vitandi, audiẽ enim malè in sacris literis Tob. 4. nonnunquam cum ludentibus miſcuime. Hier. 15. non sedi cum ludentibus

tibus in concilium. Alij sunt nullam habentes turpitudinem, quos Aristo. liberales vocat, ad animi recreationē inuenti circa quos versatur virtus Eu trapelæ, qui nisi ex aliqua circunstan tia vitiuntur, honesti sunt. Triplicem
11 que ludorum formam † alio modo, licet in idem recidentem describunt Doctores, prout est Marian. Socin. in dicta ca. inter dilectos, nu. 86. cum seq. & Ioa. Baptista Caccialup. in tract. de ludo, in prefatione, nu. 7. vol. 7. tract. Doctorum, & Magister Bañes, in 2. 2. S. Thom. q. 32. art. 7. versi. superest dis putādum, & alij plures scilicet, quod vnus est ludus in quo natura, & ars plurimum valent, fortuna verò parū vel nihil, vt in ludo Chorex, Pilæ, Pa lestræ, Schachorum, &c. Secundus est in quo fortuna, & casus multum valent, ars autem, vel ingenium parū aut nihil, vt in ludo talistorum, id est *De los pares dados*, & in ludo chartarū, quoad aliquas eius species, vt in his, quæ Hispanè dicuntur, *Quinolas*, ter tius in quo licet fortuna habeat suas partes, ars nihilominus ingenium, & consilium habent quoque suas, vt in ludo *De las tablas*, in quo fortuna qui dem valet quantum ad taxilli iactū, sed ratio & consilium quantum ad or dinem tabularum, & in componen dis, ducendis, ordinandisque tabulis multum operatur. Idemque est quan tum ad aliquos alios ludos charrarū prout est, *Los cientos*, *el trunfo*, *y los baçaes*, & similia, & ex his tribus generi bus iudi. Primum nō est prohibitum aliqua lege absolute, & simpliciter, sed solum quoad excessum pecuniæ, exposite, quæ de causa iure communi taxatur in talibus, nē posit exponi vltra solidum, vt. l. Alearum. C. de reb. & sump. fun. & in Hispania vsque ad. 30. ducatos, & nō vltra ex. l. 9. in fra sito tit. l. Secundum verò, & tertium genus iure communi canonico,

12 & ciuili, & priuato tam Castellæ quā aliorum regnorum prohibentur secū dum quod in legibus nostri tituli pro hibitum reperies, & in progressu eius dicemus. Et horum ludorum ille, qui fit gratia exercendæ virtutis † corpo ralis permissus est, & licitus, qualis est ludus iaculatorius, de quo est tex. vbi eius permissio probatur in. l. item si obstrictus. § fin. ff. ad. l. aquil. l. 6. titu. 15. parti. 7. & ludus pilæ. Item mella, in principio. ff. eod. titul. & ludus collactationis. l. qua actione. § fi. quis in collactatione. ff. eod. ea. lator, de Ho mici. & alij ludi de quibus habetur in l. solent. cum. l. seq. ff. de alea. lus. & alear. vbi dicitur, Senatus consultum vetuit in pecunia ludere, præterquā si quis certet hasta, vel pila iaciendo, vel currendo, saliendo, luctando, vel pugnando, quod virtutis causa fiat, quibus rebus ex lege titia, & publi tia, & cornelia etiam sponsionem fa cere licet, hæc ibi, vnde dicit text. qui est de nouis constitutionibus Iu stiniani Imperatoris, in Authentica, alearum, circa med. C. de reli. & sump. fun. ordinent Episcopi quin que ludos, Comonobolon, comodaulon. Regidalia, Kempon, & Reipusara, Comodobolon, id est ludus vbi lapis in longum proijcitur, Co modaulon, ideſt ludus vbi lapis, vel palus in breue spatium proijcitur, Regidalia, ideſt ludus, vbi equites currendo, in certantem proijciunt, Kempon, ideſt ludus, vbi pondus dentibus eleuatur, hæc text. cum gloſſ. ibi sed hos ludos aliter, & cla rius explicat Hoſtī in dict. capit. inter dilectos, de excel. prælā. dicens, Co monobolon, ludum esse, vbi iactus in longum protrahitur, sicut forte est sagittare, vel ludere ad mecellam, vel piletum. Comodobolon, vbi ia ctus in breue spacium retrahitur, si cut est ludus Billarum: Reipuſada, vbi ludus

ludus cum dentibus eleuatur, Kēpon ludū, quo equo currente eques cum lācea eleuat positam remin figum, puta chirothecam, vel aliud simile Regidalia, vbi cū pede, vel ligno seu alia materia ob fraudis suspicionem tali iaciuntur, de quibus & per Cac cialopum in Tractat. de ludo, in præ fa. num. 8. torneamentorum tamen ludus (tametsi gratia exercendæ cor poreæ virtutis ineatur) secundum ea nones est prohibitus, quia ex eis mors hominum, & animarum pericula sæpè proueniunt. cap. 1. de tor neamen. & idem est saltim respectu clericorum in ludello. cap. 1. &. 2. de cleri. pug. in due. Secundus est ludus naturæ, & ingenij recreatiuus, ne que, aliqui fortunæ fabiectus, qua lis est ludus schachorum, simplex ludus tabularum, ludus citharæ, & similes, & iste permissus est etiam 13 clericis †, secundum Innocen. Abb. Henri. & communiter Doctores, in cap. clerici, de vita & honestate cle ricorum, oportet tamen, quòd ta lis ludus non fiat cum verbis turpi bus, vel noxijs actibus. Secundo, quòd per eum animi grauitas non toraliter resoluatur, & tertio quòd congruat personæ, tempori & lo co, & secundum alias debitas cir cunstantias ordinetur, ita Henric. in capit. clerici, de vita & honesta te clericorum. Quarto etiam exigi tur saltim in clericis, nē pro quæ stu ludatur, tunc enim non eis li ceret præsertim de bonis Ecclesiæ, quæ sunt Pauperum. cap. fin. 16. quæ stione. 1. & ita tenet Archidi. in cap. Episcopus, in princip. 33. distinct. lai cis autem an plior datur libertas lu dendi talibus ludis honestis, vt sci licet ludere possint pro parua quan titate, putà pro vno solido, vt in progressu huius tituli dicemus, ita quòd etiā in ijs ludis permissis nō de

Azeuedo super. 8.

ber exceda, neq; excessus haberi, ex dictis, & per Sylueſt. in sum. verbo, Lu 14 dus. n. 1. Tertius est ludus fortunæ sub iectus † vel intotū, vt Ludus ad Azar dū, vel mixtim vt ludus tabularū cū taxillis, & iste ludus est prohibitus nō ex se, sed ratione cōsequentiæ propter crimina, quæ ex eo oriuntur, quæ cri mina congerit Arnald. in cap. Episco pus, 35. distinct. & iam supra ex Hoſti ca retulimus quibusdam verſis. Et re spectu horum excessium si quis pro miſit & votum fecit de non ludendo 15 peccaret † vtique si ludereret etiam lu do honesto, & aliàs licito & permi ſo, quia ob excessum peccaret vtique cum vtatur ludo nōdo permiſſo, sed prohibito pœnæ, ſedſi excessus nō daretur in ludo honesto & virtuo so, vel recreatuo, tunc vtique votum de non ludendo non obligaret, quia est contra bonos mores argum. ca. in malis. 2. 2. q. 4. & in cap. nō est obli gatorij, de regul. in. 6. ita tenet Na uarro, in conſi. 16. de voto & voti re dempt. & notandum est, quòd quod libet genus dictorū ludorum poteſt habere alias varias ſpecies ſecūdum varios modos ludendi.

Ibi, *Y jugadores*, luſores, vel aleato res, Latinè appellati; quaſi dātes opo ram ludo, & ij hoſtes Reipub. appel 16 lantur †, vt inquit Odofred. in l. 1. ff. de aleatoribus, omnes enim qui lu dunt efficiuntur paupères, & per con ſequens fures & ſaltarij, & vt inquit ibidem Odofred. nunquam inueniē tis aleatorem, qui non † committat 17 iſtā tria. Primo quoq; interſerunt fal ſos taxillos. Secundo quod vbicun q; ludit in alea ſua aliquis forenſis, & contentio, aut differentia aliqua oritur, & propterea teſtimonium peritur ab aleatore, ſemper fert teſti monium contra forenſem. Tertio quando iſti Aleatores vident homi nem calefactum in ludo, id eſt, in

Q ebriatum

ebriatum ad ludum, faciutque sibi
reddi bona nomine pro malis &
falsos denatios, proper quod con-
tra alcatores iura excandescunt, &
multa contra eos introducta sunt in
iure, præsumuntur enim vti male
substantia sua, secundum Bald. in
Authentic. quod locum, in fine. C.
de collatio. & non possunt esse tes-
tes in causa criminali, vt per plu-
ra probat Grammat. decisio. Neapo-
litan. 6. ex. l. 8. titu. 16. part. 3. colligi-
tur, dum tempore protector, quòd erat
lusor tempore testimonij præstiti
vt per Crauet. consilio. 129. con-
tractusque inter lusores super ludo fa
ctos non esse efficaces probat text.
& ibi not. Bart. in. l. si quis cum scri-
ret. ff. de vsucap. pro emptio. & ideò
vendens in ludo non tenetur de cui-
ctione. l. filiosam. §. 1. ff. qua. rerū actio
non det. & propterea etiā si a lusore
detur collusori pecunia mutuata re-
peti nō poterit, & idem si is, qui lu-
dum in domo sua tenet mutuet, se-
cundum glossi. accipit in. l. fin. ff. de
aleato. Imò etiam idem dicendum
est, in extraneis damnibus pecuniam
mutuo non ludentibus, vel eis, quos
statim scit lusuros, vt est text. in. l.
verum. §. penult. ff. de minori. & fa-
cit text. in. l. si verò non remunerādi.
§. finaliter fecens luxuriosus. ff. man-
dat. & ita tenet Angel. de Malefic. in
parte, di male dicti, & quòd mutuan
ti in ludo non detur repetitio late
per Thom. Gramm. decis. 40. & est
text. in. l. 6. titu. 14. part. 7. inquit ta-

Si quis voluerit luris consultus haberi,
Continuet studium, velit a quicunque doceri,
Inuigilet, nec vincat eum fortuna laborum,
Fortior insurgat cunctisque recentior horis.

Et sic lege Draconis cauebatur
vt otio damnati, capite puniren-
tur. & lex erat apud Aegyptios,
veper Cassanē in Catalog. gloriæ mū-

men Imol. in cap. clerici, de vita &
honest. cleric. quòd de consuetudine
pecunia mutuata ludentibus repe-
ti poterit, nisi in quatuor casibus. Pri-
mò si mutuans sit colluforum. Secun
dò si ille ludum tenens, seu domum lu
foribus exhibens. Tertiò, si detur mi-
nori ludenti. Quartò, si ei detur, cui
bonis interdictum est, & idem putò
si detur alijs liberam bonorum admi
nistrationem non habentibus, puta
feruis, vxoribus, monachis & simili-
bus. Domusque in qua ludatur publi-
canda est, ex text. in dict. Authent.
alearum vsus, nisi domus sit pupilli,
vidux, aut alterius miserabilis perso-
næ, facit text. in. l. 1. C. de fal. mo. Asi-
duoque lusori sicut prodigo potest
bonis interdici, secūdum Bal. in. l. ea
lege. C. de cond. ob caus. not. per Dec.
in cap. Paſtoralis in fin. de iudic. vn
de vt malorum omnium causam Se-
natus Romanus, vbi erat synodus
mortalitatis rē pernicioſam & valde
prauam prohibuit. l. pen. & fin. ff. de
Aleatori. vt inquit Puteus in tract. de
ludo, in principio. num. 1. & Meno. de ar-
bit. casu. 399. in princip. Sed an sem-
per erit laborandum, nec vnquam la
dendum, &c? & dicendum est, non
semper esse laborandum, sed posse
nos recreationis causa aliquam lu-
dis licitis operam dare, quanuis enim
homo natus sit ad laborem, sicut
auis ad volādum, vt per Quintilian.
libro. 1. institut. oratori. capitulo. 1. vn
de solent a Doctoribus hi versus præ-
manibus haberi,

di, parte. 11. quia singuli cogeban-
tur nomina sua apud Præsides pro-
fiteri, & qua arte quove lucro vi-
uerent ostendere, vnde non mirum
si sæpe

sæpe leges coguntur, & compellun
homines ad exercendum artes, quas
nouerint, vt per Luc. de Pen in l. mæ-
canicos. C. de exeus. art. lib. 10. & gra-
ue est militiam subterfugere atque
detrectare. 57. dist. cap. Placuit. c. Ho-
ratius, & cap. querris, de xta. & qualit.
& sic magnis præmijs afficiebantur ij,
qui magnum laborem sustinuerunt,
vt habetur Instit. in fine Proœmij, &
reōte quidem nam magni labores di
gni sunt præmio. l. eranto prima. C. de
legat. libr. 10. Sed hoſtie nihil ad hoc
attendītur, nam pœ mianture otioſi gri
& laborum inimici, ij autē, qui ma-
gnis laboribus sunt consumpti, & ob
laborum sum multa, quæ poterant ad-
quirere, non adquisierunt, obliti re-
linquuntur, sed quāuis hæc ita se ha-
beant, non tamen debemus conti-
nuum laborem per diem ac noctem
sustinere. l. quòd si venditor. ff. de
ædili edict. sed quandoque tuis inter
pone gaudia cutis. Imò & promisio
de continuo laborando non tenet,
quasi per eā libertas infringatur, per
text. notabilem in. l. Titio centum. §.
2. ff. de conditionib. & demonstratio-
nib. aut saltim arbitrio iudicis pro-
misso modificatur, quemadmodum
si dixero statim faciam, secundum
Abb. in cap. quia propter, de electio-
ne, in quorum proposītum multa ad-
ducit Thomas Actij, in Tract. de Lu-
do Schachorum in. 6. articulo princi
pali, num. 8. cum pluribus sequenti-
bus in. 7. tomo Tractatuum diuerſo-
rum Doctorum, & hac de causa lu-
dus soleat nuncupari quasi alleuiatio
laboris, vt inquit Socinus, consil.
76. num. 4. volum. 1. vbi numeros. re-
fert illud dictum notabile Sancti Ioā-
nis Euangelistæ, nam cum quidam
in ipsum scandalizarentur, eo quod
illum cum discipulis suis ludentem
inuenerunt, ob hanc causam sanctus
ille Ioannes vni illorum, qui arcum
Azeuedo super. 8.

gerebat mandauit, vt sagittam trahe
ret quoad facere posset, qui cum plu
ries fecisset, quæsiuit ab eo vtrū hoc
continuò facere posset, qui respōdit,
q̄ hoc continuo faceret arcus fran
geretur, vnde Beatus Ioānes subintu
lit, quòd similiter arcus hominis fran
geretur si nunquam a sua intentione
relaxaretur. Et sic, vt iam est dictum,
ludus recreationis causa exercitatus
permissus est, & permittitur seruatis
debitis circunstantijs etiam inter re-
ligiosos, & intrasui 1 septa monaste-
rij, vt per Nauar. in cap. consideret.
§. pauear, de consecr. distinct. 5. vbi in
quit non esse peccatum, si quis eo
die, quo 1 confessus fuerit & commu
nicauerit ludis honestis cum socijs se
immiscuerit. Ex quibus Rubrica hæc
satis 1 remanet declarata.

SVMMARIA.

DAmnatus milet de crimine militari an
testari prohibeatur. num. 1.
Miles perdis honorem militiæ si eanum vel
arma luserit. num. 2.
Dominium lucratorum ad tzxillos tempore
guerræ an trasferatur. num. 3. & 4. quid
si ad alios prohibitos ludos lucretur.
Conuentio arbitrio interpretatur, vt retineri possit
salutum sponte etiam a milite. num. 5.
Tempus omne à iure expressum continuum
dicitur. num. 6.
Dies nostri text. debet esse naturalis. 24. ho-
rarum. num. 7.
Instrumentum si fiat die Dominico vsque
ad medium noctem notarius scribes de illo
die esse factum. num. 8. & num. 9. aliud
in simili.
Dies inter artificiales de die artificiali intel
ligitur. num. 10.
Locans operas suas iutori per annum tene-
tur laborare pro more vsus regionis. nu-
mero. 11.
Dies multiplex est & à quo tempore inci-
piat. num. 12.
Dies intelligitur, & connumeratur de luce
ad lucem. num. 13.

Lex Prima.

Summarium.

Durante bello non est ludendum cum taxillis sub nostri text. Pœna.

BI, *En titre d durante la guerra , y siguiente en nuestro seruicio en ella.* Duo notabilia possunt ex ijs verbis elici. Primũ quòd dum verba hæc copulatiuè apponũtur ita quòd non sufficiat quòd sit tempore guerræ, sed quòd ludens sit miles & seruiens in guerra illa, & vnum sine alio non procedat , colligitur inquam quòd si illudens non sit de seruientibus in guerra illa , quòd etiam ea durãte poterit ludere ad taxillos, & hoc sumitur à sufficienti partium eumeratione, & à contrario sensu, & elicitur clarè ex ijs verbis , Verumtamen quia ex l. 7. infrà eod. ludus hic taxillorum est omnibus prohibitũ, corollarium hoc nõ est verum, neque prœcedit. Secundum est , quòd tempore guerræ finito licebit militibus ludere ad taxillos eòquòd prohibitum ad tẽpus posẽ tempus videtur permissum l. in tempus. ff. de hæred. inſtit. quòd an dict. l. 7. ſtante ſit alteratũ ibidem videbimus, quia non est ſumendũ argumentum à contrario ſenſu vbi reſultat abſurdum, vel iuriũ correctio. Sed cum milites tempore guerræ puniãtur ex l. noſtra , & ſic crimen hoc per eos cõmiſſum militare videatur,

1 damnatus de tali crimine poterit nẽ teſtari & videtur quòd poſsit , nam ex l. militibus de teſtam. milit. & l. 15. tit. 1. p. 6. probatur, militem condemnatum ob ſtagitium militare ad pœnam mortis inteſtabilem eſſe ergo ſi pœna mortis non incurratur teſtari poterit, maximè ſtante l. 4. Tauri, quæ eſt 3. tit. 4. lib. 5. Ordi & ita in noſtris terminis tetigit Didac. Per. l. 9. tit. 3. lib. 4. Ordin.

2 Ibi, *Ni tablas,* Perditõe miles honorem militiæ ſi ad taxillos equi vel arma † luſerit, ſecundum text. in l. ſin. tit. 21. p. 4. adeò quòd ſi milites ij Durante tempore guerræ luderent, quæ ſtipendia merentur ſub vexillis, ad tudum tallorũ vel tabularum nõ tranſferretur ; in lucrãtem illa, quæ lucra tus fuerit , & ita colligitur ex verbis noſtræ legis in verſi. *Y ſeruſe,* Prout in eius propoſitum tenet eam allegãdo Magiſter Bañes, in 2. 2. q. 32. artic. 7. ſ. ſupereſt diſputandum. in verſi. Secun da conclu. pag. 1182. Si ad alios vero ludos luſerint ſecus erit, vt in l. ſequẽti dicemus : Vbi aſſeremus transferri dominiũ ex ludo , etiã prohibito, ſed vt in gl. *Tornar*, dicem' in hac lege du bito de dicto hoc dicti Magiſtri. Et cũ lex noſtra tantũ ludos tallorũ & tabularum prohibuerit militibus tẽpore guerræ durante, in alijs ludis videtur cõſtituiſſe regulã in contrarium, ex text. in c. nonnè, de præſumptio. & in l. cũ prætor. ff. de indic. ad audientiã de decimis, vt à Iuertit Dida. Per. in l. 9. tit. 3. lib. 4. Ordi. glo. 2. col. 1397.

Ibi, *Ni ſobre prendas*, hoc ex l. 8. infrà eod. generaliter ſtatuũt eſt , q̃ nullus poſsit ludere ad creditũ neq; ſub fide iuſſione, vt ibidem latius videbimus.

Ibi, *Sea temido de lo tornar*, Ex ijs verbis colligebat Magiſter Bañes relatus per me in glo. *Ni tablas*, iſtius legis q̃ tenebantur tales milites in conſcientia reſtituere lucratũ, eo quòd dominium eorũ non adquirebant , de quo tamen ego dubito, nã & ipſemet Bañes. in ead. 2. 2. ead. q. 32. art. 7. in. d. ſ. ſupereſt diſputandum, in verſi. Pro concluſione veritatis , col. 1180. cum ſeq. fatetur tã iure canonico quã ciuili & 4 Regio träſferri dominiũ lucratorũ † in ludo etiam prohibito, & quòd ita ab omnibus Doctoribus huius ætatis imo & ab antiquis probatur, ergo nõ eſt vera dicta eius opinio quoad milites , neque obſtant verba hæc, *Sea temido de lo tornar* , nam & lex ſequens in cuius propoſitum ſupra dictam communem concluſionem aſſerit ipſe Bañez, loquitur etiã iuſtis metuẽtibus, & nihilominus in eius propoſitũ träſferri dominiũ aſſerit ipſemet Bañez , vt vides & omnes moderni cum eo, & alijni ex antiquis , igitur dubia eſt eius opinio in propoſitum noſtræ legis, imo & ſibi contrariatur ijs attentis, & ſic videtur tenere Did. Per. hic ſub dicti. 9. tit. 3. lib. 4. Ordin. colu. 1398. in fi. in gloſ. *Sea temido*, dum legẽ noſtrã in hoc ad terminos legis ſequẽtis reducit, & poſt octo dies re petitionẽ dẽegar, imo & clarius hoc ipſemet Did. Per. tenet in princi. eiuſdem colũ. 1398. Vbi in propoſitum noſtræ legis remanet cum concluſione cõmuni, quòd in conſcientia non tenetur lucras reſtituere lucratũ etiã in ludo prohibito . Sed nihilominus opinio dicti magiſtri Bañez, ad noſtrã legem tenenda videtur , qualex noſtra absque partis repetitione obligat lucrantem ad reſtitutionem & lex ſequens ita demũ ſi pet atur , imo ex pragmatica nona etiã repetitioni locus non datur, igitur vera videtur opinio Magiſtri Bañez, quam & ſequi videtur Ludoui. Lopez , in inſtructo. conſcient. capitulo. 184. concluſi. 2. & Enrique , in phil. mo. capitul. 35. pagin. 590. columna. 2. vbi ipſe Enrique in colu. 2. inquit , quòd conſuetudo interpretatur , vt alter retinere 5 poſsit † ſolutum ſponte etiam à milites & alio modo limitat Angle, in ſuis libus Theolog. queſtione , de ludo pag. 477. in principio. in verſic. quando in Regno.

Ibi, *Treinta dias con iuuos* , Intellige cum omne tempus à iure expreſſum

6 in dubio continuum † intelligatur, prout dixi in meo tractat. de Decurion. & Curia Piſan. libro. 4. capit. 6. nume. 58. debetque hic dies eſſe naturalis vigintiquatuor † horarum & computatur à media nocte vſque ad aliam mediam noctem, ex l. more Romano. ff. de ſeri. Vt per Tyraquel. de vtroque retr. titu. 1. ẽ. 1. gloſſ. 11. num. 7. pag. 186. & Rebuf. in prax. benefic. titul. de infir. reſign. gloſſ. 9. & Joſeph. Ludo. in deciſion. 116. nume. 7. parte. 2. & idem Rebuf. l. 2. ſ. fin. ff. de verb. ſignific. pagin. 30. in medio , vnde ſecundum eum ibi. Si inſtrumentum fiat die Domini 7 co vſque ad mediam noctem † notarius ſcribet de illo die eſſe factum, ſi vero poſt mediam noctem , dicet die lunæ, vt interpretes docent in dict. l. more, & in capitul. conſuluit. de offic. delega. Ia. & alij, in. l. non minorem. C. de tranſactio. & beneficia vacantia in menſibus & feſtis nominatis & graduatis debẽtur illis, ſi vacent in illis menſibus , vſque ad me 8 diam noctem vltimi diei cuiuſlibet † menſis, & hoc quando ius Ciuile loquitur de die: ſed ſi artifices & vulgus loquuntur de die quoad operas, 9 intelligitur, ſepe de artificiali : pro more illorũ, vnde Paul. ſic ait lib. ſingulari, de variis actio. operę ſunt diurnum officiũ. l. a. ff. de oper. lib. itaq; ſiquis locauerit operas ſuas ſutori per annũ te 11 nuit laborare † pro more illius regionis interdiu & nocte & pro Domini neceſſitate. l. excepto. C. locat. ideo iudex antequã iudicet debet de vſu & conſuetudine illius regionis inquirere: Ex quibus habes inter iuuium in terpretes diem eſſe multipliciter , † 12 naturalem , ſcilicet , qui incipit à me dia nocte vſque ad aliam mediam noctẽ ſpatio vigintiquatuor horarũ vt dictum eſt, artificialem itidem, qui artificio & artibus ſit deditus , & eſt

spatium temporis ab ortu solis vsque ad eius occasum, & sic supra horizontem & hemisphærium nostrum, vnde artificialis dies est sol lucens super terram, nox autem est vmbra terræ, in solis oppositum diametraliter extensa, vel dicit dius Basilius in Exameron, diem esse aerem illuminatum a sole, aut quantitatem temporis tantum, quo sol in Globo nostro dimidio moram trahit. Et dicitur nox à nocendo, quia hoc tempus nocentibus aptum est. Et in Euangelio dicitur: Qui male agit odit lucem & in cap. consuluit de officio delegat. Accurs. in dict. l. 2. §. fina. ff. de verbor. signifi., dicit quod dies iste artificialis habet duodecim horas: sed debemus inspicere tempus, nam in æstate habet plures in hyeme pauciores & ita ij dies, *vbique*, dicuntur, id est præstituti ad quidpiam agendum, vt de clarat Celius, libr. antiqua. lectio. octaua, capitulo vndecimo, vel artificialem diem forte quis dicere posset, ad artificium exercendum indu ctum, non simpliciter de mane vsque ad vesperam, sed conſideratis de more regionis, & artificijs, nam quidam artifices noctu etiam operantur, vt Fabri Ferrarij, quia carbonibus inflammatis videre eorum ope ram possunt. Hi à tertia vel quarta hora matutina ad nonam vesperti nam operari solent, pro more tamē regionis, & pro necessitate operarum quas magister & artifex subire tenen tur, & tunc dies artificialis pro more regionis dicetur & pro more cuiuſcunque artificij, quando opera incer ta est. Sunt & alij artifices, qui certam habent operam, vt Typographi, qua finita ad vxorē & liberos gaudio accedere poterunt, & sic dies eorum artificialis est, donec finita tit opera, ex quibus decerpitur legem nostram de die naturali esse intelligendam, vt & tenet Did. Per. l. 9. titul. 3. gloss. 30. lib. 4. Ord. col. 1399. in statutis vero pu nientibus maleficium cõmissum de die mitius quam si de nocte cõmitteretur dies intelligitur & cõnumerat de luce ad lucem, tex. homicidi asserta per Felin. in capi. si perfodiens column. 2. num. 1. de homicid. dies enim dicitur, à diãn, quòd est lux vel claritas secundum Catholicon, & Ioann. Andre. & Abba. in dict. capſi perfodiens, & Didac. Perez, vbi ſupra, & sic resolue secundum eum ibi column. 1401. in fin. quæ Bal. Alberi. Angel. & Iaſ. tradiderē in l. more. ff. de feriis.

13

SVMMARIA.

LVdere solum licet in casibus à iure expressis, nu. 1. & nu. 15. & 19. & 25. 30. 32. & 34. ponuntur casus permissi à iure.

Ludere multipliciter iure prohibitum est, nu. 2. 3. & 5. & 10. & 12. & 13.

Ludere sacerdotibus vix citra peccatum mortale licet ad ludos veritos. nume. 6. nisi vt num. 7.

Tolosæ semel cõsulis sunt omnes charaterer, quibus cuduntur charta lusoria, nu mero. 8.

Aream cudendi has charas, & eam exercentes non esse iure reprobam. nu. 9.

Ludus scbachorum licitus. Ammodo non sit nimis continuus. num. 11. & num. 15. 16. & 17. profequitur & num. 18.

Rationes probiendis ludos remissiue, nu. 14.

Ludus causa exercendæ virtutis permissus, num. 19. & nu. 24. ponuntur sex species lusitimarum.

Præludendo si vnus fregit crus alterius ante natur, num. 20. & num. 21. de illo, qui tenebat accinctum gladium.

Extraordinaria si imponenda est an debeat esse pecuniaria vel corporalis, nu. 22.

Duo currentes sibi obuiam quid erit, nu. 23.

Vibulatoris causa ludere licet & aliud facientes rustici & agrestes dicitur, nu. 26.

Virtus omnis moralis versatur circa difficile, num. 27.

Medium

Medium inuenire inter duo vitia nũ in hac vel illam partem inclines difficile est, num. 28.

Vitium est ludus aliter quam ex vrbanitate vel virtute exercenda vellaxãdi animum num. 29.

Ludere licet in natali die festo, num. 30. & nume. 31. an lucratum in eo festo sit restituendum.

Ludere licet in comitio. 32. num. dummodo sit in parua quantitate, num. 33.

Ludere permissum ẽsse in modica quantitate. nume. 34. & 35. nonnisi peccatum mortale.

Ludi potest vnus solidus. num. 36.

Damna ex ludo prouenientia tripliciter con sideranda. num. 37. 38. & 39.

Inpecior ludus an paniatur, num. 40. 41. 42. 43. 44. & 45.

Penarius est qui iure suo non ludere & delitperuenien ad lendum nomine suo, numero. 46.

Socium compellens ad ludendum qualiter punichatur. nu. 47.

Nullo iure Ciuili aleator puniatur vltra restitutionem lucratum nisi, nu. 48.

Pœna contra iusorem de iure Canonico imposita. numero. 49. 50. & 51. 52. & 53. & 54.

Iusti si quis plures vno die qualiter puniatur, num. 55. & 60. & 61.

Verba iniuriosa si quis dixit plures an puniatur pluribus pœnis, num. 56. vbi num. 57. & 58. plura inferuntur.

Iurium vnum an dicatur si quis ex vno actu plures aliquid cepit. num. 59.

Vt quis pro secunda vice puniatur an debeat esse condemnatus pro prima, numero. 62. & 63.

Carcer ture Regio etiam pro pœna imponitur, nu. 64.

Repetito amissorum in ludo datur perdenti & filijs fosis, nu. 65. & 66.

Filius quoad legitimam est creditor patris, nnm. 67.

Iure antiquo repetitio pro amissis in ludo dabatur vsque 50. annos num. 68. & 69.

Repetitio amissorum in ludo hodie durat per octo dies, nu. 70. nisi vt num. 71.

Repetendi ius competit etiam insolitori & sponsori, num. 72.

Perdens in ludo vna festi & octo diebus an admittatur ad repetendum tanquam quisitis & populo. nu. 73. & nu. 102.

An vsto dies & non possit admittatur quilibet de populo, num. 74.

Dominum non transfertur nisi per modos à iure Ciuili dispositos, num. 75.

Adquisita in ludo prohibita, sunnè restituenda in vtroque foro. num. 76. cum sequentibus numeris. 80. vsque ad 94.

Dominii lucratorum an transferatur in ludo prohibito præsente pecunia. n. 77.

Frandes in ludo quædam sunt ante ludum, quædam in ludo, num. 78.

Del que embida de mano con el mazo. num. 79.

Ludens cum alio credens esse peritum sicut ipse non tenetur ad restituendum, num. 80.

Ludens precibus importunis alterius inflexus eius verecundia & pudore fussusus vim patiendo, num. 81. & ideo non transit dominium, ibi, nisi num. 83.

Trahere verbum aliquando vim significat, num. 82.

Coactus ludere & lucratur an teneatur restituere lucratum. nu. 84.

Tractus ad ludum si applucuit animum ad ludendum, an ex tunc eum trahens adquirat ea lucrata, num. 85.

Boni dolipermittuntur, vt si fallaciter anget pecuniam, Embidádo su resto de falso, vel secure an literalitur illud & licitum erit, num. 86.

Dolilegibus ludi repugnantibus prohibiti sunt, num. 87.

Lucratum abrej, qui non est fuisuris non tenetur reuertere dominium. nu. 88.

Ille qui non est fuisuris si ludit & lucratur, an adquirat dominium, nu. 89.

Missus in possessionem inordinate tenetur ad restituendum rem fructus facti fuos, nume. 91.

Cuinam fit facienda restitutio lucratorum in casu in quo restitutio est facienda, num. 92.

Perdens in ludo an fi extra iudicium à lucrante perdat lucratum teneatur lucrum ex obligatione nostræ legis illi red dere, num. 94.

Aliter ea sola in iure vocatur, quæ fit in iudicio, facilio extra iudicium, numero. 95.

Lucrans an ſtatim facta repetitione teneatur restituere nisi expectata iudicis condemnatione, num. 96.

Vocatus in iudicio an testibus deficientibus

teneatur fateri se per ludum prohibitum lucrasse pecuniam. nu. 97.
Nolens ex verecundia aut timore petere in iudicio peditum in ludo, an possit prinatim aliquid accipere à lucrante. numero. 98.
Consuetudo vt lucrata in ludo non restituan tur valet. nu. 99.
Lucratum in ludo ante legem nostram epistolam, vel sibi debatur. numero. 100. & sic quilibet de populo petere potest, & panperibus facere erogari. nu. 101.
Episcopi statuere possunt ne ludatur, & ne mulieres ad ludum accedant ratione vitã ibi peccati. nu. 103.

Lex Secunda.

Summarium.

Pœna Indentium taxillos, aut chartas pictas in præsenti describitur.

RIBI. *Sean ossados de jugar.* Noca quomodo regulariter ludus taxillorũ, & Chartarũ prohibitus est, & sic in materia ludi habemus Regulam prohibitiuam, fcilicet, quod tolum liet ludere in casibus à iure † expressis, vt ait glosl. in.l. fin.ff. aleæ lud. & aleator. Quam Regulam probat Costa in tra ctat. de ludo in princ. nu. 8. & in arti. 2. nu. 24. tom. 7. tractatuum, idque multipliet iure † prohibitum est. Primo, iure diuino, † iuxta illud Exod. 37. fedit populus manducare, & bibere, & surrexerunt ludere, vbi Chrysosto. dicit, causa peccati Gula, ipsum peccatum ludus, ideo dicebat Hiere. c. 15. non fedi in concilio ludentium, & Tobi. 3. c. nusquam cum ludentibus misui me. Et Iob. 21. infantes eorũ exultant lusibus, ducũt in bonis dies suos, tenent tympanum, & citharam, gaudent in sonitu organi, & in puncto à tormento descendunt. Cum igitur ludere sit peccatum, iure diuino ludere est prohibitum, & merito dicebat Chrysostomus, super Genesim, non dat Deus ludere, fed diabolus. Secundo, prohibitum est etiã ludere iure † naturali, Aristotel. enim, eodem iure doctus dicebat. 4. Ethicor. capit. 1 in fin. Aleatores furibus, & latronibus esse similes, & vtrosque esse illiberales, quia ab amicis lucrantur, quibus dare oporter, nihilque esse pernitiosius morum in integritati, dicit Seneca relatus à Celio Rodigi. libr. octauo noctium antiquar. capit. 7. & Ambrosi. libro. 1. officio. inquit, Væ vobis qui luditis, quia flebitis, & Tullius libro primo, officio. non enim ita generati sumus, vt ad ludum, & iocum nati esse videamur, qui omnes post Aristo. fatentur, ludos naturali etiam iure esse prohibitos. Iure etiam canonico ludi sunt prohibiti, † vt patet ex capitul. clerici, de vit. & honest. clerico. Vbi Abbas, & Imol. hoc declarant, & in capit. inter dilectos de excessibus prælato. & in capit. Episcopi. 39. distinctione, vbi clerici deferuien tes ludo excommunicantur, similter & laici, quæ pœnæ non nisi pro grauissimo delicto à iure canonico imponuntur, vt glosl. in fum. 4. quæstione. 1. De quo per Bernard. Diaz, & eius additio. in practic. crimin. ver bo. aleatores, & habetur in Concili. Tridentin. Sessione vigesimasecunda. capit. 1. de reforma & Sessionevigesimaquarta, capit. 12. & antea in Concilio Constantinopolitano, 6. cap. 59. ludus omnibus interdicebatur, & glosl. in pragma sanctione, Rubrice de spectacu. in ecclesia nõ faciendis, verb. Ludibria, per Calderi. consilio. 7. de sentent. excommunica. per Philip. Prob. in addit. ad Monachum post DD. ibi in ca. 1. de vit. & honest. cler. in. 6. per Paunam in tract. de visitatione. 1. par. quæst. 7. num. 58. & ca ratione

ratione Soto, de Iustitia & iur. libr. 4. quæst. 3. artic. 2. dicebat, quod Sacerdotibus vix citra mortale peccatum vti licet † ludis vetitis, ac præsertim religiosis, & præsulibus, quia ludus illis non quaratione seculatibus, fed quia contra eorum est honestatem prohibitus est, nisi ob honestam causam, † vt inquit additio. Bern. Diaz, in dict. capi. aleatores, 70. in ordine in additione. 1. dum modo non frangãt clerici legem vitæ (cundum eum ibi & Nauar. in Manua. ca. 19. nu. 3. & in ca. negotium num. 19. de pœnit. dist. 6. vbi ipse Nauar. inquit se teste oculo regregium virum Thomam Illiricum concionatorem publicum † fusse, vt omnes characteres, quibus luduntur chartæ lusoriæ apud Tolosam cõburenterunt, & adeo quidem id persuasit, vt post secundam Concionem, formas fiue characteres illos quibus ille charte cudebãtur publicè comburerentur, & artifices desertis suis artibus è publico ali cæperint do nec alio vitæ genere honesto Respublica illis prouideret. Nec ab eo die in ciuitate, quæ caput est linguæ Oscitanæ, & omnium quæ Francorum patrent Imperio, post Parisium prima, nusquam vllus (saltim publicè) ludebat, cum tamen antea nemo non id faceret. Et faciũt dicta per Caccialup. in tract. de lud. in præfatione, num. 54. volum. 7. tract. Doctor. Verumtamen ipse Nauar. ibidem inquit quod artẽ illam reprobam esse in le capitaliter, & eam exercẽtes mortaliter peccare nõ satis † videtur expeditũ, nã, & Tho. ibi relatus, non audet id definire, nam arsilla, cuius opera neque in se mala sunt, neq; al malis per se ordinata, imo in bonũ & vtilem finẽ in uenta fuerũt, non videtur esse mala per ca. de occidendis. 23. q. 5. alioqui nec ferramenta domestica aut agrestia fune habenda, ne quis se illis, vel alterum interimat, nec arbores plantandæ, ne quis ex illis se suspẽdat, nec fenestra faciẽda, ne per ea se quisquã præcipitet, vt hæc & alia adfert Nauar. in illo. de negotiũ, de pœni. distin. 6. Ex quibus dictis patet nõ esse iratæ probandã artem illam imprimendi characteres hos, ficut pater ille cõcionator existimabat. Iure etiã ciuili ludus † prohibetur, vt per totũ de aleæ lusu, & aleator. in. l. aleatũ vsus. de reli gios. & sump. fun. & in Authẽ. de sanctiEpiſ. 5. interdicimus. collatio 9. & in Authẽ. interdicimus. C. de Epiſ. & cler. & est hæc cõmunis opinio, vt ex Maluet. de ludo taxillorũ, n. 4. inquit Iul. Clar. in pract. verb. ludus, nu. 1. vbi nu. 2. hoc ampliat procedere non modo in his ludis, in quib⁹ sola fors versatur, sed etiã in his in quibus est mixtura ingenij, & fortunæ, puta, taxillorũ, & tabularũ, & Chartarum, nam omnes pariter sunt prohibiti, vt est communis opinio teste Imol. in ca. clerici el. 2. post. nu. 16. de vit. & honest. clerv bi vero solũmodo versatur ingenium talis ludus est permissus, ex quo infertur DD. ichacorũ est de iure licitus, & hoc dũmodo † nõ sit nimis cõtinuus, & absint alia, quæ ullicitũ facerẽt, prout in hoc titulo remanet dictũ. Et cũ alius ludus ludus, quam inge nij prohibitus sit, merito ludus ab Im peratore crimen appellatur, in proœ mio. ff. § illud, vbi DD. tradũt late de hac materia, & alibi, iure itidem regio † ludus est prohibitus, vt patet ex lib. 6. tit. 14. p. 7. & ex noſtris legib⁹ no ſtri huius tituli, turiſſe etiam DD. cos detestantur, item & Theologi, † vt patet in. 4. dist. 15. vbi omnes maximè Ricard. & Gabriel post Tho. 2. 2. q. 32. articu. 7. & ibi Baũes, & q. 178. per totam, & ſanctum Bernard. in ſuo Quadrageſimali in ſermone. 28. & 43. Florenti. 2. p. tit. 1. cap. 23. § 6. Summa Aſceſſa. 2. parte. 5. libr. 5. tit. 3. colum. 4. ſum.

sum. confes. lib. 2. titu. 8. quæst. 23. Rosari. Busti. 1. part. quæst. 28. Adrianus 4. de restit. c. de quæs. in Ludo. Medina de restit. qua. 81. 21. Castro, de lege pœn. lib. 2. cap. 2 & Sylvest. & alij sum mistæ Soto, de Iusti. & iur. & per Michaelem Salom. eo. lib. de iust. & iur. vbi faciunt capitula de Ludo, rationes autem prohibendi ē ludos deseri
14 bit Medina vbi suprà. q. 22. quæ licet, iustissime sint, nulla tamen ludos de se malos, & ob id prohibitos esse constat, secundum eundem, sed propter mala quæ ex ludis proueniūt ex accidenti prohibentur, quæ mala tot sunt, quot puncta in taxillis, secundū Florenti. vbi supra. §. 16. peccata circa ludum frequentissima, ex quibus dam Hostiēsis versibus, is supra proposuimus, & cum ex ludo tot mala proueniant, merito dixit Chrysostomus, super Genes. quod diabolus dat ludere nō Deus, quæ refert Thom. vbi suprà artic. 2. & Medina. quæst. 21. colum. 2. vides igitur iure diuino naturali canonico ciuili, & Regio ludum prohibitum regulariter, ita vt non immeriti to dixerimus ludere non licere nisi in casibus à iure expressis. Quorum casuum primus est causa + alleuandi laboris, vt iam dictum est, & deducitur ex text. in cap. continebatur, & in. ca.
15 frequenti vbi glossi. ludere, de homicidi. vbi Abb. & Ana. notant eleganter per Socin. consi. 16. volumin. 2. quod eo verum est vt dicit Aristot. Ethico. cap. 6. quod ob istam causam ludere sit virtus, quē refert, & probat Thom. vbi supra, articul. 4. & sicut somno & cæteris dictis, ita ioco, & ludo vtendum est, est enim sicut fal in condimentis, & sic fecit Sactus Ioannes, vt in hoc rerulimus titulo, & late Stephanus Costa in tractat. de lud. §. 2. numer. 3. cum. 4. sequentibus artic. 1. Sic Octauianum Augustū vt dicit Suetonius de eodem, capit. 85. & tradit Alexand. ab Alexand. lib. 3. Dier. Genial. ca. 21. in fin. sic etiam fecisse Scipionem African. Catonem Censorinū, Alexand. Severū, & plures alios inter quos numerat Scenolam iurisconsulum, in qua re non debet fieri distinctio ludi fortunæ aut industriæ, licet secundum Nauar. in dict. cap. 19. num. 3. versicu. imo sine vllo, ludus, qui ad animi relaxationem fit, tanto aptior est, quanto magis fortunę, quā arti & industriæ nititur, quia intentionem animi magis remittit, & ita contra Vulgi opinionem omnium ineptissimus est ludus latrūculorum, quem Irah Schacorum, Hispani Axe-
16 drez, + & Galli Eschez, vocāt, quia is minus quam alij animum relaxat, vt & inquit Caieta. super Thom. 2. 2. quæst. 178. arti. 3. Pestilentemque esse
17 + scholaribus inquit Alberi. in Auth. interdicimus, de Episco. & cler. quātis magis liceat, quam alsquot alij, qui legeprobentur, iuxta glossi. receptam, in dict. Authe. interdicimus C. de Episcop. & cler. & glossi. in cap. clericis. 2. vbi Abb. & alij, de vit. & honest. cler. & sic causa relaxandi animum licet ludere, & hoc pro primo casu dū tantum limites, & dicas esse verum, si in die festo non omittatur præcep-
18 tum + videndi & audiendi missam, neque itidem adsint hinc inde inter ludentes verba inhonesta, neque excedatur modus licitus in ludendo, vt & in hoc diximus titulo. Secundus, vero casus est in quo licet ludere, scili-
19 licet, causa exercendæ + virtutis, vt dicit text. in. l. Athletas in princi. vbi Angel. Perusi. hoc notat. ff. de ijs qui not. infam. & in. l. solet, & in. d. l. alexarum visus, & probatur ex Aristotel. 7. politicorum, capi. 17. tradit Stephanus Costa in tract. a de ludo articul. r. §. 2. num. 3. cum sequen. & artic. 2. in princi. num. 22. & Soci. dict. consi. 16. dicens quod licet mors alicuius sit iuden-

Iudentium sequatur non imputatur inferenti illam, eò quòd dat operam rei licitæ per text. in capi. exhibita de homicid. & hoc nisi sit ab hoste id faciat, & extra naturam ludi, ex text. etiam Notab. iuncta glossi. secundum Bald. in. l. sive plagis. §. cum pila. ff. ad leg aquil. vbi text. notat an in ludo pilæ liceat vnum alterū superare viribus, & facit quod notatur in. l. in executione de verb. oblig. & sic quod Bald. notat pro duobus præliatibus si vnus
20 fregit + teras alteri, an teneatur, & vi de in. l. qui a bene. §. si quis ad leg. aquil. & in. l. nam ludus eod. tit. & vide Angel. in. l. r. C. de scar. qui dicit q. si quo Iudante in collisatione, vel ad brachia, & vnus habeat gladium accinctum, vel falcem, & colluctans in caure percutiat manum ad falcē, vel gla lium, & moriatur, si ille qui tenebat accinctū gla.iū puniatur, ? & dixit quo Iic, Allegat. c. contmebatur de homicid. in glo. vbi habetur, quod si clericus esset non posset promoueri ad ordines, non tenebitur tamen
21 de occiso, fed extraordinarie puniretur per text. in cap. lator. de homicid. secundum Angel. vbi supra, refert Paris de Put. in tracta. de lud. in principi. numer. 55. in dict. volum. 7. tract. Doctorum, & Auend. in cap. 16. præt. numer. 13. lib. 2. & alios plures Doctores refert Carrerius in præti. §. homicidij el. 1. numer. 6. vbi nume. 7. an tunc extraordinaria pœna debeat esse cor
22 poralis, ? & crederem quod non, quia vbi ex causa receditur, à pœna legis ordinaria, extraordinaria imponenda non debet esse corporalis, prout contra Auenda. refolui. in. l. 27. titu. 6. lib. 3. supra, numer. 3. & de istis tractat Capola in. l. si fugitiui nume. 29. cum 4. sequentibus. C. de feru. fugit & Couar. in clem. si furiosus. 2. part. §. 2. col. 1. & 2. & quid erit cum duo currentes se obuiant, ? vide Antoni. Gom-
23 tom. 3. cap. 3. nume. 25. Sex species lu
24 dorum qui excercendæ + virtutis causa licitæ sunt, po nit. text. in dict. l. solent, & quinque dict. l. alearum vsus, innumeras autem species ludorum in quibus ludus exercetur, ponit Alexan. l. ab Alex. lib. 3. dier. genial. cap. 8. & aliquos Amedeus de Syndica. foli. 69. numer. 92. in plurimum tamen, in ijs ludis qui virtutis excercendæ gratia fiunt, pretium non solet esse magnum, quia non pecuniarium certamē agitur fed virtutis, vt dixisse fertur, Tigranis Artabani filius, vt refert Polidorus Virgilius lib. 8. de inuentione rer. cap. 14. colum. 2. licet in pecuniis ludi solet, vt in dict. l. solet non tamē vltra vnum solidum licet ditissimi sint ludentes, ex dict. l. alearum vsus quod si vltra solidum ludatur quanuis posit peti, vt ibi habetur, & infra dicetur, in conscientia tamen, nō debet de necessitate restitui, secundū Bartolom. Fum. in Armil. aurea verb. ludus numero. 6. dicentem hanc esse communem opinionem declarat; illam Couarru. in dict. Regu. peccatū 3. part. cap. 3. colum. 3. fol. 63. Tertio, & principaliter ludere licet ratione
25 Vrbanitatis + affabilitatis, & conuersationis, secundum Tho. dict. quæst. 168. artic. 4. ex Aristotel. lib. 2. Ethico. & 4. cap. 8. dicente quod licut abundantia in ludo, & excessus est vitium quod mollities appellatur, & iterum in libr. 7. Ethic. cap 7. in fin. ita & defectus, qui enim nunquam ludūt, nec ioco indulgent, rustici, duri, agrestes
26 + ab Aristotele appellantur, & à Thomolesti. qui vero exuperant, & excel lunt molles, & ridiculi & scurræ ab Aristotele dicuntur, capi. 8. inter hæc ergo extrema, Vrbanus, & affabilis appellatur, & Eutrapelia vocatur ab eodem Aristotel. id est vrbanitas, & affabilitas prout Thom. & alij supra, relati declarant, & Soci. dict. consi. 16.

lib. 2. probantes hanc ludendi causam vrbanitatis, ex qua, vel alia simili dicebat Nauarin dict. cap. 20. Manu. num. 4. vbi nume. 2. inquit quod longe tamen, & frequentius in ijs peccatur per excessum, quam per defectũ. Sed ijs obijcitur, nam virtus omnis
27 Moralis versatur circa difficile, † & in passionibus de electationibusque exhibendis, in doloribus, & aduersis tolerandis æquo animo, vt per Thom. 1. 2. quæst. 56. artic. 4. & quæst. 60. per totum, vbi inquit, quod castitas est circa delectabilia circa tactum, temperantia circa concupiscentias, & alia multa id genus, sed in ludo nullum horũ adest, nullum vitium comprimitur, vt enim dicitur, est virtus placitis abstinuisse bonis, ergo ludere non est virtus, & vt inquit Lucas de Pen. in 1. 1. C. de expens. ludo. lib. 11. per text. ibi, ludus vitium voluptatis adscribitur, igitur vitium & non virtus ludus dici debet, huic tamen difficultati, Gerardus de Odone super Aristotel. dict. cap. 8. Respondet dicens, necesse esse, quando extrema sunt vitiosa, né pe semper ludere aut nunquam ludere, vt in medio cõsistat aliqua virtus,
28 medium autem, † inuenire inter duo vitia, ne in hanc vel in illam partem inclines, perquam difficile est, ex eo. Aristotel. 2. Ethico. capit. 6. & 9. & ex glossi. in capit. charitas. 8. hæc quæ de pœnit. en. distin. 2. maxime in hac re, quo sit, vt si aliter quam laxã dianimi, aut virtutis exercendæ causa, aut prae
29 ter † vrbanitatem ludatur, vitium sit, vt inquit Thom. in 2. senten. distinct. 4 articu. 5. in habente charitatem recreationis causa ludere esse meritũ, vt refert Syluest. verb. ludus, quæstio. 1. Caueant ergo omnes cum nulla sint periculosiora vitia, né decipiantur specie rectitudinis enim virtutes fere simenciuntur, vt inquit text. in cap. sepe. 41. distinct. one, neque vt Scholares Eutrapeliam seruent, subsistãtam, & patrimonium tempusque, quo nihil est pernitiosius) perdant, prout declarat Rebuf. de priuile. Schol. super Auth. habita. C. ne filius pro patre requisito. 11. Quarto ludere licet † in
30 natali Domini festo, vt inquiunt Ioã. Andr. & Calderi. in ca. clerici, de vit. & honest. cleri. quem sequitur, Salicet. in dict. 1. alearum vsus, & additio. capellæ, Tolosanæ decisione. 192. dicens hoc bene practicari, & Augustin. de Arimi. in additio. ad Angel. de malefi. vbi sufra, in parte metidoris de mali da di, & Amedeus de Castello do Syndi. numer. 96. ex eo quod non est maior ratio prohibendi tunc ludos, quam comedendi carnes in sexta feria, quod est prohibitum, in die passionis Christi, vt in cap. sacrarium, de consecratione, distinctione. 7. propter tamen infestiores tempora, & ne sancta Sexta Feria Natiuitatis Dominicæ festum venire contingerit, carnibus vesci possumus, in cap. in die obseruatio. ietin. ergo ob eandem causam præceptum de non ludendo potest fieri, vt ait Costa dict. tract. a. de ludo vbi supra, colu. 2. quod
31 eo verum est quod Loan. Andr. dicat lucratum † in eo festo non esse restituendum de quo infra, hæc lege dicõdum est, an lucratus in ludo subiaceat restitutioni. Quinto, & principaliter ludere licet in consuetudo, aut veseendi causa, † vt dicit. l. fin. ff. de alex lu
32 & aleatoribus. tem text. allegat glossi. in l. fin. §. 1. ff. quar. rer. actio non denetur, & glossi. in cap. Episcopus. 35. distinctio. Salice. in dict. l. alearum vsus numer. 5. & Nauar. in Manua. dict. ca. 20. numer. 4. Sylvest. verb. ludus quæstio. 4. Armilla aurea. num. 4. & probatur in l. 10. infra ff. isto titu. & lib. & glo. 2. in dict. l. fin. ff. de alex lus. & aleato. quod an liceat etiam clericis tradit Socinus in cap. inter dilectos. de excessi prælat. num. 30. vbi inquit, quod vo-

luptatis causa faciant, non est ei permissum, secus alias, & Puteus vbi supra, nu. 13. per tex. in cap. non oportet, & c. fin. 44. distin. 8. quæritur ni hil probant, cum symbola, & comessa lia de quibus ibi, tam sint prohibita laicis, quam clericis: hic autẽ ludus, nemo negabit, quòd sit permissus laicis, ergo & clericis ex dictis per Nauar. dict. cap. 20. num. 4. Debet tamẽ
33 talis ludus esse in parua quantitate † ex glossi. in. fi. filio. §. si malea ff. quar. rer. actio. non det. dum dicit, vnum capone, prout ex ea colligit Ioan. Baptist. Caccialup. vbi sup. nu. 28. & Put. vbi supra, nu. 14. dicit cõmunẽ teneri Sylvest. vbi supra. q. 4. quod & probatur ex l. 10. infra, isto tit. & lib. tamen in summa duorũ regalũ id permittẽ te fieri. Sexto, & principaliter ludere permissum est, in modica quantitate
34 † etiam si non sit ad vescendum, vt probatur ex. l. 11. infra isto titu. & lib. eo quòd ea quæ de sui natura sunt
35 mortalia, & illicita ex imperfectione obiecti, vt si cõtra fiat in re minima † non sunt mortalia, secũdum Thom. 2. 2. quæst. 88 artic. 5. & 6. 2. 2. quæstt. 53. artic. 5. Sylvest. verb. peccatum, quæst. 3. Nauar. in cap. inter verba. 11. quæst. 3. Corolla 20. & in Manua. ca. 11. nume. 4. & in nostro proprio casu idem Nauar. in Manua. Hispan. capi. 19. numer. 9. & Castro de leg. pen. lib. 1. c. 7. colum. 16. ex quo etiam sequitur, iuste in dict. l. regia. 11. infra, eod. caueri, vt paruam quantitatem ludẽtes non puniantur, quo sit, vt magna summa, aut quantitate ludere non li ceat inspecta quantitate, & conditione ludentis, vt inquit Sylvest. verbo. ludus quæstio. 4. quæ tamen quanta debeat esse de iure communi in ludis licitis, declarat text. in dict. Auth. alearum vsus. C. de religio. & sumpt.
36 fum. dicens quod potest ludi † vnus solidus, & ita communiter intelligitur secũdum Ioa. Baptist. Caccialup vbi supra numer. 28. & Parid. de Put vbi supra, nu. 14. quanuis Odofred. ibi dicat, literam esse corruptam, debere que legi, duos solidos, idẽ vult, duos aureos, aut ducatos posse ludi in ludo licito, sed communiter non tenetur secundum Ioan. Baptist. vbi supra qui exponit quanti sit solidus, de quo est videndus Couarru. libr. 1. Varia. cap. 11. & in tracta. de monet. & Orafora de nobilit. 2. part. capit. 4. nume. 13. cum sequentibus, cõsultur ergo in suprioribus sex casibus licitum esse ludere, nempe recreationis causa, & exercẽdæ virtutis, & propter vrbanitatem, & in festo natalis Domini, & causa vescendi, & in modica quantitate, extra quos casus qui ludunt committunt, & delinquunt contra illas sex leges, nempe diuinã, naturalem, canonicam, ciuilem, & regiam, & communem Theologorum doctrinam, vt resoluit Thom. 2. 2. q. 168. artic. 2. & hoc ob plurima damna obuenientia ex ludo prout in hoc diximus titulo, regulariter prohibe-
37 tur ludus: Damnage † tripliciter cõsiderantur. Primo spiritualiter, eò quòd ad est in ludo damnum spirituale, quo nomine prohibentur ludi mi notum, & histrionum prouocãtium, circunstantes ad turpitudinem. capnec solo. 33. qua ff. 3. l. 1. solet. ff. de alea to. D. Authen. alearum vsus, late Costa de ludo. 8. redeo ad rem num. 18. cum sequentibus volum. 7. tracta. Doctorum. Secundo cõsideratur damnum corporaliter, id est corpotale
38 damnum, † vt quando in tali ludo vita, vel salus periclitatur, vt habetur in pluribus capitulis titulo de homic. extra & de torneamentis, & de sagittarijs, vbi sub excõmunicatione prohibentur torneamenta, hastiludia & Sagittæ, in quibus ludentes periclitan tur, maxime in cap. 1. de torneamen.

cap. ad

cap.ad audientiam de homici. vbi tamen experientia teste ludentes non pericliteantur,non prohibentur, & sic intelligles communè assertam per Clar.in verb.Ludus,nu.4.aliud,& ter
39 tiũ damnũ test tẽporale, quo nomine prohibentur ludi alearũ,& omnes quos vocãt fortunæ cũ in his nisi pru denter,& moderate ludatur,bonatẽ poralia, & necessaria familiæ plurimo periculo exponuntur.

Ibi. *Y qualquier que los jugare*. Ergo in
40 inspectore aliud esse videtur, † nam qualitas, adiuncta verbo, debet intelligi secundũ tempus verbi.l.in noxalibus.§.in delictis. ff. de noxal. hic dictio illa, *Qualquier*, adiungitur verbo il lo *jugare*, ergo debet intelligi in illo, qui tunc ludit, inspector autem nõ ludit, igitur, non cõprehẽditur, & quia verba sunt in potiori,& proprio signi ficato accipiẽda,& sic inquit Nauarr. in Manu.Lati.c.20.n.177.verſ.ad quar tum,quod inspector ludi non peccat
41 contra legẽ † iustitiæ,eõ quod nõ admonet ludẽtes errare computando, vel non cupiendo priorẽ locum, si id nõ promittũ. Et ideo quamuis aliquãdo peccarẽt cõtra legẽ charitatis, nõ tamẽ tenẽtur restituere a d id enim so la lex iustitiæ obligat, nihilominus tamen distinguendum cẽseo, quod aut loquimur de solummodo † inspiciẽtibus ludum,& tales licet per text.in
42 dict. Auth. alearũ vsus. C. de religiõ & sumpt.fun.& text.in Auth. interdi ctum. C. de Episcopis,& cler. prohibeantur etiam, ita vt inspicere ludos non liceat,& puniendos dicat Auiles cap.29 præt.verb.Tableros.nu.4.extraordinarie,& Auend.ca.9.præt.nu. 3.lib.2.& Marant.in practi.titu.de ludamen.& eius diff.& viu nu.3.& tamẽ
43 ego teneo † non esse puniendos nisi prius moneantur, tum quia non est lex in nostra Hispania puniens hos inspectores,tum etiam quia ad incur

rẽdam pœnam ex facto prohibitiuo, vel negatiuo, vt non liceat inspicere ludentes,tũc demum incurritur pœna si monitio præcedat, ex doctrina Innocen. in cap. extirpandæ. §. quia verò de præb. Quam commendant Bart.& Docto. in l.1.C.de ijs quib.vet indig.Deci.cons.2.& Alexan. & Rip. Lita stipulatus.ff.de verb.oblig.communis, secundum relatos ab Anton. Gom.tom.3.Varia.cap.9.nu.9. in medio, & sic monendos prius esse iudicio inspectores tales,vt puniri possint nostri tex.pœna: nisi aliud de consuetudine † aut statuto esset dispositum
44 & vsitatum prout Senis adest statutum de hoc,secundum Ioan. Baptist. Caccialup.de ludo.num.32.verſ.Septima quæst.est,vol.7.tract. Doct.aut vero vltra hoc ꝙ inspectores sunt, participes etiã sunt ludi, vt quia spon
45 siones † faciunt cum ludentibus, vel sic interponunt cum eis,quod dicitur *Atrauesar*,vel alicui ex ludẽtibus præbuerunt pecunias, vel ludẽti prẽstiterunt vtique, quia lusores sunt, & participes ac socij ludi,tum quia fieret fraus legi, dũ quis per se ludere non potest, ꝛ ponere alteri dare pecuniam vt proprie ludereꝛ item quia quos facinus par coinquinat & æquat, par pœna comitari debet. Et ita quẽquam in fin.C.de episco.& cler. tum etiam quia si quis iurauit nõ ludere,& dedit pecuniam ludentꝛ, vel quo nomine ludat à per
46 iurio minime excusatur, † secundum Guillie. Bald. & Fulgo. in dict. Authentica interdicimus, & Caccialup.vbi supra quæstione.13.numero.67.& additio.Bern. Diaz. in practic. capit.70.aleatores, sub additio. participes. Vbi allegat Cyn.& Bald. ita tenentes, & tenuit idem Bern. Diaz, ibidem numero.5. & Paris de Put. de ludo,numero.50.& 57. in principio,fol.154.tract.Doctorum, volu.7.

etiam

etiam si Caccialup.vbi supr.quæſ.14. num.68. dubitet de hoc, & qualiter
47 punitebatur compellens socium † ad ludendum vide Menochi. casu. 399. nu.12.&.13.de arbitra.

Ibi. *Por la primera vez,pague ſeyſcientos maravedis*. Iure ciuili ludens nulla pœna punitebatur, ex text. in Authe. alearum vsus. C. de religio. & ſumpt. fun. vt not. Auend. ca.9.præt.num.3. libr.2. & Clarus, in praxi verb. Ludus, nu.6.vbi tamen inquit quod & tunc arbitrio iudicis erant puniendi ſcelidumfacti, & perſonarũ qualitatem, & ſic pœna arbitraria eſſe puniẽdos, prout,& fuit opinio cuiuſdam practi ci relati per Caccialup. dict. tract. de lud.nu.61.& per Menochi.de arbitr. lib.4.caſu.399.num.7.& 8. Sed vtrius eſt nullo iure ciuili puniri aleatorem
48 † vltra reſtitutionem lucratorum, ni ſi cum taxillis falſis & tabulis adulterinis luderet, iure tamen noſtro regio puniatur, vt vides ex. l. noſtra, & leq. iure vero canonico, ſi luſor eſt
49 clericus † beneficia non poteſt obtinere, & vbi ei conferuntur collocatio eſt nulla.ex.ca.1.34.diſtin.& Doctores in ca.inter dilectos.de exceſſi bus præſat. etiam ſi nunquam fuerit monitus,vt deſiſtat à ludo ex cap. inter dilectos iuncta gloſſ.de exceſ.præ lat. vbi Abb. inquit quod collatio facta aliter nulla, ſi de hoc conſtabat, tanquam facta vili & indigno. Sed ſi non conſtabat quia erat occultus debet breuiter,quod vltimum ſibi diſpliceret optime inquit Bern. Diaz in pra ẽti. Cano.cap.70.aleatores, numer.6. nam ſi hæc eſt pœna aleatoris publici quomodo occultus aleator eapunite tur ? Sed ſi iam eſt beneficiatus talis clericus aleator, mitiori pœna plecti
50 tur, niſi monitus † perſeueret, nam tunc ex perſeuerantia, & renitentia priuari poſſet beneficio, ex text.in ca. 1.35.diſt.qui text. non bene hoc pro

bat,vt aduertit Bern.Diaz in dict.nu. 6.Sed vt cunque ſit, hodie tamen ar
51 bitrarie puniuntur inſpectꝛ † conſue tudine ludentis, & quantitate ludi, loco, & tempore & ſcandalo, vt inquit optime Bern. Diaz dict. num. 6. & ibi gloſſ. ab obtinendo beneficio, & gloſſ. portres.l.47.titu.5.part.1. Sic etiam iure canonico,ſi laicus eſſet in foro Eccleſiaſtico puniẽdus,eſt enim crimen ludi mixti fori,vt per Auend. dict.cap.9.num.fin.& Angel. & alios relatos per additio.illam Bern. Diaz, tunc luſor punitur pœna priuationis communionis,ex capit.79. habito in Elibertina Synodo, deinde pœna arbitraria arbitrio † Epiſcopi punitur,
52 ſecundum additio illam Bern. Diaz, vbi ſupra, ego tamen, † vt & inquit ibi additionator ipſe, in forenſibus actionibus apud Hiſpanos hoc receptum non eſt nec vllibi vnquam iudices Eccleſiaſticos ratione huius cri minis contra Laicos procedere, neque ego itidem vidi, niſi cum reperiũ tur ludendo in diebeſto dum diuina celebrantur officia in publico, vel in campis, quod non ſolet fieri niſi per vilioſimos homines, & ſolent leuiter puniri per hos Eccleſiaſticos, ſcilicet damnãt eos in tot nummos proillu minando ſanctiſſimũ Sacramẽto, vel pro ſancti alicuius imagine faciendꝛ, vel reparanda opera alicuius Eccleſiæ, & ſi tales laicis in ſuo foro conueniuntur legis noſtræ pœna impoſi
54 ta pro prima vice imponitur eis † & condemnatur in ea. Sed quid ſi plures luſit quis in vna die cum pluribus continuato tempore, vel eũ vno pluribus vicibus an puniatur vna pœ
55 na, vel pluribus, † & ſic pro prima tãtum vice, vt hic dicitur, vel an & pro ſecunda & tertia, & in hoc diẽdum eſt, ex Bartol.in l.inſiciando.§. infans ff. de furt. quod vna tantum pœna puniatur, quia eſt vnus ludus, qui ſem-

per

per videtur in fieri donec sit conclusus, nec aliquid in illo videtur perfecte quæsitum propter volubilitatē lu di, nisi quando recedunt à ludo, quia frequentia ludi non iudicatur ex vni co actu ludendi continuato vna die sola, et iam si varijs ludis, & varijs, & diuersis cum personis ludat, sed ex diuersis temporibus ita vt consteat huic ou nisi vsque in ludo vitam agere, ex dicta Bartol. de ostrina in dict. s. infans vt ex eo notat Caccialupus in dict. titul. de ludo numer. 69. & Maria. Socin. Senensis, consil. 33. numer. 9. volu. 1. & eis relatis Menochi. de arbitr. libr. 4. casu. 399. numero. 21. Ex quibus infert Caccialup. ibidem ex Bart. consil. incipienti inter Nicolaum, quod sta tuto stante, quod si quis dixerit alicui verba iniuriosa pro qualibet vice punitur in tanta pena, debet intelligi scilicet ex interuallo, † sicut in blasphemante missa, super titu. *De los blasphemos*, istius lib. Sic & inquit Socin dict. numer. 9. & prius in numer. 8. in fin. quod si scribatur is fuerit cōstitutus ad certa viagia, quæ possunt fieri sub vno viagio, omnia viagia reputantur pro vno † & ex hoc ego infero, quod non debet habere pro eo plura salaria. Sed vnum tantum, † quod est contra id quod iniustissime quotidie alguazelli iudicum committunt, quia cum ad vnum ex populis, vel ad plures vno viagio eunt pro capiēdis aliquibus personis, ab vna quaq; persona volunt iter integrum percipere & sic plura lura capere cum vnum tātum iuste accipere debeant pro illo die diuidendum inter personas illas, sic & si quis continuato tempore ex eodem acervo frumenti tres vel plures saccos frumēti subtraxerit, vel continuato tempore, † varias res furatus fuerit, vnum furtum dicitur, & non plura. Ex quibus infero male dixisse Auiles in cap. prat. cap. 29. num. 4. non percipiendo bene mentē Bar. in dict. s. infans, inquit enim Auiles, quod si quis vno die luserit pluribus vicibus duo regalia sine interpollatione cum pluribus lusoribus, & per diuersis primis duobus regalibus extraxit alia duo regalia, & perdidit incurrit in pœnā ludētis amplius quā duo regalia, quod est optimū ad. l. 11. infra isto titu. si verum esset, ex dictis tamē credo nō esse verum † nam cum iste si ludens non recesserit à ludo, sed continuatim, & sine interpollatione & interuallo temporis intermedio luserit cum vno vel pluribus, non potest dici alius ludus, sed idem, & cum possit durante ludo recuperare amissa, & nihil perdere non est puniēdus pœna dictæ legis punientis ludentē amplius quam duo regalia, nam illa lex est intelligenda quoties ludens recessit à ludo illo, neque illum continuauit, & sic eo recedente post ex interuallo, incepit alium ludum, non vero si nunquam recessit, etiam si ci pluribus luserit, ex dictis, & quia continuatim dicitur fieri, quod iteratur, & potest dici vnum licet aliquo interuallo tempore celebratum fuerit, dum modo ad extraneos actus non fuerit deuentum per not. 2. quæst. 6. augura. Et in cap. cum olim de causis. & in cap. cum causam de electio. & alia plura relata per Socindict. consil. 33. nume. 10. vide secundum eum ibi. Eadem & vna potest dici nauigatio, licet ad varia loca, & ad varia viagia † debeat quis ire, ex quo viagium non habetur pro complemento, & absoluto, & ideo debent dicta ab Auiles vbi supra, procedere quando quis ludo perfecto recessit ab illo, & post incepit alium ex interuallo, non vero alias, & sta videtur ipsum Auiles loquit ex dictis per eum in nu. 5. in prin.

Ibi. *Y por la segunda.* Nota verba hæc nam præsupponunt debere constare, vt secūdę vicis pœna imponatur ludēti, quòd pro prima fuerit iam cōdemnatus †, secus vero si non constaret, vel esset dubium, nam tunc etiam si pluries luserit nō cōdemnabitur nisi pro prima vice, nam nō dicitur secunda cum prima non antecedit, & ideo plures vices sine sententia non habebuntur in consideratione, ita Auendaño. c. 9. præto. n. 10. ib. ; & ideo denū tians aliquem lusisse, vltrà femmam à lege taxatam secunda vice probare debet pro prima vice fuisse denuntiatum, & condemnatum, aliter non puniretur pro secunda vice, sed pro prima, etiam si denuntiatus nihil probauerit, cum actore non probante reus etiam nil nihil præstiterit sit absolutus ex l. actor quòd asseuerat de probatio. & nota quòd ex noua lege apposita pro lege. 13. infra isto tit. & lib. est aucta hæc pœna pro prima & secunda vice, & pro tertia vt ibi.

Ibi, *Dieçiseis en la cadena.* Continuos intellige quia tempus à lege inducti continuū est, vt alibi diximus, & habes hic text. probantem, iure nostro Regio carcerem † etiam pro pœna & in pœnam imponi, vt diximus in l. 15. tit. 6. nu. 9. libr. 3. supra.

Ibi, *Que lo pueda demandar a quien se lo ganare.* Hic determinātur iam opinio nes contrariæ an † esset locus repetitioni huius, de quibus per Costam de ludo art. 3. n. 1. c. 11. 3. sequenti. fol. 167. vol. 7. Tract. Doctorū, vbi hoc intelligitquo ad ludos prohibitos, sed quo ad permissos indubium est non esse locum repetitioni dum tamen cesset fraus & leges ludi seruentur & cum potestate ludere, & Caccialup. Tract. de lud. n. 37. cum sequent. aliquib. fol. 158. volu. 7. Tract. imo & filijs cōpete tit repertio pro † amissis à patre in ludo illicito vsque ad eorū legitimā, secūdum Bal. l. 1. C. si quid in fraud. patroni. Iaf. in l. si rē, in fin. ff. de præs.

verb. & in l. si constāte. n. 158. ff. solut. matrim. Vbi latè Lancelotus, Decius. fol. 8. & nimirum, nam vt inquit glo. de ducendos, in c. Rainutius, de testa. filius creditor est patris quo ad legitimam ideò vt de donare vel alienare nō possit, nisi titulo onerosō patrimonium, vt & per Barto. in Auth. de hæred. & falc. colla. 1. §. si quis vero late, Ioan. Dilecti, de arte tel. rit. 3. caut. 17. addit. Alex. consi. 45. lib. 1. in fi. & Put. in Tract. de lud. n. 52. vbi inquit, quæstira in ludo adquiri titulo lucrativo. Sed hęc in practica rarissime aut nun quam cuenunt.

Ibi, *Hasta ocho años.* Ex Auth. aleatū vsus. C. de religiosis & sumpt. funer. vsq; ad. 50. annos † debatur hæc repetitio, in quo tri articulo, Maria. Soci. in d. c. inter dilectos. nu. 44. & . 45. de excel. Prælat. & eo relato Ioan. Bapt. Caccialup. in Tract. de ludo. n. 4. 2. in volum. 7. Tract. Doctorū distinguebant quòd aut quis valebat intērare condictionē ex illa Authen. & habebat locum ibi dictū: aut volebat agere ratione falsitatis cōmissæ in ludo, quia posfuit falsos taxillos, & querela falsi dūrat per viginti annos, vt in l. querela. C. de fals. aut vult agere actione de dolo, quia ludus fuit in se permissus, fed per dolum vnus vicit, & hoc casu contra dolosum de eo, quòd non peruenit ad eum, durat actio biennio, de eo autem quòd peruenit ad eum competit actio perpetuo contra eum, ex. l. itaque. ff. de dol. & contra hæredē eius, de eo quòd ad ipsum hęredē peruenit datur actio de dolo, etiam in perpetuū, vt ibi, si vero vellet agere ad recuperationē alia cōdictione, duraret spatio lōgissimi tēporis, secūdū q. traditur in l. 06. & in l. sicut. C. de præscriptio. 30. ann. inquit tñ Caccialup. d. n. 42. in iis verbis sentire Marian. Soci. vbi sup. speciale esse † in cōdictione ex illa Auth. aleatum

vſus vt duret eius vita vſque ad. 50. annos, quaſi ſecus ſit in aliis actionib⁹ quæ competent ad repetendū per dita in ludo. Sed ipſe Caccialup. dicit quod attento, quod quæcūque actione cōpetenti pro qua ludēs repetere poſſit, quod perditi, experiri poterit iſto caſu ſpeciali, vſq; ad. 50. annos, vt inquit tex. in d. Auth. aleatū vſus, ibi, cōpetēt ibus actionibus. Hodie tñ ex
70 l. noſtra octo dies † ad repetēdum dā tur ſecundum Auiles, ca. 29. præt. glo. fin. num. 5. & Auend. ca. 9. præt. num. 5. lib. 2. Crederem tamen hodie dura re dicta tēpora antiqua cum agitur, ad repetitionem ratione falſorum ta
71 xillorum, † vel ratione doli comiſſi in ludo, quia lex noſtra tātum loquitur quoties repetitur id quod lucratur generaliter diſponendo, & ſic quoties ſolum petitur, & repetitur lucratum ratione laidi perditum, vltra ſummā taxatam, non verò ſi ſpecialiter ex falſis taxillis, vel ex dolo, & hoc quia ſpecialia nō debent corrigi per generalia, ſed potius generalia per ſpecialia declarari, quia generale nō derogat ſpeciale, ſed potius è contra, vt in ca. generi per ſpecie de reg. iur. in. 6. & notandum quod inſpectori, & ſponſori in ludo competit etiam hoc
72 ius repetendi, † ſecundum Bēuenut. de mercat. titu. de ſponſo. 2. p. nume. 30. & 31. Eſt tamen in propoſitum ſin gulare dubium an ſiſte qui perdidit, non repetit intra hos octo dies, qua de cauſa, ſecundum legem noſtram in ſequentibus verbis quilibet de populo admittitur ad repetēdum illud, ſi neque aliquis de populo petierit, admittetur etiam tanquam quilibet
73 de populo ille, qui perdidit illa, hæc Auenda. dict. cap. 9. præt. nume. 3. lib. 2. inquit quod ſic, ex gloſſ. in capitulantibus. 8. quod ſi per viginti verb. expectari, de electione in 6. nam ſi com paret eſſam tanquam alius iure com

muni auditur, neque videtur iure cōmuni renunciare, iuxta ea quæ cumulat Feli. cap. 2. col. 7. de conſt. & hanc cū Auend. tenet opinionem Gutier. de Iuramēto Confirmatorio. capi. 53. num. 3. contrarium tamen tenet Auiles dict. cap. 29. glo. fin. in fin. quia per dictum tempus octo dierum eſt præſcriptum contra eum in foro conſciētiæ, & iudiciali, item quia cum quis vna via non poteſt admitti, & ſic tan quam pars principalis lapſis ijs octo diebus, neque vt quilibet de populo admittetur, eo quod cum quod vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti, ex capit. cum quid de Reg. iur. in. 6. Item in defectum partis ipſius, vel alterius de populo, lex noſtra vltra duos menſes ex. l. 10. infra eodē admittit iudicem pro fiſco, vt fiſco applicetur lucratū, igitur iam alios excluſiſſe cēſetur, & idem quod Auiles voluit D. Perez, in. l. 1. tit. 1. ſto *De los tahures e jugadores*, lib. 8. Or. dinamen. Sed an intra hoſmet octo dies legis noſtræ debeat quilibet de popu
74 lo, admitti, † & non poſt, dic quod non, ſed eis elapſis, & non intra illos admittetur hīc de populo, & eo negligente, Putà quia tranſierunt octo dies, & eis elapſis nullus de populo petijt, poterit iudex ex officio procedere, ſaltim diebus tribus elapſis poſt octo illos, in quibus tribus diebus nul lus de populo petijt, argumento tex. & eius materiæ in. l. & ſi poſt tres, ff. ſi quis cautio. & ſunt hæc meræ conſiderationes. Habes tamen nouiſſimā diſpoſitum ex. l. 13. infra iſto titu. ex pragmatica quadam anno. 1573. Madriti facta per Philippum noſtrum eſſe ſtatutum quod amittens in ludo, ſi eſt maior. 14. ann. non poteſt amiſſum repetere etiā intra hos octo dies ſi pro tertia vice denunciatur de eo, ſecus ſi pro prima, & ſecunda, nam pro iſtis repetitionibus locus eſt

Ibi, Et que lo ganò ſea tenido de tornar lo que aſsi ganare. Ex iis verbis videtur probari, lucrata in ludo prohibito eſſe omino reſtituenda, verbum enim illud, *ſea tenido*, obligationem inducit, qui ergo obligatus eſt, nihil ſibi adquirit, nec dominium in ſe tranſfert, do minium enim non tranſfertur, niſi per modos à iure ciuili inuentos, & diſpoſitos † & ex titulo habili ad ſi miem translationem, ex congeſtis per Anton. Gom. in l. 45. Taur. nu. 5. & 7. ſed cauſa adquiren di dominium re lucrata ludo prohibito eſt à iure prohibita per tex. in l. 1. ff. de aleator. & in Authent. aleatum vſus C. de reli gioſis, & ſump. fun. & cap. clerici. 1. de vita, & honeſtate clericorum. & legē noſtram in præſenti, ergo cum Do mi nium per ſupra dicta nō tranſferatur, reſtituere lucrans hic tenetur, tam in foro fori quam poli, item ratio, quam Couarr. in regu. peccatum. 2. p. §. 4. n. 1. aſsignat à iuſtificandum lucrantes in ludo prohibito à reſtitutione lucratorum, ea eſt, ſcilicet, quod vide tur inter ludentes pactum & conuentionem fieri conditionalem, vt cui alea hoc vel illo modo contigerit, alter teneatur appoſitam pecuniam reddere, & conuentiones partium ſunt obſeruandæ, neque reſtituendū ex earum virtute adquiſitum, ex. l. 1. §. ſi conuenerit. ff. depoſit. cap. 1. de pact. hæc enim ratio impugnatur ex eo quod, quia non qui libere poteſt donare, poteſt ex reprobata, & iniuſta cauſa aliquid promittere, aut dare vt in contractu vſurario, & ſimilibus ſed cum cauſa ludi iniqua & injuſtaiu dicetur, ceſſat dicta ratio Coua. & ſic eam impugnat Sarmiēto relatus per Humada. l. 12. ti. 10. parti. 1. in glo. 2. n. 12. quasobres Doctores Iuriſtæ, & Theologi plurimum torquent capita ſua num adquiſita in ludo prohibito
76 ſint reſtituenda tam in foro † fori, quam poli, & vt hanc quæſtionem reſoluamus, alia, & non minus altercata quæſtio erit diſcutienda, num ſcili cet, transferatur lucratorum in ludo prohibito præſente pecunia à dominium, & excludo caſus indubitables in quibus non transfertur, vt omnes fatentur. Primus eſt quoties dolo vel fraude aliquid in ludo acquiritur, id enim omne reſtituendum eſt in con ſcientia, & ratio eſt aperta, quia ad translationem dominij requiritur vo luntarium liberum, & purum tranſlatorem, quo nomine tradens pecuniam vſurario non tranſfert dominiū illius in ipſum, quia non tradit, volun tarie, & libere, ſed ſua neceſsitate cō pulſus: fraus autem & dolus efficiunt inuoluntarium ſaltim mixtum, quo ciiea in ludo, qui contractus quidam eſt voluntarie ſuſcepetus, vbi interue nerint fraus & dolus non tranſfertur dominium, quia ex parte perdentis pecuniam deficit voluntas ſic luden di, fraudes vero huiuſmodi duplices ſunt, quædam † præcedentes ludum, quædam veroque quæ commiſſuntur in actu ludi: quæ præcedunt ludum, Duobus modis accidere poſſunt. Primo per ignorantiam fictam, vt ſi quis fingat ſe ignarum alicuius ludi, in quo eſt exercitatiſſimus, & ea ratione trahat ad ludendum alium, qui vere eſt ignarus, quicquid ab eo tali fraude decepto lucrabitur tenetur reſtituere, quia cum ludus ſit quidam contractus pertinens ad iuſtitiam com mutatiuam, in quo vterque ludentium ſuam pecuniam æqualiter exponit, debet quoque eſſe æqualitas inter vtrumque, ita vt vterque æqualiter ſe exponat damno, vel com modo, quæ tamen æqualitas deficit, quādo alter cum ſit ludi peritiſſimus fingit ſe illius ignarum, & ſub ea decep tione trahit ad ludendum alium,

quifillius vere ignarus eſt, neque eſt
hic caſus ſimilis illi, *Del que embida de*
79 *mano con ei maço*, † licet enim certo
ſciat quod lucratur nihil fortunæ aut
indultriæ relinquens altero in pectiu
lo exiſtente, cum ipſe ſit certus de lu
cro, ſicque ſit diſpar cauſa vtriuſque,
illa tamen certit udonon vitiat, quæ
prouenit ex natura ludi, potuiſſet-
que ita colludenti euenire ſicut ſibi,
ideò non tenetur reſtituere, ſecundũ
Medinam ſeniorem. 2. 2. in fine, & Co
uarruuias late in dict. cap. peccatum
2. p. §. 4. n. 5. & 6. quod ſi quis ludi alı-
cuius peritus neſciens alterius igno-
rantiam, ſed bona fide credens ſimili
ter illum eſſe peritum, vt periculum
ſui faciat, ludat cum illo, & lucretur
80 non tenebitur reſtituere, † quia tũc
nulla eſt deceptio, & in hoc caſu ille
peritus æqualiter bonafide expoſuit
ſuam pecuniam, ſicut & alter: vt auté
ſciuit, & perſpexit ignorantiam alte
rius, abſtinere tenetur deinceps. Cõ-
mittitur ſecundo ante ludũ fraus ſeu
potius vis, quandoquis vnus trahit al
terum ad ludendum vi, & minis, vel
ſuaſionibus adeo improbis, & impor-
tunis, vt alter fere inuitus, & coactus
81 ludat, † verecundia, & pudore ſuffu-
ſus nè nimium ruſticus, & agreſtis,
ac minus comes habeatur. Huiuſmo
di enim preces ſeu potius conuitia
advim reducuntur Ita D. Thom. q.
32. art. 4. ad 2. ſic enim eſt intelligen
dus eo loco, licet Adria. in ſuo. 4. de
reſti. quæ. de ludo, immerito reprehẽ
dat D. Tho. aſſerentem, eum, qui tra-
hit alium ad ludum non adquirere
dominium rei lucratæ: trahere enim
82 † ſi vim vocis attendamus, quamuis
aliquando non ſignificet vim, vt loã
6. Nemo poteſt venire ad me, niſi pa-
ter meus traxerit eum, vt optime ibi
oſtendit Druus Auguſtin. ex illo Poẽ
tæ, trahit ſua quẽque voluptas, mul
toties in hilominus ſignificat etiãvim
iuxta illud grammaticorũ, trahimur
volentes, ducimur volentes, in quo
ſenſu locutus eſt ibi D. Thom. qui er-
go huiuſmodi precibus importunis
ſeu improbis alium trahit ad ludẽ-
dum, tenetur reſtituere lucrata, pec-
catque mortaliter, vt docet Nauarr.
in manual. ca. 17. nu. 5. eſt enim ludus
contractus libere, & voluntarie ſuſ-
ceptus, vis autem, & metus ac impro
ba iſta perſuaſio tollunt rationem vo
luntarij, quod ſi non improbis, ſed eõ
83 munibus tantum vrbanisque ſuaſio-
nibus, quis ad ludendum † aliũ trra
hat, non tenebitur ad reſtituendum
lucrata ab eo, in quo forſan ſenſu lo-
quitur Adrianus in loco citato: ſedan
& ipſe ſic coactus, ſi lucratur, poterit
ſic lucrata retinere vel reſtituere te-
84 nebitur, † ſecurior eſt in hoc opinio
Victoriæ, & Bañes, & Alcoceri, quod
nihil poſſit lucrari ab adverſario eum
cogẽte, licet oppoſita ſenſerẽtia, quod
licet coactus nõ poſſit perdere, poſſit
tamẽ retinere, probabilis eſt, ſecũdũ
Ludou. Lopez, in ſuo inſtruct. conſ.
184 colu. 2. quid autẽ erit ſi vi tractus
ad ludũ animũ applicuit ad ludẽdum
85 an ex tunc eũ trahẽs adquirat † ius lu
crandi, quo ante carebat, examinat la
tè Ludouicus Lopez. in ſuo inſtructo
rio negotiant. cap. 12. verſicu. Porrò
ne aliquid pag. 490. cum ſequenti. In
actu autem ludendi aliqui interue-
niunt doli, quos patitur ipſius ludi
natura, in quos eo ipſo quod ludẽ-
tes conueniunt videntur conſentire,
qui doli potius, cautelæ, & artes
ludi dicendæ ſunt, puta cum quis
ſicie cum chartis ſibi datis omnino
lucraturum, & auget ſponſionem,
vel alius videns ſe perditum vt ad
uerſarium terreat, *De falſo embida ſe*
86 *reſſio*, hæc enim licita ſunt : † alij
vero doli legibus repugnantes lu-
di, prohibiti ſunt, & ideo ſi quid †
87 cum eis lucretur, reſtituendum eſt,

quia in tales non conſentiunt ludẽ-
tes, ve ſi quis ludat pluribus, vel ſi-
ctis, vel falſis chartis, in huiuſmodi
verò legibus ludi ſi diſſideant ludẽ-
tes ſtandum eſt dictos, & ſententiæ
peritorum in tali ludo, ſecũdum Co-
uarru. in Regu. peccatum. 2. part. §. 4.
nume. 4. & Medina in ſuo Codice de
reſtitut. quæſt. 22. Secũdò certum eſt
lucrantem ab eo, qui non eſt in iuris
88 † veluti pupillo filioſam. vxore non
habente aliabonapræter dorem, Mo
nacho monialiaut ſeruiſo nõ adquire
re dominium rei lucratæ, cum hu-
iuſmodi illius ſit, quam exponunt lu
do, vel Domini non ſit, vel dominiũ
illius, in alium tranſferre nõ poſſint,
de quibus in progreſſu huius tituli
fortaſsis latius dicemus. Tertiò cer-
tum eſt eos, qui per ludum non tranſ
ferunt dominium rei lucratæ in aliũ,
quia vel illius rei Domini non ſunt,
vel illius dominium in alium tranſ-
ferre non poſſunt : ſimiliter neque
rei, quam incurrerunt in ludo, domi-
89 nium poſſe † adquirere, ita vt qui
perdere non poteſt, neque lucrari
poſſit, & ratio eſt. Primò, quia in om
ni contractu debet eſſe par conditio,
& par periculum contrahentium,
quod non eſſet, ſi aliquis ludentium
lucrari poſſet, & non perdere. Secun-
dò, quia contractus eus, qui non po
teſt perdere in ludo eſt ſimpliciter, &
abſolute nullus, & inualidus, per con
tractum autem omnino nullum, &
inualidum ſicut non confertur do-
minium, ita neque adquiritur, & tho
ram caſuum recitat nouiſſime autho
res, Enriquez in ſua ſum. Philoſophię
Moral. capit. 15. de indulgent. tom. 1.
verſica acquiritur per fraudẽ. Quibus
ſic ſuppoſitis circa principalem quæ-
ſtionẽ à nobis ſupra poſitam, an tranſ
ferat ſe dominium lucratorum in lu-
90 do, † duæ reperiuntur opiniones, pri
ma eorum qui dicunt non tráſferri,

COPIA OFICIAL

obligabit in conscientia, & probatur ibidē ex legibus nostris huius nostri tituli, cuius ratio est, quòd ludus alea rum & taxillorum, & fortunæ res illi cita est, & omni iure prohibita, vt in hoc remanet dictum titulo, quapropter non præbet iustam causam retinendi lucrum, secundum Abba. Post Antoni in cap. plerique de immunit. Eccles. & in dict. capit. clerici, & probat Præpositi. in dict. capit. Episcopus. 35. dist. num. 6. Dicens quòd cum sic ludere res sit illicita nulla consuetudine potest fieri licita, idque fortifica tur, ex eo quòd dominium non trāsfertur nisi per modos à iure ciuili inuentos & dispositos, & ex titulo habi li ad similem translationem, ex dictis per Anto. Gom. in l. 45. Taur. nu. 5. & 7. Sed causa adquirendi dominium in re lucrata, ludo prohibito, à iure reprobata, per text. in l. 1. ff. de aleæ lusu, & alea, & in dict. Authen. alearum & ex lege nostra ergo cum dominium per pugna dicta de iure transferri non potest, capiendo alterius pecuniā qui vincit, tenetur ad restitutionem, quia licet possessio ex inutili contractu transferatur, si res vere tradita est. l. 1. §. si vir vxori, & ibi Doctores. ff. de adquirend. post. Gom. vbi suprà, num. 23. & 25. Matiēço 13. titu. 10. gloss. 8. num. 4. lib. 5. suprà, tamen nihilominus in possessionem 91 missus inordinatè tenetur ad restitutionem, nec rem, nec fructus facit suos, secundum Innocent. cap. consultationibus, de iur. patro. glos. Bart. & Alexand in. l. sed si lege. §. feire. ff. de petitio. hæred. Matiēço, vbi supra, num. 5. Et retenta hac opinione, cuinam esset facienda? talis restitu- 92 tio differentes etiam fuerunt sententiæ & opiniones Doctorum nam Hugo, & nonnulli alij quos refert Sylueſter, verb. ludus. quæst. 13. num. 1. Dicebant restituendum esse pauperibus, quia tale lucrum est turpe, & omne turpe lucrum conuertendum est, in pauperes. ff. de condi. ob turp. caus. l. 3. &. 4. quam sententiam Angel. in sum. verb. ludus. num. 7. Dicit esse communem inter Canonistas. Palud. vero, & Angel. volunt post iudicis sententiam restituendum esse lucrum ex ludo vero domino, qui per didit, quia ita lex postulat, ante iudicis vero sententiam pauperibus, quia bona illa non sunt lucrantis, cum lege prohibeatur acquirere illorum dominium, nec eius qui perdidit, cum iam per ludum illa à se abdi caverit, amiserit que illa tanquam dans operam rei illicitæ, quod si iam erat erogatum pauperibus, & vocetur in iudicium poterit (inquit Paluda.) allegare iam exclusse & exhibuisse pauperibus illud lucrum, nec tenebitur ad amplius. Cæteri vero Doctores volunt, tam ante iudicis sententiam quam post illam esse vero domino restituendum lucrum illud, quia cum per ludum non sit translatum dominium, qui perdidit semper manet dominus eorum, quæ perdidit, tenebiturque lucrantis illa restituere, siue accesserit iudicis sententia, siue non, cum restitutio sit facienda vero domino, nec habeant locum pauperes vbi de vero domino constat, subscribunt huic sententiæ Archidiacō & Hostiens. relati per Silues. vbi suprà, quæstione. 3. num. 3. Vbi refert istas tres opiniones nec satis explicat, quam probet, vera tamen & cōmunis est quòd vero domino esset restituendum lucratum ab eo, vel nō reperto pauperibus, ita vt nec donatio vel remissio expressa illius, qui pecuniam amisit, valeret, secūdum Salicet. in dict. l. alearū vsus, quem sequitur Isa. in. l. iuris gentium, §. præter ait, num. 5. ff. de pact. & in. l. singularia, num. 14 ff. si cert. pet. Ex quibus

quibus habes quòd secundum hanc primam opinionē nullo modo transfertur dominium quæstorum in ludo prohibito: & teneri lucrantem restituere lucratum vero domino, vel saltim pauperibus. Contrariam vero sententiam, imò quòd dominium 93 transferatur in lucrantem ff, & ad nullam teneatur restitutionem ante iudicis sententiam, tenuerunt plures, Prout ex Alexander de Ales. 4. parte, quæst. 39. membr. 3. artic. 9. Adria. in. 4. de restit. quæst. de ludo, Castro lib. 2. de leg. pœn. c. 2. Corolla. Soto lib. 4. de Iust. & iur. quæst. 5. artic. 2. quem sequitur omnes recētiores Thomi. Præasserentes per huiusmodi ludum modo fiat sine fraude, dolo, vi, & inter eos qui libere possunt disponere de bonis suis transferri dominium, & lucrantem tuta conscientia retinere rem lucratam donec à iudice iubeatur restituere, & hanc etiam tenent Ioann. Andr. & Calder. in dict. cap. clerici, de vita & honest. cleric. Nauarr. in Manuali Lati. cap. 20. num. 9. Medin. de restitutione, quæst. 22. & tenent Bald. & alij plures relati per Menes. in. l. de fideicommisso. num. 7. C. de transactio. vbi hanc communem dicit. & Iul. Clar. in Praxi. §. ludus, numer. 7. Grammat. decisio. 40. num. 2. additio Capellæ Tolosa. 192. latissimè Marian. Socin. cap. inter dilectos, de excess. prælat. num. 46. cum pluribus sequentibus. & hanc esse veritatem & magis communem opinionem nouissimè testatur plures referens Humada. l. 12. titul. 20. part. 1. gloss. 2. num. 14. & sequitur Rebuf. in. 1. tom. constitu. Franc. in procem. gloss. 5. num. 56. vbi inquit delectabile illam, paucis tamen. Authenticam alearum vsus. C. de religiosi. & sumptis fune. ex consuetudine generali totius Regni Franciæ, imo vetius mū

Azeuedo super. §.

di non obseruari, prout Theologos & Pontificios scribentes teneri asserit. Acsiatus libr. 8. Parergon, cap. 16. & hanc etiam opinionem principaliter sequitur Angles, in suis Floribus Theologic. In quæst. de ludo, in principi. Vbi inquit, neque iure naturali nec diuino teneri lucrantem ad restitutionem acquisitorum in ludo etiam prohibito, neutro enim iure secundum eum tenetur aliquis ad restitutionem, nisi propter iniustam acceptionem alieni, quæ fit inuito domino, & cum lucrans pecuniam in ludo non retineat illam inuito Domino ad nullam restitutionem tenebitur, item leges nostræ & similes mere pœnales sunt, & sic non impediunt dominij translationem, nec reddunt contractum nullum: sed tantum dant actionem perdenti ad repetendum eorum iudice, & authoritatem iudici, quapraecipiat illi restituat, ergo interim quòd non petit renuntiat huic iuri: in quorum propositum Castro, vbi suprà, ait tria. Primo, illam legem Iustiniani tantum habere locum in terris Imperio subiectis, in Hispania autem, Gallia, & alijs prouincijs & Regnis Imperatori non subiectis non habere vim. Secundo esse abrogatam per consuetudinem contrariam. Tertio etiam si omnes comprehenderet, nec esset abrogata, non teneri lucrantes ad restitutionem nisi adueniente iudicis sententia, quia lex ista si verba illius rectè perpendantur non irritat translationem dominij, sed tantum dat actionem perdenti ad reperendum in iudicio. Hoc tertium est verum, & est ratio huius secundæ opinionis. Primum autem & secundum falsum reputo, quia lex Cæsarea legibus Hispaniæ vt ex nostris vides, & Galliæ itidem recepta est, nec est abrogata

per contrariam cõsuetudinem, cum in terris Imperatoris, & itidem in nostris experientia teste seruetur, perdẽtibus enim in ludo ſ maximè Scholaribus) datur repetitio in iudicio, præcipiuntque iudices, vt reſtituatur lucrata ipſis perdentibus, & petentibus ea, niſi propria ſponte, ſuoque ſilẽtio velint iuri ſuo, & facultati, quæ illis datur à lege, renuntiare, prout renuntiant non petendo, negligentibus enim, & non petentibus iura non ſubueniunt, & multaper patientiam tolerantur, quæ ſi in iudicium deducta fuiſſent, non tolerarẽtur; quibus non obſtant fundamenta contrariæ opinionis, nam fundamentum illud quod ludus eſt prohibitus, & malus, & ſic exeo, ſicut ex vſura non licet conuenire partes, non eſt ex propria vi, & natura iure naturali diuino, vel humano illicitus, neque adquiſitio ex ludo iure prohibetur ratione iniquæ receptionis, ſed quia ſolent plurima in ludi exercitio contingere ob eius varias circunſtantias, vt per Humada vbi ſuprà, numero. 15. & ſic ceſſat argumentum dictæ primæ opinionis, non obſtat etiam quod domi nium non trãsfertur niſi per modos à iure ciuili inuentos & diſpoſitos, & ex titulo habili, quia ceſſat hocin caſu, cum de iure habeamus per partiũ conuentiones transferri dominium, & contractus inter partes ſeruandos, ſed inter ludentes, vt dictum eſt, cenſetur contractum ſtatim quod ſedẽt ad ludendum, vt cui melior cecideritSors Chartarum lucretur appoſitum, igitur ceſſat argumentum: item leges iſtæ ſunt odioſæ, & ſic reſtringẽdæ ad id quod præciſe, & propriè verba ſignificant, ſed in iſtis legibus nullum eſt verbum, quod reddat inhabilem ludentem ad lucrandum, vel recipiendum lucrum, neque iſtidem eſt verbum quo qui ſem contractus ludi declaretur nullus, & inualidus, igitur neque nos inducere debemus. Et vbi lex vult non transferri dominiũ ſcit vtique id exprimere, prout fecit in. l. 1. ſuprà iſto titul. vbi cum velit lex inter milites quandiu ſunt ſub vexillis militaribus, & accipiunt ſtipẽdia militaria, non transferri dominiũ per ludum taxillorum ſeu tabularum habet aperte, militem ſic lucrantem teneri omnino perdẽti reſtituere ſtatim ſic lucrata, neque dicitur, quod qui perdidit agat ad lucrum, prout noſtra lex in præſenti dicit, & in dict. Authen. alearum vſus, igitur ſatis habemus fundatam hãc ſecundam opinionem, magis communem, & verã quod ex ludo etiam prohibito tranſfertur dominium, & conſequenter habes determinatã illam aliam quæſtionem, ſcilicet, lucrãtem non teneri reſtituere lucrata ante iudicis ſententiam, & cõdemnationem niſi in eaſibus à iure expreſsis, poteſtque ſecure aſſerere, & proponere circa hæc omnia concluſionem aſſertam per Couar. in dict. cap. peccatum. 2. p. §. 3. in princip. num. 1. quam ibi conſtitutiſsimam concluſionem eſſe aſſerit, ſcilicet, quod etiam ſi ludus illicitus ſit legeque humana pœna exteriori reſtitutione plerumque puniatur, ex eo tamen adquiſita in animæ, & conſcientiæ iudicio non ſunt reſtituenda, modo abſit fraus, legeſque ludi ſeruentur, habeant que ludentes adminiſtrationem liberam rerum, quas in ludi conuentionem deduxerunt, & ibi huius concluſionis partes ſpecificè Couar. explicat, quas & nos in præceptibus ex planauimus. Sed quæritur in propoſitum Caſtro, dict. lib. 2. de lege pœnali cap. 2. verſic. dubitari tamẽ poſſet, & merito, an ſi perdens petat extra iudicii à lucrante id quod amiſit, teneatur lucrans ex obligatione

94 † noſtræ legis illi reddere lucratum, & inquit

& inquit videri quod ſic, quia lex noſtra iubet vt ſolutũ reddatur, ex quo verborum cõtextu videtur innui, vt ſolutum tunc reddi debeat, cum ſuę rit petitum, ſed nihilominus ipſe Caſtro contra tenet, imo quod non ſufficiat extraiudicialis petitio, ſed iudicialis requiratur ad conuincẽdum lucrantem in conſcientia reſtitutionẽ eſſe obnoxium, quia lex noſtra non dicitur abſolutè, vt ſolutũ reddatur, ſed addit actionibus competentibus repetatur, quibus verbis ſatis oſtendi tur, talem repetitionem eſſe faciendam in iudicio, & non extra, nã actio ea ſola in iure vocatur, quæ ſit in iudi

95 cio † factio verò extra iudicii, nã cũ lex. l. 8. quæſtionibus. ff. g. cuiuſq; vni, nom. dicat Caius iuriſconſul. oportere quamlibet remp. habere actorem ſiue ſyndicum, per quem quod commune agi fieri oporteat agatur, & fiat, Accurſius verbailla declarans dicit, agi, eſſe in iudicijs, fieri vero extra iudicia, cum igitur, lex ſolum noſtra, & ſimiles concedant perdenti, vt per actionem competentẽ repetat, quod ſemel ſoluit, conuincitur inde, vt lucrator non teneatur ad reddendum, quando perdens petierit extra iudicium. Sed an ſtatim facta repetitione in iudicio tenebitur, lucrans non ſpe-

96 ctata iudicis † cõdemnatione reddere petenti lucratum, & hanc ad vtrãque partem examinat Caſtro, in cod. cap. 2. verſic. Sed nunquid ſtante præ dictæ legis obligatione, fol. 134. in par. cum. 2. ſequentibus, & inclinat in par tem affirmatiuã, ſcilicet, debere omnino adeſſe iudicis condemnationẽ, nec ſufficere petitionem in iudicio etiam præſentatam, niſi ſuper ea condemnatio intercedat, & ibi reſpõdet fundamentis contrariæ opinionis, & latè id proſequitur. Sed eſt alia, & nõ minus ſingul. quæſtio, ſcilicet, an vocatus in iudicio teſtibus deficiẽtibus teneatur fateri veritatem, ſeper ludũ

97 prohibitum † lucratum eſſe tot pecuniãs, & reſpondendum eſt teneri, cum Michaele Salone, in. 2. 2. Diui Thom. quæſt. 5. de dominio, articu. 6. pag. 559. in princip. nam licet, ſecundum eum ibi, res ſit ſecreta cum ſit tãmen in damnum tertij, tenetur iudici, tnaximè ſub iuramento, interroga tus verum dicere, quia iudex iuridice interrogat, quando eſt requiſitus ab eo, cui per legem datur actio ad repetendum: quod ibi ſe admonere teſtatur ipſe Salõ propter confeſſarios im peritos, qui putant in ſecretis nõ eſſe aliquid aſſerendum in damnum proprium, id enim intelligendũ eſt, quãdo iudex non rite interrogat, in hoc autem bene & rite interrogat, vt con ſtat: igitur, vera eſt propoſitio. Sed an ille qui perdidit adquiſitã in ludo prohibito, nec vult repetere in iudicio

98 ex verecundia vel timore, poſit † priuatim, & ſecreto ab alio accipere q amiſit, & Salõ vbi ſupra, mouet hanc quæſtionem, & ante eum plures alij, & tandem cõcludit veriſsimam eſſe communem ſententiã, contra Adrianum, ſcilicet, quod ſoluens lucratum non poſſit clam etiam ſemoto ſcandalo aliud tantum à lucrante ſutripere ſalua conſcientia, hanc etiam nouiſsimè tenet, & ſequitur Ludouicus Lopez in ſuo inſtructorio Conſcientiæ, cap. 183. pag. 428. verſic. præterea grauius, quibus quidem habes ſatis declaratam noſtræ legis materiã circa hæc, & finaliter notabis, quod hęc fortius ſecura ſunt, ſtante conſuetudine ordinaria non reſtituendi lucrata in ludo etiã prohibito, de qua plures ex dictis Doctores atteſtantur, ſiã parte non repetantur in iudicio, & per iudicem cõdemnatio fiat, quam

99 conſuetudinẽ valere † inquiunt Io. Andr. & alij relati. pe Auend. capi. 9. præt. numero. 4. lib. 2. & per Rebuf. in

proce.1.tomi, Const. Fran. gloss. 5. nu. 56. dum tamẽ, vt ibi dicit, absit fraus, & iuserit, cũ potente ludere, vt abun de scripsit Rochus de Curte in repeti tione, cap. fin. colum. 12. nor. 3. &c. 3. li mit. de consue. & Costa in tract. de lu do attico 4. princi. fol. 167. volumi. 7. tract. Doctorum, & Caccialup. in tra ctat. de ludo quæst. 17. num. 71. cum se quentibus, fol. 160. eodem volumi ne. 7.

Ibi. Qui qualcunque que sea lo demandare lo aya para si. Antea Episcopo, vel fisco
100 dabatur, † secundum Gram. decisio. Neapol. 40. numero. 2. & hic est vnus de casibus vbi quilibet de populo ad mittitur ad petendum lucrata, & vt sibi applicentur, & potest præoccupa re ius partis, & in isto casu quilibet agens pro pauperibus faciat ista lucra
101 † eis erogari, vt inquit Auenda. dict. capit. 9. præto. numer. 5. libro. 2. vbi & inquit, quod & tunc ille qui amisit potest repetere tanquam vnus de po
102 pulo † etiam si infra octo dies non petierit de quo tamẽ in hac diximus lege, & ad ibi dicta me remitto. Et no randum est quod ex cap. fin. legis nou næ cõstitutæ en Madrid, Anno 1575. per Philippum Regem ad Dominum nostrum, quæ lex est iam in hoc titulo inserta pœnæ legis nostræ contra lusores impositæ, & in lege sequente applicandæ sunt per tertias partes in ter iudicem denuntiatorem, & fiscũ Regium. Item nota quod Episcopus potest statuere ratione peccati vtan di, ne ludatur ad talem ludum, & ne
103 mulieres accedant ad ludum † vt per Costam de ludo actionis. 2. princip. numero. 20. folio. 165. tract. ad. Docto. volu. 7.

SVMMARIA.

R *Eceptator ludi in propria domo appella tur aleator. numero. 3. & hostis publi-*

cus reipub. numer. 5.

Decimum maius est ludum in domo retinere quam ludere. nu. 3.

Tabularius ludi, Vulgo tablagero, *Quis di catur. numer. 4. & 5. & 6. & 7. & nume. 8. Quid articulandum & probandum in hoc.*

Receptator ludi inre ciuili non ponitur ex ip se receptatione, numero. 9. vbi contra tenet.

Domus receptantis ludum publicatur. nu mero. 10. nisi vt numero. 11. & 12. & 13. & 14. & numer. 15. quod non tan sicuanturet, quæ sunt in domo illa, nisi vt ibi. & numer. 16. quod nõ vitiatur bo na confiscatione damni.

Tabularius hic ludi qualiter puniatur. nu mer. 17. & 18.

Tabularius hic non agit de iniurie ciuiliter per cultores. nume. 19. & 20. vbi neque damnum ei datur nec arcuitur, & si clericus esset cum offendens non incurreret pœ nam excommunicationis. nu. 21.

Ludus est vndecim, quo ipso iure remittitur iniuria. numero. 22. vbi & quid interlu sores ipsi, & qualiter tenebuntur cum, numer. 23.

Tabularius hic etiam si verberibus officium de iniuria non agit. num. 24. & num. 25. & nu. 26. amplatauit.

Furtum committens in domo tabularij dum ludiatur non punitur pauperibus tamen restituere debet. numero. 27. & numero. 28.

Tabularius hic mutuans lusoribus non repe tet. num. 29. nisi vt num. 30. & nu. 31. & 32. limitatur, & declaratur.

Mutuans ad ludendum etiam si sit minor ipse ali minori collusori mutuet, non repetet, numero. 33. nisi alia sit conuentio, numero. 34.

Lex Tertia.

Summarium.

Nullus in domo tabularium ad ludendum habeat sub nostri text. pœna: & quod tollantur tabularia omnia ciui tatum, & populorum, & quod iudices ea non consentiant.

IBI. *Tuuiere tablero para jugar dados o naypes.* Quis tamẽ habere tabellam hãc & receptator ludorum di
1 cetur, & dicendum est prius, quod re ceptator ludi in proprtia domo † appellatur aleator, quia omnis ludus qui virib⁹ fortunæ nititur appellatur ludus aleæ, secundum Azo. in sum. C. de religios. qui aleat. & secundum Odofre. in. l. 1. ff. de aleato. est hostis
6 reipub. & hostis publicus, † quia vult quod homines ludant, & efficiantur pauperes, & ideo fures & falsarij, quia vt plurimum interferunt falsos taxillos, & mutuant pecuniam dando ma lam, & recipiendo bonam, & semper in ludo iudicant contra Forenlem, & ve inquit Bal. in. l. 3. ff. de aleato. per illum tex. maius est delictum, ludum
3 in domo retinere, quam ludere, † vt refert Paris de Put. in tract. at. de lud. numer. 4. & Caccialup. in tract. de ludo in præfatione, nume. 11. volum. 7. tracta. Doctorum quibus cognitis dicendum est quod aleator, siue recep tator ludentium, *Vulgo tablagero*, di
4 citur ille, qui ludum aleæ, † causa sui emolumenti, retinet in eius domo, si cut dicitur in cauponibus ex l. 1. §. fi caupones. ff. naut. caup. & in l. 1. qua re. act. non detur, Azo in sum. de religi os. in §. aleator. glosl. in l. 1. in princ. ff. de aleat. quod verum dicit Azo, quando apparet ex confuetudine eũ ludere, quia si incidenter nõ dicitur
5 propriè aleator, † & dicit Iacob. de Are. in dict. l. 1. ff. de aleato. in gloss. 1. quod si Scholaris receptabat lusores in domo sua, & pecuniam pro cande
6 la recipiebat, quod dicitur aleator, † & sic aliqui distingune gratis recepe rer, vel non, quod nõ videtur odio ludi, vt inquit Paris de Puteo vbi sup. num. 46. & eo relato Menochi. de ar bitrar. casu. 399. numer. 19. vbi tamen ipse Menochius inquit requiri, quod
7 publice domus talis tabularij † publi ce omnibus pateat, & quod id non semel, sed pluries obseruatum sit, nã si semel incidenter euenisset non di citur aleator, & ludentium receptator, quemadmodum dicimus in mer catore, qui ex sola mercium emptio ne mercator non dicitur, sed ex fre quentia, vt & in meretrice, secũdum Menochi. ibi num. 20. &. 21. & sic me rito Azo. vbi supra, secutus per gloss. *Porõ jugassen*, in l. 6. titul. 14. partita. 7. dixit, aleatorẽ dici qui & lusum aleæ apud se consueuit exercere causa sui emolumẽti, sicut in cauponibus, &cd. l. 6. inquit de ijs, *Taurres è truhanes acogẽ do algũ ome en su casa, como en manera de su hurteria, porque jugassen.* Et sic frequẽtia requiritur receptãdi, & itidem quod emolumenti causa id fiat, ex quibus in practica ad conuincendum aliquẽ de tabulario, vt pœnis legalibus pu niatur articulandum est, & probandum, † *Que ordinariamente de la casa y mesas, y sillas, y bancos, y naypes publicamente a todos quantos van a jugar, y juegan, y se venaypes, y velas. y barates*, ex quibus cõ uincitur frequẽtia, & emolumẽtum. Alius autem, qui causa conuestatio nis admittereet lusores nõ causa emo lumẽti si id frequenter fit, vt tandem hoc esset, per iudices, non tamen pu niendus pœnis legalibus, nisi post mo nitionem, & comminationem non respiscereet.

Ibi. *Cinco mil maraudetis.* Iure ciuili re ceptator hic non puniebatur regula
9 riter ex ipla receptatione, † vt pro bat. l. fin. §. 1. C. de religiof. & fumpt. fun. dum non puniuntur ipsi ludẽ tes, ergo a fortiori nec ij, qui eos reci piunt, vt inquit Menochi. de arbitra. casu. 399. num. 16. ita defumens ex di cta lege, sed falua eius pace eius illa tio mihi non placet, nam licet lusores iure ciuili non puniretur, receptatorem tamen ludentium, ex hoc non

ПАМЯТКА ВЕЛИКОГО ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ

non puniri, iuste inferri non potest, cum de iure ciuili, & nostro compertum sit, hos receptatores puniri, nã domus corum publicantur, & confiscantur + vbi receptantur lusores ex text. in Authen. aleatum vsus. C. de regio. & fumpt. fun. & ex l. 7. infra titul. & lib. nisi sit domus + pupilli dolo non capacis, vel vidue argumento. not. in l. 1. C. de falf. monet. & ibi Cynus in fin. & Sali. sue aleerius miserabilis personæ, + argumento not. per Cyn. ip. l. 1. C. quand. imp. inter pup. & vid. vel nisi Dominus domi sit ignorans ludi + argumento not. per Salian dict. l. 1. in fin. C. de falf. monet. vel videm si domus esset conducta, + Dominus domus ignoraret, vt tenet Ang. in Authen. de Ecclesi. tit. §. si quis autem collatio. 9. Paul. Castr. conſi. 42. non tamen conſiscantur res quæ sunt 1 in domo nisi sunt aptæ ad ludendum, vt ſcãa. lecundum Bart. I. fin. ff. de fup. leg. Bald. l. 3. C. de nauſfræno. & in l. 3. C. de incestib. nup. & licet ex diſpoſitione noſtræ legis pena hæc conſiscationis domus ſublata hodie videatur, + neque vnquam imponitur, ſed ſolũ noſtri text. pœna, vt inquit Montalu. in repertor. ſuo verbo. ludus quicquid contra eum tenere videtur Aules cap. 29. præt. verb. *Nitablores*, numer. 1. & 2. & quicquid ibi velit concordare, cuius concordia eſt contra text. hic, qui in vero tabulario loquitur, &. l. 7. infra eo dem ſupra allegata loquitur, contra receptatores ludentium, *Alos dados*, tamẽ adhuc negari non poteſt quin, & iure ciuili eſſet hæc domus conſiscandæ pœnæ impoſita tali tabulario, & ſic doctrina Menochij in principio huius gloſſæ relata ſuſtineri non poteſt. Punitur etiam retinens ludum in domo per viam tabularij arbitrio iudicis, mulctando eum ſecundum qualitatem perſonæ, + & ſcandalum datum, & malaibidem perpetrata, vt inquit Aules vbi ſupra, num. 3. vbi & quærit in numer. 2. in fin an poteſtas poſſit facere bannum, quod quicunque tenuerit ludum in domo + deſtruatur eius domus, de quo per Roman. in l. 1. §. ſi ſeruus pignor. ff. ad Syl. Ania, quem refert additio Pauli Caſtr. in l. 1. ff. de iuſt. & iur. nume. 11. Item etiã talis ſtabularius de iure puniturſcilicet, quod iniuria ei illata per col lusores, vel alios ibidem in domo interessentes + ſi occaſione ludi interfuerint non punitur ex text. l. 1. §. 1. & ibi Bartol. ff. de aleato. Puteus de ludo, numer. 46. vbi refert caſum, inquo ipſe in facti contingentia, ſic determinauit, & Menochius de arbitr. caſu. 400. numer. 16. vbi num. 17. etiam ſi verbis, vel facto offendatur, vel ei aliquod dederit damnum, + vt & per Socin. in cap. inter dilectos num. 72. &. 77. de exceſſi. prælat. adeò vt etiam ſi talis tabularius eſſet clericus non incurreret offendens eum in ludo, vel cauſa ludi in domo eiuſdem + tabularij in ex communicationem, ſecundum Pute. in dict. tractat. de ludo num. 55. ex cap. 1. de ſenten. excommuni. Vbi & fortius id dicit vt ſit idẽ ſi quis ludendo perculſerit clericum cum quo ludit, nam ludus eſt modus + quo ipſo iure remittitur iniuria. in ſtitut. de iniur. §. fin. in gloſſ. in cap. cõtinebatur de homicid. vbi an teneatur ſi ludens aliũ in ludo offendat, ſed inter luſores in ludo prohibito, hoc durum videtur cum inter eos locus ſit iniuriæ, nam ſi colluſores ſe ad inuicem ſubtraxerunt, agi poteſt, & de rapina ad inuicem facta tenentur & actione, vi bonorum raptorum, & ſimiliter ſi vim intulerint nõ permiſſam ex natura ludi, vt in l. 1. §. in eum coniuncta l. 2. ff. de aleator. not. Socin. in dict. cap. inter dilectos numer. 72. &. 77. & ſic luſores ſe offendentes tenentes

tenebuntur + vt dixi, ſecus vero quoad tabularium, quoad quem ſupradicta procedere poſſunt, vt eum offendens non teneatur ſi offendit in domo ſua dum luditur, etiam ſi verberibus + offendatur, ſecundum Socin. in dict. num. 77. ſecus ſecundum eum ibi ſi vltra verbera, nam tunc teneretur offendens, ſed Menoch. dict. caſu. 400. numer. fin. tenet quod ſi verberatus officiatur, vel occidatur tabularius teneatur offendens, vel occidens, ſed tu vide l. 6. titul. 14. part. 7. caſum tantum occiſionis excipiens + quaſi exceptione dicta deſumi poſſit quod vltra occiſionem non tenea tur talis offenſor tabularij dũ ludi tur per offendẽtem, vel alios, & hũc eſſe verum tabularium requiterem, vt offendens eum non puniretur, ſecundum quod ſupra eum diffinimus. Imò & inquit gloſſ. pragmſanctio. infra allegandæ in pagin. peneſtim. quod idem erit etiam ſi alibi quam in domo ſua + offendatur, tabularius, dum tamen ſit ob ludum in domo illa agitatũ, quod ibi dicit eſſe mirabile, & ſingulare ſi verum eſt, ſic neque furans + rem aliquam in tali domo ipſius tabularij dum luditur in domo eius tenetur, ex dict. l. 1. ff. de aleat. & ex dict. l. 6. quod tamen in ſo ro conſcientiæ + teneretur pauperibus reſtituere, ſecundum ſpecul. conſcientiæ relatum, & ſecutum per Auiles vbi ſupra, numer. 7. Sic neque mutuum datum per talem tabularium alicui ex luſoribus poteſt + ab eo repetere, ſecundum gloſſ. l. quod ſi minor. §. pen. ff. de mino. Bartol. & alios relatos per Aules vbi ſupra, numer. fin. & Put. de ludo nume. 15. vbi idem dicunt inter ipſoſmet luſores, & Cacialupus, in tractat. de ludo quæſti. 8. fol. 137. in pouis, tracta. Doctorum, & hoc, niſi mutuum fiat ab alio tertio quam a tabulario, vel colluſore, ve reſpiciente ſic ludere, nam tunc poteſt repeti, + ſecundum gloſſ. l. fin. §. 1. ff. de aleato. Abb. capit. clerici de vit. & hon. cleri. vbi alij Doctores tranſeunt cum illa gloſſ. teſte Puteo vbi ſupra, num. 18. & gloſſ. in pag. ſanctione infra alleganda, item niſi ille cui mutua tum eſt lucretur, nam tunc + repetitio datur, ſecundum Alexan. l. ſi cum dotem. §. ſi poſt ſolutum, numer. 5. ff. ſolut. Mat. Item niſi ex poſt facto illo cui mutuatum eſt + promiſerit ſoluere mutuum ludo iam perfecto, & conſummato, nam tunc virtute huius poſtremæ promiſſionis repeti poteſt, ſecundum Specu. additio. & alios per me relatos in l. 8. titulo. 16. libr. 2. ſupra, & in l. 10. titul. 6. numer. 13. lib. 3. ſupra, & in l. fin. titulo. 15. numer. 45. lib. 4. ſupra, & gloſſ. in pragm. ſanctio. toni. a. fol. 161. in paru. ſub tit. de ſpectacul. in Eccleſ. non facien. gloſſ. ludibria vbi gloſſ. iſta ampliat hoc de mutuo procedere, vt etiã ſi mutuans ſit minor, & mutuet + alij minori col luſori ad ludendum non repetit, quia potior eſt tunc cõditio illius, qui perdidit. Pœna autem hæc quinque mil le moræpetinorum applicatur per tertias partes inter iudicem denunciatorem, & fiſcũ, vt dixi in lege præcedente in fin. Item limita ſupra dicta niſi ſit conſuetudo ſoluendi mu + tuatum + in ludo tabulario ſue colluſori, nam tunc ſoluẽdum eſt, & redẽdum mutuanti, ſecundum Clar. recept. ſentent. libr. 5. §. ludus, numero octauo, vbi inquit valere hanc conſuetudinem tam inter clericos quam laicos, & quod ita eſt in practica, & conſuetudine receptã, quã tamen conſuetudinem, & praxim vſque nunc nondum vidi, & Couar. quem ibi allegat Clar. nõ loquitur in hoc caſu de mutuo, ideo attente è hęc conſiderabis de conſuetudine.

Lex.

Lex. 4. sequens est præcedentis ampliatiua, & non eget commentatione.

SVMMARIA.

IN domibus tabulariorum quæ si omnia cõmittuntur peccata.nu.1.
Ludere pro prandio aliquo etiam inter ciuili licebat.nu.2.
Laicis ab Ecclesiasticis est exhibendum exemplum virtutis.numero. 3. licet etiã ludere etiam liceat pro communi honestè, numero.4.
Ludere an liceat pro communis vltra duos regales.nu.5.
Dicta quæ nuis inclusiua est.nu.6.
Ludere pro communi non licebat in magna quantitate.nu.7.
Quæ illæ quantitas pro prandio præsumitur ad solatium indulsa.nu.8.
Ludere non licet pro communia causa voluptatis, vel luci cupiditate.nu.9.
Ludere non licet ad taxillos etiam solatij causa.nu.10.
Episcopus potest ratione peccati inhibere ludos.num. 11. & consequenter domus tabulariorum.nu. 12.
Apprehensio in ludo nõ requiritur pro impenenda pœna.nu.13.

Lex Quinta.

Summarium.

Ludorum pœnæ etiam in tertis Dominorum exequendæ sunt contra ludentes, & contra præbentes domum ad ludendum, vel tabularia habentes. Erquòd ludi possit quolibet ludo pro prandio aut conuiuio excepto ludo taxillorum, quo quidem ad nihilum ludi potest. Et quod pœnæ nostri text. puniantur domini negligentes in exequendis pœnis ludorum.

HAB I. *De auer en ellas tablеros publicos para jugar.* Nam si ex ipsis met ludis remandant tor damna á nobis in hoc titulo significata, hæc & alia nascuntur, & procedunt ex domibus publicis tabulariorum, vbi chartę, domus, velæ, & Scãna, sunt pro ludendo deputata, & est congregatio ludentium, vbi omnia quasi † committuntur peccata, nam blasphemiæ contra Deum, & sanctos quotidie proferuntur, maledictiones inse met ipsos, & patres ludentes dicunt, excrantur dies, & horas, fures efficiuntur, mendaces poterui, insani infames, & viles, & multa alia homicidia, diffensiones scandala quotidie in domibus ijs & ex eis oriuntur, conuersationes in honestæ, fusurrationes, & murmurationes, & Væ eorum, & Domini talis domus vbi ad hæc occasiones dãtur quotidie, verè essent tales domus cõburendæ, & Domini eorum cum eis, ibi enim pueri, infantes, pupilli, adolescentes, & bonis moribus homines imbuti deteriores fiunt, & pessimi, supradictã perpetrantes deuastantes patrimonia, & ea & tempus consumendo, & fame necando vxores, & filios, & Væ iudicibus hæc permittẽtibus nam & ij maioribus pœnis sunt afficiendi, qui cũ pro ijs vtendis sint positi, ipsi permittunt ob pecunias multoties, & aliquãdo quia & ipsi ludores sunt, quod est, abominabile, & per Regem, & ministros suos essent grauiter puniendi, & iudicem lusoré priuare deberent in perpetuum ab omni administratione iustitiæ.

Ibi. *En las dichas cortes de Madrigal.* Quæ est.d.l.1. supra isto tit. & lib.

Ibi. *La ley del ordenamiento de Briuiesca.* Inserta in.d.l.1. supra isto tit.

Ibi. *En el año de mil y quinientos y treynta y dos.* Inserta in.d.l.1. supra isto titul.

Ibi. *En el año de treynta y seys.* Quæ est d.l.3. supra isto titu. & lib.

Ibi. *Por nos en las dichas cortes de Madrigal.* Quæ est.d.l.4. supra cod.

Ibi.

Ibi. *Excepto si algunos jugaren a qualquier de los dichos juegos fruta, vino, o dineros, para comer o cenar luego.* Hoc enim de iure ciuili licitum † etiam erat, ex text. in l. fin. in prine. ff. de aleatori. & ex. l. fi. C. de religio. & sump. fun. quod & in clericis procedere vnte. glo. relata ad tex. in. c. in glo. 1. in. fi. 35. distin. & in. c. inter dilectos, ver. ludos de ex cess. præl. verũ tñ Pan. in. d. c. ad audientiã dictos, & iterũ in c. clerici de vit. & honest. cler. cõtrarium in clericis tenet: & licet non videatur cõtinere effica cẽ rationem, quia tamẽ si cõtinua de conferẽtia facere non debeant, tamen illud procedit nisi ex charitate fierent, cap. Conuiuia communia. 44. distin. Sine, tutius tamẽ erit opinionem Panorm. seruare propter exemplum virtutis, quod laicis † ab Ecclesiasticis est exhibendum, ita Montolonius, in suo promptuario iuris verbo. ludens, glos. f. 1. in medio, ego tamen si ludus, clericorum esset pro cõuiuio honesto, & sine scandalo nulla pœna cos punirem, neque denuntiationem admitterem.* Sed est dubiũ an pro conuiuijs † ludere liceat vltra duos regales, & videtur, quod non licet ex text. in. l. 11. infra isto titul. & lib. ibi *Hasta dos reales, aunque no sean para cosas de comer.* Ponderando dictionẽ illam, *Aunque* latine, quanuis, quæ est 6 inclusiua, vt diximus in l. 7. tit. 8. num. 31. & 32. lib. 5. supra, ita vt cum expresserit lex illa. 11. quod vsque ad duos regales ludi posit, etiam si non sit pro conuiuio, includit casum, vt & pro conuiuio ludi posit vsq; ad duos aureos, & non plus, nã & dictio quanuis, vt dixi in dict. num. 32. addit præcedentibus, & probatur expresse ex l. 10. infra isto tit. & lib. & quia de iure tunc licebat ludere pro cõuiuio quoties non ludereturmagna quantitas, 7 † vt per Tiraquum Malue, in tracta. de sortibus, 2. part. num. 10. in volum. 11. part. 2. tract. diuers. Docto. & sic hanc opinionem tenet Auenda. dict. capit. 9. prælc. nume. 1. & 2. lib. 2. vbi inquit, quod indubio quamlibet quantitatis ludi non probato * contrario, videtur ad solatium, prout benigne præsumere inquit Ioan. Fab. in Authenti. aleas, vsus. C. de religiosi. & sump. fun. Item pro conuiuio licet ludere, dum modo non causa voluptatis, † vel lucri cupiditate secundum Troisil, vbi supra, nu. 10.

Ibi. *Y esto con que no se juegue los dados.* Ad taxillos enim ludere non licet, etiam solatij, vel conuiuij, † causa, vt ex text. colligit Auend. dict. c. 9. nu. 3. lib. 2. præt.

Ibi. *Allende de la excomunion.* Potest enim Episcopus loci inhibere ludos 11 ratione peccati † ex cap. nouit cum ibi notatis extra de iudi. notat Hosti. in tracta. de ludo, artic. 2. princ. num. 20. & consequenter poterit Episcopus prohibere domus tabulariorum, 12 † imò nè mulieres accedãt ad dictos ludos, in quibus multa peccata committuntur, & pro dictis allegat ipse Costa, text. in cap. fin. de exceptio. in 6. & facit cap. fi. extra de præscriptio. cum similibus, & numer. 21. id etiam profequitur, ipse Costa, & ex text. no stro in ijs verbis id probari videtur.

Lex ferta sequens est hujus legis, 5. declaratoria, & præcedentium, ideo non est quod in ea insistamus, nisi in eo tantum, quod ex ea probatur in illis verbis, *Las pidieren los que tienen los tales privilegios*, vt consideres ex ijs verbis probari opinionẽ quod ad incurrendam pœnam ludi non requiritur 13 apprehensio in ludo, † itaque probatur etiam ex. l. 10. infra cod. ibi *No haga esto ansi.* & ibi. *No entendo sido demandados*, contra Mexiam in pragm. taxæ pan. conclusio. 1. glos. 1. nume. 34. fol. 17. & cessant in hoc casu dicta per Cœpolam, in. l. 1. si fugitiui. nu. 72. cum sequen-

sequentibus. C. de seru. fug. Rip. de Pestetitu. de remed. ad cõseru. vbert. cap. 1. num. 104. Anton. Gom. in l. 45. Taur. nume. 48.

SVMMARIA.

A *Prohensio in ludo non requiritur, sed per testes probari sufficit ad poniendum. nu. 1.*

Apprehensi in ludo taxillorum perdunt omnem monetam, & est speciale. numero. 2. & nume. 3. poniur etiam pro casu specie la vis alqueatillus capit pecuniam sine mãdato iudicis dum tamen eam intra. 24. horas iudici presentet. nu. 4.

Alqueatillus sine sententia nihil potest sibi applicare. nu. 5.

Domus tabularij recipimitis ad ludum taxillorum confiscatur, & est speciale hoc hodie in hoc casu. nu. 6. & 7.

Lex Septima.

Summarium.

Taxilli non fiant, neque vendantur neque cum eis ludatur sub nostri text. pœnis.

B I. *Sopena.* Vide. l. 15. tit. 26. infra isto libr. quæ nouiter est, & pœnas auget, vt apparet ex subscriptione marginali nostræ legis.

Ibi. *Se comarem jugando.* Allegat, & considerae eam in hoc Auend. cap. 9. præt. nu. 11. li. 2. & ex aduersatiua, vel potius disiunctiua considerari potest hic esse text. probantem ad condemnandum iusorem ad pœnam nõ esse necesse apprehendi in ludo, 1 sed sufficere per testes probari vt dixi, in l. præcedenti, & probatur ex text. nostro hoc modo, nam cũ in verbis præcedentibus dixerit, quod personæ ludentes puniantur, & æquatur, *O se tomare jugando*, necessario verba præcedentia de illis intelligenda sunt, qui per testiũ informationẽ sunt conuicti lusisse, vt differant ab illis, qui apprehẽduntur in ludo, aliter enim disiunctiua illa, ò, male apponeretur, & esset superfluo appolita, & in difficili uis fusticie altera & vnam ex partibus esse veram & per me sic nouiter condideratus vrget plurimũ pro hac opinione.

Ibi. *Yaya perdido toda la moneda.* Specialis casus est hic cum luditur ad equos eburneos, vulgo *Dados*, vt apprehensi in ludo perdant omnẽ mo- 2 netam, 1 & res alias, quas quidem ludunt, generaliter enim in alijs ludis non perditur tota moneta, fed tantũ legis pœna capi potest, ex. l. 11. infra isto titu. quę cum sit generalis per nostrã specialẽ est declaranda, & intelligenda, cũ genus per specie declaratur, & limitetur, non vero species per genus corrigitur, & vt euitetur legũ correctio, fic est dicendum, & tenendum ob de festationẽ huius ludi, *De los dados*, ita per leges nostras prohibiti.

Ibi. *Despues de tomada.* Hic est vnus casus vbi alguazellus sine iudicis mã- 3 dato capit pecuniam, 1 & res delinquẽtium in ludo, quę & alios refert Auend. ca. 1. præt. nu. 33. ad fin. lib. r. quę casum adde ad l. 2. tit. 29. p. 7. & refert etiã Dida Per. lib. 3. Ordi. col. 819. in princ. & Suarez. l. 2. *De los emplazamientos*, num. 8. pag. 367. deberet tamẽ talis alguazellus hanum rerum, & pecuniæ, vtra. 24. horas præsentationẽ 4 † coram iudice facere, ficut cum capit personas fine mandato in aliquo ex casibus ab illa. l. 2. permissis, secundum Anton. Gomez, tom. 3. Variar. capit. 9. numero. 3. & 4. Cum valeat argumentum de rebus ad personas, & è contra, vt per Euerard. in sua ceinturia.

Ibi.

Ibi. *Sea primeramente sentenciado por la justicia.* Nam sine sententia nihil po 5 test alguazellus † sibi applicare, secũ dum Auend. dict. ca. 9. num. 9. verfi. si vero alguazellus, li. 2. præt. & interim quod condemnatio fit, talis pecunia, vel res depositarntur ex mandato iudicis penes aliquam fidam personã, nam non statim debet fieri condemnatio ex solo Alguazelli dicto, dicen tis sein ludo illa apprehendisse, sed debet omnino parsaudiri, & verificari aliqua informatione captura hæc, & intra octo dies ex lege nostra debet sententia proferri, sed si iudex apprehẽdat, tunc statim potest condemnare, secundum Auenda. in dict. numero. 9. ego tamen adhuc tunc apprehentionem aliqua informatiõne iustificarem propter syndicatum.

Ibi. *Sea confiscada.* Hic est specialis casus vbi domus tabulariorum recipientium † ludentes ad taxillos, vul- 6 go *Dados*, confiscatur, in alio vero ca 7 su ex praxi † communi aliud est recẽ ptum, & ex specialitate nostræ legis potest fumi argumentum vt in alijs ludis aliud ſit cum valeat argumentum ab speciali.

SVMMARIA.

L *Vdere ad creditum non licet etiam in ludis licitis. nu. 1.*

An perdens ad creditum tenebitur in conscientia perditum reddere. numer. 2. & 4. & num. 5. & 6. 10. & 7. 11. & 12. & 13.

Ludentium vnus si ludit pecunia præsente alter vero non, an lucrabitur promissam ludens præsente pecunia, & ei soluenda erit. nu. 3.

Iuramenta ludentium ad creditum, an obligent. numero. 8. nisi vt nu. 7.

Perdens absente pecunia si post soluat sponte sua licite retinet. nu. 8.

Lex nostra an sit vsu abrogata. numero. 9.

quod retentionem pecuniæ tam soluta.

Perdens ad creditum si schedula promittat post soluere, an compelli possit ad solutionem. nu. 10.

Contractus fieri per ludentes in ludo prohibito non valet. numer. 14. & num. 15. quod tenetur non tenetur de cuilibet de ventibus in ludo. nu. 16. & 17. ampliatur.

Ludentiũs promissio facta in ludo vel ali cuius si extra aleam post perficiatur vendito an valebit. nu. 18.

Lex Octaua.

Summarium.

Etiam ad ludos permissos ludi non potest sub credito, & non præsente pecunia, & contractus, & obligationes nullæ sunt, & in contrarium fiant.

B I. *Ni juegen a credito, ni a fiado, aunque sea juego de pelota, nivotro de los tolerados y permitidos*, Iure ciuili aliqui distinguebant inter ludos licitos, & illicitos, ita vt liciti sub credito, & fideiussione agitati essent adimplendi, & soluẽda promissa, secus si essent illiciti, ex lege tamen nostra idem est 1 in licitis, † quod in illicitis agitatis, ad creditum, & sub fideiussione, & nimirum ex veteri adagio inter ipsos mer ludentes vsitato, quod non ponitur, non soluitur, hucque alludunt verba Authenticę, alearum visus C. de religios. & ſumpt. fun. ibi nulla condemnatio sequatur, quem text. vltra Doctores, ibi, allegat in pragm. Sanctione, titul. de spectacul. in Ecclesiastica faciend. verbo. Iudibria, columna. 5. Sed an in foro conscientiæ 2 hæc procedant, † scilicet, quod perdens pecunia absente promissa, & nõ præsente teneatur illam lucranti soluere, duæ fuerunt in hoc opiniones, prima est Alphon. à Castr. li. 2. de leg. pœn. cap. 2. & Medinæ Compluten. in Codice de restitu. q. 22. & Adria. in 4. de restitutione, quæstione. 21. qui volunt teneri ad soluendum perdẽs

pecuniam ad creditum in conscientia, idque probant primo iure naturæ, quæ quidem promissio facta de re illicita, maxime si mutuata sit, adimplenda est, nihil enim tã cõgrum & rationi & naturæ quam vt pax seruetur & pacta custodiantur, vt in c. 1. ex tra, de pact. in huiusmodi enim ludo mutuõ & vicissim promittũt sibi ludo res soluere quidquid ille ludendo per detur, quæ solutio licita est, cum possint & gratis dare, & sic promissa adimpleri debent.

Secundo contractus iste quo ludẽtes sibi inuicem promittunt perdita soluere nulla lege ciuili est irritus, ergo nascitur ex illo obligatio soluẽdi, idque probatur ex eo quòd iure naturæ omne promissum, quòd nulla lex prohibet adimplere, est debitum. Antecedens verò constat, quia tam leges Cæsareæ, quàm Castellæ, solum dant repetitionem in iudicio, non autem prohibent solutionem, & licet prohibeant exigi in iudicio, quòd sic perditum est in ludo, non autem prohibent quin is, qui perdidit soluat, & qui lucratus est recipiat.

Tertio si non teneretur soluere qui perdidit, id certè esset, quia potest, quæ soluit repetere in iudicio, hæc autem facultas non tollit debitum soluendi, nam qui iurauit vsurario aut latroni dare aliquid potest illud repetere in iudicio, nec propterea liberatur à debito exhibẽdi quæ promisit. Quarto qui ludit pecunia præsente & apposita tenetur haud dubiè pecunia sibi perdat: ergo & qui ludit, pecunia absente, data fide, eo ipso in toto iure ciuili tam communi, quam particulari, nulla sit distinctio inter ludentem pecunia præsente, vel ludentem data fide: idque confirmatur, nam in ludo debet esse æqualitas inter ludentes, cum sit contractus pertinens ad iustitiam commutatiuam, at si ludant duo, vnus pecunia præsente, alter vero sola fide data, hic enim omnium consensu, si lu
3 cratur verè adquirit dominium † pecuniæ præsentis, ergo & ille adquiret quoque dominium pecuniæ sibi promissæ: alioquin, non esset æqualitas, sed esset peioris conditionis ludens pecunia appolita, quòd est maximum absurdum. Vltimo si ludens pecunia credita perdat & soluat deinde lucranti, & iste qui lucratus fuerat, recipit deinde pecuniam in illo ludo sibi promissam, non tenetur restituere, sed tuta conscien
4 tia illam retinet, donec in iudicio repetatur, in quo omnes conueniũt, ergo per huiusmodi ludum sub data fide transfertur etiam dominium, alioquin ille, qui fuerat lucratus, nec posset deinde lucrata recipere nec retinere. Secunda verò † & contraria opinio est Adria. sibi contrarij in. 4. de peniten. quæst. 12. fcilicet, ludentem pecunia promissa non teneri ad soluendum, neque transferi dominium in aliquo foro, & hanc sequuntur Couar. capit. peccatum. 2. part. § 4. num. 9. Soto libr. 4. de Iustit. & iur. quæst. 5. artic. 2. Nauar. in Manua. Hispan. cap. 19. nu. 17. & in additio. ad cap. 28. & in Manua. Lati. cap. 20. num. 17. versiculi. Ad quintum, & est cõmunis Thomistarum receptio rum, & plures alios refert nouissimè Enriquez in sua summ. Philosophi. Moral. tom. 1. lib. 7. de indulgent. capit. 35. pag. 590. in glos. sub litera. M. & Angles, in suis Theolog. Flor. tito. de ludo, in dubio. 5. & Ludouic. Lop in suo Instruct. negot. libr. 2. capitulo. 22. vbi hanc veriorem testatur & sine dubio lege nostra attenta: & fundant eam in foro exteriori hac ratione, iure ciuili sic lucranti non data actio, ad petendam pecuniam promissam ab eo, qui perdidit, imo contra

contra si is, qui perdidit soluerit, datur illi repetitio vt constat ex legibus citatis in l. 2. supra isto titul. per text. ibi, ergo poterit is qui perdidit, quæ nondum soluit sibi retinere, tanquam ea, ad quæ statim recuperanda habet ius, sed frustra quis petit quod statim restituturus est, nam & cui damus actionem eidem damus exceptionem. c. qui ad agendum. de regulis iuris, in sexto. l. inuitus. ff. de reg. iur. Sed cũ detur huic perdenti repetitio & actio ad repetendum si soluit, ergo & dabimus ei retentionem, nec tenebitur illam soluere, & hæc opinio secunda hodie tenenda est. Possent tamen concordari hæ opiniones si dicitur, quòd attẽto
5 iure naturæ ex quo quidẽ omne promissum est adimplendum & attento iure ciuili, quòd nullam differẽtiam facit hoc esse pecunia præsens, vel non. Primo procedere posset opinio, sed attenta lege nostra inualidante omnes promissiones contractus & obligationes, tenẽda est omnino hęc secũda opinio, tam in foro exteriori, quam interiori, quæ quidem secunda opinio sic retenta, limitãda est primo vt non procedat quoties iurant tales ludentes pecunia credita se inuicem
6 solsturos pecuniam amissam† vni eo rum lucranti, nam tunc omnino tenentur adimplere, & soluere, sed ea soluta competit soluenti repetitio tã lis pecuniæ, secundũ supra dictos Doctores maxime Enriquez, vbi supra, litera, O. Vbi allegat ad hoc Gutier. de Iuramento Confirmatorio. ca. 53. num. 2. & ibi hanc communem testatur ipse Enriquez, & sequitur eam Nauar. in dicto numero. 17. & Lopez in suo Instructorio conscientiæ, capit. 184. verticulo, Quarta conclusio, qui inquiunt quòd si sic perdens à iudice Ecclesiastico obtinue-

Azeuedo super. 8.

rit relaxationem iuramenti. Poterit nihilominus † iure optimo pecuniã non soluere. Secundo limitatur hæc secunda opinio nisi perdens ab
8 sente pecunia sponte sua † post soluat perditam pecuniam, nam tunc cessat hæc secunda opinio, & potest licite recipiens eam retinere etiam in foro conscientiæ, nam soluens tacite renuntiat priuilegio legis, & vult seruare promissionem & contractum iure naturæ obligantem, nam licet lex nostra aliquando obliguait in conscientia, ne quis recipereat solutum, est tamen interpretante consuetudine sensus eius, vt det ius irritandi contractum & promissionem, sed non vt faciat incapacem recipientem pecuniam talẽ dominij adquirendi, ita tenet Enriquez vbi supra, litera, N. vbi alios refert, & Lopez in dicto Instructo. negotiant. dict. capit. 22. versiculo, Pro huius expeditione, & iterum in dicto Instructo. conscientiæ, dict. capit. 174. versiculo, At in contractium, cum sequentibus, & præsertim in versiculo, Tertia conclusio, & nouissimè Michael Salon, tomo. 1. de Iustit. quæst. 5. de dominio, artic. 6. versic. Obseruemus vltimo, colum. 560. in fin. cum sequentibus, vbi inquit iuxta grauissimos nostri temporis Doctores legem nostram sic intelligi, vt qui promisit non teneatur in conscientia soluere perdita, quia lege ista talis promissio redditur nulla, & inualida, quæ lex cum sit iusta habet vim in vtroque foro: qua vero ex parte statuit, vt si is qui perdidit soluat, lucrãs non possit recipere, nec retinere, videri apud Hispanos, iuxta morem prouinciæ fore impossibilem, quoniam vt est Hispanorum mos ingenium & conditio, si soluenti pecuniam, quam data fide perdidit,

is qui lucratus fuit vellet illam restituere soluenti, nollet eam ille vllo modo recipere, sed indignaretur, velut de iniuria sibi illata, & ita ex hac parte legem nostram non obligare, nisi vel adueniente iudicis sententia, vel si is qui soluit postularet, sibi repetita solui, & confirmatur hæc sententia vsu, & consuetudine quæ est optima legũ interpres, videmus enim maximam partem magnatum, quorum multi probi viri sunt, & timorati ludere pecuniã credita, & quæ lucrantur deinde cum sibi soluuntur recipere, ac retinere, nec propterea sentire se obnoxios restitutioni, aut à propria conscientia accusari, aut obligari à confessariis prudentibus, & pertis ad ea, quæ sic lucrati sunt, & acceperunt restituenda. Et sic inquit Alcocer relatus per Enriquez, vbi supra, se non ausum obligare ad restitutionem & ita tenere viros doctos, & in hoc sensum in relligendam assero opinionem Magistri Bañes in secunda secundæ, quæstione trigesimasecunda, articulo septimo, versiculo circa secundum punctum, cuius sententiam generaliter Retulit Lopez in dict. capit. vigesimosecundo, versiculo pro huius expeditione, dicens hic Magistrum Bañes ibidem asserere legem nostram in deluetudi nem abijsse, & vsu contrario abrogatam, tam Magister Bañes ibidem, nõ ita absolute asserit, nam si assereret sic, non esset sequendum, quia lex nostra non est vsu abrogata, sed seruatur quotidie & noua lege est sublata, & confirmata, sed tantum inquit Bañes ibidem legem nostram
9 esse + vsu abrogatam, quoad hoc scilicet, quod is qui recepit pecuniam quam ad cre ditum lucrauerat, possit eam retinere, neque ante iudicis sen tẽtiam vel ante partis repetitionem teneatur restituere, prout dicti Doctores asserunt, & in hoc sensu bene loquuntur. Tertiò, & vltimo limitatur hæc secunda opinio vt non procedat si ex post facto ille qui sic perdidit pecuniam noua schedula, & promissione promiserit + se amissa soluturum, ex dictis per nos in. l. 3. supra eodem, quia lex nostra promissiones tempore ludi factas irritat, & annullat nõ vero ex post facto factas. Et ad argumenta contraria opinionis primæ, scilicet, in principio huius glossę propositæ respondetur facillimè, quod cẽssant quia non procedunt in terminis nostræ legis irritantis promissiones tales, & obligationes, & ad alia respondet Salon, vbi supra, & Couarruu. vbi supra, & alij ex relatis quæ hic referre non est necesse, quia clara est eorum respon sio. Ex quibus cum Salone vbi supra, colliges tres conclusiones veras, & tenendas. Prima est conclusio, quod standoin solo iure naturæ seclusaque omni lege ciuili qui perdidit pecuniã in ludo sub data fide, tenetur illã
11 soluere + in conscientia, & hanc probant efficaciter argumenta primæ opinionis. Secunda conclusio, standoin iure communi, & in iure anti-
12 quo Castellæ + (ante legis nostræ promulgationem) tenetur ludor similiter soluere pecuniam perditam, & promissam in ludo, quæ quidem conclusio patet, nã obligatio naturalis soluẽdi promissa nõ potest cessare nisi virtute alicuius legis illã auferentis ob bonũ cõmune, leges vero Cęsareæ, & antiquæ Castellæ eodẽ modo loquuntur de ludo siue pecunia sit præsens siue absens, nec prohibẽt solutio nẽ pecuniæ perdit, vt cõstat, ergo ficut in ludo pecunia præsente nõ prohibẽt, dictæ leges translationẽ dominij sed solũ dant repetitionẽ, ita in ludo pecunia absente non prohibetur translatio Domini, sed solũ statuunt ne pe-

ne pecuniam perditam posit qui lucratus est exigere in iudicio, tertia vero erit conclusio notabilis in Regno Castellæ post legis nostræ pro-
13 mulgationem, qui perdit in ludo + sub data fide non tenetur soluere: quia si libere & voluntarie soluat, quilucratus est potest recipere, ac retinere, donec ab eo, qui soluit repetatur ex vsu & consuetudine iste interpretante. Prior huius conclusionis pars probatur, sicut enim lex Ecclesiasticæ potest cassare vota imprudenter facta, ita lex ciuilis temerarias & imprudentes promissiones ob bonum commune, huiusmodi autem promissiones factæ in ludo sunt temerariæ: experientia enim testle cum primum ludorum animus incaluit, si pecunia credita ludatur, exponunt illam in magna quantitate sine modo & termino, quòd non ita fit, quando est præsens & oculis subiecta, cassantur autem omnino & irritantur istæ promissiones ex lege nostra: ergo qui ita promisit non tenetur, soluere, altera pars conclusionis ex dicta consuetudine & vsu iustificatur & constat, & sic habes legem nostram & hanc materiam difficilem inter Doctores, nunc satis claram & optime enuclea tam & digestam.

Ibi, *Damos por ningunas qualesquier obligaciones escripturas, o promessas.* Cõtra
14 ctus enim factã in ludo prohibito per ludentes nihil valent ǂ, ex glo. l. q. si minor. S. penult. ff. de minor. vt late per Parid. de Put. tract. de ludo. n. 15. cum sequentibus aliquibus, vbi nu. 19. inquit quòd venditio facta in ludo inter ludentes nihil valet, neque
15 tenetur vendens ǂ de euictione vbi num. 24. ampliat etiam si res vendatur per ludentem non collusori, sed
16 tertio ǂ alicui, quòd non teneatur de euictione, licet valeat venditio, adeò vt neque ad pretium agere possit

17 sit ǂ, si illud venditor lusit, & non est factus locupletior in aliquo, sed si pretium non luderet, tunc vtique reperi potest, ita Angel. l. fin. ff. quarum rerum actio. non detur, relatus per Put. dict. numer. 24. vbi subdidit quòd si vẽdidi domum non mecum ludenti, quæ cuincitur, teneor de euictione, quia pretium non lusi, & idem si lusi & non tecum, & idem si lusi, sed post magnum interuallum, quia ista venditio non est prohibita lege & ideò debetur euictio. Et quid si facta est in ludo promissio de vendendo, & postea extra aleam fiat ven-
18 ditio an valeat? Puteus vbi supra, numero. 22. id tractat, & inquit quòd sic, dummodo ipsa venditio sit facta ex interuallo post recessum ab alea, & num. 21. inquit ipse Puteus quòd neque transactio inter ludentes valebit, & in facto & causa cuiusdam militis, qui lusit ad plum nõstingentos ducatos, de quibus fecit instrumentum depositi, victori, nam fuit probatum quòd instrumentum fuit ex causa ludi, fuit pronuntiatum in sacro consilio dictum instrumentum non valere, & fuit cãcellatum, quod est contra tertia limitationem quam posui ad opinionem secundam in glo. præcedente per me relatam, nisi intelligamus hæc, cum in continenti fuit instrumentum factum, illam vero limitationem, cum multo ex interuallo. De ijs etiam contractibus in ludo factis tradit etiam Caccialup. in Tracta. de ludo, quæst. 8. per tot. fol. 157. volu. 7. Tractat. Docto. & Costa in eodem tract. de ludo. artic. 5. Princip. & Iodoc. in praxi crimin. capit. 126. num. 6. 9. & 10. & Maria. Soci. in cap. inter dilectos, quæstio. 13. princip. per tot. de excessi. prælat.

SVMMARIA.

LVdere an liceat in vna die ad pilam plu ries summam nostræ legis sine pœna. num.1.
Ludus permissus quia peritiæ & virtutis exercendæ est. num. 2. vel saltem virium exercendarum. num. 3. nisi vt. n. 4. adsint iuramenta & blasphemiæ.

Lex Nona.

Summarium.

Quomodo ludi potest ad ludum pilæ, & in qua quantitate & pecunia præsente, & non ad creditum declarat lex hæc.

HIBI, *Eu vn dia no puedã jugar.* Iunctis verbis sequẽtibus, *mas de treynta ducados*, notandũ est ex ijs verbis, quòd in vno die ludi non potest vltra triginta hos aureos, ita, quòd non pro omni ludo possint ludi omnes triginta ducati in eodem die, fed quòd in vna die ij tãtum aurei ludi possint, & hoc
1 sine in vna vice † sine in pluribus interpolatim vel non interpolatim ludantur, aliter enim si in vnamet die lu lat quis ad pilam bis vel ter, & in vna quaq; vice hos triginta integros aureos, pluries dicetur eos lusisse, & incurret nostri text. pœnam, ex Bart. doctrina. in. 1. in fciando. § si infans. ff. de furt. facit. 1. Pomponius. la segun da ff. de negot. gest. notat Montolo. in suo Promptua. iur. verb. ludens. gl' lu lentem, & Caccialup. in Tractat. de ludo, in. 15. quæst. numer. 69. & in hoc titulo remanet dictum, & hæc erit dictorum limitatio.

Ibi, *Al juego de la pelota.* Ludus enim hic pilæ permissus est, eo quòd est pe
2 ritiæ & exercendæ † virtutis ludus, vt in. l. item Mela. in princ. ff. ad legem Aquil. notãt Doctores in cap. clerici de vit. & honest. cleri. & in cap. inter dilectos, de excef. prælat. Dummodo alia delictispecies non immisceatur, vt. l. pen. & fin. ff. de aleato. & in Authentic. alearum vsus. C. de relig. & sumpt. fune. vbi ponuntur ludi permissi, de quibus in hoc titulo remanet dictum, & licet non ponatur iste ludus pro permisso, tamen non videtur ibidem prohiberi, fed permittipotius, quia in dict. l. item Mela, non agebatur contra lusores, qui taculauerant pilam in manu tonsoris, fed agebatur contra tonsorem, & ille text. vi detur ponere facti contingentiam, & quia ludus pilæ videtur ludus mixtus ingenij & fortunæ, vt dicunt omnes lusores, & licet diceretur quòd non esset permissus iste ludus pilæ cum luditur ad pecuniam, tamen dum sit in modica quantitate, quæ iam per legem nostram est taxata, permissus dici potest, vt vult text. in dict. l. ff. de aleato. nam licet non sit virtutis
3 regularitер † ludus pilæ, est tamen vi rium exercendarum & corporis agilitatis gratia permissus, & exercitatus, & Scæuola Iurisconsultus, vt ait tus, & Valerius Maximus in Rubri. de otio, optime pila lusit, qui in hoc ludo animum suum occupatum forensibus ministeriis solebat transferre, qui etiam lusit alea causa recreationis, & etiam Socrates, cui nulla pars Sapientiæ obscœna fuit lusit cum pueris interpolita arundine curribus suis. Vbi autem in ludo pilæ luderetur cum blasphemia & cũ iuramẽtorum multitudine, tunc prohibitum est ludere
4 † propter mixturam delicti, in dict. Authent. alearum vsus, quia tunc ex accidenti sit non permissus, vt inquit Bald. in Rubr. de cond obturp. cau. ta Puteus in dict. tract. de ludo. nu. 7. & Caccialup. eod. Tract. in præfatio. n. 9. in volum. 7. Tract. Doctorum.

SVM-

SVMMARIA.

QVeto tẽpore proscribatur ius præcelen di contra ludentes. num. 1. & nume ro 2. quod lapsa illo tempore nihil pos ţ test, etiã si ludentes confiteretur lusisse. num. 3.
Præscriptio nostri text. procedit, & non in terpretatur per prodditionem locali, & non adsis intimatio, & exterio. numero. 4.
Testes non sufficit deponere de tempore per verbum credo. nu. 5.
Tempus nostri text. currit à die ludi non ve ro à die scientiæ. nu. 6.
Index Ecclesiasticus extra duos menses pro cedit contra clericos. nu. 7.
Etiam pro prandio, & conuiuio non licet lu dere vltra duos aureos. nu. 8.

Lex Decima.

Summarium.

Lapsis duobus mensibus post quã quis lusit ad ludos prohibitos procedi nõ potest per iudices, & contra ludentes vsque ad duo regalia pro prãdio, nullo tempore procedi potest.

HIBI. *Aviendo passado dos meses.* Lex hæc restringit potestatem iudicis, vel cuiuslibet de populo à lege. 2. supra isto titu, conceslam, denuncian di, & procedendi contra ludentes ad ludos prohibitos lapsis octo diebus, perdentibus in ludo ad repetendum amissa coactitoris, nam & hæc potestas iudicum, vel denunciatorum populi vltra duos menses non durat, trãsactis enim ijs duobus mẽsibus nõ potest amplius quid exigi à lucratibus, nam præscribitur huic actioni
1 criminali hoc tempore, † licet regu lariter esset contra, vt in. l. querela, C. de fals. & adeo id verum est, quod etiam si esset notorium eos lusisse, la
2 pso hoc tempore nihil peti potest, † secundum Bald. in capit. fin. numero. 12. de offi. delega. & in. l. licet. colum. pœnul. de procurat. Hippoly. in. l. fineol. 2. ff. de iurisd. om. iud. imo etiam
3 si id ludentes † ipsi confiterentur, secũdũ Hippo. in. 1. 1. in prin. n. 69. ff. de qq. & quanuis offeratur libellus intra menses, si tamen non emanauerit ci tatio, & intimetur præscribitur hoc
4 tempore, † vt not. Bal. in. l. 1. in princ. ff. de eo. per quẽ fact. erit, & post hæc scripta vidi Ioan. Gutier. lib. 2. practi. quæsti. q. 89. nu. 2. sic ad. l. nostram tenẽtem, & in modo probandi, quod ludus factus fuerit intra duos menses, non sufficit si testes deponant de tẽpore † per verbum, credo, vt probat Alexan. in additio. ad Bart. in. l. quid tamẽ. § pen. ff. de arbitr. & not. Auen. cap. 9. præt. numer. 6. lib. 2. & isti duo menses currunt à die ludi non verò à die scientiæ, † secundum Hippol. in pract. §. constante. num. 85. & probatur ex text. hic, ibi. *Aviendo passado dos meses, despues ỹ jugar ẽ.* Contra clericos tamen Ecclesiasticus iudex etiam iis
7 duobus mensibus elapsis † procedere potest, secundum Bernar. Diaz, & additio, in prax. cano. cap. 70. numer. 3. &. 4.

Ibi, *En quantia de dos reales para cosas de comer.* Hic habes text. probantem, quod etiã pro prandio, † & conuiuio nõ licet ludere vltra duos aureos, ad declarationem l. 5. supra, eod. genera liter loquentis, vt ibi dixi in glosf. ex ceptosi, & de iure sic erat vt parua quantitas deberet hæc esse vt per lodo. in prax. cap. 126. nu. 16.

SVMMARIA.

LVdere licebat antea vnum solidum. nu mer. 1.
Solidi quot faciant vnam libram auri. numer. 2.
Intra duos aureos pro conuinio bene licet lu dere. nu. 3.

Ludere an licat in vna die plures duos aureos, num.4.6.5.

Ludentes vltra taxam nostri text. an peccent mortaliter. numero.6.7.8.9.10.

Clerici valde ludo vtentes puniuntur, vt numero.7.

Ludere tempore quo missa audiri debet peccatum mortale est. nu.10.

Apprehensi in ludo quando statim condemnari possint, vel pecunia deponi. nu.11.

Probatio plena requiritur quo ad condemnandum ludentes. num.12.

Lex Vndecima.

Summarium.

Si quis luserit vsq; ad duo regalia non puniatur, & iudices si inuenerint ludentes capiant ab eis pœnam ludi, & si non inuenerint ludentes, pœnæ condemnatio non fiat nisi præcesserit ludi informatio.

1 QUÆRI, *Hasta dos reales.* De iure poterat ludi ita vt non mul tum læderet ludus. Putà vnum solidum†, secundum quòd leges appellant, quorú septuaginta duo † vnam libram auri efficiebant. l.2. C. de iuscepto. & arcar. libro. 10. etiá si multum diues sit, inops vnum aut alterum grossum, secundú Iodo. in praxi crim. cap. 126. num. 16. & Caccialup. optimè in Tract. de ludo. quæst. 6. per totam & Auenda. in dict. cap. 9. num. 1. & 2. libr. 2. præt. inquit quòd de iure communi, prohibitum erat in pecunia numerata ludere siue magna siue parua fuisset quantitas, ex. l. solent. ff. de aleator. ibi, Senatusconsultus vetuit in pecunia ludere: postea iure codicis additum est, quòd neque in rebus liceat, vt in Authentica alearum vius. C. de religio. & sumpt. fune. ibi, ludendo argento apparatuli lapidibus & auro. Ho die vero iure regni, ex. l. 5. suprà eodem prohibitio ludendi in pecunia durat si vltra duos argéteos ludatur, nã intra duos sine vlla fraude bene licet. † pro conuiuio, licet de iure cõmuni id non esset limitatum, vt. l. ꝙ in conuiuio. ff. de aleatо. & quia iudices auaritiæ causa vexabant subditos opponendo, quòd non ludebant ad solatium, & conuiuium procedsit lex nostra, prouidens ꝙ vsq; ad duos aureos ludi posset etiam si nõ sit pro conuiuio. Sed est quæstionis an tantú in vna die prohibeatur vltra duos aureos ludi, an verò in vno ludo, ita quòd in vnamet die si, ludatur in differentibus ludis & cum differentibus personis posit sine pœna ludi in quolibet horum ludorum vsque ad duos aureos, etiam in vnomet die, & videtur quòd sic†, quia lex nostra non meminit de vna die, sicut memnit. l. 9. in princ. suprà eod. Ergo quòd lex nõ dicit nec nos dicere debemus, nihilominus tã cõtrarij est tenẽdũ, imò ꝙ in vna die non posit† ludi nisi tantum summa nostri text. in his ludis prohibitis, aliter enim esset lex nostra de ludibrio inuenta, item quia si in l. 9. suprà eod. in ludis permissis quantitas ibi permissa, solum potest ludi in vno die: ergo multo fortius in ludis prohibitis non potest quantitas permissa ludi, nisi in vno die, & ita in terminis tenet Caccialup. in dict. Tract. de ludo, num. 10. & 11. & Auiles cap. 29. præt. glo. 1. nu. 5. ad hoc quoties vno ludo perfecto incipitur alius vt in hoc diximus titulo. Sed an peccabunt mortaliter ludentes vltra taxam nostri text. & videtur quòd peccẽt mortaliter†, siue sint clerici, monachi, siue laici, per tex. in dict. c. Episcopus 35. dist. vbi clerici excommunicantur similiter & laici, quæ excõmunicationis pœna quia grauissima, nunquam imponitur, nisi pro peccato mortali, vt cap. nemo. 11. quæst. 3. & in iuribus allegatis per Nauarr. in cap. inter verba. 11. quæst. 3. Corolla. 20. nume. 480. & facit gloss. in sum. 4. quæst. 1. quam commẽdat Pala. Rub. in cap. per vestras. 8. 18. nu. 18. in quo tamen puncto est notandum, quòd clerici deseruientes ludo, idest valde seruientes † puniuntur in dict. capit. Episcopus. Prout ibi declarat Præpos. & Bern. Diaz. in pract. cano. cap. 70. aleatores, quo sit vt ista non incurratur, ex eo quòd semel aut iterum ludat, cum tantum deseruientes ludo, ibi puniantur, clericus tamen puniturs semel, ludens extra casus permissos, & in hoc titulo declaratos, per text. in capit. clerici de vit. & honest. cleri. vbi omnis ludus alearum, & tasillorũ interdicitur clericis, in quo text. cum nulla pœna temporalis imponatur, colligitur, quod obligat ad pœnam spiritualem, quam esse peccati mortalis docet Maior in. 4. distin. 15. & Adria. & Caietа. relati, & secuti per Nauarr. in Manua. Lati. capit. 20. num. 9. id in clericis beneficiariis, vel in sacris ordinibus constitutis esse asserit, quoad laicos vero dictum cap. clerici non loquitur, vt ex litera eius patet, ergo laici non obligantur ad mortale peccatum † ludentes vltra taxam, si semel aut iterum ludant, secus vero si deseruiant† ludo, ex dict. cap. Episcopus. qui quidem text. neque leges nostræ, nunquam fuerunt receptæ quoad Laicos etiá vltra taxam ludentes, secundum Nauarr. ibidem, num. 9. & 10. propter defectum intentionis legislatorum obligantes tales laicos ad pœnam temporalem, de qua in l. 2. suprà eodẽ, & in sequentibus post eam, ergo non ad mortalem, ex dictis per Matthesi. Notab. 78. & per Nauar. in dict. Corol. 20. & Castro de lege pœnal. lib. 1. c. 4. & 5. vel ex eo quod quãtum ad hoc dictæ leges nunquam fuerunt receptæ, & sic quotidie absoluuntur a confessori bus, qui non absoluerentur si esset peccatum mortale sine proposito sit misimo nunquam ludendi, per text. in cap. quod quidem. de pœnit. & remiſ. & ita tenendum, nisi ludatur tẽpore quo debet missa audiri, † vel ex alia circunstantia fieret mortale, vt voluit Nauar. vbi supra, num. 11. licet potius sub consilio quam sub præcepto id dicat.

Ibi. *No tomen los dineros.* Iunctis verbis *Salvo la quantidad de la pena*, limitatur hæc generalis dispositio ex. l. 7. suprà eodẽ in ludo taxillorum, in quo apprehensus ludendo in tota pecunia punitur, vt ibi dixi ad declarationem nostræ legis.

Ibi. *Puedan depositar hallandolos en el juego.* Hoc si per alguazellum capian tur, secus si per iudicem † nam statim tunc condemnari possunt, secũdum Auenda. dict. cap. 9. num. 9. & dixi in dict. l. 7. neque potest tunc appellari, secundum Auenda. dict. numero. 9.

Ibi. *Que sin preceder informacion.* Quæ quidem præcedere debet si lusores in ludo nõ capiantur, vt per text. nostrũ inquit Auenda. cap. 9. præt. numer. 7. in fin. libr. 2. & in dict. l. 7. diximus: Summaria autem informatio, quæ præcedere debet, secundum eund. Auend. ibi numer. 8. sufficit quod vel modica sit, vt. l. 3. § . cauſe. ff. de carbo. edict. l. tertia, §. ibidem. ff. ad exhib. quod tamen ego intelligo quoad capiendum lusores, sed quoad condemnandum plena, † & legitima debet esse probatio, quia nullus condemnandus est absque legitima probatione, in ore enim duorũ, vel triũ stat omne verbum.

SVMMARIA.

Sors varijs accipitur modis. numer. 1. & nu. 2. quid ſit, & nu. 3. quotuplex.
Sors triplici ex cauſa ſpectari poteſt. numero 4.
Sors non eſt aliquid ſecundum ſe malum, tamen quadrupliciter incidit peccatum in eam. nu. 5.
Sortes quomodo lex noſtra conſideret. numero 6.
Diuinationis genus à Perſis originem ſumpſit. num. 7. & nu. 8. qui auguria præſagium, & aruſpicinam artem inuenerint. cum nu. 9.
Veritas an ſit licitum ad iudicium ſortis. numero. 10.
Sortem mittere pro electione facienda de prælato Eccleſiaſtico non licet. nu. 11.
Sortiri ſolam licet in caſibus permiſſis. numero. 12.

Lex. 12.

Summarium.

Ludi non poteſt à ciſar, neque ſortiri poteſt ſub noſtri text. pœnis.

BI. Que no ſe echen ſuertes. Sors varijs accipitur modis, † vt apparet ex gloſſ. 1 ſors, in proœm. clem. quádoque enim pro fortuna, vel euentu ſumittur, vt in cap. 33. num. 161. quã diuidetis vobis ſorte, & in 1. ſi duobus C. comnia deleg. & in capit. ſors. 26. q. 2. & in præſenti, quandoque pro ſacrilegio, vt in capit. 1. extra de ſortileg. quandoque pro capitali ſeu proprincipali, capi. 1. & 2. de vſur. quandoque pro parte ſeu portione. ca. ſecundum de præben ca cleros in princip 21. diſtinctio. & reiecta diffinitione ſortis appoſita in cap. ſors non eſt, 25. quæſt. 2. eò quod non conueniretur cum ſuo diffinito, & reiecta etiã diffinitione Iſidori libr. 8. Etymolog. & transſumptiuè in capi. 1. 26. quæſti. 1. quia non comprehendit omnes ſpecies ſortis, diffinienda eſt ſors, prout eam definit S. Thom. in quodam tra ctat. de ſortibus, ſcilicet, quod eſt inquiſitio occulti excedentis † humanam induſtriam per aliquod à nobis factum ſuper rebus humanis ad nos pertinentibus, vel habendis, vel petẽdis, vel cognoſcendis. Et dictum eſt, quod eſt inquiſitio, quoniam hoc ver bum ponitur, vt genus & de perſe pa tet quid denotet. Ideò etiam dictum eſt occulti, quia in manifeſtis nimis reprehẽſibile eſſet ire per ſortes, qua lia ſunt ea, quæ ſunt de neceſſitate, vt Deum eſſe. & an duo & tria efficiant quinque, vel etiam ſi eſſent manifeſta, vel notoria, facit. 2. quæſt. 1. in ca. de manifeſta, & cap. manifeſta, quoniam ea, quæ ſunt ad finem, ceſſant 2 dempto fine, vt in cap. euidentia de accuſatio. diximus etiam in diffinitio ne, excedentis humanam induſtriã, quia deriſibilis eſſet, qui quæreret per ſortes, an comedat, vel bibat an maturas fruges colligat, vel ſi id quod videt eſt homo, vel equus, vel quid ſimile. Dictum eſt etiam per ali quod à nobis factum, qui quandoqui fit à nobis per inuocationem diuini auxilij, & hæc pertinent ad Prophetas, & Prophetia vocatur, & eſt permiſſa, quãdoque per inuocationem dæmonum, hoc autem quandoque necromantia, quandoque geomantia, quãdoque hydromantia, quãdoquo romantia, quandoque pyromãtia appellatur, ſecũdum aerios, & ãcueleos inuocationis verbi ſortis modos, & quę ſint hæc declarat Troilus, Malue, in tractat. de ſortibus, in princip num. 3. cum ſequentibus, volum. 11. 2. part. tractat. Doctorum, vocantur etiam, & aliis nominibus, de qui bus ſtatim, item ſit quandoque ſors, & per alia ſigna, vt & infra videbi mus.

mus. Dictum eſt etiam in diffinitione ſuper rebus humanis quia riſibilis etiam videretur, quiſortibus explorandum exiſtimaret aliquid circa diuinam eſſentiam, vel circa numeros, vel circa motus ſolis, & ſtellarum. Diximus etiam ad nos pertinentibus, quia non ad omnes res humanas inquiſitio ſortis extenditur, ſed ad eas dumtaxat, quæ pertinent ad vſum propriæ vitæ, & eorũm cum quibus quocunque modo quis communicat, ne non habet, nullus enim hic ſenex exiſtens ſorte aliquid inquirendum curat de iis, quæ ad Iudæos, Tartaros, aut Chaldæos pertinent, eum quibus nullatenus in vita communicat, de iis ergo ſolum homines conſueuerũt per ſortes quærere, quæ qualitercunque ad eos pertinent, vel ad ſibi coniunctos. Diximus itidem in diffinitione, habendis vtendis vel cognoſcendis, vt tres ſortium ſpecies † compre 3 henderent, diuiſoria, conſultoria, & diuinatoria, & notanda ſunt prædicta quia in hac materia præbent intel lectum ad multa. Et ſors quandoque appellatur Phur, vnde Phurim, id eſt ſortium, & erat vna ex decem feſtiui tatibus in veteri teſtamento, quæ celebrabatur pro victoria Eſther, quam habuit de Aman, quam victoriam, vt haberet Eſther, ſortem miſit in vrnam, vt haberur in lib. Eſther, ca. 9. & ſic ſors eſt triplex, diuiſoria ſi eius iudicio quæratur, quid cui ſit adhibendum, ſiue illud ſit res poſſeſſa, ſiue honor, ſeu dignitas, ſeu pœna, vel actio, alia vero eſt conſultoria, quoties inquiritur quid agere oporteat. Vocatur autem tertia diuinatoria: cum quid futurum prænoſcere volumus, ita Sylueſter in ſummo verbo. ſuperſtitio. num. 9. vbi inquit ſortem triplici ex cauſa ſpectari poſſe, † ſcilicet, cae- 4 li, fortunæ, vel ſpiritu dirigente, ſi ſpectetur à cælo quaſi actus humani, qui ad ſortes requiruntur, ſecundum diſpoſitionem ſtellarum ſortiuntur effectum, vana, & falſa eſt opinio, & conſequenter dæmonum ingeſtione nõ carens, ex quo illicita, & ſuperſtitioſa erit diuinatio. Si vero ſpectetur à fortuna, quod locum habere poteſt in diuiſoria ſorte, non videtur habere vitium, niſi ſorte vanitatis, ſicut ſi non volentes aliquid concorditer diuidere, velint ad diuiſionẽ ſortibus vti, quaſi fortunæ exponentes quam partem quis accipiat. Si vero ſpectatur à ſpiritu, ſiue cauſa ſpirituali, iquidem ſit dæmon, eſt ſors illicita, & ſecundum Canones prohibita, ſicut fecit Rex Babylonis, Ezechie. 21. ſi verò ſpectetur à Deo, qui temperat ſortes vt Prouerbi. 16. talis ſors, ſecundum Auguſti. non eſt aliquid ſecũdum ſe malũ, poteſt tamen in hoc quadrupliciter incidere † pec 5 catum. Primo, ſi abſque neceſſitate ad ſortes recurratur, quia videtur per tinere ad tentationem Dei, ſed intelligo, inquit Sylueſt. vbi ſupra, ſine neceſſitate ſpirituali, vel etiam temporali perſonæ, vel etiam rerum, quoad magnum damnum vitandum, vt fecit Dauid. 1. Reg. 30. Secundò, ſi quis eis vtatur in neceſſitate quidem, ſed ſine reuerentia Dei, vnde dicit Beda, ſuper actibus Apoſtolorum, quod ſi qui neceſſitate aliqua compulſi Deũ putant ſortibus exemplo Apoſtolorum eſſe conſulendum, videant hos ipſos Apoſtolos non niſi collecto fratrum cœtu, & precibus ad Deũ fuſis egiſſe. Tertiò, ſi diuina oracula ad terena negotia conuentantur, quia talis conſuetudo diſplicet Auguſtino, ad inquiſitio. Ianu. ſed intelligeq ood negotia propriè ſunt circa temporalia lucra non circa damna vitanda. Quarto, ſi quis ſortibus vtatur in electionibus Eccleſiaſticis, quæ inſpiratione Spiritus ſancti fieri debẽt, vnde

SELKA OHJ

secundum Bed. vbi supra, Matthias sorte queritur ante Pentecostē, quia scilicet, nōdum erat in Ecclesia effusa plenitudo Spiritus sancti, septē autem diaconi posita non sorte, sed electione discipulorum sunt ordinati. Secus autem in temporalibus dignitatibus, quæ ad temporalem dispositionem ordinantur, in quarum electione plerumque homines sortibus vtuntur, sicut & in rerum corporalium diuisione, ex text. in l. si duobus in princip. C. communia de leg. & cin. l. si quæ sunt cautiones in 2. Relpon. ff. familhercif. & in. l. sed cum ambo. ff. de iud. & in cap. fin. extra de sortileg. in necessitate autem licitum est reuerēter sortibus implorare, sicut secundū Augustin. in Epistola, ad Honor. si tempore persecutionis ignoratur, qui mi nistri fugere, & qui remanere debeāt vel secundum eund. in primo de doctrina Christi, si habenti danda occurrant duo æque indigentes, & vtri que dare nequeant, iudicium autem ferri candentis, vel aquę feruentis, ordinatur quidem ad occulti peccati inquisitionem per aliquod, quod ab homine fit, & hoc conuenit cum sortibus, in quantum tamen spectatur aliquis miraculosus effectus à Deo, excedit communem sortium rationem, vnde illicitum redditur, tum quia ordinatur ad iudicandum occulta, quæ diuino iudicio reseruātur. Tum etiam, quia huiusmodi iudicia non est diuina authoritate sancitum vnde prohibetur in cap. consuluisti, 2. quæst. 4. de quo Couar. lib. 4. Variarū. fecit vnum capitulum: & eadē ratio videtur de lege duellorum, nisi quod plus accedit ad communem tationem sortium, in quātum non spectatur ibi miraculosus effectus, nisi forte quando pugiles sunt valde imparcs, virtute vel arte, sed cū in hoc nostro titulo de ludo, & iusoribus dictum sit, quomodo lex nostra sortes etiam prohibet, † & dicendum est quod in quantum sors fortunæ assimilatur, vt diximus, & ludus fortunæ in hoc nostro titulo, qui est ludus chartarum, & taxillorū prohibetur, iuste etiam in. l. nostra prohibentur fortium ludi, quo argumento, & assimilatione vtitur Puteus in dict. tractate ludo, num. 56. volum. 7. tracta. Doctorum, in quo tamen authore fortes originem habuerunt, Augusti. in lib. de natura dæmo. & habetur transumptiue in cap. igitur. 26. quæstio. 4. quod diuinationis genus à Persis † originem sumpsit, in libr. autem de ciuit. idem Augusti. & habetur in cap. nec mirum. 26. quæst. 5. dicit quod au guria primū † Phryges inuenere, præstigium verò Mercurius prius dicitur inuenisse. Aruspicinæ vero artis † vt idem tradit, primus inuentor fuit Teiges Hetruscus, sed tu vide Iustinū in lib. 1. narrantē quod Ninus Assyrium rex Bellum gessit cū Zoroastre Bactrianorum Rege, qui primus dicitur artes magicas inuenisse, & mundi principium, fiderumque motus diligentissime spectauisse. Sed an ad sudium sortis † sit licitum venire, Panor. in ca. fin. de sortileg. resoluendo materiam inquit post legistas in. l. si cum duobus. C. communia de leg. & in. l. 1. vbi est glosi. C. vti posii. quod aut factum est incertum, aut ius, primo casu non admittitur sors, sed dicēti incumbit onus probandi. l. ei qui ff. de probatio. & cap. actor. 6. quæst. fin. & omnes prope esse in hac sententia testatur Tyraquel. de primogenitura quæst. 17. in opinione, 1. nu. 91: Si vero ius est incertum, sed factum certum, tunc aut tractatur de præiudicio alterius, quam contēdentium, & tunc ad petitionem illius iudex potest compellere ad sortem faciendā, vt quia duo succedant in locū legatarij, & vnus vult intendere vnā actionem, & alius aliam pro eadem re, l. huiusmodi. 5. fin. de leg. 1. aut solū tractatur de præiudicio contendentium, & tunc si nolunt sortem eligere non compelluntur, sed mutuo se impedire, l. 2. ff. qui. mo. vsu fr. amitt. sed ad petitionem alterius iudex compellit ad sortem. l. sed cum ambo. ff. de iudi. & dict. l. si duobus, & hæc procedunt in iudicialibus, in extraiudicialibus autem ad controuersiam partium decidendam recurri potest ad iudicii sortis. l. si quæ sunt cautiones ff. famil. hercis. cōsulit tamē Panor. in dict. cap. fin. in fin. adstringendum ni si necessitas aliud inducat. non tamē 11 præelectione facienda de prælato † Ecclesiastico potest ad iudicium sortis recurri, quia possent assumi indignus, cum ei sors posset obuenire, ité- que eligeado per sortes videtur tentari Deus, quia volunt mittentes sortem vt Deus insisibiliter reuelet meliorē, nam debent ipsi, ex quo possint eligere melioré, & non tentare Deū in eligēdo per iudicium sortis, in plerisque tamen locis solent fieri inter Laicos electiones per ballones seu broaia, licet adhuc superiores militēr rationes, vn de & cōsultius esset abstinere, ita Panor. in d. c. fi. not. 2. de sorti legiis, fed eſt quæſtionis an cū in iure incerto facto tamē certo, licet sortes 12 mittere, erit hoc regulare, † vel in casibus permissis, & in hoc Alex. in d. l. huiusmodi. 5. fi. de leg. 1. secutus per Feli. in. c. capitulū Sanctæ Cruris, de rescrip. & Deci. in. c. licet causam, col. pen. vers. secunda cōclu. de probatio, per tex. in. d. c. fi. de sortileg. tenēt sortibus esse locū nisi in casibus † à iure 13 prohibitis, & in cōprobationē huius Regulæ plura adduci possunt quæ

referet Tyraq. vbi supra in d. q. 17. in. d. 1. on. nu. 1. cum sequent. contrariam 14 tamen Regulam † consttituerunt plures, quā regulam negatiue prolatam à te contra Alexā. profequitur Peralta. in. l. Si quis seruū. § fi inter duos, n. 12. ff. de leg. 2. & Suarez, & Anto. Gomez, per me relati, in. l. 1. tit. 1. lib. 2. tu pra in regula. 113. & in. l. 12. titu. 4. lib. 5. supra, & hæc probatur clare ex lege nostra generaliter sortes prohibēte, & quia nisi ita esset, non exprimerentur in iure casus vbi sorti locus est prout exprimuntur, prout in beneficialibus exprimit Card. consi. 150. & in cap. licet de elect. colu. 1. & Felin. vbi sup. & Maria. Soci. in. d. c. fin. 8. cū sequētibus de sortileg. Et de sortibus tractātes retulit Tyraq. vbi supra. nu. 101. Sed vt omnia dicamus, sponsiones etiam, vulgo Apuestas, licitæ sunt 15 † & permissæ, & dicendum est, quod licitæ sunt si omnino dependent ex futuro euentu, vt per Couar. in capi. peccatum. 2. p. §. 4. nu. 2. vbi ex Decio communem dicit, & tradit Nauar. in Manua. Lati. cap. 20. num. 18. dum tamen, secundum eum ibi, absit dolus, nam si quis certo sciret se ab eo assertum esse verum, & id dissimulat, vt alium ad sponsionem trahat, tūc non 16 esset licitū sponsionē † hanc facere & peccarēt. Vteriusprocomplemē- to notandum est quod à iudicio sortis minime † appellari potest, secundum Hippol. & alios relatos per Menc. in. l. de fideicommiss. C. de trāsactio. & Tyraque. vbi supra, nu. 95. vbi nu. 96. inquit, quod neque tunc restituiodabitur, & cum duobus numeris sequētibus id de restitui. prosequitur, & per hæc totus sit titulus remanet satis discussus & declaratus.

TITV-

TITVLO. VIII. DE LOS Rieptos, y desafios.

Summaria, Titul. VIII. in Rubricam.

D Vellum quid sit. num. 1. & quibus in actionum. num. 2. & quid generaliter sumptum. nu. 4.
Exceptatio quid sit. nu. 3.
Duellum propriè, & stricte sumptum quid sit. numero. 5. & numero. 6. quid sit variè, & sæpe sumptum, & numero. 7. & 8.
Differentia inter bellum & duellum. nu. 9, & num. 10.

VM in præcedẽti titulo dictum sit de ludis, & sortibus, & duellum sit species quædã sortis, quæ quidẽ Deus tentatur, & res sorti cõmittitur, vt vult S. Thom. in 2. 2. quæst. 95. artic. 8. in prine. sequitur immediate de duellis & reptis. Vel secundo continuati potest, nam cum in titulo præcedente, dictum sit de ludis ex quibus discordię, quæstiones & dissensiones oriuntur quotidie, & consequenter inter tales inciuntur duella, & prouocationes ad certamen, ideo post præcedentem titulum noster sequitur, in cuius Rubrica declaratione paululum immoran dum est. Pro cognitione totius tituli, & sciendũ est quod reptare est duellũ
1 † reptesentare, & prouocatio ad certamen singulare, idem quod *Desafiar, y desafiar*, proux ex eisdem patet verbis. Et duelli viuma † Mantinei in Græcia repertum, eruditorum quorũdam cõsensu, fere receptum est, eo potissimũ argumẽto, quod bellicum signũ, veteresq; armaturas Mãtineas appellant, quo nomine, & Ephestridẽ quam vulgo, suprauestem vocamus, & conos, & pẽnas, & emblemata, hu iusmodi q; pugnantiũ ornamenta dicti in præsentia possunt, ita Alciat. de singulari certamine, cap. 2. vbi ipse ta men, existimare se dicit, Scygij Tyrãni Bella mundo inuehere meditãtis rudimẽtum, & ideo vetustissimũ huiusce modi gladiationis vsum fuisse, cum & Homerus nõ in vno loco eius meminerit, nunc Menelaum cum Paride pro Helena singulari certamine coram vtroque exercitu certantem inducat, nunc ANeam cum Diomede, Hectorem cum Aiace, habuere que Romani Gladiatores suos, qui vel nali sanguine in arena decertarent, hos Magistri, & institutores, quibus lanistarum nomen ex feroꝝ dẽ delectu ac libertorum comparabant. Vt hæc & alia ibidem Alciat adducit, ego vero credo quod duellorum vsus à diabolo fuit insturtus (vt inquit additio Bern. Diaz in practic. canoni. cap. 100 in additione prima) vt cruenta corporum morte, animarum etiam perniciem lucretur, & ex. I. nostra, & prine. titul. 1. partit. 7. apparet in Hispania ex consuetudine id inter nobiles esse vsitatum. Quid autem sit reptatio declarat †, l. 2. titul. 3. part. 7. Duellum autem, vt magis ad nostram materiam accedamus, multipliciter diffinitur inter scribentes, sed tu die

tudie, quod generaliter diffiniendo,
4 nihil aliud est duellum † generice sumptum, quam quædam pugna, & dimicatio, secundum Cagnol. in l. fauorabiliores, nume. 16. ff. de Reg. iur. nec tamen (inquit) duorum dumtaxat, (vt quidam perperam existimarunt) sed multorum, imo exercitum alioquim inquit nõ diceretur à Platone, duellum inter Thebanos, & Theleboas, & ab Oratio.
Græcia Barbaria lenio ecclisi duellũ.
Sed si hoc duellum propriè sumptũ reducereꝝr, idem esset duellũ quod Bellum: ideo dicẽdum est, quod duellum propriè & stricte sumptum, de quo in præsenti, est pugna duorum fa
5 cta † ad alicui⁹ rei probationẽ, vt scilicet, vincẽs probasse credatur, & victꝰ in probatione defecisse, ac si per testes intentionem suam fundassent, vt de purg. vulg. cap. 2. & l. 1. tit. 3. part. 7. hoc enim significat duellum, quasi duorum bellum, quod etiam dicitur Monomachia, vt in capit. Monomachia 2. quæstio. 3. id est singularis sue vnius pugna, à monos quod est, vnũ, & Machia Pugna, & sic quantum ad nomẽ, particulare bellum, qua vnus contra vnum pugnat, aggrediendo, vel respondendo aggressori, est duellum quantum ad rem, ad quam signi ficandam iura hoc nomen attribuerunt, & huic cõsonat quod dicit Ray. duellum in aliquibus dici iudicium, eo quod ibi spectatur iudicium Dei, quæ quidem diffinitio cõuenit duello propriè, & vt in pluribus sumpto, quod scilicet fit ad veritatis indaginem, aliquando tamen fit propter alias causas, scilicet, ex odio & gloriæ cupiditate, & vniuersaliter diffiniendo est singularis pugna † ab vtraque
6 parte sponte susceptra, ita Syluest. verbo. duellum num. 1. vel secundũ Put. in tractat. de re milit. ea. quid sit duel
7 lum, duellum est, singularis pugna † inter aliquos ad probationem veritatis, & vt ferro eruatur, & vi armorum potentia, & dicitur iudicium diuinũ seu humanum, vt optime habuit à lege Lombardorum, vt dicit gloss. in titu. de pace tenend. §. similes, non tamen est certum iudicium, quia aliquando fallax, & incertum, & pugna non semper affert veritatem, vt per Pute. vbi supra, vel tertio duellũ stricte sumptum nihil aliud est quam singulare certamen † aint pugna ęquis legibus dimicantium, ita Mincha. cõ trouerſ. Illustri. ca. 1. ri. numero. 36. vbi inquit quod nulla alia potest dari melior differentia inter bellum & duellum, quam quod bellum non desidera
9 rat, † vt equis legibus dimicetur, possunt enim & solent plures contra pauciores, armati contra inermes, equites contra pedites, muris vallisque muniti, & tecti cõtra huiusmodi tegminibus carẽtes pugnare, in duel lo autem sit equis legibus regulariter
10 † quanuis & aliter fieri possit, ex legum conuentione, nec propterea de sineret esse duellum, quis enim vetat quod vnus possit duos diffidare, seu ad pugnam prouocare, nec propterea desinet esse duellum, & ita in Hispanorum Regum historijs, post mortem proditorie commissam Regis Sancij ob proditionẽ proditoris illius Velldo Dolphos, miles ille horicus Didacus Ordoñez reptauit Zamoranos videlicet Ariam Gonçalez, & filius eius, vt ibi latius refert Minch. Sed ego dico, quis vetat quin prouocãtes ad duellum ex lege conuetionis possint inæqualibus legibus pugnare, & sic fua Minchacæ diffinitio non est ex toto concludens, sed illa potius Sylueſtr. & Putei in idem recidẽs magis applauder, & fult inuẽtum ad veritatem indagandam, non vero vbi res est manifesta Cœphalus consi. 57. numer. 31. & quibus ex cau
ſis ducl-

fis duellum sit introductum in. l. fin. infra, eod. dicemus, & hoc pro Rubricæ declaratione.

SVMMARIA.

Tempus antiquum quod dicatur, numero. 1.
Reptatio & diffidatio diuersa sunt. numero. 2.
Reptatio sit coram Rege & quomodo. numero. 3. diffidatio vero non. sed in curia vel extra curiam. nu. 4.
Offendere alium quæ sit, debet nisi præcedat monitio. num. 5.
Diffidatus non tenetur remandare diffidentiam. nu. 6.
Duellum propriè sumptum tripliciter fieri potest. nu. 7.
Prouocator iniuriatus ab alio, an erit assor, vel rens in materia duelli, vel diffidationi. nu. 8.
Denunciatio duelli more militari vim fecialitatis habet. nu. 9.
In loco vbi denunciatum est duellum ibi fieri debet, & non alibi sine nona denunciatione. nu. 10.

Lex Prima.

Summarium.

Nobiles sibi ad diffidandum se, debent reddere fidem.

BI. *Antiquamente.* Et à quo tempore in Rublica diximus, & antiquum solebat dici, quod cetum annorum cursum consume bat, secundum Innocent. in capitu. veniens, de verbo. significa. quem plures sequuntur relati per Loazes in al legatione. pro Marchione de los Velez. in. 1. dubitatio. in. 3. pro Marchio. fundamento. num. 63. pagin. 132. vbi num. 64. Cum sequentibus aliquibus inquit iam tẽpus Quinquaginta annorum dici antiquum, & tandem inquit arbitrio iudicis id relinqui, ꝛ & quod quis nõ arbitrabitur hodie hoc dici tempus antiquum attenta præsentis temporis vitæ hominum brevitate: est enim vitæ nostræ tempus breuissimum atque exiguum, vt inquit text. in ca. ipsa pietas. 23. quæst. 4. & in cap. consequenter. de pœniten. distin. 5. lex tamen nostra antiquus conjecturatur tempus hoc, nam si in præsenti, & in princ. titu. 11. part. 7. & l. fin. eodem titu. & parti. 2. l. 4. titul. 27. par. 4. & l. 14. ad fin. tit. 21. par. 2. & in princ. tit. 5. p. 7. Modus hic reptandi a nobilibus inuentus est, & nobilitatis initiũ, vt diximus in Rubrica, tit. 2. lib. 6. supra, antiquissimum esse reputauimus, excedet memoriam hominum, reptationis ac diffidationis materia, & notandum quod reptatio, & diffidatio non est idem, sed sunt diuersa vt apparet ex Rubrica nostra, quæ loquitur, per copulatiuam. ij quæ semper ponitur inter diuersa, & coniungit verba, & disiungit sensum, vt per glossũ & Doctores in Rubr. ff. de iusti. & iur. & quia in part. 7. sub titu. 3. apponitur titulus *De los rieptos*, & in titu. 11. eiusdẽ. pars apponitur titulus *De los desafios*, & credo q differunt in hoc, quod reptatio fit coram Rege, ꝛ reptando alium vt aleuosum, vel proditorem, vt in dict. titul. 3. part. 7. & in præsenti, diffidatio vero non fit coram Rege, ꝛ sed in curia, vel extra curiam, vel coram testibus, ꝛ vel sine eis, licet conueniant, quod ab homine nobili fit reptatio, contra alium nobilem, & diffidatio itidem, vt apparet ex dictis titulis. 3. & 11. p. 7. Item reptatio fit prius quã diffidatio vt apparet ex ordine dictarũ Rubricarũ, & ex. l. 1. & sequẽtibus, tit. 11. li. 4 for. vbi Mõtal. aliqua dicit.

1 2 3 4

Ibi.

Ibi, *Ha razon de calumniar.* Quam tamen causam calumniandi tenetur probare prouocator, vt ex. l. 4. titu. 3. part. 7. probatur, & ibi glo. 1. optimè probat anteq̃ indicia probabitur.

Ibi, *Fuerõn entre si amistad.* Similis in. l. 1. titu. 11. lib. 4. for. quæ est nostra, & in. l. 1. tit. 2. lib. 6. supra, vbi aliqua dixi, & in. l. 1. titu. 11. part. 7. vbi glo. 2. inquit quòd non debet q̃is alium offendere nisi præcedat monitio, nam cum interesse nobiles eidem dedere inter in vim amicitiæ, tã absque diffidatione, & sic monitione, vnus alium ferire. pro. Deor dici possit, secũdum Ioan. And. ca. 20. de homicid. in. 6. colum. 3. super verbo. Diffidatus. ille quo memine. Bal. in. 1. si manumiss. ff. de obseq. patro. præst. Vbi dicit quòd in factis armorum nunquam debet perueniri ad bellum, nisi præcedat monitio & diffidatio. Bene tamen verum est quòd ẽquis nobilis per Nuntium vel Epistolam alium diffidauerit, & diffidatus nihil respondit, sed statim armata manu intrauit territorium diffidantis, non dicetur prodi tor, qui diffidatus ꝛ non tenetur remãdare diffidãtiam, argum. l. hostes. ff. de capti. not. Alber. in. l. ex hoc iure, col. 2. ff. de iust. & iur. & in hoc proposito vide aliam singularẽ quæstionem propositã per gl. 1. l. 2. tit. 12. p. 7.

Ibi, *Ha razon de calumniar a otro por iniuria que le oya hecho.* Et ista est vnus modus, quo duellum consideratur, duellum enim propriè sumptum tripliciter ꝛ fieri potest, primo modo eo animo, vt Deus illo medio ostendat veritatem & sumat vltionem de aliquo asserente falsum. Secundo modo ad ostendendas proprias vires, vt solet fieri, *En los desafios y campos de Italia.* Quando aliqui descendunt in arenam ad singulare certamen. Tertio modo, quãdo sit non ob aliquem ex his duobus finibus, sed in defensionẽ propriæ vitæ, vel ad vitandũ notabile detrimentum in proprio honore, & fama, vel bonis temporalibus, vt hic denotatur in nostra lege. Vbi pro propulsanda iniuria reptatur quis & ad duellum prouocatur. Sed an hic prouocator iniuriatus ab alio erit actor, an vero reus ꝛ, & in hoc Alciat. de singulari certamine. cap. 5. differit hunc punctum, & inquit, nõ esse dubium ex vi sermonis eum intelligi esse prouocatorem, qui primo cœperit, & vnde prius exorta est iniuria, sed ficut in iure quãdoq; dubitatur, quis actoris, & quis rei partes sustineat, ita & in mono machia plerq; ambigitur, nam & reus in cuius bonorum possessionem ob cõtumaciã iudex ꝛ fruẽtem decretũ præstitit possidet, actor dicitur, ide in eo, qui ignoris captione vel alia excusatione principaliter cancellari interdat. Is quoq; qui instrumẽtum rescindi petit, si nõ possideat, actor dicitur: quibus exẽplis, inquit ipse Alciat. ea bitrari, non eũ à quo prior iniuria exorta est, prouocatorẽ esse, sed eũ, qui prius certamen indixit, ille ergo iniuriæ prouocator recte dicitur, hic duelli, quã sententiã licet à laniste minime probari fatear ibi Alciat. tamẽ ipse à iure cõsultis & à præstantissimis huius artis accepisse dicit, supradicta in sequẽda esse potius quã laniste rũ nul la ratione innixas opiniones, quapropter, ob hominem damnatus si Federici lege se ob defensionẽ sui fecisse dixerit, duellumque obtulerit prouocator dicetur, qui vero te proditorem vel capitalis criminis reum dixerit, quanuis tunc mẽtiri responderis, non tamen duelli prouocator idcirco dicetur, nisi recepta respõsione ad pugnam te inuitauerit. Quod si tu respondendo mentiri eum, teque singulari certamine id approbaturũ, professus fueris, tu ille ipse verus pro

Ibi.

Azeuedo super. 8.

T uoca-

BIBLIOTECA OHYO

nocator es. Potuit enim existimare quite proditionis imsimulauit alia ratione honoris tui causam susceputum, quàm duello, cumque tu ad speciale dem duelli probationem suscipiedam eum appellaueris, merito actoris partes sustinebis, sed si te in consequentem, quoniam illud à te in meũ dedecus dictum factum est, vt honorem meũ defendam, volo te cum armis concurrere, sicque me defendere, arbitratur Alciat, vbi suprà, dicto capit. 5. me prouocatorem esse, nec enim verborum integumentum formulam actionis variat. & sicut in iudiciarijs libellis, conclusio ipsa spectanda est, nec verborum sonus attenditur: & in hoc tractatu parum refert, quis iniuria occuparit, solumque inquirimus, quis in duello actor sit, & sic in effectu ille qui ad pugnam prouocat actor est duelli, licet iniuriæ, ob quam duellum initiatur, ille qui iniuriam intulerit actor dici possit & prouocator iniuriæ, & sic respectu diuersorum effectuum ambo litigantes possiunt dici actores. Alia in propositum prosequitur Alciat. dict. cap. 5. quæ longum esset hic inferere, vbi cap. 6. declarat quid referat quem prouocatorẽ esse vel non.

Ibi, *No le ha de hazer malhaſta nueue dias.* Similis est. l. 1. tit. 21. lib. 4. for. & . l. 4. infrà isto titu. & lib. & . l. 4. vet fic. *Otroſi decimos.* titu. 3. partit. 7. Posquã enim inimicitias miles perduellio suo denuntiauerit, chartamque ad illum miserit, in confesso est interim alteri non licere, alterum quoquo modo insequi, donec in statio constituto tempore concurrerint, denstatio enim duelli, more militaris iuris patria publica fide concessæ vim habet: quæ consuetudo duplici ratione videtur approbari, nam turgentium absque indictione, denuntiationeque nullum fœtum est bellum, atque aliquo se loco certaturum professus est, extra illum locum absque noua denuntiatione pugnare non potest. Sed & qui duellum denuntiat, inid, ex natura actus, fidem suam obligare videtur, vt eo in loco decertet, in quo conuenerit, nam & iure ciuili pendente lite nihil est innouandum, sed legitimus finis spectandus, foletque vulgo dici, via quam elegisti, ea tibi pateat. Siquis igitur, in perduellem suum interim impetum fecerit, is & proditionis & violatæ fidei reus meritò habebitur, & quanti omnino interetit iudicis officio damnabitur, idque adeo verum esse dicit gloss. fin. l. fi. titu. 11. part. 7. vt etiam si lapsi sint termini diffidationis, nullo modo debet offendere vnus alterum.

SVMMARIA.

REptare aliũm volens super proditione vel aleuosia debet id prius Regi manifestare. nu. 1.

Militaris disciplina requirit ne Imperatoris sui iniussu liceat militi ab hoste prouocato in certamen extra aciem prodire. num. 2.

Rex potest iniungere an conuenienti et licita sit forma inducendi duellum. numero. 3.

Differre proditio ab aleuosia et in quo. numero. 4.

Causa in duello requiritur ex parte reptantis. num. 5.

Duellum in quibus casibus & pro quibus induci possit iuxta Lombardorum. numer. 6. vsque ad. 13. inclusiue.

Delictum aduersario imputans in materia duelli non debet habere alia probationem. num. 13.

Reptandi forma qua sit, & quomodo est, respondendum. nu. 14.

Dicenti tibi te comisisse aliquod crimen licet dicere, mentiris. nu. 16.

Diffamatus potest dicere diffamanti quòd mentitur. num. 17.

Quando quis debet se defendere an sufficiat dicere verba aquipollentia. nu. 18.

Lex

Lex Secunda.

Summarium.

Nullus aliũm reprare potest super proditione, vel aleuosia, nisi seruato legis nostræ ordine.

BI. *Que lo muestre primeramente al Rey.* Hinc colligitur cõcluſio, quod reptare volẽs super proditione, vel aleuosia aliquem debet prius id regi manifestare, ita dem disponit. l. 4. titu 13. part. 7. gritque hæc probabilis excusatio reptantis eo deo nolle certare asserentis, quia Imperator, vel Rex nõ est a latus ad hanc declarationem faciendam, vel veniam hanc cõcedere non vult, iuris enim naturalis est, vt patriæ, parentibus, magistratibusque pareamus, quod ius nulla armatorum consuetudine aboleri potest, sed & militaris disciplina hoc requirit, ne Imperatoris sui iniussu + liceat militeab hoste prouocato extra aciem in certamẽ prodire. Extant apud veteres Papyrij Torcatique quam plurima huiusmodi exempla, quorum seueritas, etsi lenioribus viris in expetenda vltione paulo acerbior videatur, non tamen dubium est, quin publicæ expediat medicinam illam seruari, qua, propter, & Modestinus in. l. 3. de re milit. in bello, inquit qui mandata non seruabit, capite puniatur: etiam si res bene cesserit. Et hoc maxime obseruandum est, cum iusta ex causa princeps in bulgere abnuit, vt quia miles is tara aliqua virtute insignis sit, vel supra cæteros ingenti animo, & cur opera sibi vsui esse possit, idcirco in apertum discrimen eum prodire non patiatur. Si tamen ipse dum duellum sine dedecore detrectare desiderat, prohibitionem Domini procurauerit, tũc arbitrarer nequaquã sic excipientem audiri, nec enim eius, qui prohibitũ se allegat, audiri defensio solet, si ipse hoc affectauerit, vel causam præstiterit: remedia nãq; procurata magis obstant quã prosunt. Ea tem ratio eius habenda est, ex l. 2. in fin. ff. si quis cautio, qui prohibenti fubiectus amplius nõ est. Vel militis, quia præsecto suo exautoratus est, nec enim possit quam se ab eius Domini potestate subtraxit, illius dicto audiens amplius esse cõpellitur, potestq; pluris facere honorem suũ, qui ex detractione, nõ parũ lęditur, quam extincta chiteleę obsoletaque nimium iura.

Ibi. *Que el dicho ordenamiento es bueno.* Nõ intelligas bonitatẽ hanc habere duellũ, sed in casu, in quo duellũ licitũ esset, forma hęc inducẽdi illiud mediante Regis persona, & mãdato eius bona est, nã potest Rex inspicere + an sit licitũ, & cõueniẽs id fieri, & quod nõ aliter fiat, nisi ex regia voluntate, & permissione, mediãte qua possunt excusari multę dissensiones, & discordiæ inter nobiles.

Ibi. *Sobre traycion, o aleue.* Hic considera differre proditionẽ ab aleuosia, nã proditio + solũ cõmittitur cõtra regẽ & regias personas, aleuosia vero contra particulares vt alibi per me latius dictũ est & probatũ, & est clarũ, & in hac lege probatur, & no. ex iis causam in duello + requiri ex parte reptãtis, vt hic & in similib⁹ ibi probatur & tradit Alcia de sing. certam. c. 7.

Ibi. *En su partida.* Idem disponit. l. 4. tit. 3. p. 7. vbi glo. 2. legem nostram allegat & considerat.

Ibi, *Sobre que sepueda hazer enmienda.* Vt quia est de casibus, in quibus duellum indici potest, de quibus per glo. in capi. Fredericus, de pace tenend. & eius violat. in vsib. feudo. verb. per duellum, & primo sit de crimi-

6 ne Maiestatis inter actorē † reum, vt in Lombarda. l. fi. de male. & publi. & de consilio mortis in vno casu fit pugna, scilicet, quando mulier dicitur consiliata de morte mariti †, vt
7 in Lombard. de consilio mortis. l. fi. & de opprobrio conturbationis, vt eo. libr. de coniunctis. l. 1. & de homicidio facto in reuguam, vel prius datum † pacis osculum, vt eo libr. de homicid. l. 1. & qua pœna puniatur homicida, vide text. & ibi glosl. capitalem. in cap. vnic. §. fi quis homicidam depace renenda, & eius violatio. item & de morte † furtiua fit pugna, vt in dict. titu. de homicid. l. fin.
8 & de parricidio facto propter cupiditatem rerum †, fit pugna, vt eod. lib. Longobar. titu. de parricid. l. fin. & de improper. fornicatio. aduersus libertam mulierem quæ in alterius incendio, aliàs vituperio est, vt eo libr. de
9 iniur. mulie. l. 1. & de furto facto à seruo in fuga † cōstituto fit pugna contra dominum, si velit negare furtum
10 feciſſe ſeruum, vt eod. lib. tit. de furt. §. ſi ſeruus in fuga. & de fornicatione facta † cum vxore alterius, vt eod.
11 lib. de adulter. l. 3. & de re incertiata inter emptorem & vēditorem ſit pugna, vt eod. lib. titu. de re incerti. l. ſi res incertiata, & de malo ordine quinquennalis poſſeſſionis, vt eo lib. titu. qualit. quis ſe defend. dolo, & inter contratios teſtes, vt eod. lib. de teſtib. ſi quis cum altero, & de periurio ſcienter facto, vt eod. lib. tit. qualiquis ſe defend. de furto, & de charta prædiorum appellata falſa, vt eod. lib. titu. de præd. l. 2. & de inueſtitura prædij, vt eod. titu. l. ſi de inueſtitura, & de depoſito negato ſicut viginti ſolidorum, vt eod. titu. l. ſi quis per ipſum, & de furto & de malo hoſtalato, ſi eſt vltra ſex ſolidos, vt eod. titu. l. de furto, & de inſtrumento prædiorum per vim facto, vt eod. tit. l. ſi quis dixerit, & de libertate petita à ſeruo ſit pugna ſi placeat dominō, vt eodem titu. l. ſi ſeruus propter appetitum, & de incendio, vt eod. titul. ſi quis hiſtr, & de inſidelitate ſit pugna militaribus armis, vt in l. eius dict. titu. & de rebus emphyteoticis, vt eod. titu. l. fin. quos caſus lege Longobardorum, qua quidem eſt permiſſum duellum, congeſi ex libro quodam antiquo, vt eorum memoria haberetur, & omnia hæc, vt in l. eius dict. fin. infrà iſto titu. & lib. dicemus, in deſuetudinem abierunt, verumtamen, quia lex noſtra meminit de duellis omnes hos caſus hic congeſſi, & poſthæc ſuccincte hos retuliſſe caſus vidi Alciat. de ſingular. certam. c. 4. 2. & in l. 8. infrà eodem ponuntur, & adhuc in iſtis caſibus debet cōcurrere quod quiſ delictum aduerſario imputat nō habeat aliam probationem, ac ſi teſtimonium
13 ritatem † manifeſtandam id fiat, ſecundum Maria. Socin. conſil. 82. nu. 14. volum. 3.

Ibi, *Que la haga hazer.* Non id neceſſitati Regis ſubmittitur, ſed eius voluntati ſubijcitur, ita vt ſi ipſe voluerit poſſit iubere emendam fieri, non vero alias, vt inquit gloſſ. *Que las reciba*, indict. l. 4. titulo tertio. part. 7. & ex ijs & ſequentibus verbis probatur.

Ibi, *Faſta nueue dias.* Prolongatut hic terminus. l. 4. titu. 3. part. 7. vt ibi notat gloſſ. *Treinta.* Referens legem noſtram.

Ibi, *Dende en adelante que ſe prenda hazer la acuſſacion del reepto.* Idem diſponitur in dict. l. 4. tit. 3. part. 7. vbi diſponitur forma reptandi, & diſponitur quòd quoties reptans dixerit reptato feciſſe proditionem, vel aliquod
14 ſiam, debet ei reſpondere † Mentitis, & ibi gloſſ. *Que mientes*, ad hoc allegat l. quæ omnia, verſi. ſed ſi aduerſarius. ff. de procurato. vbi & Batto. notat, quòd

quòd ei qui dicit ſe commiſiſſe ali-
16 quod crimen, poteris dicere licitè † tu mentiris, Angel. etiam ibi notat, quod diffamatus poteſt dicere diffa-
17 mantiſ, quod mentitur, & impunè, quia licitum eſt vnicuique ſuum honorem defendere, & parcitur verecundiæ. l. ſi patronum. 1. Reſpon. ff. de donatio. l. penult. ff. de furt. l. Quintus Murius, in fin. 1. Reſpon. ff. manda. Crudelis enim eſt, qui negligit famam ſuam: & iſte eſt caſus ſpecialis vbi coram Rege licitum eſt alicui dicere, tu mentiris.

Ibi, *La que es que ſe deſdiga.* Sed attenebitur dicere ſe mentitum, vel
18 † & Dicac. Perez. l. 2. titu. 9. lib. 4. Ordinam. in glo. 1. verſi. Sed eſt dubium, col. 1489. inquit ſufficere dicere verba æquipollentia, nam & per ea quis remanet infamatus ac ſi ſe mētitum diceret, ex text. in. l. 2. ſ. titul. 18. pa. 2. vbi glo. Ita tenet, & infrà, in l. 6. verbo, *Que mintio.* infrà eod. dicemus.

SVMMARIA.

Dſignitatum noſtri temporis numerus. numero. 1.
Accuſator à limine iudicij repellitur ſi ſua non intereſſ. num. 2. fallit in ſingulari certamine, vt num. 3. vel niſi vt nu. 4.
Cauſa defenſio in duello obtento prodefenſione cuiuſlam matronæ. num. 5.
Filius ante prodictionem patris natus an puniatur. nu. 6.
Prouocato eſt pugnam licitum eſt detrectare ſi prouocans cum aballo ſit ante prouocatus. num. 7. & more militari id potius quam legi ut ſit. num. 8.
Tiempus ſeruari an vbi neceſſe ſit offendarie ab aduerſario. num. 9. vſque ad numerum 16. proſequitur de tertiate.
Offendendi nec ex nona cauſa & nona vice poſſum effendere & non dicor rumpere pacem. nu. 10. & num. 12. quòd præſumitur ex nona cauſa fieri, niſi vt nu. 15.
Tiempus ſit temporalis pax perpetua. n. 11.

Lex Tertia.

Summarium.

Quomodo, & per quem, & cui ſit reptatio facienda, & coram quo, & quomodo ſit vindicanda.

THBI, *Que en eſta manere ſe puedan hazer los rieptos.* Quomodo ſit facienda reptatio, diſponit etiam dict. l. 4. tit. 3. part. 7. & vide etiam Alciat. de ſingular. certam. cap. 10. & 12.

Ibi, *Otro hijo dalgo.* Reptare enim nemo poteſt, niſi nobilis alium nobilem, neque nobilis niſi à nobili diffidari in modum repti, vt & probat text. in l. 3. titu. 3. part. 7. de quo per Alciat. de ſingu. certam. cap. 30. cum ſequentibus aliquibus, vbi cap. 30. poni dignitatum noſtri temporis numerum †.

Ibi, *El padre por el hijo.* Idem diſponit. l. 2. titul. 3. part. 7. nam & ſi de iure vbi alicui ſua non intereſſt, quanuis iuſtam cauſam fouere videatur, à prouocatione repellatur: videmus enim paſsim iure ciuili, pecuniariæ cauſæ actorem, & capitalis criminis accuſatorem, à limine iudicij repelli, ſi ſua † non intereſſe eius præſcripſerit. Tamen in ſingulari certamine, hoc à maioribus obſeruatum fuit, vt pro ſui defenſione, cæterorumque agnatorum familiarium
3 que † ſuorum certare liceret, pro eo verò, qui penitus extraneus eſſet, non liceret. l. fed tunc. ff. de libr. cauſ. Pro amicis tamen & comitibus viæ, clientibus deditiſque, nō eſt dubium certare nos poſſe, cum niſi eos in tutelam nos recepérimus, ex Romanorū inſtituto, vehemens ignauiæ ſuſpicio in nos oriatur, & exiſtimatio noſtra apud graues viros minuatur,

ex. l. item §. comitem. ff. de iniur. Pro extraneo quoq; arma capesſere tunc demum fas erit, cum id propter imbecillitatem Longobarda lege optionem, quem campionem vulgo dicunt, ſubſtituere poteſt: vt ſi furioſus infans ve ſit, vel ſacris initiatus, vel
4 mulier † adulterij rea, aut quam adverſarius ſtrigem, ſeu lamiam, maleficam vè dixerit, ex. l. Longobardus. ff. de
5 lib. cauſ. Extat † in annalibus cum in Francia à duobus Matrona quædam accuſatoribus corrupta eſſet, veniſſe militem Brachianonenſem vna cum comite, & pro eius honore vtrumque delatorem prouocaſſe, cumque in ipſo ſtadio ſe infugam comes dediſſet, nihilominus animi conſtantia, & virtute ſolum illum duoſtus congreſſum victoriam extorſiſſe, incognitumque, & diſſimulato vti venerat habitu in patriam reuerſum, quotiesſigitur, aliquo prouocato, alius ſe pro eo pugnaturum profiteat, niſi prouocatus in ea cauſa ſit, vt per procuratorem certare poſſit, ibi tamen prouocatori erit eum reijcere, & illud à iure conſultis accepta Prouerbium referre, quantum ad re pertinet liberas æides habeo, l. loci. ff. ſi ſerv. vend. ex lege tamen noſtra habes iam determinatum, qui pro iniuriato prouocatores admittantur eo motuo, nam eo vtio non admittuntur, ex legibus noſtris, maximè ex hac noſtra, ibi, *Y ſi fuere vnos vnero*, & ibi, *Y aſi por vno que fueſſe loſo*, & ex l. 2. titulo. 3. partita. 7.

Ibi. *Naquede ſer recebido perſonero.* Similis lex. 2. titulo. 3. partita ſeptima, vbi gloſſ. *Perſonero*, inquit proboc facit. l. penultima § ad crimen ff. de public. iud. l. ſeruum quoque. §. publice. ff. de procurat. & qua ratione ordinatur ad pugnam, & principales perſonæ debent poſſe pugnam facere, vt tradit gloſſ. allegans leges Longobardas, in. §. ſi tuliticus de pace tenend. ſuper verbo. aut diuino, fallit tamen in caſibus poſitis hic in verſiculo, ſequente, & in dict. l. 2. quid autem ſi eſſet minor. 18. Annorum, gloſſ. in dict. l. ſecunda, ſe remittit ad gloſſ. mag. in fin. in principio de pace iurament. firma. vbi Bald. verſiculo demum gloſſ. colligit.

Ibi. *Ni ſu hijo que uno deſpues que hizo la traycion.* Per argumentum à contrario ſenſu videtur, hic eſſe textum probantem filium ante proditionem natum à patre commiſſam,
6 non puniri † pœnis legalibus de quo dixi in. l. prima, titulo primo, libro ſecundo, ſupra, in. 5. Regula, & in l. prima, titulo primo, libro ſexto, ſupra, numero. 81. cum ſequentibus.

Ibi *Ni aquel que hizo coſa porque ſalga menos.* Idem probat text. in. l. 2. tit. 3 par. 7.

Ibi. *Aquel que fue recebido antes que ſea quito de el Reyno.* Con. l. 2. titul. 3. partita ſeptima, licitum enim eſt prouocato ad pugnam, illam detrectare, ſi prouocans cum † ab alio pro-
7 uocatus ſit ante, quoniam, donec priori controuerſiæ impoſitus ſit finis nonam incipere non decet. Si enim cum poſteriore ſuccubuiſſem, iſque iure beſtiæ manu captum haberet, poſſet qui prius prouocatus eſt me vendicare, & quo dam quaſi cuiſdonis iure mihi manum iniucere. ita & vt ſecum qui antiquius fuis haber, decertarem compelle-
8 re, victumque in leges ſuas cogere, quo caſu alterius victoria caſſa, & inutilis efficeretur. Conſtatque præiudicij exceptionem, non ſolum tunc obſeruandam cum de eo conſtet, ſed etiam ſi quo caſu conſtare poſſit. Ex. l. fundum de excep-

tio. & hæc quidem more militari magis introducta † credere par eſt, quàm vt legibus illis probari poſſit, cum in pignoribus ſolum id conſtitutum ſit, vt qui tempore prior eſt, idé de iure potior habeatur: in actionibus vero perſonalibus is præferatur, qui manum prius iniecit, dominiumque acquiſiuit, tametſi alius ante contraxerit. l. quotiens. C. de reiuendic.

Ibi, *Saluo ſi durando la treuga.* Hic vi detur eſſe text. probantem quòd ſi durante treuga aliquis offenderit ex treugam factentibus alium cum quo facta eſt, quòd poteſt hic vti iu-
9 reſuo † & treugam nõ ſeruare, quod videtur eſſe contra id quod dicunt Ange. in. l. qui ſeruum. ff. de verborum obliga. & ibi la. num. 2. & 3. & alij plures relati per Hippolyt. in pra ctic. §. aggredior. numer. 87. ſcilicet quòd facta treuga etiam ſi me offendas non poſſum te offendere, & hæc eſt communis opinio ſecundum Deci. cap. conſtitutus, el primero. poſt num. 2. de appell. refert Clarus in §. fin. quæſt. 47. num. 8. & Didac. Perez, in l. 1. titu. 8. libr. 4. Ordinam. colum. 1481. in fin. cum ſequentib. quòd ſecus eſt in pace, nam ea facta ſi me offendas ex noua cauſa & noua rixa
10 poſſum te offendere †, & non dicor rumpere pacem, vt per Barto. in. l. aut facta. §. cauſa ff. de pœn. & Hippolyt. vbi ſupra. num. 5. & Tiberius Decia. reſpon. 4. num. 22. volum. 3. communis ſecundum Clar. vbi ſupra. numer. 9. & probatur ex text. vbi gloſſ. in l. 4. in fin. titu. 12. part. 7. etiam ſi noua cauſa eſſet iniuſta, vt per Deci. vbi ſupra. Et hoc quia treuga eſt tem-
11 poralis †, & tranſacto tempore poteſt ſe vendicare, pax vero eſt perpetua, vt inquit Didac. Perez. l. 1. titu. 8. libr. 4. Ordinament. col. 1482. in princip. & ſemper in dubio præſumitur ex noua cauſa id fieri non ex
12 veteri † ſecundum dictos Doctores. De quibus late agit Maſcard. de probatio. 3. tom. concluſione. 1157. Hic tamen videtur eſſe text. contra hanc differentiam, dum in treuga loquitur, & nihilominus dicit, quòd ſi ea durante pars vna commiſerit contra aliam aliquid ob quòd reptari poſſit, habeat locum reptatio, igitur hic eſt text. contra ſupradicta, & ſic hanc opinionem quòd idem ſit in
13 treuga †, quòd in pace teneruntur aliqui ex Doctoribus & Corneus in locis relatis per Hippolyt. vbi ſupra, dict. num. 87. inquit quòd iura loquè tia in frangente pacem habent locum in frangente treugam, & hoc dicit ex verius eſſe credit Iulius Clarus, dict. quæſt. 47. numer. 8. & quòd vbique ita ſeruatur, præterquam in
14 Hiſpania, ſed vt communem † opinionem defendas & noſtra: Hiſpaniæ conſuetudinẽ dicere potes non permittere legem noſtram offendere rumpentem treugam offenſione perſonali & reali, ſed tantum per viam repti, & ſic hoc ſolummodo & forma, non verò per offenſam, & modus hic ſpecialis non tollit generalem regulam & communem opinionem in contrarium, & niſi ſic intelligas eſſet hic text. fortis contra dictam communem opinionem & Hiſpanam conſuetudinem eam ſe quentem, itaque & adhuc hodie
15 durabit dicta † differentia treugæ & pacis, licet inquit Maſcard. dicta concluſione. 1157 numero. 76. quòd communior eſt quòd idem ſit in treuga, quòd in pace, & q. vbique ita practicatur præterquam in noſtra Hiſpania, & ſic conſuetudo erit attendenda, quæ ſi defeceret communior opinio ſeruaretur, præterquam in Hiſpania vbi adeſt dicta conſuetudo & ius, ex. l. pen. tit. 11. p. 3. vbi hoc limitatur,

quæ quidem communior opinio erit de claranda, vt procederet nisi causa illa esset procurata per offendentem. nam tũc nihil prodesset, vt per Clar. vbi supra, num. 9. & Mascard. vbi suprà, qui alijs modis declarat & ampliat per eum vtiliter ne tranſcribamus eius dicta, quæ præmanibus habentur, item dicta lex penult. erit declaranda, vt procedat quoties treuga tumpitur quantumuis res aduersarij, secus si quo ad personam, nã tunc secus, secundum glos. *Muten.* in fin. in l. 3. tit. 12. part. 7. & glo. Omnes, in cad. l. pen. nam si persona lædatur, læsus non tũc rumpet pacem & treu-
16 gam? sed defendendo offendat res aduersarij, nõ enim tenetur expectare se percuti, item talis fractor ex nouacausa non punietur, vt fractor secundum glo. *Muten.* in dict. l. 3.

Ibi, *Sino ante el Rey.* Vide quæ diximus in l. præcedente in glo. 1.

Lex Quarta.

Summarium.

Debens in pace remanere & esse durante repto repetis & reptatus & eorum consanguinei.

BI, *Que essen en treuga.* Vide quæ dixi in. l. 1. glo. fin. suprà tit. & lib. & in l. præcedente.

Lex Quinta.

Summarium.

Reptato non veniẽte in termino quid agi poterit: pro reptato tamen tunc temporis poterunt respondere parentes hic contenti.

BI, *No viniendo el reptado.* Similis l. 3. titu. 3. part. 7. & quomodo tunc procedendum sit cõtra reptatũ non comparentem ad terminum, declarat l. 7. infrà isto tit. & lib. & tradit per Alciat. de singul. certam. c. 15. per tot.

Ibi, *A los plazos.* Et qui termini sint ij, declarat. l. 2. suprà eod. vbi diximus.

Ibi, *Padre, o hijo.* Plura enim sperantur sanguinis coniunctio, vt apparet ex relatis per Didac. Per. hic lib. 3. titu. 9. libr. 4. Ordin. col. 1497. cum sequentibus.

SVMMARIA.

PLures esse excusandi se à repto, numero 1.

Excepture non potest ille, cuius non interest, num. 2.

Repta falsum reptato tenetur palinodiam recantare. num. 3.

Famam alterius falsè tollens tenetur eam restituere. num. 4.

Per verbum, se mentitum, in casu nostræ legis dicendum est. num. 5.

Lex Sexta.

Summarium.

Reptatus quomodo possit reptum detrectare, & excludere: & de pœna reptatoris nõ probantis, & reptati cum dicti, & condemnati.

1 BI, *Por razon.* Plures causas tẽ & casus excusandi se reptatum à repto tradit Alciat. de sing. certam. c. 16. cũ tribus sequentibus. & cap. 26. cum tribus sequentibus.

Ibi, *No le puede otro desde en adelante reptar.* Non enim admittitur ad reptã
2 dum ille ? cuius non interest, vt per Alciat. vbi suprà, cap. 8.

Ibi, *Dene se desdezir ante el Rey por Corte.* Nam si reptans falsum reptato
3 imposuerit ?, tenetur palinodiam recantare, dicendo se mentitum in eo, quod imposuit reprato, vt apparet ex verbis

verbis sequentibus, *Diziendo que mintio en el mal que dixo al reptado,* & ex. l. 6. & titul. 3. partit. 7. colligitur etiam, quando enim quis tollit famam alterius dicendo falsum, & iniustũ ? tunc
4 tenetur restituere famam, confitendo se falsum dixisse, secundum Tho. 2. 2. quæst. 62. artic. 2. & Soto, lib. 4. de iust. & iur. arti. 1. pag. 443. col. 1. versus. per diſsimile est, vbi optime intelligit, & Sanct. Tho. sequitur glos. l. 15. titu. 18. p. 2.

Ibi, *Que mintio.* Sed tan sufficiet dicere verba æquipollentia, & quod hoc quod tenuerat dissentientius, vt grosse loquamur, sufficient verba æquipollentia, vt ex text. ibi not. at glos. l. 3. titu. 18. par. 2. verb. *Como dezir mentira*, & titu. 18. par. 2. verb. *Como dezir mentira*, & applicat. ad l. 1. titu. 10. *De las injurias*, infrà isto libr. Sed quo ad hoc vt satisfiat verbis ? illius legis, & nostræ
5 per verbum, se mentitum esse, debet dicere, quia id pro forma substantiali requirit lex nostra & illa, & sic debet in forma specifica adimpleri, vt alij eius deterreãtur exemplo, licet glos. illa & eam referens, Dida. Perez in l. 1. titul. 9. libr. 4. Ordina. glos. 1. in fin. aliud velint, quasi sufficiat quid ex æquipollentibus fieri, licet in casu illus l. 2. crederem verba æquipollentia sufficere, quia non requirit in forma dicisse mentitum, sed tantum, *Que se dezilliga*, & sic sufficient verba æquipollentia, de quibus per glos. illam, dict. l. 2. 1. Sed in terminis legis nostræ requirentis dicere se mentitum, omnino ita est dicendum, ne deinceps absque veritate quis alium corã Rege reptet.

De lege. 7. sequente vide. l. 9. titul. 3. par. 7.

De lege vero 8. Ponente casus reptandi post quos in. l. 1. glos. sobre. supra, eo dem.

Lex Nona.

Summarium.

Quod nullo modo fiant requestæ, & dissidationes absque eo quod præcedant repta inter nobiles.

BI. *En los casos.* De quibus in lege præcedẽte, & ibi nos remissimus.

Ibi, *A otro hidalgo.* Reptum enim vt dictũ est in hoc titulo inter nobiles fit non vero inter ignobiles.

SVMMARIA.

Iure etiam nostro prohibitum est duellum ita vt omniare prohibeatur. numero. 1. & 2.

Alius ille damnatus est per quem innocens condemnatur. nu. 3.

Pugna Danid cum Goliad, secundum aliquos insistit a duino fuit. numero. 4. & num. 5.

Duellum ob bonum publicum aliquando permissum. nu. 6.

Scæramuce nõ minus insta sunt quam sit ipsum bellum. numero. 7. & numero. 8. & numer. 9. quando iuncta cum peccato, vel non.

Iustitia Torquati Romanorum ducis de filio. nu. 10.

Duellum etiam iure gentium prohibetur, numer. 11. & num. 12. iure cano. & nu. 13. & 14. iure ciuili, & regio, & nu. 15. ex Concilio Tridentino.

Peccant mortaliter duellum inuentes. num. 16. & numer. 17. ad quam restitutionem teneantur.

Duellum acceptare reptatus, vel diffidatus non tenetur. numero. 18. & num. 19. quod non valet statutum, aut consuetudo in contrarium.

Duellum recusantem nullus potest bodie infamem reputare. n. 20.

Duelli formam seruari an sit necesse, vt pœnæ incurrantur. nu. 21. & nu. 22.

Diffidans alium qua pœna teneatur. numero. 23.

Lex Decima.

Summarium.

Pœna imponenda diffidantibus aliis, declarat lex nostra, quæ quidem augmentat pœnas legis præcedentis, & corrigit primas leges huius nostri titu li, vt affirmat Recopilator in subscriptione marginali nostri text.

BI, *V porque esto es cosa reprobada.* Ex iis verbis, &ex hac lege colliges etiã iure nostro esse prohibitum duel
1 lum, + ita vt omni iure prohibitum
2 esse + iure optimo asseri possit, primo iure diuino, ex cap. Deuterono. 5. & ex cap. 20. Exod. & Matth. 5. vbi prohibetur, ne quis quemquam occidat & cum id isto iure prohibeatur etiã videtur omne id, per quod peruenitur ad id illud, ca. cum quid de reg. iur. in. 6. l. Oratio. ff. de sponsal. fed dicto iure diuino prohibetur homicidium, & per duellum peruenitur ad illud, ergo iure diuino duellum est prohibitum. Item quia ille actus est prohibitus iure diuino, qui est alienus à fonte charitatis, nam charitas est fundamentum omnium virtutum, & exclusiua vitiorum, de pœnit. distinct. 2. charitas, & alienum à charitate sapit peccatum, & sic inhibitum iure diuino, sed hoc genus duellandi est huiusmodi, quia duellans tendit vt deuincat proximum, & sic non diligit ergo iure diuino est inhibitum, & per consequens non est admittendum, Secundo ex Deuteronom. ca. 6. non tentabis Dominum Deum tuum, & habetur in cap. quæritur. 22. quæst. 2. Sed in duello tentatur Deus, vt habetur in cap. Monomachiam. 2. quæst. 5. & in cap. fin. de pœnit. vulg. cum similar. ergo iure diuino prohibetur, ité
3 quia per duellũ quæritur illud, quod natura non est producibile, nisi miraculo ipsius Dei, vt proprie est in duello purgationis, nam naturale est quod fortior & ingeniosior vincat minus fortẽ, & minus ingeniosum, nec è contra fieri potest ordine naturali, sed aliquando minus fortis, & minus ingeniosus fouet iustitiã, & perdueliumfuccũbit, quanuis duellum subiectit, vt victoriã obtineat, & ipsius iustitia declaretur. Sic ergo Deus tentatur, vt miraculum faciat. Item ille actus est prohibitus, per quem inno
3 cens + damnatur, nam Deus nõ vult damnati innocentem. 22. quæstio. 2. quæritur, sed hoc duellum est huiusmodi, vt in ca. fignificãtibus de purg. vulg. ergo. Neque obstabit dicere, quod Goliat, & Dauid simul pugnauerunt, quia secundum gloss. in dict. cap. Monomachiam, quam sequitur, Alphonf. Guerrer. in speculo princi-
4 cap. 46. fuit id in ſtinctu diuino, + & sic potuit fieri & non peccauit Dauid sed vt aduertit Mincha controu. Illu str. cap. 49. num. 15, &. 16. fentit gloſſ. illa & Guerrer, quod aliter peccaſſet, quod ipſe Mincha. & bene non
5 eſſe verum + aſſerit, cum Dauid ob bonum publicum pugnarit cum Goliat, ob quod bonũ publicum inquit ibi Mincha. duella eſſe permiſſa, + vt maiora euitentur damna infortunia & neces, & populorum ſtrages, ſi duo Reges cum campis ſuis, in certamen deuenirent, nam tunc ſolet ex Regũ ipſorum conſenſu, in duobus aut tribus, aut plutibus hominibus commitri, vt qui ex eis vicerint alios vincãt, & Regem eorum, & victoria pro vincentibus remaneat, & hoc cum authoritate illorum, qui poſſunt eam præbere fieri debet, & cum hac cauſa magna, ſic etiam errat ipſe Guerrer. ſecundum Mincha. vbi ſupra. nãque tunc dicit peccare ineũtes duellum,

deni

deni forte, aut quini, aut viceni tempore bellorum, quia inquit quod per huiuſmodi præliа non imponitur finis bello, ſiuntque oſtentationis gratia, quod verum non eſt, nam aliter fieret, vt in omni bello præliates peccarent, quia nemini niſi Deo notum eſt, an poſt præliа finis bellorum ſequetur. Et etiã ex talib' ſingularibus certaminibus in bello habitis bonũ publicum ſæpè ſequitur quia incutitur timor exercitũ, ex quo victus ſit quis ex parte ſua, & creſcit alacritas exercitus illius partis, cuius miles victor in ſingulari certamine euaſit, & conſequitur ſæpe ſæpius nõ minus
7 inſtæ ſunt, quam ſit ipſum + bellum, aut præliũ quantumlibet ingens, & atrox, ſicque aut ſunt oſtentationis gratia tantum, aut à bonum publicum, aut dubitatur. Primo caſu, +
8 peccatum, reliquis non, vt tenet Sanctus Thom. 2. 2. quæſt. 95. articul. 8. in princip. & in ſin. itidemque non ſtatim iudicare debemus mortalis criminis damnoſos eſſe iudices belli, mi
9 lites vẽ, + qui vt victoria potiantur, ſeuerius committunt præliа, & eõ ſtatus periculo, ex quo certior eſt, mors quam eius euaſio, nam & ij nequaquam actum exercent ad primã eorum occiſionem ordinatum, ſed
10 directum, vt hoſtes vincantur, quanuis omnino periculoſum, cum morti ſæ certo imminentiſsimos exponant, ſecundum Gouarrou. libr. 1. Variar. cap. 2. num. 10. verſi. nõ no ſtã bunde, vbi exemplificat de Eleazari facto inſigni. Et obtinãmalorum quaſires ſummi ponderis à publico prohibetur, vt. ff. de re milit. l. deſertõr, & in bello etiam ſub pœna capitis vt ibi, a ſcõt Torquatus Romanorum dux, + cum ſingularia certamina inter ſuos milites, & hoſtes interdixiſſet ſub pœna mortis, & ipſius filius patris iuſſa tranſgreſſus eum hoſte ſingulari certamine pugnaſſet, victorq; euaſiſſet, à patre præmij loco capite dãnatus fuit, de quo meminit Titus Liuius. Et Claudianus de 4. Honorii. Auguſt. conſul. ſic cecinit.

Triſte, rigor nimius, Torquati deſpice moret.

Eodem etiam Themate retento ceſſant & aliæ authoritates ſacræ Scripturæ relatæ per Barba. conſi. 61. column. antepenult. & per Calcane. conſil. 2. colum. 9. vbi videtur permiſſum eſſe homicidium, nam & id inſtinctu diuino fuit permiſſum, vel per modum iuſti belli, perpetrari cõceſſum, vt ſic dictæ authoritates noſtræ huic, & duelli prohibitioni non obſtent. Secundo prohibetur duellũ
11 de iure gentium, + eo quod ille actus prohibitus eſt iure gẽtiũ qui repugnat naturali æquitati, ſed duellum pugnationis eſt huiuſmodi, nam æquitas iure gentium dictat delinquentes puniri, & innocẽtes abſolui, & in hoc duello quandoque cõtingit contrarium, ergo. Tertio prohibetur iure canoni-
12 co, + ex toto tollit de clericis pugnationibus in duello, & per totũ de purga-
13 tio. vulg. Quarto + iure ciuili, vt habetur in. l. negantes. C. de actio. & obliga. & in. l. vni. C. de gladiator. lib.
14 12. iure etiam noſtro Regio, + ex lege noſtra prohibetur duellum: & ſic ſequitur quod omni iure prohibitum eſt, & ſic tenet gloſſ. in dict. l. vni. C. de gladiator. lib. 12. & gloſſ. in l. filius familias. 8. fin. de lega. & gloſſ. fin. in lequa actione. 8. fiquis in collactatione. ff. ad leg. aquil. reprobata gloſſ. cõ
21 traria in. 8. per contrarium inſtitu. de hæredit. quæ ab inteſt. defer. & ex Doctoribus iuris ciuilis ita tenent Specul. in titu. de accuſat. 8. ſequitur verſicul. ſed quid ſi, & verſic. ſequitur Faber in dict. 8. per contrarium, & hanc teſtatur communem Alberi. de Roſat. in dict. 8. ſi quis in collactatione,

& Cagno-

LA BIBLIOTECA OHYJ

& Cagnolus in l. fauorabiliores, nu. 27. ff. de reg. iur. & sequitur plures ibi lati per Mincha. dict. cap. 49. num. 20. & per Maria. Socin. in consil. 2. num. 3. posito inter tractatus Doctorum ad fin. titu. de singulari certamine Andreæ Alciati, tom. 12. tractat diuersorum, & tenet Barba. consi. 62. volum. 1. & latissime omnium, & melius per Iaf. consi. 164. in. 2. dubio volu. 2. qui ad faturitatem hoc disputat, & ego decreueram disputare, sed visa eo per Hostiensem in sum tritul. de cleri. pugnant. in duell. & Abbas in ca. 1, de purg. vulg. & alij plures relati per Iaf. vbi supra, versic. ex istis apparet. Cum sequentibus. & Bern. Diaz, & eius additio in practic. cano. ca. 100. & Maria. Socin. in cap. 2. de cleri. pug. & Paris de Put. de re milit. & Bellin. de re milit. 2. pa. cap. 15. & Iodoc. in praxi ex crimin. cap. 41. nume. 5 Cephalus consil. 57. Malleus Maleficarum. 3. parte, partis fin. quæst. 17. Montal. l. 1. tit. 21. lib. 4. for. Benedictus, in ca. Rainuntius fol. 83. part. 2. num. 28 & 29. & ideo mihi tenet Theologi, vt per Iaf. vbi supra, ex Sancto Thom. 2. 2. quæst. 25 Summa Syluestri, verbo. duellum, & sic iure optimo inquit Gregor. Lopez, in l. 1. titu. 3. part. 3. Quod ista materia hodie nō est in vsu, neque in repto, neque in duello, erat enim diabolica suggestione inuentum, vt inquiunt Doctores ex quo Spiritus sanctus instinctu in sacro œcumenico quo Concilio. Tridetino, in Sessione. 25. ca. 19. de reform. 15 duellum & pugnæ dictæ reprobatæ sunt, ita vt iam nulla dubitandi occasione hæc sit, contra Calcane. consi. 2. aliud fundante, & cōtra Lōbardos & Italos, aliud cusodiētes Imperatores, & Reges, & alios magnates, qui in terris suis inter Christianos duella cōcesserint, eo ipso excommunicatos esse disponit dictum decretum. 19.

& dominio ciuitatis, Castri, aut loci in quo duellum fieri permittent si ab Ecclesia obtinent priuati sint, si vero loca fœudalia, sint directis Dominis acquirūtur, & cōtra ipsos per duelles, & patrinos, & alios ibidem aliæ apponuntur pœnæ: ex quo clarius est vnos, & alios peccare mortaliter, 16 vt tenent omnes Doctores, & nouissimè Michael Salon, de iusti. & iur. in 2. 2. Diui Thom. quæst. 64. controuersia. 3. per totum, qui in quæstil. 62. controuersia. 2. examinat ad quā restitutionē teneantur tales, 17 adeò vt neque acceptare duellum reptatus, & diffidatus teneatur, 18 imò & acceptatum teneatur respuere in iustitia, & in conscientia, neque valeat lex, statutum aut consuetudo in contrarium, 19 secundum dictos Doctores, Maximè Iaf. dict. consil. 164. volu. 2. Neque Rex Hispaniæ, neque Angliæ cōcedere possunt esse licita duella. Secundum eundem Iaſin. l. ex facto, num. 63. ff. de iust. & iur. & communem testatur Emanuel Xuarez, in suis communibus opinio. verbo. duellum, quod iuste recusari potest duellum. Et sic hodie nullus miles, nullus capitaneus potest iudicare infamem neque hominem vilem, aut 20 pigrum recusantem duellum.

Ibi. *Anquerencey pelo no vengaen offero.* Hoc quoad pœnam bonorum procedit, vt ex textu hic colligitur, nō vero quoad pœnas corporales, nam quoad eas non punietur, vt volunt Anton. Gomez. tomo. 3. capitulo. 3. in fin. secundum meam impressionem.

Ibi. *Y si requerydado quedare bino, sea desterrado.* Ista tenebat Anton. Gomez, dict. cap. 3. num. 12. tom. 3. in meo libro licet in aliis id non dicat, & ibi legem nostram allegat. & per hoc totus iste titulus finitur, solū vnum notando, scilicet, quod ad incurrendas pœnas,

pœnas, sed diffidantium contra decretum dict. 21 dicti concilij, est necesse, q. duelli 1 forma seruetur, nēpe loci destinatio, at morū prefixio patri norū, & spectatorū cōstitutio, & alia quæ in his impijs spectaculis à charitate Christiana alienis adhiberi consuetum est, & sic minime esse locum pœnis dictis ex quibuscunque singularibus certaminibus pugnis ve initio etiam consilio factis, etiam si per cussio, vel mors cōtigerit, vt optime aduertit. Anto. Gom. tom. 3. c. 3. n. 12. secundum meam impressionem. Sed per Motum proprium Gregor. 1 3. 22 8. 2. in ordine, ad omne 1 duellum etiam priustum, & sine vlla solemni tate patrinorū ostēsum est, vt aduertit Nauar. consi. 1. & 2. de purg. vulg. Dum tamen duellum sit reale nō ve 23 ro mentale tantum, & qua pœna 1 puniatur alium diffidans, vide Antoni. Gom. tom. 3. ca. 3. num. 12. versi. quin tus casus.

TITVLO. IX. DE LAS Treugas, y asseguranças.

Cum orta lite & discordia soleat inter discordes, siue ex iudicis mādato volentis rempublicam placare, siue ex interuentu bonorum hominum, vel ex ipsorum discordantium conuentione treugas, & securitates iniri, ideo post præcedentem Rubricam hæc nostra cōsecutiuè apposita est, vt colligitur ex proœmio titu. 12. par. 7. & quia in l. 1. diffinitio eius apponitur, ideo in Rubrica omittitur.

SVMMARIA.

TReugæ quid sit, & quomodo differt à pace. num. 1. & 2. & nu. 3. quid sit propriè treugæ, & quibus etiam verbis nomi neatur. nu. 4.

Gerentes bellum nomine alieno non possunt facere treugam. nu. 5.

Iudex an possit compellere litigantes ad concordiam. nu. 6.

Officium iudicis an possit implorare timens ab alio offendi. nu. 7.

Treugam præparata guerra fi dan Reges faciunt per certum tempus in illo tempore elapso erit necessaria diffidatio. numero. 8.

Partialitates & factiones vndi appellantur. nu. 9.

Treugam etiam debent obseruare viuentes cum treugam facientibus, etiam si nihil de eis dictum sit. numer. 10. & numer. 11. ampliatur, & num. 12. declaratur in hoc quod an ista pars tit. 7. l. 2. tit. 12. & nu. 13. profequitur, & nu. 14.

Compelli possunt partes etiam in causis ciuilibus ad concordiam. numero. 15. & numer. 18.

Magna in dissensionibus incommoda oriuntur. nu. 16.

Iudex interficere vni vendostia et nō ante partum alterius accedat. nu. 17.

Iuris est natura fidem seruare. numero. 19. & 20.

Fides etiam hosti seruanda est. numero. 21. 22. 23. 24. & numero. 26. vsque ad. 30.

ad.30.
Reuelani arcana dicitur fidem non seruare, numero. 25.
Pace facta de vulnere etiam morte secuta seruanda est fides. num. 26. & nu. 28. declaratur.
Iudex etiam tenetur seruare fidē promissam, num. 29.
Pace de inopta de vna parte ex alia etiā frangi potest. nu. 30.
Treugam vel securitatem facere per scripturam, vel testes sufficit. nu. 31.
Declaratur lex nostra. nu. 32.
Pacem frangenti imponitur pœna bonorum, & seruum Regis intrantem. nume. 33. vbi declaratur.
Abrogatur pœna. 600. Moro petinorum in lite antiqua nostræ legis posita, numero. 34.

Lex Prima.

Summarium.

Quid sit treuga, & quotuplex, & quomodo seruanda declarat lex nostra.

1 BI. *La treuga &c.* Est enim treuga † securitas præsti ta rebus, & personis discordatibus discordia nodum finita, vt & inquit gloss. in cap. 1. de treug. & pac. & ex. l. 1. titu. 13. part. 7. colligitur, & ibi gloss.
2 1. in colligit, & differt treuga † à pace, quia per treugam nō cessat guerra in totum, sed per tempus treuguæ, per pacem autem finitur discordia, & pax in totum, quia pax est finis discordiæ, quæ debet haberi in voluntate guerrantium necessitate, vndebellamus vt pacem habeamus. 23. quæst. 1. nisi bella, & cap. nolī æstimare, & l. 4. titul. 12. partit. 7. item notabis quod treuga propriè est illa quæ datur inter generosos, inter alios autem non dicitur propriè treuga, sed securitas, † & ideo in nostra Rubrica dicitur, *De las treugas y seguranças*, licet aliquando Doctores vtroque verbo promiscuè vtantur, siue inter nobiles, siue inter plebeios, secundum gloss. 2. in dict. l. 1. titulo. 12. partit. 7. colligitur, & lex quandoquæ vocat fœdus, vel inducias, † vt in cap. ius gentium. 1. distin ctione. l. postliminium. §. inducīæ. ff. de capt. & postlimit. reuer. ex quibus solent nobiles se exacerbare, cum iudices inter eos, & alios qui nobiles non sunt, treugas ponunt. Item nota bis, quod gerentes bellum nomine alieno nō possunt † facere treuguam, neque sufferentiam, neque rebellibus crimina per eos commissa remittere, secundum gloss. mag. l. 2. titu. 32. part. 7. sed an iudex possit compellere litigantes ad concordiam † tradit Felī. late in Rubrica de treug. & pace nu. 1. Cum sequentibus pluribus vbi nu. 10. cum sequentibus, an possit timens offendi ab aliquo officium iudicis implorare, vt ipsum cōpellat ad
7 præstandam cautionem †. de non offendendo, de quo & alibi nos plura diximus.

Ibi. *El Rey Don Alonso Onzeno &c.* probatur etiam in. l. 2. titulo. 12. partita. 7.

Ibi. *Que se da vn Rey a otro.* Isem disponit dict. l. 1. titu. 12. part. 7. vbi gloss. *Autor*, quærit, quid si nondum mota guerra, sed præparata duo reges treu
8 gas faciunt † per certum tempus, an illo tempore elapso erit necessaria, diffidatio ad hoc, vt alle, qui aggredit territorium alterius, non dicatur latronibator, & in hoc concludit in effectu, quod non esset licita absque diffidatione aggressio talis, nisi guerra præcessisset, expirato tempore guerræ.

Ibi. *De vn vando a otro.* qui vandi partialitates vocantur, & factiones etiam

9 etiam appellantur, † vt per Tyberi. Decia. in tracta. de delictis. lib. 7. cap. 7. num. 10. & 11. & quid sit partialitas dixi. l. 1. titul. 7. libr. 1. Recopil. huius nume. 1. & sequentibus vbi plura de
14 iis partialitatib' retuli, & in l. 11. tit. 1. lib. 3. sup. n. 1. prout sunt in Italia Guelphi, & Gebelini, in Cantabria, *Oñez y Gamboa*, & in aliis pluribus patribus regni, ita vt vbilibet partialitas datur.

Ibi. *Y por otros hombres que tienen con ellos.* Idem in dict. l. 1. titu. 12. par. 7. vbi gloss. *Con ellos*, inquit, quod adhuc vtuentes cum iis debent treugam observare, vt & ad teneantur, etiam si
10 in treuga mentio de eis non fiat, † & includentur etiam alij sibi adhærentes, etiam si verba treuguæ concepta fuit in persona, si pacificenti nō possit esse pax sine cohærentibus, ex. l. si stipulatus fuero per eo non fieri. ff. de verb. oblig. adeo vt & illi qui post treugam cōcessam fuerint homines
11 iustus, † tenentur eam seruare, secundum Ioann. And. ad Specul. in Rubri ca de treug. & pac. Paul. de Castr. Salicet. & alij relati per gloss. *Concilios*, in dict. l. 2. Sed videtur contra hæc esse text. in præsenti, dum infra dicit, *Sepā ciertamente aquellos que los tomaren, &c.* Et idem dicitur in dict. l. 2. column. 2. versic. *E deuen ser dadas*, titul. 12. part. 7. vbi videtur determinari homines cō prehendēdos in treuga esse significā
12 dos, † & signandos, sed dicendum est quod verba ista non obstant, nam ex eis non disponitur, quod sint omnino omnes nominandi in treuga, sed sufficere generaliter dici, quod treuga fit inter Petrū, & Ioannē & oēs eius adhærentes, & familiares, & consanguineos vsque ad talem gradum, neque requiritur quod nomina omnium istorum † exprimantur, & hoc
13 est, quod in dictis verbis significatur, prout volunt gloss. *Ciertamente*, in dict. l. 2. & hoc cum in personam verba treuguæ concepta sunt, nam si in rem concipiuntur pax facta cum principali intelligitur etiam cum adhæren tibus, † & ita intelligunt ex intro clusi virtute adherentiæ. qui religio sis, & ibi Angel. ff. de tetuend. facit. l. 1. 5. tribus. ff. de Cloacis. I Arber. § de vestibulo. ff. communi diuidū. l. hæc verba. ff. de adulter. l. 1. §. deieciste, & ibi gloss. ff. de vi, & vi arma. & sic verba dicta declaranda sunt.

Ibi. *Puedan ser apremiados por vos y por vuestros merinos, y officiales.* Idē disponit d. 2. titu. 12. p. 7. vbi gloss. *apremiar*, hoc dicit notandum, & addēdum ad tex. & ibi Bartol. in Authen. de man. prin. & ad alia quæ ibi allegat, ob bonum enim publicum, & ad scanda la sedan da etiam in causis ciuilibus debent
15 partes ad concordiam cōpelli, † puta in lite ciuili orta inter personas nobiles ac principales à longo tempore si timetur in Republica scandalum, & hoc maximè in discordijs iam ortis, ex quibus maiores timētur, & spe ctantur, vt probatur ex text. in capit. placuit. 90. distinctio. vbi ex Concilio Agathensi dicitur, quicunque odio, aut lōginqua iuter se lite dissenserint & ad pacem reuocare diuturna obsti nationeneequiuerint, à sacerdotibus ciuitatis primitus arguantur, qui si inimicitias deponere pertinaciā tē tione noluerint de Ecclesiæ cœtu iu stissima excommunicatione pellantur, quem ad hoc singularitat Roma consil. 126. & Abb. in Rubri. de treug. & pace, & ibi Felin. late, num. 1. & sequentibus idem Abb. in capit. nouit, num. 9. de iudi. nam vt Iulius Cesius de gestis Alexandri libr. 7. scribit ma
16 gna † in dissensionibus incommoda oriri solent, & sic poterit iudex si duæ vandos fitates inter se discordant præ cipere eis ne vnus ante portam † alterius accedat, neque pertranseat, ve hæc

hæc & alia diximus in.l.1.titul.2. glo. *Mandamos*, per totam lib.6.supra, & in
18 expressō quod ad concordiam † posſint reduci, tenet Paris de Puteo, & Deci.& Afflict.& alij relati, & secuti, per Dida.Perez, hic ſub.l.1.titu.8.col. 1485.cum ſeq.lib.4. Ordinam. & optime per Socin.in.l. quidam exiſtimauerunt, numer. 6.ff.ſi cert.peratur, & Octauia.vel Pellu. in tracta.de treug. & pac.queſt.3 per totam, vbi id etiã quoad pacem aſſerit eſſe verum, & multo fortius quoad treugam, vt ibi per eum, nume.13.& ſic iuſte lex noſtra, iubet compellendos eſſe ad treugas faciendas per Regem,& eius officiales,& miniſtros, prout quotidie fieri ſolet.

Ibi. *Mandamos que todos guarden la treuga.* Nihilenim tam naturale, quã vt pacta ſeruẽtur,& pax cuſtodiatur, vt in ca.1.de pact.& dicitur iuris eſſe
19 naturæ † fidem ſeruare vt ibi,& in.l. 2.vbi Bal.ff.de ſeruit.fideique præſtatio parit naturalem obligationem. c. 1.de ſumm.Trini.& fides dicitur fundamentum iuſtitiæ,vt per Lucam de Penna,in.l. quoties.C.de pond. aur. libr.11.& eſt fides aliaſpecies religionis (non loquor de fide Catholica) cuius ſunt effectus adeo illuſtres, vt enumerari nequeant, ſecundum eundem Lucam de Pen.in.l. probatorias C.de diuerſ.offi.lib.12.Sed de illaloquor quæ ad naturam pertinet, & ab ea vniuerſalis hominis ſtatus dependet, & ad illam conſeruandam naturalis perſtringimur. Bald. in dict. l. 2.C.de ſeruit. & valde proxima eſt iu
20 ramento † eiuſque ſapit naturam, vt per Afflict. deci. 389.Aymon conſil. 241.num.11.Bertrand.conſi.2. numer. 50.ibi.x.pertinetque ad ius gentium, & ſummopere eſt colẽda.Iſi id quod ff.de cond. in deb.cap.ius naturale.ibi ſtinctione.1.Paul.Caſtr.conſi.396.ibi. r.Oldra.conſil.69.conſuetudo, quos allegat Nicolaus Moron in tracta.de fide treug.& pace,quæſtio.102.in prine. 1.part.tomi.11.tracta. Doctor. & nihil eſt quod inter Principes magis præfulgeat quam recta fides, Epiſtola,inter claras. C.de ſumm. Trinit.adeo vt hoſti etiam ſeruanda ſit.Ex cap. noſt. 23. quæſtio.1. quod tractat B. Thom, 2.2. quæſ.40.ſic & Cicero,ius, ait,hoc eſſe bellicum,& fidem ius ſeruandum
21 que hoſti ſeruandum, † ac ſi prædoni bus,inquit,pactum pro capite aurum non attuleris nulla fraus eſt,nẽ ſi iurã tus quidem id feceris. Nam Pirata nõ eſt ex perduellũ numero diſſinitus, ſed communis hoſtis omnium, vnde & paſsim in hiſtoria taxantur Pœni perfidiæ, contraque iuſtitiæ, & fidei laudatur Fabritius,qui oblatum grauihoſti venenum repudiauit.Reprehenditur & Ladislaus Imperator qui cum pacem feciſſet cum Amurate Turca, male perſuaſus, quod fidem, quam inconſulto Papa dederat ſeruare non teneretur, pacem violauit, quod tamẽ ei male ceſſit, acie enim victus interiit, inſidijs vero quæ nihil habeant perfidiæ,vti,fas eſt,& decet, quæ vocantur ſtratagemata,hucteneãt Leonidæ dictum,cum nõ poſſet peſt pellis Leonina induere ſe vulpinam,Vergilianum quid ſapiat.

Dolus an virtus, quis in hoſte vocauit?

De quo eſt etiam text. in cap. Dominus.24.quæſtio.3. & pleni ſunt Annales his ſtratagematibus,& commẽdatiſſimi ſunt ac laudatiſſimi, qui eis vti nouerunt in tempore,quanuis ea referre nihil ad hanc rem noſtram conſtet.Ingenio igitur,atque armis pugnetur cum hoſte,dolis etiam,ſi nihil habeant fraudis, neque perfidiæ, cum in his nihil poſsit eſſe virtutis, & gloriæ,ſed neque veneno vtetur quis aduerſus hoſtem, ſi fit etiam acerri
22 mus, & periculoſus, † etiã ſiperfuga

id offerat aut proditor, vt iam dixi comprobatum in Fabricio:quãto igitur minus procurandum aut emendum, non de ſunt ramen quibus hodie hæc videatur ad victoriam compendioſior atque commodior via, ſed male & peſsime, grauẽ enim eſt fidem frangere. l.1.de conſti. pecun. cap.1. de dol. & adeo hæc vera ſunt,
23 quod & fides à lege præſtita † ſeruanda eſt, ne naſcatur iniuriarum occaſio: vnde iura naſcuntur, Lucas de Pen. in.l.1. C. de pond. aur. libr. vnde cimo, columna prima, in fin. imo & fides ab homine præſtita legis auctoritate.l. conuentionum, de pact. qui actus legi ordinanti, non vero exequenti attribuitur, & magis dicitur facere qui ordinatur, quam qui exequitur, Bald. in capit. ex literis de reſcript. Bannito que etiam volentide
24 ſua innocentia docere † ſeruanda eſt fides, & non offendendus, quia interim pœna non tollitur, ſed differtur donec de crimine liqueat ideo pendente crimine nihil innouandũ, Felin. capit. qua in Eccleſiarum columna.2. de conſtit. præſertim ſi cum tali Bannito eſt initapax, ſecundum Bartol.l. qui ſeruum.ff. de verb. oblig. Bald.l. 1. cap. quando lic. ſine iudi. ſe vind. Goza.din. conſilio. 61. item adeo
25 fides ſeruanda, vt reuelans arcana † dicatur fidem non ſeruare. l. qui tabulas. ff. ad leg aquil. & reuelans pœna falſi tenetur.l.ſed ſi quis. §. viri de pœn. l. 1. §. ſi cui de falſ. Hippolyt. conſilio primo, numero octauo, & ſequ.& ſecreta principis reuelans putnitur pœna. l. ſi quod de pœn.& hoc modo procedit. l. prima. C. de manumiſſ. declarat Oldra. conſilio. 254. columna penultim. imo & pace fa-
26 cta de vulnere,& morte ſecuta † ad huc fides, & pax ſeruanda eſt, ſecundum Bal.l. in. l. ſecunda. ff. de lib.& eor. lib. Bald. ad ſpeculum in titu. de

accuſat. columna prima, verbo. pax facta, & ſic videtur, quod pax inita poſsit ante mortem.l.diuus. ff. ad Senat. cõſi. Syll. Hippol. ſing. 46. & hæc
27 fides ſeruare tenentur, † Alexand. conſilio. 134. columna 2. libr. 5. & hoc procedit vbi quis vulneratus fuit à
28 principio mortifere, † nam tunc pax de vulnere intelligitur, etiam de morte ſequuta, quia quando principium habet neceſſariam conſequẽtiam ad finem, idem iudicamus do principio quod de fine.l. damni.5. Sabinus. ff. de damno. infect. vbi Bartol. declaratur à Gome. in Regula. 8. in fine, de impe. ben. vac. per obi. & procedit, ſecundum Fulgoſ. conſilio. 216. & Rot. deciſion. quadrageſimaſeptima, de conſeſ. præb. in potentia, & neceſſitate præcſa, & quoniam ſinis principio ſubalternatur, imo & quod plus eſt, quod ipſe
29 iudex tenetur fidem † delinquenti datam ſeruare, vt diximus in. l. tertia, titulo ſecundo, libro primo, ſupra numero decimo tertio, cum. 3. ſequẽtibus. Quoquidem aſſumpto de fide ſeruanda, ſic ampliato, limitatur pri mo ſi fides ex omni parte ſeruatur, ſecundum Bald. in capitul. ſicut. columna ſecunda, de iur. iuran. ſecus ſi ab vna parte frangatur, nam tunc al
30 tera pars poterit, † fine pœna frangere, vt dictum eſt in titu. præceden te, nam frangenti fidem, fides frangatur eidem, vt eſt iuris Regula, & brocardicum, omneſque actus intelligũtur rebus ſic ſtantibus, & in eodem ſtatu permanẽtibus. De qua qui dem limitatione latiſsimè tractat Nicolaus Meron, in dict. tractat. quæſtione. 112. cum. 17. queſtio. ſequentibus. vbi ampliat, & limitat latiſsimè, & declarat hanc quæſtionem, & limitationem, quando offenſus poſsit ex ſua parte rumpere pacem.

BIBLIOTECA OHYO

Ibi. *Que sepan ciertamente aquellos que fazen juraſ, o las pueſten.* Not. verba hęc ad faciendum quod illi, qui treugas fa ciunt debent expreſſe nominari, ita vt ſcatur certiſsimę, qui ſint iſti, alios vero ſufficit nominare generaliter, vt diximus in gloſſ. *Y por otros hombres*, ſupra cod.

Ibi. *Antes eſtigoto por carta.* Nota diſtinctiuam illam. O.ita vt hoc attento ſufficiat treugam,* & ſecuritatem
31 facere per ſcripturam, vel coram teſtibus, prout & iure partitarum diſpoſitum erat. Cui iuri noſter legislator ſe conformauit reiecta litera antiqua huius legis, ex qua vtrumque requirebatur, & ſic quod per ſcripturam erat omatino treuga facienda, vt per Dida. Perez hic ſub.1.1.titul.8. libr.4. Ordin.colum.1484.

Ibi. *Schaladamente en los hijos dalgo.* Hic habes text. probantem inter nobiles treugas fieri, vt diximus in gloſ. 1 iſtius legis, ſed aliquando & per nõ nobiles datur, & ſic treuga vt ibi dixi & probant verba ſequentia noſtrę legis.

Ibi. *Si fuere otorgada la tregua o aſſegurança por las partes, o pueſta por el Rey o por nueſtro mandado.* Notanda ſunt verba hæc, quibus quidem panificatur treuga, & ſecuritas per partes facta illi treuguę, & ſecuritati per Regē & eius mandatum factæ, quoad impoſitionem pœnæ frangenti eā, quæ pœna in legibus ſequentibus declaratur, vt ex ijs colligas, male meo videre legem noſtram intelligere, gloſſ. *Muera* l.3.tit.12.part.7.& gloſſ. *Muera* in l.1.titu.8.lib.4.Ordin.colum.1485. Dum dicunt quod quando treuga apponitur, & ſecuritas per partes diſcordantes tunc fractor puniatur pœna illius l.3.titul.12.partita.7.ſi vero per Regem pœna mortis alicuius, & in ſuper alijs a lege noſtra deciſis, differentiando vnum caſum ab alio, quæ eſt nimia ſuppletio, ad legē noſtram
32 * panificantem treugam factam à partibus, illi, quæ ſit a Rege vel eius mãdato, nam cum lex noſtra ita expreſſe panificet hos duos caſus nullam ſpecialitatis rationem licet in vno, quam in alio conſtituere, & conſequenter lex noſtra quoad hos duos caſus addit pœnam contra fractorem treuguæ, & ſecuritatis illi pœnæ ap illa. l. 3. conſtituræ, ſed ſi treuga, & ſecuritas apponitur per iudices in feriores, fractor reus ſi occidat puniatur pœna mortis, & in hoc concordat cum dict.l.penul.titul.12.part.7. & cum.l.7.titul.23.infra lib.iſto,8. Dum ibi pœnam amiſsionis medietatis bonorum imponit frangenti pa-
33 cem, ſi intraueriꝰ curiam Regis, nã cũ hęc lex vt pœna medietatis bono rum imponeretur requirit ingreſſum curiæ, neceſſario intelligẽda eſt quoties treuga, & ſecuritas erat poſita ab inferioribus iudicibusqin quo caſu fiẽ gens treugam occidendo aduerſariũ ſuum tantum pœna mortis puniebatur, ſecus cum à partibus, vel à Rege eſt pœna impoſita, nam cũm tunc ſi occidat aduerſariũ vltra mortis pœnam punitur in amiſsione mẽdietatis bonorum, nõ eſt neceſſe vel diſpoſitione dict. l. 7. etiam ſi curiam ingrediatur, quia iam ei per legem noſtram eſt impoſita pœna amiſsionis medietatis bonorum, & ſic non eſt vlterius impoñẽda ob ingreſſum curiæ dictæ pœnã amiſsionis, & conſequenter dictæ leges ſic intelligendæ ſunt, quicquid dixerint dicti gloſſatores volentes ſpecialem caſum in lege noſtra conſtituere, cum generaliter loquatur, & quid ſi adſit cauſa rumpendi treugam, vide in dict. l.3. gloſſ. *Saluo*, tit. præcedenti.

Ibi. *Y ſi fuere puesta por los merinos.* Hic conſtituitur alius caſus, ſcilicet, cum treuga apponitur per merinos, & offi ciales ciales ſuſtitiæ, vt tunc ſi vnus ex diſcordantibus, quibus treuga fuit impoſita occidat aliũ punitur tantum pœna mortis, & in hoc concordat cũ l.3.titu.12.part.7.& declaratur per.l. 7.artic.23.infra iſto libr. vt ſcilicet talis ingrediatur curiam Regis vltra mortis pœnã punitur etiam in amiſsione medietatis bonorum.

Ibi, *Y ſi prendiere fo cogiere algun dier, alos de ſeruir en galeras, o en ſeontera.* An tea minor pœna imponebatur per.l. 1.tit.8.lib.4. Ordinãçiæ erat noſtra, & ſic per literam noſtram augetur eius pœna, & minuitur pœna.l.3.tit. 12.part.7.qua etiam pro tali carceratione pœnam mortis imponebat, vt iam non hæc imponatur, ſed pœna arbitrium legis noſtræ, & verſiculus hic & ſequens reſpiciunt vtrumque caſum legis noſtræ præcedentem, ſcilicet, cum treuga facta eſt a partibus vel à Rege, ſeu eius mandato, vel à merinis, & iudicibus in ſuis locis, in quibus eſt caſus, ſi tantũ incarceratio interuenerat imponetur in quolibet horum pœna noſtri tex. in hoc verſu, deſignata, ſed ſi non adſit carceratio, ſed iniuria aliqua, tunc ex verſi. ſequẽ te imponetur pœna ad arbitrium Regis, vel iudicum, vbi hoc acciderit, & ſic legis noſtræ diſpoſitio ſeruãda eſt, litera cius antiqua imponens pœnã, ſexcẽtum marapetinorum remanet
34 abrogata. † Sed quid ſi non adſit carceratio, nẽque iniuria in perſonã, ſed in rebus, & patrimonio, tunc crederẽ ſeruandam pœnam quadrupli, adi. cta lege 3. titul. 12. partit. 7. impoſita, quæ circa hoc in ſua viridi adeſt obſeruantia.

Ibi. *Y ſi desbonrare.* Idem diſponit.1. 5.titul.12.par.7.& vide quæ diximus in gloſſ.præcedente.

Azeuedo ſuper. 8.

SVMMARIA.

V*Aſſallus poteſt Dominum in ius ſine venia vocare, & poteſt preter ſalua guardiam.numer.1.& 2. dolo tamen regis licentia petita debent eo vocare, quod iudices curie, vulgo, Alcaldes de Corte, non poſſunt concedere. nu. 3. & nu. 4. profequitur.*

Salua guardia hoc eſt Carta de ſeguro, nõ ſolet concedi generaliter ſed ſpecialiter de aliqua re. nu. 5.

Iudex quilibet adiri poteſt ſine libello, vt alium tueatur in poſſeſſione. numero. 6.

Res ſi vallet ſalua guardiam, & clarum eſt eiuſmodi vaſſallo concedere poſſe tunc vaſſallus Dominum conuenire in iudicio ſine venia. numero. 7. conceſſa tamen ſalua guardia debet Domino notificari. numero. 8.

Rumpens & nõ ſeruans ſalua guardiam qua litis pendente. nu. 9.

Salua guardia ſi ſilio modo, quam per mortẽ, vel iniuriam imperatoris, non obſeruatur à Domino tota die ſe volumus ad Regem. nu. 10.

Latere ne ſiat nouitas, vel ni ſiat malum in tẽporibus de laſſo. nu. 11.

Iudici iuridice procedenti nihil obſtat ſalua guardia. nu. 12.

Salua guardia non infringitur per verba, ſed per factum. nu. 13.

Lex Secunda.

Summarium.

Charta generalis de ſecuritate non eſt danda inter Dominum, & vaſſallos eius, ſpecialis vero datur ſi regi viſum fuerit expediri dari.

DIBI, *Se ponga tregua, o ſeguro general, entre el ſeñor y ſus vaſſallos.* Licet enim vaſſallus poſ
1 ſit * Dominum in ius ſine venia vocare. cap.1. & ibi gloſſ. de milite vaſſallo, qui contu. eſt & concludit per iura optima Boheri. deciſione

271. tamen liceat non posse petere à Rege securitatem & treugam generalem, ne à Domino ob hoc molestetur ex lege nostra, specialiter tamen, bene potest à Rege vassallus petere securitatem & treugam generalem, ne à Domino ob hoc molestetur ex lege nostra, specialiter tamen, bene potest à Rege vassallus petere

2 tere saluam guardiam, cum dominū pro re aliqua vel iniuria conuenit, & si sine venia poterat antea petere, & nunc posset, si lex 6. tit. 2. lib. 3. Ordinam. non esset inserta in nostra Recopilatione, quæ omnino prohibet vassallos dominos conuenire sine Regis mandato, & quòd iudices curiæ, vulgo Alcaldes de corte nominati, non possint dare literas citatoriarum ad petitionem vassallorum1 contra dominos eorum absque speciali Regis mandato, & hoc, quia naturali ratione debetur obedientia à subditis & vassallis domino, vt apparet ex l. 6. titu. 2. 1. part. 4. nec leuiter iunt vocandi ab eis in iudicio, Argum. §. pernales. & quæ ibi habentur Institu. de actio. quam l. 6. titul. 2. lib. 3. Ordina. antiqui vsque nunc nondum inuenti, (licet quæsiui eam) in nostra inscriptam Recopilatione, & ea non transcripta in eius dictum antiquum seruari poterit, dominum obuenendi in iudicio

3 tias à dominis eorum absque speciali Regis mandato, & hoc, quia naturali ratione debetur obedientia à subditis & vassallis domino, vt apparet ex l. 6. titu. 2. 1. part. 4. nec leuiter iunt vocandi ab eis in iudicio, Argum. §. pernales. & quæ ibi habentur Institu. de actio. quam l. 6. titul. 2. lib. 3. Ordina. antiqui vsque nunc nondum inuenti, (licet quæsiui eam) in nostra inscriptam Recopilatione, & ea non transcripta in eius dictum antiquum seruari poterit, dominum obuenendi in iudicio

4 sine venia †, licet vassallus id nō faciūt aliquando, nisi salua guardia à Rege petita, vt quia dominū vassallus vult superstali re obuenire in iudicio, detur ei à Rege salua guardia, ne ob hoc à domino, neque à suis molestetur, & ideo plerumque obtenditur, vt per Auenda. cap. 11. part. 1. lib. 1. num. 3. & hæc salua guardia & carta de seguro, non solet concedi generalis, sed tantum specialis ad causam motam vel mo-

5 uendam †, vt ex lege nostra proba-tur: & hoc nimirum, secundum eundem Auendañ. ibidem, nam si quilibet iudex posset à iure sine libello, vt tuetur quis in possessione †, secundum Paul. & Docto. in. l. si pacto quo pœnam. C. de pact. & in. l. si seruus. C.

quod eum eo: multo iustius dicendū est id posse Regem concedēdo hāc salua guardiā, prout in Francia quotidie cōceditur, secundū Benedict. in c. Raynutius de testam. in parte successio ab intesta. n. 951. & in nostra Hispania quotidie per Regem conceditur vassallis volentibus litigare cum dominis suis, imo & vidi cōcessam fuisse cuidam homini pauperi litiganti cum nobili quo dam, & timēti se ab eo offendi, sed ū Rex nollet hanc salua guardiam, & chartam securitatis concedere, absq; vlla pœna posset

6 vassallus † dominum in iudicio conuenire sine veniæ petitione, vt ex l. amplius non petit. ff. rem rat. hab. nor. Auend. dict. nu. 3. in fin. Concessa tamen hæc salua guardia debet notificari illis, contra quos datur, & præconizari, vt ex l. 5. ti. tu. 16. part. 2. notat ibi glos. *Fater saber.* cum sequentib. & tunc si notificatione facta violetur occidendo eius impetratorem, puniturque violator & raptor eius pœna mor-

7 tis † ex illa lege Partitæ, & ex præcedente aliis etiam pœnis, (vt videbitur iam) puniendus est, vt ibi diximus. Si vero alio modo quàm per mortem, vel iniuriam impetratoris non obseruetur à domino salua guardia,

8 tota causa deuoluitur ad Regem †, secundum Cassane. in consuetu. Burg. Rubr. 1. in prince. versic. Secundus est. fol. 11. relatum per Auen. vbi supra. n. 4. versic. concella, & hoc secundum eum ibi, quoties frangitur à dominō de facto, secus si de iure, quia similes literæ, ne fiat nouitas, ne vi fiat mutatio, intelliguntur de facto †, secundum Bald. in. l. si clericus, columna 4. C. de Episcopa. audient. Sed iudices recte procedant iuris ordine seruato, iuris executio caret iniuria, &

12 nihil obstat † salua guardia, ex dictis per Feli. in c. olim, in fi. de accusatio. & Auend. vbi supra, numer. 4. versic. frangi,

frangi. cum sequen. item notaquod per verba, non infringitur saluaguar-

13 dia, sed per factum † secundum Iodo cum, in prax. crim. cap. 107. de publicæ fidei saluaguard.

SVMMARIA.

POrtegia & *iura Regã. & Dominis in terris suis datur, vt ibi sint tuti tam vtinam extra. num. 1.*

Causa requiritur in impositione portagij. & quæ sint. num. 2.

Reges in campis, & terris eremis hospitia vulgo Ventas alebãt facere. num. 3.

Mercatoribus & eorum rebus secura debent esse in itinere. n. 4.

Rex & Dominus tenentur de robaria facta in suis territorijs. numer. 5. & num. 6. ampliatur.

Villa & populus vbi tenetur de robaria in suo territorio facta à qualitercunque interuenit. & distribuitur. nu. 7.

Quando Rex, Dominus, vel villa tenentur de Robaria facta in suo territorio quomodo hoc intelligatur & procedat. nu. 8. & nu. 13. & 14.

Priuilegium dicitur sure delictum quando sit etiam est palam. nu. 9. & 10.

Dominis tenentur insidias ponere in suo territorio pro custodia. nu. 10.

Domini & barones tenentur curtas suas vbi colligunt Pedagia tenere securas à latronibus aliasq; tenentur nu. 11.

Reprobatur intellectus Oldani ad quandam legem portarum. nu. 15.

Iuramento debitori, an probetur damnum, nu. 16. & 17.

Damnum factum in confinio duarum ciuitatum aqua solarentur. numero. 18. vbi numero. 19. an debeat præcedere monitio.

Gubernator villæ temporalis, vel perpetuæ tenetur ea etiam de robaria facta in suo territorio nu. 20.

Custodes terrarum an teneãtur, & torqueri possint super robaria facta in suo districtu, num. 21.

Azeuedo super. 8.

Lex fi.

Summarium.

Inseruiãt feriæ & mercata, securà debent esse.

BI. *Quæ sean gnerdadas y amparadores.* Ob hoc enim vt itinera cuſtodiantur portagia regibus in regno, &

1 Dominis † in Dominijs suis, vbi habent iudex priuilegio à tranſeuntibus ſoluuntur, vt colligitur ex. l. 5. titul. 7. pa. vbi gloſſ. *Seguros*, ex hoc inquit cū Rayn. relato ab Hoſtiẽſe in ſumma, titul. de cenſib. & ex quibus cauſ. vect. fed nunquid fine cauſa, quod in conceſſione, & impoſitione pedagij ſeu portagij cauſa requiritur, veluti pro defenſione ſtratæ publicæ cõtra Prædones, vt terra, vel piratas in aqua, vel pro defenſione fidei, & patriæ contra paganos, vel hæreticos, vel alia ſimili cauſa, vtilia, in quibus caſibus, ſi in quit recepit facit hoc, propter quod fuit conſtitutũ, licite, & ſine ſcrupulo conſcientiæ, illud recipit, vt ibi latius per Hoſtien. & ob hanc cauſam cuſtodiendi itineria inquit text. in l. 1. titu. 11. part. 2. quod reges in ca pis, & terris eremis hoſpitia, vulgo *ventas*, † debent facere, in quibus itinerantes conſugiant, vbi gloſſ. *A todos*, inquit quod cum ex hoc commodum publicum reſultet, poſſent compelli clerici, & priuilegiatæ perſonæ, ad contribuendum faciendi talia hoſpitia, ſi ne ceſſaria ſint ea rum contributio, & ibi ſe remittit ad dict. in l. 5. & 14. titul. 6. partit. 1. & alibi nos diximus. Ex quibus & diſponitur in l. 4. titu. 7. p. 5. quod quia terra vbi mercatores vadunt cum ſuis mercantijs, ex hoc ditiores, & honorabilio-

4 res efficiũtur, omnes ij ſecuri ſentire

debent, & secura debent esse itinera eis, & suis rebus, & quod nullus eis damnum faciat, & sic maxima custodia totius regni ad regem pertinet, tanquam ad caput regni, cuius causa tunc ei data tributa, vt dictum est, & parer etiam ex l. 11. titu. 28. part. 3. quam ad hoc corrupte allegat Auendaña 1. parte, numero. 11. vers. Eu autẽ enim quæritur, lib. 1. & probat Ripa. in 1. iub. minus colu. 4. ff. de fun. in. & Lucas de Penna, in. 1. annonar. C. de crog. mil. in. libr. 11. & non soluit rex, verum quilibet Dominus, territorij tenetur custodire territorium, & de robaria in eo commissa tenetur, secundum Bartol. & eius additor. in. 1. nequid. ff. de incen. rui. naufr. Cepola de seruit. viæ, capi. 50. & elegantissime Grammati. decis. Neapoli. 47. & hanc communem testatur Abb. in capit. licet numer. 8. de restit. Spol. nisi & communem, vel villæ in cuius * territorio, hoc est factum tenetur ad hanc emendam, ex dicta lege, nequid, per quam ita tenet Gandinus, de Malefic. titul. de aliquibus quæstionibus sub §. nunc est videndum, nume. 8. pagin. mihi. 256. in paruis, vbi etiam dicit quod tunc homines dictæ villæ tenebuntur in capita, & non per modum patrimonij, † & hoc præmaxime concilio competit, & Domino territorij illius vbi robaria facta est, si necitur de malefactore, vel non habet vnde damnum soluat, secundum text. optimũ fin. in. d. l. 4. titu. 7. part. 5. quæ singularis est in hoc, nam vt ibidem dicit gloss. penul. non est lex de iure communi, ita expressa eo quod dicta lex nequid, non ita clare dicit, & restat Authentica, vt nulli Iudicum. §. quoniam. collatione. 9. vsue cõtrarium probare. Sed lex hæc partitarum seruanda est in nostro Regno, quam tamen intelligit illa gloss. penultimi. ibidem, ex Bartol. & Angelo ibidem in d. l. nequid. procedere quoties villa, vel Castrũ, vel Dñs poterãt prohibere robarium, † & nõ prohibuit, & tradit Did. Perez in. l. 1. titul. 16. libr. octauo, Ordinam. gloss. *Los defendiere*, in principio, & communem testatur Syluester in summa verbo. Rapina numero. 2. & Bosius, in practic. crimin. titul. de damno dat. numer. 6. vbi inquit ex Bartol. & aliis quod vniuersitas dicitur seire delictum, quando factum † est palam, & sic requiritur quod sciat, & prohibere valeat, & satis secundum Angelum, intelligitur potuisse prohibere, si in locis suspectis potuit tenere custodes, & noluit retinere, † nam ciuitates & Domini obuiare debent insidijs retinendo custodes in insidiatis locis, in quibus maleficia solent perpetrari, per. l. 1. C. de delito. & itin. custo. libr. 12. & idem vult Bald. in capitul. 1. in parte Marchio. colu. 2. de ijs qui feu. dar. pot. dicens quod Comites, & barones † tenentur curtes suas in quibus colliguntur pedagia tenere securas à latronibus, alias tenentur emendare damna deprædatis.

Secundo intelligitur, & limitatur nisi illi, qui fecerunt violentiam † essent fortiores, secundum Bald. in l. si deo. C. de ijs quib. vt indig. per text. capitu. fin. de pen. in. 6. & l. sed & de damno vbi idem Bald. ff. locat. & satis hoc comprehenditur in præcedente limitatione, si bene consideretur, & eadem ratione idem erit dicendum si maleficium est commissum in confinibus villæ, & in continenti deprædator se transtulit † ad aliud territorium, vel si de nocte fuit commissum maleficium, ira quod in notitiam Domini, vel hominum villæ, vel maioris partis eorum non venit, † secundum Bartol. in. l. prima. §. occisorum. ff. ad Sylanum.

Syllania. & in dict. l. nequit. & in. l. in delictis in principio. ff. de Noxalib. inquit tamen illa gloss. penultima, dict. l. quartæ, tenendum mentidictum Angeli, quatenus dicit, teneri ad custodiam, & quod certe quando Dominus, vel villa habet iuraPedagij, quæ colligũt à trasseuntibus, vt dixit Bald. in dict. § Marchio. satis bene procedit dictum Angeli, si verum non percipere, forte non teneretur ad custodiam confinium, & si inseritur, vel prohibere non valuit, non tenetur ad emendationem damni, & ex dictis dijsolicet mihi intellectus Olaus, in concord. antinom. litera. F. numero. 130. † legem illam particæ volentis intelligere, vt procedat, quoties furtum fit à vicinis terræ Domini illius, secus si ab extraneis, nam est distinctiuus intellectus, & nulla ratione fundatus. Quomodo autem probabitur damnum per derobatum, an sufficiet eius iuramentum † dicendum est, quòd non, quo ad probandum delictum, sed quoad probandam extimationem rerum derobatarum, bene sufficiet eius iuramentum præstitum, secundum tenorem dictæ l. 4. titulo. 7. partit. quinta, &. l. si quando. C. vnde vi, &. l. 3. titul. 3. parti. quinta, & l. vndecimo, titulo, nono, &. l. 9. titulo decimo, partit. septima. Quod est verum quantum ad ipsum derobatorem, sed quoad villam, vel Domi-

Azeuedo super. 8.

num, damnum satisfacientes, non sufficeret iuramentum, † sed probandum erit, secundum Bartol. in dict. l. nequid. late Bald. in. §. conuenticulas columna secunda, de pace iuram. firm. in fusfeud. Et si damnum passus est de illa ciuitate, ipse etiam contribuit pro solutione, secundum Nicol. de Neapol. l. amicissimos. §. 1. ff. de excusat. tut. & si damnum fatum est in confinio † duarum villarum, quæ ibet villa tenetur in solidum, & vna soluente, alia liberatur, secundum Bald. in. l. si plures. colum. 5. C. de condit. infert. & an requiratur quod monitio præcedat † de custodiendo, vide Lucam de Penn. in. l. 2. C. de naufra. libr. vndecimo, tenetur etiam ad hanc dãi emẽdationẽ tam. Dñs agri, quã villæ si prohibere potuit & nõ prohibuit, imo & guberna tor eius perpetuus, vel tẽporalis, † secundum gloss. fin. in dict. l. 4. titu. 7. part. 5 cuius dicta transeripsi, quia optime loquitur, & vt in præsenti, & ordinatio loco congesta habeãtur hæc. Et an hi, quibus custodia credita erat possint torqueri † vide optime per Cœpolam consil. 18. columna. 6. qui tenet posse, quem sequitur Bosius vbi supra.

Ibi. *Por derecho y leyes.* De quibus in gloss. præcedente dictum est, & præsertim ex dict. l. 4. titulo. 7. partita quinta, & hæc pro hoc titulo sufficiant:

TITVLO. X. DE LAS Injurias, y Denuestos.

Summaria, Titul. X. in Rubricam

INiuria est nomen generale, & significat omne delictum ex animo, & volente factum. numero. 1. & numero. 14. prosequitur.

Ius & iniuria in vicem se adiuuantur. numero. 2.

Iniustum non est omne quod est iniuria. nu. 3. & 4.

Consentiens non fit iniuria neque dolus. nu mer. 5.

Iniuria quando non fiat volenti. numero. 6.

Malefactum distinguunt volentes, & propositum. nu. 7.

Damnum eo ipso quod est datum non praesumitur iure datum nisi contrarium probetur. nu. 8.

Iniurians si dicat se per iocum fecisse id probare tenetur. nu. 9.

Iniuria omnis animo iniuriandi facta praesumitur, vbi circumstantiae probentur. num. 11. Animus talis praesumitur qualia sunt verba vel facta. nu. 10.

Libellus iniuriae non corruit quamvis non dicatur animo iniuriandi factum. numero. 12.

Clausula antiquorum ponentium in libello actionis iniuriarum, quod actio sua remota sit animo sua iniuriam abolenti. numer. 13.

Iniuria specialius loquendo contumelia dicitur. nu. 15.

Iniuria materiam multum attinet ad materiam damnorum. nu. 16.

Iniuria etiam fumitur pro iniquitate, & iniustitia sententiae. nu. 17.

Iniuria etiam quandoque appellatur iniuncta, & praescripto. nu. 18.

Iniuria quadruplex sit. numero. 19. & numero. 20.

Species iniuriae verbalis sunt contumelia, obmutum, & alia vt. nu. 21.

Iniuria realiter, & fictè facto quando fiat. nu. 22. & 24. & 26.

Iniuria grauissima est alapa aperta manu in facie data. nu. 23.

Eleuans manum cum palo, grauiter iniuriat & qualiter punitur. nu. 25.

Iniuria qualiber personalis regulariter dicitur crimè grauc. num. 27.

Iniuria vel verbis fi quis alteri minatus fuerit. nu. 28. vsque ad. 31.

In Francia pro verbis iniuriosis non agitur iniuriarum. nu. 32.

Iniuriae fiue de facto, siue verbis fuis habent gradus. 33.

Vilissimi qui dicuntur. nu. 34.

Iniuria factae Magistri sui dum est in officio, vel simile narratione officij grauis est. & quae puniri potest poena mortis. nu. 35. & nu. 36. idem si Doctori, vel Rectori ratione dignitatis.

Iniuria verbalis etiam est grauis si est de vero. 1. 2. infra, eodem, vel ex qualitate inferentis eam talis dicitur. nu. 37. 38. & 39. de facta patri.

Iniuria grauissima est si sit ret Dei, & eius matri & sanctis. nu. 60.

Iniuria descendens ex parua minor & minima. nu. 61.

Iniuriatus a iniuriante si sint viles, & infamis nihil curatur. nu. 62.

Iniuria verbalis sine actualis potest esse minor, vel maior ratione aliquarum qualitatum concurrentium. nu. 63.

Poena iniuria regulariter est arbitraria. numero. 64.

Arbitrium an ad mortem vsque possit exire di. nu. 65.

Iniuria a quibus, & quibus fiat. numer. 66. & an fiat collegio, vel alijs de familia & socio vtneris. nu. 67.

Iniuriatum alio quomodo intentanda. numero. 68.

CVM in excessibus & variis delictis, de quibus dictum est in superioribus titulis iniuriae inferatur, & diuna, ideo conuenit

ser hæc subijcitur Rubrica. Pro cuius Rubricæ introductione aliqua sunt breuiter dicenda. Primo quid sit iniuria. Secundò, quotuplex. Tertio, quo modo intenteretur quilibet. Et quo ad primum dico, quod iniuria est hoc ipsum generale, & significat omne delictum ex animo, & à volente factum, & sic dicimus omne quod non est iuste seruat. 1. & de iniur. & iniuriis. & l. 1. tit. 9 part. 7. Ius enim & iniuria adinuicem se adiuuant, imò & iniuriam facere bruta negatur, quod nec quidquam iure faciant. l. 1. & l. 2. ff. eod. quia quatenus fedi ex quibus iniuria videtur idem quod non iure factum, ibi cee Antist. Ecclicor. 5. cap. 7. maximè differre inquit, nam iniuria est antequàm fiat omne, scilicet, quod à lege vel constitutione prohibetur ità quam iniustum, at postquam est facta non dicitur iniuria sed iniuste factum, & Vlpia. in l. fed & quemcunque. §. 1. ff. à lege aquil. inquit, iniuriam autem hic accipere oportet, non (quemadmodum circa iniuriarum actionem) contumeliam quandam, sed quod non iure factum est, hoc est contrarium, est si culpa quis occiderit, & l. Iustinian. §. 1. institut. ad leg. aquil. iniuria autem occidere intelligitur, qui nullo iure occidit. Licet nō omne quod est iniustum est iniuria, differunt nā- 3 que reucta, * quia iniustum reperitur, vt inquit Michael Salò, in disputatione de iustitia, supra. 2. 2. D. Tho. quæst. 59. artic. 2. colum. 161. cum frequentibus in rebus ipsis, vel actionibus simpliciter, & à parte rei, quotiès cunque enim deficit æqualitas, siue inæqualitas ab agente siue non, est iniustum, si intendatur formaliter, & nō materialiter tantū, iniuria verò quando sic in rebus quoque, vel actionibus quia per illas fit, pendet tamen, ab intentione, & animo agentis, & ab illo sumenda est, quo fit, vt qui sciens & volens facit iniustum, hic faciat quoque iniuriam, qui verò ignorans faciet quidem iniustum, non tamen iniuriam, † vt qui inuentum Regem in nemore mutato habitu ex ignoratia nō afficit illū honore Regio, facit quidē iniustū materialiter, nō tamen iniuriam, & eodem modo qui reluctans, & nolens patitur aliquod iniustum, patitur etiam iniuriam, qui voluntarius, & volens, patitur quidem aliquid iniustum materialiter, non tamen iniuriam, verbi gratia, debes mihi. 100. remitto tibi libere & sponte, potita ve solutas ab, quin hac solutione adest quidem iniustum materialiter, quia non est ista solutio equa lis debitor, nulla tamen sit mihi iniuria quia voluit partem illam remittere. eo quod liberè potuit, huic ortum habet regula alla. 27. de reg iur. in 6. scie 7 ti, & consentienti non fit iniuria ne que dolus, non iniuria, quia vult, & consentit, nec dolus quia scit, cui simile habetur in l. nemo. ff. de iniuriis. nemo videtur eos fraudare qui scit, & consentiunt, & quando iniuria nō 8 fiat † volenti, vide per Tyberi. Dect. Respon. 65. num. 6. volum. 2. & Respon. 4. num. 10. volum. 1. quare vt ex iniusto aliquo iniuria nascatur probatur debet quod iniurians fecerit, vel dixerit tale animo iniuriandi, secus vero alias, vt. ff. de iniur. l. illud. § quare, & l. obligationis fubsti. ff. de actio. & obligatio. cum ibi notatis in fin. iuncti is ijs quæ notantur l. dolus. ff. de lege aquil. & probatur in l. 1. tit. 9. part. 7. ibi, *Que es fecha o dicha a otro a tuerto o a*

despectamento dei. Nam voluntas & propositum distinguunt malefícia †. l. qui iniuriæ. ff. de damn. † l. 1. C. ad l. Cor. de Sicar. & ideo iniuriatus habet hoc probare. Iniuriatum actio. §. fi quod decreto. ff. de iniur. iuncta. l. fi quis grauí. §. 1. ff. ad Syllania. quod probat ex facto & personarum qualitate, iuxta notata. l. 1. §. Diuus. ff. de Sicar. & l. si non conuitij. C. de iniur. & sic intelligunt iura dicentia quod eo ipso, quod est damnum datum non prægitur iniuriatum, † nisi cõtrarium probetur, nam præsumitur de malefício, quia factum sic se habet cum iniuria, sicut id quod sit contra ius, iuxta notata. l. illud ff. de iniur. & latem. apud Labeonem. § fi. communem. ff. ad l. Aquil. l. & si quem cunque super veribus, hoc est, §. 1. fi quis in furto, fi, eodem titulo. & l. fi minum circa principium. gloss. ff. de damno infecto. & ex pluribus aliis iuribus celatis per la cõ. de Bello qui in sua practica criminali, libr. 1. super versic. An ego iniuriandi. pagin. 15. in paruis. num. 4. vbi num. 5. infert quod si iniuriatus dicat se per iocum fecisse †, hoc probare tenetur, quia si facti & personarum qualitas aliter se habent præsumitur animo iniurian di dixisse vel fecisse, quia verba sua facta sic se habent, & animus talis præsumitur, qualia sunt verba vel facta †, vt. l. Labeo. ff. de sup. leg. & .l. fcire. ff. de tutor. & curato. dat. ab his. l. reprehendenda. ff. de institut. & substitutio. sub cond. fact. Bald. l. si non conuitij C. de iniur. & in dubio omnis iniuria animo iniuriandi facta præsumitur, nisi contrarium † probetur, vt communem dicit Clarus libr. 5. sententiarum. § iniuria. num. 12. Ex quibus in libellis iniuriarum solet dici contra iniuriantem, quod dixit vel fecit animo iniuriandi, sed quamuis non pronatur nõ corruct libellus, si ex dictis vel factis iniuriosum quid resultet, vel exprobatione apparet animo iniuriandi fuisse dictũ vel factum, prout quotidie articulatur, secus si hoc non apparet vno vel alio modo, nam tunc pone dum est in libello, quod animo iniuriandi fuit factum secũdum Bellouif. vbi supra. nu. 8. nõ tamen erit ineptus, vel inualidus libellus licet nõ ponatur, secũdum Angelũ secutum per laſ. in principio, Inſtitu. de actio. n. 50. Auguſt. in additio. ad Angel. de male. in parte, verba iniuriosa, numer. 3. Dabitur tamen pro libero si ex dicti vel facti qualitate non apparear quid iniosum, vel nõ probaretur tale, similiter neque erit necesse in libello iniuriæ apponi illud, quod solent aliquando adiocatiã antiqui poncre quod accusans reuocauit † statim in suo animo iniuriam illi, & quòd eo inuito fuit ei facta, vt post hæc vidi tenere Cagnolũ in. l. nemo fraudare. num. 9. ff. de Regul. iur. nam cum de ea accuſet iam constat Deratianimo, & sic non est necesse hæc verba apponere. Et vt ad instituta redeamus iniuria generaliter sumpta est omne illud quod est iniustum †, vel quod non iure fit, probatum est id. Laanimo iniuriandi fuiſſe factum, nisi aliud conſtet ex factis, & dictis & perſonarũ qualitate, & ex tempore & loco & materia, super qua dicebatur. Aliquando tamẽ, vt specialius ad iniuriæ diffinitionẽ deueniamus appellocor cõtumelia †, à con cõtendo dicta, & dolus, & culpa, vt in lege. aquilia damnũ culpa datũ iniuriandi tur, vt in. l. ff. si quadru. pauper. di. & fic. quãdoq; synonyme accipitur pro damno dato, vt. l. 5. §. iniuriam. ff. ad leg. aquil. ideo dicimus damnum iniuria dare. l. si ex causa. §. nunc videamus. ff. de minorib. & pariter dicimus damnum iniuria pati. l. licet, in principio. ff. Naut. Caup.

Caup. ſtabul. & dicitur ertiam damni iniuria actio, l. 1. ff. de publica. & ind. libcet. §. 1. & cin. largentarijs. §. fin. ff. de ædend. & in l. pupillum. ff. de regitur. & fic materia iniuriæ multum attinot ad materiam † damnorum datorum, ita vt Bart. in d. præter exiliũ. §. 1. in fin. ff. de iniur. dubitauerit an eſſet differentia inter actionem legis Aquiliæ, & actionem iniuriarum. Rursus iniuria ſumitur pro iniquitate & iniuſtitia ſeu rectitæ †, vt teſtatur Vlpia. in. l. 1. §. ff. de iniur. Dum inquit, nam cum quis inique vel iniuſte ſententiam dixit, ex eo iniuriandi causa, quod iure & iuſtitia careat, quaſi non iuriam. idem probatur in qui propr. § procurator. ff. de procurator. & in. l. eo tempore. in princi. ff. de pœnal. & in l. ſi per imprudẽtiam. ff. de iudicio. & quilibet certi, vſucapio & præſcriptio iniuria appellatur, vt l. 1. ff. denego. geſt. & hæc pro primo quæſito. Quo ad ſecundũ quotuplex ſit iniuria †, dico. *Ignorantia.* in. c. ſi. de iniur. Dicit duplicem eſſe, verbalẽ, ſcilicet & realẽ, & probatur ex. l. 1. §. ff. de iniur. & ex. l. 1. tit. 9. p. 7. & ita tenet Clar. lib. 5. ſent. § iniuria in princ. Sed Hoſtiẽ. in ſumma, iſto tit. & cõter Dacto. teſte Maria. Soc. in Rubr. extra de iniur. n. 4. dicũt quod iniuria eſt triplex. & triplicitertie, ſcilicet, re, verbis, & literis, vel vt alij dicunt, facto. verbis, & ſcriptura, & hãc ſequitur Anto. Gom. Tom. 3. Var. Tom. 3. Var. c. 6. de iniur. n. 1. Iodocus vero in præct. crim. c. 1 35. de iniur. n. 1. dicit quod tripliciter ſit iniuria, verbis, re, & facto, ſcriptis & geſtibus, ex. l. 1. §. iniuria Inſt. eo. d. Ego tñ teneo ſolũ dupli ci modo fieri iniuriam † cum prima opinione & cum dicta l. Partiæ, verbis, ſcilicet, vel facto, vel promiſcue vtroque: & ſub iſtis duabus formis aliæ duæ, ſcilicet per ſcripturam, vel per geſtus cõprehenduntur, hæc enim duæ ſub iniuria de facto, vel de verbo comprehenduntur, nam qui ſcribit, vel geſtum facit factum agit, vel ſaltim ſub illa de verbis comprehenditur, quæ ſit per ſcripturam ſecũ dum Cephalum conſil. 341. nume. 42. & 44. libro. 3. & ſic inquit optime illa l. 1. titul. 9. parti. 7. quod licet iniuriarum multæ ſint radices, omnes ramen ab iniuria, verbis, vel facto deſcẽdunt: nam vt inquit Maria. Socin. vbi ſupra nũmer. 4. ſpecies iniuriæ verbalis ſunt, † cõtumelia ſeu cõuitij, crimi natio, improperatio, diffamatio, ſeu infamatio, detractio, ſuſurratio, derſio, ſeu eluſio, maledictio, ſeu blaſphemia, & ſub ipſilla quę ſcriptis, aut geſtibus fit cõprehenditur, ſub illo verbo diffamatio, & ſub illis derſio ſeu eluſio, & quanuis dictæ ſpecies quandoque ſynonymẽ ſumantur, differũtur tamen, vt ex dictis ibi per Socin. appa ret, quæ quia non ſunt præſentis ſpeculationis omitto ea per ipſum vide-

22 da. Re autem & ſic facto ſit iniuria, † quoties manus infertur, Puta ſi quis alium alapa percuſſerit, vt in caſu Grammat. deciſio. 14. & hæc eſt de

23 grauiſſimis iniurijs ſi aperta manu † alapa in facie aliquis ferierit alium, vt & ex d. 2. o. titulo. 9. partit. 7. notat ibi gloſſ. *A bitelamente*, ſed ſi pugno & ſic manu clauſa alium percutiat vel verberet, non eſt ita grauis iniuria in hominum reputatione, & abuſiue, verberaſſe dicitur, qui alium pugno per cutit ex. l. item apud Labeonem. §. Verberaſſe. ff. de iniur. vel itidem fa

24 cto iniuriat, qui alium † cubito percutit, vt in caſu Parriſi conſil. 165. lib. 4. vel cum manu ſub mento, vt in caſu Gund. Papæ conſil. 224. vel baculo vt in caſu Grammd. voto. 15. & 28. & conſil. 2. & in decif. Neapol. 36. & 37. & Bertrand. conſil. 161. lib. 6. & conſil. 142. eodem volumi. & conſil. 164. lib. 7. &

Nata

Natæ consil. 154. & hæc est de grauissimis iniurijs, vt apparet ex dict. Ilitè apud Labconem §11. ff. eodem tradit Angel. de maleficijs in parte & admæna tur, Anton. Gomez, tom. 3. cap. 6. nu. 6. & optima. l. 6. versic. *Oro si decimas*, citu. 9 part. 7. vbi amplat etiam si est palo illo iniuriatus non percutiatur, si edeuauit quis manum cum palo cõtra talum, † de qualiter puniatur, declaras Gramma decis. dicta 27. & hæc est maior iniuria, secundum duelli libellum, quam illa, quæ fit dando alapã in facie, quia cum palo vindicatur alapa, & non econtra, item fit iniuria facto, si quis alium † vulnerauerit, vt in casu Ioan. de Amic. consil. 77. & 85. & Mantuæ consil. 41. lib. 1. Gramma. voto 11. & 12. & consil. 56. 62. & 82. & 69. & decis. 16. & 94. & Hippoly. consil. 26. & 34. & Boeri. 323. & Nata. consil. 44. & regulariter quælibet iniuria personalis † dicitur crimen graue secundũ glos. *Dissimuasse*. l. 5. citu. 15. part. 7. & tradit Bartol. in l. non folum. §. mandato colum. 3. in princip. ff. de iniur. & vide. l. 2. titul. 31. partit. 7. verbis autem sit iniuria si quis alteri mmatus † facrit, vt in casu Bal. consil. 164. lib. 2. & Crauetæ 13. & consil. 53. vel si appellaueris aliquem fallarium † vt in casu Romæ consil. 96. vel vsurarium, vt in casu Cauetæ consil. 145. vel prodiderem, † vt in casu Bald. consil. 361. lib. 4. & Butr. consil. 44. vel infamem † vt in casu Bertrandi consil. 131. libr. 5. vel bastardum, † vt in casu Bertrã consil. 179. lib. 6. vel si dixeris alicui, tu es bonus homo, † quia censeris eum cornutum appellare, vt communiter intelligitur, vt in casu Socin. in quo dam consil. de quo meminit Carauita, super titu. 31. magnæ curiæ, numero. 22. vel alicui dixeris quod † produxit falsam chartam, vt in casu Riminald. consil. 49. vel quod vendebat, † potestarias, vt in casu Socin. consil. 140. lib. 1. & Cornel. consil. 80. libr. 3. vel aliquem diffamauerit de aliqua re † ex qua eius opinio lederetur, vt in casu Rom. 96. dicitur, quia dixit fallo mulieri, ego te despontaui, † vt in casu Bald. consil. 230. libr. 3. vbi tractat an propter dissordiam mariti puniatur iniurians, vel quod fallo iniurianerit † se illam cognouisse, vt per Cassane. in consuetud. Bur. tit. de iustitices. Rubr. 1. n. 42. fol. 16. vel si illã appellaueris † Sozzadola, malfatta, in cõtiosa Putana, vt in casu Bar. cõsil. 8. & Natæ consil. 60. vel dixeris alicui, tu mẽtiris, † vt in casu Bal. consil. 41. lib. 1. & Socin. Iun. consil. 82. lib. 3. licet in Italia non cõmittitur iniuria, si quis alicui dixerit, tu mentiris, † secundũ Bosi. in practi. crimi. titu. de iniur. nu mer. 7. fit etiam iniuria verbis. si dicatur alicui fecisse Monetam † falsam, vt in casu Socin. consil. 118. lib. 1. vel si accusaueris aliquem de aliquo crimine, & succubueris, † vt in casu Angeli, consil. 93. Socin. consil. 118 libr. 1. vel si fecerit aliquem † indebite carcerari, vt in casu Bal. consil. 112. libr. 3. & Guido Papæ, decis. 324. vel opposuerit alicui crimẽ de quo habebat † gratiam, vt in casu Cauetæ, consil. 108. vel si quis aliquẽ fallo vituperit vt ex cõmunicatũ, † vt in casu Romæ consil. 387. vel si prædicator concionando maledixerit de aliquo vicino † suo, & si illum non nominauerit, vt in casu Alexandæ de Neuo consil. 81. sic etiã si quis de alio canauit carmẽ famosum † vel praiam cantilenam secundum Cephal. consil. 141. num. 7. vol. 3. item & contra illum, qui alium impedit vi re sua † datur actio iniuriarum, secundum eund. Cephal. consil. 419. nume. 60. eodem lib. 3. vel si quis ingrediatur domum alterius eo inuito, vel ex eat † aliquid abducat, vt per eundem dict. consil. 419. num. 33. vel qui honestum præceptũ † testatoris non

non seruat, vt per eundem cõsil. 356. numer. 12. volum. 3. in Francia tamen non agitur iniuriarum proverbis iniuriosis † secundum Rebuf. de priuil. Scholar. in Authenti. habita in glos. 52 villisimis in fin. C. ne filius pro patre, & de ijs iniurijs verborum, & de facto, literis & gestibus plura dixit Iodocus, in practic. crimin. capitul. 136. cum. 4. sequẽtibus, & Plac. de delict. cap. 6. tractat de iniuria de facto, nofter autem titulus tantum de iniuria verborum loquitur, & tractat. hafq; iniurias tam de facto, quam de verbis, suos habent gradus ascendẽtes, 53 † & descendentes, nam si habemus maximum Imperium, maius, magnũ parum, minus, minimum, sic etiam habemus iniuriam, maximam, maiorem, magnam, parum, minorem, & minimam, quas bonus iudex arbitrabitur, dum lis pendet, quæ nam ex ijs sit, ex qualitate iniuriantis, & iniuriati, & ex tempore, loco, & dignitate, & officio, maxima enim dici potetur illa, quæ fit à vilisimis hominibus alicui homini honesto, & vilisimi dicuntur Spanuldi, siue Ribaldi carentes arte, † vt inquit glos. in Authẽtica de test. §. Sancimus. verb. artifices ignobiles collatio. 7. præfertim si est iniuria corporalis, vel si fieret maximis puta Papæ, Imperatori, Regi, principi, vel alicui magnati, baroni, & similibus personis vt in §. atrox institu. de iniur. & optimal. 2. to. 11. 9. partita. 7. quæ singularis est in hoc, item iniuria facta magistratui dum est in officio, † vel in scripturacitatione officij, quæ & pœna mortis puniri potest, si dicatur ei quod erat tyrannus, vel iustitiam venalem habebat, si non probabatur saltim semiplene, se cundum Bosi. in practic. titu. de iniur. 56 nu. 58. vel Rectori, vel Doctori, † ratione dignitatis, vel si cora magistratu facta sit, vel in foro, vel cum in facie quis vulneratus est, vt per Menochiũ de arbitr. iud. casu. 263. per totum & iniuria verbalis alicuius † verbi in l. 2. huius tituli contenti, est de grauissimis, secundum Azonem. in tracta. de iniur. num. 27. Item ex qualitate inferẽtis dicitur maxima, † Puta si seruus Domino, filius patri, † ex. Ised si hac §. præcor in fin. ff. de in ius vocand. Areti. consil. 34. Doctores in dict. §. atrox. & in l. præter. §. fin. ff. de iniur. quia cum seruitium, & obsequium de beat seruus Domino. l. 1. & per totum ff. de obseq. i seru. patro. præst. pro ser utio iniuriam præbet, & filius patri debet pietatẽ, & obedientiam. l. pen. ff. de obseq. l. r. & l. offic. C. de negot. gest. glos. in l. hoc colore. ff. de inofficiosi. testam. & in Regula non est sine culpa. de reg. iur. in. 6. & in extrauaga. 1. Ioan. 22. de senten. excommu. & in. l. veluti. ff. de iust. & iur. & pro solatio, eum iniuria afficit, & dici poterit illud Malachi. 1. filius honorat patrem & seruus Dominum suum, si ego pater sum, vbi est honor meus? & si dominus ego sum, vbi est timor meus? Idé & ea fortiori dicetur grauissima in 60 iuria † si fieret Deo, & eius Beatissimæ Virgini, & Sanctis, Puta blasphemando, cum sit Rex Regum, & Dominus dominantium: maior vero iniuria est minor, quam maxima, & dicitur maior respectu illius, quæ magna est, vt cum dicitur alicui alia verbalis iniuria, quæ non sit de illis quinq; expresis in. l. 2. infra eodem. Habita dicta consideratione personæ rum & loci & temporis: e contrario verò datur iniuria † descendens, parua scilicet minor & minima, parua illa quæ fit inter homines mediocres, minor quę inter minores, minima inter vilisimos, & hæc minima nõ cõsideratur, nã si iniuriatus & iniurians 62 † sint viles personæ & infames, vilis & infamis non possunt vlterius infamari,

fumari, vt est text. cum glos. notabili. l. 2. C. vt intra cert. iunctis ijs quæ notantur in cap. ita quorundam, de Iudeis, in fine glossæ, & quia tales viles personæ, quas ratione vilitatis vitæ dignas legum obseruatione præstor non creditur, nunquam debent iuris laqueis innodari, nec defendi, vt. C. de alu. tol. quæ alsuerium, in fi. & l. Senatoris. ff. de rit. nupt. cum ibi notatis super verb. scripto. & l. exteræ. ff. famil. herciſc. & de aleatori. l. 1. & ibi muller, quod met. caus. quas allegat ad hoc Bellouiſ. in ſua pract. cum tit. 1. de iniur. num. 76. pag. 37. in parvis. Omnia tã hæc de atroci & minori, & parua & minima & aliis gradibus dictis ex arbitrio iudicis pendẽt, ſicut & pœna, nã ratione dictarũ qualitatũ poteſt pœna eſſe minor, vel maior, ſiue iniuria ſit in facto, vel in verbis & vt conſtat ex §. in ſumma Inſtit. de iniur. & ex l. 2. l. 21. ff. p. p. r. notat. Antro. Gomez, tom. 3. cap. 6. numer. 7. & here Auendan. in dict. tractat. de iniur. numer. 13. dicat hodie pœnam iniuriæ verbalis non eſſe arbitrariam, ego credo, quo d regulariter eſt arbitraria vt per Olan. in concord. antinomia, litera I. numer. 12. & 13. & niſi in caſibus à iure expreſsis, prout ſunt illi de quibus in l. 2. & 3. infra eo dem, & in ſimilibus vbi pœna expreſſa reperitur, & tenet Iuſt. Clar. §. iniuria, numer. 7. & Dida. Perez in Rubric titul. 9. lib. 8 Ordinamen. pag. 217. vbi & late examinat an ad mortem vſque poſſit arbitrium extẽdi, & duas communes contrarias refert, & eam tenet inquit quod non niſi in grauioribus delictis, vt ibi exemplificat, & Anton. Gom. Tom. 3. cap. 6. nume. 8. & glo. fin. l. 1. titu. 9. partit. 7. Late Maranca in practica 4. part. diſtin. 1. numer. 43. cum ſequentibus pagi. 93. iniuriaque à quibus, & quibus fiat, & vſque optimus. l. 8 & 9. titu. 9. partit. 7. & Anto. Gomez, vbi ſupra, nume. 5. & an ſi fiat vni de familia omnibs facta dicatur, vel vni de collegio vel ſocio itinerisve dixi in Tract. de decurio. Curiæ Piſanæ, lib. 8. cap. 4. & quomodo ſit intentanda † actio iniuriæ, die quod ciuiliter vel criminaliter, & electa vna via non poteſt ad aliam redire, ex §. in ſumma, Inſtit. de iniur. iuncta l. Prætor edixit. §. 1. & l. quod Senatuſconſultum. ff. eodem. & l. 21. tit. 9. part. 7. & ciuiliter intentatur, dicendo quod nõlet illam iniuriam pati pro tanto, in quo eam exiſtimat ſalua iudiciali taxatione, & tunc debet exiſtimationem & querelam probare, & ea probata iudex ex iuramento accuſantis id moderatur & taxat ex iuribus dictis, & hoc erit tutius quamuis Socin. relatus per glo. *Aliquereſſo.* in dict. l. 21. velit iudicem debere ſequi æſtimationem probatam, ſed ſecundum glo. iſtam tutius erit ſequi formam illius legis, & ibi glo. *Pudere.* Ponit dictam formam libellandi cum ciuiliter pro iniuria agitur. Sed ſi criminaliter agitur, tunc petitur vt contendentes iniurians in pœnis ſtatutis à iure ſeruo vel conſuetudine poſt cratum factum & iniuriæ modus, ſignãdo locum, menſem, diem & annum, vt &c in hoc titulo fortaſſis latius dicemus. Poteſt tamen, & cum criminaliter agitur in eodem libello incidenter petere tum condemnari iniuriatem in mitigatis, dictis & damno ex talibi iniuria ſecutis, ſi vltous in ea interceſſit, vel ex poſt facto agetur lege Aquilia ad damnum, vt inquit gl. *Seruius.* in dict. l. 21. Sed melius in eodem libello per dictam viam incidentiæ ex officio iudicis ad hoc implorato petes tale damnum, & hæc eſt tutior & melior practica quam & ſequitur Couar. lib. 2. Variar. cap. 10. nume. 7 verſic. ſic iniuriam paſſus, & Anto. Gom. dicto. 6. num. 9. & 10. vbi & quanto

& quanto tempore durabit iſta actio agendi ad damna & expenſas, & nu. 11. quid ſi remaneat claudus, vel perpetuo debilitatus, & per hæc Rubric. ſatis remanet declarata.

SVMMARIA

Honorendus eſt pater, vt filius eius viuat ſuper terram ex Dei præcepto. num. 1.

Ingratiſſimus eſt filius parenti non obediens. num. 2.

Filius patrem aut matrem iniuriãs punitur. num. 3. ſue iudicialiter, ve ibi, vel extrajudicialiter per nu. 4. vsi diffamet. & n. 5.

Filius aut ſuus tutor manifeſtare patrem hæreticum. nu. 6.

Iniuriatur quis in abſentia ſicut in præſentia. num. 7.

Defunctus iniuriatur & hæredi eius datur actio iniuriarum. num. 8. niſi fect conſuetudo in contrarium, vt num. 9. non tamẽ ſufficeret conſuetudo vbi fieret per ſcripturam, vt ibi, punitur tamen minus ea quæ fit defuncto. quam viuenti. n. 10.

Casus hic vbi in alternatiuis creditoris eſt electio. nu. 11. & 12. quid in pœnis.

Lex Prima.

Summarium.

Filij iniuriãtes & dehonestantes patrẽ, aut matrem pununtur Pœnis, de qui bus hic.

IBI, *Son desobedientes a ſus padres.* Contra Dei præceptũ Exod. 20. dicens: Honora patrẽ & matrem † tuam, vt ſis longæuus ſuper terram quam Dominus Deus da bit tibi, qui autem maledixerit patri ſuo vel matri, morte morietur, & iterum Exod. 21. & Eccleſiaſt. 3. Qui honorat patrem ſium vita viuet longiore, & qui obedit patri refrigerabit matrem. & ad Epheſ. 6. Filij obedite parentibus veſtris in Domino, & ſic dicit Proverb. 13. Filius lætificat patrem, filius vero ſtultus mæſtitia eſt matri ſuæ: quod ſi aliter fecerint, tãquam inobedientes & ingrati parentibus qui eos nutrierunt debent grauiſsime puniri, ſicut in Deuteronom. cap. 21. fiebat diſponendo. Si generit homo filium contumacem & proterum, qui non audiat patris aut matris imperium, & coercitus obedire contẽpſerit, apprehendent eum & ducent ad ſeniores ciuitatis illius, & ad portam iudicij, dicẽſque ad eos, filius noſter iſte proterus & contumax eſt, monita noſtra audire contẽnit comeſſationibus vacat, & luxurię, atque conuiuijs, lapidibus eum obruet populus ciuitatis, & mortietur, vt auferatur malũ de medio veſtri, & vniuerſus Iſrael audiens pertimeſcat, quibus alludit illud Vlpia. Iuriſcon. in. l. 1. ff. de obſeq. à lib. præſidi centis, quere ſi filius miles in patrem aliqua cõmiſit pro modo delicti puniendus eſt. Et ibi in §. 1. dicitur, Si filius patrem & matrem (quos venerari oporteat) contumelijs afficit, vel impias manus eis infert, Præfectus vrbis delictum ad publicam pietatem pertinens pro modo eius vindicat, indignus militia iudicandus eſt, qui patrẽ & matrem, à quibus ſe educatum dixerit, Maleficos appellauerit, & in l. vnic. C. de ingrat. libe. habetur, Filios & filias cæteroſque liberos contumaces, qui parentes vel acerbitate conuitij, vel cuiuſcunque atrocis iniuriæ pulſanſent, leges emancipatione reciſſa damno libertatis immeritæ mulctari voluerunt, & l. ſi. tit. 18. part. 4. di xi in l. 2. tit. 1. lib. 1. ſupra, & facit. l. 5. titu. 16. ea l. part. 4. ingratiſſimus enim filius iudicatur parenti non obediẽs, † quæ quidem inobedientia in dehoneſtando eos etiam conſiſtit quantũ cumque

eumque verbis iniurientur à filijs, vt apparet ex text. hic. & in glo. sequenti videbimus, & sic acrius punitur iniuria facta patri quam extraneo, secũdum l. 8. tit. 31. par. 7.

Ibi, *Y demas de las otras penas contenidas en las leyes de las siete Partidas.* Sed quæ sint hæ leges Partitarum, & vide tur nullas esse, quæ particulariter pœnam imponant ijs filijs, patres suos iniuriantes, nam l. 20. tit. 9. part. 7. licet hanc quam facit iniuriam filius patri aut matri, atrocem dicat, non imponit pœnam, & l. 21. eod. tit. & par. arbitrio iudicis eam reliquit. Sed adhuc dico ex istis legibus pœnas declaratas cum per mediam iudicis personã eas declarandas statuatur, attẽta qualitate iniuriæ. Item ex l. 4. tit. 7. p. 6. pu nitur filius patrem aut matrem iniu-
3 rians ¶, nam ob hoc exhęredari potest, prout de iure antea erat, ex text. in Authen. vt cum de appell. cog. col lat. 8. glo. in §. filius tit. de inoffi. testa. glo. in capit. Quintaualliis de iure iur. & hoc non solum procedit in diffamatione iudiciali à filio facta de patre aut matre in iudicio de delicto ali quo, ob quod veniret pœna magna puniendus, accũsando eũ, ex dict. l. 4.
4 Verum &si extraiudicialiter eum diffamauerit filius? ex eadem l. 4. vbi glo. *Si infamasse*, Dubitat de hoc, cum lex ibi expressa sit, imò & non solũ exhæredari potest filius manus violẽtas in parentes imponẽs, verũ etiã tantũ iniuria verbali, graui tamen,
5 eos ? vel aliquem eorum afficiat, potẽrit talis filius per patrem sic iniuriatum, aut matrem iniuriatam exhæredari, prout & de iure erat antea cõmunis opinio, vt attestatur Curtius Iun. consi. 147. nu. 1. relatus per Clarũ lib. 3. fe. tent. § testamẽtum q. 41. n. 3: Grauis enim iniuria verbalis æquipa ratur verberibus, percipue illata patri, cui de iure diuino & humano sum mus honor summaque reuerẽtia debetur. Sed an filius tenebitur patris delictum in causa hæresis manifestiæ Inquisitoribus?, tradit latissime Didac. Per. in præsenti, sub. l. 1. tit. 9. libr. 8. Ordinam. pag. 220. cum sequentib. vsque in finem. & Syman. de Institur. Catho. tit. 29. nu. 35. cum sequentib. vbi perdifficilem quæstionem hæc esse affirmat.

Ibi, *O en ausencie.* Ita enim iniuriatur quis in absentia, sicut in præsen-
7 tia, ¶ vt & probatur in l. apud Labeonem. §. conuitium. ff. de iniur. &. l. 1. titu. 9. p. 7. grauius enim quis afficitur iniuria dum absens est, quã dum præsens, cum suum posset honorem præsens defendere, sitque de iure qui suũ purgat pudorem secundus, ex. l. quæ omnia §. sed & aduersarius. ff. de procurat. solemnis secundum Iaſin. l. vt vim. ff. de Iust. & iur. & confirmatur per tex. & ibi Abb. c. 1. de maled. l. vni. C. si quis impe. maled. l. vnic. C. de famos. libel. l. 3. tit. 9. p. 7. Vnde desumptus etiam iniuria afficitur hæredi,
8 actio iniuriarum ? competit. l. 1. §. si forte. ff. de iniur. Barto. l. 4. § Cato. numero. 31. ff. de verborum oblig. Paula. Rub. in Rubric. de donatio. § fin. colum penult. num. 4. probatur que ex l. 11. & 12. titu. 9. part. 7. & ita resoluit hæc Didac. Per. in l. fi. col. 57. tit. 1. libr. 2. Ordin. Ant. Gom. tom. 3. c. 6. nu. 2. in princ. & nu. 5. & Auend. in Tract. de iniur. nu. 7. & 8. & Parlader. libr. 1. re. cori. 1. ? 8. nu. 14. Vbi tenet & tunc Palinodiæ locus esse si ex iniurijs, vbi Palinodia cantãda est, dicatur aliqua etiam in absentem, etiam si cum voci feratione non dicatur, contra Parlador. ibi, vociferationem requirẽtem, & quod absenti etiam fiat iniuria tenet Benedict. in cap. Rainutius, versic. & vxorem. numer. 429. de testam. vbi limitat, nisi consuetudo esset ? in
9 contrarium, dum tamen, non sit per scriptu-

scripturam facta iniuria, nã circa hãc consuetudo nihil efficeret, mitius tamẽ punitur iniuria facta defũncto,
10 quam viuenti, ? secundum Duenas Regul. 12. limi. 3.

Ibi. *Seyscientos maravedis de los buenos, que son seys mil maravedis de la moneda.* Verba hæc, *Que son seys mil maravedis de esta moneda*, non erãt in antiquo exemplari, sed ordinatione Recopilatum leges Ordimenti fuerunt apposita à declarã. tum valorem illius moræ petini boni, quorum vnus decem hodiernorum efficiebat, sicut in moræ petinis aureis, vt verumque testatur Couarruui. de numif. capitulo 5. numero. 4. & libro. 1. Variat. cap. 11?

Ibi. *Que el padre, o la madre mas quisiere.* Intellige de duabus supra dictis, scilicet, *De veynte dias de carcel publica, con prision, o ossos seys mil maravedis*, nam aliæ pœnæ à legibus impositæ iudex imponet eas neque remanent in electione parentum, & habes hic casum vbi in alternatiuis est electio credito
11 ris, ? licet regulariter sit debitoris, vt in capit. in alternatiuis de reg. iur. in 6. l. 39. titu. 14. part. 5. & quidin pœ-
12 nis, ? vide per Cepolam in. l. si fugitiui, numero quinquagesimo octauo, & ca. C. de seru. fugit. Roman. sing. 153. Angel. de malefi. in verbo quas si non soluerit, numero quinto, l aut damnum. §. proinde. ff. de pœnis.

SVMMARIA.

Iniuria verbalis ab antiquo punibilis erat, num. 1.

Dicto, Qualquier, vniuersalis est. numero. 2.

Masculinum comprehendit fœminum, si non repugnat mentis legis. nu. 3.

Iniuriam facere possunt omnes illi, qui possunt pati. nu. 4. nisi vt nu. 5.

Et ita masculi & fœminæ videntur quoad in

Azeuedo super. §.

iuriam faciendam adæquatæ ex l. 8. titu. 9. part. 7. vt numero. 6. & 7. vbi declaratur.

Iniuria fit sine fœminæ, sine masculo. numero. 8.

Iniuriari aliquem per alium sufficit constare per probationem etiam ja verbis, non ex primatur. nu. 9.

Referens se audiuisse ab alio iniuriam, ad cenetur. nu. 10. & 11.

Colligitur etiam iniuriosi potest. num. 12.

Iniuria fit licet verbis non exprimatur, sed restituit quis per alterius iniuriã, num. 13.

Verbum, de ostare, denotat iniuriam alteri inferre. nu. 14.

Iniuria non fit Doctori arguendo si dicatur ei, falsum est quod dicis nu. 15. vbi nu. 16. & an dicitur fi vn indicto allegetur eli cendi contra testes. nu. 17.

Iniuriam fi quis per vocum alterius dixit, non agit iniuriarum. nu. 17.

Magister non iniuriat discipulum causa correctionis iniuriani. nu. 18.

Valentis se ordinare de stare, quod est Spuriri aut alud dicitum, non potest agi actio ne iniuriarum. nu. 19.

Animus iniuriandi quomodo probabitur, num. 20. vsque ad. 23.

Iniuriarum agat ille, cui dicitur, an Spuriri es? vel incestuosus, vel pauper es. nu. 22. & 23.

Iniuria per alium alicui inferens an teneatur expensas soluere. nu. 24.

Leprosus dicitur latine, qui Hispane, Gafo, nuncupatur. nu. 25.

Leprosum quem esse quomodo cognoscetur, nu. 26. & nu. 27. quid moraliter loquendo.

Leprosus ponendus est extra ciuitatem ne fiat alios. nu. 28. & 29. vbi hæc de causa dicitur, quod domus Sancti Lazari sunt extra ciuitatem.

Vocans alum. Buboso, non incurrit nostræ legis pœnam. nu. 30.

Vocans alium malum vicinum iniuriat eũ, num. 31.

Crimen Sodomiæ grauius aliis, præter hæresim. nu. 32. & 33. vbi quis in Francia.

Prodito quis dicatur, & alcuoſus, & in quo differant. nu. 34. & 35.

Vocans alium, Alcuoſo, an imponatur pœna, De defectu. nu. 36. & 38.

Perdenellionis delictum quod dicatur, numero. 37.

Proditorem alium vocans, & probans esse verum an excusetur etiam si indulgentia Principis sit crimen remissum. numero. 39.

Dicenti tibi, tu fuisti proditor, an imponetur pœna. nu. 40.

Falsa restitutione non est amplius quis proditor. nu. 41.

Vocãs alium Judæum aut Maurũ an tenetur legis vsitæ pœna. numero. 42. & numero. 87.

Vidua si vocetur pœta, non imponitur pœna vsitæ legis. nu. 43.

Synode debent sui an comprehendetur in no vã lege. nu. 44.

Vocãs aliquem meretricem, quæ tempore contenti erat bona fi. velit probare se fuisse peccatricem, an audiatur. nu. 45. & 46.

Actio iniuriarum quibus personis competat vxori vxoratæ dicta. num. 47.

Maritus si remittit iniuriam suæ vxori factam, an possit hodie vxor hac agere iniuriarum. nume. 48. & 49.

Iniurias multas in simul alicui inferens, an puniatur multis pœnis. nu. 50. & 51. & 52. & 53.

Dicens alicui prohiberem, & latronem, an suppleatur verbum, es. nu. 54.

Si vocasti me prodito rem, ego te, an possi mus ambo accusare. nu. 55.

Accusans de crimine quido possit reaccusa re accusatorem. numer. 56. vsque ad. 73.

Consultus in peccato accusare non potest. num. 61. vbi declaratur.

Nomen vel quando dicetur receptum inter eos. nu. 73.

Dicto, Otto ũ, est repetitiua similium. numero. 74.

Similia quæ dicentur. nu. 75.

Iniuria ita fit ex verbis subdolosis, & indirectis, sicut ex directis. numero. 76. & numer. 86.

Vocans alium bonum virum vocat eum cornutum. nu. 77.

Curandum non est de nomine cum de substantia res apparet. 78.

Iniuria etiam solo nutu fit. nu. 79.

Cinctum vel cucurbitam alium vocans, id est quod cornuta vocare. nu. 80.

Cornua apponens ante domum vxoratæ cornutum denotat. nu. 81.

Vocans mulierem coniugem bonam mulierem, vel pelicem, vulgo Dona, censetur eam meretricem appellare. nu. 82.

Vocans aliquem Galalonem censetur proditorem appellare. nu. 83.

Vocans aliquem, & dicens, tute lopus es, & pulpamentum quæris censetur Sodomitam appellare. nu. 84.

Dicens alicui vixando, ego non sum tuto, vel alia iniuriosa verba censetur eodem nomine illum vocare. nu. 85.

Condemnatus ad se excusandum an teneatur dicere se mentitum, vel sufficient alia verba contradictoria. nu. 85.

Grauiora sunt verba, mentitus sum, quam alia relata idem importantia. numero. 89.

Desdicere se vel contradicere, an videatur accusatus de iniuria, si dicat contraria testibus in summaria examinatis. numero. 90.

Pronocatio excusat à pœna contradictionis, numer. 91. etiam si ex iracundia, & odio respondeat. numero. 92. & numero. 98. & 99.

Pronocatus verbis, etiam si gladio offendat, excusatur. nu. 93.

Insultatus cum armis licet non percussus si occidat excusatur. num. 94. saltem à pœna ordinaria. vt nu. 95.

Iniurians licitum est dicere, tu mentiris. numero. 96. & numero. 97. idem si turpem notam quis alicui imponet.

Nobilis non tenetur se desdicere. numero. 100.

Nobilis non est condemnandus pœna ignominiosa. nu. 101.

Nobilis alicuius vxor non tenetur se contra dicere, etiam si vidua sit. numero. 102. & 103.

Mulier nobilis etiam si ignobilis nubat non tenetur se contradicere. numero. 104.

Mulier nobilis nu. nisi ignobilis tribuat crimen suis. nu. 105.

Doctor an gaudeat privilegio, vt se desdicat. numero. 106. & numero. 118. & num. 119.

Nobilitas scientiæ æquiparatur nobili generi. nu. 107.

Doctoratus est dignitas. num. 108.

Doctor nobilitor est nobilis sanguinis. numero. 109.

Doctor torqueri non potest, sicet non legat neque adnocet. 110.

Doctores admittuntur ad prærogatiuas. numer. 111. & si non teneatur dissimiles res

pere negãe ad custodiam portarum neque ad alia onera personalia nec realia. nume ro. 112.

Doctor pro debito ciuili intacti erari non potest. nu. 113.

Vxor & filij Doctorum eorum prærogatiuis gaudent. nu. 114. & 115.

Lucrãtus an teneatur se desdicere, de vxor, & filij eorum. numero. 115. & 116. & nume. 117. quid in Bacalaureis, & adnocent. & 118. & 119.

Declaratio quæ undam ignorãtiæ legarum licentiatur priuilegio. nu. 120.

Reconciliatio facta cum iniuriato excusat à contradictione. nu. 121.

Iniuria quibus modis remissa censeatur. nu. 122. & sequentibus aliquibus.

Remissione iniuriæ facta an index procedat. nu. 123. & 124.

Remissa iniuria non potest per iniuriatum alteri subiectum. nu. 125. & nu. 126. declaratur.

Religiosus quod se remisit iniuriam, an possit agere nomine monasterij. numero. 127.

Nemo probatus pacisci potest de iniuria facta recip. nu. 128.

Filius tam. non potest iniuriam remittere, sed pater. nu. 129.

Pater potest remittere iniuriam factam filio fam. suo. nu. 130. nisi vt numer. 132. & 133. 134. & 135.

Melior & amicum nemo habet, quam pater. nu. 131.

Pupillus habens tutorem, aut curatorem, an possit remittere iniuriam sibi factam? & an cum tutore ipso etiam de morte patris possit transigere, & quamodo. numero. 136. vsque ad. 145. vbi declaratur.

Procurator cum libera, an remittat iniuriã Domini. nu. 145.

Filij an possint pater remissionem facere de morte matris sue. nu. 146.

Dominus an possit demittere iniuriam factã servo, vel vasallo. nu. 147.

Martius an remittat iniuriam vxoris, & quid proderit. nu. 148.

Filius velatus sine consensu patris, an remittat suam iniuriam. nu. 149.

Remissa iniuriarum pro pecunia infamis est, nisi fiat authoritate iudicis. nu. 150.

Priores, & Anciani, an possint remittere iniuriam factam ciuitati. numero. 151. & numero. 152.

Prælatus an remittat iniuriam factam suæ Ecclesiæ, vel clerico. numero. 153. & numero. 154.

Iniuria remissa, an videatur remissum ius actionis. nu. 155. & ibi num. 156. quid si ex animo ludicro eam remiserit, nisi vbi & nu. 158.

Habens duo remedia remittẽdo vnum aliud retinet. num. 157. nisi adesset pœna remissi fo, vt nume. 158.

Remissio facta per mortifere vulneratum in articulo mortis nihil prætudicat iuri accusandi vulneratum. nu. 159.

Remissio facta etiam quoad fori externi, posset adhuc agi quoad famam, & expensas. num. 160. & nume. 161. ampliatur, & num. 162. limitatur.

Remittere iniuriam, an quis teneatur. nem. 163. & 164.

Morialis crimen accusator committit, si ob solam proximi desponsa accusat. numero. 170. 165.

Accusatio & vindicatio authoritate publica essus virtutis. n. 167.

Christianus an liceat alium accusare, & in quibus casibus. num. 168.

Homo an sit Dominus sui honoris, & famæ, nu. 169.

Remittam iniuria salutarione. numero. 170. vsque ad. 188. plura adducuntur in proposito, & limitatur ac declaratur, vbi num. 18. cum 3. sequentibus, an profit pœnitentia iniuriati, & numer. 195. cum seq.

Remittitur etiam iniuria per lapsum anni tacendo. nume. 189. vsque ad. 196. vbi an annus debeat elapsus esse, & an ignoranti curret, & an etiam quoad damna, & expensas id procedat.

Palmodie recantatio defecit, vbi iniuriatus est vilis, & iniuriam non. numero. 197. & 198.

Palmodia recantatio cessat etiam quoties quis reperiet ejs tam dixit, quia reperi non non iniuriat. numero. 199. & numero. 200.

Referens verba iustimenti, vel patricinan traria non censetur approbare. nu. 201.

Referẽs audusipse peccata aliena, an peccet. nu. 202. & 203. & 204. declaratur.

Palmodie recitatio, an defectu si probetur vera esse dicta per accusatu. nu. 205. vsq ad nu. 218. vbi nu. 219. & 220. & 221. limitatur ibi dicta, vt non procedant.

LAW-BOOKS.RU ЕКА ОНУ ИНТЕРНЕТ

Iniurians aliumcum honore, puta, mentiri falso honore eo, an puniatur, vel excusetur. nu. 222. & 223.

Famosi statim iniuriæ ab eo dicta, an excusetur. nu. 224.

Fama de desiderijse, est infamatoria, & ideo non relaxatur sub fidei iussoribus iniuriator. numero. 225. & 226. & est corporis afflictiua, & sic per alium non postest impleri. nu. 227.

Infamis an ex officium condemnatus pro iniuria atroci. numero. 228. & numero. 229.

Nobilis alium iniurians non recantat. Paduani iudicium. numero. 230. & 238. vsque ad 252.

Condemnatus, A desiderijse, si nolit, quid fiet. numero. 231. vsque ad numerum. 237.

Causa omnis tangens famam dicitur grauis, num. 234.

Abdicare à se nolens actionem, vel ius quæ facies index. numero. 236. & numero. 237.

Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum quando teneatur, vel non priuilegio suo. numero. 241. vsque ad. 245.

Ecclesia haberes substituta an possit detrahere salcidium de legato alteri Ecclesiæ facto, nu. 246.

Filius fam. potest vti Macedoniano, etiam contra alium filium. nu. 247.

Nobilis, & mulier pro debito ciuili non incarcerantur, etiam si sint debitores alterius nobilis, vel mulieris. nu. 248.

Vxor agens contra maritum pro dote non potest obijci per maritum excepto paupertatis, si ipsa etiam est pauper. numero. 249.

Qui iuratus iudex potest incidenter de nobilitate cognoscere obiecta, & opposita per nobilem executioni sententiæ contradictio nis. nu. 250. & 251.

Clericus in sacris an teneatur Palidonium recatare. numero. 252. & 253.

Vocans alium, Martano, o tornadizo, quomodo puniatur, & quibus verbis hoc adaperiatur. numero. 254. & numero. 255.

Lex Secunda,

Quotidie in iudicijs habita.

Summarium.

Quælibet persona alium afficiens aliquo ex verbis in lege nostra expressis, vel similibus punitur eius pœna.

EN cuius legis declaratione nem quasi omnia, & singula verba declarabim' quæ stiones peculiares, & concernêtes eius materiã inserendo. Et antequam ad hæc deueniamus, scien dum est ab antiquo iniuriam verbalem puniri, † nam à Rothario Rege in legibus Longobardorum, & in lege Salica, atque a Theodorico Rege Gothorum pœnam statutam inueni mus atque imposit am pro iniuria verbali, vt late traditur per Greg. in Syntagma iuris vniuersi, lib. 38. capit. 5. à numer. decimo, vsque ad. 12. Hermo genes quoque in l. fin. tit. de iniur. & in §. in summa, instit. eod. Iustinianus Imperator eam ponit, item & Demosthenes tradit, verberantem Magistratum, vel prætorem, vel consumelijs afficientem, iniuriæ publicæ velut ciuitatis reum esse, si priuatim priuato agente priuatæ, & in alijs pluribus locis, sic reperies punitam esse iniuriam.

Ibi. *Qualquier.* Siue masculus, siue fœmina, dicito enim hæc. *Qualquier*, vniuersaliseſt, & sic vniuersaliter est † intelligenda, & omnia includit, & nihil excludit vt diximus in l. 7. titulo. 3. numero primo. & l. 8. secunda, titulo sexto, numero primo, & in l. 2. titul. vndecimo, numero. 1. & 2. & in l. 1. titulo octauo, num. quinquagesimoseptimo, libr. quinto, supra, & masculinum regulariter comprehendit fœminum, nisi aliud menti legislatoris repugnet, † vt diximus in l. 1. numero. 3. & 4. titul. 13. libro. 4. supra, & sic mulierem in hoc comprehendi probat. l. 8. titul. nono, partita septima, dum tamen vt ibi dicitur, sint decem annorum, & dimidij, mulieres, vel masculi iniuriantes non & † omnes illi possunt facere iniuriam, † qui possunt pati, & e conuerso, secundum Azo. relat. per gloss. 1. in eadem. l. 8. nisi sint tutiosi & impuberes, † qui non sunt doli capaces, secundum glossibi, quia isti possunt pati iniuriam, & non facere, cum enim iniuria ex affectu factientis constituatur quicquid est, hos siue pulsent, siue conuitium dicant, iniuriam fecisse non videri, quæ verba, Azo de simpsit à l. illud. ff. de iniur. fed considerandum summe est, quod dicta, l. 8. quoad iniuriam faciendam ætate † mulieris, & masculi æquat decem annorum & dimidij, cum vt inquit gloss. maior. l. 9. titulo primo, partita septima, distinguat ius ætatem mulieris ab ætate masculi quoad debitum cõmittendum, dicens quod masculus delinquit ab anno decimo & dimidio non antea, mulier vero ab anno nono, & dimidio, & cum in delicto sic distinxerit eidem in iniuria, quæ delictum etiam est, idem distinguere debebat circa ætatem, & est hæc mea, noua consideratio, & miror quod Gregor. Lopez, in dict. l. 8. hæc non consideraueriť, licet in illa. l. 9. in dict. verbo. maior, consideraueri hoc, & alias leges partitæ ad hoc allegauerit, & cum le videret perplexum dixit, quod leges hæ partitarum, secundum ius commune intelligi debeant, scilicet, vt in fœmina sint nouemanni, & dimidij, & in masculo decem, & dimidij, sed lex nostra male patitur hanc declarationem cum in fœmina, & in masculo loquatur, sed vt cuitemus

correctionem sic, vt dixit Gregor. attento iure ciuili, videtur intelligendi, cum fœmina priusquã masculus pubescat, & sic prius dicendum est, esse doli capacem, sed & adhuc obstat. l. 10. titul. decimo, partita. 7. quatuor decim annos requirens, sed intellige eam vt dixi in l. 1. titul. 13. numero. 11. lib. 4. supra, sed si mulier, vel masculus essent minores infantia, vel proximi infantiæ † etiam si essent doli capaces non punirentur quantumuis alium puerum occiderent, secundum Anton. Gomez, Tom. 3. ca. 1. nume. 37. qui ex hoc quẽdam in fãcto liberaliter asserit.

Ibi. *Que a otro.* Siue fœminæ siue masculo, vterque enim iniuria afficipotest † per alium ex dictis m glossi præcedente, & probat. l. 9. titu. 7. parti. 7. vbi inquit cuiuscunque ætatis sint, si ue intelligêtes, siue non, siue furiosi, vel mente capti, & facit. l. ill ud. ff. de iniuri. item no. verbum hoc, *A otro*, quasi certa persona requiratur, aliter enim iniuriana non fit, incertæ personæ secundum Dida. Per. l. 2. titulo. 9. libr. 4. Ordinam. colum. 1490. licet secundum eum sufficit quod certificetur persona per probationem quanquis eam non expresserit † iniurians per verba expressa, non enim curandum est in quo quis loquatur, sed in quẽ intentio dirigatur, vt. l. cum pater. §. donationis, de leg. 2. & sic etiam si in absentem dicatur, dicens puniretur legis nostræ pœna, si animus iniuriandi colligatur, nam vt lege præcedente diximus absentes fit iniuria ficut præsenti, & tenet si bene inspicia tur Plaça de delict. c. 1. n. 2. versi. & ve adrẽ, dumibi teneri dicit, nisi verum dicat, & reip. interfit patefieri, sed si animus deficeret iniuriandi, vt quia in cõuersatione rerum fit sæpe audiuisse † hoc vel illud de Titio de quo tractabatur, non tenetur tunc, quia deficit

animus, tum quia referens non iniuriat, vt in hac lege dicemus in glos. *Desdigato*, sufficit etiam dicere cum
11 rixatur cum aliquo, latro † aut latrones, si intelligatur prius illo cum quo rixatur dixisse, licet non dicat, tu es latro, somaticus, &c. ita Aucnda. de iniur. numero decimo, in fin. vbi & in verisolito, item est aduertendū quod debet esse persona talis in quem proferatur iniuria, ita desumens ex hoc verbo, *Otro*, quod est similium repetitium, & sic hat iurisdictionali alicuius, nam tunc non imponeretur pœna, nostri text. *De desacer*, sed minor cuius intentum ego in hoc non percipio, nam & personis collegij, & ciuitatis fieri potest, & habebit locum nostri text. pœna. Puta si dicatur collegium esse pro litorem, † Sodomitam, & similia, nam tunc de
12 ipsis personis dicitur, & consequenter legis nostræ pœna locum habebit.

Ibi. *Denostare, y le dixere.* Nota copulatiuam illam. Y. quæ denotat, quod non sufficit dicere, nisi animo iniuriandi dicatur, esset tamen iniuria licet verbis non exprimatur id
13 quod in iniuriam alicuius fieret, † Puta si vestibus quis vteretur in alicuius iniuriam, secundum Angel. l. item apu. Labeonem. §. generaliter, ff. de iniur. & in. l. vestem. eo dem titul. Plaza de delict. capitul. 5. num. & tunc de iniuria puniri potest, vt ibi per eum, licet verbis non exprimatur, quia vt dixi in glos. Præcedenti non est curandum, in quo quis loquatur, sed in quem verba dirigantur, & sufficit quid ex æquipollentibus fieri, & sic verbum illud, dixere, ita significatur, & verificatur facto, sicut verbis, si ex quolibet horum intentio iniuriandi præsumatur, alter enim si intentio hæc deficiat, cessat iniuria, vt in Rubrica, huius titul. diximus, hoc enim denotat verbum illud, denostare, quasi iniuriam alteri inferre, † & male eidicere, denuesso enim, vt inquit tex. in proœmio titulo vigesimo octauo, partida septima, *Los cosas que dicen los hombres unos a otros con desdenho, que-rielo luego tomar vengança por palabra*, & sic lex nostra non sine mysterio loquuta est per verbum denostare, & copulatiue loquendo, *Y dixere*, non vero disiunctiue, vt in contextura antiqua, & male dicebatur, quasi non sufficiat dicere, pues ex dicho, vel facto animus iniuriandi alterum, colligatur, ex quo insertur primo quod si in publica disputatione Doctor dicat alteri sustentanti, vel arguenti falsum est quod dicis, aut asseris, non poterit contra eum agi actione iniu-
15 riarum, † & idem quando pars in
16 iudicio allegat contra testem † falsum dixisse, secundum Salice. vtrum quæ affirmantem in. l. de tutela. C. de in integr. resti. min. per tex. ibi in verbo. fallo. & Alexandr. in additio. ad Bartol. in. l. quid sit falsum. ff. ad leg. Corn. de fal. Paul. & Iason. l. fin. ff. quod quis, iur. & Iodoc. in prax. crim. capitul. 136. numero secundo, eo quod talia verba non fuerint dicta animo iniuriandi, dum tamen probetur, id quod dicatur, vt alibi de taxante testem diximus late in titu. *De las tachas de los testigos*, libr. quarto, supra, & per Iaf. & Deci. post alios in dict. l. fin. declaratur, & additio, Capellæ Tolosanæ. 409. & Bosi. de iniurium. 21.

Secundò infero, quod si quis alteri per iocum iniuriam dixerit non
17 poterit conuenire de iniuria, † ex tex. in. l. illud. § sanè verficulo, quare ff. de iniur.

1 Tertio infero, quod si Magister causa correctionis discipulo iniu-
18 riam dixerit, † non tenetur iniu-

riarum, quia censetur tanquam Magistrum dixisse, ex mente Barto. consilio. 104. & scribentium per text. ibi in. l. fed & si quæcunque. § si Magister. ff. ad leg. aquilia.

Quartò infero, quod si volenti se
19 ordinare dicatur, quod est Spurius, † aut quod habet aliud vitium impediēs ordines recipere non potest agere actione iniuriarum, † cum hoc casu constet de animo non iniuriandi, & per consequens cessare debeat iniuriarum actio, vel si filium clerici alij esse dicas, vel incapacem, & indignum, & perbauerus, ne legitimi, vel sicus defraudentur, secundum Didac. Perez, hic glo. 11. & idem in pactes vel Domino, vel Abbate, corrigentibus filium, famulum, aut Dominum: Quomodo autem pro-
20 babitur animus iniuriandi, † Iacobus de Bellouiso melius quam alius in pract. crimi. cap. 3. libr. 1. numero 3. & 7. id declarat, dicens quod probatur ex facto, & personarum qualitate, iuxta nora. l. 1. §. diuus ff. de Sicar. & in. l. si non conuitij. de iniur. C. potest tamen ex quatuor regulis deprehendi † quibus cognoscemus per
21 quæ verba alicui iniuria inferatur, quarum prima est, quòd verba, quæ contra aliquem dicuntur denotant aut obijciunt maleficium, & delictū ab eo commissum contra quem per ferūtur, nam per talia verba infertur iniuria, ex text. Notab. in. l. fin. in fin. ff. de obseq. à lib. præst. quæ intellige non solum si certam speciem continent: verum etiam si sint prolata in genere, puta fur, homicida non condescendo ad speciem furti, vel homicidij ex mente Bartol. & Doctorum, in. l. 3. ff. de lib. & Posth. Secūda vero Regula est, quando verba denotāt in iuriam in eum, contra quem proferūtur, vel in suos illatam, vt puta si dicatur alicui, quod est cornut, vel quod

Azeuedo super. 8.

pater eius aut frater fuit flagellatus publicè, secundū Bart. in. l. item apud Labeonem. § ait prætor. ff. de iniur. per text. cum glos. fin. l. si inimicitiæ, ff. de iis quib. vt indig. Tertia Regula est, quando verba important, aut inducunt infamiam iuris, vel facti per text. in dict. l. item apud Labeonem. § generaliter: ex quo deducitur quod si alicui dicatur, tu es Spu-
22 rius, vel incestuosus, † potest agere actione iniuriarum, quia ista verba sunt infamatoria, vt est glos. notab. quam ibi sequuntur omnes in. l. turpia legata. ff. de leg. 1. Quarta, & finalis Regula est, quando verba sunt prolata in contemptum alicuius, licet non denotent delictum, nec que detegant iniuriam, neque inducant infamiam, quia tamen in contemptum fuerunt dicta, propter illa potest agi actione iniuriarum, vt est text. expressus, & ibi Abb. & omnes in capitul. cum. T. à. B. de re iud. ex quo infertur, quod contra appellan-
23 tem aliqui pauperem † potest agi actione iniuriarum, secundum Lucam de Penna, in. l. secunda, columna. 5. &. 6. C. quando & qui. quarta pars, deb. quem sequitur Cassane. in consuetu. Bur. Rubrica. 1. §. 4. numero. 54. foli. 37. quibus quidem regulis facillime cognosces quę verba dicantur iniuriosa seu ex quibus verbis agi possit actione iniuriarum. Sed an si quis non perse, sed per alium ver-
24 ba iniuriosa † de quibus hic, dixerit punietur nostræ legis pœna, & non puniri, sed tantum extraordinaria tenet Plaça de delict. capitul. primo, numero octauo, qui à numero septimo, incepit versicul. quinto ad hanc satis futilibus fundamentis, quæ quidem fundamēta loquuntur in statutis requirentibus in personam ipsam iniuriam fieri, & sic de facto iniuriā factam, nos vero loquimur in legis

dispositione, & non cum in persona: sit, sed tantum cum personæ iniuria fit, & hæc verbalis est, & per alium fit: aut per semetipsum iniuriatur, & cõsequenter pœna legis nostræ tenetur sic iniurians, ex. l. non ideo minus. C. de accusatio. & d. certe. §. 1. ff. de præscri. & in. l. vlt. ff. si men. l. fal. mo. dixe. & ex aliis pluribus quæ longum esset referre, & ita tenet Auenda. tractat. de iniur. numer. 8. versic. quarto infero cum sequentibus, vbi idem in cõsimilem usque ad numerum. 10. vbi in fin. numer. 9. hoc declarat vno modo.

25 Ibi. *Gaso.* Qui latine † leprosus dicitur, vt patet ex titul. de leprosis. & ex. l. 7. titul. 2. part. 4. quæ per hæc verba Gaso, loquitur est, iuncta glosso. ibi, verbo. *Pergues*, & quomodo 26 cognoscitur quem † esse leprosum, licet ex iudicio medicorum id intelligi debeat, & an ex conuersatione cius immineat conuersanti periculis mortis, vt inquit glosso. verbo. *Sodendo* in dict. l. 7. tamen ex sacris Scripturis decerpitur quomodo lepra cognoscitur. Licet enim. 13. dicitur homo in cuius cute, & carne ortus fuerit diuersus color, siue pustula, aut quasi lucens quipiam, id est plaga lepræ, adducetur ad Aaron Sacerdotem, vel ad vnum quemlibet filiorum eius. Qui cum viderit lepram in cute, & pilos in album mutatos colorem, ipsamque speciem lepræ humiliorem cute, & carne reliqua, plaga lepræ est, & ad arbitrium eis separabitur, vbi & alia prosequuntur, & tradit glosso in verbo. vel lepra in capitul. vos. Iussient. & ex his itaque de pœnit. distinctione. 1. vbi declarat quot sint species lepræ, & ibi Archiid. moralem interpretationẽ assumẽs dicit, quod tunc lepra dicitur in cute, quando 27 peccatum apparet † ex opere exteriori, in carne vero quando peccatum est in conscientia, siue in anima & quia leprosus est ponendus extra 28 ciuitatem † ne inficiat alios, facit bum. Place. in. l. supra virentes. C. de re milit. libro vndecimo, & Antoni. Gomez, Tom. 1. capit. 6. columna fin. & Auenda capit. 8. præzo. numero. 6. libr. secundo, vbi dicit quod hæc causa, *Lauradas de Sanct. Lazaro, estan fue-* 29 *rade la ciudad*, † & notat idem glosso. *Porque*, in dict. l. 7. titul. 2. part. 4. vbi inquit quod hæc de causa neque debet sepeliri in cœmeterio aliorum secundum Abb. in capit. sacris de sepult. & cum hæc ita sint merito lex nostra in iuriam atrocem reputauit alium vocare gasum, cum si ita esset a ciuitate esset expellendus, & in hoc solo crederem legem nostram intelligẽdam ad imponendam eius pœnam, non vero si alium vocaret quis, *Bobo so*, † 30 quia talis non puniretur pœna legis nostræ sed alia mitioti, maxime iuxte temporibus, in quibus nullus est, qui in contemeliam recipiat Gallicum morbum habuisse, tanta est enim horum multitudo, & ita tenet Gutierrez, in consilio vigesimoquarto, numer. 23. quem post hæc vidi, sic & siquis alium vocaret rixãdo quod erat 31 malus vicinus, iniuriam is faceret, † vt pote quia vicinus malus expellen dus est a vicinia, & sic meretrices, & 32 inhonestæ † mulieres, secundum Anton. Gomez, vbi supra, & Auenda. vbi supra, numer. 3. 4. &. 5. & Peguer. in quæstio. crim. in quæstione. 12. vbi inquit quod de hoc adsunt leges Catha loniæ, vt viles, & inhonestæ mulieres à vicinia honestarum expellantur, et iam si domos proprias habeant ad habitandũ, & ex hoc Lupanaria, & publicę meretrices extra ciuitates, & populos solent esse.

Ibi, *Sodomitico.* Quibus verbis maximæ graui ssimæ iniuria quis afficitur, ob grauitatem criminis obiecti, & cul-

& culpæ ac infamiæ, ex eo resultantium, & pœnæ aduersus tales delinquentes statutæ, vt infrà, in titu. 21. ius. lib. videbimus de eius grauitate, abominatione & pœna & grauius 32 crimen est † exteris præter hæresim, 36 cap. 2 aduertri. 35. quæst. 2. ibi, Sed nonnium horum est pessimum quod contra naturam fit, & in capitalia. ead. causa & quæstione. & ideo nimirum fuillud fallo alicui obijcienes Palinodiam recantare tenẽtur & se dedi- 37 cere.

Ibi, *Cornudo.* Id est, nudus corde ex parte vxoris aduleterantis, quæ cum cor ad. amasium habeat, quod mario tribuere debebat, vxoris cornudum dici potest ab amore mariti, vel quia si maritus id scit & patitur sine corde esse dici potest, & est hoc verbum in Hispania maximũ ac grauissimum conuitium, licet in Francia ni- 38 hil sit † momenti, vbi de verbis iniuriosis non curatur, vt in hoc titulo diximus, & vbi itidem materia adulterij non practicatur, vt videri poterit ex scriptoribus Fracigenis, sed faciũt contra dictum Salomonis Prouerb. 18. qui expellit mulierem bonam expellit bonum, qui autem tenet adulteram cum scit, stultus est & insipiens, & in progressu huius legis alia dicemus.

Ibi, *O traydor*, qui Latine proditor vocatur, & proditor est qui cri- 34 men læsæ maiestatis commisit † & sic verbum, *Traydor*, proprie ad Regis personam refertur, *Aleuoſa*, vero 35 ad particulares † secundum text. in l. 1. in fi. tit. 1. part. 7. quam ad hoc consideraui in. l. 3. titul. 1. num. 9. in medio lib. 1. supra & ex. l. 8. titul. 3. part. 7. idem colligitur in finalibus versiculis iuncta glosso. *Por traydor*, in. l. 9. eod. tit. 3. & ead. part. 7. quod proditionis crimen est grauissimum, & cum tale sit lex nostra in eo grauissimam pœnam

imposuit illi, qui aliciuillud imposuerit, & proditorem vocauerit, & cum lex nostra sit pœnalis, & in potiori fi- 39 gnificatione intelligenda, credetem quẽ eius contradictionis pœna non impo neretur vocanti alium † *Aleuoſo*, cũ id ad particulares referatur personas, nec sit ita graue crimẽ dicere ti contra Regem & personam regiam, vel dicere tur Aleuoſum fuisse contra suam rempublicam, quòd per duellionis de lictum vocatur, † & æquiparatur proditioni, Dida. tamen Per. infrà allegãdus idem, vult in vocante alium Aleuoſum, sicut in vocante proditorem, ego tamen teneo nõ esse idem nisi dixisset aliquis Titio, tu es aleuoſus aut 40 fusti personę Regiæ, † nam tũc idem esset ac si proditorem vocasset, non vero si simpliciter aleuoſum eum vocaret. Sed ãn si vocans alium proditorem probauerit id esse verũ, ob quod pœna ordinaria non est puniendus, vt infrà dicemus, id etiam procedet etiam si probet indulgentia principis esse eiremissum crimẽ proditionis. Monet nouissime summe eruditus hanc Didac. Per. hic, sub. l. 2. titu. 9. lib. 8. Or din. pag. 229. colu. 1. in medio cum sequentibus, & determinat talem iniuriantem hunc restituturum proditionis virio pumendum pœna legis nostræ, cum pœna sit imponenda attento statu temporis commissi delicti, quo tempore non erat proditor nec aleuoſus, argum. text. in cap. eam te, de rescrip. cap. fetrum. 50. distin. item restituio tollit omnem maculam, vt voluit Andr. de Isern. in cap. 1. §. Præterea, colu. 5. quæ fuit prin. cau. ben. amit. & in cap. 1. de vasallat. decrep. cta. & Affli. in dict. cap. præterea secundum quos si talis iniurians dixerit, tu fusti proditor, actione iniuriarũ minime tenebitur †, quia refertur ad tẽpus in quo fuit, non vero ad præsens tempus, & consequenter si quis sic te

ſtitutum prouocauerit ob proditionem illam ad duellum iniuſte eum prouocat, quia facta reſtitutione am
41 plius non eſt prodito †, ſecundum Iacob. de Caſtillo, in Tract. de duello, lib. 4. cap. 7. & Gueuar. in Tract. criminal. læſæ Maieſt. de proditor. quæſt. 7. a ſi nem. Ex quibus etiam aſſero non eſſe locum pœnis noſtri text. contra vocantem alium falſarium, contra Parlado. libr. 1. capite decimoſeptimo. num. 7.

Ibi, *O hereje*. quod eſt crimen læſæ Maieſtatis diuinæ cõmiſſæ, & eſt itidem grauiſſima iniuria, cum ex qualitate hæreſis ſi commiſſa fuiſſet, qualiſcetur etiam iniuria, hæreticum ali quem vocando ſub quo quidem nomine quo ad Palinodiæ recantationem idem crederem, ſi vocaret quis Chriſtianum aliquem ludæum, aut
42 Maurum †, nam qui Chriſtianus eſt ſi ludæi mores, aut Mauri inſequitur à fide deuiat, & ſic ſub verbo, *Hereje*, comprehenditur, & conſequenter Pœna legis noſtræ locum habet, vt infra dicemus latius.

Ibi, *O a muger que tenga marido, puta*. Not. qualitatem illam, *que tenga marido*.
43 Nam ex hoc illa, quæ vidua eſt †, ſi vocatur, *puta*, non habet locum noſtræ legis pœna, cum tunc careat matrito, & qualitas adiuncta verbo debet intelligi ſecũdum tempus verbi l. in delictis. §. in noxalibus. ff. de noxal. actio. & in hoc neminem dubitare & bene aſſerit Parlador. libr. 1. rer. quotid. cap. 17. in fin. verbis, qui licet nos non allegauerit, cum poſſet, non deſinam vllum allegare ex ijs quos vidcrim, etiam ſi ipſi aliud faciant. Sed an in ijs verbis cõprehendetur ſponſa de præſenti †, dubitabile eſt, nam
44 lex noſtra loquitur per verbum hoc, *Que tenga marido*. Maritus autem dicitur reſpectu vxoris, & in communi vſu loquendi ſponſa non ſolet ſubſum

M. 46-47 C. 4 & 5 Nota Doctrina. Barri. cons. 7. n. 18. M. 6. 20

maritum vocare, ſed illa quæ cum eo deſponſata & velata eſt, ſed nihilomi nus contrariũ eſt dicendum, imo & ſponſa maritata dicitur, & vxor vere vocatur, ex ijs quæ late diximus in l. 1. titu. 1. lib. 5. ſuprà, & in ijs termi nis tenet Didac. Perez, hic, pag. 230. & Plaça de delict. cap. 1. num. 20. in fi. & ſponſati iure Hiſpano dicuntur, *Caſados*. ſecundum Auenda. Reſponſ. 10. numer. 4. quod eſt intelligendum de ſponſa de præſenti deſponſata ſeuratis ſolemnitatibus Concilij Tridentini. Vlterius etiam cum tempus verbi ſit ſpectandum dico, cum Didac. Per. hic pag. 229. colum. 2. in fin. quod vocans mulierem aliquam meretricem, quæ tempore conuitij erat
45 bona †, quamuis velit oſtendere ante fuiſſe peccatricem, non eſt audiendus, nam poſt pœnitentiam non eſt amplius de præterito vitio vituperanda, quia correcta & bona laudanda eſt, cum ergo tempore obiecti conuitij quod inſpicitur in delictis. l. 1. ff. de pœn. eſt nupta & non meretrix neque adultera, merito debet ci obijcíens tale crimen puniri Pœnis noſtri text. quamuis in hoc dubius exiſtat Grego. in glo. meg. ad fin. in d. l. 1. titu. 9. part. 7. & quamuis contra teneat Lucas de Pen. in l. etrat. q. 7. C. de Caſtrenſ. pecul. lib. 12. Sed ego aliam rationem conſidero ad tenendam hanc opinionem, ſcilicet, quòd nullo modo eſt, aliquis admittendus ad probãdum tale meretricium obiectũ mulieri maritatæ, quia inuito marito non poteſt aliquis de defectu vxoris tractare, ex. l. fori. de qua in tit. *De los adulterios*, infra dicemus, niſi maritus eſſet conſcius & conſentiret vxorem adulterare, nam tunc poſſet † iniurians admitti ad probandum hoc, ſecundum Didac. Per. in præſenti dict. 229. in glo. *Marido*, in princ. Vtrumque dictum bene affirmando,

mando, vel quia vt inquit additio Cap. Tolof. decif. 127. non expedit reipub. ſcire adulterium reſpectu matrimonij quia ipſe magis dolet quam alius & ideò nullo modo admitteretur in hoc conuitio volens probare ſuam iniuriam tali vxori & mulieri maritatæ obiectam eſſe veram, licet in alijs eſſet alias admittendus, niſi probaretur maritum ſcire & conſentire, vt dictum eſt. Et notandum eſt itidem quòd ex tali iniuria iure vxoratæ, ma
47 lieriillata ipſi & eius marito, & parti mulieri ſponſatæ actio iniuriarum l. ex. l. ff. de iniur. & ſimil. nam non ſolum poteſt aſperi fieri iniuria reſpectu mulierum ab ipſo commiſſum contra quem iniuria profertur, ſed etiam ſi ab alio ſit commiſſum, dummodo redundet in offenſam illius, contra quem profertur ex gloſſ. per text. ibi in d. ſi iniuriatur. ff. de iuſt. & iur. Bartol. in l. fi. quando C. de ben. ex can. lib. 10. & ibi Plate. & Lyc. de Pen. Cor ſet. 69. ſingu. verb. ſi tatuum. verſi. ſtatutum cauetur Boher. conſil. 4. nu. 7. & Didac. Per. in l. 9. titu. 4. lib. 1. Ordi. col. 56. ſunt quippe vna ratio ſignifi catiua l. 1. §. verbis. ff. cod. quã opinio nem intelligit aliqui procedere quoties illæ iniuriæ funt eiuſdem ſpeciei, veluti ſiquis ter appellet. cornutum, vel ter proditorem, nam tũc vna pœna erit afficiendus, ſecundum Barto. l. nunquam plura. ff. de priu. delict. & Soci in. l. ſi familia. nu. 8. & 9. ff. de iuriſd. omn. iud. & Maria. Socin. in cap. 1. nu. 69. extrà de pœn. ex gloſ. ſingul. in. l. ſi conuenerit. ff. de iuriſd. omn. iudic. Secus vero ſi ſint diuerſæ ſpeciei, nam tunc pro qualibet punitur, etiam ſi vno contextu dicantur, vt puta ſi quis te vocauerit proditorẽ, cornutum, gafum, eo quòd reputantur plures iniuriæ, ſecundum gloſ. & Bart. dict. l. nunquam plura, & Socin. vbi ſuprà, & Plaça de delict. cap. 1. nu. 17. vbi reprobat Couar. aliud in hoc vltimo caſu fentiẽtem, ſcilicet, quod etiam ſi ſint diuerſæ ſpeciei ſi vno cõ textu dicantur vnica pœna afficitur, tamen ſi grauius puniatur, propter ite rationem, & ibi inquit Plaça, hãc opi nionem vt æquitati magis conſonam eſſe in praxi ſeruandam, & quotidie ſerua-

50 mus vnã an vero pluribus pœnis ? eſt ſingularis quæſtio, in qua, quoties verbis iniuria fit, de quo eſt noſter ſer
51 mo †, diximus eſt quòd etſi plura conuitia (vno tamen cõtextu) dicantur non plures, ſed vnica tantum pœna imponenda eſt, & omnes illæ iniuriæ pro vna reputantur ſecũdum Albericum. 2. p. ſtatut. quæſt. 39. cuius opinionẽ pluſquã verisimam teſtatur Auguſt. in additate ad Ang. de malefi. in parte verba. *Injuriæ*. nu. 6. Barto. per text. ibi in l. apud Labeonem. §. at prætor. ff. de iniur. gloſſ. & Bart. in l. ſi quando C. de ben. ex can. lib. 10. & ibi Plate. & Lyc. de Pen. Cor ſet. 69. ſingu. verb. ſi tatuum. verſi. ſtatutum cauetur Boher. conſil. 4. nu. 7. & Didac. Per. in l. 9. titu. 4. lib. 1. Ordi. col. 56. ſunt quippe vna ratio ſignifi catiua l. 1. §. verbis. ff. cod. quã opinio nem intelligit aliqui procedere quoties illæ iniuriæ funt eiuſdem ſpeciei, veluti ſiquis ter appellet. cornutum, vel ter proditorem, nam tũc vna pœna erit afficiendus, ſecundum Barto. l. nunquam plura. ff. de priu. delict. & Soci in. l. ſi familia. nu. 8. & 9. ff. de iuriſd. omn. iud. & Maria. Socin in cap. 1. nu. 69. extrà de pœn. ex gloſ. ſingul. in. l. ſi conuenerit. ff. de iuriſd. omn. iudic. Secus vero ſi ſint diuerſæ ſpeciei, nam tunc pro qualibet punitur, etiam ſi vno contextu dicantur, vt puta ſi quis te vocauerit proditorẽ, cornutum, gafum, eo quòd reputantur plures iniuriæ, ſecundum gloſ. & Bart. dict. l. nunquam plura, & Socin. vbi ſuprà, & Plaça de delict. cap. 1. nu. 17. vbi reprobat Couar. aliud in hoc vltimo caſu fentiẽtem, ſcilicet, quod etiam ſi ſint diuerſæ ſpeciei ſi vno cõ textu dicantur vnica pœna afficitur, tamen ſi grauius puniatur, propter ite rationem, & ibi inquit Plaça, hãc opi nionem vt æquitati magis conſonam eſſe in praxi ſeruandam, & quotidie ſerua-

seruatur, nam etiam si quis appelleret alium vno contextu, latronem, prodicorē, cornutum, gafum, & sodomitē, vnica pœna retractationis punitur, & vnica pœna pecuniaria nostri tex. & insuper pro reiteratione eligratiatur pœna imponendo ei exilium, vel alia etiam pœnam pecuniariam, & semper vbi duæ iniuriæ proferuntur habetur cōsideratio ad grauiorem, vt pro illa iniuria principaliter puniatur? Inquit tamen Plaça vbi supra, id esse verum nisi lex diceret ꝙ vt pro qualibet iniuria quis puniatur in tāto, nam tunc si dicuntur plures iniuriæ diuersi speciei pro qualibet punietur, vt ibi per eum, num. 18. Sed si ex inter vallo fiant iniuriæ, tunc vtiq; pro qualibet punietur, si de prima erat iam punitus, quoad tamen interesse & dānum patrimōnium ei resultans etiam punietur vltra iniuriam sse cus quoad vindictam publicam, si nun quam de prima nec secunda iniuria fuit iniurians punitus, vt ibi per Plaçam, num. 20. scilicet, tūc grauius puniatur ob reiterationem, & ibi plura alia inferē ipse Plaça, & in titul. *De las blasfemias*. Nos alia diximus suprasto libro. Quid tamen si quis dixerit alicui, proditorem, latronem, tam supplendum sit, es, die quod sic, secundum Menes. l. verbum, Volo nō. 5. C. de fideicom. & Auend. de iniur. num. 10. in fin. cum sequent. & an si vocasti me, proditorem & ego te, posinus ambo accusare, & Tangit decis. Capel. Tolo. additio. 127. & Montal. 2. a. titul. 3. lib. 4. for. in gloss. *O heresy*, in principio, illa tamen additio dict. decis. 127. distinguit cum Sicul. in cap. cum tu, colum. 9. de re iud. quod aut ego tibi dixi iniuriam animo purgandi me ab iniuria, quam mihi interebas, & nō teneor actione iniuriarum, vel si dixeres quod ego commisi aliquod crimen, & dico, tu mentiris, nam mihi licet innocētiam meā defendere, secundum Bar. in l. quæ omnia. ff. de procurat. aut cōstitum meum concernit aliud factum, ita q̄ non venit ad innocentiam meam defendendam, & tunc equidem potest agere de iniuria sua, argumento optimo in cap. veniens, de iur. iurand. vbi alter natim consultatur in feudo, putauit idem Siculus, quòd is qui prouocatus tus iniuriam intulit est mimius punidus, de quo infra latius dicemus. Sed contra secundum membrum distinctionis videtur facere regula illa: Is qui reus. ff. de pub. iud. & l. neganda, C. qui accus. non pos. & 3. quæst. 1. 1. c. neganda, & l. 4. titu. 10. part. 3. & l. 4. titul. 1. part. 7. probans quòd accusatus de crimine non potest accusatorem de alio crimine reaccusare, vsq; quo prima accusatio sit finita sententia absolutoria, lapsa in rem iudicatam, nā si appellatum esset, vel sententia esset condemnatoria, nullo etiam modo reaccusare posset, secundum glo. *Accabala*, in dict. l. 4. tit. 1. partit. 7. & ita est materia quę quotidie habetur in practica, ideo pro eius declaratione distinguēdi sunt casus, nam Gregin dict. l. 4. tit. 1. part. 7. glos. 3. plurimū se inuoluit, & nihil concludit, sed potius relinquit cogitandum. Et cū primus casus, quādo reus conuentus in iudicio ciuili, eo pendente vult accusare actorem suum, & criminaliter tam ex causa penitus separata, quā etiam ex causa orienre ex eodem iudicio, prout cotidie fit, quando reus accusat de falso testes actoris, & ipsum actorem, qui eos produxit: & equidem potest in vtroque casu actorem accusare, & eo casu suspenditur iudicium ciuile, donec sit super iudicio criminali pronuntiatum, & ita concludūt omnes Doctores communiter tenēdo Sigismundo, in consi. feuda. 6. nu. 6. & hoc propter præeminentiam & maioritatem

ritatem iudicij criminalis, quod tamen intelligit Iul. Clar. in lib. 5. pract. crim. quæst. 2. num. 4. vt suspendatur iudicium ciuile, quoad hoc tantum, ne possit super eo ferri sententia, non aute quoad hoc vt impediatur, quo minus in ipso iudicio ciuili possit procedi, vique ad conclusionem in causa & ita declarat fuisse in cōsilio Neapolitan. testatur Capitl. decis. 35. vbi multum eleganter tradat hunc articulū, & dixi ego aliquādiu. t. t. in principio. titu. 8. lib. 4. supra, aut vero conuertio pendēte iudicio criminali vult reus conuenire suum accusatorem & ciuiliter ex alia causa & penitus separata, & tunc non poterit, vt colligitur ex l. fin. C. de ordin. cogen. secundum communem intellectum, vt inquit Clarus in dict. l. edita, nume. 68. C. de exhēd. & ita omnes concludere testatur Curtius Iunior. dict. num. 182. in fin. & hoc ne propter talem litem ciuilem distrahatur accusator à prosecutione iudicij Criminalis in quo vertitur publicum interesse, ne delicta remanent impunita, secundum Clar. vbi supra, nu. 1. licet in criminalibus, vbi id procedit ex veritate inspecta fortasis de ijs nō curabitur, sed super vtroq; procederur, & bene, aut vero, vt ad nostram materiam de ueniamus, accusatus criminaliter vult etiam accusare criminaliter, & tunc aut vult accusare extraneum alium, aut suum accusatorē, & quoad primum, scilicet, quoad extraneum, conclusio sit, criminosus de crimine, de quo nondum est diffamatus nec accusatus + de iure Canonico repellitur ab accusando, nisi suam vel iuorum iniuriam prosequatur, & hoc de iure canonico tenetur pro certo, secundum Cardi. in cap. prohibetur, 2. quæstio. 1. imo & iure canonico nō solum criminosus, verum etiam constitutus in peccato mortali, de quo pœnitentiam non egerit, repellitur ab accusando, vt communiter tenent Bartolus. Cap. 1. num. 33. de accusatio. vbi tamen inquit multum interesse inter criminosum & peccatorem, nam si peccatores non admittuntur a accusandum, nullus reperiretur qui posset accusare, de iure autē ciuili propter crimen quis ab accusatione non repellitur, nisi ex ea facti-61 one sit infamis, + vt in sequenti conclusione, criminosus nondum accusatus de crimine, de ipso tamen diffamatus, si crimen est tale, ex quo non resultat infamia bene potest accusare, quia de huiusmodi diffamatione non est curandum, si vero incurritur infamia iuris protinus ab accusatione repellitur, tā de iure ciuili quam canonico cap. *Infames*, 6. quæstio. 1. l. qui accusare. C. qui accus. non pos. & hæc est communis & indubitata conclusio, vt dicit Hieron post Angelum de maleficiis versi. & ad querelam post num. 25. Sed si sit infamis infamia facti, de iure canonico repellitur, de iure ciuili admittitur, vt tenent omnes communiter secundum Hieron. vbi supra, & Beroi. dict. cap. 1. nume. 44. & Clar. vbi supra, quæstio. 14. num. 11. & probat tex. iuncta glo. *Dodo*, in l. 2. titu. 1. part. 7. nisi fuam aut suorum in iuriam prosequatur, vt ibi probatur in verbis, *Pero si alguno*, & inl. hi tamen omnes. ff. de accusatio, sed si agitur de criminoso tam accusato, an & posit extraneum sue + suum accusatorem reaccusare, hic pendent difficultates, in quibus Greg. in dict. l. 4. titu. 10. part. 3. & in l. 4. titu. 1. part. 7. non est ausus determinare, Clarus tamen dict. quæstio. 14. num. 12. distinctiue procedit, cuius dicta prosequor, & in prosecutione excludo duos casus indubitabiles meo videri, primus est cum ambæ partes eo tempore & in simul concurrunt ad iudicem

RICARDO ROBLES OHY

cem pro querelis, & in hoc casu ambo sunt admittendi. Et super hoc debet iudex procedere si aliud non obstat propter temporis paritatem secundum Angel. in. l. 1. conclusione. 1. C. qui accusa. non poss. Secutum per glossi in dict. l. 4. titu. 1. parti. 7. Secúdus casus est quoties reus reaccusans prosequitur suam vel suo 66 riam, iniuriam, nam tunc sine accuset ex interuallo, siue de maiori, equali, aut minori crimine admittendus est indistincte quocunque tempore, ex dictis iuribus, & maxime ex dict. l. 4. titu 10. part. 3. & ex dict. l. 4. titu. 1. part. 7. vbi glos. *Et ei misno.* communem dicit non esse tunc superse dendum in accusatione prima, sed super vtraque est procedendum, vt & tener Bald. in. l. 1. post num. 21. ver siculo, Dicunt ergo. C. qui accusa. non poss. & quando dicetur propter sui vel suorum iniuriam † , & in hoc An
65 to. Gomez. 3. Variarum, cap. 1. numero. 3 4. Ponit quatuor opiniones, & in resolutione inquit, veram communem opinionem esse illam, scilicet, quòd ille dicitur prosequi suam vel suorum iniuriam, qui iniustus non cogitur dicere testimonium in causa criminali, ex text. in. l. 2. ff. de accusat. & l. 4. ff. de testi. iuncta l. Iurisconsultus. §. quinto gradu, & §. sexto gradu. ff. de grad. vbi probatur quòd vsque ad sextum gradum, sed iure nostro regio ex. l. 11. titu. 16. part. 3. vsque ad quartum gradum hoc intelligitur, quod inuiti non cogantur, & sic vsque ad istum gradum censetur quis suam vel suorum iniuriam prosequi posse, & probatur clarius ex. l. 2. titu. 1. part. 7. & l. 2. & 6. eo dem titu. & part. Vbi & declarantur aliæ personæ pro quibus id fieri potest, & secundum hoc approbatur tertia opinio ibidem per Anto. Gomez. dict. nume. 34. relata quæ vsque ad quartum gradum hanc prosecutionem suorum extendebat. Sed si talis reus accusatus velit reaccusare accusatorem suum de crimine non tangente suam vel suorum iniu-
66 riam, sed publicam † vindictam tangente, tunc si nomen ipsius accusati non est receptum inter reos, poterit ipsum suum accusatorem, & extraneum quemlibet accusare de maiori crimine, non vero de æquali, aut minori, secundum Azonem, cuius opinionem testatur communem Imola, in. l. si quis reus. numer. 21. ff. de publi. iudi. & Marian. in cap. 1. numero. 67. de mutuis petitio. & glossi. *Accusar.* in dict. l. 4. titu. 1. part. 7. Licet interdum admittatur ad accusandum de pari crimine, puta in odium committentis lenocinii, quo etiam casu admittitur excipiendo, & exceptio habet effectum nedum repulsiuum, sed etiam punitiuum, vt in. l. 2. §. si publica. ff. de adulter. Imol. vbi supra. Secutus etiam per glossi illam, *Accusar.* dict. l. 4. vbi inquit Angel. in dict. l. is qui reus. & in. l. 1. C. qui accusare non pos. indistincte tenere quod possit de quocumque crimine. Prout tenuit Odofredus relatus per Clar. di Ca quæst. 14. num. 12. vbi ex Gadino, de Malefic. titu. qui accusa. non poss. num. 41. & August. in dicto Angel. de malefi. in dict. ver. & ad querelam, post num. 63. inquit hanc Odofredi opinionem per totam Italiæ cõsuetudinem seruari, sed in nostra Hispania non seruabitur stante dict. l. 4. titu. 1. part. 7. Quæ vt ibi inquit glossi. *Accusar.* procedit nedum ante nomen accusati receptum inter reos, sed etiam post, si vero nomen accusati est iam receptum inter reos potest accusatus alium quam accusatorẽ de maiori crimine accusare, & hãc partem sequuntur communiter Doctores, vt inquit Imol. in dict. l. is qui

† quando *Sequenti* = 73. † *sequenti* = reus.

reus. num. 17. teste Claro d. num. 12. & tenet glo. *Mevor.* in dict. l. 4. tit. 1. par. 7. vbi inquit quod ex. l. illa non est sumendum argumentum à contrario sensu, vt per eandem maiori crimine possit alium accusare, cum stante argumentum sumeretur per propositionem maioris criminis resultaret exceptio dilatoria. l. 1. per minorem. ff. de iudi. l. 1. C. qui accusa. non poss. l. fin. C. de ord. iud. & dilatoria non potest proponi post nomen rei receptũ inter reos. l. si maritus, & præcipitationes, cum concordan. ibi positis. ff. de adulter. & procedit hoc etiam si maius illud crimen, de quo tali casu accusatur, effet præiudiciale al primũ, nec obstabit dict. l. 1. C. qui accus. non poss. quia debet intelligi secundum glos. ibi, quod non erat receptum nomen rei inter reos, quam ibi appro bant Salicet. colum. 5. & Bal. colu. 2. & Imol. in dict. l. is qui reus. colum. 7. & glos. *Mevor.* in dict. l. 4. tit. 1. par. 7. contra Bald. & Ange. in dict. l. 1. Sed de æquali aut minori crimine nullo modo licet accusato accusatorẽ suũ vel extraneum reaccusare, siue sic an te, siue post nomen rei receptum inter reos, ex dictis iuribus, maxime ex dict. l. 4. titulo. 1. part. 7. quæ vt dictum est, & dixit glo. ibi, procedit tam ante quam post nomen rei receptum inter reos, licet Angel. in. l. qui prior. num. 1. versic. quandoque vtraque. ff. de iudi. & in. l. quoniam, post num. 1. Cod. e. adulter. dixerit quòd licet ordo naturalis causarũ postularet, quod prius super prima, deinde super secunda accusatione procederetur, philominus gratia minuendarum litium
67 poterit super vtraque cognosci †, & ponit exemplum: Accuso re de vulnere mihi illato ut traccusas me de falso, & quod falsam accusationem instituí, certè dicit ipse ista crimina inuicem se coniungunt, & potest dici quod vnum nõ sit maius alio, & ideo ait consuetudine obtentum quod super vtraque procedatur, & quod ex probationibus hinc inde tactis feratur sententia super vtroque, iustitia mediante, & hoc dictum Angeli dicit sibi videri multum crimenabile, & quod est bonum verbum, Afflict. & Anan. relati per Clar. dict. quæst. 14. num. 12. vbi ipse inquit, quod si accusator & accusatus sunt præsentes (aliter enim absens non admittitur ad accusandum) semper admittitur querela contra querelam, siue de maiori, siue de æquali aut minori cri
68 mine † agatur, quando crimina se inuicem contingunt & ex eodem fonte nascuntur, vt in exemplo Angeli, vel quando in eadem trixatu me vocasti latronem & ego te latronem aut pro litorem, aut quid aliud, nam tunc solent admitti ambæ querelæ, & insimul in eis procedi, & ita vidi pluries factum & bene, & Clarus vbi supra, ex Gram. sic per cõsilium Neapolitanum dicit fuisse iudicatum, præsertim cum accusatus in vim prouocationis opponit de iniuria sibi facta prius, & per ei etiam super ea pronuntiari, nisi constaret calumniosam esse reaccusationem, nam tunc super ea
69 esset † super sedendum & super prima pronuntiandum. Ceterum vbi crimina se non contingerent, seruanda erit opinio communi, vt non admittatur accusatus ad reaccusandum secundum quod remanet dictum. Bene tamen verum est, vt inquit Clarus vbi supra, quòd si iudex viderit quod accusatus reaccusaverit suum accusatorem, vt illum à prosequenda sua accusatione diuerteret, solet quando quæ accipere fideiussionem ab accusatore de se conse quendo quoriescũque ipsi iudici videbitur, & super prima accusatione procedere. Imo & ego semper hanc fideiussionem requiretem

quirerem ab accusatore, nisi vbi constaret malitiose reaccusationem fuisse constitutam ab accusato. Et hæc omnia procedunt antequam accusatus sit sententiatus super accusatione contra eum proposita, sed eo iam sententiato, si per sententiam condemnatus est ad mortem, vel in exilium perpetuum ab inde non posset accusare alium †, nisi super iniuria & crimine suum, vel suorum iniuriam tangente: vel si sententia illa non esset mortis, neque exilij perpetui, sed ad
71 tempus *, tam tunc posset vltior accusare, ita disponit. d. l. 4. titu. 1. part. 7. vel quando vult prosequi accusationem iam ante propositam, secundum glossi. *Accusar autor.* in eadem. l. 4. & Clar. dict. quæst. 14. num. 15. in fi. Sed si ex condemnatione remanet infamis, tunc vtique extraneum accusa-
72 re † non posset, nisi suam aut suorum prosequeretur iniuriã, accusatorem vero suum sic, etiam si suam aut suorum non prosequatur. Secundum gl. *De mortis.* in dict. l. 4. & Consulan. Iulium Clarum. d. quæst. 14. num. 15. in princ. Si vero sit absolutus tunc nulli dubium, quin accusare quemlibet possit, vt per Iulium Clarum. dict. q. 14. nu. 14. &. 15. Sed scio te lectorem dum hæc legebas instare, quando dicentur nomè rei receptum inter reos
73 † & in hoc cõmunis est opinio, quod accusatore & accusato præsentibus dicitur post litem contestatam, ita quod statim quod iudex interrogat reum an commiserit ipsum delictum de quo imputatur, reo ipso confitente vel negante dicitur eius nomen recepetum & hanc magis communem tenet Clar. dict. quæst. 14. num. 13. & sequentibus glo. *Menor.* in dict. l. 4. titu. 1. part. 7. nam per talem inditis interrogationem, & accusati responsionem inducitur litis contestatio, vt per eum dem Clarum in eod. lib. 5. quæst.

45. in princ. si vero reus non est præsens in iudicio, sed absens, & contra talem proceditur iuxta formam iuris, tunc statim in primo termino cõtumaciæ, in quo habetur pro confesso ex. l. 3. titu. 10. libro. 4. supra dicitur nomen rei receptum, sed si ex parte absentis allegetur iusta causa absentiæ, & quod ob hoc non comparet, tunc statim quod iudex super hoc pronuntiar, vel super declinatoria & eas reijcit, tunc statim dicitur rei nomen receptum, secundum Barto. & alios relatos per Clarum, vbi supra, dict. quæst. 14. num. 13.

Ibi, *O otros denuestos semejantes.* Si vero has hæc consideres prout ego considerauda esse iudico, reperies esse geminatoria, & consequenter geminationem certum quid inducere amplius quam forsasis simplicia inducerent verba, & considero geminationem consistere in verbis illis, *Otros.* & in illis, *semejantes.* Idem enim importat, nam dicto illa, *Otros.* est repetitius similium †, ex capit. fedes, de rescript. 74 gio in. l. si fugitiuum. C. de seru fugit. Bald. in. l. conuenticulum. C. de Epis. & cleri. & cum geminauerit expressè *semejantes*, manifestè colligitur, intentionem legislatoris in præsenti fuisse, vt similitudo hæc ita in præsenti sit capiendo, vt licet alia verba non sint eiusdem termini, & eisdem verbis, sed diuersis prolata, si tamen, in qualitate sint eadem, puta in contradictionis & lolidorum nostri text. locũ habeat, nam secundum Bald. in. neque. ff. de legibus. illa dicuntur similia, quotũ tunc diuersi termini, vna 75 tamen ratio vel qualitas, non vero intelligantur hæc verba, *Otros denuestos semejantes*, de alijs verbalibus iniurijs in qualitate & substantia, sicut in terminis illis similia, licet essent maiores, nam lex hæc in ijs sex hic expressis procedit quo ad eõtradictionis & so-

lidorum

lidorum pœnam, & in alijs eadem iniurias significantibus, non vero in dissimilibus iniurijs + verbis, licet grauiora essent, vt aduertit hic Didac. Perez, sub. l. 3. titu. 9. libr. 8. Ordinamen. pag. 231. colum. 1. ad finem etiam si Plaça, de delict. cap. 1. num. 16. in fin. aliud velit philosophate & male à num. 15. non perpendens exemplum quod ibi ponit, de vocante alium Iudæum, non esse dissimile verbo, *Hereje*, nostri text. cum sit in qualitate idem, & licet in ea lex nostra locum habeat, vt infra dicemus. Et sic inquit optime Auenda. in Tract. de iniuria, numer. fin. quod ex 76 verbis † subdolosis & indirectis ita fit iniuria, sicut ex directis, vt in quæ Didac. Perez, in præsenti sub l. 2. titu. 9. libro. 8. Ordinamenti, pagina. 227. colum. 2. vbi exemplificat, 177 si alicui dicatur, Tu es bonus † vir vel bona †, non quia per verba cum munire intelligitur, quod est contra nos, vel, bonus as fis, vel de bonis genitibus Deus fcit, vel mater vestra, vel parens est bona mulier, vel ego non sum prodiror, latro, aut homicida, nam & per verba ista indirecta & dissimilia iniuriatur quis, nam sub illis vis dicere, quod ego sum talis, attenta conditione vtriusque, vt probatur ex text. cum glos. in. l. 1. ibi, cum dicitur ne quid amplius. ff. ad Macedonian. & in Authentica, quibus modis nat. eff. fui. §. sed aliud fuper verb. hoc tantum. collatione. 6. & l. si quis sit fugitiuus. §. 1. versic. Qui ea mente. & l. qui tamen. §. ei qui seruum, um dis notatis super verbo, Amplius. ff. de ædili. edict. &. Cde postuland. l. quisquis circa medium, videtur expressum in. l. quod Senatus. ff. de iniur. quæ iura ad hoc allegat Iacob. de Bello Viso, in practica criminali, capitu. 3.

Azeuedo super. §.

super verbo, Animo iniuriandi. numero. 31. quia non est curandum de nomine, cum alias de substantia rei 78 appret + & de eius effectu, vt. C. de constitut. pecu. l. 2. vbi nomine. 34. inquit quod etiam solo nutu fit iniuria † & sic in verbo, Tu es bonus homo, quod cornutus appelletur per hoc tenet Cardina. in capitu. ex literis, de consuetudin. & Neuizanis, in sua Silua Nuptia. libr. 4. numero. 76. & Boeti. consilio quarto, numero septimo. alios referens Didacus Perez, hic sub lege secunda, titulo nono, libro octauo Ordinamenti, columna. 227. versiculo, Et non solum. & consequenter idem erit si cuculum, vel cucurbitam quis 79 hominem † coniugatum appellauerit, nam & tunc ex communi hominum extimatione cornutus vocatur, secundum Parlador. libr. 1. rerum cotidia. cap. 17. num. 1. & 2. vel si quis ad portam domus hominis coniugati appofuerit * cornua, vt ex. l. 6. ad fi. tit. 9. par. 6. notatur. Eodem etiã themate retento, si quis mulierem coniugatam bonam mulierem appella-
82 uerit cesetur etiã eam + meretricem appellare, vt & tenẽt dicti Doctores, & Soci. consil. 6. volu. 1. quam ad hoc remissiue refert Iul. Clar. in praxi criminã. iniuria. num. 11. idemque est si cõ iugatam appellaueris, *Pellejam*, vt tenet Didac. Perez. in. l. 44. titu. 19. libr. 8. Ordin. pag. 393. in fidicẽs ita videsse practicari idem erit, si prodiroremus + Galalonem appellem, vel, vt Sodomitam & Cynedum appelles aliquẽ vtaris verbo illo, quo Traso ille Terentianus Rhodium adolescentem notauit *, nempè, *Tute lepores*, + *Et pulpamentum quæris*, vel si hyen- 84 nam voces eum, vt inquit Parladorius, vbi supra, numero. 5. vel (vt ad alia redeamus) si dixeris rixando

Y cum

cum aliquo, ego non sum proditor,
85 vel bonus + homo & similia vel non
sunt de genere talium, vel, in genere
meo non sunt fodomitæ, nam
ex communi omnium intelligentia
censetur alium talem vocare, secun-
dum dicta & Didac. Perez, vbi si-
prà, pagin. 228. columna 2. & Parla-
dori. dict. num. 5. quia verba secun-
dum communem hominum intel-
ligentiam sunt intelligenda. ca. ex li-
teris. 1. de sponsalib. quam dicit com-
munem Euerard. & alij relati per
Didac. Perez, dict. pagin. 227. colum.
2. & Canterain suis quæstionib. crí-
min. sub tit. de homicidio, num. 57.
& sic alios iniuriantes verbis ijs sub
dolosis & indirectis eadem pœna pu-
86 niendos esse, † sicut qui verbis cla-
ris & directis eadem verba protulis-
set, de quibus in nostra lege, te-
net expresse Auendan. de iniur. nu-
mer. fin. contra Anton. Gom. tom. 3.
Variar. capit. 6. nume. 3. nulla pœna
talem afficiendum asserentem, quem
reprobat Parladori. dict. cap. 17. nu. 5.
& ita etiam videtur tenere idem Di
dac. Perez, in. l. 2. titul. 9. lib. 4. Ordin.
column. 1490. allegando alios, vbi
in column. 1491. idem dicit, si dixeris
alicui me tædet de tali comdemnato
ria contra te lata, & omnia hæc dedu
cuntur ex verbis istis, quæ commen
tamus, *O otros desnuestos semejantes*, Sci
licet, quòd licet non sint eædem in
verbis, in qualitate tamen & substan
tia idem sunt, & significant, & sic
in eis, si sunt de substantia verborum
sex nostri text. punietur ea, dicens,
pœna contradictionis & solidorum
nostri text. Ex quibus inferunt do-
ctores, quòd vocans alium Iudæum
87 vel Maurum + punietur dicta pœna
contradictionis & solidorum, nam
vocans Christianum Iudæũ vel Mau
rum, vocat eum hominem non ser-

uantem fidem Catholicam, sed Chri
stianus eam non seruans hæreticus
est, & consequenter verba hæc, *Iudio, o moro*, sub illo verbo, *Hereje*, no
stri text. continentur, & sicteneri
hunc sic alium conuitiantem pudin
diam recantare & solidos nostri tex-
tus, soluere tenet Couarruu. libr. 1.
Variar. capit. 1. 1. num. 2. & Didac. Pe-
rez, in. l. 9. libr. 1. Ordinam. column.
53. in fin. cum sequenti. nam licet
ibi videatur loqui de verbo, *Marrano* &
Tornadizo, non est intelligendum
loqui de ijs, sed de vocante alium,
Iudio, o Moro, tum quia ipse allegat
Couarru. vbi suprà, pro sua opinio-
ne, & sic intelligitur loqui secun-
dum Cotam quam allegat, tum etiã
quia vocans alium, *Marrano*, vel, *Tor
nadizo*, non tenetur Palinodiam can-
tare, vt est fine dubio, cum ex lege
nostra non hæc cantandi Palino-
diam, sed alia differens imponatur
pœna, & ideo omnino dicendum
est Didac. Perez. Ibidem locutum de
verbo, *Iudio, o Moro*, vt ea proferens
teneatur se desdicere, cum Couarr.
vbi suprà & ita clarius ipsemet Di-
dac. Perez, tenuit in l. 2. titu. 9. libr.
8. Ordinam. pagin. 227. colum. 3. &
Plaça de delict. cap. 1. num. 14. & late
ac nouissime sic in praxi tum Couar.
esse receptum asseuerat tenet Huma-
da in l. 25. titul. 18. part. 2. in gloss. 1.
num. 5. cum sequentib. vbi reprobat
Parladori. & Salazar, modernos no-
stri temporis aliud tenentes, & in-
quit ibi Humada, quod communis
usus & praxis sic receptam habet opi
nionem de Couar. & semel iam vidi
cius opinionem sententia iudiciali
admissam, & sic fuisse decisum in
consilio Cathalonix testatur Pegue-
ra in Quæstio. fuis crimin. cap. 13. per
to. maxime num. fin.

Ibi, *Desdigalo ante el Alcalde, y ante hombres*

hombres buenos. Cum in lege hac neq;
in tota eius serie apponatur, *Y diga
que mintio en ello*, clare colligitur quod
non teneatur dicere se mentitum, sed
sufficit dicere verba aliqua per quæ
88 appareat † se contradicere, puta di-
cendo, quod ille de quo talia ver-
ba dixit est honoratus carens illa in-
famia, vel quod falsum de eo dixit,
sufficiunt hæc & similia verba, vt se
desdicere videatur, secundum text.
in l. 25. titul. 18. part. 2. & ibi glosl.
ita tenet, & quod vbi lex expresse
non requirit dicti verba illa, *Que
mintio en ello*, non teneatur se menti-
tum, sed alia verba per quæ contra-
dicere se videatur, volui etiam glosl
sa in l. 8. titu. 3. partit. 7. & Humada
in dict. l. 25. titul. 18 partita secunda,
glosl. 1. vbi ostime considerat quod
lex nostra non dixit illa verba, *Que
mintio en ello* +, & cum non dicat, ne-
que nos dicere debemus, Sunt enim
89 illa verba, *Que mintio*, grauiora † quam
si alijs verbis veláris se desdicat quis,
vt puta, falsum dixi, nam possum di-
cere falsum, & putare dicere verum,
sed vbi dicit quis mentitus sum, ces-
sat hæc velatio, & consequenter est
grauius, vt inquit Menesius, in. l.
quamus. C. de iur. & fact. ignoran.
numero. 9. in medio, quem refert
Huma. la, vbi suprà, nume. 2. Item
quod non teneatur dicere se menti-
tum tenet Didac. Perez. à me rela-
tus in l. 6. titul. 8. suprà eodem libr. in
glosl. fin. fed est quæstio de qua di-
sputatum vidi tam inter aliquos &
inuicem diferepantes, quid si quis
accusatus est quod dixit aliquod
verbum ex sex nostri tex. alicui per-
sonæ & per testes probatum est di-
xisse, ipse tamen in confessione ne-
gat se dixisse verba illa, & quod te-
stes se ipsos fallunt, & falluntur, &
quod non poterat illud dicere de il-

Azcueco super. 8.

lo, quia est homo honoratus, &
in quo alla iniuria non cadit, & tan-
dem ante sententiam remissa est in-
iuria hoc pacto inter partes quod ista
met verba coram testibus dicat pro-
ut dixit, an videatur illum + se des-
dixisse, & qubusdam visum est quod
sic, cum id testibus probatum sit,
& contra eorum dicta deponat. Alijs
vero & forte melius contradicenti- 371
bus quod non videtur se desdicere,
nam cum ille non confiteatur, sed
neget potius illa verba dixisse, non
seipsum contradixit, nec Palino-
diam recantat cum ipse cantasse ne-
get, & proprie mihi ipsi contradi-
co quoties dico contraria illis, quæ
antea locutus sum, non vero alias
& dicta testium mihi non faciunt
contradictionem ad hunc casum, ne-
que ego dico, Contradico me, de
ijs quæ de me testes testificant, fed
tantum: Contradico mihi ipsi, quo-
ties contraria confessium sum, fed si
eadem quæ dixi in confessione di-
co & nunc, vel non apparet antea
me dixisse contraria ex ore meo ad
ea, de quibus accuser: ergo non
sum mihi ipsi contradictus per dicta
verba, & si bene memini ita audiui
per sententiam in qualam causa de-
claratum, & hoc ante sententiam
procedere credo, post sententiam ve
to, in qua declaratum est reum ver-
ba illa dixisse, vel ad horem id probas-
se, & ideo condemnatur ad contradi
cendum, tunc vtique se desdicere vi
deretur per dicta verba: Vos latius
suo tempore iudicabitis. Sed vt ad
vsum nostri text. redeamus, & eius
principaliorem conclusionem in ijs
verbis constitutam, scilicet, quod
dicens aliquod ex verbis sex no-
stri textus, veleis æquipollentibus
teneatur Palinodiam recantare de-
uentendo, limitanda est pluribus

Y 2 modis,

HISTORICO-JURIDICA OHV

modis : & primo limitatur, vt non procedat quotiescumque iste accusatus prouocatus fuit ab accusatore
91.1 *, ita vt ex prouocatione eius motus fuerit accusator ea verba proferre, nam tunc non poterit condemnari ad contradictionem. Sed ad solidorum pœnam & exilium attenta qualitate personarum, nam vt inquit text. in.l. qui cum nato maior. verfic. Ignoscendum. ff. de bon. liber. ignoscendum est ei, qui prouocatus vlciscise voluit, nam quando quis prætendit vindictam ex iniuria sibi facta,
92 ira, vel odio, videtur magis parcendum *, quia vix potest quis dolorem proprium temperare, vt inquit Anto. Gomez. Tom. 3. capit. 3. num. 101 & facit text. in.l.1.ff. cum arietes. ff. si quadr. Pau. fe. di. in quorum propositum multa dicunt Hippolyt. in.l.1. in princi. num. 77. ff. de Sicar. & consil. 25. num. 48. volum. 1. & consilio. 105. num. 34. cum quatuor sequentibus. volumine. 2. & in præt. §. quoniam, num. 62. cum 3. sequentib. vltra doctores in.l. vt vim. ff. de iust. & iur. & in alijs pluribus locis, adeo vt etiam si quis fuerit prouocatus verbis ipse vero prouocantem gladio offendat
93 * excusabitur, secundum Angel. in l. si adulterium cum incestu. §. imperatores. ff. de adulter. & Hippolyt. alios referentem dicto num. 77. & in consil. 73. num. 60. volum. 1. & consil. 80. num. 60. volum. 2. & prouocatus solo insultu cum armis etiam nō percussus si occidit in continenti prouocantem non tenetur de homicidio *, secundum Alexand. in additio.
94 ad Bart. in.l. non solum. §. sciendum. ff. de nou. oper. nuntia. & plures alios relatos per Hippolyt. consil. 25. num. 27. & consil. 68. num. 11. volu. 1. & in materia prouocationis vide aliud singulare verbum per eundem Hippol.

singul. 455. Est tamen verum quod prouocato est parcendum, non tamen ad hoc, vt ex toto à pœna excusetur, sed tantum ad excusandum eum à pœna * ordinaria imposita extraordinaria, secundum Abb. in cap. dilecti filij, de exceptio. Hippolyt. in pract. §. quoniam. num. 62. & eundem in dict. consi. 25. num. 22. volu. 1. & consi. 137. num. 8. volum. 2. & addito. Capellæ Tolosanæ, decis. 127. & per Iul. Clar. lib. 5. pract. crimin. §. fin. quæst. 60. verfic. nunc quæro, qui in §. injuria. num. 14. inquit quod iniu-
96 rianti licitum est ‡ dicere, tu mentiris, vt & per Bosi. in pract. crimi. titu. de iniur. num. 6. & sic inquit Marian. Socin. cap. 1. num. 28. de iniur. quod si vnus aduocatus dixit alteri aduocato falsitatem, vel aliam turpem notam imponat, quod secure po-
97 test respondere ‡, tu mentiris, etiam sine protestatione, tutius tamen erit protestare, quod non est animo iniuriandi, & quod cum debita iudicis reuerentia hoc facit pro sui honoris conseruatione, & sic in propositū nostri text. non tenebitur talis prouocatus, dicens aliquam ex sex iniurijs nostri textus Palino-
98 diam recantare ‡ secundum Plaç. dedelict. capit. 1. num. 21. & voluit Parlador. dict. capit. 17. num. 13. & hac de causa in actorationibus propositis contra taliter iniuriantem solet dici, *Sin lehaver in dezir cosa, por don de mal in daño se pudiesse verer.* Et consequenter hic prouocatus condemnabitur tantum in solidis nostri text. applicandis ijs, quibus per eum applicantur, & in exilio, & in alijs attenta
99 * qualitate iniuriati & iniuriantis, & temporis & loci, & hæc sufficiant pro hac prima limitatione. Secūdo limitatur, vt nō procedat neq; habeat locū hæc cōtradictōis pœna in nobili

alium iniuriante, nobilis enim non tenetur se desdicere in casu in quo ignobilis teneretur, nam cum in-
100 famia sit se desdicere * & condemnatus in hoc infamia notetur ex l. 1. ff. de his qui not. infam. l. qui cum vno. §. ad tempus. ff. de re militar. notat. Plaça de delict. capit. 1. nume. 22. in princip. & Parlador. libr. 1. Cotid. cap. 17. num. 18. nobilis nō
101 est condemnandus ad pœna ignominio sa * secund. Fulgat. consil. 167. cuius meminit Cosarr. lib. 2. Var. capit. 9. num. 4. & Plaç. vbi supra, num. 23. vbi alia allegat in propositum, & licet antea vt ex eo ibidem apparet hæc in opinione doctorum consisteret, iam ex lege nostra remanent expedita expresse diffonente, non teneri nobilem se desdicere, ita vt in nostro regno nihil hoc dubitationis habeat, prout tenent ibi Plaça, & ab eo relati, & Didac. Perez, hic & additio Bernar. Diaz, in pract. Cano. cap. 66. in addit. se mentitum, & Humada in l. 2. 3. titu. 18. partit. 2. gloss. 2. nu. 4. & Menes. d. l. 1. nu. 9. Cde iur. & fact. ignor. adeo vt vxor nobilis nō teneatur ad cōtradictionis pœnā
102 ‡ gaudet enim nobilitate viri, imo & vidua, si nobilis fuit suus maritus, gaudet etiam quo ad hoc ipsa vidua nobi-
103 litate mariti, vt per Plaçā vbi sup. dicto capit. 1. numer. 23. verfic. hinc ex eodem fonte, adeo vt etiā si nullier nobilis nubat viro ignobili gaudet sua nobilitate, quam quoad hoc ne
104 incurrat infamiā, non perdidit * vt di xi in l. 9. titu. 11. num. 7. libr. 2. supra, & tenet Plaça, dict. cap. 1. numer. 26. quicquid in hoc voluerit & male tenere Parladori. vbi supra, num. 10. & Salazar de vsu, & confue. capit. 1. numero. 85. cum sequentibus, & Anto. Pichardus in quadam sua disputatione, a.d. 1. 3. &. 7. C. de murileg. libr. 11. 21. nume. 46. vbi nos allegat sequens
Azeudo super. §.

& male Parladori. & Salazar. Et consequenter etiam male asserit Lucas de Penna, in. l. mulieres. C. de dignit. libr. 12. existimans viduam ignobilem nubentem viro nobili ad tri-
105 buta teneri pro rebus ‡ suis, nam est falsum ex dictis, & ex text. in dict. l. 9. titu. 11. libr. 2. supra, sed an doctor gaudebit hoc priuilegio ne teneatur
106 le desdicere ‡, & teneo indubitanter quod gaudebit, etiam si non graduatus sit in aliqua ex vniuersitatibus relatis à l. 8. & 9. titu. lib. 1. supra. Sed in alia qualiber vniuersitate approbata tamen sufficiet, vt hæc prærogatiua gaudeat, imo etiam si non legant neque aduocent, nam vltra quod scientia nobilis simum facit, & est vna de causis, & formis, quibus nobilitas acquiritur & per. l. 3. titulo 10. partit. 2. æquiparantur nobiles
107 * scientia nobilibus genere, prout diximus in. l. 11. titu. 16. libro. 2. supra, & in rubrica titulo secundo, libro sexto, supra, doctoratus est dignitas * tertia, in capitulo quanto de magistr. late Montolonius referens prærogatiuas doctorum in suo Promptuario iuris, verbo, Doctor. literal. & hanc communem opinionem tenetur, Bonus de Curtil, in tractat. de nobilitat. 3. parte, nu. 100. volumine. 16. Tractatus doctorum, & sic ob dignitatem inquit Cassane, in consuetu. Burg. tit. delhoist. rub. 4.
108 §. 19. *Entre gentiles*, num. 1. ex Cyno in. l. prouidendum. C. de postuland. & Alexand. consil. 94. volumine. 1. quòd doctor dicitur magis nobilis quam nobilis sanguine * & sic etiam
109 quanuis actu non legant, neque ad
110 uocent torqueri * non possunt, vt dixi in dict. l. prima, titul. decimosexto, libro secundo, supra, & late per Aules in procœmio prætorum. n. 11. ante & post & admittitur
111 ad prærogatiuas * officia nobilia vt

& per Ioann. Garsi. de nobilit. glo. 35. num. 4. cum sequentib. & sic non tenentur hospites recipere, neque ad
112 custodiam † publicarum portarum, neque ad alia onera personalia neq; realia, de iure vt ibi per ipsum Ioann. Garsi. neque tot queri possunt, neque
113 † incarcerari pro debito ciuili, non descendente ex delicto secundum dictos Doctores, maxime Aules, & cui has & alias prærogatiuas nobilium
114 consequantur imo & vxores eorum † & filij eis gaudeant, vt per dictos Doctores, & per nos in dict. l. 8. titu. 7. libro primo, suprà nimirum si neque se dissicere teneantur tales Doctores, etiam si actu non legant, neque
115 aduocent, neque vxores eorum † nec filij, prout voluit tenere Aules dict. procemio prætorum. num. 21. dum ibi æquiparat doctorem nobili sanguinis se non dessicenti, & quia ibi numero. 27. expresse in Licentiatis inquit eos, neque vxores eorum non teneri se dessicere, & Plaça de delict. dict. cap. 1. numer. 23. versicu. hinc etiam, quod intelligo si aduo-
116 cent vel legant: quia licentiatura † non est dignitas sicut Doctoratus, imo & Bachalaureus si aduocet ea-
117 dem prærogatiua gaudebit †, quia nobilis est ex scientia & aduocatione, vt ex dictis per Garsiã dict. glos. 35. num. 10. & sequentibus colligitur & fundatur, & à nobis dictis in dict. l. 1. titu. 16. libr. 2. suprà, & Garsia in dict. glo. 35. num. 31. cum sequentibus de Bachalaureo tantum discepтat, & vult, quod si aduocat idem est, secus vero aliùs, & sic teneo, (aliis quantum vis mordentibus) Doctorem in qualibet Vniuersitate approbata doctoratum, etiam si non legat neque aduocet, non teneri se dessicere, & gaudere prærogatiuis
118 omnibus, quibus nobiles † sanguine gaudent, item & eius vxores & filios, itidem gaudere, Licentiatos veros & Bachalaureos & vxores eorum tantummodo † si aduocent, vel le-
119 gant, non vero alios, neque obstant illæ leges. 8. 9. titu. 7. libro. 1. suprà, quia vt ibi dixi, leges illæ, solum loquuntur quo ad exemptionẽ tributo-
120 rum † Regiorum, quo ad hanc nemo non gaudent Doctores & Licentiati alibi, quam in vna ex Vniuersitatibus ibi declaratis graduati, licet leges illæ non excludant, an idem sit si aduocent vel legant, ideo nimirum si aduocati sint teneri possit etiam quo ad exemptionẽ tributorum dictorum quod sint exempti vbilibet graduati in Vniuersitate approbata, quia cũ leges illæ de officio aduocationis non meminerint, neque illud excluserint, nimirum videtur quod id quod lex non dicit, neque non dicere debeamus, max ime in Doctoribus aduocantibus, vel legentibus, in quibus ita voluit Auenda. cap. 14. præto. num. 29. libr. 2. & Garsia dict. glos. 35. num. 4. 5. & 6. & examinat no ster Gutierrez in libr. 1. Practic. quæstio. quæstio. 23. per totam, & licet tentari posset, tamẽ, vt dixi in eadem lege. 8. titu. 7. lib. 1. suprà, & ibi Gutierrez, dict. quæst. 23. difficulter quod tributorum exemptionem obtinebit tur in alijs, quam in graduatis in aliqua ex dictis Vniuersitatibus ibidem declaratis, sed licet quod commoda hæc non gaudeant, non est ex hoc dicendum, quod approbriosa & injuriosa, prout est de lidicere, non gaudere, gaudebunt enim sicut in vidua nobili, ignobili nubenti dixi in suprain. l. 9. titu. 11. libro. 1. suprà & sic hæc sufficient pro secunda hac limitatione nostræ legis. Tertio limitatur lex nostra, vt non procedat quoties iniuriatus se cum iniuriante præstita iam querela & causa introducta reconciliauerit ‖, nam ante præ-

stitam querelam iudex ex officio procedere non poterit, vt appatet ex. l. 4. infra eodem, vbi dicemus, ex qua lege similiter vnus modus remissionis, scilicet, si iniuriatus non querelat, tunc enim iudex non potest procedere ad condemnationem cau-
122 tradictionis †, imo neque ad informationem, secundo fic remisso, si
123 pars iniuriata abstineat se ab iniuria & eius accusatione † & indulgẽtiam iniuriarũ concedat, tam si per pactum, transactionem, aut iuramentum fuerit remissa & extincta iniuria, non potest amplius per remittentem agi, vt. ff. de iniur. l. non solum. §. Verũ. proinde. iunctis quæ norantur. ff. de pact. l. si tibi. circa principium, & hoc verum si pactum fuerit factum post iniuriam cõmissam. Secus si ante, quia tunc non va
124 let † tanquam super delicto futuro factum, vt. l. iuris gentium. §. si pacificar. ff. de pact & l. si vnus. § illud. & §. pacta. ff. eodem titu. & in l. pacta. C. eodem titul. hæc tamen vera sunt & procedunt quoties ille, qui facit ta
125 le pactum remissionis iniuriæ est persona, quæ id facere potest, sine alterius licentia aut consensu, secus vero si est persona alicui subiecta † puta monachus, seu prælatus, quia tales nullo tempore possunt remittere, vt notatur. 24. quæstione. 4. casi qui. & extra de sentent. excommunic. cap. parrochianos, quod intelligẽ quo ad iniuriam acquisitam, seu natam ipsi monasterio, secus tamen
126 quoad suam personam † ex. l. 1. §. vsque adeo. cum ibi notatis. ff. de iniur. & facit. l. 10. titulo nono, partita septima. Anto. Gomez, tomo tertio, capit. 6. numero. 6. & sic intelligantur iura dicentia, quod quis non potest venire contra factum suum, & quod quis potest renuntiare iuri sibi acquisito ex. l. post mortem cum ibi notatis circa principium superveho. Factum. &. l. per fundum. ff. de ser. rust. prad. &. l. si creditoribus. C. de seru. pigno. & dt. manumiss. & l. 3. C. ne fisc. rem quam vend. libro decimo. & l. pactum, in fine. ff. de pact. &. l. penultim. C. de pact. Sed an religiosus, qui iniuriam quo ad se remisit, possit agere nomine
127 monasterij † contra iniurianterm dicendum est quòd sic, ex glosl. l. si tibi. C. de eutichio. & l. si procurator. ff. de dol. exceptio. &. l. inbemus, *La grande*. § fane, in quæstione Sabbatina. C. de sacrosanct. Eccles. & l. vnica. § & cũ lex Iulia. C. de rei vxoactione. & de iure dotium. l. si prædium. & glosl. in capit. nosti, extra de electio. circa medium glosiæ. & in alijs iuribus allegaris per Iacob. de Belluis. in pract. crimin. libro primo, super verbo, Animo iniuriandi. numero sexagesimosexto, pagina tricesimaquarta, in paruis: vbi idem dicit de iniuria facta reipublicæ, quia nemo prætuis † potest de ea pacisci, neque quoad hoc vt delictum remaneat impunitum, vt ibi numero 87. & 68. & 69. cum duobus sequentibus. Sic & si iniuriatus est filiusfami
lias conflitutus in patris potestate, nõ potest iniuriam sibi factam remittere, sed pater ipse † est qui illam re-
129 mittere potest, vt est tex. in. l. an perso nam. ff. de pact. & Instit. de iniur. §. patitur, nam non potest filius regulariter esse in iudicio, vt. l. fin. C. de bon. quæ lib. l. 9. titu. 9. p. 7. & melior lex in remissione loquẽs, in. l. fed & si vnius. § ait prætor. ff. de iniur. quam alias ad hoc allegat Anto. Gom. dict. cap. 6. n. 6. & cõmunem refert Pinel. in. l. 1. C. de bon. mater. 3. part. nu. 105. etiam
130 † inuito filio, vt per Hippol. singul. 573. & Pinel. vbi supra. & Didac. Perez, in. l. 11. tit. 11. libr. 1. Ordinam. col. 296. in fine, etiam si Azo. & Hostiens.

relati & secuti per Pinel. vbi suprà, & ipse cum eis teneant contra hanc cõmunem, dicens eam esse iniquam, & contra communem est verior opinio, sed meo videri cõis est tenẽda & sequẽda, & cotidie practicatur, neque obstat fundamentum ipsius Pineli in quo vult fundare iniquitatem dictæ communis opinionis, scilicet, quòd æstimatio pecuniaria iniuriæ filio adquirenda est, & consequenter in detrimentum filij esset remittenda pœna, cuius portestas ad vtilia restringitur, nam cessat hoc fundamentum ex præsumptione iuris communis disponentis, meliorem amicum neminem habere, quam patrem, in quo citra vtilia filio, & ei honorabilia ni hil mali suspicandum est ‡, nisi quod vtilius & honorabilius fuerit filio facere, sed nonne aliquando & quasi semper etiam quo ad mundi vanitates rectius est iniurias in publico iudicio non versari, sed componi potius & remitti, hoc autem quis me lius facier, quam pater, certe nullus, ergo si pater remisit credendum est melioraprouidisse filio, & sic cessat dictum fundamentum contra cõmunem, & vera est communis, imò & facilius filius remitteret in detrimentum suum quam pater, imo & nummis id faceret, quod ignominiosum est, vt infrà dicemus, & consequenter melius est id de remissione iudicio partis relinquere. Limitatur tamen hæc communis, vt non procedat quoties iniuria fieret à coniuncta persona: quia tunc pater non potterit eam remittere † secundum Bar to. & omnes per text. ibi in. l. Iatius. ff. soluto matrim. Roma. singul. 92. & Hippolyt. dict. singul. 573. & Dida. Perez, vbi supra, colum. 297. in princ. & communem testatur Pinelus, vbi suprà, dict. num. 105. versic. Quicumnes. & in versic. Retenta. vbi tamen ipse tenet etiam contra hanc communem limitationem, sed communis est sequenda, & procedit non tamen vt tacite non possit pater remittere iniuriam factam filio suo familias per coniunctam personam, verum neq; expresse †, vt per Pinel. vbi supra, in fin. & bene. Aliter enim limitatio inepte fieret. Secundo limitatur dicta communis, vt non procedat si pater esset vilis & abiecta persona, nam tunc remittere † non posset iniuriam factam filio suo familias. vt ex dict. l. sed si vnius. §. filio familias, de iniur. notat glo. in dict. l. in personam. ff. de pact. quam sequuntur ibi omnes, & Maranta in pract. 6. part. num. 61. fol. 308. & Anto. Gom. dict. capit. 6. Tertio limitatur, nisi ex tali iniuria publi cum crimen resultaret †, ita vt respublica offenderetur, nam tunc etiam si pater remittat potest filius tanquã vnus de populo accusare, si tatem legitimam habeat, quia quod attinet ad ius publicum nihil inter patrem & filium, neque de patria potestate curatur. Speculator in titu. de iniur. in princip. num. 12. Vlterius etiam & pupillus tutorem vel curatorem habens, absque eorum authoritate iniuriam † remittere non potest, vt receptum tradit Alcia. in l. pactum, nu. 16. C. de pact. teste Pinelo, in dict. num. 105. in princ. Imo neque de morte partis transigere poterit minor, sine tutore, vel curatore, cum ea tamen poterit secũdum Speculat. tit. de homicidijs illud autem, quã communem refertur plures relatiper Menochium. transigere, nu. 64. C. de transactio. vbi ampliat quod tunc ipsi pupillo maiori facto nõ liceret venire contra talem † transactionem & quod in hac specie non procedent dicta Guido. de Suza. & Alberici. dicentium id esse verum, quoties liquido non constaret de offensa patris pupilli vel minoris, secus verò si constaret, nam id non est verum, † communiter reprobatur, secundum Iul. Clar. libr. 5. practi. crim. quæstione. 58. nu. 27. & Anto. Gom. Tom. 3. ca. 3. num. 66. Sed indistincte potius poterit fieri dicta remissio † de morte partis per tutorem, vel curatorem minoris filij talis patris, adeo quod & tutor est absens ita quod non speratur reuersio, possunt adire cõsanguinei minoris huius, & ficere transactionẽ, secundum Suarez. in tit. *De lasdendat*, 7. limitatione in princip. folio. 49. ita vt neque decretum iudicis † in hoc requiratur, vt communem tenent Clarus, dict. num. 27. vbi hæc intelligit dum tamen non sit dedecus pupillo concordiam † illam fieri per tutorem, vel curatorem suum, secus vero alias, prout, & tenet Dida. Per. vbi supra, colum. 297. lib. 1. Ordinam. Item hæc intellige in tutore, vel curatore generalibus, qui fide iubent, & inuentarium conficiunt, & alia de iure necessaria, secus in particularibus, † vt in curatoribus ad vnũ actũ vel ad lites, secundum Clar. vbi supra, sed adhuc omnibus consulo † tutoribus, & curatoribus, vt cõcordias has faciant, cum authoritate iudicis, & habita vtilitatis informatione, quam tunc facere poterunt, post autẽ tempore labẽtibus, & in tẽpore, in quo calculationes debent reddere, facere non poterit, & obligabitur ad damnum, si vtile non fuit minori, & sic vt consulant sibi tutores, & curatores id faciant, & sic semper consulo, quod minor consentiat si maior est, 14. annorum, & iuret, & ita adhibita causæ cognitione, & decreto iudicis etiam curatores ad lites id poterunt facere prout pluries fieri vidi in hac nostra ciuitate. Sed an procurator cum liberali poterit † tradit Clarus vbi supra numero. 28. & inquit quod non, sed quod speciale ad hoc requiritur mandatum, vbi num. 31. quærit quid si maritus occidit vxorem, an si ille poterunt parti remissionem facere, † vide ibi, vt ad alia nostræ materiæ deueniamus. Quid autem de iniuria facta seruo, vel vasallo an possit dominus remittere † eam vide optimam. l. 9. & 30. tit. 9. part. 7. Quid autẽ in iniuria facta vxori, an remissio competat marito, & si maritus remiserit, † vxor excludatur, dixi in l. 8. titu. 1. nu. 32. libr. 5. supra vbi num. 33. & 34. quid in filio velato si iniuriatur, an poterit † ipse remittere sine patris consensu, & dixi quod sic. Vnũ tamen est notandum, quod remittẽs iniuriam pro pecunia infamis est nisi fiat authoritate iudicis, † secundum glossẽ capit. si ille. 23. quæst. 4. & additio. mag. ad fin. decision. 127. Capellę Tolosanæ.

Sed an priores, & anciani possint remittere iniuriam factam † ciuitati, dicendum est quod non, secundum Bal. in. ca. † si iniur. de pace iur. firm. in vsib. feud. per. l. prohibere. & plane, ff. quod vi aut clam. nisi totũ conciliũ cõgregatũ remittat, † nã tunc posset vt inquit Marian. Socin. ca. olim nume. 44. de iniur. Quid autem erit in Episcopo, † vel prælato, an possit remittere iniuriam factam Ecclesiæ suæ, vel eletico sibi subiecto, & glossin. de. sitis qui. 24. quæst. 3. arguit pro, & contra, & remanet cum opinione negatiua, scilicet, quod nõ possit, eò quòd meliorem, & non deteriorem potest facere prælatus conditionem Ecclesię, quia est procurator, & non Dominus, idem tenet glossin cap. contingit in glossi. in princip. de senten. excommunica. vbi Innocenti. & communiter Doctores ita tenent, teste Marian. Socin. vbi supra, num. 34. quę cum sit communis tenẽda est etiam si ipse ibidem aliud velit distinguere,

cum licentia tamen superioris id fieri posset, præsitta vtilitatis informatione Ecclesiæ ex remissione † prouenientis. Sed an remissa iniuria vi-
154 deatur remissum † ius accusandi, & pœna, dicendum est, quod non est remissum ius accusandi, & iniuriam de
155 fendi ad exteriorem iudicem ex eo
161 quod iniuriam passus in animæ † iudicio eam dimiserit, & condonauerit, si quidem ea remisio ad odium, & rancorem pertinet, non verò ad ius accusandi, Bartol. in l. non solum, §. 1. ff. de iniur. & in. l. si tibi. §. 1. ff. de pact. vbi Alexand. testatur hanc esse communem opinionem teste Coua. libr. 2. Varia cap. 10. nume. 7. versicul. Tertium constat, & Villalpando in l. 22. titu. 1. partt. 7. part. 3. quæst. 3. fol. 164. nisi plena remisio fiat, nam ille, qui habet duo remedia, remittendo
157 vnum † retinet aliud, text. in l. si domus. ff. de seruit. vrb. quem, & alios allegat Villalpando in eadem 3. parte, quæst. 1. in princip. nisi secundum eũ ibi quæst. 3. num. fin. fol. 164. adesset
158 plena † remisio, ex quibus ipsemet Villalpando ibidem in fol. 147. num. 17. inquit, quod remisio facta per mortiferæ † vulneratum in articulo mortis nihil præiudicat iuri accusandi vulneranté, quia censetur ob mortis periculũ, & ob conscientiæ fauorem id fecisse, & Iulius Clar. in practi. §. lib. 5. §. fi. q. 58. vers. quæro pone, vbi inquit semper senatum censere huiusmodi remissiones per vulneratos factas in mortis articulo non valere, & sic vidi eis nõ obstantibus hæredes talis vulnerati eo mortuo procedere, & sententiari ac si nulla remissio facta fuisset, imo & quanuis quis quoad forum exterius, & exteriorem accusationem remiserit iniuriam posse adhuc iniuriam passum
160 agere quo ad damna, † & expensas, quæ sibi inculit læsio, qualque ipse ministrauit causa illati vulneris, hæc enim distincta sunt ab ipsamet iniuria, secundum Ancha. & Abb. in cap. 1. de iniuri. Speculator de accusatore §. prim. o, versicul. quid si vulneratus, nomine octauo, quo in loco scribit id procedere etiam si accepta pecunia remissio iniuriæ facta fuerit, ex
161 glosse in capitul. si canonici, de offic. Ordina. in. 6. & Bald. & aliis relatis, & fecutis per Couarruu. vbi supra, dict. numero 7. versiculo, quarto eodem iure, vbi id latius declarare conatur, & exprimere, & Iuli. Clar. libro 5. prædicrim. quæstione. 58. numero 38. & 39. Plaça, de delict. capitul. 6. numer. 40. cum sequentibus, & glosse. in. l. 4. titul. 18. part. 2. quod tamen intelligo, nisi remisio † plena sit. Puta remitto omnem actionem criminalem, & ciuilem, nam tunc & damna, & expensas remississe censetur, &
162 Villalpando in dict. folio 147. numero. 19. & 20. & Plaça, in dict. numero. 40. & sic quotidie practicatur, dũ tamen non fiat vt dixi, gratis & in articulo mortis, nam tunc nihil valent tales remissiones, & sic resumuntur dicta in hac materia per Marian. Socin. in dict. capit. olim nu. 45. cum sequentibus de iniuri. fed vt nil omittatur, sciendum est etiam, nonnulli quos teneatur remittere iniuriam, † & in hoc cõmunis conclusio est quod ran-
163 corem, & odium cenetur quis remittere. 8o. distincta ne cap. si quis constitutus, glos. finis facimus. in cap. ad Apostolicæ de re iudi. in. 6. glo. in cap. 2. de homici. in. 6. & alia quæ alle gat Maria. Soci. in ca. 1. de maledi. qui in dict. cap. olim numer. 29. de iniur. hanc communem testatur, non tamen tenetur remittere damna, & expensas. & emendam damni, & iniuriæ, & sic neque ius accusandi apud
164 iudicem, & authoritate publica vindicandi propriam iniuriam, vt ex-

dictis iuribus, & glosiis probatur, & tenet Socin. dict. num. 45. & Couarr. lib. 2. Variar. dict. capit. 10. numer. 7. in princip. vnde sit secundum Couarr. ibidem, vt etsi accusatio iusta sit, si tamen præcipua accusantis intentio non tendat ad vindictam publicam, nec ad iniuriæ punitionem, & satisfactionem, sed ad proximi iniustitiam in
165 cius odium, mortale crimen † accusator committat, vt docet D. Thom. 2. 2. quæstio. 108. artic. 2. & ideo si princi palis intentio recta sit, licet humana fragilitate animus in aliquem aliqué aduersus reum labatur, non statim
166 est culpæ mortalis †, arguendus, ex mente eiusdem Thomæ, & Sylueſt. verbo. accusatio. §. 5. & Couar. vbi supra, qui priorem partem probat ex. c. accusatus, de accusatio, prout ibi Innocent. Abb. & communiter Docto res tenere asserit, secundam vero partem probari ratione testatur, scilicet quia vindicatio authoritate publica, & accusatio, actus est iusticiæ, idest
167 virtutis, † qui prohibitus non est, siquidem in hac specie probat Tho. vbi supra, artic. 1. & 2. & Caieta. ibi, Soto & Nauarr. & alij relati per Couar. vbi supra, in dict. numer. 7. in princi. quæ notanda sunt, quia quotidie per concaueris de iis, & num liceat Christia-
168 no aliam accusare, † & in quibus casi bus vide Tyberi. Decia. in tract. de de lict. Tom. 1. lib. 3. cap. 4. per totum, &
169 an homo sit Dominus † sui honoris & famæ, vide late per Michael. Saló, in dict. quæstione de iustit. super Tho. 2. 2. quæst. 3. de dominio, artic. 3. pag. 565. cum sequen. Quarto modo, remittitur iniuria si iniuriatus allocu-
170 tus est iniuriantem, † & salutatus est eum, præsumitur enim se cum eo reconciliasse, secundum Bald. in l. filio quem pater. ff. de lib. & posth. per text. optimum in cap. omnis. 24. quæstio. 1. quem ad hoc allegat glossi. in

cap. Adrianus. 63. dist. & Alexand. ponens istum casum in additio. ad Bar. in. l. bona solum §. iniuriarum. ff. de iniuri. vnde si iniuriatus post iniuriam caput aperiat iniurianti non potest
171 agere † actione iniuriarum contra cum, ex mente omnii præcipue Bal. in. l. in ipsius. C. famil. hercil. cuius ratio est, quia apertio capitis est genus
172 salutationis, † & per consequens debet censeri remissa iniuria, per prædicta, idé & à fortiori si cõuersatus est
173 cum iniuriante † remittitur iniuria, quia quando animi inuicem cõsentiunt vt amici, † præsumitur facta
174 concordia inter eos, secundum Bal. in dict. l. in ipsius, nume. 2. quẽ sequitur glos. 3. in. l. 22. titu. 9. part. 7. communicatio enim, & conuersatio pa
175 tit amicitiam, † Argumento tex. cum glos. in cap. innotuit de electio. & in isto casu potest etiã verificari, quod inquit text. in. §. fi. inst. de iniur. quod dissimulatione tollitur actio iniuriæ, qua quidem ratione, & per contractum celebratum inter ipsos iniuriatem, & iniuriatum crederem actionẽ iniuriæ tolli, † ex mente ciusd. Bald. dict. nume. 2. quia cele brato contractus est quædam amicorum conuerfatio, & multo fortius dicendum si in iuriatus se associauit cum iniuriante,
177 † ex text. in dict. l. 22. titu. 9. part. 7. & idé si frisi, vel iusit cũ illo, † secũdum
178 glo. & cõmunẽ in dict. §. fi. quã sequitur glos. d. l. 22. in glos. fin. & idem est si iniurians gratum seruitium iniu
179 riato fecit, † secundum Bald. per text. ibi in dict. l. in ipsius, & glos. dict. l. 22. glos. 3. & idem est quando iniurians antequam recederet ab illo loco dixit iniuriato, quod id quod dixit contra eum est falsum, † & quod pœnitet eum illud dixisse, nam renocatio ver borum iniuriæ, siue ex tracundia, siue ex proposito dictorum, facit cessare actionem iniuriarũ, secũdum Angel. in l. si

in. 1. si non conuitij. C. de iniuri. quem referens plures alios idem tenentes sequitur Thom. Ferrarius. Cautela. 39 sed ista causa non satisfacit & in practica non obtinebitur, & contraria est † communis, vt attestatur Clarus lib. 5. sententiarum. § iniuria, & iterum ibidem quæstione. 16. numer. 5. & quæst. 60. num. 21. nam in nullo delicto eo cõmisso prodest pœnitentia, † nisi in crimine hæresis, vt inquit Clarus dict. num. 21. vbi addit quod licet hæretico pœnitenti parcatur, si quis tamen aliam falsò accusauerit de hæresi, nõ potest iste pœnitere, † ad hoc vt cuitet pœnam, fed omnino puniédus est, vbi inquit ita vidisse iudicari & fuisse iudicatum, est tamẽ verum, quod si dum iniurians protulit verba pœnitentiæ, iniuriatus respondit se non habere † pro iniuriato, neque velle id profequi remissa est iniuria, ex. l. 22. titu. 9. partit. 7. Similiter etiã si iniuriatus cum iniuriante in vna met mensa consedit, † & biberũt censetur remissiue iniuriam, secundum gloss. in dict. §. fin. dict. de iniuriis. notat Iaf. in. l. 1. ff. de pact. & est text. in dict. l. 22. titul. 9. partit. 7. isthæc tamen omnia, & remissionem iniuriæ per conuersationem, locutionem, comestionem, salutationem, lusum aut risum, contractum, & similia procedunt regulariter nisi id iniuriatus fecerit ex necessitate † vrbanitatis, vel honestatis, veluti si ambo fuissent in vrbe, vel potius ad vnam mẽsam, vel simul recepertunt pacem in Ecclesia, quia tunc non censetur remissa iniuria, secundum Fab. & Ang. ita exemplificantes in dict. § fin. inst. de iniur. & Anto. Gom. Tom. 3. cap. 6. num. 15. in fin. & gloss. *Comesse*, in dict. l. 22. & Plaça de delict. cap. 6. num. 43. & addi. Rio. Capellæ Tolosa. decisione. 233. Sic neque erit remissa iniuria si prosatio hæc & eius salutatio, & communicatio, vt iniuriatus perderet actionem, nam tunc non perdet, cum de iure vt alibi diximus remedia procurata obsunt potius quam prosunt, ex l. 2. §. fi. ff. si quis cautio. notat Tyraq. de vtroque retract. titu. 1. §. 33. gloss. 4. num. 29. Item & tertio non censetur per has tacitas remissiones iniuria remissa quoties ante quam conuersarentur comederet, salutare, bibere aut rideret, siue contraheret iniuriatus cum iniuriante, iam iniuriatus accusaueratiniuriantem coram iudice, † & lis super hoc erat iam proposita, & citari fecerat iniuriatem nam tunc non censetur remissa iniuria nisi quæ eius actio, secundum additio. decisi. 127. Capellæ Tolosanæ, & iterum decisio eiusdẽ Capellæ Tolosa. 233. & ibi addit. & Marian. Socin. dict. ca. olim num. 45. extra de iniur. vlterius etiam, & quarto iniuria censetur remissa si iniuriatus per annum tacuerit, quod nihil pericrit † contra iniuriantem, vt probat text. singula. in. l. si non conuitij, in fin. C. de iniur. l. 22. titul. 9. parti. 7. fiue actio iniuriarũ descendat de iure ciuili in tribus casibus, † scilicet, quando quis pulsatus vel verberatus est ab alio, vel domus eius per vim introita, quos ponit text. in. l. lex Cornel. ff. de iniur. siue de iure prætorio, secundum gloss. 2. in. §. fed & lex Cornelia ff. de iniur. inst. & aliàs allegatus per Anto. Gom. ita tenentem in dict. cap. 6. num. 5. & Plaçam dict. cap. 6. nume. 43. hanc communem dicentes, & magis communem testatur gloss. per tex. ibi in dict. l. 22. in gloss. 1. & annus ibi intelligitur continuus, † secundum gloss. in dict. l. si non conuitij, & gloss. 1. d. l. 22. pro quo est gloss. communiter recepta, in Rubrica. ff. de diuerſ. & temporalibus præscrip. dicẽs quod cẽpus prolatũ à lege cẽsetur esse cõtinuũ, † & non

& non vtile, de quo per Cano. post gloss. ibi verbo. continuum, in Clem. vni. de in integ. restit. & tenet Claro in dict. verbo. iniuria. nume. 9. imo & currit annus iste ignoranti etiam, † secundum addition. Capellæ Tolosa. 127. & Bald. & alij relati per Tyraqui vbi supra, numer. 18. 19. &. 20. contra Bartol. & alios ibidem per eum relatos in num. 6. & Bosius in pract. crim. titu. de iniur. num. 23. adeo vt neque minor restituatur, aduersus lapsum huius anni, † secundum Anto. Gom. Tom. 3. cap. 1. numer. 7. vbi & inquit, quod & officium iudicis tunc cessabit. † Omnia tamen dicta intelliges, quod per falutationem, comestionem, risum, conuersationem, vel annilapsum cesset actio iniuriarum, est verum quod vindicta non tamen quo ad damna, † & expensas, vt in remissione expressa remanet dictum, & tenet expresse Anto. Gom. dict. Tom. 3. cap. 6. num. 15. in fin. & Plaça dict. cap. 6. num. 43. quibus satis habet expeditum hunc casum in quo pœna contractionis cessat, ob aliquot ex verbis nostri text. Vlterius & cessabit Palinodiæ recẽtatio quoties iniuriatus est vilis persona, & iniurians persona altior plus perdens in cantando Palinodiam, quam vilis iniuriatus ex iniuria, † & quod in chancellaria regia inspecta persona, & qualitate commutabitur pœna *De delicto*, in relega tionem † tenuit Alcocer, relatus, & secutus per Auiles. in prooemio cap. præt. num. 20. ad fin. vbi pro hoc confidetur. l. 2. titu. 9. lib. 4. Ordinam. fed ista lex mihi hoc nõ probat, quæ est lex. 2. titul. 8. supra isto lib. licet dicti non mihi displiceat, de qua tamen tenet Iuriati, & iuriantis iudex arbitrabitur, cessat hæc etiam contradictionis pœna, & palinodiæ recantatio quoties quis nõ per modum iniuriæ, fed referendo † alijs ea quæ audi nit, aliquot ex verbis nostri text. retulit, an diuisse, eò quòd referens non infert iniuriam, † secundum gloss. in. l. Gallus. §. idem credendum. ff. de lib. & posth. quam in hoc sequitur Sylua nuptialis in prœmio, num. 5. & Decia. in cap. iurauit num. 1. extra de probatio. & sic refereris verba instrumenti, vel partis contrariæ non censetur ea approbare, † secundum Paul. num. 4. & Iaf. num. 6. in dict. § idem credendum, imo neque peccat referẽs audiisse peccata †, aliena, secundum Nauar. in Manual. ca. 18. num. 47. de quo per Michaelem Salon, in disputatio. de iuſt. in. 2. 2. Sanct. Thom. quæstio. 62. artic. 2. controuer sia. 22. pag. 702. & in quæſt. 72. ar. 2. Cõtroueſia. 11. pag. 1731. quæ tamen intelligo nisi talis referens dolo malo id faciat, † nam tunc non excusabitur, vt inquit Symanc. de inſt. Cathol. titu. 17. nu. 18. & sic tenebitur probare si accusatus & se amicum illius, & quod casu, & in conuersatione id retulit, non animo conuitiandi, vel quod à tali illud audiuit, aliter enim suspectus erit, nã ex dictis animus hic decerpitur, vel non. Vlterius dicitur & non habet locum Palinodiæ recantatio quoties illa, qui protulit aliquot ex verbis nostri text. dixit verum, † nam tunc nõ contradicet sibi, nam cum verum dixerit, non est cogendus per sententiã mentiri, neque dicere aduersus veritatem, prout deducitur clare, & probatur ex. l. 1. titu. 9. partit. 7. & in. l. fin. titu. 6. eadem partita, per quas ita videtur tenere Plaça de delictis, capit. 1. n. 6. vbi à num. 3. incepit. & cum videtur attribuere Couarr. lib. 1. Variacap. 11. num. 6. & eum sequens Parlador. lib. 3. rer. quotid. cap. 17. nume. 11. & Olanus in antinomia iuris litera. l. numero. 4. cum sequent. vbi tenent, quod nulla pœna puniatur, siue expe diat reipũblicæ, siue non, si ei talem defe-

206 defectum, † & hanc de iure commu
ni testabatur communè Curti. Iun.
in.l.fin.nu.3.ff.de quibus iur. relatus
per Iul.Clar.in practic.§.iniuria. nu-
mer.16. Sed Aules in procemio capi.
præt.num.20. indistinctè dixit excu-
207 sari *De la pena del deudor*, † qui verum
dixit, ex doctrina Sancti Thomæ, ibi
per eum allegati in.2. quæstion.62.
articul.2. Pegueza tamen in quæstio-
nib.suis crimina.cap.13.num.fin.indi
stinctè tenet puniêdum esse talem
208 iniuriantem † pœnà ordinariam etiam
si verum dicat, animo tamen iniuriã-
di, tum quia defectus alienos detege
re non licet, cum quia animo iniuriã
di detegit, & punitur detegens, ex.c.
detegentes. 15. quæstio. 5. & quatuor
209 opiniones in his iuristæ † Romanus,
consil.96. Sed vt veritati approxime-
mus Bartoli distinctio in.l. eum qui
ff.de iniur. distinguêtis an interstet rei
210 publicæ † delictum sciri, puta quod
sit homicida, latro, sodomita hæreti
cus, proditor, iudaizans, aut leprosus
& verum id sit, & non tenebitur, aut
211 id non expedit reipub. sciri, † Puta
quod quis sit adulter, vel adultera,
vel spurius, vel ebrius, aut pauper, si-
ue clandus, & tunc puniendus sit
etiam si verum dicat, & hanc distin-
ctionem esse communem testatur
Alexand.in.l.3.in principio. nume. 6.ff.
de lib. & posth. & relati per Clar. in
dict.§.iniuria.num.15. & additio Ca-
pellæ Tolosanæ.127.& secundũ hanc
communem distinctionem Bartol.
sunt intelligendæ dictæ.l. partitarũ
& Doctores indistinctè aliud dicen-
tes, & sic has.ll. partitarum volunt in
telligere Couarruu. vbi supra, si bene
inspiciatur, & Gregor. in dict. l. 1. tit.
9.parti.7.& ante eum Montal. ibi, &
Anto.Gom.dict.Tom.3.cap.6.num.
2.versic.dubium tamen est, & Villalo
bos in A.Erario, com.opi.litera.A. nu
mer.17. & 28. & Didac.Perez, Rubri-
ca, titul.9.lib.8. Ordinam.pagi.215.in
fin.cum duo.sequentibus, & Salazar.
de vsu, & confu. cap.1. nume.101.& si
bene consideretur dict.l.1.ritu.9.par
tit.7. ita videtur denotare ibi, *Porque
los fazedores de mal se tuelen de lo fazer*.
Et sic loquitur in iniuria prouenienti
ex malefitio, vt cõsiderat Villalobos
vbi supra, numer.28. vel quia cum le-
ges partitarum possint commode se
cundum traditiones cõmunes inter
pretari, interpretandæ sunt. Ex qui-
bus in practic, & legis nostræ proposi
tum dicendum est, quod si iniuria il
lata est falsè proposita, pœna ordina-
212 ria est imponenda, † si vero vera est,
tunc si non expedit reipubli. patefie-
ri, pœna etiam ordinaria, † punietur,
sed si expedit reipub. publicari, tunc
etiam dicendum est, & distinguendũ
213 † scilicet, quod siue in iudicio, siue
extra dicatur, siue animo iniuriandi,
vt reipubl. vel iudici informetur de
defectu alicuius ne promoueatur,
vel ne testis fit, vel ad aliam iustã cau
sam tunc in nihilo tenetur nec pun
tur hæc dicens, & manifestans, † sed
si absq; de causa dicatur animo solum
iniuriandi tunc quanuis verum dica-
tur, & expediat reipubli. id patefieri,
licet tunc pœna ordinaria non sit pu
niendus, & sic in pœna *De delendir*, nõ
veniat condemnandus, extraordina
214 ria tamen pœna punirí, † potest, nè
malefitia impunita remanent, & ne
defectus alieni detegantur, & vt dif-
fensiones eurentur si omnino ve-
niret absoluendus, & pro hoc actio
iniuriarum incentari potest, & hoc
est quod dixit Couarruu. dict. libr. r.
Variæ. cap. 11. num. 6. maxime in versi
culo, octauo mihi probabile videtur,
& Salazar, in dict. ca. r. num. 101. versi-
cul. forsan dices, & Montaluus. l. 1. ti
tul. 3. lib. 4. for. in glossi. & ita in praxi
215 quotidie receptum videmus, † nam
etiam si quis verum dicat, & reipub.
conue-

nientiens manifestare, aut propul-
ser iniuriam, si animo iniuriandi id fe
cit, licet pœna ordinaria non sit pu-
niendus, extraordinaria tamen pu-
nietur, & secundum hanc intelligen-
da sunt dicta per Humada in.l.1.15.tit.
18.parti.2. in glossi. 1. nume. 10. licet ali
quãtulum intricate loquatur, & per
additio. Bern. Diaz, in practicanõ. ca.
66. in additione tenetur, & per Dida.
Perez, hic pag. 226. verbo denũciare in
principio. Sed cum allegat Couarruu.
& Plaça tat enegentes sic est intelligen
dum loqui ipsum. Huma iam, vbi in-
quit ita praxi, & consuetudine esse re
ceptum, & interpretatum, & secun-
dum hæc etiam possunt concordari
opiniones supra, in hoc recitatæ, q
iniuria sit facta per modum libelli
famosi, † tunc etiam si verum dica-
tur, & reipubl. expediat sciri, nihil res
leuat, sed ordinaria pœna puniendus
est, & idem si filius vel nepos, vel alij
similes suos ascendentes iniuriasset
vt apparet ex.l.1.&.3. titul.9.p.7. vel
si aliquem iam accusatum, & condẽ-
natum de crimine illummet de illo
219 met † delicto impertierit, vel si restitu
220 tũ a Principe de illo delicto pro quo
restituitur. est conuitiauerit, nam &
in ijs casibus punietur pœna ordina-
ria, etiam si verum dicat, secundum
glossi. *Que es verdad*, in dict.l.1.tit.9.p.7.
quæ notabilis, quia non sic digesta
reperies, item etiam notabis, quod
de iure canonico nõ procedit distin-
ctio dicta Bartol. & communis, nam
221 indistinctè puniturad ium iniurians †
vt communem testatur Clarus in.d.
§.iniuria.numer.15.in fin. & ex rela-
to a additio. Bern. Diaz, vbi supra, ver-
sicul. illud quidem quod dicit notã
dũ in tribunalibus Ecclesiasticis. Sed
an si quis alium iniuriauerit cum ho
nore, Putã, tu mentiris saluo honore
222 tuo, † vel cum tua reuerentia excusa
bitur, dicendũ est, quod non ex Bart.
in.l. si quis extraneus in princi. num.
3. & sequente ff. de acquirend. hæred.
Clar. in dict. § iniuria. numer. 13. vbi
hoc bene intelligit quoties adest
animus iniuriandi vere, vel præsum-
223 ptiue, siecus si deficeret talis animus
& hanc ibi communem intelligen-
tiam esse dicit, de quo & per Plaçam
dict. cap. 1. num. 11. & Dida. Perez co
lum. 57. & 58. libr. 1. Ordin. & quid si
224 pœniteat † statim an excusabitur, vi-
de eundem Clar. vbi supra, quæstio.
60. num. 21. & supra diximus. Noran
dum etiam est quod hæc cõtradictio
nis pœna est infamatoria, & infamis
225 est le desdicens, † & ideo sub fideiuf-
fortibus relaxandus non est, † secun-
226 dum Auendã, in titul. *De las injurias*.
nume. 17. quia secundum eum ibi nu
mer. 15. & 26. est corporis afflictiua,
227 neque per alium impleri potest, † &
idem tenet Aules dict. procemio ca.
præt. num. 20. & Plaça. de delict. dict.
cap. 1. numer. 22. & Parlador. dict. ca.
17. numer. 8. in. imò & damnatus actio
ne iniuriarum pro iniuria attroci in-
228 famis † efficitur. pro leui vero non se
cũdum placam vbi supra, & Clarum
in dict. §. iniuria. numer. 8. ex consue-
tudine tamen, vbi non adest pœna
contradictionis, vel alia corporis af-
flictiua, non habetur pro infami con
demnatus, neque vt talis reputatur.
229 † Vlterius cessat contradictionis pœ
na in nobili alium iniuriante, † vt in-
fra dicemus in glossi. *Y si fuere hijo
dalgo*.

Ibi. *Al plazo que el Alcalde le pusiere*.
Quid tamen si neque tunc vult iste
talis in contradictionis pœna condẽ
natus Palinodiam recãtare quid fiet,
230 † & in hoc Auenda. dict. tract. de in-
iur. numer. 19. inquit quod si postquã
est condemnatus, & condemnatio
lapsa in rem iudicatam fuerit per ali-
quod tempus incarcere detentus, &
noluerit cantare Palinodiam iudex
ad pe-

se destlicere iniurians alium aliquo ex constitis nostri text. Nam cum lex antiqua non distinguerere in hoc nobilem ab ignobili, neque ipsi distinguere volebant, licet asserebant ex praxi communi receptum
838 † fuisse quod nobilis non condemnabatur, ad se contradicendum, vt licet videre ex Placa de delict. capitulo primo, numero vigesimosecundo, cum sequenti. & ex additione Bernard. Diaz, in capitulo sexagesimosexto, maledici, in addition. sementitum, & ex Salazar de vsu, & consuetud. capitulo primo, numero, 103. & Auiles in proœmio capitulo prær. numero decimonono, & Menes. in. l. prima, numero. C. de iur. & fact. igno. & Didac. Perez, hic columna. 230. & Garciam. Regula, 433. & Parlador. dict. capitulo decimoseptimo. numero nono. Sed iam ex. l. nostra, id decisum videmus ita vt dubitationi iam non sit locus, & sic iam nobilis non tenetur se defitendere: idque adeo primo verum est, vt procedat etiam si artem, & offi-
239 cium vile exerceat, † nam non ex hoc per ditur sanguinis nobilitas, vt diximus in. l. tertia, titulo primo, numero vadecimo, & duodecimo, libr. sexto, supra. Item & secundo proce dit etiam si contra alium nobilem
240 proferatur iniuria talis, ad hucenim tunc nobilis eam proferens non tenetur Palinodiam recantare, vt expresse tenet Parlador. dict. capitulo decimoseptimo, numero nono, pro quo, & vltra est iacit, nam priuilegia-
241 tus contra pariter priuilegiatum † vti tur priuilegio suo, secundum gloss. in verbo in ciuitate, §. rursus. institut. de actio. quam ibi tenet Angel. super eam, & Iaf. nume. quinquagesimosexto, & Gome. vigesimotertio, & gloss. fin. in. l. fin. ff. ex quib. caus. maior. per text. in. l. verum. §. fin. ff. de
minor. quem dicit meliorem iuris Iason. dict. numero quinquagesimosexto, & est etiam text. in capitu. auditis in fin. extra de in integr. restit. & text. in capitul. cum pro causa de sentent. ex communica. & ibi Felin. etiam si Auiles, in proœmio capi. prætorum, numer. 20. in nouis aliud velit, nec obstant iura in contrarium per eum allegata, & probantia contrarium, scilicet, text. in. l. sed & milites in principio, versiculo coæqualitas. ff. de excusatio. tut. & text. in Authentica de sanctissimis Episcopis. §. sed & hoc præsenti, nam hæc iura contrarium probantia, procedunt regulariter, nisi in casu, in quo vnus est priuilegiatus in genere, al-
242 ter vero in specie, † vt hic, ita Bartol. in. l. fin. ff. ex quib. cau. maior. & in Authentic. quas actiones, numero, tertio. C. de sacro sanct. Ecclesijs, & ibi Iaso. numero decimosexto, idem Iaf. in dict. §. rursus numero. 56. Barba. consilio. 38 columna septima, volumine tertio, Abb. in dict. capitulo, auditis, numero octauo, communis, vt sentit Deci. in capit. in præsentia, numero. 51. de probatio. Vel secundo dic quod quando priuilegiatus, qui agit, est priuilegiatus in actu, & ille, cõtra quem agitur est priuilegiatus in habitu, & potentia, tunc priuilegiatus in actu contra alium in habitu, vtitur priuilegio suo, † ita Gometi. in dict. §. rursus, numero vigesimoseptimo, per text. in dict. l. fin. ff. ex quib. cau. maior. & argumento, capituli, si pro te. de rescript. in. 6. vel tertio dici potest, quod quando priuilegiatus agit de damno vitando
244 † contra alium priuilegiatum agentem de lucro captando, tunc vtitur priuilegio suo, secundum Bartol. in dict. Authen. quas actiones, & Angel. in dict. §. rursus, numero secundo, & ibi Iaf. numero quinqua-

gesimo

gesimosexto, & Gomet. numero vigesimoseptimo, in principio, & ante finem dicens quod hæc ibi videtur verior, & minus periculosa responsio, & Decius consilio. 167. volumine primo, Hippolyt. sing. 99. & Paul. consilio trigesimoseptimo, volumi-
246 ne secundo, argumento. l. fin. Code Colliect. vbi non par ratio est lucra non capere, vel quæ ita amittere, & sic respondet Parlador. dict. numero nono, mihi tamen quoad nostrum propositum magis placet prima, & secunda Responsio, nam nobilis hic iniurians alium nobilem est priuilegiatus in specie, scilicet, quod non se contradicat, & sic in actu, alius vero nobilis iniuriatus non est priuilegiatus in præsenti in specie, sed in genere, & habitu, & sic priuilegium in specie debet præferri. Vel ve melius intelligas dic quod nobilis hic iniurians est priuilegiatus in specie ne se contradicat, alius vero nobilis iniuriatus non habet priuilegium in contrarium, scilicet, quod nobilis cum iniurians debeat se contra licere, ergo negari potest, Regulam hanc quod priuilegiatus vtatur cõtra priuilegiatũ suo pri-
247 uilegio, non militare in hoc casu, tũc enim militat species ille contra quẽ vtitur priuilegio † suo est æque priuilegiatus in eadem specie, tũc enim non vtitur contrarius priuilegio suo,
248 Pura si quis habet priuilegium conueniendi alium per casum curiæ in prima instantia, in curia, vel chancellaria vellet conuenire hoc modo aliquem minorem viginti quinque, annorum, non posset, quia minor hic in hac specie reperitur de-
249 fiure priuilegiatus ne extra patriam suam posit in prima instantia conueniri, vt diximus iterum alibi, & hic est vetus modus declarandi supradictas declarationes, & intelligendi dictam Regulam, sicut, & exemplificari potest in decisione illius dubitatissimæ quæstionis, scilicet, an Ecclesia hæres instituta posit derrahere falcidiam de legato alteri Ecclesiæ, vel casuæ piæ
246 relicto, † & videtur quod non, quoniam Ecclesia, vel pia causa, sunt specialiter priuilegiatæ, quod de suis legatis non detrahatur falcidia, Ecclesia vero hæres instituta non reperitur priuilegiata in specie de detrahendo illam, etiam delegatis pijs, ergo vera est opinio, quod eam non detrahet, de quo tamen videndus est Tyraquellus, qui omnia congerit, de priuilegijs causæ piæ, priuilegio vigesimosexto, numero quarto, cum duobus sequentibus, & Deci. in capitulo in præsentia, numero quinquagesimo decimo, de probation. penens in hoc communem sententiam, sic & mulier fideiubens potest vti priuilegio Velleiani, contra aliam mulierem in cuius † fauorem fuit facta fideiusio. text. in. l. si fine. C. ad Veleian. & ibi Bald. & omnes. filius etiam familias potest vti Macedoniano † contra alium filium
247 famili. text. l. si filius. ff. ad Macedoni. & ibi Doctores, sic nobilis vel mulier qui non possunt pro debito incarcerari, si sint debitores alterius nobilis aut † mulieris non po-
248 terunt incarcerari, sic etiam si vxor agat pro dote contra maritum deuenientem ad paupertatem, & maritus dicat se non teneri vltra quam facere potest, si vxor obijciat ipsam esse etiam pauperem obtine-
249 bit, † secundum Guilielm. de Cugno. in. l. si quis. ff. de pactio. & ibi Alberic. Paul. & Bald. Felinus capitulo de dilecti. filij, numero, quinto, de exception. Hippolyt. singul. 99. ad declarationem. l. ma-

ritum. ff. solut. matrimon. &. l. sunt personæ. ff. de reiudi. & hoc quia tractant de damno vitando, contrarij vero de lucro captando, & quia sunt in specie priuilegiati, & in actu, alij vero in genere, & in habitu, & consequenter in nostra materia nobilis alium nobilem iniurians non tenetur Palinodiam recantare, adeò vt quanuis nobilis accusatus ante condemnationem contra eum factam de se contradicendo non opposuerit de nobilitate in executione sen-
250 tentiæ opponens de nobilitate † audiendus sit, neque exequenda condemnatio talis contra eum, vt expresse tenet Placa, de delict. capitulo primero, numero trigesimotertio, in fin. argumento text. in l. item veniunt. §. idem recte. ff. de petitio. hæreditat. &. l. miles. §. decem. ff. de re iudic. potest que iudex ordinarius in tali casu de nobilitate cognoscere, quia incidenter † venit hæc
251 cognitio, neque per eam iuri Regis præiudicatur, neque tunc requiritur, ita arcta nobilitatis probatio. Sed an clericus in sacris gaudebit hoc beneficio ne teneatur Palinodiam † recantare, & quanuis Bernard. Diaz in practic. Canoni. capitulo sexagesimosexto, maledici, tenuerit quod sic, recepta, & communis est quod non, vt ibi inquit eius additio. sub litera. C. gaudet enim
253 miles † cælestis priuilegijs militis secularis, secundum gloss. & communem in. l. miles. ff. de re iudic. Et an Doctores, & licentiati, & vxores eorum ac filij gaudeant hac eadem prærogatiua sub hac gloss. dictum re manet. Neque supradictis de nobilibus, non te retractandis obstabit, l. secunda, titulo *De los riepros y defafios*, supra eodem lib. & l. octaua, titulo tertio, partita septima, vbi retractari probatur, quia speciales sunt in

riepto, & diffidatione coram Rege facta, vt ibi videbis clare, & sic ad alios casus non sunt trahendæ, &. l. secunda, titulo quinto, partita septima, eodem modo vt ibi patet, ex gloss. *Por cortes*, quæ allegat dict. l. octaua, titulo tertio, partita septima, & per consequens in l. l. secunda, titulo quinto, partita septima, intelligenda est in casu, in quo de iure reperitur expressum, nobilem debere se diffidere, non vero alias.

Ibi. *De mas de ello el juez, le ponga*, Nota verbum illud le, quod refert, tur ad nobilem se non retractantem, prout non debet retractare se, nam iste vltra pœnam quingentorum solidorum poterit, & alia pœna puniri, Pura relegationis arbitrio iudicis attenta qualitate iniuriati, & alijs cir cunstantijs attentis.

Ibi, *Y fiombre de otra ley*. Hic incipit alia dispositio circa alia verba quam in principio huius legis dictæ dispositiones, in quibus non habeat locum pœna retractationis, sed tantum pœna pecuniaria decem mille marapetinorum, scilicet, cum aliquem Christianum conuersum à Iudæorum, vel Maurorum progenie
254 ilium, † *Marrano, o tornadizo*, quis vocauerit, vel alium infidelem factum Christianum etiam si non fit ijs, verbum enim illud *tornadizo*, generalius est complectens omnem illum conuersum Christianum, siue sit de Mauris, aut Iudæis, vel Paganis, verbum vero illud *Marrano*, in communi vsu loquendi ad descendentes ex Iudæorum progenie proprius adaptatur, licet ad descendentes ex Mauris adaptari possit, † vt inquit Humada, l. vigesimaquinta, titulo decimooctauo, partita secunda, gloss. prima, numero quinto, vbi iure optimo reprobat Didac. Perez in l. nona, titulo primo, lib. 1. Ordinam. column. 53. in fin.

in fin. cum sequent. dicentem, vocantem alium, *Tornadizo, o marrano*, tenerise desdicere, & in hoc condemnari posse, fallitur enim Didac. Perez, quia lex nostra hoc non probat, neque est lex id probans, neque practica hoc receptum habet in ijs verbis, sed tantum in vocante alium, *Judio, o Moro*, cũ hæc vt in hac lege diximus sub verbo, *Herege*, legis nostræ comprehendantur, non vero verba illa *Tornadizo, o marrano*, & hæc pro hac lege sufficiant.

SVMMARIA.

VOcans alium spurium ebrium, aut furiosum, cæcum, vel asinum iniuriat eum, & punitur. nu. 1.

Lex Tertia.

Summarium.

Qui verbis minoribus quã in lege præcedente expressis alium iniuriauerit legis nostræ pœna puniendus est.

1 IN. B I. *Menor de las contenidas en la ley precedente*. Putà, si te spurium, ebrium, † aut furiosum vocauero, vel asinum, vel cæcum, secundum Affflict. in consti. Sicil. libr. 3. Rubri. 32. de iniur. curial. bus. §. varietates, numero, 11. foli, 130. in his & similibus pœna ducentorum marapetinorum impo nenda est applicandorum cameræ Regiæ, & itidem arbitrari poterit iudex vlera hoc secundum qualitatẽ iniuriantis, & iniuriati iniuriæque obiectæ.

Azeuedo super. §.

SVMMARIA.

INiuria leuis, & lenia verba, quæ dicantur arbitrio iudicis relinquitur. numero. 1.

Cõsuetudo aggrauat, vel minuit iniuriam, & personarum qualitas. num. 2.

Incarceratus sub fideiussoribus relaxatus si nunquam iterum non est vltertius incarcerandus pro eodem allato non petenti, num. 3.

Iniuriatus potest se propria authoritate vindicare si in decisum venitet iniuria proposita in iudicio. num. 4.

Omnis iniuria illata in corpus atrox dicitur numero. 5. Puta si manu vacua feriatur quis in facie, vel cum palo in corpore. numer. 6.

Inquirit iudex etiam de leui iniuria coram se facta. num. 7. efficitur enim atrox tũc, vel si fiat ipso iudici. num. 8. vel Doctori, vt nu. 9.

Lex. 20. tit. 9. partit. 7. correigitur per nostrã, num. 10.

Præclusa via partiaccusandi, & iudici inquirendi præclusa est. num. 11.

Quod iniuriat leues index ex officio non procedit si verbales sint, numero. 12. nisi fiant scholaribus vt ibi. numero, 13.

Parte desistente ab accusatione verbi alicuius in lege precedente expressi, an index possit eius pœnam imponere. numero, 14.

Lex Quarta.

Summarium.

Super leuibus iniurijs verbalibus, & vbi arma non interfuerunt, neque sanguinis effusio, iudex ex officio procedere non potest, etiam parte iniuriata querelante, ab accusatione tamen, & querela desistente idemque seruandum est, in quinque verbis iniuriosis. 1. secunda, supra eodem, parte non querelante, secus si querelam proposuerit, nam

tunc etiam parte desistente procedere iudex poterit, & est lex salutifera, & fortasis scandalorum obuiatrix, si iudices eam seruarent, neq; informationē de verbis iniuriosis facerent: nam informationē facta multories, nō est locus transactioni, & remissioni, quæ (si nihil est scriptum) locum haberet.

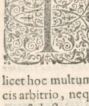

BI, *Sobre palabras iuriantes*. Et quæ sint hæc ex Regula, text. in. l. 20. versicul. fin. titul. nono, partita septima, decerpes,

1 licet hoc multum consistat † in iudicis arbitrio, neque certa de eis dari possit doctrina, nam & consuetudo

2 † aggrauat, vel minuit iniuriā, item personarum qualitas, inter rusticas enim multoties ex verbis aliquibus, & pugnis, & palo, non consideratur iniuria, & ex aliis verbis leuibus attrocem iniuriam constituunt, nam si vnum ex eis obrium vocaueris, reputant hanc attrocissimam iniuriam, & sic consuetudo etiam attēdenda est, & multoties eam inter istos articulari, & profuit. Et quare ex leuibus lex ista, non esse procedendum, iubet, est quia respubl. ex verbis iniuriosis non lædit ur, secundum Felin. in cap. dilecti filij nunc. 2. de exceptio. & sic si in leui iniuria, & causa reus est à carcere relaxatus sub fideiussoribus, & transierint sexaginta dies, nulla data sententia diffinitiua parte post non querelante non pote

3 rit † amplius incarcerari, secundum text. l. 18. titul. 9. supra, libro. 3. vbi in glos. 1. concordo nostram legem cum illa, inquit tamen sub timore Auiles. in capitu. 1. part. numero. 33. in fin. cum sequent. folii. 31. quod ne de negligētia iudices arguantur, sem per inquirant etiam in leuibus. Item nota vnum singulare verbum asserturn per Thom. Gramm. in decisione Neapol. 23. numero. 1. cum sequentibus, & decisio. 14. numero. 1. quod si iniuria alicui illata poneretur iniustitia, & redundaret in deriſum iniuriati, postea iniuriatus se purgauit

4 authoritate † vindicare, & quod nō punitur si fecerit pœna ordinaria, sed mitiori, & ibi hanc vnam de causis minorandi pœnam asserit esse.

Ibi. *Si no hauviniuieron armas, vi effusion de sangre*. Ponderanda est dictio illa. ni. latine neque, quæ quidem copulatiua negatiua est, ad denotandū quod non sufficit arma interuenire nisi adsit etiam sanguinis effusio, hoc enim importat copulatiua, vt vtrique que copulati consensum requiratur, ex late dictis per glosſ. & Doctores in l. prima. ff. de iust. & iur. & alibi, id que sic esse colligitur clarius ex l. 20. titul. nono, partita septima, ibi *De manera que de la ferida salga sangre, o finque vñsado de alghn miembro*, & sic in propositum nostræ legis, non procedendum Bartol. in. l. non solum. §. si mādato. ff. de iniur. dicentis, quod omnis iniuria illata in corpus † atrox dicitur, nam id nō procedet quod nostra legē, nisi adsit sanguinis effusio, quod tamen ego subiimitto nisi secun dum communem opinionem vulgi, & eius consuetudinem de se reputetur atrox iniuria, nam tunc & si sanguis non exeat, non procedet nostra lex, Puta, si quis manu vacua in facie feriatur, vel cum palo in corpo

6 re, † cum hæc de iure ex dict. l. 20. & ex vulgi opinione grauissimæ reputentur, vt optime considerat glos. *Abitadamente*, eiusdem. l. 20. item non procedit lex nostra quoties verbalis iniuria facta est, coram iudice, nam

7 tunc † etsi leuis sit potest iudex inquirere, secundum Maran. in practica. sexta parte, titulo de Inquisitione

sitione, numer. 204 pag. mihi. 345 tūc enim ob iudicis præsentiam atrox, & non leuis reputatur, vt & per Menochi. de arbitr. casu. 263. numer. 23. vbi num. 5. inquit idem esse si fiat ipsi magistratui, † & numer. 17. inquit idem

9 esse si fiat † Doctori, & ideo dicit hic mè legislator in illa l. 20. versicul. penult. dixit quod leues iniuriæ dicuntur omnes illæ, quæ ob factum non sunt ita graues, sicut ibidem signatæ, vel ratione loci, vel personarū qualitatibus, quæ bonus arbitrabitur iudex, lex tamen illa. 20. per nostram †

10 corrigitur in finali † eius verbis pro leui iniuria permittens partem iniuriantem puniri, nisi eam intelligas in aliquo ex dictis casibus, aliter enim procedere non posset, stante nostra lege, & miror quod glosſ. ibi nihil de ijs adduerterit.

Ibi. *No se entremetan a hazer pesquiſa sobre ello por ofſicio*. Nam vbi præcluſa est, † via parti, ibi etiam cessetur

11 præcluſa, & iudicis text. & ibi Bartol. in. l. non solum. §. quanquam. ff. de in iur. communis, secundum Roman. consilio. 213. numero. 4. & sic quoad legem nostram nō procedit dictum Putei, de syndicatu in parte inquisitio in capi. incipienti dicit constitutio regni versicul. an si iniuria, relati per Auenda. titu. *De las iniurias*, num. 22. fcilicet, quod ex capite, quia reipublic. fit offensa per delictum, vt. l. licitatio. §. quod illicite. ff. de publ. & vectig. licet pars remittat iniuriam, iudex debet ex ofſicio punire delictū & tenebitur si id non fecerit, nam id non procedit quoad iniurias leues

12 † verbales nostri text. vt ex ijs verbis pater clarissime, iudicem expellentem ex ofſicio procedere, siue pars, non quereler, siue querelādo à querela desistat, id tamen quoad scholares inquit non procedere Rebuf. de priuileg. schol. priuil. 105. quoad Azeudo super. §.

quos inquit iudicem ex ofſicio aduer

13 sus eos iniuriantes † procedere posſe, sed cum hi priuilegiati sint, casus speciales limitabunt dispositionem generalem nostri text. de quibus, & alios in glosſ. præcedente inferuimus.

Ibi. *Que nuestras iuſticias bagā iuſticie*. Intellige verba hæc in casu secundo nostræ legis, quoties verba iniuriosa sunt de quinque in lege præcedente prolatis, in eis enim si pars querelaretur, & posta querela desisteret, tūc iudex ex ofſicio procedere poterit, iuſtitiam miniſtrando, sed an tunc imponere poterit pœnam ordinariā,

14 † examinabat late Auenda in dict. tracta de iniur. numero. 22. cum aliquib. sequentibus, sed ex. l. 22. titu. 1. partit. 7. omnino impeditur pœnam imponere ordinariam, sed extraordinariam imponer, quæ ſolet esse mo dieras ſolidorum à lege. 2. præcedente impoſitorum, & aliqua relegatio si visum fuerit iudici id conuenire, & hæc pro hac lege.

SVMMARIA.

VErba inhonesta nō sunt dicenda etiā si nō iniuriam alicuius non dicantur, nam ſi dicerentur punietur ad partis querelā, num. 1. ſine de die, ſine de nocte dicantur, nume. 2.

Reipgubernationi conuenit ne libri obſceni cudantur. nu. 3.

Lex Quinta, quæ finalis est.

Summarium.

Obscena, & impudica verba, nullus di cere aut canere debet, ſub pœna no ſtri text.

BI. *Ningunas palabras desho-*
nestas. Et hoc etiam si non
sint in alicuius iniuriã pro
lata, nam si essent tunc pos
1 set iniuriatus querelare, ? vt appa
ret ex. l. lex cornelia. §. fin. ff. eo. vbi
Angel. dicit, caueant igitur illi qui cã
tilenas componunt, Hostien. etiam
in summa, de iniur. §. quot modis, &
Azo eodem titu. versi. literis, & text.
itidem in. l. apud Labeonem. §. & ge
neraliter. ff. eodem. l. 3. titu. 9. parti. 7.
versic. *Otro si defendieron*, lex tamen no
stra hoc amplius disponit vt, etiam si
in alicuius iniuriam verba non profe
rantur si sint obscœna, & impudica,
& in publico, & sic *Por las calles*, pro
lata, siue de die, siue de nocte punien
2 dus est ? legis nostræ pœna, & est iu
sta ac sancta dispositio, & reipub. con
ueniens, nam vt inquit Aristot. lib. 7.
Poli. cap. 17. vt cætera mala, sic debet
legum lator sermonis turpitudinem
è ciuitate pellere, nam facile turpia
loquendo, efficitur, vt homines his
proxima faciant, quod maximè pro
uidendum est in adolescentibus, ne
quid tale vel dicant, vel audiant.
Si quis autem dicere, vel agere ve
retorum quicquam visus fuerit, hunc
oportebit castigari, & verboribus
punire, cum autem nequis talia lo
quatur, prohibetur, satis intelligi
tur vetari, ne turpes, vel picturas, vel
fabulas spectet, ad officii igitur Magi
stratuũ pertinet curare, vt nihil, vel
fictum, vel picturum sit, quod turpes
actiones imitetur, hæc Aristotel. &
Plato. lib. 10. de Republi, si voluptuo
sam musam in cãticis, & carminibus
acceptauerit, voluptas ac dolor in ci
uitate pro lege, & ratione dominabũ
tur, imo & in Republica prouidendũ
esset, ne libri obscœni, & impudici ty
pis cuderentur, nec legerentur, vt ipse
met Aristot. lib. 8. Polytic. cap. 2. scri
ptum reliquit, nam ad rectam reipu.
gubernationem pertinet, diligenter
3 cauere ? ne libri obscœni excudãtur,
aut legantur, hi enim corrumpunt
hominum otiosorum mores, quod
autem bonos mores corrumpit, id
etiam rempub. vehementer lædit, &
Plato. libro. 7. de legibus, inquit, ne
poeta præter ciuitatis leges, & iusta,
vel honesta, vel bona fingere quic
quam audeat, nec liceat, quæ com
posuerit, vlli priuatorum ostendere,
antequam constituti hac de re iudi
ces, legumque custodes, & viderint,
& approbauerint, prout lege regia
in titulo *De los estudios*, libro. 1. dispo
situm habemus, & sic mitor, quod li
bros obscenos, & impudicos aliquan
do permissum est cudi, & typis man
dari, cum deberent explodi, & com
buri, prout & alia in proposítum ad
ducit Hermas, lib. 3. de instaurand. re
ligio. cap. 5. & sic iuste lex nostra dis
posuit obscœna, & impudica verba,
nec dici, nec cantari, & iustissimè dis
poneretur, si hoc a thistriones, *Comedantes*, vocatos renderetur, vt à re
bus publicis expelleretur similes ho
mines, qui in tragœdijs, & comœdijs,
obscœna, & impudica repræsentant.
Et hic pro toto hoc titul. sufficiat di
xisse, vt ad alia progrediamur.

TITV-

TITVLO. XI. DE LOS Ladrones y Rufianes, y Vagabundos, y Egypcianos.

Cum superiori titulo dictum sit de iniurijs, & per fures & lenones, Vagabundos & Ægyptianos, tam verbis quam facto in personis & rebus aliorum injuriæ & damna fiant, ideò subsequitur titulus noster post præcedentem, & quia in declaratione legum & earum contextura declaraui mus nomina huius Rubricæ, ideo declarare hic omitto.

SVMMARIA.

OTium sine literis mors est, & viui homi nis sepultura. num. 1.
Otiosus & malus ciuis idem est. num. 2.
Vagabundus quis dicatur. num. 3. & nu. 14. declaratur.
Crimina vbi clamerint vbi sunt punienda. num. 4.
Vagabundus verè non est audiendus etiam si præstet cautionem de præsentando in tali loco. num. 5.
Remittendus an sit vagabundus ad locum delicti. num. 6. & 7. & 8.
Vagabundus in ciuitibus citari potest per libellum latum & affixum domi, vel per præconem, vel edictum, vel in loco vbi fit quentatur. num. 9.
Excusationes non tenetur sequi virum vagabundum num. 10. & 11.
Vagabundus an possit dici banniti de omni hac terra sui Principis. num. 12.
Elemosyna non est facienda istis vagabundis, qui dicitur mendicantes validi. n. 13.
Vagabundi sunt, qui vagando nolunt laborare, sed ostiatim mendicant. nu. 15.
Læsi contra aut statu aliarum mendicantes sustinendi sunt. nu. 16.

Lex Prima.

Summarium.

Quilibet potest propria authoritate ca

pere vagabundos ad seruitium suum per tempus vnius mensis absque sol
datæ solutione, sed tantum pro esu, quod si nullus id fecerit iudices pu
niant tales vagabundos, pœnis nostri text.

BI, *Crimde dano.* Dãnosum est e
nim de se otium, ac vituperabile,
vnde Seneca Epi
stola. 86. inquit
otium sine literis
1 mors est, & viui hominis ? sepultura,
otiosíque & voluptas arma sunt
hostis antiqui ad miseras animas ca
piuandas. c. nisi cũ pridem. §. verum
de renunti. vbi glossl. & Hostiensl. alle
gant illud Adagium metricum, Otia
ſi tollas periere cupidinis arcus. Et Ec
clesiast. cap. 33. Multam enim ma li
tiam docuit otiositas: nam vt legitur
Ezechie. c. 16. Ecce hæc fuit iniquitas
Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturi
tas panis, & abundantia & otium ip
sius & filiarum eius, vnde Patritius,
lib. 1. de Instit. Reipub, inquit, Otio
si & ignaui homines venenum sunt
ciuitatis, proni ad libidinem sunt, bo
nis inuident, aliena appetunt, denique

HAVKOPOCTABKA OHY im. ...

seditiosi & turbulenti euadunt, vt non omnino male draconis lege, capite puniebantur, & Euripides inquit, idem est ociosus & malus cluis, + & Cato. nihil agēdo homines male agere discunt, Ouidius, Ignauum corrūpunt otia corpus, & Catullus, Otium reges prius & beatas perdidit vrbes, prout ex historia noua regis Hispani Roderici Gothorū descendētis constat ex otio eius prouenisse generalem Hispaniæ destructionem: nam vt inquit Plato lib.8. de repub. otiosi fucis aculeatis similes sunt, & in quacunque fuerint ciuitate, eam turbāt, quemadmodū pituitia aut bilis corpus, quos oportet bonum medicum & fundatorem legum non minus quam solertem apum cultorem, eminus præcauere, primum quidem ne oriantur in ciuitate, quòd si oriuntur, vt cum ipsis fauis protinus excidantur, permulta nanque & abfurda, vt inquit Xenophon, libr. de repub. Lacedæmo. ab otiosis patrari solent. Et sic Deus optimus maximus posīquam formauit Adā delimo terræ posuit illum in Paradiso voluptatis, vt operaretur, & custodiret illum, vt Genesis, capit. 2. & sic ex illis verbis vt operaretur, patet, otium iam ex tūc homini reprobatum fuisse: ac proinde fugiendum, & otiosi sunt à republica expellendi, vt & alibi dixi in Epistola ad lectorem in principio, lib.6. suprà, & vereor, cum in Hispania multi iam otiosi reperiantur, ne aliquid mali ex otiosītate su cedat, q Deus optimus maximus auertat. & plura alia refert Dida. Perez. l.1. titu. 14. lib. 8. Ordina. colum. 272. cum sequentibus.

Ibi, *Vagabundos y holgazanes*, Quicquidem nullam certam habent sedem, vagabundus enim est, * qui per mundum vagatur, secundum Bart. in l. 4. § prætor ait. ff. de damn. infect. & hanc communem testatur Maria. Soci. in cap. fin. n. 57. de for. com. quē refert Iul. Clar. lib. 5. præct. crim. § fin. quæstio. 39. numer. 8. vbi ipse inquit, & bene supplēdum esse, neque habet alicubi certū domicilium, in quo habitet, & dixit, in quo habitet, nam in hoc proposito non consideratur, an habeat certum domicilium originis, vel non, quia (eo, non attento) dum modo non habeat certum domicilū habitationis, potest vbique conueniri, & puniri tanquam vagabundus, vt communiter tenetur teste Imola, in cap. dilectus. nu. 10. de rescript. & in cap. fi. num. 15. de eo, qui mitt. in pos. ex. l. 1. & ibi glos. reperiuntur, in fi. C. vbi de crim. agi. op. quam Doctores frequentissimo consensu sequūtur teste Peguera, in quæst. crimi. cap. 3. nu. 20. Crimina enim vbi clarueriut ibi sunt + punienda vt in capit. ecce. 24. quæst. 3. & in cap. si quid. 86. distinct. & communem etiam testatur Tybe. Decia. in primo tom. de delict. libr. 4. cap. 13. de forensi. num. 5. vbi num. 6. inquit iftum talem non audiri, si vere esset vagabundus cautionem præstando + de se præsentando in tali loco, & sic limitabis dicta per Salonem, in de Iust. & iur. quæst. 67. arti. 1. an leat iudici iudicare sibi non subdito. Adeo vt sic qui iudicāt, quod etiam si iudex loci, vbi cōmissum est delictum requirat, vt sibi remittatur, non est † remittendus, vt per Iodo. in prac tic. crimi. cap. 33. nu. 9. cum consen. aliquibus, licet communis sit in contrarium + vt apparet ex Decia. vbi supra. n. 7. vbi num. 8. hoc intelligit quo ties criminaliter agitur, non vero si ciuiliter † , & licet aliqui velint, quod vt quis dicatur vagabundus, requiritur, quod non habeat neque etiam domicilium originis: tamen illa opinio communiter reprobatur, vt inquit Maria. vbi suprà, & Clar. vbi sup.

Aliter

aliter enim sequeretur, quòd necesse esset, ciuitatē, in qua ille natus esset, funditus esse euertam, & destructam, quod esset ridiculum, sic & vagabundus in ciuilibus citari potest, per libellum lectum + & affixum in ædes, vel per præconem & edictum, vel ad locum in quo frequētius conuersari solet, vt per Decia. vbi supra, nūme. 9. & Clar. in dict. § fin. quæstio. 51. num. 2. in odium ipsius vagabundi, contra quem etiam statutum reperimus, q licet de iure vxor subdita sit marito, tenetur eque † illum sequi, quocunque loco vult migrare volueritsi Domicilium mutare velit, vt in capit. vnaquæque, 13. quæst. 2. Abb. in cap. de filiis de spons. tamen vbi maritus te merarie † vagare voluerit, nullaque iusta ratione illud faciat, non tenetur vxor illum sequi, nisi ab initio contra ctus sciret illum esse vagabundum, ei que vitio dedituin, quod est crimen gloss. in cap. siquis. 34. quæstio. 2. & in dict. cap. vnaquæque, & est cōmunis opinio Abb. & aliorum in dict. cap. de illis, teste Peguera, vbi supra, num. 11. Hæc enim operatur vaga aliquorum conditio, qui nullam habent certam sedem, aut habitationem, sed per mūdum vagatur, modo in hanc modo in illam ciuitatem, vt inquit, gloss. in Leus qui. § celsus, versi. domicilij. ff. ad municip. quam sic alia allegando intelligit Decia. vbi supra, num. 1. vbi num. 2. quærit de bannito de omnibus terris & locis suæ principis an possit dici vagabundus, † & inquit quòd non, quia potest habere domicilium in aliis ciuitatibus, & hanc communem testatur Albericus relatus per Clar. in dict. quæst. 39. num. 9. nisi secundum eum ibi nullibi haberet certam sedem, sed per mūdum vagaret, nam tunc vagabundus dici posset. Et istis vagabundis, qui dicuntur mendicantes validi non est facienda † eleemosyna, qui enim manibus propriis in fudare proprio cibum querere potest, vt debet, Genes. 3. non debet petere eleemosynam, nec est ei danda. cap. 1. cum glo. 82. dict. l. 40. vbi glos. Tourtet. 5. part. 1. l. 1. vnic. C. de mendi. validib. ut. l. 4. titu. 20. part. 2. & intelligē cū Soto, in deliberatio. pro defensio. pau. cap. 3. in prine. quod vagabundus est, qui per mundum ambulat, & nullam certam sedem habet, dum tamen nulla alia necessitate vagetur, se cus si causa mercantiarum, nam tunc non erit * vagabundus, & de istis mendicantibus validis tractat etiam Peguera in dictis quæst. crimi. cap. 4.

Ibi, *E no quisiere trabajar por sus manos, ni seruir con señor*, Ideim veti vagabundi sunt, qui cum possint labore, se sustentare nolunt † laborare, sed vagan do otiosos esse, ostiatim quærentes eleemosynā, vel furantes, qui omnimodo eiiciendi sunt à populis & hominū cōmercio, ne sumāt panē filiorum pauperibus veris dādum & elargiendum, quos satius feceris, si cortexeris, quam si eis dederis, vt inquit, text. cum gloss. in d. vnic. C. de mendi. valid. lib. 10. de quibus Soto in dicta sua deliber. in causa pau. capit. 3. dissetit. & fundat omni iure hos esse prohibendos & eiiciēdos ac puniendos, vbi in fine illius capituli ipse Soto, legis nostræ meminit & Peguera in suis quæstiō. crimin. cap. 4. num. 5. cum sequentibus.

Ibi, *Si no fuessen con verjere de tal disposicion a tenedos de estes dolencias*, Nam vt inquit Consultus in Auth. de quæsto re vers. læsos autem, læsos autem aut læsas corpore, aut canitie graues hos sine molestia † esse iubemus in hac nostra ciuitate, aut pie agere volentibus adscribēdos, quæm text. ad hoc notat Soto, in causa pauperum, cap. 4. notans ex eo hos admittendos, vt pauperes, nullo prorsus inter indigenas

BIBLIOTECA OHYO

nas aduenasque facto discrimine legemque nostram huic proposito esse accómodatam, nam poltquam præcipit vagabundos eijci, eximit inde, ni si fuerint senio graues, aut debiles, aut valitudinarij, adeo vt de facie cõijcere liceat non posse corporali sue opere & labore sustentare, hos nãq; absque vllo discrimine siue ciues sint siue aduenæ, impunè iux nostra men dicare permittit. Quare inquit ibi ipse Soto se non intelligere quomodo ex huiusmodi legibus communibus aut regni elicipolsit, vt mendicantibus fines & lineæ præscribãtur, extra quas non sit eis liberum mendicare, vt ibi late prosequitur ipse Soto per conclusiones. Sed ex pragmatica nouæ Madritij facta est nam prouisum eijciendos pauperes, vt redeãt in pro uincias suas, & ne ab eis exeant, & hoc fortassis, quia datus est ordo eos in prouincijs suis sustentandos, quod iustificat pragmaticam hanc sanctionem, si ita fieret, sed vereor prouisionem hanc fieri, & in cap. 5. ipse Soto respondet obiectionibus, & per capitula sequentia multa optima prosequitur, quæ non est necesse referre, sed potius pauperũ misereri, & amare eos prout Deus summopere amauit, Deuteron. c. 15. & non omnino mendicus, & indigès non erit inter vos, & alijs pluribus authoritatibus exornat Pegueta, in dictis suis quæstio. crimi. cap. 4. per totum, paupertati, infirmitati, ac senectuti plura sunt priuilegia in iure concessa, quæ nos alibi retulimus remissiue.

Ibi, *Sefornia açotes.* Lex sequẽs quinquaginta flagella dãda esse disponit, sed hæc parum differunt, ideo non consideranda, & quia per. l. 8. infra eod. alteratur, & per l. 11. infra eod. augetur pœna, & alia in lege sequenti contra hos vagos & pigros dicemus.

SVMMARIA.

A *Masis legem constituit vt singulis annis quisibet dæmonstraret, vnde vineret. num. 1.*

Lex Secunda.

Summarium.

Potetens laborare compellendi sunt, aliter puniendi.

BI, *Sean apremiados.* Nam vt Aristot. inquit, libr. 7. politi. Resp. ub. in otium partitur & negotium, namque homines ingenio præstantes (quos liberos vocat) in otio esse præcipit, quod est à mæchanicis artibus, alijsque id genus corporeis laboribus exẽptos, qui partim ad gubernacula Reipubli cæ sedeant, partim rei militari præsidiantur. Alij literarum contemplationi incumbant, alij denique diuino cultui mancipentur. Eis vero, qui corporis potius robore, quam ingenio valent, seruili vulgo, nullum inquit, otium dandum est, sed in opere semper & negotio teneantur oportet. Herodotus quse dicit lib. 2. Amasis legem hanc apud AEgyptios condidisse †, vt singulis annis vnusquisque apud prouinciatum præsides demonstraret, vnde viueret, & qui hoc non faceret aut non demonstraret se legitime viuere, is morte afficeretur. quã legẽ Solon ab AEgyptijs mutuatus, Athẽnẽnsibus tulit: quam illi, quod sit cætissima alsidue vsurpant, & in hunc etiam modum Diodorus Siculus, lib. 2. inquit, cogebantur AEgyptij omnes scripta sua nomina ad præsides regionũ, & simul quo exercitio viuerẽt. Referre: qua in re siquis mẽtiretur, aut si iniuste viuerer quæsta, in mortis pœnam incidebat, dicitur hanc eandem legem à Solone, cum ad AEgyptios penetrasset, ad Athenienses traduclam, quam lex nostra sequi vult, & proprius verba Auth. de quæstore in versic. volumus autem, dum dicit ibi consultus, volumus autem cingulum habentes hoc, respicientes ad Deum, nostrumque timorem, & legem, requirere ad magnam hanc ciuitatem venientes ex quacũque prouincia sint, viros siue mulieres, aut clericos, seu monachos, vel monachas, siue extraneum, vbi tatum adnocatos, aut alterius cuiuscunq; fortunæ, vel dignitatis existant, & perseruatari, qui sint, aut vnde venerint, & qua occasione, &c. Et iterum ibi, si vero vitæ occasione alsiqui aut lites non habentes in hac suat nostra ciui tate, vt propter victum, aut eo quod alsorum desideria non sufficiat, iam etiam peccent, corporum eorum sta tum, qualis quis est inspicere, & siquidem valent eis corpora, potentes autem, sufficere ad laborem, sunt, siquidem seruilia faerunt, cognoscere quo rum sint, & hos etiam inuitus posse loribus transmittere, si vero liberi fortuna, & ex aliquibus ciuitatibus aut prouincijs ortis: hos transmittere ad prouincias ex quibus orti sunt. Vt & inquit lex nostra & præcedens, dum dicunt, *Y los echen fuera de los Ingares.*

Ibi, *Y no les consientan que esten baldios,* vt & inquit consultus, in dict. Auth. de quæstore versic. ysos autem, ibi & aliorum, singulos incerrogare qua ve nerint gratia, & inquisitis, quæ digna sunt super eis agere, vt non pigri hic sedeant, sed competentia agentes ad proprias reuertantur prouincias, & in hoc propositum multa singularia tradit Cassanæus in Cathalogo gloriæ mundi. 11 parte. 1. consid.

Ibi, *Y si dessues del pregũto hallare bal dios, les dẽ cinquẽta açotes.* Vt disponitur in. d. Authen. de Quæstore. §. si vero ibi. Simul autẽ, post probationes interminatas secundum nostras leges exigere pœnas: & præconisi hoc est, per pregonariam nam *los vagabundos*, nũc nouiter reddita subetur præconizari, & publicata est ac præconizata ac deberet exequi contra istos vagabundos sanos & robustos ad laborandum, & contra histriones & mimos, qui vere vagabundi sunt, & nullius effectus eorum vita & offi cium & pœna ista flagellorum altera tur per. l. 6. infra eod.

Ibi, *Salvo si fueren hombres enfermos.* Vide quæ diximus in lege præceden te in gloss. *Si no fuessen tan viejos.*

In. l. 3. sequente disponitur solum quod vagabundi arceantur à curia Regis, & quod ibi non intrent sub eius pœna.

SVMMARIA.

Leones qui dicantur & qui tales nominentur, num. 1. & num. 2. in proposito nostræ legis, qui tales sint. Nefarium scitu indicatur lucrum habitum ex meretricijs, scortationibus, & fornicationibus, num. 3. Testes an leones homicida & alij numerati, num. 4. possint esse. Pater & Dominus præcedenti necessitatem sibi & ancillis dantes potestate eorum priuantur, num. 5. Tria debent concurrere in leuconio, vt pœna mortis imponatur, num. 6.

Lex 4. & 5.

Summarium.

Leno nullus sit, & pœnæ eius, qui fuerit.

BI, *Por los rufianes,* Qui lati ne lenones nuncupantur, de quibus & qui tales † nominentur habemus. l. 1. tit. 22. part. 7. & sunt ita odiosi in iure vt iurisd-

Iurisconsultus in Authen. de lenonibus, in princ. inquit, & antiquis legibus, & dudū imperantibus satis odibile visum est, esse lenonum causam & nomen, in tantum vt etiam plurimæ contra talia delinquentes scribentur leges. Et lenones, de quibus in præsenti, vt ex contextura legum nostrarum patet, sunt ij, qui in meretricijs publicis ꝓhabent mulieres quibuscum vel amore, vel blanditijs, vel metu ibidem ꝓfatis per eos, lucrantur ipsi nummos & alia, quibus sustentantur, & vagantur, & istiꝓcipis harum legum puniuntur, de maritis vero suas vxores constitutas adulterare, in *titulo de los amancebados*, adest lex vbi dicemus: Et de istis lenonibus & lenocinijs vltra Doctores in dictis locis & in l. crimen. & in l. ita cordi pudor. C. de adulter. & glossi. in dict. l. 1. & 2. titulo. 22. part. 7. & in illa. l. 2. ponuntur quinque modi lenocinij, & ex quolibet eorum grauæ crimen committitur, vocaturq; generalius adulterio crimē, est enim nefarij illius scel', quo quis ex publicis 1 scortationibus, ex adulteris, ex defloratoribus, aut ex fornicationibus sibi quæstum facit, non quidē ꝓprio corpore, sed virgines, mulieres, matronas, aliorumve vxores, aut meretrices, huius quæstus gratia ad actum venereum aut publicè, aut occulte pellicens, vel etiā adhoc priuatim domi alens, & ex eo meretricio meritorioꝙe quæstu viuens, quod quidem peccatum lenocinij non est scelere inferius peccato meritorio, hoc est eo, quo quis ꝓprio corpore quæstum facit, teste Vlpiano. l. palam. §. lenocinij. ff. de ritu nuptia. & in. l. atthleras. §. 1. ff. de his qui notāt infa. ex quibus crimen hoc lenocinij grauissime punitur, & infamia notantur illud committentes, & sic ibi, nec homicidæ, maleſici, sacrilegi, periuri, concubinarij manifesti, & incestuosi atque huiusmodi produci testes non possunt, nec in testimonium + admitti debent, cap. ex parte. & cap. super eo. extra de testibus. l. non potest. ff. de furt. capi. consanguineorum. 3. quæst. 4. capit. consuluimus. 3. quæst. 5. ꝓterea qui lenocinium commiserit, hoc est, qui publice ex scelerata & meretricia vita mulierū, aut ꝓpriarum vxorum, aut filiarū, aut aliarum etiam quarumcūque turpem quæstum faciunt, & exinde viuunt, ſi puniendi sunt vltimo supplicio, aut crucis ſuſpendio, atque in patre vel domino additur quod ſi filijs vel ancillis peccādi neceſſitatem im 1 poſuerunt ex ſolo præceptoꝰ vel ſuaſione priuatarum earum poteſtate. l. ſi lenones. C. de Epiſcop. aud. & l. lenones. C. de ſpectaculis. libr. 11. & l. 2. titul. 22. part. 7. l. 4. titu. 22. part. 4. & plures prout fuit Solon, & Euthimacus & Cleomenes, Tyranni, hos morte condemnarunt, prout de eis & alijs refert Peguera in Quæſtio. crimin. cap. 15. numer. 10. & ex. 4. titu. 10. libr. 4. fori, itidem puniebantur lenones, & ex. l. 2. ſupra dict. titu. 22. part. 7. alijs etiam pœnis afficiebantur, vt & inquit Iulius Clarus, in libro quinto, practic. crimin. §. finquæſt. 68. num. 23. Sed ex legibus noſtris in præſenti appēnūtur pœnæ ſeꝙuandæ contra hos lenones mulieres ad quæſtum genētes: contra maritos vero hoc permittentes in titulo, *De los amancebados*, infra eod. Deo volēte dicemus. Et tres modi cōcurrere debēt in lenocinio, vt pœna mortis + imponeretur quos refert Peguera vbi ſupra. n. 11. quos deſumpſit a Iodoco in pract. crim. c. 91. n. 5. quē ibi allegat. Primo, vt mulierem ad hunc meretricium actum perſuaſionibus, aut pœnis, aut precibus produxerint, & hoc ex conſuetudine, ſaltim per binum actum id facere ſint ſoliti. Secundo, vt ex ipſius vita neſaria & auaritia ſibi quæſtum fecerint, & pecuniam acceperint. Tertio, vt eam ſibi ad dictū actum ſubiectam fecerint, & morigeram, aut promiſſis, aut pecunijs, aut alijs quibuſuis modis, & hæc etiā prio banda erunt ad noſtri texē pœnam imponendam, & ad probandum eſſe lenonem & lenocinium commiſſe. tere.

In l. 5. ibi, *Seyt años*. Hæc pœna augetur per l. 1. o. infra eod. vſque ad decem annos.

In l. 6. ibi, *Mayor de veynte años*. Si eſt minor an. l. ſequenti. 7. in ordine declaratur, & ibi quid in ſeruis & pœna huius legis augetur per l. 11. infra eo dem, & lau. landam hanc legem dicit Salazar, de vſu & conſuetu. cap. 5. nu. 24. in fin.

SVMMARIA.

FVr vocatur à furendo, & furtum à furtē. num. 1.

Furtum quinque iuris prohibitum eſt, num. 2. & 11. 12. 13. & 14.

Pœnæ furum tam antiquiores, quam poſt. nu. 3. 4. vſque ad 10.

Furtum peccatū eſt mortale, n. 15. & n. 19.

Furtum etiam in re modica eſt. num. 16. & num. 17. limitatur, & num. 18.

Furtum quid ſit, num. 20. & 21. & 22.

Contrectatio punitur pro anni adiectione. num. 23.

Bar. reprobatur opinio l. ſi Dominum. ff. de fur. num. 24. & 25.

Sola furtuita voluntas vel ſcripturæ aut contractus non facientes furtum. num. 26. niſi quoad Deum. num. 27.

Credens rem eſſe ſuam vel tam poſſe accipere non committit furtum. nu. 28.

Furtum non committitur rei propriæ, num. 29. & 30. quid ſi habet rem communem cum alio.

Furtum in re immobili non committitur, numero. 31.

Incorporalia auferri non poſſunt, ſicut nec tradi vel poſſideri, num. 32.

Vtens re depoſita commodata vel pignorata an furtum committat, num. 33. & 34. & 35.

Furtum committit, qui vult in ipſa rem & poſſeſſionem hæredi. nu. 36.

Furtum non eſt, quando ſit animo permittentis, etiam ſi ſatisfieret parti eam alienationem fieri inuito domino. numer. 37. & 38. infertur ex hoc, & nu. 39.

Innitus dominus dicitur etiam ſi videat rem auferri, quamuis non contradicat. numero. 40.

In dependentibus à mera conſcientia & intentione alicuius ſtatur ſolū iuxta aſſertum. num. 41. & num. 42. dicitur.

Caſus vbi ſtatur tantummodo alicuius, remiſſiue. num. 42.

Furtum committit accipiens rem alienam, vel innitus & non præcontrectans. nu. 44. & quid tunc ſit ſi dominus non apparet. num. 45.

Furtum ſit nomine ille apud quem reperitur res furata ſi eſt malæ famæ. num. 46. & nu. 47. an hoc ſufficiat ad condemnationem.

Furtum non excuſatur, etiam ſi dominus rei dicat ſua voluntate ſaltem. nu. 48. niſi vt num. 49.

Emens rem furatam tenetur ad eius reſtitutionem. num. 50. & 51.

Dominus res furtiuæ ad litem petendam re domibus aliorum. nu. 52. & 53.

Rapiens ancillam cauſa libidinis non committit furtum. num. 54.

Furtum quotuplex ſit. nu. 55. 56. & 57.

Furtum qualificatum eſt cum ſcale apponūtur ad turtuandum domum. nu. 58. & nu. 59. idem ſi afcendat per parietem. & numero. 65.

Declaratio ad. l. Stylo punientis ingredientem per ſcalas, numero. 60. & 61. 62. 63. & 64.

Furtum ſimplex, compoſitum committit etiā ille, qui peccat ex pactis vel armentis ſuetur, qui abigit ſuetibus. nu. 66. & 67. dum tamen eſſet conſuetudo, vt pœna mortis imponatur num. 68.

Furtum quidam ſunt manifeſti alij vero non. num. 69. & qui ſint vſque ad numerum. 74.

Furtum aliquis ſunt improbi & ſimplices, alij improbiores, & alij improbiſſimi, & alij plus quam improbiſſimi. nu. 74. 75. & 76.

Indices plura debent attendere in imponenda furibus pœna. nu. 77.

Fre-

Frequentia delicta aggrauant & iteratio criminis indicet maiori supplicio.numero.78.

Circa furti frequentiam puniendam etiam arbitrator index.num.79.

Fures in quibus casibus suspendantur,remissiuè,num.80.

Fur simplex an possit ad panam mortis condemnari,num.81.

Nemoc fuit primus fur & latro post diluuium,num.82.

Fures qui sint qui flagellorum pœna sunt condemnandi,num.83.

Furum pœne pro varietate temporum, sunt variatæ,num.84.& 88.

Pœna mortis an pro furto imponi possit, numero.85.

Intellectus. 6. siquis quinque solidorum, numero.86.

Reges aliqui breuis vitæ fuerit sunt ob mortē aliquorum,num.88.

Non reperitur dispositum quòd quis pro primo furto vltra pœnam pecuniariam , corporaliter puniatur,num.89.& 90. dissertur,& num.91.& num.97. & 98. quid hodie.

Fur pro primo furto poterat ante fidei susceptionē relaxari,num.92.hodie non,quia puniuntur corporaliter, vt num.98.

Fur pro secundo furto qualiter puniatur,num.93.& 94.& 99.

Fur pro tertio furto qualiter puniatur, num. 95.& 96.

Practica obseruanda cum fure puniendo, num.100.& num.101. quòd est iam arbitraria neque absimilis membrum debet, num.102.

Fur etiam pro magno furto suspēdi non posse,num.103. & num.104. quod sit magnum.

Fur pro tribus furtis suspendatur, num. 105. etiamsi primadus in vno commissus loco,& tertium in alio, num.106. & num. 107. amplatur & nu.108.declaratur.

Fur famosus an pro primo furto pœna mortis puniatur,num.109.& 110.& 111.

Furtaria res dicuntur debere esse distincta re,& tempore,num.112.

Fur etiam si confiteatur maria & montes nisi dum putris iuris liquidetur,num.113.

Furans à debitore suo rem æquinalentem debito an puniatur, num.114.

Mulieres & iuuenes cuiusmodæ ætatis sint non condemnantur ad tormenta, nu.115.

Lex Septima.

Summarium.

Pœnæ corporales furibus imponendæ commutandæ sunt ad triremes secūdum legis nostræ dispositionem. Vagabundi minores viginti annorū, & mulieres aut seruivagabundi non sunt condemnandi ob vagationem ad triremes, sed in pœnis à legibus Regijs describtis imponendis.

LIBI, *Que los ladrones.* Qui simplices fures vocantur, de quibus lex nostra loquitur, visque ad versiculum, *Y en los hurtos qualificados.* cum legesequente,& vocatur fur ,à ferendo , & furtum † à fure , & cognito quid sit furtum,cognoscesquid sit & dicatur fur,& cum omnis diffinitio sit in iure periculosa , ideo & furti definitio multipliciter à Theologis & Iuristis datur. Et antequam hanc diffinitionem inferamus,sciendum est furtum
1 omnit ure esse prohibitum,est enim crimen adeo generalissimum , quod vbique gentium tam est familiare, vt vix vllum inter mortales reperiatur, aut frequentius, aut nociuius,eoque non minus ad societatem humanam tuendam pernitiosium, & detestabile, ex quo magna fuit inter antiquos legumlatores de furum condemnatione dissensio , puniendi an essent,
3 vel nō. Apud Athenieſes enim † ex lib Draconis, capitis supplicio puniebantur, quas quidem leges vt teueras nimis,tc. per auit Solon,& dupli pœna furtum vindicandum existimauit. Apud Lacedemonios † impune furari licebat,vt homines solertes redderētur,vt fusius à Gellio,lib.11.Noctium Atricarum,c.5.explicatur, qui & de pœnis iure nostro aduersus fures indictis scribit , AEgyptij autem, nec
5 necnon Germani furta inulta relin
6 quant,sic apud Persas nullus erat , † rapinis modus,vt est author Alexan. ab Alex.lib.6.Dier.Genia.c.10.qui de Indis,Licijs,ac Scythis multa memoriæ prodit , scribit etiam Plutarchus in problemate. 168 Samijs furari li-
7 cuisse,† cum Mercurio Charidotæ sacrificabatur. Apud Bactrianos , qui parua furabantur furtis dehonestari
8 atq; irrideri † solebāt, apud Athrios vero,qui minima furto subtrahebāt, lapidibus † obruebātur, author est Pe
9 tr. Crinitus lib.3. de honest.discip.c. 13. qui & alia nonnulla ex relatis recenset. & Cælius Rodiginius hbr. 10. antiq. lec. cap. 6.ex quibus apud vnos puniebatur, apud alios nonnullus rē men eorum aliquid furta esse regula riter licita,nec asserere poterat,cum ab ipso iure naturali id prohibitum
10 reperiamus,† vt constat ex l.1. ad fin. ff. de furt.& in §. furtum insti. de obligquæ ex delict. nasc. ius enim naturale dictat, vt quod tibi fieri non vis alteri ne feceris,hinc est quod Scythæ, qui iure scripto carent, nullum deli-
11 ctum † grauius puniunt quam furtum,vt apud Iustinum, iridem & iu-
12 re diuino prohibitum est furtum, † sicuti in Decalogo aperte demonstratur , non furtum facies. Prætērea iure canonico ex tritulo de furtis,ciuili
13 quoque,† vt.ff.& C.de furt.iure quo que nostro Regio ex legibus fori , & ex legibus partitarum titul.13.& 14. partit.7.& ex legibus nostræ Recopilatio in præsenti titulo, & sequente,
14 itidem & iure consuetudinario, & & municipali, adsunt enim statuta puniendia furantes in vincis, & alijs partibus : ex quibus dubitari minime
15 licet , quin furtum sit peccatum † mortale , vt ex Dino Thom. & alijs examinat Marian. Socin. in Rubric. extra de furt. numer.10. cum sequentibus,& omnes sūmist epresertim Syl

uester in verbo. furtum, numero. 4.& Michael Soló de iust. q. 6. art. 5. pag. 1238.& art. 6.pag. 1320. vbi id etiam, iure modica procedere asserunt , vt 14. q. 4. c. 6. institua de rer. diuif. §. Gallinarum vbi glos. dicit etiam in ouo,
16 † quam omnes fequi testatur T tract. in tract. de iudi. in rebus exigu. num. 114. quod quantum ad mortale incurrendum in re modica limito, si adest
17 voluntas subtrahendi maiora † si posset , vel quando ex ablatione paruæ rei. Domin* intelligitur grauari, quia scilicet, parua illa res est illi multum elara, vt patet ex Sanct. Thom in. 2.
18 2. q. 66. alias furtipere minima, † non erit mortale, vt ibi dicit, & late de iis minimis agit Salon, vbi supra artic. 7. in alijs autem quam minimis , nulli dubium regulariter mortale crimen
19 committi , nisi in casibus † à iure expressis, vbi licet furari , de quibus infra eod. dicemus, Quibus sic scitis de ueniendo ad furis, & furti diffinitionem, secundum S. Tho. vbi supra, fur tum est acceptio occultæ rei alienę; quæ quidem diffinitio ab aliquibus improbatur, eo quod ea attenta omnes iniquæ acceptiones, prout est in qua emptio, & venditio , vsura, cambium iniquum, furta dicerentur, & tamen nullus eas vocat furta, fed pertinēt ad alias species iniqui cōtractus, ideo Medina de rest. q. 4. inquit quod furtū est, † acceptio rei alienæ iniuito Dño, & hanc cōmuniter in scholis approbatam testatur Salō, vbi supra. q. 66. art. 3. col. 1285. qui ibidē defendere vult diffinitionē S. Tho. nos tamē defendimus diffinitionem nostri iuris consulti, in l. 1. §. fin. ff. de furt. & in § furtū insti. de oblig. quæ ex delict. nasc. & in l. 1. titul 14 partit. 7. scilicet, quod furtum est contrectatio fraudulosa † rei alienæ mobilis corporalis , vel etiam vsus eius, possessionis ve, inuito Domino lucrisaciēdi causa

dicitur autem, contrectatio, non ex rigore grammatico, pro quo uis contractu rei alienę, quæ nullum obligat vllo crimine, sed contrectationem iu risperiti omnes hic intelligunt actualem rei ablationem, & sic contrectatio ponitur pro omni abductione, bailatione, vel delatione. l. siquis vxori. § siquis asinum. ff. de furt. & sic pluries cõtrectans eãdem rẽ nõ dicitur diuer
fa furta committere, secundum glo. in cap. imitare. 6. quæst. 1. & est text. in. l. ei qui. ff. de furt. Ex quo falsa est & non sequenda opinio Bart. sæpius
24 in practica dñi tutæ. + in. l. si dominium nu. 1. ff. de furt. dicentis quòd si quis furatus est aliquam rem Placentiæ, & postea transtulit se cum re furtiua in Salmanticam, ratione contrectationis & sic noui furti poterit condemnari per iudicem Salmanticæ, neque remittendus est iudici ciuitatis Placentiæ, quæ quidem Bar. opinio communiter & magis communi ter reprobata est, cum ex contractione nõ nouum furtum committatur, ne q; contrectatio hic importat aliud quam abductionem baiulationem, vel delationem, & sic contra Bartol. esse magis communem testantur relati per Iul. Clar. in pract. crim. § fin. quæstione. 38. num. 16. quod verum dicit Olanus, in Antinomiaiuris, litera. F. nume. 125. quoties remissio petitur à parte vel iudice, vt remittatur ad locum delicti, secus alias + &
25 sic concordat opiniones, & vsu receptum dicit. Diximus etiam in diffinitione cõtrectatio fraudulosa, nam sine contrectatione fraudulosa furtum fieri nequit, factum enim requiritur neque voluntas & animus ferendi sufficit, etiam si id ipsum scripti vel conceptis verbis illud minatus fuerit, sola enim & nuda cogitatio & furandi voluntas aut scriptura aut contractus furtum facere non
26 possunt + nisi actualis sequatur rei ablatio, ex. l. 1. ff. de furt. & hoc quoad forum exterius, quoad Deum tamen so
27 la voluntas + sufficit, secundum text. in capit. vulgatis, 7. quæstione. 1. & c. si propterea. 14. quæstione fin. quia est contra illud præceptum Decalogi, non concupisces, & dictum fuit fraudulosa contrectatio, etiam quia animus deprauatus in contrectatione requiritur, Secus si deficiat animus, putà si credebat rem esse suam +,
28 vel posse accipere ab eo, qui habebat ibi ius: nam non committit furtum licet teneatur & condemnari posit ad rei restitutionem & æstimationẽ illius, ex eo quod ius sibi facere voluit, imo & perdebatur ius si quod habebat ex tigore iuris. l. si quis in tantam. C. vnde vi. & § quia tamen. Instit. de vi bon. rap. licet hoc de amittendo iure in profanis ab vsu recessit, vt in suo loco late diximus in libr. 4. suprà. diximus etiam in diffinitione rei alienæ, quia rei propriæ furtũ nemo con
29 mittere potest + nisi alius haberet in ea ius aliquod, puta quia erat cõmodata vel impignorata, aut huiusmodi, vt. l. cum res pignori. ff. de furt. & l. si is quitem, la primera. ff. eod. titu. Vel si eandem rem fortũ haberet cum alio communem, tunc enim non tam suarum rerum, quam alie
30 narum + fur habendus esset. l. si focius. ff. de furt. deberet tamen tunc probari quod malo animo fecit, aliter enim præsumitur fecisse ratione partis sue. secundum Bosi. in pract. crimin. titu. de furt. num. 7. Dictum etiã fuit, mobilis, quia in immobilibus +,
31 vt est ager, propter suam summam grauitatem, & onus, moueri & contrectari, vel auferri non possunt. §. quod autem. Instit. de vsucap. Si tamen quis cretam ex fundo abstulerit alieno, furtum committit, non quod creta efforderit, sed quod eam, scilicet,

scilicet mobilem effectam abstulerit. l. si cretæ. ff. de furt. & l. verum la. 1. ff. eod. Diximus etiam corporalis, quia
32 incorporales sicuti nec tradi + nec possideri possunt, ita contrectari nec auferri. l. Seruus. §. incorporales. ff. de acquirend. rer. dom. dictum etiam fuit, vsus eius possessionis ve, quia si creditor vtitur pignore debitoris, vel cõmodatarius vel si depositarius vti-
33 tur re depositi, vt eo furtum committit. l. si pignori. ff. de furt. § furtum instit. de oblig. quæ ex delict. nat. & intelligit Coua. lib. 3. Var. c. 15. nu. 8. quatenus quis vtitur re ad aliũ, quam destinatum vsum. Vel si vtitur ea ad vsum destinatũ, & deteriorauit eam secus si ad vsum destinatum & sine
34 deterioratione + ea vtatur, nam tunc non cõmittitur furtum, quia creditur Dominũ permissurum, vt & per Hip pol. cons. 53. nu. 13. cũ duobus sequẽt. volu. 1. & per Menoch. de arbit. casu. 298. imo si cõmodatarius & depositarius vel pignus habens est homo nobilis vel bonæ opinionis nõ condem
35 natur de furto, + neque cõdemnatio eum infamat, vt per Coua. vbi sup. Ité quia is furtum committit qui vult in
36 re ipsa + vsum & possessionẽ lucrari, vt per Syluest. dict. verb. furtum. n. 2. in fin. Dictum etiam fuit in diffinitione inuito domino, quia quando fuit domino permittente, etiã si surripiẽs putet eum ablationem inuito domino fieri furtum + nõ est. § placuit cum
37 sequent. Instit. de oblig. quæ ex delict. nat. licet quoad eũ aliud esset, vt per Syluest. verb. furtum, num. 1. in principio. Et sic si propria authoritate accepit rem alterius pro aliquo vsu vel necessitate credens Dominum per-
38 missurum, + & concurrit aliqua iusta causa ad hoc credendum vel præsumendum, putà quia hoc dixit, & protestatus est coram aliquibus, vel erat coniunctus, vel valde amicus,

vel res erat parua, vel Dominus erat consuetus talia concedere, non tenebitur furti, ita probat text. in. l. in tres omnes. §. recte. ff. de furtis. in hæc verba. recte dictum est, qui putaret se domini voluntate rem attingere, non esse furem, quid enim dolo fecit, qui putauit Dominum concessurum fuisse, siue falso, siue vere putetur? Ergo solus fur est qui contrectauit, quòd inuito Domino se fa ceresciuit, & ibi notant gloss. & omnes, text. etiam ind. qui te sibi commodata. ff. eodem, text. in. §. placuit. Institut. de obligationi. quæ ex delict. naf. & diximus hanc rem alienam intrantem credentem dominum permissurum id eam aliqua +
39 causa debere iustificari, quoniã in dubio semper præsumitur contra furẽ, quod inuito domino animo furãdi fa ciat, ex text. in. l qui vas. § vetare. ff. de furt. vetare autẽ dñm accipimus etiã eum qui ignoret, hoc est, eum qui nõ cõsentit, & ibi gl. & Docto. Abb. in. c. dudum, el. 2. nu. 18. de elect. & in. c. 1. de præsumptio. n. 3. & dicitur dominus inuitus etiam si videat rem + auferri, quanuis non cõtradicat, fcilicet extimore vel verecundia, vt. l. pen. ff. de furt aliter enim non contradicendo cum posit, videtur cõsentire, argum. cap. error & cap consentire. §. dist. quod tamẽ fallit in casu. l. si quis seruo. C. de furt. vbi perfuadẽs seruo, vt tollat rem à domino, & seruus tollit eam domino permittente, cui prius denuntiauit, tenetur furti & seruicorrupti, si autem putauit inuito domino, & tamen dominus vult, furtum quidem facit quantum ad suam intẽtionem, sed restituere non tenetur nec dominus potest repetere obstante sibi sua voluntate ex. l. inter omnes. §. penult. ff. de furt. notat Siluest. in dict. verb. furtum. numero. 2. Et supra dictis non obstat

gloss singul. & ordinaria, in §. sed istæ quidem. Instit. de actio. in glo. magn. in medio. vbi habetur quod indepen dentibus à mera conscientia & intention e alicuius statur solùm fuæ assertioni ↑, & ibi Iaf. & Gome. similis gloss. vsus. in l. 1. ff. de itin. actuque priu. & glo. 1. in fin. in l. 2. C. de seru. & aqua. & 37. cafus, vbi statur iuramẽto alicuius refert Cassanæ. 1 in consuet. Burgund. tit. *Des iustices*. Rubr. 1. §. 5. nu. 173. cum sequentibus plur. fol. 59. column. 4. non inquam hæc obstant, quo niam procedunt & debent intelligi quando præsumptio aliqua non mi hitat ↑ contra eum, sexus alias, vt in nostro casu per præsidicta, & in terminis tenet & declarat Barto. in dict. §. recte, & moderni in dict. §. sed iste quidem præcipuè Iaf. num. 88. Anto. Gom. tom. 3. cap. 3. nu. 26. & eodem tom. cap. 5. num. 1. Infert etiam ex dictis cum Anto. Gom. ibi nu. 2. quod siquis accipiat rem cuius dominum ignorat, vel inueniat deperditam rẽ, quam sibi retinet non demonstrando vel præconizando ↑ tenetur furti, ex l. falsus. §. qui alienum. ff. de furt. & ibi Doctores, probat etiam text. cum ratione in l. fi. versic. omnes. C. vnde vi. sed si facta competenti diligentia non inueniatur dominus, tunc inuẽtor tenetur vendere & pretium dare & restituere pauperibus pro anima ↑ veri domini, Argum. text. in Authen. omnes peregrini. C. communi, de succes. per quem ita tenet Barto. & relati per Anto. Gom. d. nu. 2. vbi tamen ipse inquit ex l. 1. titu. 12. lib. 6. Ordin. inserta pro l. 7. titu. 13. lib. 6. Recopil. quod hodie in nostro regno, quod domino mostrẽ corum illius loci debet dari, vt ipse faciat diligentias de quibus ibi, vel vbi in loco illo non adest qui illud recipiat nec altera consuetudo inueterata, dantur nam similes res in aliquibus locis quæ storib' quæ rẽtibus eleemosynas pro Redemptione captiuorum nominatis ab ordine & regula religiosorũ sanctissimæ Trinitatis quod ſi dominus ille mostrencorum nullam diligẽtiam fecerit fuit tenebitur, ex dicta l. nã & ille apud quem reperitur res furtaꝛa, si ei perso na malæ famæ ↑ præsumitur fur, secus si bonæ famæ & conditionis, vt communiter Doct. tenere testantur Augustin. in additio. ad Ange. de malef. in verſ. & vestẽ cæleſtẽ, poſt. n. 19. & Hipoly. cõſi. 91. n. 17. & Soci. in Rubr. n. 3. extra de furt. & Clar. in pract. crim. §. furtum. n. 5. vbi inquit hoc non sufficere ad condemnationem ↑ bene tamẽ ad tortura, & hæc adeo vera sunt & procedunt, ꝛ etiam si facto furto cõpareat dis rei & dicat id fua volun tate fuisse factũ & eo permittẽte ↑ nõ excusatur fur, quia in dubio præsumi tur q; eo inuito fuit factũ, nisi concurrat aliqua ↑ præsumptio & cõiecturа ex qua posſit id veriſimiliter credi, ſe cundum Barto. in l. omnes. §. recte. ff. de furt. & alij relati per Anto. Go. vbi sup. n. 2. an fi. & Clarũ in d. §. furtũ. n. 21. Imo & quod fortius eſt, q; emens rem furtiuam ↑ tenetur ad eius restitutionẽ, ex text. in l. inciuilem. C. de furt. adeo, vt si bona fide ea emerit tenetur eã restituere, ſi extat, ſed ſi bona fide conſumpta eſt tenetur ſolum quatenus eſt factus locupletior, ↑ & hanc frequentissimo Theologorũ consensu dicit approbatam Coua. in reg. peccatũ, prout ei refert Iul. Clar. vbi sup. nu. 16. Sed an liceat domino rei perquirere rem furatam in domibus aliorũ, dicẽdum eſt quod ſic ↑, ſi cum authoritate iudicis fiat, vt cõmunem & in practica receptã testatur opinionem contra alteram cõmunem Clarus, vbi ſuprà, num. 3. Vbi tamen optime inquit quod iudices non debent permittere ↑ hanc inquisitionem fieri per dominos rei furatæ, ne forte deue-

deueniant ſcandala, ſed per executores suos & miniſtros iuſtitiæ, & ita fit & fieri debet. Diximus etiam & vltimo indiſtinctione lucrifaciendi causa, quia ſi aliquis aliquam rapuerit an cillam non causa lucri, ſed libidinis furtum non committit. l. verum. 3. aliàs incipit certum. ff. de furt. Quibus ſic diſcuſsis oportet & ſcire quotuplex ſit furtum ↑, & dicendum eſt quod eſt duplex, alterum ſimplex, alterum non ſimplex, ſimplex furtum & non compoſitum ↑, id eſt, ſine aliqua alterius criminis compoſitione, eſt, ſum. n. 1. vbi inquit hoc non ſufficere ad condemnationem ↑ bene tamẽ ad tortura, & hæc adeo vera ſunt & procedunt, ꝛ etiam ſi facto furto cõpareat dis rei & dicat id ſua volun tate fuiſſe factũ & eo permittẽte ↑ nõ excuſatur fur, quia in dubio præſumi tur q; eo inuito fuit factũ, niſi concurrat aliqua ↑ præſumptio & cõiecturа ex qua poſsit id veriſimiliter credi, ſe cundum Barto. in l. omnes. §. recte. ff. de furt. & alij relati per Anto. Go. vbi ſup. n. 2. an fi. & Clarũ in d. §. furtũ. n. 21. Imo & quod fortius eſt, q; emens rem furtiuam ↑ tenetur ad eius reſtitutionẽ, ex text. in l. inciuilem. C. de furt. adeo, vt ſi bona fide ea emerit tenetur eã reſtituere, ſi extat, ſed ſi bona fide conſumpta eſt tenetur ſolum quatenus eſt factus locupletior, ↑ & hanc frequentiſsimo Theologorũ conſenſu dicit approbatam Coua. in reg. peccatũ, prout ei refert Iul. Clar. vbi ſup. nu. 16. Sed an liceat domino rei perquirere rem furatam in domibus aliorũ, dicẽdum eſt quod ſic ↑, ſi cum authoritate iudicis fiat, vt cõmunem & in practica receptã teſtatur opinionem contra alteram cõmunem Clarus, vbi ſuprà, num. 3. Vbi tamen optime inquit quod iudices non debent permittere ↑ hanc inquiſitionem fieri per dominos rei furatæ, ne forte Aquilæ de vulnerato. Itidem ſiquis furandi causa aperuit oſtium domus clauſum, & ingreſsus eſt, vel apposuit ſcalas ad ingrediendum per feneſtras, hoc enim furtum eſt qualificatum, & cõpoſitum qualitate illa aggrauante, & debet mori pro illo, ſecundum text. in l. 6. tit. 7. lib. 4. fo ti. Vbi idem in intrante Eccleſiã ad furandum eſſe diſponitur, prout prius erat diſpoſitum per l. decimo octauo, titul. decimo quarto, part. ſeptima. Do qua dixi in d. l. 2. nu. 3. tit. 12. lib. 1. ſuprà. Sed in aliis locis extra Eccleſiam, bis bonamus dictam legem ſort, cuius diſpoſitionem ampliat. l. 74. Styli ↑, vt idem ſit ↑ ſi aſcendat per parietem, vel feneſtram, aut tectum, vel aperiat oſtium clauſum, vel arcam clauſum vi aperuit, vel ſi intrauit per portam apertam, & repertus eſt in latebris domus abſconditus, & cum hæc Styli lex ſit declaratoria dictæ legis ſorti, in caſu legis ſorti eſt intelligenda ſcilicet cum quis ad furandum ingreſsus eſt domum ↑, quia referens intellegi debet in terminis relati, neque poteſt eſſe maior vis in termino referente, quam eſt in eo, ad quem fit relatio, vt ex. l. ſi prior maritus. ff. ſoluto matrimonio. notat Iaf. in. l. qui ſic ſtipulatur. §. ff. de verborum obligationib. & ſic omnis qualitas quæ ineſt in relato, ineſt in referente, ex. l. aſſe toto. ff. de hæredib. inſtituend. vbi additio. Barto. notat, & ſic illa lex Styli, quæ ſe refert ad dictum legem ſorti in terminis ipſius legis ſori, & conſequenter in iure intelligenda eſt, & non in alio, prout in eo, & non in alio intelligit Montolonius eam ibidem in gloſſ. 1. & benè, imo & adhuc non ſufficit intrare ad furandum, & reperiri abſcõditus, niſi reperiatur cũ rebus furatis vel mouendo ↑ rem de loco ad locum, vt ex Areti. in. l. poſsideri. §. ſi

rem.ff.de acquirend.poss. notat Auiles in cap.1. præto. in gloss. *Derechamente*. num.16.fol.38. Sic intelligens vltima verba dicti.1.ffyli. de reperto abscondito disponentis, de qua lege meminit etiam Anto.Gom.tom.3.c.5.nu.12.sed eam legem intelligit glo. *En las casas*. in.1.§.ff.trit.14.part.7. vt nō procedat quoties semel tantū id per-
62 petrasset fur, † sed cū amplius quam semel, imo & tunc inquit, Auenda. c.16.præt.nu.14.lib.2.quod si pauram
63 rem furatus est, non † punietur poena mortis: & tener glo. *Algunas*, in d.l.18. & quòd plus est quod inquit ipsemet Grego.in.d.l.18.in glos.mag.col.3.in
64 princ.q. ipse nō auderet † vsum illius legis sibi affirmare, in quātum dispo nit amplius quam dicta lex fori dispo fuerat, & de apponente scalas vide optimam decisionem, † 36. Thom. Grama.& Iul.Clar.in praxi crimin.§. fi.q.68.nu.4.& Peguer. in quæst.crim. cap.26.item & furtū simplex compo
65 situm dicitur committere illum, † qui pecora ex pascuis vel armentis fu
67 ratur, qui abigeus † dicitur, is enim si decem oues, vel quinq; vel quatuor porcos, vel vnum equū vel bouem furatur committit crimē abigeatus, vt per text.in.l.1.ff.de abige.& l.fi. ibidē & in.l.1.C.eodem titul.l.19.titu.14.par.7.vbi lex requirit cōsuetudinem
68 † & vsum id faciendi, vt intelligit ibi glosſ.& Anto.Gom. dict.cap.5.nu.13. quem vide & Peguera vbi supra,&cic quotiescunque furtum componitur cum alio crimine, ſi illud, cum quo cōponitur insignius fuerit & notabilius crimen, tunc acrius punietur, & horum furum quidam sunt manifesti, alij vero non † manifesti, manifesti sunt, qui in furto aq; adeo cum ipsa re ablata deprehensi sunt, l.3. cū sequēt.ff.de fure.& in.§.furtum institu.de obliga. quę ex delict.nas.l.1.2.tit. 14.p.7.vbi glosſ.cosa,inquit optime,
69 quòd nō requiritur probari, q; reperetus cū re furtiua † furtum fecit secūd. Fab.in princ.inſt.vi bon.rap. sed ſufficit cū ea reperiri debet tamē audiri ſe cundū eum, ſi vellet docere iuſto titu
70 lo se ab alio habuiſſe, † ex quibus vera eſt doctrina Pippol.in præct.§.pro cō plemēto, nu.24. & dicētis quòd nō di citur fur manifeſtus ille, qui oculoſū
71 † inſpectione viſus eſt furari, ſed cōtra cū eſt cōmunis, † vt atteſtat Iul.Clar. in pract.crim.§.furtū, n.2. Non mani feſti vero fures ſunt, qui furtū & clam aliorum bona aut auferunt, aut cōtra eorum conſentiētium voluntatē ſeruāt, & cōtractāt ex dictis iuribus. Et
72 furū alij ſunt improbi † & ſimplices, de quib' dixim' quiq; clam, interdiu, noctuq; furantur, & de his loquitur tex.in.§.furtū. Inſtit. de oblig. quæ ex delict.nas.&.l.1. ff. de furt. Alij fures vocantur improbiores, quorum qui dam effractores dicūtur, qui cum effractura & aſcenſu in domum alicuius furantur, & hæc circunſtantiæ pœnam augent, furesq; maxime grauāt, vt dictū eſt. Quidam expilatores hæreditatis, quidam ſacculārij, qui vertas in ſacculis artes exercent, quidā vero directarij, qui ſe in aliena ædificia inferunt, & dirigūt de quibus in l.1.ff. de effractori. & in.l. ſacculārij. ff. de extraord. crim. Tertij vero fures
75 vocantur improbiſsimi †, qui in ſtratis viſque furatur ſapientes de hominis occiſione, & de ijs eſt tex.in.l.capitalium. §. graſſatores. ff. de pœn. qui dicuntur proprie graſſatores & ſunt proximi latronibus. Quarti autem ac nouiſsimi fures, vocantur plus
76 quam † improbiſsimi, hoc eſt, qui in ſtratis viſque Regijs & publicis, aut in domibus rapiunt cum homi nis occiſione, aut occidendi intentione, & ij latrones famoſi proprie dicuntur, ob maioris ſceleris denominationem, & de his loquitur tex.

text.in.d.l.capitalium.§.famoſos. ff. de pœnis. quos omnes refert Cepola in Auth. ſed nouo iure. num.53. C. de ſeru. fugit. & obſeruare & attendere plura debent iudices in imponenda
77 † furibus pœna, an neceſsitate coacti, & non animo furandi, furtum commiſerint propter text. & materiam in cap. ſi quis propter, extra. de furt. Item & an furtum ſit magnū vel parum, iuxta l.1. ff. de furt. non enim ſa ciuum quæritur, ſed cauſa faciendi. l. verum eſt. ff. eod. Et an à domeſticis, vel non domeſticis ſit, calliditatem etiam ſumendo conſiderabit iudex, aut ſimplicitatem, hoc eſt, an furatus ſue rit ex deſtinata malitia, vel ex conſuetudine, vel an panem, aut potum, aut ſimiles res edibiles furatus fuerit, obſeruabitque etiā tempora com miſi furti, an fuerint ea rerum omnium penuria differta & obnoxia, an vbertate omni abundantia, ſurtiue commiſi locū & horam & furti ac furis qualitates omnes, & ſuper omnia an furta in regione illa frequen-
78 tentur, frequentia enim aggrauāt, & iteratio criminis indiget maiori ſupplicio.c.1.de pœni. dict. §.1.3.§.ſi plures.& l.non omnes.§. deſertor. ff. de re milit. iura enim furti frequētia debent potius obſeruare, quam furi qualitatem, quibus quidem bonus iu dex arbitratis & ponderatis imponet pœnam condignam delicto. Nam & in hoc arbitrariam iudicant pœnam
79 † Cepola, vbi ſupra, num. 64. & Coua. lib.2. Varia.c.9.n.7. relati per Menoch.de arbitra.cas.295.nu.8 qui tamen aſſerunt ex qualitate loci & modo furandi & alijs circunſtantijs arbitrium hoc extēdi poſſe vſque ad mortem, & ex lege ſequēte, id colligitur, quæ diſponit, quòd vbi poterit pœna mortis euitari euitetur, imponendo pœnā de qua ibi. vbi autē id cōmode nō poterit fieri nō eſt mutāda pœna

ordinaria, & l.4 & 6 tit.14.iſto lib.& 80 plures caſus vbi fures non † ſuſpendūtur ſed Caſſan.in Cōſue Burgut. *Des juſtices*. §.5.nu.9.cū ſeq. plurib. fol.47 & an ſimplex fur poſsit ad pœ nā † mortis condēnari, vide Michaelem Salon, in.1.tom. de luſt.& iur.q. 66.art.6.controuerſia4. col.1335.& Peguer.in quæſt.crimi.c.27.n.1.& ſequent. Et primus poſt diluuium latro cinium & raptum exercuit Nemrod 81 † pronepos Noe, qui capit eſſe potēs in terra,& erat robuſtus venator coram Domino, vt apparet Genes.c.10. vbi Lpomanus exponit quod latrocī niū exercebat, & ſic fuit primus omnium latronū & derrobator, & hæc pro prima glo.ſufficiant.

Vbi, *En pena de azotes*. Sed quīdo erit hoc, & quis tunc iſtures, qui in flagel- 82 lorum pœna † ſunt condemnandi. Et Salazar, de vſu & cōſuet dicebat in.c. 5.n.20.verſi. verberandi, id eſſe cum non erat fur ſoluendo quadruplum, vel duplum, & ſic dicebat legem noſtram quam pro.l.4. allegat, intelligendam, ſed male dixit meo videri, vt ex infra dicendis apparebit & ex per eum ibi dictis vbi dicit.1.9.iſtuus ti tuli, tollere pœnam ſeptupli, & vt hos agnoſcas neceſſario ſciendum eſt, quænam fuerunt & ſunt furum 84 pœnæ, † & vt ab ante multo inciamus ſciendum eſt pro varietate temporum & malitia hominum leges aliquando ſuas modos punien di fures, adeo vt nunc arbitrio iudicum relinquatur pœnarum impoſitio ſecundum qualitatem furantis, furti, loci, & temporis, & magnitudinem, & alijs circūſtantijs neceſſarijs, Moyſes enim Exodi. 22. præcepit, vt fur pecuniæ redderet duplam, fur ouis redderet quadruplum: tempore vero Salomonis creſcente hominum malitia & furtis, aſsignata fuit pœna in ſeptuplum, Prouerb. 18.

& Lucæ. 19. in quadruplũ. Apud gentiles in quibuſdam prouinciis occide bantur pro notabili furto, vel multis repetitis, in aliis manebat ſur ſeruus Domini rei acceptæ, vt refert Aulus Gellius.lib.11.Noctiũ Atticarum,ca. ſi.obſeruaſſe Romanos,& apud AEgiptios eundem fuiſſe vſum, locus ille Geneſ.cap. 44. adductus per aliquos aperte infirmat, & lege.12. Tab.capitali pœna feriebantur, vt Theophi. inſtitut. de prope. & temp. acti. ſcripteum reliquit, prout hæc & aliare fert Menochi.de Arbitrar. Caſu.291. cum ſequent. aliquibus & qua pœna puniebantur fures & latrones de iure Digeſtorum, refert Alberic. in.l. Capitalium.§. famoſos. ff. de pœnis. Barto.tamen in Authen. ſed nouo iure. Codefero.fug.& ibi Cepola.n.12. ponit plura iura punientia fures. Primum ius antiquius, quo quidem pœna extraordinaria pro furto puniebatur,vt.l.6.ff.de fur.niſi eſſet publicus & famoſus fur, ſecũdum ius Authenticorum,ex dict.Authen.ſed nouo iure,quod fuſtigentur, Tertium ius eſt in titul. de pace tenend. in. §. ſi quis quinq; ſolidos dicens quod qui quin que ſolidos, vel rem valoris quinque ſolidorũ furauerit, ſuſpendatur. Quartum ius eſt ex alia conſtitutione nouæ de pace iuram. firm. §. furtum, in vſib.feud. Quintum & vltimum ius eſt ſtatutorum ciuitatum ac populorum ſi quæ ſunt prout in Italia. Et ſic tenendum eſt quod de iure commu

85 ni pro furto non eſt imponenda †pœna mortis,vt cõmuniter teſtatur Gomez.in.§.ex maleficijs.n.12.Inſt.de acti. relatus per Clar.in praxi.crim.§. furtum.num.7.& in dict.§.ſi quis quinq; ſolidos, non tam ex furto, quam ex

86 violatione pacis, imponitur ibi mor tis pœna †, vt ibi hanc communem teſtatur,& Menoch.de arbitr.iud. caſu.295.num.13.& Anto.Gom.in.d.ę.

de furto.num.9. ad fin. Ita quod vbi deficeret pacis violatio non probat ſi le.§.pro furto ſolo pœnam mortis imponendam,nam non imponetur, vt ibi optime Clarus diſſerit, & inquit quod proles Frederici Imperatoris, qui ſtatuit in illo.§. quod fur quinque ſolidorum ſuſpenderetur,& ſic quod homo ad Dei imaginem creatus pro pter bona occideretur, & alibi Reges ſucceſsiuè, qui ſecuti ſunt hanc legẽ, eorumque miniſtri non regnauerũt ſuper terram,& male vitam finierũt,

87 † nec generatio eorum ad tertium gradum peruenit:ipſe tamen Clarus ibi inquit, non ob hoc id contigiſſe, ſed propter bella & indebitas vexationes, quibus ſanctã Dei Eccleſiam perturbabãt,& non propter illã legẽ, quam nunquam vſu receptam eſſe dicit. Sed'& vt propius ad furti pœnã deueniamus,dicendum eſt quod pro

88 furto manifeſto pro prima vice + vltra rei reſtitutionem imponitur pœna quadrupli,pro non manifeſto, pœna dupli,ex.l.2.&.3. ff.de fur. & in.l. in furti cod.titu.Et.l.ſi quis ex domo. eod.tit.rex.in.§.conceptum. verſ.per nam autem.Inſtit.de oblig.quæ ex de lic. naſ.& in.§. ex maleficijs. & in.§. quadrupli.Inſti.de actio.l.18.tit.14.p. 7.quas leges ad hoc allegat Ant. Gotom.3.c.5.de furto.n.4.in princ.& Cãtera in ſuis quæſt.crimi.titu.de furto. nu.9.verſi.de iure autem ciuili,& Hũmada.in.l.1.tit.17.p.2.gl.12.nu.2. vbi inquit quod ex dict.l.18.vltra pœnam pecuniariam imponetur & pœna flagellorum, vel alia corporalis iudicis arbitrio,ſed legem hanc. 18. id nõ probare voluit Cãtera,vbi ſupra, nu. 12.verſic.de iure partitarum, niſi tantum,cum pars accuſat criminaliter, ſecus vero ſi agit actione furtiua, & ita etiam voluit intelligere gloſſ. *Conſerdos.* ſupra dict. & id dubium eſſe dicebat Anto.Gomez,dict. numero.4.

quia

quia non reperitur diſpoſitum quod

82 quis pro primo † furto vltra pœnam pecuniariam corporaliter puniatur, & Salazar de vſ.& conſuetud.cap.5. numer.18.verſic.ergo. Neque debet quis duplici pœna puniri ex.l. ſenatus.ff. de accuſatio. quam allegat Salaz.vbi ſupra,num.19.in princip.vbi & pro hoc allegat.l.12.titul.7.libr.8. Recopila.quæ mihi hoc non probat, ſed nihilominus contrarium eſt tenendum, imo quod pro primo furto poſsit imponi pœna pecuniaria applicanda parti, & inſuper corporalis ar-

90 bitraria † per text.cum communi in dict.l.in fin.ff.de fur. & in dict. Authentica, ſed nouo iure, & ex dict.l.18.ibi *Otro ſi*,dum repetitiue loquitur,& ita tenent Anton.Gomez.ibi, & Huma da, vbi ſupra, & Olanus in concord. Antinomiarum litera.F. numer. 131. vbi inquit quod etiam ſi pars accuſet ad duplum, vel quadruplũ iudex

91 poteſt ex officio pœnam corporalẽ imponere, † ſed vbi vltatæ eſſent.l. fori.6.titul.5 &.l.2.titu.13.lib.4.fori, imponentes pro primo furto pœnã pecuniariã, vt ſoluat fur reſ, & duplũ parti, & ſiſco ſeptenas,id ſeruandum eſſet, ſecundum Anto. Gomez.dict. num.4.verſicul. vnum tamen eſt, & aliquando ſic in noſtra Hiſpania vſitatum fuit, & ſic dicebat Suarez, in titu.de fideiuſſor.in cauſa crimin.ſub §.quoad aliam particulam,verſic. & ex hac determinatione infero vnum

92 ſingulare,ſicilicet,quod fur talis pro primo furto poterat ſub fideiuſſoribus relaxari,cum ad pecunias, & nõ ad pœnam corporalem condemnãdus erat ex dictis legibus fori, & ãn in illo duplo,vel quadruplo cõtinetur principale intereſſe. DD. in dict. §.ex maleficijs,& ex dict. §.quadrupli,inſtituta de actionibus determinant. Pro ſecundo vero furto vltra dictas pœnas pecuniarias de iure ciui

93 li aggrauabatur pœna, & imponebatur corporalis † iudicis arbitrio,quia ob frequentiam delicti ſit aggrauatio pœnæ.l.3.C.de Epiſcop.aud.text. in.l.Capitalium.§.ſolent.& §.graſſatores.ff. de pœnis,& alia plura iura al legata per Anto. Gom. vbi ſupra,nu. 5.vbi num.6. inquit, quod iure regio ex dict.l.6.titu.5.lib.4.fori &.l.6.tit. 18.parti.2. pro ſecundo furto cõmuniter imponitur pœna flagellorum, & abſciſſionis auriculari,† & lex illa

94 fori pro ſecũdo imponẽs pœnã mortis nõ ſeruatur, ſecundum Ant.Gobibidem in eodem,num.6. Pro tertio vero furto, inquit ibi Anto. Gomez, nume.7. quod imponitur pœna mortis † de generali conſuetudine ex.d.

95 l. Capitalium.§. *Famoſos*. ff.de pœnis, ſed & adhuc in ijs ex.§.& 9.ſequentibus,& ex ſimilibus in titu.14.infra, hoc lib.ſi commode poteſt fieri com

96 mutatur pœna mortis in trimes,† quæ ſunt piſsimæ leges, & hodie obſeruatur,ijs tamen ſic ſcitis vſu obtẽtum eſt hodie etiam pro primo furto †pœnam quadrupli imponi,nec

97 vlla imponetur quadrupli ſeptupli aut dupli pœna niſi ſolum rei ablatæ reſtitutio ,& corporalis pœna,vt inquit Anto. Gomez,in dict.ca.de furto,num.4.in fin.& eum ſequens Humada in dict.l.1.titu.17.gloſſ.12.nu. 2.parti.2.& gloſſ.mag.in fin.l.18.tit. 14.parti.7.& Clarus vbi ſupra,num. 16.& cum hæc corporalis pœna imponatur hodie pro primo furto cum mutatur iam ex.l. noſtra in pœnam verecundiæ pro primo furto, & in

98 ſex annis extra curiam,† & decem intra curiam, pro ſecundo vero furto flagellatur,& ad triremes † perpetuas mittitur, & id probatur ex lege noſtra.8.& duobus ſequentibus, ſecũdum Humadam ibi,& Olanum in.d. Antinomia iuris ciuilis litera.F. nu. 127. ex quibus in practi id obſeruabis

100 † quod attenta qualitate furti, & valoris eius impones pœnam ad verecundiam si plus non meretur fur, vel flagellorum, si non est legitimæ ætatis ad triremes sustinendas, quod si ætatem legitimam habet, & meretur flagellari, verecundabitur, & pœnæ trirremium subiacebit iuxta legis nostræ, & sequent. dispositionem, vt dictū est. Et sic ex supradictis elicitur, quod hodie, vt in hac diximus lege
101 furum pœna † est arbitraria, neque mortis pœna est regulariter imponeda, vt inquit Clarus in dict. §. furtum num. 7. & Cantera, vbi supra, numer. 12. versicul. sed certe pag 621. neque
102 abscindi membrum † debet, vt & probatur ex dict. l. 18. tit. 14. parti. 7. quibus quidem approbatur iam opinio Salice. Fulgol. & Castr. in dict. Authetica, sed nouo iure, dicentium, furem etiam pro magno furto tuspendi nō
103 posse, quos sequitur alios plures referens Anto. Gomez. in dict. capit. de furto, in fine, & Menefes in. l. transige re, num. 12. C. de transactio. vbi allegat Gregor. Lup. in. l. 18. titu. 14. parti. 7. gloss. 5. colum. fin. & in. l. 1. titu. 17. parti. 2. verbo. el furto, dicentem hāc esse magis communem opinionem, & hanc communem testatur Iuli. Clar. in dict. §. furtum num. 9. & seq. Couarruui. Dueñas, & additio. Bernar. Diaz, & alij plures relati per Hu
madam in dict. l. 1. titul. 17. part. 2. glo. 12. num. 1. fol. 156. contra Bald. in dict. Authentica, sed nouo iure, numer. 3. & alios eum sequentes relatos per dictos Doctores, & per Menochi. de at bitrar. casu. 295. nume. 9. etiam si ipse dicat opinionem Bald. esse magis cō munem, & etiam si ipsum sequatur Humada, vbi supra, & etiam si Bernardus Diaz, in pract. crimi. Canoni. cap. 84. numer. 2. dicat quod de Hispaniæ cō suetudine opinio Baldi seruatur, sed fallitur, neque vllo iure potest opinio Bald. fulciri, vt inquit Gregorl. Lup. vbi supra, & hæc contra Bald. ap probatur ex dictis legibus partitarū, & ex lege nostra, & sequentibus duabus, quæ quidem ita volunt, & hanc etiam contra Bal. vbi supra sequitur Cantera vbi supra, num. 10. versiculo vnum tamen est. cum sequent. pagi. 619. & Salaz. de vsu. & consuetu. cap. 5. num. 18. & 19. & quod dicatur magnum aut paruum furtum † arbitrio iudicis relinquitur, secundum Menochi. vbi supra, nume. 10. Pro tribus tamen furtis suspenditur fur † ea committens, quia per reiterationem, & frequentiam fit, & dicitur famosus la tro, qui suspenditur ex. l. Capitalium, §. famosos. ff. de pœnis, & tenet Anto. Gomez, vbi supra, nume. 6. Clarus vbi supra, numer. 8. & Menochi. vbi supra, num. 17. cum sequentibus. qui omnes inquiunt sufficere si duo furta prima commiserit in vno loco, &
106 tertium † in alio, vt ibi Anto. Gome. num. 8. Clarus, num. 10. & Menochi. 18. vbi plures allegant idem tenētes, imo etiam si pro primis duobus furrit † iam punitus, vbi Clarus, numer. 12. & nu. 13. ampliat etiam si pro illis primis duobus fuerit absolutus per
108 gratiam Principis, † quia ea non cōputantur ad puniendum, sed ad agrauandum, adhuc tamen secundum Salazar vbi supra, numer. 20. non debēt esse hæc tria furta parui valoris, nam si quis furatus tria ouа, vel gallinas, vel similia in tribus vicibus sit, occides ne eum? certe non. Alijs vero casi b* prout in famoso latrone, in derrotore itinerum, & in alijs positis per dict. l. 18. tit. 14. parti. 7. puniuntur tres pœna † mortis, etiam pro primo
109 furto, vt prosequit. Anto. Gomez, vbi supra, & Menochi. vbi supra. dict. casu. 295. cum. 3. sequentibus, & Cantera vbi supra, versicul. primo, sub nu. 12. vbi cum sequentibus numeris alia prose-

prosequitur dum tamen furtū cum 114
aggressione non sit minimum, nam
110 si esset non puniretur mortis, secundum Salazar, vbi supra, num. 20. versi
cul. verberandi in fin sed adhuc tune
in ijs, & similibus casibus, vbi de iure
reperitur expressum, & permissum,
furem, & latronem suspendi, si com
mode commutari potest pœna mor-
111 tis † in pœnas triremium per tēpus arbitrio iudicis taxandum, faciendū est, ex. l. 8. sequent. quæ etiam in enormibus furtis, & latrocinijs iuquitur, vt ex ea patet, & ex alijs similibus. 4. & 6. titu. 24. infra eodem disponentibus, dum tamen secundum illam. l. 4. ad minus arbitretur iudex in ijs tē pus trirremium per duos annos, si cō mode absque partium dispendio, & reipublicæ, fieri possit, secus vero alijs, Puta quia partes instant vt pœnæ ordinariæ commutatio non fiat, vel reipub. interfit ne fiat commuta tio, quia adsunt plures latrones, vel scandalizari sunt homines in vijs, tūc enim cessabit commutatio, sed vbi commutatio fieri poterit facienda est, & tunc erit pœna verecundiæ pu blicæ, & ad trirremes per duos annos ad minus si condemnatus fuerit ma ior. 17. annorum, & aptus ad seruitiū trirremium, secundum text. in dict. l. 6. titul. 24. infra eodem lib. iuncta. l. 9. huius nostri tituli, notabis tamen, quod vt dicantur tria furta debent esse distincta non solum re, sed etiam
112 tempore, † vt tenēt omnes teste Cepola relato per Clar. vbi supra, num. 14. & quando dicatur cōstare de furto vide eund. Iul. Clar. vbi supra, in § fi. quæst. 56. circa principium, nam de furto prius debet constare antequam accusatum condemnes, etiam si ipse fur fateatur se maria, & mōres
113 furasse, nam id debet vesificari, † vt alibi diximus, Et an excuset se furans à debitore suo rem æquiualētem de
115 bito? a quo illud recuperare non potest? Clarus vbi supra, in dict. § furtum, numer. 20. inquit quod sic cum Couarruui. lib. 1. Varia. cap. 2. numer. 15. verficul. quarto eodem, quæ omnia notanda sunt, quia non lic tepreries congesta ac digesta, opinionum enim multitudo circa hæc confusionē generabat, & meliori modo quo potui resum. psi eorū dicta circa hæc scribentium.

Ibi. *Quatro años*. Per. l. 9. infra eodē, debent esse sex anni, & octo anni de quibus hic, sunt decem per illammet l. 9. infra eod.

Ibi. *Siendo el tal ladron mayor de veynte años*. Per. l. 9. infra isto titul. & lib. id restringitur, vt sufficiat, quod sit fur maior. 17. annorum dum tamen sit aptus, & potens ad seruiendum in tri remibus.

Ibi. *Y en los hurtos qualificados*. Adhuc in ijs si commode fieri potest ex. l. sequen. potest fieri commutatio, vt & diximus in glosf. magna in fin. istius nostræ legis, & tunc secundum. l. 8. in fra eodem tempus trirremium est ar bitrarium, vt & colligitur, ex. l. 6. tit. 24. lib. isto infra, dum tamen non arbitretur iudex minus quā per duos annos, & ab inde, argumento dict. l. 4. titul. 24. infra eodem lib. & condemnandus sit maior. 17. annorum, & aptus ad seruiendum trirremibus, secundum. l. 9. infra isto tit. ex quarū legum combinatione ita est declarādum, cum commutatio facienda est, & fieri potest.

Ibi. *Menores de veynte años*. Per. l. sequentem ætas hæc est restringenda, & restringitur ad maiores. 17. annorum aptos ad seruiendum in trirēmibus.

Ibi. *Las mugeres*, & ibi *y los esclanos*. Hę enim mulieres, & seruifures aut vagabundi cuiuscunque ætatis sint condemnantur ad triremes, † sed in alijs

alijs pœnis à legibus nostris statutis in hoc nostro titulo, & alibi.

SVMMARIA.

Furtum & rapina in quo differant. num. 1. & 2.
Rapina tripliciter committitur. nume. 3. & multiplicitèr sumitur. nu. 4.
Rapina quid sit. numero. 5. & 6. & 7. & 9.
Furtum secundum Iuristas, est quoddam genus ad rapinam. nu. 8.
Violentiæ plures species, remissiùe. numero. 10:
Graffatores an gaudeant immunitate Ecclesiæ. numero. 11. & numer. 12. quis sic dicatur.
Lex. 18. titu. 14. part. 7. alteratur per nostram. nu. 13.

Lex Octaua.

Summarium.

In delictis etiam grauibus cuiuscunque qualitatis sint vbi commodè potest, pœnæ ordinariæ commutatio fieri, cõmutanda est, in pœnam tremium, per tẽpus iudici arbitrarij, attenta delicti qualitate, & est lex iusta pietate plena, & misericordia, & sic laudanda, vt & de lege præcedenti dixit Salazar de vi. & consuetu. cap. 5. numer. 24.

1 SEd. *En los hurtos qualificados, y Robos.* Ex copulatiua illa. Y. quæ solet poni inter diuersa, vt dicunt gloss. & Doctores in l. 1. ff. de iust. & iur. decer pes differre, furtum, & rapinam, † nã de furto in l. præcedente diximus, & posuimus eius diffinitionem, de rapina vero parum hic dicemus, & seiendum est quod rapina, vt apparet ex principio titulo. 13. part. 7. cadit, in
2 ter furtum, & vim, † nam furtum est rapina, sed fit cum vi, & violentia circa res mobiles, vel se mouentes, vt inquit text. & ibi glossi. in l. 1. titulo. 13. partita. 7. in qua lege dicitur, quod tripliciter † committitur rapina. Primo, tempore guerræ, vt in titulo. 26. & 27. partit. 7. Secundò, cum quis rapit alicui rem, quam portat, siue sit in eremo, siue in populato loco. Tertiò, quando domus aliqua cadit, vel incenditur aliquo incẽdio, vel nauis perijt, & aliqui tũc accedunt tanquam auxiliatores, & rapiunt aliqua de domo, vel naui, de quibus in toto titulo. de incend. rui. & naufr. & in l. 3. titul. 10. partita. 7. & in l. 3. C. de naufra. libr. 11. & ibi Platea, & an excommunicati sint, vide text. in capitul. excommunicationi de rapto. sumitur que rapina † multipliciter, primo largissime, & impropriissimè pro vsurpatione indebita cuiuscunque rei temporalis sue spiritualis, secundo large quidem, sed minus pro illicita vsurpatione, vel occupatione rei temporalis, sue manifestè, sue occultè, secundum illud Ambr. qui vsuram accipit rapinam facit. 14. quæstione 4. & illud Augusti. eadem, quæstio. si quid inuenisti, & non restituisti, rapuisti. Tertiò propriè, & strictè, vt diuiditur, contra furtum, vsuram, & huiusmodi, de qua hic loquimur, & in titu. seq. Et hic rapina, vt elicitur ex dicta. titulo. 13. p. 7. & ex l. 1. C. vi bon. rap. & instit. eodem, § quitamẽ est alienarum rerum mobilium, † vel se mouentium depræda tio, vel vt dicunt Theologi, in. 2. 2. quæst. 66. articul. 8. est ablatio alienæ rei inuitæ, & violenta, & sic non est
3 rapina, si quis rem suam tollat violenter ab eo qui iniuste, † vel etiam qui iam abstulit, & ad alium locum reportauit, licet alias male fecerit, cum posset repetere in iudicio. Similiter, nec si alienam iustè, vt in bello iusto auferendo arma, simili-
4 similiter nec si alienam iniustè, sed non per vim, sed per fraudem latenter, vt in furto, aut de voluntate Domini, vt in vsura, & sic male dicit sum ma Angeli. rapinam fieri cũ quis violenter, & publica rapit, quia non est de eius ratione, quod fit publica aliæri quam Domino, cui violenter auferitur, vt volunt iura quæ allegat, & maxime. ca. pœnale. 14. quæst. 5. vnde in l. 1. C. vi bon. rap. rapina dicitur vio
5 lenta † receptio rerum, & raptor, qui à rapina dicitur, qui bona aliena rapit vi, & apẽrte. l. sed eximendi ff. ne quis eum qui in ius. vbi notãter non dicitur publice sed aperte, id est Domino sciente, & vidente, seu vt dicitur in dict. ca. pœnale, visibiliter, & sic ex dictis, & ex lege nostra, & similibus iuribus, iurisdæ faciunt furtum
6 genus quoddam † ad rapinã, & alias iniquas acceptiones rei alienæ, vt est videre apud eos. in l. si vendidero. ff. de furt. & §. qui vi Institura, vi bon. rapto. quibus subscribit aliqui veteres Theologi, adducti authoritate Augusti. qui sermo. 19. de verbis Apostoli, & habetur. 14. quæst. 5. cap. si quid, aic si quid inuenisti, & non reddidisti, rapuisti, vbi rapinam vocat furtũ, quia retinere alienum inuentum, furtum est, idem videtur dicere in lib. 2. quæstio. Exodi quæstio. 71. & habetur. 14. quæstio. 5. ca. pœnali, vbi rapinam, & quancũque iniquam vsurpationem alieni vocat furtum, inquit enim, nõ permittit rapinam, qui furtum prohibuit, sed aperte in furto totum voluit intelligi, id est omnem iniquam acceptionem, vnde Doctores isti, diuidebant furtum in fraudulentum, quod committitur in vsuris, & alijs dolosis contractibus, occultum quod vocamus communiter furtũ, & violentum, quod est rapina. Sed D. Thom. & communis nunc Theologorum Schola facit furtũ, & rapinam, vtia specie distincta, sub iniqua acceptione alieni tanquam suo genere, ita vt furtum sit acceptio occulta, id est sine consensu Domini, nulla tamen adhibita violentia, rapina vero nõ solum sine consensu, verum etiã adhibita violentia, quæ est aperta do ctrina Aristot. 5. Ethicor. ita nouissimè Michael Salon. in 1. Tom. de iust. super. 2. 2. Sancti Thom. quæst. 66. articul. 4. volumin. 1289. in fin. cum seqvbi ad huius intelligẽtiam aliqua ad ducit ad confirmationem conducibi lia, & tandem colum. 1290. colligit conclusionem, scilicet, quod furtum, & rapina sunt duæ species formaliter deductæ, sub iniqua acceptione alieni, tanquã sub genere, sed siue ita sit sicut communis Theologorum dicit, siue vt iurisdæ dicunt rapinam, omnes concludunt esse delictum per quod quis per violentiam,
9 † alienas res mobiles, vel se mouentes nõn sacras, nec de loco sacro auferet, vt apparet ex supra dictis, & per Marta. Socì. adducitur in Rubr. num. 2. extra de rapto. vbi numer. 4. plures
10 species † violentiæ enumerat, & Anton. Gomez, Tom. 3. Variacap. 4. de vi, violentia. l.

* Ibi. *Salteamiento en caminos, o en Cõpo*, Qui grassatores vocantur, & ij vt in l. præcedente diximus, si sine intet fectione furantur improbisimi vocantur, & vocantur grassatores de quibus in. l. Capitalium. §. grassatores. ff. de pœnis, si vero cum interfectione, & occisione furãtur sunt plus quam improbisimi, & famosi? nuncupantur, vt in dict. l. Capitalium. §. famosos, & vtrique priuantur immu
11 nitate Ecclesiæ † ex text. in cap. quia plerique extra de immu. Eccles. proalibi latius in suo loco diximus, & dicitur hic in text. *En caminos, o en campo.* ad intelligendum, quod etiam si tales fures, & latrones non existãt in iti-

in itineribus,& ſtratis publicis, ſed in campo vbi nõ adſunt itinera neque
12 publica ſtrata, nihilominus † *Saltearii*
res; vocantur, & vt tales ſunt puniendi.

Ibi. *En que buenamente puede auer lugar, communtacion.* Et ſic poena furum ad bitraria iudicari poteſt, vt in l. præcedente in gloſſ. 1. ad fin. diximus. poteſt tamen iudex hoc arbitrium reducere vſque ad mortem, attenta qualitate furti,& rapinæ, vbi commutatio ne pœnæ mortis commode fieri non poteſt, & hoc modo probat lex noſtra hoc aſſumptum.

Ibi. *Las penas ordinarias les ſean cõmutadas.* Idem diſponitur in l.4. &. 6. tit. 24. infra iſto lib.& ſic per indirectum alleratur ex l. noſtra. l. 18. tit. 14. par.
13 7. † in caſibus ibidem poſitis, in quibus pœna mortis importat profuro, vt ceſſet etiam in illis qualificatis furtis, ſi commode abſque partium, & reipublicæ. diſpendio commutatio hæc fieri poteſt, quia non alteratur reſpub. ex furtis illis, neque multi ibi dein graſſantur, vt inquit Montal. l. 6. titu. 5. lib. 4. for. gloſſ. 2.& faciunt di ctaper Anto. Gom. d. Tom. 3. Vari. c. 5. num. 13.

Ibi. *Por el tiempo que pareſciere a las nueſtras juſticias.* Idem diſponitur in dict. l. 6. titulo. 24. infra eodem, dum tamen non ſit minus tempus hoc quam duorum annorũ, vt ex l. quarta, ibidem declaratur, & diſponitur.

SVMMARIA.

PO Ena ſeptenarum pro primo furto impo nenda receſſit ab vſu. n. 1.
Receptatorum genus poſſimum eſt. numer. 2.& numero 3. & 4. qua pœna puniantur, & num. 5. dum tamen ſcienter recepent, numero. 6. & 7. etiam declaratur, cum ſequen.

Lex Nona.

Summarium.

Augetur in præſenti pœna furum, & quod triremi cum pœna imponatur etiam minoribus viginti annorum dum tamen fint. 17.& ſufficientes, & apti ad triremes.

HI. *Por quanto en la prematica.* Quæ prolege. 7. ſuprà, iſto titu. appoſita eſt, & ſic noſtra eſt illius augmenta
1 tua vt apparet ex ea.

Ibi. *Y auiendo alomenos diez y ſiete.* Eo quod in hac ætate ſufficiens non cenſetur talis ad triremium ſeruitium, vel quia vſque ad huius ætatis impleméntum pœna ordinaria minuenda eſt, vt latè per Anto. Gomez, Tom. 3. Variar. cap. 1. nu. 63. vbi nu. 55. alia de ſcribit in his minoribus. 17. annorum ſpecialia.

Ibi. *Sea preciſay no en defecto de galeras.* Ex iis verbis colligitur manifeſte ſeptenarum pœnam iam olim de Hiſpaniæ conſuetudine obtentam, & ſolitam poni pro primo furto, ab vſu re
1 ceſſiſſe † prout videmus conſuetum: non enim imponitur, ſed verecundiæ, & ad triremes attenta furti qualitate, & id probatur ex lege noſtra clariſsimè, nam cum antea lex noſtra dicat in locum ſeptenarum, & in defectu ſolutionis earum apponi debere pœnam triremium, & nũc ſtatuat præciſe triremium pœnam eſſe imponendam, & non in defectum ſeptenarum, clare diſponit ſeptenas non eſſe imponendas, cum in earum locum præciſe triremes imponat, & hoc nimirum, nam cum ſeptenæ ſiſco Regio eſſent ſoluendæ, & pro Regis ſeruitio ij, qui ad triremes condẽnantur, ibidem exiſtant, non debet

Rex dupliceem pœnam ab eis extorquere, cum & antea vnam tantum recipiebat, ſcilicet, vel ſeptenarum, vel in defectum receptionis earum in triremes, & ſic lex noſtra clare noſtrum aſſumptum probat, prout & probare ſuccinctiſsimè aſſerebat Salazar, de vſ. & conſue. cap. 5. num. 20. verſicul. verberandi, nec obſtat. l. 12. titul. 25. infra eodem lib. vbi tubetur, ſeptenarum pœnam eſſe imponendã quia vel corrigitur per noſtram, quæ nouior, vel illa localis eſt, & ſpecialis in locis, in quibus loquitur, & non in aliis.

Ibi. *Se ſabiendo y entiendo, a los encubridores, y receptadores, y parsiciores, en los hurtos.* Receptatorum enim genus peſsi
2 mum eſt, ſine quibus latere † nemo diu dici poteſt, Plato, Dialogo. 12. de legibus, pœna mortis plectẽdos eſſe dicebat, inquiens, ſi quis rem furto ſublatam receperit, in eadem culpa ſit, qua ille qui furatus eſt. Qui exulẽ, ſeu quenuis huiuſcemodi fugientem ſuſceperit, moriatur. Iure vero Cæſareo, eadem pœna, qua ipſi latrones, & bẽniti recepti puniũtur. l. ff. 1. de receptato. l. 1. C. de ijs qui latro. occul. & licet diſceptari ſoleat, an hæc pœ
3 na deberet eſſe eadem, & Bartol. & alijs viſum ſit, nõ debere eſſe eadem vt apparet ex dictis per Menochi. de arbitr. iud. caſu. 348. num. 3. tamen ex
4 l. 8. titu. 14 parti. 7. eadem met † pœna puniendi ſunt, prout ex. l. noſtra nouiſsime diſponitur, de quibus & per Anto. Gomez, Tom. 3. ca. 5. num. fin. & Hippolyt. in l. 8 in Rixa, nume. 58.& 59. ff. a. l leg. Corne. de Sicar. & Peguera, in quæſtio. crimi. capi. 25. & Cantera, in ſuis queſtio. crim. cap. 8. num. 8. pag. 614. & Dida. Perez, in l. 1. verbo. *Los deſcaminados*, titulo. 16. lib. 8. Ordina. pag. 321. articulo. 2. cum. 2. ſequentibus vltra Doctores in locis ordinarijs, & gloſſ. in dict. l. 18. verbo. *Encubridores*, qui omnes hoc intelligũt dum tamen tales receptor ſciẽs eſſo latrones, eos receptauerit, † ſecus ſi eſſet ignorans, & inquit illa gloſſa *encubridores*, quod ad imponendam pœnam corporalem, requiritur probatio plena † ſcientiæ, ſecus quoad pœ
5 nam extraordinariam, nam tunc prerumorem & famam, ſufficit ſcientia probare. Item intelligitur hæc concluſio per Anton. Gomez, vbi ſupra, dict. cap. 5. num. fin. quoties quis rece perat furẽ, & res furatas, † cum eo poſt furum commiſſum, vel adeſt cum eo ad furtum committendum aſſocians eum, & præcauens ne ab alio videatur, ſecus ſi factoriam furto rece pranit ipſum futem ſine rebus furatis vel dedit conſilium, vt fugeret, nam tunc mitius punitur, ſecũdum quod ipſemet Ant. Gom. dixit in eo Tom. 3. capit. 3. numer. 30. & hoc etiam vo luit illa gloſſ. *Encubridores*, in dict. l. 18. quæ ſecundum hæc eſt intelligenda,
6 & pro defenſione eius, † qui imputat eſt, receptaſſe res furatas, vide quæ in facto ſcripſit Bald. in conſilio. 410. lib. 2. & conſil. 48. lib. 3. & conſil. 382. numer. 8. & ſequen. lib. 5. Riminal. C. filio. 80. Roland. Valle. conſilio 45. in 1. dubio libr. 1. & quæ ſit ratio quare receptator latronum ea dem pœna cum latrone punitur, receptator ve
7 ro hæreticimitius † quam hæreticus ipſe punitur, vide per Tyber. Decia. in tracta. de delict. Tom. 1. lib. 5. capit. 31. nume. 65. vbi cum ſequentibus ali qua de excuſandis receptatoribus hę reticorum ſcripſit, & plura ſcribi poſſent in materia receptatorum, & auxiliatorum, & occultãtium, quæ per ipſos videri poterunt, clara eſt emula talium materia, & per Doctores in lo cis ordinarijs latiſsimè tacta, vt ad alia matora progrediamur, & proce
8 dunt hæc ſiue fur ſit ſeruus † ſiliusvel vxor alterius, ſiue extraneus, vt per

A nto. Gomez, dict. capitul. 5. numer. fin. & Peguer. in dict. capi. 25. numer. 4. & ex legibus noſtris indiſtincte loquentibus id colligitur, & ſic eſt amplianda. l. eos. C. de furtis ad extraneos etiam.

SVMMARIA.

Ægyptiani, vulgo, Gitanos, genus hominũ peſſimum. num. 1.

Lex Vndecima cũ ſequentibus vſque in finem tituli.

Eges hæ principaliter ſunt conſtitutæ contra AEgyptianos vulgo, *Gitanos, y contra los caldereros*, & pauperes validos mendicantes, de clarantes hos omnes pro vagabundis, & quod vt tales puniantur, & bene, omnes enim ij, & præſertim AEgyptiani, genus hominum eſt peſsimũ, 1 + male conſcientiati, fures, latrones, derobatores, & homicidæ, & ideo neque vllo modo permittendi ſunt in hoc Regno etiam ſi vicinitatem velint præbere. nam ij, qui eam præbent, receptant alios vagos, & eſt domus iſtorum quaſi cauerna latronũ, vbi fugitiui AEgyptiani occultantur & ab inde ipſi occultati, & occultatores exeunt, & totam decurrunt terram ad faciendas robarias furta homicidia, & ſcandala, prout hiſce temporibus, & paulo ante vidimus feciſſe, & ideo nullo modo ſunt permittendi intrare Regnum Hiſpaniæ, præmaximè quod neque officia audiunt diuina, neque certam ſedem habent, qua de cauſa nunc ſic prouiſum eſt contra eos, neque permittuntur in Regno habitare, neque ambulare, & hoc tam maſculis quam fœminis prohibendum eſt ſub grauibus pœnis, ſub vmbra enim mulierum, & puerorum latet anguis in herba, & hæc pro toto hoc titulo ſufficiant.

TITVLO. XII. DE LOS Robos, y fuerças, y de los Receptadores de los tales malhechores.

Vperiori titulo in ceptum eſt de furibus loqui, nunc & in hoc proſequitur legislator de robarijs, & violentijs in furtis cõmiſsis, & de receptatoribus eorum.

In Rubric. ibi. robos, rapina latine vocantur, & quid ſit rapina & alia de ea in. l. 8. gloſſ. 1. titul. præcedentis di ximus.

Ibi. *Y fuerças.* Quid ſit vis & quotuplex in. l. 2. titul. ſequentis in gloſſ. *Y fuerças de bienes*, Deo volente dicemus.

Ibi. *Y de los receptadores.* De quibus in. l. 9. in glo. fin. titul. præcedentis di ximus.

SVM-

SVMMARIVM.

Regi pertinere, & ſpectare ad eum ſubiectos ab omni damno tyrannorum ſeruos facere. num. 1.

Rex vel Dominus loci vbi fit robaria tenetur de ea. num. 2.

Dictio, vltra, augmentatiua, & extenſiua eſt. num. 3.

Rapinam committit, qui publicè, & citra vim peram, pileum, togam, tunicã, gladium, & ſimilia rapit. numer. 4. vbi qua liter puniatur, & numero 5. quid ſi vi, & publice, & num. 6. quid ſi cum armis.

Lex Prima.

Summarium.

Itinera ſecura debent eſſe, & de pœna rapientium, & committentium in eis rapinas.

BI. *Deuen ſer guardados y amparados.* Ad Regem enim ſpectat ſubditos ab omni damno, & ſtragè tyrannorum + ſecuros facere, ne in perſonis, vel in rebus itinerantes, & ad ferias, & mercata venientes damnum patiatur, vt. l. congruit, ff. de offic. præſ. ſemperque remouenda eſt occaſione, damnum fiat. l. vlt. § ſed ne. C. de delati. lib. tol. & ideo de robaria facta in itinere tenetur 2 res, vel Dominus loci vbi fit, + imo ciuitas, ſi territorium habet, vt inquit, Dida. Perez. in l. 4. titul. 16. lib. 8. Ordinam. gloſſ. vnic. in fin. de quo diximus latius in. l. fin. titu. *De las treguas*, ſupraſſto lib.

Ibi. *No ſean oſados en los dichos campos hazer fuerças y robos.* Nam hæc facientes graſſatores dicuntur, & de impro biori genere furum, vt diximus in. l. 7. titu. præcedentis, vbi & in. l. 8. illius tituli diximus etiam, an rapina ſit ma ior quam furtum, & in quo differant. & priuantur immunitate Eccleſiaſtica tales derobatores ſtratarum publicarum, ex. c. inter alia de immu. Eccl. licet in furibus ſimplicibus aliud dicẽſium videtur, prout diximus in. l. 13. titul. 2. numer. 3. libr. 1. ſupra, vbi alios allegauimus, & tenet etiam Iul. Clar. lib. 5. fent. quæſtio. 38. numero. 16. & Doctor Paz, in ſua practi. 1. tom. part. 5. cap. 3. § 3. numer. 70. & 71. fol. 130. & me referens nouiſſime Doctor Gutierr. libro. 1. practi. quæſt. q. 1. num. 20.

Ibi. *Allende de las penas.* Dictio illa, allende, latine, vltrà, augmentatiua 3 eſt, & extẽſiua, + licet id tantũ extendat, cui additur. l. ſi ſic & l. ſi tibi pure vbi Bartol. de leg. 3. gloſſ. & Bartol. in l. legata inutiliter de leg. 1. Tyber. De cia. conſil. 20. nu. 17. volum. 2. & ſic in præſenti ſolum auget illud, cui additur, ſcilicet pœnas iſtorũ derobatorũ à iure introductas. Et cum rapina ſit quando quis alterius immobilia, vel ſe mouentia bona publice rapit, ijque fieri conſpicimus duobus modis nempè, vi, & ſine vi, ſiue ſine violentia illatione: viſque bifariam etiam fit, cum armis, & ſine armis. Poſtremoq; ipſa crepta duplicia ſunt, quando, & in paruis, & in magni pretij bonis rapina contingit. Quiſquis igitur alteri pileum, tunicam, togam, pallium, gladium, thoracem, peram, 4 marſupium, annulum, + & ſimilia leuiora bona publice, & citra vim eripit, is rapinam committit, & puniendus eſt quadruplo intra annum, cui quadruplo incſt ſimplum. Poſt annum vero damnandus eſt, principalis rei ablatæ reſtitutione, hoc eſt in ſimplũ. l. 2. & 4. ff. de vi bon. rap. l. res. C. eod. & § 1. inſt. eod. l. 3. tit. 13. p. 7. & de ijs nõ loquit. l. nĩa quiveroſupe-

HOR BIBLIOTEKA OHY im. I. I. POHRONSKÉHO

5 tiora enarrata † vi & publice eripit, sine armorum tamen præsidio, is dam natur confiscatione partis bonorum suorum, vt ex.l.6.titul.23.in versicul. fin.infra eodem collig itur, sed si cum vi quoque arma coniunxerit, tunc perpetuo exilio damnabitur, aut alia pœna criminaliter, similesque pœnas subeunt omnes raptores, cooperatij, qui re, ope, opera, & auxilio ad rapinam coadiuuarunt. l.si pignore. §. cū furti versicul. qui ferramenta. ff. de furt. l. qui domum. ff. ad leg. Iul. de adult.sed si quis rem suam ab alio iniustè detentam rapit, is raptor non dicitur, ius tamē perdit.l.1.§.hæc actio ff.vi bon.rap.§.quia tamen.in fin.eodem titu.& hæc de leuioribus bonis singula intellige. Qui vero res pretio maiores alteri vi eripit, & publice ad hoc adhibitis armis, is suspendio † damnandus esset, quia ipsius
6 crimen non multum ab ipso latrocinio abest, ex.l.18.titul.14.partit.7.sed & alibi ista, vt diximus in.l.8.tituli præcedentis minoratur pœna hæc ex ibi dictis, præsertim si parua res de robatur. Cui quidem, & legis nostræ pœnæ pecuniariæ iniungi potest, vltra pœnas istas, quod est addendum ad dicta in dicto.l.8.& in.l.7. eiusdem tit. sed cum à communiter accidentibus isti derobatores pauperes sint, raro pœna pecuniaria nostri texti. imponi tur, licet imponendam esse iudico vltra alias de iure imponendas, vt si forte habeat, vnde soluat iudici non imputetur, si id non fecerit, & condemnetur ipse iudex in ea, cum fisco per legem nostram applicetur, & hæc cum per iudices ordinarios loci proceditur locum habent, sed ij per iudices fraternitatis datur & imponitur pœna à.l.3.titul.sequentis assignata.

SVMMARIA

Regi etiam, & Imperatori non licet alienenda potestate sua rapinam committere.nu.1.

Simplum an includatur in triplo condemnationis.numero.2.

Lex Secunda.

Summarium.

Pœna imponēda militibus, vel eorum hominibus alios derobantes, & quo modo sit iniquissimo facienda.

HAbi. *Que si algun cauallero, o persona poderosa.* Nulli ergo hominum etiam Regi in suo Regno, & Imperatori in Imperio, licet rapinam committere, abutendo potestate sua † per vio lentiam, tanto enim impudentius ac scelestius eiusmodi potentatus peccant, quanto sanctiori fide iustitiam cuius custodes existunt, eigaomnes deberent immaculatam seruare, pro ut ijs verbis fic asserens veitur Sotus, libro.1. de iustit. & iur. quæstione.3. articulo. 5. versicul. tertia conclusio, vbi in versicul. Secunda ergo concluso est, aliud esse dicit id licere principibus, & ciuitatibus citra tamen ciuium iniuriam, & iusto tramite seruato facere, aliquid à ciuibus extorquēdo pro Regni defensione.

Ibi. *La hagan luego pagar.* Iunctis verbis sequentibus, *con el tres tanto*, vt intelligas ex eis simul iunctis in tri plo non includi † simplum, & sic rem captā, sed quod vltrà ex ipsam tripli pœna incurratur, & hoc ex ijs verbis clare colligitur, nam cū prius iusserit ablatum restitui, & post apponat tri pli pœnā, necessario fatendum est in triplo illo simplum non contineri, idque etiam probatur ex §. ex malesi cijs inst. de actio. & in.l.3.tit.13.p.7.ibi *La primera es pecho, tal que roba la cosa, es tenudo de la tornar con tres tanto, de mas de quanto podria valer la cosa robada.* Pœna tamē à lege nostra constituta alteratur per l.3.titu.seq. quæ seruanda est, vt apparet ex subscriptione margina li super ex. nostro à cōpilatore à pposita, & ab ipso Rege approbata, quod ita mē egio intelligere, vt apparet ex ver sic. *Pero si el robo, o cosa, o muerte.* Quo ties captus, & derobatio fit in itineri bus, tunc enim leges, *De la hermandad*, seruādæ sunt, secus vero si in populo, nam tunc legis nostræ pœna seruari poterit, sed hæc iudicum arbitrio attenta delicti qualitate forma, & modo illud cōmittendi cōmittenda iudico in pœnarū impositione fisiū po pulo sit derobatio.

Ibi. *Se. Adda al querello.* Allegaui ea in hoc in.l.11.tit.7.glos.1.lib.3.supra.

Ibi. *Sea traydo ante nos.* Prout & in.l. 1.titul.1.supra, hoc lib. statutum est, quoties delinquentes sunt potētes, ita vt in eis libere executio iustitiæ fieri non possit.

Lex.3.4.&.5.

HAE tres leges eandem quasi materiam tractant, & prosequūtur, lex enim. 3. loquitur de damnis factis à castellanis, & custodibus domorum fortium, vel Dominis eorum, & iubet informationes de his facien das esse per iudices tam contra domi nos ipsos, quam cōtra eorum vicem tenentes in castellis ipsis, & domibus fortibus, lex vero. 4. loquitur qualiter teneatur Dominus castelli, & domus fortis si ab ea damnum, & rapinas fiant, vel facientes ibidem recepertint, siue Dominus sit fecularis, si-

ue Ecclesiasticus, lex tamen. 5. proseq; uo hanc materiam iubet, vt si castellani receptantibus delinquentes, & eos defenderint, in suis castris, & domibus, fortibus castella, & domus de strūcta, & diruēdas sint, de quo & in l.16.tit. sequentis tractatur, dum tamen, secundum quod ibi dicemus, scientes esse delinquentes, eos receperint, & defendant, prout ex hac l. 5. colligitur, ibi *Seyendo requerido*, & sic certiores faciendi sunt, esse delinquētes illos, quos receperāt ac defendūt, aliter enim si ignorant, excusantur, neque de receptione tenentur, vt in l. octaua titulo præcedentis diximus & iterum in dict. l. 16. repetemus alia.

In eadem.l.5.ibi. *Y la derriben.* Processit a dispositione.l.1.ff. de recepta. l.2. C. de ijs qui latro. occul. & in. l. 16. tituli sequentis, vbi alia diximus.

SVMMARIA.

Reprehensio super pignoratio quid sit. numer.1.

Reprehensio tripliciter improbitate fumit. nu. 2.& 3.& nu.4. & 5.quando permissa erunt.

Reprehensio contra Florentinos concessa, an possit fieri ex terris extraneis, & alibi habitāt, num. 6.& an possint capi Hispani Florētie habitantes.nu.7.

Reprehensio an possit concedi contra clericū debitorem.nu.8.

Incendium domorum, vel messium atrocissimum crimen est.nu.9.

Incendiarium delictum, ex quadrat immunitati Ecclesiæ.nu.10. & quibus pœnis afficiatur.nu.11.& nu.12.quid si ad esi violentiæ.

Incendiarios dolosos comburendos esse vivos vt ibi.nu.13.& nu.14.alia de eorum pœnis,& nu.15.quid ex lege nostra,& nu 16.& 17.quid de iure tuno.& nu.18.quid si accidentium sit, vel temeritate culpæ.

Incendiarij vltra pœnas tenentur ad restitutionem damnorum.nu.19.

Incendiarij clerici,an puna aliqua mulcten tur.nu.20.& 21.
Incendiarius quis dicatur.nu.22.
Incendiū commissum sine dolo,an puniatur, & de damno tenetur,nu. 23.
Incendens prata sua in die prohibito ad damnum tenetur,nu.24.
Dum in incensa domus contigua dirui potest. numer.25.& numer.26.declaratur, & nu.27.an vicina domus teneantur pro domo destructa.
Index possit compellere ad arcendum ignem incensum,nu.28.
Vinea destructa punitur siciens fecit. nu. 29.& nu.30.declaratur.
Tale non censetur facta in una vice duobus aut olio.numer.31.& nume.32. quod vra decem est,sed 4,& nu.33.qualiter punitur,si non est tala.
Scissor arborum aliarum quam vitis,an punitur more.numer.34.& 35.& num. 36.an teneatur furti,& numer.37.& numer.40.quid si non sunt fructifere,& numero. 42.declaratur in hoc quodam loco parisiarum.
Vicinus scindens arbores cōmunes, & publicas nō tenetur furti etiam si asportet eas. numero.38.& numero.39.quid contra arceros.
Immixa commotus si scindit arbores punitur criminaliter,nu. 41.
Emphyteota scindens arbores in magnum fundi prætudicium punitur Emphyteosis, num.42.
Scissor arborū,an vltra peccatum teneatur,ad restitutionem.nu.44.
Augētur pœnæ l.28.titul.15.partit.7.per legem nostram.nu.45.

Lex Sexta.

Summarium.

Represalia hic prohibentur sub pœnis hic contentis, & declaratis, ita vtsi ob hoc quis alium occiderit, occidatur, nisi ob tam desensionem id fecerit, vel ob alias causas hic expressas.

HBI. *No sean osados de herir prender, o matar los labradores.* Hoc enim genus represaliarum, & impignorationum est, pignoratio enim, & sic represalia, est quando alius pro alio 1 grauatur, siue in persona, ꝛ siue in bonis, vt in capit. 1. de iniur. libr. 6. ex quo Iacob à Canibus in tractat. de re presalib. volumine. 12. tractat. Doctorum colligit has represalias esse pro- 2 hibitas ꝛ triplici iure, legibus, æquitate naturali, & constitutione ciuili, & licet secundum eum ibi, nume. 14. Doctores tam legistæ quam canonistæ teneant communiter represalias esse omni iure permissas tamen ex. l. nostra, & ex. l. 1. 2. 3. o. 10. & 11. titu. 17. 3 lib. 5. supra reprobatas esse ꝛ represalias, & pignorationes reperimus, & in. l. 4. titu. 14. lib. 4. supra, & in. l. 1. 5. tit. 10. parti. 7. & ibi glosl. vbi optima dicit in proposituin, & tandem dicit, represalias has esse prohibitas, & nullo modo esse concedendas, nisi propter denegatam iustitiam, vel moram in ea præstan da habitam, & vbi omnia ciuilia remedia te ntata fuerint, imo & inquit Couarru. in cap. peccatum 2. parte. §. 9. numero. 4. non aliter represalias licitas fore, quam eo modo, quo bellum licitum iure naturali, & 4 diuino, atque humano ꝛ censetur, nam a iustitia belli ad represaliarum ius argumentantur omnes, vt & inquit Martii. Lauden. in tractat. de repres. numero quinto, & ideo cum concedendæ forent requiritur auctoritas Principis, ꝛ qui bellum indicere potest, & præterea causa illa, quæ iustum bellum efficere solet, nempe quod illa respublica, aduersus quā indicuntur pignorationes istæ, negle xerit vindicare, quod à suis improbe factum fuerit, secundum Couarru. vbi supra, de quo, & per Sylueſtr. in summa verba. represalia, & quomodo tunc diligentiæ sint faciendæ, & à quibus principibus obtinendæ potissimè iudocus in sua practic. crimi. capitulo. 98. de pignorationibus vulgo represaliis numero. 1. cum sequentibus aliquibus. Et an represaliæ contra vnos, Puta Florentinos concessæ, possint exerceri contra 6 Florentinos alibi habitantes, ꝛ vide Tyberi. Decia. Responso. 71. numero 23. volumine. 2. distinguentem. Et an si concedatur contra Auinionen 7 ses possint capi Itali, & Hispani ꝛ ibi habitantes, vi de Roland. Valle. consilio. 72. numero. 14. vbi numero. 16. propter quæ conceduntur represa- 8 liæ. Et an possint ꝛ concedi contra clericum debitorem, vide Guido. Papæ decisio. 34. & Bosi in praxi. criminitit. de iniur. numer. 36. & sic omnino dicendum est iure nostro Regio has pignorationes, & represalias esse prohibitas, nisi in casibus à iure expressis, quorum tres ponit lex nostra, ibi, *Y sino fuere*, quibus quilem casibus si quis in vim represaliarum occiderit alium nō punitur nostri text. pœna.

Ibi. *Y si le quemare casas o mieses a sabiendas.* Quod est atrocissimum crimen, 9 vt habetur in cap. pessimam. 23. q. 8. vbi glosl. granæque est igni aliorū tollere bona scienter, & dolose, & ad coniunctionem humanæ societatis tuendam (quod iustitiæ pars est non infima) pernicio sissimum, imo & ad campos rus tollendam, & subuertendam scelus cum primis accōmodū, quis enim eos benignis intueretur oculis, imo quis equo animo ferret, nequisimos illos incendiarios, qui studio data que opera, & captata deliberandō occasione aliorum igne accendunt domus, aut alia bona? Vnde tā graue exoritur incēdia passorum dispendium, & nulli, vel tantillum compēdium, ne ipsis quidem incendiarijs, porisſimum cum omnia extra incommodum per ignem redacta sint in ci ter em. Qua de causa assertum est per Cassaneum in cōsti. Bur. titulo, des iustices. §. 5. numero. 11. incendiarium dolosum non 10 gaudere immunitate ꝛ Ecclesiæ, & quod ita fuit iudicatū, quæ sequitur Tyber. Decia. in 2. tom. tracta. de delict. lib. 6. cap. 27. nu. 24. acerrimisque pœnis isti tales dolosi incendiarij punīntur. ꝛ Primo enim puniebātur capite, secundū glosl. potestis in. l. data opera. C. qui accus. non pos. de quo ibi late per Bal. & Salicet. post Cynū, & post Bart. in. l. 3. cum alijs, per Alex. ibi allegatos. ff. de præscri. Vigil. Secū dā alijs legibus igne cremandum, & comburendum talem incendiarium asserītur, vt. l. quicūque cum aliquibus sequen. ff. de incend. rui. & nauf. Terti, & incendiarium humiliori loco existentem bestijs dilacerandū mitti sed stataliciuius gradus exsilerer capito poniēdum, vt in insulā deportandū, disponit text. in. l. fin. ff. de incend. rui. & naufrag. & hæ leges intelligēde sunt quoties sine violentia tale incendiū fit, vel non causa prædandi, 12 nam si cum violentia publica ꝛ fieret Puta cum quis cœtu, concursu, tuba, seditione incendiū facit, tunc eum, & pœnis statutis contra tales vim, & violentiam publicam inferentes punietur ex. l. qui cete in principio. ff. ad l. eg. Iul. de vi publi. quod extendītur etiam ad eum qui aliquid rapuerit ex incendio, ex. l. 3. §. idem tenetur. ff. eodem, & quod ita istæ leges loquantur probatur ex verbis illis, cæru, concursu, seditione, quæ omnia solent palam, & publice fieri, & parantur ad vim faciendam. Item & probatur ex illo verbo, rapuerit, vt notatur in. l. sed eximendi. in principio. ff. ne quis eum, & in hoc differre has leges, à dicta lege. qui

ædes. asserit Tyberi. Decia. in secundo tom. tractatuum de delict. li. 8. ca. 6. numer. 4. Quin imo & addit text. alibi, huiusmodi incendiarios com-
13 burendos esse viuos, † si incendium factum sit ob inimicitias, vel prædæ causa, in oppidis, & ratio est, quod is incẽdiarius qui in ciuitatibus domũ vllam incendit, quam plurimos periculo exponit, vt incauti viuique in suis, aut in aliorum domibus comburantur, & certè talem viuorum combustionem quantum in ipso est, ex sua malitia multis præparat: ideoque æquum est, vt hic maleficus eadem absumatur pœna, qua in alijs nequiter præparauit, argumento. l. sacculari, in ratione sui. ff. de extraor-
14 din. crim. si vero in casu, & villa † cõmittatur incendium capite puniuntur, vt. l. Capitalium. §. incendiarij. ff. de pœnis, & hodie habemus optimã, l. 9. titu. 10. parti. 7. vbi gloss. 2. optime loquitur ponentem pœnas ijs incendiarijs, scilicet, vt si reperiantur in ipso incendio ibidem mittãtur viui, vt cõburantur, sed si nõ reperiãtur, tũc quotiescunq; reperti fuerint cõburãtur, si isti tales incendiarij sunt viles personæ, sed si nobiles deportandi sunt, in perpetuũ. Sed ex lege nostra
15 vides iam pœnam † mortis indistinctè positam ijs dolosis incendiarijs, sed si cum vi publica fieret, tunc & pœna vis publicæ imponetur, vel si prædandi causa, sed si ad interficiendum Dominum domus ab ipso incendiario incensæ, fiat, vltra pœnas corporales punitur in amissione dimidie
16 tatis bonorum † fisco Regio applicandorum, ex. l. 8. titulo. 26. infra isto lib. etiam si Dominus domus non moriatur ex incendio illo, vt ibi. De iure vero canonico † incendiarij Ecclesiæ,
17 vel loci religiosi, aut cœmeterij sunt ipso iure excommunicati, ca. tua nos. de sentent. excommunica. & ij sunt incendiarij locorum sacrorum; ante denunciationem absoluũtur ab Episcopo, post denuntiationem vero, nõ absoluuntur, nisi à Summo Pontifice vt magis communem testatur Sylueſt. in sum. verbo excommunicatio 7. in. 7. excommunica. dub. 2. relatus per Clar. in. §. fin. quæst. 77. nume. 19, quod intelligit Cantera in quæstio. crim. tit. de furt. & alijs violentijs, nume. 30. quando dolus, vel lata culpa interuenit in incendio, quia, si esset
18 leuis, vel leuissima, † non punietur ista pœna, secundum Aufredium Clemen. 1. de offic. Ordin. & idem in tracta. de potest. Eccle. casu. 58. punietur tamen arbitrio iudicis, & si non obedierit excõmunicabitur, si vero iste talis incendiarius sit aliorum locorũ quam Ecclesiæ, vel religiosorum locorum, aut cœmeterij de iure cano. cum mandantibus consulentibus, & fauẽtibus est excõmunicandus. 23. q. 8. si quis membrorum, & ca. pessimã ibidem, qui etiam à solo Papa absoluuntur post excommunicationem, ita Sylueſt. in sum. verbo. incendiarij num. 2. vbi inquit, num. 3. quod vltra has pœnas tenentur tales dolosi incẽdiarij (de quibus lex nostra loquitur)
19 ad restitutionem † damnorum, vt ex d. l. 9. tit. 10. p. 7. probatur, & ibi disponitur, quomodo damnũ hoc liquidabitur. Et hoc si incendiarij ij, sint laici, nam si sint clerici, nulla pœna est,
20 aduersus eos statuta, † secundũ Bern. Diaz in pract. cano. c. 105. & notat Cãtera vbi sup. nu. 29. in princ. vbi tamẽ, & ipse inquit, q̃ cum hoc crimen sit
21 graue, quod esset † deponendus talis clericus incendiarius, & detrudendus in monasterio, vt ibi agat pœnitentiam, & bene, sicut ex dict. l parti tarum. 9. titulo. 10. partita. 7. disponitur, quod nobilis incendiarius deportetur in perpetuũ, & de istis incẽdiarijs, vltra DD. allegatos per addi. Ber-

Diaz

Diaz, in dict. ca. 105. videndi sunt etiã allegati per Boeri. decisi. 25. in fin. & Menochi. de arbitra. iudic. casu. 390. Et dicitur incendiarius qui incendiũ
22 ponit † authoritate propria, vel mandat, vel consulit, vel dedit auxilium quando ponitur incendium alicui ciuitati, villæ, vel castro, mansionibus segetibus, & similibus, vt per Sylueſt. vbi sup. num. 1. & Cantera vbi supra, num. 28. vbi vsque ad nume. 33. de ijs incendiarijs, & eorum pœnis tractat. sed si incendium fiat sine dolo, sed potius casu, vel occasione sine culpa inhabitantium, tunc neque ad damnũ
23 † tenetur Dominus domus, sed si culpa in eo daretur, pura, quia cum in domo esset non præuidit id quod cõmuniter præuideri solet, vel cum apposuit ignem ad comburendum siccam herbam fundi sui (prout quotidie fit in ijs partibus *De Estremadura*, vbi post diem Assumptionis Virginis defensarum pastus sicci concremãtur,) apposuit illum in die ventoso, damnum
24 inde secutum † soluet ex. d. l. 9. tit. 10. parti. 7. & l. 10. tit. 15. eadem. parti. Et notandum quod cum domus aliqua accenditur igni magno contigua domus potest † dirui ne ignis ad domos
25 alias transcendat, ex. l. 12. titulo. 15. partita. 7. de quo & per Deci. consilio 651. nume. 5. cum sequen. & Auend. ca. 10. præto. lib. 2. nu. 26. & hoc quo-
26 ties illa domus destructa † erat penes ignem, & quod nisi destrueretur ipsa, & aliæ periclitabantur, secundũ gloss. *En pena*, in. d. l. 12. & Anto. Gom. Tom. 2. ca. 2. nu. 39. col. 5. à principio illius numeri, adeo vt neque tunc vicinæ domus teneantur ad reparationem, † secundum eund. Auend. c.
27 13. præto. nu. 5. versi. sed pone lib. 2. tenebitur tamen ille, qui incendium posuit, vel fuit in culpa, secundum Menochi. de arbitra. lib. 2. casu. 190. numero. 13. vbi & late, de ijs domo

Azeuedo super. 8.

rum incendijs sine dolo commissis tractat. & per Hippolyt. in. l. 1. in principio, numero. 99. cum. 8. sequenti. ad leg. Cornel. de Sicar. & qualiter
28 index compellat arcere ignem † incensum, vide Alberi. in. l. apud vetustiores. ff. de offic. præfe. vig. & l. 3. titulo decimosexto, partita secunda, allegatam per Auenda. in. d. numero quinto.

29 Ibi. *O talare viñas*. Scienter † intellige, vt dictum est in comburente domos, vel messes, & in scindente vites, habemus legem, vitem. ff. arb. fur. cæs. & l. vitem. ff. quod vi aut clam. l. si seruus seruum. §. si oliuam, ff. ad leg. aquil. l. 28. titul. 15. partita. 7. vbi imponitur etiam pœna mortis, scindenti vites, dum tamen, (inquit lex illa) damnum in ijs vitibus factũ
30 † sit magnum, tunc enim imponitur pœna mortis, & hoc etiam voluit lex nostra dum vtitur hoc verbo, talare, quod magnum inducit præiudicium, non enim in vna vite duobus
31 tribus, aut octo censetur facta tala, † sed in pluribus, vt voluit Auenda. ca. 4. præto. numer. 29. lib. 1 & tunc si nõ asportat vites nõ committit furtum, sed vim, sed si vites asportaret tunc vtique, & furtum committeret, ex d. §. si oliuam, & ex. d. l. facienda. ff. arb. furt. cæsa. & ex d. l. 28. & ibi gloss. *Morir*, inquit hunc esse casum specialem, vt quis pro primo furto suspendatur, sed si damnum non est magnũ quia non est tala, quæ quidem vltra
32 decem arbores solet † dici tala, & non minus, tunc vtique punitur talis scissor pœna corporali arbitrio † iudicis, secundum dict. l. 28. & l. 18. titulo decimoquarto, ead. partit. 7. sed an idẽ sit in alijs arboribus quã in viti
33 bus, scilicet, quod scindẽs eas † cum magno damno moriatur, & posit, vt fur accusari. & in hoc quoad primum quod eadẽ pœna teneatur voluit gl.

ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

Envides, in dict. l. 28. sed contrarium voluit Auend. dict. cap. 4. præt. nu. 28. vers. in aliis, scilicet, quod non punitur pœna mortis, sed in duplo æstimationis, ex. d. l. 28. & in l. furtum. §. fin. ff. arbor. furtim cæsa. de cuius damni æstimatione loquitur. l. facienda. ff. eodem, titul. nam differunt in hoc vites ab aliis arboribus, propter fructus nobilitatē, lætificat enim vinū cor hominis, & ideo pœna contra scindentes vites non extenditur ad
35 scindentes † alias arbores, secundum Bartol. in l. 1. C. de interd. & Crispus quem pro se allegat glossi, illa *Envides*, loquitur cum & vites & alię arbores scinduntur, & ideo non sine mysterio lex nostra de vitibus tantum, locuta est, & illa l. 28. clarissimè diuisit vites ab aliis arboribus, quoad hāc mortis pœnam, quicquid ibi velit, supplere Gregorius in dict. glossi. *Envides*, & ita mihi videtur tenendum cum Auenda. in hoc, quòd secundum vero, an scindens alias arbores,
36 quam vites, & asportans † furti teneatur, & videbatur quod non ex do ctrina Fabri in Rubr. & in. §. liberum institutaad leg. aquil. vbi inquit, scindens arbores Syluestres, & non fructiferas etiam si ea asportet lege aqui lia tenetur, & non semper criminali ter, & sic in hoc casu huiusmodi scindens, & asportans æstimatione damni condemnabitur, ex text. in. d. §. fi oliuam, versicul. idem, & in sylua cæ dua. Sed Auenda. in dict. cap. 4. nume ro. 28. versic. fed mihi, distinctione in hoc esse procedendum, nam facta di stinctione ter minorum, arbores, quę nascuntur in alieno territorio, cuius est terminus, tanquam arbores natæ in proprio solo, adquiruntur, & sunt in proprio dominio illi ² ciuitatis, aut villæ ad communē vicinorum vtilitatem. & cum detur proprium, dominium, scindentes huiusmodi arbores
37 & asportantes inuito Domino committunt † furtum, ex Regula, quod furtum est contrectatio rei alienæ inuito Domino, & hoc quoties isti scindentes, & asportantes sunt extra ciuitate illa, & populo in cuius territorio erant arbores illæ, sed si
38 esset vicinus, qui filius † ciuitatis, & villæ reputatur, tunc vtique non tenetur furti si à mōtibus publicis scindat, & asportet, imo nec si à defensūs priuatis in territorio illo existentibus, cum per statuta loci particulares pœnæ sint statutæ, & idem quoad exteros dicerem, si per statuta loci & consuetudines essent pœnæ statu-
39 tæ contra exteros scindentes, & asportantes, nam tunc pœna furti cessaret, si iurisdictiones populorum essent confines, & montes etiam prout in aliquibus adsunt partibus. Ita Auēda. vbi supra, sed an hæc, quæ diximus de aliis arboribus quam vitibus procedent, siue tales arbores sint fru
40 ctiferæ, siue non, † & crederem idem esse nam. l. vitem. §. 1. ff. arb, furt. cæs. de aliis etiam arboribus loquitur, & sic non refert sint fructiferæ, vel non quoad hoc vt puniatur in æstimatione, imo & criminaliter accusetur, & puniatur incisor: licet non mortis pœna, quæ solis incisoribus vitium imponitur, vt dictū est, in aliis enim arboribus quam vitibus minius, quā morte punietur talis incisor crimina liter tamen accusari poterit, siue sint fructiferæ, siue no secundū glos. *Fu-ror*, dict. l. 28. nam. l. 2. titulo. 4. libro 4. fori distinguens inter arbores fructiferas, & non fructiferas, non est in omnibus eadem arbores, dici potest, fructus ferre iuxta genus suum, & sic cædens arbores, etiam non fructiferas causa vindictæ, & solū animo damnificandi etiā si non asportet propter huiusmodi iniuriam poterit
41 criminaliter † puniri, vt per bona ra-

ra probat Isernia, in sua peregrinati-tul. de malef. Claud. in constit. reg. Sicil. sub. num. 13. quem allegat Auend. cap. 4. num. 28. vers. si vero. qui vbi sic dicit intelligēdum id quòd notat Bonifa. de vita, in tit. de damn. dato nu. 62. pagin. 568. in paru. & sic in aliis arboribus quam vitibus, dict. l. 28. titul. 15. part. 7. colu. 2. dicens puniendum esse incisorē arboris fructiferæ cum duplo in æstimatione, supplenda est
42 ¹ cum glossi. ibi, *Fructo*, cum verbo ma xime, vt idem sit in vnis & in aliis, vt in æstimatione incidens puniatur, cū duplo, & furti etiam teneatur, si ea asportauerit, & lucri fecerit vt iam di ctum est, & idem sic in vitibus ex ipsa met lege si damnum paruum in eis fa ctum erit, sed si magnum sit damnum in vitibus factum morte moriatur, & sic supra dicta sunt intelligēda, & declarāda sic & emphyteota incidēs ar-
43 bores † in magnū fundi præiudicii priuatur emphyteosi, secus si damnū effect minimi, vt per Jul. Cla. in select. sentent. lib. 4. §. emphyteosis, num. 12. Et an in foro conscientię teneatur tā ad mortale peccatum quām ad restitutionem incidens arbores ² Auen-
44 da. dict. cap. 4. num. 8. in princip. & ite rum in eod. lib. 1. cap. 13. num. 11. tenet quod sic, & tradit Didac. Perez, in quęstione procemiali. 10. vers. ex quo etiam, ad lib. 1. legum ordinamēti po sita, & Cordoua in summa de calos de cōciēcia. q. 64. & 71. & nouissime Michael Solon, in. 1. tom. de iust. & iur. q. 61. artic. 3. de scīn. dētibus ligna, col. 745. cum sequentib. vbi ipsi alios allegant.

Ibi, *O les cortare arbores*. Intellige quæ non sint vites, vt in glos. præcedente diximus. Sed si sint aliæ arbores, tunc in æstimatione cum quadru plo condemnabitur incisor ex text. nostro, & in hoc alteratur & augetur
45 pœna † iuris ciuilis, & dict. l. 28. tit. 15. part. 7. imponentium dupli pœnam & non quadrupli prout lex nostra imponit, quæ in hoc seruanda est. Item notabis ex ijs verbis nostræ legis, quod non facit differētiam, sintne tales arbores fructiferę vel steriles & sine fructu, & qualiter sit liquidādum & taxandum damnūm ex dict. l. 28. pratitæ decerpes.

Lex Septima.

Summarium.

Nullus propria authoritate potest nec debet alium à custodia, villa & populo expellere: nec bona eius capere sub nostri text. pœna.

IBI, *Mandamos*. Pro exortatione istius legis, videnda sunt, quæ diximus in. l. 1. §. 6. tit. 13. lib. 4. supra.

Ibi, *Saluo por nuestro mandamiento*. Supple, & parte citata & audita, aliter enim esset spoliare & vim facere, ex text. vbi late diximus in. l. 2. titu. 13. lib. 4. supra.

SVMMARIA.

Dilio, statim, intra triduum verificari potest, num. 1.

Restitutio occupatorum cum est facienda, an sit spoliatus citandus. num. 2. & quid in terminis nostræ legis, num. 3.

Lex Octaua.

Summarium.

Loca & fortalitia per aliquos capta & derobata statim restituantur ciuitatibus, villis, & populis, quorum erāt.

HBI, *Luego los tornen, sino otra audiencia, ni alongamiẽto.* Istud verbum, *Luego*, intra triduum † verificari potest, ex l.2. tit.11.lib 4.supra, vbi diximus. & an tunc †, citatio requiratur illius, qui hæc occupauit, antequam restitutio fiat, vide quæ diximus in l.1.6 tit. 13.eod.lib.4. Sed videt ex lege nostra citationẽ non requiri, quia dicit: *Sin otra audiencia, ni alongamiẽto*, iunctis verbis finalibus. Ibi, *Pero si algun titulo tuuiere, parezca ante nos.* Ergo prius est facienda restitutio, & in hoc casu nostri rext. cum loca & fortalitia, & termini ciuitatum & populorum capiũt ur defacto, & cum magna audacia & incursu, prout nostra lex loquitur in eius principio, ibi, *Con grande osadia y atreuimiento.* Crederem omnino ſtatim esse restituendem faciendam, sal- 3 uo iure demonſtrandi titulum † coram Rege, vt in finalibus verbis lex nostra dicit, vel niſi ſtatim titulum hunc oſtendat, nam tunc interim ꝙ Rex ſuper eo conſulitur ſuſpendetur executio, ſecus vero ſi titulum non oſtendat, nam tunc ſtatim fiet reſtitutio in eodem audacię & violẽtiæ per hos ſpoliatores commiſſæ. Et ſic lex hæc differt à lege de Toledo inſerta in.l.3.titu.7.lib.7.ſup. quę terminum concedit illis, qui occupauerunt bona populorum, nam hæc Toleti lex loquitur, cum in captione eorum nõ aſſuit dicta violeptia audacia & temeritas, ſed tamẽ noſtra cum aſſuit. vt ſic euitemus correctiones, quæ ex verbis ipſarum legum, & ex Rubricis quibus ſituantur, excuſari poſſunt.

1

2

SVMMARIA.

POena dupli noſtræ legis an includatur in pœnis alterius legis, num.1.
Lex noſtra quomodo procedat & loquatur, num.2.
Bona clericorum an gaudeant priuilegio illorum bonorum eccleſiaſticorum, num.3.

Lex,9.ſi.huius tit.

Summarium.

Contra ſurripientes & inuadẽtes bona Eccleſiarum ac perſonarum Eccleſiaſticarum diſponit lex noſtra.

HBI, *Qualeſquier forçadores.* Videnda ſunt quę diximus in l.2.titu.2.lib.1.ſupra, vbi noſtram legem allegaui. n. 4.in fin. vbi diximus legis noſtræ pœnam eſſe ſublatam & auctam per tex. in.l.11.titu.2.eiuſdem lib.1.vel, vt melius in ead.l.11.in fin. diximus dicipotẽrit quod pœna illius.l.11.ſernanda erit, & legis etiã noſtræ ex dictis per nos in.l.3.num.14.& 15.titu.1.lib.2.ſupra. Idque colligitur ex eadẽmet.l.11. ibi, *E ceya, e incurra en las otras penas en q̃ incurren los q̃ toman y ocupan los nueſtras rentas.* Cum ibidem augmẽtatiue potius quam diminutiue lex illa proce dat, ſed adhuc dubito de hoc intellectu, & ſic pœnam dupli noſtræ legis, 1 incluſam † credo, in pœnis ab illa. l. 11.deſignatis, notandum itidem eſt legem noſtram non loqui quoties ad eſt effractio templorum & eccleſiarum, nam tunc actius punitur delinquens, vt retuli me vidiſſe, in.d.l.2. num.3.tit.2.lib.1.ſupra. Sed loquitur lex noſtra cum effractio, & violentia 2 deeſt †, aliter enim nõ loqueretur ita humaniter, vt bene adnotat Salazar, in Tract.de viſu & conſuet.c.5.n.12.

Ibi, *Y perſonas Eccleſiaſticas.* & ſic bona clericorũ eodẽ priuilegio, quo ad hoc gaudebunt, quo gaudent eccle ſiarũ bona †, ex tex.noſtro hic, prout & in.d.l.11.tit.2.lib.1.ſupra diſputat, & ibi aduertimus in.n.8.& de violatione tẽplorum vltra per nos dicta in dictis legibus videndus eſt Iodocus in ſua Praxi crimi. c.16. de violatione tẽplorum. 3

TITV-

TITVLO. XIII. DE LAS Leyes de la hermandad y officiales de ella cõtra los malhechores delinquentes en deſpoblado.

LEt cum ſuperiori titulo dictum ſit de latronibus de robatorib⁹ & vim facientibus, & fruſtra leges fierent niſi adeſſent qui earum pœnas exequerentur, & derobationes hæ plerunque in campo & eremo fiunt, ideo poſt præcedentem titulum ſequitur noſter diſponens de iudicibus & officialibus talium delinquentium in campo & de pœnis eorum.

Et leges has chriſtianiſſimi noſtri reges Ferdinandus & Eliſabeth tanquam fidei zelatores & pacis ac iuſtitiæ amatores conſtituerunt, temporibus illis in quibus latronum & delinquentium numerus pullulabat, vt late per Illeſcas in ſua hiſtoria Pontificali, *Capitulo del Rey Don Fernãdo y Doña Iſabel, Reyes de Caſtilla.* Fol.115. & primæ earum factæ fuerunt in villa de Madrigal anno. 1476. & poſt factæ fuerũt per ipſoſmet Reges aliæ leges fraternitatis (ſeu primæ dictæ fuiſſent obſcuræ & contrariæ ſibi ipſis & eis ſublatis) fuerunt inquam, ad petitionem procuratorum regni, qui extitерunt *En la junta hecha en la villa de Tordeſlaguna*, in menſe Decembri anno 1485. & conſtitutæ & eis datæ noſtræ leges hic inſertæ, ſecũdum quas interim quod dictæ fraternitates durarent, negotia & cauſæ determinandæ ſunt & iudicandæ, vt apparet ex prouiſione ipſorum Catholicorum Regum, in principio iſtarum legum appoſita in quaterno earum antiquo inſerto in volumine pragmaticarum antiquarum, & latius in prag.105. earum pragmaticarũ, quæ pro lege. 44. apponitur in iſto lib. quæ quidem & reuiſæ fuerunt & promulgatæ anno. 1496. vt apparet ex ſubſcriptione magiſtralis noſtræ.l.1.ſequentis.

SVMMARIA

IVdices fraternitatis ordinarij iudices vocantur, num.1.
Præuentio eſt loco⁹ inter iudices fraternitatis, num.2.
Iuriſdictio competit ſuchus, ſiue à lege, ſiue conſuetudine dominij in ſolidum competit, num.3. etiam quod ſportulas multlas & punas, num.4. & num.5. adpraxi & conſuetudine procedere.
Iudices ſi fraternitatis ſi ſimul de negotio cognoſcant non poteſt procedere vnus ſine alio, num.6.
Iudices fraternitatis ſubſtituere non poſſunt num.7.
Recuſatio officij non poteſt fieri niſi omnes conſentiant eligentes, num.8.

Lex Prima.

Summarium.

Qualiter & ex quo hominum genere ſunt eligendi ij iudices fraternitatis.

IBI,

BIBLIOTECA OHYUELA MADRID

HBI, *En tãto que viuiere herman dades*. Primo enim earũ initio temporales fuerũt hæ fraternitates constitutæ, post vero iussum fuit quod durarent istæ leges interim quo ſ fraternitates durarẽ: prout hodie dur ãt, & adsunt in ciuitate Toletana cõfrates harũ fraternitatũ, & in villa de Talauera.

Ibi, *Fuere de treynta vezinos, y dende arriba*. In minoribus enim populis nõ eligũtur ſ iudices fraternitatis, ſ licet soleat ibidẽ apponi & nominari vna persona tanquam consocius & nuntius delictorũ ibidem occurrẽtium, & vt posint capere malefactores ibi repertos, & mittere ciuitati aut villę, cui locus ille subest.

Ibi, *Y nombren dos alcaldes*. Q̃ iuquidẽ solent nominari per concilia ciuitatum villarum & populorum, vbi eligendi sunt, & ij ordinari iudices ſ vocantur tanquam à lege nominati & ad Vniuersitatem cauãrum, secundũ Bart. in l. more ff. de iurisd. om. iud. & ibi Alex. & in l. solet. n. 7. & 8. eod tit, vbi communem dicit, & dximus in l. 1. num. 1. & 2. tit. 9. libr. 3. & eorum quilibet competit iurisdictio in solidũ, & quilibet de per se adiri potest, & inter eos ꝑ est locus præventioni, cum prouisio sit legis & principis, seu vero effet ſ ratione dominij iurisdictio duobus competeret, secundum aliquorũ opinionem, licet communis & magis communis est, quod siue competat duobus in vno loco ꝑ ratione iurisdictionis à lege cõcessæ, siue ratione dominij vnicuique in solidum competit, secundum Couarr. in practic. 40. nu. 1. Adeo vt hæc diuisio inter hos iudices fraternitatis nõ solum quo à iurisdictionem vnicuique in solidum competat & procedat, verum etiam quo ad ꝑ portulas ꝑ multas & pœnas, & cõmodum pecuniarij à lege eis applicatũ, & hos potius ex consuetudine & praxi vide mus ꝓ introductum, prout in hac Placentiæ ciuitate habemus, quam ꝙ de iure id ita sit, de iure enim inter eos mulctę & pœnę eis applicatæ per has leges inter eos erant æqualiter diuidendæ, vt inquit esse cõmẽm Couar. vbi supr. num. 2. Sed melius est vt vnusquisque sibi ipsi capiat, sic enim magis alliciuntur ad fraternitatem iusti tiam & procedendũ cõtra delinquentes, & eos inquirẽdũ, quã ſ id cõmus laborat esset inter ambos diuidendũ. Sed ſ ambo simul cuperũt cognosce re de vno negotio non poterũt ꝫ vnus sine alio in eo procedere, secundum Anto. Gom in l. 38. Taur. nu. 2.

Ibi, *Mas de los mejores, y mas honrados que huviere*. Ij enim debent hęc & simi lia honoris officia obtinere. Dignitatum enim portę viribus & infirmibus patere non debent, ex iure regula & dximus in l. 7. num. 4. tit. 9. lib. 3. sup.

Ibi, *Y sean fe mosos las dichas officios*. Et sic ſ substituere nõ possunt, prout, ex l. nostra notat Auend. cap. 3. prætnu. 5. versi. multi tamen lib. 1.

Ibi, *Y puedan otra vez ser nõbrados por otro tanto tiempo, quanto uvieren seruido*. Sed an ad hanc reelectionem faciendam sufficiet maior pars eligẽtium ꝑ, sicut in prima electione sufficiebat, vel an oẽs eligere debẽtes debeãt cõ currere in hac reelẽtione, ita quod ſ vnus eorũ deficeret fieri nõ posset? Et in hoc semper tenui & teneo ꝙ quodo quis adimpleuit primũ annũ sui officij, ſ pro secũdo immediatè annonõ sit ad idem officium reeligendus, omnia eligẽtium votũ debet cõcurrere, nec tunc sufficit maior pars eligentium, vt diximus in l. 4. tit. 5. lib. 3. supra. n. 1. & ſic lex nostra est declaranda, quia nõ est censendũ iura antiqua corrigere, & nõ est dicẽdum ꝙ aliter ſ maior pars non sufficiat, lex nostra, de nihilo seruiret, nã hoc est negãdũ, est enim

est enim multi effectus, eo quòd per l. 1. 2. tit. 15. lib. 3. supra dispositum est quod nullus iudex antequam præfiter fyndicatum posit iterum eligi ad officium iustitiæ & hoc nõ obstan te voluit lex ista, quod vtiq; possent ij iudices fraternitatum etiam ſ fyndicati non fuerint, neque est censendum aliam ſpecialitatẽ inducere voluisse, scilicet, vt in reelectione sufficeret maior pars eligentium, vel dicendum est legem nostram loqui, nõ cum reeligitur, quod est immediate eligi pro secundo anno impleto primo, fed cum elapso anno sui officij, & anno lapso intermedio vel duobus aut pluribus annis lapsis, iterum eligitur à iidem officium, tunc enim cum hæc non sit reelectio sufficiet maior pars, & quocunque modo hanc intelligas legem secundum supra dicta est declaranda & intelligenda.

SVMMARIVM.

Dictiones, solum, dũtaxat, tantum, ent tantummodo taxatiuæ sunt, nu. 1. & quando adiungũtur dispositiuis affirmatiuæ inducunt negativam, nu. 2.

Taxatiua dictio extẽditur ſ ad absurdum aliasq; sequeretur, num. 3.

Iurisdictio iudicis fraternitatis ante omnia debet fundari, num. 4. & 5.

Iudices fraternitatis non cognoscunt de personis regiis coram eis productorum, nu. 6. neque in eis potest iurisdictio prorogari, num. 7.

Fideiussores magistratuum non tenentur in solidum pro eis in residentia. num. 8.

Iudices fraternitatis consistio quòd non sunt iudices debent se abstinere & remittere eo, num. 9.

Præventionis locus est inter iudices fraternitatis & ordinarium loci illius in casibus fraternitatis, num. 10.

Index fraternitatis etiam in casu in non competente ꝑ prohibitos se iudicem nihil valet eius sententia. num. 11. & num. 12. quod quandoq; non potest allegari de hac nullitate, nisi vi. num. 13.

Iudex fraternitatis in competentia non ordinario, an possit cognoscere, an sit sua in visticio vti cure, nu. 14. & 15.

Vis quomodo diffiniatur, num. 16. & num. 17. quomodo differt à violentia, & 20.

Violentia in malam partem semper capitur vis verò non, num. 18. & 19.

Vis ac violentia duplex est, publica & priuata, & quæ sint. nu. 21. & 22.

Capita plura violentiarum publicarum. nu. mero. 23.

Vis quibus modis committatur. nu. 24.

Compulsus tradens possessionem. sua voluntate intelligitur descliuis ſ ic ante omnia non recuperat, num. 25.

Voluntas coacta voluntas est, num. 26.

Vis vel violentia aliquando cum armis interuenit, & tunc qualiter puniatur, num. 27. & 28. aliquando sine armis, num. 29. & 30. & num. 31. de pœnis etiam agitur, & num. 32. 33. cum 3. sequentibus, aliæ vtilitatis.

Lex nostra de qua violentia & vi loquatur, num. 37.

Raptus mulieris, vel vis mulieris, differunt num. 38.

Rapere & amouere differunt, num. 39.

Raptus quid sit, num. 40.

Lex vnica. C. de rap. vir. procedit etiam si fieri virfuit, sine ab initio, sine ex post facto num. 41. & 42. & 44. prosequitur, & num. 45. & 46. declaratur num. 47. vsque ad numerum, 6c. 64. 65.

Raptus non solum respectu rapte, sed etiam parentum committitur, nu. 43.

Accusans de raptu causis esse debet vt semper concludat alijs necessarijs ad violentiam, num. 45.

Raptus mulieris dicitur ſ præ timore puella taceat, num. 46.

Raptus enim atrocius ſ ad illum inferendum adsint homines armati, num. 47.

Raptus an committatur ſ mulier est corrupta pecunia, num. 48.

Repeti pecunia non potest data ob ſ ruptum, num. 49.

Raptus cum quacunque muliere committitur, num. 50.

Mulierum appellatione quæcunque fœmina comprehenditur, num. 51.

Raptus an committatur virginis immaturæ num. 52. & 53.

Raptus an committatur cum hermaphrodito, num. 53.

Mixtum

Mixtum quãdo sub simplici continetur, nu mero. 54.

Raptum an committat hermaphroditus in calefciens sexu masculino. nume. 55.

Mulieres aliquando viros rapiunt, num. 61. & num. 65. quãdo puniuntur.

Raptus habito tractatu de matrimonio facto iure canonico excusatur. n. 62. etsem si iure antiquo non valeret tale matrimonium. num. 63.

Abducens volentem mulierem non tenetur eam ducere neque dotare. 64.

Rapiens mulierem etiam volentem non excusatur à raptus pœna. numer. 66. & nu mero. 93. ampliatur.

Voluntas libera & spontanea mulieris rapte quomodo probetur. numer. 67. & 77. quo tempore debeat, intercurrere & numero. 79.

Furtive prius liberetur quis si Dominus asseratsua voluntate factum. num. 68.

Capti in furto si fatcantur se ante desponsas se excusantur. num. 69. vbi quando.

Confessio raptus de voluntate sua factum probat. num. 70. & 71.

Socij assertio sufficit vbi res aliter probari non potest. num. 72.

Mulier si reliquit sponsum in thalamo quòd de voluntate sua abducta erat nihil proficiet, si tunc erat in manu raptoris. num. 74. neque tunc valet matrimonium, vt num. 75. nisi probetur, vt num. 78.

Voluntas eiusmulieris probatur si non acclamauit cum posset, vt num. 76. & itidẽ si antea erat per cum cognita, num. 79.

Voluntas rapte probanda est per teses nõ sui ipsius. num. 80.

Testibus duobus affirmantibus de voluntate coacta magis creditur quam mille de voluntate libera. num. 81.

Raptus committitur absentando raptã de loco ad locum, non alias, num. 82. dum tamẽ stat cum ea raptus non vero causa commodoris cottus, num. 83. & num. 84. & 85. & 86. profequitur quæsito.

Raptus vt committatur an debeat copula in tercurrere, num. 87. & 88. vsque ad num. num. 9. 91. infertur ex hoc.

Violentia sicut requiritur in raptu, an & ita requiratur in copula, num. 94.

Mulier si mulierem rapiat an raptum committat, num. 96. & 97.

Raptoribus auxilium præstantes puniuntur ac ipsi raptores, num. 98. & num. 99. quid si auxiliator ef se ferunt.

Auxiliatur raptoris quomodo excusabitur, num. 100.

Raptor si nubat cum rapta an cuitabit pœnas num. 101.

Raptor mulieris invitæ quòd puniatur legis panis, vide regulam, & fallentias remissi nẽ, num. 102. vbi de atrocitate & fpecialitate raptus.

Meretrices publicas rapiens non puniur raptoris pœna, num. 103.

Accessus carnalis cum vili & turpi existente in aliqua canpona non punitur, num. 104.

Meretrix non præsumitur vim pati à cognoscente illam, num. 105. neque raptus, vt ibi committitur.

Mulieris solutæ desloratæ per alium non punitur neque vim facit quis et si vilis conditionis esset & alijs seruiret, num. 106. & num. 112. declaratur. & num. 114.

Meretrici nuptæ an dicetur vim fieri & rapiti committi, num. 107. & 108. & 110. & 111.

Meretrix nupta lenoni ejicitẽa est à vicinia num. 109.

Meretricis maritus meretrix an posit iste impune habere accessus ad eam, num. 113.

Meretrix quæ nam dicatur, numer. 114. & 115. & 116. & 117.

Meretricem publicam aliquam esse probare volens debet prius probare esse meretricem num. 118.

Meretrix publica quæ dicatur, num. 119.

Scholaris cum loquitur cum puella non præsumitur ei dicere pater noster, num. 120.

Meretrix præsumitur illa, quæ nunc hanc nunc illam ingreditur domum vel peregrinando homines ad se admittit, num. 121.

Meretrices non præsumuntsui amores fed tantum hæ, quæ publicè se prostituunt, num. 122.

Proponuntur casus vbi raptus euitatur cum meretrice, num. 123.

Testibus singularibus probatur aliquam in bonestam esse, num. 124.

Specialis probatio honestæ vitæ præferitur generali conuersæ. nu. 126.

Duo testes deponentes de vsu amicæ præferuntur mille testibus deponentibus de bona fama. num. 127.

Vulnus dicitur etiam si sanguis non exeat. num. 128.

Vulnus iniustosum clam, vel alieu o sciente fa cium

Eium in ciuitate, an sit casus fraternitatis si vulnerans exeat in tempum. n. 129.

Delinquens quando cognoscetur deliquisse secure vel appensate. num. 130.

Vulnus insidiosum & pensato animo, quale dicetur. nu. 131.

Animum deliberatum quæ habuisse quomodo cognoscetur, numer. 132.

Secura mors & insidiosa nõ dicitur inter inimicos, num. 133.

Robaria & vis atrocitatis licet non perfecta, an sit de fraternitate. num. 134.

Carcer priuatus maximum crimen est, num. 135. & num. 136. in morte Domini.

Seruitutis quodam species est detentio in carcere, num. 137.

Magistratus scientes tolerans carcerem priuatum si fecus ef talis crminis, numero. 137.

Multa detentio an efficiat carcerem priuatum. num. 139. & num. 141. & 142.

Lex, capite quinto. ff. de adulter. declaratur, num. 140.

Opinio antiboris circa animum inducendi privatum carcerem per detentorem. numero. 143.

Iudex non competens si detineat aliquem si is nõ subditum an incurrat penam privatis carceris, num. 144. & 146.

Iudex incompetens potest capere fuspectum de fuga, vt ad iudicem suum transmittat, num. 145.

Detinẽs aliquem in custodia an incurrat crimen privati carceris. num. 147.

Custodia ad publicos tantum Magistratus spectat. num. 148.

Detinens aliquem in vinculis dicem incurrit fisset in custodia & carcere. num. 149. licet differant vincula à custodia. num. 150.

Carcerem priuatũ habens iure canonico quomodo puniatur. nu. 151.

Clericum in vinculis in aliquo loco licet cum nõ tangat incurrit pœnas cap. si quis suaden te diabolo. num. 152.

Carceris priuati crimen non committit, qui non animo inturiandi vel excercendi iuris dellinquem id facit. num. 153.

Dictio, Saluo, est referuatiua. num. 154.

Creditor ex permissione potest capere debitorem dum tamẽ intra 24. horas iudici eum præsentet, nu. 155. & 156. & 157. idem quo ad debitorem fugitiuum dicitur.

Creditor fugitiuum capit cum ampliationibus & limitationibus à num. 157. vsque

ad numerum. 204. inclusive.

Pactum vt debitor à creditore capi possit valet, num. 205.

Capere aliũm quis potest in fragãti crimine, num. 206.

Casus vbi crimen privati carceris non incurritur & retinentes quid, numer. 207. cum sequentibus aliquibus, etiã si non præsentetur iudici, num. 215.

Detinens forem vsque dum restituat rem nõ incurrit crimen carceris privati, cum declaratione, num. 208.

Dominus membrorum suorum qualiter quis dicatur, num. 209.

Detinens creditorem volentem ne si in carcere eum teneat à creditoribus aliis decimus tur non incurrit nostri text. panam privati carceris, num. 210.

Detinens aliũm in carcere, à quo potest facilter exire non incurrit crimen privati carceris, num. 211.

Confuetudo detinendi & capiẽdi, an excuset à carcere priuato, num. 212.

Promittes exsilere in aliquo loco vsque dum soluat an possit sibi detinere sine crimine priuati carceris. num. 214.

Alignezilus potest capere in fraganti crimine dum tamen præsentet eum infra 24. horas, num. 215.

Dictio, Alabiendas, idẽ significat quòd dato opere, num. 216.

Incendiarij crimen dolum committit, numero. 217.

Mandãs delictum commissi puniuer remissi ne, num. 218.

Mandatario deponenti de mandato an credatur, num. 219.

Perfuasor & mandator an differant, numero. 220.

Quot modis dicatur quem cõsulere vel persuadere, num. 221.

Laudare maleficium committendum est persuadere & punitur. num. 222.

Laudans maleficium tam commissum an puniatur. num. 223.

Receptatores furum eadem pœna puniuntur, quia approbant furtum, nu. 224.

Ratificatores debiti commissi, & approbatores an puniantur. nu. 225.

Repignoratio an sit casus fraternitatis. nu. 226. cum sequentib.

Vis & violentia est illa, quæ sit contra prohibitionem posilentis. num. 228.

Dictio, sed, si est aduersatiua. nu. 229.

Probanda

ЦИФРОВАЯ КОПИЯ ОНУ ИМЕНИ ПЕЧАТНИКА

Probanda quæ sint, vt repignoratio sit casus fraternitatis. num. 230.

Lex Secunda.

Summarium.

Casus vbi iudices fraternitatis cognoscere possunt, describit lex nostra.

Ibi, *Solamẽte en estos terminos y delictos, q̃ aqui serã declarados.* Põderada est multũ dictio illa, *Solamente*, Latine, solũ, vel tantum, aut tantummodo, quæ
1 † sunt dictiones taxatiuæ, & exclusiuæ, vt. l. aduersus. C. si aduersus rem iudi. l. his solis. C. de reuoc. dona. l. his solis, ff. d cond. in deb. & quando adiungitur dispositioni affirmatiuæ, in-
2 fert negatiuam †, perinde ac si omnia alia forent excluſa, nec comprehenderentur, vt tradit Aretin. in. l. 1. §. ex pluribus. ff. de acquiren. poſſ. habent enim implicitam negatiuã respectu aliorũ, vt alij casus, quam hic expressi excluſi censeantur, ex cap. cum Ecclesia Sattina, vbi Ioan. And. poſt Gofred. in verſic. tantum, de cau. poſ. & glos. in. l. ob æs. C. de præd. min. & ſic dictio, ſolus, & ſimiles ſunt excluſiuæ, & exclusiuæ omnes alios. l. 3. C. si aduersus rem iudi. & in. d. l. his ſolis cum concorda. Vt per Deci. conſ. 479. nu. 2. niſi aliter ſequeretur abſurdũ, quia tunc taxatiuæ extenduntur cõtra eo
3 rum proprietatem †, vt per ſcrib. poſt Guil. de Cug. in. l. nulla. ff. de leg. Iaſ. in. l. 1. n. 11. in princ. ff. ſi quis ius dicere. nõ obtẽp. & in. l. 1. col. fi. de bon. poſſ. cõtra tab. Bald. & Ange. in. l. cũ notiſſimi, per illum text. cum gloſ. verſic. Solis. C. de præcipit. trig. ann. Cum ergo in præſenti dictio hæc taxatiua, *Solamente*, affirmatiuè apponatur habet implicitam negatiuam in omnibus aliis casibus quã hic expreſsè ijs iu-

dicibus fraternitatis conceſsis. Ex quo reſultant duo principales effectus, primus quòd ante † omnia debet fundari iuriſdictio horũ iudicum, quod ſit casus de comprehẽſis in hac lege, tunc quia iuriſdictionẽ allegans debet illam demõſtrare & probare, ex Bald. 2. column. 2. C. de ſeruitutis & alijs pluribus iuribus, tunc etiam
4 quia ſi qualitas requiſita non verificatur, non poteſt militare diſpoſitio, ne
5 que obtinere in eaſe fundãs † vt per Bart. in. l. 1. §. ait prætor. ff. ne quid in flum. pub. Ang. in. l. 1. §. diem autem. column. fin. verſic. & notandum diligenter. ff. quemadm. reſt. ap. & Alex. conſi. 81. colum. 1. volu. 1. & in materia ſubſtitutionum tradũt omnes per illum text. in. l. ſi hæredi plures. ff. de cond. in. inſtit. tradit Ana. 63. colum. 8. verſi. ſed contra tutor. cum concord. vt per Deci. conſi. 89. colum. 2. & conſil. 138. column. 2. Ex quibus infertur quòd cum in iudices habeant ex lege noſtra limitatam iuriſdictionem, nõ poterũt cognoſcere & procedere, de periurio teſtium commiſſo in cauſa
6 illa coram † eis agitata ſecundum Deci. in. c. præterea de offic. delec. & facit text. & ibi glo. in. l. ſi tit. 16. par. 3. neq; poterit in eis prorogari iuriſdictio, vi
7 tra iuriſdictionem † limitatam ſecundum Feli. in. c. P. & C. de offic. delegati, nu. 12. & 22. etiam ex conſenſu partium. vt dixit in Curia Piſana, lib. 4. ca. 6. num. 21. & 22. & tradit Aluarus Velaſcus in conſultatio. Luſitana. 27. n. 5. limitata enim cauſa limitatũ producit effectũ, ex. l. age cum Geminiano. C. de tranſaction. l. cum pater. §. duleſsimis, de legatis. 2. l. 2. §. corporis debilitas. ff. de vaca. mun. tradũt plura Decius, & Iaſ. in dict. l. Age, & Alciat. num. 18. ibidem, Felin. cap. cum ordinem de reſcript. Quibus addes ſi deiuſſores datos pro magiſtratibus ac corum officialibus non teneri pro illis,

8 illis, niſi ſolum de geſtis † in illo officio, ex. l. vnic. C. de peri. ſid. quipro mag. inter. lib. 11. Cum ergo iſtis iudicibus ſit limitata iuriſdictio, limitatus debet eſſe effectus eus, ve vltra illos eaſus conceſſos non egrediatur, prout egrederetur ſi ad caſus contingentes non comprehenſos in ſua iuriſdictione procederent, maxime attentis verbis ſequentibus noſtræ legis, ibi, *Y no en otros ningunos.* Secundus effectus eſt, quod ſtatim quod ſci uerint caſum contingentem non eſſe
9 ſe de conceſſis teneri abſtinere † & remittere vero iudici, alias peccarent & eſſent nulla ab eis geſta, & ad expenſas, & damna partium ob hoc verſentia teneretur, vt patet ex. l. 13. infrà eod. vbi dicemus. Imo & in 13. infrà eod. vbi dicemus. Imo & in
10 iis caſibus ſuæ iuriſdictionis, eſt locus præuentioni inter hos fraternitatis iudices †, & ordinarios loci, vt apparet ex. l. 10. infra eod. tem. Inſero etiam ex dictis quod ſi iudex fraternitatis pronuntiaret ſe iudicem in ea
11 ſi non expreſſo ſuæ iuriſdictionis, ni hil valeret † ſententia, etiam ſi ab ea non appellaretur, eo quod nullam in caſu illo habet iuriſdictionem, vt optime per Felin. in cap. ſuper literis, numero quinto, in fin. de reſcript. & Angel. in. l. 1. C. ſi à non comp. iud. eo quod omnimoda in illo caſu caret iuriſdictione ſecundum eos, dixi in lege prima, titulo quinto, numero. 21. libro. 4. ſupra. Et quandocunque po
12 terit allegari de hac nullitate † ex defectu iuriſdictionis, vt ibi dixi, & alibi, niſi à tali ſententia fit appellatum, & per iudicem confirmetur,
13 quia tunc ſeeus erit †, ſecundum Angelum, vbi ſupra. Infero etiam aliud & non minus ſingulare, ſcilicet quod cum iudex *de la Hermandad*, non poſſit cognoſcere, niſi caſus ſit manifeſtus & clarus & comprehenſus in le-
14 ge noſtra, non poterit † cognoſce-

Azeudo ſuper. 8.

re an ſua ſit iuriſdictio, ſi de hoc adeſt controuerſia, ſecundum gloſ. manifeſte, in capit. accuſatus. §. lane de hæreticis, in ſexto, commendatam per Arelatenſem, de hæret. no rabili ſecundo, quod eſt notandum multoties enim contendunt iſti iudices fraternitatis cum correctore & iudice ordinario loci, an ſit caſus fraternitatis, & putant quod poſſunt ipſi fraternitatis iudices declarare an ſua ſit iuriſdictio, & fallunt, nam id non poſſunt, ſed potius crederem ipſum correctorem id fa-
15 cere poſſe †, cum habeat in omnibus caſibus ſundatam iuriſdictionem cognoſcendi inter ſuam prouinciam in quacunque cauſa. l. 1. §. cum vrbem. ff. de offic. præfect. vrb. Ancharra. conſilio. 163. de viribus, Deci. conſi. 3. colum. 2. verſic. ſed tamen prædictis, & iterum in conſil. 152. num. 1. & faciunt dictæ paret nos, in. l. 3. nu. 20. titu. 2. libr. 1. ſupra, & per Nauarrum in conſil. 1. num. 4. de hæret. licet me lius faceremſi ſuperiorem conſulerent ex dictis per Iaſin. l. ex quacunque, nu. 27. ff. de in ius vocand. & Tyber. Decian. tomo primo, de delict. libr. 4. cap. 22. num. 11. Dixi in. l. 4. titulo. 1. num. 10. libr. 4. ſupra, quæ notanda ſunt, quia non ſic reperies confiderata.

Ibi, *En robos, y hurtos.* De quibus in duobus titulis præcedẽtibus dictum eſt vbi tetemitto de eorum materia: debent tñ fieri in eremo & depopulato loco, vt apparet ex ſequẽtibus verbis, ibi, *Haziendo la ſoſolicho en yermos, o deſpoblados*, quæ verba ad omnes caſus iam deſignatos referuntur, & hoc ſiue dominus bonorum ſit præſens, ſiue abſens, ſiue adſit reſiſtentia, ſiue non, vt declaratur in fine columnæ ſequẽtis noſtri tex. dum dicit, *Emitida ſe ſer robo y hurto, aunq̃ el dueño de los tales bienes no eſte preſente, y aunque aya reſiſtencia.*

stencia , o no la eya.

Ibi, *Y fuerças de lienes muebles y semouie-*
10 *tes.* Vt a radice verba hæc intelligantur, discutiendum est primo quid sit vis, secundo quotuplex, tertio quibus modis commictatur. Quarto de quæ ex iis verba hæc intelligantur. Et quoad primum dicendum est , vim
16 sic commode definiri posse, scilicet, quòd sit maioris rei impetus, cui resisti non potest , voluntatem cogens inuitam. Et prima definitionis pars probatur, ex l. 2. ff. de met. caus. dū dicit Paulus, vis autem maioris rei impetus, quæ repelli nō potest. Secunda vero definitionis pars probatur ex l. 1. vers. vis enim, vbi Vlpianus inquit, vis enim fiebat mētio propter necessitatē imposītam contrariæ voluntati, sciendūque est vim ✝ à violētia nō
17 differre, ex. l. quoniā multa. C. ad. l. Iul. de pub. vbi iis nominibus promiscue vtitur Iurisconsultus , nullamq; differētiam reperies inter vim & violentiā, nisi quod vis aliquādo in bonā
18 capitur parte, vt l. 1. ff. de tut. vis at q; potestas in capite libero ad tuēdum eum, & pulcher text. ind. 3. ff. quod met. caus. dum inquit Vlpianus. Sed vim eam accipimus, quę aduersus bonos mores fiat, non eam, quam Magistratus recte inuitus, id est, iure licito, cum tamen violentia semper in ma-
19 lam partē ſumatur, vt dictum est, & quod vis virtutē & potestatem significet, est text. in, l. scire leges. ff. de legi. Alciat. lib. 1. Parerg. c. 28. Idem tamen
20 importat ✝ vis quod violentia neque differentes sunt , vt optime defendit Tyber. Decia. in de hoc. tom. 2. libr. 8. cap. 1. n. 2. cum seq. contra Paul. de Cast. in cons. 17. incipiēt, Visa inquisitione , volu. 1. volentē differre vim & violētiam. Quoad secundum, vero dico q; vis aut violētia est duplex, publica, scilicet, & priuata, vt per tot. titu. ad leg. Iul. de vi. priu. & pub. & li-
22 cet aliqui voluerint publicam ✝ eam dici, qui aliqua potestate prædituscituem Romanum antea ad populum, nunc ad Imperatorem appellantem necauerit, necarive iusserit, torserit, verberauerit, condemnauerit, vel in publica vincula iusserit duci. Lege autem Iulia de vi priuata qui quem armis hominibus, possessione, domo, villa, agrouè deiecerit, expugnauerit, obsederit, loco auerit. Et secundū alios vis publica dicebatur & distinguebatur à priuata ex differētia delinquentis, vel eius cum quo committebatur, ita vt si persona publica vim facit, vel publicæ personæ facta sit, publica vis & violentia dicatur, sed si priuata persona vim fecerit, vel alicui personæ priuatæ facta sit , priuata dicatur, hæ tamen differentiæ potuerūt esse ante Cōpilationem Digestorum, sed post Cōpilationem eorū & post Iustiniani libros, publica vis & violentia dicitur, quæ cum armis, priuata verò sine armis, ex. §. fed ex constitutionibus Institu. de interdictis eius rei rationem vnā refert e Duarenum, libr. 1. disputatio anniuers. cap. 12. vbi refert relatū, cui adhuc fari videtur Robert. Aurel. lib. 3 Sent. iur. ca. 21. qui aliam probat. Confindūtur tamen aliquādo, nam & lex Iulia habet hæc titulum vnicum de vi publica & priuata , & vnico etiam titulo proponitur in. l. 1. C. ad leg. Iul. de vi pub. vel priu. & præterea quod plus est, idem factum vtraque lege, atque eadem poena punitur, nam in l. qui dolo §. penult. ff. ad leg. Iul. de vi. pub. dicitur, hac lege teneatur , & qui conuocatis hominibus vim fecerit , quo quis seruetur, & pulſetur, & si neque homo occisus sit, quæ verba ad literam etiam ponuntur in l. 2. ff. ad legem Iuliam, de vi priu. & quod idem factū punitur vtraque lege probat text. in. l. si præses, in fin. ff. de pœnis , vt inquit

Decia.

Decia. vbi supra, num. 7. & plura ca-
23 pita harum violentiarū publicarum & priuatarum describit Menoch. de arbitrā. lib. 2. Cent. 4 casu 394. per totum. Publici autem iudicij vtrūque crimen est, nam scilicet, q; lege Iulia de vi pub. quā quòd de priuata vi punitur, vt dicit ur in. l. 1. ff. de publicis & hoc quia nihil Reip. pernicioſius esse potest, quàvis, quę de directo opponitur iuri & iustitię iecūd. Deci. vbi sup. n. 9. Quoad tertiū vero quòd modis
24 vis cōmittatur, dicendū ſ quinq; modis cōmittatur, primo expellendo aliquē à re ſua, ob quod conceditur interdictum recuperandę possessionis, vt ar re omnia deiectus restituatur, vt per totum ff. & C. vnde vi. Secundo committitur auferendo, cum per vim res aufertur, aſportatur, datur, quę tunc actio vi bonorum raptorum, non interdictum vnde vi , quòd pro re mobili locū non habet, l. 5. §. illud de vi & vi arm. glo. in. l. rē quę nobis , de acq. poſſet. tertio compellēdo, quoties quis cōpellitur facere, quòd aliàs minimè esſet facturus, agiturq; actione quod metus causa, nec defecto , seu ſpoliato, per vim cōpulſiuā ſuccurritur interdicto vnde vi, vel alio remedio, vt ante omnia pristinæ possessioni restituatur, nam qui cōpulsus possessionē tra-
25 dit ✝, ſua volūtate, intelligitur deiectus, quare ante omnia nō recuperat, vt docuit Innoc. in. c. fœpe. n. 2. de restit. ſpoliat. Dec. cōſi. 56. col. fi. nā &
26 coacta volūtas , voluntas est ✝ vt latè tradit Menoch. de recuper. poſ. rem. 1. n. 102. cū ſeq plurib. Quarto, turbā do quoties quis turbatur in poſſeſsione ſua, cui cōceditur interdictum retinendæ, vt per Menoch per totū de retin. poſſ. Quinto, inquietando, pro quavis inquietatiua quā doq; datur interdictū quod vi, aut clam, quandoq; interdictū retinēdæ, cū non multum à turbatiua differat , vt docēt Alciat.

Azcueđo super. 8.

lib. 1. Parerg. c. 34. & ſic vt inquit Anto. Gom. tom. 3. c. 4 per totū, aliquando quis cōmittit violentiā vel infert
27 animalium ✝ cum armis auferendo ſibi bona, vel à poſſeſsione aliqua expellendo, vel inferēdo ſibi vim, licet adueſarium non poſsit vincere , & deprædare, nec delictū ad effectum perducere vel extorſionem facere illum opprimendo, vt pecuniam, rem, vel quid aliud ſibi daret, vel contractum & obligationem faceret , vel quid ſimile, & punitur deportationis & cōfiscationis omnium bonorum pœna, ex. l. 1. & per totum. ff. ad leg. Iul. de vi. & ibi glo. l. 1. & 2. tit. 10. part. 7. niſi in ipſa violētia interuenerit mors
28 ✝ aliquius ex parte violentiam committentis, vel ex parte violētiam paſſi, quia tunc pœna mortis tenetur, ip se principi, als author & aggreſſor vio lentiæ, ex l. quoniam. C. ad leg. Iul. de vi. l. 2. & 8. tit. 10. part. 7. Aliquando & ſecundo committitur, vel infert quis in alium violentiam in caſibus
29 ſupradictis fine armis ✝, & tunc etiam cōmittit crimen publicum violētiæ & punitur pœna cōfiscationis tertiæ partis bonorum, & vtroque casu, ſcilicet , ſuperiori & iſto eſtcitur infamis ✝ ex. l. 1. ff. ad. l. Iul. de vi pub. l. 2. C. eodem tit u. l. 8. tit. 10. part. 7. Aliquando & tertio committit vel infert quis vim in alium cum armis vel ſine armis auferēdo ſibi aliquam rem mobilem, vel immobilem propria au thoritate ✝, & tunc incidit in pœnā
31 l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. modo ſit res propria inuasa , modo alterius, & modo credat ſibi licere , modo nō, vt ibi per Bart. & Doct. de quo diximus latè in tit. *De las restituciones*, lib. 4. ſupra. Aliquādo & quarto committit vel infert quis violentiam cum armis vel ſine armis , rapiendo
32 & auferēdo ſibi bona mobilia, & rūc tenetur actione vi bonorū raptorū,

& teneatur pœna quadrupli infra annum, in qua ineſt rei valor & perſecu-
33 tio †, poſt annũ vero tenetur in ſimplum, & reſtitutione rei valoris eius, tex. eſt in l. 1. & per totum. ff. C. & Inſtit. vi bon. rapt. Aliquādo & quinto committit quis & infert violentiam compulſiuam & metum perquam inducit, & compellit alium ad vendendum, donandum, vel cõtrahendum, & tunc actus mero iure valet, ſed de-
34 bet reſcindi actione † quod metus cauſa, ex. l. 1. & per totū. ff. & C. quod met. cau. Aliquando & ſexto cõmittit quis violentiam in alium quando eſt creditor alterius viri, uel pecu-
35 nia, & eã auſert & tollit † ibi per vim, nam tali caſu amittit debitum ſuum, ex. l. exrat. ff. quod met. cau. l. pen. ff. ad l. Iul. de vi priu. l. 14. tit. 10. par. 7 & l. 11. tit. 13. part 5. Aliquando & ſinister cõmittit quis vel infert in alium violentiam, quando poſt litem conteſtatam in cauſa finũ reguṅderum, occupat aliquam partem fundi alterius propria authoritate, & ibi ponit
36 cõtinia, quia amittit † illam partem, & tantundem de ſuo tenetur dare aduerſatio ex. l. ſi conſtiterit. C. finiregund. quibus ſatis declaratum eſt quibus modis vis & violentia committatur, de qua vel de quibus tamẽ violẽtijs lex noſtra loquatur dubitatur eſt, Ego tamen crederem legem
37 ? noſtram præcipue locutam fuiſſe, de vi & violentia ablatiua circa res mobiles & ſe mouentes commiſſa, & itidem de vi expulſiua, in turbatiua vero, vel inquietatiua, vel in compul
32 ſiua, non crederem legẽ noſtram poſſe dare poſſe, neque locutã fuiſſe & hæc ſiue cũ armis, vel ſine armis fiat, & hac de cauſa lex noſtra locuta eſt in numero plurali, non vero in ſingulari, dum tamen fiant in eremo, vel in depopulato loco, vt infra ſequitur in verbis ſequentibus.

Ibi, *O ẽ robo, o ẽ fuerça, de qualeſquier mugeres.* Cũ verba hæc, *Robo, o fuerça*, diſiunctiue apponantur, notandum eſt tanquam differẽtia apponi, & ſic raptus mulieris, & vis mulieris non
38 ſunt idem, ſed differunt † potius, nam raptus dicitur quãdo mulier rapitur, & traducit per vim de loco ad locũ, vt. l. vni. C. de rapt. virg. l. qui cœtu. §. qui vacãte. ff. ad. l. Iul. de vi pub. vel rapere eſt cũ vi, & impetu auferre vel abducere, vt inquit Vlpi. l. 3. §. nõ ſolũ. ff. de incẽd. rui. nau. atq; ideo interrapere, & amouere, manifeſtã † eſſe differẽtiam, ibidẽ tradit Vlpi. Siquidem amouetialiquid etiam ſine vi poſſit, rapi autem ſine vi, non poſsit. Sic & eadem cauſa differt furtum a rapina, quòd furtum fiat ſine vi, rapina vero cum vi, atque ideo qui rapuit eſt improbior furte, vt inquit Vlpia. in. l. ſi cum exceptione. §. qui vim. ff. quòd met. cau. l. duobus. §. ſi quis iuraueritt. ff. de iur. iur. cum concord, de quibus per Hippolyt. in. l. 1. C. de rapt. virgi. nu. 32. & habetur in cap. pœnale. 14. q. 5. Velut propius legi noſtræ diffinitionem adaptemus, raptus eſt violen-
40 ta, vel cum malis artibus aſportatio † ſiue abductio mulieris honeſte & inuite de loco ad locũ, animo cã earna liter cognoſcẽdi, quã diffinitionẽ collíges, ex dict. l. 1. C. de rapt. vir. & l. ratores. C. de Epiſcop. & cleri.

Dictũque fuit, q̃ eſt violẽta aſportatio, pro genere, q̃ conuenit vnicuiq; aſportationi, tam cũ violẽtia, quã ſine, tã inuitæ quã volẽtis, tã animo corrumpendi eam quã non, nã l. vni. C. de rap. vir. ita procedit ſiue mulier ipſa inuita rapiatur, vel conſentiens ſe rapi, & hoc ſiue abintio, ſiue etiam
41 ex poſt facto † conſenſerit, vt tenent omnes doctores teſte Alberi, in dict. l. raptores. num. 7 & Clar. lib. 5. pract. Crimi. §. raptus. num. 3. dicens ſic declaraſſe ſenatum, de quo in hac gloſ. latius

latius dicemus, quinimo (ſecũdum eũ ibi ſecundũ aliquos, raptores etiã di-
42 cuntur illi, † qui blandimentis, & verbis deceptorijs, puellas, nulla vi adhibita, libidinis cauſa abducũt, quã ſententiã dicit ibi Clarus diuiſsime cõmunẽ Berber. in viato. iur. tit. de rapto. poſt medium, ſubdens quòd non eſt mirum attenta immanitate criminis, quòd intelligit ibi Clarus, modo fiat ad effectum illam abducendi, & in alio loco contra voluntatem ſuorum retinendi. nam raptus in dict. l. 1. C. de rapt. virgin. non ſolum reſpectu mulieris ſed reſpectu etiam pa-
43 rentum † committitur, & ideo quanuis raptus non dicatur reſpectu mulieris permittentis ſe rapi blanditijs perſuaſa & pretio corrupta, attamen rapi dicitur, reſpectu parentum: & ſic etiam ſi blanditijs alliciatur incitaritur pœna raptus, & ideo dixi in diſſinitione, malis artibus, & facit text. in dict. l. 1. §. pœnas autem. C. de rapt. virg. ibi, niſi etenim eam ſolicitauerit, niſi odioſis artibus circunuenerit non faciet eam velle in tantum de lecus ſese prodere. Et addidi in diffinitione in principio eius, violen-
44 ta, quia ſine violentia non poteſt eſſe raptus vt probatur in dict. l. 3. §. nõ ſolum. ff. de incend. rui. nauf. & de raptu mulierum probatur, in cap. de raporibus. 36. quæſt. 1. & etiam Hoſti. in ſumm. tit. de rapt. corpo. verſ. dicitur ergo rapt or, & Azo. in ſum. C. de rapt. virg. & Ange. in. l. nec eximendi. ff. ne quis eum, qui in ius voc eſt. Vbi inquit quod cautus debet eſſe, qui ac cuſat de raptu, vt ſemper concludat
45 actus neceſſarios ad violẽtiam † aliàs ſuccũberet, & ideo dicebat Bald. conſil. 58. vtrum de raptu virgi. volu. 4. in antiq. & in nouiſ. 171. quæritur vtrũ de rapt. volu. 4. quod ideo raptor dicti tur violator, & per Cepola, conſi. 56. n. 9. & . 12. dicetur q̃ violentia illata ſi

Azeuedo ſuper. §.

ue cũ armis, vel ſine eis, vel etiã ſi metus erat violẽtiæ, putà quia puella vidicret armatos adſtare, & paratos cã occidere, ſi vociferaretur, & recuſaret, nã etſi hoc caſu ſpõte videretur ſequi, tamen quia iſti parati erãt vim inferre, ſi recuſaret venire, ſatis eſt, vt
46 dicatur raptus violẽtus † vt probatur in. l. extat, in prin. ff. q̃ met. cau. & in l. pen. ff. ad leg. Iul. de vi pub. & docet Ioan. And. in additio. ad ſpeculum, in tit. de rap. in. §. 1. quia attenditur animus & propoſitum. l. qui iniuriæ, in prince. ff. de furt. per quem text. ita in terminis raptus bonorum conſulit Alex. cõſil. 103. n. 3. volu. 1. quoc̃que ergo modo vis ac metus illatus ſit tenendum, etit, raptã dici mulierẽ quo adiſtud requiſitũ, violentiæ & ſequitur etiam, Andr. Sicul. conſi, 71. col. 4. n. 6. & ſequent. volu. 2. & ſi ad inferẽdã vim fuerint homines armati tunc
47 atrocius erit crimẽ hoc raptus † quia propriè etiam ad vim publicam ſpectabit, vt inquit Andr. Siculus, ibid. col. 7. nu. 22. ſed an ſi mulier fuerit pecunia corrupta †, idem dicẽdum erit, & Hippolyt. d. l. 1. n. 15. C. de rap. virg. inquit, q̃ corrupta pretio dicetur rapta, adducit Ang. in Auth. de lenoni. §. fi. in fi. & Deci. cõſil. 170. col 2. verſ. nec obſtat q̃ in tali crimine. Quibus aſſentiendum videtur, ſi modo interueniat deceptio, vt quia promiſit magnã auri quãtitatem, & maria & mõtes, & tñ nihil ei dedit, aliàs ſi pacto conuenerunt, & data fuerit pecunia, nullaq; fraus interuenerit, nõ vtique puniterur de raptu, nã licet accipere pecuniam pro ſtupro, ſit obturpẽ cau
48 ſam, tamen repeti † non poteſt, vt habetur in. l. 4. in prince. ff. de cond. obturp. cau. & in l. Mercalem. C. cod. & Ang. adductus per Hippol. & Deci. loquitur in ſpecie, interueniente deceptiõe, & ſic nõ eſt cõtra noſtrã declarationẽ, & quia tex. in. d. l. 1. §. pœnas.

C.de rap vir.dũ vult,quod etiã si volẽtem quis duxerit puniatur,ĩstud dicit,quia præsumit ex fraudem & deceptionem,nã inquit ibi Iustini. quia hoc ipsum velle mulierum ab insidijs nequissimi hominis, qui meditatur rapinam,in ducitur, nisi enim (inquit) solicitauerit, nisi odiosis artibus circumuenerit, non faciet eam velle in tantũ de decus fe perdere: eccè quòd totum fundamentũ decisionis, quòd raptus comitatur etiã in volentẽ,ſtat in circumuentione, & deceptione, quòd ſi abſit fraus, & ipſa puella pretio dotí cõueniente,& ſine fraude in dotem numerato virum ſit ſequuta non videtur hũc dici raptum,de quo tamen cũ casus occurrerit latius pẽ ſtabis . Duximus itidem in diffinitione mulieris honeſtæ vt excluderetur meretrix , quæ vulgo quæſtum facit, vt in gloſſ.ſequit.dicemus: & de muhere hic locuti ſumus , & lex noſtra de mulieribus loquitur.Vt cõprehendem derentur tã virgines,quã nuptæ,quã viduæ, quam ſponſa, quam alia quæcunque mulíere , vel ingenua , vel ſerua,vel libertina,1 vt in ſpecie omnes iſtæ cõprehendũtur in.d.l.1.C.de rapt.virgi.& mulierum appellatione, quæcũque fœminæ, quæ ſexus fœminini ſunt comprehenduntur, iextra.l. veſtis.ſ. muliebria. ff. de aur. & argent. legat. &.l. mulieris appellat. ff.de verb. oblig. ſed an comprehendetur virgo immitata , ita vt cum eã raptus committatur † ſi libidinis cauſa uit rapta,& Anto.Gom.l.8o.Taur. num.42. inquit quod ſic,& gloſ. *Virgen.l.2.tit.1.* 7 & Menech.l.tran ſigere.C.de tranſactio. & Peguera in quæſt.crimi cap.43.num.11. quòd intelligo ſecun lum eund.Anto. Gom. tom.3.Variar.cap.1.num.68.quando ille cognoſcens eam,eſſer pubes , & illa eſſet pubes ſine impubes , quia tunc non teneturi, licet malitia ſup-

pleret ætatem. Sed an ſi hermaphroditus raptus ſit per aliquem incurre- 53 tur pœna raptus & comprehẽdetur † ſub hoc verbo, *Augeret*. Et videbatur in præſenti quod non comprehendatur hermaphroditus ex doctrina Bald.in.l. omnes populi.colum.8.in princ.verſi. item ſi ſtatutum dicat. ff. de iuſt. & iur. nu. 67. vbi voluit,quod ſi ſtatutum dicat , quod mulier non poſsit teſtari absque conſenſu propin quorum, non comprehendet hermaphroditum,quia propriè non eſt mulier,ſed homo mixtus per.l. hoc legatum deleg.3. quem ſequitur Anchar. in repet. canonum ſtatuta.verſi. Sed venio ad quartum , de conſtitu. Alexand.conſ.116.nu.9.vol.2.laſin ſ omnium.nu.29. Inſtit.de actio. Sed in noſtra quæſt.& materia dicendum crederem , quod ſi hermaphroditus raptus fuit libidinis cauſa , & incalescebat magis in ſexu fœminino , quã virili, comprehendatur vtique nomine mulieris, nam in odioſis & pœnalibus, dum quærimus an appellatione ſimplicis contineatur mixtum , ſemper attendimus in quo magis incalescit.l.quæritur.ff.de ſtat.hom.vbi omnes & in.l.2.ff.de verb.oblig.ex.l.legatis ſeruis ſ.ſi vnus deleg.ar.3. & tradit etiam Ancharia.conſil.384. Item quia in quacunque materia ſiue ſit favorabilis , ſiue odioſa , ſub ſimplicibus mixtum cõtinetur, non quidem ex ſexworum proprietate, ſed ex mẽte diſponentis, vbi militat eadem vel 54 maior † ratio, ſecundum Areti in ſi ita ſcriptum, not. 11. ff. de liber. & poſthu.Bal.& Imol.in.l.ſi ita facta ſit. ff. de inſuſt.fup.& Alex.conſi.141.n.13. volumin 7. Et ſic cum iſte incalescat magis in ſexu fœminco , & libidinis cauſa rapuerit, cõcurret eadem ratio libidinis explendæ & alhoc rapiendi, & conſequenter eadem debet militare diſpoſitio, dict.l.1. C. de rapt. virg.

virgi. quod ſi magis incalesceret ſexu maſculino & libidinis etiam, cauſa raptus fuiſſet, vt raptor cũ eo præpoſte ra venere vteretur, tale poſſet agi de vi pub.& alibi ſino loco dicemus. Sic & hermaphroditus incalescens ſexu maſculino, ſi mulierem cauſa libidi- 55 nis rapuerit † , de raptu tenebitur. Dictum etiam fuit in diffinitione raptus, mulieris honeſtæ, & inuitæ ad excludendam voluntatem liberam & ſpontaneam mulieris , nam licet ſupra dixerimus mulierem etiam volentem rapi dici , id fundatum videmus in diſpoſitione.l. 1. C. de raptu virgi. quæ quidem lex & communis ſupra dicta in ea ſe fundans , in præſumptione coactæ voluntatis fundatur, nam mulier ſemper præſumitur ſeducta per raptorem , vel ſtupratorem, ſiue minis, ſiue timoribus, ſiue præmio, ſiue dono promiſſo vel malis artibus: vbi tamen hæc deficiunt ceſ- 56 sat præſumptio,& conſequenter † diſpoſitio illius.l. 2. & cõmunis opinionis aſſerrio. Item quia licet cõmunis hæc fundetur in raptu tã ex parte mulieris cõmiſſo,quã ex parte parentum & conſanguineorum ipſius mulieris, quorum reſpectu etiã raptus cõſulde ratur, hæc cõſideratio copulatiuè habetur,ſcilicet,exiſtẽte etiã rapta mu- 57 lieris † ,ſed vbi reſultat voluntas liberæ & ſpontanea mulieris , iam deficit vnus copulatorum, & ſic raptus non 58 habet locum †, nam de natura copulæ eſt copulatorũ conſiũctio , & quod in ſimul cõcurrat,igitur text.in.d.l.1. & cõmunis dicta per eam aſſerta nõ loquitur,neq; procedit vbi datur ſpõtanea & libera voluntas mulieris ab initio & in medio & in fine, & per cõſequens dara hæc mulieris libera voluntate nõ habet locũ pœna raptus, nam ſi mulier ipſa virum interpellaret & ſolicitaret ante abductionem,

Azcuedo ſuper. 8.

vt eam abduceret, & eum volens ſequeretur, dato quod ipſe eam ducẽs forte aſſociatus armatis, ne fibi ab aliquo riuali auferretur, nunquam ſentiret ralem dici raptorem,vt ligari dicas pœnis.d.l.1.C.de rap.virgi.cũ volenti nõ fiat iniuria.l.1.ſ. vſqueadeo. ff.de iniur.& ideo cũ ei etiam pro iniuria nõ poſſet competere actio etiã reip. nõ poteſt cõpetere actio, etiam criminalis, neque iniuſtito, vt per Salicet.in.l.eos.C.de furt. Cepola.conſil. 59.col.pen. neque poteſt dici raptus vbi deficit violentia, cum ad raptum vis& violẽtia requiratur,vt dictũ eſt, & ex.l. noſtra probatur, & ſic hãc opi 59 nionẽ tenuit † Ioan. de Caccilupus, in.ſi qua illuſtris. C. ad Senat. Orficia. quem ſequens refert Matthæus Affli&tan conſtitutio, Siciliæ, Rubri. 19.n.2. & Gandi in Tract, Malefi. ſubtit.de mult.quæſt.de pœn. à ſtatutis. nu.21.verſi. quod intelligit dominus Guiliel.& Soci.Iun.conſi.5.nu.1.& ſequen.volu.3.& Peguer. in quæſt. crimi.c.43.num.8. & ſic in hoc caſu data hac libera & ſpontanea voluntate ab initio,& ſemper in mulíere non puniretur eam abducẽs pœna mortis, ſed 60 alia extraordinaria † , vt conſuluit etiam Alexand.conſi.1.num.14.verſi. Poſito.volun.3. & videtur ſequi Boheri.deci.165.nu.9.& Gramma.conſil.48. nu.4. in fin. & ſequent.& Hippoly.conſi.61. nu.11. cum ſequent.& Maſcard.de probatio. 3.tom.conclu. 1254.n.28.Nec mirũ eſt quod aliquãdo mulier virũ impetat, quia aliquan- 61 do † etiã mulieres viros rapiũt, vt in caſu Ruin.conſi.122.volum.4.vbi ex hoc defendit quendã raptorẽ , quod à mulíere rapta inuitatus fuiſſet, litteris eius. Et hæc præſertim procedunt ſi habito prius tractatu de matrimonio eam volentẽ abduxerit. quia tũc concurrit et cauſa licita & honeſta, nempe,matrimonij mutuo conſenſu

Cc 4 præcu

præcipiti, quia tunc ineruenit ius ca
62 nonicum, quo iure † talis raptus est excusabilis, vt not. in cap. pen. & fin. de rapto. & cap. de puellis. &. c. tria. & cap. denique. 36. quæst. 2. quod qui dem ius præualere debet in hoc iure ciuili, vt per Hippoly. in. d. 1. Cod. e. ta pr. virg. n. 190. vbi late & Maria Soci. post alios, in. d. c. pen. de rapto. tamet si iure antiquo non valebat tale ma
63 † trimonium †, vt legitur in cõcilio apud Aquisgranum facto, ꝙ est regis stratũ in. c. placuit. 36. q. 2. Sed post ea autho ritate Hieronymi facræ Scripturæ in nitentis contrarium fuit receptum in dictis iuribus, scilicet, vt valeat tale matrimonium inter raptorem & raptam, seruatis solennitatibus S. cõcilij Trident. sess. 24. cap. 6. & eodem iure canonico si volentem eam quis abduxerit, non tenetur eam in vxorem habe
64 re †, neque dotem constituere, vt not tat. in. c. ad hæc. de iudi. quo præsupponit subductionem. ergo à contrario si nõ subducatur, non habebit locum illæ pœnæ, vt & respondit Gram. d. consi. 48. n. 5. & Cepola consi. 56. nu. 8. Neq; obstat quòd inuitis parentibus fuerit abducta. licet ipsa voluerit, & consenserit sponte, vt dicebat Abb. cap. cum causa, nu. 4. de rapt. ex text. in cap. fi. 36. quæstio. 1. quoniam, cum deficiat voluntas filiæ non debet raptor ex sola contraria voluntate parentum puniri morte, sicut puniretur vbi & contraria voluntas mulieris adesset, nam vnum vinculum minus obligat quàm duo ex text. in. l. 1. §. vsque adeo ff. de iniur. & hic tenendum est quòd data simplici libera & spontanea voluntate mulieris non punitur raptor pœna ordinaria mortis, & publicatio ne bonorũ, sed extraordinaria cum dictis authoribus hic declarando dict. l. 1. C. de rap. vir. & cõmunem opinionem supra constitutam, & ita vidi autho rem doctum & authoritatis sic al
65 ferentem vidisse in practica † pasim obseruari, prout asserit Tyberi. Decis. in 2. tom. de delict. lib. 8. c. 7. num. 21. in fi. sed quoad mulierem. Deo dicatam † hoc nõ procedet, vt inquit opti me Peguera vbi supra, num. 9. Decia. verò vbi supra, nu. 22. inquit quòd tota difficultas extat in probanda libe ra ac spõtanea voluntate mulieris, &
67 inquit quòd hoc poterit probari, & per testes & per scripturas, & per confessionem ipsius, per testes, qui deponant, quòd ipsa eos misit ad virtogando eum, vt abduceret eam omni no, alias quòd sibi vim inferret, & vi æ fuæ, & quòd aliter à parentibus au fugeret. Item per literas ipsius mulieris rogantis virum illum instantissime, vt vellet eam abducere. Item & per cõfessionem ipsius ante abductionem, ex not. doctrina Bart. in. l. inter omnes. §. fi. rectè. ff. de fur. vbi & iudex inquisiuit contra aliquem de furto, si Dominus rei furatæ cõparet coram iudice, & fateatur quòd hoc factum fuit eo volente, dubitatur an liberetur à pœna furti, & concludit post Iacobi
68 But. quòd sic, modo concurrant ætatis indicia alia, & verisimilitudines, vt quia res furata erat modici valoris, & Dominus eius amicus valde, vel alia similia, sic etiam dixit Bal. in cap. 1. §. iniuriade pac. iur. fir. col. pen. ꝙ si vir & mulier reperti sunt in actu stupri, & ipsi asserunt, ꝙ prius erat inter eos cõtractum matrimonium excusabitur concurrentibus etiam aliquibus
69 indiciis, † sequitur Roma. consil. 506. Gerard. notab. 55. Hip. sing. 22. Alex. consil. 1. 5. vol. 3. vbi in terminis hoc tenet, ꝙ scilicet, confessio raptæ, quòd de eius voluntate factum sit, liberat à pœnis raptus concurrentibus tamen aliis indiciis, & in specie ponderat ibi pro vrgẽti indicio, ꝙ ipsa misericti ad virum rogans vt eã abduceret. Item si mulier illa vehementer amaret virum illum. Et hoc idem quòd confes
70 sio rapræ de voluntate sua probet † te net Socin. iunt. consilio. 1. volumin. 3. vbi etiam si confessio facta fuerit ab ipsa tempore, & etiam si postea fuerit
71 † reuocata, & Cepola consilio. 56. & Ruinus consil. 122. volumi. 4. & Per. decisione. 187. numer. 9. vbi ea rogãte rapuit, vel carnaliter cognouit, & Hippolyt. consil. 61. num. 23. cum sequentibus volumi. 1. vbi num. fin. in quit, quod quando tres per alios pro
72 bari non potest sufficit † assertio socij vt & per Aquedu. Respon 31. num. 7. & Aymon. consil. 178. num. 3. & si prædicta vera sunt in confessione facta post ab ductionem, quæ fuspecta est, & præsumitur subducta mulier ad eam faciendam, vt dicitur in. l. 1. §. pœnas in fin. C. de rap. vir. multo magis ergo procedent, si appareret de tali confessione ante abductionem, vt quia alicui dixisset se tractasse de eundo tali die cum tali viro, & quod
73 id fecit sponte: propter si talis mulier † se hæc dulã reliquisset in thalamo ma nu sua scripsram, quod nullus ex suis o dio prosequeretur virum, qui eam abduxit, quia ipsa attestabatur, quod de voluntate sua spontanea, & non coacta ipsam abduxerat suis deuictus precibus, quod fi fuisset dum confessa est in manu raptoris, diceretur ad-
74 huc durare † metus, & ideo non valeret confessio, vt per plura concludit Gratus consil. 38. per totum volu. 2. vbi etiam dicit neque tunc valere
75 † matrimonium, vt apparet ex decre to 6. Sessio. 24. Concil. Tridenti. Probabitur etiam voluntas mulieris, si
76 probatur, quod nõ acclamauit, † auxi lium à vicinis imploranda. Item si nõ plorabat, aut mesta erat, dum abduceretur, imo hilaris ac lacta. Item si
80 facis ac vanis ornamentis compta, ista enim, & similia arguunt spontaneam voluntatem, sicut contraria

arguunt dissensum, & coactam volũ tatem, & ideo dict. l. 1. C. de rap. vir. 9
punit virginem raptam sicut virum si nõ acclamauit vicinorum quærẽs opem, atque omni conatu se defendit, vt non abduceretur, hæc enim in dicant voluntatem spontaneam, & ideo lex illa punit has sic volentes, vt priuentur parentum successione, & sic Deuterono. cap. 21. dicitur si quel lam virginem desponderit vir, & inuenerit eam aliquis in ciuitate, & concubuerit cum ea, educes vtrumque ad portam ciuitatis illius, & lapi dibus obruentur, puella quia nõ clamauit, cum esset in ciuitate vir, quia humiliauit vxorem proximi sui, fi ve ro in agro tale quid perpessa fuerit nõ erit rea mortis, quia sola erat in agro, clamauit, & nullus adfuit, qui liberare eam. Ecce quod voluntas mulieris raptæ, vel stupratæ ex hoc arguitur quod non clamauit, cum posset in ciuitate, vbi vero similiter auxilii sperare potuerat, sicut è contra dissensus, & coacta voluntas probatur ex acclamatione. Debet autem iste consensus, & voluntas interuenire ante raptum, ꝙ non autem post, vt dictum 77
est, & sic debet probari, nam si post nihil operaretur, præsumitur enim ꝙ metu raptoris id fecisset, vt in termi nis tenet Abb. antiquus in cap. super hoc de renunt. & Andr. Sicul. consilio. 71. numer. 6. volumine. 2. sed si probaretur eam fuisse positam in libertate extra potestatem raptoris, & tamẽ 78
consensisse, liberat ex tunc raptor, † vt per Ruin. consil. 122. lib. 4. Erit etiam indicium voluntatis huius puellæ, si raptor probauerit ante raptum eam 79
pluries † carnaliter cognouisse, secũdum Cepol. consilio. 57. aduertantque aduocati raptoris, † quod ad probandam spontaneam voluntatem debent inducere testes non suspectos, qui probent in specie actus conclu-

dentes efficaciter voluntatem, & si
ex aduerso producatur testes ad pro
bandum compulsionem, & metum,
totis viribus incumbat ad eos repro
bandum, nam plus creditur duobus
testibus affirmantibus de voluntate
81 coacta, † quam mille deponentibus
de libera, & spontanea, vt tenet Inno.
in dict. cap. super hoc. de renunt. Bal.
lobseruare. §. profiteri de offic. pro
con. & in terminis And. Siculus dict.
consilio. 71. numer. 7. Decius consilio
100. num. 7. versicul. sed huic, Gratus,
consil. 38. num. 17, volumine. 2. & cõ
silio. 48. eo dem volumine, & Curtius
in titul. de testi. quæstio. 64. Diximus
etiam in diffinitione, quod est apor
tatio de loco ad locum, quia aliter ra
82 ptus dici non potest, * quia si quis ca
peret virginem, & eodem in loco sta
tim eam per vim deflorauet, esset qui
dem stuprum cum violentia, & puni
bile, sed non esset raptus, vt tenuit
Gandi. de malefi. sub Rubric. de mul
tis quæstio. concer. statut. numer. 19.
& Alberi. 3. p. statut. quæstio. 31. Paul.
Castr. in. l. raptores. C. de Epis. & cler.
Cuma. consilio. 56. Hippoly. l. 1. C. de
rap. virg. numer. 12. & Singul. 65. statu
to cauetur, Bosius in practic. titul. de
raptu mulie. numer. 3. Dida. Perez, in
Rubrica, titul. 15. lib. 8. Ordinamen.
pag. 279. column. 1. & ita tenent omnes
reste Claro in. §. raptus nu. 1. vbi
inquit, quod hæc adductio de loco
83 ad locum debet esse ad effectum ab
ducendi, non autem causa commodi
oris coitus, nam si quis puellam ex
84 vna camera ad aliam conduxerit, †
& super lectum proiecerit, non est ta
quam raptor puniendus, vt in facti
contingentia consuluit Bertran. con
silio. 39. lib. 6. idemque dicendum est
in eo, qui puellam inuentam cum be
stijs in campis cepit, & per aliquot
partas ab eis auit, vt eam contra her co
85 gnoscerer, * vt consuluit Cuma. vbi

supra, sed contrarium tenet Anton.
Gom. vbi supra. l. 80. Taur. numer. 41.
86 † imo, & quod tunc pœna mortis pu
nitur si per vim eam cognouerit, &
consiscationis bonorum per tex. in. l.
3. tit. 20. p. 7. & ibi glos. *O ye jiendo*, & ex
I. nostra si in campo fiat, idem iudica
tur, qd de raptu, vt in verb. *Robo, ofuer*
64. bene tamen verum est, quod etiã
si de loco vbi ea reperit non cõducat
ad locũ, ad quem destinauerat, non
propterea definit esse raptus, modo
rapuerit nõ animo ibi eã cognoscẽdi
secũdũBal. in. l. sed eximẽdi, in fi. prin.
fi. ne quis eũ. dictum etiam fuit in dif
finitione, animo eam carnaliter co
gnoscẽdi, qui a aliqui tenuerũt quod
raptor nõ punitur de raptu pœnis. d.
87 l. 1. C. de rap. virg. nisi raptã † carnali
ter cognouerit, vt tenẽt Ang. in d. l. 1.
C. de rap. virg. & Ana. in. c. cũ causa ex
tra de raptoribꝰ. dicẽs ita fuisse Bono
niæ iudicatũ, & consultũ, & fequitur,
Cepol. consilio. 56. nume. 9. Afflict. in
consti. Regni. §. si quis rapere. nu. 7. &
hanc dicit communem Boeri consi.
316. nu. 4. Couarr. in Clem. si furiosus
fol. 178. nu. 8. Viuius in fib. com opin.
verb. raptor honestæ Deci. consi. 234.
nu. 4. Carreri in pract. crim. in princ.
nu. 91. Did. Per. in Rub. 8. tit. 8. lib. 8. Or
di pag. 279. in prin. quos refert Clarus
in. d. § raptus. nu. 4. Cõtrarium tamẽ
88 tenuerũt multi, propter Guid. Angel. † si
bi cõtrarius in. l. raptores. C. de Epis.
& cler. & hãc dicit esse veritatem Af
flict. vbi sup. nu. 7. & ita in Fracia fuit
se ferata refert Cassane. in consuet.
Burg. fol. 17. nu. 19. & fol. 19 & art. 1.
nu. 2. & Bosius in pract. in tit. de rap. nu
be. n. 14. inquit, q Ias in quodã consi.
dixit q hęc erat cõmunis opinio. & hãc tenet Anto. Gom. l. 80. Taur. nu.
40. & glos. *O ye jiendo*, in dict. l. 3. tit. 20.
partit. 7. per text. ibi, dum solum ra
ptu conrenatur, & raptum non te
quirit, si cum ea cõcubuerit dum ibi
disiua-

disiunctiue loquitur, *O ye jiendo*. in
hoc enim delicto solus animus iniu
cit, ex. l. 2. in fin. tit. 31. parti. 7. dum ta
men ad actus perueneritproximita
tem, vt si in terra proiecit mulierem
a l cognoscen si eam, & tatis dicitur
raptum perfecisse, qui raptit quãuis
non cognouerit carnaliter raptam:
quod intelligunt aliqui, & bene meo
videri, vt hoc procedat quoties non
89 cognouit raptam, quia non potuit, †
nec locum habuit ad hoc aptum, co
gnoscerer tamen si haberet, secus ve
ro si non cognouit eam carnaliter,
quanuis potuit, non tamen voluit,
quia tunc non teneretur ordinaria,
90 † pœna raptus, vt voluit Clarus in. d.
§. raptus, numer. 4. & Peguer. in dict.
quæst. crim. cap. 43. numero 2. & hoc
verius, & rectius esse cum Couarruu.
in dict. Clem. si furiosus in initio. 2.
part. numero 8. dicit, & sequitur Me
nochi. de arbitr. casu. 360 num. 32. &
Mascar. de probatio. Tom. 3. conclu
sione. 1254. numer. 33. cum sequentibus, & ideo dum diximus in diffinitione, animo cognoscendi eam car
naliter, est intelligendum durante eo dẽ proposito, secus si deficit, quia
cum potuit noluit, & sic infero quod
91 si quis raperet alia de causa, † quam
libidinis non puniretur, Puras, si puel
la erat in manibus nouercæ, & volebat eam nubere in Ligno, & affines è
manibus suis illam raperunt, vt di
gno coniungerẽt, quia hoc casu nul
li dubium, quod non teneturpœna
raptus, vt in terminis consuluit Craue
ta consilio. 18 per totum, vel si vetu
lam raperet quis, in qua actus libidinis non præsumitur, secundum Mas
card. vbi supra, numero. 14. & idem si
puellam immaturam non attentauit
corrumpere, secus si attentauit,
etiam si non deflorasset, sed semen
92 † inter crura emitteret, quia tũc per
eũ non stetit, pœnis raptus punietur,

secundum Cuma. consilio. 96. & Decia dict. 2. Tom. de dict. lib. 8. cap. 7.
numer. 35. vbi numer. 34. in rapiente
monialem inquit, esse puniendum
pœnis raptus etiam si eam nõ cogno
93 uerit, neque ętauerit † cognoscere,
quia ex. l. raptores. C. de Epis. & cler.
attentans monialem rapere punitur
& numer. 38. ipse Decia. quærit an si
cut violentia requiritur in raptu, ita
94 requiratur in copula, † ita vt si rapta
fateatur quod volens Permisit se car
naliter cognosci, ex cusetur raptor à
pœna ordinaria, & inquit, quod si de
hac voluntate constaret ex cusaretur
sed quia constare nõ potest, eo quod,
dum est in poresta te raptoris præsumitur durare vim ac metum, dicendum est, quod etiam si ipsa diceret se
consentam carnaliter cognosci non
excusaretur, vt vet ner Barba. d. consil.
71. column. 2. 2. & sequen. volum. 2.
Bosi. titul. de raptu. muli. nume. 8. fed
95 an si mulier rapuerit virum † pœna
raptus puniatur vide Clar. in dict. §.
raptus, num. 6. & Tyberi. Decia. dict.
cap. 7. nume. 27. vbi tenent quod nõ,
sed Anto. Gomez. l. 80. Taur. numer.
47. contra tenet, & quærit Decia. vbi
96 supra, numer. 28. quid si mulier † mu
lierem rapit, & inquit, quod nõ tene
tur de raptu, nisi forte ea. quæ rapuit,
Nimphium magnum haberet in vul
ua, vt plures habere dicit, carunculã
97 quandam excrescentem † aliquando
adeò, vt erigatur ad modum virgæ
eaque ad coitum incitentur vti ma
res, vt ibi refert de aliquibus. Habes
tamen notare, quod etiam præstantes auxilium raptoribus puninntur,
98 sicut ipsi raptores † ex dict. l. 1. C. de
rap. vir. & l. raptores. C. de epis. &
cler. & ex dict. l. 3. titul. 20. partit. 7. in
fin. nisi esset seruus auxiliator, & sic
99 differens à raptore, quia tunc talis †
comburitur, ex dict. l. 1. & pro excusa
100 tione † auxiliatoris vide optimè Tyberi.

beri. Decia Respon. 125. volumine. 3. & melius in dict. 2. tom. de delict. lib. 8. cap. 10. Sed an si raptor nubat cum
101 rapta ? euitet pœnas vide Anto. Gomez, vbi supra, num. & Peguer. in dictis quæstio crim. capit. 42. & in alijs plaribus locis id reperies tactũ, & hæc pro cõmentatione huius verbi, *Robes de mugers*, hic dixi, quia alibi non erat locus vbi diceretur, de verbo autem, *O sueres*, & sic stupro infra in suo loco dicemus in hoc libr. 8. & de lege nostra meminit Ant. Gomez dict. l. 80. num. 36. & lex nostra, vt raptus casus de hermã. la. debeat esse factus in eremo, vel depopulato loco, vt ex verbis sequentibus deducitur, & colligitur, vel si in populo fiat fugiat raptor cum rapta ad Cãpum. Et Regis lam fallentias, & ampliationes ad Regulam, quod raptor multe
102 ris inuitæ puniendus est, ? legũ pœnis, vi. de late per Decia. vbi supra, ca. 13. per totum, & in capit. 8. tracta. de atrocitate, & specialitate huius criminis raptus, & in capit. 11. describit quibus ex causis augetur hoc crimẽ, & in cap. 12. de pœnis eius, & in capi. 9. de processu in hoc crimine formando, quæ esset longum referre præsertim cum ab eo sit late dictum, & extra materiã videatur, sufficiunt enim supra relati pro exornatione, & declaratione nostræ legis, de verbis autẽ *O sueres*, iam diximus hoc ad materiam stupri cum vi facti, & commissi, & quo sub suo titulo infra hoc libro dicemus. Vbi est propria materia.

Ibi. *Que no sean mundanas ni publicas.*

103 Has enim meretrices rapiens, ? vel per vim eas carnaliter cognoscens non punitur aliqua pœna ex text. in l. verum versiculo. 1. ff. de furt. cuius verba sunt. Et ideo etiam eũ, qui fores meretricis effregerit, &c. cũ versiculo præcedẽte, & sequen. vbi DD. hunc tex. ad hoc not ant, probat etiã text. in l. qui adulterium, versicul. fin. C. ad leg. Iul. de adulter. vbi habetur quod accessus carnalis cum famula vili, & turpi existenti in aliqua caupona non est punibilis, ? & ibi glo. & Doctores notant, & probat itidem text. in dict. l. vni. C. de rap. vir. vbi re quiritur, vt raptus puniatur quod rapta sit honesta, & clarius probatur ex nostra lege in præsenti, & tenet gloss. in dict. l. vni. in glo. 1. & ibi Azo. & communiter Doctores teste Ant. Gomez. l. 80. Taur. numer. 45. & Iulio Claro, in dict. ş. raptus numero. 5. & Peguer. in dict. quæstio crim. cap. 43. numer. 14. & Mascar. de probatio. 3. Tom. cõclusione. 12. 54. num. 9. cum 4. sequentibus vbi numer. 12. inquit rationem esse, quia meretrix nõ præsumitur vim pati à cognoscente ? illam, nec generaliter præsumitur vis in eam sic probetur, & facit l. 18. titu. 9. parti. 7. raptus autem non dicitur fine violentia, & sic hæc in meretrice ceſſant, & eius pœna, & tenẽt etiam hanc opinionem plures gloſ. & DD. allegati per Tyberi. Decia. in dict. l. Tom. de delict. lib. 8. cap. 7. numer. 9. imo & in soluta desflorata per alium ? idem dicit Hippolyt. in practi. ş. di ligenter, num. 106 quo ? intelligo, si esset vilis cõditionis, & alijs seruiret secundum Roland. Valle. consil. 74. num. 17. volumi. 2. & Aymon Crauet. cõsi. 166. nu. 6. ? tamen quoad nostra legem dubium esse credo cũ lex nostra de mundaria publica loquatur, & sic de meretrice publica vnicuique fori corporis gratiam faciẽte, siue precio, siue præmio, siue gratis, licet & vi is esset con stitionis, & ab alijs cognita non credi erem puniendum pœna ordinaria, sed extraordinaria. Sed an si meretrix hæc sit nupta raptus in ea ? committetur, & Anton. Gomez d. l. 80. Taur. numero. 45. inquit quo ſ tunc accessus cum ea erit punibilis, & ita videtur tenere Bal. relatus per Hippolyt. dict. l. vni. nume. 30. & Mascard. dict. conclusione. 1234. num. 15. cum 3. sequentibus, vbi numero. 19. hoc ſublimitat non habere locum in meretrice meretrice militata alicui lenoni, vel
108 infami, ? pro quo facit illud Rebuff. in l. Mastarius pagi. 730. verſicul. ad hæc. ff. de verbſig. quod meretrix nu
109 pta lenoni, & vili persone, ? eijciendа est à vicinia, & idem ſi adhuc maritata retineret antiquam consuetu dinem priuatam inhoneste viuendo, nam & hæc rapta dici non posset cũ emendata à ſuis ite, ſed & adhuc tũc ex 113
lege nostra requiretur, quod esset meretrix mundanaria, & publica, vt supra plus in ea non esset punibilis, secus alias. Vt posthæc vidi conſideratum per Decia. in dict. cap. 7. num. 14. vbi idem dicit ſi maritus sciret inhoneſtam vxoris vitam, & consentiret. Secundo limita, niſi iam desineret meretricari & honeſtè viueret, nam tũc 110 raptus eius esset ? punibilis, ſecundũ Anto. Gomez, dict. numer. 45. in fin. & Peguer. dict. cap. 43. numero. 15. & Mascard. vbi supra, numer. 14. & Decia. dict. ca. 7. nu. 15. & per quod tem pus dicetur emendata Rebuf. vbi supra per tres vltimos annos honeſte vixit, vel arbitrio iudicis crederem. Item & tertio limita quando talis meretrix non conſenſiſſet raptui, ſed cõ
111 tradiceret potius ex iuſta cauſa, ? puta quia volebat redire ad honeſtatem, vel quia contradicebat ratione affinitatis, vel conſanguinitatis, quã habuiſſet cum ipſo raptore, tũc enim pœna raptus locum haberet, ſecundum Paul. numer. 2. & fulgoſ. num. 8. in l. raptores. C. de Epiſc. & cler. ſecutos per Peguer. dict. num. 15. & Mascardum vbi ſupra, num. 14. & vide de ijs etiam gloſ. fin. in l. fin. titu. 19. p. 7. vbi & quærit, quid ſi dum dicit ſe vel

le penitere eſt in habitu, & loco meretricio, & ibi etiam dicit quod ex illa gloſſ. fin. & ex l. fin. in fin. titulo. 20. eiuſdem partit. 7. etiam vili mulieri nõ eſt facienda vis, & facienti extraordinarie, ſi ſecundum has partitas um le geres arbitrio iudicis punietur, & ne vt defendebat Decia. in dic. cap. 7. nu mer. 13. contra communem aliud di centem ibi relatam, quæ quidem ex dictis legibus non ſeruabitur, ſed arbitrio iudicis punietur, & Conar. lib. 3. Variar. cap. 14. num. 3. in fin. & quid ſi moriatur vir, an tunc iſta quæ antea erat meretrix poterit impune habẽ acceſſus ad eam, & gloſſ. *Mager* in dict. l. fin. titulo. 19. partita. 7. inquit quod impune poterit, ſed hoc intelligo ſi ad vomitum, & ad primæuã ma lam vitam redierit, ſecus alias. Sed difficultas extat, quæ nam dicatur meretrix, ? & dicitur illa quæ multorum libidini paret, vt. 34. diſtinctione, vidua, id eſt, quæ quadragintа viros admiſerit, ſecundum gloſſ. ibi allegantem text. in cap. latores de cler. excommunica. quod tamen intelligerem non vt numerus quadraginta requiratur, ſed vt denoterur pluralitas, & multitudo hominũ, quæ multitudo tunc requiretur, quoties nullo pretio conſtituto ſe proſtituit cuilibet, ſecus ſi pretio conſtituto publi co venalis eſt, vt. 32. quæſtio. 4. meretrices, & facit text. in l. 10. titul. 16. parti. 7. ibi, *Muger que manifeſtamente biziere malidad de ſu cuerpo por dineros*, & ſic meretrix illa dicitur, que palam libidinem exercet quæſtum faciens, cuiuſque turpitudo publicè venalis eſt, vt. l. palã. ff. de rit. nup. ex qua nihil refert, an ſit Lupanari, caupona, Taberna, alio vè loco proſtituta, modo patroni ſuo ? non pareat, & vnum quẽque petentem, vel quæſtu, vel libidinis cauſa admittat, vt inquit Alexã. & alij relati, per Maſcard. de probatio.

tio. 2. Tom. conclusione. 1067. nume. 1. & sequentibus Menochi. de arbitr. iud. casu. 291. numer. 7. Decia. dict. 2. Tom. de delict. lib. 8. cap. 7. nume. 10. vbi describit quomodo antiquitus distinguebantur meretrices ab honestis matronis in vestibus, & ibi quod isti tenet Cuarr. in 4. 2. part. cap. 8. §. 11. numero. 4. vbi tuto optimo reprobat Abb. & alios dicentes, meretrice illam dici, quæ duos ad coitum cauallum dici, quæ duos ad coitum cauallum admisit, & refert quæstus mala, in. l. 53. titu. 14. part. 7. & Orosci. l. pen. fol. 8. verb. honeste. in fin. ff. de iust. & iur. & Rebuf. in. l. Masurius. 144. ff. de verb. obligatione pag. 718. sic nec meretrix dicetur illa, quæ sine quæstu amore ca-
116 pta, & sui copiam amatori fecisse † probaretur, secundum Menochi. de arbitr. casu. 318. nume. 4. & Mascard. vbi supra, numer. 7. vbi cum sequenti bus numeris alia plura dicit, quibus meretricem aliquam esse probatur, & numer. 12. cum sequentibus aliqui bus prosequitur opinionem dictam, quot requirantur admissiſſe, vt me-
117 retrix dicatur, & ponit quinque opiniones, & vltimam, scilicet, quod nō duos tantum, sed plures requirantur admissiſſe, & hanc veriorem testatur sed in effectu est, dicere idem per idem, nam non dinumerat quāti sint iſti plures, & ideo arbitrio iudicis circunſtantijs, & conjecturis attentis id erit dirimendum, ex conjecturis, & præsumptionibus ibidem optime ab eodem Mascardo deductis a numer. 21. vsque in fin. vbi & num. 18. inquit non requiri, vt meretrix dicatur coitus plurium carnalis, sed ſufficere tactus impudicos permiſſos ab ea publice cuicunque venienti. Inquit tamen Decia. vbi supra, nume. 7. quod ſi a multis aliqua permitteret ſe cognoſci carnaliter, meretrix erit, ſed non publica, nam meretrix eſt ſubſtitia publica vero qualitas, & ideo qui vult probare aliquam eſſe publicam meretricem † debet prius probare eā eſſe meretricem, vt inquit Bald. con ſilio. 465. nume. 4. volumine. 4. ſed vt publica dicatur, debet probari, vel quod ſit in lupanari, vel in domo alia publicè omnes admittens, quicūque
119 venerint, † ſiue queſtus, ſiue libidinis cauſa, Puta de nocte aperiendo ſine pudore ianuam domus venientibus, vel admittendo ad ſe & loquendo cum eis: nam vtinquit Bald. cum
120 Scholaris loquitur cum puella † non præſumitur dicere ei, Pater noſter, vt refert Maſcard, vbi ſupra, numero. 22. & ideo ad propoſitum noſtri text. in præſenti, requiritēs, quod ſit mulier mundaria publica vtrumque debet probari, nec ſufficere ret probari quæſtus cauſa ſe permitti carnaliter cognoſci, niſi & probetur, quod publicè id fit, & admittit publicē vnos & alios, ſine delectu, & ſine pudore: quod eſt multum notandū, & ſic inquit Tyraquel. in legib. connub. l. 10. num. 14. quod meretrix præſumitur illa quæ vagari ſolet nunc
121 hanc, nunc aliam intrando domos, † vel peregrinantes, & has peregrinantes, credo quod lex noſtra vocat mūdarias, & omnes meretrices non ſunt infames, ſed tantum, hæ, quæ publicè
122 ſe proſtituunt, † vt per Rebuf. vbi ſupra pag. 730. Ex quibus Decia. vbi ſupra numero 12. conſtituit aliquos caſus † pro horum declaratione. Primus, cum è Lupanari aliqua rapitur, vel ſecundo, quoties aliqua tabernaria, vel ancilla eius rapitur, quia præſumitur inhoneſtiæ, præſertim ſi probetur ab aliis cognitas eſſe. Vel tertio ſi probetur raptam corporis ſui quæſtus cauſa copiam multis publicè feciſſe, vel ſi libidine multis ſe proſtituiſſet ſine pudore, & hinc inde vagaſſe per alienas domos, & in jis caſibus

bus raptus pœnam ceſſare, inquit ibi ipſe Decia & bene, quiſunt multum notandi ad legem noſtram. Quintū, vero caſum per eum conſtitutum, de habente rem cum vno libidinis tantum cauſa, ſi id notorium eſſet, quod
124 euitaret raptum eam rapiens, dubita bile † mihi videtur, præſertim quoad legis noſtræ materiam, inquit tamē ipſemet Decia. in eodem cap. 7. num. 16. quod teſtibus ſingularibus probabitur, quod mulier inhoneſta eſſet &
125 meretrix, † & ſic ſufficiet probare, quod conuerſabatur cum multis qui honeſte cum ea conuerſari non poterāt ex. l. nō aliter. ff. de vſ. & ha, vel ſi iā liquicum ea coierunt quæſtus gratia, id dixiſſent, licet vnuſquiſq; eſſet deſuo a. ctu, quia ad probandam inhoneſtatem, vel meretricium, quod ſe ingerere quod eſt, id ſufficit. Et præterea inquit ibi Decia. in dict. num. 16. in materia probationis inhonēſtæ vi tæ, quod ſi ex aduerſo probaretur bo na vita in genere, & contra pro reo
128 probaretur mala vita in ſpecie, fcilicet, quod ſui copiam fecerit, tali, & tali, hæc ſpecialis probatio præferte-
126 tur generali, † vt tenet Innocent. in cap. Inquiſitioni, & in cap. cum oportet, de accuſatio. vbi in ſpecie dicit, quod duo teſtes deponentes de infa
127 mia, præferuntur etiam mille, duopo nentibus de bona fama, & Roma. cō ſilio. 167. in fin. Hippolyt. in præcti. §. diligenter numer. 157. & in. l. de minore. 8 plurium num. 100. ff. de quæſtionibus, & conſilio. 3. numer. 12. Boſius in praxi. crim. titu. de inquiſi. nu. 35. & an ex conjecturis, & quibus poſſit probari copula, vide Decium, conſil. 177. per totum.

Ibi. *Haziendo se la ſoſa dicho.* Notandum eſt gerundium hoc in do, quod importat qualitatem, & conditionē, vt præcedentia tunc locum habeāt, quoties fiunt in eremo, vel de populato loco, vel in ciuitatibus, villis, vel populis fidelicta talia committentes cum rebus, vel mulieribus ad campū fugerint, vel exierint, gerundiū enim inducit formam, modum, & conditionem, vt diximus in l. 3. titu. 10. nu. 47. & 48. & in l. 18. titul. 21. numer. 4. & 5. lib. 4. ſupra, & conſequenter veri ficanda eſt hæc forma, & qualitas etiam cum præcedentibus delictis, vel aliquo eorum vt verificetur iuriſdictio horum iudicum fraternitatis, qui principaliter inſtituti fuerūt pro puniēdis delictis in cāpo commiſsis, & vt itinera, & depopulata loca ſecura omnibus exiſtant.

Ibi. *Saltcamiento de caminos*, Et ſic robaria fa ctain rinteribus, & hæc faciētes graſſatores, & de robatores nuncupantur, qui improbiſsimum delictum committunt, in duobus titulis præcedentibus de eis dictum eſt.

Ibi. *Heridas de hombres*. Etiam ſi de eis ſanguis non exeat, quia vulnus etiam ſine ſanguinis ꝰ effuſione dici
128 tur, imo & percuſsio, & cōclusum Feli. In cap. 2. numer. 27. de reſcrip. & dixi in l. 3. titul. 18. ſupra, numer. 9. ad fin. & ad noſtram legem notat Greg. Lup. in l. 6. verb. *Sangre* titu. 9. part. 7. & nota, quod verbum hoc, *Hombres*, ita comprehendit fœminas ſicut maſculos, in materia enim vtrique ſexui adaptabili maſculinum ſemininum comprehendit, vt dixi in l. 1. num. 3. & 4. titu. 13. lib. 4. ſupra.

Ibi. *Siendo la tal muerte o herida*. Pondera Gerundium ſiendo, in do finitū, & tempus futurum reſpiciens, quia vt proxime diximus qualificat, inducit formam, & conditionem diſpoſitioni, ita vt non ſufficiat probare mortem, vel vulnus, niſi & probetur aleuoſia, vel fecuritas, vel inſidiæ, vel cauſa derobandi, etiam ſi robaria non ſit fortita effectum. vt in verbis ſequentibus probatur, & itidē

quod

quod sit facta in eremo, vel depopulato loco, ex præce.lentibus verbis, quæ hic repetita censentur, cum generaliter omnia repellant præsidentia & seqūtia, & vbi aliquid venit ad
133 informationem alterius verūque debet probari, secūdum Felin. in cap. 2. num. 27. de rescript. sed an si vulnera hæc, vel mors insidiosa clam, vel alie uoſiter, vel secure facta sint in ciuitate, vel populo, delinquens tamen exijt, & fugit in eremum, vel campum, erit casus ? hic fraternitatis, vt iudices eius possint contra talem delinquentem cognoscere, & procedere, & credendum, quod sic, propter adiectionem, *Otro ſi ſean*, nam dictio, *Otro ſi*, latine, item, est repetitiua præcedentium, vt per Bartol. & omnes in l. in repetendis, de leg. 3. & in aliis pluribus locis.

Ibi. *Por alcue, o treycion.* Ex disiunctiua illa, o, decerptur aleuosia, & proditionem differre, nam proditio proprie est quæ fit, contra Regem, vel regias personas, aleuosia contrainferiores, vt diximus in l. 3. titu. 2. numer. 9. lib. 1. supra.

Ibi. *O ſobre aſſechanças, o ſeguramiente.* Et ad cognoscendum, an delinquens præmeditate, vel pensiculate crimē
130 commiserit, recurres ? ad Nauar. No uel in practic. & Theori. causa. crimi. in titu. forma inquisitionis propensato. nume. 43. pag. 496. & quando dicatur homicidium, vel vulnus, prodito
131 rie, ex proposito, ? per insidias commissum, vide etiam per Iul. Clar. in §. homicidium, num. 8. 9. 10. & 11. & cōsiecturas, quibus cōuincitur quis ani-
132 mum deliberatū ? habuisse, vide per Menochi. de arbitr. lib. 1. cent. 4. casu 361. num. 23. cum pluribus sequentibus, & per eorum illum casum plura de iis homicidijs proponit sed in proposito illius verbi, *O ſeguramente*, non tandū est, quod mors secuta, vel vulnus secutum dicetur, quoties fit nulla præcauendi causa præcedēte, nam si fit in rixa, neq; secura dici potest, cum tam tempore homicidij, quam antea erat inimicitia inter eos orta, ? vt inquit optimè Burg. de Paz consil. 22. num. 17. volum. 1. sic declarans. l. 10. titul. 26 infra isto lib. sicut & data inimicitia nulla aleuosia dari potest, vt ibi per ipsum Burg. num. 15. &. 16. cū sequentibus, & dixi in d. l. 3. tit. 21. lib. 1. supra, num. 11. & in l. 11. glos. 1. titul. 8. libr. 5. supra, & notat Gutierrez lib. 1. practi. q. 1. quæst. 8. & sic inquit Burg. vbi supra, num. fin. fuisse pronūtiatum in causa quadam remissionis delinquentis ad Ecclesiam.

Ibi. *Aunque el robo, o fuerça no vuieſſe effecto.* Resp̄icunt hęc verba proximè præcedentia, *O haziendo ſe por cauſa de forçar o robar*, ita vt si mors, vel vulnera fiant causa violentiæ inferēdæ, vel robariæ faciendæ, sit casus fraternitatis, etiam si robaria, & vis non habuerint effectum, cum satis sit delictum commissum ex vulnere, vel morte ad derobandum, vel vim faciendam
134 commissis ac perpetratis, ? licut & in villata alicui puellæ satis est, quod inferēs vim, proiecerit eam in terrā, & actum inceperit, licet non perfecerit, vt probatur ex text. in l. 3. titu. 20. p. 7. & ibi glos. *O ſy aziendo.*

Ibi. *Cerca priuada.* Quād est maximum delictum, & sub crimine læsæ Maiestatis ? humanæ comprehendi tur ex l. 1. vbi Cy. & Bald. C. de priua. car. cum enim & hoc sit meri Imperij, illud vsurpans dicitur publicam læ
135 dere Maiestatem, vt ibi dicit text. & Bald. ibidem, & Paris de Puteo, in tra ctat. de re milit. lib. 9. & an similes, nu. 8. Anant. in cap. 1. colum. 2. verſic. vlti mo, quia de eleri. percusso. Gigas. in titul. de crimi. læsæ mai. sub titu. quali ter, & à quibus, quæst. 35. vbi ponit. 8. limitationes, & ratio quare nullus

potest habere carcerem priuatū est, quia nullus potest habere ius carceran di, nisi cui lege id permissum est, cum sit de gradibus meri Imperij, vt per Bartol. in l. Imperium in 4. gra li meri Imperij ff. de iurisd. omn. iudi. quę omnes ibi sequuntur, & Bal. in l. 2. & ex altis el. ff. de orig. iur. idem Bal. l. consil. 41. in præsenti materia, volu. 1. & probatur etiam in l. 2. ff. de iu ris voc. vbi quo ? solis magistratibus cōpetit habere in carcerem iudi: & potest etiam assignari ratio, quia in carcere detineri, est quædam species
136 seruitutis, ? vt dixit Alexand. consilio. 124. numero. 6. & 10. volumine. 6. & hoc crimen priuati carceris in quirendi non solū ille qui detinet, sed etiam magistratus, qui iciens ? delin
137 quentem tolerat ex d. l. 1. C. de priu. carcer. & ibi per Bal. l. & alios, & de hoc carcere priuato diximus in l. 5. titu. 13. lib. 4. supra, & in d. l. tit. 23. col. li. 4. inquit tamē Clar. in præsi. crim. q. 68. nu. 38. se credere in practica reum priuati carceris non vltimo supplicio
138 sed mitius esse puniendum. ? Sed an mo lica detentio sufficiat ad priuati
139 carceris delictum puniēdum; ? & fer tur Ang. in d. l. 1. tenuisse modicum, & momētaneam detentionē sufficere, vt priuatum carcerē inducat. Hip poly. tamē consi. 36. nu. 4. contrarij tenuit, quem secutus est Rebuf. in. l. vinculorū appellatione pag. 990. versicit em istam ff. de verb. sig. facitunque dicta per nos in l. 1. nu. 1. & 2. tit. 6. lib. 3 supra, & licet Hippoly vbi supra, velit Angel. vbi supra, hanc ertia tenuisse, eū denotā. lo de contrariata te, tamen si bene inspiciatur nō est, si bi cōtrarius, vt optimè a fuerat Ty beri. Decia. Tom. 2. de delict. libr. 7. cap. 10. numer. 2. nam Angel. distinguit inter inclusionem, & detentionem, vt inclusus illicitè & in casu nō permisso in aliquem locum, vade

Azeuedo super. 8.

egredi non possit carceratus dicatur & hic crimen priuati carceris etiam momento temporis, incurri, aut tātum est detentus simpliciter, sed nō inclusus, & tunc momentanea detētio, non facit delictum consummatū & hic Angel. non sest sibi contrarius, sed de veritate opinionum ipse Decia distinguit, sei licet, quod si momē tanea inclusio est, facta eo animo, vt ipsum longo tempore detineat, vel donec consequatur abeo includens id quod cupit, tunc crimē priuati carceris incurritur, ex generali Regula, dicta. li. nihil diffinguentis circa tēpus sit modicum, vel nō, & sic de genera liter intelligenda, nec obstat. la capite quinto ff. de adult. quæ per 24. horas permittit detineri aliquem, quia loquitur in casu in quo à principio ? licita est captura, secus alias, ve loquitur. dict. l. 3. C. de priu. car. secus vero si deficeret animus sic detinendi cū
140 + in carcere inclusum, nam tunc neque inclusio momētanea priuati carceris crimen inducere t, sed non aperit Decia. quando colligetur animus hic, & crederem colligi, si forte ista
141 + eum includens, non etecit eum à carcere, & loco vbi illum includit, ex suamet voluntate, sed compulsus à iudice, vel metu accusationis iam contra eum propositæ de priuato carcere, quia tunc hæc de causa præsumitur illum relaxasse, quod non fecisset, nisi hac de causa, & tunc momentanea inclusio sufficeret, secus vero si de ea voluntate ante has causas relaxauit eū, & per momētum tēporis illū habuit inclusum, momentanea tamē detētio nullomodo hoc de
142 ctō includit, secundū Decia. vbi supra. ita distinguentē inclusionē à detentione. Ego tamē neq; vnam, neque aliam ? priuatum carcerem inducere crederem, nisi constaret de animo
143 detinentis, vel includentis volentis

eum detinere per maius tempus nisi compulsus fuisset per iudicē, vel metu accusationis iam contra eum propositæ coram iudice de priuato illo carcere eiecit eum, quem aliter non eiecisset; neque ante eijcere voluit, & de ijs multum arbitrio iudicis est tribuendum, cum dubium esset de tali animo, sed vbi clare constaret de tali animo, quia ipse sic dixit, & manifestauit nihil arbitrio iudicis erit tribuendum, ex dictis per Hippolyt. consilio. 136. numero. 4. & sequent. & Decia. dict. capitul. 10. de priuat. car. numer. 17. sic intelligendo Angel. in dict. l. 1. C. de priu. car. indistinctè totum committentem arbitrio iudicis, quid tamen erit si iudex non competens detineat aliquem sibi non subditum † an incurrat in hoc
144 crimen, & Tyberi. Decia. in dict. cap. 10. nume. 16. refert Alexand. nume. 8. & Ias. numero. 17. ff. de iurisdi. om. iudi. tenentes, quod iudex incompetens bene potest capere debitorem
145 suspectum de fuga, vt ad iudicem † competentem transmittat, non autem, vt ipse detineat, sed per hæc non dissoluit quæstionem, sed indecisam relinquunt, ideo inquit ipse Decia. ibi, quod talis iudex incompetens, non incurrit crimen priuati car-
146 ceris licet aliquem in carcere † detineat, nam iudex iste, habet quidem iurisdictionem in habitu falcim, licet non in actu, nam & in eum posset prorogari hæc iurisdictio, ideo non
150 potest dici priuatus carcer prout eorum qui nullam habent iurisdictionem: & quia si aliud diceremus, quot essent in lices ob hoc vltimo plectendi supplicio, & quot quotidie forent hac pœna condemnandi, sed an si quis nō teneat in carcere quem
147 clausum, sed in custodia, † an hoc crimen incurret, & videbatur quod non, quia dict. l. 1. & eius Rubr. C. de priu. carcer. loquitur de carcere, & non de custodia, & aliud est tenere in carcere, aliud in custodia, vt est glos. fin. in. l. fi. C. decurio. lib. 12. vbi Bar. & not. in. l. si vt certo. §. custodiā, ff. commo. vbi Bartol. Felin. cap. cum contingat, numero. 12. de for. comp.
148 nihilominus tamen contrarium esse verius testatur Decia. in dict. cap. 10. numero. 18. nam custodia † ad publicos tantum magistratus spectat. l. succurritur. ff. ex quib. cau. maior. l. vinculorum. ff. de verb. signific. l. milites agrum. §. pen. ff. de re milit. equipara tur carcer, & custodia, vt in. l. si quis post accusationem. ff. de testament. præsertim quoad nostram materiam cum custoditus non existat in propria libertate, sicut nec carceratus: & quia id probari videtur ex dict. l. 1. C. de priuat. carcer. in principio, ibi, priuati carceris exercere custodiam, & in. l. 1. C. de cohor. libro. 12. ibi neque carcerem habeant, ne vè quis personam licet pro manifesto crimine apud se habeat in custodiam, licèt certum sit, quod leuior est custodia ipso carcere, vt probat text. in. l. 1. &. 3. ff. de custo. reo. r. imò & dicta de custodia, & carcere locū habet in
149 vinculis, quia qui aliquē in vinculis detinet, magis delinquit, quā qui custodit. l. succurritur, &. l. sequen. ff. ex quib. cau. maior. dict. l. vinculorum: nihil enim interest compedibus aut parietibus detineatur, vt in dict. l. succurritur, quamquam differant vincula à custodia, † vt ex text. in. l. 3. §. lege Iulia. ff. de custodi. reo. ibi, quæ in vinculis custodia vè erit, lex enim de priuatis carceribus punit detinentem, & impedientem libertatē hominis liberi, atque ideo vsurpantem sibi talem potestatem, quæ sola publica esse debet, nimirum si punit lex, & eius ministrum de priuato carcere, nam cum hæc ratio militet

litet in eo, qui alium in carcere, custodia, vel vinculis detinet, militare debet & dispositio, vt ipsemet tenet Decia. vbi supra, num. 19. vbi numer 20. hoc idem notum esse ex Plutarcho in Solone, & ex alijs ibidem relatis probat, & numer. 21. idem ex. l. 1. C. de cohor. libr. 12. probat vbi nullus stationarius, ideſt, qui stationibus inter cohortales præesset, posset in
154 carcere aliquem detinere sub pœna capitis, quod priuati carceris reus capite puniendus sit. Postea vero Valentinianus Theodo. & Archa. legem tulerunt in hæc verba. Si quis post hæc reum priuato carcere detinuerit, reus Maiestatis habeatur,
155 Demum Zeno Imperator legem tulit, quæ habetur in dict. l. 1. C. de priu. carcer. qua crimen hoc incurrentes capite puniuntur, iure autē canonico, † si crimen hoc exercetur in cle-
151 ricum non ligatum, sed tantum parietibus conclusum, vel detentum, pœnam incurrit excōmunicationis cap. nuper. §. nos igitur vbi glos. 1. de sent. excom. & tradit Zaneti. de contrari. iuris ciuilis, & cano. n. 325. quin imo includens clericum in aliquo
152 loco † licet corpus non tangat, incidit in pœnā. Can. si quis suadēte. 17. q. 3. sicut si manus violētas iniecisset in eum, & tradit Bart. in. l. licitatio. §. qui illicitè. ff. de publi. Feli. in cap. super eo de sentent. excomm. & relati per Decia. vbi sup. num. 22. & ideo iure optimo lex nostra hoc carceris priuati crimen iudicibus fraternitatis cōmisit, etiam puniendū ob atrocitatē eius, & quia tunc temporis frequentabatur, & hoc dūmodo fiat propria authoritate in eremo, vel depopulato loco, vel in quolibet populato loco, sicū eo. ad campum exierit, nisi sit taliter captus conductor vel collector reddituum regalium, & ob hanc causam in eremo, vel in populo capia
153 animo † iniuriandi, vel exercendi iurisdictionem detinet, secundum Decia. vbi supra, num. 10. &. 11.

Ibi. *Saluo si el acreedor prendiere a su deudor que se va huyendo.* Dictio hæc, *Saluo*, † est reseruatiua casuū sub ea propositorū, ita vt non sit crimē fraternitatis, neque priuati carceris si creditor debitorē fugientem capiat, cum id à lege permittatur, vel si ex permissione ipsius debitoris id creditori liceat, vt in glos. seq. dicemus. Dum tamen intra. 24. horas † iudici præsentetur, & in creditore debitorem fugiē-
156 tem capiente, id de iure licere, † est tex. in. l. ait prætor. §. si debitorem. ff. quæ in fraud. cred. in. l. generali. C. de Decurio. libr. 10. l. 12. titulo. 20. libr. 3. for. l. 10. titulo. 15. partita. 5. & in lege nostra: tenent glos. verbo. sine in. l. extat. ff. quod met. cau. & in l. quæsitum verbo. quia. ff. de pigno. glos. in dicio in prin. Insti. de acti. & in authē. vt iud. sine quo. suffrag. §. necessitatē verb. detinere, & in. c. 1. verb. potestatē, de pace iuram. firm. in vsib. feud. & hæc est cōmunis opinio, secundū Ripā. in. c. 1. nu. 88. de Iudi. vbi latè cū Abb. tractat de hac cōclu. per amplia tiones, & limitationes, & alij plures relati per Dueñas in Regula. 175. debitor fugitiuus. Et Xuarez latè in titulo. *De los emplazamientos.* §. 1. incipienti, sed attende, numer. 20. cum pluribus sequentibus pagi. 403. sed quia est materia diffusa, & nostræ legis propria, vt præ manibus habeatur omnia, per dictos Doctores, & alios dicta, & relata, hic inserere libuit & quia occurrit quotidie de ijs dubitare. Et pro declaratione constituēda est Regula generalis, & communis ex dictis iuribus, & glosis comprobata, scilicet, quod

HAVROBA BIBLIOTEKA OHYMMETHMA

creditores possunt capere suum debitorem fugitiuum propria authori-
157 tate, † dum tamen captum, intra 24. horas iudici præsentent, vt ex dictis iuribus, & ex l. capite quinto. ff. de adulter. & ex lege nostra, clarissimè deducitur, debent tamen præcedere sex requisita, vel saltim quatuor vt iudex possit dare licentiam capiendi si eius copia haberi potest, de quibus diximus in l. 4. titulo. 4. supra isto
162 lib. Quæ quidem conclusio, ampliatur primo, vt procedat non solum in debitore fugitiuo, sed etiam in præpa-
158 rato † ad fugam, secundum gloss. & ibi. Bald. in l. pignoris. C. de pignor. actio. vbi probatur, quod idem operatur fuga in promptu, quod fuga in actu, & gloss. in l. quæsitum, ver. ex iusta causa. ff. de pignori, dum glossa, ibi dicit, vel ibi recessurus putabatur, & hanc sequitur Hippoly. sing. 43. & Alexand. & alij plures relati, & secuti
163 per Rebufum vbi supra, numer. 72. & Ripa. dict. cap. 1. numer. 88. & Suarez vbi supra, numer. 21. vbi eius additio alios allegat.

Ampliа secundò, vt non solum creditor possit debitorem fugitiuum
159 capere verum etiam procurator † de
164 bitoris id poterit, secundum gloss. in l. 1. C. vbi quis decu. vel cohor. per text. ibi quam gloss. dicit singularem Iason. in principio, Instituta de actio. Suarez, vbi supra, numero. 24.
165 & Ripa. vbi supra, num. 88.

Amplia tertio, vt etiam in die fe-
160 riata in honorem Dei, † possit fieri hæc captura, secundum gloss. in l. dies festos. C. de fer. quæ tanquam vnica, cõmendatur per Doctores ibi, & sequitur Bartol. & Iason. relati, & secuti per Ripã. dict. capit. 1. de iudic. numer. 88.

Amplia quartò, vbi id extendit vt procedat etiam in die solennissimo,
161 puta, in festo Natiuitatis † Domini nostri, secundum Bald. in capit. fin. columna fin. de ferijs extra. Sed non placet hoc Felino, in capit. finali, columna finali, de iudicijs, per text. in capit. licet extra de ferijs, & per text. in l. 3. C. de Episcop. audien. ibi nullum carcer illa die teneat inclusum, & sic hoc de die Natiuitatis non placet Ripæ vbi supra.

Quintò ampliatur nostra conclusio, vt etiam in loco prohibito † capi possit, puta in domo, secundum Bald. in l. plerique. ff. de in ius voc. vel in Ecclesia, secundum Iaf. in l. vinũ. ff. si cert. pet. pro quo adducitur præcedens ampliatio arguẽdo de tẽpore ad locum, quod argumentũ est licitum, item arguendo de persona, ad locũ, quod argumentum etiam est validum. l. 1. §. si filius iuncta. l. 2. ff. ne quis eum, qui, sed clericus etiam in sacris fugitiuus potest capiã creditore etiam laico, † secundum Bartol. in l. si quis in seruitute. ff. de furt. Panor. & omnes in. c. cum non ab homine. de iudi. & Ripã. vbi supra, amplatione. 4. & Rebuf. vbi supra, num. 77. ampliatio. 5. vbi hoc intelligit, & bene in clerico fugitiuo, non vero in suspecto † de fuga, item dummodo statim ducatur ad iudicem Ecclesiasticum, non vero ad laicum, ergo etiam capi poterit in loco sacro, hæc tamen limitatio de Ecclesia, & loco sacro veram non iudico, † neque tenendam: nam si iudici ipsi non licet capere debitorem fugientem ad Ecclesiam, cur licebit creditori, item quia est contra text. in capitul. inter alia, de immunit. Ecclesia. & text. in l. præsenti. C. de ijs qui ad Eccles. confu. & text. in capit. diffinitit. 17. quæstione. 4. & contra dicta à nobis in libro. 1. supra, titulo secundo, sub. l. 3. numero, 1. cum sequentibus, & sic contra eã tenet Dueñas Regula. 175. numero, 3. dicens contra eam practicari, &

contra eam esse communem, & sic quoad alia loca prohibita quam quo ad Ecclesiam, & locum sacrum procedere dicendum est, hanc ampliationem, & sic etiam in alieno terri-
166 torio, † capi poterit, secundum An-
170 gel. in repetitione. l. nemo carcerem in fin. C. de exactio. trib. lib. decimo, & alij relati per Dueñas, in Regula, 175. ampliatione. 5. vbi inquit id intelligendum cum Xuarez vbi supra, numero. 30. quoties talis creditor in sequendo eum de sua propria Prouincia cepit eum in alieno territorio, nam tunc id sibi liceret, sed in
167 hoc ego teneo itidem † contrarium, nam si iudici delinquentem insequenti in alieno territorio, non licet illum capere, vt est communis opinio, vt dixi in. l. 3. titulo, secundo, libro. 1. supra, numero tertio. Cur creditori id licebit, nisi secundum quod in lege nostra dicitur in sequatur eum iudex fraternitatis,
171 nam iste potest insequendo ingredi alienum territorium, & ibi capere delinquentem, & auxilium est ei præstandum ad hoc per iudicem illius territorij, ex. l. 4. &. 14. infra isto
172 titulo. te, † secundum Angel. in dict. l. nemo carcerem, & ita limitatur titulus extra, vt lite pendent.

Quintò ampliatur, nostra conclu-
168 sio in omni † laico suspecto de fuga ex Iasone in dict. l. vinum, & in. d. principio Instituta de actio. & alijs relatis per Rebuf. vbi supra, numero, 73. vbi inquit Doctor. se multum in hoc torqueri, & quod in Francia nõ solet capi suspectus de fuga sine iudi-
174 cis ordinatione, nisi sit in procinctu fugæ, & sic inquit optime Ripa. vbi supra, numero. 88. Ampliatione. 5. se dubitare de hac ampliatione, nisi
175 prius præstita sit fides summaria de
169 suspicione legitima, † secundum Bartol. Alexandr. & Iaso. ibi per eum allegatos, & insuper probetur, quod suspicionis causa de nouo super-

Azeuedo super. 8.

uenit post contractum cum tempore contractus idoneus reputaretur, vt optimè per Suarez dict. titul. *De los emplazamientos*. §. 7. numero. 38. pagina. 406. & sic præstatur quotidie hæc informatio, nec sufficit † iuramentum creditoris, & non sufficere, testatur communem Parpalia in repetitione. l. 2. columna. 21. ff. solut. matrimo. quem ad hoc, & alios plures allegat ita tenendo, Dueñas in. d. Regula. 175. numer. 3. ad fin. eam probans ex. l. 66. Taur. quanuis in principio illius numeri alios alleget contra tenentes, & male meo videri, nam iuramẽto partis nunquam standum est, præsertim in ijs, quæ non dependent ab animo suo, prout hoc non dependêre, notorium est, & tenet expresse etiam Anto. Gomez, Tom. 2. cap. 11. in fine, vbi inquit, quod ad hanc summariam, non requiritur debitoris citatio nec plena, sed saltim semiplena † sufficiet probatio, & ibi etiam ampliat modo causa suspicionis superueniat culpa debitoris, modo non, & fortuito casu.

Sextò ampliatur, etiam lite pendẽ-

Septimò ampliatur etiã pẽdente
173 † appellatione, secundum Iaf. in dict. l. vinum, & Angel. in dict. l. nemo carcerem, & ita limitatur titulus. ff. nil nou. appellat. pendent.

Octauò ampliatur, etiam pendente die, vel cõditione, † secũdum gloss. & Bartol. in dict. l. quæsitum, & in. l. debitori. ff. de iudi. & Suarez in. l. postrem in. 7. limita. ad leg. Reg. numero, 2. pagin. 308. vbi & an possit † exequi, & in dict. titulo. *De los emplazamientos*. §. 7. nu. 25. pag. 403. & hanc etiam ampliationem tenet gloss. in. l. 10. titu. 15. p. 5. & licet text. in. d. l. quæsitum, videatur tantum loqui in debitore

HAVRON BIBLIOTEKA OHY

ad diem, non tamen videtur loqui in debitore sub cõditione, quia ante cõditionis euentum nulla subest obligatio, & sic in eo contrarium tenebat Alberic. in dict. l. quæsitum, & Iaſ. in l. pecuniam columna fin. ff. ſi cert. peta. tamen adhuc idem dicendum in debitore ſub conditione, ſicut in debitore in diem, nam quemadmodum fugitiuus debitor poteſt capi ad effectum, vt caueat de ſoluendo adueniente die, ſic vt caueat de ſoluendo adueniente conditione, † argumentõ. l. 1. §. ſi ſub conditione. ff. vt lega. nomi. caue. & ita tenet Ripa. in dict. cap. 1. de iudi. numer. 88. & ſic limitatur. l. cedere diem, de verbor. ſignificatione.

176

Nono amplia, vt non ſolum debitor principalis, verum etiam eius hæres † poſsit capi, vt talis debitor fugitiuus, vel ſuſpectus de fuga, ſecundum Bart. in. l. poſtulante in principio. ff. ad Trebel. & alios relatos per Dueñas in dict. Regula. 175. numero, 2. inquit tamen Rebuf. in. 1. Tomo, conſti. Fran. titul. de lit. obliga. articulo. 3. gloſſ. 2. numero. 10. quod debet prius citari, & diſcuti, quod ſit hæres, † & pronuntiari talis, alioquin nihil valeret, ſi caperetur, ſecundum Bald. in. l. quod diuerſas quæſt. 10. C. manda. & in titu. ſtatut. quæſt. 9. verb. capere, & Francus in capitul. ex ratione columna. 24. quæſtio. 2. de appellatio. ſed hoc de citatione, & pronuntiatione, quod ſit hæres, non mihi placet, quoniam vt diximus nõ eſt neceſſe citare debitorem ad informationem de fuga, ergo neque hæres ipſius † debitoris fugiens, & quia aliter interim fugeret hæres, vel ſe in Eccleſia recluderet, & ſic nullius effectus eſſet poſt velle eum capere, & Bald. & Fran. vbi ſupra, quos pro ſe allegat Rebuf. & ipſemet Rebuf. loquitur, non cum hæres debitoris capi conatur per creditorem, quia fugit, vel fugere vult talis hæres prout nos loquimur, ſed ad diſcutiendũ an hæres debitoris poſsit capi, & in carcerari pro debito ſui prædeceſſoris de quo nos nõ loquimur tũc enim dicta informatio, & pronuntiatio, quod ſit hæres eo citato debet præcedere, ſed quoad noſtrum propoſitum, quod poſsit capi ſi fugiat nulla requiritur citatio, neque informatio, & ſic male Dueñas, vbi ſupra, in dict. numero. 2. ad hoc allegauit Rebuf. in dict. gloſſ. 2. articulo. 3. numero decimo, & male eum conſiderauit, niſi eum intelligas loqui nõ cum fugit hæres, vel in promptu, ſed cum eſt ſuſpectus de fuga tunc enim, vt capi poſsit informatio eſt iudici danda, vt diximus nulla citatione debitori facta ad informationem hanc.

177

Decimõ amplia, vt etiam hæres creditoris intra tempora conficiendi inuentarium poſsit, † capere debitorem fugitiuum, ſecundum Angel. in dict. l. nemo carcerem, & Rebuf. in dict. titulo de liter. obligat. articulo. 6. gloſſ. 3. numero. 75. & ſic limitatur. l. fin. §. donec. C. de iur. delib.

178 180

Vndecimo amplia, vt etiam clericus fugitiuus capi poſsit, vt iam dictũ eſt ſuprà.

Amplia duodecimõ, vt etiam clericus excommunicatus poſsit capere † debitorem ſuum fugitiuum, ſecundum Abb. cap. cum inter de excep tio. & ita limitatur, capit. intelligimus de iudi. ita Ripa. vbi ſupra, dict. numero. 88. in fin.

179 181

Decimotertiõ amplia, vt procedat concluſio noſtra etiã, ſi tempore contractus debitor dilapidaſſet bona nõ tamen in tantũ, quin adhuc eſſet idone, ſi poſtea illud fortius dilapidaſſet & cõditionem ſuã deteriorẽ feciſſet, poterit capi à † creditore, ſecundum Bald.

182

Bald. in. l. ſi pro ea, in principio, num. 2. C. de mand. Iaſ. in. §. ſupereſt, num. 87. Inſtituta de Actio. & in. l. ſi ab arbitro, num. 5. ff. qui ſatis dar. cog. Dueñas, dict. Regula. 175. ampli. 1. Decimoquarto amplia etiam in bannito, nam eo quod quis eſt bãnitus † cenſetur eſſe in fuga, ſecundum Dueñas, vbi ſupra amplia. 4. Decimoquinto amplia procedere etiam in pecunia, nam debitori fugienti poteſt eius † creditor eam capere, ſecũdum Dueñas ibidem amplia. 6. Decimoſexto amplia, quod in caſibus in quibus licet capere debitorem fugientem licebit & eum occidere ſe telo defendentem, † ſecundum Salic. in. l. vt allegas. C. ad leg. Iul. de Sicar. quem allegat Xuarez in dict. titul. *De los emplazamientos*. §. 7. numero. 26. pag. 403. quod durum mihi videtur. Decimo ſeptimo & vltimo amplia ex Suarez, ibidem, numero. 28. pagin. 404. ſcilicet, quod ſi iudex dederit licentiam capiendi debitorem ex inſtrumento Guarentigio creditor poteſt illum per nuntium † facere capi etiam expirato illius officio, quod dicit Angel. in. l. ſi per Epiſtolam. ff. de acquirend. hæred. eſſe menti tenendum, & ſe multoties practicaſſe, & mouetur quia iuſſus iudicis cauſa cognita factus executori, vt eius ſententiam exequatur, non perit eius morte, † vt eſt caſus ſingularis in Authentica vt nulli iudi. §. ſi vero, collatione. 9. Bartol. notanter, licet non alleget illum text. in. l. fundi venditor. ff. de acquirend. hæred. quæ quidem concluſio, ſic ampliata limitatur primo, & reſtringitur in caſu, in quo copia iudicis non adeſſet, ſecus vero alias † quia tunc abſque eius licentia non poſſet eum debitor capere, ſecundum Bartol. Bald. & Alexand relatos per Ripam in cap. 1. de iudi. numero. 89.

183 184 185 186 187 188

Secundo limitatur noſtra concluſio, & reſtringitur, vt procedat quoties ſuſpicio fugæ debitoris emergit poſt contractum ſecus ſi eadem ſuſpicio emergebat, † & inhærebat tempore contractus, nam tunc imputet ſibi creditor, & ita pluribus fundamẽtis tenet Rodericus Suar. in dict. titu. *De los emplazamientos*. §. 7. num. 32. cum ſequen. aliquibus pag. 404. cum ſequẽ. & Anto. Gomez, Tom. 2. cap. 3. num. 6. ad fin. & in. c. 11. eiuſdem Tomi. nu. fin. in princ. & Ripa, vbi ſupra, nume. 89. limit. 60. & in num. 38 pag. 406. in quit ipſe Suarez, quod eſt vera, & cõmunis concluſio, quod regulariter debitor fugitiuus non poteſt capi niſi vbi iuſta cauſa ſuſpicionis de nouo ſuperuenit, ſecus ſi aderat tempore contractus: quod optime ibi intelligit Suarez eſſe verum quoties creditor qui contrahit cum tali debitore ſciebat, vel ſcire debebat eius conditionem, Puta, quia erat notorie vnus Ribaldus, vt. l. quod te mihi. ff. ſi cert. Pet. Si autem ignorabat, Puta, quia erat campſor, qui reputabatur idoneus, & latenter anhelabat fugam, tunc capi poterit, licet eius conditio non ſit facta deterior † poſt contractum, & ibi ad hoc allegat Angel. per l. Liberto. §. Largius. ff. de annuis legat. nihil enim imputari poteſt contrahenti cum eo, qui idoneus reputabatur. l. creditor. C. de pignor. actio. item intellige, niſi debitor dolo induceret creditorem ad contrahẽdum, quia tunc perdit beneficium † diendi, quod tempore contractus inerat ſuſpicio, vt per Suarez, dict. numero, trigeſimo octauo. §. item prædicta limita, vbi in verſiculo, ſed an præſumatur, examinat dubium, an præſumatur creditorem ſcire conditionem debitoris, & dicit quod nõ præſumitur, ſed debitor † debet hãc ſcientiam probare.

189 192 193

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA CORDOBA

Tertiò limitatur noſtra principalis concluſio, vt procedat, quod non cẽ ſeatur committi crimen priuati carceris capiendo debitorem fugitiuum vel præparatum ad fugam, quoties ſic captum intra.24. horas iudici præ-
194 ſentat, ſecus vero alias, † & hoc probatur ex lege noſtra, & text.in.l. capite quinto.ff. de adulter. & alibi in libr.4.ſupra diximus tenet Ripa.in.d. cap.1.de iudi.numero.89. vbi inquit, quod non excuſaret crimen priuati carceris, ſi eum relaxaret intra dictũ tempus.24.horarum,& non duceret
195 † ad iudicem, cum captura conceſſa ſit cum hac limitatione, ſcilicet, vt iudici præſentetur intra dictum tempus,& limitata cauſa limitatum producit effectum,& ita tenere Decium conſilio. 100. in cauſa inquiſitionis aſſerit Ripa, vbi ſupra,& mihi placet.

Quarto intellige noſtram concluſionem in debitore notabilis quanti
196 tatis, ſecus ſi paruæ ſummæ, † ſecundum Bald.l. 1. C. locati & Ripa. dict. nume.89.

Quintò, intellige in debitore fu-
197 giente, cum bonis, ſecus alias, † ſecundum Ripam ibidem, dum tamen, ſecũdum eum debitor talis reliquiſſet, bona ſufficientia ad creditum, aliter enim poſſet noſtra concluſio, de facili fraudari, ſed probabilius dicit Queſada in ſuis Queſtionibus cap. 8.nu. 8.quod etiam ſi rem ſecum non deferat poteſt capi perſona.

Sextò limitatur, & intelligitur noſtra concluſio, dum modo creditor ciuiliter capiat, & non vulneret fugiẽ
198 tem, † alias ſi vulneraret, creditor perderet ius ſuum, & captus debet relaxari, ſecundum Bald.in Authẽtica, omnes. C. ne vxor pro marito, niſi
199 eſſet † officialis capiens debitorem reipublicæ, nam iſto caſu licet officialis teneatur de vulnere, tamẽ captus non eſſet liberandus à debitore, nec eſſet relaxandus, ſecundum eum. Item verum eſt niſi fugiens telo ſe defenderet, † argumento. l. putarem, ff. ad leg. aquil. ita Bald. in. l. cum allegas. C. de vſur. & Ripa. in dict. capit. 1. de iudi. numero. 89. limitatione. 7. De quo vltimo, an liceret eum occidere ſi reſiſteret, diximus in ampliationibus.

200

Octauò, limitatur, & intelligitur
201 concluſio, vt poſsit citari realiter, † non vero verbaliter, vt per Ripã. vbi ſupra. 8. limitatione.

Nono, limitatur noſtra concluſio, vt nõ procedat, quando creditor habet pignus, nã in dubio præſumitur
202 idoneus, † & tunc non poteſt capi tã quam ſuſpectus de fuga, ſecundum Bald. in l. creditor qui. ff. ſi cert. Pet. per Gloſſ. redigere in. l. 2. C. de pigno. & alios allegatos per Dueñas in dict. Regula. 175. limitatione. 1.

Decimò limita, niſi debitor mili-
203 taſſet in armata militia † hoc enim caſu non eſt licita in eum manus iniectio. ſecundum gloſſ. l. 2. verbo. armata. C. vbi quis decu. vel cohor. Dueñas, vbi ſupra, limitatione. 2. Suarez, d. titul. *De los emplazamiẽtos.* §. 7 nu. 31.

Vndecimò, & finaliter limita in de-
204 bitore fugiente ad Eccleſiam † qui ab ea extrahi non poteſt per creditorẽ, vt in ampliationibus diximus. Et per modum requiſitorũ poſuit hæc Queſada vbi ſupra, dict. numero. 8. quibus omnibus ſatis remanet declarata Regula, & concluſio, quod debitor fugiens, vel exiſtens in præparamento fugæ capi poteſt per creditorem, & detineri dum tamen, intra. 24 horas ſuo iudici preſentetur, neque per hoc incurritur crimen priuati carceris, quæ omnia ſic cõgeſsi, & retuli quia eſt propria materia noſtræ legis, & vt ſimul iuncta habeantur. Alios caſus vbi licet aliquem capere in gloſſ. ſeq. videbis.

Ibi.

Ibi; *O tuuiere poder, o facultad, que ſu deudor le aya dado, por eſcriptura que le pueda prender no le pagando ſu deuda.* Hic eſt alius caſus à lege noſtra ſignatus in
207 quo licet creditori propria authoritate debitorẽ ſuum capere & incarcerare, & non erit crimen priuati car-
205 ceris †, & conſequenter iudex fraternitatis nõ poterit de eo cognoſcere. De quo diximus in. l. 5. titu. 13. gloſ. 1. libr. 4. ſupra, & iterum in. l. 4. titu. 4. ſupra iſto libr. De quo cũ leges noſtras habeamus ſic diſponentes nulla iam relinquitur dubitandi occaſio pro validitate dicti pacti, etiam ſi dubitauerit Queſada in quæſtionibus ſuis. d. c. 8. n. 1. cũ ſequẽtibus aliquibus. Et poſt hæc ſcripta Doctor Barboſa, in. l. alia. §. elegãter. n. 42. ff. ſolut. mat. pag. 381. Debet tamen tale pactum per ſcripturã fieri, vt ex ijs noſtræ legis verbis conſtat apertiſsime: licèt crederem non requiri omnino ſcripturam publicam coram tabellione factam, ſed priuatam tantum ſufficere, quæ eandem vim habet poſtquam recognita eſt per partem. Alios duos caſus, vbi licitum eſt alium capere propria authoritate ſine mandato iudicis enumerat Ripa in dict. cap. 1. de iudi. nu. 87. & 89. ſcilicet, in fraganti cri-
206 mine † ex. l. 1. C. de rapt. virg. Et id generaliter procedit in quocunque crimine, ex. l. generali, & ibi Barto. C. de decurio. Et itidem cum deeſt copia iudicis ex gl. in. l. nullus. C. de Iudæis, & in. c. ius gentium. 1. diſtin. De quo per Cepol. conſi. crimin. 26. & Hippolyt. conſi. 135. nu. 23. & 24. Alius caſus eſt in materia. l. 1. C. de falſa monet. alij etiam caſus enumerantur in. l. 1. & 2. C. quando liceat ſine iud. ſe vindi. & per Bart. in dict. l. generali, & per Speculator. in titu. de actio. §. 1. verſi. qui vult. Sed quo ad noſtram materiam de priuati carceris crimine, ſunt etiam alij caſus in quibus non committitur, quos referũt Gigas, in Tracta. de crimine læſæ maieſtatis, ſub titu. qualiter & à quibus, quæſt. 35. vbi ponit. 8. caſus †, quos refert Decianus, in dict. 2. tom. delict. cap. 10. per totum, ſcilicet, in capiente adulterũ cum vxore ſua, quem tamẽ intra. 24. horas debet iudici præſentare, ex. d. l. capite quinto. ff. de adulter. Item in patre detinente filium, & in domino detinẽte ſeruũ correctionis cauſa & in marito detinente vxorẽ adulterã correctiõis gratia, imo & ipſam fugiẽtẽ à domo põt maritus capere & detinere. Bãnitus etiã in priuato carcere detineri poteſt, quia ſi poteſt impune occidi vel offendi quocunq; modo, poterit etiã in carcere detineri, quod intelligit Decianus, vbi ſupra, num. 7. quoties non detinetur in priuato carcere in territorio à quo banniuit eũ princeps, ſed extra eius territorium, ego dubito an poſsit detineri, cum neque occidi, nec offendi poſsit in alieno territorio, vt in hoc titulo diximus, ideò vel tenendum eſt indiſtinctè poſſe capi & detineri Bãnitum in territorio principis eum bannientis, vel totum contrarium indiſtinctè aſſerendum. Abbas quoq; poteſt capere monachum & detinere correctionis gratia. Conſanguinei etiam detinentes ſuos cõſanguineos furioſos non incurrunt crimem priuati carceris. Denique non incurrit, hoc crimen detinens aliquem non animo iniuriãdi, ſiue iuriſdictionem exercendi, ſed ex aliqua alia cauſa colorata, putà ſi quis detineret meretricem ex cauſa libidinis, ſecundũ Bart. in. l. verum. ff. de furt. Item ſi quis captus ab hoſtibus ſuis pecunijs redemiſſet, ſi eum volentem in carcere detineat donec ſoluat pretium pro redemptione ſolutum, non ideo pœna huius criminis tenebitur ſecundũ Ange. in. l. nemo carcerem. 4. col. C.

MARCO BIBLIOTEKA OHY

de exact.trib.lib.10.vbi dicit se vidisse hoc in facto obseruatũ, Hippol.consil.135.num.14 in fin.vbi nu.15. idem
208 dicit in furet & bene, nisi secundum eum ibi in casu, in quo conuentum esset cum fure, ne ipsum ad iudicem ducerem, neque contra eum accusationem instituerem, sed ipsum loco pignoris detinerem donec solueret, tali casu id liceret, neque crimen priuati carceris incurreretur, cũ ipsum in hoc casu non solum non afficiam iniuria sed maximo beneficio, neq; obstat quòd nemo est Dominus mẽbrorum suorum, nã hæc Regula procedit in se submittente alicui offensioni corporali, qua torqueatur, vel debilitetur corpus vel membrum ali
209 quod, secus vero vbi neque † membrum aufertur, vel debilitatur, nam & valet pactum inter laicos, vt quis fustibus cedatur, capit. contingit, de sentent.excommun. licet secus sit inter clericos propter dignitatem ordinis clericalis, vt ibi habetur, & inter nobiles ob nobilitatis præmiuentiã, item regul.illa non habet locum, vbi quis primo licite captus erat vt in capto ab hostibus, & in fure capto, nam multa conceduntur facta, quæ non fienda, ita Decia.dict.num.12. vbi & num.8.idem dicit in creditore debitorem fugientem capiente, & ad rogitum ipsius debitoris eum vltra.24. horas detinẽte, ne si duceretur ad car
210 ceres ab alijs creditoribus † interdiceretur, secundum Alberic, in.l.1.C. de priuat. carcer. per text. in.l.3.§.si quis volẽtem.ff.de liber.hom. exhib. & hoc ita fuisse in facto obtentum asserit Alberic.ibi & verum putat Decia. dict.nu.8. quod est optimum ad limitationem nostri text. iubentem intra.24. horas præsentandum iudici talem debitorem fugitiuum captum per creditorem, item & qui alium in carcere detinet, à quo potest facile exire non dicitur crimẽ priuati carceris incurrere, † secundum Angel.& Hippol.relatos per Decian.vbi suprà, nu.13. vbi hoc intelligit verum, quãdo carceratus non simpliciter de facili, sed multum de facili fugere poterat, quia his verbis vtitur Angelus ibi. Item si consuetudo adessent capiendi & detinẽdi, excusabitur à pœna † priuati carceris, vt ex Ancharra. tenet Decia. vbi supra, num.14. vbi refert quendam rectorem vnius villæ euasisse hanc pœnam ex hoc solo, q̃ probauit prædecessores suos solitos esse in cõpedibus homines illius villæ detinere, sequitur Alexand. consil. 233.nu.13.volu.6.Iaſ.in.l.de quibus, num.8.ff.de legibus. Et ij sunt casus in quibus crimen priuati carceris nõ incurritur, & in quatuor primis, scilicet, in capiente debitorem fugitiuũ, vel à quo potestatem habet id faciendi, vel in deprehenso in fraganti crimine, & in capiente adulterum in ijs tenetur capiens intra.24. horas eos iudici præsentare sub pœna priuati carceris, in alijs vero casibus suprà numeratis non incurrit, etiam si non præsentet eos intra illum terminum, sed
213 detineat & retineat †, quæ notanda sunt, quia sic nõ reperies congesta & declarata. Sed an si pacto iuramento firmato promisisset quis stare in aliquo loco, donec solueret, an poterit
214 ibi detineri sine reatu criminis † priuati carceris, & dicendum est, quod non potest detineri sine dicta pœna, cum Bart.post Deci.in.l. alia causa.§. eleganter.ff.solut.matrim.vt per Decia, vbi suprà, num.15.& alios allegat idem tenẽtes, & respondet Doctrinę Innocentij, in cap.ex rescripto, de iure iur. quæ in contrarium videbatur quod loquitur in obsidibus & stante consuetudine, & vide.l.2.titu.29.p.7. vbi numerantur & casus, in quibus licet capere delinquentem. Alium casum

sum, vbi licet aliquem capere suum debitorem, vide per Rip.dict. cap.1. de iudi.fol.376.num.89.versi.Tertius casus, vbi numer.87.posuit primum, scilicet, in deprehenso in fraganti crimine, & nu.89.in fin.refert remissiue alios, vide an sint illi positi per Deci. & Gigãtem de priuato carcere, & vide.l.2.titu.29.part.7.ponentem casus, vbi licet delinquentem capere, vide Crotum & alios, in.l.nemo potest casus hos referentes, & Didac.Perez, lib.3. Ordinam.col.819.

Ibi, *Entregandolo toda via.* Pondera gerũdium hoc in do, quod conditio
217 nem & formam inducit, quã mediãte omnino est intelligendum teneri talem creditorem intra.24.horas debitorem captum per eum iudici præsentare, neque posse post illud tempus detinere, neque intra illud tẽpus illud soluere absque iudicis mãdato aliter priuati carceris crimen incurrit, vt in hac lege dictum remanet.

Ibi, *Dentro de veynte y quatro horas.* Sic intelliges.l.7.titu.23.libr.4.supra, permittentem alguazellis capere delinquentes in fraganti crimine dum
215 tamen, intra.24. horas illũ † repræsentẽt iudici, vt ibi dixi. Limitaui tamẽ hoc in creditore ad voluntatem debitoris hũc detinẽte nè forte ab alijs creditoribus interdiceretur, & in redempto ab hostibus & in fure, vt diximus suprà hac lege, in glos. *O tuniere poder.*

Ibi, *Otrosi, sea caso de hermandad, que mas de casas y viñas, y miesses, y colmenares.* Vide aliqua quæ de ijs incendiarijs diximus in.l.6. tituli præcedentis, vbi & de lege nostra meminimus.

Ibi, *Haziendose a sabiendas, en yermo, o despoblado.* Notanda est hæc dictio, *A sabiendas*, quæ idẽ significat quod
216 data opera † vt per Calepinũ in suo dictionario, versic. Scienter, ita vt nihil aliud intenderetur, nisi cõcremare vineas, domos messes, aut colmenaria, secus si ad aliud propositum, vt si concremabat pastus siccos defensę suæ, vel fundi sui, & ignis exardescẽs, aut vi ventorum transiuit ad loca colmenariorum, & cõcremauit ea, nam tunc etiam si sciebat dominus pastus adesse prope colmenaria concremata, non erit casus fraternitatis, quia ignis non fuit ad illa concremãda ordinatus, sed ad concremãdos pastus siccos defensæ vel fundi, ita voluit Bald.in.l. data opera. C. de ijs qui accus. non poss. & quia incendiarij crimen † dolum requirit, vt per Iodo.in praxi criminali.cap.103.cum sequen. Aliter enim deficiẽte dolo damnum potius quam incẽdiarij crimen committitur, & ideo lex nostra, non sine mysterio apposuit verbum hoc, *A sabiendas.*

Ibi, *Y entienda se ser yermo o despoblado, para en los casos de hermandad.* Declarant verba hæc præcedentia sæpius repetita, *Siendo en yermo, o en despoblado*, vt intelligatur quis locus eremus, aut depopulatus dicetur, vt crimen fraternitatis competens cognitioni dicatur, & inquit quòd est ille locus qui est, *Descercado de treynta vezinos a baxo.*

Ibi, *Y entienda se auer cometido y cometer caso de hermandad, assi el que hiziere los susodichos casos, o qualquier dellos como el que los mãdare hazer y cometer.* Pari enim pœna agentes & consentientes puniri solent, & per eũdem iudicem ne
218 continentia causæ diuidatur, & demandante latè † agit Anton. Gom. tom.3.cap.3. num.39. cum sequenti. & Boeri. quæstio.10. vbi, per quæ verba inducatur mandatum, Cæpol. consi.crim.34.num.40.cum pluribus sequentibus. & iterum cons.35.& an mãdatario credatur deponẽti de mãdato † vide Pute.in tracta. Syndi. fol.
219 492.num.4.& Grammati. decisione, 28.num.14.& 15.& an idem sit in persuasore,

HAVROBA BIBLIOTEKA OHY im. H. WEBERA

suasore,& consultore, vide Anto. Go. vbi supra, num. 43. vbi an differat per
220 suasor † & mandator, & quid si alias erat facturus maleficium an consulés teneatur, vide Boeri. decis. 167. nu. fi. & glo. *O consejo.* in l. 4 tit. 14 part. 7. Et
221 quot modis † dicatur consulere vel persuadere, vide Cepolã, cõsil. crim. 27. nu. 2. cum sequentib. aliquib. & no tandum est quod laudare maleficiũ
222 est persuadere. Si id fiat † ante delictũ commissum, ex texr. in l. 1. §. persuaderi. ff. de seru. corrupt. & Cepola, vbi suprà. nu. 5. sed an laudans maleficiũ iam commissum puniatur aliqua pœ
223 na † videtur, quod non, quia nullum præstitit auxilium delicto, cum iam sit cõmissum, nisi fugã laudaret, quia tunc videtur auxiliari delicto iam cõ misso, pro quibus facit illud Abbat. in cap. nuper. num. 8. de sentent. excom mu. & Feli. in cap. sicut dignum, nu. 7. de homicid. Bald. in. l. obseruare. §. post hæc. quæst. 3. ff. de offi. proconſ. optime Ange. de malefi. in parte Sem pronium mandatorem. quæst. 15. & Additio Dyn. in cap. ratum, de regu. iur. in sexto, & ex lege nostra cum cõ tra approbatorem procedi per iudi ces fraternitatis permittatur, permit ti & videtur quod puniatur, nam qui vult consequens videtur velle antecedẽs, sine quo illud consequẽs verificari non potest ex. l. illud. ff. de acquirend. hæred. licet talem laudan tem delictum commissum, si aliud non adesset leuiter punirem, & quia hæc mandati & consilij materia est diffusa hæc dixisse sufficiat.

Ibi, *Y lo ouiere por rato y firme. y lo apro bare despues de cometido.* Nam & hac de causa receptatores furũ, vt fures puniũtur, propterea quod † furtũ appro
224 bare & ratũ habere videtur. l. 1. ff. de receptat. l. 1. C. de his qui lat. occulta. Sed quomodo potest haberi ratũ illud, qd nomine meo nõ est gestũ, cũ id sit contra regulã ratum, de reg. Iur. in sexto, vbi probatur quod ratum quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum, vbi Per. Pekius, in ampliatione. 2. Ampliat hoc vt procedat subinde, etiam si in suũ ratihabentis præiudicium ratum ha bere velit, adhuc enim tũc futurum est, vt si delictum fuit planè consum matum, & sic verè effectum suum sor titum est, certè is, qui ratum habet illud, non omnino eodem modo pu nietur, atque si ipse delictum perpe trasset. Putà si aliquis interfecit homi nem, vel perpetrauit aliud delictum suo, non alieno nomine, certè effectum suum iam habet sine ratihabitione, & propterea ratihabitio in præ iudicium alterius illud ratum haben tis, non tam large operatur, ex quo non suo nomine delictum perpetra tum est, ergo lex nostra procedere non potest, nisi dicamus, vt dicendũ est, legem nostram hos approbato res & consultores ac ratificatores di sponere vult, vt sicut principales per iudices fraternitatis sunt iudicandi, ita & isti approbatores, & ratificato res etiam post delictum cõmissum, non tamen vt eadem pœna punian tur †, proprieque dici non possunt
225 delictum eiusmodi ratũ habere, sed quod ab eo non dissentiunt, & per cõsequens nõ sunt eadẽ pœna plectẽ di, quoties facto iã & cõsummato de licto illud ratificãt, & approbant, de quo latissimè agebat Salicetus, in. l. vnic. C. de rapt. virg. an essent eadem pœna plectendi, & re vera consum mato delicto illud approbãtes & ra tificantes non sunt eadem pœna plectendi, nisi & ipsi rerum furatarum participes essent, & partẽ reciperẽt.

Ibi, *Y comoquiera que no ha fido, ni es ca so de Hermandad, lo que se haze por penas, o prendas de terminos, y pastos, y heredamiẽ tos.* Hic constituitur regula generalis con-

lis contra errorem communem, ali
226 quorum iudicum & aduocatorum † ex ijs verbis & sequentibus, male per eos intellectis volẽtium, quòd esset casus fraternitatis, si ego boues aut oues repertas à te in fundo tuo, vel in pastu aliquo publico tempore veti to dum ad publicum locum concilij vulgo, *Al corral de concejo*, à parte vel custode pratorum portantur à te eas aufero & tollo, vel pignus aliquod, q̃ pro eis à mè vel à pastore meo abstu leras, q̃ vocatur, *Hazer represada*, qua si pignus captum recuperare à capiẽ te, & licet aliquando ex communi er rore id toleratum videatur & ex le ge nostra in hoc versi. hoc fundari ab eis soleat, re vera lex nostra non con stituit hunc casum fraternitatis, neq; de eo fraternitatis iudices cognosce re possunt, sed potius constituit regu lam in contrarium, scilicet, quod re pignoratio id est mei pignoris recu
227 peratio † non est de casibus fraternita tis, neque competit eius iudicibus ca sus huius cognitio, & determinatio, sed potius id ex ijs verbis denegatur, neq; obstabit dicere quòd vis & vio lentia committi videatur auferendo pignus de manibus custodis illud ca pientis, & sic inciditur in crimen fra ternitatis in hac lege præmissum, ibi, *Y fuerças de bienes muebles y semouientes.* Nam hæc difficultas cessat in hoc ca su eò quòd nullam Dominus pigno ris vim aut violẽtiam committit au ferendo rem suam pignore captam per custodem pratorum, pastuũ vel defensarum, nam vis & violentia est
228 illa, quæ fit contra † prohibitionem possidentis, ex. l. 1. §. siquis & ibi Bart. ff. quod vi aut clam. & sic inquit Cõs. in. l. extat. ff. quòd metus cau. vis est & tunc quoties quis id, quòd sibi de beri putat non per iudicem reposcit, ponderando dictionem illam, putat, quasi non sit clarum, esse suam, quòd est idem, quòd in verbis sequentibus inquit lex nostra, *Sobre que era alguna contienda y debate entre partes.* Et sic non erant certi de suo iure, sed si vbi cer tum est rem pro pignore captam esse meam, & nõ illius qui illam in pignus cepit, nulla vis, neque violentia com mittitur, idque clarius deducitur ex eadem lege, extat, ibi, quisquis igitur probatus mihi fuerit rem vllam debi toris, vel pecuniam debitam non ab ipso sibi sponte datam sine vllo iudi ce temere possidere, vel accepisse, is que sibi ius in eam rẽ dixisse, ius cre diti non habebit, ponderando dictio nem illam, rem vllam debitoris, & sic non suam propriam: vis enim non fit sine dolo, l. 2. §. doli. ff. de vi bon. rapt. in domino autem rei capiente ac re cuperante animalia vel bona sua ad carcerem, vt ita loquar, vel iam inclu sa in eo, abstrahente, non datur dolus hic, & quia ea non recuperat vt faciat alteri damnum, sed vt sibi prosit, & sic deficit dolus & consequenter non committit vim, neq; furtum, per no tata in l. fluminum. §. item videamus ff. de damn. infect. secundum Alexa. cõs. 114. incipienti pro decisio. col. 2. volum. 3. & Afflictis, in constitutio. Si ciliæ, Rubr. 36. nu. 10. lib. 3. & sic dictã l. extat, declarat Abb. in. c. 1. nu. fi. in fi. extra de immunit. eccles. quod scilicet, lex illa locum habeat in eo, qui non habet possessionem rei, licet ha beat actionem hypothecariam, vel aliam ad illam consequendam, hic e nim, non debet propria authoritate violentiam inferre, quia videtur sibi ius dicere, secus vero in eo, qui est in possessione, qui remouendo obstacu lum non vult consequi aliquid alie num sua authoritate, sed ius suum & possessionem conseruare. Imo etiam si dominus animaliũ incluſorum es set suspectus de fuga, & animalia ipsa inclusa cepit, vt fugeret emendatio-

nem

HARGOBETEKA OHY

nem damni dati per ſua animalia, nõ tenetur pœna furti, ſed puniet tantũ quam non obtemperans iudici, qui clauſit hęc animalia, vt liquidato dãno, emẽdaret illud, & ſolueret pœnã damni, in qua erat prohibitio per titul. ſi quis ius dicenti nõ obtemp. ita Afflict. vbi ſupra, vbi quòd neque pro tali pœna poteſt baiulus agere actione furti.

Ibi, *Pero ſi deſpues que el que aſsi fuere prendado, o penado, ſe entregare por ſu autoridad, o hiriere, o matare, o prendiere, o hiziere otra reprenda a ſu aduerſario, o a coſas ſuyas, en lugar donde no tenia reyerta ni debate alguno, que eſto ſea caſo de hermandad.*

Hic cõſtituitur exceptio regulæ præcedentis in princ. gloſſæ præcedẽtis appoſitæ, dictio enim hæc, *Pero ſi*, Lane, *Sed ſi*, eſt aduerſatiua præcedentium †, & denotat diuerſitatem in facto, & in iure, vt per Bart. & alios relatos per Firmianum in repertorio, veb. Sed, in præcedenti tamen verſic. dictum eſt non eſſe caſum fraternitatis, id quod fit ob pœnas, vel pignorationes terminorum & paſtuum, vel hæreditatũ, ſuper quibus terminis paſtibus vel hæreditatibus aderat aliqua controuerſia inter partes, in hoc verſiculo, *Pero ſi*. limitatur hoc vt nõ procedat regula iſta, *Quando deſpues el que anſi fuere penado, o prendado, en parte y lugar do auia cõtiẽda y debate entre partes, ſobre los terminos, paſtos, o heredamiẽtos, ſe entregare por ſu propria autoridad, o hiriere, o matare, o prendiere, o hizziere otra reprenda a ſu aduerſario, o a coſas ſuyas en lugar donde no auia contienda, o debate entre partes, ſobre terminos, paſtos, o heredamientos. Luego de aqui ſe ſigue, que pues de derecho la limitaciõ ha de ſer de la regla, y la regla precedente hablò en caſo: y quando la prenda, o pena, ſe tomò en terminos y paſtos y heredamientos ſobre que auia contienda y debate entre partes, que la reprenda de neceſsidad ha de hazerſe por coſa que ſe peno, o prendo, en lugar de debate y cõtienda de terminos, paſtos, y heredamientos: y deſpues el ſeñor della la recobrò en lugar, dõde ya no auia la dicha contienda y debate, para que la tal reprenda ſea caſo de Hermandad. Lo qual claramente ſe collige por lo dicho, de que la excepcion ha de ſer de la regla y contra la regla.* Vt per Cagnolum in l. 1. n. 22. ff. de reg. iur. *Y porq̃* quoties lex vnũ diſponit, & alterum præſupponit, vt habeat locum diſpoſitũ debet verificari præſuppoſitũ, ex gl. cõmuniter approbata in l. ſi mancipia. C. de ſeru. fug. De qua alibi plura diximus, & quia ſic clarè colligitur ex hoc verſ. *Pero ſi*, vbi de loco, vbi non adeſt dicta controuerſia diſponitur debere fieri repignorationem, alludendo ad illud, quod antea dixerat, de loco, vbi pignus, vel pœna capta fuêre per cuſtodem & baiulũ, vbi ſcilicet, dicta terminorũ, paſtuũ ac hæreditatuũ aderat controuerſia, *De lo qual conſta llaniſsimamente, que para que la reprenda ſea caſo de Hermãdad, ſe hã de probar dos coſas. La primera, que la pena* 230 *o prenda, ſe haga de terminos y paſtos, o heredamientos ſobre que era alguna contienda y debate entre partes. La ſegunda, que la reprenda, muerte, o herida, o priſion ſobre ello hecha por el aduerſario, ſe haga en lugar donde no auia la dicha contienda y debate. De donde ſe infiere que ſi la pena, o prenda, ſe tomo en lugar donde no auia rebierta, debate, o contienda ſuſodicha: o ya que ſe tomo en lugar do auia contienda, la reprenda ſe hizo, o muerte, o herida, o priſion, en el miſmo lugar, o en otro do auia la dicha contienda, o debate, en ninguno de eſtos caſos ſera caſo de Hermandad, pues faltan los requiſitos para ſerlo.* Et hic eſt verus ſenſus & intellectus noſtræ legis, & aliud dicere, aut facere eſt contra eius diſpoſitionem, quæ quidem ſic Hiſpano ſermone declarauí, vt melius intelligeretur, & perciperetur, quibus ſatis remanet hæc lex ſecũda declarata, quæ eſt fundamentum totius tituli & iuriſdictionis iudicum fraternitatis.

Alium caſum fraternitatis ponit tex. in l. 15. col. 5. tit. 27. lib. 9. infra, & aliũ ponit pragmatica noua, *De los Moriſcos, cõtra los que huyen de ſus alojamientos.*

SVM-

SVMMARIVM.

POena furti & rapinæ iudicio iudicũ fraternitatis relinquitur. num. 1.

Varietate temporum pœnæ vel minuuntur vel augentur. num. 2.

Lex debet tempori conuenire. num. 3.

Pœna quadrupli eiſdem verbis imponenda eſt non vero fictis. num. 4.

Flagellãdus non eſt habens vnde ſoluat etiã ſi velit, num. 5.

Lex Tertia.

Summarium.

Delinquentes in aliqua rapina & furto quomodo & qualiter puniendi ſunt per iudices fraternitatis.

BIbi *De ciento y cinquẽta maravedis, y dende abaxo*, Pœnę huius legis tunc temporis neceſſariæ fuerunt, creſcente enim tunc graſſatorum furum & delinquẽtium in campis multitudine, graues pœnas neceſſarium erat imponere, ac ſtatuere pro quolibet minimo furto, vt earum terrore abſtinerent ſe à delinquẽdo, verum cum hodiernis temporibus (ex Dei omnipotentis miſericordia) horum delictorum multitudo, & terrẽdi neceſsitas ceſſauerint, pœnæ noſtræ legis iã mitigatæ ſunt, ita vt iudicũ arbitrio attenta delicti qualitate, temporis, &
3 loci, pœnæ delinquentibus † imponuntur per hos fraternitatis iudices, nam vt inquit Bart. in repetitione l. omnes populi, num. 11. ff. de iuſtit. & iur. ex text. in l. Pædius. ff. de incend. rui. nauf. & l. reſpiciẽdum. ff. de pœn. ſecundum varietatem temporum, & perſonarum, poteſt eſſe æquum, vt
2 pœna imponatur maior, vel minor †, & ſecundum varietatem temporum ſtatuta quoque varientur humana, tex. in c. 1. de conſang. & affini. & ſic multa fuerunt ſtatuta tempore antiquo quæ hodie non procedunt, vt c. fraternitas. 34. diſt. & ſic lex debet tẽ-
3 pori conuenire †, vt inquit Rebuf. 1. rom. conſtit. Fran. in proœmio glo. 1. num. 28. qua de cauſa ſchedula Regia, & ſic (*por carta acordada.*) diſpoſitum eſt & iniunctum ijs iudicibus fraternitatis, vt medietas pœnarum pecuniariarũ applicetur fiſco, & medietas alia pro expenſis fraternitatis, vulgo, *Para gaſtos de Hermandad.* lexq; hæc alterat l. 2. tituli præcedentis, vt ibi aduertit ſubſcriptio marginalis, & ibi diximus.

Ibi, *Con el quatro tanto.* Quòd quidẽ quadruplum in caſu, in quo quadrupli pœna fuiſſet imponenda, debet imponi eiſdem verbis, ſcilicet, *En el quatrotanto.* neque ſufficeret condem
4 nare in quantitate, quæ † quadruplũ ſummaret, ſecundum Auend. cap. 18. præto. num. 5. lib. 1. non ſolent tamen iudices ij cum in quadruplo condemnant flagellare etiam condemnatos, imo quantumvis condemnaret in quadruplo & in eius ſolutionis defectũ in flagellis, ſi habet vnde ſoluat, non flagellatur, etiam ſi reus ipſe vel-
5 let flagellari † potius quam ſoluere quadruplum, ſecundum laſ. in § pœnales. num. 48. Inſtit. de actionibus.

SVMMARIA.

IVdex puniri poteſt in ſyndicatu ſi non fecit id, ad quod tenetur. num. 1.

Fur, vel delinquens, debet remitti ad locum delicti. num. 2.

Lex Quarta.

Summarium.

Officiales ac ſeruientes fraternitatis, & ſic, *Los Quadrilleros*, à quibus nominandi ſunt, & ad quid teneantur, & quid

BIBLIOTECA OHYMELNIKOVA

& quid incumbat eis facere in prosecutione delinquentium, declarat lex nostra.

IBI, *De su officio seantenudos*, Et sic etiam nõ petente parte neque requirente adeò, vt cum ad hæc teneantur
1 ex officio, si nõ fecerint † puniri possint in syndicatu, vt diximus in l. 23. tit. 7. num. 5. libr. 3. supra, & sic lex nostra imponit eis pœnã duorum millemarapetinorum si negligẽtes fuerint.

Ibi, *Que ansi o en otra manera fueren presos*, & sic siue ab ipsis officialibus capiantur, siue à dominis locorum & villarum vbi existebant, sint eis delinquentes tales traditi, secũdum quod in l. 14. infra isto titu. disponitur, debent portari & afferri ad locũ vbi delictum commiserunt, secundũ quod in hoc versi. lex nostra disponit, ex qua approbatam vides opinionem de qua in hoc diximus libro, quod debet fur, vel delinquens alius remit
2 ti ad locum† delicti, vt ibi puniatur, & satis fiat reip. illi, in qua delictum commissum est, vt per totum titu. C. vbi de crim. agi. oport.

Ibi, *Y si no la ouiere*, vtpote, quia locus ille iurisdictionem nõ habet, sed est alteri loco subiectus, tũc enim debet fieri secundum quod in isto vers. disponitur. Sed videntur verba sequentia superfluè, aut absque ratione apposita, dum dicitur, *Para que aquellos en vno con el alcalde y alcaldes de la hermandad del lugar donde el delicto fuere cometido lo juzguen y executẽ la justicia*, Nam si versiculus iste iubet, quòd si in loco vbi delictum est commissum deficit iurisdictio, iudices fraternitatis commorantes in loco, cui locus delicti est subiectus, procedant & determinent ac exequantur, vna cum iudicibus loci delicti, qui sunt isti iudices loci delicti si versiculus hic supponit nullam ibidem adesse iurisdictionẽ, certe videbitur maxima hæc difficultas & confusio horum verborum, ita vt congrua responsio præstari non possit ad euadẽdam hanc verborum prolixitatem, nam si nõ adest iurisdictio in loco delicti, quomodo aut qua ratione lex nostra disponit post, quòd iudices maiores illius prouinciæ cũ iudice loci delicti exequãtur & iudicent talem delinquentem & ideo ne legislatorem vel recopilatorem de incuria arguamus dicendũ est quòd in loco illo vbi delictum commissum erat nõ erat iurisdictio, sed potius erat alteri loco subiectus, aderat tamen ibi iudex fraternitatis prout in quolibet loco adest, tunc enim iudices maiores fraternitatis residentes in loco illo cui locus delicti erat subiectus debẽt procedere cum iudice fraternitatis illius loci, in quo delictum erat commissum.

Ibi, *Pero si fiendo requeridos*, hic apponitur diuersus casus à primo, scilicet, quòd vbi locus delicti, ad quem locũ reus est tractus & remissus distat per quinque aut plures leucas à loco vbi dicti iudices maiores commorantur, quibus quidem iudices ij minores sunt subiecti, tunc sufficit requirere hos maiores, in quorum negligentiam iudices dicti loci delicti poterunt sententiare, & exequi sententiam in simul cum iudice fraternitatis loci propinquioris vicinorum centũ vel plus: quòd si locus delicti adest intra quinque leucas à loco iurisdictionis, cui locus delicti est subiectus, tunc iudex loci delicti, non solum tenetur requirere dictos iudices maiores *de Hermandad de la dicha cabeça de su jurisdiction*, verum non poterunt sine eis sententiare, neque exequi sententiam, licet possint processum interim conficere, vt ex versic. præcedente, & eius verbis colligitur, clarissimè

simè & hunc credo horum versiculorum intellectum verum, & praxi ac stylo approbatum.

SVMMARIA.

POEna imposita alicui per iudicem si tale quid fecerit incurretur si faciat, numero. 1.
Dominus etiam loci, non potest esse iudex in causa propria. num. 2. nisi vt nu. 3.

Lex Quinta.

Summarium.

Ministri & officiales iudicum fraternitatis tenentur obedire, & exequi mandata suorum iudicũ in ijs quæ officia eorum tãgunt, aliter enim puniri possunt per suos iudices pœnis ipsis impositis, tanquam inobedientibus alijs vero pœnas statutas contra uenientes legum harum dispositionibus per concilia, vel alias personas exequẽdas esse per executores fraternitatis iubent lex nostra.

IBI, *Sean tenudos de obedescer y cumplir los mandamiẽtos del alcalde, o alcaldes, de la Hermandad.* Punitur enim iudici non obtemperans, vt per totum titu. ff. si quis iudicent, non obtemp. & sic si Rector prouinciæ iubeatur ali quid alicui sub tali pœna fisco applicanda si contrafecerit † incurret pœ
3 nam contra faciendo, ita vt neque iudex ipse possit ei eam remittere, secũ dum Ias. in l. qui Romæ §. Flauius. n. 17. fol. 155. ff. de verb. obli. & sic male faciunt iudices ordinarij locorũ non permittentes ijs ministris fraternitatis adimplere mandata suorum iudicum in ijs quæ ad officium & negotia fraternitatis pertinent.

Azeuedo super. 8.

Ibi, *Las quales ellos mismos puedan executar.* Hic videtur text. probans quod in sua causa quis iudicat, contra totũ tit. C. ne quis in sua causa, adeo vt neque dominus loci possit esse iudex
2 in causa propria † nisi aliud sit de consuetudine, secundũ Auend. c. 11. præt. n. 4. vers. Si vero iudex, cũ sequẽt. lib. 1. sed quia hęc Regula fallit vbi certa pœna est statuta, quo casu possunt iu
3 dices † proprias iniurias vindicare per text. in c. 1. de pœnis, in sexto, & omnis Doctorum caterua, ita fatetur secundum eund. Auend. c. 5. præt. n. 8. lib. 1. & lex nostra pœnas in mandato appositas iubet exequi, quæ quidem certè sunt, ideo permittit iudicibus ipsis eos imponentibus exequi in personas & bona inobedientium ministrorum.

SVMMARIA.

QVerela si concludit casum fraternitatis licet informatio summaria non sit concludens procedere debet index fraternitatis. nu. 1.
Probatio concludens est illa, qua testes contestant. num. 2.
Minor probatio sufficit in eremo. nu. 3.

Lex Sexta.

Summarium.

Cum qualibet informatione possunt iudices fraternitatis incarcerare, & cum sufficiente condemnare.

IBI, *Con qualquier informacion que ayã tomado prẽdan.* Ex ijs verbis iunctis sequẽtibus, *Y dessues procedã en el negocio, hasta dar sentencia diffinitiua, auiendo primeramente su informacion cumplida del delicto.* Ex quibus quidem verbis sic iunctis, & cumulatis colligitur conclusio, meo quidem iudicio vera, scilicet

HAVRO BIBLIOTEKA OHY IN H.I. MELIMIRA

quod si querela coram iudice fraternitatis producta cõcludit casum aliquem *De Hermãdad*, licet per summariam informationem non appareat tunc concludens probatio eius, vt in eo procedere possit, nihilominus non tenetur causam remittere iudici ordinario, vt per. l. 13. infra eodem disponitur, sed in causa procedere debet, & habita sufficiente informatione condemnare, sin minus debet eum absoluere, vt. l. 8. infra eodem, vel ad torturam procedere si delictum est tale, in quo imponi potest, & adsunt ad hoc sufficientia indicia. Et sic inquit dicta lex decimatertia, infra eodem, quod per informationem & probationem factam debet constare non esse casum *De Hermandad*, vt remitti debeat iudici ordinario, ita vt non sufficiat constare per informationem summariam, sed & per plenariam hoc enim denotant verba illa, *Por la informacion auida, y por la probança*, nam copulatiua illa, *y*, semper ponitur inter diuersa, & sic diuersificat summariam informationem à plenaria, & vtriusque requirit concursum, vt remissio fiat loci ordinario, licet iudices ordinarij hæc nõ aduertentes plerunque vsque ad plenariam non spectent.

Ibi, *Informacion cumplida del delicto.*

2 Et sic testibus contestantibus † sit delictum probatum, vt per Hippolyt. consil. 2. num. 47. cum pluribus sequentibus, volumine primo. bene tamen verum est quod si delictum est cõmissum in eremo, vel campo, minor probatio habetur pro plena, & sufficiente, quia ea quæ ibidem committuntur, vbi faciliter testes haberi non possunt, neque à communiter accidentibus ibidem homines adsunt, neque transeunt, vt in testes examinentur, minor probatio,

3 ijs probatis habetur pro plena †, & sufficiente prout alibi latius dictum habemus, & præsertim in quodam meo consilio, cum alijs per me adductis.

Ibi, *Y procediendo simplemente y de plano, sin estrepito y figura de juyzio.* Quid importent hæc verba diximus in. l. fin. titu. 17. num. 125. cum quatuor sequentibus, lib. 4. supra vbi allegauimus Doctores de ea loquentes & plura referentes.

Ibi, *Segun la qualidad y grauedad del delicto.* Hic constituitur assumptum per me in. l. 3. supra eodem relatum quod hodiernis temporibus præsertim etiam arbitrio iudicis committuntur impositiones pœnarum delinquentibus imponendarum.

SVMMARIVM.

S *Agitandus delinquens prius debet mori nè veniat in desperationem, numero. 1.*

Forma procedendi contra delinquentes absentes per iudices fraternitatis, numero. 2.

Iudex ordinarius præueniens in casu fraternitatis an tenebitur terminos nostræ legis seruare, num. 3.

Lex Septima.

Summarium.

Mors sagittæ quomodo est facienda ac exequenda in condemnatum: & quod non sunt tali condemnato deneganda sacramenta, & qualiter contra delinquentem absentem procedendum est.

Ibi,

Ibi, *Y alli le tirẽ las saetas hasta que muera*, in hoc alteratur lex ista per l. 46. infra eodem, nam prius est occidendus, quam sagittetur ne forte veniat

1 in desperationem † vt in simili inquit Couarru. lib. 2. Variar. cap. 10. num. 9. in fi. & Iul. Clar. lib. 5. pract. crim. §. fi. quæst. 99. num. 7.

Ibi, *Como el tal mal hechor resciba los sacramentos*, etiam Eucharistiæ, vt diximus in. l. 2. num. 13. titul. 2. libro. 3. supra.

Ibi, *Le hagan pregonar por tres pregones en nueue dias de tres en tres dias cada pregon*, hic est casus specialis, vbi specia-

2 liter prouidetur & datur forma † procedendi per iudices fraternitatis contra delinquentes absentes, & fugientes, ad limitationem. l. 3. tit. 10. lib. 4. suprà maius tempus iudicibus ordinarijs constituẽtis vbi plura diximus: Sed est quæstio singularis quid si iudex ordinarius in cognitione alicuius casus fraternitatis præuenit quo casu ipse & non iudex fraternitatis procedere debet secundum textũ. in l. 10. infra eodem, an tenebitur tunc talis ordinarius seruare terminos no-

3 stræ legis † procedendo contra absentem delinquentem, an vero terminos dictæ l. 3. & intrepide tenendum est, quòd tenetur seruare terminos dictæ l. 3. nõ autem nostræ, quoniam non alteratur iurisdictio talis iudicis ordinarij per præuentionem à se factam, & sic iurisdictione ordinaria debet procedere, quæ firmior est & principalior & in omnibus habet negotijs fundatam suam intentionem, & potentius ius est attendendum & considerandum & sic praxi communi receptum videmus.

Ibi, *Informacion sufficiente.* Vide quę diximus in. l. 6. supra eod. in glos. *Informacion cumplida.*

Azeuedo super. 8.

SVMMARIA.

C *Consilio sapiẽtis debet determinari arti culus incertus, num. 1.*

Nocentem impunitum relinquere melius est quã punire non delinquentem, num. 2.

Notatur text. hic contra absoluentes ab instantia iudicij in criminalibus, num. 3. & aliorum qui neque absoluunt neque condẽnant in totum, sed in parte, nu. 4. nisi in delictis atrocibus, vt, nu. 5. & 6. & 7.

Lex Octaua.

Summarium.

¶ Vbi pœna est arbitraria cum consilio iurisperiti est sententia proferenda: & innocentes absoluendi sunt.

IBI, *De letrado conocido.* Quoties enim iuris articulus est incertus com-

1 mitti debet † consilio sapiẽtis eius determinatio, vt diximus in. l. fin. tit. 18. lib. 4. suprà, in gloss. *Determinare.*

Ibi, *A los que hallaren sin culpa, e innocentes.* Satius est enim nocentem †im-

2 punitum relinquere, quàm innocentem punire, vt alibi latius dictum est per nos & plura de innocentia retulimus in. l. 3. titu. 10. à num. 68. vsque ad. 77. lib. 4. suprà.

Ibi, *Y los den por libres y quitos.* Idem disponit. l. 4. tit. 30. part. 7. & l. 26. tit. 1. part. eadem, vbi glo. *Por quito.* inquit ibidem, & hic esse text. contra communem practicam aliquorum, imo & multorum iudicum reum accusa-

3 tum † absoluentes ab instantia iudicij si nõ datur plena probatio delicti, vel tortus negat in tormento, & contra hanc practicam vrgent multum iura hæc & præsertim lex nostra, & fortius iuncta. l. 6. supra eod. iubente probationẽ debere esse plenã dedelicto, vt reus condẽnari possit adeo, vt reprobari possit opinio eorũ †, qui me-

4 diã conati sunt viam eligere, scilicet,

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

neque absoluere, neque condemnare, sed aliquam arbitrariam pœnam imponere, prout cotidie fit, quod cõtradicere videtur Episcopus Ianuẽsis D. Fran. Sarmiento in lib. 1. c. 1. Select. suarũ, & in lib. 7. c. 7. Sed nè ea quæ ab antiquo certam interpretationem habuerunt damnemus, sed obseruemus potius ex. l. ea quæ. ff. de legib. le gesque nostras ab hac praxis impugnatione incolumes reddamus, media est eligenda via, scilicet, quod in delictis atrocibus reus absoluatur ab
5 obseruatione † iudicij, si iudici videbitur aliquam adesse causam ad hoc faciendum, vtpote quia non ex toto innocens apparet accusatus, sed aliquantulum, licet non plenè, sed semi plenè indiciatus, & sic in ijs atrocibus criminibus, inquit seruãdum Gregor. in dict. l. 26. versi. *Por quito*. Et Couar. lib. 1. Varia. cap. 1. nu. 8. & sic obseruaui pluries. Item & cum adest semiplena probatio & indicia ad torquendum, reus tũ non est torquendus ob aliquã causam, tũc media eligitur via, scilicet, quod neq; absoluatur, neq; cõdẽnetur pœna ordinaria,
6 sed extraordinaria † attenta qualitate delicti & personæ accusatæ: vel quando etsi tortus negauit, erant tamen indicia vrgentissima, tũc enim etiam si neget in tormento non est
7 absoluendus, sed potius aliqua † extraordinaria cõdemnatione afficiendus, vt inquit Grammati. decisione Neapolita. 8. nu. 7. in delictis verò nõ atrocibus omnino absoluatur si non est plenè cõuictus, neque est torquẽdus ob defectum probationis.

Lex Nona.

Summarium.

In casibus fraternitatis sunt euitandæ dilationes, neque debent se in eis intromittere, præuenta iurisdictione per fraternitatis iudices. Alij etiam maiores vllo modo, sed tantum illi qui expresse sunt hic deputati pro appellationis, aut querelæ remedio. duæque sententiæ conformes ab inferiore & superiore iudicibus latæ exequendæ sunt sine obstaculo supplicationis, permittitur tũ supplicatio si differẽtes aut cõtrariæ fuerint.

IBI, *Por dilatar y por huyr las penas que merecen, procurã luengas dilaciones.* Quibus maximè obuiandum est & malitijs hominum præcauendum, vt alibi diximus latius: Qui enim hoc solo prætextu dilatandi & differendi iudicia allegant, non sunt audiẽdi, appellantes verò excludẽdi quasi suis friuolis appellationibus innitẽtes ad subterfugiendum solum iudicium & pœnas, quibus tanquam friuolis appellationibus non est deferẽdum, vt in. c. cum appellationibus de appellationibus, in. 6. amputãdeque sunt calumniæ & malitiæ litigantiũ, hoc solum modo quæsito colore differendi ac dilatandi iudicia, procuratæ.

Ibi, *No se entremetan a conocer.* Sicut enim præuenta iurisdictione ab ordinario, etiam in casibus fraternitatis, iudex fraternitatis se intromittere non potest amplius, ex. l. sequente, ita etiam si iudex fraternitatis præuenit in cognitione casus alicuius *De Hermandad*, nullus alius iudex siue maior, æqualis, siue minor potest se intromittere in eo, ex lege nostra quæ singularis in hoc est, & ad declarationem legis sequentis in hoc seruiens.

Ibi,

SVMMARIA.

Appellatur iam à sententijs iudicũ de Hermandad. num. 1. & an per viam nullitatis. num. 2.

Ibi. *Y no curando de qualesquier mandamientos e inhibiciones.* Iudicum, scilicet, aliorum etiam maiorum non potentium cognoscere de causa tali præuẽta à iudice de Hermandad, horum enim iudicum nullum mandatum, nullam inhibitionem esse timenda, neque obedienda probat versiculus, hic, non tamen ex hoc negatur quin illorum, qui per. l. nostram, &. l. fin. in fra eodem iudices designantur in gradu appellationis, non sint timenda mandata, & inhibitiones, obedienda enim sunt, & sic versiculus iste, differt à sequentibus in quibus appellationi deferendum iubetur ad consilium regiũ fraternitatis, *O ante la junta general*, horum enim appellationi cõstitutorum iudicum inhibitiones, & mandata dum in gradu appellationis cognoscunt obedienda sunt, non vero aliorum ad id non deputatorum.

Ibi. *No recibан procuradores ni defensores algunos.* Pro absentibus delinquentibus intellige, pro præsentibus enim bene admittuntur, & an de iure sint admittendi procuratores, & defensores pro absentibus ad allegandas causas absentiæ, & Innocentiæ, diximus latè in. l. 3. tit. 10. lib. 4. supra, in gloss. *Para que se venga*.

Ibi. *Solamente ante los del nuestro consejo de las cosas de la Hermãdad.* Ad quos ex l. nostra permittebatur appellare, & in. l. 44. infra eod. idẽ disponebat, sed ex. l. pen. & fin. infra eod. alterata est, lex nostra in hoc & dict. l. 44. vt appareret ex subscriptione marginali. d. l. fi. & sic cessant dicta per Auend. cap. 6. præt. nu. 4. versi. item in casibus lib. 1.

Ibi. *Hasta diez dias.* Ex. l. 1. titulo. 18. supra, lib. 4. id videtur restrictũ ad ter minũ quinque dierum, vt ibidem apparet, & licet lex illa sit antiquior attamẽ in practica sic video admissum appellatur enim à sententijs horum iudicum *De Hermandad*, Sicut & aliorum ordinariorum † intra quinque
1 dies, vt in dict. l. 1. disponitur, vbi tamen alius esset stylus seruandi terminum nostræ legis is vtiq; seruaretur.

Ibi, *No pueda de ella ser mas appellado, ni supplicado.* Et sic neq; per viam nullitatis †, etiam incompetentiæ vel in
2 iusticiæ notoriæ, vt diximus in. l. 4. in princ. tit. 17. lib. 4. supra.

Ibi, *Pero si fueren contrarias.* Concor. l. 2. tit. 19. lib. 4. supra, vbi dixi.

SVMMARIA.

PRæuentionis materia diffusè à Doctoribus tractatur. nu. 1.
Præuentio, quid sit. nu. 2.
Præuenire in materia iurisdictionis, est præoccupare. nu. 3.
Præuentio etiam per vnius horæ spatium fieri potest. num. 4. & 5.
Præuentio, est duplex. num. 6.
Præuentio verbaliter & realiter fit. n. 7.
Præuentio realis præfertur verbali citationi. num. 8. & n. 9. declaratur.
Præuentioni tunc est locus, quando termini sunt æquales. nu. 10.
Præuentioni inter quos iudices locus detur. nu. 11. vbi constituitur regula.
Magistratus supplet negligentiam inferioris loci illius. nu. 12.
Iudex primò aditus à parte causam iudicat. num. 13.
Iudex cumulatiuè cum alio positus, non potest solus procedere. num. 14.
Iurisdictio, quando priuatiuè, & quando cumulatiuè concedatur. num. 15.
Præoccupantis planstri se obuiãtis cum alio est melior conditio. nu. 16.
Præueniẽtis conditio inter duos habentes ius æquale melior. nu. 17.
Præoccupatio locum habet in delictis mixti fori inter seculares & ecclesiasticos iudices. nu. 18. & 19. infertur.
Præuentioni est locus, etiam inter habentes mixtum Imperium & simplicem iurisdictionem, nu. 20. & n. 21. quid inter delegatos.
Præuenire potest ordinarius delegatum, nu. 22. & è contra, nume. 23. & numero. 24.

HAVKOBA BIBLIOTEKA OHY

quando prænenire dicatur.
Iurisdictio delegata non censetur concessa ante receptionem & præsentationem literarum.num.25.
Delegatio præsertim in criminalibus sit semper priuatiuè etiam si ordinarius antè præuenisset,num.26.
Minor etiam iudex prænenit maiorem,cum declaratione,num.27.
Prænentioni est locus inter ordinarium, & illum,qui iure speciali adquisiuit iurisdictionem.num.28.& num.29. etiam si incidenter adquirat iurisdictionem.
Prænentioni est locus etiam inter ordinarium & illum cui est prorogata iurisdictio,num.30. & nu.31. ampliatur etiam ad Episcopum vi expulsum.
Prænentioni etiam locus datur in quibuscũque causis,num.32.
Prænẽtioni datur locus ex remedio legis diffamari & similium,num.33.
Remedium legis diffamari duplici modo intẽtari potest,num.34.
Prænenit iudex præcipiendo alicui nè delinquat sub pœna.nium.35.
Prænentioni non est locus inter superiorem & inferiorem iudices,nu.36.
Prænentioni non est locus inter habentes iurisdictionem simul & non insolidum, numer.37.& idem si haberet iurisdictionem virtute negligentiæ vel impediměti, numer.38.& nume.39.& nume. 40. prosequitur hoc.
Prænentioni non est locus vbi index prænenire volens est incompetens,nu.41.
Prænentioni non est locus inter delegatos cũ clausula quòd si non omnes,nu.42.
Prænenies per accusationẽ præfertur iudici per inquisitionem prænenienti, num.43.
Iurisdictionem habens ex priuilegio præfertur,num.45.
Prænentio facta ante tempus non nocet,nume.43.
Prænentio procurata per partem nihil nocet num.46.
Prænentio cessat vbi princeps concedit corã alio iudice procedi,nu.47. nisi vt,nu.48.
Prænentioni non est locus in causa hæresis, num.49,
Prænẽtio qualiter fiat.n.50. vbi an per citationẽ verbalẽ,& quæ debet hæc esse.n.51.
Prænentionẽ non inducit actus nullus.n.52.
Citatio facta coram eo qui nullam eo casu poterat habere iurisdictionem nullam et præbet, numero.53.
Prænenta non est iurisdictio per citationem circunductam, nu.54.
Prænentionem non inducit facta sine indicis commissione,num.55.
Prænenta non est iurisdictio per solam libelli productionem, num.56.
Prænentio nõ sit cum index mandat fieri inquisitionem per notarium. num.57.
Prænentionem non probat sola rescripti præsentatio,nu.58.&.59.quod nec iuris alicuius.
Prænentio non sit per simplicem inquisitionem.nu.60.nisi vt nu.61.
Prænentio sit etiam per vnicam citationem nu.62.
Prænentio sit per confessionem delicti.num.63.& nu.64.quid si procedatur per inquisitionem an citatione prænenianur.
Prænenian an iudex circa mandantem prænenienda citando mandatarium.nu.65.
Prænenit iudex per mandatum nè talis recedat à tali loco,quia vult ibi venire ad inquirendum, quod est idem quod citare.numero.66.
Prænentionis exceptio,opponenda est,ne iudex prænentus procedat.nu.67.
Prænentum non dicitur per citationem factam ab illo,qui propria autoritate capere poterat,sed citare non ei licebat.numero.68.
Prænenitur iurisdictio voluntaria per solam interpellationem,non sic in contentiosa. nu.69.
Citatione non prænenitur quis in præoccupatione alterius iuris, quam iurisdictionis.num.70.vbi num.71.de prænentione actionis.
Prænentio probatur per collationem quando duo obtinuerint literas ab ordinario,numer.72.
Citatio procurata ad prænenĕdum nihil prodest.num.73.
Citationem per diuersos iudices factarum si non cõstet de hora quid fiet,nu.74.&75.& nu.76.quid in citato à pluribus iudicibus fauore ipsius rei datis ex priuilegio.
Citatio facta in persona præfertur citationi facta ad domum, num.77.
Prænenies in processu præfertur iudici sententianti,num.78.
Iudices si in omnibus sunt pares debẽt se concordare,num.79.
Prænentionis effectus numerantur à nu.80. vsque

vsque ad numerum.90.
Casus De la Hermandad & iurisdictio super eis concessa non priuatiuè,sed accumulatiuè conceditur.nu.91.
Prænentio per capturam realis est,non personalis nu.92.
Iudicem se faciens fraternitatis punitur crimine læsæ Maiest.nu.93.

Lex Decima.

Summarium.

Iudices ordinarij possunt prænenire in cognitione casus fraternitatis, qui si negligentes fuerint in capiendo delinquentes, tunc iudices fraternitatis possunt procedere, & qui primus horum iudicum delinquentem ceperit iudex causæ illius.

HEBI, *Preuinieren y començaren a conocer.* Quia hæc est lex vbi optime cadere potest materia prænẽtionis,quæ satis diffusa est,& à Doctoribus latissimè tacta præsertim † à Bartolo in.l. si pluribus,versi. Duo ergo.de leg.1. cuius sententiam circa hanc materiam Doctores sequuntur ad eius dicta se remittẽdo prout ibi testantur Alex. & Iaſ.latè Maria.Soci.in.c. proposuisti.in.4 principali artic. de for.comp. Specula.tit.de comp.iud.adi.§.fi. vet sic.sinautem iudex, & nouissimè per Masca.in.3.tom.de probatio. concl. 1227.per totam,& per Tyber.Decia. in.1.tom.Tract.de delict.libr. 4. c. 20. cum.2.seq.& Bosius in pract.crim.titu.de for.comp.nu.79. cum sequent. aliquibus. Verum tamen, vt omnia hic habeas congesta quæ pro declaratione huius materiæ necessaria sunt, etiam si ab alijs colligendo transcribamus,hic describere decreui,vt præmanibus habeantur:& per viam Epilogi examinauimus primo, quid sit prænentio. Secũdo quotuplex. Ter-

tio, inter quos iudices & quando. Quarto & vltimo,quibus modis dicitur quem prænenisse alium iudicem. Et quoad primum dico quod prænentio † est præoccupatio actus iudicialis, sicut si idem potest iudicari à duobus,& vnus alium prænenit,vnde habet locum vbi est paritas iurisdictionis,& iudicũ, vt.l.si pluribus de leg.1. & de offi.præsi.l.1.ita Syluest. in sum. verb.prænẽtio. Prænẽtio enim isthęc priuat aliũ iudicem etiam cõpetentem iurisdictione,nè quis teneatur litigare & comparere pro eadem causa coram iudicibus duobus,vt in.d.c. proposuisti,de for.cõpe.& in.c.vt debitus honor,de appel.& perSpeculat. in tit.de rescript.præsen.§.ratione autem causę.versi.item quod sublatum est,& in versic.item quod impetrans Iodo.in pract.crim.c.33. num.3.&.4. & sic prænentio est ex eo dicta quod quis anteuenit ad aliquid, & id præoccupauit;quod alius quidem si diligentior fuisset, occupare potuisset, quemadmodum scribit Rebufus, in Tract.de pacif.pos.n.407.& sic prænenire in materia iurisdictionis est præoccupare † iurisdictionis exercitiũ, quæ pluribus cõpetere poterat,sumpta metaphora à pluribus ad eũdem locum tendentibus , quos qui anteuerterit prænenisse dicitur & hoc verbo, vtitur.l.1. C. de thesaur.libro 10.&.l.1.§.1.ff.de in rem verso.& in l.si quis postea. ff. de iudi. & Maria. vbi supra,in dict.cap. proposuisti. nu. 7. in fin. aliter diffiniuit , quem in hoc mordet Decianus, dict. cap. 20. num. 1. sed re vera eius diffinitio est optima, & sic eam defendit Anto. de Matthæis, in Tractat. de prorogatione iuris , ac fori competent. & prænentione , numero.32. in principio.Vbi multa de prænentione dicit, & Maria. vbi supra, quæ transcripsit Decia.vbi supra, & nos ab ambobus

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

hic transcribemus, vt prę manibus habeantur, & hæc pręuentio, etiam per
4 vnius horæ spatium † fieri potest, tũ quia primo occupanti conceditur locus. cap. capitulum S. Crucis de rescript. tum ex glos. in cap. duobus. de rescript. in sexto, versic. si non appareat, dicẽres quod antiquitas per spa
† tium vnius † momenti datur & consideratur, vt est communis opinio, te ste Cassiodoro. decisione. 20. de præben. & ex glo. in. l. si ex pluribus. §. fin. ff. de solutio. & sic esset cautè factum si apponatur hora citationis, vt cauti iudices faciunt. Quoad secundum ve
6 ro dico quod præuentio est duplex †, Altera, qua iudex dicitur præuenire, & altera, qua pars dicitur præuenta, vt in iuribus supra allegatis, & de præuentione partis est tex. in dict. l. si pluribus. Duobusque modis potissimis
7 fit præuentio ¶, verbaliter, scilicet & realiter, & hęc realis fit per capturam personæ, per quam præuentio fit, secundum Ioan. Andr. in cap. 1. de obli. ad ratio, Bald. & alios plures relatos per Mascard. in. d conclusione. 1227. num. 8. & hæc realis prefertur verba-
8 li citationi †, quod crimen comitetur ipsam personam, in quam is iudex suam executionem exercet, qui ipsam prior captura constrinxerat, secundum Bart. in. l. 3. ff. de custo. reorum. Bald. l. 1. C. vbi de crim. ag. op. & alios plures relatos, per Iodo. vbi supra, num. 6. & Mascard. in dict. nu. 8. Alex. in. l. sepulcri. ff. de sepul. viola. & Berta. in Repert. verb. iurisdictio. versic. 61. & Hippoly. in. l. fi. ff. de iurisd. omn. iud. num. 206. Ange. de Malefi. in part. iudex cõmisit, nu. 14. & Hieronymus de Monte, in Tract. de finibus. cap. 25. nu. 13. tom. 3. diuersorum Tract. part. 2. fol. 338. & Decia. vbi supra. c. 21. n. 9. quod ego intelligerem quoties causa est talis, in qua potest
9 per capturam personæ procedi ¶, vt quia est criminalis, secus vero si ciuilis esset, nam tunc captura nihil efficeret ad prævention em citationis verbalis ante factæ, vel etiam si captũ
ræ esset locus, vnus iudex non potest incarcerare, prout ecclesiastici non possunt laicos, etiam in delictis mixti fori, vt diximus in. l. 14. titu. 1. libr. 4. suprà, nam tunc citatio verbalis iudicis ecclesiastici præfertur reali post factæ, per secularem, nam vt inquit Bart. in. l. vbi cœptum. ff. de iudi. tunc præuentioni datur locus quando ter
10 mini sunt † æquales, non alias, de citatione vero verbali infrà dicemus. Quo ad tertium vero inter quos iudices, & quando detur locus præuen-
11 tioni †, constitutẽda regula prima est, scilicet, quod vbi priuatiuè conceditur alicui iurisdictio, tũc nullus alius iudex præter principẽ, manus (quod aiunt) apponere potest, is enim solus magistratus, vel delegatus, cui sic tributa est iurisdictio cognoscit, & diffinit, secundum Feli. in cap. pastoralis. col. 3. de offi. ordi. Boeri. consil. 22. numero. 42. lib. 1. & hoc nisi talis iudex fuisset negligens, nam tunc eius negligentiam supplet maior magistra-
12 tus † illius loci, secundum Feli. vbi supra, col. 3. versicul. Tempera istas. qui idem esse ait quando ob absentiam iudex iste non potest cognoscere & iudicare, vt & per Ruinum, consil. 5. numero. 2. libro. 5. vbi. col. 4. inquit id non procedere quando ille maior magistratus tanquam suspectus fuisset ea iurisdictione priuatus. Secunda vero regula est, quod quoties cumulatiue Pluribus, vt singulis concessa est iurisdictio, ita quod vnusquisque per se & in solidum cognoscere & diffinire potest causam, locus est prævention i. l. si quis postea. ff. de iudi. cap. penult. de foro compe. cap. cum plures, de offi. deleg. in. 6. l. 1. C. de offi. cons. Pulchrè Roma. cons. 412.

is enim

is enim solus de ipsa causa cognoscit, & iudicat, qui primus aditus fuit à
13 partibus, † & quod ab eo factum erit valebit absque eo quod constet de eius impedimento, ita tradunt omnes vbi Abb. colum. 3. Decia. & Bero. in cap. prudentiã de offic. deleg. Areti. consil. 102. Ruinus consil. 7. nume. 7. lib. 4. Beroy. dict. consil. 22. num. 42. lib. 1. cũ vero iurisdictio concessa fuit
14 cumulatiue pluribus, vt vniuersis, sic que simul tũc vnus sine altero † procedere non potest, sed vna simul ad esse debent ex dict. cap. prudentiam vbi Felin. colum. 1. & ibi etiam Deci. & Beroy. Vantius de nullit. titul. de nullit. sentent. ex defect. iur. numero 176. & quando priuatiuè quando ve-
15 ro cumulatiue censeatur concessa † iurisdictio, diximus late in. l. 1. titulo, 13. numero. 9. cum sequentibus aliquibus libro. 3. supra, & Ahumada. l. 24. titu. 9. part. 2. in gloss. 6. & latissimè per Menochi. 1. Tom. de præsumptio. lib. 2. presumptione. 18. per totã & Decia. in dict. lib. 4. de delict. Tom. 1. cap. 55. & vt ad nostram materiam redeamus, scilicet, quod inter plures iudices in solidum, & sic, vt singuli cumulatiuè creati, sit locus prævention i, probatur ex dictis iuribus super ea allegatis supra, & quia hoc proprium est, in quacunque materia, vt præoccupantis potius sit ius. l. pluribus, & l. si isqui Stichum. ff. de procurat. l. incola. ff. ad municip. l. qui prior ff. de iudi. cap. non iniuste de procuratori. c, si duo post principium codẽ tit. in, 6. c. si quis iusto in principio de electione, in. 6. gloss. petent. in. l. vnũ, § si duos de leg. 2. quam dicit communem Cuma. in. l. cum quidam in fin. ff. de leg. 3. & Salicetus in. l. per agrũ, C. de seruit. & aq. text. in Regula, qui prior, de reg. iur. in. 6. vbi Doctores, maximè Petr. Pekius, plura exempla adducit, ita vt in omni materia locũ habeat, à quo plura possemus decer-
16 pere, sic inter duo plaustra † obuiantia prę occupãtis fit conditio melior, & qui prior etiam occupauit locum molendini, & haustum aquæ præferendus est, vt per Bartol. l. quo minus quæstione. 5. princip. vbi Iaso. & Ripp. ff. de flumi. & generaliter dixit Bald. in. l. 1. 43. ff. de rer. diuis. q inter duos habentes æquale ius melior est con-
17 ditio † præuenientis, per. l. si cum emptore de præ. Roma. consil. 47. visis necessarijs. Quam Regulam amplia primò, vt procedat, tam inter iudices Ecclesiasticos inter se, quã inter seculares inter se, quã etiã inter Ecclesiasticos, † & seculares in delictis, quæ sunt mixti fori, vt tradunt omnes in
18 locis prælallegatis, & Maria. in dict. c. proposuisti, num. 8. versicul. & prædicta procedunt, & Anto. de Matthæ. in dict. nume. 32. & ideo si Iudæus faciat aliquid in vilipẽdium fidei Christianæ ¶ erit locus prævention i inter
19 Ecclesiasticum, & secularem, secundum Oldrald. consil. 36. Guido Papæ quæstio. 39. Decius. l. magistratibus, num. 9. & 10. ff. de iurisd. omni. iudic. & alibi diximus. Secundò amplia, vt procedat tam inter habentes merũ Imperium, quam inter habẽtes mix-
20 tum, vel simplicem † iurisdictionem, vt tradit Bald. in. l. si quis postea. ff. de iudi. & Maria. in dict. cap. proposuisti & eos referens Decia. in dict. cap. 20. num. 5. Amplia tertiò tam inter ordinarios iudices vt in dict. cap. propo suisti de foro cõp. quam inter delega
21 tos cum clausula, † quatenus duo, vel vnus vestrum, vt in cap. cum plures, de offic. deleg. in. 6. & idem inter ordinarium, & delegatum, cap. studuisti de offic. deleg. c. vt debitus de appel.
22 nam & ordinarius † potest prævenire delegatum, vt per Hostiens. in summa de offic. deleg. §. quid sit officium, Innocenti. & Hostiens. in cap. ad peti

DIGITALIZADO POR LA BIBLIOTECA OHY in.A.I. MEXICO

tionem de accusatio. Henriq. in cap. plerunque de rescript. sic & è contra delegatus potest præuenire ordinarium,† vt notant omnes in dict. cap. vt debitus, & Archidia. in cap. eius. 2. quæstio. 6. speculat. titu. de legat. §. fi. versicu. item quod causa pendet, & gloss. mag. in cap. quanuis de offic. legati in. 6. facit. text. in cap. dilectus in fin. de purgatio. cano. præueniſſe autem † dicet si prævenit antequam delegatus literas reciperet, quia ordinarius poterit præuenire, vt in dict. cap. vt debitus, & est ratio quia ante præsentationem, & receptionem literarum non confertur ei iurisdictio, neque intelligitur † ablata ordinario. c. audita. de resti. spol. notat Innocent. in cap. cum cõtingat de offic. deleg. Bald. in. l. 1. C. vt lit. pen. hodie tamẽ contrarium obseruatur, nam delegatio præsertim in criminalibus fit semper priuatiuè, † etiam si ordinarius ante præueniſſet, & ita semper vidiſſe obseruari testatur Decia, vbi supra num. 6. & nos quotidie videmus.

Quartò ampliatur, dicta conclusio vt procedat nõ modo inter æquales, sed etiã inter maiorem, & minorem quia sicut maior potest præuenire iurisdictionem inferioris, ita & è contra dummodo inferior ab illo superiore eã iurisdictionẽ non recognoscat,† & ideo Archidiaconus põt prẽuenire iurisdictionem Episcopi in his quæ & ad ipsum, & ad Episcopũ pertinent, de quibus in cap. ad hoc & in cap. cum satis, & in cap. fin. de officio Archid. sic & inter magistratus municipales, & defensorem ciuitatis, vt in Authenti. de defensoribus ciuita. in principio, & tenet Decia. vbi supra, numero. 7. & Anton. de Matthæis in dict. numero. 32.

Quinto extende, vt procedat Regula, etiam inter eum qui acquisiuit iurisdictionem aliquo iure speciali, & inter, o rdinarium vt per Innocẽti. Ioan. Andr. & Abb. in. ca. 3. de officio ord. modo cumulatiue, non priuatiuè acquisierit quia si priuatiue non retẽt ab ordinario tractaretur de præuentione, vt declarat Maria. in d. ca. proposuisti n. 9. & Decia. vbi supra n. 8, & Anto. de Matth. d. nu. 32.

Sextò amplia, etiam inter iudicem qui ex incidenti posset cognoscere†, & inter ordinarium, vt si coram iudice ciuilium quis falsum deponeret nam hic poterit & per iudicem ciuilium quem offendit incidenter puniri, & etiam per ordinarium, scilicet, per iudicem criminalium, ideo inter eos erit locus præuentioni, vt per Bart. in l. 3. §. aqua. ff. de aqu. cot. & æstiua. & per notata per illum text. in. l. nullum C. de testibus. & in. le. sciant cuncti. C. de probatio. tradit Maria. d. c. proposuisti n. 10. & Decia. d. c. 20. n. 9.

Septimò amplia, vt procedat etiã inter iudicem ordinarium, & iudicẽ cuius test prorogata iurisdictio vt tenuit Guido de Suza, relatus per Ioa. And. in additiõ ad Specula. in titulo de competenti iudicis aditio. §. 1. versic. sed nunquid. quod intellige in criminalibus, in quibus requiritur accusatio, & nõ potest inquiri: nam in his non poterit ordinarius vere ex officio inquirere, sed tenebitur habere ratam prorogationem, ex quo sic placent accusatori sine quo ipse ordinarius procedere non potest, & hanc opinionem sequitur Maria. in c. significasti n. 57. de for. comp. Dummodo non appareat collusio inter accusatorem & reum, vt ibi per eum & per Decia. vbi su. n. 12. Iuxta doctrinã Bart. in. l. senatus. ff. de accusatio.

Octauò ampliatur, vt procedat regula etiam inter Episcopũ expulsum vi, qui potest cognoscere in proxima diœcesi inter subditos suos, & ipsum ordi

ordinarium ipsius diœcesis,† in qua ipse reperitur, & in quà est delictum commissum, quia talis Episcopus poterit præuenire iuxta formam Clementinæ vnicæ, de foro comp. & ibi hoc tenent Ioann. de Lign. Imola, & Zarabela, licet aliqui contra, & hanc sequitur Maria. in dict. cap. postulasti num. 13. de for. comp. & Decia. vbi supra, num. 11.

Nonò extende in quibuslibet causis, siue ciuilibus, siue criminalibus,† siue spiritualibus, siue profanis, modo detur habilitas potestatis cognoscẽdi, secundum Maria. d. cap. proposuisti, num. 14. de for. comp. & Decia. vbi supra, numero. 12.

Decimò extende, vt procedat etiam si reus intentando remedium l. diffamari. C. de ingen. & manum.† in ciuilibus vero. l. Titia. ff. de accusatio. & l. ea quidem. C. qui accus. non pos. conueniſſet accusatorem coram vno ex pluribus iudicibus, nam tunc ille iudex dicetur prævenisse, neque poterit actor postea agere, vel accusare corã alio ex Regula dictæ l. si quis postea, de iudi. vt tenuit Roma. consilio 412. num. 1. & 2. Aduertendum tamen quod duplici modo potest intẽtari remedium † dict. l. diffamari. Primo modo, vt statuatur terminus diffamanti, vt agat, vel accuset, & tunc an sit dandus quoad istud iudicium terminus petitus nulli dubium quin sit præuenta iurisdictio, non autem quoad aliud iudicium, quo diffamãs condẽnatus ad accusandum, vel agẽdum intra terminũ vellet accusare, quia illud erit aliud iudicium, & accusator poterit coram alio iudice accusare. Secundus est modus, quãdo imploratur officium iudicis, & petitur declarari se non esse culpabilem, & diffamanti perpetuum silentium imponi, & isto casu dicetur præuenta iurisdictio, quoad totũ, & sic diffamãs accusator nõ poterit citare, vel accusare coram alio, secundum Maria. in dict. cap. proposuisti, num. 26. & idem consil. 41. antequam, num. 5. in principio, & consil. 38. pro decisione, nu. 10. sequitur Felin. in cap. cum sit numer. 22. de for. comp. & Iaso. in. l. non vtique numero. 5. ff. de eo quod cert. loc. & Decia. vbi supra, nu. 13.

Vltimò extende Regulam, vt procedat etiam quando iudex præueniſset delinquentem præcipiendo sub pœna,† ne delinqueret, nam hoc potest facere, & dicetur præueniſſe, vt per Alberi. in. l. 1. §. hoc autem iudiciũ in fin. ff. si quis ius dic. non ob. vbi iura adducit, & quanuis non concludat de præuentione, sed tãtum quod potest præcipere antequam fiat delictum nè fiat, ex hoc tamen colligitur quod dicetur præueniſſe quia frustra præcepiſſet nisi præcepto spreto posset cognoscere, & hanc esse nouam extẽsionem testatur Decia. vbi supra, num. 14.

Quæ quidem Regula, & conclusio, sic ampliata limitatur primò, vt non procedat inter habentem iurisdictionem ab alio, & cum † qui ipsi eam dedit, quia inferior non potest præuenire inuito superiore. l. iudiciũ soluitur. ff. de iudi. Maria. in dict. cap. postulasti, numer. 8. versicul. ideo autem dixi, & Decia. dict. c. 20. numer. 15. & faciunt dicta in. 4. ampliatione.

Secundò limitatur, vt non procedat inter habentes iurisdictionẽ non in solidum, sed coniunctim, & vnitè † quia non poterit hoc casu vnus alterum præuenire solus, vt in cap. prudentia. de offic. deleg. & Maria. vbi suprà, & Decia dict. cap. 20. num. 16.

Tertiò limitatur, nisi vnus iudex haberet iurisdictionem in defectum alterius, vel ex negligentia, vel ex impedimento,† nam nõ esset locus præuentioni, quia oporteret spectare negli-

HAVRÁ BIBLIOTECA OHY IMPRESSA

negligentiam, vel impedimentum, cap. prudentia de offic. deleg. notant omnes in cap. cum plures eod. titul. lib. 6. & Decia. vbi supra, num. 17.

Quartò limita, in casu in quo duo haberét æqualem iurisdictionem sub hac forma, quod esset locus præuentioni, nam si alter sit legitime impedi
39 tus non poterit ab altero † præueniri, quia forte ipse præueniisset, nisi fuisset impeditus, ita Bartol. in. l. si maritus la. 2. in principio ff. de adulte. quẽ sequitur Maria. in dict. c. postulasti. num. 8. versicul. ideo autem dixi, de for. comp. præter quẽ aduerte quod Angel. in dict. l. si maritus contrariũ tenet, sed Alexandr. ibi, in additione sequitur, Bartol. maximè quando interesset iudicis impediti, putà quia soluere deberet Sportulas, vel partẽ condemnationis, vt ibi per eum, & Bart. opinionem sequitur etiam Roma. sing. 143. dico tibi, licet reprehendat Bartol. quoad intellectum text. in dict. l. si maritus, dictũ tamen Bartol. intellige nisi periculum esset in mora, vt delictũ remaneret impunitum, † quia tunc præcedere deberet
40 præuentio argumẽto. l. 1. §. huius rei de offic. eius, & in specie tenet Maria. vbi supra, quem sequitur Decia. in dict. cap. 20. numero. 18. Ego tamen aut non percipio mentem eorum, aut ipsorum doctrina non est sequẽda, nã si locus est præuentioni inter hos duos iudices æqualẽ iurisdictionem habentes, & vnus eorum præuenit, vel quia diligẽtior est præueniẽs, vel alter est negligens, vel impeditus quid quæso interest præueniret nec ne si impeditus non esset, aut quod interesse, vel ius potest habere acquisitum, vt præuenienti ius præuentionis amoueat, cui quidem præuentioni locus inter eos erat, & sic (salua eorum pace) prœuenientem iudicem in hoc casu præferendum, credo quantumcunque alius sit impeditus, vel eius interesset si præueniret prout non præuenit ob impedimentum.

Quinto limita, nisi iudex præueni re volens esset omnino incompetẽs,
41 † quia vt detur locus præuentioni, oportet, quod concurrat habilitas iurisdictionis, vt in Clementina fin. vt lit. pen. & habetur in. l. 1. &. 2. C. si à non comp. iud. & in cap. ea quę fiũt à iudice. de reg. iur. in. 6. tenet Decia. vbi supra, numer. 19.

Sextò limita, inter delegatos cum
42 clausula, quod si non omnes † potestis, de qua per gloss. 1. & ibi Abb. nu. 5. &. 6. in cap. quoniam Abbas de offi. deleg. notat Deci. vbi supra, num. 20.

Septimò limita, nisi præuentio es-
43 set, † facta ante tempus, nam hæc nocere non debet. l. sororem, & quod ibi notat Bartol. C. de his qũib. vt indig. l. edito. §. cum autem. ff. de iur. fis. Bartol. in. l. diuus la. 2. ff. de cust. reo. columna fi. Salice. in. l. ea quidem. C. de accusatio. Alexand. consil. 64. nu. 6. volum. 3. Decia. vbi supra, nu. 21.

Octauò limita, nisi iudex per inqui
44 sitionẽ præueniisset, ‡ sed postea alius iudex per accusationem post inquisitionem proposita vellet procedere, nam tunc cessabit inquisitio prima, vt pulchre per Innocent. in cap. super literis de rescrip. Bartol. in. l. ff. de adulter. Bald. in. l. ea quidem. C. de accusatio. Angel. in. l. si vacantia. C. de bonis vacanti, libr. 12. nam subsecuta accusatione quod est remedium ordinarium cessat inquisitio, quod est extraordinarium, secundum Bartol. in. l. siue contra colu. 2. ff. de lib. agnos. & in. l. post finitam. ff. de suspect. tutor. Grammati. consilio 28. num. 11. Decia vbi supra. num. 22.

Nonò limita, vt Regula procedat quãdo plures iudices haberẽt iurisdi
45 ctionem de iure communi, secus si vnus haberet ex priuilegio, ‡ quia vi detur

detur habuisse priuatiuè respectu aliorum, vt per Cardinal. post Paul. de Eleaza. in Clementina. 1. Notab. 1. de celebr. mis. Felin. in capit. irrefragabili. numero. 2. de offic. ordina. Crammati. decisione. 30. numero 12. vbi refert sic in appellatione fuisse iudicatum reuocando sententiam contrariam primæ instãtiæ, sequitur Decia. vbi supra, numer. 23.

Decimò limita, nisi probetur quod reus procurasset se accusari coram illo iudice, vel ab eo iurisdictionẽ præ
46 ueniri malitiosè, † vt mitiori pœna puniretur, quia talis præuentio non valeret, secundum Angel. in. l. si seruus plurium. § pen. versiculo, si quis ante de leg. 1. Cepol. cautela. 19. Facit text. in. §. tria onera tutelæ affectatæ Instituta de excusatio. tut. sequitur Boeri. decisione. 289. num. in fin. Iaso. in. l. si vero numer. 8. ff. qui satisdare cog. Decia. vbi supra, nu. 24 Mascard. Tom. 3. de probatio. conclusio. 1227. numer. 20. Ripa. cap. cum M. 199. de const. communem dicit.

Vndecimò limita, nisi post præuẽ
47 tionem reus impetrasset priuilegiũ à Principe † cũ Motu proprio, vt quis non posset accusari, vel molestari nisi coram tali iudice, quia tale priuilegium proderit ei etiam quoad iudicem à quo fuerat prœuentus, secundum Paul. in. l. si quis in iudicio. ff. si quis cautio. Iaso. in. l. cum quidam numer. 9. ff. de iurisdictio. omni. iudi. & dixi si impetrasset cum clausula Motu proprio, quia si sine ea tale priuilegium nõ eximeret illum à iurisdictio
48 ne iudicis prœuenientis, ‡ secundum Iaso. in. l. si quis quenquam in. l. 3. ff. si quis cautio. num. 3. & Decia. dict. cap. 20. numero. 25.

49 Vltimò limita in causa hæresis, † quia in ea non est locus prœuentioni, cap. vt officium de hæret. in 6. notat Bald. in. l. si quis postea de iudic. Angel. in. l. Sepulchri. de sepulch. violato per cap. per hoc de hæreti. in. 6. sequitur Maria. in cap. penultimo de for. comp. numer. 29. Decia. vbi supra numer. 26.

Quoad quartum & vltimum, scilicet, quibus modis dicitur, quem præueniisse alium iudicem, constituenda
50 est Regula generalis, quod per citationem verbalem † legitimam dicitur prœuenta iurisdictio. l. si quis postea. l. vbi cœptum. ff. de iudi. & not. in l. fin. vt lit. pend. & notant omnes in cap. penul. de for. comp. & quam plures relati per Decia. vbi supr. d. Tom. 1. lib. 4 cap. 21. numer. 3. & latius per Mascard. in dict. conclusione. 1227. numero. 6. vbi allegat hanc dicentes communem opinionem, quam & cõmunem dicit Asinius in praxi. c. 1. in princip. num. 17 & diximus per citationem legitimam verbalem prœue-
51 niri, quia per illegitimam, † & sic per eam, quæ nulla est non inducitur prœuentio, vt probat text. & ibi notant omnes in cap. proposuisti, verb. legitime, de for. comp. & Roma. cõsil. 412. vbi quod nec litis contestatio, nec lis illegitime mota in nulla habeatur consideratione, & probat gloss. in. c. cum plures de offi. legat. in. 6. nullus enim actus qui de iure non sortitur effectum, potest inducere prœuentio
52 nem, † secundum Oldrald. cõsil. 313. notat gloss. l. 1. verb. per renuntiationem, & verb. catenus. ff. de nou. op. nunt. & ideo citatio facta coram eo, qui nullam eo casu poterat habere
53 iurisdictionem, non tribuit, ‡ nõ habenti. l. non videtur, & l. vbi cœptum ff. de iudic. tenent Decia. dict. cap. 21. num. 4. Mascard. vbi supra, nume. 16. &. 17. vbi alios allegant idem tenentes, & sic inquit, Socin. consil. 41. nu. 3. relatus, & secutus per Villalobos in communibus suis verbo. iurisdictio, numer. 275. in fin. quod tunc dicitur

præ-

BIBLIOTECA OHY

præuenta iurisdictio, per citationem,
quoties pars citata comparet ad ter-
minum citationis, vel si non compa-
ret, tunc pars citari faciens compa-
54 ret, † & accusat contumaciã, alias nõ
quia remanet citatio circunducta, &
nulla, ex. l. properandum. §. 1. ff. de
iudi. cap. ibi contumacia accusante,
& ex ijs quæ diximus in lib. 4. de con
tumacia accusanda. Et sic requiritur
citationem executam fuisse, neque
sufficeret fuisse commissam, cũ aliud
sit citatio, aliud commissio de citan-
do, ita Decian. vbi supra, nume. 7. sic
& citatio facta sine iudicis cõmissio-
55 ne non inducit præuentionẽ, † in du
bio tamen præsumitur commissio, vt
per Decia. vbi supra, num. fin. Abb. in
cap. 1. nume. 34. de iudi. Ex quibus in-
fertur, quod per solam libelli produ-
ctionem non dicitur præuenta iuris-
56 dictio ante quam reus † citetur, se-
cundum Bald. in. l. si quis postea. ff. de
iudi. per. l. libertas aduersus. ff. de in
ius voc. & gloss. in. l. 1. eodem titul. &
sic si iudex mandasset per notarium
fieri inquisitionem, & registrari non
censeretur facta legitima præuentio,
57 † quia hæc esset declaratio, quod va-
lebat præuenire non autem præuen-
tio, vt inquit Bald. in. l. 1. C. de confes.
& in. l. 1. C. quando lib. princ. obla. &
dicetur potius præparatio iudicij,
quã iudicij pẽdẽtia, iuxta. l. quẽadmo
dũ, de in offi. testam. ita Bart. & relati
per Decia. vbi sup. nu. 1. & Mascar. vbi
sup. nu. 10. cũ. 2. seq. vbi limitãt, nisi ad
esset statutum, & libellus habeat vim
litis contestationis, nam tunc cum li
tis contestatio præuentionem de iu-
re inducat, inducet, & eam in hoc ca
su. Similiter sola rescripti præsenta-
tio, Secundum Mascard. ibi num. 11.
58 non probat † præuentionem, adeo
vt nec per talis rescripti præsentatio-
nem probetur præuentio iuris alicu
59 ius, siue iurisdictionis, siue alterius †
rei gloss. cap. vt debitus de appel. Ri-
min. consi. 352. num. 19. volum. 2. sub
dubio tamen inquit Maria. in cap. pe
nul. num. 16. de for. comp. quod licet
per simplicem inquisitionem non di
60 catur facta præuentio, † secundum
Gramma. consil. 28. nume. 10. tamen
licet nõ fuerit facta inquisitio, neque
reus citatus, si tamen iudex recipit te
stes pro informatione curię, vt inqui
sitionẽ formaret, & citaret, videbitur
61 præuenta † iurisdictio, iuxta. l. 1. §. nõ
semper. ff. de appel. sequitur Decia.
vbi supra, num. 2. Ego tamen, sine du
bio teneo hoc nõ esse verum, neque
in pract. recipi, nam si per simplicem
inquisitionem non sit præuẽtio, quo
modo per testium receptionem pro
informatione curiæ fiet? Præsertim
in terminis nostræ legis. Quæ quidẽ
nostra principalis conclusio, scilicet,
quod per legitimam citationem sim
plicem verbalem præuenitur iurisdi
ctio, ampliatur primò, vt procedat,
etiam si sit vnica tantum citatio, ne-
62 que trina † requiritur, aut perempto
ria, vt tenent omnes in dict. cap. pro-
posuisti, & est communis, vt ibi dicit
Maria Soci. de for. comp. & est glo. ci
tationes in Clement. 1. de iudi. tenẽt
Decia. vbi supra, nume. 5. & Mascard.
vbi supra, num. 7. ampliatetiam vt per
confessionem delicti dicatur præuẽ-
ta iurisdictio, ab illo iudice, corã quo
63 † confessus est, secundũ Bal. in. l. si do
mo. §. in pecunia de leg. 1. & ibi Alexã.
& Ias. num. 6. & Mascard. vbi supr. nu.
9. Ampliatertiò, quod vbi per inqui-
sitionem potest procedi sufficit cita-
tionem fieri ad instantiam iudicis in-
64 quirentis, † aliter enim nõ sufficeret,
nisi ad instantiam partis fiat citatio,
vt tenet Decia, vbi supra, num. 6. Am
pliatur quartò, vt iudex qui præue-
nit citando mandatariũ, dicetur præ
65 uenisse etiam contra mandantem, †
ex quo vnum, & idem delictum vide
tur,

tur, vel saltim vnicum negotiũ si sunt
iudices paris potestatis, secundum
Nellum de bãnit. in. 7. quæst. 2. par. 1.
temporis, dicentem ita fuisse Floren
tiæ iudicatum, & Decia. vbi supra, nu.
16. Amplia quintò, quod eo quod præ
ceptum iudicis, quod talis non rece-
dat de tali loco, quia vult ibi venire
ad inquirendum, habet vim citatio-
66 nis, per tale mandatum † censetur
præuenisse, vt per Decia. vbi supra, nu
mer. 17. Quæ quidem conclusio, sic
ampliata limitatur primò, vt nõ pro
cedat quando non opponitur exce-
ptio præuentionis, quia tunc iudex
67 præuentus † procedere poterit, secũ
dum Bal. in Authentica, sed nouo iu-
re. columna. 3. C. de seru. fug. vbi dicit
hãc exceptionem opponi debere an
te litis contestationem, quia est de-
claratoria fori, sequitur Mascard. vbi
supra. num. 13. Limita secundò, quod
in casibus, in quibus quis potest pro-
pria authoritate capere aliquem, vt
repertum in fraganti crimine, tamẽ
non poterit illum citare propria au-
thoritate, vt dicatur præuenta iurisdi
68 ctio, † secundum Abb. & Butr. nu. 33.
in cap. 2. de iud. & Decia. d. c. 21. num.
18. Tertiò limitatur, vt procedat in
iurisdictione contentiosa non vero
in voluntaria, in qua inducitur præoc
69 cupatio per solam interpellationẽ, †
iudicis. l. 1. ff. de offi. proconsl. Ias. in. l.
si pluribus de leg. 1. num. 25. & Mas-
card. in dict. conclusio. 1227. num. 14.
Quartò limita, vt non procedant su-
pra dicta in præoccupatione alterius
iuris quam iurisdictionis, non enim
sufficit sola citatio, sed requiritur ta-
70 lis actus † qui inferat necessario ius
illud, de quo præoccupando agitur,
vt in procuratore, in quo non sufficit
citatio ad præoccupandum alterum
procuratorem, sed omnino requiri-
tur, litis contestatio, quia ante eã pro
curator Dominus litis nõ efficitur, ita
Ias. in dict. l. si pluribus, nu. 26. & Mas-
car. vbi supra, num. 15. & sic actus per
quẽ inducitur præuentio, debet esse
talis qui necessario inferat ius illud,
de cuius præuentione quæritur, secũ
dum Riminal. consil. 95. num. 40. vol.
1. dicentem quod si de executionis
præuentione quæritur, non sufficiat
litis contestatio, sed requiritur, sentẽ
tia, ex quo executio nascitur, refert
Mascar. vbi supra, numer. 18. & 19. &
ante in num. 2. & 3. vbi num. 4. ex hoc
infert quod si agatur de præuẽtione
71 actionis, † is præuenisse probabitur,
qui prius libellum obtulisset, secun-
dum Butr. in cap. capitulum Sanctæ
Crucis, de rescript. nu. 29. & alia plu-
ra inferri ex hoc possunt relata per
But. ibi & Bart. in. d. l. si pluribus, & ibi
Ias. & in. l. pluribus, & ibi Angel. ff. de
procurat. Item etiam si agatur de præ
uentione quando duo obtinuerunt
literas ab ordinario, probatur per col
72 lationem præuentio, † quia ante eã
nullum ius quæsitum est, & idcirco
per alium actum quam istum nõ pro
baretur præuentio, vt per But. vbi su
pra, & ibi latissimè Felin. de literis im
petratis à Sede Apostolica. Limitatur
vltimò dicta conclusio, quoties cita
tio esset procurata ad præuenſendũ,
73 nam tunc nil prodesset, † vt diximus
in hac lege in. 10. limitatione præce-
dentis conclusionis & Regulę. Quid
tamen, si non constet de hora citatio
num in eadem causa per plures iudi-
ces factarum, quis eorum præferen-
dus erit, vel si vna, & eadem hora &
74 momẽto factæ sunt, † tales citationes
à duobus iudicibus. Et in hoc erit pri
ma conclusio, scilicet, quod si vna, &
eadem hora, & momento factæ sint
citationes à duobus iudicibus, adeo
quod non appareat, quis prior tem-
pore, ille dicetur præuenisse qui ma-
iorem habet iurisdictionem, & pote-
statem, secundum Bald. in. l. senatus,

circa

HAZROM LIBRERA OHY

circa finem. C. qui accus. non pos. argumento l. 2. C. de custod. reorum & l. 2. §. fin. ff. si quis cautio, quam opinionem etiam tenuerunt Ioan. And. & scribentes in cap. cum parati de appel. & probatur per text. vbi gloss. in cap. si Episc. 18. distin. & Specul. & alij relati, & secuti per Maria. cap. penul. de foro comp. num. 21. quæst. 7. & per Decia. in. d. l. Tom. de delict. lib. 4. ca.
75 21. num. 10. Sed vbi iudices sunt † pares erit alia conclusio, scilicet, quod si iudices sint pares, & ignoretur, cuius citatio prius fuerit facta stabitur dicto cum iuramento ipsius citati, ex quo alia deficit probatio, nam in occultis statur iuramento rei, in. §. aliæ Inst. de actio. vbi gloss. & scribentes, in. c. significasti. 1. de homicid. Maria. vbi supra, & Decia. vbi supra, num. 11. Sed si citatus quis sit à pluribus iudicibus, qui ex priuilegio, & fauore ipsius rei sunt iudices erit electio ipsius
76 coram quo voluerit comparere, † vt habetur in Authen. habita, & ibi omnes C. ne filius pro patre, Maria. vbi supra, Decia. vbi supra, nu. 12. vbi nu. 13. inquit, quod vbi vna citatio est facta ad domum, alio verò personaliter, præfertur facta in persona, † iuxta
77 ea quæ habentur in. c. cum causam de dol. & contum. & Maria. vbi supra num. 21. in fin. Alia etiam seruabis in hac materia conclusionem, scilicet, quod si vnus iudex prœuenit in incipiendo processum, alius in sententiando, præfertur ille, qui prœuenit in pro
78 cessu, † vt tenent omnes maximè Imol. in. d. l. si pluribus de leg. 1. & in terminis Angel. in tract. malefi. verb. iudex commisit. nu. 15. & Decia. vbi supra. num. 15. In casu tamen in quo in omnibus iudices sunt pares etiam in citatione, tunc ipsi se debent con-
79 cordare, † & sibi inuicem deferre, iuxta notata in cap. Pastoralis de referi. quod si nollent sibi deferre sorte diri
menda est hęc quæstio, iuxta text. in l. sed cum ambo. ff. de iudic. Maria. d. num. 21. quæst. 7. Decia. vbi supra, numer. 14. mihi tamen forti non esse locum videtur, quia locum non habet nisi in casibus à iure expressis, & sic in hoc casu superiorem adiri consulerē. Quibus materia hæc prœuentionis satis remanet declarata clare, & succinctè, sed quia nihil prodesse videtur, nisi effectus ex hoc resultantes consideremus, & præ manibus habeamus ideo, vt omnia perfectè hic
80 inserta sint, eos paucis referā. ¶ Quorum primus effectus est prœuentionis nam adquiritur iurisdictio iudici prœuenienti & in eum consolidatur in solidū, omnis iurisdictio quæ alijs competebat, ex. l. si quis postea. ff. de iud. & dict cap. penult. de for. comp. ideo alij iudices non poterunt se in causa illa intromittere, imo iudex prœueniens poterit inhibere cuicun
81 que † alteri iudici se volenti impedire in dicta causa. l. iudicium soluitur, ff. de iudic. not. Bartol. in. l. 1. C. quomod. & quando iud. Hostiensis in cap. volentes de offi. legat. Archid. in cap. de persona. 12. quæsti. 1. quòd verum est si ambo iudices essent subditi eidē imperio, & ab eodem principe † re-
82 cognoscerent iurisdictionem, quia tunc iudex prœueniēs in causa in qua prœuenit, dicitur maior altero, & ideo inhibere potest, secus vero si essent diuersi & separati imperij, vt per Marian. in cap. penulti. de for. comp. num. 44. vbi quòd talis inhibens posset etiam pœnali iudicio iurisdictionem suam tueri, l. c. 1. vbi gl. fi. & cap. præterea, & cap. pendentiam in fi. & cap. suspicionis de offi. deleg. & idem tenet Angel. in pra. malefi. §. iudex commisit, num. 13. in princi. Decia. vbi supra, cap. 22. numer. 1. & 2. Alius effectus est, quod citatus à prœuenię
83 te non potest postea mutare ¶ forum
in præ

in præiudicium prœuētionis, vt not. in. l. si quis postea. ff. de iudi. & in. l. cū quædam & ibi Ias. num. 9. ff. de iurisd. omni. iud. & in. l. si reus. ff. iudi. solui, cap. ex antiquis. cap. frequens. c. si seruus. 54. distinctione, & maximè in criminali ad condemnationem licet nō ad executionem cap. de persona. 11. quæstio. 1. notant omnes in Authentica qua in prouincia. C. vbi de crim. ag. op. tenent, & relati per Decia. in
90 dict. cap. 22. nume. 3. Alius est itidem effectus, scilicet, quod si plures sint correi eiusdem delicti, citatio facta
84 de vno inducit † prœuentionem quo ad omnes, vt per Bald. & Angel. in. d. l. si quis postea Maria. dict. cap. penul. de for. comp. nu. 37. Alexand. ad Bar. in. l. denuntiasse. §. 1. ff. de adulter. Decia. vbi supr. num. 4. sed male eos allegat Decia. nam contrarium tenēt, & sic ad contrarium eos allegat Anto. de Matth. in. d. titu. de prorogatio. & prœuentio. num. 33. versic. his addas. Alius effectus est, quod similiter post prœuentionem non poterit accusa-
85 tor † mutare forum, & coram alio accusare, vt latè per Bar. in. l. vbi cœptū, ff. de iudi. Maria. vbi supra, nu. 38. Decia. vbi supra, nume. 5. vbi nu. 6. ponit alium effectum, scilicet, quod iudex prœueniens tenetur seruare stylum sui tribunalis. Alius itidē est effectus, quod per prœuentionem factam ad
86 instantiam accusatoris † cæteri iudices censentur recusati. l. 1. ff. de offi. cons. tradit Ias. in. l. & si. ff. de iurisdi. om. iud. nu. 8. Decia. d. c. 22. nu. 7. Effectus etiam alter est, quod facta prœuētione, si prœuento succedat alius qui sit alterius fori, tenebitur tamen, & is
87 prosequi iudicium † corā prœuentente. l. si is qui, & l. hæres absens. ff. de iudi. vbi Bart. & Decia. alios allegans. d. cap. 22. numer. 8. Alius est quod prœuentio elidit iurisdictionem † aliorum iudicum sed non tollit, in totū,
88 Azeuedo super. 8.

Parisi. consil. 109. num. 5. volumi. 4. & comprobatur, nam si alij non obstante prœuentione procedant valebit iudicium, si non opponatur, vt supradictum est, & tenet Decia. vbi supra, numer. 9. vbi numer. 10. inquit optime, quod omnes isti effectus cessabunt,
89 † si non opponitur de prœuentione, est & alius effectus, & finalis, quod facta prœuentione si iudex prœuen-
90 tus citat, non tenetur citatus † corā eo comparere. capi. penulti. vbi not. de for. comp. Decia. vbi supra, nume. 12. quibus sic cognitis materiam prœuentionis habes in vnum congestā, quam sic posui, quia est locus iste ordinarius, vbi ad eam recurrendum est, & fortassis non habebis authores eam scribentes, imo non sic ordinatim.

Ibi. *Que los alcaldes de la Hermandad, no conozcan.* Nam licet in. l. 1. 2. sup. eod. sint designati casus fraternitatis iudicibus concessis, non censentur priuatiuè, sed cumulatiuè ad alios iudices
91 ordinatios illius loci concedi, † secū dum Decia. consil. 18. num. 23. volu. 3. & iterum in. d. 1. Tom. de delict. lib. 4. capit. 55. & iam in hac lege dictum remanet.

Ibi. *Que primero lo prēdiere.* Hęc enim realis, & personalis prœuētio est, quæ
92 prævalet, † & præfertur verbali citationi, vt diximus in hac eadem lege, vbi declarauimus.

Ibi. *Y los otros no lo puedan pedir, ni demandar, ni embargar.* In ijs verbis probā tur effectus aliqui ex supra designatis scilicet, quod iudex prœuētus inhiberi potest, & censetur recusatus, & ęliśa est prœuēti iudicis iurisdictio, & idē videtur probari in. l. præcedente,
93 & iudicē se faciens † fraternitatis punitur pœna lęsæ maiestatis, secundū Auiles. c. 1. præt. glo. 1. nu. 5. vbi & inquit quod possunt iudices fraternitatis procedere contra eum.

HAKOBA BIBLIOTEKA OHY :n. ll. MEHIKOBA

SVMMARIA.

IVdex superior compellit iudicem requisitum ad exequendas literas requisitorias.nume.1.

Lex Vndecima.

Summarium.

Iudices fraternitatis,& ordinarij debẽt inuicem se tueri ac defendere,si requisiti fuerint.

IBI. *Que nuestros Alcaldes, y quadrilleros de la hermandad ayuden.* Iustum est enim & iuri consonum,iudices inuicem se se auxiliare, vt executio iustitiæ fieri possit, & ne delicta remaneant impunita,requisitique teneantur omnimodo, & brachium suum, & auxilium impartiri, adeo vt si nolint, possint per Iudices superiores ad hoc compelli,nam ex querela iudicis requirentis, aut priuati cuiuslibet,in cuius vtilitatem requisitio fit,
1 debet iudex † superior compellere iudicem requisitum ad executionẽ, prout Bartol. & omnes communi cõsensu adnotarunt, in l.à Diuo Pio. §. sententiam Romæ. ff. de re iudic. & Couarruui.in practic.capit.10.nume. 2.versiculo.Sed & apud iudices, imo & iudices Ecclesiastici, & seculares tenentur se inuicem iuuare, vt diximus in.l.15.titul.1.libro.4. supra, vbi plures ad hoc retulimus, & vltra ibi relatos tradit Redhin, in tractat. de maiest.princip. numer. 141. volumine.16.tract.Doctorum, & Segura, in suo Directorio iudic.Ecclesiast.2. parte, capitulo. 13. numero. 30. cum sequentibus.

SVMMARIA.

Index vnus non cognoscit cõtra alium iudicem consocium. si ipsis duobus concessa sit iurisdictio in solidum.nu. 1.

Index fraternitatis si delinquat in ijs, quæ sunt extra officium,potest puniri per iudicem ordinarium.nu.2

Lex Duodecima.

Summarium.

Iudices fraternitatis delinquentes in suo officio non possunt puniri per correctores,& ordinarios loci,in delictis vero extra officium commissis poterunt.

IBI.*Pero que los corregidores y otras iusticias ordinarias no los puedan castigar.* Est enim de iure,quod si duobus iurisdictio in solidũ competat, & habeãt exercitiũ iurisdictionis in aliquo Ca
1 stro,vno delinquente † alius non cognoscit de delicto,vt communem tenatur Felin. in capi. prudentiam numer.5.de offi.deleg.teste Villalobos, in ẽrario mill.comn.opin.litera. I. n. 278. quæ tamen cõmunis limitatur per text.hic,vt non procedat in iudicibus ijs fraternitatis delinquẽtibus
2 in ijs, † quæ sunt de contingentibus extra officiũ suum,nam tũc per ordinarios loci illius puniri poterũt, tam in criminali,quam in ciuili.

SVMMARIVM.

Iurisdictionis metas non debet quis excedere. num.1.

Iurisdictio iudicum fraternitatis non est prorogabilis.nu.2.&.3.ampliatur.

Remissione abdicat quis à se iurisdictionem, num.4.nisi fiat iudici habenti limitatam iurisdictionem,vt num.5.

Peccatum est mortale vsurpare iurisdictionem alienam.nu.6.

Iudicium iudicatur peruersum per vsurpationem.nu.7.

Nouum processum potest inchoare iudex cui remissio est facta.nu. 8.

Verba

Verba iudicis contenta in Inquisitione non probant eam,nu.9.

Qualitatis tribuentis iurisdictionem danda est informatio.nu. 10.

Lex. 13.

Summarium.

Iudices fraternitatis statim quod eis cõstiterit causas coram eis pendentes, non esse suæ iurisdictionis tenentur remittere iudicibus ordinarijs illius loci.

IBI. *Y dexen de proceder en los tales pleytos, y remitan el conocimiento de ellos,con los processos originales a los juezes ordinarios aquien pertenesciere.* Non enim debent mittere falcem in messem alienam, vt probatur in.l.4.titul. 1. libr. 4.supra vbi diximus. Neque possunt egredi fines suæ iurisdictionis limitatæ ad certas causas, † argumento.l.
1 solemus.§.latrunculator.ff. de iudic. Bartol. in.l.sacris de proxi. sacr.scriptur.libr.11.Decius consilio. 3.& consilio.8. volume.2.Paul.in.l.testamenta omnia.nu.3.C.de test.& in.l.repetita.nu.3.C.de episcopis, & cleri.Felin.cap. pastoralis columna. 2. de offic.Ordin.Iason.in.l. 1.§. & post operis,numero.11.ff.de nou. op. nunt. & Vantius de nullit.pagin.109. cum sequẽt. Gamma.in decisio Lusita. 209. neque talium iudicum iurisdictio est
2 prorogabilis, † vt habetur in. l.1.ff. de iudic. & in cap. P.&. G. de offici. deleg. vbi Abb. numero. 5. Marian. Socin.consilio.41..in principio, libr. 1. pulchre Iason. vbi dicit communem in. l. si per errorem, numero. 7. ff. de iurisdictio.omni. iudic. adeo vt quanuis iudex ordinarius loci remisisset causam aliquam iudici fraternitatis in cognitione † eius præuenienti, quæ quidem videbatur ap-
3 Azeuedo super.8.

parẽter ei cõpetere, vel per errorem fuit remissio facta, quanuis per remissionem à se abdicauerit iurisdictionem, † secundum Felin.in capi. significasti,numero primo, in fin. de offici. deleg. id tamen ex dictis per eundem Felin. ibi,potest procedere quoties remissio facta est iudici ordinario non habenti limitatam iurisdictionem † secus alias, peccarent-
5 que mortaliter ij iudices fraternitatis in alijs quam eis concessis casibus cognoscentes, quia vsurpant alienã
6 iurisdictionem, quod peccatum † mortale est,vt inquit Nauar.in consilio.1.de hæret.n.1.&. 5. & in man.latino.c.25.n.13. nam iudicium per vsurpationem † iudicatur peruersum
7 secundum Thom. 2.2.q.60. art.6. nõ tamen tenetur iudex ordinarius, cui remissio facta est stare ijs processibus sed nouum processum inchoare po-
8 test,† ex dictis per Hippol.in pract.§. occurrit. num.4.

Ibi.*Maguer que la accusacion concluya caso de hermandad.* Nam neque verba iudicis contenta in inquisitione probant inquisitionem † nisi inquisitio
9 probetur, secundum Hippol. in pra. §.quoniam n.57.58.&.59.& sic approbatur hic communis opinio doctorum asserentium, quod non sufficit in libello allegare qualitatem tribuẽtem iurisdictionem,nisi detur eius in
10 formatio,† secundum Feli.in c.si clericus n.2.&.3.de for. comp. vbi limitat:& sic deber constare per informationẽ de casu fraternitatis,si adest dissensio inter iudices super competentia iurisdictionis,ex dictis per nos in. l.1.verb,*con la informacion*,ti.2.li.4. sup.

SVMMARIA.

REs furata an possit per dominum perquiri in domo aliena.nu. 1.

Receptator eandem pœnam incurrit. nume.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ІМ. І. МЕЧНИКОВА

2. *si scienter fecit. nu.* 3.
Non debet faciliter credi dicenti alium esse delinquentem. nu. 4.

Lex. 14.

Summarium.

Delinquentes qualiter sunt tradendi iudicibus, & officialibus fraternitatis eos insequentibus.

IBI. *Que luego entreguen libremente.* Processit à dispositione text. in cap. vnic. §. si iudex populi clamore, de pac. tenend. & eius violat. in vsib. feudorum.

Ibi. *Entrar libremẽte en las casas.* Facit text. in l. 2. C. de his qui latro. occulta. Sed an possit & liceat Domino rei subtractæ furto, accedere ad domus
1 aliorum, † & talem rem sibi furatam perquirere, & alibi credo me dixisse, quod sic, dum tamen id faciat authoritate iudicis, & hanc dicit communem Clarus libr. 5. recept. sentent. §. furtum numero. 3. & ita practicari dicit, sed quod tutius erit ne detur licẽtia partibus inquirendi, sed quod mittant iudices officiales suos ad hoc, vt euitẽtur scandala, imo & per edictũ, & præconiũ publicũ solet publicari, vt quicunque sciuerit de tali re furata, vel per edicta manifestam faciat, alias quod tenebitur de furto, & itidem, quod si quis sciuerit quis fecerit tale furtum manifestet illud, alias punietur, vel solet præmium ad hoc constitui, & hoc vltimum raro fit, nisi in furto magno, solent tamen ad hæc omnia manifestanda cõcedi literæ monitoriæ, & censurarum à iudicibus Ecclesiasticis, vt inquit, Clar. dict. libr. 5. §. fin. quæstione. 27. nume. 3. & 4.

Ibi. *Y de mas que cayan e incurran en la misma pena.* Similis est text. in l. 1. C. de his qui lat. occult. l. 18. titulo. 14. partita. 7. & in hoc libro remanet dictum, & hoc procedit in quocunque
2 † genere criminis, secundum Auenda. cap. 7. Præt. numer. 2. libr. 2. & hoc dum tamen, vt ex nostro tex decerpitur, receptans, & nolens delinquentem prẽbere sciat esse talem, ali
3 ter † enim si ignorauerit, non tenebitur, vt & probatur in l. 2. C. de his qui lat. occult. & in terminis nostræ legis eam allegans tenet Didac. Perez, in
4 l. 2. tit. 16. lib. 8. Ord. glo. 1. & 2. imo neque debet credi faciliter cuilibet dicenti alium esse delinquentẽ † ex gl. in. c. 2. verb. audiuit de coniug. seruor. quæ allegat concor. text. cum glo. nõ pos. in cap. quam magnum. 24. q. 4. c. si quid. 86. distinct. & ibi, gloss. nõ credatur, sed debet adesse aliqua iustificata scientia, vt & in propositum inquit Dida. Perez, in l. 1. in gloss. *Los de fendiere*, dict. l. titulo. 16. libro. 8. Ordinamenti.

SVMMARIVM.

Alimenta non sunt transeuntibus denegãda nec carius vendenda. numero. 1.
Statutum an valeat, quod Forensibus graviores collectæ imponantur. nu. 2.
Æstimatio rerum venalium ex foro publico desumenda est. nu. 3.
Locus vbi res venditur est inspiciendus non locus venditoris. nu. 4.
Res venales possunt propria authoritate capi soluto iusto pretio. nu. 5.
Limitationes ad. l. inuitum. C. de contrab. vend. nu. 6. *remissiuè.*
Seruum compellitur quis vendere volẽti eũ manumittere. nu. 7.

Lex. 15.

Summarium.

Cibaria, & necessaria ad sustentationem præstanda sunt itinerantibus in quolibet loco solutione eorum præstita.

IBI. *Les sea dado por sus dineros de comer, y de beuer para ellos y para sus bestias.* Non enim debent transeunti
1 bus denegari alimẽta, neq; carius † vendi, quam ciuibus, & incolis, vt est text. & ibi Doctores in capit. 1. de emptio. & vend. vt & per Boeri. com munem asserentem Decisi. 69. num. 21. & Couarruui. libr. 3. Variar. capit. 14. numer. 5. versicul. huius tandem, & notat Mexia, in pragm. taxæ pan. conclusione. 4. numero. 26. ad fin. cum sequenti. vbi nostram legem ad hoc allegat, & considerat, & Ripa. in tractat. de pest. titul. de remed. præserua. numero. 200. cum sequen. fol. 16. vbi limitat, valeret tamen statutum, quod forensibus grauiores
2 collectæ † imponantur, vt per Crauet. consil. 201. numer. 14. &. 15.

Ibi. *Les pidieren por ellos demasiados precios.* Intellige quando maioritas illa egreditur latitudinem iusti pretij, secus alias, & sic intelligit text. in. d. capitul. 1. de emptio. & vend. Didac. Perez, in l. 2. columna. 705. ad fin. tit. 23. lib. 2. Ordina. & idem significant verba hæc nostri text. in istis verbis *Demasiados precios*, quæ quidem sunt iustum pretium excedentia, quod quidem metiri potest, & regulari ex pretio in foro publico solito solui, quantum enim valeant frumentum
3 & aliæ res mobiles, † venales, nũquã debet inspici nisi in foro publico, vnde si minus, vel magis potest vendi extra forum publicum, illud non debet considerari, neque inspici, sed id quod in foro publico valet communiter per plures dies, non enim sufficeret, si per vnum diem, secundum text. in. l. pretia rerum. ff. ad leg. fal. Alexand. consil. 86. numer. 8. volum. 2. & alij plures relati per Mexiam in dict. conclusione. 4. numero. 26. & ex text. nostro id videtur colligi ex verbis sequentibus, *Segun que allí en la comarca suelen valer*, & sic secundũ quod ibi in foro solent vendi.

Ibi. *Segun que allí.* Nam secundum Petrum relatum per Mexiam in dict. prag. panis dict. conclusione. 4. num. 27. inspici debet locus vbi res venditur, non vero pretium loci de quo
4 est, † vendens, & licet Forenses, & peregrini non sortiantur forum illius loci ex. l. hæres. ff. de iudi. possunt tamen se iuuare consuetudine loci in rebus emendis, secundum Mexiam ibidem, quod est optimum.

Ibi. *Por su propria authoridad.* Singularis lex probans, quod res expositas venditioni pro cibarijs, & sustentatione hominum, & animalium irrationabilium possunt propria authoritate capi à venditoribus soluendo
5 † pro eis iustum pretium, quod si recipere noluerint in potestate alicuius bonę personæ relinqui potest, ad limitationem legis, inuitum. C. de contrahend. vendi. de qua vltra Doctores, ibi, & in locis ordinarijs, & text. & ibi gloss. in l. 3. titul. 5. parti. 5. videndus est Couarruui libr. 3. Varia. cap. 14. Anto. Gomez. Tom. 2. capi. 2. nu. 51. Soci. in Regula. 435. & in plus
6 † Octoginta casibus limitatur per Doctores relatos per Horosci. in. l. 1. colum. 273. ff. de offi. præfect. Vrb. & itidem limitatur, vt non procedat fauore libertatis, nam potest quis compelli vendere seruum volenti
7 eum manu mittere. † ex tex. in. §. fin.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. І. МЕЧНИКОВА

Instituta,qui sunt sui,vel alie.iur.l.1. §.illud.C. delati.lib.tollend. Lamberti.de iur patro.lib.1.articul.14.quæst. 3.princip. partis. 2.& etiam limitat Dida.perez in dict.l.2.titul.23. libr.2. Ordina.& iterum in lib.1.Ordina.colum.315.in princip.

SVMMARIVM.

Casus vbi fit demolitio fortalitiorum, & aliorum ædificiorum. nu.1.

Domus destructa propter delictum,an possit refici sine licentia regis.num.2.

Domus communis, an sit demolienda ob delictum vnius dominorum eius.num. 3.& nume.4.&.5. an possit agi contra alium socium delinquentem,& vxor,vel creditores ad pretium contra fiscum.

Lex. 16.

Summarium.

Circundari debent fortalitia, & loca vbi delinquentes receptantur, & destruēda sunt, ne deinceps ibidem receptentur,& damna efficiantur.

IBI. *Sea derribada la dicha cerca,torres y fortalezas.* Hic est vnus de casibus vbi domus,& fortalitia destruūtur,& idem disponit text.in.l.5.titul. præceden. & hunc & alios casus vbi
1 sit similis demolitio. † refert Didac. Perez in.l.2.titu.16.lib.8.Ordin. pag. 325.glo.*Iusticia*, vbi quærit an domus sic destructa propter delictum possit
2 refici † sine licentia Principis, & inquit, quod non, sed an si domus illa sit communis cum alioqui non deliquit, an destrui debeat ob socij delictum,†& ibi inquit ex Corseto,singulari, communitas,quod hæc est communior,& verior opinio, quod non, & ibi alios,& alia pro ea allegat, vbi
4 an si de facto destruatur habebit † ne actionem contra Socium delinquentem. Et an vxor vel creditores possint hoc impedire, vel fiscus teneatur eis ad pretium † domus,vide
5 Tyberi.Decian.2.Tom.de delict. lib. 7.cap.40.nu.37.

SVMMARIA.

Iudices negligentes in capiendis furibus puniuntur de negligentia.nu.1.

Lex. 17.

Summarium.

Iudices & alij fraternitatis officiales tenentur esse diligentes in administrāda iustitia, & in executione harum legum, & omnes eis fauere debent sub pœnis nostræ legis.

IBI, *Y pongan mucha diligēcia.* Tenētur enim iudices omnem apponere diligentiā in perquirendis latronibus,& furibus, aliter enim tenebuntur de negligentia, † quæ est maxi
1 mum delictum, vt in lib.3. supra diximus plura de negligentia, debentque vias & itinera tuta tenere, & à latronibus, & derobatoribus secura, vt diximus in.l. fin. titulo. 9. supra, isto lib.

Lex Vigesima.

Summarium.

Condemnati absentes per iudices fraternitatis coram eisdem possunt se præsentare, & ostendere de innocētia sua,& audiendi sunt.

Ibi.

IBI. *Se pueda presentar ante los mesmos juezes.* Simile disponitur in.l. 3. titulo.10.lib. 4. supra, in condemnatis per iudices ordinarios ciuitatum, & villarum in absentia, & contumacia, tamen.l.49.infra eodem, hæc alterantem,vt in quit subscriptio marginalis.

Ibi. *Y muestren su innocencia.* Idem in dict. l. 3.titulo.10.libr.4.supra, vbi plura diximus de innocentiæ probatione admittenda.

Ibi. *Los pongan en su libertad,assi como la tenia antes.* Et sic ligatus duci nō potest ad libertatem, vt diximus in. l. 3.titu.2.lib.1.supra,num.6.

De lege. 25. vide quæ diximus in l.6.titulo decimoseptimo,libro quinto,supra, cæterę leges, vsque ad. 32. iam cessarunt, vt est videre in margine earum.

SVMMARIA.

Præmia capturæ iudici capienti non verbo.condemnanti danda sunt. numero. 1.

Expensæ factæ in capiendo delinquentem ab eo soluendæ sunt si pro tali, sit condemnatus non vero alias. numero. 2.& numero. 3.& numero. 4. quid si ex officio iudex procedat.& numero. 5. hæc pro sequuntur.

Remissio delinquentis de vno loco ad alium cuius expensis fiat. numero. 6.&.7.& 8.&.9.

Appellans si est remittendus ad iudicem ad quem expensis fiet appellantis. num.10.

Lex.32.&.35.

Summarium.

Præmia danda capientibus delinquentes hic describuntur,& ex quibus bonis sint soluendæ expensæ factæ in captura eorum.

Azeuedo super.8.

IBI, *Que prendieren o hiziere prender.* Ex ijs verbis colligitur præmia deinceps, per.l.nostram,& per.l. 35. infra eodem constituta esse dāda ac soluenda capienti delinquentem nō
1 vero iudici condemnāti, † vt clarissimè ex verbis harum legum colligitur, eo quod capiens delinquentem hic videtur esse merus minister iustitiæ, cum eo mediante fiat executio in delinquentem, qui si non caperetur puniri non posset, verum quia ministri iudicum fraternitatis eorum mandatis, & commissionibus delinquentes capiunt, & cum ipsi dicant, prout consultus dicit in principio codicis, omnia nostra facimus quibus authoritatem nostram impartimur. Ideo dicit text.hic, *O hizieren prender*, vt ipsi præmia sibi capiant.

Ibi. *Que si el mal hechor q̄ fuere justiciado.* Nota verba hæc *Malhechor*, vt ex eis intelligas, tunc ex bonis huius capti, & incarcerati esse soluendas expensas factas, quoties apparet
2 esse culpatum, & delinquentem, † secus vero si non esset culpatus, & innocens, nam tunc sicut absoluitur à principali,ita debet ab ijs expensis absolui, vt dixi in.l.4.glo.*Sin daño*, tit.23.lib.4.supra,& sic iustissimè prouisum est in curijs de Madrid anno, 1583. *Que se acabaron*,an.1585.cap.13. quod expensæ itinerum tam iudicū fraternitatis quam aliorum iudicum non petātur ab accusato, sed ab accu
3 satore,interim,q̄ non apparet accusatum † esse condēnandum,prout & in.l.24.tit.4.lib.3.supra, ad quā illud cap.13.se refert. disponitur.

Ibi.*Que de aquellos sea pagado.* Intellige postquā cōstiterit esse malefactorē,& sic tēpore sententiæ, ante enim de bonis querelātis sunt soluēdæ hæ impēsæ,vt in gl.prędcdēte diximꝰ, vel si ex officio proceditur soluendę sunt

ЕЛЕКТРОННА КОПІЯ ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

4 *De gaſtos de juſticia,* † ſecundum quod inquit dict.l.24.titul.4.lib.3.ſupra, & facta condemnatione contra culpatum, tunc ex bonis eius ſoluentur accuſatori, vel *A los gaſtos de juſticia, de dõ*
5 *de ſe ſacaron,* † vt in dict.l.24. & iterum in.l.35.infra iſto titu.& ita tenet Auẽda.cap.10.præt.num.14.libr.2.& Couarr.in pract.cap. 11.num.penult.ita inſinuat eſſe de iure communi etiam cum de cauſa remiſsionis agitur, ſed hodie ex.l.3.titu.16.infra iſto lib.quo
6 ad remittendum delinquentem † de vno loco ad alium vbi delictum commiſit, remiſsio hæc facienda eſt, primo expenſis delinquentis remittẽdi quod ſi ipſe non habeat bona fiet expenſis accuſatoris, & ſi ambo ſunt pauperes, fiet expenſis officialium iuſtitiæ, vbi delinquens fuit repertus, & intellige non expenſis ipſorum officialium, ſed de pecunia publica, vt inquit Auend. vbi ſupra, numer.15.& Dida.Perez.l.1.titul.17.gloſſ.1. ad fin. lib.8.Ordin.& vt inquit Barto.in.l.diuus in fin.ff.de bon.damnato.vbi additio litera.D.ex alijs multis condemnationibuſque, & in hoc dicta.l. 3. deuiat à iure communi, vt aduertit Couarr.vbi ſupra, & ſic noſtra lex in præſenti iubens de bonis condemnati ſoluendas expẽſas capturæ, & ſimiles tempore ſentẽtiæ non vero ante vt ex dict.ca.13.curiarum anni. 1583. de Madrid in gloſſ. præcedente allegato apparet, limitantur, vt non procedant, quoad expenſas faciendas in remittẽdo delinquentem ad iudicẽ loci delicti, in ijs enim dict.l. 3. titulo
7 16.† ſeruanda videtur, vt diximus vbi ſupra ego tamen quicquid Couarru. vbi ſupra, voluerit dictã.l.3. titul.16. infra eodem deuiare à iure communi, & ſic quod ſtatim accuſatus debeat ſoluere has expenſas remiſsionis etiam ſi condemnatus non eſſet, teneo indubitanter legem iſtam. 3. nullo modo deuiare à iure commu-
8 ni, † ſed cum eo concordare, nam lex hæc.3.ſupponit accuſatum, & ſic malefactorem de quo in illo verſiculo. *Y mandamos otro ſi*, eſſe iam ſententia condemnatum, & ſic nimirum, quod ab ipſo prius expenſas has, & à ſuis bonis recuperãdas eſſe diſponat, nam idem erat de iure communi, & ex dict.c.13. curiarũ de Madrid ann. 1583.& ex dict.l.24.titul.4.lib. 3. ſupra, etſi nihil noui neque iuri communi contrarium diſponit lex hæc 3. & quod ita ſit patet clariſsime ex ea nam in eius proœmio, & in verſicul. *Porende ordenamos*, de condemnato per ſententiam loquitur, ibi, *Si fuere condenado y dado por hechor por ſentẽcia*, & hũc remittendum eſſe iubet iudici, vbi delictum commiſit, vt ibi puniatur, vbi deliquit, & ad expenſarum ſolutionem in remiſsione faciendarum, procedit in dict. verſicul. Y *mandamos otro ſi*, qui verſiculus eſt repetitiuus ex dictione illa, *Otro ſi*, vt in.l. in repetendis, & ibi Bartol. & omnes de leg.3.ergo de ante dicto condemnato eſt, & loquitur verſiculus hic, de quo & in præcedentibus loquebatur & cum condemnatus ſit, nimirum ſi prius ex bonis eius ſint dictæ expenſæ ſoluendæ, ſecundum quod de iure communi erat deciſum, vbi vero deficit condemnatio remiſsio † expen-
9 ſis eam petentis facienda prius eſt, & ſi non habet bona vnde eas ſoluat, ex bonis accuſati ſoluentur, & ijs deficientibus, *De gaſtos de juſticia, o de la camara y en hermãdad de gaſtos de ella*, & condemnatione facta recuperabũtur ab ipſo condẽnato, & eius bonis, & hũc credo, & teneo eſſe verum intellectum dict.l.3, titulo. 16. infra eodem & ſecundum dicta ſic teneo eſſe faciendum, & miror, quod Couarru. vbi ſupra, ad hæc non aduerterit cum illa. l. 3. expreſſe diſponat ſicut dictum

dictum eſt, & Auenda.in dict. numero. 14. verſiculo, quam opinionem, ſi bene inſpiciatur ita hanc l.3.voluit intelligendam, & Didac. Per.in ead. l.2.titu.17.lib.8.ord.in gloſſ.fin. tranſiuit & male cum Couarr. & Auil. in cap.27.præt.gloſſ.pen.num. 24. & ſic teneo quòd ſiue expenſæ fiant in capiendo delinquentem intra territoriũ iudicis, ſiue extra territoriũ ante condemnationem accuſati, ſiue vt remiſsio fiat ad locum delicti per iudicem loci vbi captus eſt, debent ſolui hæc expenſæ per accuſatorem, ſi habet bona, vel eis deficientibus, *De gaſtos de juſticia*. vel ſi ex officio iudex procedit & condemnatione facta ſatisfiet ſoluens eas ex bonis condemnati ſi bona habeat, vel ſi deficiant bona eius ex multis alijs fiet ſatisfactio vt ſupra dictum eſt ex Bart. & ita erat de iure communi determinatũ, vt apparet ex Auend.dict.num.14. & Auiles vbi ſupra, & ex dict.l.24. tit.4. lib.3.ſupra quæ vbique debet ſeruari vbi eſt eadẽ ratio vt dixi in rubr. eius dict.titul.4. & ex dict. cap.13.Curiar. de Madrid, ann. 1583. ſic præcipitur maximè in ijs fraternitatis iudicibus. Sed ſi condemnatione iam facta petatur remitti condemnatus tunc cum iam appareat eſſe malefactorem & culpatum fiet remiſsio expenſis eius, & ſi caret bonis fiet expenſis accuſatoris, & omnibus ijs deficiẽtibus expẽſis publicis loci illius vbi erat detẽtus & à quo remiſsio eſt facienda ex dict.l.3.titu.16.infra eod. quæ in hoc vltimo caſu loquitur, non vero in primo, & ſic tenendum eſt, vbi tamen captus mittendus eſt ſub fida cuſtodia ad iudicem ad quem appel-
10 lauit, ipſius appellantis expenſis † mittetur, ſecundum Auendan. vbi ſupra, dict.num.14.verſic.item quando vel quando, vt liberius ſtet in carcere, cum cuſtodibus ipſe ſoluet, quia eſt in ſuum commodum, vt ibi Auenda.in verſi.item quando captus & ſi in ijs caſibus non habet vnde ſoluat ſoluet accuſator, vt ibi per eund. Auẽda. verſic. ſi vero.

Lex. 48.& 49.

Summarium.

A ſententijs iudicum fraternitatis ad quem appellandum ſit, declarat lex noſtra.

IBI, *Ante los nueſtros Corregidores de aquel partido*. Ex quo inquit Auenda. c. 6. præt.nu.4.verſic.Item in caſibus. lib. 1. quod in caſibus in quibus domini vaſſallorum poſsint cauſas appellationis audire, tamen in appellationibus interpoſitis à ſententijs iudicum *de la Hermandad*, nõ ſe debent intromittere eo quod debẽt ad correctores Regios illius diſtrictus, *de ſeys mil abaxo*, ire, & ſi extra illius iuriſdictionem res contigerit ad correctorem, vel iudicem maioris propinquioris adelantamenti ibunt, & conſequenter non ad iudicem appellationis in locis dominorum conſtitutum per eos, & ibidem in eodem num.4.verſic.Regij tamen, legem noſtram ad hoc allegat quibus quidem totus iſte prolixus titulus remanet expeditus, vt ad alios accedamus.

HAKOBA TIEDOTEKA OHY in LIVE THERSA

TITVLO. XIIII. DE LAS ligas y monipodios y confradias.

CVM in superiori titulo dictum sit de iudicibus fraternitatis ad puniendos derobatores cõstitutis, & soleant plerunque hæc latrocinia & derobationes per multos fieri ad hoc coadunatos, ideo sequitur Titulus noster prohibens, has & similes coadunationes confratrias & collegia, & in progressu videbis diffinitiones horum vocabulorum, & in.l.4. de monopolijs tractatur.

SVMMARIA.

Coniurationes & conuenticulæ quæ iure Hispano sint, nu.1. & 2. & nu3. quòd congregationes & confratriæ aliquando dicuntur.
Collegium & corpus an differant, num.4.
Confœderationes pro defensione casus particularis puta pro defendenda nobilitate licitæ sunt, num.5. & 6. si iustè fiant vt numero.8.
Actus si impunè fieri potest cõuocari possunt amici ad illum faciendum. nu.7.
Pactum an liceat fieri cum offenso nè se cum offensore concordet, nisi de consensu talis. num.9.
Confœderationes & congregationes gẽtium in dubio illicitæ præsumuntur. nu.10.
Conspiratio etiam contra nocentem factam præsumitur ad malum, nisi aliud probetur. nu.11.
Quomodo conuenticula probetur quod sit. n. 12. & n.13. quomodo probetur exclusio conuenticulæ.
Personæ appellatione an veniat concilium. num.14. & 15.
Pestis capitalior nulla est in Rep. quam licentia ad congregationes. nu.16.
Collegium omne dicitur illicitum, nisi probetur principis authoritate constructum. numero.17.
Clausula sub pœna nostræ iræ, quid importet. num.18. & 19.
Collegium illicitum faciens Maiestatem Regiam lædit. nu.20.
Quid considerandum in punitione congregationum illicitarum. nu.21. & 22. & numero.23. quod pœna remanet principi arbitraria.
Præmij spe potest quis inuitari ad capiendos banntos, vros, & apros. nu.24.

Lex. Prima.

Summarium.

Adunationes & ligæ per concilia, vel quaslibet personas fieri non possunt, sub pœnis in hac lege & seq. contẽtis.

HI, *Ayuntamientos y ligas.* Quæ quidem conuenticulæ appellantur aliquando, vt appar et ex tex. in cap. 1. §. conuenticula, de pace tenend. inter subdit. in vsib. feud. &.l. conuenticula. C. de Episcop. & cleri. & l. denũtiamus. C. de ijs qui ad eccles. confug.

1 aliquando vero coniurationes † dicũtur, vt cap. cõiurationem, & cap. si qui clericorũ. 11. q. 1. & aliquando vocantur

cantur ligæ & adunationes vt hic & vocat sic Bald. in rubr. C. pro socio col. 1. n. 4. versi. & aduerte quod istud nomen, aliquando cõfœderationes

2 dicuntur, siue congregationes, & conspirationes, vt per Auilesc. c. 2. prætor. verbo. *ni confederacion.* n. 1. & 2. & diximus in.l.2.tit.6.li.3. supra quando

3 que etiam appellantur confratriæ † vt in.l. sequente. 3. vel societates vt. l. 1. circa principium. ff. quod cuiusque vniuersi. nom. vel sodalitia vt in. l. 1. ff. de colleg. illic. Aliquando collegia vt ibi, quandoque corpora vt in d.l.1. ff. quod cuius vniuer. nomi. & l. 3. §. à municipibus. ff. de bonorum posses. & alia iura allegata per Decian. in. 2. tomo de delictis. li. 7. c. 20. n. 1. vbi dis-

4 cutitur an differant † collegium, & corpus vt per ipsum videri potest, cũ non sit nostræ speculationis: quocunque tamen nomine vocaueris has gẽtium inuentiones ad malum indubio censentur, vt in hac videbimus lege.

Ibi. *En general contra qualesquier que contra ellos fueren, o quisierẽ ser,* ita vt nullum contingibilem casum siue licitũ siue illicitum excludant sic se congregantes, & adunantes ac cõfœderantes: secus vero si ad casum particularem, vel particulares actus licitos, & honestos, nam tunc licitum est con

5 fœderationes facere, vt puta si nobiles alicuius loci, se congregent pro defendendis suæ nobilitatis præeminentijs, coram iudice vel rerum suarũ, vt semel vidi & respõdi, tũc enim non solũ non cõmittitur delictũ, ve-

6 rum est licitum ad hæc † se congregare, & cõfœderare, cũ sit ad iustitiam suam defendendam, secundum glos. Occulte, in Authen. qui sint rebelles & additio. Bart. in. l. 2. C. de delator. lib. 11. & tradit Matthæ. de Afflict. in c. 1. §. cõuenticula. n. 2. 3. & 4. & n. 8. de pac. iuram. firm quem sequitur Decia. in tom. 2. de delict. lib. 7. ca. 20. num. 16. & Auiles. d. cap. 2. præt. glos. *Ni confederacion.* numer. 11. & optimè Aimon Crauet. cõsil. 3. num. 14. cum sequentib. aliquib. nam quãdo actus impune conceditur, vt fiat, videtur

7 concessum †, vt conuocatis amicis fieri possit, secundum Bald. in. c. fin. col. 2. de iuram. calum & Rui. cõsil. 1. n. 1. volu. 5 ita vt si quis potest defendere suam nobilitatem possit conuocare ad hoc amicos, & omnes dare fidem de defendendo. & num. 2. prosequitur, hæc ipse Ruinus, & hęc procedunt, siue ab vno, siue à pluribus fiat hæc confœderatio. Dum tamen pro iustè & licitè se defendendo fiat: nam pro se defendendo iniustè non licebit confœderationes & conuenti

8 culas facere †, vt de illis Cremonensibus scribit Bosius, in pract. crim. subtit. de vnionibus. n. 2. versi. Et superioribus annis, & eo relato Decia. vbi supra, num. 17. ex quibus displicet mihi id quod fit in aliquibus locis, præmaxime ciuitatum & populorum, vbi adsunt partialitates in quibus si vnus partialis committit aliquod delictũ statim alius cõtrariæ partialitatis cõuenit se cum offenso ne recedat ab accusatione & iure accusandi sine

9 istius conuenientis † cõsensu, neque cum offensore concordiam faciat, nam cum ex parte istius qui sic conuenit sit illicitum istud facere, eo ꝙ impedit pacem fieri, & discordias ponit, quòd est diabolicum intentum, credere quòd offensus possit adhuc inire pacem & concordiam cum offensore sine obstaculo dicti instrumenti, & absque metu pœnæ eius, etiam si aliud voluerit Parisius, consilio. 69. num. 109. & 146. & sequentib. lib. 3.

Ibi, *So color.* Id est, sub prætextu boni cum ex se sit ad malum finem constitutum: hoc enim l. x ista reprobat

& fieri

HAYROHA BIBLIOTEKA OHYJIA PEPIKOBA

& fieri defendit, non vero si ad bonũ finem, putà ad res defendendas honorem & præeminentiam, hoc enim licitum est, vt in gloss. præcedente diximus.

Ibi, *Muchas vezes no a buena intencion.* Imo quasi semper congregationes &
10 confœderationes gentium † præsumuntur illicitę, ex quo sunt de genere prohitorum, & cum dolo factæ, vt sancitum est in. l. 3. in princip. C. de summa Trinit. & in. l. cõuenticula. C. de Epis. & cler. & in. l. 1. C. ad leg. cor. de sic. & in. l. si non conuitij. C. de in iur. & idem sentit Lucas de Pen. in. l. 1. num. 197. C. de agrico. & censit. lib. 11. & in term. resp. Alexand. consil. 3. col. 1. volum. 1. Natta. consil. 665. sub num. 2. versic. pro quo facit libr. 4. & per Alexan. ad Bart. in. l. fin. ff. de colleg. illicit. & Auilesius. cap. 2. præt. versi. *Ni confederacion*, nume. 4. & 5. & alij relati per Marant. in pract. 6. part. in princip. num. 130. pag. 333. vbi inquit cum Archid. in cap. illud colum. penult. 23. distin. quod etiam si contra nocentem sit conspiratum, semper
11 præsumitur ad malũ † nisi aliud probetur, vnde cum cõuenticula illicita præsumantur probanda erit per participes criminis, secundum Alexan. consil. 13. num. 14. lib. 6. & consi. 120. nu. 3. lib. 7. quin etiam potest per coniecturas probari, cum materia sit difficilis probationis, vt author est Hippolyt. in pract. in princip. num. 6. & 7. & quomodo probetur quod sit conuenticula, † docet Corneus consil.
12 216. per totum, libr. 3. vbi inquit esse conuenticulam quotiescunque congregatio ascendit ad numerum decem hominum & idem Cor. consil. 199. lib. 4. & Parisi. consil. 171. num. 9. cum pluribus lib. 4. & Alexan. consil. 224. num. 3. lib. 2. ad excludendum vero conuenticulum (quæ debet esse congregatio ex proposito) facit præ-
13 sumptio quòd casu, † & fortuito quis præsumitur in loco delicti astitisse, vt traditum est à Feli. in capit. sicut dignum, num. 6. de homicid. & Carrer. in pract. §. de homicidio el. 2. num. 55. & gloss. in l. 15. titu. 15. partit. 7. gloss. mag. ad fin. & Grammat. decisio. 25. num. 3. Anto. Gom. tom. 3. cap. 3. nu. 49. Auilesius. cap. 1. præt. versic. *Ni consentiran*, nu. 23. fol. 54. & Gram. decisione etiam. 32. num. 3. & Hippolyt. in pract. §. pro constante. num. 46.

Ibi, *Nos queriendo la paz*, ob quã pacem habendã & conseruandam multa sunt in iure statuta vt diximus in. l. 1. titul. 2. lib. 6. suprà.

Ibi, *Y proueyendo a lo que es por venir.* Lex enim futura prouidet regulariter, nisi aliud disposuerit, vt diximus in. l. 6. tit. 1. lib. 2. supra.

Ibi, *Y personas singulares.* Cum in proximis præcedentibus verbis dixerit de concilijs & communitatibus, & nunc de personis singularibus loquatur, probatur ex ijs quod appellatione personæ non venit cõcilium †
14 collegiũ, vel vniuersitas, illa enim vox singulares, quæ idem est quod particulares, secundum cõmunem vsum loquendi, qui attendendus est, denotat singulares personas, non autem vniuersitates, imo opponitur de directo, vniuersitati, vt probatur ex. l. 1. in fin. C. de iur. emphyt. vbi appellatur damnum particulare, quod partem rei cõtingit, & non vniuersam, vt exponit ibi glo. & alij & refert Tyber. Decia. Resp. 55. num 26. volum. 1. vbi num. 24 probat appellatione personæ non comprehendi collegium capitulum aut vniuersitatem. Et hoc proprie loquendo verum est ficte tamen intelligitur †
15 aliquando, secundum Iaf cõsil. 8. volu. 1. relatum per eundem Tyberi. Decia. Respon. 10. num. 45. volu. 1.

Ibi, *De hazer, ni hagan ayuntamientos, ni li-*

gas con juramento. Sunt enim regulariter coadunationes hæ, & ligæ pernitiosæ, & sic omni iure prohibitæ, nisi specialiter & nominatim appareant cõfirmatæ; ex eo quod nulla sit capitalior pestis in Repub. quam li
19 centia cuicũque permissa † vt possint pro libito interse coire, cum ex ijs coitionibus & factiones & seditiones & tumultus ac maxima aduersus remp. pericula oriri possint, & sic pluribus ante legibus, illicitis collegijs obuiatum est, nam & Tarquinus rex Romanus lege per eum lata omnia collegia, quæ tũc plura instituta erãt dissoluit, exceptis ijs, quę à Numa prędecessore suo fuerãt vel instituta, vel comprobata, vt hæc & alia refert Tyberi. Decia. in 2. Tom. de delict. libr. 7. cap. 20. num. 3. & 4. licet vt ipse ait num. 2. ex lege Solonis licita erant omnia illa collegia, quæ non reperirentur prohibita, atque hac forte de causa in legibus duodecim tabularũ nulla lege prohibebantur collegia, quia leges illę ex legibus, Græcis erãt sed tamen alijs legibus, scilicet. l. 3. §. 1. ff. de collegijs illicitis & ex nostris omne collegium dicitur illicitum ni
17 si probetur authoritate principis cõfirmatum †, vt & per Didac. Perez, in præsenti sub tit. 11. lib. 8. Ordinam.

Ibi, *Aura la nuestra ira.* Quæ quidem in pœna indignationis & iræ
18 Regis ac Principis, pœna mortis † iudicatur, secundum text. in. l. nihil interest, in fi. princip. ff. de adult. & in-
19 ducit † priuationẽ beneficiorum secundum Barba. consil. 11. col. 5. in fin. volum. 1. Maiestatem enim Regiam
20 lædere videtur collegium † illicitum faciens, præsertim si aduersus Rempublicam id colligat, vt videtur probari in. l. 2. iuncta glo. & ibi Bart. ff. de colleg. illicit. & in. l. 1. ibi quive cœtus. ff. ad leg. Iul. Maiest. vt per Tybe. Decia. in dict. tom. 2. delict. lib. 7. cap. 20. nu. 5. qui tamen ibidem in. nu. 31. inquit, quod in talibus congregatio-
21 nibus & conuenticulis illicitis † puniendis debet cõsiderari qualitas personarum, & causa congregationis, animus congregatorum, & effectus congregationis, vt pulchrè per Bald. consil. 262. num. 2. volum. 2. Vbi hac de causa defendit quosdam hæc facientes. Et diuersæ pœnæ erant ante
22 statutæ contra facientes † has congregationes & conuenticulas. Primo enim est pœna exilij & publicationis bonorum ex. l. 1. C. de monopol. Secundò pœna vltimi supplicij, ex. l. denuntiamus. C. de ijs qui ad eccles. cõfug. Tertio, singuli coniuratores puniuntur ad vnam libram auri ex tex. in cap. 1. §. conuenticulas, de pace iuram. firm. Quarto, pœnã. l. Iuliæ Maiestatis ex text. iuncta glos. in. l. qui illicitum. ff. de colleg. illicit. Quinto, ex l. 2. C. de seditiosis imponitur pœna grauissima, & sic mortis contra istos seditiosos turbãtes publicam pacem & de quibus etiam loquitur text. in l. si quis aliquid. §. authores. ff. de pœnis, & habetur in. c. seditionarios, & ibi Archid. 46. distinct. Sexto, ex text. in. l. aut facta. in princ. ff. de pœnis, puniuntur pro qualitate delicti & euentus, vnde innuit iste text. quod ista sit pœna arbitraria, & variabilis secũdum delicti atrocitatem, & ita probat nostra lex in præsenti, in sequentibus verbis dum dicit, *Y demas que procederemos contra ellos y contra sus bienes, en aquella manera que nos entendieremos que cumple a nuestro seruicio, y a las penas que merecieren los quebrantadores de nuestra ley, segun la grandeza y qualidad de los maleficios, y de las personas que contra esto hizierẽ.* Et hoc est quod inquit Decia. dict. cap. 20. nu. 31. quod est considerandа qualitas personarum & causa cõgregationis & effectus eius, & animus congregatorum, ex Bald. consil.

262.

HISTORICAL LIBRARY OHY IM. I. MELNIKOVA

262.volum. 2. & sic etiã esse pœnam
23 † arbitrariam principi, inquit, Didac. Per. in l. 1. tit. 11. lib. 8. Ordinam. gloss. *Aura nuestrà ira*, sic inquiens intelligenda hæc verba, *Aura nuestra ira*. Et tũc grauissimè punientur, cum principaliter aliquid actum est, quo seditio concitaretur, secus si incidenter secundum Gram. voto. 9. num. 2. post Bald. in l. 1. §. huius studij. nu. 6. ff. de iust. & iur. & Menochi. de arbitrar. casu. 266. num. 4. qui & in casu. 394. num. 67. inquit, esse arbitrariam pœnam hanc, & ita tenendum est cum id expresse lex nostra probet, & hoc quo ad pœnã corporis afflictiuam, sed quo ad bonorum pœnam per legem sequentem imponitur amissio eorum, quæ à Rege habent, & ciuis, & popularis perdit omnia bona cameræ Regiæ applicanda.

Ibi, *Y porque los hombres se muenan mas de ligero.* iunctis verbis sequentibus: *Que el accusador, o denunciador, aya la tercia parte*, Hic habes text. probantem posse aliquos allici & incitari ad denuntiandum maleficia, spe præmij percipiẽdi & sic valeret statutum & Bannum, quod capienti bannitũ detur tantum, vel capienti † vrsos, lupos, ac alia nociua animalia, & sic in
24 nostra lege pars cõdemnationis denuntianti applicatur, adeò enim sunt homines pigri & inuolũtarij denuntiandi maleficia, imo & ipsius iustitię ministri, quod adhæc lucri spe incitandi & excitãdi sint, vt id quod animus eorum non efficit, pecunia efficiat, quid enim non mortalia pectora coget auri sacra fames?

Ibi, *Que no valen, ni sean tenudos de las guardar.* Idem probat text. in cap. 1. §. conuenticula, de pace tenend. inter subd. & gloss. ibi.

Ibi, *Ni por ello puedan ser dichos quebrantadores de fe.* His verbis colligit Didac. Perez, in præsenti, sub. l. 1. tit. 11. lib. 8. Ordinam. Principẽ habere vim Apostolici, & sic posse tollere iuramẽta & eorum vires, de quo diximus nos latius in l. 11. tit. 1. lib. 4. supra, nu. 1. cum plurib. sequent.

Ibi, *Y rogamos y encargamos a todos los perlados*, qui quidem rogitũ regis adimplere debent cum sit iustum & cõueniens Reipublicæ & eius tranquillitati, vt diximus. l. 1. num. 45. cum sequentibus, tit. 1. lib. 4. suprà.

In l. 2. ibi, *Y qualquier que lo contrario hiziere.* Lex hæc declarat pœnas horum delinquentium, quæ per legem primam non erant declaratæ, & sic vt ibi dixi, quo ad pœnam corporis afflictiuam adhuc pœna remanet arbitraria principis arbitrio moderanda, sed quo ad bona lex nostra in præsenti declarat pœnam bonorum imponendam.

SVMMARIA.

Confraternitates phratrias vocat Budæus. nu. 1. & nu. 2. quid apud nos.
Confratres inter se statuta faciunt, nume. 3. & 20.
Confratres nõ possunt bona cõfratriæ in alios vsus conuertere, num. 4. neque possunt bona illa alteri confratriæ vnire officiales sine consensu omnium confratrum. numero. 5. & 6.
Confratres possunt renuntiare confratriæ dum tamen nihil retineant de bonis eius: num. 7.
Confratres non tenentur ex bonis confratriæ soluere decimam Papalem siue Regalem, & sic neque subsidium. nu. 8.
Episcopus & eius vicarius an possint visitare cõfratrias, & rationes bonorũ earum exigere, num. 9. & 10.
Fraternitas siue consortia an faciant collegia approbata, num. 11.
Collegium omnepium est approbatum à iure, num. 12. & num. 22. declaratur.
Confraternitates disciplinatorum an sint approbatæ. nu. 13. & num. 14. quid in leprosorum collegio.
Collegium Doctorum & scholarium, an sint approbata, nu. 15. vbi & quid mulierum laicarum, & nu. 16. an detrahatur Trebelliani ca vel Falcidia de relictis eis factis.
Confratres se possunt congregare promissis dicendis & pro conuiuijs ex suis pecunijs faciendis, num. 17. & 19.
Collegium licitum licet inde eueniãt aliquæ aduersa non est improbandum, nume. 18. & solet habere vexilla sua, num. 21.
Collegium licitum apparet eo ipso quòd princeps illi rescribit tanquam collegio, numero. 23.

Lex. Tertia.

Summarium.

Ligæ non sunt faciendæ sub præ textu confraternitatum nisi vt hic.

HBI, *Iuntan confradias*, Budęus in Annota. ad pandect. istas confraternitates dicit † phratias vocari, his verbis. Sunt autem, phratriæ
1 apud Aristotelem, cõuentus quidam hominum, aut etiam conuenticula, quasi gapi propria sibi sacra, peculiariusque communiter habentium, ab eo dicta phratriæ, quòd communiter vtantur quòd Græce, φρέαρ, dicitur, quo nomine primũ, quas confratrias hodie dicimus, id est cõmunem quandam religionem appellatas esse putat: non autem ab eo quòd fratres sint illi, inter quos cultus ille sanctorum quorũdam intercedit, vt refert Rebuf. in 2. tom. constit. Fran. titul. de confratrijs in princip. num. 10. vbi ipse, num. 11. inquit se putare cõfraternitates Gallico sermone quodammodo tamen à fraternitate dici, vt quia Vlpianus ait, societatem ius fraternitatis quodãmodo habere in l. verum. ff. pro socio, ergo ista societas ad cultum inuenta diuinum dicitur fraternitas, quasi societas & fraternitas ad vnum cultum, quia sunt
2 † sunt omnes fratres in Christo, capit. ad mensam. 11. quæst. 3. sicut itidem videmus vocari fratres inuicem in Cœnobijs, ad quorũ similitudinem verius possemus dicere has confraternitates esse inductas: nã illa Græca deductio, φρέαρ, multum longe petita videtur. Et apud nos Hispanos etiam confratriæ appellatur, in quibus sunt † homines adunati &
3 congregati ad aliquod ipsarum confratriarum institutum adimplendum, & confratres ipsi inter se † statuta faciũt pro regimine & bona earum gubernatione, & inter se eligunt officiales & administratores omni anno, in administratores & gubernatores cõfraternitatum, & bonorum earum, qui tenẽtur pro mala administratione, & tenentur administrationis reddere rationẽ, & hæc sua statuta quotidie reuidenda & confirmanda portant Episcopo, vel eius vicario, neque possunt bona in alios vsus quam destinatos consumere, aliter enim tene-
4 buntur de suo soluere † adeo vt officiales vnius cõfratriæ nõ potest vnire alteri confratriæ vtensilia, seu alia
5 bona † suæ confratriæ per. l. quisquis. & l. pen. C. de spect. libr. 11. vbi Iacob. Rebuf. ita tenet, nisi hoc fieret de cõsensu confratrum illius fraternitatis,
6 ac † Episcopi. c. 1. de reb. eccles. non alie. quia nõ debet vnum altare exui, vt aliud induatur. l. assiduis. C. qui pot. in pig. hab. tenet Petr. Rebuf. in dict. 2. tom. Fran. in dict. tit. de confratrijs. num. 9. licet ipsimet confratres possint secundum eum ibi. n. 12. renuntiare confratriæ, dũ tamen nihil
7 retineãt de bonis eius †, alioqui ante quã renũtiẽt illa reddere debẽt, imò & pœnas debet soluere cõfrater sine causa exiens à cõfratria per eius statũ signatas & positas prout quotidie apponuntur. Taleśque cõfraternitates laico-

BIBLIOTEKA OHY im. I.I. MECHIKOVA

laicorum præmaximè ex bonis confrattriæ non tenentur soluere decimã
8 Papalem † seu regalem, & sic neque subsidium, quia hæc non soluuntur nisi ex beneficijs. Clem. fin. de decim. quorum nomine non veniunt confraternitates, glos. ibi, & in. §. voluit. verb. Beneficium decimatis in prag. sancti. & text. in extrauaganti, vna de decim. in communibus, ita Rebuf. in d. tit. de confratrijs. n. 7. vbi nu. 8. inquit quod neq; ex legatis talibus cõfratrijs (prout fieri posse inquit ibidẽ num 6.) non debetur quarta Episcopo, sicut de alijs relictis Ecclesię. cap. requisisti de testam. quia personis & non loco relictum videtur, secũdum Panor. & Imol. in cap. officij, eod. tit. super quo distinguit Petr. de Vvald. in Tract. de Cano. Episco. libr. 1. q. 14. quia fraternitas non est de iurisdictione Episcopi, cũ nõ sint loca sacra, nec Religiosa, vel Ecclesiastica, & sic coram Episcopo cõueniri non possunt, de quo late diximus in. l. 10. tit. 1. libr. 4. supra. Sed est cotidiana quæstio & in practica cotidie habita, nũ Episcopus & eius vicarius poterũt visitare
9 † has cõfraternitates & petere ab eis & exigere rationes bonorũ ipsarum fraternitatum, & regulariter dicendum est, quòd sic, vt circa visitationem disponit tex. in decreto. 8. sacri concilij Trid. sesio. 22. de reforma. & tex. in Clem. quia cõtingit, de religi. domib. & c. tua. & c. Ioannes, de testam. & in. d. c. 8. limitatur hoc, vt nõ procedat circa ea locapia, quæ sunt sub Regũ immediata protectione, sine eorũ licentia. De ratione vero exigẽda & petẽda ab administratoribus dictarũ cõfraternitatũ ab Episcopo, est etiã tex. in decreto. 9. eiusd. sess. 22. cõcil. Trid. vbi hoc limitatur nõ procedere, quoties ab statuto, vel cõsuetudine ipsarũ confratriarũ & earum confratrum sit inductũ & determinatum, quæ personæ debent has rationes exigere, nam tunc Episcopus
10 non potest in eis exigẽdis † se intromittere, neq; eius vicarius, nec visitatores, & cum aliquando in id se volebant intromittere, declinabã eorum iurisdictionẽ, & petebam se inhibere ab hoc, & remittere illis, quibus erat remissum per statutũ & consuetudinem taliũ confraternitatũ, vel piorũ locorũ, & à cõtrario appellabã in forma & protestabã Regale auxiliũ, *De la fuerça*, & afferri faciebã prouisionẽ ordinariam Regij cõsilij, vel chancellariæ, vt processus in dicto gradu *De la fuerça*, ibidem portaretur, & ibidẽ declaratum fuit semper vim fieri per Episcopũ & eius vicariũ, & q̃ in hoc se non intromitterent, prius tamen quam processus deferretur in dicto gradu faciebã informationẽ dictæ cõsuetudinis, vel præsentabã statuta cõfratriæ quibus de hoc cõstaret, vt iustificaretur mea intẽtio, & sic succinctè dixi in. l. 10. tit. 1. lib. 4. supra. n. 29. & voluit nouissimè Doctor Gutierrez licet sub paucis & breuissimis verbis in reper. l. nemo potest. nu. 455. de legat. 1. & sic cotidie practicatur.

Ibi. *Renocamos todas y qualesquier confradias.* Hic habes tex. clarum aduersus Felinum in. c. accedens. n. 1. in fi. de præscrip. dicentem q̃ fraternitas,
11 † seu consortia faciũt collegia approbata, sed ex lege hac nostra contrarium decerpitur & colligitur, nisi secundum quod hic disponitur.

Ibi, *Solamente para cansas pias.* Nam secundũ Abb. in. c. 1. in fin. de electione omne collegium pium est approbatum à iure, † & loquitur de fraterni-
12 tatibus post Bart. in. l. cum senatus ad fin. & in. l. fi. ff. de reb. dub. & sic inquit Dominicus in cap. parsimonia not. 5. distin. 12. & in. c. si quis despicit 42. distin. de fraternitatibus disciplinatorum, quod sunt collegia approbata,

13 batat, quia sunt ad opus piũ pro pauperibus nutriẽdis, vel virginibus maritãdis, nec indigẽt alia approbatione superioris. Et Hostiens. in sum. tit. de syndico. §. quid sit societas. col. 2. inquit, quod omnia collegia facta pro iustitia dicũtur licita: & collegiũ leprosorum
14 dicitur approbatũ †, Abb. in. c. 2. de eccles. ędif. per illum tex. in versi. congregati, & sic approbat eorũ congregationẽ, & habẽt licitã materiã conuenien di in vnũ, ergo faciũt collegiũ approbatum & sic collegiũ Doctorũ & schola-
15 riũ †, imo & collegiũ mulierũ laicarum reperitur approbatũ, putà earum quæ sunt deputatæ ad aliquod opus faciẽdum, & illa glo. non est alibi, secundum Ange. in. l. nulli. in fi. ff. quod cuius vniu. nom. & Feli. in. c. accedẽtes. n. 1. de præscrip. vbi allegat Abb. cons. 32. volu. 1. & 104. eod. volu. loquẽtem de istis fraternitatibus seu consortijs, vt faciãt collegia approbata, & quod
16 dicũtur pia, & quod sic † derelictis eis factis nõ detrahitur Trebellianica, neque Falcidia. Et sic fraternitates hæ & cõfratriæ à iure approbatæ sunt quãdo ad licitum tendunt, vtpote ad Dei seruitium. cap. si qui clericorum. 11. quæst. 1. vbi glo ff. & cap. sanè. 16. quæstione. 7. & Archid. per illũ text. in. c. si quis despicit. 42. dist. dicit quod si in statutis cõfratriæ dicatur quod semel, vel bis conueniant omnes fratres ad tractãdum de salute animarum, & ad celebrãdum missas, & orationes, tam pro viuis quam pro defunctis, hoc est permissum, etiam si certam quantita-
17 tem † singuli præstent, ex quo aliquo anni die ipsi reficiantur, & prouideatur pauperibus, nec ob hoc erit improbatũ, dummodo intentio illorum sit munda, & licita, & ad Deum tendat, & quæ propter bonum finem fiũt reprobanda non sunt, cap. de occidendis. 23. quæst. 5. & ex. l. 1. ff. de colleg. il licitis probatur, licita esse omnia col-

Azeuedo super. 8.

legia, quæ causa religionis fiunt, dum tamen per hoc non fiat contra Senatusconsultũ, quo illicita collegia coercentur, vt si quis facere volebat collegium ad vindictã, vel malum: hoc erit
18 prohibitum. Sed cum sit collegium † syncerũ, licet aliquãdo quædam ibidẽ eueniant mala, non est ob hoc improbandum, alias reprobaretur templum sacratissimum, in quo aliquãdo fiunt cædes, & palatia in quibus interdum tractãtur seditiones proditionesq́ue, sed absit, vt ea quæ ad bonum finem fiũt, reprobemus, ex eo quod malum inibi quandoq́ue perpetretur dict. cap. de occidendis. Barto. l. 1. ff. quod cuiusque vniu. nom. & in. l. 1. ff. de colleg. illicit. & sic possunt se sine pœna absque superioris autoritate congre-
19 gare †, & conuenire istæ fraternitates licitæ, vt cotidie congregantur, secundum Feli. & alios relatos per Decia. in dict. tom. 2. de delict. lib. 7. cap. 20. nu.
20 14. & 15. possuntq́ue statuere inter se, vt per eum ibi. nu. 11. dum tamen contra ius non statuant, id enim non poterunt, contra Iaso. ibi relatum aliud volentem & fraternitates hæ & congregationes ad bonum & pium finem & non ad malum factæ soleant habe-
21 re † vexilla sua, quibus cum aliquando in publicum prodeunt, vt inquit Decia. vbi supra, nu. 9. & licet ex Innocent. in cap. dilecta, de excess. prælat. & Geminiano relatis per Decia. vbi supra, num. 15. & Crauet. consi. 3. nu. 20. liceret etiam sine superioris autoritate has congregare & facere confratrias ad bonum finem, etiam sine superioris autoritate, tamen quia multa mala ex hoc oriri possunt, adhuc requirit lex nostra quod neque ad bonum finem fiant sine principis licen-
22 tia, vel saltim sine confirmatione † Episcopi illius episcopatus, prout antea asserebãt Doctores relati per Auiles dict. capit. 2. præto. ver. Inconsi-

PROPIEDAD DE LA BIBLIOTECA

deracion.n.10.fol.70. & sic vsum obtinere inquit Deci.in d.n.15. & ideo securius & vtilius est ꝙ approbẽtur visis prius & approbatis, seu correctis aut modificatis eorũ statutis, vt per Bart. in l.sub prætextu. ff.de var.& extraor. crim.Bal.l.1.C. de monop. & in.c.1.§. cõuẽticulas de pac. iuram.fir. Alex.ad Bart.l.fi.C.de colleg.illicit.n.22.litera B.&in vers.quęro super quibus,licitũ tamen,erit collegiũ,eo ipso ꝙ apparet
23 principem ad illud scripsisse † tãquam collegium,vel de eo mentionem fecisse secundum Deci.vbi supra,num.10.

Ibi, *Muera por ello*, hæc pœna est quo ad factas confratrias vsq; ad annũ.64. de quo in hac lege dictum est, & sunt omnes confratriæ ante illud tempus factæ reprobatæ per legẽ nostrã, in factis vero post,vel erit arbitraria pœna, ex.l.hodie.ff. de pen. vt inquit Decia. vbi sup.n.20.vel imponẽtur pœnæ de quibus diximus in.l.1.& 2. supra eod.

SVMMARIA.

Confratriæ officialium sunt contra ratiõnẽ naturalẽ,quia præcludunt viã bene faciẽdi proximo,nu.1.& 2. nisi ex causa publicæ vtilitatis,vt.nu.3.& nu.8.quando licita sint.

Monopolium vnde dicatur, nume.4. & quid sit, num.5.& 6.& 7.

Monopolia illicita exercentes peccãt mortaliter.nu.8.

Monopolium in quibus casibus committatur & quomodo, nu.10.11.12.13.vsq; ad.31.

Consuetudo an valeat pro monopolijs exercendis,nu.32.

Mercata solẽt per principẽ constitui eodẽ die in pluribꝰ locis.nu.33. & per quẽlibet dñm in suo dominio dũ tamẽ nõ adsit franchisia.

Monopolia faciẽtes quomodo puniebãtur de iure cõi.n.34.& n.35. quid ex iure nostro.

Lex nostra an corrigat alias nostri tit. nu.36.

Monopolia habẽtes an statuere possint. n.37.

Delictum monopolij quomodo inter priuata cõnumeretur.n.38. & n.39. ꝙ ex legibus nostris publicum factum est delictum.

Duo periti in arte adhibendi sunt vbi de arte illa tractatur, num.40. & quis eos eligat. num.41.

Lex Quarta:

Summarium.

Artificum ac officialium cõfratriæ, & congregationes vetãtur in præsenti: & ꝙ iudices & administratores iustitiæ præbeant ordinationes & statuta ijs officialibus quibus quidem statutis regantur & gubernentur.

IBI, *Otrosi mandamos, que las cofradias que ay en estos reynos de officiales, se deshagan.* Lex hæc circa monopolia officialium destruenda disponit,& iustissimè quidem prout in.l.1.C.de monopolijs.& in.l.2.titu.7.part.5. prohibitum erat:est enim cõtra rationem naturalem, quia præcludit viam bene fa
1 ciendi proximo † & Prouerbiorum.3. scribitur, Noli prohibere bene facere eum,qui potest, sed si vales, ipse bene fac: est etiam contra publicam vtilitatem, & in perniciem totius corporis mystici. Estque graue delictum & odiosum atque Reipub.maximè incõmodum,nam vt inquit Plin.lib.8.cap. 37.magnum lucrum fraus hominum monopolio inuenit, vbi Hermola.notauit,quod in Iudæa bituminis, quod Asphalton, Græci vocãt, monopolia erant, item corrupto vocabulo monopolia hæc Atalocum,vocantur,referturq; Arist. Poli.1.c.7.in fi. Thaletem Mileſiũ,cũ argueretur,quod philosophus esset pauper ostendisse se facile ditari potuisse, si voluisset: nam cum per Astrologiæ peritiam maximã olei penuriã præuidisset præcedentis anni oleum omne emit, anno vero sterili solus vẽdidit maximũ deinde lucrum ac quæstũ capiens, sic & quendam in Sicilia ex ferri monopolio multa lucratũ fuisse refert ibidẽ Aristo. inhonestũ tũ,& iniquũ est lucrũ hoc, atq; ideo

ideo has improbas negotiatorũ conspirationes scindi atq; puniri perquã necessarium est. Quæ etenim maior in Republ.Tyrãnis esse potest,vel potius potius,quàm interturbatis commercijs rerũ necessariarũ ad vitã tuẽdam vsum pendere à paucorũ hominũ arbitrio & auaritia,ita vt sycophãtæ merito hi possint appellari,& quadruplatores ex alienis dispẽdijs,quęstui suo inhiãtes. Quãquam enim vt Arist.refert.d c.7.Monopoliorũ vberrimus & paratissimus sit quæstus,sed tũ ne à Tyrãnis quidẽ in suis regnis toleratur.licet aliqñ honestũ dicitur lucrũ,cum scilicet,ob magnas Reip: necessitates ipsa monopolia pro tempore exercet, nam Arist.loco eodẽ. refert quasdã ciuitates pecunia indigentes hac aliquãdo ratione Reipu. nomine monopolijs magnũ quæstũ fecisse. Quin & Imperatores ipsi, vt Anastasius qui Zenoni autori.l.1.C. de monop.succesit,coemunt frumẽ
2 tum †,vel alias species alimentis humanis necessarias,vt soli magno pretio vendãt. Prout & hodie videmus exerceri circa aliquas merces, vt est *Sal,y azogue*,& similia, & in ciuitatibus adsunt horrea publica,vbi frumẽta includuntur,vt tempore necessitatis & penuriæ ciuibus dentur cũ aliquo honesto lucro, & hoc modo sunt adeò hæ annonæ ditatæ & ditãtur cotidie pauperũ (ꝙ eis egẽt)expẽsis,vt dictu sit incredibile, & hæc genera monopoliorũ exercẽtur,ex causa publicæ vtilitatis & necessitatis,&
3 publici beneficij †, alias autẽ, minimè licere debẽt, sunt enim monopolia,vt dictũ est cõtra rationem naturalẽ.& qui illa exercẽt non tantũmodo bene faciũt,sed potius nocẽt proximo,nam Prouerb.3.scribitur, Noli prohibere bene facere cũ,sed si vales ipse bene fac,dicitur autẽ monopo-
4 liũ † à monos, ꝙ (Græcè) est vnus & Azeuedo super.8.

poleo quod est vẽdo, quo vocabulo abstinuit Tyberius in senatu,tametsi esset Græce apprime eruditus, vt refert Suetonius in Tyberio.c.71. licet secundũ Rebuf.in.2.tom.const.Franc. tit.de magist.artifi.gl.2.nu.3. non põt duduci à *Μόι* & *πόλις*. hoc est à Monos & Polis:monos enim vt proximè diximus, idẽ est quod vnus,& Polis, ciuitas,quia idem esset dicere monopolis, quod vna ciuitas, & sic inquit ibi Rebuf. quod dicitur monopoliũ Græcè,*ἀπὸ τὲ Μόι πωλεω*. quod est vẽdo, sed vtcũq; deriuetur diffinitur & dicitur monopoliũ conuẽtio plu-
5 riũ mercatorũ † bono obuiãs publico,secũdum Feli.in.c.accedẽtes. n.1. de præs.& Rebuf.vbi suprà.n.4 vel secundũ Iodo.in praxi crimi.c.132. n.1. monopoliũ, nihil aliud est, quamquãdo penes vnũ aliquẽ, aut paucos solos tota alicuius rei † vẽdẽdi potestas
6 est. Vel secũdum Sylvest. in summa, verb.Monopoliũ, dicitur conuentio aliqua,aut locus,in quo vni soli licitũ est aliquid vẽdere,aut emere, vel vt inquit Frater Ludouicus Lopez, in suo Instruct.negotian.lib.1.c.42.versic.Igitur.pagi.152. Monopolium est quædã cõcordia,qua vẽditores cõueniunt inter se,vt oẽs vno pretio ven
7 dant †,& nõ minori aliquis vendere possit,vel cõcordia, qua emptores inter se cõueniunt in non emẽdo merces,nisi tãto pretio, & nõ maiori, ex qua quidẽ conuẽtione quasi cõstructi manẽt ad tanto pretio emẽdum, vel vendendum. Et monopolia hæc
8 exercẽtes † peccãt mortaliter, & ad restitutionẽ tenẽtur,secũdum ꝙ Docto.Theologi distinguũt,quos plures refert Petrus à Nauarra,in suo Codice de restit.libr.3.c.2.nu.77. in nona dubitatione per totam,qui latè de ijs quo ad forum cõscientiæ tractat, & Ludouicus Lopez,vbi supra, succinctè procedens,vbi in vers. Ad secun-

BIBLIOTECA OHY IN LIMA-PERU

dum inquit, ꝙ cum monopolia tanquam illicita in vtroque foro reprobẽtur in foro conscientiæ, in vno dũtaxat casu cẽsentur licita, scilicet, quã
9 do emptores interse cõuenirent † do non emẽdo nisi tãto pretio, iusto tñ, causa cõstringendi vẽditores, qui cõspirauerũt in augẽdo pretio plus iusto, vt ad pretiũ iustũ descendãt, quia tunc sicut clauus clauo truditur, sic vno monopolio licet excludere aliud monopoliũ illicitũ, quo emptio & vẽditio redigatur in suo pretio ad iustitiæ æqualitatẽ. Sed quia scire iniusta esse monopolia, & eorũ deriuationẽ & diffinitiones patũ prodesset, nisi & scire in quibus casibus cõmittatur, & quomodo monopoliũ, etiã si ab alijs sint ij modi cõgesti, quorũ aliquos retulerũt Pater Nauarra, & Ludo. Lop. & Iodoc. & Reb. sup. allegati, & Lud. Mexi. in prag. taxæ pan. cõcl. 1. n. 168. & late Deci tom. 2. de delic. lib. 7. c. 21 & per Bosi. in pract. crim. tit. de vnio.
10 & colliga. omnes † hic inseremus, vt præ manibus habeãtur, ne sit lectoribus opus in eis exquirẽdis doctorũ authorũ, & aliorũ volumina reuoluere, præsertim cũ hisce tẽporibus, lectores sic velint fieri, neq; remissionib' authorũ contenti sint, ideò nõ debẽt mirari neq; in vitiũ vertere, si fiat id, quo nõ facto, increpant scriptores ad alios se remittẽtes, & quia vt melius fieri potest excusandi sunt labores legentiũ, & iudicũ ac aduocatorũ, qui multoties negotijs inuoluti nõ possunt tot reuoluere libros.

11 Primus igitur modus †, quo monopoliũ committitur, est quoties aliqui emũt vestes, pisces, aut aliã quampiã speciẽ ad victũ pertinentem, vt soli vẽdant. l. 1. in prin. C. de monopol. Secundo, quãdo illicitæ pactiones concurrũt, aut paciscũtur, vt species diuersorũ corporũ negotiationis non
12 minoris † quã inter se statuerint, ve-

nundẽtur. d. l. 1. § 1. C. de monopo. & ista est cõis inter artifices praxis: nam videre est, quod oẽs calligarij singuli q; calcearij oẽsq; alij opifices & artifices sunt eiusd pretij, & hoc est quia sic cõuenerunt, & sic etiã statuitur in cõsuetu. Bituricen. ann. 1404. die duo decima Februarij vt inquit Rebu. vbi sup. nu. 5. Tertio cõmittere dicuntur monopoliũ homines, qui congregati interse cõspirant, & impediunt, ne ali
13 quis † deponat in tali causa, quę forte cõcernit dominiũ talis loci ciuẽ aut aliũ, vt docet Guid. Papæ cõs. 211. iuxta materiã col. 1. plus dicẽs non solũ fieri monopoliũ in casibus in d. l. conscriptis, verũ etiã in qualibet alia illicita cõgregatione, allegat Archid. in. c. cõstitutionẽ de verb. sig. in. 6. ac Imol. in. c. 2. de schism. & Bal. cõsi. 445. vol. 1. Abb. & Deci. in. c. significãte. de appe. Conra. de cõtract. q. 51. ad fi. & q. 65. & Reb. vbi sup. n. 6. Quarto, si quis conetur impedire, ne aliquis exerceat negotiationem vini, † aut alterius rei
14 prẽter eũ, etiã si in vim rescripti regij, quia illud rescriptũ non valet quinimo etiã illud impetrãs in monopoliũ incidit, vt in d. l. 1. C. de monop. & Cõrad. d. q. 51. circa fi. & Reb. vbi sup. n. 7. Quinto, non minus incidunt in hãc legem qui cõueniũt, quod homines
15 talis † municipij non deferãt frumentum in mercatum proximũ, vt dñs illius loci vendat suũ, vel vt homines illius loci prius vẽdant suum, hoc est enim Reip. perniciosum, quia viliori pretio venderetur, quãdo fruméti esset ibidem abũdãtia, teste Soci. cons. 272. non prosequendo, col. 3. versic. Quarto principaliter. volu. 2. vel ꝙ vinũ alienum nõ vẽdatur, vt & per Rebuf. vbi supra. num. 8. Sexto, si rusticani vel alij ciues cõuenerint, quod
16 ciui habenti possessiones ruri nullum præstetur auxilium †, nec aliquis laboret in possessionibus illius,

tunc dicetur monopolium. Imo Alberi. in Rubr. huius tit. dixit quod ad euitãdam pœnam huius tit. Vniuersitas rusticorũ statuerat quod nullus daret dãnum tali ciui, nec possessionibus suis, volẽtes intelligere, quod nullus coleret suas possessiones, ideo dicitur tales puniẽdos, & cognosci hoc posse ab effectu: quia si nemo vellet colere dicta prædia, idque sine causa, præsumitur illicita quędam inter eas pactio, quia in dubio quilibet lucrari vult, vt per Rebuf. vbi supr. n. 9. Septimo, si artifices inter se paciscãtur, nẽ
17 quisquam eorũ in illa † arte, instruat
22 alios, nisi sit filius vel nepos eorũ, vt sic ipsi soli commodum consequãtur, monopoliũ est, teste Conrado, vbi supra, & Azo. in summa huius tituli, & interdum hoc statuerũt impressores, vt fuit in senatu Parisiensi allegatum, Bal. d. l. in. l. fi. col. 4. versic. Quæro super quibus. ff. de colleg. illicit. Ias. consil. 122. col. 2. & seq. volu. 4. & Rebuf. vbi sup. n. 10. Octauo, si inter se cõueniãt
18 artifices, quod non recipiẽt † aliquẽ discẽtem, nisi immensum det pretiũ singulis annis, & quod nõ ostendent ei, nisi remaneat per tres annos id ꝙ possent per vnum annum ostẽdere, hoc etiam sapit monopoliũ, & tales Magistri pro cõpensatione statuti, laqueo essent suspẽdendi, quia hoc est Reip. valde perniciosum, tã in præcedẽti quã in hoc casu quia hoc faciẽdo posset amitti artificium, vel illi, qui illud sciunt possent cogere mercatores, & alios ad immensum pretium, pro eorum labore, quod fieri non debet, ita Rebuf. vbi supr. n. 11. Nono, si ciues conueniant, quod officinæ, & stationes tali pretio, & non minori
19 † locabũtur, illicita est pactio, & monopolica, vt docet glo. in. d. l. 1. C. de
20 monop. & Conradus, vbi sup. addens idem dicendum si locatores † equorum similiter conueniant, quod non

locabunt equos nisi tali pretio, & in hanc legem incidunt ciues, ad quos senatus pro iuridicis conuentis accedit, si conueniant, vt augeatur in im-
21 mensum † domorũ pensio, & victualiũ, & idem quando scholastici causa pestis fugiũt ad aliquam ciuitatem, & ita ipsi vendunt immẽso pretio, & iudices super hoc cogere deberẽt suos subditos, nẽ pretium rerum augeretur, vel saltim modicè, ita Rebuf. vbi supra. n. 12. Decimo, si mercatores cõueniãt, nẽ alius deferat frumentũ, vel vinum seu alia venalia, donec ipsi vẽ-
22 diderint †, vel quod naues aliorũ im-
23 pediantur, & † retineantur, & illi in legem Iuliam de annona etiam incidunt, per quam legem pœna viginti aureorũ puniuntur, nam interim illi, qui habent fruméta, vel alia victualia carius vẽdent, vt docet Conradus. d. Tract. de cõtra. q. 65. in fi. & Rebu. vbi supr. n. 13. Vndecimo, qui dat arras in
24 emptionem † omniũ aromatũ ciuitatis, vt ipse postea solus carius vẽdat cum præsciuerit naues adducẽtes species aromatum submersas, aut victualium, dicitur facere monopolium & potest cogi tempore caristiæ, vt vendat etiam minus iusto pretio. l. 2. § cũ in eadem. ff. ad leg. Rhodi. de iact. idẽ vult Conradus, vbi supra, quãdo quis emit totum frumentum, vt alij ex eo emãt, vt sæpius fieri asserebat Rebuf. vbi supra. n. 14. quod in nostra Hispania nõ fit ob salubrem pragmaticam ac legem Regiam contra panis reuenditores conditam, inquit tamen ibidem Rebuf. nu. 15. quod in omnibus casibus prædictis ista procedũt, quan-
25 do plures sic paciscũtur, si vero vnus tantũ promittat, non vẽdere pãnos, nõ dicetur monopoliũ, quia alij poterũt deferre, & vendere, nec erit detrimẽto Reip. propter vnũ, secus si propter plures, sumẽdo argumẽtũ à cõtrario, quod est validum in iure. l. 1. ff. de

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

offi. eius, & ita cõsuluit Bal. cons. 345. Titius locauit volu. 1. nisi ille mercator æquipolleret pluribus, argu. l. nõ tantũ. ff. de excusat. tuto. & in. §. item tria. Inst. eod. tit. vbi Doctores. Duodecimo, si mercatores nemorũ inuicẽ vel alij cõueniant, ꝙ non emãt iu
26 gerum, seu arpẽtum lignorum †, vel alias merces nisi tali pretio, hoc monopoliũ est, hoc enim cedit in diminutionem pẽsionis Regiæ, & iuris, & etiã venditorũ, & contrahẽtium in illa negotiatione, & idẽ si conueniant quod de locationibus Regijs non da
27 bunt †, nisi tale pretiũ monopolium est, & puniri debẽt, vt per Rebuf. vbi supra. n. 16. & probatur ex. l. 7. & seq. tit. 8. infra isto lib. 9. Decimotertio, si statutũ disponat, quod nullus subditus possit ire ad aliud molendinũ, vel
28 furnũ, quã Comitis, vel dñi †, quia respicit cõmodum priuatũ dñi, & tollit bonum publicum, & libertatem subditorum, non valet, vt cõsuluit Soci. cons. 272. non prosequẽdo, col. 2. ver sic. Quarto principaliter, volu. 2. & si Comes, vel Baro, vel alius tale faciat statutũ, debent se opponere rustici, vel illi quorũ interest, seu appellare ab illo abusiuo statuto ad curiam,
29 quæ ista solet reformare † statuta, ita Rebu. vbi sup. n. 17. & hoc est quod vocant alij stãca, prout & in hac materia vocauit Grego. in. l. 2. tit. 7. p. 5. Decimoquarto, ẽdificiorũ artifices aliorũq; diuersorũ operũ professores, & balneatores penitus arcẽtur pacta inter se inire, vt nẽ quis, quod alteri cõmissum sit, opus impleat, aut in-
30 iunctam † alteri solicitudinẽ, alteri intercipiat, data vnicuiq; licẽtia ab altero inchoatũ, & derelictũ opus, per alterũ sine aliquo timore dispẽdij implere, omniaq; huiusmodi facinora denuntiãdi sine vlla formidine, & sine iudiciarijs sumptibus ex. d. l. 1. C. de monop. & Rebuf. vbi supr. n. 18. & 19. Et generaliter monopoliũ cõmittitur in qualibet alia illicita conuentione ad dãnum publicũ, & quæstũ
31 priuatũ †, secũdum Archid. in. c. constitutionem, de verb. signif. in. 6. Innocent. in. c. 2. de schismati. Guid. Pap. cons. 211. incipiẽti iuxta materiam, n. 1. de quibus & per Deci. vbi sup. agit latè, vbi alios casus ponit. Sed quia Rebu. ordinatius processit, ideo secutus sum eius vestigia, qui ibidẽ. n. 20.
32 & 21. examinat num valeret † cõsuetudo in contrariũ, potest enim alicui ius cõpetere, seu aliquibus hominibus loci, vt alibi quam in illo loco vẽ dantur victualia, vel vt nõ coquatur, nisi in tali furno, & statutũ seu cõsuetudo vel priuilegiũ valet. c. significãte, de appel. & sic valere talem cõsuetudinem, ibidem affirmat Rebuf. sed cõuentiones non valebũt, & per hæc non fit præiudiciũ vtilitati publicæ, quia tales tenẽtur vẽdere iusto pretio & ad hoc sunt obligati sicuti Thosæ laniones, & hoc procedit etiam in rebus & personis, secũdum Innoc. & Abb. in. d. c. significãte. in fin. Vnde videmus mercatus sic constituti per
33 principẽ certo loco † & die, vnde poterit ea die alio fieri Hoc enim solet princeps cõcedere ratione confusionis tollendæ, ne homines in incerto constituãtur, & nesciant quo debeãt ire ad vendendum, & emẽdum, ob id princeps cõstituit locũ & diẽ ad relevamẽ laborũ, & ad vtilitatẽ Reip. Vt in certo loco vẽdãtur res, & ab omnibus. l. vni. C. de nũdi. sed de hac alibi diximus cõsuetudine, & possunt fieri mercata, vbi nulla franchisia est cõstituta, etiam absque principis licentia semel, vel bis in hebdomada, vt per gl. *Mercados.* & verbo, *Por su priuilegio*, l. 3. tit. 7. p. 5. & Gironda, de gabellis. 7. part. §. 2. num. 19.

Ibi, *So pena de cada diez mil maravedis*, De iure cõmuni monopolia facien-

tes

34 tes puniẽtur primo † & condemnabantur in exilio perpetuo. d. l. 1. C. de monop. ibi perpetuitate dãnetur exilij, nec istam pœnã potest alius remittere quã princeps vel suprema Curia, & ex lege nostra reducitur ad tẽpus exilij vnius anni à regno. Secũdo bona illorũ omnia confiscãtur ex. d. l. 1. ibi bonis proprijs spoliatus, & in eorũ loco successit pœna decem mille marapetinorũ, de quibus in præsenti, tertio si detrimentũ vel concitatio euenerit aut seditio debẽt capitali pœna puniri, ex. l. capitaliũ. §. solẽt. ff. de pœnis, & in. l. vni. C. de seditio. Quarto primates illius artificij puniri debent quadraginta librarũ auri, d. l. 1. in fin. Quinto iudices, qui dissimulatione vel alias vitio corrupti prædicta monopolia permiserint, & nõ punierint quinquaginta librarũ auri pœna mulctãtur, vt in d. l. 1. in fin. C. de monop. ita Rebuf. in. d. 2. tom. const. Fran. tit. de magis. artif. nu. 22. cũ sequẽt. sed ex
35 iure † nostro Regio, & ex legibus nostri tituli diuersæ pœnæ videntur impositæ, nam in. l. 1. supra eod. imponitur pœna iræ regis, & procedẽdi eius arbitrio contra personas & bona contra facientiũ, & annullãtur omnes ligæ pacta & conuentiones & iuramẽta ac promissa fides, & qui obseruauerit eas ex l. 2. supra eod. punitur alijs pœnis ex l. 3. supra proxima, non annullantes ac reuocantes dictas cõfratrias postquã requisiti fuerint per iudices pœnam mortis incurrũt, & bona amittent cameræ regis applicãda, ex lege tamẽ nostra puniũtur monopolia facientes pœna decẽ mille marapetinorũ & exilij vnius anni à regno: sed quæret aliquis quomodo ijs quatuor vel saltim tribus legibus nostri tituli diuersæ imponuntur pœnæ
36 an vna lex corriget aliã, † vel omnes imponẽtur pœnę, & dicendũ est neq; corrigere neq; multiplicare pœnas,

Azeuedo super 8.

sed vnãquanq; legẽ in suo casu esse intelligendã: primę enim lex. 1. & 2. sup. eod. intelligũtur & procedũt quoties aliquæ personę vel cõcilia ligas & monopolia generaliter faciũt, tunc eorũ pœnæ imponuntur. Tertia vero lex præcedens loquitur quoties per modũ confratriarum & societatum fiũt ligæ hæ ac monopolia, tunc enim si faciẽtes requisiti non annullauerint ea puniuntur pœnis, de quibus ibi. Lex vero nostra loquitur & procedit quoties artifices ac officiales regni monopolia hæc sub prætextu confraternitatum constituũt, tunc enim pœnis nostri text. puniũtur, & sic intellectæ optimè procedunt & seruandæ sunt.

Ibi, *Vean las ordenanças.* Ergo statuere possunt, & fatendum quidem est
37 dummodo licita † sint eorum statuta, & non contra ius, etiam si Bar. Ias. & Caccialup. & Crotus, in. l. oẽs populi. ff. de iust. & iur. velint etiã cõtra ius disponere posse, sed meo videri non poterunt, quia statuendi contra ius nulli est permissa potestas nisi ei, conditori, cum eius sit tollere, cuius est cõdere, vt alibi diximus. Sed cum vt in gl. præcedente diximus, pœna huius delicti monopolij sit capitalis,
38 quomodo inter priuata † nõ vero inter publica cõnumeratur, vt dubitat Decia. in. 2. tom. de delict. lib. 7. ca. 20. n. 13. & inquit ex eo ꝙ ea dũtaxat publica habẽtur iudicia, quæ vt publica sint lege aliqua cautũ est. l. 1. ff. de publi. iud. Sed hoc talem qualitatẽ non habet, ergo licet, & tũc iterũ dubitari posset: quare cũ hoc maximã perturbationis Reip. occasionẽ præstet, nõ fuerit lege factum publicũ, & in hoc Decia. ibi cogitãdum relinquit. Sed ex. l. 3. in fi. supra eod. publicum
39 factum est † cũipsi iudici detur facultas inquirẽdi de hoc delicto, quoties visum fuerit, & sic cessat difficultas.

Ibi, *Entretanto vsen dellas.* Hic videtur text. probans statuta ante confirmationem Regiam obseruãda & custodienda esse, de quo vide quæ diximus in lib. 7. suprà eod.

Ibi, *Nombren veedores habiles.* Similis est tex. in l. 13. tit. 15. lib. 7. supra, & cũ tex. hic in singulari non loquatur, sed in plurali, non vnus sed plures sunt adhibendi magistri ad iudicãdum super hoc, nã in loco vbi facile plures inueniri possunt, ad iudicandum super arte aliqua ipsorum, & actu eos tangẽte, saltim duo † ad minus adhiberi debent, alioqui si tot non reperiantur vnus sufficiet, per text. in Authent. de non alienand. reb. Eccles. §. quod autem. ibi, aut etiam si vnum solum ciuitas habeat, Bart. in Proœm. ff. &. l. 1. in princip. ff. de vent. inspic. Alexan. & alij in l. 1. §. fi. ff. de verb. oblig. Abb. & Deci. in c. proposuisti. de probatio. vbi limitant, pluraper Rebuf. in l. vni. glos. Subtilitatem. C. de sent. quę pro eo quod interest, & partes poterunt eligere istos peritos si aliud per legem nõ disponitur, prout hic, & partibus discordãtibus iudex, † vt docet Bart. in dict. l. 1. & Abb. & alij in dict. cap. proposuisti. & in cap. tenor. & in. c. lator, de re iudi. & hæc pro hac lege & toto isto tit. sufficiãt: nam duæ leges sequentes clarę sunt, neque indigent commentatione.

40 41

TITVLO. XV. DE LOS leuantamientos, y assonadas de gentes con armas, mascaras y otras parcialidades.

IT cum præcedẽte titulo dictũ sit de ligis & monopolijs factis per aliquas personas in detrimentũ Reip. nũc & cõsequenter, sequitur titulus hic de seditionibus & partialitatibus, ad malum constitutis. Et quia in tituli progressu hæc declarabimus deuenio ad. l. 1.

SVMMARIA.

ASsonada quid sit, & quomodo Latine vocetur, & quod est graue delictum num. 1. 2. & 3.
Seditionem & discordiam tria generant. nu. 4. & 5. quæ sint. & num. 6. & 7.
Seditionum vndecim causæ remissiue. n. 8.
Seditio à quo dicta sit. num. 9. & num. 10. quæ talis dicatur.
Seditio cõuenit in aliquo cum schismate rixa & bello, & in aliquo differt. n. 11. & 12.
Furtum in tumultu factum grauius punitur numero. 13.
Gens, quæ dicatur, & quæ requirãtur vt sic dicatur. num. 14.
Seditionis crimen læsæ Maiestatis humanæ est. num. 15. dum tamen sit contra Regem vel Remp. vt num. 16.
Seditionem excitans duo crimina committit. num. 17.
Puniturquis ex sola suspicione seditionis licet nondum seditiosus verè appareat. n. 18.
Authores seditionis quomodo puniantur. num. 19. & qui dicantur illi. nn. 20.
Author tumultus dicitur percurrens ciuitatem dicendo, arma, arma, num. 21. vel vinat talis, vel moriatur. numer. 22. velut. num. 23.
Acclamationes publicæ in laudem, vel vituperium alicuius non sunt prohibitæ. numero. 24. prout sunt Scholarium voces, pro aliquo Cathedratico. nu. 25.
Seditiones cito, & tuto, & iocunde curari, nume. 26.
Pœnæ seditiosorum iure canonico, ciuili, & regio. nn. 27. 28. & 29.
Seditiosi, an appellare possint. numero. 30.
Seditiosi quomodo excusentur. n. 31. & 32. 33. & 34.
Cymbalum tangens publicum excusatur ob causam. nu. 35.
Verba ventis in acclamatione in bonã partem sunt sumenda. nu. 36.
Linguæ lubrico aliquid dicens excusatur. numer. 37.
Animus & effectus in seditione requiritur, vt puniatur seditio. nu. 38.
Seditio qualiter probetur, & quomodo debent testes concludere. nu. 39.
Consuetudo acclamandi in populo, & excitandi illum excusat. nu. 40.
Amicos & consanguineos conuocans ad sequendum excusatur à seditione. numero. 41.
Scandala maiora si sequerẽtur ex punitione seditiosorum, non debent puniri. numero. 42.
Rebellare an teneatur sciẽs conspirationem contra regem, vel Remp. nu. 43.
Excommunicatus repellendus est à iudicio, nisi in casibus à iure expressis. numero. 44.

Lex Prima.

Summarium.

Nullus faciat gentium adunationes, & assonatas, & treuguæ seruentur.

1 IB I. *Las assonadas.* Quid significet verbum † hoc declarat. l. 16. tit. 26. partita. 2. dicens, *Assonada, tanto quiere dezir, como ayunta miento q̃ fazen las gentes, vnos contra otros para hazerse mal,* idem dicit lex. 1. versi. *La setena es,* titul. 2. parti. 7. & l. 2. titul. 10. ea parti. 7. & vocatur ab Alexand. consil. fin. volum. 2. andata, seu caualcata, seu guarnimentum, ideſt con-
2 gregare homines † pro concitatione tumultum, ac seditione in populo, vel regno, & vocantur ij seditionarij, & tumultuarij homines, quorum crimen, seditionis videlicet ac tumultus, & populi cõcitatio, graue, & atro-
3 cissimum est † delictum, malumque nil tyrannide ferius, quippe quod veluti tabes quædam paulatim totã inficit ciuitatem, & demum in tyrannidem erumpit, vt inquit Gemist. in l. 1. de gestis Græcorum. Quæ quidẽ seditiones Romanam ciuitatem varijs temporibus atrociter, & magno cum periculo vexarunt, præcipuè autem illa, quæ obærati, vt nexu soluerentur, magnos concitauêre tumultus, P. Seruilio, & Appio Claudio consulibus, de quibus Liuius, lib. 2. Et illa ob Appij Claudij libidinem in Virginiã, vel Virginij filiam, de qua Liuius, lib. 3. & Pompo. in l. 2. § initium. ff. de origi. iur. Et illa Octauij Mannolij, pro qua sedãda primus dictator creatus. T. Largius apud eundem Liuium lib. 2. Et illa ob quam M. Valerius Volusus, quartus dictator creatus ob eã sedandam, ibidem Liuius, vbi in oratione eiusdem Valerij ad populum dicit, discordias intestinas, & bellum externum fecisse, vt Resp. dictatore indigeret, qua oratione plebem placauit. De qua oratione & Cicero in Bruto, & Valer. Maxim. lib. 8. capi. 10.

ЛУГОВСЬКА ОНУ ім. А. ЛЕНКОВА

& Plutarch.in Pompeio. Et alias quã plures ſeditiones refert Boeri. in tract.de ſeditio.in princi.vbi & inquit ex Florentino, in. 2. part.ſuæ ſumm.
4 titu.4.cap.8 §.3.quod tria ſunt,† quæ generant ſeditionem, & diſcordiam in ciuitatibus,& villis. Primum pro-
5 prij commodi procuratio † inordinata,quando aliquis nimis intendit ſuę vtilitati,quod alij inde grauantur,& modicam cum eo poſſunt habere cõcordiam, vnde ait Seneca, in Proœm. principum diſcordiæ eſt aliquid ex communi ſuum facere: turpiuſque nihil eſt, quàm cum illo bellum gerere,cum quo familiariter vixeris,propter quod dicitur in capi. erit autem lex.4.diſtin. quod lex, quæ ligat homines ſubditos ad ſui obſeruantiam, ligat in concordia,& pace,quod nullo priuato commodo,ſed pro cõmuni omnium vtilitate debet eſſe ſcripta.Exemplum de Roboam, qui nimis voluit prouidere burſæ ſuæ, vt poſſet facere expenſas ſuperfluas in curia ſua, vt pater eius Salomon: Et dimittere noluit exactionem tributorum ſeu talliarum,ex quo tanta eſt orta diſcordia ſuper tribus Iuda,& tribus Iſrael, quod nunquam tolli potuit,& amiſit magnam partem Dominij ſui, vt habetur.3.Regum.12.ſuperflue enim & ſine cauſa id voluit Roboam grauare ſubditos ſuos,ſecus cũ adeſt cauſa, vt propter iuſtam ſtatus defenſionem,ſecundum Innoc. in.c. quod ſuper.de voto,Bald.in cap.cum ab Eccleſiarum de offic. Ordin.& alibi diximus. Secundum verò ſeditioni præbẽs cauſam eſt, quando aliqui
6 nimis vexantur in collectis, † & in alijs laboribus,& alij nimis alleuiantur,vel cum honores,&officia aliquibus copioſe conferuntur, alijs verò parum aut nihil.l. quis tam inueniri, C.de Decurio.lib.10.vnde generatur diſcordia inter eos, vel etiam quando rectores,& adminiſtratores Reipu.nimis grauant ſubditos, propter quod ſubditi minus diligunt eos, ex text.in Authen.de manda.princ.§.deinde conueniens eſt, vt nulli populi ciuitatum alterutri ſeditionẽ faciãt, ſed omnem pacem Dei eſſe ciuitatibus dum æquitas ſeruatur hic noſtris ſubiectis,& neque lucri,neque paſsionis alicuius cauſa ad aliquam partiũ declinatur,vnde dicit Grego. in.cap. ad hæc.89. diſtinct. dum reuerẽtiam minores potentioribus exhibent, & potentiores minoribus dilectionem impendunt,vera concordia fit, & ex diuerſitate contentio. Tertium per quod diſcordia,& ſeditio cauſatur eſt
7 non punire delicta,† nam per hoc datur audacia malis ad lædẽdum alios, ex quo ſeditiones,diſcordiæ, & inimicitiæ ſequuntur. Et ſi puniantur aliqui impotentes,& non alij potentes, & maiores oriuntur indignationes, & murmurationes, vt de tribu Benjamin,quę noluit punire ſcelus commiſſum ab hominibus ciuitatis Gabaa, qui erant in tribu ſua: inde orta eſt diſcordia inter eos,& alias tribus, & ob hoc mouentes bellum contra eos,pene totam gladio peremerunt: & hoc in caſu errant claues iuſtitiæ, vt dicit gloſſ.in.l.ad ſplendidioris.C. de diuer. offic.lib.12. quando delicta potentum celantur, & non puniuntur: hæc etiã & alia proſequitur Brunus,in tractat.de ſeditioſ.c.1.cum ſequentibus aliquibus parte.1.volum.
11.diuerſorum tractatuum, & vnde-
8 cim ſeditionum cauſas † enumerat Ariſtot.Polit.lib.5.cap.2.&.3. Et ſedi
9 tio dicta eſt, † à, ſe, aduerbio, quod apud antiquos idem erat, quod apud nos,ſeorſum,& à nomine.itio, quod ſcilicet ſeorſum eant,& in varias trãſeant partes,quia in diuerſum vadũt, alioſque trahunt,vt per gloſſ.in. l. 1. &.2. cap.de ſeditioſis, Tullius tamen

lib.6.

lib.6.de Rep.dicebat, ſeditionis proprietatem à diſſenſione ciuium ortã, vt putà cum populo diſcordante alij contra alios rixam mouent, vt legitur apud Virgil.lib.1.AEneidos.

At veluti magno in populo cum ſæpe coorta eſt,
Seditio,ſæuitq; animis ignobile vulgus:
Iamque faces, & ſaxa volant, furor arma miniſtrat.

Et dicitur ſeditio in ciuitate, in exercitu,in claſſe, & vbique. Diffinitúrque ſeditio † quietis publicæ per-
10 turbatio,ex. d.l.1.&.2.C.de ſeditioſ. & not.in cap.ſeditionarios.46.diſtin. & per Bonifa.de malefi. ſub titul. de ſeditioſ.& Boeri.de ſeditioſ. quæſtio. 2.& Ioan.Andr.Archi.& Domi. in.c. decet,de immuni.Eccleſ.in.6.Decia. in.l.nõ eſt ſingulis,(in fi. ff. de reg. iur. & conſi.256.in princip. importatque ſeditio (ſecundum Beat.Anton.in.2. parte ſuæ ſummæ,titul.4.c.8.§.1.)diſcordiam non quamcunque ſed inter partes alicuius multitudinis,quia diſcordia eſt ſexta filia inanis gloriæ, ſub qua continetur ſeditio, ſecundũ B. Thom.2.2.quæſt.47.articul.1.ideò Iſidor. in lib. Etymo. dicit, quod ſeditioſus eſt, qui diſſenſiones animorum facit,& ſic diſcordias gignit,con
11 uenit autem,† ſecundum Thom.vbi ſup. in aliquo cum Schiſmate rixa,& bello,& in aliquo differt.Et conuenit in hoc, quia importat quandã cõtradictionem,ſicut illa. Differt autem à Schiſmate, quia Schiſma opponitur vnitati ſpeciali,ſcilicet, multitudini ciuitatis,à bello autem & rixa, quia bellum eſt contra extraneos hoſtes, quaſi multitudinem, rixa verò eſt vnius ad vnum vel paucorum ad paucos,vt per Bartol.& Ang.in. l. ſi in rixa. ff. de Sicar. &.l. quoniam multa facinora. C. de vi public. ſed ſeditio, propriè eſt inter partes vnius multitudinis inter ſe diſſentientes, putà, cũ vna pars ciuitatis excitatur in tumultum contra aliam,vt colligi poteſt ex dictis.l.1.&.2.C.de ſeditioſ. & tenet Carreri.in dict. capi. ſeditionarios,poſt Archi.ibi,& Ang.in ſum. verbo, ſeditio. Differunt etiam bellũ
12 † & rixa à ſeditione,quia bellum, & rixa important impugnationem in actu,ſed ſeditio dici poteſt,ſiuè ſit huiuſmodi impugnatio in actu,ſiuè fiat præparatio ad impugnationem huiuſmodi,vnde gloſſ.dicit.2. ad Corinthii. quod ſeditiones ſunt tumultus ad pugnam,ſcilicet,quibus ſe præparant,& intentant pugnare,vt dicitur Iudicum cap.12.ideò ſeditio habet locum in exercitu,& claſſe, & campo, in Schola, & vbicunque multitudo eſt hominum. Ideo ſecundum Bonifa.de vitali.in dict.tract.de malefi. titu.de ſeditioſ.inquit,ſeditioſus eſt ille, qui ſeditionem, vel proditionem tractat,de aliqua ciuitate, vel Caſtro habendo, vel dando, cauſa faciendi guerram cõtra publicam vtilitatem, vel tractat facere nouitatem, in ciuitate, vel bonum publicum ſtatum ipſius, vel tractat ſe fieri dominum terræ,vel alterius loci: & ex ſeditione tumultus exoritur,qui quidem dicitur quaſi timor multus, & grauior eſt bello,vt Seruius declarat in interpretatione illius carminis Virgiliani. 8.AEneidos.

Extemplo turbati animi, ſimul omne tumultu
Coniurat trepido Latium:

Ex qua Etymologia ad probandum tumultum arguit Tulli. Philip. 8.in princip.& Quintilia.lib.7.cap.4. tumultum autem excitare,& turbare ciuitatem eſt,quando congregantur homines armati,& fit aliqua violentia, ita vt claudantur Apothecæ popularium,& omnes arma capiunt,

ſecun-

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

secundum Andr. Sicul. consil. 71. numero. 22. cum pluribus sequentibus vol. 2. & ideo cum tumultu totâ ciuitas perturbatur, furtum factum eo in
13 tumultu † grauius punitur. l. 1. §. 1. ff. depositi.

Ibi. *Ni ayuntamiẽto de gente.* Quot requirantur, † vt dicatur gens, videgl. *Que fazen*, in l. 16. titulo. 26. partita. 2. & Decian. dict. 2. Tomo de delict. lib. 7. cap. 7. num. 13.

Ibi. *Lesean derribadas.* Cum domus fortes seditiosorum demoliri in præsenti iubeãtur, quod est proprium illorum qui committunt crimen læsæ maiestatis, vt apparet ex l. 6. titul. 13. partit. 2. & ibi gloss. *Las casas*, manifestè hic probatur, seditionis crimen
15 esse læsæ † maiestatis humanæ, prout & probatur ex l. 1. ff. ad l. Iuli. mai. vbi quod maiestatem lædit, qui id facit dolo malo, vt seditio, tumultus vè aduersus Remp. fiat, & in l. denunciamus. C. de ijs qui ad Ecclesia. conf. & in l. si quis aliquid. §. authores. ff. de pœnis, & l. 1. versicul. *A la setena*, titul. 2. partit. 7. & in l. 1. versiculo. *La octana es*, titulo. 18. infra isto lib. 8. oportet tamen ad hoc, vt seditiosus dicatur cõmittere crimẽ læsæ maiestatis, quod
36 aduersus Regem, † aut Remp. patriã suam seditionem talẽ faciat, & quod in exitium Reip. fiat, & ita deprehenditur clarissimè ex dictis legibus, & tenet Bosius, in practi. titul. de crimi. læsæ maiest. num. 30. cum seq. potest enim seditio fieri alia ratione, quam in damnum prouinciæ, vt apparet ex l. si quis ingenuum. §. in ciuilibus. ff. de cap. & postli. reu. vbi dicitur, quod in ciuilibus dissensionibus, quanuis sæpe per eas Respubli. lædatur, non tamen in exitium Reipub. contenditur, & ideo in ijs factionibus capti nõ efficiuntur serui, not. Bald. consilio, 1 8
459. volumine. 2. Angel. l. 2. C. de seditios. Sali. in. l. 1. C. eodem titul. Alexand. consil. iii. column. fin. libr. 1. Bosius, vbi supra, numero. 17. Carrer. in practic. crimin. in princip. numer. 97. per totum, & sic in ijs seditionibus, quæ potuerunt fieri alia ratione, quã in damnum Reipub. vel Principis, vt fit crimen læsæ maiest. oportet quod fiant aduersus populum Romanum, vel securitatem eius, & sic eo animo vt lęderetur populus Romanus, secundum Bosi. vbi supra, numero. 31. Et qui seditionem excitat duo crimi-
17 na committit † si est aduersus Regẽ, vel Remp. videlicet maiestatis læsæ ex dictis iuribus, crimen de vi publica ex l. 3. in princip. & in versicul. & eadem. ff. ad l. Iuli. de vi pub. & ideò vt diximus seditiosus grauissimũ crimen committit. Gigas tamen in tracta. de crimi. læsæ maiest. quæstio. 23. & 34. part. 1. volumin. 11. tractatuum Doctorum, declarando supradicta, inquit, quod si quis contra propriam patriam seditionem facit, volendo se Dominum illius facere committit † crimen læsæ maiest. secus verò si tantum fuscitando dissensiones, & partialitates inter ciues, sed si in alia ciuitate seditiones quis concitaret contra eum tunc si ciuitas illa non recognosceret superiorem crimen læsæ maiestatis committitur, secus verò si recognosceret superiorem. Inquit etiam ipse Gigas in dict. quæstio. 24. numer. fin. vnum singulare, scilicet, quod quando quis incurrit crimen læsæ maiestatis ob patriam proditam vel occupatam, tali casu locum non habẽt pœnæ, de quibus in l. quisquis C. ad l. Iuli. Mai. contra filius talium delinquentium, nec rei aut reorum memoria post eius obitum damnatur, vt in l. fin. C. eodem titul. vides igitur seditionis grauitatem qua de causa ex sola suspicione seditionis, † punitur quis licet nondum seditiosus verè appareat, & talis puniendus

dus est pœna relegationis, & pecuniaria, vt consuluit Bald. consil. 502. cum ciuitas Saxonæ, volum. 5. & Cruet. consi. 224. num. 9. Decia. tomo. 2. de delict. lib. 7. cap. 19. de seditios. n. 2. & l. 2. titul. 1. p. 7. Item intellige tunc demum talem seditiosum puniri grauissima pœna, quoties aliquid principaliter actum est, quo seditio concitaretur, secus si incidenter, secũdum Bald. in l. 1. §. huius studij. num. 6. ff. ff. de iust. & iur. & Gramma. voto. 19. num. 2. Meno. de arbit. lib. 2. centu. 3. casu. 266. num. 4. licet vt ibi denotat Menoch. arbitrariè puniendi sunt attenta delicti grauitate, damno secuto, & perturbatione Reipub. considerata, & Bosius, vbi supra, numer. 17. & sic inquit Paul. lib. 5. senten. titul. 24. authores seditionis, & tumultus, vel concitatores populi pro qualitate dignitatis, aut in crucem tollantur, aut bestijs obijciantur, aut in insulam de
19 portẽtur, † quæ verba habentur etiã in l. 2. §. authores. ff. de pœnis, & ex l. nostra probari videtur dum dicitur, in verbis sequentibus, *Y seã traydos presos ante nos, para que nos le demos aquella pena que entendieremos que deuen auer*, & Decian. dict. cap. 19. numer. 4. vbi inquit authores seditionum grauius esse puniendos, nam vt ibi dicit, numer. 7. & Bosius, dict. num. 17. authores seditionum capite puniuntur, cæteri verò Asseclę ad damnum tantum, & interesse, vt not. in l. 3. §. item qui author, ad l. cor. de Sicar. & in l. quoniã multa. C. ad l. Iuli. de vi pub. autores autẽ
20 seditionũ dicuntur † principales illi, quorũ authoritas maxima est, & qui primi sunt in cõcitãda plebe, vt not. in l. quisquis. C. ad l. Iuli. Mai. & Carreri. in pract. crim. in principio, nu. 98. & sic inquit Consultus in l. 2. C. de seditios. quod nullus debet tumultuosis acclamationibus populum concitare, alias punietur vt author tumultus, veluti cum quis percurrit ciuitatem turbulenter acclamando, arma,
21 arma, † vt in l. capitalium. §. solent. ff. de pœnis, Bald. in l. obseruare. §. nunquam. ff. de offic. proconsul. Barba. consil. 71. volum. 2. columna. 8. relati per Bosium, in dict. titul. de crimi. læsæ maiest. num. 17. & Alberi. in eod. §. solent, & Casan. in consuetud. Burgũ. Rubrica. 1. n. 50. fol. 17. vel cum acclamationibus, viuat viuat talis, vel mo
22 riatur † moriatur talis, vel tumultũ excitat, vel conuenticulũ collecta multitudine in aliqua parte ciuitatis, vel domo in secreto, aut in publico, quia ex hoc communis pax loci, & tranquillitas violatur, & idem si qualitercunque ad se trahere plebem aduersus publicam disciplinam aliqua ratione tentaret, ex l. 1. C. de seditio. vel si pro inuadendo aliquo officio, vel
23 honore in ciuitate, aut in fauorem, † aut dãnum alicuius officialis tumultuosis clamoribus populus concitatur, vt probatur in l. 2. C. de seditios. tradit Lucas de Pen. in Rubrica. C. de pub. læti. lib. 11. & Capitius, decis. 130. numer. 34. in additio. acclamationes enim istæ multum perturbant ciuitatem, & magna pariunt scandala, vt de illo, qui acclamabat, ruina, ruina, de quo per Decian. consil. 556. num. 7. & de ijs per Decianum, dict. 2. Tomo de delict. lib. 7. cap. 19. numero. 8. cum. 4. sequentibus, vbi numero. 13. inquit, quod publicæ acclamationes
24 in laudem, vel vituperium † alicuius iudicis non sunt prohibitæ, modo verę sint voces, nec ad libidinem per clientelas effusæ, vt dicitur in l. iustissimos. C. de offi. recto. pro. prout sunt
25 Scholarium voces pro aliquo † Cathedræ oppositore acclamantium, victor, victor, talis, licet & hæ acclamationes maximè sunt vitandæ, concitant enim in contrarium animos aliorum Scholarium contrariam partem

HARVARD LAW LIBRARY

tem defendentium, daturque occasio scandalis, & subornationibus, vt & consulit Decianus, in dict. num. 13. Et sic in. l. 5. infra eodem etiam campanarum sonitus vitãdos disponitur
26 debentque seditiones citò, & tuto, & iocunde curari, & mederi, serpunt enim sensim seditiones, & quod sanũ est in Republica vitiant: AEternę enim forent Respub. ęterna regna benè instituta, & iustis legibus munita, si seditiones forent incognitæ, & sic ad illud Nasonis recurrendum.

Cuncta prius tentanda, sed immedicabile vulnus
Ense recidendum est, nè pars sincera trahatur.

Et sic in authores huius tam sæui maleficij ac pestis statim præcipuè ac grauiter sæuiendum est, & licet (vt diximus) arbitrio Principum eorum punitio relinquatur, grauissimæ tamen de iure sunt aduersus hos seditiosos pœnę statutæ, nam ex canonicis constitutionibus † excommunicantur seditiosi ij, ex text. in. c. coniurationum, & in. c. conspirationum,
27 11. quæstio. 1. & in. c. seditionarios. 46. distinct. Abb. in. c. fin. de testi. cogen. text. in. l. 16. titul. 26. part. 2. & ibi glo.
28 *Dieron*, temporalibus verò pœnis † puniebantur grauissimè, vt apparet ex l. 1. C. de seditios. & lege Iulia de vi, ex l. 3. de vi publi. & crimine læsæ maiest. in casibus à nobis in hac glossa relatis, repellunturque à testimonio, secundum Innoc. in capit. cum. I. &. A. numer. fin. de re iudi. Bald. cap. 1. §. cõuenticulas, de pace iur. fir. Carrerius, in pract. crimi. in lect. l. obseruare in principio numer. 97. Decian. in dict. 2. Tomo de delict. lib. 7. cap. 19. de seditios. num. 32. vbi à num. 26. cum sequentibus pluribus annectit pœnas plures talibus infligendas: sed de iure
29 nostro regio † aliter puniebantur, nã ex dict. l. 16. titul. 26. parti. 2. tales seditiosi indignationem regis incurrunt, & regno expellebantur, & quod damnum ab eis incussum cum septuplo soluerent, ac satisfacerent, vbi glos. *A siete doblo*, inquit, non reperisse legem, septupli pœnã pro hoc delicto imponentem, & quod in. l. 17. sequen. eiusdem titu. 26. partit. 2. in fine pro septuplo imponitur nouenarum pœna, sed vt ibi inquit ipsamet glos. ex lege sequente post hanc nostram huius nostri tituli, quæ erat. l. 2. titul. 10. lib. 4. Ordinam. vet. pœna quadrupli fisco applicanda imponebatur damni illati, & dupli parti damnificatæ, secundum quod in ijs legibus continetur, & insuper ex lege nostra in præsenti domus fortes horum seditiosorum sunt diruendæ, & personæ eorũ sunt Regi præsentandæ, vt eis imponat pœnam congruentem. Et an appellare possint tales seditiosi, † ex. l.
30 constitutiones. ff. de appella. vbi Bar. & alij, videtur probari, quod non, & tenet Alexand. l. si quis à filio. §. hi autem. ff. de iniuf. rupto testa. & in. l. Patonius. §. rei perduellionis. ff. de adq. hære. cum adductis per Carreri. in. d. numer. 97. Decian. in dict. cap. 19. nu. 5. &. 31. inquit tamen Carreri. vbi supra, quod licet non admittatur appellatio tamen differtur executio, & re
31 scribitur superiori. Excusantur tamẽ illi, † qui per lasciuiam accurrunt ad rumorem, & nihil faciunt, secundum Angel. & Salic. in. l. C. de seditios. Capici. decis. 30. numer. 6. quidquid ibi contrarium velit sentire, numer. 70. versicul. vnum dicit Salice. sed ibi loquitur contra text. in dict. l. capitaliũ §. solent. ff. de pœnis, & ideò tenenda est opinio Ang. & Sali. in dict. l. 1. pro qua videtur text. in. l. sequente huius nostri tituli, dum dicit, *Vienen con el principal*, vbi & alia dicemus in propositum, & tenet Decianus, dict.

capit.

capit. 19. numer. 39. vbi numero. 40. inquit, quod excusantur illi, qui aliud delictum committentes dederint oc
32 casionem † tumultui, & seditioni, secundum Bald. l. 1. §. fin. ff. de iust. & iure, vbi inquit, quod statutum puniẽs turbantem quietum statum ciuitatis intelligi debet si principaliter turbat secus si incidenter, vt per Carreri. in dict. numer. 97. versicul. tempera autem, & Grammati. voto. 19. nume. 1. & sequen. Alexand. consil. 111. colu. fin. versic. nec prædictis obstat, volu. 1. & Iulius Clarus, lib. 5. recep. sentẽ. quæst. 68. num. 30. etiam si Bald. consil. 459. volumi. 2. aliud velit sentire, super cuius consilio reliquit cogitandum Decianus, in dict. titul. de seditiosis num. 50. cum ipse, vt vides contrarium dixerit, cum incidenter rumor succedit. Et sic excusatur quis si propter priuatam inimicitiam vlciscendam † tumultũ excitet, nam non
33 ita grauiter puniretur, ex text. in. l. in genuũ. ff. de capti. & postlim. reuer. Carreri. vbi supra, vel si tumultum ex citasset quis, vel seditionem conflasset incumbens rei licitæ, & ad finem
34 licitum, † putà vt liberaret patriam à tyranno, secundum Boeri. in tractat. de seditio. in. 5. &. 7. præsuppositis, & Carreri. vbi supra, dict. numer. 97. in fin. & præter eum Thom. 2. 2. quæsti. 42. artic. 2. & sic in terminis. l. 5. infra eodem inquit, ibi, Didac. Perez sub. l. 5. titu. 10. lib. 4. Ordinam. veter. quod si Rusticus videns homines cum armis in sua patria diruentes aliquas domos, vel aliam rem designatam ad seruitium oppidanorum tetigerit vel
35 pulsauerit cymbalum † publicum Ecclesiasticus, non erit puniendus pœna illius. l. 5. cum habuerit iustam causam subueniendi suam patriam, & bona oppidanorum & sua, ab oppressione, & damno sibi, & alijs illato, prout solent facere multoties transeuntes per villas, & loca aliqua, qui solẽt excedere multum contra vicinos loci illius, & ad hoc euitandum solent pro congregando populo pulsare cãpanam, vt euitentur oppressiones illius, nam excusandus esset talis pulsator saltim à pœna ordinaria, licet ego non consulo hæc fieri, quia fortassis multa exinde homicidia, & vulnera oriri possent, quæ vitanda sunt. Sed dato quod rusticus aliquis ignoranter id faceret supradicta sunt notanda pro eo excusando, quia tunc pulsatio punitur cum dolosè fit, secundum Didac. Perez, vbi supra pariter etiam ex dictis excusatur quis, si verba eius, quibus est vsus in acclamatio
36 ne † poterunt interpretari in bonam partem exemplum in illo, qui acclamauit alta voce, quod Marchio Mãtuæ malefaciebat auocando quendã carceratum de manibus potestatis Asulæ, quia hoc facere non poterat, nam Decius, defendit illum, in cons. 256. quòd ideò non posset dici seditiosus, quia verba sua debebant interpretari, quod non poterat Marchio de iure id facere, & sic se referebat ad terminos iuris, quod ei licitum erat.
37 Idem si quis lubrico linguæ † aliquid dixisset, quod ad seditionem interpretari posset, quia mitius erit puniẽdus, secundum eundem Decium, cõsil. 536. numer. 3. in fin. cum numer. 6. Animus enim, & affectus seditionis requiritur in isto delicto prout in alijs, nam si quis protulit ista verba ac clamando in populo, ruina, ruina, si tamen non dolosè, neque animo cõcitandi seditionem fuerint prolata, neque etiam fuerit secuta seditio nõ poterit puniri vti seditiose, secũdum Decium, consil. 256. num. 7. vbi vtrũque, scilicet, quod animus & effectus
38 † requiratur pluribus comprobat debet tamen probari animum hunc defuisse, etiam si effectus defecerit, nam

in du-

HYRÖBA TEKIJÄRA OHJ IM.U. TIETOMIROBA

in dubio acclamationes istæ, tumultus, & seditiones ad malum finem factæ censentur, imò & in deteriorem finem, scilicet, quod factæ sint contra Rempubl. secundum Bosi. in practic. titul. de crimi. læsæ maiestat. nume. 24. & 25. & Decianum, in dict. titul. 19. de seditiosis, numer. 54. nisi cõtrarium probetur, vt ibi, licet quoties actus non sequitur facilior erit probatio boni animi, quam si actus sequatur aliquis. Et qualiter 4 probe
39 tur seditio, & quomodo debent testes in in ea concludere, glo. 1. in dict. l. 16. titul. 26. partit. 2. se refert ad Alexand. consilio fin. lib. 2. & Didac. Per. l. 1. titul. 10. libr. 4. Ordinamen. gloss. 1. versic. dubium est, vbi dicũt, quod testes debẽt dicere coadunationem factam fuisse cum numero decem personarum ad inducendam vim seu malum, & secundum Bosium, vbi supra, numer. 26. ad essentiam seditionis requiritur, quod concludant testes, quod in certo loco fuerit facta cõgregatio & quod dux pro ea fuerit aliquis electus. Consuetudo etiam si sit in ciuitate acclamandi, & excitan
40 di populum excusabit, † vt non puniatur quis vti seditiosus, secundũ Crauet. consil. 4. numer. 19. vel si quis congregaret amicos, vel consanguineos
41 ad se tuendum † ab inimico, secundum Afflict. in capit. 1. §. conuenticulas, numer. 2. de pace iur. firm. & Bart. in. l. hostes. ff. de captiu. Bosius, vbi supra, num. 23. itidem si ex punitione seditiosorum maiora sequerentur scã
42 dala consilium est optimum, † vt impuniti remaneant, exemplo Pompeij Magni, qui victo Sertorio, dũ in eius tentorio reperiret Epistolas summorum virorum, qui clanculum studebant res Romanas innouare, omnes ipsas Epistolas igni mandauit, vt refert Plutarchus in vita Pompeij, & Decianus, in dict. titu. 19. nu. 45. quod ego intelligo, vt quod pro tunc punitio relinquatur ne scandala imminentia excitentur, puniantur tamen in tempore in quo non timetur de scãdalis maioribus, ne talia delicta remaneant impunita. Quæ omnia sic retuli, & ab alijs desumpsi, vt in vnum cõgesta habeamus, & in loco proprio scripta, & relata. Sed an sciens conspirationem contra Regem, vel Remp.
43 teneatur illam reuelare † aliter teneatur crimine læsæ Maiestatis, & in hoc Natta, consilio. 668. nume. 13. inquit cum Bald. contra Bart. in. l. vtrũ ff. ad. l. Pompe. de parricid. communiorem, & benigniorem esse opinionem, quod si reuelationem non potest probare, non teneatur illam facere, & alibi fortasis latius dicemus.

Ibi. *No pueda querellar*, & ibi, *Y ellos que sean tenudos de responder.* Nam cum vt diximus in gloss. præcedente isti seditiosi in pœnam excommunicationis incurrant, nimirum si tanquã actores petere aliquid non possint, neque se excusare pro respondendo, si alij ab eis aliquid petant, quod est proprium illius, qui excommunicatus est, vt probatur in capi. intelleximus, de iudic. l. 4. titul. 10. libr. 2. fori, vbi Montal. & denegatur audientia, in cap. excommunicamus. §. credentes, de hæret. & sic inquit Abb. in. d. capit. intelligimus, numero. 2. quod excommunicatus repellendus est, à
44 iudicio nisi † in casibus à iure expressis, de quo in hoc libro. 8. latius diximus.

Ibi. *Yendo a las assonadas a ayudar.* Quasi secus si casu ad rumorem, & tumultum accesit quis, & nihil fecit, nam non punitur, vt in gloss. 3. huius legis diximus.

SVMMA-

SVMMARIA.

Ex hac non est correctoria præcedentis, numer. 1.

Damnum parti prius est soluendum, quam pœna fisco. num. 2.

Amicus ignoranter ambulans cum amico, non tenetur ex successu contingente. numero. 3.

Commodans alicui equum, vel ensem ignoranter, non tenetur ex delicti succedente, numer. 4.

Lex Secunda.

Summarium.

Faciẽtes damnum in assonatis ad quid pro damno teneantur, disponit hæc lex, quæ non est correctoria præce-
1 dentis, † nec restrictiua, sed ampliatiua potius, quia præcedens quoad pœnas personales disposuit, hæc nostra quoad damni satisfactionem, & pecuniarum impositionem.

IBI. *Paguẽ a nos el quatro tãto.* Per. l. 16. titu. 26. parti. 2. septuplũ soluendũ erat, de quo dictum est in gloss. 3. legis præcedentis.

Ibi. *Con q̃ pague a la parte lo tomado con el doblo.* Hic habes tex. expressum probantẽ, quod etiã si damnum parti factũ iubeatur solui ipsi parti læsæ etiã in vim pœnæ, prius est soluendum,
2 quã pœna fisco, † vt diximus in. l. 3. nu. 62. tit. 10. lib. 4. supra vbi considerauimus legem nostrã in præsenti dum ex ea videtur probari, quod etiã calumnia[e], & mera pœna iubetur prius solui parti quã fisco sua calũniæ pœna dum in præsenti dicitur, quod duplũ damni sit etiam prius soluendum parti, quam fisco quadruplum, quod est contra cõmunem ibidẽ per nos assertam, quod mera pœna, & calumnia prius fisco quã parti est soluenda, ergo cõtra tex. hic, ob quod Auẽd. ibidẽ Azeuedo super. 8.

per me relatũ, dixit, per nostrã legem esse correctã cõmunẽ illã, ego tamẽ ibidẽ dixi non corrigi, sed legem nostrã esse intelligendã, cum ob damni rationẽ, & in eius cõsequentiã pœnã dupli dãdã esse lex disponit, quia tũc cũ damni naturã sequatur, & non videatur mera pœna, nimirũ si prius parti quã fisco soluatur. Vel dicendũ erit legem nostrã id specialiter disposuisse in hoc casu, vt sic cõstituamus Regulã esse in contrariũ ex dicta cõmuni, & cõsequẽter nullo modo cõmunẽ esse correctã per tex. nostrum, sed potius communem declarari, vt non procedat, vbi aliud lex disposuisset, vt hic disponitur.

Ibi. *Y vienen con el principal.* Secus vero si incidenter, & à casu se aliquis immiscuit inter seditionarios accurrẽs ad videndũ, quænã essent acclamationes illæ, & nihil faciens, vel cõmittens, nam tũc nõ punitur, vt diximus in. l. præcedente in glo. 3. & sic cũ absque malitia, & dolo, quis accurrit acclamationi, vt optime aduertit Dida. Per. hic sub. l. 2. tit. 10. lib. 4. Ordi. colu. 1512. vbi ex hoc infert ad quæstionẽ, de vocãte amicũ suũ, nec dicente ei, quo ire velit, nec quid facere, sed rogante, vt eũ associet, & ipse accepto ense eũ associat, & obuiãt inimico illius, & eũ interficit, quod non tenebitur talis associator si auxiliũ non prę-
3 stitit, † neq; probatur, quod delictum illud esset cõmittẽdũ, ex tex. vbi DD. maximè Cepol. nu. 4. in. l. quis sit fugitiuus. §. idẽ ait seruus. ff. de ędili edict. Hippol. in. l. 1. n. 12. C. ad. l. Cor. de sicar. parcitur enim faciẽti aliquid bona fide. l. quicunq;. C. de ser. fugi. & sic
4 si cõmodaui alicui equũ † vel arma, quia dicebat se velle ire in viã, & ibat ad occidẽdũ hominẽ non teneor de delicto ab illo perpetrato ex Bal. nu. 22. in. d. l. quicunq;. & Hippo. vbi sup. & Dida. Per. vbi supr. vbi alia allegat.

HAVROBA БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

SVMMARIA.

Rico ome. *Quis sit. nu. 1.*
Conducho *Quid sit. nu. 2.*
Pignus dans pro debito aliquo non dicitur soluere debitum. nu. 3.

Lex Tertia.

Summarium.

Nullus in assonatis debet capere alimẽta, sustentationem, neque aliam rẽ ab aliquo, nisi ab illis, à quibus vocãtur, sub nostræ legis pœna.

1 IBI. *Rico hombre.* Quis sit iste † declarant. l. 10. titu. 25. partit. 4. & l. 2. titu. 28. partit. 7.

2 Ibi. *Conducho.* Quid sit † vide. l. 1. titu. 23. parti. 1.

Ibi. *Vayan con su conducho, o de aquellos que los llamaren.* Limitatio est hæc præcedentium, vt clarè vides, & in summario diximus.

Ibi. *Si lo pagare luego, o diere prendas,* no: Disiunctiuam hanc, ò, quæ ponitur inter diuersa, vt ex eo notare possis, & eum allegare ad hoc, quod qui pignora dat pro debito aliquo non
3 dicitur soluere debitum, † vt diximus in. l. 18. numero. 2. titu. 21. lib. 4. supra, nam cum in præcedentibus verbis de solutione loquatur lex nostra, in sequentibus, *O diere prendas*, clare disponit per pignora nõ solui debitum regulariter.

SVMMARIA.

P*Opuli homines etiam principaliores tenẽtur fauere iustitiæ. nu. 1.*

Lex Quarta.

Summarium.

Iudicibus fauendum à rectoribus, & officialibus ciuitatum, & populorum ad sedandas seditiones, & tumultus in ciuitate per aliquos concitatos.

IBI. *Que los concejos, regidores y officiales de la tal ciudad, seã tenudos de les dar todo el fauor.* Hic est text. probans, non solum officiales, & gentẽ populi verum etiam rectores ac principalio
1 res † teneri fauere iudicibus, & iustitiæ administratoribus non potentibus mederi, & sedare seditiones, & tumultus aliquorum ciuitatis illius, quem text. ad hoc considerat Auenda. cap. 1. prætorum num. 31. versicu. nonus casus est lib. 1. & culpabuntur non præstantes tunc auxilium, secundum Capici. Decis. 149. quod intelligo ex text. nostro in illis verbis, *Que les pidieren*, si ad hoc requisiti fuerint, prout regulare est, quoties quis de negligentia arguitur, & de non præstito auxilio, vt alibi diximus, & de ijs aliqua retulimus in. l. 8. titulo. 23. libro. 4. supra, titulo, & in titulo. 22. infra hoc libro alia dicemus Deo volente.

Lex Quinta,

Summarium.

Nullus ausus sit pulsare tintinabulum, & cymbalum absque iustitiæ mandato, & rectorũ populi hic designatorum sub nostri text. pœna.

Ibi.

IBI. *Ninguno sea osado a repicar las dichas campanas.* Eã in hoc allegat Auiles, cap. 2. præto, gloss. ni confederacion, num. 6. & 7. & vide dicta in. l. 1. gloss. 3. supra, isto titu. ibi eam intelligo, cum dolose pulsatur, secus alias.

SVMMARIA.

P*Artialis moriens cum signis partialitatis non est sepeliendus in Ecclesiastica sepultura. nu. 1.*
Principes non euitantes partialitates peccant. nu. 2.
Peccat exercens officium per partialitatem obtentum. nu. 3.

Lex Sexta.

Summarium.

In Montagnis, ciuitatibus, & populis iuxta mare existentibus nullus audeat partialitates inducere sub nostrę legis pœna.

IBI. *Del Reyno de Galicia.* Cũ lex hæc sit particularium populorum dispositiua, & prohibitiua, videtur quod in alijs locis quam hic expressis locũ non habeat, cum limitata causa limitatum producat effectum, vt. l. age. C. de transf. & à contrario sensu argumentum, vel à sufficienti partiũ enumeratione validũ est in iure, & quod sic lex nostra, & eius pœna non practicetur in alijs locis quã hic expressis, imò quod in alijs partialitates permittat, & sit peccati inductiua, cum partialitas sit opus Satanæ, & partialis moriens cum signis suæ partialitatis non est sepeliendus in sepultura
1 Ecclesiastica, † secundum Bartol. relatum per Syluam Nuptialem, verbo est nubendum, nume. 173. vbi à num. 122. plura de partialitate congessit, & numero. 124. in fin. inquit, grauiter
2 peccare Principes non † euitantes partialitates, & quod peccat exercẽs
3 officium † per partialitatem obtentum, vt ibi num. 173. ergo lex nostra est nutritiua peccati, & iniustè dispo nit. Sed ijs non obstantibus dicendũ est, legem nostram esse iustã eo quod quanuis lex nostra partialitates in locis hic designatis prohibuerit, nõ est censendum in alijs populis eas permisisse, sed potius reprobasse, cum sit eadem ratio, & gratia frequentioris vsus populi, & prouinciæ hic descriptæ sunt designatæ, cum ibidem magis ab antiquis temporibus pullulent partialitates, & consequẽter in alijs locis, & populis vbi est eadẽ ratio seruabatur etiam legis nostræ dispositio, & argumentum à contrario sensu, vel à partium enumeratione non procedit, vbi resultaret absurdum, vt est materia peccandi. Et faciũt dicta per nos in Rubrica titu. 4. lib. 3. supra.

Ibi. *Aya y alcance nuestra ira.* Quid significent verba hæc, diximus in. l. 1. titu. 14. supra isto lib.

Lex Septima,

Finalis.

Summarium.

Personarum vsus in præsenti prohibetur sub pœna.

IBI. *Porque del traer de las mascaras, resultan grandes males.* Notanda est dictio hæc, *Porque*, Latinè, quia vel quoniam, quæ denotant causam, & pro causa apponuntur, imo & pro causa finali hanc constituẽdi legem, vt de ijs diximus dictionibus in. l. 1. numero. 1. titulo. 1. libro. 6. supra,

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

ex ijs intelligamus, quod non semper & ad semper sunt prohibitæ personę hæc, vulgo, *Mascaras*, sed tunc demũ cum ad malum finem trahuntur, & portantur, vel quia in loco illo solent communiter delicta perpetrari, cum personis ijs, vel adsunt inimicitiæ inter populares formatę, ex quibus verisimiliter timetur aliquis malus successus ex earum portatione, tunc enim loquitur lex nostra, & procedit, prout ex ijs verbis colligitur, & clarius ex originali curiarum anni, 1523. petit. 75. ex qua lex nostra sumpta est. Sed vbi deficerent, & cessarét hæ suspiciones non esset illicitum has portare personas causa solatij, & in diebus festiuis, & solẽnibus in quib⁹ ex vsu ciuitatis aut populi id solet fieri, prout est in solenni festiuitate dei Corporis Christi quotannis celebrandi, prout in hac Placentiæ ciuitate in tali die solet fieri magna cum solennitate, & applausu, tunc enim cum deficiat ratio legis nostræ cessabit eius dispositio, & pœna; cum etiã sit Regula, quod in quocunque legis præcepto positiuo satisfaciens rationi præcepti, satisfacit præcepto, ex text. & ibi Doctor. in cap. quoniam de proba. not. Curti. Iunior, in Auth. præterea, numer. 25. C. vnde vir, & vxor. hæc pro hoc titulo.

TITVLO. XVI. DE LA Remision de los delinquentes, y deudores a sus juezes.

DE furibus latronibus ac seditiosis dictum est in titulis præcedentibus verum tamen quia plerumque delinquentes delinquunt in vno loco, & se ad alium transferunt, & iudices loci vbi delictum est commissum petunt sibi ipsos remitti, vt ibidem, vbi deliquerunt castigentur, ideò sequitur nunc titulus noster disponens quando vbi, & de quibus sit talis remissio facienda.

SVMMARIA.

Dictio, Qualquier, vniuersalis est omnia includens. nu. 1.

Maleficium pro quocunque crimine, & delicto. nu. 2.

Remissioni an sit locus in leuibus criminibus nu. 3. & .4. & .5. & .6. & .7.

Remissio an sit de necessitate facienda, vel de voluntate. nu. 8. & .9.

Verbum, sum, es, fui, denotat substantiam. numer. 10.

Italiæ & Franciæ loca habent iurisdictionẽ separatam sub diuersis Dominis, & Principibus constitutam. nu. 11.

Remissioni non est locus de vno Regno ad aliud. nu. 12.

Remittendus delinquens grauiter ad locum delicti. num. 13. etiam si ibi, vbi detentus est aliud delictum commiserit, nume. 14. punito prius de delicto, ibi commisso. numero. 15.

Fiscus

Fiscus præferendus est in executione, sicut in hypothecis. nu. 16. & .17.

Index incarcerans malefactorem præuenit in punitione eius. numer. 18. nisi vt numer. 19.

Remittere debet iudex delinquentem ad locum delicti etiam si index requisitus non sit iudex delinquentis. nu. 20. & .21.

Remissio cessat ad locum delicti si accusator in loco capturæ accuset. nu. 22.

Remissio est facienda vbicunque delictum remaneret impunitum. nu. 23.

Remissio est facienda ad locum delicti etiam si detentus sit à iudice originis, vel domicilij, nu. 24. & nu. 25. ampliatur, & num. 27. itidem, & nu. 28. & .29. & .nu. 30. & 31. limitatur.

Forũ delicti fortius esse iudicant iura. n. 26.

Fur etiam & latro remittendus est ad locum delicti. nu. 32.

Vagabundus etiam remittendus est ad locũ delicti. nu. 33.

Index requisitus nolens remittere cogitur per superiorem. nu. 34.

Mandator delicti remittendus est ad locum delicti. nu. 35.

Remissioni tunc est locus quoties à parte petitur non vero alias. nu. 36. nisi vt num. 37. & .38.

Remissioni non est locus in leuibus delictis, vel in grauibus si ciuiliter agitur. nu. 39.

Remissio vt fiat debet requisitoria informationem delicti, & locum continere. n. 40.

Remissioni non est locus in crimine hæresis, nume. 41.

Remissioni an sit locus in crimine raptus. n. 42. & .43.

Remissioni non est locus in ciuitate Romæ, num. 44.

Remissioni non est locus si delictum remaneret impunitum. nu. 45. & .46.

Morosus vel contumax non potest allegare pendentiam litis in alio loco. nu. 47.

Index remittens potest præfigere terminum remisso vt causã diffinat, alias, quod ipse procedet. nu. 48.

Consuetudo nõ remittendi, an valeat. n. 49.

Remissio non est facienda de maiori ad minorem. nu. 50. & nu. 51. infertur ex hoc.

Remissio an habeat locum ad ciuitatem fœderatam. nu. 52.

Remissioni non est locus quoad clericos delinquentes. nu. 53.

Clerici minorum ordinum tenentur præsentare titulos ordinum, vt remittantur ad suum iudicem Ecclesiasticum. nu. 54.

Clerici remissi ad Ecclesiasticum nõ sunt ignominiosè remittendi. nu. 55.

Index Ecclesiasticus non tenetur stare actis per secularem remittentem. nu. 56.

Remissioni an sit locus vbi prouinciæ sunt multum distantes. nu. 57.

Remissioni vt sit locus quæ requiruntur. n. 58. & .59.

Confessio facta coram remittente an noceat coram remisso. nu. 60.

Torquere an possit index remissus delinquentem captum torqueri coram remittente, num. 61.

Delinquens sortitur forum in loco, vbi deliquit, & sic ratione delicti. nu. 62. & nu. 63. & .64, rationes apponuntur, & vsque ad num. 116. ampliatur, & limitatur.

Forum quibus modis quis sortiatur. nu. 66.

Mandans, vel tractans de delicto, vbi puniri debeat. nu. 72. & .73. & nu. 74. quid si cum sagitta, & n. 75. quid in iniuriate.

Delictum de iure communi denominatur à fine, & sic à consummatione. nu. 76.

Mensuratio fit per vias terræ frequẽtiores, num. 82.

Superior adeundus est cũ duo iudices disceptant super iurisdictione. n. 86.

Archidiaconus potest punire Episcopum delinquentem in suo territorio, quia etiam maior delinquens in alieno territorio pro priuato habetur. nume. 88. & .89.

Archiepiscopus habet ordinariam iurisdictionem in diœcesi suis suffraganei. nu. 91.

Domini duo si habent Castrũ, & vnus deliquat ibi, an poterit puniri per aliũ. n. 93.

Delegatus maior est ordinario circa causam delegatam. nu. 96.

Clericus falsum corã secularibus deponẽs, an possit ab eo puniri. nu. 97. vsque ad. 102.

Remittendus est delinquens ad locum delicti etiam si esset priuilegiatus, quod in certo loco puniretur. nu. 116.

Exemptus ratione delicti perdit priuilegium nisi delinquat in loco exempto. num. 117. vsque ad. 120. declaratur.

Declaratio ad Auth. clericus. C. de Episcopis, & cleri. nu. 118.

Priuilegiorum Principis quædam inserta, in corpore iuris, quædam non. nume. 119. & ibi de milite delinquente.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

Lex Prima.

Summarium.

Delinquẽtes possunt extrahi â quibuslibet locis castellis, & fortalitijs etiã priuilegiatis, vbi se confugerunt, & quod remittantur ad ciuitates villas, & populos, vbi deliquerunt, non obstantibus quibuscunque priuilegijs, & exemptionibus contrarijs.

IBI. *Mandamos que qualesquier malhechores.* Nimis ponderanda sunt verba hęc generalia, *Qualesquier malhechores*, vt ex eis deducamus hic esse text. probãtem remissioni locum esse etiã pro leuibus delictis, dictio enim illa, *Qualesquier*, vniuersalis est omnia includens, & nihil excludens, † vt diximus in l. 7. tit. 3. num. 1. & in l. 2. tit. 6. num. 1. & in l. 2. tit. 11. nu. 1. & 2. & in l. 1. titu. 8. nu. 57. lib. 5 sup. & sic omnia maleficia cõprehẽdit, verbũque illud, *malhechores*, quoslibet includit malefacientes, nã maleficium pro quocunque † crimine, & delicto sumitur, vt in. l. ex maleficijs. ff. de actio. & obliga. ergo, & malefactor quilibet delinquens dicitur, etiam in actione legis Aquilię, in qua, vt alibi diximus, criminaliter agi potest, & sic etiam si pœna pecuniaria, vel parui exilij veniret imponenda pro maleficio, erit locus remissioni, ita vt, ex lege nostra, etiam pro leuibus criminibus † remissio locum habeat, idque etiam ex l. 1. tit. 29. p. 7. deducitur, cum ibidem remissioni locus detur pro quocũque crimine cõmisso de contentis in omnibus titulis præcedentibus à titulo. 1. illius partitæ. 7. vsque ad eius titulũ. 28. inclusiue, in quib' quidẽ titulis de leuibus, etiã criminibus actũ erat, & sic licet anteà de iure cõmuni locus non erat remissioni in leuibus delictis, † vt probat Geminian. in c. Romana. §. cõtrahentes, de foro comp. in. 6. & ibi cõmuniter Doctores, & in. c. 1. de raptori. Cassa. in consuet. Burg. Rubric. 12. num. 7. Montal. in l. 1. titu. 1. lib. 2. fori, & in Cõpila. fori verbo. delinquẽs, & in verbo. remissio, & in l. 18. titu. 1. parti. 7. & ita communiter Doctores tenere asserebat Abb. relatus per Duenãs, Reg. 278. limi. 3. & Couar. in practi. q. 11. post. n. 7. versi. octauo, & eos referens Iulius Clar. in praxi. §. fin. lib. 5. quæst. 38. ¬nume. 23. & 24. & Decian. lib. 4. de delict. Tomi 1. capi. 19. num. 5. hodie tamen ex lege nostra, † & ex dicta partitarum lege, correcta hæc sunt in nostro regno, ita vt in leuibus delictis sit etiam locus remissioni huic, & ita hanc opinionem videtur tenere Dida. Perez, in l. 2. titul. 17. lib. 8. Ordin. pag. 337. col. 1. & Auẽda. Respon. fin. num. 3. vbi in versi. neque obstat his, respondet. l. 3. infra isto tit. quæ cõtrariũ probat, scilicet, quod remissioni non sit locus, nisi in delictis in quibus corporalis pœna venit imponẽda, quia legem hanc. 3. inquit ipse Auend. non negare quin in leuibus etiam non sit locus remissioni, neque est præsumendũ velle legẽ nostram corrigere. Item lex illa. 3. secundum Auend. ibidem versi. item illa lex. cum sequenti versic. vnũ nouum inducit, scilicet, quod etiã si nõ mittatur iudici requisito informatio delicti, sed sententia solũ in qua delinquens ille est cõdemnatus pœna corporali teneatur illam remittere, sed vbi non adest hæc sententia corporis afflictiua missa delicti etiam leuis informatione remissioni locus sit, & consequenter lex illa. 3. nihil obstat supradictis. Nihilominus tamen in hoc

in hoc puncto ego tenui semper, & teneo pro Regula vera, & in praxi recepta, quod remissioni non est locus in leuibus delictis, † vel etiam pro non leuibus in quibus ciuiliter actum est, & pœna pecuniaria, & non corporalis venit imponenda, secundũ dictos Doctores, maximè Decia. vbi supra, sed quod tantum pro delictis in quibus deliquens corporaliter puniendus est erit locus remissioni, & quod lex nostra, & dicta lex partitarum, nõ corrigunt ius commune, sed quod potius generalitas earum declarãda est ex speciali dispositione iuris communis sic disponentis, cum correctio omnino vitanda sit, generalesque dispositiones per speciales declarãtur, & de habilitate sunt intelligendæ, & restringendę, nè demus correctionẽ, & sic in casibus, in quibus alias de iure communi erat dispositum esse locũ remissioni, in illis etiam hodie sit & non in alijs, & generalis dispositio dictæ. l. partitarum comprehendens omnes casus à titulo. 1. vsque ad. 28. dictæ partitæ. 7. intelligatur de illis casibus in quibus leges illę pœnã corporalem delinquenti imponunt, & lex. 3. infra eodem non exemplificatiua, sed dispositiua sit, & non tantum veniat disponere de casu in quo per sententiam est pœna corporalis iam imposita, sed etiam vbi non est causa per sententiam diffinita, sed venit diffinienda, & per eam respectu informationis factæ est imponẽda pœna corporalis delinquenti, & petitur eius remissio per iudicem loci delicti, & sic hanc etiam opinionem sibi contrarius tenuit idem Auenda capit. 7. præto. num. 5. versi. iustæ autem causæ lib. 2. & Couarruui. in dict. cap. 11. pract. quæst. num. 7. versic. octauo remissioni, & glos. fin. in fine in dict. l. 1. titu. 29. parti. 7. & Orosci. in l. præses num. 6. & 7. colu. 446. ff. de offi. præsi.

Azeuedo super. 8.

sic dicens declarandam esse, & intelligendã dictam l. 1. titu. 29. parti. 7. & Aules. cap. 27. præto. glos. *Entreguen*, num. 6. & 7. vbi in additione considerat pro hac opinio. l. 3. nostri tituli, & Villalo. in ærario com. opinio. verbo Remissio. nu. 36. ita vt hæc inter nostros Hispanos sit etiam cõmunis opinio cõtra Auend. in d. Resp. fi. vbi primã contrariã voluit tenere, sed hæc secũda nostra, & cõmunis tenẽda est †, scilicet, q̃ remissioni locus tãtum est, vbi venit pœna corporalis imponẽda, & hęc cotidie practicatur, & recepta est in praxi, & cõtraria explosa, & minimè sunt mutanda, quæ certã interpretationem habuerunt.

Ibi. *Deudores.* Pro declaratione horum verborũ vide quę diximus in l. 1. glos. *Otras*, num. 54. tit. 21. lib. 4. supra.

Ibi. *Sean remitidos.* Sed an de necessitate remissio hæc facienda est in casibus, in quibus locũ habet ad locũ delicti, an vero dehoneste ac si voluerit iudex requisitus, † & in hoc sicut in alijs fuerũt opiniones inter DD. Bar. enim in Auth. vt nulli iudicũ collat. 9. per tex. ibi, in verbo, iubem', inquit remissionẽ esse faciendã in criminalibus de necessitate, eò quòd verbũ illud, iubemus, est necessitatis inducti uũ. l. 1. & 2. ff. & iussu, & not. in Auth. qua in prouincia. C. vbi de crim. agi opor. Bal. verò in addi. ad Specu. tit. de accusato, versi. sed quid si offensus, & addit. Abb. in c. fi. de foro compe. eorumq̃ imitatores tenẽt, se nusquã legisse legẽ vllam in criminalibus remissionẽ admittentem, & consequẽter non esse de necessitate faciendã, & sic hodie esse de consuetudine, vt remissio non fiat, tenentq̃ Cyn. & alij plures relati per Iuli. Clarum in libr. 5. recep. sent. §. fin. q. 38. num. 20. vbi inquit sic esse consuetum in Francia, & in Italia, in hac tamen opinionum contrarietate tenenda est pri-

M. JOSÉ BELTRÁN OHY in U.J. MEDIEVAL ORA

ma opinio præsertim in nostro regno, † scilicet, quod de necessitate est facienda remissio delinquentis ad iudicem loci delicti eum petenti quoties criminaliter agitur de delicto pro quo est imponenda pœna corporalis, & hanc cum Bart. vbi supra tenent Auiles, cap. 27. prætorum glos. *Entreguen*, numer. 1. cum sequentibus aliquibus, & Orosci. in l. præses, num. 7. ff. de offi. præsi. column. 446. vbi inquiunt pro hoc esse l. 1. & 2. titul. 29. part. 7. & probatur itidem ex l. nostra in presenti in ijs verbis, *Sean remitidos*, verbum enim illud, sean, latine sum es fui, † denotat substantiam, ex glos. in l. mercis appellatione. ff. de verbo. signi. quam ad hoc allegat Ioan. Garsia, de nobilita. glos. 1. numero. 38. & cum substantia denotatur, necessario est intelligendum, dispositum esse adimplendum, aliter enim non esset de substantia. Item ex verbo, *Mandamos*, nostræ legis id etiã deducitur & latinè interpretatur, iubemus, quod vt dictum est importat necessitatem, & sic etiam de iure communi hæc erat communis opinio teste Claro, in dict. quæstione. 38. numero. 19. & hanc etiam è nostris tenent Couarruui. in practic. capit. 11. numer. 4 in fine, & Auenda. capit. 7. præto. numer. 7. libro. 2. versicul. sed iure cum sequent. & Boeri. decis. 29. & Guido Papæ, decis. 202. Et communis illa contraria consuetudo Franciæ, & Italiæ non remittendi delinquentes fortasis procedit, quia loca quælibet Italiæ, & Franciæ habent iurisdictionem separatam sub diuersis Dominis, & principibus constitutam, † vt inquit Clarus, vbi supra, numer. 21. inter dominia sub diuersis principibus existentia non est locus remissioni, prout non est regulariter de vno regno ad aliud regnũ, † & tradit Couarruu. vbi supra, nu. 10. vbi tamen inquit debere tunc puniri per iudicem loci illius vbi captus est, ne delicta remaneant impunita, & pars offensa sine satisfactione, sed hoc non video fieri, & male: Sed si sub eodem Principe sint dominia diuersa, tunc omnino si petatur est facienda dicta remissio, vt dictum est. Et quia ista materia remissionis est ampla, & cotidie prę manib' habetur ideò eam per conclusiones ampliationes, & limitationes declarabo, & vt scias quid sit remittere vide per Rebuf. in l. munus. 18. pagin. 163. ff. de verbo. signifi. Et in hac materia facio cõclusionem generalem, scilicet, de linquens † captus in alio loco quam vbi deliquit in criminibus grauibus, & non leuibus, & sic vbi pœna corporalis venit imponenda remittendus est ad locum delicti si petatur, vt ibi contra eum procedatur, & pœna cõdigna puniatur, & hæc est vera, & in dubitata conclusio, & ex text. nostro probata, & ex dicta l. 1. titul. 29. parti. 7. & ex alijs iuribus supra allegatis, & in progressu allegandis ad probandum quod ratione delicti fortitur quis forum, & quòd hoc forũ est fortius quam forum domicilij, & originis. Quæ quidem conclusio ampliatur primo, vt procedat etiam si talis delinquens in loco vbi captus est, cõmiserit aliud delictũ, † adhuc enim tunc postquam punitus fuerit de delicto ibi commisso remittendus est ad locum delicti, vt ibi de eo puniatur, habet enim tunc iudex loci detinens delinquentem fortius ius puniendo delicto ibi commisso, quã iudex petens remissionem, cum possessor huius delinquentis huius sit hic iudex capiẽs eũ, & sicut possessor est præferendus, vt prius ibidẽ puniatur quã alibi remittatur vt sic satisfiat Reip. & parti læsis, & sit alijs in exemplum hæc punitio, vt. ff. de pœnis. l. si operis,

operis, in fi. & de seruis fug. l. cũ verũ, in fi. & de furtis. l. si quis seruo, in fin & C. de hær. l. quicunque. §. vniuersi, quæ iura ad hoc allegat Iacob. de Bel louis. in practi. crimin. libr. 2. cap. 10. nume. 7. vbi. numer. 2. ponit exemplum putà si crimen commissum in loco capturæ mortis pœnam nõ meretur, & aliud primum commissum & pro quo remissio petita est, mortẽ exigat, tunc enim primo de minori pœna, deinde de maiori tractandũ est, vt. l. si cui. §. fi. ff. de accusatio. & sic in loco capturæ potest manũ vel pedem, vel auriculam amittere, vel flagellari, si qualitas criminis hoc totũ, vel partem exigat, & deinde remitti debet ad aliam iurisdictionem in qua maius vel æquale crimen commisit, & ibi alia manus, vel auricula amputabitur vel flagellabitur & ab inde in triremes portabitur, ad quas per primum iudicem, vel per secundum, vel per vtrumque cõdemnatus erat, vel furca suspendetur per secundum iudicem, si furcæ pœnã meretur, & sic vna executio non debet aliam impedire ex dicta l. si cui. §. fi. cum ibi notatis, nam in pari crimine, vel pœna imponenda iudex, qui eum detinet est in executione † præferendus, cum possidentis sit potior conditio, iuxta notata in. l. 2. ff. ne quis eum, qui in ius voc. est vi exim. & l. vti frui. ff. si vsusfr. peta. vetereſq; Romani in omnibus penè rebus magnã semper temporis rationem habuerunt, vel vt honorem deferrent senectuti, vel vt hominum diligentiam atque vigilantiã excitarent, vel vt tollerent occasiones contentionũ inter pares, vel denique vt nemini ius adquisitum auferrẽt. Et supradicta vera esse inquit Bellouiso, vbi supra. d. n. 2. pag. 332. in paruis, nisi alter, qui non possider, esset priuilegiatus, vt fiscus, quia tunc ille est in executione † præferendus, iuxta not. in l. falsus. §. solent, su per verb. Petãt. ff. de furtis, & pro hoc etiam. C. de bon. vacan. l. 1. & l. vacantia. lib. 10. & ff. de iure fisci. l. 1. §. an bona, prout sunt quædã alia in fisco specialia, quia præcedit in hypothecis †, vt. l. assiduis. C. qui potio. in pig. hab. cũ ibi notatis, & idẽ inquit Belloui. vbi supr. num. 4. pagi. 333. si delictum esset cõmissum in iurisdictione duorum, quia ille, qui incarcerauit malefactorem posset † cognoscere & punire, vt. l. vna. §. 1. ff. de offic. consul. & l. fi §. quoniam. de rebus dub. nisi esset contentio inter ipsos cõdominos de subiectione carcerati, & de iurisdictione illius loci, quia tunc non potest vnus, neque alius † interim de eodem incarcerato cognoscere, sed habet vnus condominus actionem suam contra alium intentare super subiectione, & iurisdictione eiusdem vt. ff. si serui. vendi. l. is cuius familia, & de seruituti. l. fi. §. fi. & de ędili edic. l. bouem. §. fi. & C. de agricolis & censit. l. litibus. §. 1. cum ibi notatis super verbo, Remaneant. libr. 11. & faciunt dicta per glo. l. 2. tit. 14. part. 5. & Iuli. Clarum. lib. 5. pract. crimi. quæst. 38. num. 11. & sic hanc ampliationem tenet Iacob. de Bellouiso, vbi supra, & Bosius in pract. crim. tit. de foro competen. num. 58. & Iulius Clarus in dict. quæst. 38. num. 26. Secundo ampliatur nostra cõclusio, vt procedat etiã si iudex ille, qui cepit delinquẽtem nullo modo sit iudex talis delinquẽtis † neque super eo habeat aliquam iurisdictionem, adhuc tenetur illum remittere iudici petenti sibi remitti, eò quod ibidem deliquit, nam debet attendi iurisdictio iudicis eum petentis, non autem eius à quo petitur remissio, secundum Calderi. relatum, & secutum per Abb. in cap. fi. de foro compet. & hanc sequitur Couarr. in pract. cap. 5. num. 6. in princ. & Iulius Cla-

Clarus, vbi supra, nu.22.& hanc sine dubio sequendam iudico, etiam si cõtrariam dixerit communẽ Bosius, relatus per Clarum, in cod. num.22.& etiam si eam sequatur Auenda. Resp. fin. num.9. concluſi. 10. & Decianus, in tomo. 1. de delict. lib. 4. cap. 19. nu. 2.& 4. quoties iudex ille qui petit remiſsionem & ille, à quo petitur eundem ſuperiorem habent & recognoſcũt, ſed prima opinio mihi indiſtinctè plus placet † & in practica recepta videtur, neque obſtat text. in cap. fi. de foro comp. nam vltra intellectus per doctores, ibi aſsignatos & per Couar. vbi ſup. ex ipſomet tex. colligitur reſponſio, ſcilicet, quia ibi Epiſcopus ille Romã adijt nulla neceſſaria cauſa intercedẽte, ideo nimirum ſi ibidem conueniri poſsit pro delicto alibi commiſſo, cum Roma communis patria ſit, vt ibi inquit tex. & quia cũ ibidẽ actor & accuſator cauſam propoſuerit, nimirum ſi remiſsio ad locum delicti non concedatur, cum, vt infra dicemus, accuſatore petente, contra delinquentem in loco capturæ, ceſſat remiſsio † ad locũ delicti & cum hæc in dicto cap. fin. concurriſſent ſcilicet, partis accuſatio in Roma, & q. Roma cõmunis patria eſt, & quod voluntarie & non vocatus Romam acceſsit, neq; itidem iudex delicti remiſsionem petebat, nimirũ ſi non remittatur ad locum delicti, & ſic nihil ille text. pro ſecunda opinione facit, ijs tamen deficientibus omnino (vt inquit Couar. dict. capit. 11. num. 6. ad finem.) eſt facienda remiſsio iudici loci delicti eam petenti ad inſtantiam partis coram eo accuſantis. Imò & vbicunque delictum † remaneret impunitum debet fieri remiſsio, vt communem teſtatur Anarelatus per Clarum dict. quæſtio. 38. num. 19. ſed vbi non eſt iudex ille, qui capit, punire non poteſt, igitur tenetur remittere iudici delicti petenti, tertio ampliatur noſtra concluſio. vt procedat etiam ſi talis delinquẽs pro delicto alibi commiſſo detentus † & captus ſit per iudicem ſui domicilij vel originis procedentis ex officio nõ vero ad partis petitionem, adhuc enim tunc remitti debet iudici loci delicti petenti ſibi remitti, vt ibidem contra eum procedatur & puniatur, vt tenuerunt Pet. Cyn. & communiter Doctores in authent. qua in prouincia. C. vbi de crimin. agi opor. & Bar. in. l. ſi cui. §. fin. num. 1. in fine, de accuſatio. & hanc communem teſtatur Cæpola, conſil. crimin. 59. verſic. primum eſt an de iure, & Curti. Iunio. in. l. hæres abſens. §. 1. nu. 5. ff. de iudicijs, & Sapia. relati & ſecuti per Clarum, in dict. quæſt. 38. nu. 19. in princ. & è noſtris tenet Couar. in dict. c. 11. num. 6. verſi. contraria ſententia placuit in fin. & de iure canonico etiam opinionem tenet glo. De more, in Clem. 2. de re iudi. & glo. vlti. in cap. fi. de raprori. & Anchar. in cap. poſtulaſti. in reper. nu. 12. de foro comp. Quæ allegat ad hoc, ita tenens Decianus, in dict. cap. 19. num. 7. in prin. & Couarru. vbi ſuprà, hoc ampliat etiam ſi iudex domicilij & originis præuenerit in cognoſcendo ex † officio iudicem loci delicti, imo etiam ſi ſententiauerit ex officio debet remittere ad partis & iudicis loci delicti petitionẽ, vt tenere aſſeritur gloſſam. in prouincijs in. l. à Diuo Pio. §. 1. ff. de re iudi. & ibi Alexan. num. 3. & 4. & Fulgoſ. in. l. 4. C. vbi de crimin. agi opor. Imol. in. l. 1. in princ. ff. de publi. iudi. & Oroſcius, in dict. l. præſes. n. 9. & pagin. 446. ff. de offic. præſid. optime Auenda. Reſpon. fi. num. 6. conclu. 5. per totam, & ſic tenco etiam ſi Decianus, vbi ſupra, num. 12. & 14. aliud voluerit, & ad hanc contra Decianũ & ab eo relatos tenendã opinionem

non

non me mouet opinio aſserẽtium & forſan verius, quod iudex domicilij, vel originis ex officio nõ poteſt contra ſubditum procedere pro delicto extra ſuam prouinciã commiſſo, de quo per Couar. vbi ſuprà, & latiſsimè per Decianum, vbi ſuprà, in dict. 1. tomo, lib. 4. cap. 16. num. 1. cum pluribus ſequentib. non inquam hoc me mouet ad tenẽdam dictam opinionem, ſed quia lex noſtra, & dict. l. 1. titul. 29. partit. 7. & iura communia forum delicti fortius eſſe † iudicant, & quòd ibi ſit delinquens puniendus, & ibi remittendus, ad hoc me inclinant, prout ſeipſum inclinare inquit Oroſcius, vbi ſupra, dicens, nam quæ rationes condemnandum, eædem cõdemnatum remitti oportere, ſuadent, & id iuſtis de cauſis ſtatutum eſt, tum vt facis fiat Reip. læſæ. vbi quis deliquit, tũ etiã quia ibidẽ regulariter & à cõmuniter accidentibus facilius reperiuntur teſtes, quibus poſsit probari delictum, quam in loco domicilij & originis, & quia iudex domicilij & originis nõ poſſet compellere teſtes in alieno territorio exiſtentes ad ſe venire. l. 3. §. fin. ff. de teſtibus, neque etiam poſſet eorũ examinationem alteri committere. l. apud eloquẽtiſsimum. C. de fide inſtru. & ſic facile delicta impunita remanerent, ita Ancharra. in dict. cap. poſtulaſti. nu. 12. Item & quia afflictis non eſt danda afflictio, neque expenſis maioribus quis eſt vexãdus, ſed actor percuſſus, vel eius hæredes, ſi mortuus eſt percuſſus, affigerẽtur magis, & maiores facerent expenſas ſi alibi deberent ſe qui litẽ, quam in loco delicti, vbi faciliter probationes reperiret, maximè ſi ibidem eſt domiciliarius talis accuſator. Itẽ & percuſſo & cognatis eius & affinibus ſolatiũ erit interemptorum eodem loco reddita pœna, quo homicidia & percuſsiões factæ ſunt, quas & alias rationes in propoſitum conſiderat Decianus, dict. cap. 19. nu. 8. & Couar. in dict. cap. 11. num. 3. Igitur omnino tenendum eſt ijs fundamentis & rationibus remiſsionẽ eſſe faciendam per iudicem domicilij vel originis, ſiue præuenerit, ſiue non, ſiue ſententiauerit † ante requiſitionẽ ſiue nõ. Ex quibus aſsero quod id procedit non ſolum in foro ſeculari, vbi communis erat & verior opinio de iure ciuili, quod iudex domicilij, vel inquiſitionis ex officio procedere nõ poterat contra ſubditum ſuum pro delicto alibi commiſſo, verum & in foro Eccleſiaſtico † & inter iudices eccleſiaſticos, inter quos de iure canonico determinatũ erat ſubditum ſuum ratione domicilij vel originis punire poſſe de delicto alibi cõmiſſo, vt teſtatur Couar. dict. cap. 11. num. 6. nam adhuc in ijs caſibus & inter hos iudices erit remittendus delinquens ad locum delicti, ex dictis rationibus, quæ ſunt ad id tenendum vrgentiſsimæ, & tunc iudex domicilij & originis procedet interim quod per iudicem loci delicti nõ petitur remiſsio. Et hæc non tantum procedunt ſi iudex domicilij ſit æqualis, ſed etiam ſi ſit † maior, ſecundum Bald. in. l. fin. num. 16. C. ſi à non comp. iudi. & tenet Decianus, dict. cap. 19. num. 9. vbi hoc & benè ex Oldrado. conſil. 124. intelligit, modo ſint ambo ſub eodẽ Principe, ſecus ſi ſub diuerſis Principibus, vel iudex domicilij nõ recognoſceret † ſuperiorem, nam tunc remittere non teneretur, vt ibi per eũdem Decianum, num. 10. Item & hæc limitatio non procederet quoties pars offenſa accuſaret † delinquẽtem coram iudice domicilij vel originis, nã tunc non erit locus remiſsioni ad locum delicti, cum tunc iudex domicilij vel originis ſit competens ad punitionem talis delinquentis ceſſetque

remiſsio

remissio parte nolente accusare coram iudice loci delicti, sed coram iudice domicilij, vel originis, vt dicunt dicti Doctores, & maxime Auend. dict. conclu. 5. vt & in limitationibus nostræ regulæ dicemus, & sic vidimus in chancellaria Pinciana determinatum, & tenet Couar. dict. c. 11. n. 6. in fi. & pro hoc allegat Auēd. vbi sup. l. 15. tit. 1. p. 7. & ibi in versi. Hoc intelligo, ita dicit loqui Bal. pro contraria opinione allegatum per Decia. in d. nu. 12. Quarto ampliatur nostra cōclusio principalis, vt procedat etiam
32 in fure, & latrone †, qui si alibi aufugiat & incarceretur quantūuis reperiatur cum re furata adhuc remittendus est ad locum delicti, vt ibi puniatur, & contra eum procedatur, vt in hoc libr. 8. dictum remanet, & praxi communi admissum videmus, & tenet Couar tu. in dict. cap. 11. num. 9. etiam si Auend. Respons. fin. num. 10. conclu. 14. aliud velit per l. 4. titu. 14. p. 7. quę nihil pro eius opinione facit, 34
quia loquitur quoties pars offensa petit corā illo iudice, vbi fur captus est, vt ex illa patet in princ. dū dicit, quod corā iudice loci delicti, vel vbi reperitur accusare potest, ergo cū petit corā eo lex illa loquitur & non aliter, etiā si gl. 1. in ea l. 4. alio modo diuinatiuo tamen velit eam intelligere, vt non obstet opinioni cōtra Auendaño. Quinto ampliatur nostra conclusio, etiā si delinquens sit vagabun
33 dus † adhuc enim tunc si petatur per iudicem loci delicti remittendus est illi, vt tenet Couarr. in pract. cap. 11. n. 7. in princ. cum Innoc. & alijs ab eo relatis, cum in eo militent eædem rationes iustam remissionem efficientes, sicut militant in eo, qui vagabundus non est, & tenet Auendaño, vbi suprà, nu. 7. & contraria opinio, quæ communis est procedere posset, vel quoties non petitur remissio à iudice loci delicti, vel etsi petatur pars offensa non accusat coram iudice petente remissionem, sed coram iudice vbi est detentus, & incarceratus, prout colligitur clarè ex l. 15. titu. 1. part. 7. versi. *Otrosi dezimos.* cum sequētib. iuncta ibi glo. *A otro.* & tenet Dida. Per. in l. 2. tit. 17. lib. 8. Ordin. pag. 338. col. 2. Et sic etiam intelliges circa hæc alibi dicta per me in hoc libr. 8. de vagabūdo accusando. Sexto ampliatur nostra conclusio, vt procedat etiam si delinquens ipse exemptionis priuilegium habeat respectu certi loci, non verò si generaliter, ex tex. in capit. 1. de priuileg. in sexto. quem text. sic tenens declarat procedere isto modo, Couar. in dict. cap. 11. Practic. quæst. num. 5. sed ex lege nostra videtur idem disponi etiam si sit priuilegium non respectu certi loci, sed generaliter, dum in plurali lex nostra loquitur. Septimo ampliatur, vt si iudex requisitus noluerit remittere cogi possit per superiorem †, vt tenent communiter Doctores, teste Bosio, in pract. crimin. titul. de foro compet. num. 48. Octauo & finaliter ampliatur, vt etiam mandator delicti remittendus sit ad locū delicti † si petatur, vt per Auenda. dict. Respon. fin. num. 5. etiam si mandauerit extra locum delicti, vt ibi per eum. Quibus ampliationibus sic discussis deueniendo ad limitationes nostræ conclusionis limitatur primo, vt procedat quoties remissio petitur à iudice loci delicti. nam tunc omnino est facienda, secus verò si non petatur, nam tunc de vrbanitate † non verò de necessitate fiet, sed 36
iudex ipse domicilij, vbi captus est delinquens poterit eum punire de delicto illo, iuxta legē primā. C. vbi de crimin. agi oport. iuncto intellectu Barto. ibidem, & tenet Grammati. decisione. 26. num. 3. & Oroscī, in l.

in l. præses. num. 6. col. 446. ff. de offi. præsid. & hæc est communis Bart. & aliorum opinio, teste Couar. dict. c. 11. num. 5. versic. Quarto erit. & Deciano, in dict. lib. 4. tom. 1. de delict. c. 19. num. 1. multa enim, secundum eum ibi, conceduntur ad requisitionem alterius iudicis cum suis literis publicis, quæ aliàs non concederentur, licet ex vrbanitate, vt dixi, vel ex volū tate id fieri posset, vt per dictos Doctores, maximè Decia. dict. cap. 19. n. 6. & Didac. Per. in l. 1. tit. 17. lib. 8. Ordin. glo. 1. col. 2. & hæc limitatio vera est, nisi in casu in quo de iure aliud esset † expressum, prout in iudicibus
37 fraternitatum ex l. 13. titul. 13. supra isto lib. vel in casu, in quo pars ipsa of
38 fensa † accusat delinquentem coram iudice à quo captus est & incarceratus, nam tunc etiam si iudex delicti petat sibi remitti non erit locus remissioni, prout ex dict. l. 15. tit. 1. p. 7. tenet Auenda. Respon. fi. nu. 6. versic. hoc intelligo, & vt dictum remanet iā sic vidi in Pinciana chancellaria determinatū. Secūdo limitatur nostra conclusio, vt procedat in delictis grauibus, & in quibus venit imponenda pœna corporalis, & ad eam imponē dā criminalis proponitur accusatio, secus in delictis leuibus, vel etiam in grauibus in quibus ciuiliter & ad pœnam pecuniariam proponitur † accu
39 satio, vt in glo. 1. huius legis remanet dictum. Tertio limitatur nostra conclusio, vt procedat in foro fori, secus in foro poli, & sic cōscientiæ, nam in hoc etiam si quis delinquat in aliena parochia, nō est remittēdus pro pœnitētia iniungenda ad parochū paro chiæ illius vbi peccauit, sed per proprium parochum est ei pro peccato illo imponenda pœnitētia sacramentaliter, & sic in foro poli nō est locus remissioni, secundum glos. in. c. placuit in. l. 16 quæst. 1. & tenēt plures relati per Dueñas in regula. 378. limi. 1. & per Couarru. in dict. cap. 11. Pract. quæst. num. 4. vbi hanc communem testatur contra Palud. & Hostiens. relatos per eum, & quidquid per l. 22. tit. 4. part. 1. aliud etiam decisum extet, nam in ijs foro canonico stādum est, præsertim attentis decretis Concilij Tridentini, & alijs à nobis dictis in l. 5. ti. 1. n. 5. lib. 1. supra & sic quāuis Coua. nō referat tenet nouissimè Humada, in l. 22. tit. 4. p. 1. gl. vni. Quarto limitatur nostra cōclusio & restringitur, vt tunc demum iudex requisitus remittere teneatur quoties insimul cum requisitoria, quæ mittitur per officialem requirētem, & cum ea mittitur etiam summaria quædam
40 causę cognitio † & informatio, ex qua quidē cōstet de delicto tali & in quo loco commissum est, aliter enim remittere non tenetur, secundum glo. De more. in Clem. Pastoralis, de re iudi. quam omnes sequūtur, vt per Couar. in dict. c. 11. nu. 8. & in praxi communi sic receptum videmus, & tenet Oroscius, in l. præses. ff. de offic. præsi. pag. 446. num. 8. & Deci. in dict. c. 19. n. 15. & licet ipse ibi dicat quod hāc causæ cognitionem faciet iudex requisitus, tamen cōmuniter fit per requirentem, & in requisitoria inseritur informatio facta per requirētem de delicto & per quem, & vbi cōmissum est, & tenet Didac. Per. in l. 2. tit. 17. pag. 339. in fin. cum sequent. lib. 8. Ordinam. vbi respondet nostræ legi sententiam requirenti, & cum iudex requisitus non faciat hanc informationē iure optimo asseruimus in hac glo. iudicem requisitum etiam si nō habeat iurisdictionem teneri remittere illum. Quinto limitatur nostra conclusio, vt non procedat in crimi-
41 ne † hæresis, quia potest vbicunque puniri, nec fiet remissio, vt in l. Arriani. C. de hæreti. & tenent plures relati per

HAYROBA BIBLIOTECA OHY IN.T. VIRTUAL

lati per Decian. dict. cap. 19. num. 23. & Dueñas, reg. 378. num. fin. quòd intelligit Couar. vbi sup. & eum referés Decianus, vbi suprà, hoc, scilicet, modo quod si quis palam crimen hæresis Granatæ commiserit, & fugerit Valentiam ibique in eodem crimine perseuerauerit, petaturque remitti per inquisitores Granatæ, remittendus est illis, sed si non petatur remitti Valentiæ puniri poterit, quòd si Valentiæ etiam palam vel occultè hęresim commisit, & ibi capitur, ibi puniatur nec remissio fiet, vt per Couarru. vbi suprà, quem sequitur Decian. vbi suprà, & late Didac. Perez, l. 3. gloss. 1. versic. est præterea dubiũ, vtrum hæreticus, titul. lib. 8. Ordin. & in l. 2. pagin. 339. colu. 2. titul. 17. eod. lib. 8. Ordin. Sexto limitatur nostra conclusi. vt non procedat in crimine raptus, † in quo quilibet, qui carcerauit raptorem, punire eum poterit, ne que erit locus remissioni, ex text. in l. 1. §. sin autem, post. C. de rapt. virgi. vbi Hippolyt. num. 109. & 123. & ex text. in l. raptores. vbi Paul. num. 7. & Fulgos. 9. C. de Episcop. & cler. & Bal. num. 8. in dict. l. 1. vbi dicit quod tanquam vagabundus non habet priuilegium fori & Cass. in consil. Burg. titu. *Des Aduena*. 12. Rubr. §. vnico. nu. 11. fol. 364. & Ludouicus Peguera, in suis Quæst. crimi. cap. 43. num. 13. & hoc esse speciale in raptu testatur Tyber. Decia. tom. 2. de delict. lib. 8. c. 8. num. 4. & in cap. 9. num. 3. & 5. vbi inquit rationem esse, secundum gloss. in. d. l. 1. verbo, Sine fori præscriptione, quia ratione delicti sortitur forũ vbi est captus, quam rationem reprehendit Hippolyt. num. 232. versi. Capio. gl. Sine fori, nam regulariter nullus sortitur alibi forum, quam ratione originis, domicilij, vel delicti, sed dicit Hippolyt. rationem esse ob delicti atrocitatem, cui rationi adhæret Decia. in dict. num. 5. sed dissentire in quit in eo, quod non putat glossam ibi hoc voluisse, quod dicit Hippoly. sed hoc sensisse, quod scilicet raptor si cum rapta aufugiat, vbique reperiatur, dicitur ibi ratione delicti forum sortiri, sicut fur, quia donec retinet rem dicitur eam contrectare, & sic vbi cum re furtiua reperitur, poterit puniri, quia & ibi furtum dicitur fecisse eam contrectando, secundum Barto. in. l. si dominium. num. 2. ff. de furtis. Ita ergo & raptor ducendo raptam nolentem vbique videtur rapere, & ideo potest vbique puniri, sed si reperiretur sine rapta tunc procedat ratio Hippolyti, scilicet, atrocitas delicti. Ego tamen si licet mihi inter tot ac tantos viros meam proferre sententiam, & teneo nihil specialitatis

42 ptus, † in hoc crimine raptus † circa remissionis denegationem adesse, & neq; posse, ratione esse nõ remittẽdi, atrocitatem criminis, tũ quia nulla ratio specialitatis dari considerativè potest, cum eam nõ reperiamus expressam in iure, &. l. 1. &. l. raptores, suprà allegatæ, non eam inducunt, vt apparebit ex responsionibus infra dandis legibus ijs, tum etiam quia atrocitas criminis non potest eam inducere, quia in grauissimis criminibus, prout læsæ maiestatis humanæ, falsæ monetæ, perduellionis, nulla datur specialitas, quin in eis non sit locus remissioni si petatur per iudicẽ loci delicti, ergo neque in raptu, & sic cum hæc specialitas cesset & dicta ratio atrocitatis criminis, à ratione cessante efficitur falsam esse hanc limitationem, & consequẽter & etiã in crimine raptus sit locus remissioni si petatur: & itidẽ cessat illa alia ratio ex cõtrectatione sicut & in furto quia in furto iã diximus esse contra Bar. cõmunem opinionem & in praxi receptam quòd habet locũ remissio: neq;

43 itidem

itidem obstant dict. l. 1. §. sin autem post, & dicta. l. raptores, pro prima opinione allegatæ, quia vel intelligi possunt & bene, quòd procedũt, quoties per iudicem loci delicti non est petita remissio, secus aliàs, non est enim mirum vna iura per alia intelligi & declarari: vel dicendum, vt inquit glo. sine fori, & ibi Ang. per eam num. 3. Sali. 10. & Fulgosi. 3. in dict. l. raptores, quòd ibidem in illis legibus tantũ modo loquitur cõsultus, quando aliquis est priuilegiatus, vt non possit conueniri, nisi sub certo iudice, nam tunc dicunt prædictæ leges, quòd si iste priuilegiatus est raptor, illud sibi non prodest priuilegium, nõ tamen negat ibi cõsultus quin remissio non sit faciẽda si petatur, sicut fieret si raptor non esset priuilegiatus, nam remanet in dispositione iuris cõmunis, prout mihi videtur facienda etiam in crimine raptus, quicquid dicti doctores velint, contra quos voluit succincte tenere dicens hanc limitationem non esse veram, neque in dictis iuribus probari, Dueñas reg. 378. nu. 6. in fine. Ex quibus elicitur, secundum hanc meam cum Dueñas opinionem ampliandam esse nostrã conclusionem etiam in raptore, vt in eo sit etiam locus remissioni si petatur per iudicem loci delicti. septimo

44 limitatur nostra conclusio, vt non procedat in ciuitate Romæ, † vbi Curia Romana nunquam in aliquo casu remittit delinquentes ad aliã ciuitatem, seu prouinciam, eo quòd Roma est communis patria, & sic inquit vsitari Oldrad. cons. 124. in fine, secutus per Couar. in pract. cap. 11. nu. 9. in fin. & Decia. in dict. cap. 19. libri. 4. num. 25. & Clarus, in dict. quæst. 28. num. 25. & sic neque de regno vno ad aliud ex dictis per Couarr. ibidem nu. 10. & colligitur ex. l. 5. infra eod, debent tamen tũc ibidem puniri alter malefici. Octauo limitatur nostra conclusio, vt non procedat quoties iudex à quo petitur remissio, videt aut suspicatur, quòd facta remissione iudex ad quem facta fuerit, non puniet ipsum & relaxabit impunitũ,

45 † quod est contra rempublicam, cui expedit nè delicta remaneant impunita, ita Calderi. in capit. 1. de rapto. Abb. in cap. fin. de foro compet. Maria. Socin. in cap. postulasti, num. 15. eod. titu. Ias. consi. 121. volum. 1. num. 1. quos sequitur Decian. tom. 1. de delict. lib. 4. dicto cap. 19. num. 24. nam etiam iudex secularis non tenetur re

46 mittere ad Ecclesiasticum, † quando opponitur exceptio remissionis calumnioſæ, vt latè per Felin. in cap. sicut, de foro comper. in. 6. & sic tunc iudex à quo fuit facta remissio, si iudex ad quem fuerit negligens, vel iniustè relaxauerit delinquẽtem, poterit procedere & punire, eò quòd morosus vel contumax non potest allegare pendentiam litis in alio loco, †

47 secundum Bar. in l. vbi cæptum. ff. de iudic. & sic iudex ad quem si negligẽs est, non poterit opponere remissionem esse iam factam, secundum Decia. dict. cap. 19. num. fin. vbi inquit, cum Alexan. quòd iudex remittens poterit tunc vti cautela, vt præfigat

48 terminum remisso, intra † quem faciat expediri causam, aliter quod ipse procedet, hæc tamen si seruarentur, quot litibus iudices ij implicarentur, ita vt suspenderetur delictorum punitio, & plures causarentur expensæ, quòd vt euitetur, nunquam vidi super ijs disceptationem aliquam neq; credere quòd per superiores admitteretur, licet tãta posset esse certitudo negligentiæ iudicis petentis remissionem, quòd dicta cautela per superiores approbaretur & omne virtute talis cautelæ factum à iudice requisito ea vtente. Nono limitatur nostra

conclusio

HARVARD BIBLIOTEKA OHY im. M. SZYRKA

conclusio.vt non procedat, quoties
49 a lest consuetudo non remittendi + in loco illo vbi captus est delinquens, quia tunc non fiet remissio,prout nō fieri hodie de consuetudine testatur Cyn.in auth.apud eloquentissimum not.13.C.de fide instrument. & quàm plures alij relati per Clarum ,in dict. quæstio.58.num.20.& Decia. in dict. cap.19. num.18.lib.1. inquit hoc esse verum dum tamen iudex negans remissionem procedat& puniat delinquentem, aliter enim non valeret consuetudo, fed quicquid dicant dicti doctores in nostro Regno hæc nō procedent, cum non valeat consuetudo contra ius Regium,vt tenet ex presse Auenda.capit.7.perto.num.7. lib.2.Decimo limitatur nostra conclusio,vt non procedat , quoties remissio facienda est à iudice maiori
50 a minorem , + putà quoties iudex loci delicti subditus est illi iudici,qui ad remissionem requiritur vt tenet Oldrad consil.123. relatus per Coua. in practi. quæstionibus dict.capit.11. num. 10. versic. decimotertio illud, eò quòd remissio debet fieri de minori ad maiorem, vel à pari ad parem non autem a maiori ad minorem. l. a cognitionem.ff.ex qui. caus.in possess. catur.l.ad Principem.ff.de appellat.in auth.de appellatio. in princip. not. Cassan.in consil.Burgun.rubric. 12.num 16.& Oroscius,in l. præses.ff. de offi.præs.colum.446.num.8.quòd quidem optime Couar.vbi supra, intelligit esse verū vbi iudex hic maior vel superior poterat alioqui causam iam captam a iudice inferiori aduocare ad se ipsum, aut retinere cuiuscumque appellationis occasione, vbi hic iudex maior & superior cū remissio petitur,vel causam auocabit, vel eandem retinebit, vt eousque appellanter 120 ab iniqua petita remissione, etiam si æquissime eadem petita fuerit, sed si iudex hic superior non posset causam talē apud inferiorem pendentem auocare,neque eius cognitionem assumere aliter quā per legitimam appellationem,tenebitur vtique requisitus remittere delinquentem ad locum delicti, quatuis illius loci magistratus inferiores sint, & hunc superiorem habeant.Ex quo ipsemet Couar.ibidem infert, quòd si in Hispania delinquens à loco delicti fugeret ad locum vbi est dux vel Marchio loci delicti Dominus, & iu-
51 dex ordinarius loci delicti + peteret remissionem,non poterit eam negare,nec impedire dux ille,Comes, vel Marchio, etiam si superior sit iudicibus ordinarijs loci in quo delictum commissum fuit,vt probare videtur Cassan. vbi supra, & Iacob.à Bellouiso relati & secuti per Couar. vbi supra, & Auendan. Resp. fin. num. 6. & est singularis declaratio & vera & tenēda in iudicando & cōsulendo. Vnde cimo limitatur nostra conclusio, vt non procedat si ciuitas , + ad quam
52 delinquens aufugit , fæderata sit, nam detracta remissione ibi puniri poterit:quæ Bart. in l. non dubito.ff.de capti.& Isa. in l. vbi pædum, num. 18. C.de transactio, & Hippol. in pract.§.opportune, nu.36. opinio fuit, Baldo, in l.executorem, num.21. C.de execu.rei iudi. quantunuis affirmante eam Bartolo & sequacium opinionem nequaquam à cōsuetudine neque à lapsu tibus admitti: Oroscius tamen in dict.l.præses, num. 8. colu. 446.ff. de offi.præs.dicit sibi videri in his capitula Fæderis , si quæ sint, sequenda esse (sunt autem aliqua alia inter populos fæderatos. l. conuentio. num.ff.de pact.)alioqui Bar. & sequacium opinio tenēda est ita Oroscius, ibidem & bene asserit, & ab hac Bart. opinione in practica non esse recedendum quoties ex capitulis confœderatis,

deratis aliud non constat testatur Clarus,in libr.5. practic. crim.in quæstione. 38. num. 10. Duodecimo limitatur nostra conclusio,vt non procedat quo ad clericos delinquentes
53 in aliquo loco +,vi enim si iuris- 55
dex Ecclesiasticus in alio loco habitans petat ad se remitti , remittendi omnino sunt , neque per iudicem loci delicti puniendi, secundum omnes,teste Ioan. Campe. inter consilia Alexand. de Neuo. consil. 56. numero.3.& in facti contingentia consuluit Isa. consil. 121. in.1.dubio lib.1. & Clarus,vbi supra,dict. quæst.58.nu. 27.Ibi tamen de clericatu consta per informationem per ipsum iudicem Ecclesiasticum factam quam mittere debet iudici requisito vt remittat , vt inquit Clarus , vbi supra, quæst.36 num. 10. & id cotidie praxis demonstrat præsertim in clericis minorum ordinum , de quibus solēt lites maximæ tractari inter seculare & ecclesiasticum iudicem super remissione eorum ad ipsum Ecclesiasticum,præsertim hodie attenta dispositione Cœlij Tridentini, de qua fit mentio in l. 1. & per totum titul. *De los clerigos de la corona.* supra,lib.1.qui qui dem clerici minorum ordinum , vt
54 gaudeant tonsuræ + priuilegio & ad Ecclesiasticum iudicem suum in delictis remittantur, tenentur præsentare originaliter titulos suorum ordinum, & se per Episcopum eos ordinantem probare fuisse deputatos ad seruitium suæ parochiæ , vel ad studium , & quod in deputato loco seruierit saltim ad minus tum celebrationem , vel in studio deputato exiterit; & habitum clericalem vsitatum in illo loco & consuetum aperiam portauerit , & quòd sint quieti & pacifici, & bonorum morum, aliter enim non fiet remissio eorum ad iudicem Ecclesiasticum , eorum

Azeuedo super.8.

tamen, qui aliquo ex sacris ordinibus sunt decorati , constito de hoc per statim remissio ad Ecclesiasticum . Et cū remissio hæc sit per iudices seculares ad Ecclesiasticos non sunt clerici ignominiosè + remittendi , vt alibi diximus, & tradit Clarus,dicta quæstione.36. num. 48. vbi num.49.inquit, non teneri iudicem Ecclesiasticum stare actis per secu-
56 larem factis contra clericum ipsum. Decimotertio & vltimo limitatur nostra conclusio, vt non procedat, quoties prouinciæ essent multum
57 distantes + , putà si à iudicibus Indorum petatur remissio aliquius delinquentis in Hispania , nam ab Hispania ad Indos dura , & periculosa & grauis esset remissio & expensæ magnæ fierent , ob quas euitandas multa in iure statuta sunt, & sic puniretur talis delinquens vbi inuentus fuerit , secundum Angel. in lege nouen dubium. ff. de custodia reorum relatum & secutum per Auendan. dicto Responso fin. num. 10. conclusione. 12. Qua conclusione sic ampliata & limitata , resolutiue , vt remissio fiat concurrere debent requisita à Doctoribus proposita , putà à Guidone Papæ , decisione Delphin. 202. incip. In remissione. & Aules, cap. 27. præcip. glos. *Entregen.* num. 12. Tyberio Deciano , in dict. libr.4. de delict. cap. 19. de remiſ. reorum, num.20. qui proponunt sex requisi-
58 ta +. Primum quod constet de delicto , id est, quod crimen fuerit commissum. Secundum , quod constet etiam crimē fuisse cōmissum in territorio iudicis petentis remissionem. Tertiū, q accusatus, id est, delinquēs non sit vagabundus, secundū aliquorū opinionem. Quartū , q delictum de quo agitur nō sit hæresis , quia de tali crimine potest à quocunque puniri. Quintum quòd nō cōmiserit crimē

aliquod in loco, à quo petitur remitti ad locum alterius delicti, quia si & ibi illud commisit debet prius ibi punirí. Sextum quòd iudex debitè requirátur. Sed certà multa ex istis non sunt requisita ad esse remissionis, vt ipse Guido Papæ præsupponit, sed sunt casus, in quibus debet remitti, vel non remitti, de quibus supra in progressu diximus. Et ideò vera & necessaria requisita sunt, † quod per processum & requisitoriam per iudicem requirentem missam iudici requisito, ei constet delictum esse per illum hominem commissum, & interritorio iudicis requirentis, & quòd est tale delictum, pro quo pœna corporalis venit imponenda, & cum ijs satis tenet iustificata petitio remissionis, neque amplius aliquid aliud requiritur. Sed an si reus hic confessus fuerit delictum coram iudice competente operabitur aliquid contra ipsum talis confessio in iudicio iudicis requirentis ? ad quam sit remissio, & Bart. in l. Diuus, ff. de custo. reorum, inquit quod non nocebit, sicut neque alia acta nocebunt, sicut tur Guido Papæ, decis. Delphi. 419. idem tamen Guido Papæ, dicta decisio. 221. num. 6. refert Angel. in tractmale ciicentem, quòd duos pariet effectus confessio facta coram iudice remittente, primus est, quòd faciet sasim indicium ad torturam coram iudice ad quem fit remissio. l. capite quinto, vbi Bar. ff. de adulte. secundus est effectus, quòd à iudice, ad quem facta fuit remissio poterit reus cogi tormentis, vt in confessione illa persicueret, vt notat Innocent. & alij in capit. at si clerici, de iudicijs, & Angel. in tractatu malefic. in verbo comparuerunt dicti inquisiti & confitetur totum, num. 14. vbi etiam Augustl. de Arimi. in additio. idem tenet, & plures concordant. adducit, & sequitur Decian. vbi suprà, nume. 22. vbi & inquit cum Hippoly. quòd si reus coram iudice remittente fuit indebite tortus, putà sine indicijs, etiam si post coram iudice ad quem fit remissio ratificet confessionem, nihil ibi præiudicabit, & inquit Decian. ibi hoc non fundare Hippolyt. sed tantum dicere naturalem rationem hoc dictare, sed ipsemet Hippoly. in eo. §. opportune in practic. crimin. hoc late fundat, scilicet quòd si peruerteatur ordo iuris, qua perseruersione facta reus cõtéetur in tormentis, nihil ibi prejudicat confessio etiã si millies ratificet eam. Et an si coram iudice remittente reus hic cœptus fuit torqueri legitimè, † fed nõ fuit perfecte tortus, poterit nè de nouo iudex ille ad quem fuit remissus torquere vel teneatur computare, & inquit teneri computare, quod vertit dicit Decianus, vbi suprà, dict. num. 22. quoties iudex remittens erat etiã competens, secus si esset prorsus in competens, quia tunc omnia per eum acta nulla sunt, & ijs finitur prolixa hæc gloss. in materia remissionum satis per alios diffusa, sed nunc in breui compendio declarata.

Ibi, *Donde delinquieron*, Regula est enim iuris tritissima & generalis, q delinquens † ratione delicti fortiur forum in loco, in quo deliquit, etiam si alias non sit suppositus iurisdictioni alius loci, & ideò ibidem accusari debet. d. fin. ff. de accusat. l. 1. C. vbi de crimin. agi oport. cap. 1. vbi gloss. & omnes de raptori. s. solent. ff. de quæst. reo. gloss. in l. a Diuo Pio. & ibi Senator. ff. de re iudic. cap. fin. & ibi glo. de foro comp. l. 1. C. vbi Senato. vel clarif. cap. si peccauerit, 2. qu. & in capitulo placuit. 6. quæstione. 3. l. 32. titul. 2. partit. 3. Ibi, *La dezena espar pazon de yerro, o de malfetria que oviesse hecho en la tierra*, & in l. 15. tit. 1. p. 7. & ex

ex lege noſtra in ijs verbis etiam probatur. Cuius regulæ rationes plures aſsignantur, prima eſt, quia
63 maximè † expedit Reip. delicta eo in loco puniri, in quo fuerint perpetrata propter exemplum, vt qui nõdum deliquerunt, à criminibus abſtineant delinquentiũ punitione territi. l. capitali. §. *Famoſos*. ff. de pœnis. Clem. t. de offi. ordi. c. quapropter. 2. q. 7. c. ad liberandum, de Iudæis. cap. 2. de calumniat, & quæ dixit Couar. in c. alma mater, in princ. nu. 9. ſi dicirco, qui deliquit eſt punſ ẽdus vbi crimen cõmiſerit, tex. optimus, in Auth. vt nul li iudi. §. ſi quis. verb. Cõprehenſorũ, & in Auth. vt omnes obed. iud. §. hoc cõi. Ieraſtes. l. ſi cui. §. fi. & l. fi. ff. de accuſa. c. ſi ille. 15. q. 4. Secũda ratio eſt, quo. Reſp. illa in cuius territorio delicti eſt perpetratũ abſq; dubio, ſpe-
64 ciali afficitur iniuria, vt cõſtat, cum Magiſtratus illius, maxime offendun tur, quibus cõuenit prouincia malis hominibus expurgare, nè ab his quie ta hominũ vita illius Reipu. quæ illis exitit delegata paſtum turbetur, & ideò iuſtũ eſt, quod ijs iudicibus conueniat eorũ criminũ punitio, vt publica fiat vindicta, & de iuque ſatisfactio illi Reipub. quæ læſa fuit, vtquè in ea tutior ſit inter improbos innocentia. l. 3. & l. congruit. ff. de offi. præſi. l. cap. factæ ſunt leges. 4. diſt. Tertia itidem eſt ratio ex eo quod punitio ſcelerum admodum neceſſaria Reipfacilius fit ac cõmodius dum de criminis authore diſcutitur, ſi ea cauſa in loco delicti cõmiſi examinetur, nam ſi alibi foret examinãda cotidie manerent ſcelera impunita propter occultam authorum cognitionem, quæ difficillimè poſſet in lucem prodire ſi in loco delicti nõ ageretur de criminis eiuſdem punitione, quod ſatis conſtat & noratur in dict. ſ. hoc conſiderantes in Authent. vt omnes obe. iudi. Quarta & vltima ratio eſt, quia iniuriam paſsi, & cognati eius publicam vindictam alieno in territorio profequi, præſertim apud iudicem illius loci, cuius incolæ ſunt & in quo domicilium habent delinquentes omitteret profectò publicã iſtã, vel priuatam accuſationem, quam profecturi ſunt multis expenſis in eo loco, vbi qui iniuriam intulerunt amicos & cognatos habent, atque ideò parum eſſent tuti, nec temere incerti de iuſtitiæ miniſterio, quem admodum & in dicto. ſ. hoc conſiderantes inſinuatur. Quibus quidem rationibus ſortiri ratione delicti fortius eſt quã ratione domicilij aut capturæ & ideò remittendus eſt delinquẽs ad locum vbi deliquit. Et quanuis de hac regula & iurisdicta concluſione, q ratione delicti ſortitur quis ſorũ plura dixerint † Abb. & DD. in cap. 1. de raptor. Hippoly. in l. 1. vnic. nu. 123. C. de rapt. virg. idem Abb. & alij in cap. fin. de foro comp. & Maria. Soet. in c. poſtulaſti, 2. nu. 5. vſque ad. 13. de foro comp. vbi circa eam ponit. 27. quæſtiones, & Boeri. deciſ. 29. Caſſa. in cõſuet. Burg. Rubr. 12. §. vnico, per totũ. Alciat. in cap. pernicioſum. 2. nu. 66. vſque ad. 73. de offi. ordi. Soci. in Regul. 335. Dueñas in Regu. 378. & Decianus, vbi ſup. in dict. titu. 17. & quibus modis † fortiatur quis forum tra
66 dit Hippoly. ſingu. 404. & Alex. conſ. 166. videretur fortaſſe, vol. 7. Tamen quia iam circa hanc cõcluſionem recurrendum eſt ad legem noſtram ex dictis Authoribus principaliora & practicabilia deſumemus, vt præ manibus hic habeantur. Et ſic dicta regula, & concluſio, ampliatur primo, quòd adeo eſt principalius forum de licti, quòd etiam ſi in domicilio ſuo vel alibi capiatur ad locum delicti re mittendus ſit vt ibi puniatur, vt remanet dictum in glo ſſ. præcedente.

Secundo ampliatur nostra conclusio & regula, vt de necessitate & non de vibanitate fortiddum est forum delicti & ad illud remittendus delinquens, secdum Couar. d.c. 11. practn. 1. & in glosl, præcedente diximus. Amplia tertio, in Imperatore, vel Rege, qui si delinquat in territorio Episcopi poterit per eu puniri, vt est glo. in c. duo. 96. dist. & in c. quoniam. 18. dist. facit tex. in. c. cu apud Thessalonicam. 11. q. 3. quod verum est præmissa tamé monitione canonica, iuxta tex. in. c. notit, de iudic. ita tenent Hosti. Anto. & Imol. in cap. pernicios. de offi. ord. di. quod ipsi restringit, nisi princeps delinquens esset nimis seuerus vel iniuriosus, quia non debet Episcopus eum punire, sed relinquere iudicio Papæ, quod dictum videtur esse potius de cósilio, quam de iure, secundum Alcia. in d. c. pernicios fam. n. 71. ita refert Dueñas in d. Reg. 338. n. 1. Quarto ampliatur dicta Regula, vt procedat non modo, vt possit procedi per accusationé, iuxta d. li. ff. de accusa. Sed etiá per Inquisitionē ǂ, qua cógruit bono & graui præsidi curare, vt pacata & quieta sit provincia, quam regit, quod non difficile obtinebit si solicite agat, vt malis hominibus prouincia careat, eosque conquirat, & prout quisque deliquerit in eú animaduertat, vt inquit Vlpianus in d. l. cógruit. ff. de offi. præsi. Quinto ampliatur, vt procedat etiá in seruis ǂ, quia potest iudex locidelicti punire seruum cuiuscunque in quocúque territorio habitátis, imo, dominus eo in loco tenetur exhibere seruum delinquéntem, & ibi illú defendere si vult. l. li. ff. de noxal. Sexto ampliatur etiá in personas ǂ clarissimas & alias quacúque dignitate insignes, infrá tú illustres, vt est text. in. l. C. vbi sena. vel clarissi. & ita intelligit & declarat gl. & ibi Salt. in l. Magistrix. C. de iur. om. iud. quod hodie difficulter procedet, cum ex Regiasche dula pro quolibet delicto a milite cómisso data sit iurisdictio eius capitaneo. Octauo amplia, etiá si actus cœptus in vno territorio fuisset cósummatus in alio, nam si delictum erit ǂ, diuisibile poterit in vtroque loco puniri, vt si quis in vno territorio cepit aliquem, & cómisit priuatum carcerē, & in alio expoliauit, nam de captura iudicabitur à iudice loci, in quo cepit illū, & de spolio à iudice loci in quo spoliauit eum, ita pulchrè Bald. in c. 1. in §. iniuria nu. 11. versic. quæsuit. Iacobus Butr. de pace iura. firm. prout etiá in mandato, quando mandatū de per se nō secuto effectu est punibile, vel quādo non tractatur de puniendo mandantem pœna, qua puniédus est mandatarius, qui executus est, sed extraordinaria, vt declarat Bart. & Inno. in. l. si vt proponitur. ff. de fideiussor. & per Barto. in. l. non solum. §. si mandatum. n. 9. ff. de in iur. & idem pulchrè declarat Bal. l. fi. n. 17. C. si à non comp. iudi. licet aliter videatur dicere in. l. non ideò minus. n. 13. q. 6. C. de accusa. Sed intelligendum est eius dictum secūdum præcedentem a distinctionem, & ita intelligit illud Alex. cōl. 216. póderatis. n. 10. cum seq. & nu. 13. volu. 6. & Ange. in Tract. maleficversiū. Sempronii mandatorē. quæst. 7. nu. 18. vbi etiam pulchrè Ang. de Arimi. in hanc sententiam distinxit & limitat, & idem Angel. in versic. existens Florentiæ. q. 1. nu. 2. & ita etiam intelligendum est dictum Angel. consil. 178. visis actis, in prin. & sequitur Ancha. in repet. c. postulasti, de foro compet. quæst. 2. num. 36. Hippoly. in l. si. ff. de iur. om. iudic. n. 209. Abb. consi. 24. & Rodulf. colu. 1. versū. Venio ad primum, lib. 1. Sed vbi mandatum non est punibile: prout regulariter non est, secundum Clarū, Clarum, in lib. 5. pract. crim. q. 38. n. 6. & nos alibi diximus in libro. 1. supra, 72 tūc vbi delictū ǂ est perfectū mandās est puniēdus & ibi remittēdus, vt puniatur, secūdū Clarū, ibi, & Dueñas, Reg. 378. n. 3. Auend. Resp. fi. n. 5. con clu. 3. sic etiā si duo fecerūt tractatū de occidēdo Titio & vnus ipsorū il- 73 lum interfecit ǂ in alio loco, poterūt puniri de tractatu in loco in quo illū interfecerūt, quia tractatus est delictum de per se, & ficillud homicidiū cum tractatu diuidi potest, secūdum Bart. in l. & si amicis. §. in prin. ff. de adul. q. 7. & Beroius. q. 89. per totam, & Iol. Clar. vbi sup. q. 38. nu. 8. Pariter etiam si dubitatur an qui existens in vno territorio sagitta vel archibusio 74 aut scopio, occidit quempiam existentem in alio territorio erit distin guēdum an per statutum vel legem sint diuisi vel diuidi possint ista duo actus, scilicet sagittare, exonerare, vel percutere, nam si statutū dicat, q. quicunq; sagittauerit, vel exonerauerit scopum, puniētur tunc etiam à iudice in cuius iurisdictione existēs exonerauit, dato q. in aliena iurisdictione occideārit, secus si statutū puniret percutientem, vel vulnerantem, vel occidērem, ita determinauit Pet. relatus per Cyn. in l. 1. C. vbi de posss. agi oportet & fuit etiam quæstio determinata hoc modo per AEgid. de Cremo, vt refert Ioan. And. in c. 1. de priuile. in 6. & plenius in c. in obscuris, sed tritu. in 6. in nouel. refert Clarus, in d. q. 38. n. 9. & idem videtur tenere Bart. in l. libellorum. n. 7. ff. de accusa quādo tractamus de percusione, vt ibi, idem tenet Petr. de Anchar. in Repe. c. postulasti, de for. compe. n. 37. versi. In alia quæstione, & Floria. in. l. ait lex. n. 7. ff. ad l. Aquil. Hippol. in l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. n. 210. & 211. vbi quid si puella fuit rapta in vno territorio, & cognita in alio. Idemq; Azeuedo super. S.

dicēdum si statutū punit proferentē 75 ǂ conuitia, punietur cōuitians alibi, no in loco in quo protulit, si vero punit conuiciātem vel iniuriātem, attendetur locus in quo ille passus est iniuriā & conuitiū, non existēte aūt statuto. Et in hoc & in præmissis casibus de iure communi cōfundūtur manda tum, tractatus, carceratio, & expolia tio, fagi. tatio, & percussio, probatio iniuriæ, & passio ipsius, quia de iure cōmuni, delictum i denominatur à fine, & sic à cōfiētatione, vt tradit Bart. in d. l. libellorū. n. 7. & oēs in locis supra allegatis sequūtur. Idē quoque dicēdum si quis in vno loco iura uit, & in alio falsum depōsuit, vel rauput puellā in vno loco, & in alio cog nouit eam, vel ratificat delictum in vno loco in alio cōmissum, vt per Tyber. Decia. in d. tit. 17. n. 11. 12. &. 13. primi tomi, & ibi. 4. de delictis, à quo hæc & alia hic proposuimus, vt præ manibus habeātur. Nono ampliatur nostra principalis cōclusio, vt procedat etiā si delictū cōsisteret in non 77 faciēdo ǂ, putā q. prælatus exisēs in vna diœcesi incurrit negligētiam circa prouisionem ecclesiæ fuæ existentis in alia diœcesi, Episcopus loci in quo sita est Ecclesia, quæ passa est negligentiam supplebit, quia ibi dicitur cōmissum delictum, quanquam prælatus negligens, quādo Ecclesia passa est damnum, fuisset in alia diœcesi, sic cundum glo. eorum in Clemen. 1. de supp. neg. præla. vbi Card. allegat Innocen. in capit. Pastoralis, de priuileg. Aduertendum tamen, inquit Decian. vbi suprà, numer. 14. quòd quanquam ille Episcopus suppleuit negligentiam, putat tamen, quòd si talis negligentia erat punibilis, quòd punietur ab Episcopo fuæ diœcesis, quia quoad se consummauit ibi delictum, datò, quòd effectus illius delicti quoad damnum se extēderit in

BIBLIOTECA OHY

alia diœcesi, per eã, quæ dicta sunt supra de mandato, fagitatione, tractatu & aliis similibus. Decimo ampliatur nostra conclusio & regula, vt procedat etiam si ex vno actu plura sequã-
73 tur delicta † in diuersis territoris facta, quia in singulis territoris per iudices illorum locorum poterit puniri, putà si quis furtũ commisit Vincentiæ, & rem furtiuã Patauium asportauit, & ibi vendidit, & fic quo denuò Patauij correctauit, & fic nouũ furtũ fecit poterit etiam puniri per potestatem Patauij, secundum Bart. in l. fi do minio. ff. de furt. quem sequitur relati per Decian. vbi supra, n. 15. vbi al legat Socinum, dicentem quod hæc Bart. opinio fecit suspẽdi vltra cẽtum millia hominũ, & quod ante Bart. cõtraria opinio erat cõmunis, & supra in hac lege contra Bart. tenuimus in hoc de fure, prout semper tenuisse inquit Decia. d. n. 15. Vndecimo ampliatur nostra conclusio, vt procedat etiam si in cõfinibus duorum terri-
79 toriorum factum sit delictum †, nam si ignoratur cui territorio locus ille sit applicãdus, ambo iudices illorum territoriorum de rigore poterũt cognoscere, quia locus ille dicitur communis, per text. in. § insula. Inſtit. de rerum diuiſ. & glo. ſi. in cap. licet. 16. q. 1. Bart. & alij poſt Dyn. in l. iuriſperitos. § cum omnes. ff. de excuſ. tuto: & alij plures relati per Decia. vbi ſupra. n. 16. & licet aliqui dicant, vt cõſtat ex Iulio Claro. d. lib. 5. pract. criminaq. 38. n. 11. cõmunem eſſe opinionem, eſſe locum præuentioni †, quod
80 & ego credo verius, tamen ſecũdum Clarum, ibi, vſus obtinuit, quod ambo iudices procedunt, & puniunt, in ſuo territorio, & hoc niſi ille locus in
81 aliquo etiã minimo † eſſet vicinior alicui territorio, licet eſſet in cõfinio, nam ille iudex territorij vicinioris præferetur, iuxta text. in dict. §. insula. verſi. quod ſi alter parti, & habetur Deutero. c. 21. quod ſi repertũ ſit cadauer in cõfinio aliquarum ciuitatum, quod vicinioris ciuitatis ſeniores expiabunt illud delictum facta menſuratione à ſingulis ciuitatibus vicinis ad locũ cadaueris, quod ſi dubitetur quomodo ſit facieda men
82 ſuratio †, die quod per vias terræ frequentiores, vt eſt communis, teſte Deciano, vbi ſupr. n. 17. contra Bart. in l. 1. nu. 6. ff. ſi quis cau. vbi à Paul. & Iaſ. num. 3. & 9. reprobatur. Item limita niſi vnus ex iſtis iudicibus horum duorum territoriorũ eſſet inferior, alter vero ſuperior, nam hoc caſu de
83 fertur ſuperiori †, argum. cap. ſi à fede, de præbend. in ſexto, vlterius limitatur, niſi cum altero ex iſtis iudicibus cõcurreret aliquis alius modus †,
84 quo quis fortitur forum, vt quia eſſet iudex domicilij, aut originis delinquentis, quia tunc is præferretur, qui duplici iure fuerit iudex, quia duo vincula magis adſtringunt, Authentic. itaque. C. communia de ſucceſſ. cum concor. & notat in cap. ex parte, de for. comp. Item limitatur, vt nõ
87 procedat de æquitate †, quia ne reus vexetur duobus iudicibus, deberent inter ſe cõcordare, vt alter vices amborum ſuſtineret, vt per Maria. in dicto cap. poſtulaſti. nu. 7. de foro competẽt. Et ideo crederem in practica tenendum in tali difficultate, & iudicum contentione adeundum eſſe iu
86 dicem, vel iudices † ſuperiores dicto rum iudicum, vt ipſi declarent, quis eorum cognoſcet, & ſuperior adhærebit iudici præuenienti, ex dictis per Iul. Clar. vbi ſupra, dicto num. 11. & nu. 9. & 28. ibidem, & vbi nullus præuenit, conſiderabit an concurrat aliqua ex limitationibus ſupradictis, quod ſi nulla earum concurreret, neque præuentio, tunc ſuperior ipſe cõpellet eos, vt ſe cõcordent, quia non eſt iu-

non eſt iuſtum, reum pluribus iudicibus, & iudicijs moleſtari. Et an proprie loquendo habitans, vel delinquens in cõfinibus dicetur habitare, vel delinquere in tali prouincia, vt cõprehẽdatur, vel non ſub ſtarũto loquente de habitantibus, vel delinquentibus in tali prouincia, Decianus, vbi ſupra, nume. 21. concludit, quod non cõprehẽdetur proprie loquendo, & aliqua ibi ex hoc infert. Duodecimo ampliatur noſtra concluſio, vt procedat, etiam ſi delinquens eſſet ſuperior iudicis loci in
87 quo deliquit †, vt ſi Archiepiſcopus delinqueret in loco Epiſcopi, qui ſibi eſſet ſubditus, dummodo non eſſet eius ſuffraganeus, quia ratione crimi nis, quis perdit priuilegium ſuum, in Authen. qua in prouincia, & l. 1. C. vbi de crim. agi oport. & cap. placuit. 6. quæſtione. 3. & dicit Anchar. in Clemen. 1. nor. 1. de foro compet. quod etiã ſi Patriarcha delinquat in diœceſi Bononienſi poterit puniri ab Epiſcopo Bononiæ, & tenent Innocent. Panormit. & late Felin. in capi. cum inferior, de maio. & obedien. co lumna 1. & 2. vbi Ioann. Andr. dicit, quod etiam Archidiaconus poterit punire extraneum delinquẽtem Epi
88 ſcopum † in iuriſdictione ſua, nam
89 etiam maior in alieno territorio † habetur pro priuato, vt de præſide dicitur in l. 3. ff. de offi. præſi. & tradit Ioa. Andr. in cap. cui licet, de reg. iur. in. 6. & Ancha. in dict. 2. poſtulaſti oppo. 6. de for. comp. refert Decia. vbi ſup. nu. 22. qui in. n. 23 limitat primo hãc cõcluſionẽ, niſi eſſet ille Epiſcopus ſuf-
90 fraganeus ipſius † Archiepiſcopi, ſecũdum Ioan. de Ana. in d. c. cũ inferior, quia vt inquit Ioa. And. in d. c. cui licet, negari nõ poteſt, quin Archiepi
91 ſcopus habeat † ordinariã poteſtatẽ in diœceſi ſui ſuffraganei Metropolitani. c. paſtoralis, de offic. ordi. & ille Azeuedo ſuper. 8.

ſuffraganeus ſubeſt Archiepiſcopo, ſicut clericus ſuo Epiſcopo, & idẽ tenent Archid. & Domi. in. c. 13. q. 8. & idcò Archiepiſcopus delinquens in diœceſi ſui ſuffraganei erit cõuenien dus corã Patriarcha, vel Papa, & tradunt etiam omnes in. d. c. cum inferior, quod reſtringe cum Decian. vbi ſupra, num. 24. & Feli. latè in dict. cap. cum inferior. num. 3. quando Archiepiſcopus deliquit in diœceſi ſuffraganei ſui, ſecus ſi deliquiſſet in diœceſi ſui ſuffraganei, ſed non vti ſuffraganei, ſed qui erat ex diſpenſatione alterius diœceſis Epiſcopus, & ſic quo ad illum Epiſcopatum non erat ſubditus Archiepiſcopo, quia tunc poterit illum punire, quia non puniet eo caſu tanquam ſuffraganeus, ſed tanquam Epiſcopus illi non ſubditus. Decimotertio ampliatur noſtra concluſio, etiam ſi eſſent duo domi
92 nipares in iuriſdictione †, quia vterque procedet, vt per Decia. vbi ſupra, num. 25. niſi adminiſtrationem diuiſe rint inter ſe. Sed an ſi dominij aut iudices vnius Caſtri, qui adminiſtrationem habent diuiſam inter ſe, vnus eorum delinquat in iuriſdictione alterius nunquid poterit ab
93 alio puniri †, ex Barto. in. l. inter tutores poſt num. 6. ff. de adminiſtr. tuto. communis ſecundum Feli. in cap. prudentiam. de offic. delle. quod non & Velaſcum, in l. imperium, poſt nu. 186. ff. de iuriſd. omn. iud. & Iul. Clar. lib. 5. pract. crim. q. 38. nu. 3. & Decia. dict. lib. 4. de delict. d. c. 4. n. 33. tom. 1. Decimoquarto principaliter amplia tur noſtra concluſio, vt procedat
94 etiam ſi delinquens eſſet delegatus Principis, quia poterit puniri à iudice ordinario eius loci, in quo deliquit, quod proculdubio verum eſt, ſi deliquit extra terminos cauſæ delegatæ, quia tunc non deliquit vt Delegatus, ſed vti priuatus & quilibet

alius, vt per Ioa. And. in cap. fi. de rescrip. & per Cyn. & alios in auth. qua in prouincia. C. vbi de crim. agi. opor. & præsertim si fuerit finita delegatio, vt in §. damus, in authen. vt iudi. sine
95 quo suf. Quinimo & si circa ipsam causam delegatam deliquisset, puta quòd pecunia fuisset corruptus, vel per fraudes & fordes pronunciasset, videtur quòd posit etiam ab ordinario loci puniri iuxta doctrinam Cyni. & hanc partem post Ioa. And. tenuit etiam Pet. de Anchar. in repet. dict. cap. postulasti, nu. 32. de foro comp. & ibidem etiam Maria. quæst. 11. nu. 9. qui allitera refert dicta Petri, Decianus tamen in dict. titu. 17. lib. 4. to. 1. de delict. num. 26. inquit se putare, quòd neque si fraudem commisisset, aut fordes in facienda sententia in causa, in quafuerat delegatus, quod non posset puniri ab ordinario, sed à delegante, quia circa materiam & cõcernentia dictam causam delegatus
96 maior est quocunque ordinario. studuisti, de offic. del. & notãt omnes in Rubr. de offi. eius, & in omnibus est subditus quoad illam causam deleganti, & ab eo ad delegantem appellatur, & hoc securius esse iudico, vt alibi dixi, & si delegatem si index essem ordinarius illius loci faceremus de eo, & volent enim ex contrario fãto scandala & dissensiones oriri inter ordinarium, & delegatum & populares, & quibus maxime indignantur superiores delegantes, & ex certiorationes de excessibus delegati superioribus ipsis facta, honorant ordinarium iudicem eos certiorantem. Decimoquinto arbitratur nostra cõclusio, vt procedat etiã si clericus in
97 causa cora laico deponeret fallum, † quia ex quo falsum cõmisit in loco laico iudici subiecto, & coram eo, & sic ipsius iurisdictionẽ offendit, ab eo puniri poterit, quæ opinio maxime procedit si Episcopus cõfessus fuerit, & clericus corã laico deponeret, vt videtur sentire And. Sicul. in. c. verũ, de foro comp. & Marian. in dict. cap. postulasti, quæstio. 18. num. 21. & Decidict. titu. 17. num. 27. vbi se remittit ad ea, quæ dixit in eo. lib. 4 tomi. 1. titu. 9. limit. 4. num. 82. vbi videtur remanere cum hac opinione, quòd posit secularis punire clericum coram eo falsum deponẽte, dummodo procedat ex officio, & non ad partis petitionem, & eum condemnet ciuiliter in bonis, non verò corporaliter: sed quo ad hanc ampliationem melius procedit Iuli. Clarus in dict. libr. 5. pract. crimi. quæst. 38. nu. 14. dicens,
98 quòd in hoc fuerunt † tres opiniones. Prima fuit glo. 1. in 1. nullum. C. de testi. dicentis, quòd iudex laicus posit talem clericum punire de falso, sed ista cõmuniter reprobatur, vt per Clarum ibi. Secunda fuit Frederi. de Senis, consi 93. factum tale, dicentis quod iudex secularis non ad accusationem partis, sed ex officio posit punire talem clericũ falsum coram eo deponentem in pœna pecuniaria, & hanc opinionem dicit in Francia seruari. Guillel. Benedicta. parte repe. cap. Raynutius, fol. 79. nu. 142. relatus, per Cassan. in consu. Burgun. fol. 32. num. 87. & idem attestatur Alfred. in Clem. 1. de offi. ordi. in. 2. Fall. regula. Sed tertia fuit opinio Hostiẽsis quòd laicus, neque pecuniariter, neque corporaliter posit illi punire, & hanc tenẽt cõiter Canonistæ secũ dum Affict. decis. 230. & cõem etiam testantur Felin. & alij relati per Clarum in dict. num. 14. & Didac. Perez, in. 1. glo. 1. fin. in fine, tit. 6. lib. 8. Ordi. pag. 189. colum. 2. vbi idem dicit si fuerit aduocatus & delinqueret in officio, & hæc. 3. opinio seruatur in practica

99 ctica in Hispania, & iuste & benè, nã neq; incidetur cognoscit secularis cõtra clericũ. Bene tamen potest iudex laicus in ipsa causa ciuili cognoscere super falsitate, nõ quidẽ ad effectum puniẽdi ipsum clericũ, sed ad effectũ expediẽdi ipsam causam cortã eo vertentem, & hoc omnes fatentur, secundum Couar. in pract. quæstio. 18. in fine, relatum per Clarum, vbi supra, & communiorem testatur Bern. Diaz, & eius additio. in pract. crimin. Cano. cap. 93. falsi, num. 2. & sic ampliatio nostra nõ procedit, neq; est tenenda, sed potius per eam limitanda est nostra conclusio, vt non procedat in clerico falsum coram iudice secu
104 lare deponente, quia non poterit vllo modo ab eo puniri. Diuersum vero est in laico, qui si coram Ecclesiastico † falsum deposuit ab eo puniri
100 poterit, & erit tunc locus præuentionis inter iudicem secularem, & Ecclesiasticũ, secũdum Affict. decisio. 219. & Clarum dict. quæstio. 38. nume. 15. & additio. Bern. Diaz, vbi supra, in ad
105 dit. fin. verũ si autem laicus, vbi in verũ. sequentib. ex hoc inquit posse iudicem Ecclesiasticũ procedere cõtra laicũ cõtumeliosum ipsum officientẽ, vel cõtra litigantes cora eo vocatẽs, vel testantes. Decimosexto sequẽdo ordinem præcedentem ampliatur nostra cõclusio, vt procedat etiã si restitis laicus ad instantiam alterius
101 iudicis deposuisset † nam poterit puniri à iudice, qui ipsum examinauit, & coram quo falsum deposuit, datò quòd ille, qui eum examinauit non esset causæ illius iudex, secũdum Bal. in l. nullum, nu. 6. C. de testib. Innoc. in cap. dilectus, de pœnis, & alij relati & secuti per Decian. dict. tit. 17. num. 28. Decimoseptimo ampliatur, quòd etiam delictum commissum in mari
102 adiacente territorio suo poterit † in dex illius territorij punire, secũdum Bart. in l. 1. C. de classicis. libro. 11. vbi Ange. & Alex. in addi & videtur etiã tex. in l. 2. C. de naufra. lib. 11. & 2. quoties & 3. de submer. lis C. eod. titul. & facit. l. 6. tit. 28. par. 3. & ibi glo. 1. & tenent alij relati per Decian. vbi supra, num. 29. Decimooctauo & finaliter ampliatur nostra conclusio, vt procedat etiam contra priuilegiatos †, vt dicemus in hac lege in glos. sequẽte. Nunc autem, vt nihil omittamus limitatur primo nostra conclusio, vt non procedat in clerico delinquente coram aliquo iudice, putà si falsum deposuit, vt diximus in 15. ampliatione. Secundo limitatur, vt non procedat si ille locus in quo fuit factum de dictum esset quidem † sub iurisdictione ordinaria alicuius, sed tamẽ esset exemptus, quia paria sunt esse extra territorium, vel in loco exempto. cum Episcopus & ibi glo. de offi. ordi. in sexto. Ioan. Andr. & Domi. in capi. 2. de consti. in sexto. col. 5. vbi sicut statutum Episcopi non ligat delinquentem † extra territorium, ita nõ ligat delinquẽtem in loco exempto, idem tenet etiam Germin. cap. 1. col. 5. de priuile. in. 6. & alij relatiper Decia. dict. tit. 17. n. 31. vbi inquit, quod potest dici, quòd ista nõ est propriè limitatio, sed extensio ad regulam, cum iudex loci exempti, ita iudicauit de delicto commisso in ipso loco exempto, sicut iudicaret ordinarius, si non esset exemptus locus ille, & idcò sipe cita fuerit remissio, remittetur eus ad iudicem loci exempti, vt tradunt omnes in cap. fi. de foro comp. vbi Felin. num. 12. & late Couar. in pract. c. 11. num. 5. & Decia. dict. titul. 17. num. 31. qui quidem in eodẽ lib. 4. tomi. 1. cap. 28. num. 2. id dicit fallere, quãdo persona delinquẽs in loco exempto esset immediatè subiecta illi iudici, qui vellet procedere, & locus etiam esset intra confines sui territorij, vel

diœcesis suæ, quia licet esset exemptus, tamé posset adhuc contra persó nam sibi suppositam delinquentem in loco exempto procedere, vt in spe cie consuluit Frederic. de Sen. consil. 2. statuto Episcopi, & hanc cum Frederico veriorem dicit opinionem Decian. vbi supra, dict. cap. 28. num. 2. pagin. 202. in principio, cótra Domi. & alios per eũ relatos. neque obstant verba nostri text. ibi, *Y fortalezas annaque scan priuilegiadas*, Quia procedunt quoties in illis villis, locis, Castris, & fortalitijs priuilegiatis non fuit com missum delictũ, sed ibi delinquens au fugit de licto albi commisso, nos vero quotiens, quoties in loco exempto deliquit. Tertio limitatur nostra conclusio, vt non procedat, quoties delinquit quis & confugit ad ciuitatem confœderatam, † nam ibi puni
106 tem confœderatam, † nam ibi puni potest. I. non dubito, in fin. ff. de capciu. & ideó Cataldi. in tractat. fyn dica. in versic. 211. incip. adde si sint, monet delinquentes ne transeant, vel aufugiant ad ciuitatem confœderatam, quia in illa tuti non erunt, Iaſ. in I. vbi pactum, num. 18. C. de transact. & late comprobat Hippolyt. in practi. §. opportunè, nu. 36. cum seq. & consi. 86. nu. 10. & alij relati & secuti per Decian. dict. cap. 17. nume. 32. Quarto limitatur nostra conclusio, nisi delinquẽs haberet parem iurisdi
107 ctionem vel communem cum alio, † quia ille collega suus non potest ratione delicti contra collegam suũ de linquentẽ procedere, & illũ punire, quia par in parem non habet Imperium. c. innotuit, de electio. & si duo sint conflictuti procuratores non potest vnus contra alium agere. I. qui duos. ff. de procurato. nam & animus intumesceret auribus, si videret se per cõparem comprehẽdi, vt inquit gloss. in I. hæres per seruum. ff. de acquirend. hæredit. & hoc tenet etiam Bart. in. I. si qui is violauerit. ff. de rerum diuisi. tradunt Alexand. Ias. & alij in I. est receptum. ff. de iur. om. iudi. & Decian. alios referens dict. cap. 17. num. 33. & diximus supra in 13. ampliatione. Quinto limitatur in delinquente in Ecclesia, si delictum est seculare, † nam Ecclesiasticus, qui est iudex illius loci non iu
108 dicabit, sed iudex laicus, secundum Bar. in. I. si cui §. fin. num. 3. ff. de accusa. per capit. fin. de immunit. Eccles. & per. I. si quis in hoc genus. C. de sacrosanct. Eccles. frustra enim legis auxilium implorat, qui contra legem committit. capi. quia frustra, de vsur. quicquid dixerit Cyn. in I. præsenti. C. de ijs qui ad Eccles. confu. communiter reprobatus in hoc teste Deciano, in dict. lib. 4. tomi. 1. de delict. capit. 26. num. 32. qui tamen potest saluari in delictis Ecclesiasticis, vel quia fiunt Ecclesiastica ipso facto, vt in surripiente rem sacram, vel aliam è loco sacro, vel etiam in mixtis si Ecclesiasticus præuenerit, vt distinguit Marian. in dict. cap. postulasti, de foro comper. quæstio. 16. num. 10. Hippolyt. consilio. 32. num. 12. Couarruu. libr. 2. Variarum, cap. 8. nu. 18. versic. 35. & Deci. vbi sup. d. c. 17. nu. 34. vbi inquit, quod quanuis iudex laicus procedere posit, non tamen poterit capere delinquentẽ extra fœtem in Ecclesia, sed Ecclesiasticus capiet, & tradet iudici seculari vt in auth. si quis 81. vbi Cyn. C. de adulte. Abb. & cæteri in cap. cum sit genera le, de foro comp. nu. 27. Maria. nu. 25. & Barba. nu. 235. in fi. cum seq. & hoc verum erit si delictum repentinè fuc ceſsit, secus si ex proposito, & spe gaudendi immunitate Ecclesiæ, vt di ximus in lib. 1. istius Recopilationis in materia immunitatis Ecclesiast. Sexto limitatur si delinquens exem
109 ptus esset à iurisdictione† iudicis loci illius, quo deliquit, vt monachus de linquens, quia in quocũque loco delinquat cõueniendus & accusandus est coram suo Abbate, vt per Marian. in dict. cap. postulasti, quæst. 17. num. 11. & etiam in 26. quæstio. idem si impetrasset priuilegium exẽptionis post delictum commissum dummodo nõ post citationem, secundum Ioa. And. in cap. 1. de priuil. Maria. vbi supra, in quæst. 20. num. 12. quod intelligerem verum & procedere, quoties exemptio ptouenieret ratione alicuius prę
111 rogatiuæ vltra exemptionem, puta quia clericus est delinquens, vel monachus, secus vero si esset laicus, qui nullam aliam prærogatiuam habet retrad se eximendum a iudice seculari, nisi tantum exemptionis priuilegium, tunc enim hæc limitatio non procederet, sed nostra conclusio, vt apparet ex text. nostro in finalibus verbis, qui sic debet intelligi, aliter enim procedere non posset, vel intelligi debent hæc verba nostri text. vt supra proxime diximus, de alijs similibus verbis in principio eius appositis, vt procedant & loquantur quo ad loca vbi delinquens confugit, vt ab inde extrahi possit non obstantibus priuilegijs contrarijs illorum locorum, non verò quo ad personas delinquẽtiũ exemptorũ vt & in hac diximus lege, num. 105. vt fic non obstent nostræ limitationi. Septimo limita nisi
110 iudex esset competens in duobus ter ritorijs, & in vno existens in quo † non fuit factum delictum vellet cognoscere de illo delicto commisso in alio territorio, quod tamen etiam si subiectũm erat, vt est text. & ibi not. omnes in cap. nouit, de offi. legat. tradit Iaſ. in I. fi. num. 9. ff. de iur. omiud. vbi Deci. num. 9. & Hippoly. nu. 11. & Decia. dict. cap. 17. nu. 36. quod vltra eos ego intelligerem procedere, dum tamen executio sententiæ fiat

inloco illo territorij illius vbi commissum fuit delictum, tum vt reipu. il lisatisfiat de delicto, tum etiam vt sit solatium damnificatorũ & illorum, qui iniuriati sunt, & terror aliorum, quæ iunt rationes ac cõsideraciones remittendi delinquentem ad locum delicti, vt supra diximus. Octauo limitatur nostra conclusio, in Magistratib⁹ expulsis à suo territorio, quia poterunt extantes extra punire expellentes, † ita Iaſ. in dict. l. fi. nu. 10. & pariter si impedirentur ingredi eo rum territorium, vt & per Hippoly. ibi num. 12. & Decia. vbi supra, num. 37. Nono limitatur, nisi quis promisſiſſet vni iudici non offendere aliquẽ sub pœna, & tamen illum offendisset extra territorium, † quia poterit iu
112 dex loci prohibitionis facĩæ punire illum delinquentem & offendẽtem extra territorium suum, secundum Bar. in I. illicitas. §. nè potentiores. ff. de offi. præſi. Iaſ. num. 12. Hippoly. 18. in dict. l. fin. ff. de iur. om. iudi. Decia. vbi supra, num. 38. quod ego intelli
113 gerem verum, † quoties iudex loci, vbi delictum est commissum non poterit sibi remitti, secus vero si poterit, nam tunc omnino debet sibi remitti, nam etiam si iudex domicilij & originis punire posſit, tenetur tamen remittere si petatur, & sic multò fortius tenebitur ille iudex dictæ prohibitionis, aliter enim veram nõ cre derem hanc limitationem. Decimo limita, etiam si delictum fuit in loco commissum respectiuè, vt si sit lex, quod qui non fecerit residentiam in suo beneficio per duos menſes, priue tur, nam licet semper sterterit extra
114 territorium, † & etiam tunc reperia tur, tamen quia negligendo residere, dicitur ibi deliquisse, ibidem iudicandus est, vt consuluit Frederic. de Senis, consil. 181. in hoc puncto dubitabili, quem ad hoc & alios allegat Iaſ.

las. in dict. l. fi. num. 20. & ibi Hippol. num. 26. & licet Decia. dict. capit. 17. num. 39. dicat se non repersise illud consilium Frederic. de Senis, tamen ego illud reperi, & las. eumbene allegauit, & incipit consilium statuto Episcopi, non vero vt dicebat las. incipere, & prebet ibi Freder. rationem scilicet, quòd quamuis iste degat, & habitet extra diœcesim, non potest negari, quin ratione rei suæ beneficium subsit iurisdictioni Episcopi, & sic sub eius statuto ligatur. Vndecimo & finaliter limitatur nostra conclusio, in foro pœnitentiali, quia in eo nunquam forensis sortitur forum
115 delicti, † sed tantum ab Episcopo sui domicilij, vel suo parocho absolui potest regulariter, secundum glossi. in capit. 1. 16. q. 1. & diximus in glossi. præcedente, quod tamen intelligit Decian. vbi supra, num. 40. esse verũ quoad absolutionem, sed quoad qua litatem peccati an sit grauius, vel leuius absoluens debebit considerare locum in quo commissum est peccatum. capitulo, illis. 12. distinct. Rochus, in capit. fi. num. 709. de consue. quibus quidem regula & conclusio nostra satis remanet ampliata & limitata.

Ibi, *No embargante qualesquier priuilegios o exempciones que de nos o de los Reyes nuestros progenitores tengan.* Nam & priuilegia hæc concessa locis illis in quibus delinquens est derentus nihil obstabunt, quin remissioni locus sit si petatur, vt diximus in principio huius legis. Imo & quod fortius est, q
116 etiam si ipse delinquens esset priuilegiatus † vt in alio loco quã delicti iu dicandus esset, adhuc tũc ad locũ delicti remittẽdus est, quia per delictũ amisit priuilegium, & in loco delicti conuenire potest, secundum glossi. in authent. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi opor. & in cap. fin. de foro comper. maximè si non sint priuilegia inclosa in corpore iuris, secũdum Bart. in ea. authen. & ideò dicitur in cap. 1. de priuileg. in. 6. quòd exemptus ratione delicti perdit priuilegiũ
117 nisi † delinquat in loco exẽpto, vt & latè per Abb. in dict. cap. fin. num. 11. neq; ijs obstabit auth. clericus. C. de Episcopis & cleri. vbi habetur, q contra clericum delinquentem obseruatis cleticorum doctores dicunt posse de beat, & est text. in dict. cap. 1. de priuile. in. 6. glossi. in auth. qua in prouincia, verbo illic omni priuilegio,
118 quia respondetur † duobus modis. Primò quod quod dam dicitur priuilegium fori, hoc est, quòd in certo loco tantum quis conueniri possit, & non alibi, de quo in. l. 1. C. vbi senat. vel clarisi. & hoc priuilegium amittitur propter delictum, dict. l. 1. in fine. Quoddam verò est priuilegium fui iudicis, hoc est, quòd quis non coram quolibet genere iudicum, sed tãtum sub certa quadam specie iudicum conueniri possit, vt clerici, qui non conueniũtur coram iudicibus laicis, sed tantum coram iudice Ecclesiastico, & hoc priuilegium non amittitur propter delictum, ideo exemplificat Bal. in dict. authent. qua in prouincia, si clericus Gallicanus Bononiæ deliquerit, potest quidem decli nare iudicium, hoc est ne conuenia tur coram potestate seculari, sed coram Episcopo Bononiensi cogetur respondere, velit nolit, qui est de genere iudicum, cui ipse est subiectus, & dicit hoc esse valde notandum, & hanc responsionẽ approbant ibidem Bar. Bal. & Paul. ad dictum contrarium. Vel secundo respondeti potest cum glossi. ibi & forsitan melius, quòd priuilegiorum quædam conceduntur à
119 principibus particulariter, † quæ nõ sunt inserta in corpore iuris, sicut co tidie priuilegia possunt concedi per sonis

sonis ob merita, vel ex gratia, & illa possunt amitti ob delictũ. Quædam verò priuil. gia concessa in corpus iuris redacta inc, qualia sunt priuilegia clericorum, pupillorum, viduarum, & aliarum personarum, de quo in l. vni. C. quan. imper. int. pup. & vid. item mulierum de quibus per totum ff. & C. ad Velleian. & illa non amittuntur propter delictum, & hęc solutio secundum doctores est singularis & vtilis & per eos approbatur, & præcipuè per Bart. in dict. auth. qua in prouincia, & in dict. l. vnic. & per glossi. expensarum, in l. hæres absens. ff. de iudic. neque huic solutioni obstabit, quòd militum priuilegium, scilicet, ne alibi conueniantur, quàm coram suo iudice ad quem mittendi sunt, est in corpore iuris inclusum & inserturn vt in l. defertorem, cum similib. ff. de re milit. & tamẽ si miles gra uiter deliquit, potest puniri in illa prouincia vbi deliquit, neque est remittendus ad suum iudicem, non obstante priuilegio, vt in auth. vt iudi si ne quo fus. §. volumus collat. 2. & in dict. l. defertorem, quia respondeo primo cum Cyno. in dict. auth. Qua in prouincia, quòd aut delictum est
120 atrox, † & tunc si priuilegium eximit priuilegiatum à particulari iurisdictione, & retinet eum nihilominus sub eodem genere iurisdictionis, tũc priuilegiũ tollitur propter atrox delictum, quia iis eximit militem à iurisdictione iudicum prouincialium, & tamen retinet eum sub eodem genere iurisdictionis, scilicet, sub iurisdictione iudicis sui, vtrinque enim dependet iurisdictio à potestate seculari. Si verò priuilegium eximit à certo genere iudicum transferendo ad diuersum genus fori, sicuti fit cũ clerico, qui omnino translatus est à iurisdictione laicorum ad iurisdictionẽ Ecclesiasticorũ, tunc non tollitur pri uilegium propter delictum quãtum uis atrox, quia non remanet sub prio ri Principe in aliqua parte, sed omnino est exemptus, vel secundo respondeo cum Abb. in cap. licet ratione, de foro. compet. quòd regula vera est, priuilegia iuris corpori inclusa propter delictum non amitti, nisi in casibus à iure expressis, vt in militibus & clarisimis viris, de quibus in l. 1. & 2. C. vbi Sena. vel clarisi. Quibus hæc glossa & tota nostra lex. 1. satis remanet commentata, quæ omnia posui vt in progressu vidiltis, multa eorum à doctoribus allegatis desumpta vt pre manibus hic habeantur, & ne sit necesse ad tot volumina doctorum recurrere, & quia hic est propria materia vbi hæc inferenda sunt, modernique nostri temporis (& iure optimo) adhoitent scribentes remisi siue, & non decisiue procedere, eo q aliter nihil excusatur laboris, quem laborẽ omnes euitare & fugere procurant ob negotiorũ multitudinem, & quia hodiernis temporibus delicijs, ludis, ac comessationibus vita consumitur.

SVMMARIA.

Receptans delinquentem scienter, & ip se etiam reus est, num. 1.

Debitores requisitos per creditorem ne alteri quã ipsi soluat ostendendum est publicum instrumentum, vel iudicis mandatum. num. 2.

Iure nostro Regio pro ciuibus etiam. debitor incarceratur & cedit bonis. num. 3.

Debitorem occultare & recepsare non debet aliquis. num. 4.

Certiores debitorem vt fugiat, quia creditor tum cum capere tenetur ad debitis solutionem. num. 5.

Eximens debitorem captum de manibus famili tenetur ad solutionem debiti. num. 6.

Lex

Lex Secunda.

Summarium.

Receptandi non sunt delinquentes in fortalitijs, & domibus fortibus, neque debitores itidem.

BI, *Dereceptat malhechores*, idem disponitur, in l. 5. tit. 12. & in l. 16. tit. 13. supra isto libro vbi aliqua de receptatoribus diximus: receptas enim malè agit, procurat namque delicta occultare ne puniantur eorum facto res, quod fi sciens fecerit, & ipse etiã
1 reus est, & pœna condignus: & de receptantibus reos criminis læsæ Maiestatis vide Decianum, tomo 2. de delict. li. 7. c. 34. per totum, & de receptãtibus hæreticos, eundem vide in tomo 1. li. 5. c. 51. n. 64. cum sequentibus vbi de pœnis eorum, & an excusentur filij, vxores, consanguinei, & amici, ac ignorantes, & in titulis ff. & C. de receptatoribus plura alia de ijs tractantur, quorum aliqua retulimus in dictis legibus. 5. & 16. & est materia satis lecta per Doctãin locis ordinarijs, & de qua ibi diximus principaliora. ideo hic non repeto.

Ibi, *Ni deudores que huyeren por no pagar a sus acreedores*, Intellige dum tamẽ constet per instrumentum, vel per idoneos testes de debito, aliter enim regulariter non teneretur quis credere nomen, vt . l. si quis inficiatus vbi Bart. C. quæres pig. obli. pos. tradunt Bar. & doctãin quod te mihi. ff. si cert um pet. Anto. Natta. consi. 348. n. 2. li. 2. sicut & cum quis assertus creditor alterius protestatur debitori debitoris nẽ ei soluat, non tenetur parere, nisi sibi ostendatur veritas per publicum instrumentum, & copiam dimittam, vel si protestatio heret co-
2 ram iudice ei mandante + ne soluat, tenetur credere, & mandato iudicis parere, secundum Bar. in le. non solũ. §. morte, col. 9. vers. fe cundo principaliter. ff. de noui ope. nun. l. fi. ff. de lege commisso. vbi idem dicunt Barto. & Paul. & Ancha. in cle. 1. de excesib. prælatorum. Alex. in d. §. morte, col. 11. Natta, vbi supr. n. 4. eoquod quoad iudicis præceptum præsumendum est pro eo. l. 1. C. de offi. ciuil. iudi. quo ad creditorem vero extra iudicium protestantem non est credendum quia est quid facti, & nisi probetur nõ præsumitur, l. in bello. § facte. ff. de capti. & postl. reuer. l. si emancipati. C. de colla. & ideo cum quis petit ne de tineatur debitor suus debet ostendere de debito. Et ex le. nostra habes id quod licet de iure ciuili, non potest agi contra debitorem ad illum exhibendum. l. fi. ad fi. ff. de lib. hom. exhi. & sic inquit Boer. dec. 174. n. 3. quod quis non tenetur, debitorem habitã tem exhibere, &, l. si quis liberum. §. secundum. ff. delib. hom. exhib. cuius verba sunt, creditori non competit interdictum, vt debitor exhiberetur neque enim debitorem latitantem exhibere quisquam cogitur, sed in bona eius edicto prætoris mittitur. ecce ergo quomodo non cogor exhibere debitorem fugientẽ in domum meã neque teneor ad interesse, quem textũ commẽdat Gerardus, sing. 17. Hippo. sing. 366. Plates, in §. prætereà, insti. de actio. vbi Iaf. colu. 10. dixit hoc dictum diligentissime notandum, quia cotidianum, & forte alibi non tenetur ir. Ex quo clare infertur in ciuili bus non habere locum titulum, dere ceptatoribus, sed solum in criminalibus, & hoc erat, quia de iure ciuili creditor non habebat aliquod ius reale in persona debitoris, neque eum cat cerare poterat, vt diximus late in l. fi. tit. de las entregas lib. 4. supra tamen de iure nostro Regio & præsertim ex l. no

3 l. nostra totum + contrarium statuitur, & benè, cum de iure nostro debitor sit adstrictus ad realiter seruiendum creditori cessione facta, vt constat ex tit. 16 lib. 5. supra & eius persona capi potest pro debito, vt diximus in d. l. fi. tit. de las entregas li. 4. supra, & ideo non debet quis teneri pro de-
4 bitorem, & occultare + eum, sed manifestare & exhibere creditori: Imo, & secundum Hippo. sing. 117. in iure clarum est, si quis non debuit, & certiorauit debitor, quod creditor suus volebat eum capere, & quod fugam arripere tenetur creditor + ad solue-
5 dum debitum illud, si hac de causa fugit, & ad hoc citat Ancar. consil. 341. viso themate, in fine. Bal. & Præpositus. & dilectis, de appell. Hippo. in rub. ff. 7. in principio ff. de iudic. & sic a fortiori eximens captum de ma-
6 nibus iudicis vel suæ familiæ + tenetur ad debitilibus solutionẽ pro quo capiebatur, tanquam si pro eo fidei fisset. l. quoties. C. de exact. tribut. li. 10. Bald. in l. ad dictos C. de Episcopali. & de in l. fi. n. 1. & ibi addit. o. C. de oper. lib. Bar. Bald. Angel. & Paul. in l. sed eximendi cum sequen. ff. ne quis eum qui in ius voc. est. Hyppoli. in d. singul. 137.

Ibi, *Y que este en caso de corte*, adde ad posita per l. 8. tit. 3. li. 4. sup. & glos. l. 5. tit. 3. partit. 5.

SVMMARIA.

RE*Emissioni non est locus in leuibus delictis contra Auenda. n. 1. & 2.*

Lex nostra locum habet vbi non sententia, sed testibus solum quis conuictus est. numer. 2.

Dictio, quamuis, licet, quantumuis, inclusa est, vel implicatiua. n. 4.

Electa vna via an possit qui ad aliam erat contrariam redire. n. 5.

Exponit statuit si remissio delinquentis facienda. n. 6. & 7. n. 7. quid de clerico remittendo.

Alia originalia an sint remittenda, vel veriũ exemplaria. n. 8.

Lex Tertia.

Summarium.

Delinquens, & committens delictum ob quod pœnam meretur corporalẽ remittẽdus est ad locum delicti sui supplicij, vel accusatoris si pauperde linquens sit, vel si ambo, pauperes sunt expensis officialium vbi repertus est, & hoc siue sententia siue testibus conuictus sit de delicto, secundum verum, & in practica receptis intellectum: Et quam pœnam incurrat iudex vel alius nolens eum exhibere, & remittere.

BI, *Que merecẽ auer pena en los cuerpos*, idem repetitur in vers. *Por ende mandamos*, quæ geminatio declarat cnixã voluntatem legislatoris, vt remissio solum habeat locum, quoties pœna corporalis, & nõ alia mitior, quæ corporalis non sit, venit imponenda, pro ut in lege præcedente demonstrauimus, contra Auen. & sequaces + pro quoliber etiam leui delicto vbi pœna corporalis non erat imponenda remissionem concedentes, in quo loquitur contra legem nostram, quæ quidem licet loqui videatur, cũ adest sententia mediante qua requisitio ad remissionem fit, & per eam delinquens condemnandus est pœna corporali, non tamen excludit casum vbi delinquens non sententia, sed te-
2 stibus conuictus est de delicto + per eum commisso, quin & tunc remissio facienda sit si corporali pœna plectendus est. Et id probatur per argumentum a fortiori, nam si ex lege nostra etiam vbi delinquens per sententiam legitime discussam, & pronunciatam declaratus est reus, & perpetrator

trator delicti vt remissio fiat debet esse condemnatus vel condemnandus pœna corporali, cur non & à fortiori idem dicemus vbi testibus tantum conuictus est de delicto & nondum sententia condénarus, & sic mirror de Auenda. per me relato in l. 1. supra 10. qui legem nostram ita restrinxerit, vt velit eam solum loqui & procedere, cum tátum per sententiam delinquens est condemnatus & pro perpetratore declaratus, & sic, vt in eadem l. 1. tenuit, dicendum est q̃ suæ remissio petatur virtute sententiæ, siue virtute probationis factæ de delicto, debet delinquès is, cuius remissio petitur, esse condemnatus pœna corporali, vel saltim ea condemnandus † pro delicto illo.

3 Ibi, *Con la sentencia*, quæ quidem so la sufficiet absque alia informatione, eo quòd pro iudice sentétiæ est præsumendum, vt in l. præcedente, numer. 2. diximus: secundumque est iu dicem non procedsuisse ad sententiam condemnatoriam proferendam sine sufficiente de delicto informatione, & ideo iuslicet nostra solum requirit sententiam condemnatoriam, nó tamen est specialis prouisio, vt in glossi. præcedente diximus, quòd vtra ibi dicta probatur ex verbis pro œmialibus nostri tex. ibi, *Aunque los dos por hechores*, nã dicto illa, absque latine, quãuis, licet, quantũuis, inclusiua est, & implicatiua, † & addit præcedentibus, vt dixi in l. 7. titul. 8. numer. 11. & 32. lib. 3. supra, at videm sit si non sententia, sed per informatio nem testium remissio est perenda, ita vt & tunc sit idem quod est cum per sententiam petitur.

4 Ibi, *Porque alli donde cayo en la culpa reciba la pena*, vt & in l. 1. supra, istomet titulo probatur vbi diximus.

Ibi, *Y que no lo deuen debaxar por el padimiento que primero hizieron*, hic est, casus singularis, vbi electa vna via

5 potest eligens † ad aliam etiam contrariam redire, & hoc ob negligentiam iudicum nolentium exequi sententiam condemnatoriam in delinquentem latam, prout & de iure est, vt iudice negligente ministrare iustitiam possit adiri iudex alius qui eam ministret, vt hoc & alia plura de negligentia diximus in lib. 3. supra.

Ibi, *Que lo embien a cosa del malhechor*, cuius expensis fit remissio facié

6 da delinquentis, † vltra Doctores, in locis ordinarijs tradunt è nostris Couar. in præct. cap. 11. ad fi. Dida. Perez, in l. 1. tit. 17. lib. 8. Ord. pag. 336. tom 3. Auend. resp. fin. & diximus in l. 15. tit. 13. supra istio lib. 8 & de clerico cui

7 ius expensis remittratur † vide Botr. late decisio. 303 & Meno. de arbitrat. lib. 2. cent. 3. calu. 228. nu. 8. & Addit. Capell. Tolos decisio. 160. Aufred. in Clem. 1. de offic. ord. q. 2. in fin. & an

8 acta originalia † sint remittenda vel eorum exemplum vide text. vbi dixi in l. 16. tit. 21. lib. 4. supra & nota quod dicit lex nostra, *Que lo embien a cosa del malhechor*, vt intelligas, quòd expensæ faciendæ solum in mittendo delinquentem à loco vbi est delerentus ad locum delicti, illæ solum sobendæ sunt expensis delinquenti: secundum tenorem nostræ legis, non verò aliæ, si quæ factæ sunt in veniendo pro eo, quia has non declarat lex nostra, quis soluet eas, sed ex l. 32. tit. 15. supra isto libr. & ex ibi per me dictis decepes & colliges, & vide legem nouam anni. 1583. Madriti factam & fortam in primo quaterno addito huic nostræ Recopilationi & impressio anno 1591. & inserta sub illo. 15. tit. supra isto libr. 8. disponentem in hoc circa iudices, *De la homandad*.

SVMMARIA.

OBedire iustitiæ omnes tenemur, num. 1. nisi vt num. 2.
Rectoribus ciuitatis in aliquibus casibus datur potestas indicandi, num. 3.
Campanam pulsare ad populum congregandum quando liceat, num. 4.
Omnes pro fedenda rixa aliquando se inter ponere tenentur, num. 5. licet regulariter ad id non teneatur aliquis, vt num. 6.

Lex Quarta.

Summarium.

Quibus modis & personis compellédi sunt illi, qui nolunt remittere delin quentes ab eis receptatos, declarat lex nostra.

1 OBI, *No son obedientes a nuestra iusticia*, cui quidem iustitiæ & eius mandatis omnes † obedire tenemur, & quire sistit potestati, Dei ordinationi resistit, vt inquit Augustinus relatus in c. qui resistit. 11. quæst. 3. quod intelligit glo. in cap. non debet. 11. q. 3. & glosse. obtemperare, in 1. 1. ties locum. §. fi cui. ff. de pollicitatiõ. nisi præceptú potestatis sit apparenter iniustum, †

2 nam tunc non solum non est ei obtemperandũ, sed potius resistendum secundũ Bar. per text. ibi in. l. prohibi tum nu. 2. C. de iure fisci, lib. 10. Declarat in. l. non videtur data. §. qui iussu num. 4. ff. de reg. iur. & in l. vt vim. ff. de iust. & iure, & diximus in. l. 2. nu. 3. cum sequentib. lib. 3. supra & per Casan. in consu. Burb. Rubric. 1. des iustices. §. 7. fol. 74. num. 1. cum pluribus fu per text. ibi, de simpleres couses, vbi, num. 10. inquit, quòd si fit dubium an iniuste exequatur non debet ei resisti vllo modo.

Ibi, *o bolleciendo ellos o ombres suyos la*

dicha ciudad. Qui quidem vulgò, *Alborotadores*, vocatur, & sic seditiosi, & scidalosi, & seditionis excitatores, & ij admodũ sunt odibiles Deo, & hominibus, de quibus plura dicuntur per doctores, in tract. de seditiosis, maximè per Boeri, & Brunum, in 1. part. 11. voluminis tract. doctorũ, & in titulo, *De los leuantamientos*, supra isto lib. aliqua diximus.

Ibi, *Y que los Regidores*, hic est vnus de casibus in quibus datur & cõcedi

3 tur † rectoribus iurisdictio, vt ad uertit Didac. Per. sub. l. 3. titul. 17. lib. 8 Ordin. glosse. 2. pag. 342. & alibi alios adnotauimus.

Ibi, *Hagan mouer todo el pueblo*, & sic in isto casu licitum erit pulsare campanam † ve populus coadunetur &

4 congregetur, ad limitationem. l. 5. tituli præcedentis prohibentis pulsationem campanarum.

Ibi, *Se junten todos a los hazer salir*, nota casum in quo tenentur omnes se

5 interponere † pro sedanda rixa: aliũ reperies in. leg. 3. titulo. 16. part. 2. colum. 1. vbi glosse. *luego*, inquit quòd videtur ad hoc nullum teneri, ex leg, culpa caret. ff. de reg. iur. & ibi glosse. Bart. & doctores. & glosse. & doctores. in. cap. quantæ. de sent. excom. & sic quòd hoc sit in mera voluntate, vt in. leg. prætor ait. §. fiquis aduentu. ff. de vi bon. rap. & ibi Angel. & ideo inquit glosse. dictæ. leg. 3. dicendum quòd ibi est casus specialis vbi quis debet rixæ se interponere, ratione fidelitatis, quæ debetur Regi, quem omnes subditi tenentur defendere, & totis viribus procurare nè lædatur, ex Bart. in extrauag. ad reprimendum, in glo. totius fidelitatis. Et idem in nostro casu dici potest, quod sit casus specialis, tum ratione defensionis Regis quæ in defendendis suis populis est cõstitit, tũ etiã ob defensionem suæ

propriæ patriæ, quam itidem aduersus insultus seditiosorum & tyrannorum debemus defendere, ex text. & ibi gloss. & doctoribus. in l. vt parentibus & patriæ pareamus. ff. de iust. & iure, & tradit Meno. to. 2. de præsumptio. libr. 5. præsumpti. 12. num. 2. pag. 498. vbi & præsump. 13. num. 1. & libr. 6. præsump. 56. pag 631. de ijs agit, & consequenter cum ij sint casus speciales, Regula generalis cõstituēda est, q̃ culpa carer ille, qui non se interponit pro sedãda rixa, nisi vbi
6 aliud de iure † statutum reperitur, de quo latius dicemus Deo volente in l. 1 tit. 18. infra isto met libro. 8.

Lex. 5. & 6. Nouiter impressa.

Summarium.

In quibus casibus à regno Lusitano ad Regium Castellæ, & e contra debet fieri remissio personarum delinquẽtium ibidem confugientium, declarant leges hæ quinta & sexta. Et hæc sexta lex fuit nouissime condita per nostrum catholicum Regem Philippum, I. I. in declarationem legis. 5. nostræ antiquitus factæ.

HI, *Que los requirieſſen*, qua liter, requirendi sunt, & cum quibus informationibus & actis declarat nunc lex noua sequens in eius cap. 1.

Ibi, *A balleſtas*, idem si cum Archa busio vel Scopeta disponit dicta lex sexta noua sequens in cap. 4.

Ibi, *Y otros ſemejantes*, verba hæc confusionem generabant, & ideò per dictam pragmaticam nouam sequentem declaratum est, quæ sint hæc de licta. & ijs totus iste titulus satis remanet declaratus.

TITVLO. XVII. DE LOS Perjuros y falsarios,

Summaria Titul. XVII. in Rubricam.

P *Eriurium eſt delictum atrociſſimum, nu mero. 1.*
Iuramentum timor appellatur, num. 2.
Periurium grauius crimen quam homicidium, num. 3.
Periurium omnitur eſt prohibitum & punibile. nu. 4. & 5. & 7.
Periuros è tantibus eſſe natos teſtatur Plutar. num. 6.
Periuria vt cuitentur multa iuramẽta ſunt à iure repulſa, nu. 8.
Periurium quid ſit, numer. 9. & 10. & 11. & 12.
Periurũ etiam falſe crimen committit, nu mer. 13.

DIſſiculter titulus hic cõtinuari poteſt ad præcedentem, niſi dixeris, quòd cũ in ſuperiori titulo dictũ ſit, de remiſſione delinquentium ad locum delicti, pro quo delicto venit imponenda pœna grauis, & ſit periurium atrociſsimum delictum, & falſum, itidem ſequitur immediatè hic noſter de periuris & falſarijs, vt & in eis ſit locus remiſſio ni

niquoties pœna corporalis periuro vel falſario eſt imponenda.

Et in huius Rubricæ declarationẽ duo aut tria conſideranda eſſe iudico, primum quòd periurij delictum eſt atrociſsimum, † & deteſtabile, ex gloſſ. de iurauit in cap. 2. de reiudi. in. 6. nam eo violatur iuramentum, quod eſt res ſancta, & religio appellatur. l. 1. ff. de iureiur. & ideo iuramen-
2 tum † merito appellatur timor, quo contentioſiſſima litigãtium compeſcitur audacia. l. 3. C. de iuramen. calumn. & qui iurat propitio iuramento dicitur Deo conſecrari, ideo iurans dicitur aſſici iuramento, nam vt inquit Imperator in l. fin. §. qui ſi a 2or. in fine, C. de iuram. calum. ſi & ipſe principia les partes litigantiũ per iuramentum lites exerceant, & cauſarum patroni præbeant Sacramentum, & ipſi iudices propoſitis Sacroſanctis Scripturis tãm cauſæ totius faciant examinationem, quam ſuum proferant arbitrium, quid aliud niſi pro homi nibus Deum in omnibus cauſis iudicem eſſe credendum eſt? Et ſic ex atrocitate huius delicti aſſeruit ſanctus Tho. in Quodlibeto. 1. ar. 18. per iurium grauius eſſe crimẽ quã homi
3 cidiũ, † vt & per Auen. c. 27. præc. n. 1. lib. 2. & Thomã & alios eũſequentes refert & ſequitur Meno. de arbi. iudi. lib. 2. Centur. 4. caſu. 319. num. 2. contra Couarruu. in capit. quanuis pactum, 1. part. §. 7. num. 1. cum ſequentibus, de pact. in. 6. fed cõcordare niti tur has opiniones Dec. 2. to. de delictis, lib. 6. c. 9. n. 3. vbi per totum illud capitulũ aijs modis periurij grauita tem demõſtrat, & Auẽd. & Coua. vbi ſup. Secundo eſt notandum periurij
4 † omni iure eſſe prohibitũ & punibi le, iure diuino, † vt habetur in Le uiti. cap. 19. non peierabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei in vanũ. Et Matth. c. 5. & alibi: Ero teſtis Azeudo ſuper. 8.

velox maleficijs, & periurijs. Malac. 3. & Zach. 5. inquit, maledicto cõmo rabitur in domo iurantis in nomine meo mendaciter, & cõmorabitur in medio domus eius, & cõſumet eã, & ligna eius, & lapides eius, & habetur trãſumptiue, in c. nõ peierabis. 22. q. 4. & in c. quicũq;. 7. q. 1. & c. 1. de crimin. falſi. & ideo inquit text. in cap. habemus. 22. q. 1. admonẽdi ſunt omnes vt diligenter caueant periurium non ſolum in altari, ſeu ſanctorũ reliquijs, ſed etiam in cõmuni loquela, & ſecundum text. in capitu. fina. 22. quæſtio. 1. prædicandum eſt, vt periu riũ fideles caueant, & ab hoc ſummo pere abſtineant, ſcientes hoc grandeſcelus eſſe, & in lege, & in prophetis, & in Euangelio prohibitum. Et ſapiens recenſens peccata ponit inter grauiora periurij, dicens Sapi. 14. omnia cõmixta ſunt ſanguis, homicidium, furtum, corruptio, in fidelitas, periurium. Et pariter Paulus. 1. ad Corinth. c. 1. inquiens, iuſtio non eſſe legem impoſitam, ſed impijs, mendacibus, & periuris, & hinc Auguſtin. de verbis Apoſto. ſermone 28. relatus in capitul. homines. 22. quæſtione. 2. ſi quis ſcit falſum eſſe, & tamen iurat verum eſſe videtis quam iſta de teſtanda ſit bellua, & de rebus humanis, exterminanda. Quis enim hoc ſieri velit, quod omnes homines deteſtantur? & Zach. Propheta. c. 8. relatus in c. actione. 22. q. 4. & Auguſtin. quoque reſcribens ad Seuerum Mileuitanum Epiſcopum relatus in cap. inter cætera. 22. q. 4. in quit porro iuramentum non ob hoc fuiſſe inſtitutum inuenitur, vt eſſet vinculũ iniquitatis, ſeu cuiuſcũq; criminis, nec credo ſacramentum ad hoc debere ſieri, vt iniuſta iuratio ſuorum bonorum ſit iniuſte iurantibus expoliatio, & accipienti etiam ſit æterna damnatio, periurij

HAVANA BIBLIOTECA OHY

namque percutitur pœna, & velut homicida, in extremo examine à iudice degradinabitur, per quem Sacrosanctum Euangelium ad iniustum, & illicitum, & à nemine amabile, quasi testimonium iustæ & humanæ petitionis adducitur. Item iure naturali prohibitum est periurium ex Aristotel. in Rheto. ad Alexand. vbi agit de iureiurando dum ait, nemo vellet peierare, cum diuini supplicij metu, tum dedecoris apud homines. Idem Aristotel. libr. 1. capit. 15. Rhetor. omnia conuertit, qui non fertur, quòd iurauit, nam idcirco legibus vtimur, & eas seruamus, quia iuratis & iudicibus paremus, quia iurati & si dignum putamus, vt iudices iudicando, legislatores leges sanciendo ea obseruent, quæ iurarunt, quanto magis & nos ea seruare debemus. Et ex hoc iure naturali apud omnium gentium nationes omnes maxima est semper habita iuramenti religio, grauissimumque semper habitum ea de causa periurium ipsum scelus. Nam Tullius lib. 3. offic. inquit, nullum vinculum ad ad stringendam fidem iureiurando maiores antiquius esse voluerunt. Indicant grauissimę Ceu forum animadueriones, quod nulla de re diligentius, quàm de iure iurando, fallaci, violato iudicabant, quòd & refert Lucas de Pen. in l. si vacantia, nu. 8. C. de bon. vacan. lib. 10. siue lætabatur Agesilaus, quòd Tisaphernes Persarum Dux fœdus iurati secum initum dissoluisset, ac violasset, gratiamque se habere Tisaphernifferebat, q periurio Deos atque homines sibi infensos reddidisset, Agesilao verò seruare volenti, & decepto propicios, vt refert Plutarch. in Apopheg. & Aelia Variar. lecti. libr. 14. capit. 1. & Gellius libr. 7. capit. 18. ait, legibus multis ostendi iusiurandum apud Romanos inuiolate, sanctèque habitum, & sic Plutarch. libr. 3. de legi. periuros è 6 titanibus + esse natos testatur, quòd scilicet, cum Dijs, quos in testes vocarunt, & belligerare, vt titanes videantur. Ex quo Specula. in titul. de legi. § nunc ostendendum, num. 24. tradit quòd periurio offenditur ius naturale, & allegat. capitulum, etsi Christus, & iure canonico & Parisi. consl. 53. num. 3. & 4. volum. 1. Caue. consi. 241. nume. 12. & sic multi populi variæque nationes periurij, ac perfidiæ nota furentur apud antiquos infames, vt licet videre ex Decian. dict. tom. 2. de delict. lib. 6. capit. 10. num. 54. fol. 25. Item & iure huma no + periurium est prohibitum & 7 punibile, cum ex iure canonico, ex capitulis decreti supra allegatis, & ex text. in capitulo cum non ab homine, de iudic. & in cap. querelam, de iureiura. cap. infames. 6. q. 1. quàm iure ciuili ex l. si quis maior. C. de transact. Et ex iure nostro regio ex l. 9. tit. 8. lib. 2. fori, & ex l. 8. tit. 16. partit. 3. & ex titulo nostro in præsenti. Ex quibus facile cognoscesquàm graue crimen sit periurium, cum omnibus iuribus damnetur, & puniatur. Qua de causa dicebat Socin. Iunio. consil. 89. num. 36. volum. 3 ex Auth. de nuptijs §. quæ vero, ver sic. nos igitur, quòd ex periurio Deus contristatur, si licet in eo, ob atrocitatem criminis tristitiam denotare. Et sic Plato in 12. de legibus, dolés iuramenti religionem in dies magis negligi inquit, magna admiratione dignũ fuisse Rhadamatum in iudicã do video, ille siquidem perspicebat illis temporibus omnes conspeci Deos esse, & humana curare, ideò putabat Dijs & non hominibus iudicia esse committenda. Qua propter simpliciter & cito iudicio peragebat, nam iureiurando in singulis causis requisito à litigantibus cito & tutò iudicare solebat, nunc autem cum alij Deos esse negent, alij eos humana non curare, plurimi etiam & pessimi Deos hostijs conciliari, & peccata omnia remittere putent, & sic impune liceat eis peccare, non dus ille iudicandi, qui seruabit Rhadamantus huic seculo minime con gruit, nã si quidem licentia in ciuitate cuilibet & in qualibet causa tribuatur, iam id omnes pene peiuri reperiẽtur. hactenus Plat. Quod si gẽtilishic, diuino lumine priuatus & gratia, hæc dicebat, & de ijs se dolebat, quid hodiernis temporibus de Christianis dicemus, quis dolore non cruciatur maximo, cum passim, & vbiq; vana ilia habeantur testimonia & periuria, imò & ipsi iudices prosuis particulari bus commodis hæc multories permittunt, ipsique cum iureaurent in sui tam facere, non faciunt, propter quòd iuste, vt periuria cuitentur, multa iuramenta sunt à iudicijs repulsa, + vt videbis ex dictis per nos in l. 2. in fin. tit. 16. lib. 2. supra & tradit Abb. in cap. 1. nu. 5. de iuramentacalum. & hinc Plato lib. 12. de legib. litigantium iuramenta prohibuit, quòd facile plures peieraturos credi derit, non est enim dandus neque aperienda via periurijs, capitu. cum contingat, de iure iurand. vt per Decian. vbi supra, numer. 14. vbi numer. 19. inquit, non esse compellendum iurare illum, quem manifeste apparet se peieraturum. Ex quo iudices recti & boni prouident ne homines carcerati pasim iurent, & puniunt iurantes sine causa in quadam leui summa, vt ab eis vitium iurandi repellatur, ex quo vitio iuran di faciliter ad periuria deueniri sojet. Quibus sic discussis discutiendum

nunc est, quid sit periurium, variè 9 enim à doctoribus diffiniri solet, & Couar. in dict. cap. quanuis pactum, 1 part. § 6. num. 4. in fine, & Clarus, in dict. præct. crim. § periurij in prin cip. sequitur diffinitionẽ sancti Tho. 2. 2. quæst. 1 8. & Boer. decis. 305. nu. 1. & Bal. secutus & relatus per Auend. cap. 27. præt. nu. 2. lib. 2. scilicet, quòd periurium est mendacium iuramen- 10 + firmatum, & sequitur Ray. & Magis. senten. relati & secuti per Sylueſt. in summa, verbo periurij, in princip. hanc tamen diffinitionem reprobat Decia. vbi supra, lib. 6. ca. 7. de periurio fol. 15. ex eo quòd non comprehendit omnes casus periurij, nam possum ego promittere cum iuramento, quòd dabo tibi cẽtum, vel ibo Romam intra mensem, & tempore promissionis habui animum adim plendi, postea pœnitui, & nolim obseruare, hoc non erit mendacium iuramento firmatum, quia quando promissionem feci cum iuramento non mentitus sum, quia animum habui adimplendi, post verò cum pœnitui non iuraui, ergo non aderat mendacium tempore iuratæ promissionis, ergo patet hoc casu periurium esse, sed non ideo quòd fuerit mendacium iuramento firmatum. Ideò Decianus, vbi sup. inquit sibi magis placere diffinitionem glosſ. finain capitulo tua nos, de iure iurand. quæ sic diffinit, quòd periurium est 11 + transgressio iuramenti, + hæc enim diffinitio, omnem casum comprehendit, nam vel à principio in iuramento promissorio intendo obseruare, & postea pœnitet me, tunc periurium dicitur, cum me pœnitet, & nolo obseruare, eo quòd tunc trasgredior iuramentum, vel à principio non intendebam obseruare, & tunc statim perfeuerando in ea iattione post iuramentum, dico periu-

rus, quia transgredior mente ipsa & animo iuramentum, & hæc est perfecta diffinitio, & probari videtur ex l.1. nostri tituli, ibi, *Quebrantaren o no guardaren*, ita vt verbum illud, *Quebrantaren*, referatur ad transgressionem post iuramentum factum, verbum verò, *O no guardaren*, referatur tam ad mentem habitam tempore iuramenti de non obseruando promissa cum iuramento, quàm ad postea generatam non obseruandi illud, & est singularis hæc horum verborum ponderatio pro hac diffinitione. Sed vt omnia comprehendantur tempora & omnes casus periurij, melior diffinitio meo videri erit, si vtramque diffinitionem coniunxeris hoc modo, periurium est mendacium
12 iuramento firmatum, vel transgressio iuramenti ob contrauentionem vel omissionem implementi tempore conuento constituti: & in hac diffinitione comprehenditur tempus iuramenti si tunc non habui animum implendi, & tempus conuentum ad implendum promissa, siue contraueniendo eis expresse, siue tacitè non implendo ea tempore constituto.

In ea. Rubrica, ibi, *Falsarios*, nota coniunctionem illam, y, vt intelligas, quòd & periurus
13 falsi crimen committit, vt supra dictum est ex capit. 1. de crimin. fals. & vt intelligas quòd titulus noster non solum de periurijs, sed etiam de falsarijs loquitur, vt ex eius legibus clare constat.

SVMMARIA.

PEriuria euitare conuenit Principi & eius iudicibus. nu. 1.

Iuramenti vinculum omnes ligat, numero. 2.

Hæres iurantis non incurrit periurium contraueniendo. num. 3. & nume. 4. infertur ad nostram legem.

Cessionarius an incurrat periurium contraueniendo iuramento cedentis. nu. 5.

Hæres iurantis an etiam excusetur quo ad alias pœnas. num. 6.

Lex nostra & l. si quis maior. C. de transs. in quocunque contractu procedunt. nu. 7.

An incurrat nostræ legis pœnam contrauenies iuramento etiam ex facultate Papæ, num. 8. & 9.

Dispensationem obtinenti post incursum periurij an prosit, num. 10.

Pœnæ non debetur in foro conscientiæ nisi quatenus interest. num. 11.

Pœna soluta sponte retineri potest, nu. 12.

Pœna contractus eatenus debetur quatenus interest, numero. 13. & numero. 14. & quòd idē est in pœnis iudicialibus in. n. 15.

Interesse dupli promissum in contractu tantum debetur in conscientia in quātum interest, num. 16.

Singularis successor non incurrit pœnas periurij contraueniendo iuramento sui prædecessoris, num. 17.

Procuratoris periurium non nocet Domino, num. 18. & num. 19. idem in amico.

Minor. 25. annorum contraueniens iuramento suo an incurrat pœnas, num. 20. & 21. & 22.

Venix ætatis impetratio quid importet. numer. 23.

Personæ ciuitatis collegij & rerumpub. non iurantes non incurrunt periurium si contraueniant iuramēto prædecessorū. n. 24.

Fœmina iurans contractum si contraueniat incurrit pœnas legis nostræ, nu. 25. & 26. quid in rustico.

Ob peierantis odium & cultū iuramenti non requiritur accusatio cōtumaciæ neque interpellatio ad incurrēdas pœnas, num. 27. & num. 28.

Tacitè sicut expresse tenitur contra iuramē tum, puta si promittis soluere intra mensem, & non soluis, nu. 29.

Lite pendente super absolutione à iuramēto si venit dies solutionis facienda est solutio, num. 30.

Iurans contractū sine animo illum adimplendi si facto iuramēto perstitit in animo illo periurus est, nu. 31. licet cogitatione sola si ad aliquem actum non est perueniunt non incurruntur pœnæ, num. 32.

Debitor an debeat offerre, vel deponere cum creditor est absens. n. 33.

Lex

Lex si quis maior, C. de transact. an haberet locum cum iuratur per alium, quam per Deum n. 34. vbi quid si fecit homagium, vel per fidem, & n. 35. & n. 36. & 37. & n. 38. quid si per sancta Euangelia, & n. 39. 40. & 41. hæc etiam prosequuntur, & concordantur.

Iurans per fidem in dubio per fidem Christianam censetur iurare num. 42. & nu. 43. quid si iurat ponendo manum super pectus.

Declaratiò l. 26. in fine tit. 11. par. 3. numero. 44.

Promittens in veritate se seruaturum promissa non erit periurus si non seruauerit nu. 45. & nu. 46 quid si iurat per caput suum aut salutem.

Infideles contrauenientes iuramento suo an sint periuri nu. 47.

Periurus an sit contraueniens iuramento illicito vel nulli nu. 48.

Lex nostra procedit in omnibus in quibus. l. si quis maior. C. de transact. periuri dici possunt. n. 49.

Lex si quis maior. C. de transa. an procedat in alio quocunque contractu iurato. n. 50 attenta nostra generaliter loquente.

Emphiteota non soluens pensionem, quam iurauit soluere statim potest expelli non expectato biennio nu. 51.

Actione euictionis priuatur non seruans iuratam promissionem, num. 52.

Lex dicta si quis maior. C. de tran. etiam ad compromissa extenditur, nu. 53.

Lex illa. si quis maior & nostra an in quasi contractibus procedant, num. 54.

Extensio est facienda vbi tractatur de obseruantia iuramenti, num. 55.

Lex pœnalis loquens in contractibus non habet locum in quasi contractibus, num. 56. & num. 57. declaratur.

Lex nostra habet locum in omni contractu, vel quasi contractu, numero. 58. nisi quo ad contractus, qui cadant in nomen officij, num. 59.

Tutor si ob culpam remouetur ab officio non incurrit pœnas periurij, num. 60. & numero. 61. idem in iudice gerente male officium suum, & num. 62. idem in alijs officialibus publicis.

Retrahens rem iurans sibi & non alij retrahere non punitur pœnis periurij etiam si aliud appareat, num. 63.

Periurus non est contraueniens effectibus ex contractu iurato resultantibus, numero. 64.

Gabellæ solutio non est contractus, sed effectus resultans ex contractu, numero. 65.

Periurij pœnis non punitur contraueniens alicui qualitati contractus iurati, num. 66. & 67.

Periurus an esset contraueniens incerto contractui, num. 68. & 69.

Periurus non est non adimplens cōtractum si aduersarius ex parte sua non adimpleuerit. num. 70.

Periurus non est reuocans actum renocabilem, vt pœnis nostræ legis puniatur, licet in se periurus sit, num. 71. vt in testamento iurato, nisi vt ibi, num. 72.

Peierans se in lite non punitur pœnis nostræ legis, nume. 73.

Rationes quare durius punitur periurus in contractu, quam in iudicio, num. 74.

Legis nostræ dispositio qualiter hodie verificari poterit, num. 75.

Declaratio pœnæ incursæ necessaria est licet non condemnatio. num. 76.

Ipso iure inducitur per verba omissiua præsentis temporis, num. 77.

Periurij pœna amissionis bonorum an excludat alias, num. 78.

Periurus de iure canonico indistincte est infamis, de iure ciuili cum distinctione, nu. 79. & 80. & 81.

Iurans soluere vsuras & non soluens licet sit periurus non est infamis, numero. 82.

Periurij vndecim pœnas, remissiuè, numero. 83.

Lege nostra attenta eius solùm pœnam imponendam esse videtur periuro in contractu, num. 84.

Pœna legis si quis maior. C. de transs. non seruatur in practica. nu. 85. & num. 86.

Periurium non incurritur si dolus non intercesserit, num. 87.

Statuta pœnalia continent clausulam, si dolo contra ea factum fuerit, num. 88.

Quælibet causa excusat à periurio cum à dolo excuset, numero. 89. & sic raro incurretur nostræ legis & illius, si quis maior. C. de transact., num. 90.

Dolus verus & præsumptus habetur in iure, numero. 91. & numero. 92, diffiniuntur, cum num. 93. & nu. 94. exemplificatur.

Azeuedo super. 8.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ІМЕНІ ЛЕПКОВА

Causa vt à periurio excuset probanda & iustificanda est, num. 94. & 95.
Creditor petens pœnam periurij contra aliũ debet probare quòd ipse adimpleuit ex parte sua, num. 96.
Minor & rusticus restituuntur aduersus dolum præsumptum, num. 97.
Excusant etiam à periurio plura, vt nu. 98.
Iurans nõ diuertere ab vxore intelligitur secundum ius, ideſt si non fuerit fornicata, num. 99.
Index ex officio potest procedere contra periurum non seruantem à se contractum factum, num. 100.
Fisci fauore sit inquisitio in ciuilibus causis, num. 101. nisi vt, num. 104.
Procurator Cæsaris potest compellere notarios tertios penes quos extant instrumẽta & scripturæ bonorum confiscatorum vt ea exhibeant, num. 102.
In crimine periurij procedi potest per inquisitionem, & per accusationem, nu. 103.
Accusans periurum debet in libello periurium de quo accusat eecidisse in damnum suum, nu. 105. & quòd sciẽter & dolose, n. 106.
Periurij crimen licet olim esset priuatum hodie est publicum saltim contra testes periuros, 107. & 108. numeris, & nu. 109. opinio authoris in hoc.
Quinque modis cognoscitur de crimine falsi. num. 110.
Accusans Titium quòd nõ soluit die promisso cum iuramento quid debeat probare, nume. 111. & 112.
Periurium etiam ex contumacia & ex notorio probatur & tunc sine causæ cognitione puniri potest, num. 113.
Periurium probatur etiam per scripturas, nume. 114. ad declarationem regulæ, nu. 115. propositæ quòd per scripturas non probatur delictum.
Periurium per indicia & coniecturas nõ probatur nisi certum quoad capturã, nu. 116.
Periurium testibus omni exceptione maioribus probandum, num. 117.
Iuramentum suppletorium non datur accusatori in causa periurij, nu. 118.
Periurium vel eius excusatio non probatur per purgationes vulgares, num. 119.
Periurium est mixti fori, num. 120.

Lex Prima.

Summarium.

Pœna non seruantium contractus iuratos ponitur in præsenti.

1 IBI, *Por quitar*, Principi enim, & itidem eius iudicibus conuenit per iuria † euitare, ex late dictis in præcedente Rubrica, & ex Deciano, dict. 2. tom. de delict. lib. 6. cap. 9. num. 14. vbi plura in proposito adducit, & per Meno. de arbitrar. casu. 192. num. 1. cum sequentibus.

2 Ibi, *De qualquier estado preeminencia y dignidad que sean*, nullius personæ exceptionem, aut acceptionem facit, vinculum enim iuramenti omnes ligat, † & sic eius pœna ligabit si non seruetur, dictioque illa, qualquier, vniuersalis ac generalis est, & neminem excludit, siue in dignitate vel qualitate constitutum, aut non, & siue sit actor siue reus, nã vltra quod semper oporteat inter hos æqualitatem seruare, ratio iuramenti, quæ tam hanc materiam regit, communis vtriusque est, ita gloss. consecutus in l. siquis maior. C. de transactio. vbi Curti. num. 28. communiter esse approbatam testatur, & alij etiam cõmunem testantur relati & secuti per Menes. in ca l. si quis maior, num. 49. Adeb, vt secundum eum ibi, etiam in hærede contrahentis, qui iurato à defuncto contractui vel transactioni contrauenit, erit locus pœnæ illius l. si quis maior, & consequenter nostræ legis, & præsertim si ad obseruantiam contractus persona hæredis sit per defunctum obligata, prout cotidie

die fit, cuius opinionis fuit Angel. per Thom. Parpal. num. 96. ibidem relatus, & sequitur ibi Paul. Cast. Sed contrarium est omnino tenendum cum Menes. ibidem & ab eo relatis, imò
3 quòd hæres contrahentis nolens † stare contractui sui prædecessoris nõ incurrit periurium, & hanc ex Innoc. in. cap. veritatis, de iure iur. Testatur communem Auendan. d. ca. 27. præto. nu. 11. & Decia. dict. lib. 6. cap. 11. num. 51. & Ioan. Gutier. in Auth. sacramenta puberum, num. 15. 16. & 17. C. si aduer. ven. & Didac. Per. l. 1. titu. 6. lib. 8. Ordin. glos. 1. col. 3. nam licet hæres ac defunctus vna eademq; persona fungantur, in quo Angel. se fundabat, id verum est quoad alios effectus, non verò quoad iuramenti religionem obseruandam, in qua re vera propria persona, vt iuret, oportet, vt pœna periurij teneatur, neq; text. in l. seruus si hæredi. ff. de statu liber. quicquam obstat, qui ibi nullũ verbum de iuramento, vt optimè aduertit Menes. vbi supra, num. 52. vbi nu. 53. illud sine cõtrouersia esse asserit, apud frequentiores, vt habeat locum
4 illa l. si quis maior, & cõsequenter nostra in fauorem hæredis eius, cui facta est † transactio, si aduersarius trãsigens eam violauerit, idque optimè deducitur ex text. in dict. cap. veritatis, de iure iurand. Idemque in cessionario eius in cuius fauorem
5 † fuit factus contractus, esse dicit Menes. in dict. l. si quis maior. nu. 53. Licet Bal. in l. sed si hoc in princ. ff. de in ius vocand. reliquerit cogitãdum, an etiam ex parte eius, cui iuratur, sit personale iuramẽtum, sed reprobatur per Menes. ibidem, & bene. Sed an quoad pœnas caducitatis & resolutionis con-
6 tractus † hæres iurãtis excuset, fuerũt opiniones in Rota, de quibus per Cassiadorũ, decis. fi. de iure iur. nu. 11. Tertio ampliatur. d. l. si quis maior.
7 & consequenter nostra in quocunque cõtractu †, vt ex. l. nostra clarius colligitur, & infra dicemus. Quarto ampliatur nostra & illa lex, si quis maior, vt procedant, etiam si is, qui trãsactioni cõtrauenit, à Papa imploraset facultatem † contraueniendi, quo
8 niam nõ licet Papæ tollere effectum iuramenti inductum à lege ciuili, licet possit liberè dispẽsare in iuramento inducto à lege canonica, secũdum Paul. Castr. & Curt. Iuni. num. 2. in ca l. si quis maior, contra quos & melius tenet Menes. ibi num. 55. existimans, vt quàm primum iuramentum contractui accesit, vniuersi contractus
9 causam † ad Summum Põtificem pertinere. c. venerabilem. de electi. cap. fi. de foro compet. in. 6. poterit igitur Summus Pontifex dispẽsare causa cognita, ne qui transegit, aut alio modo contraxit, periurij crimen incurrat, cæteras autem pœnas hac lege statutas in præiudicium tertij, cui illæ ex suo contractu cõpetunt, auferre non poterit. Si quis autem postquam transactionem iuratam violauit, dispensa-
10 tionem petierit †, indignus est, cui illa concedatur, quoniam frustra legis auxilium implorat, qui in ipsam committit, l. non dubium, de legi. l. auxilium, de minori. & similibus, tradit Afflict. Decisio. Neapo. 30. nu. fin. atque ita Iacobi. obseruauit. n. 60. teste Menes. dict. num. 55. Quinto ampliatur nostra lex sicut & illa, si quis maior, vt & in foro conscientiæ possint peti ac retineri pœnæ hæ incursæ ob violatum iuramentum, secundum Tho. Parpal. ibi num. 104. dicẽtem aliquando fuisse in contraria opinione, sed nũc hãc sibi placere, & sequitur Sylu. in summa, verb. Transactio. versic. Quintum, dispositio. l. si quis maior, & licet huic opinioni Menes. ibidem num. 57. dicat obstare glo. in. c. fraternitas. 12. q. 2. dicẽs pœnas non deberi

HAYKONEN LIBRARY OHY

in foro conſcientiæ etiam ſi ſint lega
11 les, vel ipſo iure imponantur †, vt ibi plures allegans teſtatur communem de quo & nos diximus in Rubr. n. 23. 24. 29. & 30. titu. 1. lib. 2. ſupra, niſi petantur â parte, vt ibi per Meneſ. n. 59. debebuntur tamen, etiam ſi non petantur quatenus cum intereſſe concurrunt, ſecundum Nauar. in Manuali. cap. 23. num. 68. in medio, de quibus nouiſsimè & latè tradit & declarat plura Iacob. de Grafis, in ſuis deciſio. caſuum conſcientiæ. lib. 2. cap. 11. per totum, pag. 125. cum ſequentib. iſthæc tamen glo. communis cum ea non aduerſatur noſtræ ampliationi: quia verum eſt quod pœna non debetur in foro conſcientiæ, ſed hoc nõ negat, quin ille in cuius fauorem pœna appoſita eſt non poſsit eam retinere † ſi ſponte ei ſoluatur, vel fiſco,
12 vel condemnatione & executione facta à iudice. vt in effectu ipſe Meneſ. ibidem num. 60. concludit, licet quoad pœnas ex contractu debitas partibus eatenus iã debeantur, & condemnatio earum ſit, quatenus inter
13 eſt † partibus contractum non ſeruari, vel ſeruari, & ſic quatenus cum intereſſe partis petentis concurrit, ſiue pœna ſit appoſita obligationi quanti
14 tatis, ſiue facti † ſecundum Matth. Afflict. deciſ. Neapo. 135. num. 3. & Rebuf. in. 1. tomo conſtit. Fran. titul. de ſenten. execu. artic. 1. gloſſ. 18. num. 5. & Octauian. deciſ. Pedam. 79. nu. 10. etiam ſi ibidem, num. 12. cum ſequentibus, & in deciſ. 66. num. 8. in fine cũ ſequentib. id velit eſſe verum in pœnis iudicialibus, non verò in conuen-
15 tionalibus, ſed in vtriſque † idem eſt, vt & inquit Guti rrez, de Iuramen. Confirmat. 1. part. cap. 36. nu. 10. nam & in intereſſe dupli promiſſum in cõtractu tantum debetur in conſcien-
16 tia in quantum † intereſt, ſecũdum Rebuf. in l. vnica. 6. not. num. 2. pag. 369. C. de ſentent. Quæ pro eo quòd int. & ſic inquit Rom. in conſ. 510. nu. 8. pœnam in dubio etiam legalẽ cenſeri eſſe adiectam, vt intereſſe, non verò ad contumaciam puniendam: quibus ampliationibus ſic diſcuſsis limitatur primo noſtra lex & illa, ſi quis maior vt non procedant in hæ-
17 rede iurantis, qui ſi contractui iurato contrauenerit non incurrit periu iurium, & cõſequenter non tenebitur legum harum pœna vt diximus ſupra in ampliationibus. Secundo noſtra & illa limitãtur vt non procedant in ſingulari † ſucceſſore, prout frequentius omnes arbitrantur, quoniam eius remedium eſt condictio ex hac lege, & ex illa, ſi quis maior, & cõdictiones perſonales ſunt. §. Appellamus, Inſtit. de actio. & perſonales non dantur contra tertios poſſeſſores. l. fin. C. ſi aduerſ. credit. igitur vera eſt limitatio ſecundum Meneſ. in ea. l. ſi quis maior, num. 54. cum Curtio, & Parpal. ibi, & Alexan. conſil. 92. volum. 1. contra Alcia. & Cagnol. ibidem. Tertio limitatur vt non procedant lex noſtra & illa, ſi quis maior, ſi
18 procurator meus ſe peierauit, † nam ego non teneor de periurio, neque ad pœnam eius, niſi vel id mandauerim, vel ratum habuerim, ex cap. fin. de iure iur. in. 6. vbi gloſſ. verbo, debebit, cum duabus ſequentibus, & tradit Iacob. de Penna, in l. quoties, nu. 44. C. de dignitat. lib. 12. & ſequitur Decianus in dict. 2. tomo lib. 6. cap. 11. num. 92. alias. 52. vbi tamen inquit aduertendum quòd ſi amicus contrauenit
19 iuramento nomine † meo me præſente & tacente, non tamen ideo operabitur mandatum, neque ego tenebor, ſecundum Iaſ. in l. fin. num. 2. ff. de iure iur. Quarto limitantur, vt
20 non procedant in minore. 25. annorum, † qui quidem ſi non impleuerit cõtractum à ſe iuratum, vel ei contrauenit

trauenit alio modo non incurrit pœnas legales, prout tenet glo. in dict. l. ſiquis maior, C. de tranſactio. ſecundum expoſitionẽ Sali. col. 2. & Tho. Parpal. ibidem, quaſi cum lex, ibi, de maiore loquatur, minorem excluſit, ita vt non idem ſit quoad alias leges, quibus nõ excluditur minor, quoad quas tenebitur earum pœnis ſi iuramento contraueniat, ſed ſecundum Meneſ. in ea. l. ſi quis maior, num. 3. animus illius glo. fuit, vt text. in illa l. ſi quis maior, habeat etiam locũ in minore durãte tranſactione, per tex. in Authent. ſacramenta puberũ. C. ſi aduerſus vendi. vbi eorum iuramẽta, qui minores ſunt a. l. vnguem quidẽ ſeruantur, & hanc opinionem inquit Meneſ. in dict. num. 3. tenere Per. ibi, quæſt. 1. & ſecũdum eam conſuluiſſe Maria. Socin. conſil. 32. num. 16. volu. 3. & ex text. noſtro probari videtur per eius verba generalia, *De qualquier eſtado, preeminencia y dignidad que ſean*, ex quibus nullus excluditur, & conſequenter licet in terminis dictæ. l. ſi quis maior, opinio illa glo. ibi attenta declaratione Salicet. & Parpal. tenentis legem illam, ſi quis maior, non habere locum in minore cum in maiore loquatur, & pœnalis ſit, & ſic non extendenda, ſecuta ſit à Barto. ibi num. 1. & communem teſtantur plures relati per Meneſ. dict. num. 3. vbi eam tum veram, tum etiã receptiſsimam teſtatur, tamẽ quoad legis noſtræ diſpoſitionem, quæ minorem etiam comprehendere videtur, dum tamen ſit doli capax, cum generaliter loquatur, & fauorabilis ſit, quandoquidem de obſeruãtia iuramenti tractat, & proinde extẽdenda, vt ſignificat gloſſ. contractibus, in dict. Authent. ſacramenta puberum, & ibi Barto. nu. 19. quem ibi ſequuntur omnes, teſte Iaſ. nu. 72. Curti. 47. & alij plures relati per Meneſ. vbi ſupra, nu. 4. videtur minorem non ex-
21 cuſandum à periurio † & per conſequens à fortiori ſi minor veniam ætatis impetraſſet tenebitur etiã pœnis
22 legis noſtræ † ſi iuratum contractum non ſeruauerit, vt per Meneſ. ibi. n. 5. vbi declarat quid operetur venię ætatis
23 † impetratio, licet poſsit reſtitui aduerſus periuriũ, vt tenet Matheſil. ſing. 164. latè Beroius, in quæſtione familia. 135. & alij relati & ſecuti per Decianum, vbi ſupra. cap. 11. nu. 4. fol. 25. & hoc quatenus miſeratio ætatis patitur. Et idem quoque quod in minore videtur eſſe, quoad collegia &
24 ciuitates & Reſpublicas dicendum †, vt teneantur perſonæ illæ, quæ iurauerunt, non iurantes autem non teneantur, vt ſibi placere, & bene meo videri, inquit Meneſ. vbi ſupra, nu. 7. vbi alios allegat tenentes, quòd indiſtinctè vniuerſitas, & collegium teneantur pœnis periurij ſi veniũt contra contractum iuratum, & Auenda. cap. 27. præto. num. 12. lib. 2. & Decia. dict. lib. 6. cap. 13. num. 28. fol. 39. nam & iuramentum repræſentat Rempu. maiorem, vt non reſtituatur, ſecundum Gutierrez, in dict. Authen. ſacramẽta, num. 19. C. ſi aduer. vend. mihi tamen plus placet opinio Meneſes, vbi ſupra, quod iurantes incurrant periurium, non verò non iurantes.
25 Sic & in fœmina †, lex noſtra locum habebit, prout communem teſtãtur relati per Mepeſ. vbi ſupra, nu. 8. vbi
26 nume. 9. & 10. idem in ruſtico † eſſe dicit ſi ſagax ſit, prout nos diximus in l. 2. num. 33 titu. 1. lib. 2. ſupra. Nam & ruſticus etiã & multo minus mulier non excuſantur à periurio ſi cõtraria dixerint teſtimonia, cum & hæc de genere prohibitorum ſint, & teneantur peritiores conſulere, vt ibi dixi.

Ibi, *Quebrantaren*. Idque ex ſola iudicis interpellatione colligi ſufficit, neque alia requiritur partis cõtrariæ compa-

BIBLIOTECA OHYMPICA

27 comparitio † vel contumacię accusa
tio,& hoc propter odium peierantis,
& ob reuerẽtiam & cultum iuramen
ti, ex solaque petitione contraria iu
ramento clarum est petentem fieri
periurũ,negari enim non potest con
traueniſſe iuramẽto per petitionem
hanc,ergo & illa sufficiet vt periuriũ
incurratur, & pœnæ legales ob periu
rium,lexque nostra nihil aliud requi
rit quam contrauẽtionem, & sic etiã
in terminis.l.si quis maior. C.de tran
sact.tenuerunt Fulgos. & Salicet. vbi
Alexand. num.4. affirmat ita Docto-
res tenere,& num.22.eam secutus te
statur ibi communem Parpal.& Iaco
bi.nu.17.neque difficultates propoſi
tæ per Doctores, ibi, & maximè per
Menes. ibi num. 11. cum quatuor se-
quentib.aliquid nocent,cum lex hæc
nostra & illa, si quis maior, in odium
peierantis proditę sint,& sic commu
nis distinctio gloss. ibidem, verbo,
Iudicemus dicẽtis interesse, quibus
verbis fuerit cõcepta promissio, nam
si quis dicat,non cõtraueniam,habet
locum text.in illa.l. si quis maior, vt
sola contrauẽtio sufficiat,sed si dicat,
amplius non petam, requiri litis con
testationem, quam declarationem
cum Bart.ibi, num.3. communem te
stantur Fulgo.ibi.n.4.& alij relati per
Menes.ibi.n. 11. Nihilominus tamen
28 quoad legem nostram †, communis
prima indistincte solam contrauen-
tionem considerans tenẽda videtur
ob reuerentiam iuramenti,& in odiũ
se peierãtis, vt dictum est,& quia lex
nostra generaliter loquitur, & sic ge
neraliter venit intelligenda,& conse
quenter sola supplicatio Principi por
recta sufficit etiam si rescripto vsum
non sit,secundum Menes. vbi suprà,
num.16.& ex verbis gloss.sequẽtis cla
rius colligitur.

Ibi, *O no guardaren*, Nota distinctiuam hanc, *O*, Latinè, Aut, de cuius natura est disiungere verba,& cõiun gere mentem dispositionis, ita vt si-cut periurium committit ille,qui ex presse contrauenit iuramẽto dicẽdo se nolle illud adimplere,vt in præce dente verbo, *Quebrantare*, verificatur,
29 ita ille †, qui hoc expresse non dicit, tacitè tamen id affirmat, putà in illo, qui promisit cum iuramento solue-re centum intra mẽsem, vel tali die, nam si nõ soluit in termino illo periu rus est,vt est text.in.l. 26. tit. 11. part. 3.& tradit Frederi.de Senis,cõsil.300. & Anto.de Butr.& Abb. Sicul.in.c. 1. de iure iuran. secuti per Afflict. dict. decisi.Neapo.30. num.5. vbi amplius dicit,scilicet,quod si pendente lite su
30 per absolutione à iuramento † ve-nisset dies solutionis pecuniæ pro-missæ debet fieri solutio, secundum Hostien.in summ. titu. de censibus. §.quis census, versicul. quod si pen-dente.& Ancar.in cap.1.not.2.de lit. contestat.in sexto,& probantur hæc ex verbis nostri text. simpliciter di-centis, *O no guardaren*, tantum enim lex nostra,& illa, si quis maior, dese-runt iuramenti religioni,vt vel cogi-tationem videantur castigasse eius, qui animo concepit rumpere transa ctionem, vel contractum alium à se celebratum & iuratum, sicut in diffi-nitione periurij dicebamus, scilicet, quod si quis cum iurat aliquem con-tractũ absque animo illum adimplen di,si facto iuramento persistit in ani-
31 mo illo † statim periurus est, vt & in-quit Decia.dict.2.tomo de delict.lib. 6.cap.7. num.1.& sic animus solus & cogitatio periurium inducit, imò & quod plus est licet habeam animum adimplendi cum iuro,& cum itidem a-fest dies solutionis, si in illo die abs-que aliqua causa differo solutionem, sum periurus, licet non defecerit ani mus adimplendi,bene tamen verum credo † cum Menes. in dict. l. si quis
32 maior,

maior.num.16.quod cogitatione so-la,nisi ad aliquem actum processum sit,in pœnas non incurri,ex.l.cogita-tionis pœnam.ff.de pœnis.& sic intel liges dicta per Decian.dict.lib.6. cap. 10.num.13.& qualiter debeat intelli-gi non soluisse, vel nõ adimpleuisse, & an debitor debeat offerre, vel de-
33 ponere † cum creditor est absens,vi-de optimè per Alex.consi.92. perspe-ctis.col.4.volu.1.vel intelligi possunt hæc verba nostri text. & præcedẽtia, vt denotent dolum, vel culpam:siue in faciendo,siue in omittendo,vt per Auend.cap.27.præto.nu.10.lib.2.quĩ tamen cõtra tenet quoad incursum pœnarum nostri text. & similium, quoad quarum incursum dolus om-nino requiritur, vt & infrà dicemus.

Ibi, *El iuramento*, Lex nostra solum apponit verbum hoc, *El iuramento*, ne que specificat per Deum, vel Princi-pem,prout specificauit dicta l. si quis maior. C.de trãsact.qua de causa ibi-dem omnes Doctores dubitabant, an lex illa haberet locum in alio iura mento quam per Deum vel Princi-
34 pem †,putà si iuratur solum tactis scri pturis, vel per clericum super pectus suum, vel quando quis iurat per fidẽ, vel facit homagium,prout hodiernis temporibus solet fieri,& in hoc inter alios Alexan.in dict.l.si quis maior,ad finem, referebat Doctores discordan tes,tandem tamen concludit legem illam habere locum etiam in ijs iura-mentis.& hanc communem testatur Curti. Iunior. ibidem numero. 12. & quod male faceret qui ab ea disce-deret, & sic quod si quis iuraret per fi dem vel faceret homagium, *A fuer de caualiero,o hijo dalgo*, quod si id viola-
35 ret,incurret legis illius pœnam †,fran gens enim fidem periurus est,& vt ta lis punitur, secundum Hostiẽs. & Ioan.Andr.in cap.querelam,ne præl. vices suas,& Feli.& alios relatos & se cutos,per Auend.dict.cap.27.num.6 lib.2.cum quoad Deum nulla sit diffe rentia inter iuramentum,& fidei præ stationem.cap. ecce dico.22.quæst.5. cap.& si Christus.de iure iurand. pro quo videtur glo.in cap. clericus, de iure iur.tenet Cyn.Specula.& alij re-lati per Didac.Per.hic sub.l.1.tit.6.li-bro.8.Ordinam.glo.1.pag.186. & sic quod lex illa,si quis maior, habeat lo cum etiam in ijs iuramentis & fidei
36 præstatione,& similibus † vsitatis,est de mente omnium. teste Curtio Iun. ibidem num.11. relato per Menes.ibi num.32.vbi in versic.Sed verior opi-nio est,ampliat,etiam si non vsitẽtur hæ promissiones generaliter in po-pulo, si tamen fiant, procedit bene lex illa, si quis maior, in illis, & hanc ibi veriorem testatur, & ibi Cagnol. num.75.hanc appellat communem, contrariam tamen sententiam, imò
37 quod in fidei præstatione † locũm nõ habeat lex illa, si quis constanter, af-firmat Imol.in capit..cum tempore, num.2.de arbit.nam cum lex sub cer-ta quadam forma iurari mandat, ex inde aliquid statuens id minime ha-bet locũ, si aliter quàm lex præcepe-rit iuratum sit, secundum gloss. cor-potali,in cap.vt circa,de electio.in.6. quam ibi omnes sequuntur, & com-muniter approbatam testatur Iaf.in.l. iubemus, nume.12. C. de testament. & alij plures relati per Menes. vbi su-prà,num.32.sic & in homagij præsta-tione videtur probari in.l. 26. in fin. tit.11.part.3.sed si per sancta † Euan
38 gelia iurauerit quis si non seruet per-iurus est,& vt talis punitur, quoniam qui per Euangelium iurat, per Deum ipsum iurare videtur, cuius veritas in ipso Euangelio continetur,& qui per Crucem iurat,& Christum ipsum te-stem afferre videtur, qui in ligno cru cis mortem pati dignatus est, quo ge nus humanum redimeret, vt in ter-
minis

HAVRODA LIBRARY OHY in the MEDIEVAL

minis tenet Menes. vbi supr. num. 40. vbi num. 39. idem esse dicit, si per sanctorum aliquem iuretur. In dictis tamen contrarietatibus Doctorum, dicendum est, quod si de consuetudine
39 † sit introducta aliqua iurandi forma pro obseruantia contractus, illa forma iurans & eam non obseruans periurus est, & incurrit periurij pœnas, & hanc cõcordem esse omnium scribentium sententiam testatur Curti. Iuni. in dict. l. si quis. num. 11. secutus per Menes. dict. num. 32. reiecta tamen hac consuetudine, si per fidem promittatur obseruantia contractus, si de humana fide mentio fiat, puta, *A Fe de caualiero, o hijo dalgo, o hombre honrado* †. Tunc illam non seruans
40 non est periurus, neque punitur vt talis, sed si iuretur per fidem Christi, aut per fidem nostram Catholicam, siue Christianam, tunc vtique non seruans periurus est, & punitur vt talis †, ita optimè distinguũt Alciat. in
41 Rubric. num. 5. de iure iuran. Soto. in relect. de iura. 1. part. cap. 4. & eos referens Couarr. in capit. quamuis pactum. 1. part. §. 2. nu. 2. in fine. Sic concordans dictas opiniones contrarias, & Didac. Per. vbi supr. & Auend. d. c. 27. præto. n. 6. lib. 2. & Menes. vbi sup. n. 33. vbi n. 35. optimè inquit, quod in dubio si cõtrarium nõ est expressum,
42 de fide Christiana † intelligitur, non verò de humana. Sic & iurans per sanctorum aliquem vel per Euangelia si non seruat periurij pœnas incurrit, vt diximus: sic & clericus iurans ponen
43 do manum † super pectus suum punitur vt periurus si non adimpleuerit, quia id de consuetudine est introductum pro forma iuramenti clericorum sacris ordinibus ordinatorũ. Ex quibus affirmandum est, quod assertio facta per aliquem promittentem se aliquid impleturum, *A ley de caualiero, hidalgo, o hombre honrado*, Si illud non seruauerit, non est periurus, quia & homagium hoc differt à iuramento, vt colligitur ex dict. l. 26. ad fin. titul. 11. part. 3. quia licet Auenda. vbi suprà, insudauerit pro eius Respõsione, & nunquam ei satisfecerit, Gregorius tñ. Lopez super ea acutè & vere eam declarat vt non obstet, scili-
44 cet, quod lex illa. 26. referendo † singula singulis est intelligenda, quod vbi interuenit iuramentum sit pœna periurij, vbi verò tantum interuenit homagium solummodo incurratur pœna infamiæ, vt in. l. 2. titulo. 5. part. 7. disponitur, ad quam lex illa 26. se in hoc refert, & sic nihil obstat illa. l. 26. & hunc intellectum sequitur Didac. Perez, vbi supra, & voluit etiam illum tenere Menes. dict. nu. 36. dum ad dicta per Gregorium Lopez, in illa. l. 26. se retulit, etiam si Humada, in. l. 22. gloss. 4. titu. 21. part. 2. velit homagium iuramento æqui parare. Ex quibus infertur, quod si quis in veritate promittat se seruaturum promissa, non erit periurus
45 si non seruauerit †, secundum Menes. vbi suprà, numero. 37. nisi secundum eum ibi ille, qui iurat in veritate in Deum iurare voluerit, nam tunc secus esset. Itidem si quis iurat per caput suum, aut per salutem suam †, & similia non erit per-
46 iurus si non seruauerit, nisi in ea forma deferatur iuramentum à parte, vel à iudice: nam tunc secus esset, secundum Bartol. in. l. qui per salutem. ff. de iure iurando, Iaf. in lege tertia. §. iurari, in principio. ff. eodem titu. sequitur Decianus, in dict. lib. 6. cap. 10. num. 4. qui à num. 3. latè
47 examinat an † infideles cõtrauenientes iuramento suo sint periuri, & in num. 5. declarat an contraueniens iuramento illicito, vel nullo sit per-
48 iurus †, & tenet & sic, licet tunc non punietur ordinariè, sed extraordinariè

riè arbitrio iudicis, vt ibi ipse Decian. significat, & tenet Auend. c. 27. præto. num. 3. versic. quam legem. libr. 2. Quæ omnia ad. l. nostram adaptari possunt & verius & clarius procedũt ea attenta, nam cum de iuramẽto sit
49 simpliciter locuta in omni illo †, & secundum dicta, est iuramẽtum, procedet. In eo verò quod diximus non esse iuramentum non procedet lex nostra sicut neq; dicta lex, si quis maior, vt in homagio & similibus, licet non seruans homagium & fidem humanam præstitam apud nos infamis reputetur, & in nihilo habeatur, sed quoc sunt hodie hominũ nobilium non seruantium homagium & fidem præstitam, dici non potest, adeò vt inter ipsos iam non reputetur infamia, cum verein eis sit plus quam in alijs.

Ibi, *Sobre qualquier contrato*. Et sic nõ solum super transactione, de qua vtdebatur loqui dicta. l. si quis maior, ve-
50 rum & super quocunque alio † contractu, si iuramentum super eo interpositum non seruetur, incurretur legis nostræ pœna, generalis enim, & vniuersalis est dictio hæc, *Qualquier*, vt alibi diximus, ita vt nihil excludatur. Imo in terminis dictę legis, si quis maior, quæ non ita vniuersaliter & clarè loquebatur sicut nostra, in omni contractu loqui, tenuerũt omnes scribentes ibi, communem hanc dicẽtes, prout eos nouissimè refert Menes. ibidem nu. 44. vbi num. 45. infert, quod si Emphyteota Ecclesiæ nõ solvit
51 † pensionem, quam iurauit soluere, potest statim expelli nõ expectato biennio, neque posse moram purgare, & hanc ibi communem dicit, sic & secundum eundem Meneses, ibi, num. 46. in lex, qui male officium administrauit propter iuramẽrũ ab initio præstitũ incidet in pœnam legis illius, de quo in hac gl iterũ dicemus: neq; tenebitur vẽditor de euictione si emptor nõ soluerit in termino, quo iurauit soluere, licet post soluat, eo
52 quod priuatur actione euictionis †, qui iuratam promissionem non seruat, vt per Menes. ibi num. 47. & esset hæc bona cautela euitãdi euictionẽ: sic & ad compromissa legem illam si
53 quis maior, extendit † Abb. in cap. per tuas, nu. 14. de arbit. secutus per Menes. ibi nu. 48. licet hoc vltimum nunquam vidi in practica fuisse dubitatũ quoad nostri text. pœnam, licet vidim non seruari compromissa iurata, & forsàsis quia non fuit petitũ. Imò & quod plus est, quod etiam in quasi contractibus locus est dispositioni il-
54 lius. l. si quis maior †, & nostræ, est enim doctrina generalis, quod vbicunque tractatur de obseruantia iu-
55 ramenti † debet extendi & est fauorabilis, & non pœnalis dispositio, vt est gloss. in cap. sciant cuncti, de electio. & est communis opinio, vt not. Iaf. in Authen. sacramenta puberum. num. 7. C. si aduer. vend. & in dict. l. si quis maior, in princip. & Regula illa, quod lex pœnalis loquens in contractibus non habet locum in quasi con-
56 tractibus †, vt est glo. in cap. decet, de immu. eccles. in sexto. Not. Abb. in. c. qua fronte, de appella. Iaf. in. l. more. ff. de acq. hære. procedit, vbi non interponitur † iuramentum, nam eo in-
57 terposito lex non est pœnalis, sed fauorabilis, ideò ad quasi contractus extenditur, vt expresse in propositum legis nostræ tenet Auendan. cap. 27. præto. num. 13. in prin. lib. 2. vbi & inquit, *Contratos*, Hispano sermone significare tam nominatos, quàm innominatos, de quibus in. l. 5. tit. 6. part. 5. & sic cõstituo Regulam ex ijs verbis nostræ legis, quod lex nostra habet locum in omni contractu, & itidem
58 tãquasi contractu. Quæ quidem limitatur primo, vt non procedat, quo
59 ad pœnas in cõtractibus, qui cadũt † in no-

HAVROBA DIGITÁLNÍ KNIHOVNA OHYB.PK MENDELOVA

in nomen officij, nam ibi specialis pœna statuta est à iure, cui standum est, & ideò si tutor, qui in creatione sui officij iurauit vtilia facere, & inutilia prætermittere, vt in Authen. vt ij qui perhib. oblig. se habere res mino. §. fi. collat. 6. & l. 9. titul. 16. part. 6. contra iuramentum fecerit, licet quantum ad damnũ minoris obligetur ex quasi contractu, vt in. §. tutores quoque, Institu. de obliga. quæ ex quasi contr. nas. tamen si vt suspectus talis tutor remoueatur ab officio non punitur propter periurium in amissione omnium bonorum †, vt in lege nostra, 60 sed est infamis & condẽnatur in damno minoris, vt in. l. fin. titul. 18. part. 6. iuncta. l. 9. tit. 16. ead. part. ita limitat Auenda. in dict. cap. 27. nu. 13. versic. hoc autem. qui in num. 14. in princ. infert ex hoc, vt idẽ sit in iudice, qui 61 iurat iustitiam † facere, nam si non faciat non punitur in amissione bonorum, & quia valet argumẽtum de tutore ad iudicem, secundum Paul. in l. iusiurãdum. §. defensor. ff. de iure iur. nam si malitiose iudex fecerit cõtra iustitiam incurrit infamiam, & venit officio priuandus, secundum Bal. in. l. si ad excludendam. C. de rebus credit. & est text. in. l. 23. tit. 22. par. 3. facit. l. quod ait. §. miles. ff. de ijs qui not. infam. Si verò pretium accepit vt indicaret, punitur pœna. l. fin. titu. 22. part. 3. & sic iudex hic licet sit periurus, & vt talis puniẽdus dictis pœnis, non tamen punietur pœna amissionis bonorum legis nostræ, etiam si aliud velit Menes. in dict. l. si quis maior. nu. 46. aliter enim quot bona iudicum essent iam fisci? Et idem dicen- 62 dum est in alijs officialibus publicis † vt in tabellionibus, & saltuarijs vocatis, *Guardas de montes y terminos*, prout in illo num. 14. optimè tenet Auend. & sic lex nostra in contractibus, vel quasi non transeuntibus in nomen officij locum habet, quoad eius pœnas, in transeũtibus verò locum non habet, vt dictum est, secũdum Auen. vbi supra, qui in eo. n. 14. in versic. vbicunque ergo, inquit se semel dixisse, 63 quod retrahens rem, & iurans † in iudicio sibi & non alij retrahere, si constet post de contrario, licet infamis sit, & amittat actionem, & extraordinem alijs pœnis puniri possit, non tamen in amissione bonorum ex dispositione nostræ legis neque alterius. Secũdo limitatur nostra cõclusio, vt procedat in casu in quo cõtraueni iurãs ipsimet cõtractui, secus verò si cõ 64 traueniret effectibus † ex contractu illo iurato resultantibus in fauorem tertij, nam propter cõtrauentionem cum tertio nõ incurritur periurium, vt si inita venditione, aut permutatione cum iuramento noluerit quis gabellam soluere gabellario, vel decimam debitam ex re illa, nam per hoc non inducitur periurium, quia solutio gabellæ non est contractus, sed ef- 65 fectus resultans † ex eo, & effectus & causa diuersa sunt, vt in cap. cum cessante, de appella. not. Bald in. l. cunctos populos. 8. col. C. de summ. Trin. & ita limitat legem nostram Auend. dict. cap. 27. num. 14. versic. item dicta l. 1. vbi in versi. ex hoc quoque infert, legem nostram non habere etiam locum, si quis contraueniat non contractui iurato, frangendo eius effectum in totum, sed in aliqua eius qua- 66 litate †, nam contraueniens tali qualitati, quæ non minuit contractum, nõ punietur amissione bonorum, ex doctrina Bart. & Pauli, in. l. eum qui. ff. de iure iurand. in quæstione illa, qua dubitatur, quæ faciant crescete 67 pœnam † per inficiationem negando factum. Vlterius limitatur nostra lex vt procedat, & habeat locũ, quando contractus, super quo interponitur iuramentum est certus, nam si esset in-

68 set incertus † & à nullo acceptaretur, tanquam nudus contractus esset nullus, & per cõsequẽs si facto postea contractu cõtraueniret iurans, non esset periurus, ad quod potest induci doctrina Bal. in capitulo, veniens, de iureiur. quem sequitur Iaso. in. l. duobus. §. fin. ff. de iureiur. vbi referendo intellectum glo. in cap. licet, de iure iur. in sexto, dicit, quòd faciens iuramentum generale de non alienando dicitur nudam promissionem & animæ acceptam fecisse, vt sentit Fab. in Authen. sacramenta puberum. C. si aduer. vẽd. vbi dicit quòd dispositio illius Auth. non habet locum, quãdo minor iurauit, non cõtrauenire contractui, quia vt iuramentũ repræsentat eũ maiorem, debet esse speciale, 69 ego tamẽ neq; † percipio bene hanc Auẽd. in. d. c. 27. vers. itẽ quòd dicta. l. 1. lib. 2. sententiã, neque credo bene fundari ex dictis doctrinis ab eo relatis, doctrinæ enim illæ nihil meo videri faciunt quoad limitationem, & limitatio ipsa falsa mihi videtur, nam etiam si contractus sit incertus si possit certificari, tum ex implemento aliquo, tum vel per relationem ad alia, vel per instrumenta valet & tenet, itidem quia iam ex. l. 2. titul. 16. lib. 5. supra, qualitercunque quis se obligare voluerit, remanet obligatus, & præsertim vbi adest iuramentum in contractu, quod quidem iuramentum facit valere actum eo modo, quo melius valere potest, igitur eum faciens & iurans tenetur iuramentum adimplere, nisi intelligas Auendan. vbi supra, loqui in donatione incerta & iurata in fauorem alicuius facta, quæ antequam acceptetur reuocatur per donantem, tunc enim quia incerta erat, & nondum acceptata & sic nullum ius acquisitum adimitur, videtur quòd licet sit periurus non punietur pœnis nostræ legis, sed in contractu cum tertio aliquo celebrato nescio quomodo hæc Auendan. limitatio procedere posit, præsertim cum lex nostra procedat etiam in contractibus respectiuis, in quibus vna parte cõtraueniente, alia pars ex parte sua adimplere 70 vult, secus si nulla earum † adimplere vellet, nam tunc non habebit legis nostræ pœna vt inquit Auendan. vbi supra, versic. Item dicta. l. non procedit, limitatur etiam lex nostra vt non procedat in testamentis, vel in alia dispositione sui natura reuocabili, nam reuocans licet sit periurus non tamen incurrit † legis nostræ 71 pœnam ex dictis per Iasin dict. Auth. sacramenta puberum. nu. 68. & Yser. in cap. 1. §. sacramenta, num. 46. in vsi. feud. tenet Auend. ad. l. nostram in. d. cap. 27. nu. 12. in fine, quòd ego intelligo verũ nisi contrahatur in testamẽtis † prout contrahi potest, ex. l. hæ- 72 redes palam. §. fi. vbi gl. ff. de testa. not. Auẽd. c. 29 præto. nu. 10. cõcl. 2. lib. 2. Itẽ ex dictis lex nostra nũ procedit in delerãte se in lite ex l. 26. in princ. tit. 73 11. p. 3. vbi gl. 1. in fi. ita tenet, & Gutier. in d. Auth. sacramẽta puberũ, nu. 165. vbi nu. 164. legem nostram allegat, & 74 rationes quare durius punitur † periurus in contractu, quam in iudicio vide per Bal. in cap. testimonium, nu. 6. de testi. Sed dubium est nunc ab Auẽda. d. c. 27. nu. 14. versi. sed qualiter supradicta, propositum, quod & sensit Dida. Perez hic sub. l. 1. titu. 6. lib. 8. Ordin. pagi. 185. colu. 2. qualiter legis nostræ dispositio † verificari potent hodie, cum ex. l. 11. titu. 1. lib. 4. supra, sit 75 prohibitum iuramenta apponi in cõtractibus, nè virtute iuramenti eludatur Regia iurisdictio, & Auenda. huic dubio duplici modo respondet. Primò, quod licet Regiæ leges vetẽt interponi per laicos iuramenta in contractibus, tamen si de facto fue-

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. ФРАНКА ЛЬВІВ

rint per eos interposita, iudex Ecclesiasticus potest adiri vt compellat seculares iudices ad obseruãtiam contractus, in quo tale interuenit iuramentum, sed hæc responsio mihi nõ satisfacit, tum quia dicta l. 11. annul lat instrumentum, & scripturas cum iuramento à laicis facta, & sicut diximus hac in lege, contraueniens contractui nulli iurato non est periurus quo ad imponendas ei legis nostræ pœnas, licet quoad alias extraordinarias sic, tum etiam quia secularis non compellet laicos sibi subditos sic iurantes contractum contra dispositionem illius l. 11. ad obseruantiam eius, & dato quod ecclesiasticus excommunicaret secularem iudicem appellatione per eum interposita à tali excommunicatione & protesta-
to remedio auxilij, *De la fuerça*, & in eius prosecutione processum ad Chancelariam Regiam delato, tolletur quidem vis hæc & excommunicatio & potestas ecclesiastici super hoc procedendi restringetur, & sic hęc Auendani responsio nihil prodest neque est tenenda. Ideo secundo & vere respondet Auenda. quòd lex nostra per illam. 11. & 12. sequentẽ intelligatur, vt scilicet, loquatur nostra in cõtractibus in quibus per illas. 11. & 12. leges licitũ est iuramenta apponi per laicos contrahentes; de quo plura ibidẽ diximus in propositũ & ne bis ea repetamus ibidẽ videbũtur, & sic nouiter hac de causa additasunt in lege nostra antiquæ literæ verba illa, *En que aya lugar ponerse*, quæ qdẽ nõ aderãt in cõtextura antiqua.

Ibi, *Que por el mismo hecho*, & sic ipso iure, hoc enim denotant hæc verba, ita vt non sit necessaria condemnatio iudicis † pœnæ incursæ
76 ipso iure, licet sit necessaria declaratio, vt diximus latè in l. 1. titu. 4. nu. 61. cũ sequen. aliquibus lib. 4. sup.

Ibi, *Pierdan*, præsentis temporis est ita vt licet verba præcedentia, non essent inserta per hæc præsentis tẽporis & per sequẽtia, *ayan perdido*, quæ sunt præteriti, ipso iure inducebat † amis-
77 sio, vt & in propositum dictæ legis, si quis maior, dixit ibi glos. priuatus & ibi omnes maximè Menes. num. 21. & latè per Tyraq. in l. si vnquam verbo reuertatur. C. de reuo. dona. numer. 21. cum sequentibus pluribus.

Ibi, *Todos sus bienes*. Pœna hæc non seruantis contractum à se iura-
78 tum non excludit † alias pœnas à iure statutas dictæ. l. si quis maior. C. de transactio. vbi prior est infamia, nam de iure Canonico licet indi-
79 stinctè periurus † infamis sit, cap. infames. 6. quæstione. 1. capit. quicunque & in capit. si quis conuictus. 22. quæstio. 2. & in capit. querelam, de iureiur. & capi. peruenit, de fide instru. glos. fin. in capit. quanto, de iureiur. glos. periuro, in capit. fin. de iureiur. in sexto, glos. fin. capit. 2. de solutio. Lucas de Penna, in l. quoties, nu. 48. C. de Dignitati. lib. 12. Iaf. in §. item si quis deferẽte. n. 46. inst. de actio. Gratus cons. 6. nu. 31. volu. 2. tamen de iure ciuili distinctione † proceditur, sci-
80 licet quòd in iuramẽto promissorio in cõtractibus apposito omnino periurium irrogat infamiã, ex d. l. si quis maior, & l. 26. tit. 11. par. 3. & l. 2. tit. 5. p. 7. eò quòd tũc, vt dictum est, incurrit periurus hic pœnam ipso iure, & sic hac de causa infamis etiam est, qui venit contra iuramentum præstitum de futuro, vt per glos. Bartol. Plat. Luc. de Pen. in dict. l. quoties. C. de dignit. lib. 12. vbi quòd ipso iure eo casu infamiam incurrit tunc, & hoc est q, dicitur q, de iure ciuili periurus non efficitur infamis ipso iure,
81 nisi in casu d. l. si quis maior, † & nostræ ei similis, & si qui alij casus sunt à iure expressi, si verò contraueniat quis

quis iuramento de præsenti, vel de præterito non efficitur infamis ipso iure, nisi demum sententia periurus declaretur, secundum glos. & Bart. o. in l. Lucius. ff. de ijs qui notãt. infam. vbi Paul. numer. 5. dicit non vidisse glossam illam reprobari, & quòd communiter ad eam recurritur, & ibi Angel. inquit, hanc esse ipsam veritatem, & esse communem testatur Fulgos. & Paul. in dict. l. si quis maior, & alij plures relati per Menes. ibi numer. 17. etiam si ipse ibidem cum duobus numeris sequent. aliud velit, & sequitur etiam Couarruu. in dict. capitulo. quamuis pactum. 1. part. §. 7. nu. 4. vbi inquit quòd in hoc casu non punitur vt periurus, sed crimine stellionatus, & exilio ad tempus
86 ex l. fi. ff. de crimi. stellio. & hoc est q, dicit communis opinio per Fel. asserta in cap. testimonium num. 20. de testi. relatus per Iulium Clarum, in libr. 5. pract. crimin. verbo periurium nume. 3. quòd regulariter periurus non efficitur infamis infamia iuris, & hanc differentiam inter ius ciuile, & canonicum refert Prosdocimus, in differentijs iuris Canonic. & Ciuil. numero. 72. & Francis. Marcus, in decisio. Dalfi. quæst. 707. partis. 1. & glos. in capitu. Rex. 23. quæst. 5. glo. fin. in dict. capitu. quanto, de iure iur. Afflicti & alij relati & secuti per Decianum, in dict. 2. tomo de delictis lib. 6. capitu. 13. numer. 11. fol. 38. vbi notandum dicit, quòd si quis iurauit soluere † vsuras, & nõ soluit, licet sit periu-
82 rus, non est infamis, vt ante eum dixit Couar. vbi suprà dict. nu. 4. vbi refert Casan. in consuet. Burg. Rubric. 10. §.
87 12. vndecim pœnas periurij † referentem, & late prosequitur Decian. in d. cap. 13. per totum, & Iuli. Clar. vbi sup. & Meno. de arbit. casu. 319. & Didac. Per. in l. 1. tit. 4. lib. 1. Ord. col. 918. cum sequent. sed quoad periurum ex con-
83 tractu videtur in nostro Regno † solũ pœnam nostræ legis ei imponẽdam, cum sit lex Regia, & per eam & non per aliam sit in nostro Regno iudicandum, ex text. vbi dixi in l. 3. num. 13. 14. & 15. tit. 1. lib. 2. sup. & ex dictis per Doctores ibi per me allegatos, & per Matienzo, in dialogo relatoris. 3. par. cap. 34 per totum, & quia secundum Roland. Valle, conf. 57. num. 46. vol. 1. pœna dictæ. l. si quis maior, non
85 seruatur in practica, † & consequenter nostra, & non illa erit seruanda prout meo videri voluit Couar. in dict. §. 7. partis. 1. num. 4. in dict. cap. quamuis pactum, & Gutierrez, vbi suprà, dum ad legis nostræ pœnam referunt, licet ego nunquam viderim
86 in practica legem † nostram seruari, vel quia fortasis non est petitum, & multa per patientiam tolerantur, quæ si in iudicio deducta fuissent nõ tolerarentur, vel quia iam iudices, secundũ Coua. & eo relato, Gutierrez, in dict. auth. Sacramenta puberum num. 164. nõ ordinaria pœna (de qua lex nostra loquitur) sed extraordinaria frequenter periuria puniunt. Sed in casu in quo lex nostra veniret practicãda vt eius pœna locũ haberet, licet non requirerẽ ego tot requisita, quę in propositũ dictæ. l. si quis maior Doct. ibi maximè Curtius Iuni. & Menes. apposuerunt, duo tamen infallibiliter requirerem. Primum erit iuramẽtum super contractu illo inter positũ, vt suprà super glo. iuramento, diximus & declarauimus: secundum verò & principalius requisitũ erit, quòd interueniat dolus, eo enim non interueniente † non incurritur periurium quoad pœnas temporales ex eo incurrendas, iuxta text. in l. qui iurasse, vbi omnes. ff. de iure iur. & glo. in ca. breui, de iure iuran. cap. quæritur. §. item opponitur. 22. quæstio. 2. statutaque pœnalia semper videntur habere in

IMPRIMIR OHYAM.I.MEJIA OBRA

88 se clausulam, si dolo contra ea † factum fuerit, ex gloss. in. l. ossa. ff. de religio. & sump. fune. quam ad hoc considerauí in. l. fin. num. 10. titu. 14. lib. 5. suprà, facit etiam text in. l. 2. §. quod obseruari. C. de iura. calum. ibi. ex eo quòd ex animi sui scientia, siuè sententia iurent, semper enim apud Romanos scientia fallendi addebatur in iuramento, vt est apud Liuium libr. 22. ibi, ex animi mei sententia iuro, vt ego Rempublicam non deseram, neque alium deserere patiar. Et Cicero comprobat in Academicis quæstio. his verbis, quam rationem maiorum etiam comprobat diligentia, qui primum iurate ex animi sui sententia quemque voluerunt, dein de ita teneri si sciens falleret, quod & indicat Gellius, noctium Athica. lib. 4. cap. fin. & ideò dicitur Psal. 22. nec iurauit in dolo proximo suo, & ita hanc opinionem quòd dolus in periurio requiratur ad incurrédas pœnas, neque culpa sufficiat, tenuit Bal. in. l. obseruare. §. proficisci. nu. 5. ff. de offic. proconsul. quem sequitur Alexan. legendo & consulendo, vt eum refert Iaſ. in dict. l. si quis maior. num. 2. C. de transact. vbi Curtius Iunior. num. 17. in fin. inquit ab opinione Bal. in iudicãdo nõ esse recedendũ & cõem testantur relati à Meneses, in ea. l. si quis maior, num. 41. vbi Cagnol. num. 185. cum pluribus sequentibus, hanc cõmunem testatur, & respondet contrarijs, & sequitur plures etiam allegans Decianus, in dict. 2. tomo de delict. lib. 6. c. 13. nu. 14. & Iuli. Clarus, in. d. §. periurium, nu. 9. & Humada, in. l. 26. tit. 9. p. 2. glo. 2. nu. 1. & in terminis legis nostræ Auẽd. d. c. 27. præto. nu. 10. lib. 2. vbi hanc æquissimam esse iudicat opinionem, & alios allegat eam tenentes, quidquid alij tenere voluerint dicẽtes culpam sufficere, prout refert Iaſ. in. l. qui iuraſse, in principio nume. 9. ff. de iureiur. & Meneſ. vbi supra, nu. 42. in fine, vbi refert Bolognetum, hanc dicentem communẽ, sed prima est tenenda, & ab ea non est recedendum in iudicãdo, vt dictũ est, propter maximum rigorem illius legis & nostræ, quẽ ibi putat cõuenienter mitigari debere ex hoc requisito. Sed posset ista secũda opinio saluari vt procedat, quòd culpa inducit periuriũ quoad Deũ, quoad pœnas tamen temporales nõ, & ita loquitur prima cõis opinio. Ita Deci. in. d. nu. 14. in fi. vbi num. 15. inquit, quòd stante hac conclusione & vera quòd dolus requiritur sequitur, quòd quælibet causa etiã iniusta excusabit à dolo, & per cõsequens à periurio, & pœnis † eius. l. 4. §. 1. ff. de
89 liber. caus. cum alijs multis cõcordantijs, de quibus per Iaſ. in terminis in dict. l. qui iuraſſe, num. 5. & sequent. de iureiur. & in. l. videamus in principio. n. 5. ff. de in lit. iur. Ex quo inquit Meneſ. in. d. n. 42. in princ. raro eueni reposse, vt quis incidat in pœnas illius
90 legis, † si quis maior & nostrę, cũ quælibet causa etiã iniusta excuset à dolo, & sic à periurio, & eius pœnis. Debes tamẽ vt hãc Regulã, & materiã intel ligas scire, quòd habemus in iure do-
91 lum verum, & dolum † præsumptũ, vt inquit Bar. in. l. quod Nerua, nu. 14. C. depos. & in. l. dolum. C. de dolo, & alij relati per Menoc. de præsump. lib. 5. præs. 3. n. 5. & Sfortia, in tract. de integ. resti. p. 2. q. 83. art. primo, vbi & diffiniunt hos dolos, scilicet, quòd
92 dolus verus est, † qui manifestis indicijs probatur. Præsumptus verò, qui indicijs non multũ claris detegitur,
93 † sed quia vt inquit ibi Menoc num. 6. improbauit hanc diuisionem & differentiam Rebuffus, in. l. latæ culpæ. ff. de verborum significat. cum nulla adsit lex differentiam hanc constituens, etenim verus dolus & præsumptas indicijs & coniecturis probantur, ideò inquit ipse Menoc. numer. 7. & 8. Dolum verum esse, quem lex dolum verum statuit, & si illum ex indicijs & coniecturis colligat, cum verum & manifestum illud esse dicatur, quòd lex ipsa præsumendo constituit. Præsumptum verò dolum dici posse illum, quem prudens iudex sumit ex alijs coniecturis, & indicijs, quæ in iure scripta non leguntur, velut inquit Sfortia, vbi suprà, dolus verus est ille, qui ex præsumptione necessaria resultat & probatur, præsumptus verò, qui ex probabili coniectura, & præsumptione colligitur. Exemplum doli veri erit in delicto furti, iniurjarum, Adulterij, homicidij, præmeditate & nõ incõsultè cõmissi, vel quãdo quis commisit aliquod graue delictum, se
94 cundum Sfortiam, vbi suprà, num. 4. & Menoc. vbi suprà, num. 45. Exemplum verò præsumpti doli est, in omnibus delictis admissis ex lata culpa, idest, negligentia supina, & quæ in alijs regulariter non reperiremus, vt si quis rem apud se depositam relinquat noctu in via vel in loco, vnde infiniti homines transeunt, vel si quis non solueret, vel non restitueret id quod sciret se debere, vel suum non esse, hisce enim casibus etiam si facillimè credi posset, & debeat, q delinquens ex animo ita fecerit, & tamen quia potest aliter esse, neque necessario contingit ita esse, dicitur præsumptus & non verus dolus. Ex quibus ad nostram legem infertur, quòd non implens contractum à se iuratum, siuè contraueniat expresse contractui illi, petendo iniustè illius rescisionẽ, vel dicendo se nolle eum implere, siue nõ soluendo pecuniam promissam in termino cum posset id facere, ijsce casibus se periurat ex le-
94 ge nostra † & similibus, & commit

Azeuedo super. 8.

tit graue delictum periurij, & in dolo vero cum dicimus adesse, ita vt licet dolus non præsumatur. l. dolum C. de dolo, Mascard. de probat. 1. tomo, conclusione. 530. tamen in nostro casu, & similibus vbi dolus præsumitur, de quibus per Mascar. concl. 531. & Meno. vbi suprà, num. 45. cum sequent. sufficiet casum à creditore probari, vt dolus appareat, ex l. dolo. ff. manda. latè Rolan. Valle, consi. 57. num. 7. volum. 1. & sic quantumuis à tali dolo, quælibet excuset causa, debet tamen causam allegans illam probare per vehemẽtes & probabiles coniecturas, vt seà periurij pœnis excuset, & quòd ex illa causa orta antè incursum periurij fuit motus ad non implendum contractum, & quòd si illa causa non adfuisset, non ità fe-
95 cisset, † vt optimè inquit Alex. cons. 103. videtur prima consideratione dicendum, num. 13. lib. 1. & Aretinum, consi. 80. nu. 2. quos ad hoc in proposito dictæ. l. si quis maior, & consequenter nostræ ei similis allegat ibi Curti. Iuni. num. 17. & Rolan. Valle, consi. 57. num. 12. & 13. volu. 1. & Gargiarius, in patrocinijs aduoca. patrocinio. 46. num. 7. & Didac. Per. hic, sub l. 1. titu. 6. lib. 8. Ordinam. pag. 187. in col. 1. cum sequent. debet etiam probare creditor perẽs pœnam quòd ip-
96 se adimpleuit † ex parte sua, & alius nõ, & hoc probato constat de dolo, & sic de periurio, vt apparet ex dictis & maximè ex Rolan. vbi sup. n. 7. 8. & 9. 18. & 19. Ex quibus infero, q si dolus non est verus, sed præsumptus & de præsenti, vel de præterito minor
97 & rusticus nõ sagax restituentur † aduersus eum, secundũ Meno. & Sfortiam, vbi sup. Secundo infero, quòd plura sunt, quæ possunt excusare à
98 periurio, & eius pœna, † cum à dolo excusent, scilicet impedimentum, saltim de iure canonico, li-

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

cet non de iure ciuili. secundum glo. cap. beatus. 22. quæ. 2. grauis inimicitia, vel pestis difficultas, paupertas, & multo magis impossibilitas, relaxatio à iuramento necessitas itidem, violentia facta ad iurandum, iussus iudicis, vel alterius superioris mandãtis ne adimpleat iuramentum, vel ne soluat, vel ex lege, aut statuto, quia semper intelligitur excepta authoritas superioris, & iuris, & sic iurans
99 non diuertere ab vxore † intelligitur 102
secundum ius, ideſt, nisi fornicata fuerit. c. quemadmodum de iureiur. glo. 2. in. c. petitio, eo. tit. & ideo prorogatio termini facta à iudice excusat debitorem si non soluat in tempore modo fuerit facta ex iusta causa secũdum Decian. in. l. non videtur. §. qui iussu. ff. de reg. iur. & ibi addi. Beroi. consi. 151. num. 2. volu. 1. prout hæc & alia excusantia à periurio referunt Iuli. Clarus, in dict. §. periurium, & Tyber. Decian. latissime, in dict. 2. tomo
104 de delict. libr. 6. capit. 11. per totum, & Auendan. dict. cap. 27. prætor. nu. 10. cum sequentibus, libr. 2. quæ si referẽda essent, magnum ad legem nostram fieret volumẽ, sed per ipsos videri possunt, cum casus occurrerit.

Ibi, *Para la nuestra camara*, ex ijs verbis colligitur sequela quædam, scilicet, quod cum pœna hęc amissionis bonorum fisco Regio sit applicanda, iudex ex officio procedere poterit
100 contra periurum † non seruantem 105
contractum à se iuratum, imo & ad petitionem cuiuslibet personæ de populo, saltim si in populo illo non adest Regius fiscalis, qui hoc petere possit, ex text. vbi Bart. in. l. si vacantia. C. de bon. vacant. lib. 10. vbi num. 6. dicit speciale esse fauore fisci, quod
101 fiat inquisitio † in ciuilibus causis, 106
& (secundum eum ibi num. 4.) præses prouinciæ præsente fisci patrono diligenter inquirat, & facit text. in. l. si quis reum. ff. de cust. reo. & tenet non uisimè. M. Anton. Peregri. in tract. de priuileg. fisci, libr. 7. tit. 3. nume. 8. vbi & inquit, quòd acerrima indagatio fieri debet, & si res expedierit etiã cum tormẽtis, gloss. in. l. defensionis. C. de iur. fisc. lib. 10. & ibi not. Bal. in l. 1. num. 7. C. de hære. ven. vbi ampliat etiam si bona sint delata fisco ex causa non punibili. Et potest procurator Cæsaris compellere notarios, & tertios penes quos † extant in
102 strumenta & scripturæ bonorum ad
eorum exhibitionem, gloss. & Bar. in dict. l. defensionis, Angel. in. l. siquis, C. de bon. prof. relati per Peregrinũ in dict. num. 8. nam super hoc crimine periurij potest procedi tam per in
103 quisitionem, quàm per accusationẽ
† est tamen necesse quòd alicui noceat, vt possit procedere inquisitio & valeat, alias si vellet inquirere tantum ratione deserti iuramenti & vio
104 latæ religionis ipsius, non posset, †
vt tenet in terminis Capella Tolos. Decisio. 17. & Decianus, vbi supra, capit. 12. num. 11. vbi nume. 12. inquit, quòd si per accusationem procedatur, sit cautus accusator, vt similiter
105 † concludat in libello suo periurium
de quo accusat, cecidisse in damnum seu præiudicium suum, non autem simpliciter concludat cecidisse in præiudicium animæ iurantis, nam si mentionem facit de damno suo punietur ordinariè si probatum fuerit, alias punietur extraordinariè. & sic minori pœna, vt concludit Bal. in. l. si cum patrono in fin. C. communia vtri. iudi. Roma. & alij relati per Deci. vbi supra, vbi & aduertit, q debet etiam concludi in libello quòd scienter & dolose se periurauit, † aliter enim non procedet,
106 quia sine dolo, vt dictum est in
præcedente gloss. non causatur periurium, & ideo dolus saltim allegari

gari debet secundum Paul. in. l. qui iurasse in princ. ff. de iure iur. vbi Alex. tenet contra Paul. & bene, nam sola veritas attẽdi debet, & eo ipso, quòd dicitur, se periurasse includitur dolo se id fecisse ex eadem ratione quia sine dolo non adest periurium. Ex qui-
107 bus licet olim crimen periurij † esset priuatum, & ideò de illo nemo accusare poterat, nisi ille cuius intererat, vt in. l. fin. ff. de crimin. Stellio. & not. in. l. 1. ff. de iureiur. nisi crimen coram iudice committeretur, vt in l. nullum. C. de testib. & sic non faci lis dabatur arbitrus infamandi homi-
108 nes de periurio, hodie vero † iure nostro Regio, saltim contra testes periuros, inquit Auend. dict. c. 27. prætor. nu. 5. lib. 2. quilibet de populo potest accusare, & indistincte admittitur tanquam in crimine publico, vt in l. 11 iuncta. l. 5. titu. 7. part. 7. in alijs verò inquit ibi Auẽd. fortè iura communia seruari, & remanere incorrecta, & sic dicit intelligendam. l. 26. tit. 11. p. 3. Sed salua eius pace, quoad pœnã fisco per legẽ nostram applicatã qui
109 libet comparẽs pro fisco † coram iudice audiendus est, saltim vt iudex ex officio fauore fisci inquirat, & sic dicebat Bal. ind. actor. C. de probatio. etiam tertium posse accusare de periurio in cõtractu commisso, quicquid velit declarare Bal. alio modo Auend. vbi sup. n. 15. vers. & quia Bal. & quicquid velit Dida Per. in. l. 1. tit. 6. lib. 8. Ordu. pag. 187. colu. 2. nam quinque
110 modis cognoscitur † de quæstione falsitatis, vt per Salic. in. l. querela. C. de fals. Bart. in. l. si ex falsis. C. de transaction. & Castillo, l. 83. Tauri, numer. 4. & inter hos modos sunt inquisitio & accusatio, & sic debent esse de effectu. Probandum † tamen est periurium, vt remanet dictum, nam & in hoc crimine sicut in cæteris probare debet qui di-

Azeuedo super. 8.

-cit, & accusat. l. alias. ff. de iure iuran.
111 & sic si quis accusat Titium, † quòd
die promisso soluere, non soluit, debet probari periurium, hoc videli-
112 cet modo, † quòd si ille, qui accusat, & negat debitorem soluisse, est verus creditor, non tenebitur probare negatiuam illam, quòd non soluit die promisso, sed tantum promissionem iuratam cum termino assignato ad eius solutionem, vt resultet lapsus temporis, sed si tertius alius, & sic non creditor, accusat, tunc vltra supradicta tenetur probare, quòd in termino non soluit, ita distinguit Cynus, in. l. 2. quæstione 5. C. de iure emphyt. Bal. & alij relati & secuti per Auend. dict. capit. 27. prętorum numer. 16. & Decian. dict. libr. 6. capit. 12. num. 13. vbi & inquit quòd tenebitur etiam probare, quòd ipse adimpleuit ex parte sua, etiam si non opponatur, vt & in hac diximus lege. Et in num. 15. asserit itidem pro
113 bari periurium ex contumacia † & ex notorio, & tunc sine causæ cognitione puniri poterit, secundum Lucam de Pen. in. l. quoties, nu. 21. C. de dignitat. lib. 12. probatur etiam
114 periurium † per scripturas, putà per instrumentum contractus iurati, & per responsionem positionum, vbi declarauit iurans se contraueniſſe iuramento, ita vt licet per scriptu-
115 ras † regulariter non probetur delictum, vt facit regulam cum fallentijs Felin. in capitul. quæ in Ecclesiarum versic. authenticas, de maiori. & obedi. tamen periurium dicto modo bene probatur per scripturas, vt per Decian. vbi supra, nume. 16. vbi num. 17. tradit etiam per sententiam contra iurantem latam probari periurium, & numero. 19. inquit periurium per indicia & coniecturas non
116 probari nisi † tantum quoad capturam, quoad pœnas verò imponendas

HISTORIA BIBLIOTEKA OHY im. S. SREBRNIKOVA

concludens probatio & luce meridiana clarior requiritur. Imò & teſtes (ſecundum eundem Decian.ibi, num.18.)debent eſſe omni exceptione maiores,† prout in alijs criminibus
117 notatur in.l.fin.C. de proba.eò quòd in dubio nullus videtur ſepeierare,vt not.in cap.cum cõtingat,de iure iur. Gratus, conſ.47.num.10.volum.1.Pariſi.conſi.172.num.7.volu.4 Oſaſcus, Deciſi.Pedam.66.nu.14.& ſic in cauſa periurij non debet dari iuramentũ
118 ſuppletorium† accuſatori, vt communem dicit Alexan.conſil.66.volu. 1.neque probari poteſt periuriũ, vel eius excuſatio per purgationes vul-
119 gares, † vt per Decian.vbi ſuprà, nu. 66.vbi num.8.& 9. inquit,periurium
120 eſſe mixti fori,† & ſic Eccleſiaſticũ & ſecularem iudicem poſſe de eo cognoſcere,quibus quidem ſatis remanet lex noſtra commentata.

SVMMARIA.

IVdæus vel Maurus iurantes per Chriſtũ, vel è contra in chriſtiano iurante per legẽ Moyſis aut Mahumeti an puniatur legis noſtræ pœnis,num.1.

Lex noſtra procedit cum quis iurat in forma iuris,num.2.

Pœnæ periurij in iudicio commiſſi an ſeruẽtur hodie.num.3

Intellectus.l.2.C. de rebus credi.& l.26.tit. 11.part.3.num.4.

Lex Secunda.

Summarium.

Pœna iurãtis falſum deſcribitur in præſenti.

1 HIBI, *Qualquier fiel Chriſtiano*, quid autem erit in Iudæo iurãte per† Chriſtum, vel in Mauro, vel è contra in Chriſtiano iurãte per Moyſis legem, vel per Mahometũ, tradit late Decian.dict.lib.6.de delict. cap.10. nu.3. per totum, & Maſchardus, in tract. de Iudæis.2.p.c.8.n.12.&ſeq.Maran. in pract.3.part.in num. 38. cum plurib.ſequent.ſed cum apud nos nõ ſit permittẽdum Iudæum aut Maurum iurare per Chriſtum, neque Chriſtianum per Mahometũ,ideo lex noſtra loquitur per iſta verba, *Qualquier fiel Chriſtiano*.

Ibi, *Que jurare falſo ſobre la Cruz y ſantos Euangelios*,ex ijs verbis decerpes legem noſtram loqui, quoties Chriſtianus iurat in forma iuris coram iu-
2 dice † iuramento à parte parti delato, vel per viam poſitionum, vel de calumnia,vel quando iudex compellit aliquem iurare ad petitionem alterius ſe iturum ad carcerem,& nõ iuit, tunc enim pœnis noſtri tex. punitur, eò quòd iuramentum hoc ſuper Cruce & Euangelijs quaſi ſemper coram iudice,& fit ad frequẽtiora adaptantur iura, & ſic niſi tactura adſit non habet locũ noſtra lex,vt inquit Auendan.dict.cap.27.prætor.nu.28. infine lib.2. & licet quoad poſitionum vel calumniæ iuramentum per legem.2. titul.7.lib.4.ſupra periurans ſe in poſitione manifeſtè, ſi eſt actor amittit actionem, ſi reus habetur pro confeſſo, tamen,vt ibi dixi, cum illæ pœnæ
3 non obſeruentur in practica, † fortaſsis obſeruabitur legis noſtræ pœna,quam ſemel vidi impoſitam à iudice quodam contra partem ſe periurantem in iuramẽto calumniæ, debet tamen,vt ex dict.l.2.probatur,& ibi dixi,notoriè & ſic ex actibus proceſſus cõſtare de periurio,vt legis noſtræ pœna locum habeat, neque obſtat text.in.l.2.C.de rebus credit.& l.
4 26.cum ea† concordans tit.11.part. 3.dicentes,quòd iurisiurandi contẽpta Religio ſatis Deum habet vltoré quia vltra dicta ibi per Doctores maxime

ximè Salic.& in.l.ſi quis maior maxime per Cagnol.& Meneſ.n.1.&.2.C. de tranſact.& Laſ.in.l.3.§.iurari.ff.de iureiur.& in.§.item ſi quis poſtulante inſt.de actio.& late Decia.d.2. tomo de delict.lib.6.c.13.n.1.in fine cum ſequent.& Couar.in.c. quamuis pactũ 1.p.§.7.n.7.& Auenda.c.27.prætor. n. 16.&.17.li.2,& Menoc.de arbitra.caſu.319.n.5.cum ſequent.Dida. Perez in.l.1.tit.4.col.3 18.cum ſeq.li.3.ordi. lex illa.2.C.de rebus credi. loquitur cum,nulla ex iuramento illo iniuria, neque damnum ſit proximo, ſecus aliàs,& iſte eſt commu.illius.l. intellectus,vt ex Doctor.ibi patet, & ex Didaco Per.vbiſup.co.920.in medio & Claro in li.5.pract.crim.§.periuriũ n.ſi.ſed ex iuramento litis deciſiuo, delato à parte parti nulla fit parti deferenti iniuria,neque damnum,quia pars deferens videtur illud per delationẽ remittere,ergo nimirumquod illa.l.2.quæ in hoc iuramento deciſiuo loquitur, ſecundum Doctores ibi & veriorem,& communiorem dicit Decian. vbi ſup.num.2.verſicul.ego vero,ſatis contentetur vltione Dei, & ita ſecundum hoc voluit declarare legem noſtram gloſſa. prima. in dict.l.26.tit.11.part.3.ſcilicet quod illa.l.2. loquitur in iuramento deciſiuo,cum tunc nulli fiat damnum, vt dictum eſt,& hoc credo verum, ſiuè ex iracundia, ſiue animo ſedato pars illa,cui iuramẽtum deciſiuum defertur, iurauerit. Ego tamen nouiſsimè propono & dico,quod illa. l. 2. C. de rebus credi.ex lege noſtra declaranda eſt,ſcilicet, quod cum lex noſtra generaliter, & indiſtinctè loquatur in quocunque iuramento ſiue deciſiuo,ſiue de calumnia, ſiue ex compulſione iudicis,tanquam pars litis, non verò tanquam teſtis (quia de teſte loquitur.l.4. infra eo.) in ijs caſibus etiã ſi de iure.ex dict.l.2.periurans ſe ſatis Deum habeat vltorem,tamen itidem erit aliqua pœna plectẽdus, quam extraordinariam aliqui Doctores ibi vocabant,& nunc ordinaria vocari poteſt hæc ſexcẽtorum morapetinorũ à lege noſtra impoſitorum,ſiue damnum tertius ex tali periurio patiatur ſiue non,nam cum lex noſtra generaliter & indiſtinctè loquatur,ſic etiam erit intelligẽda, dum tamen notoriè ex actis proceſſus vel alio modo conſtet partem iurantem ſe periuraſſe,& ſic doloſe & ſcienter ſe voluiſſe periurare,vt apparet ex dict.l.2.tit.7.lib. 4.ſupra,vbi dixi, aliter enim ſi notoriè non conſtet & ſic de dolo & malitia non debemus in dubio præſumere periuriũ, & hac de cauſa raro, vel nunquam partes iurantes de calumnia de perjurio non puniuntur quia non cõſtat de hac malitia & eius notorietate,& ita vidi poſt voluiſſe Couar.in dict.cap. quamuis pactum.1.p. §.7.num.7.& ſic iurans non comedere carnes ſi comedit ſine cauſa puniẽdus eſt pœna legis noſtræ, vt inquit Decia.vbi ſupra,cap.10. num.26.ſicut & puniretur ille,qui ad mãdatum iudicis iuramẽto promiſit ſe in carcerẽ ſtatim, vel intra certum tempus iturum & nõ iuit, vel à carcere non exire & exiuit, etiam ſi tertius non læderetur. Sed an reus accuſatus ob delictum poterit ob redemptionem ſui corporis & pœnæ excuſationem negare delictum, anceps quæſtio eſt quo ad ſuorum cõſcientiæ ſaltim, de qua nouiſsimè tractat Tyberius Decianus, in dict.cap.10. num.7.& Iuli. Clarus in lib.5.pract.crimi.quæſt.45. verſic. quid ergo, & idem Decia. vbi ſupra,cap.11. num.13. per ipſos videbitur & per Theologos. Notabiſque finaliter quod ſi procurator ſe peiera uit non eſt puniendus eius dominus de periurio,ſecundum Auenda. c.27. prætor.num.17.in medio libr.2. quod

HAKOKIRJASTUOTERA OHY:N M. MEHILÄISOJA

ego intelligo, nisi ex speciali mãdato domini ad sic iurãdum id fecisset, vel dominus ratum habuisset ex alibi per nos dictis de procuratore mendace nomine domini.

SVMMARIA.

Graue crimen falsificare Regis sigillum, & ideo grauiter puniendum. n. 1.
Falsarius non comprehenditur in generali remissione delictorum. nu. 2.
Falsarius non est liberandus à carcere, etiam ob publicam lætitiam. nu. 3.
Falsitatis sola suspicio pro veritate habetur quo ad capturam, non vero quo ad condemnationem quoad quam plena requiritur probatio, num. 4. & 5.
Falsarij grauiter à varijs nationibus puniti sunt. nu. 6.
Falsitatis crimen lex puniens extendenda, ita vt non sit distinguendum an Regiæ literæ falsificatæ contineant gratiam vel iustitiam. num. 7.
Literæ Regiæ si non sunt sigillatæ, licet non sterit per falsarium an puniendæ. n. 8.
Mandans falsificare literas Regias an teneatur sicut & faciens. num. 9.
Falsitatis plura specialia. num. 10.
Iudex in hoc crimine falsitatis debet esse promior ad torturam, nu. 12.
Sigillum est illud, quod est substantiale in literis Regijs. num. 13.
Clerici falsarij pœna. n. 14. vbi quid in falsario capituli. num. 15.
Clericus falsificans literas Apostolicas qualiter puniatur. nu. 16. & in num. 17. quid in falsario breuium, & num. 19. quid in literis Nuncij, aut Episcopi & pœnitentiariæ.
Dispositionem cap. ad falsariorum apud Hispanos seruari debere. nu. 18.
Impetrans literas Papæ subreptitiè, vel obreptitiè, & eis vtens an teneatur falsificantis eas. nu. 20.
Corrigens in minimis literas Papæ vt mutando punctum vel similia non incurrit pœnas falsarij. num. 21.
Clericus falsificans literas Regis qualiter puniatur. nu. 22.
Nullus in facie signandus. nu. 23.
Clericus falsificans literas inferiorum iudicum an puniatur eadem pœna falsificantis literas superiorum. num. 24.
Falsificans sigillum Regis est sine fide. n. 25.
Intellectus. l. 8. tit. 9. par. 2. nu. 26. & 27.
Falsificans literas priuatas, qualiter puniendus, num. 28.
Falsarius literarum Apostolicarum an possit ad beneficium præsentari. num. 29.
Falsi crimen in re Ecclesiastica commissum est mixti fori. nu. 30.
Falsi crimen publicum est, ibidem.

Lex Tertia.

Summarium.

Pœnam falsificantium sigillum Regis aut prælati alicuius describit lex nostra.

IBI, *Falsare*, id est veritatẽ, vel veram literam mutauerit, vel *Falsas pronisiones & chartas*, fecerit, nam falsum nihil aliud est quã mutatio veritatis. l. 1. ff. ad l. Cornel. de fal. & in auth. de instr. cauf. & fide, in princip. l. 1. tit ul. 7 part. 7. & est crimen graue, & grauissimũ, & propter eius frequentiã solet à legi
1 bus, & statutis grauiter † puniri, vt in quit legislator in Rubric. dict. titul. 7. part. 7. habetque multa specialia propter eius grauitatem, nam in generalissima remissione delictorũ non cõ
2 prehẽditur † falsarius, secũdũ Bart. in l. Lucius ad fi. ff. ad Turpili. Meno. de arbitrar. casu. 306. n. 11. Didac. Per. hic
3 glos. 1. neque est liberandus à carcere etiam ob publicam lætitiam, vt per eundẽ Menoc. ibi casu. 302. n. 16. Item sola suspicio falsitatis pro veritate habetur, † vt per Didac. Per. hic pa
4 gi. 190. col. 1. q intellige quoad captu ram non vero quoad condemnatio-
5 nem, quia quoad eam † plena requiritur probatio, ex l. inbemus. C. de proba. not. Decius, cons. 175. in causa falsitatis, & Matth. Afflict. in cõst. Siciliæ

lib. 3.

lib. 3. Rubr. 39. de falsarijs, num. 5. & optimè Iulius Clarus in praxi crimi. §. falsum. nu. 30. Item ex varijs hominum nationibus pœnis grauibus pu-
6 niebantur falsarij †, vt licet videre ex Meno. dict. casu. 306. nu. 1. 8. 9. &. 10. quod si hæc in quocunq; falsarió procedebant, quanto magis sunt specialia constituenda in falsificante literas Regis, in quo ex Matth. Affli. vbi suprà, & eo relato ex Cassaneo, in cõ suet. Burg. Rubr. 1. fol. 17. col. 2. per totam, plura specialia sunt constituta, præsertim vbi lex loquitur generaliter, prout hic locuta est per verbum, *Fallare nuestros sellos*, ita vt ex hac generalitate sit generaliter intelligenda, & ex atrocitate criminis extenden-
7 da, † vt non sit iam distinguẽdum an regiæ literæ falsificatæ contineant iustitiam vel gratiam, vt distinguebant doctores in capit. ex literis, de fide instrumen. & in cap. accedens, & in cap. fin. de crimin. fal. neque itidem distinguatur, an fiat per notarios Chãcellarię, vel per partem vt distinguũt gloss. & doctores in capitu. licet, de crimin. fal. vtrumque enim per tex. nostrum æquiparari patet, & per tex. in l. 1. in fin titu. 2. & l. 4 & 6. titu. 7. partit. 7. ad ampliationem l. 8. titu. 9. partit. 2. neque distinguitur an talis falsitas noceat alicui vel non, prout distinguit gloss. Bar. & Salic. in l. damus. C. ad l. Corne. de fals. not. Iuli. Clarus, in dict. §. falsum numer. 35. & Menoc. in dict. casu. 306. num. 11. 12. & 13. neque an modica sit, vel magna falsitas, vel in loco substantiali vel non, vt dicebat Gofred. in summa, tit. de crimin. fal. & Felin. in cap. 2. de rescrip. neq. fabricans falsas has literas, eis vsus fuerit vel non, quia fabricãdo tunc dicitur quòd vsus fuerit eis. l. qui falsas. C. ad. l. Cor. de fal. quod declarat Alberic. in. l. quicunque. C. de ser. fugi. neque itidem distinguetur an illæ literæ falsificatæ sint iustæ, vel iniustæ, prout dicebat Abb. Sicul. in cap. olim, de rescrip. subdens quòd pœna in hoc esset moderanda, & hæc omnia ex generalitate nostræ legis & ex dictis legibus partitarum generaliter loquentis, & loquentibus deducuntur, ita vt necessaria iam non sint, sed indistincte hodie procedant leges nostræ Regiæ, cum indistinctè loquantur, maximè ob atrocitatem falsitatis in Regijs sigillis commissæ, quod delictum crimini læsæ Maiestatis humanæ æqui paratur, ex. l. 1. in fin. tit. 2. p. 7. licet & dici poterit ob euitãdas correctiones generalitatem nostræ legis & similium declarari per dispositiones antiquas & distingui per eas, saltim vbi non in Regijs sigillis cõmittitur hæc falsitas, sed in alijs non ita grauibus,
8 quæ vos suo tempore latius perpendetis & cogitabitis. Sed quid si literæ Regis non mutantur, sed totas quis falsificat, quia illas scripsit, & manu secretarij & aliorum secundum stylum Regiæ Chancellariæ falsificaut, sed non sunt sigillatæ † licet non steterit per eum, vide Matth. Afflict. decisi. Neapol. 21. per totam. Sed an mã
9 dans sicut & faciens tenebitur, † tradunt Bal. in. l. transigere in fin. C. de tranfac. Bar. consi. 199. Tudertinus, & alij relati per Afflictis, in dict. Rubric. 39. num. 3. & ex. l. 6. tit. 7. part. 7. idem esse dicitur in vno, quod in alio. Alia
10 plura specialia falsitatis, † tradunt Domi. in cap. in memoria. 19. distin. Ana. in Rubric. de crimin. fal. colu. 3. debetque in hoc delicto iudex esse
11 facilior & promior ad torturam, † secundum Bal. in. l. 3. C. de Epis. audi. considerata qualitate personarum, vt inquit Afflict. dict Rubri. 39. nu. 5. nam non debet iudex ita festinanter se mouere in hoc delicto ad torquẽdum nobilẽ, vel hominẽ diuitem &

bonæ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

bonæ famæ, ſicut moueretur contra pauperem non nobilem, ſuſpicioſum vè hominem: ſed an pæna noſtræ legis & ſimilium habebit locum ſi perfectis literis Regijs priuatus aliquis fe
12 cit in eis interlineaturam † Afflict. in dict. rubric. 39. nu. 8. inquit ꝙ ſic, quia iſta interlineatura eſt mutatio veritatis, vt in cap. cum venerabilis de reli. domi. & in l. ſi vnius, in fi. C. de teſta. Paul. Caſtrenſ. conſi. 151. videtur dicẽdum quòd dictus preſbyter.

Ibi *Nueſtros ſellos*, Sigillum enim eſt
13 illud, quod eſt ſubſtantiale † in literis Regijs, ſecundum And. in capitu. 5. §. quoniam interdum, de prohi. Feud. ali. per Lotha. tam in lectura quam in addi. per. l. 2. de rebus ali. non alien. & Afflictis, in dict. Rubrica. 39. num. 1. & in falſificante hæc Regia ſigilla, vide. l. fi. C. de falſ. mone. cap. ad audiẽtiam, de crimi. fal. l. 8. titu. 9. partit. 2. l. 1. infi. 17 titu. 2. part. 7. l. 4, &. 6. titu. 7. part. 7. l. 6. tit. 12. lib. 4. fori, & ſecundũ. l. 18 tit. 13. part. 2. debetur ſigillo Regis magnus honor, & vt in gloſ. præcedente diximus aſsimilatur crimini læſæ Maieſtatis. Et vide Menoc. de Arbi. in dict. caſu. 306. numero. 6. diſſerentem quibus pœnis punitur apud Gallos & alios falſificans literas Regis.

Ibi, *Del ſello del Arçobiſpo o Obiſpo*, ad idem eſt textus, in capitul. ſi Epiſcopus. 50. diſtin. vbi falſarius clericus in officijs & beneficijs priuatur, & de poſitus ab ordinibus in monaſterium 19
14 detruditur, vt perpetuam † peragat pœnitentiam, notat Panor. in capit. olim ex literis numer. 2. de reſcrip. & in capitu. tam literis colum. 2. de teſti. vbi eſt bonus text. quòd falſarius ca-
15 pituli, vel prælati ſuſpenditur † ab officio & beneficio, notat. etiam Hoſtien 20 ſis in ſumma titul. de crimine fal. §. & qualiter verſicul. falſarius ergo Epiſcopi, Ber. Diaz & ei addi. in pract. crimin. Cano. c. 117. & Didac. Perez. in 21 l. 22. tit. 19. libr. 8. Ordin. pagin. 373. vbi pro hoc conſiderat legem noſtram, &. l. 2. titul. 12. libr. 4. fori, & ibi Didac. Perez, quærit quid erit in falſificante literas Apoſtolicas, † & inquit cum 16 Bernard. Diaz, vbi ſupr. quod degradatur actualiter, & traditur iudici ſeculari, vt in eius curia ab eo puniatur, argument. text. in capitul. nouimus, de verbo. ſignificat. & in capitul. 2. de pœnis in. 6. bonus text. in capitul. ad falſariorum, de crimin. falſi. gloſ. relinquuntur in. cap. ad abolendam, dehæretic. text. in. l. 60. titul. 6. part. 1. & eſt excommunicatus ipſo iure ex Bulla cœnæ Domini, & hæc in falſario literarum Apoſtolicarum procedunt, ſecũdum Abba. in dict. cap. tam literis nu. 2. & alios plures relatos per Didac. Perez, in dict. pag. 373. col. 2. in princip. vbi ampliat etiam in falſario breuium literarum 4 apoſtolicarum, & quod poſtquam traditus eſt curiæ ſeculari debet mori, vt apparet ex. l. 6. titul. 7. par. 7. & ibi refert caſum in facto, & alium caſum refert Additio Bernar. Diaz, in dict. c. 117. in gloſ. 1. in princip. vbi inquit apud Hiſpanos obſeruari, † 18 debere inuiolabiliter deciſio text. in dict. cap. ad falſariorum, quicquid velit Ana. relatus per Clarum, vbi Sup. §. fin. quæſt. 36. verſic. videmus, ex quibus additio Bernar. Diaz ibidem in verſic. illud autem, inquit, non eſſe huic pœnæ locum ſi literæ nuncij, aut Epiſcoporũ falſificãtur, † vel etiam literæ pœnitentiariæ, quia hæ nõ ſunt literæ Papæ, ſed eius cõmiſſarij conſtituti viuæ vocis oraculo, ſecundũ Nauar. in manu. c. 27. n. 62. & ideo lex noſtra de Papa non meminit, quia minorẽ pœnam imponit, neq; itidẽ ſubreptitiè, vel obreptitiè impetrans † literas Papæ, & eis vtens tenebitur dicta pœna, neque qui pũctum ponit vnũ, vel corrigit literam aliquam non mutando ſubſtantiam, † quia non falſificantur

ficantur literæ Apoſtolicæ, vt contra Hoſti. & Caietan. tenet ibi Additio. Bernard. Diaz, ſed ſi clericus falſificauerit literam Regis debet degradari,
22 4 & ſigno ſignari in facie, & à regno illo Regis illius expelli, ex tex. in cap. ad audientiam, de crimin. fal. &. dict. l. 60. tit. 6. part. 1. vbi glo. degradado, intelligit, de verbali non verò de actuali degradatione. Et hæc eſt vna de limitationibus ad. l. 6. tit. 31. part. 7. dicentem, nullum in facie ſignandum,
23 † quia nõ procedit in hoc caſu, vt aduertit Humada. dict. l. 60. tit. 6. p. 1. n. 1.

Ibi, *O otro qualquier periado*, putà nuncij Papæ aut Capituli, vt in glo. præcedente diximus, & tenet Maria. Socin. in. d. c. ad falſariorum. num. 11. de crimi. fal. & omnis ille, qui Prælati appellatione de iure venit, cenſetur hic contineri: ſed an idem erit in literis †
24 inferiorum iudicum tradit glo. de Papa, in. d. l. 6. tit. 7. part. 7. & Didac. Per. in dict. l. 22. tit. 19. libr. 8. ordin. pagin. 372. infine. 27

Ibi, *Porque es aleuoſo*, falſans enim ſigillũ Regis eſt ſine fide, † vt inquit Af
25 flictis, in. dict. lib. 3. conſti. Sicil. Rubrica. 39. num. 6. omnis autem homo fidelis debet eſſe ſuo Regi, & qui ſic nõ 28 eſt aleuoſiam, & proditionem cõmittit, vt apparet ex. l. 1. titul. 2. part. 7. ſed committens falſitatem Regi eſt ſine hac fide. ergo iuſte lex noſtra eum aleuoſum vocat, & ſic inquit dicta. l. 1. in fi. tit. 2. part. 7. adnotãte ibi gloſ. *Sellos*, quòd incidit in crimen læſæ Maieſtatis falſans Principis ſigilla, & inquit ibi glo. quòd non reperit alium text. de iure communi ita expreſſum pro hoc, & quòd dicta. l. 6. tit. 7. part. 7. nõ dicit falſantem ſigillum Regis incide 29 re in crimen læſæ Maieſtatis, neque bona amittere, & quòd illa. l. 8. titul. 9. part. 2. faciens mentionem de prodi-
26 tione † loquitur in officiali Regis falſante eius literas, & imponit ei pœnã 30 amiſsionis bonorum, vnde dicit cogi tandum, an illa lex. 6. debeat limitari iuxta terminos dict. l. 8. vt ibi dixit in glo. fin. vel quòd ſit ſpeciale in omnibus falſantibus ſigillos & literas Regias vt ij committãt crimen læſæ Maieſtatis, & ſic debeat mori ſecundũ illam. l. 6. & perdat omnia bona, ſecundum illam. l. 8. & miror de Gregorio, quòd legem noſtram, quæ fuit veteris Ordinamenti ſcilicet. l. 3. tit. 6. lib. 8. Ordinament. non viderit, neque cõſiderauerit pro ijs, ſecundum quam Aleuoſi, non verò proditoris, pœnam incurrit, falſans literas Regis Archiepiſcopi, vel Epiſcopi, vel alterius Prælati vt tanquam talis aleuoſus puniatur in amiſsione medietatis bonorum cameræ Regiæ applicandorum, & ſic pœna omnium bonorum, quæ per dictam. l. 8. imponebatur officiali Regis eius ſigillos falſificante, † in officialibus ijs tantum ſeruabitur, in alijs verò, qui non ſunt Regis officiales noſtræ legis pœna quoad bonorum amiſsionem, quoad pœnas verò corporales ſeruabitur diſpoſitio illius. l. 6. titu. 7. partita. 7. &. l. 16. tit. 19. part. 3. vt tradit Auend. cap. 30. prætorum. n. 1. lib. 2. vbi quid in falſificante † literas priuatas, niſi ex Principis gratia conſulti ſuper hoc ex aliqua vrgente cauſa aliud eſſet faciendum, & hæc ſpecialia ſunt in odium falſantis ſigilla Regis, ſecundum gloſ. in dict. l. 1. tit. 2. partit. 7. verbo, Sellos, & idem in facie te aliud id facere ex dict. l. 6. tradit Didac. perez. in dict. l. 22. tit. 19. lib. 8. Ordinamen. pag. 373. ad finem, vbi pagi. 374. col. 1. quærit an falſarius literarũ Apoſtolicarum poſsit ad beneficium præſentari, † & reſpondet quòd non, quia eſt infamis, & excõmunicatus, vbi ipſe Didac. Perez inquit crimen hoc falſi commiſſum in re Eccleſiaſtica eſſe mixti fori inter Eccleſiaſticũ & ſeculare † iudices, quòd intelligo ſi delin-

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

si delinquens est laicus, secus si clericus ordinis sacri, nam hic à suo esset ecclesiastico iudice puniendus. Et fal si crimen publicum est. l. 5. titu. 7. p. 7. & de abrasione vide Clarum in dict. §. falsum, num. 25.

SVMMARIA.

PRobatio requiritur ad conuincendum testem de periurio sicut in cæteris delictis, num. 1. & num. 2. quòd debet esse plena & concludens.

Falsitatis suspicio habetur pro veritate. n. 3. & nnm. 4. declaratur.

Lex in dubio ad legitimas & plenas probationes in dubio se refert, nu. 5.

Probatio propria & vera illa dicitur, quæ alterius patrocinio non indiget, nu. 6.

Dictio, quando, conditionem inducit. nu. 7.

Falsus testis licet sit solus in dicto punitur, num. 8.

Testis vnus & solus exprimere debet veritatem etiam non requisitus ad proximum liberandum, num. 9.

Testis non potest recipere pretium pro testimonio ferendo, nu. 10. licet possit recipere salarium pro itinere, nu. 11.

Rusticus mulier aut minor an excusentur à pœna falsi testimonij, nu. 12.

Testis falsum dicens in iudicio, offendit Deũ iudicem, & proximum, nu. 13.

Falsitas circa testes quatuor modis committi potest, num. 14.

Pretium recipiens nè dicat testimonium an falsum committat, num. 15.

Inducens falsum testem aut corrumpens dono quomodo puniatur, num. 16.

Subornans testes nõ excusatur, licet nõ vtatur attestationibus, nu. 17.

Testibus dicentibus se precio vel dono corruptos an credatur. nu. 18.

Testis recipiens pecuniam punitur de falso, num. 19.

Testes falsos scienter producens falsum committit, nu. 20.

Instrumentum falsum producens & eo vtẽs falsi tenetur, num. 21. 22. & 23. & num. 24. quòd scienter id debet fieri vt puniatur & num. 43. an præsumetur scienter.

Practica aduocatorum petentium ab aduersario an velit vti instrumento producto, nume. 25. & 44. & 45. & 46.

Testis falsum dicens testimonium nulli dubium quin periurus & falsus sit, num. 26. & nnm. 27. & 28. qualiter puniatur.

Testis conuincitur de falso per alios testes numero plures, numer. 29. licet hæc testium contrarietas parum per iudices consideretur ad puniendum, nu, 30. nisi, vt ibi nn. 31. & 32.

Testes duo si se contradicunt an erunt puniẽdi de falso, num. 33.

Testis dicens Petrum fuisse præsentem Petro negante quis punietur, nu. 34.

Testis vnus si sibi ipsi contradicat quid erit, num. 35.

Testis super mera negatiua & non coarctata deponens suspectus est de falso licet de eo non puniatur, num. 36. & 37. & nu. 38. quòd extraordinarie punitur.

Negatiua coarctata loco & tempore est ac si esset affirmatiua, num. 39.

Testis de accisis denocte de ponens suspectus est nisi dicat quòd luna vel lux aderat, nume. 40.

Testes alloqui vt verum dicant licitum est, num. 41.

Falsum committitur vtẽdo dicto falso testis, vel instrumento falso, n. 42. & nu. 43. an præsumatur scienter factum mitius tamẽ punitur, nn. 47.

Instrumentum debet iuuari omni interpretatione nè falsum iudicetur, num. 48.

Testis falsus punitur eadem pœna corporali, qua erat puniendus ille contra quem falsum deposuit, num. 49.

Cap. 19. Deuteron. expenditur, nume. 50.

Puniri quis debet in eo in quo peccauit, numer. 51.

Testis falsus punitur etiam si dictum suum non noceret neque executa fuerit pœna cõtra illum contra quem deposuit, nu. 52.

Instruens testem vt falsum deponat punitur num. 53. sive deposuerit sive non, vt ibi.

Testis etiam non iuratus deponens falsum in iudicio punitur, num. 54. & num. 55. & 56. prosequitur veritas huius puncti vsq; ad numerum. 62.

Testis nulliter deponens non punitur falso, num. 56.

Testis deponens falsum extra iudicium si nõ iurauit non punitur de falso, num. 57.

Testis non iuratus deponens falsum in iudicio nullo non punitur, nu. 58.

Testis non iuratus si non dolose habuit non punitur. nu. 59.

Iudex

Iudex ex officio potest punire testem falsum. n. 62. & 63.

Testi falso etiam nobili imponi potest pœna nostræ legis, num. 64.

Testis deponenti falsum in causa hæresis an imponatur nostræ legis pœna, sive pœniteat, sive non. num. 65. & num. 66. an mitius agatur cum teste qui se detulit, & ibi, num. 67. quid si parum nocuit.

Testis falsus in probatione obiectionum aliis testibus impositarum extraordinarie punitur. num. 68.

Testem corrumpens, vt falsum deponat eadem pœna punitur. num. 69.

Filij aut nepotes testis falsi in causa hæresis an macula patris, vel aui suorum coerceantur. num. 70.

Testis deponẽs falsum in causa adulterij eadem pœna punitur, num. 71.

Testis falsus etiam contra reum absentem punitur nostræ legis pœna. nu. 72.

Testis falsus punitur etiam si reus condemnatus ex remissione & indulgentia Regis non puniatur. num. 73.

Consulẽs & mandans testem in re falsum ex dempœna punitur. nu. 74. & 75.

Testis falsus etiam si se deferat ob quod pars nõ punitur, adhuc debet talis testis puniri. num. 76. 77. & 78.

Testis tacens veritatem etiam falsum committit. nu. 79. & n. 80. Idem in deponente malitiose & obscure, nisi vt num. 81.

Rusticitas non excusat probata falsitate, nisi probetur error. nu. 82.

1 *Testis ininste dicens se non recordari an de falso puniatur. nu. 83. nisi vt nu. 84.*

Oblitus an præsumatur in teste & credatur ei dicenti se non recordari. nu. 85. & 86.

Homo præsumitur scire quod antea sciuit & eius declaratio. nu. 87.

2 *Testis accipiens pecuniam vt testimonium dicat etiam verum an puniatur ex nostra lege num. 88.*

Testis non dolosus si falsum sine dolo deposuit non punitur. nu. 89.

Testis falsus nulliter deponens extraordinarie punitur. nu. 90.

3 *Testis falsus si neminem lædit extraordinarie punitur, etiam si fiscus lædatur. nu. 91.*

Testis deponens de accisso de nocte si non dicat quod erat luna, vel lux, extraordinarie punitur. num. 92.

4 *Testis falsum deponens super non substantialibus extraordinarie punitur. nu. 93.*

Processus & sententia factus & lata contra producentes falsos testes non præiudicat testibus ipsis. num. 94.

Pœna falsi est deportatio cum publicatione bonorum. nu. 95. & 96. quod non est hodie in vsu deportatio, & sic arbitraria erit. num. 97. & num. 98. quid de iure nostro Regio.

Testes plures falsos si quis produxit an sit condemnandus pluribus pœnis, & ibi an ipsi plures testes. nu. 99.

Lex Quarta.

Summarium.

Secundum verum, & literalem intellectum est testis falsus in causa criminali in qua ille contra quem testificatur ponam mortis vel aliam corpolem subire debebat si verũ diceret, eadem est puniendus pœna etiam si eius dictum non sortiatur effectum, in alijs autem criminalibus casibus, vbi corporalis pœna nõ esset infligenda, vel in ciuilibus pœnæ à legibus impositæ contra falsos testes exequendæ in eis sunt & in bonis eorum.

IBI, *Se probare*, per accusatorem intellige, nã & in hoc crimine, sicut & in cæteris probare debet is, qui dicit, & accusat. l. alias. ff. de iure iura. + & actor ꝙ assecuerat probare tenetur, aliter enim reus & si nihil præstiterit absoluendus est, ex l. actor. C. de proba. cum similibus, neque sufficit quælibet probatio sed plena & concludens debet esse, + ex. l. iubenius. C. de proba. not Decius, cons. 177. in causa falsitatis, & comunem testatur Gratus, in cons. 60. num. 16. lib. 2. & trita illa Regula apud omnes, quòd speciale est 4 in crimine falsitatis quòd suspicio falsi habetur pro veritate, secundũ Archid & Domi. in cap. in memoriã 19. dist. quos sequuntur pluret relati per Deciũ, vbi sup. n. 4. procedit quantũ + ad capturã, aut loquitur. d. lex, in bemus, secus quoad condẽnationem

de qua

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

de qua nos loquimur, ita diximus in hoc titulo, ex DD. ibi allegatis, & maximè ex Claro, in dict. pract. crimin. §. falsum num. 30. vbi hanc comunem in criminalibus, de quibus loquimur testatur, & id clare probat lex nostra in ijs verbis, se probare, eò quòd lex
5 semper ad legitimas † & plenas probationes se referrevult, in dubio nisi aliud expresserit, prout exprimere solet, nam lex semper in proprio significato non vero in improprio loqui videtur, & sic probatum illud esse dicitur, q. cõstat legi ita esse, & probatio propria illa dicitur & vera, quæ alterius
6 patrocinio non † indiget, secũdum Bald. in cap. 1. §. Sacramentum nume. 10. de consuet. recti. Feudi, secutum per Menoc. lib. 1. de præsump. quæst. 36. numer. 11. & 12. pagin. 38. vbi & in quæst. 37. num. 1. inquit. quòd quoties probatio in vim conditionis requiritur, præsumptio secundũ cõm. opinionẽ non sufficit, sed in præsenti lex nostra cõditionaliter loquitur dicendo,
7 *Quando se probare*, dictio enim illa, † quando, conditionem inducit. l. cum ius. ff. de condi. & demonst. l. quod publicn. ff. quando dies leg. ced. quæ iura ad hoc allegat Tiber. Decian. Respon. 93. vol. 2. nu. 126. ergo lex nostra probat expresse intentum nostrum, maximè in verbis sequentibus, *Aueri guandose.*

Ibi, *Que algun testigo*, nota quòd loquitur nostra lex in singulari, ad approbãdam communem opinionem, quæ habet, quòd & si testis falsus sit,
8 solus in dicto punietur, † legis nostræ pœna, secundum Auend. cap. 27. præto. num. 22. illatio. 4. lib. 2. communis secundum Clarum, in dict. §. falsum num. 4. nam & vnus solus testis debet deponere veritatem etiam nõ requisitus † ad proximum liberandum, ex
9 text. in cap. intimauit, de testi. & in. c. nolite timere. 11. quæst. 3. & ideò pre-

io tium † pro testimonio ferendo non potest recipere, vt per Menoc. de arbit. casu. 310. vbi qualiter punitur si pretium recipit, potest tamen recipe
11 re † salarium pro labore & expensis itineris arbitrio iudicis moderandũ, & non aliter vt cotidie fit, vt & inquit Menoc. vbi sup. num. 10. sed an sufficiat probare quòd recepit pretium, vel etiã debet probari quòd dixit fal-
12 sum, 4 vide Iulium Clarum in dict. §. falsum numer. 13 & an fœmina in testem adducta, vel rusticus si sagax sit, vel minor, punientur si falsum dixerint testimonium, in. l. 1. sup. eo dixi.

Ibi, *Depuso falsamente*, testis enim, qui in iudicio falsum testimonium dicit, dicitur falsum committere. l. 1. ff. de fal. cap. 1. de crim. fal. l. 1. ad fi. tit. 7. par. 7. & in hoc offendit Deum, prò quo imponitur ei pœnitentia, & offẽdit iudicẽ, propter quòd fit infamis,
13 & itidem offendit † proximum contra quem testificatur, & punitur pro modo læsionis, ex cap. 1. de crimi. fal. & sic offendit ius diuinum, naturale, & gentium, vt per Menoc. de Arbit. casu. 308. num. 4. estque testis falsum dicens multis nominibus execrãdus,
1 & sic antiquitus apud Romanos è saxo Tarpeio deijciebantur falsi testes, vt inquit Couar. in dict. cap. quamuis pactum, part. 1. §. 7. num. 5. in medio, & eo relato Menoc. vbi sup. casu. 306. n.
14 5. & circa testes potest falsitas † committi quatuor modis, primo subornãdo testem ad dicendum falsum testimonium, secundo producendo iniudicio falsum testem: tertio dicẽdo falsum testimonium, quarto vtendo dicto falsi testis, adde tu & quinto qui
15 recipit † pretium nè dicat testimonium, vt apparet ex. l. 1. ad fin. titu. 7. par. 7. Primo modo cõmittit falsitatẽ is, qui testem ad dicendum falsum testimonium induxit, aut testem munere & dono corrupit, vt aduersus veritatem

ratem testificaretur. l. 1. ff. de fals. dict. l. 1. tit. 7. p. 7. licet ex hoc causam non amittat, siquidem, is tantum ius litis & causæ perdit, qui falsum com-
16 mittit circa acta † causæ, non qui circa testes ipsos, alia vè instrumẽta, quæ ad causæ acta non attinent, text. in. l. in fraudem. §. quoties. ff. de iure fisci, quem ita Bart. ibi intellexit, & sequũtur plures relati per Couar. in cap. quamuis pactum. 1. parte. §. 7. num. 6. ad fin. vbi ex Alex. & alijs hãc cõmunem testatur, & Auẽd. dict. cap. 27. præto. n. 24. vers. Item corrũpens, & Iul. Cla. in d. §. falsum. n. 32. vbi siuè cum priuato, siue cum fisco hæc procedere asserit esse magis cõmunem opinionẽ, adeò vt subornans testes
17 non excusatur, licet non vtatur † attestationibus, ex text. in. l. 1. ad fi. tit. 7. par. 7. quem ad hoc allegat Auend. vbi sup. num. 24. in fine, vbi & inquit quòd tentans corrumpere testem punitur sicut tentans corrumpere iudicem, ex. l. Imperatores. ff. de iure fisci.
18 Sed an credetur testibus dicentibus se precibus, vel dono alicuius † falsum testimonium præbuisse, dixi in l. 2. num. 44. tit. 8. lib. 4. supra. Sic & testis recipiens pecuniam punitur de
19 falso, † vt per Meno. de Arbit. casu. 310. & ex dict. l. 1. tit. 7. p. 7. probatur: & hoc non solum procedit si falsum, verum etiam si verum dixerit, vt magis communem testatur Couarruu. in capit. quamuis pactum. 1. par. §. 7. nume. 5. in medio, etiam si ipse ibi aliud velit, de quo & pluribus alijs concernentibus ad hanc legem dixi-
20 mus in dict. l. 2. titul. 8. libr. 4. supra à num. 25. vsque ad finem legis. Quoad secundum modum, quo falsitas committitur est de iure, quòd producens falsos testes scienter dicitur &
20 ipse † falsum committere, secundum Bal. consi. 106. in. 2. dubio lib. 2. & consil. 446. lib. 5. quem ad hoc Azeuedo super. 8.

allegat Iuli. Clarus in. dict. §. falsum, num. 4. vbi refert casum in facto, sicut & producens falsum instrumentum,
21 & eo vtens, † ex. l. maiorem. C. de fals. not. Iuli. Clar. in dict. §. falsum, num. 18. & Menoc. de arbit. casu. 315. num. 5. vbi num. 1. & 2. facit differentiam circa pœnam infligendam, an falsum quis fabricauerit, & eo vsus fuerit, vel solum iam falso fabricato ab altero, ipse eo solum vsus
22 sit, vt priori casu cum † fabricas falsum, & eo vteris pœna ordinaria, & directa legis Corneliæ de falsis puniatur, ex dict. l. maiorem. C. ad. l. Corne. de fals. & ex dict. l. 1. ff. eod. titul. Secundo vero casu cum solum vteris falso ab alio fabricato, mitiori
23 pœna † puniẽdus eris, secundũ Cyn. in. l. secunda, colum. 1. C. de fide inst. quem sequũtur relati per Meno. vbi supra, num. 3. vbi inquit mitiorẽ hanc pœnam esse relegationem ad tempus. Sed in vno & alio casu requiritur
24 quòd scienter, † & non ignoranter hoc faciat producẽs falsos testes, vel eis vtens ab alio productis, nam, vt in hoc diximus titulo, & tradit Meno. vbi supra, casu. 309. periurium & falsitas non committitur sine dolo, & ita tenet Iuli. Clarus, in dict. §. falsum, num. 15. vbi inquit quòd hac de
25 causa inuenta est practica illa, † qua vtuntur Aduocati & procuratores, quia faciunt partẽ testẽ producentẽ interrogari an velit dicto illius testis vti cum termino ad deliberandum & si dicit quòd sic, tunc habetur pro sciente & punitur hic vtens tali dicto, & num. 18. idem in vtente instrumento dicit. Quoad tertium modum, cum testis falsum dixit te-
26 stimonium nulli dubiũ, nisi q † periurus est, & falsi reus, tex. in. l. 1. in princ. ff. de fal. l. nullũ. C. de test. c. 1. decrim. fal. l. 1. tit. 7. p. 7. de qua materia latè diximus ampliando & declarãdo in. d.

HISTORIA DEL DERECHO ESPAÑOL

l.2.titul.8.lib.4.ſupra à nume.25. vſq; in finẽ.& per Deci.in.2.to. de delict. lib.6. c.10.nu.24.cũ.3.ſeq. & Auẽd.d. c.27. præto.n.18.cũ ſeq. pluribus lib. 2.& ibi Auiles,& Coua.in.d.§.7.nu.5. Et in hoc caſu ſi teſtis hic,in cauſa capitali vbi pœna mortis vel alia corpo
27 ralis veniebat† imponẽda, falſe depoſuit,eadem illi imponetur pœna,quæ imponeretur reo contra quẽ falſe depoſuit,ſi verũ diceret,& hæc eſt principalior noſtri tex.deciſio,ibi,*Le ſeada la miſma pena*, vbi videbis,ſed ſi cauſa eſt criminalis in ea tamẽ pœna cor
28 poralis non eſt imponenda, † vel eſt merè ciuilis,alijs pœnis à iure deciſis punietur hic falſus teſtis,ſecũdũ text. noſtrũ ibi.*Se guardeny executen las leyes*, vbi dicemus Deo volente. Conuincitur tamẽ teſtis de falſo per alios teſtes
29 numero plures, † qui contrariũ depo nunt,licet hæc teſtium contrarietas ſuper facto litis & cauſę exiſtens rarò
30 † aut nunquam conſideratur per iudices ad puniendum teſtes contrarios minores numero de periurio & falſitate,niſi expreſſe & directè teſtes
31 ſint † examinati ſuper probanda tali falſitate, & periurio, non verò ſi ſuper facto litis ſint contrarij, licet tanta poſſet eſſe contrarietas & tam clara, quòd præberet occaſionem
32 † ad conuincendum de falſitate clara, nam tunc puniri poſſent ſaltim extraordinarie. Ex quo minus dubitabile eſt dubium tactum per Clarum vbi ſuprà,nume.6. vbi in dubitationis modum proponit, quid ſi
33 duo teſtes tantum † interſe contradicant,nunquid erunt puniendi de falſo, & reſpondit Aretin. conſil.71. nu.3.ibi relatus,communẽ eſſe quòd ſic, quòd vterque de falſo punietur, ſ. d reuera vt inquit & bene Iuli.Clarus in dict. §.falſum, nume.6. neque eſt vera, neque communis hæc opinio,& dato ſine veri præiudicio quòd eſſet communis, eſſet vna de cõmunibus opinionibus notiſsimè falſis, nã ſi vterque teſtis de falſo foret puniendus, negari minimè poteſt,quin vnus ex iſtis verũ dicat,quòd ſi dicit, nonnè innocẽs puniretur,ſed melius eſt nocentem impunitum relinquere,quam innocentem condemnare, ex. l. abſentem.ff. de pœnis,ergo nul
34 lus eſt puniendus,quia neſcitur quis eorum dixerit verum,& quis falſum, ſicut & cum teſtis dicit, quòd cum ipſe tale quid vidit Petrus erat præſens,& Petrus ipſe † in teſtem adductus hoc negat,& dicit ſe non fuiſſe præſentem,tũc enim nullus eorum punietur, quia neſcitur, quis eorum mentiatur, vt ex Bal. & alijs dixi in dict.l.2.tit.8.num.46.lib.4.ſupra & ſic neque torturæ tales teſtes ſubijciẽdi ſunt, etiã ſi alias eſſent ſuſpecti,quicquid dixerit Boſsi.in pract.tit. de falſis.n.24 ſed erit occaſio, vt bonus iudex diligẽs ſit in inquirenda veritate, quis eorũ falſum dixerit, aliter enim iniuſtiſsima eſſet eorum punitio, præſertim ſi poſſunt ad concordiam reduci, prout quantum fieri poteſt, reducendi ſunt,non ſolum ſi plures teſtes ſint inter ſe diſcordantes, verũ etiam
35 ſi vnus † eorum ſibi ipſi contradicat, licet hoc de vno teſte difficulter admittitur, vt apparet ex Auẽd. in d.c. 27.præto.nu.26.lib.2.notandũ tamẽ eſt,quod licet teſtis deponens ſuper mera negatiua non coarctata loco &
36 tẽpore ſit ſuſpectus de falſo,† quia regulariter negatiua eſt improbabilis, ſecundum Clarum, in lib.5.pract.crimi.§.fin.quæſt.52.verſic.ſcias autem, tamen ex hoc ſolo quòd deponat ſu
37 per negatiua † non poteſt de falſo puniri,vt per Auend.dict.cap.27.præto. num.25.verſi.aduerte,lib.2. & cõmunem ex Boſ.teſtatur Idem Iuli. Clarus,in dict.§.falſum,num.8.niſi ſecundum eum ibi, ex alijs probationibus conuin-

cõuincatur falſum depoſuiſſe, poteſt
38 tamen puniri pœna extraordinaria † ob temerariam aſſertionem,vt ibi cõmuniter Doctores tenere aſſerit,licet in dubio verba talis teſtis ſuper negatiua deponentis ſunt intelligenda & ſumenda, vt falſitas euitetur,ex gloſ. contrarium in.l.iuris gẽtium.§. quod ferè.ff.de pactis,quam dicit communiter approbatã Curt.Iun.in.l.vni.in princ.nu.9.ff.ſi quis ius di. nõ obtẽp. Sed ſi ſit coarctata loco & tẽpore eſt
39 ac ſi eſſet affirmatiua, † ſecundum Ruinum, conſi.145.num 2.lib.5.quia tunc negatiua nõ minus cadit in ſenſum teſtis, quã affirmatiua, ſecũdum Inno.in.c.bonæ, de electio. Et idem etiam ego dicerem de acciſis de no-
40 cte ſuper quibus teſtis deponit, † nec dicit quòd luna vel lux tunc aderat, præſumitur enim ſuſpectus de falſo, non tamen vt de eo puniatur ſi alijs probationibus de falſo non cõuincatur, punietur tamen extraordinarie ſicut in deponente ſuper mera negatiua dictũ eſt,alia de teſte deponente circa accidentalia,vel dicente ſe non dixiſſe id quod ſcriptũ eſt, vel tacẽte veritatẽ in ſæpe dicta.l.2.tit.8. lib.4 ſupra diximus,nu.25. cũ ſeq. Et vlterius eſt notandum, ꝙ licet corrũpere teſtes non ſit licitũ, benè tamen
41 licet eos loqui & informare † de veritate negotij,ſecundũ tex. vbi dixi in l.8.tit.6.lib.4.ſupra. Quoad quartum modũ,quo quidem falſitas committitur,ſcilicet vtendo dicto † falſi teſtis
42 vel inſtrumẽto falſo,habem⁹ text.de hoc in l.maiorẽ.C.de falſ. & l.1.tit.7. p.7.tradit late Men.de arbit.caſu.315. pertot.& Auẽd.d. c.27.præto.n.24.in prin.vbi quid ſiquis vtatur falſis teſtibus & inſtrumẽtis à procuratore productis debet tamen ſciẽter vti dictis, vt in hac diximus lege. Et an præſumatur quòd ſcienter † factum ſit,tradit idẽ Meno.vbi ſup.caſu. 308. ſed vt

Azeuedo ſuper.8.

ſupra proximè diximus ex Claro, in
44 d.§.falſum,nu.15.& 18.practica eſt † quòd interrogetur producẽs velvtẽs falſis teſtibus aut inſtrumẽtis, an velit eis vti, ꝙ declaret intra talẽ terminum, & ſi dixerit ꝙ ſic, præſumitur ſcienter feciſſe,teneturq; ſtatuto termino reſpondere & ſine vlla condi-
45 tione,vel adiectione †,& hoc ſiue factum ſit proprium, ſiue alienũ, vt in dict.nu.18.cõmunẽ dicit ipſemet Clarus debet tamen,ſecundum eũ ibi, ſi agatur de facto alieno de quo veriſimiliter non eſt inſtructus,dari maior
46 dilatio ad reſpondendũ, † quã ſi ageretur de facto proprio,& ita vſu obſeruari inquit,mitius tamen,ſecundũ eundẽ Clarum ibi,punitur vtens fal-
47 ſo inſtrumento,quam ille, † qui illud fabricauerit, nam fabricans falſi pœna,vtens verò pœna relegationis punietur,& ibi hanc ex Saliceto, in.l.ſi vteris,num.4.C.de fide inſtrum.dicit communem.Imò,& debet inſtrumẽ-
48 tum iuuari omni interpretatione, † nè falſum iudicetur,ſicut in teſtib⁹ dictum eſt, ita Clarus, vbi ſuprà, num. 36. vt ſic eo vtens excuſetur à falſitate.

Ibi, *Merecian pena de muerte,o otra corporal*, hæc eſt principalis noſtri text. deciſio, & in qua poterat adeſſe dubium an eius pœna,quæ,vt vides, eſt pœna Talionis, hodie eſſet imponẽda tali teſti periuro, cum habeamus de generali conſuetudine introductum, quòd pœna talionis iam non habet regulariter locum, & cum leges Tauri de quibus eſt hæc noſtra dubitatiores decidãt opiniones,ideó in præſenti hæc deciditur, ſcilicet,ꝙ ſi delictum in quo eſt teſtis falſus pro
49 ductus pœna mortis aut † alia corporali plectendum erat, eadem punietur talis teſtis, etiam ſi dictum ſuum nõ ſortiatur effectum. De quo & etiam dubietas aderat, an requi-

reretur executio vel non, vt infra vi debimus. Vbi vero pœna corporalis non erat reo imponenda, imponentur tunc tali testi falso pœnæ per leges alias statutæ, de quo in finali dispositione nostræ legis agendum est.

Ibi, *Auerignandose*, vide quæ diximus supra, in gloss. seprouare.

Ibi, *Le sea dada la misma pena*, desum
50 pta fuit, ex cap. 19. Deutero † vbi dicitur, si steterit testis mendax contra hominem accusans eum prævaricationis, stabunt ambo, quorum est causa ante Dominum in conspectu Sacerdotum, & iudicum, qui fuerint in diebus illis, cũque diligentissimè perscrutantes inuenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium, reddent ei, sicut fratri suo facere cogitauit, & auferes malum de medio tui, vt audientes cæteri timorem habeant, & nequaquam talia audiant facere, non misereberis eius, sed animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede exiges. Et Danielis, cap. 13. idem in falsos testes contra Beatã Susannam factum fuit. Et probatur ex. l. 1. ff. ad. l. Corne. de sicar. in. §. præterea, ibi qui vè falsum testimonium dolo malo dixit, tex. etiam in. l. 1. & in l. lege Cornelia. §. pœna legis, & in. l. eos. ff. ad. l. Cor. de fals. tex. in. l. 26. tit. 11. p. 3. tex. in. l. 11. tit. 8. p. 7. Bal. & Salic. in. l. 2. C. de rebus cred. Bal. in. l. presbyteri col. 2. C. de Epis. & cler. & in. c. 1. §. iniuria, in fine, de pace ten. & iur. fir. in vsi. feud. & alij plures relati per Coua. in. c. quanuis pactum. 1. p. §. 7. nu. 6. vbi legẽ nostram ad hoc allegat, & Siman. de Inst. Catho. titu. 64. nu. 90. & Auend. dict. c. 27. præto. nu. 21. lib. 2. & ita practicari inquit Gregorius, in d. l. 26. in glo. 2. & per hoc fuisse quendã decapitatum in ciuitate Perusij, testatur Anton. Gom. in præsenti sub. l. 83. Taur. nu. 7. & tradit Dida. Per. in. l. 1. titul. 6. lib. 8. Ordina pagin. 188. colum. 1. & ita Senatum fecisse suspendi quendam testatur Iuli. Clarus, in. 6. §. falsum, nume. 5. & hoc etiam vidimus iam in nostro Regno, ratioque id suadet, vt quis in eo in quo peccauit puniatur, † cap. cum olim, & ibi
51 glo. pen. de offi. dele. c. an sit, de appe. c. prouida, de electi. in. 6. l. ex facto, §. Iulianus. ff. de vulga. in Auth. de statut. contra lib. eccles. §. omnes, ibi vt in eo puniantur in quo deliquerunt, gloss. in. §. item surdus, Instit. qui non est per. fa. tes. & pro istis est etiã text. in cap. satis hinc apparet. 33. quæst. 5. ibi in alijs autem causis, eum, qui testimonio falso cuiq; nocuerit, quòd si probaretur, iussit occidi, eadẽ plecti iubetur pœna, qua fuerat, si verũ esset, ipse plectẽdus, & alias gl. & doctores, allegat ad hoc Didac. Per. in dict. pag. 188. colu. 2. vbi inquit, iure Lusitaniæ pœna mortis puniri talem testem, & ex lege Frãcorum nouissimè statutũ est, quòd testis falsus, siue sit causa criminalis, siuè ciuilis puniatur eadẽ pœna, qua puniretur ille contra quem deposuit, si verum deposuisset, vt testatur Auend. in dict. num. 21. ex lege tamen nostra in criminali causa, inquit ibi ipse Auend. punitur eadẽ pœna corporali, qua puniẽdus esset ipse accusatus si verũ testis diceret, in alijs autem causis ciuilibus, vel criminalibus vbi corporalis pœna non est imponenda pœnis aliarum legum punitur. Quæquidem principalis dispositio nostri text. procedit & ampliatur primo ex eadem. l. nostra, vt proce-
52 dat etiamsi pœna † non sit executa contra illum cõtra quẽ testis hic falso deposuit, quandoquidem per eum non stetit, de quo multi ex doctoribus antiquis dubitabant, & ex. l. 26. tit. 11. part. 3. ibi, *Si por su testimonio mẽtiroso fue alguno muerto, o lisiado, que reciba*

reciba el mismo otra tal pena, quòd tamẽ, ex. l. nostra ampliatur, vt & idem sit & si pœna non sit imposita illi reo, & in hoc nimis necessariam fuisse legẽ nostrã testatur Auend. d. c. 27. præto. nu. 21. versi. & nimis, & tenẽt omnes maximè Ant. Go. n. 7. in. d. l. 83. Taur. vbi Gomez Arias. nu. 8. id confirmat
55 aliquibus medijs, & Did. Per. in d. pa. 188. col. 1. & erat Baldi, in. l. 2. C. de ijs qui latro. occulta. Ita vt iam in hoc nulla sit dubitandi occasio. Et sic sufficit potentia & actus deductus ad actum proximum licet effectus non fuerit perfectus, nam testis ex sua parte cõsũmauit crimẽ, & in ijs atrocioribus hoc sufficit, etiam quoad pœnã ordinariam, iuxta notata in. l. siquis non dicam rapere. C. de Epis. & cleri. & est elegans text. in l. 7. titu. 8. par. 7. & melior. l. 2. titu. 31. ea. part. 7. & facit text. in l. 1. titu. 7 part. 7. vbi pro-
53 batur quòd instruẽs † testem vt falsum deponat, punitur, siue deposuerit, siue non, & de pœna talis instruẽtis, vide. l. fin. infra isto titu. vbi & in qua causa puniatur. Et quibus elicitur alia & secunda ampliatio scilicet, quòd procedat lex nostra siuè testis
54 hic † iuratus deponat siue non, nã testis non iuratus deponens in iudicio falsum, ita punitur, sicut si iuramẽtum intercederet secundum Bar. in. l. si quis legatum, nu. 3. & sequentib. ff. de fals. & est communis opinio teste Alexan. in. l. edi. §. cum autem, nu. 6. ff. de edendo, Curti. Senior in tract. de testibus, conclus. 15. num. 34. quos refert Clarus, in dict. §. falsum, nu. 11. licet enim, secundũ eundẽ Clarũ ibi, testis non iuret, non tamen ob hoc dicitur eius depositio esse sine forma, vt declarat Bart. ibi, & ideò & meritò est puniendus, quia per testem non
57 stetit, vt inquit lex nostra, & sic hanc opinionem pluribus fundamentis hinc inde adductis tenet in Azeuedo super. 8.

propositum nostræ legis, Gomez Arias, hic sub. l. 81. Taur. nu. 10. cũ seq. pluribus, & deiumpsit à Ioan. And. in Reg. sine culpa, de regul. iur. in sexto & Mari. Soci. in c. 1. de crimi. fal. à nu. 75. vsque ad. 100. contrariam tamen sententiã, imo quòd si testis nõ iurat nõ puniatur de falso †, tenuerunt Bal. Ang. & Sali. in. l. 1. C. de sepul. violat. Lanfran. in. c. quoniã cõtra falsam, in verbo testium depositiones, colu. 19. versi. solet in testium numero dubitari, de proba. & Ang. Aret. de malefi. in parte falsario col. 4. in paruis, idẽ Bal. in. l. iusiurandum, in fin. C. de testi. & hãc videtur meo iudicio tenere Pal. Rub. in. l. 83. Tau. in fi. & Castil. ibi nu. 15. dũ remanent referendo Baldi doctrinã, & hanc videtur tenere Auẽd. d. c. 27. præto. nu. 22. versi. infertur secundo, lib. 2. vbi q̃ quando testis nul-
56 liter † deposuit, non punitur de falso pœna ordinaria, sed extraordinaria, & cũ hac secunda opinione licet primã dicat de iure cõmuni veriorem Gomez Arias, vbi sup. remansit ibidẽ ipse Gomez Arias, in versic. hęcque vltima pars, ex iure nostro Regio scilicet ex. l. 3. titu. 12. lib. 4. fori, vbi Montal. ex ipsamet lege ita tenet, & inter has contrarias opiniones multum operabitur hæc lex fori, præsertim vbi eius vsus probaretur. Item quia si non est nocibilis, neque potest esse quia non iurauit, & testi non iurato non creditur, ex. l. iurisiurandi, C. de testi. nimirũ quòd talis testis nõ puniatur pœna ordinaria de falso, sed extraordinaria, si ob hoc, q̃ nõ fuit iuratus fuit reus absolutus, vt voluit Clarus, in d. n. 11. Itẽ nõ puniret de falso si nõ in figurã iudicij sed extra iudiciũ corã tabellione testis nõ iurat falsũ
57 deponeret, † secũd. Bal. in. d. l. si quis legatũ, versi. iuxta hoc quero. ff. de falsis, & Casti. & Gom. Arias vbi sup. sicut & non teneretur si in totũ iudicium vbi

HYVOBA KOPIJA OHY IN LVBLJANI

58 depoſuit, eſſet nullũ, † vt per Gomez Arias, ibidem, vel ſi deponeret in priuata cedula vt poneretur in actis cauſæ & ſic factũ eſt, ſecundũ Maria. Soci. vbi ſup. nu. 89. vbi idẽdicit, ſi ne
59 minem lædere voluit, † ſecus ſi dolo ſe id fecit, nam tunc puniretur eadẽ pœna, vt ibi per Soci. & tandẽ ibi nu. 93. cũ ſequẽt. dicit iſtam eſſe quæſtio
60 nem dubiã, & concordia† eam cõpo nit diſtinguendo, quòd aut nos loqui mur de iure antiquo ante. l. iurisiurãdi, & hoc caſu procedat prima opi nio, aut loquimur de iure nouo poſt d. l. iurisiurãdi, & tũc aut eſt talis per ſona, cuius teſtimoniũ debet valere ſine iuramẽto, & hoc caſu etiã proce det dicta prima opinio: aut nõ eſt ta lis perſona cuius teſtimoniũ formali ter nõ valeat ſine iuramẽto, prout eſt regulariter hodie, & tunc ſi partes re miſerũt iuramentũ, procedet etiã pri ma opinio, ſed ſi nõ remiſerũt, ſed fuit omiſſum, in hoc caſu, inquit ibi Soci. nu. 95. poſſe attentari, quòd nõ punia tur tanquã falſarius teſtis pœna legis Corneliæ, quia cum dicta. l. iurisiurãdi pro ſubſtantiali formali requirãt iu ramentũ, ergo defectus iuraméti, qui eſt in cui denti ex toto facit deficere ipſum teſtimoniũ, & per conſequens tanquã falſus teſtis non debet puniri, & ita hac cõcordia componit ibi opi niones has Maria. Socin. qui tandẽ in nu. 100. reliquit cogitandũ vt rem du biam. Et ego in tali dubio adhærerẽ
61 vtiq; mitiori huic ſecũdæ opinioni, † quòd teſtis non iuratus nõ puniatur de falſo pœna ordinaria, ſi falſum de poſuit & ibi nu. 100. cum ſeq. declarat ipſe Soci. quid erit ſi deponit extra ar ticulum. Sed an punietur extraordi narie, Mari. Soci. vbi ſup. nu. 96. inquit quòd ſi dãnificare poteſt partẽ, quòd quãdo fit dixit ipſe, in. c. cũ olim eſſe mus, de priuileg. tunc vtique licet nõ poſſet puniri tanquã falſus teſtis, pu-

niretur tamẽ in genere de falſo: arbi trarie tamẽ crederem tũc puniendũ, & nullo modo ſi partẽ non potuit dã nificare ſuo dicto non iurato. Tertio ampliatur noſtra lex vt procedat etiã ſi vnus tantũ ſit teſtis, vt in hac lege in gl. 1. aut. 2. dictũ remanet. Quarto ampliatur, vt nõ ſolũ ad petitionem partis, verum etiã judex ex officio, †
62 cũ loco partis ſuccedat, & nè delicta remaneant impunita, poterit proce dere, & punire talem teſtem, præſer tim cũ hæc ſit pœna vniformis, quæ nec augeri, nec minui poteſt periudi cem, niſi ipſe vellet pati in ſuã perſo
63 nã pœnam, quam omiſit † imponere teſti falſo. l. ſeruus. C. ad. l. Iuli. devi publi. commendata à Romano, ſing. 77. & cum à lege noſtra ſit ſtatuta pœna contra hunc falſum teſtem, iu dex ab ea recedere non poteſt, & ſic ex officio poterit ad eius executio nem procedere, vt in noſtris termi nis tenet Didac. Perez. in dict. l. 1. ti tul. 6. lib. 8. Ordinam. pagin. 188. col. 2. Ampliatur quinto, vt & contra
64 quemlibet teſtem etiam nobilem † poſsit imponi legis noſtræ pœna, ne que erit iugulandus etiam ſi ſit nobi lis, ſecundum gloſſ. torquentur, in. l. deſertorem. §. 1. ff. de re milit. argum. l. aut facta. § perſona. ff. de pœnis, vbi aliter liberæ perſonæ aliter ignobiles ſunt puniendi, ſed per falſum periu riumque nobilis amittit dignitatem, & præeminentiam, ſecundum Auen dã. dict. cap. 27. præto. num. fi. hb. 2. & nos alibi diximus in lib. 6. ſup. co. igi tur puniri debet, ſicut ignobilis pu niretur, prout in noſtris terminis te net Dida. Perez, vbi ſuprà. Sexto am pliatur noſtra lex vt procedat etiã in teſte, qui contrariũ depoſuit in cau
65 ſa hæreſis, etiam † ſi pœniteat, quia non punitur de crimine hæreſis, ſed de crimine falſi, ideò pœnitentia non habet locum, ita Anton. Gom.

l. 83.

l. 83. Tauri, num. 8. & Rojas, de hæreti. 2. part. aſſertione. 8. nu. 159. cũ ſequen tib. & Simancas, de Inſti. Cath. tit. 64. de teſtibus, nu. 98. vbi nu. 99. inquit,
66 mitius cum tali teſte agendũ, † qui ſe ipſum detulit, & præſertim ſi alios etiã eiuſdem coniurationis indicauerit. Imo & inquit ibidem nu. 95. ipſemet Simanc. quòd ſi teſtis hic falſus in cau ſa hæreſis ſuo falſo teſtimonio parum
67 nocuit, † extra ordinem puniatur, & n. 94. dixit etiã ipſe Sima. quòd falſus teſtis in probatione obiectionũ alijs teſtibus impoſitarum extraordinaria
68 pœna † & coertione nõ verò ordina ria eſſe coercẽdos, & n. 100. inquit, ꝙ eadem pœna talionis punitur ille qui precio aut precibus teſtẽ † corrupit vt
69 falſum diceret teſtimoniũ. Et in. n. 66 quæſiuit an filij & nepotes teſtis falſi in cauſa hęreſis macula patris, vel aui
70 huius † coerceãtur, & determinat ꝙ nõ cũ vt dictũ eſt, nõ de hęreſi ſed de falſo coercet, neq; ęquedelinquit fal ſus teſtis, qui vni nocere voluit, atq; hæreticus impius Chriſtianæ reip. ho ſtis peſtifer, & exitioſus, & ſic inquit nuſquã aliud vſum neq; receptum in hoc. Septimo ampliatur nra cõcluſio, in teſte deponente † falſum in cauſa
71 adulterij, prout tenet Ant. Go. vbi ſu. n. 9. & eo relato Did. Per. in d. pa. 188. co. 1. has duas ampliationes ſequens, & ita in Chancellaria Pinciana poſt cauſę remiſsionẽ fuiſſe deciſum, teſta tur Salaz. in tract. de vſu. & cõſu. c. 5. col. pen. vbi tamẽ ipſe inquit & nõ im meritò ſibi videri rem aſperam, nã ſi adulter erat tradendus maritõ, cur & non tradetur teſtis falſus reo de adulterio accuſato? Sed magna eſt au thoritas Chancellariæ. Octauo am pliatur vt procedat noſtra lex non
72 ſolum † quando agitur contra reum præſentem, ſed etiam contra abſen tem, cum poſsit in abſentia condem nari corporaliter ex diſpoſitione. l. 3.

Azeuedo ſuper. 8.

tit. 10. lib. 4 ſupra ita Auẽd. d. c. 27. prę to. n. 22. in princ. lib. 2. Nono ampliatur ex dictis per eund. Auen. in eo. n. 22. verſi. infertur ex eadẽ ratione, ꝙ ſi poſtquam teſtis falſe depoſuit contra aliquẽ & fuit cõdemnatus veniã im petrauit à Rege & ſic condemnatio nõ fuit cõtra ipſum reũ executa, quia remiſſa per Regẽ, nihilominus tamẽ ſi teſtimonium fuiſſe falſum detegi tur, quia poſſet illa pœna imponi niſi rex remiſiſſet eam, cuius regis volun tas impoſsibilis reputatur, tamen di ctus teſtis ordinaria & illa eadem pœ
73 na † ſupplicij punietur, qua reus fuit condemnatus non obſtante dicta re miſsione, & dicit Auend. ita notabili ter tenere Ang. in l. fi. C. de accuſa. & quòd per hoc elegãtiſsimè illuminatur intellectus noſtræ legis, & licet doctrina Auend. ex ſupra dictis info ratur, ego tamen non inuenio An gel. per eum allegatum hoc aſſerere. Decimo ampliatur lex noſtra vt pro cedat in conſulente, & mandante te
74 ſtem † iurare falſum, ex. l. 3. titu. *De los falſarios*, lib. 4 fori, vbi not. Mõtal. & facit. l. 1. titul. 7. partit. 7. imponens pœnam cãdem corrumpenti teſtem, vt dicat falſum, vel nè dicat in cauſa teſtimonium, vt in hac diximus lege.
75 Contrarium † tamen tenet Auen. vbi ſup. n. 24 in princ. eo quòd lex no ſtra tantũ loquitur in teſte, & ſic non in alio eſt intelligenda, præſertim cũ ex l. fi. infra iſto titu. & l. b. diſponatur de inſtruẽte teſtem falſum dicere te ſtimoniũ, quaſi ex diſpoſitione illa ve tificetur legẽ noſtrã in inſtruente non loqui, cum ſi loqueretur ſuperflua eſ ſet diſpoſitio illius. l. fi. & conſequen ter nõ in alio quã in teſte legẽ noſtrã locutã fuiſſe, vt inquit Auendan. vbi ſupra, neque eſt cenſendum quo ad alias perſonas legem noſtram leges alias corrigere de alijs loquentes. Vn decimo ampliatur noſtra lex & eius

principalis concluſio, quòd etiam ſi teſtis falſus manifeſtet falſum dixiſſe
76 taliter † quòd per eius manifeſtationem pars illæſa remanſerit, adhuc puniarur, ex.l.qui ea mẽte.ff.de furt.vbi Bar.inquit, quòdlicet delictum poſsit reduci per pœnitentiam in priſtinum ſtatum, ſi tamẽ ex illo ab origine oriebatur actio ad pœnam, non admittitur pœnitentia, à qua non ſtetit per eum a principio, vt inquit lex noſtra, præſertim cum ex ſolo ſuo dicto non vitietur eius teſtimonium, nihilominus tamẽ in hoc caſu Gomez Arias l.81.Taur, nu.8.in medio, tenet, quòd
77 non punietur pœna ordinaria, † ſi teſtis hic ita doceret de falſitate, quòd eius dictum vitiaretur, eò quòd tunc iam ſtetit per eum nolentem falſum teſtimonium occultare, & præbendo probationem, per quam cum ſua confeſsione conſtare poſsit de falſitate, ita Gomez Arias, vbi ſuprà qui & in num.9.ſequente inquit, quòd ſi dictũ teſtis haberet formam, vt quia in figura iudicij dictum fuit, licet alias eſſet
78 inualidum puniretur, † de quo & in hac diximus glo. & poſt hæc ſcripta vidi Salazar, de vſu & conſu.cap.5.n. 29.verſic.ideò eſt, dicentem hunc teſtem pœnitentem pœna extraordinaria puniendum, non verò ordinaria, prout in teſte ſuper hæreſi deponente dixit Siman, in hac glo.ad hoc per me allegatus. duodecimo ampliatur lex noſtra etiam in teſte tacente veri
79 tatem, † nam & is ita falſum commit tit, ſicut exprimens falſum, vt alibi diximus, & tenet in propoſitum Gomez Arias vbi ſupra num.12.& nu.13.
80 idem dicit in teſte malitioſe obſcurè loquente, † vel in ſtudioſe reddente cauſam non cludentem, nam tenetur falſi ſicut in tacente veritatem, quòd tamen ipſe Gomez Arias, in eo num. 13.id intelligit, niſi ex ſimplicitate fue
81 rit locutus, † ſicut plerunque faciunt ruſtici, qui neſciunt melius reddere cauſam ſui dicti, nam tunc non habet locũ pœna falſi, vt notat.in.l.Lucius, vbi eſt glo. not.ff. de infam. ſecundũ Bald.in.l.preſbyteri col.1.C.de epiſ.& cleri. quod & ego ſublimito niſi ruſticus ille ſit ſagax & aſtutus, namtunc idẽ ego de eo iudicarẽ ſicut de non ruſtico vt alibi dictum eſt, imò probata falſitate non excuſat ruſticitas, niſi
82 probetur error † ſecundum Auend. dict. cap.27.prætor.num.28.in principio libro.2.Decimo tertio ampliatur etiam in teſte dicente ſe non recorda
83 ri, † quòd puniatur de falſo quando veriſimiliter recordari debebat, ex Bald.in.dict.l.preſbyteri, & ex Iaſ.in.l. præſcriptione col.2. C. ſi contra ius vel vtil. publi. ſecus ſi adeſſet cauſa obliuionis, nam tũc ſecus eſſet, ita in propoſitum legis noſtræ inquit Gomez Arias vbi ſupra num. 14. vbi nu. 15.inquit ex Innoc.in cap qualiter &
84 quando de accuſa. quòd teſtis † debet magis recordari de perſonis quam de die, vnde ſuper tempore eſt multum excuſabile dictum teſtis dicentis ſe non recordari, nam ob temporis diu-
85 turnitatem præſumitur obliuio, † ſecundum Luc.de Pen.in.l.3.col.4.præſum.95.C.de apoc.publi.ex cap.lõginquitate.12.quæſt.2.l. qui in prouincia §.1.ff.de ritu nupti. & in aut. de triente & ſemiſ.§.illud, & ſic inquit Nell⁹, in tract.de teſti.n.226.iuſtam eſſet teſtis excuſationẽ dicentis ſe de aliqua
86 re non recordari ob id, quod † paſſus eſt infirmitatem, quia ſentit memoriam ſibi fuiſſe debilitatam, credique teſti dicenti, quòd ob lapſum tẽporis memoria non teneat aliqua verba formalia, quæ ab aliquo iam audiuit, præſumiturque obliuio ex facto antiquo, & intricato, vt per Menoch. de arbit.caſu.308.num.fin. qui in lib.2.caſu.26.tangit quanto tẽpore inducatur obliuio, & in lib.6.de

præſumptio.præſump.32. & late Maſcar. in 3.tomo de probat. præſump. 1122. Ex quibus declaranda eſt doctri
87 na † Bart.in.l.filio, in princip. ff. de adim.lega. dicentis, hominem præſumi hodie ſcire quod anteà ſciuit, nã procedit ſi eſt de recenti, & fuit factũ notabile, ſecus ſi trãſiuit tempus, vel habuit infirmitatem grauem, vel eſt ſuper negotio intricato, quæ notabis vt ſcias excuſare teſtẽ. Decimoquarto ampliatur lex noſtra in teſte accipiente pecuniam vt teſtimonium †
88 dicat etiam verum, vt dictum iam eſt & tenet Gomez Arias, vbi ſuprà, nu. 16. vbi ſecus dicit in teſte precibus corrupto, de quo & in hac diximus lege: ſed ſi teſtis hîc dixit verum nõ vtique punirem eum pœna noſtræ legis, ſed alia de falſo ex.l.1.titu.7.parti. 7. & quia ceſſat in eo ratio noſtræ legis. Quæquidem cõcluſio ſic amplia ta limitatur primo, vt non procedat ſi deſijt dolus in teſte, nam requiri-
89 tur dolus vt de periurio puniatur, † vt in hac dictum eſt lege, vbi & diximus an præſumatur quòd ſcienter & doloſe dixerit, ita limitat Gomez Arias, vbi ſupra, num.17.& Auend.cap. 27.prætor. num.22. verſi. infertur & ſexto, neque ſufficeret lata culpa, ſecundum eum ibi. Secundo limitatur
90 niſi teſtis nulliter depoſuerit, † nam tunc extraordinarie punitur, ſecundum Auend.dict.num.22.verſi.infertur ſecundo, de quo iam remanet dictum in hac lege. Tertio limitatur vt non procedat quoties ex falſo teſtimonio † nemo læditur, aut non po-
91 teſt lædi perſona, ſed fiſcus cõtra quẽ teſtis depoſuit, & ſic tunc extraordinarie punietur, ſecundum Auend. in eo.num.22.verſic.infertur tertio vbi ad hoc allegat Hippol. & alios. Quarto limitatur, vt non procedat lex noſtra ſi teſtis deponit ſuper negatiua,
92 vel delicto denocte cõmiſſo † vbi nõ erat lux, vt in hac diximus glo. Quinto limitatur vt non procedat ſi teſtis non ſuper principali, ſed ſuper acceſſorijs & non ſubſtantialibus falſum
93 dicat, † ſecundum Auend. vbi ſuprà, nu.27.verſi.item nota, & in hac etiã diximus gloſſa. Et notãdum cum eodem Auend.in dict.cap.27. num.29. verſ. ſed ad imponendas, & proceſſus
94 factus contra producentem † falſos teſtes, & ſententia lata contra eum non præiudicat ipſis teſtibus, neque ècontra, ſed iudex ſingulatim debet facere proceſſum vnum contra teſtes, & alium contra producentem eos, vel ſaltim vnum proceſſum contra ambos ipſos in ſimul.

Ibi, *Caſo que en aquellos, contra quien depuſo noſe execute*, determinat quæſtionẽ altercatã à doctoribus an executio condemnationis requireretur illius, contra quem depoſuit talis teſtis falſum, de quo in gloſſ. præceden te dictum eſt.

Ibi, *En todos los delictos de qualquier calidad*, ſupple in quibus pœna mortis, vel alia corporalis erat imponẽda accuſato, ſi verum foret dictum falſi teſtis, vt in præcedentibus verbis legis noſtræ diſpoſuit legislator & præſuppoſuit, & corroboratur ex ſæpe dicta à nobis doctrina gloſſ. in.l. ſi mancipia. C. de ſeruis fugi. dicentis, quòd quando vnum diſponit lex, & alterũ præſupponit, vt habeat locum diſpoſitũ, debet verificari præſuppoſitum hic tamen lex noſtra præpoſuit quòd deberet eſſe delictum vbi mors vel pœna corporalis erat imponenda, ergo licet diſponat in ijs verbis, vt proceedat in omnibus delictis cuiuſcunque qualitatis, debet intelligi cum præſuppoſito illo, quòd in eis mors vel pœna corporalis erat imponenda, & ex ſequentibus verbis etiam id probatur.

Ibi, *En las otras cauſas criminales y ciuiles*

uiles, hic ponitur secunda, & finalis dispositio nostræ legis probans quòd in alijs causis criminalibus vbi pœna corporalis non est imponenda, vel in ciuilibus pœnæ dandæ falsis testibus non erit eadem, quæ ipsi reo erat imponẽda si verum testis diceret, sed imponentur pœnæ per alias leges dispositæ: & notãda sunt coniunctiua verba, *Criminales y ciuiles*, vt intelligamus, quòd iũgit criminalia cum ciuilibus, ad denotandum quòd istæ causæ criminales de quibus hic debent esse sicut ciuiles, ita vt in eis pœna corporalis non sit imponenda, & tunc testis falsus pœna falsi punitur, vt in l. 1. §. 1. & ibi Bar. & Hippol. ff. ad. l. Corn. de fals. & l. 1. titu. 7. partit. 7. quę sic debet intelligi in ijs causis, nè per nostram
95 corrigatur, & pœna falsi † est deportatio cum publicatione omnium bonorum, vt per Clarum. §. falsum, nu. 5. & 31. vbi inquit quòd hæc pœna nõ est in vsu neque imponitur alicui de
96 cõsuetudine, quia hodie nõ † vtimur deportationibus, & hoc erat in libero homine, in seruo autem pœna mortis, vt l. 1. §. fin. ff. ad. l. Cor. de fals. & in §. lex Cornelia, inst. de pub. iud. l. 1. ver sic. *E aun la faze*, iuncta l. 6. tit. 7. part. 7. tradit Marian. Socin. in. cap. 1. de crimin. fal. num. 108. &. 109. & cum non sit in vsu deportatio falsi pœna erit ar
97 bitraria † iudic. vt inquit Clarus dict. num. 31. & Anto. Gom. in. l. 83. Tauri num. 13. & glo. in dict. l. 6. &. consequẽter erit etiam arbitraria in teste falso in causa ciuili, vel in criminali, vbi nõ 99
est pœna corporalis imponenda, Sed
98 in nostro Regno † ex. l. 3. tit. de las fal sedades lib. 4. fori imponenda est in hoc casu tali testi falso pœna quintationis dentium, secundum vnam literam, & secundum aliam extractionis omnium dentium, sed illam, *De quintar los dientes*, verior litera videtur, & sic legem hanc fori praxi admissam esse inquit Couar. in cap. quamuis pactum. 1. part. §. 7. infine, & sic etiã hodie in hac finali nostri text. dispositione hæc quintationis dentium pœna imponetur, & itidem condemnabitur in interesse partis cõtra quã falso deposuit, secundum Auend. dict. cap. 27. num. 23. in princ. inquit tamen ibi ipse Auend. quòd ipse non practicaret hanc legẽ fori, nisi in casu in quo ore proprio testis falsum fateretur, non verò si tantum testibus sit de falso cõuictus, quòd contra ius mihi videtur, cum ex dicta l. fori hæc differẽtia de sumi non posit, ego tamen nũquam vidi hanc legem fori practicari, sed attenta qualitate testis, & causæ imponitur pœna, sed vbi lex hæc fori vsitata foret, vtique seruanda erit, & tunc ex l. 6. infra isto titu. &. lib. pœna hæc dentium huic falso testi in causis ciuilibus imponenda debet commutari in pœnam verecundiæ publicæ & triremium per decem annos, vbi verò causa esset criminalis in qua tamen eadem met pœna non erat imponenda testi falso, in ea vltra verecundiam publicam in triremes perpetuas erit condemnandus, ex dict. l. 6. vbi hoc ostẽditur ad inducẽtes testem falsum dicere testimonium, si inductor sit talis qualitatis vt ad triremes posit cõdemnari. Et huic nostræ conclusioni huius partis finalis nostræ legis possunt adaptari etiam ampliationes & limitationes ad conclusionem præcedentem assignatas, & an si quis produxit plures † falsos testes, vel testes plures falsum deposuerunt sint condemnãdi pluribus falsi testis pœnis, tradit nouissime, Salazar, in dict. tract. de vsu. & consu. cap. 6. num. 15. &. 16. ad quem & ad cotas quas allegat remitto, nimis enim prolongauimus legis nostræ commentationem.

SVM-

SVMMARIA.

Monetam falsare graue, & enorme crimen num. 1.

Falsificans etiam monetam suæ ciuitatis crimen læsæ Maiestatis committit. nu. 2.

Falsæ monetæ crimen est de reseruatis Principi nume. 3.

Moneta falsa dicitur etiam adulterina. nu. 4. & sic eam faciens dicitur etiã adulter solidorum & nummorum, num. 5.

Monetam facere in pondere iusto & vero an liceat. num. 6.

Monetæ perfectio in tribus consistit num. 7. & num. 8. quòd tribus etiam modis sit in ea falsitas.

Moneta falsa quid sit num. 9.

Monetam cudendi ius ad solum Principem spectat. n. 10.

Nummi falsi censendi sunt qui nõ fuerint Regia authoritate percussi num. 11.

Pœna aleuosi vltra alia est amissio medietatis bonorum num. 12.

Falsum modis multis committitur circa monetam num. 13. & num. 14. cum pluribus sequent. modi ij expenduntur & eorum pœnæ, & num. 34. vsque ad. 46.

Pœnæ fabricantis falsam monetam describũtur num. 14. vsque ad. 25. vbi nume. 18. defossijs & præstantibus auxilium.

Domus vbi cuditur falsa moneta destruitur etiam si dominus eius sit ignorans nu. 19. &. 20. nisi domus sit mulieris viduæ, vel minoris num. 21.

Falsificans monetam ciuitatis vel alterius, qui non sit Rex quando puniatur numer. 23. &. 24.

Monetam reprobatam & minime expendibilem fabricans an excusetur à pœna ordinaria num. 25.

Nonetam nondum perficiens sed tentans facere an puniatur ordinaria pœna num. 26. &. 27.

Monetam cudens sub nomine & forma alterius Principis quam sui, an ordinaria pœna puniatur num. 28. &. 29.

Monetam falsam faciens si minor est & impubes an excusetur ab ordinaria pœna nu. 30. &. 31. quid si est doli capax.

Monetam vilissimi valoris cudens an excusetur à pœna ordinaria num. 32.

Monetam dictam cudens si pauper est an excusetur à pœna ordinaria. num. 33.

Falsitas in moneta committitur adulterando eam num. 34. vbi num. 35. quid in tingente eam.

Falsitas in moneta committitur radendo, vel tondendo eam num. 36. 37. &. 38. & nu. 39. quid si totondit quis monetam excedentem iustum valorem & nu. 40. & nu. 41. quid si ludendo cum ea minuta est, & numero. 42. quid si in paruo valore minuatur.

Monetam falsam expendes punitur, eadem pœna fabricantis nu. 43. &. 44. ampliatur siue sit plumbea, vel stannea. & nu. 45. quid est de iure regio, & ibi limitatur nisi ignoranter expendat, & nume. 46. an probetur iuramento ignorantia. nu. 47. prosequitur.

Monetas falsas ære contaminatas habens ludendi causa non punitur num. 48.

Monetam veterem expulsam à regno expendens an puniatur, si alias falsa nõ erat numero. 49.

Monetas veteres & exteras potest princeps reprobare. num. 50.

Conscius huius criminis non denuntians monetarium an puniatur num. 51.

Monetam falsam hosti mutuans an puniatur num. 52.

Monetam dans pro ære an puniatur, & quid si auream vitiet. nu. 53.

Lex Quinta.

Summarium.

Cudens falsam monetam, vel mandans aut cõsulens vt fiat, quia aleuosus est punitur in amissione medietatis bonorum Regio fisco applicandorum.

1 LEBI, *Que fabricare*, quod est enorme & graue crimen & læsæ Maiestatis, † iuxta l. 2. C. de fal. mone. & in. l. 9. ibi, *Faze muy gran falsedad*, tit. 7. part. 7. melior. l. 1. in fin. tit. 2. par. 7. optimè Salic. in dict. l. 2. vbi Bald. inquit. quòd
2 non tantum falsificãs monetam Principis sed etiam monetam † ciuitatis suæ incidit in crimen læsæ Maiestatis, idem tenent Gigas, & alij relati & secu-

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА ОНУФРИЈ. МЕЊИГОВА

& secuti per Decian. in.2. tomo de delict.lib.7.capit.23.nume.1. & sic impropriè in.l.nostra dicitur & vocatur aleuosus,cum deberet dici proditor & sic traydor,qui proprie est ille, qui committit crimen læsæ Maiestatis, vt in propositum nostræ legis cõsiderat Didac.Perez in.l.4.tit.6.lib.8.ord. pag.in.192.colum.2.& sic hoc crimen semper atrocissimum est habitum,vt optimè prosequitur Decia. vbi suprà, cap.24.num.1.cum sequentibus, vbi
3 num.5.inquit ex hoc,q̃ istud crimẽ † est de reseruatis Principi siuè de exceptis,quia Deum homines & principes deludit & offendit, vt tradunt omnes in.c.1.versic.monet,quæ sint regal.in vsi feu.& in.c.quãto,de iure iur.& in.l.2.&. fin. C.de fal. mon. & multa sunt in eo specialia, quæ refert Decian.vbi suprà & Montalu.in.l.20. titu.4 part.7.

Ibi, *Falsa moneda,* quæ etiam latinè
4 dicitur † adulterina.l.1. C.de falsa moneta,quæ sumpta est ex.l.2. C. Theodos. & in.l.2.C.ex qui caus. ser.pro præm.lib.accipi.& in.l.lege.in prin.ff. a l.l.Cornel.de falsi.& in.l.sacrilegij.§. qui cũ in moneta.ff.ad.l.Iul.pecul.&
5 Tulli.lib.3.offi.& Plini.lib.33.c.9.sic& qui falsam monetã facit dicitur adulter solidorũ † & nũmorũ.l.2.C.eo. Tulli. vbi sup. si sapiens (inquit) nummos adulterinos acceperit imprudẽs pro bonis: est enim adultera arte aliqua quidpiam pro vero assimilare, & rem sinceram corrumpere,Græci autem falsi nummi, aut falsa numismata dicuntur, paratipa, & paracharagmata,& ipsi,qui cudunt falsos nummos paracharactæ vocantur, ita Couar.de numis mate.c.8.num.2. à quo licet corruptè eum allegãdo desumpsit Decianus,in dict.lib. 7.de delict. tom.2.cap.23 nu.5. vbi inquit, quòd falsa appellatur etiam,vt hic vides,& in l.vix certis.C.de iudic. & in. l. qui falsam.ff.de fals.& in rubric. C.de fal. mon. & falsa etiam dicitur respectu ponderis,vt probatur in cap.quanto de iure iuran.vbi Iuan.And. Hosti. & Bald.hoc notant,reprobi etiam dicũ tur nummi,in.l.elegãter,§. qui repro bos.ff.de pigno. acti.æreosa etiam pecunia appellatur,quæ plus æris habet, quam argenti.l.cum creditor.ff. de solutio.Argentosum etian aurum dicebatur,quòd plus Argẽti habebat quã par esset,vt legitur apud Plinium lib. 33.& tanta fuit apud Romanos circa monetam diligentia,vt illi etiam deã præsidentem facerent, nempe Iunonẽ monetæ Deam, quæ grauiter animaduerteret in eos,qui aliquid fraudis in moneta admitterent,& hac ratione doctissimi grammaticorum cẽ
6 fuerunt,monetam dici,quæ moneat, nè quid fraudis in moneta fiat, vt refert,Corras.lib.3.miscellan.cap.13.n. 3.apud nullum tamẽ grammaticum inquit Decianus,in dict.cap.23.n.7. id se legisse, sed id ex Augusti. refert Didac.Perez in.l.4.titu.6.libro.8.ord. pag.192.col.1. sed cum text.noster & similes loquantur de falsa moneta licebit nè si iusta in aureo, argento vel ære,& in iusto pondere moneta fiat,fieri per † quemcũque sine pœna, etiã si absque publica authoritate facta sit,& videbatur quòd sic, quia cũ iura loquãtur per verbũ, *Falsa moneda,* vbi deficit hoc suppositum, quia nõ videtur falsa, quandoquidem habet perfectionem in requisitis monetæ, habet enim materiam iustam, habet itidem formam,habet etiam & pondus,quæ tria requirũtur ad perfectionem monetæ,vt probatur in.l.1. C. de vete.num.pen.lib.11. & ibi Lucas de Pen.ergo cui non conueniunt verba legis neque eius dispositio locum habet, cõtrarium tamen est omnino tenendum tam in iudicando quam in consulendo,imò quòd in hac quæstione

stione puniatur priuatus quilibet sine authoritate Regis, vel illius, qui concedere potest faciens monetam boni auri & iusti ponderis,& cum Regis effigie,& armis, sicut qui ex falso metallo faceret,& pœna ordinaria sit puniendus,vt tenet glo.obnoxij in.l. 2.C.de fal.mon.cum qua Doct. benè transeunt,& tenent Bart.in.l. qui falsam nu.66. ff. de fal.& Alex.& Afflict. Relati & secuti per Didac.Per.vbi supra pag.192.in fin.& Decian in dict.2. tom.lib.7.cap.23 num. 26. & optimè Menochi. de Arbit.casu.310.num.15. cũ. 3.sequent. cõtra Hippol.in dict.l. qui falsam,dicentem, hunc pœna extra ordinaria puniẽdum, non verò ordinaria,& maledicit, nam ordinaria
7 est puniẽdus, sicut enim monetæ perfectio cõsistit in dictis tribus, † in materia scilicet,põdere,& forma,ita eius
8 vitiatio violatio ac falsitas tribus † modis committi. potest,videlicet in materia,forma,& pondere,vt per Cutti. post Bald.ibi relatum,in tract. de moneta num.20.Afflictis in capi.1.verbo monetæ, quæ sint Regalia,nu.5.& in.13. & in constit.Neapoli.adulterinam.n. 5.Bal.cons.376.volu.3. Cuman. cons. 139.num.5.in fin.quòd materia consideratur quoad valorẽ, forma quoad authoritatem,& hanc vocat causam efficientẽ Bald.vbi suprà pondus quo ad vsum & consequenter tribus modis falsum in moneta cõmittitur, materiam corrumpẽdo,authoritate, seu signo abutendo,& põdus minuendo, vt habetur in glos.patrio in dict. cap. quanto,de iure iur.cum igitur in nostra quæstione peccet moneta in forma,quia non est constituta authorita te illius,qui cudere eam potest, vel id mandare,merito falsæ monetæ crimẽ incurritur:ex quo diffinitur in nostra materia falsa moneta hoc modo scilicet,quòd falsa moneta est illa,quæ cuditur ab eo, qui non habet publicam
9 cudendi † authoritatem,vt not.Bart. in dict.l.qui falsam.ff.de fals. & co rela to Couar.de vet.colla.numisma. cap. 8.nume.1.& Didac. Perez in dict.l.4. tit.6.lib.8.ord.pag.374.col.2.nam (secũdũ eos) authoritas Reip.vel Principis vires tribuit nũmis, vt in.l. 1. in prin.ff.de cõst.prin. Arist.lib.5.Ethi.c. 5.& lib.1 polit.cap.6.qua ratione obtentum est ad Principem & rempu.
10 pertinere † hoc ius cudendi monetã cap.1.& ibi Doct.quæ sint Regal.l.1. titul.1.part.2.& id nulli dubium,& id circo falsi censendi sunt nummi, qui nõ fuerint Regia authoritate percussi, † ex.l.pen.tit.7.partit.7. vel qui ex
11 adulterina materia fiunt, etiã si facti sint,& signãti ab his,qui huic fabricæ & muneri sunt à Rege præpositi & instituti,sicuti & hi, qui non habẽt formam à lege,vel Principe statutam, & hi qui pondus legitimum non appendunt,ex Bald. in Margarita Innoc. in verbo,moneta, Angel. l. 1. C.de falsa mone.Platea, in.l.1.C.de vet.numis Afflictis,in constitu.Sicil.li. 3. Rubri. 40.col.2.& Tira.de vtroque ret.titu.1. §.1.glo.20.num.13.&14.quæquidem vitia & fraudes circa quodlibet horũ requisitorum,materiæ,formę,& ponderis latissimè & bene plura in progressu considerãdo declarat Decian. in dict.cap.23.num.10.cum omnibus sequent,quæ quia longum esset referre,omitto ea,nam quoad declarationem nostræ legis ac eius verborum hæc sufficiunt,aliter enim si omnia essent dicenda scripta de falsa moneta, vnum integrum impleretur volumen.

Ibi, *Porque es aleue*, melius diceret, porque es traydor, cum vt dixi in hac lege in crimen læsæ mai. incidit fabricator falsæ monetæ, & sic impropriè loquitur hic per verbum, aleue, vt dixi in glo.1.hic,sic etiã & impropriè in.l.3.suprà isto titu.loquitur per ver-

MINISTERIO DE CULTURA OHYB

verbũ aleuoso, cũ & illecrimen proditoris incurrat, vt ibi dixi, sed cum per indirectum videatur proditor, leges hæ per aleue loquuntur.

Ibi, *Pierda la mitad de sus bienes para la nuestra camara.* Hæc est enim vltra alias pœna aleuosi, amissio scilicet
12 medietatis bonorum fisco 4 Regio applicandorum, vt apparet etiam ex l. 3. suprà eod. & ex l. 6. 10. & 11. titul. 26. infra isto libr. 8. alias verò pœnas vltra Doctores in locis ordinarijs referunt Anto. Gom. in l. 83. Taur. num. 3. 4. & 5. & Couar. in dict. ca. 8. devet. numis. numer. 3. cum sequent & Iuli. Clarus, in pract. crimi. §. falsum num. 37. cum sequent. & Decian. in dict. lib. 7 tomi. 2. de delict. c. 28. per totum, & Didac. Perez in dict. l. 4 titu. 6 libro. 8. ordi. & in l. 23, tit. 19. eo. lib. & Bernar. Diaz, & eius additio. in pract. crim. Cano. & Meno. de Arbitrar. casu. 316. & multa bona de falsa moneta tradit Addit. Bar. in l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pigno. acti. sed breuiter nos ab ijs expediemus colligẽdo ex dictis Doctor. breuiora. Et vthæc scias, scire debes, quòd multis modis potest quis
13 falsum committere circa monetam † in maiorem explicationẽ dictorum trium iam à nobis relatorũ in quibus committitur hoc crimen. Et primo committitur falsum fabricãdo falsam monetam, secundo adulterãdo eam, tertio diminuendo. quarto illam sic falsificatam vel adulterinam, vel diminutam expendendo. Primo modo 17
14 licet iure digestorum lege † Cornelia de falsis puniebatur fabricator falsæ monetæ ex. l. qui falsam. ff. ad. l. Cornel. de falsi & ex. l. 1. §. fi. ff. eo, tit. ita vt si erat liber homo damnabat ad bestias & cõfiscabantur ei' bona, si ser' vltimo supplicio afficiebatur, & sic apud Athenienses olim deportationis pœna erat, qua quidẽ dicitur multa tum fuisse Diogenem Cinicum, qui 18 cum patre Argẽrario monetam adulterauerat, vt est author Diogenes Laertius in illius vita, hodie † verò ex Imperatoris Constãtini sanctionibus pœna est vltimi supplicij, & sic igne concremabatur, vt in. l. 2. C. de fal. mon. cui non est contraria † l. 1. §. si verò C. eod. quæ videtur solum pœnam capitis infligere, nã vltra glo. ibi teneo cum Menochio, vbi suprà numero. 9. & 10. quòd licet antè declarationem illã Constãtini posset in hoc casu esse dubium an pœna illa capitis esset vltimi supplicij, quia pœna capitis intelligenda erat de perpetuo exilio, iuxta gloss. in. l. 1. C. nè christ. manci. & in. l. in criminali, verbo. capitalẽ. C. de iur. om. iud. omnes in. capit. quanto, de iure iuran. quo loco in specie refert Iuan. And. Ioannẽ glossatorem antiquum defendisse Bononiæ quendam qui falsam monetam fabricauerat, nè morte puniretur, post declarationem tamen Constantini nihil est dubitandum quin talis fabricator falsæ monetæ pœna mortis igni cõcrematus puniatur, ex dict. l. 2. C. de fals. monet. Secundũ interpretationẽ, quam dicit cõem Viuius, lib. cõmuniũ opinionũ, verbo monetã falsam Imperatoris, & Couar. in dict. c. 8. n. 3. & Clar. in dict. §. falsum n. 37. Anton. Gom. in dict. l. 83. Taur. n. 3. omniaq; eius bona publicãtur vt eadem lege constitutum est, & hoc casu dicitur committere, secundum eos crimen læsæ Mai. † & hoc siuè moneta sit aurea, argentea vel ærea, vt ex. l. 9. titulo. 7. partit. 7. inquit Didac. Perez in dict. l. 4 titu. 6. libr. 8. ordi. pag. 192. colum. 2. in medio, & ex lege nostra pœna amissionis bonorum est reducta ad dimidiam bonorũ partem, & nõ amplius, vt per eam tenent Couar. Anton. Gom. & Didac. Perez. vbi suprà & est sine dubio: Imò & socij. & qui præstiterunt auxiliũ † factũ vel consi

consilium principalibus ex dictis iuribus, vt latè per Decianum. vbi sup. c. 25. de præstantibus opem. Imo &
19 eadem † pœna puniuntur, qui domũ propiam vel fundũ ad hoc delictum committendum præstiterunt, & domus ipsa vel fundus etiam si sit aliena
20 vel alienus confiscantur, † etiam si Dominus eius sit ignorans, dum tamen sit prope ipsam domũ vel locum vbi fit, & non valde longè, vbi verisimiliter potuit ignorare, & non prouidere, dumtamen sit masculus & maior. 14. annorum, secus verò si talis domus, vel fundus sit alicuius mulieris
21 viduæ vel minoris † quia tunc non confiscatur, ex textu. in. l. 1. C. de fal. mon. & l. pen. & fin. tit. 7. part. 7. & l. 7. ticu. 12. libro. 4 fori, ita Anto. Gom. & Couar. vbi suprà, vbi inquit hac de re Diuum Hieronymum in vita Antonij eremitæ scribere, huius criminis authores, nè ipso strepitu deprehenderentur, ad eum vsum in eremis antra sibi parasse vt furtiuæ & falsæmonetæ essent officinæ. In Gallia autem
22 † falsificantes monetã Regis in aqua feruente, seu bulliente suffocantur, secundum Igneum relatum per Clarum, in dict. num. 37. & per Meno. vbi suprà num. 13. vbi quid Mediolani in hoc seruetur declarat in nu. 14. & nu.
23 15. ampliat etiam si monetam talem † fabricauerit bonæ materiæ & formæ & iusti ponderis, vt in hac lege dictũ remanet. In falsificante verò monetã ciuitatis, vel alterius, qui non sit Imperator, neque Rex in suo Regno, vel principatu, inquit Couar. vbi suprà versic. quòd siquis, & eo relato Iulius Clarus in d. §. nu. 37. pœna imponitur capitalis, quam ibidem Clarus, nõ de pœna mortis, sed deportationis, & sic perpetui exilij, intelligendã esse asseruit, prout omnes Doctores intelligere testatur, & tenet Decian. vbi suprà dict. c. 17. nu. 12. & refert Menoc. vbi suprà num. 27. qui videtur, in nu. 28 & 29. tenere contra Couar. & sequacium opinionem: sed tandem tandem meo videri eum sequitur, sed limitat eam vt non procedat, in Dominis iura Imperij obtinentibus, & idẽ ego in ciuitatibus idem ius habentibus crederem, vt si eorum monetæ
24 adulterentur in suis dominijs † eadẽ sit pœna sicut in moneta Imperatoris in suo imperio & Regis in suo Regno. Sed quicquid sit, communis videtur tenenda, tũ quia cõmunis, tum etiam quia si dicta limitatio procederet cõmunis de nihilo seruiret, cum Dominitemporales recognoscentes superiorem non habeant ius cudendi monetam. Sed si tenueris hãc restrictionem & limitationem erit prima declaratio circa fabricantem falsam monetam. Secundo declaratur vt nõ procedat in eo, qui monetam reprobatã, & minimè expẽdibilem fabricauerit,
25 is enim non punitur pœna mortis, † ità latè respondit Alex. cons. 104. lib. 1. sic declarans statutum Ferrariæ: & sic erit pœna arbitraria, vt cum Coua. & alijs resoluit Menoc. in dict. casu. 316. num. 19. cum. 3. sequent. & Decianus, vbi suprà cap. 27. num. 9. & sic secũdum eos pœna punietur arbitraria. Tertiò non procedit in eo, qui adhuc
26 non perfecit, sed solum † aliquid egit, vel tentauit, nam is pœna mortis non punietur, sed alia mitiori arbitraria, ita sensit glos. in. l. quicunque. ff. ad. l. Cor. de fal. quam & alios idem tenentes retulit Menoc. dict. casu. 316. nu. 24. & voluit Couar. in de numisma. d. c. 8. n. 4. versi. sed & an is, & Decia. in dict. 2. tomo, de delict. lib. 7. ca. 27. nu. 7. quod Menoc. vbi suprà nume. 25. & Decian. itidem dict. num. 7. intelligũt verũ, quando sua volũtate pœnituit,
27 secus quia non potuit, † vtpotè quia antequam perficeret fuit Principi denuntiatus. Quarto non procedit in eo, qui

BIBLIOTECA OHYW. IVRE MIRABA

eo,qui fabricauerit monetam ſub no
mine & forma alterius Principis quã
ſui, & illius in cuius iuriſdictione ac
28 territorio eam cudit, † nam tunc pœ
na mortis non punietur, ſed alia capi
tali, vt tenẽt plures relati per Meno.
vbi ſuprà nu.26.& per Decian.in dict.
cap.27. nu. 3. vbi inquit eſſe rationẽ,
quia cum iſtud ſit crimẽ læſæ Maieſ.
non poteſt dici læſa Maieſtas Princi
pis ſub quo repertus fuit, cum mone
ta ſit alterius Principis, & ſic pœna or
dinaria non eſt puniendus, & quam-
32 uis Menoc.vbi ſuprà alio modo velit
intelligere locutos fuiſſe authores ad
hoc allegatos,& quòd nõ loquũtur in
hoc caſu, ſed in caſu in quo falſifica-
33 tur moneta inferioris à Principe, &
benedicit, vt in. 1. declaratione dixi
mus,tamen & hæc quarta non diſpli
cet declaratio: ſed attende quæſo an
poſſet ſublimitari hæc quarta declara
tio vt procedat dumtamen ibidẽ vbi
cudit monetam ſub nomine forma &
effigie alterius Principis eam fabricãs
non expendat, ſecus ſi eam expende-
ret,nam tunc videtur non procedere
34 hanc declarationem, cum vt ſupradi
ctum eſt expendendo falſam monetã
ſi falſum, tu latius cogitabis: vlte-
rius non placet Decian.vbi ſuprà do-
ctrina Thomæ Grãmatici deciſi. 74.
35 num.29.dicentis non puniri pœna or
29 dinaria cudentem † monetam alia
effigie,quam effigie Principis, & ſic
cum reprobat Decian.vbi ſupra num.
21. ſed meo videri idem videtur hoc
continere, quòd continet dicta quar
ta declaratio, & ſic idem dicendum
videtur:quinto nõ procedit in eo qui
30 ob ætatis † imbecillitatẽ excuſari me
retur, vt in impubere, is enim hanc
mortis pœnam euitat,vt probat.l.2.§.
impuberes.C. de fal.mone ,quod in-
telligit verum Menoc. vbi ſuprà nu-
mer.31.&.32.in impubere doli non ca
pace, alioqui ſi capax eſt punitur,ſed
mitiori pœna extra ordinem iudicis
arbitrio, † verbaque noſtri text.vni-
uerſalia, qualquier, debent recipere,
& recipiunt reſtrictionem de habili-
tate,vt in ſpecie,& in verbo, quicun-
que,ſcribunt glo.in §. noſtra autem,
inſt. de lega. & in.§.1. inſt.de verbo.
obli.& de habilitate ſunt intelligen-
da,ex.l.vt gradatim.ff.de mun.& ho-
no.& tenet Anto. Gom. in dict.l.83.
Tau.num.3.in fin, vlterius & ſexto li-
mitatur vt nõ procedat in eo,qui mo-
32 netam viliſſimi valoris † cuderet, vt
ex Alex & alijs tenet Menoc. vbi ſu-
prà num.33. item ſecundum aliquos
paupertas excuſat à pœna ordinaria
33 † huius delicti,iuxta not. per Docto-
res in ca.quoniam,de ſimo. & in cap.
fin.de furt.tenet Decian.in dict. capi.
27. num. 6. ſed ego cuilibet conſulo
nè ſub ſpecie paupertatis id faciat, nã
quantumuis id probet dubito an ei
proderit,& hæc quoad primum mo-
dum committendi falſum circa mo-
34 netam:quoad ſecundũ verò modum,
quo falſitas in moneta committitur
eſt adulterando † eam, quod mihi
proprium videtur illorum,qui tingũt
eam,putà ſi monetam æream tingat
argenteam, vel argenteam tingat de
auratam,is enim punitur pœna,qua is
35 qui mutilat, † ex dict.l. quicunque
C. de falſ. gloſſ.& Doctores in.l.2.C.
29 eod.Hippoly.in dict.l.qui falſam nu.
101.ff.de falſ.Menoc. dict. caſu. 316.
num.42. vbi allegat Plinium,libro. 33.
natura.hiſto.c.3.in fi. dicentem quo-
modo tingatur, & inauretur argen-
tea,in quo videtur monetam adulte
rari,cum fingatur argentea illa, quæ
ænea eſt, vel deaurata illi, quæ argen
tea: & Menoc.vbi ſuprà nume. 43.cũ
6.ſequent.id ampliat etiam ſi quis exi
ſtẽs in vno territorio vel ciuitate tin-
git mutilet vel cudat monetas tam
alterius Principis ſub eius territorio
hoc facit, licet non ſit de illo, quam
ſui

ſui met Principis,& ibidẽ rationibus
id fundat ipſe Meno.per quem videri
poſſunt. Quoad tertium autem mo-
dum,quę falſitas committitur in mo
36 neta, eſt cum quis radit,† tondit, aut
alio modo minuit monetam, nam ſi
liber eſt beſtijs ſubijcitur,ſi ſeruus vl-
timo afficitur ſupplicio,ex dict.l.qui-
cunque.ff.de falſ.vbi eſt omnium ad
notatio,vt inquit Couar.de numiſma
te dict.cap.8.num.5. & Anton. Gom.
dict.l.83.Taur.num.4.& Menoc. vbi
ſuprà, nu.34.quod quidem in dict.§.
falſum, num.37. in fine, & clarius
Couarr.vbi ſupra, intelligunt proce-
37 dere,cum hæc quis facit † ih mone-
ta aurea, vel tingit monetam æream
cum auro, non verò aliàs,& videtur
mihi verum, licet Menoc. vbi ſuprà,
ex fragili fundamento aliud velit,in-
quit tamen Couarr.ibidem, quòd ex
l.9.titu.7.par.7.arbitrio iudicis puni-
tur huius criminis reus,& tandem ex
quadam regia lege, quam ibi ipſe Co
uar.& Anto.Gom.vbi ſuprà,aliegant
inquiunt, in hac ipſa ſpecie eſſe ſtatu
tum, tondentem monetam aut nu-
miſmata puniẽdum eſſe indiſtinctè
pœna mortis & amiſsionis omnium
38 bonorum † quæ eſt lex. 67. titul.21.
libr.5. ſupra & quoad mortis pœnam
de.lucitur ex l. fina. C.de ver.numiſ.
pot.libr.11.& idem per dictam l. Re-
giam in quacunque moneta aſſeruit
Didac Per. in l.4.titu.6.libr.8. Ordin.
pagin.193.colum.2.& in l.23.titu.19.
eod.lib.8. pag.375.colu.1.in fin. cum
prin.ſequentis. Hæc tamen declara-
tur concluſio primo modo vt locum
non habeat in eo, qui totondit, &
mutilauit monetam excedẽtem iu-
ſtum pondus, ac ita eam ad iuſtum
39 pondus † redigentem, ita declarant
Marſili.& alij relati per Meno.vbi ſu-
prà,num.36.& Decia in dict. cap. 27.
num. 11. vbi inquit hunc caſum dari
minimè poſſe, quia monetarij nun-

Azeuedo ſuper.§.

quam excedunt iuſtum pondus, ſed
potius diminuunt, ſed in caſu in
quo verificaretur ipſe Decianus re-
manet cum hac opinione, ſed con
40 tra eam & fortaſsis melius † tenet
Menoch.vbi ſupra, numero.37. cum
4.ſequentibus, vbi optimas rationes
pro hoc conſiderat, vt per eum vide
bis.Secundo non procedit concluſio
quoties moneta ipſa ludendo cum ea
41 vel contrahendo minuta foret † &
minutus eius valor, etiam ſi affirma-
ret eam tenens eſſe maioris valoris
quam erat, vt conſuluerunt Dyn.& &
alij relati per Decian.vbi ſupra, num.
13.Tertio nõ procedit in eo,qui mo-
dicam quãtitatem, vel magnam ſed
42 minimi valoris mutaſſet, is enim †
extraordinaria pœna punietur arbi-
trio iudicis,ſecundum Meno. vbi ſu-
pra,num.41.Quoad quartum vero &
vltimum modum eorum, qui falſam
monetam expendunt, & ij, ſecũdum
Anto.Gomez,dict.l.83. Tau. num.5.
43 punitur † eadem pœna, licet non fe-
cerit monetam ipſam falſam,ex. l.le-
ge Cornelia verſic.eadem lege. ff. ad
l.Cor.de fal.& ſic inquit Sali. in. l.2.
C.de fal.mon. indiſtinctè ſiue appa-
44 reat † eam eſſe plumbeam vel ſtan-
neam ſiue non, debere puniri, & hãc
dicit Hippoly.in.l.qui falſam, nu. 64.
ff.de falſ. ſeruari in practica,& in cõſ.
47.num.11.relatus per Couar. de nu
miſma.cap.8.num.4.ad fin.& per Cla
rum, in dict.§.falſum, num.38.& Di
dac.Per.in l.4.tit. 6.lib.8.Ordin. pag.
193.col.1.& in l.23. tit.19.eo.lib. pag.
375.colu.1.qui tamen Couar.Clarus,
&Didac.Perez,tenebant opinionem
Bar.dicentis, quòd ſi nummi plumbi
vel ſtanni ſunt, punitur expẽdens pę
na ordinaria falſi quæ traditur in, l.1.
§.fi. ff.de falſis,ſed ſi alterius materiæ
ſint punitur pœna extraordinaria,
ſed tamen inquiunt Couar. & Dida.
45 Per. ibidẽ, in Regno noſtro † per pra-

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. МЕЧНИКОВА

gmaticam, quæ de monetis est à Catholicis Regibus edita, §. 62. hos expendentes monetam falsam puniendos in exilio quatuor annorum, & publicatione dimidiæ partis bonorũ quam constitutionem ipse Couarr. vbi suprà, & Ant. Gom vbi suprà, qui dictam pragmaticam non allegat, inquiunt esse veram & procedere quoties tales expendentes non indicãt personam à quo illã habuerunt nam tunc pœna dictæ pragmaticæ punientur, secus verò si eam indicarẽt, quia tunc pœna ordinaria falsi punitentur, ex l. 87. Styli, quæ vel ex eo procedit, quòd is præsumitur falsæ monetæ reus si non indicauerit à quo numismata adulterina habuit, vnde cõstat suspicionem esse contra illos, qui talem monetam expendunt, sed ego credo legem stylli tũc obtinere, quoties eius vsus probatur nõ aliàs, quiales ges styli sunt leges fori declaratoriæ ideo vsus probari debet earum, ideo pœna dictæ pragmaticæ seruãda est, quæquidem prag. insetitur in. l. 64. tit. 21. lib. 5. supra, verumtamen declaratur conclusio, vt non procedat quoties expendentes ignorãter id faciũt, nescientes monetã esse falsam, & demonstrant personam à quo eam habuerunt, & ita ex eademmet pragmatica colligitur, & voluerunt Anton. Gom. & Coua. vbi sup. ex l. maiorem C. ad l. Cor. de falsi. ita declarat Meno. vbi sup. n. 55. 56. & 57. vbi inquit ignorantiam † probari iuramento si indicat illum, à quo illam habuit, nisi, secũdum eum ibi, ignorantia sit erassa, & supina, vel affectata, vel nisi sit aliqua præsumptio suspicionis, nam tũc maior probatio, quam iuramentum vltra indicationẽ personæ à qua monetam habuit requiritur, sufficiet cõsiderata qualitate expendentis ostendere se † ab alia persona pecuniam illam accepisse, etiam si in specie non probet, quæ persona esset, secundum Barba. consil. 51. col. 4. libr. 3. vbi ita in ciuitate Venetiarum determinatum esse inquit, & cotidie sic obseruant iudices, plurimum tamen operatur arbitrium iudicis in considerandã qualitate expendẽtis, secundum Meno: vbi supra, nu. 58. cum. 3. sequentib. Secũdo declaratur quartus iste modus, vt non procedat in eo, qui ludendi causa † has habet falsas monetas ære contaminatas, nam illas pro ære contaminato ludendo non videtur delinquere, Bal. consi. 155. vol. 3. & Hippo. in dict. l. qui falsam num. 98 ff. de falsi. & Meno. vbi sup. nu. 62. & 63. vbi iudicis etiam arbitrio id defert pro pecuniarum quantitate, & personæ conditione, & num. 64. & 65. ipse Meno. idem esse dicit si in arca quis habeat has falsas monetas, inquit tamẽ multum ad hoc esse aduertendũ per iudicem, an verisimile sit, quòd is vellet expendere vel non, & qualitas personæ est considerãda. Declaratur etiam quartus hic modus vt nõ procedat in eo, qui † expendit monetam non ex eo falsam, quòd ære, vel forma contaminata sit, sed quia erat tanquam vetus reprobata & bannita, vt dicì solet, nã is solum extraordinaria pœna punietur, secundum Bal. consi. 494. col. 1. lib. 1. relatum per Meno. vbi sup. num. 67. cum sequẽt. vbi inquit, Principem posse veteres † monetas & exteras reprobare ac bannire. Et an conscius huius criminis non denunciãs monetarium puniatur eadem pœna, † vide Meno. vbi sup. nu. 70. vbi se remittit ad dicta in cas. 355. alia de excusandis expendẽtibus monetas vide per Decian. in dict. cap. 27. per totum, vbi num. 22. quærit, quid erit si quis monetam falsam hosti muetuauerit † an excusabitur, quòd derit opem hostibus, & inquit, quòd non, si ex pecunia illa hostis consecutus

tus est auxilium, & commodum, vbi & nu. 23. inquit quòd dans monetam pro ære, nõ tamen faciens, mitius punitur, aureum autem vitians grauius punietur, † vt per Cœpol. consi. crim. 77. nu. 5. & 7. Et an fabricator hic falsæ monetæ gaudeat immunitate Ecclesiæ, nouissime post hæc scripta vidi per Gutierrez in lib. 3. prac. quæstio. quæst. 4. tenẽtem quod sic, & hęc pro huius legis declaratione.

SVMMARIA.

INfundens vel consumens monetam quãlibet punitur, num. 1. & nume. 2. pœna eius.

Concordatur l. 67. l. 11. cum. l. 21. lib. 2. supra, num. 3.

Radens vel mutilãs monetam auream ad deauranda vasa non punitur, num. 4.

Lex Sexta.

Summarium.

INfundẽs vel consumens monetam aliquam ex declaratis in lege nostra incurrit pœnam à legibus ordinatam & præsertim à lege de Segouia anno 1561. super eudẽda moneta statutã.

BI, *Mandamos que ninguno sea osado de desbaxer ni bũdir la dicha moneda de reales y blãcas*, Idem dicendum est in alijs † quibuscunque monetis, siue auri siue argenti, siue æreis, ex. l. 11. & 67. tit. 21. lib. 5. supra.

Ibi, *So las penas contenidas en las dichas leyes y ordenanças*, quibus quidẽ legibus scilicet ex d. l. 11. imponitur delinquẽti hunc pœna mortis † & amissionis dimidiæ partis bonorũ, & ex dict. l. 67. imponitur eadem pœna mortis, & amissionis omnium bonorum, & sic istæ duæ leges ab eodem conditore factæ & sub eodem titulo & libro cõstitutæ quoad pœnam amissionis bonorum, sunt (vt vides) cõtrariæ, quid dicendum? & certè correctio vnius ad alteram nõ est inducenda, quia eodem tempore fuerunt constitutæ & sub eodem titulo appositæ, ideò dicẽdum erit, quòd diuersificãdo tempora concordabis iura hoc modo, † nã illa lex. 11. loquitur quoad eos, qui consumunt, & refundũt aliquam ex monetis aureis Argenteis, siuè æreis, vsq; tũc cusæ, vt apparet ex verbis illis, *Que hasta aqui son hechas*, lex vers. 67. loquitur & procedit, de monetis illis iussis tũc fieri, vt verba illa (*Que agora mandamos labrar*) Clarè demonstrant, & sic non sunt contrariæ, sed loquuntur de eisdẽ monetis, diuersis tamen temporibus factis, inquit tamen Didac. Per. hic, sub l. 5. tit. 6. libr. 8. Ordin. pag. 193. in fine, hoc non habere locũ in eo, qui bona fide radit, vel mutilat Florenos vel aliam † auream monetam ad deauranda vasa, idem inquit Montal. in l. 7. tit. 12. lib. 4 fori, & sic idem erit in fundente ad hunc finem bonafide, vt cotidie fit.

Lex. 7. finalis nostri tituli est declaratoria. l. 4. supra eodem vt ibi diximus in glo. fin. & sic nihil in ea dicere erit necesse.

HAYCOM. BIBLIOTEKA OHУ. I. I. МЕЧНИКОВА

TITVLO. XVIII. DE LAS Trayciones y Aleues:

IT cum superiori titulo dictum sit de periuris & falsarijs, sub quibus diximus contineri falsantes sigilla Regis & cudentes falsam monetam, qui aleues sunt ac proditores, nunc immediatè sequitur titulus noster generalis de proditoribus, & Aleuosis.

Et in hac Rubrica solum notabis ex eis verbis, *De las trayciones y aleues*, quòd cum copula, &, semper apponatur inter diuersa, verbum illud, *Trayciones*, ad Regum personas refertur, verbum vero, *Aleues*, ad inferiores & sic priuatas personas, prout alibi per nos dictum est.

SVMMARIA.

PRoditio, *Hispanè* Traycion, *pro crimine læsæ Mai. large tamen multiplicitèr quis dicitur proditor, nu. 1. & num. 2. quando proprie capiatur.*

Maiestas propriè erat populi Romani, nu. 3. & 4. & contra Imperatorem, num. 6.

Crimen læsæ Mai. ita cõmittitur cõtra Principem, sicut contra Remp. nu. 5. & nu. 7. ampliatur.

Maiestas Papæ maior est Imperatoria Maiestate, nu. 8.

Faciens conuenticulam de Papatu viuente Papa crimen læsæ Maiestatis committit num. 9.

Conciliabula Cardinalium, quæ sæpe facta sunt aduersus Pontificè dicũtur in hoc crimen læsæ Mai. incidere, num. 10.

Extrahens aliquem inuitum, & cum violẽtia ab ecclesia committit contra Papam crimen læsæ mai. num. 11. & numer. 12. idem de occupante templum aliquod.

Læsæ mai. crimen non committitur cõtra tyrannum Regem, num. 13. nisi vt num. 14 & num. 15.

Reges Maiestatem habent, nu. 16.

Regem se faciens cum non sit cõmittitur hoc crimen læsæ Mai. nu. 17.

Læsæ Maiest. crimen generaliter cõmittitur contra Resp. Duces Comites & Marchiones nõ recognoscentes superiorem. nume. 18

Læsæ Maiest. crimen si committatur contra inferiores à Rege siue recognoscant superiorem siue non an habeat locum publicatio bonorum, num 19. 20. vsq; ad. 29. vbi & an memoria damnetur & quid si contra magistratus & Regios iudices ibidem & an contra Episcopum, num. 26.

Aliud est aliquem esse talem, vel haberi pro tali, num. 25.

Læsæ Maiest. crimen an incurrat obloquẽs de principe suo. n. 30. & 31.

Mendacium quid sit, nu. 32. & nu. 33. quòd à natura abhorretur

Proditor Regis dicitur etiam proditor Dei, num. 34.

Maiestas duplex est, num. 35. & num. 36. à quo dicatur Maiestas

Proditionis quindecim formas, remissiuè. n. 37. & num. 38. quòd potissimè ad tria capita reducuntur, & nu. 39. quæ sit earum grauissima.

Perduellio à quo dicatur, numer. 40. & 41. quid perduellis, & nu. 42. quòd est grauis crimen.

Læsæ Maiest. crimen etiam contra Regem in suo regno committitur, num. 43

Subditus qui non est Regis an committat cõtra illum crimẽ læsæ Maiest. n. 44. & 46.

Clericus an cõmittat crimen læsæ Mai. n. 45

Reus Maiestatis differt ab hoste, nu. 47.

Vniuersitas an committat crimen læsæ Maiest. num. 48.

Conatus in crimen læsæ Mai. etiam hodie punitur, num. 49. & nu. 50.

Læsæ Mai. crimẽ committit iurans occidere Principem vel magnum damnum ei illaturum, nu. 50

Consilium sceleratißimũ capiẽs ex inde quodammodo sua mente punitus est. n. 51. & 53. & 54. & 55.

Cogitatio an puniatur in crimine læsæ Mai. nu. 52.

Læsæ Mai. crimẽ an incurrat, qui secretò cõtra Principem Machinatur, num. 56.

Reuelare an quis teneatur machinationẽ contra Principem, nu. 57. & quid si cõtra patrem vel dominũ, vsque ad. nu. 87. vbi declarationes, & multa circa hoc de reuelatione facienda dicta sunt, inquibus libet delictis & personis.

Ratificans crimen læsæ Mai. cõmissum ãpuniatur pœna eius, nu. 87. & 88. quòd præsumitur in dubio suo nomine factum, nisi contra probetur, vt nu. 89.

Rex honorari debet ita facto, sicut & verbo, num. 91.

Læsæ Mai. crimẽ an cõmittat adulterans Reginã, vel si causa erit, vt adulteret, & solus conatus adulterandi sufficit, n. 92. & 93. 94. & 95. & nu. 96. quid si nũtios mittat, & nu. 97. quòd tunc iussus Regis esset expectãdus ũ præsumptiũ est adulterũ, et quid in Regis sororibus, & consanguineis, & in dantibus consiliũ, n. 98. & 99. & n. 101. quid si cognouit quis cameriarum Reginæ.

Lex. 2. tit. 14. parti. 2. an sit correcta in aliquo per nostram, nu. 100

Conuenticulas faciens de Papatu Papa viuẽte cõmittit crimen læsæ Mai. nu. 102.

Læsæ Mai. crimẽ an committatur contra filium Infantem sicut contra Regẽ & vxorem eius, nu. 103

Crimen aliquod non committũt vassalli pro Regis persona aliquid facientes etiam contra filium eius, num. 104.

Filius committens aliquam ingratitudinem cõtra patrẽ ex qua potest exhæredari, perdit priuilegiũ filij, n. 105. & n. 106. quid si adulterasset nonercã vxorẽ patris sui.

Filio an liceat insurgere contra patrem Regem dilapidantem bona Regni, nu. 107.

Ferire dicitur siue cum ferro siue sine eo. nu mero. 108.

Regis personam capiẽs perinde punitur ac si eum occideret, nu. 109.

Regis dominiũ super omnibus rebus est expectandum, num. 110.

Læsæ Mai. crimẽ committit assumens arma contra Principem. nu. 111. & num. 112. quòd isti tales habentur tanquam recedentes a fide.

Læsæ mai. crimen committit factionem iniẽs ad bellandum contra eũ & quòd illud debet probari, num. 112. & 113

Operam dans vt hostes deprædentur Regnicolas an committat crimen læsæ mai. numero. 114.

Læsæ maiest. reus est hostes concitans contra suum Principem. n. 115. & 160. & n. 116. quid si oppugnat aliquã ciuitatem regni.

Opem vel consiliũ præbens an committat crimen læsæ mai. nu. 117. & nu. 122. & 123. & 124. declaratur.

Vxor opem præstans marito delinquenti contra Regem an incurrat crimen læsæ maie. nu. 118. 119. & 120.

Consulens vt tributũ Principi non soluatur an committat crimen læsæ mai. nu. 121.

Consulens aliàs faciuro delictũ læsæ mai. an puniatur ordinaria pœna, & quid in auxiliante, num. 125. & 126. quid in mutuante pecunias.

Mittens literas & nuntios portans vel mandans portari cõtra Regem vel aperiens literas ex quibus consiliũ iniit cõtra Rem publi. an committat crimen læsæ mai. nu. 127. & 128. & n. 129. quid de permittẽte literas hostium pertranſire libere.

Scribẽs vel legẽs falsum ad præiudiciũ regis an incidat crimen hoc læsæ mai. nu. 130.

Ex denegatione obedientiæ Principis multæ species læsæ mai. committuntur, nu. 131. & nu. 132. Idem de subtrahente se obedientiæ Principis.

Arcem tenens contra voluntatem Principis crimen hoc committit. nu. 133.

Recusans assignare magistratum vel Arcẽ, vel exercitum Principis, vel qui Castrum ereptum ab alio alteri tradit sine permissu Principis committit crimen læsæ maiest. num. 134. 135. & 136.

Casus de Gallo quodam Castellano Castelleti Genuensis pendente illud Genuensibus restituitur, num. 137.

Index si dimittit officium, seu Imperium si ne permissione Principis committit crimẽ læsæ maiest. num. 138.

Declarantur rigorosa verba nostræ legis & alterius partis earum, num. 139.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. МЕЧНИКОВА

Castrum committens nobili an excusetur, num.140.
Culpa in nõ custodiendo Castrum sicut carcerem dolo æquiparatur, num.141.
Mori potius pro custodia Castrorũ quã illa tradere vsitatum est, num.142.
Deferens Regem ante bellum inceptum ita committit proditionem sicut bello iam cpto. num.143. neque ab vxore neque à filijs talis recedens recipiendus est. nu.144.
Transfugæ vocantur fugientes ad inimicos, num.145.
Fugientes ante vel extra aciem quomodo puniantur, nu.146.
Desertores qui vocantur, num 147. & puniuntur graviter, num.148. & ab omnibus nationibus hoc est punitum num.149. & pœna eorum, num.150. & num.151. & 152. quid si rex ibi non aderat & nu.153. vsque ad 157. qui excusantur à pœna desertionis.
Declarantur quædam verba nostræ legis, nume.158.
Pacis turbator capite puniendus est, nu.159.
Castrum in confinibus territorij neque illud tradens Principi læsæ mai. crimen committit. num.161.
Castra sua munire incõsulto Principe nemo potest fisita sunt in confinibus, nu.162.
Obsidum materia & qui dicantur & à quo derivetur nomen obses, nume 164. vsque ad.166.
Lex nostra solum cum obses occiditur punit pœna criminis læsæ Maiestatis, nu.167. & 168. contra Decianum.
Obses cum ob privatam inimicitiam occiditur non incurritur læsæ Maiest. crimen num.169.
Eximens carceratum à carcere an incurrat crimen læsæ Mai. num.170. & quid in emittente eum à carcere, num.171. vsque ad.173.

Lex Prima.

Summarium.

Quibus modis proditio committitur contra Regem, & eius Regiam progeniem, & contra ipsius Regnum, & Dominũ, & contra cõmune commodũ terræ, declarat lex nostra, quæ cũ longa sit nõ potest breuius summari.

BI, *Traycion*, hic sumitur proprie verbum, *Traycion*, pro crimine læsæ Maiestatis, † vt in l.1. in fin. ti
1 tul.2. partit.7. large tamen loquendo multipliciter dicitur quis proditor, secundum gloss. in capitul. nolite. 11. q.3. Lucas de Pen. in l.fi. col. pen. & fi. C. de delatori. Yfernia in tit. quæ sint Regalia in parte contrahentium incest. nupti. per Bal. in cap.1. in princ. col.4. quibus mod. feud. amit. capiturq; proprie & impropriè verbum, proditio, & læsæ Maiestatis crimen, proprie ca
2 pitur quãdo † committitur in primũ caput legis Iuliæ Maiestatis, scilicet, cum principaliter in personam Principis vel ciuitatis non recognoscentis superiorem, vel in collateralium Principis, qui sunt ad latus eius, licet ex l.1. tit.22. infra isto lib. vt ibi dicemus in glo.1. Aleuosiam nõ verò proditionem committit occidens consiliarios Regis. Anteà tamen proprie cõmittebatur in Remp. Romanam, vt dicitur in l.1. ff. ad l. Iuli Mai. & per totum illũ titulũ, dum loquuntur Iurisconsulti ferè omnes de Republica Romana & populo Romano, Maiestas enim propriè erat populi Roma-
3 ni, † vt habetur ex Cicerone, in.3. Philip. & pro Rabirio, & ideò dicit Bal. consi. 59. licet eleganter, num.1. vol.1. & nulla est verè Maiestas præterquã Reipub. Romanæ. Postquã autem † tota atque vniuersa populi Ro-
4 mani potestas in Imperatorem translata est, ex l.1. ff. de consti. Princ. & l.1. ff. de offic. præf prætor. Maiestas proprie dicitur Imperatoris, vt l. quisquis. C. ad l. Iuli. Maiest. circa principium, & in l.fi. C. de iudi. & in proœ. insti. & ita committitur hoc crimen
5 cõtra Principẽ, † sicut cõtra Rẽp. l.3. §.1. ibi, iniussu Princi. ff. ad l. Iul. maie. & in l.

& in.l. 4. §. fin. & in.l. non contrahit, & in.l. qui statuas, & in. l. famosi, ibi principalis maiestatis & in §. fin. & in l. fin. ff. eod. ibi Hostili animo aduersus Remp. vel Principem animatus. Ex quibus verbis patet æquiparari Maiestatem reipu. & Imperatoris, & sic dicta de Repub. Romana, dicuntur etiam de maiestate Imperatoris,
6 & de hoc crimine † contra Imperatorem loquitur text. in l. meminisse. C. ad l. Iul. Mai. & hoc siue Princeps offendatur ex priuata inimicitia, siue
7 odio Imperij, † secũdum Bosi. in practi. crim. tit. de crim. læsæ Maiest. nu 41. Et à fortiori contra Summum Pontificem committitur hoc crimen, ex text. in c. felicis, de pœnis in sexto, arguendo à fortiori, quem ad hoc allegat Præpos. in capit. in primis. §. de persona, num.17. 2. quæstione. 1. Bonifa. de Vitali. in Clemen. Pastoralis, §. sanè, nu.24. de sentent. & re iudica. Maiestas enim Papæ maior est Impe
8 ratoria † Maiestate, quia Imperator Põtifici fidelitatem iurat cap. Romana, vbi omnes, de iure iur. & in cap. tibi Domino, vbi citatur forma fidelitatis. 63. dist. tradunt omnes in cap. solitæ, de maior. & obedi. & in cap. si Imperator. 96. dist. & ita ex dictis tenent Ancha. consi. 277. Gigas. in tractat. de crimin. læsæ maiest. titu. qualiter & à quibus committatur, quæst. 1. Boeri. in tract. de seditios. in sexto præsupposito siue quæstio. num.17. &
9 ideò, qui Papa viuente † de Papatu conuenticulam facit, incidit in hoc crimen. secundum. Ioan. And. in cap. veniẽs, de test. Lauden. in tract. de crimin. læsæ maiest. quæst. 9. & sic con-
10 ciliabula Cardinalium, † quæ sæpè facta sunt aduersus Pontificem dicuntur hoc crimen incurrere, vt ibi dicit Laudẽ. Et Hipp. cõsi. 1. n. 23. Gigas. vbi sup. q.7. Afflict. in c.1. verb. & bona cõmittentis, nu.101. quæ sint Reg. Et qui
11 violentia † extrahit, cõmittit hoc crimẽ cõtra Papã, quia ipsius iurisdictionẽ turbat, secũd. Gigantẽ, vbi sup. q. 10. n.1. sed si hoc exequeretur quot essent cotidie puniẽdi iudices, & ministri eius violantes passim Ecclesias, iniustissimè extrahẽtes ab eis ibidem se cõfugiẽtes pro gaudẽdo de eius immunitate, idq; medẽdũ esset, ne Paulatim immunitas Ecclesiastica vilipẽ datur. Sicque & qui templũ aliquod
12 occupat cõmittit † hoc crimen, secundũ Gigantẽ, vbi sup. q.11. ex l.1. ff. hoc tit. cõmittitur itidem proprie hoc crimen contra Reges (legitimos intelli-
13 ge) nã si tyrãni sint † non cõmittitur, ex glos. in ca.1. de Baptis. vbi Cardi. & Imo. Soci. cons. 22. nu. 2. & 3. vol. 1. & cons. 57. nu. 16. & cõs. 275. col. 3. vol. 2. & sic seditio cõtra Tyrannum nõ punitur, secundũ Boer. de Seditios. q. 5.
14 nu. 8. nisi Tyrãnus † haberetur pro legitimo Principe, vel interficeretur, vt nõ vero Domino, sed iniusto daretur
15 † Regnũ, secũd. Deci. in 2.10. de delic. lib. 7. ca. 5. nu. 22. & 23. contra Reges tamen legitimos nulli dubium quin hoc crimen committatur, quia &
16 Reges Maiestatem habent, † l.1. C. vt nemo priuatus, & in constitut. de pace tenen. in vsi. feud. vbi Afflictis,
17 nam & faciens se Regem, † cum non sit, cõmittit hoc crimen, secũd Gigãtem, vbi sup. q.22. & ideò Reges nostræ Hispaniæ, Maiestad, vocantur, præsertim cum nullũ in tẽporalibus superiorẽ recognoscãt, retinent etiã iura Imperij in suo Regno. Et gene-
18 raliter committitur hoc crimen † contra Respub. Duces, Marchiones & quoscunque alios Principes non recognoscentes superiorem legitimè, ex gloss. per text. ibi in l. fallaciter verbo, prodita. C. de abolitio. vbi Salicet. & alij, Gigas, vbi supra, num.28. dicẽs quòd neminẽ vidit

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

huic conclusioni contradicentem,& communem testatur Bosius, vbi suprà num. 51. & Iuli. Clarus, in pract. crimi. §. læsæ Maiestatis num. 2. & licet Soci. cons. 275. nu. 2. cum sequent. libr. 2. & Anchar. cons. 287. & Angel. cons. 223. Decius, con. 410. col. pen. ex glo. in vrbe in l. 1. ff. isto titu. & in §. publica, inst. de publi. iudi. vbi Fab. cõtra teneant, tamen communis est tenenda & sequenda: adeo vt procedat hæc communis etiam quoad publicationem bonorum, nam quoad eam etiam procedunt inferiores à Rege, & Respublicæ non recognoscentes
19 † superiorem, imò & in recognoscente ita seruari de consuetudine inquit Iuli. Clarus, vbi suprà num. 9. &. 14. & infra dicam, & quamuis Soci. in cons. 121. volum. 4. & cons. 56. eo vol. & præsertim in cons. 22. num. 2. vol. 1. aliud velint, tamen vt inquiunt Rub. Alex. cons. 154. & Craueta, cons. 224. nu. 6. Ruinus cõs. 3. nu. 12. & sequen. vol. 5. Cœpol. con. 79. per totum, Soci. Iuni. cons. 105. n. 10. & 21. vol. 3. minimiũ animosè locutus fuit Socin. tenens contra in dictis consilijs, nam secundum eos, & præsertim Clarum vbi supra, & Soci. Iunior. vbi supra. n. 24. contrariũ de consuetudine seruatur, & ita se cõsuluisse inquit Decian vbi suprà capi. 4. num. 7. in fin. cuius vestigia plurimũ sequor in declarationem nostri tituli, vtpote melius & breuius loquentis, secundum quem ibi num. 2. &. 7. licet in hoc crimine memoriam defuncti damnati possit ex l. fi. C. ad. l. Iuliam
20 Mai. tamen hoc procedit, † quando crimen hoc committitur cõtra Rem pub. Romanam, Imperatorẽ vel Regem, secus verò si contra alios Principes inferiores, vel ciuitates, nam tunc nõ damnatur memoria, sed extingui tur morte, & hanc dicunt cõmunem Bocri. & alij relati & secuti per Clarum vbi suprà num. 16. vbi & inquit,
21 quòd tunc debet esse cõmissum † contra personam ipsius Imperatoris, vel Regis, vel directò contra ipsam rempu. & sic in primo capite, vt & inquit Ruinus consil. 3. numero. 12. volum. 5. secus in alijs, vt memoria etiam tunc extingui posit, imò & tunc quinquẽnio præscribetur hoc ius accusandi & damnandi memoriam, & ibi Clarus, hãc etiam cõmunem testatur. Impropriè verò (vt ad incepta redeamus) cõmittitur hoc crimen contra Magistratus, vel milites Principis superiorem non recognoscentis, vel itidem cõtra Dominos inferiores, Comites, Marchiones siue Duces ipsum Principem recognoscẽtes in superiorem, prout in ijs Hispaniarum Regnis omnes ij Domini Regem nostrum catholicum in superiorem recognoscunt, & sic impropriè contra eos committitur
22 † hoc crimẽ, vt in nostrum propositum succinctè inquit Cantera, in quæstio. suis crimi. cap. 2. de crimi. læsæ Maiest. num. 1. &. 2. & latius Tiber. Decianus, in dict. 2. tom. de delictis lib. 7. cap. 4. num. 8. vbi plures idem tenentes allegat, ex eò quòd ij Domini licet in terris suis Regis personam repræsentent, vt diximus cum declarationibus in rubrica tit. 1. lib. 2. suprà & sic in omnibus se intromittere volũt,
23 hoc potius de facto, † quam de iure obseruatur in ijs Dominis à Principe inferioribus cum recognoscentibus in superiorem, & ita omnes intelligere inquit Decian. ibi, dicens quòd & adhuc tunc Domini ij inferiores contra subditũ eorũ hoc in eos crimen committentem tantum procedere
24 possunt † ad impositionẽ pœnæ corporalis, & confiscationem bonorum, non tamẽ quoad memoriam damnãdam mortuo delinquẽte, neque quoad pœnam filiorum, vel pœnam extrauag. qui sint rebelles, vt omnes tenere inquit ibi Decian. & bene, & ex lege

lege nostra in fine probatur, & tenet glos. magna. in fin. l. 2. titul. 1. partit. 7. & Craueta, consil. 224. numero. 6. & consilio. 925. num. 12. & rationẽ esse ait Decianus, quia licet ij Domini inferiores habeantur in terris suis loco Imperatoris vel Regis, cui subsunt, tamen non Imperatores, neque Reges, & sic non debent eis adæquari, aliud est enim aliquem
25 esse talẽ, vel haberi † pro tali. l. mercis. ff. de verbo. signi. glos. & Bar. in. l. 1. in princip. ff. de iuris & legi. hære. & not. in specie Socin. dict. consil. 275. num. 5. in fin. ver. li. sed posito, & idem tenet Meno. de arbitr. casu. 316. num. 28. & 29. & sic vidisse semper obseruari in variis locis & sub variis Dominis Italiæ, testatur Decia. in dict. num. 8. vbi ex hoc inquit dixisse Anchar. consi. 270. quòd si Episcopus habet aliqua
26 castra † sibi ratione Episcopatus subiecta, & quis sit in causa vt Castra illa deficiant, non tamen ideo dicetur commisisse crimen hoc læsæ Maiest. & ad idem allegat consilium Calderi. fin. sub titul. de accusat. Ex lege tamen nostra regulariter subditus horum Dominorum
27 † inueniens contra Dominos punitur tantum pœna Aleuosi nisi in casibus à lege nostra signatis, ibi, *Y qualquier que hiziesse*, vbi pœna proditoris inquit tunc puniendum, quicquid aliud voluerit Anto. Gom. to. 3. Varia. cap. 2. nu. 10. ineo tamẽ quòd Cantera, vbi suprà, dicit de Magistratibus, & militibus, vt contra eos etiam cõmittatur impropriè hoc crimen, si hos Magistratus intellexit esse de Consiliarijs ad latus Principis existentibus bene dixit, sed si de Magistratibus ciuitatum ac populorum intellexit, licet de iure ciuili ita esset, vt optimè, per Decia. vbi supra, cap. 5. quando contra consil. nume. 24. &
28 25. tamen hodie † contra hos non committitur hoc crimen propriè neque impropriè, cũ specialem in hoc dispositionem habeamus in. l. 5. titul. 22. infra hoc lib. vt expressè tenet Didac. Perez, hic sub. l. 1. tit. 7. lib. 8. Ordi. pag. 196. col. 1. in fine cum sequẽt. debent tamen seueriter vindicari attenta qualitate talis Magistratus & iudicis & causa ob quam offenditur, nam acrius punietur si in offensam Principis quis iudicem suum occide-
29 ret, vulneraret, vel iniuriaret, † quãsi ob propriam iniuriam id faceret, vt optimè aduertit Ysernia, & Afflict. n. 63. in cap. 1. §. & bona, quæ sint Regal. & Capici. decis. 30. num. 7. & Decian. vbi suprà, num. 25. vbi num. 29. inquit apud Romanos adeò seuerè vindicabatur offensa & irreuerentia in Magistratibus, vt Plutarch. in Grachis refert, Caium Butirium vltimo supplicio affectum, quòd Tribuno plebis in foro ambulanti de via non cesisset, & ibi cum sequentibus numeris ipse Decia. alia optima in propositũ addu cit, quę apud nos, cũ habeamus d. l. 5. nõ est necesse discutere. Sed an is, qui de Principe suo, aut Domino suo ob-
30 locutus fuerit, incurret hoc crimen? & non incurrere dicendum est vt ex multis probat Aymon Craueta, cõsi. 6. per totum & Ruynus, consil. 145. volum. 5. & tenet Didac. Per. hic sub l. 1 tit. 7. lib. 8. Ordin. pag. 197. versicu. Est præterea, quia ex l. fin. tit. 2. par. 7. concordante. C. si quis Imperat. mal. non imponitur pœna hæc criminis læsæ maiestatis, & quia ex. l. 11. titu. 16. infra hoc lib. & ex l. 3. titu. 4. supra eod. lib. imponitur pœna particularis in hoc delicto, & sic illa seruanda, sed si ex verbis fieret aliqua commo-
31 tio † & seditio contra Regem, prout fuisse factum in communitatibus Hispaniæ inquit, Dida. Perez, vbi suprà, tunc vtique Rex est consulendus pro pœna huic delinquenti imponenda, vt ex d. l. 3. titu. 4. supra eo. colligitur.

HATHORTRUSTEE OHY IMPERIAL

Ibi *Mentira*, mendacium enim est
falsa significatio vocis cum intentione
32 † fallendi, secundum glos. in.l. de
ætate.§.si cum esset.ff.de inter. actio.
& sic ab ipsa natura mendacium ab
33 horretur, † vt inquit.l.5.titu.13.part.
2. ex quo inquit Philosoph.4.Ethico.
quòd mẽdacium est perse prauum &
fugiendũ: ideò inquit lex nostra quòd
proditor vnum gerit in corde & aliud
in ore, vt &.l.1.tit.2.part.7.plura alibi
dixi de mendacio.

Ibi *Que yerra contra Dios*, proditor
34 enim Regis dicit etiã proditor † Dei,
secundum Iser. relatum & secutum
per glos. *Contra Dios* in dict.l. 1.titu.2.
part.7.& Didac.Per.in dict.l.1.titu.7.
lib.8.ordi.glo.1.in principio vbi alios 37
ad hoc allegat, & sic in principio titu.
13.part.2.dicitur, quòd cum in tit.præ
cedente.12.dictum sit qualiter sit De-
us honorandus & timendus in illo
sequente titu. 13. discutitur qualiter
Rex à suis subditis sit honorandus cõ-
iungendo vnum titulum post alium,
vt sciãt Reges teneri Deo obedire, &
delinquentes in ipsam diuinam Maie
statem puniri, & sciant homines hu-
manam Maiestatem lædentes Dei
præcepto contraire iubentis Reges
obediendos & honorandos, & pœnis
læsæ Maiestatis puniendos quasi ad si
militudinem supplicij dandi diuinam
ipsam Maiestatem lædẽtibus: duplex
35 est enim Maiestas diuina, scilicet, † 38
& humana.cap.duo sunt.91.distin. Au
then.Gazaros.C.de hære.Bald.cons.
59.in principio vol.1.diuina conside-
ratur respectu Dei tantũ, & ideò vni-
ca est, cum vnus sit tantum Deus,
cui obedire, seruire, ac cultum præsta
re debemus iuxta legem.1.C.de sum.
Trinit. humana verò concernit Per- 39
sonas humanas, videlicet Principes & hu
manas potestetas omnes, de quibus
in hoc titulo & similibus: & dicitur
Maiestas à maiore, sicut honestas ab
honore † vt inquit Prisci. & sic Maie-
stas dicitur quasi maior status, & ma-
ior potestas, vt notãt omnes in capit-
fælicis, de pœnis in.6. & alij Relati.
per Decian.in dict.2. tomo de delicti
lib.7.cap.1.nu.3.vbi inquit, Antiquos
Maiestatem vti Deum coluisse, & in
cap.2.inquit ipsemet Decian. Maiesta
tem dici virtutis aut probitatis aut
Dignitatis quandam summam excel-
lentiam, & quòd anteà hoc crimen
dicebatur crimen Maiestatis neque
addebant vocem, læsæ, & quòd solus
Papinia. illam addidit, in.l.in quæstio
nibus.ff.eo & Paul.in.l.meminisse.C.
eodem.

Ibi, *Y caen los hombres en yerro de traycio̅ en muchas maneras*, quarum † formarũ
quindecim ponit Francis. Lucan.in
tract.de fisco & eius priuil.tomo.12.
tract. diuersorum Doctorum fol.85.
col.1.& quadraginta quinq; formas
refert. Matthæus Afflictis in cap.1.ver
bo & bona committentium, quæ sint
Rega.in vsi.feud.& late Capicius, de-
cisi. Neapolit.130.per totam, & in.l.1.
2.3.&.4.ff.ad.l.Iuli.Maiest.plures enu
merantur, adeò vt Angel.de malefi.
in verbo, che ay tradito la sua patria in
principio, dicit, quòd si vis scire in qui
bus casibus, quis incurrat hoc cri-
men recurtendum est ad dictas leges,
refert Decian. in dict.lib.7.cap.6. in
principio, vbi inquit, quòd potissimũ
omnes formæ & modi ad tria capita † deducuntur, nam aut Resp.& Imperi
um ipsum in vniuerso læditur. aut Im
perator & eius consiliarij, aut Magi-
stratus secum adsistentes, de quibus
in hac dictum est lege, & horum om-
nium specierum grauissima est, qua
Resp.& Imperiũ lẽditur, quę perduel
lio appellatur, † tanquam species læ
sæ Mai. cõprehendens, omnia enim
perduelliomis delicta sub nomẽ Ma-
iestatis cadunt, non autem omnia,
quæ sub legibus Maiestatis continen-
tur

tur perduellionis sunt, vt probatur
in.l.fi.ff.isto titu.& licet secundũ De
cian.vbi suprà num.2. perduellio, se-
cundum aliquos, à duello dicitur, ve-
40 rius tamen est, dictum † perduellem,
quod ad perduellum, id est bellũ per
fecte paratus foret contra Remp. vel
Imperatorem, & sic perduellis dicitur
hostis, qui bellum in Remp. vel Impe
41 ratorem aut Regem 4 exercet, & sic
qui hostili animo in Remp. vel Impe
ratorem animatus est, secundum De
cian.vbi suprà num.3. optimam.l.3.
tit.2.part.7. & sic priuatus inimicus
noster nõ est perduellis, neque latro,
vel Pirata vt ibi per Decianum, & est
42 hoc perduellionis † crimen grauissi-
mum, vt ibi per totum illud ca.6.pro
sequitur ipse Decianus, quem vide-
re sufficiet vt ad alia deueniamus.

Ibi *La primera y la mayor*, idem dispo-
nit.l.1.tit.2.7.& in hac dictũ est lege,
&.l.1.&seq.ff.eo.&in.l.quisquis C.eo.
& in extra.qui sint rebelles, & appro-
batur hic & in d.l.2. opinio dicentiũ,
non solum contra rẽpub Romanã &
Imperatorem committi crimen læsæ
43 Maiest. verum & cõtra Regem in suo
† regno per subditum suum vt in glo.
sequenti.dicemus; Regi enim super
omnia temporalia debẽt subditi obe-
dire, vt inquit tex.in.l.6.ti.13.p.2.etiã
si sit fœmina, secundũ gl.in dict.l. quis
quis.C.eo & Deci.dict.lib.7.c.8.nu.fi.

Ibi *Si alguno*, intellige, qui sit subdi-
tus Imperatoris, vel Regis illius cõtra
quem crimen hoc committitur, nam
44 ille, qui subditus non est † non inci-
dit in hoc crimẽ, vt probatur ex Cle-
mẽt. Pastoralis vbi glo.de re iudi. Bal.
in.l.2.C.de fal.monet. late Bosius, in
pract.crimi.tit.de crimi.læsæ Mai.nu.
80. & sequen. & tenent plures relati
per Decianum, in d.2. tomo de delic.
lib.7 cap.8.nume.5.vbi hanc testatur
communem opinionem, & Iuli Cla-
rus, in pract.crimin.§.læsę maiest.nu.
6.& Cantera, in quæst.crimin.capi.2.
de crimin.læsæ Mai.nume.3. & ratio-
nem assignat Oldra.cons.43.col.3.nu.
8 scilicet, quia cum crimen hoc læsæ
Maiestatis humanæ consistat in læsio
ne maioris potestatis, si Imperator
vel Rex non habeat potestatem in læ
dentem, non dicitur incidere in hoc
crimen, & sic non subditus non dici-
tur committere rebellionem aduer-
sus illum, cui non subest, vt per Paris.
cons.101.num.33.volu.1. & per De-
cia.vbi suprà, cap.32.nu.10. ex quibus
Decian.ipse in dict.cap.8.numer.6.in
45 fert, quòd clericus † non potest dici
incurrisse crimen læsæ Maiestatis cõ-
tra Imperatorem dato quòd contra
illum, vel eius consiliarios aliquid Ma
chinatus fuisset, & hanc testatur com
munem Iuli.Clarus vbi suprà num.7.
vbi tamen inquit, cauere debere cleri
cos ab hoc delicto, quia licet id sit de
iure, Principes de facto contrariũ ob-
seruant, vt & inquit Decian. dict. nu.
6.& melius ipsemet Decian. tomo. 1.
lib.4.cap.9.num.5.cum.3.sequen. vbi
inquit, quòd Rex formauit proces-
sum & mittet Episcopo, qui eum de-
grader, & tradat ei, vt & per Guid.Pa-
pæ, singul.491. per text. in cap. si quis
Sacerdotũ.12. quæst.2.& tradit Ber.
Diaz in pract.cano.cap.119.læsæ Ma-
iest.vbi additio.2. inquit ab ijs debere
Christianos abstinere & additio. fin.
dicit communem non esse, tradendũ
curiæ seculari ad degradandum, & in
quit Decian. in dict.cap.8.nume.5.ad
uertendum, quod licet non subditus
non committat crimen læsæ Maiesta
tis potest tamen committere proditio-
nẽ & dici proditor, † vt per Bart. 46
in extrauag.qui sint rebelles verbo
rebellis, & ex ijs colligitur, quòd reus
47 Maiestatis † differt ab hoste, quòd ho
stis non est subditus, reus autem hu
ius criminis subditus esse debet, vt di
ctum est, & sic verba hæc nostri text.

alguno,

РЕПОЗИТОРИЈА ОНУ ЈАЗУ ЗА ПРАВНЕ НАУКЕ

alguno,ꝺ ſubdito ſũt intelligẽda,quia dehabilitate reſtringũtur, put debẽt reſtringi,ex.l.vt gradat.ff.de mun. & 48 hon. ſed an vniuerſitas cõmittethoc crimẽ,vide Deci.d.c.8.n.9.cũ ſequẽt.

Ibi,*Trabajaſſe de le matar*,& ſic ſolus conatus ſufficeret in hoc crimine, ex text.in.l. quiſquis in principio.C.iſto tit.& l.6.col.2.& 3.ad fin.tit.13.par.2. & l.1.tit.2.part.7.nã in hoc læſæ Maieſt.crimine,& in crimine oppugnatæ patriæ adhuc nõ eſt derogatus co 46 natus † in alijs autẽ leges conatũ punientes derogatæ cõſuetudine ſunt, ſecũdum Pau.Caſ.in.l.1.§.1.ff.ꝓ quiſque iur.& ibi Oroſci. col. 602. verſic. 40.& Decian.in.d.2.tom.de delict.lib. 7.c.35.n.1.vbi.n.2.inquit.quòd imò & ſola cogitatio punitur,ex.d.l.quiſquis in principio ibi cogitauerit,& in.§. emancipationes,ibi quo primũ memorati de ineunda factione & ſocietate cogitarunt,& not.glo.moliri in§.1.in ſti.de publi.iudi.& in.c penſandũ.6.di ſti.& reſpondit Lofredus,conſ.21.nu. 8.& ideo ſi quis iurauit, vel certo aſſeruit ſe velle Principem occidere vel magnũ aliquod damnũ ei inferre, ex his ſolis minis & verbis dicitur hoc 50 crimen cõmittere † & incurriſſe per ſupradicta, & tenet Afflictis Relatus per Decian.in.d.c.35.n.3. vbi tamẽ inquit hoc tẽperãdum ſecundũ qualitatem perſonarũ loci,& tẽporis, vt per Gigan.de crimi læſæ Maieſt.tit.qualiter & à quibus quæſt.52.pertot. & ſic ſi præter cogitationẽ interueniat etiã aliquis actus cõformis cogitationi ,ꝓ culdubio punietur eadẽ pœna, vt pro Soci.Iun.con.105.nu.34.cumſequen. 51 vol.3.nã ex quo ſceleratiſsimũ † quis cõſiliũ capit exinde quodãmodo ſuã mẽte punitus eſt.l.fi.C.ad l.Iul.Maie. notã.lũ tamẽ eſt,ſecũdũ Dec.in.d.c. 35.n.10.cũ ſequen. ꝓ ſi ſteterit in puris terminis cogitationis † nullo ſecuto actu deſtinato ad exequẽdã cogitationẽ illã,nõ punietur eadẽ pẽna,qua puniend' foret,ſi animũ perfectè fuiſſet executus, quia hodie ex cõmuni 53 cõſuetudine etiã in atrociſsimis tenatus ſimplex nullo actu ſequẽte nõ punitur pẽna principali,& ordinaria,ſed mitiori, vt per plura etiã in hoc crimine cõcludit Grãmaticus.voto.19.n.4. & ſeq.Decius,cõſ.256.n.7.& Deci.eos referẽs in.d.nu.10. vbi.nu.12.ex ijs inquit,ꝓ conatus nõ punitur pœna or- 54 dinaria mortis,† ſed extraordinaria & publicatione bonorũ etiã ſi factus eſſet contra inferiores à Principe nõ recognoſcentes ſuperiorẽ, vt Reſpõdit Alex.cõſ.13.n.16.& ſeq.vo.6.& ſic Cato defendit Rhodienſes,ꝓ voluiſſent quidẽ Philippũ Regẽ adiuuare aduerſus populũ Romanũ, & illũ vincere, attamen ꝓ nihil effeciſſent,dicẽs volũtatis & cogitationis ſolius nullã pẽnã,aut prẽmiũ quẽ pati debere, quæ verba ſunt relata à Gellio,noct.Attic. lib.7.c.3.co.4.verũ hęc quoad cogitationẽ merã,verũ credo,ſed quoad conatũ metas cogitationis excedẽtem difficulter excuſabit à pẽna ordinaria ſi ad aliquẽ actũ demõſtratiuũ ſuæ volũtatis proceſsit, vt inquit lex noſtra & illæ part.6.tit.13.part.2.& l.1.tit.2. part.7.dũ dicũt,*Se trabajaſſe de le matar*, ſæpe enim, vt inquit Deci.vbi ſup. nu.14.cogitationes, imò & minatoria 55 verba in Principẽ impunita ſunt † relicta à Principib' nõ ſine fœlici ſucceſſu, vt de Aug.legim' apud Sueto.in Aug. c.51.cui' exẽplũ,& Claudi', & Titus, & plures ſucceſſores ſecuti ſunt. Adeò vt quia atrocius in reos ſimiles ſæuierunt tyrannorũ nomẽ nõ euitarunt, vt Archid. & Hono. Authores dict. l.quiſquis.C.iſto titul.vt ita tyrannidem ſuam tutius firmarent , quam poſteà (ſi Budæo credimus) in.l.1. verbo Maieſtas. ff.iſto titul. abrogare conati ſunt alia noua lege edita, quæ à Iuſtiniano poſita eſt in.l.Sancimus

mus.C.de pœnis,& Seneca,lib.de clemẽtia.1.nihil Principi læſo glorioſius, quam propriã iniuriam impunitam relinquere, de quo dicto meminit Iſernia,in capitul.1.§.porro. quæ fuit prima cauſ.bene. amitten.& an ille, qui ſolus ſecreto machinatur aliquid 56 contra Principem † incurrat hoc crimen,vide Boſi. in practic.crimin.tit. de crimin.læſæ Maieſt.nume.59.Imò & quod plus eſt, quòd ſciens delicti 57 huiuſmodi † machinationem etiam nullo præcedente cõſilio aut ſubſequente non reuelãs,neque propalans tenetur huius criminis pœna , iuxta dict.l.quiſquis,vbi ſcriben.& text.in l.9.titulo.13.partit.2.ibi *Ca aquellos que entendieſſen el mal o el daño de ſu ſeñor,e non lo deſuiaſſen farian traycion conocida*,& ibi gloſſ.Farian, plura alia iura ad hoc allegat,nam licet regulariter nullus te 58 neatur † indicare maleficium , vt.l. inciuile. C.de furt.in capitu.qui cum fure, de fort.imò etiam ſi ſit præſens delicto,ſi non obuiat,non tenetur,& multo minus ſi non indicat delictum committendum, ſecundum gloſſ. in l.culpa caret.ff.de regu.iur.& ibi communiter Doctores,teſte Anto. Gom. tom.3.capitu.2.numer. 8. in princip. & tradit Couar. in Clementina ſi furioſus.2.part.&.§.2.nume.7.vbi ſe remittit ad dicta per eum in cap. peccatum,de reg.iur.in.6. vbi inquit quòd extraordinarie ſaltim puniret illum, tamen cõmunis eſt opinio quòd nulla pœna eſt afficiendus non indicans, vel non prohibens delictum etiam ſi præſens ſit, vt per Decian.in.capit.1. col.5.de offi. deleg.& in dict.l. culpa caret,colum.fin.& hoc procedit tam de iure canonico quam ciuili , ſecundum Iaſ.in.l.vt vim col.pen.ff.de inſt. & iur.& Dec.vbi ſup.& cõmunẽ Montolonius,in ſuo promptu.iuris verbo. reuelatio,& Iuli.Clarus in libr. 5.pra. crimin.§. fin. quæſt.87.numer.1.&.3. vbi late,& Menoc. de Arbit.caſu.355 num.1.cum ſequen. & Oroſ.in dict.l. vt vim,& gloſſ.luego.l.3.titu.16.par. 2.& ibi Humada,hanc cõmunem dicit,licet ipſe ibi aliud velit, & hanc etiam tenet Anton.Gom.tom.3.cap. 3.num.4.in medio,niſi delictum illud 59 tangat ipſum † ſcientem,& potẽtem prohibere & nolentem,puta ſi à filio ſeruo, vel famulo committatur ob rem Domini,vel patris, nam tũc puniendus eſſet Dominus vel pater ſciens & non prohibens,cum potuit prohibere,ita Anto.Gom.vbi ſuprà,item & quoad forum conſcientiæ non ex 60 cuſaretur † ſciens & non prohibens dum potuit, ſecundum Montol. vbi ſuprà & Anton.Gom.d.cap.2.nu.9.& Couar.in dict.cap.peccatum.2.par.§. 3.n.4.ſed Medina relat' per.Clar.in.d. n.3.in fi. inquit ꝓ comunis eſt reſolutio Theologorũ,ꝓ nõ tenebit ad emẽdationẽ damni,de quo & p Meno. de Arbit.caſu.355.n.2.vbi caſu.351.nu.1. tradit quando cõſcius criminis puniatur:hæc tamen omnia licet ita ſe habeant,non tamen procedunt in crimine cõmiſſo per filium,vel ſeruũ vidente & ſciente Patre vel Domino & 61 nõ prohibẽtibus † cũ poſſent, quia tenentur ac ſi ipſi feciſſent , ex tex.in.l. 2.ff.de noxali.& alia allegata per Ant. Gom.in.d.c.2.n.8.verſi.ꝓ tamen primo limita. vbi hoc intelligit & benè, 62 quãdo † ad vltionẽ & vindictã patris vel domini,vt dictũ eſt,id facerent,ſecus alias,& bene dicit,imo & tunc ſecundũ qualitatem delicti & perſonarũ offenſarũ,& cauſam offendẽdi puniriẽ eos:item & in crimine parricidij tenetur filius vel ſeruus reuelare,ſecũdum Anto.Gom.in.d.c.2.n.8.verſi.ſecundo principaliter , vbi ſe remittit ad dicta per eum in dict. capitu.3. numer. 4. item & in caſu.l.3. titu.16. partit.2. vbi gloſ. luego , ita notat. & item in caſu.l.4.tit.16.infra iſto lib.vbi in num.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

in num. 5. ita nota. vlterius (vt ad nostram materiam redeamus) punitur sciens crimen læsæ Maiest. esse com-
63 mittendum † & nō reuelans, & prohibens ne committatur, ex dictis iuribus supra allegatis, tenetur enim pœna ordinaria ac si ipse fecisset, vt tenet Bart. in l. vtrum in fin. ff. ad l. Pompe. de parrici. argum. tex. ibi, & hanc sequūtur plures relati per Anton. Gom. in dict. cap. 2. num. 8. versi. 3. limita. & per Decian. in dict. lib. 7. cap. 34. num. 15. vbi allegat Gigantem, in tract. de crim. læs. Maiest. tit. de pluribus & varijs quæst. q. 2. hanc veriorē, & communem dicentem, & hanc licet fortissimam opinionem veram de iure, & tenendam testatur Anton. Gom. vbi suprà eam sequens & fundans latè, semper enim scientia punibilis est,
64 quando delictū † est committēdum in persona eius, cuius potestati suppositus est ille, qui cōscius est delicti perpetrandi, vt seruus conscius de morte Domini, & subditus de morte Principis, ex. l. 1. §. si seruus. ff. ad Sylla. & in dict. l. quisquis, & l. 9. tit. 13. part. 2. & filius conscius de morte patris, vt leg. 2. ff. de Patricid. & pariter vassallus conscius de morte domini, nam ij omnes tenentur reuela-
65 re & indicare † principalem: & quòd in hoc delicto conscius puniatur vt Principalis, tenet etiam Socin. cons. 22. col. 2. Brunus, cons. 28. numer. 7. & relati per Decian. in dict. nume. 15. in fine, & sic filius tenebitur reuelare Patrem contra Remp. Imperatorē, vel Regem machinantem si monitus pater noluit desistere, † &
66 si magnum immineat periculum, non proficiet filio allegare pietatem circa Patrem, Impietas enim foret, si in perniciem Reip. Regis & Regni celaret patris consilia, cum & Tulli. 3. de offi. dicat quod si tyrannide occupare patriam, prodere conabitur pater, filere ne debebit filius? imo vero obsecrabit patrem, ne id faciat, si nihil proficiat, mi
nabitur, accusabit, ad postremum si ad perniciem patriæ respectabit, pa-
67 triæ salutem, † anteponat patris salu-ti, & hoc videtur probari in l. 2. ff. de parricid. vt refert Decian. vbi suprà num. 21. & glos. Faria, in dict. l. 9. tit. 13. part. 2. & sic ex dict. Bart. doctrina in dict. l. vtrum, licet dura, vera & communiori, vt dictum est, filius, seruus vel vassallus non reuelantes crimen hoc læsæ Maiestatis puniētur eadem pœna, qua ipse Pater vel Dominus puniretur si id perpetrarent, sed quia fortissima dura & rigida est hæc Bar. opinio saltim quoad filium, vel seruum
68 imo & contra extraneum, aliqui contra eam † tenuerunt, vt apparet ex Anton. Gom. vbi suprà. d. cap. 2. num. 8. limit. 3. & Decian. dict. numer. 15. & inquit Crauet. cons. 224, num. 7. & sequent. se tamen ideo nolle contendere, quod non puniatur pœna mortis non reuelans, sed saltim mitiori, & inquit Bald. in consilio incipient. quāquā multa dicta sint volumine, relatus per Montol. in dicto suo promptuario iuris verbo reuelatio, ꝙ ani-
69 ma Bar. est sepulta in † inferno propter illud dictum, quod dixit in dict. l. vtrū, & inquit Salice. in l. 1. C. de rap. virg. quod officiales qui sequūtur Bar. occidunt proprias animas, & magis cōmunem contra Bar. dicit Cagnol, in dict. l. culpa caret, num. 21. & relati per Clarum vbi suprà libro. 5. §. fin. quæst. 87. nu. 2. vbi ipse inquit in duobus Bart. doctrinam procedere, vnde dici potest, quod subditus siue filius, seruus, vel extraneus sciens & non reuelans tenetur, non tamen eadem pœna, sed extraordinaria arbitrio iudicis imponēda, & pro hac opinione cōtra Bar. ego cōsidero optimè facere
70 † dict. l. 9. tit. 13. p. 2. vbi postquā hos cōscios & potētes phibere hoc crimē &de-

& delictum læsæ Maiestatis, & non prohibentes inquit proditionē committere, inquit lex, *Por que deue auer tal pena en lo: cuerpos, y en los aueres, segun fuesse aquel mal que pudieran estoruar y no quisierō*, ecce ergo quomodo, licet in præcedentibus verbis dixerit, *Farian traycion conocida*, adhuc noluit disponere 73
pœnam mortis huius criminis omnino esse imponendam in corporibus & bonis, sed quod reliquit arbitrio iudicis vt eam imponat confiderato, quid ex illa occultatione resultauit, vel resultare potuit, & noluit prohibere reuelando, ita quod cum ibi indeterminatam relinquerit pœnam, noluit lex quod directe imponatur pœna ordinaria, sed iudici relinquere arbitriū in hoc, & iudex si essem nihil incōsulto Principe offenso facerē in simili casu, si occurreret, quaquidem doctrina sic declarata declaratur primo vt procedat quando hic sciens delictum hoc 74
71 posset probare, † secus vero alias, quia tunc non incurret pœnam si nō reuelauit, argument. text. in. l. nostris, in fine. C. de calumnia, & in l. qui accusare. C. de edendo, quæ & alia sic tenendo allegat Anton. Gom. tomo. 3. capitul. 2. numer. 8. versic. 75
aduertendum etiam si ipse in eod. to. capitulo. 3. numer. 4. in principio aliud velit, hanc etiam limitationem tenent plures relati per Decian. in. d. cap. 34. num. 16. & Menoc. de Arbit. iudi. casu. 355. num. 10. nam si non habet probationes non tenetur sese pœ
næ nō probantis subdere, nēque tor- 76
turæ si non probat, vt colligitur ex. l. 3. C. ad. l. Iuli. Maiest. & incarcerem se supponere vt detineatur, prout detineretur si non probaret, ego tamē, vt
72 teneatur indicare † etiam si probationes non habeat, si solum in terminis indicationis loquimur, non vero denunciationis, aut accusationis, consi
dero. l. 27. tit. 1. par. 7. in principio vbi dicitur nō teneri aliqua pœna, quod si non tenetur indicare debet, licet si non faciat in hoc casu extraordinarie & leuiter puniendum credo, si probationes non habet. Secundo limitatur dict. conclusio vt non procedat in vxore, † quæ Maritū machinātem contra Principem denunciare, aut indicare non tenetur, secundū Decia. vbi sup. nu. 17. vbi allegat constitutio nē Siciliæ ad hoc, & Gigan. de crim. læ sæ Maiesta. quæst. 2. nu. 12. sed ibi cum adsit constitutio releuari deber, vbi tamen non adest Principē consulerē nam si filiū diximus puniendum saltim extraordinarie, vt dictum est attenta dict. l. partiræ, qui filius dicitur pars viscerum patris, & altet pater, cur & vxor impunita remanere debet, sed antequam punirem cōsulerē Principē vt dixi ad vidēdum quid iuber. Tertio limitat dicta conclusio vt
nō procedat in non subdito, qui non tenetur reuelare tractatū cōtra Principem, cui ipse subditus nō est, vt per Angel. in l. fratres. ff. ad. l. Pompe. de parricid, & alij relati per Decia. d. cap. 34. num. 18. Quarto limitatur in sacerdote, qui in confessione audiuit machinantem, contra Principem, quia nō tenetur reuelare per tex. in. c. omnis vtriusque sexus de pœnit. & remis. Angel. in tra. de malefi. verbo, chay tradito. versic. quæro an sacerdos, distinguit, vt per Decia. vbi sup. n. 19. vbi allegat Anto. in sua summa theologo. 3. parte. tit. 17. ca. 22. in prin. dicē tem, quod indistincte † nullo in casu tenetur ꝓpalare, & quod si cogeretur iurare de veritate dicenda posset impune dicere se nihil scire, quia ꝙ scit in cōfessione Sacramentali, de qua loquimur, non scit vt homo sed tanquā Deus, imo & quod plus est, quod etiā si Papa mādaret sub pœna excōmunicationis, quod propalaret, nō tenere
tur

ИЗ КОПИЯ ВЪВ ВЪЛГАРСКА ОНЛАЙН БИБЛИОТЕКА

tur † & sequitur id amplians Decia. 77 vbi suprà num. 19. inquitque, quod si sacerdos hic posset aliquibus verbis indicare illi, quem pœnitens occidere intendit, modo non declaret pœnitentem, directè vel indirectè, benefaciet, † nam ex hoc euitabit mortem 78 illius occidendi, & animam pœnitentis occidere volentis medebitur, & saluabitur ab homicidio: differens tamẽ esset in illo, qui iuravit non reuelare secretum sibi creditum, hoc enim propalare tenetur, † secundum Decian. 79 ibi, num. 20. nam secundum eund. Decia in eod. lib. 7. cap. 17. num. 23. cõmunis est quod tenetur reuelare secretũ si in testem producatur iurans non reuelare † secretum sibi commissum, 80 si cogeretur à iudice deponere, aliter enim sponte nõ debet se offerre, etiã si amico diceretur secretum sub sigillo confessionis non sacramentalis, vt per Decian. in eod. cap. 17. num. 24. & quod ibi dicit in dict. num. 23. in fine quod si secretum est mihi cõmissum de occidendo Titium licet non iurauerim tenere secretum, tamen non teneor hoc propalare † Titio vt caueat, 81 id verum intelligo, nisi ille Titius occidendus, esset Rex vel Princeps cui 82 subditus est, † vel alius in quo crimẽ hoc læsæ Maiestatis cõmittitur, item intelligo verum vt non tenear Titio 83 & hæredibus ad damnum, † & supra dictum est, ex communi Theologorũ resolutione non teneri, sed à peccato 84 non credo esse † immunem non reuelantem hoc Titio huic, cum quo non committitur crimen læsæ Maiestatis, secus si committeretur, vt dixi. Quinto limitatur nostra conclusio, vt non procedat in non propalante propter potentiã rebellis vel con- 85 iuratorũ, † quos timuit, vel quia persona illa, de qua id audiuit erat persona fidelissima, de qua non erat verisimiliter dubitandum, quod tractatum non exequeretur, vt qui esset consanguineus vel familiarissimus Principi, secundum Decian. vbi suprà in dict. cap. 34. nume. 23. & 24. ego tamen & tunc consulo ne minis quis fidat se in hoc: nam & si à muliere quis id audiuerit, quæquidẽ est animal mutabile, & fragile vel vassallus à Dño Idomnino ppalare tenetur, vt per Deci. ibi num. 25. & 26. vbi num. 27. inquit indicare debentes nõ debere morari in 86 indicatione, sed statim cognita † machinatione propalare, nè scilicet differẽdo Princeps aut Respub. damnũ patiantur, inutilisque post factum sit futura indicatio. Quid autem erit in ratificante commissum delictum criminale † læsæ maiestatis, an punietur? 87 Et in hoc Decian. in dict. lib. 7. ca. 34. num. 8. dicit, quod si suo nomine gestum sit & ratum habeat tenebitur eadem pœna, sed si commisso crimine læsæ Maiestatis per alium non nomine meo, ego lætatus sum, non sum propterea puniendus pœna læsæ Maiestatis, quia cogitationis pœnam nemo patitur, & voluntas in mente retenta nihil operatur, Iuli. tamen Clar. vbi sup. à quæst. 81. num. fin. in ratificante delictum iam commissum an puniatur distinguit alio modo, sed tamen remanet cũ dicta Decian. distinctione, dicens quod ad hoc vt ratificatio delicti obliget ad pœnã duo requiruntur: primum quod delictum fuerit commissum nomine meo, & ita communiter Doct. tenere asserit, secundum quod ego sciens nomine meo fuisse commissum, illud tanquã meo nomine factum ratificem, in dubio tamen eo ipso quod quis ratificat 88 delictum præsumitur suo nomine † factum, & ita dicunt Doctores, secundum Salicet. in. l. non ideo minus, post. num. 31. C. de procurato. & ideo secundum Clarum vbi suprà tenetur ratificans probare † delictũ non esse 89 factum

factum suo nomine.

Ibi, *Se trabajasse de le matar*, & sic conatus sufficit licet ad effectum nõ 90 deducatur, † vt in hac dictum est lege, & tradit in propositum Decian. in dict. 2. tomo, de delict. libr. 7. cap. 35. & Iuli. Clarus in dict. §. læsæ maiestatis, numer. 15. & de conatu plura per Felin. & alios nouissime dum hæc scriberem relatos per Ioann. Gutier. libr. 3. practi. quæst. q. 7. nu. 43.

Ibi, *O le hizieſſe de hazer, haziendo ester to con la Reyna ſu muger*, inhonoratur Rex tam verbo, quam facto, nam sicut facto ita & verbo, & ẽcontra 91 debet † Rex honorari, alias punitur aliud faciens, vt vtrumque apparet ex. l. 17. & 18. titul. 13. partit. 2. & ex. l. fin. titul. 2. partit. 7. & de facto exemplificat lex nostra, scilicet, si quis adulterasset reginã, & idem si 92 esset in causa, quod ipsa cũ alio † ad ulterium cõmisisset, vt inquit singularis, l. prima, titul. decimoquarto, partit. secunda, vbi inquit quod hæc est vna de maioribus proditionibus, contra Regem factis, adeo vt in ea solus conatus sufficiat, puta si quis tangeret Reginam, vel manus intra pectus poneret, vel amplexaretur aut oscularetur eam, † quia 93 hæc sunt præludia veneris, & id probatur ex dict. l. prima, vbi Gregor. Lopez eam ad hoc considerat, & tandem cogitandum relinquit, quia lex illa factum requirit, imo & nostra clarius factum requirit, & ideò in conatu in hoc crimine cum regina cum aliud nõ reperiatur dispositum, videtur factum requiri, sed cum ex dictis in hac lege inhoc crimine conatus puniatur, & cum regina sicut cum Rege hoc crimen committatur, vt ex dict. l. 1. tit. 14. p. 2. colligitur, merito ꝙ & quoad reginã puniatur conatus sicut quoad Regem, sed quia antea de iure repericbamus

Azeuedo super. 8.

decisum non committi crimen læsæ maiestatis ex adulterio commisso cum regina, vt inquit Decian. in dict. 2. tomo, lib. septimo, capit. trigesimotertio, nume. decimisexto, nimirum (si hodie id dispositum reperimus) quod intelligatur in adulterio cum effectu commisso, non vero † 94 si in affectato, quod ego intelligerem nisi affectus hic ad actum transisset, puta existendo in loco secreto cum regina eam deosculando & 95 proijciendo † ad coitum, nam tunc idem esset dicendum, sed in solo conatu existendo, cogitandum est de eo an pœna ordinaria esset puniendus, licet ex illa. l. prima, in ijs actibus osculi, amplexus, & tactus pectoris, cui dubiũ, nisi quod regina in honoratur, sed ibidẽ probatur, quod etiam alijs inhonoribus reginæ factis etiam committitur proditio, ergo & in hoc, nisi conatum in tali casu consideremus, solum cum procurauit quis adulterium committere cum regina, cum loquela ei hoc manifestando, vel Nuntios mittendo, tunc nimirum † quod pœna ordinaria non puniretur, sed procedendo ad dictos actus iam trãsit fines 96 mi conatus, & sic idem videtur dicendum, vos latius cogitabitis, quia nulla maior iniuria quam hæc fieret Regi, neque regina vllum turpius opprobrium posset contra Regem committere, quam adulterium vt ex dict. l. prima, apparet, & sic Regi fit iniuria, & in eum committitur hoc crimen, & consequenter sicut cum eo conatus ad mortem sufficit, ita videtur sufficere conatus adulterandi vxorem suam ex dictis actibus solum, etiamsi perfecte adulterium non committeretur, sed quia rationes adsunt in contrarium, ideo 97 Regis iussus † in hoc esset expectandus pro pœnæ impositione.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ІМЕНІ ЗАХАРОВА

Ibi, *O con ſu hija del Rey no ſiendo ella caſada*, vt probatur in capit. primo. §. item ſi fidelis, qui. mod. feudo. amit. & capit. 1. §. rurſus, quæ fuit priuil. cauſa. bene. amit. optim. l. 2. titul. 14. partit. ſecunda, quæ ad ſorores & Re-
98 gis conſanguineas ampliat, † vbi & inquit quod illis, qui ad hoc conſilium dediſſent ſunt extrahendi o-
99 culi & capienda bona, † inquit tamen lex illa, in verſiculo, *Pero eſto ſe entiende*, id procedere, cum filia Regis, ſoror, vel conſanguinea habitant in domo Reginæ, vel eas Rex in aliquo reliquiſſet loco, ſecus vero alias, & quoad filiam Regis non nuptam lex noſtra indiſtincte ſeruanda eſt, ſiue habitet in domo reginæ, ſiue non, quoad ſororem vero vel conſanguineam Regis lex illa partitæ ſeruanda eſt, neque per noſtram cenſetur correcta quoad alias
100 † perſonas quam filiæ quia lex noſtra cum exempla proditionis deſignet, non cenſetur aliarum legum diſpoſitiones in alijs caſibus loquentes corrigere. Sic & ſecundum. l. 4. eodem titul. decimoquarto, partit. ſecunda, ſi quis coiret cum nutrice filij alicuius à Rege procreati, vel cum cameraria reginæ, vulgo cama
101 rera, † quam, cobijera, vocat illa l. quarta, proditionem committit, & ibi & in. l. tertia, ponit quid de alijs, qui coirent carnaliter cum alijs mulieribus vel ancillis Regię domus, & ſunt notabiles leges. Notabis etiam verba. l. noſtræ de filia Regis loquentis, dum adijcitur, *Que no ſea caſada*, quaſi ſi nupta eſſet, cum iam in poteſtate mariti eſſet, & mariti perſonam concomitetur, nimirum quod de hac lex noſtra non loquatur, niſi in domo reginæ habitaret, vel alibi de mandato Regis, nam & tunc poſſet habere locum illa lex. 2. partitæ. 2. titul. 14. Sed Regem in hoc etiam conſulerem.

Ibi, *Se trabaja por le hazer perder la honra de ſu dignidad que tiene*, adde ex l. prima, verſiculo, *La primera*, titul. 2. partit. 7. *Trabajandoſe con enemiga que ſea otro Rey*, hic eſt enim proprie ſenſus horum verborum, & conatus illius, qui Regem perdere dignitatem contendit, ſicut & faciens conuenticulas de Papatu Papa viuente,
102 † crimen læſæ maieſtatis committit, capit. ſi quis Papa. 79. diſtinctione notat gloſſ. *Otro Rey*, in eadem. l. prima.

Ibi, *Y otroſi qualquier que fiziere eſtos yerros ſuſodichos al Infante heredero*, Pondero verba, *Eſtos yerros ſobredichos*, vt intelligas quod omnia ſupra relata quæ contra Regem & vxorem ſuam
103 fiunt, ſunt approprianda Infanti † Regni hæredi, & eius vxori, idque clarius probatur in. l. prima, titul. decimoquinto, partit. 2. & ibi notat gloſſ. *De todas*, dum dicit, *Onde por todas eſtas razones los deuen honrar y guardar, aſſi como a el de muerte, e de ferida, e de todas las otras coſas de que les pudieſſe venir deſhonra o daño, otal de aquellos que de ſuſo diximos, de que deue el Rey ſer guardado, y mayormente aquel que deue ſer Rey*, & ſic in hæredo regni, quæ quidem lex, ampliare videtur noſtrã vt procedat etiam in alijs filijs quã primogenito, cum ibi loquatur in plurali de filijs, & cum loquatur per illud verbum, *Mayormente*, Latinè, maximè, vel præſertim, quæ alios non excludit, ſed includit potius, licet quia lex noſtra de filio Regni hærede loquitur, in alijs filijs fortaſsis licet haberet locum pœna mortis & confiſcationis bonorum, non tamen infamia contra filios delinquentis, neque vt damnaretur eius memoria ſi mortuus fuit ante-

antequam condemnaretur, & accuſaretur, & ita videtur, vt iura iuribus concordes, & ſic Didac. Per. in præſenti ſub. l. 1. titul. 8. lib. 8. Ordin. pag. 195. ad fin. inquit legem noſtram in alijs perſonis quam hic expreſsis locum non habere.

Ibi, *Fueras ende*, limitatio eſt verſi-
108 culi proximi præcedentis loquentis de filio Regis primogenito, vt contra eum idem crimen læſæ maieſtatis committatur, ſicut contra Regem patrem eius, vt ſcilicet hoc non procedat ſi filius Regis primogenitus aliquid mali in perſonam patris machinaretur, nam tunc quidquid contra
109 hunc filiũ vaſſalli fecerint pro defendenda Regis perſona, non commit-
104 tent crimen † aliquod, ſed potius honorandi ſunt, idem probat dict. l. 1. titulo. 15. decimoquinto, partit. ſecunda, ibi, *Fueras ende ſiel quiſieſſe matar o prender o ferir o deſheredar a ſu padre*, vbi gloſſ. *O deſheredar a ſu padre*. inquit,
110 nota & bene, & adde quod filius qui committit aliquam cauſam ingratitudinis contra patrem, ex quibus poteſt exhæredari perdit priuilegium
105 † filij, vt habetur in Authent. vtrum de appellatio. §. cauſas, collatione. 8. & tenet Bar. in. l. diuus. ff. ad. l. Pompe. de parricid. vbi idem dicit ſi adulteraſſet nouercam vxorem patris, inquit tamen ibi Gregori. Lopez,
106 quod quoad caſum noſtrum † prædictæ cauſæ non ſufficerent, ſi non eſſent de expreſsis in illa. l. 1. & in l. noſtra cum ea in hoc concordante & tunc quando fieret ob defenſionem patris Regis, vt hic & ibi probatur, dum dicunt, *Por razon de defender al Rey ſu ſeñor*. Sed an ſi Rex dilapidaret bona regni licet filio ob
107 hoc inſurgere † contra patrem, & dicendum eſt quod non, cum Gregorio vbi ſuprà, & bene, quia neque hoc caſu licet filio erigere ceruicem

Azeuedo ſuper. 8.

contra patrem, ſed quod recurrendum eſt ad Papam, prout fuit recurſum, in capit. intellecto, de iur: iur. & habetur expreſsius in capitu. graui. de ſupplend. neg. prælato, in ſexto.

Ibi, *O herir*, ſiue cum ferro vel ſine eo, nam vtroque modo † dicitur, *Ferir*, vt in propoſitum notat gloſ. *Que le firieſſe*, in. l. 6. titul. 13. partit. 2. & faciunt dicta per nos in. l. 3. nu. 9. ad fin. titu. 2. lib. 1. ſuprà.

Ibi, *O prender*, Nam detinens & capiens Regis perſonam, per inde punitur ac ſi eum † occideret, vt in dict. l.
109 6. ad fin. tit. 13. partit. 2. probat, & ibi notat gloſſ. *Le priſiere*, & de capiente filium Regis vide. l. 1. titu. 15. eadem partit. 2.

Ibi, *O deſheredar al Rey ſu padre*, & ſic eum à dominio regni priuare, & non reconoſcere dominium eius, quod quidem Regis dominium ſuper omnibus rebus eſt † reſpectandum, &
110 obſeruandum. vt inquit lex noſtra, ibi, *Porque el ſeñorio del Rey deue ſer guardado ſobre todas las coſas*. & ſic quilibet aliud faciens, (præſertim filius Regis qui etiam obedire patri tenetur & eum honorare) crimen læſæ maieſtatis committit, vt hic probatur, & in. l. vndecima, titulo decimo tertio, partit. ſecunda, vbi gloſſ. *Del ſeñorio*, optime declarat principium & finem illius, ne videatur ſibi contrariari, & ſic filius Regis volens patrem Regem à dominio regni priuare nimirũ ſi per vaſſallos eis reſiſti poſsit ob defenſionem Regis patris ſui, vt & probat. l. prima, titul. decimoquinto, part. 2. vbi idem lex illa dicit de alijs Regis filijs, vel cum cõtra reginam idem filij ſui facere vellẽt, niſi vt ibi, verſicul. *Fueras ende ſi ella*. ipſa regina aliquid turpe commiſiſſet ob quod Rex vel filij ſui eam calumniare poterant, nam tunc cum Regis

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА ОНУ У БЕОГРАДУ

mandato bene posſent filij ipſi contra matrem Reginam inſurgere, vt ibi,diſponitur

Ibi, *Con los enemigos para guerrear o hazer mal al Rey*, Con. l. 1. in verſiculo, *La ſegunda*, titul. 2. partit. 7. & l. quiſquis. C. eodem, prout in exemplo, Alciat. conſi. 456. & Socin. Iunio. conſil. 105. volum. 3. de ſubdito qui fecit tractatum contra perſonam Domini, aſſumens enim arma contra Principem, proculdubio crimen læ-
111 ſæ maieſtatis † committit, iuxta. l. 1. ff. eodem, & per Gigan. in tractat. de crimine læſæ maieſtat. titul. qualiter & à quibus, quæſtione. 37. & vi. ſingularem, l. 2. ad fin. titul. 28. partit. 2. di-
112 centem quod ij tales habiti ſunt † vt recedentes à fide, & grauiſſimis pœnis, vt ibi puniebantur. Sed quis magis arma mouet contra Principem, quam ille, qui cum eius inimicis ſe conformat ad bellandum contra Regem, lædendum? certe nullus, debet tamen in hoc caſu probari illa qualitas, ſcilicet, quòd cum inimi-
113 cis Regis factionem † inierit ad debellandum contra eum, vel ad lædendum eum, & hoc ex verbis legis noſtræ colligitur, dum dicit, *Si alguno ſe pone cõ los enemigos para guerrear o hazer mal al Rey*, Ergo tractatus, & concordia ac factio cum inimicis requiritur, ſicut in aliud propoſitum ſic intelligendo. dict. l. quiſquis, dixit Decia, in dict. 2. tomo, de delict. lib. 7. capitulo. 5. numero. 6. folio. 106. nam cum l. aliquam qualitatem requirit debet probari illa qualitas, alias non habet locum diſpoſitio, vt per Decium, conſil. 434. nume. 3. & ſic qui caſu inimicum adiuuat, non incurrit crimen hoc, licet vt rebellis puniri poſsit, vt per Decia. vbi ſupra, capitulo. 32. de rebelle, quòd idem eſt in effectu, velut tranſfuga, qui hoc crimen etiam commit-
tit. vt per eundem, Decian. eodem libr. 7. capit. 14. ſed vt exaggeretur proditionis forma, quam exaggerare voluit lex noſtra in hac ſecunda ſpecie proditionis, Tractatus aut factio cum Regis inimico videtur requirenda, vt hæc ſecunda legis noſtræ ſpecies verificetur, ſed quid ſi quis det operã vt hoſtes deprędẽtur
114 † regnicolas, vel prædam cum eis diuiſeris, vi. l. ſi quis Barbaris. C. de re milita. lib. 12.

Ibi, *O al Reyno*, nam qui hoſtes cõciitat cõtra Rẽpub. vel ſuũ Principem
115 reus † eſt huius criminis. l. 3. in principio. ff. ad. l. Iuli. maieſtat. l. proditores. ff. eodem. l. ſi quis Barbaris. C. de re milita. libr. 12. & con. dict. l. 1. tit. 2. partit. ſecunda, vbi gloſſ. *O al Reyno*, quærit, quid ſi oppugnat
116 aliquam ciuitatem, Regni, † & inquit quod idem erit, ſi adhũc finem proditur, & oppugnatur, vt Regi auferatur, ſecus ſi ad iſtum finem non fiat, nam tũc non incurritur hoc crimen, vt per Salyc. in l. Fallaciter. C. de abolitio.

Ibi, *O les ayudare de hecho, o de conſejo*, Con. dict. l. prima titulo ſecundo, partit. ſeptima, nam non modo puniuntur, qui vere ideſt actu ipſo hoc crimen commiſerunt, puta deficiendo à Principe, ſubtrahendo ſe ab eius obedientia, vel arma contra ipſum ſumendo, ſed & qui auxilium opem, & fauorem quoquomodo, vel
117 etiam † conſilio præſtiterunt, vt probatur & in. l. quiſquis. C. iſto titulo, & in l. fin. eodem, titulo; l. tertia in principio. ff. iſto titulo. ideo Tuſculani lege Flauia dãnati fuerunt, quod Veliternis Priuernatibuſque opem & conſilium dediſſent contra populum Romanum, vt legitur apud Liuium, libr. 8. Deca. primæ, & lege Varia etiam latum vt quæreretur de ijs, quorum opera conſilio vè Soci

cij contra populum Romanum arma ſumpſiſſent, vt eſt author Tulli. pro Scauro, & etiam pro Cornel. & ſecunda Tuſcula. & in Bruto, & Valer. Maxi. libr. 8. capitu. 6. Hi enim omnes in omni caſu atroci æque puniuntur, vt in. l raptores. C de Epiſcopis & cleri. & in l. 1. C. de rapt. virgin. & in l. diuus. ff. de cuſtod. reorum, & in alijs pluribus iuribus allegatis per Decian. in dict. lib. 7. capit. 34. nume. 1. vbi numero. 3. am-
118 pliat ad vxorem † marito opem præſtantem in hoc crimine, quod ibi intelligit dum maritus exiſtit in actu rebellionis, ſecus ſi iam co-finito & carcerato, nam tunc ſi alimen-
119 taret † eum ſecus eſſet, & bene. Et de opem præſtante ibi plura dicit, & Anton. Gomez, in 3 tonio. de delict. capit. 3. nume. 48. cum ſequentib. vbi quid ante delictum, & quid
120 in delicto, & quid † poſt delictum, & Iulio Clar. in libr. 5 §. fin. quæſt. 90. vbi ipſi alios plures allegant. De præſtante autem conſilium tradit ipſe Decian. dict. capit. 34. vbi nu. 2. inquit, quod & conſulens vt tributum
121 Principi † non ſoluatur incurrit hoc crimẽ, per id de ac illi, qui recuſant ſoluere, & de ijs etiam cõſiliatijs tradit Anton. Gomez, vbi ſuprà, nume. 45. & Clarus, vbi ſuprà, quæſtione. 88. inquit tamen Decian in dict. capitu. 34. nume. 7. quod ad hoc vt præſtans opem, vel auxilium, & fauorem, aut conſilium huic delicto, puniri oportet, probare, quod ſciuit †
122 per principalem, cui opem fert, committi crimen læſæ maieſtatis, alias non tenetur ſecundum gloſſ. in l. 1. ff. de receptato. & tradit Ruynus conſi. 1. num. 2. volu. 5. vbi quod ignorãtia in dubio præſumitur vel probabi-
123 tur per aſſertionem † & iuramẽtum illorum, qui de auxilio, aut conſilio imputantur, vbi & inquit quod vbi poteſt dari aliqua cauſa colorata, propter quam moti fuerunt ad auxilium præſtandum, non autem vt Principem offenderent, ſaltim principaliter, excuſabuntur à pœnis criminis huius læſæ maieſtatis. Sed an vt auxiliator vel conſultor puniatur debet conſtare de delicto per principalem commiſſo † aliterquã per con-
124 tumaciam, tradit Clarus in dict. quæſtione. 90. nume. 6. & ego dixi in l. 3. tit. 10. ſup. lib. 4. ſed an auxilians vel conſulens, alias facturo delictum
125 execuſetur, † dic cum ipſo Claro in eadem, quæſt. 90. num. 7. & in quæſt. 88. num. 1. quod non excuſatur à toto, ſed à tanto, & ſic mitius punietur, quam ille qui alias non facturo opem vel conſilium præſtitit, de quibus & per Mẽoc. de Arbit. iudi. caſu. 349. num. 4. 7. 13. & 14. & caſu. 351. nume. 18. & 2. ſic & mutuans † pecu-
126 nias tenetur vt per Decian. dict. lib. 7. cap. 13. num. 16.

Ibi, *O les imbiare carta o mandato porque ſe aperciban en alguna coſa cõtra el Rey en daño de la tierra*, Con. dict. l. 1. titu. 2. partit. 7. verſiculo, *La ſegunda manera*, l. 1. circa finem, vbi Bar. ff. ad. l. Iuli. maieſtat. gloſſ. literis, in Clementina, ſi ſummus Pontifex, de ſententiã. quæ & alia ad hoc allegat Decia. vbi ſupr. dict. lib. 7. capit. 13. nu. 15. vbi idem dicit de ijs, qui ferunt literas ipſas, licet non ſint complices, & per Bar. in dict. l. 1. vbi Alexand. in additio, & Plaça de delict. capit. 15. numer. 9. vbi idem eſſe dicit in nun-
127 tio † mandanti alteri, nam vterque tenetur, ſic & de aperiente literas, ex
128 quibus aperiens conſilium ineat † contra Rempub. incidet in hoc crimen, vt per Decian. dict. num. 15. vbi hæc intelligit modo fiãt in damnum Principis vel Reipublicæ, vt per Boſſi. in practic. crimin. titulo, de crimi. læſæ maieſt. num. decimoſeptimo, & ſequenti.

НАЦІОНАЛЬНА ОНУКОВА ІСТОРИЧНА БІБЛІОТЕКА

sequenti. & probatur clare ex verbis ijs nostræ. l. dum dicit, *Porque se apercebian en alguna cosa contra el Rey en daño de la tierra.* Imo & qui currit velper-
129 mittit literas hostium libere † pertrã sire, hoc crimẽ incurrit, vt ex Decio, consil. 604. inquit Decian. dict. capit. 13. num. 21. vbi dict. num. 4. ex l. 4. ff. hoc titulo. alia deducit in propositum, qui in eo lib. 7. capi. 33. num. 12. idem dicit in eo, qui scribit aliquid,
130 vel legit falsum ad præiudicium † Principis, vel Reipub. vt per Alberic. in Rubrica. ff. isto titu. ex l. 2. ibidem, & hoc intelligit procedere, quando in libris publicis scripsit, vel ex illis legit aliquid falso in detrimentum Principis, ex Afflict. & Gigante, ibi per eum allegatis.

Ibi, *Se alçassen contra el que no le obedeciessen assi como solian*, con. d. li. 1. tit. 2. part. 7. & l. 4 ff. eod. Afflictis, in dict. cap. 1. §. & bona committentium, nu. 92. quæ sunt Regal. Gigas in dict. Tractat. de crimi. læsæ maiest. titu. qualiter & à quibus. quæst. 49. ex denegatione enim obedientiæ Principi mul
131 tæ species † læsæ maiestatis committuntur & oriuntur, vt si quis denegat soluere tributum iustum Principi ministranti iustitiam, facit enim contra honorem ipsius. Item contra securitatem, quia pecunijs, quas ex tributis exigit, securus redditur. Item quia non vult obedire Principi, cui præstatur tributum in signum supremæ potestatis, vt late per Gigan. vbi suprà, quæst 36. Item & subtrahens se quoquo modo, obedientiæ Princi-
132 pis † hoc crimen committit, vt per Alexand. consil. 13. num. 6. volumine. 6. & ex lege nostra faciens aut consulens alicui subdito Principis vt contra eum se rebellet, & non obediat ei, crimen hoc committit, ita vt non solum ex inobedientia sua, sed etiam aliorum si-
bi subditorum per hunc subtractorum à tali obedientia committitur hoc crimen, & iuste.

Ibi, *La quarta*, Idem disponit dict. l. 1. titulo. 2. part. 7. versic. *La quarta*, & text. in dict. l. 4. ff. isto titu.

Ibi, *El que tiene por el Rey villa o fortaleza, y se alçare con aquel lugar*, Scilicet, cum illa villa, vel cum illo fortalitio, & con. dict. l. 1. versic. *La quinta*, titul. 7. part. 7. & l. lex. 12. Tabularum, cum gloss. ibi. ff. eod. Nam arcem tenens
133 contra voluntatem † Principis crimen hoc committit, l. 3. in principio. ff. eodem titul. Capiti. decisione, 130. numer. 9. sic & recusans assignare Magistratum, vel arcem succes-
134 sori incurrit † hoc crimen, ex text. in l. 1. ad fin. tit. 2. partit. 7. & ibi gloss. *Fortalezas*, & l. 48. tit. 18. part. 2. & late per Gigan. vbi suprà, tit. qualiter & à quibus quæstione, 47. & quæstione. 32. ibi quæstione. 50. idem dicit in recusante consignare exercitum † ad nutum Principis. Itidem
135 & qui Castrum Principis è manibus vnius vicarij ereptum alteri vi-
136 cario licet eiusdem Principis sine † eius permissu traderet, quia hoc est sibi arrogare potestatem Principis, vt consuluit Cepola consil. crimin. 17. num. 14. & idem si castra ipsa inuaserit vel occupauerit, vt in casu Ruini, consi. 1. & 2. lib. 5.

Ibi, *O lo da a sus enemigos*, Idem disponit dict. l. prima, titulo secundo. partita septima & l. 3. in fine, principi. ff. isto titulo, & Capiti. decisione. 130. numero nono, prout in quodam Gallo Castellano Casteleti Genuensis, qui vendidit ipsum Casteletum Genuensibus, & fuit propterea † capite truncatus & rotæ
137 ligneæ insertus, vt refert Boerius de custodi. Claui. numero decimoquinto, vel etiamsi non vendidit, sed illud hostibus tradidit, vt in casu

su Cornei, consilio. 96. libr. 4.

Ibi, *O no lo da a su señor quando se lo pide.* Con. dict. l. 1. titulo. 2. partit. 7. versiculo. *La dezena*, & in gloss. *El que tiene*, supra proxima diximus, & in l. 3. ff. eodem, sed an si quis iudex dimittat officium seu imperium sine permissione Principis in-
138 cidat in hoc crimen, † ex l. 3. §. fin. ff. eodem, dicit quod sic, gloss. *Dexe el oficio.* in dict. l. 1. titulo. 2. partit. 7. quod ibi intelligit in officijs magnis, quorum desertio præiudicium Reipublic. ingerebat, secus in paruis, vbi non effet hoc periculum, & iudici immineret necessitas recedendi.

Ibi, *O le pierde*, non muriendo, *En defendimiento del*, con. l. 6. titulo. 18. partit. 2. colum. fi. vbi dicitur, *Y demas de todo esto deue ser muy attentioso en guardar bien el castillo que tuuiere e non se partir del en el tiempo del peligro, e si acaeciesse que gelo cercassen o se lo combatiessen, deuelo amparar hasta la muerte. e por tormentar, o ferir. o matar la muger e los hijos, o otros omes, qualesquier que amasse, ni por ser el preso, ni atormentado, o ferido de muerte, o amenazado de matar, ni por otra razõ, que ser pudiesse, de mal o de bien que le hiziessen o le prometiessen de fazer, non deue dar el Castillo, ni mandar que le diessen, casi lo fiziesse cayria porende en pena de traycion como quien trae Castillo de su señor.* Quæquidem verba, *rigorosa*, ac terribilia prima facie videntur, & timore plena, est enim mors omnium terribilium maximum, vt inquit Philoso. 3. Ethico. præsertim sui ipsius, vxoris aut filiorum, siue amicorum, sed pro vno Castello tot vitas offerre, tot mala pati contra omne ius videtur esse & omnem amorem naturalem, ita vt vulgo dici soleat, quod hoc est forum famæ, & non lex religionis Christianæ. Sed attentis viuis rationibus in quibus lex se fundat, iu-
139 ridica laudabilis † & pietati conformis videtur, nam ratio legis est, ex eo quod in custodia vnius Castelli consistit custodia & tutamen Regis, & vxoris, & filiorum eius, imo & totius regni aut maioris partis eius, sed in conseruatione talium personarum & rerum, nonne maius vertitur periculum, quam in morte vnius Castellani, ergo non est lex hæc rigorosa inhumana nec impia. Prout in eius propositum plura dicendo scripsit Doctor Anto. Aluaraez, super illãmet. l. sextam, titulo decimooctauo, partit. secunda, vbi fundat à quo originem habuerit lex hæc in prima parte, in secunda quæ fuerint eius rationes, tertia sustinet partem negatiuam contra Castellanum, qui viuus remanet tradito Castello inimicis. Quarta & vltima sustinet partem affirmatiuam pro tali Castellano, & an habeat aliquam iustam excusationem & super ea sit audiendus, pro qua vltima parte videndus Hierony. Gratus responso. 100. parte secunda, & dicta per Hippolyt. in practic. crimina. §. vltima quæst. num. fina, & notandum quod si militi est commissa Castri custodia, qui quidem alij militi eam commisit, si post illud Castrum captum sit ab hostibus, primus miles non est in cul-
140 pa, quia † commisit illud nobili, secundũ quòd Palat. Rub. in Rubrica, §. nono, numero decimosexto, & Hippolytus in practic. in principio, numero octauo, quod tamen intelliges secundum quod disponitur in. l. septima, titulo decimooctauo, partita secunda. & in custodia Castri, si
141 cut & carceris, culpa † in non custodiẽdo dolo æquiparatur, secund. Suarez, de fideiussore in causa crim.

Azeuedo super. 8.

HARVARD LIBRARY OF LAW

foli.109.in medio,pag.1.in antiqua impreſſione,& nouiſſime vide Humad. ſuper ea l.6.titu.18.part.2.vbi eam limitat quinque modis.

Ibi, *Teniendo lo abaſtecido*, vt & probatur in.l.4.tit.5.lib.6.ſupr.vbi aliqua diximus.

Ibi, *Segun fuero y coſtumbre de Eſpaña*, quæ quidem conſuetudo in cuſtodiis Caſtris & fortalitijs præmaxime in Hiſpania ſeruata eſt cum omni rigore, vt apparet ex.l.nſa & ex toto titu.18.p.2. adeo enim Hiſpani fideles ſemp fuerũt ſuper omnes alias nationes, vt inquit tex.in.l.2.ti.18.par.2. vt cuſtodia Caſtrorũ mori potius quã illa tradere inimicis ſemper vſitatum
142 † eſt, cum ſit res in qua fidelitas conſeruatur: quod cognouerunt Hiſpani tanquam magis verſati & intelligentes circa militiam & res militares, vt inquit.l.9,colu.1.tit.19.part.2. & ideo nimirum ſi lex noſtra deferat foro Hiſpanico cuſtodiam & conſeruationem Caſtrorum, & idem decernitur ex.l.2.titu.27.cad.part.2.

Ibi, *Si alguno deſamparare al Rey en batalla*, notanda ſunt verba hæc iunctis verbis ſequent.ibi, *Ante del tiempo q̃ oniere deſeruir*, nam ex omnibus ijs verbis colligitur, deſerentem Regem ante bellum inceptum, ita committe
143 re † proditionem ſicut iam bello incepto committitur ſi in eo Regem aliquis deſerat, ita vt ij duo caſus per legem æquiparantur, licet per l.9 tit. 19.part.2.maior pœna imponebatur deſerenti Regem in bello iam cæpto, quam ante bellum inceptum, & mitor quod Gregor.Lopez, ibidem non meminerit de.l.noſtra, cũ meminiſſe deberet, neque etiam meminit in l.1.verſi.la ſexta,titu.2.partit.7.& vi. etiam.l.2.tit.4.ſupra,lib.6. ponetem pœnam vaſſallo, qui ante impletum tempus ſeruitij abijt & receſſit à Domino,& eius ſeruitio. Et iſti receden-
144 tes à bello cæpto vbi Rex exiſtit neque † ab vxore, neque à filijs recipiendi ſunt ex dict.l.9.titu.19.part.2.

Ibi, *O ſe fuere à los enemigos*, Intellige cum præcedente ſuppoſito, exiſtente Rege in bello, vel volente intrare in eo, idque clarius colligitur ex verbis ſequentibus, *O en otra manera ſin ſu mandado*, quaſi ſi Rex ibidem non exiſteret, (nam tunc licet magnum delictum faceret) non tamen ita graue, ſicut Rege exiſtente, niſi ad inimicos fugeret vt Regi vel regno bellum faceret, vel ab eis damnificandum, vt dixit lex noſtra, in verſic. *La ſegunda*, & ij qui ad inimicos fugiunt, tranſ-
145 fugæ † vocantur, de quibus per Dect. dict.lib.7.de delict.tomo.2.capit.14. per totum, & in locis ordinarijs plura dicuntur de his, & conſ.1.2.ff.ad.l.Iuli.Maieſt.& l.1.titu.2.partit.7.verſic. *La ſexta*, & l.9.titul.19.& l.2.titu.28. partit.2.& not.Decian.in dict.lib.7. num.11.cum alijs ante & poſt capitulo.15.

Ibi, *O ſe fuera de la hueſte*. con.l.1.titul.2.verſic. *La ſexta*, part.7.& l.3.colum.fin.& l.9.titul.19.partit.2.vbi gloſſ. *Hueſte*, inquit quod lex illa taxat pœnam, quæ de iure communi erat arbitraria in ijs, qui fugiunt ante, † ſeu extra aciem, vt tradit Præpoſit.Alexand.in capit.ius militare, 146 1.diſtinctione, & inquit videndum quod habetur, in.l.3 quæ eſt.2.titul. 28.partit.2. quæ tamen non loquitur in fugientibus ab acie, ſed in transfugis, qui ad inimicos ſe trãſferunt, qui transfugæ dicuntur, de quibus dixi in gloſſ.præcedente, nunc autem dicit lex noſtra de fugientibus non ad inimicos, ſed ab acie ante vel poſt bellum inceptum, qui quidem deſer-
147 tores † vocantur, & ij quidem proprie dicuntur, authore Modeſtino, in l.deſertorem.§.deſertor.ff.de remi. qui per prolixum tempus euagari capiuntur

piuntur & reducuntur, ex l.qui cum vno.§.edictum.ff.eo.tit.& ij deſerto-
151 res Militiæ grauiter puniuntur, ſiue
148 in pace ſiue in bello ipſam † deſerãt, nã qui in pace deſeruit, ſi fuerit Eques gradu pellẽdus eſt, ſi pedes Militiam mutabit, qui ſi in bello deſerãt capite punientur, præſertim ſi in vrbe reperiantur, alibi tamen apprehenſus ex prima deſertione reſtitui poteſt, ſed ſi iterato deſerat capite punitur, hoc enim grauiſſimum eſt crimen, præſertim cum in maximis periculis deſtituitur Princeps, nã ſi is, qui accuſationẽ à ſe inſtitutam deſerit, punitur l.1.§.ſi
152 quis autem ab accuſatione, &.§.incidit.ff.ad Turpi.& in l.3.C. vbi cauſa fiſca. quanto magis puniri debent, qui patriam, Dominum ſuum, fidem datam, Sacramentum præſtitum, & diſciplinam, quam profitentur, fraudantes deſerunt, & ideo apud omnes nationes ſeueriſſime ſemper hoc crimen † eſt vindicatum, nam
149 vt refert Plutar.in vita Ageſilai Spartani militiæ deſertores Magiſtratu omni repellebant, eis vxorem ducere non licebat, obuius quiſque impunẽ eos cædere poterat, barbæ partem radebant, partem nutriebant, ſqualidi abiectique circuire ciuitatẽ ſingulis diebus cogebantur: & Auidius Imperator multis deſertoribus, manus, alijs crura, & poplites incidebat, dicens maius exemplum eſſe criminoſi viuentis miſerabiliter, quam occiſi. Ex dicta tamen. l. 9. diſtinguebatur, an Rex eſſet in bello & acies fuiſſent iam propoſitæ, nam tunc deſertor morte puniebatur, tan
150 quam proditor & confiſcabantur † eorum bona, & quod eorum domus demolirentur, & quod ab vxore & ſi lijs recipi non poſſent, & in hoc caſu videtur.l.noſtra loqui in ijs verbis, 153 iunctis præcedentibus, licet ſi bene præcedentia inſpiciantur, lex noſtra
151 in ijs verbis, † *O ſe fuere de la hueſte*, etiã ſi Rex ibidem non eſſet, eadem mortis & confiſcationis bonorum & aliæ proditoris pœnæ imponuntur, nam cum in verſiculo, *Si alguno deſamparare al Rey en batalla*. dixerit, de deſertore Regis, in ijs verbis, *O ſe fuere de la hueſte*. vt differat à præcedentibus, intelligẽdum eſt loqui etiam ſi Rex ibidem nõ extiterit & conſequenter ampliet dict.l.9. in parte, & in parte corrigat, ſed quia legum correctiones euitandas procuro, maxime legum Regiarum noſtri regni, dicendum eſt, quod verba hæc, *Se fuere de la hueſte*. †
152 intelliguntur vbi Rex aderat, non dum tamen erat bellum inceptum, neque acies propoſitæ, tunc ſeruabitur diſpoſitio dict.l.9. quantum ad pœnarum impoſitionem, & quod ſic lex noſtra declaretur per illam, cum non ſit nouum leges poſteriores perpriores intelligi & ecõtra, ſed quia lex noſtra æquiparat hos duos caſus ſiue quis fugiat à bello, Rege in eo relicto, ſiue non, fugit tamen à bello non dum incepto, & ſic à militia, ideo videtur legem noſtram ſeruandam tanquam nouiorem, & ſic vidi iam ſchedulam Regiam prouidentem, quod milites deſerentes militias ſuas in regno Portugalliæ exiſtentes quod capti morte punirentur, & miror quod Greg. nihil in dictis partitarum legibus de lege noſtra meminerit, benè tamen crederem quod in ijs fugientibus à bello nondum incepto, neque acie propoſita recte fieret ſi conſiderato caſu & effectu deſertionis propœna Rex vel eius conſilium conſuleretur: pro prima tamen vice parcitur tyronibus vt alibi dixi, item excuſantur abſentantes ſe *De la hueſte*, ſi infirmi ſint vel adeo vulnerati, vt arma mouere † non poſſent, ſecundũ text. in.l.3.ad fin.titu.19.part.2. & differt
154 deſertor † ab emanſore, quia eman-

HARVARD LIBRARY OWNED BY JAMES BOYD

sor est, qui diu vagatus ad castra reuertitur, cum nunquam animum deserendi habuerit l.3. §. eman sor. ff. de re mili, & sic leuius est hoc delictum quam desertoris, sicut in seruis leuius
155 est delictum † erronis, quam fugitiui, vt l. quis sit fugitiuus, in principio, & in §. erronem. ff. de ædili edict. & probatur expresse in l. qui cũ vno. §. penuersic. leuius. ff. de re mili. examinantur tamen causæ semper emansionis, & cur, & vbi fuerit, & quid egerit, & datur venia valetudini affectioni parentum & affinium, vel si seruum fugientẽ persecutus est, & ignoranti ad
156 hoc disciplinam † tyroni ignoscitur dict. l. qui cum vno. §. fin. qui autẽ stationis munus reliquit, plusquam emã
157 sorest, † ideo pro modo delicti aut castigatur, aut gradu deijcitur ex. l. desertorem. §. qui stationis. ff. de remili.

Ibi *Ante del tiempo que oniere de seruir*, & secundum hæc recedens à seruitio Domini ante impletum tempus seruitij proditionem cõmittit, & pœna proditoris puniendus est, quod videtur contra l. 2. tit. 4. suprà lib. 6. vbi pœna alia imponitur minor, & sic videntur contrariæ, nisi dixeris. l. nostram loqui cum Rex deseritur in actu belli existens, illa vero cũ dominus particularis, vel etiam si Rex non tamen
158 in actu belli † existẽs.

Ibi, *Y si alguno descubriere a los enemigos puridades de Rey a daño del*, con. dict. l. 1. titul. 2. partit. 7. & singu. l. 2. titul. 28. partit. 2. quam omnino vide & ibi glos. *Y es traicion*, & vi. Decian dict. libro. 7. de delict. tomo. 2. capitul. 13. nume. 17. & latius eod. libr. capit. 17. numero. 1. cum sequent. vt in casu Hippol. cons. 1.

Ibi *La octana es si alguno hiziere bollicio, o leuantamiento del Reyno*, con. l. 1. & l. cuiusque. ff. eod. & ibi Angel. & C. de seditiosis, pertotum, & l. 3. titulo. 19. partit. 2. & diximus aliqua in l. 1. glos. 2. titulo. 15. suprà isto libro. vt in casu Hippolyt. cons. 127. pertotum, nam &
159 turbator pacis capite † puniendus est. l. qui metu, in fine. ff. de remil. & lege Longobardorũ quinta cauetur, vt qui foris in exercitu seditionem leuauerit contra ducẽ, aut contra eum qui ordinatus est à Rege ad exercitum gubernandum, aut aliquam partem exercitus seduxerit animæ suæ incurrat periculum, & varia enumerantur exempla seditionum à Petro Bello tract. de re mili. parte. 8. numer. 50. & qui hostes concitat contra Rem pub. vel Principem reus est huius criminis † læsæ Maiestatis. l. 3. in princ.
160 ff. ad l. Iuli. Maiest. l. siquis à barbaris C. de re mil. lib. 11.

Ibi, *La nouena quien poblasse castillo viejo del Rey, o de Peña Brana, segun mandado del Rey, para hazer desseruicio al Rey, o guerra, o mal, o daño, a la tierra*. con. dict. l. 1. colum. 2. titul. 2. partit. 7. & vi. l. 8. titu. 5. lib. 6. suprà vbi aliqua diximus, & in glo. sequente.

Ibi, *Y si alguno poblasse por seruicio del Rey, y no se lo hiziesse saber* qui enim, arcẽ, seu Castrum tenet in confinibus ter-
161 ritorij, neque vult dare † Principi hoc crimine tenetur. l. 3. ff. ad l. Iul. Maiest. vbi glos. verbo, tenuerint. l. 2. C. de fund. limitro. vbi Platea, libr. 11. vbi quod nemo potest munire castra sua inconsulto Principe si sita † sunt
162 in confinibus, vt per Afflict. cap. 1. §. & bona, quæ sint regali. Gigas de crimi. læsæ Maiestat. titulo qualiter & a quibus, quæst. 46.

Ibi *O troſi, ſi algunos hombres ſon dados por rehenes*, con. l. 1. col. 3. titu. 2. part. 7.
163 l. 1. ff. isto titulo & de istis † obsidibus vi. l. 16. titulo. 13. partita. 2. & l. 3. titulo. 13. partit. 5. & ibi Gregor. Lop. & per Decian. in. d. 2. tomo de delict. lib. 7. cap. 18. pertotum, vbi num. 2. in
164 quit quod obsides † dicuntur, qui loco pignoris pro fide seruanda dantur, vt si non seruetur, qui recipit, ius vitæ, necisque in eos habeat, & diximus
165 loco pignoris, quia vere homo † liber non potest pignorari l. fin. ff. quæ res pigno. oblig. l. qui filios. C. eod. l. obses. cum Authentica ibi posita. C. de actio. & oblig. sed tãtum detinetur pro obseruantia pactorum capit. ex rescripto. de iur. iurando cap. exposita de arbit. & deriuatur nomen ob-
166 ses. † ab aduerbio, ob & fides, mutata litera. F. in. S. quasi ob fidem datus. alia videbuntur per Decian. vbi supra.

Ibi, *O alguno mata todos los rehenes*, hic
171 videtur esse text. ponderando verbũ illud, mata. quod non sufficeret quælibet offensio, vt pœnæ læsæ Maiestatis imponeretur, nam lex nostra solum
167 cum obses † occiditur punit pœna huius criminis, & eo dẽ verbo, loquitur dicta l. 1. col. 3 titu. 2. part. 7. ergo nõ sufficeret alia minor offensa, quia quod lex non dicit, nec nos debemus dicere, & sic est hoc contra Decian.
168 † in dict. cap. 18. num. 11. in qualibet offensa contra hos obsides commissa crimen hoc læsæ Maiestatis committi asserentem. & si lex aliud vellet expressisset, & ideo nõ occidens, offendens eos non punietur ordinaria pœna læsæ Maiestatis, cogita quia est in
172 ea consideratio contra illam nouam Deciani opinionem, quam à nemine se vidisse tactam asserit, & num. 14. in quit ipse Decian. quod si ob priuatã inimicitiam obses offendatur non in
169 curretur pœna huius criminis, † & sic etiam si eũ occidat, sicut dictum est, suprà in offendente consiliarios Principum ob priuatam inimicitiã quod non incurrit pœnam criminis huius læsæ Maiestatis.

Olos ſueltan o hazen huyr, idem probãt
173 l. 1. ff. eod & l. 1 tit. 2 part. 3. col. 3. id quæ plerumque solet fieri vel prẽmio, vel ne sint testes cõtra eos, vt per Bossium de crimi. læsæ Maiest. in pract. sua crimi. nu. 16. & hic videtur approbata opinio quam alibi tenui, scilicet, quod eximens carceratum à carcere incurrit crimen læsæ maiestatis: nam id verum quotiens ille carceratus † erat pro crimine læsæ maiestatis, non vero alias, & probatur in vers. sequenti, vt in glos. sequenti dicemus.

Ibi, *Y alguno loſoltaſſe de la priſion o huyeſſe con el*, Is enim in crimen incidit læsæ maiestatis, qui confessum in iudicio reum vel conuictum & ob hoc in vincula coniectum † emiserit, ex text. in. l. cuiusque, circa finem. ff. hoc titu. vbi Bart. & alij & in extraua. ad reprimendum, in verbo, tangit. in fin. Alexand. consi. 35. num. 4. vol. 2. & ratio est, quia turbat Maiestatem Principis, & sibi arrogat maiorem potestatẽ, quã magistratus habeat, qui eum in carcere detinebat, ita Decian. in. d. lib. 7. tomo. 2. cap. 11. num. 1. vbi alia de ijs annectit, & tradit Didac. Perez, lib. 2. ordi. col. 557. per totam, & Aulles cap. 3. præto. verbo, iurisdictio. & Ant. Gom. tomo. 3. vari. cap. 3. num. 7. in principio, vbi etiam si ipse aliud velit, hoc dicit intelligendum, quoties erat carceratus pro crimine læsæ Maiestatis, secus si pro alio † crimine, secundum glos. in l. 4. versiculo, itẽ qui confessum. ff. ad. l. Iuli. Maiest. quam ibi dicit esse communiter approbatã, & quod l. 1. in fine. tit. 2. part. 7. huius glos. opinio est approbata, & melius pro hoc legẽ nostram allegasset, imo & tunc requirit lex nostra quod ex mandato Regis sit incarceratus, & quod ex incarceratione poterat Regi aliquod damnũ euenire in corpore vel in suo Regno, itẽ intellige quoties iuste erat incarceratus, secus si in
174 iuste, † secundum Hippol. in Rubr. n. 26. &. 27. ff. de quæst. & probatur ex

dict.

HAVKOBA БИБЛИОТЕКА ОНУ И.І. МЕЧНИКОВА

dict. l. cuiusque, requirente cõfessum esse talem incarceratum, vel testibus conuictum, & sic hæc alias alibi tenui & declaraui, & alias leges regias ad hoc etiam consideraui, & sic videtur sentire Decian. in dict. capitul. 11. num. 2.

Ibi, *Y qualquier que hiziesse alguna cosa de las sobredichas contra qualquier señor con quien biniesse haria aleue conocido*, vi. pro exornatione huius. §. quæ diximus in hac. l. an cõtra dominos vassallorum cõmitteretur per suos vassallos hoc crimen læsæ Maiestatis, ad ibi dicta me remitto, vbi versiculum hunc pro decisione illius quæstionis consideraui, & hæc pro hac. l. 1. sufficiant.

SVMMARIA.

Index non potest proditori aliam mortẽ quã ignominiosam imponere, num. 1.
Proditio est vilior & peior res, quæ in hominis corde cadere pot est, num. 2.
Proditor Regis & Dei etiã proditor dicitur. nu. 3.
Vxori proditoris dos relinquenda est, & debita vsque ibi contracta, num. 4.
Vxor an perdet dotẽ si sciens maritũ proditorẽ adhuc contraxit cũ eo matrimoniũ, n. 5 vbi quid si Maiesta. diuinæ esset proditor.
Debita contracta vsque dum commissum est crimen læsæ Maiest. soluenda sunt non verò postea contracta. num. 6.
Alienatio facta à die proditionis nulla est. n. 7. siue oneroso siue lucrativo titulo fiat. n. 8. nisi vt, num. 9. & 10.
Bona restitutioni subiecta non confiscata censentur in bonorum confiscatione, etiam in crimine læsæ Maiest. diuinæ, num. 11. & 12. & sic bona fideicommissi, vel maioratus, vel alias alienari prohibita, nume. 13. præsertim attenta clausula solita hodie apponi in maioratibus, & nu. 15. quod valida est hæc clausula & conditio, & ibi vsque ad num. 19.
Bona à Principe alicui donata pro se & successoribus ob crimen læsæ Maiest. fisco adquiruntur, nume. 20. quod declaratur ibi, & num. 21. vt procedat siue iure ducatus aut Marchionatus & similis conferãtur, vbi quid si aliarum rerum, secus si sine titulo dignitatis cõferantur, nam tunc filijs & descendentibus deferuntur, num. 22. & 23. quid de bonis maioratus, & numer. 27. quid si habet dignitatem annexam.
Filij nati ante crimen læsæ Maiest. commissum an excludantur sicut nati post, nume. 24. 25. & n. 41. vsque ad. 46. exclusivè.
Vocatus ad maioratũ statim quòd natus est adquirit quoddam ius primogenituræ spe firma & immutabili etiam patre viuẽte, num. 26.
Bona maioratus eorum, qui conspirauerunt anno. 1520. En las comunidades, confiscata fuere, num. 28. & 29.
Priuatus bonis maioratus an restitui possit per Principẽ in præiudiciũ vocatorũ. n. 30
Domus proditoris maioratus ipsius an diruatur, num. 31.
Bona libera proditoris cõfiscantur, & alienationes per eum factæ confiscãtur & nullæ sunt, siue ignoranti siue scienti fiant, siue titulo oneroso siue lucrativo, nume. 32. & 33. & 34.
Memoria proditoris etiam post eius mortem damnatur num. 35.
Rebelles & ad inimicos confugientes carere debent sepultura, num. 36.
Memoriæ damnatio post mortem facienda in duobus tantũ capitulis fieri debet, numero. 37.
Administratores & negotiorum gestores proditoris statim commisso delicto perdunt administrationem, num. 38.
Filij proditoris legitimi eius priuantur sine sint emancipati siue non, nume. 39. & 40.
Filia an comprehendatur quoad confiscationem bonorum, vel neptes, vel nepotes, numer. 46. vsque ad. 51.
Collaterales proditoris an comprehendantur eius macula, num. 51
Filij naturales & spurij talis proditoris ab eius macula notentur, num. 52. vbi, num. 53. quid in adoptiuis.
Filijs proditoris neque alimenta præbere fiscus compelletur. n. 54.
Filij proditoris etiam consanguineis eius & extraneo insuccessibiles sunt ex parte testamenti, numer. 55. & ibi, & numer. 56. declaratur vt non procedat in crimine læsæ Maiest. diuinæ.
Pater hæreticus nõ nocet filio in successione aui paterni, num. 57.

Filio proditoris an auferatur hæreditas ei delata tanquam ab indigno num. 58.
Bona futura, vel sub conditione relicta an cõfiscata censentur, nume. 59. & quid si in alio territorio sunt sita, num. 60.
Pœna mortis ignominiosæ apponitur proditori, num. 61.
Proditor accusari potest, & per inquisitionem procedi: & de probatione prodictionis, & de tortura, & defensionibus remissiue, num. 62.
Proditor an gaudeat immunitate Ecclesiæ, num. 63.

Lex Secunda.

Summarium.

Qua pœna puniuntur proditores declarat lex nostra.

IBI, *El traydor es mal hombre*, idque facile decerpitur, cũ ab omnibus nationibus crimen hoc proditionis semper sit grauiter punitũ, & ab omnibus hominib⁹ execratũ, & sic ignominio se puniendi sunt secundum l. 6. tit. 13. part. 2. vbi inquit glo. mas, quod index
1 non poterit facere gratiam † melioris mortis, licet in alijs casibus regulariter hoc potest prout dictauerit æquitas arbitrij, secũdum dignitatẽ, secundum ætatem, secundum merita prioris vitæ, secundum Bald. in. l. data opera, in principio. C. qui accus. non poss. non tamen posset imponi mors non consueta, sed consueta tantum crudeliori & viliori, quia proditio est
2 vilior † & peior res, quæ in hominis corde cadere potest, secundum text. in. l. 1. in principio, tit. 2. part. 7. & Dei etiam proditor dicitur proditor Regis, quia vices Dei tenet † in terris in
3 temporalibus, vt probatur in dict. l. 6. tit. 13. part. 2. cap. si apud. 23. quæst. 5. cap. nõ potest. 2. quæst. 7. Gigas & relati per Decian. vbi suprà, capit. 39. de proditoribus, qui in capitulo. 30. plura de atrocitate huius delicti prosequitur, & in cap. 35. plura singularia & specialia huius criminis ob eius atrocitatem describit, & in cap. 31. n. 1. & iterum in cap 39. prosequitur pœnas proditorum, & inquit Romulum legem tulisse primum aduersus recentem patroni proditorem, vt quilibet eum occidere posset, & ibi alia prosequitur, sufficit quoad hæc verba scire crimen hoc esse atrocissimum, & sic inficere non solum delinquẽtem, sed & suos & familiam ac genus, vt ex dictis legibus partitarum & alijs pluribus etiam huius tit. in iure communi & ex nostris hic videri & decerpi potest, & visum est cotidie.

Ibi, *Todos sus bienes son para la nuestra camara*, con. l. fi. ff. eod & l. quisquis. C. eod. & l. 6. tit. 13. part. 2. & l. 2. tit. 2. par. 7. vbi dicitur quod debet excipi dos vxori huius delinquentis, & debita
4 omnia † vsque ibi contracta, vt probatur in dict. l. quisquis, imo & alia quæcunque vxoris bona debent ei reseruari, vt in. l. post hac. C. de bonis profe. etiam si sint de medietate lucrorum vxori per consuetudinem, vel leges regni obuenientẽ, & est. l. 79. Tauri, nunc. 10. tit. 9. lib. 5. supra vbi aliqua diximus, & tradit glo. dote in dict. l. 2. tit. 7 par. 7 vbi & quærit, quid si mulier dum contraxit matrimonium cũ marito sciuit maritum esse reum læsæ Maiestatis humanæ † an perdat
5 dotem, & inquit quod non, secus si sciret esse reum læsæ Maiestatis diuinæ, vbi perderet, & ibi assignat rationem differentiæ, quia in crimine læsæ Maiestatis diuinæ videtur de hæresi suspecta contrahens matrimonium cum marito, quem scit hæreticum, nõ sic in crimine humanæ maiestatis: sed quoad debita alia contracta per Maritum vsque dum crimen læsæ Maiestatis

HYROSLAV ILOVEŁKA OHV. M. I. I. MELNIKOVA

tis humanæ contraxit & commisit,
6 illa tantum erunt de † suis bonis soluenda, non vero alia post, & in antea cõtracta per eũ, ex. l. pen. & fi. C. isto tit. & l. donationes. §. fi. ff. de donatio. nam à tempore cõmissi criminis huius priuatur committens ipso iure dominio bonorum suorum & sic quęcunque alienatio ab eo facta abinde exquocunque titulo siue oneroso si-
7 ue lucratiuo † nulla est, ex text in. l. ex iudiciorum. versi. adde. ff. de accusatio. tex. in. l. donationes in cõcubinã §. fi. ff. de donatio. text. in. l. fin. C. ad. l. Iuli. Maiest. & vtrobique communiter Doct. teste Ant. Gom. tomo. 3. ca. 2. num. 2. & 11. & in cap. 14. num. 4. & apud nos hoc est sine dubio ex. l. 4. tit. 2. part. 7. ex quo reijcitur antiqua aliquorum Doctorum, distinctio † quo
8 ad titulum oneroſum, vt scilicet dicẽtium, quod emptor earum sriuste ignorabat delictum non possent ab eo bona empta vendicari per fiscũ, nam id ex. l. 4. non admittitur, sed indistincte ab emptore extrahuntur & fisco dantur, vt in cad. l. 4. aduertit & bene Greg. Lop. & Pelaez de maiora. 4. par. quæst. 23. nu. 70. & voluit Ant. Gom. vbi suprà qui in dict. cap. 2. num. 2. ver sic. quod tamen, hoc intelligit & bene præterquã si pretiũ sit conuersum in vtilitatem ipsius condemnati, quia pretium stat, vel aliquid ex eo comparatum vel subrogatũ est: quia tũc bene teneretur fiscus † illud soluere
9 & restituere, ex Bart. & alijs ibi allegatis & Pelaez vbi suprà num. 71. & tenet Coua. in 4. cap. 6. §. 8. nume. 9. vbi idem dicit quoties alienatio est facta ex causa necessaria † puta alimen-
10 torum ipsius condemnati: quia tunc fiscus non poterit ea vendicare, & ibi hanc æquiorem dicit opinionem, & sic cessant iam late dicta per Decian. vbi. suprà dict. lib. 7. cap. 40. num. 6. & sequent. & per Ant. Peregri. in tract. de priuileg. fisci lib. 5. tit. 2. nume. 171. vlterius etiam & non publicantur
11 bona restitutioni subiecta, thæc enim restituũtur illi, cui post aliquod tempus relicta erant. l. imperator. ff. de fideicomm. liber. & in crimine læsæ Maiestatis diuinæ hæc & alia tradit Symã. de inst. catho. tit. 9. num. 39. cum aliquibus sequent. & diximus in suo loco, quod si hoc in crimine læsæ Ma-
12 iestatis diuinæ † statutum est, cur nõ & in humanæ, & consequenter bona subiecta maioratui aut vinculo nõ publicabuntur, nec confiscabũtur, cum alienari prohibitum est, & de sui natura accidentali sint inalienabilia: & de iure vera & solida sit conclusio, teste Pelaez de maiora. 4. part. quæst, 23. n. 1. & apud omnes omnium decreto recepta, teste Molin. de primoge. libr. 4. cap. 11. num. 1. & Sarmi. libro. 3. select. sent. cap. 4. num. 5. & Spin. de testam. glos. 19. princip. num. 47. & 48. quod
13 bona primogenio † vel fideicommisso subiecta, vel alias alienari prohibita regulariter non possunt venire in perpetuam confiscationem, nec amitti possunt pro crimine cuiuslibet generis sit, à possessore cõmisso, idque pluribus iuribus & pluribus cõmunibus Doctorum doctorinis latissime dicti authores comprobant, & hoc præsertim procedit si apposita sit in maioratu clausula † consueta apponi, sci-
14 licet, quod si aliquo casu contigerit possessorem maioratus aliquo tempore cogitare de committendo crimen læsæ Maiest. diuinæ vel humanæ, vel perduellionis, aut sodomiæ, vel aliud quodlibet vna hora antequan id cogitauerit, priuat illum dictis bonis tã in proprietate, quam in possessione vsufructu & commoditate fructuum, acsi nũquam in eis successisset. & trãsfert omnia hæc in sequentem vocatũ nam tunc siue fiat maioratus ex legis permissu siue ex regia facultate in qua

qua aliquid huic volũtati & dispositioni obstans non inseratur, nã tunc clarior res est quod nõ confiscãtur, &
15 valida est hæc cõditio † & clausula, vt optime cõtra Symãcas sustẽtat Telli. Fernan. l. 27. Tau. nu. 18. & tenet Oros. in. l. nemo paciscendo, co. 954. n. 10. ff. de pact. & Molin. vbi suprà & Pelaez, vbi suprà num. 20. sicut & concessio Regis in facultate ad cõdendum maioratum data & facta vt bona illa nõ amittantur illo crimine etiam læsarum Maiestatum, perduellionis, aut sodomiæ, valet & seruanda est, secundũ Molina, vbi sup. n. 34. vers. non etiã obstat quod tertio loco, sicut ecõtrario valeret conditio conditoris maioratus sine facultate Regia eum constituentis, quòd perderẽtur bona eius per delictum possessoris, vel si id in facultate Regia ad constituendũ maioratum concessa dictum sit, secundum Pelaez vbi suprà nu. 23. quæquidem
16 conclusio supra proposita ampliatur vt procedat etiam quoad crimina † læsæ Maiestatis diuinæ vel humanæ, vel perduellionis, aut sodomiæ, quoties maioratus absque regia facultate constitutus est, putà per parentes inter filios & descendentes in tertio & quinto, secundum tenorem l. 27. Tau. vel ex omnibus bonis ab illo, qui neque descendentes vel ascendentes habebat, sed libere de suis bonis disponere poterat, nam bona talis maioratus nisi aliud ibidem prouideatur per institutorem non confiscantur per delictum aliquod etiam dictorũ quatuor perpossessorem commissorũ, & hanc, licet aliqui aliud velint, dicit sibi videri probabiliorem Molina vbi suprà num. 31. &. 34. ex pluribus hanc communem profitetur. & quod in cõsilio Neapolitano nemine discrepante ita iudicatum fuit, & respondet ibi Moli. contrarijs fundamentis, & prosequitur hæc à num. 25. cum sequent.
17 aliquibus, & idem erit, quoties non constat an ex iure proprio, aut ex Regia † facultate maioratus institutus sit, nam & in hoc casu cum secũdum ius commune factum cẽseatur, idem erit dicendum, vt sentit Moli. vbi suprà nume. 70. idemque dicendum est etiam in maioratu ex facultate regia constituto in quo non adsit clausula, quod ex dictis quatuor criminibus vel aliquo eorũ amittatur, tunc enim si non adest hæc clausula, & apposita non est, ex consulto censetur omis-
18 sa & cessabit etiam † in hoc casu confiscatio, secundũ Moli. vbi suprà. n. 64. versic. sed his nõ obstantibus cũseq. & sic in hisce etiam casibus cessabit confiscatio bonorum maioratus, vt dictũ est: quęquidem conclusio & assertio limitatur primo, vt non procedat, quotiescũque in facultate Regis data ad maioratũ cõstituendum excipiun
19 tur aliqua crimina † propter quæ maioratus perdatur, vel ipse institutor maioratus eum constituens absque Regia facultate iubet perdi ob crimina aliqua, tunc enim si possessor aliquod horum criminum commiserit perdentur bona maioratus, vt suprà dictum est, & tenet expresse sic limitãs Pelaez in dict. quæst. 23. num. 23. in. 1. & 2. casu, secundo limitatur, vt non procedat in casu. l. 22. in fin. tit. 13. par. 2. vbi gl. ni ome, ita notat, & Pelaez in dict. num. 23. in fine. Tertio limitatur nostra conclusio, vt non procedat in bonis à Principe alicui & descendentibus eius in infinitũ per Principem donatis, nam si aliquis ex huius maioratus possessoribus crimen commise-
20 rit læsæ Maiestatis, ea bona fisco perpetuò † ad ijciendа erunt, quasi ea lege à Principe donata fuerint. & ita exclusis fundamentis contrariæ opinionis, tenet Moli. vbi suprà dict. capi. 11. nu. 39. cum sequent. vsque ad numerum 49. inclusiue, & glo. mandans, col. 2. in dict.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA OVIEDO

dict.l.2.tit.2.part.7.qui id intelligunt procedere, quoties iure ducatus, Mar
23 chionatus, vel comitatus, vel alterius dignitatis donatio hæc sit, & bene, & idem inquit Moli.ibi, suprà nume.49. in fi. esse in donationibus Regijs oppi dorum, vel castrorum, vel aliarum
21 similium hæreditatũ, † & id est quod in dict.l.22.in fin.tit.13.part.2.proba-
24 tur, & ibi glo.vt in secunda retulimus limitatione: & tunc secundum eos, auferuntur bona hæc filijs & descendentibus talis possessoris delinquentis, & deueniunt ad collaterales voca
25 tos secundum tenorem donationis Regiæ, in alijs vero rebus à Principe donatis sine titulo dignitatis oppidi aut Castri, tali casu non priuabuntur
22 filij delinquentis † talibus bonis, nam cum eis non sit annexa iurisdictio &
26 dignitas, non est quid eis repugnet: Quarto limitatur dicta conclusio vt non procedat quando sequens succes sor est filius vel nepos vltimi maio ratus possessoris, qui crimen commi sit læsæ Maiestatis diuinæ aut humanæ, si vltimus hic maioratus possessor masculus erat, quia vsque ad secũdã generationem extenderetur hæc priua
27 tio, secus si erat fœmina, nam tunc vs que ad filium eius, eò quid sunt inca paces dignitatum, ita Moli.vbi suprà, n.50.vbi.n.51.inquit quod Greg.Lop. in.d.l.2.tit.2.par.7.verbo, mãdas col. 2.distinguit inter maioratum cõstitu tum in testamento vel in contractu, vt priori casu procedat hæc limitatio, in secũdo vero non, sed in vtroque ca su tam ex testamento quam ex cõtra ctu, ipse Moli.ibi, num.51.tenet, & ve rius meo videri contra istã limitatio nem, imo quod siue maioratus sit in stitutus ex testamẽto siue ex contra ctu, siue filius aut nepos sint filius vel nepos vltimi possessoris delinquentis in dictis crimi nibus læsæ Maiestatis (nam de nefan do crimine nulla est dubitatio quin succedãt) succedent & in hoc maioratu, † & sequitur Hu
23 mada.l.2.titul.15.partit.2.glos. 20.numer.6.cum sequent. & vbi suprà cum.3.numeris sequentibus Mo lin. prosequitur & nume.55. inquit apud se id esse exploratissimum circa filium natum antequam committe-
24 ret pater † crimen læsæ Maiestatis diuinæ, aut humanã, quasi secus ve lit esse si filius esset natus post, ego tamen saluo in omnibus melius sen tientis iudicio, idem crederem in fi-
25 lio † post nato, siue ante delictum, quia maioratus hic non ab vltimo possessore, sed ab antiquo maiora tum adquirit, & statim quod natus est adquisiuit quoddam ius primo ge nituræ formatum spe firma atque im mutabili etiam patre † viuente, vt
26 per eundem Moli.libr.3.capitul.6. & Auend.l.4.Taur.glos.7.numer.10. & maioratus non est dignitas, vt alibi di ximus, & tenet idem Moli.vbi suprà lib.primo cap.13.num.4.ideo nimirũ si illũ obtinere possit filius hic, quod si cum maioratu esset annexa aliqua dignitas puta iurisdictionis, Ducatus
27 Marchionatus, vel Comitatus, † tũc quia hæc à maioratu distingui potest, non vtique illi talem dignitatem con cederem, sed priuatem ea solum sibi tradendo bona alia maioratus mobi lia vel immobilia quæ de perse non inducunt dignitatem, etiam si Moli. aliud velit, cum est annexa dignitas vt vtroque priuetur, in num.54. & Dida. Perez in.l.1.titu.7.lib.8.ord. pag.199. col.1. nam si dignitas hæc Marchiona tus, ducatus, aut comitat', iurisdictio nis, Castri, aut oppidi distingui potest à maioratus bonis, non debet vitiari vtile per inutile nec debet dari incapaci dignitatis, non vero bonorum si ne dignitate, & hæc quoad hãc limi tationem: Quinto & vltimo limita tur hæc dicta conclusio vt non procedat

cedat in primogenijs eorum qui ad uersus Carolum quintum Romano rum Imperatorem & Hispaniarum
28 Regem & Reginam Ioannam † eius matrem in his regnis conspirarunt anno.2520.in illis seditionibus, quæ vulgo dicuntur, *Las communidades*, eo rum namque bona etiam maioratui subiecta fisco adijcienda erunt, ex quadam pragmatica, quæ eo tem pore edita fuit apud oppidum de Bor mes, qua præceptum est, vt omnia bona eorum proditorum, qui aduer sus Hispaniarum Reges eo tempore conspirauerunt, fisco adijcerentur, si ue ea bona essent libera siue maiora tui subiecta, in eaque apponitur for-
29 ma, † qua contra proditores siue lai ci siue clerici aut religiosi essent pro cederetur, & ita tenet Moli. vbi sup. num.57. vbi refert tenorẽ illius pra gmaticæ in num.58. & 59. cum. 3. se quentibus, aliqua prosequitur pro de claratione illius pragmaticæ, ex qui bus habes hæc quoad bona vincula ta & maioratui subiecta bene declara ta. Infertq; multas quæstiones Pelaez in d.q.23.n.24.cum seq.pluribus, quę per ipsum videri possunt, & præser tim illa, quam ibi late examinat, scili cet, si possessor maioratus commisit delictum cuius occasione bona, ad se quentẽ in gradu deuolui debebãt ex constitutione illius, qui maioratum fecit, an Princeps restituere possit ta lem delinquentem in præiudicium il
30 lius vocati, † & vsque ad nu.41. hanc quæstionẽ prosequitur, & Humada in l.2, tit.15.glos.19, part.2. notandũ tamen est cum Moli.vbi sup.n.74. & 75. quod in casibus in quibus dixi mus bona maioratus confiscanda di-
31 ruetur & domus † maioratus, vbi vero non sunt confiscanda nõ diruetur & bene, & in propositum vide optimã quæstionem propositam per glos. mag.colu.penul.in fin. versicul.quid autem retento, in.l.3. titul.13.part.6 Quibus sic discussis (redeundo ad in cepta) & sic ad confiscationem bono rum talis delinquẽtis in hoc crimine quæ non sunt vinculata neque maio ratui, aut restitutioni subiecta, quod cõfiscanda sint etiam si mortuus fuis set reus ante condẽnationem, & post memoria ipsius damnata fuisset, ad-
32 huc tunc confiscantur, † imo & alie nationes præcedentes factæ irritaren
33 tur, † vt tradunt omnes post Iacob. de Aretio. in. l. post contractum. ff. de donationibus, siue titulo lucra tiuo siue oneroso, siue emptori igno
34 ranti siue non factæ fuissent, † vt suprà dictum est, memoria enim de linquentium in hoc crimine damna
35 tur etiam post eorum mortem, † vt habetur in.l penul. & fi. C. ad. l. Iuli. maiest. & in l. fin ff. eodem. titul. &. §, publica. in fine. institit. de pub. iudi. & in.l. ex iudiciorum, vbi glos. ff. de accusat. & capit. in summa. 24. quæst. 2. quo casu non defunctus, sed tantum memoria dãnatur, vt per Roma. sin gu. 436. incipi. de crimine læsæ maie stat. Cæpol. consi. crimin. 17. num. 3. Hippol. consil. 1. num. 36. Gigas de cri mine læsæ maiest. tit. quali. in crimin. proced. quæstione. 20. & facit l. 2. in fi ne. titul. 28. part. 2. vbi & inquit quod
36 debent carere sepultura rebelles † & ad inimicos fugientes, & si ibi exti terint ossa eorum sunt expelienda & concremãda, & bona eorum con fiscanda, sicut & apud Athenienses olim rebellis sepultura carebat, qua carere apud eos maxima erat infa mia, vt refert Deci. in dict. lib. 7. c. 39. nu. 35. vbi num. 38. inquit hanc data nationem memoriæ solum in duo-
37 bus capitulis imponẽdam, † videlicet quãdo cõtra Imperatorẽ, Regẽ vel rẽ pub. quis est molitus, nõ verò alias, se cũ. i. gl. d. l. pen ver. meminisse. C. ad l. Iuli. mai. & idẽ in pœna infamiæ cõtra

HAYROBA DIGITALIZADA

filios, inquit gloss. *Sus hijos*, in fine d. l.2. titul.2. partit.7. imo & administratores & negotiorum gestores rei huius criminis statim commisso deli
38 cto perdunt administrationem, † & omnia per eos acta reuocãtur, vt per Hippol.sing.16.& consi.121.num.17. Quæ adeo vera sunt vt filij talis pro
39 ditoris eius legitimis priuentur, † ex eo quod bona sui patris confiscantur propter hoc delictum,& hoc siue filij sint in patris potestate constituti siue
40 emancipati, † eo quod in vtrisque militat eadem ratio, vt tenet gloss. *Sus hijos*, dict.l.2.titu.2.par.7.in princ. & est sine dubio, imo siue filij ij sint nati post delictum hoc à patre commissum, siue ante, prout tenuit Albe. in.l.quisquis.C.ad.l.Iuli. maiestat.& alij etiam plures tenuerunt, & cõmunem testatur Claud. relatus per Clarum, in nu.12.infra allegandũ.Sed cõtrarium quoad filios natos ante deli
41 ctum commissum tenuerunt alij,† & hanc ex Ioan.de Anania magis fauorabilem & æquiorem testatur gloss. *Sus hijos*, in dict.l.2. & Clarus in practic.lib.5.§.læsæ maiestatis, nu.12. & ego eam tenui in.l.3.tit.4.lib.5.supra, in gloss.fin. & hanc etiam in crimine
42 † hæresis benigniorem testans sequitur Symanc.de Instit.Catho.titu. 19. num.23.vbi à num.22. incepit. quæstionem,vbi cũ pluribus numeris sequentibus, id prosequitur optime,& l.6.tit.27.p.2.approbatũ id dicit, prout in crimine proditionis humanæ dixit illa glo.*Sus hijos*, in d.l.2.& hanc sequitur Rojas,in singularib⁹ fidei,in verb.filijs ante licet quoad delictũ hęresis aliud esse speciale dicat, vt filij ante concepti etiam comprehendantur, & hanc in crimine hæresis ibi di-
43 cit esse verisimam † contra Calde. Symanc. & alios,& communem testatur, Galin.relatus per Clarum in practic.libr.5.§.hæresis,numero.17. quoad nostrum tamen intentum ni hil dubitat Rojas, quin filijs nati ante delictum læsæ maiestatis humanæ à patre cõmissum non cõprehen-
44 dãtur,† & allegat ad hoc leges regni, prout tenui in d. l.3.in gl.fi.& licet de iure cõi esset cõmunis vt dixi, quod etiã filij antea nati cõprehenderentur in hoc crimine læsæ maiestatis humanæ, quã etiã magis cõmunem
45 testatur Did.Per.in.l.3.tit.9.lib.4.Or di.tamẽ ex iure nostro regio non cõprehendũtur, vt optime considerãt Syman.& Greg.Lop.vbi sup.& Clar. Ant.Gom.to.3.c.2.nu.16.vbi in fi.ita in iudicando & consulendo dicit tenendum. Neque obstat.l.2. titul.2. part.7. dum dicit, *Todos sus hijos*, quia debet declarari per alias regias leges, vt intelligatur hæc.l.2. in hoc verbo, *Todos sus fijos*, scilicet, natos post delictum commissum, cum non sit nouum leges priores per posteriores & ècontra intelligi, & sic in hoc crimine læsæ maiestatis humanæ, hæc mihi placet opinio, tum quia mitior & benignior, vt nati si lij ante delictum hoc non compre hendantur, tum etiam quia legibus regijs à dictis doctoribus allegatis, & præsertim à Rojas vbi supra, hæc vide tur approbata opinio,& hanc etiam nouissime sequitur Auenda.l.4.Taur. gloss.7. nume.13. distinguens in hoc crimen humanæ, à crimine diuinæ læsæ maiestatis, prout supra dixi-
46 mus distinxisse Rojas. Sed an filia comprehendetur, † & commu nis est quod non, secundum Decia. in d.lib.7.c.41.nu.13.& probatur in.l. 2.in fi.tit.2.part.7.& Ant.Go.d.cap.2. nu.13.Sed an & nepotes cõprehendã
47 tur,† & vera & cõis resolutio est quod attẽta dispositione iuris antiqui pœ na huiꝰ criminis imposita filijs nõ extendatur ad nepotes (& in hoc differat hoc crimen à crimine læsæ maiestatis

48 tatis diuinæ,in quo nepotes † cõprehenduntur per lineam masculinam, & filij tantum per lineam fœmininã, ex cap.statutum de hæreti.in. 6.& ex l.3.tit.3.suprà,isto lib.Sed in crimine læsæ maiestatis humanæ filij tantum
49 non verò nepotes † comprehendun tur,& hoc tenendum esse ex.l.2. tit. 2.partit.7. testatur ibi gloss. *Sus hijos*, ad finem sic limitando dictum cap. statutum,& tenet Decian in, d.lib.7. c.41.nu.7.etiam si Ant.Go.tom.3.c.2. num.15.aliud velit, & l.6.tit.13.part.
50 2.† quæ videtur nota & infamia proditoris maculare omnes eius familiæ & generis, & sic descendentes eius in infinitum, secundum gloss. ibi, *E todo su linaje para siempre*, Loquitur quoad notam & infamiam facti, & sic ad attendendum,quod hæc esset causa considerabilis, ad repellendum & non admittendos eos ad dignitatem & à dignitate, non tamen vt à bonis Aui proditoris nepos eius repellatur,si interim filius pater isti⁹ nepotis moriatur, vt exemplificat Decia.vbi suprà,fratres autẽ & colla
51 terales huius proditoris nulla notã tur infamia,secundum gloss.dictam, *E todo su linaje*, in dict.l.6.item nota quod non solum filij legitimi verum
52 & naturales & spurij † hac macula & infamia & priuatione notantur, vt communem testatur Deci.vbi suprà,nu.5.vbi inquit quod non est idẽ in vulgo cõceptis, neque in adoptiuis, † vt ibi,num.6.& adeo confisca
53 tio bonorum patris locũ habet,quod fiscus cui bona hæc applicantur, de necessitate adstringi non potest ad
54 præbendum alimenta † ijs filijs,licet de æquitate & benignitate ne filij catholici fame pereant solet eis succurrere,maxime si essent pueri, & qui nescirent nec possent suo labore victum quærere, secundum gloss. Pal. Rub, & alios relatos per Auendan.in dict.l.4.Tau.gloss.7.num.9. insuccessibilesque sunt filij patris proditoris non solũ ipsi patri, verum & consan
55 guineis eius, † & extraneo cuilibet extestamento, vt probatur in dict. l.2.titu.2.partit.7.vbi gloss. *Nipuedan*.& gloss.*Mandas*,ita videtur tene re & in hoc,vt aduertit Ant.Go.dict. tom.3.cap.2.num.13.grauius punitur crimen læsæ maiestatis humanæ,quã diuinæ,quia in diuinæ læsæ maiestatis crimine licet nõ possit succedere patri vel ascendenti hæretico,descendentibus tamen& alijs collateralibus
56 † bene succedit tam ex testamento quam abintestato, quia in hoc delicto non reperitur id prohibitum,vt per Anto.Gom. vbi sup.nu.17.vbi ponit rationem differentię,& sic inquit Symanc. de institut. cathol. titu. 29. num.19.quod pater hæreticus nõ no cet filio in successione aui paterni, †
57 neque minus nocebit in crimine læsæ maiestatis humanæ,si tenemus vt dixi opinionem, quod nepotes in eo crimine non cõprehenduntur, secus aliàs.Sed quærit Ant.Go.d.c.2. n.14. an hæreditas delata huic filio proditoris auferatur ab eo tanquã ab indigno vt fisco deferatur, vel tãquã inca
58 paci,vt venientibus abintestato deatur vide ibi per eũ.Et an bona futura vel
59 sub cõditione relicta confiscẽtur tradit Pelaez.d.4.p.q.23.& late nos diximus in.l.3.tit.10.nu.141. cũ quatuor sequent.lib.4.supr.& quid ad bona in
60 alio territorio † sita,tradit Pelaez vbi sup.& licet multa alia possent hic cumulari isthæc tamẽ sufficiant pro declaratione huius nostræ.l. posita enim sunt vt iliora& practicabiliora in eius propositum

Ibi,*Y el cuerpo a la nuestra merced*, & sic
60 pœna mortis † ignominiosa apponi solet huic proditori, & de processu formando in hoc crimine,& quomodo procedatur per Inquisitionẽ, & pœ

HISPANA BIBLIOTECA OHYMMETHA

accusationē, & de probationib⁹ eius, & de tortura, & sententia, & appella-
62 tione, & de defensionibus † eorū, vide per Dec. d. lib. 7. à. c. 42. vsq; ad. c. 49. inclusiuè, quæ quia longum esset hic referre eius relatione sufficit denota re, vt titulo finem breuiter imponamus. Et an proditor gaudeat immu-
63 nitate † Ecclesiæ vide Gutierrez in lib. 3. pract. quæstio. quæst. 4. nu. 17. inquit quod sic, sed verius esse contrarium, & in practica receptum inquit Decian. to. 2. de delictis lib. 6. cap. 28. num. 23. cogitabitis vos.

SVMMARIA.

REgi seruit literas eius iniustas non exequens. num. 1.

Principi dicenti aliquem esse rebellem nō est credendum vel o leuato, num. 2. nisi sit notorium num. 3.

Principis verbis narratiuis & dispositiuis attestantis aliquem esse bonis priuatum ob delictum an credendum sit, nu. 4.

Sententia sine citatione lata in hoc crimine proditionis non notorio nulla est, numero. 5.

Præcipites non debent esse iudices in hoc crimine proditionis licet breuiter debeāt procedere, nu. 6.

Notorium vbi est crimen omnis solemnitas iuris videtur remissa, num. 7.

Principis dicto dicentis notorium esse delictū non statur, nume. 8. & cautela iudicis vt pronunciet esse notorium, num. 9.

Princeps potest notoriū rebellem priuare de facto, num. 10.

Notorium quod dicatur, num. 11.

Lex Tertia.

Summarium.

Audiendi sunt spoliati à bonis ob proditionem commissam, etiam si taliū bonorum sit aliquibus per Regē gratia facta. Et est singularis & benigna prouisio & dispositio.

1 IBI, *Algunas cartas desaforadas* quæ licet obediēdæ erant, non tamen exequendæ absque secunda iusione, ex l. si vindicari, & eius materia. C. de pœnis in cuius propositum plura diximus in l. 14. tit. 3. lib. 1. sup. & in toto titulo, *De las prouisiones*, lib. 4. supra, & magnum seruitium Regi facit ille qui literas eius iniustas † supersedit exequi vsq; dū Rex certioretur de iniustitia & expectetur eius secunda iussio, quod quoniā male aliqui miseri cōsiderāt, cotidie videmus timētes, vbi non erat timor, & exequentes iniusta mandata in perniciem animæ suę & etiam Principis ea iubentis, qui si certioratus fuisset de iniustitia reuocaret ea, & ideo ad hanc. l. iudices aduertere debent, nam & Principi dicenti aliquem esse rebellem non est
2 credendum † vel o leuato, secūdum Decia. in dict. lib. 7. to. 2. de delict. cap. 32. nu. 16. nisi sit notorium, † vt per
3 Deci. consil. 544. & idem Decian. vbi sup. c. 45. nu. 25. & idē Deci. in respon. 75. nu. 1. volum. 2. & an verbis narratiuis Principis & dispositiuis attestātis aliquem fuisse priuatum bonis maioratus propter delictum, sit standum, † vide Aymon. de Antiquitem
4 porum part. 1. nu. 5. relatū per Pelaez de maiorat. 4. parti. q. 23. num. fin.

Ibi, *Y nos lo mandamos oyr*, defensionis enim facultas nemini est auferenda, dandaque est ijs, quibus aliquam inquietudinem fiscus infert, ex l. defensionis. C. de iure fisci. lib. 10. & ideo sententia super hoc crimine, nisi esset
5 notorium, lata sine citatione † non valeret, vt per plura concludit Gigas in tract. de crimi. læsæ maiest. sub tit. qualiter procedatur, quæstione. 6. & Decia. consil. 410. nu. 7. in fi. & cōsil. 606. nu. 11.

nu. 11. & i4 relati per Decian. in dict. lib. 7. cap. 42. num. 5. vbi cum sequentibus numeris plura in propositum allegat, & num. fi. inquit, quod iudices in crimine hoc, licet breuiter procedere debeant, non debēt esse præ-
6 cipites, & † Principi festinanti executionem rescribere debēt, cum pœna sit grauissima, & præiudicium.

Ibi, *Sea notorio*, quia vbi crimen est notorium omnis solennitas iuris vi-
7 detur † remissa, vt not. Angel. in l. si vacantia. C. de bonis vacanti. lib. 10 versicu. venio ad secundum articulū principa. oportebit tamen probare quod sit notorium, neque in hoc stabitur dicto Principis, quod sit noto-
8 rium, † quia multa dicuntur notoria, quæ non sunt, vt dicit text. in cap. cōsuluit. 1. de appellatio. & ideo cautela est vt iudex ante omnia pro-
9 nuntiet esse † notorium, secundum Abb. cap. ad nostram col. fi. de iure iuran. & debet esse adeo notoriū, quòd nulla tergiuersatione possit celari, quo casu valebit sententia declaratoria etiam sine citatione: quinimo etiā absque vlla sententia potest Princeps notorium rebellem priuare de facto
10 & manu Regia nullo † formato processu, secundum Soci. consil. 4. nu. 13. volum. 3. Paris. consi. 1. num. 39. vol. 1. tradit hæc Decia. in d. c. 42. nu. 4. &
11 quod dicatur notoriū, † vi. Meno. de Arbit. iud. casu. 166. nu. 1. cum sequēt. & Ant. Gom. tom. 3. Varia. ca. 1. nu. 41.

SVMMARIA.

HOstes publicos domi tenentes puniuntur *num. 1. dum tamen scienter faciant, & per tres dies domi tenent, nu. 2. & 3.*

Filius receptans patrem non punitur, num. 4 vbi num. 5. quid in vxore & consanguineo, vel si vi vel metu id fecit, num. 6.

Scientia debet probari ab accusatore vt de ope auxilio & fauore puniatur, num. 7.

Ignorantia in dubio præsumitur & iuramento probatur, num. 8.

Quælibet causa colorata excusat à pœna ordinaria auxiliatorē vt. n. 9. vbi declaratur.

Lex. 4. Finalis.

Summarium.

Receptans scienter in domo sua & recipiens proditorem vel aleuosum homicidam, vel mortem securam committentem per tres dies & nolens eum tradere, amittit medietatem bonorum iudici, accusatori, & cameræ Regiæ applicandorum.

1 IBI, *Qualquier que acogiere en su casa*, nam & hostes publicos qui domi tenuisset puniūtur, † vt inquit Tulli. in Verrem. 3. & est text. in l. Metrodorum. ff. de pœnis, & dicitur in lege Longob. 3. quod si quis inimicum publicum intra prouinciam inuitauerit aut introduxerit, animæ periculum incurrat, & bona publicātur, & receptantes huius criminis reos capite puniuntur, l. 1. ff. de recepta. Bar. in. l. fi. C de fabricensibus. & in. l. omnes. C. de agric. & cēsi. lib. 10. & hoc ex lege nostra duobus modis restringitur, pri-
2 mo dū tamē scienter † recipiatur, ibi *Siendo le pronado que lo sabia*, vbi dicemus. Secundo quod tres dies † illum
3 in domo tenuerit receptatum, & cū in domo illum haberet noluit eum tradere, tunc enim punitur pœna amissionis medietatis bonorum, denunciatori, iudici, & cameræ applicādorum, idque probatur ex verbis illis, *Y lo tuuiere tres dias en su casa.* iunctis verbis, *Sea tenido de dar el mal hechor teniendo le en su casa y si no le diere pierda*, &c. Eccè igitur clarissime probatam secundam hanc restrictionem, vt cū ijs duobus restrictionibus lex nostra & non aliter procedat. Fallit tamen
4 legis nostræ conclusio, in filio † recep tante patrem pietatis gratia, non vero si animo hostili. vt per Decian. dict. lib. 7. capit. 34. numero decimo, vbi inquit quod secundum circūstan

BAYKOBA БИБЛИОТЕКА ОНУПРИЕНКОВА

tias esset temperanda pœna. Et nu. 11. & 12. idem dicit in vxore & in cõ
5 sanguineo & affini † arcto affinitatis gradu coniunctis, vt excusentur à pœna ordinaria, plus aut minus secundum facti circunstantias. Et nu. 13. idem inquit si vi vel metu cadente in cõstantem virum quis coactus
6 esset illum recipere in domo † sua.

Ibi, *Siendo le pronado que lo sabia quando le recibio en su casa.* semper enim vt quis de ope consilio, fauore, vel auxilio teneatur, debet scientia criminis
7 probari † ab accusatore, ex gloss. in l. 1. ff. de receptato. Ruynus consi. 1. num. 2. volum. 5. in dubio enim ignorantia præsumitur, vel iuramento ac-
8 cusati probabitur. † vt per Decian. in d. c. 34. nu. 7. vbi & inquit optime quod vbicũque potest dari causa aliqua colorata propter quam motus fuerint ad auxilium præstandum, non autem vt Principẽ offenderent, saltim
9 principaliter excusabuntur † à pœnis criminis huius. Et hæc pro hac lege & toto titulo sufficient, quoniam si omnia scripta in hac materia essent referenda integrum fieret volumen, & quia non omnia sunt scribenda sed principaliora vtiliora & practicabiliora omisi multa & hæc elegi & scripsi pro huius tituli declaratione, & legum in eo contentarum, vt ad alia deueniamus.

TITVLO. XIX. DE LOS Amancebados.

CONtinuari difficulter titulũ ad præcedentem posse videtur, sed faciliter continuabis si ad. .6. infra eodem, respexeris, quæ pœnam medietatis bonorum amissorum imponit homini vxorato habenti concubinam in domo, in qua viuit cum ea, vel publicus est concubinatus, quæquidem pœna amissionis medietatis bonorum aleuosis imponitur, & sic vt aleuosus talis concubinarius iudicatur, ex dict. l. sexta, & ex subscriptione illarum appositarum in fine tituli præcedentis, & sic cum in præcedenti titulo, dictum sit de proditionibus, & aleuosis, nimirum si sequatur post eum noster hic titulus, & nulla alia melior continuatio eius ad præcedentem dari potest, & in huius Rubricæ declarationem antequam ad legum declarationem deueniamus aliqua adnotanda erant, sed quia in

in progressu tituli melius adaptabuntur ibidem inserentur.

SVMMARIA.

HOnestas dicitur implemẽtum bonorum morum ad vitam mundam faciendam num. 1.

Testator legans mulieri donec honestè vixerit, intelligitur, id est donec honorem suum seruauerit. num. 2.

Clericorum honestas, vel inhonestas, in quibus consistat. num. 3.

Honestatis plura singularia. numer. 4. vsque ad. num. 9.

Antiquis patribus ad prolis procreationem vltra vxorem permittebantur concubinæ, quæ appellabantur Ancillæ & habebant aliquid de ratione vxoris aliquid de ratione concubinæ, num. 10. & 11.

Sacerdotes antiqui etiam obseruabant honestatem quandam vt num. 12.

Coitus carnalis in clericis iure omni reprobatus est. numero. 13. vbi numero. 14. quid de iure ciuili cum numero. 15. 16. & 17.

Concubinatus iure naturali prohibitus, nu. 18. & diuino, vt ibi & iure canonico, numero. 19.

Clericis matrimonia etiam prohibentur licet Græci aliud faciant, numero. 20. & 21.

Concubinatus omnibus interdictus est, numero. 22.

Fornicationem simplicem asserere non esse peccatum mortale hæreticum est, numero. 23, & sic omnis coitus præter matrimonialem mortale peccatum est, vt numero. 24. licet quoad forum seculare simplex inter solutos fornicatio non continuata non punitur, numero. 25.

Clericus Fornicator qualiter puniatur in foro canonico, num. 26. & 27.

Soluti si consueſcant coire carnaliter etiã in seculari foro puniuntur extraordinarie & grauius si moniti non desistant, num. 28.

Peccatum veniale per perseuerantiam fit mortale, num. 29

Concubinatus etiam iure partitarum reprobatur, num. 30

Clericus minorum ordinum an puniatur vt concubinarius sicut si esset maiorum, num. 31. cum sequentibus aliquibus vsque ad. 37.

Dictio, maximè, vel præsertim implicat casum magis dubitabilem, numero. 32. licet aliquando taxatiuè, apponitur, numero. 37.

Clericus à quo appelletur sic num. 38.

Mathias primus per Apostolos fuit ordinatus, num. 39.

Socerdos id est sacra dans, num. 40.

Antiquitus scelerati homines sacrati dicebãtur, nume. 41. secus est in Christiana rep. num. 42.

Sacerdotibus ostenditur concessam facultatem absoluendi per Lazarum iuscitatum traditum discipulis ad illum soluẽdam à ligaminibus, quibus inuolutus erat, num. 43.

Sacerdotis proprium est esse mediatorem inter Deum & populum, num. 44.

Sacerdotes sunt quasi os commune populi, num. 45.

Sacerdotium omnes commendarunt, numero. 46.

Clericus in omnibus sui corporis membris à vertice capitis vsque ad pedes debet honestatem habere, num. 47.

Clericus castitatem promittit siuè expresse siue tacite, nu. 48. & nu. 54. & 55.

Differentia maxima est inter Græcos & Latinos clericos. nu. 49.

Clericus ordinis sacri si contrahit matrimonium, nullum est, & excommunicationem incurrit ipso iure. numero. 50. & 51. & ideò inquisitores contra tales procedunt, num. 52.

Papa an possit dispensare vt ordinatus in sacris vel monachus possint contrahere matrimonium, num. 53.

Fornicatio & corpus & animam maculat, num. 56.

Deo magis placet rugitus leonum siuè mugitus boum vel grũnitus porcorum quam cantus clericorum luxuriantium, numero. 57.

Laici an possint audire missam sacerdotis luxurios. numero. 58. & 59. & 60. & 95. declaratur.

Concubinarius notorius est suspensus ab officio

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ІМЕНІ ІВАНА

officio & beneficio, num. 61.
Concubinatus notorius ex quibus iudicetur, num. 62.
Clerici concubinarij notorij non possunt interesse in choro, num. 63.
Parrochiani non tenentur clericis concubinarijs oblationes voluntarias offerre. n. 64.
Clericus fornicarius notorius efficitur irregularis si ante peractam pœnitentiam celebrauit, nu. 66. & num. 67. quando dicetur peracta pœnitentia.
Clericorum concubinatu tria mala oriuntur num. 68.
Concubinarius vt quis possit accusari debet esse in concubinatu tempore accusationis, num. 69. vsque ad 75. inclusiuè.
Verbum sum es fui denotat substantiam, numero. 70.
Requisitum in præsenti non verificatur in præterito, num. 71.
Concubinarius olim & hodie præsumitur ni si contra probetur, num. 72. & 73.
Concubinatus non præsumitur continuatus ex triennij emendatione, nn. 74.
Libidinis vitium & si vehemens fuit in adolescentia in senectute præsumitur extinctum. num. 75.
Peccata occulta non habent vindictam in foro iudiciali, num. 76.
Clericus etiam si sit infamatus se habere secreto concubinam non debet statim Episcopus procedere cõtra eum publice, sed præcipere vt se expurget, nn. 77.
Suspectum est clericos in domo sua habere mulieres à iure non permissas, num. 78.
Monialem professam cognoscens adulterium stuprum & sacrilegium committit, cum Virgine stuprum, num. 79.
Soluta commiscens se carnaliter cum clerico non committit sacrilegium sed simplicem fornicationem, nu. 80. & 82. quòd neque adulterium, neque incestum, vt nu. 82.
Mulier soluta coiens cum soluto non est punienda pœna concubinatus, num. 83.
Apprehensio concubinariorum non requiritur sed sufficit probari, num. 84. & 85.
Domus clericorum perquiri per iudices non licet, num. 86.
Concubina publica quæ dicatur, numer. 87. & 88.
Excommunicatus publicus ille dicitur, qui pro tali reputatur in populo, num 89.
Concubina tripliciter dicitur, nu. 90.
Concubinæ & concubinarij appellatione qui contineantur, num. 91. & 92.
Concubinarij terminus accipitur large, nu. 93. & largissime, nn. 94.
Verbum, Casado, à communiter accidentibus non intelligitur de desponsato, nu 95.
Communis vsus loquendi etiam in statutis præfertur propriæ significationi, nu. 96.
Lex vbi potest operari intellectum proprium non operatur abusiuum, num. 97.
Verba legis debent intelligi verè & propriè, non fictè, num 98.
Verba legis cui non conueniunt, neque eius dispositio, num. 99.
Referendum ad prius, vel posterius, referendum est ad propius, num. 100.
Verbis legis debemus esse cõtenti num. 101.
Pœnalis dispositio stricte est interpretanda, num. 102.
Sponsam pro vxore haberi est per fictionem, num. 104.
Priuationi non est locus nisi in casibus à iure expressis num. 105.
Appellatione viri & vxoris cõtinetur sponsus & sponsa in fauorabilibus non verò in præiudicialibus, num. 106.
Concubinarij triginta pœnas, remissiue, num. 107.
Clericus concubinarius an deponendus vel suspendendus ab officio & beneficio, num. 108. & num. 109. & 110. quòd si celebrat antequam pœniteat irregularis est & nu. 111. lex partitæ allegatur ad hæc.
Clerici concubinarij puniuntur arbitrio iudicis, num. 112. & num. 113. quod attento concilio Tridentino.
Concubinatus pœna quoad laicos coniugatos quę, num 114. & 115. & 116. quid quoad concubinas, & num. 117. quid si est vxorata.
Authoritas Pauli de fornicarijs recitatur in num. 118.
Concubinarij publici morientes carent sepultura, num. 119.
Coniugatus habens concubinam in domo & ejciens vxorem alenis est. 120.
Testes de concubinatu deponẽtes quid debẽt aduertere, num. 121.
Iudices seculares quando contra concubinas clericorum procedere possint. nnm. 122.
Exilium imponendum concubinarijs quomodo imponendum, num. 123.

Lex

Lex Prima.

Summarium.

Clerici vel monachi vel vxorati publici concubinarij, quibus afficiantur pœnis.

BI, *Deshoneſta*, nã cum clericis & monachis principaliter honeſtas conueniat, quæquidẽ honeſtas simplemẽ tum dicitur bonorum morum ad vitam mundam † faciendam, vt inquit l. 37. tit. 6. partit. 1. vbi glo. 1. ex Bald. in Rubric. extra de vita & honeſt. cleri. inquit quod dicitur honeſtas quaſi honoris ſeruans ſtatum, & quod honeſtas & verecundia ſororizant, & vtraque caſtis moribus perſeuerat, & ideò ſi teſtator legat mulieri donec honeſte vixerit, intelligitur, donec honorem ſuum † ſeruauerit, ſi clerici hanc non ſeruauerint, ſed potius immundit ijs & carnalibus deſiderijs ſe immiſcuerint, iuſtiſſime dicit lex noſtra in præſenti, in honeſtam rem clericos tales exercere, & in quibus hæc inhoneſtas vel honeſtas clericorum † cõſiſtat tradit Hoſtien. in ſumma, ſub titulo de vita & honeſtat. cleric. §. ſecundo, & vt à iure diuino ita à iure humano honeſtas attẽdi deſideratique ſolet, ex quo primo † inquit text. in l. ex damni infecti, in fine princip. ff. de dam. in fect. honeſtatis modus ſeruãdus eſt, non immoderata cuiuſque luxuriæ ſubſequenda, ſecundo † dicit tex. in l. fi. C. ne fil. rem quam vẽd. enum. lib. 10. retractare fiſcum quod ſemel vendidit æquitatis honeſtatiſque ratio non patitur. tertio † dicit

1 2 3 4 5 6

text. in cap. i. de for. fide in vſiferi, vaſſallum debere domini ſui honeſtatẽ procurare, & idem dicit text. in capit. de forma. 22. quæſt. 5. quarto dicit text. in cap. honeſtũ, ea cau. & quæſt. honeſtum videtur, † vt qui in ſanctis audet iurare, hæc ieiunus faciat cum omni honeſtate & timore Dei, quinto dicit text. in l. non aliter. ff. de vſu & habit. nõ aliter mulier (cui eſt ceſſa habitatio) hoſpitẽ recipere poteſt, quã ſi is ſit, qui honeſte cũ ea, quę vſum habeat, habiturus ſit Sexto † inquit text. in l. eos qui circa medi. ff. de decurio. inhoneſtum puto eſſe perſonas flagellorum ictibus ſubiectas in ordine recipi, & maxime in eis ciuitatibus, quæ copiam virorum honeſtorum habeant. Septimo † dicit text. in l. ſemper. ff. de ritu nupti, ſemper in coniunctionibus matrimonijorum nõ ſolum quid liceat conſiderãdum eſt, ſed etiam quod honeſtum ſit, & ideo ex iure canonico, cui ſtatur in materia matrimoniali ſi inter cætera impedimenta matrimonij cõperitur impedimentũ publicę honeſtatis, quod ex ſponſalibus oritur, & nedũ matrimonũ impedit, ſed etiã dirimit ità contractum, cap. duo pueri, cum glo. verbo, honeſtatis, de deſponſa. impub. capit. 1. §. 1. &. § porro, eod. tit. in. 6. de quo impedimento publicæ honeſtatis habemus iam decretum. 3. ſeſſione. 24. Concil. Trid. & motum proprium inter nouos motus proprios inſertum.

7 8 9

IBi, *Y reprobada coſa es en derecho*, adeo vt licet antiqua lege diuina permiſſum eſſet patribus antiquis habere vltra vxorem etiam concubinam ad prolis procreationem † erãt enim (vt ſcribit Lippomanus ſuper Geneſis c. 22.) cõcubinæ nõ illegitimæ, & fornicariæ, ſed vxores minime principales, quarũ filijs nõ debebatur hæreditas, nec æqualis honor nec ſacerdotiũ nõ primogenitura, munera tãtũ recipie

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

bant, & mutua se charitate complectebantur, & se se iuuabant: vt eum referens inquit Menoc.lib.2.de arbitra.centuria.5.casu.418.num.14.& 15. vbi num.16. asserit quòd hæ concubinæ † interdum appellabantur Ancillæ,vt habetur Genesis.35. cum Sara dixit ad Abraham, eijce Ancillam hanc,& filium eius,habebantque hæ concubinæ aliquid de ratione vxoris, & aliquid de ratione † concubinæ,vt explicat San.Thom.in.4.sent.dist.13. quæst.1.artic.tertio,& Couarru.in.4. part.1.cap.4.num.8.tamen adhuc tũc in lege illa veteri in sacerdotibus quædam honestas † & reuerentia obseruabatur,nam Sacerdotes, quierãt destinati ad portandum arcam fœderis Domini debebant prius ab immunditia cuiusque fornicationis esse mundati & sanctificati,vi habetur.1.Regũ cap.8.sanctificarunt Eleazarum vt custodiret arcam Domini, & etiam. 1. Paralipom.c.15.sanctificati sunt sacerdotes & Leuitæ vt portarent arcam Domini, prout hæc & alia plura in propositum tradit Bermom Chouer. in tract.de publi. concubin .in princ. num.16.cum.3.sequens.in volum.11. tracta.diuer.Doctorum part. 1. vbi inquit quòd si sacerdotes veteris testamenti hæc obseruabãt, multo fortius nouæ legis sacerdotes id debent obseruare,& ab omni immunditia carnis abstinere,vt in hac lege dicemus, & coitus carnalis in eis iure omni est reprobatus, † & sic hos fornicarios clericos acriter persequitur Paul.ad Corin.5.&.6.&.ad Galat.6.& ad Ephes.5. ad eo vt licet de iure ciuili antiquo † permissus videbatur cõcubinatus, vt ff.&.C.de cõcubi. & lex ciuilis appellat has concubinas vxores iniustas, quæ ducebãtur non obseruato solemni more, qui in ducendis iustis vxoribus obseruabatur, leges enim Romanæ ethnicæ significant per concubinam mulierem in domo retentam quasi quandam † vxorem vt ex. l.in concubinatu.ff.de concubi.notat Narrus in cons.7.num.5.ad fin. de spõsali.& Menoc. vbi suprà numer.16.vbi num.17.inquit de istis iniustis vxoribus loqui Vlpianum, in.l.si vxor,in principio.ff.ad.l.Iul.de adulter.quem locum dicit optimè declarare Flotoma. Cuia.Tira. Renar.per eum ibire latos,& quòd in ipso iure ciuili honestum erat hoc nomen concubinarus & concubinæ,sicuti scribunt Alcia.& recentiores in. l.Massurius. ff.de verbo.sig.de iure tamen ciuili hodierno concubinatus iam † est prohibitus, cum fornicatio prohibeatur ex auth. de leno verſic.mulieres col.3.& in.c. 1.de filijs nat.ad morga. cont. vbi dicitur, quòd fornicatio est peccatum, & idem probatur in auth.scenicæ mulier. coll. 5. & in auth. qui mo. natu. effi.legi.§.illud col.6.& text.in.l.fi.C. cõmunia,de succesio.&not.gl.&ibi, Bart.in.l.pen. ff.de concubin. & in.l. in liberè.ff.de ritu nupri.& hanc esse communem testatur Feli.relatus per Auen.c.26.præto.num.1.lib. 2. etiã si Paleotus in tract.de nothis & spur.c. 12.ad fi.relatus & secutus per Menoc. vbi sup.n.fi.aliud velit,& Clarus lib.5. sent.§.fornicatio num.6.vbi dicit per iudices seculares concubinatum non puniri, sed male loquitur in hoc:rectius tamen ipsi sensissent, si nec approbatum, † nec reprobatum, sed toleratum de iure ciuili dixissent esse cõcubinatum,& sic non punibilem, vt aduertit.Did.Per.in.l.23.ti.3. li.1.Ord. colu.169.& põderat ad hoc,proœmiũ tit.14.part.4.ibi *Consintieron les q̃ algunos las pudiessen auer sin pena tẽporal*,&.l.1.ibi *segũ las leyes* , & in. l. 2,eo titulo. & partit.sed vt dictum est etiam hodie de iure ciuili est reprobatus concubinatus,nam si ex dictis legibus fornicatio simplex reꝓbatur multo magis cõ cubinatus,& assidua carnalis conuersatio. Imò & de iure naturali ac etiam diuino asserit esse concubinatum † prohibitum Ioan. de Turrecrema. in cap.quod autem,artic.1.32.quæst.4.c. meretrices,ea cau.& quæst.Didac.Perez,vbi suprà vbi iure optimo reprobat Alex in.l.ex facto.§.si quis rogatus num.13.ff.ad Trebel.asserentem,concubinatum non esse de iure naturali prohibitum,contra quẽ & tenet Bermon.in tract.de public. concubi.§.& cum omne fornicationis crimen nu. 1.cum sequent.fol.392. part.2.tractatus.11.diuersorum Doctorum, itidem etiam de iure canonico † est prohibitus concubinatus,& maxime in clericis,vt patet ex cap.1.& cap.de illo,& cap.nullus,& cap.præter hæc.32.dist. & fere per totam ipsam distinctionem,& per totã.27.&.28.dist.vbi non modo concubinatus,sed & matrimonia clericis prohibẽtur, quicquid orientalibus Græcis aliud permittatur, † de quibus in cap.aliter.31.dist. cum concor.&.l.39.titul.6.partit.1.vbi dicitur quod orientales ij clerici noluerunt promittere castitatem, occidentales verò non aliter ordinantur nisi castitatem † promittant, Ecclesia nãque catholica Sacerdotibus, & sacro ordine præficiendis continentiam,& castitatem indixit, vt est videre per confirmatum Carthaginense.Concilium.2.in cano.2.doctrinam Apostolorũ allegans,vt habetur in cap. cum in præterito.84. dist. diffinit etiã Calistus Papa in cap.presbyteris.27.dist. sanctus Papa Innoc.in. c. proposuisti. 82. dist.& Gregor. Pontifex scribens Petro subdiacono dicebat, nullum facere subdiaconum præsumant Episcopi, nisi qui sevicturum castè promiserit,quia nullus ad ministerium altaris accedere debet, nisi cuius castitas antè susceptum ministeriũ fuerit approbata, habetur in cap.1.28. dist. & per totam,&.31.dist.& etiam.32.plura in hac rem allegat Gracia.& videnda est glo.Sacramentis,in dict.cap. in præterito,& glo. verbo planè in dict.c. ppo fuisti,bonus text. in cap. vni. de voto in.6.ibi,per susceptionem sacri ordinis,& per totũ de cleri.qui nup.cont. non pos.in nouellis,& in cõstit.3.Leonis Imperatoris,& facit text.in capit. vt clericorum,de vita & honest.cler. vnde Concilium Tridentinũ sesion. 23.de refor.capit.13.illis conferendos esse maiores ordines statuit , qui sperent Deo authore se continere posse: nam si gentilium Sacerdotes (de quibus Textor in officinæ tomo.2.tit.Sacerdotes eorum) cum falsis & immũdis demonstrassent dæmonibus,Psal. 95.omnes dij gentium dæmonia, sanctus Antoni.partit.3.titu.14. cap.7.§. 1.in princip . Castro , aduersus hæres. verbo Sacerdotium.1.hæresi.1.versic. admoneo,castitatem seruabant,teste sancto Augustino, in sermone. 37. in fine,ad fratres in eremo , vel castrando se ipsos , vel abstinendo à cibis venerem prouocantibus, vt tangit Textor,vbi suprà tit.castissimi,versic.origines, & copiosè Tira in.l.15.cõnubi. num.119. &. 121.& sequen.quid Dei veri Sacerdotes facient ministrantes illi,qui per Moysen,Leuit.cap.20.dicebat, Sancti estote, quoniam ego sanctus sum.cap.plurimos 82.dist.& qui per Esaiã.c.5.dicebat, mundabimini, qui fertis vasa Domini , & per Apost. ad Titum capi.1. omnia munda mundis,nam qui sancti nõ sunt sancta tractare non debent capit. Maximianus 81.dist.& beatus Iacobus,in sua canonica loquens ad eos ait, mortificate mẽbra vestra,quæ sunt super terram, nè incidatis in fornicationem,immũditiam, libidinem,& malam cõcupiscentiam, quia propter talia venit ira Dei in filios incredulitatis, nam vt dicitur Genes.6.quod filij Dei videntes filias

ПЛЯСОВА В.В. ЕТИКА ОНУТІЯ І ЗАЕВИЗОРА

filias hominum,quòd pulchræ essent acceperunt sibi eas in vxores, interpretes enim ibi filios Dei, sacerdotes intelligunt,& ea de causa Deus iratus immisit diluuium, vt & facit optimè nume. 25. vbi dicitur, quod filij Israel fornicati sunt cũ filiabus Moab, cum quibus omnis coitus secundũ legem prohibitus erat, ideò iussu Domini per Moisem occisi sunt vno die viginti quatuor millia hominũ, postremò que, omnino quibuscunque interdictus est † cõcubinatus, ex decreto Cõcilij Tridentini de refor.sessio. 24.ca. 8. & iterum in decreto.14.session.25. clericis concubinarijs pœna imponitur,imò & simplex fornicatio prohibetur,vt ex dictis apparet, adeò vt asserere simplicem † fornicationẽ non esse peccatum mortale, esset hæreticum,vt in Clementina ad nostram versi. septimo quòd mulieres de hæreticis, notat Castro,aduersus hæreses,verbo fornicatio,& Iulius Clarus, in lib.5.senten. §.fornicatio num.primo & Michael Salon, in. 1.tomo de iust.& iure in.2.2.diui Thom. quæst.4. de dominio artic.1.col.386.& sic est sine dubio † omnem fornicationem,& coitum ad mulieres præter matrimonialem esse peccatum mortale,& omni iure reprobari,licet quoad forum seculare † simplex fornicatio semel aut bis commissa inter solutum & solutam in secreto,& furtim non punitur in foro fori, imò etiam si publicè cũ meretrice habeatur semel aut bis, secundum Auend. capi.26.Prętorum num.3.lib.2.& Auiles, cap. 47. prætoverbo *Casado*,num.6.fol.245.& Matiẽço,quem post hæc scripta vidi in hoc in.l.6.tit.8.glo.2.num.7.&.8.lib. 5.suprà, monentur tamẽ si scandalum adsit licet si clericus sit hic fornicator punitur in foro canonico secundum aliquos de positionis pœna,sed secundum alios & magis communiter sus-

22

23

24

25

26 pensionis † pœna,tantum punietur, vt inquit Clarus in dict. §.fornicatio nume. 3.vbi tamen inquit quòd propter fornicationem,quæ habet defor-
27 mitatem clericus deponendus est † & ibi hanc communem testatur, de quibus & tradit Bern.Diaz,& eius additio in pract.cano .in cap. fornicarij, & Didac.Per.in dict.l.23.titu,3.libr.1. ord.col.170.sed si fornicatio etiam inter solutos sit adeo consueta.& infamata,quòd illa soluta adquem solutus accedit dicatur concubina illius soluti,& ita in vicinia nota habetur, tunc propter consuetudinem, & diffamationem transit in concubinatum, & tãquam publicè peccantes, licet sint
28 soluti puniri possunt etiam in seculari foro † extraordinarie saltim,& si moniti non desistant grauius punientur, vt per Auend.vbi suprà nume. 4.nam cum in concubinatu sit perseuerantia est præsumptio quædam infidelitatis,& cum etiam veniale peccatum
29 per perseuerãtiam † fiat mortale cap. vnũ.§. criminis.25.dist.sic & mortale ex perseuerãtia fit grauius.cap. forus, de verbo.signi.& ideo recidiuatio aggrauat peccatũ, quia nouissima sunt peiora prioribus,vt habetur Lucæ.11. & Ezechi.18.& in.c.si vir, de adulter. &.cap.iuuenis,&cap.irrisor,de pœni. dist.3.nam & ex multiplicatione delicta fiunt capitalia.l.capitaliũ.§.solent ff.de pœnis,not. Decian. tomo. 2. de
30 delict.lib.6.cap.21.num.5. sic etiam & de iure partitarum † concubinatus reprobatur ex.l.43.&.44.ti.6.p.1.& itidem ex tit.nostro,&.l.36.tit.6.lib.3.suprà & sic omni iure reprobatus est, vt & per Maienço,in.d.l.6.tit.8.glos.2.n. 6.lib.5.suprà,vnde merito lex nostra dixit concubinatum esse â iure reprobatum,maximè in clericis & personis ecclesiasticis, & Religiosis,qui quidẽ grauiter essent puniendi si in hoc peccato reperirentur adesse, sed proh do-

lor,

lor,Deus medeatur qui potest, prout exclamat Matiençó vbi suprà nume. 10.&.11.

Ibi,*Que los Clerigos y ministros de la santa yglesia*,notandum est verbum,*Clerigos*, quasi etiam clericus minorũ ordinum sub dispositione nostri text.cõ prehẽdatur, cò quòd clericus dicitur seu appellatur minorum ordinum,&
31 qui ordinem † aliquem clericalẽ habet,vt sunt omnes illi nouem,qui nominantur in. ca. cleros vertic.generaliter. 21. dist. vbi dicitur, generaliter clerici nuncupãtur omnes, qui in Ecclesia deseruiunt,refert Alber.Troci. de vero & perfec. cleri.lib.1.ca.1.quibus etiam verbis loquitur lex nostra, dum dicit, *Clerigos y ministros de la santa Yglesia*,& sic illi minorum ordinum, qui ecclesię deseruiunt, &consequenter istorum etiam concubinæ videntur in lege nostra comprehensę, sicut & Sacerdotũ,præsertim atteatis verbis sequentibus legis nostræ ibi,*Mayormente Sacerdotes*,nam dictio illa *Mayormente*,latiọ, maxime,vel præsertim,†
32 implicat casum magis dubitabilem, vt est glo.pen.in.l.illud.ff.ad.l.aquil. & habetur in.l.1.C.ne filius pro patre & notatur in.l.qui se patris. C. vnde libe.& sic implicat casum præcedentem de clerico minorum ordinum, & decret.14.Concilij Trident.sessio. 25.de refor. de quibuscunque clericis loquitur,in hac tamẽ materia clericorum cõcubinariorum, minorum tamẽ ordinũ, si habeant beneficia Ecclesiastica,quorum occasione omnino coram Ecclesiastico conueniendi sunt,ex cap.clericus de iudi.& cap. si diligenti,& cap.cũ contingat,de foro comp. maxime in criminalibus, vt ibidem probatur, eorum concubinæ
33 cẽsentur etiã in nostro tex.† comprehensæ,& id colligitur ex.l.3.infra eod. dum dicit *Clerigos y beneficiados*,& sic ex decreto illo 14.Concilij Triden.suffi-

ciet pensiones habere,cum eis priuet eos, sed si beneficia ecclesiastica non possideant clerici ij minorũ ordinum coram seculari conueniuntur in ciuilibus & criminalibus, qui si forum seculare non declinauerint, & priuilegio fori vti noluerint, per secularem
34 ipsum † sententiari possunt, & tunc ipse & concubina nõ puniẽtur vt concubinarij,quia soluti sunt ambo, neque potest dici clerici cõcubina, cum ipse clericus nolit vti fori priuilegio, & si fori priuilegio vratur & allegeret se clericum & remitti ad ecclesiasticũ, & eius foro debet gaudere, tunc vtique cõcubina eius, vt clerici concubi-
35 na punietur † per secularẽ iudicem ex lege nostra, quæ omnes clericos comprehendere videtur,quo ad concubinatum,& eius pœnas, licet quoad hoc vt filij eius dicantur,naturales ve filij clericorum, pater eorũ debet esse ordine sacro initiatus,vt dixi in l. 7.tit.8.num.50 lib.5.suprà & sic quoad concubinatum non requiratur ordo sacer,sed quod dictum remanet,& quòd idem sit in hoc casu, quod est quando habet clericus minorum ordinum beneficium ecclesiasticum,sed si contra ipsam mulierem solum procedatur per secularem vel ecclesiasticum iudicem tanquam contra clerici concubinam, tunc vtique si amasius non erat beneficiatus neque sacro ordine insignitus, non punietur pœnis
† concubinę clerici,eo quod nescitur
36 an clericus hic vellet vti priuilegio fori ecclesiastici,verũ tamen quia materia ista odiosa (vtpote pœnalis) videtur, solum asseri posse, censendum esse; comprehendi in lege nostra cõcubinas clericorum sacrorũ ordinum in sacris cõstitutorũ,ex dictis per Abb. in Rub.n.4.de vita & hon.cler.& in.c. siquis quã.n.1.ale cohabit.cleri & mulie.& latius in capi.3.not.1. de postulapræla.& Feli.in cap. non dubium nor.

2.de

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA OVIEDO

2.de sent.excom. neque obstare verba sequentia nostri tex.ibi *Mayormente Sacerdotes*, vtpotè quia dictio illa, ma-
37 yormente, latinè, maximè aliquando apponitur pro dictione taxatiua, † vt apparet ex text. iuncta glos. maximè in cap.cum contingat, de foro comp. & consequenter destruitur distinctio sup. adducta, sed quia hic intellectus nimis diluit literam nostri tex.tum quia cum primo de clericis dixerit, & posteà maxime de sacerdotibus appo suerit verbum, omnino intelligẽdum est dictionem illam, *Mayormente*, non stare taxatiue, sed implicatiue, vt in cludat etiam clericos minorum ordi num secundum quod dictũ remanet, & quia si taxatiue staret presbyter tan tum cõtineretur sub illo verbo, *Sacerdotes*, nostri text. ex dictis per Abb. d. cap. siquisquã. n.2. & ideo distinctio mea videtur tenenda in hac materia, quæ licet pœnalis sit resultat in clericorum honestatem & decorem & bonum publicũ, & ideò videtur extẽ denda potius quam restringenda, nihilominus tamen super his cogitabis quia in propositum nostrũ vsque nũc neminem vidi de ijs disceptãtem per membra & sigillatim, & Auend.in. d. cap.26.præto.num.10.lib.2.non ita declarat dubium hoc, neque ita illud distinguit, sed potius videtur ab ijs dissentire, & declarat quid in concubina commendatorum in num.11. & Auiles capit. 47. prętorum glo. *Con clerigo*, num.3.dissentit etiam, & sic tu latius cogita.

Ibi, *Que son elegidos en suerte de Dios*, nam cleros & clericos (secundum Beatum Isido.rin lib.7. etymolo.cap. 12. vt habetur trãssumptiue in cap.cleros, in principio.21.distinctione) hinc
38 appellatos † credimus, quia Mathias sorte electus est, quem primum per Apostolos legimus ordinatum, cleros
36 enim Græce, sors † latine, vel hæredi tas dicitur, propterea ergo dicti sunt clerici quia de sorte Dñi sunt, vel quia Domini partem habent, idem dicitur in cap.cum secundum, de præb. & in cap.duo sunt genera. 12. quæst. 1. vbi & dicitur quod duo sunt genera Christianorũ, est autem vnũ genus, quod mancipatum diuino, officio & deditum contemplationi & orationi ab omni strepitu temporalium cessare conuenit vt sunt clerici. & vi.l.i.tit.6. part.1.

40 Ibi, *Sacerdotes*, idest, quasi † sacra dans cap. cleros. §. sacerdos. 21. distinctione Iacob.de Concilio, lib.1.artic. 4 nu.3.vnde Archidia.Floren. 3.part. suæ summæ.tit.14. cap.7.nu.1.inquit, sacerdos dicitur quasi sacra dans, sacra docens, sacer dux, quæ Cassane.in catalo.glori.mun.4.parte conside. 3. his versibus recollegit.

Sacris dotatus, vel sacris deditus, atque sacradans.
Sacra docens, sacra dos vel dux sacer, esto sacerdos.

Quãuis enim antiquitus scelerati homines, & qui supplicio digni iudicabã
41 tur, sacrati dicerentur, † vt aduertũt Cælius Rodiginus, lectio, antiqui. lib. 7.cap.11. Corras.in.l.in tantum. §. sacræ res, num.3. & 4 ff. de rerum diuis. Marquardus de Susanis in tract. de Iudæis. 3.part.cap.1.num.17. & Couarr. in cap. alma mater part.1 §.8.num.6. post medium, in Christiana tamẽ Repub. Dominos sacerdotes, ideo sacris dotatos appellamus, quia ipsi ineffabi
42 lium sacramentorum † administrandi potestatem sunt consecuti. Verba namque illa, quorum remiseritis peccatare mittuntur eis, & quorum reti nueritis, retenta sunt, & similia, Matthæi cap.16. & Ioan.c.10.ad solos Episcopos, & sacerdotes pertinere, declarat Cõci. Trid. sessione.14. in principio cap.6. & cano.10.de pœniten. nam &

Laza-

Lazarum de monumento iam suscitatum obtulit dominus discipulis soluẽdũ, per hoc ostendens concessam sacerdotibus soluendi potestatem, † vt
43 considerat sanct. August. relatus in.c. quem pœnitet, versic. Lazarus, de pœni.dist, 1.propriũq; est sacerdotis esse mediatorẽ inter Deũ † & populum,
44 in quantum legem diuinam populo tradit, & iterum in quantum preces populi Deo offerũtur, & pro peccãtis populi Deo aliqualiter satisfaciunt, vnde Apostolo dicit ad Hebræos, omnis Põtifex ex hominibus assumptus, pro hominibus cõstituitur in his, quę sunt ad Deum, vt offerat dona, & sacrificia pro peccatis, & etiã vt dicit S. Tho. in.4.distin.14. & .25. Sacerdotes orant pro nobis, vt Deus nostri misereatur, & nobis compacificetur, vt patet de Celeb.miss.cap.presbyt.21. distin.cap. 1. & 2. & plene per Ber. de Bust.in.2. part. Rosarij sermo. 25. litera. n. & vt practice loquamur inquit Cassan. vbi suprà sacerdotes sunt quasi os commune † populi, quo plures Deo lo-
45 quuntur: & ideò semper in suis publicis orationibus dicunt, quæsumus, & non quæso, oremus, & non oro: sunt enim tanquam publica persona, semper pro populo orantes ex vinculo charitatis, & ideo nulla fuit tam fera & barbara natio, quæ suo intelligẽdi modo, sacerdotium non commendauerit, † vt tangũt sanctus Antonius in
46 summa part.1.tit.1.capit.2. §.4. versic. tertium notum, Mar.Ant.Marsilius, de reddi.ecclesiasti.c.17. omnino videndus, & Catechis.ad parrochos, titul.de ordinis Sacramento, in versic. his igitur, circa mediũ, quinimo apud antiquos eundem fuisse Regem & sacerdotem ex beato Isidoro constat, relato in ca.cleros, versic. nam maiorũ, 21.distin. & in cap.duo sunt genera.12. quæst.1.ibi, si namque sunt Reges, id est se & alios in virtutibus regentes, & ita in Deo regnum habent, & hoc designat corona in capite, tangit Coua.in præfa.ad Clem.si furiosus, de homici. vnde pater misericordiarũ Deus cuius miserationes super omnia opera eius, psal.144. pro hac publica & cõmuni omnium vtilitate, sacerdotes esse, omni tempore voluit, vt habetur in Conci. Trid. sesio. 23. in principio cap.1.ibi, in omni lege sleterir, in lege namque naturæ primogeniti erant sacerdotes, vt de Melchisedech, pater, Gene.c.14. in lege Mosayca, Aaron, & filij eius constituti fuerunt, sacerdotes, vt patet Exod.capit.40. & optime per Cassane. vbi suprà conside.2. in lege autem gratiæ sacerdotes esse notorie constat.

Ibi, *En quien deue auer toda limpieza*, nã vt inquit Ambrosius, in cap. cui portio. 12. q.1. cui portio Deus est, nihil debet curare nisi Deum, ꝙ si nihil aliud quã Deum curare debet, mundus debet esse totus, quoniã ipse dicit, sancti estote, quia & ego sanctus sum, & ideo clericus in omnibus sui corporis mẽbris a vertice capitis vsque ad pedes
47 † debet honestatem & mũditiam ostendere vt patet ex Alberto Trocio, de vero & perfe.cler. lib.2.c.ii. per totũ, vbi inquit ꝙ vt breuiter cõcludatur debẽt clerici boni omnibus corporis sensibus esse, qui sunt quinq;, visus & auditus, gustus, tactus & odoratus, ita vt in omni mẽbro corporis sui, in omni deniq; signo, gestu, actuq; suo, quã dã honestatẽ puritatẽque præseferre vt singulariter inquit ibidem Trotius ostendere Speculato. in suo aureo repertorio, lib.3.tit.de vit. & honest. cler. & ibi ipse Trotius aliqua prosequitur: ita vt toti in toto & in qualibet parte sui corporis sint mundi: nam &
48 ipsi castitatem promittunt siue expresse siue † tacite, secũdum glo. in cap.cũ olim de cleri.coniugi.l.39.tit.6. part. 1. Ecclesia namque catholica sacerdo

tibus,

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ІМЕНІ В.

tibus,& ſacroordine præficiẽdis continentiam,& caſtitatem, induxit, vt eſt videre per confirmatum Cartaginenſe Concilium,Concilio. 2.Cano. 2.doctrinam Apoſtolorum allegans, vt habetur in cap.cũ in præterito. 84. diſtinctione diffinit etiã hoc Caliſtus Papa in. c.presbyteris.27.diſtinctione ſanct.Papa, Innocen.in cap.propoſuiſti.82.diſtinctione & Greg.Põtifex qui ſcribens Petro ſubdiacono dicebat, nullum facere ſubdiaconum præſumant Epiſcopi, niſi qui ſe victurum caſtè promiſerit,quia nullus ad miniſterium altaris accedere debet,niſi cuius caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata, habetur in cap.1.& pertotam diſtinctionem.28. & etiam.32.diſtin.plura in hanc rem allegat Gracia,& videda eſt glo.Sacramentis,in dict.cap.cum in præterito, & glo.plane in dict.cap.propoſuiſti bonus text.in cap.vni. de voto in. 6.ibi per ſuſceptionem ſacri ordinis,& titu. de cleri.qui nup.cont. non poſ. in nouellis & in conſti. 3. Leonis Imperatoris,ita vt inter Græcos,& Latinos clericos eſt maxima † differentia, nam aliter ſe habet orientaliũ eccleſiarum traditio,aliter occidentalium & noſtræ ſanctæ Romanæ eccleſiæ,quoniã orientaliũ ſacerdotes,Diaconi,& ſubdiaconi,matrimonio antea copulato vtũtur,noſtræ autem eccleſiæ vel occidentalium,nullus ſacerdotum à ſubdiacono vſque ad epiſcopum licentiã habent coniugium, ſortiendi, vt ex Stephano Papa habetur in cap.aliter, 31.diſt.vbi glo.& Doct. declarant,tangit glo.Sacramentis,in dict. cap. cum in præterito,Alber.Trotius vbi ſuprà, lib.2.cap.10.n. 4. Franc. Guzman. de Cælibatu.miniſt.altar.in.3.dubi.Mat. ad.1.aſſertio,& ibi in aſſertio.3.& Decia.2.tomo.de delict.lib.6.cap.22.n.2. & tex.in dict.l.39.tit.6.part.1.& late de ijs agit refutando errores Lutheri, & aliorũ opiniones reprobando, Dionyſius Paulus in ſuo floſculo cleri.& ſacerdo. excellen.par.1.num. 90. vſque ad.127.vbi,num.128.inquit,vnde tantũ abeſt vt eccleſia catholica clericis in ſacris ordinibus conſtitutis matrimonium concedat, vt conſulte retineat titulum,qui cleri. vel vouen. & cap.1.de cleri.coniuga.dicendo,ſed ſi in ſubdiaconatu & alijs ſuperioribus, ordinibus vxores accepiſſe noſcũtur eos vxores dimittere,&pęnitẽtiã agere de cõmiſſo per ſuſpẽſionis, & excõmunicationis ſentẽtiam compellere procuretis,& ibi vide glo. in verbo,dimittere & Doct. quaſi ordo ſacer habeat votum ſolemne ex conſtitutione eccleſiæ,vt probat glo. nota in.c. diuerſis fallacijs,de cleri, coniuga ,ad eo, quod ſi contraheret matrimonium eſſet nullum,†.32.diſtinctione, c.ſi quis eorum,& ca.erubeſcant,imo excommunicationem incurreret † ipſo facto,vt per Trotium, de vero & perfect. cleri. 1. part. 7. requiſito, vbi quid de conſtitutis in minoribus, & iterum in lib.2.cap.40. ideoque habemus hodie canonem 9.Concil. Trid. ſeſſio.24.dicentem,ſi quis dixerit, clericos in ſacris ordinibus conſtitutos vel regulares, caſtitatem ſolenniter profeſſos,poſſe matrimonium cõtrahere,cõtractumque validum eſſe, nõ obſtante lege eccleſię vel voto: & oppoſitum nihil aliud eſſe , quam damnare matrimonium:poſſeque omnes contrahere matrimonium, qui non ſentiunt ſe caſtitatis,etiam ſi eam vouerint, habere donum,anathema ſit: cum Deus id recte petentibus non neget,nec patiatur nos,ſuprà id quod poſſumus tentari. Quo circa Domini inquiſitores cõtra ſimiles † reos tanquam ſuſpectos de fide procedere poterunt,ſecundum Pala.Rub.in capit. per veſtras,in principio §.18.num.26. & ſequent. Ber. Diaz in pract. cano.

49 50 51 52

cap.

cap.74.Siman. de inſti.catho. cap.40. num.2.5.& 6. Rojas,de hæreti. par.1. nu.550. relatos per Dionyſi. in dict. num.128.vbi num.129. inquit, infertur ergo dictam ſacedotum continẽtiam ab ipſis etiam incunabulis Eccleſiæ eſſe ortam,vt per Sotum de iuſti. & iure,lib.7.quæſt.6. art.2.& ideo ſũma ratione retinẽdam eſſe, vt commẽdant Tiraq.in.l.15.cõnubia.n. 118. Caſt. aduerſus hæreſes,verbo ,ſacerdotiũ hæreſi.4.& alij plures per ipſum Dionyſi.in dict.num.129.relati: & an Papa poſsit diſpenſare vt ordinatus in
53 ſacris vel monachus poſsint † contrahere matrimonium vi.Albert./Troti. in dict.cap.40.nu.3.& 4. vbi num. 3: inquit ipſe Trotius vnum dumtaxat velle aduertere, ſcilicet, quod licèt continentia ipſis clericis ſecularibus ſit de obſeruatione ordinis, adeò vt non poſsit etiam matrimonialiter cõmiſceri,vt dictum eſt, non tamen dici,quod ſit de ſubſtantia ipſius ordi-
54 nis,† ſecundum Innocen.cap.placet, de conuer.coniugat. Imo neque etiã
55 de iure diuino, † Alias Græci peccarent,neque excuſaret eos conſuetudo, cum illa non valeat contra ius diuinum.cap.ſi.de cõſue. quod dictum inquit ibi Trotius eſſe ſi mè notandũ, nam facit ad determinationẽ quæſtionis,de qua ibi per eum an Papa, vt diximus, poſsit ſuper ijs diſpẽſare.

Ibi, *Enſuzien el templo conſagrado con malas imagenes*, nam vt inquit Apoſto. 1.ad Corinth. cap. qui adhæret meretrici vnũ corpus cum ea efficitur, nam omnia & quæcunque peccata, & animam tantum & nõ corpus ma-
56 culant,ſed fornicatio vtrumq; † omne enim peccatũ (teſte Apoſtolo ibi) quodcũque fecerit homo extra corpus eſt,qui autem fornicatur in ſuum corpus peccat:cauſant ergo ſacerdotes, corpus ſuum, quod eſt templum Dei,& habitaculum ſpiritus ſancti ne

Azeuedo ſupra.8.

per carnis concupiſcentiã maculẽt& diffamẽt,ſunt enim membra Chriſti, ergo membra meretricis efiici non debẽt. Nullo enim modo qui in carne viuunt placere Deo poſſunt, vt per eundem. Apoſtol. ad Romanos. capit.8. illi autem dicuntur viuere in carne, qui operantur ſecundum carnem.opera carnis ſunt fornicatio,immunditia, & impudicitia, curare ergo debent ſacerdotes nè vitam ducant impudicam,exemplum ſumentes à veteris legis ſacerdotibus,vt habetur.1.Regum cap.7. & Paralipom. cap.15.Exodi.cap.19.vnde propter vitam impudicam & luxurioſam taliũ ſacerdotum Chriſtus plerumque ad preces noſtras , & oblationes aures dedignatur conuertere; & noſtra ſacrificia contemnit,& holocauſta tanquam abominabilia reſpuit, orationes noſtras non audit,dicẽte prophe-
57 ta, non accipiam ſacrificium de manib' veſtris,quia polluti eſtis. Ex quo refert Auguſt.quod † Deo magis placet rugitus leonum , ſiue mugitus boum,vel grunnitus porcorũ , quam cantus Presbyterorum luxuriãtium, viri ſiquidem eccleſiaſtici ad hoc deputantur, vt in caſtitate Deo famulentur. Quale enim erit obſequium eorum,quorum mens pollutafuerit? Aut quo modo ſacrificium, acceptabile offerẽt Deo, ſi vita eorum maculata extiterit? Vt referendo Auguſt. inquit Bermon,Chouero,in tract.de pub.concubi.in princ.num.9.& 10.& Marien.in.l.6.gloſſ.2.num.20.titu.8. lib.5.vnde de iure eſſe affirmat,quod non debent laici audire eorum ſacrificium,neque Euchariſtiam videre † eorum ere conſecratam,& in eorum
58 manibus poſitam ,alioqui peccant, cap.nullus, cap.præter.32. diſt. neque poſſunt ab illis abſque peccato recipere ſacramenta, niſi in mortis articulo & neceſsitate cogente , ſi non

Qq ſint

sint alij, vt per Innocen. in. c. fraterni tatis, de hæreti. neq; etiã debẽt illis cõfiteri peccata alioquin peccarent & tenerẽtur iterũ alijs cõfiteri, cũ cõ cubinarius nullã habeat iurisdictionẽ, quia suspẽsus, vt inquit Henricus Bohic. in. c. omnis, de pœn. & remissio. sequitur Rebuf. super Cõcor. tit. de pub. concu. versic. Decimaoctaua, in fin. & in versic. nona & decima, & optime per additio. Ber. Diaz in prac. crim. cano. in. c. 79. cõcubinarij, additio. 1. & pro ijs est text. in. c. vestra, de cohabi. cleri. & optima. l. 43. tit. 6. par tit. 1. ex quaquidem intelligentur hęc procedere quoties notorium est talẽ
59 † sacerdotem esse publicum concubinarium, non vero alias, & ita voluit Rebuf. vbi supra, & Decian. in dict. 2. tom. de delict. lib. 6. cap. 21. num. 18. & ante eos Abb. in dict. cap. vestra. 2. 3. & 4. quæstione, relatus per gloss. *Algun hijo*, in dict. l. 43. vbi idem esse inquit
60 etiam si monitio † aliqua non præcedat, eo quod talis publicus & noto-
61 rius † concubinarius est suspensus ab officio & benef. & si celebrat irregularis est, prout veriorem opinionem in quit dici, Siluest. verbo, cõcubinarius, versic. 4. licet alij multi velint monitionem requiri, & hæc Siluest. opinio per dict. l. 43. videtur approbata, vbi & dicit, tunc priuandum offic. & benefi. & ab eo non esse audienda diuina nec recipienda sacramenta, quoties per sententiam de hoc esset conuictus & condemnatus, vel ipse cleri cus in iudicio fuisset hoc crimen cõfessus, vel esset ita notorium, quod in domo eam concubinam haberet, & filium ab ea, ijs enim modis noto-
62 rium esse † concubinatum iudicatur ex dicta lege, & ex Deci. vbi sup. nu. 9. vbi alijs duobus modis id dicit esse notoriũ, & illud de cõfessione ipsius clerici in iudicio facta intelligit, dũmodo in ea perseueret, ex Spec. in tit. de noto. cri. §. iã de notorio, neq; possunt tales clerici fornicarij notorij in
63 choro interesse ad officia† vt recipiãt distributiones cotidianas, neq; electionibus Episcoporũ & aliorũ in capitulo adesse, neq; tenẽtur eis patro
64 chiani oblationes volũtarias offerre, † vt per Deci. vbi sup. nu. 19. 20. & 23. quæ tamen & limitantur & intelligũtur quoties suspensio huiusmodi fuit
65 publicata & denũtiata, tũc enim peccaret audiẽs ab eo diuina, & sacramẽta recipiẽs nõ vero alias, etiã si notorius esset fornicator, secund. Anto. & alios relatos per Coua. in. c. alma mater. 1. p. §. 2. n. 10. & Iacob. de Grafijs, in decis. casuũ cõscien. lib. 4. c. 11. nu. 9. Humada, in l. 43. tit. 6. p. 1. gl. 2. n. 2. vbi
66 &. n. 3. inquit quod ita demũ fornicarius clericus notorius efficitur irregularis si celebrat, quoties ante peracta † pœnitẽtiam celebrauit, nõ vero ahàs, & qñ dicetur peracta† pœnitẽ
67 tia vi. Nauar. cõsil. vni. de cohabi. cleri. & mul. imo ex clericorũ cõcubinatu tria † mala oriũtur, videlicet quia
68 laicorũ corda scãdalũ patiũtur. itẽ vituperatur officiũ ecclesiasticũ, & præstatur alijs occasio peccãdi, vt prosequitur optime Decia. vbi sup. n. 6. vbi n. 5. quod ex ijs ex Dei permissu multa mala oriuntur in terra, videant igitur sacerdotes & clerici quid faciãt, multorum enim malorum impudica eorum vita occasio est.

Ibi, *Teniendo mancebas*, Nota & cõsidera gerundiũ hoc in do, de cuius natura est formã & conditionem inducere & modũ, vt diximus in. l. fin. tit. 10. lib. 4. supra. n. 47. & 48. & in. l. penult. tit. 21. n. 4. & 5. cod. lib. quod cũ ita sit, cõditio implẽda in forma specifica, & forma ipsa omnino seruãda, & cõsequẽter, vt quis de concubinatu accusetur, debet tẽpore † accusationis
69 in eo existere, aliter enim conditio & forma non poterit seruari, item qualitas

litas adiecta verbo, debet intelligi secundũ tempus verbi, l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxali. Bar. & DD. in. l. ex facto. ff. de vulga. Craueta. consil. 212. num. 7. huic autem verbo, *Teniendo*, adijcitur qualitas illa, *Mancebas*, ergo debet omnino intelligi tenere eas adhuc cum de delicto accusantur clariusque id probatur ex alijs verbis nostri text. ibi, *Fuere hallada ser manceba publica*, ponderando verba illa *Fuere hallada ser*, ita vt tunc temporis cum accusatur repertum sit esse concubinã, non vero antea fuisse, & nũc non esse, verbumque illud, *ser*, latine
70 sum, es, fui, denotat † substantiã ex gl. in. l. mercis appellatione. ff. de verbo. sign. Bal. in tract. Schismatis, cola. 18. substantiaque probanda est & qualitas, ergo tunc temporis ad esse concubinatum, nec sufficere si antea adfuerit iã tamen cessauerit concubinatus tẽpore incepti processus loquiturq; lex nostra & similes per verba præsentis tẽporis non vero præteriti, quod enim in præsenti requiritur non veri
71 ficatur in præterito, † secundum Bar. in. l. 4. §. prætor. versicul. sed quid si maiore. ff. de damn. infect. & ijs & alijs fundamentis istam conclusionem tenet in terminis Auenda. cap. 28. prætor. num. 16. libr. 2. vbi tamen in versiculo, & quia, licet non sic se declaret, inquit quòd probato, quod quis fuerit publicus concubinarius, etiam hodie tempore inchoati pro-
72 cessus † præsumitur esse talis, nam semel malus (ex iuris regula) semper præsumitur esse malus, capitul. semel de regul. iur. in sexto, & in. l. si cui. §. ijsdem. ff. de accusat. & optime per Menoch. de præsumption. lib. 5. præsumptione. 32. numer. 1. cum sequentibus aliquibus, quia non est facilis mutatio malæ vitæ in bonam, & ideò qui diceret se emendatum & tempore incepti processus non ha-

Azeuedo supra. 8.

bere concubinam illam, sed potius
73 dimisisse eam, tenetur id probare, † vt quia illa tũc temporis maritũ habebat, vel in monasterio existebat, vel in longinquis partibus, vel in continua societate honestarũ matronarum, & quod in ea domo non intrabat concubinarius neque cum ea loquebatur, nam ex ijs vel aliquo eorũ præsumetur prior status mutatus, & propter desistentiã ab iniquo viuẽdi genere & reuersionẽ ad bonũ, fingetur quis noua persona, vt eleganter scribit Roma. cõs. 236. & sic si ista mulier probasset, quod per tres annos proxime prẽteritos bene atque honeste fuit cõuersata exclusa amicitia & familiari conuersatione clerici, aut vxorati, non præsumetur continua-
74 tus concubinatus, † vt ex text. & ibi not. Ange. in Auth. de monac. §. huic autem. colla. 2. nam præsumptio quæ oritur ex isto honesto genere viuẽdi, excludit prẽteritæ malę vitę præsumptionem, vt in cap. ferrum. 50. dist. & per Feli. in cap. cum deputati, dein di. Meno. vbi sup. nu. 30. & quãuis Alcia. ibi allegatus. n. 31. id voluerit intelligere quoties ille magnã pœnitentiã egit, vel quãdo constaret sæpe contigisse occasionẽ delinquẽdi, & se abstinuisse, tamẽ idẽ, & bene, Meno. ibi. n. 33. intelligit esse, quãdo iste simpliciter pœnituit facti, facta declaratione vel verbis, vel facto ipso se pœnitere, & præsertim si trãsiuit tẽpus, in quo solo tẽporis cursu & ætate alteratur modus viuendi, sicuti vitiũ libidinis, quod & si vehemẽs fuit in adolescẽtia attamẽ extinctũ † præsumitur in se-
75 nectute, secũd. Bar. in d. §. ijsdẽ, Fel. & alios relatos per Meno. vbi su. n. 43. Ex quibus elicitur quod denũtiator, ac Iudex procedens contra concubinarios habent fundatam intentionem, quod & nunc sint tales, nisi cõtrarium per accusatos probetur,

HAZOR BIBLIOTEKA OHYM M. LUTHERIANA

nam hoc probato modo legitimo, vt dictum est, nullo modo puniri poterunt pœnis concubinatus, quia lex nostra præsens tempus non verò præteritum respicit, & sic male ac perperam faciũt iudices nolentes super ijs audire accusatos, vel auditos & excusatos condẽnantes, in pœnis cõcubinatus, cũ deberẽt eos obsoluere, & miror ꝙ ad hæc nõ aduertũt iudices.

Ibi, *Publicamente*, notare debent iudices verba hæc, vt tunc demum cõtra concubinas religiosorum, aut clericorũ, siue vxoratorum procedant, cum publicus est concubinatus, non vero aliàs, nã occulta peccata nõ habent vindictã in foro iudiciali † exteriori. c. Christiana. 32. q. 5. occultaq; sacerdotũ crimina reuelãtes contra Constantini consilium faciunt, qui dicere solebat, chlamyde mea cooperiã clericum peccantẽ, vt in. c. scriptu ris. 96. dist. necesse est enim cum peccatoribus viuere exẽplo Christi Saluatoris nostri, qui in hoc seculo degens cum Publicanis & peccatoribus conuersatus est, & sciens Iudã furem nõ reuelauit, vt in. c. multi. 2. q. 1. ecclesia namque non iudicat de occultis, sed talia iudicio diuino relinquuntur. c. erubescant impij. 32. dist. in versic. de manifestis quidẽ loquimur, qui text. facere videtur contra certos officiales & vicarios Episcopotũ, qui cũ fraterna correctione clericos occulte peccantes corrigere debetent, illos tamen manifestant, vt publice scandalum patiantur, vnde canon tales nõ correctores, sed proditores appellat: & sic. l. 43. tit. 6. p. 1. etiam hanc publicitatem requirit, adeo vt etiam si cle
77 ricus aliquis † sit infamatus, se habere secreto concubinã non debet Episcopus statim cũ hac sola infamatione procedere publice contra eũ, sed præcipere ꝙ se expurget à culpa illa, vt decerpitur ex. c. tua nos, de cohabita. clericor. & mul. l. 44. titu l. 6. part. 1. debent tamen clerici etiam suspicionem fugere à laicis concipiendam, dum tenent in domibus suis mulieres suspectas, quas si habent, etiam si publicum non sit esse suas concubinas, moneri possunt per iudicem suũ ne illas habeant, aliter enim quod punientur tanquam concubinarij, vt per Auendan. cap. 26. prætor. num. 9. lib. 2. & Menochi. lib. 5. de præsumption. præsumption. 17. in principio. & suspectæ essent si aliàs in
78 domo † sua haberent, quam à iure permissas, ex text. in capit. interdixit 32. distinctio. capit. cum in omnibus, 81. distin. cap. à nobis, de cohabita. cleri. l. 37. titul. 6. partit. 1. vbi gloss. *Sorores*, etiam consanguineas clerici, l. 38. ibi eijciendas esse dicit, si essent tales clerici vel mulieres iuuenes ex quibus sinistra suspicio. sumi posset, nam & tunc eum istis nõ debent habitare, vel si adsint cum eis pedisse quæ & famulæ suspectæ & formosæ, vel nimia familiaritas cum dictis cõsanguineis exercetur, nam & in ijs casibus vt ibidem gloss. illa sunt monendi & vitandi à domo illa, vt ex. l. 38. ibidem decerpitur, male enim vestatur stuppa & lignum circa ignem: à iuuene enim & cupido credetur ne reddita Virgo?

Ibi, *Que qualquier muger*, intellige, solutam, nam cum vxorata adulterium non vero concubinatus committitur, vt patet ex. l. sequente in fi
79 ne. cũ monjali vero professa, † adulterium, stuprum, & sacrilegium, cum virgine stuprum, & sic debet esse soluta & nõ semel nec bis cum ea commisceri, sed pluries ita quod in publicam concubinam transeat, vt inquit text. hic, nam vt in hac diximus lege, simplex fornicatio licet non sit punibilis in foro exteriori regulariter, vt dictum remanet, tamen ex persistentia

tia & consuetudine transit in concubinatum & sic vt talis punitur, debet tamẽ esse mulier soluta matrimonio spirituali vel carnali non adstricta, vt optimè per Ber. Diaz in pract. cano. c. 79. cõcubinarij, nu. 1. & expresse ex. l. sequẽte probatur. Ex quibus cum solum crimen concubinatus commit tere colligatur mulierem cum clerico coeuntem vt apparet ex nostro titulo, dicendum est veram esse communem opinionem asserentium, mulierem solutam cõcumbentem cum
80 presbytero nõ committere sacrilegium, sed tantum simplicẽ † fornicationem, prout communem testatur Clarus in dict. §. fornicatio, num. 18. vbi & communem dicit quod ne quẽ pro adulterio neque pro stupro
81 † habebitur, & quod sic gloss. in cap. per venerabilem, in verbo, adulterinus qui filij sint legiti. vocãtem hũc coitum adulterinum, esse intelligendam improprie, nõ verò proprie, imo
82 neque incestus † committitur, vt veriorem dicit Salzedo ad Ber. Diaz in pract. cano. cap. 79. in additio. 2. versiculo, sunt quidem, & quod sacrilegium & incestus non committatur, vi. per Decian. in lib. 6. de delict. cap. 20. num. 10. vbi an deponendus sit clericus examinat, item etiam ex legibus nostris hic in quantum disponũt illam dici cõcubinam, quæ soluta est & cum clerico, Monacho, vel vxorato concubuit assidue, & vt publica tenetur concubina, quod illa soluta quæ conuersatur carnaliter cum ho-
83 mine soluto non est punienda, † pœna concubinatus, nam ijs legibus attentis non datur concubinatus inter solutos, vt pœna, *Del marco*, puniri possint, quia de eis leges non meminere nostræ, sed alia erunt pœna puniendi & monendi in futurum, vt diximus in. l. 9. nu. 12. tit. 8. lib. 5. sup. & sic licet attento iure ciuili vt cõcubina dice-

Azeuedo super. 8.

retur requirebatur quod ipsa & amicus essent soluti ita vt possent cõtrahere matrimoniũ, vt voluit Specul. & alij plures relati ita per Mati in. l. 6. gl. 2. n. 9. ti. 8. li. 5. sup. tn hodie legibus nostris attentis secus est, vt diximus in d. l. 9. n. 12. ex Auiles & Auend. ibi allegatis ita tenentibus & bene.

Ibi, *Que fuere fallada ser*, intellige per confessionẽ eius, vel per testiũ probationẽ, non vero ꝙ requiratur apprehẽsio omnino, nã nõ requiritur neq;
84 verba hæc requirũt eam, † quia inuentus quis dicitur licet nõ apprehendatur. l. nunquã. §. Thesaurus. ff. de acq. rerũ domi. & ita tenet Pala. Rub. in repetit. c. per vestras. 3, not. §. 11. n. 12. de donat. inter. dicẽs Iudices multos in hoc decipi existimãtes necessario exigi quod clericus & concubina deprehẽdãtur in lecto vel in mẽsa, & sic clericos & fœminas diffamãt, multisq; insidijs & cauillationib⁹ vtẽres ad eos apprehendẽdos in lecto vel in mẽsa occulta sacerdotũ crimina reuelãtes cum non sufficiat clericum, Monachũ vel cõiugatum in lecto vel in loco val de suspecto cum fœmina, aliqua inuenire, & deprehendere vt concubinarij dicantur nisi aliàs con
85 stet de publico concubinatu per testes, † vt & tenet Matien. in. l. 6. glo. 2. num. 16. titul. 8. lib. 5. supra & Auendan. cap. 26. num. 15. prætorum lib. 2. & Auiles capit. 47. prætorum verbo. *Manceba*, num. 1. & lex nostra nihil facit pro his Iudicibus sed contra eos, præsertim cum ex. l. sequente prohi-
86 bitum sit iudicibus domus † clericorum perquiri, etiam si Didac. Perez, in. l. 23. columna fin. titulo tertio, libro primo, Ordinament. aliud velit & male, & lex nostra solum vim facit in eo, quod reperiatur esse publicã concubinã, nõ vero in eo, quod apprehẽdatur cũ clerico, Monacho, aut coniugato in lecto vel in mense,

НАЦІОНАЛЬНА ОНУ ІМЕНІ О.М.

& sic male audiunt apud superiores, qui in domibus clericorum intrant ad inquirendum fœminas.

87 Ibi, *Manceba publica*, quæ dicatur † talis dubitabile est, nam aliqui dicũt etiam dici concubinam publicam, vt talis puniri possit, quam clericus, Monachus, aut coniugatus tractant tanquam propriam vxorem, retinẽdo eam in domo vel extra domũ iacendo cum ea in eodem lecto & in vna mensa comedendo & bibẽdo vicinis publicis scientibus, & filios in ea habendo, ita vt nihil desit in illa illorum, quæ sunt in vxore, nisi tantum sacramẽtum matrimonij, quod inter vxorem & maritum adest & huius opinionis sunt multi aduocati, ex veteribus, cum Palat. Rub. moderni tamen & melius id non admittunt, sed quod dictum est, vt diximus in. l. nona, titul. 8. lib. 5. suprà numero secundo, & optime perpendit Auendan. cap. 26. prætorum,

88 nu. 13. & 14. vbi dicit, quod neq; requiritur probari quod eam † alimentat & præbet necessaria, sed quod luxurioso affectu teneat in domo propria vel extra domum in alia aliena, nam concubinatus ex luxuriosa commixtione causatur, vt in §. fin. instit. de nupti. & si transit in consuetudinem & publicè constat & rumor vicinię adest, tunc iam est concubinatus pubicus & puniblilis, vt prosequitur ibi optime Auend. & verisimum est, & in practica cotidie receptum, & si ita non iudicaretur passim concubinarij impuniti reperirentur: prout reperiuntur etiam hodie vbi non requiritur ita stricta probatio, sicut antea requirebatur de iure ciuili, vt apparet ex requisitis adductis per Matien. in dict. l. 9. titu. 8. glo. 2. lib. 5. supra, num. 9. & 10. & Iuli. Clarus lib. 5. sent. § fornicatio. nu. 10. & Didac. Perez, in l. 21. colum. 160. titu. 3. lib. 1. Ordin. & Bermon. Choue, de pub. concu. 1. par. ver. concubinã dimittat, num. 5. & sic hodie non ita requiritur stricta probatio vt cõcubinatus dicatur & puniatur pœnis legum nostrarum, & clarissime ex. l. nostra & sequẽte colligitur, dum solum publicam esse concubinam requirunt, quæ est illa, quæ vt talis reputatur in populo, vel vicinia, secũdum Auend. vbi sup. n. 15. in fine, nã & publicè dicitur quis excõicatus † qui pro excõicato reputatur in populo, vel in vicinia secũdum glos. in. c. exceptionẽ, de exceptio. & alia allegata per Auẽd. ibi, & ita etiam si bene inspiciatur voluit Ber. Diaz in pract. Cano. cap. 79. concubinarij, nu. 1. vbi & optimè inquit non esse distinguendum sola ne retineatur domi per clericum, an sub velamento quod pedissequa sit matris, sororis, amitæ, vel alterius cuius cohabitatio clericis nõ inhibetur, dum tamen constare possit eam habere vt concubinam, & tenet Decia. in. 2. to. de delict. lib. 6. cap. 21. num. 2. quidquid contrarium & male voluerit Aules sequens Palatij Rubij vestigia in capit. 47. prætorum glos. *Manceba publica*, nume. 1. nisi eum intelligas loqui, cum nõ constaret publicè quod tenet eam vt concubinam, vt loquitur Ber. Diaz, sed cum occultum est an sit sua concubina, nam tunc non loqueretur male Aules, & triplici-

90 ter dici concubinam, † inquit Bermon. Chouer. in dict. Tract. de pub. concu. 1. part. cap. publicis concubinarijs, nu. 5. Primo stricte scilicet, quãdo abuntur cum illa, quæ modo vxorio ad vsum veneris illegitime tenetur, quod illa de mente iuris cõcubina non dicitur, nisi ex affectu teneatur per modum vxoris, sic quam in vxorem posset ducere. Et ista sunt correlatiua inter concubinã & cõcubinarium, & dispositũ in vno, videtur esse

esse dispositũ in alio, vnde in statuto aut in alia dispositione fauorabili appellatione concubinæ & concubinarij continentur tantum illi, cum qui

91 bus nuptiæ † esse possunt, & ideo si statutum dicat, quòd concubina sequatur forum concubinarij debet intelligi de solutis, & sic de iure ciuili inter solutos qui contrahere potε

92 rant matrimonium † cõcubinatus reputatur, vt dictum est in hac lege. Se

93 cundo iste terminus cõcubinarius † accipitur large, vt intelligatur de illis, qui tenent mulierem non ex affectu matrimonij, licet ambo sint soluti, vt faciunt scholares, qui pro certo tempore puellas inducunt in eorũ studijs, quia illæ proprie vocantur focarię, scholares, fornicatores sed secũdũ largã significationẽ concubinarij & cõcubinę possunt appellari. Tertio

94 accipitur largissime, † & secõdum cõmunem vsum vulgarem loquendi, concubinarij appellari possunt facer dotes, aut alij constituti in sacris, vel vxorati, qui vltra vxores carnaliter alias mulieres cognoscunt, quos lex ciuilis proprius loquendo adulteros & sacrilegos nuptiarum appellat. l. quanuis. C. ad. l. Iuli. de adulte. vnde secundũ propriã significationẽ vocabuli concubinarij appellantur, quæ lex canonica & regia tanquam concubinarios mãdat puniri, & hæc tertia appellatio est quæ magis conuenit legibus nostris regijs & practicæ communi & ordinariæ.

Ibi, *O casado*, pondera verbum, *Casado*, quo dquidem à cõmuniter accidẽtibus nõ intelligitur de despõsato,

95 & sic mulierẽ † habitam ab illo (qui per verba de præsenti contraxit cum alia secundum decreta sanctæ Romanæ Ecclesiæ) non posse dici concubinam, vt pœnis nostri text puniri possit, etiam si diu cum tali Amasia perstiterit in concubinatu, quod quidem

Azeuedo supra. 8.

pluribus fundamẽtis fundari potest. Primo quia verbum hoc, *Casado*. perpenso communi vsu loquendi (secundum quem verba cuiuslibet dispositionis legalis, vel statutariæ sunt intelligenda, & à quo significationem accipiunt, vt. l. Labeo, & ibi, Bar. ff. de supe. leg. l. cũ de lanionis. §. asinã molẽdinariã. ff. de fund. inst. & inst. leg.) non conuenit neque verificatur in eo, qui sponsalia tantum contraxit etiam per verba de præsenti ante quam sponsam ad domum traduxerit nuptijs celebratis, igitur pœnæ cõcubinarij aduersus hunc locum non habebunt. Secundo fulcitur ex verbis singularibus Abb. in consi. 1. nu. 5. versic. tertio pondero, lib. 1. cuius verba sunt, proprie secundum communem vsum loquendi, qui contraxit sponsalia per verba de præsenti antequam ducat mulierem ad domum suam non dicitur vir illius mulieris, nisi ex consuetudine locorum quorundam, vt probatur in cap. genuit, 27. quæstione. 2. vbi dicit Hierony. cum audias Ioseph. virum Mariæ, suspicio tibi non subeat nuptiarum, ideſt coniunctionis carnalis, sed recordare consuetudinis scripturarum quod sponsi viri, sponsæ vocantur vxores, & infra aperte sentit, vt ibi etiam Hierony. quod contrahens per verba de præsunti sicut contraxit Beata Virgo cum Ioseph, proprie dicitur sponsus potius quã vir. ex quo adhuc nõ est ducta. sed vocatus fuit Ioseph, vir, propter consuetudinẽ scripturarum, vt & apparet ex. c. sicut ex literis, & c. fi. de spõsali, vbi appellãtur spõsalia de præsenti, & sic ante traductionẽ põt vnus altero inuito nõ existente copula carnali inter eos intrare religionem, & dissoluere matrimoniũ, & cõis vsus loquẽdi attendẽdus est, etiã in statutis & in mate-

96 ria odiosa & pœnali, & præfertur pro

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

priæ significationi vocabuli, vt notat Ioan. Andr. in capit. fundamenta, de election. in sexto Innocen. in capit. olim, de verborum signi. & doctores per text. ibi in cap. quanuis eodem, titul gloss. cap. nonnulli, de rescrip. latissime Felinus in proœmio decretali. ergo verbum, *Casado*, nostri text. attentis ijs, & communi loquendi vsu nõ debet de desponsato per verba de præsenti intelligi. Tertio quia vbicunque lex potest operari secundum proprium intellectum non debet trahi ad abusiuum & improprium, † l. qui
97 liberis. §. hæc verba, l. in pupillari. ff. de vulga. verbaque cuiuslibet dispositionis debent intelligi naturaliter
98 & verè, non autem fictè ciuiliter † & impropriè. l. fi. C. de ijs qui ven. æta. impet. l. fideicommissum, in princip. ff. de condit. & demonstra. sed sic est quod verbum, *Casado*. ex ipsius intrinseca vera & propria significatione non verificatur in eo, qui sponsalia de præsenti contraxit, sed in illo qui, post talia sponsalia vxorem vel sponsam ad domum traduxit, ergo. Quarto facit text. expressus in. l. in eo iure, in principio iuncto versicul. hoc caput. ff. de ritu nuptia. vbi licet liberta, vxor patroni non possit eo inuito alij nubere, potest tamen sponsa, ex qua. l. duo probantur ad hanc rem satis accommodata, primum, quod sponsa non venit appellatione vxoris, secundum quod sponsus non tantum potestatis habet in sponsam, quantum vir in vxorem. Quinto vbi verba legis non conueniunt neque eius dispositio † l. 4. §. to
99 ties. ff. de damn. infect. l. ita autem, in principio. ff. de admin. tutor. text. in cap. indemnitatibus. §. sed cum cas, de election. in sexto. sed verbum, *Casado*, nostri text. de habente vxorem in domo, vt diximus intelligitur, nos autem loquimur, *De desposado*, ergo deficit dispositio. l. nostræ in eo. Sexto quando aliquid refertur potest ad duo, ad vnum per prius, & ad alterũ per posterius refertur ad id, quod est
100 per prius, † vt in dict. l. qui liberis. §. hæc verba, optim. text. in. l. quæritur. ff. de statut. homi. & in potentiori significatu sunt capienda verba, vt per Philosop. Ethico. 9. & 10. l. 1. ff. si ager. vecti. capit. penult. de sententia excommunic. prædictum autem verbum, *Casado*. ex potiori, principaliori, ac priori significatõ, non verificatur in eo, qui sponsalia de præsenti contraxit, sed in eo qui vxorem traduxit ad domum, ergo. Septimo
101 verbis legis debemus † esse contenti. l. iuris gẽtium. §. pactorum, ibi, non minus ex verbis, & ibi Bal. & Paul. ff. de pact. & ex. l. non aliter, de legat. 3. & in. l. §. si is qui nauem. ff. de exercito. & in. l. quod constitutum, ibi, quantum ad verba eius. ff. de testamẽto, milit. & in. l. si seruum. §. non dixit prætor. ff. de acquirend. hæreditat. vnde dixit Bal. consil. 228. volumine 3. quod verbis legis debemus esse cõtenti, & idem consil. 447. columna 3. volumine. 3. ait quod non possumus interpretari constitutionem id disponere quod non loquitur, ergo, cum lex, *De casado* loquatur, hoc solum verbo, debemus esse contenti, vt de iam vxorato intelligatur habitante cum vxore sua, non vero de desponsato tantum. Octauo materia nostra est pœnalis, ergo tanquam talis restringenda, ex regula, odia. de regul. iur. in sexto, ergo stricte est
102 interpretanda, vt minus † lædat quam fieri potest, l. 2. C. de noxalib. capit. cum dilectus, de consuetud. neque debet extendi etiam ex simili ratione, vt est gloss. à paucis nota in c. in fidei, de hęre. lib. 1mo neq; ex maiori, vt voluit glo. in Auth. quas actiones & ibi late DD. C. de sact. sanct. Ecclesi-

cle. extenderetur autem lex nostra loquens, de casado, si desponsatum de præsenti comprehenderet, cum esset transire de casu vero ad fictum,
104 nam sponsam pro vxore † habeti est per fictionem, & non vere, ex text. in l. oratio, ibi vt suppleatur quod oratione deest, & ibi Bald. ff. desponsa, ergo lex nostra de sponso de præsenti nõ est intelligenda. Nono inclusio vnus est exclusio alterius. l. maritus. C. de procurato. cap. nõne, de præsumptio, & ex similibus, ergo cum lex nostra, de casado, loquitur exclusit desponsatum, lex que nostra sciret vtique loqui per verbum etiam, desposado, si illum includere, non vero excludere voluisset, expressaque nocent, non
106 expressa non nocent. l. nonnũquam & l. si indiem. §. fin. ff. de condi. & demonst. legeque non expressum dicere non debemus. l. illam. C. de collatio. & auth. de trien. & semi. §. consideremus, col. 3. cap. si is qui, de sententia excom. in. 6. & vbi lex aliquid statuit nos vltra procedere non debemus. l. de pretio. ff. de publicia. l. 2. §. conuenire, in fine. ff. de iudi. Decimo pœna nostræ. l. priuat concubinam à patria sua, quia iubet relegari per annum, pœnæ autem priuationis nõ est
105 locus nisi in casibus à iure † expressis, vt diximus in. l. 2. tit. 1. libr. 2. supra in regul. 10. ergo cum lex nostra nõ priuet concubinam desponsati non est censendum de ea locutam fuisse. Vndecimo geminatio nostræ. l. toties loquentis per verbum, *Casado*, arguit de liberatam voluntatem legislatoris, ex dictis per doct. in. l. Balista. ff. ad Trebellia. & per Euerar. in cent. locorũ, loco à geminatione, & per Mexiam in suo apparatu ad. l. de Toledo, vt in alio quam in vxorato & non in desponsato, disponat. itidem facit dict. per nos in. l. 55. Tau. transcripta in. l. 2. titu. 3. lib. 5. suprà num. 5. & 6. & alia
108 plura adducta per Tiraq. in. l. 16. cõnubia. gloss. 2. verbo, en pouuor de sonmar, num. 1. cum sequent. vsque ad. n. 45. vbi, num. 25. inquit illud, quod appellatione viri & vxoris contineatur sponsus & sponsa, procedit in fauorẽ sponsæ, non in præiudicium ipsius, † & ad alia ibi respondet, ex quibus & ex dictis per Hippoli. consi. 61. nu 4. & 5. & ex. l. 4 infra tit. seq. expresse loquenti de sponsa de præsenti, quod non esset necesse exprimere si comprehenderetur, videbatur hanc opinionem, scilicet, quod concubina desponsati de præsenti non punietur pœnis nostræ. l. sed alijs extraordinarijs, sustentari optime posse, sed quia lex nostra, licet sit pœnalis est tamen fauorabilis, tanquam impediens peccata & offensas Dei, & bonum animarũ procurans, difficulter in practica obtinebis, præsertim apud iudices qui subtilitatum harum non curant, & quia cõtrariam opinionem, imo quod lex nostra procedat etiã incõcubina desponsati de presente tenet Auiles in. c. 47. prætor. in glo. *O casado*. n. 1. cum sequent. & Auend. cap. 26. præt. num. 12. libr. 2. quem & nos retulimus in. l. 1. tit. 1. num. 8. lib. 5. suprà vbi & alia pro cõfirmatione adducenda retulimus, & idem Auendan. in Resp. 10. per totum.

Ibi, *A pena de vn marco*, triginta pœ-
107 nas † concubinarij enumerat Rebuf. in concorda. regni Franc. tit. de pub. concu. & in hoc si clericus est ille qui accusatur de concubinatu coram suo ecclesiastico iudice (nam coram secu lari non potest de hoc accusari vt tenet & bene Auend. c. 26. præto. num. 6. in fine lib. 2.) tunc licet aliqui dixerunt quod deponendi sunt, hoc tamẽ non est verum, sequitur quòd si est concubinarius clericus puniendus est pœna suspensionis à iudice imponenda ab officio & beneficio, † secun-

ИЗКОВА БИБЛИОТЕКА ОНУ. ЛЕТЕЛИЈА

dũ glo. in.c.Maximianus, verbo, remoueatur. 81.distinctione,glo.in cap. presbyter. 82.distinctione glo. in cap. lator. 2.quæst.7.quas sequũtur magis communiter Doct. in cap.at si clerici, de iudi. teste Beroio ibi, numer.165.& Did.Perez in.l.23.glo.1.tit.3.col.170. lib.1.ordi.& Matien.l.6 glo. 2. nu.23. libr.5.suprà,si tamen esset ita publice concubinarius vt nulla tergiuersatio
109 ne celari posset,ipso iure † suspensus est cap.si qui sunt.81.distinctione, ca. præter.32. distinctione, optime Sylu. in summa verbo,clericus.2. quæst. 2. vnde fit,vt si antequam pœniteat celebret † irregularis est & à solo Papa
110 sit reducendus,ca.1.de re iudi.lib.6.vt veriorem testantur Sylvest.& alij relati per Didac.Perez,vbi suprà & in hac iterum diximus lege,& tradit Decia. in dict.lib.6.tomo.2.de delict. cap.21. num.10.& additio,Ber.Diaz.in pract. cano.capi.79. concubinarij.in verbo. irregularis, vbi tamen contra tenet, imo quod irregularis nõ sit,sed cõtra hanc distinctionem considero optimam legem † .43. tit.6.part.1.quam
111 miror non considerasse Didac. Per. & Matien. vbi. suprà nec Ber. Diaz in pract.cano.cap.79.concubinarij, quæ quidem lex partitæ probat clarissime quod etiam si cõcubinatus clerici ita notorius sit, vt nulla tergiuersatione celari possit,est ei imponenda pœna suspensionis,non tamen inquit quod est imposita ipso iure, quod si ita est etiam si celebret interim quod non imponitur suspensionis pœna nõ erit irregularis, sed in hoc iuri canonico standum erit,& sic supradictæ distinctioni:sed quia vt inquit Bernad. Diaz,vbi sup.num. 3.& eo tacito glo.in dict.l.43.ex Abb.in cap.at si clerici, in principio col.4.de iudi.& Did. Perez lib.2.tit.15 glo. *Si el esposo* col.2.in fine cum sequent.lib.8.Ordi.iura canonica varie loquuntur,quandoque appo
nendo pœnam acerbam,quandoque mitem,quod pœna clerici concubina
112 rij relinquitur † arbitrio iudicis sui superioris,vt consideratis circunstantijs,& scandalo inde surgente & consuetudine patriæ,apponat pœnã quãdoque depositionis,quandoque suspẽsionis,quandoque priuationis à beneficijs,quandoque prius moneat,quandoque sine monitione priuet,ex quo cõstat de delicto,sibi enim videtur data optio, ex quo varias pœnas & modos procedendi à iure repertimus traditos, ita tamen quod in isto delicto iudex declinet ad mitiorem partem, quia pauci,vt dicit Greg. sine vitio in continentiæ reperiuntur. 50. distinctione,cap.quia tua:sed iam hodie vt inquit Matienço, vbi suprà num. 24. & Menoc.de Arbit,cent.5.cap.418.n. 11. ex decreto.14 sessio.25.Con.Trid.
113 de reforma,iubetur,clericos † concubinarios admonitione prima facta perseuerantes priuari tertia parte fructuum,obuentionum, ac prouẽtuum beneficiorum suorum quorũcunque secũda vero monitione facta perseuerantes omnibus fructibus priuantur, & ab officio & administratione beneficij ad tempus arbitrio Episcopi suspẽdũtur:si vero adhuc ij perseuerabunt, omnibus beneficijs,officijs,portionibus,ac pẽsionibus spoliantur, quòd si adhuc in eodem errore persistant, vt quia dimissam repetant excomunicãtur,cæteri vero clerici, qui beneficia vel pensiones non habent, pœna carceris & alia simili arbitrio Episcopi, secundũ factum,& personarum qualitatem puniuntur, Episcopi vero ipsi si ab huiusmodi crimine se nõ abstinuerint,& à synodo prouinciali admoniti se non emẽdauerint,ipso facto sunt suspensi,& si perseuerant,etiam ad sanctissimum Romanum Pontificem ab eadem synodo deferuntur, qui pro qualitate culpæ, etiam per priuationem,

nem, si opus fuerit,in eos animaduertat,hęc summatim ex Concil.Trid.& ex alijs Concilijs, vt in Conci.Rhemensi sub Eugenio.2.cap.2.& ex alijs relatis per Menoc.vbi suprà,num.12. vbi in cap.quorundam, in fine. 34. distinctione sic ante Conci. Trid.dicit statutum fuisse, & hæc quoad clericos:quoad laicos coniugatos vero pę
114 na erat arbitraria,ex lege tamẽ Regia efficitur ordinaria, vt apparet ex.l.5. infra isto tit. & lib.quæ cotidie practicatur, item & quoad ipsas concubinas clerici monachi,aut cõiugati (nã soluti non puniuntur. l. nostræ pœna, vt in hac diximus lege, & tenet Auiles cap.47.prœto. glo. *Ocasado*.n.6.) quo ad ipsas inquam concubinas clerici,Monachi,aut cõiugati in arctum
115 monasterium detrudebantur, † do nec condignam egissent pœnitẽtiam cap.fraternitatis.34.distinctione,& efficiebantur seruæ, ecclesiæ vbi clericus amasius deseruiebat, & vendi poterant per Episcopum cap. quidã clericus.81.distinctione,& ad tempus relegari vt ibi,& persequlares principes poterãt perpetuo iugo mancipari, in ca.eos qui.32.distinctione.item excõmunicãtur ca.si concubinæ, desent. excom.vbi Abb.ex lege tamen nostra habemus iam decisam pœnam, quæ cotidie practicatur,& ad literam seruatur,vt apparet ex Auiles, vbi suprà in glo.marco,& Auend.cap.26. prætor.num.6.lib.2.licet & ex decreto. 8. sessio.24.de reforma.Conci.Trid.etiã soluti puniãtur vt concubinarij,sicut
116 & vxorati, si ter admoniti † de ea re non resipuerint,& ibi est text. optim. contra laicos concubinarios disponens, imo & contra ipsas concu-
117 binas,etiam si vxoratæ sint, † si publicè cum concubinarijs viuunt,sed reuera concubinarij licet ita essent proterui vt & humanam iustitiam neglexerint, prout cotidie negligunt,
nam raro puniuntur ab ea, & sic pœnam non timerent temporalem, deberent vtique æternam timere,maceratur enim eorum anima perpetuo in inferno,nã vt inquit Paul. ad Ephe
118 si.5.hoc autem scitote † intelligentes quod omnis fornicator, aut immundus,aut auarus,quod est idolorum seruitus, non habet hæreditatem in regno Dei, quod etiã repetit ad Galat. cap.5.& primo ad Corin.cap.6. dum inquit,neque fornicarij regnum Dei possidebunt,& dicitur Apocalyps.21. timidis autem, & incredulis, & execratis, & homicidis & fornicatoribus pars illorum erit in stagno ardenti igne & sulphure:carebunt quoq; sepultura † si publici fuerint concubinarij,
119 & morientes in domo ipsas retinuerint,quia in peccato mortali notorio moriuntur, ideo priuandi sepultura in loco sacro, iuxta clem.1.de sepultura,& probatur ex.c.quibus. 13 quæst. 2.& tenet in terminis Bermon. relatus & secutus per Decia vbi suprà. n. 26.imo & coniugatus habens concu-
120 binam in domo & eijciens vxorem † aleuis est,& punitur pœna. l. 6.infra isto tit.vbi & dicemus an infamis sit, ex quibus ridiculũ videtur id quod inquit Auen.cap.26.prætorum num.
121 15.versic.& aduertant,lib.2. dicens † quod debent aduertere testes vt concludant,quis alium teneat in concubinatu,vir an mulier, nam hoc necessarium non videtur, nam siue ipsa teneat clericum, monachum, aut coniugatũ,siue e contra,ipsa punitur.l.nostræ pœna, & Amasius pœnis iuris,secundum quod,suprà dictũ est, neque leges nostræ aliquid in hoc distingũt, & sic nec nos distinguemus,& quia vt cunque sit negari non potest quin viuant in concubinatu,& sic distinctio hæc Auend. nihil prodest saltim in practica.

Ibi,*Y mandamos a los nuestros alcaldes y iusti*

ИНТЕРНЕТ-БИБЛИОТЕКА ОНУ ИМ. І.І. МЕЧНИКОВА

iosticias de la mesſtra corte y todas las ciuda des y villas y lugares de nuesſtros reynos, fed nonne ex informatione habita cõtra clerici concubinam infamatur ipſe clericus, item & ipſa propter facrile gium cum clerico commiſſum effici tur de foro eccleſiæ, ergo iudices, ſecu lares nullo modo contra concubinas clericorum aut monachorum proce dere poſſunt, quomodo ergo lex no ſtra id permittit, & in hoc dicendum eſt legem noſtram rectiſsime procef ſiſſe ac diſpoſuiſſe, nam verum eſt cõ tra concubinas, clericorum ſeculares procedere non poſſe, procedit tamẽ contra illas, quæ occultæ concubinæ
122 ſunt eorum, ſecus vero contra eas, quæ publicæ † concubinæ clerico rum exiſtunt, prout lex noſtra loquitur, nã contra has optime procedũt, & hæc eſt concors omnium opinio, vt apparet ex Auend.c. 26. præto. nu. 7. lib. 2. & Auiles capit. 47. præto. glo. *O clerigo*, glo. *Los de la madre*. l. 3. titu. 21. par 4. Matien. dict. l. 6. glo. 2. nu. 13. & 14. tit. 8. lib. 5. ſupra Didac. Perez. l. 21. tit. 3. lib. 1. ordi. col. 159. cum ſequent. Decian. in dict. 2. tomo. de delict. libri 6. cap. 21. num. 37. & cotidie ſic procedi tur, licet aliquando iudices ſecula res (& male) etiam contra occultas clericorum concubinas procedunt, ſed id poſſent ſi eas in domibus ſuis haberent & ſuſpicio eſſet de concubi natu, vt inquit Auend. vbi ſupra num. 8. in concluſione. y. ex. l. 3. infra.

Ibi, *Que aya la tercia parte que aya de auer el acuſador ſi le oniera*, limitatio eſt. l. 21. tit. 9. lib. 3. ſupra vt diximus in. l. 8. tit. 2. lib. 1. ſupra num. 1. & 2. & legem noſtram in hoc conſiderat Didac. Pere. l. 23. tit. 3. libr. 1. ordi. col. 172. in princ.

Ibi, *En que ſe entende la pena*, iũctis verbis ſequentibus, *Sin ſer ſentenciado y exe cutado el dicho deſterro*, lex bene prouider, ſed eius executores peſsime, nam
123 & plerumque vt pars condemnata † pœnam marchi cõſentiat, vel diſsimulant inexilij implemento, vel in ſen tẽtia declarãt, *Que le ſalga e cumpla en que do por mi le fuere mandado*, quod eſt con tra noſtram. l. nam ſi priusexequendũ eſſe exilium diſponit, quam pœnam pecuniariam iudex exequatur, cõtra legis diſpoſitionem facit iudex nõ exe quens ante, & differẽs executionem cum ipſe voluerit, fraudemque legi facit, ex. l. fraus ſit. ff. delegibus, & ideo talem Iudicem non eſſe immunem à pœna noſtræ l. credeſſe, quapropter aduertant ad hæc iudices.

Ibi, *La ley de Viriueſca*, quæſt. l. 5. infra iſto tit. & lib. alia poſſem uspluradice re, ſed hæc pro. l. noſtræ declaratione ſufficiant.

SVMMARIA.

EXilij Pœna non eſt corporalis, num. 1. Adulterium non cadit ſub legibus ſimplicuer ſequentibus de acceſſu, nu. 2. Concubina cõiugata clerici non punitur per ſeculares niſi in domo retineatur, nu. 3. vbi quid circa eccleſiaſticum iudicem, ce nnum. 4. & 5. & 6. Leones expellendi ſunt à ciuitatibus tanquam communes laſſitatis proſatores. nu mero 7. Maritus permittens vxoris luxurias etiam ſi pretium non recipiat punitur, nu. 8. Maritus præſumitur lenocinij ex adulterio vxoris non ignorãtur. nu. 9. vbi. nu. 10 declaratur. Maritus lenocinij vxoris ſuæ in Hiſpania morte punitur, numer. 11. & num. 12. quid hodie. 13.

Lex Secunda.

Summarium.

Concubinæ clericorum quando in car cere detinẽdæ ſunt, & quando in do mibus clericorũ inquirẽdæ: & quod vxora-

vxorata non poſsit puniri de concubinatu, & ſi mariti id conſentiant pu niendi ſunt, vclatius in lege noſtra diſputantur.

IBI, *No ha de llenar pena corpo ral ſi no de marco y deſterro*, ex iijs verbis colligitur clare quod pœna † exilij non eſt
1 corporalis, vt late diximus in. l. 8. tit. 18. lib. 4. ſup. & conſequenter ſi diuiores ſint, vel ſideiuſſores præſiterint ſub eis relaxandæ ſunt à carcere vſque ad ſententiam: quod ſi ab hac appellaue rint ſententia, ſunt in carcere detinẽ dæ, ex. l. 4. infra in fine infra eodẽ quæ ſic limitat legem noſtram.

Ibi, *Que no ſean catadas niſuncadas ſobre eſto en las coſas de los clerigos*, prout in le ge præcedẽte diximus, niſi ſecundũ verba ſequentia iudici per informationem conſtiterit clericum habere talem in concubinam, & quod in do mo ſua eam retineat, nam tunc con ſtito de hoc poterit iudex domum ingredi clerici pro inuenienda eius concubina, dum interea vt ex verbis ſequentibus clariſsime conſtat.

Ibi, *Que la tal muger caſada no pueda ſer demandada en ynyzio ni fuera del, ſalvo ſi ſu marido la quiſiere acuſar*, prout ex. l. ſi vxor, verſic. ſed & in ea, de adulte. diſponitur, vbi habetur quod acceſ ſus ad meretricem licet non ſit puni bilis, fallit tamen in meretrice nupta, eam quippe poterit vir ejus de adulte
2 rio accuſare: adulterium † namque non cadit ſub legibus ſimpliciter lo quentibus de acceſſu & delicto carnã li mulierum, ſecundum loan. And. & alios in propoſitum allegatos per Ma tie. in dict. l. 6. glo. 2. num. 19. tit. 8. lib. 5. ſupra, vbi legem noſtram in ijs ver bis allegat, & Auiles & alios ſic tenen tes ex l. noſtra, & Auend. cap. 26. præ to. nu. 8. lib. 2. vbi ex lege noſtra cum dictis authoribus id eſſe verum dicit, niſi clericus talem coniugatam pu blice vt concubinã ſuam teneat in do
3 mo ſua, nam tunc & contra † ipſam procedi poterit, & ex Conci. Trid. ca. 4. ſeſsione. 24. de refor. id etiam proba ri videtur & tenebat. Ber. Dia. in dict. practi. cano. cap. 79. concubinarij, vbi additio ne. 2. in verſic. concubina cle rici, dictũ Concilium ad hoc conſule rat, & iudices eccleſiaſtici cotidie id fa ciunt, vt per eund. Berna. Dia. vbi ſup. cap. 85. num. 6. ſed non ſine maximo eorum periculo, nam viſum eſt iam maritos id feiuiſſe, & eas de adulterio accuſaſſe, & ideo debent ab ijs ſe ab ſtinere, vel ſaltim cum maximo ſecre to & cautela id facere, ne forte mari tus ſciat, & accuſet eam de adulterio, vel eam occidat. prout conſulit facile dum Auend. in num. 8. verſic. non ta men quod tamen limitatur niſi pro
4 betur † maritum id ſcire & conſenti re ſecundum Matien. vbi ſupra num. 19. vbi renentes id allegat, debet tamẽ de hac ſciẽtia & permiſſu mariti con
5 ſtare † nam multoties apud vulgum putatur, id eſſe notum matrio, & ne ſcit ipſe præſertim ſi eſt vir honoratus & bonæ famæ, de eo enim non eſt quid tale præſumendum, nam etiam ſi probaretur maritum eſſe de hoc ſuſ pectum non ſufficeret, non enim ex hoc dici poteſt leno, ſecundũ Peguer. in quæſtio, ſuis crimini quæſt. 15. n. 7. & ideo neque contra eius vxorem vt concubinam alterius procedi poteſt, neque maritus de hoc puniri. Secũdo limitatur lex noſtra, vt non proce datquries concubina clerici matri monium contraxerit cũ famulo cleri ci, & adhuc erat in eius ſeruitio, pu
6 nietur ſiquidem ac ſi nupta † non eſ ſet, ita Matien. vbi ſupra ex. l. ſequen te expreſſa ad hoc. Ex aduerte quod inquantũ loquitur, *De caſada*, lex noſtra, idem erit de ſponſa de præſenti per ea quæ deſponſo de præſenti, ſup iſto tit. in. l. præcedenti diximus.

Ibi,

Ibi, *Y porque se dize que algunos casados consienten, y dan lugar a sus mugeres esten publicamente en ayuel pecado con clerigos*, quod quidem grauissimum delictum est lenocinij, vt inquit Iustr. in Auth. de lænoni. ibi nefandorum inuenire lucrorum, nefarium est illud scelus, quo quis ex publicis feortationibus, ex adulterijs, ex deflorationibus, aut ex fornicationibus sibi quæstum facit, non quidem proprio corpore, sed virgines mulieres, matronas, aliorum vxores, aut meretrices huius quæstus gratia ad actum venereum aut publice, aut occulte pellicens, vel etiã ad hoc priuatim domi alens, & ex eo quæstu viuens, & est lænonum genus adeo pestiferum, nefandum, crudele odiosum, & sceleratum, quod expellendi sunt à ciuitatibus tanquam
7 cõmunes † castitatis vastatores, vt per Plateam in l. 1. cum supra. C. de re milit. lib. 12. & probatur in Auth. de lænonibus. §. siquis autẽ cõscriptionem, ibi & à magna hac longitsime ciuitate expellerur, vt & per Peguer. in decisio. suis criminal. quæst. 15. pertotam & ideo lænones & lenæ puniebantur pœna mortis, ex l. 2. tit. 22. part. 7. & ex l. 7. tit. 17. eadẽ part. 7. punitur matrius id permittens, & ibi glos. inquit, hoc procedere etiam si pretium ob
8 hoc † maritus non recipiat & Anto. Gom. in l. 80. Taur. nume. 73. vbi, nu. 74. hoc limitat dumtamẽ adulteriũ, vel stuprum fuerit consummatũ non aliàs, præsumiturque maritus læno,
9 † qui ex adulterio vxoris non irascitur. l. mariti lænocinij. ff. de adulter. vt per Thom, Ferracium, cau. 14. nu. 6. Brunum in tract. de cõsiliar. bono. 1. quæst. 4. partis princi. & sic qui dum
10 † scit vere, dissimulat, vt per glo. in d. l. 7. & vi. glos. *Trae a su muger*, l. 6. tit. 9. part. 4. & vi. Gometi. in cap. mulieres, 14 de iudi. in. 6. aliqua deijs scribentem, vbi refert, quod in Hispania lænones

11 suarum vxorum † morte mulctantur, in Alemania vero insidentes in asino versa facie per vniuersam ciuitatẽ turpiter circunducuntur, a clamanti bus sequacibus, sic fit lænonibus, refert Menoc. de Arbit. lib. 1. casu. 88. n. 15. & 16. & inquit Auiles cap. 47. prælglo. *Mancebo*, num. 13. quod hic Placentiæ, & iterum in villa, *De Talauera*, vbi fuit iudex ordinarius, quosdam homines condemnasse, vt publice verberarẽtur per vxores suas cum tristris alliorum, & lineis cornuum in collis quia consentiebant vxores suas esse in lupanari, & iuste, sed ex noua pragmatica Madricij facta anno. 1575. quæ iam est transcripta in recopilatione hac, & in hoc tit. pro lege. 9. declarata est iam pœna talibus maritis imponẽda, † quæ tanquam nouitor seruanda est, & tunc, cum vt ipsa loquitur, maritij id consentiunt, scientes & permittentes, quorum scientia & consensus debet vere probari, nam multi neque sciunt neque vident, & si vidisset & præsentes essent occidisset vtique vxorem & adulterum, & sic est præsumendum de maritis bonæ famæ & diuitibus, & in honoroso statu existentibus, & sic pragmatica illa de maritis id pretio cõsentientibus, vel alio modo ad hoc peccatum vxores inducentes & alliciendo † loquitur, vt & vult D. Barbosa in. 1. parte. l. 2. in principio. n. 101. in medio cumsequentibus ff. solut. matri. & de pœna lænonum diximus in l. 4. tit. 11. glo. 1. supra hoc lib. & succincte de ijs diximus in. l. fi. num. 53. tit. 3. lib. 5. supra & inquit Peguera in dict. quæst. 15. nu. 7. quando quis patitur vxorem suam delinquere, nõ ob quæstum, sed ob nimiam negligentiam, vel quantamcunque patientiam, vel nimiam credulitatem nõ punitur vt læno, † quia requiritur dolus ad puniendum eum de lænocinio, & sic dolum vt vides requirit

dicta

dicta pragmatica, quocirca nimis lar ge circa hæc extẽdit lenocinium mariti, ante, quæst. fuis crimin pag. 503. num. 59. cum sequent.

Lex Tertia.

Summarium.

Concubina clerici etiam coniugata puniturvt talis si contrauerit matrimonium cum aliquo famulo ipsius clerici, & contracto matrimonio adhuc in domo clerici ipsius remansit, & quod nullæ mulieres suspicioſæ etiã coniugatæ viuant in domibus clericorum, & si monitæ in secreto non exierint puniantur, vt hic disponitur.

HI, *Ordenamos y mandamos*, ad limitationem legis præcedentis prohibentis contra mũlierem vxoratam procedi, nam non procedit hoc si talis mulier erat concubina clerici, & dixit cum aliquo famulo ipsius clerici, & sic coniugata remansit in domo ipsius clerici, nam tunc contra eam iudex procedet, ex præsumpto dolo ipsorum volentium sub specie coniugij inter ipsam & famuli clerici pro palare & occultare concubinatum, tunc enim iudex contra ipsam vxorẽ procedere poteſt secreto eam vxorẽ do vt recedat à domo clerici intra ter minum eis præfinitum, quod si non fecerint puniantur pœnis concubinarum à lege. 1. supra eodem imposita rum, & vltra compellant ipsam exire à domo clerici, & est falubris dispositio ſper iudices exequenda, ne ſecus exequatur, ſed quã male exequatur, alij iudicent.

Ibi, *Y mandamos*, idem disponit. l. 44. titul. 6. partit. 1. & diximus in. l. 1. glo. *publicamentes*, ſupra iſto titulo. & libro.

Leges. 4. & 5. non egent commentatione quia clariſsimæ ſunt, ſolum tamen aduerto ad verba. l. 5. dumdicit, *Pero tornando a viuir vida torpe*, nam intelligẽda ſunt, ſi intra annum poſt cõdemnationem inhoneſte vixerint, ſecus vero ſi elapſo anno, nam cum in præcedentibus dixerit, lex noſtra, quod ſi vixerit honeſte per annum lucretur quintum, dum poſtea dicit, quod ſi inhoneſte vixerit perdat illud quintũ, debet intelligi intra annum illum, aliter enim exceptio nõ eſſet de regula.

SVMMARIA.

Maritus ſi publice concubinam tenet in familiã ſui, num. 1. & ſic ſi inſtituatur haeres ab aliquo fratre habite poſſunt fratres querelare tale teſtamentum, num. 2. neque admittitur in teſtem, vt num. 3.

Lex. Sexta.

Summarium.

Quam pœnam incurrat tenens mulierem coniugatam in concubinam contra mariti ſui voluntatem, vel coniugatus ille, qui tenuo rit concubinam viuendo cum ea relicta vxore propria, diſponit lex noſtra.

HI, *Demas de la pena del derecho*, dequa in. l. 1. & 5. ſu prà eodem.

Ibi, *Pierda la mitad de ſus bienes*, nam aleuoſiam cõmittit, pro ut allegando noſtram legem ad hoc dixit compilator huius regiæ recopilationis in verſiculis poſitis in fine tituli præcedentis, in verſic. antepenultimo, licet lex noſtram, *De aleuoſia*, nihil meminerit, ſed credendum eſt Compilatori, tũ quia per Regem eſt

est approbata hęc recopilatio, tũ etiã quia hæc pœna propriè apponi solet aleuosis, & est propria eorum pœna, vt diximus in eodem tit. 18. & lex nostra ideo non meminit expressè de dicto verbo, Aleue, quia quis non aleuosus reperiretur, cum tot sit numerus cõcubinariorum relictis proprijs vxoribus, sed an hic coniugatus, concubinarius publicus erit infamis, & idcirco dicendum est quod sic, ¶ ex glo. in §. fi vero effusa, verbo, Consistente, in authent. quibus modis nat. quã ad hoc allegat Iulius Clarus, in præct. verbo, fornicatio. n. 9. & Dida. Per. in l. 23. tit. 3. lib. 1. ordi. col. 171. vbi inquit se late dixisse in additio. ad Segurã in repetitione. l. cũ patronus. n. 44. de lega. 2. & ideo si talis instituatur hæres ab aliquo fratres habente, possunt fratres querelare testamentũ ¶ tale tãquam turpi persona in eo instituta, vt inquit Auend. cap. 26. prætorum, num. 6. lib. 2. & idem Did. Perez in l. fin. tit. 8. Ordin. glo. penu. in fin. pag. 103. col. 1. vbi dicit se bis ita consuluisse, & obtinuisse, in practica in contradictorio iudicio, etiam ßßald. in l. neminem, num. 1. C. de incæpt. nupti. & alij relati per Clarum dict. num. 9. velint, hoc de infamia non seruari de sacerdote, sed certe obseruari apparet, ex Did. Per. ibidem, & iuste: nam & ex hac infamia de iure ciuili & partitarum in. l. 8. tit. 16. part. 3. talis non admittitur in testem, ¶ vt & inquit Auend. dict. num. 6. & num. 17. Socin. Iunior. con. 31. n. 23. vol. 2. & hæc pro hoc titulo.

TITVLO. XX. DE LOS Adulter. Incest. y Estupr.

SVMMARIA Rubricæ.

A Dulterium est alieni thori violatio, nume. 1. & quo derineatur. num. 5.
Sollicitans coniugatam potest per iudicem prohiberi. num. 2. alias potest ab eo puniri. num. 3.
Adulterium mariti non est punibile sicut vxoris. num. 4.
Adulterium tribus modis committitur. nume. 6.
Adulterium in iudicium multis modis deduci potest. num. 7.
Adulterium an committatur cum coniugata inhonesta. num. 8.
Maritus potest promittere vxori non habere cõcubinam & obligare ad hoc. num. 9.
Adulterium quomodo probetur. num. 10. & quãdo raro potest vere probari etiam si dicatur vidisse homines super mulierem. num. 11. & 12. & ideo præsumptionibus probatur. num. 13. & super osculum & amplexus. num. 14. & 16.
Inhonestas per testes singulares probatur num. 15.
Inhonestas per testes singulares probatur. num. 15.
In probando adulterio lex se contentat cum ea probatione, quæ fieri potest. num. 17.
Probatio sufficiens alicuius actus illa dicitur, qua inducit iudicium ad credulitatem. num. 18.
Index non debet ad quam probationis peccas se allegare. num. 19.
Adulteri probandi plures coniecturæ reuniri possunt. num. 20.
Adulteræ matrimonium est probandum aliter non obstante iure. num. 21.
Adulteri grauitas. num. 22. 23. & 24.
Incestus, quid sit, num. 25.
Stuprum quid sit, nu. 26.

Quia

VIA, titulo præcedenti de fornicarijs & concubinarijs dictum est, & ij multoties per adulterium fornicatur, per incestum, vel stuprum, ideo sequitur nostertitulus.

Et pro huius Rubricæ exornatione, & pro declaratione materiæ nostri tituli antequã ad declarationes legum deueniamus, aliqua examinanda prius decernimus. Primo quod sit adulterium, & dic quod adulterũ est alieni Tori violatio, ¶ ex text. Gelasij Papæ in capite vlla. §. cum ergo. 36. quæst. 1. hanc diffinitionem licet per alia verba ponit gloss. in. l. inter. ff. ad l. Iuli. de adulter. vbi dicit quod est accessus alterius Tori, & idem gloss. cum qua DD. transeunt in Rubri. C. ad. l. Iuliã. de adulter. Siluester, in summa, verbo, adulterij, lex tamen 1. titul. decimo septimo, partit. septima, inquit quod adulterium est cum coniugata, vel alterius sponsa scienter coire. sed Couarru. in quarto. partc. 1. capit. primo, nume. 8. addit diffinitioni supra positæ, scilicet, quod est coitus mentalis, vel realis, per quẽ alterius Thorus veus, vel putatius violatur, quod est quando quis habet intentionem violandi Thorum, & tunc mentale hoc adulterium, quod intentione solum consistit punibile est, quoad forum eon scientiæ, licet non quoad contentio sum, si in sola intentione consisteret, sed si ad actum procederetur, puta habendo verba obscœna vel inten tando coniugatam coire transeun do multoties per portam eius, tunc vtique posset aliri iudex vt id medeatur ¶ & puniat istum aliqua pœ na, ex. l. 5. titulo nono, partit. septima, imo si ter protestatus fuerit mari tus transeuntem ante domum suam ne loquatur cum vxore sua si non fo certe, puniri potest de adulterio ¶ ex. l. 13. titulo. 17. partit. septima, & dum dictum est adulterium esse alie ni Tori violatio, intelligе alieni Tori, siue mariti siue vxoris, nã & maritus coiens cũ aliqua quã cum vxore sua cõmittit eã adulterij, sicut cõmittit mulier, nã licet adulterij mariti non 4 sit punibile, sicut adulterij ¶ vxoris, ex. l. 1. C. de adulter. canonizata in capit. publico. 32. q. 1. & in l. 13. tit. 9. par. 4. tamen negari non potest, quin marit us coeũdo cum alia, quam vxo re adulerium nõ cõmittat: commit tit, et enim, vt probatur ex. l. 1. tit. 17. partit. septima, ibi, *La primera porque del adulterio que sige el varon*, Ecce quo modo vocat illud adulterium. Et di citur adulterium ab alter, & Totum, 5 ¶ quia adulter a d alterius Torum va dit, quæ est mulier alterius, vt inquit text. vt in dict. l. 1. titul. decimo septimo. part. septima, & quibus modis cõmittatur adulterium, Iuli. Clar. in dict. practic. crimin. §. adulterium, numero secundo, inquit tribus modis ¶ committi. Primo inter virum 6 coniugatum & fœminam cum alio nuptam, & hoc dicitur duplex adulterium, nam vterque ipsorum violat proprium Torum & alienum. Secundo inter virum coniugatum & mu lierem solutam. Tertio inter virum solutum & mulierem nuptam. Propte vero adulterium est in viro, quando violat alienum Torum, licet ipse non sit coniugatus, in mu liere autem, quando violat proprium Torum, etiam si adulter non sit matrimonio copulatus. Dedu cique postea in iudicium adulte- 7 rium multis modis, ¶ quandoque enim matitus accusat vxorem de adulterio, vt in casu Bald. consi. 330. libro. 1, Roman. consi. 451. Bologni.

Azeudo supra. 8.

consil.23.Gracia.consi.50.lib.2.Mantu.consil.43.lib.1. Quandoque econtrario vxor accusat virum de adulterio cum alia muliere commisso, vt in casu Roma.consil.167, Quandoque maritus accusat vxorem, & adulterum vt in casu Bal. consil. 6. libr.5. Ioan. de Amicis, consil. 127. Gram. decisione. 31. Boeri. 217. & sequentibus. Quandoque mulier agit ad separationem Tori, vt in casu Socin. Iuni. consi. 32. lib. 2. ita Clarus vbi supra, num. 1. Sed an cũ muliere nupta, quæ tamen sit meretrix, seu inhonestæ vitæ dicetur cõmitti adulterium? & quanuis Menoc. de Arbit. libr. 2. Centur. 1. casu. 71. num. 5. cum sequentib. indistincte teneat adulterium talis vindicari posse per maritum, tamẽ Iuli. Clar. vbi supra, numer. 3. distinguit, quod aut talis meretrix quæ virum assumpsit, cessauit à meretricia vita, & honeste cum viro vixit, & tunc adulterium cum ea commissum potest accusari & puniri. Aut rõ si etiam matrimonio cõtracto per seuerauit in meretricali vita, & tunc vir illam carnaliter cognoscens, non debet aliqua pœna puniri, & hæc opinio hodie communiter obseruatur, vt dicit Angel. in.1. si vxor.8. sed & in ea, num.1. ff. de adulter. & alij relati per Clarum dict. numer. 3. vbi inquit, quod quoad ipsam mulierem meretricem adulterium committentem punibile erit, & Consilium Neapoli. inquit, ita in facti contingentia videtur sensisse, vt appareat ex capit. decisio. 44. fed ipse Iulius Clarus ibidem contra videtur tenere, & quod ita ipse iudicaret si casus occurreret, imputandum est enim viro nubenti cum tali meretrice & inhonestæ vitæ mulicre, quod intelligi posset, nisi ipsa tempore nuptiarum promisit iam inde honeste victuram, & sub hac promissione maritus cum illa nupsit non alias nupturus cum ea. Nam sicut maritus potest promittere vxori nõ habere concubinam & obligari ad hoc, & cauere de eam expellendo, vt per Palaci. Rubri. in repetit. capit. per vestras, versic. tertio sequitur, in text. numero sexto, fol. nihi. 48. ita & vxor talis promittere de inceps viuere honeste. Quomodo autem probetur adulterium, & diceudum est, esse difficilis probationis, nam cum clam & occulte formationes fiant, ex.l. consensu. C. de repudi. & l. decima, titul. decimoseptimo partit. septima, euenit etiam vt sit difficilis probationis, vt euncti fere in hanc deuenẽre sententiam, secundum Mascard. 1. tom. de probatio. conclusione. 57. num. tertio. Imò & videtur quasi impossibile, quod di recto possit probari, secundum Bart. in.1.2.§.fin.ff.ad.l.Iuli.de adulter. Socia. Iunior. consilio trigesimosecundo, numero decimoquarto, libro secundo, Menochi. de Arbitrar. libro secundo, casu. 116. Neque potest probari directe vel specifice & sic raro aut nunquã potest probari vere adulterium, vt per Malcar. dict. num. 3. nam illud opus non plene probatur visu, vt inquit gloss. in capitteris, de præscriptio. in.1.secunda.§.fin.ff. de adulter. Angel. in tractat. maleficii. in verbo, Che hay adulterato, numero. 43. Et hic etiam si quis dicat vidisse aliquem supra corpus mulieris & cõplexu venereo iunctos, vel etiam iouenisse iuuenem in camera ispectoratum & caligis dissolutis tanta etiam clausa, non sequitur necessario quod inter eos copula interuenerit, contingere enim possit, vt mulier esset arcta vel vir impotens, vel quod tentauerit sic agere, vt adulterauerit, tamen non adulterauerit, & sic potius videtur proba

probari conatus quidam quã cõsummatio delicti, vt latè per Iseli. & omnes in cap. præterea, de testibus, quæ & alios retulit Socin. Iuni. vbi supra, num. 14. 15. & 16. & Mascar. dict. con clus. 57. num. 4. & 5. vbi hoc intelligit quoties de adulterio criminaliter ageretur, secus si ad separationem Thori, adulterij enim secũdum cum ibi probatur, quãdo pudenda furit in pudendis vel obscena in obscenis posita, sed non obseruabunt hæc per iudices, alter enim non probaret adulterij nisi vera probatione, quod esset quasi impossibile, & nõ quam punireter adulter, sed præsumptionibus pro bãdum est, & si solus cũ sola nudi in lecto reperiãtur, vel in secreto domus præcedente mala fama inter eos & alia à doctoribus, requisita, vt aduertit Canter. in quæst. Iuris, crimi. cap. de adulteri. num. 42. pagin. 496. cum sequent. sed vbi non essent tales probationes concludentes ad torturam sufficient, ita etiam tenet optime, Didac. Perez, in.1.5. titul. 15 lib. 8. Ordin. pagin. 291. versi. quarti in super potest, vbi pagin. 292. quærit an per oculum probetur ? adulterium & Ant. Gom. l. 80. Taur. num. 50. & opti. quæstionem. 75. Petri de Ancharra. die quòd si constat nihil amplius quam amplexus & oscula interuenisse non punitur vt adultera, secus si de hoc non constat, vt optimè per doct. Barbosa, in 1. parte. l. 2. in principio. ff. solut. matrim. num. 72. vbi à num. 69. incipit & cum numeris sequentibus alia plura adducit requisita, vt ex amplexibus & osculis probetur adulterium & num. 74. infert ex hoc quòd tam ex vera probatione quam ex præsumptiua amittetur dos & numer. 75. inquit secus esse si fiãte probetur vt per contumaciam, & ibi cum pluribus numeris sequentibus, respondet obiectionibus contrarijs.

Azeuedo super. 8.

15 & inhonestas ? per testes singulares probatur, vbi ibi per Ancharan. quæstione. 76. nume. 2. & communem relatam Clar. lib. 5. §. fin. quæstio ne 54. versicul. dixi etiam, & de his etiam tradit Auendan. responso. 31. numero tertio & quarto. Ex quibus fit vt per coniecturas & præsumptiones ? probetur adulterium, vt est text. in. l. vndecima, titulo decimoseptimo, partit. septima, & per Mascard. vbi supra, numero sexto & septimo, & Menoch. de præsumptio. lib. 5. præsumptio. 41. num. 1. & ita in hoc casu præsumptiones habẽtur loco probationis gloss. in capit. præterea, de testi. & sic in hac materia lex se contentat ea probatione, quæ fieri potest, ? fecũdum Mascar. dict. num. 7. & Soci. Iuni. dict. consil. 32. num. 12. ex Bart. & Imola in.1. in illa stipulatione. ff. de verbo. obliga. & sic in omnes probationes admittitur, sufficitque probatio præsumptiua inijs, quæ sunt difficilis probationis, ex quo Soci. Iuni. vbi supra, num. 10. tradit vnam regulam, scilicet, quod illa dicitur, in materia probationis ? sufficiens probatio alicuius actus, quæ inducit iudicem ad eius credulitatem, & ad hanc quidem talem esse veritatem sub iudicio, quia probatio ad aliud non tendit. l. testium. §. eisdem. ff. de testibus. dum dicitur, quod iudex non debet ad vnam probationis speciem 19 cognitionem fuam alligare, ? fed ex sententia, animi sui cum extimare oportet, & ibi Socin. alios allegat istam regulam tradentes, quia tota materia probationis in arbitrio iudicis committitur, & sic plurium propositum in materia difficilis probationis allegationis fit in quodam nostro consilio, & diximus quod iudices in iis debent maximo cum iudicio procedere, nè fortè

exleni animi sui motu innocentem condemnent, prout aliquando factum est. Quibus quidem de causis doctores plures in locis ordinatijs plures conecturas posuerunt probandi † adulterium quas reassumpserunt Mascard. vbi supra, concluso. 59. cum. 7. sequentibus, & Meno cha in dict. præsumption. 41. per totam. inquit tamē, optime Mascar. conclusione. 58. quod aduertant adnotati accusatorijs quod prohibent ma
21 trimonium mulieris † accusatæ de adulterio, alias non obtinebunt, & qua libet ij prætexte maniBus habentur per ipsos vxoris poterunt coniectuæ vt ad alia procedamus. De gratiarum autem huius criminis adulte-
22 rij, proclamandi † iura canonica, in capit. primo, 32. distinctione & in capitibus quib. omnibus. 33. quæstione. 7. text. in Rubr. tit. 17. part. 7. vbi glos. inquit, ex adulterio omnia crimina oriri, violentia, iniuria, homicidiū, penurium, falsa testimonia, & ideo ait, quod propter eius immanitatem non licet super eo transigere. Item si gere, C. de transactio. & est peius per
23 iurio, & grauius idolatria, † vt hæc & alia de adulterio refert Tiraquel. in. 1. 13. connubia. num. 26. à quo de sumpsit Mascard. vbi supra, concluso. 57. na. 1. vbi & alia ipse adducit iura diuina, vbi adulteria detestantur, in tantum quod etiam bruta animalia
24 illud † abhorrent, vt inquit Tiraquel. vbi supra, num. 1. & probat ling. 1. 1. titul. 14. partit. 2. ibi, *En que naturalmente aborrecen la cosa que vida, no quieren parecerla*, & tradit Didac. Perez, in. 1. secunda, titulo. decimoquinto, glos. *Ejigere*, libro octauo Ordinamen. & Ber. Diaz. de ibi additio, in practicæ canoni. cap. 85.

Ibi, *Inciftos*, quipiddem incestus dicitur abusus inter consanguineos
25 & affines, damnabilis † commixtio. c. lex illa. §. incestus. 36. quæstione. 1. l. si adulterium cum incestu. ff. de adulter. text. in §. ergo, & ibi doctores, Institut. de nuptijs. l. 1. titu. 18. iun cta l. 2. titu. 19. partit. 7. Sanctus Thomas & alij relati per Didac. Perez, l. 5. titul. 15. libr. 8. Ordinament. glos. 1. Marian. Socin. in Rubrica extra, de adulter. & stupris. num. 7. vbi, num. 22. an incestus quilibet si maius aduertio, Bern. Diaz. & eius additio. 1. in practic. canonic. capit. 84. de cuius gratiatate & alia in. 1. penulcim. istius nostri tituli dicemus.

Ibi, *Y eſtupro*. quod quidem stupru est illicitus † coitus reali vel mentalis per quem aliqua virgo fœmina defloratur, vt in capit. lex illa §. cum ergo. 36. quæstione. 1. sanctus Thomas, & ibi Caieta, secunda lectura dæ quæstione. 154. articul. 6. de qua quidem stupri materia nulla lex apponitur in nostro titul ideo de ea videbis in titul. 19. & 20. narcit. 7. & ibi glos. & Anton. Gom. d. 80. Tauri. nu. 5. cum sequentibus aliquibus, & Cæter. in practic. crimin. verbo, stupr. cum. De cuan. in secundo tomo, de delict. titul. de stupro, Dida. Perez, hic sub Rubr. titu. 13. dis. 8. Ordina. & Anto. Theiqu. in decisione. 3. Pedamon. & Marian. Socin. in Rubric. numero. 2. extra de adulter. & stup. & numer. 7. cum sequentibus. & in alijs locis ordinarijs & extraordinarijs. summistarum & doctorum scribentium in consilijs, & extra, quæ longum esset referre, & de pœnis stupri per eos, & maxime per Anto. Gom. & Did. Perez, vbi supra. & hæc quoad declarationem nostræ Rubricæ sufficiant, vt ad textu alia deueniamus.

Summa-

SVMMARIA

Matrimonium adulterę probandum est aliter non obtinebitur, num. 1.
Capit. a quomodo concipienda ad probandum adulterium, num. 2.
Martini ſi accuſatus debet verè probari matrimonium ſed ſi aliunde ſufficit præſumptiue probari, num. 3.
Sacrilegus nuptiarum gladio puniri oportet num. 4.
Adulteræ pœna plures locas aſſentiun Hiſpania, num. 5. eo quod mulier aliunquam maritus poteſt eam accuſare etiam ſine ligens. 6. nu. 6. & 7. in Francia etiam.
Adulterium eſt crimen priuatum non verò publicum. num. 8.
Adultera accuſari non poteſt nomine mariti ſine ſenectu adulterium. nec non, nu. 9.
Verbum, tibi, liberam & abſolutam poteſtatem oſtendit. nu. 10.
Maritus poteſt vxorem & adulterum vulnerare cum poſſit occidere, nu. 11.
Occidere alium potens poteſt vulnerare, nu. 12. & 13. & 14. & 15.
Maritus non potest alterutrum ſine adulterij præmiſſis commitere num. 14. & 15. neque poterit vnum eorum verberare & alterum occidere, num. 16. vel dimittere vnum & alium non, num. 17.
Maritus etiam de bonis adulterum poteſt adhibitum diſponere, num. 18.
Lex noſtra antiquoſa ſit volens delere amores adulteros occidi, num. 19.
Filijs etiam alterius matrijs reſeruantur bona adultere, num. 20. & 21.
Filij an ſuccedent matri adulteræ, nu. 22.
Adultera vi & oppreſſione adulterata exiſtat, num. 23. & nume. 25. ſi ob verecundiam tacuit.
Caro corrupta dici non poteſt cum mens ſua ſit intacta, num. 24. imo & ſi ob verecundiam tacuit, nu. 25.
Adultera aliis modis excuſatur, num. 26. re miſſiue.
Maritus occidens adulteros infraganti crimine vel per medium iuſtitiæ ſibi traditos an peccet, num. 27. & 28.

Azeuedo ſupra. 8.

Lex. Prima.

Summarium.

Pœna adulterorum in præſenti lege declaratur, quæ in praxi tam diu eſt vſitata, licet fuerit lex fori.

BI, *Si mugr caſada*, ex iis elice verbis, quod cum quis vel quæ accuſantur de adulterio prius eſt probandum † mulierem talem eſſe ma
1 trimonio coniunctam, vt in Rubric. noſtri titu. diximus in gloſſ. 1. ex Mascar. de probatio. in conclu. 58. id optime aduertente vbi, num. 8. remiſiue ponit quomodo concipienda ſint ca
2 pita ad probandum † adulterij, & ibi declarat quomodo ſit intelligēdum illud, debet probari adulteram accu ſatam eſſe vxoré matrimonio coniuctā & inquit quod ſi maritus accuſat debet vere probari matrimoniū, ſed
3 ſi alius ſufficit probari habitam † ſuiſſe & receptam vt vxorem Titij.

Ibi, *Si fuere adulterio*. no. verba hæc quia factū carnali copula cōſummata tum requirit vt adulteri de adulterio puniantur corporaliter, ſecus quoad amiſſionem dotis aut bonorū, vt in gloſſ. 1. Rubricæ noſtri tituli diximus.

Ibi, *Ambos ſean en poder del marido*, & ſic non habet locum iam pœna. l. quamuis in fine. C. iſto titulo, vbi ſa
4 crilegos † nuptiarum gladio puniri oportet, neque habet locum ius vetus, quo caucetur quod mulier in adulterio deprehenſa dilapidabatur, non autem vit. vt. 33. quæſtione. 5. hæc imago, neque locum pœna, quæ propter adulteriū imponitur fœminæ, de qua in authentico, vt nulli iudic. §. manifeſte, collatione nona, & in authentico, ſed hodie, hoc

fit. neque habet locum pœna apposita in l. 1. §. tit. 17. part. 7. cessant etiam
5 † aliæ plures pœnæ olim apud Romanos & alias gentes adulteris impositæ, de quibus late per Tiraq. in. l. 13. connubia. num. 6. vsque ad 24. & Iuli. Clar. in pract. criminali. § adulterium, nu. me. 7. & Did. Perez, in. l. 12. titul. 15. gl. fin. lib. 8. Ordin. & Ant. Gom. in. l. 50. Taur. num. 47. cessant iam itidem tria permittentia marito, patri, aut fratri, aut patruo accusare adulteram, vt in. l. 2. & ibi glo. titu. 17. part. 7. nullus enim alius quã maritus potest eã
6 accusare, etiam marito negligente, † vt inquit gloss. *Tam negligenti*, in eadẽ l. 2. vbi allegat Monta. lic. & quod ita practicatur asserit, & decit facere. c. sicut alterius. 7. quæst. 1. & Ant. Gom. hic, nu. 49. & Cona. in. 4. 2. par. cap. 8. 8. 12. in fine, & sic in Francia inquit Rebuf. in. 1. tom. cons. Fran. titu. de const. gl. 5. nu. 108. nõ vti legem de adulteriis, & quod Arresto fuit determinatum non posse aliumquã maritum vxoré
7 † accusare de adulterio, & ità testatur Charolus de Grassalis lib. 1. Regal. Fran. privil. 7. vers. similiter, lex Iulia, pag. 105. in fin. cum sequent. & l. nostra in hoc consideranit, Silua nuptialis, verbo, non est nubendũ, in princ. num. 104. relatus per Boeri. decil. 262. nu. 4. vbi plura dicit, & è nostris vltra Greg. & Mont. vbi supra, tenent Ber. Diaz, in pract. canonic. cap. 85. nu. 6. & ibi additio. & Meneses in. l. transigere, num. 83. C. de transactio. & Ant. Go. l. 80. Taur. n. 49. & in senatu Tholosano sic esse determinatum, asserit Papo. lib. 24. titul. 2. articul. 5. etiamsi Cyfuen. in l. 80. Tau. in 3. quæst. aliud velit ex quadam fori lege, quę in hoc titulo non est inserta, & sic non est necesse ei respondere, sed supradicta seruantur, sic & iam hodie adulterium est crimen priuatum non verò
8 publicũ, † & hanc esse cõmunem sententiã testatur relati per Iuli. Clar. in pract. crim. § adulteriũ. nu. 4. & ex. l. nostra clarissime probatur, soli marito accusare vxorem fuam de adulterio permittente, & post hæc scripsi. vidi D. Barbosa, in. 1. parte. l. 1. in principio. nu. 112. cum fic tenentes & amplianter nequeitidem in Alemania licet cuilibet de adulterio mulierem accusare, vt inquit Silua nuptialis vbi sup. nu. 112. sic etiam licet antea permissum erat accusare hæredibus mariti nescientis adulterii, vel scientis non potentis illud accusare secundum Tiraquel. in. l. si vnquam, verbo, susceperit liberos, num. 217. C. de reuo. donati. hodie sue maritus sciuerit siue non vel potuerit vel non accusare nullo modo licebit mortuo,
9 † marito hæredes suos etiã filios accusare matrem de adulterio ex. l. nostra reiecta distinctione Montalui, in. l. fi. titul. 2. lib. 2. fori, gloss. *Si quis vero*, & sic cessat etiam. l. 1. titul. 17. part. 7. vbi notat gloss. verbo, *Cada vno dei pue blo*, & Didac. Perez. in. l. 2. titulo. 15. lib. 8. Ordinam pagin. 291. col. 1. vers. Dubitatur præterea, & Anto. Gomhic, nume. 68. & num. 69. quid quo ad maritum. & notat Barbosa, vbi supra, nu. 115. qui licet in nu. 116. cum duobus sequentib. velit Portugallæ lege attẽta profequi posse accusationem mariti hic iam contestata morientis, in Hispania ramen lege nostra attenta hoc non procedet, vt inquit gl. lo. l. 13. 7. part. 7. quam ibi & male, num. 117. ad fin. voluit reprobare ipse Barbosa, & sic cessant à fortiori dicta per eum, ibi à numer. 119. vsque ad. 127. vbi cum sequentibus tradit an contra hæredes adulteræ.

Ibi, *Y faga dello lo que quisiere.* Quasi dicat, ita vt libuerit, & sic non regulando arbitrium suũ ad arbitrium boni viri, nam verbum, Liber, liberam & absolutam arbitrij potestatem

10 tem † facultatem quę tradit, secundum Bart. in. l. alios numero. 9. ff. de aliment. & cibo. lega. quem alios Referens sequitur Menoch. lib. 1. de Arbitrar. quæstione. 7. num. 32. cum sequentib. aliquibus, nam verba hæc, *Y haga dello lo que quisiere* dicuntur 18 libidum maritus disponere † siue libica retinendo in totum, vel in partem vel alicui pio loco applicanda, vel pauperibus aut personis alijs, collegijs vel capitulis nisi filios habeant vt infra in gloss. *Pero si*; Ibi, & de hac lege & l. 15. infra eodem dicemus latiùs communi, vidi post hæc scripta, doct. Barbosa, in. 1. parte. l. 2. in principio, num. 58. ff. Solut. matrimon. & ibi à numer. 54. examinabat an paraphernalia perderent, sed text. ibi hoc determinat ex iis verbis, *Y de quien lo han*, ita vt maritus de omnibus ad libitum disponat ità quod adulteri bona, vt ibi per Barbosam, nu. 63. cum sequent.

11 garam, & sic poterit † eos verberare & vulnerare nam si potest voluntatem fuam ad mortem vsque exendere ex tex. nostro, multo fortius potèrit id quod minus est, ex dictis per Hippolyc. consil. 34. num. 7. & Euerard. loco à ratione legis, larga & ampliad ampliationem ipsius legis, verbic. secundo casu principali, Molina de primogenitu. 2. parte, capit. 5. nume. 18. vbi inquit quod is qui potest alium occidere ex dispensatione
12 potest illum vulnerare, † seu contumelijs afficere cum hæc omnia sit fumpto vocabulo sub verbo, accefinis comprehendantur. Inequis in ea. ff. de adulteriis, & sic cæstrare poterit
13 * adulterũ secũd. Pala. Rub. in rub. de donationibus inter. §. 37. nu. 8. Maria. Soein. in cap. penultime, de sententia excommunicat. 2. 1. Did. Perez in. l. 44. titu. 19. lib. 8. Ordinam. pag. 295. in principio, Ant. Go. in. l. 80. Taur. num. 47. & idem Didac. Perez, in. l. 2. titul. 15. glo. *Si el esposo*, lib. 8. Ordinam. Non ta
14 men potest ei mutatus alterè id facien dum committere, secundum Anton.
15 Gom. vbi sup. num. 61. etiam filio, † vt per Cona. in. 4. 2. par. cap. 7. 8. 7. nu. Neque potest vxor occidere & alterum verberare, sed ambos eodem
16 genere pœnæ in personis & bonis de bet punire, licut non potest vnum occidere & alterum dimittere * alias
17 punitur vt homicida, vel secundum quod disponit l. 17. in fine, titulo. 17. partit. 7. vt optime considerat Gomez Arias in. l. 80. Taur. num. 8. & fic lex nostra non fine mysterio in eadem oratione & verbo locuta est, *Que haga dello lo y de sus bienes lo que quisiere*, ita vt de ambobus idem sit iudicium & eadem pœna.

Ibi, *Y de quien lo han*, & sic etiam de bonis adulteri & adulteræ poterit ad

Azeuedo super. 8.

Do.to.ad.l.ptoperit. ff qui & à quibus, respondent, dura lex est, sed feruanda, vel melius & verius quod lex nostra est benignissima & in misericordia fundata ex eo quod si maritus ambos tenetur occidere, vel pietas maritalis circa vxorem, vel amborũ mors & occisio (qđ crudele videtur) mouebit eum, vt nullũ eorũ occidat, & ideo lex nostra vnũ sine altero, occidi non permisit, & verba haec limitabis, vt præcedentia, *Y haga delito in que quisiere*, & sic idem quo ad patrem filiam & adulterum occidẽtem erat dispositũ, exci. Partri, &. l. nihil interest.ff.de adulter.

Ibi, *Pero si hiyos derechos vuieren amboz*. Et sic, *de legitimo matrimonio*, hoc enim importat verbũ illud, *Derechos*, etiam si ipsa adultera eos habeat ex alio matrimonio ꝑ, vt inquit Palac. Rubius Rubric. de donatio. inter. §. 20. num. 1. fol. 12. in magnis, siue maritus agat ciuiliter siue criminaliter adhuc ēiijs ꝓlis matrimonij defe-
21 rantur bona ꝑ hæc mortuo patre secundum Coman. in 4. parte. 2. cap. 7. §. 6. num. 4. Et post hæc ſcripta vidi. Doct. Barbos. l. 1. part. 1. in princ. nu. 61. cum ſequent. ff. ſolut. matri. ſic tenentem, & verſic. hic eſt limitatiuus illorum præcedentium verborum, *Y de quãto han*, & de iure ſic etiam eſt, vt diximus in. l. 3. num. 132. cum ſequentib. eit. ro lib. 4. ſupra. & Gratianus in regu. ſuis. regul. 55. nu. 7. cum ſequent. ſed an filij de iſto adulterio
22 nati ſ ſuccedent matri huic adulterꝛ, dixi in. l. 7. cit. 8. num. 42. cum ſeq. lib. 5. ſupra, & tradit nouiſſime Dida. Perez, in. l. 2. tit. 15. libr. 8. Ordinam. pag. 293. col. 2.

Ibi, *Heredẽ ſus bienes*, Sine diſtinctione dimidię, vel minoris partis, de qua per Anto. Theſaur. deciſio. Delphi. 104.

Ibi. *Y ſi por ventura la muger no fue en*

culpa y fuere forçada , no eyx pena. Nota copulatiuam illam, *y*, quæ coniungit verba illa, *No fue en culpa, y fuere forçada*, vt intelligas ſolam vim non ſufficere ſine illa vi culpa vxori imputari poteſt, vt quia probaretur fuiſſe vim illam procuratam per mulierem ad adulterium committendum, putantẽ ſub hoc velamine ſe euaſuram, ablata tñ culpa ſi vi ſit mulier adul-
23 terata ꝑ exculatur ab adulterio ex l. ſi vxor. ſ. ſi quis planè , & in. l. vim paſſam. ff. ad. l. Iuli. de adulter. l. fæ-diſſimam. C. eodem. l. 7. tit. 9. part. 4. non enim poteſt dici caro corrupta cum mens fuerit ꝑ intacta 32.
24 queſt. 5. §. 1. & cap. te vera , cum ſequent. mulierque quæ violentiam paſſa eſt putiditiam amiſiſſe, probari non poteſt, vt eadem cauſa, & quæ ſtione. §. cum ergo, notat Montal. in dict. l. 1. tit. 7. lib. 4. fori. in glo. fin. & faciunt notata in. l. 1. tit. 1. *Delos que fuer çan las mugeres*, eodem lib. 4 fori. & vide. l. 82. & 93. Styli. Imo ſi ob pudore & verecũdiã tacuit excuſatur[1] ſi non acclamauit, vt per Abb. conſil. 4. volu. 1. & alios modos quibus excuſatur
26 adultera, ab adulterij pœna vi per. l. 7. cum duobus ſequent. titul. 17. part. 7. & late Canter. in quæſtio. luis crimi. titu. de adulterio, num. 41. vſque ad num. 52. pag. 489. cum ſequentib. Sed pro cõplemento huius l. quæren dũ eſt num maritus occiſis adulteros repertos in actu veneree propria authoritate, vel conuictos per teſtes ex diſpoſitione noſtræ. l. peccet mor
27 taliter nec ne ꝑ, & dicendũ eſt quod peccat quantumuis legepermitten-te id facit, vt receptiorem diximus opinionem in. l. 1. tit. 10. nu. 21. libr. 4. ſupra, cum glo. incap. inter verba. 33. queſt. 1. etiã in re dubia, an ſcilicet, ex rancore & vindicta, an vero exe cutione iuſtitiæ id fecerit, vt & commuriorem etiam in hoc caſu dixit

Minchaca controuerſia. Illuſtri. cap. 49. num. 4. & 5. ſed ſeruatur opinio & concordia vt dixi in. dict. numer. 21.
28 quod ſi ſit ad Vindictam ex odio ꝑ & rancore & animo fundendi ſanguinẽ humanum peccat mortaliter , ſed ſi ex bono zelo Reipubl. & animo exequendi diſpoſitionem legis id permittentis, minime peccaret , vt & reſoluit Ruinus conſ. 4. num. 18. lib. 5. & in dict. num. 21. alios plores retuli de his tractantes , maxime Iul. Clar. & tradit Couar. in 4. parte cap. 7. §. 7. num. 8. cum ſequentib. aliquibus , & numero. 18.

SVMMARIA.

MAritꝰ & nõ alteri licet accuſare adulteros etiam ſi adſit inceſtus immixtus, num. 1.

Adulterium per procuratorem accuſari non poteſt, num. 2.

Maritus an poſſit accuſare adulteꝛũ vinctum mox adultꝛa numero. 3. & num. 4. quid ſi vnus eorum ſit ſæcularis, & num. 5. pro ſequitur & nu. 6. opinio authoris circa hoc.

Libello eodem an ſint adulteri accuſandi vel ſufficiat ſi dinerſi, num. 7.

Maritus ſi vnꝰ ex adulteris parcit , & alteri vindictam perſequitur, num. 8.

Sententia late contra perſonam adulteꝛum an profit abſenti, vel nocet, num. 9.

Sententia lata in delictis connexis facere vnius profeſſi alteri, nume. 9. ſi opponatur de ea, num. 10.

Vxor adultera ſi poſt reconciliationem cum marito aliud commitat adulterium accuſari poteſt de eo, num. 11.

Coniugata mulier ſi plurimꝰ ſe prębet ipſa punitur non vero viri adulteri, quia meretrix reputatur, num. 12.

Clerici adulter accuſabitur coram eccleſiaſtico, & adulteꝛa coram ſeculari, num. 13.

debent tamen ambo accuſari, num. 14. & unꝰ quomodo puniatur clericus, hic in numero. 15.

Ratio noſtri text. quare inſiſtit ambos adulteros accuſandos & non vnũ ſine alio, numero. 16.

Maritus an poſſit facere tranſitum cum vxoꝛe ꝑ adulteꝛum capiat, num. 17.

Lex. 2. Tauri. 80.

Summarium.

Maritus vtroſque adulteros viuentes accuſare teneturin ſimul, aut neminem eorum.

TRi, *El marido*, no: quod loquitur cum ſolo matito, quaſi ei & nõ alteri ſit permiſſum de adulterio accuſare, vt diximus in lege præcedente: idque verum eſt & procedit etiam ſi
1 cum adulteꝛo ꝑ ſit immixtus inceſtus, vt diximus in l. ſi. nu. 34. cum. 3. ſequent. tit. 3. lib. 5. ſupra.

Ibi, *A vno de los adulteros*, per hoc corrigitur in hoc puncto. l. 2. in prin. & l. denuntiaſſe. §. fin. ff. ad. l. Iuli. de adulter, & l. 2. tit. 15. lib. 8. Ordi. veter. quæ eſt lex ſequens ſed nõ corrigitur, vt dicam in glo. ſequent . quicquid dicat corrigi Ciſuent. hic in princip.
2 neque poteſt accuſare ꝑ per procuratorem, ſecũdum Barto. l. miles. §. quidam. ff. de adulter. Ciſuentes , hic in quæſi. 5.

Ibi, *Siendo vinos*, ſed quid ſi vnus eorum mortuus eſt an poterit maritus
3 alium viuentem adulteꝛum accuſare, ꝑ Ciſuen. hic in principio inquit, quod ſic, ex. l. miles. §. ſoient in verſic. adulteri. ff. ſolo tit. & pro hac concluſione conſideratur noſtrum text. in ijs verbis, *Seyendo vinos*, quaſi à cõtrario , ſi vnus eorum deficiat poſsit viuentem accuſare, & tenet Ant. Gom. hic. nu. 72. & Gomez Arias, lue, num. 5. ſic etiam ſi vnus eorum eſſet absens profequi poteſt accuſationem contra præſentem, licet exequi ꝑ non poſsit contra
4 eum ſententia, vſque dum alter capiatur , ſecundum Celſum in repertorio, verbo, *Adulterio*, quia ex. l. 1. præ-

cedente, non potest vnum sine altero occidere, sed Cantera in practi. suis quæstio. sub capitulo, de adultero, pag. 487. nu. 4. asserit, vult, quod si vnus adulter non potest haberi posset prosequi contra præsentem & condemnari & exequi sententia in ipsum, & sic vult declarare legē nostram, & assert quod ita practicatur, & quod nullus scribentium, hic ad hoc aduertit, & ponderat adhoc, quandam legem. 2. titu. 1. lib. 8. ordi. veteris, ibi *Aqualquier delos* que est vltra sequens, sed melius facit in illis verbis, *Pudiendo los ambos ados matar*, ergo si non potest nisi vnum, quia alter fugit & haberi non potest, ergo contra præsentem potest exequi sententia sicut exequitur si vnus eorū est mortuus, vel diximus, & plus mihi placet hæc Canteræ declaratio maxime attenta lege sequente in dictis verbis, quæ secundum hæc debet intelligi dum dicit, *O aqualquier dellos*, vt scilicet in telligatur si ambo non sunt viui vel vnus eorum haberi non potest, seu si possent, nam tunc procederet lex nostra, quæ sic intellecta cum. l. sequent. non sunt contrariæ nec se corrigentes, vt iungit optime Gomez Arias, hic num. 3. & Canteræ vbi supra pag. 487. num. 40. & in hoc casu cū vnus adulterorū est absens ego teneo pro vero ex. l. nostra teneri maritum ambos in simul accusare procedendo contra præsentem vt cōtra talem & contra absentem etiam tanquam absentem + per edicta & præconia vt solet fieri, & tunc in eodem processu ambo accusantur & exequetur sententiam contra præsentem & contra absentem cum haberi potuerit, & sic vidi post tenuisse Gomez Arias, hic nu. 6. aliter enim si caperetur absentis esset expectanda, illud erat iustitia neque exequi posset contra præsentē, sed an erit necesse quod in eodem libello accusentur adulter & adultera etiam si sint præsentes vel sufficiat quod diuersis libellis in eodem tamē processu præsentatis + proponantur accusationes & in hoc Ant. Gom. in præsenti, num. 72. inquit quod in eodem libello debet accusari quia alias resultarēt diuersitas & inconueniens in accusando procedēdo & exequendo, sed idem Ant. Gom. tom. 3. variæ. cap. 2. num. 89. videtur contra tenere dicens non requiri quod simul eos accuset & sic in eodē libello, & tandem se remittit ad dicta per eum, hic mihi tamen videtur non esse de essentia adulteros siue sint præsentes siue absentes accusari per maritum in eodē libelloseo sufficere in diuersis libellis dūtamen nō fiat nisi vnus processus, & inconueniens a dicto Ant. Gō. hic propositum circa processum & executionem nullum resultat eum idem præsentes & idem actus ex ambobus adulteris fulminari possint & fulminetur & vna & eadē sententia vel diuersis condemnari possunt & executio in simul fieri, neque est inconueniens quod cōclusio vno processu cum vno eorum concludatur & postcum alio intra modicum tempus, prout post hæc scripta vidi sic tenentes Gomez Arias, num. 1. & Castillo, nu. 3. hic ex quibus infert Anton. Gom. hic dict. nu. 72. quo diu vterque viuat & maritus vni parcat, videtur etiam + alteri remitere adulterium, & idem tenet Cifuent. hic in 6. dubio, tuta de causa etiam inferitur quod eo casu, quo ex dictis posset accusare vnum, qui alter fugit, & haberi non potest, sententia absolutoria lata contra præsentem prodesset absenti, + condemnatoria vero non nocere, ex tex. in l. de minoribus. 5. fin. ff. de adulter. & ibi glo. & omnes, & est text. in l. 9. tit. 17. part. 7. tener. expresse Ant. Gom. hic dict. nu. 72. vbi inquit esse notandum

dumquod in delictis connexis sententia, absoluoria lata fauore 9 vnius pro defalteri, & quod hoc est speciale in delicto adulterij propter fauorem matrimonij, secus in alijs, vt cōmunem testatur Alex. in. l. si qpe. num. 36. ff. de re iudi. & tdē tenet ipsemet Ant. Go. in. d. 3. tom. de delictis cā. n. 89. & vol uit Dida. Per. l. 2. tit. 23. lib. 8. ord. glo. *Sed si posso*, ad fin. & hoc si opponatur + dere iudicata, secus aliās, & condemnetur, secundum Ange. dicit. de nuntiatis. 5. quæritur, verū tamen est quod si vxor adultera, viro reconcilia + post reconciliatione cōmittat adul 11 terium, de hoc punit, & accusari potest, + est. l. 8. contrario sensu. tit. 17. part. 7. quam ad hoc ita tenēs con sentit Cifuentes, hic in 7. dubio, Covar. in. 4. part. 2. cap. 7. §. 6. num. 2. & Castillo, hic, nu. 2. non vero punietur de præterito remisso vt per dict. Bartol. in. l. 2. part. 1. in princ. num. 104. fi. folut. matrimon nota quod si vxorata libenter se præbet omnibus, & sic a multis cognita est vtus, ipsa de adulterio punita & accusari potest, quia meretrix reputatur, non vero vi 12 + adulteri secundum Silua. nuptia. libro. 3. numero. 22. vbi alios plures allegat.

Ibi, *Mas que a ambos adulteros y adulteras los leya de acusar a ambos*, hæc est nostræ. l. principalis dispositio, ex quibus verbis videtur verificari veram esse conclusionem glo. præcedent. per me posita, scilicet, non requiri quod in eodē libello accusentur, sed quod ambo, etiam diuersis libellis possint accusari in eodem processu, si coram eodem iudice ambo adulteri possent conuenire, sed si adulter esset clericus 13 in sacris, tunc vtique + sufficeret eum accusare coram ecclesiastico iudice & eodem tempore adulteram coram seculari accusabit, & sic dispositioni nostræ. l. satisfit, crederem tamen nō sufficere clericum tantum accusare coram ecclesiastico, nisi & adultera etiam tanc co 14 ram seculari + accusetur, quidquid aliud velit, Ber. Diaz, in practi. canon. cap. 83. adulter. n. 7. quem ibi additio, pen. ex. l. nostra reprobare vult: & tū clericipersona non tradetur marito accusanti, sed punietur pœnis + de 15 quibus ibi per Ber. Diaz, & eius additio, persona tamen adulteræ & eius bona sec. dum. l. nostram marito tradentur sed quæritur esse ratio istius nostræ. l. cum de iure communi, vt di cūm est, aliud esse, & in hoc Gomez Arias hic solus in num. 1. & bene, cum 16 licet optimam rationem, + fesilicet, quod si ita non fieret suasionibus mariti vel eius metu posset vxor eius cō pelli committere cum aliquo adulte rum, vt ab eo adulter accusetur, & pena adulteri pœnaturpropter inimicitiam, quam forte sibi maritus cum eo habet, & insuper lucretur bona adulteri liberis non existentibus, & postea parcere vxori, ex auth. sed hodie Cāsto titu. ex. l. 15. titu. 7. partie. 7. vbi adulter pœna mortis punitebatur, & adulteratis monasterium destruebatur, & post maritus poterat ipsi vxori parcere, & vt reuiterur hic calumnian di modus. fuit lex nostra condita, & lex præcedens, vt vnum sine altero non accusaret, neque occideret, vel e contrario ne cum alio maritus se con cordaret vt vxoré adulteraret, & cū eo repertam occideret, & placet mihi hæc ratio pro decisione nostræ. l. & præcedētis, sed an potetit maritus 17 facere tractū cū sua vxore + vt vocet amasiū tali hora ive sic vocatū capiat & iniuriet eū, & Gom. Arias, vbi sup. nu. 5. inquit quod sic, & cū numeris se quēt. alia plura similia adducit, & Anton Gom. hic nu. 65. cum. 2. sequent. & vi. l. 8. tit. 14. part. 7. & ibigl. & Paris de Puteo de syndica. verbo, *Familiaris*, capit. 3. & Pala. Rub. in repeti. cap. per vestras,

vestras, conclusione. 1. ampliatione 8.§.29. fol. mihi. 72. in fi. & nota quòd maritus remittens adulterium etiam pœnè cæ accusatione nõ incurrit pœnã, neque infamiã iure nostro secũdum doct. Barbosa. in. 1. part. l. 2. in. princip. nume. 113. ff. solut. mat. vbi & inquit etiam post sententiam posse per maritum remissionem fieri.

SVMMARIA.

Sponsa de præsenti fuit vxor sicut vedi. 2. 1, num. 1. & sic potest de adulterio accusari num. 2. & 3. secus in sponsa de futuro, & num. 5. 6. 7. & 8.

Rapiens committitur cum sponsa de futuro & non cum de præsenti. num. 4.

Cognoscens sponsam de futuro credens esse de præsenti, non committit adulterium. num. 9.

Adulterium committitur cum sponsa de præsenti putativa, num. 10.

Matrimonium de præsenti contrahi non potest inter impuberes. num. 11. & num. 13. & 14. quid si adest aptitudo & malitia.

Anni septem sufficiunt quo ad sponsalia de futuro. num. 12.

Quare in fœmina minus tempus quam in viro requiratur ad matrimonium nume. 15.

Annum signati incepisse in favorabilibus sufficit non verò in penalibus num. 16. & num. 17. infertur ad ordines.

Maritus si non potuit ambos adulteros occidere an excusetur num. 18. quod secus si possit num. 19. & num. 20. quid si ex interuallo occidit fugientem.

Verbum, fi quisiere, nostri text. non importat liberam voluntatem num. 21.

Maritus si vnum ex adulteris occidit, & alium fugientem insequendo etiam occidat excusatur. n. 22.

Verba nostræ legis, Oaqualquier dellos, declarantur, num. 23.

Compensatio non datur in adulterio crimina inter inuentata num. 24. fed ad separationem thori fic num. 25.

Lex 6. titul. 9. partita. 4. declaratur in numero. 26.

Lex. Tertia.

Summarium.

Sponsa per verba de præsenti si commi serit adulterium eandem pœnam patietur sicut si esset traducta ad domum.

LEI, En el fuero de las leyes, scilicet, in l. 2. vbi Montal. tit. 7. lib. 4. fori.

Ibi, Que fuere desposada por palabras de presente, talis enim dicitur vxor, vt l. non sine. C. de bonis quæ liber. & hoc est quod dicit lex 2. titu. 7. lib. 4. fori, ibi, Derechamente, vt ibi, notat Montal. text. in l. 6 vxor. §. diuus. ff. ad. l. Iuli. de adulter. cuius verba sunt, diuus Seuerus & Antoninus rescripserunt etiam in sponsis hoc idem vindicãdum, quia nec matrimonium quale cunque, nec spem matrimonij violare permittitur, & ibi notat glos. Bar. & omnes text. in §. si minor eiusdem legis, tex. in l. miles. §. quæreba tur eod. tit. text. in l. propter. C. eod. tit. tex. in l. 4. tit. 7. p. 7. & l. 4. tit. 24. part. 4. est enim sponsa de præsenti vere vxor, * sicut est illa, qua quis in facie ecclesiæ recepit velationes seu benedictiones, & secuta fuit copula carnalis, & vt talis potest * accusari, glo. in cap. quemadmodum, de iur. iurand. glo. in capit. diffectionem. de eo qui cogno. conf. vxo. fuæ, quod secus * in sponso de futuro, in hac enim, non ita fortis vinculum, sicut in sponsa de præsenti sponsus habet, & sic rapto de futuro puta cum sponsa defuto, quod non est cum sponsa de præsenti + ex. l. vni. C. de raptu virgi. & ex. l. 3. titu. 20. part. 7. Couar. in. 4. par. 2. cap. 7. §. 4. num. 11. quo fit vt hanc opinionem quod sponsa de præsenti adulteras puniatur pœnis vxoratæ ac velatæ adulteratis, nõ vero sponsa de futuro, tenet Bald. in. d. l. propter, Bar. & Doct. in. d. §. diuus, & cõmunè testatur Ant. Gom. in l. 80. Tau. num. 47. versic. dubium tamen, & Didac. Perez, in præsenti, fub. l. 1. gloss. 2. in principio tit. 15. libr. 8. ord. in pag. 288. & Gomez Arias, late fundans, in l. 80. Tau. num. 1. cum sequent. a quibus, & Canterain suis quæst. etiam. lib. 5. de adulterio, nu. 26 pag. 476. allegãdo Couar. in 4. part. 1 cap. 1 quim. 7. cum 11 sequent. & Iuli. Clarũ dict. § 4 adulterium, numer. 9. inquit tamen & bene Ant. Gom. vbi supra, quod ex iure nostro regio non potest sponsus de præ 12 senti accusare sponsam solam vel adul terum solum, sed ambos + aut nullũ, si ita potest, sicut in vxoratis diximus in. l. præcedente: & nulli quam sponso id licet, vt per doct. Barbosa, in 1. part. l. 2. in princip. ff. solut. mat. nu. 112. & hæc vera sunt vt procedant secundum dictos doct. maxime Iuli. 7 Clar. vbi supra, etiam si sponsa + non fuerit ab sponso carnaliter cognita, vt vide per Aran. resp. 80. n. 1. & Couar. in. 4. part. 1. cap. 1. n. 8. & sic miror de Greg. Lop. in l. 1. glo. 2. tit. 17. par. 7. quod dubitauerit an & hæc in sponsa de futuro locum habeant, cum habeamus dictam communẽ quod hõ, & legem nostram ita probantem, ita vt de iis nullum sit tam dubiũ, etiam 8 si sponsa de futuro sit carnaliter + cognita ab sponso, quia attento decreto Concilij Tridentini copula non facit iam transire sponsalia de futuro in de præsenti, vt diximus in tit. 1. l. 5. sup. Sed quid si quis cognouit spolam de futuro putans esse de præsenti, an 15 9 committat adulterium, + dic quod ad forum iudiciale non committe 10 re, + vt inquit Cantera vbi supra, committetur tamen + cum spon sa alterius de præsenti putatiua, secundum glos. in cap. plerunque, de dolo ratio. inter. vir. & vxo. secũdum Abb. ibi & communiter approbatur secundum Bald. Nouellum relatum, per Didac. Perez. in dict. l. 2. tit. 15. lib. 8. ord. pag. 289. in fi. glos. Et igitur, in principio & ex. l. sequente clarissime probatur, vt ex ea vides.

Ibi, De catorçe años cumplidos y ella de doçe años acabados, antea enim quã vir impleuerit. 14. & fœmina. 12. annos, matrimonium de præsenti contrahi non potest, 1 quia non præsumuntur apti ad copulam carnalem, ex capi. 1. de delict. puero. l. 4. tit. 19. partit. 6. l. 2. tit. 18. part. 7. quod quomodo de futuro sufficiunt septem anni, + vt in cap. vni. in principio. de desponsa. impube. in. 6. l. 3. & melior. l. 6. tit. 1. part. 4. cap. puberes, & cap. ex literis de desponsa impube. & cap. cõtinebatur, eod. tit. l. mulierem. ff. de rit. nuptia. §. 1. tit. de nupti. l. 8. vxor. §. si minor duodecim. ff. de adulter. l. si minor annis, eo, tit. bene tamen verum est ex dict. ca. puberes, & ex capit. duellis dl. 2. eod. tit. de desponsa. impube, si malitia 13 supplet ætatem & mulier in nouenno anno, & dimidio repetiatur apta ad virum, potest tum ea sponsalia de præsenti cõtrahi, & id ẽ in viro de cẽ annorum & dimidij apto 14 ad copulam, vt & inquit glos. *La salidaria*, per text. ibi in dict. l. 6. tit. 1. part. 4. & Did. Perbisub. l. 2. tit. 15 lib. 8. ordin. in glos. de catorze, cum seq. vbi inquit quod tunc de adulterio etiam puniretur, alter enim tempus. 14. in viro & . 12. in fœmina debet esse impletum, vt ex tex. nostro clare probatur, & quare in fœmina minor tempus quam in viro requiratur, + ibi, Didac. Perez, plures rationes assignat, fed vera videtur, quia tam in illa ætate pubescit, & natura signat eos esse aptos ad coitum, imo & mulier. 12. annorum incipit pati menstruum, & nota quod in materia fauorabili sufficit quem tergisse annum

annum ad actum signatum, in pœnali
16 & stricta vero non ‡ & sic hæc lex
nostra impletos hos requisit annos, ex quibus inquit Nauar. in Manuali Hispano cap. 27. nu. 202. propositum cap. 8. sessione. 23. Concil. Trident. de reforma. quod sufficit attingere annos ibidem signatos ad or-
17 dines ibi declaratos recipiendos, † cum id sit favorabile, & de iure idem antea erat obtentum, vt apparet ex Alber. Trocde vero & perfec. cleri. lib. 2. cap. 17. num. 2. sed in cõtrarium facit. cap. 12. sessione. 24. eiusdem Concilij, vbi expresse dixit quod sufficit in eo quod ibi disponitur attingere annum, ergo idem dixisse tin dicto decreto. 6. & 12. dict. sessionis. 23. si voluisset, item & pro hoc facit decisio. AEgydij Bellameræ. 727. & ponderan do verba dictorũ decretorum. 6. & 12. sess. 23. ibi ante. 14. annũ, & ante. 22. & cætera, fic esse videtur dicendũ cõtra Nauar. quia dictio illa, ante, expresse demonstrat temporis totius implementum, & ex initio anni non dicitur ante annos illos, & in hac materia hanc vltimam tanquam fecuriorem eligerem præfertim quoad ordines, ne forte ti anteà fuscipiantur suspẽsio aliqua incurratur, & facit text. in l. Caius, ibi, ante expletum tempus. ff. de pigno. actio, quem allegat. Rebuffin. l. anniculus. 123. §. ante diem. ff. de verbo. signi. pag. 637. vers. ante diem, inclusiuaq; est hæc dictio, ante, vt per Bart. l. 2. in principi. ff. si cert. petat. & Fran. Areti in. 1 fin. ita quis, num. 2. ff. de vulg. Oldral. consi. 49. nu. 8.

Ibi, *Pudendo los ambos, o dos matar*, qua ssi non portuerit quia vnus eorum au
18 fugit etiam si inlecutus † fuit cum, excusetur, ex. l. quod ait lex. §. fin. & ex. l. nihil, versic. 1. ff. ad. l. Iuli. de adulter. notat. Ant. Gom. in. l. 80. Tau. n. 31. ad fin. non tamen posset sponte illum
19 † dimittere, cum ex lege nostra vtrosque si potest teneatur occidere, licet adh uc tunc si posset occidat adulterum ex aliquo interuallo mitiori pœna non vero mortis esset maritus
20 † puniendus, secundum Anton. Gom. ibi argumento text. in. l. si adulterium cum incestu. imperatoris. ff. eod. tit. & in. l. Grachus. C. eod. tit. & probat expresse. l. 14. tit. 14. par. 7. & tenet etiam Carrerius in pract. crimi. §. homicidium, nu. 239. neque obstare dicit text. in. l. nihil, ibi, nam si adulterum occidit. C. eod. titul. quia licet teneatur lege Cornelia non tamen puniretur pœna ordinaria, & eo dẽ modo resp. deri potest nostræ legi, quæ in cõtrarium in ijs verbis facere videbatur, cogita. Vlterius nota quod verbũ præcedens, *Que los pueda matar si quisiere a ambos a dos*, illud si quisiere, †
21 non est positum in mera ac liberaa voluntate mariti, sed tunc demum cum non potuerit ambos occidere simul, secus si potuerit, nam cunc tenetur, vt apparet ex verbis sequent. *Assi que no pueda matar al vno y dexar al otro pudiendo los a ambos a dos matar*, ita vt verbũ illud, *Si quisiere*, testringatur ad impotentiam occidẽdi ambos, aliter enim verba sequentia supra relata nullius esset momenti, & esset etiam contra. l. 1. supra, cod. vnum sine altero occidi prohibẽtem, etiam vbi per viam iustitiæ maritus adulteros accusar, ité nota quod si vnum occidit, & post in
22 sequendo alium fugientem † etiam occidat omnino excusatur, quia ea quæ in progressu actus & in cõtinentijunt inelle videntur, ita Didac. Perez. l. 3. titu. 15. lib. 8. ord. glosl. *Sele pide*, in principio.

Ibi, *Y si los acusare a ambos o aqualquier dellos*, hæc verba *o aqualquier dellos*, vi-
23 dentur contraria † legi precedenti disponenti non posse accusare vnum sine alio, & hæc contrarietas coegit Cisuen. in. l. 80. Tau. dicere legem nostram esse correctã per præcedentẽ, quæ est. 80. Tau. & sensit ac voluit Gomez Arias, ibi, numero. 2. sed cum in nostra recopilatione sint ambę hę leges vna post aliam & sub eodem tit. & lib. transcriptæ non est credendum ita immediate legem præcedentem velle nostram corrigere, sed potius nostram per illam declarat, scilicet, quod verba hæc, *O aqualquier dellos*, procedant, cum id fieri potest, vt dixit etiam lex nostra in verbis precedentibus, *Pudiendo los matar a ambos*, ita vt si ambo viuunt ambos teneatur accusare, vt probat lex præcedens sed si vnus eorum est mortuus, tunc sufficiat viuentem & sic vnum eorum accusare, & sic intellecta lex nostra, pro vt est intelligenda non corrigitur per præcedentem, vt ibi diximus, sed an si maritus accusset ciuiliter vxorem adulteram ad dotis amissionem posit criminaliter post accusare, dubia quæstio est, de qua per Barbosa, in. 1. parte. l. 2. in principio. ff. solut. mat. num. 138. cum sequent., aliquibus, & ibi quid e contra,

Ibi, *Y haga del y de sus bienes lo que quisiere*, pro vt in. l. 1. supra, isto titu. pro batur, vbi diximus.

Ibi, *Y que la muger no sopueda escusar de* 24 *responder a la acusacion del marido odel esposo por que diga que quiere probar que el marido o el esposo cometio adulterio*, in criminali enim adulterij accusatione non datur iuicem compensatio † nec locum habet quod pœnam legalẽ, vt in. l. 2. §. publico, ff. de adulte. & in. l. 1. C. eod. titul. & ex. l. nostra, licet si ci uiliter agatur ad dotis amissionem, vel de iure canonico quoad thori. separationẽ, bene admitteretur hæc cõ
25 pensatio, † ex cap. nihil, cum sequen. 32. quæst. 6. & ibi glosl. in sum. & cap. significasti, de diuor. cap. pen. & fina. de adulte. Couar. de sponsa. 2. part. ca. 7. §. 6. num. 5. glosl. derecho, in. 1. 6. tit. 9. part. 4. Didac. Perez. dict. l. 2. titu. 15. glosl. fin. lib. ordi. Pala. Rub. in rubric. §. 20. num. 3. fol. 12. & num. 5. & 6. ibi, & secundum hæc debet intelligi 26 lex illa. 6. titu. 9. part. 4. & l. 9. titu. 1. part. 7. vbi glosl. al defensiõn, sic ipsel ligit, vel saliter leges hæ partitarum intelligẽtur per aliquos, corrigantur per. l. nostram, & ibi respondet Greg. cuidam legi iuris ciuilis aliud volentis, & tradit de his doct. Barbosa, in. 1. part. l. 2. in principio nume. 98. in fine cum sequent. ff. solut. matrimo.

SVMMARIA

DEsponsans accusans sponsam de adulterio & adulterum tenetur probare sponsalia de presenti cum eo cõtracta sit tenta tenore Concil. Trident. num. 1.

Osculans sponsalium an de adulterio accusari possit, num. 2.

Matrimonij nullitas non excusat ab adulterio, num. 3.

Ratio dubitandi nostræ legis, num. 4.

Maritus non lucratur dotem ob adulterium vxoris putatiue, num. 5. & 15. & 26

Donationes inter coniuges sunt prohibitæ nisi in casibus à iure expressis num. 6. & sumero. 7. casus vbi valet donatio talis, & num. 8.

Donatio inter coniuges de iuris rigore valet licet non de æquitate quando matrimonium eorum erat nullum & num. 10. quod inter putatiuos, & num. 27.

Disposita in actu vero non habent locum in putatiuo, num. 11.

Ratio decidendi nostræ legis, num. 12.

Actus omnes humani à causa regulantur & reguntur, num. 13.

Delictum vel dolus non potest esse sine causa num. 14.

Matrimonium verum & putatiuum regula riter æquiparantur, num. 28. & num. 19. 20. & 21. 22. & 23. multa bona ibi enumerant.

Exemplo nostræ legis an arctent Regulæ ciuæ num. 24.

Matrimonio per vim contracto cessat legis nostræ dispositio, num. 25.

Vbi plura habentur eandem rationem si de vno fit

sit mentio sit exemplariter non vero re-scriptitie,num.26.

Mulier non punitur de adulterio si extraxit in minoris state & ante confirmationem adulterauit,num.27.

Bona adulterae filijs eius applicantur,nu.28.

Dos adulterae non datur marito si tempore matrimonij fuit spluralata alteri nu.29.

Compositio adulterij admittitur quadoho ne iuris existens perdit dotem & bona,num.30.

Marito adulterio non licet, propria authoritate occidere vxorem adulteram.nu. 31.

Maritus si expellit vxorem de domo , quæ adulterata tunc est , non lucratur dotem nu.mero.32.

Vxor permoltam extra domum mariti, vel in loco eius existens perdit dotem & bona, nisi esset expulsa à marito,numero.33 & 34.& 35.quòd neque tunc accusari pote rit de adulterio, & nu.36. hoc prosequitur.

Vxor committens adulterio ob lenocinium mariti non perdit dotem neque bona,num. 37.neque poterit accusari,num.38.

Casus vbi vxor non punitur de adulterio, numero.39.

Vxor an perdet dotem promissam ob adulterium facti tradita, num.40.

Lex. 4. Tau. 81.

Summarium.

Sponsa de præsenti vel quæ iam est vxorata & traducta ad domũ si commisserit adulterium punienda est secundum quod in lege prima huius tituli est dispositum: non obstante quod allegetur & verificetur per adulteros, quod sponsalia & matrimonium ex aliqua iusta causa fuerunt nulla, quia nõ stetit per eos adulterium, & lex hæc & eius dispositio est amplia tiua logis præcedentis, & dict. l. 1. si præsto tit. & ibidem dict orum , vbi aliqua diximus in propositis nostræ l. de adulterio sponsæ de præsenti, quę non est necesse hic repetere.

HIC BI I, *Eu hac de la santa madre Iglesia*, Et sic desponsatus accusans sponsam & Amasium de adulterio tenetur probare quod secundum tenorem, & formam decreti. 1. de reformatione. sess. 24. Concil. Trid. contrax it talia † sponsalia de præsenti, vt adulter-
1 it ex iis verbis Pala. Rub. in præsentibus l. 81. Taur. licet cogitandum relinquat, alias nõ obtinebit, nam si lex nostra nouam formam & nouam dispositionem & declarationem induceret, omnia in ea expressa censentur esse de forma substantiali, vt pluries in pluribus diximus legibus, & conse quenter qualitas hæc probanda erit, hæc enim sponsalia si ex aliqua causa ex expressis in l. nostra fint nulla , cũ tũc putatiuum fuerit matrimonium, quia in effectu illud contrahere voluerunt putãtes esse valido, neque vllũ habere defectum, merito quod punienda sit talis sponsa de adulterio, quia iam per eam nõ stetit, & sic qualitas hæc probanda est, quod in facie Ecclesiæ, & sic secundum formam ab Ecclesia traditam contracta fuerunt talia sponsalia de præsenti, vt locum habeat, nostræ. l. dispositio

Ibi, *Comettere adulterio*. Sed quid si
26 tantum osculum prębuit ? Pala. Rub. & Castillo hic mouent quæstionem, & non decidunt, sed Anto. Gom. hic, num. 50. decidit idem esse, nõ solum quoad amissionẽ dotis, sed & quoad pœnam criminalẽ, & inquit, ita communiter esse de mente omnium, sed quo ad criminalem pœnam cõtraria est communis & tenenda, scilicet, quod ex osculo non probatur adulterium, neque punientur pœna ordinaria, secundum Boeri & Men. secutos per Iul. Clar. in §. adulterium. n. 16. & Did. Perez, in l. 2. tit. 2. lib. 8. Ordina. pag. 292. versi. sed est dubium. de quo diximus in Rub. tic. huius titul. in glo. 1. num. 14.

Ibi, *Que aunque se diga y pruene por algunas causas y razones, que el dicho matrimonio fue ninguno*. Hæc est nostræ. l. principalis dispositio, scilicet, vt nul-

litas matrimonij ex causis hic expressis præcedens non excuset ab adulterio sponsam de præsenti vel vxorem
3 † iam traductam ad domum, neque adulterum earum, esque singularis dispositio & correctoria aliquorum iurium ciuilium contrarium prima facie dispondentium, nisi declarentur vt infra. Sed pro clariori nostræ. l. intelligẽtia & in ea dicẽdorũ, pro ratione eius dubitãdi proponam aliqua media, vt ex eis propositis ad decidẽdi rationem deueniamus. Et primo quod de iure ciuili ex. l. si vxor, versi. sed si ea mulier. ff. de adulter. si iure mariti adulterij accusabatur, oportebat probare, quod illa mulier habebatur & tractabatur vt vxor, non autem quod verè sit vxor, & sic ea, quæ verè vxor non erat, iure mariti accusati non poterat, sed tantũ iure extranei, ex. d. versi. sed si ea, & cõsequenter non poterit maritus propria autoritate eos occidere etiã repertos in flagranti crimine, ex text. in l. mariti. §. ff. eod. tit. ibi, & rectius diceretur eos ius occidẽdi habere, qui iure patris, mariti vel accusare possunt, cũ ergo ex. l. 1. sup. tito titu. mariti soli concedatur accusare de adulterio, & sic iure mariti, hæc nostra ei cõcedens accusare vxorem vel sponsam putatiũ, procedere nõ poterit, vel saltem corrigere iora ciuilia dicendũ est. Secũdo quia maritus nõ lucratur dotẽ
5 † propter adulterij vxoris putatiuæ, secundũ glo. ordinariã, in. l. cõsensu, §. vir quoq; C. de repudi. quam ibi sequuntur Salicet. & omnes DD. citẽ Ant. Gom. dict. l. 80. Tau. nu. 48. quia quando matrimonij tenet, donatio inter coniuges est interdicta, regulariter enim sunt à iure prohibitæ tales donationes inter coniuges nisi in ca
6 sibus † à iure expressis, l. 1. 2. & 3. & l. si sponsus. §. concessa. ff. de donatio.

inter vir. & vxor. l. si ex voluntate. C. eod. titul. cap. fin. eodem titul. 3. tit. 12. lib. 5. for. l. 4. tit. 11. part. 4. & casus
7 aliquos vbi vxor † donatio inter eos refert Azo. in sum. tit. de donatio. inter vir. & vxo. Host. in sum. tit. de donat. inter cõiuges §. quæ donationes, in fine: Henr. in dict. c. fin. Ial. in. l. si quis pro emptore, 27. col. 1. ff. de vsucapro empto. Pala. Rub. in pluribus locis repetitionis Rubrice. & c. per vestras, vbi quod morte † confirmatur, l. 1. & 3. C. de donatio. inter. l. cum hic status, in principi. Papinianus. ff. eod. & dict. l. 4. titu. 11. part. 4. tamen vbi matrimonium inter tales cõiuges dõnantes non valet, tunc de rigore iuris valet donatio. † licet locus de æquitate, text. est secundum Bal. ibi in. l. hæc oratio. §. videamus. ff. de donatio. inter virum & vxor. Quarto quod licet succesio abintestato inter veros coniuges, vt. ff. & C. vnde vir, & vxor. l. 7. tit. 13. part. 6. nõ tamẽ
10 inter coniuges † putatiuos. l. r. ff. vnde vir. vbi est de vtroque text. Quinto disposita in actu vero, non habent
11 locum in actu putatiuo, ita vt notat. Ial. in. l. si actionem, per text. ibi, secundum intellectum glo. ibi magis communiter approbatum, C. de pactis, vbi subdit facere dictam legem, cum hic status, in dict. §. si quis sponsam. ff. de donatio, inter quem in fine, reputat adhoc singularem Bald. in. l. eam quam, colum na quinta ad finem. C. de fidei commiss. & ita ex prædictis videbatur, quod lex præcedens & similes procedant in sponsa vera de præsenti, & non in putatiua, & per consequens dispositio nostræ. l. non sit iusta neque posit procedere. Nihilominus tamẽ tenẽdum est legẽ nostram de iure procedere & iustã esse, † & pro eius decisiõi rationibus multa posse

considerari, quibus quidem discussis multis ex contrariis, supra dictis remanebit responsum. Et primo quia lex nostra sic disposuit & rationem sue decisionis assignauit, scilicet, quia per eos, qui se vt adulteros & adulteram tractabant, nihil fuit consideratum, valeret necne matrimonium istius adulteræ & mariti eius, vel non, sed tanquam vxorem talis mariti eam habebat & tractabat, & per consequens delictum non fuerit per eos, Ideo & merito tanquam adulteri habēdi sunt, actus enim agentium operatur secundum eorum intentionem & non vt erat vel præter. I. non omnis. ff. si cert. petat. omne siquæ actus humani à causa, re-
13 gulantur & reguntur, † præsertim in illicitis, vt in delictis, vt notat Bar. in. I. verum ff. de furtis, quia causa est animi impulsus ad aliquid agendum, vt accipitur in. I. prima. §. fexum. ff. de postuland. & declarat Ioann. Monach. in capit. fina. de iuramento calumn. in sexto, neque enim potest esse dolus & quo libet aliud
14 delictum † sine causa, vt per Bal. in. I. omnes populi, column. 6. ff. de iustitia & iure, & est text. nota. in. I. aut facta. §. 1. ff. de pœnis, vbi inter septem circunstantias quæ alterant delicta, connumeratur primo causa, causa tamen, quæ mouit istos adulterantes, fuit luxuriosa libido, non vero an esset matrimonium nullum necne, neque consideraueriunt aliud, nisi implere suum turpe desiderium, & quod sine matrimonium esset nullum, siue non adulterium committerent, ergo iuste lex nostra disposuit, quod vxor vel sponsa putatiua adulterium committat & posset eam maritus accusare etiam iure mariti, & consequenter eam & adulterum cum ea reper

tum propria authoritate occidere, ex text nostro in præsenti, qui cor-
15 rigit iura in contrarium allegata † in primo fundamento rationum dubitandi: Et consequenter ita perdit dorem vxor & sponsa putatiua
16 ob adulterium, † sicut & vera, vt tenet gloss. in capit. plerumque, de donation. inter virum & vxorem, in glossa magna, in fin. communiter approbata, secundum Anto. Gom. in dict. I. 80. Taur. numer. 48. & Iul. Clar. in dict. §. adulterium. num. 14. considerandus est enim status matrimonij, qui erat tempore commissi crimiois saltim putatiuæ, & mala intentio ipsius mulieris, quæ ex nullitate matrimonij deinde declarata excusari non debet, etiam si glo. in dict. I. consensu, pro contraria allegata aliud velit, & sic hodie ex I. nostra id clarius procedit, neque est admittenda in hoc casu distinctio & concordia proposita per Antonium Gomez, vbi supra, nam si ex. I. nostra in matrimonio & sponsalibus de præsenti etiam putatiuus adulterii committitur, omnino sunt, adulteri & eorum bona tradenda in potestatem mariti, vt de eis faciat quod libuerit, & sic poterit ibi dorem & bona retinere, si non adsunt filij adulterorum, vt in dict. I. 1. dixi in. vnde etiam deducitur, quod dicta æquitate attenta, quæ consideranda est, & ample tenda, & non rigor vt per Arctin. consil. 163. column. 8. Decian. Responso. 85. num. 44. & 45. volumine secundo, ita prohibetur
17 donario inter coniuges † putatiuos, sicut inter veros constante matrimonio, vt diximus ex dict. I. oratio. §. videmus, & ibi Bal. ff. de donatio. inter. alias sequeretur quod melioris conditionis essent, qui delinquunt quam qui non delinquunt,

vt

vt iuncit ille text. & ad idem est text. in. I. si ex volumtate, secun. Responso, C. eodem, gloss. & doctores, in dict. capit. fina. eodem titulo, de donatio. inter. & potest esse ratio, quia matrimonium verum & pu-
18 tatiuum regulariter † æquiparantur, vt probatur in capit. nuper. de big. vbi dicitur quod sicut per secundum matrimonium verum contrahitur biga-
19 mia, ita etiam per putatiuum † & sicut per matrimonium verum contra hitur publica honestas, vt capit. spon sam, de sponsalib. capit. literas, & capit. accessit, de desponsat. impu-
20 ber. sic etiam per matrimonium † putatiuum, vt capit. ad audientiam, de sponsalib. in cu u proposuim plu ra refert Palat. Rubios in repetit. Rubricæ §. 46. num. 1. cum sequentibus, à quo desumpsit Gomez Arias. I. 81. Taur. num. 9. vbi ipse Palat. Rub. nume. 7. inquit quod donatio facta per maritum vxori putatiuæ & e contra, non confirmatur morte † donantis, ex. I. §. si volamus. ff. de donatio. inter. & in dict. I. si voluntate, dicens quod vxor illicita non potest effectualiter donare, nec potest talis donatio confirmari, nisi, vt ibi, dona
21 rentur mario re sciente impedimentum, † vxor a suæ illud ignorant, ex I. fina. de legat. 1. & ex I. 2. C. de ijs, quibus vt indig. sic & si statutum vel lex disponit quod acquisita constante matrimonio inter coniuges, debeat diuidi inter eos, vt in. I. 1. titulo, de las gananciias, libr. 5. supra, habebit etiam locum in matrimonio
22 putatiuo, † secundum Abb. cap. 2. per gloss. ibi. iuncto text. de donatio. inter. sequitur And. Siculus, in cap. ex literis, de pignorib. Segurain tractat. de bonis lucra. constit. matrimonio, folio octauo, columna quarta, quod dicit menti tenentium Gomez Arias vbi supra, pro ampliatio-

Azeuedo super. 8.

ne dicti, titul. de las ganancias, ex quibus & multis aliis relatis per Andr. Siculum in dict. capit. ex literis, & Bal. Nouel. in tractat. de dote in secunda parte, remanet nostra. I. decisio, optime fundata, & eius decidendi ratio aperta & clara, & satisfactum ijs, quæ in contrarium adducebantur, ita vt saltim in terminis nostræ. I. cessent & locum non habeant. De quibus post hæc scripta vidi doctor. Barbosa, in prima parte, l. 2. in principio, §. solut. matrimon. à numero. 93. in fine, cum quatuor sequentibus, multa dicentem.

Ibi, *Ora porque qualquiera dellos sea obligado antes a otro matrimonio*, quibus est necessariū pro huius exemplī & sequentium declaratione, non exempla hæc sint in præsenti in propria nominatione, exempli pohta, ita
24 vt non arctet regulam, † prout regulariter non solent arctare. l. 1. §. labeo. ff. de aqua cotid. & æstī. dam. in fecto, vel an restrictiue, ita vt in aliis, quā hic expressis, & si quæ alia sunt simillia locum habeant, & nō in dissimilibus, & dicendū est restrictiue esse posita, & sic verba sequēstia, *Ogni otra cosa siguna*, intelligenda sunt de causa simili præcedentibus, vt inquit in proposītum nostræ. I. & tenet Iuccin de Crace. vbi sup. pag. 455. n. 4. & cōle quæter in aliis causis similibus hic expressis, habeat locū hęc nostra dispositio, in quibus quidē causis adest defectus in matrimonio, in quo in effectu illud cōtrahentes, cōsentire vere, deficit tamē ex aliis causis similibus expressis in quibus quidē defectū cōsensus cōtrahentiū, sed cōtrahere nō potuę tūr ob impedimēta prioris matrimonij adhuc constantis, vel ob consanguinitatē, vel affinitatē in gradibus prohibitis cōtrahere matrimonia, vel

ob votum castitatis vel religionis, secus vero in dissimilibus causis, in qui bus non datur eadem consensus ratio, nam si consensus defecit in tali
25 matrimonio, † ve quia per vim fuit contractum vel metum, tunc vtique lex nostra non habet locum, vt ex presse voluit Abb. in capit. ad dissolvendum, de sponsa. relatus & secutus per Cante. in dict. num. 4. & ante eum Cifuentes, in dict. l. 81. Taur. que est nostra, & ibidem Anto. Gom. nu. 48. & Castillo, num. 2. versicul. sed quæro circa istam. l. vbi fic in facti contingentia dicit habuisse, & liberasse adulteram, quæ per vim fuerat coacta contrahere matrimonium cum sponso suo eam de adulterio ac cusante, & ponderat Castillo ad hoc l. nostram, in illis verbis, *Estando de*
esposada por palabras de presente, Et sic consensu vero, & egopondero sequentia etiam, *En hec de la sancta madre Yglesia*, Quæ non solet inuitos sed volentes & consentientes in matrimonium copulare, idque com probatur etiam ex ijs, quæ diximus in Rubrica, titul. secundo, lib. 8. supra, num. 39. quod vbi plura habent eandem rationem si de vno fit mentio stat exemplariter non vero
26 † restrictiue, ergo vbi non est eadem ratio, vt non est in eo qui non consentit in matrimonio, sicut est in eo, qui consentit, restrictiue stabit dispo situm in vno casu, non vero exemplariter, dispositioque de vno casu ad alium non extenditur vbi non est eadem ratio, vt in dict. Rubrica, numero. 19. diximus. Et consequenter lex nostra nō habebit locum vbi matrimonium est nullum ex defectu consensus, vt tenent & bene dicti doctores, & sic si contraxit in minori ætate & commisit adulterium
27 antequam confirmaretur † matrimonium non punietur de adulterio, vt per Anto. Gom. vbi supra, ex l. præcedente probatur, vel si contra formam Concil. Trid. vt diximus in hac lege in gloss. 1.

Ibi, *Y mandamos que en estos tales que*
antes auemos por adulteros y en sus bienes
se execute lo contenido en la ley. Quinque & plus modis limitat hoc Cifuentes in. l. 81. Taur. Primo vt non
28 procedat quoties adulteri accusati fi lios legitimos t haberent, tunc enim eis applicantur earum bona, vt in l. prima, huius titul. probatur, & ibi diximus, & in. l. penultim. in fine, titulo. 17. partit. septima. Secundo in casu in quo ille, qui promisit dotem huic adulteræ tempore quo contra
29 xit matrimonium stipulatus † est sibi dotem reddi soluto matrimonio, nam tunc maritus non potetit de dote disponere, neque lucrabitur eam, vt in. l. ex morte, vt secus si quoque modo. C. de pact. cum gloss. & doctores, in. l. si dotem mari to, C. de iure doti. Bal. in illud. Comunia veri. iudi. Boerii. in additio. ad Din. in cap. non debet, de regulis iuris in sexto. Tertio quando maritus tenet concubinam, quia tunc quoad hoc vt non amittat vxor dotem,
30 & bona ob adulterium ab ea commissum † paria delicta mutua cum pensatione tolluntur, vt in hoc remanet dictum titulo, idem neque tunc posset vxorem occidere pro
31 pria † authoritate, secundum Couas. in quarto, part. 2. cap. 7. §. 7. num. 7. in fine, vbi tamen cogitādum reliquit, & bene, nam mihi non videtur verum. Quarto quando maritus sine causa expulit vxorem suam de do-
32 mo sua, † quæ postea, adulterata est, nam tunc maritus non lucrabitur dotem nec bona vxoris, secundum Anchar. tan. consilio. 409 & Palat. Rubius. in Rubrica de donation. inter, §. 64. numero. 5. & 41 & sic

& sic declaranda videntur dicta per eundem Pal. Rub. vbi supra, §. 87. nu me. 12. & 11. vbi inquit quod si mulier pernoctauerit extra domū mari ti in domo suspecta vel in balneo cū
33 alio stererit perdit dotem † & bona, & probat. dict. l. penultim. titul. 17. partit. 7. nam id verum, nisi maritus eam expulerit, vel aliter sine causa verberabat eam, nam tunc
34 secus † esset, imo debet tunc alimentari extra domum mariti, secundum Bal. in l. 1. C. de legat. Alexand. consil. 178. lib. 6. Silua nuptia. verbo, non est nubendum, num. 37. Probus in ad dition. ad Mona in cap. 1. numer. 24. de cleric. non resi. in sexto, pro quibus est optimum illud consilium Anchar. 409 amplians, vt & si tunc adul terium committat, non possit de
35 eo accusari per ipsum † maritum, & Anchar. alij sequuntur, secundum Laram in reportorio sui commenti super. l. 8. quis a liberis, verbo, maritus, quiquidem Lara ibidem super. §. si quis ex his, num. 110. re-
36 probat & melius hanc † Anchar. opinionem, quia marito licet vxorem castigare, & si excedit in castigatione punitur excessus, non tamen ex hoc debet vxor adulterare, & si adulteratur, non est ob hæc excusanda, ab accusatione adulterij, & dicta. l. parcitatum & similes, solum eam excusant quoad dotem & bona, & tunc cum adulterium est præsumptum, scilicet si pernoctauit ex tra domum mariti, si intrauit inhabi ne o cum alio, non vero cum adulterium probatur, & sic cautelegen dus est Anchar. tan. & cotas, quas allegat ne vos decipiat eius doctrina, quanuis eius authoritas est magna pro excusanda muliere ab amissione dotis & bonorum, si id Ancha. diceret. Quinto quando vxor cum mitteret adulterium propter leno-
Azeuedo super. 8.
37 cinium † mariti, tunc enim non lucraretur maritus dotem, nec alia bona, vt in. l. 2. §. lenocinij. ff. ad l. Iuli. de adulter. l. 7. titul. 17. part. 7. imo neque poterit vxorem de a-
38 dulterio † accusare, vt diximus in titu. præcedente, de quo Barbolain fra proxime allegandus. num. 100. dubitat, & inquit contra Gregorium Lop. in Hispania non esse admissam hanc lenocinij exceptionem, sed vt cunque punirj vxorem de adulterio, & maritum de lenocinio, ego tamen nondom vidi casum, & sic de tali visu non affirmo. Quos & alios casus vbi vxor non accusatur nec punitur de
39 adulterio † ponit Cantera in quæstio. crimin. lib. 8. de adulterio, num. 42. cum sequentibus pluribus, pagin. 489. & vide etiam. l. 7. & 8. titu. 9. par. 4. & nouissime post hæc scripta vidi doctor. Barbosā in. 1. part. 2. in principio. ff. solut. matrim. 3 num. 56. in fi. cum pluribus late de ijs limitationibus differentem & aliis modis limitatem. Sed an perdet vxor dotem pro missam † ob adulterium, sicut per dit traditam, & sic, quod ius ad dotem promissam tradetur marito, si cut ipsa dos tradita, & indistincte tenendum est quod sic, cum Cifuentes hic hoc bene fundans, & ex generalitate nostri text. & l. prima, supra eodem, idem dicendum est probari, præsertim cum lex nostra simpliciter de bonis meminerit, non dicendo mobilibus, vel immobilibus, & tunc iura & actiones contineatur, vt per Soein. iunio, consil. 49. numer. decimo octauo, volumine tertio, & Arias Pinel. in Rubrica. C. debonis matern. nume. secundo, & 26. & sic his remanet ista lex declarata.

SVMMARIA.

OCcidere quis poterit adulteros propria authoritate, num. 2. vbi num. 2. quid in patre, & num. 3. quid sui marito id licet.

Patri occidenti filium adulteram an sit signo secundum in parte licet non in toto, num. 4.

Marito licet occidere vxorem in adulterio apprehensam etiam si sit pregnans, num. 5. imo & clericum in satris adulteranter cum ea, num. 6.

Lex nostra an verè sit doctrinam Bar. l. si ab hostibus. § si vir. ff. solut. matr. nu. 7.

Vxor adultera dubium antea erat an perderet dotem bona & lucra, hodie tamen dubium non est si maritus vult quin perdat ea, num. 8. & 9.

Maritus si non potest probare reperisse adulteros in actu, si eos occidat an excusetur, num. 10.

Maritus si vnum occidat an excusetur si pro hoc ei adulterasse, num. 11. & 12.

Maritus propria authoritate occidens vxorem an possit succedere filijs vel heredibus eorum ab intestato, num. 13.

Maritus si verberatam vxorem post promissionem sanguinem cum bene tractare, quam dolitecum eam vt talem tractare vel non, num. 14. & 15.

Lex Quinta.

Summarium.

Maritus vxorem adulteram & adulterum occidens non lucratur dotem neque alia bona vxoris, nisi hoc authoritate iudicis fecerit.

EL marido que matare por su authoridad al adultero, y a la adultera. Quis possit adulteros occidere † propria authoritate, discepteabile & nunc est, vt apparet ex Cifuentes hic, & ex Didac. Perez, in l. 2. gloss. *Si el esposo*, verfic. fed dubium, tit. 15. lib. 8. Ordi. pag. 511. qui etiam attentis legibus notatis tenere volunt, etiam patri hodie licere occidere filiam suam nuptam adulteram & adulterum in fraganti delicto, & vt veritatē scias scire debes quod de iure ciuili pater † licite potest interficere filiam suam nuptam habitam in potestate sua, & adulterum eius cuiuscunque conditionis esset, dum tamen eos simul interficiat, & non vnum sine alio, & in domo sua vel mariti, & non alibi, ex. l. patri ff. ad. l. Iul. de adulter. l. quod ait lex, & l. nihil eod. titul. l. 14. titul. 17. partit. 7. Sed si pater talem filiam nuptam in potestate sua non haberet, (prout hodie non habet, ex. l. 47. Taur.) tunc posset adulterum vel eum occidere in simul cum ea, non vero nobilē, vel indignitate constitutum, licet temperaretur tunc pœna tali patri si nobilem talem occideret vel adulterum sine adultera, ex l. si adulterium cū incestu, §. Imperatores, & l. nihil, verbo, sed Diuus Marcus. ff. de adulter. & in l. Grachus. C. eodem titulo. l. si quis in gravi §. si maritus. ff. ad Syllania. l. 1. §. 1. ff. ad l. Cornel. de Sica. dicti, & 14. titulo. 17. part. 7. id etiam ex dictis iuribus marito permittebatur, & ex. l. quod ait lex. ff. de adulteri. Hodie tamen ex. l. 1. 2. & 3. supra eodem, & ex nostra itidem soli marito & non alij licet propria authoritate adulteros hos occidere † eodem crimine repertos, siue domi eos reperiebat, siue alibi, siue sit nobilis, cum leges nostræ indistincte & generaliter loquantur, & venerint ad decidendum casus magis difficiles & intricatos, maritus tamen occidens hos adulteros sua authoritate non lucratur dotem, & bona eorum, ex dispositione. l. nostræ, ita resolunt Anto. Gom. in l. 80. Taur. num. 49. & Gomez Arias, hic, num. 1. & melius per Couar. in 4. part. 2. cap. 7. §. 7. nu. 3. 4. 6. & 7. etiam si & male aliud velit Cifuentes hic, & videbatur tenere Didac. Perez, in l. 2. titul. 15. gloss. *Si el esposo*, colum. prima & secunda. libr. octauo, Ordinament. pagin. 311. Sed falluntur ij duo. nam Patri nō licet id, sed soli marito adulteros propria authoritate occidere, vt tenent Anton. Gom. Conar. & Gomez Arias, & Gregor. Lopez. & alij relati, per Didac. Perez, ibidem, nam si ex prima, istius tituli & sequentes, soli marito permittunt acclationem & quod ei tradantur adulteri & eius bona, quo modo dicere potest Cifuent. vbi supra, quod non est lex id probans, nec obstat quod non est lex id probans, inclusio enim est exclusio alterius, & cum vni aliquid conceditur alteri videtur denegari, & ita practica communi receptum est, ita vt nullus locus dubitandi relinquatur, licet si pater id faceret ob iustum dolorem esset ei pœna temperanda, † vt inquit Dida. Perez, vbi supra, & adeo licet marito occidere vxorem in adulterio deprehensam, vt id procedat etiam si sit prægnans, † secūdum Anton. Gom. vbi supra. num. 53. cum sequentibus, & Didac. Perez, vbi supra, Imo & clericum † in sacris, vt per eundem Anto. Gom. num. 55. hic limita tamen legem nostram, vt nō procedat licentia occidendi in casibus in. l. præcedente dictis.

Ibi, *No gane la dote ni los bienes del que matare*, Corrigere videtur doctrinam † Bar. in l. si ab hostibus, §. si vir. ff. solu. matrim. dicentis quod si marito licuisset statuto aut consuetudine occidere vxorem, non perderet dotem eam interficiendo, vt & per Carrer. in pract. crimin. §. homicidium, num. 251. ex iure tamen nostro vt dictum est licet marito, occidere vxorem adulteram in adulterio apprehensam cum adultero in simul ambos occidendo, ergo. l. nostra est illi doctrinæ contraria, & quanuis Gomez Arias hic velit ab hac correctione Bar. euitare, non potest compati eius concordia legibus nostris attentis, ideo lex nostra est omnino seruanda. Sed ex ijs verbis videtur quædam nasci difficultas, nam hæc verba denotant, cum in singulari loquantur, ibi, *Del que matare*, quod possit vnum occidere, & cius bona non adquirat, ergo permittit, alium occidi necesse non esse. Neque obstare videntur leges præcedentes, quia potest dici, procedere, quoties per viam accusationis homicidium est perpetrandum, quasi tunc non liceat vnum sine alio, occidere, sed quia intellectus hic nimis restringit literas dictarum legum, & itidem nostræ, quæ post hæc verba de ambobus loquitur, ideo ex ijs verbis non est deducendum, quod liceat marito vnum ex adulteris occidere vllo modo, imo si ambos etiam occidat propria authoritate non lucrabit tur dotem & bona, sicut si vnum tantum occidisset non lucraretur, & id clarissime apparet ex verbis sequentibus, & est res sine dubio, & vltra alios tradit Anton. Gom. l. 80. Taur. num. 63.

Ibi, *Saluo si los matare o condenare por authoridad de justicia que en tal caso mandamos se guarde la ley del fuero*. Quæ est, l. prima supra isto titulo, secundum quam adulterorum bona in potestate remanent mariti vt de eis ad libitum disponat, nisi adulteri filios habent, vt ibidem diximus, & sic licet antea esset in dubium, vxorem adulteram † perdere dotem & paraphernalia, & bona constante matrimonio acquisita, ac donationem propter nuptias, & arrhas, vt ex doctoribus, hic patet, & per Couarruias, in Azeudo super. 8.

in.4.2.parte capitu.7.§.6.num.1.&.2. hodie tamen id erit in voluntate matriti, cui vt dictum est ad libitum eius relinquatur facere quod voluerit de adulteris & eorum bonis, si filios adulteri non habent ex legitimo matrimonio, sed quid si maritus nō potest probare reperisse † adulteros in actu si eos occidat an excusetur, Ant. Gomez num.56. inquit quod sic, si eos reperisset in lecto vel in loco secreto nudos, vel taliter quod verisimiliter præsumitur & colligitur quòd si viui essent coirent inter se, secus alias, & num.58. quærit quid si vnum occidat tantum propria authoritate an excusabitur, si probet eos alias adulterasse, & inquit quod non excusabitur, se d contrarium videtur tenere idem Ant. Gom.to.mo.3.ca.3.num.24. imo quod non ordinaria sed extraordinaria † pœna puniatur, & videtur, probari ex.l.14.ad fin.titu.17.part.7. & an maritus propria authoritate occidēs vxorem possit succedere filijs vel hæredibus eorum † abintestato, vi. Ant, Gom. hic, num. 64. sed quid si maritus post receptum vxoris suæ à domo ob verbera ab illo vxori fuæ illata vel ob aliam causam reconciliatur cum vxore ipsa, & vt reuertatur ad eius domum promittit consanguineis tractare eam vt vxorem sub certa pœna, quando dicetur eam vt talem † tractare, vel non, vt incidat in pœnam vel non incidat, & Gomez Arias, in.l. 79. Tau. num. 5. tractat hanc quæstionem, & inquit dict. eam non tangere in. l. quidam cum filium, in princip. de verbo. obliga. vbi erat dicendum, sed quod solus Bald. in cap, ego enim, col. penult. de iure iurando, ponderat faciens casum illius. l. vnicum, in iure, quod qui male tractatur, dicitur tractari, & num. 5. inquit ipse met Bal. ibi, quod ad probandum aliquam esse tractatam, vt vxorem, non est necesse probari quod fuerit honorificè tractata, sed qualitercunque puta vestiter induta, vel quia faciebat portare ligna de silua, vel texere, Bart. tamen in dict. l. quidam in princip. col. penult. fin. quem ibi cæteri sequuntur, de promittente aliū tractare vt filiū sub pœna, tenetur eū induere, sicut alios filios, & per verbum, puto, tenet sufficere si facit id quod tenetur iudicis arbitrio, & sic boni viri, vt in. l. si quis à liberis. §. si vel parens. ff. de liber. ag nos. hoc est quod faciat illud ad quod filius eum cogere posset officio iudicis, ita in proposito, illud de tractādo aliquam vt vxorem debet relinqui arbitrio iudicis † attēta dignitate, qualitate, conditione, & facultatibus per sonarum, secundum l. si. in dict. l. quidam, in principio col. 2. & eis relatis Gomez Arias, vbi, suprà.

9

10

11 †

12 †

13

14

Lex. Sexta.

Summarium.

Pœna illorum qui adulterantur & fornicantur cum consanguineis & mulieribus domesticis dominorum suorum.

HAEC lex est antiquior. l. 2. tit. 1. lib. 3. sup. & l. 4. tit. fin. lib. 6. suprà, quæ nouuo res & sic seruandæ, vt inquit subscriptio marginalis nostræ. l. & arbitrio iudicis relinquit pœnam pertā qualitate personarum, & deli cti, & alijs circunstantijs consideratis & in illis alia plura diximus de hac materia.

SVM-

SVMMARIA.

INcestus an genius sit adulterio. nu. 1.
Incestus quid sit, nu. 2, & 3., proprie, & impropriè, num. 6. 7. & 8.
Incestus inter ascendentes & descendentes nefarium crimen. num. 4. & nu. 5. quomodo puniatur.
Affinitas ex copula illicita resultans est ad secundum gradum, secus si ex licita, num. 9. tam quod contrahendum quam quod celebratum, num. 10.
Impedimentum publicæ honestatis non excedit primum gradum, num. 11. & num. 12. declaratur.
Affinitas ex coitu non ex solis nuptijs procedit, num. 13.
Affinitas oritur ex coitu etiam cum dormiente habito, num. 14.
Affinitas quid sit, num. 15.
Affinitas non oritur ante coitum etiam ex sponsalibus de præsenti, num. 16.
Affinitas an cessetur si non adest fœminum commixtio, nu. 17. & 18.
Affinitas oritur etiam ex illicita copula sine publica fœdere, nu. 19. contra Corasium, num. 20.
Affinitas non contrahitur ex coitu contra naturam vel extra vas, num. 21.
Incestus de iure ciuili non committebatur ex tra figurā matrimonij n. 22. secus de iure canonico & patrisarum, num. 23.
Affinitas cessurrere potest cum publica honestate, num. 24. & si non erit satis in dispensatione derogare impedimento affinitatis, nisi & derogetur publicæ honestati num. 25. & 26. & 27.
Incestus non committitur si quis cognoscit consanguineam sponsæ nondum abs copta ante, num. 28.
Sponsalia de futuro per copulam bodie non transeunt in de præsenti se si ei illicitus coitus quòd non excedit secundum gradū ad contrahendum matrimonium cum consanguinea talis sponsæ, num. 29.
Computatio gradum in materia incestus se cundum ius canonicum fit. num. 30.
Incestus ciu affinis ex illicita copula vltra secundum gradū ab hodie punibilis fit. n. 31. & 33. & 36. vsque ad. 42. inclusiue.
Lex corrigens mitiens vel limitans censetur corrigere & limitare mensem, numer. 32. & num. 41 declaratur.
In materia permissiua id videtur cōcessum, quod non inuenitur prohibitum, num. 33.
Filius natus ex affini ex copula illicita vltra secundum gradum non est incestuosus sed naturalis vel spurius, nu. 34.
Delinquens non debet esse auctoris conditionis quam non delinquens. nu. 37.
Cap. non debet, de cons. & affini. intelligitur, 38.
Impedimenta matrimonij expedit restringere non tamen expedit ampliare licentiam committendi facilius delictā nu. 39. & 40
Impedimentum consanguinitatis & affinitatis simul est ab successu impedimento, num. 42
Incestus etiam per cognationem spiritualem committitur, num. 43. & 44.
Sinprum committitur etiam cum religiosa, num. 45. & incestus si professa est, nu. 46 & adulterium & sic tria flagitia, nu. 47. & 48. & sacrilegium, vi numer. 49. & num. 50. an de omnibus positi accusari.
Lex puniens cognoscentem mulierem nuptā habet locum in cognoscente monialem profe ssam, nu. 51.
Coitus cum monialiprofessa cæteris de testabilior est, num. 52. & 54.
Violatores monialium sacrilegi dicuntur, numero. 53.
Monialis inhonestæ pœna, & coeuntis cum ea sine clericus fit sine laicus, numero. 55. vsque ad. 65. vbi quid iure canonico, & alijs iuribus.
Plura sunt inducta in iure ad tollendas occasiones coeundi cum monialibus, nu. 65.
Monialem professam esse sufficit licet nō fit consecrata ad panarum iuscursum coeuntis cum ea, num. 66.
Moniales duplici velo velantur, num. 67.
Nouitia monialis si cognoscatur per aliquē non dicetur cognoscisse monialem, & idcb pœnā cognoscentis monialem non panietur, num. 68.
Conuersum cognoscens an puniatur eisdem pœnis de cognoscente monialem, nu. 69.
De Pinzochelis sanctæ Francisci & aliorum num. 70.
Monialem osculans punitur extraordinarie num. 71.
Coitus cum monialiprofessa vel sacrata inexcusabilis est, num. 72.
Heliogabalus alijs sceleribus suis & hoc, modalis coitus celebris fuit, num. 73
Transitio non habet locum super coitu monialis,

nialis, numero. 74.
Monialis coacta ui ingredi religionē an excusetur à pœna ciuili, num. 75.
Professatio monialis quòd cōpulsa est ingredi religionem inuasi multum, num. 76.
Coitus cum uiuente uel homine alterius fœdatæ punitur, num. 77. & 78.
Suspicio non leuis nasciture ex grauissimis uiris minibus longe abhærēs distantibus, numero 79.
Coitus cum spirituali filia quomodo puniatur, numero. 80.
Inquisitores an cognoscāt de delicto incestus, & contra clericum uel monachum contra hentes matrimonium, numero. 81. usq; ad numero. 85.
Ex leuibus indiciis & signis non est quis uocandus ad interrogandum eum de hæresi per Inquisitores, numero. 82.
Ecclesiastici iudices an possint laicos incestuosos in carcere seu detinere, numer. 83.
Incestuosus impropriè hæreticus nominatur numero. 84.
Male sentit de fide conuersans cum hæretico uel eius rum innocatore, num. 86.
A fide non recedit repugnans obedire præceptis, sed cum discedit a fide uel aliquo eius articulo, num. 87.
Hæresim committit asserēs esse hæreticū omnem illum, qui est bellus et peccat, num. 88.
Suspecti sunt de hæresi de quibus iudicia aliqua extent, quod de fide male sentiant, licet ex leuibus iudicijs non debeāt hoc indicari, numero. 89.
Confessiones in confessionis facramētalis a ctu mulieres requirentes ad accessum pœnitentiæ per inquisitores, nume. 90.
Clericus committens incestum de iure cano. an deponatur, num. 91. & num. 92. quando illum cōmittat.
Laicus sciens incestus nuptias contrahēs punitur excōmunicatione de iure can. sed si ignoranter leuius punitur, num. 93. & 94. & num. 102. & 103.
Coniugatus incestum committens priuatur petitione debiti, num. 95. & num. 96. de claratur, & num. 97. prosequitur.
Incestus pœna de iure ciuili qua sit, & qua de iure partitarum, & quid hodie, numer. 98. 99. & 100.
Incestus cum descendenti grauius punitur, numero. 101.
Filij primi matrimonij applicantur bona contrahentis patris incestus nuptias nu-
mero. 103.
Contrahens incestus nuptias quomodo excusetur, num. 104.
Incestus si committatur in figura matrimonij excusatur delinquens sexu, ætate, & penitentia, num. 105. secus aliàs, numero 106. usq; ad. 111. & 112.
Ignorantia consanguinitatis an sit iuris uel facti, num. 112.
Excusatio cuiusdā à fratris perlicinium cū sorore in eodem lecto sacentis, num. 113.
Probatio efficacior requiritur in delicto incestus, num. 114.

Lex Septima.

Summarium.

Incestus pœnam lex nostra describit contra incestuosos.

1 IBI, graue crimen, vt & probatur in rubric. & in l. 1. tit. 18. part. 7. imo est grauius adulterio, vt in capitu. adulteri. 32. quæst. 7. & S. finc enim, & adde ca. de his. 35. quæst. 3. & capi. fi. 35. quæst. 8. & ex lege nostra clarius probatur, cum dicat esse sicut hæresim quod non dicitur. in adulterio.

Ibi, *Et etiam so*, quiquidem incestus dicitur coitus inter consanguineos, & affines + intra quartum gradum cap. lex illa. 35. incestus. 36. quæst. 1. l. si adulterium cum incestu, in principio ff. de adulter. l. 1. tit. 18. iuncta. l. 2. tit. 19. part. 7. Thom. & alij relati per Couarr. 4. par. cap. 6. §. 8. num. 1. & sum multæ omnes, in verbo, incestus. & Did. Per. in præsenti, sub. l. 5. tit. 15. lib. 8. ord. pa. 314. co. 2. cū seq. & hoc procedit proprie sumpto vocabulo, scilicet, cū perpetratur cū consanguineis vel affinibus transuersalibus, cum quibus. & inter quos + prohibitū est, matri-

2 monium contrahere, vt dicit gloss. in rubric. C. de incest. nupti. & Abb. & additio, litera. b. in capi. 1. nu. 2. & in cap. 2, vbi additio, litera. c. nu. 4. de eo qui cogno. consa. vxo. & alia plura allegantur per Paul. Grillan. in tract. de pœnis, omni fariam coitus, quæst. 3. qui in quæst. 2. tractat. de incestu commisso inter ascendentes + & descendentes, vocans hūc nepharium coitum, & tanquam talem, & grauiorē distinguens ab incestu transuersalium consanguineorum & affinium, & iustè quidem, nam grauior est ascendentium & descendentium incestus, & sic grauiori pœna puniendus, vt ibi in illa, quæst. 2. declaratius, & gloda muger, in l. 3. tit. 18. par. 7. vbi dicunt quod punitur + talis mortē, impropriè autem vocatur incestus quando quis cognouit filiam vel cognatam + spirituales, vel monialem, secundum Canteram in suis quæstio. crimi. sub. §. de incestu. n. 53. 7 pa. 498. vel cū quis cōtrahit + matrimoniū impedimento publicæ honestatis iustitiæ, vt inquit additio, Ber. Dia. in practi. cau. capit. 84. & in gloss. 2. & ideo distinit ipse Cantera, vbi supra, quod incestus est coitus cum consanguinea vel affine + carnali vel spirituali, & ego addo cum qua matrimonium de iure prohibitum est contrahi. & hoc die affinitatis impedimētum prouenien ex copula illicita, non egreditur secundum gradum, ex eo-9 pula vero licita prouenien + remanet ius commune in suo robore, vsque ad quartum gradum inclusiue ex decreto. 24. sessionis. 24. Conc. Trid. de reforma. vt ex eo inquit & bene Didac. Perez hic, sub. l. 5. tit. 15. libr. 8. ordi. pag. 315. ad fin. & Angles in floribus theolo. quæstio. tom. 1. tit. de impedi affinita. §. quinam sint affinitatis effectus proposi. 1. & 2. & Manuel Rodriguez in sua summa, tom. 1. c. 40. conclu. 3. idem dicit esse quoad spōsalia de futuro, quod quidem decretum procedit tam quoad contrahendum, quam quoad contractum + matrimonium, ex declaratione motus proprij Pij. V. quoad publicæ tamen honestatis impedimentum primum non excedere gradum + determinatum est in decreto. 3. sessio. 24. dicti Concil. Trid. de reforma. & intelligitur in sponsalibus de futuro, dum taxat, + non autem in matrimonio de præsenti, quia eo contracto hoc impedimētum durat in omnibus casibus & gradibus, sicut de iure communi antea durabat, ex quodam alio motu proprio Pij. V. Pontificis maximi, vt inquit a dditio, Ber. Diaz, vbi supra, & bene, & sic affinitas ex coitu non vero ex solis nuptijs oritur, + quia quo ad coniugium impediendum affinitatē ex coitu deduci cōstat, etiam si coitus sit coactus, tex. in. c. diffectione, de eo qui cogn. consan. vxo. neque refert an sit ex vi præcisa, an ex conditionali, quinimo coitus cum dormiente, hanc affinitatem producit, + vt ibidē notat Card. & Præpo. vnde constat coitum esse de substantia affinitatis, nam affinitas est personarum proximitas ex coitu prouenien + 15 omni carens parentela, & notat Couarr. 4. parte cap. 6. §. 7. num. 1. & 2. vbi num. 3. ex hoc inquit, contra sanctum Thomam ibi allegatum, quod ex spōsalibus etiam de præsenti, ante copulam non oritur affinitas + & probatur etiam ex l. 5. titul. 7. partit. 4. nam ex eis solum impedimentum publicæ honestatis oritur, non vero affinitas si copula desit, & ansi non adsit 17 seminum commixtio + affinitas causefcur, tradit Siloest, verbo, matrimonium. 8. versic. 15. & glo. *Carnalmente*, in dicti. l. 5. & Veracruz, in speculo conjugi. artic. 47. pag. 248. in principio & 249. versic. contra illud, & Naua. cons.

8. nu-

8. numer. 5. de consangui, & affini. dicens quod etiam si quis claustra pudoris invadat & frangat, nisi adsit se-
18 minum commixtio nõ contrahitur † affinitas, & ibi Nauar. salutat sanct. Thom. ab impugnatione Coua. & nõ solum ex licita copula affinitas oritur
19 verum etiam exillicita sive occulta † sive publica, ex rex. in dict. cap. discretionem, vbi Enricus idẽ notat post glossũ ibi & est communis sententia Silues. vbi supra, impedimento. 15. & Naua. con. 9. de consan. & affi. & Couar. dict. §. 7. numer. 3. & ex dicto Concil. Trid. decret. 9, restringente gradus affinitatis, ex illicita copula proue-
20 nientes clare colligitur contra Cor rad. dib. 1. miscellane. cap. 3. dicentem male & perperam affirmatem, ex con cubinatu † minime oriri affinitatem, quoniam ad nuptias impedimentum, & contra Ancharra. cons. 391. quem saluare voluit Auend. responso 7. nu. 2. & indictionatio, verbo, incesto, & debet esse copula naturalis, ex cap. extraordinaria. 33. quæst. 2. nã si esset,
21 contra naturam cum muliere vel extra vas non contraheretur affinitas † secundum Angles, vbi supra, tom. 1. titul. de impedimento affinitatis, propo sit. 3. & Naua. dict. consil. 8. nume. 5. & 6. nisi præcellexeris Corrasi, quoad in
22 cestũ iure ciuili attento, quo median te † ingestus, non committebatur extra figuram matrimonij, vt inquit Villalo. in antinomia, verbo, incestus
23 secus vero de iure canonico. † & partitarij, quibus standum est, & sic merito reprehenditur Corrasi. animadvertendum tamen inquit Couarru. vbi supra, num. 4. concurrere frequentissime posse affinitatẽ cum publica
24 honestate, † nempe subsecuta inter sponsos carnali cõmistione, vnde in dispensatione à Romano Pontifice impetrata non erit satis derogare impedimento affinitatis, nisi derogetur
25 etiam impedimento publicæ † honestatis ibidem concurrenti ex glo. communiter recepta in arbore affinitatis, Abb. & Domini, relatis per Coua. dict. num. 4. vbi tamen ipse in quit opinionem hanc quam vulgus probat subuerti manifestè, nam Præposi. & Stephanus in arbore affinitatis plane fatentur satis esse si in petitione ipsi Romano † Pontifici oblata
26 affinitatis ex coniugio ortæ mentio fiat, & tamen Romanus Pontifex derogans affinitatis impedimẽto potissimum de licita intelligit, atque ei simpliciter etiam derogare videtur
27 † absque alia expressione, sicuti tradit Ripa lib. 1. responsor. c. 1. licita tamẽ affinitas non potest esse absque publica honestate, igitur sublata affinitate simpliciter etiam publica honestas tollitur, quæ cum affinitate adderat, ita expresse notant plures relati per Couar. dict. num. 4. præsertim Bocri decisione. 264. col. pen. dicentem ita vidisse bis in iudicio obtentum motu controuersia, & ego etiam si vidi plu ries super affinitate dispensatum ex copula licita prouenieute, nunquam tamen vidi mẽtionem fieri in dispensatione de publica honestate, neque iudices commissarij dispensantes super ea vim facere, neque hæc de causa desisse dispensare, ex quibus etiam inferut, quod incestus proprie non dicitur siquis cognouerit consangui-
28 neam spontaneo nondum † ab eo cognitæ, secũdum Coua. vbi supra, dict. cap. 6. §. 7. num. 4. & ego nouissime cõsidero talia melius sentientis cẽsura quod cum iam attenta dispositione decreti primi sessio. 24. Concil. Trid. de clandestin. matri. tractantis, sponsalia de futuro per copulam non transeunt in matrimonium de præsenti vt alibi diximus, considero inquam quod si antequam matrimonium de
29 præsenti † contrahatur inter hos spon

sponsos de futuro copula interueniat & sponsa ipsa moriatur coitus hic carnalis iudicandus est illicitus & fornicarius, vt sic ipse sũ voluerit contrahere cum consanguinea ipsius sponsæ de futuro mortuæ vltra secundum gradum consanguinitatis existente posit, ita vt tunc affinitas hæc non egrediatur secũdum gradum, neque publica honestas primum, ex dictis decretis Concil. Trid. restringentibus gradũ affinitatis & publicę honestatis, & est hæc mea ac noua consideratio.

Ibi, *El qual se casmere con parienta hasta el quarto grado*, vt in cap. non debet, de consan. & affini, & l. 1. tit. & 15. titul. 2. p. 4. & pertot. tit. 18. p. 7. & ibi in glos. 2. inquit glo. quod computatio gradu̇m fiet in hoc casu secundum us † canonicum, vt diximus in l. 11. tit. 11. num. 8. lib. 5. supra, sed an hodie attento dicto decreto Concilij Tride. 30 4. sessio. 24. in glo. 2. per me in hac. l. allegato, quo quidem restringitur ad finitas prouenien es illicita copula vsque ad secundum gradum inclusiue quo ad contrahendum matrimonium, cerit idem quod alios effectus, vt scilicet iam incestus cum affini ex illicita copula, vltra secundum † gradum sit impunibilis, & videtur dicendum quod sic quoniam si dicta affinitas in vlteriori bus gradibus vltra secundum gradum sublata est à Concilio & summi Pontificis motu proprio, vt ipsa non obstante matrimonium libere contrahi possit vltra secundum gradum, virtualiter etiam tollitur incestus, cum hic stare, aut committi minime possit sine affinitate: item quia iure antiquo etã vltra quartum gradum consanguinitatis & affinitatis, vsque ad sextum erant 32 prohibitæ nuptiæ hodie vero prohibitio iustis de causis quartũ gradum non excedit, vt in c. nõ debet, de consan. & affini. ibi, prohibemus quoque copulæ coniugalis quartum consanguinitatis & affinitatis gradũ. l. 4. tit. 1. p. 4. vers. la seguida, & l. 12. tit. 2. p. 4. nullus tamẽ audebit dicere cũ cõsanguineo vel affini, in quinto aut vltetiori gradu cõmittiper copulam illicitam incestum punibilem, quamuis peccarum mortale incurratur, quia cum sublata sit consanguinitas & affinitas, per dict. capit. non debet, vltra quartum gradum quoad matrimonia, consequitur manifestissime deficiente iam cõsanguinitate vel affinitate in vlterioribus gradibus, nullo modo incestum cõmitti posse in illis dicendum est, neque amittit ut potest aperendi debitum, vt in c. capit. non debẽt, in fine, & tenet Henricus Bohic. & in terminis nostri decreti conciliaris tenet Naua. consi. 3. nu. 2. 3. & 4. de consan. & affini. ergo idem in nostro casu, cum affinitas excepta illicita prouenions sit ad secundum gradum restricta, vltra illum nõ committitur iam incestus punibilis, & pro hac opinione considero, nam antequam hæc restrictio ad secundũ gradum affinitatis per concilium fieret, vsque ad quartum impediebatur eõrahi matrimonium, vel copulam absque incestu habere, & sic impedimentum aderat contrahendi, aderat etiam incestus, si coitus fieret, & cum lex & decretũ dicti Concilij tollat impedimẽtũ matrimonij post secundum gradũ vt dictum est, consequenter tollit in cestum qui lex corrigens vnum de casibus æquiparatis censetur & aliũ corrigere, vt diximus in l. 3. tit. 4. nu. 12. lib. 5. supra, & quando duo sic se habent quod aliud est metiẽs, alterum mensam, lex corrigens vel limitans metiẽs censetur corrigere †. & limitare mensam, eadem ratio militat in vtroque secundum Præpos. in capit. non debet, de consan. & affini. Nauar. in Manua. lati. cap. 22. nu-

mer.

numero. 72. item in materia permissiua id videtur concessum quod
33 non + inuenitur prohibitum capitul. consuluisti. 2. quæst. 5. resoluit, gloss. in capitul. 2. de transpræl. Nauar. consil. 51. de sponsa. numero. 2. & sic hanc opinionem tenuerunt Medina & Veracruz relati & secuti per Gutier. com. 1. canoni, quæstio. capitulo. 23. numero. 3. eandem etiam succincte sequitur Additio, Bernard. Diaz, in practica, canoni. capitulo. 84. litera. D. & Archiepiscopus Blancus, in sua summa pro confessoribus, & nouissime Manuel Roderi. in sua summa. tomo. 2. capitulo. 191. conclusione. 2. & hanc etiam opinionem voluit tenere Nauar. in manuali latino impresso anno. 1575. in dicto capitulo vigesimosecundo, numero septuagesimoquinto sed in is presso post in anno. 1584. adempta fuit hæc sua opinio, & nihil decidit in hoc, neque super hoc aliquid dixit & tenet Lara. de quibus alibertis in principio numero. 90 ff. de libert. agn. & nouissime Ceruantes in. 1. 9 Taur. numer. 34. cum. 3. sequent. & sic secundum hanc opinionem filius natus ex tali affinitate per fornicationem contracta erit naturalis, vel spurius, sta vt matri succedat secundum Laram, vbi supra, neque dicetur + ex
34 damnato coitu. Pro contraria tamen opinione, imo quod ex affinitate contracta ex illicita copula ius commune remaneat illæsum vt ex alia illicita copula cum affine illi pri
35 mæ intra quartum + gradum incestus punibilis committatur, facit, nam + limitata causa limitatum producit effectum lege cum Geminiano. C. de transact. & inclusio vnius, est exclusio alterius, ex vulgaribus, & in correctoris brocardis debemus procedere, & non extensiue, vt in argumento à correctoris, sed dictum decretum. 4. sessione. 24. Concil. Trident. solum restringit affinitatem ex illicita copula causatam vsque ad secundum exclusiuè, quoad matrimonium contrahendum, ergo limitatiua hæc dispositio non debet extendi vltra termi nos suos: item si ex affinitate contracta ex copula licita
36 ta incestus remanet punibilis + vsque ad quartum gradum prout antea, & itidem quoad contrahendum matrimonium, & dirimendum contractum sine Papæ dispensatione. cur. & non remanebit incestus quoad punitionem vsque ad quartum gradum, sicut antea ex affinitate ex copula illicita proueniente, aliter enim videtur hic melioris conditionis, quam ille, qui ex licita copula affinitatem induxit, cum non debeat esse melioris ille + qui deli-
37 quit quam ille, qui non deliquit, vt diximus in. 1. 4. supra eodem, item quia licet de iure antiquo erat consanguinitas & affinitas vltra quartum gradum, & post quam restrictum est hoc, ex dicto capitulo non debet, vsque ad quartum gradum, post hunc gradum incestus non committatur, ipsum est, quæ per illud, capitulum non debet, fuit
38 restricta generaliter + consanguinitas & affinitas ad quartum gradum, non tam ad matrimonium contrahendum quam ad incestum excusandum, nos autem ex dicto decreto Concilij Tridentini restitutiue procedimus, quoad matrimonium contrahendum, ergo non est eadem dispositio & ita generalis hæc dicti decreti, sicut fuit illa dicti capituli non debet. & consequenter non potest ab illa summi argumentum pro prima opinione, sed potius contra eam item quia nulla

nulla lege cauetur quod incestus sit iam impunibilis si committatur intra quartum gradum cum affinitex copula illicita, & sic non est dicendū impunibilem esse etiam in hoc casu cap. cum legatur. 24. quæst. 1. in authentrien. & sem. §. cōsideremꝰ, & decretū illud Cōcilij cōcedendo facultate de contrahendo matrimonio cum affini ex copula illicita vltra secundum gradum, tacitè videtur denegare impunibilem remanero quoa ꝑcenā incestus vsque ad quartum gradum, & sicut antea punibilis erat, etiam hodie punibilem remāsisse si non per viam matrimonij, sed alias illicite committatur, argumen. cap. non ne, de præsumptio. & l. cum prator. ff. de iud. & quia casus omissus remanet in dispositione iuris. l. commodissime. ff. de liber. & post. ité quia licet expediat impedimenta
39 + matrimonij restringi, vt ex capit. 2. sessione. 24. Cōci. Trid. de reforma. deducit Naua. in consi. 2. num. 6. decognaꝑtium, non tamen expedit amplia
40 re licentiam + committendi facilius delicta, si quoad incestus pœnam restringi etiam intelligamus legem restrictiuam impedimentorum matrimonij, & sic est differens ratio in vno casu, quam in alio, neque debet esse melioris conditionis delinquēs quā non delinquens, vt dictum est, & sic cessant fundamēta primæ opinionis, quod lex corrigens vnum casum de æquiparatis, vel disponēs circa mentiens, nam procedit vbi non datur in
41 vno quam in alio + diuersa ratio, secus aliàs. Item aliud est Impedimentum consanguinitatis, & affinitatis, & in
42 certis aliud, + vt considerat Nauar. in consi. nume. 5. de consan. & affinit. & sic vno sublato (secundū eū ille) non cenſe tur aliud ſublatum, argumento cap. ex rutum, de autho. & vſu paliij, & l. dom. ff. de ſeruit. vrba. prædi. & ſic in noſtro caſu licet Concilium reſtringat, & auferat impedimentum affinitatis ad ſecundum gradum quoad matrimoniū & copulam matrimonialem, non cenſetur abſtulliſſe impedimentum inceſtus quo ad copulas illicitas cum duabus eius affinibus habitas quin puniatur vſq; ad quartum, ſicut antea, nequeobſtat illud Henri. & Naua. vbi, ſupra, quod non cenſetur adimi poteſtatem exigendi debitum ſi quis coiret cū affini ex copula illicita vſq; ad ſecundū gradum, quia ſecundum Nauar. in eod. conſil. 3. de conſan. & affini. num. 3. ſatis includitur impediméti debiti exigēdi remotio, remouendo quoad matrimōnium impedimenta poſt ſecundum gradū, quia alias nō poſſent exerceri matrimonij effectus, ſecus vero quo adpunitionem exteriorem ipſius inceſtus, & ſic non poteſt argui de vno ad aliud, neq; obſtat q; videre tur ſi vltra ſecūdū gradū eſſet punibi lis inceſtus ex illicita copula, quod ſi remaneret inceſtus quoad punitionem, remanebat matrimonium ſuper gradus in quo punibilis erat ince ſtus, quod videtur abſurdū, quia vna res nō debet diuerſo iure cēſeri, quia etiam videmus, quod inceſtus remanet vſque ad quartum gradum in affinitate ex copula licita, & reſtringitur vſque ad ſecundum ex illicita, & ſic diuerſo iure cenſetur, & non non loquimur quo ad puniendum contra hentem matrimonium cum affini ex copula illicita vltra ſecundum gradum, nam hic in totum remanet liber & impunibilis, ſed loquimur quo ad illum qui habuit copulā cum affini ſua intra quartum gradū, quod eſt differens, puta ſi Petrus habuit copulam illicitam cum Maria & poſt cum conſanguinea ipſius Mariæ intra quartum gradum habuit etiam copulā illicitā, cur nō punietur de inceſtu, cum

cum Concilium non videatur loqui in hoc casu, ex quibus videtur mihi non sine difficultate transire primam opinionem, & non ita sine scrupulo, & tam succincte debuisse affirmari prima opinio per dictos authores eam tenentes, & quia in re nova nollem esse nouarum rerum inventor, tu lector latus super ijs persuasibis.

Ibi, *O con comadre*, & sic per cognationē † spiritualem, idem disponit. l. 12. & 13. titul. 2. part. 4. & l. 1. cum. l. sequent. titu. 7. ead partit. & per decretum Concilij Trid. 2. sessione. 24. de reforma. restrictum est impedimentum baptismi & confirmationis, de quo & per Nauar. in consil. 7. & 2. de cogna. spiri. & Alphonsum à Veracruz in appēdice ad Conc. Trid. pag. 73. in paruis, & idē videtur in cognatione spirituali resultante † ex Catechismo, vt tenet Nauar. in manuali latino. cap. 22. num. 72.

Ibi, *O con cuñada*, idem disponunt dictæ leges. 12. & 13. tit. 2. part. 4. & l. 1. & 2. tit. 18 par. 7. vbi Gregorius.

Ibi, *O con muger religiosa profesta*, idem disponit. dict. l. 13. tit. 2. par. 4. vbi, glo. *Con mugér deorden*, legem nostram aliegat, & text. in ca. virginibus. 27. quæst. 2. & cap. hi vero, ead. cau. & quæst. & text. l. 2. tit. 19. part. 7. vbi glo. *Con muger deorden*, inquit quod ſtuprum † etiam committitur cum religiosa & puritur eadem pœna, qua ſtuprum virginis, & insuper in amissione medietatis bonorum, ex. l. nostra quam ibi allegat, sed lex nostra potius loquitur in incestu, nisi dicamus, quod cum nostra rubrica loquatur etiam de ſtupro, de eo etiam videtur loqui legem nostram, exquibus habes hic tex. contra aliquos doct. volentes ex coitu † cum moniali profeſſa non committi incestum, sed fallitur, nam ex coitu cum moniali profeſſa

47 tria oriuntur flagitia †, & quidem graua, Incestum enim primo committit, quia est ſponsa Dei, qui Pater Noster est. ca. qui absti. lerit. 12. quæst. 2. & incestus committitur cum affini, sicut cum consanguinea. cap. de incestis. 35. quæst. 3. Adulterium quoque committitur ea ratione, quia cum ſponsa † Christi, nam adulterium committit, qui cum ſponsa alterius misceturi: item cōmittit sacrilegium quia cum persona sacrafe commisceturpiter, † & personam sacratam violat, imo & ſtuprum etiā commit tit, vt dictum est. Et licet tot hæc peccata & delicta committat, de vno tantum accusari potest, grauius tamen † punietur pro eo, pro quo accusabitur, ex quo coniunctum est cum aliis duobus, quam si vnicum tātum crimen admisisset, vt delarat glos. & ibi notant omnes in dict. cap. virginibus. 27. quæst. 1. Abb. in cap. monasteria, de vita & honest. cleri. Deci. cō sil. 338. late Grillan. in tract. de pœnis omni. cotius quæst. 1. n. 10. & sequen. & sic stat utum punitens aliqua pœna grauissima cognoscentem nuptam, habebit etiam locum in cognoscenti † monialem, vt per Maria. Socī. in cap. qualiter & quando, col. 2. 8. parte prin. quæst. 7. num. 110. de accusa. & cōem & fauorabiliorem testat. ur Hippoly. sing. 215. num. 3. verſiculo, & tenea menti, est enim hoc delictum cæteris carnalibus † detestabilius, vt not. in capit. adulteri. 32. quæst. 7. ideo violatores monialium sacrilegi dicuntur, † eosque filios perditionis Apostolus vocat, & templū Dei violant, vt habetur ex Concilio Arelatē si, in capitul. sciendum est. 27. quæstio. 1. de cuius criminis grauitate

54 & eius pœnis tam antiquitus, quam nunc constitutis late tractat Decian. in tomo. 2. de delict. libro. 6. capitulo 20. de cognoscente monialem per 10

tum, quem referre sufficiet, & Didacus Perez in præsenti sub. l. 5. titu. 15. libro. 8. ordin. & Cantera in quæstio. crimi. cap. 4. sub. §. de stupro. num. 16. 17. & 18. & c. 19. Bernard. Diaz in praxi, capit. 81. & breuiter ex dictis pœnæ hæc sunt. Nam moniales tale † scelus admittentes à monasteriorū ecclesiarumque conuentu eliminandæ, ac in ergastulis detrudendæ. cap. impudicas. 27. quæst. 1. & cap. virginibus. eadem causa, & quæst. Dicitur autem eas reclusi debere, ne, felicet, egrediāt monasterio, alia loca tanquam morbidæ pecudes inficiat, vt inquit Archi. in cap. prouenit. 27. quæstionis. 1. & hæc pœna est, quoad cōscientiæ forū, & quoad ipsas monialcs, vel clericos, aut religiosos eis se cōmissentes, laici verò † excommunicatur, neque vnquam absoluentur, nisi publicam & idoneam huius delicti pœnitentiam egerint, vt tradit ur per glos. & Archi. in dicto cap. pudicas. & in dict. c. virginibus. & in dict. c. perueniit. De iure autem Canonico, idem est in foro contentioso, clericus cuiuscunque fuerit gradus & ordinis deponitur ab ordine sacro, & officijs, ac beneficijs omnibus priuatur, † & intruditur in arctū monasterium ad agendam perpetuā pœnitentiam. Laicus vero excommunicatur. c. si quis Episcopus. &. c. si qua monacharum. 27. q. 1. & quanquam Ioan. de Turrecrema in c. si quis Episcopus. ead. causa, & q. dicat, clericū tunc deponendū, quando factum est crimen notorium, alias non, per glo. in. d. c. si quis Episcopus. attamen in contrarium est veritas & communis, quod semper † deponi debeat, etiā si crimen nō sit effectū notoriū, quod tenuit Anto. in. c. at si clerici. de iudi. Anania. consi. 1. col. 2. & Deci. vbi supra. nu. 6. & Ber. Diaz, de iure autē Ciuili † pœna est mortis. l. si quis in hoc genus. C. de episc. & cler. & probatur etiam efficaci ratione, quia cum in hoc crimine comprehendantur tria, siue quatuor crimina, sacrilegium, incestus, adulterium, & ſtuprum, vt dictum est, & pro singulis tribus primis imponitur pœna mortis. l. si adulterium cum incestu. ff. de adulter. & l. quamuis. §. vltimo. ff. eodem. meritо magis quando concurrunt tot scelera. Et procedunt quando crimen hoc sine violentia commissum est: eodemque iure ciuili extrahitur de monasterio in quo erat, & transfertur cum omnibus suis bonis in aliud, vbi cautius custodiatur, † vt in authen. de sanctiss. episc. §. pen. & habetur in cap. si quis rapuerit. 27. quæst. 1. Ratio autem quare monialis minori pœna, quam eam † corrumpens puniatur, est, quia mascuii eas infestant, neque ipsæ possunt occasionē dare, cum sint reclusæ. Item quia reduntur sæpè inuitæ, de quo per Hippoly. in. l. 1. vni. C. de raptu virgi. nu. 41. sed si violenter extracta sit a monasterio rumpendo portas, vel parietem, vel per scalas, etiam si volēs extrahatur, morte punietur extrahens, & eius bona † publicantur, & applicantur illi monasterio, vt dicitur in. l. raptores. C. de episcopis & cleri. sic enim propter raptum tunc iniuria publica monasterio, & omnibus monialibus, & toti ciuitati, vt & considerat Grillanvbi supra, quæstione. 1. numero. 17. & probatur etiam in authentica de sanctiſ. Episcopis §. pen. qui tex. refertur, in c. si quis rapuerit. 27. quæst. 1. tradit Ioan. Bapt. de Sancto. Blas. in tract. de differentijs inter ius Canonic. & Ciuile. cap. 115. Hippoly. in dict. l. vni. num. 40. cum seq. C. de rap. virgin. iure autem regio partitarum ex dict. l. 2. titulo. 19. partita. 7. vbi non adest violentia minori pœna † punitur coiens cū moniali, nam si est homo honoratus

FACULTAD DE TEOLOGIA

Azeudo super. 8.

Tt

norat' punitur in amissione dimidie
tatis bonorum fisco regio applican
dorum. Et si fuerit homo vilis pu-
blicè flagellandus est, & in insulam
per quinquēnium relegandus. Sed si
sit seruus vel famulus domus, conere
mandus est secundum illam. l. 2. quæ
videtur concernere pœnam nostræ
l. quoad dimidietatis bonorum amis
sionem, gloss. tamen, *Denen perder*,
in dict. l. 2. late examinat & dubi-
tat an volens stuprata fuerit vel nè,
64 nam si volens † stupretur etiam si 66
rapiatur mortis pœnam non incur-
ret, secus alias, & in dubio inquit
voluntatem præsumi, vt ibi late pro
sequitur & tenet Menes. in. l. transi
gere. C. de transactio. numero. 84. sed
in tam graui delicto corruptæ monia
lis professæ, cum alia delicta etiam
in eo committantur iudices semper
in peiorem partem iudicant, ob cri
minis grauitatem & enormitatem.
Et ego semper consulo à conuersa
tione monialium abstinendum, dif
ficiles enim habere solent exitus si
miles conuersationes, & præmaxi
me carnales, quæ grauissimè pu-
niuntur, & iustè quidem quia de-
lictum est enorme, & filij ex eo na
ti nepharij & damnati coitus iudi-
cantur. Et ad tollendas occasiones
tam nepharij sceleris plura sunt in 69
65 iure inducta, † vt religiosi cum mo
nialibus habitare non debent, capit.
in nullo. cap. in monasteria cap. diffi-
nimus. 18. quæst. 2. nec clerici mona-
steria monialium frequentare de-
bent. cap. monasteria, de vita & ho-
nestate clericorum. l. 36. titul. 6. part.
1. nec moniales extra monasterium
vagari, Clementina, attendentes. de
statu mona. sed intra sepia monaste-
rij sub clausura morari debent. cap.
mulieres. de iudi. lib. 6. cap. 1. de statu
regula. eodem libro. & ne quis mo-
nasterium earum ingrediatur nulla

præhabita à Prælato licentia. vt per
Alexand. consili. 52. volu. 3. & Cacia-
lupus in repetitione. l. omnes popu-
li. num. 46. de iustitia & iure, & mo-
tibus proprijs sanctitatis Sixti quin-
ti, & prædecessorum suorum monia-
lium clausura, & introitus vitandus
in monasterijs earum, id arctissimè
& strictissimis, & maximis censuris,
& pœnis prouisa sunt. Et notanda est
lex nostra dum dicit, professa, ad de-
notandum, quod sufficit esse profes-
sam, etiam 1 si non sit consecrata. du-
plici enim velo moniales † velan-
tur, primum quod dicitur professio-
nis, vt in cap. viduas. 37. quæst. 1. Se-
cundum velum consecrationis, de
quo in cap. placuit. 20. quæst. 1. sed pa
riter punietur, quia professa iam est
Deo dicata, licet nondum sit conse
crata, & dicitur verè monialis, ne-
que potest monasterium exire. cap.
super eo. de regula. Clement. fin. eo-
dem tit. sed si sit nouitia, ita vt nullū
velum haberet, tunc non diceretur
68 monialem cognouisse: † ideò non
puniretur eisdē pœnis, sed bene grā
uioribus, quam si aliam extra mona
sterium cognouisset, & hoc ratione
loci. argumē. l. aut facta. §. 1. &. §. lo-
cus. ff. de pœnis. ita Decianus. d. cap.
20. numero. 13. vbi. nume. 14. quærit.
quid de cognoscēte conuersam, † an
puniatur eadem pœna, & dicit, quod
istæ quoque dicuntur professæ, &
religiosæ, sed tamen verè non ve-
niunt appellatione monialium, se-
cundum Fredericum de Senis, consi-
lio. 213. ad vltimum. ideò non putat
Decianus ibi eisdem pœnis teneri,
sed bene grauioribus, quam si lai-
cam cognouisset, quia sunt religio-
sæ, vt dixi, & hoc etiam si extra
monasterium eam cognouisset, quia
istæ possunt egredi monasterium,
vt per Fredericum, ibi. multo ergo
magis, si in ipso monasterio cogno-
uisset,

uisset. Et ibidem ipse Decian. nu. 15.
70 dicit de istis † Pizocharis sancti Fran
cisci & aliorum de quibus in cap. cau
sam quæ de electio. & per Cardin. in
Clem. 2. §. 1. q. 2. de statu mona. de qui
bus & nos diximus in. l. 1. titul. 14. lib.
6. suprà, quod si quis simpliciter oscu 75
71 latus sit monialē, extraordinarie † pu
nitur, secū dū Afflict. in cōsil. si quis ra
pere, nu. 8. relatum per Decia. vbi supra, nume. 16. Adeoque crimen hoc monialis accessus, graue est, quod nulla tergiuersatione excusari po-
test præsuppositā scientia quod cum
72 moniali professa, aut sacrata † fieret, coitus facto quod reperti sint, qui hu
ius criminis facti rei excusauerint se habuisse licētiā à gubernatore, vt re
fert Marcus Mantua, consi. 166. n. 57. in fine. cum sequenti. volumin. 1. sed vt bene dicit Decian vbi suprà, num. 11. Generalis dans licentiam, & facri legi fuissent igni cōburendi, ex quo etiam generalem religiosum tanquā lenonem introduxerunt, cum talis licentia nullo iure dari potuerit, & ridiculus videbitur qui in hoc ve-
lit tempus & Chartam conterere, cum imo neque cum licentia Papæ possit talis monialis, etiam matrimo nium contrahere, vt habetur in ca-
pit. ad nostram in fine, de statu mona cho. & consuluit Ana. & ibi additio. consi. 91. illud certū, & Boer. consi. 20. num. 13. relati & secuti per Decia. in dict. numer. 11. & ante in numer. 9. vbi refert Heliogabalum alijs scele-
ribus suis & hoc addidisse, vt coe-
gerit Vestalem secum matrimonio coniungi, ob quæ tamen flagitia, à suis occisus Equitibus inter latri-
73 nas † ac lupanaria pedibus tractus & in Tyberim submersus tandem de
bitas luit pœnas. Neque itidem su per hoc crimine habet locum tran-
74 sactio, sicut non habet locum † in adulterio. l. transigere. C. de transa-

Azeuedo super. 8.

ctio. quia cum sit sponsus offen sus, ideò Deus, requiritur pax à Papa, qui illū repræsentat, vt per Decian. vbi supra, num. 7. vbi, num. 8. hæc limitat nisi vi vel metu coacta fue-
rit talis monialis religionem ingre-
di, nam tunc excusabitur 1 à pœna per legem imposita, eò quod ingres sus & matrimonium illud spiritua-
le fuit vitiatum, ex gloss. in capit. præsens. 20 quæstione. 3. quam val-
de extollit Inf. in. §. quadrupli, nu mero. 62. Institut. de actionibus, li cet secus in matrimonio carnali, & tenet Hyppolit. in. l. vnic. C. de rap. virgi. & in singul. 346. matrimoniū, & de facto se habuisse inquit ipse De cian, dict. numero octauo, & obti nuisse in ciuitate Venetiarum, & de mum Romæ idem etiam obtentum fuisse asserit. Cauteque facere mo niales inquit, si vi vel metu compel
3 luntur intrare religionem, vt prote stentur, quod inuitæ & coactæ pro
76 fitentur, † quia talis protestatio mul tum iuuabit, prout iuuasse inquit in casu, quem defendisse asserit, & tra dit Paris, consilio. 65. numero dect mo octauo & sequentibus. volumine quarto, quæ omnia sunt notanda, & sic succinctè retuli ex dictis Do-
ctoribus, & præsertim ex Decian. vt præmanibus habeantur.

Ibi, *Y essa mismo es de la muger que comete maldad con hōbre de otra ley*, Vt &
77 de iure ciuili † punitum ac prohibi tum erat, vt apparet ex text. & do ctoribus, in. l. nequis Christianam, C. de Iudæis, & melius per Paul. Gri lland. in tractat. de pœn. omni fa. coi tus, quæstione. 12. per totum, vbi quid quando per figuram matrimo nij, & quid si per actum fornicatio nis. De iure vero partitarum ex. l. 9. titu. 24. &: l. fin. titul. 25. part. 7. impo nitur pœna mulieri Christianæ coeū
78 ticū homine alterius sectæ, vt cum

Tt 2 Mauro

BIBLIOTECA OHY

Mauro vel cum Iudeo. Licet in Iudeo dubitet Boeri. decisio, 316. nu. 5. vt refert & Telli. in. l. 9. Tau. num. 7. & eis relatis Matienzo, in. l. 7. gloss. 11. num. 5. titu. 8, libro. 5. supra & Anto. Gom. in. l. 80. Taur. nu. 26. vltra quas pœnas punitur etiam delinquens in amissione dimidietatis bonorum, ex l. nostra, & vide etiam Didac. Perez, in. l. 7. titul. fina. libr. 8. Ordinamen. in gloss. 2.

Ibi, *Y este crimen de incesto, es en alguna manera heregia*, in antiqua contextura, non aderant verba illa, de incesto, prout in nostra nunc adest, & in. l. 7. titu. fin. libr. 8. Ordinamenti, veteris, clarius esse hæresim dicebatur, incestum in aliquo ex casibus à lege nostra designatis contẽtum. Interdum enim (vt inquit Siman. de institu. Catho. tit. 50. num. 30.) ex grauissimis criminibus longe ab hæresi distantibus, 79 † nascitur suspicio non leuis, quod talis facinorosus non bene sentit de fide Catho. nam qui catholicus est Deum timet, & ab huiusmodi criminibus abstinere solet. Vnde qui cum fœminis consanguineis, affinibus, monialibus, commatribus, aliisque id genus, facile commiscetur, non immerito suspectus censeri solet & potest. Quam obrem regia lex huiusmodi crimina hæresim sapere dicit, neque enim perpetrari solent à viris orthodoxis, & bene Christianis, hæc Symanc. vbi supra, qui & in titul. 40. num. 15. inquit contra sacerdotem, qui spiritualem filiam nephario incestu contaminauerit proceditur ad depositionem & detrusionem, 80 † in monasterium omnibus diebus vitæ suæ. Hæc tamen licet ita sint ibidem tamen ipse Simanc. non dicit inquisitores de hoc incestu in lege nostra comprehenso 81 † cognoscere solere, & sic non cognoscunt, nisi in casu in quo monachus vel clericus in sacris constitutus matrimonium cum aliqua contraheret, vt optime & in fortioribus terminis fundat Nauar. in consi. 1 de hæreti. per totum, ex eò quod non sapit incestus hic nostræ. l. manifestam hæresim, sicut sapit de clerico in sacris vel monacho matrimonium contrahentibus, quia male videntur sentire de sacramento matrimonij, sicut & sentiunt secundas nuptias contrahentes viuente primo coniuge, vt suo loco diximus, sed de simplici incestu Inquisitores videmus non cognoscere ratione dicta, vt optime per Nauar. vbi supra, Inquisitoresque (vt ibi inquit in numero. 8. ex Simanc. in enchiridione suo, titulo de superstitio. & prius de institutio. catholi. sub titulo de præsumptio. & suspicio. num. 29.) ponderare debent quod in Hispania vidi 82 mus ponderatum, non esse † audiendos iuris peritos, qui docent ex leuibus indicijs & signis plenè probatis posse quemcunque vocari iustè ab Inquisitoribus ad interrogandum eum super hæresi de qua est suspicio, quia ex tali vocatione magnũ & acerbum præiudicium fit viro graui sic vocato. Sed quod circunstantiæ personæ, qualitatis, finis, & aliarum, sunt multum ponderandæ, cum frequenter cõtingat vnam suspicionem, quæ contra vnum alicuius momenti esset contra alium esse nullius. Et sic licet lex nostra dicat incestum esse quodam modo hæresim & ei assimilari, omne simile non est idem, & sic de eo tanquam de hæresi nõ iudicandum est, neque contra talem vt cõtra hæreticũ procedẽdũ, & iudices Ecclesiastici ordinarij Episcopatnũ, qui ex priuilegio, consuetudine, vel sententia, habent ius incarcerandi laicos hæreticos, prout hic Placetiæ habetur, nõ poterũt incarcerare laicos sim-

83 simplicem † incestum committentes, quia cum sit executoria & in præiudicium iurisdictionis Regiæ stricte est intelligẽda, ex. c. cũ P. & G. & eius mat. de offi. deleg & large & improprie incestuosus hic vt hæreticus est 84 & nominatur, † vt inquit Did. Perez, in. l. 2. 5. & 7. titul. 19. libr. 8 Ordinam. non tamen punitur vt talis, nam etiã si quis publicè peccaret adulterãdo, fornicando, vel alia peccata mortalia cõmittẽdo, & etiã diuinãdo & sortilegijs vtẽdo non committitur hæresis nisi constiterit, quod ille vsus est 85 manifestus † ad præsumẽdum, quod vtens male sentiat de fide, seu aliquo eius articulo, vt quia per exercitationem illius vsus associat sibi hæreticos, nam propter illam conuersationem præsumitur manifeste talis, qualis est ille, cum quo conuersatur vel peccat conuersando cum eo, quasi cum homine male sentiente de fide facili perpetratione similiũ criminum, vel inuocat Dæmonem in adiuuamen † & suffragium, vt inquit 86 Francis. Squillacens. in tract. de fide catho. cap. 12. volumine. 14. tractat. Doctorum, vbi capit. 22. inquit quod Inquisitor non potest procedere contra aliquem tãquam suspectum & infamatum de hæresi largo modo dicta non enim mortaliter peccans dicitur hæreticus, nam non recedit à fide 87 de repugnans obedire † præceptis Dei, sed cum discedit à fide, vel aliquo eius articulo, tunc videtur omnino à Deo retrocedere, Squillacẽsis in dict. capit. 22. imo & hæresim cõmittere † asserentem, esse censendum hæreticum omnem illum, qui 88 lethaliter peccat, asserit Castro, aduersus hæreses §. hæreticus. hæresi. 3. & sic in summa, inquit Simanc. de institu Catho. titu. 50. num. 26. omnes suspecti de hæresi sunt, de quibus indicia aliqua extant, quod de fide Ca-

Azeuedo super. 8.

89 tholica male sentiunt †, non tamen secundũ eũ ibi, nu. 28. debet quis moueri ad hoc iudicium ex leuibus signis. Sic & ex dictis hodie noua constitutione decretũ est, q̃ contra clericos, qui in sacris confessionibus mulieres ad carnale cõmerciũ prouocauerint, 90 hæreticæ prauitatis Inquisitores † seuerè procedãt, & iustissime, cum male de sanctissimo Sacramento pœnitentiæ sentire videantur, eo abutentes, nam cũ medela spiritualis sit, venenum tamen nefandũ ad perpetuã mortem eo præparare contẽdunt, & ita obleuiati in sacrosancta Inquisitionis incorruptissimis tribunalibus testatur Salzedo in additio. 1. ad practic. Ber. Diaz, cap. 12.

Ibi, *Atendedo las otras penas en derecho establecidas*, quę quidẽ sunt hæ, nam de iure canonico clericus committens incestum † absque matrimonio deponendus est, argumẽto text. 91 in capit. tua, de pœnis, gloss. in capit. Maximianus. 81. distinct. & in clator. 2. q. 7. quas singulãrizat Imola in. c. vt clericorum, de vita & honest. cleric. & Abb. & relatis à Ber. Diaz, & ibi eius additio. 2. in pract. c. no. cap. 84. num. 2. & Couar. in. 4. capit. 6. §. 8. num. 3. & cõmunem testatur Iuli. Clarus in lib. recepta. § incestus, numer. 1. Qua etiam pœna secundum Bern. Diaz. & Coua. vbi supra, punitur clericus qui carnaliter cognouit fœminam intra quartum gradum cõsanguineã eius, 92 quã ante cognouerat, ex eo quod vt iam diximus, affinitas oritur ex coitu illicito, & tenet Auend. respon. 70. & in dicto incesto, & Matien. in l. 7. gloss. 11. numer. 3. titul. 8. l. br. 5. Recopil. vbi pro hoc allegat l. 5. titul. 6. partit. 4. ibi, *Quier sean casados o no*, & quod sic deponendus ab officio & beneficio, ex tex. in cap. si quis presbyter. & cap. sacerdotum, & cap. si quis clericus. 81. dist. & quod male

HISTORIA BIBLIOTEKA OHY

faciunt iudices Ecclesiastici condemnando in pœnam pecuniariam, 98
tamẽ Bermon Chouer.de publi. concu.in Rubrica de incest,nu.21.&.22.
in parte.2.volum.10.tract. Doctorũ,
93 laicus vero de iure canonico si † ex
prætextu matrimonij scienter cõtraxit ipso iure est excõmunicatus, Cle.
1.de consang.& affini.& matrimoniũ
separatur.c.1.& 2.& capit.non debet
de consan.& affini.à qua excõmunicatione per Episcopũ absolui potest,
glo.obtinere,in dict. Clem.1. quam
alios sequentes allegans fatetur com
munẽ Did.Perez,in.l.5.titul.15.lib.8. 99
Ordi.glo.1.in principio,& eo relato
additio,Ber.Diaz,in dict.c.84. glo.2.
94 sed si ignoranter,leui pœna † punitur,
vt ibi per Didac. Perez, si vero extra figuram matrimonij quis incestũ
cõmiserit si coniugatus est, priuatur
95 perpetuo nè possit ab vxore sua † cuius consanguineã cognouit debitũ
petere, & vxore mortua non potest 100
cum alia matrimonium contrahere,
vt habetur in d.c.1.&.2.& c.trasmissa,
c.siquis cum matre.35.quæst.2. & vltra has pœnas poterit à iudice ecclesiastico excõmunicari, vt ibi per additio. Bern. Diaz; sed si non consanguineam vxoris vir eius sed propriã
ipsius viri, ipse cognouerit, tunc
96 non priuatur † à iure petẽdi debitum
ab vxore, vt tenet glos. mag. in.l.13.
titul.2.part.4.& Naua.in manuali.c. 101
16.num.35. dicens quod non peccat
petens debitum ab vxore etiam si
commiserit incestum cum sua ipsius
mariti cõsanguinea, sicut peccaret si
committeret incestum cum consanguinea vxoris si ab vxore debitum 102
97 peteret, licet grauius † peccet cum
consanguinea propria,quam cum cõsanguinea vxoris, vt & tenet Silvest.
in summa, verbo, matrimonium.7.
num.7.& Coua.in quarto,par.2.c.7. 103
§.2.num.5.&.6. vbi tractat an Episcopus dispensabit. De iure vero ciuili
pœna † incestus erat mortis, ex text.
glos.& DD.in.l.si adulterium cum incestu.ff.de adulter.cuius verba sunt,
si adulterium cum incestu committatur, vt puta cum Priuigno, nuru, nouerca, mulier similiter punietur. Idẽ
remoto etiam adulterio cueniret,
glos.& communis,in.l.inter liberas
ff.eodem tit, & ita affirmant omnes
vt apparet ex Ant.Go. l.80.Taur.nu.
13.& Iuli. Clar.in dict.libr.5.recepta.
senten.§.incestus,nu.2.Coua.in quarto,par.2.cap.6.§.8.num.2. & idem de
iure † partitarum erat, nam pro incestu ex l.3. titu.18.part.7. imponenda
erat eadem pœna,quæ pro adulterio,
sed ex.l.15.tit.17.part.7.pœna mortis
imponebatur,ergo & pro incestu, &
insuper ex.l.nostra,vt aduertit Coua.
vbi supr.dimidia pars bonorum amittitur fisco applicanda. Hodie tamen
in foro seculari pœna incestus fornicarij est arbitraria, † quoad pœnã mortis
antea iussa imponi,sed non super pœna bonorum nostri text. vt tenet Anto.Gom.vbi suprà,& Matien.in.l.7.
glo.11.num.1.& 3. titu.8.lib.5.Recop.
vbi allegat Auend.Responso.7.nu.3.
& sentit glos.in.l.3.tit.18. par.7.& Didac.Perez,in.l.5.tit.15.in fine.glos.1.
lib.8.Ord.& sic praxi communi obtẽtum videmus: licet in coitu nefario
cum descendente vel ascendente attentis circunstantijs † & qualitate negotij pœna grauis est imponenda sicut grauius est delictum & nefarium
licet non mortis, vt asserit Ceruan.l.
9.Tau.nu.44. nisi circunstãtiæ aggrauarent. Sed si incestus committitur
contrahendo incestas nuptias † tunc
punitur iuxta formam,auth.incestas
nuptias. C. de nuptijs, vt inquit
Clarus vbi.sup. & Ant. Gomez. vbi.
sup. vbi tamen inquit, quod si adsunt filij primi † matrimonij cessat
pœna amissionis bonorum ex dict.l.
3.ci-

3.titu.18.par.7.de quibus incestis nu 108
ptijs tradit etiam Couarr. vbi suprà,
num.3.cum sequentibus, vbi late declarat hanc pœnam incestarum nuptiarum. Excusatur tamẽ incestas nu
104 ptias † contrahens, si vel gradus sunt 109
vltra quartum attento iure canonico, vel si sponsalibus de præsenti ad
minus contractis carnali copula consummatis,nõ aliàs,vel si bona fide ab
initio contractæ sint nuptiæ,licet po 110
stea superueniente mala fide perseuerant in matrimonio,vel quoad pœnã
amissionis bonorum si ignorantia iu 111
ris vel facti etiam crassa & quæ ex lata culpa cõtingat procedat,nã vbi dolus requiritur lata culpa nõ sufficit,
ita Couar.vbi suprà, num.18.19.20.&
21.22.& 23.& Iuli. Clarus vbi suprà,
num.8. & Ant.Gom.vbi suprà,& addit. Bern.Diaz,in practi.dict. cap. 84.
glos.2.versi.excusabitur,imo si incestus committatur in figura matrimo
105 nij delinquens † excusatur sexu & ætate & pœnitentia, secundum Auen.in
dict.Responso septimo, numero tertio,conclusione tertia,& in dictionario, verbo, incesto, in fine, si vero
extra figuram matrimonij cõmitta-
106 tur incestus nulla datur excusatio, † 113
secundum Anto.Gom. vbi suprà, &
Cassiado. decisione prima, de sponsa 114
libus,& sic nullus error siue iuris siue
facti si delinquẽs credebat delinque
re.Sed si errore non crasso ductus nõ
107 credebat delinquere † tunc excusa
bitur,secundum Auend.in dict.dictionario,verbo,incesto,versi.in quo est,
quidquid velit Anto.Gom.vbi suprà,
imo vbicunque appareret delinquẽ
Azeuedo super.8.

tem hunc ignorare factum † excusatur,vt communem dicit Nouellus retatus & secutus per Iuli.Clar.in dict.
nu.8.& additio, Ber.Diaz, vbi suprà.
Item vt dictũ est cessabit pœna bono
rũ à nostra l.designata si † delinquens
filios legitimos habet, vt ex dict. l.3.
tit.18. part.7.dixit Ant.Go.vbi supra,
& de excusatione incestus etiam extra matrimonium quod ignorantia
† facti excusetur probatur ex,l.1.ibi, *A fabiendas*,tit.18 part.7.& Cardi.optime in Clement.1.de consan. & affini
tate, vbi declarat an ignorãtia † consanguinitatis sit iuris, vel facti, & inquit Cæpola consil.6. nu.20. quod in
dubio ignorãtia † præsumitur etiam
si sit in iure vt excusetur quis à pœna
corporali, licet arbitrarie puniri debeat, maxime in rustico & in minore
secundum Cardi.vbi suprà, col.4.&
in col.5.inquit per iuramentum ignorantiæ præsumitur,ignorantiam
non fuisse affectatam, sed hæc multa prudentia sunt consideranda nè
talia delicta remaneant impunita
& videbis optimum consilium Crauetæ. 321, in quo defendit à suspicione incestus fratrem, qui per biẽnium
cum sorore sua in eodem † lecto iacuerat,& in hac materia maior probatio requiritur & efficacior,† cum
naturale fœdus mihil in talibus suspicari permittat, vt dicitur in cap.cum
in iuuentute', extra de præsumptio.
quibus lex nostra & totus titulus hic
remanet satis declaratus.

Nam & lex.8. finalis nostri tituli est ampliatiua.l.5.6.& 7.tit.1.libr.5.
suprà,vbi diximus.

HAY ROBA DE TUERA OHY 14.1.1.1

TITVLO. XXI. DEL PECcado nefando.

SVMMARIA Rubricæ.

Diabolus fugit nè videat horrendum crimen sodomiæ, num. 1.

Scriptores primum verborum significationem mox rerum cognitionem explicant, num. 2.

Verbo, Nefando. *nostræ Rubricæ peruersio naturæ demonstratur. num. 3.*

Peccatum sodomiæ est de peccatis in cælum clamantibus. nu. 4.

Delictum proprie quod dicatur, peccatum vero quid. nu. 5. & 6.

Maleficium non punitur sine dolo, peccatum vero culpa tantum. nu. 7.

Peccati appellatione omne delictum tam voluntarium, quàm inuoluntarium continetur. num. 8.

Peccatum contra naturam triplex est. numero 9.

CVM de luxuriosis delictis ac peccatis superioribus proximis titulis dictum sit, nunc de peiori obscæno & nephando peccato agitur, & in hac Rubrica, aliqua dicemus singularia breuissimè, quoniam in declaratione legis nostræ, & eius verborum exponemus & describemus multa.

Et notanda sunt verba hæc Rubricæ, *Pecado nefando*, quasi nõ tandum, ita enim est abominabile, quod neque fari de illo honestum, nec decens sit, & sic inquit Matthæus Afflictis, in constit. Neapol. lib. 3 Rubrica, 42. num. 11. quod postquam diabolus ad sic peccandum † hominem induxerit, statim fugiat, vt nec possit cernere tam horrendum crimen, & refert idē additio. Ber. Diaz, in pract. can. c. 86. addit. 1. vers. vsq; adeo: ideo nõ sine mysterio legislatores hoc nomine nũcuparunt, nam in tradendis artibus, ac scientijs in vniuersum omnibus, cum potissimum ordinem approbarunt omnium gentium sectatorumque scriptores, quo primum verborũ significatio, mox rerũ cognitio explicatur: † nã cũ omnis oratio, omne ve scriptum, & verbis & rebus per ipsa verba explicatis cõstet, neq; possint verba sedē habere, si rē subtraxeris, neque res lumen, si verba summoueris, consequetis sit, vt sicut rerum potior debet esse cognitio, ita & verborũ prior debeat esse interpretatio. Quorsum enim dicebat Tubero, sunt nomina, ac vocabula, nisi vt per ea tanquam lumen quoddam, etiam res, quas signant intelligatur, & mēs ac voluntas proferentis percipiatur? Nam verborum ministerio sensa, ac doctrinæ omnes sunt explicandæ, secundum Cellum in l. Labeo, de supel lec. legata, cumque singulæ disciplinæ, quin & singulæ earũ partes & articuli proprijs gaudeant vocabulis, qui poterit auditor vel lector quod audit, vel legit, intelligere, nisi prius vocabulorum, quæ propria sunt illius disciplinæ, & super quibus tanquam propria sede ac fundamento vniuersa illa scientia requiescit, vim atque proprietatem exacte perceperit, cum ad ea omnia, tum quæ dicuntur, tum quæ scribuntur, referenda sint, qua in re summos viros elaborasse non parum scimus, prout fuerunt iurisconsulti, Labeo, Seruius, Sulpitius, Ael. Gal. & quorquot sunt eorum nomina præscripta legibus cõpositis per Tribonianum & cæteros Iustiniani parhedros sub tit. de verborum significatione, de legatis. 1. 2. & 3. de auro & agent legat. & de fund. inst. & de supel. legat. de rebus dubijs. & similibus, tum & edictorũ prætoris, ita vt Aristotel. methodi præcipuus ac supremus omnium obseruator, 4. physi. testatum reliquerit, scire quid nominis principium esse doctrinæ, nam & Pollux partem esse sapientiæ dixit, quid quo nomine cẽseatur, in primis nouisse. Quintilia, in. 5. non immerito huic verborum tractationi tertiam ciuilis sapientiæ partem tribuit, testaturque Iurisconsultorum laborem summum circa verborum vim, proprietatemque versari. Quo circa legislator hic hæc considerans peccati huius fœditatẽ, abominabilitatẽ & spurcitiam vno verbo declarauit, nefando, illud vocans, quoquidem nomine † peruersionem naturæ demonstrat, horrendum esse crimen significat, omnibus animalibus rationabilibus & irrationabilibus cõtrarium & odibile, & de peccatis in cælũ clamãtibus nominatur, † vt vltra alios nominat illud Pet. Canis. in sua doctrina Christ. tit. de peccatis in cælum clamantibus, & vocatur in præsenti hoc nomine, *Pecado*, quasi nullus illud ingnoranter committit, sed sciẽter, glo. enim in cap. si peccatum Dauid, de pœni. distin. 1. inquit delictum dicitur † proprie, quod ignoranter fit, iuxta illud delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas ne memineris, peccatum vero, quod scienter, † vel dici potest, quod maleficiũ non punitur sine dolo, at peccatum punitur etiam si culpa † tãtum intercedat, ex text. in principio instituta, de obligatio. quæ ex quasi delict. ibi sed quia neque ex maleficio neque ex contractu obligatus est, & vtique peccasse aliquid intelligitur, licet per imprudentiam, ideo videtur quasi ex maleficio teneri, quæ verba sumpta sunt ex Cayo, in l. ex maleficijs. §. si iudex. ff. de actio. & obliga. & sic in nostro tit. peccatũ nominatur, quasi in eo cõmittendo culpa sufficiat, licet dolus non adesset, sed quia raro sine dolo est, dicemus proprius, latori atque eodem proprio significatu, quod peccati appellatione, omne delictum, tam voluntarium † quam inuolũtarium continetur, vt probat text. in l. 2. in princ. de legibus ibi, correctio autem voluntariorum & non voluntariorum peccatorum, quo loco põderandum, quod ibi Martia. ex Demosthe. expresserat per hoc nomen peccatorũ, Papinia. in l. 1. eod. tit. expresit per hoc nomen delictorum, dum inquit, lex est delictorum, quæ sponte, vel ignoranter fiunt coertio, vt scilicet intelligamus nomina hæc delictum, & peccatum confundi in hac materia criminum, & ideo in tit. nostro per verbum, *Pecado*, locutus est legislator delictum includens & denotans eius grauitatem per hoc verbum, præsertim iuncto verbo sequente, *Nefando*. Cæterum autem & peccatũ hoc contra naturam triplex est †. Quoddam enim est, quod fit contra naturam humanæ societatis, & istud est, cum fit cum propria matre, vel filia, nepte, cæterisque descẽdentibus, eadem linea directa. Aliud est cum fit cõtra naturã sexus humani, quod est quando fit cum masculo, vt in. l. cum vir. C. de adulter. Aliud est cum fit contra naturam generis humani, & illud est, quod fit cum brutis, vt. c. clericorum, de vita & honest. cleric.

HAYROBA FIEBOTEKA OHY in.fi.VNIVERSITA

in princip. vt hæc optime distinxit Paul.Grillan.in tract.de pœnis omni. coit.quæst.2.&.8.& peculiari modo dicitur hoc sodomiæ peccatum contra naturã,& largo modo, omne peccatum est contra naturam, secũdum Damas.& Sanct.Tho.relatos per glo. *E costumbre*,in principio titul. 21.part. 7.vbi in.l.1.declaratur, vnde originẽ sumpserit peccatum hoc sodomiæ:& in principio ipsius tituli declaratur, quid sodomiticũ peccatum est quod committunt homines quidam cum alijs hominibus contra naturalẽ consuetudinem,& naturam:& cum dixerit contra naturalem cõsuetudinem & naturam, comprehenditur etiam si committatur cum fœmina extra vas naturale,vel cum brutis,vel cum descendẽtibus,nam & hæc sunt contra naturalem consuetudinem, & omnia hæc sub illis verbis comprehenduntur, & hæc pro rubrica sufficiant.

SVMMARIA.

Sodomiæ peculiari nomine dicitur peccatum contra naturam,large verò omnia alia peccata etiam contra naturam dicuntur,num.1.&.2.

Iura omnia contra nefandum peccatum insurgunt,num.3.

Sodomiæ peccatum naturali legi repugnat num.4.& alijs legibus & iuribus vt nu. 9.&10.& cum alijs numeris & est contra Deum,num.7.

Peccatum in Deum idolatriãesse dicimus,numero.5.

Amicitia, quæ est inter virum & vxorem, dicitur secundum naturam,num.6.

Diluuium induxit Deus in mundum ob hoc crimen sodomiæ,num.8.

Libidinum aliæ species,quam sodomiæ naturales sunt,num.11.

Sodomitæ omnes in toto mũdo extincti sunt in nocte in qua Dominus noster Iesus Christus natus fuit,num.21.

Sodomia est maius crimen quam cognoscere matrem,num.13.

Sodomita si mortuus resurgeret iterum deberet puniri, num.14.

Sodomita aduocatorum auxilio destitutẽdus est,num.15.&.16.discutitur hoc.

Sodomita etiam si nobilis sit torqueri potest, numero.17.

Iura transgredi an liceat ob enormitatem crãminis,num.18.

Sodomita quomodo in foro interiori punieba tur,& in exteriori ecclesiastico foro quo modo punitur si est clericus,nume.19.& 20.vsque ad.24.

Clericus sodomita inhabilis est ad ingredien dum beneficium,num.21.

Sodomita si est laicus quomodo puniendus tã in foro ecclesiastico,quam seculari.n.25. cum pluribus sequent.

Sodomita infamis est,& bonis priuatur, & inhabilis ad testandum,numer.29.vsque ad.34.& num.35.quid si sunt bona maioratus & subiecta restitutioni an confiscabuntur,num.36.&.37.&.38.

Vxor sodomitæ potest petere diuortium, nu. 39.&. num.40.idem si tantum maritus attentauerit cum vxore.

Sodomia ita cũ muliere extra vas sicut cum masculo committitur,num.41.&. 42.idẽ si cum bruto animali.

Animal brutum cum quo sodomia commissa est occiditur,nume. 43.& an tunc habeat locum nostræ legis pœnæ contra talem somitam.n.44.

Peccatum molliciei exercens an incurrat nostræ legis pœnam,num.45.

Sodomita cum Indæis vel Mauris vel cum mortua muliere an puniatur pœnis sodomitæ,num.46.

Sodomiæ crimen sufficit attentare vt conatus puniatur,num.47.

Sodomia excusatur si vi compulsus fuit vel est minor.14.annorum,num. 48.&.49. licet non debet remanere impunitus si patiens est,num.50.

Femina viri officio fungens si aliam subiecerit an puniatur, num.51.vbi num. 52. quid si habet instrumentum ad hoc.

Nullus excusatur à sodomiæ pœnis quacunque sit præditus dignitate, num.53.

Pœna non est remittenda in atrocissimis etiã ob bene merita in rempub.num.54.

Sodomiæ pœna etiam clericus & monialis puniendi sunt,num.55.

Mulier coeunte cũ bellua puniẽda est.n.56.

Probatio minor in sodomia requiritur cũ occulte committatur. num. 57. dum tamen fit duorum testium etiam non idoneorum, num.58.& num.59.an per testes singulares probetur,&.n.60.&.61.

Socij confessio in sodomia nõ sufficit nisi adsint adminicula,num.62.&.63.&.65.

Testis vnus extraneus à delicto non sufficeret ad torturam in sodomia,num.64.

Confessio dicentis se sodomiam commisisse non sufficit ad pœnam ordinariam nisi adsint adminicula,num.66.

Confessio dicentis se hæreticum non sufficit ad pœnam ordinariam,num.67.

Verba, Por esse mismo hecho, *importãt ipso iure,num.68.*

Sodomita ipso iure bonis priuatur,num. 69. etiam sine declaratione,num.70.

Conatus punitur in sodomiæ crimine.n.71.& sic etiam si semen non emiserit,numer 72.& num 73.reprobantur aliqui dicentes in sodomia non puniri conatum pœna ordinaria,& num.74. quis conatus debet esse,&.n.75.quod debet de eo constare.

Accessum si quis habeat ad alium nõ per vas exterius sed inter crura vel in alia corporis parte extraordinarie punitur, numero.76.

Sodomita etiam ex officio solo iudicis puniendus est,num.77.

Processus læsæ Maiest. humanæ quomodo formetur remissiue,num.78.

Nominum testium danda est copia etiam in sodomiæ crimine.n 79.

Lex Prima.

Summarium.

Qualiter Peccatum nefandum contra naturam & probãdum sit,& punien dum,& de eius abominatione.

IBI, *En los otros pecados*, nã vt diximus in Rubrica huius nostri tituli, omne delictum dicitur peccatum, sed peculiari modo sodomia peccatũ dicitur contra naturam, largo verò 1 modo omnia † alia etiam peccata cõtra naturam etiam dicuntur, vt probatur ex lege nostra, ibi *Especialmẽte es el crimen cometido contra orden natural*, quasi in sodomia plus proprius † & specialius id sit, quã in alijs: decuius delicti enormitate plura dixerũt doct. vt apparet ex Maria Socino in rubri.extra de adulter,n.19.23.&.31. & Salzedo in additio.ad pract. cano. Ber.Diaz,cap.86.additio.1. 2

IBi, *Cõtra orden natural*,& id tripliciter cõmitti posse diximus in rubrica huius tituli,sed de duobus tantũ modis loquitur lex nostra,scilicet, de commisso inter homines,vel cum brutis, de quibus in dicta rubrica diximus. 3

Ibi, *Contra el qual las leyes y derechos se deuen armar*, omnia enim iura contra huiusmodi nefandum peccatum proclamant, † vt inquit iuris consultus in.l.cum vir. C. de adulter. ijsce verbis notandis,cum vir nubit, in fœmina viros paritura quid cupiatur, vbi sexus perdidit locum, vbi scelus est id,quod non proficit scire, vbi vnus mutatur in alteram formã, vbi amor quæritur,nec videtur,iubemus insurgere leges armari iura gladio vltore, vt exquisitis pœnis subdãtur infames, qui sunt,vel qui futuri sunt Rei, hæc sunt verba dictæ legis, quæ verba lex nostra imitatur in ijs nostris, naturali enim legi hoc sodomiæ peccatũ aduersatur, † vt probare conatur Lucas de Pena in.l.3.col.3.C.de exactio. & execu.lib.11.dicens cõtra naturam diciti, quia nõ solum ex eo Deus,qui est summa natura, offenditur, sed etiam quantum in patrante est, ipsa humana natura deletur,sicut dicimus peccatum in Deum idolatriam, vel fi milia,debent quippe homines fidem † naturæ sicut Deo,vt sicut quilibet genitus est,sic alium sibi similem genuus humanum quodam modo immortale, vt in auth. de nupti. in principio 4 5

HAVRCA EB.JIOTEKA OHY in HAVRCA

cipio. l. liberorũ. ff. de verborũ significatione & ad hoc mulieres à naturacõstitutæ sunt vt partus ederent, vt. l. 2. de indict. vidui. tollen. in coitu vero contra naturam, quia spretis mulieribus, quas ad hoc natura creauit, quantum ad gentes non seruatur humana species, sed deletur manifeste ab ipsa natura execrabili quodã apostatur odio, item qui homo est à natura cõiugale magis quã politicum, ex quo amicitia, quæ est inter virum & vxorem † dicitur secundum naturã vt ex 6
Aristo. 8. Ethico, igitur maioré fidem debet homo cõiugio, & naturæ, quã Princ. & ideo videtur ex tali crimine ipsa natura humana, quin etiam naturæ creator, & qui vnũ factus est cum ipsa natura, qua huiusmodi libidinis diuersitate polluitur, cap. adulterij, 32. quæst 7. non enim Deus sic fecit homines vt illo modo libidinis vteréntur, & ideo si homines omnes taliter vt sodomitæ peccarent, omnes eodem criminis reatu diuina lege tenerentur. 32. quæst. 7. flagitia, vt hæc & alia refert ad probandũ quod hoc crimen est contra naturam Lucas de
7 Pena, vbi supra, sic etiam est ꝛ. contra Deum, vitiatur enim isto delicto & peccato societas, quæ nobis dicitur esse cum Deo, cum natura cuius est ipse autor libidinis peruersitate polluitur: & sic lege diuina reprobatũ est cum Genes. cap. 37. pessimum crimen appelletur, & iterum in cap. 18. peccatum eorum aggrauatum est nimis, & in cap. 19. passim Deus detestabile crimen proclamat, vt ipsius in dignitatem & fœdam malignitatem in cœlum vsque clamare, & inde sui vindictam exposcere dicat: & ideo exclamabat Paul. ad Romanos. 1. & tradidit illos Deus in possessiones ignominiæ, nam fœminæ eorum mutauerunt naturalem vsum obhoc que crimen (si Metodio credimus) Deus di-

8 luuiũ † induxit mũdo. & duos Iudę filios interfecit Her, & onam. gene. 38. vt & alibi Deus ipse dicit, descendã & videbo vtrum clamorem opere compleuerint, an non est ita, quasi in admirationis modũ dixerit, vix possum credere tantũ nefas reperiri in homine, vnde volo videre clare hoc malũ, si ita est, vt puniã: vnde ad Loth. iustũ & ab infandis Sodomitarũ stupris abhorrẽtẽ sic Angeli locuti sunt, delebimus locum istum, eò quod increuerit clamor eorũ coram Domino, qui misit nos vt perdamus illos: Igitur Dominus pluet super Sodomam & Gomorram fulgur & ignem à Domino de cælo, & subuertit ciuitates has & omnes circa regnum, vt Gene. dict. cap. 19. iure etiã ciuili † ex dict. l. 9
cum vir. C. de adulter, & in auth vtnõ luxur. homi. contra natur. reprobatũ est hoc peccatum, iure etiam canonico † ex dictis decretis, & etiam motibus proprijs Põtificum & per totum, tit. 21. part. 7. & ab ipsis etiam & irrationabilibus animalibus crimen hoc abhorretur; & ita detestabile est & fœdum, quod nominare etiam hoc vitium turpissimum est ne etiam discentis os, & aures audientium polluantur, vt in. c. in eo fornicator. 23. quæst. 4. aliæ enim omnes libidinum species † naturales sunt & à na- 11
turæ instinctu & regula, & quod dammodo a naturæ dictamine (licet non à ratione), vt inquit Dam. Houder, in pract. crimi. capitulo. 96. numero. 1. proficiscuntur, hoc vero solum peccatum spretis naturæ legibus, imo extra naturæ cancellos violenter erumpens, ipsam naturam aperto marte oppugnat, violat, confundit, & naturæ permissis regulis abutitur, ex quo refertur in repertorio inquisitorũ, verb. sodomia, & per Matteo. Afflict. in. 2. par. const. Neapol. lib. fi. 1
rubr. 42. n. 14. vnum mirabile scilicet, quod

12 quod dies † natiuitatis Domini nostri Iesu Christi sic manifestata est per sodomitas, quod omnes sodomitæ in toto mundo in illa nocte extincti sint, sicut dicit Hieronimi. super illud Esai. 9. lux orta est eis tãta, quod omnes laborantes in illo vitio extinxit, & hoc fecit Christus vt omnes eradicaret, nè in humana natura, quã assumpserat de cætero immunditia inueniretur, nam vt dicit Augusti, vidés Deus vitium contra naturam in humana natura fieri, fere desijt incarnari, & idé Aug. dicit, quod est maius crimẽ, quã agnoscere † matrẽ, vt. 32. q. 13
7. adulterij, hæc in dicto repertorio referũtur, quinimo si sodomita punitus & morte mulctatus vitæ reddere tur plures mortes, deberet † recipere, 14
vt impurũ spiritũ renascens pœna torqueret, secũdum Quintili. in milite Mariano, & Lucam de Pena, vbi supra, item, ob crimen hoc tames, pestilentiæ, terræ motus, mittuntur à Deo, imo & innocentes puniuntur multoties, & infames sunt delinquentes ij, & omni honore & bonis priuati & morte ignominiosa puniendi, imo a uocatorum auxilio destituendi † fiere limus Baldo. in auth. sed 15
nouo iure. C. de ser. fugiti. sed opinio hæc omni † iure & ratione destituta est & ideo in praxi nunquam recepta, vt videmus cotidie & asserit ad- 16
dictio Ber. Diaz. in pract. canoni. cap. 86. versic. vnde in tanti, nam si aliter fieret, multi innocentes punirentur, prout & eos vidi pluries pro liberis absolui, quia delictum non erat probatum sufficienter, vel cum testibus inimicis, ideo defectio nulli est denegãda imo ex. l. nostra id probatur clarissime dum probat informationes cum testium nominibus dandas reis ijs accusatis, & in progressu nostræ. l. alia dicemus.

Ibi, *No dino de nombrar*, vt in gloss. præcedenti diximus, ex text. in capi. in eo fornicator. 32. quæst. 4. & optime per Iudocum dã houder. in pract. crimi. capitul. 96. numer. 25. cum. 1. sequent.

Ibi, *Por el qual la nobleza se pierde*, & sic pro crimine hoc si nobilis illud cõmittat, torqueri † potest, vt diximus 17
in l. 4. num. 37. titul. 11. lib. 6. & tenet Auend. respons. 31. num. 9.

Ibi, *Y es aborrescimiẽto en el acatamiento de Dios*, vt dẽximus in glo. 2. huius l. ex cap. 18. & 19. Geneſis.

Ibi, *Y se indigna a dar a hombre pestilencia y otros tormentos en la tierra*, vt inquit text. in auth. vt non luxurie. homi. con. natur. & in cap. clerici, de excessi. præla. l. 1. tit. 21. part. 7.

Ibi, *Y nace del mucho oprobrio y denuesto a los gentes, y tierra donde se consiente*, a Ido, capitul. flagitia. 32. quæst. 7. & text. in princip. titulo. 21. partit. 7. vbi glo. *A la tierra*, nostram legem allegat ad hoc, & Lucas de Pena, in. l. 1. C. de exactio. & executo. lib. 12. col. 3 plura in hanc rem considerat, & vide cap. si gens Anglorum. 63. distin. vbi videtur significari ob hoc permissum à Deo venire Sarracenos in regna Hispaniæ & aliarum prouinciarum.

Ibi, *Y es merecedor de mayores penas si por obra se pueden dar*, vt in. l. cum vir C. de adulter. probatur, ibi, in exquisitis pœnis, & in hoc delictum potest verificari dictũ illud Innocen. in ca. 1. de constitu. quod ob enormitatem criminis licet iura transgredi, & licet cotidie ad hoc Inocen. dictum allegetur male intelligitur, ideo pro intellectu vi. † Hippoly. in pract. §. diligẽter 18
num. 175. cum sequent. & in cons. 52. num. 16. vbi etiam id intelligit dummodo delictum probetur, & vide decisionem Thom. Grãma. nu. 3. & 4. & Ias. in §. ex maleficijs, num. 14. inst. de actionibus, vbi id intelligit in iudicibus supremis, secus in ordinarijs, qui

tenetur

HAVROBA DE LA BIBLIOTECA OHY IN LINEA

tenentur leges ad vnguem seruare, & Auiles, cap. 1. nu. 18. cum 4. sequen. fol. mihi 38.

Ibi, *Y comoquier que por los derechos y leyes positiuas antes de agora estableçidas*, functis verbis sequent. *Y porque las penas antes de agora estatuydas no son suficiẽtes*, nam quoad forum conscientiæ erat pro pœnitentia excomunicatio
19 septem † annorum, & vltra arbitrio iudicis spiritualis, vt tanto tempore extra gremium ecclesiæ, & communionẽ fidelium deberet commorari, donec per congruam pœnitẽtiam Deo & ecclesiæ satisfecerit. 33. quæst. 2. cap. hoc ipsum. §. 1. vbi est casus, & dicit ibi, text. ita Paul. Grillan. de pœnis omni. coitus, quæst. 2. & 8. in foro autem iudiciali coram iudice
20 ecclesiastico clericus † deponitur & in monasterium detruditur, vt in ca. clerici, de excessibus prælato. not. Ber. Diaz in pract. cano. cap. 86. vbi ipse defidet ob criminis grauitatem quod post depositionem curiæ traderetur, & ibi additio, verbo, detrudatur, inquit quod sodomita etiam occultus adhuc pœnitentia peracta suspensus est ab ordinis executione, ideo interim celebrans irregularis efficitur, & non nisi a summo Pontifice posse super tali irregularitate dispensari, & sequitur Clarus in pract. crimi. verbo, sodomia, num. 5. inhabilisque est clericus sodomita †
21 ad ingrediendum beneficium, & in eo post ingressum manutenendos, secundum Rebuf. de pacifi. possess. num. 208. & iam hodie ex motu proprio sanctissimi Domini Papæ Pij. V. post depositionem & degradationem curiæ seculari traditur †
22 clericus Sodomita, vt inquit, dictum motum proprium referens, additio. Ber. Diaz. d. c. 86. super verbo, curiæ traderetur, vbi ipse contra Naua. inquit, ex illo motu proprio non requiri vsum & exercitiũ clerici in hoc peccato ad hanc pœnã
23 sed sufficere † semel illud commisisse, vt ei imponatur, & ibi alia constitutione id probat non tamen habet locum illa constitutio, in omni actu sodomitico, qui includit omnẽ pollutionem extra vas ordinarium, sed
24 solum contra exercentem † copulã sodomiticam, & sic etiã satisfactum est menti Siman. de insti. Catho. titu. 64. num. 77. desiderantis etiam clericum committentem hoc crimen degradandum & curiæ tradendum, laicus vero si crimen hoc † commiserit & à iudice ecclesiastico puniẽdus
25 sit (quia coram eo accusari potest, est enim mixti fori secundum Clar. vbi, supra, numer. 3.) excomunicatur & a cœtu fidelium separatur, quo vsque condignam faciat pœnitentiam, secundum additio, Ber. Diaz, vbi supra, vinc. ost. detrudatur, in fin. sed hoc vt dixi est quoad forum conscientiæ, sed quoad exterius grauius punietur, de
26 iure vero ciuili & alijs iuribus † semper hoc crimen fuit vltimo supplicio punitum, vt habetur Leuit. capit. 20. & Exod. 22. & ex tex. in. l. cum vir. C. ad. l. Iuli. de adulter, & apud veteres seueriss imis etiam pœnis afficiebantur, vt per Valer. Maxi. lib. 6. capit. 1. & per alias nationes etiam punitur, vt per Menoch. de Arbi. iudi. cap. 286. & in auth. vt non lux. homi. & ex. l. 1. tit. 21. part. 7. pœna etiam mortis imponebatur. sed quia tanto facinori & horrendo non hæ videbantur pœnę condignæ, ideo lex nostra iustissime
27 auxit pœnas, disponendo, quod igne concremẽtur †, prout fuit factum cũ illis de Sodoma & Gomorra, & ante Iustinianũ etiam tẽpora hæc etiam mortis pœna igne infligebatur, vt inquit Additio illa Ber. Diaz, vt igne exarescat, qui igne diabolico & horrẽdo incensus simile nephandum committere ausus erat. item infamis est sodomita, † vt ex. l. nostra inferius expresse probatur, & tenet glo. in. l. 1. §. remouet. ff. de postul. & in dict. l. cum vir, præterea commissio crimine statim acipso iure efficitur reus
29 criminis & dominio bonorum † priuatur, glo. in auth. de incest. nupt. §. 1. glos. in cap. cum secundum, in princ. de hæreti. in. 6. Bar. in. l. imperator, de iure fisci. & communis & magis communis, ex Berm. & Claro testatur per additio. Ber. Diaz vbi supra, versi. quæsane, & sic bona istius fisco applicantur
30 ipso iure † confiscata, & ita ex. l. nostra clarissime probatur, in versic. *Y que assi mismo aya perdido*, ex quibus inferunt Doct. quod talis sodomita
31 intestabilis efficitur, † vt inquit glo. intestabiles, in. §. testes, inst. de testam. quam cõmuniter approbatam testantur Relati per Salce. in dict. additione ad Ber. Diaz, in dict. capit. 86. versic. punitur etiam sodomita, siue sit patiens siue agens tale peccatũ
32 nefandum, † vt inquit Menoc. vbi supra, num. 9. & 10. & Matien. in. l. 3. glo. 7. nu. 4. tit. 4. lib. 5. supra, & Auend. in dictionario, verbo. sodomia, etiam si Tellius ibi, nume. 35. cum sequent. in ea. l. 3. aliud. velit, & etiam si Salce. vbi supra, velit eum defendere, nam vltra quod loquuntur cõtra communem, & contra text. ibi, est etiam eorum opinio contra legem nostram nullam etiam declarationem, pœnæ incursæ amissionis bonorum requirentem, & sic neque dici potest non esse cõdemnatum & sic priuatum bonis statim quod delictum hoc cõmisit, cum in illo puncto priuetur eis ipso iure, neque interim quod ita esse declaratur, poterit minus dici, posse de eis testari, cũ vtrũq; casum prouideat lex nostra, & sic de bonis, quæ tũc habebat delinquens cũ delictum
33 commisit, testari minime † poterit sodomita siue fuerit agẽs siue patiẽs, eo quod pœna est certa tempore cõmissi delicti, sed de bonis post delictũ
34 † commissum acquisitis bene potest sodomita testari, eo quod lex nostra tempus commissi criminis sodomiæ respicit, non vero condemnationis, quod secus si tempus condemnationis respiceret, prout in hæretico, qui quidẽ vsq; tũc dicitur se peruerare in delicto, ita cõsiderat optime Matien. vbi supra, numer. 6. & nouissime Velazquez de Auend. in. l. 4. Tau. glo. 7. num. 16. & 17. vbi, nume. 18. inquit quod neque ad pias etiam causas potest testari de bonis ijs ipso iure † cõfiscatis, & ita etiam succincte tenuit Salce. vbi supra, versi. illud autem circa, & secundum hoc declaranda sunt dicta per nos. in. l. 3. numer. 18. & 19. dict. tit. 4. lib. 5. supra, & consequenter videtur quod si testetur, & moriatur antequã condẽnetur non valebit testamentũ †
36 de quo late agit Parba. in quæst. disputata post consi. fin. volumin. 1. cõsiliorũ suorũ sed si alia bona sodomita nõ habeat nisi illa solũ quæ maioratui subiecta sunt non venient
37 in confiscationem, † sed trãsibunt in sequentem vocatum ex clausula consueta apponi per constituentes maioratus, quod priuant successores committentes crimen ob quod bona confiscantur vna hora antequã illud cõmittere cogitauerint, vt transeant in successorem vocatum, vt diximus in titulo, *De las treyziones*, supra isto libr. & si non adesset dicta clausula adhuc
38 non fiscaretur, virtute confessionis † fictæ in præiudicium successorum, vt inquit Auend. lib. 1. capit. 22. n. 7. ver sic. ex quo, neq; alio modo vt inquit Spino in speculo testam. glo. 19. prin. num. 48. cum sequent. item propter sodomiam mariti potest vxor diuortium petere siue cum ea, siue cũ alio
39 † maritus tentauerit eam committere, ex text. in capit. omnes causarios

nes

HARVARD BIBLIOTEKA OHY IMIENIA

nes.32.quæstio.7. quam communem & magis communem testatur Iuli. Clar.in dict.§.sodomia,num.7.& Salzed.vbi suprà, versi.& propter hoc, vbi idem dicit si tantum Maritus at
40 tentauerit cũ† vxore,id facere cõtra Innocen.volentẽ in hoc differre sodomiam cum vxore tentatã,ab illa quæ cum alio vel alia,vt hoc secundo casu diuortium non fieret, in primo autem sic,sed indistincte tenẽ esse locum diuortio nisi ipsa mulier esset cõsentiens,nam tunc & ipsa puniretur, sicut Maritus,eo quod sodomia ita cũ muliere extra vas ordinarium & naturale committitur,sicut cum masculo,
41 † vt tenet Ant.Gom.in l.80.Taur.num.32.& Coua.alios allegantem in 4.part.2.capi.7.§.5.num.7.fol.102.ex cap.adulterij,& cap.vsus.32.quæst.7. & Menoch.infra allegandus,num.5. & Iuli. Clar. in dict.§.sodomia, num. 2. & idem etiam est si cum bruto animali id quis vel quæ perpetrauerit, vel tentauerit nam eadem punitur
42 pœna, † ex cap.mulier.15.quæst.1.& Exod.cap.22. ibi, qui coierit cum iumento morte moriatur,& Leuit.cap. 20.vbi & brutum occidi iubetur, & tradit Ant.Gom.vbi suprà, nume.35. & Menoch.dict. casu.286.num.6. & Iodocus dã Houder, in pract. crim. cap.96. num. 13.& est tex. expressus in.l.2.in fin.tit.21.part.7.vbi etiam dicitur quod animal occidatur, ne eo
43 relicto viuo † remaneat memoria talis delicti,sed an etiam in hoc casu habebunt locum pœnę nostræ.l.& Ant. Gom.in dict.nu.35.inquit quod sic& bene,quia hic est,& sodomiticus ve
44 re & sic eadem † est puniendus pœna:licet vt optime aduertit Ant. Gom. vbi suprà.in alijs qui speciem aliã contra naturam exercent molliciei peccatum committentes emittendo semen super terram vel in foraminibus
45 terræ vel parietis,non habebunt † locum pœnæ nostræ.l.& similium,licet alia essent pœna extra ordinaria puniendi,& isti magis proprie vocantur à latinis mãstrupatores, qui exilio aut alia pœna extraordinaria puniendi sunt,vt &inquit Menoch. vbi supra, num.18.& Iodocus in dict.cap.96.nu. 5.&.6.vbi inquit quod quia istorum factum & crimen tale ad notitiam iudicum non peruenit,quia clam.in abscondito & secreto perpetratur, & in secreta sacramẽtali confessione confessoribus manifestantur, ibique perpetuo absc̃ditũ celatur tale crimen & raro,ob sui fœditatem &pudorem ad alicuius notitiã erumpit,ideò quoque raro & fere nunquam huius criminis punitio cõspicitur, nihilominus execrãdum est & fugiẽdum hoc crimen & puniendum extra ordinaria pœna si verificetur, quid tamen
46 erit siquis cũ Iudeis Turcis † Sarracenis vè vel cum fœmina mortua coierit,vide Iodoc.vbi suprà, nu. 29. cum sequent.in hoc tamen crimine sodomiæ de quo lex nostra tractat vltra dicta ob eius enormitatem solus co-
47 natus † punitur & attentatus, vt in l.nostra probatur, vbi & dicemus:excusabitur tamẽ,ab hoc crimine & pœ-
48 na eius si per vim quis sit compulsus† illud agere aut pati,nam ibi nullus potest dari consensus, vel si agens vel
49 patiens sit minor, 14.annorum,ex l.2.tit.21.part.7.& Menoch. vbi sup. numer.19.etiam si sit doli capax & semẽ emittere possit,ex text.in.l.9.titu. 1.part.it.7. iuncta ponderatione gloss. 2.ibid & tenet expresse Ant. Gom. tom.3.vari.cap.1,num.60. vbi dicit se in facto liberasse quendam puerum vndecim annorum qui accessit ad canem & emisit semen:sed si puer esset patiens non debet remanere inul-
50 tus & impunitus † vt dicit optimè gloss.dict.l.9.sed leuiter & extra ordinarie puniri, & sic solent in carcere flage-

flagellari, & aliqui iudices faciũ eos trahi transitorie per flãmas ignis absque eo quod lædantur, & licet hanc practicam nõ reperiã quo iudices de sumpserint, audio tñ sic fieri, debet tñ pẽsitari ætas fragilitas& doli capacitas talis,& cõditio ei⁹,vt per flãmas trãsferat & portetur, ideò alia pœna cõdigna extraordinaria puniri posset, q̃ discretus iudex videbit,licet impunitum non debet puerum pati entem doli capacem relinquere:sed quid si fœmina viri officio fungens
51 aliam subiecerit † fœminam, & Couarruuias, in Quarto, parte. 2. capitulo.7.§.5.numero 7. inquit pœna extraordinaria puniẽdas, nisi aliquo
52 instrumento † ad hoc vterentur, vt inquit Anton. Gomez, in l.80. Taur. numero 34. & Gome Leon, in centuria, informatio. capit. 37.libro. 8. titulo. 21. quibus quidem id quod principaliter lex nostra disponere voluit remanet decisum & declaratum.

Ibi, *Que qualquier persona de qualquier estado,condicion, preeminencia, o dignidad que sean*. & sic nullus excusatur †
53 siue sit nobilis, nobilissimus, ignobilis, diues, aut pauper, nam quitotum dicit nihil excludit,item siue sit masculus siue fœmina, vt dictum remanet in hac lege,& in criminibus atrocissimis etiam ob bene merita delinquentis & suorum in rempubl.
54 non est pœna † remittenda, vt per Tiraquel. de pœnis temper.causa.49. numero. 13. vbi cum sequent. plura specialia ob atrocitatem numerat, imo & si sit clericus minorum siue maiorum ordinum, siue monachus aut monialis, non est immunis à pœ
55 nis tanti sceleris † per ius impositis,debet tamen esse maior. 14. annorum, vt in hac lege diximus, & de
56 muliere coeunte † cum bellua, vi-

Azeuedo super. 8.

decollectanea iuris cano pag.47. col. 2.cum seq.

Ibi,*Seyendo en el conuencido por aquella manera de prueua,que segun derecho es bastãte para prouar el delicto de heregia.* o crimẽ læsæ Maiestatis,de qua quidem probatione diximus,in titulo, *De los hereges.*&in titulo, *De las trayciones*, suprà, isto lib.& ex ijs verbis inquit Auend. responso.35. colũna.penul. quod in crimine sodomiæ vera requiritur probatio ad condemnandum, prout ex ijs verbis probatur,*Seyendo en el conuencido*, & sic requiritur quod sit conuictus vera probatione,secundum qualitatem delicti, quod quidem cum
57 occultè committatur,minor † sufficit probatio, vt per multa tradit Las. & Hippoly.relati per Auend.ibi, vbi & inquit quod licet minor probatio sufficiat, & inhabiles testes,licet non infames possent admitti,tamen probatio integra vel per confessionẽ hominis vel tanæ mẽtis vel per duos te-
58 stes requiritur † in probatione hæresis,vt inquit Siman.de instit. catholi. tit.64 n.36.vbi tamẽ inquit debere esse omni exceptione maiores, & illa sufficiet in crimine sodomię,& sic probabilia indicia sufficient, vt bene & optime fundat & tenet idẽ Auen respon.31.per totũ.vbi n.4. inquit quod
59 per testes singulares † probari potest cũ soleat habere tractum successiuũ,
60 cuius cõtrariũ tenet Siman.de instit. cath.d.tit.64.n.73. nisi secũdũ cũ ibi,
61 n.81.tendãt ad eundẽ † finẽ & plures sint,nã si eorũ testimonia verosimilia sunt,iudex poterit plenã fidem eis facere,& sic ibi à pluribus traditum & vsu forẽsi receptũ esse dicit, n.õ tamẽ sufficeret socij cõfessio nisi alia adsint
62 adminicula,† vt Auen.d.l.respõso.31. nu.7.versi.& quod socij,communem dicit,& hanc etiam in casibus exceptis magis communem testatur Ro-

HAKOBAPHTEKA OHY

land. Valle, consil. 16. num. 17. volum. 1. & consil. 33. num. 25. eodem volumine, & sic dictum patientis, vel agentis non sufficit ad condemnationem † nedum in principali, sed neque etiam ad torturam, nisi aliæ coniecturæ & adminicula concurrant, vt ibi Auend. num. 8. & Roland. consil. 63 73. num. 19. volumine. 1. Imo neque vnus testis extraneus à delicto sufficeret ad torturam, nisi & alia adminicula † adessent, quia etiam in crimine læsæ maiestatis vnus testis sine alijs adminiculis ad torturam nõ sufficeret, contra gloss. in l. 3. C. ad l. Iul. 64 maiest. etiam si Auend. vbi suprà, num. 9. velit vnum testem ad torturam in hoc sodomiæ crimine sufficere, & Decian. consil. 363. num. 6. volumine. 5. sed mihi non placet, nisi alia concurrant adminicula, vt diximus in l. 3. nu. 84. titul. 10. lib. 4. suprà, & sic dictum socij in hoc crimine non sufficiet etiam † si vt testis deponat & cum temperamentis positis per Auend. dict. Responso. 31. num. 7. cum sequentibus, vt ibi in versic. & 65 quod socij, communem dicit & nos iam supra proxime diximus, ex Roland. à Valle, imo neque sola confessio dicentis se sodomiam commisisse sufficiet saltim ad pœnam ordinariam † nisi & aliquibus coniecturis & adminiculis iustificata sit, sicut neque sufficit illius qui cõfitetur se hæreticum saltim ad pœnam ordinariã 66 † vt inquit Siman. de Institut. Catho. titu. 13. num. 2. & 3. nam (vt alibi diximus) etiam si quis confiteatur montes & maria, & sic furasse & homines occidisse, nisi iustificetur hæc 67 confessio particularizando quos & quot homines & vbi & verificando illos homines fuisse mortuos vbi ille dicit & nesciri à quo, nihil ei nocebit confessio sicut neq; in nostro casu nocebit, nisi dicat cum quo & quando & vbi sodomiam commisit, & iustificetur hoc aliquibus coniecturis & adminiculis, & faciunt dicta per Simanc. ibidem, num. 4. cum sequentib.

Ibi, *Que sea quemado en llamas de fuego*, vt in eo puniatur in quo deliquit, igne enim libidinis & luxuriæ peccauit, igne etiam puniatur, & hæc pœna cotidie practicatur vt diximus in gloss. *Y como quier*, huius. l. vbi posuimus pœnas quas isti nefarij delinquẽtes incurrunt, & tradit Rebuf. in. 1. tom. constit. Fran. titu. de constit. in proœmio. gloss. 5. num. 46.

Ibi, *Por esse mismo hecho*, & sic ipso iure, verba enim hæc hoc importãt, nam verba ipso facto, & ipso iure † idem important, secundum Bar. l. 1. 68 circa mediũ. ff. de ijs qui notan. infamia, relatum per Roland. Valle consil. 90. nume. 21. volumine. 3 vbi alia de hoc verbo, ipso iure, dicit: & præsertim illud scilicet, quod vbi adsunt verba, ipso iure, nulla requiritur declaratio, sed fallitur nam requiritur vt diximus in titul. *De las confiscaciones*, lib. 4. supra, & in. 5. titu. 11. lib. 5. supra, & ex l. nostra, probatur in sequentibus verbis, *Y sin otra declaracion*, nam si non esset necessaria declaratio lex nostra non adderet verba hæc, *Sin otra declaracion*, & quod de iure etiam ipso iure bonis priuetur sodomiticus & perdat eorum dominium † diximus in hac l. in gloss. *Y como quier*, & 69 tradit Iulius Clarus, in pract. crim. n. verbo. *Sodomia*, num. 6.

Ibi, *Y sin otra declaracion*, similia verba apposita sunt in dict. l. 5. titul. 11. lib. 5. sup. vbi diximus, quod hæc verba, intelliguntur † quoad hoc vt sodomita hic ita amissionis pœnam incurrat bonorum suorum, quod sta 70 tim dominium eorum perdit, & alie

nare

nare ea non possit, non tamen vt excludant declarationem requisitam pœnæ incursæ, nam & hæc declaratio facienda est, declarando bona amississe ipso facto quod delictum commisisset, & esse fisci & ei applicata fuisse per legem declarando nullas omnes alienationes talium bonorum post delictum factas.

Ibi, *Y se provaren y averiguaren ellos muy propinques*, specialis casus ob gra 71 uitatem delicti in quo affectus † & conatus punitur ac si vere delictum fuisset commissum, quoties deuentum est ad actum in quo verisimile est non stetisse per ipsos quin delictum perficerent sodomiæ nisi aliqua occasione impedirentur ambo, vel ille qui delictum hoc committere tentabat, vt clarissime ex verbis ijs & sequentib. probatur, ita vt li 73 cet iam ex consuetudine generali totius mundi, vt inquiunt Bald. consi. 294. ad euidentiam, volumine. 1. & Barba. consil. 23. numero. 18. volumine. 2. non puniatur conatus, in de 74 suetudinem. l. si is qui cum telo. C. ad l. Cornel. de sicar. & l. si quis non dicam rapere. C. de rapt. virgi. vt docent Ioann. Faber. Paul. Castren. Ias. & alij plures Relati per Rebuf. in. 1. tom. constit. Franc. in proœmio sub titulo. de constitutio. gloss. 5. numero. 28. & 29. tamen in hoc crimine sodomiæ conatus & affectus punitur ac si cum effectu crimen perficeretur, ex lege nostra digna profecto lex catholicis regibus & religiosissima ac sinceriſsima Hispania, vt inquit plures allegans Siman. de institu. catho. titulo. 64. numero. 76. vbi 75 & allegat, ad hoc. l. fin. titulo. 21. par. 7. & l. fin. titulo. 9. libro. 4 fori, & Anton. Gomez. l. 80. Taur. numero. 34. & gloss. in l. 2. titulo. 31. partit. 7. & sic 72 etiam si non semen emiserit † punie

Azeuedo super. 8.

tur, vt & tenet Iodo. Damhouder, in praxi crimi. capitulo. 96. numer. 16. cum tribus sequent. vbi in numer. 18. ex hoc inquit, quod quicunque pueros aut adolescentes furantur aut rapiunt, vt cum eis suam innaturalem hanc venerem exerceant, hi profecto si actum nondum perfecerunt plectendi sunt vti veri delinquentes, & si actũ consummauerint puniendi sunt ambo, nisi vis in patiente probetur; & quod in terminis nostræ. l. conatus deuẽtus ad actum. proximum eisdem pœnis, quibus perficiens punitur non est quid dubitemus cum lex nostra id expresse probet, etiam si Iuli. Clar. in dict. praxi crimi. §. sodomia, num 5. & iterum in. §. fin. quæst. 92. nume. 2. & Menoc. dict. casu. 286. nu. 16. velint conãtem hoc delictum pœna arbitraria puniendum, sed ex lege nostra reprobantur. 4

Ibi, *Que no quedasse por el tal delinquẽte*, hoc enim regulare est, scilicet, quod cum quis de conatu est puniendus debet talis esse conatus, quod peruenerit ad actum † proximum, ita vt intelligatur per delinquentem non stetisse delictum illud committere, nisi aliqua ex causa impeditus foret, prout communem esse opinionem testatur Iuli. Clar. in dict. §. fin. quæstione. 92. ex Grammatico, consilio. 36. numero. 19. & debet tunc de attentatu & conatu plene constare, saltim per cum modum probationis, quæ sufficeret in crimine hæresis, secundum Auendan. responso. 35. numero. fin. versic. & quanuis attenta qualitate delicti occulte commissi, quod si vere nõ constaret de conatu tali non licet † leges trãsgredi, secundum Auend. vbi supra, ex Grammatico, voto. 34. in fine, inquit tamen ex hoc Anton. Gomez, in dict. l. 80. Tauri, numero. 34. in fine, quod si quis habeat

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

accessum etiam ad alium nō per vas exterius, sed inter crura, vel in alia corporis parte, vel manibus abutendo & semen emittendo non punitur ordinaria pœna, sed extraordinaria, aliqua, † quia sicut naturalis ac 76
cessus est cum muliere per vas consuetum, ita cum hominibus per vas exterius ad sodomiæ crimen & ponderat adhoc dict. l. cum vir. C. de adulter. ibi vbi sexus perdidit locum: & quia quando delictum requirit certam formam & qualitatem illa deficiente non est delictum, & cum in ijs casibus non per vas exterius id attentauerit puniendus non est ordinaria pœna, sed extraordinaria vt per Anton. Gom. ibi.

Ibi, *Se pueda proceder en el dicho crimen a peticion de parte o de qualquier del pueblo*, idem probat. l. 2. tit. 21. part. 7. & iure optimo, Reipub. enim, expedit nè delicta remaneāt impunita, & sic etiam
77 ex officio iudicis puniendum est, † vt probant verba sequentia, cum vt dictum est omnibus illius terræ vbi hoc delictum committatur fiat iniuria, vt probatur in dict. prin. tit. 21. part. 7. & quia sic proceditur in crimine læsæ Maiestatis, cui processus nostri delicti adæquatur, & processum læsæ Maiestatis humanæ describit Decia.
78 † de delictis. 2. tom. libro. 7. capit. 42. cum. 2. sequent. & capit. 45. declarat, de probatio. adhibendis.

Ibi, *Pero que de los testigos que fueren tomados en el processo deste dicho crimen se pueda dar y de copia y traslado de los nombres de llos y de sus dichos y deposiciones al acusado*: posuit lex nostra (meo vid eri) verba hæc non ad denotandum, quod regulariter non sit danda copia, accusato nominum & depositionum testiū nā danda est nisi in casibus vbi aliud de iure reperitur † expressum, vt diximus in. l. 4. tit. 1. gl. fi. sup. isto lib. sed appositā fuerunt, vt intelligeremus, quodquanuis in hoc crimine sodomiæ sit procedēdum secūdum quòd proceditur in crimine hæresis, vt ex lege nostra probatur, non tamen quo ad denegandum nominum & depositionum testium copiam, quæ denegatur in hæresis crimine, & ideo lex nostra hoc expresit, vt intelligatur quoad hoc non esse idem in hoc delicto, quod in crimine hæresis, quibus quidē lex nostra & eiꝰ materia & titulus remanēt satis declarata: neque est amplius immorandum in ea, cum vt dictum est, neque de hoc crimine horrēdo expediat diutius sermonem facere, & nisi necessarium non esset, pro legis nostræ declaratione tot verba proferre omisissem ea, nam & ipsi met legislatores cum de hoc crimine tractant, pudicissime, & cum omni modestia loquuntur & tam recte vt nihil offendiculi lectoribus effunderent, putabant enim satis esse si rem tam horrendam & pellicibilem iudici quocunque modo insinuarint, & sic nos etiam putamus satis esse pro eiꝰ declaratione supradicta retulisse, & an gaudeat ecclesiæ immunitate, vide Humada. l. 4. titulo. 11. parti. 1. num. 4. & 5.

TITV-

TITVLO. XXII. DE LOS que matan, o hieren, o vienen contra las Iusticias.

SVPERIORI tit. dictum est de peccato nefando pro cuius punitione iudices vigilare debent & omni diligentia inuestigare veritatem, in cuius inuestigatione & punitione solent resistere delinquentes, & iustitiæ ministros occidere vel vulnerare, ideo subsequitur tit. noster pœnas proponens resistentibus, & nisi sic continuaueris hunc titulum difficulter ad præcedentem continuabitur.

SVMMARIA.

Bona plura resultant ex timore etiam Regis humani, num. 1.

Consiliarij Regis honorandi & reuerentiandi sunt, num. 2.

Proditio an committatur contra Regis consiliarios, num. 3. & 4.

Timor est de quatuor quibus humanum pernertitur iudicium, num. 5.

Consiliarij Regis non solum tenentur ei bene consulere verum & insistere ei nè aliquid inbeat iniustum, num. 6.

Delinquentes in atrocissimis an gaudeant immunitate ecclesiæ, num. 7.

Resistens pro defensione suæ personæ & rerum non incurrit pœnas resistentiæ, num. 8. & num. 9. quid si pro iniuria ei facta.

Lex Prima.

Summarium.

Pœna contra occidentes vel vulnerantes Regis consiliarios & iudices hic Azeuedo super. 8.

designatos exprimitur in. l. nostra, & tres leges sequētes sunt eiusdem materiæ.

IBI, *Es el temor y el recelo*, nam sicut ex Dei timore plura bona resultant, vt inquit. l. 9. tit. 12. part. 2. & alibi diximus, sic & ex Regis humani, † cum
1 caput sit regni vt inquit. l. 6. tit. 9. p. 2. & quia populum timere & colere Regem non sufficeret, nisi & eius consiliarios quis timeret, & coleret, quasi in obseruatione & conseruatione eorum Regis conseruatio & rerum suarum consisteret, & in ijs eorum qui iuxta se cotidie existūt, vt dicitur in principio tit. 16. par. 2. importat maxime adhibere timorē & reuerētiam, ideo lex nostra iusse iubet, colendos ac timēdos Regis consiliarios, & eos qui iuxta se cotidie existunt, honorā-
2 di enim & reuerentiandi hi sunt, iuxta. l. 1. & 2. dict. tit. 16 part. 2. eo quod vt ibi dicitur in. l. 1. non tantum ipsi iniuriantur ex contrario facto, vtū & ipse Rex, ex quo ibi gloss. prima, quærit an proditionis crimē ita committatur contra Regis Consiliarios, sicut † contra ipsum Regem, & ibi examinat, de quo & nos diximus in titulo, *De las trayciones*, supra isto libro, & Olānus in Concord. Antinom. in correctione legum partitarum, in correctione partitæ septimę. numero. 127. inquit per nostram l. pœnam aleuosiæ ponentem correctionem l. secundā, titulo secundo partit. 7. pœnam criminis lesę maiestatis

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

4 imponentẽ occidenti † Regios Con
siliarios,& vide quæ alibi diximus.

Ibi, *Por que temen de no consejar al Rey bien lo que deuen*, Si timerent se ab ho
minibus posse sine magno reatu offẽ
di:& ad excludendum hũc timorem
lex nostra iuste processit imponendo
pœnas illis, qui regios consiliarios &
adstantes ad latus eius offenderint,
5 timor enim est de quatuor, † quibus
humanum peruertitur iudicium, vt
in cap. quatuor modis. 11. quæst. 3. &
consiliarij regis debent in libertate
relinqui, vt quæ iusta sunt consulere
possint, imo neque ab ipso Rege sunt
compellendi neque terrẽdi vt iniu
stas literas subscribant, ipsique consi
liarij, non solum tenentur, bene con
sulere Regi verum & opere insistere
6 nẽ Rex iubeat aliquid † iniustum, se
cundum gloss. per text. ibi, in. l. 25.
titulo. 14. partit. 2. & ideo non
sunt terrendi.

Ibi, *Por que tiene en nuestro lugar la iusticia*, sunt enim vicarij Regis, quod
si rex iustitiam, magnates, & popu
lum amare tenetur, vt optime appa
ret ex. l. 1. & toto titulo decimo, par
tit. secunda ipsi etiam Regis Consi
liarij idem facere debent. Honoran
do omnes secundum personarum
qualitatem, æquabiliter omnibus iu
stitiam faciendo absque timore, præ
mio, & affectione, denique non fa
ciendo ea, quæ ipsi velint sibi ipsis
non fieri, vt inquit dict. l. 1. vbi in. l. 2.
optime id exemplificatur, quæ singu
laris lex est, & cotidie præ oculis ab
ipso Rege & consiliarijs habenda &
legenda, vt sciant seruare omnia ibi
dem contenta & descripta, sic enim
& iustitia fiet, & honor eis debi
tus a lhibebitur per populum, pro
vt iuris est, & Deus illuminabit cor
da eorum vt rectè iudicent, recte
officia conferant dignis & bene
merentibus, rectèque se in omni
bus habeant, vt sic Deo & Regi ac
hominibus placeant, & vnicuique
quod suum est tribuant.

Ibi, *No sea osado de matar ni herir*, nul
lus enim debet eos facto vel dicto in
honorare, cum Regem ipsum in his
offendant, vt probatur in dict. l. 1. tit.
16. partit. 2. & videnda sunt quæ dixi
mus in. l. 1. gloss. *Haziendo*, titulo. 18. su
prà, isto lib.

Ibi, *Que sea por ello aleuoso*, vide
quæ diximus in gloss. prima, huius
nostræ legis.

Ibi, *Y si lo hiriere o prẽdiere*, in atrocissi
mis enim delictis conatus interfi
ciendi sufficit, vt in propositum in
quit Didac. Perez. in. l. 39. titul. 18. lib.
3. Ordin. vbi & quærit an gaudebunt
tunc immunitate ecclesiastica tales
7 † delinquentes, & inquit contra
Auendan. ibi allegatum, quod sic,
de quo alibi circa proditorem Re
gis diximus.

Ibi, *Pero si qualquier de los officiales cometiere pelea no vsando de su officio*,
tũc enim sic resistens pro defensione
suæ personæ & suarum rerum non
8 incurrit † legis nostræ pœnam, vt ex
l. 3. versiculo *Pero qualquier*, titulo. 16.
partit. 2. probatur, excusatur enim
qui ad suam defensionem aliquid
facit, vt per Ant. Gomez, de delictis,
capitulo. 3. numero 20. & 21. & multo
fortius excusatur à pœna aleuosiæ
de qua hic, si ob inimicitias particula
res consiliarij & alterius personæ hic
contentæ aliquis interficiat, vulne
9 rent, vel iniurient † eos vt hic proba
tur, & si benè memini diximus in ti
tulo, *De las traycciones*, suprà, eod.
libro. & tenet Didac. Perez, hic
sub. l. 1. titul. 12. libro. 8. Ordinamen.
glo. 2. ad fin.

Sum-

Lex Secunda.

Summarium.

Pœna etiam mortis & bonorum licet non aleuosiæ imponitur occidenti
bus vel incarcerantibus locũ tenen
tes personarum in lege præcedente
cõtentarũ, vel cõtra locũ maiorẽ tẽ
tes Toleti, Hispalis, Cordubæ, Ianu
ensis Murciæ, vel de Algezira, vel al
guazelũ maiorẽ cuiuslibet loci dicto
rum, & alia etiã lex nostra disponit.

IBI, *Contra los que anduuieren por los mayorales o por qualquier de los sobre dichos*, hic ha
bes text. quod etiã † locũ
1 tenenti fit resistentia, sicut fit illi cu
ius locum repræsentat, vt diximus in
l. 10. titu. 5. nu. 7. & 8. lib. 3. supra etiam
si Did. Perez, in. l. 1. tit. 12. lib. 8. Ordin.
glo. 2. in medio, aliud velit, ex lege no
stra hic, non imponente omnem pœ
nam, eò quod inquit Pœnam Aleuosi
non imponi occidẽti, vel incarceran
ti locum tenentem, sed licet ita sit,
non tamen negatur quin resistentia
fiat locum tenenti, sicut fit illi, cuius
locum tenet, & repręsentat, pœna ta
men secundum dignitatem personæ,
& loci sunt considerandæ, vt in. l. 5.
infra eod. in glo. *Y si alguno*, dicemus.

Ibi, *Y si hiziere qualquier destos yerros cõtra alguno de los que anduuierẽ por ellos*,
versiculus hic loquitur & procedit,
quoad substitutos dictorum locum
tenẽtium hac in lege descriptorum,
& nisi sic intelligatur esset contrarius
supradictis, & ideo est sic omnino in
telligendus & declarandus.

Leges. 3. & 4. sequẽtes sunt ampliati
uæ, & extẽdunt legem nostrã, & præ
cedentem scilicet, vt habeant locum
lex ista, & præcedens & earum pœnæ
etiam contra coadunantes gen
tes contra aliquem ex contentis in
eis, siue sit cum armis, siue absque eis
vel cum aliqui inuadunt dictos offi
ciales, vel aliquem eorum ad oc
cidendum, vel vulnerandum etiam
si ad effectum id non perducant, pu
niendi sunt pœnis in ijs legibus con
tentis contra delinquentes ibidem
declaratos & comprehensos, secun
dum quod in vnaquaque harum le
gum disponitur, & declaratur.

SVMMARIA.

Resistere nullus potest iudicibus iustitiã exercentibus. num. 1.
*Iudici vel nuntio dicenti se ab aliquo iniu
riatum vel resistentem an credatur, nu 2.*
Index, cui resistitur, & iniuria fit, an possit procedere, num. 3. & 4.
*Familiari iudicis de resistentia deponens ni
hil probat, num. 5.*
*Offendens famulum potestatis non potẽtem
virgam iustitiæ non tenetur, numer. 6. ni
si vt, num. 7.*
*Iudici petenti auxilium, Aqui del Rey, te
neatur qui non accurrit, num. 8.*
*Opem ferens Parricidio eadem pœna & eum
eadem qualitate punitur, num. 9.*
*Alius secundarius regulatur à primitiuo,
num. 10.*
*Aleuosus vel proditor non tenetur eximere
proditorem vel aleuosum à manibus fami,
numer. 11.*
*Consilium vel fauorem præstans mitius pu
nitur quam principalis, num. 12.*
*Eximens alium à manibus iustitiæ an duplũ
ei pœna puniatur, num. 13.*
*Septem conclusiones circa eximentem alium
à manibus familiæ, num. 14.*
Carcer etiam datur pro pœna, num. 15.
*Index vel Alguazelus an possint resistẽtem
occidere vel vulnerare, num. 16.*
*Exilium mutare vel remittere soli Regi cõ
petit, nu. 17. nisi. vt. n. 18.*
*Omnes illi, qui, super crimine super quo pro
nuntiatum est, possunt dispensare poterunt
& pœnas inuentas minuere. n. 19. & nu.
20. exemplificatur.*

Lex Quinta.

Summarium.

Pœnæ resistẽtium iudicibus, & officiali-

BIBLIOTECA OHY IN FIMEL EUROPA

libus iustitiæ ciuitatum, villarum, & populorum in præsente lege describuntur.

ABI, *De fendemos*, & sic nullus potest iudicibus vel officialibus Iustitiæ, iuste † exequentibus iustitiam, re-
1 sistere ex text. in. capit. qui resistit. 7. quæst. 1. & in l. addictos. C. de Epis. audi. glo. in capit. præsentium. 7. quæst. 1. diximus aliqua in l. 13. tit. 23. libr. 4. supra, & in formam regulæ cum ampliationibus & fallentijs nouissime tractat, Ioann. Gracianus, in suis reg. & fallen. reg. 406. resistere, & in l. 2. tit. 11. libro 3. suprà, alia retulimus. Et an credatur iudici vel nuntio dicenti
2 sibi iniuriam, † & resistentiam factã vide Parid. de Put. in tract. syndicatus, verbo nuntius. c. 3. fol. 301. in nouis, & Didac. Per. in l. 1. tit. 2. lib. 3. Ordin. col. 827. ver. ic. est tamen, & diximus in l. 3. glo. *Que tenga*. tit. 3. lib. 4. suprà, &
3 an possit iudex, † cui resistitur, & iniuria fit, cognoscere de hoc, dixi in l. 10. num 8. tit. 5. lib. 3. suprà, & tradit Iuli. Clarus, in lib. 5. recep. sent. quæst. 35. num 26. §. fi. in casu tamen in quo cognoscere posset *De resistentia*, & iniuria, id procederet, si ratione officij
4 ei fieret, secus † si vt priuato, secundum Rolan. Valle, cons. 48. num. 7 cũ 4. sequent. lib. 2. & notandum, quòd si testis *de resistentia*, deponens est familiaris iudicis, & iudex ex officio procedit † nihil probat, secundum Abb.
5 in cap. 1. num. fin. de iudic. Item siquis offendat famulum potestatis nõ portantem virgam iustitiæ non tenetur,
6 † vt per Bald. in tract. syndicatus, fol. mihi. 7. in paruis col. 2. in fin. & Auen. cap. 22. præto. num. 11. in fi. lib. 1. & ca. 21. nu. 4. lib. 2. quòd ego intelligerem
7 nisi esset notus resistenti, † & officia iustitiæ administrabat, vt alibi diximus. Et quid si iudex petat auxilium præsentibus dicẽdo, *A qui del Rey*, qui
8 non præstiterunt, dic quòd tenebuntur † de negligẽtia, secundũ Ananiã, in cap. sicut §. illi etiam, nume. 5, & 6. de homi. quia desidia, vel negligentia alicuius punienda est, text in l. 3. ff. de offi. præf. præto. l. magistratus. ff. de administ. rerum, Cap. decis. 149. Neapol. diximus latè in l. 8. nu. 5. cum sequen. tit. 23. lib. 4. suprà,

Ibi, *Que reciba essa misma pena q̃ el otro auia de auer*, Imo & cum eadem qualitate, sicut in Parricidio contingit in quo eadem, & cum eadem forma &
9 qualitate punitur cõsulens, † & opẽ ferens Parricidio, ex text. in. §. alia deinde lex, inst. de pub. iudi. l. 12. tit.
10 8 pa. 7 actusque secundarius † regulatur à primitiuo, secundum Hippol. in pract. §. opportunè, nu. 66. & Feli. in capit. sicut dignum. numer. 1. de homicid. non tamen est censendum idem crimen commisisse, quia lex nostra hoc non dicit, sed tantum quòd eadem pœna puniatur. & consequenter si liberatus à manibus familiæ commiserat aleuosiam, vel prodi tionem liberans eum & eximens à potestate iustitiæ non est censendus vel iudicandus aleuosus vel prodi-
11 tor, † licet eadem pœna puniatur, quia quoad pœnam æquiparatur nõ vero quoad crimen & delictum, & sic lex nostra non dicit quod committit idem crimen, sed tãtum quòd eadem pœna puniatur: neque obstant nostro text. adducta per Hippoly. consi. 24. numero. 16. cum sequen. & consili. 30. numero. 15. & consili. 39. numero. 56. & consil. 47, numero. 3. & in l. si in rixa, numero. 50. & 52. ff. de sicari. vbi inquit quod stante lege vel statuto, quod præbentes auxilium fauorem vel consilium eadem pœna puniantur, adhuc de-
12 bet mitiori † puniri, quia loquitur in solum præstante auxilium uoꝛsilium, vel fauorem malefico ipsi, non

non verò loquitur, prout nos loquimur in eo, qui nouum maleficium committit eximendo captum à iustitia, qui criminis, & huius resistentiæ author dicitur, non verò auxiliator, in quo amplius dubitari quidẽ posset, an duo maleficia committeret, & duas pœnas, vnam in eximendo alia, vt eadem pœna puniretur, quia esset plectendus ille quem eximit, & liberauit à manibus familiæ, prout in simili dubitauit Corneus, consil. 8. lib. 3. vbi tandem concludit, non duabus,
13 sed vna esset † tantum plectendus pœna, & bene prout ex lege nostra probatur, & septem conclusiones circa eximentem captũ à manibus † fa-
14 miliæ vide per Didacum Perez hic sub l. 5. tit. 12. lib. 8. ordin. pag. 250. cũ sequentibus.

Ibi, *Este medio año en la cadena*. Hic est text. probans, quod carcer etiam
15 datur pro pœna, † sicut pro custodia, de quo diximus in l. 5. tit. 6. lib. 3. suprà num. 9. & notat Didacus Perez hic sub l. 5. tit. 12. lib. 8. ordin. glos. *en la cadena*. Sed an iudex, vel alguazellus, cui resistitur, possit resistentem occi-
16 dere, vel vulnerare † si se defẽdat, tradit Didacus Perez vbi suprà pag. 251. colum 2. & nos diximus in l. 8. nu. 15. cum sequẽtibus. tit. 23. lib. 4. supra & alibi etiam.

Ibi, *Antes del dicho tiempo sin nuestro mandado*. Hic est text. expressus probans, quod regulariter soli Regi com-
17 petit exilium mutare, † & remittere, vt probat text. vbi diximus in l. 15. tit. 5. lib. 2. suprà num. 1. vbi limitabis,
18 nisi † ex causa, & post hæc tenuit Didacus Perez hic sub l. 5. titul. 12. glos. *tiempo*, lib. 8. ordin. Omnes enim illi, qui super crimine, super quo pronuntiatum est, possunt dispensare, poterunt in foro iudiciali etiam post sen-
19 tentiam pœnas † iam iniũctas minuere, vel cõmutare, vt de Inquisitoribus
20 & de Episcopis, & de alijs similib' habẽt' potestatẽ disponẽdi, † ex tex. in cap. vt commissi §. nec non faciendi. & ibi glos. & Doctores, de hæreti. in 6. & Innocen. in c. dilectus. celũ. 2. de tempo. ordin. quos & alios refert, & sequitur Loazes in allegatione de mula, 1. dubio, in responso ad. 5. & 6. fundamentum. nu. 39. & 40. pag. 317. in paruis. & vide Paris. consilio. 1. volumine. 4.

Ibi, *Y si alguno matare a los Alcaldes, o a los alguaziles, o merinos que estuuieren por los mayores en las villas, o a los Alcaldes, o jurados de las aldeas*, ab hinc incipit prouideri circa officiales positos à iudicibus in villis, locis, & populis subiectis capiti iurisdictionis, & sic *contra los Alcaldes de villas jurados, o Alcaldes y Jurados de las aldeas*, in quibus minorẽ pœnam lex nostra imposuit. Nam ex persona, loco, & tempore, iniuria, & delictum iudicatur maius, vel minus, vt in §. atrox. inst. de iniurijs. & in l. 20. tit. 9. part. 7. & sic minor, vel maior imponitur pœna, vt ibidem probatur, & diximus iam in hoc titulo, sub. l. 2. glos. 2. & Didacus Perez hic sub. d. l. 5. tit. 12. glo. *fizieren*. lib. 8. ordin.

Ibi, *Sea la mitad para nuestra Camara*. Hinc colligit Didacus Perez hic sub dict. l. 5. glo. fin. tit. 12. lib. 4. ordi. quod cum pœna hæc pro crimine sit imposita, & Cameræ applicata dicetur causa criminalis, sed si pars solũ esset applicanda, ciuilis non verò criminalis iudicaretur: de quo vide quæ vltra omnes latè diximus in l. 8. tit. 18. nu. 1. cum seq lib. suprà.

De lege. 6. & sic finali nostri tituli, nõ est quid latius insistamus in hoc titulo pro eius declaratione, eo quod clarissimum est in iure vnumquemque debere auxilium, & fauorẽ præbere iniuriæ, vt & remissiuè diximus in l. 5. glo. 1. ad fin. suprà isto titulo, & lib. 1. ideò deuenio ad alios titulos.

BIBLIOTEKA OHY IM. LI MEHEMKOBA

TITVLO XXIII. DE los Homicidas.

SVMMARIA Rubricæ.

Homicidium quid est num. 1. & à quo dictum, nu. 15.
Occidens existentem in vtero an & quando teneatur de homicidio, nu. 2. & 3. 4. & 5
Aborsum prætendens vteri iam animati an teneatur de homicidio, num. 6.
Aborsum an facere liceat fœtus nondum animati ad mulieris prægnãtis salutem. n. 7.
Aborsum faciens mulier ob verecũdiam & pudorem an excusetur. num. 8.
Aborsum facere si dubiũ est an fœtus sit animatus, & aborsu facto nascatur mortuus an teneatur de homicidio. n. 9. & nu. 10. an debeat probari fœtum esse animatum.
Venena dãs ad sterilitatẽ homicida est. n. 11.
Mortuum hominem percutiens nõ accusatur de homicidio. nu. 12.
Partus quãdo dicetur animatus vel nõ. n. 13.
Monstrosum partum occidens an teneatur de homicidio, nu. 14.
Homicida dicitur siue quis occidat dolo siue fraude. nu. 16.
Homicidij genera quot sint. n. 17. vsq; ad. 21.
Homicidium vnde originem duxerit, & de eius gravitate vsque ad. 24.
Homicida quatuor lædit. nu. 25.
Homicidiũ quib⁹ in rebus prohibitũ sit. n. 26
Homicidium an possit statuto permitti, nu. 27. & an possit statui quòd pro homicidio pœna pecuniaria imponatur, nu. 28.

VIa & in resistẽtia quæ fit iudicib⁹ & eorũ ministris solẽt homicidia interuenire, ideo post titulũ præcedẽtem subsequitur noster hic titu.

Pro cuius Rubricæ introductione declarãda sunt aliqua. Primo, quid est 1 homicidiũ ⁊, & dicẽdum quod homicidiũ est corporis perẽptio, authore Aug. lib. 19. cõtra Faust. c. 23. & de pœni. dist. 1. c. homicidiũ, sed quia distinctio hæc cõprehẽdere põt corpus inanimatũ, ideo idẽ Aug. lib. 1. de liber. arbit. inquit, corpus autẽ intelligo humanũ & animatũ, cũ alioquin perẽptio nõ cõueniat corpori inanimato. idq; cõstat, ex. c. homicidium. 23. q. 5. vbi dicitur, homicidiũ esse hominis occisionẽ, vt & probatur in l. 1. tit. 8. p. 7. homo aũt cõstat ex anima rationali & carne, & corpore, at homo nõ dicitur sine anima. c. in quibusdã, de celebra. miss. c. cũ Christus. de hæreti. lán. l. Falcid. placuit. ff. ad l. falcid. etenim homicidij pœna plectetur, qui hominẽ in vtero existẽtẽ interemit, 2 quod intelligo si iã erat animatus ⁊ in vtero, nõ vero alias, quia ex corpore & anima, verus & homo & creatura 3 ⁊ subsistit, secũdũ Arist. in. 2. de anima, & in. c. 1. de partib⁹ anima. sicut & cũ quis mulieri prægnãti poculũ dedit, vel quid aliud dolo fecit, ex quo abortus secutus est, & sic posthum⁹ decessit, postquam anima erat infusa, tunc 4 mortis pœna ⁊ tenetur & homicida est, ex. l. quis aliquid. §. abortionis. ff. de pœnis. tex. in. l. pen. C. ad. l. Cor. de Sica. l. 8. tit. 8. p. 7. si vero anima nõdũ 5 erat infusa nõ tenetur ⁊ pœna mortis sed pœna arbitraria, text. qui sic debet intelligi in. l. mulierẽ. ff. ad. l. Cor. de Sicari. tex. in. l. Cicero. §. 1. ff. de pœnis. & ita tenet glo. l. diuus Seuerus. ff. de extraordi. crimi. & ibi Bart. & cõmuniter Doct. teste Anto. Gom. Tom. 3. de delictis. c. 3. n. 32. etiam si Ant. Thesaur. decis. Delphina. 12. n. 13. nihil. distinxerit â fœtu animato, vel inanimato in matre, & quod vtroq; casu exilij non pœna mortis puniatur, nisi mulier talis prægnans pecunia data fecerit

fecerit aborsum, vt substitutis locum daret: tunc enim etiam si non existẽs in vtero sit animatus, punietur mortis pœna, secundum glo. *desterrada.* in d. l. 8. titu. 8. part. 7. sic declarando dictam. l. Cicero. & Couar. lib. 2. variar. c. 20. nu. 10. & Plaza de delictis. c. 20. nu. 5. & Anto. Thesau. in decisio. Delphina. decis. 12. in fi. & idẽ si animatus erat secuta tamẽ mors nõ fuit, eadẽ est pœna coercendus aborsum prætendens illius, qui est in vtero ⁊ iam 6 animatus, ex. l. pen. & ibi Doctores. C. de sicari, & ex. l. diuus. & ex dict. l. 8. teste Plaza de delictis. cap. 20. nu. 4. licet hoc dutum videatur, quia si nõ moritur, mitiori pœna, quam mortis deberet puniri, sicut & mitioti pœna extraordinaria punitur, aborsum faciens corporis nondum animati. ex l. mulier. ff. de sicari. & ibi Hippoli. sic sane intelligẽs. tex. in. c. si aliquis, de homici. vbi ipse Plaza in nu. 5. versic. hinc etiam infert ad decisionẽ quæstio. satis frequentatæ, an liceat potionibus alieve remedio, abortum facere fœtus nondum animati ad fœ- 7 minæ ⁊ prægnantis salutem, cum sane constituti um sit eam ex puerperio morituram, vbi inquit mitiori pœna puniendum ex. l. item si obstetrix. in prine. ff. ad l. l. Aquili. & signanter per Carret. in pract. §. homicidij nu. 8. ad medium. non tamen si iam constat fœtum esse animatum, vel dubium sit, secundum Florenti. 3. parte suæ summæ, titu. 7. cap. 2. §. 2. & Paul. Grilla. de delictis. lib. 2. in quæstione, de veneno. ad quæ debent multum aduertere Medici, neque excusatur mater secundum Anto. Thesau. d. nu. 13. si ob verecundiam, & ob pudorem, 8 & honorem ⁊ seruãdum fecerit. Sed quid si dubium est, an fœtus animatus sit, nec ne, & aborsu facto nascatur 9 ⁊ mortuus, an etiam teneatur eadem pœna mortis. & Anania in. c. si- 10 cut. de homici. & ibi Cardi. & alij plerique tenent idem esse, nisi forte negatiua probetur, sed contrarium est verius, imò quod in dubio non teneatur, nisi probetur esse fœtum animatum tunc temporis ⁊ ex ratione tex. in. l. absentem. & in. l. interpretari. ff. de pœnis, & ex dictis per nos. in. l. 2. nu. 2. tit. 8. lib. 5. suprà. & ita tenet expresse Ant. Gom. in dicto. c. 3. nu. 32. & glo. *seu viua.* in dict. l. 8. titu. 8. part. 7. & Plaza de delictis. c. 9. nu. 10. imò & 11 qui dat venena. ⁊ ad sterilitatem homicida est. c. si aliquid. de homici. & sic qui partum abigit, vt dictum est. & notat Decia, Tho. 2. de delictis. lib. 9. cap. 18. num. 7. sic & si quis percutiat hominem mortuum, minimè accusatur de homicidio, ⁊ secundũ Decia. ibi, nu. 9. & Plazã. de delictis. c. 9. num. 8. & 9. licet de iniuria, vt ibi dicit. teneatur, & dicitur partus animatus in masculo post. 40. dies, in fœmina ⁊ verò post. 90. secundum Aristot. 12 relatum per Anto. Gom. vbi suprà. & Plaza. dict. c. 9. nume. 8. sed secundum glos. 2. in dicta. l. 8. secundum naturales, in masculo post. 40. dies, in fœmina verò post. 60. quæ notanda sunt ad proprios motus Summorum Pontificum, Sixti Quinti, & Clementi Octaui, super aborsibus editis, diximusque in definitione homicidij hominis, vt intelligas, siue sit maris, siue fœminæ cuiuscunque ætatis, dum tamen non sit ex toto monstrosi, puta, quia non haberet formam humanam, secus si eam haberet, licet deficeret aliquod 13 ⁊ membrum, secundum Anto. Gom. vbi suprà. & glos. 1. 1. 1. titul. 8. part. 7. & Plaza. d. c. 9. nume. 11. & sic maiori ratione, occidẽs animal irrationale nõ commutit homicidium. Alia verò addit Didacus Perez hic sub rubr. tit. 15. libr. 8. ordin. huic d. ffinitioni, scilicet, quod homicidium est hominis peremptio, iustè, vel iniustè facta, vt

sic

HAVRODA BIBLIOTEKA OHY i.m. I. MECHLINA

sic comprehendatur homicidium ad defensionem necessariam factum, vel ex permissione legis, vt à iudice, sed hæc addere non est necessarium: nã comprehẽditur sub illa diffinitione, homicidium est hominis peremptio, nam comprehẽdit iniustum, vel iustũ, dolosum, vel nõ dolosum, casuale vel ex proposito, & sic omne cõprehẽdit homicidiũ. & dictũ est homicidiũ, à cædendo, & à cæde, † quasi hominis cædes, sic & vox ista occisio, siue occisus, quasi hominis cædes, vt probatur in. l. ita vulnerat⁹. in princ. ff. ad l. Aquili. & tradũt Hostiẽ. & cæteri Summistæ, sub tit. de homicidio. & probatur in cap. cum homo. & ibi Archidia. 23. quæst. 5. Abb. c. sicut. de homici. homicidasque Romulos in legibus suis vocat parricidas, à voce ista, pat paris, quod, scilicet, parẽ sibi quis occidat, vt inquit Decianus. 2. to de delictis. lib. 9. cap. 18. num. 1. & 2. vbi num. 7. inquit, homicidam esse, qui dolose qualitercunque hominẽ occidit, id est, vita priuat, siue manibus, puta strangulando, vel suffocando, siue pede, calce, aut pugno, ense, vel hasta, aut palo, vel lapide, vt ibi exemplificat, sed meo videri abũdat in hac homicidæ diffinitione, verbũ, illud, dolose, nam siue quis dolo, siue sine eo alium occidat, homicida dicitur, † vt probatur ex text. in princip. titu 8. partit. 7. licet quoad pœnarum impositionem distinguatur dolosus, à non doloso. Secundo videndũ est, quot sunt genera homicidij. & quotuplex † sit homicidiũ, & in hoc Beatus Petrus, vt habetur transsumptiuè, in capit. homicidiorum, de pœni. distinct. 1. & bene explicans Nauar. in cap. inter verba. 11. quæst. 3. dicit, quod tria sunt genera, & pœnam eorum parilem fere dicebat, videlicet, qui occidit fratrem, & qui detrahit, & rursus, & qui odit, homicida censeri debet, vt bene explicat Ioan. Montolon. in suo promptuario iuris, verbo, homicida, quæ doctrina intelligitur, quod hæc sint homicidia largo modo, secundum Plaçã. dicto. c. 9. nu. 3. vel quoad Deum & forum animæ, vt dicit Decia. vbi suprà. dict. cap. 19. num. 1. quo ad nos autem & proprie, † homicidiũ est multiplex, & primo ex. l. 1. titu. 8. part. 7. est triplex. Primũ, cum quis dolose, & sic iniuste homicidium committit, vt in. l. 2. &. 15. tit. 8. part. 7. Secundum, cum quis ob defensionem propriam, & sic iustè aliũ occidit, vt in eod. titul. &. l. 2. &. l. 1. & 4. nostri tituli. Tertium, cum casuale, & casualiter homicidium contingit, vt. l. 4. &. 5. titul. 8. part. 7. Alia verò est diuisio homicidiorum, à forma, † scilicet, & causa, quoddam est enim homicidium casuale, non formale, vt mandantis, qui verè fuit causa homicidij, secuti ex suo mandato, sed non fuit quo ad ipsum formatum homicidium, quia manibus suis non admisit illud, sed alienis. Quidam verò est homicida formalis, vt eius, qui ex suo proprio animi motu, non à † mandatum, neque contemplatione alterius manibus suis occidit: ipse enim hoc casu dat formam, & causam homicidio. Quidam est formalis, & non casualis, vt qui ad mandatum alterius occidit, ipse non est principalis causa, sed tamen ipse formam homicidium, exequendo mandatum dolose. Quidam est homicida, neque casualis, neque formalis proprie, vt quando in furore quis existens occidit, vel infans, quia neque ipse est causa, neque dat sciens & dolose formam homicidio, sic & qui casu nolens ôcidit, vt per Bald. consil. 52. volum. 1. & Decia. vbi suprà. dicto. c. 19. num. 2. qui numer. 3. &. 4. alijs modis dicit distingui homicidia, aut ex proposito, aut ex impetu, aut casu, † iuxta. l. respi-

spiciẽdum. §. del inquunt. ff. de pœnis, vbi exempla ponuntur: vel distingui possunt, vt ibi, nu. 4. quod scilicet, sint leuiora vel grauiora, sed hæc non distinguũt homicidium in forma & essentia, sed tantum in qualitate aggrauante, vel non aggrauante, & sic non est de ijs curãdum, quoad quæstionẽ nostram, quotuplex sit homicidium, sed tenenda est distinctio. d. l. 1. tit. 8. part. 7. illud, vt suprà diximus in triplicem formam designans: Licet reuera si omnia cõsideremus vnũ tantũ est homicidium & non plura¹, licet distinguatur in differẽtes formas & modos illos committendi, vt eis attẽtis sit magis, vel minus punibile, quos modos ponit Siluest. in summa, verbo, Homicidium. 1. nu. 1. & Iul. Clar. in praxi. §. homicidium. nu. 12. Quo ad tertium verò vnde † originem homicidium habuerit, & de eius grauitate dicendum est, quod habuerit originem à Cain, qui fratrem suũ Abel iustum occidit. iuxta text. & ibi glos. non putauerit. in l. si quis homicidiũ. §. crimen pastorum. C. de accusatio. & de grauitate † homicidij nihil erat necesse in medium proferre, cũ omnibus sit notum, sed succinctè considerari potest, quod si omnium terribilium mors est, vt inquit Aristoteles lib. 3. Ethico. cap. 6. & Ecclesiast. c. 41. exclamat: O mors, quam amara est memoria tua. Et Homer. inquit, lib. 6. Iliad. Omnia sunt posthabenda, vt vitæ consulamus, cum nullũ sit pretium vitæ comparandum, ex ijs decerpitur clare grauitas homicidij, & sic inter grauiora, & horribiliora crimina computatur, † ab Abb. in cap. cum contingat. colum. 6. de fore cõpe. ex cap. quæsitum. de tempo. ordi. not. Plaça. de delictis. ca. 9. nu. . &. 5. Quatuor enim † lædit homicida: Primo, Deum. Secundo, respectu occisi ipsum ad imaginem Dei factum occidens. Tertio, parentes vtique occisi, filios, & vxorem. Quarto, Rempub. & Principem, vt hæc prosequitur Plaça. vbi suprà. cap. 10. num. 4. & latius, ac melius Decia. vbi suprà. d. libro. 9. cap. 17. num. 1. cum sequentibus. vbi per totũ hoc capitulum, de grauitate homicidij tractat. Quoad vltimũ verò quibus iuribus † sit prohibitum homicidium, dicendum est, quod iure diuino, naturali, canonico, ciuili, ac regio, statutis & constitutionibus omnium gentium, vt apparet ex Decia. vbi suprà. dict. lib. 9. cap. 20. per totum, quæ longum esset hic referre, cum sit homicidium de prohibitis à lege naturæ, & nu 22. quærit ex hoc ipse Decia. an statuto † possit permitti homicidium, vel vt ibi etiã quærit in num. 25. an valebit statutũ imponẽs pro homicidio pœnam pecuniariã, † de quo, & per Didacũ Perez in rubr. tit. 13. lib. 8. ordin. pag. 255. colum. 1. ad fin. cum seq. vbi tandem inquit communem esse valere, quod Decia, vbi suprà, dict. num. 25. intelligit esse verum, modo quantitas illa pecuniæ non sit contemptibilis, & homicidium non sit de atrocissimis, vt in parricidio, proditione Regis, assassini, & alijs similibus: & secundum hæc dicit posse cõcordari opiniones Doctorum sibi contrariantium, de quibus & per Iul. Clar. in praxi crimi. §. homicidium. nu. 19. & hæc pro rubr. huius declaratione sufficiant

SVMMARIA.

Curia quid vocetur. num. 1. & ibi cui assimiletur, & à quo denominetur. num. 4.

Præceptum alicui iniunctum nè intret curiã non valet. nu. 2. nisi vt nu. 3.

Securitas ibi est, vbi est Princeps. nu. 5.

Curia & rassirum, quod dicatur. nu. 6.

Tres mille passus, vnam leucã faciunt. nu. 7.

Leuca curiæ, vt quis ab inde absit, in vim pœnæ

BIBLIOTEKA OHV im. I. MEMICSA

pœnæ quinque iam leucas comprehendit. num.8.

Occidere aliquem in curia dicitur, si intra quinque leucas curiæ occidatur.nu.9.

Indices curiæ, & chancellariarũ, vltra quinque leucas exulare non possunt.nu.10.

Rex si abest à curia, an dicetur & tunc curia Regis, & sic, si homicida intrat eam, dicatur curiam intrare.nu.11.

Vulnerans alium in curia, pœna mortis punitur.nu.12.& nu.13.&.14. declaratur, si vulnus erat mortale.

Occidens, percutiens, vel iniurians alium coram Rege, quomodo puniatur.nu.15.

Pluribus vulnerantibus alium, si nescitur quis eum lethaliter percusserit, quomodo puniantur.nu.16.&.nu.17.ampliatur. & nu.18.quod si constat de puniente, lethaliter ille solùm punietur. & nu. 19. quid si nullum vulnus lethale fuit, an puniantur, & quid si omnia vulnera simul iuncta sunt lethalia. 20. &.21. & num.22. quid si ex proposito id fecerint.

L.5.tit.30.part.7.declaratur, nu.23.

Cautela accusatorum, vt probent, quod vnũ vulnus fuit mortale.nu.24.

Occidens, vel vulnerans, ad sui necessariam defensionem non tenetur.num.25.& vsque ad nu 52. ampliatur pluribus modis, & declaratur quæ sit necessaria defensio, & quid si verbis, vel alapa iniurier, an occidere possim.

Formas plures defendendi accusatum, remissine, nu.53.

Fur etiam si sit homo honoratus eadem pœna sicut vilis punitur. num.54.

Fur pro primo furto an suspendi debeat. numero.55.

Manus cũ est abscindenda minus necessaria abscindetur, num.56.

Manus amputatio in publicã verecundiam conuerti solet cum ignobili, num.57.

Lex Prima.

Summarium.

Pœnam occidentis vel vulnerantis alium in Curia, vel ibidem furantis aliquid, declarat lex nostra.

IBI, *Nuestra corte.* Vocatur q; Curia locus vbi Rex existit, & eius vassalli & officiales †, vt inquit text. in
1 l.27. titu.9. part.2. vocaturque caput regni, ex text. in.l.1.in princ.tit.4.par tit.3. & ideo mari assimilatur, vt inquit text. in.l.28.tit.9.part.2.vbi glo. inquit hanc similitudinem esse bene notandam, ex quibus infertur non tenere præceptum alicui iniunctum
2 nè ingrediatur † Curiam Regis, vt ex l.27.tit.11.part.3.not.glo.1.in.dict.l. 27.tit.9.part.2.quod intelligo esse verum nisi in vim pœnæ imponatur †
3 nam tunc optime valeret & imponi posset per iudices Curiæ denominatur † nomen hoc corte, à verbo, cohors, quod idẽ est q̃ cõgregatio gentium vt dicitur in.d.l.27.tit.9.part.2.

Ibi, *Deue ser segura a todos los que a ella vinieren*, idem disponit.l.2.tit.16. p.2. vbi glo. *La Corte*, inquit, sic etiam dici, in.l.1.C. de his qui permet. iud. non appellatio. in sacro comitatu nostro nihil timere potuisti, vbi Bald. not.
5 quod vbi princeps, ibi & securitas.†

Ibi, *Que qualquier que en la nuestra Corte o en el nuestro rastro*, sed quod dicetur
6 Curia, & rastrum, † & vt dictum est Curia vocatur vbi Rex existit cum suis vassallis & officialibus, rastrum vero per milliaria tria, in quibus & iudices maiores Curiæ, Hispane, *Alcaldes de Corte*, cognoscunt, & sic nominãtur, *Alcaldes de fuera y Corte y del rastro*, & sic per tria milliaria in circuitu Curiæ cognoscunt attenta a.l.3. tit.16.par. 2. & hæc tria milliaria siue tres mille passus, vt ibi probatur vnam leucam
7 faciunt, † ex.l.25.tit.26.eadem par.2, & passus quot pedes habeat, vi.l.mille passus.ff.de verbo.significatione, & l.4.tit.13.part.1.sed iam hæc leuca vsque ad quinque leucas † ampliata est
8 inclusiue, ex.l.2.titu.25.infra isto lib. quæ expresse ita disponit, & ad hoc eam notauit idem Gregor. Lopez in dict.l.27.tit.9.part.2.in glo.1.& idem videtur deduci ex.l.7. infra isto nostro tit.& lib.& consequẽter cum leuca illa sit ampliata ad quinque leucas in circuitu Curiæ, sicut occidẽs intra illam leucã in circuitu Curiæ dicebatur occidere in Curia, ita etiã hodie
9 occidens intra illas quinque leucas † vt optime inquit idem Greg. verbo, *Que es vna legua.* in dict.l.3.tit.16.part. 2.& eo relato Did. Perez, in præsenti sub.l.1.tit.13.lib.8.Ord.gl.2.vers. quæritur quãdo, & sic de iure vltra istũ di
10 strictũ non possunt exulare iudices chancellariarum & Curiæ † in causis criminalibus procedentes, vt aduertit glo.1.per text, ibi in.l.5.tit.31.part. 7.etiam si Matien.in.l.2.gl.3.tit.1.lib. 5.recop. aliud velit per quasdam leges, quas allegat, quæ nihil pro eo faciunt, cum ibi expresse concedatur in casibus illarum legum, sed si Rex
11 esset absens ab eius Curia, an tũc etiã dicetur Curia Regis, ita vt homicida intrans eam dicatur Curiam Regis intrare, & consequenter incidere † in pœnam dict.l.7. infra isto nostro titu.& lib. pœnam amissionis medietatis bonorum imponentis homicidæ intrãti Regis Curiã vel per quinque leucas in eius circuitu, & dicendum est affirmatiue quod sic, quia vbi Rex adest actu vel habitu, idest potentialiter quanuis sit extra illum locũ, dum tamen ibi sit consilium Regis, dicitur Curia ipsius, & sic absentia Regis non consideratur, sed sedes ipsius Curiæ, vbi residẽt cõsiliarij & summus Præses ad distribuendam iustitiam, & ibi est Rex per potentiam, & sic intrans in illo loco incidit in pœnam impositam Curiam Regis intranti, & sic ex ijs & alijs ita tenet Dida. Perez vbi supra, versi. quæritur vtrum Curia, & ante eum tenuit Greg. Lop. in dict.l. 27.titu.9.part.2.glo.2.cum ibi remanserit allegando pro hoc doctrinam Bart.in.l.2.ff.de auro & argen. legat. in simili ita tenẽtis, & per cõsequens dubius ibi non remansit Greg. sed decidit quæstionem etiam si Dida. Per. vbi suprà dicat ibi indecisam eam reliquisse.

Ibi *Matare o herirere*, & sic in præsenti eadem punitur mortis pœna, vulne-
12 rans † alium in curia, sicut si occideret, quod tamen ex.l.3.tit.16.parti.2. mitius erat puniendum in vulneranteẽtum, vt ibi aduertit glo. *Cortassen.* quæ tamẽ licet sub dubio dixit, quod lex nostra intelligi posset, quoties vulnus erat lethale † aliter enim durum esset pro vno vulnere non lethali pœnã mortis imponi, & quia si lex
13 nostra in vulnere non lethali disponere voluisset, diceret vtique prout dixit in fine legis sequentis, dum dixit, *Aunque no muera de la herida*, & sic tunc cum lethale vulnus nõ esset, sufficeret dictæ.l.3 pœna, & licet in hoc dubius extiterit Gregor. Lop. mihi tamen fine dubio videtur tenendum legem nostrã loqui in vulnere lethali, non alias, † vt per hæc tenuit Did.
14 Perez, in præsenti sub.l.1.tit.13.libr. 8.Ordin.gloss.2. in principio, & hanc tanquam benigniorem opinionem dicit esse sequendam in dubio, quanuis verba finalia nostri text. aliud significent, dum contra solum arma extrahentem & non percutientem manus amputatio imponitur, ergo in vulnerante erit mortis, sed consuetudo erit attendenda, nam in non percutiente, sed extrahente arma in curia contra alium, si est homo communis verecũdiæ sufficit & triremis pœnam imponere & non amplius, si percutit, & lethaliter, mors, si non lethaliter manus amputatio, nã vulnusculum non esset punitũdum legis nostræ pœna inquit Dida. Perez, hic sub l.1.titu.13.lib.8. Ordina.gloss. fin. in fine

HA KROBA ANTIQUA BIBLIOTEKA OHY in.I.VERSITATIS

ne, & quid si quis alium occidat, vel
15 percutiat, vel iniuriet coram † Rege quomodo punietur, vi. l. 2. titul. 16. partit. 2.

Ibi, *Que muera por ello.* Et hoc quando scitur quis occiderit, sed vbi nescitur, puta quia plures casualiter, non vero ex proposito aliquem vulnerauerunt, nescitur tamen quis eorum lethaliter † eum percusserit,
16 tunc nullus punitur pœna ordinaria, quia nescitur quis percusserit illum, & melius est nocentem impunitum relinquere, quam innocẽtem punire vt optime inquit Gregor. in dict. l. 3. titu. 16. partit. 2. in gloss. *Matassen.* vbi Humada super eadem gloss. *Matassen por ello*, in nume. 12. hoc ampliat, vt
17 neque in hoc casu torqueri † queant ad veritatem inuestigandam, quando aliqua indicia nõ sunt magis contra vnum quam contra alium, secundum Hippoly. singul. 217. column. 2. sed si constat de percussore lethaliter
18 ille solum punietur, quanuis cæterit leuia vulnera occiso inflixerint, per text. in l. si in rixa. ff. ad l. Cor. de Sica. sed si non constiterit & nullum vulnus de per se lethale fuerit, nullus pu
19 nitur † pœna mortis, sed si omnia vulnera simul iũcta lethalia sint tũc quia ex eis est secuta mors tenebũtur om
20 nes de occiso, † tanquam inuicem inter se auxilium prestantes, secundũ Humadam vbi suprà, in versic. secundo limitatur, ex Ant. Gom. tomo. 3. Varia. cap. 3. nu. 36. sed non caret hoc vltimum scrupulo, nam si nullum vul
nus de per se est lethale, quare simul
21 iuncta debent esse † sufficientia vt omnes ad mortem condemnentur, cũ fortasis vnus vel duo possent tria vel quatuor vulnera præbere & alius nullum, & sic innocens damnaretur contra dictam communem, sed si ex proposito id fecissent, tunc omnes
22 tenentur, † secundum text. in dict. l. 3. titu. 16. partit. 2 & ibi gloss. & iterũ in l. 15. titul. 15. partit. 7. & Anto. Co. in dict. nu. 36. per totum, & alibi per plures ita tractatur, & sic in hoc secũdo casu videtur esse intelligẽdam
23 l. 5. titul. 30. partit. 7. probãtem quod quando multi deliquerũt, & torquẽ di sunt, à quibus debet incipi tortura disponit lex illa: nam debet intelligi secundum dicta in casu in quo omnes deliquerunt ex proposito, nam tunc cum omnes eadem sint punien di pœna potest iudex omnes torquere, sed vbi non eadem pœna quia casu delictum fuit cõmissum, tunc cessat illa lex. 5. & eius dispositio, quia nullus tunc debet torqueri, vt dictũ est, si nescitur quis eorum illum percusserit, & nisi sic lex illa intelligatur omnia supra dicta destrueret, & ideo non sine mysterio dixit lex illa, *Quando alguno de los juzgadores*, & sic in casu in quo locus esset tali torturæ, non vero alias, quod nota quia est mea cõsideratio hæc, ad illã. l. 5. & à nemine vidi sic consideratum & animaduersum: ex quibus sit cautus ad
24 uocatus † accusatorum vt probet quod aliquod vulnus fuit mortale & nescitur a quo fuit datum, vt apparet ex dictis per Cæpol. consi. crimin. 61. num. 25. cum 3. sequentib.

Ibi, *Salvo si fuere en su defension*, intelligе necessaria, occidens enim, & à fortiori vulnerans alium, ad sui necessariam defensionem, ita vt nisi occideret, vel vulneraret, non euaderet
25 mortem, vel vulnus, non tenetur † de occiso, vt in l. vt vim, cum materia. ff. de iusti. & iure, & in. l. scientiam §. qui cum aliter. ff. ad l. aquili. & in l. 1. §. vim vi. ff. de vi & vi arma, & in l. 1. C. vnde vi. & in l. 2. &. 3. C. desicari. l. 2. tit. 8. part. 7. l. 3. tit. 16. part. 2. vbi gloss. *O defendiendose*, & ibi Humada super ea. l. nostra. &. l. 4. istius nostri titu. & ibi per scribentes in dictis locis

cis, & Ant. Gom. to. 3. Varia. cap. 3. num. 20. cum. sequentib. & hæc est indubitata iuris conclusio, secũdum Clarum lib. 5. recepta. sentent. num. 24. sub. §. homicidium, singulare consilium criminale Cæpolæ. 29. per totum, & Menoc. de Arbitra. Iudi. casu 277. & cum ampliatio, & Fallen. prosequitur Dueñas, regul. 192. & Soto de iust. & iur. lib. 5. quæst. 1. artic. 8. & Couar. in Clem. si furiosus. 2. p. §. vni. nu. 1. cum sequent. adeo vt procedat
26 etiam in foro † conscientiæ, vt communem testatur Clarus vbi suprà. Secundo ampliatur vt procedat pro defensione non solum vitæ & corporis sui, sed etiam pro defensione
27 † rerum suarum, vt communem ibi testatur Clarus, num. 25. æquiparatur enim defensio corporis & bonorum, secundum gloss. in. l. si aduocati. C. de aduocati. diuersor. iudi. tertio vt etiam pro defensione † proprij honoris id liceat, vt ibi per Clarum, num. 26. nam periculum famæ æquiparatur periculo vitæ. l. iusta. ff. de minu. vind. & est cõmune dictũ, vt ex Bolenco ibi testatur Clarus, & probatur ex singularibus legibus. 4. & fi. tit. 23. part. 2. & ideo si imminet periculũ alicuius iniuriæ personalis, po
29 terit quis licite † aggressorẽ interficere, secũdũ Bar. in. l. 1. n. 8. C. vnde vi, & sic practicasse in ciuitate Venetiarũ testatur Ang. relatus per Clar. d. n. 26. & glo. l. 2. tit. 8 p. 7. quã vide, vt quid si voluit quis mihi dare maxillatã & occidi eũ, &
30 à fortiori ob defensionem
31 pudicitiæ, † vt inquit glo. *Defendiẽdose*, d. l. 3. tit. 16. p. 2. & ibi Huma. super eadẽ glo. *o defendiendose*, nu. 5. hãc esse indubitabilẽ cõclusionẽ testatur, Quarto ampliatur, vt etiã pro defensione
32 eorũ, † qui sunt sibi sanguine cõiuncti vt cõiter DD. tenere testatur Gram. consi. 6. n. 4. & alij relati per Clar. vbi sup. n. 27. & ibi in facti contingẽtia di

Azeuedo super. 8.

cit fuisse liberatũ quendã, qui vt auxi-
33 liaretur fratri suo interfecerat aliũ † cũ eo rixantẽ, imo & talis interfector gaudebit immunitate Ecclesiç, nec di
34 cipoterit aleuosus vel homicida † ex proposito, vt in facti contingẽtia tradit defendisse & vidisse determinari doctorẽ Ioan. Gut. in lib. 1. pract. quæstio. q. 2. per totã. Imò & pro defensione † alterius extranei, vt cõem ex alijs
35 testatur Clarus vbi sup. nu. 28. etiamsi ille. Qui me vult offendere sit clericus, vel alia persona in dignitate † maxima cõstituta, vt ibi per Clar. n. 29. &
36 30. imo & secũdũ glo. *O defendẽdose*, in dict. l. 3. tit. 16. p. 2. si clericus celebrãs inuaditur ab aliquo & ob suã defensionem occidat † inuadẽtem potest
37 redire ad altare, quod est singulare dictũ. Quinto ampliatur vt non solũ insultãtem liceat interficere, sed etiã alium non offendentem, si ab illo insultante se aliter defendere † non po
38 terat, nisi illum interficeret, secundum gloss. potest, in. l. si familia. ff. si furt. fami. feci. Socin. Iunior. consilio 117. numero. 18. volumine tertio, & communem; testantur relati per Clarum, vbi suprà, nu. 31. vbi in proposito ponit singularem quæstionẽ, scili cet pone quod ego aggressus fui à Titio, & Caius se interposuit, vt rixam diuideret, & ego ne interficerer à Titio me insultanti istum Caium mediatorem qui ab eo fuit occisus nunquid ego teneor de
39 homicidio, & dicit quod nõ & quod hæc est cõmunis opinio, & quod est notandum contra eos, qui faciliter se interponunt rixis. Quinimo si quocũ
40 que modo ego me defendendo † aliquæ percutio, non debeo puniri quia videor dare operam rei licitæ secundum Clarũ, d. nu. 31. Ampliatur vlterius, q̃ licet debeat fieri defensio cum
41 moderamine † inculpatæ tutelæ vt notat. in. l. 1. vt vim. ff. de iustitia. &

HARVARD LAW LIBRARY

iure, & in capit. significasti, secundo de homici. & in. l. 1. C. vnde vi, & Iuli. Clar. in dict. §. homicidium, numero. 34. vbi & inquit moderamen hoc considerari circa modum, tempus, & causam, † & melius Humada vbi suprà, num. 4. & id considerabit bonus aduocatus pro defensione sui clientuli, tamen ille qui se defendendo excessit modum in culpatę tu
43 telæ non debet puniri † pœna mortis sed alia mitiori arbitrio iudicis: & sic nō est puniēdus pro toto, sed tātū pro excessu secundū Ioan. And. in c. significauit, de pœnit. & remiss. & Ang. in tract. maleficiorum verb. exdict. Titi. se defendendo, versi. aduertas etiā, & Cæpol. cons. crim. 29. nu. 25. cū seq. Hipp. in pract. §. quoniam, num. 63. cum sequent. & in. l. 1. num. 41. cum sequentibus alios referens. ff. de Sicari. & Menoch. de Arbitrar. iudi. casu. 278. & Socin. Iunior consilio. 36. volumine. 2. num. 10. quem vide, communis secundum Clarum, in dict. §. homicidium, numero. 34. siue secundum eum ibi, modus excedatur ex culpa, siue ex dolo, † & ideo vt ibi adu
44 uertit, si insultantem me cum baculo, ego percutiam eum gladio, vel si iam sedata rixa ex interuallo percussit vulneratus vulnerātem, licet hæc fieri non deberent, adhuc tamen debet puniri mitiori pœna
45 quam ordinaria, † & ibi hanc receptissimam testatur sententiam, quam & tenet Cæpola consilio crimina. 43. in principio, & ratio prædictorum est, quia defendēs se nō potest mensurare ictus cum non habeat stateram in manibus ad sic & ad sic percutien-
46 dum, † secundū Bal. in dict. l. vt vim, & Cæpol. consi. crimin. 29. num. 26. per text. in cap. fin. de homicid. in. 6. & ad probandum quod quis fecerit ad suā defensionem, non est necesse quod
47 inspecie probetur † ista necessitas de fensionis, sed satis est, quod probet simpliciter quod fecit ad suam defensionem, secūdum Bal. in. l. solam, post num. 11. C. de testibus, & hanc communem testantur relati per Iul. Clar. in dict. §. homicidium, nume. 33. vbi inquit ab ea non esse recedendum, etiamsi Minchaca ibi allegatus dicat contrariam receptiorem. Imo & per testes deponentes de sola credulita-
48 te probatur fecisse † ad suam defensionem, secundum late allegata per Hippolyt. singu. 19. quod speciale est, secūdum eū ibi, fauore defensionis, cum regulariter testes de credulitate nihil probent, vt in. l. testiū, vbi gloss. C. de testib. & gloss. in capi. quoties, vbi Feli. extra de testi. & etiā per coniecturas probatur fecisse ad suam defensionem, quæ arbitrio iudicis relinquūtur, secundū Bal. in. l. 1. col. 11. C. de confe. & Hipp. 9. sing. 19. & vna ex cō
49 iecturis est, qñ quis probat ꝙ aliquis veniebat cōtra me cū gladio cuagina to, vel ense vel palo vel lapide cū quo occidere poterat illum, & ipse prę ueniens periculū occidit illū, nam tunc probata est defensio, † vt per Cæpol.
50 consi. crimin. 29. numero. 13. cum sequentibus, & tenet gloss. in. l. 1. verb. moderatione. C. vnde vi, quam dicūt esse cōmuniter approbatā relati per Clar. in dict. §. homicidiū, nu. 33. non enim tenetur qs expectare se percuti, sed si ille sibi morte minetur potest ipse statim † illum percutere, secundum Bald. l. 1. num. 18. C. vnde vi, & communē testantur relati per Clarū d. nu. 33. & pro his allego tibi singulare m. l. 3. dict. tit. 16. part. 2. versic. *Mas esse defendimiento*, & l. 2. titul. 8. partit. 7. & in tantum excusatur faciens aliquid ad suam defensionem, quod etiam si quis confiteatur occidisse Petrum ad suam defensionem, ex hac sola confessione si aliud non obsi
51 stat condemnari non potest pœna † saltim

saltim ordinaria, vt late diximus in l. 2. titulo. 7. nume. 69. 70 & 71. lib. 4 suprà & tradit etiam Iuli. Clarus in dict. lib. 5. practi. crimin. quæstione 55. nume. 15. quæ omnia notanda sunt pro defensione rei accusati, & videndum est illud consilium. 29. Cæpolæ quod est singulare pro aduocatis defendentibus reos, & nota quod aggressor & author rixę in dubio ille prę sumitur, qui est fortior, audacior, &
52 rixosus, † secundum Soci. Iunio. dict. cons. 36. nu. 6. volum. 2. & Grāma vo to. 22. nu. 10. & Mascard. de probatio. conclusi. 72. per totam, & Anto. Gal. Maluas. consi. 25. num. 21. & 22. volumine. 1.

Ibi, *O en los casos por derecho permissos*, de quibus in. l. 4. infra isto titu & de iure plures formas defendendi † reum
53 criminis accusatū, vi. per Iuli. Clar. lib. 5. pract. crimi. § si quæst. 60 per totam, & Ant. Gom. to. 3. Variar. cap. 3. num. 15. cum sequent. aliquibus.

Ibi, *Que muera por justicia, aquel que fuere conuencido de hurto*, ex. l. 3. in fine, titu. 16. parti. 1. minor. pœna imponebatur, sed nostram seruandam inquit ibi glo. fi. quæ relata a. l. nostrā quā ibi allegat, videtur velle. l. nostrā procedere etiam in primo casu illius. l. Partitæ, scilicet, cum talis fur est homo honoratus, vt eadem pœna ficut si esset vilis & abiectus tunc pu
54 niatur, † scilicet, mortis de qua in nostra. l. etiam si lex illa. 3. distingueret inter hos homines, & cum nostra indistincte loquatur & generaliter, in quocunque est intelligenda: ipse tamen Gregor. in ea. l. 3. in gloss. *Fuesse*, adhuc vult distinguere inter nobilem & ignobilem, vt mitius corporaliter puniatur nobilis, quam ignobilis. Ego tamen nihil distinguerem, cum per furtum perdat nobilis nobilitatem, admitterem tamen & admitto id quod sub dubio in

dict. gloss. fin. mouet ipse Gregor. scilicet, quod pro primo furto non deberet talis fur suspendi & occidi, sed
55 alia corporali † puta, *De vergueça y galeras*, præsertim attena. l. 4. titu. sequentis, & tenet Didac. Perez, hic, sub. l. 1. titu. 13. libr. 8. Ordinament. in gloss. *Connencido*, vbi arbitrio iudicum Curiæ id relictum credit, pro primo saltim furto vt pensata qualitate personæ furantis, & illius, cui furantur, imponant pœnam. Et notabis quod etiam si Gregor. in dict. gloss. fin. velit legem nostram procedere si fur est deprehensus in furto, idem tamen ex verbis ijs, *Connencido*, iunctis verbis sequentibus, *Y aquel que fuere tomado con el hurto*, esse dicendum est, si non fuit apprehensus cum furto, sed testibus conuictus.

Ibi, *Que le corten la mano por ello*, intellige de debiliori, & sic de mi-
56 nus necessaria, † vt est arida, vel sinistra in homine dextero, sed in homine sinistro erit dextera quia quoad eum hæc est debilior, ita sensit, gloss. *Que le cortassen la mano*, dict. l. 3. titulo. 16. partit. 2. vbi remissiue alias annectit quæstiones & Didac. Perez hic sub. l. 1. titulo. 13. gloss. fin. lib. 8. Ordinamenti, sed in hoc multum distinguerem ego nobilem, vel honoratum hominem à non nobili vel inhonorato, imo & in ignobili
57 crederem manus amputationem multoties mutari in publicam † verecundiam & affixionem clauis super parte aliqua manus, in loco publico, absque eo quod sibi manus amputetur. *Que es clauar la mano y vergueça publica*, sicut alibi diximus in blasphemis linguę amputationē regulariter, nisi in casu notabili, non solere fieri, sed aliqua mordaza, puniri, nam pro sola cuagination cultelli vel ensis in Curia manum amputari rigorosum

HYVÄKSYTTY TIEDEKIRJAKSI OHJ. M. L. MEHILÄISELLE

est, nisi esset in præsentia Regis vel circa eum, aut in eius aspectu.

SVMMARIA.

Homicidium ex insidijs quando committi dicetur. num. 1.

Homicidium ex consilio & proposito quale, remissiuè, num. 2.

Homicidium præsumitur tractatum quando committitur in multitudine personarum, num. 3.

Occidens casu obuiam habens inimicum suũ non dicitur animo deliberato commissum num. 4.

Homicidium ex insidijs cõmissum à quo differat a ex proposito, num. 5.

Animus ex proposito diluitur si probetur homicidam non esse armatum. 6.

Abrogata est de consuetudine. l. si is qui cũ telo. C. de Sicar. num. 7. nisi vt nu. 8.

Conatus solus non debet remanere impunitus, num. 9.

Pœnam aggrauant insidiæ, num. 10.

Nobiles non ita ignominiosè sicut ignobilis puniendus est, num. 11.

Inimicum suum occidens à tergo non est aleuosus, num. 12.

Homicidium in rixa fit si antea erãt inimici, licet secure occidatur. num. 13.

Proditio nulla dari potest data inimicitia, num. 14.

Lex nostra temperat rigorem. l. 2. tit. 31. par. 7. num. 15.

Lex nostra quoad vulnus illatum an in practica seruetur, num. 16.

Conatus & affectus vbi punitur potest index si vult mitigare pœnam, num. 17.

Lex nostra æquiparans vulnus cum morte est intelligenda cum mortale est, num. 18. & 19.

Proditor regis eũ tantum vulnerans pœna morti punitur, etiam si ex vulnere non decesserit. num. 2.

Lex secunda.

Summarium.

Per insidias percutiens, seu vulnerans, aliquem quamuis percussus de vulnere non moriatur propter grauitatem delicti pœna mortis punitur.

IBI, *Acechando*, & sic per insidias, nã ex insidijs dicitur homicidium committi quando aliquis expectat
1 alium † positus in loco, qui ab illo præuideri verisimiliter non poterat animo eum occidendi illũque ex improuiso venientem aggreditur, & interficit, vel vulnerat, vt ex primis notstræ. l. verbis deducitur clare, & not. Iuli. Clar. in pract. crimin. §. homicidium, nu. 9. & Gutie. lib. 1. practi. quæstio, quæstione. 2. num. 9. & talis non gaudet immunitate Ecclesiæ, ex cap. 1. de homici. & dixi in. l. 3. titu. 2. lib. 1. supra, num. 9. vbi quid esset in percutiente tantum dixi.

Ibi, *Y hazen habla o consejo para ello*, & sic ex proposito & consilio adhibito, de quo † per Clarum in dict. §.
2 homicidium, num. 9. vbi inquit quod
3 præsumitur tractatus † quando committitur in multitudine personarum, & sic cum plusquam duo committunt homicidium, nam & vnus solus potest committere homicidiũ ex insidijs, & animo deliberato, quod dicitur, sanguine riposada vel à sanguine freddo, vt inquit Menoch. de Arbitrar. casu. 361. numero. 2. & sic (vt inquit Clarus vbi suprà, num. 9.) cum quis aggreditur alium præuia animi deliberatione ex interuallo præcedente, & illum interficit, nam si quis casu obuium habuerit inimicum suum, & ira commotus il-
4 lum interficit, non dicitur † homicidium animo deliberato commisisse, nisi appareat quod antea deliberasset illum interficere, & ambulasset armatus animo illum occidendi, eo enim casu etiam si illum casu obuium habuerit, & occiderit, dicitur animo deliberato illum occidisse, prout pluries in senatu seruari vidisse inquit Clarus dict. nu. 9. differt tamen hoc homicidium ex insidijs commis-

5 commissum, ab hoc ex proposito † secundum Clarum, ibi, ex dictis supra gloss. proxima, & in hac etiam diluitur animus ex proposito si probetur
6 † nõ extitisse armatum homicidam, neque sic ambulare, sed casu obuium habuisse occisum, & sic est probandum, vt excludatur præsumptio ex proposito ex multitudine hominum vel ex alia causa, & in iis duabus glossis posset inseri materia parricidij, & assasinij, & similium, quæ quia extra propositum videbatur, & sunt materiæ claræ in suis locis ordinarijs videbuntur, & per criminalistas in suis practicis, vt ad alia trãseamus.

Ibi, *Y fueren aquellos a quien estan acechando*. Ex ijs verbis satisfit obiectioni proponendæ legis nostræ dispositioni, scilicet, quòd cum dispositio. l. si is qui cum telo. C. de Sicar. disponentis ambulantem cum telo
7 dine † abrogata, vt affirmare omnes cestatur. Iuli. Clar. in dict. §. homicidium, num. 74. & in §. fin. quæst. 92. & ideo secundũ eum ibi dict. nu. 74. infe rens vulnera, etiã animo deliberato, occidendi non punitur pœna homicidij sed tantum de vulneribus, tamen hæc dict. l. is qui cum telo, derogatio, cessat quoties deuẽ cum est ad actum
8 proximum homicidij ex insidijs † vulnerando aliquem licet non occidendo, tunc enim punitur insidiosus hic vulnerator ex. l. nostra ac si accidiset, sed si ad actum hunc proximum non deueniret, tunc vtique cessat dispositio. dict. l. is qui cum telo, ex dicta generali consuetudine, ita in propositũ aduertit Didac. Perez, hic sub. l. 2. tit. 13. lib. 8. Ordinament. quam quidem declarationem videtur nõ satisfacere ex eo quod communis est opinio, quod etiam in casibus, vbi conatus & affectus punitur, vt puniatur deueniendum est ad actum proximum

Azeuedo super. 8.

maleficio, secundum Clarum in dict. quæstione. 92. numero final. aliter non consideratur etiam tunc conatus, etiam in casibus vbi lex expresse disponit solum conatum puniri. Et sic melior videtur intellectus quod in lege nostra esset vnus casus de illis, in quibus solus conatus & affectus punitur, vt tunc puniatur si deuentum est ad actum, prout assiliendo aliquem & vulnerando illum. Vel melius & rectius dices quod lex hæc nostra expresse disponit de vulneratore ex insidijs idem quod de occisore ex insidijs, etiam si ex vulnere non decedat vulneratus, & hoc ob atrocitatem delicti, debet tamen vt verificetur tale delictum inferri vulnus per talem insidiatorem, aliter enim non dicetur delictum vulneris perfectum, & in hoc lex nostra est specialis prouiso, & in qua non est necesse disputare de materia legis, is qui cum telo. nam si insidiosus hic insidiatum non vulneraret, nullo modo esset puniendus, quia non vulnerauit, neque sufficeret voluisse vulnerare, vt pœna. l. nostræ locum haberet, licet si euaginauit ad vulnerandum, ob hoc solum esset alia pœna puniendus, nam & conatus solus non debet remanere
9 † impunitus aliqua leui pœna saltim ad terrorem aliorum, vt inquit Clarus in dict. quæstione. 92. numer. penul. in fine, & post hæc scripta vidi Ant. Go. to. 3. Vari. c. 3. nu. 5. ad finẽ sic volentem, & sic est declarãda. l. 2. tit. 31. p. 7. & mitiganda, vt inquit gloss. 4.

Ibi, *Y estos tales deuen auer mayor pena*, grauitas enim ex insidijs proce-
10 dens aggrauat delictum & pœnam, † vt apparet ex. l. nostra, & quia committit aleuosiam.

Ibi, *Que qualquier o qualesquier*, generalia verba sunt, & ideo generaliter etiã cũ nobilibus, sicut ignobilibus intelli-

FAVROR DE LA LIBRERA OHY IMPRIMIDORA

genda. Sed ijs non obstantibus fiet distinctio inter nobiles & ignobiles, &
11 sic nobilis non ita ignominiosè sicut ignobilis † in casu nostri text. punietur, vt in propositum nostræ l. dixit Humada, in l. 3. titulo. 21. partit. 2. in glo. 2. num. 3. nam generalitas nostræ l. non censetur dirimere specialia priuilegia nobilium, & probatur, ex l. 24. titu. 21. part. 2.

Ibi, *Por assechanças, o sobreconsejo, ò habla hecha*, intellige nisi ijs modis vel aliquo eorum quis occidisset inimicum suum cognitum, vel vulneraret
12 nam tunc aleuosi pœna † non teneretur, quia ille tenebatur se præcauere, idque & ex l. 4. infrà, eodem colligitur, ibi *Salno si matare su enemigo conocido*, nisi dixeris in ijs verbis. l. illam, quarta loqui de bannito, vt ibi dicemus, sed adhuc tunc procedet nostra declaratio, vt non procedat lex nostra in vulnerante inimicum suum etiam à tergo & ex insidijs, quia tenebatur se præcauere, neque talis dici potest mors secura vel vulnus insidiosum, vt diximus in l. 3. titulo. 2. lib. 1. suprà, num. 11. siquidem sat in rixa fit, cum tam tempore vulneris ralis vel homicidij huius, quã ante erat
13 inimicitia † inter istos orta, & sic non potest dici mors secura, neque habet locum dispositio, l. 10. titul. 26. infra isto lib. vt optime inquit sic eam declarando Burgos de Paz, consilio. 22. nume. 17. data enim inimicitia nulla
14 proditio dari † potest, vt ibidem, nume. 15. & 16. per ipsum Burgos de Paz qui & in num. fi. inquit sic fuisse pronunciatum, & nouissime Doctor Gutierrez lib. 1. practi. quæstio in quæst. 2. & diximus in l. 11. glo. 1. titu. 8. lib. 5. supra, etiam si Anto. Gom. tom. 3. Varia. c. 3. n. 5. versi. aduertendum, aliud velit tenere per l. nostram.

Ibi, *Magner aquel aquiẽ birio no muera de la herida.*, hanc adhoc legem allegat Anto. Gom. tomo. 3. Varia. cap. 3. num. 5. ex eò quod similis vulnerans ex insidijs, vel ex proposito & deliberate alium aleuosiam committit, & consequẽter pœna. l. nostræ, punitur, etiam si vulneratus non moriatur ex vulnere, & sic debet esse pœna qualificata ac si occidisset, & incurret etiã pœnam amissionis medieratis bonorum aleuosis impositam, ex l. 10. infra isto titul. & lib. & in hoc vt iam
15 diximus lex nostra temperat † rigorem. l. 2. titul. 31. part. 7. punientis ad mortem illum, qui ex insidijs alium quærebat ad occidendũ, etiam si non occidisset, neque vulnerasset, nam debet temperari ex. l. nostra, vt vulnus omnino requiratur, quasi tunc per eum nõ steterit occidere si potuisset, vt ibi aduertit glo. *O estando*, quę tamẽ inquit neque nostrã. l. quoad vulnus
16 consuetudine † in practica seruari ex dicto Sali. in l. is qui cũ telo. C. de Sicar. dicẽtis, quòd vbi per legem punitur affectus acsi fuisset cõsummatus, posse iudicem ex potestate sibi à lege
17 concessa mitigare † pœnã si vult, sed non necesitatur, & in propositũ nostræ. l. notat etiam Auen. cap. 16. prętor. num. 14. ad fi. lib. 2. sed cum sit in potestate iudicis seruare nostram. l. si vult etiam contra vulnerantem tantum insidiosè, igitur practica nihil iuuabit, de qua testatur glo. illa dict. l. 2. & multi periti tenuerũt vt refert Anto. Go. d. n. 5. vers. & licet, in meo Codice, licet id nõ dicatur in alijs Codicibus alterius impressionis, sic, sed meo videri crederẽ, quod eũ lex nostra in sua dispositione æquiparet vulnus cũ
18 morte, quod debeat intelligi quãdo vulnus esset factũ animo † occidẽdi id q; colligitur ex armis eũ quibus vulnerauit, & ex parte ibi vulnus fuit illatũ, & ex dictis medicorũ attẽta magnitate vulneris, loci, & armis, vt dictũ est, sed vbi deficit animus hic, cur ob

leue

19 leue vulnusculũ ita grauis pœna † 4 sicut mortis esset imponenda, vt inquit & considerat Didac. Perez, hic sub. l. 1. titul. 13. lib. 8. Ordin. gloss. fin. in fine, in propositum illius. l. pro vulnere pœnam mortis imponentis, & cum iudex id posit facere, vt appareret ex dictis, crudelis reputaretur si aliud determinaret. imo vt & in hac diximus lege debet esse vulneratus vel occisus per insidias amicus, vel saltim non inimicus vulnerantis vel occidentis, secus si esset inimicus, sed in proditore Regis eum vulnerantis
20 † omnino seruaretur pœna mortis etiam si ex vulnere non decessisset, ex. l. 6. in columna. fin. titul. 13. partita, 2.

SVMMARIA.

L Ex. 1. § *diuus. ff. de Sicarijs corrigitur nu. 1.*

Homicida pœna mortis puniri debet num. 2. siue sit seruus siue liber ille, qui occiditur num. 3. siue nobilis vel non, num. 4.

Nobilis aliter quam ignobilis occidẽdus est, num. 5. & 6.

Nobilis etiam si proditionem committat infamatoria morte non punitur, nu. 7. & 8.

Nobilis in aliquibus casibus suspenditur, numero 9.

Clerici homicidæ pœna, num. 10.

Lex Tertia.

Summarium.

Occidens aliquem etiam in pugna non obstante contraria consuetudine est pœna mortis puniendus, nisi in casibus vbi aliud de iure expressum est.

HABI, *Que matare a otro en pelea.* & sic per viã diffidationis, vulgo, *Desafio*, quod quidẽ genus pugnandi hodie ex legibus nostris Regijs & ex Pontificũ Azeuedo super. 8. decretis est prohibitum & graues pœnæ impositæ diffidatoribus, de quo alibi in hoc lib. 8. sub titulo, *De los retos y desafios*, plura diximus, ideo lex nostra iuste inponit pœnam mortis occidenti aliumin tali pugna, & sic corrigitur. l. 1. §. diuus. ff. de Sicar. quæ
1 non puniebat † occidentem alterum in rixa, vt inquit Villalo. in Antinomia iuris ciuilis & regij litera O. numero. 1.

Ibi, *Aunque lo mate en pelea que muera*, quicunque enim effuderit sanguinem humanum, effundetur sanguis eius, Genes. cap. 9. & Leuit. 24. qui occiderit hominem morte moriatur, & Matth. cap. 26. & Apocalyp. cap. 13. ideo in decalogo post delicta in Deũ & in parentes prohibita, statim sequitur, non occides: Exod. cap. 20. Deutero. cap. 5. Matth. cap. 5. & sanguis occisorum semper clamat ad Deum, vt habetur in Apocalypsi, ec ce post hæc vidi animas interfectorũ clamantes ad Deum & dicentes, vsque quo Domine non das iudicium, & vindicas sanguinem nostrum de interfectoribus nostris, qui sunt in
2 terris. Et sic homicida † pœna mortis puniri debet, vt in. l. 3. §. legis Cornelię. ff. ad. l. Corn. de Sicar. nam vt inquit consultus in. l. 3. C. de Episc. audien. homicida quod fecit semper expectet, est etiam text. in. l. 4. & 10. infra isto titulo, & in. l. 2. titul. 8. par. tit. 7. vbi ampliat si seruus vel liber ille, † qui occiditur. Et alia plura allegat Anto. Gom. tomo. 3. capit. 3. numer. 1. & huic regulæ ponit decem ampliationes & 50. limitationes Hippolyt. in. l. 1. in principio, num. 1. cum sequentibus. ff. ad. l. Cornel. de Sicar. adeo vt non valeret statutum imponens pœnam pecuniariam pro homine occiso, vt in hoc titulo diximus & declarauimus. Item etiam si
4 nobilis esset homicida † adhuc puniẽ

LA VIRGEN DE LA OLIVA OHY IM. FUNDACION

dus est pœna mortis, iure nostro regio attento & consuetudine huius regni, ex l. nostra & similibus & l. 1. & 2. titul. 17. lib. 4 fori, vt tenet glos. *Canallero*, in l. 15. titu. 8. partit. 7. & Didac. Perez, in l. 1. titu. 1. lib. 4. Ordina. pag. 1317. versiculo. Item nobilis, & iterum in l. 4. titu. 13. lib. 8. Ordinam. etiam si Anto. Gom. in dict. tomo. 3. Variar. cap. 3. num. 2. aliud velit: debet tamen aliter inferri pœna mortis
5 quam ignobili, quia ignobilis suspenditur, ex l. 2. titul. 17. lib. 4. fori, no-
6 bilis vero † iugulatur, & non ducitur in asino, sed in equo, vel mula cum sella & freno, secundum text. in l. 24. titu. 21. part. 2. quem pro hoc allegare sufficiet quia singularis est, & ibi hoc ampliat etiam si proditionem cõ
7 miserit, non debet † occidi infamatoria & vili morte, & Iuli. Clar. in pract. crimin. §. fin. quæstione. 60. nume. 24. nec ducitur ad triremes vt remex
8 ille † qui nobilis est, secundum Ioan. Garsi. de nobilitate, gloss. 11. in principio, num. 13. & 14. vbi remissiue ponit
9 casus vbi nobilis suspenditur † & in dict. l. 14. ponuntur, versic. *Aun tanto*,
10 & de pœna clerici homicidæ † vide per Ber. Diaz, in pract. crimi. canoni. capit. 94. & ibi additio.

Ibi, *Defendiendose*, vi. quæ dixi in l. 1. verbo, *En su defension*, supra isto titulo.

Ibi, *O si ouiere alguna derecha razon*, de quibus remissiuè dixi in dict. l. 1. verbo, *En los casos*, suprà isto titul. & per Hippolyt. late in l. 1. in principio, ff. ad l. Corne. de Sicar.

SVMMARIA.

Minor. 14. annorum sine masculus sine fœmina an delinquat, vt puniatur num. 1. 2. & 3.

Homicidium non committitur sine dolo, numero. 4.

Culpa in criminalibus non æquiparatur dolo num. 5.

Lex vel statutum simpliciter puniens homicidium intelliguntur si dolo commissum sit, num. 6.

Dolus præsumitur in dubio in prohibitis de iure naturali, num. 7.

Causa quælibet excusat à dolo, nu. 8.

Animus non occidendi ex quibus colligitur, num. 9.

Coniecturæ hinc inde si existant pro reo præsumitur, num. 10.

Homicida vltra alia soluit necessaria pro expiaculo animæ occisi. num. 11.

Bannitus & transfuga tanquam hostis ciuitatis occidi potest, num. 12. licet iure ciuili aliud esset, num. 13.

De Bannitorum occisione multa remissiuè, num. 14.

Pater potest occidere cocũtem cum filia, vel procurantem coire, num. 15. vbi declaratur, cum nu. 16. & 17.

Coire volens per vim in modum raptus cum muliere à quocunque occidi potest, num. 18. & 19. ampliatur & nume. 20. 21. & 22. & 23. & 24. declaratur & limitatur.

Mulieri volenti à peccato carnis abstinere non est vis inferenda, num. 25.

Legis nostræ dispositio differens est à. l. 3. tit. 8 part. 7. num. 26.

Fur repertus furando in domo vel foramen faciendo vel nolens dimittere furata occidi potest, nume. 27. sine cognoscatur sine non, vel habeantur vel non, testes, vt ibi.

Fur nocturnus an possit indistincte occidi libere, num. 28. vsque ad. 33. & numer. 34. vsque ad 38. quid si de die furetur, vel potuit acclamando res recuperare ibidem.

Vassallus tenetur adiuuare dominũ periclitantem, num. 39. & num. 40. & 41. declaratur.

Filius tenetur Patrem defendere aliter tenetur, num. 42. & econtra, num. 43.

Iniuriam sibi vel suis illatam potest quis propulsare, num. 44.

Iniuria alicui illata totam eius gentem allidit, num. 45. vbi de marito & vxore, & socij num. 46. & 47. & ibi an concubinam vel sponsus sponsam.

Lex

Lex Quarta.

Summariu m.

Interficiens hominem scienter & sic voluntarie pœna mortis tenetur, nisi in casibus hic expresis.

1 IBI, *Todo hombre*, intelli ge doli capace † maiori decem annorum & dimidij si masculus est, & nouẽ & dimidi si fœmina, secundum tex. in l. 9. tit. 1. part. 7. & l. 4. tit. 19. part. 6. notat glo. maior, in ea. l. 9. vbi alia allegat, & facit l. 6. titu. 1. part. 1. secus si
2 essent minores dictarum ætatum, † nam tunc etiam si essent doli capaces non punirentur pœna ordinaria, secundum Anton. Gomez, tomo. 3. varia. cap. 3. numero. 17. pro quo facit dict. l. fin. tit. 1. part. 1. & l. 3. in fin. titu. 8. part. 7. si bene consideretur, & consequenter si & in dictis ætatibus probaretur non esse doli capaces non
3 punirentur † pœna ordinaria etiam si cum delictum committunt adimpleuerant ia n dictas ætates, vt optime a luertit gloss. maior, in fine. dict l. 9.

Ibi, *A sabiendas*, id est voluntarie, secus si occasionaliter, & sic existente
4 malitia & animo occidẽdi † loquitur lex nostra: nam homicidium nõ committitur sine dolo, text. in l. lege Cornelia. ff. ad l. Cornel. de Sicar. allegat plura Anton. Gom. tomo. 3. cap. 3. nu. 15. nam etiam si lata culpa soleat dolo æquiparari non tamen hoc habet
5 locum in criminalibus, † & vbi pœna mortis vel corporalis alia est imponenda, text. in l. 1 §. diuus. ff. ad l. Cornel. de Sicar, & in l. cum autem versi. capitalẽ. ff. de ædili edicto per quem text. dicit Ias. eum commendando in l. non dubium, num. 37. C. de legi. & Hippoly. consi. 7. num. 15. & Cœpola, in l. si fugitiui, num. 27. cum pluribus sequent. C. de seruis fugiti. & omnes criminalistæ, quod lex vel statutum simpliciter puniens homicidium, intelligitur si dolo comissum sit † aliter enim, esset puniendus infans, furiosus & dormiens, contra omne ius, vt & considerat Didac. Perez in procemio ad leges, ordi. quæst. 2. col. 7. Couar. in Clementina, si furiosus. 2. par. §. 1. de homici. & hoc est sine dubio, sicut & quod in dubio si aliud non probetur in homicidio, & furto, & similibus,
6 quæ sunt de iure naturali prohibita † præsumitur dolus, ex l. 1. C. ad l. Cornel. de Sicar. Anton. Gom, vbi suprà, num. 17. ab hoc tamen dolo excusat
7 quælibet † causa, vt ibi per dictos DD. maxime Anton. Gomez, dum tamen sit talis, quæ de iure admittenda est pro excusatione talis delicti grauissimi homicidij, vt videtur velle Iuli. Clar. in pract. §. fi. quæst. 60. num. 22 quæ cum communia sint & cotidie per criminalistas allegata hæc sufficient, & animus non occidendi ex armis, ex loco, & causa, & alijs desumitur † & probari potest, & si erat
8 consanguineus, affinis, vel amicus, & occisor bonæ vitæ & famæ, vt per glo. in l. frater. C. ad l. Corn. de Sicar. & in dubijs cõiecturis pro reo præsumi
9 & si cõtrariæ sint hinc † inde cõiecturæ, vt per Bonifa. in peregri. legũ partitarũ, verbo, homicidium. q 5. gl. occidendi, & excusationes proponentes ponũt à nobis relati in. l. 1. glo. *O en los casos*, suprà, isto tit, & lib. & per Hippoly. in l. 1. in principio. ff. de Sicar. & aliqua ponit Didac. Perez. hic sub. l. 4. titul. 13. libro. 8. Ordi. gloss. 1. & in prosecutione huius nostræ. l. aliqua dicemus.

Ibi, *Que muera por ello*, & insuper soluet necessaria pro expiaculo animæ
11 defuncti in sepeliendo † eum & medicinas & expensas medici, & ad æsti

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. МЕЧНИКОВА

mationem operarum, quas occisus exercere potuisset si vixisset tempore naturali, & hæc incidenter petendâ sunt, vt per Iuli. Clar. in §. homicidium, num. 23.

Ibi, *Salno si matare a su enemigo conocido*, vt quia est bannitus transfuga & hostis ciuitatis, qui impunè † occidi po- 12
test, ita de hoc verba hæc intellexit Didac. Perez, hic sub. l. 4. glo. 2. tit. 13. libro. 8. Ordi. & Olanus in concor. Antino. litera. B. num. 17. & quomodo banniatur iure nostro regio attento, diximus in. l. 1. tit. 10. lib. 4. suprà, & sic est vna de defensionibus homicidæ competentibus vt excusetur ab homicidio, ex lege nostra expressa ad hoc, licet parum vel nihil prodesset inspecto iure communi, nam secũdum eius dispositionem bannitus
13 non poterat impunè † offendi, secũdum Batt. in. l. vt vim. ff. de iusti. & iur. num. 1. relatus per Iuli. Clar. in pract. §. homicidium, num. 52. vbi tamen inquit quia communiter per Italiam adsunt statuta, quod banniti possint impunè offendi, vtique stante tali statuto id poterit fieri, & in nostro regno stantibus nostra. l. & dict. l. 1. dum tamen secundum quod ibi dixi banniatur, in cuius proposito de
14 occisione † bannitorum multa dicit Iuli. Clar. ibidem num. 53. cum sequent. & in tract. de bannitis multa traduntur quæ hic non est necesse referre.

Ibi, *O de fendiendose*, vi. quæ diximus in. l. 1. verbo, *O defension*, suprà, eod. tit. vel si insidiantem eum occidit non aliter valens euitare periculum, vt per Clarum in § homicidium nu. 36.

Ibi, *O si lo hallare jaziendo con sumuger*, vide quæ diximus late in. l. 1, & sequent. titul. *De los adulterios*, supra, isto lib. & intellige secundũ quod ibidem probatur si etiam adulteram in simul occiderit, aliter enim non excusaretur maritus vt ibi, dictum remanet.

Ibi, *Do quier que le halle*, etiam in domo adulteri, vt inquit glo. *Do quier*. l. 1. tit. 17. lib. 4. fori.

Ibi, *O si lo hallare en su casa jaziendo con su hija*, vel procurando per
15 vim coire cum filia, † vt inquit text. in. l. 3. titul. 8. par. 7. & intellige de filia in ipsius patris homicidæ potestate constitũta, & in domo sua reperta & infraganti crimine, vt hac ex l. nostra clare decidũtur, nam si esset nupta soli marito licet, ex dict. l. 1. tit, *De los adulterios*, suprà, isto lib. occidere, vt ibi late dictum remanet, & nota quod lex nostra non videtur requirere omnia illa, quæ de iure requiri debebat Iuli. Clar. in dict. §. homicidium numero. 48.

Ibi, *O con su hermana*, idem disponit dict. l. 3. tit. 8. part. 7. vbi glo. inquit no tandum quod illa. l. dicit, *Por fuerça*, vt sic nisi adsit vis & violentia non
16 possit pater vel frater † occidere filiam vel sororem, ita vt & quoad. l. nostram vis etiam requiratur, vt voluit Didac. Perez, hic sub. l. 4. titulo. 13. libr. 8. Ordi. in glo. *Yaze con ella*, sed est nimia suppletio ad. l. nostrã, & miror valde quod cum Greg. ibi. l. nostram allegauerit, non considerauit legem nostram vim neque violentiam requirere, sed solum quod reperiatur
17 coiens cũ ea, ideo ego dico † quod. l. nostra procedit in suo casu scilicet, cũ reperitur quis coiens cum filia & sorore, tunc enim etiam si esset sine vi excusarẽtur pater vel frater occidentes cocũtem cum eis, quidquid aliud velint Angel. & Hippoly. Relati & secuti per gloss. illam. 1. dict. l. 3. titul. 8. part. 7. &. Didac. Perez, vbi supra, contra quos & de iure idẽerat vt apparet ex Iuli. Claro, in dict. §. homicidium, num. 48. dum ibi vim adesse non requirit, sed vbi non adessent in actu venereo,

nereo, sed in voluntate coeundi, tunc vtique requiritur, quod per vim voluerit quis coire cum illis, vt possint impunè occidi per patrẽ vel fratrem ipse vim inferẽs, & sic loquitur dict. l. 3. tit. 8. part. 7. & sic vidi iam accusatum fratrem, qui occidit quendam repertum in domo sua, qui intrauerat ad coeundum cum sorore sua, & tamen non reperit coeuntes eos, neque in actu ad coitum, sed erat ipse occultatus in domo ad hoc, & fuit accusatus frater hic & positus in maximo discrimine vitæ, sed tandem graui pœna pecuniaria & exilij fuit cõdemnatus, & secundum quod resultauerit ex processu iudex condemnabit cum casus occurrerit, & hic intellectus probatur etiam ex verbis sequẽtibus glo. sequentis, violentiam requirẽtis, cum in actu non reperiuntur coeuntes, sed raptor volebat coire cum ea, 20
vel iam coierat, vt expresse lex nostra in sequenti versic. dicit, item quia lex nostra quoad excusandum occisorẽ omnes hos casus vbi permittit posse 21
occidi, æquiparat, sed in reperto in adulterio etiam adultera volente excusatur maritus, ergo idem in sequentibus casibus, de quo tu latius cogitabis.

Ibi, *O si le hallare lleuãdo muger forçada para yazer con ella*, hic alludit legislator ad dispositionem. l. 3. tit. 8. partit. 7. in principio quoties quis in modum raptus coire vult cum rapta, hic enim 22
ex text. nostro à quocunque occidi
18 potest absque pœna † siue sit consanguineus talis mulieris siue non, cum text. noster generaliter loquatur, & consequenter hoc specialissimũ lex nostra constituit in hoc raptus crimine, nam licet de iure communi, pro speciali reputaretur, quod per parentes vel consanguineos raptæ, imò &
19 per tutores & curatores † posset sumi propria authoritate vindicta de raptore, si reperirent cum in fraganti crimine, vt est text. in. l. 1. §. ne igitur C. de raptu. virgi. nor. glo. 1. l. 3. tit. 8. part. 7. & hoc erat in detestationem tanti criminis, vt tradit Cin. ibidem, & quanuis Hippoly. ibidem, nume. 1. & sequent. conatur ostendere id non esse speciale in crimine raptus, quia conceditur etiam patri occidere filiã adulteram simul cũ adultero, attamẽ non bene sentit, quia in raptu non solum licet parentibus, sed & cõsanguineis, & tutoribus & curatoribus, quibus nõ licet in adulterio, imo in adulterio non potest occidere vnum sine alio, vt dictum est, saltim in marito, hic autem solum dicitur posse raptorem occidere, & sic maledicit Hippoly, non esse in hoc speciale, imo specialissimum quid constituitur, ex generalitate nostræ legis, vt idem sit in quocunque † extraneo homicida talis raptoris, siue rapiat eam ad coeũdum, siue coierit iam, nisi dicamus, quod cum lex nostra in præcedentibus verbis † locuta fuerit de patre fratre, vel marito, in ijs etiam verbis loquatur de consanguineis talis raptæ, vel alijs à iure ciuili permissis occidere vt sic cõcordet cũ iure communi, vt voluit intelligere Didac Perez, in dict. l. 4. tit. 13. lib. 8. Ordi. in gl. yazer con ella, & Montal. in. dict. l. 1. tit. 17. in glo. para yazer, licet generalia verba, nostræ. l. male hanc † declarationem patiantur, præsertim relata ad verbũ, *Todo hombre*. l. nostræ, ad quod refertur, & quia aliter exceptio non esset de regula, & sic pro defensione extranei alicuius raptorem talem occidẽtem, non damnificaret eum hæc generalitatis consideratio, saltim ne ordinaria pœna condemnaretur, tu latius cogitabis, & mirot de Greg. in dict. l. 3. tit. 8. part. 7. quod ad hæc non aduerterit, cum de ijs meminerit in genere, & hæc intelligit Didac. Perez

vbi

HE KOBA BIBLIOTEKA OHJ IN. I. MEHIKOBA

vbi suprà, in gloss. *Muger forçada*, pro vt intellexit Montal. in.l.1.titulo.17.libro.4.fori, in gloss. *Muger forçada*, quæ lex est eadem cum nostra, vt procedãt supra dicta, quoties hæc rapta est virgo, vel vidua, aut alia
23 mulier † honesta, nam si esset meretrix, quæ non desijt meretricari, & libidinis causa rapiatur, non li-
24 ceret occidere † raptorem sine pœna, ex Bart.l. vxor. §. final. ff. de adulter. & ex text. vbi diximus in l. 2. titulo. 13. suprà, isto libro, super verbo, *Que no sean mundanarias publicas*. licet & non deberet remanere impunitus extraordinarie saltim coiens per vim etiam cum mulie re inhonesta ac publica meretrice, cum ipsa non vellet peccare in corpus suum, & etiam si per momentum velit se abstinere à pecca to carnis non est ei vis inferenda,
25 † nec sui copiam facere tenetur, vt aduertit Didac. Perez, vbi suprà, ex Couar. libro. 3. varia. resolu. capitulo. 14. numero. 2. &. ex l. 3. ad fin. titulo. 20. partit. 7. id colligi videtur, & tenet etiã glo. fi. l. fi. tit. 19. par. 7. & Dec. in. 2. tom. de delict. libro. 8. capitulo. 7. num. 13. vbi reprobat cõmunem contrariam, & tenet Iuli. Clar. in pract. crimi. §. raptus. n. 5. etiam si in. § fornicatio. n. 2. aliud velit, & diximus etiam in dict. l. 2. titulo. 13. supra, eod. super verbo. illo, *Que no sean mundanarias*, Ibi, *O si matare ladron que hallare de noche en su casa hurtando o foradandola, o si le hallare con el hurto huyendo, y no se quisiere dar a prision, o si le hallare hurtando le lo suyo y no lo quisiere dexar*, notanda sunt verba hæc, vt intelligas. l. nostrã esse
26 dispositionem differentem † a. l. 3. versiculo, otro tal dezimos, titulo. 8. partit. 7. vel per nostram declarati, nam illa. l. 3. loquitur & procedit, quoties fur reperitur de nocte in domo alicuius absque furto, tunc enim non licet eum occidere, nisi dum dominus volens eum capere se resistit, & in hoc casu habent locum dicta ibi per glossatorem, scilicet, quod si fur cognoscitur non potest occidi, si testes adsunt, vel quando non timeretur de fuga furis, vel potest comprehendi, quia non se defendit, vel si bona possent recuperari, ita gloss. in dict. l. 3. in verbo, *Ladron*, cum gloss. sequente, & Iuli. Clar. in dict. §. homicidium, numero. 47. lex vero nostra loquitur, & procedit quoties fur reperitur furando domum, vel foramen faciendo in domo, vel fugiendo cum furto nolens se capturæ dare, vel dimittere furata tũc enim videtur posse occidi, siue cognoscatur siue nõ, vel testes habeantur vel non habeantur, † & sic am-
27 plius in hoc legem nostram quam illam. l. 3. & alias iuris ciuilis ibi per glossas illas allegatas: disponere, prout & disposuit lex. 1. titulo. 17. libr. 4. fori, vt voluit notare Montal. in. l. 11. in gloss. *E no le mate*, titu. 13. eod. libro. 4. fori, quæ lex. 11. videtur, concordare cum dict. l. 3, tit. 8 partit. 7. & similibus, & ibi Montal. allegat Salicet. dicentem quod fur nocturnus,
28 indistincte potest libere † occidi propter frequentiam actus, & quia tempus aggrauat delictum. igitur secundum hæc lex nostra differens est à dict. l. 3. & in effectu sic esse credo, & plus disposuisse, quam illam. l. 3. licet & in aliquo cum ea concorda-
28 re † reperio, hoc scilicet, modo, quod non est attendendum ex. l. nostra, quod fur potuit cognosci vel non, vel ab eo postea recuperari poterat vel non ablatũ sed solũ est cõsiderãdũ in casu. l. nostræ, quod si fur reperitur cum furto, vel minando domum, vel fugiens cum re furata, & quod noluit se capturæ subijcere, vel dimittere rem furatam, occidi potest

30 potest † quia aliter res suas ab inuasione & rapina defendere non poterat, vt inquit Couar. legem nostram allegans in Clem. si furiosus. de homicid. 3. par. §. vnic. n. 6. in prin. & Iuli. Clar. vbi suprà, dict. num. 47. versic. idem etiam est, sed si voluisset dimittere, vel tradere se capturæ domino domus eum capere volenti, vel res furatas petenti, tunc vtique non est
31 † licitum illum occidere, & ita colligitur verbis. l. nostræ, ibi, *Y no se quisiere dar a prision*. & ibi, *Y no lo quisiere dexar*, dum copulatiue lex nostra in ijs loquitur, & sic debet copulatum verificari, & in hoc differt à. l. illa. 1. tit. 17. lib. 4. fori, quæ disiunctiuè loquebatur, *O se quisiere amparar de prision*, & con
32 sequenter ex ijs lex nostra † amplius disponat, quã illa l. 3. tit. 8. part. 7. scilicet quod non liceat furem occidere ex. l. nostra, si cum furto non reperiatur in domo, vel minando domum, etiam si capturæ resistat, provt dict. l. 3. partitarum volebat, sed quod insimul quod capturæ resistat habeat iã res furatas, vel existebat capiẽdo eas, tunc enim licet eum occidere si nolit res dimittere vel capturæ se tradere, siue cognoscatur vel non, vel adsint testes aut non adsint, siue timeatur de fuga eius, siue non, & ita addatur dict. l. partitæ probanti quod si se defendit fur ne capiatur occidi possit sine pœna, addetu ex. l. nostra scilicet si in illo tempore res captas habebat, vel existebat eas capiẽdo, vel domũminãdo, vel aperiẽdo ad furandũ, secus vero si hæc non faciebat, vel aliquid eorum & poterat cognosci vel testes aderant, neque timebatur de fuga furis cum rebus furatis: nam tũc etiam si se capturæ tradere noluisset, sed fugere voluisset, non est occidendus nisi & ipse fur dominum domus occidere vellet. & se defendendo dominus furem occiderit, nã excusabitur, ratione necessariæ defensionis, & sic se compatitur lex nostra cum illa l. 3. partitarum, & miror certe quod Grego. ibi ad hæc non aduertat, neque alius nostrorum scribentium: sed potius simpliciter Greg. ibi, in glo. lo quisiesse. dixerit, adde l. 4. tit. 13. libr. 8. Ordi. quæ est nostra quæ vos notate, quia hoc est viscera legum intelligere, & explanare, & hæc omnia procedunt, cum de nocte fur reperitur in
33 domo † supradicta faciendo: sed si de die reperiretur, secus esset, nisi telo se
34 defenderet, nam tunc & diurnum † licet occidere, ex. l. 4. ff. ad. l. aquili. & ex text. in cap. 3. de homici. & consequenter iam nulla sit differentia inter diurnum & nocturnum furem, †
35 quia ambo tũc demũ occidi possunt, si capturę se non tradant, nec res furatas dimittant, sed telo se defendant, sed si non se defendãt occidi non possunt, vt aduertit glo. *Se amparasse*. in. l. 3. tit. 8. part. 7. & Coua. in clementina si furiosus. 3. parte. §. vni. num. 6. versi. quo facilius hæc quæstio, qui cum sequent. versiculis hanc materiam optime declarat, licet & in diurno amplius sit, secundum glo. illam dict. l. 3. scilicet, quod si acclamando potuit se
35 defendere à resistentia † & recuperare res furatas tenetur acclamare aliter enim illũ occidere nõ potuit, contra nocturnum vero furem non tenetur quis acclamãdo † auxilium pere
36 re, licet & in eo consulo vt etiam acclametur, nã acclamatio est signum factæ violentiæ, & cõsequenter eum occidens habebit præsumptionẽ pro se, quod fur nocturnus telo se defendere voluit, vltra quod credendum est furem nocturnũ nolle se tradere Domino domus, sed potius resistere ne capiatur, & sic occisor eius habet præsumptionem pro se, quod resistentem furem nocturnum occidit, qũia omnis delinquens conatur sem

per

HAVRON BIBLIOTEKA OHYMHIKOB

per se saluũ facere, nè capiatur: item quia credendũ est dominum domus, noluisse se ponere in periculo mortis cum tali fure nocturno, ne forte, ipse fur eũ occideret, si fortasis eum dominus capere potuisset, & fur nõ resistisset, & sic in dubio pro domino domus eum occidente præsumitur, quod eum resistentem occiderit, imo vt inquit Couar. vbi sup. vers. 6. & septimo, occiditur fur nocturnus ne dũ
38 † dominus eum vult apprehendere ab ipso occidatur, vel quia ob noctis tenebras non posset in bonum cedere conatus eum capiendi, quod non est in fure diurno, vt dictum est & sic in aliquo etiam nunc differunt nocturnus & diurnus fur in ijs.

Ibi, *O si lo matare por occasion no queriendo matarlo*, puta quia cum Dominus domus præsentiuit furem noctur num apprehendit ensem vel lãceam ante se eam deferens, & furvolens fugere sese in lãceam vel ensem immisit, vel dum fur esset in loco secreto domus, & Dominus domus in tenebris in illum locum nesciens ibi aliquem esse iactauit tabulã, vel scabellum, quibus eum occidit furem, in ijs enim & similibus casibus satis cõstat de non animo occidendi furem, & verificantur verba hæc. l. nostræ, melius quam ea verificauit Montal. super eis in dict. l. 1. tit. 17. lib. 4. fori, in verbo, *Por ocasion*.

Ibi, *O si lo matare a coriendo a su señor que lo vea matar*, tenetur enim vassal-
39 lus † adiuuare Dominum periclitantem, secundum quod diximus in. l. 1. tit. 4. suprà lib. 6. numer. 35. cum. 4. sequẽt. & cum ad id teneatur nimirum si pugnantem cum Domino occiderit excusetur, ab homicidio, imo & non solum vassallus verum & famulus conductus siue adscriptitius excusatur ab homicidio si offendentem
40 dominum suum occiderit, tenentur enim armis & clamore Dominum adiuuare quando possunt sine sui corporis periculo, licet serui teneantur
41 mori, † vt. l. cum Dominus. ff. ad Sillania, not. Mont. in propos. in dict. l. 1. tit. 17. lib. 4. fori gl. *Acorriendo*, & tex. in sæpe dict. l. 3. col. 2. tit. 8. part. 7. versi. *Otro si dezimos*, & melior text. in. l. fin. eod. tit, & part.

Ibi, *Apadre*, adeo vt teneretur filius † si patrem non defendat, vt. l. vtrũ
42 ff. de rebus dubijs, & in auth. vt cum de appellatione cognoscitur. §. illud quoque. notat Montal. vbi supra, in gloss. *O a padre*.

43 Ibi, *o ahijo* reciproca enim est † defensio patris à filio & filij à patre. nam est filius pars viscerũ patris, & ita sicut se ipsũ tenetur quilibet corũ aliũ defẽdere, siue sit filius legitimus siue non vt per Montal. ibi in glo. *O a hijo*,

Ibi, *O a otro hombre que dene vengar por linage*, generale enim est quod
44 quis potest propulsare † iniuriam sibi siue suis illatam. l. 1. §. item diuus. ff. de sicar. & ibi per Iacob. de Arena. nam cum datur actio ciuilis multo magis defensio, argumẽto. l. 1. §. quod ait. ff. de superficie. carnẽ enim suam nemo vnquam odio habuit. l. facit. ff. de iniuri. l. hæres meus. §. fin. ff. de cond. & demonst. & iniuria facta
45 alicui totam † eius gentem allidit, vt. l. lex Cornelia ff. de iniur. vbi not. Cin. in. l. raptores. C. de Epis. & cleri. & diximus late in nostro tract. de docurio. vocato, Curia Pisana lib. 4. ca. 4. num. 10. vbi vsque ad quotum gradum hoc extendatur, & per Becium, cons. 85. nume. 13. & not. in prepositum Montal. in dict. l. 1. glo. por linage, tit. 17. lib. 4. fori, vbi idem dicit de
46 marito & vxore † & bene, quia vna caro sunt, & vnum corpus censentur. 36. quæst. 2. cap. ad monere. l. 3. ff. de liber. cau. an autem concubina Amasium, vel sponsus sponsam, vel

47 socius socium † vi, Bald. in. l. recte, C. vnde vi. vbi alia dicit, imo & amicum, & extraneum quemlibet potest
48 quilibet † ab iniuria defendere, ex. l. deuotum. C. de metatis lib. 12. capit. olim. de rest. spolia optime Couar. in dict. clement. si furiosus. 3. par. §. vni. num. 4 in fin. cum sequent. Montal. in. d. l. 1. gloss. fi. tit 17. lib. 4. fori.

Ibi, *O si lo matare en otra manera si pueda mostrar que lo mato con derecho* vt in iudice iustitiam exequente debite cap. miles. 33. quæst. 5. & cap. qui malos, sic exemplificat Montal. dict. l. 1. titu. 17. gloss fin. lib. 4. fori & hæc pro hac l. sufficiant.

SVMMARIA.

V*Vlnerans aliquem cum sagita etiam si non moriatur puniendus est morte. n. 1. nisi casu occidisset vt ibi, & num. 2.*

Lex Quinta.

Summarium.

Occidens vel vulnerans aliquem cum sagita quamuis vulneratus non decedat ex vulnere vltra alias pœnas à iure statutas puniendus est medietate bonorum cameræ Regis applicandorum.

IBI, *Aunque el ferido no muera*, & hoc quoad pœnam amissionis medietatis bonorũ, intelligitur, pro vt lex ista loquitur, sed quoad mortem si non
1 moritur neque vulnus † esset mortale, puniretur arbitrarie, secundum quod diximus in. l. 2. suprà, isto titu. & lib. procedit tamen lex nostra si occidat talis dolose id facit, secus vero si casu, puta si quis emisit sagitam ad occidendum ceruum, & hominem occiderit, in medio existentem & occultum cum arboribus, vel putans cõtra ceruum emittere erat homo inter arbores se mouens non tenebitur pœna mortis, neque amissionis medietatis bonorum, sed tantum tenebitur de culpa minime tamen de dolo, atque ideo arbitrio † iudicis puni
2 endus est, ex Cœpola, consi. 33. Decio consi. 6. Soci. consi. 16. vol. 1. & in praxi obtinuisse asseuerat Hippoly. in l. 1. & l. diuus. ff. de Sicar. quo in loco extra ordinem ad exilium profitetur condemnasse, & facit. l. 4. &. 5. titu. 8. pa. 7. & vi. optimũ cõsilũ, Soci. Iunio, 58. volumine. 1. quod allegat Coua. in Clementina si furiosus. 2. parte. §. 4. versiculo, quarto infertur, foli. 61. columna. 1.

SVMMARIA.

F*Vrta in itineribus facta cum homicidio solent perpetrari, num. 1.*

Fur itinerum pro primo furto nõ suspenditur nisi adsit homicidium, num. 2. & 4.

L. 18. tit. 4. par. 7. intelligitur & declaratur in num. 3.

Fures itinerum potest quilibet occidere. n. 5.

Lex sexta.

Summarium.

Occidens vel vulnerans alios in itinere causa derobandi qualiter puniatur, declarat lex nostra.

IBI, *Robando le en el camino*, & hic talis famosus latro vocatur, vt in plurimũ enim ista talia furta † perpetrã
1 tur cum homicidio, vel causam eius præbent, vt in. l. capitalium. §. famosos, de pœnis, in quibus etiam non sufficit primum furtum vt, suspendatur, nisi † adsit homicidium, secũdum
2 Ant. Gom. tomo. 3. varia. cap. 5. nu. 10. de quo

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. Мечникова

de quo & alibi in hoc lib. diximus, &
l. 18. tit. 14. part. 7. intelligitur quan-
3 do † bis vel sæpius fuit furtum com-
missum in itinere, vt ibi aduertit glo.
tuuiesse, sed si homicidium adesset
vel vulnus tunc vtique etiam pro pri-
mo fur suspenderetur, † potestque
4 quilibet hos latrones occidere ex
text. in l. i. & 2. C. quando licet. vni si
ne iudi. se vindi. glo. in capit. cum ho
mo. 23. quæst. 2. & in l. si vt allegas. C.
ad. l. Corne. de sicar, neque expectan
dum est in ijs latronibus (prout in
simplici fure) quod se telo † defen
5 dat, si loca insidiosa & latrocinij ob si
deat, quia præstat occurrere in tem
pore, quam post exitum vindicare, vt
in dict. l. 1. notat Decia. 2. tom. de deli
ctis lib. 9. cap. 29. num. 9. vbi per illud
capitulum plura contra hos latrones
itinerum quos derobatores dicit, &
in suis titulis nos aliqua diximus, sci
licet, in l. 7. & 8. tit. 11. & in l. 1. tit. 12.
supra, isto lib.

Ibi, *Allende de la pena corporal*, quæ sit
hæc diximus in l. 1. tit. 12. supra, isto
lib. ad quam l. subscriptio marginalis
nostræ l. se refert.

Ibi, *Decien marauedis arriba*, & vs-
que ad centum non tapetinos seruabi-
tur dispositio dict. l. 1. tit. 12. supra, isto
lib. ab inde vero lex nostra, & nisi sic
eas intelligas contrariari se in vicem
videntur, & hoc cum per iudices ordi
narios proceditur locum habet: sed si
per iudices fraternitatis seruatur. l. 3.
tit. 13. supra, isto lib.

SVMMARIA

PRoditio aliquãdo pro aleuosia sumitur impropriè tamen, num. 1.

Condemnatus ad mortem pro quolibet casu non potest curiam Regis adire, num. 2.

Lex septima.

Summarium.

Pœna occidentis alium aleuosè & sub insidijs, treuga iam concessa declara-
tur in l. nostra.

HIBI, *A traycion*, impropriè hic ponitur, nam pro aleuosia † sumitur, quæ fit in alios
1 quam Regem vel regias per
sonas, vel illos cum quibus proditio
proprie committitur, & quod pro
aleuosia hic capiatur patet, tum ex re
missionibus positis in fin. titu. 18. supra
isto lib, vbi lex nostra allegatur, & per
nomen aleuosia loquitur, tum etiam
quia lex ad particulares personas se
refert quibus concessa est treuga vel
salua guardia, quæ per Regem conce
ditur, & sic non de se loquitur Rex,
sed de illis, quibus eam concedit, &
consequenter remanet clarum ver-
bum hoc traicion, de aleuosia intel
ligi, quæ in particulares personas cõ-
mittitur, non vero de proditione pro
pria, quæ in Regem committitur.

Ibi, *Dada y otorgada tregua y seguro*, de
quo diximus in l. 1. tit. 9. supra, isto lib.
& tradit, Auend. cap. 11. præto. libr. 1.
& adsunt leges. 40. 41. 43. 44. & 45. &
46. styli. quas allegauit Montal. adi-
tio. in fin. l. 1. & principio. 2. titulo. 17
lib. 4. fori.

Idi, *O en otro qualquier caso por que deua ser condenado a muerte si despues que fuere condenado entrare en nuestra corte* hic ha-
bes text. probantem, quod condem-
2 natus ad mortem † pro quolibet ca
su non potest introire Regis curiam
etiam si in condemnatione id non di
catur sub nostri text. pœna, & est no
tanda lex, quia multi eam ignorant
& fateor me aliquando eam ignorasse,
& allegat eam gloss. 1. l. 27. titul. 9
part.

p. 2. vbi an curia dicatur esse per quin
que leucas, de quo diximus in l. 1. su-
pra isto lib.

SVMMARIA.

HOminis verbo mulier continetur si vtra
que est materia apta, nu. 1.

Homicida est occidens se ipsum. nu. 2.

Corpus occidentis se ipsum postquam mortuũ est an puniatur, nu. 3. & 4.

*Bona occidentis se ipsum an & quando confi
scanda vel hæredibus relinquenda. nu. 5.
vsque ad. 17. vbi limitatur hoc num. 23.
& 24.* 2

Mortuus repertus in puteo vel suspensus an præsumatur cecidisse vel ab alio suspẽsum num. 18. & num. 19. an sepulturæ tradatur, & nu. 20. an in flumen proijciatur.

Bona occidentes se ipsum in terris dominorum non ipsis, sed fisco Regio applicãtur, nu. 21.

Hæredes an possint probare innocentiam illius, qui repertus est suspensus. nu. 22.

Vulnerans se ipsum arbitrariè punitur, nu. 25. & nu. 26. quid de castrante se.

Lex Octaua.

Summarium.

Occidens semetipsum qua pœna punia
tur, continetur in præsenti.

HIBI, *Todo hombre, o muger*, cur appositum sit verbum, *Mu
ger*, cum sub verbo, *hombre*, mulier etiam comprehen
datur, ex l. hominis appellatione. 152. ff. de verbo. signi. vbi Rebuf. ex hoc multa infert. dubitabile est, sed tollitur dubium si dixeris, cum Rebuf. ibi pag. 747. versic. secũdo vitiatur, quod tunc cõprehenditur mulier sub ver-
bo, homo, cum materia super qua in
terponitur ita adaptatur † mulieri si-
1 cut viro, nõ vero si aliud sit, sed in præ
senti materia videbatur non ita mu-
lieres solere vitium hoc & delictũ in-
currere sicut homines, tum quia de
biles sunt, & parui animi, tum etiam
quia mortis formidolosæ & amant
multum viuere, ideò lex nostra vtri
que nomen expressit, *Hombre o muger*,
vel quia legislator sic voluit.

Ibi, *Que se matare asimismo*, Quòd vi-
detur contra ius naturale, quo atten
to omnis homo vitã longam desido
rat & mortem odit, & quia si non li-
cet priuata potestate hominem occi
dere sub homicidij pœna, profecto
2 qui se ipsum occidit, homicida est, †
vt inquit August. 1. de ciuitate Dei, &
refertur in cap. si non licet. 23. q. 5. tra
dit optime Sotus de iust. & iur. lib. 5.
q. 1. artic. 5. per totum, & per Couar.
remissiones allegantem in Clemen.
si furiosus. 1. par. in initio, nu. 6. versi.
potissimum quod nulla ex causa, &
per totum titul ff. & C. de ijs qui sibi
mort. consciue. improbatum est occi
dere semetipsum, & in l. 24 tit. 1. & in
l. 1. & 2. titu. 27. par. 7 & vltra scriben
tes ibi tradunt Ant. Gom tomo. 3. Va
riar. capit. 3. num. 13. & Iul. Clar. lib. 5.
pract. crimin. quæst. 68. nu. 37. & Pla-
ça de delictis. capit. 23. per totum, &
Decian. tom. 2. de delictis lib. 9. cap. 4.
de pœnis sibi manus inferentis, &
Auend. in Dictionario, verbo, *Desespe
rado*, & Didac. Perez, in l. 9. titul. 13. &
l. 19. titu. fin. lib. 8. Ordinament.

Ibi, *Pierda todos sus bienes, y sean para nuestra camara, no teniendo herederos descendientes*, de iure cõmuni quãdo quis
se ipsum interficit tædio vitæ vel ex
impatiẽtia vel dolore vel quauis alia
causa non punitur cadauer aliqua pe
na sensitiua, vel afflictiua corpori cũ
in eo non possit cadere, licet de con
3 suetudine cõtrariũ fieri asserit † Ant.
Go. de delict. c. 1. nu. 80. & c. 3. nu. 13.
quem tamen ego intelligo esse ve-
rum quoties dum captus erat in car-
cere pro delicto pœnã mortis meritc
4 se occidit, † tũc enim suspenditur, vt
videatur in eius corpus inanimatũ,
pœnam delicti esse executam, non
vero aliàs, vt optimè referens casum

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

memorandum inquit Decia. dict. lib. 9. cap. 4. num. fin. sed vt cunque sit in dictis casibus nullã corpus illud sentit pœnam, quia est sine anima, neque itidem in eisdem casibus habebit locum pœna cõfiscationis bonorum nec partis eorum, sed habebit hæredes † ex testamento & abintestato: si vero quis commisit aliquod delictum ex quo veniebat imponẽda pœna mortis & confiscationis bonorum & postquã reus in eo fuerit deprehẽsus vel accusatus & metu pœnæ futuræ se interficiat, habetur pro cõfesso & bona eius cõfiscantur, † ac si per sententiã diffinitiuã fuerit cõdemnatus si tamen antea quam accusetur vel in crimine deprehẽdatur se interficiat non habetur pro confesso, nec incurrit pœnam confiscationis bonorum. Item etiam si delictũ erat tale ex quo non veniebant bona cõfiscãda, tunc non habetur pro confesso nec bona eius confiscantur † quocunq; tẽpore se interficiat, ita probant text. in. l. 3. §. si quis autẽ. ff. de bonis eorum qui ante sent. tex. in. l. si quis filio exhæredato. §. eius. ff. de iniust. rupt. tex. in. l. eius militis. ff. de mili. testa. tex. in. l. 1. &. 2. C. de bon. eorũ qui sibi mor. consci. l. penul. C. si reus vel accusa. mor. fue. secundum. l. 24. tit. 1. & l. 1. & 2. titu. 17. par. 7. notant ibi DD. & allegati, supra in glos. præcedente, maxime, Ant. Go. nu. 13. sed tota difficultas extabat, quid si iste descendentes haberet an bona eius † cõfiscanda forent, & dubium faciebat tex. in authen. vt nulli iudi. §. fi. à quo desumpta est authen. bona damnatorum. C. de bonis prof. cuius virtute bona, quæ alias fisco publicabãtur, reseruãtur suis agnatis, non autem fisco, not. gloss. 1. §. 1. de iure fisci, Bar. in. l. 1. in fin de bon. dãn. communem testatur Deci. dict. lib. 9. de delictis. cap. 4. num. 4. & ex. l. 5. titul. 31. partit. 7. de qua diximus in. l. 3. num. 17. cum seq. tit. 4. lib. 5. supra semper bona reseruabãtur filijs descẽdentibus vel ascendentibus delinquẽtis, nisi pro crimine proditionis, vel in alijs † casibus expresse per leges partitarum aliud decidentibus, ergo & in hoc casu idem erat dicendum, prout per legem nostrã expresse decidit quoad descendentes delinquentis. Sed quia nihil in iure † sine controuersia est decisum, DD. nostri præsertim Ant. Go. dict. nu. 13. & Auend. in dict dictionario, & Gregor. Lopez, in dictis legibus partitarum de nostra materia tractantibus, & Didac. Per. & Plaça, vbi suprà, & præsertim & nouissime Ioan. Gracia in suis regulis & falle. reg. 55. n. 8. & 9. dubitabãt an lex nostra procedere posset, quę erat. l. 9. ti. 13. li. 8. Ord. stãte. l. 19. ti. fi. li. 8. Ord. nihil descẽdentibus applicãs bonorũ occidentis se ipsum, sed totũ fisco Regio, itidem & ipse Gracia. ibidem considerabat. l. 8. titu. 1. lib. 1. supra huius Recopil. quæ est. l. 5. & non. 8. probãs quod si quis cum potest moritur sine cõfessione dimidia pars bonorũ eius fisco applicatur, & sic ipse ibidem tenet quod ex hac dict. l. 5. hodie tenendum est omnino quod siue occidens se ipsum filios vel descendentes habeat siue non semper dimidia pars † bonorum eius applicatur fisco, quia potuit confiteri & noluit. Et sic quo ad hoc lex nostra corrigatur per illã, ego tamẽ si licet inter tot grauesque Patres proferre iudicium, teneo † primo quod per illam. l. 5. tit. 1. lib. 1. supra non corrigitur lex nostra, neque in eius materia est intelligenda, quia cũ illa generaliter loquatur non censetur casum specialem nostræ. l. comprehẽdere neque in eo loqui. & hoc sine dubio reputo & consequẽter lex nostra in suo esse remanet. Secundo dico quod cum illa. l. 19. titu. fin. lib. 8. Ordinament. nouu sit inserta in nostra Recopilatione, sed tãtum nostra quę erat. 9. d. tit. 13. lib. 8. Ordi. ad nostram in hac materia debet haberi † respectus. Tertio dico quod ex. l. nostra speciale constituitur delictum illius, qui sibi mortẽ conscisciuit, non vero in consequẽtiam delicti alterius ab eo commissi cuius tædio se ipsum occidit, id que apparet quandoquidem lex nostra ad nihil aliud venit nisi ad ostendendum, quam pœnam incurrat interimens semetipsum naturaliterne vero ciuiliter. Quarto supradictis attentis teneo cum Ant. Gom. d. cap. 3. n. 13. cũ quo contra Auend. & Greg. Lopez, voluit tenere Ioan. Gracian. vbi suprà, licet post recedat in aliquo ab eo, teneo inquã quod ex. l. nostra occidens semetipsum siue tędio vitę siue metu criminis vel ex alia quacunque causa incurrit priuationẽ bonorũ † fisco applicandorum si descendẽtes hæredes non habeat, nam cũ lex nostra sit nonior seruãda est tũ etiam quia in dinstictè loquitur, tum itidem quia cum generalis sit in omnem casum, siue tædio vitæ, siue metu pœnæ, vel ex alia causa se occidat, descendẽtibus hæredibus habẽtibus illis reseruat bona & non fisco, quod aliter distinguebatur per. d. l. 24. tit. 1. par. 7. & licet de hoc dubius extiterit Grego. in dict. 2. tit. 17. par. 7. & originale nostræ. l. dicebat videndũ, vt voluntas legislatoris decerpi possit, tamen cum non habeamus illud, supradictis attẽtis sub saniori cõsilio, cui in omnibus me submitto, ita videbatur mihi tenendum. Ignoro tamen an in practica receptum sit, vel recipietur in posterum, sed si legem nostram admittimus, prout admittitur cotidie, si adsint descendentes occidẽtis se ipsum ex quacunque causa bona eius capiunt, & non fiscus, cur quoad hoc decemus corrigere leges antiquas & nõ quoad omnia in ea contenta præsertim cũ ex pragmatica inserta in principio huius nostræ Recopi. & in. l. 3. tit. 1. lib. 2. sup. iubeatur lites & iurgia determinãda per ius nostrum Regiũ, & sic per leges partitarũ, in eo quod non essent contrariæ legibus nostræ Recop. sed dum contrarię sunt, omnino leges huius recopilationis obseruari ibidem iubetur, & non aliæ, ergo vera est nostra conclusio & doctrina, & sic vltra Ant. Go. vbi sup. d. n. 13. legem nostrã esse correctoriam † testatur Olanus in Concordia antino. in legibus partitarũ correctis in partit. 7. nu. 125. & Villalo. in antino. iuris ciuilis & Regij litera. O. nu. 8. etiam si Did. Per. vbi sup. aliud velit, & Greg. in. d. l. 2. indecisum reliquerit, & Plaça de delictis. c. 13. n. 9. dubius extiterit, qui tandem in fine numeri. 9. tenet quod si descendẽtes occidens se ipsum non reliquit tunc ad fiscũ † bona eius perueniunt, ex quacunque causa bona confiscanda sint, quod si hoc fatetur Plaça ibi, in correctionẽ dictorum iurium, cur aliud vult constituere si descendentes reliquit: crederem tamen esse verum & tenendũ quod quo ad alia, quam quoad confiscationem bonorum de qua loquitur nostra. l. seruabũtur iura ciuilia & partitarum, prout quoad validitatem testamenti & similia, cum correctio. l. nostræ vltra in eis contenta non est intelligenda: fallit tamen nostra conclusio si quis furoris morbo laborans se occidit, † nam tunc nulla bonorum confiscatio adest etiam si descendentes non habeat, ex text. celebri. l. fin. versiculo, si quis autem, ff. de bonis eorum qui sibi mort. consci. & l. 1. eiusdem tituli, & l. 2. C. qui testam. face. poss. l. 24. titulo. 1. partit. 7. & l. 1. titulo. 27. partita septima, & in. l. si quis filio exhæredato. §. eius qui. ff. de iniusto rup. cui sententiæ accedit licet inuitus Decius,

Azeuedo super. 8.

Yy 2 consi,

HA SIDO BIBLIOTECA OHY - M.I.U. MIEMBRO DE

consi. 438. teste Plaça, vbi suprà num. 10. vbi ex Salice. in d. l. 1. C. de bonis eorũ, inquit, quod in hoc dubio si pro furoris morbo laborante aliquid allegetur, tunc iudex pronunciabit an morbo furoris laboret necne. 18 Et an mortuus † repertus in puteo vel si alibi suspensus apparet censendũ sit cecidisse vel se ibidẽ proiecisse, vi. Plaçã vbi suprà, num. 15. & Soci. Iuni. consi. 51. vol. 1. & Did. Perez, l. 9. tit. 13. lib. 8. Ordin. glos. 2. & Iuli. Clar. in dict. quæst. 68. nu. 37. quod est optimum an tradẽdus sit sepulturæ eccle 19 siasticæ † necne, cum occidenti se ipsum regulariter denegetur, vt ibi per Plaçam, num. 14. & in lumen in Hispa 20 nia † projicitur se ipsum occidens: nã cum iniuriam faciat Reipub. ab eius territorio arcendus est secundum Didac. Per. dict. l. 9. glo. 2. tit. 13. lib. 8. Ordin. vbi hoc intelligit quãdo ecclesiæ cõstat se ipsum occidisse, notandũq; est quod condẽnationes vassallorum 21 † degenrium in terris nõ regijs se ipsos occidẽtium fisco regio nõ vero ipsorum Dominorum sunt applicandæ vt per Plaçã, ibi, nu. 12. notabis etiam quod in casu in quo processus pro delicto fuit factus contra se ipsum occidentem tædio delicti cõmissi sit prosequendus eo mortuo, possunt hæ 22 redes probare † innocentiam suam delicti illius, secũdum Ant. Go. dict. c. 3. num. 13. versic. vnum tamen. Vltimo aduerto multum ad verba nostri text. dum dicit, *Non teniendo herederos descendientes*, ad duo, primo quod etiam si ascendentes habeat, vel alios consan 23 guineos careat tamen † descendẽtibus fisco bona applicantur: secundo quod non sufficit quod relinquat descendentes talis occisor sui ipsius, ni 24 si & ij sint hæredes eius, † & eius hæreditarem a lierint, cum lex nostra copulatiue loquatur, *Erederos de cendientes*, & sic non vnum sine alio, quæ omnia notãda sunt & sublimiori ingenio quam meo ruminanda, & esset bonũ si lege Regia hæ contentiones sedarẽtur, & quid si solũ se vulnerauit dic 25 quod extraordinarie † punitur, vt per glo. Le mato. d. l. 24. tit. 1. p. 7. & Ant. Go. d. c. 3. n. 14. & Iuli. Clar. in. d. §. fin. quæst. 68. n. 38. cõtra Plaçã, ibi allega 26 tum, & quid de castrante se, † vide per Plaçam vbi supra, cap. 24. per totum.

SVMMARIA.

OFficium, De aposentador del Rey, *officium nobile est, nu. 1.*

Manus amputatio imponitur offendẽti aliũ incuria Regis vel venientem ad eã, n. 2.

Lex Nona.

Summarium.

Vulnerans vel occidens legatos Regis missos per eum ad hospitium ei præparãdum, qualiter puniatur declarat lex nostra.

1 IBI, *Al nõo aposentador*, cuius officium nobile † est, & laudat à. l. 15. tit. 9. p. 2. & vide Didac. Perez, l. 55. titul. 19. lib. 8. Ordinament.

Ibi, *Que le corten la mano*, eadem pœna imponitur offendenti alium in cu 2 ria Regis, vel venientes † ad curiam, ex l. 3. & 4. tit. 16. part. 2. & sic etiã vulnerantem hospitatorem Regis, vel morte, si occidit illum, & in amissione medietatis bonorum, nam & Regi ipsi tunc fit iniuria, vt dixi in lib. 4. Curiæ Pisanę, cap. 4. nu. 8. & dicitur in l. 1. tit. 16. partit. 2. cũ quis occidit eius officiales, Plaça de delictis. c. 23. nu. fi.

SVMMARIA.

PRoditori regis eũ occidẽti vilissima pœna mortis imponitur & domus ei⁹ desolatur nu. 1, & infamis est & eius descẽdẽtes & familia, nu. 2. & licet non egrediatur ne dote habeatur ad multa eius consideratio, numer. 3.

Proditio differt ab aleuosia, num. 4.

Proditor furca suspenditur. num. 5. & num. 5. & num. 8. & num. 9. aliis ribus furcis suspenduntur.

Pestis nulla est peior ad nocendum quã familiaris inimicus. num. 6.

Proditoris iacula crudelia sunt, & mortifera. num. 7.

Proditori danda non est militia, sed potius ea exantorandus. num. 10

Proditionem & aleuosiam committit alium veneno occidens. num. 11

Prodi

Lex Decima.

Summarium.

Occidens suum proditorie vel aleuose pœna declaratur in præsenti.

1 IBI, *Todo hombre*, intellige siue masculus, siue fœmina, nobilis vel ignobilis, nam per proditionem & aleuosiam perditur nobilitas, vt diximus in l. 4. nu. 37. tit. 2. lib. 8. suprà & tenet in propositum Plaça de delictis. cap. 25. nu. 9. & sic proditori Regis eius occidenti pœna vilissima imponi debet, & 1 domus † eius desolari bonaq; publicari, vt apparet ex l. 6. tit. 15. p. 2. vbi & idem si Regẽ percusserit etiam si non moriatur Rex, licet tunc vt ibi dicitur, domus eius non desolatur, & sic mis remanet ipse, proditor & tota eius 2 familia & descẽdentia, † nã licet non egrederetur nepotes infamia haec, tamen habetur considerationi † vt ibi inquit glos. *Etodo su linaje*. vt repellatur a dignitatum obtentione.

Ibi, *A traycion o aleue*, ex ijs verbis & seq. colliges clare differre proditionẽ ab aleuosia, † nã proditio fit cõtra re 4 gẽ, *Aleuosia contra particulares personas*, vt l. 1. tit. *De las traycones*. p. 7. & diximus in tit. *De las traycones*, sup. isto lib.

Ibi, *Atraziõlo, y enforcandolo*, regulariter enim huius criminis reus furca suspenditur, † sicuti author est Bar. in. l. 5 desertorẽ. §. 1. ff. de reml. & sequitur Azeuedo super. 8. eũ plures relati per Plaçã de delict. c. 1. n. 5. & omniũ diligẽtissime Matth. Afflict. in cõst. Sicil. incip. terminũ vitæ, notabi. 7. & iã ex l. nostra id determinatur, vt & per Ant. Go. eam allegãtẽ to. 3. c. 3. n. 5. vers. dubiũ tamẽ est, vbi cõsiderat huius delicti qualitates illud aggrauantes, & sufficit illud Boeci per dictos DD. relatũ, & maximè per Ant. Go. in illo. n. 5. & Plaçã. nu. 5. quod nulla est efficacior pestis ad no 6 cendũ quã familiaris † inimicus, & optima. l. 5. titu. 9. p. 2. & quod crudelia 7 sunt iacula † & mortifera proditoris, & vide optimã. l. 1. tit. 28. p. 2. iubentẽ quod proditor trahatur per terrã ignominiose & scindatur in partes, & vide etiã. l. 14. titu. 21. eod. p. 2. volẽtem quod & adhuc tũc nobilis miles nõ debeat vili morte puniri, *Aun como raſtrandole o enforcandole, mas honle de deſcabeçar por derecho, o matalle de ſambre*. Imo & probat ibi lex ista, quod nõ debet torqueri, & itidem in. d. l. 2. tit. 28. col. pen. in prin. dicitur quòd nobilis decolletur, sed vtcunq; sit lex nostra 1 8 † seruabitur, nã nobiles deliquẽtes in 9 crimine proditionis aliorib⁹ † furcis suspendãtur, secundũ Bal. c. cum quidam. de iure iur. refert glos. *Aleue.* in dd. vv. & tuste, nam ij maiorẽ fidelitatẽ seruare tenentur, & sic proditori dã 2 da nõ est militia, sed imo podius ex † exantoratus, vt in. l. 12. & ibi glo. tit. 27. p. 2. traditione & aleuosiam etiam 11 committit aliũ veneno † occidens, & ut latius & ubi relati in remissionibus positis ad finem tituli, *De las traycones*, supra isto lib. & per Ant. Gom. to. mo. 3. cap. 5. num. 7. cum sequẽtib. & proditores & aleuosi ab Ecclesia extrahuntur, vt dixi in. l. 3. tit. 2. lib. 1. supra. & ibi etiam dicũ est, vbi & an occidens inimicum aleuose puniatur aleuosiæ pœna, & in hoc titulo etiam diximus, ibi videbitur ne bis idem re petamus.

HAVROBA BIBLIOTEKA OHY im. I.I. MECHNIKOVA

SVMMARIA.

DOmus Dominus tenetur reddere rationem de reperto mortuo in domo illa, num. 1.

Mortui in domo Titij vel inxta eius domũ vel instrata an teneatur Dominus domus reddere rationem, num. 2.

Index tenetur inquirere quis alium occiderit, nè Dñs domus puniatur. n. 3. & n. 4. quomodo id verificari poterit per iudicẽ.

Innocẽte condemnato si post apparet de delinquente ad decapitabitur, num. 5.

Lex Vndecima.

Summarium.

Domus seu habitator domi tenetur reddere authorẽ criminis, si homo in eadẽ domo reperiatur mortuus, & teneatur iuridice se exonerare, aliter enim homicidij præsumptio est cõtra eum.

EBI, *El morador de la casa*, con. l. 3. titul. 17. libr. 4 fori, præsumptio enim est cõtra dominũ domus † vel contra vicinos, secundum Bar. l. 1. ff. de edict. curruli. & text. in l. 1. ff. de offic. præf. vigi. & in l. cum merces. §. 1. ff. locati. & Angel. de Malesi. & eius additio, in parte, *Fama publica*, num. 53. vbi nu. 51. & 52. qñid in mortuo iuxta † domum Titij vel instrata, & Auenda. succinctè in cap. §. prætor. num. 6. lib. 2. & Paris. de Puteo, de Syndi. in verbo, tortura. cap. 3. num. 14. 24. & 29. & verbo, tortus. cap. 1. num. 48. & Grammatic. in voto. 23. in principio, vbi allegat Ioa. And. in cap. significasti, de homici. & Calcane. consi. 60. incipien. ventura & fratres & catho. inter consilia Calcane. consi. 63. Din. l. 1. §. si quis in villa ff. ad Syllania. vbi inquiũt quod præsumitur mortuus à Domino domus vel à Domina si ipse Dominus erat tunc absens. inquit tamen l. 102. styli, quod iudex omnino proposse tenetur inquirere † si alius eum occidit nè Innocens Dominus puniatur. & itidem scire an hic Dñs domus sit solitus simi lia facere vel non, vt inquit Hip. in pract. §. diligẽter. n. 107. & 108. & itidẽ Dñs probare debet suã bonam famã, vel amicitiã, cum illo homine, vel q occisus † habebat inimicos, qui potuerunt eum occidere in parte illa, absq; eo quod ipse Dñs domus sciret, quia domus erat magna vel in parte vbi faciliter eo nesciente potuit accidere: vt sic excusetur omni posse, aliter enim tenebitur de homicidio, licet ex qualibet causa excusatione nõ tam vrgente cum à pœna mortis excusarem, cũ quælibet causa excuset, & expręsumptionibus etiam violẽtissimis non est quis ordinaria pœna puniendus, ex dicto cotidiano Innocen. in c. quia verisimile, de præsump. quæ omnia bonus iudex cõsiderabit & inquiret nè Innocentẽ forsan cõdemnet, sed an si appareat post de delinquẽte, condẽnato & mortuo iã Dño domus, an debeat † apparẽs decapitari, Bal. in 2. C. qui. res iud. non, no. inquit quod sic, Monta. in l. 3. tit. 17. lib. 4 fori, & alibi remanet dictũ per nos.

SVMMARIA.

EX nostra quomodo intelligẽda sit, n. 1.

Ludentes si se inuicem impellant & vnus cadẽs sũper alio tertio eũ occidat ad quid teneburtur. nu. 2.

Ludens si iocose alium occidit puniri adhuc debet, num. 3.

Occidens alium occasionaliter transeuntem ad quid tenetur, numero. 4.

Percutere volẽs Titiũ laicũ si percussit Caiũ clericum ad quid tenetur, num. 5.

Aggressor quis dicatur, num. 6.

Aggressori imputatur malum ex conflictu inter duos inito, nu. 7. nisi vt 8.

Distingui debet in delictis quis insultauerit alium. num. 8.

Ius homicidij & calumniæ non sunt propriè pœnæ, num. 10. nam propriè illa est pœna, quæ imponitur pro crimine, nu. 11.

Calumnia verè probari n. potest cum in animo

mo consistat, sed ex coniecturis. nu. 12.

Homecilli pœna quæ hodie sit, nu. 13.

Aggressionis vel violẽtiæ author capite punitur, num. 14.

Lex nostra stare non posset nisi, cum distinctione ãdetur opera rei licitæ, nu. 15. vel non vt num. 16. & an debeat esse rixa ordinata ad casum, num. 17. & 18.

Occidens alium occasionaliter debet iurare fuisse præter intentionem, num. 19.

Lex Duocima.

Summarium.

Si ex rixa inter duos orta vnus eorũ alterum tertium occiderit ad quid tenentur rixantes declarat lex nostra.

EBI, *Pelearen y el vno quisiere herir al otro*, nota verbũ, *Pelearen*, iũcto illo verbo. *quisiere herir*, vt intelligas quod videtur, quòd lex nostra loquitur quoties isti sic rixantes dolo & malitia † se occidere aut vulnerare volunt, secus vero si dũ iocose luderẽt vnus impellit alium & impulsus cecidit super alio tertio & occidit eum, nam tunc non tenetur de occiso † & homicidio, sed de culpa, ex text. in l. scientiã. §. qui eũ aliter. ff. ad l. Aquili. l. 6. tit. 15. p. 7. vbi glo. 1. inquit, quod licet sit permissum occidere aggressorẽ non tamen mediatorẽ. Sed verius est quod in vtroque casu loquitur lex nostra, scilicet, siue iocose † ludendo id occidat siue dolo se rixando, quia negari nõ potest, quin hic quoad tertiũ illũ dolũ non habuerit culpã tamẽ potuit habere in nõ prẽuidẽdo, vel in dando operã rei illicitæ, & sic licet ex homicidio nõ puniatur, quia deficit dolus, qui requiritur vt de homicidio quis teneatur, tenetur tamen de culpa ex dictis iuribus, & tunc legis nostræ pœna punientur rixantes ij,

Ibi, *Y por ocasion matare a otro*, puta Azeuedo super. 8. transeuntem vel mediatorem, tunc enim secundũ quod plus vel minus prẽuidisse cõpertum fuerit tenebitur de culpa nã vt inquit gl. 2. in. d. l. 6. tit. 15. par. 7. si iactus lapidis fuit necessarius ad defẽsionẽ, vel extẽdere ensem nè occideretur, & prætereũtem aliũ, vel mediatorem nõ vidit, vel alias ex cusabilis esset à culpa, nõ teneretur sed si non necessarius fuit pro defensione, tunc vtiq; pœna nostræ l. punietur & insuper in dãno & expensis, nõ vero pœna ordinaria † ex d. l. scientiã, §. qui cũ aliter. ff. ad l. Aquili. & ex. d. l. 6. titu. 15. par. 7. & hæc est cõmunis opinio ex pluribus allegatis per Iuli. Clar. in pract. crimi. §. homicidiũ. n. 6. quidquid ibi ipse aliud voluerit dicere & sic secundũ eum in eadẽ pract. lib. 5. §. fin. q. 77. nu. 8. si volens percutere Titiũ laicum errans percussit Caiũ clericum putans esse Titium laicum non incurrit † excõmunicationem.

Ibi, *El alcalde deue saber qual dellos boluio el rayo, o pelea*, sed quid si sciri non potest neque liquidari quis fuerit aggressor, tunc vt diximus in l. 1. glos. *Salvo si fuere*, in finalibus verbis, ille præsumitur † aggressor qui est fortior, audacior, & rixosus, & Montalu. hic.

Ibi, *Y aquel q̃ lo hauia peche el homicillo*, nam vbi ex conflictu inter duos initio malum contingit † illud imputatur aggressori, vt hic, & in l. 1. §. cum arietes. ff. si quad. paupe. l. quoniam multa. C. ad l. Iuli. de vi pub. & est ratio quia insultãs prouocauit insultatum ad iracundiam, & sic insultato non est imputandum, quia quod fecit, fecisse videtur calore iracundiæ. ff. de reg. iur. quod quis calore. 2. quæstione. 3. cap. si quis iratus: debet enim in delictis distingui quis insultauerit, † vt hic & in l. si ex plagis. §. Tabernarius. ff. ad. l. Aquiliam. multum enim in iure consideratur aggressor

РЕПОЗИТОРИЙ ОНУ им. И.И. МЕЧНИКОВА

& occasionem præbens rixandi vel damnũ dandi, prout per iudices debet etiam multum considerari pro alleuatione pœnæ reo accusato infligẽdæ: debet tamen etiã in casu nostræ legis aggressor, ꝓbare se nõ habuisse animũ
9 occidẽdi illũ tertiũ, † probando quod non erat suus inimicus, sed amicus potius, & quod est bonæ famæ & non consuetus similia facere, & sic iure iurando affirmare, vt colligitur ex. l. 4. titul. 8. partit. 7. & ex dictis per Mascard. conclusi. 71. nu. 2. de probatio.

Ibi, *Peche el homicillo*, ius hoc homicidij & calumniæ † non sunt propriè
10 pœnæ, cum ius homicidij imponatur ante condemnationem ad mortem propter contumaciã delinquentis in non veniẽdo, vt apparet, ex. l. 3. titu. 10. lib. 4. supra, nam proprie pœna est illa, †
11 quæ imponitur pro ipso crimine vt in. l. 1. titu. 31. parti. 7. not. Auenda. cap. 7 prætor. num. 2. libr. 1. vbi, nu. 3. inquit, quod calumniæ pœna imponitur pro crimine coniecturato, nam calumnia consistit in animo, nec potest verè probari, nisi ex confessione calumniatoris, vel præ-
12 sumptæ † ex coniecturis, vt not. Abb. in cap. calumniam, de pœnis, & cum in lege nostra adsit animus coniecturatus saltim culposus licet non dolosus occidendi, ideò iubet quod soluat occasionem præbens tali homicidio, ius homicidij & sic calumniæ, &
13 homecilli pœna est hodie, † 600. mo rapetinorum communium, ex titul. *Del aranzel de las iusticias ordinarias*, cap. 2. quod est in titu. 10. lib. 3. supra, vt notissime aduertit Gutier. lib. 1. practic. quæstio. quæstione. 73. vbi in quæstione. 74. nu. 2. legem nostram allegat.

Ibi, *Y no ayan otra pena*, Montalu. hic in gloss. fina. inquit hic esse text. contra. l. quoniam multa. C. ad. l. Iul. de vi pub. vbi probatur quod in tempore aggressionis vel violẽtiæ etiam præter propositum sequatur homicidium, siue ex parte insistentis, siue re
14 sistẽtis, qui fuit actor aggressionis vel violentiæ capite punitur, † quia debuit præcogitare quod violentia ad cædes est, & vulnera inducenda, & est etiam expresse contra dict. l. scientiam. §. qui cum aliter, versiculo, sed si defendẽdi, vbi vltra cogitatũ, quis de delicto punitur, & sic secũdum iura antiqua ista. l. non poterat stare,
15 nisi cum distinctione, † an dabat operam rei licitæ, vt si se iuste defendendo alium occasione occidat, tũc præ tur cogitatum, vel culpam non tenetur criminaliter, vt est text. in dict. §. qui cum aliter, ibi tenetur solum lege Aquilia, vt. l. qui occidit. §. penult. ff. ad. l. Aquili. & l. si cum seruum. ff. de iniur. l. item apud Labeonem. §. si quis virginem. ff. ad. l. Corn. de Sicar.
16 si autem dabat operam rei illicitæ † & iniustæ contra alium pugnando vlciscendi causa, & tunc aut cogitatus verisimiliter tendit ad finem secutum, & punitur secundum finem, vt alleg. l. quoniam multa, & extra de homicidio, cap. fin. l. 1. §. ex incendio. ff. de incend. rui. nauf. aut propositũ & cogitatus non tendit verisimiliter ad finem secutum, & tunc non punitur quis vltra cogitatum, vt. l. qui in iuriæ in principio. ff. de furt. & certè secundum dict. videtur lex nostra intelligẽda, hoc videlicet modo, quod siue detur operatio rei licitę, siue illicitę,
17 † si rixa ista ex parte aggressoris non fuit ordinata ad casum & sic ad occidendum illum tertium mediatorem, vel super quo insultatus cecidit & occidit illum, non tenetur vltra cogitatum, & sic vltra nostri text. pœnam, & insuper ad damni resartionẽ ex in d. l. 6. titu. 15. part. 7. si vero fuit ordinatum tunc habeant † locum contraria
18 supradicta, & ideo non sine mysterio dixit. l. 4. titul. 8. parti. 7. quod debet iurare † occasionaliter alium occidẽs quod fuit præter intentionẽ, & quod occisus erat suus amicus, imo & quod occidens est bonæ famæ, & quietus & non consuetus delinquere, & sic secundum hæc lex nostra declarat antiqua & antiqua eam, prout licet nõ sic considerãdo voluit Montal. hic inglo. fin.

SVMMARIA.

OCcidens alium occasionaliter arbitrio iudicis punitur, num. 1. & nume. 2 quod debet hunc animum aliqua probatione manifestare.

Sortis humanæ multa sunt, quæ nec dicì nec numerari possunt. num. 3.

Scindens arborem vel currens cum equo debet clamare, guarda guarda, nume. 4. ni si vt num. 5. 6. 7. & 8.

Lex Decimatertia.

Summarium.

Pœna alium occidentis occasionaliter & sine animo occidendi.

IBI, *No por razon de mal hazer*, & sic dolo deficiẽte, quo casu non solum pœna homicidij verum neque alia extra ordinaria corporali vel ciuili
1 graui puniri debet, sed arbitrio † iudicis, secundum. l. 4. titulo. 8. part. 7. vbi gloss. fin. ex doctrina Innocen. in cap. quia verisimile, de præsumptio. dixit iudicem multum in hoc debere temperare suũ arbitriũ & melius Cępola con. crim. 24. n. 39. vbi inquit quod nõ debet pœna esse corporalis vllo modo nec ciuilis grauis, & à num. 24. vsque ad. 40. multa in propositum allegat ad probandum quod vbi deficit animus occidendi non est locus pœnæ homicidij, debet tamen hunc animum aliqua causa & probatione de-
2 monstrare, † vt diximus in. l. 12. suprà isto tit. & tenet Montal. hic inglo. 1. sed in homicidio casuali & occasionaliter facto legis nostræ pœna incurretur & non alia vt hic probatur & statim dicemus.

Ibi, *Y por ocasion matare algun hombre peche el homicillo y no aya otra pena*, sortis
3 enim humanę † multa sunt, quæ nec dici nec numerari possũt vt. l. ępe. C. de præs. 30. an. & multi sunt casus, qui rebus mortalib' accidũt. l. corruptionẽ C. de vsufruct. sed videtur contra text. hunc in quãtum dicit, quod currens equũ vel ludens aliquo ex ludis in præsenti declaratis in calle publica & populata quod non patitur aliam pœnam quam hic expressam, & si in campo id faciat, vel in die festo cum sonis nullam pœnam incurret, nam ex legibus iuris ciuilis per totum titu. ff. ad. l. Aquil. maxime in. l. si ex plagijs §. si cum pila. & in. l. itẽ mella, in prin. & l. si putator, &. l. 4. &. 5. tit. 8. &. l. 6. tit. 15. part. 7. disponitur quod debet puniri arbitrio iudicis & ad expensas & damna, si cum currit, equum, vel scindit arborem non clamauit voce magna (*Guarda guarda aparta aparta*) &
4 tempore † congruo id fecit vt sese custodirent, vt in dict. l. probatur, & ibi gl. *non aperciebisse*, & tex. in dict. l. 6. lex tamen nostra id non requirit, sed potius dicit quod etiam ibi sit in calle populata non teneatur nisi pœna homicidij, & non alia, ergo procedere non potest, aut correctoria est dictarum legum partitarum: & in hoc dicẽdum est quòd si cum currit equum vel ludit in calle publica & vbi ad
5 sunt gentes est locus † consuetus vbi curritur vel luditur, tunc etiam si nihil dicatur satis moniti sunt existẽtes, scientes & videntes ibi curri & ludi, nam vbi signum appositum est
6 per inde † erit ac si proclama esset.

HAYCOK-BIBLIOTEKA OHY in Мечник

vt.ff.de extraor.crimi.l.saccularij.§.
7 sunt quidam, dum tamen + signum
sit notum, vt.ff.si cert.peta.l.cũ quid.
Montal.l.9.tit.17.lib.4.fori,glo.fin.& ideo non tenetur aliqua pœna neque ad damnum ex dictis legibus.4. dicti tit.8.& ex.l.6.tit.15.part.7.nisi potuit detinere equum & noluit, vel equus erat calcitrosus, vel ore durus, vt in quit Montal.hic in glo. pen. sed si nõ esset consuetum ibidem curri vel ludi,tunc si non monet & vociferatur
8 tenebitur.l.nostræ pœna, + & alijs in dictis legibus partitarum propositis: de quibus agitur & per Auend. c. 16. præto.n.13.&.18.lib.2.& Oroſci. in.l. 1.col.13.versi.20.ff.de legibus,& alibi pluries,& sic lex nostra debet intelligi & declarari secundum illas leges ciuiles & partitarum in primo casu à.l. nostra proposito, nam in alijs casibus a lege nostra propositis idem est per dictas partitarum leges & ciuiles dispositũ,& sic non est amplius immorã dum in hoc,quia materia est clara.

SVMMARIA.

A *Rcabusium vel pistolete portare itinerando licitum est,num.1.*

Lex.14.&.15.

Summarium.

Nullus ad rixam vel cõflictum extrahat archabusium vel aliud simile instrumẽtum,neq; occidat nec vulneret cũ eo sub nostrarum legum pœnis.

IBI, *Sacar ni saque a ruydo ni a pelea*,in idem videtur.l.5. tit.28.part.2. & ex ijs not. Didac.Perez,in.l.51.tit.19. lib.8. Ordi.quod portare arcabusium vel pistolete itinerando † non est pro
1 hibitum,& verum dicit.

Ibi, *Que muera por ello y pierda el tercio de sus bienes*, ex.l.15.sequente, hæc bonorũ pœna augmẽtatur, vt proaleuoso habeatur & amittat omnia bona, medietas eorũ applicatur fisco,& alia medietas vulnerato, vel hæredibus occisi,absq; spe remissionis,& hoc nisi vt diximus in.l.5.supra,isto tit.& lib. fuerit factum occasionaliter putãdo quod homo erat aliquod animal irrationale,pro cuius venatione exierat ciuitatem,imo & tales delinquentes extrahuntur a regno Lusitano vt diximus in.l.5.tit.16.supra,isto lib.

TITVLO. XXIIII. DE LOS condenados a galeras.

VMQVE homicidæ & vulneratores aliorum soleant in triremes condemnari ideo post præcedentem titulum sequitur noster.

In huius que tituli declarationem parum immorandum erit cum eius materia facilis sit, & titulus hic ad declarationem procedendi circa ad triremes condemnatos procedat, quomodo & vbi portãdi sint & cuius expensis, & sic breuissime aliqua in eo dicemus.

SVM-

SVMMARIA.

P*Oena damnationis in metallum, vel in opus publicum non est in vsu numer.1. & n.2.idem de deportatione in insulam.*

Lex prima.

IN.l.1.ibi, *Para alguna Isla*, vt solebat fieri secundũ quod apparet ex tit. ff. de inter. & releg.& in tit. sequente ff.de senten. passis, & optimas leges 2.3.&.5.tit.18.par.4.vbi in.l.illa.5.dicitur quis pœnam deportationis imponere possit,& per Ant.Gom.tomo.3. varia.de exilio & relega. & optimã.l. 4.tit.31.par.7.vbi. vide.l. 10.ponentẽ pœnã cõtra violantẽ exiliũ,nontamẽ
1 sunt iã in vsu pœnæ damnationis in metallũ vel in opus † metalli, secundum Peregri.in tract.depriui.fisci,lib. 3.tit.4.n.4.vbi.n.11.idem dicit de de-
2 portatione † in insulam in tit.5.

SVMMARIA

E*Xpensis cameræ alimẽtatur pauper ad triremes condemnatus, num.1.*

Lex secunda.

IN.l.2.hæc lex licet videatur loqui quo ad chancellariam Pincianam, idem tamen est quoad tribunalia regia inferiora, in quibus statim quod aliquis delinquens est condemnatus ad triremes si pauper est, & nõ habet vnde se alimentet expensis pœ
1 narum † cameræ Regiæ sustentatur, eadẽ enim est ratio in vno tribunali, quæ est in alio,scilicet, quia iste talis est iam seruus Regis,vel saltim suo seruitio adstrictus & deputatus & sic iustũ est quod Dominus alimentet seruum,vel famulũ suum:& in terris de señorio quid erit circa hoc obseruandum,disponit.l.5.infra,isto tit.

In.l.3.circa eius materiam videda est.l.9.infra isto tit.quæ nouiter, & in locis del señorio.l.5. infra eodẽ disponit quid erit circa hoc obseruãdum,

In.l.4.videnda est etiam.l.8.tit.11. suprà,hoc eodem hb.vbi in.l.7.ibidẽ videnda sunt quæ diximus.

In eadem l.4.ibi, *No sea menos de por dos años*, per.l.9.tit.11.supra, isto lib.limitatur istud tẽpus in furtis in quibus illa.l.9. loquitur, in quibus furtis per.l.9.eod. tit.11. debebat imponi tempus triremium per quatuor annos,secus vero in alijs delictis,vel vbi insurtis est pœna mortis commutanda in triremes tunc enim erit tempus triremium arbitrariumiudicium tamẽnon sit minus quam per duos annos, ex text. nostro hic; & sic possunthæ leges intelligi, & declarari ne sibi contrariari videantur.

In.l.5.diximus in.l.2.&.3.supra eodem vbi hanc legem.5.allegauimus.

In.l.6. ibi, *En vergueça*, adde dũra mẽ sit maior.17. annorũ & ape'ad triremes secundũ.l.9.tit.11.lop. hoc libr. per quã hæc nostra in hoc declaratur, vt diximus in.l.7.eiusdem tit.11.

In.l.9.ibi, *Al dicho año de tinquẽta y dos* quæ est.l.3.suprà, eod.

In.l.10.ex eius tenore decerpes nõ corrigi per præcedentes leges.l.12.titu.1.part.7.disponentem remissione delicti facta à parte accusante nõ esse imponendam accusato pœnam corporalem,vt omnes ex ea tenent, sed quod hæc regula generalis manet in suo robore, sed quia excipiũ aliqua delicta in quibus etiã acculante remẽtente & trãsigẽte solet imponi pœna mortis vel corporalis, vt in parricidio & similibus,de quibus per glo.in ead. l.12.ideo lex nostra disposuit vt in ea vides.

TITV-

HAVKOVA BIBLIOTEKA OHY im. I. ALEKNIKOVA

TITVLO. XXV. DE LOS perdones que los Reyes fazen àlos condenados por delictos.

TQuia solent Reges gratiam pœnarum facere ac earum indulgẽtiam præbere condemnatis, ideo sequitur titulus noster post præcedentem.

SVMMARIA.

QVID sit perdon, & in quo differant misericordia merced, y gratia. nu. 1.
Remissio generalis quæ sit, nu. 2. an ad carceratos porrigatur. nu. 3.
Multitudo delinquentiũ præbet causam generali remissioni. num. 4. & itidem beneme rita. nu. 5.
Remissio specialis quæ sit. nu. 6.
Regi soli competit remissiones generales, vel speciales facere. num. 7. & 14. & num. 8. quod domini recognoscẽtes superiorem, hoc non possunt. & num. 11. quod non valet contraria præscriptio.
Remittere pœnas est contra legem. nu. 9.
Directo quod non licet, neque licebit per indirectum. nu. 10.
Remissiones à Rege tutius est impetrare, quã à dominis temporalibus in suis terris licet de consuetudine domini ipsi servẽt de facto contrarium. num. 12. & sic est, ac si de iure eis esset permissum, vt nu. 13.
Remittere potest Princeps omnes pœnas corporales, & pecuniarias etiam per sententiam in rem iudicatam lapsam insligatas. nu. 15. & 16.
Remittere potest Princeps pro bono pacis, etiam iniurias & damna singularium personarum. num. 17. dummodo id expresse dicat, vt illis licet non soleat remittere, nisi satisfacta parte, vt nu. 18.
Lex 1. titulo. 22. partita. 7. declaratur numero. 19.
Remissione facta, an & bonorum condemnatorum, & pecuniariæ pœnæ censebitur facta remissio. nu. 20. & 21. & nu. 22. & 23. declarat. r.
Restitutio plenam habet significationem. numero. 24.
Princeps dicens alicui, facio tibi gratiam, pro delicto censetur illum plenè restituisse. numero. 25.
Remissio per Principem facta quoad bona, an censebitur facta, non solum quoad bona penes fiscum existentia, sed etiam quoad bona per ipsum donata. nu. 26.
Princeps in dubio nõ censetur præiudicare in rei tertio alicui quæsito. nu. 27.
Princeps si vult, ex causa potest restituere bãnitum, etiam ad bona in alios alienata. numero. 28. 29. 30. & nu. 31. quod debet restitui pretium illi tertio.
Remissionem si faciat Rex cum plena restitutione bonorum, tunc etiam alienata bona restituentur. num. 33. & nu. 33. quod idem erit si dicatur, quod condemnationes liberè abolcantur. & nu. 38.
Liberè idem importat, quod sine vllo impedimento. nu. 34.
Restitutio licet fiat ad bona, non censetur facta ad fructus ex illis bonis prouenientes. num. 35. nisi exprimatur. nu. 36. nam tũc non solum percepti, sed & percipiendi venient, vt nu. 37.
Remissione facta, an & de parte alteri applicata fiet restitutio. nu. 39. & nu. 64.
Remissione facta, licet bona alienata restituãtur, est verum, nisi per viam contractus alienata sint. nu. 40. & nu. 41. & num. 42. prosequitur, & declaratur.
Restitutus ad omnia intelligitur, etiam ad officia. nu. 43. etiam si per donationẽ meram collata sint. nu. 44.
Remissionẽ si quis petat à delicto aliquo, an videatur fateri delictum. nu. 45.
Absolutionem petens ab excommunicatione, an fateatur se excommunicatum. nu. 46.
Abolitio, vel indulgentia, aut remissio de futuris, neque petitur, neque conceditur. num. 47.
Restitutus, an & ad locum quis cẽseatur ex remissione Principis. nu. 48.
Proditio expresse remitti debet, aliter enim non censetur remissa. nu. 49.
Remissio specialis ad alia non specificata nõ extenditur. nu. 50.
Remissio generalis non extenditur ad crimina grauiora, prout est aleuosia & proditio. nu. 51. & nu. 52. quid si ad alia æque grauia. num. 53. an verba nostri text. in hoc sint restrictiua, vel exemplificatiua.
Remissio ad crimen falsi non porrigitur. nu. 54. nisi vt num. 55. & 56.
Remissio generalis non extenditur ad crimen per magistratum, vel officialem publicum in ipso officio commissum. numero. 57. nisi vt ibi.
Remissio generalis non extenditur ad illa crimina, in quibus prohibetur generalis abolitio. num. 58. neque ad crimina bis commissa, neque ad seruatq criminosos & detentos. num. 59. & 60. neque ad aliud forũ. num. 61.
Transactione facta cum parte super delictis enormibus, non excusatà pœna ordinaria. num. 62
Remissio prius fieri debet à parte iniuriata quam Princeps remissionẽ cõcedat aliàs non valet. nu. 63. & nu. 68.
Clausula dũmodo pars sit satisfacta solet apponi in indulgentijs Principis, nu. 65.
Princeps remittendo delictum non videtur remittere nisi id quod suam curam tangit. num. 66.
Beneficium Principis largissimè quo ad eum interpretatur stricte quo ad tertium. numero. 67
Princeps sine causa non potest absque peccato remittere pœnas corporales, num. 69.
Remittere pœnam meretì eam sine causa est contra ius diuinum, num. 70.
Princeps est subditus legi sicut quilibet, numero. 71.
Princeps parcere non debet habenti consuetudinẽ delinquendi. num. 72.
Princeps si parceret latroni vt adhuc peiora committeret non esset Rex, sed diabolus, num. 73.
Gratia & indulgencia Principis delinquẽti facta non consuto prius de pace partis nulla est, & peccat. num. 74. & 75.
Princeps & senatus si offensus sine causa nolit recipere satisfactionem oblatam, potest moderare interesse, & gratiam ac indulgentiam concedere. num. 76.
Princeps etiam pace facta cum offenso non potest sine causa indulgẽtias absque peccato concedere. nume. 77. & num. 78. apponuntur causæ iustæ remittine.

Lex prima.

Summarium.

In remisionibus & indulgentijs delinquentibus factis per Regem non intelligitur remissum delictum proditionis vel aleuosiæ.

1 BI, *Los perdones*, quid sit, perdon, & inquo † differant *Misericordia, merced, y gracia*, vide per. l. 1 & fin. titul. 32. partit. 7. quæ singulares sunt in hoc.

Ibi, *Generales o especiales*, generalis est cum fit † ratione alicuius lætitiæ 2 putà pacis initæ, vel victoriæ adeptæ, vel natiuitatis filij, aut matrimonij contracti, vel pro amore Dei, vt solent facere diebus veneris sancti, de qua remissione est text. in l. abolitio, cum. l. sequent. &. l. si interueniente ff. ad Turpi. gl. in Rubrica. C. de generalibus aboli. & ista dicitur publica abolitio, vt inquit glo. 1. in l. 1. tit. 32. par. 7. vbi allegat Bart. in. l. Domitianus. ff. ad Turpi. dicentem an generalis abolitio porrigatur † ad carceratos, item aliquando gratiæ & indulgentiæ generalis est causa multitudo † delinquentium cap. vt constitueretur. 50. distinctione Alber. in. l. àprocedente, C. de dilat. Mart. Laud. in tract. de principibus, quæst. 112. item † & bene merita vt per Grãma. cons. 58. nu. 14. & 15. specialis vero remissio est † quando Princeps alicui fecit pro delicto specialem remissionem, siue indulgẽtiam

HAZROZ BIBLIOTEKA OHY in. I.I. MEMBRIKO

tiam delicti ex aliquo priuilegio, gratia & beneficio particulari, text. in. l. lex generalis. C. de sent. passis, & ibi communiter DD. l. 1. tit. 32. partit. 7. not. Anton. Gom. tomo. 3. vari. capit. 13. num. 38. in principio. & Iuli. Clar. in pract. crimi. §. fin. quæst. 59. num. 4. in fine. vbi inquit formam talis remissionis poni. in. l. sequente, sed Azo in summa titul. de abolitio. relatus per Decia in. 1. tom. de delictis lib. 3 cap. 35 num 2 aliam etiam dicit esse abolitionem priuatam scilicet, & legalem, & num. 3. de generali loquitur.

Ibi, *Que nos hazemos*, soli enim Regi
7 competit † has gratias & delictorum remissiones facere, ex tex. hic, & ex l. 1. §. quis vltro, & ibi Bar. ff de quæst. l. diui fratres. ff. eod. l relegati. ff de pœnis, quæ allegat glo. fi. in principio l. 1. tit. 32. par. 7. & Octauianus, in decisio. Pedam. 101. num. 1. vbi ex hoc inquit, & late & bene fundat comites & barones & alios dominos recognoscentes superiorem (prout omnes magnates Hispaniæ recognoscuntur) nō
8 posse † concedere has indulgentias, nec remitere pœnas, sed id ad solum Principem spectare nō illū recognoscentē, secūdū Bar. in. l. nō omnis. § qui trāsfugit. ff. de remil. & ratio est quia
9 remittere pœnas est cōtra. l. 2. Inno. in. c. cū P. numero. 2. de fide instrum. isti autem Domini temporales non possunt legem derogare, vt diximus late in rubrica titul. 1. lib. 2. suprà, ex quo inquit Bosius in praxi crimi. titu. de remissio. ex sola Cleme. princ. nu. 51. se vidisse tempore quo Galli dominabantur illi ducatui quēdam subditum feudarij suspensum cum gratia collo annexa, aliter enim inferiores Domini à Rege iura exercerent regalia, nam cum de reseruatis Regi sit appellatio ad Regem à sentētijs Dominorum inferiorum & suorum iudicum, vt diximus in. l. 1. nu. 39. tit. 1. lib. 4. sup. & Octauia in. d. decisione. 101. nu. 9. si possent Domini has indulgētias & remissiones concedere, per indirectum tollerent ius appellationis ad Regē interponendā, quas quidem appellationes directe tollere non possunt, quod fieri non potest, quia quod
10 non licet † directo, non potest fieri per indirectum. l si optio. ff. qui, & à quib⁹, man. lib. nō fiāt, ergo de primo ad vltimū patet remissiones has non posse cōcedere, ad eò vt nec præscriptio sufficeret cōtraria allegata
11 per hos dños, vt ibi inquit Octauia. ne cō suetudo. vt resoluit Auend. licet dubitando in. c. 7. prætorū. n. 12. lib. 1. vbi ipse randē consulit à Rege impetrādas has remissiones tuti esse quā ab istis dominis inferiorib⁹, licet de facto vel
12 de cōsuetudine † seruēt contrariū secūdū Iuli. Clar. in. d. q. 59 nu. 2 & dixi mus in Rub. titu. 1. lib. 2. sup. n. 9. & 10. & Decia. resp. 18. nu. 124. vol 1 & sic est
13 ac si de iure esset eis permissū secundū Cephalū, con. 58. n. 55. &. 56. vol. 1. & sic remanet concl. q. soli Regi cōpetit has remissiones † pœnarū cōcedere
14 & indulgere, secūdū. gl. concedi, in. l. 2. C. de in ius vocan. cōmuniter, approbatā secūdū Paris. con. 1. n. 1. lib. 4 Inno & inquit & probat iuste iudicē id facere posse Did Per. hic sub. l. 1. tit. 1. gl. 1. lib. 1. Ord. cū causa tamē, vt infra dicemus, idque adeo verū est, q omnes pœnas corporales & pecuniarias possit
15 princeps remittere, † etiā per sentētiā & condemnationē inflictas etiā si talis sententia in rem trāsiuerit † iudica
16 tam, & ita firmant oēs indifferenter secundū Paris. vbi sup. n. 59. teste Clar. in. d. n. 2. vbi n. 3. inquit, quod l. q bono
17 pacis potest etiā Princeps remittere † iniurias, & damna singulariū personarū neque eorum cōsensus requiritur si id specialiter & expresse dicat, nam in dubio non censetur id velle neque tertio præiudicare: vt ibi per Cla-

Clarum, num. 4. & sic non solent concedi nisi ijs, qui habēt †
18 remissionem à parte, & probatur, ex. l. nostra dum dicit, *De todos los maleficios que fueren cometidos*, iunctis verbis, *Y perdonando los enemigos*, vbi dicemus, neque obstat dict. l. 1. tit. 22. par. 7. in principio dum
19 dicit, *El Rey o el señor de la tierra*, quia † intelligitur de dño non recognoscente superiorem, vt voluit Auend. cap. 7. prætorum, num. 7. lib. 1.

Ibi, *De todos los maleficios que fueren cometidos y perpetrados*, sed an remissione tali facta, censeatur etiam fieri remis
20 sio bonorum † condemnatorum, & pecuniariæ pœnæ, dicit Ant. Gom. tomo. 3. vatia. cap. 13. num. 78. vers. item adde quod talis, scilicet, quod si talis indulgentia & remissio fiat ante sententiam & condemnationem videtur remissa pœna delicti & confiscatio bonorum & infamia, ex text. in. l. rescripta. in fine. C. de preci. imper. offer. ibi, vel crimen supplicantibus indulget. text. in. l. 2. C. de gene. aboli. si vero fiat post sententiam & condemnationem, videtur tantum remissa pœna delicti non vero bonorum, nec infamiæ, text. in. l. fin. C. de gene. aboli. in versi. indulgentia patres cōscripti, quos liberat notat, neque infamiā
27 criminis tollit, sed pœnæ gratiam facit text. in. l. 2. &. l. generali. C. de sent. pas. opti. l. 2. tit. 32. par. 7. vbi id verum
28 21 intelligitur quando simpliciter † est facta remissio, secus vero si pleno mo
22 do † fiat, nam tunc etiam post sententiam fit remissio bonorum & famę, vt si Princeps dicat, quod illum
23 restituit in pristinum statum, † vt & probat text. in. l. 1. versi. fin. de sent. pas. ibi restituo te in integrū prouinciæ tuæ, & adiecit, vt autē scias, quid
29 sit in integrum restituere honoribus, & ordini tuo, & omnibus cæteris te restituo, text. in. l. fin. §. fin. eod, titul.
30 24 verbum enim, restituo, † plenam habet significationem, vt l. videamus, la
25 2. §. fabiana. ff. de vsucapio. cum similibus, & beneficium Principis latissime debet interpretari l. beneficium. ff. de consti. princi. quæ iura allegat Anto. Gom. vbi supra, licet illam partitarū legem nō allegauerit, cum sit ad hoc expressa, adeò vt si Princeps dicat alicui facio tibi gratiam pro delicto, dicitur illum plene † restituisse, & cō sequenter recuperare bona, etiam secundum Bart. in. l. fin. num. 11. C. de sent. pass. cōmuniter approbatum secundum Clarum in dict. quæst. 59. num. 5. & num. 6. differit ipse Clarus, nunquid restitutio seu gratia comprehendens etiam bona, trahatur nō modo ad bona existentia penes fiscum, sed etiam ad bona iam per ipsum fiscum † alteri donata, vt est glo. in. l. 26 Gallus. § & quid si tantum. ff. de liber. & post. vbi Iaf. late, num. 63. quam allegat & sequitur Ant. Gom. tom. 2. ca. 13. num. 39. & lege & ratione comprobat, Ancha. consi, 161. col. 2. & communem testantur Feli. & alij relati, per Clarum, dict. num. 6. & Tiber. Decia. 1. tom. de delict. lib. 3. capi. 35. nu. 56. in dubio enim non censetur Princeps velle præiudicare tertio habenti † ius quæsitū: sed oportet q etiam in
hoc specialiter exprimat: nā si exprimit valebit vtiq; quia Princeps si vult ex causa potest restituere † bannitum etiam ad bona in alios alienata, vt cōmunem testatur Ant. Ru. cons. 154. num. 6. & ideo secūdum Clarum, vbi suprà, si Princeps diceret, quod bannitus plenissime restitueretur ita, quod de banno nihil opponi posset, forte talis restitutio traheretur ad alienata † secundum opinionem quam dicit cōem Viuius, in communibus opin. verbo, bannitus, seu deportatus, Clarus tamen dict. num. 6. dicit sibi non placere †. hanc opinionem, & quod apud suos vix obtineri posset, nisi in specie

НЕЗАКОННАЯ БИБЛИОТЕКА ОНУ им. И.И. МЕЧНИКОВА

specie verba, restitutionis comprehẽderent bona penes tertium existẽtia, licet secundum aliquos, posset in hoc casu restitutus recuperare à fisco pretium bonorum venditorum, † quatenus fiscus esset factus locupletior, & ibi cum Bart. ita ex Nello asserit tenere communiter Doctores licet subdat, quod apud eos non seruatur, Decia tamen in dict. lib. 3. capit. 35. num. 56. inquit quasi contra Ciarum tenẽs, quod si Rex faciat remissionẽ cum plena restitutione bonorum, & simil. tunc etiam alienata † bona restituentur, & ibi hãc omnes tenere in dubitanter asserit ipse Decia. ibidem, nam per ista verba satis constat quod Princeps voluerit præiudicare illi tertio, quoad hoc, vt restituatur bona empta, restituto ei pretio, vt omnes concludere dicit, imo & asserit ipse Decia. vbi num. 57. quod idem esset, si dictum fuisset in indulgentia, quod condemnationes libere abolean-
33 tur, † nam per illud verbum, libere, intelligentur comprehensa omnia contenta in cõdemnatione, ita quod nihil remaneat, & ad hoc allegat Ancharra. consili. 408. probata, colum. 2. versicul. & certe, & Crauet. consil. 122. numer. 4. &. 5. licet mihi hoc vltimum non satisfaciat ex toto, nam licet verbum illud libere, sit amplum, ita vt sine vllo impedimento & contradictione implendum sit, hoc enim
34 † importat secundum glo. libere, in Clementina, dudum, de sepultu. & in Clementina, fin. de ætate & quali, Deci. consi. 131. in principio & Tiber. Decia. cap. 41. num. 14. libro. 2. non tamen vt noceat tertio, cum quo lis nõ erat, neque fuit tractata, est tamẽ notandum quod licet restitutio fiat ad bona non censetur facta ad fructus
35 ex bonis illis per fiscum † perceptis, vel per illos in quos bona alienata fuerunt, secundum Angel. in dicto. §. & quid si tantum, & hanc tenet contra Nellum Decia. in dict. capit. 35. nu. 60 & Ant. Gom. dict. tom. 3. capit. 13. num. 38. versi. item adde quod licet & communẽ testatur Clarus in dict. quæst. 59. nu. 7. & sic qui fructus volue-
36 rit. debet facere exprimi † in rescripto, & hoc nisi per viam iustitiæ fiat restitutio bonorum nã tunc veniunt fructus nedum percepti, sed & perci-
37 piendi † secundum Peregri. in tract. de priuileg. fisci, lib. 5. tit. 2. nume. 62.
38 imo & bona † alienata, vt ibi per eum num. 44. & an fiat restitutio de parte applicata alicui † per sententiam vi.
39 Ant. Gom. vbi supra, numer. 39. versi. quod singu inquit tamẽ idem Decia. vbi supra, num. 62. quod licet restitutio restituat ad bona etiam in alios translata, tamen non intelligetur de
40 trãslatis † per viam contractus, quod certe videtur cõtra communem per eum relatam in dict. num. 56. vbi circa bona empta locutus fuit, & sic videtur sibi ipsi contrariari. † & in dict.
41 num. 62. loqui cõtra communes per eum assertas in dict. num. 56. nisi † in
42 telligas in dict. num. 62. vt non fiat restitutio de bonis translatis in alium per fiscum per cõtractum, loqui quod non restituantur nisi prius restituto pretio vt dixit in dict. nume. 56. item restitutus ad omnia, intelligitur etiã
43 ad officia, † vt ibi per Decia. num. 73. & etiam si alteri perdonatio rem meram collata sint, † vt per Peregri. vbi
44 supra, lib. 5. titu. 2. num. 41. in fin. cum sequent. & an petendo indulgentiam à Principe & impetrando eam de aliquo delicto de quo non fuit condem-
45 natus videatur fateri delictum, † dicquod si extra iudicialiter petitur, non fatetur, si iudicialiter vero petatur, fateri videtur, nisi dicatur cum cautela, vt si dicatur coram iudice nõ commisi delictum, attamen ad abundantem cautelam peto veniam, nam tũc neque

neque in iudicio id fateri videtur, secundum Decia. vbi supra, num. 82. &
46 84. vbi idẽ in absolutione † petita ab excommunicatione dicit, abolitio tamen & indulgentia de futuris neque
47 † petitur neque conceditur, vbi Decian. num. 48. cum sequentib. & an ad
48 locum censeatur † restitutus, vide Peregri. vbi sup. nu. 40.

Ibi, *Saluo alieno o traycion o muerte segura*, & sic non erit necesse hæc excipere, prout in remissionis schedula semper hæc exceptio inferebatur, vt apparet ex. l. 12. tit. 18. partit. 3. & ex. l. 4. tit. 24. eadem partita. Sed debet
49 expresse remitti proditio † vt remissa censeatur, & cum clausula, non obstantibus, vel ex motu proprio, secundum glo. si in dict. l. 4. tit. 24. partit. 3. & legem nostrã etiam allegat Plaza, de delict. cap. 21. num. 10. & ad generales & speciales remissiones abolitiones & indulgentias verba hæc referũtur, nam si specialis est, vltra specifi-
50 cata non extenditur, † & tenor eius est multum attendendus, vt probatur in l. 2. C. de sent. pass. quam ad hoc allegat Decia. in dict. 1. tom. de delict. lib. 3. cap. 35. num. 47. si verò est generalis, non est censendum velle Prin-
51 cipem extendi ad crimina † grauiora, prout est aleuosia, & proditio, in quibus de iure antiquo nec erat statutũ, vel si cum sagitta, vel cum igne, & sic morte secura, nisi de hoc fierbe specialis mentio, & de illa qualitate, ex text. in l. 1. C. de Episco. audient. quem ad hoc allegant relati per Ant. Gom. to. 3. c. 13. in. 38. vel idem adde, quod & Angel. & alij relati & secuti per Decia. vbi sup. nu. 71. Item nõ comprehendit secundum Decia. ibi, num. 26 alia enormia & atrocia delicta, quæ
52 concurrunt † cum crimine læsæ maiestatis, & sunt ei paria. & crimina specificata in nostro tex. non apponuntur
53 restrictiuè, sed exẽplificatiuè † ne cor-

rigantur iura antiqua, vt voluit glo. 1. in. d. l. 12. tit. 18. p. 3. & consequenter non corrigitur hęc generalis abolitio
54 ad crimen læsi, † vt per Bar. in l. Lucius ff. ad Torpillia & Did. Per. l. 1. gl. pen. titu. 1. lib. 1. Ordin. nisi specialis fiat de eo mentio, vel quando conceditur generalis abolitio omnium delictorũ ex causa probabili & expressa, non autem ex causa publicæ lætitiæ & simili, vel nisi facta generali abolitione non reperirentur alij carcerati
56 vel accusati † quam de falso, quia ne sit grãcia superflua verificabitur etiã in falsis, ita Decia. vbi supra, num. 10. cum. 1. sequent. sic etiam abolitio & remissio generalis nõ extenditur ad crimen cõmissum per magistratũ, &
57 officialem publicum, in ipso † officio, & circa spectantia ad ipsum officiũ nisi specialis fiat mentio. Neque extẽditur ad illa crimina in quibus prohi-
58 betur † specialis abolitio, id est, in quibus accusanti & accusato incũbit probatio, ex l. pen. ff. ad Torp. alias l. fi. C. eodẽ tit. quæ tamen in speciali nõ ingeneral abolitione lõquitur, & sic non placet hæc limitatio, neque itidem
59 ad crimina, bis commissa † extenderetur abolitio generalis: nequ ad sortilegos criminosos † & detentores, neque
60 ad dolicta tam liquidata, neque ad carceratos si abolitio facta sit de accusationibus, neque ad accusationes nondũ institutas: neq; quo ad alium
61 forum, † ita Deci. vbi supra num. vlt. ad. 27. inclusiuè, vbi latius, quæ quia &
ego retuli breuiter, quorum scripta transcribimus, quia ex his scripturis videntur omnia lectoribus facilia, & negligentia ea quæ deberent magnopere notare, voluntaria reputari possit esse, & quia ne forte nimbi meliora & aptiora eligare, ideo nõ debet scripta & trãscripta abhorrere & dedignare legere, quia multotẽ libro ego sentio, & alij sentiunt scriptores

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

inscribenda materia in qua multa scripta sunt, quã in ea in qua pauca scribunt Doctores,& dũ lex nostra hæc crimina excipit, notat ex ea aut per eam Anto.Gom.tom.3.cap.3.nu.59. quod etiam concordia & remissione facta in ijs delictis cum parte accu-
62 sante, potest iudex imponere † pœnã ordinariam ob criminis immanitatem, ad.l.22.titu.1.parti.7.vbi etiam glossator Gregor.ita tenet, & alibi diximus.

Ibi, *Y perdonando los enemigos*, aliter enim nisi pace facta gratia, ac Principis remissio non valet & Principem
63 aliud † faciẽtem peccare mortaliter inquit S.Tho.2.2.q.67.artic.4. quem ad hoc allegat Ant.Gom.to.3.cap.13.
64 num.38.in princip. & sic restitutus † non reintegratur aduersus pœnã applicatam tertio,gl.& ibi omnes eam sequũtur in.l.vni.C.de in ius vocand. Boeri.decisio.65.Feli. c. super eo.col. 2. de officio delega.Anto. Peregri.in tractat.de priuileg.fisci,lib.5. titul. 2. num.39. non enim potest Princeps alicui auferre ius suum, & licet posset debet esse cum causa publica& adhibito bono cambio, vt late diximus in.l.1.titu.1.& in titu.*De las prouisiones*, libr.4. supra, & sic solet Rex in similibus gratijs & indulgentijs apponere
65 clausulam, dummodo † pars sit satisfacta, vel satisfactũ prius parti læsæ, & sic lex nostra hæc considerans, dixit, pace facta cum inimicis, offensori esse dandam indulgentiam, & loquitur text.hic per gerundium illud in do, *Perdonando*,& in ablatiuo absoluto, qui conditionem importat, & sic gratiam reddit conditionalem,vt l.ab emptione.ff.de pactis.l.à testatore.ff.de cond.& demõst. & in proposito tenet Rebu.in.l.vni.C.de sent.quę pro eo, int. prof. in præfatione, nu. 36.& sic si Princeps remitteret delictum, non videtur remittere nisi id
66 quod † suam curam tangit, non ius partis. l. si docuerit.C. de fals. cap.pastoralis de donatio. l.12.titu.18.part. 3.Rebuf.in dict.cap.pastoralis.nu.34. nam quoad se debet Princeps beneficium largissime interpretari, quoad
67 præiudicium vero † tertij strictissime secundum Rhedin. de ma. princip. §. largum benefi.& libera. num. 9.& 10.volum.16.tract. Doctorum, licet melius faciet Princeps, si non concesserit indulgentias, nisi constito sibi
68 prius † pacem factam esse ab offenso, vt inquit Clarus in.d.quæst.59.nu.4. vbi inquit quod semper vidit has gratias sine partis offensæ remissione nõ approbari per senatum, vbi solent approbari,& interinari, boni enim Principes non ita passim concedere solent gratias omnibus, sed habita cognitione personarũ, locorũ, temporũ,& aliarũ qualitatũ,quę circũstant, vt inquit Decian.vbi suprà, num. 93. imo & sine causa nõ potest Princeps
69 absque peccato remittere † pœnas corporales ob delictum remissum imponendas,nam vt inquit Abb.in cap. nisi specialis,not.1.de officio. deleg. remittere pœnam merenti sine causa
70 est contra † ius diuinum,præcipiens, Exodi.22.maleficos non patiaris viuere. Et quantum ad vim directiuam
71 legis, Princeps est subditus legi, † sicut quilibet, nam eius potestas limitata est, vt cum ratione & causa disponat omnia,regendo se & subditos,secundum And.Iser.relatum & secutũ per gloss. fina. in dict. l. prima, titulo. 32.partit.7. vbi inquit, quod vbi est in præiudicium tertij, Princeps non remittit, nisi & ipse iniuriatus remittat, vt si mutilatus est quis per alium, alias potest Princeps, vt dicit ipse Iserna,& si pietate humana & clementia moueatur adhoc, dum putat eum superuientem corrigi, non emendabitur:

& si

& si semel delinquenti indulgeat, facinoroso, habenti consuetudinem
72 delinquendi † nõ debet parcere: si vero & huic parceret, cum alterius nõ interfit pecuniariter,non dicitur peccare, nisi ideo parceret latroni, vt ad hucpeiora committeret, tũc enim
73 non esset Rex † sed diabolus. Ex quibus colligo cõclusionẽ verã † & tenẽ
74 dã iudicio meo,& ex.l. nostra probatã,quod gratia,& indulgẽtia facta per Principẽ alicui delinquẽti nõ cõstito prius de pace facta cũ offenso, (vltra quod peccat Princeps eã concedens) non valebit ex dictis, & quia lex nostra sic disponit, cum conditionaliter loquatur,& quia ius partis non est lædendum vllo modo,& sic tenet Grãmatt.consi.crimi.34. num.1.& voto. 35.num.7.& 9.Carreri.in pract.crim. §.homicidium,nume. 377. Lucas de Penna,in.l.1.colum.5.C.de ijs qui in exhibi.libro.10.Ferran.Gangia.lib.1. consil.crimin.consi.121.in fine,& Lucas de Penna relatus & secutus per gloss.Gran.dict.l.1. titul.32. parti.7.& gloss. 2. per text.ibi in.l. 12. titulo.18. part.3. late Plotus consil.78.num.27. & 28.vbi etiam,num.35 asserit Principem peccare mortaliter ante factam
75 reconciliationem veniam concedendo,& in senatu Mediolanensi † ita seruari inquit Bossius,in pract.titu.de remissio.ex sola Clem.prin.num.23. & Iuli.Clar.dict.quæst.59.num.4.& per totam Italiam ita seruari post Ioann. Baptist.Plotum tradit Bursat. consilio 177. num. 19. & ita semper solere vti senatum Pedamontanum, & æquius esse supradictos referens nouissime testatur Anto.Thesau.in decisio.Pedam.21.n.3. quidquid voluerit aliud dicere Bossius vbi supra,& Decian.in dict.1.tomo.de delict.tit.35,num.90. licet vt inquit Anto.Thesau. vbi sup. & ante eum Rebuf.in dict. præfatione, nume. 38. si pars nollet desistere

Azeuedo super.8.

nec se reconciliare solet Princeps & senatus cũ offensor procurauit se re-
76 conciliare † & satisfacere offenso,& ipse offensus ob malum animum & refrigeratam charitatem noluit reconciliationem & satisfactionem recipere,vel petit multa pro satisfactione, moderare interesse, quo soluto aut facto deposito,mandat concedi gratiam & indulgentiam, & fit æstimatio attẽta qualitate delinquẽtis possibilitate,& facultate,& secũdũ dispositionẽ,l.hæreditatũ.ff.ad.l.Falc.vt per Rebu.vbi sup.n.9.&.40. quod est optimũ & singulare. Secundo colligo ex
77 dictis q. etiã pace facta † cum offenso, sine causa non põt Princeps has indulgentias concedere absq; peccato, cũ causa vero sic, vt vltra alios tradit optime Did.Perez,in.l.1.glos.1.tit.11. lib.1.Ordi.& causas † licitas ad indul-
78 gendũ vide per Lucã de Penna in.l.si apparitor,colu.7.C.de cohartali.lib. 12.& plures quæstiones in hoc nota. vide per Boeri.decisionẽ. 21.& 22. & Casa. in cõsuet. Burgun. tit.de iust.& Proict.deiceles.§.5,& Ant.Peregri. in d.tract.de priuil.fisci,lib.5.tit.2.& Decia.in.d.tit.35. per totum,& Iodocũ in pract.crimi.capit.147.

Ibi, *Muerte segura se dize*, similis.l.10. tit.sequent. vbi dicemus.

SVMMARIA.

DVx belli gesti an poterit indulgere rebellibus, num.1

Scriptura licet ad probationem gratiæ non requiratur, tamen quoad remissionis delictorum materiam scriptura tam requiritur.num.2.3.4.& 5.

Remissiones & gratiæ interinantur in Regio senatu ad videndum an sint secũdum ius concessæ necne, num.6.& hoc cum ex potestate ordinaria concedantur à Principe, secus si ex extraordinaria. numero.7.

Gratia principis maior est quam officialium de eius mandato. num.8.

Tenor priuilegij diligenter inspiciendus est. numero.9.

HARVOBA BIBLIOTEKA OHY:n LAKIMIESSEURA

Remissio generalis delictorum an valeat, & quid sub ea comprehendatur, num. 10.
Commissarius cui data est potestas sedandi prouinciam rebellatam an possit indulgentiam cõcedere redeuntibus ad sua vexilla num, 11,
Rediens ad maleficium an debeat esse eiusdẽ generis, vel sufficiat diuersi ad validitatem indulgentiæ, nu. 12.
Mentio facienda est de prima indulgentia vt valeat secundæ concessio, nu. 13.
Exprimenda sunt omnia, quæ reddant Principem difficiliorem, num. 14.
Indulgentia & abolitio quæ requisita continere debeant, nu. 15.
Mentio facienda est de indulgentia primi delicti, num. 16.
Auxilium legis frustra implorat, qui in legẽ committit, num. 17.
Mentio facienda de sententia lata contra indulgentiam impetrantem, num. 18.
Indulgentia vel rescriptum nõ valet nisi apponatur clausula non obstante tali lege, num. 19.
Abolitio facta de accusationibus non extenditur ad carceratos, num. 20.
Delictum in curia factum grauius est. n. 21.
In carcerati a vinculis liberãtur die veneris sancti, num. 22.
Indulgentia plenaria quæ dicatur, num. 23.
Exprimenda sunt omnia difficiliorem principem reddentia, num. 24.
Indulgentiæ Regiæ requisita, num. 25.

Lex Secunda.

Summarium.

Quid debeat indulgẽtia & remissio cõtinere vt valeat declarat. l. nostra.

HBI, *Da ocasion a los hõbres para hazer mal*, facilitas enim veniæ incentiuum tribuit delinquendi, vt diximus in l. titu. 1. supra, isto lib. verbo, *Por que los delictos no queden sin castigo*,

Ibi, *Que nos hizieremos*, sed an alius quã Rex id posit, videtur ex ijs verbis intelligi quod sic & quod alius posit has remissiones facere, cum lex nostra indulgentias Regis aliter, quam hic factas inualidat, nam qui vnum prohibet aliud permittere videtur, sed dicendum est totum contrarium nam soli Regi & alijs in terris non recognoscẽtibus superiorem id permittitur, & non alijs, vt in l. præcedente diximus, & sub hoc prẽsuppposito lex nostra disponit non aliter valere has remissiones nisi hic disposita & declarata contineãt, sed an dux belli gesti nomine Regis poterit indulgere trebellibus, vi. glos. fin. in l. 1. titul. 32. partit. 7.

Ibi, *Salvo el que fuere por carta firmada de nuestro nõbre y firmada con nuestro sello, y escrita de mano de escriuano de nuestra camara*, hic videtur text. expressus probans, quod, non solum ad probationem huius gratiæ & remissionis requiritur scriptura, prout ad probationem gratiæ tantum† requiri dicebat Bal. in l. si qua per calumniã, in fine. C. de Epis. & cler. cum alijs adductis per Bossi. in pract. tit. de remed. ex sola Clemen. prin. num. 54. & seq. & Decia. in dict. l. tom. de delictis titul. 35. num. 97. & Ant. Peregrinus in tract. de priuil. fis. lib. 5. tit. 2. nu. 14. eo quod secundum eum ibi, numero. 12. & 13. & alibi nos diximus, gratia sola viuæ vocis oraculo absq; scriptura quoad se perfecta est, & ex ea statim† acquiritur ius impetranti, ex. c. si pro te, de rescrip. in sexto, c. fi. de concess. prẽb. in sexto, c. institutionis. 25. q. 2. & sic quoad probationem tantũ scriptura gratiæ† requirebatur tamen quoad nostram remissionum & indulgẽtiarum à rege factarũ materiam, quoad substantiam & sic validationem gratiæ & indulgentiæ delicti alicuius, ex text. nostro scriptura† requiritur, qui casus est addendus ad plures vbi scriptura requiritur, relatos per glo. in c. 1. de censibus, lib. 6.

Ibi, *Y firmada en las espaldas de dos de nuestro cõsejo*, quod in Frãcia & Mediolani, &

isma & in senatu Pedamontano interi-
nari dicitur, alias nihil valet, interi-
tur enim in senatu ad videndũ an sint
6 secũdũ ius cõcessæ, necne,† vt inquit
Iulius Clar. in lib. 5. pract. crimi. § fin. q.
59. num. 10. & Anto. Thesau. in de-
cision. Pedamont. decisione. 21. &
hoc cum per viam ordinariam & ex
potestate ordinaria† concedantur
7 à Principe secus si ex potestate† extra
ordinaria concedãtur, nam tũc secre-
tarius in literis remissionis tantũ sub-
scribit, per Regem Hispane, *Por el Rey*
sine ampliori additamento, nec addit
ex relatione consilij aut Cancellariæ, atque post sigilli munitionem
& appensionem ad literas remissio-
num extraordinariarũ, subet Rex se
cretario, vt super plica scribat hoc
modo, sigillata per expressum man-
darum Domini Regis, aut Imperato-
ris, secundum Iodocum in pract. cri-
mi. cap. 145. nu. 6. maior est enim eius
8 gratia quam officialiũ de eius† man-
dato, secundum Peregrin. vbi supra,
num. 10. & 11.

Ibi, *Salvo aquellos que especialmente fuere nombrado*, idem probatur in l. 12. tit. 18.
p. 3. vbi glo. *Señaladamente*, eo quod te
nor priuilegij diligẽter inspiciendus,
9 † prout de inuestitura dicit text. in
cap. 1. in fi. & ibi Bal. de duo. fratri. à ca
pi. inuest. & in c. 1. § denique. 1. col. quæ
fuit prima causa bene amit. l. 1. § sed
& si quis. C. de iuris. liber. tollen. not.
in propositũ Decia. in d. tit. 35. n. 65. cũ
seq. & Anto. Pereg. in tract. de priuil.
fis. lib. 5. tit. 2. nu. 32. ex quo inquit gl.
ill. *Señaladamente*, in d. l. 12. tit. 18. p. 3.
quod non valet indulgẽtia generalis
10 criminum, sed debent crimina† quæ
remittũtur specifice nominari, & nõ
intelligitur remissũ, nisi de quo sigil-
latim est in literis indulgentiæ dictũ,
vbi an dicatur expressum in ista mate
ria, quod sub generalitate verborum
comprehenditur, ex quo ibidem glo.

Azeuedo super. 8.

illa, infert ad determinationem quæ-
stionis, si Rex ad pacificationem ali-
cuius prouinciæ dedit facultatem ali
cui ad regendam & pacificãdam pro
11 uincia[illegible], cum commissione remittẽ
di crimina etiã læsæ maiestatis delin
quentibus quibus ipse videbitur, si in
illa prouincia erat seditio & rebellio,
si commissarius illæ publicauit indul
gentiam omnibus ad sua vexilla re-
deuntibus & delinquentibus rebellio-
nem, an valebit talis† indulgentia, &
sequitur quod sic, & respondet contra
rijs, & ex l. nostra & præcedente pro
batur, permittentibus generales re-
missiones.

Ibi, *No se entienda ningun caso especial* de quibus in l. præcedente, & in dict.
l. vi. titulo. 18. partit. 3. dicitur quod
semper excipiuntur in literis gratiæ
casus illi, vt in l. præcedente retulimus
& diximus.

Ibi, *Y no hasse a hazer otro mal caso*, sed
an debeat esse eiusdem generis cum
12 primo, vel sufficiat etiam si diuersi†
generis sit, difficultat optime Auen
da. in titul. *De las injurias*, numero. 1. &
3. & diximus in l. 5. titulo. 14. libro. 4.
supra.

Ibi, *Salvo si hiziere mencion de la prime-*
ra, & sic de prima indulgentia alterius
13 † delicti est facienda mẽtio, gratia se
cunda debet de prima mentionem fa
cere, vt diximus in dict. l. 5. titulo. 14.
lib. 4. supra, omnia enim sunt expri
menda, quæ difficiliorem reddent
14 Principem, vt per Clarum in dict. §
fin. quæstione. 59. numero. 9. sed quis
dubitat quin Princeps reddatur diffi
cilior si sciat semel iam indulgentiam
illi concessisse de alio delicto, cum
egreferat cotidie indulgẽtias vnimee
concedere, essent enim incentiuum
delinquendi, ergo de illa facienda est
mentio, neque sufficeret de illo de
licto in secunda meminisse, nisi spe
cifice de indulgentia prima in secũda

HAYCOBA BIBLIOTEKA OHY

mentio fiat, vt valeat, vt probant verba sequentia nostri text. & requisita quæ debet continere abolitio, & in-
15 dulgentia † vt valeat refert Decian. in dict. tit. 35. num. 51. vsque ad. 65. ex cluſiue, & succincte ea recensendo, primum est, quod tale rescriptum cõtineat delictum commissum, & qualitatem ipsius, & pœnam, si est imposita, alias dicetur obreptitium, & non valebit. Secundum quod fiat de delictis præteritis, vel pœnis iam illatis, non autẽ de futuris delictis. Tertium quod indulgẽtia fiat de pœna corporali, vel pecuniaria applicanda fisco, nam si applicanda foret parti nõ valeret. Quartũ quod omnia exprimãtur quæ vltra pœnã criminis ipsius delinquentem aggrauant, vel saltim quod tã generalia sint verba, quę omnem pœnam comprehendant. Quintum quod indulgẽtia iuri tertio iam quæsito non præiudicet. Sextum quod qui petit indulgentiam delictum fateatur vel petat à delicto, vel petat à pœna, indulgentia enim præsupponit delictum, & pœnã, quæ & alia declarat optime Iodocus, in pract. crimi. capit. 157. cum plurib⁹ sequent.

Ibi, *Aunque en ella vayan declarados todos los maleficios que hizo.* Pondera dictionem illam, *Aunque*, latine, quanuis, quamquam, & licet, vel, & si, includit enim præcedentia & comprehendit ea, vt alibi diximus, ita vt licet mentio fiat in secunda indulgentia de omnibus delictis cõmissis per nanciscentem eam, adhuc nihil valet nisi etiam fiat mentio de indulgentia
16 primi † delicti, reddit enim Principẽ difficiliorẽ prima indulgentia obtenta delicti aut delictorũ anteà cõcessa, ad impetrandã secundã alterius delicti, nam cui non profuit prima indulgentia, secundæ se fecit indignũ, frustra enim quis legis auxiliũ implorat, qui cõtra legẽ committit, & consue
17 tudo delinquẽdi, quæ † in duobus actibus verificatur, ex gl. in l. 3. C. de Episco. audi. difficiliorẽ reddit Principẽ, & difficilius solet obtineri, ideo nõ solum de delictis commissis debet fieri mentio in secunda gratia & indulgẽtia verum etiam de prima indulgentia primi delicti, si qua concessa fuit & hoc ſignificant ista verba, & hic est eorum verus intellectus, etiã si Did. Perez, in l. 2. tit. 11. lib. 1. Ordi. in glo. *Aunque en ella*, alium velit intellectum proponere, sed tandem cum hoc remanet, & bene. Et sic licet antea vt ibi per eum, in glo. *Que alguno*, ex Guillel. & Bal. ibi relatis, deberet fieri mẽtio in secunda indulgentia de omnibus anteà commissis delictis, tamen ex lege nostra etiam de primorum indulgentia est facienda mẽtio, & hæc est vera conclusio. lege nostra artẽta.

Ibi, *Si fuere dada sentencia contra el, si de la tal sentencia no hiziere mencion*, siue sententia talis sit lapsa in rem iudicatam,
18 siue non, † nam si in rẽ iudicatam non transit, posset post indulgẽtiam ferri alia sententia maior, & res tanquam nondum decisa posset mouere Principem ad difficilius dispẽsandum, ex l. 3. C. de Episcop. audien. c. postulasti, de rescr. si vero sit in rẽ iudicatã lapsa, itidem etiam vel pro suo interesse vel publico ex dicta sententia adquisito difficilior redderetur, & sic debet expressa mentio fieri, alias non valet rescriptum & indulgentia, nisi apponatur clausula, † non obstante hac lege,
19 ex glo. per text. ibi, in l. causas. C. de transactio. l. fina. C. senten. res. non poss. & l. fin. C. de errore aduoc. omnia vt dictum est, sunt exprimenda, quæ Regem difficiliorem redderent, quare non valebit, si quis taceat sententiam latam, argumento dict. l. fina. C. sent. resci. non posse, &c. c. inter dilectos, de fide inst. & gl. in super litteris, verb. literas dedissemus, de rescr. quæ

quæ ad hoc allegat Did. Per. l. 2. tit. 11. glo. *Fuere*, lib. 1. Ordi.

Ibi, *Y si fuere preso*, nã ad carceratos
20 non extenditur † abolitio facta de accusationibus, vt per Deci. dict. tom. 1. de delict. lib. 3. tit. 25. nu. 24.

Ibi, *Saluo exceptados los casos acostumbrados*, de quibus in. l. præcedenti, in glo. *saluo, aleue*, vbi diximus.

Ibi, *Hizo en nuestra corte*, nã grauius
21 † est si in curia fiat, vt apparet ex l. 1. vbi diximus, tit. 23. sup. eo. lib. & ex l. 8. tit. 31. part. 7. colu. 2. versi. *Otrosi deuen catar el lugar.*

Ibi, *Entro en la nuestra corte*, nam & id grauius est vt apparet ex l. 7. tit. 23. supra hoc lib. vbi diximus.

Ibi, *La qual corte declaramos que sea*, vi. dicta per nos in l. 1. gloss. 3. dict. tit. 23. supra, eodem lib.

Ibi, *Se guarden para el viernes santo de la Cruz*, in honorem sanctissimæ Crucis, in qua per passionem Iesu Christi Genus humanum aduersus inimicos victoriam consecutum est, vt etiam
22 incarcerati † liberẽtur à vinculis humanis, & con. l. 1. tit. 32. part. 7. crucis etiam signum maximo est prosequendum honore, de qua cruce aliqua dixit Montal. in reperto. verbo. *Cruz*, & hæc vocatur remissio vel indulgẽ
23 tia plenaria † sine vllo additamento ciuilis mulctæ, ad differẽtiam alterius indulgentiæ quæ solet cum mulcta ciuili concedi, vt inquit Iodocus, in d. pract. crimi. c. 147. nu. 7.

Ibi, *Y de la condicion y calidad del*, vt ex dictis in præcedentibus glosis, nam
24 omnia sunt exprimenda, † quæ difficiliorem regem redderent, vt per Suarez, allegatione. 12. fol. 150. in principio in antiquis.

Ibi, *Y que los perdones que en otra manera se hizieren no valgan ni sean guardados*, tanquam subreptitia & obreptitia: Et sic resolutiue ex l. nostra requirun
25 tur, sequentia, † scilicet, scriptura in Azeuedo super. 8. dulgentiæ, à Rege suo nomine signata, & suo sigillo sigillata, & scripta manu sui secretarij de camera, & subscripta, a duobus de Regio consilio. Secundo quod debet fieri mentio de delicto pro quo remissio fit, & de conditione & qualitate eius & an in curia vel extra cutiã sit factum. Tertio quot delicta anteà commiserit & an pro eis vel aliquo eorum remissionem & indulgentiam à Rege impetrauerit. Quarto si pro delicto illo pro quo petit indulgentiam est lata sententia vel non, vel trãsiuerit in rem iudicatam vel non. Quinto si est incarceratus, vel non petens indulgentiam. Sexto quod apponatur clausula, salua proditione aleuosia, aut morte secura. Septimo si post delicti homicidij cõmissum intrauit curiam Regis, debet de hoc fieri mentio, & de modo homicidij, si fuit cum sagitta aut cũ igne hæc omnia ex l. nostra colliges, item si pro casu de la hermandad deliquit, debet etiam fieri mentio de hoc, vt patet ex l. 4. infra eod. & aduertat petens indulgentiam quod portet pacẽ factam cum offenso vel vxore & hæredibus eius, ex l. 1. supra isto titulo. quod si remissio & indulgentia deficiat in aliquo, antequam eam præsentet, recurrat vt emendetur & sup pleatur per Regem & eius cõsiliarios, nam id fieri potest, ne forte sibi opponatur de subreptione & nullitate. vel si ea intra tempus limitatum non vsus fuerit, recurrat vt ei protrahatur & prolongetur, vt vtrumque dicit Iodo. in dict. pract. crimin cap. 147. num. 19. & 20.

SVMMARIA.

Delictum an fateatur quis petitionem Indulgentia. num. 1.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

Lex Tertia.

Summarium.

Regis indulgentia non tollit ius parti quæsitum, cui bona sunt ablata.

IBI, *Nuestra intencion*, Rex enim nemini in dubio vult præiudicium facere, vt late diximus in l. 14. nu. 39. cum seq. tit. 3. lib. 1. sup. & in l. 3. nu. 1. & sequent. tit. 14. lib. 4. sup. & in alijs pluribus locis, & in 12. tit. 18. part. 3. etiam probatur.

Ibi, *Y sean auidos por confiessos*, ergo à contrario per petitionem indulgentiæ non videtur quis † fateri delictũ, 1 vt diximus in l. 1. supra isto titu.

Ibi, *Y aunque se diga que esto procede*, idem videtur disponi in d. l. 3. tit. 14. lib. 4. supra, vbi diximus.

Lex. 4. sequens est declaratoria l. 2. supra eod. vt scilicet cum indulgentia petitur aduertat petẽs quod si delictum pro quo illam petit est de casibus, *De la hermãdad*, debet fieri de hoc mentio in indulgentia, alias non valet & debet continere alia requisita illius. l. 2. vt ibi dixi, in glo. fi.

Leges. 5. & 6. non indigent commentatione.

SVMMARIA.

CONsuetudo vel priuilegium concedens alicui nobili potestatem liberandi ductum ad executionem pœnæ impositæ non valet. nu. 1. & 2.

Lex Septima.

Summarium.

Reuocãtur priuilegia, de Valdecaray, & omnium populorũ, & cõsuetudines, vt delinquẽtes ibidem confugiẽtes tuti sint.

IBI, *Con qualquier costumbre por dõde se quiera ayudar*, sic etiam non valet cõsuetudo quod nobilis † possit liberare cõdemnatũ ductũ ad executionẽ mortis, vel itidẽ priuilegium hæc concedẽs non valet, vt tenet gl. fi. in l. 1. tit. 32. p. 7. versi. secus vero, & Auend. c. 7. præto. nu. 13. lib. 1. & sic nimirum quod & reuocentur priuilegia populorũ prætendentiũ eripere à morte delinquentes ad se confugientes, & sic futilis est & sine valore assertа † consuetudo domorum particularium aliquorum nobilium prętendentiũ delinquẽtes cõfugiẽtes ad domos suas exinde extrahi nõ posse, & eodẽ modo priuilegium si quod habent inutile erit & non seruandum. 2 3

TITVLO. XXVI. FINALIS nostri lib. 8. & est, De las penas de bienes pertenecientes a la camara.

OVI quidẽ cõtinuatur ad prędcedẽtes, nam cũ dictũ sit, in titulis præcedẽtibus de pœnis delictorũ particulariter in quolibet titulo huius libri octaui discussorũ, in quibus pars applicatur cameræ regię nũc pro cõpleméto huius libri octaui proponitur qui & quomodo dictę pœnæ fisco applicatæ sint exoluendæ & recuperãdæ, & insuper aliqua ꝓponũtur delicta pro quibus pęna cameræ dictæ applicatur, vel cõtinua ex principio, titu. 31. part. 7. vbi lex. 1. declarat quid sit pœna, sed ad nostrũ titulum melior est continuatio prima.

SVM-

SVMMARIA.

DOnatio Regis de pœnis facta non valet ante condemnationem in rem iudicatam lapsam. nu. 1.

Lex prima.

Summarium.

Executio aut beneficium pœnarum cameræ Regiæ applicatarum fieri non debet nisi sententia earum condemnatoria transierit in rem iudicatam.

IBI, *Sin ser primeramẽte juzgados por sentencia de juez cõpetente, y pasada en cosa juzgada*, vt enim sit iusta donatio † de his pœnis facta & non viciosa, debet præcedere de pęna applicãda sententia, secundũ Parid. de Sindi. c. de excess. baro. relatũ & secutũ per Auẽda. c. 7. prætorum. nu. 7. lib. 1. imo ex tex. nostro, debet hæc sentẽtia trãsire in rẽ iudicatam, de quo vide quæ diximus in l. fi. tit. 13. n. 2. li. 4. sup. & vide, l. ij. tit. 5. lib. 3. sup. vbi diximus aliqua. 1

SVMMARIA.

IVdices non possunt imponere pœnam sibi ipsis applicandam in casu quo quis suo mandato contrauenerat. nu. 1.

Iudex non potest partem per legem denuntiatori applicatam sibi capere. nu. 2.

Iudex dimidiam pœnæ arbitrariæ debet fisco applicare, nu. 3. & num. 4. ampliatur etiã ad iudices fraternitatis.

Statuto stãte quòd dimidia pars pœnæ applicetur parti alia dimidia fisco, si eus omnẽ pœnam recuperabit, & ipse soluet dimidiã applicatam parti. n. 5. licet liberaretur priuatus soluens parti dimidiam. nu. 6.

Pœna legis in dubio si aliud non dicatur fisco applicata cẽsetur. n. 7. nisi vt ibi & n 8.

Pœna cũ fisco applicatur an quilibet admittatur ad accusandũ. nu. 9.

Pœnæ pars induci applicata an eo mortuo debeatur eius heredibus. nu. 10.

Iudex non potest se cum parte condemnata componere. nu. 11 & 12.

Sententia, vt ea vti possimus, non dicitur nisi illa, quæ in rem iudicatam lapsa est. 12.

Lex Secunda.

Summarium.

Iudices sibi non debent pœnas applicare, sed secundum quod in l. nostra disponitur debent facere.

IBI, *Las quales penas ponen para si*, Hic habes text. expressum contra iudices aliquid in republica iubentes pro bona adminnistratione, quod in mandato tali non possunt in casu contrauentionis imponere † pœnã sibi ipsis in totum vel in partem applicãdam, quod debẽt multum aduertere, & esset grauis pœna contra tales iudices per legẽ aliquã imponẽda, vt ab ijs abstinerẽt, imo neq; possunt partẽ denũtiatori vel accusatori † applicatã per legẽ capere si ex officio procedãt, secundũ quod dixi in l. 8. tit. 2. lib. 1. sup. 1 2

Ibi, *Para la nuestra camara y para los estrados de su auditorio, o para repartir en otras cosas pias y publicas*, cũ lex in ijs verbis per copulatiuã. y. loquatur, intelligẽdum est omnino per mediũ esse tales pœnas diuidẽdas, inter cameram & stratas sui auditorij, vel inter opera pia & publica q bus applicãr, q si nihil stratis aut pijs his vel publicis operib' applicarãt vel suæ dispositioni nõ relinquerẽt iudices ij curiæ tunc cameræ censerẽtur applicatæ, & sic nõ erit tã in crimine falsi, vt diximus in l. 5. tit. 7. nu. 2. 3. & 4. lib. 3. sup. Nõ erit inquã speciale q pęna falsi in dubio fisco applicatur, neq; itidem in pœna septuplarũ, vt diximus in l. 12. tit. 6. n. 1. lib. 3 sup. sed regulariter si aliud nõ dicatur pęna fisco applicata censetur: & quãuis aliud dicatur dimidia tamẽ pœnæ huius fisco debet applicari, alias tenebitur iudex, & hoc in pœnis arbitrarijs, † nam in ijs quæ à lege ordinariè 3 sunt applicatæ illis præstãdæ sunt quibus per legẽ applicatur, neq; potest iudex alterare formã legis aliter in syndicatu tenebitur de suo soluere.

Zz 5 Ibi,

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

Ibi, *Siempre la mitad de las penas sean y se entiendan ser aplicadas a la nuestra camara*, prout in glo. præcedente diximus, idq; adeo verũ est quod schedula Regia iussum est iudicibus fraternitatis, vulgo, *Alcaldes de hermandad*, quòd etiã de pœnis pecuniarijs quas imponũt delinquentibus medietatẽ earum debeãt applicare cameræ regiæ, aliam vero medietatẽ expẽsis fraternitatis, vel in alium necessariũ vsum, aliter enim ipsi tenebũtur fisco de suo soluere & satisfacere, inquit tñ Bar. in l. 1. C. de vẽd. rerũ fisca. li. 10. ꝙ ſtãte ſtatuto ꝙ de aliqua cõdẽnatione medietatẽ habeat fiscus & medietatẽ priuatus totum debet solui fisco & fiscus † solnet illi priuato. l. senatus. §. senatus. ff. de iure fisci, liberaretur tamẽ cõdemnatus soluens priuato partem † suam, & fiscus hoc impedire non posset secundũ Bar. vbi supra, & sic fit cotidie. Imo & si lex imponit pro delicto pœnã alicui pecuniariam, si eã non applicat in dubio censetur † fisco applicata, secundũ glo. in l. iubemus. 2. §. his quoque iudicibus, verbo, bonorũ. C. de sacrosanct. Eccles. per. l. mulctam. C. de modo mulctarum, quæ & alia allegat Did. Per. in Rubr. nostri tit. *De las penas*, lib. 8. Ordi. pag. 359. colu. 1. ad fi. nisi secundũ eũ ibi pœna talis esset imposita propter iniuriã & delictum commissum contra personã particularem ciuiliter, nã tunc in dubio eidẽ † personæ applicatur, idq; nouissime & bene per cõclusiones prosequitur quando pœna parti vel fisco applicata censeatur Ant. Pereg. in tract. de priuil. fisci. lib. 4. titu. 8. nu. 3. cũ. 6. seq. vbi nu. 10. quærit, an quilibet admittatur † ad accusandum cum pœna fisco applicata est, sed an si iudex qui cõdemnauit & ex condẽnatione pars aliqua erat ei applicata per legem vel statutũ si adimpleuit officiũ vel mortuus est, & tempore sui successoris sit executio pœnæ illius an ipsi successori vel iudici illi qui condemnationem fecit si viuus est vel hæredibus eius si mortuus applicabitur, † & dicendũ est ꝙ illi qui condemnauit vel hæredibus eius est dãda pars illa, secundũ Auiles. c. 15. prætor. n. 35. relatũ & secutũ per Did. Per. vbi sup. in fi. Rub. pag. 360. in princ. & ibi inquit ita practicari inter auditores, quando supplicatur, cum mille & quingentis duplis.

Ibi, *Que siempre las dichas penas sean juzgadas antes que executadas*, vide quæ diximus in l. præcedenti.

Ibi, *Y la tal sentencia sea passada en cosa juzgada*. vide quæ in propositum dixi mus in l. 11. tit. 6. lib. 3. sup. n. 2. adhoc quod iudex non potest se cũ parte cõdemnata † cõponere super parte ex illa condẽnatione ipsi iudici applicata, nisi prius sit lata sententia & lapsa in rem iudicatã, & ita & nunc tenẽdum firmiter asſero, quidquid cõtrarium nos referẽs teneat nouissime Gutie. sup. ead. l. 11. in lib. 1. pract. quæst. q. 35. solum se fundans ex eo, quod lex illa tantum loquitur de sententia nõ vero exprimit de lapsa in rem iudicatã, quod nihil obstat cum de iure habeamus sententiã vt ea vti possimus nõ dici nisi illã quæ † in rem est lapsa iudicatam, nã si appellatione est suspensa non iudicatur de ea sicut de illa, & si aliud permitteretur iudicibus esset occasio iniustas & rigorosas ferendi sentẽtias, & partes molestandi vt sic se cõponere adstringerentur, neq; obstat id quod ipse Gutie. ibi dicit, scilicet quod præsumendũ est pro iudice tãquã persona publica & pro qua lex præsumit, quia lex etiam cõsiderat & intendit obuiare malitijs & calũnijs partium & iudicũ, & nè detur eis occasio aliquid perperam agẽdi, prout cotidie per iudices fieri videmus, qui iam ad malum potius quam ad bonũ sunt proni, & auaritia pleni, & ideo omnibus modis est eis coarctãda via ne quid male agãt, nam pars vidẽs se condemnatam & quod expẽsæ appellationum sunt magnæ siuè iusta aut in iusta sentẽtia fuerit procurat se cõcordare & sic iudices multoties quod suũ non est rapiunt, & si lex nostra quoad donationẽ pœnarum per Regem faciendam requirit quod earum condẽnatio sit facta & lapsa in rem iudicatã cur & à fortiori idem non requiri dicemus quoad hoc, nè iudices inferiores se cum partibus quas condemnarunt, conponant, super parte eis ad iudicata virtute talis cõdmenationis nondum lapsæ in rem iudicatã, nam est ne iustior inferior quam superior, erit ne donãs quam rapiens, & sic mirror quod ipse Gutierrez ita dictã suã opinionẽ sine scrupulo asserueri cũ ex ea detur occasio iudicibus delinquendi & partes molestandi, & cum carcere adstrigendi vt se cum eis componant, neque sufficit dicere quod non est credendum iudices talia facere, nam vltra quod faciunt cotidie occasio est eis auferenda ne tale de eis præsumi possit, præsertim hisce miseristemporibus in quibus prout experientia compertum habeo & Regem nostrũ & suos de hoc certiores facio, quod iudices inferiores, & absit, Deꝰ, ne & superiores auaritia pleni sunt per fas & nefas, quæ nõ sua sunt quærentes & nihil aliud præ oculis habentes quam adquirere, ampliare, cupiditatem suam, & sic arctandæ & nõ ampliandæ sunt eis viæ malorũ & occasiones eorũ, & intellectum, quem ego assignaui ad doctrinam Auend. in d. l. 11. nõ dixi hoc ipsum Auend. sensisse sed quod posset illo modo per me proposito intelligi, quiquidẽ modus clarus est & volẽti intelligere facilis, etiã si ipse Gutie. asseruerit se illum mente non percipere, perciperet enim si voluisset, sicut & asserere posset lecturã meã super tribus libris primis nostræ recopilationis, imo & quarti libri multo ante suas practicas quæstiones in lucem prodisse, & ita ex impresionibus apparet, & quia si aliud esset vtique ipsum allegarem pro vt alios allego, quos non tam in honore, quam ipsum habeo.

SVMMARIA.

POena conuentionalis non potest apponi à partibus vt fisco applicetur nisi persona publica stipuletur pro eo, num. 1. & sic notarius vt, num. 4.

Fisco quilibet priuatus acquirere potest pœnam conuentionalem, num. 2.

Fisco ex contractu priuato pœnã deferri iuris est num. 3.

Pœna in compromisso apposita an debeatur si appelletur vel reclametur ab arbitramento, num. 5.

Lex nostra etiam de pœna iudiciali loquitur num. 6. licet raro petatur, vt ibi.

Monitione non præcedente non incurritur pœna, num. 7.

Fide iussor potest defendere reum, quẽ representare in iudicio promisit, numer. 8. vbi idem in fide iussore in causa ciuili, num. 9.

Lex Tertia.

Summarium.

Obligantes se ad implementum cõtractus sub pœna fisco applicandæ, tenẽtur illam soluere, si non implent contractum.

IBI, *Por compromisso*, & hæc vocatur pœna conuentionalis, quia voluntate partiũ est apposita, vt inquit text. in l. 34. tit. 11. par. 5. & l. 35. ibidẽ sed pro ratione dubitandi facit text. in l. arbiter intra. ff. de arbi. allegatum per Bald. in Margarita sua, verbo pœna. q. 23. ad hoc quod pœna cõuentionalis non potest apponi à partibus fisco applicanda, nisi persona publica † stipuletur pro eo, & cum iam hodie stipulatio non sit necessaria require-

BIBLIOTEKA OHY

tur tamen quod quis nomine fisci acceptet promissionem, ex dictis pernos in l.2.tit.16.lib.5 supra,nu. 20. & Bald. refert Rebuf.in .3.tomo,consti. Fran.tit.de arbit.glo.1.artic.13. n.11. &.12.sed pro ratione decidendi dicẽ dũ est,quod licet pœna in contractu applicata alicui tertio priuat' aliquis adquitere non possit, quia non sua interest , tamen, fisco sic, † quia semper sua interest,vt fiscus sit diues & soluendo,vt postea nihil ab eo vel parũ exigat,vt not.in.l.1.C. de indictionibus lib.10. not. Rebuf. vbi suprà.n, 14.& ideo Tabellionem pro fisco suffi cit acceptare,vel dic quod cumpœna fisco applicatur in cõtractu oneroso, tũc fisci acceptatio nõ requirit , imo neque notarij tanquã publicæ personæ,quia cum antea si stipulatio intercedebat poterat quis alteri tertio stipulari,& ea non intereueniente nõ adquirebatur actio fisco, ex .l. seruus ea lege.ff.de seru. expor. hodie vero ex d.l. 2.tit.16.lib.5.sup.stipulatio non requiritur,sed possit quis pro alio tertio obligationem recipere, vt ibi dixi,& probatur clare ibi,nimirũ si ex cõpromisso quod quasi semper resultat ex contractu oneroso inter partes inito adquiratur pœna fisco,cũ id sit regulare,quod ex contractu priuato fisco, defertur, † pœnã deberi, ex.l.1. ff. de iure fisci,vel dici potest,quod quia pœna est indiuidua, & debetur tam fisco quam parti, vt inquit Rebuf. in.d. n.13.& latius Ant. Peregri. in.d.tract. de priuile. fisci,lib.4.tit.7.n.1.cum. sequẽt.ideo nimirũ quod cũ parti accepti pro sua adquiratur per dimidiũ, ita& pro alia dimidia parte fisco cui applicatur adquiratur, vel securiusdici ideo esse,quia habemus iam leges sic disponentes,& cõsequenter tã in contractu oneroso , quã in lucratiuo procedere legẽ nostrã, & ita dispositum censendum est,quia pœnæ appositio indiuidua est vt diximus,ideo nimirũ si acceptata per priuatum cui fit etiã pro fisco idẽ cẽseatur acceptatũ , sed primam tenẽt oẽs in.d.l. 1. in principio.ff.de iure fisci , & ideo valet quia notarius tanquam publica persona accepta pro fisco,& sit speciale fauore fisci, vt sufficiat hæc notarij † acceptatio in hoc casu , & an pœna debeatur in compromisso † apposita si appelletur vel reclametur ab arbitramento, diximus in.l.4.tit.21.lib.4.suprà.

Ibi,*O en otra qualquier manera*, vniuersalis est hæc dictio , qualquier, maximè præcedente dictione, otra, ita vt etiam dissimilia comprehendat vt diximus in.l.1.nume.57. titul. 8.libr.5, sup. & alibi pluries, & consequenter lex nostra etiã de pœna iudiciali † loquatur,& illa quæ solet in fideiussionibus iudicialibus apponi,de soluẽdo vel deprẽsẽtãdo aliquẽ totiesquoties iussum fuerit sub tali pœna fisco applicanda , de qua fideiussione loquitur etiã.l.36.tit 11.par.5. quæ loquitur in ciuilibus,in criminalibus autẽ loquitur.l.17 &.18.tit.12.ead par. 5. vt aduertit glo.1.in ea.l.63 sed raro hæ pœnæ iudiciales exequuntur, eò quod si non hodie,saltim alio die præsentant reum iudicio,& sic morã purgat, pro vt permittitur purgari posse per dictas leges partitarum.

Ibi,*Tenidas de la pagar*, vt in l.1.ff.de iure fisci.in princ.,probatur,& ibi Bar. & alij,& diximus in glo.1.istius legis.

Ibi,*Auiendo incurrido en ellas*, notaGerundiũ illud, indo , in ablatiuo positum, nam inducit conditionem & consequenter debet prius verificari in illas pœnas incurrisse, & declaratoria sentẽtia requiritur pœnæ incursæ, nam etiãsi pœna ipso iure incurratur declaratio requiritur, & ad hanc declarationem faciendã est pars citãda, vt alibi dictum pluries remanet,& est sine dubio,præsertim quia potuit habere

bere iustam causam contrauenienti pacto & conuentioni, quæ excusabit eum,secundũ quod diximus in.l.4.gl. 7 so cierta pena,tit.21.lib.4.sup. itẽ etiã excusari potest quia petitio & monitio non præcessit saltim ad pœnas iudiciales incurrendas , & sic petitione & monitione † nõ præcedente nõ incurritur pœna,secundũ la.l.si ex legati causa.n.14.lim.fi.ff.de verbo.obliga.& Soci.Iuni.cõs.65.n.76.&.77.lib. 1.potestque fideiussor talis defendere 8 reum,quem reprætentare † fideiussit, & si pro libero reus declaratur, ipse etiam est liber a pœna,vt probat tex. in.l.18.tit.12.par.5.vbi glo.fi.idẽ dicit 9 in fide iussore in causa ciuili,† quibus rationibus raro aut nun quã petũtur hæ pœnæ per fiscũ, vel nomine eius, neq; de ijs in iudicijs & tribunalibus lites agũtur , quia omnia hæc sunt liquidanda , quod si liquidarẽtur,& appareret pœnas incurrisse, vtiq; deberentur,vt probat nostra.l. & similes.

Ibi , *Que se puedan pedir fasta vn año*, similis.l.10.tit.16.libr.5. suprà,vbi diximus aliqua.

SVMMARIA.

INobedientes priuilegijs Regijs ex Imperatorijs iniustis vel falsa relatione adquisitis non puniuntur,num.1.

Clausula, si preces veritate nitantur semper intelligitur in Regis rescriptis,n.2,& n. 3.quod idem in contractibus.

Lex quarta.

Summarium.

Cõtrauenientes priuilegijs regijs & Imperatorijs puniuntur vt hic.

IBI, *Que va contra los priuilegios de los Emperadores*, quod est sacrilegij crimen,vt apparet ex. l. 5. C.de diuer. rescrip.& ibi Mene.& l.2. C.de crimi. sacri. 1

Ibi,*no los cumplen*,cõtra id q dicitur in toto tit.ff.si quis ius dicen.non obtem.& hoc verum crederem & procedere,si iustum est id quod in talibus regijs literis & priuilegis continetur, secus vero si esset iniustum, nam tũc supplicare ab eis licet & non obedire 1 † & idem si ex relatione falsa cõcedãtur,tunc enim nullã pœnã incurritnõ obediens & nõ adimplẽs ibidẽ cõtẽta, sed licitum est supplicare causas allegando vt Princeps bene informatus illas literas & priuilegia suspendat,reuocet,& annullet , vt diximus in.l.14.tit.3.lib.1.sup.& in.l.1.& seq.titul. *De las pronisiones*.lib.4.sup.& alibi pluries,contra miseros prælatos, & iudices,qui multoties præ timore exequuntur literas iniustas & subreptitias,cum semper intelligatur clausula,si preces veritate nitãtur, † l.vniuersi.C.de diuer. rescrip. adeo quod etiam in cõtractibus intelligatur, † secundum Octauia. decisione Pedem. 3 179.num.pen,

SVMMARIA.

VIas publicas claudens cõtra bonum commune facit n.1.& 2.

Didaci Perez opinio reprobatur,n.3.

Lex Quinta.

Summarium.

Claudens itinera,vias,calles, & loca publica per quæ transferũtur alimenta, & sustentationes puniuntur vt hic.

IBI,*El que cierra o embarga los caminos*, Didac. Perez,hic sub .l.28.tit.19.lib.8. Ordi. dicit hoc esse contra bonũ 1 communẽ † & publicum, & bene dicit,nã cũ ex rebus comestibilibus & mercantijs quæ per vias publicas trahuntur sustentatio vicinorum dependeat,mirum non est, si claudens has

vias

vias contra bonum commune & publicum facere dicatur, & in nostri tex. pœna condemnetur, & hæc intellige rem, cum solum ex aliquo particulari commodo suo & eius respectu id faceret, secus vero si dolose & malo animo ne bastimenta in ciuitatem & villãac populos deferrentur, & perirent ciues & vicini, quibuscum inimicitiam capitalẽ gerit, vel cum domino talium locorum, tũc enim gra
2 uis pœna est imponenda, & grauior † si in contemptum Regis, & suæ iurisdictionis id faciat, vt aduertit Didac. Perez, vbi sup. quæ bonus cõsiderabit iudex, vt condignam pœnam delicto imponat, & sic leges quas allegat ipse Did. Perez, pro dictis ab eo, n ultum sunt considerandæ, nam loquuntur in differentibus casibus nostræ legis, & ideo non sunt trahendæ pro consonãtibus, vt ipse Perez, voluit eas affetre.

Ibi, *Cient maranedis*, Did. Perez. vbi sup. in glo. fi. inquit pœnam hanc esse auctam ad sex mille morapetinos ex rex. in l. 3. tit. 9. & l. 1 tit. 12. sup. isto lib.
3 8. sed fallitur meo videri, † quia leges illæ in grauioribus delictis quam hic loquuntur, nam disponunt quoties itinera publica itinerãtibus impediũtur ad eos derobandum, & sic differunt multum à nostra, vt poteris faciliter videre, & sic in terminis nostræ l. eius pœna imponetur, & in terminis dictarum legum ibidẽ declarata erit imponenda.

SVMMARIA.

SCalas fenestræ apponens vel infringens fenestras consiliator dicitur & punitur de delicto indefecuto. n. 1.

Lex Sexta.

Summarium.

Domum alterius perforãs & aperiens vel locum faciens ad maleficiũ committendum aleuis est, & perdit medietatem bonorum fisco Regio applicandorum & corpus eius voluntati Regis remanet.

IBI, *O fiziere lugar*, ope enim, inquit tex. in §. interdũ, inst. de obliga, quæ ex delic. nas. & cons. eius quoque furtum admitti videtur qui
1 scalas forte fenestræ † supposuit, aut ipsas fenestras vel ostium infrigit, vt alius furtum faceret, & l. qui seruo. ff. de furt, & l. si quis vxori, in principio, not Did. Perez. hic sub l. 29. titu. 19. lib. 8. Ordi. in fin.

Ibi, *Por donde hombre entre a hazer male ficio*, & sic vt pœna, l. nostræ incurratur debet domus perforari ad maleficiũ committendum, hoc enim denotant hæc verba, & clarius demonstratur in l. 6. titul. 5. libro. 4. fori, & fac t l. 74. styli, quæ ampliat dictam l. fori. & nostram ei similem ad ascendentem per parietem in domũ alterius, vel per fenestram introiuerit, vel clauem fecerit &. c. de qua l. 74. styli credo me latius dixisse in hoc lib. ad ibi dicta me remitto vbi declaraui dictam l. styli, quomodo intelligatur & procedat, & an sit vsitata necne ad ibi dicta super ea me remitto.

SVMMARIA.

FVgiens a carcere si capiatur non habetur pro perpetratore. n. 1.

Fugiens a carcere non dicitur qui habuit animum redeundi. n. 2.

Carcerem non frangit fugiens ad superiores iudices, num. 3.

Præsumptio confessi non obstat fugienti a carcere si innocentiam suam purgat. n. 4.

Carcerati si non perfecerunt conspirationẽ non puniuntur neque habentur pro confessis, num. 5.

Lex Septima.

Summarium.

Fugiens à carcere pro perpetratore delicti habetur, & insuper soluet camerã

ræ. 600. morapetinos, & eum habens sub custodia alios sexcentos.

IBI, *Vaya por hechor de lo q̃ le fuere acusado*, intellige nisi statim sit captus etiã inuitus quia tũc non † habetur
1 pro rali, quia est ac si non recessisset, qui denuo reuertitur, secundum Villalo. in ærario litera F. n. 3. col. 4. in fi. vbi allegat Ber. Diaz, in reg. fuga. eam aliis modis limitãtem, & idem tenet Auiles. c. 1. præto. verbo, dadiuas. n. 25. neque itidem punitur, qui eodijt, &
2 habuit animũ reuertendi † secũdum Boeri. decis. 211. n. 18. Rip. in l. admonendi. n. 169. ff. de iure. iur. & sic qui fugit à carcere vt consequatur iustitiam apud superiores nõ dicitur † fecisse carcerem, imo admittitur per
3 ipsos superiores, & datur prouisio in forma contra iudices inferiores vt non procedant omnino contra eum, nec contra eius bona, & cotidie fit & practicatur, secundũ quod & inquit Did. Perez, hic sub l. 34. in fi. tit. 19. lib. 8. Ordi. vbi allegat plures: Tertio limitatur hæc lex nostra, vt procedat (quoad confessionem delicti & vt habeatur vt confessus pro eo) quoties carcerati omnes vel maior eorũ pars conspirantes fregerunt carcerẽ, & fugerunt secũdum glo. l. 13. tit. 29. part. 7. glo. magna. in fi. quam ad hoc allegat Olanus, in antinomia lite. F. num. 115. & licet ipse ibi ex l. nostra teneat contrarium quia lex nostra hoc non requirit, ego tamẽ credo esse veram & tenendam opinionem illius gl. magnæ, & quod lex nostra supplea tur per illã partitæ, vt requiratur conspiratio & fractio & fuga carcetatorũ vel maioris partis, vt in pœnam confessi incidãt, imo & hæc cõfessi pœna eis absentibus locum habet, nã si post se præsentassent vel capti fuissent ad carcerem pro delicto illo reducti, si probarent innocẽtiam suam ralis de
4 licti nihil vtique eis obsisteret † præsumptio cõfessi, vt inquit in hoc optime Olanus vbi sup. nu. 117. licet pro effractione punirentur fustigationis pœna, vt ibi inquit, & quod ita sit lex nostra intelligenda, patet: nam iniuste certe disposuisset si pro qualibet fuga carceris quis haberetur tanquam confessus delictum illud pro quo erat raptus, cum & fugiens sine effractione dum reperiret carcerem apertum nullo modo puniatur, & sic in hoc sic fugiente solum imponi sõlet pœna hæc. 600. morapetinorũ nec l. & sic iustissime lex nostra intelligenda suppleda ac declarãda est per illam l. partitæ, vt secundũ illã. l. nostra procedat quoad confessi pœnam, & credo me alias sic etiã tenuisse, & video practicari cotidie, sed si non perfecerunt carcerati conspirationem quia
5 detecti sunt, tunc neque † habentur pro confessis, sed arctius custodiuntur, & arbitrio iudicis punitur qualitatibus personarum inspectis, secundũ gl. *Sepulueda*, in dict. l. 13. tit. 29. par. 7. & in materia nostræ l. videdus est etiam Ant. Gom. tom. 3. varia. c. 9. n. 11. perto. & Dueñas, in reg 389. cum sequent. & Did. Perez, hic sub l. 34. titulo. 19. libro. 8. Ordi. qui tamen succincte transiuit in eius declaratione, & Olanus vbi sup. n. 106. cũ sequent. plura dixit, sed omnino est sequenda & tenẽda dicta declaratio ad l. nostrã, ex dict. l. partitæ, cum Greg. ibi sic optime considerante, & voluit Dueñas, in reg. 392. limi. 1. & 6. & si bene consideretur ita tenet & Villalo. in anti. lite F. num. 51.

Lex Octaua.

Summarium.

Incendẽs domum alicuius ad occidendũ cum punitur pœna de quibus hic.

De

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

DE ista l. vide quæ diximus in l. 6. tit. 12. sup. isto lib. in gl. *Y si le.*

Lex Nona.

Summarium.

Quilibet qui in ciuitate villa aut populo ierit armatus & associatus cu alijs ad irruendum in domum alterius pœnis nostræ l. punitur.

HBI, *A cobatir la posada de otro*, cum & ipsi iudici nō liceat iubere, quem extrahi à domo sua, quæ vniuersi; tutissimum refugium est, atque receptaculum, vimque inferre videtur eum vocans in ius. ex l. plerique, vbi gloss. ff. de in ius vocan. l. 3. & ibi glo. tit. 7. par. 3. tradit Did. Perez, in l. 1. glo. 1. q. 4. tit. 2. lib. 3. Ordi. & si iudici id nō licebat, cur & licebit cuilibet priuato alium è domo sua violenter eijcere volēti, domum eius inuadendo cum armis & armatis hominibus, quod est grauissimum violentiæ delictum, ideo grauiter ex l. nostra puniendum, & legis publicæ de vi. ex §. ite lex Iulia, inst. de vi. publi. & tradit idem Did. Perez hic sub l. 42. tit. 19. lib. 8. Ordi. pag. 392. in princ. vbi eius additio, quærit an incurret hanc pœnam si non perfecit, & determinat quod non. de eius tamen opinione dubito, cum lex nostra non requirat delictum perfectū, & sic oppugnationē & incursionem domus esse facta, sed sufficere quod iuerit armatus, & cum hominibus armatis ad irruendam domum alterius, in ijs verbis *Qualquier hombre, que en ciudad, villa, o lugar, fuere a combatir la posada de otro*, ponderat verbum illud, *Fuere*, quasi ire sufficiat, licet domus non irruatur & propugnetur.

Lex Decima.

Summarium.

Mortem fecuram committens aleuosæ crimen incurrit, & amittit per diuidium bona camerariæ regiæ tradenda, & quæ dicatur mors fecura.

HBI, *Y la mitad de sus bienes pertenesce a nuestra camara*, idem est in quilibet aleuosia. l. 10. & alijs titulo. 23. supra, isto lib. 8.

& ibi, *Exode muerte fecura*, vide quæ diximus in eius declaratione in l. 5. tit. 2. lib. 1. supra, num. 11. & in l. 24. glo. pen. titu. 23. supra, isto lib. 8. & in l. 11. glo. 1. tit. 8. lib. 5. supra, & Gutie. in lib. 1. pract. quæstio. quæst. 21.

SVMMARIA.

LÆsa maiestas incidit an committat Regem & Regiam progeniem maledicendo. num. 1.

Maledici Regem neque quis audire debet num. 2.

Maledicens officiales & ministros iustitiæ ad quid teneatur. num. 3.

Lex. 11.

Summarium.

Maledicens de Rege & de eius filijs est aleuosus & incurrit nostri. text. pœnam.

HBI, *Quien dize mal de nos*, contra id quod dicitur Exodi 22. dijs nō detrahes, & Principi populi tui non maledices, & maledicus scandalizabatur in illis, Eccles. 23. & in tit. ex tra de maledi. & in tit. C. si quis Impe. maled. & an crimen læsæ Maiestatis committat Regem & Regiam progeniem maledicens, diximus in l. 1. titulo. 18. supra. isto libro, in gloss. 1. & alia diximus etiam in l. 3. tit. 4. sup. eod. lib. & con. l. 2. & 4. titu. 11. part. 2. vbi & probatur quod neque debet quis audire male

2 maledici † Regem, & vi . etiam. l. fi. tit. 2. par. 7. & late per Tiberi. Decia. in tom. 2. de delict. lib. 7. c. 50. si quis Impera. maled. & Did. Perez. in l. 3. tit. 8. lib. 8. Ordi. & Canter. in q. suis crimi. in c. de crimine læsę Mai. humanæ. n. 4. & succincte Iuli. Clar. in pract. crimi. §. lęsæ Maiest. n. 1. in fi. vbi allegat consilium Ruini. 145. lib. 5. & Crauet. cons. 6. & 9. sed Principes qui male dicūtur debent multum attendere ad singularia verba, illius. l. 1. C. si quis imper. maled. & vide etiam Menoc. de arbit. iud. casu. 375. num. 377. & de maledicente officialibus & ministris † iustitiæ, vi. Bolsi. in pract. crimi. tit. de officia. corruptis. n. 37.

Ibi, *O alguno de nos*, sub ijs verbis cō prehendi censeo vxorem Regis, nam cum Rex sit vnus, & in verbis sequentibus dictum sit de filijs eius, manifeste denotatur de vxore Regis hęc verba esse intelligenda, & quia vxor eadē est caro cum Rege & eius gaudet priuilegijs, & iniuria facta vxori cēsetur facta viro eius, ex l. 1. ff. de iniurijs.

Ibi, *O de nuestros hijos*, inquibus pater repræsentatur & pars viscerū eius iudicantur, vt in libr. 1. suprà, latius diximus.

De lege. 12. quę loquitur circa septenarū cōdēnationē per iudices quoslibet Regni Granatæ faciendam, vt teneātur eas applicare fisco Regio, vidēda sunt quæ diximus in l. 9. tit. 11. sup. isto lib. 8. & idem in alijs iudicibus ex l. 11. tit. 6. lib. 3. sup. & nihil amplius super hac. l. est immorandum, sicut & in legibus sequent. pauca dicemus, vt titulo & lib. huic. 8. satis prolixo finem imponamus.

De lege. 13. solum annotare libet, quod licet videatur lex localis solum loquens tum cōductoribus redditui Regiorum Regni Granatæ, idem tamen dicendum est in quibuscunque alijs locis extra regnum illud, vbi eadem ratio datur ex dictis per nos in rubrica, tit. 4. lib. 3. suprà.

SVMMARIA.

PRæceptum optimæ gubernationis est vt nihil præter leges sed secundum leges fiat num. 1.

Nihil laudabilius neque dignius præclaro viro placabilitate & clementia. num. 2.

Misericordiam & clementiam facere licet dum tamen ordo necessarius seruetur. numero. 3.

Pœna etiam legalis cum causa minui potest. num. 4. & 5. & 6. vbi. num. 7. declaratur nō procedere in pœnis parti applicatis.

Pœna ordinaria, per legē fisco applicata etiā cum causa difficulter minuitur à iudicibus, num. 8.

Multæ minutionem ex causa iudices faciūt tam ante sententiam, quam post sententiā num. 10. & n. 9. quod debet inferi causa ob quam minuitur.

Exilij pœna ex causa mutari potest. n. 11.

Legislatores in legibus condendis debent seruare consilium Aristotelis, num. 1. super lege. 17. & sequent.

Lex. 14.

Summarium.

Iudices exequātur leges & earum dispositiones, neque moderentur pœnas ab eis impositas, & quomodo sint taxandæ merces & res prohibitę de quibus condemnatio per iudices facta est.

HBI, *Que en la execucion de las leyes y pragmaticas ay mucha desorden*, in quo perturbatur rei pub. gubernatio, maximum enim & præcipuū optimæ gubernationis præceptum est, vt nihil præter leges, omnia vero secundum leges fiant, † nam (vt inquit Plato. in lib. ciuili.) ea sola recta gubernatio est, quæ id efficit, vt nemo quicquam præter leges committere audeat, & qui audeat morte afficiatur, & iterū in libr. 4. de legibus, inquit, nō ideo Magistratus

HAУКОВА БИБЛИОТЕКА ОНУ ИМЕНИ ЧЕХОВА

us alicui dabimus quod diues sit, aut huiusmodi quicquam possideat, vt robur, magnitudinem, generis claritatem, sed ei qui positis legibus parebit maxime, & hac recæteris in ciuitate præstabit, prout hæc & alia congerit Siman. de Repub. lib. 9. ca. 7. per totum, quodsi hæc quoad ciues procedit, quanto magis quoad iudices, & iustitiæ ministros, qui legibus gubernandi sunt, si & ipsi ordinem legum peruertant, peruertent etiam optimã Reipub. administrationem & gubernationẽ, & ob id ipsemet Siman. ibid. in lib. eod. 9. cap. 8. cum. 3. sequent. inquit solam naturalem rationẽ Magistratuum non sufficere ad rectam gubernationem, nisi litteris & scientia adornati sint, si enim Magistratus nõ sunt literati, nescient leges seruare, & Magistratus (vt inquit Plato. lib. 4. de repub.) si custodes legum nõ sint, omnem ciuitatem simul perdunt, cõtra verò, si vere custodes sint, beatam, vel soli, vt eam efficiãt, opportunitatem habẽt, aliter enim quales fuerint præfecti, tales etiam qui sub ipsis sunt, frequentius fiunt, vt per eũdem Siman. in eod. lib. 9. capit. 13. & ideo iuste lex nostra inquit maximam esse negligẽtiam, quæ versatur in iudicibus, cum leges non obseruant, & exeqeuntur.

Ibi, *Como en componer y moderar las dichas penas*, sed nõne solet misericordia & clementia commendari, cum dicatur non meretur misericordiam, qui nescit eam facere, & ea vtendum est cum delinquentibus, vt diximus in. l. 27. num. 3. tit. 6. lib. 3. supra & Cicero lib. 1. officiorum dicit, nihil est laudabilius, nihil magno & præclaro viro
2 dignius, placabilitate † & clementia: idẽ pro Ligario, nulla virtus, nec gratior, neque admirabilior misericordia est, homines enim ad Deos nulla re propius accedunt, quam salutem hominibus dando: prout hæc & alia refert Siman. vbi sup. lib. 5. c. 17. cur ergo in præsenti reprobata viditur clementia & misericordia: & faciliter huic obiectioni satisfacies, ex verbis præcedentibus nostri tex. dum dixit,
3 *Ay mucha desorden*, ita quod misericordiam, & clemẽtiam facere licet, dum tamen ordo † necessarius seruetur, & claue non errante fiat, nam vt inquit Siman. in. d. c. 17. gratiæ, quæ iustitiam transgrediuntur, nè gratiæ quidẽ dici debere videntur: & sic intelliges etiã illam authoritatem Exodi. c. 23. pauperis non misereberis in iudicio, vt intelligas secundũ quod inquit Augusti. super Exodũ. q. 88. nisi addidisset in iudicio, magna esset quæstio, sed cum additũ est, nulla quæstio est, hoc esse præceptum, nèforte cum iudicamus, recte nobis facere videamur, si cõtra iustitiam pauperi faueamus, causa misericordiæ, itaq; sine alterius iniuria & pauperi, & pupillo, & viduæ semper fauendũ est: ita optime diluitur hæc difficultas, pro vt dixit Siman. vbi supra, lib. 6. cap. 10. in fin.

Ibi, *Se defraudan las leyes*, quomodo fiat fraus legi. vi. text. ibi glo. & Doct. in. l. fraus fit legi. ff. de legibus, & alibi diximus.

Ibi, Y *no se executan*, quod est acsi nihil esset actum, vt diximus in Rubric. tit. 21. lib. 4. sup.

Ibi, *Ni puedan sobre ello hazer otra composicion ni moderacion alguna*, hic videtur esse tex. probantẽ nullo modo licere iudicibus moderare pœnas legũ, & sic iã sublatæ sunt omnes causæ, ob quas licebat iudicibus moderari pœnas, de quibus per Tiraq. de pœnis tempe. & per Rhedin. in tra. de Maiest. Princip. §. sed etiam, à. n. 48. cum sequent. plu ribus, vbi pro & cõtra id examinat, & num. 77. ponit octo causas minuendi vel augendi pœnas, & licet iudices ignari vel potius nummorum auidi velint se excusare ex dispositione. l. nostræ nostræ, ad non diminuendum pœnas legum nulla ex causa, dicentes legem nostram generaliter loqui, & indistincte, & sic esse intelligendam, tamẽ negandum non est quum cũ causa iusta possit minui, non solũ multa, sed &
4 legũ pœna, † idque probatur ex. l. nostra, nam cum in principio eius dictũ sit, quod iudices peruertendo ordinẽ iuris minuebant pœnas, & in fraudem legum & executionem earũ, sub hoc præsuppositio, intelligi debẽt hæc vltima eius verba, & dispositio hæc, scilicet, quod minui non possint pœnæ legum, iniuste scilicet, & sine causa, cũ
5 causa † autem neque lex hæc dicit, neque præsumendum est dixisse, cum leges in ratione, & in clementia, ac misericordia fundentur, seruãt enim boni Principis conditionẽ, scilicet, quod sit clemens & benignus dictamine rationis seruato, & sic idem videntur leges velle seruari per executores earum vt iubetur per. l. 9. tit. 31. par. 7. & pro hoc facit doctrina illa glos. à me pluries cõmendata in. l. si mãcipia. C. de seru. fugiti. dicentis quod quando lex vnum disponit & alterum præsupponit, vt habeat locum dispositum debet verificari præsuppositum, dispositum autem hoc quod pœna non diminuatur per iudices, transit cum præsuppositio illo, in fraudem legis & absq; ordine, ergo vbi nõ datur fraus hæc, sed causa iusta potius adest, lex nostra non prohibet minui, sed potiꝰ concedit, à dispositione rationis & legis cessante: neque censendũ est misericordiam iusta ratione concessam velle tollere, neque dispositiones antiquas id cũ causa permittẽtes, & quia verba generalia de habilitate sunt restringenda, ex. l. vt gradatim. ff. de mune. & hono. & sic de iure siue imponatur à lege. siue ab statuto minus † ex
6 causa iusta posse, cõmunem testantur plures relati per Clar. lib. 5. in practic. crimi. §. fi. q. 85. n. 10. & Rhedin. vbi supra. & gl. fi. l. 8. tit. 31. par. 7. & Peregri. in tract. de priuil. fisci, lib. 4. tit. 8. n. 14. cum pluribus sequent. pag. 232. & Villalo. in ærario, verbo, pœna. nu. 39. & Auend. c. 16. prætorũ. n. 3. lib. 2. vbi allegat Domi. à Soto lib. 5. de iust. & iure c. 4. eleganter loquentem, quando liceat minoribus iudicib' à pœnis legũ recedere, & tradit etiam Did. Perez, in. l. 9. glo. 1. tit. 16. lib. 8. Ordi. pag. 333. & nos diximus alia in. l. 10. tit. 1. libr. 4. sup. n. 66. &. 70. cum sequent. vbi id intelligimus in pœnis fiscalibus, vel in mulctis, non vero in illis quæ sunt par
7 tibus applicatæ, † ipsis partibus petẽtibus, secus verò si desticissent, vt & per Clarum, vbi supra, & in. l. 1. glo. otro, tit. 1. sup. eod, lib. 8. iterum diximus, licet minores iudices quoad partẽ fisco applicatam etiam si per viam mulctæ & pœnæ extraordinariæ imposita sit, ita timidi sunt aliqui, quod id neque ex causa iusta audent facere, cum idsi bi à iure ciuili & partitarum licitũ sit, sed falluntur: nam si in vim mulctę applicẽtur etiam fisco ex causa diminui & in totũ tolli possunt, ex legibus partitarum per me allegatarum in. d. l. 10. dict. n. 66. sed cum est pœna ordinaria
8 per legem fisco applicata, † tunc non sine causa inferiores iudices recusant eas minuere etiã cũ causa, nã in syndicatu possent super hoc molestari & cõdemnati ad soluendũ de suis bonis talem partẽ remissam pœnæ talis ordinariæ per legem fisco applicatæ, & sic nunquã audent eam remittere: debet tamen iudex cũ mulctã minuit exprimere causã ob quã minuit, vel saltim,
9 † dicere ꝙ ex iustis causis motus id facit, secũdũ Clarũ vbi sup. & hãc diminutionẽ mulctæ ex causa faciũt, tam ante sententiã latam in ipsamet sententia, quam etiã lata sententia † & iuste,
10 nã lex nõ restringit eius potestatem sive ante siue post: sed tãtũ an causa sit iusta

HARKOA-LIBURUTEGIA OHY inv. 1

iusta & de expressis in iure vel nõ, & sic multoties vidi fieri: neque obstat l.9.tit.31.part.7.quæ in contrariũ videtur, nam illam intelligo procedere in alijs pœnis, quam pecuniarijs, vel in pœnis ordinarijs pecuniarijs fisco alege applicatis, non vero in mulctis, in quib' sic multoties vidi fieri etiã post sententiam, & ita colligitur ex l. 4. & ibi gl. 2. tit. 22. par. 2. quæ singularis est in propositum, pro dictorũ declaratione, imo & in pœna exilij idẽ est vt propter † paupertatem remittatur secundum Auiles. c. 1 prẽto. gl. derechamẽte. n. 7. & alibi nos etiam diximus.

11

De leg. 15. vid. l. 2. & 7. tit. 7. isto lib. 8. sup. vbi diximus aliqua & nostra est nouior & illarum pœnã immutat, vt apparet ex subscriptione marginali nostræ l. & sic pœna hic inserta imponetur contrauenienti.

De lege. 16. videbis bullã cœnæ Domini, in qua appositũ est capitulum contrã hos receptatores & fauentes inimicis fidei.

De legibus tribus sequẽtibus nihil est quod dici posit in earum commẽtationem, solum de lege finali. 19. in ordine videbis quæ diximus de istis Mauris Gazis in rubrica in gl. fi. tit. 2. sup. isto lib. & pro cõplemento huius tit. & totius huius libri octaui. quæ mẽ satis elaboratum habet, solum notare admoneo Principes ac legislatores, scilicet, quod seruent † in legibus con 12
dendis consilium Aristo. Ethico. 1. dicẽtis, oportet leges recte latas omnia dirimere, & quã paucissima relinquere iudicantibus, vt & inquit Bal. relatus per Peral. l. 1. de leg. 2. n. 38. in fin. pag. 26. & per Siman. de repub. lib. 4. c. 18. Quibus quidem ad laudem & gloriam omnipotentis Dei finitur cõmẽtarius super hoc lib. 8. die vltimo Aprilis anni. 1594. quod quidem antea finitum haberem, si negotia & occupationes & infirmitates intermedię locum dedissent. Parcat doctissimus lector. In libro autẽ. 9. prosequẽdo hũc quintum & finalem tomum aliqua postea de perse dicemus, quæ tomus hic capere non poterat.

FINIS.

SALMANTICÆ.

Excudebat Petrus Lassus,

Anno. 1596.

Ad. l. 13. titu. 7. de los juegos, quæ huic titulo addita est: adde sequentia.

PRimum quod lex hæc. 13. est Augmentatiua pœnarum cõtra ludentes ãduersus legum prohibitiones, ita vt vltra pœnas per alias leges impositas, imponentur etiam nouiter additæ inhac lege. 13. secundum tenorem & formam eius, vt ex eius verbis clarè patet, ibi, *Allende de las penas en que incurren por otras leyes*, & ibi in §. fi. *applicamos todas las penas sobredichas*, 3ta quod omnia vocat pœnas, & nihil excipit in ijs verbis, cum qui totum dicit, nihil excludit, & verbum. *sobredichas*, omnia comprehendit & pœnalia efficit: & consequenter decerpitur ex ijs, verba illa, *Y el que gano buelua enteramente la ganancia con otro tanto, con que esto no exceda de cincuenta ducados*, pœnalia sunt pro tertia vice ludentibus aduersus prohibitiones legum imponenda, ita vt iam hodie, pro hac tertia vice lucratum non perdenti, sed cum duplo vsque ad dictos. 50. ducatos per tertias partes, fisco & denunciatori, & iudici, ex dict. cap. fi. nostræ legis. 13. applicanda sint, tum quia lex hæc est augmentatiua pœnarum, tum etiam quia ipsi perdenti denegat repetitionem perditorum in casu in quo perdens sit maior quatuordecim annorum, nam si esset minor ius antiquum remanet in suo esse, & illæsum.

¶ Secundum notabile huius. l. 13. est, quòd in quãtum in §. 1. disponit, quòd maior quatuordecim annorum obligatur iam ex ludo, eò quod ei denegat amissorum in ludo repetitionẽ etiam intra illos octo dies à lege. 2. istius tituli concessam & permissam, infertur clarè ex ijs approbatam esse iam opinionem dicentium, quòd lucratum à minore facit suum lucrãs, sicut & ipse minor suum faciebat id quod lucrabatur à Azeuedo super. 8. maiore. 25. annorum in ludo, vt sic leges ludi sint iam æquales inter vnos & alios, de quo & nos dicebamus in. d. l. 2. supra eod. num. 89. & hoc dum tamẽ sit minor hic perdens maior dictorum quatuordecim annorum, secus si esset minor. 14. annorum, & id iuridica ratione fundatur, ex eo quòd maior quatuordecim annorum cõtrahere potest & obligatur ex contractu, minor vero eorum nullo modo, vt apparet ex dictis per Anto. Gom tomo. 2. Varia. c. 14. num. 1. ideo supradicta lex nostra cõsiderans disposuit. Quod an procedat si est in potestate alterius talis maior 14. annorũ, minor vero viginti quinque dubitabile est, ex dictis per Anto. Go. vbi suprà, & per nos in dict. l. 1. n. 88.

¶ Tertium notabile est, quod per hanc l. 13. decisa videtur quæstio à doctoribus theologis & iurisperitis altercata, num amissorum in ludo transferatur dominium in lucrantem, vt scilicet, ex lege nostra translatio fiat, dum ludẽtes maiores. 14. annorum ius non habere disponit ad repetendum amissa in ludo etiam prohibito etiam intra octo dies à lege. 2. supra eod. assignatos, cum id nulla alia ratione dispositũ credi possit, quàm quod cõtrahere possunt & obligari & obligationis transferre dominium rei contractæ in contrahentem cum eo, de qua quæstione nos agebamus in dict. l. 2. supra eod. num. 90. cum sequentibus pluribus, nam si dominium non transferretur nõ vtiq; lex nostra repetitionem denegaret, prout denegat.

¶ Paragraphus. 2. huius legis. 13. est noua iusta & iuridica dispositio, & per legem. 15. huius nostri tituli ampliatur, vt idem sit circa *los jornaleros*.

¶ Paragraphus. 3. augmentat pœnas

a tabu

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

tabulariorum, de quibus in l. 3. 4. &. 5. supra isto titulo.

¶ Paragraphus. 4. disponens quòd ad creditum vllo ludo non ludatur auget dispositionem l. 8. &. 9. supra isto titu & sic in ludentibus ad creditũ, vel si dolose luderetur, vel precibus importunis, vel in alijs casibus in quibus de iure specialiter disponebatur & erat sine dubio nõ trãsferri dominium amissorum in ludo prohibito, iura & Doctorum assertiones remanent in suo esse, & sic lex nostra in hoc capitulo seu. §. 4. id expressit, nè intelligeretur correctum per cap. 1. huius nostræ legis. 13. in qua quidem in. §. eius finali etiam disponitur, seruandas esse leges contra ludentes, *a los dados*, vel eos facientes, vel domum præbentes vt ludantur inea, & cõtra ludentes ad ludum *dela carteta*, & per. l. 14. sequẽtem idem disponitur contra ludẽtes *alos bueltos*, vt eaſdem incurrant pœnas, quas incurrentes ad taxillos vulgo, *Los dados*, quia confraternizant inter se ij ludi, vt audio dici, ego enim eorum formas ludendi vsq; nunc ignoro, & addidi hæc vt nulla nostri tituli lex deserta fè, maneret.

INDEX

INDEX COPIOSISSIMVS EORVM, QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

A.

Abbas nõ potest monachos suos absoluere ab excõicatione canonis nisi in casibus à iure expressis in l. 2. tit. 2. n. 25.

Abdicare à se nolens actionẽ vel ius quid faciet iudex in l. 1. tit. 10. nu. 236. & 237.

Abducens volentẽ mulierẽ non tenetur eã ducere nec dotare in l. 2. tit. 13. n. 64

Abominationes gentium ne imiteris in l. 5. tit. 1. num. 33.

Abrogata est de consuetudine. l. si is qui cum telo. C. de ficar. in l. 2. tit. 23. n. 7. nisi vt nu. 8.

Abrogatur pœna. 60. morapetinorũ in litera, antiqua. l. 1. tit. 9. sup. posita. ibi. n. 34

Abolitio vel indulgentia aut remissio de futuris neque petitur neque conceditur, in l. 1. tit. 25. nu. 47.

Aborsum prætendẽs vteri iam animati an teneatur de homicidio, in Rubric. titu. 23. nu. 6.

Aborsum an facere liceat fœtus nondum animati ad mulieris prægnantis salutem, ibid. nu. 7.

Aborsum faciens mulier ob verecũdiam & pudorem an excusetur, ibid. n. 8.

Aborsum facere si dubium est an fœtus sit animatus & aborsu facto nascatur mortuus an teneatur de homicidio, ibidem. n. 9. &. 10.

Absolutionem petens ab excommunicatione an fateatur se excommunicatum in l. 1. tit. 25. nu. 46.

Absolutio excommunicationis ab hæretico incursæ Summò Pontifici reseruatur, in l. 1. tit. 3. nu. 143. &. 144. quod ipsis tantum Inquisitoribus committitur absolutio per Papam, adeo vt neq; virtute bullæ Apostolicæ possint absolui, nu. 145. &. n. 146. quod Episcopi absoluunt occultos hæreticos in foro conscientiæ.

Absolutus à Papa, ab hæresi an sit tutus in foro Inquisitorum, ibid. n. 148.

Absoluere is potest qui & excommunicare, in l. 1. tit. 5. nu. 118.

Absolutio debet obtineri ab omnibus illis qui excommunicarunt, ibid. n. 121. sufficit tamen vna absolutio, vel quod omnes alij committant vni eorum absolutionem. nu. 122.

Absoluit excõmunicatum ab alio ille qui habet eandẽ seu pleniorem iurisdictionem, ibid. nu. 134. putà Papa, n. 140. &. in n. 167. vel Episcopus in lata à suo archidiacono, vel alio sub eo iurisdictionem habente, n. 141. licet cum excõicatoris scientia Episcopus id facit, n. 43.

Absolutio ad cautelam etiam alius quam excõmunicator facit, ibid. nu. 163.

Absoluit alius, quã excõicator ab excõicatione generali lata à prælato, putà contra ludentes ad Azard. ibid. nu. 166.

Absoluit alius quàm excõmunicator ex delegatione Papæ, ibid. n. 168. quia vt ibi hęc potestas delegabilis est.

Absolutionem à minori excommunicatione quilibet sacerdos parrochialis cõcedit, ibid. nu. 169.

Absoluit alius quam excõmunicator ab excõmunicatione lata à canone, ibid. nu. 170. nisi vt ibi.

Absolui debet soluens debitũ, licet pœnã l. 1. tit. 6. sup. non soluat, ibi. nu. 218.

Absentes appellat excõicatos B. Cyprianus. in l. 1. tit. 5. nu. 48.

Accessus carnalis cum famula vili & turpi existente in aliqua caupona non punitur, in l. 2. tit. 13. n. 104.

Accessum si quis habeat non per vas exterius, sed inter crura, vel in alia corporis parte extraordinarie punitur, in l. 1. tit. 21. nu. 76.

Accusato, & inquisito, dãda est copia informationũ, in l. 1. tit. 1. n. 53. vbi. n. 53. an erit necesse quod ipse petat, &. nu. 54. an causam petitionis exprimere debeat, & nu. 55. quod tã reo quàm actori est danda informationum, & nu. 59. etiam si non petatur.

Accusator à limine iudicij repellitur si sua nõ interest, in l. 3. tit. 8. n. 2. fallit in singulari certamine, vt. n. 3. nisi vt. n. 4.

Accusatio & vindicatio authoritate publica,

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

INDEX.

blica, actus virtutis, in.lu.tit.10.n.167.
Accusatus de crimine qũ posit reaccusare accusatorẽ, ibid.n.56.vsque.73.
Accusans de raptu cautus esse debet, vt semper concludat actus necessarios ad violentiam, in.l. 2.tit.13. nu.45.
Accusans periurũ debet in libello periuriũ de quo accusat, cecidisse in damnũ suum concludere in.l.1.tit.17.n.105.& quod scienter & dolose, in. n. 106.
Accusans Titiũ quod non soluit die promisso cum iuramẽto, quid debeat probare, ibid.n.111. &.112.
Acclamationes publicæ in laudem, vel vituperium alicuius non sunt prohibitæ, in.l.1.tit.15.n.24.prout sunt scholariũ voces, pro aliquo cathedratico.n.25.
Aliquis ita in ludo prohibito sint ne restituenda in vtroque foro, in.l.7.tit.7. nu.76.vsque ad.94.
Acta facta in inquisitione an valeant parte superueniente, vel desistente ab accusatione, in.l.1.tit.1. nu.47.&.48.
Acta originalia an sint remittenda, vel eorum exempla, in.l.2.tit.16. nu.8.
Actio ea sola in iure vocatur, quæ fit in iudicio, factio vero extra iudicium, in.l. 2.titul.7, numer.95.
Actio iniuriarũ quibus personis cõpetat vxori vxoratæ dicta, in.l.1.tit.10.n.47.
Actione euictionis priuatur non seruans iuratã promissionẽ, in.l.1.tit.17.n.52.
Actus ille damnatus est per quem innocens condemnatur, in.l.9.tit.8.n.3.
Actus si impune fieri potest conuocari possunt amici ad illum faciendum, in l.1.tit.14.nu.7.
Actus omnes humani à causa regulãtur, & reguntur, in.l.4.tit.20. n.13.
Actus secundarius regulatur à primitiuo, in.l.5.tit.22.nu.10.
Adhærentes nimis literæ Iudaizare dicuntur, in Rubr.tit.2. nu.6.
Adiuinos, quomodo Latine nuncupantur, in.l.5.tit.1.n.1.
Administratores & negotiorum gestores proditoris, statim cõmisso delicto perdunt administrationem, in.l.2.tit. 18.nu.38.
Adulteriũ nõ cadit sub legib⁹ simpliciter loquẽtibus de accessu, in.l.3.tit.19.n.2.
Adulteriũ est alieni thori violatio, in Rubri.tit.20.n.1. & à quo deriuetur. n.5.
Adulterium mariti non est punibile, sicut vxoris, ibid.num.4.
Adulteriũ tribus modis cõmittitur. ibid. num, 6.
Adulterium in iudiciũ multis modis deduci potest, ibid.num.7.
Adulterium an cõmittatur cum coniugata inhoneste. ibid.nu.8.
Adulterium quomodo probetur, ibid.n. 10.& quod raro põt vere probari etiã si dicatur vidisse hominem super muliere, nu.11.&.12.& ideo præsumptionibus probatur, nu.13. & an per osculum & amplexus, nu.14.&.16.
Adulterij probandi plures coniecturas remisiue, ibid.n.20.
Adulteræ matrimoniũ est probãdum aliter non obtinebitur, ibid. nu.21.
Adulterij grauitas, ibid.n.22.23.&.24.
Adultertj pœnæ plures hodie cessant in Hispania, in.l. 1.tit.20.num.5.eo quod nullus alius quam maritus potest eam accusare etiam si negligens, sit.nu.6.& 7.etiam in Francia.
Adulterium est crimen priuatum nõ vero publicum, ibid.nu.8.
Adultera accusari nõ potest mortuo mari to siue sciuerit adulteriũ siue non, ibid. num.9.
Adultera vi & oppressione adulterata excusatur, ibid.n.23.& nu.25.si ob verecundiam tacuit.
Adultera alijs modis excusatur, ibid. n.26 remissiue.
Adulterium per procuratorem accusari non potest, in.l.2.tit.20.nu.2.
Adulterium committitur cum sponsa de præsenti putatiua, in.l.3.ibid.nu.10.
AEgyptiani vulgo, Gitanos, genus hominum pessimum in.l.11.tit.11.nu.1.
AEtas masculi & fœminæ videtur quoad iniuriam faciẽdam adæquata in. l.1.tit. 10.nu.7.& 7. vbi declaratur.
AEstimatio rerum venalium ex foro publico desumẽda est in.l.15. tit.13.n.3.
A fide non recedit repugnans obedire præceptis, sed cum discedit à fide vel aliquo eius articulo in.l.7.tit.20.n.87.
Affinitas ex copula illicita restricta est ad secundum gradũ, secus si ex licita, ibid. n.9.tam quoad cõtrahẽdum quã quoad contractum.n.10.
Affinitas ex coitu nõ ex solis nuptijs procedit, ibi d.n.13.
Affinitas oritur ex coitu etiam cum dormiente habito, ibid.n.14.
Affinitas quid sit, ibid.n.15.

Affi-

Affinitas nõ oritur ante coitum etiam ex sponsalibus de præsenti, ibid.nu.16.
Affinitas an causetur si non adest seminũ commixtio, ibid.nu.17.&.18.
Affinitas non cõtrahitur ex coitu contra naturam vel extra vas, ibid.nu.21.
Affinitas oritur etiam ex illicita copula siue publica siue secreta, ibid.nu.19.contra Corrasi.n.20.
Affinitas concurrere potest cum publica honestate, ibid.n.24.& sic non erit satis in dispensatione derogare impedimento affinitatis, nisi & derogetur publicæ honestatis.n.25.26.& 27.
Aggressiones vel violentiæ author capite punitur, in.l.12.tit.23.n.14.&.nu.6. quis dicatur aggressor, &.n.7. quod aggressori imputatur malum ex conflictu inter duos inito nisi vt.n.8.
Alearum vsus antiquissimus est in Rubr. tit.7.nu.8.
Aleatores hostes Reipubli. appellantur, ibid.num.16.
Aleatores nõ possunt esse testes in causa criminali, ibid.nu.18.dum tñ probetur quod tẽpore testimonij erat lusor. n.19
Aleator raro inuenietur qui tria pessima non committat, ibid.nu.17.
Aleuosus vel proditor non censetur eximens proditorem, vel aleuosum à manibus familiæ, in. l.5.tit.22.n.11.
Alguazeilus sine sententia nihil potest sibi applicare, in.l.7.tit.7.nu.5.
Alguazellus potest capere in fraganti crimine dũ tamen captum præsentet infra.24.horas, in.l.2.tit.13.n.315.
Alienatio facta à die proditionis nulla est, in.l.2.tit.18.num.7. siue oneroso nisi lucratiuo titulo fiat, nu.8. siue. vt num.9.&.10.
Aliméta & dotes de æquitate an sint danda filijs hæreticis, in.l.1.tit.3. n. 219.
Alimenta non sunt transeuntibus deneganda nec carius vendenda in. l.15.titul.13.num.1.
Aliud est aliquẽ esse talem vel haberi prout tali, in.l.1.tit.18.num.25.
Amasis legem constituit vt singulis annis quilibet demonstraret vnde viueret in l.2.tit.11.nu.1.
Amicitia quæ est inter virum & vxorem dicitur secundum naturam, in.l.1.tit.21 nu.6.
Amicos & consanguineos conuocans ad se tuendum excusatur à seditione in.l.

Azeuedo super.8.

1.tit.15.nu.41.
Amicus ignoranter ambulans cum amico non tenetur ex successu contingente, in.l.2.ibid.nu.3.
Anima cunctis rebus præferenda est in.l. 1.tit.5.nu.77. & eius præciositas colligitur, nu.78.
Animæ fauore verba debent capi in latiori significatu, ibid.nu.81.
Animum deliberatum quẽ habuisse quomodo cognoscetur, in.l.2.tit.13.n.132.
Animus iniuriandi talis præsumitur qualia sunt verba vel facta in Rubric.tit.10. num.10.
Animus iniuriandi quomodo probetur, in.l.1.ibid.num.10.vsque ad.23.
Animus & effectus in seditione requiritur vt seditio puniatur, in. l.1.titul.15. num.38.
Animus ex proposito diluitur si probetur homicidam non esse armatum, in l.2.tit.23.num.6.
Animus non occidendi ex quibus colligitur, in.l.4.ibid.num.9.
An omnes sint pariter admittendi ad pœnitentiam, in.l.3.&.4.tit.3.nu.20.
An in foro cõscientiæ cessabũt aliqua ex dictis, in.l.4.tit.6.sup.in.l.1.ibid. n.41.
An intra octo dies & non post admittatur quilibet de populo, in casu.l.2.titu. 7.ibid.num.74.
An incurratur.l.1.titu. 17. supra pœnam contrauenies iuramento etiam ex facultate Papæ, ibid.nu.8.&.9.
An perdens ad creditũ tenebitur in conscientia perditum soluere, in.l.8.tit.7. nu.2.4.5. &.10. vsque ad.13.
Animal brutum cum quo Sodomia commissa est occiditur in.l.1.tit.21.num.43. & an tunc habent locum illius.l.pœnæ contra talem sodomitam, ibid. nu.44.
Anni septem sufficiunt quoad sponsalia de futuro in.l.3.tit.2.nu.12.
Annum signatum incepisse in fauorabilibus sufficit, non vero in pœnalibus, ibid.num.16.& 17.infertur ad ordines.
Antiquis patribus ad prolis procreationem vltra vxorẽ permittebantur concubinæ, quæ appellabantur Ancillæ & habebant aliquid de ratione vxoris aliquid de ratione cõcubinæ in. l.1. tit.19. nu.10.& 11.
Apostatare proprie quis dicatur in. l.2. tit.2.nu.2.
Apostata omnis est hæreticus non tamẽ è

HAKOPEBIBLIOTEKA OHYJ IM. I. LEWICKIEGO

contra,ibid.nu.3.
Apostasia quid sit, ibid.n.4.& nu.6.quid sit generaliter loquendo.
Apostasia non constituit diuersam speciem ab hæresi, sed addit quãdam circunstantiam aggrauantem, ibid. n.5.
Apostasia generalis quæ sit,ibid. nu.10.& num.11. alia huius generis.
Apostasia generalis supra diffinita quotuplex est,ibid.nu.12.
Apostasiæ tertia species est irreligionis siue irregularitatis, ibid.n.15.&.16.
Apostatæ nominantur spontanei transgressores legis suæ,ibid.num.20.
Apostata si filios habet an eis sint bona relinquenda,ibid.n.21.&.22.
Apostata obedientiæ seu religionis quando puniatur,ibid.nu.23.&.24.
Apostata verus & proprius an possit accusari post mortem,ibid.nu.26.
Apostolis licet omnis potestas, tam ordinis quam iurisdictionis immediatæ à Christo tradita sit sub Petro tamen eorũ & totius ecclesiæ Principe.in.l.1.tit. 5.n.98. & si ab ipso Petro clausũ potestas in alios deriuatur. nu.99.&.100.
Appellare an liceat à sententia, vbi pro blasfemia imponitur pœna in.l.1. tit.4. num.39.&.40.
Appellatur iam à sententijs iudicum, de hermandad,in.l.9.titu.13.num.1.& an per viam nullitatis.
Appellãs si est remittendus ad iudicem ad quem,expensis fiet appellantis in.l. 32.tit.13.n.10.
Appellationi non est locus ab excommunicatione incursa ab hæretico in.l.1.titu.3. num.142.
Appellatione viri & vxoris continetur sponsus & spõsa in fauorabilibus non vero in præiudicialibus,in.l.1.titu.19. nu.106.
Apprehensio in ludo non requiritur pro imponenda pœna in.l.5.tit.7. num.13. sed per testes sufficit probari ad punitionem in.l.7.ibid.nu.1.
Apprehensi in ludo taxillorum perdunt omnem monetam & est speciale,ibid. nu.2. & nu.3. ponitur etiam pro casu speciali, vbi alguazelus capit pecuniã sine mandato iudicis dum tamen eam intra.24.horas iudici præsentet.n.4.
Apprehensio concubinarum non requiritur,sed sufficit probari in.l.1.tit.19.n. 84.&.85.
Apud AEgyptios singuli cogebantur nomina sua, apud præsides profiteri & qua arte & lucro viuerent ostendere, in Rubr.tit.7.num.29.
Arbitri à partibus electi an excommunicare possint,in.l.1.tit.5.nu.115.&.116. de arbitris iuris.
Arbitrium nullum est in cõfiscatione bonorum,sed ius seruandum in.l.3.&.4. tit.3.nu.17.
Arbitri nullam habent dignitatem, nisi sint arbitri iuris,ibid.n.35. vel si sint in causa principis, vbi & in eius procuratore,idem dicimus.
Arbitrium an possit vsque ad mortem extendi,in Rubr.tit.10.nu.65.
Arcem tenens contra voluntatem principis crimen læsæ Mai. committit, in.l. 1.tit.18.nu.133.
Arcabusiũ vel pistolete portare itinerando licitum est in.l.14.&.15.tit.23.n.1.
Archidiaconus pôt punire episcopũ delinquẽtẽ in suo territorio, quia etiã maior delinquẽs in alieno territorio pro priuato habetur in.l.1.tit.16.n.88.& 89
Archiepiscopus habet ordinariam iurisdictionem in diœcesi sui suffraganei, ibidem num.91.
Archiepiscopus quando absoluat subditos suffraganeorum,in.l.1.tit.5.n.144. 145.&.146.
Archiepiscopus absoluit vbi habet iurisdictionem in subditos suffraganeorum ibid.num.119.&.144.
Ariolos & magos consulentes damnantur,in.l.5.tit.1. num.40.
Arma tam offensibilia quam defensibilia an deferri phibeãtur, in.l.10.tit.2.n.11.
Arma quæ dicantur, ibid.nu.12.
Artẽ cudẽdi chartas pictas & eã exercẽtes non esse in fe reprobam, in.l.2.titu.7. num.9.
Assonada,quid sit & quomodo Latine vocatur, & quod est graue delictum, in li.tit.15.num.1.2.&.3.
Astronomia an permissa, in.l.5.titu.1.numero.35.
Assuefactio & frequentia aggrauat crimen,in.l.5. tit.4.nu.29.
Augurium,quid & quotuplex, in.l.5.tit. 1.num.7.
Augures combusti igne, ibid.nu.34.
Augetur pœna.l.28.tit.15.part.7.per.l.6. tit.12.supra,ibi, nu.45.
Auspicia, quæ & à quibus dicta, in.l.5.titu.1.nu.5.& 6.
Audacia iuncta cum temeritate mala,sine ea bona.l.1.tit.1.nu.1.licet quandoque in bonum sumatur,nu.2.
Authentica, vt non luxurientur homi.§. 1.contra quos blasfemos locum habeat in.l.5.tit.4.nu.30.
Authoritas illa Domini, viuo ego, ibid. nu.33.
Authores errantes in denegando obedictiam superioribus,in.l.1.tit.5.nu.12.
Authores seditionis quomodo puniãtur in.l.1.titu.15.num.19.& qui dicantur, num.20.
Author tumultus dicetur percurrens ciuitatem dicendo, arma,arma, ibid.nu. 21.vel viuat talis, vel moriatur,nu.22. vel vt num.23.
Authoritas Pauli defornicarijs recitatur in.l.tit.19.num.118.
Auxiliator raptoris quomodo excusetur in.l.2.tit.13.nu.100.

B.

BAldi dictum reprobatur in Rubric.tit. 4.nu.19.dictum in nu.14.
Baldi opinio reprobatur circa blasfemos in.l.5.tit.4.nu.3.
Bart. reprobatur opinio in.l.si dominiũ ff.de furtis in.l.7.tit.11.num.24.& 25.
Beati à lege.5.titul.1.suprà,vocati, an sint de iurisdictione ecclesiastica, ibidem num.37.
Beneficium Principis largissime quoad eum interpretatur stricte quoad tertiũ in.l.1.tit.25.nu.67.
Blasfema verba quæ hæreticalia dicũtur, in.l.1.tit.3.nu. 81.& num.82.quæ non sint hæretica lia.
Blasfemia hæreticalis punitur ab Inquisitoribus etiã si conditionaliter proferatur,ibid.num.83.
Blasfemia species hæresis est in Rubrica, tit.4.num 1.& est graue crimen, nu.2. & reputatur crimen contra naturam, num.3.
Blasfemi sunt qui sacrilego maledicto se se obstringont,ibid.nu.4. vel vt diffinitur,num.5.
Blasfemia quid sit,ibid.nu.6.& 7.quid importet.
Blasfemia oris & blasfemia cordis quæ sit ibid.nu.8.& 9.
Azeuedo super. 8.
Blasfemia iuridice quomodo sumatur & diuidatur,ibid.nu.10.& 11.& 12.
Blasfemia an sit dicere, Deum factum infectum facere non posse,ibid.num.15. 16.& 17.& 20.
Blasfemia vt omnia comprehendantur quæ dicatur,ibid.nu.21.
Blasfemia mente & verbo committitur & scripto,ibid.nu.25.
Blasfemia hæreticalis est, Descreo de Dios,in.l.1.tit.4.num.9.
Blasfemis hæreticalibus aliquando non amputatur lingua,sed perforatur, ibid. num.10.
Blasfemiæ pœna de facto commissa remissiue,ibid.num.11.
Blasfemia iocose dicta punienda est, ibi. num.25.
Blasfemus an ab ecclesia extrahendus,ibidem,num.26.& 27.
Blasfemus nõ solum repellitur à testimonio fgrendo,verum neque ipse testes contra se repellet nisi ex causa inimicitiç,ibidem,num.28.& 29. nisi vt ibi.nu.30.
Blasfemus etiam per lubricum linguæ puniẽdus est,ibid.nu.31.
Blasfemiam etiam siquis sacerdoti cõfiteatur puniendus est,ibid.numero.32. & numero.33. etiam si publice pœnituerit.
Blasfemia etiam per scripturã prolata puniẽda est,ibid.nu.36.
Blasfemus non sufficiẽter punitus coram Ecclesiastico potest coram seculari puniri,ibid.nu.42.
Blasfemãs pluries & nõ accusatus de omnibus an possit pro vna vel pro pluribus puniri ibid.num.44.
Blasfemia nõ hæreticalis mixti fori est, ibid.numero.45.
Blasfemi persona, attenta aliquando cõuertitur pçna in magnas eleemosynas in.l.2.tit.4.nu.10.
Blasfemãs contra Papam quomodo puniatur, in.l.3.ibid.num.9.& 10.quid sit clericus.
Blasfemiæ crimen est Principi maledicere,ibid. nu.11.
Blasfemũ quilibet potest accusare in.l.4. tit. 4.nu.1.
Blasfemantẽ non deferens ipse tanquam assentiens puniri potest, ibidem, numero.11.

ЛЬВОВСЬКА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. ФРАНКА

Blasfemantem quis corrigere tenetur si si ne periculo facere p[o]test, ibid. nu. 12.
Blasfemum capiés potest contra eum esse testis cum alijs, ibid. nu. 13.
Blasfemans contra sanctos Dei an incurrat pœnam. l. 5. tit. 4. sup. ibid. nu. 6.
Blasfemia in Virginem sanctissimã maior quam in sanctos, ibid. nu. 7.
Blasfemia non probatur per testes singulares, ibid. num. 19.
Blasfemus si stetit in carcere ante sententiam per. 30. dies, an satisfaciat, ibid. numer. 20.
Blasfemo pœna non est relaxanda, ibid. nu. 21. nisi vt nu. 22. & 23.
Blasfemus existens in carcere pro blasfemia si ibi iterum blasfemet, an ab illo die numerentur alij. 30. dies, ibid. n. 24
Blasfemia duplici de causa potest dici, ibid. nu. 45.
Blasfemia etiam cõmittitur facto, ibid. num. 64.
Blasfemare dicuntur Iudei abradentes in biblijs verba, quæ possunt Christo conuenire, ibid. num. 68. & nu. 69. refertur de quodam homine.
Blasfemus vere debet incarcerari & non ficte in. l. 5. tit. 4. nu. 17.
Bona clerici hæretici, sicut & laici confiscantur in. l. 1. tit. 3. num. 196. & nu. 197. quid circa bona ecclesiæ talis clerici, & num. 198. quid in acquisitis intuitu ecclesiæ & 199.
Bona clerici hæretici episcopo, an vero fisco pertineant, ibid. nu. 200. & 201.
Bona maioratus an ob hæresim confiscẽtur, ibid. nu. 214.
Bona hæreticorum habẽtium filios an filijs & non fisco deferantur ibid. n. 215. cum. 3. sequent.
Bona hæreticorum cui fisco sint applicãda, ibid. nu. 221. & 222.
Bona non dicuntur nisi deducto ære alieno in. l. 3. tit. 4. num. 14. & nu. 15. vsque ad. 27. plura inferũtur, & declarantur, & ibi despolijs,
Bona restitutioni subiecta non cẽsentur confiscata in confiscatione bonorum etiam in crimine læsæ mai. diuinæ in l. 2. tit. 18. nu. 11. & 12. & sic boni fidei commissi vel maioratus, vel alias alienari prohibita, nu. 13. præsertim attenta clausula solita hodie apponi in maioratibus, & num. 15. quod valida est hæc clausula & conditio, & ibi vsque ad. num. 19.
Bona clericorum an gaudeãt priuilegio aliorum bonorum ecclesiasticorum in l. 9. tit. 12. num. 3.
Bona à Principe alicui donata pro se & successoribus, ob crimen læsæ mai. fisco acquiruntur in. l. 2. tit. 18. num. 20. quod declaratur ibi, & nu. 21. vt procedat siue iure ducatus, aut Marchionatus & similis, conferantur, vbi quid si aliarum rerum, secus si sine titulo dignitatis conferantur, nu. 22. & 23. quid de bonis maioratus, &. n. 27. quid si habet dignitatem annexam.
Bona maioratus eorum qui conspirauerunt anno. 1520. en las communidades, confiscata fuere, ibid. num. 28. & 29.
Bona libera proditoris cõfiscantur & alienationes per eum factæ, & nullæ sunt, siue ignoranti siue scienti fiant siue titulo, oneroso siue lucratiuo. num. 32. 33. & 34
Bona futura vel sub conditione relicta an confiscata censeantur, ibid. num. 59. & quid si in alio territorio sint sita. nu. 60.
Bona adulteræ filijs eius applicãtur in. l. 4 tit. 20. nu. 28.
Bona plura resultant extimore etiam Regis humani in. l. 1. tit. 22. nu. 1.
Bona occidentis se ipsum an & quando confiscanda vel hæredibus relinquen in. l. 8. tit. 23. nu. 5. vsque ad 17. vbi hoc limitatur, nu. 23. & 24.
Bona occidentis se ipsum in terris dominorum non ipsis sed fisco Regio applicantur, ibid. nu. 21.
Boni doli permittuntur, vt si fallaciter auget pecuniam; embidando su resto de falso, vel lecurem, an lucrabitur illud & licitũ erit, in. l. 2. tit. 7. nu. 86.
Boni iudices iustitiæ amatores vbi casus non requirit excusationes proponunt, vt perquisitores nõ dentur in. l. 2. tit. 1. num. 4.
Bonum est pœnas inferre propter exemplum in. l. 1. ibidem. num. 16. vbi pœna & præmio Reipublicæ gubernantur.

C.

CAlumnia vere probari non potest cũ in animo consist at sed ex coniecturis in. l. 12. titu. 23. nu. 12.
Campanam pulsare ad populum congregandum quandò liceat in. l. 4. titul. 16. num. 4.
Capiens delinquentem debet illum intra 24. horas iudici præsentare. l. 4. titul. 4. num. 9.
Capere quilibet potest criminosum fugientem, ibid. nu. 10.
Capere alium quis potest in fraganti crimine in. l. 2. titu. 13. nu. 205.
Cap. 69. curiarum de Madrid, anni. 1528. an disponat in. l. 5. tit. 4. num. 37.
Cap. 34. curiarum de Madrid, anni. 1570. an disponat, ibid. nu. 38.
Cap. 19. vtero, expenditur in. l. 4. titu. 17. num. 50.
Cap. non debet, deconsan. & affini. intelligitur in. l. 7. tit. 20. nu. 38.
Capita quomodo concipienda ad probandum adulterium in. l. 1. tit. 20. nu. 2.
Capita plura violentiarum publicarũ in l. 2. tit. 13. nu. 23.
Capitulum sedeuacante absoluit excommunicatum ab episcopo suo in. l. 1. tit. 5. num. 149.
Capitulum si per literas cogatur ad receptionem alicuius, singuli de capitulo tenentur, ibid. n. 183. & nu. 184. declaratur.
Capti in stupro si fateãtur se ante despon sasse accusantur in. l. 2. tit. 13. nu. 69. vbi quando.
Carcerati si non perfecerunt conspirationem non puniuntur neque pro cõfessis habentur, in. l. 7. titu. 26. num. 5.
Carcer de iure regio datur loco pœnæ, in l. 5. titu. 4. nu. 14. & in. l. 2. titu. 7. nu. 64. & in. l. 5. tit. 22. num. 15.
Carceratio blasfemi debet esse vera, & non ficta nec simulata, ibid. n. 17.
Carcer priuatus maximum crimen est in l. 2. tit. 13. 135. & num. 138. an morte puniatur.
Carcerem priuatum habens iure canonico quomodo puniatur, ibid. nu. 151
Carceris priuati crimen non committit, qui nõ animo iniuriãdi, vel exercendi iurisdictionem id facit, ibid. n. 153.
Carcerem non frangit fugiens ad superiores iudices in. l. 7. tit. 16. n. 3.
Caro corrupta dici non potest cum mens fuerit intacta, in. l. 1. tit. 20. nu. 24. imo & si ob verecundiam tacuit, nu. 25.
Casus in quibus incurritur pœna ipso iure remissiue in. l. 1. tit. 3. n. 135.
Casus vbi à iure infligitur excommunicatio, in. l. 1. tit. 5. n. 37.
Casus vbi debet probari contractum vere ac realiter factum fuisse in. l. 3. tit. 6. numer. 1.
Casus de facto induello obtento pro defensione cuiusdam matronæ in. l. 3. tit. 8. num. 5.
Casus vbi in alternatiuis creditoris est electio in. l. 1. titul. 10. nume. 11. & 12. quid in pœnis.
Casus vbi statur iuramẽto alicuius remissiue in. l. 7. tit. 11. num. 42.
Casus vbi crimen priuati carceris non incurritur, & retineri quis potest in. l. 2. tit. 13. nu. 207. cum sequen. aliquibus, etiam si non præsentetur Iudici. n. 213.
Casus, de la hermandad, & iurisdictio super eis concessa, non priuatiue sed accumulatiue conceditur in. l. 10. ibid. num. 91.
Casus vbi fit de molitio fortalitiorum & aliorum ædificiorum, in. l. 16. ibid. nu. 1.
Casus de Gallo quodam Castellano Castelli Genuẽsis vendente Genuensibus recitatur in. l. 1. tit. 18. n. 137.
Casus vbi vxor non punitur de adulterio in. l. 4. tit. 20. num. 39.
Casus de quodam Iudæo refertur in. l. 5. tit. 4. num. 66.
Castrum cõmittens nobili an excusetur in. l. 1. tit. 18. n. 142.
Castrum in confinibus territorij neque illud tradens Principi læsæ mai. crimen committit, ibid. num. 161.
Castra sua munire inconsulto Principe nemo potest si sita sunt in confinibus ibid, num. 162.
Causæ Iudæorum an sint iudicandæ secũdum legẽ Moysi, an vero secundum ius cõmune in rubrica tit. 2. n. 37.
Causa induello requiritur ex parte receptantis in. l. 2. tit. 8. n. 5.
Causa requiritur in impositione portagij siue pedagij in. l. fi. tit. 9. num. 2.
Causa omnis tangens famam dicitur grauis in. l. 2. tit. 10. n. 234.
Causa vbi à periurio excuset probãda & iustificanda est in. l. 1. tit. 17. n. 94. & 95.
Causa quælibet excusat à dolo in. l. 4. tit. 23. num. 8.
Cautela accusatorum vt probent quod vnum vulnus fuit mortale in. l. 1. tit. 23.

HET KORPA BIBLIOTEKA OHY in Helsinki

numero.24.
Certiorans debitorem vt fugiat quia creditor vult eum capere tenetur ad debiti solutionē in.l.2.tit.16.num.5.
Cessionarius an incurrat periurium contraueniendo iuramento cedentis in. l. 1.tit.17.num.5.
Cymbalum tangens publicum excusatur ob causam in.l.1.tit.15.num.35.
Citatio non requiritur in inquisitionibus summarijs faciendis in.l.1.tit.1.n.43.
Citatio facta coram eo qui nullam eo casu poterat habere iurisdictionē nullam ei præbet in.l.10. tit.13.num.53.
Citatione non præuenitur quis in præoccupatione alterius iuris quā iurisdictionis,ibid.n.70.vbi.n. 71.de præuentione actionis.
Citatio procurata ad præueniendum nihil prodest,ibid.num.73.
Citationū per diuersos iudices factarum si non constet de hora quid fiet, ibid.n. 74.&.nu. 75.& num.76. quid in citato à pluribus iudicibus fauore ipsius rei datis ex priuilegio.
Circa furti sententiā etiā arbitratur iudex in.l.7.tit.11.n.79.
Ciuitas an possit delinquere in. l.4.titul. 1.numero.3.
Christiani noui qui dicantur in Rubrica, tit.2.n.15.
Christiani noui an debeant ordinari, ibi. num.16.&.num.17.ad quæ non sint admittendi.
Christianus non potest se exponere assiduo Iudæi seruitio in.l.2.ibid.n.29.
Christianus vbi quis effectus est tenetur fidem seruare in.l.14.ibid.n.1.
Christus caput est ecclesiæ in.l. 1.titulo. 5.nume.49.
Christianus nihil magis debet timere quā separari à corpore Christi,ibid.n.60.
Christiano an liceat alium accusare, & in quibus casibus in.l. 2.tit.10.n.168.
Clausula si preces veritate nitantur sem per intelligitur in Regis rescriptis in.l. 4.tit.26.n.2.&.n.3.idem in actibus.
Clausula dummodo pars sit satisfacta solet apponi in indulgentijs Principis in l.1.tit.25.n.65.
Clausula bullarum, cōtradictores omnes ecclesiastica censura compelledo,quid importet in.l.1.tit.5.nume.21. & quid possit punire delegatus virtute huius clausulæ,num 22.&num.23.remissiue de materia istius clausulę.
Clausulæ insolitę apponi in contractibus faciunt eos simulatos & fraudulentos in.l.4.tit.6.num.39.
Clausula antiquorum ponentium in libello accusationis iniuriæ, quod accusans reuocauit in animo suo iniuriam,abo leuit,in Rubrica.tit. 10.n.13.
Clausula,sub pęna nostręirę,quid importet in.l.1.tit.14.n.18.&.19.
Clericus an apostata dici possit si habitū dimisit,in.2.tit. 1,n. 16.&.17.&.18.
Clerici valde ludo vtentes puniuntur, in l.11.ti,.7.n.7.
Clericus in sacris an teneatur palinodiā recantare in.l.2.tit.10.n.251.&.253.
Clericum includens in aliquo loco licet eum non tangat incurrit pœnas cap. siquis suadente diabolo,in.l.2.titul.13.numero.152.
Clerici minorum ordinum tenētur præsentare titulos ordinum,vt remittātur ad suum iudicem ecclesiasticum in.l 1. tit.16.num.54.
Clerici remissi ad ecclesiasticum nō sunt ignominiosę remittendi,ibid.n.55.
Clericus falsum coram seculari deponēs an possit ab eo puniri,ibid.numero.79. vsque ad.102.
Clerici falsarij pœna in.l.3.tit.17. n.14.& num.15.quid in falsario capituli.
Clericus falsificās literas apostolicas qualiter puniatur,ibid.nume.16.&.nume. 17.quid in falsario breuium, &.numer. 19.quid in literis nūtij,aut Episcopi, & pœnitentiariæ.
Clericus falsificans literas inferiorum iudicum an puniatur eadem pœna falsificantis literas superiorum,ibid. n. 4.
Clericus an committat crimē læsæ Mai. in.l. 1.tit.18.num.45.
Clericorum honestas vel inhonestas in quibus consistat,in.l.1.tit.19.n.3.
Clericis matrimonia etiam prohibentur licet Græci aliud faciāt,ibid.n.20.&.21.
Clericus fornicator qualiter puniatur in foro canonico,ibid.n.26.&.27.
Clericus minorum ordinum an puniatur vt cōcubinarius sicut si esset maiorum, ibid.n.31.vsque ad.37.
Clericus à quo appelletur sic,ibid.n.38.
Clericus in communibus sui corporis membris à vertice capitis vsque ad pedes debet honestatem habere,ibidem numero.47.
Clericus castitatem promittit siue expresse siue tacite,ibid.num.48.&.54.&.55.
Clericus ordinis sacri si cōtrahit matrimonium nullum est, & excōmunicatione incurrit ipso iure,ibid.num.50. &.51. &ideo inquisitores contra tales procedunt,num.52.
Clerici concubinarij notorij nō possunt interesse in choro,ibid.num. 63.
Clericus fornicarius notorie efficitur irregularis si ante peractam pœnitentiā celebrauit, ibid.n.66.&.n.67. quando dicetur peracta pœnitentia.
Clericorum concubinatu tria mala oriuntur,ibid.nume. 68.
Clericus etiam si sit infamatus se habere secreto concubinam non debet statim Episcopus procedere contra eum publice, sed precipere vt se expurget, ibid. numer.77.
Clericus concubinarius an deponendus ab officio &beneficio vel suspēdēdus, ibid.108.&c num.109.&.110.quod si celebrat antequā purificetur irregularis est & numero. 111. lex partitæ allegatur ad hoc.
Clerici concubinarij puniuntur arbitrio iudicis,ibid. n.112.&.n.113.quid attento Cōcil.Trid.
Clericus adulter accusabitur coram ecclesiastico, & adultera coram seculari, in l.2.tit.20.num.13. debent tamē ambo accusari.n.14.& tunc quomodo punietur clericus hic.n.15.
Clericus committens incestum de iure canonico an deponatur in.l.7.titu. 20. nu.91.& num.92.quando illum committat.
Clericus sodomita inhabilis est ad ingrediendum beneficium, in.l. 1.21. numero.21.
Clerici homicidæ pœna in.l.3.titulo. 23. numer.10.
Coactus ludere si lucratur an teneatur restituere lucratum in.l.2.tit.7.nume.84.
Cogitatio an puniatur in crimine læsæ Maiest.in.l.1.tit.18.n.52.
Cognoscens sponsam de futuro credens esse de præsenti an committat adulterium in.l.3.tit.20. num.9.
Coiens cum spirituali filia quomodo puniatur in.l.7.tit.20.num.80.
Coitus carnalis in clericis iure omni reprobatus est in.l.1.tit.19.numero.13.vbi num.14.quid de iure ciuili, cum num. 15.16.&.17.
Coitus cum moniali professa cæteris detestabilior est in.l.7.titulo.20. numer. 52. &.54.
Coitus cum moniali professa vel sacrata inexcusabilis est, ibid.num.72.
Coitus cum muliere vel homine alterius sectæ punitur,ibid.n.77.&.78.
Collaterales proditoris an comprehendantur eius macula in.l.1.tit.18.nu. 51.
Collegium & corpus an differant in. l.1. tit.14.num.4.
Collegium omne dicitur illicitū, nisi probetur Principis authoritate constructū ibid.n.17.
Collegium illicitum facit Maiestatem Regiam lædit,ibid.n.20.
Collegium omne pium est approbatum à iure in.l.3.tit.14.num.12.&.nume. 22. declaratur.
Collegium doctorum & scholariū an sit approbatum,ibid.nume.15.vbi & quid mulierum laicarum,& nume 16.an detrahatur Trebellianica, vel falcidia de relictis eis factis.
Collegium licitum licet inde eueniāt aliqua aduersa non est improbandū, ibid. numero.18.& solet habere vexilla sua, numero.21.
Collegium licitum apparet eo ipso quod Princeps illi rescribit tanquā collegio, ibid.num.23.
Collegium etiam iniuriari potest. in. l.2. tit.10.num.12.
Color quæsitus vbi est, ibi adest fraus in l.2.tit.6.num.1.
Commodans alicui ensem, vel equum ignoranter non tenetur ex delicto succedente in.l.2.tit.15.num.4.
Communis vsus loquendi præfertur proprie significationi vocabuli etiā in statutis,l.1.tit.19.num.96.
Compelli possunt partes etiam in causa ciuili ad concordiam in.l.1.titulo.9. numer.15.&.18.
Compensatio non datur in adulterio criminaliter intentato in.l.3.tit.10. n. 25.
Compensatio adulterij admittitur quoad hoc ne vxor amittat dotem & bona in l.4.ibid.n.30.
Compulsus tradens possessionem sua'voluntā-

HAVROS BIBLIOTEKA OHY in LEHTIKOSKA

luntate intelligitur delectus, & sic ante omnia non recuperat in l.2.tit.13.n.25.
Cõputatio gradus in materia incœstus secũdũ ius canonicũ fit in l.7.tit.20.n.30.
Conatus & affectus vbi punitur potest iudex si vult mitigare pœnã in l.2. titu. 23.num.17.
Conatus punitur in sodomiæ crimine in l.1.tit.21.n 71.& sic etiam si semen non emiserit. n.72.&c.n.73.reprobantur ali qui dicentes in sodomia non puniri conatum pœna ordinaria, & num.74.quis conatus debet esse,& num.75.quod debet de eo constare.
Conatus solus non debet remanere impunitus in l.2.tit.23.num.9.
Conatus in crimine læsæ Maie.etiam hodie punitur in l.1.tit.18.nu.49. &.90.
Conciliabula Cardinalium quæ sæpe facta sunt aduersus Põtificẽ dicũtur in hoc crimine læsæ Mai.incidere ibid.n.10.
Concordatur.l.67.cum.l.11.tit.21.lib.5.supra,in.l.6.tit.17.n.3.
Concubinatus iure naturali prohibitus in.l.1,tit.19.n.18.& diuina,vt ibi,& iure canonico.n.19.
Concubinatus omnibus interdictum est, ibid.n.22.
Concubinatus etiam iure partitarum reprobatur,ibid.n.30.
Concubinarius notorius suspensus est ab officio & beneficio,ibid.n.61.
Concubinatus notorius ex quibus Iudice tur,ibid.n.62.
Concubinarius vt quis possit accusari debet esse incõcubinatu tempore accusationis ibid.n.69.vsque ad.75.inclusiue.
Cõcubinarius olim & hodie præsumitur nisi contra probetur,ibid.n.72. &.73.
Concubinatus nõ præsumitur continuatus ex triennij emendatione,ibid.n.74.
Concubina publica quæ dicatur, ibid.nu. 87,&.88.
Concubina tripliciter dicitur,ibid.n.90.
Concubinæ & cõcubinarij appellatione qui contineantur,ibid.n.91.&.92.
Concubinarij terminus accipitur large, ibid.n.93.& largissime.n.94.
Concubinarij triginta pœnæ remissiue, ibid.n.107.
Concubinatus pœna quoad laicos conjugatos quæ,ibid.nu.114.&.115.&.116. quid quoad concubinas & nume.117. quid si est vxorata.
Concubinarij publici morientes carent sepultura,ibid.n.119.
Concubina coniugata clerici nõ punitur per secularem nisi in domo retineatur in.l.2.tit.29.num. 3.vbi quid circa ecclesiasticum judicem,&num.4.5.&.6.
Cõcupiscẽtia bona & mala in.l.1.tit.1.n.7.
Condemnatus ad se contradicendum an teneatur dicere se mentitum,vel sufficient alia verba cõtradictoria in.l.2.tit. 10.num.88. & quid fiet si nolit se desdicere,ibid.n.231.vsque ad.237.
Conditio quod intra tale tempus reemires non possit suspecta est de vsura in.l. 4.tit.6.n.35.&.n.36.prosequitur cõtrariũ,& an incẽsibus procedat.n.37.&.38.
Conditionalia iura non veniunt in confiscatione in.l.1.tit.3.n.192. neque alia numerata in.n.193.vbi quid in donatis à consanguineis hæreticis vxori,&.nu. 194. limitatur & declaratur.
Conducho,quid sit in .l.3.tit.15.n.2.
Confessio raptus de volũtate sua,factum probat in.l.2.tit.13.num.70.&.71.
Confessio dicentis se sodomiam commisisse non sufficit ad pœnam ordinariam nisi adsint adminicula in.l.1.tit.21.n.66
Confessio dicentis se hæreticum non sufficit ad pœnam ordinariam,ibid. n.67.
Confessio facta coram remittente an noceat coram remisso in.l.1.tit.16.n.60.
Cõfessor cui occultus hæreticus cõfessus est,hæresim quid faciet in.l.1.tit.3.n.147
Confessores in confessionibus factamen talibus actu mulieres requirentes ad accessum puniũtur inquisitores in.l.7.tit. 20.num.90.
Confederationes pro defensione casus particularis puta pro defendẽda nobilitate licitæ sunt in.l.1.tit.74.num.5.&.6.si iuste fiant,vt.n.8.
Confederationes & cõgregationes gentium indubio illicitæ præsumũtur,ibid. num.10.
Confraternitates,fratrias, vocat Budeus, in.l.3.tit.14.n.1.&.n.12.quid apud nos.
Confratres inter se statuta faciunt, ibid. num.3.&.40.
Confratres non possunt bona confratriæ in alios vsus conuertere,ibid.nume.4. neque possunt bona illa alteri cõfratriæ vnire officiales sine cõsensu omnium confratrium,num.5.&.6.
Confratres possunt renunciare cõfratriæ dum tamen nihil retineãt de bonis eius ibid.num.7.
Confratres non tenentur ex bonis confratriæ soluere decimam papalem sive regalem & sic neque subsidium, ibid.num.8.
Cõfraternitates disciplinatorum an sint approbatæ,ibid.nume.13.&.14. quid in leprosorum collegio.
Confratres se possunt cõgregare promissis & pro conuiuijs ex suis pecunijs faciendis.
Confratriæ officialium sunt contra rationem,naturalem,quia præcludunt viam benefaciendi proximo, in.l.4.titulo 14.numero.1.&.2.nisi ex causa publicæ vtilitatis, vt numero.3. & numero.8. quando licita sint.
Coniugatus habens concubinam in domo & ejiciens vxorem aleuis est in.l.1. titul.19.nume.120.
Coniugata mulier si pluribus se prębet ipsa punietur non vero viri adulteri quia meretrix reputatur,in.l.2.tit.10.n.12.
Coniugatus incestum committens priuatur petitione debiti,in.l.7.tit.20.nu. 95.&.96.declaratur & numero.97.prosequitur.
Coniurationes & conuenticula quæ iure hispano sint,in.l.1.titulo.14.numero.1. &.2.& 3.numero. 3.quod congregationes & confratriæ aliquando dicuntur.
Consentienti non fit iniuria neque dolus in Rubrica,tit.10.n.5.
Conscius criminis falsæ monetæ non denuncians monetarium an puniatur.l.5. tit.17.num.51.
Consilio sapientis debet determinari articulus incertus,in.l.8.tit.13.num.1.
Consilium sceleratissimum capiens ex in de quodamodo sua mente punitus est in.l.1.titu.18.nu.51.53.54.&.55.
Consilium vel fauorem præstans mitius punitur quam principalis,in.l.5.tit.22. num.12.
Consiliarij Regis honorandi & reuerentiandi sunt in.l.1.tit.22.n.2.
Consiliarij Regis non solum tenentur ei bene cõsulere verum & ei insistere ne aliquid iubeat iniustum,ibid.nu.6.
Constitutus in peccato accusare non potest in.l.2.tit.10.n.61.vbi declaratur.
Consuetudo etiam publica blasfemandi non excusat à pœna in.l.1.tit.4 n.20.
Cõsuetudine ab illicitis excusari quomodo intelligatur,ibid.n.21.&.22.23.&.24
Cõsuetudo blasfemandi per binas aut trinas vices debet verificari in.l.2.ibid.n. 31.& iterum.n.32.
Consuetudo etiam operatur multum vt quis absoluatur ab alio quã ab excõmunicante in.l.1.tit.5.n.159.& numer.160. idem ex vi priuilegij.
Consuetudo praua & iniqua non excusat à pœna temporali neque à peccato, in l.1.tit.6.n.81.nisi vt ibi,num.82.
Cõsuetudo interpretatur vt retineri possit solutum sponte,etiam à milite in. l. 1.tit.7.num.5.
Consuetudo vt lucrata in ludo non restituantur valet in.l.2.tit.7.n.99.
Cõsuetudo aggrauat vel minuit iniuriam & personarum qualitas in. l. 4. ibid. num.2.
Consuetudo detinendi & capiendi an excuset à carcere priuato in.l.2.titulo.13. num.112.
Consuetudo an valeat pro monopolijs exercendis in.l.4.tit.14.nu.32.
Consuetudo acclamandi in populo & excitando illum excusat in.l.1.titulo. 15. num.40.
Consuetudo nõ remittendi an valeat in l.1.tit.16.n.49.
Consulens & mandans testes iurare falsum eadem pœna punitur in.l.4. tit.17. num.74.&.75.
Consulens vt tributum Principi non soluatur an committat crimen læsæ Mai. in.l.1.tit.18.num.121.
Consulẽs alias facturo crimen læsæ Mai. an puniatur ordinaria pœna & quid in auxiliante,ibid.nume.125. &.126. quid in mutuante pecunias.
Conspiratio etiam contra nocentem facta præsumitur ad malũ nisi aliud probetur in.l.1.tit.14.num.11.
Cõtractus in fraudem legis factus ipso iure est nullus secus si in fraudẽ priuati,nã valet sed reuocari per fauã.in.l.2.ti.6 n.1
Contractus facti per ludentes in ludo prohibito nõ valet in.l.8.tit.7.nume.14.& num.15.quod vẽdens nõ tenetur de euictione de venditis in ludo numero. 16. &.17.ampliatur.
Contractus inter lusores facti non sunt efficaces in Rubrica,ibid.n.20.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

Cõtractatio punitur pro omni abductio ne in l.7.tit.11.num.23.
Contumaciam quantumcunque minimã dignam esse excomunicatione in. l. 1. tit.5.num.35.
Conuenticulas faciens de papatu Papa viuente committit crimen læsæ Mai. in.l.1.tit.12.num.402.
Conuersatio nimia omnibus solet esse damnosa in.l.2.tit.2.nu.21.
Conuersatio malefactiquem suspectum præsumi,ibid.n.33. ideo repellenda ne tota domus pereat.n.34.
Conuersam cognoscens an purificata sit dem pantis de cognoscẽte Monialem in.l.7.tit.20.num.69.
Copia nominum testium sine distinctione aliquorum danda est in l.4.tit.11.n.5.
Copia processus danda est in omnibus libris,ibid.num.6.
Cornua apponens ante domum vxorati cornutum denotat in l.2.tit.10.n.81.
Corpora inferiora regnuntur ex vi superiorum diuina operante potentia in. l. 5. tit.1.num.36.
Corrigitur litera.c.omnis.5.quoniam. 2. quæst.4.in.l.5.tit.4.n.58.
Corrigens in minimis literas Papæ,vt mutando punctum vel similia non incurrit pœnas falsarii in.l.3.tit.17.n.21.
Credens ijs Astrologis,ex sola credentia punitur in.l.3.tit.20.42.
Credens rẽ esse suã vel eã posse acquere no committit furti in.l.7.tit.11.n.28.
Creditor ex pernitissione potest capere debitorem dum tamen intra.24.horas. iudici eum præsentet in l.2.tit.3.n.155. &.156. &.157. idem quoad debitorem fugitiuum dicitur.
Creditor fugitiuum capit cum ampliatio nibus & limitationibus,ibid.3.nu157. vsque ad num.204.inclusiue vbi alia de carcere priuato.
Creditor petens pœnam periurij contra alium debet probare quod ipse admpleuit ex parte sua in.l.1.tit.17.n.96.
Crimina vbi clarueriut ibi sunt puniẽda in.l.1.1.num.44.
Crimina omnia de iure canonico sunt publica in.l.1.tit.1.nu.34.
Crimine admisso nihil pœnitentia prodest ad veniam impetrandam in.l.3. & 4.tit.3.num.1.nisi vt num.4.&.5.
Crimen vsurarum in alijs contractibus quam mutuinequaquam accidere in.l. 1.tit.6.num.34.nisi vt num.35. quoties vendiruer res carius pecunia creditæ.
Crimen læsæ Mai.ita committitur cõtra Principem sicut contra rem p. in.l. 1. tit.12.n.1.&.n.7.ampliatur.
Crimen aliquod non committitur vasalli pro Regis persona aliquid facientes etiã contra filium,ibid.n.104.
Crimen sodomiæ grauius alijs præter hæresim in.l.2.tit.10.nu.32.&.33.vbi quid in Francia.
Cucullum vel cucurbitam alium vocans, idem est quod cornutum vocare in.l.2. tit.10.num.80.
Cumam sit facièda restitutio luceratorum in casu quo restitutio est facienda in.l 2.tit.7.num.92.
Culpa in non custodiendo castrum sicut carcerem dolo æquiparatur in.l.1.titu. 18.num. 141.
Culpa in criminalibus non æquiparatur dolo in.l.4.tit.23.n.5.
Curandum non est de nomine cum de substantia rei apparet in.l.1.tit.1.o.n.78.
Curia eo dicta quod ibi adeft enis iustitiæ in.l.2.tit.4.n.16.
Curia quid vocetur,in.l.1.tit.23. nu .1.& ibi cui assimiletur & à quo denominetur.
Curia & rastrum quod dicatur, ibid.n.6.
Currentes si se obuiant quid erit,in.l.2. tit.7.num.23.
Custodes terrarum an teneantur, & torqueri possint super robaria facta in suo districtu in.l.fi.tit.9.n.21.
Custodia ad publicos rãum Magistratus spectat in.l.2.tit.13.n.48.
Cum ex motuproprio Regis fit inquisitio nulla requirit diffamatio in.l.4.tit.1. n.1.
Cum Iudæis communicare an liceat in.l. 2.tit.2.n.27.&.28.&.n.30.quando.
Cum damnato ad perpetuos carceres post lapsum termini inquisitorem ge neralem solitum esse dispensare in.l.3. &.4.tit.3.n.18.

D.

DAmna ex ludo pronenientia triplicitertenus considerantur in.l.2.titu.7. nu. 37.38.&.39.
Damnum factum in confinio duarum ciuitatum à qua soluendum in.l.fi. titul. 9.numer.18.vbi num.19.an debeat præcedere monitio.

Damnũ

Damnum eo ipso quod est datum nõ præsumitur iure datum nisi contrarium probetur,in Rubrica,tit.1.o.num.8.
Damnatur pessima Iudicum quorundam contra nolentium præbere copiam processus,in.l.1.tit.1.num.57.
Damnatur pessimus Lutherus,in.l.1.tit.7. num.56.
Damnatur duo grauissimi errores Vuclefibid.n.104.
Damnatus miles de crimine militari an testari probibeatur,in.l.1.tit.7.num.1.
De bannitorum occisione multa remissiue,in.l.4.tit.23.num.14.
De ædificatoribus turris Babylo,in.l.1.tit. 3.n.4.& nu.5.qua pœna iuere punita.
Debitor fugitiuus capi potest per creditorem si est periculum in mora in.l.4.tit. 4.num.6.&.7.&.nu.8.requisita ad hoc proponuntur.
Debitori requisito per creditorem ne alteri quam ipsi soldat ostendendum est publicum instrumentũ, vel mãdatum Iudicis,in.l.2.tit.16.n.2.
Debitorem recepisse & occultare nõ debet aliquis,ibid.n.4.
Debitor an debeat offerre vel deponere cum creditor est absens in.l.2.titulo.17. num.33.
Debita contracta vsque dum comissum est crimen læsæ Mai. soluenda sunt non vero quæ fiunt postea in.l.2.tit.12.n.6.
Declaratio auth.clericus. C. de Episc. & cleri,in.l.1.tit.16.num.18.
Declaratur versiculus, Acosta de la justicia.l.2.tit.1.ibi.n.9.
Declaratur doctrina Gregorij dicentis bona mobilia esse trepidatæ in.l.1.tit.5.numero.69.70.&.71.
Declaratur text.in.c.adhæc, de sententia excom.ibid.n.14.
Declaratur authoritas, non fœneraberis fratri tuo,sed alieno,ibid.n.69.
Declaratur cap.27.Deuteronо. in materia vsurarum,ibid.n.70.
Declaratur.l.1.tit.9.supra.ibid.n.32.
Declaratio quarundam legum regiarum licentiatos prurigenarum in. l. 2. tit. 10.nu. 120. & ibi remissiue an aduocati teneantur contribuere.
Declaratio ad.l.Iyli punientis ingredientem per fcalas in.l.7.tit.11.n. 60. &.61. 62.&.63.&.64.
Declaratio.l.16.infi.titu. 11.part.3.in.l.1. tit.17.num.44.
Declarato pœnæ incursæ necessaria est licet non condemnatio,ibid.n.76.
Declaratur rigorosa verba.l.1.tit.18. & part.2.num.ibid.num.139.&.n.148.
Decurio si dum est in consistorio frumentum minoris iuberi vendi & ipse ven dat antequam lex promulgetur ea pro mulgata venditio maioris pretij relcin ditur in.l.2.tit.6.n.12.
De excommunicationis contemptu plures quæstiones remissiue in.l.1. titul.5. num.112.
Defensio etiam diabolo si esset in iudicio non est neganda in.l.1.tit.1.n.58.
Deferens se ipsum & errores plene fatens recipiendus est in.l.3.&.4.titul.3. numero.9.&.10.& numero.11.quod de eo qui iam carceratus hæreses confitetur,an puniatur & vsq; ad quod tempus admittetur ad misericordiam.
Deforma recõciliationis facienda remissiue,ibid.nu.21.vbi an Apostata admittetur,nu.20.
Defunctus inuriatur & hæredi eius datur actio inuriarum in.l.1.tit.10.nu.8. ni esset con suetudo in contrarium,vt nu.9.non tamen sufficeret consuetudo vbi per scripturã fieret & num.10. quod mitius punitur eaquæ fit defuncto quam viuenti.
Delegatus à Papa licet possit absoluere excommunicatũ ab alio, tamen de ffylo remittit absolutionem ad excommunicatorem, in.l.1.tit.5.nu.15.
Delegatus à Papa excommunicãs alium absoluit,ibid.nu.13.nisi vt ibi.
Delegatus à Papa si non habet speciale mandatum non potest absoluere excõmunicatos à Papa vel à Pape delegatis, ibid.nu.126.
Delegans potest absoluere excõicatũ à subdelegato, ibid. n. 147.vbi n.148.idẽ in subdelegato respectu sui subdelegati.
Delegatio præfertim in criminalibus fit semper primatiue etiam si ordinarius ante præueniisset in.l.10.tit.13.n.26.
Delegatus maior est ordinario circa causam delegatam in.l.1.tit.16.nu.96.
Delictum si non potest probari quod erit remedium,in.l.1.tit.1.nu.50.
Delinquere dicitur respectu personarum res in animata,in.l.2 tit.2.nu.41.
Delictũ maius est,ludũ in domo retinere quam

quam ludere, in.l.3.tit.7.num.3.
Delictum aduersario imputás in materia duelli non debet habere aliam probationem, in.l.2.tit.8.num.13.
Delinquens quádo cognoscetur deliquisse securo vel appellante in.l.2.titulo,15. num.130.
Delictum monopolij quomodo inter priuata connumeretur, in.l.4.titul.14.nu. 38.& num.39. quod ex legibus nostris publicum factum eſt delictum.
Delinquens fecerit forum in loco vbi de liquit & ſic ratione delicti, in.l.1. titul. 16.num.63.& numer.63.& 64. rationes apponuntur, & vſque ad num.116. ampliatur & limitatur.
Delictum de iure communi denominatur à fine, & ſic à conſummatione, ibi. numer.76.
Delictum vel dolus non poteſt eſſe ſine cauſa in.l.4.tit.20.num.14.
Delinquens non debet eſſe melioris conditionis quam non delinquens, in.l. 7. ibid.num.37.
Delicto, an aliquatur quis per petitionem indulgentiæ, in.l.3.tit.25.n.2.
Delictũ proprie quod dicatur peccatum vero quid in Rubrica tit.21.nu.7. &.6.
Delinquens in atrociſsimis an gaudeat immunitate eccleſiæ, in.l. 1.titulo.22. numero.7.
Denunciatio duelli non meritò vim ſecuritatis habet, in.l.1.tit.8.num.9.
De Pinzocolis ſancti Fráciſci & aliorum in.l.7.tit.20.n.70.
Del que embida de mano con el mato, in.l. 2. tit.7.num.79.
Delligere ſe vel cõtradicere an videatur accuſatus de iniuria ſi dicat contraria teſtibus in ſummaria examinatis in.l.2. tit.10.num.90.
Deſarens Regem ante bellum inceptum ita committit proditionem ſicut bello iam cepto in.l.1.tit.18.nu.143. neque ab vxore neque à filijs talis recedens recipiendus eſt,num.144.
Deſertores qui vocantur,ibid. num.147. & puniuntur grauiter,num.148.& ab omnibus nationibus hoc eſt punitum, num.149.& pœna eorum,n.150.& nu. 151.& 152. quod ſi Rex ibi non aderat & num.153. vſque ad.157. qui excutiantur à pœna deſertionis.
Deſponſatus accuſans ſpõſam de adulterio & adulterum, tenetur probare ſpõſalia de præſenti eum ea contraxiſſe attento tenore Conci. Trid.in.l.4.tit.20. numer.1.
Detinens aliquem in cuſtodia an incurrat crimen priuati carceris in.l.2.titulo.13. nume.147.
Detinens aliquem in vinculis idem incurrit ſicut in cuſtodia & carcere, ibid. nu. 149. licet differant vincula à cuſtodia, numero. 150.
Detinens teſtem vſque dum reſtituat rem non incurrit crimen carceris priuati cum declaratione, ibid.num.209.
Detinens creditorem volentem, ne ſit in carerem inducatur à creditoribus alijs detinentur non incurrit pœnam priuati carceris, ibid.nu.211.
Deum non tamens neque hominẽ reuerens duritiam cordis habet in.l.3.tit.4. numero.1.
Deo magis placent rigitus Leonum, ſiue mugitus boum, vel grunnitus porcorum quam cantus clericorum luxuriantium, in.l.1.tit.6.n.57.
Deuotare maledicere interpretatur in.l. 4.titul.4.numer.43.& nume.44. quod eſt grauis blaſphemia.
Diabolus fugit ne videat, horrendum crimen ſodomæ in Rubrica,tit.21.n.1.
Dicens per vitã ſanctorum an blaſphemet dicatur in.l.3.tit.4.n.56.
Dicẽs hoc eſt Euangelium, vel credipoteſt vt Euangelium vel verum eſt ſicut Euangelium an blaſphemet, ibid.nu.30.
Dicenti tibi te commiſiſſe aliquod crimen licet dicere inentiris in.l.2.titu. 8. numero.16.
Dicens alicui prodiiorem & latronem an ſuppleatur verbum, es, inl.2.titu.10. numero.54.
Dicens alicui rixando ego non ſum latro vel alia iniuriola verba cẽſetur eodem nomine illum vocare, ibid.n. 85.
Dicenti tibi tu iniuſti proditor, an impo nitur pœna, ibid.num.20.
Dictum notabile ſancti Ioan. Euangeliſtæ refertur in Rubrica.tit.7.nume.33.
Dictio vltra extendit id tantum cui additur in.l.2.tit.4. num.1. & incluſiua eſt numer. 2. & repetitiua eſt ſicut dictio hoc amplius, num. 3. & confirmatoria priorum, num.5.6.& 7.ampliatur.
Dictio, hoc amplius, qualitatem & conditionem præcedentis legati repetit in ſequente, ibid.nu.4. niſi vi.n.8.
Dictio, amplius, ſine dictione, eo, vel hoc, non repetit, ibid.nu.8.
Dictio, hoc amplius, repetit qualitatem primi legati etiam conditionalis, ibid. nu.9.& nu.10.declaratur.
Dictio, vltra, in dicto teſtis nihil operatur.ibid.nu.11.
Dictio, vltra, aliquando excluſiue opponitur.ibid.nu.12.
Dictio, dictas, ad præcedentia ſe refert, ibid.num.13.
Dictio, item, eſt repetitiua ſimilium, in.l. 1.tit.5.nu.72.
Dictio, perſona, maſculum & fœminam comprehendit, ibid.num. 175.
Dictio, quatenus, incluſiua eſt, in.l.5.tit.7. num.6.
Dictio, qualcuiet, vniuerſalis eſt, in.l.2. tit.10.nu.2.& in.l.1.tit.16.nu.1.
Dictio, item, eſt repetitiua ſimilium, ibid.nu.74.
Dictio, ſtatim, intra triduũ verificari poteſt,in.l.2.tit.12.nu.1.
Dictio, vltra, augmentatiua & extenſiua eſt, in.l.1.ibid.nu.3.
Dictio, ſaluo, eſt reſeruatiua, in.l.2.tit.13. num.154.
Dictio, a lab endas, idem ſignificat quod ab ea parte, ibid.nu.165.
Dictio, ſed ſi, eſt aduerſatiua, ibidem numero.229.
Dictio, quando, conditionem inducit, in l.4.tit.17.num.7.
Dictio, qualcuiet, quemlibet & in ſolidum comprehendit in.l.3.tit.4.nu.11.
Dictio, maxime, vel præſertim, impli cant caſum magis dubitabilem, in.l.1. tit.19.nu.32. licet aliquando taxatiuè apponuntur, nu.37.
Dictiones, quanus, licet, quantunuis incluſiue ſunt in.l.3.tit.16.n.4.
Dictiones, ſolum, dumtaxat, tantum, aut tantummodo, taxatiuæ ſunt, in.l.2.tit. 23.n.1.& quando admittunt diſpoſitionẽ affirmatiuæ inducit negatiuam, num.2.
Did. Perez, opinio reprobatur in.l.5. tit. 26.n.3.
Dies.30.l.1.tit.5. ſupra debent eſſe conti nuꝰ,ibid.n.211.
Dies.l.1.titu.7.ſupra, debet eſſe naturalis 24.horarum, ibid.n.7.

Dies inter artifices de die artificiali intelligitur,ibid.n.10.
Dies multiplex eſt & à quo tempore incipiat,ibid.n.12.
Dies quandoque intelligitur & connumeratur de lucedie,ibid,n.13.
Diſſamatus poteſt dicere diſſamanti tu mentiris in.l.2.tit.8.n.17.
Differentiæ decem inter actiones & officiũ iudicis in.l.5.tit.1.n.6.vſq; ad.70.
Differentia inter bellum, & duellum in, Rubrica,n.8. n.9.& 10.
Differentia maxima eſt inter græcos & latinos in.l.1.tit.19.n.49.
Differt proditio ab alieuſia & in quo in l.1.tit.8.n.43.
Diffidans alium qua pœna teneatur in.l. 3.tit.8.n.23.
Diffidatus non tenetur remedare diffidẽtiam in.l.1.ibid.n.6.
Dignitatum noſtri temporis numerus in l.3.ibid.n.1.
Diluuium induxit Deus in mundum ob crimen ſodomiæ, in.l.1.titulo.21. numero.8.
Directo quod non licet neq; licebit per indirectem in.l.1.tit.25.n.10.
Diſciplina ejiciendi contumaces etiam gentibus verum Deum non colentibus placuit in.l.1.titul.5.numero.46.
Diſimulandum eſt ac cõſulto non nihil prætereundum, in.l.1.tit.1.num.17.
Diſpenſationem obtinenti poſt incurſum periurij an proſit in.l.1.titulo.17. num. 10.
Diſpoſitionem,cap.ad falſarios apudHiſpanos feruari debere in.l.3.ibidem.numero.18.
Diſpoſita in actu vero non habent locũ in putatiuo in.l.4.tit.20.num.11.
Diſtingui deber in delictis quis in ſuſtauo rit aliam in.l.1.titul.23.nume.8.
Diuinatio nunquam in bonam partem accipitur in.l.5.tit.2.numer.2.
Diuinationũ quatuor ſunt genera, ibid. num.3.
Diuinatores qui dicantur, ibid. num.4.
Diuinatores, Aruſpices, Augures, & Arioli reprobantur,ibid.num.8.
Diuinatorũ genus etiam ex legibus partitarum reprobatur,ibid.n.9.& nu.10. apponuntur rationes.
Diuinationis plures ſpecies & variæ, ibid.n.11.

Diuinatores an ab Perquisitoribus puniã tur, ibid. num. 12.
Diuinationes etiam ad bonum finem nõ sunt permittendæ, ibid. nu. 13.
Diuinationis genus à Persis originé sumpsit, in l. 12. tit. 7. n. 7. & 8. qui auguria, præstigium, & arufpicinã artem inuenerunt, num. nu. 9.
Diuiſio. l. 1. ſupra, ibid. num. 1.
Doctor an gaudeat priuilegio ne ſe deſdi cat, in l. 2. tit. 10. num. 106. & num. 118. & 119.
Doctor nobilior eſt nobili ſanguinis, ibidem. num. 109.
Doctor torqueri non poteſt licet non ſe gat neque adiocet, ibid. num. 110.
Doctor pro debito ciuili incarceran non poteſt, ibid. num. 113.
Doctores admittuntur ad prærogatiuas, ibid. num. 111. & ſic non tenetur hoſpites recipere, neque ad cuſtodiã portarum, neque ad alia onera perſonalia neque realia, ibid. num. 112.
Doctoratus eſt dignitas, ibid. n. 108.
Dolus verus & præſumptus habetur in iure in l. 1. tit. 17. num. 31. & nu. 32. diſtinguntur cum nu. 3. & nu. 34. exempli ficatur.
Dolus præſumitur in dubio in prohibitis de iure naturali, in l. 4. tit. 23. nu. 7.
Doli legibus ludi repugnantibus prohibiti ſunt, in l. 2. tit. 7. num. 87.
Domini tenentur pro cuſtodia in ſuo territorio inſidias ponere, in l. fin. titu. 9. num. 10.
Domini & Barones tenentur curtas ſuas vbi colligunt pedagia tenere ſecuras à latronibus alias tenentur, ibidem numero 11.
Domini duo ſi habent caſtrum & vnus delinquat ibi, an poterit puniri per aliũ in l. 1. tit. 16. nu. 93.
Domino rei furatæ an liceat eam perquirere in dominibus aliorum, in l. 7. tit. 11. num. 52. & 53.
Dominus an poſſit dimittere iniuriam ſuã cham ſeruo vel vaſſallo, in l. 2. titu. 10. num. 147.
Dominus membrorum ſuorum qualiter dicatur, in l. 2. tit. 13. nu. 109.
Dominus etiam loci non poteſt eſſe iudex in cauſa propria, in l. 5. tit. 13. n. 2. niſi, vt num. 3.
Dominium lucratorum ad taxillos tempore guerræ an transferatur, in l. 1. tit. 7. num. 3. & 4. quid ſi ad alios prohibitos ludos lucretur.
Dominium non transfertur, niſi per modos à iure ciuili diſpoſitos, in l. 2. tit. 7. num. 75.
Dominium lucratorum an transferatur in ludo prohibito præſente pecunia, ibid. num. 77.
Dominiũ ex pecunijs vſurarijs non tranſit in vſurarium, in l. 5. tit. 6. nu. 3.
Domus conſtat ex fundo pariete & tecto, in l. 1. tit. 3. nu. 36.
Domus in qua ludatur publicanda eſt, in Rubr. tit. 7. nu. 25. niſi, vt num. 26. & in l. 3. ibid. num. 10. niſi vt num. 11. 12. & 13. & 14. & num. 15. quod non conſſicanturres quæ ſunt in domo illa, niſi vt ibi, & num. 16. quod non vtitur hoc de conſiſcatione domus.
Domus tabulari recipientis ad ludos taxillorum cõſiſcatur, & eſt ſpeciale hoc hodie in hoc caſu, num. 6. & 7.
Domo incenſa domus contigua diruipoteſt, in l. 6. tit. 12. nu. 23. & nu. 26. declaratur, & n. 27. an vicinæ domus teneantur pro domo deſtructa.
Domus deſtructa propter delictum an poſſit refici ſine licentia Regis, in l. 16. tit. 13. nu. 2.
Domus communis an ſit demolienda ob delicta vnius dominorum eius, ibid. nu me. 3. & nu. 4. & 5. an poſſit agi contra alium ſocium delinquentem, & vxor vel creditores ad precium contra ſiſcum.
Domus proditoris maioratus ipſius, an diruatur, in l. 2. tit. 8. nu. 11.
Domus clericorum perquiri per iudices non licet, in l. 1. titu. 9. nu. 6.
Domus dominus tenetur reddere rationem de reperto mortuo in l. 11. titu. 23. num. 1.
Domus vbi cudatur falſa moneta deſtrui tur, etiam ſi dominus eius ſit ignorans in l. 6. tit. 17. num. 9. & 20. nili domus ſit meretricis viduæ, vel minoris, numero 21.
Donatio inter cõiuges de iuris rigore valet, nõ de æquitate quãdo matrimonium eorum erat nullum, in l. 4. titu. 20. nu. 10. quid inter putatiuos, & nu. 17.
Donatio Regis de pœnis facta non valet ante condemnationem in rem iudicatam

tam lapſam in l. 1. tit. 26. num. 1.
Donationes inter coniuges ſunt prohibitæ niſi in caſibus à iure expreſſis in l. 4. tit. 20. nume. 6. & nu. 7. caſus vbi valet donatio talis, & nu. 8.
Dos adulteræ non datur marito ſi tempore matrimonij fuit alteri ſtipulata, ibid. num. 29.
Dubitans de fide errat ſicut & qui veritati contradicit in l. 1. titulo. 3. numer. 41. & 43.
Dubiorum determinatio circa fidem pertinet principaliter ad Eccleſiam, ibid. num. 59.
Dubius in fide hæreticus, ibid. nu. 74. & num. 75. declaratur.
Dubitandi ratio adl. 4. titu. 6. ſupra, ibid. num. 34.
Duæ ſpecialitates conſtituuntur in l. 3. titu. 6. ſup. ibid. nem. 4.
Duæ ordinatæ actiones ex pacto, retrouendendi vel francadi rem in l. 4. ibid. nu. 28. & quemadmodum actioni præſcribitur, ita & huic pacto n. 49. niſi vt ibi, num. 50.
Duo iurati concurrunt in perſona vnius cẽſentur concurrere in perſonis duorum in l. 1. tit. 5. nu. 216.
Duo ſpecialia non poſſunt circa idem cõcurrere, in l. 3. tit. 6. nu. 5. & nu. 6. declaratur.
Duo currentes ſi ſe obuiant quid erit, in l. 1. tit. 7. n. 23.
Duo teſtes deponentes de infamia præferuntur mille deponentibus de bona fama, in l. 8. tit. 12. n. 127.
Duo periti in arte adhibendi ſunt, vbi de arte illa tractatur, in l. 4. titu. 14. nu. 40. & quis eos eligat. num. 41.
Duellum proprie & ſtricte ſumptum quid ſit in Rubric. tit. 8. num. 5. & nu. 6. quid ſit vniuerſaliter diffiniendo, & nu. 7. & 8.
Duellum proprie ſumptum tripliciter ſeri poteſt, in l. 1. ibid. num. 7.
Duellum in quibus caſibus & pro quibus inducipoteſt lege Lombardorum, in l. 2. ibid. num. 6. vſque ad 12. inclusiue.
Duella ob bonum publicum aliquando permiſſa, in l. 1. ibid. n. 6.
Duellum etiam iure gentium prohibetur, ibid. n. 1 1. & n. mere. 12. iure canonico, & num. 13. & 14. iure ciuili, & re

Azeuedo ſuper. 8.

gio, & num. 15. ex Concil. Trid.
Duellum acceptare reputatus, vel diffidatus nõ tenetur, ibid. n. 18. & n. 19. quod non valet ſtatutum, aut conſuetudo in contrarium.
Duellum recuſanté nullus poteſt hodie infamis reputare, ibid. nu. 20.
Duelli formam ſeruare an ſit neceſſe, vt pœnæ incurrantur, nume. 21. & nume. 22 ibid.

E.

Ebrietas an excuſet blaſſemãtem à pœna, in l. 1. tit. 4. num. 19.
Eccleſia corporales ſanguinis pœnas non infligit, & ideo executio earum committitur iudici ſeculari, in l. 1. tit. 3. nu. 12. niſi ſit perpetui carceris, & flagello rum & triſemium.
Eccleſia poteſt condere leges & ſtatuta quæ non ſint expreſſa in ſacris literis, in l. 1. tit. 5. nu. 13.
Eccleſiaſtici iudices ſolẽt interdicere iudicibus ſecularibus ne pœnam mortis imponant degradato ei reliẽto, in l. 1. titul. 3. nu. 15. ſed ſecularis procedit ad executionem pœnæ ignis. nu. 176.
Eccleſiaſtici iudices an poſſint laicos inceſtuoſos in carcere ſuo detine. in l. 4. tit. 20. nu. 83.
Electa vna via an poſſit quis ad aliam etiam contrariam redire, in l. 3. titu. 16. num. 5.
Electio voluntatis operatio eſt quæ ex cõſilio prouenit, in l. 1. titu. 3. num. 102.
Eleemoſyna non eſt faciendæ vagabundis qui mendicãtes validi dicuntur, in l. 1. tit. 11. num. 13.
Elenans manum cum palo, grauiter iniuriat & qualiter puniatur, in Rubric. tit. 10. num. 15.
Emere quis poteſt & vendere ſibi ipſi duas perſonas repreſentãdo, in l. 1. tit. 5. num. 217.
Emens rem furatam tenetur ad eius reſtitutionem, in l. 7. tit. 11. nu. 50. & 51.
Emphyteota ſcindẽs arbores in magnum fundi præiudicin priuatur emphiteoſi in l. 5. tit. 12. nu. 43.
Emphyteota non ſolues penſionem qui turauit ſolnere ſtatim poteſt expelli non expectato biennio in l. 1. titul. 17. num. 51.

Ensis ad scindendum panem non venit appellatione armorum in l. 10. titu. 2. num. 13.
Episcopus non potest facere pacē de maledictione Dei in l. 2. tit. 4. nu. 24.
Episcopus non potest dispensare cum aliquo vt communicet cum excommunicato in l. 1. tit. 5. nu. 53.
Episcopi an omnem iurisdictionē à Deo immediate acceperint, ibid. num. 93.
Episcopi iurisdictionem à Summo Pontifice eam immediate accipiunt, ibidem num. 101.
Episcopos quo sensu Apostolorum successores dicamus, ibid. nu. 102.
Episcopus absoluere potest ab excommunicatione eum quem prælatus inferior excommunicauit ibid. nu. 120. & declaratur, nu. 143.
Episcopus non debet sine sciētia inferioris excommunicatoris absoluere excōmunicatum sed si absolueret, teneret absolutio, ibid. nu. 127.
Episcopus comparatur defensori ciuitatis, ibid. nu. 142.
Episcopi possunt statuere quod existētes in excommunicatione per mēsem soluant decem, ibid. nu. 207.
Episcopi statuere possunt ne ludatur & ne mulieres ad ludum accedant ratione vitandi peccati in l. 2. titu. 7. nu. 103. in l. 5. nu. 11. & 12. ibid.
Episcopus & eius vicarius an possint visitare confratrias & rationes bonorum earū exigere in l. 3. tit. 14. num. 9. & 10.
Equus Bucephalus Alexādri nullū alium recepit cum Regio ornatu in l. 10. titu. 11. nu. 14.
Errare est verū putare id quod falsum est in l. 1. tit. 3. nu. 42.
Error in fide principium hæresis & pertinacia ipsa eius perfectio in l. 5. tit. 1. n. 44
Etiam pro prādio & cōmuto non licet ludere vltra duos aureos argenteos in l. 10. tit. 7. nu. 8.
Excommunicatus nō est ille qui citra omnem pertinaciam assentitur alicui hæresi est paratus suscipere & tenere eam fidem quā Catholica tenet ecclesia in l. 1. tit. 3. nu. 141.
Excommunicatio improprie dicitur sententia in l. 1, titu. 5 num. 14. sed potius potest dici pœna, num. 15.
Excommunicatio quamuis nō redigatur inscriptis valet & ligat, ibid. nu. 17.
Excommunicatio proprie dicitur censura, ibid. num. 18. & censuræ appellatione proprie & stricte continetur excōmunicatio, nu. 19. non tamen censuræ appellatione continetur depositio & degradatio, num. 20.
Excommunicationis diffinitio, ibid. n. 30
Excommunicare an possint qui non possunt statuere vel facere ius, ibid. n. 31.
Excommunicatio fertur ob cōtumaciam ibid. num, 33. quæ contumacia quadrupliciter potest committi, ibid. nu. 34.
Excommunicari non potest vniuersitas seu collegium, ibid. num. 39.
Excommunicatio in hominem Christianum ferenda est, ibid. nu. 40.
Excōmunicationem quærere an sit inter Latinos nomen antiquum superfluum est, ibid. nu. 41. & 42.
Excōmunicatus relinquitur diabolo tanquam ouis lupo. nu. 43.
Excommunicatio adumbrata fuit in ejectione à paradiso, ibid. num. 44. & 45.
Excommunicatione defendit ecclesia libertatem suam & censuris, quas eius caput Christus instituit, ibid. nu. 50.
Excommunicationem fieri authoritate Christi, ibid. num. 51.
Excommunicatio an sit de iure diuino, ibid. nu, 52.
Excōmunicationem esse animabus Christianis medicinalem, ibidem, num. 54. & quare, nu. 57.
Excommunicatio lethalis erit indurato cordi eam contemnenti, ibid. num. 58.
Excommunicationis sententia lata sub conditione tenet, ibid. nu. 73.
Excommunicatio si est sententia, an erit interlocutoria, aut diffinitiua, ibid. nu. 74. & 75.
Excommunicatio improprie dicitur sententia, ibid. num. 76.
Excōmunicatione nulla maior vel acerbior pœna in ecclesia inuenitur, ibid. nu. 82.
Excommunicatus de familia Dei in familiam diaboli transit, ibid. nu. 85.
Excommunicatio est etiam pœna interna contra lutherum & gloss. quandam ibid. nu. 84. & 85.
Excōmunicatio aliquibus bonis spiritualibus an priuet, ibid. num. 86.
Excommunicationem non nisi pro culpa graui irrogandam, ibid. n. 87.
Excōmunicationis plures effectus remissiue, ibid. n. 88.
Excommunicantem an sit necesse esse de sacro ordine, ibid. n. 109.
Excommunicatio an valeat prolata à Iudice excōmunicato si ignorat num sit excommunicatus ibid. n. 114.
Excommunicatus etiam iniuste ab ipso excommunicatore debet absolui, ibid. num. 130.
Excommunicatoris successor potest absoluere excommunicatum à suo prædecessore, ibid. n. 137. & 138. ampliatur etiam ad successorem delegati.
Excommunicans si est negligens in absoluendo ab alio potest quis absolui, ibid. num. 157.
Excommunicator si non est sacerdos absoluit alius retenta opinione dicentiū excommunicatorem non sacerdotem absoluere non posse, ibid. n. 161. & 162.
Excommunicari vt quis possit quæ requirantur in excommunicando, ibid. numero. 177.
Excommunicatio lata contra vniuersitatem est nulla, ibid. nu. 185. & ideo non tota vniuersitas, sed duo aut tres excōmunicantur, & num. 186. an postea venientes essent excommunicati si valeret excommunicatio in vniuersitatem vel collegium.
Excommunicatio an probetur per petitionem absolutionis, vel eius exceptionem, ibid. num. 206.
Excommunicatus existens per annum in excommunicatione an sit suspectus de hæresi, ibid. nu. 213.
Excommunicatio an ferenda in eum quē scitur non emendaturum, ibid. n. 214.
Excommunicatus hodie non est vitādus nisi publice sit denuntiatus, in. l. 2. tit. 5. nu. 1. nisi quoad ipsos excōicatos qui tenentur alios vitare si sciunt se excōmunicatos, nu. 2.
Excommunicatus etiam si appellet post excommunicationem incursam si per mensem steterit inea punitur pœna. l. 2. tit. 5. sup. ibid. num. 4. & 5. quod non suspenditur excommunicatio per appellationem sequentem, & nu. 2. an incurrat irregularitatē appellans ante excōmunicationē si post confirmetur, nisi dubitet de excommunicatione, vt nu. 7. & nu. 8. declaratur.
Excommunicatus repellendus est à iudicio nisi in casibus à iure expressis in. l. 1. tit. 5. nu. 44.
Excōmunicatus publicus ille dicitur qui pro tali reputatur in populo, in. l. 1. tit. 19. nu. 89.
Excusant etiā à periurio plura, in. l. 1. tit. 17. num. 98.
Excusatio cuiusdam fratris perbiennium cum sorore in eodem lecto iacentis in l. 7. tit. 20. nu. 113.
Ex denegatione obedictiæ Principis multæ species læsæ mai. committuntur in l. 1. tit. 18. num. 131. & 132. idem de subtrahente se obedientiæ Principis.
Executio sententiæ officio iudicis nobilis est in. l. 2. tit. 1. n. 56.
Executionem non meretur contractus nullus in. l. 1. tit. 6. n. 17.
Exemptus, ratione delicti perdit priuilegium nisi delinquat in loco exempto in. l. 1. titulo. 16. numero. 117. vsque ad. 120.
Exequitur cōtractus quoties nō est clare vsurarius non obstante exceptione vsuræ secus si certum est, ibidem, nu. 95. & 96.
Ex lege. 5. tit. 1. supra quæ credentia requiratur in credentibus sortilegijs & diuinatoribus, vt puniantur, ibidem, numero. 46.
Ex leuibus indicijs & signis non est quis vocandus ad interrogandum de hæresi per Inquisitores in. l. 7. titulo. 20. numero. 82.
Exempla. l. 4. titulo. 20. supra an arctent eius regulam in. l. 2. titulo. 19. numero. 24.
Exilij pœna non est corporalis, ibid, numero. 1.
Exilium imponendum cōcubinarijs quomodo imponendum, ibid. nu. fi.
Exilium mutare vel remittere soli Regi competit in. l. 5. titu. 22. num. 17. nisi vt num. 18.
Eximens debitorem captum de manibus familiæ tenetur ad solutionem debiti in. l. 2. tit. 16. nu. 6,
Eximens alium à manibus iustitiæ an duplici pœna puniatur in. l. 5. titulo. 22. num. 13.
Eximens carceratum à carcere an incurrat crimen læsæ mai. in. l. 1. titu. 18. num.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

170.& quid in emittente eum à carcere, nu.171.vsque ad.173.
Expensæ in capiendo delinquentem ab eo soluendæ sunt si mota lite sit condēnatus non vero alias in.l.32.& 35.titu. 13.num.2.& 3.& nu.4. quid si ex officio iudex procedat & nu.5. hæc prosequuntur.
Expensarum cōdemnatio non fit nisi parte petente in.l.2.tit.1.num.7.
Expensis cuius sit remissio delinquentis facienda in.l.3.tit.16.nu.6.&.n.7.quid de clerico remittente.
Expensis camerę alimentatur pauper ad triremes condemnatus in.l.2. tit.24. num.1.
Extensio est facienda vbi tractatur de obseruantia iuramenti in.l.1.titulo.17. numero.55.
Extrahens aliquem inuitum & cum violentia ab ecclesia committit contra Papam crimē læsæ mai.in.l.1.tit.18.nu. 11.& nu.12.idem de occupante templum aliquod.
Extraordinaria pœna si imponenda est an debeat esse pecuniaria vel corporalis in.l.2.tit.7.n.22.

F.

FAciens contra conscientiam etiam erroneam peccat in.l.1.tit.5.num.68.
Faciens conuenticula de Papatu viuente Papa crimen læsæ mai.committit in.l. 1.tit.18.nu.9,
Facta restitutione non est amplius quis proditor.
Facultati redimendi rem per quod tempus præscribatur in.l.4.titu.6.num.42. & 43.considerantur quatuor casus circa illa quæ consistunt in facultate alicuius.
Falsarius non comprehenditur in generali remissione delictorum in.l.3.tit.17 num.2.
Falsarius non est liberandus à carcere etiam ob publicam lætitiam, ibid. numero.3.
Falsitatis sola suspicio pro veritate habetur quoad capturam, non vero quoad condemnationem, quoad quam plena requiritur probatio, ibidem, num. 4.& 5.
Falsarij grauiter à varijs nationibus puniti sunt, ibid.nu.6.
Falsitatis crimen lex puniens extendenda est ita vt non sit distinguendum an regiæ literę falsificatæ contineant gratiam vel iustitiam, ibid.nu.7.
Falsitatis plura specialia, ibidem, numero.10.
Falsificans sigillum Regis est sine fide, ibidem.nu.25.
Falsificans literas priuatas qualiter punia tur, ibid.n.28.
Falsarius literarum Apostolicarū an possit ad beneficium præsentari, ibidem, num.29.
Falsi crimen in re ecclesiastica commissum est mixti fori, ibid.nu. 30.
Falsi crimen publicum est, ibidem.
Falsitatis suspicio habetur pro veritate in.l.4.titu.17.num.3.& num.4. declaratur.
Falsitas circa testes quatuor modis committi potest, ibid.nu. 14.
Falsum committitur vtendo dicto falsi testis, vel instrumento falso, ibidem.numero.42.& numero.43. an præsumatur scienter factum, mitius tamen punitur.
Falsificans etiam monetam suæ ciuitatis crimen læsæ mai.committit in.l.5.ibi. num.2.
Falsæ monetæ crimen est de seruatis principi, ibid.nu.3.
Falsum modis multis committitur circa monetam, ibidem.13. & numero.14. cum pluribus sequentibus modi ij expenduntur & eorum pœnæ & nu.34. vsque ad.46.
Falsificans monetam ciuitatis vel alterius qui non sit Rex quando puniatur, ibid. nu.23.&24.
Falsitas in moneta committitur adulterando eam, ibid.nu.34.vbi,n.35. quid in tingente eam.
Falsitas in moneta committitur radendo vel tondendo eam, ibid.numer.36. 37. & 38.& numero. 39. quid si totondit monetam excedentem iustum valorem & num.40.& 41. quid si ludendo cum ea minuta est & numer.42. quid si in paruo valore minuatur,
Famam alterius falsę tollens tenetur eam restituere in. l. 6. titulo.8. numero.4.
Familiaris iudicis de resistentia deponens nihil probat in.l. 5.tit.22.nu.5.
Fautores & defensores hæreticorum solum personas defendentes, non vero errores, non sunt censendi hæretici, licet pœnis canonicis puniātur in.l.1.tit. 3.num.53.
Ferire dicitur siue cum ferro siue sine eo in.l. 1. tit.18.nu.108.
Fides etiam hosti seruanda est in l.1.titu. 9.nu.21.vsque ad 30.
Fideiussor potest defendere reum quem repræsentare in iudicio promisit in.l. 3.tit.26.num.8.vbi idem in fideiussore in causa ciuili.nu.9.
Fideiussores magistratuum non tenētur in solidum pro eis in residentia in. l.2. tit.13.num.8.
Filij infidelium an inuitis parentibus possint baptizari in.l.1.tit.2.nu.5.
Filij hæretici an priuandi sint beneficijs obtentis vel priuati, ibid.num.204.205. & 206.
Filij filiæ vē nati vel natæ ante delictū patris hæretici an cōprehendantur & notantur infamia, ibid. nu. 220.
Filij relictorum curiæ seculari an pœnis iuris teneantur etiam si parentes pœnitentiam egerint in.l.3.titulo.3.numero.26.
Filij Catholici hæreticorum an priuentur nobilitate sanguinis, ibid.num.29. vel ex antiquo parentum priuilegio deriuata, ibidem.
Filij hæreticorum an retineant ius eligendi & succedendi Auo Paterno, ibidem num.30.
Filij hæreticorum an possint promoueri ad sacros ordines, ibid. num.56.
Filius si ingreditur monasterium purgat causam ob quam de iure poterat exhæredari, ibid.num.79. vbi idem in patre quoad filium.
Filius licet de iure ciuili patre nolente testari non poterat, pro anima tamen sic ibid.num.80.
Filius quoad legitimam est creditor patris in.l.2.tit.7.num.67.
Filius ante punitionē patris natus an puniatur in.l.3.tit.8.nu.6.
Filius patrem aut matrem iniurians punitur in.l.1.tit.10.nu.3.siue iudicialiter vt ibi. vel extra iudicialiter, vt.n.4.eos diffamet,& num.5.
Filius an tenebitur manifestare patrem Azeuedo super.8.
Filius fam. non potest iniuriam remittere in.l.1.tit.30.nu.129.
Filij an possint remissionem patri facere de morte matris suæ, ibid,nu.146.
Filius relatus sine consensu patris an remittat suam iniuriam, ibid.nu.149.
Filius fam.potest vti Macedoniano cōtra alium filium, ibid.num.247.
Filij aut nepotes testis falsi in causa hæresis an macula patris vel aui suorum coerceantur in.l.4.tit.17.nu.70.
Filius committens aliquam ingratitudinem contra patrē ex qua potest exhæredari perdit priuilegium filij, ibid.nu. 105.&.n.106.quid si adulteraſſet nouercam vxorem patris sui.
Filio an liceat insurgere cōtra patrem dilapidantem bona regni. ibi.n.107.
Filij nati ante crimē læsæ mai. cōmissum an includantur sicuti nati post in. l.2. tit.18.nu.24.25.& nu.41. vsque ad 46. excluſiue.
Filij proditoris legitimis eius priuantur siue sint emancipati siue non, ibid.nu.39 & 40.
Filij an comprehēdantur quoad confisca tionem bonorum vel neptes vel nepotes, ibid.nu.vsque ad.51.
Filij naturales & spurij talis proditoris an eius macula notentur, ibid.nu. 51. vbi nu.53.quid in adoptiuis.
Filijs proditoris neque alimenta præbere fiscus compellitur, ibid. nu.54.
Filij proditoris etiam consanguineis eius & extraneo insuccesibiles sunt ex parte testamenti, ibidem, numer.55.& ibi, numero.56. declaratur vt non procedat in crimine læsæ maiesta. diuinæ.
Filio proditoris an auferatur hæreditas ei delata tanquam ab indigno, ibidem, numero.58.
Filius receptans patrem non punitur in.l. 4.titu.18.num.4. vbi, nu.5.quid in vxore & consanguineo vel si vi vel metu id fecit, num.6.
Filijs etiam alterius mariti reseruātur bona adulteræ, in.l.1.titul.20.numer.20. & 21.
Filij an succedant matri adulteræ, ibidem num.22.
Filius natus ex affini ex copula illicita vltra secundū gradum non est incestuo

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. ФРАНКА

ſus ſed naturalis vel ſpurius in.l.7. ibi. num.34.
Filijs primi matrimonij applicantur bona contrahẽtis patris inceſtas nuptias ibid.num.103.
Filius tenetur patrem defendere aliter tenetur in.l.4.tit.23.n.42.& ècontra.43.
Fiſcus præferendus in executione ſicut in hypotecis in.l.1.tit.16.nu.16.& 17.
Fiſci fauore fit inquiſitio in ciuilibus cauſis in.l.1.titul.17. num.101. niſi vt nume.104.
Fiſco quilibet priuatus adquirere poteſt pœnam conuentionalem in.l.3.tit.26. nu.2.
Fiſco ex contractu priuato pœnam deferri iuris eſt,ibid.nu.3.
Flagellandus non eſt habens vnde ſoluat etiam ſi velit in.l.3.tit.13.nu.5.
Fœmina etiam blasfemans punitur in.l. 1.tit.4.nu.34.etiam ſi ſit extranea à regno, nu.35.& in.l.5.ibid.nu.28.
Fœmina iurans contractum ſi contraueniat incurrit pœnas.l.1.titu.17.ſupra, ibid.num.25.& 26.
Fœmina viri officio fungens ſi aliam ſubigit an puniatur in.l.1. tit.21.nu.51. vbi nu.52.quid ſi habet inſtrumentum ad hoc.
Fœnus itidem bonum & malum eſſe poteſt in.l.1.titu.1.nu.5.
Forma contractus eſt inſpicienda ad cognoſcendum an ſit vſurarius in.l.4.tit. 6.nu.10.
Forma procedendi contra delinquentes abſentes per iudices fraternitatis in.l.7 tit.13.nu.2.
Formas plures defendendi accuſatum remiſſiue in.l.1.tit.23.nu.53.
Fornicationem ſimplicem aſſerere nõ eſſe peccatum mortale,hæreticum eſt in l.1.tit.19.nu.23.& ſic omnis coitus præter matrimonialem mortale peccatum eſt,vt nu.24.licet quoad forum ſeculare ſimplex inter ſolutos fornicatio non continuata non punitur,num.25.
Fornicatio & corpus & animam maculat,ibid.nu.56.
Forum duplex eſt,conſcientiæ ſcilicet & contentionis in.l.1.tit.1.nu.19.
Forum delicti fortius eſſe iudicant iura in l.1.tit.16.nu.26.
Forum quibus modis quis ſortiatur, ibid. nu.66.mandans vel tractans de delicto vbi puniri debeat, nu.72.73. & num. 74.quid ſi cum ſagita,& nu.75.quid in iniuriante.
Fraternitas ſiue conſocia an faciant collegia approbata in.l.3.tit.14.n.11.
Fraus legi quando fiat in.l.2.tit.2.num.6. vſque ad.13.
Fraus preſumptionibus & cõiecturis probatur, ibid.nu.15.dum tamen fiat à ſolito fœnerari, nu.16.
Fraudes inludo quædam ſunt ante ludum quędam in ludo in.l.2.titu.7.nu.78.
Frequentia delicta aggrauant & iteratio criminis indiget maiori ſupplicio in.l. 7.tit.11.nu.78.
Fructus lucratur rei emptę emptor, cum hoc pacto interim quod non redimitur in.l.2.tit.6.num.14.niſi male fuerit formatum dictum pactum,vt ibi,num. 15.& 16.vbi cautelæ ponuntur,& nu. 17.quomodo debet formari.
Fugiens à carcere ſi capiatur non habetur pro perpetratore in.l.7.tit.27.nu.1.
Fugiens à carcere non dicitur qui habet animum redeundi, ibid.nu.2.
Furor poteſt eſſe bonus & malus in.l.1.titul.1.nu.3.
Furtum vnum an dicatur ſiquis ex vno aceruo pluries aliquid cepit in.l.2.tit.7. num.59.
Fur vocatur à ferendo & furtum à fure in l.7.tit.11.nu.1.
Furtum omni iure prohibitum eſt, ibid. nu.2.& 11.12.13.& 14.
Furtum peccatum eſt mortale, ibid. nu. 15.& 19.
Furtum etiam in re modica cõmittitur, ibid.num.16.& 17.limitatur, & numero.18.
Furtum quid ſit ibidem, numero.20.21. & 22.
Furtum non committitur rei propriæ, ibi.n.29.& 30.quid ſi habet rem cõmunem cum alio.
Furtum in re immobili non committitur,ibid.nu.31.
Furtum cõmittit qui vult in re ipſa vſum & poſſeſsionem lucrari,ibid.numero.36.
Furtum non eſt quando fit domino permittente etiam ſi furripens putet eam ablationem fieri inuito domino, ibid. num.37.& 38. infertur ex hoc & numero.39.
Furtum committit. accipiens rem alienã vel inueniens & non præconizãs,ibid. nume.44.& quid tunc fiet ſi dominus non apparet,num.45.
Fur præſumitur ille apud quem reperitur res furata ſi eſt malæ famæ, ibid. nume. 46.& num.47.an hoc ſufficiat ad condemnationem.
Fur non excuſatur etiam ſi dominus rei dicat ſua voluntate factum, ibid. num. 48.niſi vt.n.49.
Furtum cotuplex ſit,ibid.n.55.56.&.57.
Furtum calificatum eſt cum ſcalæ apponuntur ad intrandum domum, ibid. nume.58.&.num.59.idem ſi aſcendat per parietem,&.n.65.
Furtum ſimplex, compoſitum committit etiam ille qui pecora ex paſcuis vel armentis furatur, qui abigeus dicitur, ibid.num.66.&.67.dumtamen adſit cõſuetudo, vt pœna mortis imponatur, numer.68.
Furum quidam ſunt manifeſti alij vero non,ibid.nume.69. & qui ſint ij vſque ad num.74.
Furum aliqui ſunt improbi & ſimplices, alij improbiores, & alij improbiſsimi ibid.n.74.75.&.76.
Fures in quibus caſibus ſuſpenduntur remiſsiue,ibid n.80.
Fur ſimplex an poſsit ad pœnam mortis condemnari,ibid.n.81.
Fures qui ſint qui flagellorum pęna ſint condemnandi,ibid.n.83.
Furum pœnæ pro varietate temporũ ſunt variatæ,ibid.numero.84.&.88.& ibid, quod iudicis arbitrio ſunt relictæ.
Fur pro primo furto poterat ante ſub fide iuſſoribus relaxari, ibid.num.92. hodie non quia punitur corporaliter, vt, numero.98.
Fur pro ſecundo furto qualiter puniatur ibid.n.93.&.94.&.99.
Fur pro tertio furto qualiter puniatur, ibid.n.95.&.96.
Furem etiam pro magno furto ſuſpendi non poſſe,ibid.num.103.& nume.104. quod ſit magnum.
Fur pro tribus furtis ſuſpenditur,ibid.nu. 105.etiam ſi prima duo in vno commiſiſſet loco & tertium in alio,num.106. & num.107.ampliatur,& num.108.declaratur.
Fur famoſus an pro primo furto pœna mortis puniatur, ibid. numero.109.& 110.&.111.
Furta tria vt dicantur debẽt eſſe diſtincta re & tempore,ibid.n.112.
Fur etiam ſi confiteatur maria & montes nondum puniri niſi liquidentur, ibid. num.113.
Furans à debitore ſuo rem æquialentem debito an puniatur,ibid.n.114.
Furtum & rapina in quo differant in.l. 8. tit.11.n.1.&.2.
Furtum ſecundum Iuriſtas eſt quoddam genus ad rapinam, ibid.n.18.
Furti pœna an quis liberetur ſi dominus afferat ſua voluntate factum in.l.2.tit. 13.num.68.
Fur vel delinquens debet remitti ad locũ delicti in.l.4.ibid.nu.2.
Furtum in tumultu factum grauius punitur in.l.1.tit.15.n.13.
Fur etiam & latro remittendus eſt ad locum delicti in.l.1.tit.16.n.32.
Fur etiam ſi ſit homo honoratus eadem pęna ſicut vilis punitur in.l. 1.titul. 23. num.54.
Fur pro primo furto an ſuſpendi debeat, ibid.n.55.
Fur repertus furãdo in domo vel foramẽ faciendo vel nolens dimittere furata occidi poteſt in.l.4.titul.23. n.27.ſiue cognoſcatur ſine non vel habeãtur vel non teſtes,ibid.
Fur nocturnus an poſsit libere indiſtincte occidi,ibid.num.28.vſque ad.33.& num.34.vſque ad.38.quid ſi de die furetur,vel potuit acclamando res recuperare,ibid.

G.

GAbellæ ſolutio non eſt contractus, ſed effectus reſultans ex eo.l.1. titul. 17.num.56.
Gabrielem caute legendum in quodam ſui operis loco,in.l.1.tit.5.num.59.
Gazis qui vocantur,in Rubrica. titulo. 2. numer.14.
Generalis ordinum abſoluit excommunicatum à ſuis ſubditis monachis.l.1.titu. 5.num.146.
Generalius ſumendo verbum cẽſura quid ſit ibidem,numer.24. & a quo dicatur, nume.29.
Gerentes bellum nomine alieno nõ poſ-

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

sunt facere treugam in.l.1.titulo.9.numero.5.

Gens quæ dicatur & quæ requirantur vt sic dicatur in.l.1.tit.15.n.14.

Grassatores an gaudeãt immunitate Ecclesiæ.l.8.tit.11.nume. 11.& nume.12.qui dicãtur.

Gratia & indulgentia Principis delinquẽti facta non constito prius de pace partis nulla est & peccat.l.1.titul.25.num. 74.&.75.

Graue militiam subterfugere atq; de trectare in Rubrica.tit.7.n.30.

Grauiora sunt verba, mentitus sum, quam aliâ velata idem importantia in.l.2.tit. 10.num.89.

H.

HEbræi etiam vocantur ab, Heber, cuius familia cultũ tenuit vni⁹ Dei cæteris idolatria fœdatis in Rub.tit.2.n.7.

*H*eliogabalus alijs sceleribus suis, monialis coitus addidit in.l.7. titulo.20. numero.73.

Hæres iurantis non incurrit periurium contraueniendo in.l.1.titu.17.nu.3.& num.4.infertur ad illam legem.

Hæres iurantis an etiam excusetur quoad alias pœnas, ibid.n.6.

Hæredes an possint probare innocẽtiam illius qui repertus est suspensus in. l.8. tit23.n.22.

Hæreticum est asserere omnino euentura ab astrologis dicta in.l.5.titul.1. numero.38. & numero.39. quod puniri possunt ab inquisitoribus dicentes ex pacto dęmonum.

Hæreticus dicitur recedens in parte à fide, non vero dicitur Apostata in.l.2.tit .2. nu.7.

Hęreticus vel apostata vt quis dicatur spõte non coacte debet recedere à fide, ibid.n.8.&.n. 9. idem si coacte vtitur vestibus infidelium.

Hæresis Græca vox est quæ ab electione dicitur in.l.1.tit.3.n.1.& sic optatio siue electio. n.3.

Hæreticus ab hæresi deriuatur non vero è contra, ibid.n.2.

Hæresum plurescausas remissiue, ibid. num.6.

Hæreticus in iure proprie & large, & improprie sumitur, ibid.num.11.& ibi specificatur.n.12.

Hæreticus proprie & stricte vt quis dicatur quæ requirãtur, ibid.num.13.&.14.

Hæresis non cadit in Iudæis, ibid. nume, 15.&.sic accusatus de hæresi debet probari quod est christianus.num.16.&.17. &.18.alia ad propositum & num. 19. an Inquisitores contra Iudęos procedant.

Hæreticus improprie & large etiam quis dicitur, ibid.num.29.

Hæresis est species infidelitatis, ibid. num.32.

Hæreticus non est proprie faciens aliquid sine errore intellectus, ibidem, numero. 34. & numer. 35. infertur ad peccantes mortaliter, nisi vt numero, 37.&.40.

Hæresim consummatã tria reddunt, ibid. num.38.

Hæresis sumit initium in corde, postea descendit, ibid.n.54.

Hæreticus est qui ab aliqua fidei parte errat, neque requiritur quod contra totam fidem catholicam erret, ibid.num. 62.&.63.&.64.quod recedẽs in totum non esse proprie hæreticus, sed apostata, licet & vt hęreticus talis apostata puniretur.n.65.

Hæreticus pluribus dicitur modis, ibid. num.67.

Hæresis contrahitur deuiando à fide & religione christiana, ibid.n. 68. & nu.69. &.70.ampliatur.n.71.

Hæreticus est ad hærens opinionibus denominatorum in canone & legibus designatis, ibid.nu.72.& nu. 73. idem defendendo eorum opiniones.

Hæreticus non est eligens vnam opinionem Doctorum Theologorum, ibid. nu.76.vbi declaratur.

Hæreticus est qui nouum dogma vel extraneum à fide & nouas opiniones & falsas gignit, ibidem, n.77.

Hæreticus est firmiter credens Christianis licere vsuras sine peccato exercere ibid.num.78.vbi declaratur.

Hęreticus large pluribus alijs modis dicitur in.l.1.tit.3.nu.79.

Hęresim per blasfemiam quando cõtrahi dicatur, ibid.num.80.

Hæreticus an cẽseatur credens ignem inferni esse similem aut dissimilem igni quem nunc cernimus in hoc mundo, ibid.

ibid.numer.99.&.100.

Hæreticus est contradicens iam diffinitis etiam si dicat se paratũ corrigi ibidem, numero.101.

Hæresis & hæreticus quibus testibus probẽtur, ibid.num.140.&. 105.numer.3. sequent.

Hæretici quo modo cognoscantur, ibid. num.115.vbi an comedere carnes diebus vetitis & verba lutheranica pronuntiare sit Hæreticum.

Hæresis crimen est ecclesiasticum, ibid. num.116.&.117.&.118. &. 119. ad quẽ appellandum est, & quod secularis iudex se in hoc intromittens excommunicatus est, & si per annum sorduerit in excommunicatione, vt hæreticus condemnandus, nu.121.

Hæreticorum sibilus mẽtes auditorum vulnerat, ibid.num.131.

Hæretici ab omnibus fere nationibus pœnis affecti sunt, ibid.nu.132.

Hæretici omnes sunt excõmunicati ibid. num.136.& à iure diuino procedit, & est antiquissima eorum pœna, nu. 137. &. 138. &. 139. quod ipso iure incurrunt.

Hæretici ecclesiastica carent sepultura, ibid, num.139.

Hæreticus etiam occultus & mentalis incurrit excommunicationem, ibid. nu. 152.&. 153. 154. & .nu.155. declaratur & prosequitur opinio tenenda.

Hæreticus post mortem declarari potest excommunicatus, ibid.n.149.

Hæreticus pure mentalis confitens inquisitoribus hæresim, vel amico petẽs ab eo consilium an incurrat excommunicationẽ, ibid.n.156.&.n.157 .per iocum dixerit se aliquando id tenuisse.

Hæreticus occultus anteneatur se ipsum prõdere, ibid.num.158.

Hæreticus morte afficitur ęterna, ibid.numero.160.vbi, numero. 161. quod grauius est hæresis peccatum, cæteris peccatis.

Hæreticus notatur infamia perpetua, ibid.n.162.

Hæretici contractus, testamenta, vel alia acta infirma sunt, ibid.n. 163. vbi quod neque ex testamento aliquid capere possunt.

Hæreticis scienter relictum fiscus capit, ibid.num.164.

Hæretici ab accusando & à iudicijs & à testimonijs & officijs repellũtur, ibid. num.165.

Hæreticus an sit infamis infamia iuris vel facti, ibid.num. 166. & quid in suspecto de hæresi, num.167. &, nu.168. quid si se conuertat.

Hæreticus reconciliatus non euitat confiscationem bonorum.ibid.n.170

Hæreticorum infamia ad filios eorũ trãsit ibid.n.171.

Hæretici clerici siue laici in corpus dãda eadem pœna est in. l.1. titul.3. nu. 172. & clericus prius est degradãdus, quam curiæ seculari relinquatur, ibidem, vbi à quo fiat degradatio, & num.174. quo modo fit exauctoratio.

Hæresiarca si ante declarationem pœnitet an euitabit pœnam ignis, ibidem. numer.178.

Hæretici an admittantur ad pœnitẽtiam lata sententia, ibid.num.179.

Hæreticorum bona ipso iure confiscãtur à die commissi criminis, ibid.n.180.& num.181.ampliatur.

Hæreticus amittit administrationem omnium bonorum, ibid.n.182.&. nu.183. &.184.an dominium eorum statim trãseat in fiscum.

Hæreticus non tenetur in conscientia ante sententiã bona sua tradere fisco, neque sententiam contra se exequi, ibid. num.185.&.186.

Hæreticis alienare bona sua non poterit neque valebit alienatio, neque donatio, neque dotis constitutio etiam filijs, ibid.n.187.&.188.

Hæreticus an ante condemnationem faciat fructus suos, ibid.n.189.

Hæreticus occultus an per pœnitentiam recuperet bona, ibid.nu.191.

Hæretici clerici dignitatibus & beneficijs priuãtur, ibid.n.202.vbi.n.283. an ipso iure vel per sententiam.

Hæretici ad quod vsq; tempus admittuntur ad gratiam & misericordiam in.l.3. &.4 tit.3.n.8.

Hæretici negatiui si in publico actu conuertãtur eorũ cõuersio ficta & simulata præsumitur, ibidem.n.12.nisi vt ibi.

Hæretici hodie loco perpetui carceris ad triremes condemnantur, ibid.n.19.

Hæresis hodie nomen odiosum est & apud vulgus infame, ibid.n.23.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. ФРАНКА

Hæresis quid significet, ibidē, vbi & quid sit necessarium ad hæresim consummatam.
Hæreticus omnis ipso iure, antequam de clareturinfamis est, ibid.n.32.
Hæreticus post mortem potest declarari excommunicatus in l.1.tit.5.num.172. & .173. reprobatur quædam glo. & Pa nor. circa hoc, vbi & an absolutus post sit mortem & num.174. idem pro sequitur.
Hæreticum esse affirmare vsuram non esse peccatum mortale in l.1.titulo.6. numer.47.
Hæresim committit asserens esse hæreticum, omnem illum qui lethaliter peccat, ibid.n.88.
Hodie titulus, de priuatis delictis, non est in vsu in l.1.tit.1.n.35.
Homecidij pœna in l.1.12.titulo.23. numero.13.
Homicidium quid est in Rubrica, tit.23. num.1.& à quo dictum, num.5.
Homicida dicitur siue quis occidat dolo siue non, ibid.n.16.
Homicidij genera quot sint ibid.num.17. vsque ad.21.
Homicidium vnde originem duxerit & eius gradus tres, vsque ad 24.
Homicida quatuor ledit, ibid.n.25.
Homicidium quibus iuribus prohibitum sit, ibid.n.26.
Homicidium an posit statuto permitti, ibid. numer.27.& an posit statui quod pro homicidio pœna pecuniaria impo natur, n.28.
Homicidium ex insidijs quando commit tidicitur in l.2.tit.23.n.1.
Homicidium ex cõsilio & proposito qua le, remissiue, ibid.n.2.
Homicidium præsumitur tractatũ quan do committitur in multitudine perso narum, ibid.n.3.
Homicidium ex insidijs cõmissum inquo differat ab ex proposito, ibid. n 5.
Homicida in rixa fit, si antea erat animi ci licet secure occidatur, ibid. num.13.
Homicida pœna mortis puniri debet in l.3.ibid. num.2. siue sit seruus siue liber qui occiditur, nume.3. siue nobilis vel non.n.4.
Homicidium non committitur sine dolo in l.4.tit.23.n.4.
Homicida vtra alia soluit necessaria pro expiaculo animæ occisi, ibid.n.11.
Homicida est occidẽs se ipsum in l.8. tit. 23.num.2.
Hominis verbo mulier continetur si vti que est materia apta, ibid.n.1.
Homo duplex maledictus est in l.15. titu. 2.num.2.
Homo an sit dominus sui honoris & famæ in l.2.tit.10.n.169.
Homo præsumitur scire quod antea sciuit in l.4.tit.17.n.87.
Honestatis plura singularia in l.1.titu.19. num.4.vsque ad.9.
Hostes publicos domi tenentes puniuntur in l.4.tit.18.num.1.dum tamen iciuter faciẽt & per tres dies domi tenentes num.2.&.3.
Hostium non cõsecratam petere tempo re mortis an sapiat manifestã hæresim in l.1.tit.3. num.84.
Humanæ sensualitas ad malum potius de clinat in l.1.titulo.1. numero.14. vbi declaratur.

I.

IGnorantia consanguinitatis an sit iuris vel facti in l.7.tit.10.n.112.
Ignorantia in dubio præsumitur & iuramento probatur in l.4.titulo.18. numero.8.
Ille qui non est sui iuris si ludit & lucra tur an dominium adquirat in l.2. tit.7. num 89.
Imagines Principis Fædus grauiter puni tur in l.5.tit.4.nu.65.
Impediẽta matrimonij expedit restrin gere non tamen expedit ampliare licẽtiam facilius committendi delicta in l. 7.tit.20.n.39.&.40.
Impedimentum cõsanguinitatis & affini tatis alius est à 40. incestus impedimento, ibid.n.43.
Impedimentum publicæ honestatis non excedit primum gradum in l.7. tit. 20. num.11.&.n.14.declaratur.
Imperator Theodosius ab Ambrosio Epis copo fuit excommunicatus in l.1.tit.5. numero.55.
Impetrans literas Papæ subrepticias vel obrepticias & eis vrens an teneatur fal lificantis eas in l.3.tit.17.n.20.
Incarcerari à vinculis liberantur die vene ris sancti in l.2.tit.2 5.n.22.

Incarce-

Incarcerandus est resultans culpatus in crimin.libus in l.1.tit.1.n.61.
Incarceratus sub fideiussionibus relexatus si annus transierit non est vlterius in carceratus propeodem actore nonpe tente in l.1.tit.10.n.3.
Incarcerare alium nemo potest sinauidi cis mãdato in l.4 tit.4.n.3.imo neget tares, num.4. nisi in casu huius. l. incarcerande blasphemum.n.5.
Incendium domorum vel messium alte cilsimum crimen est in l.6. titu.11.nu mero 9.
Incendiarius de furtis an gaudeat immu nitate ecclesiæ ibid. num.10. & quibus pœnis afficiatur, num.11.&.12. quid si adest violentia.
Incendiarios absolui non cõsueruit esse vnus, ibid. n.m.13.&.num.14. alia de eorum pœnis & nu.15. quid ex legeno stra &.n.17. quid de iure canonico, & n.18. quid si adsit tantum levis vel leuissima culpa.
Incendiarij vltra pœnas tenentur ad resti tutionem, tamnorumpibil.n.19.
Incendiarij clerici an pœna absoluta suum ordinem ibid.n.20.&.21.
Incendiarius ignis dicitur, ibid.n.22.
Incestum communium fine dolo an pu niatur & de damno cogatur, ibid. numero.33.
Incestus pœna sit in decimentolo ad dam num tenetur, ibid.n.24.
Incendiaria crimen dolum committit in l.2.tit.11.n.217.
Incestus etiam per cognitionem spiritua le in committitur in l.7.tit.20.numer. 43.&.44.
Incestuosus inpropriæ hæreticus nomi natur.ibid.n.84.
Incestus pœna de iure ciuili quæ sit, & quæ de iure partitarum & quæ hodie, ibidem.n.58.&.59.&.60.
Incestus cui defendeni grauius punitur, ibid.n.61.
Incestus in committatur in figura matri monij ex cufatur delinquẽs, sexu ætate, & permitẽtia ibid.n.105. secus alias.nu.106.nisi vx.n.107.vsque ad.111.
Incestus quid sit in Rubrica.tit.20.n.25.
Incestus an grauius sit adulterio in l.7. ibid.n.1.
Incestus quid sit, ibid.nu.2.&.3.proprie & impropie.n.6.7.&.8.

Incestus inter ascendentes & descenden tes nefarium crimen, ibid.n.4.&.nu.5. quomodo puniatur.
Incestus de nece ciuili non cõmittebatur extra figura matrimonij ibid.n.22. se custodiure canonico & partitaru.n.23.
Incestus non committur inquis cognos cat, consanguineam sponiæ nondum ab eo cognitæ, ibid.n.25.
Incestus cum alijs ex illicita copula vi tra ecundum gradum an hodie puni bilis sit, ibid.nu.26.&.27.&.28.&.29.& 30.vsque ad.42.inclusiue.
Incorporalia auferri no possunt sicut nec actaui vel possideri in l.7.tit.1.n.32.
In crimine per iuri procedi potest per in quisitionem & per accusationem in l. 1.tit.17.n.103.
Independentius ab omni conficientia & inuestimne alcpius, statur soli suæ al iertioni in l.7.tit.11.num.41.&.n.43. declaratur.
Index an iuste appellati fuerint ob hoc & quod bona eius non prohibebatur in quibusdam casibus in l.1.tit.1.n.3.
Indignatio potest esse bona & mala in l. 1.tit.1.num.4.
Inducens fallum testem aut corrumpens dono quomodo puniatur in l.4.titul. 17.num.16.
Indulgentia, & absolutio quæ requisita communeque debeat in.l.2.tit.25.nu.15.
Indulgentia vel relexatum non valet ni si apponatur clausula non obstante tali lege, ibid.n.19.
Indulgentia plenaria quæ dicatur, ibid. num.23.
Indulgentiæ Regiæ cognitia, ibid. nu.24.
Indomibus tabularijs quasi omnia com mittuntur peccata in l.5.tit.7.n.1.
Infames sunt occursetes ad diuinatores, in l.5. tit.1.n.48.
Infamia patrum hæreticorum filios & nepotes a quocunque loco sequitur ibid.3.&.4.tit.1.n.36.
Infamia est macula inhærens ofibus, & sequitur infamem quocunque iere, ibid.n.37.
Infamia est immortalis, quæ & vitæ cum credis esse mortuam, ibid.n.38.
Infamia remanet apud infamem, etiam extincta infamis causa, ibid.n.40.
Infamiamen solum ab obtinẽda dignita te repellit sed & ab obtenta, ibid.n.43.

Infamiam

Infamiam incurfam iudex tollere nó potest,ibid.n.46.
Infamia variis modis potest quis nasci, iure, scilicet, & facto,ibid.n.90.
Infamia iuris irrogatur tamet si apud bonos viros nó sit grauiata eius opinio & hoc dupliciter,ibid.n.91.&c.92.
Infamia facti ad hominum opinionem potissimum refertur, ibid.n.93.
Infamis nó est suspectus de hæresi, ibid. num.58.neque eorum filij vt ibi.
Infamis an efficiatur condemnatus pro in iuria atroci in l.1.tit.10.numer.28. &c.29.
Infans furiosus & mente captus excommunicari nó possunt in l.1.tit.5.n. 191.
Inferiores præsiantibus non possunt profere ea iuras,ibid.n.106.
Infideles excommunicari non possunt, ibid.n.189. indirecte tamen possunt.n.190.
Infideles ad cogs poterunt ad fidē Christi conuerti in.l.1.tit.2.n.3.
Infidelium species tres sunt, Pagani, Iudæi, & hæretici in Rubrica,ibid.nu. 8.
Infideles contrauenientes iuramento an sine pœna in.l.1.tit.7.n.47.
Infidelis est in intellectu in.l.1.titul.3. num.33.
Inforo exteriori non curatur iam per seculares ad validitatem iudicij sit nó iudex vel pars excommunicatus in.l.1. tit.1.n.22.sed male vt ibi.n.23.
In Francia pro verbis iniuriosis non agitur iniuriarum in Rubrica,tit.10.n.71.
In fundem vel consumēs monetam cuiuslibet pœnitur in.l.6.titul.17.nume.1.& nume.2.pœna eius.
Ingratissimus filius est parenti non obediens in titul.10.num.2.
Ingratioribus criminibus non solum damnum passo sed & Reipub. satisfaciendum est in.l.1.titu.3.num.129.
Inhabilis patiens se eligi punitur in.l.3.& 4.tit.3.num.60.& .61.
Inhonestas abatur per testes singulares in Rubrica tit.20.nu.15.
In loco vbi denunciatum est Duellum fieri debet & non alibi sine noua denunciatione in.l.1.tit.8.nu.10.
In probando adulterio lex se contentat cum ea probatione, quæ fieri potest, in Rubrica,titu. 20.n.17.
Inimici suum occidens a tergo non est alicuius in.l.1.titu.3.num.12.
Iniuriam sibi & suis illatam potest quis propulsare in.l.4.tit.23.num.44.
Iniuria alicui illata eorum eius gentem allidit,ibid.n.47.vbi de marito & vxore & socijs,num.46.&.47.& ibiran concubinam, vel sponsus sponsam.
Iniuriam legi facit eius pœnam non imponens in.l.1.tit.7.num.29.
Iniurias nostras sufferre debemus, Dei autem nullo modo in.l.4.tit. 4.n.1.
Iniuria est nomen generale & significat omne delictum ex animo & à voluntate factum in Rub.tit.20.nu.1. & nu.14. prosequitur.
Iniuria quando non fiat volēti, ibid.n.6.
Iniurians si dicat se per iocum facisse ad præstare tenetur,ibid.n.7.
Iniuria omnis animo iniuriandi facta præsumitur, nisi contrarium probetur,ibid. num.11.
Iniuria specialius loquendo contumelia dicitur,ibid.n.15.
Iniuriæ materia multum attinet ad materiam damnorum,ibid.n.16.
Iniuria etiam sumitur pro iniquitate & iniustitia sententiæ,ibid.nu.17.
Iniuria etiam quandoque appellatur vsu capio,& præterpropter,ibid.n.18.
Iniuria corruptes fit,ibid.n.19.&.c.20.
Iniuria realiter & sic facto, quando fiat, ibid.n.22.24.&.26.
Iniuria grauissima est, alapa aperta manu in facie data,ibid.n.23.
Iniuria quæ iuber personalis regulariter dicitur crimen grauis,ibid.n.27.
Iniuria fit verbis, siquis alteri minatus fuerit,ibid.n.28.vsque ad.s.
Iniuriæ fiue de facto siue verbis suos habent gradus, in Rubrica,tit.10.n.53.
Iniuria facta Magistro dum est in officio vel syndicatura rationē officij grauis est, & quo grauior potest pœna mortis, ibid.n.55.&.n.56. idem in doctori ratione dignitatis.
Iniuria verbalis etiam est grauis si est de verbis i.a.ibid.vel ex qualitate inferentis eam talis dicitur in dict. Rubrica.n. 59.58.&.59.de facta parti.
Iniuria grauissima est si fieret Deo & eius matri & sanctis in Rubrica, tit.10.n.60.
Iniuria descendens est parua minor, & minima,ibid.n.61.
Iniuriatus & iniurians si sint vilis & infames nihil curatur,ibid.n. 62.

Iniuria

Iniuria verbalis siue actualis potest esse minor vel maior ratione aliquarū qua litatum concurrentium,ibid.n.63.
Iniuria à quibus & quibus fiat, ibid. n.66. & an fiat collegio vel alijs de familia & socio itineris,ibid.n.67.
Iniuriarum actio quomodo intentanda, ibid.n.68.
Iniuriatur quis in absentia sicut in præsentia in.l.1.tit.10.n.7.
Iniuria verbalis antiquis punibilis erat in.l.2.ibid.n.1.
Iniuriam facere omnes illi possunt qui pati possunt, ibid.n.4.tit.vt.6.7.
Iniuria fit siue fœminæ siue masculo, ibidem.n.8.
Iniuriari aliquem per alium, sufficit constare per probationem etiam si verbis non exprimatur,ibid.n.9.
Iniuria fit licet verbis nó exprimatur, sed tellibus quis vtatur in alterū iniuriam ibid.n.10.
Iniuria nó fit doctori arguēti si dicatur ei, saltem sit quod dicis, ibid.n.15.vbi.n. 16.idem dicitur si in iudicio allegetur aliquid contra testem.
Iniuriam fieri non dicitur alicui per iocum non scripturæ iniuriarum,ibid.n.17.
Iniuriarum actione an agat ille cui dicitur, Tues furi' vel incestuosus vel pauper,ibid.n.22.&.23.
Iniuriam per alium alicui inferens an punitatur pœna legis,ibid.n.24.
Iniurias minas in simul alicui inferēs an puniatur multis pœnis,ibid.n.50.&.51. &.52.&.53.quid si de vna iniuria non fuerat antea punitus.
Iniuria ita fit ex verbis sub dolosis & indi rectis sicut ex directis,ibid.n.76.&.86.
Iniuria etiam solo nutu fit, ibid.num. 79.
Iniuriam facere fit dicere, tu mentiris, ibid.n.96.&.n.97. idem si turpem notam quis alicui imponat, quodibi ad ad vocatos adaptatur.
Iniuria quibus modis remissa censeatur, ibid.n.122.cum aliquibus sequentur.
Iniuria remissa an videatur remissum ius accusandi,ibid.n.155.&.n.156. quid si in animæ iudicio eam remiserit, nisi vt ibi.n.158.
Iniurians alium cum honore,puta,menti ris falso honore tuo an puniatur vel excusetur,ibid.n.222.&.223.
Iniuria leuis, & verbaleuia quæ dicantur arbitrio iudicis relinquitur, in.l.4.titu. 10.num.1.
Iniuriatus potest se propria authoritate vindicare sin derium veniret iniuria propulsata in iudicio, ibid.n.4.
Iniuria à comotus si fecidit arbores criminaliter punitur in.l.6.tit.12.n.4.1.
Iniustum non est omne quod est iniuria in Rubrica,tit.10.n.2.
In materia permissiua id videtur concessum quod non inuenitur prohibitum in.l.7.tit.10.n.53.
Innocentius, prudentijs Regijs & Imperatorijs iniustis vel falsa relatione adquisitis non punitur in.l.4.tit.16.n.1.
Inobedentia aliquando procedit ex infidelitate, & sic qui credit Papam nó habere potestatem condendi canones tales vt hæreticus punitur in.l. 2. titul.2. num.243.
Inobedientia etiam venit ex contemptu formali cum quis contemnit obedire præcepto Dei siue canonum, siue Prælatorum,ibid.n.14.vbi pœna eius.
Inquirit iudex etiā de leui iniuria coram se facta in.l.4.tit.10.n.7. efficitur enim atrox tum vel si fiat ipsi iudici,num.8. vel doctori.n.9.
Inquisitio de delicto ex practica Regni fit, sine inquisitē' si præsens fuit sine absens in Rub.tit.1.n.5.
Inquisitio hodie vt fieri possit, non requirit diffamatio delinquentis in.l.2.tit.2. num.14.imo puniretur iudex non inquirens de malefitio, num.25.
Inquisitio quid est,ibid.nu. 41.& quotuplex.num.42.
Inquisitio de iure ciuili & de iure canoni eo quando permissa in.l.3.tit.1.num.1. & quæ sine mādato Regis fieri possunt num.2.&.3.
Inquisitores an cognoscant de delicto in cestus & cōtra clericum & monachū cōtrahentes matrimonium in.l.7.tit. 20.num.8.i.nisi vt.n.8.
Inquisitores in certis casibus procedere possunt cōtra Iudæos in.l.1.tit.3.n.20. &.n.22.&.n. 22. quomodo fiat istud.
Inquisitores sunt delegati ad vniuersitatem cauiarum,ibid.n.126.
Inquisitores nullum habent arbitrium in confiscatione bonorum in.l.1. titul.3. num.195.
Inquisitores cognoscūt de blasfemijs hæreticali-

reticalibus in.l.1.tit.4.n.3. & num.13. ampliatur cum num.14.&.15.
Inquisitores hæreticæ pravitatis non cognoscunt de vsuraru pu nitione sed ordinarijs iudicibus remittunt in. l.1. tit.5.num.994.
Inspector ludi an puniatur in.l.2.tit.7.n. 46.vsque ad.45.
Instrumẽs testem vt falsum deponat punitur in.l.4.tit.17.num.53. siue deposuerit siue non.
Instrumẽtum falsum producens & eo vtens falsi tenetur,ibid.n.21.22.& 23. quidã falsi ab alio fabricato eo vtatur & pœnam ibi,& n.24.an præsumatur scienter.
Instrumentum debet iuari omni interpretatione ne falsum iudicetur,ibid. num.48.
Instrumentum si fiat die dominico vsque ad medium noctem notarius scribet de illo die esse factum in.l.1.tit.7.num.8. & 9.aliud in simili.
Insultus cum armis licet non percussus si occidat excufatur in. l.2. tit.10. nu. 94.saltim à pœna ordinaria,vt.n 95.
Intellectus. l.1.C.de rebus credi, & l.26. tit. 11.part.3.in.l.2.tit.17.n.4.vbi alia & an ijus tenẽatur se in conscientia prodere.
Intellectus.l.8.tit9. part.2. in.l.2.ibid. n. 26.&.27.
Intellectus.6.si quis quinque solidorum, in.l.7.tit. 11.n.86.
Intelligitur regula,l.posteaquã de re iud,& similium in.l.1.tit.5.n.131.
Intelligitur regula quod insultus excommunicatus non potest absoluere ibid. num.132.&.133.
Interesse dupli promissum in contractu certum debetur in conscientia quantum interest in.l.1.tit.17.n.16.
Interesse damni emergentis peti potest coram ordinarijs quando requisitus in.l. 1.tit.5.num.19.
Intimidatas an sit peccatum in.l.3.titu. 4. num.2.
Intimiditas tripliciter contingere potest ibid.n.3.
Intra duos aureos pro cõmuno bene licet ludere in.l.1.tit.7.n.3.
Inuitus dominus dicitur etiam si videat rem auferri,quanuis non contradicat in.l.7.tit.11.num.40.
Ipso iure inducitur per verba emissa præsentis temporis in.l.1.tit.17.n.77.
Italiæ & Franciæ loca habent iurisdictionem separatam sub diuersis dominis & Principibus constituta in.l.1.titulo. 16. num.11.
Iudizare quid sit in.l.2.tit.2.nu.1.
Iudæorum bona an liceat christianis rapere & retinere sine iusta causa in. l.1. tit.6.n.46.
Iudæi a quo dicti in Rubrica,tit.2. n.1. & 5.qui dicantur.
Iudæi tolerantur in nõnullis prouincijs, ibid.n.3.& ibi rationes,& in. l.1. ibid. num.49.
Iudæi tanquam cæci & malignantes in Christum se conuerterunt,ibid.nu.4.
Iudæi abominabiles facti sunt in conspectu Dei & hominum in.l.1.tit.2.n.32.
Iudæi fuerũt electi à nostro regno numero quadraginta milia,ibid.n.42.
Iudæi cum causa possunt ejici à regno sine causa non ibid. n.43.
Iudæorum bona an liceat christianis rapere & retinere sine iusta causa, ibid. num.46.
Iudæus si asserat sibi esse licitum dare ad vsuras mentitur in.l.1.tit.5.nu.65.
Iudæus effectus christianus tenetur restituere vsuras ante receptas,ibid. nu.68.
Iudæi Regum legibus in temporalibus subijciuntur, ibid.n.85.
Iudæus vel Maurus iurãtes per Christũ, vel esse contra in christiano iurante per legem Moysis aut Mahometi an puniatur.l.2.tit.17.pœnis,ibid.n.126.
Iudices non possunt imponere pœnam sibi pris applicanda in casu quoquis suo mandato contrauenienti in.l.2.titul.26. num.1.
Iudex non potest partem per legem deniciatore applicãtam sibi capere, ibid. num.20.
Iudex dimidiã pœnæ arbitrariæ debet fisco applicare ibid.n.3.& n.4.ampliatur etiam ad iudices fraternitatis.
Iudici vel nuncio dicenti se ab aliquo in iuriarum vel resistentem an creditur in.l.2.tit.22.n.1.
Iudex cui resistitur & iniuria fit an possit procedere, ibid.n.3.&.4.
Iudici perenti auxilium, *Aguidel Rey*,an puniatur qui nõ occurrit,ibid.n.8.
Iudex vel alguazzilius an possit resistentem

tem occidere vel vulnerare, ibid. n.16.
Iudices curiæ vel chancellariæ vltra quin que leucas exulare non possunt in. l.1. tit.23.num.10.
Iudex non potest se cum parte condemnata componere,in.l.2. tit.26.num.11. & 12.
Iudex ex officio potest procedere cõtra periurum non seruantem à se contractum factum in.l.1.tit.17.num.100.
Iudex in hoc crimine falsitatis debet esse pronior ad torturam in.l.3.tit.17.n.12.
Iudex ex officio potest punire testem falsum in.l.4.tit.17.nũp.62.& 63.
Iudex si dimittit officium seu imperium sine permissione Principis committit crimen læsæ maiestatis in.l.1.titul.18. num.138.
Iudex non potest proditori aliam morte quã ignominiosam imponere in. l. 2. ibid.num.1.
Iudices seculares quo modo contra concubinas clericorũ procedere possunt in.l.1.tit.19.num.122.
Iudex nõ debet ad vnã probationis speciem se alligare in Rubrica,tit.20.n.19.
Iudex potest in omnibus causibus per viã inquisitionis procedere in Rubric.tit. 1.nu.6.
Iudex delinquentis proprie est ille vbi de lictum est commissum in.l.1.tit.1.nu. 37.vbi,nu.38.ampliatur etiam si in mari delinquatur,& nu.39.quod debet re mitti ad locum delicti si petatur,& nu. 40.declaratur.
Iudex ex officio & etiam ad petitionem partis an simul in criminalibus procedere possit,ibid.nu.45.& 46.
Iudici ante omnia debet constare de delicto,ibid.nu.49.
Iudex debet audire partem iniuriatam & eam requirere,ibid.nu.51.
Iudex si in sua iurisdictione quid graue accideri statim Regi mittat & eum certiorem faciat,ibid.nu.64.
Iudex se periurans qualiter puniatur in.l. 7.tit.1. nu.2. & nu.4. causa vt excusetur.
Iudices tenentur exequi pœnas corporales hæreticis dandas ex sententia inquisitorum nullo viso nec petito processu in.l.1.tit.3.num.125.
Iudex ex officio infames repellere potest ab honore & de eorum inquirere infa Azeuedo super.8.

miain.l.3.& 4.tit.3.num.45.
Iudex in sententia vti debet verbis infamatorijs,ibid.num.47.
Iudices negligentes capere hæreticos ei ri tautores sunt in l.5.&.8. tit-3.n.6
Iudex aliquando profert sententiam ex communicationis contra contumaces vel propter offensam partis præterita vel futuram quæ spectat in.l.1.tit.5.nu.32.
Iudex quilibet ecclesiasticus an possit ex communicationes ferre, ibid.nu.107. vbi de Abbatibus vel alijs ex priuilegio aut consuetudine habentibus iurisdictionem,ibid.108.
Iudex ad quem etiam remittit absoluendum ad suum excõicatorem,ibi,n.134.
Iudex laicus indiffincte procedit quoties incidenter agitur de viura, ibid.n.92.
Iudex secularis etiam ex officio procedit contra vsurarios, ibid.nu.93.
Iudex ecclesiasticus procedit vltra duos menses contra clericos lusores in. l.10. tit.7.num.7.
Iudex an possit compellere litigantes ad concordiam in.l.1.tit.9.num.6.
Iudex interdicere vni vadosistati an possit neanne portã alterius accedat,ibi.n.17.
Iudex tenetur seruare fidem promissam,ibid.n.29.
Iudex quilibet adiri potest fine libello, vt alium in possessione tueatur in.l.2. tit.9.num.6.
Iudici iuridice procedẽti nihil obstat. Salua guarda,ibid.n.12.
Iudices plus debent attendere in pœnã da pena furibus in l.7.tit.11.num.77.
Iudices fraternitatis ordinarij iudices vocantur, in.l.1.tit.13.nu.1.
Iudices fraternitatis si fimul de negotio cognoscant nõ potest procedere vnus sine alio, ibid.nu.6.
Iudices fraternitatis substituere non possunt, ibid.nu.7.
Iudices fraternitatis non cognoscunt de periurio testium coram eis productorum in.l.2.tit.13.nu.6.neque in eis potest iurisdictio porogari,nu.7.
Iudices fraternitatis confitto quod non sunt indices debent se abstinere & remittere ordinario,ibi.nu.9.
Iudex fraternitatis etiam in casu ei non competenti si pronunciet se iudicem nihil valet eius sententia,ibid.num.11. & num.12.quod quandocũque potest

c allega

allegari de hac nullitate. nisi vt. nu. 13.
Iudex fraternitatis in competentia cuiordinario an possit cognoscere an sit sua iurisdictio nec ne. ibid. nu. 14. & c. 15.
Iudex non competens si detineat aliquem sibi non subditum an incurrat poenam priuati carceris. ibid. num. 144. & c. 146.
Iudex incompetens capere suspectum de fuga vt ad iudicem suum trasmittat. ibid. n. 145.
Iudex puniri potest in syndicatu si no fecit id adquod tenetur in. l. 4. titu. 13. nu. 1.
Iudex ordinarius praeuenien in casu fraternitatis an tenebitur seruare terminos. l. 7. tit. 13. supra. ibid. n. 3.
Iudex primo admittit a parte causam iudicat. in l. 10. tit. 13. n. 13.
Iudex cumulatiue cum alio positus non potest solus procedere. ibid. n. 14.
Iudices si in omnibus sunt pares debent se concordare. ibid. 79.
Iudicem se faciens fraternitatis puniatur laese Maiestatis. ibidem. numero 93.
Iudex superior compellit iudicem requisitum ad exequendas literas requisitorias in. l. 11. tit. 13. nu. 1.
Iudex vnus non cognoscit contra alium iudicem consocium, si ipsis duobus concessa sit iurisdictio in solidum in. l. 12. ibid. n. 1.
Iudex fraternitatis si delinquit in ijs quae sunt extra officium potest puniri per iudicem ordinarium. ibi. n. 2.
Iudices negligentes in capiendis furibus puniuntur de negligentia, in. l. 17. tit. 13. num. 1.
Iudex incarcerans malefactorem praeuenit in punitione eius nisi vt num. 18. nisi vt num. 19.
Iudex requisitus nolens remittere cogitur per superiorem. ibid. n. 34.
Iudex remittens potest praefigere terminum remisso, vt cautam differinat aliàs quod ipse procedet. ibid. n. 48.
Iudex ecclesiasticus non tenetur starc actis per seculare remittentè. ibi. n. 56.
Iudicum negligentia maxime nocuae ibi in. l. 8. tit. 1. n. 2.
Iudicij sine misericordia fiet illi qui nescit misericordiã facere in rubr. titi. n. 1.
Iudicium iudicatur peruerium, per vsurpationem in. l. 13. tit. 13. n. 7.
Ius homicidij & calumniae non sunt proprie poenae in. l. 10. tit. 23. & 10. nam proprie illa est poena quae imponitur pro crimine. n. 11.
Iura omnia contra nefandum peccatum infligunt in. l. 1. tit. 2. 1. n. 3.
Iura transgredi an liceat ob enormitatẽ criminis. ibid. n. 18.
Ius ciuile & Regium tranquillitatem reipub. & salutem corporum quaerunt, ius vero canonicum salutem animarum in. l. 1. tit. 1. n. 18. 20. & c. 21.
Iure etiam ciuili Romanorũ interdictio aquae & ignis fiebat in. l. 1. tit. 5. nu. 47.
Iura ciuilia frequenter vtuntur vocabulis particularibus. ibid. nu. 44. & quae sint n. 45. vbi de centesimis, & sestertijs, trientibus, & besibus.
Iure antiquo repetitio pro amissis in ludo dabatur vt. 34. & c. annos in. l. 1. tit. 7. n. 68. & 69.
Iure etiam nostro prohibitum est duellum, ita vt omni iure prohibeatur in. l. 9. tit. 8. n. 1. & c. 2.
Iuris esse naturae fidem seruare in. l. 1. titu. 9. n. 19. & c. 20.
Ius & iniuria muicem se aduersantur in Rubr. tit. 10. n. 2.
Iure nostro Regio pro ciuilibus etiam debitor incarceratur & cedit bonis in. l. 2. tit. 16. n. 3.
Iurans contractum sine animo illum adimplendi si facto iuramẽto persistit in animo illo periurus est in. l. tit. 17. n. 31. licet cogitatione sola sit aliquem actum non est peruentum non incurruntur poenae. n. 32.
Iurans per fidem, in dubio perfidẽ Christianam censetur iurare. ibid. nu. 42. & n. 43. quid si iurat ponendo manum super pectus.
Iurãs soluere vsuras & non soluẽs licet sit periurus non est infamis. ibi. n. 82.
Iurans non diuertere ab vxore intelligitur secundum ius, idest si no fuerit forcincata. ibid. n. 99.
Iuramentum suppletorium no datur accusatori in causa periurij. ibid. n. 118.
Iurare debens in consilio nihil ante age re valide potest in l. 7. tit. 1. n. 1.
Iurare in manu Regia de iure partitarum solebant iudices. ibid. n. 3.
Iurare per intemeratam Deiparae virginitatem

nitatem improbũ est, in. l. 5. tit. 4. n. 13.
Iuramentum hoc, per vitam Dei an habeat eundem sensum, quem habet illud, viuit Dominus, ibid. nu. 34.
Iuramenta, sicut Deus est veritas, & similia, an blasphema sint, ibid. nu. 39.
Iuramenta scelerata haresim sapiunt, ibidem. n. 49. & blasphema sunt, vt. n. 50.
Iurans per membra, vel corpus Dei, blasfemiæ poena puniri potest, ibi. n. 51. 52. & c. 53. & c. n. 54. quod Inquisitores contra eum proprie deijciunt. & n. 61.
Iurans per membra pudibunda Christi puniri tur grauiter, ibi. n. 55. vbi si beatissimæ Virginis, vel sanctorum. num. 56. & nu. 57. quod haresim sapiunt talia iuramenta.
Iurans per capillum, vel membra Dei, ita dem puniturr & sapit haresim. ibid. nu me. 59.
Iurare eadem non licet, neque per hone stamembra Christi, ibid, nu. 60.
Iurans iuramenta fœda non punitur hodie poena mortis, ibid. nu. 63.
Iuramenta ludentium ad creditum, an obligent soluere. in. l. 8. tit. 7. nu. 6. nisi vt num. 9.
Iuramento derobati an probetur damnũ in. l. 8. tit. 9. nu. 16. & 17.
Iuramentum timor appellatur, in Rubr. tit. 17. num. 2.
Iuramenti vinculum omnes ligat, in. l. 1. ibid. nu. 2.
Iurisdictio cõpetens duobus siue à lege, siue ratione dominij in solidum competit, in. l. 1. titu. 13. nu. 3. etiam quoad sportulas & poenas, num. 4. & c. 5. id praxi & consuetudine procedere,
Iurisdictio Iudicis fraternitatis ante omnia deber fundari, in. l. 2. titu. 13. nume ro. 4. & c. 5.
Iurisdictio quando priuatiue & quando cumulatiue concedatur, in. l. 10. ibid. num. 15.
Iurisdictio delegata non censetur cõcessa ante receptionem & praesentationem literarum. ibid. nu. 17.
Iurisdictionem habẽs ex priuilegio praefertur. ibid. nu. 45.
Iurisdictionis metas non debet quis excedere, in. l. 13. tit. 13. n. 1.
Iurisdictio iudicis fraternitatis nõ est prorogabilis, ibid. n. 3. & c. 4. amplatur.
Iustitia punitiua est communitatiua poenæ Azeuedo super. 8.
pro culpa, in. l. 1. titu. 3. num. 128.
Iustitia Torquati Romanorum Ducis de filio suo, in. l. 9. tit. 8. num. 10.

L.

Laborsdum an sit semper & nunquã ludendum, Rubrica. tit. 7. nu. 28.
Labores magni digni sunt praemio, ibi nutu. 31.
Laicis ab ecclesiasticis est exhibendum exemplum virtutis. l. 7. tit. 7. nu. 3.
Laicus incestas nuptias contrahens qualiter puniatur. l. 7. tit. 20. nu. 93. 94. 102. & 103.
Laici an possint audire missam sacerdotis luxuriosi. l. 1. titul. 19. num. 78. 79. 80. & 95.
Lamiarum poena in. l. 3. tit. 1. nu. 51.
Laudantur audacia, furor, indignatio, furnus, odium, concupiscientia, superbia, pietas, si circa bona versantur secus aliàs, in. l. 1. tit. 1. num. 10.
Laudemia & acondementa an debeatur ex emptione cum pacto de retrouẽden do facta. l. 4. tit. 6. nu. 19. & num. 22. an gabella, & ibi alia similia cum num. 21.
Laudare maleficium committendum est persuadere & punitur, in. l. 1. tit. 3. n. 222. &. 223. quid si id delictum est con summatum.
Legis. 2. tit. 1. istius libri. 8. tenorem quan do iudices seruare teneantur ibi. nu. 1.
Leges penales factae vt humana coerceantur audacia. l. 1. tit. 3. num. 131.
Lege. 2. tit. 27. istius libri. 8. attenta an eius solum poena imponenda sit in contractu periuro, vbi. nu. 8.
Lenones qui dicantur & nominentur. l. 4. tit. 11. nu. 1. & 2.
Lenones expellendi à ciuitatibus tanqua communes cassitatis vastatores, in. l. 2. tit. 19. num. 7. & in. l. 4. tit. 11. num. 6. quae debeat contineri lenocinium.
Leprosi qui dicantur, & quomodo cognoscatur, & ponendus est extra ciuitatẽ. l. 2. tit. 10. num. 95. vsque ad. 99.
Lasi corpore aut ætate offirmi mendicantes substinendi sunt. l. 1. titul. 11. numero. 16.
Laesae maiestatis crimen non committitur contra tyrannum Regem. l. 1. titu. 18. num. 13. nisi vt num. 14. & 15.
Laesae maie. crimen regulariter commir.

titur contra Respub. Duces & Dominos non recognoscentes superiorem, l.1.tit.18.num.18.

Læſæ Maj. crimen ſi committatur contra inferiores à Rege ſine recognoſcant ſuperiorem, ſine non, an habeat locũ publicatio bonorum.l.1.tit.18.nu.19. vſque ad. 29. vbi & an memoria damnabitur, & quid ſi contra Magiſtratus & Regios iudices ibi, & an contra Epiſcopum,ibidem.nu.16.

Læſæ Maieſt. crimen, an incurrat obloquens de principe ſuo.l.1.titul.18.nu. 30.& 31.

Læſæ maie. crimen etiam contra Regem in ſuo Regno committitur,ibi.n.43.

Læſæ maieſt.crimen committit iurans occidere Principem, vel magnum dãnum eiſdẽ,ibi.num.50.

Læſæ maieſt.crimen, an incurrat qui ſecreto contra Principem machinatur, in ea.l.1.tit.18.num.56.

Læſæ maieſt. crimen, an committat adulterans Reginam, vel ſi cauſa eſt, vt adulteret,& an ſolus conatus ſufficiat nu. 56.vſque ad.57.& num. 96. quid ſi nuntios mittit,& an tunc iuſſus Regis ſit ſpectandus,num. 97.& quid in Regis ſororibus & conſanguineis , & in dantibus conſilium,num.98. & .99.& num.101. quid ſi cognouit cameraria Reginæ.

Læſæ Maieſt.crimen, an cõmittatur contra filium infantem.l.1.tit.18.nu.101.

Læſæ maieſt.crimen committit aſſumẽs arma contra Principem.l.1.tit.18.nu. 111.& 112.

Læſæ maieſt. crimen committit factionem inieus ad bellandum contra Regem.ibi vſque ad.115.& 113.

Læſæ maieſt. reus eſt hoſtes concitans contra ſuum Principem.l.1.titu.18.nu. 115.ñ6. &.160. quid ſi ciuitatem oppugnat.

Leuca curiæ,vt quis in pœnam abſit abinde quinque iam leucas comprehendit,ibi.vſque.118.& 113.

Lex.3.titu.1.iſtius lib.8.an corrigat alia iuraciuica iudices,ibi.num. 72.

Lex 2.tit.2.iſto lib.8.loquitur de propria Apoſtaſia,ibi.n.18. & nu.19.20. & 21. de pœna talis Apoſtaſiæ.

Lex Moſaica an ceſſauerit in totum per paſſionem Chriſti.l.2.tit.2.nu.36.

Lex.3.&.4.titu.3.iſto.lib.8. an procedat in filijs,& nepotibus ſeu mel lapſorum, & emendatorum, an verò debeant eſſe relapſorum, ibi.n.28.& num.54.an procedat in alijs quam ibi ſpecificatis.

Lex.10.tit.24.p.7.declaratur in.l.3.tit.3. num.55.

Lex.3.tit.4. iſto lib. intelligenda eſt data malitia & animo iniuriandi,ibi.n.5.

Lex.10.tit.4.iſto lib.loquitur in verbo nõ in facto blaſſemantibus, ibid.n.1.

Lex.1.tit.5.iſto. lib. tãquam ſtatuta ſuper materia ſpirituali an procedat & valeat.ibi.nu.208.

Lex inducit præſcriptionem ad tollẽdas actiones iam natas.l.4.tit.6.nu.42.

Lex.8.tit.7.iſto lib.de ludentibus ad credidum , an ſit vſu abrogata quo ad retentionem pecuniæ iam ſolutæ,ibid. num.9.

Lex.2.titul.9.p.7.corrigitur per.l.4.tit. 10.iſto lib.vt ibi.nu.10.

Lex Styli contra aſcendentes per ſcalas declaratur.l.7.tit.11.n.60.cum ſeq.

Lex.18.tit.14.p.7.alteratur per.l.8. tit. 11. iſto lib.vt ibi.vt ibi.nu.13.

Lex.9.tit.12.iſto lib.8.quomodo procedat,ibi.nu.2.

Lex.2.tit.13.iſto lib.8.de qua violentia & vi loquatur,ibi.n.137.

Lex vni. C.de rapt. virg. procedit etiam ſi ſine vi fiat, ſiue ab initio, ſiue ex poſt facto.l.2.titu.13.num.41.42.& 44.& nu.55.vſque ad.65.

Lex capite quinto.ff.de adult. declaratur, l.2.tit.13. nu.140.

Lex debet tẽpori cõuenire.l.3.tit.13.n.3.

Lex inuitum.C.de contra. empt. limitatur.l.15.tit.13.nu.4.

Lex ſi qs maior. C.de in integ. in quocũq; contractu procedit.in.l.1.tit.17.n.7.

Lex ſi quis maior.C.de tranſ.an procedat in homagio, & quocunque iuramẽto, l.1.tit.17.nu.35.vſque ad.41.& nu.50. an in quocunque contractu iurato, & n.53.an in compromiſſo, & nu.54.an in quaſi contractibus,& nu.58.& 59.

Lex.1.tit.17.iſto lib.8.an indiſtincte procedat in quolibet contractu, vel quaſi, ibi.n.58.& n. 59. quid ſi ratione officij.

Lex.1.tit.17.iſto.lib.8.qualiter hodie veri ficetur,ibi.nu.75.

Lex in dubio ad legitimas & plenas probationes ſe refert.l.4.tit.17.nu.5.

Lex.2.

Lex.2.tit.14.p.2.an ſit correcta.l.1.tit.18. num.100.

Lex vbi poteſt operari intellectum proprium non operatur abuſiuum , in.l.1. tit.19.nu.97.

Lex.6.tit.19.p.4.declaratur in.l.3.titu.20. num.26.

Lex.5.tit.20.iſto lib.8.an corrigat doctrinam Bart.ſi quis ſub hoſtibus,&.l.vr. ff.ſolut.matri,in ea.l.5.nu.7.

Lex corrigens vel limitans mentem cenſetur corrigere & limitare mẽſum.l. 7.titul.20.num.32.& num. 41.declaratur.

Lex puniens cognoſcentem mulierem nuptam habet locum in cognoſcente monialem profeſſam.l.7.tit.20.nu.51.

Lex.7.tit.30.p.7.declaratur in.l.1.titu.23. nu.23.

Lex.2.tit.31.p.7.temperatur,in.l.2.titu. 23.nu.15.

Lex.2.tit.23.iſto lib. an quo ad vulnus ob ſtruetur,ibi,num.16.& num.18.& .19. quomodo intelligatur.

Lex.1.ſ.diuus.ff.de Sicar. corrigitur.l.2. tit.23.nu.1.

Lex vel ſtatutum ſimpliciter puniens homicidium intelligitur ſi dolo ſit commiſſum.l.4.tit. 23.num.6.

Lex.3.tit.8.p.7.differt à l.4. titul.23.iſto lib.vt ibi.num.26.

Lex.1.ſ.diuus.ff.de Sicar. corrigitur.l.6.titu. 23.nu.3.

Lex.67.cum.l.2.tit.15.lib.5. ſupra concordantur,in.l.6.tit.17.nu.3.

Lex.12.tit.28.hoc lib.8. quomodo intelligenda,ibi.n.1.& an ſtare poſſit ſine diſtinctione rei licitæ,vel non, & an debeat eſſe rixa ordinata ad cauſam , ibid. nu.15.vſque ad.18.

Lex.1.tit.22.p.7.declaratur, in.l.6.titu. 23.num.9.

Lex.3.tit.26.iſto lib.8.etiam de pœna iudicialiintelligitur,ibidem in ipſa.l.3. num. 6. licet ſaro poſſatur,vt ibi.

Libere idem importat quod ſine vllo impedimento.l.1.tit.25.nu.34.

Libidinum aliæ ſpecies, quam ſodomiæ naturales ſunt. l. 1. titulo. 21. numero 11.

Libidinis vitium eſti veltemens ſit in adoleſcentia in ſenectute præſtantiur extinctum.l.1.tit.19. nu.75.

Libellus iniurix non corruit quamuis nõ Azeuedo ſuper.8.

dicatur animo iniuriandi, in Rubric.titulo.nu.12.

Licentiatus teneantur ſe deſiderare, in.l.2. titulo.10.num.11.5.&.16.& num. 117. quid in bacalaureis ſi aduocent. num.118.& .119.

Lingua nuntius cordis appellatur.l.1. tit. 5.num.55.

Linguæ abſciſsio aliquando conuertitur in affixionem.l.2.tit.4.num.18.& aliquando perforatur, ibi.nu.19.

Linguæ lubrico aliquid dicẽs excuſatur, l.1.tit.15.nu.337.

Literæ Regiæ ſi non ſunt ſigillatæ licet non ſteterit per falſitatem,an punatur l.3.tit.17.nu.8.

Literpendente ſuper abſolutione à iuramento ſi venit dies ſolutionis faciendæ eſt.l.1.tit.17.nu.30.

Literæ neſtat nouitas,vel nẽ ſtat malum intelligiturde facto.in.l.2.titu.9.numero. 11.

Literæ nimis adhærentes dicuntur iudaizare,in Rubric.titu.2.nu.10.

Locans operas ſuas ſutori per annum tenetur laborare pro more illius regionis,in.l.1.tit.7.nu.11.

Locus vbi res venditur eſt inſpiciendus, l.15.tit.13. nu.4.

Lucrantem ab eo,qui non eſt ſui iuris do minum non adquirere.l.2.tit.7.n.83.

Lucrans an ſtatim teneatur reſtituere nõ expectata iudicis cõdemnatione.l.2.titu.7. num.96.

Lucratum in ludo cui ante legem noſtrã applicabatur,ibi.nu.101.

Lucrum proprie eſt ſuperabundantia ſeu incrementum bonorum.l.1.tit.6.nu.1.

Lucrum dicitur quòd manente ſorte ei accidit.l.1.tit.6.nu.2.

Lucris eſt omnis vſura , licet nõ omne lucrum ſit vſura,ibi.nu.3.

Lucris poteſt contingere in cõtractu emptionis & venditionis & locationis & ſimilium & tamen nõ erit vſura. in ea l.1.nu.4.

Lucri ceſſantis intereſſe an peti poſſit, l. 1.tit.6.num.26. vſque ad.30.

Lucrum habitum ex ſcortationibus & luxurijs nefarium. l.4.tit.11.nu.3.

Ludus quid ſit,in Rubrica tit.7.nu.1.2. & 3.& nu.10.& 11.cotuplex.

Ludo & loco æque ac parce concedenda eſt vita,in Rubrica tit.7.num.5.

Ludus non sit mortalis ex sola circunstan
tia animi lucrandi, in Rubric. tit. 7. nu-
mero. 6. & num. 7. quid respectu loci
sacri.
Ludus gratia exercendæ virtutis permit-
tus, in Rubr. tit. 7. nu. 18. & nu. 13. etiã
clericis, & in. l. 2. tit. 7. nu. 19. & 24. po-
nuntur sex species huius ludi.
Ludus fortunæ in totum, vel maxime pro
hibitus est, in Rubr. tit. 7. nu. 14.
Ludus honestus seruatis circunstantijs
etiam Religiosis permittus in Rubric.
tit. 7. nu. 34. & 35. quod non est peccа-
tum ludere honestè, etiã in die in quo
sumitur Eucharistia.
Ludere solum licet in casibus à iure ex-
pressis. l. 2. tit. 7. nu. 1. 15. 19. 23. 32. & 34. vbi casus ponuntur.
Ludere multiplici iure prohibitum. l. 2.
tit. 7. nu. 2. 3. 4. 5. 10. 18. & 13.
Ludere facerdotibus vix citra peccatum
mortale licet ad ludos vetitos. l. 2. titu.
7. nu. 16. in fine, nisi vt. n. 7
Ludus sschachorum non nimis continuus
licitus. l. 2. tit. 7. nu. 15. cum. 3. sequent.
Ludere licet in natali die Christo. l. 2. tit. 7.
nu. 30. & 31. an lucratum eo die sit re-
stituendum.
Ludere licet in conuiuio in parua quan-
titate, ibi. num. 32. & 33. & in. l. 3. tit.
7. nu. 2. vbi dem de iure ciuili.
Ludere permissum est in modica quanti-
tate, vbi. nu. 34. & nu. 35. non esse pec-
catum.
Ludi potest vnus solidus, ibid. num. 36.
Ludens cum alio credens esse peritum
sicut ipse non tenetur ad restitutio-
nem, in ca. l. 2. tit. 7. nu. 80.
Ludens precibus importunis vim pati vi
detur, ibi. n. 81. vbique non transit do-
minium, nisi vt ibi, nu. 83.
Ludendi modus, quo ipso iure remittи-
tur iniuria. l. 3. tit. 7. num. 22. vbi quid
inter lusores ipsos & qualiter tenebu-
tur cum nu. 25.
Ludere an liceat vltra duos Regales. l. 3.
tit. 7. num. 5. vbi. nu. 7. quid de iure ci-
uili.
Ludere non licet pro conuiuio causa vo
luptatis vel lucri. l. 3. tit. 7. nu. 9.
Ludere non licet ad taxillos etiam solа-
tij causa. l. 3. tit. 7. nu. 10.
Ludos potest Episcopus ratione peccati
prohibere & domus tabulariorum.
l. 3. tit. 7. nu. 11. & 12.
Ludere ad credirum nõ licet etiam in lu
dis licitis. l. 8. tit. 7. nu. 1. & 2. 4. 5. 10. 11.
12. & 13. an perdens teneatur amissa
soluere in conscientia.
Ludentium vnus si ludit præsente pecu
nia alter vero nõ an lucrabitur pro mi
sa. l. 8. tit. 7. num. 3.
Ludentium iuramentum ad creditum an
obliget soluere. l. 8. tit. 7. nu. 8.
Ludentium contractus facti in ludo pro-
hibito, an valeant. l. 8. tit. 7. nu. 14. & n.
15. an vendens teneatur de euictione,
& nu. 16. & 17. amplиatur.
Ludere an liceat pluries in vna die quan
titatem permissam. l. 9. tit. 7. nu. 1.
Ludis Pilæ permissis quia peritiæ & vir-
tutis exercendæ est. l. 9. titul. 7. num. 2.
& 3. nisi vt nu. 4.
Ludere nõ licet vltra duos aureos etiam
pro prandio. l. 10. titu. 7. num. 8. & l. 11.
titu. 7. num. 3.
Ludere licebat antea vnum solidum. l. 11.
tit. 7. nu. 1. & num. 4. & 5. an in vna
die liceat pluries hos duos aureos lu-
dere.
Ludentes vltra taxam, an peccabunt mor
taliter, l. 11. titu. 7. num. 6. cum. 4. se-
quentibus,
Ludere tempore quo missa audiri de-
bet peccatum mortale. ibidem nume-
ro. 10.
Ludentes si se iniuicem impellãt & vnus
eorum cadens super alium tertium oc
cidat eum ad quid teneantur. l. 12. titu.
23. num. 2.
Ludens si occidat aliũm occidi punirі ad-
huc debet. l. 12. titu. 23. num. 5.
Lusa præsumitur ad solidum quælibet
quantitas pro conuiuio. l. 5. titul. 7. nu-
mero. 8.
Lusi si quis pluries in vno die qualiter pu
nietur. l. 2. tit. 7. nu. 55. 60. & 61.
Lusori licet prodigo potest bonis inter-
dici. in Rubr. tit. 7. nu. 27.
Lusoribus præcepta legis & iustitiæ trã-
geditur, in Rubr. tit. 7. nu. 9.

M.

Magna ex dissensionibus incommo-
da oriuntur. l. 1. titu. 9. nu. 16.
Magister non iniuriat discipulum causa
correctionis. l. 1. tit. 10. nu. 18.

Magi-

Magistratus scienter tolerans carcerem
priuatum punitur, vt reus talis crimi-
nis. l. 2. tit. 13. num. 137.
Magistratus fupplet negligentiam infe-
rioris loci illius. l. 10. tit. 13. nu. 12.
Maiestas proprie erat Populi Romani
& Imperatoris. l. 1. tit. 1. nu. 4. & 6.
Maiestas Papæ maior est Imperatoria. l.
1. tit. 1. 8. tit. 7. num. 3.
Maiestas duplex est. l. 1. titu. 18. nu. 37. &
nu. 36. à quo dicatur.
Maleficium multis modis committitur,
l. 1. titu. 1. nume. 26. & numer. 27. quòd
quædam sunt publica, quædam priua-
ta, quædam ordinaria, & quæ-
re sic dicta, ibidem numero. 28. &
31.
Maleficiorum publicorum quædam ca-
pitalia, & quædam non, in. l. 1. titu. 1.
num. 32.
Maledicere an dicatur dicès, Al disputo
de Dios in Rubric. titu. 4. nu. 14. & 19.
Maledicens Principi sine malitia arbitra
rie punitur. l. 3. tit. 4. nu. 7.
Maledicere Deum est blasphemia. l. 5. ti-
tu. 4. nu. 46. & 47.
Maledicere in homines, non est blaspho
mia. l. 5. titu. 4. nu. 48.
Malitijs & fraudibus obuiandum, l. 2. ti-
tu. 6. n. 3. & 4. quod nemini debet opi
tulari fraus & malitia.
Malum vnum post aliud nascitur. l. 3. tit.
6. num. 3.
Maleficium distinguit voluntas & pro-
positum, in Rubr. tit. 10. nu. 7.
Maleficium pro quocunque crimine &
delicto. l. 1. tit. 16. nu. 2.
Maleficium non punitur sine dolo, pec-
catum verò culpa tantùm, in Rubric.
tit. 21. nu. 7.
Maledentir de fide conuersans cum hæ
retico, vel Dæmonum inuocatore,
l. 7. tit. 20. nu. 86.
Mandans delictum committi punitur. l.
2. tit. 13. nu. 218.
Mandatario deponenti condemnato, an
credatur. l. 2. tit. 13. nu. 219.
Mandator delicti remittendus ad locum
delicti. l. 2. tit. 16. nu. 35. & nu. 72. cum
4. sequentib. vbi quid in percutiete cum
fagitta vel iniuriante.
Mandãs falsificare literas Regias, an tene
batur, sicut & faciens. l. 3. titul. 17. nu-
mero. 9.

Azeudo super. 8.

Manus violentas iniiciens in præsbyte-
rum etiam non denunciatus vitandus
est. l. 2. tit. 5. num. 3.
Manum eiciens cum palo iniuriat grаui
ter & de eius pœna, in Rubric. a. titulo
tit. 21. nu. 25.
Manus mus necessaria absciндitur cũ
manus absciendenda est. l. 2. tit. 23. n. 56
Manus amputatio in publicam verecun
diam conuerti solet cum ignobili in
l. 2. tit. 23. num. 57.
Manus amputatio imponitur offendenti
alium in curia Regis, vel venientem ad
eam. l. 9. tit. 23. num. 2.
Marito remittenti iniuriam vxoris an ho
de agat vxor in. l. 2. tit. 10. num. 48. 49.
& 148.
Maritus permittens vxorem luxuriare
etiam si prerium non recipiat punitur
l. 2. tit. 19. num. 8. vbi numer. 9. quando
præsumatur consentire & in num. 10.
declaratur.
Maritus leno vxoris fuæ quomodo puni
tur in Hispania, ibi. n. 11. 12. & 13.
Maritus publicè concubinam tenens infa
mis est. l. 6. tit. 19. num. 9. vbi, numer. 2.
& 3. quod si inillustribus viris quæ ele-
ganter fiant non est infamia, neque valet in te
stem. vt ibi, num. 3.
Maritus potest promittere vxori non ha
bere concubinam, in Rubrica, titu. 20.
num. 9.
Maritus potest vxorem & adulterũ vul-
nerare cum posit occidere. l. 1. titu. 20.
num. 1. 1.
Maritus non potest alteri etiam filio cõ-
mittere adulteros puniendos. l. 1. tit. 20.
nu. 14. & 15. neque potest vni eorum
verberare & alteri occidere, vel dimit
tere vnum & nõ alii, vt ibi. n. 16. & 17.
Maritus etiam de bonis adulterorum po-
test ad libitum disponere, ibi. n. 18.
Maritus occidens adulteros siue per iusti
tiam siue propria authoritate lege per-
mittente an peccet, in ca. l. 1. tit. 20. nu.
27. & c. 28.
Marito & nõ alteri licet accusare de adul
terio etiam si adsit incestus immixtus
l. 2. tit. 20. num. 1.
Maritus an posit accusare adulterum vi-
uente mortuo alio. l. 2. tit. 20. n. 3. & n.
4. quid si vnus aufugit & nu. 6. opinio
authoris.
Maritus vni ex adulteris parcens al-

teri videtur peperciſſe.l.1.tit.20.n.8.
Maritus an poſsit facere tractatum cum vxore, vt adulterum capiat, l.2.tit.20. num.17.
Maritus ſi non potuit ambos adulteros occidere an excuſetur,m.l.3. titul. 20. nu.18. quòd ſocius ſi poſſet, num.19. & 20. & 21. quòd ſi ex interuallo occidit fugientem.
Maritus non lucratur dotem ob adulterium vxoris putatiue.l.4.tit.20.nu.5. 15.&.16.
Maritio adulterio non licet propria auctoritate occidere vxorem adulteram l.4. tit.20.nu.31.
Maritus ſi expellit vxorem de domo,que adulterata tunc eſt, non lucrabitur dotem.l.4.tit.20. nu.32.
Marito licet occidere vxorem etiam prægnantem comprehenſam in adulterio. l.5.tit.20. nu.5. vbi nu.6. an clericum in ſacris adulterum.
Maritus ſi non poteſt probare reperiſſe adulteros in actu ſi eos occidat an excuſetur,l.5.tit.20.nu.10.
Maritus ſi vxorem occidat an excuſetur ſi probet adulterium, l.5.tit.20.num.11. & .12.
Maritus propria authoritate occidès vxorem an poſsit ſuccedere in bonis hæredibus eorum abintellato.l.5. tit.20. num.13.
Maritus ſi verberatam vxorem promiſit conſanguineis eam bene tractare quido id dicetur facere,vel non.l.5.titul. 20.nu.14.&.15.
Maſculus & fœmina excõmunicari poſſunt.l.1.tit.5 nu. 178.
Maſculinum comprehendit fœminineum ſi non repugnat mentilegis,in l.1.tit. 10.num.3.
Matibas primus per Apoſtolos fuit ordinatus.l.1.tit.19. nu.19.
Matrimonium adulterare probandum eſt aliter non obtinebitur.l.1.tit.20. nu.1. &.3.
Matrimonium de præſenti cõrahi non poteſt inter impuberes.l.3.titu.20. nu. 11.& nu.13. & .14. quid ſi adeſt aputado & malitia.
Matrimonij nullitas an excuſet adulteros.l.4.tit.20.nu.3.
Matrimonium verum a putatiuum an æquiparentur.l.4.tit.20.nu.18. & .nu. 19.cum ſequentibus aliquibus multa ex hoc inferuntur.
Matrimonio per vim contracto ceſſat diſpoſitio.l.4.tit.20.vt ibi nu.25.
Mauri qui, & à quo nomen hoc deduxerunt.in Rubr.tit.2.num.9.
Mauros vel ludeos iurantes per Chriſtũ, vel eo contra Chriſtianos iurans per legem Moyſi, aut Mahumet,an puniantur penis.l.2.tit.17.iſto lib.ibi.nu.1.
Medium dat ur inter ſuperfluum & diminutum.l.1.tit.9.n.2.
Medium inueniri inter duo vitia nè in hanc vel aliam partem inclines difficile eſt.l.1.tit.7.num. 28.
Meliorem amici nemo habet,quam patrem.l.2.tit.10. n.131.
Mendacium quid ſit.l.1.tit.18.num.32. & numero.33. quòd à natura abhorretur.
Memoria proditoris etiam poſt eius mortem damnatur.l.2.tit.18.nu.35.& nu. 37.in quibus capitulis ſit memoriæ damnatio.
Menſuratio ſit per vias terræ frequentores l.1.tit.16.nu.82.
Menſis captus ab aliphemantis debet eſſe continuus.l.4.tit.20.nu.15.& nu. 20.quot dies habet.
Mercatoribus & eorum rebus ſecura debent eſſe itinera.l.ſi.tit.9.n.4.
Mercata ſolent per Principem conſtitui eodem die in pluribus locis,& per quẽ libet Dominũ in ſuo dominio ſi franche non ſint.l.4.tit.4.n.33.
Merces an deferre liceat in barbaras nationes. l. 10. titulo.2. & num. 1.2.3. & num.7.ampliatur.
Merces quæ deferri poſſunt tempore pacis.l.10.tit.1.nu.4. & .5.
Merces prohibite deferri ad barbaros etiam ſi ab iſtis ſine offendendi Chriſtianos deferantur,incurruntur pœnæ, ibi.n.6.& .9.& nu.8.ampliatur.
Meretrices publicas rapiens non punitur pœnis raptoris.l.2.titul.13.numero.6.5.
Meretrix non præſumitur vim pati à coniuncte illam,neque raptus cõmittitur.l.2.tit.13.nu.105.
Meretrici nuptæ,an vis fiat & raptus.l.2. tit.13.nu.107.108.110.& .111.
Meretrix Ienoni nupta an ſi cienda eſt à vicinia.l.2.tit.13.n.109.

Meretricis maritus ſi moriatur an poſsit tunc impune haberi acceſſus ad eam.l. 2.tit. 13.num.113.
Meretrix quæ nam dicatur.l.2.tit.13.nu. 114.cum.3.ſequent.
Meretrix publicam aliquam eſſe probare volens debet prius probare eſſe meretricem.l.2.tit.13.num.118.
Meretrix publica quæ dicatur.l.2.tit.13. num.119.
Meretrix præſumitur illa, quæ nec hanc nunc illam domum ingreditur,vel peregrinem quando hominem ſæpe admittit. l. 2.tit.13.n.121.
Meretrices omnes non ſunt infames ſed fantum hæ,quæ publicè ſe proſtituunt l.2.tit.13.num.122.
Miles perdit honorem militiæ ſi equum vel armatura,l.1.tit.7.num.2.
Milites abſolute prouocato an liceat in certamen ire ſine iuſſu Imperatoris. l. 2.tit.8.n.2.
Minoran poſit de publico crimine accu ſare.l.1.tit.1.num.31.
Minor an à Pœna blaſemiæ excuſetur.l. 1.tit.4.n.37.
Minor ex minori mutuans ad lucdẽum non repetit,niſi alia ſit conſuetudo.l.3. tit.7.num.33.&.34.
Minor probatio ſufficit in eremo. l. 6. tit.13.num.3.
Minor etiam iudex præuenit maiorem cum declaratione.l.1.tit.15.n.57.
Minor.15.annorum contrauenies iuramento an incurrat pœnas.l.1.tit.17.n. 20.21.&.22.
Minor & Ruſticus reſtituuntur aduerſus dolum præſumptum.l.1.tit.17.nu.97.
Minor impubes factens falſam monetam valorem an puniatur eadem pœna, ibi numer.30. &.31. vbi quid ſi eſt doli capax.
Minor.14. annorum an delinquat vt puniatur.l.4.tit.23.num.1.2.&.3.
Miraculum quorundam deprecantium contra virginem ſanctiſsimam Rubricas,tit.4.n.28.
Miſſus in poſſeſsionem inordinatè tenetur reſtituere illam,neque fructus ſuos.l.2.tit.7.n.91.
Mittens literas & portans, vel mandans portari contra Regem vel aperiens ex quo conſilium initur contra remp.an committat crimen læſæ maieſtatis. l.1. tit.18.nu.127.128.129.vbi & de permittente libere tranſire.
Mixtum quando ſub ſimplici contineatur.l.3.tit.13.n.54.
Modica detentio non efficit carcerem priuatum.l.1.titulo.13.numero.139.140. &.142.
Monetam falſare graue & enorme crimen.l.5.tit.17.n.1.
Moneta falſa dicitur etiam adulterina & faciens eam dicitur adulter ſoldorum l.5.tit.17.num.4.&.5.
Monetam facere in pondere iuſto & vero an liceat.l.5.tit.17.num.6.
Monetæ perfectio in tribus conſiſtit ibi, num.7.&.8.vbi & quod in tribus ſit falſitas in ea.
Moneta falſa quid ſit,in ea. l.5.titulo.17. num.9.
Monetam reprobatã, & minimè expendibilem fabricans an excuſetur à pœna ordinaria.l.5.titu.17.nu.15.
Monetam tenjans facere an puniatur pœna ordinaria,ibi num.26.&.27.
Monetam cudens ſub nomine & forma alterius Principis quam ſui an ordinaria pœna puniatur, ibi numero.28. &.29.
Monetam vilißimi valoris cudens an excuſetur à pœna ordinaria.l.5. tit.17. num.32.
Monetam falſam cudens ſi pauper eſt an excuſetur à pœna ordinaria, ibi, num.33.
Monetam falſam expendens pœna fabri cantis punitur,ibi num.43.&. 44.ampliatur num.47.46.&. 47. quid de iure regio.
Monetam tendens excedentem iuſtum valorem an puniatur eadem pœna, ibi num.40.&.41.&.n.42. quid ſi ludẽdo minuatur,vel in paruo valore diminutio fiat,& ibi num.36. cum.3.ſequent. quid in dẽte & tendente.
Monetas falſas habens ære contaminatas ludendi cauſa non punitur, ibi num.48.
Monetam veterem expulſam à regno ex pendens an puniatur,ſi alias falſa non erat,ibi num.49.
Monetas veteres & exteras poteſt Princeps reprobare,ibi,num. 30. in dict. l. 5.tit.17.
Monetarium falſum non denuntians an

punitur,in ea.l.5.tit.17.n.52.
Monetam dans pro ære an puniatur, & quid si aureum vitiet,ibi. nu.53.
Monetam radens vel mutilans aurum ad deaurandum vasa an puniatur l. 6. tit.17.n.54.
Monetam infundens vel consumẽs quomodo puniatur,in l.6.titul.17. numer. 1.&.2.
Monialem professam cognoscens, quæ delicta committat.l.1.tit.19.n.79.
Monialis inhonestæ pœnæ, & coeuntis cum ea. l.7.tit.20.nu.55.vsque ad.65. & n.66. quod sufficit esse professam,licet non sit consecrata.
Moniales duplici velo velantur.l.7. titul. 20.num.67.
Monialis nouitia si cognoscatur per aliquem an puniatur pœnis cognoscentis professam.l.7.tit.20.n.68.
Monialem ocsacta vi ingredi religionem an excusetur à pœna coitus.l.7. tit. 20. num.75.
Monitio sine citatio non requiritur quando excommunicatio imponitur à iure l.1.tit. 5.num.36. & .38. & quando requiratur & an præsumatur per literas denuntiatorias,& post decennium & an debeat esse trina,num. 192.cum sequent.&.n.202.vsque ad. 205.
Monitione non præcedente non incurritur pœna.l.1.tit.26.n.2.
Monopolia vnde dicantur, & quid sint.l. 4.tit.14.n.4.cum.5.sequent.
Monopolia illicita exercentes peccant mortaliter,ibi.n.8.
Monopolium in quibus casibus committatur & quomodo,in dict.l.4.tit.14.n. 10.vsque ad.32.
Monopolijs exercendis an valeat consuetudo,ibi.n.32.
Monopolia facientes quomodo puniantur de iure communi,in.l.4.titulo. 14. numero. 34. & numero. 35. quid iure regio.
Monopolia habentes an statuere possint ibi.num.37.
Monopolij delictum an sit publicum,ibi. num.38. &.39.
Mors fœtus partum occidens an teneatur de homicidio,in Rubrica. titul. 23. num.14.
Mores bonorum corrumpunt colloquia prauа.l.2.tit.2.n.32.
Mortuus excõmunicari vel absolui non potest.l.1.tit.5.n.191.
Mortis de crimen accusator committit si ob solam proximi læsionem accusat.l. 2.tit.10.num.166.
Morosus vel contumax non potest allegare pendentiam litis in alio loco. l. 1. tit.16.num.17.
Mori potius pro custodia castrorũ,quam illa tradere vsitatum est.l.1.titulo. 18. num.141.
Mortuum hominem percutiens non accusatur de homicidio,Rubricatit. 23. num.12.
Mortuus repertus in puteo, vel suspensus an præsumatur cecidisse, vel ab alio suspensum.l.8.tit.23.num.18.& num.19.an sepeliatur, & num. 20.in fumen proijciatur.
Mortui in domo Titi vel iuxta eius domũ vel instrata an teneatur domin⁹ dõmus rationem reddere.l.11.tit. 23.n.2. & num.3. quòd iudex teneatur inquirere an alius occiderit.
Mudexare est qui & aquo nomen hoc deduxerunt,in Rubrica.tit.22.n.13.
Multa specialia introducuntur ratione publicæ vtilitatis.l.5.tit.11.n.71.
Multãto pessilère sapientior eni paruulus.l.1.tit.3.n.136.
Mulier pro dote præstitur Regi & eius fisco.l.3.tit.4.n.39.
Mulier nobilis etiam si ignobili nubat nõ tenetur se desdicere.l.2.titu.10.nu.16.4.
Mulier nobilis ignobili nubens tribuat etiam pro bonis suis ibi.n.106.
Mulieres & seruicuiuscunq; ætatis nõ condẽn nãtur ad tristemes.l.7. titu.11. num.115.
Mulierum appellationes quæcunque seminæ comprehendantur.l.2.titul. 13. num.51.
Mulieres aliquando vires rapiunt.l.2. titulo.13.in mere.61.& numero.55. quod ratiosuntur.
Mulieri relictæ scheduleam in thalamo, quòd de voluntate sua abdicata fuit, nihil proficiet si tunc erat in manu raptoris.l.2.titulo.13.numer.74.nequetunc valet matrimonium. numero. 75. nisi probetur voluntas vt numero.78.

Mulier

Mulier si mulierem rapiat an raptũ committat.l.2.tit.13.n.96.&.97.
Mulieris solutæ defloratæ per alium non punitur accessus,neque vis fit ei si vilis conditionis esset & alijs seruiret.l.2. tit.13.n.106.&.numero.112.&.114.declaratur.
Mulier soluta coiens cum soluto non est punienda pœna concubinatus.l.6.titu. 19.num.85.
Mulier non punitur de adulterio si contraxit in minori ætate & ante confirmationem adulterij.l.4.titulo.20. num.27.
Mulieri volenti peccatæ carnis absti nenda est inferenda violentia.l.4.titu. 23.num.56.
Multitudo delinquentium præbet causam generalis remissionis.l.1.tit.25. n.4. & itidem benemerita,nu.5.
Mulier coiens cum bellua punienda est, in.l.1.tit.21.a.1.num.16.
Mutuum si non reddatur in tempore ob quod mutuans passus est damnum sibi refarciendum est, & an sit necesse mõnere mutuatarium.l.1.tit.6.numer.24. &.25.
Mutui contractus est verus & palliatus, & sic vtura est vera & palliata in.l.1.tit. 6.num.39.
Mutuum sit iudendum non debetur, in Rubrica tit.7.numer. 21.&.23.nisi vt num.24.

N.

Nefarium fœlonis indicatur lucrum habitum ex luxurijs.l.4.tit.n. n.3.
Nebrot fuit primus fur & latro post diluuium.l.7.tit.11.n.82.
Negatiua coarctata loco & tempore pro affirmatiua habetur.l.4.tit.17.n.39.
Nemo contemnat Ecclesiastica vincula .l.1.tit.7.n.103.
Nemo priuatus parisci potest de iniuria facta Reipũ.l.11.titu.11.n.18.
Nihil difficilius quam vincere se ipsum.l. 1.tit.5.n.7.
Nobiles & heredi etiam in blasfemia pœna distinguuntur à plebeijs.l.5.titulo.4. num.29.
Nobilis non tenetur se desdicere.l.2.tit. 10.n.100.
Nobilis alicuius vxor non tenetur se desdicere etiam si vidua si tibi nu.101.
Nobilis in sententia æquiparatur nobili generis,ibi.n.1.9.
Nobilis alium nobilem iniurians non se desdicit.l.2.titulo.10.nume. 30.vsque ad.252.
Nobilis & mulier pro debito ciuili non incarcerantur etiam si sint debitores alterius nobilis & mulieris,ibi.n. 24⁹.
Nobiles non sunt ignominiosæ ficturi ignobiles puniuntur.l.1.tit.21.nu. 79. & sic aliter occidũtur etiam in crimine proditionis.l.3.titu.23.num.5.vsque ad.8.
Nobilis in aliquibus casibus suspenditur l.3.tit.23.n.9.
Nocentem impunitum relinquere melius quam innocentem punire, l.3.tit. 13.num.2.
Nolens exercucndia aut timore petere perdita in Iudo an possit priuatim aliquid accipere & lucrante.l.1.titulo.7. num.98.
Nomen rei quando dicetur receptum in carceres.l.1.tit.16.n.75.
Nominum tessium data est copia etiam in crimine sodomiæ.l.1.tit.21.n.79.
Non refert intentionem declarare verbis vel factis.l.3.titu.n.45.
Non reperitur dispositum quòd quis pro primo furto vltra pœnam pecuniariam corporaliter puniatur.l.7.tit.11.nu.89. 90.91.97.98.quid hodie.
Non debet facilitercredi dicenti aliquem esse delinquentem.l.14.tit.13.num. 4.
Notatur text.contra absoluentes ab instãtia iudicij in criminalibus.l.8.tit.13. & nu.3.& aliorum, qui eosque intuitum, non in parte condenant, ibi.n.4.nisi in delictis atrocibus, vt ibi.n. 5.6.&.7.
Notorium vbi est crimen cessat omnis ritus solemnitas.l.3.tit.18.n.7.
Notorium quod dicatur.l.3.tit. 18.n.11.
Nouiter conuerti qui sint in Rubrica tit. 2.num.12.
Nouiter conuerti ad fidem an sint venia digni si errorem antecquam sufficienter instructi sint.l.1.tit.3.n.27.
Nouum processum potest inchoare iudex cuiuscunque facta est.l.13.titu.13. num.8.
Nullus Doctor vel Canonistas defendit sententiam cõtra Authoritatem Ecclesiæ l.1.tit.3.num.60.& n.61.quod esset hæreticus aliquid pertinaciter asserens in necessa-

necessarijs ad salutem contra determi
nationem Ecclesiæ.
Nullus in facie signandus.l.3.tit.17.n. 23.
Nullus excusatur à sodomiæ pœnis quã
cunque sit præditus dignitate.l.1. titul.
21. num.58.
Nullus suspensus vel excõmunicatus ma
iori excommunicatione potest excom
municare.l.1.titul.5.num.112.

O.

Obedientia est virtus generalis & specia
lis.l.1.tit.5.n.1.
Obedientia omitti non debet illud,quod
quis denecessitate facere tenetur. l.1.
tit.3.n.3.
Obedientia sola fidei meritum possidet,
l.1.tit.8.n.4.& n.5.alia.
Obedientia melior quam victima.l. 1.tit.
5.num.6.
Obedientia nouem comites seu cõditio
nes habere debet.ibi. num. 8. & nu.9.
quid de illa quam debent inferiores su
perioribus.
Obediendum est superiori in licitis & ho
nestis.l.1.tit.5.num.10.
Obedire iustitiæ omnes tenentur. l.4.tit.
16.num.1.
Obligatio adantidoralis etiam in mutuo
licita est.l.1.tit.3.n.17.&.18.
Oblinio & audacia prouocant ad deli
ctum in Rubrica.tit.1.n.2.
Obliuio an præsumatur in teste & creda
tur si dicens se non recordari.l.4. titu.
17.num.83.&.86.
Ob difficultatem probationis multain iu
re conceduntur.l.6.tit.1.n.2.
Ob mortis periculum absolutionem ab excõ
municans.l.1.tit.3. n. 15. cum quinque
sequent.
Obsæs cum ob priuatam inimicitiam oc
ciditur non incurritur crimẽ læsæ maie
statis.l.1.tit.18.n.169.
Obsidum materia & qui dicãtur & quo
degenerent in.l.1.tit.18.num.164. vsque
ad.166.
Occidere alium potens vulnerare potes
tit.1.titulo.20.num.12. & castrare vt
num.13.
Occidere quis poterit adulteros propria
authoritate.l.5.titu.20.num.1.vbi nu.
2. quid in patre & numer.3.quòd solus
maritus.
Occidens existentem in vtero,an & quã
do teneatur de homicidio,in Rubrica,
tit.23.num.1.cum.5.sequent.
Occidere alium in curia intra quinque
leucas ab ea est.l.1.tit.23.n.9.
Occidens percutiens vel injurians alium
contra Regem quomodo puniatur.l. 2.
tit.2.n.15.
Occidens vel vulnerans ad sui necessariã
defensionem non tenetur. l.1.titul.23.
vsque ad.52.plura de hac materia.
Occidens casu obviam habes inimicum
suum non dicitur deliberate id fecisse
.l.2.tit.23.num.4.
Occidens alium occasionaliter transeun
tem ad quid tenetur.l.12.tit.23.n.4.&
in.l.13.eo.tit.n.1.&.2. quod debet hoc
probari.
Odium est bonum, & malum.l.1.titu. 1.
num.6.
Odio se periurantis non requiritur accu
satio contumaciæ neque interpellatio
ad incurrendas pœnas.l.1.tit.17.nu.27.
&.28.
Offendere alium quis non debet nisi præ
cedat monitio.l.1.tit.8.num.5.
Offendentem me ex noua causa & fixa
possum offendere & non dicitur rupta
pax.l.3.tit.8.num.10.& nume.12. quod
præsumitur ex noua causa, nisi vt ibi,
num.15.
Offendens famulum potest istis non por
tantem virgam iustiriæ non tenetur.l.
5.tit.22.num.6.nisi vt.n.7.
Officiũ iudicis cotuplex est, & an actio sit
idem, & quod sit officium iudicis.l. 5.
tit.1.num.53.vsque ad.60.
Officia publica quæ dicantur.l. 3.titul.3.
num.37.
Officium iudicis an possit implorare ti
mens ab alio offendi,an.l.1.tit.9. n.7.
Officium de apoentador del Rey nobi
le est.l.9.tit.22.n.2.
Omnis hæreticus est schismaticus, sed nõ
e contra.l.tit.3.n.47.
Omnes Episcopi & prælati ex proprio of
ficio authoritatem habent excommu
nicandi subditos suos.l.1.tit.3.n.110.
Omnis virtus moralis inter duo extre
ma iacet,in Rubrica tit.7.n.4.
Omnis iniuria illata in corpus atrox est.l.
4.tit.10.n.5.& 6.exemplificatur.
Omnes pro sedanda rixa quando se inter
ponere debeant.l.4.tit.16.n.5.&.6.

Omnes

Omnes illi qui super crimine super quo
sententiati est, possunt dispensare pos
sunt & pœnas minuere.l. 5.tit.22.nu.
15.&.n.20.exemplificatur.
Opem vel consilium præbens proditori
an committat crimen læsæ maiestatis
l.1.tit.18.num.1.17.&.n.122. cum.2.se
quent.declaratur.
Operam dans vt hostes depredentur reg
nicolas an cõmittat crimẽ læsæ Maie
statis.l.1.tit.18.num.114.
Opem ferens parricidio eadem pœna &
qualitate punitur.l.5.tit.22.n.9.
Ordinarius index potest inciderẽ de no
bilitate cognoscendo.l.2.titu. 10.nu.250.
& 251.
Origo inquisitorum à quo initium cape
re potuit.l.3.tit.3.num.133.
Osculans sponsa alium an de adulterio ac
cusari possit.l.1.tit.10.n.2.
Otium sine literis mors est & viui homi
nis sepultura.l.1.tit.1.n.1.
Otiosus & malus ciuis idem est, ibi.n. 2.

P.

PAce facta de vulnere etiam morte se
cuta seruanda est fides.l.1.tit.9.n.26.
&.28.declaratur.
Pace & fide rupta ab vna parte ex alia fi
a pore st.ibi num.30.
Pacem frangenti imponitur pœna bono
rum fiscuriam Regis intrauerit ibi, nu.
33.vbi declaratur.
Pactum vt debitor a creditore capi possit
valet.l.2.tit.13.n.205.
Pactum an liceat tertio alicui facere cum
offenso ne fe cum offensore concor
det.l.1.titu.44.nu.9.
Pactum de retrouendendo quod sit &
quando licitum.l.4.tit.6.numero.7.8.
&.9.
Pactum de retrouendendo licitum neq; in dubio inducere presumptionem vsu
re ibi, num.11.12.&.13.
Pactum de retrouendendo quæ requirat vt licitum sit ibi num.34.
Papa hæreticus minor est quolibet chri
stiano in eo quod est hæreticus.l.1. tit.
3.n.10.
Papa etiam & eius legatus de stylo solet remittere excommunicatũ vt abloluat
tur ab excõmunicatore.l.11.tit.5.n.128.
&.129.

Papæ sententiam excommunicationis la
tæ per alios cõfirmanti pertinet absolu
tio.l.1.tit.5.num.164.&.165.
Papa non potest concedere exercẽri vsu
ras.l.1.tit.6.num.48.vbi num.49.quid
circa exactarum restitutionem.
Papa an dispensabit vr ordinatus in sacris
vel monachus possit contrahere ma
trimonium.l.1.tit.19.num.53.
Palinodiæ recantatio deficit vbi iniuria
tus est vilis & iniurians non.l.2.titu.10.
nu.197.&.198.vbi nu.199.&.200. quid
in referente.
Palinodiæ recantatio an deficiat si pro
betur iniuriam esse veram vbi nu.205.
vsque ad.218.& num.219.220.&.221.li
mitantur.
Paroc hiani non tenentur clericis concu
binarijs oblationes voluntarias offerre
l.1.tit.19.num.64.
Partes renuntiare possunt offensioni no
minum testium.l.4.tit.1.num.4.
Partialitates & factiones vadi appellãtur
l.1.tit.9.num.9.
Partus quandodicatur animatus, vel non
in Rubr.tit.23.num.115.
Partum monstrosum occidens an tenea
tur de homicidio ibi.num.14.
Partialis moriens cum signis partialitatis
non sepelitur in Ecclesiastica sepultu
ra.l.1.tit.11.num.1.
Parochialis ex officio non habet potestã
tem excommunicandi, l. 1. titulo. 5.
num. 111.
Passiones animi facto declarãtur, & sunt
nuncij cordis.l.15.tit.2.num.33.
Pater potest remittere injuriam factam
suo filiosfam. l. 2. tit. 10. num. 13. nisi vt
supra. nu. 132. vsque ad. 135.
Parte absistente ab acculatione verbi ali
cujus in lege expressi an index possit
eius pœnam imponere. l. 4. titulo. 10.
num. 14.
Pater & Dominus peccandi necessitatem
filijs & ancillis dantes eorum potesta
te priuantur.l.4.tit.11.num.5.
Pater hæreticus non nocet filio insuccessione aut Paterni.l.2.tit.18.num.57.
Patri occidenti filiam adulteram an sit
ignoscendum & in quantum. l.5. titu.
20. num.4.& in.l.4.tit.23.num.15.vbi
declaratur in num.16 & .17.
Paupertatis impedimẽtum sufficiens est
vt excõmunicatus absoluatur ab alio

quam

quam excommunicatore. l. 1. titul. 5. n. 155. & 256.
Pauper si non soluit an excusetur à legis pœna. l. 1. tit. 3. num. 210.
Peccans eo ipso correctionem meretur in l. 1. tit. 1. nu. 55.
Peccatis puniendis tres causæ attribui so lent. l. 1. tit. 3. num. 127.
Peccant inhabitus dignitatem conferentes. l. 3. tit. 3. num. 44.
Peccatum in spiritum sanctum non remittitur. l. 2. tit. 4. num. 25. & num. 26. quot modis fit.
Peccatum mortale est dare ad vsuram. l. 1. tit. 6. num. 46.
Peccatum non est ludere honeste eo die, quo pecunia sumitur. in Rubrica. tit. 7. num. 35.
Peccant mortaliter duellum ineuntes. l. 10. tit. 8. num. 16. & num. 17. ad quam restitutionem teneantur.
Peccatum est mortale vsurpare iurisdictionem alienam. l. 13. titulo. 13. numero. 6.
Peccat exercens officium per partialitatem obtentum. l. 6. tit. 15. num. 3.
Peccatum veniale per perseuerantiam fit mortale. l. 1. tit. 19. num. 29.
Peccata occulta non habent vindictam inforo iudiciali. ibi. num. 76.
Peccatum sodomiæ est depeccatis in cœlum clamantibus. in Rubrica. titulo. 21. num. 4.
Peccati appellatione omne delictum tam voluntarium, quam inuoluntarium continentur. ibi. num. 8.
Peccatum contranaturam triplex est ibi. numero. 9.
Peccatum in Deum Idolatriam esse dicimus. l. 1. tit. 21. num. 5.
Peccatum molicies exercens an incurrat peccati nefandi pœnam. ibi. num. 45.
Peculium ob hæresim an confiscabitur. in. l. 1. tit. 3. numero. 167. 208. & 209. & numero. 221. 312. 213. quid in castrensi vel quasi, profectitio aduentitio.
Pecuniæ appellatione in materia vsuræ venit alia quælibet relpondere numero vel mensura consistens. l. 1. titul. 6. numer. 6.
Pœnitentia crimine admisso nihil prodest ad veniam impetrandam. l. 3. tit. 3. num. 1. nisi vt. n. 2. & 3.
Pœnas legales an liceat minuere. l. 1. titu. 1. n. 30. & l. 14. tit. 26. n. 45. & 46. 7. de claratur.
Pœnæ diuinatorum iure ciuili canonico & partitarum quæ l. 5. titul. 1. num. 47. 49. 51. & 45.
Pœnæ lamiarum ideft, de Bruxas, quæ, ibi, numer. 51.
Pœna deferentium res prohibitas ad infideles. l. 10. tit. 2. n. 19. & 20.
Pœna grauiſima eſt non conuerſari inter homines. l. 1. tit. 3. n. 23.
Pœnæ hæreticorum plures deſcribuntur, l. 1. titu. 3. num. 134. cum ſequenti. pluribus.
Pœna ignis aduerſus hæreticos antiqua eſt, ibi num. 177.
Pœnæ quæ habent locum in blaſemijs hæreticalibus. l. 1. tit. 4. n. 4. & 5.
Pœna hæreticaliter blaſfemantibus ſolita imponi. l. 1. tit. 4. num. 8.
Pœna criminis læſæ maj. nõ punitur Principi malediceus. l. 3. tit. 4. num. 6.
Pœna. l. 4. tit. 6. iſto lib. an tollat alias pœnas. ibi. num. 1.
Pœnæ plures contra vſurarios manifeſtos & non manifeſtos. l. 4. tit. 6. num. 4. & 5. & nu. 6. declaratur clarius.
Pœna de iure canonico impoſita contra ludentes. l. 2. titul. 7. numer. 49. vſque ad. 54.
Pœna. 600. moraspetinorum abrogatur ex. l. 1. tit. 9. iſto lib. vt ibi. num. 54.
Pœna iniuriæ regulariter eſt arbitraria, in Rubrica. tit. 10. num. 64.
Pœnitens ſtatim iniuriæ ab eo dictæ an excuſetur. l. 2. tit. 10. num. 324.
Pœna de dedecore infamat & corpus affligit, & nõ releuatur ſub fideiuſſoribus in iuriis. l. 2. titulo. 10. numero. 225. 226. & 227.
Pœnę furum tam antiquitus quam poſt. l. 7. tit. 11. n. num. 3. vſque ad. 10.
Pœna mortis an pro furto imponi poſſit l. 7. titul. 11. numer. 85. & 109. 10. & 111. quidam iure famoſo pro primo furto.
Pœna ſapientari pro primo furto receſſit ab vſu. l. 9. tit. 11. n. 1.
Pœna dupli. l. 9. titulo. 12. iſto lib. an in cludatur in aliis locis quam in rapina pœnis ibi, numero. 1.
Pœna furti & rapinæ iudicio iudicum frauentitatis relinquitur, l. 3. titul. 13. numero. 1.

Pœna quadrupli veris verbis non verò ſictis imponenda eſt, ibi. n. 4
Pœna impoſita alicui per iudicem ſi tale quid fecerit incurritur ſi faciat. l. 5. tit. 13. num. 1.
Pœna ſeditioſorum iure canonico ciuili & regio. l. 1. tit. 19. num. 27. 28. & 29.
Pœnę non debentur in foro conſcientiæ niſi quatenus intereſt. l. 1. tit. 13. num. 11. 13. & 14. & nume. 15. quòd idem in pœnis iudicialibus.
Pœna ſponte ſoluta retineri poteſt. l. 1. tit. 17. num. 12.
Pœna. l. ſiquis maior. C. de tranſact. non ſeruatur in practica, ibi num. 85. & 86.
Pœna peruerſi iudicis non commiſſæ an ſeruetur hodie. l. 2. tit. 17. num. 3.
Pœna falſi eſt deportatio cum publicatio ne bonorum. l. 4. titu. 17. nu. 95. & 96. hodie vero eſt arbitraria vt ibi, nu. 97. & num. 98. quid iure Regio.
Pœna aleuoſi eſt amiſſio medietatis bonorum. l. 5. tit. 17. num. 12.
Pœnæ fabricantis falſam monetam deſcribuntur, in l. 5. tit. 17. num. 14. vſque ad. 23. vbi num. 18. de ſocijs & prætian tibus auxilium.
Pœnalis diſpoſitio ſtricte interpretãda. l. 1. tit. 19. num. 102.
Pœna non eſt remittẽda in atrociſsimis etiam obbenemeritain Rempub. in. l. 1. tit. 21. num. 54.
Pœnam aggrauant inſidiæ. l. 2. titulo. 23. num. 10.
Pœna damnationis in metallum vel in opus publicum non eſt in vſu, & idem de deportatione in inſulam. l. titul. 24. num. 1. & 2.
Pœna in dubio fiſco applicatur. l. 2. tit. 26. num. 7. niſi vt. num. 8.
Pœna cum fiſco applicatur an quilibet ad mittatur ad accuſandum, ibi. n. 9.
Pœnæ pars iudici applicata an eo mortuo detur eius hæredibus ibi. n. 10.
Pœna conuentionalis non poteſt apponi à partibus vt fiſco applicetur niſi perſona publica, vt notarius ſtipuletur pro col. l. tit. 26. num. 1. & 2.
Pœna in compromiſſo appoſita an debeatur ſi appelletur, vel reclametur ab arbitramento, ibi. num. 5.
Pœna ordinaria per legem fiſco applicata etiam cum cauſa difficulter minuitur à iudicibus. l. 14. ti. 26. n. 8.
Percutere volentes tertium laicum ſi perciſſit Caium clericũ ad quid teneatur l. 12. tit. 3. num. 5.
Perdens in ludo tranſactis octo diebus an admittatur ad reperẽdum tanquam quilibet de populo. l. 2. titulo. 7. nume. 73. & c. 102.
Perdens in ludo an ſi extra iudicium petat à lucrante lucratum an tenebitur lucrum ex obligatione legis reſtituere ibi, num. 9.
Perdens abſente pecunia ſi poſt ſoluat ſponte ſua licite retinetur. l. 8. titul. 7. num. 8.
Perdens ad creditum ſi ſchedula promittat poſſe ſoluere an compelli poſſit ad ſolutionem ibi, num. 10.
Perduellionis delictum quod dicatur. l. 2. tit. 10. n. 37.
Perduellio à quo dicatur. l. 1. tit. 18. n. 40. & nu. 41. quid perduellis. & num. 42. quòd eſt graue crimen.
Periti duo in arte adhibendi ſunt vbi de arte illa tractatur in l. 4. tit. 14. num. 40. & quis eos eligat. n. 41.
Periurus etiam poſt peractam pœnitentiam non poteſt eſſe teſtis. l. 3. titu. 3. num. 39.
Periurus neque enã deijs quæ vidit dum inculpabilis fuit teſtis eſſe poterit ibi. num. 41.
Periurus eſt qui iurauit non ludere & de dit pecuniam ad ludẽdum nomine ſuo l. 2. tit. 7. num. 46.
Periurus etiam falſi crimen committit in Rub. tit. 17. num. 13.
Periurium eſt delictum atrociſsimum, ibi num. 1. & 3.
Periurium omni iure eſt prohibitum & punibile ibi, num. 4. & 7.
Periuros è Tiranbus eſſe natos. ibi. nu. 6.
Periuria vt euitentur multa iuramenta ſunt à iure repulſa ibidem. n. 8.
Periurum quid ſit, ibi. n. 9. cum. 3. ſequẽt.
Periuria cuitare cõuenit Principi & eius iudicibus. l. 1. tit. 17. num. 1.
Periurus an ſit contrauenies iuramẽto illicito aut nullo, ibi. n. 48.
Periurus non eſt contrauenies effectibus ex contractu iurato reſultantibus in ea. l. 1. tit. 17. num. 64. & n. 66. & 67. quid ſi qualitati contrauenit.
Periurus an ſit contrauenies incerto cõtractui, ibi. n. 68. & 69.

Periurus non est non adimplens contractum si aduersarius ex parte sua non adimpleuerit, ibi num. 70.
Periurus non est reuocans actum reuocabilem vt pœnis legis aduersus illum renocantes statutis puniatur licet periurus sit, ibi n. 71. vt in testamẽto iuramẽto, nisi vt ibi n. 72.
Periurans se in lite non punitur pœnis dicẽt. l. 1. tit. 17. vt ibi num. 73.
Periurus in contractu quare durius punitur, quam periurus in iudicio ibi n. 74.
Periurij pœna amissionis bonorum an excludat alias ibi n. 78.
Periurus de iure canonico indistincte est infamis, de iure ciuili cũ distinctione, ibi n. 79. &c. & 81.
Periurij vndecim pœnas remissiue in ea. l. 1. tit. 17. num. 83.
Periurium non incurritur si dolus non interueniat ibi n. 87.
Periurij crimen licet olim esset priuatum hodie est publicum saltim contra testes periuros ibi num. 107. & 108. & n. 109. opinio. Authoris in hoc.
Periurium etiam ex confessione & ex notorio probatur, & tunc sine causæ cognitione puniri potest, ibi n. 113.
Periurium probatur etiam per scripturas ibi, numer. 141. ad declarationem regulæ. n. 115. propositæ, quod per scripturas non probatur delictum.
Periurij per indicia & coniecturas nõ probatur nisi tanti quoad captur à ibi n. 116
Periurij est ibus exceptione omni maioribus probandum ibi n. 117.
Periurium vel eius excusatio non probatur per purgationes vulgares ibi n. 119.
Periurium est mixti fori ibi n. 120.
Persistẽs in excommunicatione per multum tempus si absolutus tandem est an possit poſt punir. l. 1. tit. 5. num. 209.
Persistens in excommunicatione per nẽsem quomodo punitur in. l. 2. tit. 5. nu. 10. &. num. 11. limitatur.
Persona dicitur rationabilis creatura & ideo nondum natus non est excommunicandus. l. 1. tit. 5. n. 176.
Persona non vera sed ficta excommunicari non potest ibi n. num. 179. & . 180. in fertur ad capitula, & collegia quia nõ est persona, nisi vt ibi nu. 181. &. n. 182. profequitur.
Persona irrationalis excõmunicari non põt. ibi. n. 187. & . 188. ad animalia bruta infertur an excommunicari possint.
Persone appellatione an veniat cõcilium l. 1. tit. 14. n. 14. & . 15.
Personæ ciuitatis collegij & capituli non iurantes non incurrunt periurium si contrauenient iuramento prædecessorum. l. 1. tit. 17. n. 24.
Pertinacia consummatũ facit hæreticum l. 1. tit. 3. num. 39. & . 94.
Pertinacia & error pertinax dupliciter cõfideratur ibi. nu. 89. & num. 90. exemplificatur.
Pertinacia procedit à radice superbiæ. l. 1. tit. 3. n. 91.
Pertinacia viginti modos, remissiue ibidem. n. num. 96.
Pertinacia cum sit facti non præsumitur nisi probetur ibi n. 97.
Pertinacia etiã in ambigeis & vbi adhuc Ecclesia nihil diffiniuit ea sola sufficit hæreticum facere ibi n. 98.
Pertinax non solum est relaxandus, sed etiam vitus comburendus in. l. 1. tit. 3. num. 163.
Perquisitor quid significet & quid sit, in Rubr. tit. 1. n. 3. & . 4.
Perquisitorem pereris si non probat in expensis condemnatur. l. 2. tit. 1. num. 5. & . num. 6. quod expensis accusati in culpati si probat.
Perquisitores dari si non sunt nisi in casibus à iure expressis in. l. 8. tit. 1. n. 1.
Persuasor & mandator an differant. l. 2. tit. 13. n. 220.
Pestis nulla est efficacior ad nocendum quam familiaris inimicus. l. 2. titul. 2. n. 35. & in. l. 1. tit. 23 n. 6.
Pestis capitalior nulla est in Rep. quàm licentia ad congregationes. l. 1. titul. 14. num. 16.
Publica maleficia & delicta quare sic dicta in. l. 1. tit. 1. n. 28.
Plures casus excusandi se à rept. l. 6. tit. 8. numer. 1.
Plura sunt introducta a in iure ad tollendas occasiones cocundi cum monialibus l. 7. tit. 20. n. 63.
Pluribus vulnerantibus alium si nescitur quis eum lethaliter percusserit quomodo puniatur. l. 1. tit. 23. num. 16. & num. 17. ampliatur & num. 18. quid si cõstat de puniente lethaliter, & numer. 19. quid si nullum vulnus lethale fuit, & quid

quid si omnia vulnera simul iuncta lethalia fuit, numero. 20. 21. & numero. 22. quid si ex proposito fa ctum sit.
Populi homines etiam principaliores tenentur fauere iustitiæ, l. 4. titulo. 15. num. 1.
Portagia Regi & Domino dantur, vt tuta sint itinerantibus itinera, l. fin. tit. 9. num. 1.
Posteritas si punitur an intelligatur per lineam masculinam tantum an per fœminam, l. 3. tit. 3. nu. 31.
Potestatem spiritualem in Ecclesia duplicem esse, l. 1. titu. 5. num. 89. 90. & 91. quæ sunt hæ & quales.
Potestatem clauium siue ligandi siue absoluendi in foro interiori iudiciario est se ibi. numer. 94. vbi per Antonomasiam ad originem pertinere & numero. 97.
Practica seruanda cum fure puniendo, l. 7. titulo. 11. numero. 100. & 101. quod est tam arbitrarium, neque abscindi membrum debet, numero. 102.
Practica aduocatorum petentium ab aduersarium velit vti instrumento producto, l. 4. titulo. 17. numero. 25. 44. 45. & 46.
Præceptum alicui iniunctũ nẽ intret curiam an valeat, l. 1. tit. 23. num. 2. nisi vt nume. 3.
Præceptum optimæ gubernationis vt nihil præter leges, sed secundum leges fiat. l. 14. tit. 26. nu. 1.
Pretio reddito an redeat dominium indantem ex vi pacti retrouẽdendi absque noua traditione, l. 4. titul. 6. numero. 18.
Pretium recipiens nẽ dicat testimonium an fallum committat, in. l. 4. titul. 17. num. 1 7.
Præclusa via parti accusanti, & inducenti quærenti præclusa est, l. 4. titulo. 10. num. 11.
Præfertur secunda vxor primæ in bonis stantibus, l. 3. tit. 4. nu. 18.
Prælatus debet esse promptus in punienda inobedientia subditorum, l. 1. titu. 5. num. 11.
Prælatis competit ferre spirituales censuras fori exteriori, l. 1. titulo. 5. numeAzcuedo super. 8.
ro. 105. vbi alia.
Prælatus excõmunicans si est etiam executor excõmunicationis an capiet etiam executoris partem, ibi, numero. 230.
Præclarus an remittat iniuriam factam Ecclesiæ suæ vel clerico, l. 2. titu. 10. num. 313. & 134.
Præiandus si vnus fregit crus alterius an pœnam, l. 2. titulo. 1. num. 20. & num. 21. quid si vnus habet accinctum gladium.
Præmia capturæ iudici capienti non vero verbo condemnanti danda sunt, l. 32. tit. 15. num. 1.
Præmissæ potest quis inuitari ad capiendos vrsos & apros & bannitos, l. 1. titu. 14. num. 24.
Præoccupantis plausti sic obuiantiscum alio est melior conditio, l. 10. titulo. 13. num. 16.
Præoccupatio locũ habet in delictis mixtis fori inter seculares & Ecclesiasticos iudices, ibidem num. 16. & num. 19. in fertur.
Præsumptio confessi non obstat fugienti à carcere si innocentiam suam purget, in. l. 7. titu. 26. num. 4.
Præscriptio contra ludentes coto tempore procedat, l. 10. titu. 16. 7. numero 1. & 2. & nume. 3. quid si confiteatur lusisse.
Præscriptione an adquiri possit poenas excommunicandi, l. 1. titulo. 5. numero, 117.
Præscriptio, l. 10. titul. 7. isto lib. an interrumpatur libelli productione si non adest intimatio & citatio, ibi, numero, 4.
Præuentio quid sit, l. 10. titul. 13. nume. 2. vbi num. 3. quid in materia iurisdictionis.
Præuentio etiam per vnius horæ spatium fieri potest, ibi, num. 4. & 5.
Præuentio cotuplex & qualis, ibi, numero. 6. & 7.
Præuentio realis præfertur verbali citationi, ibi numero. 8. & numero. 9. declaratur.
Præuentioni tunc locus quando termini sunt æquales, ibi, num. 10.
Præuentioni inter quos iudices locus detur, ibi, numero. 11. vbi conſtituitur

Regula.
Præuenientis conditio inter duos æquales melior, ibi, n. 17.
Præuentione est locus etiam inter habentes merum imperium, & simplicem iurisdictionem, ibi, numero, 20. & 21. quid inter delegatos, & nume. 22. & 23. quid inter delegatum & ordinarium, & nume. 24. quando præuenire dicetur.
Præuentioni est locus inter ordinarium & illum, qui iure speciali adquisiuit iurisdictionem ibi, numero, 28. & numero, 29. etiam si incidenter eam acquirat.
Præuentioni est locus etiam inter ordinarium & illum, cui est prorogata iurisdictio, ibi numero. 30. & numero, 31. etiam ampliatur ad Episcopum vi expulsum.
Præuentioni locus datur in quibuscunque causis, ibi, num. 32.
Præuentioni locus datur ex remedio legis diffamari & similium, in ea, l. 10. tit. 13. num. 33.
Præuenit index præcipiendo alicui nè delinquat sub pœna, ibi numero, 35.
Præuentioni locus non est inter superiorem & inferiorem, ibi numero, 36.
Præuentioni non est locus inter habentem iurisdictionem simul & non insolidum, ibi numero, 37. & idem si haberet iurisdictionem virtute negotiæ, numero, 38. 39. & 40. prosequitur.
Præuentioni est locus inter iudices de hermandad, l. 1. titul. 13. nume. 2. & in l. 2. tit. 18. nume. 10.
Præuentioni non est locus vbi index præuenire volens est incompetens, l. 10. titulo. 13. numero, 41.
Præuentioni non est locus inter delegatos cum clausula q. si non omnes in eadem. l. 10. num. 42.
Præuentiens per accusationem præfertur iudici procedenti per inquisitionem, ibi, num. 43.
Præuentio facta ante tempus non nocet ibi, num. 44.
Præuentio procurata per partem nihil nocet, num. 46.
Præuentio cessat vbi Princeps concedit coram alio iudice causam agi. ibi, numero quadragesimo quinto, nisi, vt numero quadragesimo octauo.
Præuentioni non est locus in causa hæresis ibi num. 49.
Præuentio qualiter fiat, numero, 50. vbi numero. 51. an per citationem verbalem, & quæ debet hæc esse.
Præuentionem non inducit actus nullus ibi, num. 52.
Præuenta nõ est iurisdictio per citationẽ circunductam in eadem, l. 10. titulo, 13. num. 54.
Præuentionem non inducit citatio facta sine iudicis commissione, ibi, numero, 55.
Præuenta non est iurisdictio per solam libelli productionem, ibidem, nu. 56.
Præuentio non fit cum iudex mandat fieri inquisitionem per notarium, ibi, num. 57.
Præuentionem non probat sola rescripti præsentatio ibi, num. 58. & 59. quod nec iuris alicuius.
Præuentio non fit per simplicem inquisitionem in ea, l. 10. titul. 13. num. 60. nisi vt num. 61.
Præuentio sit etiam per vnicam citationem, ibi num. 62.
Præuentio fit per confessionem delicti, ibi numero, 63. & numero, 64. quid si procedatur per inquisitionem an citatione præueniatur.
Præueniat an iudex circa mandantem citando mandatarium, ibi num. 65.
Præuenit iudex per mandatum nè talis recedat à tali loco quia vult ibi venire ad inquirendum quod est idem quod citare, ibi, num. 66.
Præuentionis exceptio opponenda est nè iudex præuentus procedat, ibi, numero. 67.
Præuentum non dicitur per citationem factam ab illo, qui propria authoritate capere poterat, sed citare non ei licebat ibi, num. 68.
Præuenitur iurisdictio voluntaria per solam interpellationem, ibi numero, 69.

Præueniatur ne quis in præcupatione alterius iuris quam iurisdictionis ibi, num. 71. de præuentione actionis.
Præuentio probatur per collationem quando duo obtinuerunt literas aborsdinario ibi, nu. 72.
Præuenitur citatione in personam citationi factæ ad domum ibi, n. 77.
Præueniens in processu præfertur indicisententianti, ibi, nu. 78.
Præuentionis effectus numerantur, ibid. à num. 80. vsque ad num. 90.
Præuentio per capturam realis est non vero personalis in ea, l. 10. titulo. 13. num. 92.
Princeps facere non potest facta infecta, neque vt hominum impressiones mutentur, l. 3. titul. 3. nume. 48. benè tamen potest facere quòd infamia iuris, vel facti non habeat effectum, ibi, num. 49.
Princeps neque vllà immemorialis consuetudo potest excusationem præberedandi ad vsuram, l. 1. titulo. 6. numero, 51.
Principes in dominijs suis an possint permittere ludos vsuram, ibi, nu. 52.
Principes non euitantes partialitates peccant, l. 6. tit. 15. nu. 2.
Principi dicenti aliquem esse rebellem non est credendum, l. 3. tit. 18. nu. 2. nisi fit notorium, nu. 3.
Principis verbis narratiuis & dispositiuis attestantis aliquem esse bonis priuatum ob delictum an credendum, ibi, num. 4.
Principes non debent esse iudices in crimine proditionis licet breuiter deberent procedere, l. 3. titulo. 18. numero, 6.
Principis dicto dicentis notorium esse delictum non statur ibi, numero. 8. & numero. 9. caute laudicis, vt pronunciet esse notorium.
Princeps potest notorium rebellem priuare de facto ibi, num. 10.
Princeps dicens alicui, facio tibi gratiam pro delicto confestur illum plenè restituisse, l. 1. titulo, 24. numero. 25.
Princeps in dubio non censetur præuidere tori tertij ibi, nu. 27.
Princeps suum ex causa potest restituere bannitum etiam ad bona in alios Azeuedo super. 8.
alienata, ibi numero, 28. 29. & 30. & nu. 31. quod debet restitui pretium illi tertio.
Princeps remittendo delictum non videtur remittere nisi id quod suum curam tangit, l. 11. tit. 24. num. 66.
Princeps sine causa absque peccato non potest remittere pœnas corporales, ibi num. 66.
Princeps est subditus legi sicut quilibet, ibi num. 71.
Princeps parcere non debet habenti consuetudinem delinquendi, ibi, numero, 73.
Princeps & senatus, si offensus ab alio sine causa nolite recipere satisfactionem oblatam potest moderare interesse & indulgentiam concedere, ibi num. 76.
Princeps etiam pace facta cum offenso non potest sine causa indulgentias ab' que peccato concedere, ibi num. 77. & num. 78. apponuntur causæ.
Priores & antiani an possint remittere iniuriam factam ciuitati, l. 1. tit. 10. nu. 151. & 152.
Priuationi non est locus nisi in casibus à iure expressis, l. 1. titulo, 19. num. 105.
Priuare bonis maioratus an restituti possit per principem in præiudicium vocatorum, l. 2. tit. 18. num. 30.
Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum quando vtatur vel non priuilegio, l. 2. titulo. 10. numero. 241. vsque ad 245.
Priuilegiorum Principis quædam inserta in corpore iuris, quædam non, l. 1. titulo. 16. num. 119. vbi de milite delinquente.
Probatio minor sufficit ob difficultatem probationis, & sic in clandestinè factis coniecturæ sufficiunt, l. 4. titul. 6. numero. 53. & 54. & sic in accisis in eremo, in, l. 6. titulo. 13. numero. 30.
Probatione legitima facta quæ sunt dantis ei restituenda sunt, ibi, nu. 36.
Probatio plena requiritur quoad condemnandum ludentes, l. 11. titul. 7. numero. 12.
Probatio concludens est illa, qua testes contestant, l. 6. tit. 13. nu. 2.
Probanda quæ sint vt repignoratio sit ca-

HAVANA BIBLIOTECA OHY

sus de hermandad,in l.2.titu.13.nume-
ro.230.
Probatio plena & concludens requiritur ad conuincendum testem de periu
rio.l.4.tit.17.num.1.& 2.
Probatio propria & vera quæ dicatur, l.4
tit.17.num.6.
Probatio sufficiens alicuius actus illa dici
tur,quæ inducit iudicem ad credulitatem.l.1.tit.20.num.18.
Probatio efficacior requiritur in delicto
incestus,l.7.tit.20.num.114.
Probatio minor in sodomita requiritur
cum occulte committatur,li.1. titul.21.
num.37.dum tamen sit duorum testiũ etiam non idoneorum, nu. 38. & nu.
50.an probetur per testes singulares,
& num.60.& 61.
Procedi an possit contra illam, cuius dubium est an sit baptizatus, l.1. titul. 3.
num.28.
Processus & sententia factus & lata contra producentes falsos testes non præiudicat testibus ipsis.l.4.titulo.17.numero.594.
Processus iæsæ maie. humanæ quomodo formetur,l.1.tit.2.1.nu.78.
Procurator cum libera an remittat iniuriam,l.2.tit. 10.num.145.
Procurator in personarum non nocet Domino,l.1.tit.17.num.18.& nu.19. idem in amico.
Procurator Cæsaris potest cõpellere notarios & tertios penes quos extant instrumenta bonorum confiscatorum vt ea exhibeant, ibi num.102.
Proditorem alium vocans an excusetur si probet non dixisse etiamsi indulgentia Principis sit crimen remissum, l.2.tit.10.num.39.
Proditio & aleuosia differunt & in quo, l.1.tit.8.nu.4.& in,l.2.titu.10.num.34.
& 35.
Proditio Hispanè traycion pro crimine læsæ mai.large tamẽ multiplicter quis proditor dicitur,l.1.tit.18.num.1.& 2. quando propriè capiatur.
Proditor Regis dicitur etiã proditor Dei l. 1. titulo.18.num.34. & l.2. num.3. eod.titu.
Proditio est vilior & peior res,quæ in homine corde cadere pot,l.2.tit.18.n.30.
Proditori imponitur pœna mortis ignominiosæ,l.2.titu.18.num.61.
Proditor accusari potest,& per inquisitionem procedi contra eum & de probationes conditionis & de tortura, & defensione remissiue,ibi,n.62.
Proditor an gaudeat immunitate Ecclesiæ,ibi,num.63.
Proditio an committatur contra Regis consiliarios, l.1. titulo. 22. numer.3. & 4.
Proditio nulla dari potest data inimicitia l.2.tit.23.num.14.
Proditor Regis cum tantum vulnerans pœna mortis punitur etiam si ex vulnere non decesserit,ibi num.20.
Proditio aliquando pro aleuosia sumitur impropriè tamen,l.7. titulo.23.numero.1.
Proditori regis eum occidenti vilissima pœna imponitur & domus eius desolatur & infamis ipse & familia, & licet non egrediatur nepotes habetur ad multa confideratio,l.10.titu.23.nu.
1.2.& 4.
Proditio differt ab aleuosia, ibi, numero.4.
Proditor furca suspenditur altiori furca, ibi,num.5.& 6.9.
Proditoris iacula crudelia sunt, ibi, numero.7.
Proditori danda non est militia,sed ea ex autorandus,ibi,nu.10.
Proditionem & aleuosiam cõmittit aliũ veneno occidens,ibi,nu.11.
Proditio expressè remitti debet aliaspon censetur remissa,l.1. titulo.24. numero.45.
Proferens aliqua verba in contemptum Dei blasfemare dicitur, l.3. titulo.4. num.35
Prohibita deferri ad infideles duplicia sunt,l.10.tit.2.num.15.
Promissor indemnitatis ad sortem & vsuras tenetur, l.1. titulo.6.numero.22. & 23.
Promissio de continuo laborãdo non tenet,in Rubrica,tit.7.num.2.
Promittens existere in aliquo loco vsque dum soluit an possit ibi detineri sine crimine priuati carceris, l.2. titulo.23. num.214.
Promittens in veritate se seruaturum promissa non est periurus si non seruauerit,l.1.tit.17.num.45.& 46.quid si iurat per caput suum aut salutem.

Propo-

Proponuntur casus vbi raptus cuitatur cum meretrice,l.2. titulo. 13. numero.123.
Pro salute Principis debent eius subditi iciunare l.3.tit.4.num.12.
Professatio monialis quòd compulsa est ingredi religionem iuuat multũ,l.7. tit.20.num.76.
Prouocator iniuriatus ab alio an erit actor vel reus in materia duelli, in l.1. tit.8.num.8.
Prouocatio excusat à pœna Palinodiæ etiam si ex iracundia vel dolo respondeat,l.2.titulo.6. numero. 91.92. 98. & 99.
Prouocatus verbis etiam si gladio offendat excusatur,ibi, num. 93.
Prouocato ad pugnam licitum est detrectare si prouocans cum ab alio sit antea prouocatus more militari potius quam legibus, l.3. titulo.8.nu.7.& 8.
Publica maleficia & delicta quare sic dicta,l.1.tit.1.num.28.
Puer quidam quinque annorum percussus à Deo in manibus patris,ob blasfemias,l.1.tit.4.num.78.
Pugna Dauid cum Goliat instinctu diuino secundum aliquos,l.10.tit.8.nu.5.
Puniri quis debet in eo quo deliquit, l. 2. tit.4.num.17.& l.4.tit.17.nu.91.
Puniri debet ex facto iniurioso illud per petrans etiam si absit mala intentio,l.5.tit.4.num.70.
Punitur quis ex sola suspicione seditionis,l.1.titu.15.nu.18.
Puniri pro qualitate peccati blasfemiæ an posit si pro prima puniretur cũ esse secunda,l.1.tit.4. num.43.
Pupillus an possit remittere iniuriam vel trangi de morte,l.2.titu.10.num.136. vsque ad 145.
Putans se baptizatum cum non sit an de hæresi puniatur, & quid in catechume no in,l.1.tit.3.nu.24.nu.25. & num.26. quid in Infante infideli post.

Q.

QVe dicantur difficilis probationis in, l.6.tit.1.num. 3. & 4. quod tunc sufficit qualibet informatio.
Quæ sint pœnæ impositæ officialibus ac ceptantibus officia adquæ sunt inhabiles in,l.3.& 4. tit.3.nu.59.
Quæ sit differentia inter vsuram & fœnus

Azeuedo super.8.

in,l.1.tit.5.num.43.
Quælibet quantitas pro prandio præsumitur ad solatium in dubio Iuſa in,l.5.tit.7.num.8.
Quælibet causa excusat à periurio cum à dolo excusetur in, l.1. titul.17. num.89. & sic rara incurritur dictæ. l. pœna, & l. si quis maior. C. de transactio. numero.99.
Quælibet causa colorata excusat à pœna ordinaria auxiliatorem in,l.4. titul.18. num.9.
Qualitati actionis præscribitur tãto tempore quanto ipsa actionis, l.4.titulo.6. num.47.
Qualitatis tribuens iurisdictionem danda est informatio in,l.13.titulo.13. numero.10.
Quærela si cõcludit casum fraternitatis licet informatio summaria nõ sit cõcludens procedere debet iudex fraternita tis in,l.6.ibid.nu.1.
Quando iudices teneantur seruare formã 2.tit.1.supra ibid.nu.1.
Quando quis debet se defendere an sufficiet dicere verba equipollentia in,l.2.titu.8.nun.18.
Quando Rex, Dominus,vel villa tenentur de robaria facta in suo territorio, quomodo hoc intelligatur & procedat in,l.fin. titul.9.numer.8.& nume. 12. & 13. & 14.
Quare in femina minus tempus quam in viro requiratur ad matrimonium in,l.3.tit.2.o.num.15.
Quarum requisitum vt quis propriè hæreticus dicatur, est pertinatia in,l.2.tit.3.num.85.& num.92.& 93.inferuntur aliqua, & num. 86. quis dicatur pertinax & num.95.& 87. prosequitur hoc de pertinacia & num. 88. quis ob hoc hæreticus dicatur.
Qui iudicentur habere pactum cum Dæmone in,l.7.tit.1.nu.26.
Quilibet de hæresi inquiri & accusari potest in,l.1.tit.3.num.7.& nu.8. etiam si sit Imperator,& nu. quid in Papa.
Quoad inuitias leues iudex ex officio nõ procedit si verbales sunt in,l.4.titu.tit.n.12. nisi sient scholaribus, vt ibi,n.13.
Quomodo intelligatur Rubrica alla summi Pontificis in Rubrica,de blasfemiis, in Rubrica,titu.4.nu.18.
Quomodo probetur quæ sit conuentio

la in l.1.tit.14.numer. 13. & nume. 14. quomodo probetur exclusio conuenticulæ.

Quot modis dicatur quem consulere vel persuadere in l.2.tit.13.nu.22.

Quoto tempore præscribatur ius prosecendi contra ludentes in l.10.tit.7. nu. 2. & num.3. quod lapso illo tempore nihil peti potest etiam si ludentes con fiterentur lusisse.nu.3.

Quotupliciter in criminalibus procedatur in l.1.titu. 1. num. 44.

R.

RAdens vel mutilans monetam auream ad eaureanda vasa non punitur in l.6.tit. 17. num.4.

Rapiens ancillam casu libidinis nō committit furtum, l.7.tit.1 nu.54.

Rapiens monialem etiam volentem non excusatur à pœna raptus in l.2.titu.13. nu.66. & nu.93. ampliatur.

Rapina tripliciter committitur, l.8. titul. 11.nu.3. & num.4.quod sumitur multipliciter.

Rapina quid sit, ibid. nu. 5. & 7. & 9.

Rapinam committit qui publice & citra vim peram, pilcum togam tunicā gladium & simile eripit, ibid. num.4. vbi qualiter puniatur & nume. 5. quid si vi & publicè, & num. 6. qui si cum armis.

Raptus mulieris vel vis mulieris differūt in l.2.tit.13.num.18.

Rapere & amouere differunt, ibid. n. 39.

Raptus quid sit, ibid.

Raptus nō solet m respectu raptæ fed etiā parentum committitur, ibid. num.43.

Raptus violentus dicitur si præ timore puella taceat, ibid. nu.46.

Raptus crimen atrocius si ad illum inferendum ad stent homines armati, ibid. num.47.

Raptus an committatur si mulier est pecunia corrupta, ibid. nu.48.

Raptus cum quacunque muliere committitur, ibid. nu.50.

Raptus an committatur virginis immatura, ibid. nu.52. & 63.

Raptus an cōmittatur cum hermaphrodita, ibid. num.53. & 55. quid erga eum alio.

Raptus habito tractatu de matrimonio iure canonico excusatur, ibid. nu.62. etiam si iure antiquo non valeret tale matrimonium, num.63.

Raptus cōmittitur adportando raptā de loco ad locū non alias, ibid. n.82. dum tamen fiat causa raptus non vero causa cōmodioris coitus, n.83. & 84.85. & 86. prosequitur quæstio.

Raptus vt committatur an debeat copula intervenire, ibid. n.87. vsque ad, 90. & num.91. infertur ex hoc.

Raptoribus auxilium præstantes puniuntur ac ipsi raptores, ibid. n.98. & n.99. quid si auxiliator est seruus.

Raptor si nubat cum rapta, an cuitabit pœnas, ibid. nu.101.

Raptor mulieris inuitæ quod puniatur legum pœnis, vide regula cum fallentijs, ibid. num.102. vbi de attrocitate & specialitate raptus.

Raptus euitatur cum meretrice in aliquibus casibus, ibid. nu.123.

Raptus committitur cum sponsa de futuro & non cum de præsenti in l.3.tit.20. num.4.

Ratificatores delicti commissi & approbatores an puniatur in l.2.tit.13.n.23.

Ratificatio crimen læsæ maiestatis committum an puniatur pœna eius in l.1. tit.18.nu. 87. & 88. quod præsumitur in dubio suo nomine factum nisi contra probetur, num.89.

Rationes prohibendi ludos remissiue in l.2.tit.7.nu.14

Rebelles & ad inimicos confugientes carere debent sepultura in, l.2.titulo.18 num.36.

Receptatores Arioli, auguris, & magi puniuntur in, l.4.tit.1.nu.41.

Receptatorum est pessimum hominum genus, in.5.6. & 7.tit.3.nu.1. & qui sint nu.2. & in.l.9.tit.11.nu.2. & num.7. & 4. qua pœna puniantur, & nu. 5. 6. & 7. declaratur cum fequitur.

Receptatio vitæ an sufficiat, ibidem numero 5.

Receptans ignorantem an puniatur, ibid. num.4.

Receptatores hæreticorum qui dicantur ibidem, nu. 5.

Receptator ludi in propria domo appellatur aleator in l.3.titu.7.nu. 1. & hostis publicus Reipub. nu.2.

Receptator ludi de iure ciuili non punitur exipsa receptatione, ibidem nu.9. vbi contra teneo.

Receptatores furum eadem pœna puniuntur l.1.tit.13.num.224.& in.l.14. ibidem, num.2.

Receptans delinquentem fcienter & ipse etiam reus est in l.2.tit.16.nu.1

Recognoscere Dominum & beneficio rem tenemur, alias nulla peior res in.l. titu.4.num.1.

Rectoribus ciuitatū in aliquibus casibus datur potestas iudicandi in.l. 4. tit.16. num.5.

Reconciliatis & filijs & nepotibus eorū prohibetur aurum argentum & alia ferre sub graui pœna licet hodie arbitraria fit in l.3.titu.3.nu.24. & num.25. an equum vel mulā vel asinum ascendere possint,

Recusans assignare Magistratū velarecē, vel exercitum Principis vel qui castrū eruptum ab alio alteri tradit sine permissione Principis committit crimen læsæ maie, in l.1. tit.18.n.134.135.& 136.

Recōciliatio facta cum iniuriato excusat à contradictione in l.3.tit.10.nu.121.

Rediens ad malefitium an debeat esse eiusdem generis vel sufficiat diuersi ad validatem indulgentiæ in,l.2.titu. 25.nu.12.

Reelectio officij nō potest fieri nisi omnes eligentes consentiant in,l.1. titu. 13.num.8.

Referens se ab alio audiuisse iniuriam an teneatur in,l.2.tit.10.n.40. & 41.

Referens verba instrumenti vel partis contrariæ non censetur approbare ea,ibid. num.201.

Referens audiuisse peccata aliena, an peccet, ibid.nu.202.103.& 104. decla ratur.

Referendum ad prius vel posterius, referendum est ad proprius in, l.1. titul.19. num.100.

Reges Hispaniæ tēpore quo recipiuntur vel possessionem regni adipiscūtur te nentur iurare non permissuros ludæos in regno in.l.2.tit.1.num.44.

Rex generalem inquisitionem fieri iube re potest in,l.3.tit.1.num.4.

Rex potest inspicere an conuenions & licita fit forma inducendi duellum in, l. 1.tit.8.num.3.

Res fi nolit salua guardiam & charta fecuritatis vassallo concedere posset tunc vassallus dominum conuenire in judicio sine venia in,l.2.tit.9. numer.7. Azeuedo super.8.

concessa tamen saluaguardia debet do mino notificari,num.8.

Reges in campis & terris etemis hospitia, vulgo, ventas, debent facere in, l.8. tit.9.nu.3.

Rex & dominus tenentur de robaria facta in suis territorijs, ibid.nu. 5. & nu. 6. ampliatur.

Reges aliqui breui vita functi sunt ob morem aliquorum in.l.7.tit.15.nu.88

Regi pertinet iudditos ab omni dāno ty rānorū secures facere in,l.1.tit.12.n.1.

Rex vel dominus loci vbi fit robaria tenetur de ea, ibid.num.2.

Regi etiā & imperatori non licet abuten do potestate fua rapinam committere l.2.tit.12.nu.1.

Reges maiestatem habēt in,l.1. tit.18.n.16

Regem se faciens cum non fit committit crimen læsæ mai.ibid.nu.17.

Rex honorari debet facto ficut & verbo, ibid.nu.91.

Regis personam capiens perinde puniturac si eum occideret,ibid.nu.109.

Regis dominii super omnibus rebus est specialandum, ibid.nu.110.

Regis feruit literas eius iniustas non exequens in, l.3.tit.18.num.1.

Rex si abest à curia, an dicetur tunc Curia regis, & sic si homicida intrauerit eam an dicatur curiā intrare in,l.1.tit.23.n.11

Regis soli competit remissiones generales vel speciales facere, ibid.num.7. & nu, 14. & nu.8.quod Domini recognoscentes superiorem hoc non possunt, & nume.11. quod non valet contraria præscriptio.

Reipub.expedit ne delicta remaneant impunita in,l.1.tit.1.num.63.

Respub.non læditur ex verbis iniuriosis, ibid.num.36.

Reipub.gubernationi conuenit ne libri obscēni cudantur in, l.5.tit.10.nu.fin.

Religiosus si quoad se remisit iniuriam an possit agere nomine monasterij, l. 2.tit.10.num.127.

Relapsus etiā si se conuertat traditur curiæ secular in,l.1.tit.3.num.169.

Relapsi non incorporantur vnitati eccle siæ in,l.3. & 4.tit.3.num.37.

Remedium.l.diffamari, duplici modo in tentari potest in,l.10.tit.13. nu.34.

Remissione iniuriarū facta an iudex procedat,in,l.2.tit.10.nu.123.& 124.

HUELLAS DIGITALES OHV

Remitti iniuria nõ potest per iniuriatũ alteri subiectum, ibid. num. 125. & nume 126. declaratur.
Remittens iniuriam pro pecunia infamis est, nisi fiat authoritate iudicis, ibidem, num. 150.
Remittere iniuriam factã ciuitati an possint rectores, vel priuatus aliquis ibid. num. 128. & 151. & 152.
Remissio facta per mortifere vulneratũ in articulo mortis nihil præiudicat iuri hæredum accusandi vulnerantem, ibid. num. 159.
Remissione facta etiam quoad forũ exteriusnon impedit quin ad damna & expensas agi possit, ibid. nu. 160. & num. 161. ampliatur & nume. 162. limitatur.
Remittere iniuriam an quis teneatur, ibi. nu. 163. & 164.
Remittitur etiam iniuria saluratione, vt ibi late, nu. 167. vsque ad 188. declaratur, & num. 180. cum 3. sequent. an propositi pœnitentia iniuriati, & nu. 185. cum sequent. & 224.
Remittere etiam iniuria per lapsum anni tacendo, ibid. nu. 189. vsq; ad 195. vbi an annus debet esse continuus & currat ignoranti, & an quoad damna & expensas procedat.
Remissione abdicat quis a se iurisdictionem l. 13. tit. 13. num. 4. nisi vt num. 5.
Remissio delinquentis de vno loco ad alium cuius expensis fiat, l. 32. tit. 13. numero 6. cum 3. sequent.
Remissioni an sit locus in leuibus criminibus, in l. 1. titu. 16. nu. 3. num. 4. sequent. & nu. 13.
Remissio an sit de necessitate faciẽda vel de voluntate, ibid. nu. 8. & 9.
Remissioni non est locus de vno regno ad aliud, ibid. num. 12.
Remittendus delinquens ad locum delicti, regula cũ ampliationibus & limitationibus, ibid. à nu. 13. cum pluribus sequent.
Remittere debet iudex delinquentem ad locum delicti etiam si iudex requisitus non sit iudex delinquentis in l. 1. titu. 16. nu. 20. & 21.
Remissio cessat ad locum delicti si accusatur in loco capturæ per partem, ibid. nu. 22.
Remissio est facienda ad locum delicti, etiam si detentus sit à iudice otiginis vel domicilij, ibid. nu. 24. & nu. 25. ampliatur & num. 27. itidem, & num. 28. cum 3. sequent. limitatur.
Remissioni tunc est locus quoties à iudice petitur non alias, ibid. num. 36. nisi vt nu. 37. & 38.
Remissioni non est locus in leuibus delictis vel in grauibus ciuiliter intentatis, ibidem, num. 39.
Remissio vt fiat debet mitti informatio delicti & loci vbi commissum fuit, ibidem, nu. 40.
Remissioni non est locus in crimine hæresis, ibid. num. 41.
Remissio an detur in crimine raptus, ibi. num. 42. & 43.
Remissioni non est locus in ciuitate Romana, ibid. nu. 44.
Remissioni non est locus si delictum remaneret impunitum, ibid. n. 45. & 46.
Remissio non est facienda de maiori ad minorem, ibidem, num. 50. & num. 51. infertur ex hoc.
Remissio an habeat locum ad ciuitatem fœderatam, ibid. nu. 52.
Remissio nõ est locus quoad clericos delinquentes, ibid. nu. 53.
Remittendus non est clericus ad ecclesiã sticum ignominiosè, ibid. nu. 55. vbi nume. 56. an stabit actis factis per seculare, & num. 60. quid in confessione.
Remissioni an sit locus vbi prouincia sunt multum distinctæ, ibid. nu. 57.
Remissioni vt sit locus quæ requruntur, ibid. nu. 58. & 59.
Remittendus est delinquẽs ad locum delicti etiam si esset priuilegiatus quod in certo loco puniretur, ibid. nu. 116.
Remissioni non est locus in leuibus delictis contra Auend. in 3. titulo. 16. numero. 1. & 3.
Remissio generalis quæ sit in l. 1. titul. 25. numer. 2. an ad carceratos porrigatur, num. 3.
Remissio specialis quæ sit, ibid. num. 6.
Remittere pœnas est contra legem, ibid. num. 9.
Remissiones à rege tutius est impetrare, quam à dominis temporalibus in suis terris licet de cõsuetudine dominis seruent de facto contrarium, ibidem n. 12. & sic est ac si de iure eis esset permissum, vt num. 13.

Remitte-

Remittere potest Princeps omnes pœnas corporales & pecuniarias etiam per sententiam in rem iudicatam lapsam in statu, ibid. n. 13. & 16.
Remittere potest Princeps pro bono pacis etiam iniurias & damna singularium personarum, ibid. n. 17. dũmodo id expressè dicat, vt ibi licet non soleat remittere ni si tertia pars, vt, nu mero, 18.
Remissione facta an & bonorum eiusdem natorum & pecuniariæ pœnæ censebi tur facta remissio, ibid. nu. 20. 21. 22. & 23. declaratur.
Remissio per Principem facta quo ad bona an censebitur facta quoad bona penes fiscum existentia & per ipsum donata, ibid. n. 26.
Remissione si faciat Rex cum plenarã institutione bonorum tunc etiam alienata bona restituuntur, ibid. nu. 33. & quod idem erit si dicatur quod cõdemnationes libere aboleantur.
Remissione facta an & de parte alteri applicata fiet restitutio, ibid. nume. 39. & numer. 64.
Remissione facta licet bona alienata restituantur, est verum nisi per viam contractus alienata sint in l. 1. tit. 25. num. 40. & 41. & nume. 42. profequitur & declaratur.
Remissionem si quis petat à delicto aliquo, an videatur fateri delictum, ibid. num. 45.
Remissio specialis ad alia non specificata non extenditur, ibid. n. 50.
Remissio generalis non extenditur ad crimina grauiora, prout est alsousia & proditio, ibid. num. 51. & nu. 52. quid si ad alia zequè grauia, & n. 53. an verba dicat. l. in hoc tint restrictiua, vel explicatiua.
Remissio ad crimen falsi non porrigitur, ibid. nu. 54. nisi vt n. 55. & 56.
Remissio generalis non extenditur ad crimen per magistratum vel officiale publicum in pio officio cõmissum, ibid. num. 57. nisi vt ibi.
Remissio generalis non extenditur ad illa crimina, in quibus prohibetur generalis abolitio, ibid. n. 58. neque ad crimina bis commissa, neque seruos criminosos & detentos nume. 59. & 60. neque ad alia forum. n. 61.
Remissio prius fieri debet à parte iniuriata quam Princeps remissionem concedat, alias non valet, ibid. nu. 63. & 68.
Remittere pœnam meretri eam sine causa fecit contra ius diuinum, ibid. n. 70.
Remissiones & gratiæ interinatur in Regio senatu ad videndum an sint secundũ ius concessæ necne in. l. 1. tit. 25. nu. 6. & hoc cũ ex potestate ordinaria concedunturà Principe secus si extraordinaria, num. 7.
Remissio generalis delictorum an valeat & quid iub ea comprehendatur, ibid. num. 10.
Remissio nec concordia non potest fieri in delictis vbi offenditur Deus in. l. 2. tit. 4. n. 23. & 25.
Renegare Deum prodigiosum est in. l. 1. tit. 4. num. 2.
Renegans sanctum aliquem punietur ne in amputatione linguæ in. l. 2. tit. 4. numero. 21. & 22.
Repertus in via cum rebus vetitis an punatur in. l. 10. tit. 2. num. 17.
Repeti pecunia non potest data ob sturpum in. l. 2. titu. 13. num. 49.
Repetitio actionum in iudicio iuratur perdẽti & filij, suis in. l. 2. tit. 7. nu. 65. & 66.
Repetitio amissorum in ludo hodie durat per octo dies, ibid. n. 70. nisi vt n. 71.
Repetendi ius competit etiam inspectori & sponsori, ibid. n. 72.
Repignoratio an sit casus fraternitatis. l. 2. tit. 13. num. 226. cum sequentibus, & num. 230. quæ probanda sunt.
Reprælalia fuse pignoratio quid sit. l. 6. titul. 12. num. 1. & n. 2. 3. & 4. & 5. quo iure prohibitæ & quando permissæ.
Reprælaliæ contra Florentinos concessæ an possint contra eos exerceri si alibi habitant ibid. num. 6. & an possint capi Florentiæ habitantes, nu. 7.
Reiprælaliæ an possint concedi cõtra clericum debitorem, ibid. n. 8.
Reprobatur opinio Angeli tres species blasphemiæ constituentes, in Rubr. titu. 1. num. 22. & 24.
Reprobatur opinio Alex. & aliorum in materia blasphemiarum esse necessè plures blasphemiari vt punitio locũ habeat in. l. 5. tit. 4. n. 26.
Reprobatur quædam declaratio. l. 4. titu. 6. sup. ibid. n. 40.
Reprobatur intellectus Olani ad quandã

legem partitarum in l.1.fi.tit.9.n.15.
Reptatio quid sit in Rubr.tit.8.nu.3.
Reptatio & diffidatio diuersa sunt in l.1. tit.8.num.2.
Reptatio fit coram Rege, & quomodo, ibid.n.3.diffidatio vero nõ,sed in curia vel extra.n.4.
Reprare alium volens super proditione vel aleuosia debet id prius Regi manifestare in l.2.tit.8.num.1.
Reptandi forma quæ sit & quomodo est respondendum,ibid.n.14.
Reptare non potest ille cuius non interest,in l.6.ibid.n.2.
Reptans falso reptato, tenetur palinodiã recantare,ibid.n.3.
Requisitum in præsenti nõ verificatur in præterito in l.1.tit.19.num.71.
Res furata an possit per dominum perqui rin domo aliena in l.14.tit.15. num.1.
Res venales possunt propria authoritate capi soluto pretio in l.15.tit.13.num.5.
Resistens pro defensione suæ personæ & rerum non incurrit pœnas resistentiæ in l.1.tit.22.num.8.& nume.9. quid firi pro iniuria ei facta.
Resistere an liceat iudicibus iustitiã exercentibus in l.1.tit.22.num.2.
Restitutio plenã habet significationem in l.1.tit.24.n.1.
Restitutio licet stat ad bona non censetur facta ad fructus ex illis bonis prouenientes,ibid.num.35. nisi exprimatur, num.36.nam tunc non solum per cepti sed & percipiendi venient.vt.n.37.
Restitutus an & ad locum quis censetur ex remissione Principis,ibid.num.48.
Restitutus ad omnia, intelligitur etiã ad officia,ibid.nu.43.etiam si perdonatio nem meram collata sint, num.44.
Restitutio occupatorum cum est facien da an sit spoliatus citandus in l.8. titu. 12.n.2.& quid interminis.d.l.num.3.
Retrahens rem iuran s sibi & non aliu retrahure an pœnis periurij puniatur si ita non est.d.l.1.tit.17.num.69.
Reuelans arcana dicitur fidem non seruare in l.1.tit.9.num.25.
Reuelare an teneatur sciens conspiratio nem contra Regem fieri.l.32 titul.13. num.6.cum.3.sequent.
Reuelare an quis teneatur machinationem contra Principem.l.tit.18. num. 57.& quid si contra patrem vel dominum,vsque ad num.87. vbi declaratio nes & multa circa hoc.
Reus potest pro sua defensione suam declarare confessionem in l.1.tit.1.n. 60.
Rico homo quis,in l.1.tit.15.n.1.
Rumpens & non seruans saluaguardiam qualiter puniatur in l.2.tit.9.n.9.
Rusticiinsemināsdo respicientes cursum lunæ non peccant in l.4.tit.1.num.37.
Rusticus mulier aut minor an excusentur à pœna falsi testimonij.l.4.tit.17.nu.12. & num.82.

S.

SAcerdotes antiqui etiam obseruabãt honestatẽ quandam.l.1.tit.titul.19. num.11.
Sacerdos idest sacra dans ibi.n.4.
Sacerdotibus à quo sollendi tur dam esse potest latem absoluendi ibi.n.43.
Sacerdotis proprii est esse mediatorem inter Deum & populum ibi num.44.
Sacerdotes sunt quasi os commune populi,ibi.n.45.
Sacerdotium omnes commendarũt ibi, num.46.
Sacrilegium quoddam est offendere ali quem in scholis l.2.tit.4.n.15.
Sacrilegos nupciarũ gladio puniriopor tet.l.1.tit.20.nume.4.
Sagitandus delinquens prius debet mortí ne venias in desperationem.l.7.tit. 13.numer.1.
Salaria debent habere inquirentes mãda to Regio.l.7.tit.1.num.5.
Saluaguardia non solet concedi generali ter sed specialiter.l.2.tit.9.n.6.
Saluaguardia si alio modo quam per mortem vel iniuriam impetratoris non obseruetur à Domino tota causa deuolui tur ad Regem,ibi.n.30.
Saluaguardia non infringitur per verba, sed per factum ibi.n.9.
Sarracen i minime tolerãdi licet ludeito lerentur,in Rubr.tit.2.num.10.
Sarracenorum duplex est forma ibi. n.11.
Sarraceni in regno non sunt tolerandi in l.2.tit.2.n.1.
Scalas fenestræ apponens vel infringens fenestras cõsiliator dicitur, & punitur de delicto indefecto.l.6.tit.26.n.1.
Scandala maiora si sequentur expunitione seditiosorum non sunt puniendi.l.1.

di.l.1.titul.15.numer.42.
Scaramuce non minus iustæ sunt, quam fit ipsum bellum.l.9.tit.8.numer.7 & num.8.& q.quando fiunt cum peccato vel non.
Scientia probãda est vr quis de auxilio opes & fauore teneatur.l.4.tit. 18.nume.7.
Schismaticus propriè quis sit.l.1.titul.3. numer.44.
Schisma dicitur scissura.ibi nu.45.& nu. 46.quando proprie hæreticus Schismaticus dicitur.
Schisma nullum est nisi aliquam hæresim confingas,ibi.n.48.
Schisma quæ latine dicitur scissura oppositum vnioni, quæ sit per charitatem ibi num.51.& 52.
Scissor arborum aliarum quam vitis an puniatur morte.l.6.tit.12.nume.34.& 35.quod vltra decem est tala & nume. 36.an teneatur furti,& num.37.& 40. quid si non sunt fructiferæ.& num.42. declaratur in hoc quæd à lex partitarũ.
Scissor arborum an vltra peccatum teneatur ad restitutionem ibi.n.44.
Scindens arborem vel currens cũ equo debet clamare, Guarda guarda.l.13.tit. 23.num.5.cum.3.sequent.
Scholaris loquens cum puella non cẽseturei dicere paternoster. l.2.titul.13. numer.120.
Scribens vel legens fallsum ad præiudiciũ Regis an committat crimen læsæ Maiestatis.l.1.tit.18.n.130.
Scriptores primo verborum significationem, mox rerum cognitionem explicant in Rub.tit.2.i.n.2.
Scriptura licet ad probationem gratiæ nõ requiratur tamẽ quoad remissionis de lictorum materiam requiritur.l.2.titu. 25.n.2.cum.4.sequen.
Secura mors & insidiosa non dicitur inter inimicos.l.1.tit.13.n.133.
Securitas ibi est vbi est Princeps.l.1.titu. 23.num.1.
Seditionem & discordiam tria generant l.1.tit.15.n.4.& 5.6.& 7.cum.sequent.
Seditionum vndecim causæ ibi.n.8.
Seditio à quo dicta fit ibi.n.9.& num.10. quæ talis dicatur.
Seditio conuentu in aliquo cum schisma terrixa & bello & in alio differt, ibi. nu. 11.& 12.
Seditionis crimen læsæ Maiestatis humanæ est ibi num.15.dum tamẽ sit contra Regem vel Rempublicam.n.16.
Seditionem excitans duo crimina committit ibi.n.17.
Seditiones cito & tuto & iocunde sunt curandæ ibi.n.25.
Seditiosorum pœnæ ibi.n.27.28.& 29.
Seditiosi an appellare possint, ibi. n. 30.
Seditiosi quomodo excusentur ibi, num. 31.cum.3.sequent.
Sediti o qualiter probetur & quomodo de bent testes concludere ibi 39.n.
Sententia quæ cunque an exigat scripturam.l.1.tit.5.n.16.
Sententia Pastoris iustã sine iniustã timẽ da est ibi.n.61.nisi vt num.62.vsque ad 72.exclusiue.
Sententia sine citatione lata in crimine proditionis non notorio nulla est.l. 3. tit.18.n.5.
Sententia lata contra presentem adulterum an noceat absenti vel e contra.l.2. tit.20.num.9.
Sententia in delictis cõnexis fauore vnius prodest alteri ibi.num.9. si opponatur de ea,vt.n.10.
Septem conclusiones circa eximentem aliũ à manibus familiæ.l. 5.titulo.22. numer.14.
Seruituris species est detentio in carcere l.2.tit.13.num.136.
Seruicetiam si sint christianorum nõ sunt impediendi baptizari in.l.1.tit.2.n.2.& n.2.quod non efficiuntur liberi.
Seruum compellitur quis vendere volenti eum manumittere.l.15.tit.13.n.7.
Sigillum est id quod est substantiale in literis Regijs.l.1.tit.17.num.13.
Similia dicuntur quæ sunt idem in qualitate vel arbitrio iudicis relinquntur.l.5. titul.4.num.8.& 9.& in l.2.titul.10. numer.75.
Simplum an includatur in triplo condemnationis.l.2.tit.12.num.2.
Simulatio reputatur de iure, quæ sunt difficilis probationis.l.2.tit.6.num.51.
Singularis successor non incurrit pœnas cõtrauenientis iuramento prædecessorum.l.1.tit.17.nu.17.
Socius non tenetur damnum iocij sentire culpoe.l.3.tit.9.num.30.
Soc um appellans ad iudicem ad quid teneatur.l.2.tit.17.n.47.
Sodomia peculiari nomine vocatur peccatum

catum contra naturam, large vero omnia aliapeccata contra naturam dicuntur, l.1.tit.21.num.1. & 2.
Sodomiæ peccatum legi naturæ & alijs repugnat ibidē.n.7. & cum sequent.
Socij assertio insufficit vbi res aliter probari non potest.l.1.tit.13.nu.72.
Sodomitæ omnes quando extincti fuerunt,ibidem.n.12.n.l.1.tit.21.
Sodomiæ crimen maius quam cognosce re matrem ibi.n.13.
Sodomita si mortuus resurgeret deberet puniri ibi num.14.
Sodomita an aduocatorum auxilio priue tur ibi num.15.&.16.
Sodomita etiam nobilis torqueri potest ibi.num.17.
Sodomita in interiori foro & exteriori si est clericus quomodo puniatur ibi nu. 19.vsque ad.24.& quid si est laicus. nu. 25.cum sequent.plurib⁹.
Sodomita infamia est & priuatur bonis & alia & quid si sunt bona maioratus & subiecta restitutioni,ibi.n.29.vsque ad 38.&.num.70. an ipso iure sine declaratione priuetur.
Sodomita cum muliere extra vas sicut cū masculo committitur ibi.n.41.&.n.42 idem si cum animali bruto , & nu. 46. quid si cum mortua vel cum Mauro aut Iudæo.
Sodomiæ crimen sufficit attentari ibi. n. 47.&. nu.71. cumplurib⁹ ampliatur.
Sodomita quomodo excusetur ibi , nu. 45.vsque ad.50.
Sodomiæ pœna etiam clericis & monialibus infligitur ibi.n.55.
Sodomita etiā ex officio iudicis puniendus est ibi,n.77.
Sola furandi voluntas scriptura aut contractus faciunt furtum.l.7.titulo.11.nu mero.27.
Solicitans coniugatam potest per iudicē prohiberi in Rubrica,tit.20.n.3.
Solidi quot faciant vnam libram.l.11. tit. 7.num.2.
Soluta coiens cum clerico an committat sacrilegium adulterium aut incestum l.1.tit,19.num.80.81.&.82.
Soluti si confuefcant coire carnaliter etiā in foro ciuili puniuntur extraordinarie & grauius si moniti non desistant ibi, numer.28.
Sortilegi qui sint.l.5.tit.1.num.14.&.15. & numero.16. quid si generaliter sum matur.
Sortilegi & diuinatores hostes humanæ salutis dicuntur ibi.n.17.
Sortilegiorum multæ sunt species ibi, numer.18.
Sortilegi dantes pocula amatoria ex qui bus moriuntur aliqui,homicidæ sunt & vt tales puniuntur secus alias ibi. nu.19. &.20
Sortilegiorum species venefica seu male fica ibi.n.21.
Sortilegium quod dicatur, ibi.num.22.
Sortilegiorum profesio duplex est ibi, num.23.& quæ dicantur ibidem,&.n. 24.quæ dicaturtacita,& nume.25.quæ expressa.
Sortilegorum qui pactum cum dæmone habeat,ibi num.26.
Sortilegia à quibus primitus inuentabi num.27.
Sortilegia quare potios āmulieribus quā à viris appetuntur ibi.n.28.
Sortilegia quibus locis & temporibus fa bricentur ibi num.29.&. num. 30. qui bus signis & figuris & characteribus vtantur.
Sortilegi & malefici quare positi in manibus iustitiæ non vtuntur maleficijs ibi. num.31.
Sortilegus malefica in incantator & cū eis conuersans exhæredari possunt à patre suo ibi.n.52.
Sors variji accipitur modis.l.12.tit.7.n.1. &.n.2.&.3.quid sit, & cotuplex.
Sors tripliciex causa fpectari potest ibi num.4.
Sors non est aliquid secundū se malūta men quadruplicīter incidit peccatum in ea.ibi.n.5.
Sortes quomodo considerat dicta.l. 12. tit.7.illo tibi tibi ibidem num.6.
Sortem mittere pro electione faciēda de prælato ecclesiastico non licet,ibi.n.11
Sortes solum licet in casibus à iure expressis ibi.n.12.
Sortes humanæ multæ sunt,quæ nec dici nec numerari possunt. l. 13. titulo.23. numer.3.
Speciala plura sunt in fidei fuorem.l.2. tit.2.n.39.
Specialis probatio inhonestæ vitæ præfertur generali contrariæ.l.2.titul. 13. numer.126.

Species iniuriæ verbalis sunt contumelia conuinum & alia,in Rubrica,titu. 10. numer.21.
Spolantes Ecclesias dicuntur etiam blas femantes.l.5.tit.4. dum.67.
Sponsa de præsenti an comprehendatur in l.2.tit.10.ffo lib.xlii.n.44.
Sponsam pro vxore haberi per fictionē l.1.tit.19.num.104.
Sponsa de præsenti an sit vxor & possit de adulterio accusari & quid inde futu ro in.l.3.tit.20.n.1.cum.&.sequent.
Sponsalia de futuro per copulam hodie non transeunt in de præsenti.l.7.tit.20 num.45.vsque ad.50.
Spurij & lodæi ad decurionatum admittuntur.l.3.tit.3.num:33.& numer.34. declaratur.
Statuto si quis puniatur tāquam falsarius non punitur pœna falsi.l. 10. titul. 2. numer. 18.
Status diu continuē non dicitur stare in vinculis spacio.30.dierum.l.5. titu. 4. numer.16.
Statutum an valeat quod forensibus graviores colle&æ imponantur.l.3.tit.13. numer.2.
Statuto stante quod dimidia pœnæ detur fisco alia parti potest fiscus omnē pœnam recuperare & parti soluere quod suum est in.l.2.tit.7.6.nu.5.&.6.
Subornans testes non excusatur licet nō vtatur attestationibus.l.4.tit.17. nu.7.
Subditus qui non est Regius an commit tat contra illum crimen læsæ Mai. l. 1. tit.18.num.44.&.46.
Superflua dominorum indebite aliqua à vasallis exigentium inquiri potest.l. 4.tit.1.num.2.
Superstitiosa & ad pacta Dæmonum per tinentia quæ dicantur.l.5.tit.1.n.32.
Superior accundus est cum iudices discerpant super iurisdictione.l.15.tit.13. numer.86.
Suspēso potest fieri à iurisdictione sui ab ordine vel ab vtroque.l.11.n.1. 3.
Suspectum est clericos habere in domo mulieres suspectas.l.1.tit.19. n.40.
Stuprum quid sit,in Rubrica,tit.20.n.26.
Stuprum committitur etiam cum religio sa, & an incestus sacrilegium & adulterium committatur.l.7.tit.20.n. 45. vsque ad.62.
Si vocalli me proditoré & ego te,an posi mus ambo accusare,in.l.2.tit.10.n.55.

T.

Tabellio contractus vsurarios faciens infamis est,& proxeneta, & inhitores, & testes, & mediatores, & aduoca ti.l.2.titul. 6.nu.18.&.19.etiam si tabel lio sit dubitans, vt ibi.numer.20. nisi vt num.21.22.&. 23.
Tabularius ludi vulgo Tablagero,quis dicatur,in.l.3.tit.7.num.4.vsque ad.7.& num.8.quid articulandum,& probandum ibi.num.6.
Tabularius hic ludi qualiter puniatur ibi, num.17.&.18.
Tabularius hic non agit de iniuria ei illata per lusores,ibi num.19.&.20. vbi ne que damnum ei datum restauratur, & non.21.quod si clericus esset hic tabularius non incurrit excommunicationem offendens eum.
Tabularius hic etiam si verberibus afficiatur de iniuria non agit ibi,num. 24.& 25.&.n.26.ampliatur.
Tabularius hic mutuans lusoribus non re petit ibi.n.29 nisi vt nom.30.&. n. 31. & .33.limitatur & declaratur.
Tacite sine expresse veniatur contra iuramentum præstitum si possit foluere intra mensem, & non soluit.l.1.tit.17.n.29.
Talatio non censetur facta in vna vite duobus aut octo,in.l.6.titu.12. numer. 31. & num.32.quod vltra decem est tala, & nume. 33.qualiter puniturfi non est tala.
Taxatiua dictio ereditur si absurdū alias sequatur.l.2.tit.13.n.3.
Temeritas regularitersonat in vitium,& in hoc differt ab audacia.l.1.tit.1.nu.2. &.n.13.quid sit temeritas.
Templariorum collegia fuerunt destructa,& quando.l.2.tit.2.n.40.
Temporalia ad agendum sunt perpetua ad excipiendum.l.4.tit.6.n.45.vbi. nu. 46.ponitur ratio.
Tempus omne à iure expressum continuum dicitur.l.1.tit.7 num.6.
Tempus.l.10.tit.7.ad fo.lib.currit a die lu di non scientiæ.l.10.n.7.nu.5.
Tempus antiquum,quod dicatur.l.1.tit.8, numer.1.
Tenor priuilegij diligenter inspiciendus l.2.titu.23.num.9.

Testator legans mulieri donec honeste vixerit, intelligitur, id est, donec honorem suum seruauerit. l. 1. tit. 19. num. 2.
Testes hæresim alterius testificantes si sunt criminosi & infames etiam concurrentibus aliminculis duo sufficiūt, l. 1. tit. 5. num. 109.
Testes circa hæresim vbi duo sufficiunt debent esse calificati, ibi. num. 110.
Testium maioritas vbi requiritur probanda est, ibi nu. 111.
Testes singulares etiam plures non sufficiunt in hoc delicto hæresis, ibi. nu. 112. & 113. vbi an sufficiant ad probandum hæresicum in genere.
Testes recepti in generali inquisitione debent repeti & ratificari in eo. n. 113. vbi quomodo reperantur, & an idem sit in speciali inquisitione
Testem esse infamē tempore depositionis sufficit licet tempore iuramenti nō esset, vt testificari non possit. l. 3. tit. 3. numer. 42.
Testes primæ instantiæ possunt reprobari in secunda. l. 1. tit. 4. n. 41.
Teste vno de blasfemia non debet accusatus detineri. l. 5. tit. 4. n. 18.
Testis dictum vt valeat nihil debet ex dicto percipere. l. 4. tit. 6. n. 55.
Testes deponere de tempore per verbum credo non sufficit. l. 10. titulo. 7. numer. 5.
Testes leniones & alij numerati in. l. 4. tit. 11. n. 4. an esse possint.
Testibus duobus affirmantibus de volūtate coacta magis creditur, quam mille de voluntate liberā. l. 2. tit. 13. num. 81.
Testibus singularibus probatur inhonestas mulieris ibi. n. 125.
Testes duo deponentes de infamia præsentiuntur mille deponentibus de bona fama ibi num. 127.
Testes de concubinatu deponentes quid debent aduertere. l. 1. tit. 19. nume. 121.
Testis vnus extraneus à delicto non sufficit ad torturam in sodomia. l. 1. titu. 21. numer. 64.
Testis vnus & solus exprimere debet veritatem etiam non requisitus. l. 4. tit. 17. numer. 9.
Testis non potest recipere pretium pro dicendo testimonium licet possit recipere salarium pro itinere, ibi. n. 10. & . 11.
Testis falsus in iudicio offendit Deum iudicem & proximum ibi, num. 13.
Testibus dicentibus fuisse dono vel pretio corruptos an credatur, ibi. num. 18
Testis recipiens pecuniam punitur de falso ibi, numer. 19.
Testes falsos scienter producens falsum committit. ibi, numer. 20.
Testis falsum dicens testimonio nulli dubium quin periurus sit & falsus, ibi. nu. 26. & numero. 27. & . 28. qualiter puniatur.
Testis conuincitur de falso per alios testes numero plures ibi, nume. 29. licet hęc testium contrarietas parum per iudices consideretur ad punitionem, ibi num. 30. nisi vt num. 31. &. 32.
Testes duo si se contradicant an erunt puniendi de falso, ibi. n. 33.
Testis dicens Petrum fuisse præsentē Petro negante quis eorum punietur, ibi numer. 34.
Testis vnus si sibi contradicat quid erit, ibi. num. 35.
Testis super mera negatiua & non coarctata deponens suspectus est de falso licet de eo non puniatur ibi, num. 36. 37. & numer. 38. quod falsum extraordinarie puniatur.
Testis de accisis de nocte deponens super ictus est nisi dicat quod lux vel luna ad erat ibi, num. 40. & n. 91. quod extraordinarie puniatur.
Testes alloqui vt verum dicant licitum est, ibi. n. 45.
Testis falsus puniturr eadem pena corporali qua erat puniendus ille contra quē falsum deposuit, ibi. n. 49.
Testis falsus punitur etiam si dicti sui num non noceret, neque exécuta fuerit pena contra illum contra quem falsum deposuit ibi. n. 52.
Testem instrues vt falsum deponat punitur, ibi. n. 53.
Testes etiam non iurauis deponens falsum in iudicio an puniatur. n. 54. vsq; ad. 62.
Testis nulliter deponens non punitur de falso, ibi. n. 56.
Testis deponens falsum extra iudicium si non iurauit, non punitur. ibi. n. 57.
Testis non iuratus deponens falsum in iudicio nullo non punitur ibi. n. 58.
Testis non iuratus si non dolose se habuit non punitur ibi, num. 59.
Testem falsum potest iudex ex officio punire ibi. n. 62. &. 63.
Testi falso etiam nobili imponitpoſtea legis pœna, ibi. n. 64.
Testi deponenti falsum in causa hæresis an imponatur legis regiæ pœna siue pœnitean sua in nobilium. n. 65. & nume. 66. an mitius agatur cum teste, quàm delicto ipso, ibi, nu. 67. quid si parum noceat.
Testis falsus in probatione obiectionum aliis testibus impositarum extraordinarie punitur ibi num. 68.
Testem corrumpens vt falsum deponat eadem pœna punitur, ibi. n. 69.
Testis deponens falsum in causa adulterij eadem pœna punitur, ibi. n. 71.
Testis falsus etiam contra reum absentem pœna punitur ibi, num. 72.
Testis falsus punitur etiam si reus condemnatus ex indulgentia Regis non puniatur, ibi, num. 73.
Testem confitens, & mandans vt iuret falsum eadem pœna punitur, ibi. num. 74. & . 75.
Testis falsus etiam si se deferat ob quod pars non punitur ad huc puniendus est ibi. num. 76. 77. & 78.
Testis tacens veritatem etiam falsum cō mittere, ibi. n. 79. & 80. eadem in deponente malitiosè & obscure, ibi. nu. 81.
Testis in iusti dicēs se non recordari an de falso puniatur num. 83. &. 84.
Testis accipiens pecuniam vt testimonium dicat etiam verum an puniatur ex legis dispositione iam dicta. 4. titu. 17. ibi. ibi. ibi. n. 88.
Testis non iuratus de falsum deponens non punitur, ibi. n. 89.
Testis falsus nulliter deponēs extraordinarie punitur. ibi. n. 90.
Testis falsus si neminē lædat extraordinarie punitur etiā si fictus lædatur. ibi. n. 91.
Testis falsum deponens super non subsistialis extraordinarie punitur ibi. n. 93.
Testes plures falsos si quis produxit an sit condemnandus pluribus pœnis ibi, numero. 99.
Timor est de quatuor quibus humanum peruertitur iudicium. l. 1. tit. 22. num. 5.
Titulus de apostatis in decretalibus non loquitur de apostatis recedentibus à fide, sed à religione, vel clericatu. l. 1. tit. 3. num. 66.
Toloſæ semel combusti sunt omnes character, quibus cuduntur chartæ lusoriæ. l. 4. tit. 7. num. 8.
Torquere an possit iudex remissis delinquentem cæptum torqueri coram remittente. l. 1. tit. 16. n. 61.
Tractus ad ludum si applicuit animum ad ludendum an ex tunc eum trahens ad quæ actus lucrandi. l. 2. tit. 7. n. 85.
Traherе verbum aliquādo vim significat. l. 2. tit. 7. num. 82.
Transactio super delictis enormibus non excusat à pœna ordinaria. l. 1. titul. 25. numer. 62.
Transactiōni non est locus super crimine blasfemiæ. l. 1. tit. 4. num. 46.
Transfugæ xcaturor fugientes ad inimicos. l. 1. tit. 18. num. 145.
Tres excitates infidelitatis per vsuram in animis vsurariorum generatur. l. 1. titu. 6. num. 55.
Tres mille passus vnam leucam faciunt. l. 1. tit. 23. num. 7.
Treugā seruari an erit necesse si offensaris ab aduersario in. l. 3. tit. 8. numer. 9. vsque ad. 16.
Treuga est temporalis pax perpetua ibi, num. n. & in. l. 1. tit. 9. num. 1. &. 2. &. 3. quid sit treuga, & nu. 4. quibus verbis nominentur.
Treugam præparata guerra si duo Reges faciunt per certum tempus an illo tempore elapso erit necessaria diffidatio in ea. l. 1. tit. 9. num. 8.
Treugam debet obseruare viuentes etiā si nihil de eis dictum sit, ibi. n. 10. &. 11. ampliatur, &. n. 12. declaratur in hoc quædam les. 2. tit. 12. part. 7. &. n. 13. & 14. pro scriptura.
Treugam vel securitatem facere per scripturas vel testes sufficit. l. 1. tit. 9. n. 31.
Tria debent concurrere in lænocinio vt puniatur. l. 4. tit. 11. num. 6.
Tribus Iudæ fuit cæteris præstantior, in Rubrica, tit. 2. n. 2.
Tutor si ob culpam remouetur ab officio non non vult pœnas periuri in. l. 1. titu. 17. n. 60. &. n. 61. idem in iudice gerente malè officium suum &. nu. 62. idem in alijs officialibus publicis.

V.

VAgabundus quis dicatur in. l. 1. tit. 11. num. 3. &. n. 14. declaratur.

BIBLIOTECA OHYO

Vagabundus vere non est audiendus etiã si præstet cautionem de se præsentãdo in tali loco, ibid. n. 5.

Vagabundi in cuiusibus ciuari possent per libellum lectum & affixum domi, vel per præconium vel edictum, vel in loco vbi frequentatur, ibid. n. 9.

Vagabundus an possit dici bannitus de omnibus terris sui Principis, ibid. n. 12.

Vagabundi sunt, qui vagando nolunt laborare, sed ostiatim mendicãt, ibid. n. 15.

Vagabundus etiam remittendus est ad locũ delicti in. l. 1. tit. 16. n. 33.

Varietate temporum pœnæ vel minuuntur vel augentur in. l. 3. tit. 13. n. 2.

Vasallus potest dominum in ius sine venia vocare, & potest petere, eã quam diam in. l. 2. tit. 9. num. 1. &. 2. hodie tamen Regis licentia petita debent eos men Regis licentia petita debent eos vocare quod iudices curiæ vulgo, Alcaldes de corte, non possunt concedere num. 3. & n. 4. profequitur.

Vasallus tenetur adiuuare dominum peticitantem, in l. 4. tit. 23. n. 39. & n. 40. & 41. declaratur.

Vbi plura habent eandem rationem si de vno ex mentio fiat exemplariter non vero restrictiue in l. 4. tit. 20. n. 26.

Vendens id iudo non tenetur de euictione in Rubrica. tit. 7. n. 21.

Vẽditionis promissione facta in ludo rei alicuius, si extra aliam posit perficiatur venditio an valebit in l. 8. tit. 7. n. 8. &c.

Venena dãs ad sterilitatem hominida est in Rubrica. 23. n. 11.

Venire an sit licitum ad iudicium sortis in l. 12. tit. 7. num. 10.

Verbum, Pesquisidores, quid significet, in Rubr. tit. 1. num. 3.

Verbum, Semeiantes. l. 5. tit. 4. supra, quo modo intelligatur, ibid. n. 12.

Verba, Dezcreo de Dios, ad hæreticales blasfemias referuntur, in l. 5. tit. 4. n. 2.

Verba, Mal grado aya Dios, blasfema sut, ibid. n. 4.

Verba, non le per far dio, blasfema sunt, ibid. n. 5. & 41.

Verba alia blasfema numerantur, ibid. n. 10. &. 11. vbi referuntur verba blasfema cuiusdam ludæi, & num. 12. aliud de alio ludæo.

Verba, de voto a Dios, quid significent, ibid. n. 41.

Verba iniuriosa siquis dixit pluries an pluriatur pluribus pœnis, in l. 2. tit. 7. n. 36. vbi n. 37. &c 38. pluraiinferuntur.

Verbum, denostare, denostat murmurat, ter inferre, in l. 2. tit. 10. n. 14.

Verba inhonesta non sunt dicenda etiam si in iniuriam alicuius non dicantur nam si dicerentur puniretur ad partis querelam in. l. 5. tit. 20. n. 1. situe de die sue de nocte dicantur. n. 2.

Verba iudicis contenta in inquisitione non probant in. l. 13. tit. 3. n. 9.

Verba vtentis in acclamatione, in bonam partem sunt sumenda in. l. 1. tit. 17. n. 36

Verbum, lum, es, fui, denotat substantiam in. l. 1. tit. 16. n. 10. & in l. 1. tit. 17. n. 10. 70.

Verbum, cafado, a communiter accidentibus non intelligitur de desponsato in. l. 1. tit. 19. num. 95.

Verba legis debent intelligi vere & proprie non ficte, ibid. n. 98.

Verba legis cui non conueniunt neque eius dispositio, ibid. n. 99.

Verbis legis debemus esse contenti, ibid. numer. 101.

Verbum, liber, liberam & absolutam potestatem ostendit, in l. 1. tit. 20. num. 10

Verbum, si quiscre. l. 3. titu. 20. supra non importat liberam voluntatem, ibidem numer. 21.

Verba, Qualquier dellos. d. l. 3. declaratur, ibid. n. 23.

Verbo, nefando, Rubricæ tit. 2. 1. sup. per verbo naturæ demonstratur, ibidem, numer. 3.

Verba, por esse mismo hecho, important ipso iure, ibid. n. 68.

Verecundia quædam est in peccatis crimen fateri, & pœnitentiæ portio in. l. 3. tit. 3. n. 4. & 5. an quod confiscatorum bonorum prosit. n. 6.

Vias publicas claudens contra bonũ communẽ facit in. l. 1. tit. 26. n. 1. & 2.

Vicinus scindens arbores communes & publicas non tenetur furti etiam si ad portet eas in. l. 6. tit. 12. num. 38. & n. 39. quid contra exteros.

Vidua petens dotem soluto matrimonio an possit interesse & lucra petere in. l. 1. tit. 6. num. 31. vbi nu. 32. an eius filius maioratus possit cum fãmosa restituere propter dotem matris suæ.

Vidua si vocetur, puta, non imponitur pena. l. 2. tit. 10. supra ibid. n. 43.

Villa & populus vbi tenetur de robaria in suo territorio facta qualiter inter vicinos distribuatur in. l. 8. tit. 9. n. 7.

Villisimi qui dicantur in Rubrica, tit. 10. numer. 54.

Vineas destruens punitur si sciens fecerit in. l. 6. tit. 12. num. 29. & num. 30. declaratur.

Violentiæ plures species remissiue, in. l. 3. tit. 1. n. 10.

Violentia in malam partem semper capitur, vis vero non in. l. 2. tit. 13. num. 18. &c. 19.

Violentia sicut requiritur in raptu an & in raptu iuratur in copula, ibid. num. 94.

Violatores monialium sacrilegi dicitur in. l. 7. tit. 20. n. 33.

Virgo ac domina nostra sanctissima dignior est omnibus sanctis, in Rubrica, tit. 4. num. 26. & ideo in arbitrariis plus debet puniri delinquens contra eam quam contra alios sanctos. n. 27.

Virtus omnis moralis versatur circa difficile in. l. 2. tit. 7. num. 27.

Vis quomodo diffiniatur in. l. 2. tit. 13. nu. 16. & num. 17. quomodo differt à violentia, &. 20.

Vis ac violentia duplex est, publica, & privata, & quę sint, ibid. n. 21. &. 22.

Vis quibus modis comittatur, ibid. n. 24.

Vis & violentia aliquando cum armis infertur, & tunc qualiter puniatur ibid. num. 27. & 28. aliquando sine armis, num. 29. & 30. & num. 31. de pœnis etiam agitur, & num. 32. 33. cum 3. sequent. aliæ violentiæ.

Vis & violentia est illa quæ fit contra prohibitionẽ possidentis, ibid. num. 42. n. 28.

Vitium est ludus aliter quam ex vrbanita te vel virtute exercenda relaxandi animum in. l. 7. tit. 7. nu. 29.

Vnio duplex est in. l. 1. tit. 3. num. 49. vbi & nu. 50. quæ sint hæc.

Vniuersitas dicitur scire delictum quando fadum est palam in. l. fin. tit. 9. nu. 9. & 10.

Vniuersitas an committat crimen læsæ maiestatis, in. l. 1. tit. 8. nu. 48.

Vno tesse de blasfemia non debet accusatus detineri in carcere in. l. 5. titu. 4. num. 18.

Vocans alium, Busoso, non incurrit pœnam, l. 2. tit. 10. supra ibi, nu. 30.

Vocans alium, malum vicinum iniuriat eum, ibid. num. 3.

Azeuedo super. 8.

Vocanti alium, Alcuoso, an imponatur pœna, De desdezirse, ibid. numero. 36. & 38.

Vocans alium Judæum, aut Maurum, an teneatur pœna, d. l. 2. ibid. numer. 40. & 87.

Vocans aliquam vxoratam meretricem, quæ tempore conuitij erat bona si velit probare esse peccatricem an audiatur, ibid. num. 45. & 46.

Vocans alium bonum conugatum, vocateum contrarium, ibid. nu. 77.

Vocans mulierem conugatam bonam mulierem, vel pellicẽ, vulgo, Pelleja, censetur meretrice appellare, ibidem numero. 82.

Vocans aliquem, Galalonem, censetur eum proditorem appellare, ibid. n. 83.

Vocans aliquem & ei dicens, Ture lupuses & pulpamentum queris, censetur eum fodomitam appellare, ibidem, numero. 84.

Vocãs alium, Marrano o tornadizo, quo modo puniatur & quibus verba hæc adaptentur, ibid. nu. 254. & 255.

Vocatus ad maioratum statim quod natus est adquirit quoddam ius primogeniturę spe firma & immutabili etiam parte vtuante in. l. 2. tit. 18. nu. 26.

Volicti de male fide citatur quod est spurius aut aliud vitium, non potest agi actione iniuriarum in. l. 2. tit. 10. nu. 19.

Voluntas datur de præsenti in actu conditionali in. l. 5. tit. 4. num. 15.

Voluntas etiam mulieris probatur si non acclamauit cum posset in. l. 2. titul. 13. nu. 56. & indem si antea erat per eam cognita, num. 79.

Voluntas rapræ probanda est per testes non suspectos, ibid. num. 80.

Votum faciens de non ludendo si honesto ludo ludit an peccet in Rubric. tit. 7. num. 15.

Vrbanitatis causa ludere licet, & aliud fa cientes rustici & agrestes dicuntur in. l. 2. tit. 7. nu. 26.

Vsura etiam ab vrendo dicitur duplici de causa in. l. 1. tit. 6. nu. 7. & 8.

Vsura pluribus modis diffinitur à Doctoribus, ibid. num. 10. & 11.

Vsura mentalis quæ, ibid. num. 12. vbi, nu mer. 13. si inseratio aliquid detur, cessa re vsuram.

Vsura exterior, actualis ab aliquibus vo-

o catur

catur, ibidem, num. 14.
Vsura an sit accipere forrem & vltra eam centum, ante mutuum datum ex alia causa debita, etiam si pactum fuerit mutuari ob hanc rationem vt centum illa soluatur, ibid. num. 15. vbi, nume. 16. an idem si vt mutuetur a ia vice ab ipso recipienti, mutuum ipsi mutuanti.
Vsurarius an sit confendus qui ex vi mutui pecuniæ amicitiam alterius pacifica turauit aliam rem vltra quidem, sed minime æstimabilem ratione pretij quod ei conuenire nequit in, l. 1. tit. 6. num. 33.
Vsura coniplex sit, ibid. nume. 36. & ibi numerantur species, & num. 37. & 38.
Vsura aliquando sumitur largissime pro omni multa super abundantia ibid. nu mero 41. & aliquando stricte, & proprie pro eo quod accedit vltra sortem principalem in mutuo, num. 42.
Vsuras neque ex testamento iubentis solui, recipi potcrunt, ibid. num. 53.
Vsura est impia contra Deum, iniqua contra proximum, periculosa contra scipsum, ibid. num. 54.
Vsura tanto deterior quãto plus indigentiæ hominum insidiatur, ibid. nu. 56.
Vsurarius committit debitum & potest criminaliter puniri, ibid. num. 58.
Vsurarij solent communiter vt animalia bruta mori, ibid. num. 59.
Vsura est contra legem naturæ, ibidem, num. 60.
Vsurarius contractus ex natura rei est vitiosus ob quatuor, ibid. nu. 61. & 62.
Vsura etiam scriptura veteris testamenti est reprobata, ibid. num. 64.
Vsuras exercere nedum Christianis, verum & Iudeis de iure communi prohibitum est, ibi, num. 66.
Vsura non est permittenda etiam propter maius malum vitandum, neque ob aliquod bonum inde speratum, ibid. num. 64.
Vsura etiã lege Euangelica prohibita est, ibid. num. 71.
Vsura etiam iure canonico, & ciuili, & Regio, prohibita est, ibid. num. 72. 73. & 74.
Vsurarum exercitium neque ipse Papa permittere potest, ibid. num. 75.
Vsura scelesta, & perniciosa est, ibidem, num. 76.
Vsura fons iniquitatis, ibid. n. 77.
Vsura porco alsimilatur inf. l. 11. tit. 6. n. 78.
Vsurarij apud omnes nationes sunt habiti viles, ibid. nu. 79.
Vsura nullo tempore aut vsu iustificari potest, ibid. num. 80.
Vsuræ quare prohibitæ sunt, ibid. num. 83.
Vsura non potest per legem, l. 1. titu. 6. iudæis prohiberi, ibi. nu. 84.
Vsurarum crimen mere Ecclesiasticum est, ibid. num. 86. nisi vt, num. 87.
Vsurarius an sit contractus, remittenda est declaratio iudici Ecclesiastico, ibi num. 88.
Vsurarium esse contractum si certum sit, secularis procedet, ibidem num. 89. & num. 90 idem cum criminaliter agitur & num. 91. quid faciet secularis, si inhibetur ab ecclesiastico iudice.
Vsura promissa sub titulo donationis nõ valet in l. 2. tit. 6. n. 2
Vsura cũ per testes singulares & præsumptiones probatur minor pœna datur in l. 4. tit. 6. num. 2.
Vsurarius manifestus quis sit, ibid. nu. 3.
Vsuram exercentibus quam plures impoiuntur pœnæ in l. 3. tit. 6. nu. 1.
Vsurarius tenetur partiri lucre sortem principalem, ibid. n. 2.
Vsurarius testamentum an faciat, & qua cautela vti potest, ibid. nu. 4.
Vsurarius infamis est ipso iure citra aliam sententiam, ibid. n. 5.
Vsus pecuniæ in vsura dicitur vsus æris in l. 1. titu. 6. num. 5.
Vtens re deposita, commodata, vel pignorata, an furtum committat, in l. 7. tit. 11. n. 33. 34. & 35.
Vt quis pro secunda vice ponatur an debeat esse condemnatus proprima in l. 2 tit. 7. n. 62. & 63.
Vulnus dicitur etiã si sanguis non exeat in, l. 2. tit. 13. n. 18.
Vulnus insidiosum clam vel aleuqsiter factum in ciuitate, an sit casus fraternitatis si vulnerans exeat in campum, ibid. n. 119.
Vulnus insidiosum & fœdo animo qua le dicatur, ibid. n. 132.
Vulnerans alium in curia pœna mortis punitur in l. 1. tit. 23 n. 12. & n. 13. & 14 declaratur si vulnuserat mortale.
Vulnerans aliquem cum sagita etiam si non moriatur punendus est morte in l. 5. tit. 23. num. 1. nisi casu occidisset, vt ibi, & n. 2.
Vulnerans se ipsum arbitrarie punitur in l. 8. titul. 23. num. 45. & nu. 46. quid de cassrantes.
Vxor & filij Doctorum eorum prærogatiuis gaudent in l. 2. tit. 10. n. 114. & 115.
Vxori agenti contra maritum pro dote non potest obijci permaritii exceptio paupertatis, si ipsa etiã est pauper, ibid. numer. 249.
Vxor non tenetur sequi virum vagabundum in. l. 1. tit. 11. num. 10. & n.
Vxor opem præstans marito delinquenti contra Regem an incurrat crimen lesæ Mai. in. l. 1. tit. 18. nu. 118. 119. & 120.
Vxori prodioris dos relinquenda est & debita sque ibi contracta in l. 2. titu. 18. num. 4.
Vxor an perdet dotem si sciens maritum proditorem, adhuc contraxit matrimonium cum eo, ibid. nu. 5. vbi quid si ma iestatis diuinæ esset proditor.
Vxor adultera si post reconciliationem cum marito aliud committat adulterium accusari potest in l. 2. tit. 20. n. 11.
Vxor pernoctãs extra domum mariti, vel in balneo existens, perdit dotem & bona, nisi esset expulsa à marito in. l. 4. tit. 20. num. 33. & 34. & 35. quod neque tunc accusari potest de adulterio, & num. 36. hoc profequitur.
Vxor committens adulterium ob læsionem mariti non perdit dotem neque bona, ibid. nu. 37. neque potest accusari, num. 38.
Vxor an perdet dotem promissam ob adulterium scue traditam, ibid. n. 40.
Vxor adultera dubium ante erat an perderet dotem bona, & lucra, hodie tamen dubium non est, si maritus vult quin perdat ea, in l. 5. tit. 20. n. 8. & . 9.
Vxor Sodomitæ potest petere diuortium in l. 1. titulo, 21. numero. 39. & numero. 40. idem si tantum maritus attentauerit cum vxore.

FINIS.

HISTORICA BIBLIOTEKA OHV

ERRATA.

Fol. 5 col. 1 lin. antep. aliquod, leg. aliquod delictum. col. 2 in fi. determinatos, le determinatos reperies, fo. 6 col. 2 in prin. S. desiderat, leg. S. dicit. et lect. le. luet, fo. 8 col. 1 in 2. periodo, le. prætex, lin. & lect. eo. a. lin. antep. simily, le. simul, fo. 10 col. 1 in. 1 antep. colorem, le. dolorem, fo. 11 col. 2 in. 13. leg. le. Rubrica, fo. 13 col. 1 in. 10. Reispub. le. Reipub. fo. 14 col. 2 in. 9. duo distortos, le. pythenes, col. 3 in fi. præfiepit. le. epiſc. fo. 15 col. 1 lin. 17. consti. fi. per totum, le. confider. fin. per totum, ibi, in fi. delicto hæres. le. delicti hæredis. fo. 23 col. 1 in. pen. commun. le. commentter fo. 25 col. 1 in. 19. probatione, le. profatione, fo. 25 col. 2 n. 13 ad. le. ad quod, fol. 63 col. 1 in. 34. simonia, le. sententia. fo. 67 col. 1 in. 3. negatis, leg. 3 fol. 69 col. 1 in. 1. ant. fe. le. 2 fol. 71 col. 2 in. 23 stringes, le. stringet. fol. 72 col. 1 in. 23 per nos fo. 81 col. 2 lin. 14 audirur, le. audiuit, col. 2 in. 20 destio, le. disputio, fo. 83 col. 1 in. 31. delcomunio. le. communion es, fo. 89 col. 1 in. fi. le. al. le. señor al, fo. 91 col. 2 in fi. post le. potest. fo. 115 col. 2 n. 16 scire, le. dicere, fo. 117 col. 2 n. 5 in fi. quæ dam, le. quæ clam. fo. 119 col. 2 in. 33 principaliter in ecclesia principaliter luerandi, fo. 122 col. 2 lin. 11 ferretur. le. ferretur dominium, fo. 125 col. 2 lin. 24 probentur. le. prohibretur, fo. 126 col. 1 in. 11 la terra. le. literus, fo. 129 col. 1 in. 18 cinxi. le. cauit. fo. 132 col. 2 in. 37 collocatis. le. collatio col. 4 in. 6 cipiemento. le. cópleto, fo. 139 col. 2 in. 25 potest item. le. potente. col. 2 in. 34 valebat. le. volebat, fo. 151 col. 2 lin. 5 dicto. le. dicti. lin. 16 fit. le. fint. col. 3 in. 2 ibidem. le. ibidem. lin. 21 prohibitor. le. prohibitor ess, fo. 153 col. 1 in. 11 dicitur. le. dicit. fo. 154 col. 2 lin. 15 bleti. fo. 159 col. 4 in fi. per dit. le. perdite, fo. 140 col. 2 in. 2 proferibitur. le. præscribitur. col. 2 in. 8 intra. le. intra duos, fo. 141 col. 3 in prin. et fi. le. ibi, fo. 143 col. 2 n. 24 pile. le. file, fo. 145 col. 1 in. 11 interesse. le. interes, fo. 148 col. 1 in. 3 tradit. le. tenditur. fo. 147 col. 2 in. 3 pertur. le. pertur. fo. 151 col. 2 in. 2 reprare. le. reprare, fo. 170 col. 2 n. 10 cap. 3. le. cap. 3. n. 11. fo. 152 col. 2 in. 15 a. le. L. fo. 178 col. 2 in. 2 diffsunturi. le. differunt. fo. 169 col. 2 in. 3 illi. sunt. le. unum fi. ea dicens. le. eadem, fo. 170 col. 2 in. 36 37 in. le. ni, fo. 171 col. 1 in. 16 tit. le. tit. 9. fo. 172 col. 2 in. 11 salutare. le. salutret, fo. 177 col. 3 n. 18. Gaetam. le. gratis, fo. 179 col. 2 in. 13 requisitur. le. requisat, fo. 181 col. 2 in. 33 et qui si. le. sunt qui, fo. 185 col. 1 in. 15 clara. le. chara, fo. 186 col. 2 in. 13 cum. le. Dnum, fo. 187 col. 2 in fi. Montolonius. le. Montanus, fo. 190 col. 2 in. pen. sint. le. sint nō, fo. 191 col. 3 in. 4 ibi. le. ibi, fo. 201 col. 1 in. 24 defectō. le. deiectō, fo. 203 col. 3 in. pen. siue. le. secus vero si rapiens esset, fo. 206 col. 4 in. 20 de. le. si, fo. 217 in prin. iubeatur. le. iubeat. col. 1 in. 36 iudicent. le. iusdicenti, fo. 225 col. 2 n. 34 de defud. cap. le. C. de iudicijs, fo. 228 col. 1 in. 6 in prin. tamen. le. vide tamen. col. 4 in. 12 & fe. le. & fe, fol. 231 sub. n. 2 peculiarius que. le. peculiaque ibid. eliuonen. le. ecclen, fo. 238 col. 2 in. 18 medio. secundū Bonifacii. le. Bonifacij, fo. 240 col. 2 in. 4 sedit ne. le. sedit osus, fo. 243 col. 2 in. 32 parte. le. audice, fo. 247 col. 3 lin. 8 & 9. le. vbi tandem ita tenet, fo. 251 col. 2 lin. 11 interfecerunt. le. fecerunt, fo. 256 col. 2 in. 5 creditor. le. creditori, fo. 261 col. 2 n. 18 confideranda. le. considerandē, fo. 264 col. 2 in. 45 contraueniat. le. contrauenias. ibid. iurato. le. iurato nō, fo. 268 col. 4 in. medio. & fit. le. fit. & fo. 269 col. 2 in fi. suor. le. ford, fo. 277 col. 4 in. medio. & fitur. le. exu ditur, fo. 281 col. 2 in. 36 quidē. le. quidē. Iulius Clarus, fo. 283 col. 1 in. 9 erget. le. erges. lant, fo. 286 col. 2 n. 41. le. part. 7 col. 4 n. 54 illi. le. illa. fo. 287 col. 3 lin. 1 notum. le. note. fo. 288 col. 4 lin. 9 minis. le. nimis, fo. 290 col. 4 n. 115 secunda. le. septima, fo. 293 col. 2 n. 140 quod palat. le. palat, fo. 293 col. 3 n. 155 regerit. le. egerit, fo. 294 col. 1 n. 168 in ea. le. mea, fo. 301 col. 2 lin. de for. tide. le. de soma fide, fo. 301 col. 1 n. 21 videre. le. videri. ibid. confirmarum. le. confirmarum per. fo. 302 col. 2 n. 19 fi. tamē. le. tamen quia, fo. 311 col. 1 lin. 3 ante. le. Cante. fo. 316 col. 1 lin. 13 ibi. & le. & in. 32 col. 2 n. 5 quia. le. tertio quia col. 2 n. 9 in. le. detur in. n. 11 vt notat. le. notat, fo. 320 col. 2 n. 27 fi. le. fic, fo. 334 col. 3 n. 6 videtur. le. violetur, fo. 340 col. 3 n. 3 intra. le. inuiria, fo. 341 col. 4 in. 3 ned. a. le. ad. in fi. formari. le. format, fo. 347 col. 4 in fi. magnine. le. magnitudine, fo. 356 col. 4 li. pen. ne dote. le. nepotes, fo. 370 col. 2 in fi. minus. le. minui.

Con estas erratas essa correcto este libro conforme a su original. En testimonio de lo qual lo firme. En Salamanca oy. 26. de Enero. Año. 1596.

El Corrector, &c.

Emanuel Correa de Montenegro.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

4.183262.
25.418.